Lb 209.
2°

~~VI (Grondzina) f A 1~~ 6

100648

DIONYSII

PETAVII

AVRELIANENSIS

E SOCIETATE IESV,

DE

DOCTRINA TEMPORVM

PARS ALTERA:

In qua Temporum τὰ ἰσορύθμια disputantur, tùm Doctrinæ vsus atque fructus Chronico Libro traditur.

LVTETIAE PARISIORVM,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, viâ Iacobæâ,
sub Ciconiis.

M. DC. XXVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS CHRISTIANISS.

Petri Crügeri.

ZÜRCHER STADT-BIBLIOTHEK

AD POSTERIOREM PARTEM

OPERIS
DE DOCTRINA TEMPORVM
PROLEGOMENA.

IN QVIBVS POTISSIMVM DISPVTATVR illud, quantum ad Chronologiam vtilitatis, imò neceſsitatis habeat Solis ac Lunæ motuum, ac numerorum, adeóque totius artificioſæ methodi peritia.

A QVÆ vniuersè temporum ad ſcientiam pertinebant, in Prolegomenis partis Operis huius prioris expoſuimus. vbi & genus quod eſſet illius: quæ ſubiecta materies: quibus conſtaret partibus: quaſnam aut ipſa ſuperiores haberet, aut ſubiectas contineret artes: quæ officia cuiuſque: ac demum totius Operis noſtri partitio quænam eſſet, abundè illo loco diſputauimus. Quibus ex omnibus recordari maximè illud oportet, Doctrinæ temporum, quæ quidem verè, ac propriè ſcientia dicitur, quæque ex æternis, & eodem modo ſemper habentibus principiis oritur, duas artes eſſe ſubiunctas: alteram, quæ à multis Computiſtica dicitur: alteram χρονολογικὴ. De quarum & inter ſe, & à ſuperiori, ac nobiliori, diſcrimine nonilla repetam hoc loco, quæ inde ſatius ſit aſſumere. Computiſtica facultas ſparſim in priore Tomo, præſertim autem ſeptimo in libro tradita eſt: ac vel vnicuique diſputationi, B quæ de propriis variarum gentium annis, ac periodis inſtituebatur, adiuncta: vel ea principia, & quaſi fundamenta poſita ſunt, quibus notatis, & cognitis non magno labore confici, exprimique poſſit. Ars eſt altera reliqua, quam χρονολογικὴν vocant. quæ tametſi non à principe ſolùm ſcientia; ſed ab ſocia, & quaſi germana Cõputiſtica demonſtrandi, probandique firmitate, hoc eſt ſciendi conſtantia ſuperetur; ſtudia tamen ad ſeſe allicit hominum, & oblectat magis. Quamobrem nemo hanc ferè temporum diſciplinam aliam ob cauſam expetit, quàm vt Chronologiam certius, faciliúſque condiſcat. A quo ſtudioſorum hominum inſtituto, & conſilio vti non abhorremus; ſic errori quorun-

dam obſiſtimus, qui cum magiſtra temporum, & principe ſcientia Chronologiam reipſa, & appellatione confundunt. Sunt enim ambo hæc à ſe inuicem genere, materia, principiis, definitione diſtincta. appellatio quidem ipſa ferè eadem vtriuſque. quod & aliis in diſciplinis, cæteriſque rebus accidit, in quibus vniuerſi generis nomen à præcipua quadam vel notiſſima parte, formáve transfertur. A

Quid ab hiſtoria diſtet Chronologia.

Minus illud verendum arbitror, ne quis Chronologiam ab Hiſtoria non ſecernat. Quanquam ad eam propiùs, quàm ad ſuperiorem illam temporum ſcientiam accedit. Nam ab illâ, conditione, ac materia non differt: quamuis appellatio ſit diſpar amborum. Vtraque enim rerum in geſtarum, ac præteritarum memoria conſiſtit: tempúſque non aliter, quàm vt elapſum eſt, reſpicit. Hoc tamen inter illas intereſt, quòd hiſtoria rerum ſiluam, ac materiam præbet alteri. hæc illi viciſſim ordinem, & collocationem, quæ eſt veluti forma, ſuppeditat. Huius orbata præſidiis manca, & inermis, ac cæca eſt hiſtoria. Itaque tritum illud, quia veriſſimum erat, in prouerbium abiit: Hiſtoriæ oculum eſſe Chronologiam. B

Huic nos arti, propter & varietatem ipſius, infinitámque rerum copiam, ac ſubtilitatem, & ad vſum literatorum fructúmque, commoditatem maximam: tùm vt ardentioribus in ipſam maioris partis hominum, quàm in cæteras eâdem ex diſciplina, ſtudiis obſequerer, partem operis totius alteram ſeponimus; in qua τὰ ἰσοροὺμενα temporum, id eſt quæſtiones omnes, quæ de ſacra pariter; & profana hiſtoria ſolent oriri, arte ac via diſputantur. In hanc omnia illa, quæ ſuperiore Tomo tradita ſunt, præſidia doctrinæ temporum, & inſtrumenta contulimus. De quibus, quoniam dubitari à quibuſdam ſolet, ecquid Chronologicam ad rem neceſſaria ſint, breuis hîc à nobis inſtituendus eſt ſermo. C

Quorundã opinio de Chronologica re diſcutitur.

Sunt enim Chronologiæ, & Annalium ſcriptores aliqui ſanè pererruditi: ſed huius ariificij contemptores, qui ad ordinem temporum methodum aliam nullam requiri cenſeant, quàm authoritatem, ac teſtimonia veterum, cum nonnulla in iis vtendis, ac digerendis induſtria: quæ iudicij, potiùs, & ingenij, quàm artis eſſe; ſcientia verò, ac demonſtratione conſtare nullo pacto videtur. Quicquid igitur ex illa Solis, ac Lunæ motuum, vel cyclorum, aut eclipſeon reliqua omni ſubtilitate petitur, id ad Chronologiam eſſe ſuperuacaneum, & otioſum exiſtimant. Nam vt iſtorum omnium ſumma in illius ſcriptore ſcientia ſit, nihilo plus inde vel adiumenti veritatis ad inueſtigationem, vel ad argumentandum roboris, ac firmitatis aſſumi. nihilominus enim totum id humana fide, ac teſtium authoritate conſtare. Acciderit, necne huius, vel illius tempore principis, Solis aut Lunæ defectio, non aliunde, quàm ex eorum, qui tunc viuebant, & ea mandabant literis, teſtificatione comperimus. Ad id enim per nulla demonſtrationum, argumentorúmque veſtigia peruenirí poteſt. Iam cyclorum, & numerorum, ac feriarum artificioſa collocatio nonne arbitrio, ac voluntate inſtituitur hominum? Cur enim hic potiùs, quàm iſte cyclus anno cuilibet attributus ſit, ne fingi quidem ratio poteſt alia, D

A quàm nationum in id consensio temporis diuturnitate firmata. Postremò vel illi ipsi, qui hanc methodum ad Chronologiam adhibent, nihilo plus, quàm illius neglectores, ac rudes, in definienda temporum ratione concordant. quod tamen profectò facerent, si ad conciliandam veritatem vis vlla foret in illa arte constituta.

Hæc sunt præcipuè, quæ aduersus τεχνικὴν μέθοδον non priuatis modò sermonibus vsurpare quosdam meminimus: sed palam etiam Chronologicis in libris suis, commentisque profiteri. Tantum in plerisque candoris ingenui, ac simplicitatis fuit, vt cuius artis opus in lucem ederent, eius insciti am vltrò faterentur.

Atqui si ars est vlla Chronologiæ, regulas habeat, ac præcepta necesse est, quibus operis exequendi rationem præscribat. Cuiusmodi ergo faciendi operis præcepta sunt? Opinor talia, quibus accommoda- Doctur artificiosæ methodi ad Chronologiam necessitas.
B tis, quantum quidem in ipsis est, vitetur error: iisdem è contrario spretis, & abiudicatis, frequens sit, ac turpis offensio. At horum alterum experiuntur ij, qui sine artis subsidiis Chronologiam attingunt, vt non lapsu, sed ruina prosternantur. alterum, vt errorem declinent, consequuntur ij solùm, qui illarum sibi regularum scientiam, vsúmque pepererunt. Quid igitur? Nunquámne peccant Chronologi istiusmodi rebus eruditi? Non hoc dicimus. Nam nec artifices cæteri id perpetuò cauent, quamuis artis suæ peritissimi. neque propterea vel artium illarum præcepta nulla sunt: vel non ad euitandum errorem valent, si iis obsequare; si apud te sis; si quæ sint regulis consentanea tenere potueris.

Tria sunt, quæ ad Chronologiam concurrunt, principiorum genera. Principia Chronologiæ tria.
C Nam alia demonstratione, ac per causas intelligimus: vt quæ media ex Mathematicorum scientia promuntur. quædam nulla causarum notitia constant: quæ sunt rursus diuisa bifariam. Alia ex ὑποθέσεως assumuntur; cuiusmodi sunt ea, quæ Mathematici postulata nominant. Exempli causa Christianam æram, siue vulgare Christi annorum initium ab hinc anno millesimo sexcentesimo, ac vicesimo septimo cœpisse, postulatum est: quod etsi non demonstratione, sed vsu, & consensione nititur: tamen neque negari ab vllo potest, & ad concludendam demonstrationem valet. fit enim eo concesso quod consequens est necessarium. Alterum genus, quod & principiorum tertium est, au-
D thoritate, ac testimonio nititur. Vt esse hodie Hierosolymam: imperare Constantinopoli Turcam: terris maria circunfundi, & huius generis alia nemo, qui non oculis viderit, aliter, quàm fama, & auditione cognoscit. & tamen sic ea persuadet sibi tanquam viderit: vix vt prioribus illis certius assentiatur. Ita quædam ab Historicis, cæterísque Scriptoribus accepimus adeo scripta constanter, vt de iis ambigere non dicam literati hominis, sed vix hominis esse videatur. Talia sunt ista quoque: Fuisse quondam apud Græcos Olympiaca certamina, quæ quinto quoque anno redibant, Vrbem Romam post institutas Olympiadas à Romulo conditam fuisse: Thucydidem, Xenophontem, Herodotum, & id genus authores illarum initio posteriores esse. tùm

coſdem res ætate ſua, ac memoria geſtas hiſtoriæ mandaſſe. Hæc & A
huiuſmodi multa, quæ longum ſit percenſere, quia confeſſa ſunt inter omnes, nec ea quiſquam niſi vel communis ſenſus, vel pudoris expers inficiari poteſt, meritò inter Chronologiæ principia numerantur. Ex his tribus colligatis inuicem, & connexis Chronologicæ probationes, & argumenta ducuntur. Sed eorumdem principiorum priora duo ἀποδεικτικὰ ſunt, concludúntque neceſſariò. poſtremum apud ſanos, & prudentes perinde vim demonſtrationis obtinet. Quare quid poteſt eo ratiocinandi modo fingi certius, quod vel neceſſitate cogat ad aſſenſum: vel cui perſuaderi non poſſit, is aut ſtolidè vecors, aut impudenter peruicax habeatur?

Illuſtratur exemplis vſus artis in Chronologia.

Hæc vt exemplis illuſtriora fiant, age propoſitum id Chronologo ſit, oſtendere, quoto ante hunc, qui ſupra milleſimum, ac ſexcenteſimum, ſeptimus & viceſimus æræ Chriſtianæ putatur annus, Peloponneſiacum bellum Lacedæmonios inter, & Athenienſes cœperit: ad hunc B
ille modum colliget, itáque concludet. Quoniam enim Thucydides, qui ætate illa floruit, primo belli iſtius anno Solem poſt meridiem obſcuratum eſſe refert: tùm in annum belli quartum, Olympicum incidiſſe certamen: item anno belli octauo rurſum defeciſſe Solem; Lunam verò anno decimo nono: quo tempore Nicias Athenienſium imperator in Sicilia bellum adminiſtrabat. ad hæc vltimo belli eiuſdem anno, Olympiade nonageſima quarta Solem defeciſſe teſtis eſt, qui eâdem vixit ætate Xenophon. (quorum teſtimonia libro IX, ac X Operis huius adduximus.) ex his autem omnibus neceſſe fit, anno ante Chriſti epocham quadringenteſimo triceſimo primo Peloponneſiaci belli primordia cecidiſſe. à Chriſtiana verò ἐποχὴ ad hoc tempus anni ſunt mille ſexcenti C
viginti ſeptem. Igitur anno abhinc bis milleſimo, & quinquageſimo octauo bellum iſtud incœptum eſt. Hæc argumentatio ex triplici principiorum conflata genere neceſſariò quod propoſitum erat efficit. Nam Thucydidem & Xenophontem haud iſta temerè falſóve ſcripſiſſe, tertium ad genus refertur. Quòd autem hæc illorum vera eſſe nequeat hiſtoria, niſi anno ante communem æram quadringenteſimo triceſimo quarto bellum inchoatum ſit, ex Aſtronomiæ fontibus, ac demonſtratione concluditur. Itaque primum ad genus principiorum, quod eſt reliquis certius, & ἀποφαντικὸν, pertinet. Adde iam Lunæ, Soliſque, ſi lubet, cyclorum numeros, vt ab cæteris annus ille ſecerni poſſit. medio ex principiorum genere argumentatio illa proficiſcetur. Libet ex D
his Chronologicæ artis irriſoribus quærere, quid in illa ratiocinatione deſit ad probandi perſuadendique firmitatem. Fac pertinacem, quàm voles, aduerſarium. dum is ratione, communique ſenſu velit vti, quid habere contra poteſt quod obiiciat? An aut Thucydidem & Xenophontem ſub illud tempus non fuiſſe, ac non iſta ſcripſiſſe cauſari poterit; aut obſcurationes iſtas ſiderum aliis annis potuiſſe contingere? Si priùs dixerit, riſum non tenebimus. Si poſterius, facilè coarguemus. Innumeræ ſunt in hac arte probationes eiuſdemmodi. vt quibus Olympiadum, Vrbis conditæ, Nabonaſſari, ac ſimilium interuallorum titu-

A los, atque epochas posteriore Tomo stabilimus. E quibus insignis est, & commemoranda maximè, qua vulgarem Christianorum æram ostendimus cum anno quarto Olympiadis centesimæ nonagesimæ quartæ; Vrbis verò conditæ septingentesimo quinquagesimo quarto exeunte concurrere. ac biennio proinde vel vno saltem anno plerosque falsos esse Chronologos, qui alienis temporibus illigarunt.

At non omnia sunt eiusmodi. Ne in Philosophia quidem. An propterea scientia nulla Philosophorum est? Hîc nimirum coniecturis, opinioníque locus est. vt sit quædam pars illius τοξαστικὴ, siue *opinabilis*, & *coniecturalis*; longè infima, neque contemnenda tamen: quæ in aliorum Chronologia, quos ἀτέχνους, & ἀμεθοδεύτους appellare licet, sola
B dominatur.

Præclarè meo iudicio Cornelius Celsus, author valdè bonus, cùm in duas sectas diuisam esse Medicinam dixisset; vnam rationalem, quæ abditarum, & morbos continentium causarum notitiam profitetur: alteram ἐμπειρικὴν, quæ vsum sibi tantùm & experientiam reseruat: mox allatis vtriusque partis argumentis, mediam inter diuersas sententiam amplectitur, & eam medendi rationem anteponit, quæ ex vtraque composita, ita singularum opportunitates, ac præsidia colligit, vt vitia, & incommoda declinet. Non secus in Chronologia nostra, si rectè iudicamus, eam demum optimam fore putabimus, quæ ex vtroque genere temperata sit; vt & rationem, ac methodum, sicubi res feret, adhibere nouerit, & eandem vbi materiæ conditio respuet, sola se con-
C iecturæ sagacitate, ac prudentia sustentet. Ita fit vt cùm illi nostra non habeant, nos illorum præsidiis, & adiumentis minimè careamus. Cæterùm ex hac, vt ita dicam, coniecturali Chronologiæ parte opinionum illa diuortia & conflictus oriuntur, quæ ad minuendam artificij nostri commendationem obiici vulgò solent. Etenim vbicumque certæ temporum notæ sunt, ad quas methodus adhærescere nostra potest, in his Chronologorum vel omnium, vel quamplurimorum satis magna concordia cernitur. Itaque Scaliger, qui in cæteris ferè lapsus est, quęcumque ex ingenio suo protulit, & ad peruagatam, aut ab aliis occupatam doctrinam addidit: in communibus, & optimorum Chronologorum vsu contritis interuallorum epochis non multùm aberrat.

Medicorũ genera duo.

Chronologorum item genera duo.

Vt in excidio belli Peloponnesiaci, quo in exemplo iam vsum illius
D doctrinæ periclitati sumus, consentanea secum est, & cum historia Methodicorum, vt sic appellem Chronologia. Nam omnes annum illum præfiniunt, qui est ante Christum quadringentesimus tricesimus primus: quique aureo numero VIII, Cyclo Solis XXVII, Indictione VIII κατὰ σελήνην, vt moris est, præditus dicitur. In id consentiunt omnes illi ferè, quos methodicos nominamus.

Veræ Chronologiæ constantia.

Sic in Olympiadum initio, & annis Vrbis Varronianis, aut Capitolinis, Nabonassareis, Iulianis, Diocletianeis & similibus, quæ ansam aliquam arti ac methodo præbent, nulla inter illos fermè contentio

eſt. non quod eundem omnes annum ab orbe condito cuiuis epochæ præſtitutum habeant. ſed quod diſpares numero licet anni, & ab diuerſis initiis profecti, in eundem quaſi communem terminum incidant; hoc eſt pari interuallo ab epocha Chriſti vulgari, vel ab eo, in quo verſamur, anno diſtent: &, quod ex eo conſequens eſt, ſi retrò omnes cycli numerentur, iidem in tanta computandi varietate omnium in annos incurrant. A

Anni ab orbe condito variè conſtituti.

Etenim annorum ab orbe condito numerus, quoniam ex antiquioribus, & ἀχρονικτικοῖς interuallis oritur, penè totus ad τεχνικὸν illam Chronologiæ partem refertur. ex quo ſententiarum varietas exiſtit. At illa, quæ dixi, methodi, & artis inſtumenta, & quaſi κριτήρια, vel ex certiſſimis Aſtronomiæ principiis; vel ex communibus nata poſtulatis, minimum hæſitationi locum, falſitati nullum relinquunt. Quòd ſi qui tamen ex Methodicis in tritis illis, & characteriſmo ſuo affectis epochis errauerint, non ars ipſa, ſed artis vſus in culpa eſt. Siquidem falſis iidem, vel malè acceptis veterum teſtimoniis decepti, pluſculum coniecturabili, & opinabili doctrinæ parti, quàm ἐπιστημονικῇ tribuerunt. Tùm aut illi rari admodùm fuerunt: aut non magno in errore verſati ſunt: atque in hoc ipſo reprehenſores ferè cæteros, ſectatores paucos habuerunt. At τεχνικοὶ, & ἀμεθόδευτοι (ſic enim appellandi mihi ſunt) quotquot vnquam Chronologiam aggreſſi ſunt; niſi peritos alterius ſectæ duces imitati ſunt, non longiùs ab omni veritatis, & hiſtoriæ fide, quàm à ſe ipſi receſſerunt. Quod is facilè deprehendere poterit, qui expoſitam libro VII, cap. VIII, & lib. IX, cap. I, rationem cuiuſlibet examinandæ Chronologiæ tenere voluerit. Nam vt vnius vel alterius exemplo quod diximus oculis penè ſubiiciatur; age primùm ex Ioannis Funccij Chronologia certa capita ſeligamus omnium alioquin exploratiſſima, & quàm bellè ſuis illa temporibus aptata ſint, paulatim inquiramus. Eſt autem ille inter ἀμεθοδεύτους non ignobili loco, & ætate ſua celeberrimus fuit: ac plerique illius Chronologiam ſic tanquam certiſſimum temporum canonem aſſumpſerunt. B C

Funccij Chronologia falſa.

Belli Peloponneſiaci primordium, vti paulo antè docuimus, extra omnem controuerſiam poſitum eſt, & in annum cadit Iulianæ Periodi 4283. Apud Funccium tribuitur anno Mundi 3537, Olympiadis LXXXVIII anno primo. Natus eſt Chriſtus in eâdem Chronologia anno Mundi 3962: ita vt æra Chriſti cœperit anno Mundi 3963. Deductis annis 3962. de anno 4713 Periodi Iulianæ, in quem communis natalis incidit, ſuperſunt 751: qui perpetua methodo additi ad annos mundi, efficiunt annum Iulianæ Periodi, quo cum annus mundi comparatur. Ad annos ergo 3537, adde 751, fiunt Per. Iul. 4288. Ita quinque annis tardius belli epocham aſſignat. Sic Athenienſium in Sicilia clades, & mors Niciæ contigit anno Periodi Iulianæ 4301, quo inſignis Lunæ defectio nocte illa facta eſt, quę inter Auguſti D

A xxvii, & xxviii interceſſit. Hanc verò Funccius in annum mundi reiicit 3555, qui eſt Per. Iul. 4306. Quinquennio itaque lapſus eſt. Sic Olympiadem primam, quæ anno Per. Iul. 3938, vt ſuo loco demonſtratum eſt, neceſſariò congruit, imputat idem Funccius anno mundi 3189. Additis 751, conflatur annus 3940, biennio tardior.

Ioannes Carrio Chronicon ſcripſit, quod à Philippo Melanchthone locupletatum valdè ſuperiore ſæculo vſu, & approbatione floruit. In eo bellum idem Peloponneſiacum tribuitur anno mundi 3535. Nam deſiiſſe ſcribit anno mundi 3563 poſt expletos annos xxvii, & menſes ſex. Natum verò ponit idem Chriſtum anno mundi 3962, quod & Funccius ſecutus eſt. Ideo quemadmodum in huius Chronologia fecimus, adiungantur anni 751 ad 3535, fiunt anni Per. Iul. 4286. Quare triennio calculus redundat. Carrionis item.

B Beroaldus non obſcuri inter Chronologos iſtos nominis, in Chronico ſuo ad annum mundi 3501 ignorari dicit annum belli Peloponneſiaci, ac Medici; nec ante tempus Philippi Macedonum regis certi aliquid in Græca hiſtoria deprehendi poſſe. Quid hac ignoratione fœdius? Nam Olympiadum, & vtriuſque illius belli principio nihil in omni doctrina temporum expeditius eſt. Sunt & alia ſæculi eiuſdem, imò antiquioris, geſta non dubiis veritatis indiciis affecta, quæ in Chronico noſtro, ac libro ix ſuis annis reddidimus. Sed hæreticos miſſos facio.

Genebrardus vir pius, & apprimè doctus lib. i Chronol. ſuæ pag. 130 ait Olympiacum agonem primum antecedere Nabonaſſari æram, cuius Ptolemæus meminit, annis xvi; Vrbis verò conditum Nabonaſ- Genebrardi non minus mendoſa.
C ſari epocha poſteriorem eſſe annis octo. Atqui primus annus Nabonaſſari Ptolemaicus conuenit anno Periodi Iulianæ 3967, qui eſt triceſimus ab Olympiadum exordio. Ergo quatuordecim annis minus ille dixit. In annis autem conditæ Vrbis dupliciter peccat. Etenim in annum Vrbis conditæ 752 natalem Domini refert, quem & Mundi facit 4090. à quo nihilominus Chriſtianam æram auſpicatur. Detractis proinde 4089 de 4713, ſuperſunt 624. vt anno Periodi Iulianæ 625 initium conditi orbis à Genebrardo conſtitutum ſit. Deduc annos 752 de 4090: reliqui ſunt anni mundi 3338. Ergo anno 3339 condita Roma eſt, qui ſit Periodi Iulianæ 3963. poſt quem anno quinto cœpit æra Nabo-
D naſſari. At ille poſteriorem facit Vrbis epocham. Quare nec verum dicit; & ſecum repugnat. Idem porro libro ii Chronici ſui, pag. 263, initium Alexandri conſignat anno mundi 3779: mortem autem eiuſdem anno 3791. Additis vtrobique annis 624, cœperit Alexander anno Per. Iul. 4403: mortuus autem fuerit anno 4415. Atqui regnare cœpit anno 4378, & cùm duodecim imperaſſet annis, obiit anno 4390. quod eclipſis illa Lunæ, quæ ſub Arbellicum prælium eſt commiſſa anno 4383, ſecundo Olympiadis cxii demonſtrat. Igitur annorum quinque & viginti metachroniſmo peccat Genebrardus. quod in hiſtoria minimè ferendum, nedum in Chronologia diſſimulandum erit.

Iam cæterorum calculi biennio ferè à ſeipſis pariter, & hiſtoria diſ-

sentiunt, vt sæpius hoc in Tomo significabimus. Neque necesse est A
appellare singulos: quorum hac in re peccata, dissidentesque sententias eadem illa, quam adhibuimus, Periodi Iulianæ methodus ostendet. Ex quo fructus artis illius haud mediocris apparet, vel, vt desint cætera, magni faciendus: quòd qui magistram illam sequitur, tametsi nonnunquam à veritate ipsa per imprudentiam aberret, sibiipsi tamen consentaneus sit, nec antecedentia dogmata consequentibus elidat, quod est in eo genere turpissimum.

Vtilitas methodi Chronologicæ.

Præterea cùm scire rem is propriè dicatur, vt in Prolegomenis prioris Partis explicatum est, qui & scire se nouit, & idipsum ab contrariæ falsitatis oppugnatione potest defendere; vtrumque nostri perbellè faciunt; cæteri neutrum admodum. Nam neque caussas, & prin- B
cipia conclusionum, hoc est decretorum suorum: nec amborum inter se nexum, & consensionem vident: non abstrusiora Chronicorum, aut Annalium vitia dispicere: non eorum origines aperire: non si quid specie ipsa probabile de cœlestium præsertim obseruatione corporum contra communem, receptámque doctrinam oppositum fuerit, id cuiusmodi sit explorare ac diiudicare possunt. Tritam igitur ab artificibus nostris, & impressam viam teneant necesse est, si aberrare ipsi noluerint; nec ab ea diducant oculos. quòd si ad ipsos inde deiiciendos noui impetus fiant, eorumdem se patrocinio tueantur. Quanto feliciùs affabrè quodammodo & ex arte factus Chronologus? Hic enim non modò niti ipse per sese contra incursus aliorum poterit: C
verùm etiam, si qua in re titubatum in Chronologia fuerit, protinus animaduertet; ad idque sic, tanquam peritus aurifex, lapidem admouens, fraudem, ac vitium omne dignoscet.

Equidem, vt alios omittam, de me hoc possum profiteri; magno mihi ad hoc ipsum vsui fuisse, quicquid ex illa scientia consequi potui: quod esse mediocre non nego. Huius ope Scaligeriani primùm errores, quibus tandiu scientia temporum obsoleuerat, patefacti sunt à nobis ac detersi, suúsque, quantum speramus, præstantissimæ disciplinæ restitutus est nitor. Tùm aliorum insuper aduersus eandem impetus & conatus repressimus: qui si propagati longiùs essent, non vni, alteríve parti, sed vniuersæ Chronologiæ pestiferi, & exitiales fuissent. In quo illud prætereà sum expertus, ad hæc omnia, quæ huius sunt D
propria scientiæ, præstanda non sufficere mediocrium, vt vocant, Solis, ac Lunæ motuum peritiam. Quanquam & hoc à plerisque Chronologis asseritur: neque aut illi ferè altiùs assurgunt; aut in omni doctrina sua Scaliger vltra eosdem progressus est. qui quidem in veris motibus, ac defectionibus pronunciandis aliorum ex fide, & industria pendet, præcipuè Buntingi; vt vir doctus Ioannes Heruartus obseruat. Quæ ex aliorum affectatione homini nonnunquam obortus est error; quem suis locis indicauimus. Cæterùm qui mediorum, quos vocant, motuum scientia contentus est, emergere ex omnibus salebris, & acutorum aduersariorum petitiones retundere difficilè poterit, & per hal-

A lucinationem identidem offendet. Quod ex sequentibus libris, ac præcipuè duodecimi fine licebit animaduertere.

Satis responsum iis arbitror, qui artificij genus illud, quod ex temporum doctrina petitur, à Chronicis, & Annalibus abiudicant: nec eorum scriptori quicquam, præter historiam, ac simplicem veterum authoritatem relinquunt. quasi consutor annorum, & colligator quidam, non gubernator, & arbiter Chronologus esse debeat. Nunc ad ea conuertam orationem meam, quæ de posteriori hac parte, itidem vt in priore, cognoscere studiosi lectoris interfit.

Methodus hîc primùm eadem, quæ in prioribus libris, nec dissimilis partitio. Officium enim duplex: vnum αἰατσκευαστικὸν, alterum κα-
B τασκευαστικόν. Illius est Scaligerianæ de singulis capitibus opinionis explicare summam; ac vel subinde, vel exposita sententia nostra, quod alterius est partis, illius conuincere falsitatem. Ac præter Scaligerum aduersus alios quosdam experienda pars illa doctrinæ prior fuit, qui id agebant, vt communem, & quæ à nobis verissima iudicatur, temporum rationem certis argumentis euerterent. Contra quos sic à me disputatum esse confido, vt & illud, quicquid est, audaciæ susceptæ necessitati Operis adscribant: nec de modestia in repugnando mea, vel æquitate iure possint conqueri.

Altero diuisionis genere pars hæc in libros est tributa quatuor. quibus Opus artis, & fructum continens quintus adiungitur. Primus li- Liber I.
C ber illustres omnes temporum titulos, siue epochas pertractat, tam ex sacra, quàm profana historia desumptas, quæ ab Orbe condito ad Cyaxaris, & Alyattis bellum vsque decurrunt. Secundus inde ad He- II, III, & IV.
rodis obitum. Tertius ab Herode cætera deinceps prosequitur. Quartus, idémque totius Operis duodecimus, præcipuas quasdam, & selectas quæstiones continet, de Natali, & Passione Christi; de LXX annis Hieremiæ, ac totidem Danielis hebdomadibus. Postea in quorundam Chronologicos commentarios, quibus vetus, & à nobis constituta temporum ratio potissimum oppugnatur, inquisitum est; nimirum in Opus illud, quod sub *Nouæ, veræque Chronologiæ* titulo, & elogio publicatum est ante annos quatuordecim: tùm in alterum Hieronymi Vecchieti. quorum opiniones expositæ sunt, & excussæ, ac nouorum aduersus receptam Chronologiam argumentorum vis est om-
D nis expensa. Quintus ad hos, ac totius Operis tertius-decimus acces- V.
sit Chronicon, siue vsum doctrinæ fructumque complexus. Hunc ab Orbe condito ad annum post Christum DXXXIII perduximus. Neque enim vlterius progredi hoc quidem tempore licuit. Nam neq; propositi nostri fuerat initiò Chronologiam scribere: & eò nos aliorum rogatu hortatúque potiùs, quàm sponte nostra sumus inducti. Id autem aliâs, vti spero, confici à nobis poterit, ac separatim etiam in vsum Scholarum vnum aliquod in volumen coniici.

Operis denique totius in calce quasdam veterum epistolas, vel Opuscula nondum edita præbuimus: velut Proterij Alexandrini Epistolam;

Dionyſij Exigui duas, & id genus alia : quorum iis in libris teſtimoniis vtimur, quæque ſunt ad Paſchatis celebrandi morem & inſtitutum cognoſcendum apprimè neceſſaria. Epiſtolam Dionyſij primam ex Bibliotheca regia Cl. V. Nicolaus Rigaltius nobis pro ſua humanitate ſuppeditauit, cætera ex R. P. Sirmondi codice veteri deſcripſimus; in quo & Dionyſij Epiſtolæ continebantur.

Sunt penes nos alia Scriptorum Opuſcula veterum ; imprimiſque Græcorum ; vti Maximi Computus, tùm Andreæ Cretenſis, & huius argumenti quædam alia : quæ nos olim Appendicis inſtar huic Operi deſtinauimus. Sed cùm illorum locum ſibi Chronicon vſurpauerit, ne in immenſum moles operis excreſceret, eorum editionem alterius in opportunitatem libri ac temporis reiecimus.

CONSPECTVS

CONSPECTVS

POSTERIORIS PARTIS

OPERIS DE DOCTRINA TEMPORVM,

& Summa Capitum omnium.

LIBER NONVS.

CAP. I. DE Periodo Iuliana eiúsque praxi in annis Eusebianis, Iudaïcis, Prutenicis, & cæteris omnibus. 1.

II. De variis Græcorum veterum putationibus ab orbe condito. 3.

III. De triplici Græcorum recentiorum æra ab orbe condito, & earum inter se, & cum Dionysiana comparatione: secundum quam duas esse monstratur. 5.

IV. De trium illorum computorum origine. 11.

V. Quæ de triplici Græcorum computo scripsit Scaliger excutiuntur, ac refutantur. Tum qua ratione epactæ ad illos computos applicentur. 12.

VI. De conditu mundi, & annorum inde ad nos numero, ac putandi varietate. Autumno creatum esse mundum. 16.

VII. Expenditur ἀπόδειξις epochæ mundi ex apogei progressu, quæ ad opinionem nostram accommodatur. 19.

VIII. De diluuij epocha: ac primùm de annorum ab orbe condito putatione ad diluuium. 20.

IX. De anni forma, quæ tempore diluuij extitit. Refellitur falsa quorundam ratio, & probabilis astruitur. 22.

X. Διάρθρωσις historiæ diluuij, & mensium verisimilis descriptio variis ex formis eligitur. 24.

XI. De anni, in quem diluuium incidit, charactere Chronologico. 29.

XII. De Assyriorum Imperij epocha. Scaligeri in Assyriorum primordiis error exponitur ac refellitur. 30.

XIII. Assyriorum epocha stabilitur, & certa ratione deprehenditur. Babylonicarum obseruationum antiquitas è Simplicio. 32.

XIV. De generis humani propagatione, & Assyrij regni progressu. 34.

XV. De Assyriorum regum epocha. 36.

XVI. Sicyoniorum regum epocha. 36.

XVII. De natali Abraami. Ortus Arphaxad, & de Cainan insititio. 37.

XVIII. Quoto anno Tharæi genitus sit Abraamus, vbi septuagesimo id anno factum docetur. 40.

De Argiuorum regni primordiis. 43.

Conſpectus Capitum.

XIX. *De poſteris Iacob, eiúſque profectione in Ægyptum, & ratione temporum in propagatione ſtirpis.* 44.

XX. *De Iobo, eiúſque tempore & origine. Oſtenditur Idumæum fuiſſe: & contrariæ opinionis argumenta ſoluuntur.* 47.

XXI. *De Athenienſium regno.* 51.

XXII. *De exitu Iſraelitarum ex Ægypto. Scaligeri & aliorum ſententia declaratur.* 51.

XXIII. *Quæ à Scaligero, eiúſque diſcipulis de Exodi tempore demonſtratiuè colliguntur, excutiuntur, ac refelluntur omnia.* 52.

XXIV. *Quod in tempus epocha Iſraeliticæ migrationis inciderit, vbi & annorum ab Abraamo ad exitum numerus, & primi menſis tempus illuſtratur.* 54.

XXV. *De primo anno Sabbatico, & aliis conſequentibus. Scaligeri, & eius ſectatorum explicatur, ac refellitur ſententia.* 57.

XXVI. *Quanam ratione tam primus annus Sabbaticus, quàm reliqui conſtituendi ſint. Oſtenditur probabiliter, non demonſtratiuè ſeriem illorum colligi.* 58.

XXVII. *De Iubileis annis. Refellitur eorum opinio, qui per annos quinquaginta vertentes numerari ſolitos putant. Oſtenditur nonniſi* XLIX *plenos annos habuiſſe.* 60.

XXVIII. *De Ilij excidio; Scaligerianæ doctrinæ ſumma.* 63.

XXVIII. *Elenchus ſuperioris doctrinæ, vbi variæ de Troiano excidio veterum opiniones explicantur.* 64.

XXIX. *Vera Troiani excidij epocha. Halicarnaſſenſis locus illuſtratur. Chronologorum aliquot errata caſtigantur.* 66.

XXX. *De Heraclidarum in Peloponneſum expeditionibus. déque Æolica & Ionica migratione. tùm de Homeri tempore.* 69.

XXXI. *De Lacedæmoniorum, & Corinthiorum regnis ab Heraclidis fundatis.* 71.

XXXII. *De conditu Templi Salomonici. Quanta ſit computandi ab Exodo ad hanc epocham temporis difficultas, & de variis ſuper ea ſententiis, quæ minus probantur.* 72.

XXXIII. *Quæ ſit verior interualli ab exitu ad Templum conditum annorum deſcriptio. Explicatur locus ille* III *Reg. Quadringentorum octoginta annorum numerum, non ab exitu ex Ægypto; ſed ab ingreſſu Palæſtinæ putari. Explicatum qui fuerint Iudices.* 76.

XXXIV. *De Arbacis, ac Medorum primordiis, déque Regum ſucceſſione.* 84.

XXXV. *De rediuiuo Aſſyriorum regno. déque Niniues inſtauratione, ac Ionæ tempore.* 85.

XXXVI. *De Macedonici regni primordiis.* 86.

XXXVII. *De initio Olympiadum, & primo anno Iphiti. Scaligeri doctrina tam in lib.* V *de Emendat. pag.* 358, *quàm in Animaduerſ. Euſeb. & Iſag. Canon.* 87.

XXXVIII *De veterum Olympiadum temporibus ante Iphitum, ex Pauſania & Euſebio. quibus Scaligeriana ſomnia diſcutiuntur.* 88.

XXXIX. *De anno Græcorum ad Olympiadas accommodato: déque menſe ac*

Conſpectus Capitum.

die ludicri Olympici, & eiuſdem epocha. 90.

XL. *Expenditur de luſtro Olympico coniectatio Scaligeri. Demonſtratur nunquam Iulianum quadriennium pro Olympiade ſumptum. Auſonius explicatur. Socratis itidem loca varia.* 93.

XLI. *De primo Olympiadum Iphiti anno, qui demonſtratiuè colligitur imprimis ex Thucydidis eclipſibus.* 96.

XLII. *Memorabilis Cenſorini locus, quo cùm Olympiadum epocha, tùm aliæ nonnullæ definiuntur.* 98.

XLIII. *De Copernici, Ioannis Lucidi, ac recentiorum quorumdam erroribus in putandis Olympiadibus: tum Euſebij ratiociniis.* 100.

XLIV. *De tribus Olympiadibus ab Elidenſibus è catalogo detractis: de quibus expenditur noua eruditi Chronologi ſententia, qui à Polybio illius metachroniſmi rationem haberi credidit. quod ipſum refutatur, & Olympiadum communis epocha defenditur. Illuſtrantur Polybij ac Liuij hiſtorica quædam.* 103.

XLV. *De Romæ conditu, ſiue primis Palilibus Vrbis. Scaligerianæ doctrinæ ſumma ex lib.* V *de Emendat.* 107.

XLVI. *De duplici Vrbis epocha: quarum alteram Catoni falsò & à Scaligero, & à pleriſque tributam aſſeritur.* 108.

XLVI. *De Halicarnaſſenſis opinione, ac duplici eius hallucinatione, quarum poſterior hactenus non animaduerſa.* 109.

XLVII. *Variæ Scaligeri hallucinationes, nec non Liuij, Onufrij, Caluiſij, & aliorum error.* 112.

XLVIII. *De Romuli conceptu, ac tam eius, quàm Vrbis natali, & L. Tarrutij Firmani ſententia, & eclipſibus, quæ vtriuſque natalibus attributæ ſunt: tum in iis multorum errata caſtigantur. Vrbem videri autumno conditam. Manilius explicatur.* 113.

XLIX. *De variis annorum Vrbis rationibus, ac duabus præſertim, quæ reliquis celebriores ſunt. Déque iis veterum quorumdam opiniones expenſæ, tùm Onuphrij & aliorum.* 117.

L. *De capite annorum ab V. C. déque epochæ illius characteribus Chronologicis. Solini locus illuſtratur.* 121.

DE ÆRA NABONASSARI.

LI. *Quoto anno cœperit è cæleſtibus obſeruationibus eruitur. Exponuntur lunaria quædam deliquia à Ptolemæo notata. Cenſorinus illuſtratur.* 123.

LII. *De initio Chaldaici regni à Nabonaſſaro, & quis ille fuerit.* 125.

LIII. *De initio Mardokempadi, qui videtur eſſe Merodach.* 127.

LIV. *De interuallo à conditu Templi Salomonici ad eiuſdem excidium. Exponitur vtriuſque regni Iudaici ſeries.* 127.

LV. *Explicantur quæſtionum omnia capita, quæ ad vtriuſque regni tempora, & annorum ſeriem pertinent.* 129.

LVI. *De initio Ezechiæ, eiuſque anno quartodecimo, & expeditione Sennacherib.* 133.

LVII. *De initio Nabonaſſari regis Chaldæorum. Quæſit Scaligeri ſententia in lib.* V *de Emend. & in Iſag. Canonibus: nec non in Appendice. tum eiuſdem pugna ſecum.* 135.

Conſpectus Capitum.

LVIII. *De initio Nabopolaſſari vera & certa ratio conſtituitur. Refellitur eorum ſententia, qui Nabopollaſſarum eundem cum Nabuchodonoſoro ſtatuunt.* 136.

LIX. *Confutantur ea, quæ perperam à Scaligero prodita ſunt de Neuruz Nabopollaſſari, & Enthroniſmi, & id genus commentis.* 138.

LX. *De anno quarto Ioakimi, & primo Nabuchodonoſori regis Babyloniæ. Scaligeri variæ ac diſcrepantes inuicem ſententiæ refelluntur.* 140.

LXI. *Definitur ex rei veritate quartus annus Ioakim, & primus Nabuchodonoſori. De Ioſiæ poſteris. Hieremiæ & Ezechielis loca conciliantur. Annus primus Nabuchodonoſori. Inſignis Beroſi locus illuſtratur.* 142.

LXII. *De Tyriorum regum originibus, déque Tyri obſidione à Nabuchodonoſoro patrata. De Hiromi regno. Ioſephi, & Menandri hallucinatio. De priſca regum Tyriorum ſucceſſione, déque Tyri, & Carthaginis conditu.* 144.

LXIII. *De poſterioribus Tyri regibus, déque obſeſſa à Nabuchodonoſoro per annos tredecim vrbe Tyro. Illuſtrantur annales Tyri. Ioſephus caſtigatur. Scaligeri error, & inconſtantia. Tyrum à Nabuchodonoſoro non videri penitus euerſam.* 147.

LIBER DECIMVS.

CAP. I. *DE memorabili Solis defectione, quæ Cyaxare, & Alyatte rege pugnantibus accidit. cuius ignotus hactenus annus exponitur.* 152.

II. *Ex illa Solis defectione Herodotea hiſtoria plurimùm illuſtratur. Scythicæ graſſationis, & Lydorum ac Medorum pugnæ tempus aperitur. Alexandri Polyhiſtoris locus eximius.* 156.

III. *De ſecundi Aſſyriorum imperij temporibus poſtremis, déque Niniues excidio, quod bis acciduſſe monſtratur.* 157.

IV. *De vtriuſque Tobiæ temporibus ſecundum Græcos, Latinóſque codices.* 159.

V. *De Lydorum regno.* 160.

VI. *De excidio vrbis & caſu Sedeciæ. Scaligeri falſa opinio conuincitur; ac probabilis ratio conſtituitur. Annum Sedeciæ x non eſſe Sabbaticum.* 161.

VII. *De Nabuchodonoſori ſucceſſoribus. Beroſi, Abydeni, ac Ioſephi teſtimonia declarantur. huius etiam caſtigatur error. tum probabilis illorum hiſtoria deſcribitur.* 163.

VIII. *De Nabonido Beroſi, & Dario Medo Danielis. Expenduntur, & inter ſe comparantur veterum ſententiæ.* 165.

IX. *Darium Medum eſſe Nabonidum Beroſi, non Baltaſarem: déque ea re Ioſephi ac recentiorum error conuincitur. De Herodoto, Cteſia, Xenophonte iudicium.* 167.

X. *Explicantur quæ contra ſuperiorem ſententiam à Chronologis, & ſacrorum librorum Interpretibus obiiciuntur. Ruffini vehemens halluci-*

Conſpectus Capitum.

cinatio. 169.

XI. *Illuſtratur eadem illa ſententia diſcuſsis argumentis, quæ contra nos vir eruditus nuper explicauit.* 170.

XII. *De initio Cyri. Scaligeri variæ ſuper eo diſſentientéſque ſententiæ diſcuſſæ.* 174.

XIII. *Rerum à Cyro geſtarum hiſtoria ex Herodoto, Cteſia, & Beroſo perſtringitur.* 176.

XIV. *De epocha Perſici regni à Cyro initi, quæ & ex Hiſtoria, & Aſtronomicis obſeruationibus adſtruitur.* 178.

XV. *De Cyri altero initio, quod eſt Babylonici imperij.* 179.

XVI. *De Cambyſis initio, & Cyri obitu.* 180.

XVII. *De tempore occupatæ à Perſis Ægypti, déque poſtremis Ægypti regibus ex Herodoto. Cuius ex Ezechiele hiſtoria caſtigatur: & eiuſdem Prophetæ locus illuſtratur.* 181.

XVIII. *De initio Darÿ Hyſtaſpis F. déque eclipſibus duabus, quæ illo imperante contigerunt: & hallucinatione Chriſtmanni.* 183.

XIX. *De anno primo Romanorum Coſſ. & Regifugij. Refelluntur quæ à Scaligero de anno illo diſputata.* 186.

XX. *De fragmento Paſchalis magni, quod à Ioanne Cuſpiniano producit Scaliger, déque abſurda eiuſdem ſuper eo conflictatione.* 187.

XXI. *Conſtituitur verum tempus epochæ Regifugÿ: hoc eſt annus ac dies. Eclipſis Solis ſub mortem Romuli. variæ de Romanorum regum annis ſententiæ.* 190.

XXII. *De anno Marathonÿ conflictus tam Scaligeri falſa refellitur, quàm noſtra ſententia comprobatur.* 192.

XXIII. *De initio & tranſitu Xerxis in Græciam. Scaligeri ſententia, & inconſtans opinio, maximè ſuper tranſitu.* 193.

XXIV. *Annus Ἀλεξάνδρου accuratiſsimè ex Herodoto, Thucydide, &c. definitur. Herodoti, Halicarnaſſenſis, & Plutarchi error aperitur. Scaligeri commenta refelluntur.* 194.

XXV. *De duplici initio Artaxerxis Longimani hactenus non animaduerſo. Expenduntur & conciliantur inter ſe diuerſæ Scriptorum ſententiæ. Plutarchus caſtigatur. Perſarum mos in cõſtituendis regibus.* 196.

XXVI. *De ſolſtitio Metonis, & anno primo Enneadecaëteridis eiuſdem.* 198.

XXVII. *De initio belli Peloponneſiaci, quod certis characteribus adſtruitur.* 199.

XXVIII. *De labe Xenophonteæ hiſtoriæ, quod ad annos attinet belli Peloponneſiaci.* 201.

XXIX. *De Artaxerxis Longimani, Darij Nothi, Artaxerxis Mnemonis, & reliquorum Perſidis regum epocha, déque regni totius interuallo.* 203.

XXX. *De Alienſi Romanorum clade. variæ hallucinationes Scaligeri. verum illius tempus oſtenſum.* 205.

XXXI. *De Leuctrica pugna.* 207.

XXXII. *De initio Alexandri magni, eiúſque natali. Errata Scaligeri. Plutarchus ab eius reprehenſione vindicatus.*

XXXIII. *De Carthaginienſium Sicula clade.* 209.

XXXIV. *De clade Athenienſium, ac Bœotorum ad Cheroneam.* 209.

Conſpectus Capitum.

XXXV. *De euerſis ab Alexandro Thebis Bœotiis.* 210.

XXXVI. *De conflictu Alexandri M. ad Arbela cum Dario, & initio Aſiatici imperij: déque Lunæ defectione, quæ ſub illum contigit. Plutarchus ab Scaligeri reprehenſione defenditur: & Scaliger ipſe grauiſſimi erroris arguitur. Alexandriæ conditæ annus illuſtratur.* 210.

XXXVII. *De initio Calippicæ Periodi. Declarantur Lunares defectiones tres à Ptolemæo deſignatæ; ac Ptolemæus ipſe caſtigatur.* 212.

XXXVIII *De epocha annorum Philippi, & mortis Alexandri. ac primùm Scaligeri, aliorúmque falſa de illius nomine & inſtitutione opinio reiicitur.* 214.

XXXIX. *Conſtituitur verum tempus epochæ annorum Philippi, ſiue mortis Alexandri. vbi & de annis iſtis accuratè diſſeritur.* 215.

XL. *Expenditur noua quædam opinio de anno obitus Alexandri, qui duodecim annis tardiùs, quàm vulgo hactenus factum eſt, ponitur.* 218.

* Cuius capitis titulus ab operis præterminſſus eſt.

*XLI. *De æra contractuum, ſiue Dhilcarnaim.* 219.

XLII. *De diuerſis eiuſdem æræ primordiis, qui anni Græcorum in libris Machab. appellantur. Scaligeri, & aliorum error.* 220.

XLIII. *Vera epocha annorum qui in libris Machab. Græcorum dicti ſunt, vbi Scaligeri hallucinatio caſtigatur, & libri Machabæorum ab eius reprehenſione vindicantur.* 224.

XLIV. *De initiis Ptolemæi Philadelphi, & Philometoris.* 227.

XLV. *De Seleucidarum, ſiue Regum Syriæ ſtemmate, & ſucceſſione, rebúſque geſtis.* 228.

XLVI. *Ptolemæorum in Ægypto ſucceſſio.* 234.

XLVII. *De Pontificum Hebræorum ſerie, ac ſucceſſione.* 238.

XLVIII. *De Pontificibus, qui ab Aarone ad conditum templi Synagogæ præfuerunt.* 239.

XLIX. *De Pontificibus, qui à templo condito ad ciuſdem excidium Synagogæ præfuerunt.* 242.

L. *De Hebræis Pontificibus à deportatione Babylonica ad Haſamonæos, ac præſertim Menelao, Lyſimacho, Iaſone, Alcimo.* 243.

LI. *Quis ille ſit Onias, ad quem Arius Lacedæmoniorum rex Epiſtolam ſcripſit. Oſtenditur primum hunc eſſe, Iadduæ filium. Diodori, Scaligeri, & aliorum errata caſtigantur.* 245.

LII. *De Haſamonæis, ſiue Machabæis Pontificibus, ac primùm de Mathathia, Iuda, Ionatha.* 246.

LIII. *De Simone Pontifice Mathathiæ F.* 248.

LIV. *De reliquis ad Herodem vſque Pontificibus Hamaſonæis, atque Hyrcano præſertim & Ariſtobulo.* 249.

LV. *De Pontificibus cæteris ab Herode ad excidium vrbis.* 251.

LVI. *De duobus Pontificibus, Caiapha, & Anna: vtrum aliquando Pontifices duo ſimul, eodem præditi iure, præfuerint. Bezæ, Scaligeri, & Caſauboni hallucinationes.* 253.

LVII. *De C. Iulij Cæſaris Conſulatibus, & Dictaturis. Veterum ſententia aduerſus communem & hodiernam adſtruitur.* 255.

LVIII. *De Solis defectione, quæ ciuile Pompei, & Cæſaris bellum anteceſſit.* 259.

Conſpectus Capitum.

LIX. *De primo anno Iuliano, & anno Confuſionis.* 260.

LX. *De hallucinatione Scaligeri in epocha anni Confuſionis. Hirtij ex libro de bello Hiſpanienſi locus explicatur.* 261.

LXI. *Refellitur Pauli Foroſempronienſis opinio de anno Iuliano primo.* 263.

LXII. *De Antiochenorum æra, quem χρηματισμὸν τῆς Ἀντιοχείας appellant.* 265.

LXIII. *De anno, quo C. Cæſar in Senatu eſt occiſus: déque luminarium deliquiis, quæ circa tempus illud acciderunt.* 268.

LXIV. *De Auguſti primordio Explicantur varia Scriptorum loca: imprimis Horatij, Feſti, Rufi, &c.* 271.

LXV. *De initio Herodis magni.* 274.

LXVI. *Scaligeri in capite de Herodis initio errata caſtigantur.* 275.

LXVII. *De cyclo lunari Romano.* 277.

LXVIII. *De æra Hiſpanienſi, eiúſque origine, initio, & vſurpatione.* 278.

LXIX. *De Actiaca pugna: déque annis Actiacis.* 281.

LXX. *De annis Auguſtorum Romanis.* 283.

LXXI. *De Thoth Ægyptiorum fixo, ſiue anno Iuliano ab iis recepto: déque eius ab anno Actiaco quinquennali diſcrimine noua & probabilis obſeruatio. Theo, & Georgius Monachus illuſtrati. Scaligeri* παρεμπτωσία. 285.

LIBER VNDECIMVS.

CAP. I. *DE Herodis obitu ex Ioſepho præſertim, & Dione: deque regni illius annis.* 290.

II. *De Euſebij hallucinatione in annis Herodis.* 292.

III. *Inquiritur in Nouæ Chronologiæ ſententiam de Herodis initio.* 293.

IV. *Scaligeri de Herodis exceſſu ſententia refellitur.* 295.

V. *De Herodis genere, & vtrum Idumæus fuerit, atque alienigena dici potuerit. Scaligeri & Caſauboni error.* 297.

VI. *De Auguſti obitu & ætate: & initio Tiberij. Tum de Lunæ ac Solis defectionibus, quæ per illud tempus accidiſſe memorantur.* 300.

VII. *De initio Tiberij Cæſaris. Inquiritur in nouam doctorum virorum ſententiam, qui Tiberium ante Auguſti mortem annis aliquot imperare cœpiſſe putant. Ea verò refellitur. De Proconſulari dignitate eiuſdem Tiberij, quam citra principatum habuit.* 301.

VIII. *De initio, & imperio Cai Caligulæ, déque Conſulatibus eiuſdem.* 304.

IX. *De Claudij, ac Neronis initio. Suetonius explicatur. Veteres item Inſcriptiones, nec non Seneca, & Plinius caſtigantur, & illuſtrantur.* 306.

X. *De Herodis poſteris, eorúmque temporibus, & iis maximè, quorum in Scriptura mentio.* 309.

XI. *De Syriæ Præſidibus, & Iudææ Procuratoribus, qui ab Auguſti fere obitu ad excidium Hieroſolymorum præfuiſſe leguntur.* 312.

XII. *De nonnullis rebus geſtis, quarum Lucas in Actis meminit; déque ſingularum temporibus.* 316.

XIII. *De Antiochena, & Romana Petri ſede. Spalatenſis & aliorum argumenta contra communem Catholicorum de ea re fidem diſſol-*

uuntur. 319.

XIV. *Conſtituitur probabilis epocha Cathedræ, ac ſedis vtriuſque: tùm necis Apoſtolorum.* 322.

XV. *De agone Neroneo, obitu, & ætate Neronis. Scaligeri error. Suetonij locus caſtigatur.* 324.

XVI. *De Imperio Galbæ, Othonis, Vitellij, & Veſpaſiani.* 325.

XVII. *De Hieroſolymorum, & templi poſterioris excidio.* 326.

XVIII. *De initio Titi & Domitiani.* 328.

XIX. *De Imperio Domitiani.*

XX. *De agone Capitolino Domitiani. Explicantur Iuuenalis Statij, & Anthologiæ loca.* 330.

XXI. *De Neruæ ac Traiani temporibus. vbi & hallucinatio Scaligeri notata.* 332.

XXII. *De initio Hadriani. Scaligeri hallucinatio diſcuſſa, & vera ſententia conſtituta. Ptolemæus explicatus.* 332.

XXIII. *De initio Antonini.* 334.

XXIV. *De initio Alexandri Seueri, & Gordiani, præſertim iunioris.* 336.

XXV. *De Philipporum initio, & ludis ſæcularibus.* 338.

XXVI. *De initio & obitu Decij, Galli, & Voluſiani; Valeriani & Gallieni, Claudij, Aureliani, Taciti.* 338.

XXVII. *De Probi Imperat. initio, & Faſtorum vulgarium perturbatione.* 340.

XXVIII. *De Cari, Carini, ac Numeriani primordiis.* 344.

XXIX. *De initio Diocletiani. Quæ de hac epocha Scaliger lib. v. de Emendat. & in Animad. Euſeb. atque Iſagog. Canon. ſcripſit excutiuntur, ac refutantur.* 345.

XXX. *Annus ac dies, quo Diocletianus imperare cœpit, probabili ratione conſtituitur aduerſus inueteratam Chronologorum ſententiam.* 348.

XXXI. *De initio Maximiani Herculii, & Faſtorum varietate.* 349.

XXXII. *De perſecutione Diocletiani.* 350.

XXXIII. *De Diocletiano, & Maximiano in ordinem redactis.* 353.

XXXIV. *De variis Auguſtis, & Cæſaribus, qui per idem tempus extiterunt.* 354.

XXXV. *De obitu Conſtantij Chlori.* 355.

XXXVI. *De initio Conſtantini magni, & eius imperio.* 357.

XXXVII. *De Maxentio à Conſtantino magno deuicto.* 358.

XXXVIII *De Indictione Conſtantiniana. Scaligeri de Indictione ſententia declaratur, & conuincitur, nec non Chronici Alexandrini, Georgij Monachi, & aliorum errata redarguuntur.* 360.

XXXIX. *De Indictione quid à veteribus traditum cõpertúmq; ſit exponitur.* 362.

XL. *De anno confeſſus Nicæni. Refellitur eorum ſententia qui triennio duraſſe putant, vt Scaligeri: cuius & errata quædam alia notantur. De morte Criſpi. Euſebij Chronicon recenſetur.* 366.

XLI. *De Encæniis, & conditu nouæ Romæ, ſiue Conſtantinopoleos.* 369.

XLII. *De Conſtantini M. obitu, & initio Conſtantij, déque Solis defectionibus variis, quæ hoc imperante contigerunt.* 370.

XLIII. *De Iuliani, Valentiniani vtriuſque initio: & morte.* 373.

XLIV. *De obitu S. Martini Turonenſis Epiſcopi.* 374.

XLV. *De Stiliconis Conſulatu* II, *& Honorij* VII, *&* VIII *Conſulatus ab*

Conſpectus Capitum.

Idatio qua ratione digeſti. 375.

XLVI. *De exilio S. Ioannis Chryſoſtomi, eiúſque, & Eudoxiæ, atque Arcadij morte. Georgius Alexandrinus ſcriptor notatur.* 377.

XLVII. *De Roma ab Alarico capta. Faſtos illius æui Conſulares integros eſſe contra Scaligerum aſſeritur. Idatius illuſtratur.* 378.

XLVIII. *De primorum Franciæ regum initiis. Illuſtratur Gregorij Turonenſis hiſtoria. Scaligeri errata varia.* 380.

XLIX. *De Heraclij initio & obitu. Tum de SS. Anaſtaſij Martyris, & Ioannis Eleemonis tempore.* 385.

L. *De initio Muhammedis, & annorum Hegiræ.* 386.

LI. *De æra Iezdegirdis Perſæ, quæ à morte illius incipit, deque primo Phrauardin illius, & occaſu Perſici imperij. Tum inſignis Anonymi Scriptoris locus illuſtratur.* 387.

LII. *De primo Phrurdin Gelali, ſiue Sultaneo.* 390.

LIII. *De anno quo Conſtantinopolis à Turcis expugnata eſt.* 393.

Epilogus librorum IX, X, XI *de Doctrina temporum.* 394.

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I. EXPLICANTVR *veterum, imprimiſque Bedæ, ac cæterorum Computiſtarum ſententiæ de anno natali Chriſti.* 399.

II. *De æra Dionyſiana, eiúſque ſuper Incarnatione, & natali Chriſti ſententia. Oſtenditur diuerſam eſſe ab ea, quam illi Beda, cæterique hactenus imputarunt: & noua quædam ac vera illius ratio traditur. Hodiernam æram à Dionyſiana diſcrepare.* 401.

III. *De cyclo Dionyſij. in quo itidem vt in æra hactenus aberratum eſt. Oſtenditur Dionyſianum cyclum nonniſi* XCV *annorum fuiſſe. De falſo Cyrilli cyclo, cuius Beda, & Iſidorus meminerunt: cuius certum tempus eruitur.* 404.

IV. *De æra communi à Beda, Computiſque reliquis tradita, & hodierno vſu recepta. tum de Græcorum opinione.* 406.

V. *Expenditur Lucæ locus, ex quo ætas Chriſti colligitur; cuius germana interpretatio traditur, reiecta ea quam plerique tribuunt.* 410.

VI. *Conſtituitur probabilis epocha Dominici Natalis. Refellitur noua quædam de ea ſententia. Annum immutari quid ſit.* 413.

VII. *De die, quo Chriſtus natus eſt. Exponitur Scaligeri & aliorum coniectura, qui ex Ephemeriarum Sacerdotalium ordine nouam ſententiam inuehunt: eáque redarguitur. Defenditur communis Eccleſiæ traditio.* 416.

VIII. *De cenſu Quirini, & Magorum aduentu. Multiplex ab Auguſto inſtituta cenſio. eam verò, quæ à Quirinio facta, ſcriptis à nemine proditam eſſe diſputatur.* 419.

IX. *De anno Dominicæ Paſſionis. Variæ antiquorum ſententiæ.* 422.

X. *Excutitur Bedæ, aliorúmque de annis* XXXIV *Chriſti ſententia.* 425.

XI. *Ecquid Luna* XV *paſſus ſit Chriſtus. Demonſtratur non accuratis Lunæ motibus, ſed corrupto cyclo vſos eſſe Iudæos.* 427.

XII. *Conſtituitur annus ac dies Dominicæ Paſſionis.* 428.

Conſpectus Capitum.

XIII. *De die Paſsionis vulgata Computiſtarum opinio retractatur.* 430.

XIV. *De noua quorumdam opinione, qui anno Chriſti* XXXIV, *Maij* XXV, *Luna* XV *paſſum eſſe Dominum aſſerunt, Geminis duobus Conſulibus, ac Tiberij nihilominus anno decimo ſeptimo, vel decimo octauo. Quæquidem falſitatis conuincitur. Epiphaniani Cycli Iudaici conficta ratio diſcutitur.* 434.

XV. *Ecquid Chriſtus eâdem, qua Iudæi cæteri, die Paſcha celebrarit.* 438.

XVI. *Expenduntur vtriuſque momenta partis; & pridie, quàm Iudæos pleroſque, Chriſtum Paſcha celebraſſe defenditur.* 441.

XVII. *Tria, an quatuor, quinqueue poſt Baptiſmum Paſchata Chriſtus obierit. Oſtenditur tria duntaxat ab eo peracta.* 445.

XVIII. *Euangelicæ hiſtoriæ concordia ad Epiphanij, & veterum aliorum ſententiam accommodata. Geſta anni primi vſque ad Paſcha.* 447.

Geſta anni ſecundi à Paſchate primo ad alterum Paſcha. 448.

Geſta anni tertij vſque ad Paſsionem. 450.

XIX. *Dominicæ Paſsionis, & eorum, quæ poſt eam acciderunt, hiſtorica* διαρθρωσις. 451.

XX. *Reliqua Dominicæ hiſtoriæ poſt mortem geſta.* 454.

XXI. *De Solis admirabili deliquio, quod Paſsionis tempore accidit.* 458.

XXII. *De annis* LXX *ab Hieremia commemoratis. Exponitur quæſtionis ſtatus, & variæ cùm cæterorum ea de re ſententiæ, tùm Scaligeri ipſius afferuntur.* 459.

XXIII. *Explicatur vera de* LXX *annis Hieremiæ ſententia.* 461.

XXIV. *Quæ contra ſententiam noſtram afferri poſſunt ſolentque, diſcutiuntur, ac Scaligeri imprimis errata caſtigantur.* 462.

XXV. *De Perſarum regum ſerie, quæ in ſacris libris expreſſa legitur.* 466.

XXVI. *De Iudith tempore & hiſtoria.* 468.

XXVII. *De Hiſtoria libri Eſther, eiúſque coniuge ac tempore. Scaligeri de ea re ſententia explicatur, & refellitur.* 470.

XXVIII. *Verum tempus Eſtheris.* 471.

XXIX. *De ſeptuaginta Danielis hebdomadibus. Iudaicarum rerum, quæ ad illam quæſtionem pertinent, ſumma. Tum Perſidis reges, tam Vrbis quàm Templi reſtituendi poteſtatem feciſſe.* 472.

XXX. *Proponuntur, expenduntúrque variæ de* LXX *hebdomadibus ſententiæ.* 474.

XXXI. *Scaligeriana de Hebdomadibus Danielis ſententia in vtraque editione refellitur.* 477.

XXXII. *Probabilis in opinione noſtra* LXX *hebdomadum ratio diſputatur.* 480.

XXXV. *Danielis verba ex cap.* IX *ſingillatim explicantur.* 482.

PARS ALTERA LIBRI, IN QVA nouæ quorumdam ſuper Annalium ordinatione opiniones excutiuntur.

XXXVI. *Operis illius, cui Nouæ, veræque Chronologiæ titulus inſcribitur, ſumma breui compendio declaratur: cuius author plures annos in Faſtis vulgaribus ſuperfluos eſſe defendit.* 486.

Conſpectus Capitum.

XXXVII. *De octo annorum labe, quam Faſtis vulgaribus nouæ Chronologiæ author tribuit. Oſtenditur fruſtra id opinari virum doctum, & hac ex parte integros Annales eſſe. Eclipſes pleræque ſuis temporibus conſtitutæ.* 488.

XXXVIII. *De annorum trium labe, quam fruſtra Noua Chronologia Faſtis attribuit. Explicantur Liuij, Meſſallæ, Eutropij, & aliorum authorum loca.* 491.

XXXIX. *De ſexennij anachroniſmo, quem poſt annum Vrbis ſexcenteſimum in Faſtis deprehendit Nouæ Chronologiæ Scriptor. Expenduntur Ciceronis, Macrobij, Cenſorini, Feneſtellæ, ac Plinij teſtimonia: quibus perperam niti nouam illam opinionem oſtenditur.* 494.

XL. *De annorum quinque vitio, quod in Faſtis deinde reſedisſe Noua Chronologia putat. Quæ eius ſuſpicio tollitur. Nonnulla Iulij Obſequentis loca declarantur.* 496

XLII. *De quinquennali Faſtorum labe rurſus diſſeritur. Plutarchi, Velleij loca quâ caſtigata, quâ inter ſe conciliata. Pompeij ætas, & Carneadis obitus.* 500.

XLIII. *Pergitur in refellendo quinquennali anachroniſmo, ac Philoſtrati, Dionis, Senecæ, Taciti, Diodori teſtimoniis occurritur.* 502.

De Hieronymi Vecchietti anno primitiuo, eiúſque Chronologicis erroribus contra communes ſententias nuper aſſeueratis.

XLIV. *Explicatur ac refellitur anni Primitiui ab illo excogitati methodus. oſtenditur eius ſtructuram ſecum ipſam confligere.* 506.

XLV. *Exponuntur hiſtorici errores à Vecchietto commiſſi: & argumenta eius omnia diluuntur.* 508.

XLVI. *Quantum in Herodis tempore à Paſſione Chriſti Vecchiettus hallucinatus ſit, palam demonſtratur.* 512.

XLVII. *Refellitur opinio Vecchietti ſuper annis tribus, quos in vulgares Faſtos inculcandos aſſerit.* 513.

LIBER DECIMVS-TERTIVS.

Qui Chronologiam, hoc eſt temporum ſeriem, & vſum doctrinæ fructúmque continet. 516.

LIBRORVM DE DOCTRINA Temporum Paralipomena.

I. *DE Athenienſium regno, addenda ad Caput* XXI, *libri* IX, 847.

II. *De Macedonum regibus. Explicantur dubia quædam de illorum ſucceſſione, præſertim de Perdiccæ tempore: ſuper quo Euſebij, & vulgaris Chronologiæ error; item Athenæi, & aliorum conuincitur. Plato item defenditur. Addenda ad Caput* XXV, *libri* IX. 848.

III. *De Olympicorum agonum tempore. Expenditur, ac refellitur nupera quædam eruditi viri coniectura, qui autumno celebratos eſſe docuit. Exponuntur Pauſaniæ, Philoſtrati, Thucydidis, Ciceronis lo-*

Conſpectus Capitum.

ca. Demonſtratur æſtiuo tempore ludos celebrari conſueuiſſe. Addenda poſt caput XLIV libri IX. 805.

IV. De Ægyptiorum quadrienniis. quid Piromides fuerint. déque iis eiuſdem viri docti coniectatio diſcutitur, qui Piromidas totidem quadrienniis reſpondere credidit: quod ipſum refutatur. Herodotus illuſtratur. 853.

V. De tempore agonis Capitolini à Domitiano inſtituti. addenda ad caput XX libri XI. ſed hæc propter diſputationis ſeriem priori ſunt annexa. 855.

VI. De Piſiſtrato Athenienſium tyranno, Solone, Periandro Corinthio, atque Cræſo. Herodoti error, & Euſebij. 856.

VII. De ortu, & obitu Alexandri M. retractantur, & illuſtrantur aliqua, quæ lib. X, cap. XXXII, & XXXIX dicta ſunt. 859.

VIII. De Ægyptiorum regibus emendanda quædam lib. X, cap. XLVI. 860.

IX. De Veſpaſiani Conſulatibus. addenda poſt caput XVI, libri XI. 860.

X. De Conſtantini M. ac Licinij bellis, & huius clade: quæ ſuis temporibus aptantur. Codex Theodoſianus caſtigatur. 861.

XI. De Democriti Abderitæ tempore animaduertenda ad lib. XIII, annúmque Periodi Iulianæ 4214. 862.

Regum aliquot, vel Principum ſucceſſiones. 864.

APPENDIX OPERIS VETERVM quorumdam Opuſcula continens de Paſchatis ratione.

Epiſtola S. Proterij Alexandrini. 871.

Epiſtola prima Dionyſij Exigui. 874.

Epiſtola ſecunda Dionyſij Exigui. 876.

Prologus Theophili Alexandrini Epiſcopi ad Theodoſium Imperatorem. Græcè, & Latinè. 879.

Prologus S. Cyrilli. 881.

Epiſtola S. Cyrilli Epiſcopi. 883.

Hilari ad Victorium Epiſtola. 884.

Epiſtola Victorij ad Hilarum Papam. 885.

Victorij Præfatio Paſchalis feſti. 885.

Ad Appendicem, id eſt, Scriptorum veterum Opuſcula Notæ. 889.

Problema Librorum IX, X, XI, de Doctrina Temporum.

QVacumque libro quinto Scaligeri de Emendat. Temporum: tùm in tertio Iſagogicorum Canonum de inſignibus hiſtoriarum epochis diſputans Scaliger ex ingenio ſuo aliorum ad inuenta, & ſententias adtexuit; ſi duo, triáve ſatis commodè dicta ab eo exceperis; ea partim falſa, vel minimè probabilia; partim ſibi inuicem contraria ſunt.

DIONYSII

A

DIONYSII PETAVII
E SOCIETATE IESV
B DE DOCTRINA TEMPORVM
LIBER NONVS.

De Periodo Iuliana, eiúſque praxi in annis Euſebianis, Iudaicis Prutenicis, & cæteris omnibus.

CAPVT I.

C IN omni Scaligeriana temporum doctrina nihil eſt melius, & vtilius, quàm Periodi Iulianæ methodus, quam ille ad Chronologiæ munimentum adhibuit. Ea conſtat annis 7980, hóc eſt Dionyſiana periodo annorum 532 per Indictionũ orbem, id eſt quindecim, multiplicata: vt ex tribus cyclis in ſe ductis vniuerſa conſtituta ſit; nempe Solis, annorum XXVIII; Lunæ, annorum XIX; & Indictionis annorum XV. Hi ſunt temporum characteres, ac notæ certiſſimæ, quibus à ſe inuicem diſcernuntur. ſine quibus penè inutilis eſt omnis Chronologi labor: moleſtiſſimus certè eſt, ac difficultatibus innumeris obſitus; quæ vſu periodi iſtius, & cyclorum nullo negotio deuitantur. Sed de Periodi Iulianæ & characterum Chronologicorum opportunitatibus dictum eſt libro ſeptimo cap. VIII. Redeo enim ad Scaligerum, qui periodi illius vtilitates, & commoda non ſine cauſa prædicauit. Ac profectò in tot ſcriptis ab eo Chronologicis libris nihil ferè eſt, quod momentum aliquod ad rem vllam habeat; quódque reprehenſionem effugiat, præter particulam iſtam, qua Iulianæ periodi methodum explicauit. Itaque vt reliqua illius meritò damnamus, atque ob intolerandos errores ab omni
D Hiſtoriæ vſu reiicimus: ita artificioſum hunc annorum orbem, vſúmque cyclorum magni pro eo, ac debemus, facimus. vt ex eo candorem noſtrum Lector agnoſcat: ac nos intelligat non Scriptoris odio, vel æmulatione gloriæ; ſed veritatis amore ductos, in eam doctrinæ totius inquiſitionem incumbere.

Quanquam in eo caſtigandus eſt nonnihil Scaliger; quòd ſe periodi illius inuentorem, ac methodi fuiſſe glorietur. Hanc enim à Græcis tranſtulit; qui annos ab orbe condito numerantes, horum τῶν ὁμάδων per eoſdem illos tres cyclos partiri ſolent; vt poſteà dicetur. Tametſi non eoſdem Solis ac Lunæ cyclos computent, quos Romani. Exempli cauſa annus Natalis æræ communis, qui cyclo notatur Solis IX, Lunæ I, Indict. III, vel à Septembri, IV; eſt annus in Græcorum æra vulgari 5509. Quos ſi per 28, & 19, ac 15 diuidas, relinquetur cyclus Solis XXI, Lunæ XVIII, Indictio IV. Quare Græcorum imitatione Scaliger trium cyclorum vſum ad communem Latinorum æram accommodauit. in quo vti ſua laude fraudandus non eſt; ſic iſtius inuenti gloriam ſibi omnem arrogare non de-

bet. Vtrum verò perinde Græci artificiosam epocham, ac periodum consectati A
sint; an poti ùs reipsa illum condito ab orbe numerum annorum inierint, posteà disputabitur.

Præterea in hoc capite libri huius, quo periodum Iulianam exposuit, nonnulla obiter aspersit falsitatis plenissima; vt de Nicæni Concilij tempore, ac cæteris, quæ suis locis excutientur.

Atque vt Iulianæ periodi magis ac magis vsus approbetur: vtque quod libri huius, ac secundæ Partis institutum est, certis annorum interuallis suas in illa periodo sedes assignemus; primum illud vniuersè considerandum est; quod & alibi scripsimus; nonnullos esse historiæ, Chronologiæque cardines; hoc est memorabiles quasdam epochas temporum; de quibus, citra controuersiam vllam, constans est authorum vel omnium vel plurium certè potiorúmque consensio. Quæ quidem velut χριτήρια sunt, & Lydij lapides, quorum beneficio dubiis, & obscuris lucem afferimus; & Chronologorum omnium siue errata deprehendimus; siue rectè ab iisdem constituta probamus, ac defendimus. Qui igitur Chronologicum cuiusRatio examinandæ Chronologiæ cuiusnis. piam opus experiri velit; is vnum aliquod, vel plura ex confessis illis & contestatis interuallis arripiat, quorum situm in Iuliana periodo notatum habeat: ad eaque num reliqua conueniant subtiliter inquirat. Talis est autem imprimis Christi communis epocha; à qua 1623 hic annus putatur. Neque enim hîc de vero Natali anno Saluatoris agitur: sed de æra tantummodo, titulóve temporũ; qui in eo anno fixus est, à quo millesimus sexcentesimus & vicesimus tertius iste numeratur. Huic igitur annus in periodo Iuliana tribuitur 4713, quo natus ponitur Christus. Sic & annus primus Olympiadicus, vel Iphiti, qui septingẽtesimus septuagesimus sextus est ab eodem natalis anno, conuenit in annum Per. Iul. 3938. Annus primus Vrbis Varronianus in annum 3961. Capitolinus autem in 3962. Annus primus Nabonassari cœpit 3967. quæ omnia singillatim postea demonstranda sunt. Accedunt anni reliqui cœlestibus, & indubitatis phænomenis, tanquam characteribus insignes. de quibus itidem postmodum dicetur. His itaque veritatis vestigiis ac notis instructos ad temporum examen aggredi nos oportet. Posteaquam enim annum eiusmodi aliquem in Chronologica serie designatum habueris, & ad periodum Iulianam applicaris; de anno periodi Iulianæ subtrahe annos ab initio mundi; vt anni primi conditus rerum ab authore illo constituti in periodo Iuliana situm agnoscas. Reliquos deinde annos eadem in periodo facilè consequeris. qui vt ad illa, quæ paulò antè dixi, χριτήρια quadrabunt, aut è contrario dissidebunt; ita firmam, ac sinceram esse Chronologiam, aut castigatione dignam animaduertes. Hoc vt exemplo aliquo declaremus; age Eusebianum Chronicon exploremus. Neque enim parui alioqui refert, scire quemadmodum cum cõmunibus, ac nostris Eusebiani calculi conciliandi sint: qua in re plerosque non leuiter hallucinatos esse cernimus. Nam quod ad annos Christi pertinet, ij neq; ab Eusebio notati fuerant; neque qui illius hodie Chronicis intexti sunt, cum nostris congruunt.

De Eusebio itaque primum illud valde probabile est: annorum caput non
Eusebij epocha declaratur. aliunde ipsum, quàm ab autumno circiter deducere; à quo & Antiochenorum, & Alexandrinorum tempora proficiscuntur. Hoc verò vno vel altero argumento colligimus. Christus Dominus mense primo verno citra controuersiam passus est; ante Olympiadicum Solstitium mensibus circiter tribus. Hunc annum Olympia- D
dis CCII quartum putat Eusebianum Chronicon ex Hieronymi fide. Idem porro & Abraami 1047, & Tiberij 18 ponitur. Olympias verò CCII ad Tiberij 16; Abraami verò 1045 adscribitur. Cùm igitur tertius annus ab eo, cui Olympias affixa est, quo & passus est Christus; quartus sit Olympiadis ex Eusebij sententia: hinc apparet initium anni ciuilis Eusebiani sumendum in anno illo, qui præcedit eum ad quem Olympias applicatur. vt annus, exempli causa, primus Olympiadis CCII cœperit anno Abraami 1044, Tiberij exeunte decimo quinto, atque ita deinceps. Sic anno Abraami 1973 Iulius Cæsar occisus est, quem ad annum primus Olympiadis CLXXXIV appositus est. Est hic annus ante communem æram quadragesimus quartus; per. Iul. 4670, quo anno agon Olympicus centesimus octuagesimus quartus circa Solstitium commissus est. Proinde annum primum Olympiadicum putat Eusebius ab autumno, qui Solstitium illud anteceſſit. Quamobrem an-

A nus primus Iphiti, cuius Olympias ad annum Abraami 1241 adscribitur; iniit anno ipso 1240, cui subiicitur; Aeschyli videlicet Athenienſium Archontis anno ſecundo; cùm tamen ad tertium appoſitus ſit. Iam verò ſi de anno periodi Iul. 4669, quo Abraami 1973 ab autumno cœpit, deducantur anni 1973; primus Abraami cadet in autumnum anni per. Iul. 2697. Vnde ex methodo perpetua, additis 2696 ad annos Euſebianos, habebis ineuntem annum Abraami. Hac ratione primus Chriſti annus Euſebianus inchoatur ab autumno anni per. Iul. 4711: adiectis videlicet 2696 ad 2015: ad quem annum primus Chriſti annus adnotatur in editione Pontaci. Cætera ad eundem modum tractabis. Nihil hac methodo ad certam Euſebianorum annorum ineundam rationem, atque illius errores agnoſcendos expeditius eſt.

De Iudæorum annali computo, quo vtuntur hodie, ſatis multa libro II diſſeruimus. quæ ſi animo tenes; omnium penè, quæ in caput huius libri de epocha Iudæorum artificiali congeſſit Scaliger, inanitatem, ac falſitatem intelliges cum B ſumma dogmatum inconſtantia coniunctam. Quoniam autem Iudæis iſtis Natalis communis incidit in annum à Tiſri & autumno 3761; apparet primum annum computi Iudaici iniiſſe ab autumno anni per. Iul. 953. Scal. pag. 356.

Sic & Prutenicarum tabularum epocham inueſtigaturus in annis à Diluuio, initium ſtatues in anno per. Iul. 2407. Quippe annum natalis Chriſti ab orbe condito numerant 3962. quibus de 4713 detractis, reliqui ſunt 751. Adde annos 1656. cõfient anni 2407. Quæ obſeruatio ad vſum illarum tabularum perutilis eſt. Hæc ratio valet in iis computis, qui periodi Iulianæ caput non ſuperant. quales ſunt fermè Chronologorum huius ætatis omnes. Quòd ſi quis vltra ſummam illam excurrat: cuiuſmodi Græcorum computi ſunt; de quibus ſubinde dicetur: tum ad annum 4713, in quem Natalis communis incidit, applicanda periodus integra annorum 7980: & ex collecta ſumma annorum 12693 deducendus computi illius numerus. Exemplum. annus æræ communis Chriſti eſt in Panodori computo 5493. Subtrahe de 12693, annos 5493: relinquuntur anni 7200. Igitur anno per. Iul. C prolepticæ 7201 conditus eſt mundus. Sic annis 5507 ſubductis, annus reſidebit 7185, quo ex vulgari Conſtantinopolitanorum epocha conditi orbis contigit in periodo Iuliana antecedente. Erasmus Reinholdus Can. IV.

De variis Græcorum veterum putationibus ab orbe condito.

CAPVT II.

LATINORVM, qui Hebraicos codices ſecuti annorum condito ab orbe ſummam redegerunt, etſi magna diſſenſio eſt; ea tamen annis ſolis, non annorum centuriis continetur. Apud Græcos longe maior opinionum varietas eſt. Nam plurium ſæculorum interuallo à ſeipſis plerumque diſſident. Quam diſcrepantiam Sixtus Senenſis lib. v Bibliothecæ in Laterculo deſcripſit. Sed in authorum ſententiis ac ſummis re- D ferendis non parum lapſus eſt. Nos ex antiquioribus paucos duntaxat in medium adducemus. Quid enim vetuſtiſſimi quique de conditi orbis initio ſtatuerint, multum ad inſequentem diſputationem ſcire attinet. Igitur vt ab Ioſepho repetamus initium, quem Sixtus Senenſis numerare annos aſſerit, à rerum primordio ad Natalem Chriſti, 4103. Primum ab Adamo ad Diluuium annos putat 2656. Sed ex ſingulis γενεαῖς, quas ibidem deſcribit, non plures quàm 1660 confiunt. Inde ad ortum Abraami cum Hebræis conſentiens annos putat 292. Hinc ad Iſraëlitarum exitum ab Ægypto annos 505, vt ex libro II, cap. VI colligitur. Ab exitu Iſraëlitarum ad Salomonem anni 592. A Templo condito ad eiuſdem vaſtitatem, annos 1130, menſes 7, dies 15. Colliguntur anni ab Adamo ad excidium Templi 4180. Deductis 70, manent anni ab Adamo ad vulgarem natalem 4110. At idem libro Orig. VIII, cap. II, interuallum ab Adamo ad Templi fabricationem concipit annorum 3102. quibus ſi annos 1131 ferè, qui ad excidium inde fluxerunt, addideris, cõficies annos 4233. Deductis 70, reſident anni ad Natalem vulgarem, 4162.

I Orig. cap. IV. Lib. I, cap. VII. Lib. VIII. Or. cap. II. Lib. VII. ἄλωσ. cap. XXVII.

1 Strom. pag. 247. Clemens Alexandrinus ex Barbarorum, id est Iudæorum, & quidem Helleniſtarum ſententia, colligit ab Adamo ad Commodi necem annos 5818. Porro Commodi mortem refert in annum à Natali Chriſti 194. Proinde ab rerum exordio ad natum Dominum anni intercedent 5624. Ita enim computat. A

Ab Adamo ad Diluuium anni	2148
A Diluuio ad Abrahamum	1250
Ab Iſaaco ad diuiſionem agri	616
Hinc ad Samuëlem	463
Sub Regibus Hebræis	572
Sub Perſarum Imperio	235
Sub Regibus Macedonum	312
Hinc ad Commodi necem	222
Colliguntur anni	5818
Deductis	194
Reſidui ſunt	5624

Theophilus Lib. I ad Autolycum numerat annos 5695 ab Adamo ad Aurelij Veri Imperatoris obitum. Is autem anno æræ vulgaris 180 deceſſit. quibus de ſuperiore ſumma deductis; reliqui ſunt anni ad æræ communis initium, 5515.

Africanus ad annum Incarnationis Dominicæ annos ſtatuit 5500, vt author eſt Georgius Monachus; quem calamo ſcriptum penes nos habuimus: Paſſionem verò contigiſſe anno 5531: quo nomine reprehenditur à Georgio. qua B

pag. 66. de controuerſia loco ſuo dicetur. Et ſanè in Scaligerianis collectaneis idipſum legitur ex Africano deſcriptum.

Euſebius in Chronico, pro editionum varietate, & Librariorum interpolatione, diuerſas ab orbe condito ſummas concipit. Quidam codices, iidémque caſtigatiores, vt teſtatur Pontacus, qui à Diluuio ad Abraamum annos computant 1072, vniuersè colligunt annos ab orbe cõdito ad Natalem Chriſti, 5329. Alij codices interuallum à Diluuio ad Abraamum annorum 942 definito, totam ſummam conficiunt annorum 5199. quod & vulgò deinceps, tanquam ex Euſebij, & Hieronymi mente, receptum, & Romano Martyrologio intextum eſt VIII Kalend. Ian. Nec aliter ferè ætatis mediæ Chronologi, qui ab Euſebianis calculis ægrè diuellebantur.

Quam in ſententiam illuſtris eſt locus apud authorem Operis Librorum de Mirabilibus ſacræ Scripturæ, quod inter S. Auguſtini Opera cuſum eſt. Nam Libro II, Cap. IV anni mundi per Victorini cyclos putantur; quos ad ætatem ſuam Scriptor ille duodenos pręteriiſſe ſignificat. Quippe ab rerum primordio ad Diluuium cyclos abſolutos quatuor numerat, cum anno 114 de quinto. qui ſunt anni 2240. Hunc verò vltimum terminat anno poſt Diluuium 418. Sextus cyclus deſinit in annũ octauũ ætatis Abraami. Ita fient ab orbe cõdito ad Abraamũ anni 3192, à Diluuio, 1052. Septimus cyclus deſinit in annum ab exitu Iſraëlitarum 35. Octauus in annum Aſa 31. Nonus in annum ab inſtauratione Templi 108. Decimus in annum 92 poſt Paſſionem Chriſti, Alia & Sparſa Coſſ. quibus ſucceſſerunt Paternus & Torquatus. quorum conſulatus anno primo cycli vndecimi dedit exordium. Hunc autem deſinit author ille in morte Manichæi Hibernienſis vnius è Sapientibus. Duodecimi porrò cycli anno tertio iſta ſcribebat. Paternus & Torquatus Coſſ. à Caſſiodoro, & antè à Victorino Aquitano in Faſtis manuſcriptis ponuntur anno Vrbis conditæ 876. quos Faſti Capitolini & Onuphrius vocant Pætinum & Apronianum. Congruunt iidem in annum Chriſti CXXIII. At anno ſuperiore in Faſtis omnibus leguntur Coſſ. *Auiola & Panſa*. Sed in membranis Victorini *Aulia & Parſa*. Quare author Libri de Mirab. vitioſum codicem Victorini nactus erat. Qui cùm anno tertio duodecimi cycli Victorini vel Dionyſij ſcriberet, is eſt annus mundi 5855, à Paſſione 627. Si igitur de annis mundi 5228, detrahas annos 627, reliquus eſt annus mundi 5228, quo paſſus eſt Chriſtus. Inde porrò detractis 30, reſtat annus 5198, vel 5199, quo natus eſt Chriſtus ex veteri putatione, quam Martyrologium Romanum ſequitur. Chriſtum autem anno tricesimo paſſum eſſe, fuit multorum opinio. Cæterùm quemadmodum annos mundi per Victorini cyclos annorum 532 Scriptor ille diſtribuit: ita etiam Georgius Monachus: vti poſteà dicetur: & ante hunc Maximus. C D

Euſebium ſequitur Oroſius. qui in fine Hiſtoriæ ſcribit anno V. C. MCLXVIII, quo Conſtantius Vualliam ad pacem petendam perpulit, qui eſt annus Chriſti CCCCXIX; ab initio mundi eſſe 5618. Deductis 419 de 5618, reſidui ſunt 5198. Quare tritam ex Euſebiano Chronico rationem amplexus eſt Oroſius. quem tamen

A Sixtus putare ſcribit ab initio rerum ad Chriſtum annos 5049. Sed omnes omnium calculos hîc deſcribere, otioſum & ineptum ſit. Quare pauca illa ex antiquiorum opinione commemorata ſufficient. quæ ne ipſa quidem attigiſſemus; niſi ad ſequentem diſputationem præcipuam ea res opportunitatem haberet.

De triplici Græcorũ recentiorum æra ab orbe condito, & earum inter ſe, & cum Dionyſiana comparatione: ſecundum quam duas duntaxat eſſe monſtratur.

CAPVT III.

CHRISTIANORVM quidem veterum, qui ex LXX ſeniorum authoritate Mundi tempora digeſſerunt, opiniones ſunt, vti capite ſuperiori vidimus, admodum variæ. Poſterioribus ſæculis ad duo, vel tria faſtigia omnis illa diuerſitas abiit. Itaque triplex Græcorum æra
B celebratur. Prima eſt, quæ ab initio rerum ad Natalem Chriſti putat annos 5493. Secunda anno mundi 5501 eundem natalem aſſignat. Tertia anno 5509. Poſtrema hæc omnium hodie celeberrima; qua Conſtantinopolitana Eccleſią, eíque ſubiectæ omnes vtuntur. Itaque in Codice iuris Orientalis Imperatorum edicta hac æra conſignantur. Tum Alexandrinum Chronicon, ac Græci denique recentiores illam adhibent. Secundam Georgius monachus, Theophanes, Nicephorus, & ante hos S. Maximus Monachus vſurpant. quam Africani antiqui ſcriptoris eſſe capite ſuperiori diximus. Primam autem Panodorus Ægyptius Monachus, qui Arcadio imperante vixit, amplexus eſt: &, vt arbitror, illius author fuit. Hunc enim Georgius Syncellus refert anno Mundi 5493 natum aſſeueraſſe Chriſtum.

Vt horum trium interuallorum origines, & in iis diſputandis Scaligeri, & aliorum errata patefaciamus; tria quædam in illis animaduertenda ſunt.

C Primum annorum initium; quòd alij ab autumno; alij à vere putare annos incipiunt. alterum, Natalis Chriſti; in quem velut in communem terminum computi illi deſinunt. tertium, cyclorum characteres annis ſingulis attributi. Horum ἀλλήρωσις in triplici Græcorum computo magnopere neceſſaria eſt. quorum ex neglectu, vel ignoratione multiplex error admittitur.

Quod ad initium igitur annorum pertinet, alij, vti diximus, annos ſuos ab orbe condito ita dinumerant; vt eorum primordium in verno menſe conſtituant. Chronici Alexandrini ſcriptor, qui tertiam æram ſequitur; hoc eſt vltra 5500 Chriſti Natalem extendit annum; caput annorum ab æquinoctio verno, & Martij XXI deducere ſe profitetur. & imprudens tamen interdum orditur à Septembri: quæ res & Chronicon ipſum conturbat, & lectoris confundit ingenium. Varia annorum initia.

Chriſtum ecce baptizatum refert anno mundi 5536, Ianuarij VI, Indict. I, Tiberij decimo quinto, Rufo, & Rubellino Coſſ. Paulo pòſt verò annum ſequentem 5537 à XXI Martij docet incipere, eadem Indictione prima. Tum apertiùs deinde Indi- pag. 496. pag. 500. pag. 510.
D ctione II, anno Tiberij XVI, notat annum mundi 5538 ab orbe condito, & eius initium repetit à XXI Martij.

Verùm eâdem pagina, in qua primum Paſcha tribuerat anno mundi 5537, quem & à XXI Martij die inchoari dixerat, ſubinde annum eundem 5536 numerat. Neque hic Librarij error eſt. Nam & illius numeri partitio per 19, ad cyclum eruendum, & epactarum Solis inueſtigatio demonſtrant, ipſummet annum, quem ab orbis initio 5537 putauerat, mox ſtatui 5536. pag. 506.

Præterea author idem ſcribit ab orbe condito ad XX Martij diem eius anni, quo baptizatus eſt Chriſtus, Indictionis primæ, colligi annos 5537, ac ſtatim Indictione II, Tiberij XVI, annũ 5538 inire à XXI Martij anno nono cycli lunaris, ſolaris XXII. Manifeſtè annũ 5538 incipit à XXI Martij eius anni Iuliani, in quo Chriſtus à Ioanne baptizatus eſt, quique cyclis Romanis præditus fuit, Solis X; litera B; Lunæ XI. Si quidem Chriſtum ait baptizatum eſſe feria V, Ianuarij VI. proinde litera B, anno mundi 5537. & poſt tres menſes, Indictione II, anno Tiberij XVI, mundi 5538, primum Paſcha celebraſſe: cuius decima quarta Luna contigit Aprilis XV, feria ſex- pag. 516. pag. 498.

ta. Fuit itaque cyclus idem, qui & anteà, Solis, nimirum x, Lunæ verò xi. Hæc ambo cum Indictione II in alium annum competere nequeunt, quàm 4742 periodi Iulianæ, vt ex methodo lib. vii, cap. ix intelligi potest. Igitur eodem anno Iuliano desiit annus mundi 5537 die Martij xx, & sequenti, annus 5538 iniit. Atqui annus idem ille 5537, nonnisi 5536 ab eo putabatur. Quocirca duplex initium anni in animo ille scriptor habuit, & vtrumque per imprudentiam permiscuit. Annus Constantinopolitanus vnà cum Indictione, à Septembri incipit. Annus Christianus, quo Chronici author vti se profitetur, init à xxi Martij, sex mensibus post ciuilem. Quare Christus baptizatus est anno mundi 5537 à Septembri, à Martio verò, 5536. Chronicon verò præposterè annum illum 5537 à Martio putauit. Vnde sequentis Martij xxi die 5538 iniit. Quod enim ita se res habeat, ex eo patet, quoniam anno 5507 mundi currente natum asserit Christum, Lentulo & Pisone Coss. Post hos verò Coss. paria xxxi subiicit. quorum in postremum, nempe Rufi, & Rubellini, baptismum coniicit. Si ad annos 5507 currentes à Septembri addideris 31, annus 5538 à Septẽbri ordietur. At ille scriptor; quasi annus 5537 à Martio procederet; 5538 non à Septembri sequente; sed à Martio putauit. Non aliter extricari ista possunt; quam hac probabili cõiectura. Quanquã in illa tota disputatione Chronologica de Natali, & Passione Christi mirè perplexus est, & annos duos dissimulat, ac supprimit. quod loco suo declarabitur. Ex eadem hallucinatione, Indictiones, quas à Septembri inchoari scripserat, à Martio similiter orditur. Quippe Indictionem II, vnà cum anno Tiberij xvi, & mundi 5538, à xxi Martij proficisci docet.

pag. 470. & 472.

pag. 449.

pag. 510.

A

B

Maximus quoque Monachus in ea re valdè perplexus est. Scribit enim annorum ab orbe condito numerum ad eum annum, in quem incidit Heraclij xxxi, Indict. xiv, esse 6133. Quibus per xxviii & xix diuisis, cyclos Solis & Lunæ congruentes eruimus. Heraclius imperium auspicatus est anno Christi 610, Nonis Octobris. Eius porrò xxxi iniit anno vulgaris æræ 640; eodémque & Indictio xiv cœpit à Septembri. Quare annus 6133 inchoari videtur à Septembri anni eiusdem vnà cum Indictione xiv. Atqui Cap. xxiii, cùm de Solis epactis agit, non solùm anni caput in Kalend. Aprilis collocat, sed etiam exemplum subiicit, quod alia omnia persuadeat. Docet enim ἐν τῷ παρόντι ἔτει, de quo videlicet proximè loquebatur, quémque Indictione xiv notauerat; epactas Solis, siue vltimam Martij fuisse feriam sextam, & Kal. Apr. feriam vii: quod contigit anno Christi 640, cyclo Solis Romano v, litera A, currente adhuc Indictione xiii, & anno Heraclij xxx. Quocirca si is annus Constantinopolitani computi fuit 6133, cœperit necesse est Indict. xiii, & à vere anni 640. Sed augetur difficultas ex eo, quod idem Cap. xiii tradit, primum annum Enneadecaëteridis incipere Martij xxiii; postremum verò desinere Martij xxii: atque vt Lunæ epactas habeamus, multiplicandum esse propositum annum per xi, & per xxx quod collectum est, partiendum esse. Iam si primus Enneadecaëteridis annus à xxiii Martij mensis inchoetur, erit idem omninò Græcus iste cyclus cum Romano, siue Dionysiano; hoc est primus vnius erit alterius primus: siquidem Martij xxiii, cyclus I adscriptus est. Diuidantur anni 6133 per xix, reliqui sunt xv, qui epactas ex methodo gignunt xv. Conuenit autem cyclus Lunæ xv anno Dionysiano 641. Proinde si anni caput à verno mense ducatur, qui 6133 numeratur, iniit anno 641, non, vt superiora monstrabant, anno 640. At ecce turbat iterum Cap. xix, vbi rationem inuestigandi Paschatis ostendit. Hoc enim anno ab Adamo 6133, cyclo Lunæ xv, Solis i, Paschalem terminum, siue decimam quartam incurrisse dicit in Kalend. Apr. feria I, cùm epactæ Solis essent vii. Conueniunt characteres isti in annum Dionysianum 641. Quæro quì fieri possit, vt eidem anno 6133, epactæ Solis duplices competant, nempe vi, & vii. Hæc sunt ænigmatis similia.

C

Maximi hallucinatio.

Verùm Maximus, nisi fallor, duplicem annum in anno habuit. Alius enim ciuilis, alius Ecclesiasticus, & Paschalis fuit. Annus ciuilis vnà cum Indictione à Septembri cœpit: Ecclesiasticus ab Aprili; quo cum cyclus Lunæ, Solisque cum epactis vtriusque initium habuerunt. Quod ab Aprili annus Ecclesiasticus inierit, ostendit epactarum tam Solis quàm Lunæ methodus. Nam epactæ Solis est feria vltimæ diei Martij; epactæ Lunæ ætas eiusdem III Kalend. Apr. Præterea epactas anni primi docet esse tantùm ix, non xi: videlicet quod Nouilunium anni pri-

A mi Enneadecaëteridis incidat in XXIII Martij; à quo ad Kalend. Apr. nouem sunt reliqui dies. His animaduersis, annus ciuilis ab Adamo 6133 cœpit anno Dionysiano 640 à Septembri vnà cum Indictione XIV, currente adhuc cyclo XIV Lunæ, Solis XXVIII, cum epactis Solis VI, à mense verno. At cyclus Lunæ XV, Solis I, epactæ Solis VII in anno Dionysiano 641, imputari cœperunt anno 6133. Idem enim ciuilis annus duobus cyclis respondet. Cùm autem Maximus παροπιέτῃ dicit epactas Solis fuisse VI, de Ecclesiastico anno loquitur, non ciuili.

Quòd si annus computi illius 6133 cœpit anno Dionysiano exeunte 640, consequens est Natalem vulgaris æræ incurrere in annum 5493 ineuntem à Septembri. Et quamuis 5493 per XIX diuisi dant cyclum Lunæ II, nondum tamen à Septembri cyclus ille currebat; sed primus, anno periodi Iulianæ 4713, qui est cycli Dionysiani primus: Cyclus verò secundus eidem anno 5493 attributus est anno Dionysiano sequente, verno, vti diximus, tempore. At Isaacus Monachus scribit annum ratione cycli Solis inire ab Octobri ratione lunaris à Kalendis Ian. in quo ab
B aliis discrepat. Hæc si verè constituta sunt, affirmandum videtur, Græcas æras, quatenus ad Dionysianam velut regulam diriguntur, esse tantummodo duas, non autem tres. Etenim si Natalem annum Christi Constantinopolitanum consideres, non tres, sed multò plures computos distingues. Sin annum aliquem certum, cui vulgaris æræ nostræ Natalis competat, obserues: inuenies in duobus computis tam annorum 5501, quàm 5494, vno & eodem anno Christi Natalem incidere; nimirum, vt Panodoro placebat, anno 5493. quem quidem alij à Septembri, alij ab Aprili antecedente numerare cœperunt. Quod hac ratione demonstrare licet. Quis sit gnomon Græcorum computorum. Quoniam enim in annis Constantinopolitanis cycli Solis, ac Lunæ à Romanis magnopere dissentiunt, non possumus illis ducibus Dionysianos annos in Constantinopolitanis computis inuenire. Vnde vel Indictione opus est, vel certus aliquis annus ex feriarum, aut Lunæ characteribus designandus, qui in Dionysianis annis inuestigetur. Sumamus igitur annum illum Heraclij XXXI, qui à Maximo statuitur mundi 6133, Indict. XIV. Cœpit hic, vt dictum est, anno Dionysiano 640.
C Heraclij quippe XXXI iniit eodem anno, vt ad Nicephori Breuiarium olim obseruauimus. Mortuus est verò anno Dionysiano 641, Martij XI. Igitur ex Maximi doctrina Natalis Dionysianus incurrit in annum computi Græci 5493, quatuor iam mensibus inchoatum, Indictione ineunte IV.

Hoc ipsum & Theophanem secutum esse, non vana fortasse coniectura fuerit. Theophanis computus excutitur. Ac Georgius quidem Monachus, cuius opus Chronologicum à Theophane continuatum est, anni exordium in XXV die Martij fixum & stabile posuit, vt paulò antè notauimus. Theophanes verò deinceps annos singulos vnà cum Indictione à Septembri inchoasse videtur. Sic annus mundi 6102, quo Heraclius imperium exorsus est, cum Indictione XIV iniit circa Octobrem mensem, perseuerauítque ad Iulium & Augustum vsque sequentis anni Dionysiani. Item annus 6103 similiter Maium & Augustum anni insequentis occupauit. Sed in priore exemplo pro anno 6102, scribendus est 6103, vt paulò pòst dicetur. In quo illud obseruandum venit; posteriore in isto computo, ad Indictionem habendam annis mundi vnitatem adiici. quod ex Maximo perinde ac Theophane liquet. Maximus enim annum He-
D raclij XXXI cœpisse dicit Indict. XIV, anno mundi 6133. Quòd si annos 6133 per XV diuidas, reliqui erunt XIII. Deest igitur, ad Indictionem vnitas: quod Maximus minimè prætermisit, qui & causam affert eiusmodi. Nimirum quòd prima Indictio contigit anno II Augusti, mundi 5460; qui per XV partiti, dant XV. vnde cùm idem hic annus numeretur Indictionis primus, vnitate minor est annorum mundi computus, quàm Indictionum. Hæc ille parum probabiliter. Neque verò nos in exquirenda causa nimis esse solicitos decet, dum de re ipsa constet. De Theophane, quo plura sunt in eius Annalibus exempla, clariùs idipsum ostenditur. Scribit anno mundi 5944, Indictione V, Octobri, Calchedonense Concilium celebratum esse. Annus erat Christi 451, quo Indictio V cœpit à Septembri. Iam si 5944 per XV partiare, restabunt IV. Igitur ad annos mundi vnitas additur, vt propriam anni cuiusque Indictionem obtineas. Sic anno mundi 6036, Indictione VII, Septembris VI, feria I, ingens terræ motus extitit. Annus hic fuit Christi 543, cyclo Solis XX, litera D. Si annos 6036 in XV tribuas, reliqui erunt VI, non, vt po-

ſtulabat Indictio, VII. Idem & in anno mundi 6053 periclitari potes: quo Septemb. IX, feria V, Indictione IX fama ſparſa eſt de obitu Iuſtiniani, qui erat annus Chriſti 560, litera D C. Similiter & in anno mundi 6071, Indictione XII, qui reſpondebat anno Chriſti 578. Atque ita reliquis in annis ferè conſtanter obſeruabis; annos mundi per XV diuiſos vnitate minus, Indictionem Conſtantinopolitanam reddere. Ex quo conſequens eſt, quod proximè ſignificauimus, annum illum mundi, quo Heraclij Imperatoris primus iniit, malè apud Theophanem numerari 6102, & Chriſti 602. Debet enim eſſe mundi 6103, Chriſti 603. Annus enim hic erat Chriſti Dionyſianus 610, quo à Septembri Indictio Conſtantinopolitana cœpit XIV. Diuide annos 6103 per XV, reſtant XIII. Rectè vt ex ſuperioribus apparet. Itaque addenda eſt vnitas, vt Indictionem conficias. Nos Theophanis manuſcriptos codices duos nacti ſumus; alterum, qui ſincerior eſt, ex Bibliotheca Cl. V. D. Leuuillæi; alterum ex ea, quam Illuſtr. Card. Ioieuſa nobis legauit: qui & à priore multùm diſcrepat, & ab aliquo interpolatus videtur. In illo itaque concipitur annus mundi 6102, Chriſti 602, in poſteriore 6106, Chriſti 606. mendosè vt ex annis ſequentibus patet. Imperitus enim Librarius ϛϸϛ hoc eſt 6106 pro ϛϸϛ, id eſt 6103 ſcripſerat. Ita enim vtrobique legendum. Atque indidem conſtat Græcos annos à Chriſto longè pauciores computare, quàm non modò rei veritas, ſed & Dionyſiana æra poſtulet. Velut ecce annus primus Heraclij, qui in Dionyſianum exeuntem 610 incurrit, anno Chriſti 603 tribuitur; quod & ex Maximo colligitur, qui annum XXXI Heraclij ait eſſe Chriſti 633. ex quo fit, vt primus eiuſdem Imperatoris cadat in annum 603; rectéque propterea ſit à nobis emendatus Theophanes. In cuius computo & illud apparet; Natalem æræ vulgaris conuenire in annum mundi 5493. Si enim anno 5943 ineunte cœpit annus Chriſti 451, quo ſynodus Calchedonenſis habita eſt: primus eiuſdem æræ, adeóque Natalis vulgaris congruet anno 5493 ante menſes IV inchoato. Proinde verum eſt, quod monuimus in vtraque æra, tam primâ, quàm ſecundâ, Natalem Chriſti vulgarem eundem in annum competere. Prætereà manifeſtum eſt Natalem Chriſti Conſtantinopolitanum in aliis omnibus æris, præter primam, Dionyſiano tardiorem eſſe: vt ſuo loco fuſiùs explicabitur.

Georgius Monachus principium annorum à XXV Martij cepit. Quinetiam addit Niſan Hebraicum ab eadem die ſemper incipere. Ἀνέστη, inquit, τῇ μετὰ τὴν αὐτὴν παρασκευὴν ὑποφωσκούσῃ τρίτῃ, ἡμέρᾳ, μιᾷ Σαββάτων, πρώτῃ δὲ τοῦ παρ' Ἑβραίοις Νισαὶ πρώτου μηνός· ἥ τις ἀεὶ τῇ κε' τοῦ Μαρτίου μηνὸς μία, καὶ ἡ αὐτή ἐστιν. *Reſurrexit tertia die poſt paraſceuen ineunte, prima Sabbatorum, eadémque Niſan Iudaici menſis primi, quæ in* XXV *Martij vna ſemper & eadem incurrit.* Hæc ſunt imperitiſſima. Nam & falſum eſt primo die Niſan reſurrexiſſe Chriſtum, & Iudaici Niſan caput eſſe fixum nequaquam poteſt. Veruntamen annum, vti dictum eſt, à XXV Martij incipit. Κόσμου ἔτη (paulò pòſt ait) εφλδ', τῆς θείας σαρκώσεως ἔτη λδ', πρώτη ἡμέρα τοῦ τοῦ ἔτους Μαρτίου κε'. *Anni mundi 5534, diuinæ Incarnationis 34, prima dies anni illius Martij 25.*

Atqui Theophanes, qui Georgij Monachi opus continuauit, annos ſingulos cum Indictionibus inchoauit à Septembri. Sic annus mundi 6102, quo Heraclium iniiſſe ſcribit, cùm Indict. XVI cœpit, & Iulio adhuc, Auguſtóque Iuliani inſequentis anni tenuit. Item annus 6103 ſimiliter Maium & Auguſtum anni ſequentis obtinuit. Sed in priore exemplo pro anno 6102, ſcribendum eſt 6103, vt paulò pòſt conſtabit.

Natalis Chriſti quomodo Græcis cõputis accõmodetur.

Proximum eſt, vt Natalem annum Chriſti ad Græcos illos computos accommodemus. Qui quidem dupliciter ſpectatur. Nam aut Natalis ille agitur, quem ex opinione ſua Græci conſtituunt: aut vulgaris, quem in communi vſurpamus æra. Si de priore ſermo ſit, non ſolùm totidem ſunt, quot computi. Sed in eodem quoque computi genere variè definiuntur. In prima quidem æra, quæ infra 5500 annos conſiſtit, Panodorus incarnatum aſſerit, natúmque Chriſtum anno 5493. Alij tamen anno 5494, alij 5495 Natalem tribuunt. Cedrenus, exempli gratia, primum Heraclij annum ſcribit eſſe mundi 6103, Chriſti 609. Detractis annis 609 de 6103, reſident 5494. Primus igitur incidet in 5594, vel 5595. Sic annum mundi 6188 confert cum anno Chriſti 694. Vnde ſequitur annum primum Chriſti conuenire in

A alterutrum annorum, quos dixi. Idem & ex anno 6273 conficitur, quem cùm anno Christi 779 comparat. Tametsi variat interdum, & hallucinatur Cedrenus. In æra secunda Natalis Christi confertur in annum 5501. Alij reiiciunt in 5500. In tertia denique, quam vltra 5500 annos excurrere docuimus, Natalem Christi Chronici Alexandrini author assignat anno 5507.

At si de Natali æræ communis loquamur, à quo Christi annos vulgò computamus; duplex tantummodo constituendus est. adeóque non plures æræ, siue computi, quàm duo. Itaque priores duo in vnum coalescunt. Quippe anno 5493 Natalis communis attribuendus est tam in æra prima, quàm in secunda. In tertia verò, anno 5509. quod hac ratione demonstratur. Quoniam enim in annis Constantinopolitanis cycli Solis, & Lunæ à Romanis magnoperè dissentiunt; non possumus iis ducibus Dionysianos annos in Constantinopolitanis computis inuenire. Ideo vel Indictione opus est: vel certus aliquis annus ex feriarum, aut Lunæ cha-
B racteribus designandus, qui in Dionysianis annis inuestigetur. Sumamus igitur annum illum Heraclij XXXI, qui à Maximo statuitur mundi 6133, Indictione XIV. Cœpit hic, vt dictum est, anno Dionysiano 640. Igitur ex Maximi sententia, Natalis vulgaris incurrit in annum 5493 ineuntem, Indictione IV. Sic apud Theophanem, qui & ipse secundum computi genus amplectitur; annus primus Heraclij cœpit anno mundi 6103, Indictione XIV. In annis verò Dionysianis iniit anno 610; cuius à Septembri cœpit Indictio XIV. Quare annus Christi 610 cœpit quarto mẽse iam exacto anni 6102. Detractis ergo 610 de 6102, restant 5492. Quare anno 5493, eiúsque quarto mensi Natalis Christi vulgaris assignandus est. Ita Calchedonensem Synodum author idem celebratam esse scribit anno mundi 5944, Indict. V, Octobri mense. Huic annus respondet exiens Dionysianus 451, quo Indictio Constantinopolitana V cœpit à Septembri. Hac ratione sequitur anno 5493 Natalem Christi vulgarem incidisse. Rursus Theophanes idem anno mundi 6050 ineunte Iustiniani 31, scribit Octobris XIX, feria VI, Indictionis V, terram mouisse,
C cùm instaret Sabbatum. Est hic annus vulgaris æræ, 557, cyclo Solis VI, litera G. Proinde Octobris XIX, feria VI. Indictio verò V cœpit à Septembri. Vtroque ergo charactere munitus hic annus ostendit æræ vulgaris initium cadere in annum mundi 5493. Sic anno sequenti, mundi 6051, Maij VII, fuit III feria. Annus hic est Dionysianus 558, quo litera Dominicalis erat F. Item anno mundi 6054, Indictione X, Octobris die XII, feria IV fuit. Iustiniani anno XXXV. Hic est annus æræ communis 561, quo & Indictio X cœpit à Septembri, & cyclo Solis X, litera fuit B. Ex iis euidens est annum Natalem Christi communem in secundo illo computo quadrare in annum mundi 5493.

At in tertio computo, qui supra 5500 annos, septem, vel nouem ad Christi Natalem adiicit; idem hic Natalis Christi communis cadit in annum 5509. quod eodem argumenti genere; id est, Indictionum, & characterum beneficio colligitur.

Atque Alexandrinum quidem Chronicon in anno Christi natali fœdissimè conturbat, vt suo loco demonstrabitur. Quare nihil hinc ad institutum nostrum transferri potest. Verùm ex anno, quo Nicænum Concilium peractum est, Constantini
D scilicet XX, demonstrare licet. Hunc ab orbis initio numerat Chronicon 5833, Indictione XIII. Constat autem anno vulgaris æræ CCCXXV, Indictione XIII labente Concilium illud esse celebratum. Annus ergo Christi CCCXXV cœpit fine anni mundi 5832. siquidem annorum caput à Martij XXI author ille repetit. Detractis 325 de 5832, restant 5507. Igitur anno 5508 exeunte, & ante Martium, à quo annus 5509 profectus est, primus annus æræ communis incipit. Quod si annus à Septembri incipiat; anno ipso ineunte 5509 primus Christi annus iniit: vt erat propositum. Hoc ipsum multò intelligetur magis ex characteribus triplicis illius computi. quod è tribus à me propositis vltimum erat. Sic igitur Græci characteres istos eruunt. Annos mundi per 28, & 19 partiri iubent. quotus erit annus cycli Solis, aut Lunæ. Sic eosdem annos per 15 diuidunt, vt habeatur Indictio. Tametsi in primo computi genere vnitatem adiiciunt. Itaque si annos 5493 per 28 diuidas, existet cyclus Solis V: si per 19; cyclus Lunæ IV. Si per 15, vnitate addita; Indictio IV. Anni verò 5501, dant cyclum Solis 13; Lunæ 10, Indictionis 11. At anni 5509, cyclos offerunt, Solis 21; Lunæ 18, Indictionis IV.

De characterismis annorum in Græcis computis.

Porro in cyclis illis affingendis diligenter obseruandum erit illorum exordium. A
Neque enim ciuilis anni caput cum cyclorum initio concordat. Annus ciuilis à Septembri incipit vnà cum Indictione, cycli Solis ac Lunæ à mense verno. Maximus ab Aprili Ecclesiasticum annum inchoat. Isaacus Monachus annum ratione cycli Solis, ab Octobri: ratione Lunæ, à Kal. Ian. incipit. Sed Maximi ratio illa communior est. secundum quam anni Constantinopolitani duobus cyclis respondent. Exempli causa annus Mundi 5493, quo natus est Christus, iniit cum Indictione IV, cyclo Lunæ adhuc labente I, Solis IV. quibus affectus est primis sex mensibus. post Martium, cyclus Lunæ II, Solis V putari cœptus est. Quocirca anni computi huius per vtrumque cyclum diuisi in priore semestri vnitate mutilandi sunt. Ita Natalis Christi vulgaris cùm in priorem anni partem incubuerit, cœpit cyclo Solis IV; Lunæ I. Indict. IV. quod neque Scaliger animaduertit: & vulgò prætermitti solet.

De calculo Indictionũ in Græcis computis.

Ad methodum Indictionum vnitas additur: si quidem istæ à Septembri, non B
ab Aprili incunt; nisi per scriptorum imprudentiam. Docet hoc imprimis Maximus; eiusque rationem affert minimè probabilem. nempe Indictionem anno Augusti secundo initium habuisse, mundi 5460. qui per 15 partiti dant 15. Vnde cùm idem annus sit Indictionis I, vnitate minor est annorum mundi computus, quàm Indictionum. Sed veram huius instituti causam caput sequens aperiet. Anno itaque, quem in exemplum producit Maximus, Heraclij XXXI, mundi 6133 Indictionem notat XIV. Diuisis annis 6133 per 15, relinquuntur 13. Vnitas igitur addenda. Ex Theophanis Annalibus idipsum adstruitur. Scribit anno mundi 5944 Indict. V, Octobri mense Calchedonense Concilium celebratum esse. Annus erat Christi 451, quo Indictio V cœpit ab Octobri. Deinde annos 5944 per 15: restabunt 4. Ergo vnitas deest. Sic anno mundi 6036, Indictione VII, Sept. V, feria I, ingens terræ motus accidit. Fuit hic annus æræ nostræ 543, cyclo Solis Romano XX. litera D. Si annos 6036 per 15 diuidas, existet Indictio tantummodo VI. Idem & in anno mundi 6053 periclitari potes: quo Septembris IX, feria V, Indict. IX, fama sparsa est de obitu Iustiniani, qui erat annus Christi 560: litera D C. Sic & in anno 6071, Indict. 12; qui annus respondebat Christi 578. Ex quo sequitur an- C
num quo Heraclius imperare cœpit mendosè in Theophanis codice numerari 6102, & Christi 602. Debet enim esse Mundi 6103, Christi 603. Erat annus æræ communis 610, quo à Septembri cœpit Indictio XIV. Diuide annos 6103 per 15, supersunt 13. vt ex methodo vnitas addenda sit. In altero Theophanis exemplari scriptum erat anno mundi 6106. Sed imperitè librarius ϛρϛ pro ϛργ scripserat.

Ceterùm anni Græci computi secundi, ratione epochæ Christi, à se inuicem discrepant: in Indictione consentiunt. propterea quod illi septem annis tardiùs Christi Incarnationem, & Natalem collocant, quàm nostri. Exempli causa annus mundi 5501 Græcis illis est annus Incarnationis, Indictione XI. Annus verò 6103 est annus Christi 603, Indictione XIV. Nobis verò hic ipse annus est Christi 610; & Indictio à Septembri XIV. At annus primus Christi noster Indictione IV cœpit.

Ex iis apparet, id esse verissimum, quod paulò antè disputauimus, in secundo isto computo Natalem vulgarem conuenire in annum Mundi 5493, adeóque ratione Natalis huius, ambos illos computos in vnum conflari. & ita duo duntaxat D
esse Computorum fastigia. quorum prius Natalem communem exhibet anno 5493. posterius anno 5509. Hic enim numerus per 15 diuisus dat 4, quæ est Indictio Natalis hodierni, licet in priore vnitas præterea sit addenda.

A

De trium illorum computorum origine.

CAPVT IV.

NVNC trium illorum apud Græcos computorum pandamus originem, déque eorum antiquitate disputemus. Equidem sic existimo; cùm ex LXX Seniorum libris Græci potissimum annos ab orbis initio colligerent; non omnes eadem interualla statuisse : neque velut ex compacto, vel certæ methodi causa, in eandem æram conspirasse. sed pro eo ac quisque illustrium epocharum spatia dimensus esset, summam ex illis aliquam sibi confecisse; longè tamen ea maiorem, quæ ex Hebræis codicibus non solùm à Iudæis; qui angustissimè circumscribunt: sed à nostris etiam vulgò subducitur. Itaque alij, vti dictum est, aliter ista digesserunt. Vetustatis nihilominus palmam è tribus hactenus expositis, & vsitatis obtinet illa, quam secundam posuimus; quæ ab Africano definitur. Hic enim incarnatum, ortúmque Dominum asseruit anno à mundi conditu 5501. vt ex eius Chronicis refert Georgius Monachus : qui manuscriptus penes nos erat. Ab hac æra propagatæ sunt reliquæ; præsertim è tribus duæ : quarum interpolandarum causam, nisi fallor, habuerunt, non tam diuersam computandorum annorum rationem. (quanquam & hoc ipsum vel interuenire antè potuit; vel consultò posteà ad hypothesin adscitum est:) quàm certorum cyclorum opportunitatem: præsertim Indictionis, & Lunæ. qui vt commodè quadrarent, paucorum annorum ad veterem illam, ac peruagatam summam adiectione, vel detractione consequi studuerunt. Anni 5500, per cyclos tres diuisi dant Solis quidem, 12; Lunæ verò 9, & Indictionis 10. De cyclis istis ad summam suam applicandis neque Africanus; neque Eusebius; neque cæteri paulò antiquiores cogitarunt : verùm simpliciter, & vt cuique interualla computare animus fuit, ita statuerunt. Post Nicænam Synodum cycli lunaris. post Arcadij & Theodosij tempora, Indictionum vsus frequentari cœpit. Tùm igitur ambos illos cyclos ad æram suam applicare instituerunt. Hoc enim rationi consentaneum est visum; vt ab rerum initio perpetua serie cyclorum istorum reuolutiones decurrerent: vtque anno primo mundi primi ex omnibus cycli congruerent : ac deinceps cum recentiore Alexandrinorum : vel, vt alij maluerunt, Iudæorum lunari cyclo, & vulgari Indictionum putatione congruerent. Princeps, vt est coniectura, Panodorus Monachus, cùm animaduerteret Alexandrinorum cyclum lunarem, cuius Theodosij magni temporibus in Ecclesiis vsus feruere cœpit; nequaquam ad receptam illam Africani summam conuenire, mutare est aggressus. Ac fortassis ad annum illum respexit, quo Theophilus Paschalem suum computum inchoauit, qui est Christi vulgaris annus 379. quo labente, ab ipsa Neomenia Thoth, id est Augusti 29 die, cyclus Lunæ primus Alexandrinus incepit. Hic erat annus Africani ab orbis initio 5880, quibus per 19 tributis, reliqua sunt 9. demptis 8, supereſt 1. Quare pro 5880, putare maluit 5872. de quibus subductis 380, Natalis inciderit in annum mundi 5493. Sed hac ratione Natalis Christi à Panodoro constitutus incurrit in hodiernum, & vulgarem. quod mirum videri potest, & est reuera. Sed id alio loco viderimus. Floruit autem, eodem authore Georgio, Panodorus Arcadio imperante, & Alexandrinam Ecclesiam regente Theophilo. Cæterùm vti lunaris cyclus in hoc computo cum Alexandrino consentiebat : sic Indictio discrepabat. Ideo ad methodum Indictionis vnitas accedit; vt ex Maximo iam diximus.

B

C

D

At Græci posteriores, qui Indictionis præcipuè rationem habendam esse censuerunt : ad Africani æram annos addiderunt octo : vt Christum natum esse dicerent anno mundi 5509. quibus per 15 partitis, supersunt 4. Atque illi quidem æræ : Victorianæ notitia iam adspersi erant. quem Latinorum anteſignanum fuisse notissimum est. Eiusmodi verò Latinorum cyclus fuit, vt triennio ab Alexandrino differret, & cum Iudaico ferè congrueret. Quod quidem in hoc computo factum cernimus. Nam 5509 per 19 diuisi, relinquunt 18.

qui est Alexandrinorum I. Vtriusque igitur opportunitatem, sed præsertim Indictionis, amplexi sunt qui æram illam conformarunt. quæ cùm reliquis ætate sit posterior; paulatim eas abrogauit. vt hodie præcipuo Græcorum in vsu; imò verò toto ferè Oriente dominetur. A

Hæc si non certa penitus (neque enim affirmare volumus) verisimillima certè mihi videntur: & iis probabiliora longè, quæ de triplici illo Græcorum computo Scaliger, & eum secuti quidam asseuerant. quorum opinionem capite sequenti coarguemus. Quin & nouum illud commentum indidem euertitur, quod non nemini succurrit; de annis octo, qui in fastorum Consularium serie redundare videntur. quod neque probabiliter excogitatum est: neque ex illa Computorum varietate stabiliri potest: vt alio loco demonstrabitur.

Quæ de triplici Græcorum Computo scripsit Scaliger excutiuntur, ac refutantur. Tum qua ratione epactæ ad illos computos applicentur. B

CAPVT V.

VEMADMODVM Iudaicum ab orbis initio computum Periodum Iudaicam appellauit Scaliger: ita Græcam, siue Constantinopolitanam periodum, & artificialem epocham esse iussit. Mirus enim ac fœcundus periodorum est artifex. Duplex est præcipuè Græcorum æra, in quam refundi reliquas omnes capite superiori diximus: altera, in cuius annum 5509 cadit Natalis Christi vulgaris: altera, quæ anno 5493 Natalem eundem exhibet. Vtramque vocat artificialem epocham. sed priorem Paschalem; posteriorem lunarem.

I. Scaligeri doctrina lib. v. de Emend. pag. 341. & 342.

Ecclesiam ait Constantinopolitanam nouum instituisse computum, in quo nouilunium primum in ipsam caderet Indictionem; id est XXIV Septembris. Vnde & Paschalem illum vocat; quia primus annus cycli Paschalis incidit in principium anni veteris Indictionis. Quem quidem imperitos ait à mundi conditu repetere; cùm reuera nihil aliud sit, quàm artificiosus computus ad methodum cyclorum ab illis institutus. Atque huius anno 5509 conuenit Natalis Christi vulgaris. C

II. Computus alter ab eodem lunaris appellatur: cuius anno 5495 Natalis Christi tribuitur. quem propterea credit inuentum fuisse, vt per epactas aureis numeris congruentes Luna deprehendi posset, quemadmodum in methodo Dionysij Exigui cyclus alius est Paschalis; alius lunaris: atque ex Paschali tria detrahuntur, vt lunares epactæ formentur. Exempli causa; cyclo Paschali I, epactæ erant XI; quando nouilunium cadebat in XXIII Martij, sæculo Diocletiani: Dionysij verò, in XXII diem eiusdem Martij. Opus est igitur epacta VII; quæ cum vnitate composita, & cum XXII Martij, dabit XXX, nempe nouilunium. Itaque pro cyclo I assumendus est XVII, qui dat epactas VII. At in Constantinopolitano computo è contrario addenda sunt tria; quoniam à Septembri annum ordiuntur. Ita anno Dionysiano CCLXXXV, cyclo Lunæ I, epacta Paschalis XI: nouilunium XVI Sept. Iustiniani verò tempore, XV Sept. Opus ergo est epacta XIV, & pro cyclo I vsurpandus est IV. Non igitur detrahenda sunt; sed addenda tria. Anno 5509 cyclus Paschalis Dionysianus est I; Constantinopolitanus XVIII. Atqui debet esse IV. Aut igitur addenda sunt V, aut detrahenda XIV. Maluerunt detrahere; vt Natalis Dionysianus caderet in annum 5495. Hinc duplex ille manauit computus; epocha duplex. Primus, qui & Paschalis, natalem communem in annum confert 5509. alter lunaris: cuius anno 5495 Natalis idem competit.

Confutatur superior illa doctrina.

Hæc Scaliger. in quibus falsa pleraque sunt; vt ex superioribus capitibus euinci potest. Nam quod imprimis ambos illos computos artificiosas esse periodos credit: valde fallitur. Sunt enim annorum numeri, quos ab Orbe condito plus minúsve fluxisse reipsa sibi Græci persuadent. Quanquam non est negandum, quod proximè antecedens caput expositum, cùm ad receptam cyclorum methodum, ac præsertim Indictionum, accommodare vellent, paucos annos vel addidisse, vel detraxisse

A detraxiſſe ſummæ. ſed non eo vſque, Periodus vt dici mera debeat: quemadmodum Iuliana Periodus; quæ methodi ſolius cauſa conficta eſt. Quod vnum ſi in tanto annorum numero conſtituendo Græci ſpectare vellent; aut eiuſmodi præterea annum Natali Chriſti deligere, qui anno primo cycli nouilunium haberet in XXIV Septembris; breuiore annorum inſtituto numero, hoc ipſum conſequi potuerunt. Vt ſi ad annum Natalem Chriſti putaſſent annos 4977: detractis videlicet annis 532; ſiue integra Dionyſij periodo. Tum enim nouilunium anni primi in XXIV Sept. congrueret. At Indictio alio computo repræſentari poſſet; vt in aliis Græcorum computis accidit. Quare non ſolius methodi gratia certus ille deſcriptus eſt annorum numerus. Sed neque vera eſt illa cauſa, quam adiicit; nouilunium primum in XXIV Sept. anno primo cycli ſui quadrare voluiſſe: cùm plerique, qui alterutrum computum aſſumunt, ratione cyclorum aliunde quàm à Septembri ordiri ſoleant; vti ſuprà demonſtrauimus. Demum ex iis duobus computis vetuſtiſſimum falſò cenſet illum, qui in annum 5509 Natalem Chriſti vulgarem coniicit. Eſt enim iſte trium recentiſſimus. Nam primus eſt, qui anno 5501 Natalem
B exhibet, non vtique communem; nedum Dionyſianum: quem à communi non diſcernit Scaliger: cùm tamen anno toto poſterior ſit. ſed Conſtantinopolitanum. Proximus eſt vetuſtate computus ille, cuius anno 5493 natus ponitur Chriſtus. In quo peccat etiam Scaliger: qui anno 5495 huius computi Natalem Chriſti conuenire docet. Atqui hoc pacto communis Natalis caderet in cyclum Lunæ 4. cùm in ſecundum incidat à Septembri: à Ianuario, primum. Omnium infimus eſt, qui anno 5509 Natalem exhibet. pag. 343 de emend. & pag. 702.

De altero quoque Computo, quem lunarem nuncupat, perabſurdè diſputauit. Imprimis enim Latinorum duplicem cyclum, Paſchalem, & lunarem, non intellexit: alioqui tam ridiculam reprehenſionẽ non attuliſſet. Dionyſiũ ait *duplici illo cyclo Chriſtianorum inſcitiam traduxiſſe, qui cum ad Lunæ rationes Paſchatis celebritatem exigere ſe profiterentur, alium tamen cyclum Lunæ, alium Paſchatis inſtituiſſent; proindéque demonſtrarent ſe non, vt profitebantur, Paſcha ad rationes Lunæ dirigere.* Hæc
C mera eſt inſcitia. Nam vterque cyclus ad Lunam directus & lunaris fuit; quatenus iis diebus adſcriptus eſt, in quos Nicæni Concilij tempore nouilunia competebant. Neque verò lunaris alter cyclus appellatus eſt: quòd qui Paſchalis dicebatur, nouilunia non exhiberet. Vterque enim ad eundem diem adſcribebatur. Veluti ad XXIII Martij tam aureus numerus I, quàm lunaris cyclus XVII adnotatus eſt. Verùm lunaris ille dictus eſt, qui per epactas congruentes, ſine vllis regularibus, vel cum vnitate ſola, ad primi menſis dies adiunctus, nouilunia repræſentat. De qua re vide quæ in VI libro vberrimè pertractata ſunt, ne bis in idem argumentum incidamus. Ex iis verò præterea cognoſces; perperam hîc à Scaligero, & contra Veterum authoritatem vſurpatum eſſe; cyclo I currente epactas eſſe XI. Nam erant XXX. Quippe cyclus XIX, cùm ſit vltimus, nullas epactas relinquit, hoc eſt, o, vel XXX habet; quæ anno ſequenti tribuuntur. Quanquam ſcio vulgus aliter inſtituere, &, vt Scaliger hoc loco facit, per adiectionem denarij numeri ad cyclum Paſchalem epactas conficere. Sed aliter Computiſtæ veteres, Dionyſius,
D Beda, Paulus Foroſemp. & alij. Peccat inſuper in eo Scaligeriana methodus, quod cyclo verbi gratia, Paſchali I, lunari XVII, epactas lunares VII cum XXII Martij componit, non cum XXIII; quoniam, vt ait, nouilunium Dionyſij tempore à XXIII die Martij ad XXII migrauerat. Neque enim προσθήσεως vllius rationem habuere Dionyſius, Beda, cæteríque Computorum artifices. ſed vt cyclum Paſchalem, ac lunarem iiſdem diebus retinuerunt, quibus Nicæni Concilij tempore congruebant: ſic epactas vtriuſque cycli ad eoſdem dies applicarunt. Porro epactæ lunares cum ποσοιᾳ menſis compoſitæ, ſine vllis regularibus, in primo menſe neomenias referunt. Dant enim XXXI, non, vt putat Scaliger, XXX. tribus exceptis; nempe XVII, XVIIII, XIX: quorum epactæ citra regularem XXX conficiunt. Exempli cauſa: aureo numero currente X, cyclo lunari VII, epactæ lunares XVII cum XIV die Martij dant XXXI dies, atque ita cæteri, præter illos tres numeros. cuius varietatis cauſam lib. VI reddidimus. Inſcita Scaligeri ſententia de cyclo duplici. pag. 342.

Quin & ipſemet Scaliger lib. II, & III Iſag. Can. cap. III, epactarum lunarium formam illam præſcribit, vt ad complementa ſua primo in menſe ponantur. Ita-

que xxix ad Kalendas Martias applicat, &, qui aliter instituerant, Clauium, cæ- A
terósque Kalendarij conditores, hostiliter vexat. quoniam ad xxx complenda deest vnitas. Item ad xxiii Martij appposuit epactas vii. & ita per reliquos dies. At hoc in libro de Emendat. v ad epactarum & dierum summam vnitas addit·r, vt triginta compleat.

Ad summam, vt non modò Computi illius duplicis originem ex epactarum cum diebus comparatione quæsitam, falsissimam esse cognoscas: sed ne Scaligerum quidem ipsum quid scriberet, aut de quibus disputaret, intellexisse: primum illud ante oculos habendum est; epactarum ratiocinia, vt & cyclorum Solis, ac Lunæ, à Græcis ipsis computandi magistris nequaquam à Septembri; sed à Martio repeti, vt paulò antè docuimus. Alterum; ab illorum plerisque sic epactas formari, quomodo ex Dionysij, Bedæ & antiquorum omnium sententia conflari oportere libro sexto planum fecimus. Quòd si quis vulgari modo per decadum accessionem ad aureum numerum componendas censeat; longè tamen alia ratione id præscribere; quàm vt ad Scaligeri commentum, & inuentam ab eo Computorum Græcorum originem accommodetur. quod deinceps ostendemus.

Chronicon igitur Alexandrinum aliquot locis epactarum methodum ac nouilunij inuestigandi rationem explicat; quam quidem à Martio mense deducit, & ab eius xxi die. Nam xx primos dies perpetua lege ad epactas adiicit. Epactas autem non eodem modo computat. Quippe alibi populari calculo decem ad aureum cyclum Lunæ labentem adiungit: aliâs ex Dionysij, Bedæ, cæterorúmque Computistarum præscripto, decem ad anni superioris cyclum addit. Exempli causa an- B
pag. 177. no mundi 3838, quo Exodum consignat, cyclum Lunæ xix numerat, eique tribuit epactas xxx. Hæc est plebeia epactarum methodus. At verò anno 5507 in
pag. 473. quem Natalem Christi confert, cyclum Lunæ computat xvi, epactas verò xv. Vbi
pag. 513. epactas appellat dies residuos ex anno superiore, ac iam præterito; quomodo &
pag. 512. Dionysius, ac Beda vsurpare solent. Ita cyclo x epactas assignat ix: & cyclo ix epactas xxviii Hoc igitur modo cùm & à Martio epactarum ratiocinia procedant, & præteriti anni residui dies assumantur, falsa erit Scaligeriana methodus, qua iccircò decurtatam æram annis xiv existimat, vt à Septembri epactarum progressione factâ, nouilunia diebus suis redderentur. Nam in illa Chronici doctrina, epactæ solæ absque regularibus vllis, cum diebus mensis copulatæ neomenias exhibent in primo mense. In cæteris regulares adhibentur: Aprili videlicet I, Maio, 2, &c. Septembri, 7. Doceamus hoc vno, alteróve exemplo. Esto cyclus Dionysianus xii, Constantinopolitanus x: epactæ ex Alexandrino Chronico erunt ix. Eæ porro cum xxii Martij die, dant xxxi, siue Nouilunium. At in Septembri iisdem cyclis, epactæ ix cum xv die Sept. & regularibus vii totidem dies conficient, nempe xxxi. Item cyclo Dionysiano xi, Constantinopolitano ix, epactæ xxviii ex Alexandrini Chronici methodo cum tertio Martij die coniunctæ dant xxxi. In Septembri quoque, additis regularibus vii, epactæ xxviii cum xxvi Sept. ad quem cyclus Dionysianus xi, Constantinopolitanus ix conuenit, dies xxxi, siue Nouilunium referunt. Ita cyclo Dionysiano xviii, Constantinopolitano xvi, epactæ Chronici xv cum xvi die Martij dant nouilunium. In Septembri eædem epactæ xv cum regularibus vii & ix diebus Septembris idem nouilunium ostendunt. Apparet ergo nulla computi mutilatione opus esse ad lunares epactas procudendas, quæ cum ποσιαίᾳ mensis, & regularibus Neomenias exhi- D
beant: siquidem æra illa communis, cuius in annum 5509 Dionysianus Natalis competit, citra diminutionem vllam, idoneas ad lunarem methodum epactas efficit. Quod si epactarum calculus à Septembri initium sumeret, tum quidem additis ad cyclum Dionysianum tribus, epactæ propagarentur, quæ cum ποσιαίᾳ mensis & vno præterea regulari, xxxi conflarent. Sed ex eo minimè sequitur Constantinopolitanos computum istum illius rei causa annis xiv mutilasse: cùm, vt ostendimus, annus Natalis vulgaris non in annum 5495 æræ illius decurtatæ, sed in 5493 incidat.

Postremò si in eadem æra, cuius annus 5509 vulgari Natali congruit, epactas plebeio more formaueris, additis ad cyclum anni labentis decem, tum præter epactas, regulares assumendi erunt, & quidem plures: quemadmodũ & in Dionysiano

A cyclo accidit. In quo epactæ, quæ ex aureis numerus consurgunt, regulares omnibus in mensibus exigunt. Esto cyclus Dionysianus IX, Constantinopolitanus VII: epactæ XVII cum XVIII die mensis relinquunt V. Addendi igitur regulares XXVI. Sed hæc methodus minus est priore illa probabilis.

Maximus in Computo, quem in calcem Operis huius coniecimus, epactas aliter instituit. Nos superiori capite docuimus, annum Natalem vulgaris æræ in eo computo, quem sequitur Maximus, esse annum 5493: adeo vt cyclus Lunæ in priore semestri Dionysianum excedat vnitate: in posteriore plane cum eo consentiat. Nam & annus 6133, qui iniit à vere anni Dionysiani 640, cyclum exhibet Lunæ XV; cùm Dionysianus cyclus in Septembri duntaxat sit XIV; & annus 5493, quem in anno primo cycli Dionysiani, siue periodi Iulianæ 4713 inchoari volumus, Lunæ cyclum habet II: cùm tamen Dionysianus cyclus ipso anni initio sit tantummodo I. Igitur epactæ ex Maximi doctrina sic formantur, vt vulgares solent. Iubet enim cyclum per XI multiplicari, & de collecto detractis duobus, resi-
B duum per XXX diuidi. Hoc modo cùm annus 6133, per XIX diuisus cyclum Lunæ relinquat XV; epactæ fiunt, duobus detractis, tredecim. Cur perpetua methodo duo subducantur, causam hanc affert Maximus, quoniam primus annus epactas habet tantùm IX, non XI. Etenim annus à Kal. Apr. incipit. Neomenia porro anni primi lunaris init Martij XXIII, & IX diebus Kalendas siue anni epocham antecedit. Ridiculè verò Scaliger duo iccircò deduci putat, quòd à temporibus Christi ad Maximum Luna biduum anticipauerat. Hoc est absurdissimum. Nam vt νεομηνιαν lunarem obseruarit Maximus, non eam à Christi temporibus, sed à Nicæno potiùs Concilio putare oportuit, quæ est methodi Paschalis apud Christianos epocha. Ab eo verò tempore ad Maximum vnius tantùm diei νεομηνιας interceſſit. Quam vnius sanè diei anteceſſionem animaduertisse videri potest Maximus: idque ex eo subodorari licet, quod cùm breuem & expeditam lunarium epactarum methodum proponit, considerare iubet quota Luna sit III Kal. Apr. hoc est XXX die Martij. Atqui caput anni sunt ipsæ Kalendæ: & anno exempli causa
C cycli primo, epactæ φυσει sunt XI; τεχνικῶς IX, quod XXIII dies Martij nouem tantum diebus epocham anni, id est Kal. Apr. antecedat. Itaque XXX dies Martij octauam solùm Lunam habuit. Epactæ proinde cycli illius VIII fuerint, non IX, si tricesima dies Martij canon est epactarum. Ita cyclo Lunæ XV; vtputa anno Constantinopolitani computi 6133, æræ communis 641, epactæ debent esse XV. sed quod in primo cyclo duo subducantur, erant XIII. Ex illa verò Maximi regula, qua ἡ ποσιαία τῆς σελήνης in III Kal. Apr. epactæ sunt, Lunæ annus ille XII epactas habet. Manifestè νεομηνιαν vnius diei Maximus agnouit, & ad veram Neomeniam vnum diem de epactis detraxit. Qua quidem in Maximi methodo singulari obseruatione dignum illud occurrit, de cyclo Dionysiano tria detrahi ad formandas epactas; non, vt Scaligero placebat adiici: adeò vt cyclus ille, cui epactæ Maximi φυσει respondent, sit idem cum Latinorum cyclo, & in Martio mense eædem epactæ cum diebus mensis compositæ sine vllis regularibus nouilunium referant. Verbi gratia, cyclo XV, epactæ sunt XII: quod & biduum ex perpetua regula detrahatur, & vnus præterea dies: quoniam tricesimo die Martij Luna est XII. Proinde
D cyclus erit XII, cuiusmodi & Latinorum erat. Item cyclo IV, epactæ sunt XI, quæ propriè cyclo I conueniunt. In cyclo verò Constantinopolitano, & Romano I, epactæ Maximi sunt VIII, cùm tamen ex methodo VII esse debuerint, sumpto videlicet cyclo VII pro I. Cuius rei causa est, quod ad saltum Lunæ compensandum, cyclus Romanus I vno die anteuertitur, & ad XXIII Martij diem adscribitur, cùm ad XXIV apponi debuerit. Verùm annus ille, qui cyclum habet XIX, & à IV die Aprilis incipit, dies tantùm habet CCCLIII, ac XXII Martij terminatur. Quo fit, vt cycli XVII, XVIII, & XIX, eisque congruentes epactæ versus mensis initia promoueantur: atque ita cyclus, exempli causa, primus longius à Kal. Apr. vno die remoueatur, & epactarum numerum augeat. Hinc est etiam quòd epactæ cyclorum istorum cum ποσιαίῳ mensis triginta solùm conficiunt, non, vt reliquæ XXXI: de quo alibi dicetur.

Isaacus Argyrus Monachus in Canone Paschali epactarum diuersam viam ingreditur. Iubet annum propositum ab orbe condito per XIX diuidi; residuum mul-

tiplicari per XI; quod collectum est, per triginta partiri, & ad summam addi III. A
Ita formantur epactæ. Scribebat anno Dionysiano 1372 exeunte, quem annum numerat 6880 ab orbe condito: ita vt 6881 à Kalendis Ianuarij anni 1373 inierit, ratione cycli lunaris, quem à Ian. Kalend. auspicatur. Diuisis 6880 per XIX, restant II, epactæ XXII. quibus addita tria dant epactas XXV anno toto Dionysiano 1372. At ineunte 1373, erunt epactæ VI. cyclus enim inibit III, cuius epactæ III cùm totidem ob methodum adiunctis dant VI epactas anni 6881. Proinde Ianuarij XXV nouilunium: cùm tamen Nicænum nouilunium cadat in XXVIII, cyclo VI. Sed Isaaci tempore ob προέγησιν tridui ad XXV peruenerat. Quocirca epactæ Isaaci sunt eædem cum lunaribus epactis Latinorum veterum, quæ ad ποστιαίαν primi mensis additæ sine regularibus dant ætatem Lunæ. Nam epactæ VI respondent cyclo VI: cuiusmodi Latinorum cyclus ad XXV Ianuarij appositus est cum cyclo Nicæno IX. Sed de Isaaci Argyri doctrina satis hactenus.

Concludamus ex iis omnibus plurimum in Græcis istis computis lapsum esse Scaligerum, ac nonnullos qui in illis explicandis operam adhibuerunt. Non enim B
illos rectè cum æra Dionysiana compararunt. Scaliger quidem in Notis ad Eclogas computi Maximi triplicem proponit æram à Græcis vsurpatam, & in vnaquaque discrimen addit, quo ab annis Christi discrepat. Annis ergo Christi propositis iubet addere differentiam ærarum, & annorum Christi. Ita annis 1597 adiice 5494, habes 7091 æræ lunaris. Adde 5508, habebis 7105 æræ Paschalis. Adde 5500, habes 7097 æræ Orientalis. Rursus de priore æra duobus detractis, tam hanc, quàm cæteras per XIX, & XXVIII diuidit, vt Solis ac Lunæ cycli colligantur. Sed in sola secunda, quam Paschalem nominat, cuiusque in annum 5509 Natalis communis incidit, vera est ista methodus. Quanquam si Chronicon Alexandrinum sequimur, annorum vt & cyclorum caput non à Septembri, sed à Martio ducitur. quæ res nonnullam varietatem adferre potest, & Scaligeri ratiocinia conturbare. In reliquis duabus multùm sententiâ fallitur. Neque enim Natalis æræ vulgaris in ea, quam lunarem vocat, annum 5495 occupat; sed 5493. & frustra duo ad Lunæ methodum subduci præcipit: corrupto Maximi loco deceptus. qui cùm initio Eclogæ annum illum, quo scribebat, Heraclij XXXI, mundi 6133 esse dixisset; posteà C
in capite ψηφισμὸς τῆς ἀναστασίμου ἑορτῆς, ait esse 6135: sed errore manifesto; vt res ipsa loquitur. Quare falsum est, Natalem Christi æræ communis in annum 5495 competere. Falsissimum verò altera in æra, quam Orientalem nominat, incidere in annum 5501. Etsi enim Natalis Christi Constantinopolitanus huic anno congruat, non tamen Dionysianus, siue potiùs communis. Quippe, vt ostendimus, Natalis Christi Constantinopolitanus in hac æra nostro & communi septem annis tardior est. quod & alibi pleniùs explicabitur. Ideo Natalis communis ad annum pertinet 5493: nec istius comparatione ambæ illæ à se inuicem æræ discrepant; sed in vnam, eandémque coalescunt, & eosdem denique Romanos cyclos tam lunares, quàm solares exigunt.

De conditu mundi, & annorum inde ad nos numero, ac putandi varietate. autumno creatum esse mundum. D

CAPVT II.

TEMPORVM interualla, quæ ab Orbis initio ad Christi Natalem intercedunt, variè Chronologi atque Historici digesserũt: sic vt neminẽ vnum reperias, qui cum altero omni ex parte consentiat. Facit obscuritas rei, & argumentorum ad veri inuestigationem inopia, vt impunè cuiuis quod libitum erit opinari liceat. Neque id verò magnopere reprehendendum, dum ea moderatione agatur: primùm vt ne certam illam, & indubitatam, quamcumque tibi præscripseris, temporis rationem esse velis: tum vt aliter sentire minimè nefas arbitrêre, cæterorumve ratiocinia temerè condemnes. Quod vtrumque tam hîc, quàm in Eusebianis Animaduersionibus, & in Isagogicis Canonibus à Scaligero commissum est. Quibus in locis cùm suam de an-

A norum ab orbe condito numero ſententiam explicaſſet, ac ſingula interualla partitus eſſet, Chronologos omnes ſuis legibus, ac numeris adſtringere ſolita illa confidentia, vel temeritate potiùs inſtituit. Ego verò vt illam à Scaligero initam annorum partitionem haud adſurdam eſſe iudico: ſic eandem incertam, ac parum exploratam eſſe defendo: non modò vt aliter numerare Chronologis liceat, ſed vt melior ac commodior temporum ſubductio quærenda ſit. Eiuſmodi eſt enim quam illis locis adſtruit. Primum ab orbis conditu ad Diluuium annos colligit 1656. à Diluuio ad natum Abraamum 292. Hinc ad Exodum, 505. Fiunt ab orbis initio ad Exodum anni 2453. Ab Exodo ad caſum Sedeciæ annos putat 907. à conditu rerum 3360. Totidem omnes vno ore Chronologos ſtatuere dicit. Deinceps quot anni à Sedecia ad Chriſti Natalem fluxerint, haud ita certò colligi docet. Ipſe verò manifeſtis, vt putat, argumentis ex Nabopolaſſari obitu, & Nabuchodonozoris initio deducit. Etenim Nabopolaſſarus obiit, vt ſcribit Ptolemæus,
B anno Nabonaſſari 152, Per. Iul. 4119. Is autem annus, quintus eſt abſolutus ante caſum Sedeciæ, vt docet Ezechiel. proindéque anno Per. Iul. 4124, Sedeciæ caſus accidit. Deductis 3360 de 4124, remanet annus 764, in quo conditus rerum, & mundi Natalis ſtatuendus. Atqui Natalis æræ communis incidit in annum Per. Iul. 4713, vt capite I libri huius oſtendimus. Igitur à conditu rerum ad Natalem æræ communis anni ſunt 3949, menſes tres. Mundi enim originem XXVI Octobris attribuit anni Per. Iul. 764. Ita Scaliger; qui hanc annorum deſcriptionem adeo certam atque firmam exiſtimat, vt cæterorum rationes futiles, & ineptas eſſe coniecturas affirmet.

Verùm cùm vitioſus eſt annorum iſte calculus; & argumenta, quibus nititur, imbecilla ſunt, imò falſa; tùm illa dubia in re confirmanda vana eſt, ac præceps fiducia. De rationum, quibus rem à ſe confectam credidit, momentis accuratiùs in ſequentibus capitibus per partes agetur. Nunc & difficultatis cauſas breuiter aperiam, & meam ipſe ſententiam exponam. Sed hæc primùm diſceptationis
C ſumma ſit: Annorum ab orbe condito ad hæc tempora numerum, neque certa ratione compertum eſſe, neque citra Diuinam ſignificationem poſſe comperiri. Errare proinde qui id non modò certò definire audent; ſed qui alios inſuper, quod ad ſummam ſuam aliquid adiecerint, aut detraxerint, proteruè, atque arroganter inſectantur.

Numerus annorum ab orbe condito cur certò ſciri nequeat.

Principiò annorum calculus omnis non aliunde, quàm è ſacrorum librorum monimentis petitur. In iis porro celebris imprimis occurrit Græcorum & Hebræorum Latinorúmque codicum varietas. Nam LXX Interpretes Hebræorum numerum in primo interuallo ſuperant annis DLXXXVI, vel pluribus. In ſecundo interuallo ferè nongentis. in quo etiam Cainan quidam in generationum ſerie à Græcis intexitur, quem Hebræi Latiníque prætereunt. hodie verò frequentes Chronologi retinendum exiſtimant, Lucæ potiſſimùm authoritate commoti. In reliquis temporum ſpatiis ſua quoque, & haud paulo grauior difficultas cernitur; maximè in eo, quod ab Exodo ad Dauidem, vel Salomonem extenditur. Nam Iudicum tempora prope in-
D extricabilem quæſtionem continent. Adde regni vtriuſque ſucceſſiones, quas libri Regum duo, totidémque Chronicorum exhibent. Illîc verò multis de cauſis intricata, & perplexa Chronologia eſt; neque multum inter peritiſſimos temporum de annorum numero conuenit. Quarum difficultatum capita hoc in libro ſingillatim pertractabimus. Poſtremò omnibus annorum interuallis communis obſcuritatis ſeges eſt; quod ſatis conſtare nequeat, quoties hic aut ille tot annos vixiſſe, regnaſſéve legitur, vtrum vertentes & integri, an inchoati ſolùm, & labentes intelligendi ſint. Solent enim Chronologi annos illos, qui in ſacris libris memorantur, pro ſolidis, & completis accipere. cuiuſmodi fuerint nécne, cùm explorari certò nequeat, ad ſummam tamen ipſam non mediocriter pertinet. His de cauſis, aliíſque quas omittimus, fieri non poſſe dicimus, vt annorum numerum, qui condito ab orbe lapſi ſunt, certò, ac ſine errore, vel ſaltem dubitatione ſtatuamus. Proinde coniectura, & probabili ratiocinatione opus eſt. qua ſi contentus eſſet Scaliger, neque aut opinionem ſuam certiſſimæ ſcientiæ, demonſtrationiſque loco propoſuiſſet: aut reliquos

omnes calculos tam fidenter, & acerbè damnasset, tolerandus vtique fuisset. A
Nunc eius & ancipiti in re odiosa fiducia est; & putatio ipsa minus exacta.
Quod postea per singula capita declarabitur. Nos verò primum illud tenentes,
nihil certi de accurata annorum summa perueſtigari posse: quod reliquum est,
verisimilem, vt quidem nobis visa est, rationem inibimus.

Annorum calculus ex nostra sententia.

Quocirca annos ab orbe condito ad æram Dionysianam fluxisse credimus 3983.
Quam opinionem nostram alteri quoque ante nos in mentem venisse postea com-
perimus. Munsterus enim in Computo Hebræorum, pag. 7, cùm varias de mun-
di conditu sententias percenset, Carolum quendam Bouillum ait annos nume-
rare 3984. Interualla porro ita describimus. Ab orbis initio ad Diluuium anni
1656. A Diluuio ad Abraami ortum, 292. Hinc ad Israëlitarum migrationem ex
Ægypto, anni 505 fiunt ab orbe condito ad Exodum anni 2453. Deinceps ab Exo-
do Salomonici Templi fabricationem, annos numeramus 520: vbi communi ab
sententia necessariò discedimus. A conditu Templi vsque ad laxatam Babyloni-
cam seruitutem, anni 474. Hinc ad Christum, 536. Fiunt ab orbe condito ad B
Christi Natalem, anni completi 3983 cum mensibus tribus: ita vt Natalis in 3984
incurrat, si annorum caput ab Autumno repetatur. Hanc nobis summam, & sin-
gulorum interuallorum putationem certis argumentis persuasimus quæ sparsim,
ac suis locis explicabuntur. Neque verò opinioni isti penitus confidimus; aut li-
bertati cuiusquam detractum volumus, quo minus aliter sentire ipse, ac pronun-
ciare possit. Quibus de caussis tutiorem illam Chronologiam, & liquidiorem esse
duco, quæ ad annos mundi, si quidem præterire nolit, Iulianæ periodi annos ad-
iungit. Quæ cùm ex triplici charactere methodi gratia contexta sit, annos singulos
propriis quibusdam notis ac signis afficit, qui sunt illorum indices, & memoriam
rerum, sublata omni perturbatione, fidelissimè cõseruant. Hoc adempto præsidio,
cæca & obscura est Annalium series; nec nisi per ambages annorum situs explo-
rari potest. Vt si ego primam Olympiadem anno mundi 3208 celebratam esse di-
xero, nihil admodum profecero, nisi & annorum numerum adiiciam, quem ad
æram Christianam fluxisse statuam. de quo cùm tam variæ sint Chronologorum
sententiæ, varias itidem epochas adnotari necesse est. Quæ res fastidium ac mo- C
lestium parit. At qui periodo Iuliana vti velit, cùm in ea semel epocham æræ Dio-
nysianæ fixerit, quemcumque deinceps in annum mundi Natalem coniecerit,
quantum is ab æra vulgari distet, vno momento perspiciet. Quamobrem nos in
omni re Chronologica periodi Iulianæ adminiculo libenter vtimur, præsertim
hac in Operis parte, qua insignes omnes temporum epochas persequimur. Qua-
rum cùm princeps ea sit, quam hoc capite proponimus, primam omnium suis
characteribus, hoc est Iulianæ periodi certo anno consignabimus.

Diximus Natalem Christi communem ex ratiociniis nostris incidere in an-
num mundi 3983; quæ summa singulorum ex interuallorum spatiis colligitur; de
quibus erit postea dicendi locus. Cùm ergo Natalis idem in periodo Iuliana an-
num occupet 4713, cyclo Solis IX, Lunæ I, Indict. Romana III: si de 4713 deduc-
as 3983, reliqui erunt anni 730. Itaque primus annus orbis conditi erit Iulianæ
periodi 731. Ac si mundum creatum censeas verno tempore, indéque annos inci-
pias, aut certè à Kal. Ian. more Iuliano, erit, vti dictum est, primus annus mun- D
di septingentesimus tricesimus primus; Natalis verò Christi 3983 exiens. Sin est
vt mundi conditum ad Autumnum referas, indidémque annos ordiare, mundus
quidem anno 730 creatus est; Christus verò anno 3984 ineunte natus. At si anno-
rum caput in Ianuarias Kalendas conferas, mundus creatus erit anno exeunte
730, Christus anno 3983 natus, itidem exeunte. Quare perpetua methodo ad
annos mundi adiice 730, vt annos Iulianæ periodi conficias ex a. d. Kalend.
Ian.

Mundus autumno conditus est.

De anni cardine, in quem procreatio mundi conuenit, lis est inter Chronolo-
gos; nec minor apud Philosophos quæstio. Quorum plerique vernam tempesta-
tem præferunt: alij censent autumno creatum esse mundum. Pro se quique & ar-
gumentis suis certant, & contraria labefactant. Nos in ea semper opinione fui-
mus, vt autumno potiùs quàm vere productum esse mundum arbitraremur. Quod
idem & Scaligero in posteriori editione placuit, cùm in priori verno tempore id

A accidisse scripserit. Idem censet & Serrarius noster in caput v Iosue, Quæst. XXVII; nec abhorret Perrerius. Mouet me verò vt ita sentiam potissimum istud, quod ante Moysem anni caput erat in autumno. Etenim Exod. XXIII, 16 iubet Moyses Tabernaculorum festum celebrare mense septimo בצאת שנה, *in exitu anni*. Et cap. XXXIV, 22 eandem celebritatem indicit בתקופת השנה, *anno vertente*. Neque dubium est quin primus Moyses Dei iussu anniprincipium ad Nisan traiecerit: quod primitùs institutum Exodi XII, 2. Proinde ante Moysem aliud erat initium, quo veteres Patriarchas vsos esse, idque ab rerum exordio παραδεδοτον manasse, nemo iure dubitauerit. quod & Iosephus confirmat lib. I Orig. cap. IV. Quæ in veris gratiam afferuntur in Annalibus, & scholastico more pinguntur, magis nos specie ipsa, & venustate delectant, quàm disputationis momentis, ac ponderibus inflectunt. Quocirca nec in illis discutiendis, aut refellendis hærebimus. Satis habemus, quod probabilius videtur, in medium adducere. Qui aliud existimet, & contrariam partem affirmet, non magnam rem fecerit. Neque enim vtram in par-
B tem inclines magnopere interest.

Tempus conditi orbis in ipso Libræ cardine constituimus; qui ex æquabilis anni methodo conuenit XXVI Octobris. Anno verò periodi Iulianæ 730, litera Dominicalis fuit A, cyclo Solis II, Lunæ IX. Quare Octobris XXVI feria prima; quo die mundi fabricationem aggressus est Deus. Plenilunium medium ex Tabulis nostris incidit in Octobris XXVII, feria 2, hor. 9, 5′, 42″ à media nocte. Verùm autem hora 8, 47′ circiter. Luna itaque paulò infrà plenilunium condita fuerit, quarto die, qui est Octobris XXIX. Quanquam Augustinus libro Imperfecto de Genesi ad literam, cap. XIII absurdum esse iudicet, Lunam plenam primitùs esse factam, quasi nos non à prima, sed à sexta decima, vel quintadecima numerandi sumamus exordium. Et in Lib. II de Genesi ad literam cap. XV neutrum se dicit asserere. Nihil interest qua specie Luna primùm condita dicatur: præsertim cùm de anno, quo reuera mundus creatus est, certò nemini constare possit. Pro nostra tamen coniectura dici illud potest; consentaneum videri, vti Deus Lunam in eo aspectu,
C ac schemate produxerit, vt infra plenilunium esset: nempe vti primo totius opificij die, decima quinta, si tum foret condita, numerari posset. Primam ergo Lunæ speciem ad vsum ciuilium temporum, ac lunarium mensium direxit; itaque procedere iussit, vt primus orbis conditi dies ciuile plenilunium, hoc est decimam quintam Lunam obtineret.

Expenditur ἀπόδειξις epochæ mundi ex apogei progressu; quæ ad opinionem nostram accommodatur.

CAPVT VII.

D CHRISTIANVS Longomontanus, qui ante trienniũ Danicã Astronomiam ad Tychonis Brahe obseruationes exactam edidit, lib. I Theoricorum cap. II & III, certa ratione mundi se natalem annum reperisse putat; ex apogei situ, quem initio rerum extitisse probabile est. Sic enim arbitratur: non variari Solis ἐκκεντρότητα; sed eandem, & immutabilem esse, qualis est 35714 ad 10000000, vel vnius ad vigintiocto: moueri autem quotannis apogeum scrup. 1′, 1″, 50‴, 14⁗. Quamobrem cùm apogeum Hipparchi sæculo, id est anno Per. Iul. circiter 4557, inuentum sit in gradu Geminorum 5, 30′; vel vt ipse restituit in gradu 5, 16′: Tychonis verò tempore in gradu Cancri, 5, 30′: si motum illum proportione distribuas, anno ante Tychonis obseruationem, quæ in Christi 1588 incurrit, 5554, fuit apogeum in principio Arietis; perigeum in principio Libræ. Est autem verisimile, Solis apogeum initio rerum in nobilissima illa Signiferi parte fuisse constitutum.

Sed nihilo certior hæc est ratio demonstrandi rerum ortus, quàm quæ per Historiæ interualla procedit. Nec enim liquidò conuenit de æquabili motu summæ apsidis; neque quanto tempore gradum vnum percurrat: vti Libro IV fusè disputatum est. Præterea demus anno, vt putat Christianus, mundi 3810, qui est Per. Iul.

4557, apogeum in gradu 65, 16′ fuisse. Igitur in annis 1744, qui ab illo tempore ad annum Christi 1588 interiecti sunt, progressum est gradu 30, 14′. Proinde ex regula proportionis, in annis 5509 ferè conficiet gradus 95, 30′. Atqui annos idem ille author assignat 5554. Quòd si Hipparchi sæculo præcisè apogeum erat in gradu 65, 30′, & annorum 1744 interuallo processit gradus 30; ex eadem proportionis regula consurgent quidem anni 5551 ab Orbis initio ad Tychonis ætatem. verùm cùm Christianus non in scrupulo 30′, sed in 16′ per illud tempus versatum esse censeat, eius ratiocinia minimè procedunt. A

At epocha nostra, quæ anno mundi 3983 Natalem Christi communem assignat, ex illa ipsa summæ apsidis progressione sitúque longè firmius adstruitur. Etenim vt Hipparchi tempore in gradu Geminorum, 5, 30′, reuera constitutum apogeum esse velimus, id non anno per. Iul. 4557 præcisè conuenit potiùs, quàm anno 4552, quo Hipparchearum omnium τηρήσεων prima consignatur. Igitur fingamus anno antecedente, id est Per. Iul. 4551, apogeum in gradu 65, 30′ ab æquinoctio versatum fuisse. Interuallum ad annum Periodi Iulianæ 6301, qui est Christi 1588, sunt anni 1750. quo spatio gradibus 30 apogeum progressum est. Iam si gradus 30 postulant annos 1750: gradus 95, 30′ auferent annos ferè 5571, hoc est $5570\frac{5}{6}$. Proinde vel ex Christiani Longomontani ratione non minus nostra, quàm ipsiusmet opinio comprobatur. Est enim annus Christi 1588 ab Orbe condito secundum putationem nostram, 5571. Sed, vt ingenuè quod res est profitear, non magnum præsidium arbitror in illa progressione apogei alterutram in partem esse positum: cùm ob incertam apogei variationem. tùm quòd minimè constet, vtrum Hipparchi, an Ptolemæi sæculo magis ille situs apogei conueniat. Vide quæ de hac re Libro IV, Cap. XX suprà disputauimus. Quod si verus esse potest calculus noster, vt in annis 5571, gradus 95, 30′ apogeum confecerit: motus eius annuus, peræquatione facta, consurget 1′, 1″, $42''' \frac{4352}{5571}$. B

De Diluuij epocha: ac primùm de annorum ab Orbe condito putatione ad Diluuium. C

CAPVT VIII.

ANNORVM, qui ab rerum primordio ad Diluuium fluxerunt, numerus ex generationum, quę à Moyse describuntur, serie, ac successione pendet. In quo Græcorum ab Hebræis, ac Latinis voluminibus tritum est, & vulgare discrimen. Latinorum, Hebræorúmque calculus annos efficit MDCLVI. Græcorum ratiocinia variant; & vt hodie extant, deprauata videntur. Vulgò enim annorum summa conficitur MMCCXLII. At olim viginti amplius, hoc est MMCCLXII imputabantur. Author Libri de Mirabilibus sacræ Scripturæ Libro II, Cap. IV, annos duntaxat MMCCXL, vti suprà Cap. III referebamus. alij aliter numerant. Nos amborum maximè summas, Græcorum videlicet, & Hebræorum in Laterculum conferemus: additis etiam Samaritanorum, & Africani numeris, quos ex Georgio Monacho collegit Scaliger, & in Eusebiana Græca coniecit. D

A

LATERCVLVM ÆTATIS PATRIARCHARVM ab Orbe condito ad Diluuium.

	Generant anno ætatis secundum				Vixerunt postquam genuerunt secundum			Vitæ totius tempus secundum	
	LXX Interpret.	Heb. & Latinos.	Samaritanos.	Africanum.	LXX Interpret.	Hebr. ac Latinos.	Samaritanos.	LXX Interpret.	Hebr. ac Latinos.
Adam	230	130	130	230	700	800	800	930	930
Seth	205	105	105	205	707	807	807	912	912
Enos	190	90	90	195	715	815	815	905	905
Cainan	170	70	70	170	740	840	840	910	910
Malaleel	165	65	65	165	730	830	830	895	895
B Iared	162	162	62	164	800	800	785	962	962
Henoch	165	65	60	165	200	300	300	365	365
Mathusalem	167	187	67	185	802	782	653	969	969
Lamech	188	182	53	188	565	595	600	753	777
Noë	600	600	600	600					
Summa	2242	1656	1302	2267					

Ex Græcorum putatione, quæ in quibusdam libris extat; magnum absurdum sequitur; nempe Mathusalem quatuordecim annis Diluuio superfuisse. Vixit enim annos 969: anno verò 167 genuit Lamech: Lamech anno ætatis 188 genuit Noë. Confiunt anni 355. Adde 600, quibus Noë Diluuium anteceſſit, colliguntur anni ab ortu Mathusalem 955. Atqui vixit 969. Quare post Diluuium quatuordecim annis superstes fuit. Mendum igitur est in Septuaginta Interpretum editione, & pro 167 Mathusalem reponendus Latinorũ numerus 187. vt in quibusdam exemplaribus legitur. Ita fient in totum anni 2262. Quæ est Epiphanij, Chronici Alexandrini, aliorúmque summa: imo etiam Africani, eodem teste Chronico. Quamuis in Excerptis Eusebianis quinque amplius imputet. Sed altera summa germana
C est, & ab ipsis LXX concepta. Quæ sit porrò tantæ Græcos inter, & Hebræos varietatis causa, in Chronicis & Annalibus accuratè differitur. Nunc ad Diluuij epocham accedamus.

Scaligeri verba sunt. *A conditu rerum, ad Diluuium, annos 1656 absolutos esse, ex epilogismis annorum, quibus natalis, & mors Adami & posterorum eius à Mose signata sunt, tam certum est, quàm nemo hactenus dubitauit. Diluuium igitur incidit in annum 1657 à conditu mundi.* Quod tam audacter, ac præfractè annos illos, qui ex singularum γενεῶν epilogismo conficiuntur, vertentes, ac solidos fuisse definit, nimium temerè disputat. Nam quis illum docuit, nullas incidere fractiones annorum, neque inchoatos annos, quod aliàs vsitatum est, pro completis haberi? Quocirca cùm verisimile sit aliquot saltem ex vltimis singularum generationum annis, quos habuisse tum cùm gignerent Patriarchæ dicuntur, libatos duntaxat fuisse, longè tutius est de summa
D deducere, quàm ad eam adiicere. Propterea Diluuium anno MDCLVI ineunte contigisse credimus potiùs quàm sequenti. Tametsi ante illud quoque tempus euenire potuit. Sed nos, pro eo ac Chronologi solent, annos omnes, qui in aliqua serie descripti sunt, pro integris accipimus, quandiu nihil occurrit, quod secus opinari cogat; quódque alia ratione, quàm adhibitis annorum fractionibus explicari nequeat.

Quod autem nondum exactis MDCLVI annis, sed in horum postremo Diluuium inciderit, Moses haud obscurè docuit, cùm ait anno sexcentesimo vitæ Noë cœpisse Diluuium. Nam sexcentesimus annus Noë, est millesimus sexcentesimus & quinquagesimus sextus ab orbis initio. In Iuliana Periodo idem annus ex epilogismo nostro iniit ab autumno anni 2385, maiorémque partem insequentis obtinuit. Gen. VII.

A

De anni forma, quæ tempore Diluuij extitit. Refellitur falsa quorumdam ratio; & probabilis adstruitur.

CAPVT IX.

HISTORIA diluuij, quam Moyses Geneseos VII, & VIII capite describit, quæstionibus variis, ac difficultatibus obsita est. Illud enim dubitatur imprimis, quæ fuerit apud veteres illos Patriarchas anni forma; lunaris, an solaris, an alterius generis. Deinde cùm septimus, ac decimus, verbi causa, mensis appellatur; vtrum ab anni principio, an à diluuio ordinales isti deducendi sint. Ad hæc incertum est, vtrum XL dies, quibus pluuia continuò decidit, in illis CL contineantur, quibus inualuerunt aquæ, secundum quos eædem paulatim imminutæ sunt; an verò separatim numerandi B sint. Accedit & Græcorum ab vtraque, hoc est Hebræa Latináque editione diuersitas. Nam Hebræi ac Latini initium Diluuij statuunt mense secundo, die XVII; Græci die XXVII. Item desiisse ponunt omnes mense VII: sed Hebræi die XVII; Latini pariter ac Græci die XXVII.

Declaratur è scriptura diluuij historia.

Sed historiæ sacræ synopsis adscribenda videtur, vti quæstionis status faciliùs animaduerti possit. Anno ergo sexcentesimo vitæ Noë, mense secundo, eiúsque XVII die cœpit pluuia. Ea quadraginta diebus ac noctibus perseuerauit. Obtinuerúntque aquæ terram CL diebus: quæ minui cœperunt post CL dies: requieuitque arca mense septimo. Tum decreuerunt aquæ vsque ad decimum mensem: cuius prima die apparuerunt cacumina montium. Cúmque transiissent XL dies, Noë coruum emisit: inde columbam, quæ ad eum reuersa est. Expectatis autem vltra septem diebus aliis, iterum columbam dimisit; rursúmque post alios septem. quæ non amplius reuersa est. Proinde anno sexcentesimo primo, primo mense, & prima die mensis imminutæ sunt aquæ: ac demum secundo mense, die vel XVII, vt Hebræi legunt; vel, vt Latinis Græcísque placet, die XXVII, arefacta est terra. Ex C hac Diluuij narratione, ac descriptione mensium, primùm anni quantitatem, ac formam inuestigare Chronologi student. Ac triplex anni potissimum ratio controuersiam facere potest. Aut enim solari vsi sunt anno veteres illi Patriarchæ. aut ad solarem certè proximè accedente, nempe CCCLXV dierum, cum appendice, quæ iustum Solis curriculum expleret; prout eius modum comperire potuerant. Aut lunaris annus fuit trecentorum ac quinquaginta quatuor circiter dierum.

Scaligeri sententia de annis Patriarchalibus excutitur.

Aut denique CCCLX, cum accessione v dierum ex Ægyptiaca forma. Scaliger cùm hoc loco, tum expressiùs libro III Patriarchis illis veteribus anni formam adscribit eam, in qua menses singuli triginta diebus constarent; ad quos quinque præterea dies appensi sunt. Ita cùm quarto quoque anno dies solidus abesset; post CXX annos, tricenum dierum antecessione collecta, mensem vnum tricenarium intercalatum fuisse, quoad veterem epocham caput anni reuocatum est. Verùm de Chaldaica ista ciuilis Hebræorum anni ratione diximus libro III, vbi commentum illud exagitauimus. Nunc, quatenus è Mosis verbis eandem certissimè colligi putat, & qui secus iudicant, ab illius authoritate descisscere, more suo, sine D ratione præscribit.

Tricenarios ergo menses extitisse, inde clarissimum esse dicit in tertio libro, quòd Diluuium inierit die mensis secundi XVII. secuti sunt CL dies, ita vt CLI fuerit XVII dies mensis septimi. Iam XLVI dies ante diluuij initium fluxerant, & post vsque ad decrementum aquarum, CLI; qui fiunt CXCVII. & per triginta diuisi relinquunt menses VI præteritos, & diem XVII mensis septimi. Iam die primo mensis decimi; hoc est die CCLXXI à capite anni, iuga montium nudata sunt. Expectauit Noë dies XL, cùm iam CCCXI dies ab anni capite fluxissent. Emisit postea coruum, qui eundo, ac redeundo quadraginta dies alios consumpsit. Colliguntur CCCLI; tum septem: inde alij septem. Summa dierum CCCLXV.

Hæc Scaligeri sententia, neque omni ex parte probabilis est; neque expressa, & necessaria scripturarum authoritate; sed coniectura sola defenditur. Nam duo su-

A mit, quæ neque in sacris literis leguntur, & negantur ab aliis. Primum est, quadraginta pluuiæ dies illis CL contineri. Hoc enim nisi conceditur, plures quàm CCXCVII dies consurgent. Alterum est bis quadraginta diebus supersedisse Noëmum, priusquam coruum dimitteret. Moses enim semel tantùm quadraginta dierum moram intercessisse narrat. Quinetiam ridicula est ἀδιεργία, & secum ipse ac cum scriptura velitatur. Nam coruum ait post XL primos dies, totidem alios eundo, ac redeundo consumpsisse. Inde columbam emissam. ac post XL istos dies posteriores, aquas penitus exhaustas, &, vt ille loquitur, exsuctas fuisse. Hoc verò cum Scriptura ex diametro pugnat. Quippe columbam refert, cùm emissa est, non reperisse vbi pedem collocaret: & post XIV dies, intellexisse demum Noëmum aquas cessasse. Falsum est itaque post XL dies, qui quatuordecim antecesserunt, aquas exsuctas fuisse.

Aliis Chronologis lunarium mensium descriptio magis probatur. Sed mirifica quædam est anni forma, quam nonnulli procudunt, qui ex lunaris, & solaris anB ni contextu monstrum nescio quod biforme finxerunt. Asserunt enim veteres illos lunaribus vsos esse mensibus; annum verò fuisse solarem, dierum CCCLXV. Sanè Græcos refert Geminus ab Oraculo monitos annum ciuilem ad Solis rationes, menses autem ad Lunæ interualla direxisse. Sed hoc ipsum ab eo ita declaratur, vt tam menses singuli, quàm anni, planè lunares extiterint, quantum captus illorum temporum tulit: iidem tamen anni menséque certis annorum orbibus cum Sole congruerent. vt in cyclo decemnouennali accidit, quo qui vtuntur, non alios menses, aut annos adhibent, quàm merè lunares; tametsi systema ipsum annorum, hoc est annus maior, cum Sole paria faciat. Atque vt in omnes sese partes opinionis illius authores conuertant, nunquam efficient, vt lunares menses aliter ad vsum accommodentur, quàm si & anni ipsi simplices perinde lunares existant. Quid est mensis lunaris? Qui ab aliqua Lunæ φάσει ad eandem reuertitur; vt à nouilunio ad nouiluniũ. Quid est lunaris annus? Systema mensium eiusmodi, vel duodecim, ac dierũ circiter CCCLIV, vt in annis simplicibus. vel tredecim, dierúmC que fere CCCLXXXIV; vt sunt, quos embolimæos appellant. Vt autem menses omnes lunares sint; annus verò, solaris, dierúmve CCCLXV: nulla vi, aut ratione consequi possumus. Ac ne Deus ipse quidem annum istiusmodi moliri queat; propterea quod manifestam, vt loquuntur, contradictionem implicat. Etenim fingamus annum primum, ac mensem ab nouilunio cœpisse. Quoniam igitur menses omnes, ac singuli ex hypothesi illa lunares sunt, peræquè ab nouilunio cœpti in nouilunium desinent. At verò duodecim menses à nouilunio ad nouilunium, diebus CCCLIV definiẽtur, & horis insuper aliquot. Quocirca exacto priore anno, vndecim ferè dies erunt ad solarem modum reliqui. Qui siue priori anno velut appendices arrogentur, sequens annus non à nouilunio, sed à Luna XII; tertius à XXII inchoabitur: adeóque lunares cæteri menses non erunt. siue posteriori tribuantur: annus primus, itidémque sequentes, diebus non CCCLXV; sed CCCLIV circunscribentur. Accedit ad erroris cumulum, quod in forma illa Lunæ solari, mensem identiDdem intercalatum iidem scriptores affirment: quasi post expletos CCCLXV dies, quos annis singulis affingunt, tantum superet dierum, vt, quod in cyclo decemnouennali fit, tam crebro repeti intercalatio ista possit. Sed de noua illa, inusitata, & absona anni constitutione nimium multa.

Refellitur anni forma à quibusdam constituta.

Equidem, quod potissimum anni genus amplexos veteres Patriarchas existimem, nondum satis apud me definire possum. Neque enim certi quicquam è sacris vel profanis literarum monimentis extricare licet. Quæ verò de Chaldæorum, & Persarum anno; tum Hebræorum antiquiorum, docuit Scaliger, ac recentiores permulti sequuntur: ea sunt à nobis refutata secundo libro. vt est illud præ cæteris: post CXX annos mensem integrum ex Iulianis quadrantibus conflatum intercalari consueuisse; atque ita caput anni, quod tricenis diebus in anteriora recesserat, suam in sedem restitutum; idque CXX annorum spatium Cheled appellari. Quod commentum nullo solido fundamento nititur, vt ibidem docuimus.

Quapropter siue lunarem annum, mensésque lunares ad Diluuij historiam applicemus; siue tricenarios menses, annúmque præter propter dierum CCCLXV

ſtatuamus, nihil aduerſus Moſis narrationem peccabimus; vt paulò pòſt declarabimus. A

Quid nobis videatur eſſe probabilius.

Verùm neſcio quo modo propẽſiores in eam coniecturã ſumus, vt & tricenarios fuiſſe menſes arbitremur, & appendices quinque, vel ſex, aut plures paucioréſve dies acceſſiſſe, prout ſolaris anni modum animo præceperant: vel etiam ex appendicibus iiſdem diebus collectum tricenarium menſem opportuno tempore extra ordinem inculcatum fuiſſe. Eſt enim antiquiſſima illa ratio, menſtrua interualla diebus triginta definiendi; quòd hic modus ad Lunæ circuitus propiùs accedere videatur: quem & Græcos veteres adſciuiſſe libro primo demonſtrauimus. Itaque Patriarcharum, ac Diluuij tempore nihil prohibet menſes ſingulos tricenarios extitiſſe. quod reliquum erat ex anno ſolari, id eſt in calcem anni reiectum, aut certis annorum euolutis ſpatiis admiſſum. Quantum porro illud fuerit, ideo certò pronunciari nequit, quoniam quis ab illis ſolari conuerſioni modus præſtitutus ſit, inueſtigare minimè poſſumus. Et probabile eſt, dierum προσαφαιρέσ annorum ſuorum labem illos identidem correxiſſe; vt de Græcis oſtenſum eſt. Vide B omnino, quæ lib. I de Græcorum anno diſputauimus. Quin illud præterea cogitandum eſt, non ſolùm ex Moſis verbis, atque ex Diluuij deſcriptione nihil de propria temporis illius anni forma poſſe concludi; ſed etiam licet manifeſtè menſium, anníque totius quantitas ibidem eſſet expreſſa, non ideò tamen de anno illo, quo Patriarchæ ſub Diluuij tempus vſi ſunt neceſſariò colligi. Hoc enim afferri poteſt, Moſem eos menſes atque eiuſmodi formam anni ad Diluuij exponendam hiſtoriam accommodaſſe, quibus tùm Iudæorum populus, cùm ſcriberet, vtebatur. Imo etiam non ciuiles illos annos menſéſque, ſed Eccleſiaſticos, ac recens conſtitutos adhibuiſſe, qui à Niſan inchoati ſunt, & fortaſſe lunares fuerunt. Quemadmodum in Annalibus & Chronicis noſtris, Græcorum, Ægyptiorum, cæterorúmque geſta, quæ diſſimilibus apud eos menſibus notata ſunt, menſibus noſtris conſignata produntur. Ita planè dubitari poteſt, ecquid Moyſes Diluuij hiſtoriam, eiúſque partes ſingulas, quæ tum aliis menſibus conueniebant, ad ſuos ac populares direxerit. Exempli cauſa; cùm Diluuij tempore anni caput in Octobri fixum eſſet, & ſeptimo vel octauo menſe Diluuium cœpiſſet, hoc eſt A- C prili, vel Maio: Moyſes Eccleſiaſtico Iudæorum vtens anno menſem illum ſecundum aut ſeptimum appellare potuit; qui Patriarcharum æuo ſeptimus, atque primus fuit. haud ſecus ac ſi nos idipſum menſe tertio quartóve incidiſſe dicamus, nempe ab Ianuario numerantes. Qua ex re coniecturarum iſtarum vanitas maiorem in modum eluceſcit: & Scaligeri, cæterorúmque temeritas diſcutitur, qui tam obſcura, tam ambigua, tam incerta de re, certas ſuas eſſe ſententias, atque omnibus ſine vlla dubitatione perſuaderi cupiunt. Nobis, ſi minus veritas conſtat, danda ſanè opera eſt, vt ne idipſum ignoremus ſaltem; nondum illam hactenus conſtare; néve in affirmando præcipites agamur.

Διαρθρωσις hiſtoriæ diluuij, & menſium veriſimilis deſcriptio variis ex formis eligitur. D

Caput X.

Sed ne Scepticorum more dubia in quæſtione ſic aſſenſum omnem cohibeamus, nihil vt à nobis præter hæſitationem Lector auferat; ac ne, tanquam in ciuili tumultu & ſeditione, committamus illud, quod Solonis lege vetitum accepimus, neutras vt partes ſequamur; exponam hoc capite, quid expenſis omnibus veriſimilius exiſtimem, ſi prius conflictum ipſum ſententiarum, eiúſque cauſas paulo accuratiùs expendero. Illud vero ante omnia, quod in controuerſiam adduci meritò poſſe duximus, remittendum eſt; in Diluuij deſcriptione, Moſem ea menſium forma vti voluiſſe, quæ illorum propria temporum fuit, non quam ipſe deinceps inſtituit. Porro cùm nulla alia via liceat menſium quantitatem, anníque formã ſubodorari, quàm CL diebus, qui inundationi tribuuntur, cum ſuperiori, & inſequenti menſe comparandis,

A randis, ac certa ratione partiendis, quatuor illis ex causis, quas superioris capitis initio proposuimus, multiplex opinionum varietas consurgit. Aut enim Hebræorum, aut Latinorum, aut Græcorum lectionem amplectimur. (Latinos enim ac Græcos nonnihil à se inuicem discrepare scimus, quod illi Diluuium secundi mensis die XVII cum Hebræis iniisse sentiunt; Græci XXVII.) Rursus aut XL dies perpetuorum imbrium à CL separamus, aut iis ipsis includimus. Item menses aut Lunares sunt, id est alternis pleni ac caui; aut æquabiles. Ad hæc mensis septimus, in quo aquæ minui cœptæ sunt, aut ab anni principio, primóque mense septimus appellatur, aut ab initio Diluuij. Totidem de causis variæ Diluuij explicandi rationes oriuntur, quæ ad XXIV plus minus reuocari possunt. Earum porro dimidia ferè pars ob id reiicienda, & absurda censetur, quod aquarum imminutio posteriùs incidat, quàm arca super montes Armeniæ resederit. Quippe post CL dies, ait Moses, aquæ minui cœperunt: arca verò septimi mensis die vel XVII, vel XXVII requieuit. Vt autem diligentia nostra hac in parte lectori probetur, breuiter illa varietatis capita perstringam.

B Igitur si Hebræos codices sequimur, qui & pluuias XVII die secundi mensis iniisse volunt, & XVII die septimi aquas decreuisse: menses aut lunares erunt, aut æquabiles, ac tricenarij: vtrobique verò septimus mensis aut ab initio pluuiæ cadentis, aut ab anni epocha sumitur. Denique XL dies pluuiæ aut cum sequentibus CL permiscentur, aut ab iis separatim numerantur.

Si Lunares menses fuisse placeat; quadripartita ratio nascitur. Prima; vt & septimus mensis ab ineunte pluuia deducatur, & XL dies pluuiæ seiungantur ab reliquis. Ita enim cùm ab imbrium exordio ad aquarum decrementum, XL & CL, id est CXC dies intercedant: ad arcæ verò quietem, CXCIV. (siquidem lunares menses VI dies colligunt CLXXVII; quibus additi XVII, conficiunt CXCIV) manifestum est quatuor totis diebus, antequam arca sederet, aquas minui cœpisse. Prima ratio.

Secunda: si septimo perinde mense ab imbrium initio numerato, XL pluuiæ dies sequentibus CL contineantur. Nam hoc modo ab initio pluuiæ ad aC quarum imminutionem dies erunt CL. cùm autem ad arcæ quietem CXCIV putentur, quadraginta quatuor diebus antè decreuit aqua, quàm in montibus arca subsisteret. II.

Sin mensis septimus ab anni ipsius epocha sumatur, totidem modis explicari res poterit.

Tertia itaque ratio est, vt XL dies seorsim numerentur. Quo pacto quoniam ab anni primordio ad quietem arcæ, id est diem XVII mensis septimi, dies interiecti sunt CXCIV; ab eodem verò anni initio ad aquarum decrementum dies CCXXXVI; hoc est XLVI ante pluuiam: & ab huius exordio CXC, necesse est diebus, antequam aquæ decrescerent, XLII arcam subsedisse. III.

Quarta denique; si dies XL cum reliquis CL confundantur: tùm & aquæ post CXCVI dies ab anni epocha minui cœperunt, & biduo antequam decrescerent, arca requieuit. IV.

Vt autem æquabiles & tricenarij menses constituantur, quadrifariam itidem
D totum istud negotium explicabitur.

Primò enim septimus mensis ab initio imbrium numerabitur, & XL dies separatim censebuntur: atque ita cùm ab anni epocha ad XVII diem septimi mensis, dies interiecti sint XLVI, & CXCVII, hoc est CCLXIII.: ad aquarum verò decrementum, CCXXXVI: aqua diebus septem antè decreuit, quàm arca requiesceret. V.

Secunda ratio, si septimus mensis ab ineunte pluuia numeretur, & XL dies cum CL misceantur; fiunt ad XVII diem mensis septimi ab anni epocha dies CCXLIII; ad aquarum verò deminutionem dies CXCVI. Ideo quadraginta septem diebus ante arcæ quietem aquæ decrescere cœperunt. VI.

Tertiò; septimus mensis ab anni primordio putatur. qua ratione quadraginta diebus à CL seiunctis; colliguntur ab anni epocha ad XVII diem mensis septimi, dies CXCVII; ad aquarum verò decrementum, dies CCXXXVI. Proinde quieuit arca, priusquam aquæ decrescerent, diebus XXXIX. VII.

Quartò denique, septimus mensis ab anni principio nominatur; & XL dies in VIII.

CL comprehenduntur. Inde & ab initio anni ad arcæ quietem dies consurgunt CXCVII, & ad aquarum imminutionem CXCVI. Altero ergo die postquam minui aquæ cœperunt, arca resedit. A

Iam ex Latinorum ratiociniis totidem interpretationum diuortia nascuntur. Ac primùm Lunares menses; pòst æquabiles ad historiam applicabimus.

IX. Quocirca lunaribus constitutis mensibus; si septimus mensis ab initio duntaxat pluuiæ numeretur; & quadraginta dies separentur: cùm ab anni Neomenia ad XXVII mensis septimi dies intercedant CCL. (Nam sex lunares menses dies sunt CLXXVII, quibus additi XXVII conficiunt CCIV, qui cum XLVI coniuncti, qui pluuiam antecesserunt, dant CCL dies) ab eodem verò anni initio ad aquæ diminutionem, dies sint CCXXXVI: sequitur quatuordecim diebus ante minui cœptas aquas, quàm arca subsederit.

X. Secunda ratio & mensem ab initio pluuiarum septimum nominat, & XL dies partem illorum CL constituit. Quo fit vtà primi mensis Neomenia ad XXVII diem septimi mensis dies interiecti sint CCL, quando arca requieuit. ad id verò temporis, quo decrescere aquæ cœperunt, dies CXCVI. Proinde diebus ante quietem arcæ LIV, aquæ decreuerunt. B

XI. Tertiò sumatur ab anni exordio mensis septimus, & XL dies cum CL iungantur. Fient ad XXVII mensis ab anni primordio, dies CCIV. Decreuerunt aquæ post CXCVI dies ab eadem epocha. Priùs ergo diebus octo diminui cœpit aqua, quàm arca resideret.

XII. Quartò mensis septimus ab anni epocha numeretur, & XL pluuiæ dies à CL separentur; dies confient ab exordio anni ad arcæ quietem, vti priùs, CCIV. ad aquarum verò diminutionem, CCXXXVI. Igitur antequam aquæ decrescere cœperint, arca resedit diebus ferme XXXII.

Quòd si menses æquabiles ad Latinorum calculos accommodemus, quadripartita perinde ratio consurget.

XIII. Prima septimum mensem à pluuiarum principio repetit, & XL dies secernit. Colliguntur ergo ab initio anni ad XXVII diem mensis, quo in montibus arca substitit, dies CCLIII; ad aquarum verò decrementum CCXXXVI. Interuallum ab aquarum imminutione ad arcæ quietem, dierum XVII. C

XIV. Secundò, si mensis septimus à pluuiarum epocha sumatur, & XL dies in sequentibus includantur, erunt ad quietem arcæ ab ineunte anno dies CCLIII: ad eum verò diem quo decrescere cœperunt aquæ, CXCVI. Ergo diebus ante quietem arcæ quinquaginta septem, aquæ decrescere cœperunt.

XV. Tertiò, septimus mensis ab exordio anni repetatur; si XL dies extra CL computentur, fient ad arcæ quietem dies à Neomenia primi mensis CCVII. aquæ porrò minui cœperunt post CCXXXVI dies ab eodem anni principio. Igitur diebus XXIX ante deminutionem aquarum arca subsedit.

XVI. Quartò denique mensis septimus ab anni primordio numeratur, & XL dies pluuiæ cum CL miscentur. Hoc modo dies ab anni initio ad arcæ quietem sunt CCVII: ad aquarum decrementum, CXCVI. Vndecim ergo diebus antequam arca resideret, aquæ minui cœperunt.

Postremò si LXX Interpretum lectionem amplectimur, secundum quam pluuiæ à XXVII die secundi mensis ineunt, & XXVII die mensis septimi arca constitit, octo perinde modis per lunares, & æquabiles menses deduci res poterit. D

XVII. Nam si lunaribus vtare, prima ratio est, vt septimum mensem ab initio Diluuij repetas, & XL dies ab reliquis separes; fient ab exordio anni ad aquarum imminutionem CCXLVI dies. Iam ab eadem anni epocha dies ad arcæ quietem colliges CCLX. Ita XIV diebus ante quietem arcæ decrescere aqua cœpit.

XVIII. Secundò mensis septimus ab initio Diluuij sumitur, & XL dies in reliquis continentur. Colliguntur ab anni principio ad Arcæ quietem dies CCLX: ad aquarum verò diminutionem CCVI. Ergo antequam arca quiescret, diebus LIV aquæ decrescere cœperunt.

XIX. Tertiò septimus mensis ab ineunte anno numeretur, & XL dies seiungantur ab cæteris, confient ab initio anni ad XXVII mensis septimi, quo quieuit arca; dies CCIV: ad aquarum verò reciprocationem dies CCXLVI. In-

A teruallum ab arcæ quiete ad aquarum decrementum dies XLII.

Quartò, si septimus mensis ab initio anni ducatur, & XL dies includantur in CL, fient ad arcæ quietem dies CCIV; ad aquarum decrementum ab eâdem epocha anni, dies CCVI. biduo igitur antequam aquæ decrescerent, arca requieuit. XX.

Ad extremum si æquabiles menses adhibeas, totidem modis historiam Diluuij declarare licebit.

Primùm, septimus mensis ab ineunte pluuia numeretur, & XL dies ante ei decurrant. consurgunt ab epocha anni ad XXVII mensis septimi, dies CCLXIII; ad aquas imminui cœptas, dies CCXLVI. Ergo ante XVII dies quam arca subsideret, aquæ minui cœperant. XXI.

Secundò, septimum mensem ab eiusdem exordio pluuiæ putemus, & XL dies cum CL misceamus; erunt ad arcæ quietem ab anni primordio, dies CCLXIII; & ad aquarum imminutionem, CCVI. Itaque diebus LVII priùs aquæ decreuerunt, XXII.

B quàm arca resideret.

Tertiò; si septimus mensis ab anni epocha deducatur, & XL dies separentur; fient ad arcæ quietem dies CCVII; ad aquarum verò decrementum ab anno ineunte dies CCXLVI. Igitur arca antè substitit, quàm aquæ decederent, diebus XXXIX. XXIII.

Quartò, septimus mensis ab initio anni numeretur, & XL dies cum CL iungantur; erunt, vti priùs, dies CCVII ad quietem arcæ; dies autem ad imminutas aquas, CCVI. Quare vno die anteà decreuerint aquæ, quàm arca subsideret. XXIV.

His omnibus modis Diluuij tempus digeri enarrarique potest. Quanquam vt æquabiles menses vsurpemus, paruum triplici in editione discrimen erit. Sed ex variis illis rationibus complures absurdæ sunt. nimirum illæ, quæ aut arcæ quietem posteriorem aquarum decremento faciunt. Hoc enim priùs accidisse, & ratio ipsa, & scriptura conuincit. Deinde quæ plusculum dierum ab eo tempore, quo diminui aquæ cœperunt, ad arcæ quietem computant. Atque vt tandem in re tam incerta probabile aliquid statuatur.

C Imprimis quod ad mensem septimũ, aliósque ordinales attinet, existimo non ab exordio pluuiæ, sed ab anni capite, siue mense primo, computari. Alioqui impeditè nimium, & perplexè Moses narrationem suam instituisset; si eosdem numerales ordines modò ab anni principio, modò ab ineunte Diluuio arcesseret. Nonne mensis secundus, cuius XVII die pluere cœpit, & mensis primus, ac secundus anni sequentis ab epocha anni, non aliunde sumuntur? Ergo & mensis septimus, ac decimus interiecti, ab anni capite, non à Diluuio, pluuiáve numerantur. Sed vtrum annorum, qui in Mosis descriptione memorantur, initium illud ipsum sit, à quo ciuiles tum inchoabantur anni, nempe ab Autumno; an cùm anni vitæ Noë recensentur; primus, secundus, septimus, decimúsque menses à Noëmi Natali putentur, dubium videtur. Ac Perrerio placet menses illos à Noëmi natiuitate nuncupari. Nam cùm Moses annum sexcentesimum, & sexcentesimum alterum vitæ vtiq; Noëmi percenseat, consentaneum est, vt mensis primus, secundus, ac reliqui ab eadem epocha proficiscantur. Verùm ego mensium ordinem ab anni ciuilis capite libentiùs deduxerim; in quo maiorem Scriptorum partem Caput anni Diluuij.

D consentire video. nec illud absurdum, aut inusitatum iudico, annorum caput aliunde, quàm mensium putari. Hoc enim sæpiùs ab Historicis vsurpatur. Qua in re duo sunt diligenter obseruanda: Alterum; Scripturam ipsam, adeóque Historicos cæteros, cùm annos Regis alicuius, aut alterius cuiuslibet numerant, nonnunquam illorum primordium non ab eo mense, vel die, quo natus est, aut imperium iniit, petere solitos; sed ab anni ciuilis initio. Quo fit vt cum Natalis illorum tam vitæ, quàm regni dies in labentem incumbat annum, & vertente anno ciuili, nondum ad alterius anni principum istorum metas peruentum sit; nihilóminus cum nouo ciuilis anni principio, nouus perinde illorum annus numeretur. Quæ res infinitis exemplis adstrui potest. Ita Iosephus, & Christiani permulti Tiberij annos ab eo capite numerant, quod ei anno, quem sequebantur, congruit; nempe à Nisan, aut à Ianuario, non autem à Septembri, quo imperium adiit. Quod idem & in aliis Imperatoribus, ac Regibus passim ostendimus in Animaduersionibus ad Epiphanium, & exempla deinceps occurrent. Ex quo pro-

babiliter coniici potest, Moysem annum sexentesimũ Noëmi non abruptè ab anni ciuilis ea parte computasse, in quam natalis eius incideret; sed redeũte noui anni ciuilis capite, nouum vitæ illius annorum initium cepisse. Exempli causa, Noë anno ab orbe cõdito 1655, mense sexto vel septimo annum vitæ suæ quingẽtesimũ nonagesimum nonum inchoarit: hunc ipsum à primo mense anni 1655 Moyses putare cœpit. Ideo anno ineunte 1956 annus sexcẽtesimus numerari cœptus, tametsi nondum eum Noëmus attigisset. Aut, nisi istud placet, fingamus anno 1655 labente Noëmum sexcentesimum vitæ annum attigisse: anno 1656 ineunte, Moyses eundem sexcentesimum vitæ Noëmi pertexuit: non quod anni caput idem & sexcentesimi illius esse vellet; sed quod ciuili anno incipiente, sexcentesimus adhuc iste decurreret. Alterum in ea re obseruandum est; si verum est, quod suspicatur Scaliger; mensium nomina ciuilium nulla per illud tempus propria fuisse; sed primum, secundum, tertium, & ita reliquos appellatos; hoc ipsum ad coniecturam nostram firmandam valdè pertinere. Cùm enim Moyses dicit anno sexcentesimo vitæ Noë Diluuium accidisse; tum mense secundo, septimo, decimo, hæc & illa contigisse; vocabula ista loco propriorum nominum accipienda sunt; perinde ac si quis diceret, Tiberij anno XV, Ianuario mense Christum esse baptizatum. Nam si Romani nullas alias mensibus suis appellationes tribuerent, quàm vt Ianuario primum; inde secundum, tertium, & ita reliquos nominarent; tum quispiam ita conciperet, anno Tiberij XV, mense primo, Christum esse baptizatum, nemo primum mensem alium, quàm ciuilis anni principem intelligeret. His duobus fretus argumentis, persuasum habeo, mensium ordinem in Diluuij narratione ab anni ciuilis exordio esse repetitum. Ex quo & altera controuersiæ pars deciditur;

Vtrum 40. dies pluuiæ in 1.o.contineantur.

vtrum XL pluuiæ dies à CL secernendi sint. Nam in istis includi perspicuum est; cùm siue lunares, siue tricenarios menses adhibeas, non aliter ratiocinia tua explicare possis, quàm si ab decimaseptima die mensis secundi ad XVII, vel XXVII septimi CL dies, non plures computes. Eadem enim ratio post appellationes secundi mensis, & septimi; idem vtriusque caput. Quocirca si XL dies à CL distinguas, & dies CXC ab initio Diluuij ad XVII mensis septimi numeres, immanis erit singulorum mensium modus, ac dierum amplius XXXVI. quod est absurdum.

Nactus sum tamen, qui hæc alia quadam ratione disputaret; & Hebræos affirmaret annum simplicem dierum CCCLX definisse, quinque autem appendices sexto quoque anno, cùm scilicet collecti iam essent XXX dies, intercalasse, sextum inter & septimum: ita vt bis septimus numeraretur. Vnde qui septimus à Moyse vocatur, is reuera octauus erat; sed qui ipsum antecesserat, extra ordinem insertus fuerat. Quam ego sententiam magis non probare possum, quàm certis argumentis refellere.

Cæterùm ex tribus editionibus, Hebraica, Græca, Latina, quamcumque delegeris, potes è superioribus probabilem aliquam rationem excerpere, quæ ad lunares, aut æquabiles menses conueniat. Nobis in Hebraica lectione, siue lunaribus vtare mensibus, quartus modus imprimis probatur. secundum quem biduo antè decrescere aqua cœpit, quam arca subsideret. Siue æquabiles menses assumere malis, quartus itidem explicandi modus perplacet: in quo altero die, quàm aquæ diminui cœperunt, arca requieuit. In Latina perinde in lunaribus, & æquabilibus mensibus, postremæ rationes reliquis anteponendæ sunt. Quod ad LXX seniores attinet, si lunares menses accommodes, vix vlla probabilis via reperiri potest. Quæ enim omnium maximè consentanea videri potest, quarta, iccirco eam minus amplectimur, quod arcam requieuisse priùs admittat, quàm aquæ decrescerent. Hoc autem minus ad Scripturæ mentem facit. In æquabilibus mensibus, quartus itidem modus ascisendus est.

A

De anni, in quem Diluuium incidit, charactere Chronologico.

CAPVT XI.

TAMETSI vtra vtri sit anteponenda lectio, Latina, an Hebraicá, disceptare nolimus. (Septuaginta enim Interpretes cõsultò prętermittimus) nihilominus vt ne dubij, incertíque pendeamus, ad Hebraicam fidem, quæ prima nobis occurrit, calculos nostros accommodabimus. Eos verò posteà facillimum erit ad Latinorum rationes applicare.

Constitutum est in superioribus, anni formam per illud tempus ad solarem modum directam tricenariis mensibus cum appendicibus constitisse. Quam cùm antiquissimi populi, vt Ægyptij, quondam tenuerint; probabile visum est, eandem apud Patriarchas illos extitisse; nisi quòd vagam & solutam anni licentiam, ac
B Neomeniæ anticipationem minùs credimus ad illorum institutum facere. Ideò caput anni ciuilis ab autumno deducimus. Etsi verò penitùs est ignotum, vtrum in eâdem epochâ, à qua primum annum mundi cœpisse volumus, sub Diluuij quoque tempus hæserit; id est eodem in Iuliano die, qui fortasse fuit Octobris XXVI. (Potuit enim iusto maior esse modus anni ciuilis, vt χρ' μετέμπτωσιν labem contraxerit; aut castigatione aliqua ad Libræ caput, quod χρ' παρήκοσιν retroactum fuerat, εἰς τὰ παρηρυμένα summoueri.) nos tamen methodi gratia fingemus ab Noë Patriarcha, vel alio quolibet, anni ciuilis labem sub Diluuij tempus emendatam esse; ita vt primi mensis Neomenia ad initium Libræ reuocata fuerit. Ac Solis in Libram progressum ex tabularũ nostrarũ regula metiemur: quamuis exploratum esse nequeat, ecquid temporibus istis modus ille anni congrueret. Secundum hæc repetendum est animo, quod suprà Cap. VII definitum est, annum primum mundi cœpisse Periodi Iulianæ anno 730, Octobris circiter XXVI; verùm quia maiori sui parte cum 731 concurrit, & Periodi Iulianæ annos à Kalendis Ianuarij ordimur,
C indidémque & annos mundi putare solemus, idcirco nos primum annum mundi ex a. d. Kalend. Ianuar. anni Periodi Iulianæ 731 auspicamur, ac perpetua methodo iubemus ad annos mundi 730 adiici, vt Periodi Iulianæ annos inuestigemus. Itaque annus mundi 1656, cuius mense secundo Diluuium iniit, ex Kalendis Ianuariis anni Periodi Iulianæ 2386 numeratur, etsi reuera ab Octobri antecedentis anni 2385 cœperit. Ideo ab hoc anno characterismi nostri deriuandi sunt.

Anno ergo mundi 1656 ineunte, Periodi Iulianæ 2385 ex Parisinis tabulis Sol Libram ingressus est, motu medio Octobris X, hora 22, siue Octobris XI. At motu vero, Octobris IX horis 22, 0, à media nocte, hoc est Octobris X, more Astronomico. Constituatur ergo in Octobris X caput anni ciuilis, quod Zygonos Neomenia concurrat in parapegmate cœlestis anni. Nouilunium Tisri anno illo fuit Septembris XV, cuius character 6, 13, 707, anno Iudaico 1433 embolimæo, cyclo Solis Romano V, litera Dominicalis B A. Ideo Neomenia Tisri feria VI. Tisri XXVI dies cadit in X Octobris feria tertia, cyclo Lunæ Romano X. παρήκοσις lunaris ab hoc tempore ad Nicænum sæculum septem dies solidos prætergressa, in octauum no-
D uilunia contulit. In anno Ægyptiaco, quem παραπτικῶς extendimus, Neomenia Thoth contigit Martij XXVII, feria III. Proinde Octobris X fuit Phamenoth XVII, feriâ III. Possumus hîc & aliarum Periodorum annos applicare, quarum Scaliger meminit, nisi commentitiæ essent omnes, à nobísque refutatæ. Omnium verò maximè Chaldaica; quæ si vera esset, præ cæteris ad illa tempora foret adhibenda. Sed quanti ea facienda sit, ostendimus in Libro tertio. Quòd si, vt in Ægyptiacis annis instituimus, Persicos insuper ad illud tempus accommodare placeat, sic habeto. Quoniam, vt Libro III demonstratum est, Periodis magnis canicularibus, annorum Iulianorum 1460, vsi sunt Persæ, atque anno Christi CCCXXV, noua Periodus inchoata est, Isaaco Monacho teste; à quo tempore ad æram Iezdegirdis anni solidi completi sunt CCCVII: ita vt trecentesimus octauus inierit anno Christi DCXXXII, quo anno Alphrurdin, qui primus apud Persas mensis est, incidit in Iunij XVI; quem diem anno Christi DCXXIX ingressus est: ex eo sequitur anno Christi CCCXXV Phrurdin Augusti XXXI cœpisse, anno Periodi

Iulianæ 5038, ab eáque epocha caniculares Periodos inchoari. Vnde si retrò numeres,& Periodos caniculares duas, videlicet annos 2920 deducas de annis 5037, inuenies anno Periodi Iulianæ 2118 nouam iniisse Periodum, cuius annus CCLXVIII cœpit anno Periodi Iulianæ 2385, quo Diluuium inchoatum est. Quo quidem anno Neomenia Phrurdin Iunij XXVI competebat, in quo iam triennium exegerat. Siquidem anni CCLXVIII bisextiles dies conficiunt 67, qui à XXXI Augusti retro putati desinunt in XXVI Iunij. Quare Octobris X, quæ est Neomenia anni Patriarchici, conuenit dies XVII Thir. A

Igitur Nouembris XXVIII decima septima die mensis secundi, Diluuium iniit, feria VI, Chasleu XVI, Pachon VI. Mense septimo, die XVII, aquæ decreuerunt; hoc est Aprilis XXVII, anno Periodi Iulianæ 2386, cyclo Solis VI, litera Dominicalis G, feria VI; Nisan Iudaici XVIII: cuius character 3, 6, 858, Aprilis X, feria III: Paophi I. montium cacumina apparere cœperunt Neomenia mensis decimi. Fuit hæc Iulij dies X, feria III; Thamuz IV, Choiac XV. Quadragesimo pòst die coruus emittitur, nempe mensis vndecimi die circiter X, Augusti XVIII. Sequens annus mundi 1657, iniit Octobris X, feria V, Tisri XI; cuius character 5, 21, 589, quinto Octobris, feria VI, propter naturalem translationem: Phamenoth XX. quo die Noë terram exaruisse deprehendit, postquam arcam retexit. Die VIII Decembris, qui fuit vicesimus octauus mensis secundi, Pachon XVI, Chasleu VI, feria V, Noë Soteria celebrauit. B

De Assyriorum Imperij epocha. Scaligeri in Assyriorum primordiis error exponitur ac refellitur.

Caput XII.

Præter insignes illos temporum titulos, de quibus hoc in Libro disputauit Scaliger, multos alios, quos ille prætermisit, quósque in Animaduersionibus Eusebianis, & in Isagogicis Canonibus attigit, intexemus, ne quid Chronologiæ studiosi desiderent: néve pars vlla Scaligerianæ doctrinæ eâdem contagione falsitatis infecta animaduersionem nostram effugiat. Ac de Assyriorum Imperij primordiis adeò absurdè scripsit, reliquos vt omnes errores hic superet vnus, & longo interuallo relinquat. Quod cùm in Animaduersionibus ad Epiphanium liquidò monstrauerimus, hoc loco propter & argumenti ipsius opportunitatem,& tractationis seriem, repetendum, vberiúsque disputandum est. C

Quoniam igitur multùm à se veteres Chronologos in Assyriorum annis discrepare sentiebat Scaliger; & ab aliis mille ac trecentos imputari; ab aliis quadringentos, aut eo amplius octoginta, supra mille; (quod Africanus in fragmentis Eusebianis apud Scaligerum amplectitur) non dubitauit ille postremam hanc Africani sententiam sequi, ac reliquas omnes insectari: præsertim eam, quam in Chronicis Eusebius Cæsariensis exposuit. Quocirca suum illum Eusebium passim redarguit, & obtorto collo in iudicium rapit, quasi mala fide, & vt ad opinionem suam Assyriorum Fastos nolentes, inuitósque traheret, quosdam ex albo regum Assyriorum expunxerit. Caput ergo accusationis istud est; Eusebium ex Africano Regum illorum seriem, & annorum interualla descripsisse: ac proinde illius à vestigiis, & authoritate desciscere minimè debuisse. De hac expostulatione Scaligeri dicemus paulò pòst, si prius absurdissimam, quam dixi, eiusdem opinionem explicauerimus. Ea porrò tam in Animaduersionibus Eusebianis pag. 14, quàm Libro II Isagog. Canon. pag. 118, & 131, nec non tertio Libro pag. 247, & deinceps; ac denique pag. 281 continetur. Quibus omnibus ex locis constat, Belum Assyrij regni fundatorem iniisse anno Periodi Iulianæ 2357, mundi 1594. Semiramidis verò decimum octauum annum incidere in annum Periodi Iulianæ 2481. Denique Sardanapali necem, & Assyriorum finem anno Periodi Iulianæ 3840, mundi 3077 conuenire. Medos verò anno sequenti rerum potitos. D

Atqui ex hac annorum putatione error ille sequitur; Assyriorum primordia

A pluribus annis Diluuium anteceſſiſſe. Quippe mundum anno Periodi Iulianæ 764 conditum eſſe, Scaligeri ſententia eſt. Natalem verò Chriſti vulgarem coniicit in annum eiuſdem Periodi 4713, mundi 3950. Diluuium porrò accidiſſe mundi anni 1657, Periodi Iulianæ 2420. Cùm igitur Belum anno Per. Iul. 2357, mundi 1594 iniiſſe velit: anno ſexageſimo quarto ante Diluuium cœperit oportet. Item ab anno mundi 1657, quo Diluuium contigit, ad Sardanapali necem, qui eſt annus mundi 3077, anni ſunt 1420; Aſſyrij verò annis 1484 imperarunt. Deſunt itaque anni 64, quibus Diluuium anteceſſerunt. Neque verò poſtulatitij ac proleptici temporis methodo excuſari poteſt Scaliger; vt ita dicatur; non ex ſententia ſua, aut quod tanto ante Diluuium accidiſſe iſta crederet, epochas illas deſignaſſe. Nam Lib. II Iſagog. Canon. pag. 118. & Lib. III, pag. 274, tempus Proleptícum ab Hiſtorico diſtinguit, & primam hiſtorici temporis epocham ſtatuit mundi conditum, anno Periodi Iulianæ 764. Quemadmodum ergo mundum reuera putat Scaliger anno 764 à Deo procreatum, Diluuium autem anno 2420 in-
B cidiſſe, ac reliquæ deinceps epochæ tanquam veræ, & hiſtoricæ ponuntur: ita Beli, & Aſſyriorum epocha, quæ inter illas deſcribitur, perinde ab eodem hiſtorica cenſetur. Præterea annum XVIII Semiramidis confert in annum Periodi Iulianæ 2481, à quo Babyloniorum æram ex Medorum Tabulariis deducit: idque rationi magis eſſe conſentaneum aſſerit, pag. 281, quàm quod Cteſias prodidit, ab anno primo Nini propagari. Cùm igitur ante Semiramidem Belus annos LV, Ninus LII regnarint, vt Scaligero placet: additis Semiramidis XVII, anni fient CXXIV, qui de 2480 deducti, relinquunt epocham Aſſyriorum anno Periodi Iulianæ 2357. Semiramis porrò anno poſt Diluuium XLIII cœpit. Ninus ante Diluuium annis plus minus IX. Poſtremò quid attinebat Euſebium, cæteróſque Chronologos tam vehementer inſequi, quod falſis illis Africani rationibus relictis, probabilem aliquam, & ab abſurditate remotam temporum putationẽ inſtituiſſent? Cur, inquam, reprehenditur Euſebius, quod minus ſpatium Aſſyriorum Imperio tribuerit, ex quo intra Diluuij epocham, & Phaleci ortum illorum primordia continentur?
C Si vera eſt Africani ſupputatio, Belus & Ninus ante Diluuium regnarunt. Sin, vt reuera eſt, falſa & θεολογικὴ iudicanda ſit, vera eſt & hiſtorica, quam Euſebius propoſuit. Malè igitur à Scaligero caſtigatur. malè in Animaduerſionibus pag. 24 dicit eandem aduerſus & authoritatem Scriptorum, & veri maieſtatem annos plures ex Africani calculo detraxiſſe. Quo enim iudicio vllum ante Diluuium iniiſſe regnum, indidémque ſine vlla interruptione propagatum exiſtimat? Hoc non modò falſum; ſed etiam Scripturæ authoritati contrarium eſt.

Euſebius cõtra Scaligerum defenditur.

Sed quibus argumentis Euſebium oppugnet, videamus. Regum, inquit, Aſſyriorum ſeriem, ac tempora ex Africano mutuatus eſt. Africanus autem & XLI Reges, & annos 1484 numerat. Non rectè igitur Euſebius reges XXVII, annos autem circiter 1300 imputat; quod & Georgius Syncellus eidem obiicit. Verùm quis Euſebium cogebat, vt Africanum potiùs hac in re ſequeretur, quàm Diodorum, Cteſiam, hiſtoricóſque cæteros, qui totidem annos, hoc eſt 1300 ferè tribuebant? Diodorus ecce, cuius locum citant Euſebiani Chronici fragmenta pag. 20, Sardanapalum à Nino quintum ac triceſimum recenſet. Addito Belo, fient XXXVI.
D Annis verò 1300 regnatum ab Aſſyriis Iuſtinus author eſt. Quamobrem alios authores, quàm Africanum, & haud paulò fide digniores adhibuit Euſebius. Quanquam impunè, tam hic, quàm Græci omnes Africani ratiocinia ſequi potuerunt, incommodo illo vitato, in quod Scaligeri Chronologia delapſa eſt. Siquidem Diluuium inter & Abraami ortum laxius interuallum à Græcis ſtatuitur, quod Aſſyriorum θεογονισμοὺς illos exhauriat, ſic vt ante Diluuium nequaquam excurrant: imò verò longè poſt diſſipatum per terras genus humanum incidant. quod ita factum eſſe, ratio & Scripturæ authoritas conuincit. A Latinorum verò ψηφισμοῖς, præſertim Scaligeri, numerus Africani prorſus alienus, & abſonus eſt. Itaque verior eſt, quem Euſebius exponit, & à nobis, ac Chronologis omnibus amplectendus. Nihil hic de anterioribus Chaldæorum, & Arabum epochis obiicimus Scaligero, quos ante Aſſyrios imperaſſe iiſdem ex Africani fontibus prodidit, eorúmque tempora dinumerauit. Quæ quidem planum eſt è ſuperioribus multò abſurdiora & intolerabiliora videri.

A

Assyriorum epocha stabilitur, & certa ratione deprehenditur. Babylonicarum obseruationum antiquitas è Simplicio.

CAPVT XIII.

Pag. 26. ed. H. S.

PEROBSCVRA sunt ob antiquitatem Assyriorum exordia; & quamuis diuturnum hoc Imperium extitisse consentiant omnes, de tempore tamen ipso valdè dissident. Herodotus Lib. I, Assyrios annis DXX superiorem Asiam obtinuisse refert. Diodorus Lib. II, ἡ μὲν ὅλη ἡγεμονία τῶν Ασσυρίων ἀπὸ Νίνου διαμείνασα μυρίους τριάκοντα γενεάς, ἔτη δὲ πλείω τῶν χιλίων, καὶ τετρακοσίων, ἕως τοῦ Μήδων καταλύσαι. Triginta generationes, annos verò supra MCCCC imputat Assyriis. Idem Libr. II, pag. 77, è Ctesia annos, ait persequeratse MCCCLX. Sed ab aliquo perperam addita fuisse illa verba probabile est: B ἔτη δὲ ἑξήκοντα. Neque enim satis apta est series orationis πλείω τῶν χιλίων, καὶ τριακοσίων, ἔτη δὲ ἑξήκοντα. Quis non videt ab imperita manu esse hanc appendicem, cius qui excurrentem numerum importunè concepit, aut ad æram adnotauit: vnde posteà in contextum à Librariis inculcatus est? In Eusebianis fragmentis à Scaligero concinnatis pág. 30, ex Diodoro non anni MCCCC, sed ατ', id est MCCC numerantur. Quinetiam Clemens Alexandrinus I Stromat. totidem annos ex Diodoro, & Ctesia tribuit. Quibus etiam authoribus constat, vigesimum sextum à Nino fuisse Teutanem, qui aduersus Græcos Troianis auxilia duce Memnone submisit, cùm iam supra annos mille Asiæ dominarentur Assyrij. quod & ipsum de Teutanis & Troiani belli tẽpore Cephalio celeberrimus Historicus approbat. qui quidem Teutanem vicesimum septimum regem numerat: & à Semiramide ad Mitræum Teutanis antecessorem annos putat mille: cùm tamen ex Eusebij calculo octingenti circiter, & quinquaginta quinque consurgant. Hæc in Eusebianis fragmentis. Iustinus Assyrios MCCC annis imperasse prodit; atque ita Ctesiam & C Diodorum scripsisse verisimile est. Africanus tamen, vti dictũ est, annos MCCCCLXXXXIV Assyriis arrogat, & à Belo ad Sardanapalum reges recensetXLI: cùm Diodorus Lib. I Histor. XXX solùm à Nino: in Collectaneis verò Eusebianis XXXV percensẽat ex Diodoro, & Ctesia. Eusebius vno amplius, nempe XXXVI. Ac Græci quidem fermè Ninum primum Assyriorum regem faciunt. Africanus & Eusebius Belum. Idem porrò Eusebius Chronico priore annos à Nino putat MCCXL. In posteriore à XLIII Nini, quo natalem Abraami consignat, annos MCXCVII. Additis XLII Nini prioribus, fiunt anni MCCXXXIX. In Græcis Scaligeri Collectaneis prioris Chronici, anni duntaxat à Nino MCCXXVIII consurgunt ex regum collectis annis. A Belo MCCLXXXIII. Huic enim LV anni, vti & ab Africano, tribuuntur, cùm alibi LXV numerentur.

Quocirca nos cum Eusebio, Iustino, & Augustino XII de Ciuit. Cap. X, ac plerisque veterum, Assyriorum regnum durasse credimus annos præter propter MCCC à Belo. Reges autem nonnisi XXXVII iisdem authoribus percensemus. Quòd si quis quatuor illos ab Africano memoratos, ab Eusebio prætermissos adiiciendos putet; D ita demum assentiemur; si de singulorum regum spatiis ita detrahat, vt Eusebianam summam ὁμαὶ ipsa non excedat: sed intra MCCC annos vniuersa consistat. Neque enim vlterius prorogari sine veritatis dispendio potest. Supereſt vt constituto annorum interuallo, illius Imperij primordia certa ratione demonstremus. Quod vt præstare possimus, deligenda nobis est in Iuliana Periodo fixa aliqua, & stabilis epocha; de qua inter omnes constet; vbi fixo gradu tutò ad anteriora calculos nostros extendimus. Ea, nisi fallor, erit Cyri ac Persici regni primus annus, qui est consensu omnium Olympiadis LV primus. Nam ex omnibus Chronologiæ partibus, nulla certior est, neque maiore Scriptorum concordia firmata; vt Africanus apud Eusebium Libro X προπαρασκ. pag. 287 asserit. Quare cùm nemo id in controuersiam adducat, hoc ipso Chronologiæ nostræ fundamento posito, cætera, quæ sunt obscura, perueſtigabimus. Sed illud non satis constat, vtrum cum Cyrum dicimus anno primo LV Olympiadis iniisse, de eo anno Iuliano loquamur,

A quo cœpit Olympias, siue priore semestri, an de posteriore. Sumamus id, quod suo loco demonstrabitur, posteriore anni primi semestri iacta esse Persici regni primordia; est hic annus Iulianæ Periodi 4155, mundi 3425. Celebratus enim est Olympiacus agon anno 4154. Prætereà non minus inter authores conuenit Persas Medis successisse, Medos Assyriis. Medis annos alij tribuunt CCC, alij plures; pauciores Eusebius, de qua re posteà. Vtut se res habet; quandoquidem epocha Cyri anno Periodi Iulianæ 4155 congruit, mundi 3425: Diluuium porrò anno Periodi Iulianæ 2386, mundi 1656; à Diluuio ad initium Cyri anni sunt 1769. Intra hoc spatium consistere necesse est imperia omnia, quæ Persicum antecesserunt. Quin angustiore insuper interuallo circunscribendæ sunt: quoniam ante linguarum diuisionem, & ortum Phalegi, nemo antiqua illa regna constituta dixerit. Quare cùm Phaleg annis non minus centum post Diluuium ortus sit, reliqui erunt 1669 anni, Assyriis, Medísque præfiniti. Nos Ctesiam, & Diodorum secuti, Medis imputamus annos CCCXVII. qui de anno Periodi Iulianæ 4154 deducti, B relinquunt annos 3837. Ideò Medorum & Arbacis initium collocamus in anno Periodi Iulianæ 3838, mundi 3108, centum annis ante primam Olympiadem. interuallum à Diluuio, anni 1452; à Phalegi ortu, 1352. Cúmque mille ac trecentis annis Assyriorum imperium definitum anteà sit: consequens est anno post Diluuium circiter 153 cœpisse, mundi 1809, Periodi Iulianæ 2539. Hoc eo libentiùs amplectimur, quo sub ipsum Phalegi natalem non putamus turrim Babylonicam extructam fuisse, mortalésque post linguarum dissidia vbique diffusos; sed annis aliquot ab illius ortu. Tum verò quod vulgò persuasum esse video, Belum Nini patrem eundem esse, quem Moses Nembrot appellat, non repudiamus. verùm Assur minimè credimus proprium Nini esse nomen; sed gentilitium: ac vel populum Assyrium, vel regem significare. quo sensu passim in sacris literis vsurpari solet. Quamobrem de terra Sennaar egressus est Assur, id est Assyrius Ninus, qui Niniuem ædificauit.

Ex iis falsa illa constat esse, quæ de Chaldæorum, & Arabum imperiis, quæ an- C te Assyrium extiterint, Eusebius in Chronicis ex Africano commemorauit. quorum etiam rationem habuit Scaliger; vt eo nobis absurdiorem Chronologiam pareret; in qua Beli & Assyriorum exordium ante Diluuium annis amplius sexaginta contigit. Quibus si Chaldæos & Arabas illos adiungas, quibus supra ducentos annos ex Africano Scaliger assignat; vides quo demum res euasura sit, quantóque ante Diluuium tempore frequentari terrarum orbis regnis, atque imperiis cœperit. quæ ne communi quidem generis humani clade, & inundatione sint extincta. Ne igitur in hæc absurda reuoluamur, Arabum, Chaldæorúmque vetustissimas res illas, aut fictas & fabulosas esse dicimus: aut iisdem, quibus Assyrij florebant, temporibus extitisse. Quod idem & de Ægyptiorum Dynastiis, & originibus asserimus, quas in immensum Africanus, & ex eo Scaliger, vltra generis humani non modò memoriam, sed ortum ac primordium extendit.

Simplicius Comment. XLVI in librum II de Cælo, scribit Callisthenem Aristotelis rogatu misisse Babylone perscriptas à Chaldæis antiquissimas obseruationes D annorum 1903 ad Alexandri Macedonis vsque tempora. Simplicij verba sunt: διὰ τὸ μήπω τὰς ὑπὸ Καλλισθένους ἐκ Βαβυλῶνος πεμφθείσας παρατηρήσεις ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοῦ Ἀριστοτέλους τοῦτο ἐπισκήψαντος αὐτῷ· αἵ τινας διηγεῖται ὁ Πορφύριος χιλίων ἐτῶν εἶναι, καὶ ἐννακοσίων τριῶν μέχρι τῶν χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος σωζομένας. *Propterea quod nondum obseruationes illæ cœlestes, quas Aristotelis mandato Callisthenes Babylone misit, in Græciam peruenerant. quas quidem annorum fuisse mille nongentorum trium author est Porphyrius, ad Alexandri Macedonis vsque tempora seruatas.* Si de anno 4383, quo capta est ab Alexandro Babylon, deducantur anni 1903, reliqui erunt 2480, qui sunt ab initio rerum anni 1751; à Diluuio 95. Sed si tanta fuit obseruationum illarum antiquitas: necesse est Assyriorum regni primordia quasdam ex illis antecessisse, ac generis humani dispersione fuisse priores. quod ego non grauatè concesserim.

lib. 10 c. 14. pag. 179.

et tamen lin. ult. ad gradit.

Vatablus in annotationibus ad Pagnini versionem ut et Junius et Tremell. versum 11. cap. 10. Genes. sic intelligunt, quasi Nimrod (vel aliquis è filiis eius) ex illa terra (Babylonis) egressus sit in Assur etc.

pag. 123.

A

De Ægyptiorum Regum epocha.

CAPVT XV.

VO in originibus ſuis vetuſtati mandandis audaciores fuerunt Ægyptij, quàm reliquæ nationes, eo fœdioribus mendaciis illorum eſt hiſtoria omnis adſperſa. Africanus ex Manethone Dynaſtias eorum XXXI recenſet, quibus annos imputat 5354. Harum Dynaſtiarum ſeriem fragmenta Euſebiana continent. Quam meritò repudiauit Euſebius, & in Chronicis alteram eſt amplexus, quæ ad annos mundi, & hiſtoricam veritatem eſſet aptior. Herodotus lib. II Ægyptiorum reges aliquot, eorúmque geſta percenſet; vt & Diodorus lib. I, qui ex Ægyptiorum fide memorat indigenas reges annis ampliùs MMMDCC in Ægypto regnaſſe. Sed ea gentis eſt fabuloſa vetuſtas. nec minus cum veritate pugnant tot illæ Dynaſtiæ, quas ex Africano digeſſit Scaliger; in quo Euſebium fruſtra redarguit, quòd ab illa Dynaſtiarum ſerie deſciuerit. B

Atqui Dynaſtias iſtas confictas, & ridiculas eſſe temporum longinquitas oſtendit. Porro qui Chronologiam, & verorum temporum hiſtoriam profitetur, Prolepticos illos, & poſtulatitios annos omittere debet, nec ante Diluuium; multo verò minus ante mundi conditum imperij vllius originem inchoare. quod ſine vllo iudicio fecit Scaliger.

Quamuis igitur Ægyptiacarum Dynaſtiarum incerta ſunt initia, coniecturæ tamen locus eſt, eas ſub idem tempus, quo Aſſyriorum regnum conditum eſt, exortas fuiſſe. Quocirca in poſtremis Dynaſtiis epocha aliqua conſideranda eſt, in qua ratiocinia noſtra figantur. Ea verò omnium aptiſſima eſt, Cambyſis annus quintus, quo Ægyptum in poteſtatem redegit, paulo poſt Amaſidis necem. Ad hoc enim tempus ſex & viginti Dynaſtias recenſet Africanus, quas annos expleſſe dicit 5159. De Cambyſis primordio poſtea diſputabitur. Et eſt illud cœleſtibus C obſeruationibus apud Ptolemæum longè munitiſſimum. Conuenit autem anno Periodi Iulianæ 4185. Annus ergo quintus eiuſdem eſt Periodi Iul. 4189, mundi 3459. A Diluuio ad hoc tempus anni fluxerunt 1803. Quo interuallo Dynaſtiarum coërcenda ſunt ſpatia. Sed detrahendi prius anni, qui Diluuium inter, & linguarum diuiſionem interiecti ſunt. Sunto illi, vt in Aſſyriorum imperio conſtituimus, 152: ſupererunt anni 1650, ab Ægyptiorum exordio ad Cambyſis annum quintum, Perſarúmque dominatum; per quos ſi lubet omnium, quæ apud Africanum leguntur, Dynaſtiarum ſeries diſpenſari poteſt. quod ego friuolum otioſúmque iudico. De Scaligeri in poſtremis Ægyptiis regibus hallucinatione, & inconſtantia dicetur alibi.

Sicyoniorum regum epocha.

D

CAPVT XVI.

SICYON vrbs eſt in Peloponneſo Iſthmo & Corintho ſubiecta; in qua Græciæ totius antiquiſſimum regnum fuiſſe perhibetur. Meminit Pauſanias Corinthiacis, & regum ſeriem proponit, quæ apud Africanum, & Euſebium extat; ſed diuerſa nonnihil. Tamen vtrobique reges numerantur ſex & viginti. De annorum numero diſſentiunt authores. Caſtor in fragmentis Euſebianis, 959 imputat: quibus reges imperarunt. poſtea ſucceſſere Carnij Iouis ſacerdotes, annis tribus & triginta. Colliguntur anni 992. At Euſebius ipſe tribuit annos 967, regibus: ſacerdotibus, 33. Fiunt anni mille, quot Apollodorus definit. Rurſus Euſebius poſtremum Sicyoniorum regem facit Zeuxippum, cui ſacerdotes ſubiicit. Pauſanias poſt Zeuxippum numerat Hippolytum, quo regnante Sicyonios inuaſit Agamemnon. Addit & Laceſtadem

A ſtadem regem, ſub quo à Dorienſibus ſubacti ſunt Sicyonij. Verùm Euſebius Zeuxippi mortem, & Sicyonij regni finem confert in annum Abraami 889, annis poſt Troianum excidium LIV. Contigit enim Troiæ ἅλωσις anno Abraami 835. Difficilis eſt in tanta obſcuritate, & monimentorum inopia inueſtigatio veritatis. Sed ne penitus in dubio res iaceat, Sicyoniorum regno tribuimus annos mille; & ad Agamemnonem vſque eius ſpatium extendimus. Anno Per. Iul. 3530, mundi 2800, poſt Diluuium 1144, Troiæ ἅλωσις incidit. Regnauit Agamemnon annos XV. Decerpantur ex illis obſidioni decem; neceſſe eſt quinque primis annis Sicyonios expugnarit. Iniit Agamemnon anno circiter Per. Iul. 3514, mundi 2784, poſt Diluuium, 1128. Vt igitur eodem anno, quo regnum capeſſiuit Agamemnon, Sicyonios deuicerit, ac primi illi terminentur anni regum Sicyoniorum, videlicet 967: dicendum eſt, anno ferè poſt Diluuium CLXII Sicyonios cœpiſſe, poſt Aſſyriorum exordium annis fere XII, anno Periodi Iulianæ 2548, mundi 1818.

Sicyoniorum regum laterculum Operis in calce proponimus ex Euſebij, &
B Pauſaniæ fide. qui cùm in aliis à ſe mutuò diſſident; tùm in eo præſertim, quod Polybo, qui viceſimus ordine cenſetur, Euſebius Ianiſcum ſucceſſorem dedit: Pauſanias Adraſtum. Nam Polybus Talao Argiuorum regi Biantis filio Lyſianaſſam filiam in matrimonium dedit: è qua natus videtur Adraſtus. Is Argis profugus cùm Sicyonem veniſſet ad Polybum, eidem mortuo ſucceſſit. Poſtea tamen Argos reuerſus eſt: & Ianiſcus ex Attica profectus Sicyone regnauit. At Euſebius Polybo Ianiſcum: huic Phæſtum: Phæſto Adraſtum ſubtexuit. Et videtur Euſebianus calculus temporum rationi conſentaneus magis: ſi quidem Adraſtus ille eſt ipſe qui Polynicem & Tydeum hoſpitio, ac filiarum nuptiis excepit: de quo Apollodorus lib. III. Statius Thebaide. Etenim ſeptem ducum expeditio, Thebanúmque bellum annis circiter 38 Troianum excidium anteceſſit. Congruit enim anno Per. Iul. 3493, ex noſtra Chronologia. Quare paucis antè annis Polynices ad Adraſtum Argis regnantem ſeſe receperat. Secundum Pauſaniam Adraſtus Polybo ſucceſſerit anno Per. Iul. 3372 circiter; ante Troianam ἅλωσιν, 158.
C At Euſebianus epilogiſmus idipſum refert ad annum 3422 Per. Iul. ante Troiam captam 108. Adraſtus ergo poſtquam annis quatuor Sicyonem tenuit, Argos eſt reuerſus: vbi multis poſt annis duos illos hoſpites generos aſciuit. Hæc ſatis ad hiſtoriam congruunt. Nam ab anno 3422 ad Thebanum bellum anni ſunt 71: vt longæuus admodum expeditionis illius tempore fuerit Adraſtus: ſi quidem per illa tempora diutiſſimè viuebant homines. At ex Pauſaniæ ratiociniis Adraſtus tum ſuperſtes eſſe non potuit.

DE NATALI ABRAAMI.

Ortus Arphaxad, & de Cainan inſititio.

CAPVT XVII.

D IISDEM ex fontibus huius interualli ad Abraamum à Diluuio ratio petitur, vnde & ſuperioris ab Adamo ad Diluuium: nimirum è ſacris libris; in quibus γενεαὶ, ſingularúmque tempora deſcribuntur. Qua in re Græci rurſum ab Hebręis & Latinis codicibus diſcrepant. Nam ex illorum calculo 1172 anni à Diluuio fluxerunt ad ortum Abraami. Latinorum & Hebræorum rationes ad ſeptuageſimum annum Tharæi annos putant 292. Sed non deſunt qui anno iſto ſeptuageſimo negent Abraamum ortum habuiſſe, ſed longiùs natalem eius ſummoueant. Quinetiam Cainan à pleriſque in ſeriem intruditur. Ita multiplex oritur quæſtio. Quæ omnia cùm à Chronologis vberrimè, & interdum ad odium, & faſtidium vſque ſcrupuloſè perquiri ſoleant, nos magis ne quid præteriiſſe videamur, quàm quod neceſſe ſit, raptim iſta perſtringemus. Atque hoc imprimis, quod antea dictum eſt, repetendum eſt animo: nullo ex argumento certò poſſe colligi, vtrum qui anni Patriarcharum in ſcriptura numerantur, comple-

ti sint, ac vertentes, an inchoati. deinde nec illud constat, an rotundo numero A
vsus Moyses sexcentesimum exempli causa Noë, aut centesimum Sem vsurparit, cum vno alteróve plus vel minus imputandi alioqui forent. Nam vtrobique consuetudo ipsa τὴν ἀκρίβειαν excludit; neque quicquam è Scripturis explorari potest. Ac denique credibilius est non omnium saltem Patriarcharum annos integros fuisse, cùm genuerunt; ideóque de annorum mundi summa deducendum est potiùs, quàm ad eam adiiciendum. Triplex porro controuersiæ caput est in secunda illa Patriarcharum serie ad Abraamum à Diluuio perducta.

Primum de Semo Noëmi filio dubitatur, ecquid conuenit ipsum biennio post Diluuium Arphaxad genuisse, cùm centum esset annorum. vt est Genes. xi, 10. Etenim cùm Noë ætatis anno quingentesimo tres filios genuerit, quorum maximus Sem fuit, Genes. v. 32; Diluuium autem anno Noë sexcentesimo contigerit: necesse est Sem biennio post Diluuium annum secundum ac centesimum ætatis egisse. Non desunt, qui hac ratione conuicti Semum putent non primum li- B
berorum fuisse Noë, sed secundum; ac post Iaphet in lucem editum; primum autem ideo nominatum, quòd cæteris ob stirpis suæ præstantiam anteponendus esset. Alij constanter negant, id ex Mosis historia necessariò sequi; quod & probabilius reor. Enimuero nimis interdum anxia est Chronologorum industria, & in aridis istis, atque exilibus quæstionum tricis morosè conflictari solet, ac verborum omnium, imò literarum captare minutias. Nam quid in hoc, quo de agitur, eiusmodi est, vt nouæ diuinationis & interpretationis occasionem præbeat? Scripsit Moyses anno quingentesimo Noë genuisse Sem, Cham, & Iaphet. Possumus annum expletum: possumus inchoatum accipere: possumus vnum admetiri, vel alterum. Nihilominus enim quingentesimo anno, vel, vt Scriptura loquitur, cùm quingentorum esset annorum, genuisse dicetur, si biennio post quingentesimum susceperit. Quod ipsum & de Sem pronunciare licet, cùm biennio post Diluuium genuit Arphaxad, centum cùm esset annorum. Quamobrem vel Noë anno vertente quingentesimo, ineunte altero & quingentesimo, genuit Sem; cui annum C
centesimum secundum auspicanti natus est Arphaxad. Vel anno Noë quingentesimo secundo ineunte Sem genitus est, ipse verò centesimo expleto genuit. Obiicitur Genes. x, 21, Iaphet appellari maiorem אחי יפת הגדול *Sem frater Iapheti maioris.* Ita enim R. Selomoh. & Kimhius interpretantur. Sed nihil est necesse. Ac Latinus noster melius; *fratre Iaphet maiore.* Video & qui Hebræorum admissa constructione, vt הגדול in gignendi casu positum sit, maiorem dici putet Iapheturn non Sem ipso, sed Chamo, cuius stirpem proximè descripserat.

Huic leuissimæ disputationi succedit altera sanè difficilior, & haud paulò vehementiùs agitata, de Cainano, quem Arphaxadi filium Græci codices Geneseos xi, & I Paral. cap. i, & Lucas ipse Euangelij cap. III commemorant: Hebræi verò, ac Latini Testamenti veteris codices omittunt. Si penes solos Septuaginta, & in vetere Testamento Cainan iste resideret, res esset explicatior. Idem enim de eo vocabulo posset excipi, quod de numeris præscribi solet, qui in Græcis mirum in modum redundant: nempe perperam irrepsisse nomen illud aduentitium; ac proinde Græcorum libros ex nostris esse castigandos. Sed Lucæ authoritas grauiorem, &, vt plurimis visum est, inextricabilem reddit controuersiam. Plerique D
Cainanum omnino inculcandum existimant, & annis triginta longius interuallum à Diluuio ad Abraamum faciunt. A quibus ego dissentio. Quocirca neutiquam ab Hebræorum & Latinorum codicum fide ac testimonio recedendum arbitror; &, quod in annorum numeris accidisse modò dixi, hoc ipsum & de Cainani nomine affirmari nihil prohibet, mendosè hîc insertum fuisse, atque ex priori Patriarcharum genealogia in hanc posteriorem irrepsisse Librariorum errore, vel incuria. Nam quod à quibusdam temere pronunciari video; olim in Hebraicis codicibus Cainani nomen comparuisse; gratis istud, atque eludendi gratia apparet esse confictum. Mea hæc itaque ratio est: quoniam is, qui ex instituto veterum Patriarcharum origines, ac γενεὰς pertexuit, Moyses Cainanum præteriit, nullum ei locum in serie nepotum Noëmi tribuendum. Quod enim à Mose prætermissus sit, persuadet Hebræorum, ac Latinorum, qui ex Hebræis expressi sunt, librorum consensio; in quibus constanter ille reiicitur. Ac non modò in hi-

A ſtoria Geneſis, ſed etiam in lib. I Paralip. vbi eædem generationes enumerantur, abeſt Cainan: vox, nec alibi, quàm apud Græcos extat. Duo ſunt quæ ab illius ſuffragatoribus obiiciuntur. Alterum LXX Interpretum authoritas propemodum ſacroſancta, & Propheticæ ſuppar: alterum Lucæ haud paulò grauius teſtimonium, eundem illum aſciſcentis. Operæ pretium eſt videre qui ita diſputant, quàm conſtanter Græcis ipſis interpretibus faueant. Etenim illi ipſi, ſicubi commodum eſt, ſeptuaginta ſuos faceſſere iubent, aut eorum codices deprauatos eſſe defendunt. In duplici genealogiarum ordine, quem ab Adamo ad Diluuium, & à Diluuio ad Abraamum Moyſes perduxit, ſcimus quàm diuerſi ſint Græcorum calculi ab Hebraicis & noſtris. Neque verò recens eſt diſcrimen iſtud, ſed ab antiquiſſimis notatum Scriptoribus, vt proinde mendi nonniſi leuis poſſit eſſe ſuſpitio. Hîc illi, qui Græcos Interpretes tanti faciunt, & Prophetas appellant, ab eorum rationibus diſcedunt nihilominus, eáſque falſas, & conturbatas eſſe non dubitant. Quare cur non idem & in Cainani nomine vſurpare nobis liceat, & Græcis illis codicibus

B Hebræorum, ac vulgatæ noſtræ Editionis authoritatem præferre? Præſertim cùm plerique ex iſtis Cainani Græcorúmque propugnatoribus, Moyſen fateantur cõſultò Cainanum præteriſſe. Quod ideò factum ab illo putant, quia decem in ſingulis ordinibus capita numerare decreuerat. quemadmodum Matthæus, cùm per teſſareſcædecadas interualla digereret, tria in ſecundo nomina prætermiſit. Iam hoc vehementiſſimum nobis argumentum iſta ipſa de Moyſe confeſſio ſuppeditat. A quo enim tutiùs hiſtoriæ veteris, ac Patriarchalium originum veritas exquiratur, quàm ab vnico illo, & quidem ſacro, & omnium antiquiſſimo Scriptore? De Matthæo quod opponitur, perleue eſt. Non enim ob eam cauſam, quòd XIV in ſingulis ſpatiis, nomina conſectaretur, tres ab illo reges omiſſi ſunt. ſed ob ſingulare quoddam myſterium: quoniam perfidæ, & alienæ ſtirpis ad tertiam, quartámve generationem propagandum erat piaculum. vt Ambroſius, Hilarius, aliíque Patres interpretantur. Quocirca nihil admodum cauſam illorum ſeptuaginta Interpretum fides ſubleuat. Vnicum proinde in Lucæ authoritate præſidium ſuper-

C eſt. Contra quod illud imprimis poteſt excipi: ab Helleniſtis Chriſtianis in Lucæ contextum eadem inculcatum eſſe licentia Cainanũ, quâ & in LXX Seniorum editionem priùs irrepſerat. Nec de vetuſtate lectionis, aut Græcorum ac Latinorum exemplarium integritate præſcribi coniecturæ iſti poteſt. Quid enim antiquius, quàm quod vulgò apud Matthæum in Chriſti genealogia hodiéque legitur; *Ioſias autẽ genuit Iechoniam, & fratres eius*? &c. Atqui mendoſum hunc eſſe locũ primi veteres animaduerterũt: recentiores non approbarunt modò, verùm etiam fugitiuum nomen inſeruerunt. Quippe cùm ex Hiſtoria Regũ, & Chronicis euidẽs ſit, Ioſiam genuiſſe Ioacim, Ioacim autem Iechoniam. Epiphanius qui Ioacimum Iechoniæ appellatum vocabulo cum pleriſque credidit; ita Matthæum recenſuit. *Ioſias autẽ genuit Iechoniam, Iechonias autem genuit Iechoniam*, &c. Noſtri nõ dubitant, quin Ioacim potiùs ſubſtituendus ſit, quàm Iechonias. Id quod ego in vetuſtiſſimis membranis Catenæ Græcæ ex Chriſtianiſſ. Regis Bibliotheca adnotatum ad marginem reperi; hoc modo. Ιωσίας δὲ ἐγέννησε Ιαχεὶμ· Ιαχεὶμ δὲ ἐγέννησε Ιεχονίαν. Verùm ne hoc quidem contenti eruditi illi Interpretes, ampliùs immutãdum exiſtimant,

D atque ita legendum: *Ioſias autem genuit Ioacim, & fratres eius in tranſmigratione Babylonis. Ioacim autem genuit Iechoniam*, &c. Niſi ita malis: *Ioſias autem genuit Ioacim, & fratres eius. Ioacim autem genuit Iechoniam in tranſmigratione Babylonis.* Nam Babylonicæ deportationi propior eſt Iechoniæ, quàm Ioacimi generatio: primæ inquam illi, quæ Ioacimi quarto anno contigit. Sed hæc aliàs; quæ idcirco à me paulò fuſiùs commemorata ſunt, vt ne mirum, aut incredibile cuipiam videatur, ſi Cainani nomen ex LXX corruptis libris in Euangelium Lucæ redundaſſe ſuſpicemur. Quod niſi quis vti iſta defenſione velit. at eſt obuia & perfacilis explicãdę rei ratio, quam Interpretes, & Chronologi multi, viri graues, & Catholici iam pridẽ ſecuti ſunt: velut Ianſenius cap. XIV Concordiæ, & Genebrardus: nec improbat Perrerius. Cùm enim Lucas Gręcorũ præcipuè, ſiue ἑλληνιϛῶν in gratiam Euangelium inſtitueret, non debuit aliunde, quàm ex ipſorũ libris, Patriarcharũ origines, ſucceſſionéſque prodere. neque propterea falſitatis culpam Euangeliſta ſuſtinet, qui hoc, quod in eorũ libris reperit, ipſorum cauſa trãſcripſit. Poterat enim eodẽ iure & an-

Quæ pro Cainano ſolent afferri.

Refellũtur.

Mendoſus apud Matthæum locus.

tribuemúsque annos Argiuis DCLXXV. Ita Per. Iul. anno 2856, mundi 2126 Inachus regnare cœpit, annis post Diluuium elapsis fere 471, post Abraami natalem 179, ante Israëlitarum migrationem circiter 325. Fauet huic opinioni Chronicon Eusebij. in quo Argiuorum regnum anno Abraami CLXI cœpisse ponitur. qui ex methodo capite primo libri huius tradita, Iulianæ Periodi annus est 2857. A

Verùm in Catalogo regum Argiuorum, quem in Operis finem coniecimus; diuersus abit ab Eusebio cæterísque Pausanias cùm in plerisque aliis, tùm in eo primùm, quod Abantis filios Prœtum & Acrisium regnum inter se partitos esse dicat: & illum quidem Heræum, Midiam & Tirynthem obtinuisse; Acrisium verò Argis hæsisse. At Eusebius Abantis successorem Prœtum, huius Acrisium inducit. Item Argiuorum regem Talaum Adrasti patrem commemorat. nec non Adrastum ipsum. Neutrum tamen in Argiuorum regum serie percensent Eusebius, aut Pausanias. Ex iis verò, quæ suprà capite de Sicyoniorum regno, & Adrasto constituta sunt; probabile fit Talaum post Acrisij mortem Argis regnasse, postquam Perseus Mycenas domicilium transtulit: quem cum Megapenthe Prœti filio regnum permutasse idem refert Pausanias. Moritur Acrisius anno circiter Iul. Periodi 3401. Adrastus verò Sicyone relicta Argos repetiit anno fere 3427. Quocirca Perseo interim Mycenis regnante; nec non Eurystheo & Atreo, Adrastus regnauit Argis; vt vera sint quæ de ipso Statius & Apollodorus referunt. Sed historiæ illæ omnes fabulis infectæ sunt; in quibus tam exacta temporum inquisitio locum non habet.

Pausan. Corinth. pag. 50.

pag. 58.

B

1. Strom.

Clemens Alexandrinus ab Inacho ad Troianum excidium viginti γενεαὶ numerat; annos verò supra quadrigentos. Sed longè plures anni colliguntur. γενεαὶ quoque viginti, si centum anni tres efficiunt; vt idem Clemens libro illo scribit; propemodum septingentos annos conficiunt. Scribendum ergo fuit ἑξακόσια pro τετρακόσια.

De posteris Iacob eiúsque profectione in Ægyptum, & ratione temporum in propagatione stirpis.

C

CAPVT XIX.

GENESEOS capite XXIX, & sequentibus, Iacobeæ stirpis fœcundissima propagatio describitur, ex duabus vxoribus, & ancillis totidem: quam Moyses diligenter, ordinéque percensuit. Tametsi in nonnullis obscura sit annorum partitio: neque satis explorari queat, eodémne, an diuersis annis in lucem prodierint. At Demetrius author vetus, quem Alexander Polyhistor apud Eusebium citat, libro IX Præpar. Euang. singulorum generationes suis annis, imo mensibus assignat. Sed in eius oratione pleraque mendosa sunt, quæ nos obiter castigabimus. Primum Iudam ait anno, quam seruire socero Iacob cœpit, vndecimo, mense quarto, editum fuisse. Ραχὴλ τε μὴ τίκτουσαν ζηλῶσαι τὴν ἀδελφὴν, καὶ παρακομίσαι τῷ Ιακὼβ τὴν ἑαυτῆς παιδίσκην Ζελφὰν, τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ᾧ καὶ Βάλλαν συλλαβεῖν τὸν Νεφθαλείμ, τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει, μηνὶ πέμπτῳ καὶ τεκεῖν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει, δευτέρῳ μηνὶ υἱὸν, ὃν ὑπὸ Λείας Γὰθ ὀνομασθῆναι. *Rachelem verò, cùm non pareret, inuidisse sorori suæ, & ancillam suam Zelpham ad dormiendum cum Iacobo dedisse, eodem tempore, quo & Bala Nepthalim concepit, anno vndecimo, mense quinto: ac duodecimo anno, mense secundo, filium peperisse, qui à Lia Gad nominatus est.* Perspicuum his in verbis est mendum. Neque enim Rachelis ancilla fuit Zelpha, sed Liæ. Bala quippe illius erat ancilla. Tum Danis omissa generatio est, quam Iacob è Bala suscepit. Nephthalim etiam ex eadem Rachelis famula susceptus est, non è Zelpha. Præterea si anno vndecimo, quo Iudas natus est, Rachel Balam ancillam suam Iacobo tradidit, ex eáque genitus est Dan, quomodo Nephthalim eodem anno, mense quinto parere eadem ancilla potuit? Itaque desunt apud Alexandrum Polyhistorem nonnulla verba. Dan verò eodem anno natus videtur, quo & Iudas; nempe vndecimo ex quo Iacob in Mesopotamiam venit, qui erat ætatis ipsius LXXXVIII, vel LXXXIX. Anno sequenti natus est è Bela Nephta-

pag. 247.

D

Demetrij locus castigatur.

A lim: tùm è Zelpha, Gad. Anno verò XIII ſeruitutis naſcitur ex eadem Zelpha Aſer: è Lia verò Iſſachar ineunte anno: & exeunte, Zabulon. Anno XIV ſeruitutis, ætatis Iacobi XCI, Lia Dinam, Rachel Ioſephum enixæ ſunt, eodem menſe, vt apud Demetrium ſcribitur. qui non leui errore Danem anno ſeruitutis XIV natum prodidit: niſi exſcriptorum vitio ſuo loco verba iſta luxata ſint. Nato Ioſepho, Iacobus miſſionem à ſocero petit, nec impetrat. Sex igitur annis apud eundem habitat. Inde anno, quàm ad eum venerat, expleto viceſimo, ætatis ſuæ XCVII, vel XCVIII ineunte, clam è ſoceri domo profugit, & in Sochoth habitauit. Inde in Salem Sichimorum migrauit, Iordane tranſito. Neceſſe eſt autem pluribus annis aut hîc, aut illîc degiſſe Iacobum: ſi quidem Dina in Sichimis à principe conſtuprata eſt, quæ eodem anno, quo Ioſephus, nempe XIV ſeruitutis, nata ſeptimum duntaxat ætatis annum ageret, ſi eodem anno, quo Iacob ab ſocero diſceſſit, ſtuprum ei eſſet oblatum. Vtro verò in loco diutiùs commoratus ſit, inter Chronologos, & Interpretes ſacrorum librorum quæritur. Alexander Polyhiſtor nulla Sochotorum mentione facta, decem annis in Sichimis hæſiſſe refert: Di-
B nam ergo anno ætatis XVI corruptam. Idem cenſet Auguſtinus Quæſt. CVIII in Gen. diu nimirum in Sichimis manſiſſe. quod ex eo probat, quia & agrum emiſſe, & tabernaculum collocaſſe, & aram conſtituiſſe dicitur, Gen. XXXIII. 19. Abulenſis verò in Sochoth decem annis hæſiſſe putat: paulo verò poſtea quàm in Sichima venit, patratum flagitium. quoniam Sichimorum rex Emor populum alloquens haud obſcurè ſignificat nuper admodum peregrinos illos adueniſſe. Aliud argumentum Torniellus adfert; quòd tùm primum egreſſa videatur eſſe Dina ad videndas mulieres, quaſi recens eò veniſſet. Etſi vtraque coniectura probabilis eſt, priori tamen accedimus; & in Sochoth vno vel altero anno manſiſſe Iacobum credimus; in Sichimis octo circiter. Quare XVI ferme annos erat nata Iacobi filia, quando ſtuprum huic oblatum eſt; cùm per ſolenne gentis illius feſtum, vt Ioſephus tradit, ad videndas mulieres eſſet egreſſa. Accidit hoc anno ætatis Iacobi CVII deſinẽte, & ineunte CVIII. Mundi 2414. Per. Iul. 2944. Quo etiam anno Beniamin naſcente, mortua eſt Rachel, quam in Iacobi matrimonio tribus & vi-
C ginti annis fuiſſe, Alexander Polyhiſtor memoriæ prodidit. Ioſephus deinde anno vel eodem, vel ſequenti, cùm annos XVI exegiſſet, & XVII ageret, à fratribus diſtractus eſt. Sed omiſſis annorum minutiis, quæ in Chronologica Tabula digerentur, ſupereſt non leuis quæſtio de Iacobi filiis, qui cum eo profecti ſunt in Ægyptum, ac de Iudæ potiſſimum liberis, Gen. XLVII, 9. Etenim anno CXXX ætatis ſuæ accitus Iacob à Ioſepho, qui tum XL annum inibat, in Ægyptum perrexit cum ingenti comitatu. *Cunctæ animæ* (Moſis verba ſunt Gen. XLVI, 26) *quæ ingreſſæ ſunt cum Iacob in Ægyptum, & egreſſæ ſunt de femore illius, abſque vxoribus filiorum eius, ſexaginta ſex. Filij autem Ioſeph, qui nati ſunt ei in terra Ægypti animæ duæ. Omnes animæ domus Iacob, quæ ingreſſæ ſunt in Ægyptum, fuere ſeptuaginta.* Atqui LXX Seniores ἑβδομήκοντα πέντε, *ſeptuaginta quinque* ſcripſerunt. Deinde illo ipſo capite, cùm ſingillatim poſteri numerantur, ſumma non conſtare videtur. Triginta tres è Lia ſuſcepti dicuntur, excluſis Her & Onan, qui ante profectionem in Ægyptum obierant. At non plus quàm XXXII capita percenſentur. Acce-
D dunt Rachelis filij ac nepotes XIV; Zelphæ XVI; Balæ VII. Confiunt LXIX. detracto Ioſepho, ac duobus filiis, quos in Ægypto genuit; reliqui fiunt LXVI. Denique de Iudæ filio Phares, & huius liberis duobus Hezron & Hamul, non leuis eſt controuerſia. Natus eſt Iudas anno duodecimo, quàm Iacobus in Meſopotamiam venerat, ætatis eiuſdem anno LXXXVIII, vel LXXXIX, mundi 2195. Iacob anno ætatis CXXX profectus eſt in Ægyptum: quando Iudas annum agebat XLII. Atqui tum & liberos è Sue Chananæa ſuſceperat Her & Onan, qui θεηλάτῳ πληγῇ prærepti ſunt; ac Selam: & ex inceſtu cum nuru ſua Thamare, Pharez filium genuerat, ex eóque nepotes habebat duos, Hezron & Hamul; qui inter ea capita cenſentur, quibus cum Iacobus in Ægyptum deſcendit.

Quînam verò fieri potuit, vt annos duos & quadraginta natus nepotes haberet? Duæ ſunt ſententiæ. Altera eſt, quam Torniellus probat; Iudam anno circiter XIII genuiſſe filium Her; decimo quarto verò alterum Onan; tum decimoquinto, Selam. Anno deinde Iudæ XXVII, Thamar ambobus fratribus nupſiſſe; pri-

tatem annis CXL. Huius itaque dimidium integro adhuc ſtatu tranſegerat. Nam quod ſeptem annis cum acerbiſſimis doloribus, ac Satana ipſo conflixerit, ex Olympiodoro, & Suida, aliiſque confectum exiſtimant. Hinc illud ſequitur, quoniam quidem natus ponitur Iob ſub id tempus, quo in Ægyptum profectus eſt Iacob: ab eo verò tempore, ad migrationem Iſraëlitarum anni putantur CCXV; mortuum eſſe Iobum paulo poſt eandem profectionem ex Ægypto; hoc eſt biennio pòſt, vt putat Perrerius, ex cóque Torniellus. Verùm ſi, vt communis fert opinio, Iobus eſt Iobab, ſecundus Idumæorum rex, Zaræ filius, ac poſt eius obitum ſex Idumæorum reges ordine ſibi ſucceſſerunt; iiſque mortuis, duces vndecim, antequam Moyſes hiſtoriam ſcriberet; in qua ſingillatim omnes enumerati ſunt: profectò anguſtius illis interuallum relinquitur; cùm, vt vltimo ætatis anno Moſes iſta perſcripſerit; non ampliùs, quàm XXXVII anni regibus cæteris, ac Ducibus ſuperſint. Quanquam de Ducibus ambigi poteſt, vtrum regum tempore certis Idumææ regionibus præfuerint, maiori imperio ſubiecti. Nam neque Geneſeos XXXVI poſt regum mortem extitiſſe memorantur; neque Paralip. I, cap. I in Hebræis, Græciſque codicibus. Quare quod in vulgata noſtra legitur, *Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom eſſe cœperunt*: Interpres noſter illud adiecit. Hebraicè verò ita locus iſte concipitur. וימת חדד והיו אלופי אדום: *Et mortuus eſt Adad: & fuerunt duces Edom*: καὶ ἀπέθανεν Ἀδάδ, καὶ ἐγένοντο ἡγεμόνες Ἐδώμ, &c. Sed quoniam priora iſta: *Et mortuus eſt Adad*; cum priore verſu minimè copulantur, ſed cum ſequentibus coniuncta diuerſam ab antecedenti periocham faciunt; mihi rectè noſter Interpres Hebraicam lectionem expreſſiſſe videtur; neque ante regum exceſſum, Duces illi vndecim Idumæam adminiſtraſſe. Hoc enim copulatiuum illud ו ſignificat. Quare non minùs Ducibus illis, quàm Regibus ſuum tempus aſſignandum erit antequam Moyſes Geneſim ſcriberet, aut ipſum etiam Iobi librum: ſi quidem, vt vulgò ferunt, author illius, interpreſve fuerit. Toſtatus exiſtimat Prophetico illum afflatu regum, ducúmque ſucceſſionis ac nomina deſcripſiſſe, quorum tempns ad Saülem vſque pertinere, ex is Moyſis verbis colligit: *Reges autem, qui regnauerunt in terra Edom, antequam haberent regem filij Iſraël.* Primus enim rex Iſraëlis Saül; ad quem reges in Idumæa ducéſque totidem fuerunt, quot in illo capite recenſentur.

Mihi verò, cùm de tota hac hiſtoria Iobi nihil præter coniecturam ac ſuſpicionem habeamus, cum communi illa ſententia, quæ eundem illum Patriarcham Zaræ filium Eſaü pronepotem facit, id imprimis cõſentaneum eſſe videbatur; natum illum fuiſſe annis aliquot antequã Iacob cum ſtirpe ſua in Ægyptum migraret. Eſaü anno circiter ætatis ſuæ LXXVII, poſtquã Iacobum vidit in Meſopotamiã à patre dimiſſum, vt apud gentiles ſuos conditionem ſibi quæreret, Iſmaëlitidem coniugem duxit Baſemath. Ex ea natus eſt Rahuel, anno Iacobi & Eſaü LXXVIII. Rahuel annnum circiter agens XVIII gignere potuit Zaram. Demus hunc eſſe mundi 2203; Periodi Iul. 2933. Zara igitur eâdem ætate, qua ipſum pater genuerat, Iobum filium ſuſcepit, qui natus ponetur anno mundi 2221, Per. Iul. 2951, ætatis Eſaü, & Iacob, 114, ante exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, 233. Iam quod anno vitæ ſeptuageſimo in cruciatus illos incidiſſe, iiſque ſeptennio toto iactatum eſſe vulgò ferunt, mihi non probatur. Malim id anno Iobi quinquageſimo contigiſſe, ac paucorum menſium, aut ad ſummum, vnius anni ſpatio perſeueraſſe. Is erit annus Iulianæ Periodi 3000, mundi 2270, poſt Iacobi mortem, 16; ab Iſraëlitarum tranſitu in Ægyptum, 33; ante exitum, 183. Vixit deinde CXL annis. Quare mortuus eſt anno Per. Iul. 3139, mundi 2409, ante migratam Ægyptum, XLV. Totidem anni regibus ſex reliquis eximi poſſunt; ſi quis ita Moſis verba velit interpretari, vti regis nomine, ductorem, ac moderatorem intelligat; quo ſenſu Deuteron. XXXIII, 5, Moſes idem rex dicitur; ac nonnulli Iud. XVIII, 1, regis vocabulum accipiunt. Quantum autem perobſcura in hiſtoria coniectura licet aſſequi; regnum Idumææ tum hereditarium non fuit. ſed cùm regio tota in prouincias diſtributa iam eſſet, quæ ſingulis ducibus parebant; poſtea conſenſu omnium regem deligi placuit, & quidem ex Ducum ipſorum numero: penes quem ſumma poteſtas eſſet. Horum vnus Iobab, ſiue Iob fuit; qui cùm & ante calamitatem, & poſt illam perdiu ducatu ſolo contentus fuiſſet; electo demum Beoris

Quando natus ſit Iob: ac tota vitæ illius ſeries exponitur.

A filio Bela, cui ſortitò fortaſſe præ cæteris ea dignitas obtigit, ac poſt aliquot annos regni mortuo, ſuffectus eſt Iobab; eidémque Reges alij ordine ſucceſſerunt. Sin eſt vt laxandum Regibus interuallum aliquis exiſtimet; quod & mihi probabilius eſt viſum; licebit hoc ea ratione commodè diſpenſare. Duces illi, qui regibus ſubſtituti dicuntur, vndecim, nequaquam, vt recentiori Scriptori placuit, Idumææ toti præfecti ſunt, neque prioribus extinctis poſteriores ordine ſubrogati. quemadmodum in regibus accidiſſe Scriptura demonſtrat. Sed eodem omnes tempore ſuæ quique regionis ac prouinciæ duces extiterunt Nam cùm aliquot iam annis Duces Idumææ penes vnum inſignia regni, & fortaſſis Ariſtocraticum ius, & imperium reſidere maluiſſent; poſteà veterem ad adminiſtrandi formam redierunt: ac deſitis regibus, qui ſub illis Duces fuerant, & eorum ſe hactenus imperio ſubiecerant, liberam, ampliorémque poteſtatem ſinguli ſuis in prouinciis vſurparunt. Eorum igitur nomina, qui illo ipſo, quo ſcribebat, tempore ſuperſtites erant, Moyſes percenſuit; quod ad Eſaü ſtirpem pertinerent,
B quam illo capite deſcribit. Atque hoc quidem ſub extremum vitæ Moyſis tempus accidiſſe nihil prohibet. Fingamus ergo ſex illos reges Iobi ſucceſſores annos LXXX circiter imperaſſe, ad vſque annum Periodi Iulianæ 3219, mundi 2489: reliqui erunt ad obitum Moyſis quatuor anni, vel quinque: quibus, ſublato regio dominatu, & vnius imperio, plures in Ducatus Idumæa diſtributa eſt. quemadmodum Romano imperio accidit. quod cùm vnius ditione, ac poteſtate regeretur, cui Prouinciarum Præfecti, Duces, atque Comites, quóſque Marchiones vocant, ad nutum obſequebantur; paulatim attenuatis opibus eò redactum eſt; vt illius excuſſo iugo, plerique ſuis in regionibus ſummum ius ac dominatum adepti ſint. Ducum porro Idumæorum nomina, qui poſt extinctos reges ſuis in ciuitatibus αὐτοκεφάλους eſſe cœperunt, Moyſes, vti diximus, memoriæ commendauit, quiquidem ex Eſaü genere propagati fuerant. Hæc eſt noſtra de Iobo, déque Idumææ principibus ſimpliciſſima narratio. quæ non ἀπόδειξις. quî enim id fieri poteſt? ſed coniecturâ nititur: quam ne ille quidem ſententiæ communis oppugnator, ac ſuppoſititij Philonis aduocatus negare poteſt cum Moyſis hiſtoria
C valdè eſſe conſentaneam.

De Athenienſium regno.

CAPVT XXI.

DRIPLICEM adminiſtrandi formam experta eſt Athenienſium ciuitas, vt ex Euſebio conſtat. Primum enim ſub regibus fuit, numero XVII, quorum princeps apud Euſebiũ Cecrops habetur, vltimus Codrus Melanthi F. Tenuerunt annos CCCCLXXXVII. Poſtea Archontes perpetui numero XIII annis CCCLXXXVI. Demum Archontes annui ſubſtituti ſunt. Vti regum originem exploremus, illud ex Euſebij Chronico ſumendum; anno Mneſthei vndecimi regis vltimo, hoc eſt XXIII, Troianum excidium contigiſſe. Primus, vti dixi, regum Cecrops habetur. Etſi Pauſanias Actæum
D ante Cecropem numeret. A Cecrope ad Troianam ἅλωσιν anni ſunt CCCLXXV. qui detracti de anno Periodi Iulianæ 3530, quo captum eſt Ilium, relinquunt annum 3156, quo Cecrops, & Athenienſium regnum iniit, anno mundi 2426, poſt Diluuium anno 770; poſt ortum Abraami, 478: ante migrationem ex Ægypto annis fere XXVIII. Apud Euſebium Cecropis initium ponitur anno Abraami CCCCLXI, Moyſis triceſimo quinto. Poſt annos XLV, Moſis videlicet octogeſimo, Hebræorum exitus. Sed Euſebius in Iudæorum regum annis paulo fuit liberalior. Ideo minus interuallum à natali Abraami ad Cecropis exordium conſtituit; quàm veritas poſtulet. de qua re poſtea.

A

De exitu Iſraëlitarum ex Ægypto. Scaligeri & aliorum ſententia.

CAPVT XXII.

ANNO mundi 2453, Periodi Iulianæ 3217, migraſſe ex Ægypto populum Iſraëliticum, non ſolùm ex annorum epilogiſmo, qui ab orbe condito lapſi ſunt, concludit Scaliger; ſed etiam ex duplici charactere demonſtratiuè colligi putat. Summa demonſtrationis hæc eſt. Duo ſunt characteres huius epochæ. Prior feria Neomeniæ mẽſis Paſchalis, quæ fuit quinta. Alter, quod quadrageſimus annus huius epochæ, quadrageſimus ſextus, quinquageſimus tertius, ſunt hebdomadici. Denique quod annus CMVIII ab eadem epocha, & hebdomadicus eſt, & tertius Olymp. XLVII. Hæc omnia concurrere ſimul nequeunt, niſi in annum Per. Iul. 3217, mundi 2453, qui erat Iudaicus 2264. Quod menſis primus à feria V cœperit, oſtenditur ex cap. XVI Exodi. Ibi Hebræi in deſertum Sin peruenisſe dicuntur quintodecimo die mẽſis ſecundi, com. 1. ſexta die poſt decimam quintam, fuit paraſceue, vt ex com. 5, 22, & 23 colligitur. Etenim poſtridie, quàm in deſertum Sin venerunt, manna de cœlo pluit, hoc eſt XVI die menſis ſecundi, & ſeptimo die, qui fuit XXII menſis, Sabbatum incidit. Igitur ſi menſis ſecundi XXII dies Sabbatum fuit, conſequens eſt menſem antecedentem, qui haud dubiè triginta dies habuit, à quinta feria cœpiſſe. Diuidantur enim dies LII per ſeptem, reſtant 3. Ergo vt fiant 7, addenda ſunt 4, adeóque feria V character eſt Neomeniæ Niſan. B

Quod autem Sabbatici fuerint ab anno Exodi, ſequentes illi, XL, XLVI, LIII, & CMVIII hinc eruitur. Cùm Deus ſeptimo quoque anno vacare terram edixerit; ſeptenarius hic annorum orbis inchoari non potuit, antequam in terræ poſſeſſionem pedem poſuiſſent. Atqui anno demum XLVI à migratione κληρουχία, & agrorum diuiſio contigit. Ab eo igitur deinceps anni VII numerari cœperunt, & XLVI iſte Sabbatici vicem fuit; primus verò Sabbaticus φυσὶ, non θέσι, fuit LIII; indéque cæteri, & CMVIII, de quibus ſuo loco. Hac demonſtratione fretus Scaliger, & Scaligerianorum turba neceſſariò concludi putant, annum Exodi in Per. Iul. eſſe 3217. Hoc enim anno æquinoctium cõcurrit Aprilis II, quo Neomenia Krionos cõmiſſa, eodémque Niſan Iudaicus, cuius character 5, 17, 552. Erat cyclus Solis XXV; literæ E D. Ideo Apr. II, feria V, cyclo Lunæ VI. In hanc, vti dixi, ſententiam conſpirant Scaligeriani omnes; quam & Cappellus amplexus eſt. qui etſi in annis mundi non conſentiat, eius tamen annus 2503, quem Exodo præfinit, cadit in hunc ipſum Per. Iul. 3217. Temporarius verò nouilunium anno illo, quem mundi numerat 2509, accidiſſe vult Apr. X; plenilunium verò Apr. XXV, feria V. Ergo cyclus fuit Lunæ VIII, éſtque Periodi Iul. 3200, à quo & Buntingi annus mundi 2454 vno tantùm anno diſcrepat. Conuenit enim Periodi Iulianæ 3199, cyclo Solis & Lunæ VII, quo Niſan iniit Martij XXIV, feria I, vno die poſt medium nouilunium, quod incidit in XXIII Martij paulò ante Solis ortum. C

Quæ à Scaligero, eiúſque diſcipulis de Exodi tempore demonſtratiuè colliguntur, excutiuntur, ac refelluntur omnia. D

CAPVT XXIII.

QVONIAM temporis illius ἀκρίβειαν, quo Iſraëlitæ ex Ægypto migrarunt, Moyſes prætermiſit, integrum cuique videtur quem velit diem, ac feriam præfinire, dum & conſentaneè loquatur; neque cæteros velut quodam Dictatorio iure ſuam in ſententiam vi & poteſtate cogendos arbitretur. Quod niſi Scaligeriani iſti præcipuè facerent, facilè ipſos paterer in ea, quam amplexi ſunt, opinione conſiſtere. Eſt enim non penitus improbabilis. Verùm quòd eam ipſam certiſſima demonſtratione niti, ac proinde ſolam eſſe veram dictitant, cæteras damnent, ac reiiciant omnes: oſtendam id ab illis immeritò, nec ſine magna temeritatis culpa fieri. Hoc enim nobis hoc in opere maximè propoſitum eſt, vt ſi minus certa conſtituere ac definire poſſimus, ſaltẽ ea quæ dubia ſunt pro certis obtrudi minimè patiamur; ſed vnãquamque rem ſincerè

A ac φιλαλήθως æstimemus. Qua nos opera, & industria non paruam à veritatis, & historiæ studiosis gratiam inituros esse confidimus: qui si nondum scientiam addiscent: at falsam de sua opinione fiduciam, dedocti à nobis conuicticque deponent.

Igitur Scaligeri de anno exitus Israëlitarum *χυεῖα δόξα* partim ex Scripturæ testimonio; partim ex ea, quam probabilem iudicat, anni descriptione nascitur. Horum si alterum infirmauero, vim omnem definitionis illius & authoritatem extorsero. multo id verò magis, vtrumque si argumentum docuero leue & imbecillum esse; coniecturámque, non, vt isti falsò iactitant, demonstrationem meritò censeri. Primus è Scriptura character illius anni inde petitur, quòd Exodi XVI,1, Israëlitæ quintodecimo die mensis secundi peruenerint in desertum Sin; & postridie manna pluere cœperit. Verùm vtrum eodem ipso quinto decimo die murmurare populus cœperit, ac XVI die manna colligi cœptum sit, Scriptura non indicat; neque prohibet vnũ, alterúmve diem, aut etiam plures interiectos credere. vt exempli gratia; XVI, vel XVII die populo murmurãte, XVIII, vel XIX, aut altero, Deus mã-

B na depluerit. Ita frustrà Scaligerianorum turba laborabit, & indubitatum se anni istius characterem reperisse gloriabitur. frustrà dux gregis illius contraria sentientes hoc decreto percellere conabitur. *Mirum verò extitisse, qui aduersus verba Mosis negent secundi mensis Neomeniam in Sabbatum incidisse.* Atqui id Mosis ex verbis demonstratiuè, vt idem loquitur, effici nullo argumento potest. Neque enim aut murmur eodem ipso, quo castrametati sunt, die contigisse: aut postridie, quàm statiua ibidem habuerunt, manna pluisse Moyses ostendit. Quare sola est coniectura; quam admittere, aut repudiare, cuiuis salua Scripturæ authoritate licet. Hebræi certè in Seder Holam cap. v, primum mensem volunt à feria VI iniisse, eiúsque decimam quartam fuisse feriam V. Iar autem à feria I. Quanquam haud secum iidẽ illi Hebræi concordant; dum & feria I cœpisse volunt mensem Iar, & nihilominus XXII die fuisse Sabbatum. Quod est *αἰσχόλουθον*. Nam si prima dies mensis est feria I, vigesima secunda itidem feria I sit oportet. At idem author, post secundum Sabbatum, quod contigit XXIII die Iar, aliud confert in sextum diem mensis ter-

C tij. Hic est Siuuan, cuius si VI dies est feria VII, postremus dies Iar erit feria perinde septima; & quoniam Iar cauus est, eadem feria VII in eius Neomeniam incidet, & in XXII diem, non in XXIII; nisi plenum hunc mensem tùm fuisse velit. Sic enim & Neomenia Iar, & XXII dies eidem feriæ competent. Sed rursum Nisan plenum facere oportebit. Si enim Neomenia Nisan ineat feria VI, & Sabbatum conueniat in XIV, vt illi placet; XXII dies, & XXIX, vt & XV, feria prima; XXX Sabbato contigerit. Verùm Nisan, atque Iar plenos continuari contra methodum est recentioris anni Iudaici. At omissis Hebræis, negamus ex Mosis verbis certò posse colligi, Sabbatum cum XXII die mensis Iar concurrisse. Itaque characterismus ille *φρᾶδος οἴχεται*, quam *luculentam obseruationem* appellat Scaliger.

Scaligerianæ coniectutæ firmamenta.

Præter hæc, Neomenia Nisan ab eodem Scaligerianorum grege confertur in Aprilis II, quo & æquinoctium commissum volunt. Quorum duorum concursus pendet ex anni lunaris, & Tropici rationibus. Atqui nec illud imprimis satis constat, vtrum lunarem annum obseruauerint Hebræi: & quamuis vsurpasse probabile sit; tamen vtrum Neomenia Nisan in II Aprilis inciderit; an pridie, vel postri-

D die commissa sit, ignotum nobis est. Nam neque lunarem annum mediis Lunæ motibus respondisse necesse est, & à Lunæ visione Neomeniam inchoasse veteres, Magistrorum fert opinio.

De æquinoctij tempore ac die haud minus incerta res videtur. Quod enim Aprilis II contigerit, ex Alphonsina Tropici anni mensura dependet, ad quam cœlestem annum Scaliger exegit. Eam porrò cum illis temporibus congruere, nulla coniectura persuadet. Imo verò longè tùm ab accuratis, ac cœlestibus Solis motibus abhorruisse, quæ quarto libro de Tropico anno dicta sunt, ostendunt. Ac si Copernicei anni doctrina placet, quoniam quidẽ tardissimus tunc erat Tropici anni circuitus, sub ipsum videlicet reuolutionis anomaliæ principium, quam ab anno circiter Periodi Iulianæ 2933 iniisse, illîc docuimus; quando anni modus est longè maximus, & æquinoctiorum tardissima præcessio, quæ CCCXXIX annorum spatio vnum diem colligit: ex huius igitur doctrinæ fontibus, æquinoctium apparens in V Aprilis incidit; medium verò Aprilis VI: quod ex Prutenicis calculis

Hebræorũ sententia parum cohæret.

Refellitur Scaligeri assseueratio de æquinoctio verno sub Exodi tempus.

Buntingus obſeruat; qui Neomeniam Niſan Martij XXIV, feria I, nouilunium viceſimo tertio tribuit, anno Periodi Iulianæ 3199. Ex Pariſinis verò Tabulis; æquinoctium medium Aprilis V, hora 13, 43′ contigit. Verùm autem Aprilis IV, hora 4, 4′ poſt mediam noctem. Mera itaque vaticinatio eſt Scaligeri de æquinoctio Exodi tempore, déque die ac feria, qua primùm Paſcha celebratum eſt quæ fruſtrà demonſtratione colligi putat. In Iſagogicis autem Canonibus eandem doctrinam ita prædicat: *Nulla eſt tam vetuſta epocha, quæ tot demonſtratiuis notis prædita ſit, quam hæc: vt verè poſsis eam vocare matrem certarum epocharum.* Addit, *Non ſine cauſa Deum famulo ſuo Moyſi præcepiſſe hanc Neomeniam habere principem omnium menſium lunarium.* Cuiuſmodi verò demonſtratiua illa ſint ἀποχρήματα, hucvſque declarauimus. Nec diſſimilis notæ eſt, quod illum ipſum annum Exodi fuiſſe dicit quinquageſimum tertium Tetracoſicteridos Tropicæ: in hoc verò libro quinquageſimũ tertium Heled Hebraici, cuius Neomenia Æthanim XIII Octob. conuenit. Quæ omnia nugaciſſima, ſolidæque rationis vacua eſſe libro III planum fecimus. Denique quòd tertia decima Niſan egreſſos ex Ægypto ſcribit Iſraëlitas, & eâdem die ad veſperam, à qua cœpit XIV, Paſcha celebraſſe; id verò probari minimè poteſt. Nam Paſcha tunc legitimo die vel ideò maximè celebrare decuit, quòd primum illud Paſcha cæterorum deinceps eſſe regulam oportuit. At Paſchatis tempus non ea veſpera fuit, quæ decimam tertiam excipiens in XIV deſineret: ſed quæ inter XIV & XV eſſet interiecta.

Pag. 282.

Lib. v. pa. 351.

A B

Alterum characteris genus, quo tempus Exodi firmatur, eſt annorum Sabbatorum ſeries, quæ ab illis contexitur. de qua propria ſequenti capite inſtituenda diſputatio eſt: ex qua demum intelligetur, nihilo ſolidius firmamentum opinionis iſtius inde eſſe quæſitum.

Quod in tempus epocha Iſraëliticæ migrationis inciderit, vbi & annorum ab Abraamo ad exitum numerus, & primi menſis tempus illuſtratur. C

CAPVT XXIV.

SCALIGERIANI decreti ſi non conuicta falſitate; at caſtigata certè temeritate, qua dubiam, & incertam opinationem leuiſſimis coniecturis innixam demonſtrationis locum habere iuſſit; ſupereſt, vt noſtram de eadẽ quęſtione ſententiam explicemus. quam quidem probabilem haberi duntaxat volumus, ac tandiu retineri, dum melius aliquid occurrat, & firmioribus argumentis adſtructum. Annum exitus Iſraëlitarum à rerum conditu eſſe 2453 aſſentimur Scaligero: non ita tamen, vt id neceſſariò, &, vt ille loquitur, demonſtratiuè concludi putemus. Hic enim valet illud imprimis, quod in duplici epocha, Diluuij, & natalis Abraami conſiderandum docuimus; quoniam ex genealogiarum ſubductione, quæ in Moſis hiſtoria continentur, annorum ſumma petitur: incertum eſt autem, vtrum anni omnes iſti ſolidi, completíque fuerint, qui pro completis nihilominus habentur: propterea tempus epocharum illarum certò, ac ſine dubitatione minimè poſſe conſtitui. Idem etiam de hoc interuallo ab ortu Patriarchæ ad Iſraëlitarum exitum ſuſpicari fas eſt. Verùm quia non liquet quot è collecta ſumma ad accuratam annorum putationem demendi ſunt; ideo ſic annos cum vulgo Chronologorum ſubduximus, quaſi integri omnes, nec vllis menſibus defecti fuerint, neque ad rotundum numerum complectendum vno alteróve plus minus Scriptura poſuerit.

D

Ratio tẽporum ab orbe condito ad Exodum.

Quocirca annorum ab Orbe condito numerus ad exitum Iſraëlitarum ex communi ſententia totidem annis, quot diximus, ſcircunſcribitur, exceptis iis, quibus Cainan inſititius inculcandus videtur. Ad Diluuium anni ſunt 1656. Inde ad natalem Abraami 292: fiunt anni 1948. Reliqui ſunt 505, qui ad Exodum ita deſcribuntur. Abraamus anno ætatis ſuæ LXXV finito, è Meſopotamia in Chananæam migrare iuſſus promiſſionem diuinitus accepit filij, in quo benedicerẽtur cognationes omnes terræ, Geneſeos XII, 3. eodémque tempore pollicitus eſt illi Deus; ſe daturum eius poſteris terram hanc, in qua peregrinaretur. *Semini*, inquit, *tuo*

A *dabo terram hanc*, com. 7. Ab hoc tempore ad Legem à Moyse datam, anni sunt CXXX vertentes; ita vt anno CCCCXXXV edita sit. Quod Apostolus docet Gal. III, 17. Ibi enim postquam dixit Abrahæ semini, non seminibus, promissionem esse dictam, subnicit: *Hoc autem dico: testamentum confirmatum à Deo quæ post quadringentos & triginta annos facta est Lex, non irritum facit*, &c. Ita post CCCCXXX annos lex à Moyse perlata videtur. Quos quidem annos ita Chronologi, partim ex authoritate Scripturæ, partim ex coniectura, partiuntur. Ad ortum Isaaci à promissione ad Abraamum diuinitùs edita, anni sunt XXV. Nam centenario iam patri nascitur Isaacus, Genes. XXV, 26. Iacob anno ætatis suæ CXXX in Ægyptum descendit; Genes. XLVII, 9. fiunt ab Abraami ortu ad κατοδον anni CCXC. Hinc ad mortem Iosephi, anni LXX. Vixit enim ille annis ex plenis, Genes. L, 25. Agebat autem quadragesimum, quando patrem cum suis venientem suscepit. Nam triginta annorum erat, quando primùm Pharaoni est oblatus; Genes. XLI, 46: quando autem Iacob descendit, septem iam anni fertilitate insignes, & duo famis præ-
B terierant: quinque restabant, Genes. XLV, 6. Proinde tricesimo nono iam expleto, quadragesimum attigerat Iosephus. Colliguntur à natiuitate Abraami ad Iosephi obitum anni CCCLX. Moyses octoginta erat annorum, quando populus ex Ægypto migrauit, Exod. VII, 7. Hos si de CXLV deduxeris, qui à Iosephi morte ad Exodum lapsi sunt, reliqui erunt LXV ab obitu Iosephi ad ortum Moysis. Ita ab natali Abraami ad migrationem Israëlitici populi anni sunt IDV: ab orbe verò condito, MMCCCCLIII. Quæ annorũ summa, non demonstratiuè, vt falsò Scaligeriani autumant, sed probabiliter, & ὁλοχερῶς colligitur. Nam si quis pertinaciùs obsistere voluerit, præter illa, quæ suprà proposuimus, vrgeri amplius potest: non constare, vtrum anni illi CCCCXXX, post quos legem datam esse Paulus testatur, præcisè sic accipiendi sint; vt annus Abraami LXXVI sit illorum primus: an LXXVII: ita vt exeunte LXXVI, promissa sit Abraamo soboles. Tùm vtrum subinde CCCC xxx annis expletis, & in ipso CCCCXXXI, lex in monte lata sit, an post vnum, alterúmve annum ab illis expletis, an labente quadringentesimo tricesimo. Pro hac enim varietate putandi, vno, aut duobus, aut tribus; aut eo amplius minusve, si
C Moysen rotundum numerum expressisse quis dicat, minuenda vel augenda erit annorum DV summa.

Apostoli locus explicatur.

Hanc de interualli illius annis tritam ac peruagatam sententiam contrariis alij opinionibus, & argumentis oppugnant. Quippe quadringentos & triginta annos à Paulo numeratos diuersis ab epochis ordiuntur. Genebrardus à descensu Iacobi in Ægyptum. Cui & Scripturam suffragari putes. Nam & Genes. XV, 13, Deus Abraamo prædixit, CCCC annis affligendos esse posteros ipsius in terra non sua. Et Exod. XII, 40, sine ambage Moyses. *Habitatio*, inquit, *filiorum Israël, qua manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum.* Sed eadem opinio, quæ Scripturæ verbis insistit, partim ex Pauli authoritate; partim ex ipsa Mosis genealogia validissimè confutatur. Fuit enim Moyses filius Amram, Caathi nepos, Leui pronepos. Caath cum reliquis fratribus, & Leui patre profectus est in Ægyptum, Genes. XLVI, com. 12. Vixit annis CXXXIII, Exod. VI, 18. Amram verò CXXXVII, com. 20. Moyses octogesimum annum agens populum eduxit. Si hos
D omnes annos colligas, non plures efficies, quàm CCCL, vel CCCXLVIII; vt auum, ac patrem Moysis fingas paulò ante mortem filios, qui in serie numerati sunt, genuisse. Deductis autem annis, quibus filios cum parentibus vixisse certum est, longè erit annorum summa minor, nedum ad CCCCXXX perueniet. Quamobrem loca illa Scripturæ, ne tam apertæ, testatæque veritati contradicant, explicatione opus habent, quàm Chronologorum nemo prætermisit. Genes. XV, quadringenti illi anni non ad seruitutem, & afflictionem solùm, sed etiam ad peregrinationem referendi sunt: *Scito præuoscens*, inquit, *quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subiicient eos seruituti, & affligent quadringentis annis.* Ab ortu videlicet Isaaci, id est ab centesimo Abraami ad Exodum, Patriarchæ semen partim in aliena terra peregrinum, parim vexatum annis circiter CCCC fuit. Nam plenum, & rotundum numerum complexus est, IV vel V superfluos neglexit. Exodi denique XII. Habitatio filiorum Israël synecdochicως etiam parentum illorum peregrinationem continet, & ab Abraami profectione in Chananæam arcessitur.

Genebrardi falsa sententia.

Explicatur locus Gen. XV.

Quod & LXX Interpretes agnouerunt. ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν Ισραὴλ, ἣν παῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, αὐτοὶ, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. *Habitatio filiorum Israel, qua inquilini in Ægypti terra, & in Chanaan ea fuerunt, tam ipsi, quàm eorum patres, fuit annorum* CCCCXXX. Non possumus magis idoneos afferre vindices nodi istius, & interpretationis nostræ, quam seniores illos septuaginta, quos instinctu quodam, afflatúq; Spiritus sancti sacros codices vertisse antiquorũ Patrum pleriq; sentiunt. Ab anno itaque Abraami LXXV finito, ad exitum Israëlitarum, totidem annos Moyses LXX ex seniorum interpretatione, numerat, quot & Paulus ad Gal. III, qui ad eorumdem LXX lectionem sine dubio respectum habuit. Ita testatissima est annorum ab ortu Abraami ad exodum summa annorũm DV. Sanè à profectione Iacobi in Ægyptum ad exitum ex Ægypto nonnisi CCXV annos Eusebius in Chronico ad A.CCCLIX,& Demetrius ab eodem in libb.de Præp. Euang. citatus computant. A

Patræi sententia refutatur.

Nec audiendus Paræus,qui CCCCXXX annos à Paulo descriptos ab anno Abraami LXXXV deducit, quando fœdus cum Abraamo denuò confirmauit Deus.quod ex Genes.XV & XVI concludi putat. Verùm neque constat anno demum ab inito fœdere decimo, κύρωσιν illam διαθήκης incidisse, cum sacrificio, de quo Genes. XV,9, & 18. Quamuis enim cap. sequenti in continenti congressum Abraami cum Agar Moyses referat, quod sub annum ipsius LXXXVI accidit,cap. XVI, 16. nihil tamen necesse est, statim hæc post κύρωσιν διαθήκης temporum ordine, & ἀμέσως esse gesta: & Paulus manifestè de prima illa ἐπαγγελίᾳ loquitur, quæ anno Abraami LXXV facta est; quæ & apud Patres, & Chronologos celeberrima est, vti ex Eusebij Chronico liquet, qui ab ea sæpius titulum ducit annorum. B

Explicatur tempus exitus Israëlitarum.

Quibus hunc in modum disputatis,annus quo Israëlitæ ex Ægypto migrarunt, cùm sit mundi 2453, erit Iulianæ Periodi 3183,cyclo Solis XIX, lit. E. Lunæ X. Annus erat idem Iudaicus currens 2230, cuius Tisri iniit anno Per. Iul. 3182, cyclo Solis XVIII, litera F, cyclo Lunæ IX, Sept. XXIV. Huius enim character fuit, 3, 3, 1061, horis fere 4 à vespera diei XXIII Sept. à qua Iudaicè dies inchoatur. Additis VI mensibus Iudaicis, hoc est diebus 177, 4, 438, calculus desinet in Martij diem XX. Itaq; Neomenia Nisan,cyclo Lunæ X, cadit in Martij XX,8,419,cuius character erit 5,8,419,hora octaua cum dimidia post vesperam XIX Martij. Plenilunium medium cõtigit Apr. III,feria V.circa æquinoctium Alphonsinum;quæ est vetus Hebræorum traditio,secundũ quam Paschalis decima quarta desinens in ipsum,quoad licet,æquinoctium cadere debuit;quod ex Anatolio,Aristobulo,& aliis in Animadu.ad Epiphaniũ ostendimus.Hæc igitur præclarè cõgruunt:nec minus & character ipse ferię V quadrat,de quo adeo Scaligeriana factio contendit. Quanquam vtrum & æquinoctium πολιτικῶς per illud tempus in II, aut III Apr. cõpeteret, & Neomenia Nisan XX Martij tribuenda sit; an potiùs æquinoctium IV, vel V Aprilis, Nisan XIX eiusdem mensis inierit, affirmari sine periculo temeritatis non potest imo probabilius est hoc ipsum; Nisan Aprilis circiter XIX cœpisse, feria VII. Quare anno illo Iudaico 2230 septimi mensis character pro Nisan sumendus est, qui est 6,21,132. Neque enim hodierna Iudaici anni forma exodi tempore cognita fuit: sed ad Lunæ tantum methodum accommodatur. Ideo potuit embolimæus tum annus esse; non communis. Hæc, vti dixi, probabiliora sunt, siue propter anni Tropici, & προηγήσεως tarditatem, quæ ex Periodo Anomaliæ Copernicianа tempestate illa contigit. Nam ex ea methodo æquinoctia, & Solstitia fideliùs, quàm ex Alphonsino abaco repræsentantur. siue quòd ex Tabulis nostris, quarum fides iam perspecta nobis est, quartus Aprilis dies æquinoctio ἀκριβεῖ præfinitur: medio verò, V Apr. ita vt Alphonsinum inter, & Copernicianum æquinoctium, nostrum interiectum sit. Itaque verisimilius est æquinoctium Aprilis IV, quàm II commissum fuisse: proindéque ex veterum Hebræorum obseruatione, ne ante æquinoctiorum Pascha perageretur, Nisan in Aprilis XIX esse coniectum. In anno Ægyptiaco fuit idem iste dies Aprilis Pharmuthi XXI, cuius Thoth iniit, Sept. X, feria 3. Quod ad annum Persicum spectat, quoniam, vt in capite de epocha Diluuij notatum est, Periodus magna Canicularis, cuius Alphrurdin incìpit à XXXI Augusti, iniit ab anno Per. Iul. 2118, à quo ad 3183, quo migrarunt Israëlitæ, numerantur anni 1067, toto hoc spatio bisextiles dies inci- C D

A dunt 266 absoluti, cum quadrantibus tribus, cúmque singulis in diebus Iulianis Neomenia Phrurdin quadriennium hæreat, post 972 annos eadem Neomenia ad vltimum Decembris diem retrocessit, anno Per. Iul. 3090. Ita anno 3181 Neomenia Decembris nono adhuc hærens, sequenti, hoc est 3182, octauum est ingressa diem. Quare anno 3183 in Aprilis XIX incidit dies XIII mensis Persici Merded.

De primo anno Sabbatico, & aliis consequentibus. Scaligeri, & eius sectatorum explicatur, ac refellitur sententia.

CAPVT XXV.

B INTER Chronicos characteres, ac notas annorum Sabbatici anni referuntur, qui septimo quoque anno recurrunt. Horum institutio Exodi XXIII, 10, 11, describitur, & Leuit. XXV, 2, 3, & sequentibus. Ibi enim sex annis terram colere iubentur, ac fruges comportare: anno verò septimo dimittere, vt requieta sit. Ideo septimus hic annus vocatur שבת, Sabbatum terræ Leuit. XXV. Appellatur & annus שמטה, id est dimissionis, ac quietis; quòd tum ager incultus dimitteretur, intermissa videlicet agricolatione. Exodi XXIII, 11. *Anno autem septimo dimittes eam*, תשמטנה Eodem anno & serui Iudaici generis liberi dimittebantur, Exod. XXI, 2. De hoc igitur anno disputatur, vnde initium habuerit; quaque deinceps serie à primo reliqui consecuti sint.

Scaliger in hoc libro cap. de primo anno Sabbatico, & lib. III Isag. Can. pag. 382, annum primum Sabbaticum septimum dicit esse γεωργίας, postquam filij Hebræorum pedem in possessionem terræ Chanaan posuerunt. *Annus* κληρωχίας, inquit, *fuit præcisè* XLVI *ab Exodo. Siquidem Caleb Iosue* XIV, 7, 10, *ait se missum à Mose* C *terram explorasse, anno secundo à migratis finibus Ægypti, cúmque annum, quo sorte diuidendi erant agri, fuisse à natali suo* LXXXV, *à profectione autem, quam terræ explorandæ causa iussu Mosis susceperat,* XLV. *Missus verò fuerat à Mose natus quadraginta. Ergo annos* κληρωχίας *fuit* XLVI *ab Exodo, Iudaicus 2310, mundi 2449, Per. Iul. 3262, qui numerus est septenarius. Sequens igitur fuit primus* γεωργίας, *& septimus ab eo est primus Sabbaticus, qui cœpit simul cum anno Iudaico 2317, Mundi 2506, incipiens vtique ab Autumno anni Per. Iul. 3269.* Hæc in lib. V de emend. Scaliger. In Isag. Canon. *Primus*, ait, *annus* κληρωχίας *est primus primæ hebomadis annalis. Ideo ad methodum hebdomadum annalium per regulam perpetuam 47 semper de annis exodi deducenda. Annus capti Sedeciæ est 908 currens ab exodo. Deductis 47 remanet annus currens 861 à primo anno* γεωργίας, *quæ sunt 123 hebdomades. Fuit ergo annus capti Sedeciæ Sabbaticus.* In iis duobus locis leuiter secum velitatur Scaliger. In priori, annus τῆς γεωργίας est quadragesimus septimus ab exodo; in posteriori est quadragesimus octauus. Quippe 47 deduci iubet de annis exodi, qui scilicet antecesserunt annum primum γεωργίας. Anni Sabbatici & D γεωργίας ab Autumno vtique inchoandi sunt, vt ipsemet fatetur Scaliger. Annus quo migrarũt Israëlitæ fuit mundi ex opinione Scaligeri 2453, qui iniit ab Autumno anni Per. Iul. 3216. Adde annos 45, quadragesimus sextus ab exodi anno cœpit in Autumno anni 3261. Ita annus 47, idémque γεωργίας primus, cœpit anno 3262. Vnde & Sabbaticus primus inire debuit anno 3268, non 3269. Proinde vel in ipso solo capite libri huius contradicit sibi, qui & annum primum τῆς γεωργίας facit XLVII ab exodo, qui ab Autumno cœpit anni 3262 Periodi Iulianæ: & Sabbaticum primum inchoat ab Autumnò anni 3269. Ita enim septem τῇ γεωργίᾳ annos assignat; quod est inauditum. Præterea ex verbis Caleb non tam præcisa anni primi τῆς γεωργίας, adeóque Sabbatici ratio potest iniri, quin vnius aut alterius anni discrimen interponi queat. Nam inchoati anni plerumque scripturæ consuetudine pro completis, & exactis in numerum veniunt, & nescimus vtrum ineunte quadragesimo sexto anno ab exodo, an desinẽte, κληρωχία cœpta sit. Quare tota de Sabbatico primo coniectura ex posterioribus pendet, qui vel è Scripturis, vel ex historia certissimè constent. Ex iis quidam non malè ab Scaligero, eiúsque se-

ætatoribus constituuntur. alij ex sola diuinatione non leui modò, sed etiam falsa A
& ridiculâ: cuiusmodi sunt, qui ex Isaia, Ezechiele, & Ieremia producuntur. Etenim Scaliger in Prolegomenis Operis de Emend. Temp. censet annum XIII Ezechiæ Sabbaticum fuisse; eo quod Isa. XXXVII, 30: II Reg. XIX, 29, Propheta iubeat hoc anno (id est XIV Ezechiæ, vt ex lib. II Reg. cap. XVIII, 13 liquet) comedi sponte decidua; in sequenti verò sponte nascentia; tertio denique seri. Quoniam igitur primus, secundus, ac tertius annus illîc à Propheta memorantur, demonstrationem hanc putat esse Scaliger, quòd XIII Ezechiæ Sabbaticus fuerit. Nam tres illi non alij sunt, quàm hebdomadici. Eadem argumentatio repetitur & in Appendice ad Emend. Temp. pag. XLV, & lib. III Isag. Can. pag. 286. N. XLVIII. Leuissima plane ratio, & diuinatione sola constans. Nam quid necesse est, tres illos annos hebdomadicos censeri? Est enim Theodoreti sanè probabilis interpretatio; qui Iudæos scribit toto biennio, quo Palæstinam vastarunt Assyrij, agrum colere non potuisse; ideóque tertio demum anno serere iussos esse. Alij vno tantùm anno vastatam Iudæam putant: at secundo anno boues, & aratoria instrumenta defuisse: vnde nonnisi tertio anno serere potuerunt. Sanè Caluisius cap. XXIV Chronol. nihil veritus est contra magistri sui demonstrationem decimum quintum Ezechiæ annum Sabbaticum facere, non XIII. B

Alter Sabbaticus in iisdem locis à Scaligero profertur Sedeciæ vndecimus, ex Hieremiæ XXVIII, 1; vbi annum primum Sedeciæ Propheta quartum vocat, nempe hebdomadis annalis, interprete Scaligero. Sed eadem est istîc, atque in antecedente Syllogismo, concludendi leuitas, & inanitas; de qua pluribus suo loco, id est in epocha Sedecię. vbi & alterum demonstrationis genus expendetur; qua ideo Sabbaticus annus ostenditur esse vndecimus Sedeciæ, quod ab exodo 907 anni sint absoluti. Quæ cassa, & absurda esse ibidem docebimus.

Quanam ratione tam primus annus Sabbaticus, quàm reliqui constituendi sint. Ostenditur probabiliter, non demonstratiuè seriem illorum colligi. C

CAPVT XXVI.

PRIMVS annus Sabbaticus nonnisi χειπικῶς, & per comparationem ad reliquos, qui deinceps consecuti sunt, inuestigari à nobis, ac tutò definiri potest: si quidem verum est annorum Sabbaticorum, postquam semel ex Moysis præscripto cursum suum habuerunt, interruptam non fuisse seriem: de quo dubitari non temerè potest. Nam quis illud præstare audeat, Iudæos, vel externis superstitionibus implicatos, vel identidem in captiuitate totannis habitos, Sabbaticorum annorum, cuiusmodi à priscis acceperant, rationem, ordinémque tenuisse? Ac videtur contrarium inde posse concludi; quod secundum captiuitatem, vbi in patriam, & ad agrorum suorum possessionẽ postliminio redierant, ac colere terram cœperant, verisimile sit illos septimum annum ab eo, quo in integrũ restituti fuerant, obseruasse, & quieti tribuisse; non autem respectũ ad superiores Sabbaticos habuisse. Quod quidem D
post Babylonicam maximè deportationem euenisse par est. Toto enim illo captiuitatis tempore velut continuum terræ Sabbatum fuit, II Par. XXXVI, 21. *Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni.* Quocirca posteaquam è Babylonia reuersi sunt Iudæi, ambigi potest ecquid Sabbaticorum ordinem annorũ vetere ex præscripto retinuerint. vt si verbi causa primus deportationis è Iudæa Sabbaticus fuisset, adeóq; septuagesimus primus ab eo similiter Sabbaticus, quo Iudæi agros suos primùm recuperarunt: vtrumnam hunc ipsum annũ quietum ac feriatum esse voluerint, an ab eo potiùs culturam inchoarint. Quippe Mosis illa sanctio, quæ Exodi XXIII, & Leuit. XXV continetur, septimum annum & Sabbaticũ nonnisi post sex sationis, & messis annos obseruari præcipit. *Sex*, inquit, *annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges eius. Anno autem septimo dimittes eam*, &c. Quare post diuturnam agri quietem, quæ exilij tempore contigit, superuacanea videtur ob Sabbaticum annum noua cessatio. Nam quod

A de ſeptimo die, ac Sabbato poteſt obiici, longè cauſa diſſimilis eſt. Primùm quod antiquior, & ab ipſo mundi ducta primordio eſt eius inſtitutio; imo verò naturali quodam, vt putant, iure ſancita, quatenus vnus dies è ſeptem Diuino cultui, ac venerationi tribuitur. Deinde non vt ab agrorum cultu, ac ſementis, meſſiſque duntaxat laboribus ceſſaretur, dies ille conſtitutus eſt. ſed vt ab omni manuum opere, ac ſeruili negotio deſiſterent homines: cuiuſmodi operibus in captiuitate, & vbique Iudæi fungebantur. Ideo ſeptimi diei religio perpetuo tenore proceſſit. quod de Sabbaticis annis dici nequaquam poteſt; cùm ad agricolationem, & ruſticana opera χέσιν, & comparationem habeant. His igitur de cauſis dubium eſt, vtrum Sabbaticorum annorum conſtans ac perpetuus ordo ſemper extiterit; & quod vulgò perſuaſum eſt omnibus, nihil in veteri ſerie mutationis incidiſſe, id poſtulatum magis, quàm probatum, ac rationibus expreſſum videtur. Verumtamem quia nemo, quod ſciam, aliter ſentit, & alterutram in partem nulla argumentorum præſidia ſuppetunt, ſequamur vulgarem illam, & ἄλογον παράληψιν: atque ex poſterioribus Sabbaticis, primum omnium, ſi poſſumus, inueſti-

Sabbatorũ cur perpetua ſeries extiterit.

B gemus.

Tres ſunt anni Sabbatici, de quibus certò, ac liquidò conſtat. Primus eſt is, quo Antiochus Eupator, Epiphanis F. Hieroſolymam obſedit cum Lyſia, qui eſt annus Græcorum CL. lib. I Mach. VI, 20. Hoc enim anno mortuo Epiphane Antiochus Eupator in Iudæam graſſatus, Hieroſolymam obſidione vallauit, anno Sabbatico, vt ex com. 49, & 53, liquet. Sed & qui illum proximè ſecutus eſt, numeratur CLI, cap. VII, 1. Idem porro annus II Mach. XIII, 1, nominatur CXLIX Græcorum. Oſtendemus ſuo loco Græcorum annos, qui in lib. I Mac. exprimuntur, à Niſan inchoari, qui initium annorũ Seleucidarum antecedit. Proinde centeſimo quinquageſimo libri I Mac. ineunte, labebatur annus ſecundi libri, & Seleucidarum, CXLIX. Ergo annus Seleucidarum CXLIX Sabbaticus fuit. Huic & Ioſephus aſtipulator accedt lib. XII, cap XIV. Annus Græcorum, ſiue Seleucidarum CXLIX iniit ab Autumno anni Per. Iul. 4550, anno Iudaico hodierni computi 3598, cyclo Solis XIV, Lunæ IX. Itaque annus Per. Iul. 4551 Sabbaticus maiori ex

I. Anni Sabbatici, de quibus conſtat.

C parte fuit.

Alter Sabbaticus eſt ille, quo Simon Hyrcani pater generi ſui Ptolemæi inſidiis in caſtello Dagon interfectus eſt. qui eſt Seleucidarum CLXXVII. lib. I Mac. cap. XVI, 14. Menſe enim vndecimo, qui eſt Schebath, occiditur, anno CLXXVII. Ergo altero menſe ante Niſan, & exordium anni CLXXVIII iſtud accidit. Quod autem Sabbaticus idem fuerit, ex Ioſepho, lib. XIII, cap. XVI colligitur. Sed de hoc exemplo diſputatum à nobis eſt accuratè lib. II, cap. de periodo Iudæorum Alexandrea; vbi Ioſephi, & Scaligeri errata fœdiſſima detecta ſunt. Annus Seleucidarum CLXXVII cœpit ab Autumno anni Per. Iul. 4578, Iudaico 3626.

II.

Tertius Sabbaticus eſt, quo Hieroſolyma ab Herode, & Soſio capta, Agrippa & Caninio Coſſ. authore Ioſepho lib. XIV, cap. XXVIII, vbi & Sabbaticum annum fuiſſet docet. Incidit Conſulatus iſte in annum Per. Iul. 4677. Quare ab Autumno anni 4676 iniit Sabbaticus.

III.

Hactenus itaque demonſtrati ſunt anni tres Sabbatici, qui cœperunt ab Autumno annorũ in Periodo Iuliana 4550, 4578, & 4676. Quod verum eſſe, arguit interuallum inter eoſdem tres annos, quod ſeptenario numero cõſtat. Nam inter 4550

D & 4578 intercedunt anni XXVIII; inter 4578 & 4676, anni 98: ambo verò ſeptenarij ſunt. Ab iis annis in anteriores regredi, & annum primum Sabbaticum inquirere oportet. Quem Scaliger, vt vidimus, decimum quartum ab eo anno ſtatuit, quo in promiſſam terram pedem intulerunt. Cœpit enim, ex eius ſententia, ab Autumno anni Per. Iul. 3269, mundi 2505, qui eſt annus quadrageſimus tertius ab Exodo. Alij quadrageſimum ſeptimum ab Exodo primum Sabbaticum definiunt; parum probabili argumento ducti; quòd ab ingreſſu Palæſtinæ, non à poſſeſſione, numerandos eſſe Deus per Moyſen edixerit, Leuit. XXV, 2. Verba legis: *Quando ingreſſi fueritis terram, quam ego dabo vobis, ſabbatizes ſabbatum Domino.* Sed nimis præfractè meo iudicio verba ipſa legis vrgent; quaſi ſtatim ab ipſo ingreſſu annales hebdomadas ſuum curſum tenere voluerit. Atqui proximum ab illo comma demonſtrat, agros ſex annis conſeri, ac meti priùs oportuiſſe, quàm à

cultura feriarentur. Quare negamus antea Sabbaticum vllum celebrari potuisse, quàm Israëlitæ non modò in possessionem missi forent, sed etiam colere instituissent. Cùm igitur constet ante XLVI ab ingressu nondum agros fuisse distributos, & aliquanto post hunc annum septem Tribus adhuc exsortes fuisse, cap. XVIII Iosue: absurdum credimus Sabbaticum annum primum illum constitui, qui agricolationem omnem anteceſſit. Nos primum annum hebdomadis annalis septimum existimamus ab ingressu terræ, Sabbaticum verò primum decimum tertium. Annus Exodi, mundi est 2453 mense Nisan. Post XL annos euolutos sub idem tempus hoc est anno mundi 2493, Palæstinam adierunt, anno Per. Iul. 3223. Anno itaque mundi 2498, Per. Iul. 3228, ante Christum, 1486, κληρωχία, & agrorum assignatio contigit. Primus itaque γεωργίας ab Autumno cœptus est eiusdem anni. Sabbaticus denique primus iniit ab Autumno anni mundi, 2504, Per. Iul. 3234, Iudaico 2282, quo cœpit annus ab ingressu duodecimus, si annorum epocham à Nisan repetas; decimus verò tertius ab Autumno. Perspicuum est autem annum istum cum tribus, illis quos fixos, certósque statuimus, Sabbaticis congruere. Itaque si annos Iulianæ Periodi, & computi Iudaici per septem diuidas, existent anni Sabbatici; quòd in annis Mundi duobus minùs accidit. Quod mirari nihil attinet. Neque enim Sabbatici anni ab orbis conditu numerandi sunt. Qua in re præposteram | nonnullorum diligentiam ridere solemus, qui annos Sabbaticos ita respondere volunt orbis initio, vt annis mundi per septem diuisis, Sabbatici relinquantur; ciúsque concinnitatis studio de iisdem anni smundi demere, vel ad eos addere non dubitant. Quod meritò nos otiosum, & friuolum arbitramur.

Quis primus annus Sabbaticus fuerit.

A

B

De Iubileis annis. Refellitur eorum opinio, qui per annos quinquaginta vertentes numerari solitos putant. ostenditur nonnisi XLIX *plenos annos habuisse.*

CAPVT XXVII.

C

IN eodem Leuit. cap. XXV, vbi sabbaticorum annorum obseruatio præscribitur, iussi sunt Israëlitæ Iubileum annum tenere. *Numerabis quoque tibi* (com. 8) *septem hebdomadas annorum, id est septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta nouem. & clanges bucina mense septimo, decima die mensis, propitiationis tempore in vniuersa terra vestra. Sanctificabísque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ. Ipse est enim Iubileus.* Hæc Moyses. Si de Iubileorum annorum celebratione mentio in sacris historiis extaret aliqua, vel apud Iosephum; vti Sabbaticorum aliquot vestigia reperiuntur: minùs esset obscura nobis illorum ratio. Nunc cùm nulla istorum memoria vspiam facta sit: magnæ ac difficillimæ quæstioni locus relictus est; vtrum Iubilei anni quinquaginta, an quadraginta nouem annis definiti sint. Qua de re vtrimque acerrimè certatur à Chronologis: qui omnes Scripturæ verbo ad suam sententiam transferre conantur. Qui enim quinquagesimum annum præcisè Iubileum faciunt, vrgent illud imprimis, quòd cùm Scriptura hebdomadas annorum VII numerari iusserit, id est XLIX annos, subinde ambiguitati consulens, quinquagesimum hunc annum esse dicat. Alij ex aduerso Iubileum omnem eundem cum Sabbatico statuentes, hunc ipsum quinquagesimum esse volunt, inclusis ambobus terminis, nempe priore ac posteriore Iubileo, eodémque Sabbatico. Nos ne longiores simus in commemorandis atque expendendis partis vtriusque momentis, in eorum propensiores sumus sententiam, qui Iubilei spatium præcisè septem annorum hebdomadibus, siue XLIX annis circunscribunt Mouent nos vt ita sentiamus argumenta ista potissimum. Deus Opt. Max. Iubileos annos eâdem ratione instituisse videtur, qua Sabbaticos; & hebdomadas dierum. nempe vt quemadmodum septimum quemque diem peculiari quadam religione consecrauit, ita septimum annũ celebrari voluerit, ac denique septimum hebdomadis septimæ, velut hebdomadum clausulam. Sanè in illo

D

A in illo loco Leuit. xxv eâdem proportione iubet, vt hebdomades ſeptem numerentur, qua paulo antè decreuerat, vt anni ſeptem putarentur, quorum ſeptimus ſolenni aliquo ritu celebraretur, perinde ac Sabbaticus ſeptimus: qui præter ordinariam cõmunémque Sabbaticis reliquis feriationem, multis aliis religionibus, ceremoniiſque præditus fuit. Præterea quod ex illa opinione ſequitur, quæ quinquageſimum annum Iubileis emeritur; minus credibile videri mihi ſolet, nimirum duobus annis continuis à cultura ceſſatum fuiſſe, Sabbatico, & ſequenti Iubileo. Tum illud: poſt vnius, aut duorum, aut trium annorum ſementem ac meſſem, ſubinde Sabbaticum, & requietum annum interceſſiſſe.

Ponamus annum ante ſæculi huius initium, nempe MDXCIX, Sabbaticum fuiſſe, annum verò MDC, Iubileum: annus deinde MDCXLVIII Sabbaticus erit, additis videlicet ad annum MDXCIX, quadraginta nouem: Iubileus autem ex illorum opinione, qui quinquaginta ſolidos ac vertentes annos præfiniunt, erit MDCL. Ita vnus tantum arationis & operæ annus, inter MDCXLVIII, & MDCL interceptus eſt. Rurſus annus MDCXCVII Sabbaticus erit; Iubileus autem, MDCC. Oſtenditur quinquagenariorum abſurditas.

B Ita biennio tantùm agricolationi vacabitur. Proximo verò Iubileo triennio: atque adeo pro ſex illis annis, quibus ante Sabbatiſmum ſeri comportaríque fruges Deus edixerat, duæ dimidiatæ duntaxat hebdomades continuabuntur; quarum prior à Sabbatico ad Iubileum, vno, aut duobus, aut tribus, aut quatuor, aut quinque annis comprehenſa; poſterior à Iubileo ad proximum Sabbaticum, quinque ſimiliter, aut quatuor, aut tribus, aut duobus, aut vno anno terminabitur. Cuius tam inuſitati ritus, & obſeruationis nullum in veteri lege, aut hiſtoria veſtigium extare; neque de ea re Iudæos admonitos eſſe; mirum & incredibile prorſus exiſtimo. Certè nunquam id Moſes prætermiſiſſet; neque tam præcisè ſex annis arari obſeríq; agros inſtituiſſet: tum ne diffidentia, & inopiæ timor obreperet, non vniuſmodi ſingularem illam atque extraordinariam terræ fertilitatem oſtendiſſet, quæ ob Sabbatici anni ceſſationem, triplicato fœnore credita ſibi ſemina rependeret, com. 21. Quod enim trium annorum fructus illîc de ordinariis Sabbaticis intelligendi ſint, paulo pòſt apperiemus. Atque hæc poſterior ratio aduerſus illos propriè pugnat, qui Sabbaticos annos ſuum perpetuò curſum habuiſſe concedunt, neque à Iubileis ipſis computatos exiſtimant. vt ſi verbi cauſa in
C exemplo ſuperiore Sabbaticum annum velis eſſe MDCXLIX, qui poſt MDC, quadrageſimus nonus occurrit; itémque MDCXCIX, vti ſemper ἀμέσως Sabbatici cum Iubileis continuentur. Hoc enim qui ſentiunt, ne refutatione quidem digni ſunt: quæ ex Sabbaticorum annorum inter ſe comparatione perfacilis eſt. Nam Sabbaticus quilibet excluſo proximè ſuperiore quadrageſimus nonus eſt, nunquam quinquageſimus. Proinde Sabbaticorum ordo nequaquam interruptus eſt interuentu Iubileorum; quod & Torniellus ipſe quinqu agenarij alioqui Iubilei fautor, agnoſcit. Atqui nunquam adducar vt credam poſt pauciſſimorum annonorum culturam ac laborem ſtatim Iudæos quieti ac vacationi ſeſe dediſſe; déque ea re, quæ non rarò eſſet euentura, nullam omnino ſignificationem dediſſe Scripturam. Nam quod Torniellus in illo ipſo cap. xxv Leuitici, vbi Moyſes ſecuros eſſe iubet Iſraëlitas, neque anxiè quærere. *Quid comedemus anno ſeptimo, ſi non ſeuerimus*, &c. propterea quod annus ſextus trium annorũ repreſentaturus ſit annonã; non ad quemuis Sabbaticum pertinere putat; ſed ad eum ſolũ, qui proximè Iubileum antecedit, aut ſequitur; fruſtra eſt. Etenim de Sabbaticis iiſdem loquitur, Torniellifalſa ſententia.

D de quibus com. 4 præceperat, hoc eſt annis quibuſlibet ſeptimis, qui poſt ſex τῆς γεωργίας ſuccedunt, de quibus meritò dubitari potuit; vndenam tunc alerentur, ſi ab omni labore ceſſaretur. Quis autem non videt, ſollicitudinem illam, inquiſitionémque vulgi de iis annis, qui identidem decurrebant, non de iis, qui in vnius hominis ætate rarò bis accidere poterant, eſſe conflatam? Quare cùm de ſeptimo quolibet anno cogitatio illa quæſtióque ſuccurreret; abſurdiſſimè Moyſes ei ſatisfacere, atque omnem ſcrupulum eximere volens, alia omnia reſponderet, & de ſolo Iubilei cum Sabbatico anno concurſu loqueretur. Falſa itaque eſt, & à Scripturæ mente aliena hæc interpretatio. Neque verò cauſam ſatis idoneam Torniellus habuit, cur ad illam confugeret, veritus ne non iſtud explicari poſſet, quare Dominus annorum trium prouentum anno ſexto promiſerit, cùm vni tantùm, nempe Sabbatico prouidendumeſſet: ex quo etiam ſuſpicatur, annorũ Sab-

baticorum epocham in verno menſe, non in Tiſri collocandam. Fuit enim peculiaris iſta terræ fœcunditas anno ſexto cõceſſa, velut in fidei & obſequij præmium: vt non ſolùm in vnum annum, quo religionis cauſa vacarent; ſed etiam in duos ſequẽtes illius annona ſufficeret. vt tum vere iſtud impletum fuerit, quod cap. XXVI Leuit. com. 10 promittitur. *Comedetis vetuſtiſſima veterum, & vetera nouis ſuperuenientibus proticietis.* A

Occurritur quinquagenariorũ argumẽtis.

Poſtremò argumenta omnia, quibus quinquagenarium annorum ſpatium in Iubileis adſtruitur, non multum negotij nobis exhibent. Horum illud putatur eſſe validiſſimum, quòd Scriptura poſtquam XLIX annos, id eſt hebdomadas VII commate 8 definiit, commate 10 ſubdit: *Sanctificabiſque annum quinquageſimum*, &c. vt appareat non ipſum quadrageſimum nonum, ſed quinquageſimũ Iubileum fuiſſe. Ad hæc plana eſt, & expedita ratio: cùm proximè ante quadrageſimum nonum ſtatuiſſet annum, ſubinde quinquageſimum appellari, vſitata loquendi conſuetudine, qua vterque terminus in ſeriem numerúmque coniicitur. Ita Iubileus ſequens quinquageſimus annus eſt à priori. Atenim bis idem numerabitur annus. Quid tum deinde? An non idipſum quotidiano ſermonis vſu contritum eſt? Nonne Olympiadicum luſtrum πενταετηρίδα, & quinquennale ſpatium veteres appellarunt? Sic & octaëteridem ἐνεακαιδεκαετηρίδα, vt author eſt Cenſorinus. Adde quartanarum tertianarúmque febrium appellationes, in quibus profectò & idem dies bis ſumitur, & vterque terminus includitur. Piget iſta commemorare, quæ peruagata, & facilia ſunt. Inſtant rurſus: Si Iubileus annus idem cum ſeptimo Sabbatico fuit; quare Leuit. cap. XXV, poſtquam com. 4 quouis in Sabbatico quietos ab agrorum cultu Iudæos eſſe iuſſit: com. 11, de Iubileo velut nouam ſanctionem edixit: *Non ſeretis neque metetis*, &c. Hoc enim ſuperuacaneè mandatum repetitur, ſi nihil à Sabbatico Iubileus diſcrepat. Verùm hæc ex abundanti, vt Scriptura ſolet, & inculcandi gratia ſæpiùs iterantur; tametſi nouum nullum præceptum contineant. Cuiuſmodi præter neceſſitatem facta repetitio ſimilibus exemplis innumeris comprobari poteſt. Adde non otioſum videri iteratum illud in anno Iubileo ceſſationis, ac Sabbatiſmi præceptum. Cùm enim ineunte anno Iubileo, poſt tubarũ clangorem, qui menſe ſeptimo, die X ſolenni ritu edi ſolebat, com. 9; in prædiorum veterem poſſeſſionẽ, & in integrum vniuerſi reſtituerentur: poterat illos recuperati agri, ac domeſticæ rei conſtitutæ dulcedo quædam ad captandos ſubinde fructus impellere, quo ſuam egeſtatem præſenti cõpendio ſubleuarent; ac ne biennio toto frugum inopia premerentur. Quod & ipſum legitimum videri potuit; neque aduerſus Sabbatici anni legem commiſſum; quandoquidem prius conſeri agrum, metíque ſex annis præſcribit, quàm ab opere ceſſetur. Vnde qui in anno Iubileo poſtliminio in agrorum poſſeſſionem mittebantur, dubitare poterant, vtrum ex iis famis ac paupertatis præſidium capiendum foret, antequam otium illis indicerent. Proinde & opportuna, & neceſſaria fuit illa cautio de Iubileo, vt non minùs quàm Sabbatici reliqui ab agrorum cultura immunis haberetur. B

Præter hæc nihil contrariam in partem affertur, quod reſponſione opus habeat. De Philone ac Ioſepho quod opponunt, quinquageſimum ab iis annum Iubileum vocari, nihilo ſunt illorum conceptiora, quàm Scripturæ verba; quæ quo ſenſu accipienda ſint ſuprà docuimus. C

Iubilei anni.

Ex iis facile iam erit Iubileum annum primum, ac reliquos deſignare. Nam ſi primus annus γεωργίας ab autumno cœpit anno mundi 2498, Per. Iul. 3228; Sabbaticus item primus ab autumno anni mundi 2504, Periodi Iulianæ 3234, vt ſuperiore cap. definitum eſt: ſeptimus Sabbaticus, idémque Iubileus iniit ab autumno anni mundi 2546, Per. Iul. 3276. Ideo mundi 2547, & 3277 Iubilei cenſendi ſunt; ex quibus facilè cæteros inueſtigabis. Sed vtrum Iudæi pro eo ac iuſſi fuerant, Iubileos annos, perpetuò ſeruauerint, nullum in ſacris literis indicium occurrit. Et Scaliger in Prolegom. Operis huius præceptam fuiſſe dicit, non receptam Iubilei obſeruationem. Qui in Appendice pag. XLV prioris iſtius opinionis immemor, annum XXVII, cuius meminit Ezechiel cap. XXIX, 17, Sedeciæ decimum, Iubilei viceſimum ſeptimum eſſe docet: indéque concludit Sabbaticos annos in Chaldæa ſeruatos fuiſſe. Idem in Animaduerſionibus Euſebianis ſentit, N. DXLV. *Qui negat*, inquit, *Iudæos rationem Iubileorum habuiſſe extra fines terræ Iſraël, obtunduntur hoc loco Ezechielis.* Mira hominis leuitas, & confidentia. Nam quod com. 1. meminit Eze- D

An Iubileos perpetuò tenuerint Iudæi.

A chiel anni decimi, D. Hieronymus, & alij Interpretes rectè decimum ab initio captiuitatis faciunt: qui autem com. 17 vicesimus septimus dicitur, eorumdem sententia ab eadem captiuitate numeratur. Cur autem statim post x annum, xxvii fiat mētio, causam reddit Hieronymus. *Quia enim*, inquit, *de Ægypto & superior, & hæc quæ nunc dicitur prophetia contexitur; licet diuersis sit facta temporibus: tamen quia de vna prouincia prophetatur, iunctæ sibi sunt. Quod & in Hieremia crebrò legimus, vt præpostero ordine tempora describantur. Prius enim Sedeciæ in quibusdam gesta referuntur, & posteà Ioakin, qui ante eum fuit.* Vana est igitur ἀλαζονεία Scaligeri, qui Append. pag. xlv de charactere illo anni Iobelei xxvii triumphat, ac sibi soli plaudit, & neminem hactenus locum istum Ezechielis intellexisse scribit. Sed hic illius mos est, ex leuissimis, & nonnunquam perspicuè falsis argumentis, certam magnis de rebus pronuntiare sententiam. Nos igitur eò redeamus; nihil in sacris literis, aut verò historicis exteris satis expressum legi, vnde sciri possit, vtrum Iobeleos etiam in Iudæa ipsa, nedum in aliena regione, ac deportatione, Iudæi seruauerint.

B

De Ilij excidio: Scaligerianæ doctrinæ summa.

Capvt XXVIII.

ATTICI anni, Atticæq; ac Græcæ Tetraëteridos descriptio fundamētum est Scaligerianæ sentētiæ de Iliensi clade. Illius opportunitatem eam esse dicit, vt ex die mensis sciatur quota sit prytanias, modo constet quotus sit annus Tetraëteridis: & vicissim datis diebus mensis, & prytanias deprehēdetur quotus sit annus Tetraët. Cùm autem, vt ex doctrina lib. I constat, Neomeniæ anni Græci popularis mensem integrū in forma Iuliana peragrent; vt verbi causa Hecatombæon aliquando incidit in x Iulij, aliquando in vi Augusti: accidit vt sidus, quod vespere Neomeniæ Hecatombæonis oritur in i anno Periodi Atticæ, non oriatur in eadem Neomenia, quando illa erit Aug. vi. Porro ex variis opinionibus ab Ilij excidio ad i Olympiadem, earū tantùm habenda ratio, quæ supra cccc annos, octo, septem, sex, aut quinque numerant. Quæ omnes in mense & die consentiunt; nimirū Thargelionis xxiii cōtigisse. In annis Tetraët. variant; vnde & in Lunę quoque ætate discrepāt. Nam primo anno Tetraët. xxiii Thargel. est prima Luna: In secūdo est vii: In tertio, plenilunium. In quarto est xxii Luna. Rursus in anno primo die xxiii Targel. Luna occidit statim vesperi. In II occidit media nocte. In III tota nocte lucet. In iv oritur media nocte. Qui igitur annis ccccviii ante primam Olympiadem captū volunt Ilium, anno tertio Tetraët. contigisse putant. Nam 408 retro putati desinunt in annum xlix Periodi Olymp. Atticæ xi. Iidem & plenilunio captum asserunt. Qui annos ccccvii ponunt à capto Ilio ad Olympiadem primam, hi censent Luna xvii, anno Tetraët. iv captum fuisse. Qui annos ccccvi definiunt, hi primo anno sequentis Tetraët. hoc est xiii Periodi, captum arbitrātur, nocte illuni. Postremò qui ccccv annos computant, Luna vii accidisse sentiunt, anno II Tetraët. Periodi anno xiv. I.

C

Interuallum à capto Ilio ad primam Olympiadem ex doctissimorum sententia definit annorū ccccvii: quod & Ephorum, Callisthenem, Eratosthenem, & cæteros sensisse vult. Itaque Diodorus ait annum primum Olympiadis xciv desinentem, hoc est ccclxxiii à primo Iudicro, esse dcclxxx post excidium Troianum. Deductis 373 de 780, remanent 407, interuallum à capto Ilio ad 95 Olympiadem ineuntem. Contigit ergo casus iste anno tertio Tetraët. Atticæ, id est Periodi Atticæ xi. Neomenia Thargel. xxxi: Maij xxiii, Iunij xxii. supererant ad caput anni sequentis dies xxxvii, quorum xvi ad τροπὰς θερινὰς, id est viii Iulij, exclusiuè. Et proinde xxi erant περιτταὶ ad caput anni sequentis; vt in lib. i declaratum est in Tabula Neomeniarum Atticarum. II.

D

Incidit ille annum in 3531 Per. Iul. à quo ad 3938, quo cœpta est prima Olympias, interuallum est annorum 407. Ideo retractat illud quod pag. 44 libri I dixerat: Ilij casum 408 annis ante primam Olympiadem accidisse.

Eadem doctrina repetitur libro III Isag. Canonum pag. 283, vbi hanc epocham demonstratiuam appellat, quia nititur charactere suo, nempe Thargelionis xxiii, anno Per. Iulianæ 3531, annis ccccvii ante primam Olympiadem.

A

Elenchus superioris doctrinæ. vbi variæ de Troiano excidio veterum opiniones explicantur.

CAPVT XXVIII.

DE Atticæ, Græcæque Tetraëteridos conformatione, ac nugis illis, obsoletisq; fabulis, nihil addam ad ea, quæ toto ferè lib. primo aduersus inane cõmentum accuratissimè disputauimus, Quod etiam atque etiam Lectoribus veritatis & historiæ studiosis expendendum relinquimus. Est enim fide omni maior fabulæ istius inanitas & licentia. Et tamen hoc ipso capite glorioſissimum illud iacere non dubitat. *Itaque videmus quæ sit vtilitas anni Attici, & Olympici ad notationem temporum in rebus Græciæ. Quare ignoratio istius formæ non solùm huic sæculo; sed & priscis temporibus nocebat.* Vix se continebit, qui hæc legens, doctrinæ illius absurditatem ex nostris cõmentariis didicerit. Sed vt priuata huius quæstionis & propria errata conuincam. B

Falsò imprimis asseuerat, authores omnes, qui de Ilienſis excidij tempore scripserunt, in die ac mense conuenire, vt Thargelionis XXIII contigerit. Apud Clementem enim Alexandrinum I Strom. variæ Scriptorum sententiæ percẽsentur, quæ de die nequaquam consentiunt; quædam etiam de mense discrepant. Dionysius Argiuus prodidit Ilium captum Demophonte Athenis regnante, Θαργηλιῶνος μηνὸς δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα. Thargelionis XII. Alij tertiâ maluerunt. Quidam Πανέμου ὀγδόῃ φθίνοντος; Panemi XXIII, qui Scirrhophorioni respondet. Hellanicus Thargelionis XII. Alij XXIII Thargel. & quidem πληθυούσης σελήνης. Alij denique Scirrhophorionis XXIII. Quarè non conuenit inter omnes de die ac mense: Et quæ de illo consensu scripsit Scaliger, δουλεύων τῇ ἐποθέσει, ad Atticæ Græcæque Tetraëteridos figmentum accommodare studuit.

Illud quidem agnoscimus; plures in eo concordare, vti Thargelione mense captum Ilium existiment, adeóque sub anni Græci, siue Olympici finem, qui circa τροπὰς θερινὰς inibat. Vnde Dionysius Halicar. lib. I. nouum annum computat post solstitium. τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει, τῷ πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν ἅλωσιν περὶ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν ἄρξαντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς γῆς περαιοῦνται τὸν Ἑλλήσποντον. *Anno sequente, qui primus est ab excidio Ilienſi, circa æquinoctium autumnale soluentes Troiani, Hellespontum traiiciunt.* Quamobrem cùm Ilij ἅλωσις incurrat in anni Attici & Olympici finem, & ante τροπὰς, à quibus circiter illi incipiunt: attentè considerandi sunt anni interualli, quod inter vtrumque terminum statuitur. Si enim solidi anni 408 à solstitio, quod excidium proximè secutum est, ad solstitium, à quo ludicrum primum Iphiti cœpit, numerentur, excluso vtroque termino; clades Ilienſis contigit anno Per. Iul. 3530, Tetraëteridis Atticæ exeunte tertio; Periodi verò Atticæ anno XI, ex Scaligeriana doctrina. Cùm enim Periodus Olymp. annorũ LXXVI cœperit anno Per. Iul. 3938, sumatur aliquis annus ante Troianam ἅλωσιν, à quo proximè Periodus Olympica cœperit κατ' ἀρχὴν μαθηματικὴν, qua etiam Iulianos annos ad mundi initium extendimus; erit is Per. Iul. 3482; à cuius æstiuo solstitio ad solstitium anni 3938, anni vertentes intercedunt 456, quæ sunt Periodi Olympicæ & Calippicæ sex: ita vt quadringentesimus quinquagesimus sextus inierit à solstitio anni 3937, desierítque ante solstitium anni sequentis 3938. Quoniam autem ex perpetua methodo ad D annos Olympicæ Periodi, XXXVIII adduntur, vt habeas Atticam; initium Atticæ proximè Olympicam antecedens, erit annus Per. Iul. 3520. cuius ab solstitio iniit primus Atticæ Tetraëteridis, & Periodi. Ergo anno 3530 cœpit tertius Atticæ Tetraëteridos; Periodi vndecimus, qui sequente anno desiit. Captum est igitur Ilium anno secundo Tetraët. Atticæ, Periodi Atticæ X: siquidem anno ineunte 409 post ἅλωσιν, primus Iphiti agon inierit, & inter vtramque epocham anni 408 solidi numerentur. Olympicæ verò Tetraët. IV, Periodi XLVIII. Sin 407 interiecti sint, & quadringẽtesimo octauo inchoante Olympias prima cõmissa sit, captum est Ilium anno Per. Iul. 3531, anno Tetraëteridis Atticæ tertio exeunte, Periodi Atticæ vndecimo, Olympicę Periodi XLIX, Tetraët. I. Sin 406 anni inter epocham vtramque definiantur, captum erit anno Per. Iul. 3532, anno Tetraët. Atticæ IV, Periodi XII: Olympicæ autem Tetraët. II, Periodi quinquagesimo. Postremò si 405 anni, vtro-

A que excluſo termino putentur, ἄλωσις incidit in annum Per. Iul. 3533, Atticæ Tetraëteridos I, Periodi XIII: Olympicæ porrò Tetraët. III, Periodi LI. Quæ omnia in ſequenti Laterculo declarantur.

LATERCVLVM
Troiani excidij ſecundum varias ſententias.

Anni Periodi Iulianæ.	Differentia excluſis vtrobus terminis.	Atticæ Periodi.	Atticæ Tetraët.	Olympicæ Periodi.	Tetraët. Olymp.
B 3533	405	XIII	I	LI	III
3532	406	XII	IV	L	II
3531	407	XI	III	XLIX	I
3530	408	X	II	XLVIII	IV

Scaliger verò ſibi non conſtat; qui ſi 408 anni numerentur, coniici cladem Ilienſem aſſerit in annum Periodi Olympicæ XLIX, Atticæ vndecimum, vtrumque definentem; idémque plenilunio contigiſſe, anno Tetraëteridis Atticæ tertio. At paulo pòſt idipſum ei ſententiæ tribuit, quæ 407 annorũ diſcrimen facit. Vide pag. 355 D, & ſequentem. Dixerat anteà: *Qui annos* 407 *ponunt à capto Ilio ad primã Olympiadem, hi omninò cenſent captum Lunæ* XXII. Quare ex ſuperiori definitione captum volunt anno IV Tetraëteridis, Periodi Atticæ XII. Hanc ſententiam in ſequentibus reſpuit. Credit enim Luna plena fuiſſe captum. Proinde interuallum annorum 408 conſtituendum fuit. At ille & doctiſſimos ait annos 407 numerare; & pag. 356 eandem ipſe opinionem amplectitur. Annus captæ Troiæ, inquit, eſt Per. Iul. 3531. Annus primus Iphiti eſt 3938. *Differentia anni* 407. *quod erat propoſitum.* Et paulò pòſt: *Epocha igitur, quæ annos* 407 *abſolutos ponit ante primam Olympiadem, eſt ex ſententia Eratoſthenis. Vocetur Eratoſthenea. Ea eſt omnium certiſſima.* Hæc igitur hallucinatio eſt, cùm quatuor omninò de interuallo à capto Ilio ad primam Olympiadem ſententias enumerarit, quarum prima annos deſignat 408, & tertium Tetraëteridis Atticæ: ſecunda annos 407, & annum quartum Tetraëteridos: vtramque confundere. Nam & anno tertio Tetraëteridos excilum putat Ilium, & nihilominus 407 annos, non vt ante 408 intercipit. Et quod ἀλογίας caput eſt, retractat id quod libro I ſcripſerat, interuallum eſſe 408 annorum. *In libro*, inquit, *primo, cùm ageremus de Periodo Attica, nos contulimus caſum Ilij in 408 annum ante primam Olympiadem. Sed hæc opinio de 407 annis longè certior.* Atqui libro I, pag. 44. idem penitus, quod hoc loco, ponitur, anno Periodi Olympicæ XLIX, Atticæ XI, captum Ilium, & Tetraëteridos III. Eadem ergo vtrobique ſententia. Sed in quatuor illis opinionibus, & interuallis explicandis, annos interualli ita concepit, vt priore excluſo termino, poſteriorem includeret. Poſteà verò, cùm 407 annos ſtatuit, vtrumque terminum reiecit; & priorem illam ſuam primi libri ſententiam à poſteriore diuerſam credidit, cùm ſit eadem reipſa. Nam in Diagrammate noſtro, anno Periodi Iulianæ 3531, quo Scaliger Ilij cladem incidiſſe putat, deſiit annus XI Periodi Atticæ; Olympicæ XLIX: cúmque anno exeunte iſtud acciderit, ſi à ſequente ſolſtitio numeres, pleni ſunt anni 407 ad ſolſtitium anni 3938, quo Iphiti primus agon iniit: ita vt quadringenteſimus octauus ſit is, in quem agon ille competit. Hæc ſatis ad extricandam Scaligeri ſententiam, quam ille mirum in morem implicat.

D Quod ad Euſebium attinet, quem Scaliger in eorum opinionem trahit, qui annos 406 inter vtramque epocham aſſignant, id adeo certò non liquet. Neq; enim conſtat, quodnam anni primordium vſurparit Euſebius: atque vtrum eius anni, quem ſequitur, fine, an initio cladem illam accidiſſe ſentiat. Annum, quo captum eſt Ilium, ponit ab ortu Abraami 835: Olympiadem verò primam cœpiſſe vult anno 1240. Excluſo vtroque termino, τὸ διάφορον ſunt anni 405: ita vt quadringenteſimus ſextus in Olympiadem incidat. Quæ verò de illuni nocte, vel ortu Lunæ in annis quatuor Tetraëteridis notat Scaliger, quàm ſint falſa, & inaniter conficta, docent ea, quæ libro I aduerſus anni Græci & Attici deſcriptionem propoſita ſunt: vbi quiſquilias omnes iſtas euerrimus.

De Diodoro perinde res incerta eſt, quantum annorum interiectum exiſtimet. Scribit enim annum primum Olymp. XCIV eſſe ab Ilij clade ſeptingenteſimum, & octogeſimum. ſed vtrum de anno Olymp. definente, an ineunte loquatur, non explicat. Et ſatis commodè ad eam ſententiam trahi, poteſtquæ anno Periodi Iulianæ 3530 Ilij ἅλωσιν aſſignat. De qua poſteà.

A

Vera Troiani excidij epocha. Halicarnassensis locus illustratur: Chronologorum aliquot errata castigantur.

CAPVT XXIX.

OMNIVM Scriptorum, qui Troianæ ἁλώσεως tempus certa ratione inuestigare conati sunt, diligentissimus habitus est Dionysius Halicarnassensis, qui ex Eratosthenis Canon. illud accuratissimè definit libro I iisce verbis. Ιλιον μὲν γὰρ ἑάλω τελευτῶντος ἤδη τοῦ θέρους ἑπτακαίδεκα πρότερον ἡμέραις τῆς θερινῆς τροπῆς, ὀγδόῃ φθίνοντος μηνὸς Θαργηλιῶνος, ὡς Αθηναῖοι τοὺς χρόνους ἄγουσι· περιτταὶ δὲ ἦσαν αἱ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκπληροῦσαι μετὰ τὴν τροπὴν εἴκοσι ἡμέραι. ἐν δὴ ταῖς ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ταῖς ἀπὸ τῆς ἁλώσεως διαγενομέναις, τά τε περὶ τὴν πόλιν οἴομαι διοικήσασθαι τοὺς Αχαιοὺς, καὶ τὰς πρεσβείας ἐπιδέξασθαι τὰς παρὰ τῶν ἀφεστηκότων. *Ilium enim captum est vergente iam æstate,* XVII *diebus ante solstitium* XXIII *Thargelionis mensis, secundum Atticam anni rationem. Supererant ex eo anno post solstitium dies viginti. Itaque* XXXVII *diebus, qui captam vrbem secuti sunt, existimo Achæos res vrbis composuisse, & legationes accepisse ab iis qui defecerant.* In iis verbis pro θέρους scribo ἔαρος. Nam desinente vere, non æstate contigit. Cæterùm Halicarnassensis Atheniensium anno se, temporúmque vti descriptione confirmat. Scripsit autem sub Augusto, & quidem, vt apparet, anno Vrbis DCCXLVII. Nam cùm annos ab Vrbe condita ad ætatem suam numerat, sub initium Historiæ, ταῦτα δὲ, inquit, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἤδη πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἐστὶν εἰς ὑπάτους Κλαύδιον Νέρωνα τὸ δεύτερον ὑπατεύοντα, καὶ Πίσωνα Καλπούρνιον, οἳ κατὰ τὴν τρίτην ἐπὶ ταῖς ἐννενήκοντα, καὶ ἑκατὸν Ολυμπιάσιν ἀπεδείχθησαν. *Quod tempus iam annorum est septingentorum quadraginta quinque vsque ad Claudium Neronem iterum, & Calpurnium Pisonem Coss. qui magistratum hunc inierunt Olympiade* CXCIII. Consulatus istorum incidit ex Varroniana putatione in annum Vrbis DCCXLVII, Iulianum XXXVIII. At Dionysius annos numerat duobus minus, nempe DCCXLV. Sed animaduertendum primò Dionysium vno anno tardius epocham Vrbis defigere, quàm Varronem: nempe anno VII Olympiadis exeunte primo; vel potiùs, vt suo loco demonstrabitur, exeunte quarto, Periodi Iulianæ 3962; cùm in antecedentem Varroniana Palilia congruant. Deinde cùm annos computat ab Vrbe condita ad istos Coss. septingentos quadraginta quinque, excludere annum ipsum, quo illi Consules fuerunt, qui est quadragesimus sextus. Et fieri potest vt ante Palilia, quæ in horum Consulatum incurrerint, scripserit ista Dionysius. Itaque vnius tantùm anni discrimen erit, non biennij. Sanè annus Vrbis conditæ CCCXLVII Varronianus incidit in annum Periodi Iulianæ 4707, quo cœpit Iphiti DCCLXX, desiítque DCCLXIX, qui & annus primus est Olympiadis CXCIII. Ita anno primo desinente Olympiadis CXCIII, à Kalendis Ianuariis inierunt Claudius Nero II, & Calpurnius Piso Coss. Quamnam verò formam per illud tempus adhibuerint Athenienses, minimè compertum est: vtrum lunarem annum videlicet ex vetere instituto retinuerint: an Iulianam formam receperint. quam quidem postmodum adsciuisse satis in Animaduersionibus ad Epiphanium, & libro IV huius Operis ostendimus, cap. de Anno Iuliano Atheniensium. Rursus neque illud omninò discerni potest, quodnam solstitium ciuili vsu statuerint: an priscum illud Metonis, & Euctemonis in XXVII Iunij seruauerint. quod & Calippum loco suo non dimouisse credibile est. an aliud quodpiam ex Hipparchi, vel alicuius alterius obseruatione definitum. an denique Sosigenis, ac Iulij Cæsaris, quod VIII Kalend. Iulias, siue XXIV Iunij fixum est; authore Plinio. De his enim omnibus nihil præter opinionem, & coniecturam habere possumus. Verùm ne incertus animi pendeat Lector; si me authorem sequatur; Atheniensium illa tempora, ad quæ descriptio Dionysiana dirigitur, ad lunarem veterémque formam referet, quam nondum è populari vsu solicitasse Athenienses probabile est, cùm Dionysius ista commentarétur. Accedit & ilud longè ad coniecturam nostram validissimum; quòd hanc omnem temporum putationem ex Eratosthenis Canonibus; ac veterum Mathematicorum regulis insti-

B

C

D

Anni forma quam Halicarn. ad Troianum excidium applicat.

A tuisse videatur; qui haud dubiè Lunarem annum, qui popularis erat Atheniensium, secuti sunt. Forte & hæc ipsa verba de Ilienſis excidij tempore ita vt in Ephori, aut alterius monimentis reperit exscripsit; cuius sæculo Metonis τροπαὶ adhuc obseruabantur.

Quocirca falsa est Glareani, & aliorum virorum eruditissimorum opinio, qui cùm Solstitium Dionysianum ex præscripto Iulij Cæsaris in XXV Iunij conferant, Troiam captam asserunt VII Eid. Iunias, hoc est XV II diebus ante Solstitium. Nec enim ad lunarem annum sententia ista congruit; de quo agere Dionysium præter ea, quæ dixi, etiam superflui illi post Solstitium viginti dies arguunt, vti mox intelliges.

Troiani excidij tempus.

Quæ cùm ita se habeant; equidem annum Troianæ ἁλώσεως esse suspicor Periodi Iulianæ 3530. Fuit hic annus Iudaici computi 2577; cuius Tisri character 6, 11, 457, Septembris XXVII, feria VI, cyclo Solis 1, lit. G F. Adde VII mensium characterem, octauus iniit feria 4, 17, 321, Maij XXI: quo & Astronomicæ Tabulæ Nouilunium repræsentant. Fuerit hic Thargelion; cuius XXIII dies cadit in XII Iunij. Ab hoc die ad XXVIII Iunij dies numerantur XVII. Quare videtur Athenienſium ciuile Solstitium in Iunij XXVIII diem conuenisse; proximum scilicet ab eo, in quo Metonis Soſtitium collocatum fuerat: quod Iunij XXVII sub tempus matutinum obseruatum fuisse suprà vidimus. Ac nescio an ideo sequenti die τροπαὶ defixæ fuerint, quod ingressus Solis in δωδεκατημόριον Cancri à Metone notatus erat, non sub ipsum diei ciuilis initium, sed eo iam ex media parte confecto. Siquidem Athenienses à vespera dierum initia sumebant. Iccirco placuit in sequenti die τροπὰς ciuiles statuere, annique cardinem. Hoc modo Dionysij ratio mirificè congruit. Nam XII Iunij decimus septimus est περὶ δεκάτης τροπῆς, vtroq; termino in numerum incluso. Quod communi vsu sermonis contritum est: vt cùm dicimus, ante diem III Eidus. quod Græci sic efferunt, περὶ τρίτων Εἰδῶν; cùm duo tantùm solidi dies tertium illum antecedant. Scirophorionis Neomenia incidit in XX Iunij feria VI: cuius character est 6, 6, 38. Hecatombæonis denique Neomenia conuenit in Iulij XIX, cuius character Iudaicus, 7, 18, 831 feria VII.

Dionysij verba mirificè ad nostram sententiam faciunt.

C A XXIIX Iunij excluſiuè ad XVIII Iulij incluſiuè, dies sunt XX, quas πεντάς, hoc est abundantes ad annum explendum post τροπὰς, excurrisse scribit Dionysius. Quid pulcrius? quid opportunius hac methodo; aut ad Dionysij mentem accommodatius excogitari potest? τροπαὶ ciuiles Athenienſium erant adhuc in eo die defixæ, qui Metonicum Solstitium proximè sequebatur, cùm scribebat illa Dionysius, qui sic Troiani illud excidij tempus descripsit, vt cum Attico anno, cuiusmodi ætate sua seruabatur, congrueret: non cum veteris illius æui rationibus Astronomicis, quas frustra nonnulli in hac historia requirunt. Scribit enim Dionysius: ὡς Ἀθηναῖοι τοῖς χρόνοις ἄρουσι. Notet Lector præsens verbi tempus, ἄρουσι. Nempe cùm scriberet: non autem vti Troiani tempore belli ἦρον, aut ἄγουσιν εἰκὸς ἦν. Ad eum modum Historici nostrates, & Chronologi ad Iulianam, & ciuilem anni formam antiquas res omnes referunt. Veluti cùm Troiam captam esse dicunt mense Iunio, die XII, vel alia qualibet. Quod methodi causa rudi Minerua ita delineatur, quo facilius & iucundius hæc ab omnibus intelligantur. Sic ergo Dionysius hæc ad Græcorum suorum captum, & Athenienſium præsens institutum applicauit: nisi

D Ephori, vti diximus, aut alterius Historici verba transcripserit. Πεντὰς ἡμέρας Scaligeri, vt & tota illa Attici anni descriptio, meræ nugæ sunt, quas satis superque lib. I confutauimus: nec non illud, quod sibi & aliis plerisque persuasit, τροπὰς apud Dionysium octauum esse diem post ingressum Solis in Cancrum. Hoc enim apud Athenienses non perinde obseruatum esse post editum Metonis parapegma videtur. Quippe publicè & in foro Enneadecaëteridem suam cum obseruato à se Solstitio Meton ciuibus suis proposuit. vt author est Diodorus: ad eámque formam ciuilem Græcorum annum exactum esse docet Geminus. Quare τροπαὶ ex Metonis præscripto constitutæ postridie eius diei ciuilis, quo iam dimidia plus parte confecto obseruatio cœlestis inciderat. Hæc sanè probabiliter dicuntur. Illa Scaligeri vt absurdissima sunt, sic à nobis suo loco castigata; Nouilunia Tetraëteridum in Attica Periodo ad Iphiti sæculum accommodari. Contra quam sanctionem suam admodum peccauit; vt in lib. I perspicuè monstratum

est. Quamobrem Thargelion Dionysianus Lunaris fuit, non popularis nescio quis A
è Scaligeri officina prodiens, vna cum προπῇ commentitia in VIII Iulij. In quo
ridiculum est epiphonema illud III Isag. Can. *Vnde colligi potest & vtilitas anni Attici, & fides methodi nostræ, quarem antea tam abstrusam, tam accuratè designare potuimus.* Quanto cum iudicio Atticus annus, ac methodus illa conflata sit, sexcentis in locis ostendimus.

Cum hac opinione nostra, quod anno Periodi Iul. 3530, non 3531, expugnatum sit Ilium, consentit Cappellus. Anno quippe mundi 3816 id tribuit, qui in Per. Iul. est 3530. Sed idem temerè Dionysium redarguit, quod XVII dies ante Solstitium, non viginti numerauerit: ipse verò captum Ilium asserit XXIII, & XXIV, hoc est inter XIII, & XIV Iunij, diebus ante primum Cancri XVII, vel XX. Quasi primus Cancri in Iulij diem III, aut Kalendas ipsas concurrerit. Sed veriora sunt quæ nos attulimus. Temporarius anno mundi 2790 Ilij ἅλωσιν collocat; qui ex eius principiis cadit in annum Per. Iul. 3481, & quinquaginta fere annis Dionysianam epocham anteuertit. Argumenta, quibus hoc sibi persuasit, friuola sunt, & B
αὐθάδη, ac febriente Chronologo digna. Buntingus annum mundi præfinit 2787, qui est Per. Iul. 3532, cyclo Solis IV, Lunæ XVII. Ergo Ilium captum ex eius ratiociniis XXIII Thargel. Iunij XXI. Solstitium enim, siue Cancri principium VI Iulij statuit. Verùm ἀκριβὲς, aut Prutenicum Solstitium ad hanc historiam affingere superuacaneum est, ac ψυχρόν.

Veterum placita de Troiani excidij tempore.

Quod ad veteres pertinet; Eratosthenes à Troia capta ad primam Olympiadem computat annos CCCCVII apud Clementem Alexandr. lib. I. Quippe ab Ilio capto ad Heraclidarum κάθοδον anni sunt 80. Hinc ad Ioniæ κτίσιν, 60. Ad Lycurgi deinde ὑπερβολὴν, 159. Hinc ad primam Olymp. 108. Colliguntur à casu Ilij ad primam Olympiadem, anni CCCCVII. Alius item Chronologus assentitur; qui ab exordio Troiæ ad Æneæ κάθοδον, & κτίσιν Λαβινίου putat annos 10. Hinc ad Ascanij regnum, 8. Hinc ad Heraclidarum reditum, 61. Inde ad primam Olympiadem 328. Fiunt anni 407. At Timæus apud Censorinum cap. XXI, ab Inachi regno ad primam Olympiadem numerabat annos CCCCXVII. Eratosthenes verò CCCCVII. Sed non solùm falsissima est ista supputatio. longè enim antiquior est C
Inachus, quem anno Per. Iul. 2856 cœpisse vidimus, annis ante Troiæ ἅλωσιν 674: sed etiam Censorini hallucinationem arguit, qui Inachi primordia cum Ilij expugnatione confudit. Illud enim Eratosthenis interuallū à Troia, non ab Inacho deducitur. Argumento est, quod Censorinus ab Ogygis Diluuio ad Inachi regnum annos intercedere CCCC scribit, quot ab eodem Inacho ad Troiam vetus apud Clementem Chronologus definit. Ogygis verò cataclysmus apud eundem contigit sub Phoroneo Inachi successore. quod, & Tatianus docuit, & Eusebius in Chronico posuit. Quocirca interuallum illud Censorini non ab Inacho ad primam Olympiadem, sed à Troiæ excidio numerari debet. Nihilominus tamen nos constanter annos inter Ilij casum, & primam Olympiadem solidos interesse credimus CCCCVIII, vtroque termino excluso: sic vt primæ Olympiadis annus quadringentesimus nonus iniens sit ab eo anno, qui ab Solstitio cœpit proximo ab Thargelione τῆς ἁλώσεως. Quam ad sententiam Dionysij calculus accedit: non solùm quia mensium lunarium ac dierum ante, & post Solstitium instituta apud D
ipsum ratio egregiè ad annum Per. Iul. 3530 conuenit. verùm etiam quod Romam idem author conditam asseuerat anno quadringentesimo tricesimo secundo post Ilij cladem. Ostēdemus suo loco annum conditæ vrbis ex Dionysij mente esse Per. Iul. 3962, quo cœpit annus Iphiti XXV, siue Olympiadis septimæ primus, desiit verò quartus Olympiadis VI: ita vt reuera anno IV Olymp. sextæ Palilia prima competant. Est autem annus iste Iphiti XXIV desinens, quadringēsimus tricesimus secundus perinde desinens à Troiana vastitate. Ita Diodorus annum primum Olymp. XCIV numerat septingentesimum octogesimum ἀπὸ τῆς ἁλώσεως. Annus hic iniit Per. Iul. 4310, qui & septingēsimus octogesimus est ab eo, qui cœpit anno Per. Iul. 3530 à Solstitio. Addamus his & suffragatorem Eusebium, qui lib x de Præpar. pag. 284, interuallum ab Ilio capto ad primam Olympiadem annorum esse dicit CCCCVIII, ὡς αἱ παρ' Ελλησι τῶν χρόνων ἀναγεγραφαὶ πεπείχασιν, *vt Græcorum Chronica testantur.* Quamuis Tatianus apud ipsum pag. 291, vno minus.

A CCCCVII concipiat. Lactantius l. I. c. XXIII scribit ab excidio Troiæ ad sua tempora annos fluxisse MCCCCLXX. Hæc igitur prodebat literis anno Christi CCLXXXVII. Summa disputationis nostræ. Troiæ ἅλωσις contigit anno Per. Iul. 3530, mundi 2800, anno Iudaico 2577, Iunij XII, siue ea nocte, quę erat inter XI, & XII, ante Metonicum Solstitium XVI die; ante ciuile Atheniensium Solstitium, XVII; ante Tropicum & Prutenicum die circiter XXV. Contigit enim anno 3530 ingressus Solis in Cancrum paulò ante mediam noctem, quæ est inter VI & VII Iulij. Carcinonis Neomenia, siue Solis παρείσοδος in Cancri δωδεκατημόριον secundum Tabulas Parisinas, ad eam anni rationem, quæ est dierum CCCLV, 5, 49′, competit Iulij IV, feria VI; hora 14, 24′ à media nocte in meridiano Troiæ, cyclo Solis II, lit. E, Lunæ XV. Erat XII Iunij, Ijar XXIII, quæ & Thargelionis Attici XXIII fuit. Annus idem post Diluuium fuit MCXLIV: post initium Assyriorum siue Beli, DCCCCXCI. Post Exodum, CCCXIV. Non igitur Plenilunio captum est Ilium, si Thargelionis XXIII expugnatum sit, vt apud Clementem quidam existimabant; sed Luna XXII, aut XXIII, quando à media nocte oriri incipit: quod & Iliados paruæ author à
B Clemente laudatus indicat hoc versu.

Νὺξ μὲν ἔην μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελάνα. Vbi ἐπιτέλλειν est oriri, vt rectè Scaliger obseruat. Plenilunium tamen designant alij, vt Petronius.

Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar
Minora ducens astra radianti face.

Virgilius II Æn. idem tempus assignificare videtur, cùm tacitæ Lunæ silentia describit; quam septimam lunam fuisse Seruius adnotat, sed perperam. Viri docti iampridem admonuerunt non illic silentem lunam in coitu, sed quietam noctem, ac πανσέληνον describi. Hoc si verum est, tum non Thargelionos XXIII captum fuerit. si Thargel, XXIII, non alia vtique quàm Luna XXII desinente, ἅλωσις inciderit. Nam Tetraëteridon Scaligerianarum dispositum penitus reiicimus.

C *De Heraclidarum in Peloponnesum expeditionibus. déque Æolica & Ionica migratione. tum de Homeri tempore.*

CAPVT XXX.

CELEBRIS est in Græcorum historiis mentio τῆς τῶν Ἡρακλειδῶν καθόδου. sub quod tempus magni tota Græcia motus, ac rerum commutationes, & aliquot regnorum exordia contigerunt. Huius itaque, quoad licet, liquida & fabularum inuolucris explicata ratio proponenda videtur, ex Diodoro, Pausania, Apollodoro, & Eusebio, aliísque Scriptoribus. Atque illud imprimis tenendum; non vnam Heraclidarum eruptionem fuisse: sed eos Peloponnesum sæpius aggressos, indidémque pulsos, tandem voti fuisse compotes. Id quo ordine gestum sit accipe.

Diodorus lib. IV. pag. 18. Pausanias Corinth. pag. 60, & alibi passim. Apollod. lib. II pag. 31. Eusebius lib V de Præp. pag. 124.

Hercules Eurysthei metu Tirynthe fugiens; quod oppidum erat Argiæ; ad Ceycem Trachinis in Thessalia regem sese contulit. Hercule mortuo, cùm Eurystheus eius liberos à Ceyce deposceret, is viribus suis diffidens Athenas illos mit-
D tit, ac Theseo, cui plus ad resistendum erat virium, commendat. Eurystheus bello Atheniensibus indicto, prælio vincitur, & ab Hyllo interficitur.

Victores Heraclidæ Poloponneso potiuntur. Sed ingruente pestilentia, post annum oraculi monitu inde digressi (quod præscriptum tempus anteuertissent) Marathonem commigrant. Hyllus postea, Delphico Apolline consulto, iussus tertium expectare fructum, post triennium (ita enim responsum interpretabatur) Peloponnesum aggreditur, ductis per Isthmum copiis. Sed infelix expeditionis huius exitus fuit. Duplici enim oraculo delusus est. Primum id erat, quo τρίτον καρπὸν expectare monitus; hoc est τρίτην γενεὰν; ipse de tribus annis accepit. Alterum, quo Aristomacho vni ex Heraclidis Apollinem scitanti proditum est.

Νίκην σοι φαίνουσι θεοὶ δι' ὁδοῖο στενύγρων.
Victoriam tibi monstrant Dij per viam angustorum humidorum.

His ambagibus Peloponnesi iugum, quod Isthmon vocant, significari creditum. Est enim angustum, & mari vndique verberatur. At oracului mare ipsum intelligebat, quæ est ad angustias eadem tendentibus via; quam & εὐρυγάστερα nominabat. Commisso itaque prælio Aristomachus cadit. Hyllus resistentibus acriùs Peloponnesiis, rem ad singulare certamen reuocat: ea lege, vt vtrius partis victor esset, ea Peloponnesum obtineret: Heraclidæ porro, si hostis vinceret; non ante quinquagesimum annum in Peloponnesum redirent. Accepta conditione pugnat Echemus Arcadiæ rex, & Hyllum interficit. Diodorus verò post Eurysthei mortem Heraclidas ab Atreo, qui Eurystheo successerat, (vt & libro I Thucydides scribit) Peloponnesi aditu prohibitos refert: ac tum Hyllum cum Echemo pugnasse. Nos ex Apollodoro superiora descripsimus. Heraclidę ergo Peloponneso pulsi post annos quinquaginta nouam expeditionem adornant. Principes erant Heraclidarum Temenus, Cresphontes, & Aristodemus Aristomachi filij. Illi ducem expeditionis Oxylum adhibent, luscum hominem mulo insidentem: ideóque τριόφθαλμον, qualem adsciscí Delphicus Apollo mandauerat. Dum ad Naupactum, cui ex ea re nomen inditum; classem moliuntur; Aristodemo fulmine interim enecto, Procles, & Eurysthenes ambo eius filij in paternum locum substituti sunt. Regnabat tum Lacedæmone Tisamenus Orestis filius. Heraclidæ Peloponneso in potestatem redacta, trifariam illam diuidunt. Temenus Argos sortitus est. Cresphontes Messanam. Procles & Eurysthenes Lacedæmonẽ. Oxylus mercedis loco Elidem impetrauit: cuius è stirpe Iphitus Lycurgi tempore agonem Olympicum instaurauit. Pelopidæ, aliíque regionum principes, ac reguli Peloponneso fugere coacti varias sedes sibi quæsierunt. Soli Arcades immoti patriis in locis constiterunt. Hoc modo nouis Heraclidarum regnis in Lacedæmonia, & Corintho præsertim, datum est initium. Sed & passim in Græcia, & Asia propagatæ coloniæ. Quarum celeberrimæ sunt duæ, Æolica, & Ionica. Harum prior est Æolica; quæ Penthilo Orestis filio duce, sub Heraclidarum aduentum profecta dicitur à Strabone lib. XIII; annis post Troianum excidium sexaginta. Ea primùm in Thraciam appulsa: postea in Asiam traducta, Æolidem ibi regionem obtinuit. Ionica vero quatuor γενεαῖς, vt ibidem Strabo refert, Æolica posterior est Tisamenus Penthili frater, & Orestis filius ab Heraclidis Laconia Argíso; pulsus; Ægialeos, siue Ionas vicissim & ipse Achaiam Peloponnesi regionem occupãtes expulit. τῶν δ' Ηρακλειδῶν ἐπικρατησάντων (ait Strabo) ἀναληφθέντες ὑπὸ Τισαμενοῦ τοῦ Ορέστου παιδὸς, ὡς προεφήκαμεν, τοῖς Ιωσιν ἐπέθεντο. *Heraclidis rerum potitis, à Tisameno Orestis filio assumpti Ionas adorti sunt.* Non bene Interpres ἀναληφθέντες vertit, *in integrum restituti.* Meminit & Polybius lib. II. Cæterum Iones ex Attica in Peloponnesum migrauerant. Vnde rursus in Atticam regressi, post Codri obitum, Neleo & Androclo eius filiis ducibus in Asiam profecti sunt. vbi oppida plurima condiderunt, & Ioniam de suo vocabulo nuncuparunt. Hæc historiæ summa.

Nunc vt migrationum illarum tempora definiamus; Heraclidarum imprimis κάθοδος vulgò annis LXXX post Troianum excidium imputari solet. vti Velleius, Tatianus, Clemens Alexand. lib. I Strom. ex Eratosthene docent. At Strabo sexaginta duntaxat annis posteriorem facit. nec abhorret Pausanias, qui in Messen. post duas γενεὰς à Troia capta id euenisse scribit, qui sunt fere anni LX. Verùm vt cum plerisque sentiamus, prima illorum expeditio anno vltimo Eurysthei contigit, & Atrei primo. hoc est Iulianæ Periodi 3509, ante Troianam ἅλωσιν, anno XXI Postrema post annos ab eadem ἁλώσει octoginta: adeóq; Per. Iul. 3611, qui est annus à prima expeditione circiter centesimus. Hoc modo falsum erit, quod Diodorus affirmat; in illo cum Atreo conflictu pactionem hanc interpositam, vti post annos quinquaginta redirent; itáque esse factum. Sic enim triginta duntaxat annis post excidium Troiæ Ηρακλειδῶν κάθοδος accidisset. quod veterum authoritate falsitatis arguitur. Nõ dubito quin Diodorus hallucinatus sit, & veriora scripserit Apollodorus. Hæc est illa posterior κάθοδος, quam velut nobilissimam epocham veteres Chronologi frequenter vsurpant. Ab ea historici celebres, Ephorus, Callisthenes, Theopompus historias suas exorsi sunt. vt author est Diodorus lib. IV. In ide n tempus Æolica migratio coniicienda videtur. At Ionica longè postea. Strabo lib. XIII, quatuor γενεᾶς posteriorem Æolica fuisse scribit, vti paulo antè di-

Pausanias Eliac I pag. 150.

Diodorus castigatur.

A ximus, Ionicam. Eratosthenes apud Clementem annis LX. cui consentit Aristarchus, dum Homeri natale in Ὀπωρικίας tempus coniicit, annúmque ab expugnata Troia CXL. Totidem enim confiunt ex LXXX, & LX. Atqui Philostratus in Euphorbo annis CXXVII μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Ionicam coloniam profectam esse dicit. Nec abhorret Herodotus; qui in Homeri vita Lesbum habitari per oppida cœptam ait ἀπὸ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας annis CXXX. quod ab Ionibus factum videtur.

Ex iis Homeri ætas colligi potest. qui paulo post Ionicam migrationem extitit: si quid Herodoto credimus. Nam in calce vitæ Homeri sic ille concludit. A Troiana expeditione ad frequentatam opidis Lesbon, anni sunt CXXX. Hinc ad Cumæ, quæ Æolica, & Phricotis appellata est, conditum: anni viginti. Post octodecim deinde annos à Cumanis condita est Smyrna. quod est tempus natalis Homerici. Colliguntur à Troia capta ad Homerum, anni CLXVIII. Addit ab Homeri ortu ad Xerxis transitum annos intercedere 622. Sed fallitur. Non enim plures, quàm 536 interiecti sunt. Capta est Troia anno Per. Iul. 3530. Xerxis ἔφοδος anno 4234. Interuallum anni 704. Deduc annos 168, quibus Troia posterior est Homerus. Cõfient anni 536. Itaque post Ionicam Ὀπωρικίαν natus est Homerus annis 28. Alij vetustiorem paulo fuisse censent. alij haud paulo recentiorem. Philochorus apud Clementem annis 180 post Troianam cladem. Aristarchus in Commentariis ad Archilochi carmina, ad ipsum refert migrationis Ionicæ tempus. Apollodorus centum annis post migrationem collocat: quando Lacedæmone regnabat Agesilaus Doryssæi filius: adeo vt Lycurgus eum viderit. Euthymenes æqualem illum Hesiodi facit, ducentis post Troianum excidium annis. Eratosthenes centum annis post Troianam calamitatem. Theopompus quingentis floruisse memorat. Euphorion circa Olympiadem XVIII. Sosibius nonaginta annis ante primam Olympiadem. Hæc opinionum de Homeri tempore non minor quàm de patria diuersitas. Nos Herodotum sequemur.

Homeri ætas.

B

De Lacedæmoniorum, & Corinthiorum regnis ab Heraclidis fundatis.

C

CAPVT XXXI.

POST Heraclidarum κάθοδον, ac Peloponnesum eorum armis occupatã, mox regna potissimum duo consecuta sunt; Lacedæmoniorum, & Corinthiorum. Lacedæmoniorũ reges ante Heraclidas fuerant, Tyndaridæ: quorum postremus Tisamenus fuit Orestis filius. quo regnante Dorienses Heraclidæ Peloponnesum occuparunt. atque inter cæteras regiones Laconicam præcipuè suo quodam iure sibi vindicarunt. Ferunt enim Herculem Tyndarum ab Hippocoonte pulsum in regnum ea lege restituisse, vt istud posteris suis tanquam depositum seruaret. Author Diodorus lib. IV. Igitur pulso Tisameno Aristodemi filij duo primi ex Heraclidis Lacedæmone regnarunt. quòd incertum esset vter vtro prior in lucem exisset. Cùm autem communis omnium opinio sit Aristodemum Temeni, & Cresphontis fratrem in ipso expeditionis apparatu mortuum esse: Lacedæmonij tamen, vt refert Herodotus lib. VI, Aristodemum apud se regnasse contendebant, cíque filios ambos pariter esse suffectos. Præstat communem hac in re sententiam amplecti. secundum quam Lacedæmoniorum sub Heraclidis regnum iniit anno Per. Iul. 3612; post Troiæ ἅλωσιν anno octogesimo secundo; ante Olympiadem primam, 326. Quod Eusebio consentaneum est: cuius in Chronico annus ab Abraamo 916 est Eurysthei primus. Duæ porro familiæ regum erant. altera ab Eurysthene: quæ Eurysthenidarum nominata; eáque princeps. altera Proclidarum à Procle, quæ & Eurypontidarum ab Eurypontе Proclis nepote dicta. quemadmodum & prior Agidarum ab Agide Eurysthenis filio. Sed posterior minus honorata fuit, vt Herodotus refert lib. VI; ob id vnum; quod Eurysthenes prius in lucem editus fuerat: vti certa ratione deprehensum est, quam ex eodem repete. Eusebius Lacedæmoniorum regnum desiisse scribit anno ipso, quo Olympias prima celebrata est. Nouem quippe duntaxat reges ex vna Eurysthenidarum familia numerat: quorum postremus est Alcamenes. qui sanè fœdissimus est error. Constat enim longe postea

pag 166.

pag. 220.

D

Duæ familiæ regum Lacedæmoniorum.

propagatos esse vtriusque familiæ reges. Nam Cleomenes Leonidæ F. ex gente Eurysthenidarum postremus, qui in Ægyptum fugit; mortuus est anno I Olymp. CXL; vt refert Polybius. Quanquam ex eodem genere substitutum refert Agesipolidem Agesipolidis F. Cleombroti nepotem: ex altera verò familia Lycurgum, qui tamen alienus erat, & regnum pretio comparauerat. Durauit ergo Spartanorum regnum annis fere 883, hoc est ab anno Per. Iul. 3612, ad 4494, quo mortuus est Cleomenes. A

Corinthiorum regnum.

Sub idem tempus Heraclidæ Corinthi regnare cœperunt: quorum primus fuit Aletes. à quo deinceps vsque ad Cypseli tyrannidem regnarunt; quæ posterior est Heraclidarum reditu annis 447, vt ait Diodorus in Collectaneis Græcis Scaligeri. Quanquam non plures existant anni quàm 417 ex regum serie, quam ibidem Diodorus exponit. nisi forte vltimum Cypseli tyrannidis annum comprehendat. Quintus ab Alete fuit Bacchis; à quo Bacchiadæ deinceps appellati reges. Postremus fuit Automenes: qui cùm annum regnasset, postea annui Prytaneis constituti nonaginta annis præfuerunt, vsque ad Cypseli tyrannidem. Pausanias Corint. vltimum Heraclidarum regum Telestem esse dicit, qui ab Arieo, & Peranta occisus est. Sed perexiguum discrimen est. Automenem ponit Eusebius anno Abraami 1238, tertio ante primam Olympiadem. Ab anno itaque Per. Iul. 3612, quo regnum Corinthiorum iniit, ad 3935, quo Automenes desiit, anni sunt 324. adde 90 ad Cypselum; cœperit ille anno Per. Iul. 4025, Olympiadis XXI anno quarto. Atqui Periander eius filius cœpit anno primo Olympiadis XXXVIII, vt rectè ponit Eusebius, Per. Iul. 4086. & quadraginta regnauit annis, mortuus anno quarto Olymp. XLVIII, vt author est Laërtius. Proinde Cypselo anni erunt imputandi LXII. Atqui non plures XXX ab Herodoto tribuũtur. Ergo annis CXXII circiter, non XC, Prytanis præfuerunt. Ab initio regum Heraclidarum ad Periandri mortem, anni sunt 518. B

pag. 33.

pag. 47.

Herodotus lib. v. pag. 369.

De conditu Templi Salomonici. Quanta sit computandi ab Exodo ad hanc epocham temporis difficultas, & de variis super ea sententiis; quæ minus probantur. C

CAPVT XXXII.

LIBRO III Reg. cap. VI, 1, expressa Scripturæ verba sunt, quibus interuallum istud definitur annis CCCCLXXX. *Factum est ergo quadringentesimo, & octogesimo anno egressionis filiorum Israël de terra Ægypti, in anno quarto mense Zio. Ipse est mensis secundus regni Salomonis super Israël. ædificari cœpit domus Domini.* Hæc tam diserta sacræ historiæ verba nemo esset, qui aliter interpretaretur, quàm anno ipso quadringentesimo, & octogesimo ab eo, quo egressi sunt Israëlitæ, mense secundo templi conditum auspicatum esse Salomonem, adeóque mundi 2932, Per. Iul. 3662. Vel quoniam Hebraicè scriptum est, בשמונים שנה וארבע מאות לצאת: sequente anno, mundi 2933, expletis CCCCLXXX, & ineunte CCCCLXXXI. Nam ב litera nonnumquam est idem atque, *post*. Verùm ex aliis scripturæ locis perplexa controuersia nascitur; vtrum accuratus ille sit numerus: aut commoda aliqua interpretatione sic explicandus, plures vt anni reipsa, quàm qui exprimi videntur, in illud spatium incurrant. Exponam breuiter vnde tam apertè concepto numero dubitatio, ac difficultas oborta sit. D

In libro Iudicum, & I Reg. vbi totum illud interuallum per partes describitur, & eorum, qui tum populo præfuerunt, tempora dinumerantur, multo plures anni ex singulorum spatiis in vnam summam collectis efficiuntur, quàm CCCCLXXX. Etenim post Iosue obitum, cùm ad vicinarum gentium superstitionẽ defluxissent Iudæi, traditi sunt in seruitutem Cusani Rasathaim regis Mesopotamiæ, seruierúntque ei annis VIII, Iud. III, 8. Inde quieuit terra XL annis, quibus Othoniel administrauit, com. II. Postea cùm denuò peccassent, traditi sunt in potestatem Eglonis Moabitæ regis annis XVIII, com. 14. Sed resipiscentibus illis,

excitauit

A excitauit Dominus Aodum; ſub quo terra quieuit annis LXXX, com. 35. Rurſum peccantes Iſraëlitæ dediti ſunt Iabino regi Chananæo, cui ſeruierunt annis XX. Iud. IV, 3. Liberati ſunt porrò à Debbora & Baraco; quieuitque terra annis XL, c. V, 32. Poſt in Madianitarum poteſtatẽ venerunt annis VII, c. VI, 1. Vnde à Gedeone liberati; quo præſidente, quieuit terra annis XL; cap. VIII, 28. Secundum hæc reghauit Abimelech annis III, cap. IX, 22. Poſteà Thola iudicauit annis XXIII, cap. X, 2. Succeſſit Iair, annis XXII, com. 3. Inde per annos XVIII oppreſſi ſunt à Philiſthæis, & Ammonitis, com. 8. Iephthe deinde iudicauit annis VI, cap. XII, 7. Poſt hunc Abeſan iudicauit annis VII, com. 9. Succeſſit Ahialon Zabulonites, annis X, com. 13. Tum Abdon annis VIII, com. 14. Sub hæc Philiſthæis ſeruierunt, annis XL, cap. XIII, 1. Samſon exinde iudicauit annis XX, cap. XVI, 31. Hæc in libro Iudicum. At libro I Reg. Heli iudicauit Iſraëlem annis XL, cap. IV, 18. Actorum verò XIII, 20, Samuël & Saül præfuerunt annis XL. Dauid regnat annis XI,
B II Reg. II, cap. V, 4. Poſtremi ſunt Salomonis anni IV. Colliguntur anni ab eo tempore, quo à Chuſan oppreſſi ſunt, DXXXIV. Quibus adiungendi primùm anni XL, quibus in ſolitudine verſati ſunt Iſraëlitæ. Tum anni VII ad κληρουχίαν, & aſſignationem agrorum. Fiunt anni, qui in ſacris literis expreſſi, ac diſtincti ſunt, DLXXXI. Atqui Ioſue poſt diſtributionem agrorum aliquot vixit annis. Ioſephus enim lib. V cap. I ſub finem ſcribit illum γεραιὸν fuiſſe poſt Moſis obitum, annis XXV. Demptis VII, quos iam computauimus, reliqui ſunt adiiciendi XVIII. Euſebius in Chron. imputat eidem annos XXVII. Ex quibus XX poſt κληρουχίαν accenſendi ſunt. Præterea cap. XXIV Ioſue, com. 31, poſt Ioſue mortem ſenìorum mentio fit, qui longo poſt Ioſue vixerunt tempore; ſub quibus Iſraëlitæ Domino ſeruierunt. Quare antequam Chuſano ſeruirent, poſt obitum Ioſue aliquanto tempore in officio ſeſe continuerunt. *Seruiuitque Iſrael*, ait Scriptura, *Domino cunctis diebus Ioſue, & Seniorum, qui longo vixerunt tempore poſt Ioſue*, &c. Quare omnibus annis vnam in ſummam coniectis, plures quàm DC conſurgunt ab exitu Iſraëlitarum ad
C Templi conditum.

Præterea Actorum XIII, 20, poſt κληρουχίαν ad Samuëlem vſque numerantur anni CCCCL. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις ἑβδομήκοντα, ἔδωκε κριτὰς, ἕως Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου. Quæ in Latino paulò aliter diſtinguuntur. *Sorte diſtribuit eis terram; quaſi poſt quadringentos, & quinquaginta annos: & poſt hæc dedit Iudices vſque ad Samuel Prophetam.* Ex Græco apparet iſta: *Quaſi poſt quadringentos*, &c. cum ſequentibus eſſe copulanda. Igitur Iudices ad Samuëlem vſque, & quidem excluſiuè: (Nam eius & Saülis anni XL ſeparatim ſubiiciuntur) annos auferunt CCCCL. Adde nunc Dauidis XL, Salomonis IV. Tum XLVII ab Exodo ad κληρουχίαν: Ioſue XX. & Seniorum quot voles; nonne haud paulò plures, quàm qui in lib. III Reg. numerantur, anni conſient? Reliqua, quæ ad augendam hæſitationem pertinent, argumenta prætermitto: veluti quod etſi in libro Iudicum ſingillatim enumerentur ij, qui populo iudiciaria poteſtate præfuerint; non tamen ſatis illud declaratum eſt, vtrum ἀμέσως, ac nullo interiecto ſpatio, vel interregno, inſequentes Iudices ſucceſſerint; an aliquod tempus à priori Iudice ad poſteriorem elapſum,
D & à Scriptura diſſimulatum fuerit. Sed quæ ſunt expreſſa Iudicum, aliorúmque interualla, & hactenus explicata, in ſequenti tabella deſcribemus.

A

Laterculum Iudicum ex Scripturæ & aliorum ratiociniis.

Ex sacris libris.	Anni.	Loca ex quibus colliguntur anni.
Moyses	40	Ioſe.5.Orig.1.
Ioſue	25	Ioſu.xxiv. 31
Seniores longo tempore		
I Seruitus ſub Chuſan	8	Iud. III 8
Othoniel	40	Iud. III.11
II Seruitus Moabitica	18	Iud. III, 14
Aod	80	Iud. III,30
III Seruitus Chananæa	20	Iud. IV,3
Debbora	40	Iud. V, 32
IV Seruitus Madianitica	7	Iud. VI,11
Gedeon	40	Iud. VIII, 28
Abimelech	3	Iud. IX, 22
Thola	23	Iud. X, 2
Iair	22	Iud. X,3
V Seruitus Ammonitica	18	Iud. X,8
Iephthe	6	Iud. XII,7
Abeſan	7	Iud. XII,9
Ahialon Zabulonites	10	Iud. XII,13
Abdon	8	Iud.XII, 14
VI Seruitus Philiſthæa	40	Iud.XIII,1
Samſon	20	Iud.XVI, 31
Heli	40	I Reg. IV, 18
Samuël & Saül	40	Act. XIII, 20
Dauid	40	II Reg. V, 4
Salomon	4	III Reg. VI.
Colliguntur anni	599	

Ex Clemente Alexandrino Lib. I Strom.	
Moyſes	40
Ioſue	27
Seruitus ſub Chuſachar.	8
Othoniel	50
II Seruitus ſub Æglon	18
Aod	80
III Seruitus ſub Iabin	20
Debbora	40
IV Seruitus ſub Madian	7
Gedeon	40
Achimelech	3
Bolean Bedan F.	23
V Seruitus ſub Ammon.	18
Iephthe	6
Abattham ex Iuda	7
Ebron Zabulonites	8
Eglon ex Ephraim	8
V Seruitus ſub Philiſtęis	40
Samſon	20
Heli	40
Samuel	27
Saül	20
Dauid	40
Salomon	4
Colliguntur anni	594

Ex Euſebij Chronico.	
Moyſes	40
Ieſus	27
Othoniel	40
Aod	80
Debbora & Barac	40
Gedeon	40
Abimelech	3
Thola	22
Iair	22
Iephthe	6
Eſebon	7
Labdon	8
Samſon	20
Heli	40
Samuël & Saül	40
Dauid	40
Salomon	4
Colliguntur anni	479

B

C

Clemens Alexandrinus in fine variè numeros concipit, quem tu conſule. Ioſephus Scripturæ numeros ferè ſequitur; & idem lib. VIII, cap. II, annos ab Exodo ad Templi conditum colligit DXCII. quot & Clemens. Sed Tholam præteriit: quem ſi addideris, anni plures exiſtent. Ex iis, opinor, intelligis, ſummam illam annorum CDLXXX, non præcisè ſic accipiendam, vt ab eo tempore, quo ex Ægypto in ſolitudinem migrarunt Iſraëlitæ, totidem, non plures imputentur. Sunt qui corruptum hunc annorum numerum lib. III Regum cap. VI, auſi ſunt aſſerere, & pro CCCCLXXX centum circiter additis, quingentos octoginta ſubſtituunt. Cuiuſmodi in deſperatis Chronologiæ quæſtionibus, vti in perditis ciuitatibus ἀγεωγοπίαις, extremi eſſe ſolent exitus. Verùm hæc nimis effrænata graſſandi in Scripturam licentia coërcenda, & repudianda videtur. Alij ſalua loci illius integritate aliter tempora iſta diſpenſant. Eſt ea vulgaris maximè conciliandi ratio, vti plerique ſeruitutum anni Iudicum temporibus abſorbeantur: quemadmodum ab Euſebio factum in eius Diagrammate vidimus. Qui quidem annos Tholæ XXII tantùm aſſignat, cum vno amplius ſacri codices tribuant. Idem & Ahialonem, ſiue, vt Græci legunt, Ælonem expungit, quem haberi negat apud LXX. Atqui non ſolùm in Græcis omnibus hodie extat; ſed etiam à Clemente Alexandrino recenſetur. Euſebium cùm alij, Græci maximè, ſecuti ſunt; tum Auguſt. XVIII de Ciuit. cap. XXI, & Beda, qui, vt obſeruat Scaliger, Ahialonem apud LXX deſiderari putat. Addit ad huius decennium ſupplendum plures annos Euſebium Ioſue, Samuëli, & Saüli tribuiſſe, quàm in Ioſepho legebat. Quod mirum eſt excidiſſe Bedæ. Nam Samuëli & Saüli annos Euſebius imputat XL, quot Scriptura concipit, non quidem in libro Iud. ſed Act. XIII. Ioſephus verò totidem in calce libri VI. Nam Saülem, ait, viuente Samuële, annos regnaſſe XVIII: mortuo verò Samuële, annos XXII. Quibus ſi annos adiicias, quibus poſt mortem Heli ſolus adminiſtrauit

Quæ ſit communis ſententia.

D

A Samuël, multo plures huic & Saüli confient, quàm quot Eusebius assignat. Redeo ad Iudicum Chronologiam; quam ita vulgò dispensant; vt omnes anni siue pacis, siue belli; libertatis, vel seruitutis, ad annos Iudicibus à Scriptura tributos reuocentur. Hoc verò non eodem ab omnibus modo pertractatur. Probabilis est ea maximè annorum distributio, quam Eusebius sequitur; dummodo & annum vnum Tholæ restituas, & Ahialonem post Abesan, vel Esebon cum annis suis x subiicias, & Iosue annos tantùm XVIII assignes. Ita enim fient anni ab Exodo ad conditum Templi CCCCLXXX.

Equidem si vlla ratione consequi possem, vt summam illam CCCCLXXX annorum lib. III Reg. expressam cum Historia sacra, & expansis, vt vocant, annis Iudicum conciliare illo pacto possem, libenter ad communem me sententiam aggregarem. Sed tam euidens, ac diserta est libri Iudicum authoritas, quæ longè plures huic annos attribuit; vt seruitutum, & interegnorum illa confusio non violenta minus, &, si verum quærimus, Scripturæ ipsi contraria videatur. Quis enim non animaduertit coactum illud, & necessitate potiùs extortum, quàm rationi vlli B consentaneum esse, quod annos seruitutis cuiuslibet adeo manifestè ab insequentibus seiunctos, cum iisdem implicant? Ecce cap. III, com. 8 libri Iud. Israëlitæ ab irato Domino traditi referuntur in manus Chusan, eique seruiisse annis octo. Sed clamantibus illis, & ad Deum conuersis suscitauit eis Saluatorem Othonielem, qui Chusan oppressit: *Quieuitque terra* (inquit) *annis* XL. Quis ista legens non iudicet annos octo priores à XL posterioribus planè esse separandos; & hos ipsos XL tum demum cœpisse, postquam octenni illa seruitute perfuncti sunt? Etenim quiescendi verbum seruituti, & captiuitati ex aduerso respondet. Non est igitur ferenda hæc interpretatio, siue potiùs deprauatio, quæ VIII annos, quibus in seruitutem traditi sunt Iudæi, partem esse censet illorum XL, quibus pax & securitas eius opera parta est, quem ad populum suum liberandum Dominus excitauit. Scriptum est eiusdem libri cap. II, 12, & sequentibus, Israëlitas identidem spreto Domino se ad Gentiles cultus, & Idola conuertisse: ideóque pessundatos, & afflictos esse. Deinde ad eosdem liberandos Dominum suscitasse Iudices. C Subiicit his com. 18, *Cúmque Dominus Iudices suscitaret, in diebus eorum flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde vastantium. Postquam autem mortuus esset Iudex, reuertebantur, & multo faciebant peiora, quàm fecerant patres eorum.* Ergo Iudicum illis temporibus, quibus quieuisse terra dicitur, hoc est liberata fuisse, & ab afflictione illa vacasse, non vtique seruiebant: sed libertate ac quiete fruebantur ea, cuius vindicandæ gratia Iudex erat excitatus. Quàm igitur alienè XL Othonielis annos à Iosue morte computant! In quo Scripturam habent repugnantem. Hæc enim Iosue vlt. 31, *Seruiuit*, inquit, *Israel Domino cunctis diebus Iosue, & seniorum, qui longo vixerunt tempore post Iosue.* Velim mihi respondeant, sitne idem Domino Israëlem seruire, ac facere malum in conspectu Domini. Post Iosue mortem longo tempore seruiuit Israël Domino: & idem postea fecit malum in *conspectu Domini, & oblitus est Dei sui, seruens Baalim, & Astaroth.* Iud. III, 7. Vnde in seruitutem traditi sunt. Post hæc quieuit terra XL annis, com. 11. Necesse est igitur octo illos afflictionis annos aliquanto post Iosue mortem interuallo contigisse. Ita com. 14. eiusdem capitis, Israëlitæ ob delicta sua XVIII an- D nis à Moabitis oppressi sunt, donec ad illorum preces reconciliatus Dominus Aod immisit, à quo Moab humiliatus dicitur; quieuissèque terra annis LXXX. Sed clarissimè Iud. VIII, 28 post annorum VII seruitutem à Madianitis illatam, assertore Gedeone; *quieuit*, ait Scriptura, *terra per* XL *annos, quibus Gedeon præfuit.* Non præfuit autem Gedeon antequam populum in libertatem restituisset; adeóque non ante VII illos euolutos annos, quibus seruiit. Hæc tam expressa sunt Scripturæ testimonia, vt non sine audaci aliquo facinore, imo verò manifesta diuinatione, atque Historiæ sacræ illata vi, suum in sensum communis ab sententiæ patronis inflecti possint. Ribera noster pius atque eruditus Interpres lib. I de Templo cap. I duobus modis occurrit. Primum enim Hebræos ait cardinalibus vti numeris ordinalium vice. Ideo verba hæc; *Quieuítque terra* XL *annis*, & his similia, perinde accipit, ac si esset scriptum, quadragesimo anno. id est post mortem Iosue, & Seniorum, expulso dominatu regis Syriæ, tandem quadragesimo

Vulgaris huius interualli descriptio refellitur.

Riberæ opinio reiicitur.

anno terrà quieuit. Verùm neque cum Latina noſtra, neque cum Græca verſione interpretationi iſti conuenit. Tum abſurdum eſt vno tantùm anno quieuiſſe terram. Deniq; locus ille Iud. VIII de Gedeonis XL annis tergiuerſationem iſtam excludit. Secundò reſpondet; quieſcere terram, nihil aliud eſſe, quàm bellum nec indicere, nec aduerſus eos, quibus erant in ſeruitutem traditi, rebellare. Itaque XL annos quieuit terra, quia maxima huius temporis pars, atque adeo tota ferè, nulla prælia habuit. Sed nec iſta reſponſio multum aduerſus tam diſertas Scripturæ ſententias promouet, quæ ſeruitutum & oppreſſionum annos à ſequentibus libertatis quietiſque dirimunt. Non meliora ſunt, quæ alij Chronologi, & Interpretes excogitarunt; apud quos nihil hactenus reperi, quod annorum illam ſeriem, quæ in Iudicum lib. deſcribitur, intra CCCCLXXX coerceri poſſe perſuaderet. Vt de Pauli authoritate nihil dicam, qui ab agrorum aſſignatione ad Samuëlem fere CCCCL annos enumerat. A B

Quæ ſit verior interualli ab Exitu ad Templum conditum annorum deſcriptio. Explicatur locus ille III Reg. Quadringentorum octoginta annorum numerum non ab exitu ex Ægypto; ſed ab ingreſſu Palæſtinæ putari. Explicatum qui fuerint Iudices.

CAPVT XXXIII.

NEMINEM opinor eſſe, qui ſi Iudicum, & eorum, qui ab Exodo ad Salomonem Iudaico populo præfuerunt, tempora ex Iudicum libro conetur eruere, nec dum alterum illum è III Regum lib. locum legerit; aut ſi is omnino non extet; aliter de toto hoc interuallo ſentiat, quàm plures eidem octoginta & quadringentis annis eſſe tribuendos. Quamobrem cur totidem annos præcisè definiant, cauſa eſt alia nulla, niſi quod in illo III Reg. capite ſumma iſta nominatim comprehenſa ſit. Nam ad eam potiſſimum authoritatem adhæreſcentes, reliquas omnes, quæ diuerſum annorum numerum longè & frequentioribus, & apertioribus indiciis oſtendunt, ſuaui aliqua interpretatione molliendas (ſic enim quidam ex illis loquuntur) exiſtimant, omninóque ad eius, quem arripuerunt, loci fidem, & ſententiam exigendas. Sed hoc nimium ab illis audire velim, cur quod in illo III Regum libro ſignificari videtur, elegerint potiùs, quàm quod aliis ex libris elicitur. cur, inquam, ſuauis illa, & mollis interpretatio ad Iudicum hiſtoriam magis adhibeatur, ac Pauli teſtimonium, quàm ad alterum illum locum; ſi non minùs opportunè iſti, quàm aliis affingi, accommodaríque poſſit. An quod in lib. III Reg. legitur; anno quadringenteſimo octogeſimo ab exitu filiorum Iſraël, inchoatum eſſe Templum; expreſſius eſt, quàm quod Exodi XII, 40, Moyſes declarat, habitationis tempus, quod in Ægypto Iſraëlitæ tranſegerant, quadringentorum triginta annorum fuiſſe? Et tamen nullus eſt hoc tempore, & patrum noſtrorum memoria vix vnus alterve fuit; qui tam diſerta authoritate fretus quadringentis triginta annis in Ægypto Iacobi poſteros habitaſſe crediderit. Quid ita? Nempe quod ex aliis ſacrorum librorum hiſtoriis κατὰ τὸ σιωπώμενον multo pauciores anni ſubducantur; videlicet ex Leuiticæ propagatione ſtirpis in Caath, Amram, & Moyſe. Quamuis autem nullus Scripturæ locus in promptu ſit, quo γενεῶν iſtarum tempora definiantur: nihilominus quoniam ratione videtur alienum duabus generationibus quadringentos & triginta annos imputari, audet humanum ingenium expreſſiſſimæ ſacrorũ authoritati codicum ratiocinationis ſuæ pondus opponere, & quod clariſſimè pronunciatum videtur, ſua interpretatione ita detorquere, vt cum verbis ipſis ſententia pugnet. Nam ſynecdochicos ſpatium illud annorum CCCC ad Iſraelitarum proauos extendunt, Chananæámq; terram: vt alibi diximus. quod neque Moyſes ſcripſit, neque Latina noſtra editio comprehendit. ſed id in quibuſdam Græcorum exemplaribus extitiſſe, hoc eſt ab illis ſuppletum fuiſſe, perpauci teſtati ſunt; nos iſtorum fidem & authoritatem Hebraicis, id eſt authenti- C D

A cis Mosis voluminibus, ac Latinis antepositimus. Neque ego factum reprehendo. Sed hoc vnum defendo; si iustissima illa caussa visa est, cur ab expressis Scripturæ verbis in ista cccc annorum putatione discederetur; tametsi locus obiici nullus alius posset, in quo diuersus eiusdem interualli calculus iniretur, neminem iure posse mirari, cur cùm alia pleraque Scripturæ loca multo plures annos ab Exodo ad Templi conditum, quàm ccccLxxx illos, qui nominatim alicubi definiti sunt, apertè planéque colligant; vnicum hunc ad illorum fidem commoda interpretatione transferre, quàm vnius authoritate cæteris vim inferre, consultius arbitremur. Quocirca magni quidam viri, & quidem Catholicarum partium: ne ex solis Hæreticis inuidiam nobis faciant: in eam sententiam partim euidentibus libri Iudicum testimoniis; partim Iosephi Hebræi Scriptoris adstipulatione deducti sunt, vt vel corruptum à librariis numerum illum esse III Reg. dicerent: vel aliam in eo rationem initam, quàm vt totum ipsum interualli tempus ea summa complecteretur. Quam in rem eruditè, & eleganter disputat Melchior
B Canus lib. XI de locis. vbi numerum illum lib. III Reg. ab exscriptoribus immutatum videri posse pluribus argumentis demonstrat, quæ nos ferè antea proposuimus. Tum eo demum labitur, primùm vt fidei, ac religionis neget esse quæstionem: num ccccLxxx iste annorum numerus, librariorum vitio scriptus sit, an potiùs idem ab authore sacro in suo exemplari positus. Illud enim, vt numeri in Scriptura deprauarentur, nonnunquam accidisse confirmat exemplis aliquot. Deinde, vt Reg. III sola Iudicum tempora, annósque quibus administrarunt comprehensa putet. interregna verò, quæ sine dubio ab illorum annis separanda sunt, fuisse prætermissa. quam opinionem Emanuël Sa in breuissimis suis ad libros Regum annotationibus non dubitauit amplecti. Sed & Hugo Cardinalis ad librum eundem Reg. tertium, Iosephi sententiam, quæ maiorem numerum statuit, adscribens, nihil aduersus eam seuerius dixit.

Non est fidei quæstio, quæ de interuallo illo disputatur.

Hæc satis sunt, vt ne contra fidem, ac sacrorum librorum maiestatem commissum videatur, si plures, quàm qui dissertè commemorati videntur, anni in-
C teruallo isti tribuantur. Quod nimium temerè recentiores quidam Scriptores accusant. qui in hoc, vbi commodum est, licere sibi volunt non minùs expressis Scripturæ locis relictis, & interpretatione sua mollitis, contraria omnia defendere.

Vnde 480. anni deducendi sint.

Mea itaque sententia hæc est, non ccccLxxx annos præcisè ab eo tempore, quo ex Ægypto per Rubrũ mare transmissi sunt Israelitæ, ad annum quartum Salomonis elapsos esse, sed plures aliquanto: neque tamen numerum illum lib. III. Regum esse deprauatum; nec in eo denique solos Iudicum annos putari, relictis interregnis. Ex iis tribus quod primum est, paulo pòst adstruetur. Secundum ex eo mihi persuadeo, quod de eiusmodi Scripturæ locorum corruptela nihil temerè, ac sine grauissimis rationibus affirmari debeat; præsertim vbi Græcæ, ac Latinæ omnes editiones cum Hebraica penitus concordant; quem consensum in eo, quo de agitur, loco cernimus. Tertium porro, nempe solos Iudicum annos in illam summam esse coniectos, vtcumque vitandæ difficultatis gratia confictum potiùs arbitror, quàm certa ratione, aut iudicio ab illis authoribus allatum. Etenim qua-
D dringentesimo octogesimo anno ab exitu filiorum Israël Templi fundamenta esse iacta, quid aliud apud prudentem, neque studio tuendarum partium occupatum lectorem sonat, quàm totum illud interiectum ab Exitu tempus totidem annis, neque pluribus, paucioribúsve contineri? Non bellè igitur opinio ista procedit; nec in ea vnquam animus noster conquiescere potuit. Quare alia nobis solidior excogitanda ratio est, qua διαπορᾶν Scripturæ testimonia in concordiam reuocentur. Quod quidem expensis, ac studiosè tentatis omnibus, sic tractari, ac perfici posse probabiliter sanè duximus.

Vt igitur ab Historia libri Iudicum auspicemur, sex in ea sunt seruitutis tempora, quorum pleraque interregna creduntur. quorum omnium summa annos efficit CXI. Reliqua, Iudicum spatia, detractis interregnis; annos componunt duodequingentos.

De Iudicum officio & nomine.

De his ante omnia obseruanda sunt tria. Alterum Iudicis nomen, aut, vt Hebræi vocant, שפט, diuersas habere significationes. Nam & eum exprimit qui

ius populo dicit; ac iurisdictionem exercet; tametsi summa potestate, & αὐτοκρατορικῇ non sit præditus. cuiusmodi in liberis ciuitatibus, aut sub Regibus Iudices habentur, quorum omnis potestas, & functio alteri, ac superiori est obnoxia. Aut ad eum pertinet, qui summus, atque vnicus moderator est; in quem populus vniuersus ita ius suum transtulit; vt regiam, vel regiæ similem ei potestatem attribuerit. Ita Gothorum principes Iudices, non reges appellatos esse scimus. Themistius Orat. x de Athanarico. ὅτω γὰρ τὸν μὲν τῆς βασιλέως ἐπωνυμίαν ἀπαξιοῖ, τὸν τῆς δικαστῆς δὲ ἀγαπᾷ· ὡς ἐκεῖνο μὲν δυνάμεως τεκμήριον, τὸ δὲ σοφίας. *Ideo enim Regis appellationem repudiat, vsurpat Iudicis. Est enim illa potentiæ, hæc sapientiæ propria.* Sic Ammianus lib. xxvii eundem Athanaricum vocat Iudicem potentissimum. Aut postremo Iudex, Hebraica præsertim linguæ proprietate, vindicem, vltorem, & ad eos, qui oppressi sunt, à potentiorum iniuria liberandos causæ cognitorem, disceptatorémque significat. Notum est, verbum שפט in sacris libris sæpiùs pro eo quod est, vindicare, & vlcisci, accipi solere, & שפט *iudicium*, pro animaduersione ac vindicta, vel liberatione, qua & affecti iniuria subleuantur, & potentiores, à quibus illa est imposita, coercentur. Ex iis tribus notionibus tertia potissimum sacris illis Iudicibus conuenit, vel eorum plerisque. Hoc enim Iud. II, 16, Scriptura demonstrat. vbi identidem peccante populo, ac resipiscente, suscitasse Dominus dicitur *Iudices, qui liberarent eos de vastantium manibus.* Ideo lib. II Esdræ, cap. IX, 27, Saluatores appellantur. *Et in tempore tribulationis suæ clamauerunt ad te: & tu de cælo audisti, & secundum miserationes tuas multas dedisti eis Saluatores, qui saluarent eos de manu hostium suorum.* & III Iud. 14 Aod saluator dicitur. Quibus verbis veram ac propriam Iudicum istorum rationem, institutionem, ac functionem aperuit; quæ in eo præcipuè posita fuit, vt oppresso populo subuenirent, ab eóq; exterorum vim, & iniurias arcerent. Nihilominus ad hoc ipsum munus, ad quod diuinitus excitabantur, accedebant & alia eiusdem ambitu vocabuli comprehensa; nempe iurisdictio quædam & potestas, siue commissa diuinitus, siue potiùs populi consensu ac voluntate tradita; cùm eximios illos, ac bene de se meritos Heroas præmio summæ dignitatis, & amplitudinis afficerent. Itaque aut omnes, aut plerique saltem iuris dicundi potestate præditi fuerunt. quod in Debbora, Gedeone, & aliis Scriptura non obscurè declarat. Sed vtrum Monarchicum penes illos regimen fuerit, certant eruditi viri, & adhuc sub iudice lis est: de qua re Serrarius noster Quæst. XIII in cap. III Iud. Equidem siue summum & αὐτοκρατορικὸν gubernandi ius habuerint; siue populi voluntati subiectum, vt eius potestatis amplitudo, nec non tempus ipsum illius ex nutu, arbitrióque penderet; non omnes tamen crediderim eiusmodi gubernationem, ac iurisdictionem obtinuisse: sed quosdam Iudices ea tantùm significatione dictos, quàm tertio loco recensuimus. Quod de Samsone potissimum intelligi volumus. vti postea pluribus explicabimus.

A B C

Iudices non toti semper populo præfuerunt.

Secundò nec illud ignorandum est; nonnumquam Iudices non toti Israëlitarum populo, sed aliquot duntaxat præfuisse tribubus: quod in Iephthe Galaadite perspicuè cernitur. Quanquam enim populum vniuersum à seruitute, & calamitate liberarent, ac Iudicum partes tertia illa significatione penitus implerent: non tamen ad vniuersum populum illorum iurisdictio pertinebat; sed ad eam solùm partem, quæ se ipsis sponte subiiceret. Ex quo, velut corollarij loco, probabilis illa coniectura ducitur: potuisse fieri, vt eodem tempore plures in populo Iudices essent. siue quod imminentes diuersis partibus, & alias, atque alias Tribus infestantes hostes vlciscerentur: siue quòd non eundem Magistratum ac iuris arbitrum sibi omnes Tribus præficerent. Hoc verò quandonam acciderit, ac qui Iudices tempore & administratione coniuncti sint, certò asseuerari non potest. verisimile est autem id in Samsone atque Heli contigisse, vt paulo pòst ostendetur. Cauendum est autem ne temerè hac in parte quicquam statuamus, quod cum expressa Scripturæ authoritate minus consentiat. Nam in plerisque spatia ipsa singulorum ac tempora nulla ratione commisceri confundíque patitur; in Samsone nihil est quod prohibeat. Sed vt vniuersè de interuallis omnibus agatur.

D

Tertiò illud obseruandum est; cùm sex omnino seruitutum interualla in Iudi-

A cum libro contineantur; quædam ex illis ea verborum conceptione, ac narrationis ſeriè declarari, vt nonniſi violenter & abſurdè cum inſequentibus, aut antecedentibus Iudicum annis permiſceri poſſint; quædam non incommodè in illis exhauriri. Ac dum ego ſingula Scripturæ loca attentiùs expendo, quatuor priora duntaxat interregna ea verborum complexione deſcribi video, vt neceſſariò extra Iudicum annos numeranda, ac ſeparanda veniant. Prima ſeruitus habetur Iudic. III, 8. in ea ſeruierunt VIII annis. Inde pœnitentia ducti, placato Deo, liberantur ab Othoniele, à quo Chuſan Syriæ rex opprimitur: *Quieuítque terra quadraginta annis*, com. 18. Sine dubio poſt expletos annos illos VIII. nec aliter, niſi vis Scripturæ fiat, interpretari licet. Eodem capite, com. 14, peccantes Iſraëlitæ *traditi ſunt Eglon regi Moab* XVIII *annis*: *& poſtea clamauerunt ad Dominum, qui ſuſcitauit eis Saluatorem Aod.* Mox com. 30. *Humiliatúſque eſt Moab in die illo ſub manu Iſraël, & quieuit terra* LXXX *annis.* Cùm in die illa humiliatum dicit eſſe Moab, non aliud deſignat tempus, quàm poſt XVIII illos oppreſſionis annos, cùm ſeruitutis

B pertæſi reſipuerunt, ac Domini opem implorarunt. Malè igitur & contra Scriptoris mentem priores illi XVIII cum quietis & pacatis annis coniunguntur. Item cap. IV, 3, longè apertius diſcrimen illud apparet. Cùm enim expoſuiſſet, quemadmodum ob ſcelera ſua in manus Iabin regis Chananæi traditi fuiſſent, ſubiicit: *Clamauerúntque filij Iſraël ad Dominum: nongentos enim habebat falcatos currus; & per viginti annos vehementer oppreſſerat eos.* Nempe poſtquam per XX annos oppreſſi ſunt; tum demum vociferari, ac Dei miſericordiam implorare cœperunt. quod tempus Latini verbi, *oppreſſerat*, melius exprimit. Inde poſt victoriam Debboræ auſpiciis partam, cap. V, com. 32. *Quieuítque terra per quadraginta annos.* Quænam hæc eſt ratio, vt XL anni quietis ad XX reuocentur? quod ij faciunt, qui XX ſeruitutis annos quadragenis illis includunt.

Seruitutum diſcrimen valde notandum.

Verùm ex hoc ipſo Iudicum IV capite, vbi Debboræ mentio fit, firmum pro opinione ſua argumentum ab aduerſariis obiicitur. Quippe com. 4, *Erat autem*, inquit, *Debbora Prophetis vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore.* Vnde Torniellus ad an. 2591 concludit Debboram etiam ſeruitutis tempore iudicaſſe:

C quod verbis iſtis oſtenditur: *Iudicabat populum in illo tempore.* Sed nullo negotio petitio iſta declinabitur. *Iudicabat*, inquit, *in illo tempore.* nimirum poſt annos XX, ſub idem tempus, quo clamantibus Iudæis annuit Dominus, & Debboram, quæ paucis ante menſibus iudicare cœperat, ad vindicandum in libertatem populum excitauit. Ad hæc licet ſeruitutis tempore iudiciariam functionem exercere cœperit, non tamen hæc ad annos illos XL, qui in fine capitis V memorantur, referri debet. Potuit enim etiam antequam liberaſſet populum, ſeruitutis tempore ius dicere. quod vtrum totis illis, qui ſubſecuti ſunt, quadraginta fecerit, Scriptura non exprimit: vt neſcias an XL annis, an pluribus, aut paucioribus Debbora populo præfuerit. Vtvt verò res habet, nimium hoc liquet, XL quietis annos ab ſuperioribus, inquietis vtique, & clamoris, oppreſſioníſque pleniſſimis eſſe ſeiunctos. Poſtremò, ſi Hebraica verba diligentiùs exploremus, poteſt ex illis ea naſci ſententia, quæ etiam ad Latina congruit: Debboram videlicet in illo tempore iudicaſſe; hoc eſt ad iudiciariam poteſtatem perueniſſe; quod quemadmodum contigerit, deinceps à com. 6. declarare incipit. At comma 5 per parentheſin &

D παρεμπτικῶς docet, cuiuſmodi Debbora iſta fuerit, & quomodo ius dicere ſolita ſit, poſtquam liberato populo ad eius gubernationem eſt euecta. Quaſi diceret. Atque illa ipſa Debbora eſt, quæ ſedebat ſub palma, &c. Quarta ſeruitus Madianitica non minùs diſertè cap. VI, ea verborum comprehenſione proponitur, vt euidentiſſimum ſit, ſeptem illos annos extra poſteriores XL conſiſtere, quod iam cap. ſuperiore docuimus. Sola hæc interualla quatuor apertum in hiſtoria ſacra diſcrimen præferunt ab inſequentibus Iudicum ſpatiis. Reliqua verò duo nihil vetat cum prioribus aut poſterioribus confundere. Etenim cap. X, 8, filij Ammon Iudæos illos oppreſſerunt, qui in Peræa, & trans Iordanem habitabant. quibus in ſeruitutem redactis, in Chananæam ac trium maximè Tribuum ſeſe agros infuderunt. Quæ omnia XVIII annorum ſpatio confecta ſunt. Neque verò ſoli tunc Ammonitæ; verùm etiam Philiſthæi Iudæos vexarunt; quos vtique par eſt eam Iudææ partem aggreſſos eſſe, quæ ſuis finibus erat propinquior. Vtraque

graſſatio, & oppreſſio XVIII illis annis continetur: ſed priorem Ammonitarum A
Iephthe Galadites repreſſit, pacémque reſtituit, ei videlicet Iudæorum parti, à
qua delatum illi eſt imperium. Nec enim Iudæa omnis, ſed ſoli Galaaditæ, &
Tranſamnani, qui ab Ammonitis vexabantur, ad Iephthe confugerunt, eúmque
ſibi ducem ac Iudicem præfecerunt, cap. XI, 8. At Philiſtæi, qui cum Ammonitis
fortaſſe fœdus inierant; intercluſis illis, aut in Peræa duntaxat quieſcentibus, fi-
nitimas ſibi Iudææ prouincias infeſtas habuerunt, eodem tempore, quo Iephthe
Galaaditas ſuos regebat; & fortaſſis etiam ſub Abeſan. Vt nimirum octodecim
annorum illa calamitas ad vtramque populationem, Ammonitarum, & Philiſthæorum, pertineat; eáque ſub Iaire cœpta ad Abeſanis vſque tempora per ſolos
Philiſthæos, aut in ſola Chananæa propagata fuerit. Plerique enim Iudicum, qui
ſub illa tempora recenſentur, non quemadmodum alij ad liberandum populum;
ſed iuris dicendi gratia deſignati, ac delecti videntur. Certè nihil ab illis di-
gnum memoria geſtum occurrit. Itaque nihil vetat etiam illorum temporibus, B
ſæpenumerò in alias, quàm quibus præſidebant regiones, vicinos hoſtes impreſſio-
nem feciſſe. Similiter poſtrema Iudæorum calamitas Iud. XIII, quadraginta an-
nis circumſcripta, cum Samſonis & Heli annis commiſceri, & ad Samuëlis vſque
tempus perduci poteſt. Quamuis enim à Samſone ſæpè laceſſiti, ac multis cladi-
bus afflicti ſint Philiſtæi, non tamen illorum è poteſtate ac tyrannide Iudæos ere-
ptos fuiſſe, liquidò ex hiſtoria ſacra conſtat. & quando ab illis captus, ac mortuus
eſt Samſon, adhuc illorum iugo premebantur, vt ex cap. XVI colligitur. Quin-
etiam Heli tempore: imò verò Samuëlis: Philiſthæi Iudæis dominabantur, &
eorum prouincia præſidia & ſtationes obtinebant: vt ex libro I Reg. apparet
toto maximè Samſonis & Heli ſpatio Palæſtini graſſati ſunt. ideo XL illos annos
nominatim Scriptura commemorat.

Quæ ſit opinio noſtra de hoc interualio.

His velut fundamentis opinionis noſtræ poſitis, interuallum ab Exodo ad
Templi conditum annis definimus DXX: ita vt ad ſummam illam, quæ III Reg.
expreſſa videtur, XL tantùm adiungamus. quibus additis, opportuniſſimè, ac fe-
liciſſimè pugnam illam, controuerſiámque dirimimus. Quod vt paulatim atque C
ordine demonſtretur, primùm illa, quæ ex Scripturis concepta leguntur, ſpatia
proponenda ſunt. Igitur Moyſi tribuuntur anni XL. Sequitur ſeruitus prima Me-
ſopotamena annorum VIII. Inde Iudices, & ſeruitutes reliquæ ad vſque Iairem
incluſiuè. Colliguntur anni CCCXLI. Pòſt extritis ſeruitutis quintæ ac ſextæ ſpa-
tiis, ſequuntur Iephthe, Abeſan, Ahialon, Abdon, Samſon & Heli; quibus am-
bobus ſimul XL annos imputamus. Totidem Samuëli, & Saüli: Dauidi totidem.
Colliguntur omnes anni CCCCXCVI. Ioſue itaque & Senioribus, qui poſt illum
vixerunt, annos aſſignamus XXIV; vt DXX compleantur. Cur Samſoni & Heli
non plures quàm XL annos tribuamus, probabili hac ratione ducimur; quod cùm
LXX Interpretes: vt in Chronicis teſtatur Euſebius, & Sixtiana editio fidem facit:
XX tantùm annos imputent Heli; Hebraica verò, & Latina editio, XL: non alia
conciliandi ratio opportunior, meliórque ſuccurrit, quàm vt Samſonis tempore
Heli iudicaſſe putemus: ita nimirum vt ambo diuerſis in prouinciis iudiciariam
illam adminiſtrationem exercuerint; vel potiùs vt quod Samſonem Scriptura re-
fert iudicaſſe populum; nihil aliud ſit, quàm ad eum vindicandum ac tuendum, D
Philiſthæos oppreſſiſſe; & in illos cædibus, ac populationibus efferbuiſſe. De Heli
verò, iudicandi vox propria & communi ſignificatione accipienda videtur, vt ſit
idem ac præeſſe populo, iúſque dicere. Hoc verò de Samſonis annis cum Heli ad-
miniſtratione implicandis, quod in mentem nobis olim venerat, poſteaquam
Maſij Commentarios nacti ſumus, huic ipſi eruditiſſimo ſolertiſſimóque Inter-
preti tanto antè placuiſſe non ſine voluptate comperimus. Hic enim Comment.
ad caput vlt. Ioſue, tametſi communem de annis CCCCLXXX ſententiam amplec-
titur; de Samſone nihilominus idem ſentit, nunquam illum Iſraëlitis imperaſſe,
ciúſque vicenos annos totidem Heli prioribus accẽſendos. *Nuſquam enim*, ait, *fun-
ctum vllo Principis officio Samſonem eſſe, memini. Tantumque abfuit, vt liberaret ille popu-
lum à Paleſtinorum iugo, vt vinctus ipſe iſtis tanquam dominis, dederetur à ſuis populari-
bus. Sed neque liberaturum eſſe promiſerat parentibus Angelus Dei; verùm libertatem in-
choaturum modò; quàm deinde Samuel, poſt illius & Helì exceſſum, eſſet perfecturus vide-*

A *licet*. Aduerſus hoc Maſij decretum, Genebrardi, Serrarij, Tornielli, & aliorum reprehenſio nihil promouet. argumenta ex ſuperioribus firmamentis facillimè diſcutiuntur.

Explicatur locus ex lib. 3 Reg.

Supereſt illud, vt quemadmodum cum trita illa celebríque lib. Reg. tertij authoritate concordare opinio noſtra poſſit, aperiamus. quandoquidem neque corruptum eſſe locum; neque citra Interregnorum ſpatia ſolos Magiſtratuum annos recenſitos arbitramur; quorum alterutrum neceſſarium videbatur eſſe perfugium. Hîc ego, priuſquam reſpondeo, viciſſim ab aduerſariis meo iure poſtulabo, vt, quod antea propoſitum eſt, ſimilem quandam in alio Scripturæ loco ambiguitatem & conflictum authoritatum explicent. Siquidem Exodi. XII, com. 40, poſtquam Moyſes Iſraëlitarum ex Ægypto migrationem retulit, ſubiicit: *Habitatio autem filiorum Iſraël, qua manſerunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum.* Ita enim in Hebræis, ac noſtris Codicibus legitur. Reſpondent ſynedochicωs cum Ægypto, Chananeam: cum Iſraëlis, & Iacobi poſteris, vnâ eorundem maiores intelligi. Nimis enim breuem annorum
B eſſe ſummam, quæ Ægyptiacæ commorationi certiſſimis ex argumentis, & aliorum locorum comparatione competit, quàm vt ad illum numerum pertingat. Quod illi tam euidenti in Scripturæ teſtimonio non improbantibus nobis vſurpant, vt ſuaui ac molli quadam interpretatione difficultatem leniant, idipſum, niſi iniuſti ſunt, altero in illo, de quo agitur, Scripturæ loco permittant neceſſe eſt; vt cùm ab exitu Iſraelitarum CCCCLXXX anni computantur, ſynecdochicωs præter tempus illud, ac momentum, quo extra fines Ægypti pedem extulerunt, aliquid aliud intelligamus: nimirum totos illos XL annos, quibus in vaſtiſſimis Arabiæ ſolitudinibus oberrarunt, antequam Palæſtinam intrarent. Quocirca nos in ea ratione conſiſtimus; & exitum ex Ægypto tempus illud interpretamur, quo Iſraëlitæ traiecto Iordane, Chananææ poſſeſſionem adierunt. Tum enim perfectè ex Ægypto migraſſe, & exire deſiiſſe putandi ſunt, cùm ad itineris metas, terminúmque peruenerunt. Quod ſi nulla penitus ſacris ex libris exempla ſuppeterent, in quibus ſimilis quædam eſſet vſurpata locutio; at prius illud crebro opponendum foret; in quo cùm neque Hebræos, neque Latinos codices mendi ſuſ-
C pectos habeant, ad duriſſimam illam ſynecdochen receptum habere coguntur; & quidem duplicem: vt & Ægyptus Chananææ; & Iacobi filij, Abraamidarum omnium *σωέμφασιν* habeant. Quanto eſt verò noſtra tolerabilior, cùm vel in ipſo egreſſionis ex Ægypto vocabulo ſolam quadragenariam in deſerto peregrinationem; vel in Ægypto, Arabiam, & interiectas Ægyptum inter & Chananæam regiones intelligimus?

Exitus ex Ægypto latè ſumitur.

Sin eſt vt conſimilibus exemplis doceri poſſit, exitum ex Ægypto pro anno ab exitu quadrageſimo accipi, quo Iſraëlitæ Chananæam ingreſſi ſunt; nunquid cauſæ erit, quo minùs planam illam, & commodiſſimam rationem cupidiſſimè complectamur, qua difficilem illum, & verè Gordium nodum ſoluere, & diſſidentes ſpecie ipſa Scripturas conciliare poſſimus? Vnus altérve locus ab aliis iamdudum notatus eſt, ex quo non obſcurè iſtud euincitur. Quippe Deuteron. IV bis occurrit, com. 45 & 46. *Hæc ſunt*, inquit, *teſtimonia, & ceremoniæ, atque iudicia, quæ locutus eſt ad filios Iſraël, quando egreſſi ſunt de Ægypto, trans Iordanem in valle, contra fanum Phogor, in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitauit in Heſebon*
D *quem percuſſit Moyſes. Filij quoque Iſrael egreſſi ex Ægypto poſſederunt terram eius.* In commate 45 cum Hebræis Latina conſentientia manifeſtè tempus illud, quo ad Iordanis ripam Moyſes iſta locutus eſt, quod paulo ante Chananææ ingreſſum accidit, egreſſionem vocant ex Ægypto. בצאתם ממצרים, *cùm egrederentur ex Ægypto.* In ſequentibus Hebræa paulo aliter, & ad eandem ſententiam Latinis aptiora ſunt. Sic enim reddunt. *Quem percuſſit Moyſes & filij Iſrael cùm egrederentur de Ægypto* אשר הכה משה ובני ישראל בצאתם ממצרים. Præterea Pſalmo CXIII, in exitu Iſraël de Ægypto cùm alia facta dicuntur; tum Iordanis retrorſum eſſe cõuerſus, aliáque, quæ anno demum quadrageſimo contigerunt. *In exitu*, inquit, *Iſrael* בצאת ישראל ἐν ἐξόδῳ Ισραήλ. Ergo exitus, ἔξοδος, & צאת non præfractè ſemper migrationis ac tranſitus per mare rubrum tempus ſignificant; ſed etiam annum ab eo quadrageſimum, quo Iſraëlitæ Chananeam, & longiſſimi erroris metas attigerunt.

Quocirca verisimile est Scriptorem sacrum eodem sensu egressionis ex Ægypto vocabulum lib. Reg. tertio sumpsisse. Ad annos CCCCLXXX, si quadrageni illi peregrinationis accesserint; DXX confient anni, qui ex initis suprà ratiociniis perbellè cum Iudicum historia conueniunt. Nos epilogismum omnem ad vtriusque libri fidem expressum in sequentem Laterculum conferemus. A

LATERCVLVM IVDICVM, Rectorúmque Iudaici populi ab exitu ad Templum ex vera Chronologia.

Nomina Rectorum.	Anni quibus præfuerunt.	Anni Periodi Iul. quibus cœperunt.	Anni mundi.	Ante Christum.
Moyses	XL	3183	2453	1531
Iosue	XIV	3223	2493	1491
Seniores	X	3237	2507	1477
I Seruitus Mesopotamena	VIII	3247	2517	1467
Othoniel	XL	3253	2525	1459
II Seruitus	XVIII	3295	2565	1419
Aod	LXXX	3313	2583	1401
III Seruitus	XX	3393	2663	1321
Debbora	XL	3413	2683	1301
IV Seruitus	VII	3453	2723	1261
Gedeon	XL	3460	2730	1254
Abimelech	III	3500	2770	1214
Thola	XXIII	3503	2773	1211
Iair	XXII	3526	2796	1188
V Seruitus	0	0	0	0
Iephthe	VI	3548	2818	1166
Abesan	VII	3554	2824	1160
Elon	X	3561	2831	1153
Abdon	VIII	3571	2841	1143
VI Seruitus	0	0	0	0
Samson	XX	3579	2849	1135
Eli	XX	3599	2869	1115
Samuel & Saül	XL	3619	2889	1095
Dauid	XL	3659	2929	1055
Salomon	IV	3699	2969	1015

Colliguntur ab anno primo Mosis, & Exodo ad IV Salomonis inclusiuè anni 520.

Habes in hoc Diagrammate probabilem ex opinione nostra interualli partitionem. In qua Iosue, & Senioribus annos assignamus quatuor & viginti. Incertum est autem quot secundum Mosis obitum Iosue vixerit; déque eo coniecturæ sunt, opinionésque variæ. Nos quia post Iosue Seniores aliquandiu superstites fuisse cum Scriptura credimus, quorum tempore Israëlitæ in officio sese continuerunt; B Iosue vlt. com. 31. antequam ad Gentilium ritus delapsi in seruitutem traderentur: ideo XXIV illos annos ita distribuimus, vt Iosue XIV, reliquos Senioribus aspergeremus. Nam & R. Moses Maimonides totidem annis ab obitu Mosis præfuisse censet Iosue: & Senioribus decem sufficiunt, vt longo post Iosue tempore vixisse dicantur. Quanquam Hebraicè est מאריכו, quod est simpliciter producere, ac propagare vitam. Quod si quis plures arrogandos esse Iosue pertendat, tantumdem de Seniorum spatio demat necesse est: ita vt XXIV annorum ὁμάδα integram C relinquat. Samuëli deinde ac Saüli coniunctim XL annos imputamus ex cap. XIII Actorum. Qui locus alium præterea nodum propemodum insolubilem continet, de quo tempus est vt agamus. Ibi Paulus Antiochiæ Pisidiæ in Synagoga ad Iudæos verba faciens, ac tempora dinumerans ita loquitur, com. 18. καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναάν, κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις, καὶ πεντήκοντα ἔδωκε κριτὰς, ἕως Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου. Κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν D αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κὶς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ἔτη τεσσαράκοντα. Latinus Interpres. *Et per quadraginta annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto. Et destruens gentes septem in terra Chanaan sorte distribuit eis terram eorum: quasi post quadringentos, & quinquaginta annos: & post hæc dedit Iudices, vsque ad Samuël Prophetam. Et exinde postulauerunt regem: & dedit illis Saül filium Cis virum de tribu Beniamin annis quadraginta.* Græca nonnihil discrepant. In Latino verba ista, *quasi post quadringentos, & quinquaginta annos*, cum superioribus copulantur; vti terminus annorum istorum sit κληρουχία. Græcè autem cum sequentibus nectuntur; adeo vt à terræ diuisione ad Samuëlem, anni numerentur CCCCL. Atqui non plures in Diagrammate nostro sunt anni ab Exodo & initio Mosis ad vltimum Heli, quàm CCCCXXXVI. Deductis inde XLVI, reliqui sunt ab anno septimo occupatæ Chananææ CCCXCVI: ex aliorum verò, qui interregna confundunt, opinione multò pauciores. Ob id

Explicatur Pauli locus difficilis.

A nonnulli mendosum illum esse locum causati sunt, non Hæretici solùm; sed & Catholici quidam, qui pro quadringentis, trecentos rescribunt. Alij ex Latina interpretatione castiganda Græca pronunciant. Quod & fortasse verius est. Nam & exemplaria quædam Græca eandem, quam Latinus habet Interpres, interpunctionem agnoscunt, si quid Bezæ credimus. Atque hoc modo CCCCL anni ad κληρωχίαν aliunde computandi sunt; nimirum ab ortu Isaaci, in quo promissio de semine Abraamo firmata. Sanè si annos omnes Iudicum, qui in sacris libris nominatim percenseri videntur, distinctos, ac singillatim expansos in vnam summam colligas, nec Interregna vlla confundas, fiunt à Moyse, prætermissis annis Iosue, ad vltimum Eli, anni CCCCXC. de quibus deductis annis XL Mosis, supererunt ab ingressu Palæstinæ ad Samuëlem, anni CCCCL, quos D. Paulus XL prioribus, quibus in deserto Iudæorum mores perpessus est Dominus, consequenter adtexuit. Quod si verum arbitremur, enimuero alia epocha quærenda nobis erit, à qua CCCCLXXX anni lib. Reg. III numerentur. Atqui nulla est opportunior, cui nomen illud egressionis ex Ægypto tribuatur, quàm ille annus ip-

B se, quo peregrinari desierunt. Proinde si sana est Græca lectio, nihil in præsentia melius occurrit, quàm vt annos illos ὡς πεντήκοντα ab anno migrationis putemus, à quo ad primum Samuëlis anni sunt CCCCXXXVII. Cùm autem perplexus, & scrupulosus esset annorum illorum epilogismus, Paulus apposita dubitandi particula non quadringentos quinquaginta simpliciter; sed quasi quadringentos quinquaginta dixit. Sensus igitur hic erit, cùm ab Exodo ad Samuëlem anni sint circiter CCCCL, Iudices à Deo ad annum vsque quadringentesimum, ac fere quinquagesimum esse datos: non vt totos illos quinquaginta, & quadringentos tenuerint, sed vt maiorem ipsorum partem, adeóque ad finem vsque Iudices impleuerint. Quæ loquendi ratio similibus ex aliis Scripturæ locis illustrari confirmarique posset, si id necesse foret. Ac quicquid in illo loco difficultatis est, minùs opinioni nostræ, quàm communi illi, quæ seruitutum omnium interualla confundit, negotij facessit. De Samuële, & Saüle, quot videlicet singulis annis competant, è Scripturis expiscari non possumus. Quare tota res opinionibus & coniecturis innititur; quarum nos compendium hoc loco facere decreuimus.

C Postremò restat illud, quod Iud. XI, 26 Iephthe Ammonitis dixisse legitur; per trecentos annos ad ætatem vsque suam, Israëlitas in Hesebon, & Aroer habitasse. Quas quidem prouincias vltimo anno Mosis occuparunt. Atqui ille ipse numerus Chronologiæ nostræ non malè congruit. Siquidem ab anno primo Mosis ad vltimum Iairi, anni sunt CCCLXV. Detractis XL Mosis, reliqui sunt CCCXXV. De quibus trecentos, vt assolet, excurrentibus neglectis, Iephthe memorauit. De trecentis annis à Iephthe memoratis.

Concludatur hæc de annis Iudicum, ac toto illo interuallo disputatio. Templum igitur à Salomone fabricari cœptum anno Per. Iul. 3702, mundi 2972, cyclo Solis VI, litera Dom. G, cyclo Lunæ XIX. Annus hic erat Iudaicus hodiernus 2750: cuius Tisri iniit anno Per. Iul. 3701, Sept. XVI. Huius character 7,1,208. Addito charactere VI mensium, septimus mensis incidit in feriam 2, 5, 646, Martij XII. Sed embolimæus hic annus fuit. Ideo Nisan feria 3, 18, 359, Aprilis XI. Æquinoctium medium, ex Parisinis tabulis, Martij XXXI, hora 14, 21′ à media nocte, Hierosolymis. verum autem Aprilis I, hora 1, 4′ circiter. Secundus mensis, Summa disputationis.

D quem Ijar hodie vocant, Salomonis æuo Ziu, iniit Maij XI; cuius character 6, 7, 72. Hoc mense Templi fundamenta iacta sunt, Lunari, inquam, vt credibile est, mense, non altero commentitij illius anni, quem dierum vocat Scaliger: quem & certis Periodis includit, quas Cheladim appellat. De quibus & Scaligerianis hoc in genere fabulis vide quæ lib. III dicta sunt. Idem annus à Diluuio fuit 1316; ab ortu Abraami, 1024, ab inita Assyriorum Monarchia, 1164; ab migratis Ægypti finibus, 520; ab excidio Troiano, 173. Porro in lib. II Paralip. cap. III, 2 in Hebræo dies secundi mensis, quo ædificari cœptum est, designari videtur, nimirum secunda. Ibi enim repetita vox שני legitur ויחל לבנות בחדש השני בשני. *Et cœpit ædificare in secundo mense, in secundo.* Quæ postrema Latinus Interpres omisit. Sed & qui sacros libros ex Hebræo interpretati sunt, repetitam illam vocem eodem, quo & præcedentem retulerunt; vt Munsterus; qui vertit; *in secundo, inquam.* Dauid Kimhius aut feriam secundam hebdomadis, aut eundem secundum mensem intelligi putat. quod posterius etiam R. Selomoh placuit.

Dies quo Templum ædificari cœptum.

Ponamus die mensis secunda inchoatum esse templum: si ad annum Ægyptiacum accommodare velis, contigit istud Paophi x. Etenim Neomenia Thoth incurrit in April. VI; Paophi verò Maij III. In anno verò Persico Templi primordia cadunt in XVI Di mensis, in anno CXXV secundæ Periodi magnæ canicularis, quæ cœpit anno Periodi Iulianæ 3577. Neomenia Phrurdin anno 3702 iniit Iulij vltimo. Proinde Neomenia Di incidit in Aprilis XXVII. Absolutum est Templum anno Salomonis XI, mense octauo, qui vocatur Bul, III Reg. cap. VI, 37, & 38. Hic est annus Periodi Iulianæ 3709, mundi 2979. Hæc de Templi epocha sanè probabilia sunt. Scaliger porrò, qui in priori huius Operis editione anno Periodi Iulianæ 3697 iacta Templi fundamenta scripserat, in posteriori annum 3696 constituit. In Isag. denique Canonibus desultorio more ad priorem rediit.

A

De Arbacis, ac Medorum primordiis, déque Regum successione.

B

CAPVT XXXIV.

EPOCHAM hanc omisit Scaliger: cùm non minùs illustris sit, quàm Persarum, & cœlesti quoque charactere nitatur. Medorum successio è Diodoro atque Ctesia repetenda nobis est, à quo multùm discrepat Herodotus. Hic enim libro I refert Assyrios annis DXX Asiæ dominatos esse. Secundum quod tempus primi ab illis desciuere Medi; Medorum exemplum imitatos esse posteà cæteros. Cúmque diu Medi iuris sui, & αὐτόνομοι fuissent, primum Deiocem communi consensu regem esse factum, cùm omnium habitus esset longè iustissimus. Ab eo Ecbatana condita. Deinceps Medorum Regum trium propagata successio. Ita quatuor omnino reges, annos CL numerat Herodotus, hoc modo:

Medi Reges ex Herodoto.	
Deioces	LIII
Phraortes	XXII
Cyaxares	XL
Astyages	XXXV
Colliguntur anni	CL.

At Ctesias ex Archiuis Persarum certiora quædam, vt apparet, de Medorum originibus perscripsit: quem Diodorus, Eusebius, & alij ferè secuti sunt. Nam veteres illos Assyrios in Sardanapalo desiisse funditus, constans est & horum & reliquorum opinio. quamuis ex Herodoto colligitur, etiam post Medorum defectionem diu perseueraſſe. Cyaxarem enim refert Ninum vrbem, quæ caput erat Assyrij regni, multis pòst annis expugnasse, omniáque præter Babylonem in suam potestatem redegisse. Cyaxaris tempus, adeóque Medorum, cœlèsti obseruatione stabilitur; nimirum eclipsis illius, quæ Lydorum, ac Medorum pugnam diremit, anno Periodi Iulianæ 4107; de qua posteà. Interim nos Ctesiam, ac Diodorum authores imitati, Medis annos CCCXVII per nouem principes euolutos attribuimus: tametsi ab hac summa discedit Iustinus, & Eusebius. Nam ille CCCL annos Medis assignat; hic autem CCLIX, reges octo. Vtrumque laterculum, Eusebij & Diodori describemus.

C

MEDORVM REGVM SVCCESSIO.

	E Ctesia & Diodoro.		Anni Per. Iul.
I	Arbaces	28	3838
II	Mandauces	50	3866
III	Sosarmus	30	3916
IV	Artycas	50	3946
V	Arbianes, qui & Cardiceas	22	3996
VI	Arsæes, qui & Deioces	40	4018
VII	Artynes, qui & Phraortes	22	4058
VIII	Artibaras, qui & Cyaxares	40	4080
IX	Apandas, qui & Astyages		4120
Colliguntur, additis ex Herodoto Astyagis XXXV anni CCCXVII.			

	Ex Eusebij Chronico.	
I	Arbaces	XXVIII
II	Sosarmus	XXX
III	Medidus	XL
IV	Cardiceas	XIII
V	Deioces	LIV
VI	Phraortes	XXIV
VII	Cyaxares	XXXII
VIII	Astyages	XXXVIII
Colliguntur anni		CCLIX.

D

E Græcis excerptis Gregorij Monachi.	
Arbaces	XXVIII
Mandauces	XX
Sosarmus	XXX
Artycas	XXX
Deioces	XXXVI
Aphradates	LI
Cyaxares	XXXII
Astyages	
Colliguntur additis Astyagis XXXVI, anni CCLIX.	

Astyagis

A Astyagis annos Diodorus, nescio qua de causa, præteriit. Sed ex Herodoto supplendi sunt; qui xxxv eidem attribuit; cui potiùs assentimur, quàm Eusebio, qui xxxviii: aut Scaligero, qui xl annos imputat. Animaduertendus est hoc in loco Diodori lapsus; qui Herodoti sententiam minùs fideliter retulit, lib. II. Scribit enim Herodotum dicere, Medos, postquam ab Assyriis defecerant, sine regibus vsque ad Cyaxarem vixisse. Nimirum pro Deioce Cyaxarem posuit. Tum addit, ex eodem Herodoto, Cyaxaris initium conuenire in annum II Olymp. xvii. Hoc verò apud Herodotum legere non memini. Et certissimum est longè post hanc Olympiadem Cyaxarem imperasse. vti postea docebimus. Denique Medorum regum anni in Excerptis Græcis Georgij Monachi, quæ sub nomine Eusebij Scaliger obtrusit, aliter digeruntur, vt ex Tabella constat. & quamuis Astyages omissus sit, tamen cum postea in Cyro durasse dicatur Medorum regnum annis cclix, consequens est annos imputandos Astyagi xxxvi, qui numerus proximè abest ab Herodoteo. Supereſt vt Medorum initium certo anno con-
B signemus. Quod ex iis facillimum est, quæ cum hoc capite, tum suprà in Assyriorum epocha disputauimus. Ac primum Cyri, & Persarum primordium constituendum est. Deinde illud pro certo tenendum, vltimum Medorum regem Astyagem fuisse; ita vt posteaquam Cyrus Persarum fundauit imperium, prius illud Medicum penitus desierit. Quamuis enim post Astyagem, Cyaxarem nescio quem è Xenophonteis fabulis, siue Darium inculcent aliqui; tamen, quod dixi, sine vlla dubitatione sentiendum est, in Astyage Medorum & Reges, & imperium planè desiisse. De fabuloso autem illo Dario, siue Cyaxare Medorum principe agetur postea. Iam Cyrus Persicũ regnum consensu omnium instituit anno I saltem exeunte Olymp. lv, Per. Iul. 4155. Quare si de 4154 annos solidos cccxvii deduxeris, relinquentur anni 3837. Ergo anno 3838 Periodi Iulianæ, Mundi 3108, Arbaces Medorum regni primordia iecit, centum annis ante primam Olympiadem. Quod ex epocha Cyri colligitur. ad quam solidæ Olympiades celebratæ sunt liv, qui sunt anni ccxvi. Addito anno primo sequentis Olympiadis; fiunt
C ccxvii. Durauit autem Medicum regnum annis cccxvii. Ergo ante primam Olympiadem annis centum cœpit Arbaces: post Diluuium annis 1452. Vide quæ de Assyriis suprà disseruimus.

Pag 118.

Pag. 37.

Pag. 41.

De rediuiuo Assyriorum regno. déque Niniues instauratione, ac Ionæ tempore.

Caput XXXV.

Post illud tempus, quo Medos ortum habuisse, & vltimum Assyriorum regem Sardanapalum extinctum esse constat, noui quidam in Scriptura celebrantur Assyriorum reges, iidémque potentissimi, qui & Niniuen, siue Ninũ vrbem obtinuerunt, & à Babyloniorũ rege Nabuchodonosoro postea deleti sunt. De iis magna est apud Chro-
D nologos quæstio; & plerique conturbandorum temporum occasionem illam habuerunt, vt Sardanapalum longiùs infra legitimam eius ætatem summouerent. Alij, cùm apud Diodorum legissent, Arbacen rerum potitum Belesin, à quo erat adiutus, Babyloniæ præposuisse, hunc ipsum Phul Belochum esse crediderunt, qui lib. iv Reg. cap. xv, 19 memoratur. Verùm cùm Arbaces centum, vti dictum est, annis ante Olymp. primam inierit. Phul autem istius mentio fiat post annum duntaxat Azariæ xxxix, qui est annus Per. Iul. 3943 circiter: apparet longo post Assyrios illos veteres tempore secundum hoc Assyriorum emersisse regnum; neque illud esse probabile, quod quibusdam placet; Phulem, quem Viterbiensis impostor Belochum cognominat, Sardanapali fuisse præfectum; & cum Arbace ac Belesi Assyriorum imperium esse partitum. Hanc enim coniecturam temporum ratio ipsa refellit.

Ego primum illud Assyriorum regnum in Sardanapalo funditus corruisse sentio, & ad Medos, Arbacémque rerum peruenisse summam. Sed aliquanto post interuallo, exolescentibus paulatim Medis, & propter ignauiam ac mollitiem

eorum inclinante fortuna, nonnullos defeciſſe; primum quidem Aſſyrios; poſtea Babylonios. Quod enim Medi non idem ſemper imperij decus, eundemq; curſum ab Arbace ad Deiocē perduxerint, haud leuis ex eo coniectura capitur, quod Herodotus Medos perdiu ἀυτονόμους fuiſſe ſcribat. quod ego ſic interpretor, vt Arbacis ſucceſſores regni titulum ſine poteſtate retinuiſſe velit: quomodo & Euſebius interprete Hieron. ad annum MCCVII explicandus. *Arbaces*, inquit, *Medus Aſſyriorum imperio deſtructo, regnum in Medos tranſtulit: & interim ſine Principibus res agebatur, vſque ad Deiocem regem Medorum* Hæc enim ex Herodoto deſcripſit. quæ ſi aliter, ac diximus, intelligantur, mira eſt Euſebij oſcitantia; qui cùm nullos poſt Arbacem Medis fuiſſe principes exiſtimaret, regum nihilominus octo ſucceſſionem & imperij propagationem ſingillatim expoſuit. Redeo ad Aſſyrios; qui excuſſo Medorum iugo ſenſim conualuerunt, ac ſecundum iiſdem in ſedibus excitarunt imperium, vbi prius extiterat: inſtaurata, vti credibile eſt, ſiue ab ipſis, ſiue à Medis Niniue. Neque enim ad illorum opinionem accedimus, qui Niniuen aduerſus hiſtoricam fidem ab Arbace ſolo æquatam negant. cùm tametſi verum eſſet, quod illi falſò ſibi perſuadent, Aſſyriorum ſecundum regnum ſtatim poſt Sardanapali necem effloruiſſe; conſentaneum ſit ex recentibus, & fumantibus adhuc ruinis vrbem illam ampliſſimam inſtauratam fuiſſe. Quod vel inde colligitur, quoniam Ionas Propheta, qui Ieroboamo regi Iſraëlis victoriam de Syris prædixit ſub annum Per. Iul. 3890; qui eſt poſt Arbacis initia annus LII: Niniuitis prædicauit. Etſi annus prædicationis illius minimè conſtat. Ac fieri poteſt, vt longè ante Ieroboam Iſraëlis regem Ionas victoriam ac reſtituendos Iſraëlitis terminos prædixerit: adeoque viuo adhuc Sardanapalo, vel etiam antè, Ioſaphat regnante, Niniuen peruenerit. 2. Reg. 14. 25.

Aſſyrij imperium recuperant.

Quis porro imperij huius inſtaurator, ac primus conditor fuerit, ignotum nobis eſt; quandoquidem nullus exterorum Scriptorum ſecundi huius Aſſyriorum regni meminit. niſi quòd Herodotus ſub Phraorte, & Cyaxare adhuc Niniue regnatum ab Aſſyriis prodiderit; quod perperam ad antiquum illud Aſſyriorum regnum pertinere credidit. Erant enim recentiores iſti reges, quorum aliquot in Hiſtoria Regum, lib. IV memorantur. Verùm vtrum ante hos alii regnauerint, & quoto anno iidem illi cœperint, Scriptura non exprimit. Quare incerta ſunt regni huius poſterioris initia; vt & finis ipſe, de quo poſtea. Primus itaque lib. IV Reg. cap. XV, 19 nominatur Aſſyriorum rex Phul, qui Ozia regnante, vt opem Manahemo ferret, in Iſraelitarum regnum cum copiis venit. Secundus eſt Teglath Phalaſar, qui ſub Ioathan Oziæ F. Iſraëlitarum ingentem numerum in Aſſyrios tranſtulit, eod. cap. ver. 29. Tertius eſt Salmanaſar: qui Ezechia regnante vixit, cap. XVII, 3. Huic ſucceſſit Sennacherib eius filius, vt Tobiæ cap. I, 18 legitur: qui Ezechiæ tempore regnauit, cap. XVIII, 13. Quintus Aſſarhaddon Sennacheribi F. ſub Ezechia cap. XIX, 37. Anni verò, quot ſinguli regnauerint; incerti ſunt. Quocirca nihil aliud coniecturæ noſtræ ſupereſt, niſi paulo ante primam Olympiadem illos iniiſſe; & ad annos præter propter LXX floruiſſe, nimirum vſque ad Ezechiam, & vltra decimum quintum eius annum. Ac videntur poſtmodum à Medis ſuperati. de qua re cùm de Babyloniis & Nabuchodonoſoro ſermo erit, accuratiùs diſputabitur.

A B C D

De Macedonici regni primordiis.

CAPVT XXXVI.

HERACLIDARVM è genere primus imperij Macedonici conditor Caranus fuit; ſextus decimus ab Hercule, vt Velleius Paterculus ſcribit. vndecimus verò, ſi Dexippo credimus; cuius longum de Macedonum regibus catalogum habes in Excerptis Euſebianis pag. 47. Fuit hic Phidonis Heraclidæ, Argiuorum regis frater. qui nouarum ſedium cupiditate, contracta manu, in Macedoniam venit; ibíque nouo regno initium dedit. quod principiò modicum, poſtea in immenſum excreuit. Huius ini-

A tium ſtatuitur ab Euſebio anno ante I Olympiadem octauo & triceſimo. qui eſt annus Abraami 1203; Per. Iul. 3900. A Carano triceſimus nonus Perſes numeratur. Alexander verò Magnus, viceſimus quartus. At Velleius Alexandrum decimum-ſeptimum: Iuſtinus duodecimum computant. Liuius porro viceſimum Perſen facit. Finis illius regni cœleſti charactere Lunaris defectionis inſignis eſt: quando Perſes à Paulo Æmilio ſuperatus eſt, & Macedonia à Romanis ocupata. Fuit hic annus ab V. C. DLXXXVI, Periodi Iulianæ 4546. Quocirca Macedonum regnum obtinuit annis DCXLVI. Regum catalogum in calce Operis exhibebo.

De initio Olympiadum, & primo anno Iphiti. Scaligeri doctrina tam in V *lib. de Emend. pag. 358, quàm in Animaduer. Euſeb. & iſag. Canon.*

CAPVT XXXVII.

B LONGE ante Iphiti tempus Olympici agones inſtituti fuerunt. Primus eorum conditor Pelops fuit. tùm inſtaurator Hercules. tertio ab Iphito reſtituti, & perpetua lege conſtituti ſunt. Ab initio tamen, inquit Scaliger in Animad. pag. 65, & in Iſag. Can. pag. 283, non per quadriennia celebrabantur: ſed quoties aureus Numerus erat XVI, adeóque poſt ſingulos cyclos Lunares, cùm Nouilunium incidebat in IX Iulij. Atque hoc demonſtratiuum eſſe idem ille pronunciat. I.

Poſtea collapſos agones Iphitos inſtaurauit: iique deinceps ſtatis annorum quatuor interuallis propagati ſunt. Vtebantur autem initio Græci veteres anno illo, qui CCCLIV diebus conſtabat. ſed ita vt exactis bienniis, alternis XXII, & XXIII dies intercalarent, & pro ſecunda menſis nonam, aut octauam dicerent. quemadmodum in cauis tertiam pro ſecunda. Hinc Herodotus putauit annos omnes CCCLX diebus conſtare, & ſingulis bienniis exactis menſem πεντηκονθήμερον intercalari. In quo pueriliter peccauit. Animaduertendum verò eas nationes, quæ Pentaëterica ſacra celebrabant, anno vſas eſſe, qui CCCLX diebus euoluebatur; ita vt poſt IV annos menſis vnus dierum XXI inſereretur; vt Solinus indicat. Quæ verò Trietericis ſacris vtebantur, earum annus dierum fuit CCCLIV, & alternis bienniis XXII, & XXIII dies inculcati ſunt. Quæ Pentaeterica certamina peragebant, annum habuerunt dierum CCCLX, & poſt annos IV, dies XXI intercalarunt. Cùm igitur XXII dies intercalarentur, tempus illud cultu aliquo Trieterico ſignabant. cùm autem XXIII inſererent, hoc item tempus celebriore ſolenni notabant: Elidenſes Olympiade, Athenienſes maioribus Quinquatribus. De Elidenſibus tamen incertum eſt, vtrum hac forma vſi ſint, & quando vti deſiuerint. Nam poſtea XXX dierum menſes vſurparunt: & quinto quoque anno ineunte, primus menſis incipiebat à Nouilunio. II.

Græci primam putant Olympiadem, quam anno Per. Iul. 3938 Iphitus inſtauIII rauit Iulij XXIII, Ab XVI, feria III: cuius Neomeniæ character 3, 3, 905, Iulij IX, anno Iudaico 2985. Inde obtinuit, vt Neomenia primi menſis Elidenſium, qui erat Macedonibus Hyperbereteus, nunquam promoueretur citra IX Iulij, obicem D & terminum ei ſtatuendo VIII Iulij, quem propterea vocabant πρόπας θεσίναι.

Hoc tempus luſtrum à Latinis vocatur. Sed deſito luſtro Olympiadico, Iulia- IV. num luſtrum Olympiadem appellarunt. quod aliquot exemplis ex Auſonio, & Socrate petitis adſtruitur; quæ nos tum cùm refellentur, exſcribemus.

A

De veterum Olympiadum temporibus ante Iphitum, ex Pausania, & Eusebio. quibus Scaligeriana somnia discutiuntur.

CAPVT XXXVIII.

pag. 154. AVTHOR est Pausanias in Eliacis primos omnium ludos Olympicos ab Hercule conditos fuisse, non illo tamen Hercule, qui Iouis, & Alcmenæ filius Poëtarum celebratur carminibus: sed ab antiquiore nominis eiusdem altero, qui vnus ex Idæis Dactylis fuit, quibus Rhea Iouem alendum commisit. Verba Pausaniæ. Ἡρακλεῖ δὲν τοῦτο ἐστι τῷ Ἰδαίῳ δόξα τόν τε ἀγῶνα ἀφθῆναι πρώτῳ, καὶ Ὀλύμπια ὄνομα θέσθαι. ἀφ᾽ ἑπέμπτου δὲν ἔτους αὐτὸν ἀγωνίσασθαι· ὅτι αὐτός τε, καὶ οἱ ἀδελφοί, πέντε ἦσαν ἀριθμόν. *De Hercule igitur Id eo fert opinio, primum hunc certaminis authorem fuisse, & Olympiorum* B *nomen indidisse. Quæ quidem quinto quoque anno celebrari iussit, quod eundem cum fratribus unmerum expleret.* Subiicit in eo certamine Saturnum cum Ioue congressum: tum Apollinem cum Mercurio. Postea Clymenus Cardis F. annis post Deucalionis Diluuium quinquaginta, ludos instaurauit. Hinc Endymion Aëthlij F. Exinde generationis vnius interiecto spatio, Pelops omnium celeberrimos peregit in honorem Iouis. Post hunc Amythaon. Inde Pelias & Neleus. Tum Augeas. Item Hercules posterior expugnata Elide; quando & Iolaum coronauit. Secundum hunc Oxylus: à quo deinceps intermissos Iphitus renouauit. Hæc ferè Pausanias. Eusebius in Chronico bis præsertim ante Iphitum Olympia celebrata refert. Primùm anno DCXCV, Acrisij anno XXII. *Pelops*, inquit, *Peloponnesius regnauit: Olympiis quoque præfuit.* Secundò ad annum DCCCX in Edit. Pontaci. *Hercules agonem Olympicum constituit: à quo vsque ad primam Olympiadem supputantur anni* CCCCXXX. Scaliger in Animad. ad annum DCCCX; & in Isagog. Can. loco citato, primum certamen à Pelope celebratum esse vult anno Eusebiano DCCI. vt erat in codice C Pauli Petauij Parisiensis Senatoris. Tempus porro fuisse XXIII Iulij: quod Nouilunium incideret in IX Iulij anno 3398. Posterius autem ludicrum ab Hercule peractum affirmat anno Eusebiano DCCCXV, annis V tardiùs, quàm Eusebius referat. Atqui pessimi exempli res est; pro ingenio ac libidine tua, quo ad opinionem tuam accommodes, authorum immutare sententias. De priore quidem illo Eusebij loco, non valde pugnem, quin annus DCCI esse debeat. quemadmodum extat in duplici codice membranaceo Eusebiani Chronici sanè vetustissimo, qui est penes P. Sirmondum. Alter verò locus quid meruit, vt à Scaligero sola ex opinione, sine veterum suffragio librorum, contra mentem Scriptoris interpolaretur?

Eusebianorum codicum varietas. Nam si librorum authoritas agitur, quamuis diuersi anni iisce Herculis agonibus consignentur, nullus tamen reperietur, qui ad DCCCXV adscribat. Scaligeriana editio annum præfert DCCCXI. Manuscripti duo Sirmondiani optimæ notæ, annum DCCCV. Pontacus in Notis magnam in eo loco varietatem se in libris deprehendisse testatur: & alios quidem ad annum Thesei XXVII adnotare. Est hic annus Abraami DCCCIX. alios verò ad XXIII eiusdem Thesei, qui est DCCCV. qui annus & in Sirmondianis cernitur. alios denique ad XXIV Thesei. Producatur vel D vnus qui annum DCCC exhibeat. Pontacus ipse in editione sua DCCCX expressit, eo fretus argumento, quod ab anno illo instaurati ab Hercule ludicri numeret Eusebius ad primam Olympiadem annos CCCCXXX; quot videlicet consurgunt, si de anno MCCXII, quo Iphiti primum adnotauit Eusebius, detraxeris DCCCX. sunt enim CCCCXXX absoluti, & interiecti. Quanquã potuit Eusebius in ista CCCCXXX annorum putatione alterutrum includere terminum, & annos non vertentes, sed inchoatum duntaxat numerare postremum; tamen vel DCCCX, vel DCCCXI certè debet esse, non, vt fingit Scaliger, DCCCXV. Cuius commenti, & castigationis causa ipsa ridicula magis, magisque temeraria est. Hæc enim ideo sic ordinauit, vt ad hypothesim suam Eusebiani numeri congruerent: nimirum vt agon vterq; in eum annum caderet, qui aureo numero XVI esset affectus, quique Nouilunium haberet in IX Iulij. Annus Eusebianus DCCI, quo agon à Pelope celebratus, cadit in annum Periodi Iulianæ 3398, cyclo Lunæ XVI. Adde cyclos Lunæ sex,

A hoc est annos CXIV, orietur annus Periodi Iulianæ 3512, in quem annus Eusebij DCCCXV incurrit, eodem numero aureo XVI. Hæc diuinationis occasio est, vt in annum illum DCCCXV, inuito Eusebio agones Herculeos compingeret; quo scilicet post XIX quemque annum celebrata quondam Olympia ludicra persuaderet. Eiusmodi sunt ἀπόδειξις ac demonstrationes Scaligeri; ij characteres annorum certissimi. De quibus ad annum DCCCX sic exclamat. *Sanè hæ non sunt epulæ plebeiorum ingeniorum, & eorum, qui hodie miseras chartas dispergunt fanaticis suis Chronographiis.* Quid, rogo, est in tota hac argumentatione non rationis inanissimum? Anno quolibet vertente XIX, cyclo XV, quondam Olympia celebrabantur. Vnde habes? Nempe quia Pelops anno Periodi Iulianæ 3398, eodem illo cyclo, ludos instituit. Quid tum? An de reliquis constat, sine quorum ad illos comparatione perit ariolo sua merces? Nihil minus. Nam sequentes ab Hercule celebrati sunt, anno Periodi Iulianæ 3507, cyclo XI, vt est in Eusebij Chronico. Quod enim in annum 3512 arcentur ij ludi, sola id Scaligeri diuinatione, non ratione vlla, vel antiquorum suffragatione peruincitur. Demonstratio certis, veris, ac confessis innititur. Hîc sola vaticinatio, & coniectura syllogismi caput ac robur continet: si mendosos videlicet Eusebij ψηφισμοὺς esse concedimus, & pro DCCCX anno, DCCCXV subrogari patimur. Quod nisi per nos licet, vti nullo iure condonari potest, vanissima est collectio. Sed reliqua porrò videamus. *Veteres*, inquit in Isag. Canon. libro III, *tradunt primum ludicrum Olympicum Iom dicatum fuisse, nimirum a Pelope: secundum ipsi Pelopi ab Hercule: tertium Herculi ab Iphito.* Si tam visitatum illud erat, vti cyclo XVI, quando in IX Iulij nouilunium incideret, agones instaurarentur, oportebat & ab Iphito eodem cyclo celebrari. Atqui prima Iphiti Olympias conuenit in cyclum V. Cur non Eusebiana illa duo loca recensuit, & in annos illos ludicra duo summouit, qui cyclo V præditi sunt, quo maiorem fucum faceret? Rursum dicam: Istiusmodi argumentationum, & coniecturarum quisquilias demonstrationes & temporum characteres appellare, nescio quàm prudentis iudicij sit. Denique non vanus modò coniector, sed sibi etiam, doctrinæque suæ contrarius est hac in parte Scaliger. Quæro enim qui veteres illi potuerint annum quemlibet C XIX, ac nouilunij in IX Iulij congruentis opportunitatem capere, sine cycli decemnouennalis scientia; quàm primùm omnium Metonem excogitasse Scaliger ipse non negat, annis post Olympiadem primam amplius trecentis. Quinetiam alterum necesse est, vt in VIII Iulij χέιτρον θερινὸν, & solstitium ciuile prisci illi posuerint. Quod nihilo magis Scaligero conceditur. Atque vt de lunari primum cyclo videamus! satis, opinor, in Scaligeriana doctrina contritum est, veteres Græcos nullo alio cyclo ad parianda Solis & Lunæ ratiocinia vsos esse, quàm Octaëteride. Hæc nos in primo & secundo libro abundè discussimus. Antiquissimus enim, vt agnoscit Scaliger, orbis hic annorum extitit, in quo Solem cum Luna congruere persuasum fuit. Quamobrem post annos VIII nouilunia ad eosdem reuerti dies existimabant. de XIX annis nulla, ne leuis quidem adhuc erat nata suspitio. Quomodo igitur Pelops, & Hercules cyclum illum XVI, & annorum XIX circulum obseruare potuerunt? Iam quod χέιτρον, & solstitium æstiuum in Iulij VIII hæsisse dicit, nouilunium verò primum Iulij IX, quantum habet absurditatis! Etenim χέιτρα illa veterum, & solstitia, octauas asserit partes esse signorum. Ideò Pelopis & Herculis æuo Solis in Cancrum ingressus, siue Neomenia Carcinonis; competere debuit Kalendis ipsis Iulij. Atqui id Iphiti sæculo demum accidit. Quippe anno quo prima Olympias iniit, Karkinonos Neomenia Kalendis Iulij commissa est; vt in hoc libro, & capite declarat. Ergo annis ante DXL, quando Pelops primum ludicrum edidit non Kalend. Iulij, sed eiusdem mensis quintæ circiter die congruebat. Vnde & octaua Carcinonos, siue χέιτρον, XI Iulij tribuendum est. Ecquis Scaligeriana ista legens risum contineat? Nam quod post Olympiadem primam deinceps χέιτρον hæsisse docet in IX Iulij, etsi est falsissimum, vtcunque tamen hac specie defenditur, quod prima Olympiacorum certaminum epocha, postquam semel occupata fuerat, perpetua lege & obseruatione sancita fuit. De Pelopis autem & Herculis sæculo quid fingi potest eiusmodi? aut qua ratione factum esse tuebitur, vti quingentis & amplius annis ante quam octaua Cancri pars ad Iulij VIII diem perueniret, in ea χέιτρον

Demonstrationum Scaligerianarum vanitas.

pag. 283.

Secum ipse pugnat.

De solstitij cardine eiusdem ἀναπτύξεως

D

& Solstitium sit à Pelope collocatum? Est enim, vti dixi, diei IX Iulij ad Solstitium A
designatio quingentis annis Pelopis ætate posterior. Ac nos ea sic disputamus, quasi reliqua, quibus doctrina ista fulcitur, vera sunt postulata Scaligeri; hoc est perinde ac si Iphiti sæculo Carcinonis Neomenia, siue Solstitium, & ingressus Solis in Cancrum in Kal. Iul. inciderit. Quod quidem in hyptohesi duntaxat Alphonsini anni, & æquabilis Tropici verisimile est, quæ vtrum per illud tempus congrueret nobis est incertum. Ex quo planum est, quod libro superiore pluribus agitatum est, quamuis cætera constent, nihilominus incertam fallacémque adhuc illam esse doctrinam, quam demonstratiuam appellare non est veritus.

De Anno Græcorum ad Olympiadas accommodato: déque mense, ac die ludicri Olympici, & eiusdem epocha. B

CAPVT XXXIX.

MVLTIPLEX initio capitis huius est errorum, ac fœcunda copia. Nam & pugnantia loquitur Scaliger, & quæ aliis in locis velut indubitata posuerat, contrariis opinionibus euertit.

Principiò quod de anno Græco in libro I tradiderat, déque Tetraëteridis dispositu, id hoc in loco labefactatur. Multum in eo quippe sudauerat, vt Græcorum menses omnes tricenis constitisse diebus ostenderet, & appendices dies ad annos singulos accessisse duos. Ita cùm in annis quatuor dies consurgerent 1447, & cum anno lunari ciuilis quadraret; deessent autem vtrique ad Solarem & Iulianam Tetraëteridem complendam dies XIV. (Est enim ista dierum 1461) expectata sequenti Tetraëteride, mensem vnum intercalatum fuisse. Ex hac Tetraëteridis, & Octaëteridis forma Periodus annorum sex & septuaginta contexitur, diebus constans 27759: in quibus Tetraëterides sunt XIX, Octaëterides VIII, totidémque menses intercalares ciuiles & tricenarij, ac præterea Tetraëteris superflua. Eiusmodi anni Tetraëteridos, ac Periodi descriptionem apud Græcos omnes obseruatam esse non solùm toto libro I ex instituto demonstrat; sed in reliquis, & vbique ferè eo velut principio, ac doctrinæ totius fundamento nititur. Itaque cap. de anno æquabili minore Græcorum pluribus argumentis & Scriptorum testimoniis Gazam oppugnat, & Macrobium, ac Solinum; quod lunarem Græcorum annum esse docuerant, contra & Herodoti, & Aristotelis, & antiquorum omnium consensum. Ipse autem menses illorum omnes tricenarios, annum dierum CCCLX fuisse pertendit, cum accessione bidui: & hanc ipsam Tetraëteridem ac Periodum Græciæ populis omnibus sine vllo discrimine tribuit: Athenienſibus, cap. de Periodo Attica: Elidensibus Olympiorum præsidibus, cap. de Per. Olymp. & sequentibus. Veluti de eadem Olympica Periodo loquens. *Eámque Periodum non solum Athenienses, sed & aliæ Græcæ nationes amplexæ sunt. Antiquissima verò omnium Tetraëteridum est Olympica. Ideo Periodus Olympica ante omnes; & primo loco ponenda: præsertim cùm reliquæ omnes ab hac deriuatæ sint.* Tum pag. 39 de Olympica Periodo. *Ita vt verissima hæc sit Periodus: ad quam cæteræ omnes Græcæ Periodi directæ sunt tanquam ad certam regulã*, &c. Sic Elidenses Hierophantas ait inter octauũ & nonum diem Iulij in sua illa Tetraëteride diem intercalasse. Sed cap. de Macedonica Periodo apertissimè Tetraëteridem ac Periodum illam vniuersis Græcis assignat. *Omnes*, inquit, *ciuitates Græciæ Periodum Olympicam ab initio amplexæ sunt, religionis causa*, &c. Ergo & Macedonas ipsos, & Bithynos, & Pythios, & Thebanos, & Syracusanos, & Lacedæmonios, & Samios singillatim eodem anni æ Periodi typo vsos esse confirmat. Quæ cùm ita constanter, ac præclarè disputasset, hoc demum in capite velut Circæo poculo repente mutatus nouam quandam, & contrariam anni rationem Græciæ populis affingit. Veteres ait Græcos, cùm scirent annum lunarem CCCLIV dierum numero constare, vt eum cum Sole conciliarent, bienniis quibusque confectis, alternis XXII, & XXIII dies intercalasse, & in cauis mensibus tertiam pro secunda numerasse, vt singulis men-

pag. 40. pag. 36. pag. 37. D

pag. 37. pag. 45.

Scaligeriana doctrinæ conflictus.

A sibus sua περιοχὴς esset. Ea re deceptum censet Herodotum existimasse Græcorum menses omnes triginta dies habuisse, cùm plerique XXIX tantùm auferrent. Et quamuis paulo post id aliquot duntaxat Græciæ populis tribuere videatur, cùm ita scribit: *Quod igitur annus aliquot Græcorum priscorum* CCCLIV *diebus constaret; & singulis biennijs exactis* XXII *dies intercalarentur*, &c. nihilominus δοξάζως atque vniuersè loquitur, & cùm *omnes Græciæ ciuitates ab initio Periodum Olympicam amplexas esse*, Lib. I scripserit, nullam omninò relinquit, cui noua ista Trieteridon forma competat. Est verò manifesta insuper pugna secum ac dissensio Scaligeri. Qui cùm sibi istud obiecisset; non videri alternis bienniis veteres Græcos XXII, vel XXIII dies intercalasse, quoniam Solinus XXI tantummodo insertos fuisse narrat, ex quo sequitur, annum Græcorum CCCLX dierum fuisse, & fine anni quarti XXI dies fulciendæ epochæ adiici: ita demum respondet: *id esse verum, & locum habere in iis nationibus, quæ Pentaëterica sacra instaurabant: non in iis quæ Trieterica tantùm habebant, in quibus necessariò annus erat dierum* CCCLIV, *& alternis* XXII, & XXIII *dies* pag. 359.
B *intercalabant. post quam intercalationem instaurabatur solenne Trietericum.* Habemus igitur ex iis Scaligeri verbis, nationes illas Græciæ duntaxat, quæ Trietericis sacris solis fungerentur, annum illum nouum adhibuisse dierum CCCLIV, & alternis biennis XXII ac XXIII dies intercalasse: reliquas verò, quæ Pentaëterica festa, post annos videlicet exactos IV, instaurabant, annum habuisse dierum CCCLX, & intercalarem mensem quarto quoque vertente anno dierum XXI addidisse. Atqui in proximè consequentibus verbis aliud docet: nimirum hos ipsos populos, quibus Pentaëterici erant agones, XXII dies & XXIII intercalasse. *Cum igitur*, inquit, XXII *intercalabantur, tempus illud aliquo insigni cultu signabant, quod vocabant Trietericon. Cùm autem* XXIII *dies intercalati essent, hoc item tempus celebriori solenni notabant vt Eliденses Olympiade, Phocenses Pythiade, Athenienses maiusculis Quinquatribus; item masculis Mysteriis. Habebant enim & minuscula μυστήρια.* Ergo Elidenses, Phocēses, Athenienses, & Pentaëtericos ludos agitabant, & menses alternis intercalabāt XXII &
C XXIII dierū. Proinde ex superiori doctrina annus illorum erat CCCLIV dierum: & tamen ex alio capite, quod Pentaëtericos illos agones haberēt, annus ipsis cōstabat diebus CCCLX, cum intercalario dierum XXI. Mox de Elidensibus dubitat, vtrum aliquando anni genus illud vsurpauerint, aut, si vsurpauerint interdum, quandonam eius vsum desiuerint. Hæc Pentaëtericorum certaminum exempla & nominatim Olympiadum, Pythiorum, ac Mysteriorum, argumento sunt non solùm ante Olympiadicos instauratos ab Iphito ludos, sed etiam post ipsorum primordia, idem anni schema ex diebus CCCLIV, & intercalaribus XXII alternis & XXIII, receptum & adscitum fuisse ex hac Scaligeri posteriore sententia. Imo verò & Herodoti adhuc æuo retentum inde concluditur, quod ei Scriptori annum illum fraudi fuisse defendat. Hoc ideò dixerim, ne quis ita Scaligerum excuset; vt posteriorem hanc anni speciem dierum CCCLIV priscis illis Græciæ temporibus ante institutas Olympiades contigisse censeat; alteram verò libro primo declaratam post instauratos ab Iphito ludos exortam. Sed ea tergiuersatio cum iis, quas proximè proposui, rationibus euertitur: tum eo sanè, quod in lib. I, & alibi passim annum Græcum vetustissimis sæculis, & ante cōditas Olympiadas ad eam formam
D descriptum asserat, quam primo libro tradit. Quod ad Herodotum, & Solinum attinet, duplex itidem à Scaligero commissus est error. Quorum prior de Herodoto in fine lib. I à nobis refutatus est. vbi illud ostendimus quo sensu scripserit Herodotus, Græcorum menses tricenarios omnes fuisse, & tamen alternis quibusque bienniis mensem vnum intercalatum. Quod ex Gemini authoritate longè aliter interpretati sumus, quàm Scaligeri vana & ridicula coniectura ferat; qua nihil absurdius excogitari potest. In Solino haud minus falsitatis tenetur, quem ait Græcos dixisse solitos intercalare non XXII alternis ac XXIII dies, sed tantùm XXI. De quo verbum quod sciam nullum apud eum Scriptorem legitur. Nam cap. II de anno Græcorum & Romanorum differens, de Græco ita loquitur, quem lunarem esse docuerat: *Græci ergo singulis annis* XI *dies, & quadrantem detrahebant, cōq; octies multiplicatos in annum nouum reseruabant, vt contractus nonagenarius numerus in tres mēses per tricenos dies scinderetur.* Falsò itaq; Solino tribuit; mēsem illum intercalarē dierū vnius, & viginti, quod ne fando quidem est auditū vnquam.

Herodotus & Solinus à Scaligeri calumnia vindicantur.

Annus Olympiadis primæ, siue instauratæ ab Iphito Panegyris Olympicæ rectè A
à Scaligero ponitur Iulianæ Periodi 3938. quod posteà confirmabitur. Sed idem in mensis ac dierum cardine designando, somniis suis, ac diuinationibus indulget. Scaligerianæ quippe doctrinæ arx & caput illud est: Veteres solstitium ciuile in VIII die Iulij pertinacissimè retinuisse. Neque enim τροπαὶ apud Græcos scriptores, Aristotelem, Theophrastum, & cæteros, solstitia vera, & ἀκριβῆ significare, siue ingressus Solis in puncta dodecatemorij Cancri, vel Capricorni; sed octauum ab illo diem: quod & alibi passim, & libro III Isagog. Canon. pag. 285, cap. VII docet. Quoniam igitur Iphiti sæculo Carcinonis Neomenia circa Kalendas Iulias incidebat, ideo octauus ab illis dies solstitio ciuili dicatus est: idque consequentibus annis obtinuit: tametsi ob παρήλιον solarem longius ab illo die Carcinonis Neomenia retrocessisset. Ex eo factum putat, vt tam lunaris, quàm ciuilis & æquabilis anni primus mensis nunquam citra IX Iulij cœperit: sed citima vtrobique Neomenia in IX Iulij post πέμπτον ἑεινὸν, remotissima VII Augusti contigerit. Hinc Olympiade prima ineunte, Neomenia tam lunaris, quàm ciuilis mensis incurrit in IX Iulij. Ludicrum ergo celebratum est Plenilunio, hoc est XXIII B
Iulij. Hæc Scaligeri vaticinatio in lib. I ad viguem excussa, ac planè refutata est, vnà cum anni Græci commentitia structura. Nam quod solstitium ciuile in octaua signorum parte positum per illud tempus existimat: nec vsquequaque verum est; & vt gratis concedatur, absurdum est eundem diem perpetuò retentum à posteris; præsertim post Metonem, & Calippum, qui solstitium alio die deprehenderunt. Præterea nondum illud conuenit, an ingressus Solis in Cancrũ Iphiti æuo circa Kalend. Iul. acciderit. Quocirca si quis inficietur Carcinonis Neomeniam ex Alphonsino calculo depromptam sæculo illi congruere, Scaligerianam pompam omnem discutiet. Alterum deinde nihilo certius est, vtrum lunaris anni primus mensis nunquam citra cardinem æstiui solstitij cœperit; an potiùs ad plenilunium maximè respexerint antiqui: vt quod solstitio vicinius esset, id primi mensis haberetur, siue præcederet epocham, siue sequeretur. quemadmodum Iudæi veteres primum mensem, vel Nisan instituebant. Imo posterius hoc altero probabilius esse demonstrauimus lib. I; vbi de mensibus Atticis, annique Græci cardine disputatum est. Adde Iphiti temporibus nondum exordium anni in æsti- C
uo solstitio constitutum, vt vel ipse Scaliger opinatur; sed in bruma, in quod tempus embolimi menses coniecti sunt. Qua ratione factum est, vt Hecatombæonis Neomenia saltem in iis annis, qui proximè intercalares antecedunt, solstitium sæpius anteuerterit. Hæc omnia cuiusmodi apud antiquos fuerint, nemini pro certo compertum esse potest: & tamen sic quasi apud omnes rata, & in confesso posita sint, tanquam principia methodi suæ, ἃ δὲ συνέχοντα τεχνικῆς ἐφόδου, adhibentur à Scaligero. Atqui magnam falsissimæ illius doctrinæ partem plerisque non sectatorum modò suorum, sed & aliorum penitus persuasit: qui quidem & de anno Græco idem quod ille sentiunt, & Olympicorum certaminum epochas iisdem diebus affigunt. Quos omnes, si hæc nostra patienter legerint, non dubito quin erroris pœniteat, & authoris sui vanitate damnata, certiorem antiquorum temporum scientiam aliunde conquirant.

Epocha Olympiadum in 8 Iulij falsa.

Quamobrem quod ad primum Iphiti ludicrum attinet; esto, illud circa Iulij XXIII celebratum sit; quoniam nouilunium primi mensis IX mensis eiusdem D
iniit. De reliquis tamen Olympiadibus falsa est opinio Scaligeri tam longè ab æstiui epocha solstitij ludos istos, & primi mensis Neomeniam impunè remouentis, ac præsertim in Augustum relegantis. Quod ego secus institutum arbitror. Vnde Periodi Olympicæ, & Atticæ Diagramma, cuius ad typum Olympicas celebritates & Atticas exigit lib. I, friuolum & otiosum est. Frustrà in eo secundæ Olympiadis mensis iniisse fingitur XXIV Iulij. Quî potiùs, quàm XXIV Iunij? Est enim nouilunium hoc solstitio propinquius? Idem & de IV, VI, VIII, & IX iudicium est; &, vt vniuersè dicam, de omnibus illis mensibus primis, qui longius ab solstitio distant.

A

Expenditur de lustro Olympico coniectatio Scaligeri. Demonstratur nunquam Iulianum quadriennium pro Olympiade sumptum. Ausonius explicatur. Socratis itidem loca varia.

CAPVT XL.

LVSTRVM propriè Romanorum est, & quinque annos complectitur. Nonnunquam tamen quadriennium Olympicum quinquennalis lustri appellatione censetur; vt ab Ouidio versibus iis, quos laudat Scaliger.

In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est.
Iam tempus lustri transit in alterius.

Et alibi.

B

Póstque meos ortus Pisæa vinctus oliua
Abstulerat decies præmia victor eques.

vbi quinquaginta annos circumscribi putat. Sed quod idem subiicit: post desitum ludicrum Olympicum, lustrum Iulianum in Olympiadis successisse vocabulum: hoc verò sine authoritate, sine iudicio commentus est. Quis fando illud vnquam audiit? quis alicubi legit; centesimam verbi gratia, vel ducentesimam Olympiadem pro centesimo, vel ducentesimo lustro, siue quadriennio Iuliano sumi? Quis ita locutus est? Aliud enim est cum Olympiade, lustri Romani; aut cum lustro Romano, Olympiadis nomen aliquando communicari. Olympiades verò cùm numerantur, de Iulianis lustris, & quadrienniis accipi debere; hoc verò ridiculum, & à Scaligero confictum est. At enim nonnulla profert testimonia, quibus hoc persuadeat. Non aliunde lector eruditus hominis istius ἀχειοσίαν plenius agnoscet, quàm ex iis exemplis, quibus ad commenti noui probationem abutitur. Primus locus ex Ausonio sumitur; qui ita cecinit Epigram. III de Fastis suis.

C

Mille annos, centúmque & bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonij nomen adusque leges.
Fors erit, vt lustrum cum se cumulauerit istis,
Confectam Proculus signet Olympiadem.

Ausonij Consulatus incidit in annum Christi CCCLXXIX *Indict.* VII, *auctore Marcellino Comite. Erat annus cycli Solis* XXIV, *& proinde quartus lustri Iuliani; quod quidem lustrum incipit semper ab anno bisextili. Nam & annus primus Iulianus habuit literas Dominicales* C B. *Præterea in magno Paschali, Consules à Bruto primo Coss. ad seculum Iustiniani per quadriennia digesti sunt; quorum quadrienniorum primus semper est bisextilis. Quod lustrum vocet Olympiadem Ausonius, hoc verò nouum non est: sed potiùs quod lustrum Iulianum illi dicitur Olympias: cùm quadriennij vltimus annus, in quem incidit Consulatus Ausonij, sit quartus lustri Iuliani.* Hæc Scaliger; in quibus planè μαντεύεται. Nam quo argumento persuadet sibi, Ausonium lustrum appellare quadriennium? Quid necesse est? Ausonius
Licet enim propriè hæc vsurpare vocabula, vt quinquennale tempus significet. declaratur.
Cur, inquam, lustrum Iulianum in iis versibus intelligit potiùs, quàm vetus, &

D quinquennale? Votum est Ausonij, vt post annos quinque, siue vertentes, siue ineunte quinto, Proculus Consulatum obtineat; post annos videlicet à Consulatu suo quinque; nempe anno Christi CCCLXXXIV, vel CCCLXXXV: ita vt quinque anni, vel comprehenso anno Consulatus sui, qui est CCCLXXIX, vel excluso, numerentur ad alterum illorum duorum. Porrò Fastos suos edidit Ausonius anno aliquo, qui inter CCCLXXXIX, & eum, in quem Proculo Consulatum optabat, interiectus est; cùm iam Consules in annum proximè antecedentem designati forent. Quare Consulatum eidem auguratur in annum puta CCCLXXXV; quo à Kal. Ian. currebat annus quartus Olymp. CCXC, & à solstitio proximo cœpit Olympias CCXCI. Quid est igitur manifestius, quàm sperare Poëtam Consulatum Proculo in annum vltimum Olympiadis obuenturum? Hoc enim verba ista significant; cùm lustrum, id est quinquennium, ad annos CCCLXXIX accesserit, nempe

post annum CCCLXXXIV, vltimo anno Olympiadis labente, & prope confecto Proculus Fastos suo nomine signabit. Hic germanus est sensus; à quo dum nimis argutus esse studet, aberrauit Scaliger. Nugacissima porro est & illa ratio: cùm ait primum annum Iulianum bisextilem fuisse: ideóque lustrum Iulianum à bisextili incipere. Quid si enim negetur id de primo anno Iuliano? quod vtique probabiliter inficiari possit aliquis; vt alibi declaratum est. Nec minùs ista futilis est; quod in magno Paschali per quadriennia Consulatus digesti sint. Quasi Paschale hoc viderit vnquam, vel secutus sit Ausonius, quod Iustiniani tempore primum editum est. Denique si Romani lustra Iuliana tanquam Græci Olympiadas suas, numerare cœperunt; vnde tandem initium sumpserunt? An ab Vrbe condita? an à primo Iuliano? an ab eo tempore, quo desitum est Olympicum lustrum? quod Constantino Imperatore contigisse author est Onuphrius. Cùm de iis nulla in omni vetustate memoria extet; temeraria est coniectura, Iulianum lustrum vice Olympiadum putari cœpisse. A

Socratis locus castigatur.

Huic vanissimæ diuinationi succedit alia nihilo probabilior. *Constantinus*, inquit, *moritur ann. Christi* CCCXXXVII *die Pentecostes, anno quarto Iphiteæ Olymp.* CCLXXVIII, *duobus circiter mensibus ante initium* CCLXXIX. *Socrates ait decessisse anno II Olymp.* CCLXXVIII. *Proculdubio intelligit annum secundum lustri Iuliani. Erat enim cyclus Solis* X, *secundus à bisexto.* Ergo lustra Iuliana Socrates ab Iphiti sæculo computauit, quasi ducentesimum septuagesimum octauum lustrum numeraret? An non facilius est lapsum esse Socratem arbitrari; qui & aliàs sæpè in supputandis Olympiadibus à communi sententia, & veritate discedit; quàm adeò perturbatam & insolentem numerandorum temporum rationem illi tribuere? Mortuus est autem reuera Constantinus anno Christi CCCXXXVII, labente adhuc Iphiti MCXII, siue quarto Olymp. CCLXXVIII: ex quo Socrates, Socratísve librarius castigandus est. B

Item alter eiusdem.

Eodem modo corrigendus est idem Scriptor, dum Theodosium seniorem decessisse narrat anno primo Olymp. CCXCIV, Olybrio & Probino Coss. Ianuarij XVII: cùm tamen laberetur adhuc tertius Olymp. CCXCIII. Quis non videt vel errore, vel alia quadam de Olympiadum initio imbutum opinione Socratem, biennio, vt in exemplo priori, deerrasse. Tametsi diuersus is error est. Nam illîc μεταχρονισμῷ biennij, secundum annum Olympiadis pro quarto posuit: hîc προχρονισμῷ totidem annorum, primum appellauit Olymp. CCXCIV, qui tertius erat CCXCIII. Proinde ridiculè Scaliger, & istîc Olympiadem pro lustro Iuliano accipi diuinat; quoniam cyclus Solis erat XIII, & bisextilis annus, nempe Christi CCCXCVI: vnde primus, ait, Olympiadis vocatur à Socrate. C

Lib. VII. c. I.

Sequitur exemplum aliud: Socrates, inquit, author est Arcadium decessisse anno Christi CCCCIX, secundo Olympiadis CCXCVII, Basso, & Philippo Coss. Kal. Maij. Atqui is annus quartus est Olymp. CCXCVI. Quare cùm annum eundem esse dixit Socrates secundum Olympiadis, ad Iulianum lustrum respexit. Erat enim cyclus Solis XXVI; & ideo secundus lustri Iuliani. Verùm manifestus hîc est Scaligeri paralogismus. Nam Arcadius anno Christi CCCCVIII mortuus est. Quem in annum Consulatus Bassi & Philippi conuenit; Indictione VI, vt testatur Marcellinus Comes. Igitur vana est obseruatio secundi anni lustri Iuliani. Nam cadet obitus Arcadij in annum III Olympiadis CCXCVI, non secundum. Socrates verò προχρονισμῷ itidem, vt antè peccat, non biennij, sed triennij.

L. b VI. c. XII.

Error alius Socratis.

D

Quæ cùm ita sint, falsissima est argumentatio Scaligeri, ex iis Socratis testimoniis quâ perperam intellectis, quâ temerè ad commentum suum accommodatis, illud, quod hactenus inauditum erat affirmantis, *Olympiadem apud illos Scriptores esse non solum spatium lustri Iuliani, hoc est dierum 1461, sed etiam merum lustrum Iulianum esse; cuius annus primus sit bisextilis, duplici litera Dominicali præditus.* Quod insuper obseruatione altera confirmat libro quarto pluribus explicata; nimirum quod *Luciani tempore Hecatombæon, aut primus Elidensium mensis merus Quintilis Iulianus esset, & propterea interuallum Olympicum non, vt antea, vagum, sed stabile foret.* Quam opinionem satis ad eundem illum locum libro nostro quarto confutauimus. Sed ἀλογίαν, & ἀκρισίαν maiorem in eadem falsa de lustro Iuliano coniectura porrò videamus. Tria sunt hactenus è Socrate loca deprompta; quibus probauit Scaliger Olympiadem merum esse Iulianum lustrum. Ex iis duo tantùm priora non illud

A quidem efficiunt, quod persuasit sibi; sed annum tamen eundem Olympiadis commonstrant, qui in lustro Iuliano debet esse, vt ad falsam hypothesin congruat. Tertium Arcadij exemplum Scaligero historica veritas extorquet. Proinde duobus, non amplius, locis diuinatio illa fulcitur. At ecce subinde alia tria eodem è Socrate producit exempla; quæ rationes ipsius conturbant. Nec enim eundem in lustro Iuliano situm habent anni illi, qui in Olympiade apud Socratem exprimitur. Primùm Constantius Chlorus Constantini M. pater obiit, vt refert ille, anno primo Olymp. CCLXXI, Iulij XXV; quod tempus conuenit anno Christi CCCV. *St Olympias*, inquit Scaliger, *nihil aliud est, nisi lustrum Iulianum, secundum hæc Constantius obierit anno Christi* CCCIV, *non* CCCV. Atqui ex Eusebio Constantinum liquet obiisse anno CCCVII. Secundò *Constantius Constantini F. decessit Tauro, & Florentio Coss. anno* CCCLXI, *primo Olymp.* CCLXXXIV. *Socrates primo anno eiusdem Olympiadis decessisse testatur. Quare hic Olympias non fuerit lustrum Cæsarianum. Denique Valens Imp. cæsus est à Gothis anno ante Consulatum Ausonij, hoc est Christi* CCCLXXVIII, *cyclo Solis* XXIII, *& ideo anno tertio lustri Romani, anno secundo Olymp.* CC-

B LXXXIX. *Socrates confert in annum quartum Olymp.* CCLXXXIX. *Sed fallitur. Neutri enim Olympiadi Iphiteæ, aut Iulianæ conuenire potest.* Hæc Scaliger illo ipso ex authore, vnde ad opinionem suam probandam argumẽta petierat; ad eandem labefactandam testimonia protulit, quæ cùm vno plura sint, quàm priora; si non falsam coniecturam illam: certè dubiam necdum satis exploratam esse demonstrant; eóque saltem pertinere debent, vt assensus temeritatem inhibeant. Quid igitur de eo homine iudices, qui allatis iis disputatísque rationibus, postremò ita concludat? *Ex iis manifesto colligitur, Olympiadem illis vltimis temporibus lustrum quidem non Iphiteum intelligi, sed Iulianum: idque à mense Septembri antecedente.* Ad summam, vt illa tria Socratis loca consideremus obiter: quod ad Cõstantij Chlori obitum attinet, iam nos in Animad. ad Epiphanium, cùm de temporibus Roman. Imperatorum ageremus, ostendimus rectè videri illud à Socrate mandatum historiæ; anno primo Olymp. CCLXXI, videlicet Christi CCCV. Vnde & primum Constantini M. consurgit initium. Probabile est enim fuisse duplex, vt ibidem probauimus, & postea hoc eodem in lib. docebimus. Anno igitur Christi CCCV cœpit Iphiti annus 1081,

C siue Olympiadis CCLXXI primus; quo eodem anno Chlorus obiit, & Constantinus Imperator à militibus acclamatus est: tametsi nomen Augusti, & Imperatoris ipse nonnisi sequenti anno, cùm à Maximiano gener ascitus est, vsurpare voluerit. Fallitur verò Scaliger, qui anno CCCVII Constantij Chlori obitum consignat. De quo in Constantini epocha postea. Constantij porro obitus rectè apud Socratem confertur in annum primum Olympiadis, non CCLXXXIV, vt scriptum est à Scaligero, sed CCLXXXV; qui annus Christi trecentesimo sexagesimo primo iniit; vt vel ex hoc loco non solùm reliquæ eiusdem Socratis, aut eius librarij hallucinationes castigandæ sint, sed etiam Scaligeri coniectura repudianda. Denique Valens Imperator reuera mortuus est anno Christi CCCLXXVIII, Valente VI, & Valentiniano II Coss. Augusti nono. Erat hic annus secundus Olymp. CCLXXXIX, non quartus, vt putat Socrates: secundum quem mortuus esset Valens anno Christi CCCLXXX, non, vt Scaliger asserit, CCCLXXIX, hoc est ipso Consu-

D latu Ausonij. Scribit enim videri Socratem conferre necem Valentis in ipsum annum Consulatus Ausonij.

Quod autem anno CCCLXXVIII mortuus sit Valens, Marcellinus Comes approbat, qui in præfatione Chronici sui Theodosium post Valentis obitum Imperatorem esse factum refert Indict. VII, Coss. Ausonio, & Olybrio, XIV Kal. Febr. Cùm ergo Valens III Eid. Aug. decesserit, vtique anno superiore, Christi verò CCCLXXVIII, Indict. VI mortuus est.

Alia Socratis testimonia Scaligeranæ diuinationi contraria.

Duplex initium Constantini.

A

De primo Olympiadum Iphiti anno, qui demonstratiuè colligitur: imprimis ex Thucydideis eclipsibus.

CAPVT XLI.

VO illustrior est annorum ille titulus, eo firmioribus munimentis omni ex parte vallandus est, ac certa illi sedes in annorum serie, & Iuliana periodo cõstituenda: quoniam quidem singulare istud Chronologiæ præsidium est, & fax quædam vetustorũ Græciæ temporum, quæ mythici illius, vt à Varrone nominatur, temporis caliginem iucundissima veritatis luce discussit. Quamobrem diligenter à nobis opera dabitur, vti certis, & indubitatis argumentis epocha ista firmetur: quæ partim ex constanti præstantissimorum authoritate Scriptorum; partim ex Astronomicis obseruationibus petenda sunt. Ex iis enim duobus capitibus demonstrationes omnes Chronologicæ ducuntur. Atque id eo studiosius hoc loco præstandum est, quo ab Scaligero, aliisque nonnullis Chronologis mollius huius epochæ probatio perstringitur; qui vno, alteróve Scriptoris alicuius testimonio contenti, vtpote in re perfacili, cætera momenti grauioris argumenta dissimulant. B

Copernici falsa sententia.

De Olympiadum igitur Iphitearum epocha aliquot annorum inter primarios Chronologos controuersia vertitur. Præcipua est vnius anni. Quippe Nicolaus Copernicus libro III Reuol. cap. XIX, à prima Iphiti Olympiade ad æram Christianam computat annos Ægyptios 775, dies 12, horas 12. Tabulæ Prutenicæ in Canonio Interuallorum, ab Olympiadibus ad initium Christi annos totidem numerant. qui ad Iulianos redacti, annos efficiunt 774, dies 184. In eadem sententia Mercator est. qui annum primum Olympiadis, Mundi numerat 3192: annum verò primum æræ Christianæ iniisse putat anno mundi 3969 iam sex mensibus inchoato. Caput enim anni in Leontone collocat. Ex istorum opinione contigit Olympias prima, anno Per. Iul. 3939. Et quidem Neomenia primi mensis Olympici à Copernico constituitur XXVIII Iunij, cyclo Lunæ VI, Solis XIX: à quo tempore ad Nicænum Concilium περιήγησις facta est fere quatridui. Si igitur à XXVI Iunij in anno Per. Iul. 3939, ad Kal. Ian. anni 4714 incuntis computes, annos Iulianos inuenies 774, dies 187: si nimirum de annis Per. Iul. 4712 diebus 365, deducas annos ante epocham Iphiti ex illorum opinione confectos 3938, dies 178. Porro anni Iuliani 774, dies 187, si ad Ægyptios redigantur, anni sunt 775, dies 15. C

Altera est illorum secta, qui anno vno Olympiadum caput anteuertunt, idque in annum coniiciunt Iulianæ Periodi 3938, cyclo Lunæ V, Solis XVIII; ita vt Natalis Christi vulgaris in annum incurrat Iphiti 776, qui est quartus Olymp. CXCIV. Quæ est Scaligeri, Ioannis Lucidi, Buntingi, Mulleri, Temporarij, Christmãni, Caluisij, & aliorum sententia; cui & nos libenter subscribimus. Huic enim & historica ipsa veritas, & priscorum authoritas, & Astronomicæ obseruationes fidem conciliant. Ostendatur istud ex Eclipsibus aliquot, quas probatissimis ab authoribus proditas accepimus.

Prima eclipsis Solis ex Thucydide. pag. 117. Græcolat. edit. Vech.

Thucydides anno primo belli Peloponnesiaci, æstiuo tempore Solem defeciſſe notat libro II. τῷ δ' αὐτῷ θέρους, inquit, νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην (ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίνεσθαι δυνατὸν) ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν, καὶ πάλιν αὖθις πλήρωσιν, γενόμενος μηνοειδὴς καὶ ἄστρων τινῶν ἀναφανέντων. *Eadem æstate, prima die Lunæ, quo tempore videtur id solum posse contingere, Sol defecit post meridiem, ac rursus splendorem recepit, cum corniculata effigie conspectus esset, & stellæ aliquot apparuissent.* Annus primus Peloponnesiaci belli cœpit ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ, vt idem author est initio lib. II, *ineunte vere*, anno Olympiadis LXXXVII primo exeunte, sequente secundo. Nam anno quarto belli currente incidit Olympicum ludicrum, quo vicit Pancratio Dorieus Rhodius τὸ δεύτερον, lib. III pag. 176. Fuit hæc Olympias LXXXVIII. Ergo exeunte anno quarto antecedentis Olympiadis, Iphiti CCCLXVIII, cœpit annus quartus Peloponnesiaci belli. Similiter anno duodecimo belli labente, Olympia peracta sunt, D

quibus

A quibus Androsthenes Arcas Pancratio vicit, Archonte Athenis Euclide. quando Lacedæmonij ab Elidensibus excluſi ſunt, & in ludorum celebratione trepidatio fuit. Ea non alia eſt Olympias quàm XC. Proinde deſinente quarto anno Olymp. LXXXIX, ſiue Iphiti CCCLVI, verno tempore inchoatus eſt annus belli Peloponneſiaci duodecimus. Quare neceſſe eſt annum primum belli cœpiſſe anno, vti dictum eſt, exeunte primo Olympiadis LXXXVII. Atqui eclipſis illa Solis, ſi ad Aſtronomicas noſtras tabulas reuocetur, conuenit anno Per. Iul. 4233, cyclo Solis XXVII, Lunæ VIII, ante initium annorum Chriſti quadringenteſimo primo, Auguſti tertio, feria V. Nouilunium verum Athenis hora poſt meridiem 3, 1′, 3″. Apparens hora 4, 8′, 3″, Sole in gradu Leonis 5, 11′ exiſtente. Initium eius hora 2, 58′, 3″ à meridie. Deſiit hora 5, 9′ 3″. Durauit horas 2, 11′. Digitorum porrò fuit 8, & paulo amplius. Quocirca primus annus belli iniit anno Per. Iul. 4283, vere; adeóque quartus anno Per. Iul. 4286. duodecimus, anno 4294. Ex quo ſequitur Olympiadem LXXXVIII, ſine annum Iphiti CCCXLIX, cœpiſſe anno Per. Iul. 4286, Olympiadem verò XC, hoc eſt Iphiti CCCLVII, anno 4294. Vnde ſi re-
B tro numeres, ſequitur Olympiadem primam Iphiti cadere in annum Per. Iul. 3938; ſi nimirum de annis 4294 deducas annos 357: relinquentur enim 3937, ideo primus Iphiti incidit in annum 3938.

Secundò altera contigit eclipſis Solis anno octauo ineunte belli, vt idem author eſt. Tempus eſt anno CCCCXXIV ante æram Chriſtianam, Per. Iul. 4290, cyclo Lunæ XV, Solis VI, anno Nabonaſſari CCCXXIV, Chœac XV; Martij Iuliani XXI, feria IV. Nouilun. verum hora poſt mediam noctem circiter 8, 23′ in merid. Athenienſi: ex noſtris tabulis. Apparens autem hora 7, 34′ matutina. Cœpit ante Solis ortum ſemihora circiter. Medium eius poſt ortum, eodem ferè interuallo. Tenuit horas paulo minus duas; digitorúmque fuit 9 $\frac{1}{2}$. Si annus octauus belli Peloponneſiaci incidit in annum Per. Iul. 4290, éſtque quintus ab eo anno, qui vere Iuliani eius anni cœpit, à quo proxima æſtate Olympias peracta eſt octogeſimaoctaua, ſequitur Olympiadem primam iniiſſe anno, vt prius, 3938. Secunda eclipſis Solis ex Thucyd. lib. IV. pag. 286.

Sed clarius idipſum ex altero illo Thucydidis loco, quem adduximus, conuincitur. Nam, vt refert lib. V Pag 372, finito vndecimo anno belli, ineunte duode-
C cimo, Athenienſes cum Argiuis, & Mantineis, & Eleis fœdus in centum annos faciunt. Huius anni æſtate ludi Olympici celebrantur. Conuenit enim inter illos, vt fœderis formula in columnam incideretur, eáque ludis Olympicis, qui tum fiebant, publicè proponeretur. καταθεῖτον δὲ καὶ Ολυμπιάσι χάλκεον κοινῇ pag. 379. Ολυμπίοις τοῖς νυνί. *Cippum etiam æneum communi ſumptu factum ſtatuant Olympiæ, in ludis Olympicis, qui nunc ſiunt.* Mox ſubdit. Ολύμπια δὲ ἐγένετο τὰ ἱερὰ τότε, οἷς Ανδροσθένης Αρκὰς παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκα. *Hæc autem æſtate Olympia extiterunt, in quibus Androſthenes Arcas tùm primum Pancratio vicit.* Annus hic fuit ab eo, quo eclipſis poſterior incidit, quintus. Eclipſis autem commiſſa eſt anno Per. Iul. 4290. Neceſſe eſt igitur anno Per. Iul. 4294, Olympiadicos agones eſſe peractos. Eſt autem Olympias XC. Proinde prima congruit anno 3938.

Tertius Lunæ defectus certiſſimo charactere Olympiadum initia ſignat: quem anno XIX belli Peloponneſiaci contigiſſe proditum eſt à Thucydide: quãdo Athe-
nienſes duce Nicia nauali prælio in Sicilia victi ad diſceſſum ſeſe comparabant. Celeberrima hæc Lunæ defectio fuit; cuius & Plutarchus in Nicia meminit, &
D Diodorus, & alij omnes Hiſtorici, qui de Athenienſium expeditione illa memi-nerunt. Nam ex illa iniecta eſt Niciæ ſuperſtitioſiſſimo homini religio, quo minus proficiſceretur. Quæ res extremam ipſi, & exercitui perniciem attulit. Tempus eclipſis ſub noctem mediam ab omnibus notatur. Conuenit autem anno Per. Iul. 4301, cyclo Lunæ VII, Solis XIII, ea nocte, quæ ſecuta eſt Auguſti diem ſeptimum & viceſimum. Nouilunium verum ex noſtris tabulis Syracuſis contigit Auguſti XXVIII media ipſa nocte: id eſt hora 0, 1′ 27″. Durauit horas 3, 48′. Initium eius hora 22, 7′, 27″ à media nocte diei XXVII. Finis hora 1, 53′, 27″ diei XXVIII. Digitorum quoque fuit 15. adeoque tota eſt obſcurata. Si igitur annus XIX belli iniit anno Per. Iul. 4301; primus cœpit anno 3938. Tertia eclipſis Lunæ ex Thucydide libro VII, pag. 527.

Idem confirmat & eclipſis vna & altera, lunaris videlicet, quæ anno XXVI belli contigit; & Solaris maximè inſignis anno vltimo belli, poſt Athenas à Lyſandro

captas; de quibus postea, cap. de epocha Peloponnesiaci belli. Ex hoc verò annorum Peloponnesiaci belli cum Olympiadibus consensu, cui nemo prudens refragari possit, validissimè Olympiadum Iphiti principium astruitur, quod antea constitutum est; & Copernici, Mercatoris, aliorúmque conuincitur error, qui anno vno tardius ludos Olympicos consignant. Etenim si anno Per. Iul. 4286, quarto belli labente, agones isti commissi sunt, itémque duodecimo belli, Per. Iul. 4294: non vtique sequentibus annis, id est 4287, & 4295 celebrati sunt, vt Copernici ratiocinia postulant. Quæ omnia Diodori præsertim testimonio corroborantur; qui ad singulos annos Olympiadas adnotauit. Idipsum & epochæ comprobant, quæ cum Olympiadibus implicitæ sunt. Velut Græcorum de Xerxe victoria, quæ contigit anno Per. Iul. 4234, quo eodem Olympias indicta, vt author est Herodotus lib. VIII. Ea est septuagesima quinta. Quod postea disputabitur. Sic & ex annorum Vrbis cum Olympiadibus comparatione idem efficitur; de qua proximo capite. tum ex Metonis obseruatione; Alexandri obitu, qui anno primo Olymp. CXIV mortuus est, anno Per. Iul. 4390; vt ex Astronomicarum consensu tabularum firmissimè constat; & innumeris aliis, quæ opportunius suis locis pertractabuntur. A B

Sed præ cæteris memorandus est egregius ille Censorini locus, quem Chronologiæ munimentum optimi quique Scriptores appellare non dubitant; in quo varias epochas accuratissimè designauit. Cuius adeo vsus cum latissimè pateat; & eius authoritate cum vetustissimorum Scriptorum testimoniis adamussim congruente pleraque interualla nitantur, libet hîc describere, ac diligentius enarrare, quo & Olympiadum hactenus exposita, & declaranda mox Vrbis epocha, ac deinceps reliquæ omnes hac substructione firmentur.

Memorabilis Censorini locus, quo cum Olympiadum epocha, tum aliæ nonnullæ definiuntur.

CAPVT XLII.

C

CENSORINVS author omnium iudicio probatissimus, ac diligentissimus in egregio, nec vnquam laudato satis opere de die Natali, cap. XXI, annum quo scribebat iis temporum notis designat. *Secundum quam rationem*, inquit, *hic annus, cuius velut index, & titulus quidam est Vlpij, & Pontiani Consulatus, ab Olympiade prima millesimus est & quartus decimus, ex diebus duntaxat æstiuis, quibus agon Olympicus celebratur. à Roma autem condita nongentesimus nonagesimus primus, & quidem ex Parilibus, vnde Vrbis anni numerantur. eorum verò annorum, quibus Iulianis nomen est, ducentesimus octogesimus tertius; sed ex die Kal. Ian. vnde Iulius Cæsar anni à se constituti fecit principium. At eorum, qui vocantur anni Augustorum, ducentesimus sexagesimus quintus, perinde ex Kalendis Ianuarij quamuis ex ante diem decimum sextum Kal. Februarij Imperator Cæsar Diui Filij sententia L. Munatij Planci, à Senatu, cæteríque ciuibus Augustus appellatus est, se septimum & M. Vipsanio Agrippa III Coss. Sed Ægyptij, quod biennio antè in potestatem, ditionémque Pop. Rom. venerunt, habent hunc Augustorum annum ducentesimum sexagesimum septimum. Nam vt à nostris, ita ab Ægyptiis quidam anni in literas relati sunt; vt quos Nabonnazaru nominant; quod à primo imperij eius anno consurgunt: quorum hic nongentesimus octogesimus sextus est. Item Philippi, qui ab excessu Alexandri Magni numerantur; & ad hunc vsque perductis annos quingentos sexaginta duos consummant. Sed horum initia semper à primo die mensis eius sumuntur; cui apud Ægyptios nomen est Thoth, quique hoc anno fuit ante diem septimum Kal. Iulias; cùmabhinc annos centum Imperatore Antonino Pio II, & Bruttio Præsente Coss. Romæ iidem dies fuerint ante diem XII Kal. Aug. quo tempore solet canicula in Ægypto facere exortum.* Hactenus Censorinus. Cuius loci sanctissimam authoritatem meritò omnes suspiciunt. Neque enim inuentus est hactenus quisquam, qui vel Censorinum ipsum, vel eius librarium leuissimi hac in parte in suspicionem erroris adduceret; aut de verborum eius fide ac veritate dubitaret. Nemo ad hunc diem Chronologiam, Historiam, Annales attigit, quin eundem lo- D

A cum ſibi vindicare, & ad mentem opinionémque ſuam applicare non ſtuduerit. Quod mihi ſingulare, & admirabili quadam Dei prouidentia factum videtur; vt antiquiſſimorum memoria temporum, atque inſignium epocharum tituli incolumes ad nos, & incorrupti hoc ſequeſtre, ac fideiuſſore peruenirent: vt eſſet deniq; in hiſtoria, temporúmq; ſcientia certi & explorati aliquid, quod omnium cõſenſu, & cõfeſſione cõſtaret. Quare quod in cæteris artibus, ac doctrinis vſuuenit, vt quod inter omnes cuiuſq; ſcientiæ peritos cõuenit, id principij, ac poſtulati loco ſit, licet alioqui ratione nulla demonſtrari poſſit: hoc in Chronologica iſta ſcientia multò concedi nobis æquius eſt, quæ magna ex parte teſtimoniis, & authoritatibus innititur. Quocirca magni Cenſorini locus iſte faciendus eſt, ex eóque præcipua illa temporum interualla conſtituenda ſunt. Quod vt efficere poſſimus, quoniam certum ad annum, quo nimirum commentarium illum exarabat, annorum concepta ſpatia direxit: primùm hic ipſe annus inueſtigandus eſt, vt in eo velut communi termino conſiſtamus. In quo quidem percommodè cecidit, vt à vero ſitu
B vnius aut alterius ad ſummum anni diſcrimine remoueretur, neque vlterius prorogari niſi abſurdiſſimè poſſet. Oſtendemus hunc annum eſſe Chriſti CCXXXVIII. Ab eo qui recedunt, alij in anteriorem, id eſt CCXXXVII coniiciunt; alij in ſequentem CCXXXIX, aut, vt longiſſimè, in CCXL. Qui autem vltra metas iſtas ſummoueret, neque repertus eſt quiſquam, neque id verò ſine manifeſtiſſimo errore tentari potuiſſet. Etenim Neomenia Thoth illo anno in VII Kal. Iul. incidit: quem in diem anno primùm CCXXXVII migrare cœpit; cùm totis ante quatuor annis inVI Kalend. ſtationem habuiſſet: ab eodem porrò ad VIII Kalend. anno CCXLI tranſiit. Ideo vltra aberrari nequit. Accedunt & Olympiadum anni: nec non Vrbis, quos ex Varroniana authoritate à ſe computari ibidem profeſſus eſt. Qui quidem arceri longius annum iſtum minimè patiuntur. Sed imprimis Iuliani hæſitationem omnem excludunt, ac temeritati frænos iniiciunt, ex quibus, vti & ex cæteris, manifeſtum eſt, annum illum, quo Cenſorinus ſcribebat, eſſe communis æræ ducenteſimum triceſimum octauum. Etenim Iulianus primus omnium, qui Chronologorum nomen vtcumque tuentur, conſtantiſſima opi-
C nione, cœpit annis ante æram Dionyſianam quadraginta quinque: ita vt quadrageſimus ſextus Iulianus ſit æræ Chriſtianæ primus, cyclo Lunæ II, Solis X. Idque variis ex Aſtronomorum obſeruationibus, hoc eſt ſiderum coniunctionibus, deliquiis, & aliis id genus, demonſtratiuè concluditur, vti ſuo loco docebimus. Sed nec illi diſſentiunt, quorum ex epilogiſmis alioquin alius, quàm qui à nobis ponitur, Cenſorini annus colligitur. Nam Buntingus, qui annum Chriſti definit CCXXXVII, Iulianum annum XLVI æræ vulgatæ primum eſſe non dubitat. Copernicus item lib. III Reuol. cap. XIX annos Ægyptiacos XLV, dies XII, hoc eſt Iulianos XLV, (quod & in Prutenicis Tabulis ex eodem exprimitur) numerat ab anno primo Iuliano ad Chriſtum; licet in annis Olymp. & Nabonaſſareis diſſentiat. Quinetiam Mercator, qui Cenſorini annum æræ Chriſtianæ CCXXXVII cõputat, anno Iuliano XLVI, Chriſti primum aſſignat. Quamobrem cùm annus à Cenſorino deſignatus ſit Iulianus ducenteſimus octogeſimus tertius ex Kal. Ian. ſi annos quadraginta quinque, qui Chriſtianam æram anteceſſerunt, detraxeris, relinquentur anni CCXXXVIII. Idem ex Olympiadicis, ſiue Iphi-
D teis efficitur. Demonſtratum enim eſt annum primum Iphiti cadere in annum Per. Iul. 3938. Vnde milleſimus decimus quartus iniit à diebus æſtiuis anni Per. Iul. 4951. quod verum eſſe comperies, ſi annis 3937 addideris 1014. Eſt autẽ annus Per. Iul. 4951, æræ Chriſtianæ ducenteſimus octauus. Adde annos Vrbis Varronianos, quorum primus incidit in annum Per. Iul. 3961; quod poſtea probabitur. Ergo nongenteſimus nonageſimus primus cœpit ex Parilibus anni Per. Iul. 4951, ſiue Chriſti 238. Nec minus ex annis Nabonaſſari iſtud euincitur, quorum nongenteſimus octogeſimus ſextus iniit anno eodem Per. Iul. 4951. quod poſtea perſuadebitur. Ita ſine ambiguitate vlla Cenſorinus iſta cõmentabatur anno Chriſti CCXXXVIII, cyclo Solis XXIII, litera G. Lunæ XI. Ex quo ſequitur annum primum Olympiadis cœpiſſe cyclo Solis XVIII, Lunæ V, hoc eſt anno Per. Iul. 3938: Iulianum verò primum cyclo Solis XXI, hoc eſt Per. Iul. 4669. Cuiuſmodi Iulianorum annorum ratio, & ad æram Dionyſianam comparatio cœleſtibus obſer-

uationibus innumeris affirmatur; velut eclipsibus, quæ anno v Claudij: Neronis item VII: tum Domitiani XIII contigerunt. Item aliis phænomenis; quæ partim ex Romana historia, partim è Ptolemæo petuntur: de quibus sparsim, ac suis locis mentionem faciemus. Quod autem in Annalibus Ecclesiasticis annus ille Censorini numeratur æræ Christianæ ducentesimus quadragesimus, ab Onufrio verò ducentesimus tricesimus nonus, id ex amborum παρεχρονισμῷ, falsáque annorum Christi Dionysianorum ad Consulatus Romanos, & Olympiadas accommodatione factum est; quam satis supérque in Animaduer. ad Epiphanium discussimus, & hoc ipso in Opere postea retractabimus. A

De Copernici, Ioannis Lucidi, ac recentiorum quorundam erroribus in putandis Olympiadibus: tum Eusebij ratiociniis. B

CAPVT XLIII.

HÆc satis esse possunt ad nobilissimorum Mathematicorum hallucinationem, errorémque castigandum, qui Olympiadem primam vno anno tardiùs, quàm par erat, defixerunt, cyclo Lunæ VI, & anno Per. Iul. 3939. Cuius opinionis author Mathematicis reliquis fuisse videtur Nicolaus Copernicus, & qui Prutenicas ex eius doctrina Tabulas scripsit, Erasmus Rheinoldus; quorum vestigiis Gerardus Mercator inhæsit. Copernicus quidem lib. III Reuol. cap. XI à prima Iphiti Olympiade ad secundum Antonini, quo Ptolemæus stellarum loca à se obseruata descripsit, annos numerat Ægyptiacos DCCCCXIII, dies CI. Quippe ab Olymp. prima ad primum Thoth Nabonassari annos putat Ægyptiacos XXVII, dies CCXLII. Hinc ad Alexandri obitum, annos CCCCXXIV. Fiunt ab Iphiti Olympiade ad Alexandri mortem anni Ægyptiaci CCCCLI, dies CCXLVII. Hinc ad initium annorum Iulianorum annos numerat CCLXXVIII, dies CXVIII $\frac{1}{4}$. Colliguntur à prima Olympiade ad annum primum Iulianum, qui ab nocte media cœpit, anni æquabiles DCCXXX, horæ XII. Hinc ad annos Actiacæ victoriæ Ægyptiacos, anni æquabiles XV, dies CCXLI $\frac{1}{11}$, ad meridiem videlicet Thoth Actiaci. Ergo à prima Olympiade ad meridiem primi Thoth Actiaci, anni consurgunt DCCXLV, dies CCXLVII. Hinc ad æram Christi, anni XXIX, dies CCLXV. Fiunt ab Olympiade I ad æram vulgarem anni DCCLXXV, dies XII. Hinc denique ad annum secundum Antonini anni sunt CXXXVIII, dies LXXXIX. Confiunt anni à prima Olymp. ad II Antonini, DCCCCXIII, dies CI. A meridie primi Hecatombæonis lunaris Iphiti ex Copernici sententia, qui iniit Iunij XXVIII (Nouilunium quippe medium ex Ptolemaicis Tabulis in meridiano Alexandrino commissum est Iunij XXVIII, horis 6, 5′ à media nocte, feria VII, anno Per. Iul. 3939) ad mediam noctem anni primi Kal. Ian. æræ Christianæ, numerantur anni Ægyptiaci DCCLXXV, dies XV $\frac{1}{2}$. Si enim à meridie XXVII Iunij, vnde Astronomi diem ordiuntur, ad mediam noctem ante diem Kalendarum Ian. anni primi Dionysiani computes, inuenies præcisè Iulianos annos DCCLXXIV, dies CLXXXVII $\frac{1}{2}$, qui in totidem, quot dixi, æquabiles retexuntur. Verùm Copernicus non ab Hecatombæonis lunaris Neomenia; sed à Kal. Iulij, fixo & immobili principio, Olympiadicorum annorum epilogismos deducit, vti lib. III, cap. XIX apertè docet. *Natus est*, inquit, *Christus Olympiade* CXCIV, *anno tertio*; *quæ colligunt ab initio Olympiadum annos* DCCLXXV, *dies* XII, *S. ad mediam noctem ante Kal. Ian. à meridie primi diei Hecatombæonis, cuius diei nunc anniuersarius est in Kal. Iulij, secundum annos Romanos.* Et quidem à meridie, quæ Kal. Iulias proximè præcessit anno Periodi Iulianæ 3939, ad mediam noctem primi anni Christianæ æræ, anni sunt æquabiles DCCLXXV, dies XII $\frac{1}{2}$ Iuliani DCCLXXIV, dies CLXXXIV $\frac{1}{2}$. Nec plures Copernicus enumerauit. Vnde falsò Cappellus asserit ad annum 3224, Nicolaum Copernicum libro III, capite XI à prima Olympiade putare supra septingentos septuaginta quatuor annos Iulianos, dies CLXXXVII. Quod nunquam ille scripsit. & à Kalendis Iulij, C D

A non à Nouilunio calculos iniit. Hoc verò ad hypotheſin Alphonſinam, & ad anni æquabilis Tropici rationem non incommodè factum videtur: ſecundum quam Solſtitium æſtiuum medium conuenit in Kal. Iul. Quare æquum eſt inde Iul. annos Olympiacos procedere: præſertim cùm ex doctrina præceſſionis æquinoctiorum, & anomaliæ periodo in idem tempus circiter competat. Contigit enim æquinoctium ex Prutenicis Tabulis anno Per. Iul. 3939. Kal. Iulij hora 6, circiter.

Verùm hoc in Olympiadum primordio plurimum deceptum eſſe Copernicum, & qui ducem illum ſecuti ſunt, Lectori planum iam eſſe confidimus. Nos igitur epocham iſtam in anno figimus Per. Iul. 3938; quo lunaris Hecatombæon incidit in diem Iulij VIII, 19, 2', hoc eſt IX diem. Cuius à media nocte ad mediam noctem ante Kalendas Ian. æræ Dionyſianæ, anni ſunt Iuliani præcisè DCCLXXV, dies CLXXXIV; qui ſunt Ægyptiaci anni DCCLXXVI, dies XII. Fruſtra eſt Cappellus, qui Nouilunium Hecatombæonis lunaris eodem anno confert in VII Iulij. Manifeſtè quippe Tabulæ poſt meridiem octaui diei medium Nouilunium deſignant. Iudaicus ecce calculus neomeniam Ab reddit feria tertia. cuius character 3, 3, 905 Iulij IX, cyclo Solis XVIII, lit. F. Indidem porro cæterorum Chronologias & Annales emendare licet, qui contempta cœleſtium obſeruationum methodo, cyclorúmq; doctrina; ſolam annorum ἀκολουθίαν ac ſeriem perſequuntur. in qua velut quadam Chryſippei fati catena alios ex aliis deducunt. Cùm autem in æra Chriſtiana conſtituenda ex inueterata iam labe vno aut duobus annis aberrent, totidem in Olympiadum initio annorum metachroniſmum imprudentes colligunt. Vel vnius exemplo Tornielli cautiores eſſe poſſumus. Hic annum Natalis Dominici vulgarem ab orbe condito numerat 4051. Olympiadem primam coniicit in annum mundi 3278. Igitur interuallum à Solſtitio æſtiuo anni 3278 ad Kal. Ian. anni 4052, anni ſunt 773, menſes 6. Biennio itaque abeſt à vera epocha, eiúſque 3278 annus cadit in Per. Iul. annum 3940, cyclo 7. Alius à Torniello perparum diſtans, Natalem communem anno mundi 4052 tribuit; Olympiadem eodem, quo Torniellus ſtatuit. Et is vno anno peccat. Nam à Solſtitio anni 3278, ad exeuntem annum 4052 anni ſunt 774, menſes 6. Huius Olympias prima cadit in annum Per. Iul. 3939, cyclum VI; quæ eſt Copernici, & Mercatoris ſententia. Item alius natum ponit anno mundi 4001 Chriſtum; Olympiadem verò anno mundi 3228. Biennio & ille falſus eſt. Congruit enim huius Iphiti primus in annum Per. Iul. 3940. Euſebius Olympiadem primam confert in annum ſecundum Æſchyli Athenienſis Archontis, quem Iudicem interpretatur Hieronymus. Annus iſte porro ad Abraami MCCXL applicatur. Verùm ab anno ſequente, nempe MCCXLI, primum annum orditur Olympiadis primæ. Natalem Chriſti coniicit idem in annum Abraami MMXV, ad quem adſcriptus eſt annus III Olympiadis CXCIV. Sed iam alibi demonſtratum eſt, Euſebium annos ciuiles ordiri ab Autumno, vnde Græcorum, hoc eſt Syromacedonum anni procedunt; proindéque Olympiadicos agones in finem anni cadere. Quod ex anno Dominicæ Paſſionis euidentiſſimè colligitur: quem cùm Euſebius ex Phlegõte notet quartum eſſe Olymp. CCII, ad eum tamen, annum duntaxat tertium Olympiadis appoſuit. Videlicet quod labente, affectóque maiori iam ex parte ciuili anno, agones Olympici committerentur. Ideo ab eo anno, qui adſcriptã Olympiadem proximè præcedit, annorum inchoanda ſupputatio eſt. Illud præterea ſtatuimus, annum primum Euſebianũ in Per. Iul. eſſe 2697 ab Autumno, & ex methodo addẽda 2696, vt habeas ineuntem annum Euſebianum ab Autumno. Quocirca ad MCCXLI adiice 2696; conſurgent 3937, quo ab Autumno iniit primus Iphiti Euſebianus ad Syromacedonũ epochã accommodatus. Adde & ad annum 2015, annos 2696, confiet annus 4711, cuius ab Autumno cœpit annus Olympiadis CXCIV tertius, cui Natalem tribuit. Sed incertum quo menſe, ac die. Si, quod veriſimile eſt, veterem illam ſententiam eſt amplexus, quam Epiphanius, ac cæteri tenuerunt; nimirum VI Ianuarij natalem incidiſſe: quoniam anno Per. Iul. 4712 ineunte natus eſt Chriſtus; erunt ab eo Solſtitio, quo primus agon Iphiti cœpit ex Euſebij mente, ad natalem Domini, anni duntaxat 773, cum tribus, quatuórve menſibus. Sin ab epocha anni ciuilis ordiare, hoc eſt ab Autumno anni 3937, interiecti erunt anni 774, cum menſibus circiter tribus.

Copernicus refellitur.

Euſebij ſententia.

Lucidi sententia minimè probabilis.

Idem Olympiadico anno principium Ioannes Lucidus affingit, libro de vero die Passionis, cap. VII, cuius hæc verba sunt: *Anni autem Olympiadum apud Græcos incipiunt ab æquinoctio autumnali: quod probatur ratione simul & authoritate. Nam eo anni tempore initium habent ipsi anni Olympiadum, quo annus ipse apud Græcos habet exordium.* &c. Mox verò: *Sed apud Græcos anni principium est in æquinoctio autumnali, vel prope ipsum æquinoctium.* Denique: *In fine*, inquit, *anni Græcorum, scilicet in mense Septembri, fiebat mensium intercalatio, vt refert Glaucippus; & tunc fiebat agon Gymnicus. Et agone gymnico peracto in fine æstatis, incipiente mox autumno, erat eis principium anni simul & Olympiadum.* Hæc indigna sunt, quæ diligentiùs refutentur. Nam satis sua se falsitate conuincunt. Verumtamen quis hominis non ineruditi, &, vt captus erat ætatis illius, satis accurati Chronologi, sensus extiterit, ex iis cognoscimus. Quippe non, vt Eusebius, annum Olympiadicum ab autumno, qui agonem antecessit; sed ab eo, qui proximè secutus est, inchoandum credidit. Idem in libro de Emendatione Temporum, in Tabulis Annalibus, Olympiadem primam adscribit ad annum qui est ante Christum septingentesimus septuagesimus quintus, mundi 3186. Natalem verò Christi refert in annum quartum Olympiadis CXCIV, tribus mensibus inchoatum. Non alius hic est, quàm vulgaris natalis anno congruens 4713. Igitur annis Iphiti 775, cum tribus mensibus elapsis, natus est Dominus. A B

De Socrate abundè suprà disputatum est; qui Olympiadas biennio, vel triennio nonnunquam anteuertit; aliàs veram epocham moratur.

Sūma disputationis totius.

Sed de Olympiadum Iphitearum epocha nimis multa. Claudamus hanc disputationem, & subducta summa, constituamus annum primum Iphiti à solstitio æstiuo ineuntē cadere in annum Periodi Iulianæ 3938, cyclo Lunæ V, Solis XVIII, Neomenia primi mensis incurrit in IX Iulij. Ergo cœptus agon die XIX Iulij. Nā ab XI die Lunæ ad XV, quinque dierum spatio committebantur: vt author est Pindari Scholiastes ad illa verba Olymp. V, ἀέθλων τε πεμπαμέροις ἁμίλλαις: & Tzetzes Comm. ad Lycophronem. Die porro XVI iudicium de victoribus instituebatur, eodem illo teste Scholiaste. Fuit annus ille mundi 3208, à Diluuio, 1552: ab Abraamo 1260: ab Exodo 756: à Medorum initio 292, centum ferè annis interiectis: regnante apud Iudæos Azaria, anno eius circiter XXXIV. Apud Eusebium in Chronico primus agon Olympicus ponitur anno Æschyli secundo, Azariæ XLIX, vel L, ea ratione, quam paulò antè declarauimus. Vbi hæc Eusebius adnotauit. *Hanc* (Olympiadem) *Africanus temporibus Ioatham regis Hebræorum fuisse scribit. Nostra quoque supputatio iisdem temporibus eam exhibuit.* Non scripsit Africanus agonem ipsum sub Ioatham rege fuisse celebratum; sed duntaxat; Archontem illum perpetuum, sub quo prima Olympias instaurata fuit, nempe Æschylum, Ioatham regnante magistratū gessisse. Præfuit enim iste annis XXIII, & XLVIII anno Azariæ iniit. Ita quinque annos reliquos Azariæ totidem suis prioribus expleuit: XVIII verò alios, vltra Ioathami decimum sextum, ad Achazi secundum perduxit, ex Eusebianis calculis. Africani verba: *Æschylus Agamestoris F. apud Athenienses obtinuit principatum annis viginti tribus, qua ætate Ioatham regnabat in Ierusalem.* Cùm expressè non dicat, primam Olympiadem sub Ioatham decurrisse; Eusebius tamen id ita ratiocinando colligit: Quoniam Archonte Æschylo & agon primus Iphiti celebratus est, & quadriennium primum Olympicum euolutum est; Æschylus porro ætate Ioatham magistratum obtinuit, consequens est, πλατικῶς saltem Olympiadem primam temporibus Ioatham extitisse. Cui quidem Africani testimonio Chronologiam suam ex eo consentaneam esse docet, quòd in illa Ioatham labente adhuc Olympiade prima regnauit. Cœpit enim quarto anno Tetraëteridos Olympicæ. Hanc Eusebij mentem esse, cùm ista scripsit: *Nostra quoque supputatio iisdem temporibus eam exhibuit*; sequentia commonstrant: *Porro & nos in prima Olympiade Ioatham posuimus.* Ex quo manifestum est, non benè à Scaligero reprehensum Eusebium; quòd *cùm Olympiadem primam primo anno Ioatham locatam fuisse crederet, non id tamen fecerit: sed alia hallucinatione rationes conturbarit, quum in quinquagesimo anno Azariæ illam statuerit.* Sed Eusebium nimis, vt solebat, properè percurrens, nequaquam eius est mentem assecutus. Nam de quadriennio Olympico, non de agone ipso loquitur; nec vsquam anno primo Ioatham Olympiadem cœpisse, significauit Eusebius. Hæc igitur calumnia est. Cæterum quoniam Eusebius re- C D

Eusebius aduersus Scaligeri reprehensionem defenditur.

A gum Iudæ tempora vltra præfixos à Scriptura terminos extendit, & aliquot annos emetitur; hinc sacræ Chronologiæ, principúmque, per quos illa deducitur, tempus προχρονισμῷ annorum circiter quatuordecim anteuertit. Exempli causa, Ammoni regi tribuit annos XII, cùm biennio tantùm regnarit. regi Abiam tres pro duobus. Athaliæ VII, pro VI. Iosiæ XXXII pro XXXI: &, si fortè, vnum ampliùs aut alterum aliis regibus assignat. Vnde factum est, vt Iudaici nominis principes annis, vti dixi, circiter XIV legitimam epocham antecedant, quod ad an. DC notatum à Scaligero. Hinc apparet hoc quidem ex capite rectè à nobis Olympiadem primam ad annum Azariæ XXXIV esse reuocatam. Nam si de annis eiusdem regis quadraginta nouem, quatuordecim, vel quindecim deduxeris, reliquus erit annus Azariæ XXXIV, vel XXXV.

B *De tribus Olympiadibus ab Elidensibus è catalogo detractis: de quibus expenditur noua eruditi Chronologi sententia, qui à Polybio illius metachronismi rationem haberi credidit. quod ipsum refutatur, & Olympiadum communis epocha defenditur. Illustrantur Polybij ac Liuij historica quædam.*

CAPVT XLIV.

PAVSANIAS in Eliacis, & Diodorus referunt ex Olympiadum catalogo tres expunctas ab Elidensibus fuisse: quas & ἀπολυμπιάδας vocarunt: nimirum VIII, & XXXIV, & CIV. quod priores duæ à Pisæis: tertia ab Arcadibus per vim vsurpatæ, administratæque essent. Ex quo non contemnenda oritur quæstio; num ea res in Olympiadum putationem perturbationis aliquid iniecerit. Duodecim quippe discrimen annorum incidere potuit, si quam alij, verbi causa, centesimam decimam quartam C vulgò numerabant: alij nonnisi centesimam & vndecimam haberent. Pausanias pag. 200. & 201.

Eruditus ille Chronologus, qui *noua, vera, & exacta Chronologiæ* capita edere se professus est: & aduersus καινάς, & inueteratas παλήψεις multa docuit: inter noua huius generis inuenta cap. XCII commemorat: duodecim annis tardius à quibusdam Scriptoribus Olympiadum epocham putari, imprimis autem à Polybio. quem tamen subiicit de duodecim annorum μεταχρονισμῷ illo triennium dempsisse, vt nouem duntaxat annis tardiùs, quàm communis fert opinio, Olympiadas numeret; triennio verò, quàm Elidenses. Quo ex fonte plurima in rationem temporum noua, & hactenus inaudita deriuauit. Velut est imprimis illud: æram ab Alexandri morte deductam duodecim annis, quàm is obierit, inchoatam fuisse. Tum Romanorum Annales post Neronis mortem indidem corruptos esse: & id genus alia. quæ suis locis pertractauimus. Quod ad præsentem quæstionem attinet; nos vno verbo respondemus; tametsi ab Elidensibus tres illæ sublatæ sint Olympiades, nihilominus apud Historicos & Scriptores, qui quidem extant, nullum mutilationis illius extare vestigium. quin potiùs vniuersos, qui earum mentionem fecerint, communem Olympiadum ordinem, ac numerum expressisse. D Atque vt ab eo potissimum ordiar, qui in exemplum adducitur. Polybius certè non aliter Olympiadas computauit, quàm vulgaris ratio postulat. Hoc vt animaduertere possimus, repetamus animo, quod, præter paucos, authores omnes amplexi sunt; caput Olympiadum, siue Iphiteorum annorum, esse annum septingentesimum septuagesimum sextum ante Natalem Christi communem. quem nos annum ostendimus cadere in Iulianæ Periodi 3938 annum. Ita primus Romæ conditæ annus, cùm ex Varrone incidat in annum exeuntem Olympiadis sextæ tertium, siue Iphiti XXIII, erit Periodi Iulianæ 3961. Hoc posito demonstremus ex Polybij sententia Olympiadas communi & vsitato ordine decurrere.

Historiæ suæ primordia capere se profitetur nobilis ille Scriptor ab anno primo Olympiadis CXL, quo bellum Punicum secundum iniit: quo anno Consul fuit L. Æmilius, isque in Consulatu ad res in Illyrico gerendas profectus est. Lege Romanos annales: inuenies anno ab V.C. DXXXV Varroniano Consules fuisse Polybius lib. 3. pag. 158. & pag. 171.

M. Liuium, & L. Æmilium: quorum iſte cum Illyriis & eorum rege Demetrio conflixit; Dimalum expugnauit & Pharon. Atqui annus vrbis DXXXV cœpit anno Iphiti 557, ſiue primo Olympiadis CXL. Si Elidenſium more Polybius Olympiadas putaret; non centeſima quadrageſima, ſed centeſima triceſima ſeptima numerari illa debuerat. A

pag. 442.

Rurſus idem author libro V, memorabiles duas pugnas incidiſſe ſcribit in annum tertium Olympiadis centeſimæ quadrageſimæ; nempe Romanorum cum Carthaginienſibus in Etruria ad Traſumenũ lacum: & Antiochi cum Ptolemæo ad Raphiam pro Cœleſyria. Vtramque verno tempore contigiſſe memorat. Eodem Olympiadis anno currente, Luna defecit. qua occaſione Galli, quos ex Europa Attalus in auxilium adſciuerat, pergere vltra noluerunt.

pag. 420. & 421.

Annus cladis ad Traſumenum acceptæ eſt ab V. C. 537, Cn. Seruilio, C. Flaminio Coſſ. Periodi Iulianæ 4497: ante Chriſtum, 217. quo quidem anno deſiit tertius Olymp. CXL. Anno autem antecedente ingens Lunæ deliquium accidit Septembr. 1, hora poſt mediam noctem 18, 34′, occidente Sole in Aſia minore, ſiue Myſia, vbi conſpecta eſt eclipſis. Huius initium hora 4, 47′ poſt meridiem tempore apparenti. finis hora 8, 21′. Duratio eiuſdem, horarum 3, 34′. Fuitque digitorum ferè 18, 40′. Tota igitur obſcurari cœpit ſub horam 5, 50′, 11″, à meridie, & in vmbra delituit hor. 1, 27′. Emerſit enim hora poſt meridiem 7, 57′. poſt occaſum Solem, hora 1, 24′. Sol enim in Myſia occidit hora poſt meridiem 6, 33′, cùm in Virginis gradu 5 reperitur. qui tum verus Solis locus extitit. Deſiit eclipſis hora 8, 20′, 36″ à meridie. Quare horrenda fuit illa defectio; & à Barbaris in religionem meritò verſa. Præclarè itaque quadrat communis Olympiadum putatio ad Polybianam hiſtoriam. B

Præterea libro I, pag. 5, ſcribit Polybius Romanos ad rem nauticam animum adiicere cœpiſſe, claſſémque comparaſſe Olympiade CXXIX, Coſſ. L. Valerio, & T. Octacilio, vt ipſe pag. 20 teſtatur. Hic eſt annus Vrbis ex Varrone 493: Periodi Iulianæ 4453. quo deſiit annus tertius Olympiadis illius, & quartus incœpit. Rectè igitur ad Polybianos calculos communis Olympiadum epilogiſmus congruit. C

Polybius pag. 128.

Item libro II, Ptolemæum Lagi F. Seleucum; nec non Lyſimachum, & Ptolemæum Ceraunum obiiſſe ſcribit Olympiade CXXIV. quod ſanè verum eſt. Nam Seleucus regnauit annis XXXII. Cœpit autem anno Periodi Iulianæ 4402, duodecimo poſt obitum Alexandri. Ergo deſiit circa annum Periodi Iulianæ 4433, quo iniit annus quartus Olympiadis CXXIV. Ptolemæus verò Lagi F. regno ſe abdicauit anno Periodi Iulianæ 4429, quo Vrbis conditæ cœpit annus 469. Olympiadis verò CXXIII quartus. Sed idem aliquanto pòſt tempore ſuperſtes fuit: vt ad Epiphanij librum de Menſ. & Pond. oſtendimus. Ideo mortuus eſt Olympiade CXXIV.

Animadu. Epiph. pag. 319.

pag. 155. Error Caſauboni.

Quintò Polybius idem libro II ſcribit Seleucum Seleuci Callinici F. (ita enim vertendum; non vt Caſaubonus, *Callinici nepotem*) cognomento Pogonem, obiiſſe circa Olympiadem CXXXIX: eadémque Olympiade deceſſiſſe Ptolemæum patrem Philopatoris. Et quidem reuera Seleucus Ceraunus Callinici F. Antiochi magni frater obiit circa annum Græcorum nonageſimum; Periodi Iulianæ 4491, quo cœpit annus ſecundus Olympiadis CXXXIX. eíque ſucceſſit Antiochus M. vt Polybius refert. Sic Ptolemæus Euergetes obiit anno 4492, vel ineunte 4493 circa annum tertium eiuſdem Olympiadis. Sextò & poſtremò, Polybius initio libri tertij ab exordio rerum geſtarum, quas hiſtoria ſua complexus eſt; hoc eſt ab anno I Olymp. CXL, & Coſſ. Æmilio, & M. Liuio ad exitum; hoc eſt ad Perſei Macedonúmque cladem, annos numerat 53; quæ ſunt Olympiades 13. Itaque victus eſt Perſeus circa Olympiadem CLIII. Eſt autem is annus Vrbis 586, qui incidit in Per. Iul. annum 4546, quo iniit annus I Olymp. 153. Rectè igitur cum Romanis & vulgaribus Faſtis Polybius conſentit. D

Quis igitur tot argumentis exemplíſque conuictus non fateatur Polybium in Olympiadibus putandis nihil ab noſtra, & vſitata ratione diſſidere; ſed eam potiùs firmiſſimè ſtabilire? aut quis illum ſibi perſuadeat duodecim annis ſolidis, vel nouem ſaltem, communem epocham morari?

A Quod ſi vnus altérve locus in Polybiana hiſtoria deprehendatur, qui paululum à noſtro calculo diſcrepet; compenſandus is erit cum pluribus iiſce, certioribúſque teſtimoniis. neque propterea nouam illam,& abhorrentem in ſententiam inuitus erit cogendus Hiſtoricus. Nam vel errore librariorum, vel authoris ipſius, vt fit interdum, hallucinatione, vel Collectoris incuriâ potuit id obrepere. Adde nequaquam ex variantibus illis teſtimoniis effici μεταχρονισμὸν Olympiadum trium; aut etiam annorum nouem; ſed longè pauciorum. Atque omnibus ritè ſubductis, vnus eſt tantummodo locus, quem nos animaduertimus, in quo à recepto Olympiadum calculo diſſidere videtur. nimirum primo libro: vbi circa Olympiadem cxxiv Pyrrhum refert in Italiam traieciſſe. Quod falſum eſt. Nam Pyrrhi ἄφιξις confertur in annum V. C. 474, Periodi Iulianæ 4414, quo cœpit annus primus Olympiadis cxx. Diſcrimen eſt Olympiadum quinque. Ideo fortaſſe legendum apud Polybium, ταῦτα δὲ ἐπὶ μετὰ τὸν Πύῤῥου ἄφιξιν εἰς Ἰταλίαν. pro κατὰ. Niſi fortè minus ſubtili temporum ratione, præter propter aduentum in Italiam Pyrrhi contigiſſe iſta ſcripſerit. quod illuſtris hæc eſſet expeditio: qua B annis circiter ſexdecim poſterius id erat, quod memoriæ prodebat. Pag. 129.

At vir ille doctus quatuor ex Polybio teſtimonia profert; quibus nouem annis ſaltem Olympiadum epocham tardius ab illo conſtitutam eſſe defendit. Primùm eſt illud ipſum, quod ordine tertium paulò antè commemoraui: de tempore paratæ ab Romanis claſſis. Hoc enim reuera incidit in annum ante Chriſtianam æram 264. Polybium tamen aſſerit in ducenteſimum quinquageſimum quintum ante Chriſtum referre. Quod quidem non video qua ratione colligat. Nam annus Periodi Iulianæ 4453; in quem L. Valerius, & T. Octacilius Coſſ. incidunt; eſt annus ante Chriſtum 260. At primus Olympiadis cxxix conuenit anno 4450, qui eſt 264 ante Chriſtum. Neque verò Polybius in Olympiadis iſtius primum annum Romanorum naualem illum apparatum contulit; quod ille credit; ſed abſolutè, κατὰ τὸν ἑνάτου καὶ τὸν εἰκοστὸν πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ολυμπιάδα, *circa centeſimam ac viceſimam nonam Olympiadem.* Poſtremò vt id demus, quod ille argumentatione ſua pugnat; non nouem, ſed quatuor ad ſummum annorum diſcrimen orietur. quod minimè neceſſe eſt. Expẽdũtur Polybij loca, quibus noua illa ſententia pro puguatur.

C Alter locus eſt ex libro II, vbi Polybius ab vrbe capta, & à Gallis Brenno duce concremata ad Lucium Conſulem ab iiſdem Gallis occiſum, eíque ſuffectum Manium, annis octo minùs numerat, quàm Faſti vulgares. Verùm neque id apertè ac citra dubitationem ex hiſtorici narratione poteſt confici; & quamuis id concedatur vltrò; cùm τύπῳ duntaxat annorum illíc percurrat ordinem; accuratum eorum calculum impunè contempſit. Narrat Polybius Gallos poſt annos triginta quam Romam occuparant, iterũ Albam vſque progreſſos. Inde anno duodecimo iterum vi magna eos inuaſiſſe: ſed obiecto terrore dilapſos, tredecim annis quieuiſſe: poſteà verò pacem cum illis etiam fœdúſque feciſſe. Hanc cùm annis triginta coluiſſent; demum in Etruriam, finéſque Romanos cum gentilibus ſuis irrupiſſe. vnde cum ingenti præda in patriam reuerſi, conflata ob cupiditatem prædæ domeſtica ſeditione, propemodum vniuerſi conciderunt. Quarto deinde anno rurſus in agrum Cluſinum impreſſione facta Romanos magna pugna ſuperarunt. Sed mox viciſſim clade affecti, domúmque reuerſi, decem annis elapſis, nouam expeditionem egerunt, & ad Arretium cæſis Romanorum copiis Lucium D Coſſ. interfecerunt: cui Manius ſuffectus eſt. Horum omnium interuallorum anni in vnam ſummam redacti nonaginta nouem conficiunt. Porro captæ à Gallis Vrbis eſt Varronianus 364; Periodi Iulianæ 4324: quibus ſi 99 adiicias, confiet annus Vrbis 463; Periodi Iulianæ 4423. Atqui annus ille, quo Lucius Coſſ. à Gallis occiditur, eſt Vrbis 471. Octo igitur annis minùs putat Polybius, quàm vulgares annales. Sed, quòd paulò anteà dixi, non dubium eſt, quin inter annorum interualla, ſummáſque particulares, anni aliquot à Polybio neglecti ſint. Exempli cauſa, poſt annos triginta ſolidos ab Vrbe capta, annum vnum, alterúmve populationi, & excurſioni imputare licet. quibus elapſis, cùm in patriam rediiſſent, duodecimo deinde, quàm reuerſi erant, anno rurſus expeditionem adornarunt. Item poſt pacem fœdúſque triginta annorum, nonnihil temporis partim ad nouæ incurſionis apparatum; partim ad graſſationem, hoc eſt ad Etru- pag. 106. & 107.

riam, aliáſque prouincias peragrandas, & hoſtiliter populandas, poteſt eximi. Ade poſt reuerſionem ciuili ac domeſtico bello dandum aliquid videri temporis: cuius exitus gentis propemodum internecio fuit. Ab hac verò penultimum annorum quatuor interuallum progreditur. Sic igitur prudenter inſertis aliquot annis, Polybium cum hiſtoria, & communi Chronologia facilè componemus. A

pag.131. Tertius Polybij locus eſt è libro II. Demetrium enim Macedoniæ regem obiiſſe refert circa primam Romanorum in Illyriam expeditionem. quæ quidem anno ab Vrbe condita DXXV contigit: à quo ad Perſei cladem anni ſunt LX. Atqui Chronicon Euſebij à morte Demetrij ad Perſeum victum annos interiectos habet LXVIII. Reſpondemus Polybium tempus obitus Demetrij non præcisè definiiſſe, ſed παχύτερον, vt mos eſt, περὶ τὴν πρώτην διάβασιν εἰς τὴν Ιλλυρίδα Ρωμαίων, *circa primam Romanorum in Illyriam traiectionem.* Deinde non propterea de Olympiadum μεταχρονισμῷ rem eſſe confectam. Eſt enim Scriptores inter opinionum plerumque varietas, quæ nihil communi ac receptę Chronologiæ præiudicare poteſt. Ita licet duarum Olympiadum interuallo tardiùs Demetrij obitum Polybius in hiſtoria ſua poſuerit, quàm Euſebius; non ſtatim aliter Olympiadas illum putaſſe neceſſe eſt. B

pag. 856. Poſtremus locus eſt è fragmento XLIII. Ibi Legatos Romanorum Clitorem in Arcadia veniſſe ſcribit in concilium Achæorum, Olympiade CXLVIII. Tum in fragmento ſequenti, & antecedenti ſignificat Appium legationis illius principem fuiſſe, qui in Macedoniam ad Philippum miſſus eſt. quo tempore crudele illud facinus à Philippo deſignatum eſt, vt Maronitas contruncidaret: quod ab Æno, & Maronea detrahere præſidia iuſſus eſſet. Poſteà Olympiadis eiuſdem anno ſecundo Eumenis & complurium gentium legatis Romæ Senatus eſt datus: vt Polybius in fragment. LI teſtatur. vnde conſtat anno primo Olymp. CXLVIII Lycortam Legatis Romanorum, quorum princeps Appius fuit, concilium Achæorum dediſſe. Atqui Liuius libro IX Dec. IV author eſt Coſſ. P. Claudio Pulcro, & L. Porcio, hoc eſt anno Varroniano DLXX, Appium legatum in Græciam veniſſe. vbi eadem ab Liuio ferè prodita memoriæ ſunt, quæ apud Polybium leguntur. Proinde primus annus Olympiadis CXLVIII, eſt Vrbis conditæ DLXX. Ex hac Polybij narratione; vt quidem rectè ordinatam velimus; nihil ad ſummum aliud efficeretur, niſi quatuor annorum μεταχρονισμός. Annus primus Olympiadis CXLVIII, ſiue Iphiti DLXXXIX, iniit anno Periodi Iulianæ 4526, de quo deductis 3960, reliquus eſt annus Vrbis Varronianus DLXVI. At reſiduus eſſe debuerat DLXX. De tribus Olympiadibus, aut etiam annis octo, neque quicquam promouetur, neque concludi vllo pacto poteſt. Sed ne quadriennij quidem vllus error eſt: & cum Liuio ac rei veritate Polybio perbellè conuenit. Non enim δεύτερον ἔτος, cuius in fragmento LI Polybius meminit, annus eſt Olympiadis CXLVIII; de quo in Excerpto XLIII mentionem fecerat. Sed eſt annus ſecundus Olympiadis CXLIX, quam in Excerpto XLVI nominarat. & valdè mirum eſt, εἶτα illud δεύτερον Excerpti LI, cum Olympiade CXLVIII, potiùs quàm proximè antecedenti, continuari. C

pag. 856. Scribit Polybius in Excerpto XLIII, Olympiade CXLVIII, Romanorum legatos Clitorem in Arcadiam veniſſe, quorum princeps erat Appius. Hic in eâdem legatione Philippum regem Macedoniæ conuenit; atque ob cædem Maronitarum grauiter reprehendit; & ad eius rei coram Senatu rationem reddendam cædis adminiſtros Onomaſtum & Caſandrum Romam deſtinari iuſſit. Philippus Caſandrum ſolum eò miſit, quem & veneno clam poſteà ſuſtulit. Demetrium porrò filium, quem apud Romanos gratioſum eſſe ſciebat, ad purgandum crimen allegauit. Hæc in Excerpto XLIV. Mox in Excerpto XLVI circa Olympiadem CXLIX legati complures è Græcia Romam profecti ſunt; Eumenis, Lacedæmoniorum, &c. nec non Demetrius Philippi F. cuius in gratiam Senatus Philippo noxiam remiſit. Demum in Excerpto LI altero anno Olympiadis (nempe proximè memoratæ, id eſt CXLIX) Legati Romam ab Eumene, Pharnace, & Achæorum gente veniſſe dicuntur. Conferamus cum his ea modò, quæ à Liuio traduntur ex Polybianis hauſta fontibus, ac per annos ab Vrbe condita digeſta. D

Libro itaque IX Dec. IV Liuius anno V. C. Varroniano DLXX, Coſſ. P. Clau-

A dio Pulchro, & L. Porcio; legationem nouam decretam in Macedoniam esse refert; cuius princeps fuit Appius, qui cum Philippo & Achæis Clitore egit eadem illa, quæ Polybius perscripsit. Anno sequente, Vrbis videlicet DLXXI, Coss. fuerunt Q. Fabius Labeo, M. Claudius Marcellus, quo Legati ab Eumene, Lacedæmoniis, & cæteris Romam veniunt; à Philippo verò Demetrius, qui ab Senatu quod volebat impetrauit. quo item anno Philopœmen, Annibal, & P. Scipio mortui dicuntur. Anno demum ab V. C. DLXXII, Coss. Cn. Bæbio Pamphilo, & L. Æmilio Paulo, vt in calce libri IX scribit Liuius, legati rursum ab Eumene, Pharnace, Rhodiis, Philippo, & Achæis, ac Lacedæmoniis auditi sunt in Senatu. Ex iis apparet inter gesta fragmenti XLIII, & LIII, annum solidum intercedere. Atque vt paucis absoluam; annus Vrbis DLXX iniit anno IV labente Olymp. CXLVIII, non primo, vt Vir doctus existimat. Scripsit enim hoc solùm Polybius, κατὰ τὴν ὀγδόην, καὶ μ' Ολυμπιάδα πρὸς ταῖς ρ' Romanorum Legatos Clitorem venisse. Annus verò ab V. C. DLXXI cœpit anno primo Olympiadis CXLIX. Annus B V. C. DLXXII, iniit anno II Olymp. eiusdem. Hoc est δεύτερον ἔτος illud, quod in Excerpto LI Polybius attigit. Nihil igitur ex omni Polybiana historia nouæ author opinionis, & duodecim annorum metachronismi propugnator attulit, quo vel leuissimè institutum suum probaret. Atqui neminem, præter vnum Polybium istius metachronismi testem citauit. quam ob causam in eius expendenda historia paulo longiores sumus.

Liuiana historia declaratur.

Quod ad reliquos Scriptores attinet, nullus est, qui trium illarum ἀνολυμπιάδων significationem aliquam in vsu temporum historiæque dederit. Xenophon ecce perantiquus author libro I Ελλην. scribit annum belli Peloponnesiaci vicesimum secundum circa Olympiadem XCIII incidisse. Sane primus annus Peloponnesiaci belli est Olympiadis LXXXVII secundus iniens Periodi Iulianæ 4283; vt postea probabitur. Ergo vicesimus secundus eiusdem belli erit Iulianæ Periodi 4304; quo iniit annus tertius Olymp. XCII. Itaque biennio solo differt à cõmunibus epilogismis Xenophon, non duodecim annis. De qua Historici labe libro se- C quenti disputabitur. Ad hæc Cyrum anno primo Olymp. LV regnare in Perside cœpisse veteres omnes consentiunt. Is est annus Per. Iul. 4154, quo Olympias illa cœpit; vel 4155, quo primus eius annus desiit; vt nos certissimis argumentis postea colligemus. Item anno primo LXXV Olympiadis Xerxem traiecisse fretum Hellesponti cum Diodoro, Dionysio Halicarnassensi, & aliis antiquioribus nemo non arbitratur. Est autem hic ipse Periodi Iulianæ 4234. quo ex communibus placitis annus primus iniit Olympiadis illius. Reliqua, quæ infinita sunt, eiusdem rei argumenta prætereo: ac ne illa quidem, quæ commemoraui hactenus, attigissem, nisi pereruditi Chronologi nouam illam sententiam, ne cuiusquam occuparet animos, conuincendam putassem.

De Romæ conditu, siue primis Palilibus Vrbis. Scaligerianæ doctrinæ summa ex lib. V. Emend. pag. 362.

D

CAPVT XLV.

PRIMVS Romanorum omnium M. Porcius Cato ex Censoriis tabulis collegit annum primorum Consulum creatorũ, & Regifugij; & inde retrò dinumeratis annis CCXLIV, per quæ Romæ regnatum est à VII Regibus, peruenit ad initia Vrbis. Reperit enim in Censoriis tabulis, anno penultimo ante captam à Gallis vrbem, lustrum Romæ actũ, Valerio Potito, & Mallio Capitolino Coss. anno post exactos reges centesimo vndeuicesimo; adeo vt annus captæ Vrbis Dionysio teste sit centesimus vicesimus primus. Iam Cato annos à Romulo ad exactos reges numerabat CCXLIII; Varro CCXLIV. Et quia immutabilis est annus primorũ Coss. validissimè ex Censoriis tabulis demõstratus, qui incidebat in annum Iphiti CCLXVII currentem; hinc sequitur secundũ Catonem Romam conditam anno Iphiti XXIV, duobus mensibus ante initium XXV; secundum Varronem anno Iphiti XXIII, tertio Olymp. VI. Hinc

quasi in factiones duas res discessit, vt altera Palilia sint Catoniana, altera Varro- A
niana. Varronis authoritas plures sectatores habuit.

Subiicit iis aliquot exempla Scaliger; quibus vtramque computandi rationem experitur, de quibus agetur postea. Tum illud adiicit: Plutarchum & anno Iphiti XXIII condi cœptam Vrbem asserere, & quo die primum iacta sint fundamenta, Solem defeciſſe. Sed falsò. Nam nulla, inquit, tum Eclipsis fuit.

Reliqua partim rectè, partim secus ab Scaligero disputata in Elencho discutientur.

De duplici Vrbis epocha. quarum alteram Catoni falsò & à Scaligero & à plerisque tributam asseritur.

CAPVT XLVI.

EX innumeris de Vrbis natali sententiis celeberrimæ sunt imprimis B
duæ; quarum vna conditam Vrbem statuit anno Olympiadis sextæ quarto; altera eiusdem Olympiadis tertio. Prioris author est, vt Plutarchus asserit, Varro: posterioris Verrius Flaccus, in Fastis Capitolinis. Scaliger hanc secundam Catonianam identidem appellat, & vt ita nominarent, omnibus ferè hac ætate persuasit. In quo tam ipsum, quàm eos, qui ἀβασανίστως illius authoritatem sunt secuti, deceptos esse non dubito. Quæ enim coniecturæ istius occasio satis firma sit, non video: & contrarium ex eo ipso firmamento, quo nititur, perspicuè demonstratur. Etenim Cato nullum certum Olympiadis definit annum, quo Roma condita fuerit: sed hoc vnum memoriæ prodidit, quod refert Dionysius lib. 1, posteriorem esse Romam excidio Troiano annis quadringentis triginta duobus. Ex quo variè licet argumentari, & diuersos annos colligere, pro eo atque Troianum excidium locaueris. Nam de huius anno plurimum inter se Scriptores discrepant, vt in eius epocha docuimus. Quare cùm nihil extet à Catone scriptum, vnde explorari possit, quot annis Olympiadem primam antecessisse velit Troianæ vrbis excidium, temere, ac præter C
Catonis mentem annus Iphiti vicesimus quartus à Scaligero computatur. Et verò perspicua est hac in re hominis oscitantia. Siquidem Troianam ἅλωσιν anno refert accidisse Periodi Iulianæ 3531. Numeretur hic annus primus post excidium à Solstitio cœptus. Quippe sub anni finem vrbs est capta. Igitur quadringentesimus tricesimus secundus inibit anno 3962 à Solstitio æstiuo: cúmque Roma condita sit Palilibus, quæ verno tempore, & ante Solstitium ponuntur, reiiciendus est in sequentem annum 3963, eius conditus. Ita videlicet anno primo septimæ Olympiadis, siue quinto & vicesimo Iphiti exeunte condita fuerit, biennio post Varronis epocham.

pag. 60. Edit. Vvech.

Catonis opinio vnde collecta.

Nec aliter Dionysius Halicarnassensis ex Catone concludit. Qui cùm eius opinionem, quam modò retuli, commemorasset, Vrbem annis CCCCXXXII posteriorem esse Troiana clade; subiecit, ex Canonibus Eratosthenis congruere tempus in annum primum Olympiadis septimæ. ἔτεσιν, inquit, ὑποφαίνῃ δυσὶ καὶ τριάκοντα, καὶ τετρακοσίοις ὑστερῆσαν τῶν Ιλιακῶν. ὁ δὲ χρόνος οὗτος αἰαμετρηθεὶς ταῖς Ερατοσθένους χρονογραφίαις, εἰς τὸ πρῶτον ἔτος πίπτει τῆς ἑβδόμης Ολυμπιάδος. *Annis quadringentis triginta duobus Troiana clade posteriorem Vrbis conditum facit. Quod tempus ad Canones Eratosthenis Chronicos exactum in annum primum incidit Olympiadis septimæ.* Ex nostra quidem, & sine dubio probabiliore sententia, quæ Troianam calamitatem anno ante Scaligerianam epocham collocat, nempe Iul. Per. 3530, adamussim quadrat annus ab excidio quadringentesimus tricesimus secundus anno Iphiti XXIV, qui desiit anno Per. Iul. 3962. Cum Scaligeri verò sententia nullo pacto conuenit. Quocirca quæ fuerit Catonis opinio de Olympiadis anno penitus incertum est, quandiu non constat quem in annum ante primam Olympiadem Troianam cladem contulerit. Dionysius porro, qui anno primo Olymp. VII iacta vrbis fundamenta credidit, non ex Catonis authoritate, sed ex Eratosthenis Canonibus, & hypothesibus ita ratiocinatus est, vt in annum caderet vrbis con- D

ditus

A ditus Iphiti xxv. Qua ratione Troianum excidium incidit in annum Per. Iul. 3531. Verùm Dionysius aliud sentit; aliud argumentis suis, ac reliqua ratione demonstrat. Huius enim disputatio eò fere rem adducit, vt in annum Iphiti xxiv, hoc est quartum Olympiadis vi, Vrbis initia concurrant; quod subinde constabit. Veruntamen ex hac hallucinatione Dionysij, affirmari non debet Catonem anno Iphiti xxiv Vrbis conditum illigasse; vt Catoniana ob id epocha illa dici meruerit. Onufrius certè inter eos Scriptores, qui anno primo vii Olympiadis Romam ædificari cœptam putarunt, Catonem recenset. Quod vtrum Cato in opinione sua posuerit, nemini exploratum esse potest. Quid si enim Troianum excidium quinque aut sex annis, aut pluribus, infrà nostram vel Scaligerianam epocham summouit, vt esset annus iste Per. Iul. 3536, vel 3537; tum postea Consulibus aliquot expunctis, eâdem, qua Troianam ἄλωσιν, proportione Palilia prima tardius locauerit? Nam & Onufrius L. Cincij, & Fabii Pictoris opinionem reliquis anteponit, qui Romam conditam asserebant anno primo Olympiadis octauæ, & quinque annos de serie Fastorum vulgarium expungebant. Quamobrem desi- Dionysij hallucinatio.
B nant eruditi deinceps homines Scaligerum secuti Catoniana illa vocare Palilia, quæ anno vno Varronianis posteriora sunt.

Quinetiam vel illud falsò, vel temerè, ac sine argumento vllo Catoni Scaliger attribuit; quòd ex anno Cõsulum illorum, qui ante captam à Gallis Vrbem penultimo loco censebantur, ex tabulis Censoriis eruto, ad Vrbis initia peruenerit. Nam neque Catonem hac methodo progressum Dionysius affirmat; sed ipse potiùs vsum se illa esse significat; de qua mox viderimus: & Scaliger ipse paucis interiectis versibus, contraria de Catone, & Varrone subiicit. *Nam quomodo*, inquit, *& ipse, & Varro, qui hæc postea diligentius perpendit, illud tempus explorauerint, nemo in literas retulit.* Si via & methodus, qua M. Cato illius temporis ratione indagauerit, à nemine prodita est; vnde scire potuit Scaliger, annum illum post exactos reges centesimum, & vicesimum primum à Catone esse numeratum, quo Galli Vrbem occuparunt? aut eundem ducentos quadraginta tres annos Regibus imputasse? Quis ista de Catone prodidit? Cur CCXLIII annos potiùs, quàm plures, vel pauciores
C assignasse dicitur?

Præterea falsò putat annum primorum Coss. immutabilem esse, & ex omnium sententia in annum Iphiti CCLXVII currentem incidere. Huic enim contraria est Halicarnassensis opinio; tùm à plerisque vocatur in dubium. De Halicarnassensi facilè probatur. Scribit enim ille primos Consules Romæ creatos ineunte Olympiade LXVIII: hoc est, vt postea declarabitur, anno quarto exeunte Olympiadis LXVII, siue Iphiti CCLXVIII. Non igitur in ducentesimo sexagesimo septimo immobilis hæret captæ Vrbis annus. Deinde qui octaua, vel, vt L. Cincius arbitratus est, XII Olympiade conditam esse voluerunt, si quidem in annis Regum à communi fere sententia non discreparent, longe alium annum captæ Vrbis statuerunt, quàm Olympiadis LXVII quartum. Frustra itaque de Catone diuinat Scaliger, cùm quid senserit exploratum omnino esse non possit.

De Halicarnassensis opinione, ac duplici eius hallucinatione, quarum posterior
D *hactenus non animaduersa.*

CAPVT XLVI.

IN Vrbis inuestigandis initiis Veterum nemo diligentiorem operam adhibuit, quam Dionysius Halicarnassensis suauis accuratúsque Scriptor. Is certam viam, ac methodũ aperuit, qua ad epocham illam perueniri possit. Quare nemo fere deinceps aliis argumentis vsus est, quam quæ ille in sua ratiocinatione posuit. Verùm duo sunt per imprudentiam ab eo commissa; quorum alterum Scaliger animaduertit; de altero nullus, quod sciam, admonuit.

Principiò cùm annus ab illo conditæ Vrbis statuatur primus Olympiadis septimæ, & anni primordium more Athenienſium insuper ab æstiuo Solstitio, debet ex eius opinione Iphiti annus esse quintus & vicesimus. Et tamen illius argumẽta nihil aliud colligunt, nisi quartum esse Olympiadis sextæ, siue Iphiti XXIV exeuntem.

Itaque aliud dicit,aliud probationibus ſuis efficit. Quod ad hunc modum oſtendi- A
mus. Dionyſius annum Vrbis cõditæ hac ratione definit. Quoniam capta eſt Vrbs anno poſt exactos Reges cẽteſimo viceſimo primo ineũte,& primo Olymp. XCVIII æquè ineunte(quippe Auguſto menſe Vrbis ἅλωσις incidit) ſi ante captam Vrbem anni ſolidi CXX decurrerũt,ij triginta ſolidas Olympiadas efficiunt. Adde ducentos quadraginta quatuor, quibus Romæ regnatum eſſe docuit,quæ ſunt Olympiades LXI. fiunt Olympiades XCI. Vt igitur fiant nonaginta ſeptem completæ, & nonageſima octaua iniens,adiiciendæ ſunt Olympiades ſex,& annus vnus ſeptimæ. Ita anno primo ſeptimæ Olympiadis Vrbis conditus inciderit. Atqui nihil aliud argumentatio iſta conuincit, quàm anno illo Vrbem eſſe conditam, quo deſiit Iphiti XXIV, & XXV incœpit. Cùm enim captæ Vrbis annus, quem cẽteſimum viceſimum primum à Regifugio cõputat,in eum annum cõueniat,quo ludicrum Olympicum celebratum eſt,hoc eſt Iphiti trecenteſimum octogeſimum nonum,qui eſt Per. Iul. 4326, oportet annum Regifugij conuenire anno illi,quo deſiit Iphiti ducenteſimus ſexageſimus octauus, & nonus inchoatus eſt,qui erat primus Olymp. LXVIII; B
Per. Iul. 4206. Nam ducenteſimus ſexageſimus nonus iniens primus eſt illorum centum viginti & vnius,qui ad captam Vrbem interlapſi ſunt. Reſtant itaque anni CCLXVIII: ex quibus detractis CCXLIV, ſuperſunt XXIV. Quare ineũte anno XXV, ſiue deſinente XXIV, Vrbem neceſſe eſt fuiſſe conditam. Poteſt & breuius ita demonſtrari. Capta eſt Vrbs authore Dionyſio anno ab eius conditu CCCLXV, Iphiti CCCLXIX. Detrahe 365 de 389, ſuperſunt XXIV. Itaque viceſimo quinto ineunte, id eſt viceſimo quarto deſinente Galli Vrbem inuaſerunt. Ad hæc lib. V, initio, ſcribit Halicar. annum ducenteſimum quadrageſimum quintum cœpiſſe primo Olymp. LXVIII; qui eſt Iphiti CCLXIX incipiens. Deductis annis CCXLV, reſtat viceſimus quartus. Si enim anno exeunte Iphiti CCLXVIII, inîêre Palilia ducẽteſima quadrageſima quinta, ſequitur exeũte Iphiti viceſimo quarto, prima Vrbis Palilia cœpiſſe. Hoc enim animaduertendũ eſt, cùm Palilia duobus circiter mẽſibus Iphiti annum præcedant, & Conſulatus, quibus anni ſinguli notantur, maiori parte Olympiadicorum annorum epocham anteuerterint; certe ita ἐξ ἀρχῆς ἀφῶρεσιν, & æquandi C
gratia ſumantur: nihilominus Dionyſium Coſſ. illos, qui proximè ante Olymp. aliquã inierint, ad hãc ipſam Olymp. referre. Quod ex anno patet Vrbis CCLX. Docet enim L. V, Aulum Virginiũ, & T. Veturiũ Coſſ. fuiſſe, ἔτει ἑξηκοστῷ ἕκτῳ ἑβδομηκοστῷ μετὰ τλὼ κτίσιν, μελλούσης εἰς τὸ πρῶτον τοῦ ὀβ' Ολυμπιάδος. *Anno ſexageſimo ſupra ducenteſimũ Vrbis conditæ, inſtante in ſequentẽ annum Olympiade ſeptuageſima ſecunda*, Archonte Themiſtocle. Tum ſequẽti anno, Poſtumo Cominio, Sp. Caſſio Coſſ. celebratã eſſe narrat Olympiadem ſeptuageſimam ſecundam, in qua ſtadio victor renunciatus eſt Tiſicrates Crotonienſis, Archonte Diogneto. Contigit hæc Olympias anno Iulianæ Periodi 4222. Quocirca cùm anno Iphiti CCLXXXIV competat annus Vrbis CCLX, & anno Iphiti CCLXXXV, hoc eſt primo Olympiadis LXXII, Vrbis annus CCLXI, authore Dionyſio, atq; & ille anno Per. Iul. 4221, & iſte anno 4222 inierit: neceſſe eſt primum annum Vrbis in eum cadere Iulianum, quo Iphiti cœpit annus vigeſimus quintus, poſt deſitum quartum & viceſimum. Ita conſtat ex Dionyſij argumentatione, anno viceſimo quarto exeunte Iphiti, ſiue quarto Olymp. VI, prima Vrbis incurriſſe Palilia: ac prẽterea eundem Hiſtoricum annos Vrbis Olympiadicis illis anD
nis tribuere, qui æſtate proxima poſt Palilia ſecuti ſunt. Ex quo planum illud eſt, cùm dicit Olympiade VII anno primo Vrbem eſſe conditam, ad Iulianum illum referri, quo & quartus ſextæ deſiit, & ſeptimæ primus inchoatus eſt.

Dionyſij error alter. pag. 60. Ed. Vech.

Altera Dionyſij hallucinatio à nobis animaduerſa eſt eiuſmodi. Lib. I, initiũ Vrbis conditæ hac fere ratiocinatione colligit. Annus ille, quo Vrbs eſt capta, centeſimus & viceſimus primus eſt à pulſis Regibus; quod ex Cenſoriis Tabulis liquere dicit: in quibus legitur anno ſecundo ante cladem Vrbis cenſum Romæ inſtitutũ, L. Valerio Potito, & T. Manlio Capitolino Coſſ. poſt exactos Reges cẽteſimo vindeuiceſimo. Verba Dionyſij. Ἐν οἷς εὑρίσκω δευτέρῳ πρότερον ἔτει τὴν ἀλώσεως τίμησιν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων δήμου γενομένην, ἣν πρῶτος ἀνέγραψεν καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας χρόνου βίου· Ὑπατεύοντος Λευκίου Οὐαλερίου Ποπίτου, καὶ Τίτου Μαλλίου Καπιτωλίνου, μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων ἔτους δεύτερον καὶ εἰκοστῷ, καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. *In quibus* (tabulis) *inuenio tertio ante captã Vrbẽ anno, cenſũ Pop. Rom. habitũ: cui quemadmodũ & cæteris; tẽpus hoc adſcriptũ erat: L. Valerio Potito, T. Manlio Capitolino Coſſ. poſt expulſos reges anno centeſimo vndeuiceſimo.* Pro δευτέρῳ ἔτει πρότερον τῆς

A ἄλωσις, non *altero ante captam Vrbem anno*, vt interpres, sed, *tertio* reddidimus. Hunc enim Dionysius intelligit, qui tertius est retro numeratus ab eo, in quem ἄλωσις incurrit, nimirum centesimus vndeuicesimus, cùm capta sit Vrbs centesimo vicesimo primo. Quod & Glareano visum fuerat: & Dionysius ipse statim indicat, qui subiicit, expletis annis CXX, adeóque ineunte centesimo vigesimo primo expugnatam esse à Gallis Vrbem. Cùm igitur Vrbis ἄλωσις acciderit anno I Olymp. XCVIII, Archonte Pyrgione, si retrò computes ad Consulatum L. Iunii Bruti, & L. Tarquinii Collatini, annos reperies CXX. Hæc Dionysius: qui annum illum, qui tertius est ante ἄλωσιν, numerat centesimum vndeuicesimum à primo Consulatu, post expulsos Reges; & eum, quo clades Vrbis accidit, centesimum vicesimum primum, hoc est tertium à centesimo vndeuicesimo, & proximum ab expleto & vertente centesimo vicesimo. Quod insuper ex iis, quæ subiunxit, euidentius appareat. Postquam enim docuit annum captæ Vrbis incurrere post expletos CXX à primis Coss. hoc interuallo conflari dicit Olympiadas solidas XXX. Ex quo necesse est
B primos Coss. conuenire in annum primum Olymp. LXVIII; quandoquidem anno I Olymp. XCVIII Vrbis vastitas incidit. Si tam annus primorum Coss. quàm captæ Vrbis in primum Olympiadis cadit; oportet annos vtroque termino comprehenso numerari centum viginti ~~& vnum~~; & in centesimo vicesimo primo Consulatu Vrbem esse captam. Annus primus Olympiadis XCVIII est Iphiti CCCLXXXIX. Detractis centum viginti solidis, remanet annus CCLXIX; siue primus Olympiadis LXVIII, quem primis Coss. assignat. Ita verum est ex Dionysii sententia captam Vrbem ineunte anno centesimo vicesimo primo à Consulatu Bruti, & Tarquinii. Atqui falsum istud est; nec mediocriter hallucinatus est Dionysius. Nam captæ Vrbis annus in centesimum vicesimum duntaxat Consulum par incidit, siue Capitolinos Fastos relegas, siue alios quoslibet. Annus primorum Coss. est annus Vrbis Varronianus CCXLV; annus verò captæ Vrbis est CCCLXIV; vt est in Fastis Onufrii. Deductis annis CCXLIV, de CCCLXIV, reliqui sunt CXX. At in Capitolinis Fastis, & Sigonianis annus primus Coss. est Vrbis CCXLIV; captæ verò Vrbis, est CCCLXIII. Detractis annis CCXLIII, restant non plures, quàm CXX. Sanè
C captam Vrbem esse liquet Tribb. Mil. Fabiis tribus, & Sulpitio Longo, Q. Seruilio IV, Ser. Cornelio Maluginensi. qui est Varronianus Vrbis annus CCCLXIV, Capitolinus CCCLXIII. At Potiti, & Manlii Consulatus cadit in annum Varronianum CCCLXII, Capitolinum CCCLXI: qui est centesimus decimus octauus annus à primis Coss. non centesimus decimus nonus. Quoniam verò in numero annorum ab V.C. Dionysius cum Varrone consentit; quatenus anno CCXLV, exempli gratia, primos vterque Coss. locat: sed vno anno tardius epocham Vrbis assignat, videlicet Iphiti XXIV: inde fit, vt secundum Dionysium L. Valerij Potiti, & T. Manlij Consulatus, quemadmodum & Varroni debeat esse CCCLXII ab V. C. captæ autem Vrbis CCCLXIV; sed vtrobique Iphiteum tempus vno anno moretur. Quippe Varronianus annus CCCLXIV est Iphiti CCCLXXXVI, Dionysianus verò est CCCLXXXVII. Vnde Romæ ἄλωσις ex opinione Dionysij conuenit anno Olympiadis XCVII quarto. in Varroniana putatione, eiusdem Olympiadis tertio: vtrobique ineunte anno. Siquidem Augusto mense captam Vrbem, & proximè ab Iphitei anni epocha, testantur historiæ. Vt autem annus CCCLXIV conueniret
D anno primo Olymp. XCVIII, oporteret Vrbem conditam fuisse anno primo desinente Olymp. VII, Per. Iul. 3963. Atqui nos ostendimus argumenta omnia Dionysij nihil aliud efficere, nisi anno IV exeunte sextæ Olymp. Vrbem esse conditam, Per. Iul. 3962. Non potest igitur ἄλωσις incidere in annum primum Olympiadis XCVIII, sed in quartum antecedentis, qui est Iphiti CCCLXXXVIII.

Huius autem Dionysiani erroris eiusmodi causam extitisse puto. Regifugij dies antecedebat illud tempus, quo Magistratum noui Coss. inibant. Cùm ergo Potitus & Mallius Coss. quorum Consulatus est CXVIII, iniissent post Regifugium centesimum decimum octauum, desiit illorum annus post Regifugium centesimum decimum nonum. Porrò census ab illis institutus est sub finem Consulatus sui, post Regifugium CXIX. Ideo in Fastis adscriptus est annus à pulsis Regibus, siue Regifugio, centesimus decimus nonus; cùm nonnisi centesimus decimus octauus Consulatus is esset. Hæc Dionysio hallucinationis occasio fuisse potest,

qui cùm in Fastis legisset, anno ab exactis Regibus CXIX, cẽsum à Potito & Mallio A
celebratum, arbitratus est Consulatum perinde illum centesimum decimum nonum esse numerandum. Vnde anno vno tardius captæ Vrbis epocham assignauit.

Variæ Scaligeri hallucinationes, nec non Liuij, Onufrij, Caluisij, & aliorum error.

CAPVT XLVII.

pag. 363. D. DE Capitolinis Fastis disputans Scaliger, ostendit, id quod verum est, primum Vrbis annum ex illorum calculo cadere in annum Iphiti XXV exeuntem. Sed idipsum ratione falsa concludit. *Annus*, inquit, *quo C. Claudius Nero, & M. Liuius Salinator Coss. fuerunt, est in Fastis illis Vrbis conditæ* DXLVI. *Ergo Coss. qui proximè antecesserunt, M. Claudius Marcellus* V, *T. Quintius Crispinus, gesserunt magistratum anno Vrbis* DXLV. *At Liuius illis Coss. ait ludicrum Olympicum celebratum: quam nemo negauerit esse Olympiadem* CXLIII, *anno Per. Iul. 4506. Palilia igitur illorum Coss. incidunt in annum quartum Olympiadis* CXLII, *hoc est in annum Iphiti* DLXVIII. *Ergo Roma condita anno Iphiti* XXIV, *secundum Fastos Capitolinos.* Onufrius in Fastis ad A. DXL, vquo vndecimus annus belli Punici contigit; iisdem Coss. Marcello V, & Crispino; *Huius*, ait, *anni æstate Olympiæ ludicrum fuisse testatur Liuius, ad quod legatum missum L. Manlium scribit. Fuit autem Olympias, vt ego rectè scripsi,* CXLIII. Ego verò ambos istos, &, qui eos secutus est, Caluisium ab Liuij mente, & historia aberrare dico. Hoc, inquam, defendo; Liuium non in anni illius ætatem, quo Coss. fuere Marcellus, & Crispinus: sed sequentem, Coss. Nerone & Liuio; ludicrum Olympicum conferre; eáque in re ipsummet fortassis hallucinatum esse Liuium. Hic enim lib. XXVII, post medium ferè librũ, postquam res gestas Marcello & Crispino Coss. exposuit; ista pertexit. *Exitu huius anni T. Quintius Crispinus Cos. Dictatore comitiorum ludorúmque faciendorum causa dicto L. Manlio Torquato, ex vulnere moritur.* Postea narrat, mortuo Quintio creatos esse Coss. Liuium, & Neronem; inde Prætores: ac deinde L. Manlium trans mare proficisci iussum, *vt viseret, quæ res ibi gererentur, quo Olympiæ ludicrum ea æstate futurum erat, quod maximo cœtu Græciæ celebraretur.* Igitur æstate illa celebrata sunt Olympica certamina, quæ in Consulatum Liuij & Neronis incurrit; non in eam, qua Coss. fuere Marcellus & Crispinus. Annus, quo Coss. erant Liuius & Nero, secundum Varronem erit Vrbis DXLVII: secundum Fastos DXLVI. Si hoc anno celebrati sunt Olympici agones CXLIII; consequens est vrbem conditam esse anno Iphiti XXII ex Varronis mente: ex fastis anno XXIII. Quare aut Liuius hallucinatus est; aut ex anni Romani labe, quoad licet, excusandus est. Etsi difficile est credere, vsque eò deprauatum anni Romani contextum fuisse, vt anno solido à metis aberrauerit. Ac Ianuarius quidem Romanus per illud tempus in Septembrem ferè cadebat. Martius in Nouembrem; cuius Idibus circa bellum Punicum secundum, quo Consulatum illi gesserunt, Coss. inibant. Vnde ab Nouembri Iuliano, qui agonem Olympicum CXLIII proximè præcessit, videlicet anno Per. D
Iul. 4505, Marcellus & Crispinus Magistratum ceperunt. Vt autem vera sit historia Liuij non κατ' ἀναμπῶσιν, sed κατὰ μετάμπωσιν vnius anni Romanum annum necesse est à Palilibus recessisse: quam quidem ἀνωμαλίαν Iulianus annus æquabili παραδιαφορᾷ apud posteros peræquauit. Potuerunt & agones à Græcis certis de causis alieno anno celebrari; quod & aliâs factum. Nihil tamen certius, quàm ex Iulianorum annorum ratione, citra vitium, aut perturbationem, Olympiadem istam æstati illi congruere, in quam Crispini & Marcellini Consulatus incurrit.

pag. 364. Iisdem de Fastis Capitolinis agens porrò Scaliger nescio quid inconditum ac perplexum posuit. Nam cùm probasset ex L. Cornelij Scipionis Consulatu, in quem Solis eclipsis incidit, quíque anno Vrbis DLXIII in Fastis tribuitur, primum annum Vrbis ex iisce Fastis cadere in annum Iphiti XXIV; mox ista subiicit. *Sed nodus restat. Nam Piso Consulatum Scipionis Asiatici, & Lelij coniicit in annum Vrbis* DXVI. *Interuallum* XXXIII *Coss. At in Cassiodoro, & Fastis Onufrianis,* XXXII *tantùm.*

A *Quare vnum par Coss. hinc effugisset. Sed falsum est. Nam Fasti Capitolini comparant hos duos Coss. in annum Vrbis* DXCV, *non autem* DXCVI, *vt Piso, & eum secutus Onufrius.* Hæc mendosa sunt. Quis enim ex istis sensum aliquem eliciat? Verùm sic opinor scribere in animo habuit: Quoniam Piso in Annalibus Consulatum L. Cornel. Scipionis, & C. Lælij in annum Vrbis DLXIII coniicit: in annum verò DXCVI Consulatum M. Æmilij, & C. Popillij: interuallum autem paria Coss. XXXIII: ita vt tricesimum quartum sint Æmilius & Popillius: vnum excidisse videtur, cùm in Fastis Consules isti tricesimum secundum locum habeant. Quod ita corrigit Scaliger, vt Æmilij & Popillij Consulatum in annum Vrbis DXCV conuenire dicat, non, vt Piso & Onufrius, in DXCVI. Verùm vnde tandem Pisonis sententiam illam exculpserit, nescio. Hoc quidem video, in Fastis Capitolinis anno Vrbis DLXIII Coss. poni L. Scipionem, & C. Lælium. in Onufrianis, qui Varronis epocham sequuntur, anno DLXIV. Rursus anno DXCV in Fastis Coss. fuisse Æmilium & Popillium; apud Onufrium, anno DXCVI. Vtrobique tricesimum tertium par in Æmilium & Popillium incurrit. Sed Pisonis locum illum spectasse Scaligerum arbitror, qui apud Censorinum ex-
B tat capite XVII, vbi de sæcularibus ludis, & Romano sæculo scribens hæc ex Annali septimo illius verba profert. *Roma condita anno* IↃXCVI *sæculum accipit, his Coss. qui proximi sunt Consules M. Æmilius, M. F. Lepidus, C. Popilius II absens.* Quæ Pisonis verba deprauatissima sunt: vt Sigonius, & Cuspinianus obseruant. Censor. pag. 35.

Ex illis verò certò colligi non potest, vtrum anno DXCVI Æmilij & Popillij Consulatus ex sententia Pisonis inciderit. Nam vt verba ipsa præferunt, in DXCVII reiiciendus fuit. Quanquam Cuspinianus & Sigonius apud Censorinum, *qui proximi sunt*, legunt; non vt in emendatioribus libris extat, *quis*. De Scipionis & Lælij Consulatu, Piso verbum nullum.

De Romuli conceptu, ac tam eius, quàm Vrbis natali ex L. Tarrutij Firmani sententia: & eclipsibus, quæ vtriusque natalibus attibutæ sunt. tum in iis
C *multorum errata castigantur. Vrbem videri autumno conditam. Manilius explicatur.*

CAPVT XLVIII.

PLVTARCHVS in Romulo de conditu Vrbis ita scribit: Εκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ᾗ τὴν πόλιν ὁ Ρωμύλος ἔκτιζεν, ἀτρεκῆ τριακάδα τυχεῖν λέγουσι, καὶ σύνοδον ἐκλειπτικὴν ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἥλιον, ἣν εἰδέναι καὶ Αντίμαχον οἴονται τὸν Τήϊον ἐποποιὸν, ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης Ολυμπιάδος συμπεσοῦσαν. *Diem illum verò, quo Romulus Vrbem condere cœpit, veram tricesimam fuisse narrant, eodémque die Solis ac Lunæ coitum eclipticum incidisse; quem Antimachus poëta Teius agnouit. Id autem anno contigisse sextæ Olympiadis tertio.*
D Subiicit his Tarrutij Mathematici præstantis de Romuli & Vrbis natali sententiam; cùm Varronis rogatu ex apotelesmatis vtriusque genesin indagauit. Hic igitur εὖ μάλα τεθαρρηκότως, καὶ αἰδρείως ἀπεφήνατο τὴν μὲν ἐν τῇ μητρὶ τοῦ Ρωμύλου γεγονέναι σύλληψιν ἔτει πρώτῳ τῆς δευτέρας Ολυμπιάδος, ἐν μηνὶ κατ' Αἰγυπτίους Χοιὰκ, τρίτῃ καὶ εἰκάδι, τρίτης ὥρας, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἐξέλιπε παντελῶς. τὴν δὲ ἐμφανῆ γένεσιν, ἐν μηνὶ Θὼθ, ἡμέρᾳ πρώτῃ μετ' εἰκάδα, περὶ ἡλίου ἀνατολαί. κτισθῆναι δὲ τὴν Ρώμην ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐννάτῃ Φαρμουθὶ μηνὸς ἱσταμένου, μεταξὺ δευτέρας ὥρας, καὶ τρίτης. *Audacter & constanter pronunciauit, conceptum in matris vtero Romuli contigisse anno primo secundæ Olympiadis;* XXIII *die Choiac Ægyptij mensis, hora tertia, qua Sol penitus defecit. In lucem autem editum fuisse* XXI *die Thoth sub ortum Solis. Romam porro conditam à Romulo nona die Pharmuthi, inter secundam & tertiam horam.* Si ex veteris alicuius astronomi, vel idonei scriptoris obseruatione de cælestibus iisce φαινομένοις constaret, plus aliquanto res ea Chronologiæ nostræ negotij faceret. Neque tamen solus id Plutarchus memoriæ commendauit.

Pag. 119 Edit. Vech.

Dionysius Halicarn. lib. 11 refert, tam in conceptu ipso Romuli, quàm in eius obitu defeciſſe Solem penitus, ſic vt mundus tenebris obduceretur. At Cicero lib. 11 de Diuinat. vnum illud ex Tarrutij deſcriptione profert, Romam, cùm in iugo eſſet Luna, conditam fuiſſe. Vtramque illam Solis obſcurationem ex tabulis inueſtigare plerique ſunt aggreſſi: ſed irrito hactenus conatu. Nicolaus Mullerius in Examine Temp. quæ eſt Appendix Friſicarum Tabularum, vtramque ſe ex Tabulis ſuis deprehendiſſe putat, & quidem illo ipſo tempore, quod Tarrutius deſignauit. Nam prima incidit in annum Per. Iul. 3942, Iunij XXIV, Choiac XXIII. Verùm nulla tum Solis defectio Romæ fuit: quoniam apparens latitudo Lunæ ſemidiametrorum ſummam ſuperabat: vt ex illa deſcriptione conſtat, quam libro VIII, pag. 770 exhibuimus. Quòd ſi alicubi commiſſa ſit, ea perexigua fuerit oportet: quoniam motus latitudinis maximus fuit. Buntingus anno mundi 3199, qui eſt Per. Iul. 3944, cyclo Lunæ XI eamdem aſſignat. Nam Mai V feria I, defecit Sol. Sanè verum Nouilunium, quod cum apparente Romæ conuênit, contigit hora poſt mediam noctem XI, 9′. Motus item latitudinis fuit 0, 0, 8′, 47″: vt in ipſo *σωδίσμῳ ἀναβαίνοντι*, id eſt *nodo aſcendente*, vel *capite Draconis* Luna fuerit. Sed parallaxis eclipſin ſuſtulit. Fuit enim apparēs latitudo eadem cum parallaxi, ſcrup. 30′; quæ ſummâ ſemidiametrorum maior extitit. Quare ad Heliopolitanum, vel Æthiopicum tractum Buntingus confugere cogitur, vt eclipſim illîc digitorum 7, 13′: hîc integram inueniat. At ne ſic quidem obtinet, vt in XXIII Choiac eclipſis illa congruat.

A

B

Eclipſis Solis nulla in conceptu Romuli.

Quocirca de priore illo Solis deliquio, quod ſub Romuli conceptum à Tarrutio conſtitutū eſt, falſum ipſum arbitror: ſi quidem reliqua temporum ratio cōſtet, quam ex eius ſententia Varro definiuit. Itaque ex hiſtoria potiùs, quàm obſeruatione, natalis Romuli deſigendus videtur in anno Per. Iul. 3944. Etenim Dionyſius ſcribit illum deceſſiſſe anno ætatis LV. Atqui mortuus eſt anno 3999. Igitur in lucem editus fuerit anno 3944. vt annum ageret XVIII, quo tempore Vrbem condidit. quod idem author affirmat. Neque verò audiendus eſt Temporarius; qui non ſolùm Tarrutij conatum omnem irridet; ſed audacter inficiatur, Romulum in rerum natura vnquam extitiſſe, vno illo fretus argumento; quod neque certi illius parentes edi poſſint; neque de obitu cōſtet; & reliqua ipſius parum comperta ſint. Quid ea ratiocinatione vanius? Eodem enim argumento infinitarum hiſtoriarum veritatem euerteris; & quæ magno omnium conſenſu recepta ſunt, mendacij conuiceris.

Temporarij abſurda ſententia.

C

Author verò Nouæ Chronologiæ defectionem illam reiicit in annum octauum; id eſt Periodi Iulianæ 3949; ante Chriſtum 765. quo Sol defecit Februarij 10, Romæ ante meridiem horis 3, 29′, 26″, in Aquario; digitis 10, 45′. Ex quo nouam illam ſuam opinionem aſſeuerare nititur; Olympiadas ſex annis tardius à veteribus putatas eſſe, quàm hactenus exiſtimatum fuerit. quandoquidem annus primus deſinens Olympiadis ſecundæ incurrit in annum Periodi Iulianæ 3949: proindéque cœpit anno 3948. ac primus annus Iphiti iniit anno eiuſdem Periodi 3944. Verùm de hoc metachroniſmo annorum V dicetur libro XII. Interim cùm egregiè cum hiſtoria conſentiat annus ille, qui eſt ante Chriſtum, 770: fruſtra aliud tempus inquiritur. Nam & viceſimatertia dies Choiac in Februarij decimum nullo modo conuenit anno ante Chriſtum 765. ſed Iunij XXII. Neomenia quippe Thoth Martij ſecundo contigit.

D

Refellitur noua Chronologia eruditi viri, cap. CVI, & CVII, & deinceps.

Atenim (inquit capite CX) *ſi Februarij decimum diem anni ante Chriſtum 765 ponamus fuiſſe viceſimum tertium diem Choiac; tunc dies* XXI *Aprilis, ſiue* XI *Kal. Mai, natalis Vrbis anno ante Chriſtum 744 (quo anno & ipſe Tarrutius, & Varro cum authoribus compluribus Romam conditam tradidere) iuxta rationem anni Ægyptiaci exactè in* IX *Pharmuthi coincidit.* Nono verò Pharmuthi conditam eſſe Romam Tarrutius aſſerebat.

Hæc qua mente dicta ſint ab erudito viro neſcire me fateor. Nam nulla ratione fieri poteſt, vt aut anno 765 ante Chriſtum; id eſt Per. Iul. 3949; aut 3970, qui eſt 744 ante Chriſtum; viceſima tertia Choiac in X Februarij, vel IX Pharmuthi in XXI Aprilis congruat. Id, inquam, neque ex rei veritate, & Ægyptiaca putando-

A rum temporum ratione accidit: neque, vt falsa ex hypothesi, anno ante Christum 765, Choiac xxiii fuerit Februarij x dies; propterea anno ante Christum 744, nonus Pharmuthi dies cadet in Aprilis xxi. Ostensum est paulo antè vicesimum tertium Choiac Ægyptij anno Periodi Iulianæ 3949, qui est ante Christum 765, conueniisse in Iunij xxii. vnde Pharmuthi nonus incurrit in Octobris vi. Anno verò 3970, siue 744 ante Christum, cùm Neomeniæ mensium quinque dies anticipassent, vicesima tertia dies Choiac ad xvii Iunij; nona Pharmuthi ad Kalendas Octobris ascenderat. Quod si de anno Actiaco Plutarchum intelligendum velimus: cùm Thoth, Augusti xxix die fixus sit; xxii dies Choiac in Decembris xix: nona Pharmuthi, Aprilis iv consistit. Porro etsi anno Periodi Iulianæ 3949 fingamus xxiii Choiac in x Februarij transportatam fuisse: post annos inde xix vertentes, id est anno 3970, eadem xxiii Choiac ad Februarij v transitum fecerit oportet: nona verò Pharmuthi à xxvii die Maij; vbi tum ex falsa hypothesi versabatur; ad xxii promota fuerit anno 3970. Quare nulla ne falsa quidem hypothesis coniecturæ illi suffragatur. Quomodo enim, vt xxiii dies
B Choiac fingatur in x Februarij consistere, centesima & sexta dies ab illa, hoc est nona Pharmuthi in xxi Aprilis diem potest incurrere? Ita falsum & istud est; Tarrutium & Varronem annum primum conditæ Vrbis eum statuisse, qui est 744 ante Christum; siue Periodi Iulianæ 3970. Nam ex Varronis sententia annus ante Christum 753, primus est Vrbis, Periodi Iulianæ 3961. Sed nec suppositicius ille Messalla libro de Progenie Augusti significationem vllam dedit, anno ante Christum 744, conditam Vrbem fuisse. Id enim asserit vnum; conditam esse Romam anno 433 à Troia capta. De reliqua verò authoris eiusdem putatione, suo loco dicetur.

Qui citatur ab eodem cap. cxii.

Nunc de altera Solis defectione videamus: quam sub Vrbis conditum accidisse Plutarchus memoriæ prodidit, Phamenoth nono, eiúsque meminisse Antimachum Teium. In ea quærenda eruditi Chronologi plurimum sese torserunt. Nonas dies Pharmuthi anno Periodi Iulianæ 3960 incurrit in Octobris iv, anno sequenti, in iii. At neutro anno Sol die illo defecit. Duplex anno 3960 Solis eclipsis accidit. Altera Iulij v. Nouilunium medium Romæ ex Parisinis nostris Tabu-
C lis, Iulij vi, hora 3, 47′ à media nocte. Verum autem nouilunium Iulij v, hora 17, 47′, duabus horis circiter ante Solis occasum. Apparens nouilunium hora vna & $\frac{1}{4}$ secutum est verum, contigitque hora post meridiem 6, 32′. Eclipsis autem fuit digitorum $3\frac{2}{15}$. Durauit hora 1, 10′, 20″. Cœpit hora post meridiem 5, 56′. Desiit hora 7, 7′. Altera Solis defectio commissa est Nouembris xxx. Nouilunium medium Romæ hora 19, 27′ à media nocte. Verum autem hora 20, 16. Itaque Romæ non est conspecta.

Nicolaus Mullerus Plutarcheam illam Solis eclipsin confert in Maij xxvi diem anni 3961, cyclo Lunæ ix, Solis xiii, Athyr xxix, Sole in Tauri xxvi gradu constituto. Hanc verò nequaquam ait in Italia conspectam; sed in Asia minore; vbi Antimachus Teius degebat. Hoc verò posito, declarat quemadmodum xi Kalend. Maij, siue Palilia in xxvi Maij Iuliani conuenire potuerint. Verùm ne in Asia quidem conspectam fuisse, Tabulæ demonstrant. Nouilunium quidem eclipticum illo die contigit. Verum enim ex Parisinis Tabulis in meridiano graduum 68 longitudinis, hoc est in extremis minoris Asiæ finibus; velut in Cilicia, adeó-
D que Cypro; contigit Maij xxvi, hora 5, 38′ à media nocte: post ortum Solis hora $1\frac{1}{2}$, ferè. Apparens syzygia veram antecessit hora 1. contigit enim hora 4, 45′. Motus latitudinis verus fuit Signorum xi, 22, 30′, 31″. Latitudo vera 38′, 54″ australis. Parallaxis latitudinis in quarto climate, siue altitud. grad. 36, est 43′, 50″ addenda. Ita fit apparens latitudo scrupulorum 82′, 44″. longè maior semidiametris ambabus Solis & Lunæ, quarum summa est 29′, 19″. In quinto verò climate ad altitudinem Romæ, parallaxis latitudinis 47′, 25″. Vnde apparens latitudo maior, nempe 86′, 49″. Cùm igitur Asia minor in 4, & 5 climate consistat; non potuit in illa regione Sol deficere: quoniam latitudinem alioquin eclipticam parallaxis exclusit. Vt omittam nonum diem Pharmuthi minimè congruere in xxvi Maij. Nam incidit anno illo in Octobris iii.

Expéditur Nicolai Mulleri descriptio.

Eodem anno Periodi Iulianæ 3961 eclipsis alia Solis deprehenditur. Sed cùm

nouilunium verum Nouembris XIX paulo ante noctem mediam, in eo situ longitudinis, qui est 68 graduum, cõmissum fuerit; nullo modo conspici in Asia potuit. A

Cap. CXI. At nouæ veræque Chronologiæ Scriptor, (ita enim Opus inscribit suum) quod Solis eclipsin anno ante Christum 744, id est Per. Iul. 3970, accidisse reperit Romæ ante meridiem, horis ferè tribus, Sole in duodecimo gradu sagittarij versante, nona die Decembris Iuliani: adeóque inter horam secundam & tertiam diei: hãc ipsam à Plutarcho designatam fuisse contendit: eúmque natalem Romæ habitum non politicum quidem, sed astronomicum; ex quo Vrbis fata penderent. Ex quo consequens est, annum primum conditæ Romæ octo fere annis serius collocandum videri, quàm fasti vulgares exhibent. Atqui ne ista quidem Solis eclipsis ad Tarrutianam descriptionem facit. Neque enim nona dies Pharmuthi in illam conuenit: sed in Kalendas Octobris. Deinde non potest Vrbis epocha Varroniana, siue Tarrutiana, in illum annum cadere: vti paulo pòst pleniùs explicabo.

Error Plutarchi. Quamobrem falsò id à Plutarcho proditum est, eodem die, quo iacta sunt fundamenta Romæ, Solem defecisse. quod sane Tarrutius non dixit. Ciceronis de Tarrutio verba sunt lib. 11 de Diuinat. *L. Tarrutius Firmanus familiaris noster imprimis Chaldaicis rationibus eruditus, vrbis etiam nostræ natalem repetebat ab iis Parilibus, quibus eam à Romulo conditam accepimus, Romámque cùm in iugo esset Luna, natam esse diceba*t. Lunam in iugo esse, id est, quod Græci vocant ἐν συζυγίᾳ, vel ἐν ζυγῷ. quòd de sola Lunæ synodo citra defectionem Solis accipi debet. At Solinus cap. 11. Romulum ait *auspicato fundamenta murorum iecisse duodeuiginti annos natum, XI Kal. Maias, hora post secundam, ante tertiam; sicut L. Tarrutius prodidit Mathematicorum nobilissimus; Sole in Tauro, Luna in Libra constitutis.* Nescio an ζυγὸν Libram vertit Solinus. Eadem & in Excerptis leguntur, quæ sub C. Sempronij titulo in Annianam farraginem intrusa sunt. Quod autem Sole in Libra posito Roma condita fuerit, Manilius cecinit lib. IV, his versibus. B

Hesperiam sua Libra tenet; qua condita Roma,
Et propriis frænat pendentem legibus orbem:
Orbis & imperium retinet, discrimina rerum
Lancibus & positas gentes tollítque premítque,
Qua genitus cum fratre Remus hanc condidit vrbem. C

Tam Romulum Remúmque sub Libra genitos, quàm Romam conditam affirmat. Quod ad Vrbem attinet; si ea Pharmuthi nono fundari cœpta; vt Plutarchus ait; in Libra vtique natalis illius accidit. Nam Pharmuthi nonus anno Per. Iul. 3960 conuenit in Octobris IV, Sole tum in Libræ gradu 3, 45′ commorante secundum Tabulas nostras. Eodem die Nouilunium ἀφετὸς Romæ commissum hora 3, 22′, nec tamen eclipticum: Pharmuthi IX. Nam Neomenia Thoth incidit in Februarij XXIX. Valde itaque probabile mihi videtur, Vrbem Romam, ex Tarrutiana descriptione, conditam esse anno sextæ Olympiadis tertio, eúisque mense quarto circiter ineunte, Per. Iul. 3960, Octobris IV: quem in diem vndecimus Kal. Maias anni Albani, vel Romulei fortè ceciderat, eóque χρ' παρέμπτωσιν delatus fuerat. quod in anno Romano etiam à Numa castigato identidem postea contigit. Credibile est enim annum veterem Albanorum à bruma cœpisse. Sed quoniam paucioribus iusto mensibus, aut certè diebus constabat, in anteriora lubricum illius progressum fuisse. Romani porro, cùm Ianuarium anni caput circa brumam constituissent; primum Vrbis annum à Ianuario sequente numerarunt, qui in eundem Iphiti, & Olympiadis annum incidit, in quem ille Romæ natalis October. Nonnulli tamen, quia Parilia, siue XI Kalend. ~~April~~. qui dies Vrbi natalis extitit, ad quartum ab Ianuario mensem pertinere videbant; annos Vrbis non à Ianuario; sed ab Aprilis XXI putare maluerunt. Sanè non temerè Manilius & Plutarchus in idem tempus natalis Romæ consentiunt: dum ille conditam in Libra: iste nono die Pharmuthi; & quidem Nouilunio refert. quod non alio anno quàm qui Per. Iul. numeratur 3960 conuenire potest. cuius Octobris IV commodùm & IX Pharmuthi dies, & Nouilunium incurrit. & præterea sextæ Olympiadis annus tertius. Hoc modo ab erroris suspicione Manilium purgabimus: cuius cum vir eruditus incusat. Quanquam de Romuli ac Remi natali minus eidem assentiri Manilio possum. Nam ex Tarrutii sententia in id tempus, quo in matris

Vrbs Roma Octobri mense condita.

cap. CXVI. D

A vtero geniti sunt, Solis deliquium incidit. Hoc verò ex iis, quæ suprà demonstrauimus, apparet Mai XXVI, die Chœac XXIII contigisse. Quare cùm Thoth sequentis XXI die natos illos ex Tarrutii definitione Plutarchus asseueret: consequens est, Februarii circiter XXIII in lucem prodiisse, in Aquario, non in Libra. Scaliger in Notis ad Manilium pessimè in illius loci interpretatione versatus est. Menses enim Ægyptiorum fixos, & Actiacos intelligit eos, quos à Varrone consultus Tarrutius edidit. Quare XXIII Choiac XIX Decembris esse statuit: Thoth verò XXI, Septembris XXIII. Quæro quomodo Tarrutio, vel Varroni Actiaci anni, atque fixi venire in mentem potuit, qui tot annis postea constitutus est. Atqui non in Romuli tantùm, sed in Vrbis etiam Natali eodem mensium genere designando hoc in V de Emend. Temp. libro similiter peccat. Fixos enim ibi quoque menses, & Actiacos nescio quid cogitans Tarrutii descriptioni tribuit. Itaque Actiaci Pharmuthi diem XXI cadere dicit in XXVI Mai. quod profecto falsum est. Etenim Thoth Actiacus & fixus habet Neomeniam in XXIX Augusti Iuliani. Ab hac ducentesimus vndecimus dies, hoc est Neomenia Pharmuthi; cadit anno simplici in XXVII Martii. Sed perplexa & incondita sunt Scaligeri verba: *Si Kalendæ*, B inquit, *Ianuariæ anni prisci Romanorum eo tempore cœperunt ab* VIII *Ianuarij, vt certissimum est aliquando hinc cœpisse; quæ fuit epocha prisci anni Attici; vicesima sexta Aprilis Iuliani conuenerit in Palilia prisci anni, cùm Luna esset in iugo, cyclo Lunæ nono: quod conuenit sententiæ Tarrutij in vicesimam primam Pharmuthi Actiaci natalem Vrbis conferentis, quæ est* XXVI *Maij, feria secunda. Neomenia Siuuan 3008, cuius character 2, 7, 484.* Sed falsum est Actiacum Pharmuthi in id tempus conuenire. Præterea Tarrutius natalem Vrbis non contulit in XXI Pharmuthi, sed in IX, si vera Plutarchus scripsit. Ad hæc à XXVI Aprilis transit ad XXVI Maij, quæ anno Per. Iul. 3991 habuit feriam II cyclo Solis XIII. Concurrit & Neomenia Siuuan anni 3008 Iudaici embolimæi: cuius Tisri cœpit anno 3960 Sept. III, eiúsque character est, 2, 13, 27. Adde characterem IX mensium, Neomenia Siuuan incurret in XXVI Maij: cuius character 2, 7, 684. Denique primam Ianuarij Romulei coniicit in VIII Ianuarij. Tempore autem Romuli Ianuarius & Februarius tricenarij erant; Martius XXIX; Aprilis XXX diebus constabant, vti Scaliger docuit lib. II. Palilia in XXI Aprilis incide- pag. 167.
C bant, vndecimo Kal. Maias. Ab VIII die Ianuarij Iuliani ad XXI Apr. Iuliani, dies sunt CIV. A Kalendis Ianuarij Romulei ex Scaligeri opinione dies intercedunt ad vsque XXI Aprilis eiusdem Romuli, CX. Proinde omnis ista Scaligeriana ratio impedita est, ac dissona.

Scaligeri in Notis Manilianis fœdus error.

De Solis defectu, quem Thales prædixisse fertur; quémque Scaliger hoc in capite refert in annum III exeuntem Olympiadis XLVIII, sub Astyage, anno Vrbis CLXX; aut in annum II Olymp. XLIX; agemus postea; & quantum in eo non modò Scaliger, sed etiam Veteres quidam Scriptores aberrauerint, liquidò monstrabimus.

De Variis annorum Vrbis rationibus, ac duabus præsertim, quæ reliquis celebriores sunt. déque iis Veterum quorundam opiniones expensæ. tùm Onuphrij, & aliorum.

D

CAPVT XLIX.

FASTOS Consulares iam tum florentis Reip. temporibus, mendosissimos, ac parùm inter se consentaneos fuisse, Liuij & aliorum historicorum monumenta confirmant. Sæpius enim diuersis ex Annalium scriptoribus diuersa Coss. paria eosdem in annos iniicit: tùm nonnullos omittit, quos Dionysius, aliíque commemorant: & omninò multum in hac parte Fasti inuicem, Annalésque discrepant; quod ex Capitolinis, Cassiodoreis, ac Siculis, & si qui alij reliqui sunt antiqui, vel recentiores Consulum Laterculi perspicuum est. Ex quo factum apparet, vt in annorum ab V. C. numero mirum quantum Authores inuicem dissiderent.

Quam quidem opinionum varietatem Onufrius in Fastis accuratissimè dispu-

tans, omnes propemodum Scriptores, qui annorum Vrbis vtcunque meminiſ- A
ſent, ſuas in ſectas, & factiones diſtribuit: cauſas etiam ſcrutatus eſt, cur anti-
quiores præſertim tanto recentiorem Vrbis originem fecerint. Itaque ſuperua-
caneam hanc ille nobis operam diligentia ſua induſtriáque reddidit: neque tamen
abſtinebimus, quin & ex illo pauciſſima delibemus, & quædam inſuper, quæ tam
in eius, quàm in Sigonij Faſtis, animaduerſione digna ſunt, adnotemus.

Hic igitur ille optimus Romanæ antiquitatis, & hiſtoriæ vindex Conſulum Fa-
ſtos longè deprauatiſſimos, & annos complures dubios eſſe poſtquam admonuit,
in Fabij Pictoris ſententiam propendere ſe dicit, qui Vrbem conditam aſſeruit
anno primo Olympiadis octauæ, Dionyſio, ac Solino teſtibus: ac parum abfuiſſe,
quin eam opinionem in Faſtis ſuis ipſe ſequeretur. Etenim cùm plures anni ſint,
quorum ſunt Magiſtratus ambigui; tum quinque ex illis præ cæteris expungen-
dos videri: nimirum anno CCCXXCVI, quo nulli Coſſ. Dictatores fuere duo: item
anno CDXXI, quem Sigonius, & ex eo Onufrius certis de cauſis inferciendum pu-
tarũt: nec non annis CDXXX; CDXLV, & CDLIII. Præter hos annos alij ſunt, quorum B
in pleriſque faſtis Conſules omittuntur: velut annus CCXLVIII, quo Sp. Laer-
tius, T. Herminius à Dionyſio recenſiti à Liuio, & Capitolinis prætermiſſi ſunt.
Tum CCLXIV, CCLXV, quibus Coſſ. nullos Liuius aſſignat, vti nec anno CDXXXIX.
Annũ verò CDXLV ſine Coſſ. exhibent Capitolini faſti, reliqui prætereunt. Anno
itidem CDXLIX Liuius notat Conſulatus duos à Piſone diſſimulatos eſſe, nempe
annorum CDXLVII, & CDXLVIII. Itaque præter hos duos, tres alios omiſiſſe Piſo
videtur, videlicet CCCLXXXVI, CDXXI, & CDXLV. Denique varia & inconſtans
apud omnes annorum eſt putatio vſque ad annum ferme quingenteſimum, vt ait
Sigonius; vt Onufrius, ad DLX. Quare conditæ Vrbis annus nonniſi coniecturis,
ac probabili ratione poteſt elici. De quo duæ fere ſunt primariæ, ac pleriſque pro-
batæ ſententiæ: altera Capitolinorum faſtorum, quæ anno Olympiadis ſextæ ex-
eunte quarto conditam ponit Vrbem: quam Scaliger, & Scaligerum ſecuti mor-
tales hodie omnes Catonianam vocant. Perperam, vt oſtenſum eſt. Neque enim
quid Cato ſenſerit explorari poteſt, cùm id vnum ſcripſerit; annis poſt
Troiæ cladem CDXXXII, Vrbem eſſe fundatam. Itaque Onufrius Catonis C
authoritatem ad eam opinionem trahit, quam Dionyſius ſequi ſe dicit, cùm
reipſa idem cum Faſtis Capitolinis tradiderit: videlicet anno primo ſeptimæ
Varronis ſententia longè celebrior, & à nobis adhibita. Olympiadis Romæ fundamenta eſſe iacta. Altera Varronis eſt, quæ longè
eſt celebrior, & fautores habet tam ex antiquis, quàm ex recentioribus prio-
re illa plures. Ea conditam Vrbem aſſerit anno Iphiti labente XXIII, tertio
Olympiadis ſextæ. His accedere poteſt tertia illa, quam Dionyſium amplecti vo-
luiſſe modò dixi, etſi reuera aliud ſuis argumentis efficiat. Annum quippe Iulia-
num, in quem ſextæ Olympiadis quartus annus deſiit, & primus ſequentis iniit,
huic ipſi Olympiadi ſeptimæ tribuit. Vnde quarto exeunte ſextæ non primo ſe-
ptimæ, conditum Vrbis poſuit. Sic & Polybium arbitror, eidem, quem Dio-
nyſius ſequi ſe docuerat, anno epocham Vrbis illigaſſe, primo ſcilicet Olympia-
dis VII, ſequente ſecundo. Hoc enim illius verba volunt; *circa ſecundum annum
Olympiadis ſeptimæ*, quæ à Dionyſio referuntur. Ergo iniuriâ plerique Scriptorum
ab Onufrio, & ab aliis ad Dionyſij partes vocantur, cùm tam ipſe Dionyſius, D
quàm illi ipſi Faſtorum Capitolinorum opinionem amplexi ſint. Sed de reliquis
minus admiror.

Diodorum Siculum valdè miror ab Onufrio inter eos relatum, qui anno pri-
mo Olymp. VII natalem Romæ collocarunt; quod vereor, vt ei concedi poſſit.
Ille in Præfatione Hiſtoriæ ſuæ à Troiano excidio ad Heraclidarum κάθοδον an-
nos putat LXXX. Inde ad primam Olympiadem, CCCXXVIII. Hinc ad initium bel-
li Gallici à Cæſare ſuſcepti, DCCXXX; quem annum primum appellat Olympiadis
CLXXX, Archonte tum Athenis Herode. Colliguntur à Troianæ Vrbis excidio ad
finem hiſtoriæ, & Gallicam expeditionẽ C. Cæſaris, anni MCXXXVIII, qui & reue-
Diodori hallucinatio. ra ex interuallis illis tribus conficitur. Verùm manifeſta eſt ἀλογιστία Diodori, cùm
à prima Olympiade ad centeſimam octogeſimam annos numerat ſeptingentos tri-
ginta. Sunt enim ſeptingenti duntaxat & ſeptemdecim. Onufrius pro XXX, ſcri-
pſiſſe putat XX: vt à prima Olympiade ad initium bellici Gallici C. Cæſaris, quod

A Pisone, & Gabinio Coss. accidit, anno Vrbis Varroniano DCXCV vertente, siue ineunte DCXCVI, anni computentur DCCXX absoluti. Nihil Onufrianis istis calculis peruersius est. Primùm enim Diodorus apertè annum, in quem historiam desiuit suam, quo & Gallicum bellum à Cæsare susceptum est, Herode Archonte, primum nominat Olympiadis centesimæ octogesimæ. Itaque CLXXIX duntaxat solidæ Olympiades numerandæ sunt, & iniens centesima octogesima, non, vt Onufrius facit, CLXXX integræ per quatuor multiplicandæ. Annus verò primus Olymp. CLXXX est Iphiti DCCXVII, non DCCXX, Periodi Iulianæ 4654; in quem Palilia Varroniana incidunt DCXCIV. At Palilia DCXCVI, quæ Gabinij, & Pisonis Consulatui tribuuntur, incurrunt in annum Per. Iul. 4656, exeunte anno secundo Olympiadis CLXXX, Iphiti DCCXVIII. Ex eo porro diuinari non potest, quæ Diodori sententia de spatio annorum ab V. C. fuerit. Neque enim horum numerum exprimit. Et gratis Onufrius ex illis Præfationis verbis colligit, Vrbis conditum ab illo coniectum in primum annum Olymp. VII, quasi ex annorum Olympiacorum summa deducendi sint XXV. Quod neque Diodorus voluit, & lon-
B gè profectò aliter de Vrbis initio sensit. Ac videtur ad Pisonis potius sectam, opinionémque reuocandus. Nam quinque fere annis; aliâs pluribus; à Varronis Palilibus dissidet. Ostendatur id exemplis aliquot. Diodorus lib. XI scribit Olympiadem septuagesimam quintam incidisse in Coss. Spurium Cassium, Proculum Virginium Tricostum. Coss. isti cadunt in annum Varronianum CCLXVIII. Porro Varonis Palilia prima, vti mox probabitur, competunt anno Per. Iul. 3961; atque ideo ducentesimus sexagesimus octauus annus est Per. Iul. 4228. Olympiadis verò septuagesimæ quintæ primus, siue Iphitic CXCVII, iniit anno 4234; at anno 4228 cœpit annus tertius Olymp. LXXIII, siue Iphiti CCXCI. Itaque si ad annum primum Olympiadis LXXV Sp. Cassij, & Virginij Consulatus redigitur, sex annis tardior erit epocha Diodori, quàm Varronis, & anno XXIX Iphiti congruet, Olympiadis octauæ anno primo. Rursus anno primo Olympiadis LXXVIII, qui cadit in annum Per. Iul. 4246, ponit Coss. L. Æmilium Mamercum, & Vopiscum Iulium. Est is annus Varronianus CCLXXXI, qui conuenit anno Per. Iul. 4241, quo iniit quartus Olympiadis LXXVI. Igitur quinquennio solido epocham Varronis moratur.
C Sic anno primo Olymp. LXXIX, Per. Iul. 4250, Iphiti CCCXIII, Coss. assignat A. Verginium, T. Minucium, qui cadunt in annum Varronianum CCLXXXV. Si de annis 4250 detrahas annos CCLXXXV, restabunt 3965. Ita anno 3966 prima Palilia ex Diodori mente cœperint, quinquennio post Varroniana. Idipsum & in annis sequentibus apud eundem Historicum obseruare licet. Anno primo Olymp. LXXX Archonte Phasiclide, Coss. tribuit Q. Fabium, T. Quintium Capitolinum. Incurrunt iidem in Varroniana Palilia CCLXXXIX, Periodi Iulianæ 4249. Verùm annus primus Olym. LXXX conuenit anno Per. Iul. 4254. Itaque quinquennio post Varronis Palilia Diodori epocha sequitur. Sic anno primo Olymp. LXXXI Coss. affingit Ser. Sulpitium, P. Volumnium. Olympias ista competit anno Per. Iul. 4258. Coss. autem illi Palilibus Varronianis CCXCIII. Deductis annis CCXCIII de 4258, cadet epocha Vrbis in annum 3966. Item anno I Olymp. LXXXIII Coss. nominantur à Diodoro T. Romelius Vaticanus, C. Veturius Cicerinus. Olympias ista cœpit anno Per. Iul. 4266. at verò Coss. anno Varroniano CCXCIX, qui deducti de 4266, coniiciunt Palilia Diodori in annum 3968, septem annis post Var-
D roniana. Anno primo Olymp. CVII, Iphiti CCCCV, Per. Iul. 4362, Diodorus Coss. assignat C. Sulpitium, M. Valerium, qui in Varroniana Palilia CCCCI cadunt, anno 4361. Hac ratione Diodori Palilia vno anno Varronianis posteriora sunt, & Capitolinis congruunt. Anno primo Olymp. CIX, quadriennio. At anno primo centesimæ decimæ quartæ biennio duntaxat. Ponit enim Coss. C. Pœtelium, L. Papyrium. Ad hos spectant Varronis Palilia CCCCXXVIII. Olympias CXIV, qua mortuus est Alexander, commissa est anno 4390. Deductis annis 428, cadent Diodori Palilia in annum 3963. Verùm exemplorum satis est. Reliqua per se quiuis perclitari poterit. Neque verò superuacanea hæc nostra diligentia est. Nam ex ea summorum virorum duorum error agnoscitur, Sigonij, & Onufrij, qui sub annorum penè singulorum titulis notare solent. *Hoc anno Coss. hos vel illos nominant Dionysius, Liuius, Diodorus:* cùm plerumque Diodorus quinque vel sex annis differ-

tiat: vt qui Varroni annus est exempli causa CCLXVIII ab V. C. is Diodoro sit CCLXII. Author Nouæ Chronologiæ cap. C, Diodorum asserit annis octo communem Olympiadum epocham anteuertisse. Quoniam enim à prima Olympiade ad bellum Gallicum annos elapsos ait 730; additis 54, qui ab eodem bello ad Christum interiecti sunt, confiunt 784; cùm sint anni duntaxat 776. Sed cùm anno Vrbis 695 Gallicum bellum inierit: à quo ad Christum 58 anni numerantur: plane 788 anni cõflantur: ac 12 vel 13 annis, non sine errore verum Olympiadum initium præuertit. Totidem annis Ausonius è contrario communem moratur epocham. Scribit enim in Epigram. ad Consulatum suum annos ab V.C. fluxisse 1118: cùm 1131 absoluti sint. Consul enim fuit anno Christi 379. At idem ille vir doctus octo duntaxat annorum metachronismum agnoscit in Ausonio. Sed vtrumque suo loco posteà discutietur. A

Nunc Scaligerianæ cuidam hæsitationi tempus est occurrere. qui initio lib. v. pag. 333, Fastorum Capitolinorum, Dionis, ac Vellei Paterculi fidem nonnihil suspectam habet. Quorum ille rectè quidem Consulatum quartum Octauiani Cæsaris in annum ab V.C. confert DCCXXV. sed Domitij Caluini triumphum de Thracibus, & Getis alieno tempore posuit, quem saxum Capitolinum ponit anno DCCXVII. Hæc Scaliger. Sed fallitur, cùm à Dione credit anno Vrbis DCCXXV, tribui Consulatum IV Augusti. Hic enim anno DCCXXIV potiùs assignatur. Siquidem initio lib. XL anno Vrbis septingẽtesimo Coss. ait fuisse L. Domitium, & Appium Claudium. Post istos verò vicesimum quartum Consulatum obtinent Augustus Cæsar IV & Licinius Crassus. Quod ad triumphum Domitij spectat, quem ex Hispania retulit, non ex Thracia, vt perperam scribit Scaliger, meminit huius Dio, anno V. C. DCCXV; sed alieno loco. Conuenit enim, vt ex Fastis Capitolinis apparet, anno DCCXVII, qui est Varronianus DCCXVIII. B

De Velleio Paterculo habet ista Scaliger: Numerare ipsum à Consulatu Claudij Marcelli, & Cornelij Lentuli ad Consulatum M. Vinicij Quartini, & C. Cassij Longini annos LXXXVIII, cùm sint tantùm LXXVI. Verùm apud Velleium, lib. II, cap. XLIX, Lentulus, & Marcellus Coss. ponuntur anno V. C. DCCIII, cùm tamen Varroniana Palilia sint DCCV. Iidem consulatum gessisse dicuntur Velleio anno LXXXVIII, quàm M. Vinicius Quartinus Consulatum iniret. Porro ab Vrbe condita ad Consulatum Vinicii Velleius lib. I annos esse refert DCCLXXXII. Vbi & Vrbem conditam asserit sexta Olympiadè, post annos duos & viginti, quàm prima constituta fuerat; vt videatur ex Varronis sententia prima Palilia defixisse anno Iphiti XXIII: qua ratione expletis annis DCCLXXXII, ineunte septingentesimo octogesimo tertio Palilia Consulatus Vinicij consurgent. Lentulus & Marcellus Coss. fuerunt anno Varroniano DCCV. Adde LXXVIII paria, postremum in annum incidet DCCLXXXIII, quo Consulatum gessit Vinicius. Itaque legendum apud Velleium LXXVIII, pro LXXXVIII; neque Consulatus tantùm LXXVI, sed LXXVII inter vtrumque terminum interiecti sunt. At perperam Velleius Lentulum & Marcellum Coss. locat in anno ab V.C. DCCIII. (malè apud Scaligerum DCCIV) Biennio enim aberrat; cùm isti Coss. cadant in annum Varronianũ DCCV non DCCVI, quod scribit Scaliger. Huic biennij prochronismo consentaneus est alter, quo Velleius, cap. LXVI Augustum refert pridie quàm XX annos expleret, X Kalend. Octobres cum collega Q. Pedio Consulatum iniisse, occisis Hirtio & Pansa, anno Vrbis septingentesimo nono. Contigit enim anno DCCXI: & ita sine dubio apud Velleium scribendum esse, demonstrat quod addit ante annos septuaginta duos id accidisse, quàm M. Vinicius Consulatũ iniret. Iniit autem anno DCCLXXXIII. Pessimè itaq; Scaliger LXX tantùm annos à primo Cõsulatu Octauiani ad Vinicij Consulatum putat; cùm septuagesimus secundus post illum sit Vinicij Consulatus. Postremò Velleius refert Coss. Sex. Ælio Cato, & C. Sentio Saturnino, anno V. C. DCCLIV, annis ante Consulatum Vinicij XXVII, adoptatum ab Augusto esse Tiberium. Tribus annis minus dicit quod ad annos conditæ Vrbis attinet. Est enim DCCLVII; à quo ad Vinicium Cos. anni sunt XXVI, & XXVII, si ipsum Cati & Saturnini Consulatum velis complecti. Quare legendum est apud Velleium DCCLVII pro DCCLIV: & falsum est biennio amplius esse annos XXVII, quod ait Scaliger. C D

De capite

A

De capite annorum ab V. C. déque epochæ illius characteribus Chronologicis. Solini locus illustratur.

CAPVT L.

ROMÆ conditum in Palilia conferunt Scriptores, qui dies XI Kal. Maias, id est Aprilis XXI, in Iuliano Kalendario constitutus est. Olim verò, & sub ipsum Natalem Vrbis cui Iuliano mensi ac diei cõpeteret, inuestigare difficile est. Verùm quemadmodum Iuliana forma tanto post Vrbem conditam interuallo vsurpari cœpta propter anni commoditatem προλημπτικῶς ad anteriora tempora porrigitur, ita & Palilia, siue Natalis Vrbis, fictione quadam in Apr. XXI die retinetur. Quinetiam post eundem Iulianum annum receptum, qui à Kal. Ian. orditur, annorum Vrbis epocha ab iisdem Kalendis ferè procedit; nisi aliter Scriptores quosdam intellexisse, certis ex coniecturis possit colligi. Ad hæc varia annorum ciuilium initia consideranda sunt; vt in
B Olympiadico anno monuimus. Nam plerique vt anni popularis, ita & Romani, Vrbisque cõditę primordium ab Autumno deducunt. Quorum omnium singillatim exempla percensere, longum est, & molestum. Hæc tantùm studioso Lectori proponenda fuit cautio, vt in eruendis Scriptorum sententiis iudicio opus esse sciret. Solinus ecce cap. II. *Collatis*, inquit, *nostris, & Græcorum temporibus inuenimus incipiente Olympiade septima Romam conditam, anno post Ilium quadringentesimo tricesimo tertio.* Hæc est Fastorum Capitolinorum sententia, vt rectè Onufrius animaduertit. Cur enim diceret, *incipiente Olympiade septima*, nisi anno quarto sextæ desinente conditam arbitraretur? At idem paulo pòst: *Huic*, inquit, *argumento id accedit, quod C. Pompeius Gallus, & Q. Veranius anno V. C. octingentesimo primo fuerunt Coss. Cõsulatu eorum Olympias septima & ducentesima actis publicis annotata est. Quater ergo multiplicatis sex & ducentis Olympiadibus, erunt anni octingenti viginti quatuor. quibus de septima Olympiade annectendus est primus annus, vt in solidũ colligantur* DCCCXXV *anni. Ex qua*
C *summa detractis viginti annis, & quatuor Olympiadum retro sex, manifestè anni* DCCCI *reliqui fient.* Annus, quo Coss. fuerunt Pompeius Gallus, & Veranius, est Varronianæ putationes DCCCII, ex Fastis Capitolinis DCCCI, qui iniit anno Christianæ æræ XLIX, Per. Iul. 4762, quo annus primus Olymp. CCVII ex diebus æstiuis inchoatur; Vrbis autem, Varronianus DCCCII, ex Palilibus. Solinus ex annis Iphiti DCCCXXV, deduci iubet XXIV; vt reliqui sint DCCCI. Hoc modo falsum colliget. Neq; enim anno quarto Olymp. sextæ; sed anno primo septimæ Natalis Vrbis cõgruet. Itaq; annum Iphiti, siue Olympiadicum ab eadem epocha, à qua & Vrbis annũ, exorsus est; nempe à Kal. Ian. Alioquin XXIII duntaxat anni solidi, & vertentes de summa detrahendi fuerant, vt in sequentẽ, vicesimum quartum exeũntem Natalis Vrbis incurreret. At secũdum Varronem annis DCCCXXIV Iphiteis absolutis, deducti anni DCCCII, relinquunt XXII. Vnde vicesimo tertio labente Vrbs est condita. Ac si Actuarij isti publici, de quibus Solinus loquitur, annum Vrbis DCCCI cum Olymp. CCVII composuerint, Fastorum Capitolinorum computationem secuti sunt. Nisi fortè notatam Olymp. illam Romæ dicamus anno Christi XLIX inter Kal. Ian. &
D Palilia, cum annus Vrbis à Palilibus octingentesimus primus adhuc curreret, cui mox abXXI Apulis succesturus erat annus DCCCII. Ita cum illorum Consulatus anno Vrbis Varroniano, si à Palilibus incipias, DCCCI cœpisset, & cum anno Vrbis DCCCI; comparatus fuisset; Olympias verò CCVII iisdem Coss. postea celebrata, anno Vrbis DCCCII; Solinus quem annum Vrbis ineunte illorum Magistratu notatum viderat, eundem & ad æstiuum mensem, quo Olympiaci agones commissi sunt, accommodauit. Vt vt verò se res habet, ex eo manifestum est, rectè à nobis Olympiadum epocham coniectam esse in annum Per. Iul. 3938. Si enim Olympias CCVII, hoc est annus Iphiti DCCCXXV, iniit anno Per. Iul. 4762, deductis annis 825, relinquuntur 3937. Itaque anno 3938 cœpit annus Iphiti primus.

Solini locus expenditur.

Superest vt antequam ab Vrbis annorum epocha discedamus, certis illam notis, & characteribus, nostro more, fulciamus. Primùm igitur Liuius lib. XXIIII, sub initium refert, Cn. Seruilium, & C. Flaminium Romæ Eidibus Martiis Magistratum iniisse: & inter alia prodigia Solis orbem in Sardinia minui visum. Ea Solis eclipsis

contigit cyclo Solis XVII, Lunæ XIII, Februarij XI, Per. Iul. 4497, Iphiti DLIX, siue Olympiadis CXL anno tertio exeunte. Vera coniunctio ex Parisinis Carali in Sardinia contigit hora post meridiem 1, 34'. Apparens hora 2, 52'. Initium hora 1, 41' post meridiem. Finis hora 4, 8'. Digitorum fuit circiter septem: & horas 2, 27' fere tenuit. Annus porro tum agebatur Vrbis Varronianus DXXXVII. Post istos verò Coss. nouem paria sequuntur vsque ad annum Vrbis DXLVI, quo Coss. fuere Crispinus, & Marcellus, quo cœpit annus Iphiti DLXIX, Olympiadis CXLIII primus. Quare si de 4497 deducas annos 537, restant 3960: & sequente, 3961, Varroniana Palilia prima cœperunt. A

pag. 318. Rursus authore eodem Liuio lib. XXXVII L. Cornelio Scipione, & C. Lælio Coss. ante diem V. Eid. Quint. obscuratus est Sol, Luna sub orbem eius subeunte. Conuenit defectus ille anno Per. Iul. 4524, cyclo Solis XVI, Lunæ II, Martij XIV, feria II. Verum Nouilunium ex Parisinis Tabulis Romæ contigit hora 7, 13'. Sole tum in Piscibus, eorúmque gradu 19, 43' consistente. Apparens coniunctio sub ipsum fere Solis ortum, hora 6 matutina scrup. 19', 44''. Durauit horas fere duas. B Sed Romæ nonnisi dimidia conspecta. Annus quo defectio ista contigit, numeratur à Varrone Vrbis annus DLXIV, cùm annus secundus Olympiadis CXLVI in cursu esset. Porro ab anno DLXIX Iphiti, siue primo Olympiadis CXLIII, ad Iphiti ineuntem DLXXXVII, qui anno 4524 Per. Iul. cœpit, anni sunt XVIII; ita vt decimus nonus sit septingentesimus octogesimus septimus. Totidem Cõsulatus sunt in Fastis Romanis à Consulatu Crispini & Marcelli ad Scipionem & Lælium. Quocirca cùm annus V.C. Varronianus DLXIV cœperit anno Per. Iul. 4524, necesse est primum iniisse anno 3961.

Tertiò memorabilis est defectus ille Lunæ, qui Coss. L. Paulo Æmilio, & Licinio Crasso contigit, nocte, quam Prid. Non. Sept. insecuta est dies, ab hora secunda noctis ad quartam deficiente Luna, vt refert Liuius lib. XLIV, meminítque Plutarchus in Æmilio. Annus hic Vrbis erat DLXXXVI. cyclus erat Lunæ V, Solis X, Per. Iul. 4546, quo eclipsis accidit inter XXII, & XXIII Iunij in anno Iuliano.

Ex Parisinis Tabulis vera luminarium oppositio cadit in horam circiter 21 à media nocte diei XXII Iunij. Sole in Geminorum gradu 26 versante. Durauit horas 4, 6', nempe ab hora sexta, scrup. 53' post meridiem ad horam vsque 11, 21'. ac digitorum fuit amplius 15. Tota porro in vmbram immergi cœpit hora 8, 35'. quæ est secunda χειμερινὴ noctis hora. emergere autem ex vmbra cœpit circa horam æquinoctialem 9, 18', paulo ante quartam χειμερινήν. Ideo à secunda ad quartam noctis horam defecturam esse πλατικῶς in militari concione prænunciauit Sulpitius Gallus. vti Liuius refert. Luculentissimus hic annorum Vrbis est character, & ad communem adstruendam Chronologiam validum imprimis argumentum: quòd flagrante iam æstate defectio illa contigerit. vt ex Liuio & Plutarcho postea disputabitur, cùm nouam eruditi viri sententiam de hoc anno reliquisque Fastorum communium expendemus, ac refutabimus. C

Quartum annorum Vrbis characterismum alia Solis defectio suppeditat, quam Cn. Seruilio, & C. Flaminio Coss. anno V. C. DXXXVII in Sardinia conspectam inter alia prodigia, quæ cladem ad Thrasumenum lacum à Romanis acceptam antegressa sunt, refert libro II Decadis III Liuius: cùm ita loquitur; *In Sardinia Solis orbem minui visum, & Arpis Lunam cum Sole pugnantem.* Hanc verò nos defectionem Solis ad Parisinas tabulas exigentes, anno Per. Iul. 4497 comperimus accidisse Carali in Sardinia Februarij XI. Vera syzygia commissa est hora post meridiem 1, 34', 19''. Apparens hora 2, 52', 19''. Fuit digitorum fere 7: durauítque horas 2, 27'. Cœpit enim hora post meridiem 1, 31', 49''. Desiit hora 4, 8', 19''. D

Quinta Solis itidem eclipsis à Liuio Dec. IV lib. VIII significatur: cùm ait anno V.C. DLXVI, M. Valerio Messala, C. Liuio Salinatore Coss. luce, inter horam tertiam fere, & quartam tenebras obortas esse. At nos è tabulis nostris eruimus anno Per. Iul. 4526 Solem defecisse Iulij XVII. Nouiluniũ verum Romæ hora 7, 46', 36''. Apparens hora 6, 26' 36''. Durauit horas circiter duas. digitorum autem fuit ferme 8. Maxima Solis obscuratio circa horam diei tertiam χειμερινήν.

Polyb. lib. IV, p. 420. Postrema Lunę defectio à Polybio memoriæ prodita est lib. IV. vbi eo anno quo Liuius Salinator, & Æmilius Paulus Coss. fuerunt, lunã defecisse scribit: eaq; re ani-

A maduerſa, Gallos mercenarios, qui in Attali exercitu mercebãt, progredi vltra noluiſſe. Hanc verò è Tabulis noſtris deprehendimus anno Per. Iul. 4465. Nouilunium verum in Myſia; vbi tum erat Attalus; contigit Martij xx, hora poſt mediam noctem 2, 4′. Cœpit Luna deficere hora 0, 9′. Tenuit horas 3, 50′. Deſiit hora 3,59′;40″. ac digitorum fuit 12 ½ ferè; totáque videlicet obſcurata eſt. Atque iis Coſſ. annus notatur ab V.C. Varronianus DXXXV.

Ex iis omnibus indubitata conditæ Vrbis epocha ſecundum Varronem adſtruitur anno Per. Iul. 3961, ante Chriſtum 752. quod intelliges ſi annos Vrbis cœleſtibus illis obſeruationibus inſignes de annis Periodi Iulianæ detraxeris. relinquentur enim 3960. Quare anno ſequente primus annus, ſiue Palilia prima Varroniana ab Aprili menſe cœperunt. Capitolina verò, quæ vno minus anno numerant; anno 3962. Nos Varronem cum pleriſq; ſequi maluimus. Cui & Cenſorini egregius ille locus, qui à nobis eſt ſuprà propoſitus, adſtipulatur. Etenim anno Chriſti CCXXXVIII, quo libellum ſuum ſcribebat, iniiſſe docet annum V. C. nongenteſimum nonageſimum primum à Palilibus. Hic eſt annus Per. Iul. 4951. Si igitur inde 991 annos detrahas, reſidui erunt 3960. Quare anno 3961 Palilia prima Varro-
B nis inierunt.

DE ÆRA NABONASSARI.

Quoto anno cœperit è cœleſtibus obſeruationibus eruitur. Exponuntur lunaria quædam deliquia à Ptolemæo notata. Cenſorinus illuſtratur.

CAPVT LI.

C ANNORVM qui à Nabonaſſaro nomen acceperunt expedita ratio eſt. Nihil enim apud Ptolemæum, & in Aſtronomorum Tabulis celebrius eſt epocha Nabonaſſari; nihil quod minus ignorari poſſit. Itaque præter vnum Mercatorem nemo eſt, qui non in ea opinione conſentiat, quam Scaliger & ipſe complexus eſt. Verùm quæ de ſuis coniecturis communem ad ſententiam adiecit, ea ſunt futilia maximè, & in lib. III cap. I refutata. Tale eſt illud de tacita intercalatione confictum, quam Ægyptij Hierophantæ clam obſeruarent. De quo plura non dicam. Satis enim illîc fabulam iſtam redarguimus. Ac de Nabonaſſaro quidem, quis tandem fuerit, mox agendum erit: nunc de illius epocha longè nobiliſſima paucis diſſeremus.

Ptolemaicæ omnes obſeruationes, quæ quidem bene multæ Nabonaſſareis annis & menſibus ab eo conſignatæ ſunt, certiſſimè epocham illam arguunt ex anno Per. Iul. 3967 conſurgere, cyclo Solis XIX, Lunæ XV, Februarij XXVI, feria IV. Sunt autem anni Nabonaſſari Ægyptiaci ſimplices, dierum CCCLXV, ſine vllis horariis appendicibus. Vnde fit, vt poſt annos IV Neomenia Thoth vno die retrocedat; ac poſt annos MCCCCLX, toto anni Iuliani contextu peragrato, ad eundem diem, vnde erat progreſſa, redeat.

Quod igitur anno illo, quem diximus, Nabonaſſari epocha conueniat, ex cœleſtibus omnibus obſeruationibus, quæ à Ptolemæo deſcriptæ ſunt, demonſtra-
D re poſſumus. Exempli gratia: Ptolemæus refert lib. IV eclipſes tres lunares è Babylonia miſſas (à Calliſthene ſcilicet, vt ſuprà cap. de Aſſyriis diximus) Prima Phanoſtrato Archonte contigit, anno Nabonaſſari CCCLXVI, Thoth XXVII, hora 6, 30′ à media nocte, Alexandriæ. Congruit hoc cyclo Lunæ XVIII, Solis XIX, Lit. E, anno Per. Iul. 4331, Decemb. XXIII, feria III, ante Dionyſianæ æræ initium anno exeunte trecenteſimo tertio. Anni Ægyptiaci CCCLXV abſoluti cum XXVI diebus horis 6,30′ Thoth, dies colligunt 133251,6,30′, qui ſunt Iuliani 364, dies 300, horæ 6,30′. Detrahe ergo de annis 4330, & diebus 356,7,30, annos 364, dies 300,6,30′ relinquuntur anni abſoluti 3966, dies 56. Proinde die quinquageſimo ſeptimo ineunte à media nocte, vel, vt Ptolemæus populari conſuetudine numerare ſolet, ab ortu Solis diei quinquageſimi ſeptimi (qui eſt XXVII Februarij) à Kal. Ian. anni 3967, æra Nabonaſſari cœpit. Pag. 105 Græcę edit.

Eam porro nos eclipſin ex Tabulis noſtris deprehendimus hora poſt noctẽ me-

diam 6, 47′, fuisséque digitorum 2 ½: & horas tenuisse 1, 42′. Initium eius hora 5, 56′. Finis hora 7, 38′. Proinde rectè Ptolemæus lunam ait deficientem adhuc occidisse. Sol in gradu morabatur Sagittarij, 27, 17′. Secunda defectio Phamenoth XXIV, sequente XXV, eodem anno Nabonassari CCCLXVI; cuius Thoth cœpit Nouembris XXVII, feria V, hora post meridiem diei XXIV Phamenoth, 8, 20′ Alexandriæ; ac tribus circiter horis obscurata est. Hic est annus Per. Iul. 4332, quo Iunij XVIII, Phamenoth XXIV incidit, feria V. Nos illam ipsam Lunæ defectionem in tabulis nostris inuestigauimus hora post meridiem 8, 30′, apparenti tempore; quam & digitorum exhibent paulominus septem. durationem porro horarum 3, 4′. Cœpit hora 6, 58′, 3″ à meridie. desiit hora 10, 2′. Sol in gradu 20, 43′, 51″ Geminorum tunc erat. A

Tertium Lunæ deliquium à Ptolemæo notatur anno Nabonassari CCCLXVII, Thoth XVI, sequente XVII, hora 10, 10′ post meridiem, Alexandriæ. Tota verò Luna defecit: ac prope quatuor horas eclipsis durauit. Atqui tabulæ nostræ lunarem illum defectum anno Per. Iul. 4332 præbent, Decembris XII. quem in diem Thoth XVI dies incurrit. Oppositio vera, siue media defectio, hora 10, 13′, 40″ à meridie apparenti tempore (quod à Ptolemaico differt scrupulis tantummodo 3′, 40″.) Fuit autem digitorum 17. Initium hora 8, 25′, 40″. Finis ineunte Decembris XIII, hora 0, 1′, 40″. Ita tres horas cum 36′ scrupulis tenuit. B

Item anno Nabonassari DXLVII, Mesori XVI, horis 7 post meridiem Luna defecit anno LIV Periodi secundæ Calippicæ, vt Hipparchus obseruabat. Eam nos eclipsin deprehendimus anno Per. Iul. 4513, cyclo Solis V, Lunæ X, litera BA. Septembris XXII, feria VI, horis à meridie 7, 15; Sole in Virginis gradu 26, 9′, 39″ consistente: quæ & digitorum fuit 10, 8′ ferè: & horas tenuit 3, 26′. Initium hora 5, 32′. Finis hora 8, 58′ à meridie.

Anni Ægyptiaci DXLVI absoluti cũ diebus CCCXLVI, qui ad XVI Mesori à Neomenia Thoth lapsi sunt, dies colligũt 199636, qui sũt anni Iuliani DXLVI, dies CXXXVI. Deduc annos 546, dies 136, de annis 4512, diebus 266, quot à Kal. Ian. anno 4513 bisextili numerantur ad XXII Sept. relinquentur anni absoluti 3966, & dies 56. Quare anno 3967, Februarij XXVI iniit Thoth Nabonassari. Quod quidem ex reliquis omnibus obseruationibus concluditur, quas Ptolemæus passim describit. Atque ea demum certissima probatio est; cùm defectus Solis ac Lunæ præsertim vno aut duobus annis fallere nequeant. Nam quæ hoc anno, verbi gratia, dies Neomeniam lunarem habuit, ea sequente anno, Lunæ vndecima circiter numerabitur. Ideo non alij quatuor illis eclipsibus anni tribui possunt, quàm quos attulimus. Atqui de æra Nabonassari vnius tantùm anni discrepantia est. Quare perperam Mercator vno anno æram Nabonassari moratur, eamque coniicit in annum Per. Iul. 3968. Vnde eclipses duas, quarum prior anno Christi XLV, Claudij V contigit; altera anno Christi LIX; confert in annos XLVI, & LX; cum illa anno Nabonassari 792 Mesori 25; ista Nabon. 806, Pachon 25 contigerit. qui sunt anni vulgaris æræ, XLV, & LIX; cyclis Lunæ VIII, & III, quibus solis eclipses illæ competunt, non autem sequentibus. Sed de iis postea. C

Censorinus præterea loco illo, quem antè citauimus eandem epocham firmissimè demonstrat. Etenim anno Christi, vt ostensum est, CCXXXVIII, Per. Iul. 4951, annum Nabonassari nongentesimum octogesimum sextum putari docet. Porro Thoth anni illius iniit Iunij XXV. Si igitur anno Per. Iul. 4951 cœpit annus Nabonassari 986, necesse est primum annum inchoatum esse anno Per. Iul. 3967. D

Temporarij error.

Hìc Temporarius immeritò Censorinum redarguit Demonstr. Chronol. lib. III, cap. de Temporibus Romanorum, quòd *Vlpij, & Pontiani Consulatum adscribat anno Nabonassari nongentesimo octogesimo sexto; quem cœlestes motiones tribuunt anno* DCCCCLXXXIV. Quòd ille sic probat: Anno Christi LIX cõuenit Vipsanij & Fonteij Consulatus, quo eclipsis Solis incidit Prid. Kal. Maias. Est autem hic annus Nabonassari DCCCVI Pachon XXV. adde annos CLXXVIII, habebis annos DCCCCLXXXIV. Verùm in eo deceptus est, quod Vlpij & Pontiani Consulatum existimauit esse centesimum septuagesimum octauum post illum Vipsanij, & Fõteij, quasi incideret in annum Christi CCXXXVII. Est autem centesimus septuagesimus nonus. Nam Christi, vti dictum est, anno LIX Vipsanius & Fonteius Coss. extiterunt. Vl-

A pius autem, & Pontianus, anno Christi CCXXXVIII. Anno Christi LIX cœpit Thoth Nabonassari octingentesimus septimus Augusti IX: cùm eclipsis illa Solis labente adhuc octingentesimo sexto contigisset, die XXV Pachon, prid. Kal. Maias. A tanno Christi CCXXXVIII, Thoth Nabonassari nongentesimus octogesimus sextus iniit Iunij XXV; post quem diem Censorinus libellum suum scripsit. Anno verò Christi CCXXXVII desiit annus Nabonassari DCCCLXXXIV, & iniit DCCCLXXXV. Ita constat rectè ab Censorino compositum annum Nabonassari cum annis reliquis; perperam verò à Temporario reprehendi. Qui nihilominus & in eo labitur, quod annos ab Vrbis epocha vsque ad Thoth Nabonassari tantùm quinque computat. Condita Vrbs est ex Varrone anno Per. Iul. 3961; Nabonassari primus annus iniit anno pòst septimo, hoc est 3967. Interuallum annorum sex.

Ad summam, annus primus Nabonassari iniit anno Per. Iul. 3967, cyclo Solis XIX, Lunæ XV, Februarij XXVI ab ortu Solis secundum popularem consuetudinem, quo dierum cardine passim Ptolemæus vtitur.

B

De initio Chaldaici regni à Nabonassare, & quis ille fuerit.

CAPVT LII.

IOANNES Funccius, Mercator, Buntinghus, & alij Nabonazarum, vti Censorinus eum vocat, vel, vt Ptolemæus, Nabonassarum eundem esse cum Salmanassare crediderunt. Alij diuersum quidem, sed eodem tamen extitisse tempore putant. vti Temporarius, qui Nabonassarum Satrapam Babyloniæ censet à Salmanassare constitutum. Vtraque opinio falsa est. sed prior illa longè falsissima; quam firmissimis rationibus plerique confutarunt. Ideo nos in illorum explicandis, ac refellendis argumentis opera non abutemur. Sed quis ille tandem Nabonassarus fuerit; & quo cum ex iis, quorum Scriptura meminit, principibus idem esse videatur, accuratissimè perueſtigabimus.

C Annus primus Nabonassari, vt proximè demonstratum est, incidit in annum Per. Iul. 3967, Olympiadis septimæ annum quartum labentem, siue Iphiti XXVIII; Vrbis septimum, si à Kal. Ian. Iuliano more computes. Idem erat annus ante æræ Christianæ primordium septingentesimus quadragesimus septimus Iulianus. Natalis autem Christi vulgaris incurrit in annum Nabonassari DCCXLVIII, cuius Thoth iniit Augusti XXIII. Regum porro Babyloniorum prima omnium in Scriptura mentio fit lib. IV Reg. cap. XX, 12, vbi anno Ezechiæ XIV circiter, postquam à morbo conualuit, legatos ad eum cum muneribus misisse dicitur Merodach, filius Baladan rex Babyloniorum, *vt interrogarent de portento, quod acciderat super terram*, 1 Par. XXXII, 31. Annus primus Ezechiæ, vti postea demonstrabitur, conuenit anno mundi 3257, Per. Iul. 3987. Itaque decimus quartus eiusdem iniit Per. Iul. 4000, mundi 3260, qui est annus post Nabonassari primordiũ, tricesimus quartus. Salmanassar anno Ezechiæ sexto captiuas x Tribus abduxit circa annum Iul. Per. 3993, Mundi 3263. Porro regnante Ezechia, reges Assyriorum tres isti fuerunt, Salmanassar, Sennacherib & Assaraddon, vt cap. XV suprà docuimus. Apparet verò

D Salmanassarem diuersum esse ab Nabonazaro. Nam quo tempore Assyriis imperabat ille, Babyloniorum rex erat Merodach. Vnde consequens erit, vnum & eundem esse, Salmanassarum, Nabonassarum, & Merodachum; quod ridiculum est. Quocirca Nabonassarus aut est Baladan ille, cuius Merodach filius appellatur IV Reg. cap. XX, 12, aut certe Ilulæus, qui in Laterculo regum Babyloniorum in canone Mathematico ponitur; quem nos hoc loco describemus. Hunc Canonem Ptolemæi nomine nuper ediderunt: quem & Scaliger in Collectaneis expressit. Nos ex vtraque illa editione nominum ὀρθογραφίαν, pro eo atque probabilus visum est, concepimus.

Canon Mathematicus Babyloniorum Regum.

	Regum nomina.	Anni regni.	Anni collecti.
I	Nabonassarus	14	14
II	Nadius	2	16
III	Chozirus & Porus	5	21
IV	Ilulæus	5	26
V	Mardokempadus	12	38
VI	Arcianus	5	43
VII	Interregnum	2	45
VIII	Belithus	2	48
IX	Apronadius	6	54
X	Rigebelus	1	55
XI	Mesessimordacus	4	59
XII	Interregnum	8	67
XIII	Iegiedinus	13	80
XIV	Saosducheus	9	89
XV	Chyniladanus	14	103
XVI	Nabopolassarus pater Nabuchod. alij	21 25	124
XVII	Nabopolassarus, siue Nabuchodon.	43	167
XVIII	Iluarodamus	3	170
XIX	Neregasolassarus	5	175
XX	Nabonadius	32	209
XXI	Cyrus	9	218
XXII	Cambyses	8	226
XXIII	Darius	36	262
XXIV	Xerxes	21	283
XXV	Artaxerxes prior	41	324
XXVI	Darius Nothus	19	343
XXVII	Artaxerxes II	46	389
XXVIII	Ochus	21	410
XXIX	Arses	2	412
XXX	Darius Arsami	6	418
XXXI	Alexander M.	6	424

Alexandri Polyhistoris error.

Hoc in Canone anni collecti à Nabonassaro ad Alexandrum, Ptolemæo, ac reliquis Astronomis consentanei sunt; nempe CDXXIV, quot illi à Thoth Nabonassari ad Thoth Alexandri M. qui ab eius obitu computatur, numerare solent; vti suo loco dicetur. Sed in aliis quibusdam mendosus est Canon, quod singillatim propriis locis consta bit. A

Errat verò multò magis Alexander Polyhistor; qui, vt excerpta Eusebiana docent, arbitratus est Nabopolassarum esse Sardanapalum; cùm Nabonassarus, qui CXXIV annis Nabopolassarum antecessit; posterior sit Sardanapalo annis CXXX circiter. Qua ratione falsa & illorum opinio B conuincitur, qui Baladan censent Belesim illum fuisse, quem Arbaces euerso Medorum imperio Babyloniæ præfecit. Siquidem Merodach filius Baladan, quem meritò suspicantur esse Mardokempadum, CLX ferè annis Arbace posterior est: Quamobrem vti post veteres illos Assyrios à Medis extinctos, eorum reliquiæ, excusso Medorum iugo, Niniue rursus nouum instaurarunt imperium. Ita aliquanto post Babylonij, qui quidem vel Medis, vel Assyriis hactenus paruerant, Nabonassaro duce, libertatem ac regnum sibi pepererunt. quorum tamen obscura primordia, Astronomorum Tabulis, quam rerum gestarum memoria, clariora fuerunt, vsque ad Nabopolassarum, & Nabuchodonosorem, quibus principibus Babylonicum regnum paulatim amplificatum in immensum excreuit: de quo posteà. Et quidem initio Babylone ferè sola potitus videtur Nabonassarus, cùm regio ipsa, vel eius pars aliqua saltem ab Assyriis occuparetur. Hinc est, quod Salmanassar Libro IV Regum, cap. XVII, 24, colonos è Babylonia in Samariam misisse dicitur. Nam Babel illic regionem ipsam significat: ne quis verum esse putet, quod aliqui sibi persuadent, Salmanassarem Babyloniæ præfecisse Nabonassarum. Nam ab initio Nabonassari ad VI Ezechiæ anni sunt ferè XXVIII; at longè pauciores Salmanassari vulgò tribuuntur. Sed regum illorum tempora, vt & historiæ, summa in obscuritate versantur. Nos ab omni temeritate, ac diuinatione, quoad licet, Chronologiam nostram abstinemus. C D

A

De initio Mardokempadi, qui videtur esse Merodach.

CAPVT LIII.

AD æram Nabonassari alteram hanc adiunximus, quòd & proximè secuta sit, & ad idem regnum pertineat, & eâdem denique anni forma nitatur. Igitur Mardokempadus Babylonis rex fuit, qui, vt ex Canone liquet, quintus Babyloniæ rex à Nabonassaro numeratur. Huius verò epocham insignem faciunt, & muniunt eclipses lunares aliquot à Ptolemæo descriptæ, ex Chaldæorum commentariis Lib. IV, pag. 95 Edit. Græcæ.

Prima contigit anno primo illius, Thoth XXIX, sequente XXX, anno Per. Iul. 3993, Martij XIX, feria secunda, cyclo Lunæ III, Solis XVII, lit. A G, horis VIII, 40′ à meridie diei XIX, Alexandriæ. Annus erat Nabonassari XXVII, cuius Thoth Fe-
B bruarij XX. Eadem eclipsis ad nostras exacta Tabulas contigit hora 8, 52′, fuítque digitorum 18 ½ ferè. Cœpit hora 6, 45′; desiit hora 10, 51′. Tempus horarum 4, 6′. Sol in Piscium gradu 18, 5′. Secunda conuenit anno secundo Mardokempadi, Thoth XVIII sequente XIX, Per. Iul. 3994, cyclo Lunæ IV, Solis XVIII, lit. F, Martij VIII, feria VI, horis XI, 10′ à meridie diei octauæ Martij; anno Nabonassari XXVIII; cuius Thoth iniit Februarij XIX. Tabulæ nostræ hanc eandem referunt hora XI, 4′, 21″, digitorúmque faciunt 3, 15′ ferè. Duratio horarum fuit 1, 56′. Cœpit hora 10, 6′. finis hora 12, 2′. Sol in Piscium gradu tum erat 6, 55′.

Tertia eodem anno contigit, Phamenoth XV, sequente XVI, Septemb. primo, feria prima, horis VII, 40′, à meridie diei primæ Sept. Ex nostris Tabulis eruitur eclipsis medium hora 8, 22′, 26″ à meridie diei primæ Septembris: initium verò hora 6, 58′, 26″; finis, hora 9, 46′, 26. Digitorum fuit amplius 5. durauit horas 2, 48′. Sol in Virginis gradu tum erat 1, 13′. Ex iis apparet Mardokempadi æram consurgere ex anno Per. Iul. 3993, à Neomenia Thoth, quæ Februarij XX cœpit, anno bisextili.
C Hunc regem probabile est esse Merodach, qui Lib. IV Reg. cap. XX ad Ezechiam legatos misit. Nam & appellatio eadem ferè, & tempus congruit. Ezechias enim cœpit anno Per. Iul. 3987: cuius anno septimo, vel sexto exeunte Merodach iniit,

De interuallo à conditu Templi Salomonici ad eiusdem excidium. Exponitur vtriusque regni Iudaici series.

CAPVT LIV.

VENTVM ferè iam ad illa tempora, quibus Hebræorum res cum externis implicatæ sunt; ex quo paulatim à Dei cultu, & legis obseruantia deficientes peregrinarum se gentium commercio, & consuetudini dediderunt. Quare sacra deinceps historia cum profana coniungenda, & alterius altera subsidio hominum ad vsum & intelligen-
D tiam munienda videtur. Cuius rei studio priusquam insigniores tam Iudæorum, quàm exterorum principum epochas, aut illustrium rerum memoriam prosequamur, Regum vtriusque apud Iudæos imperij successionem explicabimus, & amborum inter se tempora conciliabimus. Arduum profectò negotium, & propter singularem obscuritatem variis modis à plerisque tentatum; quorum diligentiæ nihil hic noster labor officiet; sed nonnihil etiam Chronologiæ studiosorum, vti speramus, adiuuabit industriam. Placet itaque, quo controuersiæ difficultas, ac status manifestiùs appareat, duorum illorum regnorum, Iudæ scilicet, & Israëlis seriem ac tempora describere, quemadmodum in sacra Regum Historia continetur: ac deinde propositis iis, quæ obscuritatis, & ambiguitatis aliquid afferunt, enucleare, ac per partes explicare singula; vt hoc modo veri Regum illorum anni, hoc est non inuicem conserti, ac permisti, ordine pertexantur. Ergo illud primum rudiorum in gratiam ex historia sacra repetendum est. Cùm hactenus Iudæorum

nomen, ac regio ipsa tota principi vni paruisset, isque rerum status tribus sub Regibus, Saüle, Dauide, Salomone perseueraſſet, demum Roboamo regnante, sub ipsum imperij primordiũ scissum esse duas in partes, ac duo postmodum regna constituta; quorum alterum Iudæ regnum; alterum Israëlis appellatum est. Illius caput erant Hierosolyma; huius aliquot ab exordio annis caput est facta Samaria. Iudæ regnum ad Sedeciæ annum vndecimum annis ferè CCCCXXIII perstitit; donec à Nabuchodonosoro deletum est, Vrbe ipsa cum Templo concremata. Israëliticum verò breuiori tempore perseuerauit, ad sextum annum Ezechiæ: quando Salmanassar Assyrius x Tribus captiuas abduxit. quod interuallum annos ferè CCLIV complectitur. His ἐν προγεωρίας λόγῳ præmissis, nunc Regni vtriusque seriem, sequente Tabula proponemus. A

LATERCVLVM VTRIVSQVE regni secundum descriptionem Historiæ sacræ.

Reges Iuda.	Anni Regum post conditum Templũ.	Reges Israëlis.	Anni.
		Ieroboam	XXII
		Nadab	II
		Baasa	XXIV
		Ela	II
Salomon	XXXVI	Zamri	d. VII
Roboam	XVII	Amri	XII
Abiam	III	Achab	XII
Asa	XLI	Ochozias	II
Iosaphat	XXV	Ioram	XII
Ioram	VIII	Iehu	XXIIX
Ochozias	I	Ioachaz	XVII
Athalia	VI	Ioas	XVI
Ioas	XL	Ieroboam	XLI
Amazias	XXIX	Zacharias	m. VI
Azarias, qui & Ozias	LII	Sellum	m. I
		Manahem	X
Ioathan	XVI	Phaceia	II
Achaz	XVI	Phacee	XX
Ezechias	XXIX	Osee	IX
Manasses	LV		
Amon	II		
Iosias	XXXI		
Ioachas	m. III		
Eliakim, qui & Ioakim	XI		
Ioachin	m. III		
Sedecias	XI		
Colliguntur ab anno v Salomonis, anni CCCCXXIX, m. VI.		Colliguntur anni CCXLI, m. VII, d. VII.	

Quod in Scripturis interpretandis obseruandum esse Theologi docent, vt eius, quoad licet, expressis verbis, ac sententiis insistamus; nec ab eo B sensu recedamus, qui primus nobis obuius est, ac natiua vocum significatione continetur; idem in hac Regum historia, & annorum, qui singulis attribuuntur, numero tenendum est. Verùm cùm iidem illi permissum existiment, vt quoties ex accurata, &, vt vocant, literali Scripturæ sententia pugnans aliquid, vel absurdum, & incommodum sequitur, quod interpretatione nulla mitigari possit, tum ab obuio illo sensu paululum deflectamus; idipsum nobis eadem in Regum serie necessariis de causis factitandum erit. Etenim ex annis in vtraque successione cum expansis, tum inuicem comparatis, multa oriuntur C ἄπορα, & insolubilia; quibus Chronologi variis interpretationum modis occurrere, ac mederi hactenus conati sunt. Conciliandi porrò rationes ad duo fermè, vel tria capita reuocantur. Nam aut anni labentes, & inchoati pro completis in numerum procedunt: siue è contrariò, prætermissis excurrentibus annorum particulis, soli integri, ac vertentes anni computantur: aut patre adhuc superstite, ac regnante, filius in regni consortium adscitus est; & aliquot cum patre annis imperauit: aut denique regum initia ad popularis anni epocham accommodantur. D Est enim illud Magistrorum in Talmudicis commentariis celebre decretum: Annos regum Iudaicorum, vndecumque tandem inierint, à Nisan incipere, ab eóque procedere: exterorum verò Regum à Tisri. Tum illud: anni partem pro anno integro vsurpari. Vnde si eodem die, puta XXIX Adar, fingamus Ioacim Hierosolymis, & Nabuchodon. Babylone reges creari, postridie Ioacimi secundus annus putari incipiet, labente adhuc Nabuchodonosoris primo. Hæ causæ omnes, vel eorum aliqua Regum illorum temporibus interuenire potuerint; vt propterea multa nobis ἐναντιοφανῆ & perplexa passim occurrant: ob quæ de annorum, quæ ex Scriptura colligitur, summa nonnihil detrahendum est, vt Chronologicos annos habeamus. Chronologicos autem eos voco, qui cùm solidi, nec inuicem permisti sint, numerum auctiorem efficiunt. Sed iam singula quæstionum capita percurramus.

A

Explicantur quæstionum omnia capita, quæ ad vtriusque regni tempora, & annorum seriem pertinent.

CAPVT LV.

I. DE Salomonis reliquis annis à Templi conditu nemo dubitat; cùm & XL regnarit annis, & ex iis quatuor primi decerpendi sint; quoniam anno quarto Templi ædificationem molitus est, III Reg. VI, 1. Vnde sex & triginta relinquuntur. Postea Scriptura lib. III, cap. XV, 10, refert anno XX Ieroboam regnare cœpisse Asam regem Iuda. quod sic interpretamur, vt in aliqua particula anni vicesimi Ieroboami primus Asæ cœperit. Verùm & Roboamo XVII, & tres Abiamo solidos anno tribuimus. I. Caput de annis Asa.

B II. Ieroboam annis regnauit XXII, Nadab annis duobus, cœpitque anno secundo Asa, III Reg. c. XV, 25. Si Asa anno vicesimo Ieroboam iniit, & anno Asa secundo, Nadabus; oportet anno XXI Ieroboami mortuum esse Nadabum. Aut si annum vicesimum Ieroboami, quo regnasse cœpit Asa, pro expleto vicesimo, & ineunte XXI sumamus; anno ergo XXII patris sui, mortuus est Nadab. Hæc nos ita cõciliamus. Anno Ieroboami XXI cœpit primus Asa. porro Ieroboam annos expleuit XXI, & libauit paucos è vicesimo secundo dies. Nadab anno XXI patris sui in regni societatem vocatus vnum cum eo regnauit annum, alterum solus. Ideo biennium quidem regnauit; sed Chronologici anni tantummodo Ieroboamo XXI assignantur, Nadabo vnus: quem tamen integrum post parentis obitum non regnauit: huius enim partem sibi Baasa vendicat. Itaque si Chronologicorum annorum habenda sit ratio, Nadabus expungendus fuerit, si Baasæ XXIV annos assignemus; aut vt Nadab ordinem tueatur, vnus Baasæ detrahendus est. II. Ieroboam & Nadab.

III. Baasæ Scriptura XXIV annos imputat. Idem verò cœpisse memoratur anno Asa III, cap. XV, 23. Atqui Asa iniit anno XX Ieroboami. igitur anno vicesimo secundo Ieroboam cœpit Baasa. neque locus vllus Nadabo relinquitur. Respondemus annum illum, qui Nadabo vnicus à nobis tribuitur, tres simul reges habuisse. Nam paucos eius dies Ieroboamus obtinuit; Nadabus aliquot menses; reliquum Baasæ concedimus. Sed primum hunc Baasæ Nadabo dedimus, & XXIII tantùm Baasæ præfinimus; ne Nadabus prorsus omitteretur. III. Baasa & Asa.

IV. Ela rex Israëlitarum regnauit annis duobus; cap. XVI, 8, & cœpit anno Asæ XXVI. Atqui Baasa iniit anno Asæ tertio. Itaque si XXIV explesset annos, successor eius Ela nonnisi vicesimõ septimo Asæ cœpisse debuit. Hinc apparet Baasæ meritò XXIII tantùm solidos assignari, ita vt vnus ex illis annus duas totidem annorum particulas decerpserit. Item Zamri, qui diebus VII regnauit Israëlitis; iniit anno XXVII Asæ, cap. XVI, 15. Amri quoque, qui ei successit, & annis XII regnauit, eodem anno XXVII Asæ cœpit, vnde vicesimus quartus Baasæ Zamri & Amri communicandus est. IV. Ela & Baasa.

V. Quod ad Amri & Baasam pertinet, duæ sunt celebres quæstiones. Prima est: Baasa XXIV annus regnasse dicitur; & anno Asæ tertio cœpisse. Atqui lib. Paral.

D II, cap. XV, 19, & XVI, 1, Baasa anno tricesimo quinto Asæ completo, & tricesimo sexto ineunte dicitur Iudæ regnum infestasse. Mitto varias super ea re sententias. Ego probabilem ex omnibus illam esse censeo; quæ annum illum tricesimum sextum non ab initio Asiæ; sed à diuisione Iudaici regni in regnum Iudæ, & Israëlis deductum existimat, videlicet à morte Salomonis, ad XVI Asæ, & XIV Baasæ. Altera quæstio: mortuo Zamri, Israëlitarum rex Amri regnauit annis XII; cúmque Zamri non plus septiduo regnarit, anno XXVII Asæ, necesse est eodem anno cœpisse successorem eius Amri. At verò com. 23 Scriptura dicit anno XXXI Asa regis Iuda regnasse Amri. Cõmunis, & perfacilis est responsio. Nam, vt eadem Scriptura com. 21, & 22 docet, occiso Zamri, populus in duas factiones abiit: altera secuta est Amri; altera Thebni; qui aliquot annis cum Amri contendisse videtur; nempe à XXVII Asæ ad eiusdem XXXI; quo Amri quietè ac pacificè regnum obtinuit. Quatuor igitur annis in illo turbulento regni statu; reliquos pacatis iam re- V. Amri & Baasa.

bus exegit. Idem Amri Samariam ædificauit in monte, quem à Somer emerat, A
cap. XVI: ibíque deinceps Israëlitici regni caput extitit.

VI. Iosaphat. VI. Iosaphat anno quarto Achabi regnare cœpit, III Reg. XXII, 41. Achab verò anno XXXVIII Asa regis Iuda, cap. XVI, 29. Proinde Asa moritur anno quarto Achab. Ex quo fit, vt quadragesimo primo Asæ Iosaphat eius filius cœperit. Sed nos dicimus labente eodem XLI Asæ, & quarto Achabi cœpisse primum Iosaphat; ita vt maiori parte cum v Achab concurrerit. Quare ineunte XXXVIII Asa iniit Achab; sub finem verò XLI Asa, & quarti Achab, paulo ante obitum Asa, rex inauguratus, aut designatus est Iosaphat; ita vt primus eius respondeat potiùs quinto Achab.

VII. Achab, & Ochozias. VII. Achab cœpit; vti dictum est, anno XXXVIII Asa; in quem & duodecimus Amri competit: cuius initium contigit anno XXVII Asa. Ideo Amri vnum annum B
detrahimus, vt Chronologicos annos imputemus XI. Ochozias filius Achab cœpit regnare in Israël anno septimodecimo Iosaphat regis Iuda. III Reg. XXII, 52, & biennio regnauit. Cùm igitur Iosaphat anno quarto, vel quinto ineunte Achabi regnum adierit, regnauerit autem Achab annos XXII, lib. III Reg. cap. XVI, 29; oportet Achabum decessisse anno XVIII Iosaphat regis. Igitur Ochozias anno vicesimo saltem exeunte Achab patris sui regnauit; ciúsque anni duo in numerum non procedunt, sed viginti duobus patris annis absorbentur. Cui tamen lib. IV Reg. cap. I, Scriptura repugnare videtur; quæ Ochoziam post mortem parentis pro rege se gessisse demonstrat. Sunt qui Ochoziæ annos in serie Chronologica non computant: quod & necesse est; si Achabo XXII annos solidos arrogemus. Verùm ne rex ille, qui post obitum patris aliquanto vtique tempore sceptrum tenuit, penitus prætermittatur, Achabi annos illos non vertentes, ac solidos, sed quosdam ex illis inchoatos duntaxat fuisse credimus. Achabi, vt dictum est, primus iniit cum XXXVIII Asa regis Iuda: Iosaphat autem primus sub finem quarti Achab. Vnde Ochozias ineunte anno XVII Iosaphat, Achabi verò XXI similiter in- C
eunte, rex à patre creatus est; & cum eo solidum imperauit annum; alterum verò cum vicesimo secundo patris incepit, & eo mortuo aliquot deinde mensibus continuauit. Nam Achab annum regni sui XXII paucis diebus libauit. Vnde primum annum & vicesimum secundum non integros obiit. Verùm nos in serie Chronologica annos tantùm assignamus XXI, Ochoziæ vnum.

VIII. Ioram. VIII. De Ioramo vtroque, hoc est tam Iudæ, quàm Israëlitarum rege, Achabi filio, fratre Ochoziæ, perplexior est quæstio. Hic enim anno XVIII Iosaphat regnasse fertur, lib. IV Reg. cap. III. At cap. I, 17 regnasse dicitur anno secundo Ioram filij Iosaphat regis Iuda; & hic ipse Ioram Iuda rex capite VIII, 16 regnauit anno quinto Ioram regis Israël. Quæ quidem ænigmatis similia videntur. Respondemus imprimis Ioramum filium Iosaphat in regni consortium à patre vocatum; idque Scripturam haud obscurè significare, IV Reg. VIII, 16. *Anno,* inquit, *quinto Ioram filij Achab regis Israël, & Iosaphat regis Iuda* (subaudi tempore, non anno perinde quinto) *regnauit Ioram filius Iosaphat rex Iuda.* Porro cùm Ioram iste cœperit anno V Ioram filij Achab, qui anno XVIII Iosaphat iniit, exeunte scilicet, in- D
eunte verò XIX, consequens est Ioram à Iosaphat regem esse factum anno exeunte regni sui XXII, & ineunte XXIII; ita vt triennium cum patre solidum imperauerit; reliquos post eius obitum. At Ioramus Israëlita duplex habuit initium regni: Primum anno XVIII Iosaphat, post fratris Ochoziæ mortem, antequam rex à populo fieret; cui proregis nomine & authoritate tantisper præfuit, annis videlicet ferè sex, vsque ad annum XXIII exeuntem Iosaphat, & ineuntem XXIV; quando rex à populo est electus. Quod secundum initium lib. I Reg. cap. I, 17 intelligitur; alterum verò, cap. VIII, 19.

IX. Ioram IX. Ochozias iniit anno duodecimo Ioram regis Israël: lib. IV Reg. cap. VIII, 25, & vno anno regnauit. Porro Ioram pater Ochoziæ cœpit, vt vidimus, anno quinto ineunte Ioram filij Achab, ineunte vicesimo tertio. Ideo octo illius anni (totidem enim regno præfuit) adæquantur cum octo reliquis Ioram Israëlitæ, cui XII tribuuntur. Itaque necesse est octauum Ioram regis Iudæ, & duodecimum Ioram Israëlitæ esse primum, & vnicum Ochoziæ filij Ioram, regis Iuda. Propterea nos Ioramo regi Iuda VII duntaxat annos assignamus; hoc est tres, quos

A cum patre regnauit; tum quatuor post eius obitum integros, & quintum aliqua parte libatum; cuius reliqnum Ochoziæ tribuimus.

X. Super eodem Ochozia molesta,& perplexa quæstio est. Etenim pater eius Ioram annorum erat XXXII, quando regnare cœpit, & VIII regnauit annis. IV Reg. VIII, 17. Moritur ergo ætatis anno quadragesimo. Ochozias verò eius filius cùm regnum iniit, erat XLII annorum, vt est lib. II Paral. XXII, 1; & anno vno regnauit. Igitur biennio patre suo maior extitit. Animaduertendum igitur est, etsi in libro Paralip. Ochozias cùm regnare cœpit, XLII annos natus esse dicatur, tamen in lib. IV Reg. cap. VIII, 25, viginti duos annos duntaxat eidem attribui, quando regnare cœpit. Quinetiam in Sixtiana Editione LXX Interpretum, pro XLII annis, duo tantùm & viginti numerantur. Ex quo facilè coniicimus Hebræos codices in loco illo libri Paralip. deprauatos fuisse, proindéque vel XXII annos pro XLII substituendos esse; vel, vt alij Græci codices habent, XX. X. Ochozias

XI. Post Ochoziam Athalia regnum per tyrannidem vsurpauit annis sex. Succedit Ioas, annis XL; cuius anno XXII moritur Iehu rex Israëlis. Nam Ioachaz Ie-
B hu filius iniit anno Ioæ regis Iuda vicesimo tertio, IV Reg. XIII, 1. Ioas autem anno cœpit Iehu regis septimo: ibidem cap. XII, 1. Ioam Iudæ regem excepit Amasias filius, qui annos XXIX regnauit; cœpitque anno secundo Ioas filij Ioachaz regis Israël, IV Reg. cap. XIV, 1, 2. Porro Ioas rex Israëlis regnum orsus est anno XXXVII Ioas regis Iuda, & sedecim regnauit annis, cap. XIII, 10. Si Ioas Israëlita cœpit anno Ioas regis Iudæ tricesimo septimo, eius secundus annus erit Ioæ Iudæ regis tricesimus octauus: idem autem est Amasiæ primus. Quare Amasias anno patris sui XXXVIII cœperit, & cum eo triennium regnauerit. Rursus Amasias post mortem Ioas Israëlitæ vixit annis XV, vt est IV Reg. XIV, 17. Ergo mortuus est anno Ieroboami filij Ioas decimo quinto. Atqui Azarias filius Amasiæ, qui patri statim successit, iniit anno Ieroboami XXVII, cap. XV, 1: Zacharias verò Ieroboami F. anno cœpit Azariæ XXXVIII: Sellum deinde, ac Manahem anno Azariæ XXXIX. Si Azarias regnare cœpit anno Ieroboami XXVII, quinquagesimus secundus ipsius annus cadit in quartum Osee regis Israëlitici, quod est absurdissimum. Nam Osee cœpit anno duodecimo Achaz, lib. IV Reg. cap. XVII, 1, & præterea Pha-
C ceia, qui duodecimo fere anno post obitum Ieroboami secundi regnauit, iniit anno quinquagesimo Azariæ, cap. XV, 23. Phacee quoque qui post biennium Phaceæ regnauit, cœpit anno Azariæ LII, vt eodem capite legitur. XI. Ioas, & Amasias.

Hæc historiæ Regum ἄπορα variè à Chronologis explicantur. Nos quid nobis videatur breuiter exponemus. Ioas Israëlita filius Ioachaz duplex; vt opinor, initium habuit: primum anno Ioas regis Iuda tricesimo septimo, Ioachaz autem patris sui decimo quinto, quo cum vnum, & alterum regnauit annum. Eo mortuo, & anno Ioas regis Iuda tricesimo nono aliud exordium cepit. Ita factum, vt anno secundo Ioas Israëlitæ, post quadragesimum Ioas regis Iuda successerit Amasias. Similiter Ieroboam duplex initium habuit. Primùm enim à Patre Ioazo prouectus est ad regnum, anno ipsius sexto, Amasiæ quarto; & vndecim cum patre regnauit annis. Iterum mortuo parente, anno Amasiæ decimo quinto exeunte, regnare cœpit; à quo tempore quadraginta & vnus anni, quibus regnauit, procedere incipiunt. Quocirca anno vicesimo septimo Ieroboami, à primo scilicet exordio, qui est decimus sextus à posteriore eiusdem initio, regnauit Azarias filius Amasiæ.

D XII. Cùm plerique Chronologi Interregnũ annorum ferè duodecim in regum Iuda serie constituant, maluimus hoc Israëlitarum regum annis inserere. Quare Ieroboamum dicimus obiisse anno Azariæ XXVI exeunte. quo mortuo Interregnũ in Israële fuit annorum circiter XI, vel XII à XXVII Azariæ ad XXXVIII. Inde Zacharias Ieroboami filius regnauit mensibus VI; Sellum vno mense; Manahem decem annis: qui exorsus est anno exeunte tricesimo Azariæ; & mortuus est anno eiusdem XLIX. Cui anno quinquagesimo Azariæ successit Phaceia. Hoc magis cõsentaneum & probabilius videtur, quam quod ab aliis excogitatum est, Amasiam duodecim annis exulasse; & id genus reliqua, quæ non parum difficultatis, imò absurditatis continent. XII. Interregnũ

XIII. Anno LII Azariæ cœpit Phacee filius Romeliæ, IV Reg. cap. XV, 27, & eiusdem anno secundo cœpit Ioathan filius Azariæ, siue Oziæ regis Iuda, com. 32: qui XIII. Phacee & Ioathan

regnauit annis XVI. Ergo moritur anno XVII Phacee. Verùm eodem anno decimo A
ſeptimo Phacee regnauit Achaz filius Ioathan, cap. XVI, 1. Proinde exeunte XVII
anno Phacee Achazi initium contigit. Phacee porrò ineunte anno quarto Achaz
mortuus eſt.

Ozee filius Ela rex Iſraëlis regnauit anno viceſimo Ioathan, IV Reg. XV, 30, id
eſt anno quarto Achaz. Nam Ioathan non ampliùs XVI annos regnauit. Atqui
idem duodecimo anno Achaz regnaſſe dicitur, IV Reg. XVII, 1. regnauítque no-
uem annis. Ergo anno duodecimo Achaz ſecundum prius initium deſinit: ſecun-
dum poſterius, anno quarto Ezechiæ. Atqui cap. XVIII, 1 Ezechias iniit anno ter-
tio Oſee. Hunc nodum variè diſſoluunt Interpretes & Chronologi. Ego duplex
initium Oſee fuiſſe ſuſpicor: alterum ab anno quarto Achaz: alterum à duodeci-
mo. Quanam verò de cauſa interruptum ſit regnum, neque compertum nobis eſt,
neque curioſius attinet quærere. Quocirca anno quarto Achaz ineunte, cœpit
Oſee. Sed ſubinde turbulento Iſraëlitici regni ſtatu, & Aſſyriorum graſſatione,
ac tyrannide propemodum eius interruptum eſt regnum. Ideo à ſecundo initio B
nouem anni poſtremi computantur. A quarto enim ad duodecimum Achaz an-
nis nouem regnauit. Inde à duodecimo exeunte, & ineunte decimo tertio Achaz,
nouum regni auſpicium iniit. Cæterum Ezechias, qui anno tertio Oſee regna-
re cœpit, haud dubiè à poſteriore initio; cœpit anno exeunte patris ſui decimo
quinto, Oſee verò tertio exeunte, & ineunte quarto. Ob eas cauſas Achazo non
plures quàm XIV annos Chronologicos tribuimus. Siquidem primus eius in pa-
tris ſui Ioathan vltimum incurrit: poſtremus autem, id eſt decimus ſextus,
Ezechiæ totus imputandus eſt. Alioqui de Ezechiæ annis vnus altérve detra-
hendus erit.

XIV. Oſee. XIV. Denique Oſee nouiſſimus Iſraëlitarum rex anno nono regni ſui, Eze-
chiæ verò ſexto, captus eſt ab Aſſyriis, & Iſraëlitarum regnum deſiit; IV Reg.
XVIII, 10. Hoc de ſexto Ezechiæ exeunte & ineunte ſeptimo accipiendum eſt;
ſimiliter & de nono exeunte Oſee. Anno mundi 3255 deſiit Achazi regis duodeci-
mus, & incœpit decimus tertius: ſub finem duodecimi Achaz, iniit decimus O- C
ſee, idémque poſterioris initij primus. Anno mundi 3258 deſinente decimo quin-
to Achazi, primus Ezechiæ cœpit, exeunte tertio Oſee. Anno demum 3264 de-
ſiit Ezechiæ ſextus, Oſee nonus; quo labente Iſraëlitarum imperium ab Aſſyriis
extinguitur.

Reliqui deinceps anni Iudaicorum principum, quoniam nullos habent ex
aduerſo reſpondentes regni alterius annos, facíliùs, expeditiúſque numeran-
tur. Quanquam in Iechonia Ioakimi filio ac ſucceſſore nonnihil eſt ſcrupuli.
Nam Lib. IV Reg. cap. XXIV, 8: Iechonias, ſiue Ioachim decem & octo annorum
fuiſſe perhibetur, quando regnare cœpit. at Lib. II Par. cap. XXXVI, 9, octo dun-
taxat annorum. Expeditiſſima conciliandi ratio eſt, vt octennis primùm à patre
in regni conſortium aſſumptus, eo mortuo, cùm iam XVIII annos natus eſſet, no-
uum regni primordium habuerit.

Subiicienda nunc vtriuſque regni Tabula: quæ annos ſolùm Chronologicos
exhibeat. D

Tabula

A

TABVLA REGNI IVDÆ, ET ISRAELIS CHRONOLOGICOS annos vtriusque continens, id est non implicitos, & connexos.

	Reges Iuda.	Anni regni.	Anni Per. Iul. quibus cœperunt.
I	Dauid	XL	3659
II	Salomon	XL	3699
III	Roboam	XVII	3739
IV	Abiam	III	3756
V	Asa	XLI	3759
VI	Iosaphat	XXV	3800
VII	Ioram	IV	3825
VIII	Ochozias	I	3829
B IX	Athalia	VI	3830
X	Ioas	XL	3836
XI	Amazias	XXIX	3876
XII	Azarias, qui & Ozias	LII	3905
XIII	Ioathan	XVI	3957
XIV	Achaz	XIV	3973
XV	Ezechias	XXIX	3987
XVI	Manasses	LV	4016
XVII	Amon	II	4071
XVIII	Iosias	XXXI	4073
XIX	Ioachas	m.III	4104
XX	Ioakim, qui & Eliakim	XI	4104
XXI	Ioachin, qui & Iechonias	m.III	4115
XXII	Sedecias	XI	4115

C Colliguntur à Dauide anni CCCCLXVII, à v Salomonis, anni CCCCXXIII, m. VI.

	Reges Israëlis.	Anni regni.	Anni Per. Iul. quibus inierunt.
I	Ieroboam	XXI	3739
II	Nadab	I	3750
III	Baasa	XXIII	3761
IV	Ela	I	3784
V	Zamri	d.VII	3785
VI	Amri	XI	3785
VII	Achab	XXI	3797
VIII	Ochozias	I	3817
IX	Ioram	XII	3818
X	Iehu	XXVIII	3830
XI	Ioachaz	XVI	3858
XII	Ioas	XVI	3874
XIII	Ieroboam	XLI	3890
	Interregnũ	XI	3931
XIV	Zacharias	m.VI	3942
XV	Sellum	m.I	3942
XVI	Manahem	X	3943
XVII	Phaceias	II	3953
XVIII	Phacee	XX	3955
XIX	Osee	XVIII	3976

Colliguntur Israëlitici regni anni, CCLIII, m. VII, d. VII.

De initio Ezechiæ, eiúsque anno quartodecimo, & expeditione Sennacherib.

CAPVT LVI.

PECVLIARIS est de Ezechia rege quæstio. Nam Scaliger multis in locis, præsertim in Isagog. Canon. Lib. III, pag. 286, annum illius decimumtertium Sabbaticum esse contendit; eo quod decimus quartus eiusdem proximus est à Sabbatico. Sed hoc argumentum cap. XXV huius Libri refutatum est; & Sabbaticorum annorum constituta ratio. Idem Scaliger Lib. II Isagog. Canon. pag. 156 initium Ezechiæ confert in annum Periodi Iulianæ 3986; qui est secundus hebdomadis annalis. Nam Sabbaticus
D annus currebat æstiuis mensibus anni 3984. Vnde annus eiusdem regis decimus tertius cadit in annum Periodi Iulianæ 3998, qui & Sabbaticus fuit. Nos verò annum Ezechiæ vno anno tardius consignamus, videlicet Periodi Iulianæ anno 3987, qui tertius fuit hebdomadis annalis: decimus verò tertius primus est hebdomadis, anno 3999.

Non magis verum est, quod eodem in libro Isag. Canon. num. I scribitur: Samariam captam ab Assyriis, & Israëlitarum euersum esse regnum anno Sabbatico, Periodi Iulianæ 3991. Nos enim cladem illam contulimus in annum 3993, hebdomadis secundum. Neque probatione vlla nititur obseruatio illa Scaligeri.

Decimus quartus eiusdem Ezechiæ regis annus Assyriorũ expeditione, & internecina clade, nec non ægrotatione regis Ezechiæ insignis accidit. *Anno quartodecimo regis Ezechiæ* (ait Scriptura IV Reg. XVIII, 13) *ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad*

vniuersas ciuitates Iudæ munitas, & cepit eas. Eodem anno regem in morbum incidisse A
colligitur ex eo, quod Dominus per Isaiam quindecim annos ad vitam illius adiecturum se esse promittit. Regnauit autem annis omninò viginti nouem. Itaq; decimo quarto denuntiatio illa Prophetæ contigit. Sed Assyriorum clades, & ignominiosa illa Sennacheribi fugata quodnam in tempus incurrerit, hoc loco disquirendum. Torniellus enim anno tertio ab expeditione, Rapsacisque contumeliosa perbacchatione, & Ezechiæ morbo, Sennacheribi copias ab Angelo deletas esse scribit, idémque persuasit aliis. Etenim anno decimo tertio regni sui censet Ezechiam ab Assyriorum rege defecisse. Anno verò decimo quarto, Sennacheribum in Palæstinam copias transduxisse. Nam Isaias cap. xx scribit regem Assyriæ Sargon misisse Tharthan vnum è ducibus suis ad expugnandam Azotum. Eundem verò Lachis obsediſſe, & ad eum Ezechiam imperatam vim auri, argentíque destinasse lib. IV Reg. cap. XVIII proditum est. Secundum quæ tres Assyriorum principes Tharthan, Rapsaris, & Rabsaces Hierosolymam allegati sunt, vbi multa contra Deum sacrilegè Rapsaces effudit. Postea cùm Tharaca rex Æthiopum ad- B
uersus Assyrios duxisset exercitum, obuiam ei Sennacherib cum copiis suis progressus est in Ægyptum. quo tempore Pelusium obsedit, vt author est Iosephus. Sed spe sua frustratus, anno demum Ezechiæ XVI ad obsidendam Hierosolymam reuertitur. Ab eo verò conatu diuinitus inflicta clade, ac totius exercitus internecione repressus est. Hæc illi. quæ neque Scripturæ, neque veterum, authoritati consentanea sunt; & leuissimis argumentis, imò nullis excogitata temerè mihi videntur. Nam in lib. IV Reg. cap. XIX, & XX, & II Paral. cap. XXXII, & Isaiæ cap. XXXVII, & XXXVIII, vbi historia illa describitur, post Assyriorum stragem, morbus Ezechiæ subiicitur. Quæ est igitur ista ratio, contra Scripturæ perspicuum, euidénsque testimonium, ordinem inuertere, ac Sennacheribi calamitatem post ægrotationem Ezechiæ in annum tertium reiicere? Itaque cum Iosepho, Hieronymo, Sulpitio in Historia Ecclesiastica, Authore Mirabilium S. S. cum plerisque demum mortalium arbitramur, Ezechiam anno decimo quarto regni sui in morbum incidisse, post extinctas Assyriorum copias, ac Sennacheribi fugam. Hæc C
enim omnia anno illo decimo quarto terminari nihil prohibet; imò verò sacra iubet historia; cuius apertam, ac simplicem narrationem quibuslibet coniecturis anteponimus. Duo sunt omninò nouæ illius opinionis argumẽta. Alterum est, quòd Isaias capite XXXVII, 30, tres annos nominatim concipiat. Iubet enim comedere anno primo, quæ sponte nascuntur; anno secundo pomis vesci; anno tertio seminare, & metere, ac plantare vineas. Vnde coniiciunt ad annum vsq; tertium propagatam esse stragem Assyriorum. Alterum, in quo robur opinionis positum est, ex iis verbis petitur. *Et addam diebus tuis quindecim annos. Sed & de manu regis Assyriorum liberabo te,* &c. Igitur post Ezechiæ morbum ab Assyrio metus instabat. Nondum ergo Sennacheribi copias Angelus deleuerat. Vtraque illa ratio leuis est, & imbecilla. Primus ex Isaia locus suprà declaratus est ex communi Interpretum, & probabiliore consensu. Posterior nihil ad rem pertinet. Nam sublato Sennacheribo, imminebat Assarhadon, ac Iudæis, & Ezechiæ formidolosus erat, paterna præsertim clade ad vlciscendi cupidinem inflammatus. Hunc igitur ad bellum instaurandum sua sponte concitatum, ac iamiam erupturum occultâ prouidentiâ D
conuertit aliò Deus, vel ingruentem compescuit. Neque enim expeditiones Assyriorum omnes, ac bella cum Iudæis gesta, Regum, aut Paralipomenon historia complectitur. Nam Assyrij regis alterius incursionem in Palæstinam, ac Syriam Manassis tempore vtriusque Scriptor Operis omisit: quam nos ex libro Iudith accepimus, & suo loco, hoc est libro duodecimo declarauimus.

Quocirca Sennacherib anno Ezechiæ XIV Palæstinam, ac Syriam, & Ægyptum eodem tempore diuersis exercitibus infestauit, & cum Æthiopum rege Tharaca pugnauit. Certè Herodotus in Euterpe Sennacheribum Arabum Assyriorúmque regem cum Setone Vulcani sacerdote Ægypti rege bellum gessisse, ac repentina murium eruptione pharetris, ac neruis arcuum arrosis, fusum fugatúmque refert. Ab Ægypto itaque reuertentem Assyrium immanis illa clades, ac θεήλατος excepit.

Torniellí sententia refellitur. et Salian.

Occurritur superioris sententiæ argumentis.

A

DE INITIO NABOPOLLASSARI REGIS CHALDÆORVM.

Quæ sit Scaligeri sententia in lib. v de Emend. & in Isag. Canonibus : nec non in Appendice. tum eiusdem pugna secum.

CAPVT LVII.

MIRA est inconstantia Scaligeri in Nabopollassari ac Nabuchodonosori primordiis, quæ ad rerum Iudaicarum historiam non vulgarem vtilitatem adferunt; atque ideo diligentius à nobis peruestiganda sunt. Primum igitur quid in lib. v de Emend. scripserit compendio proponemus. Lib. v de Emend. pag. 373.

I. Quemadmodum Alexandrea æra duplex est, Syromacedonum, & Chaldæorum; quarum hæc vno anno serior est: ita Nabopollassari duplex epocha est, ἐνθρονισμοῦ, & ipsius Neuruz. Ενθρονισμὸς eius consurgit ab anno CXXIII Nabonassari. Siquidem annus eius quintus est CXXVII Nabon. vt ex eclipsi constat, quam posthea describemus. Neuruz incipit ab anno Nabonassari CXXI. Vnde annus Nabon. CXLIX est vicesimus nonus à Neuruz. Porro cùm Berosus in fragmento, quod est apud Iosephum, dicat Nabopollassarum patrem Nabuchod. iam senio fatiscentem filium suum ad expeditionem Syriacam misisse, ab eóque victum Satrapen, qui Ægypto, Syriæ, & Phœniciæ præfectus fuerat, Scaliger credit intelligenda hæc esse de capto Iechonia, vel Ioachin anno Nabonassari CXLVIII. Itaque cùm CXLIX ineunte obiisset Nabopollassar, anno XXIX imperij sui ineunte; ex eo exploratum esse dicit, nouum Neuruz ei dicatum fuisse.

II. Nam anno Nabonassari CXXI Chaldæi celebrarunt secundum Salchodai, cum Thoth Nabonassari iam à XXVI Februarij ad XXVII Ianuarij gradum fecisset. Itaque Chaldæi τοὺς ἐπαγομένους iterum traduxerunt in XXIII Martij, & Neomenia Choiac Ægyptiaci cœpit ab antiquo Neuruz Nabonassari, nempe à XXVIII Martij, à qua Neomenia Chaldæi cœperunt putare annos Nabopollassari anno tertio pòst, qui fuit annus ἐνθρονισμοῦ: Ægyptij verò à Neomenia sui Thoth, quæ tunc incidit in XXVII Ianuarij.

III. Igitur initium regis istius est à CXXIII Thoth Nabonassari, anno Per. Iul. 4089; à quo Ezechielis annus tricesimus, qui cap. 1 memoratur, arcessitus est; idémque est annus quintus deportati Iechoniæ, tricesimus ab enthronismo Nabopollassari, & centesimus quinquagesimus secundus à Nabonassaro. Neque enim Propheta æra vtitur alia, quàm Nabopollassari: quia nullam aliam notationem temporum habent victi, quàm ipsam victoris. Et quoniam Regis illius enthronismus inciderat in quadriennium ipsius Neuruz, propterea hac æra signabantur apud Chaldæos.

In Appendice ad Libros de Emend. Temp. vbi Græca quædam Berosi, & aliorum fragmenta Notis illustrat, mirum quantopere à priori illa sententia discedat; quod idem & in Isag. Can. facit. In Appendice pag. x ex iisdem illis Berosi fragmẽtis colligit victum esse Nechao regem Ægypti, (quem Satrapen illum interpretatur esse à Nabuchodonosoro debellatum,) tùm etiam Ioakim anno Nabopollassari XVIII; cuius Nabopoll. initium ducitur ab anno Nabon. CXXIII. Incidit autem Ioakimi casus in annum Nabonass. CXL, vnde consurgit initium Nabuchodon. ab expeditione Syriaca.

Cæterùm cùm Nabopollassarus apud Berosum regnasse dicatur annos XXIX, hoc est attigerit tricesimum, Ezechiel verò dicat anno tricesimo, vtiq; regis Chaldæi, visionem sibi oblatam; fuerit autem hic annus XIII Nabuchodonosor: dicendum est Nabuchodonosori primum annum iniisse à XVIII Nabopollassari, & XIII annis cum patre regnasse. Ergo annus XIII Nabuchodon. est XXX Nabopollassari, Nabonassari CLII.

Eadem ferè in Prolegom. Edit. II de Emend. Temp. traduntur, & in Isag. Can. nempe à CXXIII Nabon. inire primum annum Nabopollassari, Nabuchodo- Isag. Can. pag. 287, 288.

nosori verò primum, quem cum patre cœpit, iniisse anno Per. Iul. 4086 (sed corrigendum 4106) qui erat quartus Ioakim regis Iuda. tricesimum porro Nabopollassari esse decimum tertium Nabuchodonosori. Nam octauo anno ipsius expeditionis Iechonias captus est. anno deinde quinto Sedeciæ tricesimus iniit Nabopollassari, quando & Ezechieli est oblata visio. A

Quemadmodũ à seipso dissentiat Scaliger.

Hæc diuersis in locis ac libris à Scaligero prodita inuicem contraria, & pugnantia sunt. Nam ex iis, quæ hoc libro v de Emendat. traduntur, sequitur Nabopollassarum regnasse tantùm annis XXVII ab enthronismo; tùm annum, qui ab Ezechiele numeratur tricesimus, esse quartum post mortem Nabopollassari. Item Nabuchodonosorum regnare cœpisse anno ab enthronismo XXI, Neuruz XXIII, & septem annis cum patre regnasse. Ita primus annus enthronismi Nabopollassari est CXXIII Nabonassari, Periodi Iul. 4089. Mortuus autem erit anno Nabonassari CXLIX, ab initio Neuruz sui anno, XXIX ab enthronismo XXVII Per. Iul. 4115. Quod anno Nabonassari CXLIX mortuus sit Nabopollassarus disertè scribit hoc in libro v, pag. 374, B, & pag. 376 C. Rursus pag. 375 B, ait Iechoniam captum esse anno Nabonassari CXLVIII, vicesimo sexto ab enthronismo Nabopollassari, idémque hac ipsa pagina repetit, cap. de anno capti Iechoniæ. Quare vno anno ante Nabopollassari obitum captus est Iechonias. Nabuchononosorus verò septem cum patre regnauit annis. Nam mortuus dicitur anno Nabonassari CLXXXV (pag. 376, B) cùm regnasset annos XLIII, & septem cum patre annis imperasset. Si igitur de CLXXXXV detrahas XLIII, restant CXLII; ac proinde anno Nabonassari CXLIII cœpit Nabuchodonosor, qui est ab enthronismo Nabopollassari XXI; anno verò CXLIX aut CL Nabonassari post mortem patris solus imperauit. Quod si Iechonias anno CXLVIII Nabonassari deportatus est, annus quintus deportationis erit CLII Nabonassari, ab obitu verò Nabopollassari quartus, idémque tricesimus ille ab Ezechiele memoratus, qui ab enthronismo numeratur. B

At verò ex Appendice, & Isag. Canon. consequens est, Nabopollassarum regnasse ab enthronismo annos XXIX, & ineunte tricesimo mortuum esse, nempe Nabonassari CLII, Per. Iul. 4118. Item annum V Sedeciæ, & deportationis, qui apud Ezechielem tricesimus exprimitur, illum ipsum esse, quo Nabopollassar mortuus est. Demum annum primum Nabuchodon. quo cum patre regnare cœpit, esse Nabonassari CXL, ab enthronismo Nabopollassari decimum octauum, Per. Iul. 4106. Nabuchodonosorum quoque tredecim annis imperasse cum patre. Hæc igitur maxima est Scaligerianæ doctrinæ contradictio. C

De initio Nabopollassari vera & certa ratio constituitur. Refellitur eorum sententia, qui Nabopollassarum eundem cum Nabuchodonosoro statuunt.

CAPVT LVIII.

REGIS huius epocha partim ex Berosso, & Iosepho, partim ex Astronomicis obseruationibus eruitur. Est apud Iosephum lib. x Ἀρχαιολ. Cap. XI, pag. edit. Frobenianæ 312, insigne Berosi fragmentum; quod & lib. I con. Appionem pag. 925 describitur, & apud Euseb. IX Præpar. pag. 267: ex quo illud habetur: Nabolassarum (ita in lib. I con-App. at lib. x Ἀρχαιολ. Nabuchodonosorus vocatur; vtrobique mendosè. legendum enim est ex Eusebio, & Ptolemæo Nabopollassarus) cùm audisset Satrapen illum, quem Ægypto, Cœlesyriæ, & Phœniciæ præfecerat, rebellasse, quod affecta iam ætate esset, filium suum Nabuchodonosorum cum exercitu misisse. Qui rebellem vicit, & regiones illas recuperauit: τῷ δὲ πατρὶ τῷ Ναβυχοδονοσόρῳ σωιέδη κατ' αὐτὸν τὸν χρηὸν ἀῤῥωστήσαντι ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλῃ μεταλλάξαι τ βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἴκοσι εἷ. *Nabuchodonosoro verò patri per idem tempus contigit, vt ægrotans in Babylone moreretur, cùm regnasset annis vno, & viginti.* At in libro con. Appionem legitur εἴκοσι ἐννέα id est viginti nouem: apud Eusebium κα' id est XXI; quod & verius arbitror, vt in epocha Nabuchodonosori postea dicetur. Ptolemæus lib. V, pag. 125 defectum Lunæ contigisse refert anno quinto Nabopollassari, qui est Na- D

A bonaſſari CXXVII, Athyr XXVII, ſequente XXVIII, hora V, 50′ poſt mediam nõctem, in meridiano Babylonico, in Alexandrino hora V. Tempus congruit anno Periodi Iulianæ 4093, mundi 3363, cyclo Lunæ VIII, Solis V, litera Dom. B A. Aprilis XXII, feria VII. Thoth enim anni Nabonaſſari CXXVII iniit anno Per. Iul. Ianuarij XXV, feria III, Athyr verò Neomenia Martij XXVI, feria I. ideo eclipſis incidit in diem XXVIII ineuntẽ à media nocte diei XXII Aprilis: quæ tamen ex populari initio, quo Ptolemæus vtitur, ab ortu Solis, imputabatur diei. Athyr XXVII Tabulæ noſtræ eandem illam referunt, ineuntem quidem hora 3, 6′, 41″ poſt mediam noctem diei XXII Aprilis: mediam verò hora 4, 20′, 41″. deſinentem hora, 5, 34′ 41″. Durauit itaque horas 2, 28′, & fuit digitorum amplius trium, hoc eſt 3 $\frac{747}{660}$. Igitur ſi annus quintus Nabopollaſſari cœpit anno Per. Iul. 4093, primus eiuſdem iniit ab anno 4089, qui fuit Ioſiæ regis XVII: Nabonaſſari CXXIII.

Ex iis liquidò apparet quanto in errore verſentur, qui Nabopollaſſarum eundem cum Nabuchodonoſoro faciunt. quod inter alios Funccius opinatus eſt. Et
B valde miror tam parum probabilis ſententiæ patronum hodiéque non defuiſſe. Nam vir quidam eruditus magno conatu illam aſſeruit: ac duplici ad id argumento vſus eſt. Diſſoluũtur argumenta duo ab viro docto propoſita.

Inter initia, inquit, *Nabopollaſſari, & Cyri intercedunt anni* LXVI. *Nam Cyrus regnum iniit Iphiti anno* CCXVII: *qui erat Nabonaſſari* CLXXXIX. *Nabopollaſſarus anno Nabonaſſari* CXXIII, *& Iphiti* CLI. *Igitur à primo Nabopollaſſari ad primum Cyri ſunt anni* LXVI. *Quare ſi conſtet tot annos interceſſiſſe ab initio Nabuchodonoſori ad initium Cyri, exploratum erit, Nabuchodonoſorum fuiſſe Nabopollaſſarum Ptolemæi.* Quod autem anni totidem à Nabuchodonoſoro ad Cyrum intercepti ſint, demonſtrat ex Babyloniorum ſucceſſione regum, ac Nabuchodonoſori poſterorum, quos ex Beroſo Ioſephus libro I contra Appionem protulit. quem locum ſequenti libro, cap. VIII deſcribemus. Nam à Nabuchodonoſoro ad Nabonidi decimum ſeptimum, quo Cyrus in Perſide regnare cœpit, anni ſunt 64, menſes 9. *Verùm anni regni Cyri ab adepta Babylone ſumebant initium. Ideo edictum Cyri de reducendis Hebræis ex Babylone perpetuo refertur ad annum primum Cyri. Quare ſi obſidioni Babylonis, qua omnium Scriptorum conſenſu, Cyrus ſtatim potitus non eſt, dentur* XV *menſes: illi 66 anni, qui ſunt inter primum Nabopollaſſari, & primum Cyri, erunt inter primum Nabuchodonoſori, & primum Cyri. atque adeo Nabopollaſſarus Ptolemæi fuerit Nabuchodonoſorus ſacræ Scripturæ.* Hæc ille. Sed non animaduertit duplex initium fuiſſe Cyri: alterum Perſici regni alterum Babylonici. De
C vtroque ſequenti libro vberiùs agetur: oſtendetúrque priorem epocham reuera contigiſſe anno Iphiti 217; Per. Iul. 4155, Nabonaſſari 189: poſteriorem verò anno Iphiti 239; Nabonaſſari 210: Per. Iul. 4176. Interuallum inter vtrumque, anni 22. Nam non ſtatim atque in Perſide regnare cœpit, Babylone potitus eſt Cyrus. vt ex Euſebio, & Canone Mathematico ſuo loco probabitur. Quocirca ab anno I Nabopollaſſari ad primũ annũ Perſici regni, 66 anni præciſè putantur. à primo verò anno Nabuchodonoſori ad primum Babylonici regni Cyri, anni paulo plures: nempe 68, vel 69. In quo mirum eſt in catalogo Babyloniorum regum, prætermiſſum à viro illo docto Nabuchodonoſori filium Euilmerodachum: cuius Beroſus apud Ioſephum expreſſè meminit, eique duos annos tribuit. Sed vide ſis caput VII libri ſequentis, vbi Beroſi ille locus illuſtratur. Ita minimè conſequens eſt
D Nabopollaſſarum eſſe Nabuchodonoſorem.

Quid quod illius tota diſputatio ſeſe ipſa collidit? Etenim Cyri primordium omnino Iphiti anno 217; ſiue Olympiadis LV primo contigiſſe ſtatuit: non vno alteróve anno tardius: & qui anno tertio Olympiadis eiuſdem; hoc eſt Iphiti 219 illud aſſerebat, nuperum Scriptorem acriter redarguit. Quare ab initio Nabopollaſſari ad initium Cyri præciſè annos ſex & ſexaginta numerandos exiſtimat. Meritò id quidem. Sed paulo pòſt tamen in eam ipſam, quam reprehenderat, opinionem relabitur. Scribit enim ab initio Nabuchodonoſori, quem Nabopollaſſarũ eſſe iubet, ad exordium Cyri annos eſſe 64, menſes 9. ſed addendos præterea menſes 15; quia non ſtatim ac Perſide potitus eſt, Babylonẽ obtinuit. Atqui illud ipſum Cyri primordium, quod in annum Iphiti 217 conſtanti Scriptorũ authoritate cõfertur, Perſici eſt regni, non Babylonici. Quare anni illi 65 circiter, qui Nabuchodonoſori inter & Cyri initia fluxerunt, ad Perſicum imperium pertinent. Quòd ſi an-

nus Cyri primus illorum triginta, quos in regno habuit, nonnisi post xv menses A
à fundato in Persida regno numeratur; necesse est eundem anno Iphiti 218, vel ineunti 219 congruere. quod tamen ille, vt par erat, improbauit. Verùm pluribus sanè post occupatam Persidem annis Babylonem Cyrus inuasit, vt ex Herodoto, aliisque suo loco demonstrabitur.

Alterum argumentum ex Tyriorum archiuis, ac regum illorum successione ducitur. Nam ab ineunte Tyri obsidione ad Cyrum annos quadraginta nouem intercessisse docent annales Tyrij. Porro anno regni sui XIX Nabuchodonosor Tyrum obsidere cœpit. Igitur ab ineunte Nabuchodonosori regno ad initium Cyri anni sunt plus minus 67. Totidem autem circiter putantur ab initio Nabopollassari ad Cyrum. Eadem est huius argumenti, quæ & prioris dissoluendi ratio ex duplici primordio Cyri. Nam ab initio Nabuchodonosori ad exordium Persici regni, anni sunt 49. ad Cyrum Babylone regnantem; septuaginta. De Tyriorum autem Annalibus, & huius loci argumentique vberiori disputatione, adi fis caput huius libri. B

Confutantur ea quæ perperam à Scaligero prodita sunt de Neuruz Nabopollassari, & Enthronismi, & id genus commentis.

CAPVT LIX.

I. PRÆTER inconstantiam, & opinionum contrarietatem, quæ in Scaligeri doctrina cernitur, multa sunt ab eo constituta perperam: quorum illud est primum; quod Nabopolassari epochas duas dicit; vnam ab Enthronismo; alteram à Neuruz. Ἐνθρονισμῷ epocha est ab anno illo, quo primùm inauguratus est princeps. Neuruz verò ab eo anno
Pag. 374. quo secundum Salchodai iniit. Scaligeri verba sunt: *Anno Nabonassari* CXXI, *Chaldæi celebrarunt secundum Salchodai; cùm Thoth Nabonassari iam à* XXVI *Februarij ad* XXVII *Ianuarij gradum fecisset. Itaque Chaldæi* ταὺ ἐπαγομένας *iterum traduxerunt in* XXIII *Martij*. Mox. *Quia istius regis* (Nabopollassari) ἐνθρονισμὸς *inciderat in quadriennium ipsius Neuruz, propterea hac æra signabantur tempora apud Chaldæos*. In iis verbis haud pauca sunt, non solùm falsissima, sed etiam reliquæ ipsius doctrinæ valdè contraria. Est quidem, vt in Lib. III pluribus demonstratum est, commentitia illa Sarorum, & Salchodai, annorúmque Chaldaicorum descriptio, neque rationis, vel authoritatis vllo munita præsidio: verumtamen si in illo qualicumque figmento sibi constaret, etsi nondum assensum res à nobis ipsa; nonnihil tamen commendationis industria fingendi, ac subtilitas obtineret. Atqui sunt illa, vti dixi, ab reliquis eiusdem decretis abhorrentia; sic vt magis esse nihil possit. Nam quod Salchodai nouum anno CXXI Nabonassari instauratum putat,
Pag. 147. non procedit, si vera sunt quæ in Lib. III Isagog. Canon. cap. illo, quod extra ordinem insertum est, de anno veterum Chaldæorum & Persarum explicantur. Canonum Isagogicorũ scopus est, vt Operis inscriptio docet, Librorum de Emendatione doctrinam omnem demonstratiuè tradere. Quare videamus quàm bellè D
ex Isagogicis Canonibus ista demonstrentur. Illo igitur in capite Tabula proponitur, quæ Neomenias epochæ complectitur; hoc est Sarorum initia, primósve mensium primorum dies; à quibus ineunt Sari, confert in VIII Aprilis, quam epocham anno Chaldaico præfigit. Saros appellat spatia annorum CXX, quibus vertentibus Neomenia primi mensis tricenis diebus epocham anteceſſit: vnde vt ad priscas metas redeat, mensis vnus intercalatur. Exempli causa, anno primo primi Sari, Neomenia Nisan Sari Nisan incidit in VIII Aprilis. Post annos CXX, eadem Neomenia inuenietur in X Martij: epagomenon Neomenia in V Martij. Anno CXXI cùm Neomenia Nisan transitura esset ad IX Martij, Neomenia epagomenon ad IV Martij; pro Neomenia epagomenon, ponetur Neomenia Nisan secundi, qui erit decimus tertius mensis anni cẽtesimi vicesimi: qui quidem annus duos Nisan habet. epagomenon verò Neomenia cadet in tertiũ Aprilis: atque ita VIII Apr. inibit Neomenia mensis & Sari Ijar. quod deinceps eâdem cõse-

A quentia fiet; donec post annos MCCCCXL menses omnes duodecim vicissim loco sibi cesserint, & ab VIII Apr. omnes inierint, ac demum Nisan pristinam in sedem restituatur. Interuallum hoc annorum MCCCCXL appellat Salchodai. Neuruz demum propriè nouus est annus: vsurpatur tamen à Scaligero pro æra; aliàs pro quadriennio Neomeniæ æquinoctialis. In eadem illa Tabula primum Salchodai cœpisse vult ab anno Per. Iul. 2481, quando Neomenia Nisan, eiúsque Sarus primus iniit Apr. VIII, vbi per illud tempus æquinoctiũ erat. Non illud iam disputo, quàm verè ista dicantur. Satis hoc libro III discussum est. Sed si primum Salchodai cœpit anno Per. Iul. 2481, secundum cœperit oportet anno 3921, vti Tabula ipsa docet; quando Krionos Iuliana Neomenia erat XXVIII Martij, annis XLVII ante epocham Nabonassari. Ideo primus annus Nabonassari cadit in annum tertium lustri duodecimi Sari Nisan secundi Salchodai; id est in Dahemhar; si quidem Persicorum dierum cognomina ad Chaldaicos transferantur. Neomenia Nisan cadebat anno illo in XXVIII diem Martij, quem anno Per. Iul. 3965 ingredi cœpit. Proinde Neomenia æquinoctialis fuit, & quadriennium illud, lustrum æquinoctiale: vti pag. 254

B Isag. Can. docetur. Anno CXXI Nabonassari, Per. Iul. 4087, annus iniit Salchodai magni centesimus sexagesimus sextus; Sari secundi Ijar annus quadragesimus septimus, siue lustri duodecimi tertius. Cœpit enim Sarus Ijar anno Per. Iul. 4041, quando æquinoctium medium Scaligerianum incidit in XXVII Martij. Itaque Ijar anno 4087 peruenit ad XXVIII Martij, quem ingredi cœpit anno 4085; anno verò 4089, Nabonassari CXXIII, Neomenia Ijar lustro ineunte decimotertio, facta est æquinoctialis. Ex iis liquet falsum esse quod in hoc libro de Emend. scriptum est, Chaldæos nouum Salchodai celebrasse anno Nabonassari CXXI. Debuit enim Sarum dicere, non Salchodai. quanquam Sarus nouus non CXXI Nabonassari, sed CXCV cœpit; Per. Iul. 4161: in annum verò primum Nabopollassari incidit æquinoctialis Neomenia; quod in Isag. Can. velut opportunius arripuit. Sed eo posito ruit iam illa Neuruz ab epocha Nabopollassari distinctio. Siquidem vtrumque in annum primum regis istius conuenit. Hoc autem conuulso, reliqua moles, quæ hinc tota pendet, euertitur. Neque enim verum iam erit annum Nabonassari CXLIX à Neuruz Nabopollassari vicesimum nonum numerari; ac reliqua id genus

C suapte sponte concident.

Quòd scribit, anno illo CXXI, nouo ineunte Neuruz, epagomenas ad XXIII Martij reuocatas esse, credi vix potest, quantum ab Isagogicorum Canonum doctrina dissideat. Quippe in illo quod citauimus capite, in quo de anno Chaldaico disputat, epocham huius in Aprilis octauo die collocat; à quo Neomenia primi mensis quarto quoque anno solido die retrocedit; donec expleto Saro annorum CXX, postquam integrum mensem anticipauit, intercalatione mensis vnius ad pristinam epocham redeat. Quocirca Sarorum omnium Neomeniæ tametsi ad diuersos menses pertineant, ab eodem tamen Aprilis octauo die proficiscuntur. Porro epagomenæ, quæ itidem vt Neomenia primi mensis à metis aberrauerant, ad veterem itidem stationem intercalatione reuocantur, & in III Aprilis diem Neomenia illarum coniicitur: quod paulo antè declaratum est. Quæ epagomenon traiectio, ordinaria quidem, vertentibus Saris accidebat: extra ordinem verò fiebat interdum, quando in honorem magnorum Regum annus instaurabatur, idque non

D aliâs, quàm cùm Neomenia primi mensis, & Sari ad æquinoctium peruenisset: vti pag. 256 aduersus Ignatium Patriarcham excipit. Et quamuis in anno Persico interruptum aliquando Sarorum, & Salchodai magni tenorem esse concedat, in anno tamen Chaldaico perpetuo filo deductos ab excidio Saros existimat; ita vt epagomenæ nonnisi post expletos Saros translatæ sint. Itaque cum anno primo Salchodai primi, id est Per. Iul. 2481, Neomenia mensis Chaldaici Nisan, nec non Sari Nisan cœperit ab octauo die Aprilis, idem postea singulorum Sarorum initium extitit: ac demum duodecim Saris eiusmodi reuolutis, Salchodai primum confectum est anno 3920. Anno verò 3921 Salchodai secundi Sarus primus, videlicet Nisan, iniit ab VIII Aprilis: atque ita deinceps nouem solidi Sari ad annum vsque 5000 perducti sunt. Ita constat nullam extraordinariam epagomenon traiectionem, neque interruptionem anni, neque instaurationem, in annum Chaldaicum incurrisse ex mente Scaligeri. Atque anno quidem primo Nabonassari,

II.

Salchodai ſecundo iam inchoato, annus XLVII Sari Niſan incidit, quando Neomenia Niſan incurrit in XXVIII Martij, quo die Alphonſinum æquinoctium medium commiſſum eſt: & iccirco æquinoctialis illa Neomenia fuit, & annus ipſe tertius æquinoctialis luſtri. Neomenia epagomenon ordinario ſitu in XXIII diem Martij cecidit. Sic anno Nabonaſſari CXXI nondum æquinoctialis Neomenia fuit; ſed anno CXXIII, Per. Iul. 4089, qui eſt primus ἐνθρονισμῶ Nabopollaſſari: quando Neomenia Sariſecundi Ijar, luſtro ineunte decimo tertio, æquinoctialis eſt facta, & XXVII Martij diem attigit. Quare falſum eſt anno Nabonaſſari CXXI traiectas eſſe epagomenas. quod duplici argumento ex illa Scaligeri doctrina probatur. Primum quia nondum æquinoctialis erat Neomenia. Nam æquinoctium illo tempore Martij XXVII competebat: Neomenia verò ab anno Nabonaſſari CXIX ad CXXII cœpit XXVIII Martij. Porro traiectio epagomenon, in magnorum regum inauguratione, non pro arbitrio fiebat, ſed ſolùm cùm vnâ Neomenia æquinoctialis eſſet. Alterum, quod epagomenæ eodem illo quadriennio Martij XXIII cœperunt. Hoc enim neceſſe eſt, vt Neomenia primi menſis in XXVIII diem incurrat. Vnde fruſtra dicit, epagomenas iterum eſſe reductas in hunc ipſum diem, in quo iam ordinarium ſitum habebant. A B

Hæc de anni Chaldaici, & Sarorum ac Salchodai diſpoſitione ex Scaligeriano dogmate propoſuimus, non quod partem in iis veritatis vllam agnoſceremus. (Ea quippe commentitia, & abſurda eſſe lib. III demonſtrauimus.) Sed vt hominem ſuis ipſius rationibus vrgeremus. Reliqua quæ ad hiſtoriam Ioakimi & Nabuchodon. pertinent, in ſequentibus enucleanda ſunt.

De anno quarto Ioakimi, & primo Nabuchodonoſori regis Babyloniæ. Scaligeri variæ ac diſcrepantes inuicem ſententiæ refelluntur.

CAPVT LX. C

VNI in epocha Nabopollaſſari conflictus eſt Scaligeri ſuprà à nobis expoſitus, idem in Nabuchodonoſori annos redundat. Etenim ex iis quæ hoc in libro, cap. de initio Nabonaſſari docet, quoniam Nabopollaſſarus mortuus eſt anno Nabopollaſſari CXLIX ab Neuruz ſuo, XXIX, ab Enthroniſmo, XXVII; hoc eſt anno Per. Iul. 4115, ſeptem autem cum filio regnauit annis; oportet initium Nabuchodonoſori cadere in annum 4109, Nabonaſſari CXLIII, ab enthroniſmo patris ſui XXI; ab Neuruz, XXIII. Porro anno Nabonaſſari CL, octauum annum agens regni ſolus imperare cœperit, biennio poſtquam Iechoniam vinctum in Babylonem deduxit. Nam Iechonias anno Nabonaſſari CXLVIII vinctus eſt, vti pag. 374, & 375 in eius epocha ſcribit. Itaque Iechonias anno ſexto Nabuchodonoſori Babylonem traductus eſt. Atqui ſacris ex hiſtoriis euidens eſt, anno ſaltem octauo ab eo tempore, quo captus eſt Ioakimus, id eſt ab anno eius IV, Ioachin, ſeu Iechoniam eius filium in Babyloniorũ poteſtatem veniſſe. Vnde quartus Ioakim congruet in annum Nabonaſſari CXL, vel CXLI, Per. Iul. 4106, vel 4107, Nabopollaſſari ab Neuruz XX, vel XXI; ab enthroniſmo, XVIII, vel XIX. Quare biennij admodum diſcrimen eſt. Certè anno poſt captum Ioakim octauo, non ſexto, Iechoniæ deportatio contigit. Hæc igitur de quinto Ioakimi, & primo Nabuchodonoſori anno Scaligeri pugna lib. V de Emend. cernitur. D

At verò in Appendice, & Iſag. Can. longe maior eſt diſſenſio. Quippe differentia illa Neuruz, & enthroniſmi Nabopollaſſari reiicitur, & annus primus Nabopollaſſari ſtatuitur in anno Nabonaſſari CXXIII, Per. Iul. 4089. à quo annos nouem, & viginti regnauit, mortuúſque eſt anno Nabonaſſari CLIJ, ineunte triceſimo, vt pag. X Appendicis traditur, & in Iſag. Can. pag. 287, Numero LV. Anno porrò Nabonaſſari CXL, Nabopollaſſari XVIII, cœpit primus annus Nabuchodonoſori, anno Per. Iul. 4106: à quo deinceps duodecim cum patre ſolidos exegit, & decimum tertium inchoauit. Siquidem anno Nabonaſſari CLII, Per. Iul. 4118 mortuus eſt Nabopollaſſarus, triennio poſt annũ illum, quem in lib. V de Emend.

A eius morti præfinierat, qui erat Nabon. CXLIX. Sed neque Appendicis doctrina cum Isagogicis Canonibus concordat. Illîc anno, vti dixi, Nabonassari CLII mo-ritur Nabopollassar, qui incidit in annum Periodi Iulianæ 4118. Cœpit enim Thoth Ianuarij XIX. Idem verò triceſimus fuit annus inchoatus Nabopollaſ-ſari, & tertius decimus obſidionis Tyri, vt in Appendice pag. x ſcriptum legitur; nec non ab initio Nabuchodonoſori tertius decimus. Ita tredecim cum patre re-gnauit annos; reliquos triginta ſolus, vt eadem pag. docetur. Hoc modo Na-buchodonoſori obitus cadet in annum Periodi Iulianæ 4148, vel initium 4149, hoc eſt Nabonaſſari CLXXXII, vel ineuntem CLXXXIII: cuius Thoth Neomeniam habuit Ianuarij XI, anno 4149. Et quidem pag. XIV Append. mortuus dicitur Na-buchodonoſorus anno Nabonaſſari CLXXXIII, triceſimo ſexto à capto Iechonia; eodémque anno ad finem vergente, nempe duodecimo menſe, anno triceſimo ſeptimo ineunte à captiuitate Iechoniæ, qui erat CLXXXIV iniens à Thoth Nabo-naſſari, Iechoniam ab Euilmerodacho eductum ſcribit è carcere. Ibidem tre-decim annis cum patre Nabuchodonoſorus regnat, ſolus verò triginta & vnum.

B Quare non XLIII, ſed XLIV imperauit. Ab anno Periodi Iulianæ 4106, Nabonaſ-ſari CXL, quo primus iniit Nabuchodon. ad annum 4149, anni ſunt XLIV inchoa-ti. At in Iſagogicis Canonibus, pag. 287, Nabopollaſſar XXIX ſolidos exegiſſe, & triceſimum annum inchoaſſe dicitur. Cùm ergo anno Nabonaſſari CXXIII cœ-perit, Periodi Iulianæ 4089, deceſſit anno Nabonaſſari CLII, Periodi Iulianæ 4118. Nam ſi ad CXXII addas triginta, & ad 4088 totidem, triceſimus inchoabitur anno Nabonaſſari CLII, Periodi Iulianæ 4118. Rurſus Nabuchodonoſor anno exceſſus Nabopoll. in Babyloniam reuerſus dicitur, nimirum anno Periodi Iu-lianæ 4119, expugnata Tyro, quam XIII annis oppugnauit: qui de 4119 deducti, relinquunt annum 4106 expeditionis Nabuchodonoſori. Sed ſi ita eſt: anno Na-bonaſſari CLIII mortuus erit Nabopollaſſar, adeóque triceſimum primum annum iniit aduerſus hypotheſim. Ad CXXII adde XXXI, vltimus incipiet anno CLIII, qui eſt Periodi Iulianæ 4119. Idem & Nabuchodonoſori decimus quartus iniens numerabitur. Quare tredecim cum patre ſolidos imperauit, & quartumdeci-mum attigit, non, vt in Appendice, duodecim. In eadem pagina annus quin-

C tus deportati Iechoniæ eſt triceſimus Nabopollaſſari: Iechonias captus eſt anno Periodi Iulianæ 4114, octauo anno vertente Nabuchodonoſori. Item pag. 288, annus triceſimus Nabopollaſſari eſt tertiuſdecimus abſolutus, vel iniens XIV expeditionis Syriacæ. Denique pag. 290, Nabuchodonoſor mortuus refertur anno Periodi Iulianæ 4150, *adiectis ſolidis annis* XXXVI ad 4114, quo captus eſt Ie-chonias; ad 4119 verò, quo mortuus eſt Nabopollaſſar, additis XXXI, quos poſt obitum parentis expleuit; *fiunt omnes* (inquit) *anni ab expeditione Syriaca ad ex-ceſſum Nabuchodon.* XLIII. Secundum hæc Nabuchodonoſor XLIV ſolidos annos regnauit, & XLV ineunte mortuus eſt. Quippe cœpit anno Periodi Iulianæ 4106. Adde igitur ad 4105 annos XLV, poſtremus inibit anno 4150. Sed finge exeun-te anno Periodi Iulianæ 4106 Nabuchodonoſori primum iniiſſe; deductis annis 4106 de 4114, fiunt anni octo vertentes, & iniens nonus Nabuchodonoſori, quo Iechoniam deportauit. Adde ſolidos XXXVI, vt ipſe iubet Scaliger, conſurgent anni XLIV ſolidi, & iniens XLV, quo Nabuchodonoſor exceſſit è vita. Et tamen

D XLIII tantùm numerat. Sed conflictum illum, ſententiarúmque pugnam hîc ſum-matim colligamus.

A

DIAGRAMMA CONFLICTVS SCALIGERIANI
super epocha Nabopoll. & Nabuchodon.

Nabopollassarus Nabuchodonosori pater		
Iniit		
Ex Lib. v de Emendat.	Ex Appendice.	Ex Isag. Canon.
Anno Nabonass. CXXIII. Per. Iul. 4089.	Anno Nabonass. CXXIII, Per. Iul. 4089.	Anno Nabon. CXXIII, Per. Iul. 4089.
mortuus est		
Anno Nabon. CXLIX, Per. Iul. 4115.	Anno Nabon. CLII, Per. Iul. 4118.	Anno Nabon. CLIII, Per. Iul. 4119.
regnauit		
Annos XXVII, cum filio VII.	An. XXIX, & iniit XXX, cum filio XII solidos.	An. XXX, & iniit XXXI, cum filio XIII solidos.

B

Nabuchodonosorus		
Iniit		
Anno Nabon. CXLIII, Per. Iul. 4109.	Anno Nab. CXL, Periodi Iul. 4106.	Anno Nab. CXL, Periodi Iul. 4106.
moritur		
Anno Nab. CLXXXV, Per. Iul. 4151.	A. Nab. CLXXXII, Per. Iul. 4148 vel CLXXXIII, Per. Iul. 4149.	Anno Nab. CLXXXIV, Per. Iul. 4150.
regnauit		
Annis cum patre VII : solus XXXVI. In totum, XLIII.	Cum patre XII solidos, & iniit decimum tertium : solus XXX, vel XXXI. vniuersè XLIII, & iniit XLIV.	Cum patre XIII solidos, & decimum quartum iniit : solus XXXI. In totum XLIV, & inchoauit XLV.

C

Totidem sunt apud Scaligerum opinionum dissidia. Ita miserè obscuram alioquin & implicatam historiam, obscuriorem implicatiorémque reddidit. quam vt ex iis ambagibus euoluamus, sedulò in sequentibus elaborabimus.

Definitur ex rei veritate quartus annus Ioakim, & primus Nabuchodonosori. De Iosiæ posteris. Hieremiæ & Ezechielis loca conciliantur. Annus primus Nabuchodonosori. Insignis Berosi locus illustratur.

CAPVT LXI.

D

VT & quæstionis status, explicatióque ipsa facilè percipiatur : & quædam ἄπορα Scripturæ obiter excutiantur, pauca de Iosiæ liberis ac successione præmittenda sunt. Lib. I Paralip. cap. III, 15, Iosiæ liberi nominantur quatuor; Iohanam, Ioakim, Sedecias, & Sellum. Ex historia verò Regum, primus post obitum Iosiæ regnauit eius filius Ioachaz, mensibus III, Lib. IV Reg. cap. XXIII, 30. Secundus post Ioachaz regnauit Ioakim, qui & Eliacim, annis XI, lib. IV cap. XXIII, 34. Tertius fuit Sedecias, qui Ioachin Ioakimi filium excepit, annis XI, cap. XXIV, 17. Nos in Animaduers. ad Epiphanium Hebræorum sententiam amplexi sumus, qui Sellum eundem esse putant cum Ioachaz, qui paternum regnum populari factione, non iure ætatis obtinuit. Etenim post Iohanam, qui patre adhuc superstite mortuus videtur, maximus natu fuit Ioacim, siue Eliacim; cui proximus erat Sedecias : minimus natu Ioachaz, siue Sellum, vt ibidem pluribus ostendimus. Est autem subtiliter distinguenda similitudo nominum Ioakim, & Ioachin. Nam Iosiæ filius, qui Ioachazo successit, Ioakim per Koph scribitur; Ioakimi filius per Caph,

Animad. pag. 18.

A Ioachin, qui & Iechonias dicitur. Falluntur enim, qui Iechoniæ nomen Ioakimo tribuunt. Sed hæc in Animaduersionibus habes explicata diligentiùs.

Quæstionis status.

Redeamus igitur ad propositam controuersiam. In primo capite Danielis anno tertio Ioakim venisse Nabuchodonosor dicitur, & obsessis Hierosolymis, tam vrbem ipsam, quàm Ioakimū regem in potestatem accepisse. At Hieremiæ xxv, 1, annus quartus Ioakimi comparatur cum anno primo Nabuchodonosori, cuius tum imminēs grassatio prædicitur. Si anno tertio Ioakimi capta vrbs est, cum rege Ioakimo, quomodo anno posteà hæc ipsa calamitas, quasi futura nunciatur? Ad hæc lib. IV Reg. cap. XXIV, 1, regnante Ioakimo, dicitur Nabuchodon. rex Babylonis ascendisse, eíque seruiisse Ioakim tribus annis: tum immisisse Dominus illi latrunculos Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, Moab, & Ammon, vt disperderent Iudam. Ob id tertium annum, vel quartum Ioakim, in quem incidit expeditio Nabuchodonosori, diuersè Interpretes & Chronologi computant. Iosephus x Orig. cap. VII, censet Nabuchodonosorum anno quarto Ioakim regnare cœpisse, eodémque anno cum Ægypti rege Necchao debellasse. Tum octauo Ioakimi,
B ipsius autem Nabuchodonosori quarto, postquam Nabuchodonosor Syriam, quam occiso Iosia sibi vendicarat Ægyptius, recepit; Ioakim in eius potestatem venisse; ab eóque regnum pretio mercatum esse; & cùm triennio in fide mansisset, posteà defecisse: ac demum anno regni totius vndecimo, tertio verò, ex quo Babylonio regi seruire cœperat, regno vitáque esse priuatum. Ita Lyranus in Danielem, & Abulensis in Lib. IV Reg. cap. XXIV. Paulò aliter tertium illum annum Ioakimi R. Saadias, & R. Selomoh interpretati sunt. Nam cùm in eo consentiant, vt vndecimum regni totius esse dicant; differunt tamen quod tertium eundem numerant à defectione Ioakimi, non ab eo tempore, quo vectigalis est factus. Quippe Nabuchodonosorum ait R. Saadias anno regni sui primo, Ioakimi quarto, Niniue potitum, anno quinto Ioakimi, ipsius verò Nabuchodonosori secundo, Hierosolyma cepisse, ac Ioakimo tributum imposuisse; quod cùm annis tribus dependisset, demum anno tertio exacto, regni totius vndecimo, à Nabuchodo-
C nosoro captum & interfectum esse.

Vnde annus Ioacimi tertius repetatur.

Mihi tertius ille Ioakimi annus, qui à Daniele memoratur, ab eo tempore, quo primùm regnare cœpit, arcessendus videtur: porrò Nabuchodonosori primus annus iniisse anno quarto Ioakimi regis. Etenim Berosus in fragmento illo, quod Iosephus, & Eusebius descripsere, cuiusque superiori capite IV meminimus, scribit Nabopollassarum patrem Nabuchodonosori, cùm audisset rebellasse Satrapem illum, quem Ægypto, ac Syriæ præfecerat, filium suum in expeditionem misisse. Hoc ipsum anno tertio Ioakimi contigit. Victis rebellibus, recuperatáque ditione, sub idem tempus Nabopollassarus mortuus est; ac tum Nabuchodonosorus constitutis rebus omnibus, captiuos ex Ægypto, Syria, & Iudæa secum deducens, in Babyloniam reuersus est. Quocirca anno tertio labente Ioakimi Nabuchodonosor expeditionem illam, viuente adhuc patre, suscepit: quo mortuo, anno Ioakimi quarto, primum auspicatus est regni sui; cùm paulò ante Ioakimum, & vrbem cepisset. Sic inter se Hieremiæ, ac Danielis loca illa concilianda sunt; tametsi possumus annum tertium apud Danielem pro completo,
D & incunte quarto sumere. Hoc modo nihil erit necesse viuo adhuc patre Nabopollassaro dicere Nabuchodonosorum regnandi initium fecisse. tum Nabopollassaro non plures annos vno & viginti tribuemus; quot Berosus apud Iosephum & Eusebium assignat, nec non Mathematicus Canon. Anno demum octauo regni sui Ioakimus, postquam tribus annis seruiisset, iugum excussit; donec anno vndecimo, defectionis tertio confecto, à Babyloniis denuò victus, & interfectus est.

Quæ cùm ita sint, annum primum Nabuchodonosori regis statuere ex iis, quæ suprà disputata sunt, difficile non erit. Ioakimi primus cadit in annum Periodi Iulianæ 4104, mundi 3374. proinde quartus, idémque Nabuchodonosori primus, erit Periodi Iulianæ circiter 4107, mundi 3377. Sed Berosi locus expendendus est, ex eóque eruenda, quoad licet, historica veritas.

Extat apud Iosephum lib. x. Orig. cap. XI.

Verba Berosi ex tertio libro Chaldaicarum Originum. Ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβοπολάσαρος, ὅτι ὁ ταγμάτων Σατράπης εἴη τε Αἰγύπτου, καὶ τοῖς περὶ τὴν Συρίαν τὴν

& 1. cont. Appionem. & apud Euseb lib. IX de præp.

κοίλην, καὶ τὴν Φοινίκην τύποις ἀποστάτης γέγονεν, οὐ δυνάμενος ἔτι κακοπαθεῖν, συστήσας τῷ υἱῷ Ναβουχοδονοσόρῳ ὄντι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ Ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ, καὶ παραταξάμενος, αὐτοῦ τε ἐκυρίευσε, καὶ τὴν χώραν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποίησε. τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ συνέβη Ναβοπολλασσάρῳ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀῤῥωστήσαντι ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον ἔτη βεβασιλευκότι εἴκοσι ἕν. αἰσθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν Ναβουχοδονόσορος, καταστήσας τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράγματα, καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους Ιουδαίων τε, καὶ Φοινίκων, καὶ Σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν, συντάξας τινὶ τῶν φίλων μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας, ἀνακομίζειν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς παρεγένετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Βαβυλῶνα, &c. *Nabopollassarus pater illius, audita Satrapæ defectione, quem Ægypto, Cœlesyriæ, ac Phœniciæ præfecerat; cùm par labori amplius non esset, Nabuchodonosorum filium cum parte copiarum aduersus illum proficisci iubet. Is contra rebellem acie commissa, victor totum illum tractum cum authore defectionis in potestatem recepit. Per idem tempus Nabopollassarus Babylone moritur, cùm regnasset annis vno & viginti. Quo accepto nuntio, Nabuchodonosorus, rebus in Ægypto, ac reliqua omni regione compositis, captiuisque è Phœnicia, Syria, & Ægypto cum omni suo exercitu ac præda cuidam amicorum traditis, cum mandato, vt in Babyloniam omnia deportaret, ipse cum paucis Babylonem per solitudinem properatò aduolat.* Hæc ex Beroso, quantum in præsens satis visum est. Ea porrò quanquam à sacra nonnihil historia discrepare videantur, haud tamen ægrè concordabunt, si commoda aliqua interpretatione iuuentur.

Berosus cum Scriptura conciliatur.

Certum est imprimis Nechao regem Ægypti à Nabuchodonosoro victum esse, & Ægyptum subactam: Hierem. XLVI, 13. Hunc esse Satrapam illum rebellem, & acie superatum, putat Scaliger. Verùm id minimè Berosi historiæ congruit; quæ vnum duntaxat regionibus illis præfectum fuisse Satrapam docet. Quare verisimile est, Nabopollassarum, perdomita Syria, & Ægypto, & sub tributum redactis regibus, quo illos in officio contineret, Satrapam illîc constituisse: qui fortassè cum Nechao Ægypti rege, aliísque conspirans, à Nabopollassaro defecit, & à Nabuchodonoro victus est.

Sed nec illud Scaligeri probatur, Nabopollassarum annis XII, vel XIII à primo Nabuchodonosori, & ab expeditione illa Syriaca regnasse. Nam Berosus indicat, paulò post filij profectionem; hoc est vno anno posteà, mortuum esse Nabopollassarum. Ideo præstat ei XXI annos assignare. Quod si triginta illos Ezechielis annos de Neuruz, vel epocha noua regis alicuius Babylonij velimus accipere, non est necesse tandiu superstitem fuisse Nabopollassarum. Quippe æra illa, quæ ab eius enthronismo inchoata fuerat, post eius obitum perseuerare potuit. Postremò cùm tam expressa sit apud Berosum Nabuchodonosori mentio; mirum est Theophilum lib. III ad Autolycum, sub finem scribere Berosum cùm Iudæorum calamitatē consentaneè sacris libris expresserit; regem illum Babyloniæ, à quo est illata, nominare Abobassarum, quem Hebræi Nabuchodonosorum vocant. Neque enim Abobassari vocabulū in illis fragmentis legitur: sed Nabuchodonosori.

De Tyriorum regum originibus, deque Tyri obsidione à Nabuchodonosoro patrata. De Hiromi regno. Iosephi, & Menandri hallucinatio. De prisca regum Tyriorum successione, deque Tyri, & Carthaginis conditu.

CAPVT LXII.

PERTINET ad Nabuchodonosori historiam hæc epocha; quandoquidem Tyrum obsedisse dicitur. sed tempus obscurum, & incertum; de qua re multa in Appendice ad libros de Emendatione disputauit Scaliger; quæ indidem, vnde ille sumpsit, hoc est è Iosepho repetenda & excutienda sunt.

Iosephus lib. I contra Appionem pag. edit. Froben. 924. ex Menandro Ephesio, qui Tyriorum regum historiam prodidit, refert Abibalo regi successisse filium eius Iromum, qui vixit XXXIV annis. Hunc excepit Baleazarus eius filius, qui vixit an-

A xit annis XLIII, & VII regnauit. Inde Abdaſtratus eius filius vixit annis XXIX, regnauit IX. Hic à nutricis ſuæ filiis IV cæſus eſt: quorum primus regnauit annis XII. Inde Aſtartus Delæaſtarti F. annis XII, cùm vixerit LIV. Huic frater eius Aſerymus ſucceſſit, annis IX. vixit autem LIV; & à fratre Phelete interfectus eſt; qui regnauit M. VIII; vixit annis L. Hunc interfecit Ithobalus Aſtartę ſacerdos: qui vixit annis LXVIII, regnauit XXXII. Succeſſit filius eius Badezorus, qui vixit annis XLV, regnauit VI: Huic ſucceſſit filius Matgenus, qui vixit annis XXXII, regnauit X. Excepit hunc Pygmalion, vixitq; annis LVI, regnauit XLVII. Cuius anno ſeptimo ſoror eius fugiens, Carthaginem condidit. Subiicit Ioſephus anno XII Iromi Templum à Salomone fuiſſe conditum. à quo tempore ad Carthaginis ædificationem annos putat CLXIII, M. VIII; ab initio verò Iromi ad Carthaginem, CLV, M. VIII. At in lib. VIII Orig. cap. II, pag. 231, ſcribit anno XI Iromi iam inchoato, Salomonem ad Templi ædificationem aggreſſum. A quo verò tempore primùm habitari cœpta Tyrus, ad Templi conditum, annos numerat CCXL. Theophilus ad Autolycum lib. III ex iiſdem Menandri Commentariis Tyriorum regum ſucceſſionem exſcripſit: ſed in pleriſque mendoſam, & aliquot regibus mu-

B tilam.

Iam ſi ab Hiramo annos omnes ſingulis regibus attributos à Ioſepho numeres, ſumma confiet annorum CLXXVII, menſium VIII. Detractis inde XL, quibus poſt Didonis fugam Pygmalion regnauit, & X primis Hiromi ante Templi conditum, reliqui ſunt ab XI Hiromi ad ſeptimum Pygmalionis, anni CXXVII, menſes VIII. ab initio verò Hiromi, anni CXXXVII, menſes VIII. Obſeruandum eſt autem Ioſephum libro primo contra Appionem haud ſatis expreſſè Hiromi annos concipere; imo verò mendum illius ſubeſſe verbis. Scriptum eſt ibi: τελευτήσαντος δὲ τῦ Αβιβάλυ, διεδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ ὑὸς αὐτῦ Εἴρωμος βιώσας ἔτη τριάκοντα τέσσαρα. Quæ ſic interpretatur Ruffinus: *Moriente verò Abibalo, ſucceſſit in eius regno filius eius Hiramus, qui vixit annis* XXXIV. Non meminit annorum, quibus regnauit, ſed vitæ duntaxat. At lib. VIII. Αρχαιολ. Pag. 239 ita legitur: ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. *Qui vixit annos* LIII, *regnauit* XXXIV, quemadmodum & Theophilus habet. Scaliger arbitratur Ioſephum in putandis regum interuallis annos, quibus Hiramus vixit, pro regni annis per imprudentiam

C inſerere. Et quidem ab Hirami regis obitu, & initio Baleazari, ad VII Pygmalionis, annni ſunt CIII, menſes VIII. quibus ſi LII addas, fient anni illi CLV, M. VIII, quot ab initio Hiromi ad Carthaginis conditum fluxiſſe, teſtis eſt Ioſephus. At ecce ab anno Hirami duodecimo ad ſeptimum Pygmalionis, hoc eſt conditam Carthaginem, annos putat CXLIII, M. VIII, ad quos additi XII, faciunt CLV annos, menſes VIII. Eidem porro Scaligero placet, Hiromum annis XXXIV regnaſſe, ac cœpiſſe Dauidis anno trigeſimo tertio, Salomonem verò anno Hiromi octauo regnaſſe. *Itaque*, inquit, *fit mentio Hirami regis aliquot annis ante deceſſum Dauidis*. **Eandem Hiromi epocham amplexus eſt in Canon. Iſagogicis.**

Atqui vel ex Scriptura, illóque ipſo Paralipomenon loco non Scaligeri modò, ſed etiam Ioſephi, & Menandri hallucinatio conuincitur. Quod enim pluribus, quàm XXXIV annis regnauerit, quódque non XI, vel XII illius anno, ſed XXXII ſaltem Templum à Salomone condi cœperit, neceſſario argumento conficitur. Lib. II Reg. cap. V, Scriptura refert Dauidem, poſtquam mortuus eſt Iſboſeth, toto

D Iſraëlitico regno potitum, ſtatim Iebuſæorum arcem expugnaſſe, ibíque domicilium regni ſui collocaſſe; ac tum Hiramum regem Tyri nuncios ad Dauidem miſiſſe, & ligna cedrina, artificéſque lapidum ad parietes, à quibus Dauidis palatium extructum eſt. com. II. idem narrat lib. I Par. cap. XIV, I. Acta hæc ſunt anno ſaltem Dauidis IX, hoc eſt primo circiter labente Monarchiæ, paulo poſt Iſbofethi necem. quod & Ioſephus, & Chronologi omnes hactenus ſequuntur. At idem ille Tyri rex Hiromus Dauidi ſuperſtes non modò Salomonem in magnificis illis deſignandis operibus adiuuit; ſed etiam poſt viceſimum Salomonis annum mutuis inter ſe donis reges ambo certarunt; III Reg. IX, 10, & II. Par. VIII. Ab anno IX Dauidis ad XXI Salomonis, anni ſunt ſolidi LII. Totidem ergo ſaltem Hiromus expleuit; ſi idem eſt, qui & Dauidem prius, & poſtea Salomonem obſeruauit; de quo nemo, quod ſciam, dubitat, neque dubitare per Phœnicum

Ioſephi, Menandri, & Scaligeri hallucinatio.

Annales, ac Menandrum licet. Si quidem Abibalo, non Hiramo alteri succeſſit A
Hiramus, iſque non Hiramum, ſed Baleazarum ſucceſſorem reliquit.

Hîc ſatis mirari non poſſumus Ioſephi in tractanda hac hiſtoria ἀπροσεξίαν, & inconſtantiam: qui cùm Hiramum ineunte Dauidis monarchia Tyri regem agnoſcat, cum anno illius XI vel XII, Salomonis quartum comparat, nec animaduertit quantus hic Chronologiæ hiatus, & quàm ſit vitioſa ſubductio. Ad ſummam, fieri non poteſt, vt non pluribus, quàm XXXIV annis Hiramus regnauerit; aut vt anno illius duodecimo Templum à Salomone fabricatum ſit; niſi Scripturæ fidem ſollicitemus. Nec vtrumque bellè quadrat apud Torniellum: qui cum anno mundi 2988, nono Dauidis Hiramum Tyri regem nuncios ad Dauidem miſiſſe ſcripſerit; anno ab hoc XXXVI, hoc eſt mundi 3023, Salomonis quarto, duodecimum putat eiuſdem regis Hirami. Quæ ſunt ἀσύστατα. Credibile eſt Hiramum annis LIII regnaſſe; & cum paulo ante initium Monarchiæ Dauidis cœpiſſet, ad Salomonis XXI peruenîſſe. hoc eſt anno Per. Iul. 3666 iniiſſe; deſiiſſe 3719, aut 3720. Inſequentium regum interualla ab hoc exordio deducenda ſunt. Templum itaque condi cœptũ anno ineunte XXXVII Hiromi: qui eſt Iulianæ Periodi 3702. Hinc ad B
Pygmalionis ſeptimum anni ſunt CXXI. Ithobaal, qui ab Hiramo eſt octauus, iniit anno 3769, cuius anno labente 28, Achab Iſraëlitis regnare cœpit. qui, vt eſt lib. III Reg. cap. XVI, 31, *duxit vxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum.* Ita mirificè tempora congruunt. Colliguntur à conditu Tyri ad initium Iromi anni 204. ad ſeptimum Pygmalionis, quo condita eſt à Didone Carthago, anni 360. ad vltimum Pygmalionis, 400.

De Tyri, & Carthaginis cõditu. Ad Tyri & Carthaginis conditum quod attinet; Ioſephus lib. VIII Orig. cap. II ſcribit ex Annalibus Phœnicum, ab eo tempore, quo Tyrus habitari cœpta, ad Templi Salomonici conditum, annos numerari CCXL. Annus conditi Templi eſt Iul. Per. 3702. de quibus deductis 240, reliquus eſt annus 3463, quo Tyrus habitata primùm.

De Carthagine diſcrepant veterum ſententiæ. Menander apud Ioſephum anno ſeptimo Pygmalionis Didonem in Aphricam profectam condidiſſe Carthaginem refert. Hic erit annus Per. Iul. 3822, ante Romam CXL. Solinus cap. XXIX ait exciſam poſt annos ſeptingentos triginta ſeptem quàm condita fuerat. Euerſa eſt C
autem Cn. Cornelio Lentulo, & L. Mummio Coſſ. anno Vrbis DCVIII; Per. Iul. 4568. Deduc annos 737; conditus cadet in annum 3832; quo cum numerus Euſebianus 1136 congruit. At in eius Chronico variis annis refertur. Primùm anno DCCCIV ex Philiſto condita dicitur à Zoro & Carchedone Tyriis. Hic eſt annus Per. Iul. 3500. Ergo triginta circiter ante Troianam ἅλωσιν annis eſt exſtructa, ante Romam CCCCLX. Rurſus anno MCLXVII, Per. Iul. 3863, poſt annos à capta Troia CCCXXXII; ante Palilia prima, XCIX. Velleius Paterculus lib. I. *Ante annos quinque, & ſexaginta, quam Vrbs Romana conderetur, ab Eliſſa Tyria, quam quidam Dido autumant, Carthago conditur.* Igitur anno Per. Iul. 3897. Seruius LXX annis ante Romam; Trogus Pompeius tribus amplius illius vrbis originem ſtatuunt. Theophilus lib. III ad Autolycum Templum à Salomone conditum refert ex archiuis Tyriorum annis antequam Carthago conderetur XXXIV, menſibus VIII. Interpres centum addit. quod & veriſimile eſt ex iis, quæ ſuprà diſputauimus. D
Non poſſumus certi aliquid ea de re pronunciare, de qua ne veteres quidem ipſi potuerunt. Veriſimile eſt, quod & aliis venit in mentem, cùm ex multis oppidis Vrbs illa coaluerit, paulatim, ac per partes excitatam fuiſſe. qui ſingulas extruxerint, ac vetera pomœria produxerint, eos conditores identidem habitos; ac ſingulis temporibus conditum eſſe Carthaginis adſcriptum.

A

De posterioribus Tyri regibus, déque obsessa à Nabuchodonosoro per annos tredecim vrbe Tyro. Illustrantur annales Tyrij. Iosephus castigatur. Scaligeri error, & inconstantia. Tyrum à Nabuchodonosoro non videri penitus euersam.

CAPVT LXIII.

IOSEPHVS libro primo contra Appionem posteriores Tyri principes, quique in Cyri tempora desinunt, istos recensét, quos in sequenti Laterculo descripsimus. Pag. edit. Froben. 927.

B

Reges Tyri.	Anni.	Menses.
Ithobalus	o	o
Baal	x	o
Ecnibalus	o	II
Chelbes	o	x
Abbarus Pontifex	o	III
Mytgonus Gerastratus	VI	o
Balatorus	I	o
Merbalus	IV	o
Iromus	XX	o
Colliguntur anni XLII, menses III.		

Hanc Tyriorum regum seriem ex archiuis Phœnicum expressam esse Iosephus asserit. in quibus & illud erat adscriptum: Ithobalo regnante Nabuchodonosorum obsediisse Tyrum. Tum post Regum catalogum ista subiicit: ἦκεν ὁ σύμπας χρόνος ἔτη πεντήκοντα τέσσαρα, καὶ τρεῖς μῆνες πρὸς αὐτοῖς. ἑβδόμῳ μὲν γὰρ ἔτει τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας ἤρξατο πολιορκεῖν Τύρον· τεσσαρεσκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Ἐιρώμου Κύρος ὁ Πέρσης τὸ κράτος παρέλαβεν. Quæ Ruffinus ita vertit: *Quapropter omne tempus est annorum quinquaginta quatuor, & mensium trium. Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere Tyrum. Quartodecimo autem anno regis Iromi, Cyrus Persarum tenuit principatum.* Hæc ad Phœnicum annales Iosephus adtexuit. Tempus obsidionis Tyriæ ex Philostrato retulit lib. x Orig. cap. XII. ὅτι ἐφ' ὃ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε Τύρον ἔτη ιγ'· βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ιθοβάλου τῆς Τύρου. *Hunc regem Tyrum annis tredecim obsedisse, regnante per id tempus Ithobalo.* Ruffinus Iosephi deprauator, pro annis tredecim, *annos tres, & menses septem* reddidit. In Iosephi verbis ex priore contra Appionem libro dubium est quo numerus ille annorum quatuor & quinquaginta, cum tribus mensibus spectet. Neque enim satis exprimit vnde illos arcessat. A septimo quidem anno Nabuchodonosori ad XIV Iromi perduci videntur; adeóque ab ineunte Tyri obsidione. Sed obstant duo. Primùm quòd Græca corrupta sunt: ἑβδόμῳ μὲν γὰρ ἔτει τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας. Quanquam Ruffinus ἔτει legit. Alterum quòd neque Ithobali annos concepit; neque quoto eius imperij anno Nabuchodonosorus Tyrum obsederit: quod profectò non omittendum fuit. Suspicari posset aliquis anno septimo Ithobali Nabuchodonosorum obsidionem inchoasse. vt ita Iosephus scriptum reliquerit. ἑβδόμῳ μὲν γὰρ ἔτει τῆς Ιθωβάλου βασιλείας ὁ Ναβουχοδονοσόρος ἤρξατο πολιορκεῖν Τύρον. atque hoc pacto quatuor & viginti annos ille regnauerit. Quòd si ab anno primo Ithobali cœpta est obsidio, octodecim duntaxat regno illius imputandi sunt. Sed de Iosephi castigatione non antè ferenda sententia est, quàm de re ipsa, & historia constet. Quæ quamuis monimentorum inopia perobscura est, videamus tamen ecquid ad eam illustrandam conferre possimus. Tyrum à Nabuchodonosoro totos tredecim annos obsessam fuisse docent authores illi, quos Iosephus secutus est. Quanquam Hieronymus in comment. ad caput XXVI Ezechielis ita scribit. *Græcas, & Phœnicum, maximéque Nicolai Damasceni, & alias barbarorum aiunt se, qui huic historiæ contradicunt, legisse historias; & nihil super oppugnatione à Chaldæis inuenisse Tyriæ ciuitatis, cùm probare possimus multa dici in Scripturis facta, quæ in Græcis voluminibus non inueniantur.* Ex quo dubitare licet, vtrum verba illa, quæ libro I contra Appionem leguntur: ἐπ' Ιθωβάλου τοῦ βασιλέως ἐπολιόρκησεν Ναβουχοδονόσορος τὴν Τύρον, Annalium sint, an ea Iosephus inseruerit ex Philostrato. Vtcunque res habet; persuadent hoc nobis veteres illi à Nabuchodonosoro Tyrum annis tredecim obsessam Ithobalo regnante. Nunc quoto Nabuchodonosori id anno contigerit eruamus si modò possumus.

C

D

Quanta sit Scaligerianorum decretorum inconstantia super Nabopollassari, & Nabuchodonosori primordiis suprà demonstrauimus. Eadem & in hac ipsa, quæ ex illa pendet, Tyriæ obsidionis epocha constituenda leuitas est opinionum ac di- A
pag. xxx. uersitas. In Appendice quidem Operis de Emendatione Temporum, cùm Nabopollassarum anno regni sui octauodecimo censeat Nabuchodonosorum ad Syriacam expeditionem, adeóque Tyriam destinasse, illum ipsum initæ obsidionis annum putat esse Nabopollassari decimum octauum, qui & Nabuchodonosori primus extitit, Ithobali septimus; à Nabonassaro verò CXL. Postremus obsidionis annus, qui & decimus tertius, est Nabonassari CLII, Nabopollassari triceſimus: quo cùm mortuus hic esset, Nabuchodonosorus victor cum captiuis Phœnicibus, ac Syris Babylonẽ ingressus est. Quoniam autem Cyri primus annus, & initium Persici regni in Iromi XIV congruunt: est verò Nabonassari CLXXXVIII; deductis annis LIV, mensibus tribus de hoc numero, residuus est annus Nabonassareus CXXXIV, quo Ithobalus iniit. Quare summam illam annorum ab Iosepho conceptam ab Ithobali primordio ad Iromi XIV, & Cyri primum propagari existimat. B

Placet nonnullis anno regni sui septimo Nabuchodonosorum obsediſſe Tyrum, Ioakimi regis decimo exeunte, paulo antè quàm is in Babyloniam vinctus abduceretur. Ita consequens est biennio circiter post Hierosolymorum cladem obsideri desiisse. Quidam anno Nabuchodon. nonodecimo cœptam obsideri Tyrum asserunt.

Tyri obsidio nequaquam anno primo Nabuchod. cœpta.

Nos quid in ea re verisimilius arbitremur, capitibus aliquot exponemus. Principiò longam illam Tyri obsidionem annorum tredecim non putamus anno primo Nabuchodonosori, aut etiam septimo contigisse. proindéque nec illam ipsam videri, cuius nonnullam significationem Berosus dedit, cùm ita scripsit: Nabuchodonosorum à patre Nabopollassaro iam ætate confecto cum exercitu missum in Syriam contra Satrapam illum pugnasse, qui Ægypto, Cœlesyriæ, ac Phœniciæ præerat: eóque superato, omnes illas recuperasse prouincias. Mouet me vt ita sentiam Ezechielis Prophetæ testimonium. qui capite XXVI, 1, scribit in anno vndecimo (nimirum à deportatione Iechoniæ,) iussum se diuinitus Tyro Chaldæorum, & Nabuchodonosori regis incursionem, obsidionem, vastitatémque nunciare. *Ecce ego super te Tyre* (ait commate 3) *& ascendere faciam ad te gentes multas, sicut ascendit mare fluctuans. Et dissipabunt muros Tyri, & destruent turres eius*, &c. Mox commate 7: *Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone, regem regum, cum equis, & curribus, & cœtu, populóque magno* &c. Annus deportati Iechoniæ est Nabuchodonosori regis octauus. Vndecimus igitur iniens à deportatione est decimus nonus eiusdem regis, aut octauus decimus iam affectus. Quocirca nondum anno primo vel septimo regni sui Nabuchodonosorus Tyrum aggressus erat. Nam quod bis obsessam fuisse coniectatur Scaliger: primùm annis tredecim; quando in Syriacam expeditionem missus est à patre Nabuchodonosorus, vt testatur Berosus: deinde post Hierosolymorum cladem: cuius obsidionis tempus, atque exitus incerta sunt: non negamus susceptam à Chaldæis obsidionem intermitti aliquanto tempore potuisse. Verùm ex Berosi verbis nihil de vrbis obsidione posse colligi, id verò defendimus. Neque enim aliud illa demonstrant, nisi contra rebellem Satrapam, qui regionibus illis cum imperio præerat; quique, vt est vero simile ad continendos in obsequio stipendiarios reges ac ciuitates, & tributa ab iis exigenda locis illis impositus erat, rem gessisse Nabuchodonosorum, & secundum victoriam prouincias omnes recepisse. quod citra obsidionem, breuiq; spatio confectum esse Berosus indicat. Statim enim audita Nabopollassari morte, in Babyloniam magna celeritate regressus est. Fruſtra igitur, & sine probabili coniectura, tredecim annos inter profectionem Syriacam, & Nabopollassari mortem, reditúmque Nabuchodonosori, Scaligeriani omnes inteponunt. Nam Berosus non longè post aduentum Nabuchodonosori, ac victoriam, pacatas ab eodem compositásque prouincias refert: quod & suprà declarauimus. C D

Anno igitur Nabuchodonosori XVI inchoata.

Alterum est opinionis nostræ caput: obsidionem illam Tyriam annorum tredecim paulo ante Hierosolymitanam accidisse; nimirum decimo sexto desinente, vel ineunte decimoseptimo Nabuchodonosori regis. Primus Nabuchodonosori annus constitutus est à nobis Iulianæ Periodi 4107: Sedeciæ verò primus in eadem

A Periodo, 4115: quo, desinente octauo Nabuchodonosori, nonus incœpit. Ita Sedeciæ nonus, quo primum vallata sunt Hierosolyma, cadit in annum Per. Iul. 4124. At eodem anno Nabuchodonosor decimum septimum iniit. Anno igitur antecedente, hoc est Per. Iul. 4123, Sedeciæ octauo, Nabuchodonosor Tyrum obsidere instituit. Paulo pòst verò Sedecias, occupato in illa expeditione Chaldæo; ac fortassis etiam iisdem defectionis consiliis clam cum Tyriis, ac Syris implicitus, iugum excutit. Contra hunc Nabuchodonosorus copiarum partem initio mittit. Sed vallatis Hierosolymis, ac Iudæis acrius resistentibus, florentissimæ in vrbis oppugnationem maiori mole incumbendum ratus, Tyriam illam priorem vel intermisisse videtur, vel continuasse segnius: cùm satis haberet firmis præsidiis in illorum finibus dispositis tantisper hostem morari, eíque ad Hierosolymitanos si id tentare vellet, auxilio iuuándos aditum intercludere. Interim captis Hierosolymis ad obsidendam Tyrum denuo reuersus est. in quo tredecim annos expleuit. qui à decimo sexto Nabuchodonosori putati in vicesimum nonum, vel tricesimum
B desinunt. At Tyrij in illa intermissione metu soluti, ac fiduciæ pleni, déque nobilissimæ ciuitatis clade, & calamitate gaudentes, æmulà vrbe sublata, primas sibi opum, gloriæ, ac rerum omnium toto Oriente pollicebantur. quod Ezechiel capite XXVI significat. Dominus verò ad illorum contundendam superbiam, victoris regis aduentum, & vel instaurandam, vel acrius vrgendam obsidionem denuntiat, sub ipsum fere cladis Hierosolymitanæ tempus. Nam cùm ita per Prophetam loquitur: *Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem*; si quidem continuatam obsidionem esse velimus; hoc tacitè significat; hactenus per duces præfectósque suos Nabuchodonosorum absentem Tyrios oppugnasse: postea verò cum ingentibus copiis ipsummet affuturum.

Sed opinionis nostræ, ne quid gratis affirmare videamur, reddenda ratio est: cur, inquam, ab anno XVI Nabuchodonosori Tyriæ obsidionis initium repetamus. Docent nos Phœnicum Annales, si quid Iosepho credimus, ab obsidionis Tyriæ primordio ad Iromi regis XIV, annos intercedere quatuor & quinquaginta cum mensibus tribus. Addit Iosephus annum primum Cyri cadere in Iromi deci- Argumẽta, quibus opinio nostra nititur.
C mum quartum. Cùm duo sint exordia Cyri; Persicum, & Babylonicum: de priori plerique Iosephum accipiunt. ex quo illa coniectura prodiit; quam suo loco refellimus; Nabopollassarum eundem esse cum Nabuchodonosoro. At ego de Babylonico primordio, siue anno illo primo Cyri, quo Babylone potitus, Iudæos in patriam cum instaurandi Templi potestate dimisit, omninò intelligendum esse Iosephum arbitror. Credideritne quod nonnulli falso putauerunt, Iosephus eodem anno & Perside, & Babylonia potitum esse Cyrum, vel certè breuissimo postea spatio; vtputa anno altero: non tam constanter asseuerare audeo. Nam lib. X, cap. XIII, vbi historiam illam ex instituto memorat; & libro XI, vbi de soluta captiuitate loquitur, nullam eius rei significationem dedit. Illud citra hæsitationem affirmo; quem primum Cyri annum Iosephus appellat, eum ipsum esse, quo Babylonicum imperium obtinuit. Quod cùm apertè libro XI, cap. I demonstret; tum in primo contra Appionem: vbi Ithobalo regnante Cyrum Persis dominatum esse refert. eundem nihilominus Babylonici imperij primum annum intelligi tam narrationis ipsa series; quàm Historici scopus institutúmque persuadet. Propositum
D est enim Iosepho, ex profanæ historiæ comparatione sacræ veritatem & authoritatem adstruere, & interuallum, quod à Templi excidio ad eiusdem instaurationem, instaurandi ve potestatem à Cyro factam in sacris libris intercessisse legitur, Gentilium testimoniis approbare. Quod vt faciat, duas ex horum monimentis epochas constituit. Prima est euersi Templi: altera est anni primi Cyri. Cùm enim paulo antè ex Berosi tertio libro regum Babyloniorum seriem attulisset: nec non Cyri de Nabonido victoriam, & Babylonis expugnationem; statim ista subiecit: ταῦτα συμφώνως ἔχει ταῖς ἡμετέρας βίβλοις τὴν ἀλήθειαν. γέγραπται γὰρ ἐν αὐταῖς, ὅτι Ναβουχοδονόσορος ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔτει τὸν παρ' ἡμῖν ναὸν ἠρήμωσε, καὶ ἦν ἀφανὴς ἐπὶ ἔτη ἑπτά. δευτέρῳ δὲ τῆς Κύρου βασιλείας ἔτει τῶν θεμελίων ὑποβληθέντων δευτέρῳ πάλιν τῆς Δαρείου βασιλείας ἀπετελέσθη. Quæ sic Ruffinus interpretatur. *Hæc concordant cum nostris. Scriptum namque in eis est, quia Nabuchodonosor octauodecimo regni sui anno, templum nostrum ad desolationem vsque perduxit, & fuit extermina-*

tum annis septem. Secundo verò anno regni Cyri fundamentis depositis, rursus secundo regni Darij anno perfectum est. Hunc locum necessariò descripsimus. Est enim luculentus imprimis, & ad Iosephi mentem, quod nunc agimus, explorandam aptissimus. A

Mendum vetus in Iosepho.

Sed in eo primùm vetus mendum castigandum est, ἔτη ἑπτὰ pro ἑβδομήκοντα. quanquam & Ruffinus illud in versione sua tenuit. Igitur ab anno vastitatis Hierosolymitanæ, siue decimooctauo Nabuchodonosori, septuaginta desolationis anni, ex Iosephi sententia, putandi sunt: iidémque in Cyri secundum desinunt. Porrò qui secundus hîc annus Cyri nominatur; in exordio libri XI Orig. primus numeratur: τῷ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας· τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάσπασιν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα σωέπεσεν. *Primo imperij anno regis Persarum Cyri: cui septuagesimus concurrebat, ex die quo nostrum populum contigit ex propriis finibus ad Babyloniam migrare.* Ergo Iosephi, nisi fallor, is sensus fuit; Cyrum anno altero, quàm in Perside regnare cœpit, Babylone subacta, alterius imperij primordium habuisse. Vnde primus idem annus est Babylonici regni, & Persici secundus. Quæ sententia tametsi falsa, & multis modis absurda sit, tamen hanc Iosephus amplexus est: qui exordium Cyri nullum attigit; neque curauit aliud, quàm Babylonicum illud, quod ad sacram historiam pertineret. Quocirca verba illa prioris aduersus Appionem, cùm de Ithobalo scribit, ἐπὶ τούτου Κύρου Περσῶν ἐδυνάστευσεν. *Sub hoc Cyrus Persis dominatus est*; nullum certum Ithobali annum definiunt, quo Persarum imperium Cyrus auspicatus sit. sed latius accipi possunt; vt Ithobalo Tyriis regnante dicat Cyrum Persis imperasse. At cùm subinde scribit: τεσσαρεσκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Εἰρώμου Κύρος ὁ Πέρσης τὸ κράτος παρέλαβε. *Quartodecimo verò anno regis Iromi Cyrus Persa suscepit imperium*: nihil certius, quàm de Babylonio primordio loqui Iosephum. quando vnum hoc ad id, quo de sermo erat, id est ad solutæ captiuitatis exitum spectabat. Igitur anno decimo tertio Iromi Cyrus, ex Iosephi opinione falsissima, Persarum imperium condidit. anno decimo quarto Babylone regnauit. qui fuit & septuagenarij interualli, & captiuitatis exitus. B

His animaduersis, quoniam Cyrus Babylonicum imperium obtinuit anno Periodi Iulianæ 4176, Nabopollassari 220; vt suprà declaratum est; si ab annis 4176 demas annos 54, menses 3, quos Iosephus concipit; residui sunt anni Iulianæ Periodi 4122 circiter. quo tempore Nabuchodonosori labebatur annus decimus sextus. Huius enim initium cadit in annum Iulianæ Periodi 4107. Atqui Iosephus spatium illud annorum à septimo Nabuchodonosori deducit. ex quo plerique Tyrum obsideri cœpisse putant anno septimo Nabuchodonosori. Sed apparet mendosum esse Iosephi contextum; itáque restituendum, vti diximus. ἑβδόμῳ μὲν γὰρ τῆς Ἰθαβάλου βασιλείας. Anno septimo Ithobali iunioris obsidio cœpit. Quod vel ex eo patet; quia cùm ex Archiuis Tyriorum interuallum illud explicaret, Tyriorum maximè regum tempora dinumerari oportuit. C

Refellitur recentioris cuiusdam opinio.

At non nemo ex illo ipso Iosephi loco, Tyriorúmque monimentis, annos ab obsidionis initio ad exordium Cyri colligi dicit non plures quàm nouem & quadraginta. quos etiam ita dispensat, vt annis tredecim obsidionis Baalis decem, ac reliquos deinceps subiiciat. quorum summa conficit annos 55, menses 3. ex qua deductis annis Iromi postremis sex: quoniam decimus quartus Iromi primus est Cyri: reliqui fiunt anni 49. Sed non animaduertit hac se ratione testimonij illius, quod sibi ex Iosepho parauerat, vim ac pondus infringere. Nam anni illi 54, mensésque tres, vndecumque tandem incipiant, in Iromi decimum quartum desinant necesse est, Cyrique primum. alioqui nihil Iosephus efficeret, qui interuallum, quod probare nititur, Cyri anno primo circumscribit. Quòd si ab Nabuchodonosori septimo procedere vellemus epocham, non Ithobali, tunc Iosephus à seipso nimium dissideret. Cùm enim paulo antè ex Beroso Babyloniorum regum successio descripta fuerit, in qua Nabuchodonosorus quadraginta tribus annis regnasse dicitur; à cuius exordio ad Cyri primum annum, siue Nabonidi vltimum, annorum summa conficitur septem & sexaginta, cum mensibus nouem. deductis primùm annis Nabuchodonosori sex prioribus (quando quidem septimo anno regni sui Tyrum obsidere cœpit) relinquentur anni sexaginta & vnus cum mensibus nouem. Nequaquam igitur ab anno septimo Nabuchodonosori ad primum Cyri anni illi sunt 54, mensésque tres; adeóque iniuria Iosephus Tyrios & D

A Babylonicos annales appellat. Præterea cùm à Nabuchodonosori decimo octauo, vel decimo nono ad Cyri primum annos septuaginta numeret; sanè à Nabuchodonosori septimo ad eundem Cyri primum existent anni octoginta duo; nedum quinquaginta quatuor. Tot igitur argumentorum pondere satis euincitur; perperam apud Iosephum annum septimum Nabuchodonosori pro septimo Ithobali scriptum videri.

Quæ cùm ita sint, existimamus anno octauo Sedeciæ, Nabuchodonosori decimo sexto, Tyrum obsideri cœpisse: paulò verò pòst, hoc est anno nono Sedeciæ, Nabuchodonosori verò decimo septimo ineunte, vel exeunte decimo sexto, Hierosolyma obsidione vallata sunt. Sed ea tertio pòst anno capta; Tyrus autem anno decimo, vel vndecimo ineunte post desolata Hierosolyma, anno Nabuchodonosori xxix, vel xxx. Hæc vnica ratio, qua Iosephus, Berosus, Annaléque Tyrij secum & cum Ezechiele conciliari possunt. Quo magis hæc obscurissimæ historiæ probanda concordia est: cæteræ, quæ ab Scaligero, vel aliis ad-
B feruntur, nullo modo tolerandæ.

Indidem verò posteriorum Tyri regum epocham licet colligere. (Quanquam Ithobali anni ab Iosepho prætermissi sunt.) Sed quandoquidem annus decimus quartus Iromi primus est imperij Babylonici Cyri, & Iulianæ periodi 4176; si annos inde triginta sex, menses tres deduxeris; residebit annus Periodi Iulianæ 4141 circiter, quo Baal Ithobalo successit. Hic autem quo anno cœperit, ideo comperiri non potest, quia quot regnauerit annis, Iosephus tacuit. Tyri quidem obsidio cœpit anno Nabuchodonosori xvi, Periodi Iulianæ 4112. à quo ad 4141 anni sunt xx. Obsideri itaque desita Tyrus annis octo ferè ante Ithobali mortem. Posterorũ Tyri regũ epochæ.

Verùm quis exitus obsidionis illius fuerit, & vtrum capta, direptáque sit à Chaldæis, meritò quæritur. Res est propter Ezechielis citata suprà capita, non mediocri obscuritate prædita. Nam capite vi, obtinendam à Nabuchodonosoro Tyrum vaticinatur; ac cùm turres eius, murósque diruendos; tum plateas equitibus cõplendas, ciues obtruncandos: vrbem denique vastandam. quod & sequentibus
C duobus capitibus pertexit. At capite xxix, 18, significat Nabuchodonosoro regi operæ diuturnæ, quam in obsidione Tyria Deo nauauit, nondum persolutam esse mercedem: cuius gratia se Ægyptum illi dedisse. Tum verò ex Menandro, aliísque Scriptoribus, à quibus Tyriorum annales proditi sunt, liquet post Ithobalum, quo regnante Babylonij Tyrum oppugnarunt, alios in eâdem vrbe quamplurimos regnasse. Quis exitus obsidionis Tyriæ.

Nobis in incerta, perobscuráque re nihil affirmandum videtur. Probabile est tamen Tyrum à Nabuchodonosoro tunc minimè fuisse subuersam: occupatam quidem; ac deditione, & seruitutis, tributíque interposita pactione suis regibus permissam. Ac tum fortasse, vel posteà saltem magna ex parte diruta, instauratáque denuò est; sed non iisdem excitata vestigiis: vt perpetuæ illi à Propheta prædictæ solitudini locus esse possit. quem in sensum Hierosolymorum à Christo Domino prænunciata vastitas, ac perpetua solitudo vulgò à Patribus & Interpretibus accipitur.

D

A

DIONYSII PETAVII
E' SOCIETATE IESV
DE DOCTRINA TEMPORVM
LIBER DECIMVS.

B

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

DECIMO huic de Temporum Doctrina libro auſpicatiſſimum initium dabit illuſtris, maximéque celebris diſputatio de Medorum, Lydorúmque poſtremis temporibus, & Aſiaticis rebus: quibus vix habet diſciplina iſta quiquam abſtruſius, & ad inueſtigandum difficilius: cùm ad ſacram tamen nihilominus, quàm ad profanam hiſtoriam à ſitu & errore vindicandam valdè neceſſaria ſit illorum accurata cognitio. Audeo ſine iactantia dicere vix vlli Chronologiæ, aut Hiſtoriæ veram & liquidam illorum rationem hactenus conſtare. quod me tacente res ipſa monſtrabit. Huius hiſtoriæ cardo in cœleſti quadam obſeruatione poſitus eſt defectionis illius ſolaris, quæ ſub Medorum, Lydorúmque conflictum interuenit, quæque metu ac religione attonitos illos inter ſe conciliauit: de qua mirum eſt quantum & inter ſe, & ſecum ipſi conflictentur peritiſſimi temporum magiſtri. Quamobrem nos ab ea, ſic tanquam à capite, rem aggrediemur.

C

De memorabili Solis defectione, quæ Cyaxare, & Alyatte rege pugnantibus accidit. cuius ignotus hactenus annus exponitur.

CAPVT I.

Pag. edit. Græcolat. Hen. St. 33. Græcæ 19.

HERODOTVS lib. 1 memoriæ prodidit Cyaxarem aduerſus Alyatten Crœſi patrem Lydiæ regem bellum ſuſcepiſſe, quòd is Scythas à ſuo regno profugos excepiſſet: cúmque ancipiti fortuna quinque totis annis bellum illud toleraſſent; ſexto demum anno, cùm in conflictu iam acies eſſent, ſubito Solis defectu perterritos abſtinuiſſe prælio, & inter ſe pacem ac fœdus iniiſſe. τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ιωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. *Sexto anno ſignis collatis, quum æquo Marte certarent, inter pugnandum contigit, vt repentè dies in noctem verteretur. Quam immutationem diei Thales Mileſius Ionibus futuram prædixit, hunc ipſum annum præfiniens, quo mutatio illa facta eſt.* Rurſus eodem libro de Cyaxare Aſtyagis patre loquens. Οὗτος (inquit) ὁ τοῖσι Λυδοῖσί ἐστι μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. *Hic eſt, qui cum Lydis bellum geſsit, quo tempore in ipſa pugna dies eſt conuerſus in noctem.*

D

Pag. Græcolat. 49. Græcæ 28.

Diu eſt quod eruditos Chronologos deliquium illud Solis exercet, quod certatim ex Aſtronomicis Tabulis eruere conati ſunt. ſed infelici, quod fatendum eſt, hactenus ſucceſſu. Nam cùm variis id annis aſſignauerint, oſtendam ex iis nullum ad hiſtoricam veritatem congruere. tùm à nobis probabile illius tempus

A inuentum esse, liquidò demonstrabimus. Herodotus porro nimis incuriosè, ac negligenter illam exposuit, neque vel annum, quo ea contigit; vel anni tempestatem, vel diei partem denique, vti Thucydides solet; curauit exprimere. Quamobrem cùm infinitam defectionis istius mentionem fecerit; & plures diuersis annis eiusdemmodi eclipses inciderint; latissimus ex eo coniecturarum, ac diuinationum cãpus aperitur. Nonnulla sunt tamen in Herodotea narratione, quæ nimiæ Chronologorum licentiæ frænos iniiciunt. Primùm quòd à Thalete prædicta sit. Alterum quòd Cyaxare Medis imperante. Tertium, quòd tanta illa defectio fuerit, vti clara luce tenebras induceret. Quartum, quòd feruente maximè conflictu, atque adeo prouecta iam luce conspecta sit. Thaletis ortum Archonte Athenis Damasia consignat Diogenes, Olympiade xxxv. Et certè anno Olympiadis huius secundo Archontem Damasiam attribuit Halicarnassensis lib. III. Hic est annus Iulianæ Periodi 4075, sextus ante Cyaxaris initium, quem anno Periodi Iulianæ 4080 iniisse ex iis constat, quæ libro superiore cap. XXXIV de Medorum successione disseruimus.

Quid Herodotus de Solari illo deliquio scripserit.

Verùm Astyage regnante, non Cyaxare, prædictam illam à Thalete defectio-
B nem Solis accidisse quidam è veteribus memoriæ prodiderunt. Plinius lib. II cap. XII anno IV Olymp. XLVIII prædictum eum refert à Thalete Solis defectum, qui Alyatte rege factus est, anno Vrbis CLXX. Solinus verò cap. XX bellum inter Alyatten, & Astyagem gestum esse memorat Olympiade XLIX, anno post Ilium captum sexcentesimo quarto. & videlicet ad Herodoti respexit historiam. Quippe barbaros inter haustu mutui sanguinis fœdus ait sanciri solitum: itáque ab ambobus illis regibus esse factum. quòd ipsum Herodotus ad historiam adiunxit.

Quid veteres alij de eâdem senserint.

Eusebius in Chronico ad annum Abrami MCCCCXXX, & Olympiadis XLVIII secundum, hæc adnotauit: *Solis facta defectio, cùm futuram eam Thales antè dixisset.* Móxque ista subiicit ad annum I Olympiadis XLIX: *Alyattes, & Astyages dimicauerunt.* Perperam, vt videtur, hæ duæ periochæ diuulsæ sunt; cùm ambo hæc eodem tempore incidisse oporteat; si quidem de Herodoteo Solis deliquio loquitur Eusebius. Nam flagrante pugna Sol defecit. Atqui de situ periochæ prioris codices non consentiunt. Quidam enim ad annum tertium Olymp. XLVII. alij ad IV referunt.
C Præterea non satis conuenit annus Vrbis CLXX cum anno quarto Olymp. XLVIII; vt scribit Plinius. Nam Vrbis annus CLXX secundum Varronem est 4130 Per. Iul. secundum Verrium est 4131. Itaque annus Vrbis CLXX tres duntaxat menses occupat anni quarti Olympiadis XLVIII, siue anni Iphiti CXCII.

Quid Scaliger. Edit. I pag. 213.

Scaliger in vtraque operis de Emendatione temporum editione, & in Animaduersionibus Eusebianis variè sentit. In Editione prima annum tertium Olymp. XLIX definit, cyclo Lunæ IX; itáque castigandum esse Plinium existimat. Hoc enim anno defecisse Solem asserit Septembris XX. Est is annus Iulianæ Periodi 4132. quo Nouilunium medium in Lydia commissum est Sept. XX, hora 9, 10′ post mediam noctem. Vera coniunctio hora 11, 51′. Apparens autem hora 11, 15′. Motus latitudinis verus 6, 0, 5′, 20″, eclipticus sanè. Sed propter parallaxin nulla fuit defectio. Nam australis latitudo 0′, 26″, cum parallaxi latitudinis coniuncta, quæ fuit, 33′, 40″, componit 34′, quæ summam semidiametrorum, 31′, 14″, superant.

Lib V pag. 365.

In editione posteriori, reprehenso Plinio, qui annum quartum Olymp. XLVIII
D præfinierat; statuit anno tertio eiusdem Olymp. Mai XXVIII commissam fuisse Solis eclipsin, quam Thales prædixit. Quanquam alium defectum incidisse notat anno II Olymp. XLIX Kal. Octobris. de quo dubitat, vtrum potiùs ille sit à Thalete designatus. Prior annus est in Iuliana Periodo 4129. quo desiit annus tertius Olympiadis XLVIII, & quartus incepit. Posterior est 4131. In Appendice quoque Editionis II posteriorem hunc affirmat annum: Herodotum verò castigat, quòd Cyaxare regnante scripserit euenisse: cùm is fuerit Astyages, non Cyaxares. In Animaduertionibus denique ad Eusebij Chronicon anno MCCCCXXX ad priorem redit annum, tertium videlicet Olympiadis XLVIII, anno 4129 Per. Iul. Eadem & Buntinghi sententia est. Caluisius in annum secundum Olymp. XLIII, Iulij XXX, eclipsin illam contulit. At Mercatoris sanè perplexa, & inextricabilis est opinio. Qui anno Vrbis CLXX contigisse scribit eclipsin Solis maximam regnante Medis Astyage, prædictam à Thalete Milesio Olympiade XLVIII, anno quarto. Atqui ad

Pag. XIII. P. XXXVIII.

annum eam adscribit Olympiadis XLIX primum: qui cœpit anno Per. Iul. 4130. A
Tum si ad Ptolemæi calculos redigatur, incidisse putat Sole circa principium Arietis, & æquinoctium constituto. Quare annus iste debet esse Per. Iul. 4131. At nulla tum Martio mense defectio Solis extitit. Nouilunium medium Martij XIX hora 22, 25′ in Lydia. Latitudo Lunæ 10, 10, 35′, quæ eclipsin nullam promittit. Æquinoctium verò Martij XXVII. Sed ex tot allatis hactenus Solis deliquiis nullum est, quod ad Herodoteum illud accommodari possit: partim quòd alienis temporibus inciderint; partim quòd non satis magna fuerint, vt dies in noctem verterit. Imprimis enim Cyaxare, non Astyage regnante accidit. Neque sanè meritò falsitatis accusatur Herodotus; cui melius explorata hæc erant, quàm Scaligero. qui nullas, præterquam quas apud Buntinghum legerat, eclipses adhibuit.

Cyaxaris tempore eclipsis illa contigit non Astyagis.

Atqui Cyaxaris tempore insignem illam Solis defectionem à Thalete nunciatam incidisse, præter Herodotum Eudemus confirmat vetus author apud Clementem Stromateo 1, cuius verba libet adtexere. Θαλῆν δὲ Εὔδημος ἐν ταῖς ἀστρολογικαῖς ἱστορίαις τὴν γενομένην ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου προειπεῖν φησι, καθ' οὓς χρόνους συνῆψαι μάχην πρὸς ἀλλήλους Μήδους τε, καὶ Λυδοὺς, βασιλεύοντος Κυαξάρους μὲν τοῦ Ἀστυάγους πατρὸς Μήδων· Ἀλυάττου δὲ τοῦ Κροίσου Λυδῶν. συνάδει δὲ αὐτῷ καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ. εἰσὶ δὲ οἱ χρόνοι ἀμφὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Thaletem verò narrat Eudemus in Astrologicis historiis defectionem illam prædixisse Solis, quæ per ea tempora contigit, quibus Medi cum Lydis pugnarunt, regnante Medis Cyaxare Astyagis patre; Lydis, Alyatte Cræsi patre, cui & Herodotus adstipulatur libro primo. Atque hæc quidem tempora circa Olympiadem quintam & quinquagesimam incurrunt.* At Suidas ὀπὶ Δαφείου contigisse memorat. Fieri sanè potest, vti plures Solis defectiones à Thalete prædictæ sint. Cæterum insignis illa, quam Lydis, Medisq; præliantibus commissam esse testatur Herodotus, longè est ab iis, quas exposuimus, diuersa. Ex his Caluisiana illa conuenire quidem posset, si tanta esset, quantam Herodotus indicat, vti diem prorsus eriperet. Ortus est enim Thales, vti diximus, Olympiade XXXV, anno Iulianæ Periodi 4075. Proinde anno 4107 tricesimum ferè ac tertium ætatis annum attigerat: vt maturus iam doctrinis illis esse potuerit. Cyaxares quoque annum in regnoviceſimum & octauum C
habebat. Itaque congruunt tempora. Verùm Solaris illo anno defectio non satis magna fuit. Nam dimidia duntaxat diametri pars obscurata est. Nouilunium verum ex Tabulis nostris commissum est Iulij XXX, hora 11, 6′, 4″ tempore physico. Apparens autem hora 10, 23′. 34″. Fuítque digitorum 6, & motu horario verò tenuit horam 1, 30′. Absque defectionis exiguitate foret, commodissimè in illa sisteret historia. Nec minus opportuna videretur & altera; quam ex Tabulis nostris eruimus anno Per. Iul. 4111. quo vera luminarium coniunctio facta est Mai XVIII, hora 9, 35′ post mediam noctem: apparens autem hora 8, 51′. Sed nec ea satis ampla fuit; vtpote digitorum fere septem. Item alia contigit anno 4117 eiusdem ferè magnitudinis, Ianuarij XIII, hora post meridiem circiter tertia. Vt igitur istas omnes propter exiguitatẽ excludimus: sic quas cæteri vulgò ad historiam illam applicant, temporum ratio ipsa conuincit. Nam Astyage fere imperante conspectæ sunt. Eiusmodi est illa, quæ anno tertio desinente Olympiadis XLVIII contigit; anno Per. Iul. 4119, Cyclo Lunæ VI, Solis XIII, Mai XXVIII, feria IV: quæ sanè maxima fuit. Nouilunium verum ex Parisinis Tabulis in Lydia commissum est hora 17, 7′, D
post noctem mediam. Apparens autem hora 18, 45′. Initium eius hora 17, 51. Summa defectio ipso momento apparentis Syzygiæ. Desiit hora 19, 30′, post occasum Solis scrupulis horariis 18′. Occidit enim hora 19, 12′. Fuit porro digitorum circiter vndecim. Integra duratio horæ 1, 44′. Vnde in ipsa defectione Sol occidit. Quam etiam ob causam minimè illa esse potest, quàm quærimus. Hæc enim clara, quod sæpe dicendum est, luce contigit: quo tempore conseri prælia solent, non autem affecta iam die. At illius obscuratio maxima occidẽtem Solem semihora vix antecessit. Sed eo præcipuè reiicitur, quòd tum Astyages, non Cyaxares regnabat. Etenim Astyages imperare cœpit anno Per. Iul. 4120, quo tertius annus iniit Olympiadis XLVI. Decimo igitur Astyagis anno ingens illa Solis eclipsis est visa, anno Vrbis CXXIX: labente anno tertio Olymp. XLVIII, vno mense circiter ante quartum. Quocirca Plinius de hac Solis defectione capiendus est: quamuis anno V. C. CLXX illam imputet, qui quidem iniit anno Per. Iul. 4130, quo vel nulla, vel

A exigua ſanè Solis obſcuratio accidit in Lydia Maij XVI. At illa Romæ penitus apparuit ab hora 4, 21′ poſt meridiem ad horam ſextam.

Poſtremò quæ anno Periodi Iulianæ 4131, ſecundo verò Olymp. XLIX commiſſa eſt, nullo modo conuenit. Accidit enim Kalendis Octobris. Nouilunium verum Romæ ſub horam 17, 15′. Apparens hora 18, id eſt occidente Sole. Cœpit hora 17, 12′, ac durauit hora 1, 36′. digitóſque ferè 7 $\frac{3}{8}$ obtinuit. Sed ne initium quidem illius in Lydia videri potuit.

Quamobrem ad pronuncianda Solis præſertim deliquia, & ex iis emendanda tempora; ac veterum denique Scriptorum eleuandam authoritatem; quod temerè Scaliger inſtituit; non ſatis eſt veros ex Tabulis luminarium motus inquirere: ſed diligentiùs ac laborioſius incumbere oportet; vt ex parallaxeon epilogiſmis apparentium ſyzygiarum momenta definiantur. Hoc dum exactè facere ſtudemus, atque in annis pluribus methodum experimur; tandem ſingulari Dei be-
B neficio verus, vt quidem opinor, nobis eclipſis illius, ac Medici prælij annus oblatus eſt.

Anno itaque Periodi Iulianæ 4117, ante Chriſtum 597, Olympiadis XLV anno quarto, Vrbis conditæ anno CLVII, eclipſis in Aſia minore magna Solis obſeruata eſt, Iulij IX. Cùm autem ad Halym fluuium, & in Cappadocia credibile ſit Cyaxarem cum Alyatte pugnaſſe: quo in loco Crœſus poſteà cum Cyro conflixit; nos ad altitudinem poli graduum 42, calculum direximus: qui eſt illius loci ſitus. Nouilunium verum ex Tabulis noſtris incurrit Iulij IX fer. 3, hora poſt noctem mediam 7, 26′. at apparens hora 5, 45′. Motus latitudinis verus ad tempus apparẽtis eſt. Sig. 5, 22, 46′, 14″. Latitudo Borea 37′, 31′. Parallaxis latitudinis 32′, 54″. quæ de latitudine ſubducta relinquit apparentem latitudinem Boream ſcrup. 4′, 37″. Semidiameter Solis 15′, 8″: Lunæ 12′, 56″. Ambæ 28′, 4″. Detracta latitudine apparenti, ſuperſunt 23′, 25″ ferè. Cùm igitur diameter Solis ſit 30′, 16″, digitorum fuit illa defectio, 9, 22′ circiter. Scrupula incidentiæ ſunt 27′, 38″. Motus horarius verus eſt 28′. Debetur ergo ſcrupulis incidentiæ hora vna. Ita duratio integra
C fuerit horarum duarum circiter, vero motu. Initium hora 4, 45′. Medium hora 5, 45′. Finis, hora 6, 45′. Verus Solis locus in Cancri 9, 20′. Proinde ſemidiurnus arcus horarum, 7, 31′. Oritur ergo Sol. hora 4, 29′: & hora 1, 16′ poſt ortum ſumma obſcuratio contigit.

Contigit ergo anno Per. Iul. 4117.

Herodotus lib. 1 pag. Græcolat. edit. 34.

Vides quàm feliciter è Tabulis noſtris calculus iſte procedat: quæ quidem longo interuallo memorabilem illam à Thalete prædictam, ac potentiſſimorum principum conciliatricem Solis eclipſin tandiu quæſitam, tótque ſæculis ignotam accuratiſſimè referunt. Satis enim magnum deliquium iſtud accidit; cùm plus dodrante Solis Lunæ corpus oculis eripuerit: reliquum ἐπιπροσθήσει nebularum ſupprimi potuerit, vt repente noctem ex die fecerit. Quo ex ſpectaculo tantus illorum animos cum religione terror inuaſit; vt dirempto prælio, ac reſtinctis odiis, in fœdus amicitiámque coiuerint. Quod enim præliantibus ipſis, commiſſóque certamine Sol repentè defecerit, apertè teſtatur Herodotus his verbis; συμβολῆς γενομένης, &, μάχης συνεστεώσης. Item, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο. Falsò itaque Scaliger in Animad. ad annum MCCCCXXXI, *Herodotus*, inquit, *negat dimicaſſe; ſed in eo*
D *fuiſſe, vt dimicarent, & mihi perſuaſit.* At non mihi, nec alteri ſanè, qui Herodotum legerit.

Hactenus igitur Herodotea Solis defectio ſuo eſt à nobis tempori reſtituta. Præter hanc autem potuit & complures alias prædixiſſe Thales. Velut illa fuit, quæ poſt Cyaxaris obitum Aſtyage regnante commiſſa eſt; quam & ſuprà anno Periodi Iulianæ 4129 contigiſſe docuimus. At Cappellus eam manuit, quæ anno tertio Olympiadis XLIX, Periodi verò Iulianæ 4133, Mai XVI, feria VI conſpecta eſt. Quo ſanè tempore defectionem Solis inuenio. Nouilunium verum Sardibus in Lydia poſt mediam noctem hora 7, 30′. Apparens hora 6, 49′. Fuit digitorum 2, 30′, ſi ad altitudinem poli graduum 42 exigas. Sed prior illa anni 4129 multo maior extitit, & ad Plinij narrationem propiùs accedit: qui anno ab Vrbe condita CLXX à Thalete pronunciatam Solis defectionem eueniſſe memorat.

A

Ex illa Solis defectione Herodotea historia plurimùm illustratur. Scythicæ grassationis, & Lydorum ac Medorum pugnæ tempus aperitur. Alexandri Polyhistoris locus eximius.

CAPVT II.

VANTVM ad illustrandam, & ex situ vetustatis eruendam historiam cœlestes eiusmodi obseruationes conferant; vel hæc ipsa, quam inuestigauimus, defectio Solis ostendet. Incredibile est dictu, quanta lux ex obscuritate illa in antiqua tempora redundet.

Pag. 48 edit. Græcol.

Author est Herodotus lib. 1, Medorum imperium sub Phraorte Cyaxaris patre lacertos exeruisse. Ille Persas, & Asiam inde suæ ditioni subiecit. Cùm verò Ninũ obsideret, ibi cum magna copiarũ parte periit. Huius filius succesſórq; Cyaxares paternæ cladis vltor bellũ Assyriis intulit. Quibus in acie superatis, dum obsidione Niniuen vrget, à Scythis, qui se Madye duce in Asiam, ac Mediam Cimmerios persequentes infuderant, oppressus est, ac deuictus. Nec eo Scytharum victoria stetit. Totam enim Asiam momento peruagati, ac populati, octo & viginti annos imperio tenuerunt: ac durissima seruitute, continuísque prædationibus & exactionibus infestam habuerunt. Post annos viginti octo Cyaxares conuiuio illos exceptos, ac vino sepultos internecione deleuit; móxque pristinum recuperauit imperium. Ninum insuper & Assyriam vniuersam, præter Babyloniam, obtinuit. Hic ille est Cyaxares, inquit Herodotus, qui cum Lydis, & eorum rege Alyatte bellum gessit. quod ita contigit. Scytharum Nomadum caterua quædam domo per seditionem pulsa, ad Cyaxarem confugit. Is supplices hospitésque benignè primò, & humaniter habuit: adeo vt pueros ipsis Scythica lingua, & sagittandi disciplina instituendos traderet. Tum eos porro venandi imprimis peritia Cyaxari conciliabat. Nam quotidie venatum euntes perpetuam ei prædam offerebant. Sed cùm die quodam vacui reuertissent, indignè ab rege habiti, barbarum in modum iniuriam vlciscuntur. Vnum enim de discipulis suis iugulant, eiúsque carnes ferinæ, vt solebant, in morem paratas ad regem deferunt: atque è vestigio supplices in Lydiam ad Alyattem confugiunt. Cyaxares Thyestеis illis dapibus cum suis pastus, flagitio comperto, cùm profugos ad supplicium ab Alyatte reposceret, nec impetraret; ventum est ad arma. Quinquennali igitur bello per euentus varios & ancipites tracto; sexto demum anno commisso prælio, repentina Solis obscuratione territi à pugna destiterunt: donec Syennesis Cilicis, & Labyniti Babylonij opera conciliati inuicem, pacem & concordiam nuptiarum fœdere sanxerunt, Arienne Alyattis filia Astyagi Cyaxaris filio in coniugium data. Hæc summatim ex Herodoto. quæ sic ordinanda putamus: vt post Phraortis obitum, Cyaxares statim Assyriam expeditionem susceperit: túmque Scythica irruptio contigerit, anno circiter Periodi Iulianæ 4080, vel sequenti. Postea circa annum 4108, Scythicæ grassationi finem imposuit. Post vnum aut alterum annum, non magna Scytharum manus suis finibus pulsa in Mediam contendit; séque vltrò regi in seruitutem addixit. Inde nata belli cum Lydis occasio, quod anno Per. Iul. 4111 concitatum, sexto denique, hoc est 4117, diremptum est. Sic adamussim cum nostra Chronologia, & obseruatione illa cœlesti, consentit Herodotus: quem immeritò, vt apparet, Scaliger, cæterique vulgò temporum artifices, erroris insimulant, quasi falsò ad Cyaxaris imperium sideris illam defectionem, pugnámque cum Lydis retulerit; quæ sub Astyage contigerit. Nihil vt facilius, ita tolerandum minus est, quàm in antiquissimos Scriptores erroris nostri culpam, inscitiæque transferre. è contrario verò nihil aut consultius, aut magis optandum est; (à nobis quidem studiosè agitur.) quàm vt veterum authoritati fideiq; tribuamus plurimum: nec ab ea, nisi euidentissimis, planéque necessariis veritatis indiciis admoniti conuictíque recedamus. Ceterùm potuit Nabuchodonosor per id tempus in Syria versari: vbi perdiu bellum gessit. Nam & ægrè tùm in potestate continebatur; & apertè plerique postea defecerunt. vnde & sexto post anno Tyri obsidio

Herod. pag. 32. edit. Græcol.

Herodotea historia digeritur.

Profanæ historiæ cum sacra conciliatio.

B C D

A obsidio ab eodem inchoata. Quæ etiam fortassis occasio fuit, cur & Nabuchodonosorus. (Hunc enim Labynitum Herodoti cum Scaligero esse credimus) pacificandis illis regibus operam è propinquo dederit: & isti quâ metu; qua ambitione, potentissimi se regis ad arbitrium accommodarint. Quòd & Labynitus idem fuerit ac Nabuchodonosorus; & cum Cyaxare fœdus habuerit; testatur Alexander Polyhistor apud Euseb. lib. IX de Præparat. Euangel. vbi refert Nabuchodonosorum vaticinio illo cognito, quod Ioacimo regi Hieremias ediderat, παρακαλέσαι Αστιβάρην τῶν Μήδων βασιλέα συστρατεύειν αὐτῷ. παραλαβόντα δὲ Βαβυλωνίους, καὶ Μήδους, καὶ συναγαγόντα πεζῶν μὲν ιή, ἱππέων δὲ μυριάδας ιβ', καὶ ἅρματα μύρια, πρῶτον μὲν τὴν Σαμαρεῖτιν καταστρέψασθαι, καὶ Γαλιλαίαν, καὶ Σκυθόπολιν, καὶ τοὺς ἐν Γαλααδίτιδι οἰκοῦντας Ιουδαίους· αὖθις δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν Ιουδαίων βασιλέα ζωγρῆσαι: *rogasse Medorum regem Astibarem, vti expeditionis esset particeps. Itaque Babyloniorum, ac Medorum copiis contractis; hoc est peditum* CLXXX *milibus; equitum* CXX, *cum* X *milibus curruum, primùm Samariam, Galilæam, Scythopolin, & Galaaditidis incolas Iudæos in potestatem redegisse: inde Hierosolyma, Iudæorúmque regem Ioacimum viuum cepisse.* Hæc non vno
B anno gesta sunt à Nabuchodonosoro: ad eundem tamen & Ioacimi deportatio; & Medorum, ac Lydorum concordia pertinet.

De secundi Assyriorum imperij temporibus postremis, déque Niniues excidio, quod bis accidisse monstratur.

CAPVT III.

NOVVM Assyriorum regnum ex antiqui ruinis ac vestigiis excitatum, libro superiore commemorauimus: cuius principes aliquot è Scriptura colliguntur. Nunc de illius exitu, quantum obscurissima in historia coniectura ac iudicio niti possumus, instituenda est oratio. Præcipuam ambiguitatis hac in quæstione partem offerunt libri duo, Tobias, & Nahum, tam inter se, quàm cum externa historia comparati. quorum prior paulo pòst senioris Tobiæ mortem, euersam Niniuen esse
C demonstrat. Nam cap. XIV instante iam obitu Tobias, duobus & quadraginta post Sennacheribi necem annis, & eo fortassis ampliùs, imminentem Niniues vastitatem denunciat: *Prope erit*, inquit, *interitus Niniues. Non enim excidit verbum Domini*, &c. Ob id filio suo mandat, vt statim ac matrem eodem secum tumulo condiderit, ab vrbe illa discedat, quod & fecisse dicitur. Nahum verò Niniues excidium prædicit; & eiusmodi quidem, vt funditùs euertenda, & in solitudinem redigenda sit; vti capite II declarat: & capite III Ægypti, & Alexandriæ id exemplo confirmat, commate 9. De tempore Tobiæ paulò pòst accuratiùs agitur. Interim illud obscurum esse non potest, Tobiam regnante apud Assyrios Sennacherib, apud Iudæos Ezechia, vixisse. Cùm igitur post Sennacheribi cladem, annis XLII saltem vixerit Tobias, vti mox dicetur; eíque superstes annis aliquot coniux fuerit, apparet Iosia ferè regnante, Niniuen fuisse subuersam. De Prophetæ Nahum ætate vix aliud præter coniecturam habemus. Hunc ipsum tamen Ezechiæ tempore floruisse, ac vaticinatum esse, plerique sentiunt. Quare idem ab ambobus Niniues excidium prædici non inanis est suspicio. San-
D ctus Hieronymus in comment. ad Nahum, existimat Niniuen à Chaldæis & Nabuchodonosoro deletam. At Herodotus lib. I scribit Phraortem Cyaxaris patrem Niniuen obsedisse, & in ea oppugnatione cum parte copiarum oppressum; posteà verò Cyaxarem eius filium atque successorem, Scythis è medio sublatis, Niniuen obtinuisse, eáque sub potestatem suam subiuncta Assyria quoque esse potitum. quam quidem Herodoti narrationem, suum in ordinem coniecimus capite superiori, ex defectione illa solari, quam Thales prædixisse fertur.

Ribera noster in caput II Nahum, vnam & eandem expeditionem fuisse disputat, Cyaxaris, & Nabuchodonosori. Hunc verò imperij sui XXIV circiter, aut XXV Niniuen expugnasse. Sed ratio temporum ab ea putatione discordat. Nam primus Nabuchodonosori, qui & Ioakimi quartus annus, ante Cyri primum est quadragesimus nonus, Periodi Iulianæ 4107, vt suo loco demonstratum est. Riberæ sententia non probatur.

Cyaxaris verò primus, est septuagesimus sextus ante Cyrum, Periodi Iulianæ 4080. Quocirca Cyaxaris vltimus est Iulianæ Periodi 4119, quo Nabuchodonosori currebat annus decimus tertius, Sedeciæ quintus. Non igitur ambo illi reges Niniuen expugnarunt, siquidem Nabuchodonosor anno XXIV illam aggressus est. In Græco Tobiæ, cap. XIV, 19, Niniuen euertisse memoratur Nabuchodonosor, & Assuerus. Torniellus ad annum mundi 3321, Niniuen à Merodach Babyloniorum rege captam & euersam putat anno ipsius quarto, qui est mundi 3335, Ezechiæ XXVII: sed Tobiæ domum ab incendio, & vastatione fuisse diuinitùs ereptam: & ad idem excidium Nahum vaticinium pertinere. quanquam alterum illo ipso Nahum oraculo significari dicit, quod moriens Tobias præuidit, quódque capta rursus à filio Merodach Niniue contigit. Ita Torniellus ad annum 3371, & 3384. Quater igitur euersam esse Niniuen existimat. Primò quidem à Medis & Arbace, quando Sardanapalus extinctus est. Secundò à Merodach rege Babylonis anno postremo regni Asarhaddon, Ezechia in Iudæa regnante: cuius excidij testem citat Iosephum lib. Orig. x, cap. III. Tertio à Ben-Merodach. quod & Nahum Prophetam, & Tobiam prædixisse credit. Quarto denique à Nabuchodonosoro rege Babylonis. Eadem est & aliorum Annalium sententia. A quibus meritò dissentimus. Multis enim commentis ac diuinationibus tota illorum est historia referta.

Torniellisententia reiicitur.

B

Nam quod Merodach Babylonis regem Niniuen expugnasse, & Assyriorum imperio potitum esse fingunt, nullo id authore faciunt. Tantum enim abest, vt Assyrij Chaldæis per illud tempus paruerint, vt è contrario Chaldæis Assyrij dominati sint. Neque verò in Assarhaddone Assyriorum regnum desiit; cùm post ipsum Nabuchodonosor Assyrius præpotens fuisse referatur in sacra Iudith historia, quam in Manassis incidisse tempora posteà demonstrabitur. At ecce libido commenti maior, dum Merodach annos arrogant duos & quinquaginta. Accedit Chaldæorum regum noua successio, in qua Merodach filium habet Ben-Merodach; cui quadraginta & eo amplius annos imputant. Meminit regum istorum ex Anniano Metasthene Ribera noster in caput II Nahum, num. 3. Sed Annianas hasce quisquilias iamdudum euerrere docti homines instituerunt; neque causæ quicquam fuit, cur recentiores Annales, & illud de annis Merodach, & suppositititium Ben-Merodach ex illa Chronicon fæce deriperent; & in regum ordine, aut vllo denique in historiæ loco ponerent. Danon Mathematicus, quem suprà produximus, Mardokempado annos decem attribuit.

C

Vt rem paucis absoluam, Niniuen equidem, vt sæpius bello capta, & in hostium potestatem redacta sit, euersam tamen ac dirutam bis tantummodò suspicor, quatenus ex sacræ, profanæque historiæ comparatione potest colligi. Primum illius excidium contigit potito rerum Arbace, quando, vt Diodorus refert, ferro & incendio vastata est. Posterius illud idem est, quod Nahum Propheta, deinde Tobias ante obitum præsensit. Quod ei vel à Cyaxare, vel à Nabuchodonosoro videtur illatum. De Cyaxare testis esse potest Herodotus, qui libro I scribit Phraortem Cyaxaris patrem cum Assyriis Nini incolis bellum gessisse, per idque cæsum in acie cum magna parte exercitus occidisse. Post hunc verò, Cyaxarem tentata primum eâdem vrbe, superuenientibus repentè Scythis, obsidionem soluisse; ac demum barbaris post annis octo & viginti per insidias interfectis, Niniues obsidionem denuò repetisse, eámque cepisse. Quam quidem historiam superiori capite ordini suo reddidimus. vbi illud ostensum est; Cyaxarem cum Alyatte demum rege conciliatum esse opera Nabuchodonosori, qui Labynitus Babylonicus appellatur ab Herodoto; qui & Medorũ copiis vsus est Syriacam ad expeditionem. Quamobrem verisimile sit, Cyaxarem à Nabuchodonosoro vicissim adiutum Ninum expugnasse. Qua in re, quoniam coniecturis res agitur, duo cogitari probabiliter possunt. Aut enim Cyaxares Ninum illo tempore captam funditùs euertit; aut ea salua, & incolumi potitus est; quam Nabuchodonosorus, post Cyaxaris mortem, quæ XIV ipsius anno contigit, occupata per vim Assyria, acciscisque Medorum opibus, vastauit, ac subruit. Huic posteriori sententiæ fauet Hieronymus in comment. ad cap. II. Nahum. quo in loco significat Niniuen à solo

Niniue bis & quando nam euersa.

D

A Nabuchodonoſoro, nec alienis, ſed ſuis auſpiciis captam, atque ſubuerſam. Idem ſentiunt Theodoretus, Beda, Rupertus, & recentiores Annalium, Commentariorúmq; Scriptores. Quod autem à Medis ſimul, & Aſſyriis debellata ſit, Ioſephus indicat. Hic enim lib. x Orig. c. III ſub id tempus, quo in morbum incidit Ezechias, Aſſyriorum imperium à Medis euerſum refert. Tum c. VI vltimo anno Ioſiæ Nechao regem Ægypti contra Medos, & Babylonios, qui Aſſyriorũ imperium deſtruxerant, copias mouiſſe ſcribit, quando & Ioſiam interfecit. Quæ poſtrema clades Aſſyriorũ à priore, quàm à ſolis Medis illatam dixerat, diuerſa poteſt videri. Sed vnam eandémque ſignificari nihilominus exiſtimo, ex duabus perperam conflatam; & quidem errore duplici. Nam & à ſolis Medis, Arbace duce, longè ante Ezechiam occupata eſt Aſſyria; hoc eſt anno fere CL, quàm regnaret Ezechias: & à Cyaxare Medo cum auxiliis Babylonicis nonniſi poſt Ioſiæ mortem, & Ioakimo regnante, altera calamitate eſt affecta. Sed Ioſephus ad Diodori, aliorúmque reſpexit hiſtoriam, qui Arbacis adiutorem in expugnanda Nino Beleſum fuiſſe Babylonium
B narrant. Ita magnus anachroniſmus ab eo commiſſus eſt. Ioſephi error.

Ad ſummam, Niniue mihi videtur à Cyaxare capta ſolùm, & vaſtata, non penitus euerſa: à Nabuchodonoſoro verò poſtea diruta. Idque tanto antè Nahum vaticinatus eſt, & poſt illum Tobias. Neque enim neceſſe eſt, quod tanquam certum paſſim à pleriſque ſumitur, paulo poſt Tobiæ ſenioris obitum, Niniuen exciſam fuiſſe. Nihil enim amplius tam in Græco, quàm Latino Tobia ſignificatur, quàm eius ἄλωσις & calamitas, cuiuſmodi ſatis magna vrbibus accidit, cum in eas armatus hoſtis irrumpens, ferro & incendio in ciues ac tecta graſſatur. Hanc ἀπώλειαν Niniues, Latinè *interitum* ille liber appellat. Neutra vox vaſtitatem, ac παντελῆ καταστροφήν neceſſariò demonſtrat. Sed vt hiſtoriæ huius obſcuritas, quoad poteſt, pleniori luce ſplendeſcat, ei velut appendix quædam adiungendus eſt Tobias; cuius in illuſtrandis temporibus non minus laboris eſt adhibendum.

C *De vtriuſque Tobiæ temporibus ſecundum Græcos, Latinóſque codices.*

CAPVT IV.

LATINVS Tobiæ liber olim Eccleſiaſticum in Canonem adſcriptus, multùm à Græca editione diſcrepat; quod à viris doctis obſeruatum eſt. Nam & iſta pluribus in locis redundat, ac nonnulla continet, quæ in Latina minimè reperiuntur. tum annorum numeri apud Græcos, quàm noſtros ampliores ſunt: quo ex capite præcipua quæſtionis huius ambiguitas, ac difficultas oritur. Tobiam vtrobiq; legimus è Tribu Nephtali à Salmanaſſaro Aſſyriæ rege cum Iſraëlitis reliquis in Aſſyriam perductum habitaſſe Niniue. vbi cùm, aſpirante numine, gratioſus apud regem fuiſſet, popularibus ſuis commodare inſtituit. Extincto Salmanaſſaro, Sennacherib filius eius ac ſucceſſor, accepta in Iudæa clade illa celebri, quæ ſub annum Ezechiæ XIV accidit, Niniuen reuerſus in captiuos Iſraëlitas iram conuertit. Cuius ſæuitiam ægrè To-
D bias effugit. Poſt dies XLV (*Gr.* LV) Sennacherib occiditur, Tobias verò in integrum reſtituitur. Deinceps omnia illa conſecuta ſunt, quæ in hiſtoria pleniſſimè deſcribuntur: Tobiæ ſenioris cæcitas; iunioris in Mediam profectio; nuptiæ cum Sara contractæ; reditus Niniuen, & ophthalmiæ curatio. Quibus enarratis, vltimo demum capite tempus in Latinis codicibus ita ſubducitur: Vixiſſe Tobiam patrem annos in totum duos ſuprà centum. Quippe anno ætatis LVI lumen oculorum perdidit; anno LX recuperauit. Vixit deinde XLII annis. Ita confiunt anni CII. Sub mortem filio ſuo, ac nepotibus præcepit, vt quoniam Niniues interitus imminebat, poſtquam matrem ſuam eodem ſecum tumulo condidiſſent, ab vrbe illa diſcederent. Paruit Tobias iunior, & ad ſoceros ſuos reuerſus eſt. Et completis annis nonaginta nouem mortuus eſt. Hæc in vulgata noſtra. Græcè autem Tobias ſenior anno ætatis LVIII oculis captus eſſe dicitur, & poſt annos VIII lumen recepiſſe: mortuus autem anno ætatis CLVIII. Iunior porro vixiſſe fertur annos CXXVII. Qui & ante mortem occaſum Ni-

niues audiit, quam Nabuchodonosor, & Assuerus ceperunt. Hactenus Græca A
historia.

Israëlitici populi deportatio, ac regni illius interitus Ezechia regnante contigit anno eius circiter septimo, Periodi Iulianæ 3994, mundi 3264. Quotus hic esset ætatis Tobiæ Scriptura non exprimit. fuisse verò iam grandiorem, declarat eadem, dum ei filium iam ex vxore natum esse refert, cap. 1, 11. Sed neque cæcitatis tempus expressè satis ostenditur; ac dubitare licet, vtrum subinde post Sennacheribi necem, ineunte Assarhaddonis imperio, in eam cladem inciderit, an longius postea. Sed de seniore Tobia minor est quæstio. Filius autem ipsius, si quidē anno Per. Iulianæ 3993, post quem proximè deportati sunt Israëlitæ, natus iam erat, vixit autem, vt Latinè scriptum est annos XCIX; mortuus sit oportet anno saltem Iulianæ Periodi 4099, in quem Cyaxaris vicesimus incurrit. Hoc si verum est, quî tandem constabit illud, Niniuen viuo adhuc iuniore Tobia fuisse dirutam, adeóque, quod Græcè proditur, ab Assuero, & Nabuchodonosoro? Nam Assuerus iste videri potest Cyaxares; neque enim nomen abludit. tum Nabuchodonosor is erit B
ipse, quem Cyaxaris amicum, & in oppugnanda Niniue socium & adiutorem fuisse diximus. At expugnatio ista nonnisi post Nabuchodonosoris exordium, hoc est annum Iul. Periodi 4107, potuit accidere. Sanè si cum Latinis solis codicibus Chronologiæ nostræ res fuerit, quibus duntaxat authoritas Canonica tribuitur; facilè sese ex iis angustiis expediet. Neque enim superstite Tobia filio excisam esse Niniuen asseuerat: neque moriens pater propinquum adeo tempus cladis illius esse significat, vt non decimum saltem in annum post filij mortem reiici potuerit. Sed quoniam multis interim, & citra excisionem, grauissimis calamitatibus premenda erat illa ciuitas; ac si nondum capienda, obsidenda certè, quod à Phraorte prius est factum, & ager illius ipse populandus, hostilitérque vastandus à seniore Tobia præuidebatur; ideo quamprimum inde migrare posteros suos hortatur. Hoc modo nihil opus erit nouum aliquod Niniues excidium comminisci. At Serrarius noster nouem & nonaginta Tobiæ annos illos ab eo tempore computat, quo patrem sepeliit: ac vitæ totius annos tribuit CLXVII. quod mihi detortum, ac violentum videtur. Nam perspicuum est, vitæ illîc annos omnes in summam con- C
ferri. Quòd si simplici ab sententia discedere esset animus, mallem nonaginta nouem annos istos ab inito matrimonij numerare. Nimirum ætatis anno XXVIII dicerem in Mesopotamiam à patre esse missum iuniorem Tobiam, ac deinde XCIX annis vixisse. Ita Græcis suffragantibus, CXXVII annos implesset. Occurrebant & alia coniecturæ genera quibus historicus ille scrupulus vtcumque eximi posset. Sed in simplici Latinorum codicum narratione interim acquiescimus. Secundum quam Tobiam patrem natum esse suspicamur anno circiter Periodi Iulianæ 3965, mundi 3235. Abductum porro in seruitutē anno Per. Iul. 3994, mundi 3264, anno ætatis circa tricesimum, cùm biennio ante natus ei Tobias iunior esset. Oculis captus est anno Per. Iul. 4020, mundi 3290, cùm ageret annum LVI. Anno ætatis LX, Per. Iul. 4024, visum recuperat. Moritur demum anno Per. Iul. 4466; ætatis CII. Iunior Tobias obiit anno Per. Iul. circiter 4092, expletis annis XCIX.

D

De Lydorum regno.

CAPVT V.

VONIAM Lydorum regni mentio à nobis est iniecta, libet ex Herodoto & Eusebio successionem illius exponere. Lydorum nomini Lydus originē dedit Atyis filius, vt L. I scribit Herodotus. Ab his Heraclidæ regnum acceperūt, quorum primus fuit Argon Nini F. Beli nepos, Alcæi pronepos. Hi regnum DV annis obtinuerunt ὅτι δύο καὶ εἴκοσι γενεαὶ, *per* XXII *hominum ætates*. Ita γενεὰ quælibet annos fere XXIII habebit. At Scaliger reges XXII interpretatur. Heraclidarum postremus Candaules fuit. Exinde Mermnadæ Lydis regnarunt; quorum primus Gyges extitit; postremus

A verò Crœsus. Ante Heraclidas quinam imperarint principes, obscurum est. Heraclidarum, & Mermnadarum series ista partim ab Eusebio in primo Chronico, partim ab Herodoto describitur.

LYDORVM REGVM HERACLIDARUM & Mermnadarum Laterculum.

Ex Eusebio.	
Heraclidæ.	
Ardysus	XXXVI
Alyattes	XIV
Meles	XII
Candaules	XVII
Mermnadæ.	
Gyges	XXXVI
Ardys	XXXVII
Sadyattes	XV
Alyattes	LIX
Crœsus	XV
Colliguntur anni	CCXXXI.

Ex Herodoto.	
Heraclidæ.	
Annis DV ab Argone ad Candaulem.	
Mermnadæ.	
Gyges	XXXVIII
Ardys	XLIX
Sadyattes	XII
Alyattes	LVII
Crœsus	XIV
Colliguntur anni à Gyge CLXX. Ab Argone DCLXXV.	

B Si constaret quanam Olympiade, quóve anno Crœsus à Cyro superatus esset, vnà & illud colligi posset, quo anno Lydorum regnum inierit. Medi à Cyro deuicti sunt circa annum Periodi 4155, Olympiadis LV primum exeuntem. Eusebius in Chronico Olympiadis LVIII anno primo Crœsum à Cyro captum & extinctum Lydorum regnum asserit. Est hic annus Periodi Iulianæ 4166. De quibus detractis annis CCXXXI, supersunt 3935. Ita anno circiter 3936 Heraclidæ Lydis imperare cœperunt, biennio ante primã Olympiadem, si Africanum & Eusebium sequimur. At ex Herodoto, deductis annis 675 de 4166, supersunt anni 3492. Itaque sub annum Periodi Iulianæ 3492, Heraclidarum imperium apud Lydos exortum est, annis ante ἅλωσιν Troianam circiter XL. Probabilior est Herodotea putatio. Cæterum Herodotus historiam suam à Gyge cœptam ad Xerxis ἀφάξιν pertexuit. Interuallum annorum CCXL definitur à Dionysio Halycarnass. lib. περὶ τῶν Θουκυδίδου ἰδιώματων. At anteà annorum duntaxat CCXX esse dixerat. Verior est posterior calculus. Annus primus Gygis cadit in annum Periodi Iulianæ 3997, qui est IV Olymp. XV. Annus ἀφάξεως Xerxis, est Periodi Iulianæ 4234. Interuallum annorum 238, hoc est ferè 240.

C *De excidio Vrbis, & casu Sedeciæ. Scaligeri falsa opinio conuincitur; ac probabilis ratio constituitur. Annum Sedeciæ* X *non esse Sabbaticum.*

CAPVT VI.

IN libro V de Emendatione Temporum: in Prolegomenis eiusdem operis: & lib. III Isagog. Canon. pag. 289, certissimum esse putat Scaliger; vrbem cum rege captam esse anno Sabbatico, Periodi Iulianæ 4124, Olympiadis XLVII tertio, Nabonassari CLVIII. Quod in Prolegomenis hac ferè argumentatione colligit. Primùm ostendit non ante quartum annum Olymp. XLVI illud potuisse contingere. Nam Ezechias anno XIV regni sui legatos à Merodach accepit. Fingamus annum XIV Ezechiæ esse primum Merodach, hoc est Nabonassari XXVII, vt ex Ptolemæo didicimus, ab initio Ezechiæ ad excidium vrbis anni sunt solidi CXXXVIII: hoc est annus excidij est centesimus tricesimus nonus. quod etiam ita demonstrat. Annus primus Sedeciæ est quartus hebdomadis. Nam Hierem. XXVIII, 1, principium regni Sedeciæ componitur cum anno quarto, videlicet hebdomadis. Ergo vndecimus est Sabbaticus, vt ex cap. XXXIV eiusdem Prophetæ liquet. Similiter annus XIII Ezechiæ est Sabbaticus, & XIV est primus hebdomadis; vt ex Isaiæ XXXVII, 30, & IV Regum XIX, 29 constat, cùm ita Scriptura loquitur: *Comede hoc anno quæ reperieris; secundo autem anno, quæ sponte nascuntur: porro in tertio anno seminate, & metite.* Annus primus, secundus, tertius hebdomadici sunt. Ergo primus Ezechiæ est sextus hebdomadis; & addita vnitate ad annos Ezechiæ, habebis annum Sabbaticum. Annus XI Sedeciæ est XXXIX ab initio Ezechiæ. Addita vnitate, numerus erit septenarius. Quibus additis annis XIII Nabon. qui Ezechiæ primum antecedunt, fit Nabonassari CLII; vbi casus Sedeciæ locandus esset, Periodi Iulianæ 4118: de quibus deductis 907 remanet annus Exodi 3311. Atqui Nisan Exodi cœpit feria V,

in anno verò 3211 cœpit feria III. Ergo annus proximus, quo Nisan cœpit feria V, Is debuit saltem esse annus Exodi, Periodi Iulianæ 3214. Adde annos 907 absolutos ab Exodo, annus 4121 erit annus excidij Vrbis, qui est quartus Olympiadis XLVI. Verùm post Olympiadem XLVI ponendum esse casum Sedeciæ, adeóque anno III Olymp. XLVII, probat ex Regum Ægypti successione. Nam Amasis cùm regnasset annis LV, obiit circa VII Cambysis, Nabonassari CCXXV. Nechao occisus est anno IV Ioacim, Hierem. XLVI, 2. post quem Psammitichus regnat annos VI; Aprias annos XXV; postremò Amasis. Colliguntur ab obitu Nechao ad obitum Amasidis, anni LXXXVI, qui de CCXXV deducti relinquunt annum Nabonassari CXXXIX, quartum Ioacim, & primum Nabuchodonos. Ergo Sedecias captus est anno CLVIII Nabon. & III Olymp. XLVII, Periodi Iulianæ 4124. Hæc Scaliger in Prolegomenis; qui in calce Apendicis annos enumerans, qui in vetere Testamento charactere aliquo insigniti sunt, annum XIV Ezechiæ docet esse primum hebdomadis; primum Sedeciæ, quartum hebdomadis, & vltimum Sabbaticum. A B

Nos, qui ab Scaligeriana putatione vno tantùm anno discrepamus, non videmus argumentatione illa, qua vtitur, idipsum quod existimat posse colligi. Huius quippe firmamenta sunt annorum characteres illi, quos è sacris literis frustra demonstrare nititur. Hoc enim negandum est, annum XI Sedeciæ Sabbaticum esse. Nam quod Hieremias capite XXXIV refert dimissos esse seruos, & ancillas liberos anno Sabbatico, nequaquam id eodem anno gestum est, quo Hierosolyma capta sunt, sed anno antè, videlicet Sedeciæ decimo. Etenim Nabuchodonosor Vrbem obsidere cœpit anno IX Sedeciæ, mense X, lib. IV Reg. XXIV. Anno sequenti Pharao rex Ægypti suppetias ferens Sedeciæ, Chaldæos in sese conuertit, obsidionémque soluit. Hierem. XXXVII. Hoc interuallo Iudæi seruos & ancillas, quos ex legis præscripto manumiserant, in seruitutem retraxerunt; quod anno X Sedeciæ contigit, non XI. Item falsum est annum XIII Ezechiæ esse Sabbaticum; vt libro superiore cap. XII docuimus. Ad hæc annus primus Sedeciæ eâdem consequentia quartus hebdomadis non fuit: neque fuisse satis ex illis C Hieremiæ verbis cap. XXVIII concluditur. Nam priora ista: *Et factum est in anno illo in principio regni Sedeciæ regis Iuda*, nonnulli ad superiora referunt, atque à posterioribus separant: *In anno quarto, in mense quinto*; quæ cum sequentibus nectuntur. Quod ego probabile iudico. Quocirca mera diuinatio est, quartum annum apud Hieremiam hebdomadis esse quartum, cùm sit ex epilogismo nostro quintus. Porrò ab Exodo ad XI Sedeciæ longè plures numeramus annos, quàm DCCCCVII, quos definit Scaliger. Nos enim DCCCCLXXXIV imputamus huic interuallo, vt in superiore libro disputatum est. Quæ ad Ægyptios reges attinent, sequenti capite pertractabimus.

Annus vltimus Sedeciæ non est Sabbatic. us.

Excussis characteribus illis, quos è sacris literis falsò colligebat Scaliger, superest vnica ratio constituendi illius anni, ex antecedentium annorum serie, quæ ad vltimum Sedeciæ, Templíque casum perducitur. Annus primus Sedeciæ, vt in libro superiore statuimus, est Periodi Iulianæ 4115, mundi 3385. Ergo vndecimus eiusdem erit Periodi Iulianæ 4125, mundi 3395. Hoc igitur anno, mense quarto, die quinta mensis, vt est Hierem. XXXIX, 2, aperta ciuitate ingressi sunt D Chaldæi. At cap. LII, 6, nona die mensis id accidisse refert, quando scilicet perrupta sunt penitus Vrbis mœnia, quæ die v labefactari cœperant. Mense v, decima die Nabuzardan Templum succendit. Annus hic erat Iudaicus 3172, cuius Tisri iniit XX Septembris. Character est 7,2,904, feria septima, cyclo Solis Romano VIII, litera E, Lunæ I. Character Nisan 2,7,162: Martij VIII, anno Periodi Iulianæ 4125, cyclo Solis IX, lit. DC. Character verò Thamuz, siue mensis quarti, 6, 21, 481, Iunij XII, feria VII. Ergo nona dies Thamuz, XX Iunij. Porro Neomenia Ab feria 1,10,194, Iulij XI. Ita Iulij XX, decima die Ab, Templum conflagrasse dicendum foret, si recentior illa Iudaici anni forma per idem tempus obseruata fuisset. Iosephus lib. VI Αλωσ. cap. XXVI, ἡμέρᾳ δεκάτῃ Λῴου μηνὸς, *decima die Loi mensis*, incensum esse Templum asserit: quod Ruffinus Interpres lib. VII cap. IX vertit *decima die mensis Augusti*. Vnde Scaliger hoc in libro Iulianum Loum, qui idem est cum Augusto, putat esse, non lunarem. Sed fallitur, idque alibi sæpe re-

Annus Vrbis Templique subuersi.

A futatum est. Vide quæ lib. II cap. XXII de Periodo Iudæorum Alexandrea disputauimus.

Annus itaque excidij Hierosolymitani & Sedeciæ vndecimus, est ab orbe condito 3395; ab Abraamo 1437; ab exodo 932; ab initio Dauidis 468; à conditu Templi, 424; ante Christianam æram, 588. Est autem Olympiadis XLVII quartus, siue Iphiti CLXXXVIII, Nabonassari CLIX; cuius Thoth Ianuarij XVII feria I.

De Nabuchodonosori successoribus. Berosi, Abydeni, ac Iosephi testimonia declarantur. huius etiam castigatur error. Tùm probabilis illorum historia describitur.

CAPVT VII.

B OBSCVRISSIMA sunt Babyloniorum nouissima tempora, & paucorum, qui quidem extent, Veterum illustrata scriptis: ex quo factum est, vt in tradenda Nabuchodonosori stirpe ac successione mirum inter Chronologos dissidium conflatum sit. Plerique sacrorum librorum, vt sibi videntur, authoritatem secuti Nabuchodonosori successorem faciunt filium eius Euilmerodachum. Huic Balthasarem subiiciunt; quem à Dario Medo regno vitaque spoliatum testis est Daniel. Sed de Balthassare ac Dario illo Medo inuicem haud consentiunt. Nam Euilmerodachum Nabuchodonosori successorem extitisse docet Hieremias cap. LII, 31, & lib. IV Reg. cap. XXV, 27. Balthassarem verò Nabuchodonosori filium fuisse, Danielis V, 3, 11, 13, 18, significatur: & apertius Baruch 1, 11. Vulgo tamen Baltassarem Euilmerodachi filium, Nabuchodonosori nepotem esse censent. quod Hieremiæ cap. XXVII, 7. indicari videtur. *Et seruient*, inquit, *ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius.* vbi filius Nabuchodon. est Euilmerodach: filius filij, id est nepos, Baltassar. Theodoretus in Danielem Baltassarem Nabuchodonosori filium natu minorem fuisse putat, fratrem Euilmerodachi. Hieronymus in Danielis cap. V inter Euilmero-
C dachum, & Baltassarem duos inserit reges, Neglisarum & Labosordachum; vt quintus à Nabuchodonosoro sit Baltassar. Quod verò filius in Scriptura Nabuchodonosori vocetur Baltassar, id ex Scripturæ consuetudine profectum asserit, qua patres, omnes proaui, & maiores vocantur.

Apud Iosephum lib. I con. Appionem pag. 926, & Eusebium lib. X Præpar. pag. 267, Berosus Babyloniorum regum successionem explicat, his verbis: Ναβοχοδονόσορ μὲν οὖν μετὰ τὸ ἄρξασθαι τῶ περιφρημένου τείχους ἐμπεσὼν εἰς ἀρώστιαν, μετιλλάξατο τὸν βίον, βεβασιλευκὼς ἔτη τεσσαράκοντα τέσσαρα. τῆς δὲ βασιλείας κύριος ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτῦ Εὐιλμαραδοῦχος. ὃς ἐπιστὰς τοῖς πράγμασιν ἀνόμως, καὶ ἀσελγῶς ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ τοῦ ἀδελφιδοῦ ἔχοντος αὐτῦ Νηριγλισσόορ ἀπηρέθη, βασιλεύσας ἔτη δύο. μετὰ δὲ τοῦτον ἀφικόμενος τοῦτον ἀφαδεξάμενος τοῦ ἀρχιμάγου ὁ ἐπιβουλεύσας αὐτῷ Νηριγλισσόορος ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. τότε υἱὸς Λαβοροσαρχόδος, σκυθίζουσι μὲν ἡ βασιλείας πρῶτον μείους ὄντα. ἐπιβουλευθεὶς δὲ ἀφ' ὧν τὸ πολλὰ ἐμφαίνει κακοήθη, ὑπὸ τῶν φίλων ἀπετυμπανίσθη. συλλομένου δὲ τότε, συνελθόντες οἱ ἐπιβουλεύσαντες αὐτῷ κοινῇ τοῦ βασι-
D λείαν περιέθηκαν Ναβοννήδῳ τινὶ τῶν ἐκ Βαβυλῶνος ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπισυστάσεως. ἐπὶ τότε τε καὶ περὶ τὸν ποταμὸν τείχη τῆς Βαβυλωνίων πόλεως ἐξ ὀπτῆς πλίνθου, καὶ ἀσφάλτου κατεσκευάσθη. ὅσους δὲ τῆς βασιλείας αὐτῦ ἐν τῷ ἑπταικαιδεκάτῳ ἔτει, περιξεληλυθὼς Κῦρος ἐκ τῆς Περσίδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς καταπρεπούσης τοῦ λοιποῦ βασιλείαν ἅπασαν, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίας. αἰσθόμενος δὲ Ναβόννιδος τὴν ἔφοδον αὐτῦ, ἀπαντήσας μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραταξάμενος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, καὶ φυγὼν ὀλιγοστὸς συνεκλείσθη εἰς τοῦ Βορσιππηνῶν πόλιν. Κῦρος δὲ Βαβυλῶνα καταλαβόμενος, καὶ σωτάξας τὰ ἔξω τῆς πόλεως τείχη κατασκάψαι, ἀφῃρέθη τὸ λίαν αὐτῷ πραγματικοῦ, καὶ δυσάλωτον φανῆναι τοῦ πόλιν, ἀνέζευξεν ἐπὶ Βόρσιππον ἐκπολιορκήσων τὸν Ναβόννιδον. τῶν δὲ Ναβοννίδου οὐκ ὑπομείναντος τοῦ πολιορκίαν, ἀλλ' ἐγχειρίσαντος αὐτὸν πρότερον, χρησάμενος Κῦρος φιλανθρώπως, καὶ δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ Καρμανίαν, ἐξέπεμψεν ἐκ τῆς Βαβυλωνίας. Ναβόννιδος μὲν οὖν τὸν λοιπὸν τῆς χρόνου διαγενόμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ κατέτριψε τὸν βίον. Quæ Ruffinus ita vertit. *Nabuchodonosor itaque postquam inchoauit prædictum murum, inci-*

cidens in languorem, de vita migrauit, cùm regnasset annis tribus & quadraginta. Huius regni dominus est effectus filius eius Helmaradochus, propter iniquitates, & luxurias passus insidias à marito sororis suæ Niriglissori peremptus est, cùm duobus regnasset annis. Quo defuncto, sumens regnum qui ei fecit insidias, Niriglissoris annis regnauit quatuor. Huius filius Laborosardochus principatum quidem tenuit puer existens mensibus nouem. Insidias verò passus, eo quòd nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaque exeunte, conuenientes hi qui fecerant insidias, illi communiter regnum imposuere Nabonnido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem gente (cor. ex eadem conspiratione) *Sub hoc muri circa fluuium Babyloniæ ciuitatis ex latere cocto, & bitumine sunt ornati. Cúmque regnum eius esset in anno septimodecimo constitutum, egressus Cyrus ex Perside cum multa virtute, vniuersam Asiam subuertens, impetum fecit ad Babyloniam vrbem. Sentiens autem Nabonnidus inuasionem eius, & occurrens cum exercitu suo, atque congressus, pugna victus, & cum paucis fugatus, inclusus est in Borsippensium ciuitate. Cyrus autem Babyloniam comprehendens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eo quòd nimis videretur munita, & esset ad capiendum valdè difficilis, reuersus est ad Borsippum, Nabonnidum instanter expugnaturus. Nabonnido verò obsessionem non valente perferre, sed primitùs supplicante vsus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carcamone, expulit eum à Babylone. Nabonnidus itaque reliquum tempus in illa prouincia conuersatus est.* Hæc Berosus lib. III Chaldaicarum Orig. Quibus consentanea sunt quæ Alydenus ex Megasthene prodidit apud Eusebium loco citato. Nam Nabuchodonosori successisse refert Euilmaluruchum eius filium: quem cùm Neriglisares eius affinis interfecisset, filium reliquit Labossöarascum. Quo violenta morte sublato Nabannidochus successit, nulla cum eo propinquitate coniunctus. Huic postea Cyrus capta Babylone Carmaniæ principatum dedit. Græca Megasthenis non omittenda sunt: ὁ δ' οἱ παῖς Εὐιλμαλούρουχος ἐβασίλευε. τὸν δὲ ὁ κηδεστὴς ἀποκτείνας Νηριγλισάρης λείπει παῖδα Λαβασσοάρασκον. τούτου δὲ ἀποθανόντος βιαίῳ μόρῳ, Ναβαννίδοχον ἀποδείκνυσι (cor. ἀποδεικνῦσι) βασιλέα, προσήκοντα οἱ οὐδέν. τῷ δὲ Κῦρος ἑλὼν Βαβυλῶνα Καρμανίης ἡγεμονίην δωρέεται. *Eius porro filius regnabat Euilmaluruchus. Hunc affinis eius Neriglisares cùm occidisset, filium reliquit Labassöarascum. Quo violenta morte sublato, Nabannidochum regem constituunt, nulla cum illo propinquitate coniunctū. Huic Cyrus in potestatem redacto Carmaniæ Præfecturam dedit.*

Abydeni locus ex Megasthene.

Iosephus verò lib. x Orig. cap. XII Nabuchodonosori successores hoc modo describit. Primus post parentem regnauit Abilamarodachus annis XVIII. Huic succedit filius eius Niglisarus annis XL. Post quem regnauit Labosordachus eius filius, mensibus nouem. Quo mortuo Baltassar, qui & Naboandelus imperauit annis XVII: aduersus quem Darius Medus & Cyrus pugnarunt. Hæc Iosephus: quem cæteri fere omnes antiqui, & recentiores Danielis Interpretes, aut Chronologi deinceps imitati sunt. Iosephus ipse porrò non aliunde, quàm ex Beroso Chaldæo, & Megasthene pleraque Regum illorum nomina, ac successiones accepit. Nam Neriglissarem, Laborosarchodum, Nabonidum vel Nabonidochum haud alio ex authore, quàm ex Beroso expiscatus est, vt lib. I contra App. indicat. Indidem & Eusebius, atque ex Megasthene, Abydenóque sumpsit. Hieronymus item ad cap. v Danielis à Beroso, & Iosepho, qui Berosum sequitur, regum illorum historiam manasse scribit. Quocirca mea hæc simplicissima, &, vt opinor, certissima veritatis inuestigandæ ratio est. Quoniam ab illis antiquorum Scriptorum fontibus, Berosi, inquam, & Megasthenis, Iosephus Babyloniorum regum deriuauit historiam; neque alio ex authore, quantum constat, quàm ex illis, quos dixi, Iosephus; reliqui autem ex Iosepho, mutuati sunt: illud demum hac in historia probabile amplectendúmque videri, quod Berosus ac Megasthenes reuera prodiderint; adeóque pluris faciendum, quàm quod Iosephus, vel Iosepho recentiores præter illorum, quos se authores sequi profitentur, sententiam vsurpauerint.

Vera successorum Nabuchodonosoris historia.

Ac si quis Berosi illa ipsa, quæ citauit Iosephus, fragmenta consulat, facilè iudicabit, neque Iosephum ab insignis cuiusdam oscitantiæ culpa liberari posse; nec eos, qui Iosephi in sententiam iuerunt, ab errore vindicari. Quid enim? Támne segniter, & incuriosè tractata illa ab Iosepho loca, vt hæc ipsa cùm describeret, non intelligeret, atq; ex eorum authoritate, ac fide contraria apertéq; pugnantia probaret? Nabannidum, vel Nabonidum illum, qui in Babyloniorum regum serie postremus est, nihil ad Laborosoarchodum, qui ab amicis interemptus est, perti-

Iosephi insignis error.

A nuisse Megasthenes apud Abydenum confirmat: Berosus à coniuratis regnum in eundē communi consensu translatum esse. Quonam ergo iure? quo authore? quo argumento Iosephus, ac Iosephum secuti reliqui Nabonidum istum Baltassarem interpretati sunt? cùm Baltassar vtique superiorum Babyloniæ regum propinquus fuerit, iuréque successionis, non coniuratorum voluntate regnum obtinuerit? Quis oscitantiam non videat? quis excusare possit? Iam in annorum numero, quos singuli regnarunt, nimirum idem à Beroso recedit; cuius profectò maior est in hac historia, quàm Iosephi fides. Qui ex Ptolemæo suprà redditus est à nobis Canon Mathematicus, quémque in Eusebianis excerptis, quæ ex Georgio Monacho concinnauit Scaliger, pag. 38 descripsit, Chaldæos reges omnes à Nabonassaro ad Alexandrum vsque Magnum complectitur: vbi & illis ipsis regibus totidem ferè, quot à Beroso, & Megasthene, tribuuntur anni, si Nabonidum excipias. Huic enim imputantur XXXIV. Prætereà illud obseruabis; regum quorumdam annos, & epochas
B deprauatè concipi; quod & Scaliger notauit lib. III Isag. Canon. pag. 284: totum ipsum tamen interuallum à Nabonassaro ad Alexandrum M. fideliter exhiberi, quod annorum esse CDXXIV Ptolemæus iampridem docuit. Ad hæc omissus est ante Nabonadium, Laborosoarchodus. Ex illius verò Canonis authoritate cum Berosi fragmento comparatæ, quinque Babyloniorum regum, qui Cyrum proximè præcedunt, annos ita numeramus.

Reges Babylonis.	Anni imperij.
Nabopollassarus	XXI
Nabuchodonosorus	XLIII
Euilmerodachus	III
Nerighissarus	V
Laborosoarchodus	m. IX
Nabonidus	XVII
Colliguntur anni LXXXIX, m. IX.	

De Nabonido Berosi, & Dario Medo Danielis. Expenduntur, & inter se comparantur veterum sententiæ.

C CAPVT VIII.

ACERRIMI illius de Dario Medo, grauissimíque conflictus occasionem præbuit veterum super ea re Scriptorum discordia; præsertim dum Gentilium historicorum fides cum sacrorum librorum authoritate componitur. Hos si consulas, apud Danielem cap. v, 30, reperies Baltassare interfecto, Darium successisse Medum annos natum LXII, qui Danielem plurimum coluit, atque inter purpuratos præcipuum habuit. Apud exteros Darij Medi Babyloniorum regis, qui ante Cyrum ibidem imperauerit, nullum vestigium. Herodotus Medorum regum, in quibus dissentit à Ctesia, postremum nominat Astyagem, qui vnicam prolem habuit, Mandanem Cyri matrem. quam cùm è somnio comperisset filium parituram, qui sibi regnum eriperet, peregrino, ac mediocri viro Cambysi Persæ in matrimonium tradidit. Grauidam deinde accersit ad se, & natum infantem necari iubet. Cyrus hic erat, qui expositus ab Harpago, & admira-
D biliter seruatus cùm adoleuisset, Astyagem regno priuauit. Hic finis Medorum imperij fuit. Pluribus hæc Herodotus, quem antiquiores omnes fere secuti sunt, præsertim Diodorus, Iustinus &c. Ctesias autem in Excerptis apud Photium, N. LXXII, Astyagē negat vllo iure propinquitatis cum Cyro fuisse coniunctum. Huius filiam Amyntim nominat, quam Cyrus duxit. Sed in eo, quod historiæ caput est, cum Herodoto, aliísque sentit, vltimum regem Medorum Astyagem fuisse, ac melioris sexus prole caruisse. Quod nemo præter vnum Xenophontem reuocauit in dubium. Solus enim iste Cyaxarem Astyagis filium ac successorem facit: Cyrum verò refert relicto in Media Cyaxare, Babylonem expugnasse, in eáque regni sedem statuisse. Ita demum, mortuo Cyaxare, cuius in matrimonio filiam habebat, Mediam obtinuit; cùm Babylonem eodem superstite tenuisset, quam scilicet absente illo ceperat. Iosephus Xenophontem hac ex parte secutus est potiùs, quàm Herodotum, aut Ctesiam, quod Astyagis filium, Medorúmque regem Darium illum constituit, ac Cyri cognatum nominat; quem & asserit in ex-

Herodoti narratio.

Ctesias eadem de re quid scribat.

Iosephi sententia.

peditione Babylonica, & vrbis obsidione cum Cyro fuisse: vrbe capta recedentem in Mediam Danielem secum abduxisse. His duobus authoribus freti, Xenophonte, ac Iosepho, recentiores penè omnes Danielis Interpretes ac Chronologi Darium istum variè vexant, ac distrahunt. Placet illis ante omnia Cyaxarem Astyagis esse filium, auunculum Cyri; ambósque per idem tempus illum in Media, Cyrum in Perside regnasse. Astyagem alij victum à Cyro memorant, & Medorum ad Persas imperium esse translatum; sic tamen, vt Dario Astyagis F. Mediam permiserit, cum eóque Babylonem expugnauerit; imò verò regni collegam eundem habuerit. Ita Buntinghus in Chronologia. Alij vulgò Dario Medo concessam à Cyro Babylonem putant, nec illius ante mortem Cyrum in eius possessionem pedem posuisse. Sunt qui ab Astyage ipso Persidem Cyro attributam velint. Addunt alij ex nescio qua historiæ fæce, Darium illum Astyagis non filium, sed propinquum ab eodem adoptatum esse, vti regni successione Cyrum Persam excluderet. Omnium perturbatissima est Genebrardi Chronologia, quam nullus Oedipus explicare possit. Quippe Darium Medum Astyagis heredem cum Dario Hystaspis filio confundit: eúmque & Cyri socerum fuisse, & cum Atheniensibus in Marathonio campo conflixisse scribit: ab eo verò interfectum Baltassarem; tum Cyrum ei successisse. quæ quidem, vt & cætera, quæ ad eandem narrationem accumulat, cum nulla historia concordant.

A

B

Communis opinio.

Ex eorum itaque sententia, qui probabilius historiam illam digessisse videntur, Darius Medus Astyagis filius, Medorúmque rex fuit, idémque adeo, qui & Cyaxares à Xenophonte nominatur. quod Iosephus amplectitur. Et hactenus ex veterum authoritate Scriptorum fabula ista procedit. Reliqua, quæ deinceps adstruuntur, meris coniecturis, non antiquorum Historicorum fide nituntur. Huiusmodi est illud imprimis: Darium Medum, permittente Cyro, Babylonem obtinuisse, quam communibus armis expugnarat, & ante Cyrum in ea regnasse. Hoc plerique Chronologi hac tempestate sentiunt; cuius mihi commenti velim authorem aliquem ex antiquioribus illis proferant. Nam contraria sunt quæ Xenophon, ac Iosephus super ea re prodiderunt. Quippe Xenophon Cyaxarem ne obsidioni quidem interfuisse significat, eóque & absente captam Babylonem, & à Cyro sedem ibi regni constitutam asserit. Iosephus licet obsessam à Dario pariter ac Cyro Babylonem confirmet, contra Xenophontis historiam, quem vnum authorem contrariæ Herodoto opinionis habuit; non tamen Babylone mansisse Darium, sed in Mediam sese recepisse testatur. Quamobrem quod Chronologi recentiores Babylonicum Darij, qui Cyaxares à Xenophonte dicitur, regnum inter Baltassaris & Cyri imperium intercessisse fingunt, nullo id antiquitatis suffragio freti temerè faciunt. Veteres enim omnes post vltimum Babyloniæ regem, non Medos, Medorúmve principem, sed Cyrum Persis, Medísque dominantem Babylonem occupasse, & in ea domicilium imperij collocasse sentiunt. Et quamuis non desint, qui Darium Medorum regem cum suis auxiliatum esse Cyro, & cum eo Babylonem cepisse scribant; nullus tamen ante Cyrum, Medum istum Darium extincta Babylonico regum successione Babylone regnasse docuit. Ac Iosephus, qui solus ex antiquis Darium Medum Astyagis filium, Mediæque regem fingere ausus est, ea, quæ Danieli contigerunt, & cap. VI ab eodem exponuntur, non in Babylonia, sed in Media euenisse scribit, quò à Dario illo capta Babylone perductus est; cùm interim Cyrus Babylone consedisset. ὃς καὶ Δανιήλου τοῦ Προφήτου λαβὼν ἤγαγεν εἰς Μηδίαν πρὸς αὑτόν: *Qui & Danielem Prophetam assumens in Mediam ad sese perduxit*; id est, ad regnum suum. Non igitur in Babylonia regnauit.

C

Quæ nullius veterũ authoritate nixa monstratur.

D

A

Darium Medum esse Nabonidum Berosi, non Baltasarem: deque ea re Iosephi ac recentiorum error conuincitur. De Herodoto, Ctesia, Xenophonte iudicium.

CAPVT IX.

DVo sunt, vt è superioribus liquet, propositæ quæstionis, ac controuersiæ capita: quorum alterum ad Medorum Persarúmque regum; alterum ad Babyloniorum principum ordinem,& successionem pertinet. De vtroque iure illud nostro constituimus: cùm de gentis alicuius originibus,& historia controuersia nascitur,eorum potissimum arbitrio, & authoritate litem esse decidendam, qui & antiquitate præstant, & ex vetustissimis populi illius Annalibus quæ mandarent posteris acceperunt. Quod cùm à nobis ita positum fuerit, nemo vt refragari meritò possit;tùm aduersus vul-
B garem sententiam illis ipsis ex Annalibus populi vtriusque demonstrabitur, neque Darium Medum regem Mediæ, vel Astyagis filium extitisse; neque post Baltassarem Nabuchodonosori nepotem Medos ante Cyrum Babylone regnasse.

Principiò itaque quod ad Medos spectat, tres in omni antiquitate reperimus, quorum ex fide de illorum regum successione pronunciare liceat; Herodotum omnium antiquissimum, Ctesiam,& Xenophontem: qui ambo eâdem ætate floruerunt. Ctesias enim patria Cnidius, arte Medicus, sub illius expeditionis tempus captus, quam Cyrus iunior contra fratrem Artaxerxem Mnemonem suscepit, atq; apud eundem Artaxerxem artis commendatione gratiosus, sedecim totos annos magno in honore est habitus. Qui tum ex mẽbranis regiis, quę in archiuis Persicis asseruabantur, studiosè singula scrutatus est, vt refert Diodorus. Scripsit autẽ, Photio teste, libros tres & viginti, quæ inscripsit Persica. Horum in prioribus sex, Assyriorum; in reliquis, Persarum res complexus est. Idem in omnibus ferè contradixit Herodoto, eúmque mendacij identidem accusauit. De Xenophontis verò libris, quos Cyri institutione scripsit, tritum illud est,& cõmuni fere consensu receptum
C Ciceronis elogium, quod extat in priore ad Q. fratrem epistola. *Cyrus*, inquit, *ille à Xenophonte non ad historiæ fidem scriptus, sed ad effigiem iusti imperij*. Nam de Cyro, déque Persarum exordio valde alioquin absona, & à communi opinione abhorrentia prodidit; quæ historico post se nemini persuasit. vt cùm Cyrum refert morbo apud suos extinctum; quem omnes asserunt in expeditione Scythica à Tomyride regina cæsum. Mitto alia sexcenta, in quibus non solùm ab Herodoto & Ctesia, sed ab omnibus Historicis discrepat. Quocirca nullus deinceps Persarum historiam attigit, qui Xenophontem authorem sequeretur; quem sciret non tam rerum à Cyro gestarum historiam scribere voluisse, quàm ad absolutam optimi Principis institutionem exemplar sibi de Cyro finxisse. His de causis certiora de Medis, ac Persis habenda sunt, quæ ab Herodoto primùm, & Ctesia tradita; tum ab reliquis postmodum incredibili concordia recepta sunt; præsertim à Diodoro, Trogo Pompeio, Iustino, ac reliquis. In quo summopere considerandum illud venit: cùm Ctesias id ex professo susceperit, vt
D Herodotum, quoad posset, mendacij conuinceret, ac diuersissima, quantum licuit, ab eodem posteris traderet, quæ se ex archiuis Persarum accepisse dicebat; quicquid erit, in quo ambo isti conuenient, idipsum tanto certius, & ad historiæ fidem accuratius iure censeri. Idem verò ambo in eo Scriptores illi consentiunt; vltimum Medorum regem Astyagem extitisse: tum hunc ipsum regno exutum à Cyro; Persásque subinde post Astyagem Media potitos. Quare ficta sunt quæ ex fabulosa Xenophontis historia de Cyaxare, & Dario Medo Astyagis filio, vel successore iactantur.

Ctesias qualis fuerit.

Xenophõtis fides in historia Cyri vacillat.

Ad Babyloniorum regum seriem quod attinet, hoc mihi puto concessuros omnes, nullos esse, quibus inhærere tutius possimus, quàm Babylonios ipsos antiquos, fidelissimósque scriptores, qui è Babylonicis archiuis, & Annalibus historiam expressérunt; atque eos imprimis; à quibus quæ Babylonicis de rebus poste-

ris commendarent, omnia se hausisse, eósque se authores habuisse testantur illi ipsi, à quibus nos rerum illarum memoriam accepimus. Eiusmodi Berosus est Chaldæus sacerdos, quique Berosum secuti sunt, Megasthenes, & Abydenus; quorum testimoniis Iosephus, atque Eusebius nituntur. Ab illis ergo certa Babylonicarum rerum ac Principum repetenda est historia. Hos si duces sequimur, facilè cùm Iosephi, tum recentiorum errata deprehendimus. Ex illorum enim testificatione liquet, vt paulò anteà diximus, post Nabuchodonosorum Nabopollassari filium tres illius vel posteros, vel propinquos imperasse, Euilmerodachum filium, Neriglisarum generum, Laborosoarchodum nepotem ex filia, in eóque Nabuchodonosori defecisse stirpem. Hoc enim conspiratione principum interfecto, Nabonidus, vt eum Berosus nominat, vel Nabannidochus, vt est apud Megasthenem, particeps & ipse conspirationis consensu omnium rex delectus est, nulla cum Laborosoarchodo propinquitate coniunctus. Verba Megasthenis atttentè legenda sunt: τούτου δὲ ἀποθανόντος βιαίῳ μόρῳ, Ναβαννίδοχον ἀποδεικνῦσι βασιλέα προσήκοντα οἱ οὐδέν. Sic igitur ratiocinabimur: Postremus è stirpe Nabuchodonosori à Daniele memoratur Baltasar: huic Darius Medus proximè successit. cap. v. com. vlt. At ex Beroso, Megasthene, & Abydeno constat Laborosoarchodum æque Nabuchodonosori posterorum fuisse postremum, & successorem habuisse Nabonidum. Ergo Laborosoarchodus idem erit ac Baltasar; Nabonidus idem ac Darius Medus.

Iosephus castigatur.

Quare vehementer peccat Iosephus, qui Nabonidum illum Berosi Baltasarem esse aduersus authores illos, quos sequi se profitetur, affirmat; & in ea re tam secum ipse, quàm cum Scriptura velitatur. Quippe Cyaxares ille Astyagis F. quem Darium Medum esse voluit, occiso Baltasare, captáque Babylone, statim Mediam repetiit, & Babylonem Cyro reliquit, nec in ea regnauit; vt Iosephus lib. x, cap. xii haud obscurè significat. Non potest igitur idem hic esse cum Dario Medo, cuius meminit Daniel. Hic enim post Baltasarem Babyloniis imperauit, vt ex Danielis loco citato constat: & cap. ix: *In anno primo Darij filij Assueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldæorum.* Certissimum itaque debet esse, quod & rectè Scaliger defendit, Baltasarem eundem esse cum Laborosoarchodo: qui cùm mortuo Euilmerodacho iunior esset, eius nomine Neriglissorus pater, Nabuchodonosori gener imperium administrauit annis quinque: qui propterea Baltasari ipsi tribuuntur. Mortuo Neriglisaro, Baltasar solus nouem mensibus regnauit. Atque hic in conuiuio principum, ac Nabonidi præcipuè conspiratione cæsus est, diu antequam Cyrus Persa Babylonem obsideret. Occiso Baltassare Nabonidus regnauit, qui à Medis oriundus erat. Huius enim pater Assuerus, vel, vt Scaliger concipit, Oxyares è Media profugus, aut illius certè maiores, Babylone consederant. Hinc est, quòd Darius iste Danielis ix de semine Medorum ortum accepisse dicitur. Fauet hinc sententiæ Sulpitius Seuerus lib. ii Hist. sacræ: vbi post Baltasarem regnasse scribit Darium natione Medum, qua tempestate Medis Astyages regnabat. Quod postremum tametsi falsum est. (Neque enim Astyages amplius regnabat, si quinque ferè annis antea victus à Cyro fuerat:) apparet tamen ex Sulpitij authoritate, Darium illum non fuisse Astyagis filium, Medorúmve regem: tum quem Nabonidum Berosus vocat, esse Darium Medum. Consentit & imperij vtrobique tempus. Berosus Nabonido xvii annos assignat; Sulpitius vno amplius. Ex iisdem deniq; vetustissimis Scriptocribus corrigendus est Herodotus, qui lib. i, Labynitum Labyniti & Nitocridis F. vocat eum, quo regnante Babylonem Cyrus occupauit. Labynitus prior, & posterioris pater Nabuchonosorus fuit, vt ex iis apparet, quæ de Cyaxare & Alyatte suprà discussimus. Siquidem ambos istos reges Labynitus ille inter se conciliauit eodem anno, quo Nabuchodonosorus exortus est. Posterior verò Labynitus videtur esse Nabonidus; qui Nabuchodonosori neque filius, neque verò propinquus fuit; vt iidem Scriptores asserunt; à quibus prudenter dissentire non possumus.

Baltasar est Laborosoarchodus.

pag. 48.

Explicantur

A

Explicantur quæ contra superiorem sententiam à Chronologis, & sacrorum librorum Interpretibus obiiciuntur. Ruffini vehemens hallucinatio.

CAPVT X.

HÆc de Nabuchodonosori successoribus, déque Dario Medo, ac Nabonido sententia meritò ab Scaligero recepta est, & ab eodem explicata fusiùs, præsertim in lib. VI de Emendatione Temporum, & in Appendice. Nihil enim opinione ista verisimilius; nihil ad sacræ historiæ ac profanæ concordiam aptius, ac præstantius excogitari potest. Quo magis admiror, nondum illam Chronologis nostris, ac sacrorum librorum Interpretibus probari potuisse. Atqui leuia sunt, explicatúque facillima quæ ab illis opponi ex aduerso solent; neque talia sunt, vt prudentis alicuius animum vehementi dubitatione pulsent.

Multa quidem ad illam oppugnandam Pererius noster lib. VII comment. in Danielem attulit; quorum præcipua sunt ista capita. Quòd Laborosoarchodus, quem nos Baltassarem esse volumus, nouem tantùm mensibus imperasse dicatur ab illis ipsis, quorum testimonio nitimur: Baltassar autem tertium annum saltem attigerit, Dan. VIII, I. Quòd Hieremiæ XXVII promiserit Deus daturum se Nabuchodonosoro amplissimum regnum; nec solùm ipsi, sed & filio eius, & filio filij eius. At Laborosoarchodus Nabuchodonosori filia, non filio genitus est. Quod Darius ille peregrinæ originis, hoc est Medus fuerit, Nabonidus autem Babylonius, & superioribus Chaldæorum regibus gentilis. Quod nunquam Babylonij in Medum, externúmque sceptra transferrent: præsertim cùm Nitocris regina Labyniti prioris vxor, & posterioris mater, vt scribit Herodotus, iamdudum suspectam habens Medorum potentiam, Babylonem communisset, & ad resistendum sese comparasset. Postremò, Isa. cap. XIII, & Hierem. cap. LI, vbi de Babylonis euersione Prophetæ vaticinantur, satis indicant, solis ab Medis oppugnandam esse, cùm Persarum mentionem nullam faciant.

Pererij cõtra sententiam nostram argumenta.

Hæc ferè Pererius, quæ quidem è superioribus haud difficilè soluuntur. Primùm quòd ex Hieremia nobis obiicitur de filio filij Nabuchodonosori, ita potest explicari: vt vox בן pro filia, id est prole simpliciter vsurpetur. Latè enim interdum accipitur, vt generum etiam significet, 1 Reg. XXIV, 17. Quare hoc vnum Hieremias voluit: Nabuchodonosori posteros vsque ad nepotem ipsius regnaturos esse, quem vel filiæ, vel generi filium nominat. Mortuo quippe Euilmerodacho, Neriglisarus Nabuchodonosori gener, pro filio suo Baltassare, siue Laborosoarchodo, imperium tenuit, eiúsque nomine res administrauit annis quinque; qui Baltassari à Daniele tribuuntur: à Beroso verò, Neriglisaro; quòd is tametsi regni administrator esset, omnia pro arbitrio tractaret. Nam quod puer Laborosoarchodus vocatur: nimirum pueri vox latiùs accipitur, pro ephebo, vel adolescente, vt sæpè aliàs vsuuenit. Ad Darium quod attinet, fuit is oriundus à Medis: siue pater eius è Media migrauit in Babyloniam; siue maiores ipsius. Ac Berosus quidem Nabuchodonosori coniugem Medam fuisse scribit: in cuius gratiam, quod in montana regione nata, educatáque foret, montium, siluarúmque in regia similitudinem admirandis operibus expressit. Est igitur haud absimile vero per idem tempus cum regina Medos quoque principes aliquot se in Babyloniam infudisse, inter quos fuerit sanè Darij Medi pater Assuerus; qui filium Babylone genuerit, Medum propterea cognominatum.

Quæ singillatim omnia dissoluuntur.

D

Sed animaduertendus est Ruffini, vt in aliis plerisque, sic in horum fragmentorum interpretatione, supinus error; qui Pererio fraudi fuit. Cùm enim Berosus de Nabonido scripsisset, ὅντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπισυστάσεως, vt est apud Eusebium lib. IX de Præparat hoc est, *ex eadem conspiratione*; cùm apud Iosephum corruptè scriptum sit ἐπιστάσεως, Ruffinus in sua Iosephi deprauatione solennia delirans vertit, *ex eâdem gente*; quasi ἐπίστασις *gentem* significet. De Nitocride quæ scribit Herodotus, ea ante tempora illa Baltassaris contingere potuerunt; siue viuente adhuc

Ruffini supinus error.

Euilmerodacho, siue Nerigliſaro imperium adminiſtrante, cuius illa coniux fuiſſe videtur. Hæc igitur ipſa pariter cum viro pro filio regnum adminiſtrans Babylonem communiit, & aduerſus Medos ſeſe comparauit: quod Nitocridi Nabuchodonoſori, ſiue Labyniti filiæ, hoc eſt Nerigliſari coniugi, & Baltaſſaris matri aptius quadrat, quàm eiuſdem Nabuchodonoſori coniugi; quæ vtpote à Medis oriunda gentiles ſuos haud adeò ſuſpectos habuiſſet. Ad extremum quod Iſaias, & Hieremias Babylonem à rege Mediæ vaſtatam prænunciant; de Cyro, Perſíſque poteſt accipi. Cùm enim Medorum res, & potentia in Perſicum imperium confluxiſſent, vnúmque ex ambobus conflatum eſſet regnum, Medi pro Perſis non rarò ſumpti ſunt. Ita vulgò Xerxis expeditio Medica tam à Græcis, quàm à Latinis appellatur, & Perſæ ipſi Medi. Iuuenalis Sat. 1. A

-- epotáque flumina Medo

Prandente.

& Μηδισμὸς à Thucydide Perſica factio nominatur.

B

Illuſtratur eadem illa ſententia diſcuſsis argumentis, quæ contra nos eruditus vir nuper explicauit.

CAPVT XI.

DE Dario Medo, déque Nabuchodonoſori ſucceſſoribus hæc ex noſtra, & Scaligeri ſententia iam in commentariis ad Danielem Prophetam expoſueram; quos ego ſuperiore in Scholis anno dictabam; cùm eadem ipſa ſubinde ab erudito viro è noſtris illis excepta, & quomodo potuit refutata cognoui. Plenum huius admirationis argumenti me ſpecies ipſa totam vt illius Diatribam legerem induxit. Profectò enim nouũ aliquod inuentum; rarum, exquiſitum, nondum hactenus auditum ἐπιχείρημα, firmam denique rationem aliquam allatum iri ſperabam, quæ penitus inſitam de Dario Medo ſententiam nobis eriperet, & vulgarem alteram validius comprobaret. Ecce autem nihil ferè illic argumenti reperi, quod à Pererio, cæteríſque Chronologis, aut Danielis Interpretibus prætermiſſum fuerit, quódque videlicet moleſtum nobis, aut inſolubile videatur. Itaque nihil me magis priſtina in ſententia confirmauit. quam vt erudito illi, noſtríque ſtudioſo penitus approbem, minus neceſſariam rem faciam, vt præcipua diſputationis illius capita & argumenta perſtringam. C

Primum eruditi Scriptoris argumentum ſoluitur.

Primus ad labefactandam opinionem noſtram aditus ab eleuanda Beroſi fide, & authoritate ſumitur, quem cum ſacris literis pugnare illa ipſa in hiſtoria contendit, quam ex eius fragmentis defendimus. Magna vis argumenti; quæque ſola ad conficiendum negotium idonea ſit; ſi quidem vera colligit. Quid igitur Beroſus Scripturæ contrarium ſcripſit? A Nabuchodonoſoro ad finem imperij Babylonici annos tantùm ſex, & ſexaginta numerat, cùm ex ſacris libris nouem & octoginta definiantur. Quî tandem? Nempe à quarto Ioakimi, id eſt à primo Nabuchodonoſori ad vltimum Sedeciæ, anni ſunt XIX. Inde ad finem Babylonici regni, Cyríque primordium anni LXX: quibus deſolationis celebre illud interuallum continetur. Prima iſta ratio falſum, aut ſaltem dubium pro conceſſo accipit. Neque enim damus illud; annos LXX deſolationis ab excidio Vrbis ac Templi, ad Cyri primordium extendi; ſed à primo Nabuchodonoſori, & quarto Ioakimi: neque deſolationis interuallum ſeptuagenarium à ſeptuagenaria captiuitate diſtinguimus; vt illius author argumenti ſibi perſuadet. Quæ autem Scripturæ teſtimonia in ſuam rem protulit, ea cùm de LXX annis illis agemus, interpretabimur. D

Alterum itidem ex Hieremia.

Vrget prętereà amicus ille noſter Hieremiæ locum cap. XXVII, 7, vbi dicit ſeruituras dicit nationes omnes Nabuchodonoſoro, & filio eius, & filio filij eius. quibus ex verbis inuidiam Beroſo, iiſque, qui Beroſum hac in parte ſecuti ſunt, facit; quod reges quinque pro tribus contra ſacrorum librorum authoritatem conſtituant. Hæc aduerſus Ioſephum, D. Hieronymum, atque ex recentioribus Au-

A guſtinum Torniellum querela comparatur; qui omnes Baltaſſarem quintum à Nabuchodonoſoro numerant; vtpote quem cum Nabonido confundant. Quod etſi perperam, & contra Beroſi, ac Megaſthenis fidem ſentiunt; quandoquidem, & quartus à Nabuchodonoſoro, non quintus ex illorum authoritate debet eſſe Baltaſſar; & à Nabonido longè diuerſus eſt: tamen ex hac ipſa authorum illorum ſententia patet, non tam præfractè Hieremiæ accipienda eſſe verba, vt filius filij ſit à Nabuchodonoſori filio Euilmerodacho genitus; cùm filij nomen pro nepote ſumi ad illùm Hieremiæ locum Hieronymus affirmet. Ex iiſdem porro Scriptoribus Beroſi, ac Megaſthenis authoritas aſſeritur, quam tantopere ille contemnit, quámque Scripturæ contrariam affirmare non veritus eſt. At opinor iraſci nobis ne ipſe quidem debet, ſi plus Ioſephi, Hieronymi, & aliorum teſtimonio veterum, vt de Torniello, ac recentioribus cæteris nihil dicam, quàm ipſius iudicio tribuamus. Beroſum ecce Chaldaicis in rebus, & hac, qua de agitur, hiſtoria ducem authorémque ſequi ſe profitetur Ioſephus: Ioſephum cum illo Hieronymus: Ab Ioſepho & Hieronymo reliqui deinceps mutuati ſunt. Quid agimus? aut cui potius,
B ac tutius inhæremus, quàm illi ipſi Beroſo; & iis Beroſi verbis, à quibus totam ſe illam hiſtoriam deprompſiſſe præcipui illi Scriptores oſtendunt? Quocirca ſi quid aliud in Beroſi verbis deprehendi à nobis poteſt, quàm quod Ioſephus, & Ioſephum ſecuti animaduerterint cæteri, manifeſtum eſt, id quòd Beroſus reuera dixerit amplectendum magis eſſe, quàm quod illum dixiſſe per errorem, & hallucinationem alij putauerint, qui non alium quàm Beroſum illius ſibi authorem hiſtoriæ proponunt. Conſulantur iam Beroſi verba, quibus Ioſephus, & Hieronymus nituntur. Nihil tam euidens eſt, quàm Laboroſoarchodum vltimum è ſtirpe Nabuchodonoſori Baltaſſarem eſſe; Nabonidum verò peregrinæ ſtirpis hominem, cui Cyrus in Babylonicum imperium ſucceſſit, Darium eſſe Medum; qui in eodem Babyloniæ regno ſucceſſorem habuit Cyrum, vt ex Daniele conſtat. Cùm illius hiſtoriæ τὰ χρεμάτα mirificè apud Beroſum cum Daniele conſentiant, quid in reliquis tricamur; ſi quid forte vel minus conſentaneum, vel explicatu difficilius adſperſerit, quod ad rei ſummam non pertinet?

Cedo quàm voles grauem & accuratum è profanis Hiſtoricum; qui eandem,
C quæ in ſacris libris prodita ſit, rei geſtæ narrationem attigerit; neminem reperies, qui non multa aliter atque in ſcripturis traduntur identidem immiſceat. Ea prudentes Annalium conditores, aut Interpretes, quantum fas eſt, comiter interpretari, & ad ſcripturæ ſenſum inflectere ſtudent; nec ipſi niſi manifeſtè pugnantia ſint, damnare, & falſitatis arguere ſolent. Cur non igitur idem in Beroſo, ac Megaſthene tentemus, antequam indicta cauſa cenſura noſtra, & ſententia percellentur? Pauca ſunt enim ac leuiſſima, quæ in illorum fragmentis à Daniele diſſidere videntur, quæ & ipſa nihilominus commodè aliqua declaratione ad Prophetæ partes haud inuita trahuntur. Sanè nihil doctus ille vir contra nos adduxit, quod mediocriter harum rerum intelligentem commoueat. Filius, inquit, filij, id eſt nepos Nabuchodonoſori vocatur Baltaſſar. Reſpondet pro nobis Hieronymus filij vocem propria ſtrictáque ſignificatione non ſemper accipi; atque ipſe quidem filium dici Baltaſſarem pro eo quod eſt pronepos exiſtimat; & pro tribus, quinque reges Babylonios percenſet. Nos filium appellari eum qui ſit gener; vel
D filij vocabulo filiam quoque cenſeri non abſurdè defendimus; & Prophetæ vaticinium planè ac ſimpliciter accipimus, vt ſeruituras dixerit Nabuchodonoſoro gentes, & filio eius Euilmerodacho; tum Baltaſſari, qui filius fuit filiæ Nabuchodonoſori, vel filij eius, id eſt generi. Nerigliſarus enim Laboroſoarchodi, id eſt Baltaſſaris pater, Nabuchodonoſori gener filij nomine adhuc impuberis regnum, vti dictum eſt, adminiſtrauit. Ponamus Baltaſſarem quando Euilmerodach mortuus eſt, duodennem fuiſſe. Cùm nondum per ætatem tractandis ampliſſimi regni gubernaculis, & à vicinorum Medorum potentia tuendis finibus idoneus eſſet, Babyloniorum conſenſu Nerigliſarus cum Nitocride coniuge Nabuchodonoſori filia, & paterna commendatione populo gratiſſima, pro puerulo regnum adminiſtrarunt annis quinque. Hos ipſos annos Beroſus ac Megaſthenes imputant Nerigliſaro; Daniel aut omnes, aut duos ſaltem ex illis Baltaſſari tribuit. Quippe ter-

Baltaſſar cur filius dicitur Nabuchodonoſori.

tius ab illo Baltassari annus enumeratur: vt verisimile sit; Baltassarem tribus annis sub parentum tutela delituisse, duos autem reliquos superstite adhuc Neriglisaro per sese regnasse: nouem denique menses, quibus patre mortuo imperasse traditur, ad tertium illum annum referri, cuius mentionem facit Daniel. Quid in ea concordia sacræ profanæq; historiæ non tolerabile? quid non vsitatum alias? quid adeo seuerè notandum, damnandúmque reperies? Multas, cùm oppressus est Baltassar, vxores & concubinas habuit. Quidni octodecim annos natus pellicum grege iam implicatus esset; cùm aliquanto iuniores hodie Barbarorum, Turcarúmque principes in numerosa concubinarum & vxorum caterua volutentur? A

Aliud eiusdem argumentum explicatur.

At Laborosoarchodi & Baltassaris dispar admodum exitus fuit. Siquidem ille, *quod malis esset moribus ab amicis extinctus dicitur; vt Berosus affirmat: iste illa ipsa nocte, qua epulabatur, ciuitate, à Persis ac Medis occupata interfectus est; vt Daniel haud obscurè significat; confirmat Hieronymus; affirmat Xenophon; fauet etiam Hieremias.* Hoc verò commentitium est, ac præter Danielis mentem ad historiam adtexitur, eâdem nocte, qua supremas illas epulas celebrauit Baltassar, Persas ac Medos irrupisse. Verba Danielis cap. v, 10. *Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldæus. Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.* Non dicit eâdem nocte Persas ac Medos Babylonem occupasse, sed Darium genere Medum successisse, vel, vt in Chaldaico legitur, *accepisse regnum.* Est enim קבל מלכותא ἐδέξατο τὴν βασιλείαν. quod ipsum indicio est, non vi exortum esse, neque hostiliter occupatum, sed consensu delatum, & à Dario susceptum. B

Quod autem Hieronymum, & Xenophontem nobis obiicit; cur non ipse suos illos authores sequitur? cur ab iis quando libitum est impune discedit? Hieronymus quintum à Nabuchodonosoro Baltassarem ex Berosi authoritate numerat; amicus noster duntaxat tertium; & Berosum idem exagitat, ac repudiat. Xenophon Cyaxarem Astyagis filium ne pedem quidem intulisse Babylonem, ne dum ibi regnasse, scribit; neque obsidioni vrbis interfuisse. Noster Darium cum Cyro vrbem obsedisse, & in ea regnasse scribit. Xenophon præterea Cyrum domi & in lecto suo inter filiorum & amicorum cõplexus placidè mortuum esse refert. cur ab illo noster recedit? cur Herodotum ac Iustinum audit potius, quàm grauem illum laudatúmque Scriptorem? Quis hoc illi permisit, vt ex istorum monumentis quæ in rem suam faciunt eligat & excerpat; damnet ac reiiciat cætera; nobis idem in nostris, vtputa Berosо, Megasthene, Herodoto nolit concedere? Cur fragmentorum nostrorum singula verba præstare nos iubet, & si quid in illis conciliari cum Scriptura non putet, vniuersa repudiat; ipse pauca de suis quæ probet eligit; reliquis omnibus addici se tenerique non patitur? Vis est ista quidem, nolle qua lege alterum constringas, eam tibi ipsi præscribere. De Hieremia quod obiicit, velim illius locum proferat, quo eâdem nocte, qua Baltassar est interfectus, Cyrum atque Persas cum Medis Babylonem occupasse testetur. quod illum scio nunquam esse facturum. Quare irritæ sunt ἀποφάσεις omnes, quas N. xx ex vtriusque nece, Laborosoarchodi scilicet, & Baltassaris colligit; quæ falso isto, atque à nobis euerso fundamento nituntur; quòd eâdem nocte, qua Baltassar interfectus dicitur à Daniele, Persæ atque Medi Babylone potiti sint. Hoc enim, quod maximè probare illius intererat, ne leuissimè quidem suadere potuit. C

Reliqua eiusdem refelluntur.

Eiusdemmodi est quod N. xxi, & xxii cõtra alterum caput nostræ opinionis obiicit, quo Nabonidum defendimus eundem esse cum Dario Medo. Hoc enim solidissimo argumento suprà confecimus; quòd qui postremò de Nabuchodonosori stirpe Chaldæorum regi proximè successit, is non alius Danieli sit, quàm Darius Medus: at verò qui æquè postremo de Nabuchodonosori posteris successit, à Berosо nominatur Nabonidus. Igitur Nabonidus est Darius Medus. Quid aduersus hanc demonstrationem noster opponit? Diuersam causatur vtriusque successionem. Nam Nabonidus xvii post Laborosarchodum regnauit annis, Chaldæorum perseuerante regno: at Darius Medus successit imperio Chaldæorum desinenti videlicet, ac diuiso, iuxta Danielis oraculum. Daniel quippe cap. v, 28, Baltassari arcanam illam scripturam interpretans; *Diuisum est*, inquit, *regnum tuum; & datum est Medis, & Persis*. mox subiicit: *Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldæus, & Darius Medus successit in regnum.* His verbis, & eiusmodi serie orationis ac contextu doceri putat, eâdem nocte, qua Baltassar oppressus est, diuisum in e- D

A dos ac Persas esse regnum. quod quidem pernegamus. Prophetæ cùm futurum aliquid denunciant, quo certissimè id euenturum esse significent, præsenti, aut etiam præterito tempore vtuntur pro futuro. Infinita sunt apud Prophetas enallages istius exempla. Dabo simili in re, contra quod ne mutire quidem liceat: Lib. 1 Regum cap. xv, 28, cùm Saül abeuntis cum indignatione Samuelis pallium scidisset, Propheta hoc ad futuri signum trahens, *Scidit*, inquit, *Dominus regnum Israël à te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te.* Si ex Danielis verbis, orationisque contextu rectè noster coniicit, eadem nocte qua Baltassar cæsus est diuisum in Persas, ac Medos esse regnum; quoniam propheta dixit, *Diuisum est regnum tuum*, &c. eodem iure concludere licet illo ipso tempore, ac die, quo Saüli Samuel illa locutus est, Saülem mortuum esse, ac regnare desiisse, Dauidémque successisse. Atqui nondum à Samuële designatus ad regnum Dauid, ac peruńctus fuerat; cui nonnisi post Saülis obitum regnum Israëlis traditum fuit. Viderit igitur quàm bellè argumentatio ista procedat. Enimuero *diuidendi* vocabulum apud Danielem, vt & *scindendi* loco illo 1 Reg. idem est ac separare, auferre, transferre. פרס inquit, id est separandum, & auferendum à te regnum tuum, quod
B tecum modò coniunctum est. Separantur enim quæ inuicem cohærent, vti regnum cum rege: ne quis diuisum, id est partitum in Medos ac Persas illud esse suspicetur: quemadmodum & vox קרע, qua Samüel vtitur, separationem, non partitionẽ significat. Tametsi paulò aliter Danielem interpretari fas est: cum Baltassare mortuo, extinctáque Nabuchodonosori stirpe ad alienos imperium peruenerit, primùm ad Darium Medum, inde mortuo Dario ad Cyrum, ac Persas esse translatum. Ita enim diuisum erit in Persas, Medósque regnum, quatenus Darius à Medis oriundus imperauit primò: tum Cyrum Persásque successores habuit. Nam & illi ipsi, quibus placet Darium Medum regem cum Cyro vires suas, & consilia communicasse, non aliter explicare possunt quod Propheta dixit, diuisum est regnum; si diuidere hoc loco idem esse velint, ac partiri: quàm à Medis primum possessum, inde ad Persas deuolutum esse. Existimant enim Cyrum, postquam Darij copiis adiutus Babylonem cepit, sponte illi parto imperio
C cessisse; ac demum post eius obitum in eam possessionem pedem intulisse. Vnde diuisum in Medos, Persásque regnum non eodem vtique tempore, sed successione quadam: quoniam vnus post alterum, Cyrus post Darium illud obtinuit.

At enim N. xxiii obiicit: de Nabonido ne cum Berosо quidem consentimus. Nam à Cyri victoria negat Berosus Nabonidum Babylone regnasse. An aliud nos dicimus? Sed illud homini videlicet persuasum est, quod idem & nos arbitrari putat; Nabonidum non prius à Berosо ad Chaldæorum regnum prouehi, quàm capta sit Babylon: quási tum cùm Laborosoarchodus, siue Baltassar interfectus est, hostilis in Babylonios grassatio, & Medorum irruptio contigerit, quod ipsum caput erat probationis; neque tamen in tam longa Diatriba vel tenuissimè nobis ostensum est. Doceat itaque si potest, eâdem illa nocte, qua Baltassar occisus est; Medos ac Persas, Darium Medum cum Cyro Babylonem occupasse. Hoc quandiu non facit, frustrà nos oppugnat. Ad extremum de Darij Medi genere quæstionem definire aggreditur; quem nos Astyagis fuisse filium cum Herodoto, Ctesia, Diodoro, Iustino, ac veris omnibus Historicis nega-
D uimus. In quo magnopere ponderandum illud esse duximus, quòd cùm in aliis plerisque Ctesias ab Herodoto dissideat, eúmque mendacij conetur arguere: hac tamen in re cum illo consentiat, vt Astyagem vltimum Mediæ regem absque filio successore decessisse confirmet. Contra firmissimam illam Historicorum concordiam, Noster solas coniecturas attulit, easdémque perleues. Videri ex Herodoto dicit Astyagem virili prole non caruisse: alioquin nihil causæ fuisse, cur à nepote suo, hoc est filiæ prole tantopere sibi formidaret. Nam cui potiùs alteri mandaret imperium, quàm nepoti, si quidem filio careret? Verùm illud iure metuebat, & cauebat Astyages, ne regno ipse priuaretur, quod à filiæ stirpe imminere illi Magi prædixerant. Quantum autem in rege metus ille ac retinendi imperij cupiditas valeat, quóve transuersum ac præcipitem eius animum rapiat, gentium omnium, ac populorum annales nobis tacentibus loquuntur.

Verùm esto, inquit, Astyagis filius Darius ille non fuerit; ac Medorum rex

idem profecto fuit; eique tanquam amico ac fideli viro Cyrus regnum illud permiſit. An illud dixiſſe ſatis eſt, aut in hiſtoria quicquid probabiliter ariolari ac diuinare potueris, id ſtatim amplectéris? Hoc ſi de Aſtyagis filio Cyaxare remittis, iam ab authoribus tuis diſcedis, neque ex hac fabula quicquam, præter coniecturam tuam, & vt veriſimilem demus, certè ex ingenio confictam ἀλογοκωλὼ, reliqui tibi facis. Nos expreſſis ac diſertis vetuſtiſſimorum Hiſtoricorum teſtimoniis innitimur, & quod caput eſt, eorum ipſorum, quos illi tui non modò certiſſimos ac veriſſimos indicant, ſed quos etiam ſe duces adhibuiſſe teſtantur. Quare aut Ioſephi, atque Hieronymi fidem & authoritatem eiurare debes, aut quos ipſi probauerint, & ſecutos ſe eſſe, adeóque ſequendos poſteris oſtenderint, ſua, non aliena voce loquentes audire. Verùm de Dario Medo, déque Nabuchodonoſori poſteris & ſucceſſoribus nimis iam multa. Sed videlicet amici noſtri humaniſſimi & eruditiſſimi viri ſtudio reponendum aliquid fuit, ne in ſchedis noſtris excutiendis operę pretium vllum à ſe factum crederet. Nos illud ex hac reſpõſione fecimus, magis vt quàm antea nobis prior illa ſententia placeret. Nam cùm ab homine diligentiſſimo, & hiſtoriæ peritiſſimo peculiari Diſſertatione, Operis in fronte præfixa acriter oppugnata ſit, planum eſt nihil eſſe quod ad eam labefactandam valere poſſet argumentorum relictum. Cùm igitur hæc ipſa, quæ illîc protulit, tam contra nos imbecilla ſint, tam à nobis facilè diſſoluta, magna, neque, vti ſpero, vana fiducia eſt, meliora, quàm quæ propoſuit, reperiri nulla potuiſſe.

DE INITIO CYRI.

Scaligeri variæ ſuper eo, diſſidentéſque ſententiæ diſcuſſæ.

Caput XII.

IN lib. v huius operis, pag. 378, Cyri primordium confert in annum Periodi Iulianæ 4154, idque conſenſu authorum omnium adſtruit, qui Cyrum iniiſſe volunt anno primo Olympiadis lv. Eſt autem hic annus, inquit, xlvii poſt obitum Nabuchodonoſori.

In Notis ad fragmenta Beroſi & aliorum, quæ in calcem huius Operis coniectæ ſunt, pag xv, docet Nabonidi vltimi Chaldæorum regis decimum ſeptimum, & vltimum fuiſſe Nabonaſſari ccvi, Cyri decimumnonum, vndecimum ante ſolutam captiuitatem, quæ quidem relaxata eſt anno illo Nabonaſſari ccxvii, qui erat ſeptuageſimus à capto Iechonia, & ab Hieremia prædictus, cap. xxix, 10. Hinc primum annum Babylonici imperij Cyrus iniit. Quippe victo Nabonido non ſtatim Babylone potitus eſt Cyrus, ſed poſt multum tempus, poſtquam Nabonidum intra Borſippi munimenta ſe continentem in deditionem accepit, ac reliqua deinde Babyloniæ ſubiũgauit. Annus Nabonaſſari ccvi eſt Iulianæ Periodi 4172, Cyri xxx: annus verò Nabon. ccxvii eſt Iulianæ Periodi 4183, Cyri xxx, in quem lxx anni ab Hieremia prædicti deſierunt; quando & noua æra à Chaldæis Cyro condita eſt, & triumphata iam Aſia vſurpare iſtud potuit: *Deus cæli dedit mihi omnia regna terræ.* Proinde Nabonidus vndecim annis ante ſolutam captiuitatem regnare deſiit, cùm interim Cyrus Lydiam, Aſiámque, & Aſſyriam, reliquóſque tractus Orientis victoriis peragraret.

In Animaduerſionibus ad Euſebium, ad annum mcdlvi, tria Cyri diſtinguit initia. Primum Perſici regni anno i Olymp. lv. Secundum Chaldaici imperij anno xxii Perſici regni, quum expugnato Nabonido Medo Chaldæorum regnum adeptus eſt, nouem annis ante mortem eius. Tertium initium à ſubiugatis Bactrianis, cùm toto Aſiæ imperio à finibus Indiæ ad Cycladas inſulas potitus eſt. Hoc initio Danielem & Eſdram vti cenſet, qui annum primum Cyri vocant eum, qui conſurgit ex anno xxix Perſici regni.

Deniq; l. iii Iſag. Can. p. 291 annum ſeptuageſimum captiuitatis deſinere dicit in annum Per. Iul. 4183, Cyri xxix ad finem decurrente: qui ſolidos annos expleuit xxx, & xxxi inchoauit. Tria hæc initia in Animaduerſ. ad A. mcdxxxi in Dia-

A grammate describit, ac primum annum Cyri in Persida assignat anno Nabonassari CLXXXVIII; primum verò Babylonici regni, post arcem Borsippenam expugnatam, anno CCVIII Nabon. quo etiam laxata dicitur Iudæorum captiuitas. Denique tertium initium anno Nabonassari CCXVII, quo tota Asia regnauit. Est autem annus Iulianæ Periodi 4183; ita vt mortuus sit anno Nabon. CCXIX.

In his omnibus Scaligerianis decretis haud exigua conflictio est & inconstans varietas. In Fragmentis duo tantùm initia Cyri constituit: alterum quo regnare in Persida cœpit anno I Olympiadis LV, Periodi Iulianæ 4154: alterum, quo expugnato Nabonido, & in potestatem redacto Babylonicum imperium auspicatus est, anno Nabonassari CCXVII, Periodi Iulianæ 4183, qui & tricesimus annus Cyri, atque vltimus fuit. At in Eusebianis Animaduersionibus tria facit initia; & secundum, quod est imperij Babylonici, anno Nabonassari tribuit CCVIII, Periodi Iulianæ 4174: tertium verò Nabonassari anno CCXVII, quem vicesimum nonum duntaxat esse dicit Persici regni. Atqui in Persida regnare cœpit anno
B Nabonassari CLXXXVIII, vt in Diagrammate legitur: qui incurrit in annum Periodi Iulianæ 4154: annus porro Nabonassari CCXVII est ab illo tricesimus, non vicesimus nonus. Ad hæc si mortuus est Cyrus anno Nabonassari CCXIX, hoc est, Periodi Iulianæ 4185, obiit anno ineunte regni Persici XXXII, non XXX absoluto. Item Nabonidum à Cyro anno vndecimo post captam Babylonem in potestatem habitum scribit in fragmentis; hoc est anno Persici regni XXIX. in Animaduersionibus autem, anno Nabonassari CCVIII, quo Persici regni vicesimus primus iniit. Præterea si Cyrus anno ineunte Persici regni XXXI decessit, obiit anno Nabonassari CCXVIII, Periodi Iulianæ 4184, non 4185; atque adeo per totam Asiam vno duntaxat anno regnauit, aut ad summum alterum inchoauit. Falsò itaque tertium inchoasse in Diagrammate docuit Scaliger. Nam si annus primus Cyri, quo Persidem occupauit, est Periodi Iulianæ 4154, quod vbique constanter asseuerat; anno vtique 4183 desiit XXIX Persici regni, & XXX iniit; XXXI cœpit anno 4184. Quare hunc ipsum haud excessit, nisi XXXI annos absolutos eidem imputes. Ad
C hæc manifesta est absurditas. Nam Cambysem lib. II Isag. Canon. pag. 133 cœpisse dicit anno Periodi Iulianæ 4184. Cyrum verò in Animaduersionibus decessisse anno Nabonassari CCXIX, Periodi Iulianæ 4185. Itaque anno ante mortem Cyri Cambyses imperare cœpit; quod est ἀσύγκλωστον. Sed multiplicem illam Scaligeri pugnam sub vnum Lectoris aspectum Tabella sequens obiiciet.

DIAGRAMMA SCALIGERIANÆ DISCORDIÆ super epocha Cyri.

Initium Cyri.

Duplex	Triplex	
In Fragmentorum Notis.	In Isag. Canon.	In Animaduersionibus.
D Primum Persici regni anno Nabonassari CLXXXVIII, Periodi Iulianæ 4154.	I Persici, anno Nabonassari CLXXXVIII, Periodi Iulianæ 4154.	I Persici anno Nabonassari CLXXXVIII, Periodi Iulianæ 4154.
Secundum Babylonici, anno Nabon. CCXVII, Periodi Iul. 4183.	II Babylonici anno Nabonass. CCIX. Periodi Iulianæ 4175: à Persico exordio, anno XXII.	II Babylonici anno Nabonass. CCVIII, Per. Iul. 4174. à Persico exordio anno XXI.
	III Totius Asiæ anno Persici regni XXIX, exeunte, adeóque Nab. CCXVII; Per. Iul. 4183.	III Asiæ totius anno Per. Iul. 4183: Nabon. CCXVII, à Persico initio, anno XXIX.

Nabonidus à Cyro victus & captus est.

In Fragmentis.	In Isagog. Canonibus.	In Animaduersionibus.
Anno Nabon. CCXVII, Periodi Iul. 4183, Persici regni XXIX, vndecim à capta Babylone.	Anno Nabon. CCIX, Per. Iul. 4175, Persici regni anno XXII, à capta Babylone anno tertio.	Anno Nabon. CCVIII, Per. Iul. 4174. Persici regni anno XXI, à capta Babylone anno secundo.

Moritur Cyrus.		
Lib. v de Emendat.	In Isagog. Canonibus.	In Animaduersionibus.
Anno Nabon. CCXVIII, Periodi Iulianæ 4184: à Persico initio anno exeunte XXX, & ineunte XXXI: à Babylonico initio, anno primo desito.	Anno Nabon. CCXVIII, Periodi Iulianæ 4184: à Persico initio anno exeunte XXX: à Babylonico anno exeunte X: ab Asiatico, anno exeunte primo, ineunte secundo.	Anno Nabon. CCXIX, Per. Iul. 4185: à Persico initio anno exeunte XXXI, & ineunte XXXII: à Babylonico initio, anno exeunte XI, ineunte XII: ab Asiatico, anno ineunte tertio, exeunte 2.

A

Ad extremum duo ab Scaligero ponuntur, quæ vereor vt obtinere possit: quorum alterum est, Cyrum XXXI annum attigisse; imò verò, vt ex Animaduersionibus Eusebianis colligitur, XXXII. Nam Herodotus non plures, quàm XXIX assignat, Ctesias XXX: de quo paulo pòst agetur. Alterum, Nabonidi annum decimum septimum, & vltimum tanto ante captam Babylonem, & Babylonici imperij sumptum à Cyro primordium desisse. Quippe statim post annos XVII Nabonidi vltimi Chaldæorum regis, anni nouem Cyri Persarum regis in Mathematico Canone subiiciuntur, quem nos libro superiore cap. XVII reddidimus. Atqui si inter postremum annum Nabonidi & initium Cyri decem anni intercederent; (quod in Notis ad Fragmenta pag. XV docet Scaliger. Ait enim decimum septimum annum Nabonidi esse XIX Cyri, & Nabonassari CCVI, primum verò Babylonici regni Cyro contigisse anno Nabonassari CCXVII:) falsò Canon ille Mathematicus in serie Babyloniorum regum annos Cyro tribueret nouem, cùm vnus duntaxat assignandus fuerit, cum interregno X annorum, vel IX ab vltimo Nabonidi ad Cyri primum, & vnicum Babylonici regni: atque ita numerus annorum, qui à Nabonassaro ad Alexandrum, & in Canone illo, & à Ptolemæo, cæterisque Mathematicis vulgò concipitur, annorum CCCCXXIV, tribus circiter annis augendus esset. Idem etiam accidet, si posteriorem Scaligeri sententiam amplectimur, quæ in Animaduersionibus exponitur. Ibi enim in Diagrammate pag. 84 proposito, primus annus Nabonidi imputatur anno Nabonassari CXC, vel CXCI: vltimus Cyri anno CCXIX. Ab anno CXC ad CCXIX, interuallum est annorum XXIX. At verò Nabonidi XVII anni cum IX Cyri annos duntaxat XXVI efficiunt. Proinde duo, trésve anni ad summam accedent. quod Mathematicis omnibus est inauditum. Hi enim ab initio Nabonassari ad vltimum Alexandri annos præcisè putant CCCCXXIV. Quod autem in Fragmentis, & Appendice ad libros de Emendat. Temporum addita, Herodotum affirmare putat, post victum Nabonidum, qui extra Babylonem in arce Bosippena deditionem fecit, Babylonios multis annis obsidionem toleraſſe: vel hoc Herodotus non dicit, vt posteà demonstrabimus: vel vt dicere velimus, non ideo consequens est, idipsum finitis annis Nabonidi XVII accidisse, adeo vt tot annorum interregnum ab eius vltimo ad Cyri Babylonicum initium interceptum sit; quod incauto, & valdè imprudenti Scaligero excidit. Quare quantumlibet annorum inter deditionem Nabonidi, & Babylonicum Cyri primordium excurrisse putemus, totum id summa illa XVII Nabonidi annorum exhaurire debet, quo certissimum à Nabonassaro ad Alexandrum M. interuallum immotum permaneat.

B C D

Rerum à Cyro gestarum historia ex Herodoto, Ctesia, & Berosо perstringitur.

CAPVT XIII.

CHRONOLOGIÆ, vti sæpè dictum est, totius cardinem ac fundamentum Cyri primordia continent, à quibus & antecedentium ferè temporum, & posteriorum ratio, & omnis ferè sacræ historiæ cum profana concordia dependet. Quamobrem omni ope ac diligentia perquirendum initium est Cyri, Persicíque regni. Huius autem, vt & doctrinæ totius temporum, præsidia sunt duo; historia, & character temporum: quæ ambo mutua ope nixa ad veritatis inuestigationem tutissimo compendio

A perducunt. Hiſtorica narratio inſtar eſt ὕλης, ac materiæ ; character, εἴδους atque formæ. Itaque prior illa eſt ordine naturæ : iſta cognitionis poſterior, quæ ad alteram dirigendam caſtigandámque pertinet. Vt igitur Cyri Perſiciq; regni epocham adſtruamus, viſum eſt ex Herodoto, atque Cteſia ſummam vitæ ipſius geſtarúmq; rerum perſtringere, vt ex amborum antiquitate, & authoritate principum comparatione atque conflictu ſubtilius elimata veritas eniteat. Xenophontem autem, quia fabulam de Cyro potiùs, quàm hiſtoriam edidit, conſultò præterimus.

Ergo vt ab Herodoto ſumamus initium, Cyrum ille refert Aſtyagis Medorum regis nepotem fuiſſe ex Mandane illius filia, & Cambyſe Perſa; cui quidem vni de populo filiam ideo ſuam Aſtyages in matrimonium dedit, ne ſi nobili cuipiam nuberet, fatalis ille in Aſtyagis, ac Medorum exitium puer indidem ortus ad reſponſi fidem implendã paternis opibus niteretur. Erant Perſæ per id tempus obſcuri, Mediſq; ſubiecti. Ad hos Cyrus poſteaquam adoleuit, opes imperiúmq; trãſtulit, eo rerum, bellorúmq; decurſu, qui ex Herodoto, cæteriſq; notiſſimus eſt, & à nobis ideo B prætermittendus. Aſtyages cùm annis imperaſſet quinq; ac triginta, regno ſpoliatus, ac priuatus apud nepotem aliquandiu vixit. Aſtyage victo primum cum Crœſo, Lydiſq; bellum fuit. Crœſus affinitate vinctus Aſtyagi: (hic enim Crœſi sororem Alyattis filiam ex fœdere cum Cyaxare inito duxerat:) vt & propinqui iniuriam perſequeretur, & paulatim efferentem ſe Cyrum compeſceret, bellum Perſis indixit. Cyrus cãdem, qua contra Medos pugnauerat, aduerſus Lydos felicitate certauit. Victoriæ præmium Lydia, ac reliqua omnis Aſia cum maritimis Græciſque ciuitatibus extitit. Reliqua erat Babylon cum Bactris, Sacis, & Ægyptiis. Impoſito Aſianis Harpago, aduerſus Aſſyrios, eorúmque caput Babylonem tranſtulit bellum : cuius tum rex erat Labynitus Nitocridis filius. Poſt longam obſidionem potitus vrbe nouam deinde, ac poſtremam in Maſſagetas expeditionem ſuſcipit; in qua & mortuus eſt, cùm annis regnaſſet XXIX. Hæc Herodotus. Cteſias verò primùm Aſtyagem negat vllo cum Cyro iure propinquitatis fuiſſe coniunctum : victum tamen ab eodem eſſe narrat, & in honore habitum ; cuius filiam Amyntim vxorem duxit. Poſtea Bactrios refert ſponte ſe Cyro ſubdidiſſe. Bellum inde contra Sacas ſuſceptum, quorum regem Amorgem in poteſtatem habuit. C Secuta eſt expeditio Lydica contra Crœſum: qui cum vrbe regia captus, & in Mediam deportatus, ibi ingenti vrbe prope Ecbatana donatus eſt. Aſtyages per Petiſacan à Cyro arceſſitus in itinere ab eodem Petiſaca necatur. Poſtremum Cyro bellum contra Derbicas fuit ; à quibus in prælio ſauciatus triduo poſtea moritur, cùm filiis ante obitum mandata plurima dediſſet : è quibus iuniorem Tanaxarcem Bactrianorum, Choramniorum, Parthorum, & Carmanorum principem inſtituit. Regnauit annos XXX. Hæc de Cyro Cteſias.

Quæ Herodotus de Cyro refert.

Quid Cteſias.

Quibus pauca quædam ex Beroſi fragmento ſubiicienda ſunt, vbi author eſt, anno Nabonidi Chaldæorum vltimi regis decimo ſeptimo Cyrum, cùm Aſiam antea reliquam ſibi ſubiecciſſet, in Babyloniam irrupiſſe. Cui Nabonidus cum copiis occurrens ingenti prælio victus cum paucis aufugit ; ſéque Borſippenorum oppido concluſit. Cyrus occupata Babylone Nabonidum obſidere eſt aggreſſus. At ille viribus impar, ac ſibi diffidens vltro ſe dedidit. quem Cyrus humaniter acceptum in Carmania collocauit ; vbi & ad obitum vſque conſedit.

Beroſus.

Ex horum trium authoritate Scriptorum, vt de reliquis taceam, quos ætate poD ſteriores ab iis fontibus, ac præſertim Herodoti, totam illam hiſtoriam deriuaſſe conſtat ; ſatis exploratum eſſe illud arbitror, de quo in præſentiarum agitur ; Cyrum aliquot annis poſt extinctum Medorum imperium, & Perſarum potentiam erectam, Babyloniam occupaſſe ; nec vtriuſque regni dominatum eodem tempore, annóve contigiſſe. Quare vehementer Chronologi quidam recentiores hallucinati ſunt, qui vnum & eundem annum Cyro putant imperij vtriuſque dediſſe primordium. Qui manifeſtus error vix eſt vt refutationem vllam mereatur. Nos Herodotum cæteróſque hiſtoriæ principes ſecuti initia duo Cyri, atque epochas duas diſtinguimus ; alteram Perſici regni, Babylonici alteram. Tum ex Herodoti & Cteſiæ conſenſu illud ſtatuimus ; Cyrum annis triginta regnaſſe ; hoc eſt XXIX expletis triceſimum inchoaſſe. Tertium autem Aſiatici totius imperij principium tanquam fictum & commentitium reſpuimus : quod ideo Scaliger ex-

cogitauit, vt ſeptuaginta annorum captiuitatem nouum illud Cyri in exordium A
delineret. Hoc verò, cùm de LXX iſtis annis agetur, ſuperuacaneum eſſe demonſtrabimus. Interim duo illa Cyri primordia ſuis annis conſignanda ſunt.

De epocha Perſici regni à Cyro initi, quæ & ex Hiſtoria, & Aſtronomicis obſeruationibus adſtruitur.

CAPVT XIV.

NIHIL tanto Chronologorum omnium veterum perinde ac recentiorum conſenſione firmatum, ac ſtabilitum eſt, atque epocha Cyri prior, quod ad Olympiadem ſpectat. Nullus enim ex antiquis Olympiade LV Cyrum Perſis regnare cœpiſſe non prodidit, & quidem meunte: hoc eſt vt agon ipſe in annum illius primum incurre- B
rit. Hanc accuratiſſimorum Scriptorum exquiſitam in ea re concordiam luculentiſſimus teſtis adſtruit Africanus apud Euſebium lib. x de Præparat. Μετὰ δὲ ὁ' τῆς αἰχμαλωσίας ἔτη Κῦρος Περσῶν ἐβασίλευεν, ᾧ ἔτει Ολυμπιὰς ἦχθη νέ', ὡς ἐκ τῶν Βιβλιοθηκῶν Διοδώρου, καὶ τῶν Θάλλου, καὶ Κάστορος ἱστορεῖν, ἐπὶ δὲ Πολυβίου, καὶ Φλεγοντίδος ὄστιν εὑρεῖν. ἀλλὰ καὶ ἑτέρων, οἷς ἐμέλησεν Ολυμπιάδων. ἅπασι γὰρ συμφώνησεν ὁ χρόνος. Κῦρος δ' ὃν τῷ πρώτῳ τῆς αἰχμῆς ἔτει, ὅπερ ἦν Ολυμπιάδος νέ ἔτος τὸ πρῶτον, &c. *Poſt* LXX *verò captiuitatis annos Cyrus Perſis regnare cæpit: quo anno celebrata eſt Olympias* LV; *vt in Bibliothecis Diodori, Thalli atque Caſtoris hiſtoriis; nec non Polybij, & Phlegontis ſcriptum reperies: ſed & apud alios authores, qui Olympiadas deſcripſerunt. De tempore enim inter omnes conuenit. Cyrus itaque anno regni primo, qui & Olympiadis* LV *primus fuit*, &c. Quamuis perperam captiuitatis Babylonicæ ſeptugeſimum annum in Perſicum Cyri primordium deſinat. (Hoc enim ſuo loco refutabitur.) rectè tamen hoc ipſum exordium Perſici regni definit anno primo Olympiadis LV. Sed cum Iulianis duobus annis Iphiteus, ſiue Olympiadicus quilibet reſpondeat, ſenóſque de vtroque menſes decerpat dubitari poteſt vtrum primo, an poſteriori ſe- C
meſtri Cyri initium illigandum ſit: hoc eſt, an Periodi Iulianæ 4154, quo LV Olympias, id eſt Iphiti annus CCXVII iniit; an potiùs anno 4155 Cyrus Perſis imperare cœperit. Scaliger vbique Cyrum iniiſſe ſcribit anno Periodi Iulianæ 4154, maximè in hoc libro, & lib. II Iſag. Canon. pag. 133: nec abhorrent Chronologi cæteri; qui anno illo Iuliano, quo agon commiſſus eſt, Cyrum cœpiſſe vulgò referunt. Ego verò, quanquam leue iſtud eſt diſcrimen, malim id in ſequentem annum conferre, Periodi Iulianæ 4155. Quod partim ex hiſtoria, partim ex Aſtronomicis obſeruationibus eruitur. Hiſtorici nos docent Cyrum Perſis regnaſſe annos fermè XXX. Herodotus enim annos XXIX: Cteſias XXX: Cicero lib. I de Diuinatione, totidem vertentes aſſignat: vt & vetus Chronologus apud Clementem Alexandr. lib. I Strom. Itaque XXX annum aut impleuit, aut, quod propter Herodoti authoritatem veriſimilius eſt, inchoauit. Fortaſſè primus ex XXX ſolidis ante Medos, Aſtyagémque deuictum Perſico ſoli regno imputandus eſt: ſi quidem antequam Aſtyagem ſuperaret aliquantum in apparatu belli temporis inſumpſit, & interim ſolam Perſidem obtinuit. quod ſpatium haud rectè Scaliger D
in Notis ad Fragmenta, pag. XXXVIII, ad annos plures extendit. Ego vel eodem anno, vel altero certè, quàm ab Aſtyage defecere Perſæ, extinctum Medorum imperium arbitror. Non enim tantùm inter Cyri defectionem, & victoriam de Aſtyage interceſſiſſe temporis Herodotus ſignificat. Non minus ex Herodoto, aliiſque melioribus Hiſtoricis conſtat, Cambyſen Cyri filium annis poſt parentis obitum regnaſſe, non integros VIII, ſed VII, cum menſibus V, de quo poſteà: Item poſt Cambyſen Magos ſucceſſiſſe mẽſibus VII: Darium inde regnaſſe. Vnde ab initio Cyri ad Darium anni ſunt ſolidi XXXVIII. Quibus ex hiſtoria ſtabilitis, Aſtronomicas τηρήσεις ad præſidium aduocamus. Tres ſunt eclipſes à veteribus proditæ, quæ ad Cyri Perſarúmque primordium nos certiſſimè deducunt. Prima lunaris eſt defectio, quam Ptolemæus refert lib. V pag. 125 edit. Græcæ, quæ Cambyſis VII contigit, Nabonaſſari CCXXV, Phamenoth XVII; Per. Iul. 4191, Iulij XVI, qui

A est annus Olymp. LXVI secundus, siue Iphiti CCLIV iniens. Secunda cõuenit eodem authore Ptolemæo, p. 102, Darij Hystaspis F. anno vicesimo, Nabon. CCXLVI, Epiphi XXVIII. Tempus congruit anno Per. Iul. 4212, Nouemb. XIX, feria II, anno tertio Olympiadis LXIX, siue Iphiti CCLXXV. Tertia deniq;, vt eodem loco refert Ptolemæus, accidit Darij Histaspis F. anno XXXI, Nabonassari CCLVII, Tybi III. Annus hic est Per. Iul. 4223, Apr. XXV fer. III, Olymp. LXXII anno primo exeunte, sequente secundo, siue Iphiti vergente CCLXXXV. Triplici hoc Astronomiæ munimento ad historicam fidem adiuncto Persici regni epocha firmabitur. Nam si Darij XX annus cadit in Per. Iul. 4212, & Nouemb. mensem, & XXXI eiusdem in Aprilem anni 4222, necesse est primum illius iniisse anno Per. 4193. Cambysis verò primus iniit anno Per. Iul. 4185, siquidem septimus incidit in annum 4191. Nam Darius nonnisi anno 4193 inchoare potuit: quandoquidem Nouembris XIX currebat illius vicesimus, & Aprili, XXXI. quod paulo pòst plenius approbabitur. De anno itaque 4192, si XXXVIII solidos exemeris, reliqui erunt 4154. Ergo sequenti, 4155 Cyrus iniit. Nam Scaligeri argumentatio lib. V, pag. 378, qua in annum confert
B 4154 sese ipsa destruit. Ita quippe disputat. Agathias author est, Persarum priscum à Cyro regnum per annos CCXXVIII durasse; quibus deductis de anno 4382 Per. Iul. in quo victus fuit Darius vltimus, remanent anni 4154, initium Cyri. Verùm si detractis 228 de 4182, supersunt 4154, sequens annus Cyri primordium habeat necesse est. Ita enim subtractionis annorum eiusmodi ratio postulat, vt in Cyclorum putatione accidit. Nam primus illorum 228 est 4155. Quapropter Cyrum & Persicum regnum iniisse Medis extinctis asserimus, anno Per. Iul. 4155, Nabonassari CLXXXIX, anno mundi 3425: à Diluuio, 1769; ab ortu Abraami 1477; ab exitu Israëlitarum, 972: à condito Templo 453: ab eodem euerso, anno XXX. Idem annus ab Assyriorum & Beli primordiis est 1617; post ἅλωσιν Troianam, 626: à Medorum initio, 318: Iphiti 217, siue Olymp. LV primus exiens: ab Vrbe condita 195: ante Christianam æram, 559. ab initio septuagenariæ seruitutis 49; sextus circiter ab obitu Nabuchodonosori: anno Iudaici computi 3202 currente, cyclo Lunæ XIII, Solis XI: regnante Romæ Seruio Tullio anno eius circiter vicesimo.
C

De Cyri altero initio, quod est Babylonici imperij.

CAPVT XV.

QVOTO regni sui anno Babylone potitus sit Cyrus, nulla in historia declaratum legimus. Xenophon quidem septem annos Babylonici regni Cyro tribuit; quod & Torniellus amplexus est. Sed quantum in historia Xenophõteis illis habendum sit fidei suprà docuimus. Mathematicus ille Canon, quem lib. ~~IX. cap. XVII.~~, cap. VIII protulimus, in Babyloniorum regum catalogo, post Nabonadium, nominat Cyrum; cui annos imputat IX. quod & probabile nobis videtur. Itaque Cyrum arbitramur anno regni sui XXI absoluto, & inchoato iam secundo ac vicesimo, Babylonem cepisse, & Babylonium imperium iniisse: vt triginta illi, quibus vniuersè regnauit, anni
D conficiantur. Proinde Babylonem, si ita placet, aliquot ante annos obsidere cœperit, & cum Nabonido bellum gesserit. Neque enim satis euidens est, quantum temporis ab expeditionis Babylonicæ principio, ad Babylonis ἅλωσιν, vel Nabonidi expugnationem interceserit. Nos annum primum Babylonici imperij statuimus in Per. Iul. 4176, mundi 3446, Nabonassari CCX; quot etiam Mathematicus ille Canon ab exordio Nabonassari ad Cyri primum computat: Vrbis conditæ CCXVI; Olymp. LX anno tertio ineunte, siue Iphiti CCXXXIX: ab initio septuagenariæ seruitutis anno LXX; qui & Babyloniorum imperium terminauit; cyclo Solis IV, Lunæ XV.

Ante Babylonicum bellum Cyrus cum Lydis, Crœsóque Lydorum rege conflixit. Eusebius in Chronico captum à Cyro Crœsum, extinctúmque Lydorum regnum perhibet anno I Olymp. LVIII, qui est Per. Iul. 4166, ab exordio Cyri duo-

decimus. At Scaliger in Animad. ad A. MCCCCLXIX,& in Isag. Can. pag. 320 contigisse vult anno primo Olymp. LIX, idque ex Laertio in Periandro colligit. Sed nihil tale apud Laertium reperias. qui Sosicratis duntaxat opinionem refert, affirmantis Periandrum ante Crœsum obiisse. Σωσικράτης δέ φησι πρότερον Κροίσου τελευτῆσαι αὐτὸν ἔτεσι πεντηκοντα καὶ ἑνὶ πρὸ τῆς πεντηκοστῆς ἐνάτης Ολυμπιάδος. *Sosicrates verò testatur ipsum ante Crœsum mortuum esse annis* XLI *ante* XLIX *Olympiadem.* Hæc ambigua sunt. Nescias enim vtrum mortuum dicat esse Periandrum annis ante Crœsum XLI, an simpliciter ante Crœsum, & XLI annis ante Olympiadem XLIX; puta Olympiade XXXVIII. Itaque ab Eusebij sententia non temerè dimoueor. Diogenis porro verba priorem ad mentem interpretor; vti Periander anno XLI ante Crœsi calamitatem obierit; nempe Iulianæ Periodi anno 4126, Olympiadis XLVII anno IV. quod tempus Olympiadem XLIV quinquennio præcedit. Nam πλατικῶς tempus illud Sosicrates circunscripsit. Eusebius annum primum Periandri coniicit in annum 1, Olymp. XXXVIII, qui est Per. Iul. 4086, currente Abraami anno 1389 Eusebiano, qui cœpit anno Periodi Iulianæ 4085. Ita egregiè consentiunt omnia. A B

De Cambysis initio, & Cyri obitu.

CAPVT XVI.

INDVBITATA est huius regis epocha ex Astronomicis obseruationibus, quas suprà cap. XIV retulimus. Harum prima, authore Ptolemæo libro V. pag. 125, accidit anno VII Cambysis, Nabonassari CCXXV, Phamenoth XVII. Thoth huius anni incidit in Kal. ipsas Ianuarias, feria IV, hora XI à meridie diei XVI, in Horizonte Babylonico; Alexandriæ verò, hora vna $\frac{1}{4}$ ante mediam noctem. Tempus conuenit anno Per. Iul. 4191, Iulij XVI, nocte illa quæ inter XVI, & XVII intercessit, feria IV, sequente V, Cyclo Solis, XIX, Lit. E, Cyclo Lunæ XI; anno Iudaico 3238; cuius Tisri character est, 3, 1, 1072, Septembris X, feria 3, anno Per. Iul. 4190. Thamuz Iulij II, feria IV, cuius character 4, 9, 262. Ergo XVI Thamuz horis ab initio noctis IV $\frac{1}{4}$ in meridiano Alexandrino, plenilunium eclipticum incidit. Nostræ Tabulæ verum Plenilun. exhibent hora 10, 57′ à meridie diei 16 Iulij Alexandriæ. Defectio ipsa cùm digitorum non amplius 6 à Ptolemæo fuisse dicatur; ex Tychonicis epilogismis, & nostris, ac Longomontani Tabulis digitorum est amplius 8. Tenuit horas 3, 22′. Cœpit hora 9, 16′. Desiit hora post mediam noctem diei 17 Iulij 0′, 38″. Sol in gradu Cancri 16, 46′. Ex iis Cambysis initium adstruitur anno Per. Iul. 4185. quod & rectè lib. V de Emend. scripsit Scaliger. Malè verò in Isag. Canonibus libro II pag. 133 contulit illud in annum 4184. Cyrus annno 4155 regnare cœpit; cui XXX anni saltem inchoati tribuuntur. Ad 4154 adde XXX; fiunt anni 4184. Igitur sequente, 4185 Cambyses regnum adiit, anno Mundi 3455, Nabonassari CCXIX, Olymp. LXII anno quarto, vel exeunte tertio, Iphiti CCXLVII. exeunte, vel ineunte CCXLVIII. Regnauit porrò Cambyses annis, vt Herodoto placet, VII cum mensibus V: Magi verò mensibus VII: qui octauum Cambysis annum expleuerunt. Ideo Cambysi quidamocto annos assignant. Ctesias verò annos Cambysis numerat XVIII. Clemens Alex. lib. I Strom. ex vetere Chronologo annos XIX. Hæc si vera sunt, dicendum est Cambysen superstite adhuc Cyro in spem imperij, aut consortium adscitum; idque subinde post Babylonem captam; quod & aliàs à Persis regibus factum esse meminimus. C D

Theophilus lib. III ad Autolycum Cyro annos tribuit octo & triginta, eúmque mortuum refert Olympiade LXII. Suspicor errore librarij octo ad summam addita fuisse. Porro annus Per. Iul. 4184 initium dedit anno tertio Olympiadis LXII. At si octo suprà triginta regnasset annis, cùm omnium consensu Cyri primordium anno congruat primo Olympiadis LV, non caderet illius exitus in Olymp. LXII.

De tempore

A

De tempore occupatæ à Persis Ægypti, déque postremis Ægypti regibus ex Herodoto. cuius ex Ezechiele historia castigata: & eiusdem Prophetæ locus illustratur.

CAPVT XVII.

AEGYPTIORVM origines; ac Dynastias, quas Africanus & Eusebius scriptis prodiderunt, fabulosas, &, quod ad vetustatem attinet, ementitas esse, cùm res ipsa loquitur; tùm nos breuiter suo loco significauimus. Quocirca paucos ex Ægyptiis regibus, ac postremos duntaxat hoc loco perstringemus; quorum ex Herodoto, ac Diodoro exploratiora sunt tempora: quíque ad sactæ historiæ notitiam adiumento esse possunt. Herodotus lib. II refert post varios Ægypti reges, ac postremò duodecim illos, qui communiter regnarunt, vnum ex iis Psammitichum
B regnasse annis LV. Huic Necos filius successit, annis XVI. Inde Psammis Neco filius, annis VI. Quem Apries eius filius excepit, annis XXV. Ab hoc deficiens Amasis regnum occupauit, annis XLIV. Aduersus hunc Cambyses expeditionem suscepit. Sed cùm in Ægyptum peruenisset, mortuus iam erat Amasis, eiúsque loco regnabat Psammenitus; qui sex mensibus imperauit. Hæc Herodotus. Diodorus verò Apriem regnasse scribit annis XXII: Amasin verò, LV; quem & mortem obiisse narrat sub Cambysis expeditionem, circa tertium annum Olympiadis LXIII. Secundum Herodotum ab initio Psammitichi ad Psammenitum anni sunt CXLVI, menses VI. Eusebius in Chronico scribit Cambysen anno V regni sui Ægyptum obtinuisse, anno tertio Olympiadis LXIII. Primus annus Cambysis iam à nobis constitutus est in anno Periodi Iulianæ 4185, quarto ineunte Olymp. LXII. Quintus ergo cadit in annum Periodi Iulianæ 4189, quo cœpit annus quartus Olympiadis LXIII. Vnde illo ipso Periodi Iulianæ 4189 Ægyptum occupauit, vt & anno quinto, & Olympici lustri anno tertio istud acciderit. Ne- Error Scaligeri.
C que Scaligerum audiemus, qui ad annum Eusebiani Chronici MCCCCXCI, satius esse notat anno sexto Cambysis Ægypti occupationem tribuere, quàm quinto: quoniam, inquit, VIII solidos imperauit, & tres potitus est Ægypti. Sed horum prius falsum est: neque enim octo annos expleuit. posterius verum erit, si quinti partem ad octaui anni quinque menses adiicias. Si igitur de 4189 deducantur anni CXLVI, reliqui erunt 4043. Itaque anno Periodi Iulianæ 4044 iniit Psammitichus, si Herodotum sequimur. At ex Diodoro confient anni CLIV: qui deducti de 4189 dant epocham Psammitichi anno 4036. Nos Herodotum, vtpote antiquiorem, magis amplectimur: è quo Laterculum sequens Ægyptiorum illorum regum descripsimus.

Reges Ægypti ex Herodoto.	Anni regni.	Initium regni.
Psammitichus	LV	4043
Necos	XVI	4098
Psammis	VI	4114
Apries	XXV	4120
Amasis	XLIV	4145
Cambyses	IV	4189
Colliguntur anni ad Cambysen vsque CXLVI.		

D Eusebius in Chronico aliter regum illorum tempora dispensat: aliter Africanus; à quibus ambobus diuersus est Scaliger. Horum omnium sententias sequenti Laterculo describam.

ÆGYPTII REGES nouissimi.

	Ex Africano.		Ex Eusebio.	Ex Scal. Isa. Can. p. 129.
Aliud error de Amasidе	Psammitichus	LIV	XLIV	XLIV
	Nechao II	VI	VI	XVII
	Psammuthis	VI	XII	XVI
	Vaphres	XIX	XXX	XXV
	Amasis	XLIV	XLII	XLIV
	Psammechenites	m. VI	Colligũtur	Colligũtur
	Colliguntur anni m. VI.	CXXIX	anni CXXXIV.	anni CXLVI.

Vides vt ab Herodoto, Diodoro, cæteríſque diſcedat in pleriſque Scaliger, neque certum aliquem ſequatur authorem: & tamen in annorum ὁμάδι nobis cum illo conuenit. Illud præcipuè mirum, quòd Pſammi filio Nechao, annos XVI aſſignet; quot nemo Scriptorum imputat. At idem in Notis ad Fragmenta, pag. XLI Herodotum planè ſequitur. Sed perperam cum epocha Amaſidis à Diodoro conſtituta Herodoti calculos comparat. *Ab initio*, inquit, *Nechao ad initium Amaſidis anni ſunt* XLVII *; qui deducti de anno* CLXVIII *Nabon. quo Amaſin cœpiſſe putat Diodorus, relinquunt annos Nabonaſſari* CXXI, *qui eſt primus Nechao. Ita Nechao deceſſerit anno Nabon.* CXXVII *circa initium regis Ioakimi. Atqui fuſus eſt à Nabuchodonoſoro anno* IV *Ioakimi. Videndum igitur vtrius culpa ſit. Nam certè alterutrius culpa eſt.* Imò verò neutrius eſt culpa, ſed ipſiuſmet Scaligeri; qui ioculariter rationes vtriuſque conturbat. Diximus ſuprà Diodorum Aprij annos tantùm XXII tribuere, Amaſidi LV; reliquorum annos tacuit. Itaque ſi ex Herodoto ſuppleueris; vltimus Necao in tertium exeuntem Ioakimi, & ineuntem quartum incidet. Etenim vltimus Amaſidis cadit in annum Periodi Iulianæ 4189. Ab initio Necao ad vltimum Amaſidis ex Diodori ratiociniis conſiunt anni XCIX. Ij deducti de anno 4189, dant initium Necao anno 4091. Ergo cùm regnauerit annos XVI; vltimus eius cœpit anno 4106, deſiitque anno 4107, quo quartus iniit Ioakim. Ita cùm Scriptura hac ex parte congruit Diodorus, quod in annum IV Ioakimi confert exitum Necao. In Prolegomenis Operis de Emendat. Temporum, rurſum Diodori epilogiſmos cum Herodoteis permiſcet. Amaſidi enim LV annos aſſignat. Tum Nechao circa annum IV Ioakimi mortuum aſſerit. quod meritò poſteà retractauit. Tutiſſimus eſt Herodoti calculus; &, quod gratiſſimum hiſtoriæ ſtudioſis accidit, cum ſacris codicibus ſatis congruit. Secundum hunc Nechao anno regni ſui X à Nabuchodonoſoro victus eſt; & poſt cladem illam ſex annis ſuperuixit. Herodotus porro lib. II ſcribit Necon cum Syris pedeſtribus certaſſe copiis, eóſque ad Magdolum viciſſe. Hæc eſt illa pugna, in qua Ioſias occiſus eſt. Lib. IV Reg. XXIII, 29. *In diebus eius aſcendit Pharao Nechao rex Ægypti contra regem Aſſyriorum, ad flumen Euphraten, & abiit Ioſias rex in occurſum eius, & occiſus eſt in Mageddo, cùm vidiſſet eum.* Idem & lib. II Paral. XXXV, 20, vbi & locum deſignat ad Euphratem, quò Nechao contendebat, nempe Charcamis. Magdoli præterea Hieremias meminit, cap. XLVI, 14. Quocirca anno regni ſui VI, Nechao Ioſiam occidit, & Hieroſolymitanam ciuitatem grandi ære multauit, ac Ioakim regem conſtituit. Poſteà anno X regni ſui, Ioakimi quarto victus eſt à Nabuchodonoſoro, vt eſt cap. XXIV, 7, Libri IV Reg. neque tamen occiſus in eo prælio, ſed annis ſex ſuperſtes fuit. Et hactenus quidem ex Herodoto hiſtoria ſuccedit. Sed Ezechielis caput XXIX perdifficilem ei controuerſiam facit. quo capite Pharaoni Ægyptio regi Propheta cladem extremam, vaſtitatémque prænunciat, vſqueadeo totos vt quadraginta annos deſerta ſit Ægyptus, & ad ſolitudinẽ redactis oppidis habitatore careat. Verba Ezechielis adſcribenda ſunt; com. 10. *Dabo terram Ægypti in ſolitudines, gladio diſſipatam, à turre Syenes, vſque ad terminos Æthiopiæ. Non pertranſibit per eam pes hominis; neque pes iumenti gradietur in ea; & non habitabitur quadraginta annis*, &c. Mox, com. 13. *Poſt finem quadraginta annorum congregabo Ægyptum de populis, in quibus diſperſi fuerant*, &c. *Et erunt ibi in regnum humile.* Vix eſt vt cum iſtis Prophetæ verbis Herodotus in concordiam poſſit adduci. Etenim poſt Hieroſolymorum vaſtationem, quæ vltimo Sedeciæ, anno Periodi Iulianæ 4125 contigit, ac Tyri obſidionem decimo tertio anno finitam: cuius exitus in annum Nabuchodonoſori circiter XXX, Per. Iul. 4137 congruit, Ægyptiacam expeditionem Nabuchodonoſor aggreditur, vt ex eodem capite XXIX Ezechielis, com. 18 colligitur. (de qua re vide quæ capite po-

A B C D

Ezechielis locus illuſtratur.

A ſtremo lib. IX dicta ſunt.) Huic porro Babyloniorum excurſioni ſuccedere debuit quadragenaria illa Ægypti vaſtitas, & interregnum. de quo nulla profanos apud hiſtoricos mentio. Nam Apriæ regi ſucceſſor ab Herodoto datur Amaſis; huic Cambyſes anno Perſici imperij quinto. Nunquam igitur ſine regno, ac principe fuerit Ægyptus, ſi Herodoto credimus.

Quæſtionis explicatio.

Vt hanc quæſtionem paucis abſoluam; ita ſtatuo: Quemadmodum tota illa, quam ex Herodoto perſtrinximus, Apriæ, ſiue, vt Hieremias vocat, cap. XLIV, 30, Ephree regis & Amaſidis hiſtoria non penitus conficta eſt: ſic in ea quædam eſſe commentitia, & ab Ægyptiis contra fidem veritatis adducta. Quamobrem à Babyloniis occupatam arbitror Ægyptum, pro eo atque Ieremias cap. XLIV, & Ezechiel prædicunt. Id autem Vaphreæ temporibus euenit, cuius miſerabilem exitum lib. II narrat Herodotus. Cùm enim ob Cyrenaicum bellum infeliciter ab eo geſtum, Ægyptij defeciſſent, ad eóſque placandos miſſus Amaſis præfectus regius rex ipſe ab rebellibus eſſet factus: contra illos contendens Apries, ac prælio ſu-
B peratus captuſque poſt paulo necatus eſt. Verùm hunc Amaſin non Vvaphreæ, ſed Nabuchodonoſori præfectum initio fuiſſe, valdè ſuſpicor. Aprien verò non XXV annis imperaſſe: ac ne XIX quidem fortaſſe: quot Africanus imputat. Hic eſt Ephrees ille, vti diximus, quem poſt Vrbis, templique vaſtationem prædixit Hieremias in poteſtatem hoſtium eſſe venturum. Poſt annum itaque Nabuchodonoſori triceſimum, ac Tyriam obſidionem, Apries ab Amaſi præfecto Babylonici regis captus, & vita regnóque ſpoliatus eſt. Fingamus id, exempli cauſa, triceſimo primo Nabuchodonoſori anno eſſe factum; Periodi Iulianæ 4138. Deinceps ergo Babylonicis regibus Ægyptus paruit, ac rege ſuo caruit. Imò verò diuerſis attrita cladibus quadraginta annis pene ad ſolitudinem redacta manſit, Amaſide interim gubernante. donec Babyloniorum opibus paulatim attenuatis, excuſſo iugo, Amaſis ex Præfectura regium ſibi nomen aſſumpſit. quod annis aliquot ad Cambyſen vſque Perſarum regem obtinuit. At Ægyptij Præfecturæ tempus, quod ſatis diuturnum fuit, cum regno confuderunt, itaque ab illis didicit Hero-
C dotus. Quod autem Ezechiel extremam Ægypti deſolationem indicare videtur; non ſic eius accipienda ſunt verba; quaſi inculta penitus, & habitatoribus vacua interim fuerit. Sed hyperbole eſt in ſacris libris admodum frequens; qua vehementiorem aliquam regioni calamitatem denunciat: quæ tanta futura eſt, vt priſtinæ præſertim comparatione felicitatis, & opulentiæ mera ſolitudo videatur. Nam & oppida pleraque deſerta erunt: & mercatorum aduenarúmq commercio ac frequentia carebit. quod iis verbis adumbrauit: *Non tranſibit eam pes hominis; neque pes iumenti gradietur in ea.*

Poſtremò, vt ad Herodotum reuertar: quod is initio lib. III Cambyſen refert contra Ægyptios bellum ideo ſuſcepiſſe, quod cùm ipſe Ægyptij cuiuſdam ophthalmici ſuaſu ab Amaſide filiam in matrimonium petiiſſet, Amaſis, qui concubinæ loco, non vxoris habendam ſciret, pro ea Nitetin Apriæ filiam miſerit: id parum mihi veriſimile apparet. Neque enim ſatis congruit, vt poſt annos amplius quatuor & quadraginta Nitetis adeo formoſa fuerit, vt ad Cambyſis nuptias pro puella deſtinaretur. Quare probabilius eſt, quod ab aliis proditum idem narrat Herodotus, non à Cambyſe, ſed à Cyro affinitatem illam expetitam.

D

De Initio Darij Hyſtaſpis F. déque eclipſibus duabus, quæ illo imperante contigerunt: & hallucinatione Chriſtmanni.

CAPVT XVIII.

NON minoribus firmamentis, imo certioribus, Darij epocha, quàm Cambyſis adſtruitur. Duplici enim obſeruatione munitur. Harum prima à Ptolemæo adſtruitur lib. IV, pag. 102. Eclipſis enim lunaris accidit anno Darij XX, Nabonaſſari CCXLVI, Epiphi XXVIII, ſequente XXIX. hora I ¼ ante mediam noctem, hoc eſt horis à meridie 10, 45, in Horizonte Alexandrino. Tempus congruit anno Per. Iul. 4212, No-

uembris XIX, feria 2 sequente 3 nocte illa quæ inter XIX & XX Nouembris in- A
terceſſit, cyclo Solis XII, Lunæ XIII, lit. G. anno Iudaico 3260, cuius Tisri cha-
racterem habuit 6, 9, 768, Sept. VII, anno Per. Iul. 4212. Casleu verò character
2, 11, 194, Nouemb. v. Itaque XV Casleu, siue potiùs XVI Iudaicè iam ab initio no-
ctis inchoata, contigit eclipsis. Parisinæ Tabulæ Plenilunium verum exhibent
hora 11, 15′ post meridiem diei 19 Nouembris. Cœpit defectio hora 9, 58′. Desiit
hora 0, 32′ post mediam noctem diei XX Nouemb. Solis verus locus in Scorpij
gradu 22, 8′. Duratio horarum 2, 34′. Digitos habuit 4.

Rursum eodem imperante Dario, anno eius XXXI, vt eadem pag. refert Ptolem.
defecit Luna anno Nabonassari CCLVII, Tybi III, sequente IV, hor. 10, 40′ à
meridie in Horizonte Alexandr. Fuit hic annus Per. Iul. 4223, mundi 3493, cyclo
Solis XXIII, lit. G. Lunæ V, Apr. XXV, siue nocte, quæ inter XXV, & XXVI interie-
cta fuit, feria IV, sequente V. anno Iudaico 3270, cuius character 7, 4, 820, Sept.
XV. anno Per. Iul. 4222, cyclo Solis XXII, lit. A. Ijar verò character 3, 21, 971 Apr.
IV, translatione naturali propter n. Quare contigit eclipsis XVI die iam ab initio
noctis ineunte. Tabulæ quoque nostræ Plenilunium verum hora 9, 52′ referunt B
post meridiem diei 25 Aprilis. Defectionis autem initium hora 8, 58′. Finem hora
10. 46′. Duratio integra hor. 1, 48′. Digitorum fuit 2, 1/4. Sol in Arietis 28, 42′.
Cui consentanea fere est Prutenicis ex calculis Buntinghi descriptio, præterquam
in situ Solis. Ex iis ambobus deliquiis initium Darij Hystaspis F. concluditur. Si
enim anno Per. Iul. 4212, Nouemb. XX currebat annus illius XX, & Per. Iul. 4223,
Aprilis XXV, eiusdem primus, ac tricesimus: necesse est ipsum iniisse anno Per. Jul.
4193, Mundi 3463, Olympiadis LXIV anno IV ineunte, vel exeunte III, Iphiti nem-
pe CCLV, vel CCLVI, Nabonassari CCXXVII.

Sed de vtroque isto Lunæ deliquio Christmannus lib. de Connexione Anno-
rum absurdissimè sentit, falsâ bisextilium ac Iulianorum annorum ordinatione
deceptus, quam nos lib. IV refutauimus. Notat ille ad annum Nabonassari CC-
XLVI, in eum incidisse Darij vicesimum: Hipparchum verò, qui eclipsin illam de-
scripsit, errasse, dum XXVIII die Epiphi mensis contigisse prodidit; eúmque à Pto-
lemæo notatum ac deprehensum errorem. quem etiam per Enneadecaëteridem
Iulianam detegi posse confirmat. Si quidem Thoth Nabonassari CCXLVI incidit in C
annum CCCCLVIII ante ordinationem Iulianam, XXVII Dec. feria IV. quamobrem
si hinc numeres menses X Ægyptios, & XXVII dies præteritos, descenderur ad
XVIII Nouemb. currente anno CCCCLVII ante ordinationem Iulianam, bisextili,
literis Dominicalibus GF. Aureus numerus Kalendarij Iuliani ex Lucæ Gaurici
descriptione, fuit XIX, qui in Kalendario illo ad diem IV Nouemb. adscriptus
est; sed propter anticipationem lunarem, Darij sæculo fuit in VI Nouembris. Er-
go die pòst XV, hoc est XX Nouemb. Epiphi vltimo, siue Mesori primo Luna defe-
cit. Hæc Christmannus. in quibus multis modis hallucinatur. Nam neque Ptole-
mæus vllum in obseruatione ista Hipparchi castigat errorem; & omninò certum
est illo ipso, quod expressum est, momento Lunam defeciſſe. Ptolemæi locus lib.
IV cap. IX Græcæ edit. pag. 102 legitur; vbi tantum abest, vt Hipparchi ratiocinia
falsa putet, vt ex iis opinionem ipse suam adstruat. In fine quidem libri, cap. X alias
ab Hipparcho ipso deprehensas Lunæ defectiones retulit, & in earum epilogismis
Hipparchum aberrasse censuit; in duabus autem illis, quas à Babyloniis traditas D
acceperat, nihil erroris agnoscit. Iam si Enneadecaëteridem Romanam adhibeas,
non minus illa conueniet, vti & Astronomicæ Tabulæ omnes. Buntinghus certè
è Prutenicis eclipsis illius calculos ad annum mundi 3467 accuratissimè suo more
subduxit, qui adamussim cum Hipparchi & Ptolemæi descriptione congruunt.
Quod & alij plerique Mathematici fecerunt.

Error Christmanni.

Sed Christmannum falsa, & à nobis lib. IV refutata Iulianorum annorum, &
bisextilium dispositio in errorem impulit. Thoth anni Nabon. CCXLVI incurrit in
annum Periodi Iulianæ 4211, Decembris XXVII, feria IV, lit. A. Ab hoc die ad
XXVIII Epiphi, dies sunt CCCXXVIII, qui ad CCCLX adiuncti cõficiunt DCLXXXVIII
dies; de quibus subducti CCCLXV, relinquunt CCCXXIII, hoc est Nouembris XIX,
anno Periodi Iulianæ 4212, qui est CCCCLVII antè Iulianam ordinationem. Si
enim de anno confusionis 4668, qui Iulianum primum proximè præcessit, detra-
has annos 457, relinquetur annus 4211. Ergo annus sequens 4212 primus est ex

A 457 illis, qui Iulianos antecedunt, idémque communis, non biſextilis. At Chriſtmannus, qui annum Iulianum communem inſtituit, & in annum Confuſionis biſextum refudit, etiam quadringenteſimum quinquageſimum ſeptimum ante Iulianam ordinationem biſextilem fecit, ac biſextilium annorum ordinem fœdiſſimè conturbauit. Ex quo illud euenit, vt Neomenia Epiphi XXII Nouembris inierit, non XXIII, propter intempeſtiuam intercalationem biſexti, quæ in annum ſequentem 4213 coniicienda fuerat.

Alteram obſeruationem, & eclipſin non minori falſitate Chriſtmannus idem redarguit. Negat verò anno Nabonaſſari CCLVII, Tybi tertio vllam Lunæ defectionem incidere potuiſſe. Verba Chriſtmanni ex eius libro de annorum connexione, pag. 292 hîc adſcribam. *Sed non immeritò*, inquit, *relationem Hipparchi ſuſpectam habet Ptolemæus, cùm ait:* ἐλλείπει δὲ ἐκ τῶν προκειμένων τοὺς τῶν Ἱππάρχου ὑποθέσεις μέσων παρόδων ἐν τοσούτῳ χρόνῳ εἰς ὅλας ἀποκαταστάσεις μοίρας ι', καὶ ἑξήκοντα ἕνδεκα ϛ'. *Deficiunt autem ex ſuprà poſitis ſecundum Hipparchi hypotheſes mediorum motuum in tanto tempore ad integras reſtitutiones gradus* X, *& ſexagenæ ad proximum duæ. Fieri enim non potuit, vt oppoſitio luminarium eſſet, quo tempore Hipparchus eam tradit fuiſſe. Nam Thoth Nabonaſſari 257 incurrit in annum 447 ante ordinationem Iulianam, die 24 Decembris, feria prima. hinc ſi numeremus quatuor menſes Ægyptios, & 2 dies præteritos, perueniemus ad 25 Aprilis, quo eclipſis fuiſſet in oppoſitione luminarium, iuxta traditionem Hipparchi.* Hæc Chriſtmannus. In quibus ſumma eſt ἀλήθεια, cùm à Ptolemæo damnatam obſeruationem iſtam, vt & ſuperiorem arbitratus eſt. Atqui non ſolùm vtramque illam τήρησιν non refellit; ſed ea veluti fundamento ad lunaris epilogiſmi caſtigationem nititur. Differit enim cap. illo nono de emendatione mediorum motuum Lunæ ſecundum latitudinem, in quibus definiendis & Hipparchum, & ſeipſum, qui Hipparchum ſecutus eſſet, anteà falſum eſſe confitetur. Eum ſe verò poſtmodum errorem ſuſtuliſſe dicit ex accuratiſſimis obſeruationibus. πρῶτον μὲν οὖν, inquit, εἰς τὴν αὐτῆς τῆς μέσης παρόδου διόρθωσιν, ἐζητήσαμεν ἐκλείψεις σελήνης καὶ ἀπὸ τῆς ἀδιαίρετος ἀναγεγραμμένων. *Primum igitur ad ipſius medij motus caſtigationem, quæſiuimus eclipſes lunares, quam diligentiſſimè conſcriptas.* Subiicit ambas illas defectiones, quæ Darij tempore contigerunt: quas cum obſeruationibus aliis confert, ex eáque comparatione motum Lunæ κατὰ πλάτος emendat. Non igitur eclipſes & obſeruationes ipſas reprehendit; quin potiùs ex illis Hipparcheas hypotheſes corrigit. Pergit Chriſtmannus; & alio argumento τήρησιν illam oppugnat. *Quod autem tunc nulla fuerit oppoſitio, etiam oſtendit Enneadecaëteris Iuliana. In anno enim 447 ante ordinationem Iulianam aureus numerus eſt* X, *qui in Kalendario Iuliano ponitur ad* XII *Kalend. Maij: ſed propter anticipationem lunarem intelligimus nouilunium fuiſſe in 23 Maij die. Itaque die decimo ſexto antè, die ſcilicet ſeptima Maij, fuit luminarium oppoſitio: hanc autem Hipparchus dicit fuiſſe 25 Aprilis: ergo plus quàm decem dies deficiunt: vnde colligitur mendum eſſe in numeris Hipparchicis, quos ex Tabulis æqualium motuum corrigendos eſſe aſſerit Ptolemæus.* Ridicula eſt hallucinatio. Eclipſis illa, quæ anno XXXI Darij contigit, incurrit in annum CCCCXLVI ante Iulianum primum, non in CCCCXLVII. Annus erat Nabonaſſari CCLVII; cuius Thoth cœpit XXIV Decembris, feria prima, litera A, cyclo Solis XXII, Periodi Iulianæ 4222. Adde menſes quatuor, & dies duos, Tybi tertius ca-

B Chriſtmāni abſurdiſſima ratio.

D det in XXV Apr. feria IV, qui eſt quadringenteſimus quadrageſimus ſextus ante Iulianam ordinationem, non ſeptimus. Thoth ergo Nabonaſſarei anni CCLVII iniit **anno exeunte CCCCXLVII ante Iulianam ordinationem, quo Numerus aureus IV** Dionyſianus, Iuliani verò Kalendarij, quod ex Foroſempronienſem, & Gaurico lib. VI cap. XIV deſcripſimus, fuit X. At eclipſis iſta lunaris accidit anno illo, qui eſt CCCCXLVI ante Iulianam editionem, Numero aureo Nicæno V, Iuliano XI. In Romano Kalendario Nicæno aureus numerus V ad Aprilis VII adſcriptus eſt: in Iuliano verò Gaurici, numerus XI ad IX Apr. Ab anno Per. Iul. 4223 ad Iulianum primum, qui eſt Per. Iul. 4669, interuallum annorum CCCCXLVI, quo Lunæ περίοδοι ad ſeſquidiem ferè peruenit. Proinde Darij ſæculo Neomenia congruebat Aprilis XI: decima quinta dies Aprilis XXV. Rurſus ab eodem anno 4223 ad Nicænum annum interuallum annorum 814, quo nondum tridui περίοδος collecta. Ergo numerus aureus Nicænus V Aprilis X ferè congruebat, vel XI po-

tius Christmanni hallucinatio, quod ad Enneadecaëteridem, & Iulianos annos A
spectat, in eo versatur, quod ad annum illum duntaxat Iulianum respexerit, in quem Nabonassarei anni Thoth incidebat. Ideo numerum aureum Iulianum x, qui anno illi Per. Iul. 4222, cuius in fine Thoth iniit, tribuitur, in sequentem transtulit, qui est Per. Iul. 4223. Huic autem aureus numerus Iulianus xi competit; quandoquidem anno 4212, quo prior eclipsis contigit, quique CCCCLVII ante ordinationem Iulianam à Christmanno numeratur, aureus numerus Iulianus assignatus est xix. Hinc enim consequens est, annum 4223 esse CCCCXCVI ante Iulianum primum, & aureum numerum xi sibi vendicare. Hæc aduersus falsissimam Christmanni computationem paulo vberiùs explanauimus, ne præstantissimarum obseruationum, quæ inter Chronologica temporum illorum munimenta præcipuum locum obtinent, fides vacillaret. Quod si quis eclipseon illarum descriptionem desideret, eam apud Buntinghum è Tabulis Prutenicis accuratissimè confectam reperiet, ad annos mundi 3467, & 3478.

Ex iis immota consistit epocha Darij in anno Per. Iul. 4193; cui & Eusebius B
suffragatur in Chronico; vbi Darij primordium ad annum IV Olymp. LXIV posuit, & lib. x de Præparat. pag. 283. Δαρεῖος μὲν γὰρ, inquit, τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ξε' Ολυμπιάδος ἐπετάνυσε. *Darij quippe secundus annus in annum primum incurrit Olymp.* LXV. Rectius itaque Scaliger in lib. v de Emend. annum Per. Iul. 4193 Darij addixit epochæ, quàm lib. II Isag. Can. pag. 133 annum 4192.

De anno primo Romanorum Coss. & Regifugij. Refelluntur quæ à Scaligero de anno illo disputata.

CAPVT XIX.

VARRONIANORVM, inquit, *& Catonianorum Palilium discrimen est annus vnus. Varro enim in eundem Lunæ cyclum conditum Vrbis, & obitum Romuli confert; hoc est in cyclum nonum. Nam à primis Palilibus Varronis, & L. Tarrutij Firmani ad defectionem Solis qua Romulus è medio sublatus, sunt cycli duo præcisi, & mensis vnus. Regnauit ergo Romulus annos Iulianos* XXXVIII *præcisè, & mensem* I, *qui erunt Catoni anni* XXXVII. *Hinc colligitur, quare à primis Palilibus ad Reges exactos alij annos ponunt* CCXLIV, *alij totidem vno minus: nimirum quia alij Varronem, alij Catonem sequuntur.* Quod Catoniana Palilia vocat ea, quæ vno anno tardiùs, quàm à Varrone definitum est, Vrbis conditum designant, vt eadem sint cum Capitolinis, libro superiore cap. XLVI id abundè confutauimus. Frustra enim Catonem opinionis illius authorem facit, quod nullis indiciis, & argumentis potest colligi. Vide quæ illic vberrimè contra Scaligerum super ea re disseruimus. Hoc verò loco multum aberrat, dum diuersæ illius computationis in annis Regum Romanorum, quarum altera alteram vno anno superat, refert in annum vltimum Romuli: quem qui tricesimum octauum numerant, ducentos quadraginta quatuor annos asserit à Palilibus primis ad exactos Reges definire; qui autem tricesimum septimum esse volunt, CCXLIII. quod est falsissimum. Dionysius quippe lib. II Romulum nonnisi XXXVII annis regnasse scribit; & annos nihilominus Regibus imputat CCXLIV. Liuius quoq; non plures assignat Romulo; & tamen in fine L. I, *Regnatum* (inquit) *Romæ ab Vrbe condita ad liberatam in annos* CCXLIV. Contrà Eusebius in Chronico annos Romulo XXXVIII tribuit; qui ab Vrbe condita ad Regifugium annos putat CCXLV solidos. Nam Romuli primordium adscribit anno Abraami MCCLXV; primos verò Coss. anno MDLXV. Adeo falsa ratio est illa Scaligeri inde factum asseuerantis, vt à quibusdam interuallum ab initio Romuli ad Regifugium annis CCXLIV circumscriptum sit, quod triginta octo Romulo annos imputauerint. quasi non potuerit in consequentium Regum temporibus discrimen illud anni vnius intercedere. Perinde est & illa falsa collectio; *secundum Catoniana Palilia, quæ in annum Iphiti* XXIV *Natalem Vrbis conferunt, necessariò ad primos Coss. annos interesse* CCXLIII. Etenim Dionysius, eúmque imitatus Eusebius, anno etiam vno tardius, quàm Cato, siue potiùs Verrius Flaccus,

conditum Vrbis assignant: quorum alter CCXLIV, alter CCXLV annos interuallo
A huic arrogat.

Pergit Scaliger; &, *Longè*, inquit, *discedunt à rationibus Varronis Polybius, & Dionysius. Polybius ait Ἀφθασιν Ξέρξῃ esse posteriorem funere Bruti, & Regifugio annis* XXVIII *vertentibus; qui de* CCXCVII *annis Iphiti, quæ est epocha Ἀφθάσεως deducti relinquunt annos* CCLXIX, *epochen Consulatus Bruti, & Regifugij. Dionysius scribit Bruti fumus, qui in magistratu obiit, posterius esse pugna Marathonia annis* XVI. *Pugna Marathonia incidit in annum Iphiti* CCLXXXV. *Deductis* XVI, *relinquitur epocha Regifugij annus* CCLXIX *Iphiti secundum Dionysiam. Itaque biennio vterque serius ponit, quàm Varro: & ratio est, quia Romam volunt conditam anno primo Olympiadis septimæ, duobus mensibus ante ineuntem annum secundum eiusdem Olympiadis* VII. *Itaque iuxta hæc, annus Regifugij fuerit 4207 Periodi Iulianæ.* Hæc sunt multis adsperſa maculis. Dionysius Reges ait expulsos Ολυμπιάδ᾽ ὀγδόης, καὶ ἑξηκοστῆς ἐνεστώσης, ineunte Olymp. LXVIII. Hic est annus Periodi Iulianæ 4206. Nos libro superiore cap. XLVII, Dionysium ostendimus, quod & Scaligero videtur, aliud pronunciare, aliud probationibus efficere: ac reuera conditum Vrbis in annum conferre quartum exeuntem O-
B lymp. VI, hoc est Iphiti XXIV, itaut XXV primus sit annorum illorum CCXLIV, quos ad Regifugium numerat. Additis ergo ad XXIV absolutos annis CCXLIV, fiunt Iphiti anni CCLXVIII, quorum postremus desinit in annum Periodi Iulianæ 4206, quo Reges secundum Dionysium exacti. De Marathonia pugna suo loco dicendum erit. Polybius denique ab hac epocha minimè dissentit. Xerxis enim Ἄφθασις incidit in annum Periodi Iulianæ 4234 verno tempore. Si igitur de annis 4333 absolutis, deducas annos XXVIII, relinquentur anni 4305. Ita primi Coss. secundum Polybium, ac Dionysium cadent in annum 4206, & vno tantùm anno à Varronis epocha deerrabunt.

De Fragmento Paschalis magni, quod ex Ioanne Cuspiniano producit Scaliger, deque absurda eiusdem super eo conflictatione.

C

CAPVT XX.

IOANNES Cuspinianus in Commentario de Coss. Rom. ad annum Vrbis conditæ CCXVIII, ex Fastis veteris cuiusdam authoris, qui sola Coss. nomina ab exactis Regibus ad Gotthorum tempora perscripserat, septem paria Coss. describit. Eiusmodi autem cùm hæc ipsa, tum cætera omnia fuisse refert, vt per quaterna disponerentur: ita vt quartum quodque par Coss. miniatis literis exaratum lustrum Iulianum distingueret. Ad Consules adscripta erant Planetarum nomina, cum quibusdam numeris, quos neque intelligere ipse potuit, neque qui intelligeret vllum reperit. Septem illorum Consulatuum exemplum subiecimus.

D

E vetustissimis Fastis, quos penes se Ioannes Cuspinianus habuit.		Characteres emend. à Sc.	
Bruto & Collatino.	Luna XXIX	V	B A
Publicola, & Tricipitino.	Mart. X	VI	G
Publicola III, & Pulullo.	Merc. XXI	VII	F
Ruffo, & Aquilino.	Iou. II Rub.	VIII	E
Valerio, & Tuberto.	Sat. XIII	IX	D C
Publicola IV, & Tricipitino.	Sol XXIV	X	B
Tuberto II, & Lanato.	Ven. V	XI	A

Scaliger Planetarum nomina ferias esse Kalendarum Ian. numeros autem, epactas Paschales animaduertit. Exempli causa, anno primo Coss. Kalend. Ian. author ille credidit feria II cœpisse, & epactas fuisse XXIX. sequenti anno, Kal. eadem iniisse feria III, & epactam fuisse X, &c. Sed hallucinatum Scaliger eundem Scriptorem esse docet; quod anno illo, quo primi Coss. magistratum ceperunt, Kalendas Ianuarij incidere putauit in feriam II, quasi cyclus esset Solis VI; cuius litera est G; cùm re ipsa quintus esset, & literæ B A. Ideo ad Latereuli latus characteres Kalendarum appositi Scaliger, conuenientes anno Periodi Iulianæ 4205, qui est verus annus Regifugij, & reliquis

deinde consequentibus. Tùm nonnullis interiectis ex authoris illius opinione A
statuit, Regifugium anno 4207 Periodi Iulianæ contigisse, cyclo Solis VII, Lunæ VIII, quo epactæ Paschales sunt XXVIII, lunares autem XXIX. Itaque in nota feriæ errorem irrepsisse coniicit, vt non LVNA, sed SATVRNVS ponendum sit. *Neque verò*, inquit, *dubitandum est, eam mentem fuisse illius authoris, qui Paschale condidit. In feria enim potiùs quàm in epactis erratum esse videtur. Cyclo igitur Paschali* VIII, *epactæ Paschales sunt* XXVIII: *addita vnitate epacta lunaris erit* XXIX. *anno sequenti epacta Paschalis* IX. *lunaris* X: *quia sæculo Iustiniani* XIV *Paschalis erat quintadecima lunaris, vt toties à nobis dictum, & ab ipso Dionysio Exiguo notatum. Igitur Author Paschalis sequitur Dionysium, & Polybium. Sed grauiter peccat, idque biennio, vt diximus.* Hæc Scaliger. Sed in paucis istis haud parua peccantur. Primùm annum Regifugij ab authore Paschalis asserit ex Polybij mente constitutum in anno Per. Iul. 4207, & Saturnum, hoc est Feriam VII pro secunda reponendum videri. Atqui cyclus Solis anno 4207 fuit VII, litera F. vnde Kal. Ian. feria III, siue Martis die, non secunda, hoc est Lunæ contigerint. Deinde quanta in epactis turbatio! Eiusmodi est ea quidem, B
vt me vel ista confutare suppudeat. Anno 4207 cyclus erat Lunæ VIII. ergo epa-
De epactarum ordinatione vide quæ libro VI, capite XXII dicta sunt.
ctæ Paschales, inquit, XXVIII. Quid alienius? Non animaduertit, ex vsu Dionysij Exigui, Bedæ, ac veterum Computi magistrorum, cyclum Paschalem non à Kal. Ian. sed à Paschali mense initium sumere, indidémque & Paschales epactas exordiri; quod Beda clarissimè passim explicat, nósque antea sæpè monstrauimus. Ergo anno Per. Iul. 4207 Ianuario mense currebat adhuc cyclus VII, & epactæ, vt Scaligeri, plebísque methodum sequamur, XVII. Vt autem tum vsus ferebat, neq; cyclo VIII currente, epactæ fuere XXVIII, sed XVII; neque cyclo VII, epactæ XVII, sed VI. Lege cyclos Dionysij, atque Bedæ, in quibus Indictiones, Epactæ, Concurrentes, &c. ad Christi annos apposita sunt. Videbis anno Christi VII cyclo VIII; ac deinceps cyclis omnibus decemnouennalibus VIII, conuenire epactas XVII: anno verò Christi VI, cyclo VII, & omnibus deinde cyclis VII, epactas VI assignari. Ecce lunares epactas cyclo VIII, quando Paschales sunt XXVIII, ait esse XIX; cyclo C
verò IX cum epactis Paschalibus IX componit lunares X, & ita singillatim lunares vnitate Paschalibus maiores constituit. Hoc est planè nescire quid Paschales, quid lunares epactæ apud illos fuerint. Eum nos errorem passim à Scaligero commissum alibi castigauimus. veluti cùm de Epocha artificiali Constantinopol. lunari disputat pag. 342 huius libri V de Emend. Contra quæ nos lib. superiore, cap. III; & lib. II cap. de Alexandrino Computo pluribus egimus. Lunaris cyclus methodi solius gratia à Computistis adhibitus, è Paschali, ac decemnouennali fit triplici vnitate deducta. Cyclo VIII currente lunaris cyclus est V, epactæ sunt XXV. Cyclo verò decemnouennali VII, lunaris cyclus est IV, epactæ lunaris XIV. Hîc enim epactæ additione denarij ad lunarem cyclum efficiuntur, vt alio loco docuimus. Hoc verò lunarium epactarum proprium est, vt ad dies primi mensis additæ ætatem Lunæ Nicæno sæculo referant, vno regulari interdum adiuncto. Veluti cyclo III, epactæ lunares sunt XXIX; quæ cum Kal. Ianuariis, aut Martiis dant XXX; addita vnitate Lunam primam referunt. Et omninò lunaris cyclus ad ætatem Lunæ in Kalendis Ianuariis inuestigandam accommodatur, vti Beda scripsit. Experiamur iam quemadmodum cum illo Canone Scaligeriana ratio consentiat. Anno Per. Iul. D
4207 cyclus erat Lunæ VIII, Solis VII, litera F. Nouilunium contigit Ianuarij IX. Nam character Schebat anni 3254 Iudaici fuit 4, 6. 338, Ian. IX. Tisri enim iniit anno Per. Iul. 4206, cyclo Solis VI, lit. G, cuius character 5, 3, 406, feria V, Sept. XIII. Scaliger epactas lunares anno illo computat XXIX. Si Nicænæ Neomeniæ, vt illo sæculo persuasum erat, immotæ consisterent, anno 4207 incidisset Nouilunium in VI Ian. At verò epacta XXIX Lunam primam repræsentat Kalendis ipsis. Non fuit igitur lunaris. Fuit autem, vti diximus, epacta lunaris anni eiusdem XXV. ea cùm VI die Ianuarii lunam primam exhibet. Sed ob παρήκμασιν tridui, epactis lunaribus quæ ad Nicænum tempus diriguntur, detrahenda tria, vt Neomeniæ sæculo primorum Coss. respondeant.

Atque vt Scaligeriana hæc hallucinatio vno verbo conuincatur; velim hoc vnum respondeat: ecquid Paschalis illius author lunarem παρήκμασιν cognouerit; sciueritque lunam à Regifugij anno ad Nicenum tempus biduo circiter anteuer-

A tisse; ad Iustiniani verò ætatem, triduo. Si id agnouit; Neomeniam anno Regifugij IX die Ianuarij contigisse non ignorauit. Proinde epactas lunares intellexit fuisse XXII, cùm aureus Numerus esset VIII, & Paschales epactæ XXVIII; ita vt tam aureum numerum, quàm epactas ipsas ad IX Ianuarij diem applicaret. Sin, quod probabilius, imo verò certum est, Lunæ anticipationem nesciuit, nimirum anno illo 4027 Paschales epactas XXVIII, lunares XXV cum Neomenia ad VI Ianuarij diem retinuit. Perperam itaque lunares epactas XXIX, cyclo VIII Scaliger attribuit æuo Iustiniani, cùm Paschales forent XXVIII; idque ob μετάβασιν Lunæ à VI Ian. quæ est Nicæna epocha cycli VIII, ad quintum diem, in quem circa Iustiniani tempus incurrit: quasi aut Paschalis author, qui vnius diei post Nicænum Concilium σύνοδον animaduertisset, non etiam bidui antea σύνοδον obseruarit; aut epactæ XXIX ad V Ian. adscriptæ sint, epactæ verò XXVIII ad VI diem; vt pro istis illas assumeret. Vt omittam, ridiculum esse, epactas lunares in aliam diem quàm Paschales coniici, si quidem σύνοδος lunaris deprehensa sit. Denique error iste ex iis apertissimè refutatur, quæ libro VI de vtroque cyclo diligenter expo-

B suimus.

In Isagogicis Canonibus lib. III, pag. 172 longe aliam de Paschalio Cuspiniani sententiam expromit. Ait enim periodum esse Dionysianam annorum DXXXII ineuntem à Kal. Ian. in qua primo anno Christi Nouilunium commissum putauit Dionysius. Sed hæc Scaligeriana coniecturra refutata iam à nobis est non semel. Altera est eiusdem Scaligeri, qua hanc ipsam corrigit in erratis Typographicis proximo folio ante pag. 1 Isag. Can. Ibi enim notas illas Paschalij censet ad cyclum lunarem Iulianum pertinere, & epactas eius esse. Etenim authorem Paschalij credit Coss. primos prochronismo vnius Olympiadis statuisse in anno illo, qui aureum numerum habet III, éstque Eusebianus MDV; quod & secutus est, inquit, Cassiodorus. Annus iste debet esse Per. Iul. 4202, cyclo Lunæ III; in quem reuera cadit annus Eusebianus MDV. Sed de Cassiodoro gratis fingitur. Neque verò notæ illæ Paschalij satis ad cyclum Iulij Cæsaris, & Kalendarium à Paulo Forosempr. & Gaurico descriptum conueniunt. Quippe anno illo, quo numerum III obtinuisse vult Scaliger, epactæ XXIX notantur, quæ numero I cycli illius Iuliani

C competere possunt. At deinde fallit ratio. Anno quippe sequenti, qui aureo numero IV affectus est, & est secundus cycli Iuliani, epactæ in Paschalio reperiuntur X, cùm debeant esse XI. Item aureo numero currente V, cycli verò Iuliani anno III, epactæ debent esse XXII; in Paschalio verò nonnisi XXI. reliquos annos breuitatis studio prætereo. Scaliger anno nono cycli eiusdem imputat epactas XXVII. quæ nequaquam congruunt. Proinde irrita est diuinatio de cyclo & Kalendario Iulij Cæsaris ad Paschalium accommodato.

Explosa Scaligeri diuinatione, proximum erat vt nostram super eiusdem fragmenti interpretatione sententiam explicaremus. Et occurrebant interim aliqua, quæ haud ineptè fortassis accommodari possent. Verùm quoniam è paucis illis versibus vix certi quippiam informare coniectura licet; idque ex toto Operis contextu colligi satius est, amplius ea de re pronunciandum iudico.

Cæterum ex illo Paschali Cuspiniani rectè colligit Scaliger Consulatus per quadriennia componi solitos in citimæ vetustatis Annalibus, quod propter Iulianam

D Tetraëteridem sine dubio factum est. Sed quod lustrum illud Olympiadem nominatum fuisse hoc ipso cap. de epocha Regifugij repetit, satis refellimus lib. superiore capite XL. Addidit hîc ioculare commentum de Ausonij Consulatu. *Hieronymus quoque*, (inquit) *in supplemento Chronici Eusebiani Consules digerit per lustra Iuliana, idque vocat Olympiadem. Nam Consulatum Ausonij ponit anno* IV *Olympiadis*. Ridiculè. Nam Hieronymus Ausonij Consulatum supplemento suo minimè complexus est, sed neque Consules vllos notauit, vt ex ipsius editione Scaligeri, tum verò Pontaci, & antiquioribus aliis constat. Imo verò ne in vetustissimis quidem MS. Eusebiani Chronici, atque Hieronymiani supplementi Coss. extant. Solus Prosper in supplemento, quod ad Eusebianum & Hieronymianum Chronicon adtexuit, Consules posuit, exorsus ab Ausonij, & Olybrij Consulatu. Vnde perspicuum est, quantum hallucinatus sit Scaliger.

A

Constituitur verum tempus epochæ Regifugij: hoc est annus ac dies. Eclipsis Solis sub mortem Romuli. Variæ de Romanorum regum annis sententiæ.

CAPVT XXI.

QVÆSTIONIS huius duplex est caput: alterum de anno, alterum de mense, quo Reges Vrbe sunt pulsi. De anno Regifugij duæ sunt præcipuæ sententiæ. Altera Capitolinorum Fastorum, quam Sigonius amplexus est; Reges annis CCXLIII Romæ regnasse; & anno CCXLIV ineunte primos Coss. Magistratum iniisse. Idem sentit Eutropius, Orosius, Rufus, aliique Scriptores. Halicarnassensis verò, Liuius, & reliqui, quos Onufrius sequitur, annos CCXLIV Regibus imputant, & anno CCXLV inchoante B Coss. cœpisse volunt. Priores vnum quempiam annum præteriisse necesse est; siue Interregum, qui post Romulum anno vno præfuerunt: siue de Regis alicuius annis ademerunt. De tempore quidem quo Reges singuli regnarunt haud magna sanè controuersia est, quam accuratissimi scriptores Onufrius, & Sigonius diligenter excusserunt. Dionysius Halicarnass. Romulo solidos annos assignat XXXVII, vt & Liuius. Plutarchus diem obitus tradit Non. Quintilibus, siue Iuliis: quo die Solem defeciisse scribit, ac densissimis repentè tenebris obductum aërem; tùm fœdissimam tempestatem cum ingenti tonitruorum vi, ventorúmque turbine consecutam: cui & Halicarnass. ac Liuius, cæteríque suffragantur. Solis hæc defectio ab eruditis Mathematicarum artium Chronologis deprehensa anno Nabonassari XXXIII, Chœac VIII, qui cadit in Maij XXVI, feria VII, cyclo Lunæ IX, Solis XXIII, litera G, sub vesperam, anno Periodi Iulianæ 3999, mundi 3269, ante æram Dionysianam, anno 715. Parisinæ tabulæ nouilunium verum exhibent anno illo hora 5, 12′ à meridie. Apparens hora 7, 15′: octo ferè scru- C pulis ante Solem occasum. Digitorum fuit 9 $\frac{3}{37}$. Cœpit hora 6, 9′; durauit horam 1, 46′. Iam verò Romulus iniit anno Periodi Iulianæ 3961, Maij XXVI, quo & Palilia cœperunt, vt libro superiore definiuimus. Proinde solidos annos imperauit octo & triginta; nisi fortè primum illius annum non à Palilibus, quo designatum condendæ Vrbis spatium est: sed ab eadem absoluta, & extructa numeremus. Nam aliquanto post Palilia, & Vrbis iacta fundamenta, fossa, mœnibus, ædibúsque perfectis, Romulus de statuenda Reipublicæ forma comitiis habitis, consensu Rex est omnium factus. Ita Dionysius. A Palilibus quidem ad obseruationem illam defectionis solaris anni octo & triginta lapsi sunt. Ita rectè Eusebius XXXVIII annos Romulo tribuit. Secutum est Inter regnum anni vnius, quod Eusebius, & Cassiodorus Numæ annis arrogant. Inde Numa annis regnat XLIII, authore Liuio, Halicarn. Sex. Ruffo, nec non Eusebio, Cassiodoro, Eutropio, &c. Tullus inde Hostilius regnat annis XXXII, Dionysio, Liuio, Ruffo, Eusebio, Cassiodoro testibus. Inde Ancus Martius annis XXIV ex Liuio, Halicarn. Ruffo. Eusebius, Cassiodorus, Eutropius dant XXIII. Inde Tarquinius Priscus annis XXXVIII, Halicarn. Liuio, Ruffo. At ex Eusebio, Eutropio, Cassiodoro, vno minus. Exin Seruius Tullius; cui XLIV annos Liuius, Dionysius, Ruffus, Eusebius, aliique tribuunt. Cassiodorus XXXIV, Eusebium secutus. At iidem Tarquinio superbo annos arrogant XXXV, ac decem admetiuntur. Cæteri enim XXV postremo huic imputant. Quæ omnia sequenti Diagrammate complectar.

Reges	Anni: Ex Liuio, & Dionysio.	Anni: Ex Eusebio, &c.
Romulus	XXXVII	XXXVIII
Interregnum	I	I
Numa	XLIII	XL
Tullus Hostilius	XXXII	XXXII
Ancus Martius	XXIV	XXIII
Tarquinius Priscus	XXXVIII	XXXVII
Seruius Tullius	XLIV	XXXIV
Tarquinius Superbus	XXV	XXXV
Colliguntur anni CCXLIV.		Anni CCXL.

D

A Si annos Romuli XXXVIII, & Interregnum vnius anni computes, fient ex Halicarnassensis, & Liuij sententia anni solidi CCXLV, & Regifugium in annum incurret CCXLVI. Atqui contra grauissimorum Scriptorum authoritatem venire, & tot annos, quot nemo vnquam imputauit, Regibus arrogare, temerarium, ac parum consultum videtur. Nihil ergo nobis occurrit aptius, quàm vt Tarquinium annos solidos explesse dicamus XXIV, & XXV libasse; quod & Dionysij verba patiuntur. Scribit enim illum ἕως εἰκοστοῦ, καὶ πέμπτου προαγαγεῖν τὴν ἀρχήν: ad annum vsque XXIV perduxisse regnum. Ita non amplius quàm CCXLIV vertentes anni Regibus competent. Annus Vrbis conditæ; vti suo loco demonstratum est, fuit Periodi Iulianæ 3961. Ab hoc anno deinceps reliquorum initia dependent; quæ nos in sequentem Tabellam coniecimus.

B

LATERCVLVM REGVM ROMANORVM.

	Reges	Anni regni.	Initium in an. Periodi Iul.	Initium in annis mundi.	Olympiadici anni ineuntes.	Anni Vrbis conditæ.
I	Romulus	XXXVIII	3961	3231	Olymp. VII 1	I
O	Interregnum	I	3999	3269	Olymp. XVI, 2	XXXIX
II	Numa Pompilius	XLIII	4000	3270	Olymp. XVI, 3	XL
III	Tullus Hostilius	XXXII	4043	3313	Olymp. XXVII, 2	LXXXIII
IV	Ancus Martius	XXIV	4075	3345	Olymp. XXXV, 2	CXV
V	Tarquinius Priscus	XXXVIII	4099	3369	Olymp. XLI, 2	CXXXIX
VI	Seruius Tullius	XLIV	4137	3407	Olymp. L, 4	CLXXVII
VII	Tarquinius Superbus	XXIV	4181	3451	Olymp. LXI, 4	CCXXI
	Regifugium	I	4205	3475	Olymp. LXVII, 4	CCXLV
Regnatum Romæ annis solidis CCXLIV.						

C De die, quo Reges Vrbe pulsi sunt, incertum Scriptorum varietas facit. Sigonius ex duobus diebus, qui in Fastis notati erant, nempe VII Kalend. Mart. & IX Kalend. Iunij, posteriorem deligit. quam opinionem confirmari inter alia dicit ex iis, quæ de segete matura messi, & Tiberi leni fluenti aqua, vt mediis caloribus solet, affert Liuius. Ex iis enim Iunij potiùs, aut Quintilis, quàm Martij, aut Aprilis tempus describitur. Adde, quod Dionysius ait primos Coss. iniisse IV mensibus illi anno deficientibus, τετταρῶν μηνῶν τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ ὑπολειπομένων. Quod sic interpetatur; consueuisse eos tùm à Kalendis Octobris annum ordiri. At Onufrius Regifugium VI Kalend. Martij accidisse putat, vti in veteri Romano Kalendario legitur. Alterum autem, quod VII Kalendas Iunias notari dicitur, ex Ouidij hallucinatione manasse: qui IV hasce literas ad eum diem adscriptas: Q. R. C. F. id est, *Quando Rex comitiauit, fas*, existimauit ad Regum fugam pertinere. Hanc Onufrij sententiam longè probabiliorem censeo. nec ab ea nos dimouent, quæ de messe, æstiuóque tempore Sigonius obiicit. Neque enim Romanorum mensium idem in anno Iuliano situs erat, qui nunc est: sed identidem D luxati alienas in sedes immigrabant. Adde menses aliquot inter fugam Tarquinij, & tempus illud, quo desectæ sunt fruges, & in Tiberim proiectæ, lapsos esse: quod Onufrius obseruauit. Quemnam verò in Iulianum diem, mensémve Martius, & Regifugium per illud tempus incurrerint, nulla coniectura potest erui. Nam quod ad Dionysij verba spectat, qui IV menses ei anno complendo defuisse scribit, non dubium est, quin de anno Græcorum, & Olympiadico locutus sit, ad quem & Troianum excidium, & Vrbis conditum retulit.

De die Regifugij.

Quamobrem annus ille, quo & pulsi sunt Reges, & primi Coss. instituti, incidit in annum ab Vrbe condita CCXLV, Periodi Iulianæ 4205, mundi 3475, Nabonassari CCXXXIX, Iphiti CCLXVII, tertium videlicet exeuntem Olymp. LXVII. vnde vno tantùm anno posterior est Halicarnassensis epocha. ante Christianam æram, annis DVIII, cyclo Solis V, Lunæ VI. In Isagogicis Canonibus, lib. II, pag. 165, & lib. III, pag. 292 Scaliger sententiam mutat, & Dionysij Halicar-

naſſenſis epocham amplexus Regifugium tribuit anno primo Olympiadis LXVIII, annis CCXLIV à primis Palilibus. Si per annum primum Olympiadis eum, qui reuera primus erat, intellexit, biennio aberrauit. Quippe deſinente anno Olympiadico Regifugium accidit. at annus I Olympiadis LXVIII deſiit anno Periodi Iulianæ 4207, quod in libro V de Emendat. tantopere reſpuit. Sin per annum primum, non eum cuius in finem cecidit, ſed proximè ſequentem accipi velit, erit is annus 4206, quo Olympias LXVIII cœpit. Sed hoc pacto Catoniana, vt vocat, Palilia, non Varroniana ſequitur; Romámque conditam ſtatuit anno exeunte quarto Olympiadis VI, non tertio. Nam primos Coſſ. cœpiſſe vult anno CCXLV ab Vrbe condita, ita vt ducenteſimus quadrageſimus quintus inierit anno illo Periodi Iulianæ, in quem Regifugium cadit. Eſt autem is ipſe, quo Olympiadis LXVIII primus inchoatur, Periodi Iulianæ 4206. Detractis 245 de 4206, reliqui ſunt 3961. Igitur anno 3962, Iphiti XXIV, condita fuerit Roma: quod & diſertè lib. II. Iſagog. Canon. pag. 165 in Diagrammate Regum Latinorum, & libro III, pag. 337 tenuit. Ita per ſummam inconſtantiam à priori, &, quam optimam hactenus pronuntiauerat, Varronis ſententia deſciuit.

A

B

De anno Marathonij conflictus, tam Scaligeri falſa refellitur, quam noſtra ſententia comprobatur.

CAPVT XXII.

DARIVS *imperauit annos* XXXVI, ait Scaliger, *vt teſtatur Herodotus. Ait enim eum anno ſexto à Marathonia clade obiiſſe in apparatu expeditionis Ægyptiacæ. Quare neceſſariò vno, & triceſimo anno Darij commiſſa pugna Marathonia, qui eſt annus Iphiti* CCLXXXVI, *hoc eſt annus* II *Olymp.* LXXII, *Per. Iul.* 4223. *Thucydides vno anno minus hoc tempus notat, cùm* διάβασιν Ξέρξου *in decimum annum à clade Marathonia reiicit. Imo vno minus notat* τὴν διάβασιν. Huic Scaligerianæ ſententiæ neque Herodotus, neque Thucydides aſtipulantur. Falsò Darium ex Herodoto dicit anno ſexto poſt cladem Marathoniam exceſſiſſe. Nam nonniſi quinto id accidiſſe ex illo Scriptore colligas. Libro VII initio, Darius fertur audita clade ad Marathonem accepta nouum belli apparatum inſtituiſſe: qui Aſiam omnem toto triennio concuſſit. Quarto inde anno Ægyptus rebellat. Darius in vtramque intentus expeditionem altero poſt Ægypti defectionem anno moritur. Ergo annus ille quintus fuit à Marathonia pugna. quæ ſecundum iſta contigerit anno XXXII Darij, Per. Iul. 4224. Thucydides verò Xerxis tranſitum decimo anno poſt Marathonium conflictum eueniſſe ſcribit. Annus διαβάσεως Xerxis eſt Per. Iul. 4234; vt ſtatim probabitur: qui decimus eſt ab anno 4224. Itaque anno Iphiti CCLXXXVII, tertio Olympiadis LXXII contigit Marathonia clades. Dionyſius Halicarn. lib. V ait illam poſteriorem eſſe Bruti ſepultura annis XVI. Additis ad annum Vrbis CCXLV, quo primi Coſſ. inierunt, XVI, fiunt CCLXI; Per. Iul. 4221. Sed quoniam Regifugium ab Halicarnaſſ. reiicitur in annum Per. Iul. 4206, decimus ſextus poſt illum annus erit 4222. Biennio aberrat ab epocha: quæ conuenit in annum Vrbis Varronianum CCLXIV: Q. Sulpicio Camerino, & Sp. Lartio Flauo II Coſſ. Sulpitius lib. II Hiſt. anno id Vrbis CCLX conſignat, Coſſ. Macerino, & Augurino, qui eſt annus Varronianus CCLXII. Gellius quoque lib. XVII, cap. XXI ducenteſimo deinde, & ſexageſimo anno poſt Romam conditam, aut non longè amplius victos ab Athenienſibus Perſas eſſe confirmat. Recte ergo Sigonius anno III Olym. LXXII celeberrimam illam pugnam incidiſſe putat; & malè ab recentiori quodam Scriptore reprehenditur. Plutarchus in Ariſtide, Archonte Phanippo celeberrimam illam victoriam conſignat; cui ſequenti anno ſucceſſit Ariſtides. Igitur anno ſecundo Darij, Olympiadis LXXII, anno tertio, Vrbis Varroniano CCLXIV, pugnatum eſt ad Marathonem. De die vaticinatur Scaliger. quem cùm Boedromionis VI fuiſſe dicat Plutarchus, ille ad anni Græci Atticæque Periodi fictos, & commentitios calculos fruſtra reuocare nititur.

C

D

Sigonius Comm. ad Sulpitium Seuerum.

De initio

A

De initio, & transitu Xerxis in Græciam. Scaligeri sententia, & inconstans opinio maximè super transitu.

CAPVT XXIII.

ANNO quinto à clade Marathonia Xerxem ad regni consortium admissum à patre censet, anno Per. Iul. 4227. solum verò imperare cœpisse anno 4228. De Xerxis verò διαβάσῃ impeditè, ac perplexè disputat, & secum ipse dissidet. Primum Salaminiam pugnam reiicit in annum II Olymp. qui erat quartus Tetraëteridos Atticæ; diemque præfigit XVI Munychionis, siue XVI Apr. anno Per. Iul. 4236, cyclo Lunæ XVIII. Ex quo sequitur, cum antecedenti anno Per. Iulianæ traiecerit Xerxes, τῷ διάβασιν conferendam esse in annum Per. Iul. 4235; in cuius diebus æstiB uis duobus mensibus post incœpit annus II Olymp. LXXV. Proinde anno I exeunte Olymp. LXXV, Xerxes transfretauit. Secundò ἄφοδον eandem confert in annum Olympiadis LXXV quartum desinentem, Periodi Iulianæ 4234. Maiorem quippe veterum partem asserit coniicere transitum Xerxis in annum primum Olympiad. LXXV. sed intellexisse quartum exeuntem Olymp. LXXIV: quam opinionem dicit esse certissimam, ac duobus locupletissimis testibus niti, Herodoto & Thucydide. Quod si ἄφοδος, vt paulò antè dixit, anno ante conflictum accidit; ex hac secundâ opinione pugnatum erit anno Periodi Iulianæ 4235, Aprili mense. Rursus quoniam duos illos testes locupletissimos sequi se profitetur, Herodotum ac Thucydidem, & illum præsertim, quo iam nato res illa contigit: Herodotus verò, vt paucis antè versibus idem Scaliger ostendit, ἄφοδον Xerxis eclipsis charactere notatam consignauit anno Periodi Iulianæ 4233; eique Thucydides suffragatur, dum annos X intercessisse scribit inter pugnam Marathoniam, & transitum Xerxis: ex iis tertia nascetur opinio Scaligeri; transitum Xerxis in annum Periodi Iulianæ 4233 incurrisse, qui erat annus III desinens Olymp. LXXIV:
C pugnam verò anno 4234, qui fuit quartus exiens Olympiadis eiusdem. Tanta est hominis inconstantia; cuius in sequenti tabella specimen dabimus.

XERXIS TRANSITVS, ET SALAMINIÆ pugnæ variæ epochæ Scaligerianæ.

	Transitus Xerxis.	Pugna Salaminia.
I	Anno III, Olymp. LXXIV: Per. Iul. 4233	Anno IV, Olymp. LXXIV: Per. Iul. 2434
II	Anno IV, Olymp. LXXIV: Per. Iul. 4234	Anno I, Olymp. LXXV: Per. Iul. 4235
III	Anno I, Olymp. LXXV: Per. Iul. 4235	Anno II, Olymp. LXXV: Per. Iul. 4236

Eadem velitatio, & αἰτιολογία extat in editione prima. Nam cùm pro comperto tradidisset, ἄφοδον Xerxis euenisse anno quarto currente Olymp. LXXIV; prælium autem ad Thermopylas anno I incunte Olymp. LXXV; *neque de eo dubitandum esse; cùm in ea re nullus scrupulus relictus sit.* mox oblitus sui, ex illa Solis defectione, quam Herodotus refert, colligit anno tertio Olymp. LXXIV transiisse Xerxem,
D Periodi Iulianæ 4233. nauale autem ad Salamina conflictum, Munychione contigisse, die XVI.

A

Annus διαβάσεως accuratissimè ex Herodoto, Thucydide, &c. definitur. Herodoti Halicarnassensis, & Plutarchi error aperitur. Scaligeri commenta refelluntur.

CAPVT XXIV.

XERXIS initium post Darij mortem accidit anno Per. Iul. 4229, non 4228. Ægyptiaca autem expeditio suscepta fuit anno quarto non quinto post cladem Marathoniam, Per. Iul. 4227. Vnde cùm anno altero ab ea expeditione mortuus sit Darius, cõtigit hoc anno 4228; vel ineunte 4229, si XXXVI annos solidos expleuerit. Proinde nos ab anno 4229 Xerxis primordia ducimus. Sed hæc leuia. Reliqua plena sunt erroris manifesti. Nam neque de anno, vt vidimus, neque de anni tempestate, qua pugnatum est, secum aut cum Historica veritate conuenit. Primum hac in re peccatum hominis est, quod διάβασιν Xerxis anno vno Iuliano ante Salaminium conflictum accidisse credit; cùm eodem anno & διάβασις verno tempore, & Autumnali, pugna contigerit. Sed historicam illius belli narrationem ex Herodoto perstringamus. Xerxes expeditione in Græciam suscepta, Sardibus hiemauit. Ineunte vere Abydum profectus est; quo tempore Sol defecerit. Tempus deliquij huius Buntingho designatur annis Nabonassari CCLXVII, Chœac XXX, anno mundi 3488: Per. Iul. 4233, cyclo Lunæ XV, Solis V, Aprilis XIX, feria IV, hora sexta matutina in Asia minore. Ita transitus Xerxis assignandus erit anno III Olympiadis LXXIV, Per. Iul. 4233, si de hac eclipsi locutus est Herodotus. Atqui falsum est de hac locutum esse. Primùm quia nulla ex verioribus, id est recentiorum Astronomorum calculis, velut Tychonicis, Solis defectio in Asia contigit, propter Parallaxin latitudinis. Nouilunium verum ex Parisinis tabulis accidit hora 6, 49′ Sardibus. Apparens propter parallaxin longitudinis scrup. 29′, hora 5, 58′. Parallaxis latitudinis 51′ ⅓ fere. Motus latitudinis verus, Signorum 5, 26, 17′, 15″. Latitudo 19′, 19″ Borea, quâ detracta de parallaxi latitudinis, restant apparens latitudo scrup. 32′. Ea maior est summa Diametrorum, quæ est 29′, 21″. Nulla ergo Solis defectio contigit. Deinde quamuis ex Buntinghi calculo fuisse demus aliquam, non tamen Herodotea hæc esse potuit. Nam illa digiti tantùm vnius & 45′ fuit. At Herodotus lib. VII, pag. 252 totum Solem defecisse scribit. ὡρμημένῳ δὲ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην ἀφανὴς ἦν ὅτε ἐπὶ νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. Sed neque reliqua Herodoti narratio transitum Xerxis coniici patitur in eum annum, qui defectioni illi tribuitur. Etenim eodem anno Iuliano ludicrum Olympicum in Græcia celebratum indicat. Scribit enim Herodotus lib. VIII, Persas quarto post transitum mense in Atticam peruenisse, Archonte Calliade; quod & Halicarn. lib. IX, & Diodorus confirmant. Paulo pòst nauale prælium ad Salamina commissum est, autumno: cum æstiuis diebus antecedentibus Olympici agones indicti forent. Post naualem victoriam, Themistocles Græcos hortatus est, vt omisso rege domum redeant, & appetente vere in Hellespontum nauigent. Fuit igitur hic autumnus anni Per. 4384, quo Olympicus agon septuagesimus quintus peractus est.

B

C

Herod. pag. 298.

Idem pag. 313.

D

Dabo & certissimum eiusdem anni autumnique characterem, ex quo insuper pateat, nullam eiusmodi sub Xerxis transitum Solarem defectionem incidisse. Scribit Herodotus lib. IX post Salaminiam victoriam, cùm Mardonius in Græcia relictus esset, Lacedæmonios muro ducto Isthmum munire voluisse, vt aditum in Peloponnesum intercluderent. Huic operi præpositus est Cleombrotus Anaxandridæ F. Sed is obscurato repente Sole copias illinc abduxit. θυομένῳ οἱ, inquit, ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. *Huic inter sacrificandum aduersus Persam Sol in cœlo obscuratus est.* Et quidem reuera Sol defecit anno Per. Iul. 4234, hoc est primo Olympiadis LXXV. Nouilunium verum ex Parisinis Tabulis accidit Octobris secundo, hora 1, 24′ post meridiem, Athenis. Apparens eodem fere momento, Sol in gradu Libræ 3, 39′. Verus motus latitud. Sig. 0, 5, 28′. Latitudo vera 28′,

Herod. pag. 326.

A 23″. Apparens 9′, 37″. Summa semidiametronum 28, 44′. Fuit verò digitorum. 7 1/2. Durauit horas 2 circiter. Cœpit ergo sub horam meridianam,& scr. 24′. Defuit hora 2, 24′. Atqui nulla hoc anno Solis alia defectio contigit. Proinde fieri non potuit, vt circa tempus τῆς διαβάσεως, Sol naturali & vsitato deliquio subtraheretur. Fuit igitur hoc singulare quoddam, & extraordinarium portentum, si vera scripsit Herodotus.

Transitus ergo Xerxis accidit anno Iphiti CCXCVI, siue quarto exeunte Olymp. LXXIV. Salaminia pugna, anno Iphiti CCXCVII, primo Olymp. LXXV. Eratosthenes, qui apud Clem. Alex. à prima Olympiade ad διάβασιν numerat annos CCXCVII, eorum more Scriptorum loquitur, qui quod paucis ante Olympiadum epocham mensibus contigit, sequenti anno Olympico tribuunt. quemadmodum & Halicarn. & Diodorus; & alij plerique, qui anno primo Olymp. LXXV Xerxem traiecisse memorant. Annus hic erat Vrbis CCLXXIV, M. Fabio II, & C. Manlio Coss. Halicarnassensis autem initio lib. IX, Coss. Kæs. Fabio II, & Sp. Furio διάβασιν assignat, qui est Vrbis CCLXXIII. Vno quippe anno epocham Vrbis
B Varrone tardius reddit, vt suo loco diximus. Quamuis enim biennio morari videatur, & anno primo VII Olymp. prima Palilia tribuere, Per. Iul. 3963: reuera tamen cum Fastis Capitolinis sentire, & anno exeunte quarto sextæ Olymp. Per. Iul. 3962 ortum Vrbis imputare, adeóque vno tantùm anno serius quàm Varronem, suprà cùm de primis Palilibus ageretur, ostendimus. Nunc idem hoc ex loco demonstratur. Nam si conditam Vrbem voluisset anno primo desinente Olymp. VII, hoc est Per. Iul. 3963, cum Regibus CCXLIV vertentes assignet annos, Regifugium collocare debuit in anno Iphiti labente CCLXIX, duobus mensibus ante CCLXX, hoc est ante secundum Olymp. LXVIII, Per. Iul. 4207. Cùm ergo transitus Xerxis inciderit anno Iphiti desinente CCXCVI, Per. Iul. 4234; qui est vicesimus octauus annus à primis Coss. oportebat transitum Xerxis à Dionysio in annum Vrbis CCLXXII coniici, Coss. Q. Fabio II & C. Iulio Tullo Coss. quorum Consulatus est octauus & vicesimus. At ille in vicesimum nonum contulit. Vno igitur anno epocham Vrbis anticipauit, eámque Iphiti XXIV exeunte, Per. Iul. 3962 attribuit. Vno verbo transitus Xerxis ab Halicarn. collocatur in anno Vrbis CC-
C LXXIII. Transiit autem anno Per. Iul. 4234. Detractis 273, restant anni 3961. Igitur anno Per. Iul. 3962 conditam Vrbem Dionysius existimat.

Dies mensisque Salaminiæ pugnæ.

De mense diéque Salaminij conflictus ariolatur Scaliger. Nam ex Plutarcho definit Munychionis XVI die contigisse, quem in Aprilis XVI cecidisse ex anni Græci popularis methodo tradit. *Nos*, inquit, *libro primo demonstrauimus, hoc non potuisse accidere, nisi anno Tetraëteridos Atticæ quarto. Erat verò is annus* XXXII *Periodi Atticæ. Munychion* XVI *Apr. anno Per. Iul. 4236, cyclo Lunæ* XVIII. *Ex quo sequitur cum antecedenti anno Periodi Iulianæ traiecerit Xerxes, τὸν διάβασιν conferendam esse in annum Periodi 4235; in cuius diebus æstiuis, duobus mensibus pòst incepit annus* II *Olympiadis* LXXV *anno cycli Lunæ* XVII. Hîc multa & grauia delicta sunt. Anni Græci Tetraëterici structura, qua obseruatio illa nititur, friuola est, vt lib. I demonstratum est. Plutarchum quoque haud mediocriter hallucinatum esse lib. de gloria Atheniensium, vbi Munychionis XVI die pugnatum ad Salamina refert, ostendimus in Notis ad Themist. pag. 639: atque ex aliis eiusdem Plutarchi locis,&, quod caput est,
D ex Herodoto docuimus idipsum Βοηδρομιῶνος XX die contigisse. Ad hæc naualis conflictus Græcorum cum Persis incurrit in annum primum Olympiadis, ac Tetraëteridos Olympicæ. Ergo ex methodo Tetraëteridum, quam libro primo præscripsit, annus esse debuit tertius Atticæ, non quartus, Periodi Atticæ XXXI, non XXXII. Neomenia Munychionis Aprilis XX; ergo decima sexta cadit in Maij IV. Atqui Plenilunium anno illo Maij IV nullum fuit. sed Aprilis XXIII, anno Iudaico 3281; cuius Tisri characterem habuit 5, 8, 668, Sept. XIV, feria V, anno Periodi Iulianæ 4233, cyclo Solis V, litera B A. Addito charactere VII mensium, Ijar iniit IX. Apr. cuius character 2, 1, 819, feria II, cyclo Solis VI, litera G, anno Per. Iul. 4234. Plenilunium itaque Apr. XXIII. Ita ab eo Plutarchi testimonio, quod Lydij instar lapidis sibi proposuerat, methodus aberrat. Sanè absurdissimum est, Salaminium conflictum in annum exeuntem Olympiadis LXXV coniicere; cùm ex Herodoto perspicuum sit, ineunte anno primo eiusdem Olympiadis accidisse, sub

illud tempus quo Mysteria celebrabantur, vt idem Herodotus confirmat lib. VIII, pag. 305. Nam Dicæus Atheniensis exul interrogatus à Demarato, qui & ipse ad Persas transfugerat, quid ille sibi ex Eleusine puluis clamórque vellet, qui paulo ante certamen extitit, respondit Mysteriorum id solenne videri; quod circa tempus illud agebatur. Proinde Boëdromionos XX, vt Plutarchus in Vita Camilli docet, pugnatum est ad Salaminem; hoc est circa Septemb. mensem anni, vti dixi, 4234. Hinc rideas liceat non multiplicem solum Scaligeri hallucinationem illam; sed & ἐπίστασιν, ac θεωρίαν, quam in fine capitis pro coronide posuit. *Ex his perspicuum est*, inquit, *quantum prosit character temporum, & præsertim doctrina anni Græci*; &c. Verùm quàm absonum & ridiculum sit commentum istud anni Græci, & Attici, luculentissimè ex hoc exemplo cognoscitur. Nihil enim tam cuiquam contrarium est, quàm methodo, & artificio anni vtriusque, ac Tetraëteridon, temporis illius descriptio. Sed hæc vberius lib. I pertractata sunt. A

Concludamus Xerxis διάβασιν conuenire in annum Per. Iul. 4234, cyclo Solis VI, Lunæ XVI, appetente vere, anno exeunte Iphiti CCXCVI, siue IV Olympiadis LXXIV, ante æram Christianam CCCCLXXX, anno post cladem Marathoniam vertente decimo, à morte Darij & exordio Xerxis, anno sexto; Vrbis conditæ Varroniano CCLXXIV, Coss. M. Fabio II, C. Manlio Coss. post exactos reges tricesimo. B

De duplici initio Artaxerxis Longimani hactenus non animaduerso. Expenduntur, & conciliantur inter se diuersæ Scriptorum sententiæ. Plutarchus castigatur. Persarum mos in constituendis regibus.

CAPVT XXV.

XERXEM annis regnasse ab expeditione patris Ægyptiaca XXIV, solum autem XXII, aut pauxillo plus, scribit Scaliger. Quod Historicorum consensu refellitur. Non enim plures quàm XX anni Xerxi tribuuntur, post parentis obitum. totidem & ipse Scaliger lib. II Isag. Can. pag. 133 imputat: quot & Diodorus, Eusebius, aliique Scriptores. Ita mortuus erit ille anno Per. Iul. 4249; quo & Artaxerxes eius filius in Imperium successit. Verùm quemadmodum Xerxes initia duo regni habuit; primùm superstite adhuc parente, quo cum biennio fere regnauit; alterum post eius obitum: ita etiam Artaxerxem credimus à patre in regni consortium adhibitum, titulo saltem tenus vsurpasse regnum. Quid causæ sit, cur id, de quo nulla apud Historicos occurrit mentio, affirmandum censeam, dicam, vbi pauca de Persarum ritu, quæ in rem faciunt, ex Herodoto proposuero. Scribit igitur Historiæ parens ille, Persas legem quandam habuisse, qua reges in expeditionem profecturi successorem eligere iubebantur aliquem ex filiis. Secundum quam Darius in Ægyptios, & Athenienses moturus, Xerxem ad imperium euexit. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. *Mouente verò Dario contra Ægyptios, & Athenienses, ingens à filiis de principatu est orta contentio, causantibus oportere illum, antequam in expeditionem proficisceretur, Regem ex Persarum lege constituere.* Erant porro Dario ex priori coniuge Gobryæ filia liberi tres, quos priuatus adhuc susceperat; quorum primus erat Artobazanes, quem Artemenem Iustinus appellat. Cùm igitur ambo illi, Xerxes & Artobazanes de successione contenderent, vicit demum Xerxes, natu licet tribus illis minor, sed ex Atossa Cyri filia genitorum maximus: qui à patre ideo potissimum alteri præpositus est, quod primus à Dario iam rege procreatus esset; Artobazanes autem priuato adhuc patre genitus. Hanc eandem apud Lacedęmonios viguisse legem is, qui vt hoc allegaret author Xerxi fuerat, Demaratus exul affirmabat. Quare Xerxes altero ante Darii mortem anno rex salutatus est, Per. Iul. 4227. Castigandus autem ex Herodoto Iustinus, & alii, qui fraternam illam controuersiam post mortem Da- C D

Iustini, & aliorum error.

A rij accidisse volunt, eósque disceptatore litis Artapherne patruo vsos esse scribunt. Nos Herodoto libentius assentimur. Ex hac eâdem lege, Persarúmque consuetudine verisimile est designatum à Xerxe viuo adhuc, & superstite successorem imperij, & collegam Artaxerxem Longimanũ quod hac ratione colligimus. Thucydides l. 1 scribit Themistoclem Athenis profugum ad regem Persarum sese contulisse, ac priusquam adiret, ad Artaxerxem filium Xerxis, qui nuper imperium ceperat, literas dedisse. εἰσπέμπει γράμματα εἰς βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ βασιλεύοντα. Diodorus Siculus Themistoclis fugam & profectionem ad Persas coniicit in annum secundum Olymp. LXXVII. verùm ad Xerxem, non ad Artaxerxem adiisse refert. Cornelius nepos in Themistocle Thucydidi potiùs accredit: *quod ætate proximus erat, & eiusdem ciuitatis.* Plutarchus dissidentes ea de re sententias Historicorũ memorat. Thucydidem enim, & Charontem Lampsacenum scribit asseuerare, mortuo Xerxe, Themistoclem ad Artaxerxem confugisse: Ephorum verò, Dinonem, Clitarchum, & Heraclidem, ad ipsum Xerxem. ac priorem Thucydidis opinionem magis cum Annalibus consentire; καίπερ οὐδ' αὐτοῖς B ἀτρέμα συνταττομένοις. quod ita Interpretes accipiunt, vt Annales istos dubiæ esse fidei significet. Sed fortasse melius est, vt non omnes iis suffragari velit, atque ideò non quietè, ac silentio perscriptos esse, sed ab aliis redargui. Porrò quos hic Annales intelligat, non exprimit. Sed pessimos illos fuisse necesse est, si vera sunt, quæ Plutarchus in eâdem Themistoclis vita prodidit: ipsum, postquam à rege Persarum honorificentissimè est habitus, & Asianis quibusdam donatus oppidis, in iis diu quietè ac tranquillè degisse; donec post Ægypti defectionem Atheniensium ope factam, & Persas ab iisdem Atheniensibus Cimone duce superatos, Artaxerxes bellum Ægyptiacum aggrediens Themistoclem admonuit, vt promissi memor bellum contra Græcos susciperet. At ille epoto tauri sanguine necem sibi consciuit. Atqui Ægypti defectio, & Artaxerxis expeditio contigit, vt Diodorus refert, anno II Olymp. LXXIX, Per. Iul. 4251, anno altero, vel tertio post Xerxis obitum. Quare conciliari ista nequeunt; vt & mortuo Xerxe Themistocles ad Artaxerxem confugerit, & post annum admissus ab eodem Asiatica possessione donatus in C ea longo tempore vixerit: atque anno altero, quàm Asianas illas vrbes obtinere cœpisset, mortem obierit. Non dubium est quin hallucinatus sit Plutarchus, & vera sit opinio Diodori, Eusebij, ac cæterorum, qui ante Xerxis obitum Themistoclem ad Persas fugisse referunt.

Scriptorũ dissensio super Themistoclis fuga.

Castigantur annales quibus Plutarchus vsus est.

Cùm autem Thucydides grauissimus & illorum pene æquabilis temporum scriptor ad Artaxerxem sese recepisse Themistoclem asseueret; idémque Charon Lampsacenus scripserit; ne fœdissimi erroris notam accuratissimis Historicis inuramus, illud vnum prope necessarium perfugium relinquitur, vt dicamus Themistoclem ad Persas viuo adhuc Xerxe fugisse; cùm iam rex & successor assumptus esset Artaxerxes.

Contigit hoc anno, vt est dictum, Olymp. LXXVII, secundo, Per. Iul. 4243. Artaxerxes verò νεωστί, id est annis antè tribus iam imperare cum patre cœperat; vt alio loco declarabitur. Quòd igitur tùm à Perside, & vrbe regia Xerxes abesset, & in expeditionem aliquam profectus esset; Themistocles ad Artaxerxem literas scripsit, ad eúmque perductus est. Iustinus lib. II sub finem author est, cùm per D Pausaniam Lacedæmoniorum regem Græciam iterum subiugare conatus esset, detecta conspiratione, & interfecto Pausania, Xerxem de integro bellum instituisse. Potuit hæc intercedere causa, cur successorem Artaxerxem ex veteri Persarum more designaret. Ita duæ illæ præstantissimorum Scriptorum, quæ contrariæ videntur, opiniones in concordiam adducentur. Primum Artaxerxis initium coniicimus in annum Per. Iul. 4240 circiter, qui est duodecimus iniens Xerxis. Hoc enim vicesimi Artaxerxis anni ratio postulat; à quo LXX Danielis hebdomadum ratiocinia deducuntur, id quod suo loco demonstrabitur. Vnum illud obstare videtur, quod aduersus coniecturam istam Pererius noster obiicit: nimirum Xerxem non fuisse Darij liberorum natu maximum, sed Dario altero fratre minorem. At quis credat Dario natu maximo Artaxerxem fuisse prælatum? Contra hanc ætatis exceptionem, quæ prima fronte nostræ illi sententiæ vehementer obsistere videtur, ita disputamus: fuisse quidem Artaxerxem natu minorem, sed maiori

Conciliantur historici.

Primum initium Artaxerxis.

Occurritur argumentis in contrarium adductis.

nihilominus antepositum. Cur id factum sit, vel non dico; vel probabile aliquid A
suspicor. Quàm enim sæpè factum istud tam in sacris, quàm in prophanis historiis legimus, cùm interim causæ vtrobique taceantur! Sed mihi tamen cur ita factum sit, verisimile quiddam reperisse videor. Nimirum ob easdem causas prælatum à Xerxe iuniorem Artaxerxem, ob quas ipsemet Xerxes maiori natu Artobazani à patre Dario antelatus fuerat. Hoc enim ex eo contigisse suprà vidimus, quod Xerxes Dario iam regnante natus fuerat; Artobazanes eodem adhuc priuato. Ergo idem & in successoris delectu Xerxes tenuit. Nam Darium antequam ad regnum à patre prouectus esset, genuerat: Artaxerxem verò post initum regnum. Quod ne gratis confictum videri possit, ex iis indiciis odorati sumus. Herodotus lib. IX refert Xerxem post Salaminiam cladem, cùm se in Asiam, Sardésque recepisset, ibi Masistis fratris filiam Dario filio despondisse. Accidit Salaminia pugna, & fuga Xerxis anno primo Olymp. LXXV, Periodi Iulianæ 4234, anno ex quo à patre collega regni factus est Xerxes, circiter octauo. Proinde aliquandiu antequam regnum capesseret natus erat Darius. Cuius rei nonnullam significationem dedisse videtur Diodorus Siculus lib. XI, vbi ad annum IV Olymp. LXXIX, B
refert Artabanum occiso Xerxe ad Artaxerxem accurrisse, mentitúmque esse necatum à Dario Xerxem, eundémque regnum ad se transtulisse: hortatum igitur vt priusquam regnum occuparet, fratrem opprimeret. ἔφησε Δαρεῖον τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ φονέα γενέσθαι τῦ πατρός, καὶ τὴν βασιλείαν εἰς ἑαυτὸν περιάγειν. συνεβούλευεν ὃν αὐτῷ πρὸ τῦ καταλαβεῖν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, σκοπεῖν ὅπως μὴ δουλεύσῃ διὰ ῥαθυμίαν. *Darium dixit fratrem eius patris interfectorem fuisse, & regnum ad sese pertrahere. Quamobrem hortabatur eum, vt antequam ille regnum occuparet, prouideret sibi, ne per socordiam seruiret.* Quæ verba tacitè significant, Artaxerxem ius ad regnum potiùs habuisse, quàm Darium; qui περιάγειν, id est traducere regnum ad sese, & interuertere cupiebat: tanquam alienum, & alteri iure debitum. Ideo enim Artabanus occiso Xerxe per Artaxerxem potissimum Darium interficere conatus est, quod illum sciret, vtpote iam Regem à patre designatum, ad famam affectati à fratre regni vehementius exarsurum: tum etiam quod à Dario parricidium illud tentatum fuisse, ideo probabile sciret esse, quòd verisimile erat Darium natu grandiorem ius sibi regni præreptum, & in iuniorem fratrem translatum esse, iniquo animo tulisse. C
Hæc nostra est de Artaxerxis initio coniectura non leuis, quæ ad LXX hebdomadarum epocham magno vsui posteà futura est.

pag. 481.

De solstitio Metonis, & anno primo enneadecaëteridis eiusdem.

CAPVT XXVI.

VÆ ad Metonis annum, & eius cùm epocham, tùm artificium vsúmque pertinebant, copiosè lib. II, cap. de anno Metonis exposuimus. In quo omnia illa confutauimus, quæ hoc in libro de Emendatione Temp. & hoc ipso capite super illo anno Scaliger edisserit: quæ omnia fictis, & à nobis in libro primo refutatis principiis innituntur, anni præcipuè Græci, & æquabilium mensium ordinatione; tum Harpaleæ Octaëteridis epocha, ac reliquis id genus; quæ sunt vanissima. Expendimus insuper eclipseon illarum exempla, quibus Metonicæ Periodi Scaliger hoc in capite specimen dedit. Quare ne eadem denuò repetantur, ad primum & secundum huius Operis librum studiosum lectorem remittimus. D

A

De initio belli Peloponnesiaci, quod certis characteribus adstruitur.

CAPVT XXVII.

NOBILISSIMI huius belli primordium clarissimorum Historicorum monimentis illustratum, & cœlestibus characteribus firmissimè munitum, neminem paulò intelligentiorem effugere potest. Ideo nihil in eo constituendo peccatum est à Scaligero, præter ea, quæ de Atticis mensibus ex popularis anni, Tetraëteridósque commentitia methodo ad hoc negotium accommodauit. Sed nonnulla, & quidem grauia sunt in huius historia belli Xenophontis errata, quæ certam & indubitatam illam epochã conturbare possunt; quæque doctis aliquot viris fraudi fuerunt. Ea nos, quod
B à nullo meminerim hactenus obseruata fuisse, castigabimus, vbi fixa illius belli sedes in Iuliana Periodo, annísque mundi ex Thucydidis authoritate, & Astronomicis characteribus constituta fuerit.

Aliquot igitur notis, & characteribus Peloponnesiaci belli principium Thucydides consignat. Sed primùm obseruanda sunt, quæ initio lib. II memoriæ prodidit: vbi bellum iniisse refert Ænesia Ephoro, Pythodoro Athenis Archonte ἔτι δύο μῆνας, sex mensibus post pugnam Potidæensem, ἐς ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ, *ineunte vere*. Illa verò ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος, Scholiastes exponit, τουτέστι δέκα: quasi esset ἤδη; & duos ex annuo magistratu menses libasset, ac decem omninò superessent: quod minimè procedit. Neque enim Archontes à bruma per illud tempus inibant; sed ab æstiuo solstitio. Quare duos adhuc menses ad annuam functionem Pythodoro superfuisse docet Thucydides; videlicet Thargelionem, & Scirrophorionem: vt exeunte Munychione, vel ineunte Thargelione contigerit; si quidem communis annus ille, non intercalaris fuit. Porrò ἀρχόμενον ἔαρ idem Historicus appellat, cùm primus tantùm mensis euolutus est: ita vt ἔαρ ab æquinoctio verno ad solstitium extendatur. Sciendum est prætereà annum bifariam ab
C illo distribui; εἰς θέρος, & χειμῶνα. θέρος ver & æstatem; χειμὼν autumnum hiemémque complectitur. quod ex omnibus eius libris colligitur. Ita lib. IV, ineunte anno VIII belli, Solem defecisse scribit, τοῦ ἐπιγινομένου θέρους. at eclipsis illa contigit Martij XXI. Item initio libri eiusdem: τοῦ δ' ἐπιγινομένου θέρους, περὶ σίτου ἐκβολήν. *Sequente æstate, quando sata germinant.* Tum eodem libro initio anni IX, ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγινομένου θέρους.

Pag. 286. edit. Vvech

Pag. 329.

His animaduersis eclipses à Thucydide memorantur omninò duæ, quas libro IX, cap. XLI, reddidimus. Harum prima solaris incidit in annum belli primum, Olympiadis LXXXVII secundum: Periodi Iulianæ 4283; cyclo Solis XXVII, Lunæ VIII. litera Dominicalis B; anno Nabonassari CCCXVII, cuius Thoth iniit Decembris IX, feria V. Proinde cùm defectio Solis incidat in Augusti III, horis à meridie elapsis 4, 8′ in horizonte Attico, feria IV; conuenit in diem Pharmuthi XXVIII. Perperam ergo Scaliger Pharmuthi XXVII tribuit; nec rectè Buntinghus diem Iouis, nisi feriam ineat à meridie. Annus erat Iudaicus 3330; cuius Tisri cœpit Septemb. XII feria IV. Eius enim character est 1, 21, 626. Elul verò character
D 4, 17, 709, Augusti III. Scaliger Ἑκατομβαιῶνος ἱσταμένου, errore solenni, quo Olympici, Atticíque anni cardinem in VIII Iulij collocat. Itaque potiùs Hecatombæon, & Olympicus mensis fuit Ab, cuius character 3, 4, 996, feria tertia, Iulij V. Sic & friuola sunt, quæ de anno Periodi Atticæ, & Olympicæ, earúmque mensibus loquitur.

Eclipses Solis duæ Thucydideæ.

Lib. II. Pag. 117.

Secunda Solis defectio anno octauo belli ineunte contigit; vt idem Thucydides refert: cuius hæc verba sunt: τοῦ δ' ἐπιγινομένου θέρους, εὐθὺς τοῦτε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νουμηνίαν. *Æstatis autem sequentis initio, statim circa nouilunium Sol ex parte defecit.* Huius defectionis tempus indaganti nullus alius occurret annus, quàm Periodi Iulianæ 4290, cyclo Lunæ XV, Solis VI, litera G, Olymp. LXXXIX, primus: Nabonassari CCCXXIV; cuius Thoth iniit Decemb. VII, feria V, anno Periodi Iulianæ 4289. Contigit autem Martij XXI, hora VII, 34′ post mediam noctem

Lib. IV, pag. 286.

in Horizonte Attico. Chœac xv, feria iv, anno Per. Iul. 4290. Annus erat Iudaicus 3337, embolimæus. Tisri character 2,1,497, Sept. xxv. Accidit igitur eclipsis Neomenia Nisan; cuius character 4,5, 935, feria iv, Martij xxi. Ex his duabus obseruationibus indubitatum colligitur initium belli Peloponnesiaci in anno Per. Iul. 4283. Tertius character ex eodem Thucydide eclipsis est, quæ anno xix belli contigit sub ipsam Athenienſium cladem in Sicilia acceptam, Imperatore Nicia, cuius meminit ille lib. vii. Tempus deliquij istius est, in ea nocte quæ secuta est xxvii Augusti diem, hora 0, 1′, 27″ à media nocte diei Augusti xxviii, anno Periodi Iulianæ 4301, cyclo Lunæ vii, Solis xvii, lit. A G, Olympiadis xci, anno ineunte quarto; Nabonassari cccxxxv, cuius Thoth iniit Decembris ix, feria vi, cyclo Solis xvi, lit. B, anno Per. Iul. 4300. Proinde Pachon xxiii die, sequente xxiv defecit Luna, feria ii, sequente iii. Annus erat Iudaicus 3348, cuius Tisri cœpit feria, 7. Huius enim character est 7, 15, 345, Sept. xxiv. Ab verò, 3, 11, 428, Augusti xiv, feria iii. Igitur eclipsis contigit xv Ab. Si annus xix belli Peloponnesiaci est Iulianæ Periodi 4301, ergo primus est 4283. A

Lunæ defectio à Thucydide notata. pag. 527.

Solaris defectio à Xenophonte relata.

Sunt & aliæ defectiones duæ syderum, apud Xenophontem, è quibus vnam hoc loco reddemus, alteram capite sequenti. Prior Solaris extitit, quam refert Xenophon lib. ii, quæ contigit anno ineunte primo Olympiadis illius, qua vicit stadio Crocinas Thessalus, Pythodoro Archonte, anno xxviii belli Peloponnesiaci. Annus hic est Per. Iul. 4310, cyclo Lunæ xvi, Solis xxvi, lit. C. quo eclipsis incidit Sept. iii, feria vi, horis à media nocte 9, 16, in Horizonte Attico, quando apparens syzygia commissa est. Nam vera contigit hora 10, 30′. Verus locus, Solis in gradu Virginis 5, 11′. Initium eclipsis hora 8, 8′. Finis hora 10, 37′. Duratio horarum 2, 29′ tempore apparenti. Digitorum porro fuit 7 ½: ex Parisinis Tabulis. Tempus est annus i, Olymp. xciv, Nabon. cccxliv, cuius Thoth Decemb. ii feria v, anno Per. Iul. 4309. Quare Payni vi defecit Sol, anno Iudaico ineunte 3358, in ipsa Neomenia Tisri; cuius character, 6, 11, 684, feria vi. Si annus xxviii belli est Per. Iul. 4310, primus erit 4283. B

pag. 379. edit. Vechel.

Alium characterem Thucydides suggerit lib. v. Ὀλύμπια δ' ἐγένετο τῷ θέρει τούτῳ, οἷς Ἀνδροσθένης Ἀρκὰς Παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκα. *Olympia hac æstate celebrata sunt, quibus Androsthenes Arcas tunc primùm Pancratio vicit.* Ab iis ludis excluſos esse Lacedæmonios, quod iudicatum non soluissent, idem author refert, quod anno belli Peloponnesiaci xii contigit. Non alia est Olympias illa, quàm xc, quâ stadio vicit Hyperbius Syracusanus, authore Diodoro: anno Per. Iul. 4294. Vnde idem annus belli primus in Iuliana Periodo colligitur, 4283. C

Nonnullorum super epocha belli huius error.

Cùm tot munimentis stabilita sit epocha belli Peloponnesiaci, haud leuiter aberrare constat eos, qui in antecedentem annum conferunt; imo verò, qui à nonnullis veteribus in eum annum coniici putant, ac duplicem illorum sententiam fuisse sentiunt. Nam qui de Athenienſium Archontibus commentarium nuper edidit, Thucydidem ac Dionysium scribit initium belli Peloponnesiaci conferre in annum Vrbis cccxxii, Diodorum verò, & Anonymum illum, qui Olympiadas percensuit, in annum cccxxiii, quibus & Gellius suffragatur lib. xvii, cap. xxi. Verùm pro certo habeo neque Thucydidem, neque Dionysium in alium annum belli primordium referre, quàm in eum, qui ex Varronis putatione, quam Scriptor ille sequitur, est cccxxiii. De Thucydide certissima res est ex iis, quæ hucusque disseruimus. Vnum illud in commentario de Archontibus opponi video, quod Thucydides Archonte Pythodoro cœpisse bellum asseuerat, qui ineunte Olympiade lxxxvii Magistratum iniit, cùm Anonymus, & Diodorus Euthydemo præside contigisse velint. Sed nullus inter illos conflictus est. Nam Thucydidis verba, καὶ Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος, quomodo sint accipienda, suprà vidimus; nimirum eo anno Iuliano conflatum esse bellum, quo Pythodorus desiit, & Euthydemus exorsus est: ita vt duobus ante initium Euthydemi mensibus cœperit. Vnde factum, vt cæteri Scriptores, qui ab Olympiadum epocha historicos suos annos exorsi sunt, paucos illos Pythodori menses neglexerint. At Thucydides accuratius in exeuntem Archontis illius annum contulit. Sic etiam Dionysij locus, quem idem Commentarius citat, intelligi debet; cùm ait Isocratem natum esse Archonte Lysimacho, Olympiade lxxxvi πέμπτῳ καὶ τετάρτου ἔτει τοῦ Πελοποννησια- D

A κȣ̃ πολέμȣ, *anno quinto ante Peloponnesiacum bellum.* Lysimachus iste, qui ab aliis Nausimachus vocatur, vt à Diodoro, & Scaligero in Olympiadum Collectaneis, quæ ipse cum Eusebianis Chronicis edidit, iniit anno primo Olymp. LXXXVI, Periodi Iulianæ 4278: à quo ad initium anni 4283, quo bellum cœpit, anni sunt quinque. Ita nulla est inter authores illos discrepantia.

Bellum proinde Peloponnesiacum cœpit anno Per. Iul. 4283, Mundi 3553, anno Olymp. LXXXVII primo exeunte, Nabonassari anno CCCXVII currente; Iudaico 3330; Vrbis conditæ, CCCXXIII; regnante Artaxerxe Longimano, & anno eius XXXIV exeunte, vel ineunte XXXV.

De labe Xenophonteæ historiæ, quod ad annos attinet belli Peloponnesiaci.

CAPVT XXVIII.

B NON inutilem, vti speramus, Chronologiæ, & antiquitatis historicæ studiosis operam nauabimus, si quæ apud Xenophontem in prioribus Hellenicon libris errata deprehendimus, in ordinandis belli Peloponnesiaci temporibus, adnotemus; eorúmque causas vnà patefaciamus, quas non sine ingenti labore peruestigauimus. Ita enim cùm de optimo Scriptore, ac suauissimo benè merebimur; tum exemplum nostris Chronologis, ac specimen præbebimus, quantum ad illuminandam, & castigandam historiam Chronologici, quos vocant, characteres vtilitatis afferant. Sciendum est imprimis Thucydidem Peloponnesiaci belli descriptionem ad primum & vicesimum annum perduxisse, non integrum, ac vertentem; sed qui expleta hieme sequenti, cuius res gestas non attigit, desiturus esset: quod in fine historiæ ipse testatur. Huius historiæ supplementum libri septem Xenophontei sunt, qui Ἑλληνικῶν inscribuntur; quibus nihil in eo genere accuratius, aut elegantius esse potest. Iis enim partim reliqua belli complexus est; partim ea quæ deinceps variis in Græciæ locis acciderunt. In priori parte, quæ residuos an-
C nos belli Peloponnesiaci continet, annos fere singulos distinguit, Thucidydis more per æstatem & hiemem interuallo cuiusque descripto. Sed in iisdem primùm biennij, mox vnius anni μεταχρονισμὸν animaduertimus. In ipso libri prioris aditu, vt appareat supplementum quoddam historiæ Thucydideæ à se conscriptum, ab rebus gestis hiemis illius orditur, quæ æstatem, in quam Thucydides desiit, est secuta, ἀρχομένȣ, (inquit versu 6 libri 1) τȣ̃ χειμῶνος. Inde narratis iis, quæ anno illo reliquo vicesimo primo contigerant, quando Mindarus nauali prælio ab Alcibiade victus est, subiicit: τῷ δὲ ἄλλῳ ἔτει, (ᾧ ἦν Ολυμπιὰς τρίτη, καὶ ἐνενηκοστὴ, ᾗ προστεθεῖσα ξυνωρὶς ἐνίκα Εὐαγόρȣ Ηλείȣ, τὸ δὲ στάδιον Εὐβότας Κυρηναῖος, ἐπὶ Εφόρȣ μὲν ὄντος ἐν Σπάρτῃ Εὐαρχίππȣ, ἄρχοντος δ' ἐν Αθήναις Εὐκτήμονος.) *Altero anno, quo Olympias* XCIII *celebrata est, in qua bigæ mulares ad certamen accesserunt, iisque primus omnium vicit Euagoras Eleus: stadio verò Eubotas Cyrenæus, cùm Ephorus Spartæ esset Euarchippus; Archon verò Athenis Euctemon.* Hunc annum sequenti pagina belli Peloponnesiaci vicesimum secundum numerat. Επεὶ δ' ὁ χειμὼν ἔληγε, Παντακλέȣς μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχον- pag. 255, vers. 19.
D τος δ' Αντιγένȣς, ἔαρος ἀρχομένȣ, δυοῖν καὶ εἴκοσι ἐτοῖν τῷ πολέμῳ παρεληλυθότων. *Hieme desita, cùm Pantaclees ephorus esset; Archon autem Antigenes, ineunte vere, postquam duo iam & viginti anni bello præterierant.* Annus iste proximus est à præcedente. Siquidem Antigenes Archon Athenis fuit anno illo, qui Euctemonis Magistratum secutus est. At Olympias XCIII, quæ Archonte Euctemone contigit, conuenit in annum XXIV belli Peloponnesiaci, non XXII; hoc est vere illo, quod Olympiadem antecessit, cœpit annus belli XXIV, qui est Per. Iul. 4306, cyclo Solis XXII, Lunæ XII. cuius rei fidem multis ex Thucydide obseruationibus adstruximus. Et quidem, si, vt ille refert, anno belli XII Olympias XC celebrata est, siue Iphiti CCCLXVII, Per. Iul. anno 4294; additis XII annis, confiet Iphiti CCCLXIX, siue primus Olymp. XCIII anno Per. Iul. 4306. Biennio itaque peccat Xenophon. Antigenes enim Archon fuit anno belli XXV, ineunte secundo Olymp. XCIII. Anno XIX belli Peloponnesiaci, in quo Thucydides historiam desiit, Archon Athenis fuit Cleocri- Biennij error in Xenophonte.

tus, siue Clearchus. Ab eo ad Euctemonem Archontes numerantur quatuor. A
In Collectaneis Scaligeri, quorum titulus est, Ολυμπιάδων ἀναγραφή, ad Eusebij
Chronicon adiectis. Fuerunt hi Callias anno ineunte primo Olymp. XCII;
Theopompus, Glaucippus, Diocles. Est igitur quintus Euctemon post Cleocri-
tum, adeóque cadit in annum belli XXIV, Olympiadis verò XCIII primum;
vt etiam Diodorus memoriæ prodidit. Biennij ergo μεταχρονισμὸς est apud Xe-
nophontem; de quo mox imprudens annum vnum detrahit; & nouo errore
priorem corrigit. Nam cùm inter Antigenem, & Calliam nullus Archon in-
tercedat, Xenophon inter ambos istos vnum infindit annum. Post annum
quippe belli Peloponnesiaci XXIV, quem appellat XXII, quo Antigenes Ar-
chon fuit, alium subiicit, qui ab eodem XXIII numeratur, & ante Calliam Ar-
chontem ponitur. Scribit enim Alcibiadem absente Clearcho Byzantij Har-
mosta; & ad Pharnabazum profecto, vrbem illam occupasse, eiúsque rei
nuncium accepisse Pharnabazum Gordij in Phrygia per hiemis tempus. Ἀρχομένου
pag. 256. verſ. 38. δὲ τοῦ ἔαρος, *ineunte vere*, legatos & à Lacedæmoniis, & ab Athenienſibus ad Persarũ B
regem missos esse narrat. Iniens ver nouum annum significat: secundum quem al-
terum subiicit, ac diuersum, in quo Callias Magistratum tenuit. Nam tertiâ de-
pag. 259. verſ. 38. inde pagina ita scribit: τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, ᾧ ἡ τε σελήνη ἐξέλιπεν ἐπ' ἐργας, καὶ ὁ παλαιὸς
τῆς Ἀθηνᾶς νεὼς ἐν Ἀθήναις ἐνεπρήσθη, Πίτιος μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δὲ Καλλίου Ἀθήνη-
σιν, οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ, παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ πολέμου πεπά-
ρων, καὶ εἴκοσιν ἔτεσιν, ἔπεμψαν ὅτι τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν. *Anno sequenti, quo & Luna de-
fecit sub vesperam, & vetus Mineruæ templum Athenis conflagrauit, Ephoro apud Lacedæ-
monios Pitie, Archonte Athenis Callîâ, Lacedæmonij cum Lysandro Præfecturæ non tem-
pus excessisset, belli verò iam anni* XXIV *absoluti essent, Callicratidam ad classem miserunt.*
Atqui Callias nullo interiecto post Antigenem Archon fuit. Vnus itaque annus
infisus est. ex quo factum, vt annus ille, quo Callias Magistratum tenuit, à Xe-
nophonte XXV numeretur, cùm ex instituta serie XXIV tantùm esse debuerit. Quare
vnius tantùm anni μεταχρονισμὸς deinceps factus est. Nam reuera Calliæ magistra-
tus in annum belli XXVI incidit. Anni autem illius insititij, qui inter Antigenis, & C
Calliæ Magistratũ infarctus est, res gestæ ibidem exponuntur: nimirum Alcibiadis
pag. 258. Athenas aduentus, & purgatio: tùm quemadmodum Imperator electus sit, & my-
steriorum pompam, quæ ob belli metum hactenus mari deducta fuerat, terrâ ce-
lebrauerit. inde tertio postquam appulerat mense soluerit. Quæ quidem omnia
reuera Archonte Antigene, anno belli XXV sunt gesta; quando Alcibiade absente,
Antiochus, quem classi præfecerat, à Lysandro victus est, & Alcibiades in ordi-
nem redactus. Annus hic fuit Per. Iul. 4307. Sequens autem, qui Calliam Archon-
tem habuit, erat 4308, quo & eclipsis Lunæ contigit. quam nos ex Parisinis tabu-
lis deprehendimus in Aprilis XVI. Pleniluniumverum ex iisdem Tabulis nostris ho-
Eclipsis Lunæ. ra 8,50′ à meridie diei XV Aprilis. Cœpit deficere hora 7,5′. Desiit hora 10,35′, ac tota
defecit. Digitorum enim fuit 15. Sol vero motu ad Arietis gradum 20,3′ peruene-
rat. Ex quo Leunclauij error conuincitur, qui in Chronico Xenophonteo annum,
quo Pitis Ephorus, Archon Callias extitit, belli Peloponnesiaci vicesimum sepri-
mum numerat: cùm nonnisi XXVI fuerit. Pergit Xenophon; & initio libri II refert,
pag. 266, verſ. 28. Lysandrum cum Araco Nauarcho à Lacedæmoniis ἐπιστολέα missum, ἐτοῖς ἤδη πέν- D
τε καὶ εἴκοσι παρεληλυθόσιν; *annis iam belli quinque & viginti confectis.* Annus sequens
Archytam habuit Ephorum, Archontem Alexiam, quo Lysander victis ad Ægos
potamon Athenienſibus, vrbe ipsa potitus est. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγε (ait pag. 270, v. 21.)
Subiicit annum proximè consequentem, quo Olympias acta est, in qua Crocinas
Thessalus stadio vicit, cùm Ephorus esset Eudius, Archon Pythodorus: qui quod
per Oligarchiam creatus est, ab Athenienſibus præteriri solebat. Eodem anno
Solis eclipsis incidit; vt ipse versu 35. meminit. cuius tempus est anno Periodi Iul.
4310, cyclo Lunæ XVI, Solis XXVI, Septembris III, feria VI, horis à media nocte
9.,16′ in Horizonte Attico. Olympias verò eodem anno celebrata est XCIV; anno
belli inchoato iam XXVIII. Totidem enim ei bello Eratosthenes imputat apud
Clem. Alex. I Strom. Xenophon verò finem belli ita describit: τελευτῶντος τοῦ
pag. 271, verſ. 8. θέρους, εἰς ὃ ὁ ἑξάμηνος, καὶ ὀκτὼ, καὶ εἴκοσιν ἔτη τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα. *Æstate confecta; in*

A *quam anni* XXVIII *cum* VI *menſibus deſinunt.* Tùm Ephoros qui ſingulis annis Magiſtratum geſſerunt, nouem & viginti percenſet, quorum primus Æneſias, poſtremus eſt Eudicus: neque tamen inter Pentaclem, quem cum Antigene Archonte compoſuerat, & Pityam, quem cum Archonte Callia coniunxerat, vllum inſeruit: vt appareat hallucinationem eſſe, quod inter duos illos Archontes annum vnum imprudens inculcauerit. Nec minus errauit idem nobiliſſimus Scriptor, dum Peloponneſiaco bello præfinit annos XXVIII, cum menſibus ſex. Non enim plures quàm XXVII, & menſes VI euoluti ſunt ab eo vere, quo bellum commiſſum eſt, anno Periodi Iulianæ 4283, ad autumnum anni 4310, quo eclipſis contigit. Nam duplici Solis deliquio belli initium, ac finis illuſtratur. Inde porro Xenophontis manauit error, quod ſub Ephoris quidem XXIX bellum adminiſtratum eſt; ſed non plures tamen, quàm XXVII annos cum VI menſibus occupauit. Ephori quippe Magiſtratum inibant ſub idem quo Archontes Athenienſium tempus videlicet circa æſtiuum ſolſtitium. Primus igitur Ephorus, ſub quo
B bellum indictum eſt, fuit Æneſias, cuius duo menſes adhuc reſtabant. Proinde eidem anno Iuliano 4283 Ephori duo reſpondent: primus Æneſias vſque ad ſolſtitium; alter Braſidas à ſolſtitio. Deinceps XXVI Ephori, & Archontes integros belli annos obtinent: numerantúrque XXVIII vtrobique, qui in ſolſtitium anni 4310 deſierunt; à quo tempore ineunte Olympiade XCIV, viceſimus nonus tam Archon, quàm Ephorus acceſſit, quorum tertio menſe bello finis imponitur. Hæc hallucinationis origo. At Thucydides ait bellum illud annis XXVII duraſſe, nempe abſolutis, ac vertentibus. Pag. 358 edit. Vvech.

De Artaxerxis Longimani, Darij Nothi, Artaxerxis Mnemonis, & reliquorum Perſidis regum epocha, déque regni totius interuallo.

CAPVT XXIX.

C

ARTAXERXI Longimano Xerxis filio annos quadraginta plerique Scriptores tribuunt; veluti Diodorus lib. XII, Euſebius in Chron. & alij. At Clemens Alexandrinus I Strom. vno amplius; Cteſias duobus. Mortem eius Thucydides lib. IV, confert in annum VII belli Peloponneſiaci, quem nos oſtendimus eſſe Periodi Iulianæ 4289, quartum Olymp. LXXXVIII: cui & Diodorus ſuffragatur. Cùm igitur initium eius capite XXV conſtitutum ſit in anno Periodi Iulianæ 4249; conſequens eſt annum eius XL cœpiſſe anno 4288, & ſequenti, 4289 deſiiſſe, quo & primus ſucceſſoris eius iniit. Qua in re non mediocri errore lapſus eſt Scaliger, qui in lib. V de Emend. Artaxerxis obitum, quem in annum VII belli Peloponneſiaci contulit Thucydides, cadere putat in annum Periodi Iulianæ 4288, & in hiemis principium. Atqui annus VII belli cœpit vere anni 4289, vt indubitatis argumentis oſtendimus. Poſt Artaxerxem regnauit Xerxes anno vno, vt Diodo-
D rus author eſt: vt autem alij, eodem referente, quos Euſebius ſequitur, menſibus II, Cteſias diebus XLV. Excepit hunc Sogdianus, cui Diodorus & Euſebius menſes VII, Cteſias menſes VI, dies XV imputant. Ita fit, vt menſes illi IX reliquias anni Iulianæ Periodi 4289, & partem fortaſſe conſequentis auferant. Qua ratione Darius Nothus, qui poſt illos regnauit, iniit anno 4290: & caſtigandus Scaliger, qui anno 4289 Darij primordium aſcribit. Sed præter argumenta ſuperiora illo inſuper ipſo refellitur, quo ſuam opinionẽ approbat. Scribit enim Thucydides lib. VIII, anno belli Peloponneſiaci XX, Tiſſaphernem cum Lacedæmoniis fœdus iniiſſe, quod ibidem deſcriptum ac notatum legitur anno Darij XIII. Itaque annus Darij XIII concurrit cum XX belli, qui eſt Periodi Iulianæ 4302. ex quo primus Darij conuenit in annum 4290. Hinc annos regni XIX Diodorus aſſignat, & Euſebius. Diodorus mortuum refert anno IV Olymp. XCIII, qui cœpit anno Periodi Iulianæ 4309. Ita veriſimile eſt exceſſiſſe Darium ineunte IV Olym- Pag. 285 edit. Vvech. Error Scaligeri. Pag. 594.

piadis anno, Periodi Iulianæ 4309, ac XIX annis absolutis vicesimum inchoasse. A

Dario Notho succesſit Artaxerxes ὁ μνήμων anno eodem, quo Darius obiit. Huic annos XLIII Diodorus, & Scaliger hoc in libro tribuunt. At Euſebius, & alij annos tantùm XL, quos & Scaliger in Iſagogicis Can. ſequitur, eáque probabilior eſt opinio. Ac neſcio an non tres illos annos, qui ſuprà quadragenos excurrunt, ſuperſtite adhuc parente regnauerit. Regnante Artaxerxe, Cyrus minor eius frater expeditionem in ipſum ſuſcepit. Eam Diodorus confert in annum IV Olymp. XCIV Archonte Exæneto, qui à Diogene Laertio, & Scaligero in Olympiadū Collectaneis, vocatur Synænetus, anno Periodi Iulianæ 4313, Vrbis conditæ CCCLIII. Sed neſcimus vtrum priore, an poſteriore anni Iphitei ſemeſtri Cyrus occubuerit. Qui poſteriore cenſent; iidem ferè anno primo Olymp. XCV rem geſtam conſignant. Sed reuera contigit anno IV, non tertio, vt Scaliger ad annum Euſebij MDCXVII putat, & mox ad annum ſequentem, quartum ex Laertio præfinit. Diodorus, Laertius, Euſebius in annum quartum referunt, vt & Olympiadum Collectanea quæ citaui. Iidem Socratem anno ſequente interfectum aſſerunt, primo Olymp. XCV, Archonte Lachete, anno Periodi Iulianæ 4314. Succeſſit Artaxerxes Ochus XXVI annis: inde Arſes III, ac Diodoro IV. Poſtremus Darius Arſami filius annis VI. Deſiit Perſarum regnum anno illo, quo Darius vltimus regum mortuus eſt: hoc eſt ſubinde poſt Arbellicam Alexandri victoriam, quæ, vt poſtea docebitur, incurrit in annum Periodi Iulianæ 4383, mundi 3653. Hîc igitur terminandum Perſarum Imperium. cuius initium anno Periodi Iulianæ 4155. Interuallum annorum ſolidorum CCXXIX, menſium IX. Agathias verò lib. II, annis CCXXVIII ſtetiſſe Perſarum regnum aſſerit. Malè porrò Scaliger Iſagog. Canon. lib. II Perſico regno annos imputat CCXXXI, cùm vno minus illius ratiocinia colligant. Siquidem Cyrus anno Periodi Iulianæ 4154 iniit, & vltimus Darius anno 4283 deſiit. Interuallum enim eſt annorum CCXXX. At Euſebius annos numerat CCXXXI. Primum enim Cyri confert in annum Abraami MCCCCLVII, & poſtremum Darij in annum MDCLXXXVII. Annos quippe Cambyſi & Magis nouem aſſignat; cùm octo tantùm ſolidos impleuerint. tùm Artabano Xerxis interfectori annum vnum tribuit. Aliter Cteſias, & Clemens Alexandrinus I Strom. & alij quidam. Sed qui à nobis præfinitus eſt numerus annorum certior eſt. Nititur enim pluribus, & indubitatis Aſtronomorum obſeruationibus, quas in epocha Cyri, Cambyſis, & Darij protulimus; quibus & alia capite de pugna ad Arbella poſtmodum accedet. Quocirca Regum Perſarum Laterculum ex ſubductione iſta deſcripſimus.

Scaligeri error alius. B

Item alius error Scaligeri. C

LATERCVLVM PERSICI IMPERII.					Olympias quâ cœperunt.	
	Reges	Tempus regni.	Initium in Per. Iul.	Initium in annis mundi.	Olympias.	An. Oly.
I	Cyrus	XXX	4155	3425	LV	I
II	Cambyſes	VII, m. V	4185	3455	LXII	IV
III	Smerdis Magus	m. VII	4192	3462	LXIV	III
IV	Darius Hyſtaſpis F.	XXXVI	4193	3463	LXIV	IV
V	Xerxes	XX	4229	3499	LXXIII	IV
VI	Artaxerxes Longim.	XL	4249	3519	LXXVIII	IV
VII	Xerxes II	m. II	4289	3559	LXXXVIII	IV
VIII	Sogdianus	m. VII, d. XV				
IX	Darius Nothus	XIX	4290	3560	LXXXIX	I
X	Artaxerxes Mnemon	XL	4309	3579	XCIII	IV
XI	Artaxerxes Ochus	XXVI	4348	3618	CIII	III
XII	Arſes	IV	4374	3644	CX	I
XIII	Darius Arſami F.	VI	4378	3648	CXI	I
Colliguntur anni CCXXIX, m. IX.						

D

De Alienſi

A

De Alienſi Romanorum clade. variæ hallucinationes Scaligeri. verum illius tempus oſtenſum.

CAPVT XXX.

NON paucis abſurditatibus, falſiſque diuinationibus caput iſtud implicauit Scaliger. Harum prima eſt; quod ex Tabulis Cenſoriis M. Catonem ante omnes deprehendiſſe ſcribit, ab exactis Regibus ad Vrbem à Gallis occupatam annos abſolutos eſſe CXX. *Quod vt certum eſt*, inquit, *ita reliquum retro tempus ad prima Palilia eſt controuerſum: Controuerſia autem tota eſt in vno anno: quòd alij per* CCXLIV *annos, alij vno minus Romæ regnatum contendunt. Quarum duarum factionum altera Romam conditam vult tertio anno* VI *Olympiadis; cuius ſententiæ princeps Varro; altera vno anno ſerius repetit prima Palilia; cuius ſententiæ auctor vnicus M. Cato.* Iam hoc falſum eſſe demonſtrauimus cap.
B XLVI libri ſuperioris, vbi de epocha Romanæ Vrbis actum; & huius libri cap. XIX, quo de primis Coſſ. diſſeritur. Fruſtra quippe Catoni hæc opinio tribuitur, quæ quarto VI Olympiadis anno conditum Vrbis aſſignat. Præterea nec illud eſſe verum oſtendimus, à pulſis Regibus ad captam à Gallis Vrbem annos intercedere CXX, ita vt centeſimus viceſimus primus ille ſit; quo Vrbs eſt capta. Nam CXIX, duntaxat vt paria Coſſ. ſic anni abſoluti ſunt: vt fusè capite illo XLVI declaratum eſt. Falſum deniq; eſt, controuerſiæ illius, quæ de vno anno mouetur, cùm alij regnatum eſſe Romæ putant annis CCXLIII, alij CCXLIV, inde naſci, quod priores in annum VI Olympiadis quartum Natalem Vrbis conferant; poſteriores in tertium. Siquidem Dionyſius, qui vel in eundem annum cum Catone, vel vno etiam tardius epocham Vrbis coniicit, annos nihilominus Regibus imputat CCXLIV; non CCXLIII. Idem & Euſebius facit in Chronico. Hæc autem Scaligeri perſuaſio ex falſo principio manauit, quòd annum primorum Coſſ. immotum eſſe credidit, & ab omnibus ſine vllo diſcrimine conſtitutum in anno Iphiti CCLXVII.
C quod cap. XVI ſuperioris libri refutauimus.

His præmiſſis Scaliger annum captæ Vrbis definit eſſe Per. Iul. 4325. Nam interuallum à Regifugio ad cladem Alienſem annorum eſt CXX, qui additi ad annum 4205, quo Reges pulſi ſunt, efficiunt 4325, qui eſt annus Vrbis conditæ Varronianus CCCLXV: à Palilibus verò Catonianis, CCCLXIV. Atqui argumentatio illa falſum ſumit; centeſimo viceſimo primo Conſulatu Vrbem eſſe captam; quod παραλογιστικῶς putauit Halicarn. Reuera enim Conſulatu CXX capta eſt. Nam non plura quàm CXIX paria Coſſ. abſoluta ſunt à primis Coſſ. ad Vrbis ἄλωσιν: vt ex Onufrianis, Sigonianis, imo Capitolinis ex faſtis colligitur. Itaque anno vrbis ſecundum Varronem, & Onufrium CCCLXIV, capta eſt Roma: at ſecundum Capitolinos Faſtos, & Sigonium anno CCCLXIII. Detractis illîc annis CCXLIV, quibus ſolidis regnatum eſſe cenſet Onufrius; hîc verò CCXLIII, vtrobique Conſulatus, annique reſtant CXX, non, vt Dionyſius, & eum imprudenter ſecutus Scaliger, CXXI. Biennio igitur tardius Alienſem cladem Dionyſius, quàm Varro conſignat; Scaliger vno anno. Plinius porrò lib. XXXIII, cap. I hanc Varronis, & noſtram ſententiam, non Scaligerianam, vt ipſe falsò ſibi perſuadet, affirmat, cùm
D dicit anno CCCLXIV captam eſſe Romam. *Deductis*, inquit Scaliger, CXX *annis de* CCCLXIV, *relinquitur annus currens Regifugij ducenteſimus quadrageſimus quartus à Palilibus Catonianis.* Verùm ſi CXX anni ab Vrbis captæ anno deducantur, neque in Varroniana, neque in Catoniana putatione qui relinquitur annus, Regifugij eſt, hoc eſt primi Conſulatus, ſed annus Regum vltimus. Non enim CXXI anni, vti dictum eſt, ab vltimo Regum, ſiue Tarquinij anno ad Vrbis ἄλωσιν numerandi ſunt, ſed CXX. Vnde ex Pliniano calculo deductis annis CXIX, qui remanet CCXLV, annus eſt Regifugij, ſiue Conſulatus Bruti, & Tarquinij primorum Coſſ. Hæc vera ratio; Scaligeriana verò παραλογιστική.

Falſa Scaligeri opinio, & argumentatio.

De tempore captæ Vrbis hæc ab antiquis memoriæ prodita reperimus. Liuius initio lib. VI, victos refert Romanos a. d. XV Kal. Sextiles, qui propterea nefa-

Tempus captæ Vrbis à Veteribus definitum.

ſtus eſt habitus. Plutarchus verò Quæſt. Rom. Probl. xxv eo die fuſos ad Aliam Romanos ſcribit, qui eſt poſtridie Eidus Quintiles: vt ſit xvii Kal. Sextiles, ſiue Iulij xvi. Plutar. in Camillo pugnatum fuiſſe περὶ τροπὰς θερινάς, περὶ τὴν παντέλησιν. Scaliger in lib. ii huius operis, & in v, multa de tempore illo ἄλογα, & ἀσύζατα ſcripſit. Libro quidem ii, anno primo Olympiadis xcviii captam à Gallis Vrbem ex Halicarnaſſenſi putat, plenilunio Solſtitiali, hoc eſt ipſo die ludicri Olympici. Neomenia menſis Olympici xi Iulij. Ergo xxv Iulij ſine dubio capta fuit Vrbs, non in Solſtitiali Plenilunio, vt Plutarchus affirmat. Nam ſolſtitium Græcia vocabat viii Iulij. Ita ille libro ſecundo. At in v cenſet Vrbem eſſe captam anno Periodi Iul. 4325, cyclo Lunæ xii, Solis xiii, anno iv Olympiadis xcvii deſinente. Cùm autem Plutarchus author ſit circa Solſtitium in Plenilunio accidiſſe, Solſtitium autem ſit viii Iulij, Thamuz xv, cuius character 6, 14, 3, anno Iudaico 3372, Σκιῤῥοφοριῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, Σκιῤῥοφοριῶνος πεντεκαιδεκάτῃ φθινούσης, xv diebus ante Magiſtratum Pyrgionis: ex vtroque Scaligeri loco euidens eſt illius opinio, captam eſſe Romam anno illo, quo Olympias xcviii celebrata eſt, qui eſt Per. Iul. 4325, cyclo Lunæ xii. Quod verò libro ii Plenilunium anno illo incidiſſe refert in xxv Iulij, id abſurdum eſt. Cyclum enim oportuiſſet eſſe v, non xii, vt Neomenia ludicri Olympici in xi Iulij caderet. Nam Nicæno ſæculo cyclus v adhæſit diei ix Iulij: ad quod tempus ab anno captæ Vrbis amplius dcc anni interiecti ſunt, ac plus bidui Lunæ anticipatio collecta. Aut igitur v cyclo iſtud euenire debuit, aut certè xvi. Neutrum autem verum eſt. Præterea falſum eſt quod & illis duobus locis, & alibi paſſim tuetur, Solſtitium in viii Iulij defixum fuiſſe per illa tempora, & eum cardinem anni popularis, ac lunaris extitiſſe. quod libro primo confutauimus. Ac Dionyſius quidem pro confeſſo ab omnibus haberi teſtatus eſt, anno illo, quo cœpit Olympias xcviii, Archonte Pyrrhione, ſiue Pyrgione, Gallos Vrbe potitos eſſe: qui eſt annus ex Varrone & ipſius Halicarnaſſenſis ratiociniis à conditu Vrbis cccixvi, quo Tribb. militum fuere T. Quintius Cincinnatus, Q. Seruilius Iulius Tullus, cum aliis tribus. Verùm Plutarchus negat certum annum captæ Vrbis extricari poſſe: vnde conſtat haud adeo fixum atque exploratum fuiſſe Veteribus, vt Dionyſius credidit. Imo & ipſe non mediocriter hallucinatur, dum à primis Coſſ. ad annum τῆς ἁλώσεως annos numerat abſolutos cxx, ita vt inchoato iam cxxi clades iſta contigerit. Nam longè aliter ſe res habet. Euoluantur annales veteres, & Conſulares faſti recenſeantur. Omninò anno Varroniano cccixiv, Capitolinorum verò faſtorum, cccixiii occupatam à Gallis Vrbem inuenies, eo videlicet anno, quo Tribuni militum fuere cum aliis totidem, Fabij tres fratres, illi ipſi, qui ad Gallos Cluſium obſidentes legati miſſi, contra ius gentium dimicare auſi fuerant: quos cùm Galli à Romanis depoſcerent, vbi nihil impetratum, imo verò Tribunos illos eſſe factos audierunt, ira perciti contra Vrbem arma verterunt. Ita Liuius. Iis ergo Tribb. militum Conſulari poteſtate cladem Vrbis accidiſſe cõſtat. At horum ſane Magiſtratus centeſimus eſt viceſimus à primo Conſulatu. Proinde nonniſi cxix anni à Regifugio ad Vrbis ἅλωσιν vertentes, & abſoluti numerandi ſunt. Anno itaque Per. Iul. 4324, Olympiadis xcvii anno iii ineunte, Archonte Demoſtrato; Vrbis Varroniano cccixiv, capta eſt Vrbs à Gallis, cyclo Lunæ xi, Solis xii, lit. G. Annus erat Iudaicus 3371. cuius Tiſri character 7, 21, 917, feria i, Sep. x, cyclo Solis xi, litera A. Addito charactere viii menſium, nonus Ijar. (Fuit enim hic annus embolimæus.) iniit Iunij ii, cuius character 7, 16, 494, Cyclo Solis xii, litera G. Plenilunium medium Iunij xvii, decem ante Solſtitium diebus; quod æuo illo circa xxvii Iunij commiſſum fuit. Ideo Plutarchus ὑπερπικῶς ita concepit, περὶ τροπάς. non, vt opinatur Scaliger, circa viii Iulij. In anno Romano, qui tunc in vſu erat, xv Kal. Sextiles, ſiue Iulij xviii, dies erat cxcv à Kal. Ian., vti lib. ii docuimus. Quare videntur Kal. Ian. tum Decembris Iuliani v cœpiſſe. Nam ab eo ad Iunij xvii, dies ſunt cxcv. Verùm neſcimus vtrum eodem anno Merkedonius intercalatus fuerit. Itaque coniecturis abſtinemus.

Verum tẽpus Vrbis captæ.

A

De Leuctrica pugna.

CAPVT XXXI.

LACEDÆMONII Cleombroto duce ad Leuctra Bœotiæ ab Epaminonda victi & ingenti clade sunt affecti, cùm longè pauciores Thebani essent, quàm Lacedæmonij. Ea clades à Diodoro, & Scaligero in Olympiadũ Collectaneis, cõfertur in annum secundum Olympiadis CII, Archonte Phrasiclide. qui annus iniit Per. Iul. 4343, Cyclo Lunæ XI. At idem Scaliger leuissima conjectura ductus hîc in annum sequentem reiicit. Mouet ipsum, quod Eratosthenes apud Clementem Alexandrinum ab initio belli Peloponnesiaci ad Leuctricam cladem ponit annos absolutos LXI. Initium au-
B tem belli Peloponnesiaci annus est 4283 Periodi Iulianæ. Sed falsum est Eratosthenem annos absolutos dicere. Scribit ille ab initio Peloponnesiaci belli ad finem annos esse XXVII. Hinc ad Leuctricam pugnam annos XXXIV ex quibus conflunt anni LXI. Nimirum Eratosthenes annos inchoatos pro vertentibus vsurpare potuit. Itaque nihil prohibet, quin anno Per. Iul. 4343 Lacedæmonios tantam cladem accepisse credamus.

De initio Alexandri Magni, eiúsque natali. Errata Scaligeri. Plutarchus ab eius reprehensione vindicatus.

CAPVT XXXII.

C PHILIPPVS Alexandri pater inter ludos à Pausania interfectus est Ægis Macedoniæ, cùm regnasset annos XXIV, authore Diodoro, qui id accidisse refert anno primo Olympiadis CXI, Pythodoro Archonte, qui & Pythodemus, ab Anonymo nominatur. Consentit & Eusebius in Chronico, qui initium Alexandri coniicit in annum primum Olympiadis CXI, quam Ἀνολυμπιάδα vocarunt. Hanc ipsam Olympiadem Scaliger putat esse celebratam XVIII Augusti. Imposuit illi falsa, & commentitia methodus anni Græci, & Olympici, quem ex populari nescio quo, miniméque lunari contexuit. Sed nos commentum istud libro primo subuertimus. Ex quo alterum etiam πόρισμα natum est, quod subinde colligit; de die quo natus est Alexander, & quo mortuus est. Quod enim Plutarchus in eius vita scribat, Hecatombæonis, quem Loum Macedones nominant, sexta die natum Alexandrum, & eodem tempore tres optatissimos nuncios ad Philippum esse perlatos; victoriam de Illyriis, tùm Olympicis ludis reportatam; & natalem filij; ex anni Græci, & Attici methodo tempus Hecatombæonis deducit. Annus enim Olymp. CXI primus in annum XLI Periodi Olympicæ conuenit, de qua libro primo. Neomenia primi
D mensis Olympici cadit in XVI Iulij, quæ eadem, vtpote in anno I Tetraëteridos, lunaris & popularis est. Itaque Plenilunium, & agon Olympicus contigit Iulij XXX. Detractis perpetua regula annis XXXVIII de Olympica Periodo, manet annus tertius Atticæ Periodi. Hecatombæon Augusti II. Proinde natus est Alexander Augusti VII, Periodi Iulianæ 4358, cyclo Solis XVIII, Lunæ VIII, octauo die à ludicro Olympico. Hæc tam limata, & subtilis obseruatio, quia falso principio nititur Atticæ, & Olympicæ Periodi, futilis est. Nam absurdè cardinem anni Græci in VIII Iulij defixit; & ante hunc diem negauit primi mensis indictam fuisse Neomeniam; ita vt ne cardinem illum anteuerteret, in Augusti VII vsque diem summota sit. Nos verò & Solstitium sub Metonis, & Calippi saltem æuum in XXVII Iunij constitutum esse: aut si in octaua parte collocari placuit, saltem in Iulij IV constitutum putamus: & lunares Neomenias, à quibus popularis, (quem lunarem apud Græcos fuisse docuimus) annus inchoabatur, ante Solstitialem cardinem iniisse non dubitamus: quod in libro I definitum est.

Veruntamen Hecatombæonem anni 4358 Iulio menſe demus iniiſſe. Annus A
erat Iudaicus 3405. Tiſri character 5, 15, 846, Septembris XIII, feria V. litera Dom.
A G, cyclo Solis XVII, anno Per. Iul. 4357. Addito charactere decem menſium,
Neomenia Ab incidit feria 6, 23, 36, Iulij VI, feria VII, litera F, cyclo XVIII,
anno 4358. Plenilunium medium Iulij XXII, hora fere XI poſt mediam noctem
diei XXI. Circa hoc tempus agon celebratus eſt. Atque hoc modo natus erit Alexander XI Iulij; ſiquidem lunaris Athenienſium Hecatombæon mediis Lunæ motibus congruebat. Quod autem Plutarchus & ſexto die Hecatombæonis natum refert Alexandrum, & eodem tempore Olympicam victoriam renuntiatam fuiſſe; non ſatis quadrare ambò iſta videntur. Nam Olympici agones circa Plenilunium celebrati ſunt; hoc eſt μεσοῦντος Ἑκατομβαιῶνος. Vix eſt autem credibile tanto interuallo poſt natum Alexandrum nuncium ad patrem peruenisſe. Sed hæc ἀκριβολογεῖν nihil attinet. Nam eodem tempore dixerit Plutarchus, pro eo quod eſt eodem menſe, non die. Porro ſolennia peccare Plutarchum arguit Scaliger, quod Λῶον Macedonicum vocet Hecatombæonem. Verùm ſolennia magis ipſe peccat. Nam Λῶος Macedonum Hecatombæoni plerumque reſpondet: B
quod ex Galeno, & aliis authoribus lib. I cap. IV de Macedon. menſibus euidenter oſtendimus. Similiter in deſignando tempore obitus Alexandri vaniſſimo illo commento Atticæ Periodi fruſtra conflictatur. Mortuus eſt Alexander anno primo Olympiadis CXIV, authore Diodoro Siculo, cùm regnaſſet annis XII, menſibus VII. Plutarchus Δαισίου τρίτῃ τελευτῶντος id aſcribit, id eſt Dæſij XXVIII. Hunc diem in anno Periodi Olympicæ ſeptuageſimo tertio Scaliger conſtituit, Aprilis XVIII. Si Dæſio menſe, & Olympiade iam confecta natus eſt, omnino in ſemeſtri poſteriori anni Iphitei natus fuerit. Nam Dæſius lunaris Macedonicus Siuuan Hebraico, & Thargelioni Attico confertur. Erit igitur annus Periodi Iulianæ 4391, cyclo Solis XXIII, Lunæ II, quæ eſt opinio Scaligeri. Ego verò anno ipſo 4390 Dæſio menſe, paulo ante celebratos agones Olympicos, hoc eſt vno, vel altero menſe, mortuum opinor Alexandrum. Annus erat Iudaicus 3437, cuius Tiſri
character 3, 21, 5, feria IV Auguſti XXXI, cyclo Solis XXI, anno Periodi Iulia- G
næ 4389. Septimus abhinc menſis lunaris eſt Adar ſecundus, cuius character
6, 1, 443, feria VI, Februarij XXIV, anno 4390. Niſan feria 7, 14, 156 Martij
XXV; Siuuan verò character eſt 3, 15, 662, Maij XXIII; quæ & Neomenia fortaſſe Dæſij fuerit. Vnde Iunij XIX, triduo ante menſem Olympicum obiit Alexander: niſi forte Dæſij Neomenia potiùs Ijar quàm Siuuan fuerit. Vtrum enim embolimæus ille Macedonum annus eſſet; tum vbi ſedes emboliſmi per illud tempus fuerit, haud ſatis exploratum. Itaque incerta in re ſuſtinemus aſſenſum. Illud planè conſtare videtur, anno 4390 Periodi Iulianæ potiùs quàm ſequenti Alexandrum obiiſſe. Etenim æra Philippi, quæ ab obitu illius incipit, iniit anno ipſo 4390, vt poſteà demonſtrabitur. In quo pugnat ſecum Scaliger, qui anno 4391 mortuum facit Alexandrum, & tamen cap. de Thoth Philippi ſcribit neque Philippum, neque filium eius Alexandrum epochæ annalis eius initium, quam Philippo regi Macedones inſtituerunt, potuiſſe cernere, quoniam circa eius initium Alexander exceſſit. Atqui ſi anno 4391 obiit, primum ſaltem annum illius videre potuit. Nam Philippea Periodus anno D
4390 iniit, vt poſtea docebitur, & Scaliger ipſe demonſtrat.

Plutarchus malè à Scaligero refellitur.

A

De Carthaginiensium Sicula clade.

CAPVT XXXIII.

DIODORVS Siculus, & Plutarchus in vita Timoleontis referunt Carthaginienses à Timoleonte profligatos in Sicilia. Annum notat Diodorus, primum Olympiadis cx, cùm Philippum xxi ageret regni. Diem autem Plutarchus indicat, Θαργηλιῶνος ἱσταμένου ἑβδόμην, Thargelionis septimam. Addit Scaliger, quasi ex eodem authore, Σκιῤῥοφοριῶνος πρυτανείας ἑπτακαιδεκάτην. & eam cladem incidisse vult anno xvii Periodi quintæ Metonicæ, Atticæ xix, Iunij xxv, anno 4375 Periodi Iulianæ. Hæc tota descriptio inane commentum est, solenni ex errore propagatum, super quo Atticæ Periodi methodum extruxit. Plutarchus nullum Scirrophorionem
B πρυτανείας cogitauit vnquam; nec vllus in mundo fuit: vti nec popularis, & æquabilis Thargelion. Lunarem ergo par est intelligi. Prætereà videtur hic ipse Thargelion Olympicos agones antecessisse, non autem postrema in Iphitei anni parte collocandus. Nam Diodorus aliud annorum initium, quàm solstitium videtur habuisse. Ideo, quod & probabile iudicauit Scaliger, Carthaginiensium cladem euenisse credo anno illo Periodi Iulianæ, in quem Olympias cx conuenit, qui est 4374, cyclo Solis vi, Lunæ iv. Annus erat Iudaicus 3421; cuius Tisri characterem habet 3, 8, 384, Septembris xii, feria 3, cyclo Solis v, litera B A. anno 4373 Periodi Iulianæ. Addito charactere mensium octo, Siuuan character erit 1, 14, 24; Maij vi, feria 1, cyclo Solis vi, litera G, anno 4374. Hic esse potest Thargelion, cuius septima die, hoc est Maij xii, Carthaginienses ingenti acie victi sunt à Timoleonte. Erant enim peditum lxx m. equitum, curruúmque x m.

C

De clade Atheniensium, ac Bœotorum ad Cheroneam.

CAPVT XXXIIII.

NE hanc quidem epocham Scaliger suo tempore consignat. Nam cùm Diodorus anno iii Olymp. cx pugnatum esse scribat ad Chæroneam Bœotiæ, quando Athenienses cum Bœotis fusi sunt; hunc annum Periodi Iulianæ 4377 statuit, eúmque sexti cycli Metonici primum nominat, Atticæ Periodi xxi. Cùm autem Plutarchus in Camillo diem notet Μεταγειτνιῶνος ἑβδόμην ἱσταμένου, tempus esse dicit Kalend. ipsis Septembris. Anno Periodi Iulianæ 4377 iniit annus Iphiti 440, Olympiadis cx quartus. Detractis de 440, quoad fieri potest 76, restat lix Olympicæ Periodi: de quo si 38 deducantur, annus confiet xxi Atticæ Periodi; cuius Metagitnion popularis iniit xxvi Augusti. Idem annus est xcvi incipiens ab anno primo instituti à Metone cycli; qui cœpit anno Periodi Iulianæ 4282. Proinde sextus cyclus in-
D choatus est anno 4377. Verùm cùm anno tertio Olympiadis cx victoriam illam à Philippo reportatam esse Diodorus affirmet; si Metagitnione mense contigit, necesse est hunc annum esse Per. Iul. 4376, cyclo Lunæ vi. Annus agebatur Iudaici computi 3423; cuius Tisri cœpit Septembris v, feria v, cyclo Solis vii. Litera F, anno Per. Iul. 4375. Character enim Tisri fuit 5,1,1056. Annus idem Iudaici cycli tertius erit, & embolimæus. Ideo mensium xi addito charactere, formatur character mensis Ab, 7, 22, 59. Iulij xxvii, cyclo Solis viii, litera E, anno Per. Iul. 4376. Hic erit Metagitnion. Nam Hecatombæon respondet Thamuz: cuius character 6, 9, 846, Iunij xxvii. Quare Augusti ii parta ingens illa victoria. Nos enim Metagitnionem, vt & cæteros menses Atticos, non alium, quàm lunarem accepimus: quoniam quidem Tetraëtericorum, & popularium mensium illa commenta, vnà cum Atticæ, & Olympicæ Periodi contextu, futilissimis innixa principiis iamdudum disputationibus nostris euersa sunt.

A

De euersis ab Alexandro Thebis Bœotiis.

CAPVT XXXV.

SI vlla pars est Scaligerianæ doctrinæ grauibus latéque patentibus infecta vitiis, & erroribus; ea est profectò disputatio, quam de tempore Thebani excidij, déque pugna ad Arbela Macedonum instituit. Diodorus Siculus author est anno secundo Olympiadis CXI Thebanos defeciſſe, statímque obsessas ab Alexandro Thebas, & euersas. Quod circa mysteriorum tempus euenisse Diodorus, & Plutarchus Camillo testantur; hoc est, Βοηδρομιῶνος, περὶ τὰ μυστήρια; quæ quidem ob luctum Athenis intermissa scribit Plutarchus Alexandro. Scaliger, τῇ εἰκάδι τοῦ Βοηδρομιῶνος, Mysteria perpetuò celebrata, & anno quarto Atticæ Tetraëteridos exiſtimat. Quinquennalia enim fuisse sentit. Quamobrem cùm annus secundus Olympiadis CXI sit Iphiti CCCCXLII; detractis omnibus LXXVI, restat annus Olympicæ Periodi LXII; de quo ablatis XXXVIII, residuus est annus Atticæ Periodi XXIV. Boëdromion XV Septembris. Annus erat Iudaicus 3427. Tisri character 4, 14, 746, feria IV, Septembris XX, cyclo Solis XI; litera A. Boëdromionis ergo Tetraëterici vicesima dies Octobris IV, qui est Tisri XV. Hinc Scaliger concludit Mysteria semper in annum quartum Atticæ Tetraëteridos incidisse, Olympicæ verò secundum. Verùm hæc ipsa Scaligeri disputatio multis & fœdissimis erratis adspergitur. Primum enim falsò credit, Mysteria nonnisi quinto anno celebrata fuisse. Nam quotannis indicebantur: vt ad Themistium plenissimè demonstrauimus, pag. 650, ex Herodoto, Isocrate, Aristide, & aliis: quam nostram verissimam sententiam animaduertimus à nonnullis posteà probatam, & vsurpatam esse. Igitur commentum est istud de anno quarto Tetraëteridis Mysteriis dicato; & quod inde concluditur, pari absurditatis vitio laborat. Præterea nec illud probandum est, quod ibidem asseritur; Mysteria Boëdromionis duntaxat XX die celebrari solita. Non enim vnus tantummodo dies Mysteriorum fuit; sed ad plures celebritas pertinebat, quorum vltimus erat ἡ εἰκάς, quo pompa traducebatur. quod vocabant Ἰακχαγωγίαν. Ad hæc Atticæ Periodi, & Olympicæ structura tota est confícta: cuius obseruationi delineatio illa temporis innititur. Vnde Boëdromionis lunaris XX die, non popularis, qui nunquam in rerum natura fuit, vltimus ille dies Mysteriorum incurrit. Denique ex hoc exemplo methodi Scaligerianæ vanitas, & imperitia satis apparet, quam priore libro copiosiùs edisseruimus. Quippe Boëdromionis Tetraëterici die VI, nouilunium medium ac Iudaicum incidit; quo eodem die, quarto anno Tetraëteridis Atticæ, Iphiti sæculo repræsentatur in Tabula Tetraëteridos eiusdem, quam libro I descripsit Scaliger. Ita post annos amplius CCCCXL nouilunia iisdem diebus conueniebant, sine vlla anticipatione lunari. quæ nos suo loco satis exagitauimus.

B

C

D

De conflictu Alexandri M. ad Arbela cum Dario, & initio Asiatici imperij: déque Lunæ defectione, quæ sub illum contigit. Plutarchus ab Scaligeri reprehensione defenditur: & Scaliger ipse grauissimi erroris arguitur. Alexandriæ conditæ annus illustratur.

CAPVT XXXVI.

PLVTARHVS in Alexandro postremum Alexandri cum Dario conflictum ad Gaugamela, non ad Arbela gestum obseruat, & quidem cœlesti charactere notatum lunaris deliquij. ἡ μὲν οὖν σελήνη τοῦ Βοηδρομιῶνος ἐξέλιπε, περὶ τὴν τῶν Μυστηρίων τὴν ἀγωγὴν ἀρχήν· ἐνδεκάτῃ δὲ μετὰ τὴν ἔκλειψιν νυκτὶ τῶν τραπεζῶν ἐν ὄψει γεγονότων, &c. *Ac Luna quidem Boedromione mense defecit sub id tempus, quo Mysteria Athenis incunt.*

A *Vndecima post deliquium nocte, castris vtrimque in conspectu positis.* De hac Lunæ defectione insignis est Plinij locus lib. II capite LXX. *Nobili*, inquit, *apud Arbela Magni Alexandri victoria Luna defecisse noctis secunda hora prodita est: eademque in Sicilia exoriens.* Mensis Boëdromion in Septembrem maiori ex parte congruit: vti libro I planum fecimus. Quare circa hunc mensem Lunæ inuestiganda defectio, quæ Arbelis hora noctis secunda contigerit: in Sicilia verò sub occasum ipsum. Hic est annus Olympiadis CXII secundus, quo Archon Athenis fuisse perhibetur Aristophanes, authore Diodoro Siculo. Periodi Iulianæ 4383, cyclo Solis XV, Lunæ XIII. Hoc igitur anno Tabulæ nostræ Parisinæ Lunam defeciſſe fidem faciunt Septembris XX, feria II, sequente III. Vera luminarium oppositio Lutetiæ accidit hora 17, 47′ à media nocte. Initium eclipsis hora 16, 9′. Finis hora 19, 25′. Non igitur tota in Galliis est conspecta. At Arbelis, quorum longitudo est 80 graduum, & Parisiensem meridianum horis 3, 44′ superat; initium defectionis incidit hora 19, 53′ circiter: hoc est hora secunda noctis. Sol enim in gradu Virginis 22, 39′ verè situs erat. Ideo hora 6, 11′ post meridiem occidit. Medium eclipsis,
B hora 21, 31′. Finis hora 23, 19′. Durauit horas 3, 38′: ac digitorum fuit 14, 35′ ferè. Tota ergo defecit. In Sicilia verò; vtputa Drepani, cuius est longitudo graduum 37, cœpit hora 18, 39′ sub occasum Solis. At Syracusis hora 18, 50′. Buntinghus ex Prutenicis Tabulis initium defectionis istius Arbelis statuit hora 8, 45′. medium hora 10, 32′. finem hora 0, 20′ post mediam noctem. Qua ratione non secunda noctis hora, sed tertia cœperit. Annus hic erat Nabonassari CCCCXVII, Epiphi XII; cuius Thoth iniit anno Periodi Iulianæ 4382, Nouembris XIV, feria VII. Annus erat Iudaici computi 3431, Tisri character, 2, 14, 713, feria II, Septembris VI. Proinde plenilunium incidit in diem Tisri XVI.

Scaliger his temporum notis minimè contentus, addit alias ex falsa Periodi Atticæ descriptione; quibus fretus Plutarchum insignis oscitantiæ redarguit: quòd & Boëdromionis XX die defeciſſe Lunam asserit; cùm Metagitnionis XX id acciderit: & pugnam Boëdromionis πέμπτῃ φθίνοντος, id est XXVI: cùm secundo die Boëdromionis commissa sit; si quidem vndecima post defectionem die pugnatum fuerit. Etenim annus ille fuit Iphiti 446 iniens. Detractis ex methodo, quoad licet, 76, remanet annus Olympicæ Periodi, 66. Ablatis annis inde 38, supereſt
C Atticæ Periodi annus 28, cuius Hecatombæon cœpit Augusti II; Boëdromion Kalend. Octobris. Vnde lunaris defectio facta est Metagitnionis XX. Ita Scaliger. Lib. V. pag. 396.

Verùm Plutarchus nihil aliud refert, nisi defeciſſe Lunam Βοηδρομιῶνος περὶ τὰ τῶν Μυστηρίων ἀρχά. *circa mysteriorum initium.* quod falsò in XX Boëdromionis conIecit Scaliger. Nam mysteriorum celebritas per aliquot extendebatur dies, quorum numerus nobis haud satis compertus est. Quinque tamen fuisse videntur, quot & Thesmophoriorum, vt ex Aristophane Θεσμοφορ. colligimus. Apud Hesychium ita corrigendum. Τείτη Θεσμοφορίων ζητεῖται πῶς. ἅμα μὲν λέγει τείτην Θεσμοφορίων εἶναι, ἅμα δὲ μέσην πεπαφῶν ὅσαν ἡμερῶν. pro eo quod vulgò legitur ὁσῶν. Hæc autem Aristophanis verba declarat: Mysteria diebus pluribus peracta.

Επεὶ τείτη 'στὶν Θεσμοφορίων ἡ μέση.

Quinque ergo Thesmophoria diebus peracta sunt. Totidem & Mysteria. Horum primus vocatur ab Hesychio Αγυρμός, postremus εἰκάς, siue Ιακχος; quòd eo die, qui
D vicesimus erat Boëdromionis, pompam ducerent, quod Ιακχον ἐξάγειν vocabant. Hæc nos pluribus ad Themistium. Qui Mysteriorum vltimus erat dies, hunc vnicum credidit esse Scaliger, & in plenilunium semper incidere. Boëdromionem enim istum non lunarem, sed popularem esse voluit. Atqui disposita Tetraëteride Atticâ, quomodo eam Scaliger instituit, anno eius quarto, Boëdromionis popularis die sexto, nouilunium incipit, & plenilunium in vicesimum diem incurrit. Proinde Mysteria nonnisi quarto anno Tetraëteridis Atticæ, Olympicæ verò secundo, celebrari solita putauit idem: quæ opinio certissimis rationibus confutata est in Notis ad Themistium. Ea verò sublata, vnà commentum illud eliditur Atticæ Tetraëteridos, & anni popularis. Nam si Mysteria vno die celebrata sunt; qui dies erat vicesimus Boëdromionis: & nunquam nisi plenilunio celebrata; necesse est in XX diem mensis illius plenilunium quotannis incidisse: quod

& absurdum est, & Scaligerianam doctrinam παράδοξον euertit. Verum est igitur A
& Mysteria à XVI die mensis ad XX continuata fuisse, & lunares omnes Athenienſium menſes extitisse; quod lib. I satis explicatum est. Anno quo Persas Alexander prælio superauit, Hecatombæon Atticus iniit Iulij IX, feria VI. Erat enim Ab Iudaicus anni 3430, cuius character 6, 13, 217, cyclo Solis XV, litera C. Boëdromion ergo Septembris VI cœpit feria II; cuius desinente XV die, & ineunte XVI ab exordio noctis, Attico, & Iudaico more, Luna defecit; quo tempore primus Mysteriorum dies iniit, quæ nocturno tempore peragebantur. Vndecimo pòst die, hoc est πέμπτῃ φθίνοντος Βοηδρομιῶνος, siue die XXVI, quæ Kalendæ erant Octobres, vicit Alexander. Ita cum Plutarchi narratione bellè omnia consonant; neque Scaligeri castigatione opus est, qui Metagitnionis ἑκάδι defeciſſe Lunam, & ineunte Boëdromione debellatum esse cum Persis censuit. Sed nos accuratius ista disputauimus in Notis ad Themistium.

Alexandria quo tempore condita.

Eadem illa Lunæ defectio non solùm ad Arbelicæ pugnæ tempus, & Macedonicæ monarchiæ adstruenda primordia: sed etiam Alexandriæ conditum insigni charactere muniendum pertinet. Eodem enim anno Iuliano labente Alexandriam in Ægypto condidit Alexander, vt ex Diodoro, Plutarcho, Curtio, & Arriano liquet. Quocirca Liuij Dec. I lib. VIII; Solini cap. XXXVIII; Cassiodori, & aliorum castigandus est error, qui Alexandriam conditam ferunt anno illo, qui Coss. habuit C. Pœtelium, L. Papirium Mugilanũ. Hic enim est Vrbis annus Varronianus CCCCXXVIII. qui incidit in annum Per. Iul. 4388. Quinque igitur annis aberrant. Solinus addit Olympiade CXII. Sed anno 4388 cœpit annus tertius Olympiadis CXIII. At anno 4383, quo reuera condita est Alexandria, cœpit annus secundus Olympiadis CXII. Ideóque anno primo labente Olympiadis istius conditus attribuitur: Vrbis anno CCCCXXIII. Eutropius lib. II longè grauius labitur, dum eo anno Romæ conditæ Alexandriam extructam significat; qui sit CCCCXVI Varronianus. quo scilicet ambo Coss. de Latinis triumpharunt, iisque statuæ in Rostris positæ sunt. Quod Coss. L. Furio Camillo, C Mænio conuenit. Eusebius in Chronico: *Alexandria in Ægypto condita* VII *anno regis Alexandri. quo tempore etiam Latini à Romanis perdomiti sunt.* Hic annus ab Abraamo numeratur MDCLXXXVII, & tertius Olympiadis CXII. Additis ex methodo perpetua 2696 C
ad annos Abraami, existet annus Iulianæ Periodi 4383, cuius ab autumno cœperit annus Abraami 1687, & Olympiadis CXII tertius. Itaque anno vno tardius epocham Alexandriæ conditæ statuit Eusebius. Ex iis minimè dubius est error
Cap. 89. *Nouæ veræque Chronologiæ*, quæ anno Capitolinorum Fastorum CCCCXXVII octauum annum Alexandri, adeóque Vrbis Alexandrinæ conditum affingit: quem tamen
Cap. 90. subinde reuera dicit annum esse Vrbis Romæ CCCCXV, quo Eutropius Alexandriam conditam refert. Neutrum sanè verum esse potest: si quidem annus ille lunari defectione notatur; quæ secunda noctis hora ad Arbela, Autumno contigit. Nam neque anno Capitolino CCCCXXVII, qui est Iul. Per. 4388: neque anno CCCCXV, qui est 4376, lunaris vlla defectio Autumno, id est Boëdromione accidit.

De initio Calippicæ Periodi. Declarantur lunares defectiones tres à Ptolemæo D
designatæ; ac Ptolemæus ipse castigatur.

CAPVT XXXVII.

DE Calippica Periodo copiosè lib. I, ac II disseruimus. Quibus in locis multiplicia super hac Periodo Scaligeri cõmenta patefecimus. ac demum huius initium ostendimus in annum incurrere Iul. Per. 4384; atq; ab æstiuo Solstitio procedere. Neq; verò plures vnâ fuisse, & quidem lunari. quod libro II capite præsertim XVIII planum fecimus. Quod ab æstiuo cardine, non autumnali, Calippici anni progressi sint, declarat
Pag. 63. Gr. edit. Ptolem. lib. III, vbi Solstitium dicit obseruatũ ab Aristarcho anno quinquagesimo exeunte primæ Periodi Calippicæ. Vnde colligimus circa Solstitium cœpisse Neo-

A meniam primam anni Calippici, siue Hecatombæonem. Annus obseruationis Aristarchi est Iulianæ Periodi 4434. vti libro IV, cap. XXVI notauimus, quo anno iniit Calippicæ periodi primæ LI annus. Huius Hecatombæon ex Tabula Periodi, quam lib. II cap. XX repræsentauimus; cœpit Iulij XV, feria VI. Scirrophorion antecedens Iunij XV, feria IV. Labente itaque Scirophorione, eiúsque duodecimo circiter die, Aristarchus Solstitium deprehendit. Ideo τῷ ν' ἔτει λήγοντι dixit Ptolemæus; *desinente anno quinquagesimo*, notatum Solstitium, anno CLII post obseruatum ab Euctemone, & Metone Solstitium: quod factum est Archonte Athenis Apseude, anno Per. Iul. 4282. Ideo Aristarcheæ τηρήσεως annus est 4434. Hoc verò cœpit Calippicæ Periodi primæ annus LI, desiitque L. In Tabula Periodi Calippicæ à nobis castigata annus quinquagesimus Neomeniam Hecatombæonis habuit Iunij XXVI, feria VII, cuius character 7, 7, 47′. Additis ex Tabella III mensibus XII: (Est enim embolimæus annus:) Scirophorion incidit in Iunij XV, feria IV. Hecatombæon sequens, à quo annus LI incipit, Iulij XV, feria VI, cuius character, 6, 5, 25′. Meritò igitur Aristarchus anno quinquagesimo desinente Solsti-

B tium deprehendisse scribitur.

pag. 364.

Lib. II cap. XX.

Hinc apparet rectè à nobis emendatum esse Ptolemæi codicem: vbi Calippicæ Periodi annis aliquot lunares tres defectiones assignantur. Prima contigisse dicitur anno νβ′, id est LII Periodi secundæ (sed legendum anno LIV; vti Trapezuntius vertit) anno Nabonassari 547, Mesori XVI, quo semihora circiter ante ortum deficere cœpit. Medium verò tempus eclipsis, hora septima post meridiem. Finis, hora octaua cum dimidia, vti tres horas omnino durauerit. Sol in Virginis erat gradu 26, 36′. Secunda Lunæ defectio anno Periodi Calippicæ secundæ LV notatur; Nabonassari verò 548, Mechir IX. Cœpit hora XI, 20′ à meridie diei IX. Medium hora XIII, 20′. siue 1, 20′ post mediam noctem diei Mechir X. Desiit igitur hora 4, 20′ post mediam noctem, & horas quatuor obtinuit. Nam tota defecit. Sol in gradu Piscium 26, 17′. Tertia anno consignatur eodem Calippicæ periodi, & Nabonassari, Mesori V. Media defectio contigit hora 14, 15′ à meridie Sole in gradu Virginis 15, 12′ versante.

Ptolem. L. IV. cap. vlt. pag. 106 Græcæ edit.

Harum trium Lunæ defectionum ratiocinia ita ex Parisinis tabulis colliguntur.

C Prima conuenit in annum Per. Iul. 4513, Septembris XXII, feria VI. Plenilunium verum Alexandriæ hora 7, 15′ à meridie. Initium defectionis, hora 5, 32′. Finis hora 8, 58′. Digitorum fuit paulò amplius 10, atque horas tenuit 3, 26′. Sol in gradu 26, 9′, 39″ Virginis. quæ à Ptolemaicis, & Prutenicis epilogismis non multum abhorrent: in situ verò Solis minutis duntaxat 3′, 39″ dissident.

Altera defectio à nobis inuestigata conuenit in annum Per. Iul. 4514. Oppositio vera Martij XX, hora 0, 44′ post mediam noctem. Cœpit deficere hora 22, 50′ post mediam noctem Martij XIX. Desiit hora 2, 38′ à media nocte XX diei mensis eiusdem. Fuit digitorum fere 17: adeóque tota defecit, & horas obtinuit 3, 48′. Sol in gradu Piscium 25, 39′. Tertiam inuenimus eodem anno Per. Iul. 4514. Plenilunium verum, ac media defectio Septembris XII, hora 2, 45′ post mediam noctem. Initium hora 0, 53′. Finis hora 4, 38′. Tota porro defecit, ac digitorum fuit 18 $\frac{1}{3}$. Spatium horarum 3, 46′. Sol in gradu Virginis 15, 16′, 33″. Et hîc solaris epilogismus perparum à Ptolemaico, & Prutenico calculo distat. Trium igitur istarum eclipseon prima pertinet ad annum Per. Iul. 4513, & secundæ Periodi Calippi

D quartum & quinquagesimum: hoc est ab initio Calippi numeratur annus CXXX. Si ergo de 4513 detrahantur 130, residuus erit annus 4383. Inde sequenti anno Calippica periodus iniit. Si annus CXXX Calippicus à Solstitio anni 4513 incœpit, consequente Martio idem perseuerauit annus. adeóque Ptolemæus scripsit, τῷ αὐτῷ νδ′ ἔτει τῆς αὐτῆς περιόδου. Tertia denique cùm post Solstitium anni 4514 Boëdromione mense contigerit, pertinet ad annum CXXXI ab initio Calippi, siue LV annum Periodi secundæ. vt non dubitem scripsisse Ptolemæum aut Hipparchum τῷ νε′ ἔτει τῆς δευτέρας περιόδου. non, vt vulgò, τῷ αὐτῷ νε′ ἔτει.

Nolo hîc ea repetere, quæ de hac periodo lib. I, & II diligentius, vberiúsq; tractata sunt. Vnum postremò de illius epocha subiiciam, summatimque concludam. Cœpta est igitur Calippica periodus anno Per. Iul. 4384, ab æstiuo Solstitio. quod sæculo illo circa XXVII Iunij congruebat; cyclo Lunæ XIV, Solis XVI; litera B.

Annus erat Iudaicus 3431: cuius Tisri cœpit anno Per. Iul. 4383, cyclo Solis XV, A
litera C, feria II, Sept. VI. Huius enim character est 2, 14, 723, anno embolimæo.
Itaque Neomenia Thamuz cœpit feria 3, 22, 13, Iunij XXIX, anno Per. Iul. 4384.
pag. 68. Hic fuit Hecatombæon Calippicus primus. At Scaliger lib. II in Tabula Periodi Calippicæ lunaris, Neomeniam Hecatombæonis statuit in Iunij XXVIII, litera B, errore manifesto. Nam character feriam IV postulat Iunij XXIX. Tametsi potuit Calippus Neomeniam in XXVIII defigere; quoniam medium Nouilunium in ipsum diem Iunij XXVIII cadebat, horis in meridiano Hierosolymitano post meridiem IV. Sed cùm Scaliger lunares omnes rationes aliàs ex Iudaica methodo describat, non debuit hoc loco ab iis discedere.

De epocha annorum Philippi, & mortis Alexandri. ac primùm Scaligeri, aliorúmque falsa de illius nomine & institutione opinio reiicitur.

B

CAPVT XXXVIII.

CELEBRANTVR apud Astronomos Græcos pariter, & Arabas epochæ duæ; quarum prior à morte Alexandri ducitur, eadémque titulo annorum Philippi notatur; altera Seleucidarum inscribitur; Arabes Terik dil-karnaim nominant. De priore hîc agendum. Scaliger & hîc, & lib. I cap. de Periodo Macedonica æstiua, Macedones putat hactenus Olympica periodo, ac Tetraëteride sine vlla differentia vsos esse: postea Philippum Alexandri patrem menses Metonicos in Macedonicam periodum recepisse: ac tum peritos Macedonum nouam in eius gratiam condidisse periodum, quam à diebus verni sideris auspicati sunt. Huius periodi principium dilatum ab illis censet in annum Per. Iul. 4390, quo Alexander obiit; ita vt Philippus finem tantum illius viderit. Philippeam porro periodum appellatam existimat à Philippo Amyntæ F. Alexandri patre, non à Philippo Aridæo Alexandri fratre, atque successore. quod qui sentiunt, ne tanti quidem eos esse dicit, vt confutentur. C

Scaliger lib. I. pag. 47.

Hæc Scaligeriana sententia libro I, vbi de Macedonicis periodis egimus, satis supérque castigata, pleniss iméque confutata est: cùm & illud ostendimus, nullam aliam illius periodi comminiscendæ causam habuisse Scaligerum, quàm Iosephi locum quendam perperam acceptum. Itaque negandum est, vllam à Macedonibus vnquam periodum esse conditam, quæ Philippea diceretur. Est enim Scaligeriana ista persuasio sæpius explosa, quæ Macedonas, adcóque Græcos omnes affirmat Calippicam periodum in vsum popularem admisisse. quod ridiculum commentum nullo antiquitatis testimonio fulcitur. Sola igitur æra, vel titulus temporum, & epocha à morte Alexandri processit, citra periodum nouam: quemadmodum Christiani à Christi ortu, vel passione, sine periodo, tempora computarunt: Arabes ab Hegira, siue fuga Muhammedis. alij denique populi aliunde temporum suorum initia computant. Vti verò ridiculum sit totidem ab illis constitutas putare periodos, quot epochas instituerunt; ita falsum est, Græcis aut Syris, cæterisve nationibus periodos adscribere, quoties nouum aliquem titulum ciuilibus temporibus præfigunt. D

Falsa Scaligeri sententia de Philippi annis.

Redeo ad annos Philippeos, qui ab obitu Alexandri putantur: quam epocham vna cum periodo constitutâ in honorem Philippi Amyntæ F. patris Alexandri M. libro I, ac secundo huius Operis ariolatur. Verùm euerso iam coniecturæ illius argumẽto vnico, quod ex periodi institutione petitur, per sese reliquae orruũt. Quis enim vllam periodum Philippeam appellatam esse legit? quis in gratiam Philippi Alexandri M. patris cdiõtam fuisse? Hic enim ante annos duodecim mortuus iam erat. Quare nihil cunctandum est, quin ei, quam irridet, & contemnit, sententiæ potiùs assentiamur; à Philippo Aridæo epocham illam atque æram nomen obtinere. Diodorus, Plutarchus, Iustinus, Curtius; Historici denique Alexandri rerum omnes, post illius obitum referunt consensu Macedonum Aridæum ad regnum esse prouectum, & Philippi nomine consalutatum. Ab eo, non ab altero

A Philippo Aridæo nomen [accepit.

A æra illa, quæ ab Alexandri morte putatur, Philippi titulum noménque sortitur. Docet hoc inter alios Georgius Monachus, cuius MS. codicem penes nos habemus: qui τὸ πρῶτον ἔτος Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου τοῦ μετ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα βασιλεύσαντος Μακεδόνων commemorat.

Itaque Serario nostro eruditissimo viro, vt & aliis, imposuit Scaliger; cùm in Commentariis ad LL. Maccabæorum obseruabat, *annos Græcorum vsque ad Seleuci regnum nominatos esse Philippicos, non ab illius fratre, sed patre, à quo ante Alexandri mortem numerari solebant.* Vtrumque Scaliger illi persuaserat: sed frustrà. Nam neque à Philippo patre Alexandri M. sed ab eius fratre, & successore nominati sunt: neque ante obitum Alexandri annis vllis eiusmodi vocabulum est inditum. Quod addit Serrarius, ita Alphraganum, Albategnium, Theonem, Cabasilam Comment. VI in Ptolemæum, & Censorinum testari: de Arabibus facilè concedam: cæterorum nemo, quod sciam, asseuerauit vnquam à Philippo patre Philippeos esse dictos; aut ante obitum Alexandri ita vocatos fuisse. Sed omnes isti vno ore Philippeos annos, siue ab Alexandri obitu, ab ipsomet anno deducunt, quo Alexander excessit. Censorinus cap. XXI de variis annorum epochis agens. *Item*, inquit, *Philippi, qui ab excessu Alexandri magni numerantur; & ad hunc vsque perducti annos quingentos sexaginta duos consummant.* Theon quoque ab æra Nabonassari ad æram Philippi, siue mortem Alexandri annos Ægyptiacos computat CCCCXXIV; quod & Ptolemæus lib. III docuit, & Alphraganus, Albategnius; tum Canon ille Mathematicus ex Ptolemæo descriptus, cuius suprà lib. IX capite LII de æra Nabonassari meminimus. Quamobrem duo ista doctorum ex hominum scriptis ac sententiis euellenda sunt, quæ authore Scaligero hactenus amplexi fuerant. Alterum, annos Philippi à Philippo Alexandri patre nominatos esse; alterum, ante mortem Alexandri eâdem insignitos appellatione fuisse. Quod vtrumque, alios vt omittam, Christmannus secutus est. Sanè prius illud de appellatione Philippeorum annorum ab Aridæo Scaliger ipse in Isag. Can. lib. III pag. 293 non veritus est adsciscere. Etsi dubitando pronunciat, siue ab Aridæo; siue à Philippo Alexandri patre cognomen impositum. In quo nil præter solitum leuis in eam sententiam inclinat, quam hoc in V libro de Emend. indignam iudicarat, quam confutaret. Quod ad Arabes spectat; Alphraganus cap. I annos Philippi ab Alexandri patre nominatos credidit. Quod ita Christmannus explicat. Cùm Græcæ historiæ imperiti admodum sint Arabes, annos Seleucidarum, quos Alexandreos vocant, quique XII annis post Alexandri obitum computari cœperunt, ab imperij illius exordio deductos esse suspicati sunt. Vnde annos Philippi, qui duodecim annis Seleucidarum æram antecedunt, ab initio regni Philippi patris Alexandri numerarunt. Ita Christmannus. Quod vt de Alphragano arbitrari possumus; sic de Albategnio dubitamus. apud quem haud scio an legatur, annos istos Philippeos vocari. Sæpius enim horum cùm meminit, annos ab Alexandri morte nominauit. Absurdum est autem quos ab obitu Alexandri putaret annos, eosdem ab eius exordio numerasse.

Serarius à Scaligero deceptus.

Constituitur verum tempus epochæ annorum Philippi, siue mortis Alexandri.
D *vbi & de annis istis accuratè disseritur.*

CAPVT XXXIX.

CENSORINVS loco illo paulò anteà memorato, de initio annorum Philippi scribere ita pergit: *Sed horum initia semper à primo die mensis eius sumuntur, cui apud Ægyptios nomen est Thoth.* Anno igitur eo, quo mortuus est Alexander; ab illo die, in quem Neomenia Thoth incurrebat, anni ab illius obitu, vel ab Aridæi primordio procedere cœperũt. Verùm cùm Neomenia Thoth postea fixa fuerit, & Ægyptiacus annus vagus, ac solutus anni Iuliani frænis cohibitus sit; quæri potest, vtrum à Neomenia vaga, an ab Iulianâ, atque fixa Philippei anni putarentur. Vetustissimi quique sine dubio epocham annorum istorum in Thoth Ægyptiaco, & vago constituebant. Ptole-

mæus enim, vt antè scripsimus, & Mathematici omnes à primo Thoth Nabonassari ad Thoth Philippi annos numerant præcisè CCCCXXIV. qui sunt Ægyptij ac soluti. Vnde methodus est ista Philippeorum annorum, vt inuentis Nabonassareis, de summâ deducantur anni CCCCXXIV. Exemplum. Censorinus loco citato scribit annum illum, quo præstantissimum libellum exarabat, fuisse Nabonassari nongentesimum octogesimum sextum: Philippi verò, siue ab obitu Alexandri Magni, quingentesimum sexagesimum secundū. Detractis de DCCCCLXXXVI, annis CCCCXXIV, restant anni DLXII. Item Alphraganus cap. I, interuallum inter Nabukadnezarem (quo nomine Nabonassarum Arabes omnes intelligunt) & Iezdegirdem, annorum Persicorum definit 1379, mensium 3: interuallum autem inter Philippum, & Iezdegirdem, annorum Persarum 955, mensium 3. Quod si de annis 1379, mensibus 3, deducas annos 955, menses 3, interuallum à Nabonassaro ad æram Philippi supererit, annorum Persicorum, & æquabilium, 424. Quamobrem à Neomenia Thoth, quæ Alexandri obitum est consecuta, primus annus Philippeus incipit. Mortuus est Alexander anno Periodi Iulianæ 4390. Eodem anno Thoth quadringentesimus vicesimus quintus à Nabonassaro cœpit Nouembris XII, feria I, cyclo Solis XXII, litera A. Propterea character annorum Philippi ab Alfragano, ex authoritate Ptolemæi, statuitur feria I. Anno ergo Periodi Iulianæ 4390 primus Thoth ab obitu Alexandri, vel annorum Philippi duxit exordium. quod quidem ex omnibus cœlestium φαινομένων exemplis apparet, quæ cum istius epochæ mentione Ptolemæus descripsit. A B

Albategnius annis Alexandreis fixis vtitur.

Apud Albategnium tamen anni ab obitu Alexandri sæpius Iuliani esse videntur; ac fixi; rarò Ægyptiaci, ac soluti: quemadmodum & anni Dilkarnaim: quod etiam eruditis viris imposuisse scimus. Anno Christi DCCCLXXXII Albategnius æquinoctium autumnale deprehendit Elul XIX, hoc est Septembris Iuliani, anno post mortem Alexandri MCCVI, vt ipse testatur cap. XXVII libri de scientia Stellarum: anno Dilkarnaim MCXCIV, octaua die Pachon. Addantur ex methodo anni CCCCXXIV ad annos Philippi, conflet Nabonassari MDCXXX; cuius Thoth iniit anno Periodi Iulianæ 5595, æræ Dionysianæ DCCCLXXXII, Ianuarij XV, feria II, cyclo Solis XXIII, litera G. Ostendimus autem lib. IV Buntinghum & Scaligerum errasse, qui obseruationem istam in annum sequentem, Christi DCCCLXXXIII conferunt. Quo ex errore falsò lib. V cap. de primo Thoth Philippi Scaliger asserit; Albategnium annos ab obitu Alexandri putare in æquinoctiali hac πρώτῃ à Kal. Octobris, non à Thoth Nabonassari. Sed cùm anno Christi DCCCLXXXIII æquinoctium illud notauerit, quem in annum Thoth Nabonassari MDCXXX incidit, idémque ab obitu Alexandri MCCVI, euidens est vago illius anni principio Albategnium vsum fuisse. At cap. XXX idem Albategnius defectum Solis obseruauit anno ab obitu Alexandri MCCXIV, Dilkarnaim MCCII, Aractæ; cùm ambo sidera in Leone essent. Contigit hæc eclipsis ex accuratissimo Parisinarum tabularum calculo anno Christi DCCCXCI, cyclo Lunæ XVIII, Solis IV, litera C. Augusti mensis VIII, hora 12, 42′ post mediam noctem in Horizonte Aractæ. Initium hora 11, 17′. finis hora 14, 17′. Duratio horarum ferè 3, apparenti tempore. Fuit digitorum 8, 48′ circiter. Sol verò motu in Leonis gradu 19, 14′, planè ad Albategnij descriptionem. Hîc si ad annos Philippi MCCXIV adiiciantur anni CCCCXXIV, fient anni MDCXXXVIII Nabonassari. Atqui Thoth anni Nabonassarei MDCXXVIII, iniit anno Christi DCCCXC, Ianuarij XIII, feria III, cyclo Solis III; litera D. Eclipsis verò contigit anno Nabonassari MDCXXXIX. Philippi autem, si vagos annos cogites, anno MCCXV: qui eodem die Ianuarij cœpit, feria IV, cyclo Solis IV, litera C, Pharmuthi XXII. Propterea non potest annus ille post Alexandri mortem vagus, & Ægyptius esse, sed fixus, & Iulianus; cuius initium ab Octobris Kalendis deducitur. Anno Periodi Iulianæ 4390 obiit Alexander. Ab eo Thoth, qui mortem eius consecutus est, videlicet à Nouembris XII, æra Philippi anno soluto complexa progreditur. ab Octobris verò Kal. annus primus eiusdem æræ Iulianus, ac defixus iniit, feria itidem prima, à qua & vagus annus. Quare si ad 4389 absolutos addas Iulianos 1214, conflet annus Periodi Iulianæ 5603: de quibus detracti 4713 relinquunt annos Christi 890. Ergo anno Christi 890 à Kalendis Octobris cœpit annus fixus post mortem Alexandri, siue Philippi 1214. C D

Pag. 399.

Eclipsis Solis Albategniana.

cuius

A cuius Ab octauo Sol defecit. Verum est igitur, quod diximus annos post Alexandri mortem aliàs fixos ab Albategnio sumi, aliàs solutos, & Ægyptiacos.

Aliam Solis eclipsin obseruabat idem author, eodem capite, anno Dilkarnaim MCCV, ab Alexandri morte MDLIV, ante mediam diem XXIII diei mensis Huni secundi, tribus horis, & duabus ferè tertiis vnius horæ æqualis; in Aquario, cùm Sol gradum eius obtineret 8, 35′. Annus MCCV Dilkarnaim, vt ex sequenti capite constabit, debet esse vagus, atque ab Neomenia Thoth incipere: quæ anno Christi DCCCXCIII iniit Ianuarij XII, feria VI. Ac reuera anno eodem Solis defectio contigit. Ianuarij XXI, Sole gradum Aquarij 7 occupante. Sed neque Aractę, neque in toto hemisphærio nostro conspecta est. Nam nouilunium verum ex nostris tabulis incidit in horam 10 ferè post meridiem diei XXI. Latitudo vera 0, 12′, 20″. Sed & falsa est nota anni ab Alexandri obitu MDLIV. Debebat enim putari annus ad summum MCCXVII. Quare missum hoc exemplum faciamus. Alia Solis eclipsis mendosè ab Albategnio concepta.

Item eodem capite Lunam defeciſſe notat Albategnius anno Dilkarnaim MCXCIV; ab Alexandri morte MCCVI, Tamuz XXIII, qui est Iulius, horis VIII, & B paulò amplius, à meridie, in horizonte Vrbis Aractæ; Sole in quarto gradu Leonis constituto. Accidit hoc cyclo Lunæ X, Solis XXIV, anno Christi DCCCLXXXIII. Annus erat Iudaicus 4643; cuius Tisri character 1, 17, 1026, feria prima, cyclo Solis XXIII, litera G; anno Christi 882, Septembris XVI. Adiecto charactere mensium X, Neomeniæ Ab character 3, 1, 316, Iulij IX, feria III, cyclo Solis XXIV, litera F. anno Christi 883. Itaque Ab XVI ineunte, horis 2 ab initio noctis, Luna defecit. Tabulæ Parisinæ plenilunium verum hora 7, 34 à meridie diei 23 Iulij. Cœpit eclipsis hora 6, 5′, 20″. Desiit hora 9, 21′, 20′. & Aractæ visa est statim ferè post ortum summa eius obscuratio, quæ digitorum extitit 10, 15′. Tota duratio horarum 3, 16′. Sol in Leonis gradu 4, 1′. Hîc annus MCCVI ab Alexandri morte non æquabilis, & vagus est, sed Syrorum more fixus. Etenim annus vagus Philippi MCCVI, additis ex regula CCCCXXIV, conficit annum Nabonassari MCCXXX; cuius Thoth iniit anno Christi DCCCLXXXII, Ianuarij XV, feria I, cyclo Solis XXIII, litera G. Quare eclipsis Lunæ cadit in annum æquabilem Nabonassari MDCXXXI, Philippi MCCVII, Phamenoth X. Similiter anno Dilkarnaim MCCXII, à morte C Alexandri MCCXXIV, eclipsin aliam Lunæ contigisse memorat Albategnius cap. XXX, post meridiem horis 15, 35′ in Horizonte Aractensi, Sole in gradu Leonis 14, 36 constituto. Conuenit Augusti III, horis 3, 35′ post mediam noctem. anno Christi DCCCCI, cyclo Lunæ IX, Solis XIV, litera D. Annus erat Iudaicus 4661. cuius Tisri character 5, 12, 1032, feria V, Augusti XXVIII, cyclo Solis XIII, litera F E, anno Christi CM. Addito charactere mensium XI. (Est enim annus embolimæus:) formabitur character Ab, 1, 9, 35. Iulij XIX, feria prima, cyclo Solis XIV, litera D, anno DCCCCI. Proinde Ab XVI, horis 9, 35′ ab ineunte nocte contigit Plenilunium. In Parisinis tabulis inuenio veram oppositionem Augusti 3, hora post mediam noctem Aractæ 3, 8′. ac tum Luna tota defecit: Initium hora 2, 10′. Durauit horas 2. Solis verus locus in gradu Leonis 14, 32′. Non potest hac in descriptione alius esse annus ab obitu Alexandri, quàm fixus, & Iulianus, qui ab Octobri cœpit anni Christi DCCCC. Etenim annus vagus ab Alexandri obitu MCCXXIV iniit cum anno Nabonassari MDCXLVIII à Thoth, qui X diei Ianuarij conuenit anni Christi DCCCC. Quare anno MCCXXV vago ab Alexandri D obitu Lunæ defectus accidit: Iuliano verò MCCXXIV. Sed exemplorum satis est. Hinc euidens est, annos à morte Philippi, tam Iulianos, quàm vagos, ab anno Periodi Iulianæ 4390, mundi 3660 iniisse. Sed Iuliani à Kalendis Octobris, vagi à XII Nouembris, vbi Thoth Nabonassarei anni CCCCXXV tum fortè repertus est. Lunares eclipses Albatenij.

A

Expenditur noua quædam opinio de anno obitus Alexandri, qui duodecim annis tardius, quàm vulgò hactenus factum est, ponitur.

CAPVT XL.

C. LXXXVII & sequentibus.

VT nouæ, veræque Chronologiæ titulum libro suo præscripsit, annum, quo Alexander M. obiit, diuersa planè, & inaudita hactenus ratione constituit anno illo, qui ante Christianam æram putari solet vndecimus suprà trecentesimum. qui quidem in annum Iul. Per. confertur CCCCII, Olympiadis verò CXVII primum. Ita duodecim annis tardius, quàm communis ratio fert, illius obitum assignat. Verùm quæ ad id efficiendum argumenta protulit, nequaquam idonea mihi videntur. Sunt autem ferè ex Liuij testimonio petita. Primùm ille libro IX Dec. I annum Vrbis conditæ CCCCXXXIV ex Fastis Capitolinis, Varronianum verò CCCCXXXV, primum computat ab Alexandri obitu. quo etiam in loco fusè, elegantérque disputat, ecquid Alexandro, si in Italiam bellum transportasset, par esse virtus Romana potuerit. Atqui annus V. C. CCCCXXXV est Iul. Per. 4395. Alter locus est lib. V Dec. V. Ibi enim Macedonicum imperium à summo culmine fortunæ ad vltimum finem, centum quinquaginta annos stetisse scribit. Extinctum est autem imperium illud anno V. C. Varroniano DLXXXVI. de quo detractis CL residui sunt CCCCXXXVI. Hoc igitur anno Macedonum imperium cœpit. Est autem hic Vrbis annus Periodi Iulianæ 4396. Ergo eodem anno Persicum imperium in sese transtulit Alexander. cúmque sex illud annis tenuerit, circa annum 4402 obiit. B

Liuius lib. VIII Dec. I.

Tertium partim ex eodem Liuio, partim ex aliis authoribus assumitur. qui Alexandriam conditam asseuerant alio anno, quàm qui vulgò memoratur: nempe V. C. CCCCXXVII, quo Coss. fuerunt C. Pœtelius, L. Papirius Mugilanus. Solinus verò cap. XXXVIII addit Olympiade CXII esse constructam. Porrò cùm octo annis post Alexandriæ conditum vixerit Alexander, ex illa ratione consequens est, mortuum illum videri anno V. C. CCCCXXXV. Respondemus ex iis ipsis Scriptorum testimoniis, vnum tantùm duodecim annorum μεταχρονισμὸν vtcumque colligere. Nam primum & tertium non plures quàm sex annos efficiunt; si quidem aliquid inde concluditur. At non ita est. Etenim in priore Liuius non dicit anno V. C. CCCCXXXIV; ad quem Romanorum & Alexandri comparationem illam differit; mortuum esse Macedonem. sed tantùm ætate illa floruisse. Quippe initio quoque libri VIII, C. Plautio II, & L. Æmilio Mamerco Coss. hoc est anno CCCCXIV, *Eadem*, inquit, *ætas rerum Magni Alexandri est*. Non igitur exactè ac præcisè annum illum definit. Sic in secundo loco, qui XII annos adstruere videtur, Liuius rotundo numero CL annos concipit, cùm reuera nonnisi CXLV numerentur. Ad postremum quod attinet, non dubium est hallucinatos illos omnes esse, qui Alexandriam Pœtilio, & Papirio Mugilano Coss. extructam asserunt: hoc est anno Varroniano CCCCXXVIII Periodi Iulianæ 4388. vt paulo antè docuimus. Sed imprimis consideranda nobis est nouæ opinionis minimè ipsa sibi consentanea ratio. Etenim modò annum CCCXI ante æram Christi primum ab Alexandri obitu esse definit, è Kalendis Octobris. Est hic annus Per. Iul. 4402, quo annus primus iniit Olympiadis CXVII; Vrbis autem Varronianus CCCCXLII. Hac ratione conditam esse oportet Alexandriam anno 4395, octauo ante Alexandri mortem. Aliâs verò annum illum, quo Perseus Macedonum postremus rex ab Æmilio deuictus est, centesimum sexagesimum primum ante Christum; post Alexandri mortem, centesimum quinquagesimum computat; V. C. DLXXXV Capitolinum. Atqui ambo ista pugnãt inuicem. si enim de 585 demas 150, residebit annus 434 Capitolinus, quo mortuus est Alexander. qui est Iul. Per. 4395. At annus 161 ante Christum numeratur in eâdem periodo 4535. de quo detractis 150: supereſt 4403; qui est primus ab Alexandri morte. Ita circa annum 4402 obierit. Præterea octauum annum ante Alexandri obitum, quo condita est Alexandria, anno Fastorum Capitol. imputat CCCCXXVII, & proximo capite eundem reuera conditæ Vrbis CCCCXV fuisse disputat. Annus Capitolinus CCCCXXVII incidit in Iul. Per. annum 4388. C

Cap. 87. D

Cap. 88.

Cap. 89.

A At CCCCXV in annum 4376. Neuter octauus est ante annum illum, qui sit trecentesimus vndecimus retrò annus à Christo. quem author idem primum ab Alexandri obitu numerat: videlicet Per. Iul. 4402. Sunt hæc igitur ἀσύγκλωστα, miniméque congruunt. Potest denique vno verbo confici quæstio ex iis, quæ suprà de lunari illa defectione diximus, qua tam annus victoriæ Alexandri Magni de Dario, quàm Alexandriæ conditæ munitur. Cùm enim omnium consensione Scriptorum anno octauo ante mortem Alexander & Darium postremò ad Arbela vicerit, & de suo nomine vrbem in Ægypto condiderit: ea verò nocte, quæ prælium antecessit, circa secundam noctis horam Luna defecerit; nullo id alio anno contigit, quàm qui in Iul. Per. censetur 4383; ante Christianam epocham trecentesimus triceſimus. Vnde necessariò & ἀποδεικτικῶς efficitur, Alexandrum obiisse anno CCCXXIII ante Christum.

Græci aliquot post Alexandri M. obitum annis, adeóq; sub Seleucidarum Asiatico imperio nouam æram & epocham auspicati sunt ab eo tempore, quo Seleucus in Asia regnare cœpit. Hic est annus Per. Iul. 4402, Olympiadis CXVII primus,
B quo, vt author est Diodorus, Seleucus Babyloniam, vnde Antigonum veritus profugerat, exigua manu recuperauit, & Nicanore Antigoni duce superato, Mediam, Susianam, aliásque prouincias in ditionem suam accepit. Hinc igitur Seleuci imperium incipit; vnde & Eusebius in Chronico Seleuci annos orditur: & Seleucidarum deinceps tempora propagata sunt. Idem insuper Eus. lib. VIII de Demonst. cap. II anno XII post Alexandri mortem Seleucum Asiæ regnasse refert, qui est annus à Cyro CCXXXVIII: quod & verissimum est. Nam ab anno Per. Iul. 4155, quo Cyrus iniit, ad 4402 sunt anni totidem. Quoniam verò Alexander Ammonis filius habitus est, & duobus cornibus arietinis insignis illius, nec non successorũ eius imago visebatur, ideo Arabes Terik dhilkarnaim, id est epocham δικέρωτος æram illam nominarunt, vt rectè Scaliger obseruat: quod mihi probabilius videtur, quàm quod aliis placet; vel à duplici Orientis, & Occidentis imperio ita nuncupatum; vel quod arietem illum, de quo Danielis VIII agitur, bello superarit. Sed in eo Scaligero, & eius sectatoribus assentiri nequeo, quòd Alexandream nescio quam periodum à Calippo vocatam, & illius honori dicatam
C sentiunt. Vtrumque commentitium est. Alexandrea enim ab Alexandri successoribus vocata est; non ab Alexandro ipso; & citra periodum, æra sola, & epocha id nominis est consecuta. Ea constat annis ferè Iulianis ac fixis, quorum initium est ab Octobri. Ita fere apud Albatenium in superioribus exemplis. Anno Christi DCCCXCI Augusto mense currebat annus Dhilkarnaim MCCII, qui ab Octobri cœpit anni DCCCXC Christi: ex quo sequitur, annum primum Dhilkarnaim inchoatum esse anno Per. Iul 4402. Rursus anno Christi DCCCLXXXIII, Iulij XXIII erat, adhuc annus Dhilkarnaim MCXCIV, qui cœpit anno Christi DCCCLXXXII Per. Iul. 5595. Vnde idem efficitur initium anni primi Dhilkarnaim. Quod enim anni æquabiles, & soluti esse nequeant, ex iis, quæ capite proximo de æra Philippi, cum Nabonassarea comparata diximus, euidens est. Vnus tamen locus est Albategnij; in quo Ægyptiacos annos ad hanc æram applicauit, vti lib. IV demonstrauimus. Etenim æquinoctium Autumnale, quod anno Christi DCCCLXXXII obseruauit, Septem. XIX, deprehensum esse memorat anno Dhilkarnaim MCXCIV, post Alexandri mortem MCCVI. Non potest annus Dhilkarnaim esse Iulianus.
D Quippe annus Christi 882 est Per. Iul. 5595. de quo detracti 4401 relinquunt 1194. vt ab Octobri anni 5595 inerit annus 1194. Atqui currebat hic ipse annus Augusto mense, qui Octobrem antecessit. Fuerit igitur annus Dhilkarnaim iste vagus, & à Thoth Nabonassareo cœperit oportet, qui Ian. XV anni Christi 882 congruit. Vt enim annus Nabonassari CCCCXXXVII inchoatus est anno Per. Iul. 4402 à Thoth in Nouemb. IX incidente. ita ab eodem Thoth cœpit annus primus vagus Dhilkarnaim. Detractis ergo annis 436 de anno Nabonassari currente, habes annos vagos Dhilkarnaim. Anno Christi 882, Ian. XV cœpit Thoth anni 1630 Nabon. Deductis annis 436, supereſt annus 1194, qui ab eodem Thoth auspicatus est. Sed hæc capite illo libri IV discussa. Postremò ridiculum est, quod in fine capitis Scaliger ariolatur; in illis numis Regum Syriæ, quorum à tergo homo nudus visitur cum baculo in sinistra manu dextra Solem gestans, lunam verò

in vertice capitis. hominem illum nudum, esse annum, cuius menses lunares sunt in capite, hoc est penes Magistratum; solares autem sunt πρόχειροι, expositi vulgi vsui. Quod otiosum μάντευμα ludibrium magis, quàm seriam confutationem meretur. Hac æra Iudæi potissimum vtuntur, vt ex libro secundo Machabæorum apparet, & ex recentioribus Iudæis, qui hanc contractuum æram nominant. A

Hebraicè מגין שטרות: de cuius origine strenuè more suo nugantur. R. Abraham Leuita Ben Dauid scribit Alexandrum cum Simeone Iusto, qui & Iaddus, pactum esse, vt omnes, qui illo anno nascerentur sacerdotibus, vocarentur Alexandri; vtque numerum contractuum suorum ab eodem inchoarent anno; quem & ait fuisse egressionis ex Ægypto millesimum; mundi ter millesimum quadringentesimum quinquagesimum. quod & Elias in Thisbi retulit. Sed exoticæ Græcæque historiæ inscitia crassissimos stupidissimósque Hebræis istis errores obtulit: in quibus non ille minimus est, quòd ab Alexandri ineunte regno, vel Asiatico imperio Contractuum æram putari sibi persuadent; quæ duodecim post eius obitum annis, ab eo verò, quo cum summo Pontifice congressus est, circiter octodecim cœpit. Annus mundi ter millesimus quadringentesimus quinquagesimus Iudaici computi iniit anno ipso Periodi Iulianæ 4402, duodecim annis post obitum Alexandri. Sunt qui שטחת interpretari malint *dominatus*, propter Alexandri successores, & imprimis Asiæ principem Seleucum. Vtut se res habet, certum est æram istam ab anno mundi 3672, Periodi Iulianæ 4402 incipere, Olympiadis CXVII anno primo, Iudaico ineunte 3450, cyclo Solis VI, Lunæ XIII, anno ante Dionysianam æram CCCXII; ab Exodo 1219. Tisri character 5, 7, 238, feria V, Septembris VI, literâ G. Hæc fuit Neomenia primi anni contractuum Iudaica; & fortassis etiam Hyperberetæi, nisi quis proximè sequentem malit Hyperberetæo: Syromacedonum imputare, hoc est Marchesuuan, cuius character 6, 19, 1031: Octobris VI. Nam ab Octobri quoque fixi & Iuliani Syrorum menses progressi sunt. Quod autem æram contractuum Iudæi ab autumno deducant, probatione non indiget. Nam vel exemplum illud proximè allatum de ea re dubitare non sinit. Annus Iudaicus 3450 cœpit ab autumno anni Periodi Iulianæ 4402. at idem est primus anni Contractuum. Si enim à Nisan eiusdem anni Periodi Iulianæ cœpisset, esset annus Iudaicus 3449, non 3450. Et verò consentanea est hæc epocha Magistrorum traditioni, qui in digestis Talmudicis, cap. ראש חשנה docent Regum externorum tempora à mense Tisri computari solere; Iudæorum autem à Nisan. Quanquam eadem hæc æra nonnunquam à Nisan progreditur, vti mox patebit. Chronicon Alexandr. ad annum tertium Olympiadis CXVII, Coss. Rullo, & Rutilio notat: ab hoc anno Syromacedonum, siue Apameensium æram incipere, & in Paschali notari. Consules isti cadunt in annum Vrbis conditæ CCCCXLIV. Biennio plus dicit. Siquidem anno 4402 incidit annus Vrbis conditæ 442. B C

De diuersis eiusdem æræ primordiis, qui anni Græcorum in libris Machab. appellantur. Scaligeri, & aliorum error.

CAPVT XLII.

NOTISSIMA est ἐναντιοφάνεια illa, quæ in Machabæorum libris duobus cernitur. De qua, quod vulgata res alioqui sit, nihil hoc loco dicerem, nisi grauiter ab nonnullis in illius interpretatione peccari viderem. Quæ res admonuit, vt & loca ipsa commemorarem, & ea breuiter conciliarem inuicem, & Scaligeri, aliorúmque temeritati obuiam irem; qui, vt Iudæ Apostoli verbis vtar, *quæcunque ignorant blasphemantes*, cùm vniuersam Machabæorum historiam, tum secundum maximè librum erroris arguere non verentur, & à Canone segregare; quod contrarias inter se illorum authoritates nulla ratione pacificari posse sentiant. Quos tum demum non minus stolidè, quàm impiè ista scripsisse constabit, vbi dissidentia aliquot loca singillatim exposuero. D

Horum sunt illa ferè præcipua. Primus est conflictus, lib. I Machab. cap. VI, 16;

A cum lib. II cap. XI. Nam in priore libro obitus Epiphanis confertur in annum Græcorum CXLIX. Huic ſtatim filius Eupator ſucceſſit. At lib. II Antiochi Eupatoris literæ extant datæ poſt patris obitum anno centeſimo quadrageſimo octauo. Rurſus lib. I cap. VI, 20 Iudas Hieroſolymitanam arcem obſidet anno centeſimo quinquageſimo Græcorum: ſed qui in arce Gentiles erant, ad Regem confugerunt Antiochi Epiphanis filium Eupatorem; qui in Iudæam veniens cum Iuda pugnauit; móxque pacem cum eo compoſuit. At lib. II cap. XIII., 1, anno centeſimo quadrageſimo nono Eupator in Iudæam impreſſionem fecit; ac cætera perfecit, quæ lib. priore referuntur. Tertiò lib. I, cap. VII, 1, Demetrius Seleuci F. anno centeſimo quinquageſimo primo Româ profectus venit in Syriam, & Antiochum, ac Lyſiam interemit, ad eúmque venit impius Alcimus. At libro II cap. XIV, 4, anno id centeſimo quinquageſimo contigiſſe dicitur.

Scaliger in prima Operis huius editione triplicem diſtinguit annum: primum Seleucidarum Alexandreum ab initio Seleuci Nicanoris, qui cœpit anno Perio- *Scaligeri opinio deſcribitur.*
B di Iulianæ 4402, cyclo Lunæ XIII. Eo non ſolùm Albategnium, ſed & Antiochenam Eccleſiam, ac veteres Synodos vti cenſet. Alterum Seleucidarum Iudaicum, qui à ſequente Niſan exorſus eſt, anno Periodi Iulianæ 4403. Hunc annum numerat 3449 Iudaici computi. Tertium denique Seleucidarum Chaldaicum nominat; cuius initium eſt anno integro poſt æram Alexandream; nimirum à Tiſri anni Periodi Iulianæ 4403. Genus iſtud anni in ſecundo libro Macch. vſurpari putat; in priore verò annum ſecundum, hoc eſt Seleucidarum Iudaicum.

Hanc Scaligeri in prima editione ſententiam Serrarius, & Torniellus ita ſequi voluiſſe videntur, vt ab eius mente plurimum aberrarint. Nam Serrarius in *Serrarius Scaligeri ſententiam non eſt aſſecutus.*
IV particula primæ Partis comment. in libb. Macchab. vbi de Antiocho Epiphane agitur, triplicem, vti Scaliger, diſcernit annum. Primus ineunte Seleuci imperio ab Elul, vel Tiſri cœpit, qui Iudaicum Niſan ſex menſibus antecedit, & Alexandreus, vel Antiochenus dicitur. Secundus eſt Iudaicus, qui ab Niſan cœpit, ſex menſibus poſt Alexandrei epocham. Tertius eſt Syrogræcorum, vel Chaldæorum, qui ſeſquianno poſt Iudaicum iniit à Tiſri: biennio ſolido poſt Alexandreum Seleucidarum. Primo genere (inquit) vtuntur Antiocheni; ſecundò li-
C ber I Macch. tertiò liber poſterior.

Torniellus verò Serrarium imitatus Scaligeri & ipſe mentem non eſt aſſecutus. *Nec Torniellus.*
Etenim ad annum mundi 3742, & 3743, & 3744, triplicem illam epocham ſtatuit. Anno quippe 3742, deſinente anno primo Olympiadis centeſimæ decimæ ſeptimæ, & ineunte ſecundo, Seleucum iniiſſe credit. at anno ſequenti, qui ſecundus erat Olympiadis eiuſdem, à Niſan inchoatos aſſerit annos Græcorum, quibus liber primus Macchab. vtitur, currente Seleuci primo. Demum anno Seleuci ſecundo, qui concurrit cum tertio Olympiadis CXVII, æram Græcorum in Chaldæa cœpiſſe, qua poſterior Macch. liber vtitur.

Verùm tam Scaliger in editione illa prima falſus eſt, quàm qui Scaligerum ſe- *Tam hi, quàm Scaliger errore lapſi.*
cuti ſunt, & quidem dupliciter. Nam & à mente, vti dixi, Scaligeri, & à rei veritate receſſerunt. Cùm enim inter primam & tertiam æram vnius duntaxat anni ſpatium interceſſiſſe Scaliger exiſtimet; inter ſecundam autem, aut tertiam, τὸ ἑξάμηνον, id eſt ſemeſtre ſpatium; ambo illi inter duas extremas, ſolidum biennium; inter ſecundam, tertiámque, ſeſquiannum interponunt. Torniellus verò
D præcipuum illud habet, vt ſibi ipſi contradicat. Etenim primum annum Seleuci dicit incœpiſſe anno exeunte primo Olymp. CXVII, mundi 3742. Cœpit igitur verno aut æſtiuo tempore; cùm præſertim affirmet primum eius annum cum ſecundo Olympiadis ferè totum concurrere. Igitur ſecundus Seleuci cœpit à vere, vel æſtate anni 3743. ſimiliter tertius Seleuci à verno, vel æſtiuo ineunte tempore anni 3744. Quare ſi annus Græcorum Chaldaicus ab autumno cœpit, (vt ipſe docet ad annum 3743, N. 3.) idque anno mundi 3744: neceſſe eſt vt anno tertio Seleuci iam inchoato primus ille Chaldaicus incœperit: non autem cum ſecundo Seleuci ferè totus concurrerit: vt ad annum 3744 ſcribit. Quinetiam cùm Antiocheni anni Seleucidarum initium ab autumno ducatur anni 3742, non exeunte primo Olympiadis CXVII; ſed ſecundo iam tribus ante menſibus inchoato cœpe-

rit oportet. Sanè Seleuci primordium in autumnum conferri debet, non in vernum, æstiuúmque tempus. A

Ac Scaligeri quidem opinio duplici vitio laborat. Nam neque Seleucidarum Alexandrea epocha, Iudaicâ primi libri Macchab. anterior est, sed posterior; & eadem omninò cum æra libri secundi: tum falsò annus Iudaici computi 3449 statuitur, quo Alexandrea, & Iudaica libri prioris æra cœperit: quæ omnia paulò pòst ostendemus. Ex iisdem principiis Tornielli & Serrarij rationes arguentur, qui biennio libri posterioris æram à Seleucidarum epochâ summouent; sesquianno verò ab illâ libri prioris. Atque vt cum Torniello potissimum; qui & Annales professus est, & subtilius ista discussit, de ea quæstione disputemus; natalem is Christi, quem à communis æræ natali non distinguit, confert in annum mundi 4051. Est autem hic annus Iulianæ Periodi 4713. Deductis ergo 4051 de 4713, residui sunt 662; qui ex methodo perpetua ad annos mundi in Tornielli Annalibus additi, dabunt annos Iulianæ Periodi, quibus iidem anni congruunt. Quo- B
niam itaque anno mundi 3742 Seleucus iniit, additis 662, confiet annus Iul. Per. 4404, quo Seleucus imperare cœpit. Sic anno Per. Iul. 4405 à Nisan epocha Iudaica lib. 1 Macchab. inchoatur; anno verò 4406, æra libri posterioris. Atqui demonstratum est superiori capite Seleucum cœpisse anno Per. Iulianæ 4402. Biennij itaque metachronismo peccant Annales in epocha Seleuci; vt & in ea, quæ est lib. 1 Macchab. triennij porrò in æra libri posterioris. Quod vitium ex natali Christi non rectè constituto deriuatum est. Biennij quippe errore ibi lapsus est. At æra Chaldæorum conuenit anno Periodi Iulianæ 4403, vt posteà probabitur; quæ in Annalibus Tornielli triennio posteà cœperit, anno 4406. Sed Chronologiæ istius errorem aliquot Scripturæ testimoniis hoc modo conuincemus. Mortuus est Antiochus Epiphanes, vt est in primo Macchab. libro, anno centesimo quadragesimo nono Græcorum; in secundo verò, anno centesimo quadragesimo octauo. Est hic annus, vt è superioribus liquet, posteáque confirmabitur, Per. Iul. 4550. cuius ab Nisan iniit annus Græcorum Iudaicus centesimus quadragesimus C
nonus. Antiochi mors intra primos istius anni menses accidit: quemadmodum Torniellus ad annum 3891, N. 2 scribit: quandoquidem Iudas post eius obitum eodem anno multa gessit. Quod si verum est, iam alterius æræ, quám Chaldaicam vocant; non centesimo quadragesimo octauo; sed septimo anno mors illa contigerit. Octodecim quippe solidis mensibus epocha libri secundi posterior est. Itaque anno illo, quo prioris libri cœpit annus CXLIX: puta mundi, vt Torniellus numerat, 3891, iniit annus posterioris Libri, & epochæ centesimus quadragesimus octauus à mense Tisri; centesimus verò quadragesimus nonus anno sequente, mundi 3892; hoc est mensibus decem & octo post priorem epocham, vt Torniello, & Serrario videtur. Proinde mortuus erit Antiochus anno Græcorum à Nisan centesimo quadragesimo nono; à Tisri, centesimo quadragesimo septimo; quod cum Scripturæ authoritate pugnat. Et vt vniuersè dicam; æra Libri prioris semper biennio maiorem annorum numerum continere debet, quàm posterioris, si Tornielli, ac Serrarij rationes auscultemus: quod secus tamen habere cernimus. Nunquam enim, exempli causa, annus centesimus quinquagesimus à Ni- D
san putatus concurret cum centesimo quadragesimo nono à Tisri inchoato; si Tisri non eodem anno Iuliano proximè ab Nisan inierit, sed octodecim mensibus à Nisan elapsis.

De Sabbaticis annis. Præterea ex annorum Sabbaticorum serie, trium illorum Scriptorum error arguitur. Sed pauca prius de Sabbaticis annis ex iis, quæ libro superiore scripsimus, repetenda videntur. Anni isti ab autumno ac Tisri mense initium sumunt, consentientibus omnibus; adeóque Torniello ipso ad annum 2584: qui quidem anno 2590, vti N. 5 testatur, annum primum Sabbaticum assignat: idque in Chronologica Tabula, pag. 476 confirmat. Neque tamen satis explicat, vtrum anno illo 2590 ab autumno cœpisse velit primum Sabbaticum; ita vt tres tantùm, vel quatuor illius anni menses sabbatismus occuparit; an Sabbatici anni Neomenia in annum 2589 incidat, & anni sequentis menses octo, vel nouem Sabbatici fuerint. Cæterùm tres sunt anni Sabbatici, vti libro superiore, cap. XXV demonstratum est; de quibus dubitare non licet. Primus est annus Græcorum centesimus

A quinquagesimus epochæ libri primi Maccab. quem in annum mundi 3892 incidisse, Torniellus ad eum annum, N. 4, censet. Alter est Græcorum eiusdem epochæ centesimus septuagesimus septimus exiens; & iniens centesimus septuagesimus octauus. Huius enim mense vndecimo, qui est Schebath, & ante Nisan tertius, Simon interficitur, 1 Mac. XVI, 14. Itaque Tisri anni illius Sabbatici sex mensibus initium anni CLXXVIII æræ prioris antecessit. quem annum Torniellus mundi numerat 3920. Tertius est annus ille, quo Hierosolyma ab Herode, & Sosio capta sunt. Hunc enim Iosephus l. XIV Orig. c. XXVIII Sabbaticum asserit fuisse, Agrippa & Caninio Coss. Sed Torniellus annum esse mundi credit 4018. quo currente, eiúsq; mensibus æstiuis, Sabbaticum annum processisse constat; quoniam tertio mense, id est Siuuan capta sunt Hierosolyma. vnde à Tisri anni 4017 Sabbaticus annus incœpit. Nos è tribus iisce Sabbaticis primum iniisse monstrauimus à Tisri anni Per. Iul. 4550: secundum à Tisri anni 4578; tertium à Tisri anni 4676.

His constitutis, vti pressius cum Torniello pedem conferamus, ita ratiocina-
B bimur. Annus Sabbaticus ab Autumno cœpit. Aut igitur Sabbatici illi ab Autumno annorum mundi, quibus illigantur, inchoati sunt: aut ab Autumno proximè antecedente, nimirum à Tisri annorum 3891, 3919, & 4017. Neutro autem modo Græcorum anni vnitate maiores cum minoribus ambo simul erunt Sabbatici. Fingamus anno mundi 3892 ab Autumno cœpisse annum Sabbaticum, quem centesimum octogesimum septimum in Sabbaticorum serie numerat Torniellus Tabula Annali pag. 412, Tomi secundi. Anno itaque Græcorum prioris epochæ centesimo quinquagesimo, post eius initium sex elapsis mensibus, cœpit annus posterioris æræ centesimus quadragesimus nonus; idémque Sabbaticus. anno verò 3893 à Tisri inchoatus est annus centesimus quinquagesimus æræ posterioris, currente iam centesimo quinquagesimo primo, qui à Nisan processit. At vero Sabbaticus annus cõgruere debet in æstatem illam, quæ Nisan proximè secuta est, à quo prioris æræ CL annus incœpit: vt ex l. 1 Mac. & Iosephi testimonio paulo pòst constabit. Sin autem à Tisri antecedente annos illos mundi, quibus Sabbaticos Tor-
C niellus adscribit, isti processerunt; nempe annorum 3891, 3919, & 4017; multo magis idem ἄτοπον concluditur. Si enim anno mundi 3891 cœpit ab Autumno Sabbaticus annus centesimus octogesimus septimus, currente adhuc anno Græcorum epochæ prioris centesimo quadragesimo nono; ineunte verò centesimo quadragesimo octauo posterioris; quando Sabbaticus annus desiit, inchoabatur annus posterioris æræ centesimus quadragesimus nonus. Atqui Sabbaticus annus incurrit in centesimum quinquagesimum vnius æræ; alterius verò centesimum quadragesimum nonum. Est igitur Annalium istorum ratio prorsus ἀσύφατος, qui inter epocham vtramque sesquianni interuallum statuunt.

In libro 1 Mac. cap. VI, 53, scriptum est Iudæos ab Antiocho Eupatore Hierosolymis obsessos inopia laborasse, eo quod annus septimus esset: τοῦ μὲν ὄντος ἀπαγηλωμένου καρπῶν (ait lib. XII, cap. XIV Iosephus) τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης· ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὃ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν ἐᾶν τὴν χώραν, ἀσπόρου μεμενηκυίας. *Cùm fruges, quæ comportatæ tam erant, essent consumptæ; nec agri per annum illum culti fuissent, sed, quòd septimus annus inciderat, in quo feriatam, & incultam terram relinquere oportet, nulla sementis esset facta.* Accidit hæc obsidio, ac penuria
D propter annum Sabbaticum, Græcorum æræ prioris anno centesimo quinquagesimo; posterioris autem centesimo quadragesimo nono; Mundi, vt Torniellus putat, 3892, æstiuo tempore. Quare necesse est, vt Sabbaticus annus ab Autumno antecedente cœperit anni 3891, vnà cum anno posterioris æræ centesimo quadragesimo nono; atque adeo prior æra posteriorem sex tantùm mensibus anteuertat, non sesquianno. Neque enim anno CL, mundi 3892 frumenti penuria ob Sabbatici anni religionem sentiri potuit; nisi superiore anno sementis iam intermitti cœpisset. Nam à Tisri Sabbatico agros serere desierant; metere autem ideo non potuerunt post Nisan sequentem anni prioris æræ centesimi quinquagesimi.

Ita Sabbaticus primus in iisdem Annalibus inchoari debuit anno 2589: Sabbaticus centesimus nonagesimus primus anno 3919: Sabbaticus ducentesimus quintus, anno 4017. Hæc enim Sabbaticorum annorum ratio est, vt minore numero de maiore subtracto, residuus sit septenarius. Si ergo de 4017 detrahas 3919,

superarunt 98; qui numerus est septenarius. Idipsum & in cæteris experiêre. Vnde consequens est, ab Autumno annorum, quos dixi, Torniellum Sabbaticorum suorum initia computare debere. atque ita solido biennio Sabbaticus quilibet antè cœperit, quàm annus ille posterioris æræ, qui cum Sabbatico in Scriptura coniungitur. Annus Sabbaticus CLXXVII iniit anno mundi 3891: anno 3892 à Nisan inchoatus est annus Græcorum prioris æræ centesimus quinquagesimus: anno eodem post sex menses, desito anno Sabbatico, cœpit annus æræ posterioris centesimus quadragesimus nonus: qui tamen in libris Mac. cum Sabbatico copulatur. Item anno illo Iuliano, quo desiit annus centesimus septuagesimus septimus æræ prioris, & iniit centesimus septuagesimus octauus; currebat annus Sabbaticus ex Autumno superioris anni: vt ex 1 Mac. XVI, 14 liquet. Hunc annum Torniellus mundi 3920 computat, quo cœpisse dicit annum Græcorum CLXXVIII epochæ prioris; posterioris verò CLXXVII. Si annus Græcorum libri primi centesimus septuagesimus octauus cœpit inito iam anno Sabbatico, hic igitur inchoatus est anno currente Græcorum prioris computationis centesimo septuagesimo septimo, posterioris sexto. Vnde incunte Græcorum à Nisan centesimo septuagesimo octauo, currebat adhuc annus à Tisri centesimus septuagesimus sextus. Biennio igitur anni prioris æræ, qui in Sabbaticis incipiunt, à posterioris epochæ annis differunt contra Scripturam. Postremò si annos Tornielli in periodum Iulianam redigas, additis 662, labem Annalium facilè deprehendes in annis Sabbaticis. Nam primus ex illis tribus Sabbaticis cœpit apud Torniellum anno mundi 3891, hoc est Per. Iul. 4553. cùm tamen inierit reuera anno 4550. Secundus, qui anno 3919 inchoatus est, cadit in annum Iul. Per. 4381. Atqui iniit anno 4578. Tertius denique, qui initium habuit à Tisri anni Per. Iul. 4676, quoniam à Torniello confertur in Autumnum anni mundi 4017, cœpit anno Per. Iul. 4679. Triennio proinde Sabbaticorum annorum calculus in Annalibus Tornielli à veritate dissidet: neque de ea re dubitari potest; cùm Sabbaticorum annorum series non solùm authoritate; sed etiam demonstratione constet: vti cap. XXVI libri superioris ostendimus: tum ex ipsis Annalium principiis ἐναντιολογία illa conuincitur. A B

Vera epocha annorum qui in libris Mach. Græcorum dicti sunt, vbi & Scaligeri hallucinatio castigatur, & libri Machabæorum ab eius reprehensione vindicantur. C

CAPVT XLIII.

IN posteriori editione operis de Emend. Temp. & in Isag. Canon. veram de annis illis Græcorum, ac librorum duorum, quibus Maccabæorum historia continetur, conciliatione sententiam amplexus est Scaliger. Huius firmamenta duo sunt: alterum, libri prioris æram à Nisan; posterioris à Tisri proficisci: alterum, sex mensibus prioris epocham libri posteriorem antecedere. quod vtrumque vbi demonstrauero, tum annus primus ambarum nullo negotio definiri poterit.

Quod igitur anni Græcorum in libro primo à Nisan incipiant; in secundo autem à Tisri, rectè Scaliger deducit ex lib. 1 Mac. cap. VII, 1: vbi anno Græcorum CLI Demetrius Roma fugit. Eodem anno Adar XIII die, Bacchides victus est, com. 43, 49. Nisan sequens inchoat annum CLII Græcorum. Nam cap. IX, 3, in mense primo anni centesimi quinquagesimi secundi Græcorum, Vrbs obsessa dicitur. Primus ergo mensis est Nisan. Quippe & cap. XVI, 14 mensis vndecimus appellatur Schebat. Item Alexander Antiochi Nobilis filius Ptolemaidem occupat anno centesimo sexagesimo Græcorum. lib. 1 Mac. X, 1. Eodem anno centesimo sexagesimo, in die solenni Scenopegiæ Ionathas Pontificatu accepto stola sancta indutus est, com. 21. nulla igitur anni mutatio in Tisri facta. Tertiò Ionathâ interfecto hiemis tempore, cùm multum ninxisset l. 1 cap. XIII, 22, & 23, Simon sacerdotio summo potitus est, anno centesimo septuagesimo, com. 41. Posteà mense secundo, id est Iiar, numeratus est annus centesimus septuagesimus primus, com. 51. Cœpit ergo annus CLXX à Nisan. D

A Quòd autem epocha libri primi sex mensibus alteram libri posterioris anteuertat, inde colligitur. Anno centesimo quinquagesimo prioris æræ currebat annus Sabbaticus verno, æstiuóque tempore, vt suprà declaratum est; quando Eupator Hierosolymam obsedit. Cœpit igitur ab antecedente Tisri, labente anno centesimo quadragesimo nono. Porro Sabbaticus annus iste cœpit anno Periodi Iulianæ 4550, cum anno Iudaici computi 3598. Hic enim per septenarium diuisus nihil relinquit. Atqui non potest idem Sabbaticus cum anno centesimo quinquagesimo prioris epochæ à Nisan progredientis; & centesimo quadragesimo nono à Tisri ineuntis alterius congruere; nisi posterior hic annus CXLIX ab eo Tisri cœperit, à quo & Sabbaticus, sex videlicet mensibus ante Nisan centesimi quinquagesimi anni prioris epochæ. Igitur anni Græcorum libri primi ab eo Nisan incipiunt, qui Tisri antecedit, à quo anni Libri secundi ducunt initium; éstque prior epocha sex duntaxat mensibus prior altera. Præterea anno CLXXVII Græcorum, mense vndecimo, qui est Schebat, occisus est Simon, vt est in libro I cap. B XVI, 14; cuius filius Ioannes statim obsidet Ptolemæum Simonis interfectorem. Erat autem Sabbaticus annus, vt author est Iosephus. ergo Sabbaticus annus à Tisri antecedente cœpit, post initium anni centesimi septuagesimi septimi sex euolutis mensibus. Est autem annorum, qui in Libro secundo memorantur, numerus vno minor, quàm eorum, qui in libro primo computantur. Vnde cùm Sabbaticus annus ille mense vndecimo anni Græcorum CLXXVII Libri primi perseuerauerit; annus CLXXVIII, qui à Nisan iniit, in Sabbaticum incurrit. Quare annus posterioris æræ CLXXVII cum illo componi, & in eundem Sabbaticum conferri debet. Hoc verò nulla alia ratione fieri potest, quàm si annum CLXXVII Libri secund à Tisri Sabbatico cœpisse dicamus. Consequens est igitur, annos Græcorum posterioris Libri sex mensibus euolutis ab annorum prioris Libri epocha procedere. De hoc exemplo consule quæ in lib. II, cap. de Periodo Iudæorum Alexandrea disseruimus.

Epocha lib. I Macc. semestri spatio lib. II epochã antecedit.

C Supereſt nodus ille quem proponit, non dissoluit Scaliger, cap. de Chaldæorum anno primo. Etenim lib. primo cap. VI, Antiochus Eupator pacem fecit cum Iudæis anno Græcorum epochæ prioris centesimo quinquagesimo, à Nisan; posterioris verò, centesimo quinquagesimo à Tisri. Nam post Scenopegiam fœdus iniisse videtur. At Lib. II Macchab. cap. XI, 21, & 33, factum id est anno centesimo quadragesimo octauo. Hîc exclamat Scaliger: *Quis Oedipus hæc soluerit?* Addit impietatis insciticque plenissimam vocem: *Itaque benè de illo authore meruerit, qui illum à suspitione erroris vindicauerit.* Sed ioculariter hallucinatur in re facili, & nimis calida festinatione illam ipsam Macchabæorum historiam oscitanter legisse videtur. Non enim animaduertit, bis ab Antiocho & Lysia pacem cum Iudæis esse compositam. Antiochus Epiphanes in Persidem proficiscens Lysiam Syriæ, ac reliquis regni sui prouinciis ab Eufrate ad Ægyptum, vsque præfecit. I Macch. III, 32, cui & Antiochum Eupatorem filium suum nutriendum commisit, anno Græcorum CXLVII, comm. 37. Lysias cum Iudæis primùm per duces, quos sibi adiunxerat, tùm per sese ipse conflixit, secunda semper Iudæorum fortuna; à quibus postremò Lysias insigni prælio superatus est. Hæc in lib. I, capitibus III, D IV, V, & VI initio narrantur. In secundo verò, cap. VIII, IX, X, & XI. Contigit clades illa Lysiæ, superstite adhuc Epiphane: qui hac audita vehementer commotus in morbum incidit: lib. I, cap. VI, 6. Lysias porrò de pace cum Iudæis agere cœpit. Testatur hoc epistola, quam ad illos scripsit, cap. XI, lib. II, 17, quæ data dicitur anno centesimo quadragesimo octauo, mensis Dioscori die XXIV. Quis sit ille mensis, certò sciri non potest. Diuinat enim Scaliger, qui lib. II, cap. de Periodo Syromacedonum Alexandrea, embolimum fuisse suspicatur, & frigidè super appellatione mensis argutatur. Dioscorum enim ait ideo, quod geminus esset, vocatum. Addit & alias de Syromacedonum Periodo coniecturas leues, & friuolas. Omninò fuit hic annus vtriusque epochæ centesimus quadragesimus octauus ante Nisan, à quo cœpit annus CXLIX, in anno Periodi Iulianæ 4550. Esto igitur Peritius, vel Audynæus, & in Ianuario, Februarióve initium habuerit. Viuebat etiam tum Antiochus Epiphanes; qui hoc accepto nuncio paulo pòst obiit, anno eodem Iulianæ Periodi 4550, ineunte Nisan, cum anno centesimo

Explicatur locus è libris Macc.

Scaligeri hallucinatio.

Pag. 913

quadrageſimo nono prioris epochæ, lib. 1 cap. VI, 16. labente interim poſterioris A
anno centeſimo quadrageſimo octauo. Lyſias audito Epiphanis obitu, Antiochum Eupatorem eius filium, alumnúmque ſuum in Imperium euexit, qui in Syria tùm erat: à quo & duas Epiſtolas expreſſit, quibus Iudæos in integrum reſtitui iuberet. Lib. II cap. XI. Prior ad Lyſiam ipſum; poſterior ad Iudæos data legitur; ſubſcriptáque dies eſt Xanthici XV. Is eſt Niſan, aut Iiar Iudaicus. Neque enim annorum ratio, & embolimorum menſium apud Græcos & Iudæos eadem extitit. Et apparet nondum, cùm Epiſtolas iſtas ſcribebat Eupator, Lyſiam in comitatu fuiſſe. Itaque cap. XII, 1 profectus ad Regem poſtea dicitur. Poſt primum illud fœdus pacémque à Lyſia factam, à rege Eupatore confirmatam, Iudas Machabæus multa ſtrenuè geſſit in Syria, quæ lib. II cap. XII narrantur: & anno integro peracta ſunt, nempe centeſimo quadrageſimo nono prioris æræ, quo cùm poſterioris æræ anni centeſimi quadrageſimi octaui, ſex menſes; totidémque de anno centeſimo quadrageſimo nono decurrunt: donec anno ineunte centeſimo quinquageſimo prioris epochæ, labente verò poſterioris adhuc centeſimo quadrageſimo nono, Iudas arcem obſedit. Libro 1 cap. VI, 20. Sed Antiochus Eupator cum Lyſia ſuperuenit; quo cum Iudas pugnauit. Tandem cùm Lyſias audiſſet Philippum aduentare, author Regi fuit, vt obſidione Vrbis relicta, cum Iudæis paciſceretur. Eod. cap. com. 55. Contigit hoc anno CL prioris æræ, poſterioris exeunte CXLIX, vel ineunte CL, Sabbatico itidem exeunte, vel eo, qui proximè Sabbaticum ſecutus eſt ineunte, Per. Iul. 4551. Eadem porro conflictus hiſtoria, quæ lib. 1 cap. VI deſcribitur: in quo Eleazari cuiuſdam virtus enituit, à quo Regis elephantus interfectus eſt: narratur & in libro II cap. XIII: etſi de Eleazaro nulla iſtîc mentio: cætera tamen reſpondent. Ex quibus certiſſimè conſtat, pacem, illam quæ cap. VI lib. 1 inita dicitur, eadémque cum ea eſt, quæ cap. XIII, 23 lib. II deſcribitur, diuerſam à priore capitis XI libri ſecundi fuiſſe. Quæ cùm ita ſint, turpiſſimè lapſus eſt Scaliger, & nimis quantum temerè, ne quid grauius dicam, erroris notam ſacris illis hiſtoriis affinxit. Nam egregiè inter ambos Scriptores conuenit; ſi quis ad ea diſcernenda paulo maiore, quàm pueri, iudicio præditus accedat. C

Concludamus ergo annos Græcorum in libro priore à Niſan inchoari; poſterioris verò libri à Tiſri ſequente: amborum autem initium ab anno Per. Iul. 4402 deduci, quo Seleucus Babylonicum regnum obtinuit. Nam ſi annus centeſimus quinquageſimus anno Per. Iul. 4551 à Niſan iniit, currente Sabbatico, profectò primus à Niſan inchoatus eſt anni 4402. Item ſi centeſimus quadrageſimus nonus æræ poſterioris, à Tiſri anni 4550, à quo & Sabbaticus, incœpit; conſequens eſt, primum itidem à Tiſri anni 4402 proficiſci. In eundem igitur annum Iulianum amborum annorum epochæ conueniunt; qui eſt mundi 3672, cyclo Solis VI, Lunæ XIII. Annus Iudaicus 3450 iiſdem cyclis exorſus eſt. Quare anno Iudaico 3449 primus annus Græcorum æræ prioris iniit; poſterioris autem anno 3450. Iidem denique ſunt anni Græcorum in libro II Mach. cum annis Contractuum, de quibus capite ſuperiori. Quantum verò falſi ſint, qui annos Græcorum ab Alexandri obitu numerandos exiſtimant, ne admonere quidem neceſſe eſt. Duodecim enim annorum prochroniſmum admittunt. Quem inter alia Seleucidarum D
regum ſeries atque imperij tempus redarguit. Antiochus Epiphanes regnare cœpit anno Græcorum prioris epochæ CXXXVII; lib. 1 Mac. cap. 1, 11: quod congruit anno Per. Iul. 4538, vel 4539 ante Niſan. à quo ſi retro numeres, primus Seleuci cadet in 4402. Sed de Seleucidis agetur poſtea.

A

De initiis Ptolemæi Philadelphi, & Philometoris.

CAPVT XLIV.

AB eo anno, quo Ptolemæus ille in Ægypto regnauit, Dionysius Mathematicus annum suum cœlestem orsus est; de quo nos in lib. IV, cap. XVI satis accuratè egimus. Hic autem annus est Per. Iul. 4429. Quare hoc ipso anno cœpit Ptolemæus Philadelphus. Scaliger hac eâdem æra Ptolemæi vsum putat Siracidem in Præfatione Panareti; quando se octauo, & triceſimo anno refert, temporibus Ptolemæi Euergetis in Ægyptum veniſſe. Neque enim XXXVIII iſte annus Euergetæ tribui poteſt, qui non amplius ſex & triginta regnauit. Vnde concludit Scaliger, Dionyſianam illam æram non ſolùm Aſtronomicam, ſed etiam Politicam fuiſſe.

B Hæc ariolatio Scaligeri in Animaduerſionibus ad Epiphanium iam eſt exploſa, ex ipſiſimet Authoris ſacri verbis, quæ ita ſe habent. Ἐν γὰρ τῷ ὀγδόῳ, καὶ τριακοστῷ ἔτει, ὅτε Εὐεργέτης βασιλέως, παραγενηθεὶς εἰς Αἴγυπτον, καὶ συγχρονίσας. &c. *Nam in octauo, & triceſimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis, poſtquam perueni in Ægyptum, & cùm multum temporis ibi fuiſſem.* Græca nos è Sixtiana Editione caſtigatiora reddidimus. Nam aliæ Editiones habent: καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον συγχρονίσας; quod vitioſum eſt, & ex Latino ipſo refellitur. Octo illos & triginta annos ab initio Philadelphi computari cenſet Scaliger, nullo probabili argumento. Procliuius eſt enim ſuſpicari, totidem annos ab eo tempore procedere, quo in Ægyptum profectus eſt; vel certè quo auus ipſius Ieſus librum illum edidit. At nouam ecce confidentiam. Scribit lib. III Iſag. Can. in ſecunda Parte, N. LXI, annos illos XXXVIII ſine dubio eſſe Iobel viceſimi quarti, qui in nonum incidit Ptolemæi Euergetæ. Quod nullo iudicio vaticinatus eſt. Nam aliter Iobelæi anni diſpoſiti ſunt à nobis libro ſuperiore, cap. XXVII: neque vllam rationem ſatis idoneam affert, quæ nos ab ſuſcepta ſententia deterreat. Quippe primus annus γεωργίας cœpit anno Per. C Iul. 3228, mundi 2498. at Sabbaticus ſeptimus, idémque Iobelæus ab Autumno cœpit anni Per. Iul. 3276; mundi 2546. Vnde Iobel viceſimum quartum iniit anno Periodi Iulianæ 4355, mundi 3625. viceſimum quintum verò anno Per. Iul. 4404; Seleuci tertio, vt in lib. IX capite illo XXVII demonſtrauimus. Ergo Philadelphi initium incidit in annum XV Iobelæi viceſimi ſexti. Sed hæc probabiliter dicta potiùs videri, quàm pro certis & indubitatis pronuntiata volumus. Euſebius in Chronico Ptolemæi Philadelphi primordium confert in annum primum Olymp. CXXIV: quod in Euſebiana ratione verum eſt. Hic enim annos Olympiadicos ab Autumno numerare incipit; qui æſtatem illam, qua ludicrum committitur, antecedit. Anno Per. Iul. 4429, mundi 3699 cœpit Philadelphus. Anno ſequente iniit annus Iphiti CCCCXCIII, ſiue primus Olymp. CXXIV. Hunc annũ Olymp. primum Euſebius numerat ab Autumno anni 4429, vt aliâs oſtendimus.

pag. 383.

Ptolemæus Philometor Ptolemæo Epiphani ſucceſſit. Eius epocha cœleſti charactere conſignatur apud Ptolemæum lib. VI, c. V. Vbi refert ſeptimo Philometoris D anno lunam defeciſſe, Nabonaſſari DLXXIV, Phamenoth XXVII, ſequente XXVIII: horis poſt mediam noctem duabus circiter. Annus erat Periodi Iulianæ 4540, cyclo Solis IV; Lunæ XVIII. Tempus ergo deliquij eſt Kalendis Maij. Anno Iudaico 3587. cuius Tiſri character 2, 15, 853 Septemb. XXI, cyclo Solis III, litera D, anno Per. Iul. 4539. Addito charactere ſex menſium, Iiar characterem habuit 6, 8, 1004, Aprilis XVI. Proinde Iiar XVI ineunte Luna defecit. Pariſinæ Tabulæ veram Oppoſitionem exhibent Kal. Mai, hora poſt mediam noctem, 2, 9′, 43″ tempore apparenti. Verus locus Solis in Tauri gradu 5, 54′. Motus latitudinis verus 6, 8, 17′, 25″. Latitudo vera auſtralis 42′, 57″. Summa Semidiametrorum Lunæ, & vmbræ 65′, 38″. Fuit ergo digitorum 7′, 40″. Durauit horas, 2, 46. Cœpit hora 0, 47′. Deſiit hora 3, 33′. Si igitur annus ſeptimus Philometoris iniit anno Periodi Iulianæ 4540, primus eiuſdem incidit in annum 4533, Græcorum CXXXII, anno exeunte tertio Olympiadis CXLIX, vel ineunte quarto. Euſebius ad annum ſecundum Olympia-

pag. 290.

dis CL eius initium refert; biennij metachroniſmo. Melius Alexandrinum Chronicon in annum quartum Olympiadis CXLIX coniicit. A

De Seleucidarum, ſiue regum Syriæ ſtemmate & ſucceſsione, rebúſque geſtis.

CAPVT XLV.

NON minus ſacræ, quàm profanæ hiſtoriæ intereſt, regum illorum, qui poſt Alexandrum M. in Syria regnarunt, ordinem, ac ſucceſſionem cognoſcere, eorúmque fideliter notata tempora deſcribere. Eſt enim Macchabæorum cum illis implicata narratio. Quamobrem ſummatim hîc illorum tempora percurremus; quæ res ad ſequentes epochas illuſtrandas plurimum conferet.

I. Seleucus Nicanor. Seleucus Nicanor vnus ex Alexandri M. ducibus duodecim poſt eius obitum annis elapſis, in Babylonia, Media, cæteriſque tractibus Orientis imperare cœpit, anno, vti ſupra definitum eſt, Per. Iul. 4402; regnauítque annos XXXII. Ab hoc Antiochia, Laodicia, Seleucia, Apamea, Edeſſa, Berœa, & Pella vrbes conditæ. B

II. Antiochus Soter Demetrium Poliorcetem Antigoni filium in poteſtatem redegit, ac Syriæ, & Aſiæ pariter imperauit. Huic ſucceſſit Antiochus Soter filius annis XIX, is qui Stratonicen nouercam deperiens eam à patre coniugem obtinuit. Poſt hunc regnauit

III. Antiochus Θεός. Antiochus II, cognomento Θεός, Soteris filius annis XV. Qui cum Ptolemæo Philadelpho perdiu certauit: donec inter eos compoſita pax eſt, & affinitate deuincta. Nam Ptolemæus Antiocho Berenicen filiam in matrimonium dedit, cùm iam è Laodice duos liberos ſuſtuliſſet, Seleucum Callinicũ, & Antiochum. Poſtea Laodice virum ſuum veneno ſuſtulit, & Berenicen cum filio, qui ex Antiocho natus erat, interfecit, filiúmque ſuum Seleucum Callinicum regem conſtituit. Ob id à Ptolemæo Euergete Philadelphi filio, Berenices fratre bello poſtmodum appetita, cum Seleuco filio ſuperatur. Hæc Hieron. ad XI Danielis caput. Appianus verò in Syriaca Laodicen Berenices ſororem, Philadelphi fuiſſe filiam aſſeuerat, & à patre in vindictam ſororis occiſam. Quartus ergo Syriæ rex fuit Seleucus Callinicus annis XX, quo cum Ptolemæus Euergetes bellum geſſit. Hic filios reliquit duos; Seleucum Ceraunum, & Antiochum magnum. Quintus regnauit Seleucus Ceraunus; qui cùm aduerſus Ptolemæum infelici ſucceſſu bellum geſſiſſet, tertio imperij anno occiſus eſt in Phrygia, veneno ab amicis dato. Duos annos eidem imputat Appianus. Sextus eſt Antiochus magnus, qui XV annos natus fratri ſucceſſit, anniſque XXXVI imperauit. Appianus vno amplius tribuit. Hic Ptolemæum Philopatorem Iudæa & Syria penitus exuit: eóque mortuo regnum Ægypti iam inuaſurus, à Romanis, quos Alexandrini Ptolemæo Ephiphani Philopatoris filio tutores delegerant, prohibitus eſt. Poſtea cum Epiphane fœdus iniit, idque matrimonio ſanxit, data illi Cleopatra filia; quæ viro magis, quàm patri ſtudens imminentem hunc Ægypto repulit. Demum à Romanis Imperatore L. Scipione victus, & Aſia ſpoliatus eſt: ac denique apud Elymæos in Suſiana à Barbaris oppreſſus eſt, cùm Beli templum deprædari vellet, vt author eſt Strabo lib. XVI. At Iuſtinus lib. XXXII cæſum fuiſſe refert, cùm nocte Didymæi Iouis templum expilare vellet: quod verum non arbitror. Neque enim Didymæi Iouis, ſeu Dodonæi, vt alij legunt, Templum in Suſiana fuit. Septimus Seleucidarum eſt Seleucus Philopator Antiochi M. filius: qui Iudæos benignè habuit: Lib II Mac. cap. IV. quique Heliodorum ad Templum ſcrutandum miſit: à quo etiam interfectus eſt, Appiano teſte. Hic Antiochum fratrem à patre Romanis obſidem datum miſſo in locum eius Demetrio filio, liberauit. Regnauit is annos duodecim. C

IV. Seleucus Callinicus.

V. Seleucus Ceraunus.

VI. Antiochus Magnus.

VII Seleucus Philopator. D

VIII. Epiphanes. Octauus eſt Antiochus Epiphanes: qui Seleuco fratre ab Heliodoro necato, Attali, & Eumenis opera regnum obtinuit annis XI. Appianus verò falſò ſcribit δύο ὃ πλήρεσιν regnaſſe; id eſt non integris duobus annis, legitimum hæredem fruſtratus Demetrium. Poſt aduerſus Ptolemæum Philometorem bella geſſit, & prima in Ægyptum incurſione magnam eius partem occupauit. Etenim Ptolemæus Epiphanes moriens duos è Cleopatra Antiochi M. filia liberos reliquit, vt

ſcribit

A ſcribit Euſebius in Chronico priore, Ptolemæum Philometorem, qui patri ſucceſſit, & Ptolemæum Euergetem. Mortua Cleopatra, tutores Philometoris Eulaius, & Lenæus ab Antiocho Epiphane Syriam aliáſque prouincias repetunt, quæ Ægyptiis ademptæ fuerant. Antiochus verò cum exercitu in Ægyptum profectus eſt. Cui Ptolemæus cum copiis occurrit. Sed ducum ſuorum perfidia ſuperatus eſt. Agit de hoc bello lib. 1 Mac. C. 1, 18. Hac clade Alexandrini ad ſeditionem incitati, excluſo Philometore, ad eius fratrem Ptolemæum Euergetem regnum deferunt. Philometor ad Antiochum confugit. qui hanc occaſionem cupidè amplexus, Ægyptum occupauit: & Alexandriã aggreſſus irrito conatu, relicto Memphi maiore Ptolemæo, in Syriam rediit, vti Liuius lib. XLV prodidit. Interim Philometor cùm Antiochi conatus, & conſilia ſubodoratus eſſet, Cleopatræ ſororis interuentu, quam vxorem habebat, cum fratre paciſcitur, vti ambo communiter regnarent. Qua fratrum concordia offenſus Antiochus rurſus in Ægyptum profectus eſt. Vbi Romanorum legatus Popilius à Senatu miſſus illum à cœptis abſterruit. Hæc Antiochi multiplex in Ægyptum expeditio partim è Danielis cap. XI, pag. 14. Græcæ edit.

B & lib. II Mac. IV: partim ex Iuſtino, & Liuio libris XLIV, & XLV, Euſebij Chronico, & Hieronymo in comm. ad Danielis cap. XI colligitur, eſtq; ad Maccab. illuſtrandam hiſtoriam diligenter obſeruanda. Poſt vltimam in Ægyptum profectionem rediens in Syriam Hieroſolymis diram illam vexationem intulit, quam Hiſtoria ſacra commemorat. Tandem cùm in Elymaidem abiens Dianæ Templum, quod illîc erat, paterni ſacrilegij imitator aggredi vellet, à Barbaris repulſus, audita ſuorum in Iudæa profligatione, Iudæorúmque victoria, ira æſtuans, & vlciſcendi cupidus, dum ardentius properat, è curru deiectus, & illiſus miſerrimè periit. Huius initium conſignatur lib. 1 Mac. c. 1, 11 anno centeſimo triceſimo ſeptimo Græcorum, qui cœpit anno Per. Iul. 4538. Ergo hoc anno, vel ſequente cœpit Antiochus Epiphanes; qui obiit anno Græcorum CXLIX, lib. 1 Mac. cap. VI, 16. Iniit autem hic annus Per. Iul. anno 4550. Itaq; ſi anno 4539 regnum auſpicatus eſt, exeunte Græcorum centeſimo triceſimo ſeptimo, & obiit anno 4550, exeunte Græcorum CXLIX, annos vndecim ſolidos regnauit, & fortaſſe paucis vltrà menſibus, aut diebus. Sed nos alibi eâdem de re diſputauimus.

C Nonus Antiocho Epiphani ſucceſſit Antiochus Eupator eius filius, quem Lyſias ab Epiphane in Syria relictus regem cõſtituit. Regnauit hic annos duos. Cum Philometore belliũ ſuſcepit: nec non cum Iuda Maccabæo; & Hieroſolymam obſedit. Lib. 1 Mac. c. VI. Interim Demetrius Soter Seleuci Philopatoris F. quem pro fratre Antiocho Epiphane Romam Seleucus obſidem miſerat, clam elapſus in Syriam peruenit, & ab Attalo, & Ptolemæo adiutus paternum regnum interfecto Antiocho recuperauit. Hæc Appianus. IX. Antiochus Eupator.

Decimus ergo Seleucidarum hic ipſe Demetrius Soter Seleuci F. qui obſes Romæ cùm poſt Epiphanis mortem fruſtra dimitti ſe ab Senatu poſtulaſſet, clam aufugit, & in Syria magno fauore hominum exceptus, Antiochũ Eupatorem cum Lyſia peremit. Lib. 1 Mac. cap. VII, 2. Iniit anno Græcorum CLI Per. Iul. 4552. Iudæos per duces ſuos Nicanorẽ, & Bacchidem vexauit. Regnauit annos circiter XI, vel etiam duodecimum iniit. Ioſephus lib. XIII, c. VI regnaſſe ſcribit annos XI: Euſebius annos XII in poſteriore Chronico; in priore V, vel IX. Ego cum Ioſepho XI aſſigno. Nam ab anno CLI Græcorum auſpicatus eſt regnum. Anno porro CLX Alexander Bala contra illum excitatus eſt. 1 Mac. X, 1. Quod bellum anno circiter X. Demetrius Soter.

D CLXI, vel ineunte CLXII patratum. Demetrius enim occiſus eſt contra Alexandrũ pugnans, vt refert Ioſephus, & Euſebius in Chron. 1: cum Alexandro Ptolemæus Philemetor Ægypti, & Attalus Aſiæ rex ſuppetias tuliſſent.

Vndecimus in Syria poſt Seleucum regnauit Alexander cognomento Veles, vel Bala Antiochi Epiphanis filius, vt eſt l. 1 Mac. X, 1, & apud Ioſephum l. XIII, c. III. Appianus verò Syriaca, Alexandrũ iſtum alienum à Seleucidarum genere, ac per ſimulationem in illud intruſum aſſerit, nec non Trogus Pomp. Iuſtinus quoq; l. XXXV ab Antiochenſibus, ſuaſu Ptolemæi, Attali, & Ariarathis Armeniæ regis, Prompalum quendam ſortis extremæ iuuenem ſubornatũ refert; cui Alexandri nomen inditum, cùm ſe ab Antiocho genitum eſſe mentiretur. Alij nothum Epiphanis filium putant. Hic igitur anno Græcorum CLX contra Demetrium inſurgit, eoque cæſo, anno circiter CLXII Græcorum ineunte ſolus imperauit, anno Perio- XI. Alexander Bala.

di Iulianæ 4563. Constituto regno, Ptolemæi Philometoris filiam Cleopatram duxit, Syriæ, ac Seleucidarum exitio fatalem fœminam, 1 Mac. x, 51. Hic cum Ionatha Iudæorum Pontifice pacem, amicitiámque fecit. Ptolemæus demum socer illius insidias in eum comparans Demetrium Demetrij F. sibi conciliauit. Alexander è Cilicia contra Ptolemæum rediens ab eo victus in Arabiam fugit; vbi à Zabdiele Arabe capite truncatus est: qui caput ad Ptolemæum misit. 1 Mac. cap. xi, 17. Triduo postea mortuus est Ptolemæus. Regnauit Alexander annis v authore Iosepho. Eusebius in Chronico posteriore dat annos x; quod Scripturæ repugnat. Nam anno Græcorum CLX primùm Alexander emersit, 1 Mac. cap. x, 1, & post eius mortem anno CLXVII Demetrius Demetrij F. regnare cœpit: cap. xi, 19. Quare quinque illi solidos annos imputamus, ab anno Græcorum CLXII ad CLXVI. Moriens filium reliquit Antiochum, qui in Arabia nutritus à Tryphone postea rex est factus. A

XII. Demetrius Nicator.

Duodecimus à Seleuco, sed è stirpe Seleucidarum vndecimus est Demetrius Demetrij filius, cognomento Nicator, Appiano teste: qui anno Græcorum CLXV è Creta venit in Syriam, 1 Mac. x, 67: & Alexandro bellum intulit. Ad hunc Ptolemæus Philometor ab Alexandro fœdus, affinitatémq; transtulit: data in matrimoniũ Cleopatra filia; quæ Alexandro nupserat. Bis ille regnum obtinuit: primò antequam à Parthis caperetur: secundò postquam ab illis dimissus est. Priori regno Eusebius anno III attribuit: reclamante Scriptura. Quippe lib. 1 Mac. cap. XIV, 1 anno Græcorum CLXXII Demetrius in Mediam profectus, ibique captus est ab Arsace. Si igitur initium regni illius ab anno CLXVII numeremus, annos quinque solidos regnauit, & sextum iniit. Contra hunc Diodotus Alexandri Balæ seruus in Arabiam profectus Antiochum Alexandri F. qui apud Malchum regem educabatur, ægrè impetratum regem constituit; vt Iosephus narrat lib. XIII, cap. IX. Vide & lib. 1 Mac. XI, 56. Ambo igitur eodem tempore regnarunt in Syria, Demetrius Nicator, & Antiochus Alexandri F. Tandem Demetrius cùm regnasset annos quinque, in Mediam Persidémque profectus, ab Arsace, siue Phraate, vt refert Appianus, (commune quippe nomẽ Arsacis fuit Parthorum omnium regum) captus, & honorificè apud eum habitus est. Non enim solùm regium illi cultum præstitit, sed & filiam in matrimonium dedit Rhodogunem. Author Appianus, & Iustinus lib. XXXVIII. Demetrius verò semel atque iterum effugere conatus, sed frustrà, tandem à Phraate dimittitur. B C

Interim capto Demetrio Diodotus, qui sibi Tryphonis nomen indiderat, regnum affectans, Antiochum Alexandri F. interficit, ciúsque loco regnauit annum 1, vt scribit Appianus in calce Syriacæ. vt verò Iosephus lib. XII, cap. XIII, tres annos. De Tryphone agitur lib. 1 Mac. XIII, 31. Quare quòd in eo loco Macchabæorum Tryphonis tyrannis, & paricidium narratur ante Demetrij casum, qui sequenti capite commemoratur, id vsitato Scripturæ, imò verò & historiæ more factum est, vt ea, quæ narratione consequentia contextáque sunt, etsi tempore sint distracta, continuentur. Cæterum Tryphon ab Antiocho Demetrij fratre bello appetitus, & interfectus est. Venit autem Antiochus in Syriam anno Græcorum CLXXIV, 1 Mac. XV, 10, & cum Tryphone bellum gessit. Itaque rectè Tryphonis tyrannidi anni tres à Iosepho tribuuntur. Sed illud omitti non debet, Trogum Pompeium, vt est in Prologo XXXV, prodidisse, Tryphonem cum Demetrio Nicatore, qui Alexandrum vicerat, bella gessisse, & eum expulisse Syria: quod secus à Iustino, & aliis explicatur. D

XIII Tryphon.

Decimus tertius igitur à Seleuco regnauit Tryphon annos tres. Errat autem Appianus, & quidem turpissimè, nisi Librario vitium illud imputetur, cùm ait Diodotum, qui se Tryphonem dici voluit, vno anno regnasse; interim dum Pompeius aliis rebus occupatur. Atqui Tryphon occisus est circa annum Græcorum CLXXIV, qui est Per. Iul. 4575, annis quatuor, & triginta ante Pompeium natum. Hic enim editus est in lucem anno ab V. C. DCXLVIII, Q. Seruilio Cæpione, & C. Attilio Coss. Per. Iul. 4608.

XIV Antiochus Sidetes.

Decimus quartus Syriæ rex, Seleucidarum verò duodecimus, fuit Antiochus Demetrij Soteris F. Demetrij Nicatoris frater, cognomento Sidetes, & Soter; qui audita Demetrij fratris calamitate, ad paternum regnum obtinendum è

A Rhodo in Syriam profectus est. Ibi vagantem, & consilij incertum, quod à Tryphone omnia tenerentur, Cleopatra Demetrij Nicatoris coniux Seleuciæ cum liberis inclusa, illum ad sese vocat. qua in matrimonium accepta fraternum imperium breui recuperauit. Hæc Iustinus lib. XXXVI, Iosephus lib. XIII, cap. XII. Igitur Cleopatra, quæ Alexandro Balæ prius nupserat, postea verò Demetrio Nicatori, tandem Antiocho Sidetæ eius fratri in manum conuenit. Nati sunt è Cleopatra Demetrio filij, Seleucus, & Antiochus Gryphus. Ex Antiocho verò Sidete natus est Antiochus Cyzicenus. Antiochus porrò Sidetes cum Hyrcano Iudæorũ Pontifice fœdus, amicitiámq; cõiunxit. Pòst aduersus Parthos expeditionem suscepit, vti Demetrium fratrem liberaret, Appiano teste; qui Phraatem scribit metu Antiochi Demetrium emisisse. Iustinus verò l. XXXVIII retentum à Parthis fuisse Demetrium affirmat, vt aduersus Antiochum illo vterentur, ac Syriam inuaderent. quibus auditis Antiochum bellum occupasse: Demetrium verò, quo absente fratre regnum suum recuperaret, eúmq; ad sua tuenda à Parthia reuocaret, fuisse di-
B missum. Interim Antiochus in prælio cecidit. Accidit hæc expeditio cùm regnasset annis IX, vt Eusebio placet. Initium eius anno Græcorum CLXXIV, Per. Iul. 4575. Periit anno exeunte CLXXXIII, Per. Iul. 4585.

Post hunc Demetrius Nicator eius frater denuo regnauit annis, vt Eusebius notat, IV. Appianus ab vxore Cleopatra necatum illum refert ex æmulatione, quòd Rhodogunem Parthorum regis filiam duxisset. Iustinus lib. XXXIX narrat eundem, cùm immineret Ægypto, Syriæ excidisse regno. Etenim Ptolemæus Physcon à Cleopatra sorore dissidens, cùm ea Demetrium in Ægyptum vocasset, Alexandrum Zebinam immisit in Syriam. Ab eo victus Demetrius, & ab vxore, filiisque desertus, naui ad Tyrum appulsâ interficitur. Ex iis coniectura est, post reditum è Parthia cum vxore Cleopatra in gratiam primò rediisse; tum ab eadem postea destitutum esse Demetrium. Mortuus est igitur anno Græcorum CLXXXV exeunte, Per. Iul. 4589. Post Demetrium Syriæ regnum per tyrannidem vsurpauit Alexander Zebina: quem Iustinus Protarchi cuiusdam negotiatoris filium, gene-
C re Ægyptium facit: & composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset, Alexandri nomen assumpsisse memorat. Iosephus lib. XIII, cap. XVII author est Syros pertæsos Demetrij legatos ad Ptolemæum Physconem misisse, qui aliquem è Seleuci stirpe sibi principem peterent: Ptolemæum verò Alexandrum Zebinam cum copiis ad eos destinasse, ex illo genere procreatum: ab eo victum esse Demetrium. *Sed Alexander* (ait Iustinus) *occupato Syriæ regno tumens ex successu rerum spernere iam etiam ipsum Ptolemæum, à quo fuerat in regnum subornatus, superba insolentiâ cœpit. Itaque Ptolemæus reconciliata sororis gratia destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrij viribus suis acquisierat, summis opibus instituit.* Mittit ergo in Græciam Grypho auxilia, & filiam Gryphinam Grypho nupturam. Itaque cùm omnes Gryphum instructum Ægyptiis viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœpere. Fit deinde inter eos prælium; quo victus Alexander Antiochiam profugit. Ibi cùm sacrilegia multa commisisset, consensu multitudinis eiectus, paulo pòst à latronibus captus, & perductus ad Gryphum, interficitur. Hunc inter reges Syriæ minimè numeramus; quòd neque legitimus
D princeps fuerit; & eo grassante non defuerint, qui è Seleuci sanguine propagati regnum obtinerent. Quintus decimus ergo Syriæ regum, Seleucidarum decimus tertius est Seleucus, eius nominis V, Demetrij Nicatoris, & Cleopatræ filius, qui post patris obitum cùm sine matris authoritate diadema sumpsisset, ab eadem interficitur, ait Iustinus. Appianus sagitta à matre cæsum fuisse scribit. Itaque breuissimo tempore regnauit. Chronologi quidam eius mortem in eum annum conferunt, quo Coss. fuere Q. Cæcilius Metellus & T. Quinctus Flaminius, qui est Varronianus DCXXXI, Per. Iul. 4591. Ita Caluisius, & Capellus, post Aldum Manutium, Opusculo de Ptolemæis regibus. Horum argumentum est; quòd Epitome Liuij, lib. LXII eodem anno, quo Metellus Baleares deuicit, Cleopatram dicat Demetrium virum suum, ac Seleucum interemisse. Hoc modo Demetrius sex propemodum annis secundò regnauerit. Verùm haud satis firma mihi coniectura videtur ex Epitome illa deprompta. Non enim eodem anno, quo Metellus Cos. fuit, accidisse illa in Syria docet. Quare biennio, vel triennio, & eo

XV. Seleucus.

amplius contigisse, nihil prohibet. Nos Seleuci mortem coniicere possumus in annum Per. Iul. exeuntem 4589, vel ineuntem 4590. Sanè Epitome Liuij peregrinas res, quæ diuersis annis inciderunt, in vnum plerumque breuitatis studio componit. A

xvi Antiochus Grypus.

Sextus decimus regum Syriæ, Seleucidarum verò decimus quartus, Antiochus VIII est, cui propter nasi magnitudinem cognomen Grypo fuit; Demetrij Nicanoris è Cleopatra filius, quem mater Athenas instituendum miserat. Hic Ptolemæi Physconis filiam Gryphinam duxit; Alexandrúmque Zebinam sustulit. Inde matrem venenum sibi propinantem hoc ipsum bibere coëgit, ac necauit. Author Appianus, & Iustinus: qui & post matris necem, octo annis illum pacificè regnasse prodit: Deinde natum ipsi æmulum regni Antiochum Cyzicenum; quem cùm veneno tollere voluisset, in sese concitauit. Consentit & Appianus, addítque Grypum à Cyziceno regno esse deiectum. Sed permista & implicata sunt amborum illorum fratrum regni tempora. Eusebius in Chronico priore Antiochum Grypum ait à Cyziceno eiectum, posteà Cyzicenum expulisse. Grypo idem in vtroque Chronico annos assignat XII. At in excerptis Scaligerianis è Georgio Monacho, vtrique XXVI annos tribuit; octo Grypo; Cyziceno XVIII. ac primùm annis IV regnasse Grypum refert: tum eiecto illo, Cyzicenum annis XVIII: rursus verò Cyziceno pulso quatuor imperasse Grypum. Iosephus lib. XIII, cap. XXI scribit Antiochum Grypum regnasse annis XXIX, vixisse XLV, & ab Heracleone quodam occisum. Sanè difficile est annum statuere, in quo Antiochus Cyzicenus inierit, vnde & octodecim eius anni procedant. Quod enim Grypo fratri superstes fuerit, ex historia planum est. Coniecturis itaque res agitur. Ac cùm Iustinus post necem matris Antiochum Grypum referat octo annis quietè regnasse, & post eius obitum statim Seleucum Grypi fratrem Antiochum Cyzicenum expulisse; verisimile est anno Grypi quarto, vel quinto interfectam esse Cleopatram, ac deinde subsecutos annos octo, quibus ille sine competitore regnauit. Hi duodecim erunt anni, quos Eusebius Antiocho Grypo tribuit. Reliquos octodecim vario successu ambo fratres transegerunt, alternante rerum statu, & modò in hunc, modò in illum inclinante fortuna. Antiochus Grypus regnare cœpit anno Græcorum exeunte CLXXXVII, Periodi Iulianæ 4589. Cyzicenus verò anno Græcorum CXCIX, Periodi Iulianæ 4601. Porrò annus vicesimus nonus, & vltimus Grypi, erit Græcorum CCXVII, Periodi Iulianæ 4618. B C

xvii Antiochus Cyzicenus.

Decimus septimus regum Syriæ, Seleucidarum decimus quintus est Antiochus Cyzicenus ob id vocatus, quod Cyzici educatus esset. Hic à fratre insidiis appetitus, bello vicissim eum aggressus est. Cum Hyrcano Iudæorum Pontifice dimicauit. Cleopatram Ptolemæi Lathuri coniugem à viro dimissam vxorem duxit; quæ Antiochiæ, vbi tùm erat, à Grypo capta, Gryphinæ sororis iussu necatur. Posteà Gryphinam Cyzicenus vicissim interemit. Antiocho demùm Grypo ab Heracleone cæso, Antiochus Cyzicenus haud multò post à Seleuco Antiochi Grypi filio, vt Appianus, & Iosephus narrant, occiditur: quod subinde post Grypi mortem contigisse videtur. Erant Antiocho Grypo filij IV, Seleucus, Antiochus, Philippus, Demetrius cognomento Eucærus: vt Iosephus lib. XIII, cap. XXI testis est.

xviii Seleucus vi.

Decimus octauus Syriæ Regum, Seleucidarum decimus sextus fuit Seleucus VI, Antiochi Grypi filiorum natu maximus: qui Antiochum Cyzicenum patruum interfecit; & in Syria regnauit, anno, vt apparet, Græcorum CXV, Periodi Iulianæ 4616. Hunc verò Antiochus Eusebes Cyziceni filius expulit. Cúmque Mopsuestiæ in Cilicia pecunias à ciuibus exigeret, populari seditione crematus est. Ita Iosephus, & Appianus. D

xix Antiochus Eusebes.

Decimus nonus Syriæ rex, Seleucidarum verò decimus septimus est Antiochus Eusebes, Cyziceni filius, à quo Seleucus eiectus est; quem ex coniectura suspicamur vno tantùm anno regnasse, nimirum Græcorum CXVI, Periodi Iulianæ 4617. Hic Selenen, quæ prius & eius patri Cyziceno, & patruo Grypo nupserat, vxorem habuit; ex eáque filium Antiochum cognomine Asiaticum genuit, inquit Appianus, qui Lucullo in Asia versante, Syriæ regnum occupauit, Pompeius verò illi hoc eripuit.

A Vicesimus Syriæ rex, Seleucidarum decimus octauus, regnauit Antiochus Grypi filius, qui contra Antiochum Pium, à quo Seleucus frater pulsus fuerat, pugnans, exercitu, vitáque priuatus est. Ita Iosephus.

Vicesimus primus Syriæ Rex, Seleucidarum decimus nonus, imperauit Philippus Grypi filius. Eodem tempore Ptolemæus Lathurus Demetrium Lucærum Grypi fratrem ad regnum prouexit. Ita reges è Seleuci sanguine numerandi sunt viginti vnus: in totum verò Syriæ regnarunt XXIV, aut XXV, si Alexandrum Balæ filium, & Alexandrum Zebinam, necnon Tigranem complectimur. Cæterùm contra Philippum, & Demetrium Antiochus Eusebes Cyziceni filius acerrimè certauit. Eusebius in Chronico post Cyzicenum, solum Philippum in serie Seleucidarum regum numerat, quem regnasse perhibet annis duobus. Iustinus lib. XL. author est, cùm assiduis bellis & reges, & regnum Syriæ consumptum esset, omnes in Tigranem regem Armeniæ consensisse: qui accitus in regnum Syriæ per XVIII annos tranquillissimo regno potitus est. Tigrane à Lucullo victo, rex B Syriæ Antiochus Cyziceni filius ab eodem Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, ademit Pompeius: negans ei se daturum regnum, qui XVIII annos, quibus Tigranes Syriam tenuit, in angulo Ciliciæ latuisset; atque ita Syriam in prouinciæ formam redegit. Hæc ferè Iustinus: quibus maiori ex parte à Iosepho & Appiano contradicitur. Nam ille lib. XIII, cap. XXI, Antiochum Eusebem, Cyzyceni F. quem Iustinus XVIII annis, quibus Tigranes regnauit, delituisse, ac regnum deinde recuperasse scribit; à duobus fratribus, Philippo, & Demetrio Eucæro bello appetitum breui post tempore interfectum asserit, cùm Laodiceam ad opem ferendam Galadenorum reginæ contra Parthos venisset. Appianus autem non Antiochum Pium, sed eius filium cognomento Asiaticum à Pompeio Syria spoliatum refert. Quamobrem Iosepho & Appiano libentius subscribimus. Sed in Iosepho mendum est sanè vetustissimum. Ita enim de Antiocho Pio Cyziceni filio. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς Αντίοχος, καὶ Αντωνῖνος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος παραγενηθέντες εἰς Αραδον καὶ περιθέμενοι διαδήματα πολεμοῦσι τῷ Σελεύκῳ. Quæ Ruffinus ita vertit. *Non multo post Cyziceni filius Antiochus, & Antoninus Pius, cùm peruenissent in Aradum, coronámque sibi imposuissent, confligunt cum Seleuco.* Quod hoc historiæ portentum? aut quis ille est Antoninus Pius Cyziceni filius? Nam ὁ Εὐσεβὴς cognomen est Antiochi Cyziceni filij, qui & vnicus in historia reperitur. Et tamen numero multitudinis vtitur Iosephus; vt alius quispiam præter Antiochum à Cyziceno genitus videatur. Est & aliud non Iosephi, sed Interpretis Ruffini fœdissimum erratum. Nam post Cyzicenum à Seleuco Grypi filio cæsum, & hunc ipsum à Cyziceni filio Antiocho Pio pulsum, & Mopsuestiæ concrematum scribit Iosephus: Αντιόχου δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς Συρίας, Αντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. *Antiocho verò Cyziceni filio Syriæ regnum adepto, Antiochus Seleuci frater bellũ huic indicit, ac victus cum exercitu periit.* At Ruffinus: *Antiocho verò Cyziceno adhuc Syriæ regnante, Seleuci frater Antiochus bellum contra eum produxit, victúmque cùm suo prostrauit exercitu.* Geminus hîc error. Nam & Antiochum Cyzicenum pro Cyziceni filio sumpsit; & Antiochum Seleuci fratrem vicisse narrat, quem victum esse Græca Iosephi referunt. Quanquam nonnulla in his ambiguitas inest. Quippe participium νικηθεὶς fortean ad Antiochum Seleuci fratrem referri debet, vt Ruffinus existimauit: atque ita duo fratres, Philippus, ac Demetrius Eucærus cum Antiocho fratre suo certauerint. Est igitur haud satis explorata omnis illa fratrum historia: nec magis certum, quot singuli annis imperauerint. Tigranem quidem XVIII annis regnum illud tenuisse Iustinus asserit, Appianus XIV duntaxat. Quandonam verò Tigranes Syriæ regno priuatus sit, & Antiochus Asiaticus Pij F. illud occuparit, nulla historiæ monimenta declarant. Victus quidem est à Lucullo primùm Vrbis anno DCLXXXV. Pompeio verò dedidit sese anno DCLXXXVIII; quando Cappadociæ, & Syriæ parte, Phœnice, & Sophene cedere coactus est. Hoc igitur anno Syriæ regum terminanda successio. Annus Vrbis DCLXXXV est Iulianæ Periodi 4645. de quo si annos XVIII eximas, quot Tigranem in Syria regnasse censet Iustinus, supererunt 4627. Cùm ergo anno 4617 Seleucus Grypi F. decesserit, decem anni circiter Antiocho Pio, & Demetrio imputandi sunt;

XXI Philippus.

Mendum in Iosepho.

tres autem post Tigranem, Antiocho Asiatico Pij filio vsque ad 4648, qui est Vrbis DCLXXXVIII. A

Appianus in fine Syriacæ Asiaticum illum Seleucidarum postremum decimumseptimum regem ex eo stemmate numerat; circunscriptis videlicet tribus è Syriæ regum catalogo, Alexandro Bala, eiúsque filio, ac Diodoto Tryphone: regnum ipsum verò stetisse ab Alexandro, annis CCLXX. Nos vnum & viginti de Seleuci stirpe regnasse Syriæ principes ostendimus, excluso, præter illos tres ab Appiano memoratos, Alexandro Zebina, & Tigrane. Cùm autem probabile sit postremum Seleucidarum Antiochum Asiaticum desiisse anno Vrbis DCLXXXVIII, Periodi Iulianæ 4648: ab Alexandri obitu, qui contigit anno 4390, interiecti sunt anni CCLVIII. Errat itaque Appianus, qui Seleucidarum regnum annis septuaginta supra ducentos tenuisse scribit ab Alexandri obitu. Nam reuera CCXXVI annis ad Tigranem vsque regnauêre Seleucidæ ab initio Seleuci; duodecim autem amplius, si à morte Alexandri numerus inchoetur. Hæc nos de Seleucidarum Syriæque regum historia ex Iosepho, Appiano, Trogo Pompeio, Iustino, Eusebio, aliísque Scriptoribus magno labore deprompsimus; quæ non ignoramus ab aliis eodem studio ante nos, diligentiáque collecta. Verùm per nos ipsi quærere ista, & enucleare maluimus, quàm aliorum industria ac vigiliis esse contenti. B

Ptolemæorum in Ægypto successio.

CAPVT XLVI.

SELEVCIDARVM in Syria regnum, quod superiori capite qua potuimus diligentia persecuti sumus, alterius nos in regni, quod cum eo temporis ac loci interuallo coniunctum est, mentionem induxit. Huic igitur capiti Ptolemæorum in Ægypto successio debetur; quorum res cum Syriacis implicatæ sunt, ac propterea quædam ex illis antecedenti capite delibatæ fuerunt. C

I. Primus ex Alexandri Magni successoribus imperare cœpit in Asia Ptolemæus Lagi F. siue Philippi potiùs Alexandri patris spurius, vt quidem Pausanias in Atticis refert. Cuius imperium iam tum ab Alexandri morte computatur; quamuis initiò non rex, sed præfectus appellaretur; neque diadema, noménque regium nisi post annos ferè XVI, vel XVII vsurparit: vt in Animaduers. ad Epiph. ostendimus, pag. 382. Nihilominus ab eo anno, quo Alexander obiit, ineunt anni quadraginta Ptolemæi Lagidæ. Totidem enim ei tribuuntur ab Eusebio, & aliis. Cœpit igitur anno Periodi Iulianæ 4390, mundi 3660, anno primo ineunte Olympiadis CXIV: Vrbis conditæ CCCCXXX, ante Christianam æram, CCCXXIII. Desiit autem anno Periodi Iulianæ 4429, quo Ptolemæus Philadelphus eius filius iniit, vt suprà cap. XXVIII demonstratum est. Itaque non solidos annos XL regnauit.

II. Secundus post Lagi filium in Ægypto regnat Ptolemæus Philadelphus, qui & Soter à Rhodiis cognominatus, authore Pausania: à quo & Iudæorum populus benignè est habitus, & sacra volumina in Græcum sermonem eius opera conuersa, doctrinarum verò studia singulari munificentia propagata fuerunt. Regnauit hic annos XXXVIII, vti in posteriore Chron. scribit Eusebius. Nam priore, pag. 52 Græcæ edit. XXXV tantùm imputantur. D

III. Tertius est Ptolemæus Euergetes Philadelphi filius. Regnauit annis XXVI, eodem Eusebio teste, & Alexand. Chronico. Cœpit ergo anno Periodi Iulianæ 4467. Cum Seleuco, eiúsque matre Laodice bellum gessit, in quo & victor fuit. Tandem à filio interficitur.

IV. Quartus est Ptolemæus, quem Alexand. Chron. Gallum cognominat, qui patre ac matre interfectis, per ludibrium Philopator est dictus. Vicit hunc Antiochus Magnus, ac Syriæ possessione penitus exuit. Cœpit anno Periodi Iulianæ 4493, & annis XVII regnauit; cùm se in omni flagitiorum ac facinorum genere

A volutaret. De quo vide Iustinum, lib. xxx. Moriens quinquennem reliquit filium, Ptolemæum Epiphanem.

Quintus Ptolemæus Epiphanes Philopatoris F. qui iniit anno Periodi Iulianæ 4510; & regnauit annis XXIV. Cuius orbitatem, ac teneram ætatem ad consilia sua peropportunam ratus Antiochus Magnus, bellum eidem intulit. Itaque Phœnicem, cæteráſq; Syriæ vrbes inuasit. Sed à Romanis, quibus Alexandrini ex Philopatoris testamento tutelam regis sui permiserant, non solùm Ægypto abstinere iussus est; sed etiam erepta restituere. Abnuenti bellum indicitur. Missus est & Roma M. Lepidus, qui tutorio nomine regnum administraret. Ptolemæus deinde per Scopam ducem Iudæam, & alia Syriæ oppida recuperauit. Sed ab Antiocho deinde victus est. Pòst ambos inter reges pax affinitate sancitur. Antiochus Cleopatram filiam suam Ptolemæo regi collocat: è qua filiis duobus susceptis, Philometore, & Euergete, & Cleopatra filia, mortuus est anno Per. Iul. 4533. V.

Sextus est Ptolemæus Philometor; cuius epocha cœlesti charactere firmatur; de quo cap. XXVIII, anno videlicet Per. Iul. 4533. Itaque pater eius Philopator VI.
B non solidos XXIV exegit: aut alius certè ex antecedentibus regibus vno anno præfixam à nobis epocham anteuertit. Hoc enim præcisè definire non possumus. Regnauit Philometor solus primùm XI annos, vt ait Eusebius. inde cum fratre Euergete VI. fiunt XVII. Excluso fratre, XVIII alios adiecit. Ita annis in totum quinque, & triginta regnauit. Hic Cleopatram sororem coniugem habuit; quæ deinde fratri alteri Euergeti nupsit. Ac cum Antiocho Epiphane bellum gessit; & cum eo postea reconciliatus, quòd à fratre, & sorore eadémque coniuge, nec non Alexandrinis esset eiectus, contra suos pugnauit; donec inito cum iis fœdere rursus contra Antiochum arma conuertit. Conuenerat inter fratres, vt ambo communiter regnarent: quæ concordia sex, vti diximus, annis vtcumque tenuit. Postea Ptolemæus Euergetes à fratre victus, & Ægypto pulsus est, eique regnum Cyrenes attributum. Moritur in Syria, cùm aduersus Alexandrum Balam pugnaret, anno Per. Iul. 4568.

Septimus est Ptolemæus Euergetes Philometoris frater; qui cum fratre primùm sex annis; deinde solus nouem & viginti regnat; anno Per. Iul. 4569. Huic cognomen ab abdomine inditum est, Physcon; vt author est Strabo lib. XVII, & Ioseph. lib. II contra Appionem, Clemens I Strom. Apud Trogum prologo XXXVIII. VII.
C idem *Ascon* pro *Physcon* appellatus legitur. Quanquam Eusebius, & qui illum secuti, Epiph. lib. de Mens. & Pond. Chron. Alex. Cedrenus, & alij, Physconis cognomen sequenti, & octauo Ptolemæo tribuũt. Sed Straboni & Iosepho potiùs assentimur. Fauet iis Iustinus; qui Ptolemæũ hunc vultu deformem, & sagina ventris, non homini, sed beluę similem fuisse refert; L. XXXVIII. vbi & execrandam hominis improbitatem, ac parricidialia scelera describit. Huic post fratris obitum Cyrenis arcessito Alexandrini regnum & vxorem Cleopatram sororem suam, & fratris olim sui coniugem deferunt. Regnauit annis nouem & viginti; inuisus omnibus, quos inaudita crudelitate, atrocissimísq; parricidiis exacerbarat. Pulsus idem aliquando regno, ac deinde Cleopatræ coniugi reconciliatus, moriens filios reliquit duos, Ptolemæum Lathurum, & Ptolemæum Alexandrum: regnum autem Cleopatræ coniugi, & alteri ex filiis, quem mallet. Reliquit & alium ex pellice Ptolemæum Appionem, cui Cyrenarum regnum reliquit, anno V. C. DCLVIII, vt author est Iulius Obsequens, & Cassiod. Obiit anno Per. Iul. 4597, vel sequenti.

D Octauus est Ptolemæus cognomento Lathurus, quem Physconem ab Eusebio, VIII.
aliísque nominari dixi. Sed Lathurum vocat Iosephus: Soterem etiam Eusebius Chronico, & Alexandr. Chron. vna cum Epiphanio. Pothinum præterea Eusebius & Chron. Alex. Cœpit hic anno Per. Iul. 4598, & à matre Cleopatra vehementer exagitatus, anno regni XVII ab eâdem pulsus est, & in Cyprum secedens ibi regnauit. Cuius loco substitutus est à matre alter eius filius, & Lathuri frater Alexander. Quinetiam filium illa exulantem in Cypro inde fugauit. Vide Iustinum libro XXXIX.

Nonus ergo regnauit Alexandriæ Ptolemæus Alexander; quem Alexam Epi- IX.
phanius, Chronicon Alex. Cedrenus, & alij nominant. Chronicon Alexand. pag. 430 Κοκκῆς μητρὸς hunc fuisse scribit: sed Cleopatræ filium constanter omnes as-

seuerant; quin & Chronicon ipsum. Apud Strabonem lib. XVII Cocces quidam Ptolemæus subditicius commemoratur, qui è Syria profectus Ægyptum inuasit, sed breui postea est eiectus. cuius initium cadit in annum Per. Iul. 4615. Regnum tenuit annis x, ac matrem denique insidias sibi molientem interfecit. Tum populi concursu regno pellitur; & à Nauarcho deinde Chærea occiditur. Author Eusebius Chron. priore pag. Græcæ edit. 56. Accidit id anno Per. Iul. 4625; Vrbis conditæ, DCLXV. A

Rursus igitur Ptolemæus Lathurus reuocatur in regnum; quòd annis octo tenuit. Initium eius secundum cadit in annum Per. Iul. 4625. Obitus in annum 4632, vel sequentem, Vrbis DCLXXII, vel DCLXXIII. Deinceps qui reges Alexandriæ fuerint, valdè est ambiguum. Strabo, Eusebius, Epiphanius, & alij, qui Eusebium assectantur, Ptolemæo Cleopatræ filio, qui est Lathurus, secundo regnanti substituunt Ptolemæum Διόνυσον. Is est Auletes. cuius initium Eusebius confert in annum primum Olympiadis CLXXV, qui cadit in annum Per. Iul. 4634; quo cœpit Vrbis Varronianus DCLXXIV. Eidem annos tricenos assignant. Verùm post Lathurum, ante Auleten duo alij reges interiecti fuerunt; & in eo non mediocris est apud omnes penè Chronologos labes temporum; qui authores illos, quos nominauimus, secuti multum hallucinantur. B

Paulus Manutius hanc historiam illustrat.

Debemus hanc obscurissimæ historiæ notationem Paulo Manutio in Comment. ad primam Agrariam; quam luculentius postea Aldus explicauit, in Quæs. per Epis. Diatriba de Ptolemæis. vbi diligenter ambos illos Ptolemæos à situ, & incuria vindicauit. Nos ad illorum approbandam, illustrandámque sententiam quædam adiiciemus priuatim à nobis obseruata. Quòd igitur post Lathurum alius quàm Auletes successerit, ex Appiano primùm colligunt. qui libro 1 Ciuil. sub finem refert Syllam anno illo, quem proximè consecutus est is, quo Consul cum Q. Metello Pio fuit, Alexandro Alexandri Ægyptij regis filio, qui in Co nutritus fuerat, & à Cois Mithridati deditus ab eo ad Syllam confugerat, regnum Ægypti dedisse; cùm nullus Alexandriæ rex esset. Sed eum decimonono post die ab Alexandrinis interfectum. Accidit hoc anno V. C. DCLXXIII. Nam sequenti Coss. cum Metello fuit Sylla. Hoc verò mirificè ad Chronologiam nostram congruit. Quippe mortuum diximus Ptolemæum Lathurum anno Per. Iul. 4633. quo cœpit Vrbis annus DCLXXIII. Quod autem alius præter hunc ante Auleten regnauerit, ex eo demonstrant; quòd Suetonius in Iulio cap. cap. XI memoriæ prodiderit, C. Cæsarem cùm Ædilis esset, *tentasse per partem Tribunorum, vt sibi Ægyptus prouincia Plebiscito daretur; nactum extraordinary imperij occasionem; quòd Alexandrini regem suum, socium, atque amicum à Senatu appellatum, expulerant, réjque vulgò improbabatur.* Regem istum Beroaldus, & Torrentius interpretantur Auleten. quod nullo modo cohæret. Siquidem Ædilis Cæsar fuit anno illo, quo Torquatus, & Cotta Coss. notantur; qui est Vrbis Varronianus DCLXXXIX, Per. Iul. 4649. At Auletes nonnisi anno Vrbis DCXCVII, Lentulo, & Metello Coss à suis pulsus Romam venit. Itaque alius omnino, quàm Auletes, fuerit oportet ille, de quo restituendo Cæsar laborauit. Accedit & firmissimum argumentum ex vtraq; Ciceronis Oratione contra Rullum de lege Agraria. Nam in primæ fragmento initio ista leguntur. *Dicent enim Decemuiri id, quod & dicitur a multis, & sæpe dictum est, post eosdem Coss. regis Alexandrini testamento, regnum illud Pop. Rom. esse factum.* Tùm apertius Orat. II. *Quid Alexandria, totáque Ægyptus? vt occultè latet? vt recondita est? vt furtim tota Decemuiris traditur? Quis enim vestrùm hoc ignorat, dici illud regnum testamento regis Alexandrini, Pop. Rom. esse factum?* Mox. *Video qui testamentum factum esse confirmet; authoritatem Senatus extare hæreditatis aditæ sentio. tùm quando, Alexandro mortuo, legatos Tyrum misimus, qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent; hæc L. Philippum sæpe in Senatu confirmasse, memoria teneo. eum, qui regnum illud teneat hoc tempore, neque genere, neque animo regio esse; inter omnes ferè video conuenire.* Hæc anno conditæ Vrbis DCXCI, cùm esset Consul, perorabat Cicero: antequam Auletes Alexandria profugus veniisset; cúmque regnum etiamnum teneret. Hic est enim, quem indicat iis verbis, quibus ipsum regia ex stirpe negat oriundum. Quocirca alterum quendam tenemus Alexandrum; qui moriens Pop. Rom. regnum suum legauit. Quis est autem alius, præter illum, qui ab Alexandrinis iti- C D

Beroaldi, & Torrentij error.

A dem pulsus est: de quo restituendo Cæsar cogitauit? quem etiam apparet desperata recuperatione regni in Tyrum secessisse, ibique morientem regni sui hæredes instituisse Romanos. Quamobrem verisimile est, hunc anno Vrbis Varroniano DCLXXXIX decessisse, vt Aldus coniicit. Ab anno Vrbis DCLXXIII, Per. Iul. 4633, ad annum Vrbis DCLXXXIX, Per. Iul. 4649, interiecti sunt anni XVI. Totidem ergo regnat Alexander ille, à quo Pop. Rom. hæres est factus. Hæc ferè sunt, quæ à Manutiis ambobus accepimus. Quibus ea subiiciemus, quæ in Trogi Pompeij Breuiario leguntur à Iustino prætermissa. Prologo itaq; XXXIX refert post Lathyrum secundò regnantem, filium Alexandri successisse, expulsóq; eo suffectum esse Ptolemæum Nothum. Strabo lib. XVII meminit Ptolemæi cuiusdam, quem παρείσακτον appellat, cuius proprium nomen erat Κόκκης: qui è Syria profectus Ægyptum occupauit, statimque pulsus est. Vtrum is Ptolemæus Nothus Trogi Pompeij fuerit; affirmare non audeo: & videtur minimè fuisse; cùm breuissimo tempore Ægyptum obtinuerit: ac Nothum illum, qui à Trogo commemoratur, Auletem esse suspicor. Nam post Lathyrum Alexandrum regem collocat; & eo pulso suffectum
B esse Ptolemæum Nothum refert. Auletes porrò Alexandro illi exsuli successit. Quamobrem duo secundum Lathurum Ægypti reges fuerunt: vnus Alexander, Alexandri regis F. qui XIX diebus regnauit: alter itidem Alexander vocatus; qui XVI annis regnauit.

Decimus ergo rex fuit Alexander Alexandri, qui Lathuri frater fuit, filius, à Sulla creatus anno Vrbis DCLXXIII, Periodi Iulianæ 4633. Is XIX, non amplius, dies regnauit. X.

Vndecimus regnauit Alexander, superioris frater, vti Trogus Prol. XXXIX significat. qui eodem anno Per. Iul. 4633 iniit, & à suis pulsus anno Vrbis DCXC periit in exilio. Regnauit annis XVI, aut XVII inchoatos. Mortuus est anno Per. Iul. 4650. Quo eodem anno XI.

Duodecimus regnare cœpit Ptolemæus Auletès Nothus, non Lathuri filius, vt apparet, sed insititius; qui propterea generis sui conscius, ac testamenti, quod Alexander apud Tyrios condiderat, vsurpatam regni possessionem Romanorum amicitia, & societate tueri conatus est. Quam cum ingentibus pecuniis compara-
C re sibi vellet, ac tributa à suis immania ob id exigeret, regno pulsus est, anno regni sui octauo. Cœpit enim anno V. C. DCXC, Per. Iul. 4650. Fugit autem anno V. C. DCXCVII, Per. Iul. 4657. Eusebius, Epiphanius, Chronicon Alex. & ante hos Clemens Alexandr. I Strom. Ptolemæum istum Διόνυσον, vel νέον Διόνυσον cognominant. At Strabo duntaxat Auleten ab arte choraulica, quam exercebat. Hic anno regni sui octauo profugus Romam venit, ac biennio postea, hoc est anno Vrbis DCXCIX, Per. Iul. 4659, à Gabinio Pompeij iussu restitutus est. Eo absente, filiam eius natu maiorem Alexandrini ad regnum prouehunt; eíque virum adsciscunt Cybiosactem è Syria, hominem fœdum, & obscurum; qui se in Syriacorum regum genus inserebat; quem regina paucis pòst diebus interfecit. Post hunc Archelao Comanorum in Ponto Sacerdoti nupsit. Ptolemæus Auletes recuperato regno, filiam cum eius viro è medio sustulit; & ipse paulo pòst mortuus est. Hæc Strabo. Quot annis regnauerit, non satis constat. Vulgo XXX cum Eusebio, & aliis assignant, errore tralatitio: quòd expuncto Alexandro, qui
D vndecimus est in serie, Auletæ primordia tanto antè constituant. Cæterùm cùm Strabo breui postquam restitutus est, tempore superuixisse dicat, verisimile est ipsum anno Vrbis DCC, Per. Iul. 4670 mortuum esse, atque ita annis XI regnasse. Hic fratrem habuit cognominem Cypri regem, qui cùm se rogatione Clodia regno spoliandum videret, vitam sibi eripuit, anno Vrbis DCXCVIII.

Decimus tertius regnauit Ptolemæus cognomine Διόνυσος Auletæ filius, cum sorore Cleopatra, anno, vti dictum est, Per. Iul. 4671, Vrbis DCCI. Qui sorore postea pulsa solus imperauit. Videtur autem anno Vrbis DCCVI eam eiecisse. Quippe sub idem tempus; quo Pompeius à Cæsare victus in Ægyptum appulit, Ptolemæus ad Casium montem erat, vt sororem, quam paucis antè mensibus expulerat, Ægypti arceret aditu, vt author est Appianus lib. II Ciuil. & Dio lib. XLII Hoc accidit anno ipso Vrbis DCCVI. Igitur cum sorore quinque fere annis; solus biennium; vniuersè annos septem regnauit. Cùm enim Pompeium occidisset, XIII.

ac Cæſari in Ægyptum profecto bellum intuliſſet, in ipſo conflictu periit in Nilo præfocatus, anno Vrbis DCCVII, Periodi Iulianæ 4667. A

XIV. Poſtrema in Ægypto regnat Cleopatra, quæ poſt fratris obitum ſola rerum potita eſt, cùm Ptolemæum fratrem minorem adiunctum ſibi regni ſocium veneno ſuſtuliſſet. Anni porro ab eo initio, quo ſola regnauit, hoc eſt ab anno Vrbis DCCVIII circiter, ad DCCXXIV, quo cum Antonio periit, intercedunt XVII. Perperam itaque ab Epiphanio lib. de Menſ. & Ponder. imputantur huic anni XXXII: pro quibus ſcribendum fuit XXII. quot Clemens Alex. & Euſebius aſſignat. Sed ne iſte quidem numerus errore vacat. Nam ſi ab obitu Auletæ, anni Cleopatræ putentur, conſient ex noſtris ratiociniis anni XXV. Niſi contra Strabonis authoritatem, quatuor poſt reſtitutionem in regnum, annis ſuperſtitem fuiſſe dicamus Auletem. Periit Cleopatra anno Per. Iul. 4684, Vrbis DCCXXIV. Interuallum ab exordio Lagidæ anni CCLXXXV.

B

De Pontificum Hebræorum ſerie, ac ſucceſſione.

CAPVT XLVII.

CVM Seleucidarum Lagidarúmque rebus, ac temporibus Aſſamonæorum implicata eſt hiſtoria, quàm Maccabæorum libri duo, & Ioſephi plures continent. Fuere gentis ſuæ illi Pontifices; quam dignitatem ab Iuda cœptam, fratres eius Ionathan, ac Simon: tum huius poſteri deinceps aliquot annis obtinuerunt. De Iuda pauca quædam Scaliger, cùm de Templi expiatione diſſerit. de Simonis epocha fuſius. Nos, vt latius operæ huius ac diſputationis manaret vtilitas, plura comprehendere decreuimus; & quæ in tota ipſa Pontificum ſucceſſione capita quæſtionis occurrunt, breuiter attingere. Nam ſi Coſſ. Romanorum, vel etiam Prætorum, minorúmque Magiſtratuum; aut Athenis, Archontum elimata, ſubtiliúſque perueſtigata ſucceſſio delectat: ſi in illis eruendis non malè collocatus labor antiquitatis ſtudioſis videtur: credo equidem maiori cum fructu, & approbatione, in Synagogæ, hoc eſt Eccleſiæ veteris principibus tradendis, & enucleandis noſtram nos operam eſſe poſituros. Huic igitur quæſtioni præcipuum hoc caput dicauimus. Ac priuſquam ſingillatim de pleriſque verba faciamus, pauca de omnibus, ac de vniuerſa ipſa Pontificum ſucceſſione præfabimur. C

Pontifices olim perpetui.

Ioſephus lib. XX, cap. VIII author eſt initiò Pontifices toto vitæ ſuæ tempore Magiſtratu fuiſſe perfunctos; eorúmque filios, mortuis duntaxat parentibus, hæreditatem illius adiuiſſe. poſtea viuis etiam abrogari ſolitum. Itaque pauci numero ante reges, ac ſub regibus deinde, imò ad Herodem vſque, longiſſimum tempus expleuerunt. Nam ad Babylonicam vſque deportationem, hoc eſt annis circiter DCCCCXL, vnus & triginta tantummodo fuerunt. Inde verò ad Herodem, annis fere DL, non plures quàm XV legitimi. Ab Herode verò ad excidium Vrbis, ac Templi, annis CVII, octo & viginti numerantur. Etenim initio non ambitione, & gratia; neq; corruptela; ſed legitima ſucceſſione ad eam dignitatem veniebant. Poſtea publicis, priuatiſque moribus in deteriora vergentibus, itum eſt ad artes; & largitione, ac fauore principum Pontificatus obtineri cœptus. Quod ſub Antiocho Eupatore primum impulſum, ſub Herode poſtmodum, eiúſque poſteris, ac Romanis Magiſtratibus ita percrebuit; nulli vt Pontificatum ad mortem vſq; tenuerint: ſed quaſi in proſcenium è ſipario prodeuntes ludicri Sacerdotes, peracta fabula, eò ſe, vnde venerant, receperint. Ac cùm duo ſint, quæ in Pontificum Hebræorum Catalogo inquiſitione opus habent: alterum quinam, & quot numero fuerint; alterũ quo, quantoue tempore in Magiſtratu verſati ſint; vtrumque propter hiſtoricorũ vel diſſenſionem, vel ſilentium, mirè eſt impeditum. Nam Scriptura, è qua lux aliqua obſcuriſſimæ quæſtioni poterat expectari, multos è prioribus, quos ſolos attigit, prætermiſiſſe videtur; & hos ipſos, quorum meminit, perobſcurè fuiſſe pontifices declarat. Interualla porro ſingulorum, vel quo tempore vixerint, funditus omiſit. Vnus ſubſidio nobis eſt Ioſephus; à quo cæ- D

A teri, qui Pontificum Catalogos contexuerunt, seriem expressserunt. Sed nec eius ipsa multis, maximísque controuersiis caret historia; éstque in appellationibus interdum haud mediocris; in tempore autem ingens, vel cum Scriptura discordia; vel cum eadem haud facilè conciliandavarietas. Verùm nihilominus enitendum est, vt ex ambobus iisce Scriptoribus; sacris, inquam, ac Iosepho; tùm Eusebio, Nicephoro, Hebræorum Chronico, aliísque sinceram illarum descriptionem, ordinémque capiamus: adscribamúsque præterea, vbi id inuestigari poterit, vniuscuiusque tempus: quod in prioribus, vt dictum est, assequi nulla coniectura possumus. Antequam verò integrum omnium laterculum exscribam, cuiusmodi ex authorum inter se comparatione probabiliter instituere licet; Catalogum ipsum, quæque super eo disputanda sunt, quasdam in lacinias ac segmenta partiemur. Primum iis Pontificibus attribuetur; qui ab Aarone ad Templi conditum vixerunt. Alterum à Templo condito ad Babylonicam deportationem. Tertium inde ad Hassamonæos populi duces ac Pōtifices pertinget. Quartum Hassamonæis ipsis dicabitur; vbi in ea, quæ à Scaligero de Simone dicta sunt, inquiremus. Quintum reliquos omnes ab Herode ad Vrbis ἅλωσιν continebit. Obscuritas quæstionis vtrius.

B

De Pontificibus, qui ab Aarone ad conditum Templi Synagogæ præfuerunt.

Caput XLVIII.

Eviticam Tribum vnam ex omnibus ad sacras obeundas functiones in solitudine Dominus elegit: in eáque rursus vnius stirpem Aaronis, è qua, cæteris exclusis, Sacerdotes ac Pontifices caperentur. Quod adeò constanter, ac seuerè decreuit; vt ne Moysis quidem, tanti viri, ac Pontificum omnium, & Sacerdotum antistitis, posteri Sacerdotes fuerint; sed in Leuitarum ordinem redacti; vti 1 Paralip.

C cap. xxiii, 14 Scriptura demonstrat. Iam Aaronis successores fuere liberi duo, Eleazar, & Ithamar; à quibus Sacerdotes omnes, Pontificésque propagati sunt. Sed penes Eleazari familiam summus initiò Pontificatus extitit. Nam Phineez Eleazari F. Numer. xxv, 13, propter singularem pietatis ardorem, ac zelum, sacerdotij successione donatur, & quidem in sempiternum: quod, vt alia pleraque Dei promissa, ἐποθετικῶς intelligi debet; si quidem eius posteri in officio sibi constarent; quod non feciſſe postea creduntur. Nam ad alteram familiam, Ithamaris scilicet, Pontificatus translatus est: ac primus ex ea stirpe, redactis in ordinem Eleazari posteris, Magistratu illo functus est Heli. Eleazari genus Scriptura lib. 1 Paralip. cap. vi, 3, descripsit; Ithamaris penitus tacuit. Phineez Eleazari F. genuisse dicitur illîc Abisue: ab hoc Bocci genitus; cuius filius Ozi. Ozi Zaraiam genuit: hic Meraioth: iste Amariam: Amarias Achitobum, cuius filius Sadoc, qui à Salomone Pontificatum accepit. Totidem lib. 1 Esdr. cap. vii percensentur. Hîc igitur prima quæstio nascitur; quotnam ex Eleazari familia continuata successione ad Heli vsque summum sacerdotium obtinuerint. Iosephus lib. viii

D cap. 1 tres omninò post Phineen Pontifices numerat; Abisue, Bocci, & Meraioth. quanquam pro Abisue, scripsit Abiezer. Non plures in Chronico Nicephorus expressit: qui & errore non mediocri vnum in serie Phineen collocat: cæteros tres velut adscriptitios accenset. Lyranus Iosephum secutus est. Abulensis in caput 11, lib. 1. Reg. Quæst. xxx, post Ozi duos ex lib. 1 Paralip. & Esdræ subiicit, Zaraiam, & Meraioth. Quod ad Iosephum attinet, mutata sententia videtur in fine τῆς Ἀρχαιολογίας, nempe libri xx, cap. ix, tres alios adnumerasse. Scribit enim tredecim ab Aarone ad Templi conditum fuisse Pontifices. At verò si tres solos inter Phineez & Heli inseras, decem non amplius Tabernaculo ministrarunt. Quare Onufrius in Catalogo Pontificum Hebræorum è Scriptura desumpto tres eosdem numerat; Achitobum excludit. Recentiores quidam Chronologi ne Achitobum quidem omittendum existimant. Aiunt enim in illa libri 1 Paral. serie qui censentur, eos omnes fuisse Pontifices. Atqui ingens ex eo sequitur

Quot ab Aarone ad Heli Pontifices fuerint.

Absurditas opinionis recentiorũ quorundam.

absurdum. Nam Achitob ille, qui in 1 Paral. & Esdræ cap. VII nominatur, pater A
fuit Sadoci. Porrò vt ab Achitobo genitum putemus esse Sadocum paulo ante
mortem, cum Heli annis XL, Pontifex fuerit, ac totidem à Samuele, & Saüle transactis, Dauid regnare cœperit, annorum octoginta fuerit Sadocus, quando Dauid regnum iniit. Hic autem ad Dauidem in Hebron sese cum tribulibus suis contulit, anno, quàm in Tribum Iudæ imperium ceperat, octauo labente; hoc est VII annis exactis cum VI mensibus. Lib. II Reg. V, 5. Tum igitur Sadocus annum saltem agebat ætatis octogesimum octauum. quod ridiculum est. Nam *puer egregiæ indolis* à Scriptura nominatur, 1 Par. XII, 28, quando in Hebron venit ad Dauidem; vel, vt in Hebræo legitur, נער גבור חיל *adolescens potens robore*. Ita qui non minus octoginta octo annorum fuit, puer aut adolescens viribus inclytus à Scriptura dicitur. Vt hanc absurditatem effugiant, Achitobum illum, qui in 1 Par. & Esdræ commemoratur, non patrem fuisse Sadoci, sed auum putant: & alium, fortasse cognominem, à Scriptura prætermissum; quod in aliis locis eandem fecisse non ignoramus. Sed hi gratis, & ὐκ πεισθοίας diuinant. Non B
enim si alicubi Scriptura quempiam in catalogo aliquo præteriit, id ad exemplum trahi debet, vt quandocumque libuerit, simulatque quæstionis te difficultas pulsauexit, paratum illîc effugium, ac receptum habeas. Hoc enim nimis ἁπλοῦν est, & verò periculosi, vt apparet, exempli; si absque Scripturæ locorum aliorum euidentiore testimonio, ex ingenio ista cõminisci liceat. Matthæus in Christi stemmate capita tria, vel quatuor omisit. Esto. Nam omissa fuisse quâ consultò, quâ librariorũ, in vno videlicet, incuria, docent alij Scripturę libri; vbi recensentur. ex iis historiam, Chronologiámq; tuam potes dirigere. Idem & de affinibus locis debet esse iudiciũ. At in hoc nostro negotio, quid tandem simile? Sadocus Achitobi filius nominatur; II Reg. c. VIII, 17. Lib. 1 Par. VI, 12. Esdræ 1, c. VII, 2. In libro verò Paralip. vbi Aaronis per Eleazarũ stemma deducitur, Achitob genuisse dicitur Sadoc. Quis alium credat Achitobum hoc loco memorari Sadoci patrem, quam cuius in lib. II Reg. cap. VIII filius Sadoc appellatur? Deinde cur illam nominis ambiguitatem, & ὁμωνυμίαν in Achitobo potiùs, quàm in altero stemmatis eiusdem, ac lineæ commenti sunt? Cur, inquam, non duos fuisse vel Amarias, vel Meraioth, vel Zaraias, vel Ozi; vel certè Phineez, Eleazaróve duos eâdem licentia coniectantur? Neque enim aut absurdius id in alterutro, quàm in Achitobo, sibi permittant: aut sæpius, ac manifestius Phinees puta Eleazari filius, quam Sadocus Achitobi filius in Scriptura vocatur. Cur Achitobum igitur præ cæteris in serie delegerint, in quo simplici Scripturæ veritati fucum facerent, ac duplicem esse iuberent, rationem, si possunt, aliquam vel verisimilem afferant. Nam quod illos eò maximè compulisse videtur, vti scilicet in longum illud temporis interuallum, quod ab Aarone ad Heli fluxisse creditur, quàm possent plurimos pontifices infercirent, ne singulorum Magistratus & ætates vltra communes humanæ vitæ terminos propagare cogerentur; id tribus illis è serie decerptis, & Achitobo, propter absurditatem, omisso, commodè sublatum est.

Quæ sit nostra de ea re sententia.

Sua cuique putandorum temporum ratio est. Nostra è superioribus eiusmodi
colligitur. Mortuus est Aaron circa annum mundi 2493. Heli Pontificatum iniit,
anno circiter 3849. Interuallum, anni 356, qui in Pontifices VIII partiendi sunt.
quod perfacile est. Nam singulis anni competent non plures quàm XLIV. Hoc ve- D
rò spatium mediocre est; & nonnullos constat longè vltra annos istos Pontificatum produxisse suum. De Phinees Hebræorum Magistrorum sententia est, vixisse aliquot ipsum sæculis, etiam post Samsonem, & Heli. quorum duplex est argumentum: alterum, quòd in libro Iudicum, post omnem Iudicum, adeóque Samsonis explicatam historiam, capite XX, 28 Phineez Eleazari filius, Aaronis filij præfuisse legatur, per illud bellum, quod reliquæ tribus Beniaminiticæ tribui propter stuprum Leuitæ coniugi à Gabaonitis oblatum indixerunt. Alterum, quòd virum illum Dei, à quo Heli Pontifex diuinum ob filiorum eius scelera decretum accepit: I Reg. II, 27, Phineen interpretentur Eleazari F. Pergunt aliqui longius fabulandi dulcedine, & Eliam ipsum, ob zeli scilicet ardorisque similitudinem, Phineen esse suspicantur. Hanc opinionem R. Dauid Kimhi in lib. III Reg. cap. XVII commemorat; amplectitur autem Elias in Thisbi.

de qua

A de qua re plura in Animaduer. ad Epiph. ad Hære. LV disputauimus. Quæ quamuis Hebræorum sententia perabsurda sit; eò tamen valere potest, vt nonnullos ex antiquis illis Pontificibus præter vsitatum vitæ modum æuum suum prorogasse non dubitemus. Sanè in citerioribus Pontificibus liberaliores sunt nostrorum Chronologiæ, & nonnullis vltra quinquaginta Pontificatus annos; aliis etiam plures attribuunt: velut Azariæ; cuius tempus cum Oziæ regis annis adæquant: nec non Iosedeco, & aliis; quos sola ex coniectura certis interuallis definiunt. Atenim Eleazarus eodem anno mortuus est, quo Iosue, vt ex calce Iosue colligunt. Obiit verò Iosue non multo post ingressum in Palæstinam tempore; nempe anno XIV, vt lib. IX capite XXXIII diximus. Vnde CCCXL anni in solos VII partiendi sunt. Verùm vt de Eleazaro assentiamur ipsis, nihil ex eo sequetur absurdi. Nam cõmodè in VII Pontifices interuallum illud tribuemus. Deinde quando mortuus sit Eleazarus, nego è Scriptura satis idoneè posse confici. Non enim sub idem tempus, quo Iosue decessit, extinctum esse docet Eleazarum: sed cùm de loco, vbi Iosue sepul-
B tus est; & ante hunc de sepulcro Iosephi mentionem fecisset; voluit & locum indicare, vbi Eleazarus est sepultus. Quocirca nihil nos vetat pluribus post Iosue obitum annis Eleazarum superstitem facere. Ex iis patet, meritò decimum ab Aarone Pontificem numerari à nobis Heli; qui primus ex Ithamaris stirpe Pontificatum tenuit. In quo falsus est apocryphus Esdræ quartus; qui initio capitis primi, Esdræ genealogiam per Heli ad Phinees, & Eleazarum deducit. Hoc enim germanæ canonicæq; Scripturæ contrarium est. quæ & Esdræ stirpem ad Eleazarum refert 1 Esd. cap. VII; & Heli ab Ithamare propagatum esse declarat in libro 1 Reg. Post Heli, Pontifices ex eadem Ithamaris progenie fuere tres omninò: si quidem rectè Iosephus tabernaculo tredecim ministrasse scribit. Hi sunt, Achitob, Achias, siue Achimelech, & Abiathar. De Achitobi (qui alius est à Sadoci patre) Pontificatu Scriptura tacuit: & solum eius filium Achimelechum Pontificem fuisse significat; quem & Saül interfecit, 1 Reg. cap. XXII. Sed probabiliter coniicimus etiam Achitobum ipsum ante Achimelechum summo Sacerdotio
C fuisse præditum. quem quidem fratrem Ichabod, & Heli nepotem, filiúmq; Phineez caput XIV libri 1 Reg. nominat. De Samuele dubium est, an summus Sacerdos fuerit. Fuisse veteres quidam Patres arbitrati sunt; vt Augustinus, lib. XII con. Faustum, c. XXXIII. Et quidem omnes Pontificis partes expleuit. Verùm extra ordinem constitutus à Deo videtur, vt & Elias; non tamen Pontifex fuit, quia nec de Sacerdotali familia traxit originem. Postremus ac tertius decimus est Abiathar; quem Salomon exauthorauit, eique Sadocum substituit. Cæterùm Achimelechus alio nomine vocatus est Abiathar, & filio cognominis fuit. quod ex lib. II Reg. cap. VIII, 17, colligitur: vbi sub Dauide iam regnante Sacerdotes fuisse memorantur Sadoc, & Achimelech filius Abiathar. Ex quo patet non solùm Achiam, siue Achimelechum, vocatum esse Abiatharem: sed ipsum quoque filium eius Abiatharem paternum Achimelechi nomen obtinuisse. Item lib. 1 Par. cap. XVIII, 16, Abiathar ipse filius Achimelech, dicitur filius Abiathar. Qua ratione locus ille Marci II, 26 declaratur, in quo Dauid sub Abiathare principe Sacerdotum propositos panes edisse fertur; cùm ab Achimelecho istos acceperit.
D Verùm & iste dictus est Abiathar. Nec alia magis interpretatio authoritati Marci conuenit.

Heli decimus est ab Aarone.

Igitur ab Aarone ad Templi conditum, Pontifices numerantur tredecim, annis circiter ccccxxxv, id est ab anno mundi 2454, quo cœpit Aaron, ad 3703, quo templi fundamenta iacta sunt.

A

De Pontificibus, qui à Templo condito ad eiusdem excidium Synagogæ præfuerunt.

CAPVT XLIX.

IN RIBVS ex fontibus posteriorum istorum Pontificum successio, eorúmque nomina petuntur: è Scriptura, Iosepho, & Hebræorum Chronico, quem Seder-holam minorem vocant. Lib. 1 Paral. cap. VI, Aaronis per Eleazarum propagata genealogia describitur, in eâque capita censentur XIV à Sadoco ad Iosedecum, qui Babylonem deportatus est. Iosephus autem lib. XX Orig. cap. VIII, Pontifices octodecim Templo ministrasse scribit; quos lib. X, cap. XI percensét: sed XVII tantùm in catalogo reperiuntur. At in Seder Hebræorum XIX perscripti sunt, vel XX. Nam de Zacharia Ioiadæ filio ambiguè loquuntur. Primùm ergo triplicem illam seriem in Laterculo proponemus, vt deinde comparare illos inter se facilius possimus. B

Laterculum Pontificum Hebræorum triplici serie constans à Templi conditu ad excidium.

E Scriptura.		Ex Hebræorum Chronico.			Ex Iosepho.	
I	Sadoc	I	Sadoc	sub Salomone.	I	Sadoc.
II	Achimaaz	II	Achimaaz	sub Roboam.	II	Achimaaz
III	Azarias	III	Azarias	sub Abia.	III	Azarias
IV	Ioannan	IV	Ioachaz	sub Iosaphat.	IV	Ioram
V	Azarias	V	Ioarib	sub Ioram.	V	Isus
VI	Amarias	VI	Iosaphat	sub Ochozia.	VI	Axioramus
VII	Achitob	VII	Ioiadas	sub Athalia & Ioaz.	VII	Phideas
VIII	Maraioth	VIII	Phadaias		VIII	Sudeas
IX	Sadoc		Zacharias		IX	Iulus
X	Sellum	IX	Zedachias	sub Amasia.	X	Ioatham
XI	Helcias	X	Ioel	sub Ozia.	XI	Vrias
XII	Azarias	XI	Iotham	sub Ioatham.	XII	Nerias
XIII	Saraias	XII	Vrias	sub Achaz.	XIII	Odeas
XIV	Iosedec	XIII	Nerias	sub Ezechia.	XIV	Saldumus
		XIV	Osaias	sub Manasse.	XV	Helcias
		XV	Sallum	sub Amon.	XVI	Sareas
		XVI	Helchias	sub Iosia.	XVII	Iosedec
		XVII	Azarias	sub Ioakim.		
		XVIII	Saraias	sub Sedecia.		
		XIX	Iosedec	In deportatione.		

C

Triplex ista series diuersa plerumque Pontificum eorumdem vocabula repræsentat; aliàs non multùm discrepant; & sæpissimè accidit, iidem vt διώνυμοι essent, aut pluribus etiam nominibus afficerentur. Et quidem Iosephi nomina cum Hebraicis è Seder-holam depromptis, in multis consentiunt; nec nisi leui aliqua commutatione dissident. in quo Iosephus id spectasse videtur, vt Hebraicorum nominum natiuam asperitatem Græcanica conformatione molliret. ceu cùm Iulum vocat eum, qui Hebræis est Ioël. Sed de nonnullis Pontificibus hæc obseruanda sunt. Primùm Ioiadas, qui sub Athalia, & Ioaz rege vixit, à Iosepho, & Scriptura præteritus est. Sed quod ad hanc spectat, non Ioiadas solùm: sed & alij inter Amariam, & Achitobum omissi videntur. Nam Helcias sub Iosia Pontifex fuit, IV Reg. XXII, 8: Amarias sub Ochosia. Iosias iniit anno mundi 3343: Ochozias, sub quo Amarias, regnauit anno 3099. Interuallum anni CCXLV, quos à tribus, vel quatuor exhaustos esse non credimus. Ad hæc cap. VI lib. 1 Paralip. omissus est inter Achitob, & Sadoc, Maraioth, qui capite IX, II commemoratur. Ob id Scripturam sacram arbitror consultò, vt in aliis locis factum scimus, Pontifices aliquot omisisse; quos ex Iosepho, & Seder-holam petere oportet. Sed ad D

A Ioiadam reuertor. Hic ſine dubio Pontifex magnus fuit ſub Athalia, & Ioaz. Nec aliter iudicabit, qui lib. IV Reg. cap. XI, illius geſta contemplabitur. De Zacharia Ioiadæ filio res eſt incertior: quem quidem Seder holam in Pontificum gradum aſſerere videtur. Nam Zachariam Sacerdotem & Prophetam fuiſſe refert; nec de alio Sacerdotis genere, quàm ſummo, vt apparet, loquitur. Verùm cùm ſub Ioas idem liber affirmet duos extitiſſe Pontifices, Ioiadam & Phedaiam: excluſus videtur Zacharias. Ac neſcio an Phedaias Ioiadæ F, & frater Zachariæ natúque maior fuerit: hic autem cùm ſacerdos priuatus eſſet, à Ioa rege ſit occiſus. De eo præterea, qui ſub Ozia Pontifex M. fuit, iure dubitatur: quem Hebræi Ioelem, Ioſephus Iulum vocat. At II Paralip. cap. XXVI, 20, Azarias illius temporis Pontifex cenſetur, qui Oziæ regi ſacris ſeſe functionibus immiſcenti ſacerdotali vigore reſtitit. Quare variè ille nominatus fuerit: quemadmodum & Vriam Ioſephi, & Hebræorum putamus eundem eſſe cum Achitobo: & Maraioth cum Neria. De Sadoco, qui ante Ioſedecum ſextus in Scriptura memora-
B tur, ambiguum eſt. Nam ſextus itidem ante Ioſedecum apud Hebræos eſt Oſaias ſub Manaſſe. Quod ſi verum eſt, hiſtoriam Iudithæ ſub Manaſſe contigiſſe, & in interregno, quod poſt eius deportationem accidit; Eliachin, qui & Ioachin, Pontifex magnus fuit. Oportet igitur pluribus illum nominibus appellatum eſſe. Porrò Pontificum ſingulorum anni, & exacta tempora nulla ex hiſtoria expediri poſſunt. Neque verò nonnullorum inſtitutum probamus, qui cùm ex Hebræorum Chronico didicerint, ſub quo quique rege vixerint; hiſtoriæ certioris inopia, totidem annos Pontificibus aſſignant, quot reges ipſi regnauerunt. Satius erat rem, vti eſt, obſcuram, incertámque relinquere, ac Pontificum annos omittere; quàm meras diuinationes perſequi.

Zacharias Ioiadæ F. an Pontifex.

Ad ſummam: à Sadoco, fundatóque Templo ad eius vaſtationem annis CCCCXXIV, Pontifices cenſentur XIX.

C *De Hebræis Pontificibus à deportatione Babylonica ad Haſamonæos, ac præſertim Menelao, Lyſimacho, Iaſone, Alcimo.*

CAPVT L.

IOSEPHVS Originum lib. XX. cap. V, Pontifices quindecim numerat à Babylonica vaſtatione ad Antiochum Eupatorem, à quo Menelaum, qui & Onias vocatus eſt, intruſum refert. Totidem & in Tabula noſtra in fine Opeirs exhibemus. Horũ poſtremus eſt Iaſon, ſiue Ieſus Oniæ III frater. ſecundum quem ad Iudam Maccabæum tres extitere peſſimi, perditiſſimique Pontifices, Menelaus, Lyſimachus, & Alcimus: de quibus hîc potiſſimum agemus. Hoc enim quæritur, an inter Pontifices collocandi ſint. De Menelao & Lyſimacho, quem poſteriorem Ioſephus præterit; negant ideo nonnulli, quod ex Aaronica ſtirpe, ac ne Leuitica quidem tribu fuerint. Nam lib. II Maccab. cap. III, 3, Simon ille nequiſſimus, qui Oniæ ſan-
D cto Pontifici inimicus fuit, è tribu Beniamin fuiſſe narratur. Huius autem frater Menelaus appellatur, cap. IV, 23. Menelai porrò frater Lyſimachus erat: ibid. com. 29. At verò Ioſephus lib. XI, cap. VI, Menelaum in ſacerdotalem familiam aſſerit, & Iaſonis fratrem appellat. Mihi perfacile videtur cum Scriptura conciliare Ioſephum. Itaque Menelaum exiſtimo reuera ex Aaronica ſtirpe, & verò Pontificem fuiſſe. Quod autem Simonis Beniaminitæ frater vocatur, non, vt aliqui, ad amicitiam, familiaritatémque reuoco; ſed ad affinitatem, quæ inter diuerſas tribus iungi ſolebat. Sic B. Virgo, quæ erat de tribu Iudæ, cognatam habuit Elizabetham ex filiabus Aaronis. Fortean igitur Menelaus Simonis ſororem, aut hic illius duxerat: vnde fratres inuicem appellantur. Alius eſt Ioſephi error in hoc ipſo Pontifice. Nam ab Antiocho Eupatore Pontificem eum eſſe factum refert, exauthorato Iaſone. quod cum lib. II Maccab. hiſtoria, cap. IV pugnat. Hinc enim colligitur, ſuperſtite adhuc Epiphane, Menelaum contra Iaſonem conſpiraſſe, & ad ſeſe auertiſſe ſacerdotium. Accedit quod Iudas, viuo adhuc

Menelaus ex Aaronis ſtirpe.

Error Ioſephi.

Epiphane, Pontificatum tenuit. Atqui ante Iudam Alcimus, vt idem Ioſephus narrat, quatuor annis Pontificatum geſſit, & ante Alcimum Menelaus. Minimè ergo conſentaneus eſt ſibi ipſe Ioſephus. Quòd autem Menelaus rectè ab eodem in Aaronicam ſtirpem referatur, vel inde coniicimus, quòd ne fando quidem auditum fuerit vnquam, ſacerdotem, nedum Pontificem, apud Iudæos vllum extitiſſe, qui non ex Aaronis ſtemmate propagatus eſſet. Nam & Herodes poſteà, cùm occupatum à ſe regnum ope omni ſtabilire cuperet; ac Pontificiam dignitatem, & authoritatem veritus, nonniſi deuinctos ſibi, & obſcuros homines in tanto faſtigio collocaret, ſi id vſurpatum aliquando meminiſſet, libentiſſimè iſtiuſmodi exemplo eſſet vſus, ac Pontificatum ipſe geſſiſſet; de quo tamen ne cogitare quidem eſt auſus. Non eſt itaque veriſimile Menelaum ex alia fuiſſe ſtirpe, quàm Aaronica. Idem de Lyſimacho Menelai fratre ſentiendum; quem omiſit Ioſephus. at Scriptura diſertè amoto eius fratre Menelao ſucceſſiſſe Lyſimachum refert; qui iiſdem artibus eam dignitatem, quibus Menelaus ipſe, promeruit; ambitione videlicet, ac pecunia. vnde vel neuter, vel vterque in Pontificum ſerie recenſeri debet. A B

Lyſimachū etiam videri ex Aaronis ſtirpe.

De Alcimo, extra controuerſiam eſt, ipſum ab Aarone originem duxiſſe, 1 Maccab. VII, 14. Sed in eo longè grauiſſimus Ioſephi error è ſacrorum librorum authoritate caſtigandus eſt. Scribit enim hiſtoricus ille lib. XII, cap. XVII, Alcimum annis quatuor geſſiſſe Pontificatum, & poſt eius obitum Iudam populi ſuffragiis electum Pontificem. Verùm ex hiſtoria ſacra Maccab. euidens eſt, Iudam ante Alcimum obiiſſe. Nam ille Græcorum anno CLI periit, 1 Maccab. IX, 3. Alcimus verò anno Græcorum CLIII, vti com. 54 ſcriptum legitur.

Alcimum verò manifeſtè.

Verùm vt quatuor iſtorum perditiſſimorum Pontificum tempora, quoad fieri poteſt, è ſacris libris eruantur: primus Iaſon fratrem ſuum Oniam ſummo ſacerdotio deiecit, & hoc ipſe ab Antiocho Epiphane magnis pecuniis obtinuit, ſub ipſum vt apparet, Epiphanis initium, vt ex lib. II Maccab. cap. IV, 7 colligitur. Cúmque in eo magiſtratu quinque aut ſex annos exegiſſet, Menelai fraude circumuentus, exauthoratus eſt. Eodem enim capite, comm. 21 Antiochus poſtquam Apollonium ducem in Ægyptum miſerat, Hieroſolymam veniens ab Iaſone honorificè ſuſceptus, inde in Phœnicem abiit. *Et poſt triennij tempus* (ait comm. 23.) Iaſon ad Antiochum munera per Menelaum miſit, qui Pontificatum ad ſeſe traduxit. Triennium illud vnde numeretur incertum eſt. Nam aut ab aduentu in Vrbem Antiochi, aut ab intruſione Iaſonis putare licet, quod poſterius Torniellus amplectitur ad A. 3882. Malo ad priorem epocham referre. Ita cùm Antiochi profectio in vrbem circa annum eius ſecundum aut tertium accidiſſe videatur, anno quinto Pontificatus ſui Iaſon in ordinem eſt redactus. Cœpit enim anno Græcorum CXXXVIII, vel ſequenti, & anno circiter CXLIII, vel ſequenti à Menelao deiectus eſt. Menelaus autem & ipſe paulo pòſt, cùm promiſſas regi pecunias non ſolueret, à Lyſimacho fratre pulſus eſt, cap. IV, 29. Is breui admodum ſpatio Pontificatum tenuit: ſtatim enim conſenſu multitudinis opprimitur. com. 42. Porro Menelaus poſt Antiochi Epiphanis obitum ab eius filio Eupatore necatus eſt, anno Græcorum CL, qui CXLIX in lib. II. Macc. XIII, 7, appellatur, ob diuerſam epocham, de qua ſuo loco. Ita annis circiter VII Pontificatum ſibi arrogauit. Huic Alcimus à Demetrio Seleuci F. ſuffectus videtur, 1, Macc. VII, 9, anno Græcorum CLI. Sed iam à Iudæis legitimus Pontifex inſtitutus erat Iudas Maccabæus, de quo paulo pòſt agetur. C D

Igitur ab euerſione Vrbis, ac Templi quæ anno circiter Iulianæ Periodi 4125 accidit, ad Haſamonæorum Pontificatus exordium, quod in annum Græcorum circiter CXLVII, Periodi Iulianæ 4548 conuenit, annis ferè CCCCXXIII, Pontifices numerantur XVII, vel XVIII; ſi Alcimum accenſeas. qui ideo minimè reponendus videtur; quod vtcumque intruſus eſſet, non in caducam, & vacuam Pontificatus poſſeſſionem, ſed ab altero, & quidem legitimo iam occupatam pedem poſuerat. Itaque XVII tantummodo numeramus excluſo Alcimo. At Ioſephus ad Menelaum vſque, & Eupatorem (ab Antiocho enim Eupatore Menelaum Pontificem eſſe factum putat) annis CCCCXIII, Pontifices XV percenſet. Nos verò totidem, quot ille, Pontifices ad Menelaum; annos verò decem amplius reperimus.

Vide Iulianum Tol. lib. 1 cont. Iudæos.

A

Quis ille sit Onias, ad quem Arius Lacædemoniorum rex epistolam scripsit. Ostenditur primum hunc esse Iadduæ filium. Diodori, Scaligeri, & aliorum errata castigantur.

CAPVT LI.

LIBRO Maccabæorum primo, capite XII, mentio fit epistolæ ab Ario rege ad Oniam summum Iudæorum Pontificem missæ. Nam Ionathas Pontifex ad Spartanos scribens, hocillis in memoriam reuocat. *Iampridem*, inquit, *missæ erant epistolæ ad Oniam summum Sacerdotem ab Ario, qui regnabat apud vos*, &c. De vtroque, hoc est tam Ario, quàm Onia; sed hoc præcipuè; magna quæstio est. Quam hoc loco diligentius inquirendam putamus, quòd imperiti quidam ad Historiæ sacræ Maccabæorum eleuandam fidem argumentum inde sumpserunt: vt inter alios Molinæus in Scuto fidei: qui Oniæ tempore negat Arium vllum Lacedæmoniorum regem extitisse; illum verò, cuius Pausanias Laconicis, & Plutarchus in Pyrrho meminerunt, octoginta amplius annis superiorem fuisse. Quæ quàm falsò, inscitéque iactata sint, vti cætera Operis illius, hoc capite constabit.

B

Tres sententiæ de Onia.

Tres sunt antiquorum, ac recentiorum de Onia illo sententiæ; totidem videlicet, quot huius nominis per id tempus Pontifices fuerunt. Primus Onias Iadduæ F. qui Ptolemæi Lagi F. tempore vixit. Secundus Onias Simonis Iusti F. qui sub Ptolemæo Euergete Ægypti, & Seleuco Callinico Syriæ regibus vixit: circa annum 4470 Periodi Iulianæ, Græcorum LXVIII. Tertius Onias sanctissimus Pontifex; de quo lib. II Maccab. cap. III, & IV, perhonorifica mentio. Vixit is Seleuco Philopatore Antiochi M. regnante, & Antiocho Epiphane. Iosephus postremum hunc Oniam esse putat, ad quem Arius scripsit, idque Eusebio persuasit: qui in Chronico, ad annum MDCCCIX Abraami, Olymp. CXLIII primum

C

epistolæ istius meminit. Annus primus Olympiadis CXLIII iniit anno Periodi Iulianæ 4506, in quem etiam cadit Eusebianus ab Abraamo 1809, eóque cœpit Antiochi Magni decimus nonus. Scaliger Oniam primum esse credit. Alij medium.

Lacon. p. 87.

De Ario Lacedæmoniorum rege Pausanias ita scribit: Cleomene duos esse genitos, Acrotatum, qui patre superstite mortuus est, relicto filio Areo: & Cleonymum. Mortuo Cleomene, orta inter Areum & Cleonymum contentione, Senatus iudicio prælatus est Areus. ac ne Cleonymus aliquid contra patriam consilij caperet, honoribus illum ac magistratibus delinire conati sunt. Verùm tandem iniuriæ memor Pyrrhum in Laconiam acciuit: absente interim Areo, qui in Cretam nauigarat. Hæc Pausanias, quæ & Plutarchus in Pyrrho. Ex quo illud præterea discimus, Pyrrhum Lacedæmone depulsum contra Argiuos impetum vertisse, & in ea expeditione periisse. Obitus Pyrrhi contigit circa annum I Olymp. CXXVII, Vrbis conditæ CCCCLXXXII, Papirio Cursore II, Sp. Caruilio Coss. qui est Periodi Iulianæ 4442.

D

Quidam ex eo, quod à Cleonymo Pyrrhus contra patriam adductus dicitur, ipso anno primo factum illud existimat, quo Cleonymo reiecto, Arius iniit. proindéque primum Arij indidem exorditur. Vnde consequens est; cum Onia II transactum illud ab Ario literarum commercium. Falsò id quidem. Nam Pausanias satis indicat longè post fraternam illam contentionem, & Arij primordia Cleonymum Pyrrhi opem imploraſſe; cùm perdiu ad placandum eius animum, varias ab Ephoris functiones, honoréſque sit adeptus. Καὶ αὐτὸν οἱ Ἔφοροι ϗ ἄλλοις γέρασι ψυχαγωγοῦντες, ϗ ὅπῃ τοῖς δυνάμεσιν ἐφιστάντες ἄρχοντα, παρῆγον μή ποτε πολέμιον γενέσθαι τῇ Σπάρτῃ. τέλος δὲ ὁ μὲν πολλά τε, ϗ ἐχθρὰ εἰς τὸν πατρίδα ἐτόλμησε, ϗ Πύρρον τὸν Αἰακίδην σφίσιν ἐπηγάγετο εἰς τὸν χῶρον. *At hunc Ephori cum aliis præmiis lenientes; tùm copijs præficientes, effecerunt, vt nunquam Spartæ hostis esset. Verùm tandem multa in patriam hostiliter gessit, & Pyrrhum Æacidæ F. in regionem induxit.* Plutarchus verò non vetere solùm abiudicati à se principatus iniuria; sed & recentiore,

Chelidonidis coniugis ab Acrotato Arei F. corruptæ vehementius exacerbatum Pyrrhum acciuisse memorat. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν κοινὸν ἔγκλημα, ἐς παρεσβύτερον αὐτῷ πρὸς τοὺς πολίτας. *Hæc ei publica erat, atque vetus cum ciuibus querela.* Quid apertius, quàm longo post ereptum sibi regnum tempore contra patriam venisse cum Pyrrho Cleonymum? A

Pag. Gr. 727. Diodorus Siculus lib. xx scribit Archonte Athenis Demetrio Phalereo, Cleomenem Lacedæmoniorum regem obiisse, cùm regnasset annos LX, menses X, eíque successisse Aretam F. qui annis regnauit XLIV. Idem porrò Diodorus lib. Pag. 488. XV scripserat Archonte Dysniceto, mortuo Agesipolide, successisse Cleomenem eius fratrem, qui annis XXXIV regnum tenuerit. Atqui Cleomenes iste non alius quàm Acrotati pater, auus Arij: quem Aretam mendosè posteà nominauit. Hunc Diodori conflictum Scaliger obseruat: & posteriorem hanc Diodori sententiam sequitur; Areúmque censet anno primo centesimæ duodecimæ Olym- Lib. 3. Isag. Can. p. 331. piadis iniisse. Atqui Dysnicetus Archon anno tertio Olympiadis istius conuenit; Periodi Iulianæ 4344, annis ante initium Alexandri quinque & triginta: ante Pyrrhi mortem prope centum. Sed pro Olympiade CII, scribere voluit CXI. Subiicit B enim Areum ab anno Eusebiano MCLXXXI, ad MDCCXXIV regnasse. Atqui Olympias CXI ad priorem illum Eusebianum est adscripta. Quanquam in Animaduers. ad annum MDCCCIX, Eusebij calculum vt minimum annorum CXL metachronismo peccare dicit; eo quod Onias ille Arei σύγχρονος sub Seleuco Nicatore vixit. Deductis annis 140 de 1809, residebunt anni 1669. Itaque anno Eusebiano 1670 Olympiadis CVIII, anno II, Onias illecum Ario vixerit. Quid hoc Proteo facias?

Quæ sit nostra sententia. Ne diutiùs in aliorum refellendis opinionibus hæream; Oniam illum è tribus primum fuisse non dubito: Arium verò, ex posteriore Diodori sententia, quæ est lib. xx, Archonte Demetrio, adeóque anno quarto Olympiadis CXVII regnare cœpisse, Periodi Iulianæ 4405, Ptolemæi Lagidæ XV circiter; si ab Alexandri morte annos illius computes. Ita mortuus erit Arius Periodi Iulianæ 4449, octauo post obitum Pyrrhi. At Onias secundus cùm sub Seleuco Callinico & Ptolemæo Euergete vixerit, nimium à Pyrrhi temporibus distat. Oportet enim ex iis, quæ C paulo antè demonstrauimus, Pyrrhi expeditionem Laconicam in affectum iam Arij regnum incumbere. Accedit ad huius coniecturæ fidem, quod Ionathas ad Spartanos scribens longum interuallum interceßisse scribit ab eo tempore, quo Arius epistolas miserat.

De Hasamonæis, siue Maccabæis Pontificibus, ac primùm de Mathathia, Iuda, Ionatha.

CAPVT LII.

POST nefandos ac sacrilegos Pontifices, difficillimis Synagogæ temporibus tandem benignus Dominus populum suum ex alto respiciens, præstantissimos Reip. duces, eosdémque Pontifices, ac religionis patriæ vindices acerrimos submisit; quos Hasamonæos, & Maccabæos appellarunt. Neutrius appellationis origo satis explicata. Prior ab Hebraica voce חשמן profluxit; quæ *principem* & *magnatem* significat. Sed incertum est appellatiuum nomen, an proprium fuerit. Iosephus lib. XII, cap. VIII ambiguè loquitur. Scribit enim Matthiam (is est Mathathias) Iudæ, cæterorúmque fratrum parentem, filium fuisse Ἰωάνου τοῦ Συμεώνου, τοῦ Ασαμωναίου. Ibi nescias vtrum Hasamonæus cognomento sit appellatus Simeon auus Mathathiæ, an Ioannes pater, an Mathathias ipse; aut vtrum Hasamonæus aliquis ita dictus pater Simonis proauus sit Mathathiæ. Sanè Eusebius ad annum I Olympiadis CLIII, Ioannem Mathathiæ patrem cognomen istud habuisse credit. D

Maccabæorum nominis origo. Quod ad Maccabæorum nomen attinet, plerique ab initialibus vocabulorum quatuor literis, quæ ראשי תיבות magistri nominant, desumptum existimant. Sunt autem eæ מי כמוך באלים יהוה, ex cap. XVI Exodi, & epinicio carmine Mosis. *Quis simi-*

A *lis tui in fortibus domine?* Quod igitur Iudas in labaro, seu vexillo inscriptum hoc haberet, inde Maccabæus dici meruit. Ita Serrarius, & alij: neque video cur non probabilis ea coniectura censeatur.

Prima de Maccabæis istis quæstio super illorum patre Mathathia mouetur, ecquid Pontifex fuerit. Negat Scaliger lib. v, cap. de Simonis initio, hoc argumento; quod ille de plebe Sacerdotum, nempe de ephemeria Ioarib fuisse dicatur. Sed si quid argumentatio ista concludit, falsum etiam colligit. Consequens enim ex ea sit, ne Iudam quidem postea, vel Simonem Pontifices fuisse: quod absurdissimum est. Alij Pontificum in ordine collocant, vt Hebræi, quos Serrarius sequitur. Sed nulla idonea coniectura mihi id videntur astruere. Vnicum in eo præsidium habent, quòd à populo partium dux electus est, 1 Mac. II, 29. Verùm pauci tunc ad eum confluxerant; qui tantæ authoritatis nondum erant, vt nouum auderent creare Pontificem. Itaque belli dux & πρακτὸς potiùs, quàm sacrorum antistes à tumultuaria illa manu constitutus videtur. Proinde Pontificatum non gessit, etsi in prima, & nobilissima Sacerdotum ephemeria censeretur, nempe Ioaribi. Nec audiendus Sigonius, qui libro v de Rep. Hebr. in Catalogo
B Pontificum, Mathathiam scribit ita è Leuitica tribu fuisse, vt ex Eleazari posteris non esset. Cui Scriptura non fauet. Sacerdotem enim illum facit ex vice Ioarib. qui etiam cap. II com. 54 filios suos exemplo patris sui Phineez hortatur: quem Eleazari filium fuisse constat. Omittatur ergo Mathathias; qui & ab Iosepho, & ab Eusebio prætermittitur: nec non à S. Iuliano Toletano libro I con. Iud. Primus secundum Menelaum, & Lysimachum ponendus est in serie de Hasamonæorum familia Iudas Machabæus Mathathiæ F. qui summum Sacerdotium popularibus suffragiis accepit. Iosephus lib. XII, cap. XVII factum id refert post Epiphanis mortem, ac Nicanoris cædem, quando & ab Romanis societatem, & amicitiam impetrauit. Ita cùm Nicanoris cædes ipso initio Demetrij Seleuci F. contigerit, anno Græcorum CLI, vt est lib. I Mac. cap. VII, 1; Iudas autem mortuus sit anno CLII, vt est in cap. IX, 3. vno tantùm anno, vel biennio nondum euoluto Pontifex fuerit, cùm tamen triennio Pontificem fuisse velit. Verùm grauius in eo peccat historia Iosephi, quòd post Alcimi mortem Iudæ creationem incidisse narrat; vti suprà monuimus. Eusebius in Chronico Olymp. CLV anno primo
C Iudam Pontificatum iniisse vult, tertio Demetrij Soteris. Sed ingens est metachronismus. Demetrius enim regnare cœpit anno Græcorum CLI, I Mac. VII, 1. ergo tertius eius cadit in CLIII. atqui Iudas obiit anno CLII. Sunt qui Iudæ Pontificatum statim post Mathathiam computent; ij videlicet, qui Mathathiam ipsummet Pontificem numerant. quod paulo antè repudiauimus. Quare aliquot annis postea, cùm ij, qui ex Pontificia familia erant, & ad quos iure ipso successio peruenire poterat, partim mortui essent, partim à religione Iudaica ad gentiles ritus desciuissent, ac populum ad idem scelus pertraherent; communibus, ac iustissimis suffragus Iudas electus est è Sacerdotali stirpe: qui hactenus populi dux, & imperator fuerat. Quandonam Pontificatum ceperit, certò sciri non potest. Iosephus, & Eusebius triennium imputant. Mortuus est, vt diximus, anno Græcorum CLI, mense primo, id est Nisan, I Mac. IX, 3. Ita anno CXLIX creatus est Pontifex, anno post mortem Mathathiæ quarto. Templum ab Antiocho pollutum est anno Græcorum CXLV, I Mac. I, 57; quintadecima die mensis Casleu,
D anno Per. Iul. 4546, eodem anno æræ vtriusque, hoc est quæ à Nisan, & quæ ab Tisri sequente proficiscitur; anno nono, quàm regnare ceperat Epiphanes; (cuius initium est ab anno Græcorum vtriusque epochæ CXXXVII) primo Olympiadis CLIII, vt est apud Eusebium, & Iosephum; qui lib. XII cap. I pollutum templum refert Olymp. CLIII. Mortuus est anno sequenti Mathathias, cap. II, 70. Anno Græcorum CXLVIII epochæ vtriusque, eodem mense, ac die Casleu XXV, Templum à Iuda repurgatum est. Cap. IV, 52. Hic est annus Per. Iul. 4549. Ita triennio contaminatum fuit. Anno igitur sequente Iudas ad Pontificatum euectus est. Reliquæ temporis notæ Encæniorum Machabæi, à Scaligero pag. 409 libri huius accumulatæ, futiles sunt maiori ex parte; eæ videlicet, quæ ex commentitiis periodis eruuntur, Alexandrea, Olympica, & Attica: quas libro primo Tomi primi euertimus.

Mathathias an Pontifex sit habendus.

Iudæ successit Ionathas: 1 Mac. IX, 31: quem annis quatuor Pontificatum tenuisse scribit Iosephus lib. XIII cap. X. Sed perperam. Cœpit enim post fratris Iudæ necem, quæ incidit in annum Græcorum CLII in Nisan. Porro Ionathas à Tryphone cæsus est anno Græcorum CLXIX, vt ex cap. XIII primi Macc. colligitur. Ergo XVII circiter annos absoluit, & XVIII inchoauit. Eusebius XIX assignat. Hic successorem habuit Simonem fratrem; cui peculiare caput à Scaligero dicatur. Ob id nos quoque de illo separatim agemus. A

De Simone Pontifice Mathathiæ F.

CAPVT LIII.

LIBRO I Mac. XIII, 41 insignis est mentio primi anni Pontificatus Simonis. *Anno*, inquit, *centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab Israël. Et cœpit populus Israël scribere in tabulis, & gestis publicis: anno primo sub Simone summo Sacerdote, magno duce, & principe Iudæorum.* Initium ergo illius anno Per. Iul. 4571. Occisus est exeunte anno Græcorum CLXXVII, circa finem hiemis, anno Per. Iul. 4578, vt ex lib. X Mac. I cap. XVI, 14 constat. Igitur annis circiter VIII Pontifex fuit, vt & Iosephus narrat, lib. XIII, cap. XIV, & Eusebius. Scaliger lib. V de Emend. pag. 409 Iudæos refert *æram Contractuum, quam à Tisri putabant, in publicis tantum & legitimis actibus tùm primùm desiuisse, cum Simon Hyranus summum iniuit Sacerdotium.* Quod ex loco illo libri primi Mac. quem paulo antè citauimus, adstruit: tum ex Talmudico Perek rosch hasschanah. Sed neutro testimonio probari potest, Iudæos æræ Græcorum rum, vel contractuum mentionem tunc desiisse penitus. Sed hoc solùm colligitur, cum æra contractuum adiunctos esse Simonis, & Hasamonæorum deinceps annos. Etenim lib. I Mac. cap. XIV, 27, annus Græcorum CLXXII cum anno tertio Simonis coniungitur, vt & Scaliger ipse notauit. Quare mirum est; hoc ipsum scripsisse; à Simonis initio cœptum in actibus legitimis subscribi, non, vt antea, anno Græcorum illo, aut illo: sed anno illo Hyrcani Iudæorum ethnarchæ Pont. Max. quasi postea Gręcorum anni numerari desierint. Talmudicus verò locus non rectè à Scaligero Latinè redditur. Hæc enim verba בתלתא בתשרי בטילת אדכרתא מן שטרייא שגזרוה מלכות יון גזרה שלא להזכיר שם שמים על פיחם ובשגבדה מלכות חשמוני ונצחום התקינן שיהיו מזכירים שם שמים אפילו בשטרות. Hæc sic interpretari licet: *In tertio die Tisri sublata est è contractibus edicti mentio, quod constituerant reges Græciæ: vt ne amplius nomen Dei commemorarent. Et quando corroboratum est regnum Hasamonæorum, & vicerunt eos, sanxerunt, vt mentionem facerent nomen Dei etiam in contractibus.* At Scaliger priora ita vertit: *Tertia Tisri abolita est mentio contractuum, edicti, quod edixerunt reges Græciæ.* contra mentem authoris. Neque enim contractuum mentionem abolitam, sed edicti duntaxat, voluit; quo interdictum erat, ne Dei nomen subscriberetur. At vtrumque deinceps expressum; tam anni Græcorum, quàm Sacerdotis nomen. Præterea Simonem vocat Scaliger Ioannem Hyrcanum, haud satis consultè patrem cum filio confundens. Nam Hyrcanus Simonis filius appellatus est. (Iosephus lib. XIII, cap. XV) & quidam primus, vt idem lib. XVIII, cap. VI refert. Addit Hebræorum Chronicon minus, cognomen hoc ei à Simone patre ob victos Hyrcanos inditum; cui suffragatur Eusebius in Chronico. Simon autem ipse à Ioanne Hyrcano diuersus est. Pergit historia sacra capitis XIII libri I Mac. & in calce refert Simonem ingressum in arcem die XXIII secundi mensis, anno CLXXI, eúmque diem solenni postea ritu consecrari placuisse. Ex quo Scaliger ariolatur verum computum annorum ciuilium illius sæculi ab Ijar, secundo mense, deinceps iniisse; quod & infra, capite de Excessu Herodis, pag. 433 repetit. Sed leuissimum argumentum est, quo hæc suspicio nititur. Iosephus testis adducitur, qui Hierosolyma à Pompeio capta scribit tertio mense, ἐν νηστείᾳ. Hunc esse Tamuz coniectatur Scaliger; qui ab Iiar tertius est. Sed non dicit Iosephus fuisse Thamuz, vti lib. II, cap. de Periodo Iudæorum Alexand. monebamus. Potuit ergo Siuuan esse, qui tertius est à Nisan. De aliis duobus eiusdem Iosephi locis, in quibus & Adar

Scaliger Hebræa non rectè interpretatur.

B C D

A vndecimus, & Tebeth nonus appellatur; dictum est lib. I cap. XXIX de Macedonicis mensibus. Ibi mendosos esse Iosephi Græcos codices ex Ruffini interpretatione docuimus. Quare nullus iam locus nouæ illi ab Iiar epochæ relictus est.

De reliquis ad Herodem vsque Pontificibus Hasamonæis, atque Hyrcano præsertim, & Aristobulo.

CAPVT LIV.

CÆTERI ad Vrbis ac templi calamitatem Iudæorum Pontifices ex nobilissimo Scriptore Iosepho petendi sunt: vnde & Eusebius, & alij Eusebium secuti laterculos suos expresserunt. Post Simonis obitum, quem Ptolemæus gener fraude circunuentum occidit, Pontifex fuit Ioannes Hyrcanus eius filius; sub quo Iudaicæ res ma-
B gnopere floruerunt. Initium eius anno Græcorum, secundum priorem epocham à Nisan, CLXXVIII, Per Iul. 4579. Nam Simon anno CLXXVII, vltimo mense necatus est. Pontificatum tenuit annis XXXI. author Iosephus lib. XIII, cap. XV. At Eusebius tantùm XXVI assignat. Moriens ille filios duos reliquit; Aristobulum, & Alexandrum. Horum natu maior Aristobulus primus ex Hasamonæis diadema sumpsit, ac se regem appellari voluit. Vnde perperam ab Eusebio Ioannes Hyrcanus rex dicitur. Aristobulus vno tantùm anno regnauit, successorémque fratrem habuit Alexandrum, qui & Iannæus dictus est. Huius vxor Alexandra fuit, quæ & Salome; Christianis authoribus Saalina dicta: quam & Aristobuli coniugem fuisse (quod expressè nescio an vllus author scripserit) è Iosepho probabiliter coniectati sumus in Animad. ad Epiphanium pag. 52. Alexander annis Pontificatum tenuit septem & viginti: Iosephus lib. XIII, cap. XXIII, & Eusebius. Moriens vxorem cum duobus filiis reliquit; Hyrcano, & Aristobulo. quorum longè dispar indoles fuit. Hyrcani mite ingenium, & pacificum; alterius turbulentum, & dominationis auidum. Hyrcanum Alexandra rerum ex viri sui testa-
C mento potita, Pontificem constituit. Tumultuante dehinc Aristobulo post matris obitum conuênit, vt Aristobulus regnum, Hyrcanus Sacerdotium obtineret. Sed Antipatri Herodis parentis consiliis turbata fratrum concordia, & domesticæ ciuilésque dissensiones vehementius eruperunt. quarum occasione Romani Iudaicis se rebus immiscentes, paulatim eas in suam potestatem ditionémque transtulerunt. Hæc accuratissimus scriptor Iosephus lib. XIV, ac deinceps quomodo sint progressa describit. Nos rerum præcipuè tempora, non historiam persequimur. Hoc igitur agamus.

Ioannes Hyrcanus Pontificatum iniit anno Per. Iul. 4579, eúmque XXXI annis administrauit. Obiit ergo anno 4609. Vrbis conditæ anno DCXLIX. Aristobulus eius filius anno 4610 Pontifex fuit. Eodem, vt apparet anno exeunte, Iannæus Alexander in regnum Pontificatúmque successit, & anno Per. Iul. 4636, obiit; Vrbis DCLXXVI. Post eius mortem Alexandra nouem annis regnauit. Iosephus in calce libri XIII. Sed inchoatum nonum par est intelligi: cùm post eius mortem Hyrcanum Pontificatum iniisse dicat, Coss. Q. Hortensio, & Metello, Quo tempore Ioannes Hyrcanus inierit.
D Olympiade CLXXVII, anno tertio: vt est lib. XIV, cap. I. Annus erat Vrbis Consulibus illis, DCLXXXV. Per. Iul. 4645. Octo itaque solidis annis superstes viro fuit Alexandra, & nonum inchoauit. Nouem itidem Hyrcanus sub matre Pontificatum obtinuit. cuius tamen initium ipso anno, qui Coss. habuit Hortensium, & Metellum, statuere videtur his verbis: ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσυνῆς Ὑρκανοῦ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ', καὶ ὁ πρὸς ταῖς ρ' Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Ῥωμαίων Κοΐντου Ὀρτησίου καὶ Κοΐντου Μετέλλου, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος. *Ineunte ergo Pontificatum Hyrcano, tertio anno Olympiadis* CLXXVII, *Coss. Q. Hortensio, Q. Metello Cretico, bellum illi statim indixit Aristobulus.* Si anno tertio Olympiadis illius Pontificatum adiit, ante Solstitium istud accidit. Annus enim tertius à Kal. Ian. anni Per. Iul. 4645 ad Solstitium circiter decurrit. inde quartus excepit. Idem porro Iosephus lib. XX, cap. VIII scribit Hyrcanum nouem annis Pontificatu per-

functum, & à fratre pulsum, qui regnum cum Sacerdotio tribus annis, totidémq; A
mensibus occupauit, donec à Põpeio expugnatis Hierosolymis Hyrcanus restitutus, Aristobulus cum filiis Romam captiuus est abductus. Hyrcanus prẽter nouem illos annos, alios quatuor & viginti Pontificatũ gessit. Pòst à Parthis & ipse captus est, eiúsq; loco substitutus Antigonus regnauit annis tribus, mensibus totidem; donec à Sosio, & Herode victus, & ab Antonio Antiochiæ interfectus est. Hæc Iosephus; quæ ex lib. XIV, vbi horum temporum historia perscribitur, enarranda sunt. Hierosolyma Pompeius expugnauit, vt idem testatur Iosephus lib. XIV, c. V, Antonio, & Tullio Coss. Est hic annus Vrbis Varronianus DCXCI, quo, currente anno primo Olymp. CLXXIX, mense tertio, id est Siuuan, capta est vrbs, vt author est Iosephus. Si igitur ab hoc mense tres annos, totidémque menses Aristobuli retro computes, inuenies pulso ipsum Hyrcano, Pontificatum, ac regnum iniisse, anno Vrbis DCXXCVIII à mense Nisan. Tres igitur solidos annos Hyrcanus Pontificatum gessit post matris obitum, post patris verò mortem octo solidos. Ita XI annos antequam à fratre pelleretur, in Sacerdotio transegit, & duodecimum inchoauit. Ideo non rectè Iosephus nouem duntaxat attribuit. Idem autem B
Hyrcanus in Sacerdotium à Pompeio restitutus, ab Aristobuli fratris liberis perdiu vexatus est. Aristobulum enim Pompeius Romam cum Antigono filio, ac filiabus totidem abduxit, quod cap. VIII Iosephus scripsit. Alexander verò Antigono maior natu clam aufugerat. qui cum Hyrcano, ac deinde Romanis, & Gabinio Procos. bellum gessit. à quo subinde veniam impetrauit. Iosephus cap. X. Accidit hoc anno Vrbis conditæ DCXCVII; quando Hyrcanus Hierosolymam à Gabinio reductus est: & Iudæâ in quinque partes distributâ, totidem Synedria constituit, Hierosolymis, Gadaris, Amathunte, Hierichunte, & Samphoris. Sub hæc Aristobulus è vinculis elapsus, & in Iudæa turbas conciens à Gabinio captus, ac Romam est remissus. Gabinius Crassum successorem habuit, qui in Syriam anno Vrbis conditæ DCC venit. Postea Iulius Cæsar anno Vrbis DCCV Aristobulum è carcere dimisit: qui veneno sublatus est. Alexander verò eius F. à Scipione iussu C
Pompeij securi percutitur. Iosep. cap. XIII. Anno sequenti cùm deuicto Pompeio, Cæsar in Ægypto bellum gereret, Antipater cum auxiliaribus copiis suppetias iuit, cúmque tantopere demeruit, vt Iudææ procurationem obtineret, Pontificatu penes Hyrcanum relicto: quem etiam cum Antipatro illa in expeditione fuisse docet è Strabone Iosephus cap. XV. Hæc anno DCCVI Vrbis acciderunt. Exinde potestatem Hyrcano fecit Iulius Cæsar murorum Hierosolymitanorum reficiendorum, quos Pompeius diiecerat. qua de re Romam ad Coss. scripsit.

Error Iosephi.

In quo singulari obseruatione dignum est; Iosephum, postquam hæc XVI capite narrauit, decreta duo subiicere, quæ in gratiam Hyrcani à Senatu Romano, & Athenienſibus edita sunt. Horum prius illud esse SC. debuit, quo Hyrcano murorum instaurandorum potestas fiebat. Atqui nihil minus, quàm quod agebatur, Senatusconsultum à Iosepho descriptum continet. Nihil enim aliud, nisi munerum ab Hyrcano per legatos missorum mentionem facit, aureæ videlicet phialæ, aureique clypei, quæ per Alexandrum Iasonis filium, & Numenium Antiochi filium, & Alexandrum Dorothei Hyrcanus Romam destinarat. tum societatem cum Iudæis, amicitiámque confirmat. de muris verbum nullum. D
Quare perspicuum est, hallucinatum esse Iosephum, & cùm varia populorum decreta in Iudæorum gratiam scripta penes se haberet; quæ Ioannis Hyrcani tempore olim à Senatu impetrata fuerant, ea Hyrcano iuniori prioris nepoti per imprudentiam attribuisse. quod pluribus lib. I huius Operis, cap. de Macedonica periodo contra Scaligerum ostendimus. Quocirca Ioannes Hyrcanus anno nono Pontificatus sui, qui in annum Vrbis circiter DCXXVII conuenit, SC. illud per legatos obtinuit: eodémque tempore & ab Athenienſibus alterum impetrauit. Vide quæ libro illo primo disputata sunt, & in iis magnam Scaligeri hallucinationem animaduerte. Cæterum quæ in gratiam Hyrcani iunioris à Iulio Cæsare cùm aliis de rebus, tùm de mœnium reficiendorum facultate sancita sunt, capite XVII libri XIV commemorauit. Hoc verò de muris instaurandis editum est in V Consulatu Iulij Cæsaris, qui est ille ipse, quo mortuus est, Varronianus DCCX. Tandem Antigonus Parthorum auxilia contra Herodem, & Hyrcanum aduocans,

A patruum ſuum in poteſtatem redegit, quem auribus mutilatum, ne qua ſpes recuperandi Sacerdotij foret, Barbaris captiuum dedidit. Contigit hæc Parthorum irruptio Aſinio, ac Domitio Coſſ. qui eſt annus Vrbis DCCXIV, vt author eſt Dio, qui à T. Labieno Pompeianarum partium duce accitos eſſe Parthos refert. Eodem anno Herodes deſperatis in Iudæa rebus ſuis, Romam ad Antonium & Cæſarem profectus, regnum Iudææ præter ſpem obtinuit ex SC^to, cùm interim Antigonus patruo deiecto Hieroſolymam occuparet. Quem ab Soſio demum adiutus anno Vrbis DCCXVII Herodes oppreſſit. Hinc apparet rectè ab Ioſepho Hyrcani poſteriorem Pontificatum annis quatuor & viginti circunſcribi. Nam ab anno Vrbis DCXCI, quo à Pompeio reſtitutus eſt, ad annum DCCXIV totidem præciſè ſunt, nondum tamen abſoluti. Ita annis in totum XXXV circiter Pontifex fuerit. Antigonus verò annis, eodem teſte Ioſepho, tribus, cum totidem menſibus ſummum Sacerdotium geſſit, qui ab anno Vrbis DCCXIV ad DCCXVII continentur. Indidem porro manifeſtum eſt, poſt Iannæum Alexandrum, Pontifices iſtos eſſe numerandos, Hyrcanum, Ariſtobulum, Hyrcanum ſecundò, Antigonum Ariſtobuli filium. Præter hunc verò ex Haſamonæorum ſanguine alius, &
B poſtremus Pontifex fuit Ariſtobulus Alexandræ Mariammes matris filius, & Mariammes frater, quem in coniugis ſuæ gratiam natum annos XVIII Pontificem creauit Herodes, & anno poſtea in Hierichunthina piſcina præfocauit. Ioſep. lib. XV cap. III. Sed ante hunc Ananelus quidam obſcurus Sacerdos Pontificatum obtinuit.

Quot annis Pontificatum tenuerit Hyrcanus.

De Pontificibus cæteris ab Herode ad excidium Vrbis.

CAPVT LV.

C PERTVRBATISSIMVS deinceps Synagogæ ſtatus, & ſacrorum omnium fœdiſſima corruptela fuit; poſtquam legitima Pontificum vel ſucceſſione vel electione ſublata, peſſimis artibus, hoc eſt per ambitionem, & largitionem, ſummum ſibi quiſque Sacerdotium comparauit. Itaque plures breui interuallo Pontifices, vel Pontificum potius ſpecie ac larua ſubornati homines, ſic tanquam è ſipario in proſcenium, Sacerdotes ludicri prodierunt; cùm ab Regibus, aut magiſtratibus Romanis, identidem exauthoratis prioribus, noui ſubrogarentur. Sed in hac Pontificum miſcella deſcribenda ideo paululum operæ collocabimus, quod in eorum tempora Chriſti natalis, & ἐνσαρκος οἰκονομία, prædicatio; ipſa denique mors incurrit. Accedunt graues quædam ſuper nonnullis authorum controuerſiæ, & de Pontificatus illorum tempore falſæ quorundam opiniones. quæ omnia non alio loco à nobis opportunius, quàm hic, pertractari, diſceptarique poſſunt. Ex iis ergo Pontificibus, qui deinde conſecuti ſunt, de LXI, qui eſt Simon Boëthi F. obſeruandum imprimis, Sigonium libro V de Rep. Hebr. in Catalogo Pontificum, falſò credere alienigenam ipſum fuiſſe, quòd Alexandrinus eſſet. quanquam non Alexandrinus ipſe, ſed Boëthus illius pater à Ioſepho dicitur, lib. XV, cap. XV. Verùm vt Alexan-
D driæ natus ſit, non ideo dici alienigena debet. quandoquidem Iudæos complures, & quidem veros, Alexandriæ, & in cæteris prouinciis habitaſſe conſtat. Secundo non minus in eo decipi Sigonium, dum poſt Matthiam, qui eſt LXII, Ioſephum Mathiæ fratrem in ſerie collocat. Neque enim iſte Pontifex fuit; ſed vicariam ſemel operam fratri ſuo præſtitit; cùm is propter ἐξοναιρωγμὸν, in ſolenni Kippurim functionem obire non poſſet. Ioſep. lib. XVII cap. VIII. Tertiò notandum Nicephorum in Chronico, & alios vulgò natum aſſeuerare Chriſtum ſub Ioazaro Pontifice, qui Matthiæ ſubſtitutus eſt. Sed cùm Ioſephus eodem illo capite ſcribat Matthiam in ordinem redactum, eique ſubrogatum Ioazarum, paulo antequam eclipſis illa contingeret, quæ eius obitum anteceſſit, accidítque Martij XIII: vt nos alibi dicemus: videtur Chriſtus ſub Matthia ipſo potiùs in lucem editus. Quartò; Ioazarum ſecundò Pontificatum obtinuiſſe ſub Archelao; quod ex Ioſepho perſpicuè colligitur; libro XVIII, capite I & II. Hic enim Quirini

Falſa opinio Sigonij.

Lib. XI, cap. I.

tempore, post Archelai relegationem, Pontificatum tenuisse dicitur. A

De Anna Caiphæ socero.

Quintò post Ioazarum successit Ananum filium Seth, qui à Quirino Pontificatum obtinuit. Hic est Annas Caïphæ socer: à quo quartus numeratur Caïphas ipse. Cùm igitur Ioannis Baptistæ, & Christi præcipuè prædicatione, ac passione nobilitati sint illorum Pontificatus; sítque perobscura de ambobus illis controuersia; quæ & ad eam, quam postea pertractaturi sumus, de Baptismo, ac Passione Christi quæstionem penitus est necessaria; hoc loco Pontificum istorum tempora diligentius perquiremus. Iosephus lib. Orig. XVIII, cap. III, refert Quirinum, qui ad Archelai bona distrahenda, & in fiscum redigenda missus fuerat, Ioazaro Pontificatum abrogasse, & Ananum filium Seth eius loco substituisse. Contigit istud anno circiter Iuliano LII, Christi VII. Iosephus annum numerat XXXVII post Antonij cladem ad Actium; quo Quirinus censum instituit. Victus est Antonius anno Vrbis DCCXXIII, Iuliano XV: à quo numerati XXXVII anni desinunt in LII Iulianum. Hoc igitur Pontificatum iniit Annas Caïphæ socer. Post Quirinum Iudæam procurauit Coponius; qui cum Quirino ipso missus fuerat. Coponio successit Marcus Ambiuius, Iosepho Αμβιβουλχῳ. Huic Annius Rufus; quo Iudæam procurante, mortuus est Augustus. Rufum Valerius Gratus excepit, quem Tiberius ineunte principatu Procuratorem allegasse videtur. Hic paulo post aduentum in Iudæam suum, Ananum exauthorauit, & eius loco Ismaëlem Fabi F. ad summum sacerdotium euexit, anno Christi circiter XVI. Ita Annas nouem plus minus annis Pontificatum gessit. Pòst paulo verò, deiecto Ismaële Valerius Eleazarum Anani F. Pontificem facit, qui anno vertente locum cessit Simoni Camithi F. qui nec amplius anno cùm præfuisset, successorem habuit Iosephum Caiapham. quo Pontificatum obtinente, Gratus, cùm XI annis Iudæam procurasset, Romam reuersus est, eique Pontius Pilatus successit. Sed de Caïphæ primordio, eiúsque Pontificatus tempore, non vulgaris est quæstio. B

Scaligeri & Casauboni opinio refellitur.

Iosephus Scaliger Prolegomenis in Eusebiana Chronica, ita scribit: Valerium Gratum Rufi successorem, anno IX Tiberij, Christi Dionysiano XXIII, Annam Pontificem Max. instituisse, & paulo pòst Ismaëlem, &c. ac demum Iosephum Kaiapham anno XII, qui vsque ad XX annum Tiberij septennium solidum sacerdotio functus est. Scaligerum more suo Casaubonus sequitur in Exercitat. X contra Baron. N. I, & Exercit. XIII, N. IV: vbi & Illustr. Baronium redarguit, quod Ananum à Grato, ineunte procuratione, putet in ordinem redactum. Sed huic Scaligeri & Casauboni sententiæ Iosephus non fauet. Scribit is lib. XVIII, cap. V in calce, Pilatum ob cædem primorum è Samaritanis rebellibus patratam ab Samaritanis accusatum apud Vitellium Syriæ Præfectum, ab ipso Romam ad causam dicendam fuisse missum, cùm X annis Procurator fuisset. Sed antequam eò perueniret, Tiberium decessisse. Posteà cap. VI narrat Vitellium, qui per Marcellum absens Pilatum in ordinem redegerat, Hierosolymam aduentasse, & ibidem Caïpham exauthorasse. Quare subinde post Pilati profectionem, Caïphæ successor datus est. Quod si ita est, non septem ille duntaxat annis, sed supra decem Pontificatum administrauit. Nam à Valerio Grato prouectus est; ídque vt anno eius vltimo factum sit, Pilati certè decem annos impleuit. Et quanquam Iosephus historiam, non Annales conscribens, exactam annorum ἀκολουθίαν non perpetuò seruauerit; tamen nullo idoneo satis argumento colligi potest, Caïpham anno Tiberij XX Pontificatu deiectum fuisse, aut anno Grati vltimo ad eundem esse promotum. Quocirca probabile mihi videtur, Valerium Gratum, qui anno circiter Tiberij secundo Iudæam procurare cœpit, eodem ipso, Anano Pontificatum abrogasse, eíque substituisse Ismaëlem Fabi F. anno Christi XVI. deinde anno Christi XVII, Eleazarum Anani F. in Ismaëlis locum subrogatum: anno verò XVIII, Simonem Camithi filium. Ita demum anno Christi XIX, Tiberij V., Valerij Grati Procuratoris anno quarto, Caïpham Pontificatum iniisse, in eóque XVII annos perseueraſſe, vel etiam XVIII inchoasse; vt rectè Baronius ad annum Christi XXXI, N. VIII docuit; cui tamen in eo non assentior, quod Iosephum ait anno tertio Tiberij Caïphæ initium tribuere. Neque enim id historicus ille significat: sed probabili duntaxat ratione annus ex eo quintus potiùs quàm secundus elicitur. Vtrum autem toto illo annorum interuallo solus Caïphas Pontificatum C D

A tificatum tenuerit, res est præcipuæ cuiusdam, neque satis explicatæ quæstionis; quam proximè subiicimus.

De duobus Pontificibus, Caiapha, & Anna: & vtrum aliquando Pontifices duo simul, eodem præditi iure, præfuerint. Bezæ, Scaligeri, & Casauboni hallucinationes.

CAPVT LVI.

QVÆSTIONIS origo ex Ioannis, ac Lucæ verbis proficiscitur: qui Caipham cum Anna coniungunt. Primùm Lucas cap. II, com. 2, Ioannem Baptistam prodiisse scribit in lucem, *sub principibus sacerdotum Anna & Caipha.* Idem Act. IV, 6. *Annas princeps sacerdotum, & Caiphas*, &c. Ioannes verò cap. XI, 49. Caipham ait fuisse *Pontificem*
B *anni illius*: nec non cap. XVIII, 13. Hinc iure dubitatur, ecquid ambo illi simul Pontificatum tenuerint. De quare ita sentit Eusebius lib. I Hist. cap. X: Christum inchoatam sub Anna prædicationem, sub Caipha pertexuisse: quod spatium, inquit, non plenos quatuor annos complectitur. Nam post Annam singuli annis singulis Pontificatum tenuerunt. Hæc Eusebij sententia perabsurda est; neque alteri eiusdem definitioni consentanea. Pilatum enim dicit anno duodecimo Tiberij procurationem cœpisse; Christum verò baptizatum anno XV Tiberij, & quatuor annis prædicasse. Igitur octauo decimo Tiberij mortuus est, Pilati VI, vel VII. Atqui Annas longè ante aduentum Pilati Pontificatu cesserat, & eum Caiphas iam inierat. Aliud ergo quærendum fuit; & verò magna contentione quæsitum ab eruditis Annalium, Chronicorúmque scriptoribus, qui nodum illum variis modis tentarunt soluere.

Video qui Caiphæ soli Pontificatum per illud tempus adscribat: Annam verò ideo Pontificem appellari putet, quod caput esset Synedrij magni, quod ex LXXII viris constabat. Sed ea ratio meritò ab eruditis non probatur. Nam Synedrium è
C solo genere Sacerdotali minimè constabat, vt qui ei præesset, ἀρχιερεὺς, id est Sacerdotum princeps diceretur. Deinde gratis istud vsurpat, quod nullius authoris testimonio demonstrat; principem Synedrij Pontificem esse nominatum. Non desunt, qui Annam propterea velint Pontificem vocari, quod olim Pontificatu perfunctus esset; quomodo Episcopi dicuntur etiam ij, qui Episcopatu sese ipsos abdicarunt. Verùm cur solus Annas Pontifex ex illorum numero vocatur, cùm tot alij Pontificatum & ipsi gessissent? Theodorus Beza in Annot. ad cap. XI, 49 Ioannis, ad hæc verba: *Erat enim Pontifex anni illius*: ad ea nos remittit, quæ ad cap. II Marci, com. 26 adnotarat. Ibi verò apparere dicit ex lib. I Paral. cap. XXIV, 2, & 3, duos fuisse Pontifices, qui vicissim fungerentur sacerdotio: quamuis vnus præcipuus esset, alter verò ab eo secundus, vt liquet ex II Reg. cap. XXV, 18. Ex hoc Bezæ scholio, non obscurum est quid senserit: videlicet Annam & Caipham ita Pontificatum simul gessisse, vt alter alteri dignitate antecelleret. cuiusmodi nempe Caiphas fuit. Casaubonus in Exercit. ad Ann. Baron. Exercit. XIII cap. IV, Bezæ sententiam approbat, eandémque ab Scaligero in Prolegom. Eusebianis ad Iacobum Augustum Thuanum explicatam asserit. Sed neque Bezæ sui sententiam accepit; & absurdè nonnulla ad idem negotium & ipse cumulauit. Expendantur imprimis quæ Scaliger in Prolegom. super ea quæstione disseruit. Statuit ille nequaquam duos summos Sacerdotes eodem fuisse tempore: & *hanc inscitiam Eusebij esse* docet, quod *tam Annam, quàm Kaiapham apud Lucam, putauit esse summum Pontificem: quum tamen Annas fuerit non* ἀρχιερεὺς *verè, sed, vt Ecclesia Constantinopolitana loquitur,* πρωτοσύγκελλος τῦ ἀρχιερέως, *qui Hebraicè dicitur* משנה בהן הגדול *vicarius summi Sacerdotis. Is ea de causa summo Sacerdoti socius dabatur, vt si per morbum, aut propter aliam causam sonticam, ille non posset obire ea munia, quæ neminem, praeter solum summum Sacerdotem, obire fas est, vicarius eam necessitatem expleret, præsertim in decima Tisri, quando Sacerdos in sancta adyta ingrediebatur.* &c. Huius exemplum ex Iosepho supra retulimus libro XVII, cap. VIII, cùm scribit Matthiam Pontifi-

Bezæ sententia à Casaubono non intellecta.

cem ob ἐξωνέρωγμὸν, vicarium ei functioni præfecisse fratrẽ Iosephum. Quamobrem Annã credit Scaliger Caïphę generi sui vicarium fuisse, non summum Pontificem. Idem & Casaubonus affirmat, & obseruationem istam exemplis duobus adstruit: videlicet ex II Reg. XXV, 18: & ex I Par. XXIV; vbi Nadab, & Abiu coniunguntur, & Eleazar, & Ithamar. Hæc illorum ratio plurimũ à Bezæ, quem in partes vocat Casaubonus, opinione dissentit. Beza quippe duos istos Pontifices summos fuisse sentit, & vicissim functionem obiuisse. at isti alterum non Pontificem, sed Pontificis vicarium faciunt. Atque vt allato ab Scaligero exemplo potissimũ vtar: quemadmodum cùm Augustus Cęsarem sibi cooptabat, nequaquam is Imperator, vel Augustus dici poterat; aut vicissim cum Augusto imperiũ administrasse. Ita qui à summo Sacerdote vicarius & optio capiebatur, summus Sacerdos, aut Pontifex appellari non potuit, neq; vicissim cum eo functionem obiit. Multum igitur à Beza Casaubonus cum Scaligero suo dissentit. Quòd verò Scripturæ testimonia ad hoc negotium adhibẽt, non solùm frustrà, sed etiam absurdè colliguntur. Etenim I Paralip. XXIV duo paria copulantur; Nadab, & Abiu; Eleazar, & Ithamar. Ex quo si rectè illorum opinio deducitur; necesse est, vt affirment, viuo adhuc Aarone, alterum ex ambobus summum fuisse Sacerdotem, & primarium: alterum verò summum quidem & ipsum Pontificem; sed minorem, vt Bezæ placuit: vel optionem, & vicarium, vti Scaliger, & Casaubonus opinantur. Vtrumque verò falsum est, & absurdum. Neque enim, superstite præsertim Aarone, alius sacerdos summus extitit: nisi fortè tres pro vno Pontifices Iudæi tunc habuerint. Sed nec Aarone mortuo Pontifex summus, aut Sacerdos, præter Eleazarum, vllus fuit; cuius filio Phineez diuinitus est promissa successio, eiúsque post ipsum posteris, & quidem in sempiternum (quod suprà quomodo accipiendum esset ostendimus.) Si Phineez posteris, & Eleazaritis præcipuè summum sacerdotium diuino illo responso conceditur; optio verò, siue vicarius, aut sacerdos secundus ille dictus est, qui in spem successionis adsciscebatur; vt Scaliger, & Casaubonus existimant; velim illud nobis explicent; quomodo Ithamar optio fratris & vicarius fuit; qui à sacerdotij summi successione erat exclusus. Neque verò negandum est, quod ab illis obseruatur; præter summum, alterum fuisse, qui secundum ab eo locum obtineret: cuius mentionem facit liber IV Reg. cap. XXV, 18: & in Pirke Aboth. cap. III סגן הכהנים vocatur. Hoc enim verum est. Sed illud inficiamur; secundum hunc summum Sacerdotem, aut Pontificem appellatum fuisse. negamus duos, legitimè quidem, & ordinariè, summo sacerdotio vicissim esse perfunctos. Denique nihil istorum opinionem ad Ioannis & Lucæ interpretanda loca facere defendimus. Plus enim aliquid de Anna Euangelistæ illi significare videntur, quàm vt optionem fuisse, & vicarium duntaxat intelligant, quod Casaubono, & Scaligero visum est. Tum illa verba: *Erat enim Pontifex anni illius*, de Caïpha dicta, amplius aliquid suspicandum relinquunt. Auget suspicionem quod Actorum IV, 6, in enumerandis Principibus, qui concilio propter Apostolos, & claudum illum celebrato interfuisse narrantur, Caïphæ Annas anteponitur, & solus ἀρχιερεὺς vocatur. Ἀννᾶς ἀρχιερεὺς, & Καϊάφας.

Scaligeri, & Casauboni absurda ratio.

Quæ cùm ita sint; nulla ex omnibus interpretandi ratio probabilior apparet ea, quam antiqui quidam Patres significant; si à nonnullis, qui vnà sunt admisti, historicis erroribus repurgetur. Augustinus enim Tract. XLIX in Ioannem, per ambitionem, & contentiones ait inter Iudæos postea constitutum, vt plures essent, & per annos singulos vicibus ministrarent: quod in Zacharia Ioannis patre contigisse credit. Nam incensum sortitò posuit; quod nemini, præterquam summo Sacerdoti licuisse putat. Eusebius præterea lib. I Hist. plures per illa tempora vicissim, ac singulis annis, Pontificatum administrasse refert. Ex horum sententiis illud tantùm amplectimur: Caïpham, & Annam sub ipsum prædicationis Dominicæ tempus alternis Pontifices fuisse; siue ita cum Romano Præside, & inter se pacti sint, vt eam dignitatem vicissim obtinerent: siue Pilatus ipse à Caïpha ad Annam, & ab hoc ad Caïpham summum Sacerdotium identidem transtulerit. Ac videndum an ex eo, quod Actorum IV, 6 Annas non solùm primus nominatur, sed etiam ἀρχιερεὺς solus appellatur, post Nisan, & Pascha Pontificatus ad Annam eo ipso, quo Christus passus est, anno redierit. Reliqua de Zacharia,

Quomodo duo Pontifices ex eodem tempore fuerint.

A & incenſo ſolis à Pontificibus maximis adoleri ſolito, quæ Auguſtinus adiunxit, ſatis ab aliis refutata ſunt. Neque verò duos illos ſimul, & eodem anno Pontifices fuiſſe credimus. Quod vtrum aliquando contigerit, bini vt apud Iudæos, Pontificatum tenerent pari poteſtate præditi, diſputant eruditi Interpretes, Annaliúmque Scriptores.

Præcipua controuerſiæ vis in Sadocum, & Abiatharem incumbit, quos eodem tempore ſummo eſſe Sacerdotio functos, quidam exiſtimant. Cùm enim Saül Achimelechum Pontificem interfeciſſet, Abiathar eius filius ad Dauidem confugiens, Ephod ſecum abſtulit, & illi deinceps inhæſit. Quare ne Saül interim Pontifice caruiſſe videatur, Sadocum putant in Abiatharis locum ab illo ſubſtitutum. Ita ſentit Abulenſis, & Sigonius lib. v de Rep. Hebr. Toletus in cap. XVIII Ioannis. At ea ſententia minimè placet. Quippe Sadocus, vt iam antea diximus, *puer egregiæ indolis* appellatur, 1 Paralip. XII, 28, octauo anno poſt Saülis obitum. Idem porrò poſt Dauidis mortem à Salomone in Pontificem electus
B Abiathare pulſo, & perunctus eſt: 1 Paral. cap. vltimo, com. 22. Itaque Sadocum regnante Dauide non Pontificem, ſed Pontifici velut accenſum, eiúſque vicarium, & optionem fuiſſe non dubitamus: ac nullo vnquam tempore binos eodem iúre, ac poteſtate præditos Pontifices extitiſſe.

De C. Iulij Cæſaris Conſulatibus, & Dictaturis. Veterum ſententia aduerſus communem & hodiernam adſtruitur.

CAPVT LVII.

C VO de Iuliani anni epocha, quam deinceps inquirimus, certum aliquid, & exploratum poſſit afferri, nihil perinde neceſſarium eſt; ac Iulij Cæſaris honores & magiſtratus accuratè cognitos & diſtinctos habere. Ideo caput hoc ei rei diſputandæ, ac perſcrutandæ tribuendum duximus. Ac ſunt nonnulla, de quibus inter ſe Scriptores omnes conſentiunt. Velut eſt, Conſulem ipſum quinquies fuiſſe: tùm; Conſulatum eius primum incidere in annum Vrbis, ex Varroniana putatione, DCXCV, in quo collegam habuit M. Bibulum. Ad hæc, Conſulatum ſecundum eiuſdem decennio poſtea contigiſſe, anno Varroniano DCCVI, eiúſque collegam fuiſſe P. Seruilium; quod ipſemet lib. III Comm. de bello ciuili teſtatus eſt Cæſar. De Dictaturarum numero tota controuerſia mouetur: vtrum quater, an quinquies Dictator ſit appellatus. Et vt res tota pleniùs, ac faciliùs diiudicari poſſit; ſex poſtremos annos, quibus Cæſar vixit, ab initio ciuilis belli contra Pompeium geſti, ad ipſius necem ſingillatim exponemus, & quæ ſingulis acciderint breuiſſimè complectemur.

Anno igitur ab Vrbe condita ſecundum Varronem DCCV, Coſſ. Claudio Marcello, & L. Cornelio Lentulo, bellum ciuile conflatum eſt: cùm inimici Cæſa- Bellum ciuile quãdo cœptum.
D ris Romæ id egerunt, vt Cæſari ſucceſſor mitteretur L. Domitius Ahenobarbus: qua de re SC. factum; cui Antonius, & Caſſius Tribuni Pl. interceſſerunt. Inde mandatum à Senatu Magiſtratibus, & Pompeio, viderent ne quid Reſp. detrimenti caperet. Cæſar cum copiis in Italiam venit. Fugit Pompeius. In Hiſpaniam ex Italia profectus Cæſar Pompeianos exercitus in deditionem accepit. Rediens Maſſiliam oppugnauit, ac cepit. In ea obſidione cognouit ſe à M. Lepido Prætore Vrbi Præfecto Dictatorem eſſe factum comitiorum habendorum gratia. Romam itaque veniens Dictaturam iniit, qua ſe poſt XI dies abdicauit: cùm comitia prius habuiſſet, in quibus ipſe cum P. Seruilio deſignatus eſt Conſul.

Anno Vrbis DCCVI, Coſſ. fuere C. Iulius Cæſar II, & P. Seruilius. Cæſar Roma profectus Brunduſium peruenit. Inde in Macedoniam nauigauit: ac demum cum Pompeio extremo prælio congreſſus victoriam retulit: ſecundum quam Pompeius fugiens in Ægyptum, ibi à Ptolemæo eſt occiſus. Anno DCCVII, Cæſar Alexandriæ cùm eſſet, Dictaturam in annum ſibi delatam iniit, & Dictator II

fuit, vt author est Dio lib. XLII. Hoc enim anno bellum in Ægypto & Alexandriæ longè periculosissimum gessit. Pharnacem deinde Mithridatis filium deuicit. Sub anni finem Romam cùm veniisset, Suffectos Coss. creauit, Q. Fufium Calenum, P. Vatinium. A

Anno DCCVIII Coss. fuere C. Iulius Cæsar III, & M. Lepidus; vt Fasti Capitolini, & lapides testantur. At Dio lib. XLIII, Cæsarem hoc anno Dictatorem III, & sub anni finem, Coss. tertiùm fuisse scribit; collega Lepido. Hoc anno Cæsar Africanum bellum cum Scipione, Catone, & Iuba rege feliciter confecit. Inde Romam reuersus quatuor triumphos de Galliis, Ægypto, Ponto, & Aphrica deportauit; etsi alij id sequentem annum referunt.

Anno DCCIX Cæsar Dictaturam gessit, M. Lepido Equitum Magistro. quam tertiam Fasti Capitolini; Dio, & alij Scriptores quartam numerant. Eodem etiam anno Cos. IV fuit cum eodem Lepido. Tum Q. Fabium, C. Trebonium Coss. suffecit. & mortuo Fabio extremo anni die, ad paucas horas Caninium Rebilum Cos. fecit. Per eundem annum Hispaniense bellum cum Pompeij liberis gessit; vnde Octobri mense Romam rediens triumphauit. Nouos tum honores consecutus est, vti Pater patriæ diceretur, Consul in decennium vt esset; Dictator in perpetuum: vt sacrosanctus haberetur: tum vt Imperator vocaretur, & alia complura. B

Anno DCCX Dictator fuit Iulius Cæsar IV, M. Antonio Magistro Equitum. postea & Consul V cum eodem. Dio tamen, & alij Dictatorem V faciunt. Eodem anno in Senatu à Bruto & Cassio cæsus est.

De Dictaturis Cæsaris quæstio.

Ex iis igitur quæ sit inter se Scriptorum dissensio liquet. Nam alij Dictatorem quinquies Cæsarem, alij quater tantummodo faciunt. Ac de anno quidem DCCVIII, & sequentibus controuersia est. Sunt enim Scriptores antiquissimi, qui anno illo DCVIII Cæsarem Dictatorem III, & designatum IV fuisse velint; vt Hirtius lib. de Bello Hispaniensi sub initium: *C. Cæsar dictator* III, *designatus* IV, *multis itineribus antè confectis, cùm celeri festinatione ad bellum conficiendum in Hispaniam conueniisset*, &c. Annus Hispaniensis belli, quod cum Pompeij liberis Cæsar gessit, est Vrbis conditæ DCCIX. Ad hoc bellum in fine anni DCCVIII profectus videtur: hieme certè. Nam & Atteguam hiberno tẽpore obsedit, vt author est Dio lib. XLIII, quam cepit a. d. XI Kal. Mar. teste Hirtio lib. de bello Hispan. Quare anno DCCVIII Dictator fuit III, & designatus IV: quam Dictaturam quartam gessit anno sequente. Quocirca ex Hirtij authoritate constat Cæsarem anno exeunte DCCVIII Dictatorem III appellatum, & designatum IV, siquidem ante exitum anni illius in Hispaniam profectus sit; quod verisimile est. Cum Hirtio sentire videtur Suetonius; qui in Iulio cap. LXXVI. *Tertium*, inquit, *& quartum Consulatum titulo tenus gessit; contentus Dictaturæ potestate, decreta cum Consulatibus simul.* quæ verba demonstrant, cum Consulatibus istis duobus Dictaturas totidem concurrisse: neque cum IV Consulatu, tertiam Dictaturam fuisse compositam, sed quartam. Nam secunda Dictatura ante Consulatum III eidem decreta fuit, cùm secundùm Consul esset. Accedit iis Dio, qui omnium apertissimè Dictaturas totidem, quot Consulatus enumerat. Ab his authoribus eruditi homines dissentiunt; qui Consulares Fastos pari labore, atque industria conscripserunt, Sigonius, Onufrius, Pighius, Hubertus Goltzius, Cuspinianus; quos plerique vulgò sequuntur. quorum est ista sententia; Cæsarem quater Dictatorem, Consulem quinquies fuisse, quæ quidem sic ordinanda putant. Anno Vrbis conditæ Varroniano DCCVI post occisum Pompeium, decreta est illi secunda Dictatura in annum, cùm secundum Consulatum gereret, collega Seruilio. Hanc Dictaturam iniit anno sequenti DCCVII, cum M. Antonio Magistro equitum. eodémque anno Scipione & Iuba deuictis, tertia illi Dictatura tribuitur in X annos, quam anno DCCIX gessit, M. Lepido equitum Magistro; & eodem anno Cos. quartum fuit. Nam tertium anno DCCVIII sumpsit. Anno demum DCCX Dictaturam IV anno superiore sibi in perpetuum decretam iniit cum Consulatu V. Hæc illi. Nituntur autem veterum marmorum fragmentis duobus; altero Capitolino, ex quo Fastos Capitolinos exscripsere Sigonius, Onufrius, &c. altero Collotiano, quod iidem, & Pighius exhibent. Capitolina marmora, quæ & à Smetio, & Grutero describuntur, docent Cæsarem Dictatorem primò fuisse anno illo, qui secundum eius Consulatum C

Communis opinio à veteribus dissentiens. D

A anteceſſit: anno verò ſequenti, qui eſt Varronianus DCCVI, Conſulem II tantummodò, non Dictatorem fuiſſe. Anno porrò DCCII, qui eſt Faſtis illis DCCVI, Dictatorem II cum magiſtro equitum M. Antonio referunt. Anno ſequenti, qui eſt Varronianus DCCVIII, Dictatorem III cum Magiſtro equitum M. Lepido faciunt; & eodem anno Coſ. IV ſine collega. Collotianus verò lapis Cæſarem nonniſi IV Dictatorem nominat.

Cùm hæc ſit omnium ferè, qui Romanorum Faſtos, & hiſtorias commentati ſunt, conſenſu recepta ſententia: qui ab ea diſſideat, grauiſſimis eum neceſſe eſt, & euidentiſſimis rationibus vrgeri. Eiuſmodi illas eſſe credimus, quæ nos ab illorum opinione dimouent, & in contrariam adducunt, eandemque vetuſtiorum, vt Sigonius, aliíque, qui contrà ſtatuunt, fatentur, authoritate firmatam; præſertim Hirtij. Ita enim arbitramur; Cæſarem eo anno, quo Conſul III fuit, Dictatorem fuiſſe III: & quo Conſulatum quartum obtinuit, quartam itidem Dictaturam cepiſſe. Docent hoc veteres numi, quorum meminit Goltzius pag. XVI, & Occo pag. 8, cum hac inſcriptione AVGVR PONT. MAX. COS. QVAR. DIC. QVAR. apud Occonem additur IMP. QVAR. Conſulatus quartus Cæſaris con- B uenit in annum Vrbis Varronianum DCCIX, qui proximè illum antecedit, cuius in EID. Martiis interfectus eſt. Et quidem anno DCCIX Coſ. ſimul & Dictat. fuiſſe, docti illi Faſtorum Scriptores conſentiunt. Non igitur Dictator tantummodò tertium Conſulatu quarto fuit. Sanè veteres numi Dictatorem IV, & Dictatorem perpetuum apertè diſtinguunt. Nam alij Dict. IV exhibent; alij DICT. perpetuum. quorum aliqui COS. V cum DICT. PERP. coniungunt; nulli cum DICT. IV. quod argumento eſt non eandem fuiſſe Dictaturam quartam, & perpetuam. Iam verò apud Goltzium pag. XV, & Occonem pag. 6, vnus eſt cum hac inſcriptione, DICT. ITERVM, COS. TERT. Viſus eſt & Pighio numus iſte. Meminit enim ad annum DCCVII, qui eſt Varronianus DCCVIII, in quem Conſulatus tertius Cæſaris incurrit: atque ex numo illo probat Pighius, Dictaturam tertiam poſt Conſulatum tertium accidiſſe; quam ideo cum IV Conſulatu comparat, Sigonium, & Onufrium ſecutus. Verùm nos illis ſuperiorẽ numum opponimus, in quo DICT. QVART. & COS. QVAR. coniunctim exprimuntur. Quare vt inter ſe veterum C monimentorum conflictus in concordiam adducatur, ita ſeriem omnem Dictaturarum, Conſultuúmque digerimus. Anno Varroniano DCCVI, Cæſar Dictator II creatus eſt poſt mortem Pompeij, quæ contigit Prid. Kalend. Octobris, ipſo die natalis ſui. quod Velleius & Plinius lib. XXXVII, cap. II teſtantur. Dio lib. XLII, Dictaturam Cæſari decretam ſtatim poſt auditam Romæ Pompeij necem aſſerit, antequam bellum Alexandrinum attingeret: additq; Cæſarem quamuis extra Italiam eſſet, ſtatim iniiſſe Dictaturam, & Magiſtrum Equitum Antonium aſſumpſiſſe. Hoc anno ipſo exeunte DCCVI factum apparet. Itaque Dictator II iam tum ex fine anni huius appellari cœpit. Idem docet Epitome Liuij lib. CXII. Scribit enim, Cæſarem poſt tertium diem, quàm Pompeius in Ægyptum fugerat, inſecutum, Alexandriam tumultuantem intraſſe, & Dictatorem creatum Cleopatram in regnum reduxiſſe, ac bellum Alexandrinum patraſſe. Dictatura hæc annuo ſpatio finita, maiorem partem anni DCCVII tenuit, quo in Ægypto nouem menſibus periculoſiſſimum bellum confecit. Inde contra Pharnacem profectus, celerius opinione ſua debellauit, ac Romam rediit. Anno DCCVIII D Conſulatum III obtinuit, & poſteà Dictaturam. At Dio primùm Dictaturam: inde ſub exitum anni, Conſulatum cepiſſe prodidit. Cui & ſuffragari videtur Suetonius, cùm ſcribit, Cæſarem tertium & quartum Conſulatum titulo tenus geſſiſſe, contentum Dictaturæ poteſtate cum Conſulatibus collatæ. Nam de Dictatura ſecunda verba illa nequeunt accipi, cùm ante Conſulatum tertium illius tempus defierit. Verius eſt tamen Conſulem primò, inde Dictatorem fuiſſe. Nam veteres numi Dictaturam II cum Conſulatu III copulant. quod ſic accipiendum eſt, vt cùm, Dictator iam bis fuiſſet, ac ſecundam anno antecedente geſſiſſet, eius licet annuo finito ſpatio Dictator II appellatus ſit. quod in lapidibus & numis frequens eſt, vt eo etiam anno, quo Cõſulatum non gerunt Imperatores, toties Conſules inſcribantur, quot ad illud tempus Conſulatus ceperunt. Quare Dictator II anno DCCVIII, & Coſ. III primis menſibus fuit. Bello Africano con-

Huic antiquorum opinio præfertur.

Conſulatuum & Dictaturarum ordo.

Pag. 195.

fecto, a.d. III Kal. Quint. Romam reuersus Dictator III creatus est, & quidē in de- A
cennium. quem Magistratum eodem anno iniisse, non in sequentē distuliſſe puto.

Itaque Dictator III & Cos. III fuerit. Nam & Hirtius hoc anno, vt apparet, profectum in Hispaniam Cæsarem asseuerat cùm Dictator esset III, designatus IV. quod sic interpretor. Cùm ad annos decem Dictator creatus esset, singulis annis singulæ Dictaturæ numerandæ erant, & antecedentium numerum augebant. Quando igitur tertiò Dictator est factus, quo anno primam ex illis decem iniit, Dictator III appellatus est. tùm quòd anno proximè sequenti Dictaturam alteram initurus esset, designatus IV vocatus est: adeo vt *designati* vocabulum ad eam, quæ desponsa & obeunda proximè iam erat, Dictaturam referatur. Anno DCCIX Cæsar Dictator III primis mensibus fuit: Consulatum verò IV cepit, postquam ab Hispania victor est reuersus, mense scilicet Octobri, vt Velleius refert. Pighius ad annum DCCVIII, qui est Varronianus DCCIX, suspicatur Cæsarem, vt Consul triumpharet, quartum Consulatum cepisse. Commodùm ante mensem illum primus annus decennalis Dictaturæ finitus erat. Cœpit enim post Quintilem, vt paulo antè diximus. Ita secundus annus Dictaturæ, quæ quarta ordine numerabatur, B
putari cœpit, & cum IV Consulatu procedere. quo quidem Consulatu se statim abdicauit, Dictaturæ potestate contentus: sibique Coss. suffecit Q. Fabium Maximum, & C. Trebonium, exeunte Septembri. Nam trimestrem Consulem Q. Maximum appellat Suetonius, qui extremo anni die mortuus est. Eodem anno cùm alios honores, tùm Dictaturam perpetuam adeptus est, idque sub anni finem, vt arbitror. Vnde cum Consulatu V, quem anno DCCX iniit, Dictatura perpetua copulatur; numquam cum quarto Consulatu. Apud Iosephum lib. XIV, cap. XVII extant complura Cæsaris rescripta in Iudæorum gratiam. Inter hæc vnum est, cui titulus iste præfigitur: Γάϊος Καῖσαρ αὐτοκράτωρ, Δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε' δικτάτωρ ὑποδεδηγμένος ἀφὸ βίβ. C. *Cæsar Imperator, Dictator* IV; *Cos.* V, *Dictator perpetuus.* Sed mendosa est inscriptio. Nam Ruffinus ita vertit: *C. Cæsar quater Imp. quinquies Cos. in perpetuum Dictator.* Itaque verba illa, *Dictator* IV aliena sunt. Sed vereor vt Ruffini codex penitus expers mendi fuerit, cùm legit *Imperator* IV C
eodem anno, quo Cos. V fuit. Quippe Consulatum V gessit anno DCCX: cum eo verò numorum veterum Inscriptiones Imp. VI componunt apud Goltzium, & Occonem. Vnus item apud Goltzium cum hac epigraphe visitur: IMP. QVIN. COS. QVAR. Quare cum V Consulatu non conuenit IMPER. IV, sed VI. Proinde apud Iosephum suspicor duorum rescriptorum Cæsaris inscriptiones diuersas in vnam coaluisse librariorum vitio, vel pro Imp. IV legendum VI. Cæterùm postquam Dictatura in infinitum tempus Cæsari tributa est, nullo iam numero comprehensa fuit; sed perpetua vocata. quod Inscriptiones ostendunt anno DCCX editæ. Nihilominus Dio Dictaturam V nominat, & à quarta discernit. Verùm quia nondum annus secundus Dictaturæ, qui ab Octobri anni DCCIX inierat, expletus erat, ideo Dictatura IV etiam anno DCCX à nonnullis est putata. quod in Fragmento Capitolinæ tabulæ videmus, in ea parte, quæ triumphos continet. Ibi enim legitur: C. IVLIVS C. F. C. N. CÆSAR VI. DICT. IIII OVANS A. DCC EX MONTE ALBANO VII K. FEBR. Triumphus Cæsaris sextus, siue ouatio contigit eo anno, quo Dictator IV fuit. Ergo anno DCCX, & vltimo; siquidem D
Ianuario accidit. Nimirum eadem Dictatura licet perpetua, tamen per annos est numerata, vti & Tribunitia potestas: quam, quia perpetua deinceps extitit, à quartâ distinxerunt alij.

Quamobrem in eo nos ab eruditissimis illis Fastorum Scriptoribus dissentimus quòd Dictaturam tertiam in eundem annum incidisse credimus, quo Consul III fuit: Dictaturam quoq; quartam in eo cœpisse, quo Consulatum quartum iniit. quod Hirtij antiquissimi historici, aliorúmque Scriptorum testificatione primùm: tum inscriptionum authoritate fulcitur. Quòd ad Capitolinas tabulas spectat, eæ Dictaturas non iis annis, quibus initæ sunt, adscribunt; quòd in eorum fine cœperint; sed insequentibus, quorum maiorem partem occupant. Adde quòd mutilæ sunt, & fortasse mendo non carent, in IV Consulatu Cæsaris. Ita enim exhibent:

A C. IVLIVS C.F.C.N. CÆSAR III M.A....
C. IVLIVS C. F. C. N. CÆSAR III D....
M. AIMILIVS M. F. Q. N. LEPIDVS MA....
EODEM ANNO
C. IVLIVS C. F. C. N. CÆSAR IV SINE....
EODEM ANNO
Q. FABIVS Q. F. Q. N. MAXIMVS IN M...
MORTVVS EST. IN EIVS L...
C. CANINIVS C. F. C. N. RE....
C. IVLIVS C. F. C. N. C...
M. AIMILIVS.... &c.

Eodem anno, quo Cæsar Dictator III fuit, Magistro Equitum Lepido, docent quartum item fuisse Consulem, & eodem rursus anno, suffectum Consulem Fabium, eiúsque mortui loco Caninium: cùm tamen hæc omnia non eodem an-
B no contigerint, vt ex iis patet, quæ hactenus disputamus. Ad hæc cùm post C. Caninium subiiciunt C. IVLIVS C. F. C. N. C... M. AIMILIVS.... Dictaturam, nisi fallor indicant quartam; quam eodem illo anno quo IV Coss. fuit, adiit, ante Consulatum V, qui posteà subiicitur. Ideo nec aduersus sententiam nostram Capitolina ista fragmenta pugnant. Idem de Colotiana tabula dicendum est; quæ post Caninij Consulatum, Dictaturam IV Cæsaris, inde Consulatum V subiicit. Nam ante Consulatum V, & quidem anno DCCIX, Dictator IV fuit, anno ineunte secundo Dictaturæ decennalis; quæ in perpetuam subinde conuersa, quarta nihilominus à quibusdam est numerata: licet alij à quarta distinxerint, ac perpetuam nominarint. Dio verò quintam, quod minimè reprehendendum fuit.

De Solis defectione, quæ ciuile Pompei, & Cæsaris bellum anteceſsit.

CAPVT LVIII.

C INTER alia portenta, quæ ciuile Pompei Cæsaríque bellum anteceſserunt; Dio libro XLI scribit Solem totum defeciſse. ὅ, πῆλιος σύμπας ἐξέλιπε. *Sol penitus defecit*. Hoc verò anno antecedente belli ciuilis initium accidiſse significat. Cœpit autem ciuile bellum anno ab Vrbe condita DCCV Varroniano, Cornelio Lentulo, & Claudio Marcello Coss. Quare paulo ante hunc annum, id est anno DCCIV, eclipsis illa Solis incidit. nempe, vt ille scribit, ὀλίγῳ ἔμπροσθεν. Sanè ex Parisinis nostris tabulis inuenimus maximam Solis defectionem anno illo Periodi Iulianæ, qui illum præceſsit, in quem anni ab Vrbe condita DCCV initium cadit. Etenim anno Periodi Iulianæ 4663, defecit Sol Martij Iuliani VII, Sole secundum ἀκρίδα motum Piscium gradum 15 peragrante. Nam vera luminarium coniunctio Romæ incurrit in horam 12, 51′, 16″ à media nocte. Vera autem hora 11, 53′, 16″. Apparens, hora 12, 40′, 41″. Latitudinis motus verus Signorum, 5, 23, 2′, 19″. Apparens latitudo Australis 1′, 16″. Itaque propemodum in descendente nodo luminaria con-
D currerunt. Magna igitur eclipsis illa fuit: digitorum 10½. Durauit horas 2, 57′ motu apparente. Initium eius hora 11, 7′, 41″. Medium hora 12, 40′, 41″. Finis, & emersio plena hora 14, 4′, 41″. Eius nos delineationem suo loco proferemus. De hac obscuratione Solis, præter Dionem, Lucanus, & Petronius Arbiter meminerunt. Non dubium est igitur, quin hæc illa sit à nobis allata; non autem altera, quæ annis posteà XIII incidit, ante ciuile bellum Antonij, & Octauij Cæsaris: quod miror eruditum Chronologum sibi persuasisse. Quocirca firmandæ communi Chronologiæ defectio ista Solis suum quoque momentum confert. Ostendimus porrò libro II propter luxatum anni Romani cardinem; Ianuarium ad Octobrem ferè Iulianum retrò cessisse. Vnde initium anni Varroniani DCCV cecidit in Septembrem, vel Octobrem anni Periodi Iulianæ 4664. Antecedens itaque annus, videlicet 4663 horribili Solis defectione instantes motus ciuiles nunciauit. Pag. 159. edit. Græcol.

A

De primo anno Iuliano, & anno Confusionis.

CAPVT LIX.

NIHIL ex omnibus Cæsaris actis præstantius, aut immortali nominis fama dignius extitit, quàm Romani anni castigatio, quem adhibitō Sosigene, aliísque Mathematicarum artium consultis, ad eam, quâ Christianus hodie orbis vtitur, formam redegit. Hac enim melior est nulla; neque ad popularem vsum aptior; nec vllius hominis industria excogitari altera potest, quæ cum tanta facilitate, & æquabilitate, solarium conuersionum modum propius attingat. De huius origine, & institutione satis multa diximus initio libri quarti: vbi & de anno, quem Confusionis vulgò nominant, accuratè verba fecimus. Nunc vtriusque tempus asserendum; ac primo B loco posterioris, id est anni Iuliani, quoniam inde prioris epocha dependet.

Est autem Iuliani anni primordium inuestigare perfacile. Nam propter eius instituti celebritatem, nemo ferè veterum, qui quidem Cæsaris historiam perscriberet, eius memoriam omisit. Quare certissima testatissimáque est epocha primi anni Iuliani; neque, quatenus ad æram Christianam refertur, controuersiam fermè habet vllam: tametsi, quod ad Cæsaris Magistratus attinet, aliásque temporum notas, perperam à quibusdam consignata fuerit. Nos certis primùm & indubitatis argumentis annum illum stabiliemus: tum Scaligeri, & aliorum errata castigabimus.

Annus primus Iulianus optimè omnium à Censorino constituitur, in eximio illo libello de die Natali cap. xx, vbi ita scribit; C. Cæsarem suo III, & M. Æmilij Consulatu perturbatum annum ordinasse, ac diebus aliquot interiectis, adeo vt CCCCXLV constaret annus ille, reliquos deinceps in viam ordinémque compulisse. *Ex hoc anno*, inquit, *ità à Iulio Cæsare ordinato, cæteri ad nostram memoriam Iuliani appellantur, eíque consurgunt ex* IV *Cæsaris Consulatu.* Quartus Cæsaris Consulatus C pertinet ad annum Vrbis conditæ DCCIX. Dio quoque testatur anno, quo Cæsar III Dictator, & Consul fuit, annum ordinatum & correctum fuisse: qui est annus Vrbis DCCVIII, quo insertis aliquot diebus Romanus annus in ordinem reuocatus est. Præterea Censorinus cap. XXI annum, qui Vlpium, & Pontianum Coss. habuit, ait esse ab Olympiade prima millesimum, & decimum quartum, à Roma condita nongentesimum nonagesimum primum; Iulianum verò ducentesimum octogesimum tertium ex die Kalend. Ianuarij. Annus primus Olympiadis est Periodi Iulianæ 3938. Itaque si ad annos 3937 adiungas 1014, vltimus inibit anno 4951. Itaque annus 1014 Iphiti cœpit à solstitio anni 4951, qui est æræ Christianæ CCXXXVIII. Iam si ab annis 4951, detrahas CCLXXXIII, relinquentur 4668. Igitur anno 4669, primus annus Iulianus iniit, qui est ante Christianam æram quadragesimus quintus. Rursus si de annis Vrbis 991 deducas annos 283, relinquentur 708. Ergo DCCIX Vrbis conditæ primus Iulianus incœpit. Eodem modo, cùm annus ille à Censorino designatus cœperit à Kalendis Ianuariis, quæ initium anni Iphiti millesimi decimi quarti præcesserūt, inchoatus est labente anno Iphiti millesimo decimo tertio. Quare de mille tredecim annis, detrahe ducentos octoginta tres, reliqui erunt DCCXXX. Igitur anno Iphiti DCCXXXI labente, Kal. Ian. iniit annus primus Iulianus, qui est annus tertius Olympiadis centesimæ octogesimæ tertiæ ante sex menses inchoatus. Erat annus à Nabonassaro DCCIII, cuius Thoth incurrit in Septembris IV, feria VI, anno Periodi Iulianæ 4668, cyclo Solis XX, lit. D. Kalendæ Ianuariæ anni sequentis 4669 est centesimus vicesimus dies à quarto Septembris. Ideo in vltimam Choiac incidunt Kalendæ anni primi Iuliani, feria VI, cyclo Solis XXI, lit. CB, Lunæ XIV, anno mundi 3939.

Lib. de connexione annorum, pag. 354.

Quamobrem Christmannus iniuria Scaligerum arguit, quòd Neomeniam Thoth in IV Septembris collocauerit, anno Nabonassari DCCIII; quódque Kalendas Ianuarias, à quibus primus annus Iulianus sumpsit exordium, in vltimam Choiac incidisse scribat. Putat enim in primum diem Tybi congruere. Sed erro-

A ris illius, ac falsæ reprehensionis fontem ipsum patefecimus lib. 1, cùm aduersus eundem Christmannum disputauimus. Hic enim bisextilium annorum seriem mirificè conturbat, ac susque deque tempora permiscet. Proinde verus est Scaligeri hac in parte characterismus. Sed cùm ad periodos Olympicas, & Atticas eorumque menses nos reuocat, nequaquam audiendus est. Sunt enim ista commentitia.

Nouilunium medium eodem anno contigit Romæ hora septima, 6′, 35″ post meridiem Kalendarum, vt Paulus Forosempronienſis refert. Iustingensis verò hora sexta, 44′, 55″. Annus idem Iudaici computi numeratur 3716, cuius Tisri character 7, 22, 1008, Septembris VI, feria I, cyclo Solis XX, lit. D. anno Per. Iul. 4668. addito charactere mensium quatuor, Neomenia Schebat incidit Ianuarij 2. Characterem enim habuit 7, 1, 940, feria VII, anno Per. Iul. 4669, cyclo Solis XXI, litera CB. Hora itaque secunda post meridiem Kalendarum, secundum medios motus Iudaicos, nouilunium commissum est. At Romana consuetudine, quæ diem à media nocte ad insequentem mediam computat, Nouilunium istud
B Kalendis ipsis tribuitur. Vnde Iulium Cæsarem Computistæ passim asserunt epocham anni sui Iuliani in eum potissimum contulisse diem, in quem Neomenia lunaris incurreret; quod & caput cycli Iuliani constitutum ab eodem dictitant. Sed de Iuliano cyclo disputatum est libro VII. Vide & libro IV, quæ de eodem anno definita sunt.

Qui proximè Iulianum primum antecessit annus, vulgò Confusionis annus appellari solet. qua de appellatione lib. IV cap. I diximus. Hunc annum Censorinus Cæsare III & M. Lepido Coss. notat, qui est Vrbis DCCVIII. idque Dio ipse non minus designat. Huius initium cadit in diem Octobris XIV anni Per. Iul. 4667, ac dies habuit CCCCXLV: vti suprà libro IV declaratum est. vbi quæ diligenter exposita sunt, hoc loco non repetemus.

De hallucinatione Scaligeri in epocha anni Confusionis. Hirtij ex libro de
C *bello Hispaniensi locus explicatur.*

CAPVT LX.

CVM de anni Iuliani primordio communem, ac certissimam sententiam amplexus sit Scaliger, nec minus rectè Confusionis annum in Per. Iul. 4668 collocauerit; in huius posterioris exemplo, quod ex Hirtij, vel alterius commentario de bello Hispaniensi produxit, multum hallucinatus est. Verba sunt eius: *Cæpit autem ille annus confusionis, quo tempore C. Cæsar cum Cn. Pompeio Cn. F. bellum in Hispania gereret.* Hoc minimè verum. Nam bellum istud Hispaniense gestum est anno illo, qui proximè Cæsaris necem anteceſſit, Varroniano DCCIX, adeóque Iuliano primo, Per. Iul. 4669, quo Cæsar Cos. IV, & Dictator item quartùm fuit. Profectus est enim ad hoc bellum cùm III Dictator esset, & designatus IV, exeunte anno; vt Hirtius, siue quis alius author libri de Bello Hispan. testatur. Itaque mirificè deinceps argu-
D mentatur Scaliger, dum ex eiusdem authoris commentario de bello Hispaniensi demonstrare nititur, anno ipso Confusionis, licet Romæ intercalatum sit, hoc est Merkedonius mensis inculcatus fuerit, tamen in prouinciis intercalatum non esse. Nam ridicula est omnis ista ratiocinatio; cùm nihil certius sit, quàm Hispaniense bellum, & res in eo gestas à Cæsare, quas Commentarius ille describit, non anno Confusionis, quo intercalatum est, sed Iuliano primo contigisse. Præterea tametsi hæc anno ipso Confusionis accidissent, nihilo magis argumentatio Scaligeriana procederet. Sic enim disputat. *Scribit author ille, nocte, quæ fuit pridie, quàm Cæsar Ventisponte oppidum oppugnaret, Lunam hora circiter sexta visam esse. Quia is author singulos dies, quibus quidque gestum sit, recenset ordine, à* XI *Kal. Martij: ex ea dinumeratione clarè patet, eum fuisse* III *Kal. Martiarum. Erat annus* XXXVIII *periodi Alexandreæ. Neomenia Casleu* XV *Nouembris. Vt Luna oriatur circa mediam noctem oportet vt sit vicesima secunda, aut vicesima tertia: nimirum* VII, *aut* VIII *Decembris Iuliani. Itaque si Kalendæ anni Romani cœperunt à* XIV *Octobris; & non inter-*

calatum sit, Kalendæ Febr. concurrebant cum XII *Nouembris. Ideo* III *Kal. Martias* VIII *Decemb. Luna vicesima secunda: vt erat propositum. Non igitur intercalatum fuit.* Sed præstat, ex illo Hirtij commentario pauca ordine Cæsaris gesta complecti. Profectus est Cæsar ad Hispaniense hoc bellum aduersus Cn. Pompeij liberos, cùm esset Dictator III, designatus IV. Vbi Hispaniam attigit, Vllam oppidum, quod Cn. Pompeius oppugnabat, prætidio muniuit, Cordubæ interim imminens. Pòst Attequam obsedit, cùm inter hanc, & Vcubim Pompeius castra posuisset. Capta est Attegua ante diem XI Kal. Martias, & Cæsar Imperator est appellatus: Pompeius Vcubim se recepit. Inde ad Soricariam pugnatum est, quo in prælio Cæsar vicit. Secundum hæc, serui a. d. III Nonarum Martij ad Cæsarem transfugerunt. *Eo die Pompeius castra mouit, & circa Hispalin constitit. Cæsar priusquam eôdem est profectus, Luna hora circiter* VI *visa est. Insequenti tempore Ventisponte opidum cùm oppugnare cœpisset, deditione facta*, &c. Ex hac historicæ narrationis ἀκολουθίᾳ patet, quàm oscitanter authorem illum Scaliger legerit. Nam III Kal. Martias lunam horâ VI conspectam ab illo dici putat; cùm id post III Nonas Martias accidisse testetur; postquam ex transfugis cognitum est, ingentem in exercitu Pompeij trepidationem esse. Ita quamuis anno Confusionis gesta illa fuissent, nihil paralogismo isto concluderet. Cùm autem anno primo Iuliano contigerint; multo fœdius aberrauit.

pag. 383 edit. Plantin. pag. 389 & 390. pag. 392. pag. 393.

Hirtij locus illustratur.

Sed in loco illo Hirtij paululum immorandum. Est enim salebrosus, & fortassis in mendo iacet. Nam variè conceptus est. In Plantinianis, & emendatissimis ita legitur. *Serui transfugerunt, qui nunciauerunt ad* III *Nonarum Martij prælium ad Soritiam, quod factum est, ex eo tempore metum esse magnum.* In Francofurtensi Græcolatina pro *prælium* scriptum est, prælio. In Aldina editione, & aliis quibusdam hoc modo: *Serui transfugerunt, qui nuntiauerunt ad* III *Nonarum Martij prælium affore ad Soritiam, quod factum est, ex eo tempore metum esse magnum.* Ful. Vrsinus notat in V. C. verbum affore non extare. Si absit, sensus is erit; Seruos a.d. Non. Mart. transfugisse. Cùm autem paulo antè prælij meminerit, quod ad Soricariam secundo exitu Cæsar gesserat, de hoc ipso in sequentibus hisce verbis loqui videtur. quanquam ibi *Soritia*: suprà *Soricaria* legitur. Ciacconius vtrobiq; Soritiam scribendum existimat. Atque hac ratione procedit argumentatio nostra; paulo ante Nonas Martias prælium illud accidisse, ac III Nonas lunam noctu esse cõspectam. Sin est, vt posteriorem lectionem magis probemus; sic interpretabimur: nunciasse transfugas a. d. III Non. Martias prælium affuturum: porro quod gestum est ad Soritiam, id ingentem metum attulisse Pompeianis. Vtcumque scribendum putamus; posteriora verba diligenter expendenda sunt. Refert enim paulo pòst, *lunam hora circiter sexta esse conspectam.* quod insequenti nocte post seruorum aduentum accidit; postquam Pompeius eo die castra mouit. Iam ex superioribus planum est, Hispaniense bellum anno primo Iuliano gessisse Cæsarem. Sic enim Historici omnes, & Fastorum, Annaliúmque Scriptores, nemine dissentiente, perhibent. Anno primo Iuliano Nouilunium contigit Ianuarij Kalendis ipsis post meridiem. tum Februarij vltimo, id est vicesimo nono die post meridiem. Est enim character Adar secundi, 3, 3, 366 feria tertia, Martii Kalendis astronomicè. Vt autem horâ circiter sextâ, nocturnâ videlicet, Luna conspiciatur, eam oportet vicesimam primam, aut secundam, aut tertiam esse. Nam ad plenilunium vsque ab initio noctis apparet: post plenilunium, ante Solis ortum, pluribus, aut paucioribus horis, prout magis minúsve distat à iugo, vel plenilunio. Atque vt circa sextam horam noctis apparere cœperit, id anno illo, quo Hispaniense bellum accidit, fieri oportuit Februarii circiter XX; aut XXI, aut XXII. vel certe Martii iisdem fere diebus. Circa Nonas verò, apparere sexta hora non potuit. Quæ cùm ita sint; tempus φάσεως illius lunaris arbitror esse XXI, aut XXII Martii: ita quidem vt pluribus, quàm putat Scaliger, post Atteguam captam interiectis diebus prælium ad Soritiam acciderit, nimirum III Non. Martias. atque ita legendum apud Hirtium suspicor: *Serui transfugerunt, qui nunciauerunt, a. d.* III *Nonarum Martij prælium ad Soritiam quod gestum est*, &c. At seruorum fuga aliquot postea diebus contigit. Nam prælium ad Mundam non longè post illud tempus, noctémque, qua conspecta Luna est, accidit. nec longè item post Mundense certamen, Corduba, Hi-

A ſpali captis, Cn. Pompeius occiſus eſt. Cuius caput prid. Eid Apriles ad Cæſarem perlatum eſt. Proinde non multis antè diebus illa, quæ dixi, contigiſſe videntur. hoc eſt Luna Martij circiter XXI, aut XXII videndæ ſui hora ſexta copiam fecit. Ex quo multo magis Scaligerianæ ratiocinationis abſurditas patet. Hirtius p. 399 edit. Plant.

Errat in eo præterea Scaliger, quòd Lunæ deliquium illud, quod L. Aimilio Paullo, C. Licinio Craſſo Coſſ. accidit, conuenire dicit nocti, quæ ſecuta eſt XXI Iunij Iuliani, anno Per. Iul. 4546. Contigit enim ſequenti nocte, quæ inter XXII, & XXIII diem interceſſit, vti ſuprà lib. II cap. I dictum eſt. Nam quod coniectatur, Romanos olim Kalendas Ianuarij ſui cœpiſſe ab VIII, vel IX Ianuarij, quæ erat epocha κέντρου χειμεινοῦ Athenis; quia falſo principio nititur, epochæ cardiníſque in priſtinis octauis partibus etiam poſt aliquot ſæcula defixi: quod Tomo primo, cùm de anno Olympico, & Attico diſputaremus, pleniſſimè refutauimus: propterea illud ipſum quoque, quod ex eo concluditur pro confiſto repudiamus. pag. 418.

B

Refellitur Pauli Foroſempronienſis opinio de anno Iuliano primo.

CAPVT LXI.

PAVLVS Foroſempronienſis vir eruditus, & Compuſtiticæ doctrinæ valde bonus author libro XII partis ſecundæ, de anno primo Iuliano quærit, quo anno Dictaturæ, vel Conſulatus Iulij Cæſaris inciderit. Ibi verò definit Cæſarem annum primum inſtituiſſe, antequam in Aphricam contra Scipionem, & Iubam proficiſceretur. Ita porrò differit. Ciuile bellum iniit Februario, quando Rubiconem tranſiit XIV Kal. Martias; teſte, inquit, Cicerone ad Atticum: &, vt Eutropius docet, poſt fugam Pompeij, Dictatorem ſe fecit. Tùm in Hiſpaniam profectus, inde Romam rediit. iterum Dictator creatur; cuius ipſe meminit. Dictatore habente comitia Cæſare, Coſſ. creantur, Iulius Cæſar, & P. Seruilius. Tùm poſt vndecim dies ſe abdicauit, & Brunduſium perrexit, ac pridie Non. Ian. ſoluit. Victo Pompeio
C Dictator iterum factus eſt, & Alexandriam venit. Poſt hæc in Aphricam profectus eſt Decembri, ante Solſtitium brumale. Quod autem brumale Solſtitium anno illo, quo in Africam ſoluit, Decembri contigerit, Ciceronis authoritate comprobat ex libro II de Diuinatione; vbi ſcribit, Cæſarem contra Scipionem profecturum monitum eſſe ab aruſpice, ne ante brumam tranſmitteret: & tamen tranſmiſit, & ad XIV Kal. Ian. Lilybæum peruenit. Ergo tunc brumale Solſtitium circa finem Decembris accidit.

Ex iis concludit, Iulianum annum primum cœpiſſe priuſquam in Africam Cæſar ſolueret. Item à tranſitu Rubiconis ad necem Pompeii, annum vnum, menſes nouem interceſſiſſe. Poſt obitum Pompeii (inquit) imperauit annos IV, cum dimidio ferè. Fuit ergo Dictator annis ſex ferè, & non incepit annum primum Iulianum ante tertium Dictaturæ ſuæ. Hæc ſummatim Paulus. Sed in iis contra hiſtoriæ veritatem multa peccantur. Primùm enim Dictaturam vnam, atque primam in duas diuidit. Si quidem Dictator erat primùm Cæſar, quando Conſulem
D ſe cum Seruilio renuntiauit; quod accidit anno Vrbis Varroniano DCCV. Malè itaque Paulus id in ſecundam Dictaturam coniicit: quam vndecim ab illo diebus geſtam aſſerit; quod primæ vtique, non ſecundæ congruit. Nam quòd Cæſarem Rubiconem tranſiiſſe ſcribit XIV Kal. Febr. id ex ipſo Cicerone redarguitur. Etenim poſtquam Cæſar Rubiconem tranſiit, & Ariminum, Piſaurum, Anconam, Arretium occupauit, Pompeius cum Senatoribus Vrbem reliquit: vt ex Epiſtolarum ad Famil. lib. XVI, Epiſt. XII liquet. ac tum diſtributis in principes Italiæ regionibus, Ciceroni Capua contigit, vt Epiſt. XI teſtatur. Ex ea duodecimam ad Tyronem dedit IV Kal. Februarias. ſuperiorem autem, Prid. Eid. Ian. in qua ſe Capuam ſumpſiſſe ſignificat. Et Epiſtola XII libri IX Atticum narrat ſe Pompeium XIV Kal. Februarias vidiſſe, in Campania vtique, poſt digreſſum ab Vrbe. Quare Ianuario menſe Rubiconem Cæſar tranſiit: id quod ex libro VII Epiſt. ad Att. Epiſt. VII, VIII, & XIII inuicem comparatis euidens eſt. Quod autem ſcri-

bit Eutropius lib. VI, Cæsarem, simul atque vacuam vrbem est ingressus, Dictatorem se fecisse: indéq; in Hispaniam profectum; in eo falsus est. Dictator enim post reditum ex Hispania, & Afranium Petreium, Varronémque victos, cùm iam Massiliam reuertisset, est dictus à M. Lepido Prætore: quod ipsemet refert Libro II Ciuil. idque ipsum Dio, Plutarchus, ac cæteri testantur. Paulum igitur Eutropius in errorem induxit, vti Dictaturam in vnam duas partiretur. A

pag 233. edit. Plant.

Iam Ciceronis ille locus ex libro II de Diuinat. non id efficit, quod Paulus existimat, brumam in finem Decembris incidisse. Annus erat Vrbis DCCVII, Periodi Iulianæ 4667, quo cœpit Ianuarius anni Confusionis, vt vocant, Octobris XIII. Proinde prid. circiter Kal. Octobris Iuliani, quem in diem XIV Kal. Ian. incurrebat, Cæsar in Libybæum profectus est, & quamuis aruspex admonuisset, vt nonnisi post tres menses, siue post brumam transmitteret, nihilominus in Africam nauigauit. Non igitur proximè ante brumam dies ille XIV Kal. Ian. incidit. Quod insuper ex commentario Hirtij de bello Africano non obscurè deducitur. Scribit enim initio libri, Cæsarem XIV Kal. Ian. Libybæo venisse, & VI Kal. in Africam soluisse. Demum post aliquot prælia, gestáque Cæsaris, mirum quiddam contigisse refert. *Per id tempus*, inquit, *ferè Cæsaris exercitui res accidit incredibilis auditu. námque Virgiliarum signo confecto, circiter vigilia secunda noctis, nimbus cum saxorum grandine subito est exortus ingens.* Plinius lib. XVIII cap. XXVI, & Columella lib. II, cap. VIII, scribunt Virgilias occidere a. d. IX Kal. Nou. in anno Iuliano. Non igitur Iulianus annus tum erat, cùm Cæsar in Africa bellum gessit; quando post Kalendas Ianuarias Virgiliarum occasus incurrit, inter Ianuarium videlicet, & Martium. Nam aliquanto posteà, cùm de prælio Cæsaris cum Scipione loquitur, ait Cæsarem a. d. XII Kal. Apr. lustrato exercitu, produxisse copias. Fuit ergo Confusionis annus iste, cuius Ianuarij Kalendæ in XIII Octobris Iuliani competunt. Castigandus indidem & Plutarchus, qui circa brumale Solstitium Cæsarem refert in Siciliam transfretasse. Sed & idem Plutarchus errore non absimili Cæsarem Brundusio ad persequendum Pompeium soluisse dicit, χειμῶνος ἐν τροπαῖς ὄντος, ἱσταμένῳ Ἰανουαρίῳ μηνός. *circa brumale Solstitium, ineunte Ianuario.* Verum est enim Ianuario ineunte soluisse, hoc est prid. Non. Ianuarias; vt ipsemet lib. III de bello ciuili author est Cæsar. Sed Ianuarium post brumam iniisse anno illo, qui fuit Vrbis DCCVI, id verò falsum est. Hoc enim Cæsar refellit ipse; qui postquam Brundusio profectum se dixit Prid. Non. Ian. postea subiungit: *Iamque hiems appropinquabat.* & postea: *Multi iam menses transierant* (à profectione sua) *& hiems præcipitauerat, neque Brundusio naues, legionésque ad Cæsarem veniebant.* Eodem quo Plutarchus in errore fuit Appianus, qui lib. II Ciuil. Cæsarem prodit περὶ χειμερίους τροπάς, *circa hibernum Solstitium*, Brundusium peruenisse. Atq; hæc à Paulo Forosempron. iam animaduersa erant; qui rectè ab anno primo Iuliano ad Kalendas anni Christi MD, dies numerat 563946. Intercedunt enim anni 1544, qui præter dies 563560, bisextiles habent 386; è quibus summa illa conflatur. Sed in eo vehementer aberrat, quòd Cæsarem Dictatorem fuisse dicit annis sex ferè. Dictaturam enim pro summo imperio Paulus vsurpat. A transitu Rubiconis ad Pompeij necem annum vnum, menses IX computat: rectè id quidem. A nece Pompeij ad mortem Iulij Cæsaris, annos numerat quatuor, menses sex. Perperam: non enim amplius sunt, quàm anni tres, cum mensibus aliquot. Transitus Rubiconis incurrit in annum Vrbis Varronianum DCCV. Pompeij mors in Septembrem anni DCCVI. Cæsaris obitus, in Eidus Martias anni DCCX. Itaque à Rubiconis transitu ad necem Cæsaris, anni sunt V solidi cum aliquot mensibus. B C D

Plutarchi error.

pag. 249 edit. Plant.

Error Appiani.

Postremò Plutarchum à seipso dissentire Forosemproniensis in eo credit, quòd cùm in Iulio dicat, Cæsarem quartum Cos. designatum ad Hispaniense bellum profectum esse; in reditu verò, Dictatorem factum esse perpetuum: in Antonio scribit, eundem post reditum ex Hispania IV Consulem fuisse. Sed miror quid in hac narratione contrarium, ac repugnans Paulus animaduerterit. Sunt enim vera hæc omnia, & historiæ consentanea. quam superiori capite digessimus.

Plutarchus à Paulo Forosemp. non rectè reprehensus.

De

A

De Antiochenorum æra, quem χρηματισμὸν τῆς Ἀντιοχείας *appellant.*

CAPVT LXII.

HVIVS epochæ meminerunt Eusebius in Chronico, ad annum MDCCCCLXIX, & MMCCCXIX; Euagrius aliquot locis; Chronicon item Alexandrinum. Eusebius priore loco, qui est annus ab Abraamo MDCCCCLXIX, Olympiadis CLXXXIII primus, hæc adnotat: *Ab hoc loco Antiocheni sua tempora computant.* Ad annum verò MMCCCXIX, Diocletiani decimum nonum, ita scribit: *Decimo nono anno Diocletiani, mense Martio in diebus Paschæ Ecclesiæ subuersæ sunt. Secundum Antiochenos annus* CCCLI. Chronicon Alexandr. pag. 438 Caium Iulium Cæsarem Dictatorem refert, quod est Monarcham, quatuor annis, mensibus septem fuisse; τοῦ δ' αὐδὲν Μαΐων ἡ πρώτης
B ὑπεμήσεως· ἡ μετετέθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ ἐλευθερία αὐτῆς, ὅτε ἡ ὑπὸ Ρωμαίους ἐγένετο· τῇ κ' τοῦ Ἀρτεμισίου μηνὸς, πεμφθεῖσα πρὸς τοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου Καίσαρος· ἡ ἐκλήθη ὁ αὐτὸς Καῖσαρ Ἰούλιος Δικτάτωρ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ, γ' ἡ κ' τοῦ Ἀρτεμισίου μηνός. χρηματίζει δὲ ἡ μεγάλης Ἀντιοχείας εἰς τιμὴν αὐτῆς ἔτος α'. καὶ πρῶτον ἔτος ἡ πεντεκαιδεκαετηρίδος, ἀπὸ πρώτου ἔτους Γαΐου Ἰουλίου Καίσαρος. *A. D.* IV *Eid. Maias primæ Indictionis. Et proposita in vrbe magna Antiochiæ libertas ipsius, quando & Romanis subiecta est, vicesimo die Maÿ ab eodem Iulio Cæsare missa. Et appellatus est, idem Iulius Cæsar Dictator in vrbe magna Antiochiæ, vicesima tertia die Maÿ. Nominatur itaque magnæ Antiochiæ in ipsius honorem annus primus; idémque primus Pentecædecaëteridos, ab anno primo C. Iulÿ Cæsaris.*

Scaligeri discrepantes sententiæ.

Iosephus Scaliger in Animaduers. Eusebianis ad illa Eusebij loca; tùm lib. III Isag. Canon. pag. 295 de Antiochenorum æra disputat. Quam annis XLVIII Dionysianam æram antecedere docet. In Isagogicis Canonibus initium illius constituit in anno Periodi Iulianæ 4666. *Itaque primus*, inquit, *annus Iulianæ editionis*
C *erat quartus Antiochenorum, vel potiùs tertius currens ab Octobri antecedenti.* Verùm ab anno potiùs antecedente, Periodi Iulianæ 4665, inchoandam æram illam arbitror. quod ex Euagrio imprimis ostenditur. Scribit is libro II cap. XII, Leonis Imperatoris anno secundo ingentem terræ motum euenisse anno χρηματισμοῦ τῆς πόλεως DVI, Indict. XI, decima quarta die Septembris, feria I. Est hic annus Christi CCCCLVIII; quo cyclus Solis erat XIX, litera E. Indictio verò XI cœpit anno antecedenti, XXIV Septembris. vnde pauci dies ad eam explendam supererant. Annus Christi CCCCLVIII, est Periodi Iulianæ 5171: de quo detractis 507. (Nam anno illo Christi desiit annus χρηματισμοῦ quingentesimus sextus, & iniit septimus:) reliqui sunt anni 4664. Igitur anno 4665, cœpit annus primus χρηματισμοῦ. Item Euagrius libro IV, cap. IX scribit Iustinianum Imperatorem à Iustino renunciatum anno DLXXV τοῦ χρηματισμοῦ τῆς Ἀντιοχείας, Xanthici, id est Aprilis die prima; Iustinum verò Kalend. Augusti mortem obiisse: Theophanes verò; τῷ δ' Ἀπελλαίῳ μηνὶ δ', τῆς αὐτῆς πέμπτης Ινδ. ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, ἀθέτησας ὁ βασιλεὺς Ἰουστῖνος, προεχειρίσατο ἔτι ζῶν εἰς βασιλέα Ἰουστινιανὸν τὸν ἴδιον ἀνεψιόν, &c. *Aprilis mensis die* IV, *eiusdem*
D *Indictionis* V, *in ipso Paschæ die, Iustinus Imper. ægrotans, creauit adhuc superstes Imperatorem Iustinianum consobrinum suum.* Chronicon Alexandrinum cum Euagrio facit, & Mauortio Cos. annum illum consignat. Conuenit in annum Christi DXXVII, cyclo Lunæ XV, Solis IV, litera C. Neomenia Paschalis Martij XIX: decima quarta, Kalend. Aprilis, feria V. Pascha itaque IV April. quod & ex Dionysij circulis constat. Cùm igitur annus Christi DXXVII sit Iulianæ Periodi 5240, detractis inde 576. (Nam quingentesimus septuagesimus sextus ab autumno illius anni cœpit) reliqui sunt 4664. Ideo sequenti anno primus æræ Antiochensis iniit.

Expenduntur Chronici Alexãdrini loca.

In Alexandrino Chronico eadem æra sparsim adhibetur: sed aliàs rectè, aliàs non sine mendo. Præter illum locum, quem paulo antè citauimus, pag. 446 à primo anno C. Cæsaris & Coss. Lepido atque Planco, Antiochenos dicit tempora sua computare à XII die Maij: Indictiones verò à Kal. Sept. De Coss. falsa est notatio. Debuit Iulium ipsum Cæsarem, & P. Seruilium Coss. nominare, anno Vrbis

DCCVI. & verum esset ab hoc anno Antiochenorum tempora putari, si à Maio, vt asserit, inchoarent. Sed ab Autumno potiùs iniisse videntur: vti paulo pòst demonstrabitur. In eodem Chronico pag. 740, Pulcheria Augusta mortua refertur Februario, XII Kalend. Mart. τῇ μέσῃ ἑβδομάδι τῶν νηστειῶν, hoc est dimidiata iam hebdomade prima quadragesimæ, quam Græci à Dominica Sexagesimæ solent incipere, vt ante aliquot annos ad Nicephori Breuiarium obseruauimus. Addit Chronicon annum fuisse Seleucidarum DCCLXIII, Antiochenorum DI. Erat annus Christi CCCCLIII, Opilione, & Vincomalo Coss. Indict. VI: vt præter Chronicon Marcellinus affirmat, cyclo Lunæ XVII, Solis XIV, litera D. Pascha XII Aprilis. Dominica Sexagesimæ, Februarij XV. Itaque feria IV moritur Pulcheria. A

Isag. Can. Pag. 295. Scaliger insignem ait errorem in illo Chronici loco versari: biennio quippe minus dicere, cùm annum Syromacedonum cum Antiocheno comparat. Verùm leuissimus hic error est, & in Syromacedonica duntaxat epocha μεταχρονισμὸς est. Fuit enim reuera tum annus Syromacedonum, DCCLXIV. Etenim Christi annus CCCCLIII est Periodi Iulianæ 5166. detractis 4401, (Nam sequenti primus Syromacedonum iniit,) restant 455. Proinde anno Christi CCCCLIII cœpit ab autumno Syromacedonũ annus DCCLXIV. ante autumnum verò currebat DCCLXIV: in Antiochensi epocha error nullus est. Si enim de 5166 deducas annos 502. (Quippe anno Christi CCCCLIII, cœpit ab autumno χρηματισμοῦ DII.) reliqui sunt 4464. Proinde anno 4465 ab autumno cœpit annus primus Antiochenorum. Item pag. 760 Chronicon refert, mortuo Zenone, Anastasium succesisse, & Aprili coronatum esse feria 7, maiore hebdomada, Indictione XIV, anno æræ Antiochenæ DXXXVII. Hîc biennio minus dicit. Erat enim DXXXIX. Quippe fuit annus Christi CCCCXCI, quo Indictione XIV Consul fuit Olybrius solus, authore Marcellino: cyclo Lunæ XVII, Solis XXIV, litera F. Neomenia Paschalis Martij XXVII, feria IV. Pascha Aprilis XIV. Itaque coronatus est Anastasius, non Aprilis V, vt quidam putant, sed XI, nempe feria V maioris hebdomadæ. Iam verò si annus Christi CCCCLIII numeratus est Antiocheni χρηματισμοῦ annus DI circa vernum tempus; additis octo & triginta, vt fiat annus Christi CCCCXCI: sub idem tempus, numerandus erit annus Antiochenus DXXXIX, non DXXXVII. Item pag. 764, mortuo Anastasio, imperium cœpit Iustinus, Magno Consule. Indict. XI; quod & Marcellinus habet: anno χρηματισμοῦ τῆς Ἀντιοχείας DLXVI, Iulij IX. Eadem scribit Euagrius lib. IV cap. I. Theophanes verò Indict. XI, Aprilis XI mortuum refert, anno Diocletiani CCXXXIV. Omnes istæ temporum notæ in annum Christi DXVIII competũt. Fuit enim Indictio XI, & annus currens ab initio Diocletiani CCXXXIV: cúmque Periodi Iulianæ sit annus 5231, si Antiochenos annos subtrahas DLXVII, quia quingentesimus tricesimus septimus iniit anno Christi DXVIII, supererunt 4664. Vnde sequenti anno primus Antiochenus iniit. Hæc ad muniendam Antiochenam æram satis esse videntur; quæ quidem demonstrant initium eius cadere in autumnum anni Periodi Iulianæ 4465, in quem annus Vrbis confertur DCCV. Sed propter anni Romani labem, Ianuarius anni DCCVI, ab Octobri cœpit, vt libro IV demonstratum est. Ideo primus annus χρηματισμοῦ cadit in annum Vrbis DCCVI ineuntem. B C

Explicatur Chronicon Alexandr. Quod verò Chronicon Alexandrinum refert vicesimo Maj, Antiochiæ libertatem, & αὐτονομίαν fuisse propositam; Cæsarem verò ex ante diem IV Idus Maias imperium iniuisse, & inde primum annum ab illis inchoatum, id sic interpretamur: Pharsalica pugna circa æstatem contigit. Nam paulo antè conflictum maturas iam prope segetes fuisse, testis est Cæsar ipse lib. III Ciuil. *Ille segetis idoneum locum in agris nactus, quæ prope iam matura erat, ibi aduentum expectare Pompeÿ.* Fuerit hoc tempus circa exeuntem Aprilem, aut ineuntem Maium. Tum enim in Thessalia, præsertim apricis in locis, prope maturæ segetes esse possunt. At Pharsalica pugna contigit Iulio mense, & quidem circa XIV Kalendas Sextiles, vt suspicatur Goltzius; septimo mense, quàm Brundusio soluerat. Ianuarius Romanus per illa tempora ab Octobri Iuliano circiter inibat. Igitur Iulius in Aprilem, vel ineuntem Maium cadebat. Proinde Pharsalicus conflictus duodecimo circiter Maj contigit. Post victoriam Cæsaris, Pompeius fugiens in Ciliciam, atque inde Cyprum peruenit, Orientem, Parthósque petiturus. Cùm in Cypro esset, (ait Cæ- D

Pag 282. ed. Plant.

In Iulio, pag. 81.

A far lib. III) *cognoſcit, conſenſu omnium Antiochenſium, ciuiúmque R. qui illîc, negotiarentur, arcem captam eſſe, excladendi ſui cauſa; nunciósque dimiſſos ad eos, qui ſe ex fuga in finitimas ciuitates recepiſſe dicerentur, ne Antiochiam adirent. ſi feciſſent, magno eorum capitis periculo futurum.* Quare ſtatim à Pharſalica pugna, Antiochiæ geſta illa ſunt, quæ Chronici Alexandr. author, aut is vnde accepit, è publicis commentariis haurire potuit. Sed cùm menſis in publicis Faſtis adnotatus eſſet Artemiſij lunaris viceſimus dies: poſtquam Iulianus, & fixus annus introductus eſt; qui hanc hiſtoriam excerpſerunt, ad Artemiſium Iulianum, id eſt Maium retulerunt. Quanquam lunaris Artemiſij Neomenia non multum à Iuliani Kalendis aberat. Contigit enim anno Per. Iul. 4666, cyclo XI, Maij ſecundo. Ita XXI Mai Antiocheni αὐτονομίαν à Cæſare ſunt conſecuti. Pag. 292.

Euagrius ab Octobri annos Antiochenos incipit.

Quamuis autem Chronicon Alex. pag. 448 referat, à XII Mai anni, primi monarchiæ Cæſaris æram ſuam auſpicatos eſſe; Indictionem autem à Septembri, nimirum antecedente æra: nihilominus ipſa ab Autumno itidem antece-
B dente tam in eodem Chronico, quàm apud Euagrium incipit, & quidem ab Octobri; certè poſt Septembrem. Quod enim à Maio vel æſtate non incipiat ex eo colligimus. Anno Chriſti CCCCLVIII, vt refert Euagrius libro II, cap. XII, Septembri menſe currebat annus χρηματισμῶ DVI: anno verò Chriſti DXXVII, vt idem refert libro IV, capite IX, Aprili, erat in curſu DLXXV annus eiuſdem æræ. Tum anno Chriſti DXVIII, Iulio, labebatur, annus χρηματισμῶ DLXVI, vt ſcribit Euagrius lib. IV, cap. I. Si anno Chriſti CCCCLVIII, annus Antiochenus DVI, qui tùm fuiſſe dicitur, à Maio, vel Iulio cœpiſſet, fuiſſet à Ianuario in Maium annus DV. Ergo poſt annos LXIX, iniiſſet annus χρηματισμῶ DLXXV à Maio, vel Iulio, & DLXXIV à Ianuario ad Maium decurriſſet. Atqui anno Chriſti DXXVII, qui eſt ſexageſimus nonus poſt annum CCCCLVIII, Aprili menſe numeratus eſt DLXXV æræ Antiochenæ. Huius ergo primordium non à Maio vel æſtate ſumitur. Idem & ex Alexandrino demonſtratur. Nam ſi anno Chriſti CCCCLIII Februario ipſo, annus agebatur Antiochenus DI, anno vtique quinto poſt illum, id eſt
C CCCCLVIII, etiam Februario, annus Antiochenus putatus eſt DVI. Quare initium anni quingenteſimi primi non cadit in annum Chriſti CCCCLIII, neque initium anni quingenteſimi ſexti in annum CCCCLVIII. Sed anno proximè antecedente iniit. Iam verò ſi in anno Chriſti CCCCLVII, qui eſt Per. Iul. 5170, cœpit annus χρηματισμῶ DVI, ſequitur annum primum eiuſdem æræ inchoatum fuiſſe anno Per. Iul. 4665. Quod autem non à Septembri, ſed poſt ipſum inierit, ex Euagrio colligitur. Etenim anno Chriſti CCCCLVIII, quo inire debuit Antiochenus DVII, erat in curſu DVI, menſe Septembri. Igitur ab Octobri cœpiſſe videtur: vnde & Hyberberetæus Syromacedonicus, & Antiochenus iniit, vt libro primo oſtendimus.

Euſebij ſententia.

Euſebius in Chronico ſententiam noſtram penitus affirmat: annum primum χρηματισμῶ ab anno Per. Iul. 4665 eſſe repetendum. Nam ad annum Abraami MDCCCCLXIX, Olymp. CLXXXIII primum, notat Antiochenos inde ſuam æram auſpicari. Oſtenſum eſt alibi Euſebianam epocham ab Autumno cœpiſſe anni Per. Iul. 2697. Si igitur ad annos 1969 adiungas 2696, efficies 4665, à quo pri-
D mum annum exordiri dixit æræ Antiochenæ. Item annus primus Olympiadis CLXXXIII eſt Iphiti DCCXXIX: & quoniam Euſebius annis vtitur Syromacedonicis, vel Antiochenis ab autumno, Olympiadicus agon in finem anni ipſius popularis incurrit. Vnde primus annus Olympiadũ cœpit, ex Euſebiano calculo, ab Octobri anni Per. Iul. 3937. quare ad methodum annorum Olympiadicorum Euſebij, debent addi 3936, vt anni primordium habeatur. Itaque ſi ad annos 729 accedant anni 3936, confient anni 4665, vt erat propoſitum. Idem Euſebius ad annum MMCCCXIX, qui eſt Olympiadis CCLXX, tertius, notat annum CCCII ſecundum Antiochenos ibi cœpiſſe. Annus hic eſt Chriſti CCCII, quo Diocletiani XIX iniit ex a. d. XI Kal. Maias. Sed Euſebius ex Octobri antecedente putare cœpit, aut à Paſchate, quod proximè præceſſit. Quamobrem anno XIX Diocletiani labente, ſi quidem à Paſchate inchoetur, iniit annus Antiochenus CCCII. Neque verò Euſebianum Chronicon affirmat, perſecutionem illam Diocletianeam, quæ anno ipſius XIX contigit, anno Antiocheno CCCII incidiſſe: ſed hoc ſolùm indicat, eodem anno, quo Diocletiani decimus nonus iniit, inchoatum eſſe annum, ſe-

cundum Antiochenos, CCCLI. Sed de anno illo Diocletiani egimus in Animad. A & rursum postea disputabimus.

Vt hanc de Antiochensis æræ primordio dissertationem concludam: colligitur initium eius anno Per. Iul. 4465; & Christianam æram annis XLVIII, ac tribus mensibus præcessit. ante Iuliani primi anni Kalendas annis solidis tribus, cum totidem mensibus. Vnde Iulianus annus exorsus est labente anno quarto Antiocheno, non tertio, vt Scaliger scribit.

cap. CCXI. At *Noua Chronologia* annum primum Antiochenũ eundem cum Iuliano esse primo statuit: hoc est ante Dionysianam æram quadragesimum quintum. ante Natalem verò Christi Constantinopolitanum qui vulgarem tribus anteuertit annis, secundum & quadragesimũ. Quam Natalium varietatem causam fuisse perhibet, quare Antiochenorũ æra quadraginta octo annis æram vulgarem antecessisse credita sit. Quod enim ad Natalem communem cõueniebat, vt eo XLV annis prior esset, id ad Constantinopolitanum perperam accommodatum est. Ex quo contigit, vt XLVIII annis cõmunem æram præcesserit. Sed ex iis, quæ hoc capite demonstrauimus; cohærere sententia ista non potest. Neq; verò satis firma coniectura nititur. Euagrij B locus ille profertur, quem supra proposuimus ex l. II, cap. XII. Vbi præter illa, quæ ad Antiochenorum epocham illam stabiliendam attulimus, addit Euagrius terræ motum illum, qui anno secundo Leonis; hoc est æræ Dionysianæ CCCCLVIII, contigit, incidisse post annum trecentesimum sexagesimum septimum à priore, qui Traiano imperatore accidit, anno CLIX Antiochensis æræ. Atqui, vt ex Dione Xiphilinus refert, Pedo Consul, qui Antiochiæ cum Traiano tunc erat, illo terræ motu est extinctus. Quare Messala & Pedone Coss. istud euenit. qui quidem Coss. anno Christi CXV conueniunt. Si igitur è CLIX annis subtrahas plenos annos CXIV, prodibit annus ante vulgarem epocham Christi XLV, quo cœpit Antiochensis æra.

Sed hæc argumentatio minimè procedit. Nam Coss. Messala & Pedo non in annum Christi CXV; sed in CXI ab Euagrio conferuntur. In Fastis quidem Siculis, siue Alexandrino Chronico, quod Onufrius secutus est: tertius ante Traiani C obitum annus Consules habet Messalam, & Pedonem. Vnde cùm Traianus anno Christi CXVII obierit: vt postea docebitur: consequens est anno CXV Consules illos fuisse. Verùm Cassiodori Fasti septimum ante Traiani mortem Consulum par illud statuunt. vt ad annum Christi CXI congruat. Eiusmodi Fastos illos fuisse, quos Euagrius adhibuit: atque anno Christi CXI terræ motum illum, & Pedonem Consulem assignasse, nullum dubium est. Nam à Consulibus istis ad annum secundum Leonis, & Indictionem XI, annos putat CCCXLVII. qui sunt Indictionum cycli LXIX, cum duobus reliquis. His de XI detractis, relinquitur Indictio IX anno illi competens, quo Traiano imperante Antiochiam terræ ille motus infestam habuit. Sic de annis CCCCLVIII deductis CCCXLVII residuus est annis CXI post Christum, cum Indict. IX. Præterea idem Euagrius annum illum Traiani dicit esse CXLIX ab æra Antiochena. Deductis annis CXI de CLIX; restant XLVIII. Ergo totidem annis Antiochensis epocha Christianam antecessit.

D

De anno, quo C. Cæsar in Senatu est occisus: deque luminarium deliquiis, quæ circa tempus illud acciderunt.

CAPVT LXIII.

PARRICIDII illius horror non mortalium duntaxat affecit animos: sed vniuersitatem etiam omnem; elementa ipsa, ac cœlestia, immortaliáque corpora peruasit. Etenim crebra per illud tempus, & inusitata prodigia passim extiterunt: quæ Virgilius Georg. I, & Ouid. XV Metam. poëtico colore pinxerunt. Inter cætera lurido quodam infectum pallore Solem, Lunam verò sanguine perfusam celebrant. De Sole triti sunt Virgiliani isti versus.

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romam;

A *Cùm caput obſcura nitidum ferrugine texit;*
Impiáque æternam timuerunt ſæcula noctem.

Quinetiam Ioſephus lib. XIV Orig. cap. XXII Antonij Triumuiri epiſtolam ad Hyrcanum Pontificem deſcribit, datam poſt Philippenſe prælium, ac Bruti, Caſſiique cædem, in qua de coniuratorum ſcelere loquens: δι' ἃ, inquit, καὶ τὸν ἥλιον ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν· ὃς καὶ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπεῖδε τὸ βλασφημεῖσθαι Καίσαρα μῶσος. *Propter quæ Solem etiam auerſum fuiſſe credimus: qui & ipſe patratum in Cæſarem facinus inuitus aſpexit.* De Luna ſic Ouidius;

ſparſi lunares ſanguine currus.

Hinc igitur amborum ſiderum defectiones in illud conuenire tempus, quo Cæſar interfectus eſt, fuit nonnullorum opinio. Quæ res eruditos Mathematicos exercuit. Ac Iulium quidem Cæſarem anno illo cæſum fuiſſe, quo Conſul V fuit Antonio collega; nec non Dictator V, ex Dionis ſententia; ſuprà demonſtrauimus. Ex quo & illud patuit, eundem annum editionis Iulianæ ſecundum fuiſſe:
B hoc eſt quadrageſimum quartum ante Chriſtianam epocham: qui eſt annus Iulianæ Periodi 4670: Vrbis ex Varroniana putatione DCCX. Igitur anno illo, qui proximè anteceſſit eum, quo Cæſar occiſus eſt, id eſt Iuliano primo, maxima Lunæ defectio facta eſt Nouembris VII. Nam vera luminarium oppoſitio ex Pariſinis tabulis incidit in horam à media nocte 2, 15′ apparenti tempore in Horizonte Romano. Latitudo Lunæ, ſcrup. 2′, 52″. Fuit ergo digitorum 20½. Cœpit hora 0, 22′. Deſiit hora 4, 8′. Itaque tenuit horas 3, 46′. At Solis defectio nulla penitus neque anno primo Iuliano, neque ſecundo contigit. Quanquam Gerardus Mercator affirmet illo ipſo anno factam eſſe, quo Cæſar occiditur Maij XXVIII, Sole in gradu Geminorum tertio conſiſtente: quem annum numerat Vrbis DCCVIII, Nabonaſſari DCCVII: cùm latitudinis motus eſſet à Boreo termino 268, 22′, hoc eſt Signorum XI, 28, 22′. Vnde latitudo Lunæ colligitur ſcrupulorum circiter 8.

Lunæ defectio anno primo Iuliano.

Solis nulla.

Sed hæc Mercatoris ratiocinia falſiſſima ſunt, & ab ipſo conficta. Annus hic
C erat primus Iulianus; Periodi Iulianæ 4669, quo media coniunctio Romæ contigit Maij XXVIII, hora 9, 23′ Romæ, poſt mediam noctem. Vera ſub horam 1, 3′ à meridie. Apparens denique hora 1, 29′. Medius latitudinis motus Signorum 0, 12, 25′, 7″ tempore mediæ ſyzygiæ. Verus autem tempore apparentis, 0, 12, 40′, 29″. Latitudo vera, ſcrup. 65, 23′: apparens, detracta parallaxi, fit ſcrup. 45′, 53″, longè maior ſumma ſemidiametrorum, quæ eſt 29′, 20″. Quare nulla potuit eſſe defectio. Non diſſimilis ex Prutenicis calculis ratio colligitur. Quòd ſi motus latitudinis, qualem falsò Mercator computat, & auſtralis, non boreus eſſet: parallaxis latitudinis ad auſtralem latitudinem adiuncta maiorem ſemidiametrorum ſummâ latitudinem apparentem faceret; aut certè puſillo minorem. Ideo vel nullam, vel exiguam Solis particulam Luna perſtringeret.

Nulla igitur anno primo Iuliano ſolaris eclipſis in Italia contigit. ſed nec anno ſecundo, quo Cæſar interfectus eſt. vt ex tabulis deprehendimus. Solis itaque pallor inuſitatus, qui ſub necem Cæſaris accidit, citra eclipſin fuit. Quod & Plinius indicat lib. II cap. XXX. *Fiunt*, inquit, *prodigioſi, & longiores Solis defectus: qualis occiſo Dictatore Cæſare, & Antoniano bello; totius penè anni pallore continuo.* Idem refert in Cæſaris vita Plutarchus. Nec Seruij verba aliter interpretanda ſunt, dum
D ad illum Virgilij locum adnotat; *occiſo Cæſare in Senatu pridie Idus Martias Solis fuiſſe defectum ab hora ſexta vſque ad noctem. Quod quia multis protractum horis, dicit in ſequentibus: æternam timuerunt ſæcula noctem.* Quis enim veram Solis defectionem audiit vnquam ſex horas duraſſe? Sed tetram ac luridam Solis faciem illo præſertim, quo Cæſar occiſus eſt, die conſpectam fuiſſe dicit; quod veriſimile eſt: idque Sex. etiam Aurelius Victor memoriæ prodidit. Sic videtur & intelligendus Dio, cùm inter prodigia, quæ Romæ conſpecta Senatum adduxerunt, vt ineunte anno, quo Coſſ. fuerunt Hirtius & Panſa, triduo toto conueniret, ac nefaſto etiam die: τό τε φῶς (inquit) τοῦ ἡλίου ἐλαττοῦσθαί τε, καὶ σβέννυσθαι· τοτὲ δὲ ἐν τρισὶ κύκλοις φαίνεσθαι ἐδόκει. *Solis lumen aliquando minui, extinguique: aliquando in tres circulos partiri videbatur.* Addit vnum ex iiſce circulis ſpicæ inſtar coronæ igneo fulgore micuiſſe. Quod ſub id tempus euenisſe, quo Octauius ex Apollonia reuerſus Ro-

Dio libr. XLV.

mam ingrediebatur, docet Suetonius Augusto, cap. xcv; Seneca lib. 1 Natural. Quæst. cap. 11. Neque aliter eiusdem Dionis intellexerim verba libro XLVII: vbi ante Philippense bellum, hoc est anno ab Vrbe condita DCCXII, Periodi Iulianæ 4672, cùm ostenta varia esse visa refert; tùm Solis orbem minui visum; ac subinde crescere. Nam illo ipso anno Sol non defecit: tametsi ecliptica latitudo bis fuerit; Martij XXVII, vel XXVIII ineunte: & Septembris XXI. Sed prior syzygia media ferè nocte contigit. Posterior vna amplius hora ortum Solis anteceſſit. A

Cap. CXLV. Atenim vir doctus, qui *Nouam, ac veram Chronologiam*, &c. edidit, ex illa Solis eclipsi, quæ post Iulij necem Romæ commissa est Hirtio, & Pansa Coss. argumentatur annis quinque ferè tardiùs Cæsaris obitum; &, quæ inde consequuntur, reliqua esse collocanda. Quippe Solis insignem defectionem animaduertit in annum illum incurrere, qui est triceſimus octauus ante Christianam æram: hoc est Periodi Iulianæ 4676. quo iniit annus Vrbis Varronianus DCCXVI. Sol enim Ianuarij XIV defecit, digitis ferè 10. Nouilunium verum Parisinæ tabulæ reddunt hora 8, 51′ Romæ: apparens autem hora 7′, 53″; post ortum Solis semihora circiter; Sole in Capricorni gradu 21, 45′ versante. (Malè *in noua, veráque Chronologia* scriptum est *in Aquarij* gradu 22, pro *Capricorni*.) Cœpit deficere semihora circiter antequam oriretur: ac duabus horis defecit. Verùm negandum est omninò Solis eclipsin à Dione cæterisque designari; qui Solem per illa tempora pallore suffusum, vel imminutum memoriæ prodiderunt. Neque verò Iulij Cæsaris nex tam longè summoueri potest, salua historiæ fide. B

Est & alterum argumentum, quo vir eruditus vulgarem Chronologiam oppugnat. Siquidem ea nocte, quæ suprema Cæsari fuit, *cùm valuæ cubilis clausæ essent, sua sponte apertas esse*, scribit Iulius Obsequens; *ita vt Lunæ fulgore Calpurnia Cæsaris vxor excitaretur*. Eadem ferè Plutarchus in Cæsare scribit. Hoc verò anno, inquit, Iuliano 11, id est XLIV, ante æram Christi minimè contigit Idibus Martiis. Sed anno ante Christum XXXIX. Atqui anno illo, quo Cæsar occisus est, Pridie Eidus Martias Luna XXVI fuit; eiúsque ab Sole distantia Signorum 10, 3, 10′. Tum Luna tribus horis & quadrante circiter ante Solis ortum lucet. Quare sub noctis exitum sereno cœlo Luna fulgere potuit. C

Postremò anni Monarchiæ Iulij Cæsaris variè computari solent. Quidam enim tres annos præciso numero imputant; vt Ausonius: alij quatuor, cum mensibus aliquot; vt Eusebius: alij quinque. Hi omnes videlicet diuersa illius imperij primordia sumpserunt. Omnium optimè, qui à Pompeij morte, vel Pharsalico prælio monarchiam auspicati, tres solidos cum mensibus aliquot imputarunt. Neque tamen propterea consequens est, quod vir eruditus asserit, anno ante Christum XLIII eandem illam Iulij monarchiam iniisse. Hoc ille inter cætera *Nouæ Chronologiæ* paradoxa pluribus in locis inculcat. Cùm enim quinquennio vulgares fastos redundare sibi persuadeat; quem nos annum ante communem epocham Christi numeramus, exempli causa, quadrageſimum octauum; hunc ipse tertium duntaxat, & quadrageſimum putat. Annus, quo Pompeium Cæsar in Pharsalicis campis acie vicit, est Varronianus DCCVI, Periodi Iulianæ 4666; & quadrageſimus octauus ante æram Christi Dionysianam. Noua Chronologia quadrageſimum tertium esse iubet: ab eóque Iulij Cæsaris Monarchiam auspicatur. Ex quo sequitur anno ante Christũ triceſimo nono, Eidibus Martiis occisum esse Cæsarem: id quod paulo antè retulimus, ac refellimus. Vt autem superiora illa duo, quæ à nobis discussa sunt, argumenta ad annum necis Iulianæ propriè pertinent: sic tertium restat, quo annus primus Monarchiæ Cæsaris præcipuè contra commune Chronologorum omnium decretum stabiliri videtur in anno illo, qui XLIII est ante Christum, quo Pharsalica pugna commissa est. Id autem ex Suetonij; siue potiùs Ausonij authoritate petitur. D

Primum argumentũ Capite CLXXXIX. Suetonius ex Ausonij fide Iulio Cæsari tres annos tribuit: Augusto LVI: Tiberio XXIII: Caio III: Claudio XIII: Neroni totidem. Qui collecti annos Monarchiæ ab Iulio Cæsare ad Neronis vltimum efficiunt CXI. Constat autem Neronem anno Christi LXVIII obiisse. Subtractis annis LXVIII de CXI; restant XLIII. Igitur totidem annis epocham Christi primus Monarchiæ Cæsaris annus anteceſſit.

Verùm nemo non videt ab Ausonio versuum necessitate constricto solos an-

A nos integros, excurrentibus mensibus neglectis, comprehensos fuisse. Nam in historia ipsa Suetonij ad annos solidos menses aliquot accedunt. qui collecti annos quinque conficiunt. Iulius Cæsar, exempli gratia, supra tres annos, sex imperauit mensibus. Augustus, si ab anno altero ab nece Iulij, siue Iuliano tertio, imperij annos cõputes: id est ab eius Consulatu primo, vel Triumuiratu; annos imperauit LVI circiter. Sed à nece Iulij sesquiannus circiter intercedit. fiunt anni duo. Tiberius menses septem: Caius decem cum diebus octo: Claudius octo menses, dies XX: Nero denique menses octo, suprà annos, qui ab Ausonio tribuuntur, imperarunt. Ex iis triennium fere conficitur. Ita quinque anni complentur. & ex annis CXVI, qui ab initio Iulij ad Neronis obitum censentur, si annos LXVIII subtrahas, existent anni XLVIII à Iulio ad æram Christianam. Neq; aliter Author libri de Claris Orator. qui Caio Caligulæ annos quatuor: Claudio & Neroni singulis XIV tribuit: Augusti verò LVI annos à Consulatu eiusdem; id est ab anno III Iuliano deducit.

Quod autem *Noua Chronologia* præcisam illam Ausonii summam è Suetonii sin-
B cerioribus codicibus haustam fuisse disputat: vulgatos autem Suetonii hac in parte deprauatos esse: credibile non est. Nam, vt cætera taceam, quis illud existimet, ita quemlibet Imperatorum annos vertentes, & integros ad punctum impleſſe, nihil vt reliquiarum superfuerit? Ego id certè non puto. Solent enim Historici: ac multo magis Poëtæ, excurrentes supra summam dies, mensésve præterire. Quo pertinet Theophili lib. III ad Autolycum prudens animaduersio: cùm de annorum ab orbe condito summa disputat. Negat enim accuratam illorum rationem, & præcisam iniri posse: Διὰ τὸ μὴ ἀναγκαίως ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τὰς ὑπερέχοντας μῆνας, καὶ ἡμέρας. *Quod excurrentes menses, dieſue in sacris literis omittantur.* Quod nos ipsi simili in re lib. IX, capite VI notauimus.

De Augusti primordio. Explicantur varia Scriptorum loca: imprimis Horatij, Festi, Rufi, &c.

CAPVT LXIV.

C

IMPERIVM Augusti duplici ab initio maximè consurgit. Nam aut ab anno ipso, quo Iulius occisus est; aut à sequente proficiscitur. Tertium indicat Dio initio libri LI, dum à Septembris die secundo, quo nauali ad Actiũ victoria potitus est, monarchię illius annos procedere scribit: ὥστε τὸν ἀπαρίθμησιν τῶν τῆς μοναρχίας αὐτῷ ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀπαριθμεῖσθαι. *Adeo vt numerus annorum monarchiæ ipsius, si accuratè ratiocinemur, ab illa die sit inchoandus.* Anno ipso, quo Iulius Cæsar interfectus est, nullum Magistratum obtinuit; sed priuata authoritate veteranorum copias contraxit, & quodammodo pro Imperatore se gessit. Hic erat annus Vrbis Varronianus DCCX, Iulianus secundus. Anno sequente, Coss. Hirtio & Pansa, Octauianus X Kal. Octobres Consulatum iniit cum Q. Pedio. Eodem anno, V Kal. Decembres Triumuiratum suscepit cum Antonio, & Lepido. Igitur imperium Augusti ab vtrouis anno capitur. Iosephus libro XX Orig. capite III, & lib. II de Excidio, cap. XIII, annos Augusti numerat LVII, menses VI, dies II. Mortuus est
D XIV Kal. Sept. anni ab V. C. DCCLXVII, Per. Iul. 4727, Iuliano LIX; æræ vulgaris XIV, vt postea demonstrabitur. A postridie Eidus Martias anni Iul. II ad XIV Kalendas Septemb. anni Iuliani LIX, anni sunt præcisè LVII, menses V, dies IV. Vno ergo mense ante Iulii necem Iosephus initium illius anteuertit. Author libri de Claris Oratoribus annos LVI præcisè numerat: quos quidem à primo illius Consulatu, id est anno III Iuliano, quo Coss. fuêre Hirtius & Pansa, vel à Triumuiratu deducit. Neque enim assentior erudito viro, qui annos LVIII legendum illîc asserit, eorúmque principium à nece Iulii Cæsaris auspicatur. Nihil apertius est, quàm ab eo fere tempore, quo Cicero mortuus est. (Id autem VII Eid. Decemb. contigisse refert.) summæ illius, quam ibidem colligit, caput institùi. Quippe post enumeratos Imperatorum aliquot annos, ad sextum vsque Vespasiani; summam ita subducit: C & XX *anni ab interitu Ciceronis in hunc diem colliguntur, vnius hominis*

ætas. Vespasiani primus annus iniit à Kal. Iuliis anni Christi LXIX: vti postea demonstrabitur. qui est Iulianus CXIV. Ergo sextus inchoatur anno Christi LXXIV, Iuliano CXIX, ac sequente desiit. Si ergo de anno Iuliano CXX deduxeris duos, reliqui sunt CXVIII ab eo, quo Cicero mortuus est. Sed rotundo numero vsus author ille centum & viginti numerauit. Eadem ratione Tacitus lib. I Histor. prius æuum Populi Rom. ab V. C. ad Actiacum prælium DCCXX annorum facit, cùm reuera sint DCCXXII completi secundum Capitolinos Fastos. Chryseros M. Aurelij Veri libertus, & Nomenclator apud Theophilum lib. III ad Autolycum, Iulio Cæsari annos tres, menses IV, & dies VI assignat: Augusto annos LVI, menses IV cum vno die. Authoris illius appellatio in editis valde deprauata legitur. Εἰ γάρ τις βούλεται μαθεῖν (verba sunt Theophili) ἐκ τῶν ἀναγραφῶν εὑρήσει, ὧν ἀνέγραψε Χρύσερος· ὃν ὁ μὲν Κράτωρ, ἀπελεύθερος γενόμενος Μαυρηλίου Ουήρου. Scribe Χρύσερος ὁ Νομενκλάτωρ, & M. Αυρηλίου Ουήρου.

Eusebius in Chronico annos Augusto tribuit LVI menses VI. Epiphanius annos LVI. Clemens Alexand. I Stromateo annos XLIII: nempe ab Antonio victo: & paulo post ex alia computatione annos XLVI, menses IV, cum vno die. Sed scribendum videtur, ἔτη νϛ', id est LVI. Suetonius Augusto, capite VIII vtramque illam imperij partem ita digerit. *Atque ab eo tempore* (quo mortuo Iulio hæreditatem adiit) *exercitibus comparatis, primùm cum M. Antonio, Marcóque Lepido; dein tantùm cum Antonio per duodecim fere annos: nouissimè per quatuor & XL solus Rempub. tenuit.* Hoc modò confiunt anni LVI. Proinde non ab anno Iulianæ necis, vt *Nouæ Chronologiæ* Scriptor existimat; sed à sequenti initium arcessitur. Victus est ad Actium Antonius anno V. C. DCCXXIII, qui est Iulianus XV. Demptis inde tribus; reliqui sunt XII, ab exitu anni Iuliani III, siue initio quarti, ad XV. Additis deinde XLIV, consurgit annus LIX Iulianus, quo Augustus obiit. Hæc proculdubio mens Tranquilli fuit: non ea quam vir doctus affingit: qui duodenos annos priores biennio, quod à nece Iulij ad Triumuiratum intercessit, & Triumuiratus decennio definit, id est ab anno V. C. Capitolino DCCIX ad DCCXX. Exinde XLIV annos reliquos ab anno DCCXXI solum imperasse putat; donec biennio ante obitum suum Tiberium fecit imperij consortē. Quod argumēto isto colligit. Nam alioqui duodecim anni à Suetonio à primo Consulatu Augusti ad victum Antonium putati deficerent: quadraginta verò quatuor inde numerati vno redundarent. Neque enim Actiaca victoria terminus potest esse duodecim illorū: cùm Antonius minimè victoria ista profligatus sit; sed anno demū sequente. post quem anni XLIII duntaxat ad Augusti mortem fluxerunt. Verùm quod ad Suetonium pertinet, qui totum Augustei imperij tempus in duo interualla partitus est, euidens est ab eo alterum Actiaca victoria; alterum Augusti morte concludi. Quamuis enim ad annum insequentem vsque vixerit Antonius; naualis tamen ille conflictus velut decretorius fuit; secundum quem Romanus orbis vnius in Augusti potestatem redigi cœpit. Porro Suetonij interpres optimus est Eutropius: qui lib. VII duodecim priores annos post eum, quo Consul fuerat Augustus, numerat. secundum quos Rempublicam solùm per XLIV annos tenuisse scribit. *ante enim duodecim annis cum Antonio, & Lepido tenuerat. Ita ab initio principatus eius vsque ad finem LVI anni fuerunt.* Sed & Dio lib. LVI. Μοναρχήσας δὲ ἀφ' οὗ πρὸς Ακτίῳ ἐνίκησε, τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα ἔτη δέκα τριῶν ἡμερῶν δέοντα. *Solus summum imperium gessit à victoria apud Actium annos XLIV, minus diebus XIII.*

Cap. CXCIII

Cap. CXCIV.

Quamquam plerosque Scriptores scio, qui Augusti imperium eiusdem monarchia circunscribunt; ab Antonii & Cleopatræ nece; siue ab eo tempore, quo, vt cecinit Horatius,

Ode XIV libri IV.

Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,

primordia duxisse. Atque illi ferè sunt, qui Ægyptiorum regum tempora, hoc est Græcorum ab Alexandro principum in Ægypto successionem cum Romanis Imperatoribus pertexunt. vti Ptolemæus in Canone regum: Clemens Alexandrinus Strom. & ante hos Philo lib. de Legat. ad Caium: vbi Augustum scribit per annos tres & quadraginta Ægyptum tenuisse. Meritò illi quidem à morte Cleopatræ annos Augusti numerant. quemadmodum Cyri annos nouem duntaxat in

A Babyloniorum regum Catalogo putari cernimus: Alexandri octo. Nam quod Tacitus initio lib. 1 Hist. prioris æui populi Romani gesta anno ab V. C. DCCXX terminare videtur, qui est duodecimus à morte Iulij, nihil ad causam pertinet. Vt enim paulo antè diximus, rotundo numero vsus est Tacitus. Quippe ab Vrbis initio ad Actiacam pugnam anni sunt solidi, & completi DCCXXI secundum Fastos Capitolinos. Nouæ Chron. c. CXCV.

Festus Rufus imperium Augusti, adeóque Romanorum Imperatorum exordium ab anno altero, quàm Iulius occisus est, deducit; siue à Consulatu, vel Triumuiratu Octauiani. Nam ad Valentinianum Augustum, qui anno Christi CCCLXIV orsus est, ita scribit: *Ab Vrbe condita in ortum perennitatis vestræ, quo prosperius imperium Romanorum sortitus es, anni numerantur sic. Sub regibus* CCXLIII. *Sub Consulibus*, CCCCLXVII. *sub Imperatoribus* CCCCVII. Deinde: *Consules fuerunt à Iunio Bruto, & Poplicola in Pansam & Hirtium per annos* CCCCLXVII. *Imperatores ab Octauiano Cæsare Augusto vsque in Iouianum per annos* CCCCVII. *Sub Imperatoribus per an-*
B *nos* CCCCVII. Iouianus obiit anno Christi CCCLXIV, qui est Iulianæ Periodi 5077, de quo deductis 710 restant 407 ab anno quarto Iuliano ineunte secundum Capitolinas tabulas ad Valentiniani primum. Neque verò meo iudicio rectè in *Noua Chronologia* Rufus castigatur; quòd & Iulij Cæsaris monarchiam prætermisit; & Augusti imperium à secundo Consulatu sit exorsus. Horum enim alterum meritò fecit, vt Romanos Imperatores, siue μοναρχίαν Romanam non ab Iulio, sed ab Augusto repeteret. quod & illo viuente quædam libertatis, reíque publicæ species adhuc existeret: & eo mortuo, breui saltem tempore in integrum est restituta. Quod si Dictaturæ perpetuæ nomine inter Romanos Imperatores numerandus est Caius Cæsar; eodem profectò iure Cornelius Sulla principem sibi locum inter illos assumet. Sed quoniam primus ex Cæsarum stirpe sic Imperatoris, ac Principis, & Monarchæ partes vsurpauit Augustus; nullo vt deinceps vel breuissimo statu libertatis interruptas propagarit ad posteros; ideò primus Imperatorum à Rufo aliisque statuitur. Alterum, vt à Triumuiratu, alteróve ab nece Cæsaris anno imperium auspicaretur; id Rufo persuasit, quod ab illo primum tempore merum est imperium, nec iam ciuile consecutus. Neq; tamen reprehendendi sunt, qui ab
C ipsa Iulij nece Octauiani imperium arcessunt. quod inter alios Horatium fecisse Annales Ecclesiastici docent Ode illa, cuius paulo antè meminimus. C. CXCI.

Nam tibi quo die
Portus Alexandrea supplex,
Et vacuam patefecit aulam.
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus:
Laudémque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogauit.

Tertio lustro, id est anno XV post Iulij necem, Alexandriam in Augusti potestatem venisse, Annales interpretantur: nec non Scaliger lib. V de Emend. cap. de primo Thoth Augustorum. Sed longe aliter Interpretes antiqui, Porphyrio, & vetus Scholiastes à Cruquio editus. Ita enim Horatium explicant, vt eodem die quo Alexandria potitus est Augustus, barbaros, id est Rhætos Vindelicos à Dru-
D so & Tiberio superatos anno postea quintodecimo velit. Porphyrionis verba. *Ita euenit, vt post annos quindecim Drusus eadi Rhætos Vindelicos vinceret, qua die Augustus Alexandriam vicerat.* Et sane Dio libro LV refert M. Druso Libone, & L. Calpurnio Pisone Coss. anno ab V. C. Varroniano DCCXXXIX Drusum & Tiberium Rhætos vicisse, penitúsque Romanæ ditioni subiecisse. qui annus decimus quintus est post DCCXXIV, quo Antonio & Cleopatra mortuis Alexandria & Ægypto potitus est Augustus. Nec aliter Eusebius in Chronico. Corrigendus igitur Helenius Acro, qui post annos duodecim, quàm occupata erat Alexandria, Vindelicos à Druso superatos adnotat. quasi lustrum quatuor annis definitum sit. Scripserat fortasse XV, pro XII. At Lambinus multo magis aberrat: qui Horatium sic interpretatur; quasi anno post initium belli Mutinensis tertio decimo Alexandriâ subactâ, bellorum omnium felicem exitum Augustus habuerit. Videtur & ipse lustrum pro quadriennio vertente sumpsisse. aut certè tertium lustrum non- Scal. pag. 426. Lambini error.

dum absolutum, hoc est eius annum tertium, apud Horatium accepisse. Sed neu- A
trum procedit.

Cæterum natalis Augusti contigit IX Kal. Octob. Cicerone & Antonio Coss. Sed ob luxatum, ac deprauatum mensium statum, Septembris Pompilianus in Iunio, Iulióve circiter inibat anni Iuliani. Multa de hoc argumento, déque Suetonij hallucinatione disputantur à Scaligero hoc in capite, quæ nobis probantur. Illud vnum argumentum leue esse ducimus, quo natum esse nocte probat Augustum: quia Germanicus ita de illo cecinit: *Maternis intulit astris.* Ad quæ Scaliger; *Capricorni*, inquit, *quatenus est sidus, mater nox est. Ergo Capricornus maternis intulit astris, id est nocturnus.* Affectata, & arguta nimis interpretatio. Materna quippe vocantur astra, quod Cæsar à Dea Venere stirpem traxerit.

De initio Herodis magni. B

CAPVT LXV.

DVPLEX Herodis initium omnibus à Chronologis asseritur: alterum anno Iuliano sexto, quando rex à Senatu declaratus est, Caluino, & Asinio Coss. alterum anno Iuliano nono, quando Hierosolyma capta sunt, & Antigonus occisus ab Herode, & Sosio. Quoniam autem ad verum Christi natalem inuestigandum, & ad Euangelicam illustrandam historiam, Herodis epocha plurimùm confert, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν: omni nobis ratione patefacienda est, & ab obscuritate vindicanda. Ad id nobis facem præfert Iosephi præstantissimi Scriptoris historia; qui vnius Herodis initia, résque gestas fidelissimè perscripsit. Huius itaque vestigia persecuti, quæ sparsim ab illo de Herodis primordiis mandata sunt literis, compendio colligemus.

Herodis historia.

Herodes patre natus est Antipa, siue Antipatro Idumæo, qui Hyrcani Pontificis aduersus Aristobulum partes secutus strenuam illi nauauit operam. Hic è Cypro C
Arabissa quatuor filios suscepit, Phasaëlum, Herodem, Iosephum, Pheroram; filiam vnam, Salomen. Testatur hoc Iosephus lib. XIV, cap. XII, scribitque liberos suos Antipatrum, cùm aduersus Aristobulum bellum gereret, in Arabia reliquisse. De Hyrcani, & Aristobuli plus quàm ciuilibus odiis, ac bellis diximus suprà, cùm de Pontificibus Hebræis ageremus. Aristobulus à Pompeio vnà cum vrbe, captus est anno Vrbis conditæ DCXCI, Cicerone, & Antonio Coss. Restituto igitur Hyrcano, cum, Pompeio superato, C. Cæsar Alexandrino bello distineretur, Antipater ab Hyrcano missus cum tribus Iudæorum milibus ei suppetias tulit. Quanquam Strabo Hyrcanum ipsum adfuisse scribit. author Iosephus cap. XIV, & XV. Tùm vero Cæsar Antipatri fidem, & animum expertus, Procuratorem ipsum Iudææ constituit; ac murorum Hierosolymitanorum, qui à Pompeio disiecti fuerant, instaurandorum potestatem fecit. quod contigit anno ab V. C. DCCVII. Per idem tempus Antipater Phasaelum filiorum natu maximum Hierosolymorum, ac vicinæ regionis ducem constituit: Herodi, qui secundò natus erat, Galilæam permisit: *νέῳ παντάπασιν ὄντι. ιε΄ γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη. cùm iu-* D
uenis esset admodum. Nam XV, *non amplius annos habebat.* Quomodo quindecim annos natus erat Herodes anno circiter Vrbis DCCVII, si septuagenarius propemodum obiit, anno, vt postea docebitur; Vrbis quinquagesimo supra septingentesimum, Iuliano quadragesimo secundo? Deinde quæ eodem capite ab Herode gesta narrantur, non puberem illum, sed adolescentem, aut iuuenem fuisse, satis nos docent. Quare pro ιε΄, id est XV, viri docti κε΄, id est XXV legunt. Sed non puto Iosephum annorum XXV iuuenem *νέον παντάπασιν* appellaturum fuisse. Est enim hæc ætas ad res gerendas idonea; frustráque immaturam illam videri voluisset.

Iosephus hallucinatus.

Quare vix est vt ab hallucinatione purgari possit Iosephus. Nam sine dubio quindecim annorum, vel paulo plurium tunc Herodem fuisse scripsit, non viginti quinque. quòd nos in Animaduersionibus, aliorum authoritate ducti, verum putabamus. nunc sententiam mutamus: & errasse Iosephum verisimilius arbitra-

A mur. Etenim reuera quinque & viginti circiter natus erat annos; at Ioſephus longè inferiorem ætate per imprudentiam fecit.

Poſt hæc Sex. Cæſar Herodem Cœleſyriæ præficit, quod eodem anno ab V.C. DCCVII contigit; quo & Sextus Cæſar legionibus Syriæ à Iulio Cæſare præpoſitus eſt, vt Hirtius refert Comment. de bello Alexandrino. Capite deinde decimo nono Ioſephus exponit, quemadmodum poſt necem Cæſaris à Caſſio, & Bruto στρατηγὸς Cœles Syriæ ſit factus, cum ſpe regiæ dignitatis obtinendæ, quod congruit anno Vrbis DCCXII, Iuliano IV. Poſt Philippenſem pugnam, Antonius magnis ab Herode muneribus conciliatus, Tetrarcham ipſum cum fratre Phaſaëlo facit. Ioſephus cap. XXIII. Contigit hoc anno Vrbis DCCXIII, Iuliano V.

Antigonus deinde Ariſtobuli F. excluſus regno, Parthorum regem Pacorum mille talentorum pactione contra Hyrcanum & Antipatri filios Herodem, ac Phaſaëlum exciuit in Iudæam: qui captis ambobus, Antigonum in regnum reſtituunt. Deſperatis rebus Herodes Romam ad Antonium confugit; cuius ope regnum
B Iudææ à Senatu præter ſpem obtinuit, Domitio Caluino II, & C. Aſinio Pollione Coſſ. Olympiade CLXXXIV. Ioſephus cap. XXVI. Hoc primum regni Herodis initium eſt, anno V. C. DCCXIV, Iuliano VI, quo deſiit Olympiadis CLXXXIV annus quartus, & primus iniit Olympiadis CLXXXV. Quanquam melius ſcripſiſſet Olympiade CLXXV, niſi ita fortaſſe ipſe ſcripſerit. Secundum hæc in Iudæam reuerſus Herodes cum Antigono biennio amplius bellum geſſit. donec adiuuante Soſio, captis Hieroſolymis, Antigonus è medio ſublatus eſt, Coſſ. M. Agrippa, & Canidio Gallo, Olympiade CLXXXIII, qui eſt annus Vrbis DCCXVII, Iulianus IX, quo deſiit tertius Olympiadis, & quartus iniit, Per. Iul. 4677., anno Sabbatico. Ioſephus cap. vltimo libri XIV. Ex quo Dionis error conuincitur, qui Claudio, & Norbano Coſſ. capta eſſe Hieroſolyma ſcribit, anno Iuliano VIII. Sed anni Sabbatici character Ioſepho fauet. Ab vtroque regni principio anni Herodis variè computantur; de quo paulo pòſt in eius obitu.

C *Scaligeri in capite de Herodis initio errata caſtigantur.*

CAPVT LXVI.

IN vtraque Herodis epocha Ioſephum ſecutus Scaliger, rectam inſiſtit viam. Quæ autem ex ingenio ſuo ad ea, quæ ab aliis tradita erant, adiecit; in iis vel erroris manifeſti, vel ἀλόγου, & ἀιαποδείκτου coniecturæ conuincitur. Hoc in genere primum occurrit, quod initio capitis huius aſſerit, tertium menſem, quo Ioſephus capta refert Hieroſolyma, eſſe Tamuz, qui eſt quartus à Niſan: verùm primum menſem Iiar fuiſſe ab Haſamonæorum tempore ſuſpicatur. Hoc autem temerè facit. Nam ratio nulla nos cogit vti in Tamuz XVII die potiùs, quàm in Siuuan, qui reuera tertius menſis eſt, Hieroſolyma ab Herode capta dicamus. Siquidem & in Kalendario Iudaico, Siuuan XXIII dies ieiunio conſecrata legitur. Vnde vel hoc, vel alio, qui in Kalendario non extat, ieiunio, feſtóque die, captam vrbem eſſe
D veriſimilius eſt, quàm in Tamuz. Vide quæ lib. II, Capite XXVI de Iudæorum Alexandrea Periodo ſunt dicta. tùm hoc ipſo libro, cùm de Simone Pontifice Iudæorum egimus, ludicram illam eſſe Scaligeri opinionem de Iiar primo menſe ſignificauimus.

Turbat deinde Scaliger, dum exemplum quoddam retractans è Ioſepho petitum, quod lib. II diſcuſſerat, ibidem ſe erraſſe confitetur. *At libro ſecundo* (inquit) *quærebamus quod non erat, & planè cum Ioſepho hallucinati ſumus, & præterea eſt ἀλογία in cyclo Solis. Corrigatur igitur & noſter, & Dionis, & Ioſephi error.* Age verò videamus quis error ille ſit libro ſecundo commiſſus. Locus eſt capite de Periodo Iudæorum Alexandrea; vbi ad periclitandam Periodum Alexandream, exemplum attulit Hieroſolymorum à Pompeio captorum, quod Ioſephus Agrippa, & Caninio Gallo Coſſ. accidiſſe refert, ἐν τῇ νηστείᾳ. Hic eſt annus Per. Iul. 4651: in quo Ioſephum redarguit, quod ab hac obſidione, & ἀλώσει, alteram, qua à Soſio

pag. 422.

pag. 104.

expugnata sunt Hierosolyma; contigisse dicat post annos XXVII, cùm XXVI tantùm intercesserint. Rursus priorem illam Tamuz XVII die accidisse vult, feria VII, vt voluit Dio. Nam Tisri XXVI Sept. incidit, feria V, cyclo Solis II, quæ feria cum charactere Tamuz coniuncta dat feriam V. Ergo XVII fuit Sabbatum. Hæc libro secundo Scaliger. in quibus cùm errasse se dicat, tamen hoc ipso capite, vbi errorem deprecatur, nihil aliud statuit, quàm quod libro secundo docuerat. Priorem enim ἅλωσιν Pompeij tempore, Tamuz itidem XVII euenisse scribit, Sabbato, cum Neomenia Tisri conuenisset XXV Sept. feria V, anno Per. Iul. 4651, anno communi ordinario. Cùm igitur ex Iosepho, & Dione idem libro secundo colligat, quod hîc amplectitur, quid est, quod se cum Iosepho hallucinatum illîc esse dicit? Nam & Sabbatum fuisse vtrobique cum Dione censet; neque quòd Iosephus viginti septem annos putet, pro viginti sex; error est eiusmodi, qui hallucinationis ansam Scaligero dederit; cùm eundem ipsum illîc errorem castigauerit. Deinde cur in cyclo Solis errorem suum accusat? Neque enim aliter hoc capite, quàm in secundo libro definit: nimirum literam Domin. fuisse D, Cyclo Solis III, anno Per. Iul. 4651. Ait enim Tisri Neomeniam cyclo Solis II, hoc anno 4650 feria V cõtigisse, litera E. proinde Sept. XXV. (quanquam illîc Sept. XXVI perperam scripsit.) Itaq; Tamuz Neomenia, quæ dies est CCLXVII à Neomenia Tisri, incurrit in Iunij XVIII, fer. V, decima verò septima Tamuz, in Iulij IV, feria VII. Quibus cõsentanea sunt, quæ hoc in capite lib. V disputat. nisi quod noua hallucinatione Tisri anni Iudaici, cuius Tamuz Iunij XVIII cœpit anni 4651, eodem hoc anno Iuliano iniisse scribit; quod falsum est. Nam anno antecedẽte cœpit cyclo II Solis, Tamuz autem cyclo III. Verùm totus hîc ἁλώσεως characterismus vtroq; in libro descriptus commentitius est. Nam neq; Tamuz mense priùs à Pompeio capta Vrbs est, neq; postea ab Herode & Sosio; sed tertio mense, id est Siuuan, τῇ νηστείας ἡμέρᾳ, ieiunij alicuius festi tempore. Dio lib. XXXVI refert Sabbato captam Vrbem à Pompeio, & eodem die postmodum à Sosio, Claudio & Norbano Coss. Sed in Consulatu error est, & forsitan in prioris saltem anni charactere. Neque enim Sabbati Iosephus meminit. Nisi forte ieiunium aliquod in Sabbatum incurrit, quod in recentiore Kalendario non extat. Nam, quod vnum ad id tempus conuenire posset, vigesimi tertij Siuuan ieiunium, in Sabbatum conferre Lunæ ratiocinia non permittunt, nisi triduo, vel quatriduo fere Iudaicas Neomenias à mediis syzygiis aberrasse velimus. Tisri Iudaicum anni 3698 hodierni computi iniit feria 4, 3, 1002, Septembris XXIV, Siuuan autem Maij XIX, feria 2, 9, 866. Ergo XXIII dies feria tertia. At anno Periodi Iulianæ 4676, cyclo Solis XXVIII, litera A, Lunæ II, cœpit annus Iudaicus 3724; cuius Tisri character 5, 11, 675, Septembris VII. Si, vt videtur, embolimæus annus iste fuerit, character Siuuan erit feria 5, 6, 252, Maij XXX, cyclo Solis I, litera G F, anno Per. Iul. 4677. vnde XXIII Siuuan feria VI. Sed quoniam Iudæi per illa tempora ἀπὸ τῆς φάσεως Neomenias suas auspicati feruntur, meritò & Neomenia Siuuan feria VI, & XXIII dies eius feria septima congruere potuit. Ita verum erit, quod Dio memoriæ prodidit, Vrbem à Sosio captam esse Sabbato. Nec enim Scaligerum moror, qui posteriorem hanc ἅλωσιν mense Tamuz includit, eiúsque XVIII feria III, ex falsa periodo Iudaica, quam Alexandream appellat. Sic igitur rectè omnia constabunt; neque ad Iosephum, vel Dionem, sed ad Scaligerum ipsum reprehensio illa pertinebit. Postremò insignis iste annus est secundi Herodis initij, charactere Chronologico, quem Iosephus demonstrat. Sabbaticum enim annum fuisse memorat. Nam lib. XIV, cap. XXVIII, scribit Hierosolymitanos ab Herode & Sosio obsidione pressos fame laborasse: τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταὐτὸν εἶναι. *Sabbaticus enim annus commodum in id tempus inciderat.* Igitur æstas illa fuit, qua finita, Sabbaticus annus desiit. Demonstratum est lib. IX, cap. XXVI, initium anni Sabbatici, quo de agimus, iniisse ab Autumno anni Per. Iul. 4676. quod & vulgaris Iudæorum annorum methodus ostendit: cuius hæc regula est, vt diuisis per septem Iudaicis annis, si nihil supersit, vltimus annus sit Sabbaticus. Deductis ergo 952 de annis Iul. Per. 4676, ex perpetua methodo, restat annus Iudaicus 3724 qui cœpit ab autumno anni Periodi Iulianæ 4676. At is diuisus per 7 nihil relinquit. Proinde hic ipse Iudaici computi 3724 annus fuit Sabbaticus; atque adeo cœpit autumno anni

Periodi

A Periodi Iulianæ 4676, & labente 4677 erat in cursu. quo anno Consules ij fuerunt, quibus Coss. capta dicit Hierosolyma Iosephus, nempe M. Agrippa, & Caninius Gallus. Siquidem isti Coss. anno Iuliano IX, Vrbis verò DCCXVII Magistratum gesserunt.

At *Noua veráque Chronologia* censet anno sexto Semitah, siue hebdomadis annalis ineunte, capta ab Herode esse Hierosolyma. quem etiam XXXII ante Christianam æram statuit: & quidem Octobris X circiter esse capta. Postquam enim vrbe potitus est Herodes, totam exinde Iudæam obtinuit, vt Iosephus lib. XV, cap. I refert: atque omnium aduersæ factionis ciuium bona diripuit. vnde ingens est consecuta penuria. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶ κρατῆντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γενομένη· τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἐνάγκαζεν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τῷ γῆν ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. *Nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat. & agri inculti manebant propter tempus anni Sabbatici: qui tunc instabat, quo nobis fas non est agros serere.* Ex iis Iosephi verbis, quibus instantem
B annum Sabbaticum significat aliquanto interuallo post vrbem captam; colligi videtur non ipso labente Sabbatico; sed antecedente potiùs anno captam fuisse.

Sed hæc ratio, & opinio ab Iosephi mente tam aliena est, quàm quod maximè. Nam, vt ostendimus, Consules illi, quibus captam esse dicit vrbem, à Kalendis Ianuariis eius anni Iuliani cœperunt, quo Sabbaticus annus erat in cursu, tribus ante mensibus inchoatus. Tùm disertissima sunt illa Iosephi è cap. XXVIII lib. XIV: τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν σωέβη κατ' αὐτὸν εἶναι. Quod rectè vertit Gelenius. *Nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio.* Si κατ' αὐτὸν, id est eodem tempore, quo oppugnabantur Hierosolyma, Sabbaticus annus contigit: non vtique solidus annum inter ἅλωσιν, & Sabbatici exordium intercessit. quod *Noua Chronologia* definit. Neque verò aliud indicant ea Iosephi verba, quæ ex lib. XV, cap. I retulimus. Non enim longo interuallo post expugnatam vrbem calamitates illæ contigerunt; sed eodem anno; quo videlicet ager incultus erat, neque sementem fecerant. Anno, inquam, Periodi Iulianæ 4677 cùm Iunio mense capta esset vrbs, quod reliquum fuit eius anni, & bona sequentis parte, penuria laboratum
C est, donec messis noua succederet. Quod autem Iosephus ἐνεστήκει γὰρ τότε τὸ ἑβδομαδικὸν ἔτος dixit, hoc non est instare: sed in cursu iam esse. Quippe tempus est plus quàm perfectum, quod iam iniisse demonstrat. & ἐνεστηκέναι frequenter vsurpat author ille pro eo quod est inire, & iam aduenisse. quod & passim fieri solet. Iam quod ad mensem attinet, quo Hierosolyma capta sunt; quem tertium Iosephus nominat: non rectè meo iudicio tertium obsidionis mensem *Noua Chronologia* nominat. Etenim ex orationis serie constat, tertium ordine mensium ab Iosepho censeri. τοῦτο τὸ πάθος, inquit, σωέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Ἀγρίππα, καὶ Καιδίου Γάλλου, ἐπὶ τῆς ρπέ Ὀλυμπιάδος, τῷ γ' μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας. *Ea calamitas Hierosolymitanæ vrbi contigit Coss. M. Agrippa, & Caninio Gallo Olympiade* CLXXXV, *mense tertio, in festo ieiunij.* Mensis hîc tertius de obsidionis tempore nullo modo potest accipi. Subiicit deinde, velut fato quodam eodem die ac mense ante XXVII annos à Pompeio fuisse captam. Et sanè cap. VIII eiusdem libri ita loquitur: καὶ γὰρ ἁλώσεως τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ, &c. *Captâ vrbe circa tertium mensem, die ieiunij.* Quæ loquendi ratio mensem
D anni tertium, non obsidionis vtique designat.

De cyclo lunari Romano.

CAPVT LXVII.

EVSEBIVS in Chronico, ad annum Olympiadis centesimæ octogesimæ sextæ tertium, Herodis decimum, hæc adscripsit. *Lunæ secundum Romanos cursus inuentus.* Quæ quidem verba Pontacus in IV Manuscriptis non extare testatur. Scaliger porrò perperam Eusebium incusat, quasi ad annum tertium Olymp. CLXXXVII ista posuerit. Nam ad tertium Olympiadis CLXXXVI, in editione ipsius, & Pontaci, appositi

ta leguntur ad annum Abraami MDCCCCLXXXIII, qui iniit anno Per. Iul. 4679. A
Ita Kalendæ Ianuariæ post Autumnum, à quo Eusebij annus incœpit, incurrunt in annũ Per. Iul. 4680, Iulianum duodecimum. Idem Scaliger Eusebianam illam notationem ita declarat. Anno Iuliano duodecimo scribit periodi Calippicæ quartæ sexagesimum octauum annum incidisse, Alexandreæ verò quartæ quinquagesimum, quibus Neomenia lunaris in Kalendas Ianuarias incurrit. Ideo refert Eusebius Romanorum cursum lunarem ab epocha illa cœpisse.

Hæc Scaligeri coniectura tritum illud in eius doctrina sumit; Calippicam Periodum à Romanis, vt & populis fermè omnibus, agnitam, & adscitam fuisse. quod in libro I & II huius Operis sæpe redarguimus. Nam si Romani lunarem cyclum ab anno illo cœpere, accuratiores vtique motus sideris illius obseruarunt; non Calippicos; secundum quos vno iam die in anteriora Neomeniæ progressionem fecerant. Anno Per. Iul. 4679 iniit annus Iudaici computi 3727, cuius Tisri charactere 6, 2, 852, feria VI, Septembris IV, cyclo Lunæ V, Solis III, litera D. Addito character IV mensium, confiet charactere Scebath, 5, 5, 784, feria V, Decembris vltimo, id est hora vndecima fere post meridiem diei XXX. Quare B
Nouilunium nequaquam in Kalendas Ianuarias competebat, sed in pridie eius diei. Quæ cùm ita sint; suspicor Eusebianam illam periocham, vel suppositiam esse, & ab alio, quàm Eusebio, notatam; vel, si est germana, nihil aliud velle, nisi circa hoc tempus Romanos lunarem aliquem Cyclum ad annum suum Iulianum adsciuisse; ac tùm primùm vtriusque sideris epilogismos certo aliquo annorum orbe, vtputa Enneadecaëteride, constrictos in concordiam adduxisse. non tamen vt ab hoc anno caput illius periodi repetendum sciuerint; quod periocha non dicit. sed vt lunarem illo tempore cursum inuestigauerint.

De æra Hispaniensi, eiúsque origine, initio, & vsurpatione.

CAPVT LXVIII. C

DE vocabuli origine, caussisque capiendi ab epocha illa primordij, maior hactenus fuit, quàm de epocha ipsa controuersia. Nam explosa Ioannis Gerundensis Episcopi sententia, qui XXVI ante Christianam annis æram illam inchoari credidit, fixum illud, omniúmque consensu stabilitum est, octo & triginta ante Christianam, siue Dionysianam epocham annis æram Hispanicam inchoari, qui est Iulianus $\frac{VIII}{XV}$. Testantur hoc veteres omnes Inscriptiones, quæ in Hispania adhuc extant; tum Conciliorum Hispanensium, nec non Africanorum tituli; aliáque monimenta vetustatis iisce notis insignita, quæ à viris doctis iamdudum producta sunt. Inter quos eruditissimè de hoc argumento scripsit L. Andreas Resendius, Epistola ad Ioannem Vasæum: in qua præcipua quæque de æra notauit, quæ Scaliger in suam disputationem transtulit. & is tamen in fine capitis *ea se protulisse dicit, quæ à nemine antea producta.* Atqui nihil fere scitu dignum attulit, quod non ab Resendio, & ab aliis Hispanicarum maximè rerum Scriptoribus obseruatum iam antè fuerit.

Primum illud est de æræ nomine; quod à Sepulueda Cordubensi perperam explicatum idem ille Resendius refellit. ipse autem æram nihil esse docet aliud, nisi notam numeri, vel supputationem: quod & Nonij Marcelli authoritate, ac Lucilij apud eundem adstruit; & Fausti Regiensis lib. de Spiritu sancto. Quæ omnia Scaliger exscripsit. Alterum est, de causa epochæ illius; quid nimirum Hispanos adduxerit, vt ab anno Iuliano VIII, ante Christi primum tricesimo octauo æram suam auspicarentur. Scaliger existimat ideo ab hoc anno putare cœpisse. quod superiore anno magna clade à Domitio Caluino sint affecti Ceretani Hispaniæ populi, vt author est Dio lib. XLVIII: qui id Coss. L. Martio Censorino, & C. Sabino contigisse refert. Sed hæc Caluini victoria non satis idonea ratio videtur, propter quam Hispania omnis temporum suorum titulum inde repeteret. Ceretani Vasconiæ populi sunt in extremis Hispaniæ finibus, ad Pyrenæos. Ab iis ergo D

A deuictis, Hiſpanos omnes annorum ſuorum epocham auſpicari minimè probabile eſt. Hoc cùm Scaliger, vt videtur, ipſe ſenſiſſet, pro Ceretanis apud Dionem Oretanos, vel Carpetanos ſcribendum putauit: vt in Hiſpaniæ gremium, & interiores populos Caluini victoriam transferret, quo Hiſpanis ipſis notior, & ad memoriam, ac nouæ temporum epochæ inſtitutionem eſſet inſignior. Sed deprauare eſt hoc Dionis hiſtoriam, ac non curua, quod aiunt, ſed recta corrigere.

Vetuſtiores Hiſpaniæ Scriptores æram ab ære nuncupatam arbitrati ſunt; quod Auguſtus deſcripto terrarum orbe, æs Reip. pendere coëgerit. In hac refel- Garciæ opinio de æra refellitur.
lenda ratione ſi quis hodie tempus terat; nihil niſi ludibrium erudito lectori debeat. Et tamen præ altera, quam ex Hincmaro profert Garcias Loiſa, tolerabilis eſt: quem miror fragmentum illud Hincmari eſſe credidiſſe. Nam Hermanni Chronicon citat, ídque ad annum vſque milleſimum quinquageſimum quartum perductum aſſerit; cùm tanto antè vixerit Hincmarus. Deinde quid abſurdius, quàm quod Heram (Ita enim pro æra ſcribendum admonet) ab Hera, id eſt no-
B mine Iunonis, ſiue aëris deriuat? Ecce alius vir pius, & eruditus ab ære collatitio vocis originem repetit, quod Hiſpania in triumphum Domitij Caluini dependere iuſſa eſt: quod tam copioſum fuit, vt inde publica Romæ opera inſtauranda curauerit. Sed ab æris contributione æram appellari Latinitas non patitur. Nihil verius eſt, quàm æram, ſupputationem. & ſummam ſignificare, & cùm ad tempora dinumeranda transfertur, idem eſſe atque computum. Nam præter Fauſtum Regienſem, qui libro primo de Spiritu ſancto, *æram ſiue ſupputationem* dixit; Idatius in Chronico ſub finem, captos eſſe piſces in Minio flumine dicit *Latinis ærarium numeris inſignitos*; id eſt CCCLXV.

L. Andreas Reſendius, & Geneſius Sepulueda æram ab eo anno cœpiſſe produnt, quo primùm Hiſpaniam ex Triumuirali partitione Auguſtus obtinuit: quod *poſt annos quatuor, quàm interfectus eſt Cæſar* actum eſſe ſcribit Reſendius. Si id verum eſt, cœperit anno Varroniano Vrbis conditæ DCXIV, Iuliano VI, ante Chriſtianam æram quadrageſimo, quod eſt contra hypotheſin. Ex omnibus cauſis, quas in re tam obſcura comminiſci licet; nulla veriſimilior vide-
C tur, quàm ab eo anno Hiſpanienſem æram inchoari; quo Iulianam formam admiſerunt. Cur octauo ac triceſimo potiſſimum ante Chriſtianam epocham id egerunt, neque ſcitur; neque valdè intereſt ſcire. Suſpicari poſſit aliquis, cum anno Iuliano ſeptimo, L. Marcio, & C. Sabino Coſſ. Senatus decreto Triumuirorum acta confirmata ſint, vt refert Dio lib. XLVIII; inter quæ partitio Romani orbis fuit, anno proximè antecedente, Iuliano ſexto, ab Auguſto, & Antonio denuò facta; ideo à Kalendis Ianuariis anni Iuliani octaui tam annum Iulianum, quàm Auguſtei imperij epocham iniiſſe. Neque verò neceſſe eſt, vt ſtatim ab inſtitutione æræ titulo, ac vocabulo proceſſerit. Id enim longo poſt interuallo contigit, exoleſcente iam puriori Latinitate, quando ad temporum ſupputationem æræ nomen accommodari cœpit.

Ioannes Vaſæus in Hiſpanienſi Chronico, cap. XXII teſtatur ſe in Euſebiano Falsò æræ mentio Chronico Euſebij tribuitur.
Chronico Alcobacienſi, ad annum IV Auguſti adnotatum legiſſe: *Hoc tempore, edicto Auguſti Cæſaris, æs in tributum, & cenſus dari iubetur, ex quo æra collecta eſt.* quod cur
D in vulgatis Chronicis Euſebij deſit neſcire ſe dicit. Sed hæc lacinia ab imperita & barbara manu temerè eſt aſſuta; quæ meritò nec in cuſis, nec in manuſcriptis comparet. Scaliger vetuſtiſſimam omnium extare mentionem ait in Conciliis Carthaginienſibus; quibus æra præfixa eſt. Ex quo pugnat, Hiſpanorum, vt vulgò habetur, non fuiſſe propriam; ſed cum Afris communem; imò verò cum Italis, & Gallis. Nam in Italia Leo æram epiſtolis ſubſcripſit, & Gallicanis Conciliis eadem appoſita legitur. Poterat longè antiquius exemplum afferre. Siquidem Nicæna Synodus æra CCCLXIIII notatur. Vnde Græcis etiam, & Orientalibus tribuendam eſſe vis Scaligerianæ argumentationis efficiet. Verùm ab Iſidoro Mercatore, vel alio collectore, & quidem Hiſpano, popularem gentis ſuæ computum tùm Nicæno, & Carthaginienſibus Conciliis inſcriptum; tum Leonis epiſtolæ triceſimæ ſubſcriptum, facile eſt coniicere. Nullam enim aliam ferè veteres illi, quàm Conſulatuum notam apponere ſolebant. Tanti ſunt ſingularia illa,

quæ de æra Hispanica primus obseruauit Scaliger, vt ea gloriatus sit *à nemine antea fuisse producta.* A

Æræ mentio apud Idatium. pag. 10. Sirm.

Qui æræ mentionem in illa notione fecerit, vetustiorem Idatio legi neminem. Hic in Chronico scribit Honorio VIII, & Theodosio Arcadij F. Coss. æræ CCCCXLVII, Alanos, Vandalos, & Sueuos Hispanis ingressos esse, IV Kal. Octob. feria III. Deductis, ex methodo, XXXVIII, supereſt annus Christi CCCCIX, quo se Barbari in Hispaniam infuderunt, cyclo Solis XXVI, litera C. adeóque III Kal. Octob. feria tertia. At Scaliger in Isag. Can. lib. II, malè id anno Christi notat CCCCVIII.

Pag. 40 Edit. Sirm.

Rursus Idatius scribit æra quingentesima, VI Non. Mart. in Gallæcia lunam cruentatam esse visam. *Æra*, inquit, *D. VI Non. Mart. pullorum cantu ab occasu Solis Luna in sanguinem plena conuertitur. Idem dies sexta feria fuit.* Hoc duplici charactere designatur annus Christi CCCCLXII, cyclo Lunæ VII, Solis XXIII, litera G. Vnde Martij II, feria VI. Quo die Luna defecit. Ex Tabulis Parisinis Plenilunium verum Compostellæ in Gallæcia Martij II, hora 0, 15′ à media nocte. Initium eclipsis hora 1, 11′ ante mediam noctem. Finis hora 1, 39′ post mediam noctem. Durauit horas 2, 48′: digitorúmque fuit paulo plus nouem. Addit Idatius hunc annum currentem fuisse Leonis Imperatoris quintum. Quæ omnia eundem in annum Christi CCCCLXII competunt. Nam deductis octo & triginta annis de quingentis, restant CCCCLXII. Sic indubitata est epocha Hispanicnsis æræ. quæ XXXVIII annis vulgarem Christi æram antecessit. B

Testatur idipsum disertè S. Iulianus Archiepiscopus Toletanus in calce libri II contra Iudæos, vbi tempus, quo opus illud scribebat, ita circumscribit. *Era enim inuenta est ante triginta & octo annos quàm Christus nasceretur. Nunc autem acclamatur Era esse 724. Detractis igitur triginta & octo annis, ex quo era inuenta est, vsque ad natiuitatem Christi, residui sunt 686 anni.* Quæ cùm ita sint; mirum valde est, eruditum Chronologum Nouæ veræque Chronologiæ cap. CCVII, persuasisse sibi, Hispanicam æram XL annis communem Christi epocham præcedere. Quæ opinio cùm per sese tot veterum, & omni exceptione maiorum authoritate damnetur: tùm leuissimis argumentis innititur. Primum illud est, cuius suprà memini, quod Ioannes Vasæus in Alcobacensi Eusebij codice testetur ad annum Augusti IV adscriptum æræ primordium fuisse. Annus autem quartus Augusti quadragesimus est ante Christum. Sed appendix ista ab homine imperito, vti diximus, assuta est. Et, vt germana sit, nullo modo nouam illam sententiam subleuat. Dicit enim anno demum Augusti quarto edictum de ære in tributum exigendo profectum esse: à quo æra deducta sit. Est autem consentaneum, vno alteróve post editum decretum anno; Hispanicnsem æram, & computum iniisse. Annus Augusti quartus in Eusebiano Chronico iniit anno Abraami MDCCCCLXXVII. Is ex methodo lib. IX capite I declarata, cœpit anno Periodi Iulianæ 4673, ac maiori ex parte in 4674 incidit, qui est Iulianus VI. Ita biennio postea æra in Hispania putari cœperit ex mente Scriptoris illius. C

Nouæ Chronologiæ discussio.

Alterum argumentum ex Isidoro in Chronico sumitur. è quo sex, septémve loca profert: in quibus æram Hispanicnsem ita cum rebus gestis certorum annorum comparat; vt ex eo concludi possit, annis quadraginta Christi æram præcedere. Atqui in eodem Isidori Chronico totidem fere alia loca sunt, in quibus rectè, & ex communi sententia æra triginta & octo non ampliùs annis epochâ Christi prior est. Velut cùm æra CCCCXIX cum anno Theodosij Magni tertio confertur, qui est annus Christi CCCLXXXI. Item cum anno XIV Arcadij & Honorij, id est anno Christi CCCCVIII, comparatur æra CCCCXLVI. Rursus ad annum Christi CCCCLXXXIV; siue Zenonis XI, applicatur æra DXXII. Tum annus Christi DVII, hoc est Anastasij XVII, coniicitur in æram DXLV. Æra quoque DLIV anno Christi DXVI tribuitur. Postremò æra DLXIV applicatur ad annum Iustini IX, qui est Christi DXXVI. D

Isidori error.

Est & vbi quadriennio Isidorus aberrat. Vt cùm æram DLXXX refert ad annum Iustiniani XII; qui est annus Christi DXXXVIII. Sic æram DLXXXIV componit cum anno Iustiniani XVI; id est cum anno Christi DXLII. Quatuor annis æræ initium anticipat. Aliàs triennio. Velut cùm æram DCVIII accõmodat ad annum Iustini

A II, qui est Christi DLXVII. In vno denique loco non προχρονισμῷ peccat; sed μεταχρονισμῷ annorum nouem. Siquidem annus Iustiniani XXXVIII æræ imputatur DXCIII. At annus ille Iustiniani cadit in annum Christi DLXIV. Ita nouem & viginti duntaxat annis æra Hispanica anterior erit epocha Dionysiana. Quis ex eo non intelligit, quàm inani firmamento noua illa Chronologia fulciatur? Nam vel errore Librariorum numerales notæ, &, vt Idatius loquitur, æræ commutatæ sunt. vel alios authores in annis Imperatorum Romanorum, rerúmque gestarum statuendis adhibuit Isidorus: qui, vt fit, vno alteróque anno posterius ista, quàm vulgaris est opinio, referrent. Sic annum, quo ab Alarico Roma capta est, Isidorus æræ imputat CCCCXLVII, Arcadij & Honorij XV. Conuenit igitur anno Christi CCCCIX, quem & firmare videtur Idatius; vti suo loco dicetur: quo ex authore & hæc, & alia multa descripsit Isidorus. At ex communi, veriorique sententia, capta est Vrbs anno Christi CCCCX, æra CCCCXLVIII. Quocirca nihil ex Isidori authoritate conficitur: qui ad summum non minus communi fauet, quàm nouæ illi sententiæ: & ancipitem in medio rem relinquit. Nam quod Ioannis Vasæi te-
B stimonio nouæ Chronologiæ author vtitur: quid ille cum Resendio senserit, luculenter in Hispaniæ Chronico declarauit, capite XXII. Vbi octo & triginta annis Christiana epocha popularem illam suorum æram priorem esse definit. quod ita planum hactenus esse factum arbitror, vt ne minimus quidem ea de re scrupulus cuiusquam in mente resideat.

De Actiaca pugna: dèque annis Actiacis.

CAPVT LXIX.

C NAVALE cum Antonio Cæsaris certamen, nullo dissentiente, contigit, Cæsare Octauiano III, & M. Valerio Messala Coss. anno Iuliano XV, die II Septembris, vt refert Dio lib. LI. Sed ob anni Romani labem, vno die Kalendæ Septembris pessum iuerant. Quatuor enim bissextiles post annum primum editionis intercalati fuerant; cùm tres solùm inseri debuerint, vt lib. IV cap. III planum fecimus. Ideo Kal. Septembris Iuliani ad II Septembris anni emendati descenderant. Ita nauale prælium tertio Septembris anni emendati conuenit. Etenim Dio ex Augusti Commentariis, vel Fastis publicis, victoriæ diem accepit. In his verò Septembris illius, qui agebatur, ex vitiosa methodo, dies secundus adnotatus est. qui cùm in tertium incideret emendati anni, eo vtique die victoria contigit, Thoth die quarta. qui cùm in anno castigato XXXI Augusti cœperit; ob bisextilem diem superfluum in XXX diem incurrit. Annus erat Periodi Iulianæ 4683; conditæ Vrbis DCCXXIII, cyclo Lunæ IX, Solis VII. Ab eo die Septembris Augusti monarchia accuratissima ratione computatur, vt asserit Dio.

Post cladem Actiacam, Antonius & Cleopatra in Ægyptum, Cæsar in Italiam nauigauit. Anno insequente Cæsar Ægyptum ingressus, Pelusium, & Alexan-
D driam obtinuit. Antonius & Cleopatra voluntariam sibi necem intulerunt: anno Vrbis conditæ DCCXXIV, Cæsare IV, & M. Licinio Crasso Coss. Romæ verò quamplurima in honorem Cęsaris decreta sunt: & inter alia, vti dies, qua capta erat Alexandria, festus esset, ab eóque reliquis annis numerandis initium fieret. Ita Dio. Ab hac igitur epocha anni Ægyptiorum Actiaci numerari cœperunt: quorum celeberrima extat apud authores mentio. Censorinus cap. XXI scribit anno Vrbis conditæ nongentesimo nonagesimo primo à Palilibus Varronianis; Iphiti millesimo decimo quarto; Iuliano ducentesimo octogesimo tertio, Ægyptios Augustorum annum egisse ducentesimum sexagesimum septimum. Demonstratum est suprà, annum, quo scribebat Censorinus, Vlpio, & Pontiano Coss. esse Christi CCXXXVIII: in quem Iulianus annus ducentesimus octogesimus tertius incurrit: siquidem quadraginta quinque annis æram Christianam primus Iulianus antecessit.

Censorinus porro librum suum Iulio, vel Augusto mense scribebat, ante XXIX Augusti; à quo iniit annus Actiacus CCLXVIII. Ideo labente adhuc ducentesimo sexagesimo septimo ista commentabatur. Nam Iuliani anni, vt & anni Vrbis, regulæ instar sunt. Quoniam ergo ab Ægypto in potestatem Pop. Rom. redacta, Ægyptij Actiacos annos putarunt: id autem post Antonij mortem euenit, anno Iuliano decimo sexto; consequens est anno Iuliano ducentesimo octogesimo tertio Actiacum annum incœpisse ducentesimum sexagesimum octauum. Item si anno Vrbis DCCXXIV cœpit primus Actiacus, anno Vrbis DCCCCXCI iniit CCLXVIII. Eodem modo, cùm anno primo Iuliano, siue quadragesimo quinto ante Christianam æram, cœperit annus Iphiti DCCXXXII; anno Iuliano CCLXXXIII cœpit annus MXIV. Tot igitur argumentis Actiacorum annorum cum Iulianis, Iphiteis, & Vrbis annis consensus adstruitur. Sic apud Clementem Alexand. I Strom. ab Alexandri obitu anni putantur CCXCIV ad Augusti victoriam, quando semetipsum Antonius occidit. Obiit Alexander anno Per. Iul. 4390, vt suprà vidimus. Thoth anni Nabonassarei CCCCXXV Nouemb. XII, feria I, cyclo Solis XXII. Ab hóc verò, ad Thoth anni Nabonassarei DCCXVIIII anni intersunt CCXCIV absoluti. Totidem annorum interuallum à Thoth Philippi, siue mortis Alexandri ad Thoth regni Augusti, Ptolemæus statuit lib. III, cap. VIII. Scribit enim à morte Alexandri ad regnum Augusti annos intercedere CCCCXXIV; & à primo Augusti anno, primáque die in Thoth Ægyptio mense, & meridie, ad æquinoctium, quod obseruauit anno XVII Adriani, Athyr VII, Septemb. XXV, duabus post meridiem horis, annos interesse CLXI, dies LXVI horas 2. quod æquinoctium cadit in annum Christi CXXXII. Anni Ægyptiaci CLXI cum diebus LXVI, dies componunt 58831, qui à XXV Sept. meridie anni Christi retrò putati desinunt in meridiem diei XXXI Augusti anni Iuliani XVI. Nam ad æram Christianam anni Iuliani XXIX cum diebus CXXII putantur: ex quibus dies cõfiunt 10715. Tum anni sunt CXXXI Iuliani ab æra Christi, cum diebus CCLXIX. Componuntur dies 48116, qui ad superiores adiuncti dant 58851 dies. Quare perspicuum est annum Actiacum primum, à quo Ægyptij Augusti annos computarunt, fuisse ducentesimum nonagesimum quintum incuntem Ægyptiacum, siue Nabonassareum à Thoth obitus Alexandri: & Iuliano XVI iniisse à Neomenia Thoth, quæ tum commodum in XXXI Augusti in anno emendato ceciderat. at ob vitium anni Iuliani, quòd bisextiles quatuor pro tribus intercalati fuerant, ad Augusti XXIX migrationem fecerat. Anni Nabonassarei DCCXVIII absoluti sunt à primo Thoth Nabon. anno Per. Iul 3967, Februarij XXVI, feria IV, ad Thoth Actiacum. Dies porro sunt 262070. qui per septem diuisi, additis tribus, quia primus Thoth feria IV iniit, relinquunt feriam VII. Itaque Neomenia Thoth anni Nabonassarei DCCXIX cœpit feria I, cyclo Solis VIII, anno Per. Iul. 4384, litera Dom. emendati cycli E. Proinde Augusti vltimo cœpit Neomenia Thoth. In cyclo vitioso fuit ille bisextilis annus. Literæ D C. Vnde feria prima Augusti XXIX.

A

B

C

D

Anni Actiaci, siue Augustorum.

Ex iis planum est annos Actiacos, siue Augustorum, vt Censorinus vocat; vel, vt Ptolemæus, imperij Augustei, non ab anno ipso Actiacæ victoriæ, sed à sequenti inchoari apud Ægyptios; & quidem à XXIX Augusti: quamuis Dio annos illius imperij à Septembris II die putari scripserit: imo vt arbitror, non tam vsu aliquo numerandi à IV Non. Sept. computatos esse docet; quàm si quis accuratam eius monarchiæ rationem velit inire, ab illo die inchoandos esse: ὥστε καὶ τλῶ ἀπαρξάμενον τοῦ τῆς μοναρχίας αὐτοῦ ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀκριβῶς ἄγειν. *Adeo vt numerus annorum monarchiæ ipsius, si accuratè putare velimus, ab illo die sit ineundus.*

Hîc ego tyrones admonendos censeo, vti diligenter annos Actiacos ab Actiaca victoria discernere studeant. Nam Veteres nonnumquam ἀπὸ τῆς ἐν Ακτίῳ μάχης tempora cõputant: id est ab ipso anno, quo ad Actium superatus est Antonius. Ita Iosephus lib. XVIII Orig. cap. III, refert Quirinum Archelai bona in fiscum redegisse, anno post Antonij cladem ad Actium septimo, & triceſimo; qui est LI, vel LII Iulianus: vt in Animaduer. ostendimus. Occurrent & alia quædam exempla, quæ suis locis reddentur. Alij verò Actiacos annos ab Augusti postrema victoria, & Antonij nece colligunt.

pag. 126.

A Ea rē non animaduersa, Christmannus lib. de Connexione annorum, fœdè omnia permiscuit. Nam vtrumque confundit: annum, inquam, quo Actiaca clades contigit, eundem Iulianum putat, à quo anni Augustorum à Censorino; imperij Augusti à Ptolemæo numerantur, nimirum ab editione Iulianâ decimum sextum. Sic enim differit: Censorinus author est, Actiacam Augusti victo- Pag. 366.
riam biennio antiquiorem esse triumpho Augustali, qui incurrit in annum Iulianum XVIII. Itaque Censorinus biennij illius initium numerat à Kalend. Ian. anni Iuliani XVI: *licet post octo demum menses* (ait) *inciderit Augusti Actiaca victoria, labente anno Olympiadico* DCCXLVII: *hoc est anno tertio Olympiadis* CLXXXVII. Fallitur. Nam victus est Antonius ad Actium anno Iphiti DCCXLVI, Vrbis DCCXXIII, anno secundo Olympiadis CLXXXVII.

Eusebiani codices variant, vt obseruat Pontacus. Quidam enim ad annum tertium Olympiadis Cleopatræ, & Antonij necem adscribunt: alij ad quartum; quod & in vulgatis hæsit. Sed nimirum Eusebianos annos ab Autumno, qui O-
B lympiadicorum annorum antecedit epochas, inire iam diximus. Vnde tametsi ad annum illum, qui ab Olympiade quartus est, mors illorum apposita sit, intelligitur tamen annus tertius currens: vti secundus; si ad tertium Olympiadis applicetur. In editione Pontaci ad annum Abraami MDCCCCLXXXVIII ista notantur; in Scaligeriana ad MDCCCCLXXXVII. Quoniam igitur Eusebianorum annorum epocha in autumno posita est anni Periodi Iulianæ 2697. Ideo ex perpetua methodo, additis 2696 ad annos 1988, existit annus Periodi Iulianæ 4684, quo reuera mors Antonij & Cleopatræ contigit. Et quidem ab hoc anno cœpit quartus Olympiadicus ab Octobri, ex Eusebij mente; cùm apud Elidenses tertius duntaxat inchoatus sit à solstitio. Rectius itaque Pontaci editio, quàm Scaligeri, necem Antonij cum anno Abraami MDCCCCLXXXVIII copulauit. Hæc Eusebij Chronologia à paucis animaduersa magnos in errores plerosque transuersos abstulit.

Tacitus initio lib. I Histor. ab Vrbe condita videtur ad Actiacam pugnam numerare annos DCCXX. quod & Mercator perperam secutus historiam conturbat. Verùm Tacitus non accuratè, sed πλατικῶς, & rotundè DCCXX, pro DCCXXI
C absolutis expressit, vti suprà docuimus.

De annis Augustorum Romanis.

CAPVT LXX.

SVPERSVNT anni Augustorum Romani post Actiacam victoriam inchoati; quorum Censorinus meminit; ac testatur eorum initium ex Kalendis Ianuariis procedere anni, quo Coss. fuerunt Augustus VII, & Agrippa III: quod & Dio libro LIII prodidit. Hoc enim anno, posteaquam Octauianus frustrà se imperio abdicare conatus est, deque ea re apud Senatum orationem habuit; neque tamen id facere permissus est: tùm Augusti illi nomen est additum, sententia L. Munacij Planci, vt Censorinus & Suetonius referunt; a.d. XVI Kalend. Febr. Contigit hoc anno
D V. C. DCCXXVII, Iuliano ineunte XIX, Periodi Iulianæ 4687. Censorinus annum illum, quo scribebat; quémque nos ostendimus Christi esse CCXXXVIII, Vrbis DCCCCXCI; Iulianum verò CCLXXXIII; dicit Augustorum Romanum esse CCLXV. Detractis 265 de 283, restant 18. Proinde nonus decimus Iulianus primus est annus Augustorum Romanus. Sic deductis 265 de 991, supersunt 726. Igitur annus primus Augustorum est Vrbis conditæ 727. Memorabilis hic annus est eo nomine, quod nouum legitimi imperij primordium ab eo duxerit Augustus. Hactenus enim summum sibi dominatum vi, ac citra consensum ciuium vsurparat; séq; id ad tempus, & donec Rempubl. ordinasset administraturum esse præ se tulerat. Quod cùm bona fide, an per speciem deponere hoc anno voluisset, id effecit, vt imperium sibi à Senatu, Populóque confirmaretur. Quod, vt popularem se Vide Dionem lib. LIII.
esse demonstraret, ita temperauit; vt Prouincias non omnes sibi sumeret: sed partem illarum populo permitteret: partem per legatos suos administraret. Quocir-

ca nouum ab hoc anno initium imperij duxit Augustus. Nam & imperium ipsi à S.P.Q.R. decretum; & Augusti nomen impositum: & gerendi in posterum imperij forma quædam est, ac ratiò constituta. A

Orosius lib. VI. *Anno*, inquit, *ab V.C.* DCCXXV, *ipso Imperatore Cæsare Augusto quinquies, & L. Apuleio Coss. Cæsar victor ab Oriente rediens octauo Eidus Ianuarias Vrbem triplici triumpho ingressus est: ac tùm ipse Iani portas, sopitis omnibus, finitisque bellis ciuilibus, clausit. Hoc die primùm Augustus consalutatus est.* Biennio scilicet falsus est. Id enim non Augusto V Cos. sed VII, hoc est anno V.C. DCCXXVII, non CCCXXV, accidit vt Augustus appellaretur. Reliqua in annum DCCXXV congruunt. Tunc enim Ianum ab Augusto clausum esse testis est Dio. Nihilominus quod de solenni imperij primordio eo tempore constituto diximus, quo Augusti nomen impositum, idem Orosius affirmat. Cùm enim de Augusti titulo dixisset, subiicit. *Atque ex eodem die summa rerum, ac potestatum penes vnum cœpit esse, & mansit: quod Græci monarchiam vocant.* Quanquam fortasse non tam de die, quo hoc nomine donatus est, quàm quo victor ab Oriente Romam ingressus est, posteriora hæc verba debent accipi. Imposuit Orosio, quod ad Augusti nomen attinet, Eusebius in Chronico; vbi ad annum Augusti XV, Abraami MDCCCCLXXXVIII, notat Augustum eo anno nominatum, altero scilicet, quàm se Cleopatra, & Antonius interfecerunt. Addit quosdam ab hoc tempore primum annum Augusti monarchiæ supputare. Quod etiam Alexandrinum Chronicum obseruat. In quo leue mendum est in Augusti Cæsaris appellatione, Αὔγυστος Καῖσαρ ὁ Κλαυγῖνος. Ita pag. 458. Leg. Οκταβιανός. B

C.CXCIX. Redeamus ad Dionem. Huius verò ex authoritate liquet immeritò Censorinum ab authore *Nouæ veræque Chronologiæ* redargui, quod vulgatos Fastos secutus crediderit annos Augustanos ab vno illo tempore progredi, quo Augusti nomen Octauianus adeptus est. Ipse verò à fine decennalis Triumuiratus deduci annos illos arbitratur. Quinquennio enim redundare Fastos communes asserit. vnde qui in illis putatur annus DCCXXI Capitolinus, eum reuera conditæ Vrbis annum C.CXCII. DCCXVI constituit, & ante Christianam æram vicesimum septimum. Anno Tab. Capit. DCCXX, Decembri, alterum Triumuiratus quinquennium desiit. Secundum quòd hostis à Pop. Rom. iudicatus est Antonius. Ideo ab anno sequenti DCCXXI, Augusti monarchiam inchoari censet, quam XLIV annos obtinuisse dicitur: eosdemque annos Augustorum Romanos appellari; qui quidem vulgò ab anno Capitolino DCCXXVI repetuntur. C

Noua hæc opinio cum Romana historia, reíque veritate nulla ratione cohærere potest; vt ex iis patet, quæ suprà cap. XLVI de Augusti initio disputata sunt. Annus vltimus Triumuiratus desiit exeunte anno Iuliano XIII, qui est Capitolinus DCCXX, Octauiano II & Tullo Coss. Actiacum prælium conuenit anno Capitolino DCCXXII, quo Consul III fuit Octauianus cum Messala. Ab hoc anno deinceps octo Consulatus continuos habuit. Suetonius Augusto, cap. XXVI. *Secundum Consulatum*, ait, *post* IX *annos, tertium anno interiecto gessit; sequentes vsque ad vndecimum continuauit.* Primus autem in annum Tab. Capit. DCCX incidit. Secundus ergo in DCCXX, vt dictum est. Septimus porrò in DCCXXVI, quo & Augusti nomen obtinuit, indidémque Augustorum anni proficiscuntur. Quomodo igitur ambo ista consentanea sunt, vt annus primus Augustorum, de quo Censorinus loquitur, in Consulatum Augusti VII incurrat; & nihilominus proximus sit à decimo Triumuiratus anno, quo secundùm Consul Augustus fuit? Nos Censorinum potiùs audiamus, & Augustorum annos insigni titulo notatos instauratæ, imò constitutæ legitimæ monarchiæ, anno Iuliano XIX, Vrbis DCCXXVII definiamus; qui est sane vicesimus septimus ante Christianam epocham, sed post finem Triumuiratus sextus iniens; ab Actiaca victoriâ quartus. Eiusdem Kalendæ Ianuariæ dies sunt octingentesimus quinquagesimus septimus à Thoth Actiaco, qui in XXIX incidit Augusti anni Iuliani XVI. Interuallum anni duo Iuliani, quorum alter bisextilis est, cum diebus 122 à XXIX Augusti ad vltimum Decemb. At Scaliger nescio quid cogitans *differentiam annorum Augustanorum Ægyptiorum, & Romanorum dies* esse dicit *490. quod ex mense Augusto annus Augustorum Ægyptiacus competit* XVI *anno Iuliano: ex Ianuario autem annus Augustorum Romanus anno* XVIII. Fal- D

Lib. V de Emend pag. 427.

A ſum hoc poſterius. Nam ex Kalendis Ianuariis anni Iuliani XIX incipiunt Auguſtorum anni Romani; vt ex Cenſorino colligitur.

De Thoth Ægyptiorum fixo, ſiue anno Iuliano ab iis recepto: déque eius ab anno Actiaco quinquennali diſcrimine noua & probabilis obſeruatio. Theo, & Georgius Monachus illuſtrati. Scaligeri παρεμπωσία.

CAPVT LXXI.

B DIo lib. LI ad annum Vrbis conditæ Varronianum DCCXXIV, quo Auguſtus Alexandriam cepit, inter alia, quæ in honorem Auguſti decreta ſunt, id fuiſſe conſtitutum memoriæ prodidit; τὴν τε ἡμέραν, ἐν ᾗ Ἀλεξάνδρεια ἑάλω, ἀγαθὴν εἶναι, καὶ ἐς τὰ ἔπειτα ἔτη ἀρχὴν τοῦ ἀπαριθμήσεως αὐτῶν νομίζεσθαι. *vti dies, quo capta eſt Alexandria, feſtus eſſet, ab eóque reliquis deinceps annis numerandis initium ſumerent.* Quæ Dionis verba ſic omnes interpretantur, vt ex anno illo deinceps Ægyptij vago & mobili anno ſuo frænos iniecerint, ac Iulianum, atque fixum amplexi ſint. Porro quinam dies iſte fuerit, non explicat Dio; quod ſanè debuerat. Multò enim meliùs de poſteritate meruiſſet, quàm cùm diem expreſſit, quo nauali certamine victus eſt Antonius. Sed idem argumentatione colligitur. Nam cùm Thoth Ægyptius, id eſt prima dies anni, poſtmodum in Auguſti Iuliani XXIX die defixa ſit, & euagari longiùs vetita; probabile eſt hunc ipſum diem à Dione ſignificari. Quare XXIX menſis Auguſti Alexandriam Octauianus ingreſſus eſt. Oroſius lib. VI, cap. XIX ſcribit, cùm Antonius Kalendis Sextilibus nauale certamen aduerſus Cæſarem ad portum inſtrueret, ſubitò claſſem ad Cæſarem defeciſſe: Antonium verò ſe in regiam fugâ recepiſſe. *Deinde imminente Cæſare, turbatáque ciuitate Antonium ſeſe ferro tranſuerberaſſe.* Poſteà mortua Cleopatrâ, Cæſarem Alexandriâ potitum. Id ſi XXIX
C Auguſti contigit; menſis vnius interuallum ferè inter Antonij & Cleopatræ mortem, atque Alexandriam occupatam interfuerit: ſiquidem vera dicunt ambo illi Scriptores. Cæterùm anno Iuliano XVI, Vrbis Varroniano DCCXXIV, Thoth anni Ægyptiaci Nabonaſſarei DCCXIX incidit in XXIX Auguſti anni Iuliani hodierni, atque correcti, feria I. Cùm autem vitioſus eſſet annus Iulianus, quo Romani tum vtebantur, propter biſextilem vnum ſuperfluum. (Quatuor enim poſt annum primum Iulianum intercalauerant Pontifices, cùm tres ſolummodò intercalandi fuiſſent) eo factum eſt, vt Thoth Ægyptiacus ad XXIX Auguſti perueniret. Quod ex Diagrammate annorum Iulianorum, quod libro IV cap. III deſcripſimus, euidenter apparet. Thoth enim prima feria cœpit. Litera Dominicalis anno Iuliano XVI fuit in vitioſo quidem D C, in correcto E. Proinde feria I illîc quidem XXIX Auguſti: hîc autem, XXXI contigit. Ex quo factum eſſe creditur, vt Ægyptij anno fixo & Iuliano ex decreto Senatus adſcito, primi menſis Neomeniam in Auguſti XXIX conſtanter ſtatuerint. Atenim Iulianus annus magis ac magis poſtea deprauatus eſt: adeo vt duo præterea ſuperflui biſextiles expuncti
D ſint: donec emendauit Auguſtus, & duodecim ſine biſexto tranſigi iuſſit; vti libro IV diſputauimus. Quomodo igitur Ægyptij Thoth ſuum in XXIX menſis Auguſti retinere potuerunt? Etenim XXIX dies Auguſti circa annum XXXVIII Iulianum triduo prolapſa in Kalendas Septembris anni correcti, hodierníque ceciderat: euaſiſſétque porro longiùs, niſi Auguſtus priſtinas ad metas ſublato triduo reuocaſſet. Iam verò quælibet alterius anni, quàm Iuliani hodierni, dies inter anni vtriuſque biſextiles incidens biduum occupat in noſtro Kalendario. Verbi gratia, Thoth Alexandrinus fixus proximè diem intercalarem ſequens, (qui inter XXVIII, & XXIX Auguſti, quinque ferè menſibus ante noſtrum biſextilem inſeritur,) incurrit in Auguſti noſtri triceſimum diem. aliàs ad XXIX regreditur. Idem diebus cæteris accidit: qui inter biſextilem Alexandrinum & Iulianum intercurrent. Sic igitur anno Iuliano XVI, quoniam vnius iam diei μετατόπου vitioſus annus à metis exciderat, accedente præterea biſextili; dies omnes, qui à XXIV Februarij anni deprauati ad eundem diem anni Iuliani XVII ſequentis interceſſe-

runt; (quo in anno correcto intercalari debuit:) biduo ab anni correcti ſtatione peſſum abierant. In Iuliano XVII poſt biſextum anni correcti vno tantùm die recedebant: itáque deinceps vſque ad alium biſextum. Quocirca XXIX Auguſti in anno vitioſo, triceſima prima fuit Auguſti in anno caſtigato, labente XVI Iulianæ editionis anno. Poſtea verò ad vnius diei μετάπτωσιν regreſſa eſt; & anno ſequente fuit triceſima Auguſti correcti. Poſt annum XXVIII Iulianum bidui μετάπτωσις eſt conflata. vnde duobus ac tribus diebus eadem XXIX dies Auguſti vitioſi diſtabat identidem à XXIX Auguſti caſtigati: erátque illius XXXI, vel Kalendæ Septembris. Ab anno editionis Iulianæ XXXVII, tridui μετάπτωσις eſt facta, & interdum quatriduì. Sed ne vltra labes illa graſſaretur, Auguſtus obſtitit, qui ab anno XXXVIII Iuliano duodecim ἀπεμβόλιμα præteriri iuſſit. Qua ratione XXIX Auguſti vitioſi, quæ ad Kal. Septembres emendati anni peruaſerat, ad eiuſdem XXIX rediit. Proinde anno illo Iulianæ editionis XVI, cum Thoth in XXIX Auguſti vitioſi congrueret, hoc eſt in XXX Auguſti anni caſtigati: extra ordinem verò, & in biſextili Pontificio, in XXXI: fingamus Ægyptios anni Iuliani formam ita complexos eſſe, vt ei nequaquam biſextilium Pontificiorum labem aſpergerent; ſed quarto quoque anno vertente diem intercalarent; hæſiſſet illorum Thoth hodiéque in XXX Auguſti noſtri, & ad XXXI aliquando perueniſſet. Atqui deinceps XXIX, & XXX duntaxat obſedit. Non igitur anno illo editionis Iulianæ XVI Thoth ſuum ita fixerunt, vt legitima deinceps intercalatione fungerentur: aut alio quopiam anno, quàm iſto ipſo conſtantem anni formam amplexi ſunt. Horum prius hactenus perſuaſum omnibus fuit. Nemo enim, quod ſciam, ad hanc diem dubitauit; qui quidem communi & vſitata Chronologia vti voluerit; quin Alexandrini vnà cum anno Iuliano, eius etiam vitium ac corruptelam à Pontificibus expreſſerint: cui poſtmodum idem, quod & Romano anno, remedium ab Auguſto comparatum fuerit. Hoc & Scaliger copioſè libro IV de Emendat. Temp. Capite de anno Ægyptiorum Actiaco, & in Iſagog. Canon. lib. III cap. XII, & Scaligeriani omnes pro comperto tenuerunt. Nos idem quoque lib. IV cap. V non ſine hæſitatione tradidimus. Mouebat nos ne penitùs aſſentiremur hoc maximè, quòd mirum ſit Ægyptios, qui certam anni Iuliani rationem apprimè ſciebant, eámque Romanis ipſis tradiderant; in diſpenſandis intercalationibus tantoperè peccaſſe. Ergo ita concluſimus: *Niſi vagam anni formam anno duntaxat Iuliano* XXI *repudiatam, & Iulianam ab Ægyptiis admiſſam dixeris, quo tempore Thoth ad* XXIX *Auguſti in anno emendato conuenit; ac deinceps recta biſextilium intercalatione Neomeniam Thoth ibidem retentam: neceſſe eſt Ægyptios vnà cum Romano anno huius etiam deprauationem accepiſſe.*

Hanc nobis dubitationem vehementiorem poſtea certa nonnullorum Scriptorum loca fecerunt, qui initium anni Iuliani ab Ægyptiis admiſſi quinque ferè poſt Cleopatræ necem annis ſtatuerunt; nimirum anno ipſo, quem odorati ſumus, Iuliano XXI. Etenim Ioannes Heruuartus CXXVII Theonis Alexandrini locum citat è libro, qui εἰς τὸν προχείρους κανόνας τῆς ἀστρονομίας inſcribitur; quo in libro docet ab æra Nabonaſſari ad mortem Alexandri annos fluxiſſe CCCCXXXIV. inde verò εἰς τὴν ἀποκατάστασιν, ſiue in Ægyptiacorum annorum reuolutionem, qui quidem anni à XXIX Auguſti conſtanter incipiunt, annos eſſe CCXCIX. ſicque ab epocha Nabonaſſari annos vniuerſè colligi ad illam ἀποκατάστασιν, DCCXXIII. Primus itaque Thoth fixus anno congruit Nabonaſſari DCCXXIV. qui ex methodo libri VII cap. XIV, iniit anno Iul. Per. 4689, feria VI; anno Iuliano XXI, ab V. C. DCCXXIX Varroniano, Auguſto IX & Iunio Silano Coſſ. Idem docet & Theodorus Metochites in libro τῆς ἀστρονομικῆς κατ' ἐπιτομὴν στοιχειώσεως: nempe ab Alexandri morte, ſiue epocha Philippi, ad ἀποκατάστασιν, ſiue initium anni fixi, colligi annos CCXCIX: indidémque ad Octobris VI anni mundi 6792, Chriſti 1284, Ægyptiacos annos intercedere 1309. Iam ſi ad annos 723 completos aduſque primum annum fixum, addideris 1309, confient anni Ægyptij Nabonaſſarei 2032. Annus verò 2033 eâdem ex methodo libri VII cœpit Octob. VI anni Per. Iul. 5997, Chriſti 1284, feria VI. Anni Ægyptiaci 1309 ſolidi dies colligunt 477785, qui ab Octob. V anni Per. Iul. 5997 retrò putati deſinunt in XXIX Auguſti anni Periodi Iulianæ 4689. Item ab anno Per. Iul. 4689, & Auguſti XXIX ad Octobris VI anni 5997, anni ſunt interiecti Iuliani 1308 cum diebus 38. qui quidem ab Octob. V.

A rectè putati desinunt in Augusti xxix. Anni porro Iuliani 1308 bisextiles auferunt dies 327. qui cum 38 compositi annum integrum conficiunt: isque ad 1308 adiunctus Ægyptiacos annos efficit 1309. Rursus Michaël Psellus in libro, cuius titulus Ἀθροισις εὐσυνόπτος εἰς τὰς πέντε μαθηματικὰς ἐπιστήμας, docet calculum Ægyptiorum annis singulis consurgere ex die xxix Augusti: atque anno mundi 6516, qui est Christianæ æræ 1008, dies intercalares colligi 258. Quare cùm totidem bisextiles exigant annos Iulianos 1032, desierunt ij Augusti xxviii anni Christi 1008: & annus 1033 iniit sequenti die. Si igitur de annis Christi 1008, siue Per. Iul. 5721, subtrahas 1033, relinquentur anni 4688. Ergo anno 4689 cœpit annus primus Ægyptiorum fixus, & Iulianus.

Sic idem Heruuartus Albategnium refert epocham Alkept fixæ (ita Ægyptiorum annum fixum nominat) posteriorem facere epocha Dilkarnaim, id est Seleucidarum, annis 287. Æra Dilkarnaim cœpit anno Per. Iul. 4402. ad quem si annos 287 completos adiicias, existet annus 4689, quo desiit annus ille 287, & 288
B iniit. qui est primus Ægyptiorum fixus. Sanè Albategnius cap. xxxii ita scripsit: *Romanorum autem Taric per Taric Alkept si nosse queris, annos Alkept, qui sunt anni à Dilkarnain Ægyptiaci perfecti, sume: ex quibus 387 abiice*, &c. Hic 287 pro 387 legendum putat Heruuartus. Quod si verum est, ratio constabit. Sed obscura est tota illa Albategnij disputatio. Nam & antea vt Taric Alkept per Romanorum Taric inuestigetur, de annis Dilkarnaim dies 387 abiici iubet: & initio capitis tam annos Romanorum, quàm Alkept à morte Alexandri incipere scribit. Sed eximius est Georgij Syncelli locus, quem Scaliger in Euseb. Animad. ad annum MDCCCCXXXVIII adducit: sed perperam interpretatur. Scribit ergo Georgius Panadorum Monachum docuisse annum illum, quo Ægyptiorum annus bisextum admisit, esse xxii τῆς Αὐγούστου μοναρχίας. Ἀφ' ὃ τὸ τὰς πολλὰς ιζ' τὸ ιϛ' ἔτος τῆς Αὐγούστου βασιλείας τὴν Αλεξανδρείας ἅλωσιν ἱστοροῦν, καὶ τότε τὰς χρόνους τῆς βασιλείας ἐντεῦθεν λογίζεσθαι· μεθ' ἣν ἀρξαμένην ἔτος ε' Αὐγούστου πεπλήρωται τὴν πεντεκαιεικοσιτετραετηρίδα ἡμέραν· καὶ μέχρι τοῦνῦν ὅτω καθ' Ελληνας, ἤτοι Αλεξανδρεῖς, φησὶ ζεσθαι τὰς Αστρονομικὰς κανόνας ἐν ταῖς ἐκλείψεσι
C τοῦ δύο φωτήρων, καὶ ταῖς καθ' ἕκαστον μῆνα συνόδοις, πανσελήνοις, τοῦ τε πλανωμένων ε' ἀστέρων, καὶ τ' λοιπῶν ἀπλανῶν τὰς ἐποχὰς ὅτω λαμβάνεσθαι. *Quoniam plerique anno Augusti monarchiæ* xvi *Alexandriam captam referunt; indéque imperij illius annos computant. Post captam verò Alexandriam, anno* v *Augusti bisextum intercalari cœptum. Et hodiéque Græci, siue Alexandrini, Astrologicos Canones in luminarium defectionibus, & lunaribus synodis, ac plenilunijs ad eum calculum exigunt. tùm planetarum quinque reliquorum, & fixorum siderum epochas indidem capiunt.* Perspicuum est ex his Georgij verbis Augusteæ monarchiæ primordium à plerisque statui in anno Iuliano xvi, quo capta est Alexandria. Quanquam imperitè Georgius Iulianum xvi Augustei imperij decimum-sextum putat. cuiusmodi ἀϋσφορησίας scatent Græcorum commentarij. Ab hoc posteriore Augusti primordio quintus imperij annus desinit in Julianum xxi; Vrbis conditæ DCCXXIX Varronianum. quo quidem anno, Thoth Ægyptius à xxx die Augusti castigati ad xxix transitum fecit; primúsque fuit annorum fixorum: ac deinceps bisextilibus admissis veteris anni, ac vagi licentiæ modus est adhibitus. Hæc loci istius est sententia; qua cum Theonis & aliorum
D testimonia concordant. Nos in veteri codice M. S. Georgij Syncelli superiora illa non deprehendimus: sed alia quædam; quæ ab eodem instituto non abhorrent: Ἐπὶ γὰρ τὸ α' ἔτος φιλίππου τοῦ Αειδαίου τοῦ μετ' Αλέξανδρον τὸν Μακεδόνα βασιλεύσαντος Μακεδόνων α'· καθ' ὃ ἔτος καὶ ὁ Κλαύδιος Πτολεμαῖος τὴν τῶν χειρονίων κανόνων ἐφήφοείαν ἐπήξατο, ἀφ' ἧς ἀρχὴν Αἰγυπτιακὴν, καὶ Ελληνικὴν ἔτους ιζ' τοῦ α' τοῦ Θὼθ μηνὸς παρ' Αἰγυπτίοις λεγομένου, καθ' ὃν Αὐγούστου μηνὸς ὅσαν ἀποκαταστατικήν. *Ad annum primum Philippi Aridæi, qui primus post Alexandrum Macedonibus regnauit. Quem ad annum Claudius Ptolemæus compendiosorum canonum ratiocinia direxit: & Ægyptiaci anni, Græcique principium in prima die Thoth mensis Ægyptiorum, quæ in* xxix *Augusti conuenit, ad eandem reuertens epocham defixit.* Hîc cœlum terræ miscet Georgius monachus: ac trecentorum fere annorum interuallo dissita componit: nimirum Philippi Thoth, qui ab eo anno cœpit, quo mortuus est Alexander, cum Thoth anni Ægyptiaci fixi, & ad Julianam constantiam redacti.

Scaliger porro superiora illa Georgij non intellexit. quibus hanc subesse sen-

Scaligeri hallucinatio in verbis Georgij.

tentiam credidit; vt annum, quo Augustus bisextum correxit, Augustei imperij xxii esse velit, initio inde ducto, vnde monarchiam Augusti cõputare solent Ægyptij. *Augustus enim*, inquit, *correxit bisextum anno* xxviii *à morte Cæsaris, C. Asinio Gallo, C. Marcio Censorino Coss.* Annus iste verò vicesimus secundus est Augustorum. Sed hæc à Georgij mente tam aliena sunt, quàm illa, quæ dixi, certissima. Nam quomodo quintum illum Augusti annum interpretari poterit, quo vertente bisextum inseri cœptum Georgius asserit? Deinde scribit anno illo bisextum πεφῦναι, id est *poni* cœpisse; non vtiq; castigari. Adde non anno illo Iuliano xxxviii bisextum ab Augusto castigatum, aut intercalatum esse. (Fuit enim annus iste tùm ex nostra, tùm ex Scaligeri opinione, simplex) sed ordinatam duntaxat anno illo bisextilium rationem in annos sequentes. Quare primus bisextilis annus castigatus est Iulianus liii, à Cæsaris nece lii, vti Scaliger ipse definit. Hunc igitur à Georgio nominari oportuit, si, quod Scaliger affingit, loqui voluisset. Sed alia omnia cogitauit; quæ sine dubio à nobis exposita sunt. A

Hinc igitur liquet, ex Græcorum quorundam, ac præsertim Astrologorum mente, aliud esse annos Augusti Actiacos, siue Thoth Actiacum; aliud Thot anni Ægyptiaci fixi, & Iuliani. Prius iniit anno Iuliano xvi, ante æram Christi tricesimo. posterius anno xxi Iuliano, ante eandem epocham Christi, xxv. Ex quo sequitur minimè videri Alexandrinos anno illo, quo Cleopatra & Antonio sublatis Alexandriam Augustus intrauit, annum suum Iuliana forma mutasse: sed post annos id quinque feciisse. Ac duorum alterum euenisse suprà monuimus. Aut enim cum anno Iuliano vitiosam intercalationem vnà receperunt Ægyptij, si anno primo Actiaco illum vsurparunt. Aut in annum quintum vertentem Iuliani vsum anni distulerunt. Ex his qui prius tueri voluerit, video quid consequens sit. Dici enim hoc potest, Astrologos illos non ex historia, reique veritate; sed κατ' ὑπόθεσιν, & fictione quadam, epocham Thoth anni fixi quinquennio post Iulianam formam ab Ægyptiis adscitam statuisse. Etenim Thoth anni mobilis anno Iuliano xvii Nabonassareo dccxx, ab Augusti castigati die xxxi ad xxx migrare cœpit, anno Vrbis Varroniano dccxxv. à quo, vertente anno quarto, nempe Iuliano xxi, Nabonassareo dccxxiv, ab V. C. dccxxix, transire cœpit in xxix Augusti. Quod cùm Astrologi ex anni vagi, & Nabonassarei ratiociniis intelligerent, vt in anno Iuliano hodierno, & ab Augusto castigato certam anno Ægyptiaco fixo epocham finirent, eum videlicet annum præstituerunt, quo neomenia Thoth Augusti nonum ac vicesimum diem adire cœpit; vt in eo deinde sisteretur. Vnde quinquennio post receptum annum Iulianum, eius epocham consignarunt. B C

Posterius qui asseuerandum putaret, hoc est qui ambas illas epochas diuersas, & historicas, non fictas crederet, legi hactenus neminem. Atqui probabilis hæc ratio est: & eo fortasse quàm illa verisimilior, quod, vt diximus, alioqui mirum sit Ægyptios, à quibus anni Iuliani formam Romani didicerant; hanc ipsam adeò imperitè, inscitéque tractasse. Hoc qui persuadere sibi non poterit, is posterius hoc teneat necesse est. Et verò cur id instituerint Alexandrini; cur quod à Senatu mandatum iis fuerat non continuo fecerint; vt ab eo die, quo Alexandria potitus est Augustus, annum fixum inchoarent: non absurdam coniecturam habemus; cuius declarandæ gratia paulo altiùs quædam iuuat repetere. Primùm, Ægyptios, tametsi quandiu liberum, & effrænatum annum adhiberent, nullum intercalarent diem; non modò vulgò; sed ne tacitè quidem; sic vt vsu aliquo, exertéque in anno nescio quo recondito, & Hierophantico diem illum exprimerent. quod aduersus Scaligerum lib. iii, cap. i demonstrauimus. nihilominus Iuliani quadriennij scientiam habuisse: nec ignorasse Thoth suum quarto quoque vertente anno, vno die in anteriora regredi. Quippe persuasum hoc vt aliis plerisque, sic Ægyptiis fuisse maximè; Tropicum ac Solarem annum cum Iuliano paria facere. Huius verò rationem tacitè ab illis etiam habitam esse, quorum popularis annus minimè Solaris erat. De qua re necessariò videnda sunt, quæ libro i cap. vii disseruimus; cùm penes Athenienses ostendimus præter popularem, & lunarem annum, alterum fuisse reconditum, & Solarem, eundémque Iuliano supparem, quem ab Ægyptiis acceperant. Quamobrem Solarem annum putabant diebus D

con-

A constare CCCLXV, horis sex: adeóque quarto anno vertente vnum redundare diem. Vagi ac popularis anni circuitus ad Caniculæ sidus, quam Sothin appellabant, tanquam cardinem referebant Ægyptij; vt Horus Apollo, & Porphyrius in Antro docent. Quantum igitur à metis iis vertente quadriennio suo Sol abesset, facilè colligebant; & ex τοπικῇ διαστάσει, καιρικὴν, ac vicissim hanc ex illa computabant. Secundò de die, quo Alexandria in potestatem venit Augusti; hoc est, quando mortua Cleopatra penitus illam est adeptus, cùm infinita sit apud Dionem mentio, coniectari licet, quartam fuisse τῶν ἐπαγομένων, siue penultimam anni veteris. Ea tum Augusti XXIX, sed in anno castigato, congruebat. Thoth enim in Augusti XXXI die versabatur; qui vt ad XXIX perueniret, quinque anni vertentes expectandi fuerunt. Mos autem hic apud Ægyptios erat, vt illustrium quarumque rerum, aut regum epochas ab anni sui Neomenia putarent; tametsi pluribus antè diebus, aut etiam mensibus res ipsæ, vel regum initia contigissent. Quod ex Alexandri, & Philippi Thoth, aliorúmque regum, & Imperatorum euidens
B est: quorum omnium exordia Thoth vocare consueuerunt. Cùm ergo Senatus decreto iussi essent Ægyptij Iulianam amplecti formam, eiúsque caput illo die statuere, quo Alexandria potitus erat Augustus; ne aut diem vnum detrahere cogerentur: aut aliunde, quàm à suo Thoth ciuilem deinceps annum inchoarent: rem in quinquennium distulerunt. quòd eo tempore Thoth in eam stationem succederet, quam epagomenon quarta dies occupasset.

A

DIONYSII PETAVII
E' SOCIETATE IESV
DE DOCTRINA TEMPORVM
LIBER VNDECIMVS.

B

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

ILLVSTRIORES quoſque temporum titulos ab conditi orbis initio ad Chriſti ferè tempora duobus libris comprehendimus. De ipſius Chriſti natali reliquum erat, vt dicendum videretur. ſed nos Scaligeri veſtigia perſequi maluimus; ac ſeparato poſtremóque libro cùm illam Chriſti Domini natiuitatis epocham; tùm huic affinem Paſſionis eiuſdem; ac nonnullas alias complecti: velut annorum LXX, quorum meminit Hieremias: totidem annalium hebdomadarum, quæ à Daniele præfiguntur: ac ſi quæ ſunt aliæ, quarum eſt cum iſtis coniuncta, & implicata diſputatio. His itaque tantiſper dilatis, reliquas poſt Auguſti victoriam, ac deinceps conſecutas ordine peragrabimus. In his inſignis eſt, & ad illam de natali Chriſti Domini diſputandam quæſtionem neceſſaria prorſus, ac velut προπαρασκευὴ quædam, Herodianæ mortis epocha; à qua libri huius capiemus exordium. Cùm autem multa ſint in ea tractanda contra veritatem hiſtoriæ à Scaligero commiſſa; vt eà faciliùs poſtea refutentur, libet ex Ioſepho, aliíſque quibus licebit hiſtoricis verum obitus illius tempus adſtruere.

C

De Herodis obitu ex Ioſepho præſertim, & Dione: déque regni illius annis.

CAPVT I.

HERODIS imperium, & res ab eo geſtas primus, & antiquiſſimus omnium, qui quidem extant, Ioſephus in hiſtoriam retulit: reliqui, qui eadem commentati poſtea ſunt, ex eius fontibus riuulos ſuos duxerunt. & tamen incredibile eſt quantum ab authore ipſo, magiſtróque ſuo diſſentiant: ex quo intolerabiles quidam in hiſtoriam errores, perturbationéſque ſunt infuſæ. Horum omnium παρευρημάτων, & παρακουσμάτων, atque illius hiſtoricæ calamitatis ſi quis fundum eſſe dicat Euſebium, is à veritate, me quidem iudice, non abhorreat. Etenim tam ille in Herodis temporibus digerendis hallucinatus eſt; vt reliquis, qui eum vniuerſi fermè ſecuti ſunt, largiſſimè peccandi ſegetem occaſionémque præbuerit. Quamobrem vt & Euſebij, veterúmque, qui illius veſtigia preſſerunt, errata corrigantur; & certa ſinceráque ratio temporis illius expendatur; in id incumbendum nobis eſt, vt quæ apud Ioſephum de Herodis annis per varios Hiſtoriæ libros diſſipata leguntur, compendio colligamus. Ac prima quidem illius exordia, & quæ ad initium eius vſque pertinent, ſuperiore libro, capite XXVI delibauimus. Duplicem illîc ex Ioſephi mente imperij Herodis epocham ſtatuimus: alteram in anno Iuliano VI; alteram in nono: illam, cùm primùm rex à Senatu factus eſt; iſtam cum ex-

D

A pugnatis Hierosolymis, & Hasamonæorum postremo Antigono sublato, solus, ac sine æmulo regnare cœpit. Nam vtrimque Iosephus Herodis annos enumerat. Sex igitur, nisi memoria fallit, in locis Iosephus Herodis annos nominatim concipit, postquam duplex illud eius initium retulit. Primus est locus lib. XV Ἀρχαιολογίας, cap. VII: vbi annus, quo ad Actium pugnatum est, septimus Herodis vocatur. Erat idem Iulianus XV. proinde nono anno Iuliano primus Herodis iniit, quæ est eius epocha posterior. Item capite XII eiusdem libri meminit Herodis anni decimi tertij, quo ingenti fame laboratum est in Iudæa; in qua Herodis prouidentia, & magnificentia singularis extitit. Inter alia verò frumentum in Ægypto mercatus dicitur; cui tum Petronius præerat. Tum per idem tempus quingentos è satellitio suo delectos auxilio Cæsari misit; quos Ælius Gallus ad mare rubrum duxit. ἐπὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐπεμψε Καίσαρι φ' ὁπλέκτους τῆς σωματοφυλάκων, οὓς Γάλλος Αἴλιος ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγεν εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γενομένους. *Per illud tempus auxilia Cæsari submisit, quingentos videlicet delectos è satellitibus, quos Gallus Ælius ad Rubrum mare duxit; & ab iis plurimum est adiutus.* Non
B dubium est quin Ælij Galli nomen deprauatè scriptum sit. pro quo Ruffinus *Eleiseum* reddit. Legendum est autem Αἴλιος Λαρ̣γος. Nam Ælius Largus anno Vrbis DCCXXX, nempe Augusto X, C. Norbano Coss. in Arabiam felicem exercitum duxit, vt refert Dio lib. LIII. Fuit is Cornelij Galli socius, & eiusdem accusator: vnde ille voluntariam mortem sibi consciuit, anno Vrbis DCCXXVIII, quo Coss. fuêre Augustus VIII, Statilius Taurus. Hæc Dio. Quare non potest Cornelius Gallus is esse, cuius meminit Iosephus: sed Largus. cuius expeditio commodum incurrit in annum Iulianum XXII, qui est Herodis XIV, proximus ab eo quo dira fames Iudæam inuasisse dicitur. Porro Petronij Ægypti Præsidis mentio fit à Dione libro LIV, anno Vrbis DCCXXXII, Iuliano XXIV. Tertiò Iosephus lib. XV cap. XIII scribit, Augustum, cùm in Syriam venisset, Tetrarchiam Zenodori in Herodem transtulisse. ἤδη δὲ αὐτῷ τῆς βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. *Cùm iam regni* XVII *annus Herodi præteriisset, Cæsar in Syriam venit.* Subiicit deinde Zenodori mortem, cuius ditionem Augustus attribuit Herodi.
C Dio lib. LIV, Coss. Apuleio, & Silio Zenodori Tetrarchiam in Herodem collatam esse scribit. qui est annus Vrbis DCCXXXIV, Iulianus XXVI. Hoc enim anno, hisque Coss. Augustum verno tempore in Asiam perrexisse tùm in Syriam; ibi Zenodori Tetrarchiam Herodi dedisse. Si igitur anno Iuliano XXIV iniit Herodis annus decimus octauus; primus ab anno nono Iuliano cœperit necesse est. Ruffinus priora illa verba sic interpretatur. Igitur septimo decimo anni regni Herodis, Cæsar ad Syriam peruenit. Sed præteriisse iam Græca demonstrant.

Quartò Iosephus capite XIV eiusdem libri meminit anni decimi octaui Herodis, quando Templi ædificationem aggressus est: τότε γοῦν ιη' τῆς Ηρώδου βασιλείας γενόμενον ἐνιαυτόν, &c. *Tunc igitur cùm octauus decimus regni Herodis annus ageretur.* Atqui libro I de Excidio, cap. XVI, ait quintodecimo anno regni sui Templum instaurare cœpisse. Hîc sine dubio Librariorum errore ιε', pro ιη' scriptum legitur; vti pluribus disputat Keplerus cap. VIII.

Quintò, lib. XVI, cap. IX refert, Cæsaream Sebasten decimo anno exædificatam fuisse, Herodis regni octauo & vicesimo, Olympiade CXCII. Repetatur ab
D anno Iuliano IX Herodis exordium, vicesimus octauus cadet in Iulianum XXXVI, Vrbis DCCXLIV, quo annus Iphiti DCCLXVII, siue tertius Olympiadis CXCII cœptus est.

Demum lib. XVII, cap. X mortuum scribit Herodem. ταῦτα πραξας, inquit, ἡμέρᾳ πέμπτῃ μετ' ὃ Αντίπατρον κτείνᾳ τὸν υἱόν, τελευτᾷ βασιλεύσας, μετ' ὃ μὲν ἀπέλιπεν Αντίγονον, ἔτη τέσσαρα, ἑ τριάκοντα, μετ' ὃ δὲ ὑπὸ Ρωμαίων ἀπεδείχθη, ἑπτὰ, ἑ τριάκοντα. *His actis, quinto die quam Antipatrum F. occiderat, moritur, cùm regnasset, postquam Antigonum sustulit, annis triginta quatuor; postquam verò à Romanis regnum obtinuit, septem & triginta.* Contigit obitus Herodis paulò ante Pascha, vt ex cap. XI colligitur. Tum alius character ab eodem Historico cap. VIII memoratur. nempe Lunæ deliquium. Ad hæc ἦν δὲ ἑβδομηκοστὸν ἔτος, ait cap. VIII, *ad septuagesimum annum accedebat ætatis suæ.*

Hæc de annis Herodis ex Iosepho delibauimus, quæ satis indicant, initium

eius ab anno Iuliano IX deduci, quando Antigono interfecto rerum potitus est. Ab hoc verò anno numerandi sunt quatuor & triginta, quorum vltimus iniit anno Iuliano XLII, Vrbis conditæ DCCL. Quare aut hocipso anno, aut sequenti, desinente scilicet anno tricesimo quarto mortuus est. Sed lunaris defectio anno ipso Iuliano XLII obiisse comprobat. Defecit enim reuera Luna Martij XIII, tribus circiter horis ante ortum Solis. Plenilunium verum tabulæ Parisinæ conferunt in Martij XIII, hora 2, 45′ à media nocte, Hierosolymis verus locus Solis in gradu Piscium 20, 23′. Deficere Luna cœpit hora 1, 24′. Desiit hora 4, 9′. Duratio fuit horarum 2, 47′; ac digitos 6 ferè defecit. Opportunissimè igitur ad historiam lunaris ista defectio conuenit. Proinde XXXIII solidos à Nisan impleuit Herodes, ex quo mortuus est Antigonus; vel XXXVI, ex quo regnum à Romanis obtinuit, ac tam trigesimum quartum ab illa epocha, quàm ab ista, tricesimum septimum inchoauit. Idem ex Herodis ipsius successoribus adstruitur. Archelaus enim post obitum parentis, Ethnarcha ab Augusto factus est. qui cùm annos nouem explesset, ac decimum inchoasset, à fratribus, & aliis primoribus accusatus apud Cæsarem, & Viennam trans Alpes relegatus est: Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Αρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἔν τε Ιουδαίοις, καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, ἐς τυραννίδα, κατηγόρουν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος. Mendum huic loco subesse videtur. Nam vox ἀδελφῶν non satis cohæret; neque Ruffinus hanc agnoscit; qui ita vertit: *Interea decimo anno principatus Archelai, omnis nobilitas Iudæorum, primatésque Samariæ non ferentes crudelitatem eius, moréque tyrannicos apud Cæsarem accusationem ei instituunt.* Sed à fratribus etiam accusatum fuisse Dio demonstrat lib. LV, cùm ita scribit Coss. M. Æmilio Lepido, L. Arruntio Coss. Ὅτι Ηρῴδης ὁ Παλαιστινὸς, αἰτίαι τινὰ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν λαβὼν ὑπὲρ τὰς Αλπεις ὑπερωρίσθη, καὶ τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐδημοσιώθη. *Herodes Palæstinus à fratribus accusatus trans Alpes est relegatus, ac pars eius ditionis in publicum redacta.* Hæc ad nullum alium, quàm Archelaum conuenire possunt: qui proinde relegatus est iis Coss. qui in annum Vrbis cadunt septingentesimũ quinquagesimum nonum, Iulianum quinquagesimum primum. Si igitur ab annis Iulianis LI detrahas annos X (nam decimus Archelai anno illo cœpit, quo deportatus est) relinquetur annus XLII Iulianus, quo Herode mortuo, primus iniit Archelai. Habemus itaque nobilissimorum duorum Scriptorum testimonium, ex quo necesse sit Herodis obitum in annum Iulianum summouere secundum & quadragesimum: nec aliter pronunciare possumus; nisi ambos illos facessere iubeamus. Addunt & alia quædam historiæ, sed obscuriora vestigia Dekerius, & eum secutus Keplerus; quæ in illorum commentariis leguntur. Nunc quæ sit aliorum de Herodis obitu sententia videamus.

De Eusebij hallucinatione in annis Herodis.

CAPVT II.

EVSEBIVS in Chronico annos Herodis mirificè conturbat. Primum enim ipsius ad annum illigat quartum Olympiadis CLXXXVI, Abraami MDCCCCLXXXIV, Augusti XI; cuius primus ab eodem ponitur is, qui proximè necem Iulij Cæsaris consequitur. Quoniam igitur ab autumno suos annos auspicatur Eusebius, additis ad annos 1984, ex perpetua methodo 2696, annus MDCCCCLXXXIV iniit ab autumno anni Periodi Iulianæ 4680. Quare ab Nisan sequentis anni Iuliani primus Herodis computatur anno Periodi Iulianæ 4681, Iuliano XIII, quo cum ex Eusebij Chronologia vndecimus Augusti componitur. Eodem anno cœpit Olympiadis CLXXXVI quartus à solstitiali mense secundum Elidenses veteres: at ex Eusebij instituto, ab autumno antecedente. Porro Antigoni Hasamonæorum postremi necem coniicit in annum Abraami MDCCCCLXXVIII, Augusti V, Olympiadis CLXXXV secundum; qui est annus Periodi Iulianæ 4675, Iulianus septimus, Vrbis conditæ DCCXV. Ita in editione Scaligeri. At editio Pontaci in annum Augusti decimum Antigoni obitum confert. Vnde anno Per. Iul. 4780,

A Iuliano XII cœperit; imò verò XIII. Nam cum anno XI Augusti, primum Herodis comparat editio Pontaci, Abraami MCCCCLXXXIV.

Ab hoc anno triginta septem annos Herodis computat Eusebius, eiúsque mortem refert in annum Augusti XLVII, quartum Olympiadis CXCV, Abraami MMXX, qui quidem iniit ab Autumno anni Per. Iul. 4716. Vnde anno sequente 4717 circa Nisan Herodes obiit; anno quarto æræ Dionysianæ; Iuliano XLIX, currente anno quarto Eusebiano Olympiadis CXCV: Vrbis conditæ, si à Kal. Ian. numeres, anno DCCLVII. Hallucinatur itaque Scaliger in Animaduer. ad annum Eusebij MMXIX, bifariam. Primùm quòd Herodis mortem collocari dicit in Eusebiano Chronico ad annum MMXIX. Nam & ipse è directo anni MMXX mortem illam posuit. Secundò quòd ab Eusebio metachronismum dicit esse commissum annorum trium. Verùm si ineunte anno Iuliano XLIX mortuus est Herodes, & anno quarto Olymp. CXCV, Augusti XLVII: metachronismus erit annorum saltem quatuor. Nam Herodem anno Iuliano XLV periisse, nouem mensibus ante Natalem Dionysianum in eâdem Animaduersione scribit Scaliger.

B Absurda est autem Eusebiana illa putatio, quæ in annum Iulianum XLIX mortem Herodis coniicit, cum anno LI Archelaus relegatus fuerit; quem nouem annis imperasse cum Iosepho censuit. Præterea quid αὐτόρητον magis, quàm Herodis initium cum Iosepho in eum annum includentem, quo Antigonus est occisus, eundem annum Iulianum duodecimum facere? in quo triennio fallitur. Nam Agrippa & Caninio Coss. Herodes cum Sosio Antigonum vicit, Iuliano IX. ab eóque non XXXVII anni, sed XXXIV Herodis putantur, authore Iosepho. Quare sex annis, septémve solidis labat Eusebij Chronologia. Non minus aberrant, qui XXXVII Herodis annos ab Actiaca pugna deducunt, Iuliano XV; ita vt obitus eius in Iulianum LII, vel LIII incurrat, æræ Dionysianæ septimum, vel octauum: cùm Archelaus anno Iuliano LI relegatus sit. Sed nec Herodes ab Actiaca pugna, vel potiùs ab anno primo Actiaco, qui illam proximè secutus est, regni sui primordium cœpit, vt in Animaduer. ad Epiph. ostendimus. Cæteri ferme Chronicorum, & Annalium Scriptores, qui vnius anni, vel biennij παράλογισμὸν C in æra Dionysiana non obseruarunt, in consignando Herodis obitu secum & cum historia conflictantur. quorum è superioribus castigandus est error.

Refellitur Eusebij sententia.

pag. 124.

Inquiritur in Nouæ Chronologiæ sententiam de Herodis initio.

CAPVT III.

C. CXLIX.

AT *Nouæ, veraque Chronologia* longius etiam infra metas Eusebianas Herodis mortem summouet; nempe in annum Christi vulgarem septimum. Etenim XXXVII Herodis annos existimat non à primo eius initio deducendos, quo rex à Senatu Antonij, & Cæsaris opera renunciatus est: sed à posteriore, quando Hierosolyma capta sunt: qui est annus Iulianus nonus. à quo putati XXXVII anni desinunt in annum Iulianum XLVI, Vrbis verò DCCLIV, qui est primus æræ Dionysianæ. Sed author annum Vrbis exeuntẽ intelligit ante Palilia, vt sit annus Christi ex cõmuni putatione II, quo ad Aprilem vsque in cursu erat annus V. C. DCCLIV Varronianus, & iniit DCCLV. Cùm autem annos V superuacuos in Fastos irrepsisse credat, hic annum illum æræ communis septimum appellat. quo etiam contigit eclipsis Lunæ maxima, Februarij XX, hora vna ante noctis medium; Sole in fine Aquarij versante. quam quidem digitorum facit 21, 18'. Verùm quod noua hæc opinio argumento illo nitatur, annorum V, qui in vulgaribus Fastis abundant; adeóque de serie annorum eximantur; nequaquam probari à nobis potest; qui hanc coniecturam scimus esse falsam, & suo loco plenissimè refellimus; singulis, quæ ad eam adstruendam ab erudito viro proferuntur, excussis, penitúsque conuictis. Quinetiam secum ipse confligit illius author, qui XXXVII Herodis annos orsus ab anno Tabularum Capitolin. DCCXXVI, (Iulianus is nonus est) desinere dicit in annum V. C. DCCLIII, quo Iulianus iniit XLVI, Christi verò pri-

D

mus. Detractis annis v, cadet in vi æræ Christianæ. Atqui septimo dicit Herodem obiisse. Vno igitur plus numerat. Denique Christianam æram confert in annum Tab. Capit. DCCXLVIII. Ergo septimus iniit exeunte anno DCCLIII, vsque ad Palilia; quibus DCCLIV initium habuit. Si igitur Herodes regnare cœpit anno DCCXVI, annos XXXVIII solidos regnauit: certè XXXVII superauit. Sed hoc παράδειγμα leuius sit. Illud minimè concedendum; aut annis quinque mutilandos esse Fastos. quod separatim posteà demonstrabitur. aut Herodem anno Christi septimo ex hac vita sublatum. quod tanto antè contigisse tot hactenus rationibus euicimus. Nam quòd Lunæ defectionem aliam negat circa Paschæ festum per illa tempora commissam: id ex superiori descriptione satis refellitur. Quamuis porrò Luna non tota per id tempus defecerit; sed dimidia duntaxat parte diametri; nihil hoc obesse debet: cùm Iosephus lunam simpliciter defeciisse scripserit. A

Cap. IV.

C. CXLIX.

Iosephus lib. XIII. Orig. cap. VIII.

Vnum superest ex eodem Iosepho petitum argumentum, quo Herodis obitum tardius, quàm à nobis fit, collocandum esse idem ille pugnat. Id est eiusmodi. Herode mortuo, Romam profectus est Archelaus, vti regnum Iudææ ex patris testamento ratum ab Augusto sibi fieret. Eius rei causa consilium amicorum Augustus habuit: quos inter nepoti suo Caio Cæsari ex Agrippa & Iulia nato principem locum dedit, quem prius adoptarat. Hæc Iosephus lib. II, cap. III. Illîc, σωὴγεν τὺς φίλυς, ait, σὼ οἷς καὶ Γαῖον τὸν Αγρίππυ μὲν, καὶ Ιυλίας τῆς αὐτῦ θυγατρὸς υἱὸν, ποιητὸν δὲ αὐτῦ γεγονότα, πρῶτον δὲ καθεδόμενον παρέλαβε. *Amicos conuocauit. inter quos Caium Agrippa & Iulia filia sua natum, quem adoptauerat, adhibuit; principem ei locum attribuens.* In lib. I de Excidio, πρώτως ἐκάθισεν: *primo loco sedere iussit.* Hinc apparet Caium per id tempus non solùm grandiorem; sed etiam maiori aliqua dignitate præditum fuisse: ac proïnde tùm id videtur contigisse, cùm iam Consulatu perfunctus in Orientem cum summa potestate mitteretur. Consul verò fuit Caius anno ab V.C. Tab. Capit. DCCLIII, Iuliano XLVI, Christi I. Ergo sequente anno, cùm in procinctu iam ad profectionem esset, disceptationi illi interfuit, ac propemodum præfuit, cùm XX annum excessisset. Quocirca mortuus est Herodes anno ipso Iuliano XLVII, Christi II, & propter quinquennium superuacaneum, anno Christi VII, Iuliano verò XLII. Quippe Iulianum primum quadraginta duntaxat annis ante æram Christianam statuit: vti suprà diximus. B

De Caio & Lucio Cæsaribus eorúmque tempore.

Hæc minimè necessaria sunt: & alioqui bellè ad sententiam nostram illius temporis acta congruunt. quorum summam ex Dione, Suetonio, Velleio, & Ancyrano lapide colligemus. Anno ab V.C. Varroniano DCCXXXIII, Iuliano XXV, Augustus Iuliam filiam suam Agrippæ in matrimoniũ dedit. Anno DCCXXXIV, Iuliano XXVI, Coss. M. Appuleio Nepote, P. Silio Nerua, natus est Caius Cęsar. Anno DCCXXXVI, Iuliano XXIX, C. Furnio, C. Iunio Silano Coss. natus est Lucius Cæsar Cai frater. quos Augustus adoptauit. Anno DCCXLII, Iuliano XXXIV, M. Valerio Messala, P. Sulpicio Quirino Coss. Agrippa moritur, & Iulia Tiberio Liuiæ filio collocatur. Anno DCCXLVIII, Iuliano XL, C. Antistio Vetere, D. Lælio Coss. Augustus, vt Cai, & Lucij puerorum audaciam comprimeret, Tiberio Tribunitiam potestatem in quinquenniũ dedit, eique mandauit Armeniam. At is priuignorum suorum offensionem veritus in Rhodum insulam secessit: ibíq; septem annis delituit. Caius Cæsar decimum quartum iam egressus annum virilem togam sumpserat, cum profectus est Tiberius; vti Velleius indicat. Augustus vt Caium suo tirocinio deduceret in forum, Consulatum XII ambiuit, authore Suetonio. Anno itaque DCCXLIX, Augusto XII, L. Cornelio Sulla Coss. Iuliano XLI, Caius Cæsar ab auo suo deductus est, eique Consulatus in quinquennium destinatus est. Anno DCCLII, Iuliano XLIV, Augustus Consulatum XIII cum Plautio Siluano gessit, à se ideo petitum, vt Lucium Cæsarem, itidem vt Caium fecerat, sumpta virili toga deduceret. qui similiter Consul designatus est post annos quinque. Hæc Suetonius, & Ancyranum monumentum. Eodem anno Iuliam filiam impudicitiæ compertam Augustus relegauit. Idem & Naumachiam edidit. Anno DCCLIV, Iuliano XLVI, Christi I, Caius Cæsar cum L. Aimilio Paulo Consul fuit, annos natus amplius viginti. Anno DCCLVI, Iuliano XLVIII, L. Ælio Lamia, M. Seruilio Gemino Coss. Tiberius post septennij secessum è Rhodo insula Romam, Augusto C D

A permittente, rediit. Lucius Cæsar in Hispaniam ab Augusto missus Massiliæ morbo periit. Anno DCCLVII, Sex. Ælio Cato, C. Sentio Saturnino Coss. Iuliano XLIX, Christi IV, Caius Cæsar in Lycia moritur, post menses XVIII quàm Lucius frater obierat; vt refert Suetonius: post annum fermè; vt Velleius. Sed apud hunc fœdissimum est mendum, quod miror etiam in emendatissimis codicibus resedisse. Velleij verba: *Diu reluctatus, inutilisque reuertens in Italiam, in vrbe Lyciæ (Limyrum nominant) morbo obiit: cùm ante annum fermè quinquagesimum Cæsar frater eius Hispanias petens, Massiliæ decessisset.* Scribe, *cum ante annum fermè L. Cæsar*, &c. Augustus nepotibus amissis Tiberium adoptauit.

Hæc illis, quos nominaui, testibus comperta sunt. Cætera non perinde certa: quo anno Caius cognitioni illi de testamento Herodis interfuerit: tùm quo ist Orientem profectus sit. Keplerus lib. de anno Natali Christi, cap. x fusè hanc historiam digerit; sanè probabiliter. Caium itaque censet designatum iam Consulem anno Iuliano XLII, priusquam in Prouincias proficisceretur, adhibitum ab
B Augusto ad priuatum consilium amicorum, & confessum, cùm de Archelao & Herodis testamento iudicare vellet. Inde quod erat anni XLII reliquum, ac sequentem XLIII in obeundis prouinciis consumpsisse. demùm anno XLIV Romam reuersum, paulo pòst in Orientem esse cum exercitu profectum, vt contra Parthos bellum gereret, addito ei M. Lollio rectore. Qui cùm in Chium, vel Samum venisset, eius salutandi gratia Tiberius è Rhodo venit. Portò Caius nunquam deinceps in Italiam rediit: adeóque Consulatum gessit absens; vt ex Suetonio idem Keplerus ostendit. Ad hunc modum ordinata Cai Cæsaris historia, cum superiore illa, quam approbauimus, de Herodis obitu, & Archelai successione sententia plenissimè congruit.

Atenim ex Archelai relegatione vir eruditus argumentatur, vt quinquennij περιγεγονὸς Dioni ac Iosepho imputet. Nam Iosephus lib. Orig. XVIII, cap. III scribit Quirinium eodem tempore Archelai post relegationem bona in fiscum redegisse, & censum peregisse, anno post victum Antonium ad Actium tricesimo septimo. Annus Actiacæ pugnæ est Iulianus XV. Additis XXXVII consurgit annus
C Iulianus LI, Vrbis conditæ Varronianus DCCLIX, Coss. M. Æmilio Lepido, L. Arruntio, quibus Archelaum relegatum esse Dio refert lib. LV. Atqui censio illa, prædiorúmque descriptio, quam à Quirinio per idem tempus institutam esse Iosephus affirmat, non alia videtur esse, quàm cuius Dio meminit ad annum Vrbis conditæ DCCLXVI, qui est Iulianus LVIII, L. Munatio, & C. Silio Coss. Hoc enim anno scribit Augustum prædiis tam vrbanis, quàm rusticis censum, ac tributum indixisse: ad ídque varias in partes censitores allegasse. Nouæ Chronol. cap. CCXXXI

Verùm ex Dionis Historia manifestum est longè diuersam fuisse postremam hanc censionem, & ἀπογραφὴν ab ea, quam in Palæstina Quirinius exercuit. Hæc enim breui tempore facta; imò ne perfecta quidem. Cùm enim Augustus vt ærario succurreret, vicesimam hæreditatum, ac legatorum pensitari iussisset anno illo Vrbis conditæ DCCLIX: posteaquam id molestissimum esse comperit, aliud tributi genus per speciem indixit; vt posterius hoc grauati, prius vltrò reciperent. Igitur in vrbana prædia, ac rustica pensionem transtulit; anno ab Vrbe condita DCCLXVI, L. Munatio, & C. Silio Coss. misítque qui priuatorum, ac ciuitatum
D fortunas describerent. Sed cùm id longè altero visum esset intolerabilius: quod ille, vti dixi, prouiderat, ad vicesimam reditum est. Itaque statim hæc bonorum censio, nouúmque pensationis genus abrogatum est.

Scaligeri de Herodis excessu sententia refellitur.

CAPVT IV.

DE Herodis excessu Scaliger hoc in libro ista definit. Iudæos imprimis refert, annos regum suorum à Nisan ordiri solitos; postea sub Simone Pontifice ab Iiar putare cœpisse. Quare cùm Herodes à Senatu rex declaratus fuisset cyclo Lunæ XIX: tamen Iosephus non orditur annos eius ante Nisan, aut Iiar cycli primi. Porro regnauit annos solidos XXXVII, vt Iosephus asserit, ex quo rex à Senatu declaratus est; XXXIV verò, captis à

Sosio Hierosolymis: decessit ante Iiar, qui princeps mensium fuit, Iosephi tempore: vnde proximo Iiar annus Herodis XXXVIII initurus erat, qui reuera XXXIX numerari debuit à diebus æstiuis. Nam cùm Herodes cyclo XIX rex à Senatu renunciatus sit, huius tamen primum annum nonnisi à cyclo I putare Iosephus incipit. Hæc Scaliger; quorum hæc est sententia: Herodem regem esse declaratum anno Periodi Iulianæ 4674, Iuliano VI, cyclo Lunæ XIX, post Iiar: ideò primum eius annum à Iosepho non numerari ante Iiar anni 4675, Iuliani septimi; cyclo I, à quo primus regni processit. Mortuus est autem anno Periodi Iulianæ 4713 cyclo I ante Iiar. Proinde ab Iiar anni 4674, ad Iiar anni 4713, annos propemodum XXXIX solidos expleuerit. Quare vno anno Scaligeri ratiocinia fallunt, dum XXXVII solidos ab Iiar anni 4675 ad Iiar anni 4713 numerat. Sunt enim XXXVIII absoluti. neque tricesimus nonus Herodis reuera initurus erat ab Iiar anni 4713, sed quadragesimus; quod quiuis animaduertere potest. Itaque ex ista Scaligeri sententia, Herodes XXXIX annos prope solidos regnauerit, quod est absurdum. Quod autem ad nouam illam epocham anni Iudaici spectat ab Iiar inchoatam, huius firmamenta, quæ ex Iosephi perperam acceptis testimoniis petebantur, antea conuellimus. Ostendimus nunquam Iosephum annorum primordium ab Iiar mense cœpisse. de quo vide caput LIII de Hasamonæo Simoone libro proximè superiori. Nam quis illud persuadeat, postquam Herodes Romæ rex à Senatu renuntiatus est, annum fere solidum extra summam iacuisse; nec ante vertentem annum regni illius tempus ab Iiar sequente computari cœpisse? Vana ista sunt, & commentitia. Præterea quod ex Archelai nouem annis argumentatur, contra ipsum facit. Neque enim anno Iuliano LIII relegatus est Archelaus; sed LI, vti suprà demonstrauimus ex Dione. Quare triennio summouendus erit obitus Herodis in Iulianum XLII, si Iosephum, ac Dionem audire volumus. Nam solidos nouem annos imputat Archelao Iosephus, ac decimo ineunte regno spoliatum esse dicit. δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, ait ille lib. XVII cap. XV. *Decimo anno ineunte principatu Archelai.* Similiter argumentatur ex annis Philippi fratris Archelai; quem Iosephus vicesimo anno Tiberij mortuum esse refert, (mendosè pro XXII,) postquam annos XXXVII imperasset. Obiit sub aduentum Vitellij, anno Iuliano octogesimo primo; cum antecedente anno Iuliano octogesimo, Vitellius Consulatum cum Fabio Prisco gessisset. Deductis annis XXXVII Philippi de LXXXI, reliqui sunt anni XLIV absoluti circa Herodis excessum, & initium Philippi, adeóque anno XLV Iuliano ineunte, mortuus est Herodes.

Verùm Consulatus Vitellij atque Prisci nequaquam ad annum Iulianum LXXX, sed LXXIX conuenit in Varroniana supputatione, quam Scaliger adhibet; nimirum in annum Vrbis DCCLXXXVII. Nam primus Iulianus est Varronianus DCCIX ab Vrbe condita. Eodem porro anno Iuliano LXXIX defiit annus Tiberij XX, & iniit XXI. Cùm igitur Vitellius post Consulatum in Syriam profectus sit, & sub eius aduentum Philippus obierit, anno id Iuliano LXXX, vel sequenti necesse est accidisse, Tiberij circiter XXII. Nam si vicesimo mortuus est, Iuliano videlicet LXXVIII, vel sequenti, ante aduentum Vitellij decessit. atque hoc modo ratio temporum cum iis, quæ de Archelao sunt dicta, congruet; vt Iuliano XLII Philippus inierit. Sin post aduentum Vitellij Philippus obiit; necesse est amplius ipsum XXXVII annis regnasse. Præsertim cùm in Ruffini Latina interpretatione Philippus regnasse legatur viginti duos annos: vt appareat mendum in numeros irrepere potuisse. Præterea si verum est quod coniectatur Scaliger, Iosephum annorum epochas ab Iiar mense sumpsisse; & eorum regnum, qui post Iiar cœperint, annum primum ab Iiar sequente numerare, nullum ex annis Philippi opinioni suæ præsidiũ potest arcessere. In quo singularis est inconstantia. Nam Herodis annum primum putari cœptum asserit ab Iiar anni Iuliani proximè illum sequentis, quo rex à Senatu constitutus erat; propterea quod Iiar mensium erat initium. at cùm de Philippi annis agit, decreti sui immemor, ab ipsomet anno, quo mortuus est Herodes, & Philippus ipse Tetrarcha factus vna cum Archelao, vtriusque repetit exordium. Atqui longè post Iiar ambo illi, ex testamento patris, ab Augusto Tetrarchias obtinuerunt. Est enim ea res in confessu Romæ ab Augusto discepta-ta aliquot saltem post Herodis obitum mensibus: post Iiar certè: ante Augusti

A verò iudicium neuter Tetrarcha fuit, quod de Philippo potissimum dici conuenit. Quare secundum Scaligerianam coniecturam, primus illius annus anno vertente post mortem Herodis iniit. atque hoc pacto, licet & XXII Tiberij, & anno XXXVII regni sui expleto mortuum putemus Philippum; nihilominus Herodis mors in annum Iulianum XLII non XLV incurret. Sed vt vana est suspitio illa Scaligeri de Iiar mensium principe; ita verisimile est horum alterutrum; vt vel ante Vitellij aduentum Philippus obierit; vel plures quàm XXXVII annos præfuerit. Postremò Iosephi testimonio Scaliger abutitur in Archelai relegatione suo tempore consignanda. Scribit enim Iosephus l. XVIII, c. III Quirinum Archelai bona in fiscum redegisse anno tricesimo septimo post Antonij cladem ad Actium, τριακοστῷ, καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Αντωνίου ἐν Ακτίῳ ἥτταν ὑπὸ Καίσαρος. Contigit victoria hæc anno Iuliano XV. Igitur tricesimus septimus ab ea cœpit anno Iuliano LI, non LIII. Frustra igitur in vtraque editione Operis huius Iosephum in partes trahere conatus est Scaliger, vt ex eius mente conficeret, Herodem anno Iuliano
B XLV decessisse. Quare in Eusebianis Animaduersionibus Iosephum hallucinationis damnare maluit; quòd Herodem XXXVII annos regnasse scribat, ex quo à Senatu rex appellatus est; Cn. Domitio, C. Asinio Coss. Sed vt facile est Iosepho dicam erroris impingere; ita reum peragere, ac conuincere perdifficile est: cùm Dionem præsertim adstipulatorem, & aduocatum habeat; ac reliquæ temporum πειρατὰς cum eius authoritate mirificè consentiant.

De Herodis genere, & vtrum Idumæus fuerit, atque alienigena dici potuerit. Scaligeri & Casauboni error.

CAPVT V.

C MVLTAS, ac præclaras opportunitates habet illa quæstio qua de Herodis genere, natalibus, & conditione disputatur; quæ ad illustrandum Natalis Dominici tempus, & Iacobei oraculi sensum explicandum non parum conducit. Accedit quod & in Eusebianis Animaduersionibus, & aliis in libris sæpe est à Scaligero pertractata. qui cùm veterum Patrum authoritatem, & consensionem in Herode alienigena pronunciando nimis audacter eleuet, asperiúsque castiget, visa mihi res digna est, quam hoc loco, in quo de excessu Herodis agitur, peculiari disputatione perstringerem. Genus itaque primùm Herodis ingentem habet controuersiam; quod alij Ascalonitam; Idumæum alij esse sentiant. Prioris sectæ author est Africanus ve- Ascalonitam veteres scribunt.
tus Scriptor, qui ad Aristidem scribens, vt est apud Eusebium lib. I Hist. cap. VII, narrationem quandam expossuit, quam à certis hominibus, Iudæis, & Christi Domini cognatis acceptam prodidit. Herodem igitur aiebant διαδόσωοι isti (sic enim appellantur, quasi *Dominicos cognatos* dixeris, non *heriles*, vt interpretatur Casaubonus) Antipatri fuisse filium Ascalone nati, & Apollinis æditui; cuius etiam pater Herodes vocatus sit, auus Antipas. Antipatrum deinde ferebant ab Idumæis captum, ac diutius moratum, ibidem filium genuisse, quem de patris
D sui nomine appellauit Herodem. Vixit in Idumæa perdiu cum Herode filio seruiens Antipater. quòd eius pater Herodes præ inopia τὰ λύτρα persoluere non posset. Tandem à popularibus suis Ascalonitis stipe collata redemptus, in patriam reuertit. Ex eo contigit, vt Herodes ab aliis Idumæus, ab aliis Ascalonita vocaretur. Post Antipater cum Herode filio proselytum se fecit, ac circuncisus est. Hæc Africanus ex fide τῶν διαδοσωόων quibus & assentitur. Africanum sine vlla dubitatione secutus est Eusebius, qui eandem historiam plenissimè perscribit; Ambrosius; ac cæteri ferè post Eusebium.

Iosephus verò multum ab hac narratione diuersus abit. Sic enim de Herodis Iosephus Idumæum.
stemmate lib. XIV refert. Imprimis capite secundo, scribit Antipatrum Herodis patrem; qui & Antipas antea nominatus est, Antipæ filium, Idumæum genere fuisse locupletem, & manu strenuum. Huius pater Antipas ab Alexandra Idumææ Præfecturam obtinuit. Antipater verò Herodis parens in ciuili ac dome-

ſtica illa fratrum diſcordia, ſe ad Hyrcanum adiunxit. Mortuo Ariſtobulo, & Hyrcano reſtituto, Antipater (quod Ioſephus cap. XIV narrat) in Ægypto Cæſarem adiuuit, ab eóque Procurator eſt Iudææ factus. Qui mox Herodem filium Galilææ præficit. Ita paulatim euectus Herodes tandem regnum ab Romanis accepit. Hæc Ioſephus. Cuius mihi ſententia longè alteri præferenda videtur. Nam illa nullum certum & idoneum habet authorem; ſed obſcura, incertáque traditione nititur, ab iis accepta, qui ſe Chriſti Domini cognatos eſſe iactabant. Quamobrem Africanus ipſe, tametſi veram hanc narrationem eſſe non dubitet, non aliam tamen eius originem indicat, quàm ἄγραφον illam παράδοσιν. quæ quidem cupidè à Chriſtianis propter Herodis odium excepta eſt, poſteriſque commendata. Accedebat ad eius authoritatem & fidem opportunitas illa; quod ita demùm explicari poſſe Iacobeum illud vaticinium putarent; ſi quàm maximè peregrinæ ſtirpis, & originis haberetur Herodes; atque ab Iudaico genere prorſus alienus. Aſcalonitam itaque, quàm Idumæum eſſe maluerunt. quòd iſti Iudaicum in nomen ac populum inſiti, Iudæi cenſeretur: illi αὐτόχθονα Gentiles. At aliorum extremè contraria ſententia fuit; qui Herodem ἄνωθεν Iudæum, & à Iudæis illis oriundum eſſe dixerunt, qui Babylone conſtiterant; & quidem de tribu Iuda. quod à Nicolao Damaſceno in Herodis gratiam confictum, & à Ioſepho repudiatum, mirum eſt Torniello probari potuiſſe. Nos Ioſepho libentius aſſentimur; & Idumæum Herodem fuiſſe defendimus.

Quod & probabilius.

Hoc verò conſtituto, feruida illa recentiores inter pugna ſupereſt; eáque non vnis capitibus, ſed integris voluminibus agitata; ecquid alienigenam vel ἀλλόφυλον Herodem rectè Patres omnes appellauerint. Nam Scaliger in Animad. Euſebianis ad annum MDCCCLXXXIII, pertinaciſſimè contendit alienigenam dici nullo modo potuiſſe, quòd Idumæus eſſet: Idumæi autem omnes, ex quo Ioannes Hyrcanus Iudæorum Pontifex ac princeps illos edomuit, circunciſione accepta, ad Iudæos aggregati ſint, authore Ioſepho lib. XIII, cap. XVII. Proinde cùm Herodes Proſelyti eſſet filius, Iudæus, non alienigena dici debuit. Hoc Scaligeri decretum fuſiſſimè Caſaubonus propugnat Exercitat. I ad Annales Baronianos, Num. III, eodem, quo ille, fretus argumento, quòd alienigena dici non mereatur, qui Iudæus, hoc eſt circunciſus ſit. At ex aduerſo veterum Patrum opinionem Serrarius noſter contra Scaligerum tuetur in Opuſc. de Herode, cap. XV; vbi ſuperiorem illam, & à nobis improbatam Africani, Euſebiique traditionem adſtruit; Herodem patre Aſcalonita, non Idumæo, natum eſſe. proinde gentilem cum patre primùm; mox cum eodem circunciſum fuiſſe. Nos Ioſephum veriora de Herode mandaſſe ſcriptis, quàm Africanũ putamus. Sed eo poſito, reliqua omnis controuerſia, quę vtrimq; ab illis, quos dixi, acerrimè diſputatur, in verbi potiùs, quàm rei conflictione poſita mihi videtur. Quod vt euidentius oſtendã, primùm illud conſiderari volo, quid cauſæ veteres illi Patres habuerint, vt alienigenam Herodem in omni ferè de eo mentione nominarent. Eiuſmodi enim illa videlicet fuit. Cùm inter omnes cõſtaret, prædictionis illius ab Iacobo Patriarcha editæ, Gen. XLIX, hunc eſſe ſenſum: cùm primùm dux atq; princeps vel è tribu Iuda, vt pleriq; ſentiunt; vel è Iudaico populo; hoc eſt Iudæus, & indigena, atq; ex Iacobi ſtirpe propagatus, deficere cœpiſſet, tunc Meſſiam affuturum: hoc ipſum in Herode, quo regnante natus eſt Chriſtus, contigiſſe non dubitarunt. qui de Iſraëlitica ſtirpe nequaquam ſatus, eo ipſo peregrinæ ſtirpis, & alienigena, quod ad Iacobi mentẽ, & oraculi illius ſententiam attinet, habebatur. Quem ſi, vt communis fert opinio, Aſcalonitam fuiſſe velimus, erit iſtud ad opinionem illam, & vaticinij interpretationem ſanè commodiſſimum. Sin, vt Ioſephus perſuadet, Idumæus fuit, nihilo tamen ſecius ad eundem Iacobæi vaticinij ſenſum pertinere videbitur; quatenus tunc venturus eſſe Meſſias dicitur, quando principes alieni, & intruſi, hoc eſt è peregrina ſtirpe procreati, ſceptrum occupauerint. Quocirca nihil ad quæſtionem intereſt, ſiue à Gentilibus oriundum dixeris Herodem, ſiue à Proſelytis, & Idumæis. Sed in ea caſtigandi ſunt Scaliger, & Caſaubonus, quòd nimis peruicaciter alienigenam vocari non potuiſſe pertendunt. Neque hoc eo ſolùm dicimus, quod Proſelytorum filij etiam Proſelyti vocarentur, vt aduerſus Scaligerum demõſtrat Serrarius: neque quod Proſelyti tametſi religione Iudæi cenſerentur, in pleriſque tamen de-

A teriori iure essent, quàm Iudæi cæteri. quod idem commonstrat. non iis, inquam, de causis amborum illorum reprehendenda pertinacia est; atq; antiquorum autho ritas vindicanda: verùm ideo præsertim, quòd alienigena is ex Patrum instituto iure nominatur, cuius maiores aliunde, quàm ab Israële, siue Iacobo originem traxerunt. Quare aliud est origine esse Iudæum, &, vt Paulus κατ' ἀλήθειαν Proselytorum loquitur, Iudæum ex Iudæis; aliud θρησκείᾳ, & religione. Herodes posteriore illo modo Iudæus fuit; priore non item; sed alienigena. Nam quod opponitur à Casaubono de Christianorũ appellatione, in qua nullum inter eos, qui à Christianis orti sunt, & qui ad fidem conuersi, discrimen agnoscitur, alienissimum est. Fiunt enim non nascuntur Christiani: Iudæi nascebantur, & fiebant. Quare nullum in prioribus diuortium originis est; in Iudæis vel maximum. Proinde rectè à Patribus ἀλλόφυλος, & alienigena vocatur Herodes; hoc est ὁ προσήκων Ἰουδαίοις τὸ γένος, vt loquitur Eusebius VIII de Demonstr. peregrinæ stirpis & originis. etsi non eidem assentimur, dum gentilem illum vocat, quem Idumæum fuisse verosimilius
B est, adeóque circuncisum.

Quo sensu alienigena dicatur Herodes.

De Augusti obitu & ætate: & initio Tiberij. Tum de Lunæ ac Solis defectionibus, quæ per illud tempus accidisse memorantur.

CAPVT VI.

CERTISSIMIS characteribus insignita est Augusti mors, ac Tiberij exordium, qui neminem paululum in historia versatum aberrare sinant. Nam & Consules anni illius fideliter notati sunt à Suetonio, Dione, ac cæteris. Mortuus est enim duobus Sextis, Pompeio & Apuleio Coss. qui in annum incurrunt Vrbis DCCLXVII Varronianum, Iulianum LIX, Per. Iul. 4727, æræ Dionysianæ XIV. Qui idem annus
C cœlesti quoque nota munitur lunaris defectionis, quam paulo post eius mortem accidisse testis est Tacitus lib. I, & Dio lib. LVII. Ea conspecta Pannonicas legiones vehementi seditione cõcitatas ita terruit, vt paulatim sedatę ad officium redierint. Accidit eclipsis illa anno, quem dixi, communis æræ XIV, cyclo Lunæ XV, Solis XXIII, Septemb. XXVII, feria V hora V matutina, scrup. post eam 10′ in Horizonte Lutetiæ. Digitorum fuit 19, 30′ fere. Durauit horas 3, 46′. Cœpit obscurari hora 3, 17′. Immersa est verò penitus in vmbram hora 4, 21′. Emergere cœpit hora 5, 59, oriente Sole. Itaque in ipso defectu occidit Luna. Eusebius in Chronico ad annum Augusti LVI, Abraami MMXXIX, Olympiadis CXCVIII primum, Solis defectionem contigisse memorat, quando mortuus est Augustus. Sed & Dio lib. LVI inter prodigia, quæ Augusti mortem antecesserunt, Solem totum defeciisse narrat. At Eusebius vno anno Augusti anteuertit obitum. Si quidem adiectis ex methodo ad Eusebianum numerum annis 2696, confiet annus Per. Iul. 4725, quo cœpit annus Abraami MMXXIX. Proinde anno 4726 mortuus erit Augustus. Obiit autem anno 4727. Mercator anno illo, quo mortuus est Augustus, Sextis duo-
D bus Coss. Solem defeciisse putat, anno Nabonassari DCCLX, Sole in gradu 6, 15′ Tauri posito. Est hic annus Christi XIII. Sed eo ipso nulla neque Romæ, neque in Galliis, aut Hispaniis Solis defectio facta est. Nam Nouilunium verum Romæ hora vicesima fere post mediam noctem diei Aprilis XXVIII contigit; hoc est hora 19, 49′. vna hora post occasum Solem. qui tùm ex Parisinis tabulis vero motu ad Tauri gradum 5, 44′ peruenerat. Quocirca cùm nulla Solis defectio neque anno illo, quo mortuus est Augustus; neque antecedente visa sit; vel Dio falsus est, vel inusitatus aliquis pallor sideris & obscuritas defectionis speciem intuentibus præbuit: quemadmodum sub Iulij Cæsaris necem accidisse suprà docuimus.

Paulus Forosempronienſis Parte II Paulinæ, lib. XIII, eclipsin illam confert in annum æræ vulgaris XVII. Tùm enim Februarij XV, meridie circiter, Sol in Aquarij gradu XXVI defecit. Hanc etiam *Nouæ, ac veræ Chronologiæ* author amplectitur. Sed Paulus anno ipso, quo defecit Sol, obiisse credit Augustum. Hic

Pauli Foroſempron. opinio. C. CXLVII.

autem, biennio pòst, nempe Christi XIX. Vtrumque verò Romanis Annalibus, atque historiæ repugnat. Nam Sextis Consulibus omninò mortuus est Augustus. Horum verò Consulatus post C. Iulij Cæsaris V, & M. Antonij Consulatum quinquagesimus octauus est; siue annus ab editione Iuliana LIX. Atqui Iulianus primus est quintus & quadragesimus ante Dionysianam epocham. Proinde mors Augusti in XIV annum incidit æræ Christianæ. Hæc partim in antecedentibus capitibus authoritate veterum, & Astronomicis obseruationibus adstructa sunt: partim in sequentibus iisdem momentis veritatis asserentur. Ac si solius Dionis de Solis defectione tanti est testimonium; vt, quoniam in eum annum, qui ex reliqua omni Romanorum Annalium & historiæ fide necessariò consequitur; nulla Solis eclipsis incidit; ideò contra tot authoritatum ac rationum pondera; contra omnem vetustatis memoriam quidam animum obfirment; & in quem maxima Solis defectio conueniat, alium sibi putent annum esse quærendum: cur non vel eodem ratiocinandi genere concludamus, eum potius retinendum videri; in quem cætera cùm eiusdem Dionis; tum aliorum maioris, quàm Dio, vetustatis, authoritatísque Scriptorum testimonia concurrant? Etenim idem ille qui ante Augusti mortem defeciſſe Solem asserit Dio, paulo post eandem idipsum passam quoque Lunam refert; & qui temporibus illis vicinior fuit, Tacitus affirmat. Iisdem, inquam, Coss. quibus decessit Augustus, hoc est Sextis duobus; non longè post Augusti obitum, in Pannonia Lunæ defectionem accidisse ambo illi Scriptores memoriæ prodiderunt. Consulantur iam astronomicæ tabulæ; & annorum aliquot plenilunia computentur. quod nos ab anno Christi XIII ad XIX fecimus. Nullum ex iis annis inuenies, qui obseruationis illius fidem exsoluat. Anno certè XVII, quem Paulus asserit, plenilunium eclipticum Ianuarij vltimo, & Iulij XVII contigit. Neutrum post Augustum mensem, quo Octauianus obiit. Anno verò sequenti Christi XVIII, Ianuarij XX, maxima Lunæ defectio facta est, digitorum penè 22, hora 5, 12′ à media nocte in Pannonia. Sed vt anno XVII mortuus ponatur Augustus, illam oporteret eodem anno esse commissam, non sequenti: quoniam iisdem, vti dictum est, Coss. eclipsis ista contigit, quibus excessit Augustus.

A

B

C

At anno Christi XIX, quem *Noua Chronologia* vindicat, Luna Ianuarij IX, & Iulij VI defecit: adeóque nihil ad historiam vtrauis pertinet. Itaque nullus Augusti morti præfiniri potest annus alter, quàm XIV: cùm in eo comprehendatur eclipsis illa, quam breui post Augusti mortẽ interuallo Tacitus & Dio contigisse testantur.

Cap. CCLVII.

Atenim verum fuisse Lunæ deliquium negat *Chronologia noua* ex vnius Taciti verbis. Primùm quod *æris sono, tubarúmque concentu* perstrepuisse milites scribit, & *prout splendidior, obscuriórve*, lætos, vel mœstos fuisse. At cùm Luna paulatim tenebris obducitur, non subinde splendidior, vel obscurior euadit. Verùm, id quod nos oculis ipsis vsurpauimus, etiam in ipsa caligine Luna veluti conflictans aliàs magis ac minus obscurari cernitur: quod & ab eruditis Astronomicis obseruatum legimus. Alterum argumentum nihilo validius est: quæ à Tacito interim gesta narrantur, XXXIX dierum spatio, quod inter Augusti mortem, & eclipsin interest, non potuisse perfici. Potuit verò, vt ex historiæ contextu facilè quiuis animaduertet.

D

Accedant ad superiora omnia sequentium Imperatorum tempora, quæ & ipsa cœlestibus obseruationibus munita sunt: imprimis verò Claudij, Neronis, & Domitiani, Adriani, Antonini, & aliorum deinceps; de quibus postea dicetur. Horum verò omnium initia cum Augusti ac Tiberij exitu conferta sunt; vt labante altero, alterum titubare, ac totam cum eo Romanam historiam vacillare necesse sit. Postremò vt de Augusti Imperatoris ætate pauca dicantur,

Ætas Augusti.

Dio scribit Augustum annis vixisse LXXV, mensibus X, diebus XXVI. Natum enim esse XXIII Septembris, post Actiacum verò prælium annis XLIV, minus XIII diebus imperasse. Suetonius mortuum dicit LXXVI ætatis anno, minus V, & XXX diebus. quod Dioni congruit. Natus est Augustus IX Kalend. Octobris, id est, XXIII Septembris, anno Vrbis DCXCI, Cicerone, & Antonio Coss. qui est Periodi Iulianæ 4651. Mortuus est anno Periodi Iulianæ 4727, Augusti XIX. Interuallum anni LXXVI, minus diebus XXXV. Ita quidem si vt illo, quo mortuus est, ita

quo

A quo natus est anno, Iuliana anni forma, idémque contextus mensium fuisset. Verùm September ille, quo natus dicitur Augustus, in Iunium, aut Iulium hodiernum circiter cadebat. Proinde septuagesimum sextum annum supergressus est Augustus; vt rectè demonstratum est à Scaligero. Sed Historici plebeio more, & ἰδιωτικῶς sic loquuntur, quasi idem perpetuò tenor annorum fuerit. Ex iis exactam annorum imperij rationem potes subducere; siue à nece Iulij; siue à Triumuiratu, siue ab Ægypto in potestatem redacta. Nam finis in anno Iuliano LIX; æræ communis XIV fixus est. initium aut in Iuliano secundo ab Eidibus Martiis; aut à Consulatu; quem in Pansæ locum, XIV Kalend. Septembris iniit, annō Iuliano III, cum collega Q. Pedio: aut à V Kalend. Decembris eiusdem anni, quo Triumuir factus est.

De initio Tiberij Cæsaris. Inquiritur in nouam doctorum virorum sententiam,
B *qui Tiberium ante Augusti mortem annis aliquot imperare cœpisse putant. Ea verò refellitur. De Proconsulari dignitate eiusdem Tiberij, quam citra principatum habuit.*

CAPVT VII.

TIBERIVS Augusto mortuo imperium adeptus est, anno, vt probatum est, Vrbis conditæ DCCLXVII, Iuliano LIX. Obiit anno V. C. DCCXC, Iuliano LXXXII, Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Coss. XVII Kalend. Aprilis. Imperauit igitur annos XXII, dies CCIX, qui sunt menses ferè septem. Obiit ætatis anno LXXXVIII.

Nouæ Chronologiæ Scriptor contra communem historiam biennio spatium illud mutilandum esse pugnat. Tiberium enim post Augusti mortem circiter XXI annis imperasse: ante mortem eiusdem, duobus ferè. Quod eo argumento præsertim approbat; quia biennio ante mortem Augusti Tiberio Proconsulare imperium vniuersim, & absolutè datum est, lege per Coss. lata, *vt prouincias cum Augusto communiter administraret, simulque censum ageret*: vt scribit Suetonius cap. XXI. idque triennio post Varianam cladem accidisse memorat. At Variana clades accidit C. Poppæo Sabino, Q. Sulpicio Camerino Coss. anno ab Vrbe condita Varroniano DCCLXII, qui est annus reuera Christi IX; at *Nouæ Chronologiæ*, XIV. Proinde anno Vrbis conditæ DCCLXV, Christi XII; *Nouæ autem Chronologiæ* XVII, Tiberius in communionem imperij est assumptus, Germanico Cæsare, & C. Fonteio Coss. In quo Suetonius nonnihil & à seipso, & à Velleio discrepare videtur. Scribit enim cap. XVIII proximo anno post cladem Varianam repetitam esse à Tiberio Germaniam. Igitur anno Christi X. Tum cap. XX, *A Germania*, inquit, *in Vrbem post biennium regressus triumphum quem distulerat egit*, &c. Ergo anno Christi XII. Subiicit cap. XXI. *Ac non multo post, lege per Coss. lata, vt prouincias communiter administraret, simulque censum ageret, condito lustro, in Illyricum profectus est. Et statim ex itinere reuocatus, tam qui lem affectum, sed tamen spirantem adhuc Augustum reperit.* Videtur his postremis verbis indicare, paulò ante mortem Augusti
D Tiberium in consortium imperij Proconsularis adscitum fuisse. Atque ita censet Cappellus Dissertat. de Tempore Pass. Christi. Sed nihil hoc necesse est. Legem quidem ipsam à Coss. statim post triumphum latam esse demonstrat. Triumphauit Tiberius anno, vt putat Suetonius, tertio post Varianam cladem, Vrbis DCCLXV, quod & Sigonio visum. At is tertius est ante obitum Augusti. Suetonius verò significat non multò post triumphum lata lege commune cum Augusto in prouincias imperium illi esse decretum; ac statim condito lustro in Illyricum abiisse: quo ex itinere nunciata Augusti morte reuocatus est. Quamobrem inter legem latam, & conditum lustrum, biennij ferè interuallum fuit: quod Suetonius compendio scribens omiserit. Ita ab errore, pugnáque vindicari potest. Lustrum autem anno imperij postremo condidit Augustus: vt idem Suetonius ostendit.

Cap. CCXLVIII. Pag. 75.

Iam verò Paterculus legem eandem ante triumphum esse latam asserit, dum refert post Varianum casum, *cùm S. P. Q. R. postulante patre eius, vt æquum ei ius in omnibus prouinciis exercitibúsque esset, quàm erat ipsi, decreto complexus esset, in Vrbem reuersum* Tiberium *iampridem debitum, sed continuatione bellorum dilatum ex Pannoniis Dalmatisque egisse triumphum*. Tametsi nonnihil à Suetonio discrepet Velleius, non magnum tamen hoc dissidium est. Nam fieri potest, & verò probabile est, eodem vt anno, quo triumphauit Tiberius, sed ante triumphum, (Nam Velleij, qui eorum spectator fuit, potior est fides) summum illud imperium sit adeptus. A

Cappelli opinio repudiata. pag. 80.

Antonius Cappellus Dissertatione de anno Passionis Christi, cap. v, ex Velleio & Dione colligit Tiberio decretum hoc imperium M. Lepido, Statilio Tauro Coss. qui est annus V. C. DCCLXIV, Iulianus LVI, Christi XI, ante mortem Augusti quartus; octauus autem ab adoptione. quæ, vt suprà capite II diximus, anno contigit ab V. C. DCCLVII, Iuliano XLIX. Sic enim disputat: Dio lib. LVI scribit Tiberium M. Æmilio Lepido, Statilio Tauro Coss. ædem Concordiæ sacrasse, qui est secundus post cladem Varianam. Testatur autem Suetonius anno ab ea clade secundo triumphasse Tiberium. Velleius porro imperium ante triumphum illi delatum. Quare annus acti triumphi, & dedicati Concordiæ templi octauus est ab adoptione: adeóque Tiberius quatuor annis cum Augusto tenuit imperium. B

Sed vnius anni error est in illius ratiociniis. Nam Suetonius asserit anno proximo post cladem Varianam, hoc est V. C. DCCLXIII, Dolabella & Silano Coss. Tiberium in Germaniam esse profectum: & post biennium triumphum egisse. Proinde Coss. Germanico & Capitone, hoc est anno V. C. DCCLXV, tertio ante mortem Augusti triumphauit, & eodem imperium illud in prouincias par & æquale cum Augusto sortitus est. Cui Sigonius & Pighius assentiunt. Quod ad Dionem attinet; scribit is Tiberium Q. Sulpicio Camerino, & C. Poppæo Sabino Coss. Romam ex Illyrico venisse, re feliciter gesta, & cùm triumphum acturus esset, audita clade Germanica deterritum fuisse. Postea subiicit: anno sequenti Tiberium ædem Concordiæ sacrasse, inscripto suo, & fratris Drusi nomine. Tum ista: Μάρκου δὲ Αἰμυλίου μετὰ Στατιλίου Ταύρου ὑπατεύσαντος, Τιβέριος μὲν καὶ Γερμανικὸς ἀντὶ ὑπάτου ἄρχων εἰς τε τὴν Κελτικὴν ἐσέβαλον, &c. *M. Æmilio, & Statilio Tauro Coss. Tiberius & Germanicus, cui pro Consule erat imperium, impressionem in Germaniam fecerunt*. Hæc non eiusdem anni sunt, cuius Templi dedicatio, vt putauit Cappellus: sed insequentis. Nam Dio Coss. nomina prætermisit anni inter Varianam cladem & Tiberij expeditionem interiecti, quo Tiberius ædem Concordiæ sacrauit. Fuerunt autem Coss. P. Cornelius Dolabella, & C. Iunius Silanus. Quocirca probabilius est anno V. C. DCCLXV, æræ Christianæ XII, Iuliano LVII, tertio ante mortem Augusti, Tiberium imperio illo lege esse donatum. Nec ab eo dissentit Tacitus, vt Cappellus existimat. Etenim compendio Augusti gesta relegens, post Cai, & Lucij Cæsarum mortem, in Tiberium Neronem ait *cuncta vergere cœpisse, filium, collegam imperij, consortem Tribunitiæ potestatis adsumptum, omnísque per exercitus ostentatum*. Quæ non eodem tempore annóve facta omnia; sed paulatim, breui summa colligit Tacitus: neque verò par illud Augusto imperium in prouincias & exercitus nominatim exprimit. C

Nouum imperij Tiberiani primordium expenditur.

Cæterùm de anno illo communicatæ cum Tiberio summæ ab Augusto potestatis ideo diligenter ab Heruuarto primùm; tùm à Cappello disputatur, quod nouum inde principatus, atque imperij Tiberiani primordium arcessant. Sed Heruuartus, qui Tiberio totidem, quot vulgò tribuuntur; hoc est XXIII annos ferè vindicat, biennio duntaxat ante mortem Augusti initium illius anteuertit: adeóque post obitum Augusti, XXI fere imperasse statuit; & biennium inde superfluum è Fastis expungendum esse defendit. Cappellus verò post obitum Augusti XXIII annos imperasse Tiberium: sed antea quatuor cum illo communiter in imperio transegisse. vt in totum annis sex & viginti cum septem ferè mensibus imperarit. quemadmodum Clemens Alexandrinus I Stromateo scripsit. D

Harum opinionum prior nulla ratione potest consistere. Nam, vt benè contra illam Cappellus argumentatus est, Tiberius ante obitum Augusti quindecies Tribunitiæ potestatis fuerat, & in decimo sexto eius anno mortuus est Augustus: post obitum Augusti, XXXVIII exegit Tribunitiæ potestatis annos. Docent hoc vete-

A res numi Adolphi Occonis. In his enim Tribunitia potestas ad XVI vsque, Tiberio Augusti filio adscripta legitur. A decima sexta, Diui Augusti filio inscribi deinceps incipiunt: & ad XXXVIII propagantur. Quod argumento est, decimumsextum Tribunitiam potestatem obtinente Tiberio Augustum esse mortuum. Sanè Tribunitiæ collega potestatis assumptus est ab Augusto primùm Tiberius anno V.C. DCCXLVIII, Iuliano XL: vt suprà diximus. Hanc in secessu Rhodio quinquennium tenuit: posteáque biennio priuatus ibidem constitit. Mortuis Cæsaribus Augusti nepotibus, anno V.C. DCCLVII, Iuliano XLIX, Ælio Cato, & Sentio Coss. adoptatus ab Augusto eiusdem Tribunitiæ consortium potestatis accepit. Hic est vndecimus annus ante illum, quo Augustus excessit, nempe Iulianum LIX. Quare fiunt in totum anni Trib. Pot. sedecim: ita vt decimosexto labente mortuus sit Augustus. Detractis de XXXVIII annis, quindecim solidis, reliqui sunt XXIII. Ergo Tribunitiam potestatem ter & vicies post excessum Augusti Tiberius instaurauit. atque adeo totidem fere imperauit annos.

B Altera verò Cappelli sentẽtia in eo primùm minimè placet; quod vno anno communicati ab Augusto in prouincias & exercitus imperij tempus anteuertit. Tùm quod ex obseruatione illa cõsequens vterq; putat; id verò, probari nullo modo potest; summũ. & αὐτοσχεδιαστικὸν ius in Rempublicam Romanam Tiberij ante Augusti mortem inchoari: aut à Scriptore vllo seriò, ac citra librariorum vitium siue plures tribus & viginti, vt Cappellus existimat: siue totidem, à biennio ante mortẽ Augusti numerari. quod Heruuartus amplectitur. Fateor quidem pleraq; summi imperij, & potestatis, hoc est, vt Græci dicunt, τῆς βασιλείας ornamenta impridem in Tiberium collata fuisse: sed eiusmodi fere, quæ citra amplissimum fastigium aliis cõcessa sunt; quos nemo ideo Imperatores Romanos appellet. Sunt hæc, opinor, Tribunitia potestas, & Proconsulare in prouincias, atq; exercitus imperiũ. De tribunitia potestate dubiũ non est, quin permulti cõpotes eius fuerint, qui Imperatores nullo modo censentur: vt Agrippa: vt tanto antè, quàm imperaret, ipse Tiberius. De proconsulari dignitate ita sentit Heruuartus, summæ in Tiberio potestatis etiam Augusto superstite indicium hoc esse, quod iam tum Proconsul nominatus inuenitur. Hunc enim titulum absoluti imperii partem esse, atque ab Imperatoribus cum imC perio pariter assumptum, res est omnibus nota. Verùm ne hæc quidem appellatio perpetuò cum principatu coniuncta fuit. Multi, inquam, Proconsularem dignitatem citra imperium adepti sunt. Germanicus Drusi F. adoptatus à Tiberio nunquam Imperator fuit, neque Romanos inter Imperatores refertur. Et huic ipsi tamen Proconsulare imperium, Tiberio postulante, Senatus detulit. Tacitus lib. I. qui & lib. II refert anno ab V.C. DCLXX, C. Cœlio, L. Pomponio Coss. permissas eidem prouincias à Senatu, *quæ mari diuiduntur, maiusque imperium quoquò adesset, quàm his, qui sorte, aut missu principis obtinerent.* Sed & aliis nonnullis, vt ad spem imperij, successionisque certissimam; ita priusquam Imperatores & Augusti forent, idem honor est habitus. Quod autem Tiberius Augusto viuente Imperium, hoc est summum principatum & absolutum minimè consecutus sit, docet imprimis illa post Augusti mortem Liuiæ solicitudo, quæ Tiberio absente *acribus custodiis domum & vias sepsit, donec Tiberius aduenisset. actum simul excessisse Augustum, & rerum potiri Neronem fama eadem tulit.* Hæc Tacitus. Mox: *Primum facinus* D *noui principatus fuit, Postumi Agrippæ cædes.* Tum: *Sex. Pompeius, & Sex. Apuleius Coss. primi in verba Tiberij Cæsaris iurauere.* Nondum igitur Imperator, princépsve creatus erat Tiberius. alioqui neque metuendi causam haberet Liuia: neque nouum principatus exordium caperetur: neque *nouus* deniq; *principatus* appellaretur. Quin illa Tiberij cunctatio, & imperij per speciem in Senatu detrectatio nihil aliud ostendit. *Nam Tiberius* (ait Tacitus) *cuncta per Consules incipiebat, tanquam vetere Republica, & ambiguus imperandi. ne edictum quidem, quo Patres in Curiam vocabat, nisi Tribunitiæ potestatis præscriptione posuit sub Augusto acceptæ.* Ad extremum *fessus clamore omniũ, expostulatione singulorum flexit paulatim, non vt fateretur suscipi à se imperium, sed vt negare, & rogari desineret.* Postremò Pannonicarũ legionum seditio ex lasciuia militum ortum habuisse dicitur: cùm Iunius Blæsus *sine Augusti, & initiis Tiberij auditu, ob iustitium, & gaudium intermisisset solita munia.* Suetonius cap. XXIV. *Principatum quamuis neque occupare confestim, neque agere dubitasset, & statione militum, hoc est vi, & specie domi-*

Proconsularis dignitas citra imperium data.

Cap. IV.

Cap. V.

nationis assumpta, diu tamen recusauit. Apparet Augusto demum mortuo principatum, A
& absolutum imperium, ac dominatum obtinuisse Tiberium. Hoc ipsum validissimè firmat, quod narrat in Adriano Spartianus: vbi de M. Aurelio Antonino Philosopho, & L. Vero loquens: *Hi sunt*, inquit, *qui postea duo pariter Augusti primi Remp. gubernauerunt.* Item in Ælio Vero patre. *Eius filius est Antoninus Verus, qui adoptatus est à Marco. Verus certè cum Marco aquale gessit imperium. Nam ipsi sunt, qui primi duo Augusti appellati sunt; & quorum fastis Consularibus sic nomina præscribuntur, vt dicantur non tantùm duo Antonini, sed duo Augusti. tantúmque huius rei & nouitas, & dignitas valuit, vt fasti Consulares nonnulli ab his sumerent ordinem Consulum.* In Antonino denique Philosopho: *Tuncque primùm* (ait) *Romanum imperium duos Augustos habere cæpit.* Hæc satis esse possunt ad nouam sententiam refellendam. Nam quòd Tiberius par Augusto in prouincias, & exercitus imperium nactus est; quam Proconsularem dignitatem interpretantur; non ex eo princeps, & Imperator, Augustúsve consalutatus est. Ad id enim præterea necesse fuit, vt in Vrbe, ac domi idem honoris ac potestatis fastigium haberet. quod Augusto mortuo, non anteà consecutus est. Suetonius cap. XXVI. *Prænomen quoque Imperatoris, cognoménque Patriæ, & ciuicam in vestibulo coronam recusauit: ac ne Augusti quidem nomen, quanquam hereditarium, vllis, nisi ad reges ac dynastas epistolis addidit.* B
Quamobrem numorum ac lapidum inscriptiones ad XVI vsque Tribunitiam testatem, Tiberium Augusti F. deinceps etiam Augustum nominant. Quæ cùm ita sint, Tiberij principatus ab Augusti morte consensu omnium incœpit; ac XXIII duntaxat annos, minus aliquot mensibus tenuit. Ab eâdem epocha decimus quintus à S. Luca putatur annus, quo labente, Geminis duobus Coss. baptizatus est à Ioanne Christus. Quantum porro docti homines aberrarint, qui hunc annum XV à priore Tiberij principio numerandum esse censuerunt, vt in eundem Passio Saluatoris incidat; libro XII demonstrabitur.

De initio, & imperio Cai Caligulæ, déque Consulatibus eiusdem.

CAPVT VIII. C

TIBERIO Cæsare XVII Kal. Apr. mortuo, eodem anno Christi XXXVII, C. Cæsar Caligula successit, anno Per. Iul. 4750, Vrbis DCCXC. Coss. Cn. Acerronio Proculo, & C. Pontio Nigrino. Hic præter annos tres, menses præterea decem imperauit, & octo dies, authore Suetonio. Dio menses IX, dies XXVIII numerat. Obiit IX Kal. Febr. anno Vrbis DCCXCIV, Per. Iul. 4754, Christi XLIV, C. Cæsare Augusto IV, Cn. Sentio Saturnino Coss. vti Scriptores consentiunt.

Nec assentior viro docto, qui in *Noua Chronologia*, cap. CCL, Caium existimat biennio tantùm solido, cum excurrentibus mensibus imperasse. Quod imprimis ille ex Ausonio probare nititur; qui in Cæsaribus Cai tempus ita perstringit:

Tertia finit hiems grassantia tempora Cai.

Neque enim exactè totum imperij tempus versu comprehendere potuit Ausonius. Itaque cum Tiberio XXIII solidos assignasset, qui vicesimum tertium non expleuit; Caio tres tantummodo dedit. Totidem enim solidos, & vertentes imperauit. Sic idem Ausonius Tito tres annos tribuit. D

Ter dominante Tito, cingit noua laurea Ianum.

Quem tamen constat annos duos, ac totidem menses imperasse. Frustra igitur ἀκρίβειαν hac in re à poëta requirit: ex eóque Scriptores antiquos, ipsúmque adeo Suetonium castigat. Nam & Authores plerique in regum, aut Imperatorum annis enumerandis, excurrentes vltra solidos annos mensium reliquias omittere solent: aut etiam pro annis integris habent.

Obiicitur Suetonij locus in Claudio, cap. VII: vbi in primo Consulatu Claudium scribit sortitum esse de altero Consulatu in quartum annum. At primus Consulatus Claudij incurrit in annum Christi XXXVII, quo mortuus est Tiberius. Igitur secundus incidit in XLI. Vulgò in XLII. Sed is est quintus annus, non se-

A cundus. Quocirca cùm anno altero, quàm occisus est Caius, Consul II Claudius fuerit, consequens est Caium anno Christi XL decessisse. Atqui Suetonius non dicit illo ipso anno, quo mortuo Tiberio Consulatum primum obtinuit Claudius, sortitum hunc esse de secundo. sed ἀοείςως de honoribus eidem, adhuc superstite Caio, delatis capite isto loquitur. Quos inter hic fuit, vt in quartum annum Consul designaretur. Quare sortitio illa anno XXXVIII Christi contigit, vel XXXIX.

Sed de Cai & Claudij Consulatu primo, ac de reliquis Cai nonnulla quæstio est. Scribit Suetonius in Caio: *Consulatus quatuor gessit: Primum ex Kalendis Ianuariis per duos menses: Secundum ex Kalendis Ianuariis per triginta dies: Tertium vsque in Idus Ianuarij. Quartum vsque in* VII *Eidus easdem. Ex omnibus duos nouissimos coniunxit.* Ita in cusis veteribus. At scripti quidam: *Primum ex Kalendis Iuliis*: &, *Secundum ex Kalendis Iuniis.* Ita in suo codice notauit Guilelmus Pelisserius Montispessulani quondam episcopus. Et ita legendum videtur, saltem quod ad primum Consula-
B tum attinet. Nam Dio lib LIX scribit eo anno, quo mortuus est Tiberius, Proculo, & Nigrino Coss. decreuisse Senatum vt abrogato Consulibus Magistratu, Caius Consul fieret. Sed id recusasse Caium: atque expleto semestri spatio, ad quod tempus creati Consules illi fuerant; tùm demum Caium cum Claudio patruo suo Consulatum cepisse, quem duobus mensibus, diebus XII gessit. Itaque primum vterque Consulatum anno Christi XXXVII Iulio mense iniit, & ad Septembrem vsque perduxit. Anno sequenti Dio Consules ponit M. Aquilium Iulianum, & P. Nonium Asprenatem, qui & in Fastis Siculis leguntur, & apud Cassiodorum. Sed & Frontinus de Aquæductibus libro primo hos Coss. anno imperij Cai altero, Vrbis conditæ DCCXC tribuit. Onufrius autem pro eo quod Suetonius ait duos Cai Consulatus coniunctos, id est continuatos fuisse, post Consulatum primum Cai, secundum eiusdem posuit, Apronio Cæsiano collega. Huic Aquilium, & Asprenatem subiicit. Nam si ante illos isti collocentur, non duos, sed tres Consulatus coniunxit Caius. Onufrium hac ex parte Læuinus Torrentius se-
C quitur. Quod autem ex eo consequens sit duos etiam primos Consulatus à Caio continuatos; excipit ille primum Consulatum non ordinarium fuisse: ideóque duos tantum coniunxisse, nimirum ordinarios. Hoc verò nihil ad rem pertinet. Nam cùm Suetonius quatuor Consulatus gestos à Caio scribat, nec vllum ordinariorum, vel suffectorum discrimen instituat; cùm ita subiicit, eundem ex omnibus duos coniunxisse; sine dubio tam ex ordinariis, quàm ex suffectis duos istos nominatim excipit.

Eiusdemmodi est Nouæ Chronologiæ ratio, quæ Consulatum secundum Cai suffectum, non ordinarium facit, anno Christi XXXIX post Consulatum Aquilij, & Asprenatis. Hoc modo tres ex omnibus continuasse dicendus est. Mihi Suetonius aut ita scripsisse; *ex omnibus tres nouissimos*; aut errasse videtur. Quare ita statuo; post Consulatum I Cai & Claudij successisse anno sequenti Iulianum & Asprenatem. Inde tres à Caio Consulatus esse continuatos; quorum postremus iniit à Kalendis Ianuariis anni Christi XLI. Ab anno Christi XXXVII, Martij XVI, quo mortuus est Tiberius, ad annum XLI, & Ianuarij XXIV, quo die Caius occisus
D est; anni sunt solidi III, menses X, dies VIII, vel IX. At Iosephus supra triennium, menses octo: sed Ruffinus sex reddidit. Suetonius natum illum facit Germanico ipsius patre, & C. Fonteio Capitone Coss. qui est annus Vrbis conditæ DCCLXV, Christi XII. Vixisse porro nouem & viginti annis; hoc est inchoasse vicesimum nonum; qui cœpit ex Prid. Kalend. Septembris, anni Christi XL.

Noua Chronologia refellitur.

A

De Claudij, ac Neronis initio. Suetonius explicatur. Veteres item Inscriptiones, nec non Seneca, & Plinius castigantur, & illustrantur.

CAPVT IX.

CLAVDIVS. Cæsar eodem, quo Caius periit, anno cepit imperium. cuius initium, præter Romanorum Fastorum, & Consulatuum argumentum, cœlestis etiam characteris obseruatione firmatur: nimirum defectione illa Solis, quam Dio lib. LX incidisse scribit, M. Vinicio II, & Statilio Coruino Coss. ipsis Augusti Kalendis, hoc est natali die Claudij: quam cùm antè præuidisset, ne id vulgus in religionem oménq; traheret, edicto denunciauit. Erat hic annus quintus Claudij. Par enim Coss. illud quintum à Consulatu Caij, & Saturnini fuit. Contigit autem necessariò defectio ista Solis anno Christi XLV, cyclo Lunæ VIII, Solis XXVI, litera Dom. C. Kal. Aug. feria V. Ex Parisinis tabulis Nouilunium ἀκρίβεις hora 9, 56′, tempore physico, post mediam noctem Kal. Aug. Apparens hora 8,52′. Sol in Leonis 6, 21′. Cœpit deficere hora 8,24′. Desiit hora 9,47′. Fuit digitorum 3, 40′. ac tenuit horas 1,23′, motu apparente. Ex hac certissima temporis nota demonstratur initium Claudij anno Christi XLI conuenire, non XLIII, vt Annales vulgati, ac Chronologiæ censent; quorum inde labem corrigas. Solinus præterea cap. II refert C. Pompeio Gallo, & Q. Veranio Coss. anno Vrbis conditæ octingentesimo primo, septimam & ducentesimam Olympiadem actis publicis annotatam esse, quos Iphiti numerat annos DCCCXXV. Solinus Capitolinorum Fastorum epocham secutus est, quæ Varroniana vno anno moratur. Qui igitur octingentesimus primus Vrbis annus putatur, octingentesimus secundus est Varroni, idémque nonus Claudij; quo cœpit Iphiti DCCCXXV, siue primus Olympiadis CCVII. Proinde si anno Claudij nono cœpit annus Olympiadis ducentesimæ septimæ primus, & Vrbis DCCCI Varronianus; primo eiusdem Imperatoris iniit Vrbis DCCXCIV: ac primus Olympiadis CCIV. quod anno Christi XLI consentaneum est. Clemens Alexandrinus lib. I Strom. ex vetere Chronologo putat annos à morte Alexandri ad Claudij primordium, CCCLXV. Hunc vno anno aberrasse Scaliger existimat; propterea quod Thoth à morte Alexandri est CCCCXXV Nabonassari. vnde annus CCCLXV erit DCCLXXXIX Nabonassari. Atqui Claudius cœpit anno Nabonassari DCCLXXXVIII, Mechir XV. Sed nullus error est in veteri illo Chronologo. Nam Christi anno XLI, siue Per. Iul. 4754, iniit annus à morte Alexandri trecentesimus sexagesimus quintus; nec non septingentesimus octuagesimus nonus ab initio Nabonassari. Quare tametsi Chronologum illum demus à Thoth Ægyptiaco annos suos exordiri, quemadmodum Thoth primus à morte Alexandri non ille censetur, qui mortem illius anteceſſit; sed qui consecutus est, cecidítque in XII Nouembris anno 4390 Per. Iul. ita trecentesimus sexagesimus quintus Thoth à morte Alexandri est ille, qui eodem anno Iuliano cœpit, quo ad imperium Claudius est euectus. Vnde Chronologo veteri ratio temporum constat. Moritur Claudius III Eid. Oct. Asinio Marcello, Acilio Auiola Coss. vt refert Suetonius: qui est annus Vrbis DCCCVII, Iulianus XCIX; æræ Christianæ LIV. Imperauit ergo annis XIII, mensibus VIII, diebus XX, quot & Dio computat, & Clemens, Alex. loco citato; nisi quod XXVIII dies accenset.

B

C

D

Idipsum & ex eius ætate conficitur. Natus est enim Iulio Antonio, Fabio Africano Coss. Kalendis Augusti Lugduni, eo ipso die, quo primùm ara ibi Augusto dedicata est, ait Suetonius. Hic est annus Vrbis DCCXLIV, Periodi Iulianæ 4704, ante Christum decimus. Mortuus est ætatis anno LXIV iam inchoato ex Augusti Kalendis anni Vrbis DCCVII, Christi verò LIV. Cùm tot argumentis communis historia Chronologiáque munita sit; non debent ab ea nos deducere pauciſſima quædam Scriptorum loca, quæ vel ipsorum imprudentia, vel incuria librariorum aliud, quàm quod est receptum vulgò, de huius Imperatoris annis significare videntur. Hoc eo dixerim, quod ex Suetonio ac Tacito quædam vsita-

Explicantur loca quædam, quæ vulgari Chronologiæ aduersari videntur.

A tæ ſententiæ minus conſentanea proferuntur in *Noua Chronologia*; vt vno anno communes faſti redundare probentur. Quæ res vniuersè alio loco diſcuſſa, hîc interim, quatenus ad Claudij tempus præcipuè ſpectat, breuiter explicabitur.

Suetonius igitur in vita Claudij capite XXVII, ſcribit Britannicum vigeſimo im- Suetonij.
perij die, ínque ſecundo Conſulatu patris Claudij in lucem editum. At conſtat Claudium IX Kalend. Februarij imperare cœpiſſe. Proinde Februarij XII natus eſt Britannicus: atque adeo anno Chriſti XLI, quo imperium iniit Claudius. Ergo Conſulatus eius ſuffectus, non ordinarius fuit. Atqui vulgares Faſti anno XLII, Conſulem II, & quidem ordinarium ponunt Claudium. Ad hæc Suetonius idem Nerone, cap. VI, Neronem poſt IX menſes natum eſſe ſcribit, quàm Tiberius exceſſit, XVIII Kalend. Ianuarij. Ergo anno Chriſti XXXVII. Tacitus verò lib. XII refert Coſſ. C. Antiſtio, M. Suilio, hoc eſt anno Vrbis conditæ DCCCIII, Neronem à Claudio antepoſitum Britannico biennio maiorem. Igitur anno tertio ab ortu Neronis natus eſt Britannicus: atque ita triennio duntaxat Caius im-
B perauit.

Reſpondemus ad priorem Suetonij locum quod attinet; ambo iſta quadrare non poſſe, vt & viceſimo imperij die, & in ſecundo Conſulatu Claudij natus ſit Britannicus. Etenim Conſulatus III Claudij cum ſecundo continuatus fuit, eodem teſte Suetonio cap. XIV; vt de Dione, cæteríſque Annalium Faſtorúmve conditoribus taceam. At is incurrit in annum Vrbis DCCXCVI, Chriſti XLIII. Ergo ſecundus ad annum pertinet Chriſti XLII. Præterea duos reliquos, qui præter priſtinum à Claudio geſti ſunt, per interuallum, quarto quémque anno contigiſſe refert idem Suetonius. At V Conſulatus conuenit anno Vrbis cõditæ DCCCIV, Chriſti LII, ante quem quarto anno, id eſt Vrbis conditæ DCCC, Chriſti verò anno XLVII, quartus obtigit. Proinde tertius quarto etiam ante hunc anno, Vrbis videlicet DCCXCVI, Chriſti XLIII incidit: &, quod conſequens eſt, ſecundus anno Chriſti XLII. Emendandus igitur, aut ſanè non audiendus eſt Suetonius.

De Tacito perſpicua res eſt, ipſum à Suetonio diſſentire, & Britannici ortum Taciti.
C anteuertere. Non eſt autem nouum iſtiuſmodi Scriptorum in hiſtoria diſſidium.

Rurſus Inſcriptionum veterum authoritate pugnat; in quibus Tribunitiæ po- Veteres inſcriptores excuſſæ.
teſtatis V, & Coſ. deſign. IV legitur: quomodo & apud Ioſephum lib. XX Antiq. cap. I extat in reſcripto Claudij. Hinc enim colligit anno ſexto imperij, non ſeptimo Conſulem fuiſſe quartum. Quaſi verò deſignari Conſules in proximum duntaxat annum, & non in plures ſolerent. Itaque anno Claudij V Inſcriptiones iſtæ exaratæ ſunt, quo Tribunitiæ poteſtatis V erat, & in annum tertium deſignatus Conſul. Ac plerumque quadratariorum, vel exſcriptorum culpa fit, vt inſcriptiones veteres mendoſæ ad nos perueniant. Quorum alterum in illa contigit; quæ in Velaunis extare dicitur, & à Grutero deſcripta eſt, TI. CLAVDIVS. CÆ- P. XXXIX, 1.
SAR. AVGV. GERMANICVS. PONT. MAX. TRI. POTEST. V. IMP. XI. P.P. COS. IV. Sed procul dubio ſcriptum fuit, aut ſcribendum certè, COS. DESIG. IV. Nam huic gemina eſt altera, quæ Romæ in ductu Aquæ Virginis cernitur, TI. CLAVDIVS DRVSI F. CÆS. AVGVSTVS GERMAN. PON. MAX. TRIB. POT. V. IMP. XI. P. P. COS. DESIG. IIII. Eiuſdem generis & alias tres habet Onufrius.

D Quod autem rectè in Faſtis primus Claudij annus, ac reliqui deinceps collocentur, & anno Chriſti XLI Caio ſucceſſerit, inde etiam colligas. Sextus Aurelius Victor refert anno Claudij ſexto in Ægæo mari repentè inſulam ingentem emerſiſſe, nocte, qua defectio Lunæ acciderat: eodem etiam anno octingenteſimum Vrbis more celebratum ait. Seneca lib. II Natur. Quæſt. cap. XXVI, inſulam iſtam Valerio Aſiatico iterum Conſule prodiiſſe ſcribit. Tum lib. VI cap. XXI Theraſiam hanc vocat, quam ætate ſua natam aſſerit. Atqui anno vulgari Chriſti XLVI Luna bis defecit. Primùm Ianuarij XI, hora poſt meridiem 5, 28′ in Horizonte Romæ; (vti Pariſinæ Tabulæ nos docent) hora ferè integra poſt Solis occaſum: ac digitos 8 defecit. Deinde vltimo Decembris: ſiue nocte illa, quæ inter vltimum Decembris, & Kalendas Ianuarias interceſſit. Plenilunium verum ex iiſdem Tabulis contigit Ianuarij I, anni Chriſti XLVI, hora 7, 19′ Romæ: Sole in gradu Capricorni 9, 10′ conſiſtente. Ideo ſub horam 7, 31′ ortus eſt. Fuit hæc defectio maxima, digitorum amplius 21, tenuítque horas 3, 48′. Initium eius hora

5, 25′, finis hora 9, 13′ sesquihora ferè postquàm occidit. Tota in vmbram immersa est hora 6, 29′, in eáque horam 1, 41′ delituit. Hac igitur ipsa nocte noua insula prorupit, anno Claudij sexto, quo adhuc labente, octingentesimus Vrbis incœpit, Claudio V, & Vitellio Coss. Plinius insulam istam Thiam appellat. Sed eandem multo antea prodiisse significat: nempe M. Iunio Syllano, & L. Balbo Coss. qui est annus Vrbis DCCLXXII, quo sextus Tiberij cœpit. Quanquam & mendosa est Plinij putatio: qui anno quarto Olympiadis CXXXV Theram & Therasiam emersisse scribit. Inter easdem post annos CXXX Hieram, quæ & Automate. Et ab ea duobus stadiis pòst annos CX Thiam. Annus quartus Olympiadis CXXXIV iniit anno Per. Iul. 4473. Adde annos 240; conflet annus 4713, in quem vulgaris Natalis incidit: ante annos XIX quàm Consules essent Syllanus, & Balbus: quadraginta verò sex ante verum tempus emersæ à mari insulæ. A

Error Plinij, ac Senecæ. pag. 510.

In quo Plinij ac Senecæ non omittendus est error. quorum ille Theram insulam enatam refert anno quarto Olympiadis CXXXV. Atqui longe antiquior est: vt ex Herodoto lib. IV, Pausania in Laconicis, cæterisque constat. quam & Callisten antea nominatam Cadmus incolis frequentauit. Battus verò Cyrenarum conditor postea tenuit. Seneca verò Therasiam Asiatico Consule prodiisse scribit. Falsò id quidem. Nam & huius insulæ Strabo lib. X meminit. B

Eusebius in Chronico anno IV Olymp. CCV, Abraami MMLX, anno Claudij IV, *Inter Theram*, inquit, *& Therasiam exorta est insula habens stadia* XXX. Sed in quibusdam codicibus ad annum Claudij VI id adscribitur, vt testatur Pontacus. Olim ad V positum fuisse non dubium est. Quippe Orosius lib. VII cap. VI, & Cassiodorus eidem anno imputant: Vinitio & Quartino Coss. Frustra igitur ex huius authoritate *Noua Chronologia* laborat annum vnum Claudij imperio detrahere. Nam Eusebium Cassiodorus secutus est.

Neronis.

Claudio Cæsari successit Nero: imperauitque annos XIII, menses VIII ferè: vt author est Dio. Suetonius paulo minus IX annos. Huius anno quinto defectio Solis accidit: quæ ad dirigendos Annales conducere potest. Meminit Plinius lib. II, cap. LXX. *Solis*, inquit, *defectum, Vipsanio & Fonteio Coss. qui fuere ante paucos annos, factum prid. Kalendas Maias Campania hora diei inter septimam, & octauam sensit.* Tacitus iisdem Coss. Solem repente obscuratum ait, lib. XIV; & Xiphilinus ex Dione. qui addit in mediis sacrificiis, quæ Agrippinæ causa fiebant, totum ipsum defeciisse: adeo vt stellæ conspicerentur. Sed integram defectionem neque Prutenicæ tabulæ, neque nostræ repræsentant. Ex his Nouilunium verum deprehenditur Capuæ, in Campania hora 12, 58′ post XXX Aprilis tempore physico. Apparens verò hora 13, 52′. Sol in gradu Tauri 7 41′. Cœpit defectio hora 0, 39′ à meridie. Desiit hora 2, 59′. Tenuit horas 2, 20′, tempore apparenti: ac digitorum fuit 9 ferè. Arcus semidiurnus est horarum 6, 50′. Oritur ergo Sol hora matutina 5, 10′. Vnde inter septimam, & octauam horam inæqualem, & diurnam eclipsis illa contigit in Campania: vt testis est Plinius. Etenim hora quælibet κρεικὴ tùm æqualium scrupula 70′ ferè continebat. Ideò summa obscuratio Capuæ visa sub horam diurnam 7, 42′. Ex quo Parisinarum tabularum illustratur fides. Conuenit Vipsanij & Fonteij Consulatus in annum Vrbis DCCCXII, Iulianum CIV, Periodi Iulianæ 4772, æræ Christianæ LIX, currente Neronis quinto. Nam sextus à III Eid. Octob. postea cœpit. Quocirca decimus tertius Neronis incidit in annum æræ Christianæ LXVI, Iulianum CXI. C D

A

De Herodis posteris, eorúmque temporibus, & iis maximè, quorum in Scriptura mentio.

CAPVT X.

IN sacrorum librorum historia frequens Herodis posterorum incidit mentio. Ad hanc igitur sine labe, & errore percurrendam; tum externam quoque dirigendam, & ab offensione vindicandam, vtile est hoc caput. Nam & veteres nonnulli, vt obseruat Hieronymus, & illorum castigator ipse; & recentiores aliqui, propter Herodiadum ὁμωνυμίαν, & gestarum ab iis rerum implicatam seriem, alij aliis tolerabilius hallucinati sunt: grauissimè omnium, qui eam paucis abhinc annis quæstionem accura-
B tissimè disputasse sibi visus est, Spalatensis Episcopus lib. IV, cap. I, vbi de Antiochena, Romanáque Petri cathedra differens, ex Actis Apostolorum demonstrare studet, vel nunquam, vel serò admodum Petrum adspirasse Romam, ibique sedem collocasse. Qua cum disputatione connexam Herodis illius, à quo vinctus est Petrus, mentionem sic attigit, vt in ea vehementius errauerit. Quocirca stirpem Herodis hoc in capite describemus, authorem secuti Iosephum, qui id vnus accuratissimè percensuit, præsertim lib. XVII, cap. I, & XVIII, cap. VII. Herodes nouem vxores habuit, imo decem. Prima fuit Dorcas Antipatri mater. Secunda Mariamme Hyrcani neptis, è qua nati sunt Alexander, & Aristobulus, quos Antipatri calumniis impulsus occidit. filiæ, Salampso, quæ Phasaëlo consobrino Phasaëli fratris Herodis filio nupsit; & Cyprus, quam duxit Antipater Salomes Herodis sororis filius. Tertia Mariamme altera Simonis, quam ad summum Sacerdotium euexit Herodes, filia, è qua genitus est Herodes. Quarta Marthaca Samaritana, quæ Herodem Antipam, Archelaum, at-
C que Olympiadem filiam peperit. Quinta fuit Cleopatra Hierosolymitana, cuius filij Herodes, & Philippus. Sexta, Pallas, è qua Phasaëlus. Septima Phædra; cuius filia Roxane. Octaua Elpis; è qua filia Salome. His adiungendæ duæ, quæ liberis caruerunt, nempe fratris filia, & consobrina. Herodis ergo filij nouem recensentur. Antipater, Alexander, Aristobulus, Herodes I, Herodes Antipas, Archelaus, Herodes III, Philippus, Phasaëlus. Filiæ quinque, Salampso, Cyprus, Olympias, Roxane, Salome. Antipater priuato adhuc Herode genitus Alexandro, & Aristobulo fratribus calumniis suis exitium attulit. Ipse postea ab Herode vinctus, & paulo ante mortem occisus est. Alexander è Glaphyra Archelai Cappadociæ regis filia liberos suscepit duos; Alexandrum, & Tigranem. quorum iste Armeniæ regnum obtinuit, & sine liberis mortuus est. ille Tigranem fratri cognominem genuit, qui Armeniæ rex à Nerone factus Alexandrum filium habuit, cui nupsit Iotapa Antiochi Comagenæ regis filia. Aristobulus verò quinque liberos suscepit ex Berenice Costobari & Salomes filia, mares tres; Agrippam magnum, Herodem, & Aristobulum; filias duas, Mariamnem, & Herodia-
D dem. Agrippa, qui Iudææ totius regnum assecutus est, è Cypro Phasaëli & Salampsonis F. mares duos, filias tres genuit, Agrippam & Drusum; tum Berenicen, Mariammen, Drusillam. Ex his Drusus adhuc puer moritur. Agrippa verò cum Romanis obsidioni Hierosolymorum interfuit; quem pater moriens XVII annos natum reliquit. Berenice patruo nupsit Herodi Chalcidis regi. Mariamme Iulio Archelao Chelciæ filio; Drusilla Epiphani Commagenes regis filio à patre desponsæ fuerant. Herodes Agrippæ frater, qui & Chalcidis rex postea factus est, vxorem primùm habuit Mariammen Iosepho fratre Herodis, & Olympiade eiusdem filia natam, ex qua genitus est Aristobulus: qui Salomen Herodis filiam saltatricem duxit, ex qua nati sunt Herodes, Agrippas, Aristobulus. Tertius Agrippę frater Aristobulus Iotapen Sampsigerami Emesenorum reguli filiam duxit; è qua Iotapam filiam surdam suscepit. Herodias porrò soror Agrippæ Herodi primùm nupsit Herodis magni filio ex Mariamme Simonis Pontificis filia, è quo cùm Salomen filiam saltatricem genuisset, incestas & illegitimas cum Herode Antipa

Ioseph. lib. XIX, cap. VII.

Ioseph. lib. XVIII, cap. VII.

nuptias contraxit. At Salome Philippo nupſit Herodis filio Tetrarchæ. quo ſine liberis mortuo, iuncta eſt Ariſtobulo Herodis Agrippæ fratris filio, vt iam diximus. Mariamme Herodiadis, & Agrippæ ſoror Antipatro nupſit Herodis ex Doride filio. De Herode Antipa, Archelao, & Philippo Herodis magni liberis, mox pluribus agetur. Ex Herodibus reliquis Antipæ fratribus, prior è Mariamme Simonis filia genitus Salomes ſaltatricis maritus, ab Herode patre ex teſtamento, ac ſpe ſucceſſionis abraſus eſt, quod eius mater inſidias Herodi ſtruxiſſet. Filiarū prima Salampſo Phaſaëlo conſobrino ſuo Phaſaëli fratris Herodis filio nupſit. Nati ſunt illis Antipater, Herodes, Alexander; filiæ Alexandra, Cyprus. Hæc Agrippæ magni coniux. illa Timij Cyprij. Olympiadem verò aliam Herodis filiam Ioſephus duxit Herodis fratre genitus. Cyprum, Antipater Salomes Herodis ſororis filius.

Ioſeph. lib. xvii, cap. i.

Ioſeph. lib. xvii c. vi.

A

Herodis poſteri, quorum Scriptura meminit.

Ex hac Herodis ſtirpe quinque ſexve in Scriptura commemorantur. Archelaus, Herodes Antipas, Philippus, Herodes Agrippa, Herodias, eiúſque filia. De Archelao ſuprà mentionem fecimus, eiúſque initium ac finem circunſcripſimus.

Archelaus.

Cœpit eodem, quo Herodes obiit, anno. Relegatus eſt ab Auguſto anno, ſi Dioni creditur, Iuliano II, cùm decimum Tetrarchiæ annum inchoaſſet. Poſt hunc Iudæa cum Hieroſolymis ad Romanam prouinciam adiuncta eſt, & Syriæ contributa.

B

Antipas.

Herodes Antipas dictus Marthacæ Samaritanæ filius vterinus Archelai fuit; vt author eſt Ioſephus lib. XVII cap. I. At Temporarius Herodem Antipam ex Cleopatra ſuſceptum, contra fidem Ioſephi prodidit. Hic ille eſt Ioannis Præcurſoris interfector, & irriſor Domini; qui poſt obitum parentis Galilææ Tetrarchiam Auguſti arbitrio conſecutus eſt. Idem & cum Herodiade nefarias nuptias copulauit, & eius hortatu Romam ad Caium Imper. profectus eſt, vt ab eo regnum impetraret. Hoc enim grauiter ferebat impotens fœmina, fratrem ſuum Agrippam à Caio ad eam dignitatem eſſe prouectum. Cùm igitur ſimiliū ſpe virum ſuum incitaſſet, accuſatus ab Agrippa, Lugdunum relegatus eſt; eiúſque Tetrarchia donatus Agrippa. Ioſephus lib. XVIII, cap. XVIII. Contigit anno Cai quarto ineunte, Chriſti quadrageſimo, Ioſephus lib. XIX pag. 603. Philippus Bataneæ, & Trachonitidis Tetrarchiam annis circiter XXXVII tenuit, mortuúſque eſt circa annum Tiberij XXII, Iulianum LXXX, æræ Chriſtianæ XXXV; vt libri huius capite IV demonſtratum eſt. Errat verò Temporarius, qui Philippum è Marthaca ſuſceptum, & Archelai ὁμομήτριον fuiſſe ſcribit. Nam Ioſephus Cleopatræ filium facit.

C

Philipus.

Agrippa.

Agrippa Herodis magni nepos, Ariſtobuli F. quem Herodem Lucas Act. XII nominat, varia fortuna iactatus eſt, quam accuratè Ioſephus narrat lib. XVIII cap. VIII, & IX, & lib. XIX, cap. IV. Primùm à Tiberio coniectus in vincula, quod impenſius Caio ſtudens, imperium ipſi precatus fuerat; poſt illius obitum, à Caio ſummo in honore, ac pretio habitus, ac Philippi Tetrarchia cum regis appellatione donatus eſt, adiuncta Lyſaniæ Tetrarchia, quod anno Cai primo ineunte contigit. Pòſt anno Cai tertio, vel ineunte quarto, Herodis Antipæ Tetrarchiam, hoc eſt Galilæam ac Peræam obtinuit, relegato, vti dictum eſt, Antipa. Mortuo Caio, Claudius Agrippæ regnum amplificauit; additis Iudæa, & Samaria, quæ Archelao quondam ademptæ fuerant. Ita vniuerſam Herodis ditionem Agrippa recuperauit. Obiit, authore Ioſepho, lib. XIX, cap. vlt. annum ætatis agens LIV, regni ſeptimum: quorum primos quatuor Caio imperante tranſegit. Nam Philippi Tetrarchiam regis titulo tres circiter annos obtinuit; quarto, Herodis Antipæ Tetrarchiam à Caio meruit: reliquis tribus Iudæa tota regnauit, Imperatore Claudio. Ioſephus lib. XIX pag. 603. Ita tertio, quàm vniuerſam Iudæam nactus eſt, anno exacto moritur; anno Dionyſiano XLIV. Obiit Cæſareæ, quæ Stratonis Turris vocabatur, diuinitus ab Angelo percuſſus, cùm ſpectaculis intereſſet, ac populi ſacrilegas acclamationes, & adulationes lætis auribus acciperet. Act. XII. A quibus non multum abhorret hiſtoria Ioſephi, capite illo VII lib. XIX: etſi in nonnullis à Luca diſcrepat. velut cùm bubonem, ſuper illius caput adſtitiſſe refert: Ἀνακύψας δὲ μετ' ὀλίγον τὸν βύβωνα τῆς ἑαυτῦ κεφαλῆς ὑποκαθεζόμενον εἶδεν ὅπι χοινίῳ πινὸς. ἄγγελον τῦτον εὐθὺς ἐνόησε κακῶν εἶναι, τὸν κάμ ποτε τῦ ἀγαθῶν γενόμενον. *Sublatus ergo poſt oculus, bubonem ſupra caput ſuum funi cuidam inſidentem aſpexit: quem*

D

A *statim malorum sibi nuncium esse cognouit, qui bonorum aliquando fuerat.* Nam vt idem historicus lib. XVIII, cap. VIII refert, cùm in vinculis esset Agrippa, & ad arborem quandam sese mœstus acclinasset, bubo supra ipsum in arbore consedit qua conspecta Germanus quidam vnus è custodiis, libertatem illi, & amplissima quæque prædixit. nec non quinto antequam moreretur die, eandem auem affuturam. Dubitari ergo nullo modo potest, quin Herodes ille, à quo Iacobus occisus, & vinctus est Petrus, Agrippa sit Aristobuli filius.

Huius soror fuit Herodias, quam Euangelistæ tres Philippo nupsisse primùm, inde eo relicto incestas cum Herode Antipa nuptias copulasse referunt, Mat. IV. Mar. VI, Lucas III. At Iosephus lib. XVIII, cap. VII scribit Herodi magni Herodis filio ex Mariamne Simonis filia nupsisse, ex eóque suscepta Salome filia, ad Herodem Antipam defeciusse. Sic enim refert, Herodem Antipam Galilææ tetrarcham vxorem duxisse Aretæ Petræorum Arabum regis filiam. Cùm autem Romam aliquando proficiscens ab Herode fratre esset exceptus, quo cum erat Herodias, eius amore captum occultam cum ea pactionem fecisse, vt ab Italia reuersus, repudiata regis Arabum filia, ipsam duceret: quod & postea per- Herodias.
B fecit, cùm anteà rem subodorata Aretæ filia fugâ se ad patrem recepisset: ex quo bellum inter Arabem, & Herodem exarsit; in quo victus est Herodes. Hîc error ille nonnullorum castigandus est; qui Herodiadem Aretæ regis Arabum filiam esse dixerunt; vt Hieronymus in Matth. & ex eo Beda.

Sanè Ruffinus in Eusebiana versione, lib. I Hist. cap. XIII, pessima fide Græca sic interpretatur, vt ea loquentem faciat Eusebium, de quibus ne cogitauit quidem: quasi is ex Iosepho referat, Herodiadem regis Aretæ filiam fuisse, cùm tamen Græca sine vlla ambiguitate narrent Herodem Antipam, priore coniuge relicta, regis Arabum Aretæ filia, Herodiadem sibi iunxisse. Errat & Caluinus in Harmonia scribens ex Iosepho, Herodem illum Herodiadis maritum regem fuisse Chalcidis, patruum ipsius Herodiadis; in quo bis peccat Nam Herodes Chalcidis rex Agrippæ, & Herodiadis frater fuit, vt Iosephus docet lib. XIX, cap. IV, & VII, nec non lib. XX, cap. I, & III. Absurdissimè item Erasmus in Annotat. ad Euang. Herodem Herodiadis coniugem patrem eius, à quo Christus illusus est, facit. Redeo ad illud Iosephi ab Euangelistis dissidium. De quo tria probabiliter Error Ruffini. Cõciliatur cum Euangelio Iosephus.
C excogitari possunt. Aut enim hallucinatus est Iosephus. aut Herodes ille prior coniux Herodiadis idem cum altero Philippo cognomentum habuit. aut Herodi primùm Mariammes secundæ filio; inde Philippo ipsi nupsit Herodias: ab eóq; ad Antipæ nuptias posteà transiit. Quod enim aliqui suspicantur, Philippi nomen in Euangelicam historiam irrepsisse, id in tribus accidisse vix est credibile. Quanquam in quibusdam Græcis codicibus M. S. Matthæi, atque Lucæ, nec non in cusis Latinis, Philippi nomen aberat. Agrippæ senioris frater Herodes Agrippa Chalcidis dynasta fuit. qui ius in templum & ærarium sacrum; nec non eligendorum Pontificum obtinuit à Claudio: idque penes eius posteros ad excidium vsque mansit. Iosephus lib. XX, cap. I. Moritur anno octauo Claudij, tribus relictis filiis; Aristobulo ex priori coniuge; è Bernice verò fratris Agrippæ filia, Berniciano, & Hyrcano. Idem Iosephus cap III. Aristobulus à Nerone minoris Armeniæ principatum adeptus est. Idem cap. V.

Postremò Agrippa Aristobuli filio natus Agrippa iunior, quo tempore mortuus
D est Agrippa pater Romæ apud Claudium Imper. educabatur, annos natus XVII. Quem cùm paterni regni successorem destinaret Claudius, à libertis deterritus est. Itaque Iudææ, ac totius regni Procurator missus est Cuspius Fadus. Qui cùm stolam Pontificiam in Romanorum potestatem, & Antoniam turrim transferre vellet, Agrippa pro Iudæis apud Claudium intercessit. Author Iosephus lib. XX, cap. I. Agrippa porro iunior primùm à Claudio Chalcidis regno donatus est anno imperij octauo: vt refert Iosephus lib. XX, cap. III. Pòst ablata Chalcide ampliori auctus est principatu ab eodem Claudio; nempe Philippi Tetrarchia, Bathanæa, Trachonitide, & Abila Lysiæ Tetrarchia, anno Claudij XII, cùm iam quatuor annos Chalcidi præfuisset. Iosephus cap. V, & lib. II de Excidio, cap. XI, vbi mendum opinor est. Scribit enim. Ἐκ δὲ τῆς Χαλκίδος Ἀγρίππαν εἰς μείζονα βασιλείαν μετατίθησι, δοὺς αὐτῷ τὴν τοῦ Φιλίππου γενομένην τετραρχίαν· αὕτη δὲ ἦν Βαταναία, καὶ Τρα-

χωνῖτις, καὶ Γαυλανῖτις. προσέθηκε δὲ τῷ τε Λυσανίου βασιλείαν, καὶ τῷ Οὐάρου γενομένῳ ἐπαρχίαν. *Agrippam verò de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Philippi fuisset.* (Male vulgò Felicis.) *Erat autem ista Trachonitis, & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & Tetrarchiam, quam Varus rexerat.* Quæro quænam sit illa Vari Tetrarchia. Nam Abela siue Abila Lysaniæ fuit. Varus Syriæ præses ab Augusto missus est paulo ante magni Herodis obitum, vt refert Iosephus lib. XVII, cap. VII. Suspicari posset aliquis partem aliquam Tetrarchiæ Lysaniæ post Herodis obitum Syriæ prouinciæ contributam Agrippæ postea cessisse. Nam Abilena, siue Abilina regio Lysaniæ cuidam paruit, à quo & nomen in prouincia resedit. quam Zenodorus quidam postea conduxit. vnde Ζηνοδώρου οἶκος appellari cœpit. Augustus cùm Herodi ditionem in eius filios diuideret, Philippo partem quandam attribuit Zenodori domus, id est Tetrarchiæ Lysaniæ. Reliquam igitur fortean Syriæ, cui tum Varus præerat, adiunxit. quam Agrippæ iuniori Claudius dedisse modò scribitur. Ideo rescribendum erit: καὶ δὲ καὶ τῷ ἐκ τοῦ τῷ Οὐάρου γενομένην ἐπαρχίαν. Ac nescio an postquam Varus è Syria discessit, ea pars peculiari Tetrarchæ permissa sit, vt propterea nominatim Vari tempore Syriæ contributam fuisse dixerit.

A

Iosephus lib. XVII, cap. XIII.

B

Eidem Agrippæ iuniori Nero Galilææ partem, hoc est Tiberiadem, Tarichæas, & Iuliadem in Peræa, & Abilam: reliqua Felici Procuratori commisit. Iosephus lib. XX Orig. cap. V; & II de Excid. cap. XII.

De Syriæ Præsidibus & Iudææ Procuratoribus, qui ab Augusti fere obitu ad excidium Hierosolymorum præfuisse leguntur.

CAPVT XI.

C

PLVRIMVM ad historiæ sacræ, quæ in Euangeliis, & Apostolorum Actis continetur, illustrandam seriem refert Magistratuum Romanorum, qui per idem tempus Syriam, & Palæstinam administrarunt, accurata cognitio. Quod ideo peculiari hoc capite complectendum putaui. Nam qui ante illud tempus prouinciæ isti præfuerunt, ab aliis iam studiosè collecti sunt.

Hoc antequam facio, prius nonnulla de ratione administrandæ Syriæ necesse est admonere. Prouinciam itaque Syriam Augustus in diuisione Prouinciarum inter Cęsareas adscripsit, vt Strabo l. XVII, Dio l. LIII testantur. Quare ad eam administrandam Legati, vel Proprætores missi: qui & Præsides appellantur, & quidem Consulares. Id enim facere Augustus instituit. Ideo simpliciter Cõsularis nonnunquã pro Syriæ Præfecto sumitur. vt apud Iosephum l. XVIII Orig. cap. VI Vitellius. Aliàs στρατηγὸς, vel ἡγεμὼν vocatur. Interdum πρεσβευτὴς: vt Petronius c. XI. & lib. XIX, cap. VI. Præter hunc Magistratum minores alij destinati sunt. maximè Procuratores: qui & ἡγεμόνες, & Prędides aliquando nominantur: ex equestri ordine, vel etiam ex libertinis. quorum officium fuit vectigalia colligere, & impensas facere. Paulatim verò ius illorum amplificatum est: adeò vt sæpè de capitalibus causis cognoscerent: præsertim in paruis prouinciis, quibus nullus præter Procuratorem ius dicebat. Sed & in iis quoque, quas Cæsaris Legati, siue Præsides curabant, vt in Iudæa contigit. Quæ tametsi Syriæ Præsidi subesset, maxima tamen in ea Procuratoris potestas fuit. Ac Procuratores à Cæsare mittebantur: neque de illis citra eius mandatum Præsides cognoscebant. Tacitus lib. XII Hist. *Cumanus & Felix contationem afferebant: quia Claudius causis rebellionis auditis, ius statuendi etiam de Procuratoribus dederat.* Cæterum Procuratores Hierosolymis & in Iudæa, Samaria, Galilæa, ac cæteris prouinciis tandiu fuerunt, quoad proprium nullum regem, vel dynastam habuerunt, cùm essent Syriæ contributæ. Proinde regnante Iudæis Herode, ac postmodum Agrippa seniore, Procurator in Iudæa nullus extitit. Quinam autem reliquo ad excidium vsque tempore Procuratores; ac regnante etiam Agrippa, Syriæ rectores fuerint, sparsim ex Iosepho, & Tacito colligemus.

D

Imprimis ergo paulo ante Herodis obitum, Quintilius Varus Syriæ præfuit; vt Iosephus lib. XVII, cap. VII testatur. quem & Saturnino successisse dicit. In eadem

A dem Syria Procurator erat Sabinus, qui Herode mortuo Iudæam quoque procurauit interim, dum Archelaus Roma reuerteretur.

Post Varum proximè nullius meminit alterius Iosephus, quàm P. Sulpicij Quirinij, qui Archelao relegato venit in Syriam, δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος: *missus vt illi prouinciæ ius diceret, & bonorum censum haberet.* Sed haud scio an tam diu, hoc est decem ferè annis Varus Syriam rexerit. Cum Quirinio venit & Coponius Procurator Iudææ ex equestri ordine, cùm summa potestate. Verba Iosephi. Κωπώνιός τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, Ιουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. Praua interpunctio Ruffino & Gelenio fraudi fuit. Vertit ille: *Mittitur etiam cum eo Coponius ductor totius equestris agminis, potestatémque Iudæorum omnium gerens.* Gelenius; *Præfectus turmæ equitum* Verùm Coponius ex equestri ordine fuisse dicitur: & post ἱππέων apponenda distinctio. Clarius in libro II de Excid. cap. VI. τῆς δὲ Αρχελάου χώρας εἰς ἐπαρχίαν περιγραφείσης, ἐπίτροπός τις ἱππικῆς παρὰ Ρωμαίοις τάξεως Κωπώνιος πέμπεται, μέχρι τοῦ
B κτείνειν λαβὼν παρὰ τοῦ Καίσαρος ἐξουσίαν. *Archelai regione in prouinciam redacta, Procurator equestris ordinis Coponius quidam mittitur, summa ei ab Cæsare potestate, etiam gladij permissa.* Iudææ post Coponium M. Ambiuius Procurator fuit. Cui successit Annius Rufus, quo procurante mortuus est Augustus. Post hunc Valerius Gratus anno ferè Tiberij secundo: vt alio loco disputauimus. Atque hic annis vndecim administrauit: donec successor ei datus est Pontius Pilatus. Hæc Iosephus libro XVIII cap. III.

Quod ad Præsides attinet Syriæ, Silanus à Iosepho memoratur eodem capite, qui imperante Tiberio Syriam rexit. Hic est Creticus Silanus, qui Vononem Parthorum regem custodia circumdedit; vt refert Tacitus lib. II: Statilio Tauro, L. Libone Coss. anno Vrbis conditæ DCCLXIX: quémque mox Tiberius C. Cœlio, L. Pomponio Coss. anno videlicet ab Vrbe condita DCCLXX, Iuliano LXII, æræ Dionysianæ XVII, quo Tiberij quartus annus incœpit, demouit à Syria, cùm Germanicum amplissimo cum imperio mitteret in Orientem: vt lib. II Tacitus nar-
C rat. Hunc Augusto viuente, nempe anno Vrbis conditæ DCLXV, legatum in Suriam profectum, scribit Onufrius, & Pighius. Silano suffectus est Gn. Piso Germanico infensus, ob idque delectus à Tiberio, eodem anno, quo Germanicus Orienti præpositus, nempe DCCLXX ab Vrbe condita. Post hunc Cn. Sentius Saturninus Suriæ præficitur, non à Tiberio; sed à Legatis, & Senatoribus, qui in comitatu erant Germanici: postquam is videlicet non sine veneni à Pisone dati suspitione in Oriente mortuus est, & Piso è Suria coactus est decedere. Tacitus lib. II. Contigit hoc anno Vrbis conditæ DCCLXXII, M. Silano, & L. Norbano Coss.

Exinde rectores Syriæ duo memorantur: quorum vter vtrum antecessit diiudicare non est facile, L. Ælius Lamia, & L. Pomponius Flaccus. Tacitus lib. VI, extremo anni DCCLXXXVI, Ser. Galbâ, L. Sullâ Coss. ambos esse mortuos refert. *Extremo anni mors Ælij Lamiæ funere censorio celebrata: qui administrandæ Suriæ imagine tandem exolutus Vrbi præfuerat. Genus illi decorum, viuida senectus, & non permissa prouincia dignationem addiderat.* Exin. *Flacco Pomponio Syriæ propretore defuncto, recitantur*
D *Cæsaris literæ.* Significat iis verbis Lamiam Syriæ rectorem delectum, sed adire prohibitum, Vrbis tandem Præfectum fuisse: Flaccum verò in Syriæ administratione mortuum esse. Hic est ille Pomponius Flaccus, qui ob præmium compotationis & ebrietatis à Tiberio Syriam prouinciam eodem tempore sortitus est, quo L. Piso Præfecturam vrbanam. Suetonius cap. XLII. *Posteà princeps in ipsa publicorum morum correctione cum Pomponio Flacco, & L. Pisone noctem, continuúmque biduum epulando, potandóque consumpsit: quorum alteri Syriam prouinciam, alteri præfecturam Vrbis confestim detulit, codicillis quoque iucundissimos, & omnium horarum amicos professus.* De Pisone testatur idem Plinius lib. XIV, cap. XXII. Seneca Epist. LXXXIII. Quem quidem mortuum anno DCCLXXXV, Cn. Domitio, & Cn. Camillo Scriboniano Coss. scribit Tacitus lib. VI. vbi & XX annis in Vrbis præfectura probatum ait. Et paulò antè: *Decus triumphale in Thracia meruerat. Sed præcipua ex eo gloria, quod Præfectus Vrbis recens continuam potestatem, & insolentia parendi grauiorem mirè temperauit.* Quod eum viginti annis Præfecturam vrbanam gessisse dicit, id est falsum.

Neque enim ante annos xx Imperator erat Tiberius: qui anno Vrbis conditæ DCCLXVII iniit. Vnde anno DCCLXXXV cœpit annus imperij XIX. Præterea Pomponius Flaccus anno DCCLXXII Mœsiæ præpositus est, authore Tacito lib. II. Vt igitur anno sequenti Syriam adeptus sit; Piso verò Præfecturam: non potuit iste amplius annos XIII Vrbis esse Præfectus. Sed nec anno ipso, quo mortuus est Piso, Præfecturam gerebat; cùm Tacitus dicat *recens Vrbis Præfectum*, hoc est nuper fuisse. Quare Lipsius pro xx annis, x rescribit. Neque vir doctus audiendus est, qui ex hoc Taciti numero demonstrare satagit, Tiberium biennio ante mortem Augusti imperium occœpisse: vt ab eo tempore ad Pisonis obitum anni sint xx. Verùm ex Pomponij Flacci proprætura Syriaca, quam eodem tempore sortitus est, noua hæc opinio refellitur: éstque pluribus suo loco refutata, cùm de initio Tiberij diximus. Nam ex ea sequeretur Pomponium Flaccum vno & viginti annis Suriam rexisse. quod absurdissimum est. Plures enim alij Syriam interim administrarunt. A

Quocirca L. Ælium Lamiam arbitror primò Suriæ Præsidem à Tiberio delectum: sed eò minimè profectum esse, & vrbanam Præfecturam consecutum. Post hunc verò Pomponius Flaccus in Syriam abiit, eámque diu, vt apparet, tenuit. Incertum tamen quot annis. Meminit huius Iosephus lib. XVIII, cap. VIII. Interim Iudææ procurationem Pilatus obtinebat: quam decennio tenuit, vsque ad Tiberij mortem. B

L. deinde Vitellius post Consulatum præses in Syriam mittitur anno ab Vrbe condita DCCLXXXVIII, quo Tiberij XII iniit. Tacitus lib. VI. Hic Marcellum amicum ad procurandam Iudæam destinauit; quem ordinarium Procuratorem fuisse non puto. Neque enim à Cæsare delectus est: sed à Præside tantisper impositus, dum à Principe mitteretur alius; ac per eundem Pilatum Romam ad Tiberium nauigare iussit, quòd à Iudæis accusatus esset. Sed antequam eò perueniret; Tiberius fato functus est. Iosephus lib. XVIII Orig. cap. V. Ex quo patet Procuratorem Iudææ Pilatum anno ab Vrbe condita DCCLXXX circiter esse cœpisse, æræ Christi XXVII, quinto circiter ante Passionem Domini.

Pilato substitutus videtur à Caio Caligula Procurator Marullus anno primo principatus sui. Iosephus lib. XVIII, cap. VIII. Ἱππάρχων δὲ ὅτι τῆς Ἰουδαίας ἐκπέμπει Μάρυλλον. Ruffinus: *Magistrum autem equitum in Iudæa constitutorum Maxillum destinat.* At Gelenius *In Iudæam autem Marullum misit Præsidem.* Sed ἱππάρχων vocabulum non satis expedio. C

Post Vitellium Præsidem Syriæ fuisse P. Petronium docet Iosephus lib. XVIII, cap. XI, ídque sub extremum tempus imperij Cai: vt ex narrationis illius serie liquet. Perperam ergo primo Cai anno Legatum hunc Syriæ facit Onufrius. Interim occiso Caio, Claudius ad imperium euectus Agrippæ seniori Iudæam & Samariam concessit. Ideò Procurator hoc tempore nullus in Iudæa fuit. Præses verò Syriæ Vibius Marsus Petronio suffectus est: vt ait Iosephus lib. XIX, cap. VI; & Tacitus lib. XI, vbi Bardani Parthorum regi Armeniam tentanti restitisse Marsum Syriæ legatum refert anno DCCC, quo Claudij septimus incœpit. Quare Iosephus ab eo dissentit. Hic enim initio lib. XX scribit Agrippa mortuo, Cassium Longinum Marso successorem à Claudio missum, quod anno Claudi quarto contigit. D

Statim autem vt Agrippa vita functus est, eius regno Procurator datus est Cuspius Fadus, vt ait Iosephus in calce l. XIX, qui sub Marso & Longino Præsidibus illîc fuit. Longini Syriæ Præsidis meminit & Tacitus lib. XII ad annum DCCCII.

At Procurator in Iudæa post Fadum Tiberius Alexander ab Iosepho proditur lib. XX, cap. III. Alexandrum Cumanus excepit anno octauo Claudij, eodem authore. Qui cùm flagitiosè ac crudeliter in ea prouincia versatus esset, apud Quadratum præsidem accusatus, & Romam missus est, ibíque damnatus exilio, successorem habuit Felicem. De his operæpretium est ea inter se conferre, quæ ab Iosepho, & Tacito memoriæ tradita sunt. Neque enim inter se congruunt. Tacitus lib. XII, ad annum DCCCV, quo duodecimus Claudij cœpit, refert damnatum à Quadrato Præside Syriæ Felicem: quem & *iampridem Iudææ impositum* dicit, vt eodem scilicet tempore Samariæ Procurator esset, quo Ventidius Cumanus Ga-

A lilææ. Horum immanitate & auaritia prouinciales irritati iam ad defectionem parati erant, cùm ea re comperta Claudius Quadrato ius ſtatuendi etiam de Procuratoribus dedit. Sed Felice, propter fratris Pallantis gratiam inter iudices recepto, ſolus Cumanus flagitiorum damnatus eſt, quæ duo deliquerant: & quies prouinciæ reddita. Hæc Tacitus. Ioſephus autem lib. xx, cap. v, Iudæos ſcribit vehementius contra Samaritas, Cumanúmque commotos apud Quadratum Præſidem de iſto potiſſimùm queſtos eſſe; ac Romam ad Cæſarem miſſos. Qui Cumanum exilio multauit: deinde Procuratorem in Iudæam miſit Claudium Felicem, quod circa duodecimum imperij annum factum à Claudio ſignificat. Capite porrò ſeptimo Felici ſucceſſorem à Nerone datum ſcribit Porcium Feſtum: ac tum Iudæos Felicem apud Cæſarem accuſaſſe: ſed Pallantis precibus à Nerone condonatum. Contigit hoc circa annum Neronis ſecundum, vt poſteà dicetur. Hac ratione biennium circiter Felix præfuerit: quem tamen Tacitus ait iampridem Iudææ impoſitum. Quinetiam Paulus Act. xxiv, 10, Felicem allo-
B quens: *Ex multis annis*, inquit, *te eſſe iudicem genti huic ſciens, bono animo pro me ſatisfaciam.* Ideo fruſtra eſt Lipſius, qui apud Tacitum *haud pridem*, pro *iam pridem*, ſubſtituit. Nobis ita conciliari diſſidium hoc poſſe videbatur. Anno circiter octauo Claudij Cumanus Galilææ, ac Iudææ Procurator fuit; cùm Samariæ Felix præeſſet, vt ait Tacitus. Duodecimo deinde Claudij anno, damnatus Romæ Cumanus: Felix verò, qui Romam fortean & ipſe profectus erat, Pallantis fratris potentia non ſolùm ereptus periculo; ſed ampliori quoque ditione donatus à Cæſare, Iudææ inſuper Procurator eſt factus. quam biennio circiter obtinuit: nimirum ab anno ineunte XIII Claudij, vſque ad primum Neronis, quo eodem labente Feſtus ei ſucceſſit. Hinc eſt quod Lucas Act. xxiv, 27, ſcribit: *Biennio autem expleto accepit ſucceſſorem Felix Porcium Feſtum.* Quo de loco plenius in ſequentibus agetur.

De Felice Procuratore Ioſephus etiam in libro de Vita ſua ſub initium meminit, vbi iniuria ſanè reprehenditur in Annalibus. Scribit enim ſe anno ætatis XXVI
C completo Romam profectum grauiſſimis de cauſis. Nam cùm ea tempeſtate, qua Felix Iudæam procurarat, Sacerdotes aliquos Romam vinctos miſiſſet, eorum liberandorum gratia ſe nauigaſſe dicit: & verò compotem voti fuiſſe. Non ſcribit ſe Felice Procuratore nauigaſſe; vt Annales ſumunt. Id enim cum eo quadrare non poteſt, quod paulo antè dixerat; natum ſe anno Cai primo, à quo ad ſecundum Felicis anni ſunt circiter XX. Vnde ſexennij totius error illi tribuitur. Verùm qui à Felice ante annos quinque Romam miſſi fuerant; ij demum Ioſephi opera vinclis exſoluti ſunt.

Anno ab Vrbe condita DCCCXIII, quo Neronis VIII iniit; mortuo Vimidio Quadrato Syriæ rectore, in eius locum ſuffectus eſt Cn. Domitius Corbulo; vt ſcribit Tacitus lib. XIV. Feſto verò Procuratori ſucceſſit Albinus, eodem anno, quo & Corbulo Syriæ præpoſitus eſt, nempe VI, vel VII Neronis, vt habet Euſebij Chronicon.

Corbuloni Præſidi Ceſtius Gallus: Albino Geſſius Florus Iudææ Procurator ſucceſſit. Sub vtroque bellum Iudaicum exarſit anno Neronis XII. Gallo ſiue fa-
D to, ſiue tædio ſublato, Veſpaſianus ad Iudaicas tribus opprimendas in Syriam mittitur. Tacitus Hiſtor. lib. v. Tùm verò Præſidem fuiſſe Syriæ Mucianum idem Scriptor lib. I Hiſtor. refert.

Hæc de Syriæ Præſidibus, ac Iudææ Procuratoribus ex Ioſepho, ac Tacito præſertim ſelegimus: quòd ea res ad inſequentem hiſtoriam non parum vtilitatis afferret.

A

De nonnullis rebus gestis, quarum Lucas in Actis meminit; déque singularum temporibus.

CAPVT XII.

PRÆCIPVA sunt, Stephani martyrium; Pauli conuersio; Iacobi Apostoli nex; Petri carcer; fames quam Agabus prædixit, Concilium Hierosolymitanum, tum variæ Pauli peregrinationes. Quarum omnium quæstionum disceptatio ad Antiochenam, Romanámque Petri sedem stabiliendam παρεμφατικὴ quædam erit.

Stephani mors.

B Stephanum breui post Ascensionem Domini interuallo necatum esse, & quidem eodem anno, rectè in Annalibus docet Baronius. quo tempore Christiani per varias Iudææ ciuitates fuga dilapsi sunt. Act. VIII, 4. Pauli verò conuersio tertio anno à Passione Christi ineunte contigit, vt argumentatione ista colligitur. Hieronymus in Catal. refert Paulum anno post Passionem triceſimo septimo mortuum esse, Neronis XIV. Chrysostomus verò Homilia de Principibus Apost. Tomo V scribit Paulum XXXV annis Christo seruiisse. Incidit Apostolorum martyrium in annum æræ Dionysij LXVII, quo decimus tertius Neronis desiit, cœpitque decimus quartus; vti mox probabitur. Si igitur de LXVII annis deducas XXXV, reliqui sunt XXXII. Proinde XXXIII ineunte Paulus conuersus est, anno Iuliano LXXVIII, Tiberij XIX labente.

Iacobi mors, & Petri carcer.

Iacobi mors, & carcer Petri ex annis Herodis Agrippæ certissimè deducuntur. Hunc enim ostendimus ex Iosepho quatuor annis in Galilæa regnasse, cæterisque prouinciis præter Iudæam, & Samariam, imperante Caio: tres autem reliquos annos Claudio Imperatore transegisse. qui simul atque nactus est imperium Agrippæ Iudæam & Samariam attribuit. Quare ex eo tempore Iudææ rex totius C Agrippa fuit, adeóque Ierosolymis regnauit, quæ hactenus Herodiadum ditioni subtracta, ac Romanis magistratibus permissa fuerat. Ab anno itaque Iuliano LI, quo relegatus est Archelaus, ad annum Iulianum LXXXVI, æræ Dionysianæ XLI, quo Claudius iniit, annis XXXV nullus ex Herodis stirpe Ierosolymis præfuit. Ab anno verò Claudij primo Herodes Agrippa eam ciuitatem obtinuit. Quod quidem ex Claudij rescripto demonstratur, quod Iosephus lib. XIX cap. IV refert. Nam cùm statim post necem Caij successor eius Claudius Agrippam Iudæa, & Samaria donasset, ille in Palæstinam Româ subinde profectus est; eique digredienti Claudius literas dedit in Iudæorum gratiam Alexandriam, & in Syriam perferendas. In iis literis Claudius δημαρχικῆς ἐξουσίας simpliciter dicitur; quod argumento est primo anno imperij scriptas fuisse. In secundo rescripto additur ὕπατος χρονογραφεῖται τὸ δεύτερον, *Cos. designatus* II. Secundum Consulatum gessit Claudius anno Christi XLII, imperij secundo: designatus autem superiore fuit. Agrippa verò celerrimè, vt ait Iosephus cap. II, Hierosolymam properauit, & Iudæos D omnibus officiis demereri sibi studuit. Itaque probabile est, anno ipso Dionysiano quadrageſimo primo, quo ab Iudæis iniret gratiam, statim in ipso Ierosolymorum possessionis exordio, de Iacobo, & Petro pœnas voluisse sumere. Ita anno vndecimo post Dominicam passionem Iacobus occisus, Petrus in vincula coniectus est.

Fames ab Agabo prædicta.

Illustrat hanc historiam famis illius tempus, quam Agabus Propheta Antiochiæ prædixisse fertur Act. XI, 28, quæque Imperatoris Claudij tempore contigit, vt scribit Lucas; licet annum eius non memoret. Dio lib. LXX prodit anno Claudij secundo, ipso Claudio, & C. Licinio Largo Coss. ingenti fame laboratum esse: cui Imperatoris prouidentia egregiè subuentum est. Iosephus lib. Orig. XX cap. II famis alterius meminit, quæ eodem Imperatore contigit, anno eius quarto, vel quinto. Non est eadem cum superiore, tametsi in Annalibus misceantur. Eusebius in Chronico famem ab Agabo prædictam, quam & lib. Hist. II, cap. XI cum ea, quam Iosephus refert, confundit, in annum quartum Claudij confert.

A Hunc Oroſius ſequitur lib. VII, capite VI. Verùm Claudij ſecundo potiùs ea fames incidit; quam prædixit Agabus; altera verò, quam Dio memoriæ prodidit, Claudij quarto, non quinto. Quòd illa fames à Luca memorata, ſit ea, cuius meminit Dio, primùm ex eo ſuadetur, quòd altera, quam Ioſephus refert, Iudææ propemodùm ſolius fuerit: at Lucas toto orbe graſſatam dicit eſſe famem. Deinde quòd, vt ex Lucæ narratione conficitur, prior fames viuo adhuc Agrippa ſæuiit. Etenim ante Petri carcerem, & Iacobi cædem, Paulus & Barnabas collatitium æs Hieroſolymam portarunt; quod ad famis ab Agabo prædictæ ſubſidium vltro ſibi Chriſtiani Antiochenſes indixerant. Quare breui poſt illam contributionem tempore fames incidit. At Herodes Agrippa poſt annum tertium Claudij mortuus eſt. Non poteſt igitur illa fames eſſe, quæ ab Ioſepho refertur, quæ quidem poſt Agrippæ mortem accidit, anno Claudij quinto. quod ita demonſtratur. Ioſephus lib. XX, cap. I ſcribit Agrippa mortuo filium eius Agrippam iuniorem, qui Romæ apud Claudium erat, ab eo poſtulata Iudæorum impetraſſe: nempe vti Pon-
B tificia veſtis ipſorum poteſtati permitteretur. cuius rei tempus ex reſcripto Claudij ad Iudæos obſeruari poteſt. Κᾶισαρ Γερμανικὸς, δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, Ιεροσολυμιτῶν ἄρχουσι. Ita in Germanica editione, quæ praua interpunctione laborat. Sed vetus eſt interpunctionis illud mendum. Nam in Ruffini verſione cernitur. Sic enim reddidit. *Claudius Cæſar Germanicus, Tribunitiæ poteſtatis, quinquies Conſul, ordinarius quater, Imperator decies, pater patriæ, Hieroſolymorum principibus.* Ex quo Ioſephus in Annalibus Eccleſ. Anno XLVI, Num. IX acerrimè reprehenditur, quod quæ illîc geſta dicuntur referat ante annum quinti Conſulatus Claudij, qui fuit Imperij eius decimus: nec non ante famem illam toto orbe graſſatam, quæ anno ſecundo Claudij contigit. Sed extra culpam Ioſephus eſt. Sic enim reddendus ille locus fuit. *Claudius Cæſar Germanicus, Tribunitiæ poteſtatis quintum, Conſul deſignatus quartum; Imperator decimum, Pater patriæ.* Anni Tribunitiæ poteſtatis totidem fere ſunt, quot Imperij, vt refert Dio. Quare fuerit hic annus Claudij quintus, quo in annum imperij ſeptimum, Conſul IV deſignatus eſt. Con-
C ſulatum enim geſſit anno ſeptimo: at quintum anno vndecimo. Perperam autem Ruffinus ἀποδεδειγμένον vertit ordinarium. Ioſephus porrò ſequenti capite ſub idem tempus, quo reſcripſit Claudius, famem incidiſſe refert, cui opitulata eſt Helena Adiabenorum regina. Vnde perſpicuum eſt non anno Claudij quarto, ſed quinto famem incubuiſſe, cuius mentionem facit Ioſephus; nec eandem eſſe cum altera, quæ Actorum XI memoratur.

Reſtant variæ Pauli profectiones, & Hieroſolymitana Synodus, ad quam Apoſtoli conuenerunt. de quibus ſic habeto: quinquies omnino Paulum Hieroſolymam veniſſe. Prima profectio eſt illa, cuius Lucas meminit Act. IX, 26, & Paulus Epiſtolæ ad Galatas I, 18: vbi poſt annos tres à conuerſione dicit ſe Hieroſolymam adiiſſe, vt videret Petrum. Hoc igitur fecit anno æræ Dionyſianæ XXXVI. Nam XXXIII anno conuerſus eſt, & poſt annos tres Hieroſolymam adiit. Ibi à Barnaba deductus eſt ad Apoſtolos. Expletis ibidem diebus vndecim cùm Helleniſtas in ſeſe concitaſſet, Cæſaream abiit: indéque Tarſum petiuit. Act. IX, 30. I aduentus Pauli Hieroſolymã.

Secunda profectio legitur Act. XI, 30. Nam Barnabas ab Apoſtolis miſſus eſt
D Antiochiam. Vnde ille Tarſum abiit, vt quæreret Saulum. quo cum reuerſus Antiochiam annum ibi cum eo commoratus eſt. Sed cùm Agabus Propheta famem ingentem prædixiſſet, Antiochenſis Eccleſia collatitium æs per Saulum & Barnabam Hieroſolymam deſtinauit. Contigit ea fames ſuperſtite adhuc Agrippa, quem obiiſſe demonſtrauimus anno tertio Claudij, Chriſti deſinente XLIII, vel ineunte XLIV. Quare anno Chriſti XLII fames incidit, poſtquam Iacobus occiſus, Petrus in vincula coniectus eſt, anno Chriſti XLI. quo & Paulus cum Barnaba collatitiam ſtipem Hieroſolymam portauit. Quo officio perfuncti Antiochiam regreſſi ſunt; cap. XII, 25. Poſt hæc iidem ambo, iubente Spiritu ſancto, Seleuciam, & in Cyprum profecti ſunt. Ibi Sergius Paulus à Saulo conuerſus ad fidem vicifſim nomen vertit Apoſtoli. Is enim deinceps Paulus appellari cœpit. Sergius iſte ἀνθύπατος à Luca nominatur. Rectè noſter Interpres *Proconſul*. Imperitè Beza *Proprætor*. Atqui Cyprus, inquit, non erat Conſularis, ſed Prætoria prouincia: vti II aduentus Pauli. Bezæ hallucinatio.

Strabo in calce operis docet. Mouit hæc ratio pios aliquot & Catholicos Scriptores non vt mutarent aliquid; sed vt Proconsulem ideo vocari Sergium crederent, quia Ciliciæ Proconsulari Sergius præerat. Huic autem interdum Cyprum adiunctam esse probat Sigonius lib. 1 de Ant. iure Prouin. cap. XIV. Sed hoc libera duntaxat Republica factum: & quidem breui tempore. Nam subinde Prætoria Cyprus extitit. vt in fine lib. XIV Strabo testatur. Postea ex Augusti diuisione, qua prouincias bifariam partitus est anno ab V. C. DCCXXVI, Octauio ipso VI, & Agrippa II Coss. vt author est Strabo lib. XVII; Dio lib. LIII: Proconsulares duæ duntaxat populo permissæ; Asiæ pars maior, quæ Haly fluuio, & Tauro monte terminatur: & Africa. reliquæ Prætoriæ; quas numero decem Strabo recensет: ac nonam ordine Cyprum. Verùm anno DCCXXXII, vti Dio lib. LIV scribit, Augustus Cyprum & Narbonensem Galliam populo dedit. καὶ ὅπως αὐθύπατοι καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ ἔθνη πέμπεσθαι ἤρξαντο: *Et ita Proconsules etiam in istas prouincias mitti cœperunt.* Docuit enim libro LIII magistratus omnes, qui à Senatu in populares prouincias mittebantur, Proconsules appellatos, etiam qui Prætores tantummodo fuissent, Prætoriisve insignibus ornati. è contrario qui à Cæsare mitterentur, etiamsi Consulares essent, nonnisi legatos, vel Proprætores vocatos. Quare Sergius Paulus Cypri Proconsul erat, non Ciliciæ. A B

Digressus inde Paulus Pergen Pamphyliæ venit: tum Antiochiam Pisidiæ: atque adeo magnam Asiæ partem peruagatus est quod Lucas cap. XIII, & XIV describit. Pòst Antiochiam Syriæ regressi (cap. XIV, 26) illîc diu manserunt (com. 28.) Secundum hæc orta contentione super Iudaicis ritibus, Paulus & Barnabas ab Antiochensi Ecclesia Hierosolymam mittuntur.

III aduentus & Concilium Hierosolymitanum.

Tertiò igitur Hierosolymam Paulus adspirat. Act. XV, quod & Gal. II, 1 commemorat: & post quatuordecim annos accidisse dicit: nimirum à triennio illo, quod antecedenti capite com. 18 posuerat: vti XVII anni à conuersione Pauli ad hunc tertium aduentum fluxerint. Quocirca cùm Paulus sancti Spiritus instinctu Hierosolyma proficisci vellet; vt ipse cap. II ad Gal. scribit, accessit ad Dei mandatum ab Antiochensi Ecclesia imposita legatio: cuius occasione primum Hierosolymis Concilium Apostoli celebrarunt. Neque Bezæ rationes, quibus coniecturam hanc oppugnat, valde nos commouent. Scio in Annalibus XIV annos à Paulo numeratos ab ipsa conuersione putari. Nos Hieronymum libentius sequimur; qui post annos XVII à conuersione aduentum Pauli collocat, de quo cap. II ad Gal. Ita æræ Christianæ XLIX, quo Claudij nonus iniit, Paulus eò peruenit. At in ea, quæ est ad Galatas primæ duntaxat, & tertiæ profectionis meminit; secundam omisit: ideò fortasse, quod leuioribus eam de causis susceperat; nimirum vt collatitiam pecuniam deferret: non vt de functione sua, prædicandique munere cum Apostolis conferret: quæ primæ ac tertiæ profectionis occasio fuerat. Id enim agebat in ea ad Galatas, vt se Euangelium suum non ab vllo accepisse mortalium, sed à Deo solo, persuaderet. Quare illas tantùm profectiones attigit, quæ αὐθεντίαν, & authoritatem suam approbarent. Nam primam iccircò retulit, vt nonnisi triennio post conuersionem suam visum à se Petrum, & alios Apostolos ostenderet; adeóque nec ab iis Euangelium didicisse. Tertiam verò, quòd ex ea constaret, veram & legitimam suam esse doctrinam: quódque specimen extaret in illa quoddam eius dogmatis, quod Galatis commendare vellet. Secunda profectio, cùm nihil haberet eiusmodi, quod ad rem pertineret, ab Apostolo prætermittitur. C D

Reuersus Hierosolymis Paulus, ac finito Concilio, Antiochiæ cum Barnaba constitit. à quo diuulsus Sila comite Syriam ac Ciliciam peragrauit: cap. XV, 41. Tum Phrygiam, Galatiam, Mysiam, Troadem, Macedoniam, Achaiam. Corinthum cùm veniisset, Iudæum ibi reperit Aquilam cum Priscilla coniuge; qui nuper ex Italia venerant, ob edictum Claudij, quo Iudæos egredi Roma iusserat. Hæc Lucas cap. XVI, XVII, & XVIII. Hinc Ephesum petiit; vbi breui tempore moratus Cæsaream, & inde Hierosolymam venit.

IV aduentus.

Quartus itaque Pauli aduentus describitur cap. XVIII, 22. Cúmque Hierosolymis aliquantum temporis resedisset, in Galatiam, & Phrygiam regressus est: ac demum Ephesum, cap. XIX, 1: vbi biennium integrum docendo consumpsit:

A com. 10. & cap. xx, 31. Tertio igitur anno Hierosolymam rursus aditurus, iuit in Græciam, vbi tribus mensibus positis, in Macedoniam venit, atque inde post azymorum dies nauigans in Asiam (vt est cap. xx, com 6.) Miletum appulit. Ibi allocutione facta, rursus Hierosolymam aduenit.

Quinto ergo, vltimóque Paulus Hierosolymam circa Pentecosten adiit: Act. xx, 17: vbi & à Iudæis captus, ac Romanis Præsidibus traditus est: primùm Felici; deinde Porcio Festo, cap. xxiv, 27. Quo in versu legitur, biennio expleto Felicem accepisse successorem Porcium Festum. διετίας πληρωθείσης. Potest bifariam id intelligi. Aut enim biennio toto in potestate Felicis, & in vinculis fuit. aut biennium dicit, quo Felix Iudæam procurauit; vti superiori capite demonstrauimus. Constat autem ex Eusebij Chronico, & Hieron. lib. de Viris Illust. Paulum anno secundo Neronis Romam esse deductum. Felicem porro sub idem tempus excessisse Iudæa iam diximus. Duorum igitur alterum sequitur. Vel enim peragrationes illæ prouinciarum omnes, quæ à cap. xv Actuum ad xxi à Luca describuntur, quinque solidis annis circunscribendæ sunt: si biennio toto apud Felicem resederit. vt cùm anno Christi xlix, quo cœpit Claudij ix, Hierosolymitanum Concilium peractum sit; anno vltimo Claudij, Christi liv, Hierosolymam postremò venerit: & sic anno Christi lvi, quo desiit Neronis annus secundus, Romam adierit. Vel si biennium de procuratione Felicis intelligendum est, anno Christi lv, Neronis primo currente Hierosolymam peruenit: sequente, Romam. Secundum priorem sententiam Ephesum incolere cœpit sub finem anni Christi li, qui tertius est ab anno celebrati Concilij. Nos posteriorem rationem magis amplectimur. Ita enim laxius interuallum peregrinationibus Pauli, & Ephesinæ illi commorationi tribuitur; quam anno Christi exeunte lii inchoasse videtur. Vide quæ de Felice & Festo Procuratoribus superiori capite disputauimus.

v Aductus.

Ex iis omnibus hunc in modum digestis liquet, primum illud Apostolorum Concilium anno Christi xlix contigisse, quod ita docetur. Paulus Orosius lib. vii, cap. vi, scribit anno nono Claudij expulsos per Claudium vrbe Iudæos, & authorem citat Iosephum. Atqui quorumdam veterum ex sententia, quam laudat Hieron. in cap. ii ad Galat. post annos xvii à conuersione Pauli, celebratum est
G Hierosolymis Concilium. vt eadem sit profectio, quæ Act. xv, & Galat. ii describitur. Consequens est ergo Concilium illud anno Christi xlix peractum videri; qui est decimus septimus à Conuersione, & nonus Claudij. Nec ab ea coniectura dimouemur; singulari Dei prouidentia factum esse, vt & Petrus Vrbe tùm cedere iussus Hierosolymam adueniret, ac Concilio huic interesset: imò verò præesset.

De Antiochena, & Romana Petri sede. Spalatensis & aliorum argumenta contra communem Catholicorum de ea re fidem dissoluuntur.

Caput XIII.

D Petrum Apostolum Antiochenam, ac Romanam Ecclesias fundasse, veteres plerique memoriæ prodiderunt: quod sic interpretamur, vt Episcopales illic sedes & ab eo primùm constitutas, & occupatas intelligant. Hanc ab omni vetustatis memoria traditam historiam hodierni Hæretici magno conatu labefactare studeant; patronum suum, & authorem secuti. Caluinus enim lib. iv Institut. cap. vi, § xiv, & xv, parum quidem abest ab eo, vti Petrum Romæ vnquam fuisse neget omninò. Sed inueterata tot sæculorum authoritate, consensionéq; deterritus, hoc scilicet vnum remittit, vt illum Romæ mortuum esse concedat. quod autem vel Episcopus illius vrbis aliquando fuerit; vel diutius in ea manserit, id verò prorsus inficiari se dicit. In eandem quæstionem, errorísque patrocinium vehementius nuper Spalatensis incubuit; qui lib. iv cap. i aduersus vtramque Petri sedem vberrimè, ac scrupulosissimè disputauit; *nodum hunc vix solubilem esse* præfatus, quem

nihilominus soluturum se professus est, atque ex ipsis sacræ Scripturæ fontibus rem ita illustraturum omnem, vt *aduersus torrentem Scriptorum* (sic enim loquitur) *regia via procederet*. Sed vbi tam magna, & præclara minatus est, ac reconditæ cuiusdam, neque vulgaris ius in rebus peritiæ spem lectoribus ostendit, incredibile est dictu, quàm se imperitè in tota illa temporum controuersia iactauerit; adeo sanè, vt ne prima quidem elementa artis illius, quam profitebatur, se didicisse fidem fecerit. De quibus cùm ante biennium ferè Reuerendissimi D. Nicolai Coëffeteauij Massilienſis Episcopi P. M. rogatu hortatúque Dissertationem scripserim, quam ille luculento, & egregio Operi illi intexuit, quod contra Spalatensem edidit; quæ illîc fusius atque vberius exposuimus, summatim hoc in loco, quæ est propria sedes quæstionis illius, perstringenda putauimus. A

Propositum est Spalatensi, ex Actorum Apostolicorum historia; nec non ex Epistolis Pauli, veterem illam ψευδοδοξίαν falsitatis arguere. Primùm ergo demonstrare studet, Antiochenam sedem nunquam à Petro constitutam: neque verò Petrum, nisi serò admodum, ac post fundatam ibi Ecclesiam Antiochenam aduolasse. Tum verò Romam adiisse longo post spatio, quàm Paulus eôdem venisset, ac sub extremum vitæ tempus. Ita falsissimum illud esse, quod vulgò perhibent; Petrum Antiochiæ septem annis, Romæ quatuor & viginti sedisse. Argumenti caput illud est: Petrus antequam ab Herode vinciretur, pedem extra Iudæam non extulit. Ideo ne Antiochenam quidem sedem, nedum Romanam ante tempus illud excitare potuit. Quod autem ante carcerem suum extra fines Iudææ non excurrerit, ex Actorum historia sic ostendit. Post necem Stephani, Discipuli per Iudæam, & Samariam dispersi sunt, præter Apostolos. Mox Samariam Petrus cum Ioanne mittitur, Act. VIII. Posteà conuersus est Paulus, altero anno post Passionem Christi. Post triennium quàm conuersus est, Paulus Hierosolymam venit, vt Petrum videret. Galat. I. Quare nondum Petrus è Iudæa migrauerat. Secundum hæc, pace per Ecclesias constitutâ, Petrus Iudæam, Galilæam, & Samariam peragrauit: Act. IX. Hinc Ierosolymam reuertitur, Act. XI. Nec dum ergo Antiochenam fundarat Ecclesiam: cuius prima fundamenta iacta sunt à Christianis Cypriis, & Cyrenæis: Act. XI, 20: quo tempore ad Apostolos, qui erant Ierosolymis, fama peruenit. Vnde Paulus & Barnabas Antiochiam missi sunt. De Petro verbum nullum. Inde cùm ingens fames Imperatore Claudio grassari cœpisset, Paulus, & Barnabas collatam ab Antiochenis pecuniam Ierosolymam comportarunt. Paulum verò priuatim & illud mouebat, vt cum Apostolis Euangelium conferret. Act. XI, 28, & Galat. II. Est hic secundus Pauli Ierosolymam aduentus, post annos à conuersione quatuordecim, vt ad Galatas scribens ipse testatur. Idem verò est annus Christi XLIX, Claudij VI; quod ex Romanorum Imperatorum successione colligit. Nam decimo quinto anno Tiberij baptizatus est Christus annum agens tricesimum. Tiberius annis XXIII imperauit; Caius IV; Claudius XIII. Ita conuersio Pauli incidit in annum Tiberij vicesimum, Christi XXXV. His adde XIV annos à conuersione Pauli, ad secundum aduentum, confient anni XLIX, nempe Christi XXXIV, & IV Tiberij; totidem Caij, & VI Claudij. Proinde anno Claudij sexto, Christi quadragesimo nono, fames illa contigit, de qua Lucas agit Act. XI. Hactenus Petrus in Iudæa permansit. Cùm enim Paulus ad collectas portandas Hierosolymam per idem tempus venisset, cum Petro, & aliis quibusdam Apostolis caput contulit, vt ad Galatas scribit, cum iisque fœdus iniit, vt ipse Gentibus, Petrus Iudæis prædicaret Euangelium. Post hæc Petrus ab Herode vinctus est, Iacobus capite truncatus, Act. XII. Elapsus è vinculis Petrus Antiochiam denique peruenit. Neque verò ante hoc tempus vrbem illam adiit, hoc est Claudij Imperatoris annum sextum. Non longè posteà rediit Petrus Hierosolymam ad Concilium, de quo Act. XV, quod anno Claudij octauo celebratum est, Christi LI: à quo tempore si sex, septémve annos Antiochenæ sedis ineas, pauciſſimi ad Romanæ tempus anni reliqui sunt. B C D

Ex iis concludit, Paulum diu ante Petrum Romam aspirasse; cùm Petrus nonnisi sub extremum vitæ tempus eò profectus sit; nempe vt Simonis Magi conatibus obsisteret. Breui autem post congressum illum cum Simone iussu Neronis interfectus est.

A Hæc de Spalatensis longa, & odiosa disputatione summatim decerpsimus, quæ iamdudum à Caluino, & Magdeburgensibus, aliisque, Catholicis obiecta fuerant; & ab ipsis variè pro cuiusque captu dissoluta. Nos vbi eadem Chronologicis ex principiis, quæ superioribus capitibus posita sunt, accuratiùs, validiúsque, quantum spes est, confutauerimus, certam aliquam rationem vtriusque sedis & interualli statuemus.

Primùm itaque quòd Petrum, antequam in carcerem ageretur, è Iudæa migrasse negat, temerè facit, & imperitè. Quamuis enim certis illis temporum opportunitatibus Hierosolymis, aut alibi Iudææ versatus sit, & ibidem à Paulo conuentus, non ideo consequens est, nusquam toto illo spatio interim excurrisse; aut ibi, vbi temporibus illis est deprehensus, assiduum hæsisse. Post triennium enim à Pauli conuersione Antiochiam profectus est, vbi & Episcopalem sedem constituit, vt paulo pòst dicam. Nihil igitur è Scripturarum authoritate Spalatensis Chronologia promouet; è qua sola negotium se confecturum ostenderat; nisi id ex eâdem demonstret; toto illo interuallo, quod à Passione ad Petri carcerem elapsum est, Iudæa non excessisse, neq; Antiochiæ fuisse Petrum. quod ne litera quidem probauit. Sed nec Antiochiæ primùm Christiani visi sunt illo tempore, quod Actorum XI, 22 designatur; quando ad Ecclesiam, quæ erat Ierosolymis, Christianæ rei in illa vrbe propagatæ nuncius allatus est. Nam aliquot annis anteà, post necem Stephani, dispersi Christiani Antiochiam quoque Christianam fidem importarunt. quod Lucas eodem capite, com. 19 significat. Quare stupidum est, tam seriò Christianam fidem Antiochiæ susceptam esse contra expressam Lucæ authoritatem asserere. Satis enim hîc apertè demonstrat; subinde post Stephani necem, Christianam lucem Iudæis Antiochensibus illatam fuisse. quanquam post annos aliquot maioribus incrementis amplificata illîc Ecclesia coaluit.

Refellitur Spalatensis argumenta.

B

Sed Chronologi mirificus est conflictus. Paulum & Barnabam, ad Antiochenam contributionem Ierosolymam perferendam, anno à conuersione Pauli decimo quarto venisse dicit, Claudij sexto, Christi XLIX. Verùm absurdissimum id esse constat ex iis, quæ superiori capite demonstrauimus. Etenim fames illa ab

C Agabo prædicta contigit anno Claudij secundo, Christi XLII, à conuersione Pauli circiter decimo. certè viuo adhuc Herode Agrippa: vt ex Lucæ narratione patet. At Herodem probauimus obiisse anno tertio Claudii finito, Christi circiter XLIV, qui est à conuersione Pauli plus minus vndecimus. Igitur ex accurata illa Spalatensis Chronologia triennio fere post Herodis obitum fames illa grassata fuit: imo verò sex propemodum annis ab Herodis obitu, si anno Christi quadragesimo nono Paulus Antiochenum æs, quod ad famis subsidium contributum erat, Ierosolymam portauit. Atqui Lucas cap. XII, 1, dùm ita scribit: *Eodem autem tempore misit Herodes rex manus:* docet sub idem tempus, quo fames incidit, Petrum esse vinctum. Id autem anno Claudij primo factum esse probauimus. Igitur anno secundo Claudii fame laboratum: adeóque Pauli profectio ineunte anno secundo Claudii contigit. Prætereà primus annus Claudii ὑπὸ εἰκπτῶς constitutus à nobis est anno ineunte Christi XLI; Herodis Agrippæ mors anno ineunte Christi XLIV. Quare cùm Iacobi necem in annum Christi XLVIII Spalatensis conferat, vt & carcerem Petri; quinq; circiter annis post Herodis obitum Iacobus occisus, Petrus in vincula cõiectus fuerit: contra quàm Lucas scripsit. Sed & Paulus ipse triennio fe-

D re antè Passionem Christi conuersus erit. Si enim decimo quinto anno à conuersione suaPaulus ad collectam portandam Ierosolyma peruenit, paulo ante famem; quam ostẽsum est anno incidisse Claudii secundo; cùm idem secundus annus Christi XLII cõgruat: si XV annos inde subducas, reliquus erit annus Christi XXVII. Itaque XXVIII Christi anno Paulus conuersus est. Ecce aliud portentum. Scribit anno Christi LI Petrum Antiochiæ sibi legisse sedem; *vt ibi ab Herodis persecutione tutus aliquandiu conquiesceret.* Sequitur inde anno post Herodis obitum octauo, Petrum illius insidias timuisse. (Nam Herodes anno Christi XLIV mortuus est.) quo nihil est ineptius. Sed in nugis istis frustra operam consumimus; quas præsertim alibi plenius discussimus. Ex eâdem porro responsione nostra, & exacta temporum ordinatione, Caluini, Magdeburgensium, ac reliquorum petitiones, quibus vtramque Petri cathedram oppugnant, validissimè propulsantur.

A

Conſtituitur probabilis epocha Cathedræ ac ſedis vtriuſque: tum necis Apoſtolorum.

CAPVT XIV.

QVæ ab Hæreticis ex accurata annorum diſputatione, & Actorum hiſtoria, contra Petri cathedram opponi ſolent, iis funditus euerſis, ac conuictis, nihil iam obſtare poteſt, quin vetus, & apud Catholicos recepta traditio pondus ſuum & authoritatem retineat. Quamobrem rectè id in Euſebij Chronico ad annum Claudij ſecundum adſcribitur: *Petrus Apoſtolus quum primus Antiochenam Eccleſiam fundaſſet, Romam mittitur: vbi Euangelium prædicans,* XXV *annis eiuſdem vrbis Epiſcopus perſeuerat.* Vbi Scaligeri coniectura probabilis eſt, Græcè πέμπεται ſcriptum fuiſſe, pro quo B *mittendi* verbum Hieronymus poſuerit. qui & in Catalogo eadem de Petro refert; nempe poſt Epiſcopatum Antiochiæ geſtum, anno ſecundo Claudij Romam aduenisſe. Proinde diu ante ſecundum annum Claudij Petrus Antiochiæ ſedem fixerat. Porro Euſebiana illa totidem verbis expreſſa vetuſtiſſimis in membranis legimus ad annum 11 Olympiadis CCV; vt in Scaligeri editione ponuntur. qui eſt annus Iphiti 818, qui cœpit anno Per. Iul. 4755, Chriſti 42. Ergo anno ſequenti ineunte, Claudij exeunte ſecundo, Petrus Romanam cathedram erexit.

Et quamuis primæ iſtius Antiochiam profectionis Scriptura non meminit, eſt tamen veriſimile ſub illud tempus à Petro eſſe ſuſceptam, quo, vt eſt Act. IX, 32, varias prouincias obeundo peragrauit; quod circa annum Chriſti XXXVII contigit, quo Tiberij vltimus deſiit, cœpitque Caii primus, Iuliano LXXXII. Ac cùm ita dicitur; Petrum ſedem Antiochiæ collocaſſe, non ſic illud accipiendum, quaſi perpetuò illîc hæſerit. quod præcipuum eſt firmamentum argumentationis totius, quæ aduerſus Petri cathedras ambas à Spalatenſi, ac reliquo omni C Hæreticorum grege comparatur. Hoc verò nimis eſt inſulſum. Nam vt ſedem alicubi ſtatuerit, ſatis eſt ipſum moræ aliquantum ibi feciſſe; cùm interim ad vicinas vrbes, & prouincias egreſſus, ſuos ex interuallo reuiſeret. Neque verò diffitemur, antequam Petrus Cathedram Antiochiæ poneret, Chriſtianos quoſdam, ex illa prima diſperſione poſt necem Stephani, Chriſtianam fidem in eam ciuitatem intuliſſe, vt eſt Act. XI, 19. Quod quidem eodem, quo Chriſtus, & Stephanus paſſi ſunt, anno contigiſſe videtur. Eſt enim Spalatenſis exploſa ratio; qui quod Actorum illo capite, ſub initium Claudii, fama ad Apoſtolos peruenisſe dicitur Chriſtianæ rei Antiochiæ propagatæ; non ante tempus iſtud arbitratur Eccleſiam illîc conſtitutam fuiſſe. Sed non ita eſt. Statim enim à cæde Stephani diſſipati Chriſtiani Antiochiæ Chriſtum prædicarunt. Sed maiora ſub id tempus, quo rumor ille percrebuit, incrementa cepit; cùm non amplius Iudaica ſe gente contineret Chriſti fides, ſed ad Gentiles quoque peruaderet. Ob id Paulus & Barnabas ad eos allegantur, anno circiter Chriſti quadrageſimo. Sed dubium eſt cùm Lucas ait Cyprios & Cyrenenſes, qui Antiochiam venerunt, Græcis prædicaſſe, vtrum D Gentiles intelligat. Græcè eſt enim πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς: *ad Helleniſtas.* Verſu antecedente dixerat, diſcipulos illos, qui poſt Stephani necem diſperſi ſunt Antiochiam adeuntes ſolis prædicaſſe Iudæis. Nunc quoſdam ex illis etiam Helleniſtis prædicaſſe dicit. Notum eſt Helleniſtas ſæpiùs pro Iudæis vſurpari, qui Græcè ſacros libros legerent. Velut Act. VI, 1, & cap. IX, 29. Hîc verò τοῖς Ἰουδαίοις, non Ἕλλησιν opponuntur, vt Gentes intelligi poſſint. Niſi fortè priores illi ſub necem Stephani Hebraicè tantummodo ſcientes in Hebræorum Synagogis prædicauerint. iſti, vtpote Cyprii, & Cyrenæi, etiam ad Helleniſtas verba fecerint: & vtriuſque generis Antiochiæ Synagogas habuerint. Vtcumque res habet, poſterior hæc ad Græcos prædicatio, ex qua ingens ad Eccleſiam acceſſio facta eſt, aliquot annis priorem eſt ſecuta, quæ proximè antecedenti commate perſtringitur.

Romanæ ſedis initium iiſdem ex authoribus, & argumentis in æræ Chriſtia-

A næ XLIII; Claudij tertium ineuntem meritò confertur. Nam si anno Claudij secundo, qui est Christi XLII, Romam profectus est Petrus, consequens est anno Christi XLIII, postquam Iudæi saltem aliqui ad Christum adiuncti sunt, atque Ecclesia coalescere cœpit, Petrum ibi sedem erexisse. Orosius lib. VII, cap. VI. *Exordio regni eius* (Claudij) *Petrus Apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis credentibus fidem fideli verbo docuit, potentissimísque virtutibus approbauit. Atque exin Christiani Romæ esse cæperunt.* Cassiodorus Coss. Saturnino II, & Venusto: *Petrus*, inquit, *Apostolus Romam mittitur, vbi Euangelium prædicans, XXV annis eiusdem vrbis Episcopus perseuerat.* Cuspinianus ad hunc locum scribit apud alium Scriptorem pro illis Coss. poni Tiberium Claudium II, & Longum. Consulatus II Claudij, annus est eius imperij itidem secundus, Christi XLII. Accedat & Seuerus Sulpitius, qui lib. II Histor. de Neronis agens imperio, ita scribit. *Namque eo tempore diuina apud Vrbem religio inualuerat; Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo, posteaquam ab iniusto Præsidis iudicio Cæsarem appellauerat, Romam de-*
B *ducto.* Petrus igitur ante Paulum Romam venit, & Episcopus ibidem fuit. Imò verò primus Christianam eô fidem inuexit, si Dionysio Corinthiorum Episcopo, Scriptori antiquissimo credimus; qui apud Eusebium lib. II Histor. cap. XXIV, Petrum ait Romanam Ecclesiam fundasse. Proinde ex horum omnium, nec non Eusebij, Hieronymi, & aliorum, quos omittimus, authoritate certum est, Petrum Romanæ Vrbis Episcopum fuisse, ac longè ante suam Paulíque necem illò peruenisse. Atque vt annorum Episcopatus Romani summam colligere possimus, prius inquirendum est, quo demum anno sit interfectus. Eusebius in Chronico, Hieronymus Catalogo, Cassiodorus, & alij, Petrum ac Paulum Neronis anno decimo quarto cæsos esse, memoriæ prodiderunt. Quod in Annalibus Ecclesiasticis ex eo refellitur, ad annum LXIX; quod cùm Neronis primus annus inierit ex ante diem XIII Octobris, & octo menses duntaxat anni decimi quarti confecerit, vsque ad IV Eid. Iun. & Apostoli tertio Kalend. Iul. necati sint; fieri nequeat, vt anno Neronis XIV martyrium fecerint, sed antecedente, nimirum decimo tertio. Sed minimè reprehendendi sunt Veteres illi, qui Imperatorum annos non ab eo die putare solent, quo primùm inierunt, sed à ciuili, & populari anni pri-
C mordio, quod illorum initium antecessit. Nonnunquam verò παραλλήλως anteuertunt; siue à Paschali mense, & Ecclesiastico anni exordio numerent; siue à Ianuario, præsertim cùm Romanas res perscribunt. Annus primus Neronis cœpit anno Iuliano XCIX, Vrbis DCCCVIII, æræ Dionysianæ LIV, Octobri. Annus ergo XIV iniit anno æræ Dionysianæ LXVII, Fonteio Capitone, & Iulio Rufo Coss. Quo anno passi sunt Apostoli, currente Neronis anno XIII; sed decimo quarto à Kalendis Ianuariis, vel Paschate. Firmissimè proinde stabilita est epocha necis Apostolorum in anno communis æræ LXVII, non, vt vulgò putant, LXIX, vt è cœlestibus phænomenis, & aliis rationum momentis validissimè demonstrauimus. Ex quo cathedræ Romanæ tempus inuestigare licet. Nam à Ianuario anni Christi XLIII, quo primùm posita est, ad Iunium anni LXVII, interuallum est annorum XXIV, mensium VI. Totidem annis Romanum Episcopatum Petrus obtinuit; Antiochenum verò sex solidis; vt & de septimo nonnihil libatum sit. Nam à Februario mense anni XXXVII Dionysiani ad Ianuarium anni XLIII, Iuliani anni septem
D inchoati sunt.

Cathedræ Romanæ tempus.

Cùm autem Apostolum Petrum cum Simone Mago Romæ certasse, & eum paulo ante mortem prostrauisse Veteres plerique narrent; alij tamen certaminis huius mentionem faciunt nullam, vt Iustinus, Irenæus, Epiphanius, licet alioqui Simonis historiam referant. Quin & ambigua res est, imperante Claudio, an Nerone Simon Romam aduenerit. Nos cum Catholicis & eruditis viris bis Romam venisse Simonem Magum asserimus; primùm Claudio imperante, posteà verò Nerone. Quod enim è veteribus aliqui Petrum anno Claudij secundo Romam Simoni Mago se opponeret, venisse Petrum asserunt; laij sub Nerone; id non alia ratione potest commodius explicari, quàm vt bis Simonem in eam se Vrbem infudisse dicamus. Sed plura de his in Annalibus Ecclesiasticis Baronius.

Simonis Magi duplex Romã aduentus.

A

De agone Neroneo, obitu, & ætate Neronis. Scaligeri error: Suetonij locus castigatus.

CAPVT XV.

TACITVS lib. Ann. XIV authoreſt Nerone IV, Corn. Coſſo Coſſ. quinquennale ludicrum Romæ inſtitutum eſſe, ad morem Græci certaminis. Hic annus eſt Vrbis DCCCXIII, Iulianus CV, Chriſti LX. De quo immeritò notatur à Scaligero Tacitus, quod cùm primum certamen Coſſ. illis retulerit, poſtea lib. XVI, Silio Nerua, & Attico Veſtino Coſſ. ſecundo luſtro, idem ludicrum celebratum eſſe dicat. Id eiuſmodi erratum eſſe putat, nullam vti latebram habere poſſit. Nam Coſſ. iſti cadunt in annum Vrbis conditæ DCCCXVIII, Chriſti LXV, qui ſextus eſt ab eo, quo primus agon eſt commiſſus. Atqui quinquennalem fuiſſe dicit, non ſexennalem. Hæc Scaliger. Verùm nullus hîc error Taciti eſt. Quinquennalis enim agon iſte, id eſt quinque ſolidis annis vertentibus inſtauratus fuit; prorſus eo modo, quo Romanum luſtrum: non vt Olympias, aut Iulianum quadriennium. Euſebius id ad annum quartum adnotauit Olympiadis CCIX, Abraami MMLXXVI. Rectè. Nam additis ex perpetua methodo annis 2696, confiunt anni Per. Iulianæ 4772. Annus verò quartus Olymp. CCIX Euſebiano more cœpit ab Autumno anni 4772, Chriſti quinquageſimo nono. Verbà Euſebij: *Nero Romæ cithara contendens ſuperat.* At idem mox ad annum tertium Olympiadis CCX; *Nero Romæ in citharistarum agone contendens omnes ſuperat.* Non eſt hic ſecundus agon Neroneus, quem Tacitus Nerua & Attico Coſſ. celebratum ait. Etenim annus ille poſterior Euſebij iniit anno Per. Iul. 4775. Vnde certamen in 4776 congruit. At ſecundum ludicrum à Tacito confertur in annum 4778. Verùm ante legitimum tempus Nero certamen illud repræſentauit. Suetonius cap. XXI. *Cùm magni æſtimaret cantare, etiam Romæ Neroneum agona ante præſtitutam diem reuocauit.*

B

C

Imperauit Nero annos fere XIV, hoc eſt tredecim ſolidos cum menſibus octo, vt refert Dio. Euſebius menſes VII, dies XXVIII numerat. Cœpit enim Octobris XIV, anno Chriſti LIV, à quo putati anni XIII, menſes VIII deſinunt in Iunij circiter XIII anni Dionyſiani LXVIII; quo mortuus eſt, anno Vrbis DCCCXXI, Iuliano CXIII, C. Silio Italico, & Trachalo Coſſ. Teſtatur hoc inter alios Plinius lib. III Epiſt. VII. Suetonius cap. LVIII obiiſſe dicit *anno ætatis triceſimo & ſecundo, die quo quondam Octauiam interemerat.* Sed mirum eſt non animaduertiſſe eruditos viros, qui ad Suetonium Commentaria ſcripſerunt, & eundem interpolarunt, lectionis illius, quam eidem affingunt, cum poſterioribus inſce conflictum. Scripſerat enim, vt illi legunt, cap. VI, *Natum eſſe Neronem Antij poſt* IX *menſes, quàm Tiberius exceßit,* XVIII *Kal. Ianuarias.* Ita Pulmannus ex Turnebo: quòd in vetuſto codice ſcriptum ſit; *natus eſt ante poſt.* quæ lectio deinde in editionibus omnibus propagata fuit. In antiquis tamen extat: *Nero natus eſt ante* IX *menſes, quàm Tiberius exceßit.* quod idem & in Manuſcriptis omnibus repertum à ſe teſtatur Torrentius; niſi quod in vno erat; *Natus eſt ante nonum menſem,* &c. Si hæc veterum omnium conſtans eſt lectio, doctorum Criticorum facinus mirari magis, quam probare poſſum, qui Turnebi coniecturam in contextum ipſum admittere auſi ſunt. Cuius quidem coniecturæ etiam Guilelmo Peliſſerio Montiſpeſſulani Epiſcopo venerat in mentem, eámque ad oram ſui codicis adnotarat; quem cum veteri Scripto primariæ notæ contulerat. In eo porro ita ſcriptum erat: *natus eſt ante poſt* IX *menſes.* Verùm animaduertere omnes illi debuerant, pugnare Suetonij locum iſtum cum eo, quem ex cap. LVII modò produximus. Si enim eodem anno Iuliano, quo Tiberius mortuus eſt, poſt IX menſes; id eſt XVIII Kal. Ian. ſiue Decembris XV natus eſt Nero; contigerit hoc Acerronio Proculo, & C. Pontio Coſſ. anno Iulianæ editionis LXXXII, Chriſti verò XXXVII, cyclo Lunæ XIX. Obiit Nero Silio, & Trachalo Coſſ. anno Chriſti LXVIII, cyclo Lunæ XII. Interuallum à die Decembris XV. anni Chriſti XXXVII ad Iunij XIII diem anni LXVIII, eſt annorum

D

ſolidorum

A solidorum xxx, dierum cxcii, siue mensium circiter sex. Itaque anno tricesimo primo ætatis, non tricesimo secundo mortuus est Nero. Sanè Dio vixisse Neronem refert annos triginta, menses nouem. Sed hoc ipsum aduersatur Suetonio; cuius sine dubio authoritas est potior. Emendetur itaque locus ille frustrà vexatus à Criticis, atque ita reformetur: *Natus est ante* III *menses, quàm Tiberius excesserit.* Ita verum esse potest, quod idem Scriptor asserit, mortuum esse anno tricesimo secundo ætatis Neronem; aliter non potest. Quinetiam Suetonius idem cap. VI, Neronem scribit trimulum amisisse patrem; & subinde matrem esse relegatam. At relegata est Agrippina Cai soror anno Vrbis DCCXCII, vt ex Dione liquet, Christi XXXIX. Quare si anno Christi XXXVII exeunte natus sit, nonnisi bimulus tum fuerit. Quod rectè Ioannes Heruuartus animaduertit.

B

De imperio Galbæ, Othonis, Vitellij, & Vespasiani.

CAPVT XVI.

IRVM, qui sequuntur, Imperatorum confusa sunt ac perplexa tempora. De quibus hæc ex historia colliguntur. Galbam Suetonius ait septimo imperij mense trucidatum esse: cui & Eusebij Chronicon adstipulatur, & Sex. Aurelius Victor P. Andreæ Schotti, qui mense ac die septimo cæsum esse refert. Dio nouem menses, dies XIII assignat. Initium Galbæ idem annus, qui & Neroni necem, attulit, nempe Iulianus CXIII, Christi LXVIII. Itaque septimus Galbæ mensis incidit in annum sequentem, Christi LXIX: vt cæsum illum oporteat esse Ianuarij circiter XVI die. Accidit hoc sine dubio Ser. ipso Galba II, Tito Vinio Coss. vt author est Tacitus lib. I Histor. qui Coss. competunt in annum Vrbis DCCCXXII, Christi LXIX; Hoc si verum est, falsum erit quod Tacitus & Suetonius produnt, periisse Galbam anno ætatis septuagesimo tertio: aut, quod Dio refert, vixisse duos & septuaginta;
C si quidem natus est, authore Suetonio, M. Valerio Messala, & Cn. Lentulo Coss. Etenim Consulatus istorum incurrit in annum Iulianum XLIII, quo exeunte, IX Kalend. Ian. natus dicitur Galba. Obitus eiusdem accidit anno Iuliano CXIV. Igitur anno Iuliano CXIII, Decembris XXIV iniit annus Galbæ septuagesimus primus. Quocirca cùm in ætatem Galbæ Historici plerique consentiant. (Nam ad illos tres etiam Eutropius accedit, & Zonaras:) propius verò est mendosum esse Suetonium, ac biennio antè natum esse Galbam, Augusto XII, & L. Sulla Coss. non Lentulo, & Messala. Galbæ Saluius Otho: Othoni Vitellius successit. Quanquam iste superstite adhuc Galba defecit, Germanicarum legionum, quibus consularis Legatus præerat, auxilio fretus. Sed Otho primus Imperator censetur; qui dies non amplius XC, vel XCV imperauit. Mortuus est septimo & tricesimo ætatis anno, ait Tacitus lib. II Histor. Suetonius tricesimo octauo. Idem natum esse scribit Othonem IV Kalend. Maij, Camillo Aruntio, Domitio Ænobarbo Coss. Fuit hic annus Vrbis DCCCLXXXV, Iulianus LXXVII, Christi XXXII, à quo anno, diéque Februarij XXVI ad XX Aprilis anni Christianæ ætæ LXIX, inter-
D sunt anni solidi XXXVIII minus dies VII. Accuratius itaq; Tacitus anno tricesimo septimo ætatis mortuum esse scribit, quàm Suetonius, qui tricesimo octauo. Dio vixisse refert annos XXXVII, minus XI diebus. Quare fallitur Scaliger, qui ex Taciti sententia consequens esse dicit, Othonem ante cædem Galbæ mortuum esse, siquidem tricesimo septimo anno mortuus est. Nam vergente ad exitum anno isto, & instante XXXVIII reuera cæsus est.

Maius in annis Vitellii historiæ dissidium est. Cui quidem imperii menses XI, dies circiter XX Dio tribuit. Septimum & quinquagesimum annum expleſſe Tacitus in calce lib. III Histor. ait. Suetonius anno ipso LVII mortuum esse. Dio verò vixisse refert annos LIV. Natus est, authore Suetonio, VIII Kalendas Octobres, vel VII Eid. Septembr. Druso Cæsare, Norbano Flacco Coss. Est hic annus Iulianus LX, Christi XV. Ab hoc anno, diéque Septembr. XXIV ad finem anni Christi LXIX, quo occisus est Vitellius, anni sunt solidi LIV, menses tres. Aut igi-

tur quinquaginta tantùm annos expleuit, vt Dio significat; falsique sunt Tacitus, Suetonius, Eutropius, qui septuagesimum septimum imputant. Victor amplius quinque & quinquaginta. Aut vnus hallucinatur Suetonius, qui biennio tardius natalem illius reddit. Imperauit Vitellius ab eo die, quo in Germania salutatus est Imperator, annum vnum, minus diebus decem, ait Dio; ab Othonis obibitu, menses octo, dies quinque. A

Vespasianus natus est XV *Kal. Decemb. vesperi* (ait Sueto.) *Q. Sulpitio Camerino, C. Poppæo Sabino Coss. quinquennio antequàm Augustus excederet.* Mortuus est *Consulatu suo nono* (ait idem) VIII *Kal. Iulij, annum agens ætatis sexagesimum ac nonum, superque mensem, ac diem septimum.* Coss. illi, quibus natus dicitur, annum obtinent Vrbis DCCLXII, Iulianum LIV, Christi IX, cyclo Lunæ X: A die Nouembris XVII anni Christi noni ad annum, quo Vespasianus nonum Consulatum gessit, qui est Christi LXXIX, eiúsque Iunij diem XXIV, anni intercedunt solidi LXIX, menses VII, dies VIII, vel IX. De eiusdem imperio scribit cap. VI Suetonius, Tiberium Alexandrum Ægypti Præfectum *in verba Vespasiani legiones adegisse Kalendis Iulij, qui principatus dies in posterum seruatus est.* Cœpit igitur anno æræ Dionysianæ LXIX, à cuius Kalendis Iuliis ad vsque diem obitus, anni sunt solidi decem, minus dies sex, quot & Dio numerauit. Mortuus est ergo anno Christi LXXIX. Xiphilinus è Dione inter Neronis obitum & initium Vespasiani annum vnum & dies XXII intercessisse scribit; additque superiorum Imperatorum tempora inter se confusa esse, atque permista. B

De Hierosolymorum, & Templi posterioris excidio.

CAPVT XVII.

ANNO Vespasiani secundo (ait Iosephus lib. VI ἁλωσ. cap. XLVII) capta sunt Ierosolyma, Gorpiæi mensis VIII. Dio feria septima id accidisse refert. De anno Vespasiani consentit Eusebius. qui in Chronico ab anno quintodecimo Tiberij annos ait fluxisse XLII, & in lib. III Historiæ, post annos quadraginta, quàm passus est Christus, euersa esse Ierosolyma. Vbi frustra est Scaliger; qui in Animad. pag. 183 Eusebio falsam lectionem affingit. Nam cùm ille scripserit, τεσσαράκοντα ἐφ' ὅλοις ἔτεσι μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Χριστοῦ τόλμαν, *quadraginta solidis annis expletis post facinus in Christum admissum*, Deum pœnas distulisse Iudæorum, legendum asserit Scaliger ἐφ' ὅλοις δυσὶν, vt sint XLII anni. Absurdissima coniectura. Nam Eusebius passum ponit Dominum anno Tiberij XVIII, Abraami MMXLVII. Ierosolymorum autem excidium anno Abraami MMLXXXVI. Interuallum anni XL. At Clemens Alex. lib. I Strom. cum anno XV Tiberij passum velit esse Dominum, annos XLII, menses III inde ad ἅλωσιν computat. Eusebius itaque Clementis, & Origenis sententiam castigauit. Ideo malè à Scaligero notatur. C

Annus & mensis incensi Templi & Vrbis. Scaligeri falsa sentētia.

De anno atque mense scribit idem, incensum esse Templum Augusti mensis decimo die; vrbem verò, Septembris octauo. Item illo ipso anno, decimam-quartam Nisan, siue Pascha, Aprilis decimo quarto die contigisse. Ex quo Iudæorum Alexandream periodum probari dicit. Nam si hodiernum computum Iudaicum consulas, Neomenia Nisan pridie Kal. Apr. fuit. cùm igitur in Kal. ipsas inciderit, προήγησις σεληναϊκὴ facta est vnius diei ab initio periodi Alexandreæ ad Passionem Christi. Verùm omnes istæ diuinationes leuissimæ sunt: & ex Iosepho perperam assumuntur. Is in lib. V τῆς ἁλώσεως, cap. XI de Paschate ita loquitur: καὶ τῆς τῶν ἀζύμων εἰσάσης ἡμέρας, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ Ξανθικοῦ μηνὸς ἐν ᾗ δοκοῦσιν Ἰουδαῖοι τὸν πρῶτον ἀπαλλαγῆναι καιρὸν Αἰγυπτίων. *Et instante die Azymorum, quartadecima Xanthici mensis. qua die Iudæi primùm ab Ægyptiorum dominatu liberati videntur.* Xanthicus hîc absque dubio est Nisan, siue lunaris mensis, cùm die eodem populum ex Ægypto migrasse dicat. Atqui Nisan lunaris XIV, non Aprilis Iuliani, populus ex Ægypto profectus est. Scaliger quidem lib. de Emend. cap. de Exodo scripserat, Iudæos tertia decima Nisan, quæ incidebat in Aprilis XIV, feria III, egressos ex Ægypto; contra Scripturam, quæ XIV Nisan illos exiisse refert. D

pag. 351.

A Sed inter errata locũ illum posuit; ac pro XIII Nisan, XIV substituit, quæ in Apr. XV incidit. Itaque quicquid de anno illo migrationis à Scaligero præfinito, déque lunaris mensis situ in anno Iuliano sit, in quo à Scaligero dissentimus; certè vel ex ipsius confessione, Xanthicus ille Iosephi Nisan est lunaris, non Aprilis Iulianus: si quidẽ migratum est non Aprilis XIV die, sed Nisan; Aprilis autem XV. At Iosephus illum ipsum diem Xanthici vult esse, quo Iudæi migrarunt. Ruffinum in illa mensis appellatione non rectè secutus est Scaliger. Qui cùm asserit Iosephum in illis libris, quoties Macedonicos menses nominat, Iulianos & fixos intelligere, minimè est audiendus. Altera coniectura de conflagrationis die perinde à nobis exploditur. Iosephus lib. VI ἁλώσεως, cap. XXVI, Loi decimo templum incensum esse memorat; non vtique Augusti Iuliani, sed lunaris mensis, puta Ab decima. quod ex Iosepho demonstratur: qui mirum illud, nec sine diuino consilio euenisse refert, vt eodem die, quo à Babyloniis succensum fuerat, à Romanis itidem concremaretur. Atqui lunaris Loi, siue Ab decima die, non autem fixi & Iuliani, Templum à Nabuchodonosore conflagrauit, ipsomet asseuerante Scaligero. Hic B enim cap. de Excidio Templi, lib. V, pag. 377, Ab mensis decima die Templum ait euersum, quæ in Kalend. Augusti Iuliani incidit. Est igitur sibimetipsi contrarius, dum ex Iosephi authoritate statuit Templum X Augusti die succensum esse, propterea quod Loum ab illo pro Augusto sumptum esse putat: cùm idem ille dies Loi, quo prius à Chaldæis concrematum fuerat, non sit Augusti decima dies, sed prima. Similiter Vrbem captam esse Iosephus scribit X Gorpiæi lib. eod. cap. XLVII. Neque hic Iulianus est September, vt ariolatur Scaliger; sed Elul Iudaicus, ac lunaris. Iam quæ de Alexandrea periodo à Iudæis obseruatâ hîc disserit, ea cassa sunt. Nullam enim Alexandream Periodum fuisse ostensum est libro II: neque adeò προήγησις vlla, vel ὑπόλειψις lunaris interuenit. Anno Christi LXIX, cyclo XIII, Nouilunium ex Parisinis tabulis incidit Hierosolymis Septembris IV, feria II, hora post mediam noctem 20 ferè. Item aliud Nouilunium Octobris IV, feria IV, hora 8, 44′ à media nocte. Vtra Neomenia Tisri fuerit, haud compertum nobis est, qui ἀκρίβειαν anni Iudaici certò definire citra temeritatem non pos- C sumus: velut quo cycli genere vsi sint, quóue embolismorum ordine: tùm ἀπὸ τῆς » φάσεως, an ἀπὸ τῆς συνόδου Neomenias putauerint. Anno porrò sequenti, Christi » LXX, cyclo Lunæ XIV, nouilunium medium ex Parisinis tabulis contigit Lutetiæ Martij XXX, hora 10, 20′ post mediam noctem. In meridiano Hierosolymitano, quod Parisiensi orientalius est, horis 2, 48′, contigit nouilunium medium Martij XXX, hora 13, 8′, feria 6: id est vna hora, scrupul. 8 post meridiem. Hic est Nisan. In computo Iudæorum hodierno annus 3830 Tisri habuit Septembris V, cuius character 3, 2, 258, feria III, anno Christi LXIX hora secunda, cum scrupulis Iudaicis 258 post meridiem. Fuit igitur embolimęus annus. Quare addito charactere septem mensium, Nisan character 6, 19, 409; feria VII, Martij XXXI, id est hora 1,409 post meridiem diei XXX. Proinde Nisan contigerit Martij vltimo; si quidem medij illi motus à Iudæis adhibiti sunt, neque vitium in popularem cyclum incurrerit. quod incertum est. Rursus nouilunium iisdem ex tabulis in meridiano Ierosolymitano contigit Iulij XXVI, feria V, hora 16, 4′ post mediam noctem. Hic est Ab Iudaicus; cuius character 5, 22, 341, feria VI, Iulij XXVII. Denique nouilunium Augusti XXV, feria VII, hora 4, 48′ post mediam noctem: cuius chara- D cter Iudaicus 7, 11, 54′, feria VII, Augusti XXV, cyclo Solis XXIII, litera Domin. G. Quæ cùm ita sint: templum quidem succensum est Augusti V, hoc est Loi, vel Ab lunarium mensium decima die: Vrbs verò capta Augusti XXXI, feria septima, vti Xiphilinus ex Dione prodidit. At Iudæi nona die Ab primùm à Chaldæis succensum esse templum asserunt; à quibus vno die Iosephus dissentit, qui ambo excidia templi in decimum diem Ab, id est Loi coniicit. Sed neque de anno postremi excidij inter Iudæos conuenit, vt ex R. Issachar docuimus in Animaduers. Epiphanianis. Pag. 388

Igitur Ierosolyma à Tito capta sunt anno Periodi Iulianæ 4783, mundi 4053. Cyclo Solis XXIII, Lunæ XIV; à Diluuio 2398; à migratione ex Ægypto, & Mosis initio, 1601; à Dauidis inauguratione, post Saülis obitum 1125: à conditu Templi, 1085, à prima conflagratione, 659. Olympiadis CCXII anno secundo; Vrbis

conditæ anno DCCCXXIII; Vespasiano II & Tito Coss. Iuliano CXV; æræ Dio- A
nysianæ anno LXX : Iudaici computi hodierni, 3830; anno primo Semitah. Nam Sabbaticus annus proximè ipsum antecessit, anno Dionysiano LXIX, & errat videlicet R. Issachar, qui anno Sabbatico capta putat esse Ierosolyma. Idem annus quadragesimus fuit à passione, vt Eusebius notat; non quadragesimus secundus; vt Clemens I Strom. scripsit, & eum secutus Hieronymus Epist. CL ad Hedibiam, Quæst. VIII.

De initio Titi, & Domitiani.

CAPVT XVIII.

ESPASIANVS excessit anno, vt ostendimus, Christi LXXIX Iunij XXIV. Ab hoc die consurgit initium Titi. quem Suetonius natum esse scribit anno ipso, quo Caius Caligula cæsus est; III Kalend. Ian. Hic B
est annus Christi XLI, quo exeunte natus est Titus. Sed si hoc verum est, quînam conuenit, quod idem in fine scribit, altero, & quadragesimo ætatis anno periisse? quod Eusebius interpretatur anno quadragesimo secundo: errore manifesto, qui viros eruditos præteriit. Nam quadragesimus primus intelligitur. Sic apud Liuium lib. III. *Anno trecentesimo altero quam condita Roma erat, iterum mutatur forma ciuitatis*, trecentesimus primus annus describitur, vt Sigonius, & Onufrius docent. Atqui ne quadragesimo primo quidem ætatis anno mortuus est Titus, si anno eodem natus est, quo Caius occiditur. Etenim vt anno Christi XLI primus illius ætatis annus inierit; quadragesimus primus anno cœpit Christi LXXXI. Mortuus est Idibus Sept. Igitur annos iam expleuerat XXXIX cum mensibus octo, diebus XV. Xiphilinus è Dione vitam illius circunscribit annis XXXIX, mensibus V, diebus XXV. Vt Suetonio ratio constet, natalis illius conferendus est in annum Iulianum XL. quod verò scribit annum eundem Caiana cæde insignem fuisse, de anno Vrbis accipi debet. Nimirum anno Vrbis DCCXCIII, natus est Titus, qui à Palilibus anni Iuliani XL putatur; eodémque labente Vrbis C
anno, sed Iuliano XLI, nono Kal. Febr. Caius interficitur. De tempore, quo imperauit, consentit cum Dione Suetonius, qui annos dant II, menses II, dies XX. Ab ante diem VIII Kal. Iul. anni Christi LXXIX, quo Titus iniit, ad Eid. Sept. anni Christi LXXXI, quo mortuus est, præcisè tempus illud intercedit.

De Imperio Domitiani.

CAPVT XIX.

DOMITIANI primordium partim ex Titi obitu; partim è cœlesti obseruatione certissimè colligitur. Etenim Titus anno Christi LXXXI, cyclo Lunæ sexto moritur, Idibus Septembris. Ab hoc tempore consurgit initium Domitiani. Item Agrippa Mathematicus, vti Ptolemæus libro VII, c. III refert, anno duodecimo Domitiani Metroi XII, D
in Bithynia hora noctis ineunte tertia, lunam cum Vergiliis coniunctam, obseruabat, anno Nabonassari DCCCXL, Tybi secundo, sequente tertio, ante mediam noctem horis æqualibus quinque. Conuenit tempus in annum Christi XCII, Nouembris XXIX, hora à meridie VII in horizonte Regiomontano. Fuit hic reuera DCCCXL annus Nabonassari; cuius Thoth iniit Iulij XXXI, feria III, cyclo Solis XVII, lit. A G. Ergo Tybi secunda dies incurrit in Nouembris XXIX, feria V. Si primus annus Domitiani cœpit anno Christi LXXXI, Septemb. XIII, procul dubio duodecimus iniit anno Christi XCII, eodem die Septembris, tertio mense ante τήρησιν Agrippæ. Fallitur itaque Scaliger in Animaduers. Eusebianis ad annum MDCCCXCVII, dum in illa obseruatione putat Agrippam Domitiani annos à Kal. Ianuar. non autem ab initio Imperij illius auspicari; quòd anno obseruationis ipso, decimus tertius Domitiani à Septembri cœperit. Hoc falsum est. Sed neque reprehendendus est Eusebius, quem ille perperam ait biennij prochroniſ-

A mum committere, dum annum primum Domitiani ad annum MDCCCXCVII applicauit; primúmque CCXV Olympiadis. Neque enim animaduertit, quod nos suo loco demonstrauimus, annos Eusebiani Chronici Antiochenorum more ab Octobri antecedente procedere. vt cùm primus Olympiadum annus Græcorum vsu computetur à solstitio anni Periodi Iulianæ 3938: apud Eusebium incipit ab Octobri anni 3937. Vnde ad methodum annorum Eusebianorum addendi sunt anni 2696, vt autumnale initium annorum habeas in Iuliana Periodo. Sic ad annos 1997 aduinctis 2696, confiunt anni 4793. Igitur ab Octobri anni Per. Iul. 4793, cœpit annus primus Olymp. CCXCV, nec non Domitiani primus, qui in fine Antiocheni anni imperare cœpit, Sept. XIII, anno Per. Iul. 4794. velut etiam primus annus Olympiadis CCXCV à Solstitio eiusdem anni veterum Græcorum consuetudine.

Alius eiusdem error Scaligeri. Scribit is lib. V de Emend. hallucinari Iosephum, qui se dicat in fine Originum, opus suum absoluisse anno XIII Domitiani, ætatis suæ LVI; cùm, vt initio libri de Vita sua refert, natus sit anno primo Cai Cæsaris. Negat ista congruere Scaliger; & vno anno minus dixisse Iosephum ait. *Nam* LVII *annos, hoc est Cyclos tres absolutos interfuisse oportebat.* Sed non dubium est, quin & ætatem suam, & annos Domitiani melius sciuerit Iosephus, quàm eius castigator Scaliger. Etenim primus annus Cai cœpit anno Christi XXXVII, Ianuarij XXIV; Domitiani verò XIII anno Christi XCIII, Septembris XIV. Vt igitur Iosephus natus sit anno ipso XXXVII Christi exeunte, vel ineunte anno XXXVIII ante initium anni secundi Cai, annus ipsius LVI orsus erit ab Decembri anni XCII, vel Ianuario anni XCIII. Quare si eodem anno labente post XIII Septembris scribendi finem fecerit, idipsum anno ætatis illius LVI, Domitiani verò anno imperij XIII contigerit. Nihil erat igitur, quod in ista sibi obseruatione placeret adeo Scaliger; vt hoc epiphonemate caput concluderet: *Ita quotidie periclitando fidem nostræ methodi, alienos errores deprehendimus.* Pag. 446.

B

Tertium hominis erratum, & quidem grauius multò: quod annos Domitiani contra communem opinionem omnium non plures XIV attribuit cum diebus IV. Occisus est Domitianus C. Valete, & Antistio Vetere Coss. vt nominatim Dio, & Eutropius referunt. Consulatus horum in annũ cadit Vrbis DCCCXLIX, Iulianum CXLI, Christi XCVI, cyclo Lunæ II. Ab anno Christi LXXXI, & Septembris XIV ad XVIII Septembris anni XCVI intercedunt anni XV, dies V. De sexto decimo itaque libauit dies quinque. Suetonius natum scribit esse Domitianum IX Kal. Nouembris, mense proximè eum antecedente, quo pater eius consulatum iniit. Occisum verò prodit XIV Kalend. Octobris, anno ætatis XLV, imperij XV. Onufrius ex Suetonij verbis colligit, Vespasianum suffectum Consulem fuisse anno Vrbis DCCCIV, Iuliano XCVI. Qua ratione mortuus erit anno ætatis quadragesimo quinto prope confecto, vno ferè mense antequam XLVI iniret. Pag. 456.

C

Cæterum in nummis Domitiani quædam obscura sunt, quæ meritò Scaligerum mouerunt in Animaduers. ad annum MMXCVI. Cùm enim primos sex Consulatus superstite adhuc Vespasiano patre ceperit; septimũ verò post eius obitum, cum Tito fratre gesserit; octauum iam factus Imperator; nummus tamen quidam sic inscriptus legitur apud Occonem. IMP. CÆS. DOMITIANVS AVG. P. M. TR. P. COS. VI. Item alius; IMP. DOMITIAN. CÆS. DIVI VESP. AVG. F. P. M. TR. P. COS. VI. Atqui nonnisi post fratris obitum, cùm VII Consul fuisset, & iam VIII designatus esset, Imperator, & Trib. potestate præditus fuit. Siquidem numus alius cum hac inscriptione visitur. IMP. CÆS. DOMITIANVS AVG. GERM. P. M. TR. P. COS. VII. Item, TR. P. COS. VII. DESIGN. VIII. P. P. Nec non TR. P. II. COS. VIIII. DES. X. P. P. Hic est annus imperij secundus, qui & secundus Tribunitiæ potestatis appellatur: vti & tertius Trib. Potestatis cum imperij tertio, ac deinceps alij. Quæ res argumento est, antequam Imperator esset, Tribunitia potestate præditum non fuisse. At eius frater Titus superstite adhuc parente, Tribunitiam potestatem octies cepit, vt ex antiquis lapidibus, & numis apparet. Nihil hîc habeo quod dicam, nisi mendosas illas epigraphas videri, quæ cum Tribunitia potestate Consulatum VI copulant, ac scribendum omninò COS. VII.

D

Domitiani obitus alio insuper argumento colligitur non alio anno, quàm vul- A
garis æræ XCVI contigisse. Etenim quo die occisus est, Luna erat in Aquario. Nam Suetonius in eius vita, cap. XVI, scribit illum pridie quàm periret affirmasse fore, *vt sequenti die Luna se in Aquario cruentaret*: hoc est vt sibi necem afferret. At illo ipso anno Christi XVIII Kalend. Octobris, id est Iulij XVIII; Luna in gradu 24, 9′ Aquarij vero situ versabatur ex nostris tabulis.

De agone Capitolino Domitiani. Explicantur Iuuenalis, Statij, & Anthologiæ loca.

CAPVT XX.

B

DE hoc Suetonius in Domitiano, cap. IV. *Instituit, & quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, musicum, equestre, gymnicum; & aliquanto plurium, quàm nunc est, coronarum. Certabant etiam & prosa oratione Græcè, Latinéque.* Censorinus cap. XVIII postquam retulit Romana Lustra à Tullio rege instituta fieri desiisse, mox ita scribit: *Rursus tamen annus idem magnus per Capitolinos agonas cœptus est diligentius seruari, quorum agonum primus à Domitiano institutus fuit, duodecimo eius, & Seru. Conelij Dolabellæ Consulatu.* Annum designat Vrbis conditæ DCCCXXXIX, Iulianum CXXXI, Christi LXXXVI, quo quintus illius imperij annus labebatur. Fuit agon iste ad Olympiadum instar, pentaëtericus, hoc est quinto quoque anno confecto, ineunte quarto. vnde cum lustro vetere Romano non congruit. etsi id ex Censorini oratione colligi videatur, cùm *eundem magnum annum* appellat, cum Lustro videlicet Seruiano. Verùm author idem anno quo scribebat, qui est Christi CCXXXVIII, Vlpiano, & Pontiano Coss. agonem vndequadragesimum dicit instauratum. Ab anno Christi LXXXVI ad CCXXXVII anni sunt CLII, qui per IV diuisi dant agonas XXXVIII. Igitur anno sequenti CXXXVIII cœpit agon XXXIX. Qua ex obseruatione Censorini rursus Vlpiani & Pontiani Consulatus ostenditur in annum Christi cõpetere CCXXXVIII; eundémq; illum esse, quo Censorinus ista commentabatur; vt suo loco declaratum est. C

Scaliger in idem caput de agone Capitolino multa alia de variis agonibus inserit, in quibus non pauca castigatione digna videbantur, quæ paucis indicabimus. Nam agonis instituti tempus, præeuntibus Censorino, & Onufrio, rectè illo, quo diximus, anno notauit.

Pag. 448. Primus ille Iuuenalis locus occurrit è Sat. VIII, vbi inter præpostera nobilitatis studia, histrioniam ab iis factam Satyricè reprehendens ita loquitur;

-- Populi frons durior huius
Qui sedet, & spectat triscurria Patriciorum:

Transcurria scribit Scaliger, exponítque *ludos ad quos ex senatu transibant.* Sed sua vulgatæ Lectioni constat sententia. sunt enim triscurria, nimiæ Patriciorum scurrilitates; quibus mimos agentibus spectator assidet populus. Alter locus è libro II Anthologiæ, cap. εἰς Ποιητάς. vbi Lucilius insulsum poëtam, qui Epicedium in filium scripserat, & recitando odiosus erat, exagitans ita concludit, D

Τῷ σοὶ γὰρ πάχω νεκρῷ χάειν, οἷα πάθοιεν
Οἱ καταδείξαντες βιβλία, ἐς καλάμους.

Scaliger omninò legendum deierat, οἱ καταλείξαντες; *qui delingunt scripta sua & calamos. Nihil*, inquit, *sinistrius Poëtæ aut Rhetori imprecatur, quàm vt illi accidat, quod victis fit in Miscellaneis Lugdunensibus ad aram Cæsaris.* Hæc Homeri Criticorum, vt eum vocat Casaubonus, emendatio, & interpretatio Homerico, id est, cæco admodum Critico digna est. Etenim quid absurdius, quàm victos in commissione Scriptorum putare ad delingendos calamos coactos fuisse. Nam de Scriptis ipsis testatur in Cai vita Suetonius; de calamis ridicula res est. Verus itaque sensus epigrammatis est; Lucilium molesta illa recitatione pessimè affectum iis etiam malè precari, qui librorum & calamorum, adeóque scribendi inuentores fuerunt. Ita Poëtis mos est, cùm aliqua res offendit, alioqui non mala, illius repertoribus malum imprecari. Ergo οἱ καταδείξαντες sunt inuentores, & authores. *Tale,*

A inquit, *propter mortuum tuum patior; quale vtinam patiantur, qui primi libros, & calamos inuenerunt.* Sic Tibullus:

Quis fuit horrendos primus qui protulit enses?
Quàm ferus & verè ferreus ille fuit.

Sic in nauigationis authorem Horatius inuehitur.

Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem.

& alia sexcenta. Aliud ex eodem libro Græcum epigramma cap. εἰς ἀστλογεῖς.

Οὐχ ὅτι τὸν κάλαμον λείχῃς, ἀλλὰ τοῦτό σε μισῶ
Αλλ' ὅτι τοῦτο ποεῖς καὶ δίκα τῷ καλάμῳ.

Ibi κάλαμον λείχειν ad eandem pœnam infelicium Scriptorum refert, nimis insulsè.

In numismatis Græcis litera L singularis apponitur. Hanc lustrum significare censet idem Scaliger. Nihil falsius. Trium Neronis numismatum, quæ pag. 452.
B sunt penes P. Sirmondum, primum habet L I, secundum L IΓ, tertium L IΔ. Hæccine lustra sunt X, XIII, & XIV? Item Antonini Pij vnum est cum hac nota, L Δ; alterum cum hac, L IΓ, tertium habet L KA. Hæc sunt, ex coniectura Scaligeri lustra IV, XIII, & XXI. Quænam illa, rogo, lustra sunt? An verò tot lustra quot à quarto ad vicesimum primum intercedunt, hoc est annos octo & sexaginta Antoninus Pius imperauit? Vides quanta sit diuinationis illius absurditas. Sed nec in Anconitana inscriptione, quam producit, L lustrum significat, sed, vt apparet, annum. Ibi Baton Philonis F. biennio præfuisse gymnasio dicitur, vnde & coronas ὅτι τὰ ὠφειλόμενα ἔτη δύο meruit. tum rursus εἰς τὸ ΚΓ L, καὶ ZK L, καὶ HK L, ἀξιωθεὶς ὑπέμεινε εἰς τὸ ΘK L ἐπὶ γυμνασιαρχῆσαι. Ergo litera L non lustra, sed aliud quippiam designat, quod annuum sit, nisi annus ipse magis intelligatur.

Postremò de Statij Thebaide perperam iudicat, & eiusdem Poëtæ verba deprauat è libro v. Sil. Epicedio in Patrem. pag. 453.

Nam quod me mista quercus non pressit oliua,
Et fugit speratus honos, cùm dulce parentis
C *Inuida Tarpeÿ caneret te nostra magistro*
Thebais vrgebant priscorum exordia vatum.

Scaliger *Parenti Tarpeio*, &, *vrebant*, pro, *vrgebant, posuit.* hoc sensu: *Quod*, inquit, *quercum Capitolinam multum mihi speratam non potui coniungere cum oliua Albana, cùm committerem Thebaida meam cum priscis poëtis, id est, cum iis, qui iam coronas alias sæpe vicerant, vrebant me illi, & prægrauabant splendore nominis & famæ suæ; ita vt victus sim in committenda Thebaide.* At nec emendatio illa probabilis est; neque vera sententia. Thebaidem ludis Capitolinis commisisse Statium, & ea victum esse, commentum est Scaligeri. Alia omnia Statius voluit; qui se ideo victum ludis istis queritur, quod in scribenda Thebaide, ac veterum Poëtarum, qui in simili genere versati sunt, lectione, imitationéque defixus, minus in aliis operæ, & contentionis adhibuerit. Ob id Thebaidem suam Tarpeij Iouis inuidam appellat; quod totum sibi vendicaret, atque ad sese raperet Statium, neque carmen illud, quod Capitolinis ludis committendum erat, elaborari, ac perpoliri
D sineret. Rursus alterum Statij ex epistola locum, quam initio Siluarum inscripsit Stellæ, malè ad coniecturam suam detorquet Scaliger. *Quid enim* (ait Statius) *oportet huius quoque authoritate editionis onerari, quod adhuc pro Thebaide mea, quamuis me reliquerit, timeo?* Non se desertum à Thebaide, hoc est, in eius commissione victum ait; sed eius, vt interpretor, editionem sibi ab amicis extortam, non sponte susceptam. Itaque ἐξ αὐτοθέτου authoritatem editionis in Siluis suis comparat cum Thebaidis publicatione, quam aliena, non sua authoritate vulgatam initiò dicit. Nam secundò videtur eandem edidisse posteà, vbi accuratius castigauit; ac tum perorationem illam, quæ est in fine operis adtexuit, vbi & nouam illam appellat: *-- cœpítque nouam monstrare futuris.*

Siue hoc igitur, siue aliud, quod nos præterit, intellexit Statius, cùm se relictum à Thebaide sua dixit, nihil minus cogitauit, quàm quod ei coniectura sua Scaliger affinxit.

A

De Neruæ, ac Traiani temporibus. Vbi & hallucinatio Scaligeri notata.

CAPVT XXI.

DOMITIANVS Imperator obiit, vt proximè demonstratum est, Valente & Vetere Coss. anno Christi XCVI, XIV Kalend. Octobris. Ei Nerua successit, cui annum vnum, menses IV, dies IX Dio tribuit. A die itaque Septembris XVIII anni Christi XCVI, ad Ianuarij XXVII diem anni XCVIII Christi, tempus illud extenditur. Proinde Neruâ mortuo, Traianus anno Christi XCVIII cœpit, cyclo Lunæ IV.

Quamobrem fallitur Scaliger, qui cyclo tertio, id est anno Christi XCVII mortuum Neruã asserit, anno Nabonassari DCCCXLIV, neomeniâ Phamenoth. Nam B
Domitianus Vetere,& Valente Coss. periit,anno Christi XCVI,Septembris XVIII. Igitur Nerua obiit anno XCVIII. Præterea perperam idem Scaliger Onufrianos Fastos redarguit,quòd paria Coss.duo Neruæ imperio tribuant,cùm vnum duntaxat interiectum sit. Verùm bis in imperio Consulatum Nerua cepit; primùm anno XCVII, quo Nerua III, & Virginius Rufus III Coss. habentur etiam in Fastis Siculis. deinde anno XCVIII, quo Nerua IV, Traianus II Coss. fuerunt. Sed quoniam paucis post diebus obiit Nerua, ideo solus in Fastis Siculis Traianus Consul ponitur. Atqui Menelai Mathematici τήρησις est apud Ptolemæum lib. VII, pag. 170 edit. Græcæ, Traiani anno primo notata. quò Lunam cum spica coniunctam animaduertit anno Nabon. DCCCXLV, Mechir XV, sequente XVI. Conuenit tempus anno Christi XCVIII, Periodi Iulianæ 4811, Ianuarij X, cyclo Lunæ IV. Cùm igitur Nerua circa Ianuarij finem obierit, consequens videtur, Neruam anno superiori, Christi XCVIII mortuum esse; & anno primo Traiani exeunte Menelaum de cœlo seruasse. Ita ratiocinatur Scaliger. Sed cùm & de Domitiani obitu, & de C
imperio Neruæ ex Romana historia certissimè constet, procul dubio annus ille, quem diximus, Neruæ morti præfiniendus est. At Menelaus primum annum Traiani cœpit à Thoth anni Nabonassarei DCCCXLV, qui anno Christi XCVII iniit, Iulij tricesimo.

Imperauit Traianus annis, vt Dio, & Eutropius referunt, XIX, mensibus VI, diebus XV. quod tempus, si ab anno Christi XCVIII, & XXVII die Ianuarij mensis explicetur, desinet in annum Christi CXVII, & in Augusti decimum diem, siue IV Eidus Augusti. At Scaliger anno Periodi Iulianæ 4829, cyclo Lunæ tertio mortuum ait, qui est annus Christi CXVI: etsi perperam cum anno Christi CXVII connectat. Hic est enim Periodi Iulianæ 4830. Eusebius Traiani mortem coniicit in annum IV Olymp. CCXXIII, siue Iphiti DCCCXCII, Abraami MMCXXXII, qui iniit anno Per. Iul. 4828, Antiochena, & Eusebiana consuetudine. Omninò videtur anno Christi CXVII obiisse Traianus, Nigro, & Aproniano Coss. siquidem vicesimum inchoauit annum. Sanè vetus Indiculus Rom. Pontificum Liberij temporibus scriptus; quem penes me habeo; Xystum annos X. M. IV sedisse refert Adriani tem- D
poribus, à Consulatu Nigri & Aproniani vsque Vero III, & Ambibulo.

De initio Hadriani. Scaligeri hallucinatio discussa, & vera sententia constituta. Ptolemæus explicatus.

CAPVT XXII.

CVM Traiani obitus anno contigerit Christi CXVII, Augusti decimo, indidem Hadrianus initium sumpsit. At Scaliger lib. V de Emend. vno anno anteuertit: quod si rectè posset adstrui, non inuitus assentirer. Sed in hac ipsa definitione sibi non constat. Etenim annos Hadriano tribuit XXI, menses XI; & ipsius obitum assignat anno Periodi Iulianæ 4850, sexto Eidus Iulij. Atqui si anni illi mensésque retrò computentur, eorum initium procedet ab anno Periodi Iulianæ 4828, Christi CXV,

A Augusti XI. Nam anno illo, quo Hadrianus obiit, inchoandus erat ipsius vicesimus tertius. In Animaduersionibus Eusebianis eadem est ἀλογία. Totidem enim Hadriano annos imputat è Spartiano, hoc est XXII, minus vno mense. At obitum Traiani non vt in libro V de Emend. statuit in anno Per. Iul. 4829, Christi CXVI, sed in sequenti, Christi CXVII, Nigro, & Aproniano Coss. porro mortem Hadriani cõtigisse anno Christi CXXXVII, quo & Antoninus iniit. vbi biennij error est. Si quidem anno illo Christi CXXXVII vicesimus tertius Hadriani annus inchoandus erat. Si igitur de CXXXVII deducas annos XXIII, primus incidet in annum Christi CXV, non CXVII. aut si anno CXVII exorsus est Hadrianus, obiit vtique Christi anno CXXXIX. Non rectè itaque Scaliger argumentatur: Quoniam enim annus Christi CXXXVII est primus Antonini, & annus CXXXVIII ad Augustum vsque est idem curreus Antonini, si de annis CXXXVIII detrahantur anni XXII, remanere annum CXVII, quo Traianus obiit. Atqui cùm anno CXXXVIII Antonini secundus cœperit, non ab eo vtique viginti duo anni Hadriani demendi sunt, sed à CXXXVI.
B Hoc enim anno, vicesimus secundus Hadriani cœpit. Quod si feceris, inuenies primum Hadriani anno Christi CXV, vti dictum est, cœpisse. Ita secum, & cum historiæ veritate pugnat Scaliger. Caput erroris est, quòd Hadriano annos duos & viginti minus vno mense tribuat, de quo paulo post.

Hadriani itaque primus annus, & postremus in Annalibus certissimè notantur. primus quidem eo quo Traianus excessit anno, Coss. Nigro & Aproniano, Christi CXVII, Iuliano CLXII, V.C. DCCCLXX. Obitus verò contigit anno Vrbis DCCCXCI, Iuliano CLXXXIII, Christi CXXXVIII, Camerino & Magno Coss. Cùm igitur & Augusti XI die anni Christi CXVII inierit, & Iulij XII anni CXXXVIII obierit, ex Romanorum Annalium fide, imperauit annis viginti, mensibus vndecim. Quod ipsum & ex annis vitæ ipsius colligitur. Vixit enim annos LXII, menses V, dies XIX, vt ait Xiphilinus. vnde corrigendus est Spartianus, qui annos vitæ LXXII imputat. Natus est autem, eodem authore Spartiano, Vespasiano VII, & Tito V Coss. qui est annus Vrbis DCCCXXIX, Iulianus CXXI, Christi LXXVI, nono Kal. Febr. à quo
C die ad Iulij XII anni Christi CXXXVIII, intercedunt anni LXII, menses V, dies XIX.

Hæc cùm apud Annalium Romanorum scriptores vulgò testatissima sint, tamen ex Astronomicis obseruationibus, quas Ptolemæus refert, redargui videntur. Prima est illa apud Ptolem. lib. IV, cap. IX Lunæ, quam notauit, eclipsis, anno nono Hadriani, vt est in Latinis codicibus. quanquam in Græcis τῷ ἐνάτῳ Ἀδριανοῦ, *octauo Hadriani* legitur: anno Nabonassari DCCCLXXII, Pachon XVII, sequente XVIII, hor. 8, 24′, à meridie. Conuenit anno Per. Iul. 4838, Christi CXXV, Aprilis V, feria IV. Si igitur anno Christi CXXV Aprili mense labebatur annus Hadriani nonus; omnino ab Augusto sequente decimus iniit. Quare primus cœpit anno Christi CXVI. Quòd si, vt est in Græco, octauus ille tantummodo numeretur annus, primordium Hadriani rectè in CXVII annum Christi conferetur. Sed reliquæ Ptolemæi obseruationes annum nonum potiùs, quàm octauum asserunt. Secunda τήρησις est libro IV, cap. VI, vbi eclipsis altera deprehensa dicitur Hadriani XVII, Nabonassari DCCCLXXX, Payni XX, horis XI, 15′ à meridie. Hic est annus Per. Iul. 4846; Christi CXXXIII, Mai VI, feria III. Tertiò in eâdem pagina de-
D fectio Lunæ altera memoratur Hadriani XIX, Nabonassari DCCCLXXXII, Choiac II, horis XI à meridie. Congruit anno Per. Iul. 4847, Christi CXXXIV, Octobris XX, feriâ III. Quarta Lunæ defectio anno Hadriani XX contigit; Nabon. DCCCLXXXIII, Pharmuthi XIX, hor. 16 post meridiem, Per. Iul. 4849, Christi CXXXVI, Martij VI. Idipsum & æquinoctiales obseruationes adstruunt. Veluti lib. III, cap. VIII, æquinoctium autumnale designauit author idem anno Hadriani XVII, Nabon. DCCCLXXX, Athyr VII. Quod tempus incidit in annum Christi CXXXII, Septemb. XXV. Item ex iis obseruationibus illud efficitur, quas annis Antonini notatas memoriæ prodidit. Ex quibus omnibus ita concluditur. Si anno Christi CXXXIII, Maio labente, erat in cursu annus Hadriani XVII, idémque cœpit anno Christi CXXXII, vt æquinoctialis obseruatio demõstrat. tùm si anno Christi CXXXIV iniit Hadriani XIX; anno verò Christi CXXXVI, cœpit Hadriani XXI: prorsus necesse fit, vt primus eiusdem Imperatoris anno Christi cœperit CXVI, non, vt Chronologis placet omnibus, anno CXVII.

Ex Ptolemæo dubia quædam. Pag. 102 edit. Gr.

pag. 98 Gr.

pag. 77 Gr.

A

Christmanni opinio refutata. pag. 391, & 396.

Christmannus lib. de Connexione annorum ex æquabilium, & Ægyptiacorum annorum vago principio, & ab Romani anni initio discrepante, nodum illum explicare nititur. Sed falsa, absurdáque multa sumit. cuiusmodi id est, de quo suprà verba fecimus, quòd vno anno tardius Romanorum Imp. epochas omnes constituit. Traianus, inquit, currente anno Iuliano CLXIII decessit, cui successit Hadrianus. at Ptolemæus initium Hadriani confert in Thoth anni Nabonassarei DCCCLXIV, qui incurrit in XXV Iulij, feriam VI, currente anno Iuliano CLXI. Vnde biennio citius, quàm Dio, Ptolemæus epocham Hadriani numerat. Verùm perperam anno Iuliano CLXIII mortuum esse Traianum existimat, qui est æræ Christianæ CXVIII. Falsum est & illud, Iulio mense obiisse Traianum, & Hadrianum cœpisse. Nam Augusto accidit vtrumque. Adhæc cùm Traianus anno Nabonassari DCCCLXV obierit, Thoth XVII, quæro cur Ptolemæus à Thoth anni Nabon. DCCCLXIV initium illius arcessat. Mos est enim Imperatorum exordia ab antecedente Thoth putare. quod alibi Ptolemæus obseruat. Hoc si in Hadriano, & Antonino tenuerit, quod ratio ipsa persuadet, enimuerò cùm illa sunt falsa, quæ Christmannus posuit; tùm ea confirmantur, quæ paulò antè demonstrata sunt; Ptolemæum anno Christi CXVI primum Hadriani annum inchoasse.

B

Ptolemæus cur à vera Chronologia discreper.

Hoc Ptolemæi ab Romanis Fastis dissidium cùm perdiu miratus essem; nec vllam eius probabilem causam excogitare possem; tandem in Ptolemaicum Canonem incidi, qui inscribitur χρονὼν βασιλέων, in quo regum, & Imperatorum à Nabonassaro series continetur, qui Assyriis, Persis, Græcis, Ægyptiis, Romanisque præfuerunt: ac Babyloniam, & Ægyptum obtinuerunt. In eo canone cùm imperij cuiusque tempus, & annorum Nabonassareorum summa comprehensa sit, animaduertimus Romanorum principum initia à Caio Caligula vno anno deinceps anteuerti. Annus, quo mortuus est Alexander, Periodi Iulianæ 4390 putatur. Hoc anno Thoth anni Nabonassarei CCCCXXV cœpit Nouemb. XII, fer. I. Itaque ad annos ab obitu Alexandri additis 424, conficies annum Nabonassari labentem. At Canon iste Romanorum Imperatorũ tempora non satis accuratè dispensat. Annus exempli causa Tiberianæ mortis statuitur ab Alexandri obitu 359. Adde 424, erit annus Nabonassari 783 cuius Thoth iniit Augusti XV anni Per. Iulianæ 4748, Christi 35. Atqui mortuus est Tiberius anno Nabonassari 784, cuius Thoth cœpit Augusti XIV. Itaque Pharmuthi V, id est XVII Kal. Apr. Tiberius excessit. Idem & in cæteris Imperatoribus obseruabis. Hoc eo factum est, quòd singulorum tempora, neglectis mensibus, per annos solidos numerare instituit. Velut Tiberio XXII annos assignat, Caio, IV; & sic in reliquis. Hunc igitur Canonem Ptolemæus cùm adhibuisset, atque ad obseruationes tam alienas, quàm suas Imperatorum Romanorum annos adnotasset; quod vtique diu post eadem obseruationes in cœlo notatas factum esse verisimile est; dum videlicet Opus suum recenset: inde contigit, vnius vt anni labes contracta sit. Nam si eodem tempore, quo de cælo ista seruabantur, Imperatorum anni adscripti fuissent; credo non alia quàm populari consuetudine numerasset. Iam verò respectum habuit ad annos ipsos Nabonassari, & Canonem illum, in quo Imperatorum anni παχύτερον descripti sunt. Hæc vitiosæ putationis vnica est, & certissima ratio.

C

D

De initio Antonini.

CAPVT XXIII.

pag. 61 Gr.

ANTONINI Pij Imperatoris initium iisdem de causis in dubium adducitur, ob quas epocham Hadriani nutare diximus. Sunt enim Ptolemaicæ quædam obseruationes, quæ vno anno præuertendum esse suadeant. Libro V, cap. III æquinoctium autumnale Ptolemæus obseruabat anno Antonini tertio, Nabon. DCCCLXXXVII, Athyr nono, hora vna post ortum Solis. Hic est annus Periodi Iulianæ 4852, Christi CXXXIX, Septembris XXVI. Si anno Christi CXXXIX, cœpit Antonini tertius; ergo anno CXXXVII, primus iniit. Atqui CXXXVIII vulgò solet inchoari. Rursus

A lib. IX, cap. X anno Antonini II, Nabonassari DCCCLXXXVI, Epiphi II, sequente III, periodicus Mercurij motus obseruatus est, anno Christi CXXXIX, Maij XVII, Periodi Iulianæ 4852. Tertiò libro X, cap. IV, anno Antonini II, Tybi XXIX, sequente XXX Veneris obseruatio facta. Ea conuenit in annum Christi CXXXVIII, Decemb. XVI, Periodi Iulianæ 4851. Cùm ergo secundus Antonini Decembri labente anni Christi CXXXVIII numeratus sit, idémque anno sequente, Christi CXXXIX, Maio mense fuerit in cursu; tùm eodem anno Christi, CXXXIX, Septembri tertius Antonini putetur, apparet primum anno Christi CXXXVII conuenire. At Chronologi omnes in sequentem reiiciunt. Huius discriminis eadem est ratio, quam proximè superiori capite reddidimus. Scaliger in lib. V de Emend. Hadriani mortem, & initium Antonini reiicit in annum Periodi Iulianæ 4850, Nabonassari DCCCLXXXIV, diebus decem ante initium anni Nabon. DCCCLXXXV, anno Iphiti DCCCCXIIII ineunte. Nam Eusebius, inquit, ponit malè annum DCCCCXIV. Ita ex opinione Scaligeri, anno Christi CXXXVII, Antoninus
B imperare cœpit. quod ex antecedentium capitum doctrina falsum esse liquet. Nam Hadrianus obiit anno Christi CXXXVIII quo & Antoninus iniit, anno Iphiti DCCCCXIV. Apud Eusebium in Chronico moritur Hadrianus anno Abraami MMCLIII, Olympiadis CCXXIX anno primo. Annus Abraami MMCLIII, cœpit anno Per. Iul. 4849 ab autumno, eodémque labente, anno Per. Iul. 4850 mortuus est Hadrianus, anno primo Olympiadis CCXXIX tam à Solstitio, more Elidensium, quàm ab Octobri antecedentis anni Iuliani, vt Antiochenses putare consueuerant. Quare neque rectè sentit Eusebius, neque Scaliger animaduertit ipsum in eadem secum sententia, errorèque versari.

P. 236 Gr.

P. 241 Gr.

pag. 459.

In Animaduersionibus Eusebianis, ad annùm illum Eusebij, Scaliger Antoninum ait cœpisse Christi anno CXXXVII. Sed ex annis Hadriani, Traiani, atque Neruæ & Domitiani obitu, qui certissimè in Annalibus notatur, erroris arguitur. Obiit Domitianus Valente, & Vetere Coss. Dione, & Eutropio testibus; qui est annus Vrbis DCCCXLIX, Iulianus CXLI, Christi XCVI. Hoc indubitatum est. Ab hoc tempore consequentium Imperatorum anni fidelissimè descripti sunt.
C Domitianus XV annis solidis imperauit, ac totidem Tribunitiæ illi potestates in numis veteribus adscribuntur. Nerua deinde anno & IV mensibus solidis imperium adeptus est. Nam & Tribunitiæ potestatis II in numis legitur. Mortuus est proinde anno Christi ineunte XCVIII, Ianuarij XXVII. Sequitur Traianus, quem vicesimum annum inchoasse vel numi veteres suadent; qui Trib. Pot. XX nominant. Quare mortuus est anno CXVII. Hadrianus deinde vicesimum annum citra controuersiam excessit. Nos ex Dione vnum & viginti minus vnico mense tribuimus. Neque enim Spartiano licet assentiri, qui cum Eutropio annos XXI, menses XI numerat. alioqui mortem eius in annum Christi CXXXIX prorogari necesse sit, cùm tamen tertius eiusdem, authore Ptolemæo, curreret in Septembri anni CXXXIX. Atenim veteres lapides Tribunitiam potestatem bis & vicies adscribunt Hadriano. cuiusmodi duæ sunt apud Gruterum. quanquam in alterâ pro XXII, Onufrius XXI legit; & fieri potest vt errore quadratarij, vel eius, qui excepit, in alteram quoque, XXII annorum numerus irrepserit. Neque enim dubitari potest, quin anno Christi CXXXVIII, mortuo Hadriano, Antoninus imperare
D cœperit.

pag. CCII.

Censorinus cap. XXI scribit ad annum, quo scribebat, quique Vlpium, & Pontianum Coss. habuit, Christi CCXXXVIII; annos centum à Consulatu Imperatoris Antonini Pij II, & Bruttij Præsentis intercedere. Scaliger in Animaduer. Euseb. Consules istos anno Christi CXXXVIII illigandos dicit, & Onufrium, qui ad annum CXL applicat, biennio peccare. Falsum est. Nam reuera Consulatus illorum in annum Vrbis Varronianum DCCCXCII cadit, Iulianum CLXXXIV, qui est Christi CXXXIX. At Onufrius, qui natalem Christi vulgarem vno anteuertit anno, CXL illum putat. Baronius verò, qui biennio communis æræ natalem anticipat, confert in annum Christi CXLI. Nullum itaque par Consulum suffectorum pro ordinario in seriem irrepsit, vt suspicatur Scaliger. Idem rectè Censorinum castigat, quòd anno illo, qui Antoninum Pium II, & Bruttium Præsentem Coss. notat, Thoth Nabonassareum ante diem XII Kalendas Iul. incidisse

velit. Nam contigit ante diem XIII Kalend. Aug. Fuit enim annus Nabonass. DCCCLXXXVII, cuius Thoth cœpit Iulij XX, feria I, cyclo Solis VIII, lit. E. A

De initio Alexandri Seueri, & Gordiani, præsertim iunioris.

CAPVT XXIV.

ANTONINVS Alagabalus sub initium Martij à militibus occiditur, se IV, & Alexandro Cæsare Coss. eo anno, qui nobili charactere insignis est in Canone Paschali, quem Hippolytus scripsit, extátque inter Inscriptiones antiquas. In eo verò, primo anno Imperatoris Alexandri, decima quarta Paschalis contigisse fertur Eidibus Aprilis, feria VII. Fuit igitur cyclus Lunæ XIV, Solis VII, lit. F. anno Christi CCXXII, vt rectè argumentatur Scaliger. Quocirca B corrigendi sunt ex eo charactere nonnullorum Fasti: vt Onufrij, qui anno Christi CCXXIII Alexandri initium illigat: non CXXIV, vt Scaliger in Animaduers. putat. Hoc enim anno ab iis duntaxat ponitur, qui biennio communem æram anteuertunt. Onufrius verò vno non amplius anticipauit. Idem porro VI Eid. Mart. occisum ex Dione refert Alagabalum, quod apud Dionem non reperi. Et alioquin ex actis Vrbis, quæ à Lampridio proferuntur, liquet ante diem illum interfecto Alagalabo, Alexandrum ad imperium esse prouectum. Nam Pridie Non. Mart. aduersus Alagabalum mortuum, & in Alexandri Imperat. gratiam acclamationes editæ sunt in Senatu, quas Lamprid. refert, quando & Antonini, atque Magni cognomen Alexandro decretum est. Obiit Alexander Seuero, & Quintiano Coss. anno Christi CCXXXV. Imperauit annos XIII, dies IX. Lampridius Eutropius, Victor. Herodianus libro VI maiorem anni decimi quarti confectam ab eo partem esse significat. Sed sine dubio fallitur.

Euseb. lib. VI Hist. c. κβ'.

Alexãdro suffectus est Maximinus XV Kal. Apr. vt author est Onufrius. Imperasse Maximinũ annis tribus, diebus aliquot, scribit Eutropius. De triennio Victor assentitur, & Cassiodorus in Chronico. Eusebius l. VI, c. κη'. Orosius l. VII, c. XIX, tertio, quàm regnabat, anno periisse scribit: vt biennium cum aliquot mensibus imperio potitus sit. quod & Onufrius secutus est, qui interfectum illum refert anno Vrbis DCCCCXC. Perpetuo, & Corneliano Coss. Hic est annus Christi CCXXVII. C

Porro viuente adhuc Maximino, Gordianus Proconsul Africæ Carthagini Imperator acclamatus est, cum filio. Sed vterq; à Capeliano Maximini duce paulo pòst opprimitur. Imperarunt ambo annum vnum, menses sex, si Capitolino credimus. Onufrius autem mensem vnum, dies sex numerat ex Capitolino, & Herodiano. quod secus habet. Quanquam probabilior est Onufrij computatio. Ac videtur circiter Maio mense Gordianus vterque imperium adeptus. Nam literas Gordiani Romam allatas Syllanus Consul VI Kal. Iunias recitauit, vt Capitolinus asserit in Maximinis. Idem porro in Maximo & Balbino VII Kal. Iunias Gordianorum nece nunciata, ambos istos à Senatu Imperatores lectos esse dicit. mendosè. si quidem postridie Gordianorum recitatæ sunt literæ. Aut ergo VII Kal. Iul. aut eiusmodi aliquid substituendum, quod ad ludorum Apollinarium, quibus hæc ac- D ciderunt, tempus conueniat. Igitur Senatus Romæ ex viginti viris, quos ad tutandam Rempub. absentibus Gordianis elegerat, Imperatores duos constituit, Maximum Pupienum, & Balbinum. quorum prior aduersus Maximinum Aquileiam obsidentem profectus rem ex animi sententia confecit. Nam Maximini ambo à militibus interfecti sunt, circa Kal. Octob. vt scribit Onufrius. Verùm quibus annis ista contigerint, propter Historicorum dissidium minus est explicatum: vti & Gordiani tertij primordium. Capitolinus in Maximinis ait, mortuis Gordianis Maximum Pupienum ex Præfecto Vrbi, & Claudium Balbinum Imperatores creatos. quibus à populo Augustis appellatis, per milites deinde, ac populum Gordianus senioris Gordiani nepos Cæsar est dictus; eodem die, quo illi Imperatores & Augusti à Senatu renuntiati sunt; vt Herodianus lib. VII, & Capitolinus in Gordiano tertio narrant. Occisis demum Pupieno, atque Balbino Gordianus Imperator,

A perator, & Augustus salutatus est; vt iidem authores referunt. è quibus Herodianus ludis Capitolinis id accidisse scribit. Quare vno anno circiter Pupienus, & Balbinus imperarunt. Nam & Iunio mense, vel Iulio superioris anni creati, & eodem sequentis anni mense militari seditione cæsi sunt. Gordianus igitur puer hactenus Cæsar, post necem istorum Imperator & Augustus acclamatus est. Docet hoc Herodianus, & Capitol. in Gordiano tertio, & in Maximo, atque Balbino. Atqui contrarium ex hoc eodem potest colligi, nempe Maximino adhuc superstite Imperatorem, & Augustum fuisse Gordianum puerum. Nam statim post Maximini necem, missæ sunt Romam literæ, quas nuncius Aquileia & Rauenna, vbi Maximinus Imperator erat, incredibili celeritate ad Balbinum attulit, qui tum forte cum Gordiano ludorum spectaculis intererat. *Et forte dies ludorum erat* (verba sunt Capitolini in Maximino patre) *quùm subito sedente Balbino, & Gordiano theatrum nuntius ingressus est: atque antequam aliquid indicaretur, omnis populus exclamauit: Maximinus occisus est: ita vt nuntius præuentus, Imperatores, qui aderant, gaudium pu-*
B *blicum nutu, & consensu indicauerint.* Imperatores vocat Balbinum, & Gordianum. Non igitur Cæsar hic tantummodo fuit. Sed validius è sequentibus argumentum. Recitatis in Senatu per Balbinum Augustum literis, acclamauit Senatus inter cætera; *Maxime Auguste tibi gratias: Balbine Auguste tibi gratias. Tibi gratias Gordiane Auguste.* Eutropius item lib. IX; *Postea tres simul Augusti fuerunt Pupienus, Balbinus, & Gordianus.* Ergo & Imperator, & Augustus cum Maximo, & Balbino Gordianus fuit. Pergit Capitolinus: apud quem Cuspidius Celerinus ita censuit. *Victoria causa principibus nostris Maximo, Balbino, & Gordiano statuas cum elephantis decernimus, currus triumphales decernimus, statuas equestres decernimus.* Profectò maius aliquid ampliúsque, quam Cæsaris, fastigium consecutus ille videtur, qui cum ambobus illis, Imperatoris, Augusti, Principis appellatione; tum honorum cõmunione sociatur. Præterea Maximinus mortuo Alexandro, imperator factus est anno Christi CCXXXV, mense Martio, XVI circiter die. Si quidem Alexander, qui Prid. Non. Martias Imperator renunciatus est, vltra XIII annos nouem dies imperauit, qui in XV Martij desinunt. Anno sequente, qui fuit Christi CCXXXVI, Maximino Augusto, & Iulio Africano
C Coss. Gordiani in Africa Imperium vsurparunt circa Maium. quibus interfectis, Iunio, vt apparet, exeunte, Maximus Pupienus, & Balbinus suffecti sunt, iidémque anno Christi CCXXXVII, eodem fere, quo inierant, mense à militibus interempti sunt. Quibus extinctis Gordianus tertius solus imperauit. Porro huius exordium cœlesti charactere notatum est; quod memoriæ prodidit in eius vita Capitolinus. *Sed indicium*, inquit, *non diu imperaturi Gordiani hoc fuit, quod eclipsis Solis facta est, vt nox crederetur, neque sine luminibus accensis quicquam agi posset.* Duæ Solis insignes defectiones anno Christi CCXXXVII, & CCXXXVIII acciderunt. Prior Aprilis XII. cuius ex Parisinis tabulis ea delineatio colligitur. Nouilunium verum hora 3, 12′, post meridiem, Romæ. Apparens hora 4, 31′. Sol in Arietis gradu 20, 20′ circiter. Motus latitudinis verus 0, 4, 25′. latitudo vera Borea 21′, 57″. Parallaxis latitudinis 19′. Qua detractâ, latitudo apparens est 2′, 57. Scrupula incidentiæ 29, 12′. Motus horarius apparens vna hora ante apparentem est 27′. pòst apparentem, 33′. Igitur totius eclipsis duratio fuit horarum 1, 55′. Cœpit hora 3, 43′ post meridiem. Defiit hora
D 5, 38′, ante Solis occasum, hora fere integra. Digitos habuit 10, 30′ fere.

Anno verò CCXXXVIII Aprilis 2 contigit eiusdem sideris defectio. Vera synodus hora 8, 4′ post mediam noctem: Sole in Arietis gradu 9, 58′ consistente. Apparens synodus hora 7, 25′. Motus latitudinis verus 0, 11, 35′. Latitudo, 59′, 52″. Parallaxis latitudinis 51′. Ergo apparens latitudo, 8′, 32″. qua deducta de summa diametrorum, quæ est 29′ 35″, residua sunt 21′, 3″. Itaque Digitorum fuit 8, & scrup. 15′. Scrupula incidentiæ 28′, 22″. Motus horarius apparens 32′. Tota proinde tenuit horam 1, 48′ motu apparente. Cœpit hora 6, 31′ post ortum Solis, scrupulis 17′. Defiit hora 8, 19′. Ex iis Solaribus deliquiis, prius sine dubio congruit ad historiam Capitolini. Nam longe maius posteriore fuit. Itaq; Gordianus iam tùm Imperator, & Augustus fuisse videtur ex anno Christi CCXXXVII, cyclo Lunæ X, Solis XXII.

A

De Philipporum initio, & ludis sæcularibus.

CAPVT XXV.

GORDIANVS sexennio regnauit, ait Victor Schotti, post Capitolinum. item Eusebius, Epiphanius, Cassiodorus, &c. Occisus est igitur anno Christi CCXLIV, Peregrino, & Æmiliano Coss. Successit ille ipse, qui Gordianum interfecit, Philippus Arabs ex Præfecto Prætorio, cuius imperium Sæcularium ludorum commissione celebratum est, anno Vrbis absoluto millesimo, & ineunte millesimo primo; quo ambo Philippi Consules fuerunt pater III, filius II. Id enim numi veteres quàm- B
plurimi demonstrant. Atque hic annus æræ communis est CCXLVIII, quo Philipporum desinente quarto, quintus inchoatus est. Quippe annus Christi CCXLVIII est Periodi Iulianæ 4961. cùm ergo primus annus Vrbis Varronianus cœperit à Palilibus anni 3961, anno 4961, Christi CCXLVIII, iisdem ex Palilibus iniit annus Vrbis millesimus primus, quo quidem ludi illi Sæculares tempore messis, vt refert Zosimus, instaurari soliti, à Philippis celebrati sunt. Hinc errare liquet eos, qui contra numorum fidem, ludos istos à Philippo, anno imperij ineunte quarto, Consulatu secundo, peractos asserunt: qui Christi CCXLVII putari debet. etsi CCXLIX illi numerent. Sed & Cassiodorus in Chronico perperam ludos Sæculares coniicit in annum sequentem, quo Coss. fuerunt Æmilianus, & Aquilinus, qui est Christi CCXLIX.

Philippus an Christianus fuerit.

Hic est autem ille Philipppus, quem à S. Pontio martyre ad fidem fuisse conuersum, acta illius martyris testantur, quæ sunt apud Surium Tomo VII, Maij XIV. Sed quantum illis tribuendum sit, indicat in Annalibus Baronius ad A. CCXLVI, vbi ridiculam iis intextam esse fabulam ostendit, de templo, ac simulacro Iouis à Fabiano, & Pontio subuerso. Eusebius lib. VI Hist. cap. λδ famam refert de C
susceptа ab Imperatore Philippo Christiana fide memoriæ proditam, déque literis ab Origene ad ipsum, & ad eius coniugem datis. de quo meritò dubitat idem Annalium Illustrissimus conditor; qui è Zonara complures obseruat nominum similitudine deceptos, quæ Philippo Ægypti Augustali conueniunt, ea ad Philippum Imperatorem accommodasse.

De initio & obitu Decij, Galli, & Volusiani; Valeriani, & Gallieni, Claudij, Aureliani, Taciti.

CAPVT XXVI.

PHILIPPIS annos quinque Victor, Eutropius, & Onufrius attribuunt. septem Eusebius in Historia, & in Chron. Epiphanius, Orosius, Cassiodorus, & Baronius. Priores mortuos esse Philippos volunt D
Coss. Æmiliano, & Aquilino, qui est annus Christi CCXLIX; posteriores Deciis duobus Coss. qui est annus Christi CCLI. Rursus Decio biennium Eutropius, & Victor imputant. Hic tamen in Epitome menses XXX numerat. Cassiodorus annos II, menses IV. Eusebius & Epiphanius annum I, menses II. De Gallo item, & Volusiano haud paulo impeditior est quæstio. Biennio quippe regnasse Victor, Eutropius, aliique censent. At Inscriptiones veteres Trib. pot. IV illis admetiuntur. Sanè tam horum, quàm insequentium Imperatorum tempora partim scriptorum inopia, vel ἀνιστορησία: partim Cōsulatuum perturbatione obscurissima remanserunt; vt ad historicos illos nodos, & controuersias dirimendas probabili coniecturæ præcipuus esse locus debeat. Nos ambobus Philippis non plures annos quinque solidis cum mensibus aliquot assignandos credimus. Nam Tribunitiam potestatem VI cum Consulatu III Philippo Patri numi veteres addicunt. vt appareat cœpto iam anno imperij sexto, Coss. Æmiliano, & Aquilino, periisse Philippos, anno Christi CCXLIX.

Philippi quot annis imperauerint.

A At Veronensis Inscriptio, quam in Annalibus laudat Baronius, & Adolphus Occo, testatur anno Christi CCLIII cæsos esse Philippos. Sed adulterina & nugatoria est epigraphe, quam meritò neglexit Onufrius. Neque enim annorum Christi putatio ita vetus est; quam demum post Dionysium passim vsurpatam esse constat. Itaque nihil erat, quod ad rationes suas cum ψευδεπιγράφῳ illo monumento conciliandas, Annalium, Chronicorúmque Scriptores biennium Philippis arrogarent. Atque vt Deciis ambobus Coss. necatos esse Philippos arbitremur, nequaquam is annus erit æræ Christianæ CCLIII, vt Annalibus videtur; sed CCLI. Verùm ante Decios ambos Consules, Philippos extinctos esse, probabilius est. Videtur enim Decius pater in illo Consulatu, qui secundus in Fastis illi tribuitur, iam Imperator, & Augustus; Etruscus verò filius, Cæsar appellatus. Nam si alij Coss. annum aperuissent, eorum titulo insignitus esset annus, vti passim in Fastis cernimus. Quocirca Decius pater anno sequenti, quàm imperium adeptus est, Consulatum cœpit, & collegam habuit Gratum, siue Gratianum; in altero verò Con-
B sulatu Etruscum filium. quod mirum non est. Siquidem & Philippus Imp. primum Consulatum cum Titiano, secundum cum filio suscepit. Maximinus item Consul primò cum Africano fuit; cum filio nusquam comparatur. Sed Coss. series alia in Fastis Siculis, alia in Cassiodori Chronico reperitur. Quippe Siculi post Philippum Aug. III, & Philippum F. II subiiciunt Æmilianum II, & Aquilinum; Decium & Gratianum; Gallum & Volusianum; Volusianum II & Maximum; Decium Cæsarem, & Decium F. mendosè. Melius apud Cassiodorum, Æmiliano, & Aquilino Decius & Gratus Coss. subiuncti sunt: tùm Decius II & Etruscus. inde Gallus & Volusianus; Volusianus II, & Maximus. Cuspinianus in quibusdam Fastis Decium II cum Grato componi; cum Decio verò F. Cæsare; Decium III asserit. quod & Onufrio placuit. Itaque suffectũ aliquo anno Decium fuisse non improbabile est. Cui quidem annos duos cum mensibus aliquot imputamus, nempe VI, vt author est Aurelius Victor. Etenim anno Christi CCXLIX, Aemiliano, & Aquilino Coss. imperare cœpit; peruenitque saltem ad extremum
C annum Christi CCLI, quem ipse Consulatu III cum Etrusco filio notauit. Nam Trebellius Pollio in Valerianis Senatum Decij Imperatoris authoritate coactum refert duobus Deciis Coss. VI Kal. Nou. in quo Valerianus absens Censor factus est; idque ordinis amplissimi decretum ratum iussit esse Decius. Quare sub illius anni finem Decij ambo perierunt.

Falsa inscriptio refellitur.

Decij imperium.

Anno igitur exeunte Christi CCLI, extinctis ambobus Deciis, Gallus Hostilianus cum Volusiano filio successit; quibus biennium Victor, & Eutropius tribuunt; hic quidem non integrum. at Eusebius Chron. & Cassiodorus annos duos, menses IV. In veteribus numis Occonis vnus est cum hac epigraphe, IMP. CAE. C. VIB. VOLVSIANO AVG. P.M. TR. P. IIII. COS. II. ex quo Baronius Gallo & Volusiano quatuor adscribit annos. Ita mortui fuerint anno Christi CCLIV. quod ipsum Chronologiæ nostræ consentaneum est: vt cum nouo anno Iuliano, noua Tribunitia potestas inchoata sit, adeóque quater instaurari potuerit. Quamobrem ineunte anno Christi CCLIV Gallus & Volusianus interfecti sunt, cùm imperassent annos solidos duos, nempe CCLII, & CCLIII, ac menses IV, qui postremam anni
D CCLI partem, & tres circiter primos anni CCLIV menses occupant. Vides quàm bellè cum Inscriptione veteri Chronologia nostra consentiat: vtque necesse sit posteriores duos annos communes illis facere cum Valeriano, & Gallieno. qua in salebra Caluisius hæret. Vide quæ subinde de Tribunitia potestate notauimus.

Gallus & Volusianus.

Gallo & Volusiano Imperatoribus extinctis, Licinius Valerianus, & Gallienus subrogantur. His annos XV Euseb. & Cassiodorus assignant. è quibus Valerianus sex, Gallienus nouem obtinuit, authoribus Eutropio, & Aurelio Victore. Imperarunt ab anno Christi CCLIV ad CCLXVIII. quo, circa IX Kal. Apr. Claudius imperator acclamatur. vt ex Trebellio colligitur. Is intra biennium morbo periit. Eutropio & Orosio testibus. Eusebius, & Cassiodorus annum I, menses IX, Victor biennium tribuit. Videtur anno Christi CCLXVIII cœpisse, & anno CCLXIX decessisse, & hoc modo biennium haud integrum exegisse.

Valerianus & Gallienus.

Claudius.

Claudium Quintillus excepit. Sed eodem tempore Aurelianus eligitur. Quin-

Aurelianus.

tillus itaque vix viceſimum imperij diem attigit. At Aureliano ſex annos, minus A
paucis diebus Vopiſcus imputat. Eutropius annos v, menſes vi. totidem Victor,
Euſebius, Oroſius, Caſſiodorus. Initium eius anno Chriſti CCLXIX, obitus anno ineunte CCLXXV, Aureliano ipſo III, & Marcellino Coſſ. (vt inter cæteros teſtatur Idatius in Chronico) Ianuario menſe: quod ex Vopiſco docetur. Scribit enim, Aureliano cæſo milites Imperatoris eligendi poteſtatem Senatui feciſſe. Ob idq; tertio nonas Februar. Senatum in curiam Pompilianam cõueniſſe. Occiſus eſt Aurelianus apud Cænophrurium inter Heracleam, & Byzantium. Proinde temporis aliquid ab eius nece ad eum diem interceſſit, quo Romam nuncius ille peruenit. Ita Ianuario menſe Aurelianus interemptus eſt. Sextum ergo Iulianum annum inchoauit. At ex antiquis numorum Inſcriptionibus concludit Baronius ſeptimum annum ab eodem eſſe libatum. quod in iis Tribunitia poteſtas VII notatur. Nihilominus tot Hiſtoricorum concordia pluris eſt apud me, quam B
Inſcriptionis illius fides, quæ ſiue cuſoris hallucinatione; ſiue exceptoris ipſius mendoſa videri poteſt. Sed hæc quæſtio capite ſequenti plenius explicabitur.

Poſt Aureliani mortem ſex menſium interregnum fuiſſe Vopiſcus refert. Sed octo ferè menſes interceſſiſſe ex illius hiſtoria conuincitur. Etenim poſtquam vltro citróque ab exercitu ad Senatum nuncij commearunt; mutuò ſibi Imperatoris legendi ius vtriſque deferentibus; tandem VII Kal. Octob. Tacitus ad imperium euectus eſt, vt in Tacito Scriptor ille narrat. Imperauit Tacitus menſibus ſex: hoc eſt intra ſextum menſem interemptus eſt, Vopiſcus, Eutropius: Euſebius, &c. Victor ducenteſimo imperij die mortuum affirmat. Huic Florianus frater ſubſtitutus eſt, qui vix duobus menſibus imperauit, teſte Vopiſco. Itaque Tacitus anno Chriſti CCLXXVII exceſſit è vita; eodémque Probus Imperator eſt factus, cuius initium, & imperij tempus exquiſitiore diligentia perueſtigandum eſt.

De Probi Imper. initio, & Faſtorum vulgarium perturbatione.

CAPVT XXVII.

PROBI Imperatoris tempus Chronologiæ Chriſtianæ cardinem, ac velut vmbilicum continet, in quem diſcrepantes inuicem annales & Faſti coeunt, & in gratiam, concordiámque reuocantur; annis & Conſulatibus aliquot vel additis, vel detractis. Id quemadmodum fiat intelligere, non iniucunda Chronologiæ ſtudioſo res erit; nobis, qui temporum harmoniam, & concordiam in hoc opere profitemur, explicare neceſſarium eſt.

Ex iis quæ in ſuperioribus libris de variis poſt Chriſti natalem epochis, déque ipſo natali poſtea commentati ſumus, euidens eſt, magnam partem eorum; qui annales & Chronologias conſcripſerunt, in annis Chriſti vulgaribus cum Romana Græcáve hiſtoria comparandis vno anno, vel duobus aberraſſe. Quod inde illis accidit, quòd annum primum æræ Dionyſianæ totidem, quot ipſos erraſſe conuincimus, annis anteuertunt. Cùm enim primus annus Chriſti, qui D
octauo poſt vulgarem natalem die ſumit exordium, anno quarto CXCIV Olympiadis conueniat; Iuliano XLVI; idque & ex Hiſtoricorum veterum teſtimoniis, & ex innumeris cœleſtium obſeruationum argumentis certiſſimè conſtet; nonnulli ad annum Olympiadis illius ſecundum: alij ad tertium: ad Iulianum itidem alij XLIV, alij XLV, Chriſtianam epocham imprudentes retraxerunt. Sic vnius, aut alterius anni labes in inſequentia tempora redundauit. Et quoniam in illa Conſulatuum fæce, quæ poſtremorum Imperatorum annos occupauit, mira quædam, & inextricabilis eſt annalium veterum perturbatio, quam ſuffectorum Coſſ. & ordinariorum confuſio magna ex parte propagauit: hinc opportuniſſima vel errori, vel inſcitiæ latebra in illorum temporum obſcuritate fuit. Neque priùs deprehenſum eſt vitium, quàm ad inſignem aliquam, & illuſtrem epocham, atque clauſulam perueniretur, quæ certum ac definitum interuallum terminaret. Tale Diocletiani primordium eſt, quod anno communis

A æræ CCLXXXIV congruit. Item Valentiniani, qui anno biſextili CCCLXIV Imperator eſt factus. Etenim ab initio illo, quod iſti ſibi præfixerunt, nimirum ab anno ſecundo Olymp. CXCIV, cyclo Lunæ XVIII, Solis VII, ad initium Diocletiani, cui cyclus XIX Lunæ, Solis XIII conuenit, interiecti eſſe debent anni CCLXXXVI, vel vno pauciores ab anno III Olymp. eiuſdem, cyclo Lunæ XIX, Solis VIII; vt ex Aſtronomicis obſeruationibus, & vulgari cyclorum methodo liquet. Nam anno Chriſti XIV, cyclo Lunæ XV, Luna defecit die Septembris XXVII, hora circiter V matutina; quo anno mortuus eſt Auguſtus, & Tiberius imperare cœpit. Item anno Chriſti XLV Kal. Auguſti Solis defectio contigit Claudij anno quinto. Conſulatus duorum Sextorum, qui anno XIV tribuitur, competit anno Iuliano LIX, Vrbis ex Varroniana putatione DCCLXVII. Annus verò primus Diocletiani, qui eſt omnium conſenſu æræ Chriſtianæ CCLXXXIV, cadit in annum Iulianum CCCXXIX, Vrbis MXXXVII; ſi quidem annus primus Iulianus cum anno ab Vrbe condita Varroniano DCCIX comparatur. Proinde Conſulatus Carini II, & Numeriani,
B qui confertur in annũ Chriſti CCLXXXIV, debet eſſe ducenteſimus ſeptuageſimus poſt Sextorum duorum Conſulatum. Ad hæc annus Chriſti CCCLXIV biſextilis eſt Iulianus quadringenteſimus nonus. deductis ánnis LIX, ſuperſunt CCCL. Totidem ergo Conſulatus poſt annum Iulianum LIX, Chriſti XIV, quo Auguſtus obiit, numerantur ad Iouianum Auguſtum, & Varronianum Coſſ. ſiue annum Chriſti CCCLXIV. Quod & ex cyclorum methodo perſpicuum eſſe poteſt. Nam primus annus æræ Chriſtianæ cyclo Lunæ II præditus eſt. Si igitur ad annum primum Diocletiani, qui eſt Chriſti CCLXXXIV, calculus procedat, incidet in eum cyclus Lunæ XIX. Quare cycli ſunt abſoluti XIV, cum annis reſiduis XVIII: quibus vnitas accedit; propterea quod ante primum annum æræ Dionyſianæ vnus iam cycli annus præteriit. Iam verò ſi annus primus Chriſti cyclum habet Lunæ II, conſequens eſt annum ſeptingenteſimum ſeptuageſimũ ſextum retro numeratum, quo prima Olympias iniit, cyclo affici V, qui eſt Per. Iulianæ 3938, & ſeptingenteſimum quinquageſimum tertium ante primum annum Chriſti, cyclum ſibi vendicare VIII, qui eſt in Periodo Iuliana 3961, in quem Varroniana Palilia prima cõueniunt. Ex quo,
C velut Chryſippea quadam fati catena, inſequentium annorum cycli deducti ſunt: vt annus ſecundus Olympiadis CXCIV, ſiue Iphiti DCCLXXV, cyclo præditus ſit Lunæ XIX, eundémque Vrbis annus DCCLII obtineat, quo Auguſtus XIII, & Siluanus Coſſ. fuerunt. Quocirca cùm annus primus Diocletiani fixus ſit in æra Chriſtiana, & CCLXXXIV putetur, ac cyclum XIX conſenſu omnium habeat; ab anno illo Iphiti DCCLXXV, Vrbis DCCLII, à quo Chriſtianam æram Eccleſiaſtici Annales incipiunt, cyclóque, vt oſtenſum eſt, Lunæ XIX, ad eundem cyclum anno Chriſti CCLXXXIV tributum, cycli ſunt abſoluti XV, cum vno anno, hoc eſt anni CCLXXXVI. ab anno verò Iphiti DCCLXXVI, Vrbis DCCLIII, quo Lentulus & Piſo Conſules adſcribuntur, cyclo Lunæ I, in quem primum Chriſti Onufrius, ac Perrerius conferunt, ad eundem annum primum Diocletiani, cyclúmque XIX, Enneadecaëterides præcisè ſunt XV, anni CCLXXXV. Biennio itaque prior opinio; vno anno poſterior excedit. Sunt enim haud plures anni quàm CCLXXXIV. Eadem ratione, ſi ad annum Chriſti CCCLXIV, quo Valentinianus Imperator ac-
D clamatus eſt, calculus dirigatur, in priori CCCLXVI, in poſteriori, CCCLXV ab anno primo poſt natalem Chriſti numerandi ſunt. Atqui communis æra nonniſi CCCLXIV colligit. Vt igitur Chronologiam ſuam per annos Chriſti propagatam, ſed vno, vel altero anno communem epocham antecedentem, cum æra vulgari in concordiam adducerent, alij duos annos, alij vnicum de Faſtis expunxerunt. quod in illa temporum & Conſulum colluuione tam factu facile fuit, quàm animaduerti difficile. propterea quod perpauci ſunt, qui in illas ſe tricas annorum, & ἀκαιρολογίας excutiendas audeant committere. plerique verò trita pedibus aliorum veſtigia perſequi malunt, quàm inquirendi veri moleſtia cruciari. Sed hæc quæ dixi, vt veriſſima ſunt, ſic ab hiſtoriæ, Chronologiæque ſtudioſo minimè negligenda: eiuſmodi certè ſunt, vt, quemadmodum ea hactenus explicauimus, à mediocribus etiam ingeniis percipi, comprehendíque poſſint.

Ad ſummam ab anno Chriſti XIV, quo Tiberius iniit, ad annum Chriſti CCLXXXIV, Carino II, & Numeriano II Coſſ. paria Coſſ. CCLXX intercedere de-

bent. In Annalibus Baronianis nonnisi CCLXVIII. in Onufrianis CCLXIX censentur. Item post annum Christi CCXXII, quo Alexander Mammææ F. cepit imperium, vt ex Hippolyti Canonio planum fecimus, sexagesimum secũdum par Consulum est Carinus II, & Numerianus II: annúsque Christi CCLXXXIV, itidem sexagesimus secundus. At in Baronianis Annalibus Consulatus tantummodò sexaginta; in Onufrianis vno amplius decurrunt. Quoniam ergo eundem omnes annum Christi ducentesimum octuagesimum quartum, & trecentesimum sexagesimum quartum putant, vti in Baronianis, quod est dictum, Annalibus Consulatus duos exemptos; vnum in Onufrianis dissimulatum esse constat; ita quinam maximè præteriti sint, in tanta Fastorum discordia definiri vix potest. Sed vt nostram de re tota coniecturam ac sententiam aperiamus, laterculum hîc describetur Consulum aliquot, variis ex Fastis excerptum; vt eorum inter se conflictus: &, quos mancos ac defectos esse diximus, vitij in illis locus ipsa comparatione designetur. Quadruplicem igitur Consulum seriem subiecimus. Prima ex Idatij Fastis, quæ eadem est cum Onufrianis, nisi quod Probum, & Paulinum Coss. ordinarios Idatius agnoscit, quos prætermittit Onufrius. Secunda est è Fastis Siculis, siue Alexandrino Chronico. Tertia ex Cassiodoro. Quarta ex Baronis Annalibus.

LATERCVLVM CONSVLATVVM ALIQVOT VARIIS è Fastis decerptum.

		Ex Idatio, & Onufrio.	Ex Fastis Siculis.	Ex Cassiodoro.	Ex Baronio.	
1023	271	Antiochianus, Orfitus.	Antiochianus, Orfitus.	Antiochianus, Orfitus.	271	Antioch. Orfitus.
1024	272	Aurelianus, & Bassus.	Aurelianus, Bassus.	Valerianus, Bassus.	272	Aurelianus, Bassus.
1025	273	Quietus, Valdumianus.	Quietus, Bradumianus.	Quietus, Valdumianus.	273	Quietus, Valdum.
1026	274	Tacitus, Placidianus.	Tacitus, Placidianus.	Tacitus, Placidianus.	274	Tacitus, Placidian.
1027	275	Aurelian. II, Capitolinus	Quietus II, Bradumian⁹.	Aurelian. Capitolinus.	275	Aurel. II, Capitol.
1028	276	Aurelian. III, Marcellus	Aurelianus II, Capitolin.	Aurelia. II. Marcellus.	276	Aur. III, Marcellin.
1029	277	Tacitus II, Æmilianus.	Aurel. III, Marcellus.	Probus, Paulinus.	277	Probus, Paulinus.
		* Probus & Paulinus.	Tacitus II, Æmilianus.	Probus II, Paternus II.	278	Patern. Probus II.
1030	278	Probus II, Lupus.	Probus, Paulinus.	Probus III, Patern. III.	279	Tacitus, Æmilian.
1031	279	Probus III, Paternus.	Probus II, Lupus.	Messala, Gratus.	280	Messala, Gratus.
1032	280	Messala, Gratus.	Probus III, Paternus.	Probus IV, Tiberianus.	281	Probus IV, Tiber.
1033	281	Probus IV, Tiberianus.	Messala, Gratus.	Probus V, Victorinus.	282	Probus IV, Victor.
1034	282	Probus V, Victorinus.	Probus IV, Tiberianus.	Carus, Carinus.	283	Carus, Carinus.
1035	283	Carus II, Carinus.	Probus V, Victorinus.	Carinus II, Numerian.	284	Carus II, Numer.
1036	284	Carinus II Numerianus	Carus, Carinus.	Diocletianus, Aristob.	285	Diocl. II, Aristob.
1037	285	Diocl. II, Aristobulus	Diocletianus, Bassus.	Maximus, Aquilinus.	286	Maximus, Aquilin.
1038	286	Maximus II, Aquilinus.	Carinus II, Numerianus			
			Diocletian⁹ II, Aristob.			
			Maximus, Aquilinus.			

Cum Idatianis conueniunt & Victorij Aquitani Fasti, qui in vetustissimis P. Sirmondi membranis leguntur; nisi quod & Coss. nomina deprauata sunt, & pro Lupo collega Probi in II Consulatu, Paternus ponitur. Onufrius Probum & Paulinum suffectos esse, non ordinarios credidit, ob idque prætermisit. quos reliqui omnes in serie collocarunt. Porro nos Onufrium ab æra vulgari vno anno dissidere κατὰ προχρονισμὸν suo loco diximus; Baronium autem, biennio. vnde ambos inter illos vnius anni discrimen esse debet. Verùm Onufrius anno Christi CCLIV, Coss. Decium III, & Gratum II præteriit, quos Baronius posuit. ex quo factum, vt biennio deinceps à Baronianis illius Fasti dissideant. Post Consulatus duos inculcauit; nempe anno CCLX, Æmilianum, & Bassum: anno CCLXI Sæcularem, & Donatum; qui in Baronianis prætermissi sunt. Ita ambo quidem inter se concordes, Dionysianam, & vulgarem æram biennio morantur; donec ad Probum Imperatorem peruentum est, vbi biennium vterque tacitè dissimulauit. De altero anno, qui omissus est, satis constat. Nam Paulum, & Paulinum Onufrius; Baronius Probum & Lupum prætereunt. At quodnam par alterum Coss. in illorum Fastis desideretur, id verò difficile est coniicere. Nec in horum tantùm duorum

A tabulis, sed in cæteris vnum aliquod par Consulum deesse videtur. Sunt qui Probum, & Ælium Scorpianum inculcandum putant post Tacitum, & Æmilianum. Ita Temporarius, & Caluisius. Sed ei sententiæ Vopisci refragatur historia. Hic enim eodem anno, quo Tacitus obiit, ac Florianus eius loco prouectus est, Ælium Scorpianum Consulem fuisse scribit, & literis à Probo, postquam renunciatus est Imperator, acceptis, de iis ad Senatum retulisse. Tacitus imperare cœpit Septembri mense: sex porro mensibus imperium tenuit; Florianus mensibus duobus. Igitur Iunio circiter Probus Imperator acclamatur, eodem anno, quem Consules Tacitus & Æmilianus aperuerunt. Testatur hoc Probus ipse scribens ad Senatum his verbis. *Rectè, atque ordine P. C. proximo superiore anno factum est, vt vestra clementia orbi terrarum principem daret, & quidem de vobis, qui & estis mundi principes*, &c. Tacitum intelligit, qui imperium à Senatu meruit. Quocirca proximo anno, quàm Tacitus electus est, id est eo ipso, quo mortuus est, Probus à militibus renunciatus est Imperator. Atqui eodem anno Tacitus, & Æmilianus Coss. notantur in Fastis. Cùm igitur Ælius Scorpianus eo tempore Consul fuerit, quo

B Probus imperium obtinuit, necesse est suffectum illum fuisse, non ordinarium. Sanè Probum & Scorpianum, neque Idatius, neque Victorius, neque Fasti Siculi, neque Cassiodorus agnoscunt. Sed nihilominus par vnum Coss. in Fastis vulgaribus inserendum arbitror, siue Imperatore Probo, siue alio quopiam. quod nominatim concipere, propter Consulum in illis deprauata vocabula, minimè possumus. Atque hoc ex annis ipsis conditæ Vrbis, qui apud Onufrium adnotati sunt, cernere licet. quorum summa vno anno deficit. Etenim Varroniana Palilia in Fastis suis adhibuit, quæ anno tertio Olympiadis sextæ congruunt, qui est à vulgari Christi natali septingentesimus quinquagesimus tertius, Periodi Iulianæ 3961. Igitur annus Christi XIV, quo Coss. fuêre duo Sexti, Vrbis est DCCLXVII, & annus Christi XLV, Coss. Vinicio, & Statilio, est ab Vrbe condita annus DCCXCVIII; quemadmodum in Onufrianis Fastis rectè comparantur. Proinde Christi annus CCLXXXIV, debet Vrbis esse MXXXVII. Est autem apud Onufrium Vrbis MXXXVI. Sic annus Christi CCCLXIV, qui ex Varroniana putatione est ab Vrbe condita MCXVII, ab Onufrio numeratur MCXVI. Quare vnum par Coss. in Fa-

C stis Onufrij desideratur. Et quamuis circa Probi tempus, & initium Diocletiani annos Christi, quos ante Dionysianam æram inchoauerat, cum hac ipsa conciliauerit: in annis tamen Vrbis per imprudentiam peccauit, & à Varronianis calculis ad Capitolinos desciuit.

De Consulatibus Probi tempore difficilis quæstio.

Par vnum Consulum desideratur.

Scaliger ad annum Eusebianum MMCCLXI putat Onufrium ad annum illum, quo ludi sæculares Philippis duobus Coss. instaurati sunt, qui est ab Vrbe condita MI, Christi CCXLVIII, vnum par Coss. suffectorum ab Onufrio pro ordinario positum, eo quod vnius anni metachronismo peccat. deinceps autem ad Philippum, & Saliam Coss. qui est annus Christi CCCXLVIII, vnum par ordinariorum expunctum esse. Horum prius est falsum. Neque enim in Consulatuum numero præcipuè ibi peccat Onufrius; sed in iisdem cum æra Christiana comparandis; quam vno anno præuertit. Posterius autem verum esse, ex annis Vrbis colligitur. Nam Victoris locus ille, quem producit Scaliger, non valdè rem conficit.

Redeo iam ad Probum Imperatorem; quem quidem militaribus suffragiis ele-

D ctum esse conuenit anno illo, quo Coss. adscribuntur Tacitus & Æmilianus; qui est annus Christi CCLXXVI. Imperauit annis, vt Vopisco placet, V. Eutropius verò annos VI, mêses IV tribuit. Aurelius Victor à P. Schotto editus, eis sextum annum interfectum asserit. Eutropio assentitur Eusebius, & Cassiodorus. Sed & Iulianus in Cæsaribus septimum annum inchoasse confirmat, quod & probabilius est. Obiit enim Probo V, & Victorino Coss. Octobri circiter mense. Quare castigandus est Idatius dum Probo, & Paulino Coss. occisum esse Tacitum refert. Hac ratione biennium ferè Tacito tribuendum esset, quem sex mensibus tantùm imperasse constat. Sed neque Consulem fuisse Probum, antequam Imperator fieret, existimamus. Siquidem Tacitus apud Vopiscum ad Probum scribens, epistolam ita concludit. *Te enim manet pro virtutibus tuis Capitolina palmata.* quibus verbis significat, ante hoc tempus Consulem non fuisse Probum; atque id demum egregiis illius meritis esse concessum. Quocirca Fasti illi, quos in Annalibus Baronius

secutus est, mendosi sunt, in quibus bis Consul Probus est, antequam Tacitus imperaret. Melius apud Idatium, & in Fastis Siculis, atque Cassiodori inter Probi Consulatus Tacitus non interponitur, qui tamen perperam à Cassiodoro prætermittitur. A

Postremò de errore vulgari, qui Vopisci codices omnes occupauit, in Animaduer. Epiphanij admonuimus. Ibi enim scriptum est Ælium Scorpianum Cos. eo anno, quo Probus imperium cepit, tertio Nonas Februarias ad Senatum de eodem Imperatore retulisse. quod eo tempore fieri nullo modo potuit; sed Iulio vel Augusto mense. Itaque tertio Nonas Augustas rescribendum videtur.

De Cari, Carini, ac Numeriani primordiis.

CAPVT XXVIII.

PROBO Imperatore à militibus extincto, M. Aurelius Carus imperium adeptus est, anno ab Vrbe condita MXXXV, Christi CCLXXXII. qui statim duos liberos, Carinum, & Numerianum Cæsares nuncupauit. Perperam verò nonnulli Cari primordium in annum Christi CCLXXXIII conferunt: obitum autem in annum CCLXXXIV, quo Carinus II, & Numerianus Coss. notantur. Sed cùm iidem Diocletianum Palilibus ipsis, id est XI Kal. Mai, post Numeriani necem iniisse censeant, ex eo sequeretur, Carum vix quinque mensibus imperasse. Etenim Probus, qui IV menses supra VI annos imperium tenuit, occisus est mense circiter Nouembri. à quo ad Palilia sequentis anni menses sunt V cum diebus aliquot, quo interuallo Carus & Numerianus imperarunt. quod sanè nimium est angustum. Quocirca necesse est initium Cari ad annum referre Christi CCLXXXII. Eutropius tribus illis biennium attribuit. Ita & Eusebius, Epiphanius, Orosius, Cassiodorus. Quo mense Carus occiderit, incertum est. In veteribus Inscriptionibus Tribunitia potestas bis Caro tribuitur, apud Gruterum, pag. CCLXXVII, & CCLXXVIII. Nam tres priorem tribunitiam potestatem indicant: IMP. CÆS. AVG. CARO. PIO. FEL. INVICTO. PONT. MAX. TRI. POT. P. P. PROCOS. altera eidem dat TRIB. POT. II. Proinde secundum annum inchoasse videtur. etsi id ex eo necessariò non sequitur. ac, si qua fides est Ecclesiasticis Annalibus, paucis mensibus imperauit. Rursus in Eusebianis Animaduer. Scaliger quærit, qui verum sit, quod in Carino Vopiscus refert, Carini, & Numeriani imperium memorabile maximè istud habuisse, *quòd ludos Romanos nouis ornatos spectaculis dederint.* Atqui Numerianus Eufratensi prouincia pedem post obitum patris non extulit. Igitur ab vno tantùm Carino ludi illi dati sunt. Item, Olympius Nemesianus Cynegetica sua Carino dicat, Caro iam mortuo, vt ipsemet versibus suis indicat. Viuente autem Numeriano hæc eadem à se scripta esse significat. Hæc Scaligeriana dubitatio minimo negotio discuti potest. Siue enim Carus secundum annum inchoauerit, & ad Ianuarium, Februariúmve anni CCLXXXIV peruenerit; siue anno ipso CCLXXXIII, nondum ineunte anno imperij secundo, decesserit; Numerianus menses aliquot imperauit. quo interuallo ludi Romæ Carini, & Numeriani absentis nomine edi celebraríq; potuerunt. ac Cynegetica sua interim Carino Nemesianus inscripsit. Neque enim Numerianum ipsum Romæ tum fuisse, & ludis illis, qui nomine suo edebantur, interfuisse necesse est; neque hoc Nemesianus significat, vt suspicatur Scaliger. Sed præsentem videre Numerianum optat aliquando, cùm ita canit,

Ad A. MMCCXCIX.

Soluitur nodus à Scaligero propositus.

B C D

Iam gaudia nota
Temporis impatiens sensus, spretórque morarum
Præsumit: videórque mihi iam cernere fratrum
Augustos habitus, Romam, clarúmque Senatum.

Hæc optantis poëtæ, non rem factam describentis verba sunt. Quæ si attentius legisset Scaliger, & antecedentia carmina considerasset, nunquam suspicatus esset Nemesianũ dicere, post parentis obitum, Romam aduenisse Numerianum, ac ludis iisce cum fratre præfuisse. Nam contrarium paulo antè demonstrat, Nume-

A riani videlicet abſentiam; cùm amborum fratrum res geſtas propediem celebraturum ſe pollicetur, cùm primùm Numerianum viderit.

Hæc nobis noſtræ libabunt carmina Muſæ,
Cùm primùm vultus ſacros, bona numina terræ
Contigerit vidiſſe mihi.

Quod ad Carinum ſpectat, is Diocletiano iam imperium adepto vixit aliquanto tempore, & cum eo diuerſis præliis conflixit. quo verò anno perierit, etſi nemo diſertè conceperit; probabile eſt tamen ipſum anno Chriſti CCLXXXV è medio eſſe ſublatum. quod ex iis, quæ de Diocletiani epocha ſubinde dicentur, aſtrui poteſt.

DE INITIO DIOCLETIANI.

B *Quæ de hac epocha Scaliger lib. v de Emend. & in Animad. Euſeb. atque Iſagog. Canon. ſcripſerit, excutiuntur, ac refutantur.*

CAPVT XXIX.

NOVELLA vetere in Eccleſia illuſtrior æra fuit, quàm quæ ab initio Diocletiani petitur; à qua Chriſtiani quondam annos ſuos putare conſueuerant. De hac perplexa eſt, & inconſtans doctrina Scaligeri, cuius in lib. de Emend. v hæc fere eſt ſumma. Poſt multas de Paſcha- Pag. 463.
tis celebritate velitationes, primos omnium ait Ægyptios Enneadecaëteridem Paſchalem inſtituiſſe anno Actiaco CCCXIV, cuius Neomenia incidit in annum Chriſti Dionyſianum CCLXXXIV, Probo Aug. II, & Furio Lupo Coſſ. triennio ante initium Diocletiani. Hic enim cœpit anno Chriſti CCLXXXVII, Pag. 466.
Periodi Iulianæ 5000, Olymp. CCLXVI anno II, cyclo Lunæ III, Solis XVI. quod quidem & Oroſium teſtari putat, cùm anno ab V. C. MXLI Diocletianum Impe-
C ratorem dicit electum. hoc eſt annus Vrbis MXLI incipiebat ab illis Palilibus Varronianis, à quibus ipſe Diocletianus iniuit. Sed & Euſebius rectè ad annum II Olympiadis CCLXVI, initium Diocletiani poſuit. Errat igitur quiſquis æram Martyrum Diocletianeam eſſe initium imperij Diocletiani exiſtimat. Hæc in libro v de Emend. In Animaduer. Euſebianis ad annum MMCCCI peccare dicit Euſebium vnius anni metachroniſmo, ſi à Kal. Ianuarij ex Romano vſu ordiamur, & amplius, ſi æræ Diocletianeæ ratio habeatur ex XXIX Auguſti, numero MMCCC. *Inde enim eſt exordium anni τῶ Παχαλίε Ægyptiorum Chriſtianorum. Sed Eccleſiæ*, pergit idem, *Græca, & Latina, incipiebant annos Diocletiani in vetuſtiſſimo Paſchali à Martio numeri* MMCCCI, *Maximo* II, *& Aquillino Coſſ. At Ægyptij, ſiue Elkupti, à* XXIX *Auguſti, numeri, vt diximus*, MMCCC, *Diocletiano* II, *& Ariſtobulo Coſſ. Hæc enim æra non eſt inſtituta ab initio Diocletiani, ſed ad methodum aurei numeri.* Mox: *Sane ſecundum Dionyſium, & Eccleſiæ Latinæ inſtitutum, ab Incarnatione ad primum annum numeri aurei Diocletianei ſunt anni* CCLXXXIV *abſoluti; & annus* CCLXXXV *eſt primus Diocletiani à Martio.* Denique lib. III Iſag. Can. Diocletianum annos duntaxat Pag. 505.
D XIX imperaſſe ſcribit, & vltimum eorum conuenire in annum Chriſti CCCVII, primum verò iniiſſe ab anno Chriſti CCLXXXVIII (malè à Typographo editum eſt CCCVIII) quatuor annis ſolidis poſt initium æræ Paſchalis Ægyptiorum. At errare Chronologos, qui quod æræ principium eſt, id imperij conſtituant initium.

Tribus illis in locis neque vera, neque ſibi conſentanea definit. Prius itaque de pugna, & conflictu; poſteà de falſitate dicendum. In lib. v de Emend. Vrbis annum MXLI à Palilibus incipere docet, quæ cadunt in annum Chriſti CCLXXVII, Periodi Iulianæ 5000, & ſecundum Olymp. CCLXVI. Atqui primus annus Vrbis conditæ Varronianus cœpit anno Periodi Iulianæ 3961, cyclo Lunæ IX. annus Chriſti CCLXXXVII eſt Periodi Iul. 5000, cyclo Lunæ III. Ab anno 3961, ad 5000 non plures ſunt, quàm anni 1040: ita vt milleſimus quadrageſimus inierit à Palilibus anni Per. Iul. 5000, Chriſti 287. Non erat igitur annus iſte milleſimus quadrageſimus primus. Præterea nec illud cohæret, annum Vrbis Varronia-

num MXLI cum anno secundo Olympiadis CCLXVI concurrere. Est enim annus A
ille Vrbis in Per. Iuliana, 5001, anno Christi CCLXXXVIII, quo desiit annus tertius Olymp. CCLXVI, & quartus iniit. Quin & Eusebius cum anno primo non secundo, Olympiadis CCLVI primum annum Diocletiani composuit. Illud verò palmare, quod anno Christi CCLXXXIV Coss. fuisse dicit Probum II, & Lupum, qui CCLXXVIII anno Christi congruunt. Septem itaque annis aberrat.

In Eusebianis Animaduers. peræquè conturbat. Eusebius annum primum Diocletiani comparat cum Abraami MMCCCI. Scaliger metachronismum esse dicit vnius anni si à Kal. Ian. numeremus; & eo amplius, si à XXIX Augusti. Quare secundum Romanos, qui à Kal. Ian. ordiuntur; initium Diocletiani congruet Eusebiano numero MMCCC. at secundum Ægyptios, qui à Thoth, siue XXIX Augusti incipiunt, numero MMCCXCIX. Falsò igitur subiecit, Latinam, Græcámque Ecclesiam incipere à Martio numeri MMCCCI. alioqui metachronismum Eusebianum sequerentur, quod non putat Scaliger; qui è contrario hunc ipsum metachronismum ex Græcorum, & Latinorum epocha corrigit. Annus Eusebii MMCCCI, additis ex perpetua regula 2696, iniit ab Autumno anni Periodi Iulianæ B
4997, qui est Christi CCLXXXIV. Quare Diocletiani primordium rectè ab Eusebio confertur in annum illum Abraami. Sed Consulum par vnum ab anno natali Christi ad Diocletianum prætermissum est in editione Græca. Etenim Eusebius natum Christum putat anno tertio Olymp. CXCIV, Coss. Augusto XIII, & Plautio Siluano, qui est annus Per. Iul. 4712. Æram itaque Christi vno anticipauit anno: adeóque à primo anno Christi Eusebiano ad eum, quo Coss. notantur in Græco Chronico Diocletianus & Aristobulus, id est ab Abraami MMXVI ad MMCCC, Consulum paria debent esse CCLXXXVI. At non plura sunt, quàm CCLXXXV. Vnus ergo Consulatus expunctus est; nempe Probi & Paulini. Ita fit, vt cum æra Dionysiana deinceps Eusebij Chronicon consentiat; quod ad Consulum cum annis Christi concordiam spectat. At in annis Abraami sibi non constat. Diocletianus enim, & Aristobulus ad annum MMCCCI adiungendi fuerunt; qui quidem annus iniit anno Per. Iul. 4997, Christi CCLXXXIV ab Autumno; eiúsque C
pars maxima Christi anno CCLXXXV respondet; in quem cadit ille Consulatus. Sed neque Consules, neque annos Christi Eusebius adnotarat. & qui Consules in Græca farragine adiunxit Scaliger, contra Eusebij mentem illos adscripsit. Hinc apparet Ægyptios quidem ab anno Abraami MMCCC exeunte Diocletiani æram incipere. Hic enim annus iniit Periodi Iulianæ 4996, Christi CCLXXXIIII, ac Septembri mense desiit (si quidem Eusebius Syromacedonum popularium suorum initio vtitur, à Kal. Octobris. Nam si Alexandrinos sequitur, æra Diocletiani cœperit anno Abraami MMCCCI ineunte) Consulibus Carino II, & Numeriano; non autem Diocletiano II, & Aristobulo, vt ait Scaliger.

Qui & in Indictione peccat, dum anno illo, quo Nouilunium accidit primo die Thoth, id est XXIX mensis Augusti, Indictionem IV iniisse dicit mense Septembri. Hic est annus æræ Christianæ CCLXXXIV, qui Coss. Carino II & Numeriano signatur in Fastis, Indict. II. at Septembri cœpit Indictio III. Itaque τοῦ ἐνιαυτοῦ
pag. 641. vnius anni tam in Consulibus, quàm Indictione lapsus est Scaliger. Nec minus Alexandrinum Chronicon errat. Scribit enim à Coss. Diocletiano Aug. II, & Aristobulo annos Diocletiani in Paschali digestos esse. Verùm & Ægyptij Diocletiani annos ab Augusti XXIX computant anni Christi CCLXXXIV: & Indict. exeunte II, ineunte vero III: & Romani à Paschali mense anni CCLXXXV, Indict. III eosdem annos ordiuntur. D

Demum in Isagogicis Canonibus Diocletianum asserit imperare cœpisse quatuor annis solidis post initium æræ Paschalis Ægyptiacæ. quæ est noua sententia; & à priori libri V de Emend. Temp. diuersa. Hac enim ratione primordium illius
Error Cassiodori. incurrit in annum Christi CCLXXXVIII.

Sed Cassiodori grauis imprimis error castigatione dignus est, quem imprudenter secutus Scaliger in eam opinionem delapsus est, vt anno Christi CCLXXXVII, vel CCLXXXVIII Diocletiani conferret initium. Cassiodorus ergo Diocletiano, & Aristobulo Coss. Probum occisum esse scribit, & Carum cum filiis successorem habuisse, annis duobus. Mox Diocletiano II, & Aquilino Coss. Carum periisse

A dicit: ac denique Diocletiano II,& Maximiano Coss. Numeriano,& Carino sublatis,imperasse Diocletianum. quæ sunt inquinatissima, & ἀνιστόρητα. Neque enim superstite Probo Diocletianus cum Aristobulo Consul fuit; vti nec Augustus. Porro Diocletianus, & Maximianus Coss. fuerunt anno Christi CCLXXXVII; à quo Diocletiani primordium Scaliger arcessit. In quo summa est hominis à seipso dissensio. Etenim Ammiani testimonio vtitur in Eusebianis Animaduersionibus, quo nullum opinioni suæ magis aduersatur. Sed Scaligerum ipsum præstat audire. *Porro à Diocletiano Augusto* II, *& Aristobulo Coss. ad tempora Iuliani Apostatæ, nullum hominem priuatum vsit Augusto collegam fuisse scribit Ammianus initio libri* XXIII; *hoc est per annos* LXXVIII *solum Iulianum Augustum* IV *Cos. habuisse collegam Sallustium hominem priuatum.* Atqui vel hic ipse locus Ammiani Scaligerianum conuincit errorem. Consulatus enim Iuliani quartus cum Sallustio collega anno Christi congruit CCCLXIII. de quo deductis annis LXXVIII; reliqui fiunt anni CCLXXXV. Quare non anno CCLXXXVIII Diocletianus imperare cœpit, B quod opinatur Scaliger; qui imprudens Ammiani contra se testimonium adduxit. Nam & in eo refragatur ipsi; quod Ammianus in illo Consulatu, quem cum Aristobulo gessit, Augustum fuisse Diocletianum asserit: Scaliger verò Diocletianeam æram, *quæ à Coss. Diocletiano* II, *& Aristobulo sumitur, non institui ab initio Diocletiani, sed ad methodum numeri aurei.* Qui quidem in Canonibus Isagogicis Diocletiani primordium reiecit in annum quartum à Coss. Diocletiano II, & Aristobulo. Quis tam aduersari alteri potest, à quo maximè dissentiat, quam sibi est Scaliger ipse contrarius? Nam annos ab eo tempore, quo Augustus cœpit esse Diocletianus, LXXVIII putat ad annum Christi CCCLXIII. ex quo relinquitur initio Diocletiani annus Christi CCLXXXV. & tamen nonnisi post annos quatuor ab eodem illo anno imperare cœpisse confirmat. Ad annum MMCCCI.

Annus ac dies, quo Diocletianus imperare cœpit, probabili ratione constituitur aduersus inueteratam Chronologorum sententiam.

C

CAPVT XXX.

VI Ammiani locum illum legerit, cuius paulò suprà meminimus, minimè is quidem dubitabit, quin eo ipso Consulatu, in quo collegam Aristobulum habuit, Augustus, & Imperator Diocletianus extiterit. *Iulianus verò*, inquit ille, *iam ter Consule adscito in collegio trabeæ Sallustio Præfecto per Gallias, quater ipse amplissimum inierat Magistratum; & videbatur nouum, adiunctum esse Augusto priuatum. quod post Diocletianum, & Aristobulum nullus meminerat gestum.* Est autem annus iste procul dubio æræ Christianæ CCLXXXV. Quem proximè Carini, & Numeriani Consulatus antecessit, in quo Fasti omnes consentiunt, Idatij, Victorij, Cassiodori, Siculi, Onufriani, Baroniani. Atqui non anno ipso, quo Consul II fuit cum Aristobulo, sed præcedente videtur imperator esse factus. Vt enim Ammianum præteream: cuius verba sic interpretari licet; vti nondum quidem Augustus fuerit, quando Consula- D tum iniit; sed postea sit factus. vt, inquam, de Ammiano taceam, ex veteri certè Inscriptione colligas anno superiore, quàm cum Aristobulo Consulatum capesseret, Augustum, & Imperatorem fuisse. Extat apud Gruterum pag. CCLXXXIV; quæ Diocletianum Cos. II, & Trib. Pot. II nominat. Ex quo sequitur Tribunitiam potestatem primo anno antè, quàm Consulatum secundum gereret, consecutum fuisse. Consulatus secundus cadit in annum Christi CCLXXXV. Ergo Tribunitiam potestatem primam est adeptus anno CCLXXXIV. Idatius in Fastis Diocletiano II, & Aristobulo Coss. *Occisus est*, inquit, *Carinus Margo: & leuatus est Diocletianus Imperator; qui ipso anno cum Aristobulo Consul processerat.* His verbis ostendit, adhuc priuatum fuisse Diocletianum, quando Consul cum Aristobulo collega annum aperuit: & eo labente Consulatu ad imperium esse prouectum. Sed huic vetus illa refragatur inscriptio. Quinetiam Alexandrinum Chronicon, antequam secundum cum Aristobulo Consulatum caperet, Augustum iam fuisse

Diocletianum indicat. Nam ante Coss. istos verba illa posuit. Διοκλητιανὸς ἀναγορευθεὶς τῷ ιέ Καλανδῶν Ὀκτωβείων ἐν Χαλκηδόνι, εἰσῆλθεν εἰς Νικομήδειαν τῷ ε Καλανδῶν Ὀκτωβείων, μετὰ τὴν πορφυρίδος, καὶ Καλάνδας Ἰανουαρίας τῷ ηλθεν ὕπατος. *Diocletianus Imperator* XV *Kal. Octob. Chalcedone renuntiatus*, V *Kal. Octob. Nicomediam purpuratus intrauit, & Kal. Ian. Consul proceßit.* Non auro contra carus est hic locus, quo veram Diocletiani epocham docemur: quam haud scio an alius Scriptor expresserit. Nimirum ab a. d. xv Kal. Octobres anni Christi CCLXXXIV Diocletianus imperare cœpit. quamuis in Fastis Paschalibus ab anno sequente annos illius ordirentur. Subiungit enim Chronicon idem Coss. Diocletianum II, & Aristobulum. ad quos ista notat: Ἀπὸ τούτων τῶν ὑπάτων τάσσονται τὰ Διοκλητιανῶ ἔτη εἰς τὸ Παχάλιον. *Ab his Coss. Diocletianei anni in Paschali digeruntur.* Mea hæc sententia est: Diocletianum statim post occisum Numerianum ab Apro socero à militibus imperatorem esse factum, anno CCLXXXIV. Sed cùm Carinus superstes adhuc esset; nondum pacificè, ac sine competitore, nec vbique Diocletianus imperabat; donec multis præliis cum Carino gestis, eo interfecto, solus imperium tenuit, anno CCLXXXV; quo nouum veluti primordium habuit imperij: quando scilicet ab iis etiam prouinciis, & exercitibus Imperator salutatus est, quibus hactenus Carinus præfuerat. Quô mihi respexisse videtur Idatius, dum Coss. Diocletiano II & Aristobulo, leuatum dicit esse Diocletianum. Hoc enim de Occidentalibus prouinciis post Carini necem intelligi potest. At in Oriente, vbi Carus & Numerianus extincti sunt, anno superiore iam imperium ceperat. vt antea demonstrauimus.

Quo die imperium auspicatus sit Diocletianus.

Nunc quo die primum inierit, attentius exploremus. Fuit hactenus Chronologis plerisque, & Annalium, historiarúmque scriptoribus sine vlla dubitatione persuasum; Diocletianum Palilibus ipsis, id est XI Kal. Maias à militibus Imperatorem esse salutatum. Id ab Oratore Gallicano veteri, Claudio Mamertino in Panegyrico, quem Maximiano dixit, proditum esse, docuit Onufrius in Fastis; & in eandem opinionem Scaligerum, Baronium, & innumerabiles alios, méque adeo ipsum aliquando perduxit. Sed cùm & Alexandrini Chronici de Diocletiano; & Idatij, de Maximiano testimoniis initio leuiter commotus, qui alios, quàm qui ab Onufrio ex Panegyrici istius authoritate tribuuntur, natales imperij dies ambobus Imperatoribus statuunt; illum ipsum Panegyrici locum accuratius obseruassem; animaduerti nihil ex eo posse tale concludi, cuiusmodi authores illi suspicati sunt. Hoc autem est: eundem Vrbi, qui & illis imperij, fuisse natalem. Panegyri verba sunt. *Reuera enim, sacratißime Imperator, meritò quiuis te, tuúmque fratrem Romani imperij dixerit conditores. Estis enim, quod est proximum, restitutores: & sit licet hic illi vrbi natalis dies, quod pertineat ad originem populi Romani; vestri imperij primi dies sunt principes ad salutem.* Nego vllam iis in verbis literam esse, qua probari possit, Diocletianum, aut Maximianum Palilibus ipsis imperatores esse factos. imo verò diuersos ibidem aio dies illos constitui, & κατ' ἀπόθεσιν cum primo die Romæ conditæ, primos Imperatorum illorum comparari dies; qui tam ab Vrbis natali, quàm à se mutuo differre vel in Panegyrico significantur; vel si ita quispiam sentiat, ab eo deduci testimonij illius authoritate non potest. Resipiscant itaque deinceps Chronologi omnes, & hanc de primo Diocletianei imperij die τῷ ηλθεν tam leui, imo nullo argumento subnixam dediscant, ac meliore commutent. Gratiæ verò Alexandrino illi Chronico debentur; cuius author ex Actis publicis diem nobis designat, quo primùm Chalcedone Diocletianus imperator est appellatus: nimirum XV Kal. Octobres, anno Christi CCLXXXIV. quod statim à Numeriani cæde contigit; qui post Cari parentis obitum, ex Oriente, ac Perside rediens, à socero in itinere est interfectus; recenti adhuc Cari funere; cui pius iuuenis præter modum illacrymans, ocularem in morbum inciderat.

De initio

A

De initio Maximiani Herculij, & Fastorum varietate.

CAPVT XXXI.

PRÆCIPVA quædam est de huius primordio, nec satis explicata quæstio. Vulgò quidem Maximo II & Aquilino Coss. in collegium imperij adoptatum à Diocletiano Maximianum existimant. Idatius; *His Coss. leuatus est Maximianus Imperator senior die Kal. Apr.* Hîc notanda dies, qua Maximianus ad imperium assumptus est. Frustra enim hactenus crediderunt, Palilibus id accidisse. de quo proximè superiori capite diximus. Sed annus ipse valde est incertus. Chronicon Alexandrinum Diocletiano III & Maximiano Aug. Coss. communicatum Maximiano refert imperium à Diocletiano, tertio imperij anno. Hic est annus Christi CCLXXXVII. at qui ab Idatio præfinitur, est CCLXXXVIII. Cassiodorus Basso, & Quintiano Coss. qui est CCLXXXIX. Plerique Maximo II, & Aquilino Coss. Maximianum adscitum volunt anno CCLXXXVI. Ita Onufrius, & Baronius, qui ex numis veteribus id affirmat. Ij enim apud Occonem Maximiano Consuli Tribunitiam potestatem II vendicant IMP. MAXIMIANVS PIVS, AVG. P. M. TR. P. II. COS. P. P. Porro Consulatus ille Maximiani competit anno Christi CCLXXXVII. Verùm communi illi sententiæ refragatur vetus Inscriptio apud Gruterum pag. CCLXXX, quæ Diocletiani in secundo Consulatu collegam tribuit Maximianum Augustum. MAXIM. AVG. ..... N. DIOCLETIANO II. COSS. SVB FELICE PROC. AVG. N. THERM. ANTONIANARVM. Hîc in secundo Consulatu collegam Diocletianus habuit Maximianum Augustum. at in Fastis omnibus in eo Consulatu collega Diocletiani ponitur Aristobulus. Cassiodorus quidem primum Diocletiani Consulatum eum numerat, quem cum Aristobulo gessit; secundum verò cum Maximiano copulat. Sed vtrumque priuato adhuc Diocletiano contigisse falsò putat. reliqui Fasti cum Aristobulo secundùm Consulem Diocletianum comparant. in primo verò, quem priuatus scilicet obtinuit, collegam eidem Bassum Fasti Siculi tribuunt. Quamobrem cùm ex antiquis illis Inscriptionibus Diocletianum appareat in secundo Consulatu Tribunitiam potestatem secundùm habuisse, & collegam in eodem Maximianum; consequens est, Diocletiani Consulatum II cum Maximiano collega ante Maximum & Aquilinum Coss. incidisse, adeóque anno Christi CCLXXXV, quo Tribunitiæ pot. perinde vt imperij secundum annum Diocletianus iniit. At nescio an Diocletianus Consulatum secundum cum Aristobulo initum, cum Maximiano iam in Imperium adoptato, suffectóque continuauerit.

B

C

Quanquam in Fastis Idatij, Cassiodori, Victorij primus Maximiani Consulatus Diocletianum III collegam habet, anno Christi CCLXXXVII; secundus anno sequenti Ianuarium. At Onuphrius, & Baronius, nec non Temporarius cum Diocletiano III, Maximianum II Cos. comparant. Caluisius autem Diocletiani primum Consulatum cum Aristobulo, anno CCLXXXV, secundum cum Maximiani I anno CCLXXXVII composuit. Sed antiqui omnes Fasti Diocletianum II Cos. & Aristobulum exhibent; itidémque Diocletianum III & Maximianum. Quod autem Diocletianus III cum Maximiano II Consul fuerit, ex antiquo illo lapide concludi potest. Si enim Diocletianus in secundo Consulatu Maximianum collegam habuit, eundem secundum Cos. in tertio sortitus est. Atenim alia est Inscriptio, quam producit Onuphrius; DIOCLETIANO III ET MAXIMIANO COS. in qua Consulatus I Maximiani ad Diocletiani tertium adiungitur. Hîc hæreo, nisi aliunde subsidium aduocetur. Panegyricus Maximiano & Constantino Augustis dictus asserit Maximianum vicesimo anno Imperatorem, octauo Consulem imperium abdicasse. *Te*, inquit, *rursus vicesimo anno Imperatorem, octauo Consulem ita ipsa amplexu quodam suo Roma voluit detinere.* Et subinde: *Non potuisti resistere sanctæ illius parentis imperio, & inuitus licet paruisti; & te illis vigiliis, illisque curis, quas viginti annus expertus fueras, reddidisti.* Ad hæc Aurelius Victor

D

Difficilis nodus.

à Schotto noſtro vulgatus, Diocletianum *celebrato regni viceſimo anno curam*, ait, *abieciſſe Reipub. & in ſententiam Herculium ægrè traduxiſſe; cui anno minus potentia fuerat.* Annus, quo vterque ſe imperio abdicauit, eſt CCCIV æræ Dionyſianæ, Diocletiano IX, & Maximiano VIII Coſſ. quo annus Diocletiani viceſimus abſolutus eſt XV Kalend. Octobris, cùm primus anno CCLXXXIV iniiſſet. Maximianus ergo, qui vno anno minus imperauit, & poſt decimum nonum abſolutum, viceſimum inchoauit ex a.d. Kal. April. imperare cœpit anno CCLXXXV, Diocletiano II, & Ariſtobulo Coſſ. Alioqui ſi Maximo & Aquilino Coſſ. anno CCLXXXVI iniit, vt vulgaris fert opinio, nonniſi XVIII imperauit annis, biennio minus quàm Diocletianus. Totidem certè in Alexandrino Chronico tribuuntur. Sed Panegyrici veteris, & Aurelij Victoris grauior eſt authoritas. Panegyricus porro viceſimum annum Maximiani putat à Kalendis Ianuariis anni CCCIV; cùm nonniſi XIX ab imperij epocha confectus eſſet. A

Ex iis omnibus efficitur; Maximianum Auguſtum & Imperatorem eſſe factum anno Chriſti CCLXXXV, Diocletiano II, & Ariſtobulo Coſſ. & huic, quod quidem apparet, Conſulem eſſe ſuffectum. Hoc vt à communi opinione remotum eſt, ita veterum marmorum, & primariorum Scriptorum teſtimonio ſuadetur. B

De perſecutione Diocletiani.

CAPVT XXXI.

DIOCLETIANVS, & Maximianus poſtremis annis imperij ſui diram in Chriſtianos perſecutionem exercuerũt. Hanc cùm Euſebius in Chronico, & in Hiſtoria Eccleſiaſtica teſtetur menſe Martio, decimo nono anno Diocletiani, ac diebus Paſchæ contigiſſe, anno primo Olympiadis CCLXXI, Scaliger in lib. V de Emendat. anno Chriſti CCCV, eam aſſignat cyclo Lunæ 2. Vt enim Paſcha incideret in Martium, hoc non potuit accidere, niſi terminus Paſchalis fuiſſet in Martio. Anno igitur CCCV Paſcha in XIV incidit, cyclo Solis VI, lit. G, Martij XXV. *Eſt ergo locus illuſtris*, inquit, *quo probamus ante canonem Nicænum πάσχα ἀιαφάσιμον concurriſſe cum Termino. Error igitur in Chronico Euſebij. Non enim anno primo Olympiadis* CCLXXI, *qui quidem annis cœpit à cyclo* II, *ſed eodem anno Iuliano hoc contigit: à cuius diebus æſtiuis cœpit annus primus Olympiadis* CCLXXI. *Itaque nondum incœperat annus* XIX *Diocletiani. Decrat enim menſis ad Palilia, vnde initium Diocletiani. Eccleſiæ igitur ſubuerſæ ſunt in Paſcha illius anni, in quo cœpit annus* XIX *Diocletiani à ſequentibus Palilibus, annus autem primus Olympiadis* CCLXXI *à diebus æſtiuis.* Mox eo quod Euſebius dicat, fine anni, quo Antiochenſes putabant annos CCCLI, cœptum proſcriptionibus innocentum cædibus martyrum crudeliter ſæuiri, concludit id accidiſſe anno CCCL editionis Iulianæ, cyclo II, cùm perſecutio ab eo autumno cœperit, à quo annos CCCLI Antiochenſes putare cœperunt. C

Pag. 467.

Denique ſi anno CCLXXXVII, cyclo III, primus annus Diocletiani cœpit, ergo decimus nonus cœpit anno CCCV, cyclo II à Palilibus. Sub hæc Euſebiana fragmenta, quæ in calce Hiſtoriæ Græcæ Euſebianæ leguntur, exagitat, eiúſque characteres omnes mendoſos eſſe dicit. *Beauit nos tamen*, inquit, *Euſebius, qui annum* XIX *Diocletiani cum* CCCL *anno Iuliano comparat, hoc eſt quo anno à Kalendis Octobris Antiocheni annum* CCCLI *putare cœperunt. Eſt enim character* αὐτάπλογητος. *Solà igitur Eccleſia Antiochena nobis veram huius inſignis calamitatis epocham conſeruauit.* Hæc eo deſcripſi, vt hominis in ſuſcepta ſententia firmitatem, & confidentiam animaduerterես: quam cùm poſtea mutauerit, apparet quantum in cæteris illius aſſeuerationi fidei ſit habendum. Etenim in Euſebianis Animaduerſ. ad annum MMCCCXIX, anno Chriſti CCCIII perſecutionem illam cœpiſſe dicit. Quanquam incertus eodem in loco titubat, neque ſe ſatis explicat; ac denique in annum CCCV relabitur. Verùm cùm anno decimonono Diocletiani perſecutio illa cœpiſſe referatur, abſurdiſſimum eſt imprimis anno Chriſti CCCV illam contigiſſe credere, anno videlicet vno, poſtquam Diocletianus & Maximianus imperio D

Scaligeri inconſtantia.

A cesserunt. quod illo IX, isto VIII Coss. adeóque anno CCCIV accidit. Præterea cùm ex antecedenti capite penitus exploratum sit Diocletiani primum annum à XV Kalend. Octobris anni Christi CCLXXXIV exordium sumere, annus XIX iniit anno Christi CCCII. anno verò Christi CCCV, cœpisset annus Diocletiani XXII, si quidem Imperator adhuc fuisset.

Quod ad Eusebium pertinet, quem ita Scaliger interpretatur, vt anno primo persecutionis Pascha in Martium incidisse dicat; primùm non hoc scripsit Eusebius, cuius è lib. VIII, cap. III verba sunt. Ἔτος τοῦτο τῶν ἐννεακαιδέκατον τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας. Δυστρὸς μὴν. λέγοιτο δ' αὖ οὗτος Μαρτίοις κατὰ Ρωμαίους. ἐν ᾧ τῆς τοῦ σωτηρίου πάθους ἑορτῆς εἰσελαυνούσης, ἥπλωτο πανταχόσε βασιλικὰ γράμματα. *Annus erat iste Diocletiani* XIX, *mensis Dystrus, qui Romanorum Martio respondet: in quo salutiferæ passionis aduentante festo, vbique Imperatoria edicta proposita fuerant.* Perperam in lib. V de Emendat. Eusebium scripsisse refert, τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα εἰσελαυνούσης, indéque colligit Pascha in Martium incurrisse. Non hoc dicit Eusebius. Sed eius verba de Passionis Dominicæ feriis accipi possunt: quæ & ipsæ Paschatis interdum nomine censentur. Eusebius explicatur.

B

Atque vt reliqua Scaligeri peccata castigentur, & veritas ipsa certis indiciis exploretur; sciendum est, ex iis temporum notis, quas Eusebius suppeditat, duorum annorum Dionysianorum alterum ad illius persecutionis initium apprimè congruere, nempe CCCII, aut CCCIII. Eusebius quidem ipse in calce lib. VII Histor. Eccles. ab anno Natiuitatis Dominicæ ad Oratoriorum euersionem, annos computat CCCV. cuius verba in Oratione de SS. Metrophane, & Alexandro describuntur apud Photium N. CCLVI, vt obseruat Scaliger: qui & annum Christi CCCIV designari ab Eusebio sentit. Sed nec annus iste congruit, quo Diocletiani XX absolutus est, & vicesimus primus incœpit: decimus autem nonus quæritur. & Acta illa spuria videntur. Si annus CCCII eligitur; Pascha tùm contigit Aprilis V, cyclo Lunæ XVIII, Solis III, litera D. Nouilunium Paschale Nicænum, Martij XVI: (sed Diocletiani tempore fortassis adhuc hærebat in XVII:) feria II; decima quarta, Martij XXIX, Dominicâ. Ergo Pascha diffundendum in Aprilis V.

C At ἡ τοῦ σωτηρίου πάθους ἑορτὴ, hoc est hebdomada sancta, postridie cœpta. Nisi quis fortè celebratum in termino Pascha malit, quod non est necesse. Agebat tum in imperio Diocletianus annum XVIII, & XIX proximè inchoandus erat. Eusebius verò decimum nonum ab ipso Paschali mense potuit incipere; vel ab autumno antecedente, vt Syromacedones solebant.

Alter annus est CCCIII Christi, cyclo Lunæ XIX, Solis IV, litera C. Nouilunium Nicænum Martij VI, feria VII, decima quarta Martij XIX, feria VI: Pascha itaque Martij XXI. Verùm Diocletiani æuo Neomenia conuenire potuit in VII Martij. Terminus Martij XX, feria VII; Pascha verò, qui nonnullis tum Ecclesiis mos erat; vt ex Hippolyti Canone liquet, in XXII Lunam, id est XXVIII Martij transferri. Sed & propter cycli vitium, Neomenia ipsa Paschalis vno die tardius potuit accidere: vt omninò Martij XXVIII Pascha celebratum fuerit. Quod multò probabilius est, quàm quod in Animaduers. Eusebianis decernit Scaliger. *Itaque anno Christi proposito* CCCIII *Dionysiano, Antiochensium* CCCL, *nobis constat in Occidente Pascha* ἀναστάσιμον *celebratũ* XXI *Martij: in Oriente* XVIII Ξανθικοῦ, *id est Aprilis.*

D Neutrum sanè prudenter constare potest. Nam & in Occidente Neomenia vno die infra Nicænam, id est Martij VII conuenit; &, quòd terminus in VII feriam incurrisset, diffundi Pascha potuit in Martij XXVIII. Hoc enim Latinis vsitatum fuisse suo loco demonstratum est. Et idem in Orientalibus quibusdam Ecclesiis fortassis euenit.

Eusebius characterismorum varietate dubiam rem facit. In Chronico decimus-nonus Diocletiani cum anno tertio Olympiadis CCLXX confertur in editione Scaligeri. in edit. Pontaci, cum quarto, qui est Abraami MMCCCXX. Non autem è regione anni primi Olymp. CCLXXI ponitur, vt lib. V de Emend scribitur. Annus quartus Olympiadis CCLXX Elidensibus cœpit anno Periodi Iulianæ 5017, Christi CCCIV. Syromacedonum verò more, ab autumno antecedente, anno Christi CCCIII. Rursus annus Abraami MMCCCXX incœpit ab autumno anni Periodi Iulianæ 5016, Christi CCCIII, anno vicesimo Diocletiani currente. Verùm

Eusebius vno anno tardius Diocletiani primordium collocat, ad annum primum Olymp. CCLXI; cùm ad quartum Olympiadis CCLX ponendum fuerit, qui Eusebiano more cœpit anno Per. Iul. 6996 ab Autumno; anno Christi CCLXXXIII, quo & annus Abraami MMCCC initium habuit. Quare mirum non est annum XIX Diocletiani vno itidem anno tardius incurrere. qui reuera adscribendus erat ad annum Abraami MMCCCXVIII. Ita quidem in editione Scaligeri. At in Pontac. biennij metachronismus est. Illîc enim vti primus Diocletiani ad annum Abraami MMCCCII, sic decimus nonus ad MMCCCXX apponitur. Rursus ad annum XIX Diocletiani, Abraami in edit. Scaliger. MMCCCXIX, in Pontac. verò MMCCCXX id adscriptum est. *Secundum Antiochenos annus* CCCLI. Ostensum est libro superiore primum annum Antiochenum cœpisse ab Autumno anni Per. Iul. 4665. Vnde CCCLI ab autumno iniit anni 5015, Christi CCCII, Diocletiani decimo nono iam inchoato. Sed si Diocletiani annos à populari Antiochenorum epocha, id est ab Octobri antecedente, cœperit Eusebius, annus CCCLI Antiochenus cadit in annum XX ineuntem Diocletiani Imperat. Crediderim equidem Eusebium, aut quicumque notam illam æræ Antiochensis apposuit, cùm sciret anno XIX labente Diocletiani, qui Romano more à Palilibus anni Christi CCCII inierat, Antiochensem annum CCCLI ab autumno cœpisse, idipsum ad Eusebianum Chronicon adnotasse è regione anni XIX Diocletiani; cùm secundum epocham Eusebianam, ad XX notari debuisset. Hanc verò laciniam nequaquam Eusebij esse, sed adscititiam iure Pontacus credidit, cùm à plerisque codicibus absit. Quocirca neque tanti facienda est, quanti esse putat Scaliger; neque vt germana censeatur, illius errori patrocinatur. quin potiùs anno Christi CCCII initium persecutionis adscribit, Iuliano CCCXLVII, non CCCL.

A

B

Eusebij liber de Martyribus.

In fine Eusebianæ Historiæ libri tertij, appendix quædam est, in qua Martyrum, qui in illa persecutione passi sunt, gesta describuntur, quæ in nonnullis codicibus separatum volumen faciunt, cum hac epigraphe; Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν μαρτύρων τῶν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ Διοκλητιανοῦ, καὶ Μαξιμίνου μαρτυρησάντων. Huiusmodi Fragmentum ex Hispania Lutetiam allatum mox vt vidi, ratus, id quod titulus præ se ferebat, Opus illud esse, quod de Martyribus à se scriptum testatur Eusebius, magnopere gauisus eram. Sed subinde compèri nihil aliud esse quam laciniam illam, quæ à Rob. Stephano ad calcem lib. VIII Histor. Eccles. adtexta fuerat. quæ haud fortasse temerè libri tantopere desiderati pars esse nonnulla videatur. Sed in appendice ista, cuiusquemodi sit, Persecutionis illius anni certis characteribus notantur. Verùm ij maiori ex parte mendosi sunt, neque secum consentiunt. Vnum tamen exemplum est, quod persecutionis annum primum in Christi CCCII conferendum esse suadeat. Fol. 94 edit. Rob. Steph. pag. 1 anno secũdo persecutionis, Apphianus insigne martyriũ obiit Xanthici die 11, quæ est IV Non. Apr. feria VI. Est hic annus CCCIII, cyclo Solis IV, litera C. Igitur primus annus cadit in Christi CCCII. Sed reliqua exempla deprauatissimam continent temporis notam. Ea nos ideo prætermittimus. Apud Photium N. 256 ex libro quodam, qui inscribitur de vita SS. Metrophanis, & Alexandri, proditum est, Diocletiani anno XIX, Christi CCCV, persecutionem in Christianos efferbuisse. Sed acta illa mendosissima sunt. Velut cùm eodem anno Constantinum dicunt ἔφηβον fuisse, quem constat triginta & eo amplius annos habuisse. Cùm Nicenum Synodum triennio, ac sex præterea mensibus durasse referunt: & id genus alia. Quare nec annum illum Christi CCCV amplectimur. Sulpitius Seuerus lib. II Historiæ interiectos ait esse fere quinquaginta annos à persecutione Valeriani, ad initium Diocletianeæ: quod est verum. Valerianus iniit anno Christi CCLIV. à quo ad annum CCCII numerantur anni XLIX. Idem persecutionem illam & annos X tenuisse subiicit; & ante annos LXXXIX, quàm scriberet, desiisse. quod verum est. Nam limes historiæ Sulpitij est Stiliconis Consulatus anno Christi CCCC, vt ipse profitetur. Demptis 89 de 400, reliqui sunt 311. At anno CCCXII desiit persecutio, decimo anno, vt Eusebius in fine libri VIII scripsit. Ex quo liquet eandem anno CCCII cœpisse.

C

D

Ad summam dira illa persecutio cœpisse videtur anno Diocletiani exeunte XVIII, & ineunte XIX, Christi CCCII, Martio mense, vel Aprili, vt in Appendice Eusebiana legitur. Ita sentit Onuphrius, & Baronius.

A

De Diocletiano, & Maximiano in ordinem redactis.

CAPVT XXXIII.

MAXIMO veterum, ac recentiorum omnium consensu annus ille statuitur æræ Christianæ CCCIV, quo Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram deposuerunt. Eusebius in Chronico: *Secundo anno persecutionis Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram deposuerunt.* Primus annus persecutionis cœptus est anno Christi CCII; secundus absolutus anno CCCIV. Aurelius Victor Diocletianum anno imperij vicesimo se abdicasse scribit. Cùm ergo Christi CCLXXXIV inierit, vicesimus expletus est anno CCCIV. Præterea Zosimus lib. II tempus indicat, dum ait à Consulatu Chilonis, & Libonis, quo Seuerus ludos sæculares instaurauit,
B ad Diocletianum. IX, & Maximianum VIII Coss. quo anno Diocletianus priuatus ex Imperatore factus est, annos intercessisse CI. Consulatus iste cadit in annum Christi CCCIV. quo cœpit annus Vrbis Varronianus MLVII. Chilonis & Libonis Consulatus competit anno Vrbis DCCCCLVII, Seueri XII, vt ex Inscriptione veteri constat; Per. Iul. 4917, Christi CCIV. Interuallum vtroque comprehenso termino, annorum CI. At in Annalibus Ecclesiasticis anni tantummodo sunt XCIX: in Onuphrianis, centum. Ideo manifesta est vtrobique labes; & frustrà illîc Zosimus appellatur. Zosimo assentitur Idatius, & Cassiodorus. Cùm de anno illo certissimè constet, nihilominus aduersus Historicos omnes nititur coniecturâ suâ Scaliger, & ad annum Eusebij MMCCCXX pertinacissimè negat ante Consulatum Diocletiani X, qui Christi anno CCCVIII conuenit, imperio sese illos abdicasse. Ita porro disputat: Absurdum est Diocletianum deposuisse purpuram, & priuatum postea Consulatum decimum gessisse. *Si igitur vicesimo imperij anno deposuit purpuram, ergo primus annus imperij eius conuenit anno Christi Dionysiano* CC-
C LXXXVIII (malè à typographo editum CCCVII) *quatuor annis postquam epocha Elculpti instituta est.* Ideo perperam ait epocham Ægyptiorum Diocletianeam, quæ iniit anno CCLXXXIV confundi cum initio Diocletiani.

Scaligeri falsa opinio.

Nos Scaligerianum hunc errorem sanè grauissimum de initio Diocletiani, cap. XXX refutauimus. Quod ad finem spectat, haud scio an absurdius fingi quicquam possit, quàm anno Christi CCCVIII Diocletianum & Maximianum purpuram exuisse, tertio videlicet anno, quàm Constantius Chlorus è viuis excessit, & Constantinus Augustus factus est. Nam vtrumque post abdicatos ambos illos accidisse, adeo certum est, nihil vt peræquè testatum sit. Et verò cuius illud fiduciæ est, contra veteres omnes sola, & quidem falsissima coniectura, & opinione contendere? Author Panegyrici Maximiano & Constantino eo tempore dicti, quo Maximianus Faustam filiam cum Augusti, & Imperatoris titulo Constantino dedit, disertis verbis asserit Maximianum anno vicesimo imperij, octauo Consulatu imperio cessisse. *Te rursus*, ait, *vicesimo anno imperatorem, octauo Consulem, ita ipsa amplexu quodam suo Roma voluit detinere, vt videretur augurari iam, & timere quod factum est.* Quod subinde manifestius declarans, ostendit se de imperij depositione
D loqui, quam *placito* inter ipsum & Diocletianum *consilio* susceperant. Ergo cùm octauus Maximiani Herculij Consulatus cum Diocletiani IX comparetur, & in annum cadat Christi CCCIV, non dubium est, anno isto sese ambos abdicasse, & quadriennio toto aberrare Scaligerum.

Victoris locus examinatur.

Vnicus est Victoris locus, quem *coniecturæ suæ*, sic enim loquitur, *certissimæ* fauere dicit. nimirum quod in Epitome testetur Diocletianum annos imperasse XXV; in quo ipso tamen authorem suum redarguit, quod initium Diocletiani cum æra Diocletianea confuderit. Ab anno Christi CCLXXXIV, ad CCCVIII anni sunt XXV. Nos Epitomen illam nihil moramur. Etenim Victor ipse à Schotto publicatus Diocletianum refert vicesimo anno regni celebrato curam abiecisse Reipublicæ. Tot igitur rationum, authoritatumque momentis oppressa diuinatio illa Scaligeri nullo loco potest consistere.

De Consulatu decimo Diocletiani, negari non potest, quin anno Christi CCCVIII vulgo in Fastis adscribatur, cum collega Maximiano VII. Ita Fasti Siculi. At Idatiani tantùm, *Decies, & Maximiano* VII *Coss.* velut proxime antè, *Nouies, & Constantino*, qui est Maximiani Herculij nonus cum collega Constantino iam Augusto. Quod etsi mirum est, Diocletianum posito iàm imperio Consulem rursus esse factum, nihi lominus ex eo pugnari nequit, imperium ad id vsque tempus ab eo propagatum fuisse. A

Iam quod nonum Diocletiani, & octauum Maximiani Consulatum arbitratur Scaliger Eusebiano numero MMCCCXXII congruere, vehementer fallitur. Nam hic annus Abraami inchoatur autumno anni Periodi Iulianæ 5018, Christi CCCV. annus verò MMCCCXX ab autumno anni 5016, Christi CCCIII. Ideo hoc ipso Abraami anno labente, Christi CCCIV, Consulatus ille Diocletiani, & eius abdicatio conuenit.

B

De variis Augustis & Cæsaribus, qui per idem tempus extiterunt.

CAPVT XXXIV.

IAM multi per idem tempus quâ Augusti, quâ Cæsares in Fastis & Historiis occurrunt, & eorum plerique nominum affinitate iuncti, vt ea res non satis attento lectori possit imponere. Græcos quidem imprimis Historicos constat in Maximianorum, & Maximinorum appellationibus deceptos fuisse, vt ad Epiphanium obseruabamus. Quamobrem vt & caueri hallucinatio ista possit, & illorum tempora, imperiáque discerni: visum est quæ de iis apud antiquos memoriæ prodita reperiuntur, peculiari capite complecti. Diocletianus anno imperij secundo Maximianum Herculium imperij participem, Augustúmque fecit, anno Christi, vt suprà definiuimus, CCLXXXV. Postea grassantibus in Romanum imperium variis vndique gentibus, cùm & Orientem Persæ, & Africam Quinquegentanæ nationes infestarent, Iulium Constantium, & Galerium Maximianum cognomento Armentarium Cæsares crearunt, & affinitate sibi iunxerunt. Prior Herculij priuignam Theodoram, alter Valeriam Diocletiano editam sortiuntur, repudiatis, quas habebant, vxoribus. Factum id est Tiberiano, & Dione Coss. vt Idatius refert, Kalendis Martiis, anno Christi CCXCI. At Eusebius anno Abraami MMCCCIV tribuit; vt anno Christi CCLXXXVIII respondeat. Sed sibimet ipsi contradicit, dum Constantium Chlorum obiisse scribit anno Abraami MMCCCXXII, sextodecimo imperij anno. Triennio enim amplius intercedit. Melius igitur Idatius. Errat verò dubio procul Eutropius, qui libro IX scribit, ob Achilei, & Carausij defectionem, & Quinquegentianorum incursionem, Maximianum Herculium Augustum à Diocletiano ex Cæsare factum; Constantium & Maximianum Cæsares. quæ tempore disiunctissima sunt. Aurelius Victor Schotti nostri Constantium, & Galerium Maximianum XIII annis Cæsares fuisse scribit; qui non minùs redarguendus est: quanquam Eutropius idem de Constantio testetur. C

Postquam autem Diocletianus & Maximianus senior imperio cesserunt, Cõstantius Chlorus, & Galerius Maximianus Armentarius ex Cæsaribus Augusti renunciati. quorum ille Gallias & Britannias; iste Orientem cum Italia & Africa suscepit. Eutropius. Galerius Cæsares duos creat. Seuerum, & Galerium Maximinum, qui Dazas antea vocabatur, fororis filium. hunc autem Orienti; illum Italiæ præfecit. Idatius Cæsares hosce factos ipso anno testatur, quo Diocletianus & Maximianus imperium exuerunt, qui est Christi CCCIV. At Eusebius Galerium ait biennio solùm, id est nondum creatis Cæsaribus, imperasse; Cæsares autem electos anno illo, quo Constantius excessit. Ita quippe Eusebij verba illa de biennio Galerij accipienda credimus. in quibus magnopere sese torquet in Notis suis Pontacus. Nos Idatium sequimur. Maxentius porro sub idem tempus, quo Constantinus Constantij Chlori F. in Britanniis post parentis obitum Imperator à militibus appellatus est, Romæ & ipse Prætorianis à militibus Augustus accla- D

A matur, Maximiani Herculij filius legitimus an ſpurius. Nam authores variant. Contra quem Seuerus Cæſar à Galerio Maximiano miſſus, ad Rauennam occiditur, ſecundo anno imperij ſui, ait Euſebius. Idatius Maximiano IX, & Conſtantino Coſſ. qui eſt annus Chriſti CCCVII. Pòſt Licinius à Galerio Maximiano Imperator adſcitus eſt, Diocletiano X & Galerio Maximiano VII Coſſ. anno Chriſti CCCVIII. Idatius. In quo fallitur Alexand. Chron. quod ſub obitum à Galeriano Maximiano Licinium Imperat. creatum aſſerit. Maximianus ſenior dum inſidias Conſtantino genero ſtruit, Maſſiliæ periit, non Tarſi, vt falsò Zoſimus tradit: anno II poſt Conſulatum Maximiani VII, & Diocletiani X, Chriſti CCCX. Galerius Maximianus anno CCCXI, quo octauum ipſe Coſ. collegam habuit Licinium, moritur conſumptis genitalibus, ait Victor in Epitome. Idem à Schotto editus vulnere peſtilenti conſumptum eſſe ſcribit; & indicat Zoſimus. Cuius morbum, & miſerabilem exitum, & paulo antè quàm moreretur, deſitam ab eodem Chriſtianorum perſecutionem deſcribit Euſebius lib. VIII cap. ιϛ & ιζ.

B Quanquam familiari Græcis potiſſimùm errore Maximinum appellat. Sed Galerium Maximianum eſſe vel Edicti ipſius inſcriptio declarat: Imperator Cæſar Galerius Maximinus Tribunitiæ poteſtatis XX, Conſul VIII. Hoc Maximino non conuenit, ſed Maximiano Armentario, qui in octauo Conſulatu deceſſit, anno XXI imperij ſui, ait Euſebius. Rectè. Nam & anno CCXCI Cæſar appellatus eſt, & anno CCCXI diem functus eſt, vt ait Idatius. Quinquennium igitur Imperator, & Auguſtus fuit, vt Victor Schotti noſtri teſtatur. nimirum ab anno CCCIV, quo Diocletianus, & Maximianus imperio ceſſerunt. Cæterum quod in vulgatis Euſebij codicibus, ac pleriſque manuſcriptis XXI imperij anno obiiſſe fertur Maximianus, in quibuſdam XX tantùm notatur, Pontaco teſte: neque plures Tribunitiæ poteſtates, quàm XX in illius edicto numerantur, quod Euſebius in Hiſtoria producit. Ex iis corrigendus error Zoſimi, qui poſt Galerij Maximiani obitum, Herculium Maximianum Conſtantino inſidias ſtruxiſſe, & Tarſi morbo periiſſe prodidit. In quo dupliciter hallucinatur. Poſteriot de Tarſo iam à nobis eſt animaduerſus error. prior ex Euſebio, Eutropio, & Idatio conuincitur. ante enim

C Maximianus Herculius, quàm Galerius Maximianus deceſſit. Quocirca Galerij duo, Maximianus & Maximinus attentum hiſtoriæ lectorem poſtulant. Nam à Græcis, vti dixi, potiſſimùm haberi promiſcue ſolent; vt ab Euſebio, Socrate lib. I cap. I, & aliis. è contrario Maximianus ab Eutropio nominatur is, qui aduerſus Licinium res nouas molitus, obiit Tarſi. qui eſt Maximinus. Ambos verò præter ſimilitudinem nominis idem fere mortis genus propemodum confundit. Galerium Maximianum Scaliger in Animaduer. Euſeb. ad annum MMCCCXXVI negat Chriſtianos vnquam perſecutum fuiſſe. Sed longe ſecus Euſebius in Hiſtoria memoriæ prodidit: & ex Actis Martyrum affirmat in Annalibus Baronius. Galerius Maximinus poſt atrociſſimam in Chriſtianos excitatam perſecutionem, cùm aduerſus eum Licinius Imperator contenderet, Tarſi miſerando genere mortis extinctus eſt, anno altero, quàm Galerius Maximianus periit: id eſt Chriſti CCCXII. author Euſebius Chronico. adſtipulante Victore, & Eutropio; cùm Auguſtus biennio fuiſſet. De cæteris ſuo ordine pòſt paulo dicemus.

D

De obitu Conſtantij Chlori.

CAPVT XXXV.

CONSTANTII Cæſaris obitum Scaliger accidiſſe memorat anno Chriſti CCCVII. a. d. VIII Kal. Aug. Conſtantinum autem iniiſſe VIII Kal. Octob. anno I Olymp. CCLXXI, id eſt primo luſtri Iuliani, quod incipiebat a. d. VIII Kal. Octob. anni CCCVII ſecundum Conſtantinopolitanos. At Euſebius è regione anni tertij Olymp. CCLXXI poſuit, anno quarto perſecutionis: qui competit in annum Chriſti CCCVIII. quòd videlicet annus CCCVIII ſit primus currens Conſtantini M. ab a. d. VIII Kal. Oct. pag. 469. anni CCCVII. Hæc Scaliger capite de initio Conſtantini Magni, in V, de Emend.

Sed multis modis hallucinatur. Nam quartus persecutionis annus cœpit anno Christi cccv: aut, vt aliis placet, cccvi. Annus enim Diocletiani xix, qui primus est persecutionis, iniit anno ccciı. quod suprà validissimè demonstrauimus. & vicesimus, anno cccıii, non cccvi, vt Scaliger affirmat. Itaque Constantius Chlorus anno Christi cccv, vel cccvi mortuus sit necesse est. Plerique omnes annum cccvi deligunt, Constantio v, & Galerio Maximiano v Coss. quibus functum esse Constantium docet Idatij Chronicon. Neque quenquam inuenias, qui ante hunc annum aut Constantij mortem, aut Constantini primordium collocarit. Fauet Eusebius in Chronico, dum anno xvi imperij Eboraci in Britannia Cõstantium obiisse testatur, videlicet ab eo tempore, quo Cæsaris nomen obtinuit. qui est annus Christi ccxci, Tiberiano, & Dione Coss. vt est in Idatij Chronico. Idem Eusebius annum Abraami mmcccxxii adiungit in editione Scaligeri, cum anno ii Olympiadis ccclxxi. At Pontaci editio annum Abraami mmcccxxiii, Olympiadis verò tertium. Annus mmcccxxii Eusebianus cœpit autumno anni Periodi Iulianæ 5018, Christi cccv, vnde anno sequente, cccvi mortuus erit Constantius, Iulij xxv, vt prodit Socrates lib. i cap. i. quod ipsum communi sententiæ congruit. At si anno Eusebiano mmcccxxiii obitum Constantij tribuas, mortuus erit anno Christi cccvii; vt putat Scaliger. Rursus annus primus Olymp. cclxxi iniit anno Christi cccv à Solstitio, vel Eusebiano more ab autumno anni cccıv, à quo & Abraami cœpit annus mmcccxxi. Quare rectior Eusebiani Chronici putatio, vt anno Abraami mmcccxxii, Olympiadis cclxxi anno secundo Constantius obierit, vti Scaligeriana editio præbet. Socrates verò anno primo Olympiadis cclxxi mortuum illum facit, qui est Christi cccv. Quem annum complura argumenta persuadent. Primùm Aurelius Victor Schotti nostri Constantio annuum imperium fuisse testatur, ex quo scilicet Diocletianus & Maximianus imperare desierunt. Est autem hic annus Christi cccıv, quo Palilibus ipsis ambo illi purpuram deposuerunt. Ex hoc die primus annus Constantij Chlori, & Galerij Maximiani procedit. Quorum ille tertio mense post annum expletum moritur. Ideo annuum hoc vocat imperium Victor. Igitur anno Christi cccv mortuus est. alioqui non annuũ imperium, sed biennij solidi putaret, si anno cccvi tertio anno iam inchoato, è viuis excessisset. Præterea Chronicon Eusebij quarto anno persecutionis Constantij obitum, & initium Constantini vendicat. Cœpta est persecutio, vti nos suprà declarauimus, anno ccciı sub ipsum Pascha. Quartus itaque illius annus iniit à Paschali mense anni cccv. quo currente, eiúsque mense quarto mortuus est Constantius: sexto verò mense Constantinus imperium cepit. Nam si anno cccvi istud euenisset, non quarto, sed quinto anno fuerat imputandum. Tertiò Socrates anno primo Olymp. cclxxi mortem illius assignat. qui necessariò cadit in annum Christi cccv. Quartò idem ex annis imperij Constantini colligitur, quos Eusebius lib. iv de vita Constantini cap. liii duos & triginta numerat, paucis exceptis mensibus. Igitur quo anno decessit, inchoandus erat imperij tricesimus tertius; adeóque primus illius annus à cccv procedit. Sed de annis Constantini proximè verba faciemus. His de causis magna mihi suspicio est, Constantium Chlorum anno Christi cccv mortuum esse. quod tamen affirmare prorsus, & aduersus communem hoc tempore Chronicorum omnium, & Annalium fidem pugnare non audemus. Itaque rem in medio relinquimus.

At Scaliger lustra nescio quæ Iuliana commentus est, quorum in ducentesimo septuagesimo primo mortuum dicit esse Constantium. Vnicam nouæ illi, & inauditæ coniecturæ ansam præbet Socrates, qui anno i Olympiadis cclxxi Constantium excessisse scribit. Hoc Scaliger de Iphiteis Olympiadibus intelligi posse non putat, qui id semel persuasum habuit, anno Christi cccvii mortem illius contigisse. Itaque ad noua illa lustrorum commenta confugit. de quorum absurditate multa in superioribus libris diximus. Quinetiam falsò quartum persecutionis annum dicit esse Christi cccviii: vt primus anno cccv cœperit; cùm Diocletianus, & Maximianus annum iam in priuata vita contriuissent. Et tamen anno xix Diocletiani cœpta persecutio dicitur. Magna hæc est hallucinatio.

De die, quo Constantinus renunciatus est Imperator à militibus, perinde di-

A uinat Scaliger, fuiſſe VIII Kal. Octob. Nam Idatius VIII Kal. Aug. leuatum eſſe Conſtantinum ſcribit in Chronico. idémque ſentit Onufrius.

De initio Conſtantini magni, & eius imperio.

CAPVT XXXVI.

QVæ ſit communis de Conſtantini Imperatoris exordio ſententia, capite ſuperiori docuimus. Nam præter vnum Scaligerum, omnes ferme anno CCCVI mortuum eſſe Conſtantium, & Conſtantinum imperare cœpiſſe ſentiunt. Quod etſi nequaquam improbamus, cauſas tamen nonnullas habemus, quæ dubitationem ſaltem iniicere poſſint. Si quidem Conſtantium anno Chriſti CCCV deceſſiſſe certis argumentis adſtruximus: quorum illud quartum fuit, quod ex annis imperij Conſtantiniani petitur, de quibus non planè inter Scriptores conuenit. Euſebius in Chronico annos XXX, menſes X attribuit. cui conſentaneus eſt Eutropius, qui Conſtantinum anno vno & triceſimo imperij mortuum eſſe ſcribit; ætatis ſexto & ſexageſimo. Socrates & Sozomenus imperio XXXI annos, vitæ LXV. Vno amplius ætati tribuit Hieronymus in Supplemento. At Euſebius lib. IV de Vita Conſtantini cap. LIII, duos & triginta annos paucis menſibus, & diebus exceptis imperaſſe refert, ac duplum illius temporis vixiſſe. Huic Victor à Schotto noſtro editus adſtipulatur ita ſcribens. *Ita anno imperij triceſimo ſecundóque, cùm totum orbem tredecim tenuiſſet, ſexaginta natus, atque amplius duo* &c. At in Epitome parum conſtanter imperaſſe refert annos triginta, vixiſſe tres & ſexaginta. Subinde verò XXXII annos imperio tribuit: *Irriſor*, inquit, *potius, quàm blandus. vnde prouerbio vulgari, Trachala, decem annis præſtantiſsimus, duodecim ſequentibus latro, decem nouiſsimis pupillus ob profuſiones immodicas, nominatus.* Duos igitur & triginta annos imputat. Obitus porro Conſtantini indubitato charactere notatur. Pentecoſtes in XI Kal. Iunias incurrentis, C Feliciano & Titiano Coſſ. anno Chriſti CCCXXXVII, cyclo Lunæ XV, Solis X, litera B. De Pentecoſte author eſt Euſebius lib. IV de Vita Conſtant. cap. LXIV. De Coſſ. Idatius. vtrumque Socrates in fine lib. I complexus eſt. Hoc igitur anno ex Euſebij, Victoriſque mente triceſimus tertius inchoari debuit. Quare primus retro putatus in annum Chriſti CCCV refunditur. Panegyricus Maximiano, & Conſtantino Auguſtis ab incerto authore dictus indicat, Conſtantinum, cùm in Britannia mortuo patre imperium adeptus eſſet, Cæſaris appellatione contentum, Auguſti, & Imperatoris abſtinuiſſe nomine, donec à Maximiano gener adſcitus vnâ & Auguſtus appellaretur. quod anno altero ab obitu Conſtantij contigit. Ex quo duplex initium Conſtantini fortaſſe conſtituendum eſt: quorum à primo duos & triginta prope annos imperauit: vno minus ab altero. Quanquam vt hoc affirmemus, Conſulatuum prius in Faſtis ordo ſolicitandus eſt. Nam duo Conſulatus poſt nonum Diocletiani, & octauum Maximiani, quo ſe abdicarunt, in Annalibus notantur. Fixus eſt autem Conſulatus illè Diocletiani, & Maximiani anno D Chriſti CCCIV. Vnde nonniſi anno CCCVI mortuus erit Conſtantius. Hanc noſtram de Conſtantij morte dubitationem peritiores, quàm nos ſumus, antiquitatis hiſtoriæque diſcutient. Illud extra controuerſiam, Conſtantini primordium perperam à Scaligero in annum Chriſti coniici trecenteſimum ſeptimum. Cuius & alia ſunt errata in Euſebianis Animaduerſionibus quæ ad Conſtantium, vel Conſtantinum attinent. Imprimis ad annum MMCCCXXII ſcribit Conſtantinum ideo ex prima Conſtantij coniuge natum minimè videri, *quod prior vxor erat Mineruia mater Criſpi Cæſaris; quam dimittere coactus eſt, quum Theodorã priuignam Herculij duxit vxorem.* Perſpicua eſt hallucinatio. Nam Mineruia Conſtantini prior coniux fuit; ex qua natus eſt Criſpus. eáque repudiata Fauſtam Maximiani filiam duxit. Item ſequentè Nota negat πλεωτῶντα, id eſt moribundum Conſtantium Chlorum à filio repertum, ſed πλεωτήσαντα, hoc eſt iam mortuum. Atqui nihil exploratius eſt, quàm viuente Conſtantio, ſuperueniſſe Conſtantinum, ac maximo gaudio patris

exceptum; vt Eusebius in eius vita testatur. Cætera de Maxentio,& vicennalibus Constantini iisdem in Animaduersionibus peccata sequenti capite castiganda sunt. A

De Maxentio à Constantino magno deuicto.

CAPVT XXXVII.

IDATIVS in Chronico, Constantino II, & Licinio II Coss. victum & occisum Romæ Maxentium ad pontem Muluium scribit. Est hic annus Christi CCCXII. quod ex æræ nota, quam Idatius adscribit, intelligimus. Est enim CCCI, è qua demptis XXXVIII, residui sunt CCCXII. Zosimus lib. II refert, Constantino à militibus in imperium patri substituto, eiúsque Romam imagine perlata, Maxentium æmulatione percitum, Prætorianorum ope militum, imperium vsurpasse. Quare paulo post Constantinum, Maxentius Imperator salutatus est. quod & Eutropius indicat, & Victor. Onufrius in Fastis circa VII Kal. Octobris, imperium cepisse Maxentium asserit, Panegyricis, vt ait, authoribus. Sed quos Panegyricos intelligat nescio. Nullus enim è Gallicanis illis Oratoribus,qui in illorum temporum Imperatores Panegyricos ediderunt,tale quicquam significat. Vnus est inter illos Constantino Augusto Constantij filio dictus, in quo prælium ab eo cum Maxentio gestum, & huius exitum describit. In eo verò duntaxat anni memorantur, quibus ille tyrannidem exercuit. Primùm ita loquitur: *Mille & sexaginta annis contractas ex toto orbe diuitias monstrum illud redemptis ad ciuile latrocinium manibus ingesserat.* Posteà: *Sed diuina mens, & ipsius Vrbis æterna maiestas nefario homini eripuere consilium, vt ex inueterato illo torpore, ac fœdissimis latebris subitò prorumperet, & consumpto per desidias senio, ipsum diem natalis sui vltima sua cæde signaret, ne septenarium illum numerum sacrum, & religiosum, vel inchoando violaret.* Legendum in his verbis *sexennio*, non *senio*. Nam cùm Maximianus, vt refert Victor,sexagenarius obierit,Maxentius eius filius senex esse non potuit. Ergo sex annos imperasse Maxentium, & paulo antè quàm septimum inchoaret sublatum è medio, Panegyricus dicit. Victor Schotti, anno tyranndis sexto. quemadmodum & Eusebius in Chronico scribit à Pontaco editus. Qui quidem iisdem ex illis Panegyrici verbis colligit,Maxentium vltimo sexti anni die mortuum esse. tametsi non id apertè author ille tradit: sed natali suo die cæsum fuisse. Vox tamen *vltimâ* nescio quid eiusmodi demonstrat. Quo itaque mense, mensisve die Maxentius occubuerit, incertum est. Onufrius VIII Kal. Octobris definit. Sed authorem nullum habet, quamuis plures citet. Illud verisimile est, haud longè postquàm à militibus Imperator salutatus est Constantinus, Maxentium tyrannidem arripuisse. Ex quo etiam initium eius colligi potest. Si enim anno Christi CCCXII sextus illius annus absolutus est, & septimus inchoandus fuit; haud dubiè cœpit anno Christi CCCVI. Vnde & initium Constantini eodem anno statuendum, non, vt suspicamur,anno, CCCV. Itaque anno septimo Constantini victus, & interfectus est Maxentius. At Chronicon Alexand. Theophanes, & Cedrenus id anno sexto factum volunt, quibus præiuit Eusebius in Chronico, vt à Scaligero publicatus est, & in aliquot scriptis codicibus cernitur. etsi non pauci, quos Pontacus secutus est, anno septimo Constantini Maxentij necem adscribant. Rursus in editione Scaligeri ad annum Abraami MMCCCXXVIII, & Olympiadis CCLXXII annum quartum Maxentij obitus adnotatur. apud Pontacum autem anno Abraami MMCCCXXX, secundo Olympiadis CCLXXIII. Si Maxentius ante Octobrem, vnde Eusebius annos inchoat, occisus est, rectè prorsus editio Scaligeri. Nam Abraami annus MMCCCXXVIII cœpit anno Periodi Iulianæ 5024, Christi CCCXI. vnde exeunte anno cæsus est Maxentius, anno Christi CCCXII. Sic annus quartus Olympiadis CCCLXXII itidem ab antecedente cœptus autumno congruit. At Pontaci descriptio tarditate peccat, ac duorum, aut trium annorum μεταχρονισμῷ. B C D

A Scaliger libro v de Emend. Maxentium ait anno Vrbis conditæ MLX absoluto, & ineunte MLXI imperare cœpisse, quod & Orosius memoriæ prodidit. Falso id verò Scaliger. Nam currente anno Vrbis MLIX Varroniano cœpit, in quem Christi CCCVI cadit. Sed & ipse pugnantia loquitur. Si enim Christi CCCVII Constantinus iniit, non vtique anno Vrbis MLXI, sed MLX cœpit. Pergit Scaliger, & Maxentij necem illigat anno Christi CCCXIII; *imo*, inquit, *anno* CCCXIV, *si Eusebio credimus, qui illum annum comparat cum secundo Olympiadis* CCLXXII. *quod sanè falsum est. Hoc enim contigit anno primo Olympiadis, non secundo.* Nihil dici potuit absurdius. Annus primus Olympiadis CCLXXII est Iphiti MLXXXV, quibus additis annis 3937, confiunt anni Per. Iul. 5022, qui est annus Christi CCCIX. Eo cæsus erit Maxentius. Atqui anno Christi CCCXIII mortuum volebat. Præterea falsum est Eusebium in annum II Olymp. CCLXXII contulisse, vt è superioribus patet. Hallucinatio Scaligeri pag. 475.

Iam quod anno Christi CCCXIII necatum esse Maxentium prudens ac sciens opinatur Scaliger, id in Prolegomenis Operis de Emend. Temp. repetit, ac Baronium redarguit, qui annum CCCXII præfiniit; cùm Panuinius rectè CCCXIII B constituat. Sed quod ad Panuinium attinet, is in Chronico anno Christi CCCXII, Vrbis MLXIV, Constantini septimo Maxentium occisum esse refert. In Fastis verò annum quidem Vrbis adscribit eundem, sed eum cum anno Christi CCCXIII copulat. Verùm in Fastis hallucinatione, vel librarij culpa mendum irrepsit. Cùm enim primus annus Christi ex Onuphrij mente inierit Kalend. Ian. anni Vrbis DCCCLIII, necesse est anno Vrbis MLXIV adiungi annum Christi CCCXII. At rursus in annis Vrbis errat Onuphrius. Non enim annus Vrbis MLXIV, sed MLXV ad annum Christi CCCXII pertinet. Onuphrius autem vno expuncto Consulatu, annorum Vrbis seriem deprauat, à Probi temporibus, vt nos suprà declarauimus. In Animaduers. Eusebianis perinde anno CCCXIII Maxentium periisse docet. Sed omnibus illis argumentis refellitur, quibus partim initium Constantini adstruximus anno Christi CCCVI; partim hoc ipso capite Maxentij obitum conferendum esse demonstrauimus in annum CCCXII. Quinetiam Optati locus ille C quem producit, euidenter eius errorem coarguit. Si quidem Constantino III, & Licinio III Coss. Constantinus à Donatistis contra Cæcilianum interpellatus Romam eos ad Episcopale iudicium conuenire iussit, vt Augustinus in Epist. LXVIII ex Actis refert. *Conuenerunt*, ait Optatus, *in domum Faustæ in Laterano, Constantino* III *Coss.* VI *Non. Octob. die, sexta feria.* Annus quo Consules isti fuerunt, est Christi CCCXIII, cyclo Solis XIV lit. D. Si igitur anno Christi CCCXIII, Septembri circiter exeunte victus est Maxentius, quomodo Constantinus missis ad se Donatistarum libellis ab Anulino Proconsule Aphricæ datis XVII Kal. Maias Carthagine, Constantino III Cos. vt ex actis tradit Augustinus, Romam illos euocare potuit, quam nondum obtinebat; cùm in ea dirissimus adhuc Christiani nominis hostis Maxentius tyrannidem exerceret? Nihil igitur certius est, quàm rectissimè Baronium anno Christi CCCXII Maxentij necem tribuere; maximo verò Scaligerum in errore versari, qui annum XIII affirmet. Neque verò Constantino IV, Licinio III Coss. sed vtroque III in emendatis codicibus apud Optatum legitur. Scaligeri hallucinatio altera.

Qui Maxentianæ cladis ac necis historiam posteris tradidere, Eusebius lib. I D de vita Constant. cap. XXXII, Zosimus lib. II, & Theophanes, scribunt Maxentium pontem è scaphis supra Tiberim struxisse, qui reuulsis fibulis, quibus in medio vinctus erat, solueretur. Victum porro Maxentium cùm per eundem pontem trepidus ad Vrbem fugeret, ruina illius oppressum, & cum equo demersum. At Eusebius in Chron. Victor, Orosius, & alij iuxta pontem Muluium duntaxat occisum aiunt. Scaliger ad Eusebium non iuxta pontem, sed in ipso ponte Muluio, eiúsque ruina occidisse putat, errore manifesto. cui & alter accedit, quod Lactantium dicit lib. I cap. XXI de hac re loquentem pontem Muluium malè confundere cum Sublicio. Atqui Lactantius de hac historia verbum ibi nullum

A

DE INDICTIONE CONSTANTINIANA.

Scaligeri de Indictione sententia declaratur, & conuincitur, nec non Chronici Alexandrini, Georgij Monachi, & aliorum errata redarguuntur.

CAPVT XXXIX.

I. INDICTIONVM originem Scaliger ab editione ludicrorum Panegyricorum, & spectaculorum quinquennalium, decennalium, & vicennalium arcessit in quinto de Emend. Temp. Etenim Græci
pag. 470. ἐπινέμησιν vocant Indictionem. at illa vox largitionem significat: cuiusmodi sunt ὑπατεῖαι, & encænia Imperatorum. Porro Imperatores celebraturi quinquennalia, pensiones, tributa, & residua debitorum aut tollebant, B aut laxabant. quæ lustra numi per L, vel A exprimere solent. Cùm igitur Constantinus imperium exorsus sit anno Christi CCCVII, eius quinquennalia congruunt anno CCCXII. Idem anno CCCXXVII Vicennalia dedit. A Quinquennalibus ad Vicennalia, anni XV solidi. Hinc mos cœptus putari tempora per trina Quinquennalia, siue per Indictiones, & totum tempus Indictio vocatur, & eius initium ex a. d. VIII Kal. Octob. Hæc in lib. V de Emend. quæ & in Prolegomenis repetuntur.

II. In Eusebianis autem Animaduersionibus, & Isagogicis Canon. cùm eadem illa de Indictionum origine traduntur; tum noua quædam adiiciuntur. In Animaduersionibus enim, ad annum MDCCCCLXIX, Indictionem facit duplicem; alteram Cæsarianam, in qua ad Indictionem primam Constantinianam intersunt anni CCCLX, hoc est Indictionum cycli XXIV; alteram Constantinianam. De priore aper-
pag. 173. tius loquitur in lib. III Isag. Can. cap. II. *Omnium*, inquit, *quæ in vsum recepta sunt, temporum ciuilium vetustissima est Indictio Antiochena*, XLVIII *annis ante initium annorum Christi Dionysianorum, anno Per. Iul. 4666, vnde consurgit Antiochena epocha, qui est* C *χρηματισμὸς τῆς Ἀντιοχείας. quæ est Indictio Iuliana.* Mox è libro V de Emend. Indi-
pag. 295. ctionum causas iubet repetere. In eodem libro, Parte II, plura de Antiochena, siue Cæsariana illa Indictione disputat; & illud inter cætera, inire illam à Maio mense; & proculdubio omnes Indictiones ab Antiochena deriuari. Primam itaque fuisse ἀπὸ τοῦ χρηματισμοῦ τῆς Ἀντιοχείας: secundam Augusteam anno Per. Iul. 4710 ab autumno, quum Quirinus in Palæstinam; alij in alias prouincias missi sunt. Vide &
pag. 305. Numerum CXII eiusdem Partis II. Quibus omnibus in locis ad lib. V de Emend. lectorem exquisitioris cuiusdam scientiæ cupidum remittit.

I. Hanc de Indictionum origine sententiam à Scaligero acceptam, tacito eius, vnde mutuatus erat, nomine Christmannus amplexus est, libro de Connexione annorum; Caluisius autem repudiauit, eique Baronianam antepositi. de qua antequam disputo, prioris huius redarguenda falsitas est. Neque enim cohærere illa potest, quæ errore, & hallucinatione nititur. Id enim, sine quo stare nequit, abunde suprà confutauimus: videlicet initium Constantini ex anno Christi CCCVII surgere. quod minimè verum est: & anno plane CCCVI, Constantio mortuo, Con- D stantinus imperare cœpit. Vide quæ illîc argumenta protulimus. Itaque cùm anno Christi CCCVI Constantini primus annus inchoatus sit, quintus eiusdem anno CCCX cœptus, anno CCCXI desitus est; vicesimus autem anno CCCXXV iniit, de quo sequenti capite dicetur. Perperam ergo vicennalia Constantini reiicit in annum CCCXXVII. Hoc autem remoto, Indictionum origo illa refellitur, quæ à quinquennalibus Constantini deriuatur.

II. In quo mira est ἀπροσεξία. Nec enim contradictionem, ac decretorum inter se pugnam animaduertit. In Animaduersionibus, & Isag. Canon. Indictionem non à Constantino primùm repertam, aut eius tempore constitutam putat; quod in
pag 473. C. lib. V de Emend. visus erat asserere: vbi παραπλησῶς & fictione sola vsum Indictionum ad annum confusionis reuocari censuit. sed reipsa anno Per. Iul. 4666, Vrbis DCCVI, quadragesimo octauo ante Christianam æram cœpisse docuit, vnà

cum

A cum Antiochenorum epocha. Atqui duo ista prorsus ἀσύστατα sunt, inuicémque contraria: dicere Indictiones à quinquennalibus Imperatorum ortum accepisse; & primam omnium anno Vrbis DCCVI iniisse, ab eáque propagatas esse reliquas. Etenim quinquennalium, decemnouennalium, & vicennalium institutio ab Augusto manauit. de quo ita Dio lib. LIII. Anno Vrbis conditæ DCCXXXVII, Octauio ipso Cæsare VII, & Agrippa III Coss. Augustus orationem habuit in Senatu, qua se imperio abdicare velle præ se tulit. Sed reclamantibus vniuersis, imperium retinere videlicet coactus, ordinatis distributísque prouinciis, potestatem Reipubl. constituendæ in decennium suscepit, professus se, si prouincias pacare citius posset, imperio cessurum. Decennio confecto, quinquennium aliud decretum est. quo euoluto, aliud quinquennium: pòst decennium: inde aliud decennium eiusdem decreto Senatus accessit: adeo vt totum imperij, monarchiæque tempus per quinquennia, decenniáque conficeretur. καὶ ἀφ' τοῦτο καὶ οἱ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορες, καί τοι μηκέτ' εἰς τακτὸν χρόνον, ἀλλ' ἐς πάντα καθάπαξ τὸν βίον ἀποδεικνύμενοι, ὅμως ἀφ' τῶν δέκα ἀεὶ ἐτῶν ἑώρτασαν, ὡς καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὖθις τότε ἀναιρούμενοι. καὶ τοῦτο καὶνῦν
B γίγνεται. *Quam ob causam posteriores quoque Imperatores, etsi non ad certum tempus, sed in omnem vitam constituerentur; per decennia solennes dies agebant; tanquam imperij nouum initium caperent. quod vsque hodie fieri consueuit.* Hinc illa sententiæ superioris absurditas patet. Nam si Indictiones è quinquennalibus, ac Decennalibus originem traxerunt; quomodo ante Quinquennalia, & Decennalia constituta, priusquam Augustus ipse, quo imperante primum audita sunt, rerum potiretur, Antiochiæ Indictiones obseruari potuerunt? Quis ambo hæc in concordiam adducat? Quonam præterea fretus authore dicit quinquennia Indictiones appellari? Nam de literis L, & Λ in numorum Inscriptionibus, suprà verba fecimus. Hîc verò Scaliger sibi non constat. Qui enim antea literis istis Λ͵Τρα, id est quadriennia, cuiusmodi Capitolina fuerunt, significari dixerat; idem modò Indictiones, quæ sunt solida quinquennia, putat exprimi. Sed neutrum probat.

Chronicon Alexandrinum, quod ab anno primo Monarchiæ Cæsaris Indictiones incipit, nihilo magis audiendum est: cuius est perplexa, & mendosa tempo- Chronici Alexandr. error.
rum ratio, & à seipsa discrepans. Postquam enim initium Iulij Cæsaris cum anno pag. 436.
C primo Cleopatræ, & Olympiadis CLXXXII anno primo copulauit, Coss. Caleno, & Vatinio, & quinque Consulatus percensuit, quorum quartus est Iulij Cæsaris IV solius; quintus, Pansæ, & Hirtij, subiicit ista: Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ πρῶτος ἦρξε μοναρχίας. Mox Romanam Rempub. à Coss. administratam esse dicit per annos CCCXCIII, vsque ad annum V Cleopatræ, & primum C. Iulij Cæsaris, & Coss. Hirtium, ac Pansam. Sed postea Hirtio & Pansæ Consules subiicit Lepidum & Plan- pag. 446.
cum, à quibus primum annum Monarchiæ Cæsaris incipit, adscribitque ΑΡΧΗ ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟS. Indictiones à primo anno C. Iulij Cæsaris, & Coss. Lepido atque Planco, siue XII Artemisij, hoc est Maij inchoari scribit. Ἀπὸ πρώτου ἔτους τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τῶν προκριμένων ὑπάτων Λεπίδου, καὶ Πλάγκου· ἤρξαντο ιβ' καὶ αὐτῆς ιϐ Ἀρτεμισίου μηνὸς, Ἀντιοχεῖς τὰς ἑαυτῶν χρόνους ἀριθμοῦσι· καὶ αἱ Ἰνδικτοὶ δὲ χρηματίζειν ἤρξαντο
D ἀπὸ πρώτης καὶ αὐτῆς τοῦ Γορπιαίου μηνός. *A primo anno C. Iulij Cæsaris, & Lepido, & Planco Coss. siue à* XII *Mai, Antiocheni suam æram auspicantur. Indictiones autem numerari cœptæ à primo die Septembris.* Ibi Scaliger pro ἤγουν ιβ', corrigit, Ἰνδίκτου ιβ'. Malè id quidem. Nam à XII Mai Antiochenam æram putari censet. Sed nec Indictionem à Maio mense procedere voluit; imo verò à Septembri. Cæterum verba illa Chronici nugis & hallucinationibus referta sunt. Iulium Cæsarem quatuor Consulatus ante Coss. Hirtium & Pansam, & antequam Dictator esset, obiisse scribit. Deinde IV annos, menses VII eius Monarchiæ tribuit, à Consulatu Lepidi atque Planci. Fœdissima est ista colluuies. Quartus Cæsaris Consulatus cadit in annum primum Iulianum, Vrbis DCCIX. ipse in V Consulatu mortuus est, in quo anni IV Monarchiæ cum mensibus aliquot desinunt, quorum initium est à Consulatu II anno Vrbis DCCVI. Porro Lepidi atque Planci Consulatus conuenit in annum Vrbis DCCXII, qui tertius est à morte Iulij Cæsaris, qui est V. C. DCCVIII. Hirtij vero atque Pansæ Consulatus, quem proximum facit Chronicon ante primum annum Monarchiæ, & Dictaturæ, primus est post Cæsaris necem. Quocirca dum anno primo Monarchiæ Cæsaris Indictionem primam cœpisse refert, hoc ad an-

num Vrbis DCCV pertinet, Claudio Marcello, Corn. Lentulo Coss. quo primùm A
Cæsar Dictator est factus. anno Per. Iul. 4665. Hoc enim anno à Septembri Indictio I πολιτικῶς iniit. Quare anno sequenti 4666, vrbis ineunte DCCVI eadem erat in cursu; vti Chronicon significat. qui & Monarchiam Cæsaris imprudens ab anno illo deducit, labente, non ineunte Indictione prima.

Maximi Monachi error.

Maximus Monachus in Computo Indictionem ait cœpisse anno Augusti secundo, quem mundi putat 5460, qui diuisus per xv dat Indictionem xv. at Augustus primam illam esse iussit. Nos in lib. primo Tomi huius, totius operis IX demonstrauimus annum 6133 ab Orbe condito ex Maximi regulis, iniisse ab autumno anni Christi 640, Periodi Iulianæ 5353. Igitur annus Maximi 5460 cœpit ab Autumno anni Periodi Iulianæ 4680, Iuliano XII, quo Indictio XV in vtroque computo currebat. Sed Augustum Maximus putat pro Indict. XV primam numerasse. Itaque conueniet Augusti secundus annus in annum sequentem, Iulianum XIII, Indictione I, Vrbis conditæ DCCXXI.

Georgij Monachi error.

Maximum sequitur Georgius Monachus, vt in veteri codice D. Leuuillæi legimus. cuius hæc verba sunt: τῷ ευξ' ἔτει τοῦ κόσμου δεύτερον ἐχρημάτισεν Αὔγουστος Καῖσαρος πλῆρες, καὶ ἀρχὴ τοῦ γ'. ἐν ᾧ καὶ ἡ Ινδικτος ὑπ' αὐτοῦ, ἤτοι ἐπινέμησις ἐθεσπίσθη. ὡς μαρτυρεῖ ὁ μακάριος Μάξιμος ἐν τῷ περὶ τοῦ Πάσχα λόγῳ. *Anno mundi* VMCDLX *secundus Augusti annus expletus est, iniitque tertius; quo & Indictio ab eodem decreta; vt author est B. Maximus libro de Paschate.* Subiicit, eo ipso anno Ciceronem interfectum esse. Vides ἀπιστορησίαν. Augusti secundum annum eam appellarunt, qui Iulij Cæsaris primus, aut secundus magis numerari debuit; & in hoc ipso nimium quantum hallucinati sunt. Ad hanc porro sententiam de Indictione Augusti nata temporibus, friuola illa nominis originatio referri potest; quam Constantinus Porphyrogeneta, Cedrenus, aliique recentiores Græculi tradiderunt, vt Ινδικτιὼν dicta sit, tanquam Ινακτιὼν ab Actio promontorio, & Octauij Cæsaris victoria, quam anno XV imperij sui consecutus est; vnde & Indictiones ortæ. Ita Cedrenus. atque hoc pacto primus Augusti conueniet in annum Vrbis DCCIX, quem & Marcellinus in Chronico præfinit, Indict. XIV, Basilisco & Armato Coss. B C

De Indictione quid à veteribus traditum compertúmque sit, exponitur.

CAPVT XL.

CHRONICON Alexandrinum, siue Fasti Sieuli, ad annum primum Olympiadis CCLXXIII, Coss. Constantino Aug. III, & Licinio II. (Corr. Constantino Aug. II) hæc adscribunt verba Ινδικτιώνων Κωνσταντινιανῶν ἐντεῦθεν ἀρχή. *Indictionum Constantinianarum hinc sumitur initium.* Quare cùm author idem ad annum primum Iulij Cæsaris ad-

pag. 446.

notauerit Ἀρχὴ Ινδικτιῶνος: perspicuum est, primam Indictionum originem ab illo constitui in anno primo Iulij Cæsaris; Constantinianarum verò caput in anno Christi CCCXII, quo Coss. fuere Constantinus, & Licinius II. Quo illud pertinet à Baronio, & Scaligero notatum, Indictiones ab illis Imperatoribus nomen esse sortitas, quorum temporibus inchoatæ sunt. Sic Valentiaca Indictio libro XI D
Cod. Theodosiani. Verùm *soli*, inquit Scaliger, *Constantinianæ Indictioni datum est, vt Fastos signaret.* Idem porrò in Animaduers. Eusebianis, & in Isag. Can. Alexandrini Chronici sententiæ subscripsit, & Indictiones à Iulij Cæsaris monarchia, atque ab Antiochena epocha reuera cœpisse putat; quod meritò in Annalibus Baronius refellit. Neq; enim Scriptor vllus, qui quidem primis à Christo sæculis tribus extiterit, Christianus, vel ethnicus Indictionis vsquam meminit. Primus è recentioribus Onuphrius, cùm se ad inquirendam Indictionis causam, & originem vehementius intendisset, animaduertit Constantino primùm imperante Indictiones in vsum hominum lucémque prodiisse: quarum caput anno illi tribuit, qui Coss. habuit Constantinum II & Licinium II, qui est reuera Christi CCCXII: licet cum CCCXIII in Fastis numeret; de quo postea. Hanc Onuphrij sententiam cæteri deinde magno consensu ad hoc vsque tempus amplexi sunt, Alexandrini, vti diximus, Chronici testimonio comprobatam. tametsi nemo traditam ab Onuphrio origi-

A nis illius hiſtoriam approbarit, qui Indictionem quaſi indicationem appellari cenſuit ab eo Crucis indicio, quod in aëre Conſtantino M. paulo ante Maxentianum prælium, diuinitus editum eſt. Hac, inquam, opinione repudiata, nemo non ortas Indictiones anno illo, quem diximus, Chriſti CCCXII perſuaſum habet.

Id vt hoc anno potiſſimùm crederetur eſſe factum, vnius Chronici authoritas impulit. Neque enim vetuſtior alter, quod ſciam, Conſtantini tempore, atque anno illo debellati Maxentij, Indictiones cœpiſſe memoriæ prodidit. Onuphrius Chyrium Fortunatum Aphrum laudat, authorem, ſi verum dicit, antiquiſſimum. Hunc enim illum ipſum putat eſſe, cuius Hieronymus inviris Illuſtribus meminit, Aquileienſem Epiſcopum; à quo Indictionis inueſtigandæ methodus tradita ſit. Sed ego Scriptorem illum hactenus non vidi. Extat inter Latinos Rhetores Curij Fortunatiani Conſulti tripartitum Opus de Rhetorica. Verùm nuſquam Indictionis ille meminit. Athanaſius libro de Synodis, Arianorum conuenticulum per Encæniorum tempus Antiochiæ factum incidiſſe dicit Coſſ. Marcellino, &
B Probino, Indictione XIV. Quæ nota, niſi inſerta poſtea ſit, omnium videri poteſt antiquiſſima. Sed meritò mihi ſuſpecta videtur, vt & illa Romano Concilio ſub Iulio Papa celebrato præfixa Indictionis ſextæ: quæ & alioqui vitioſa eſt.

Poſt hæc recenſendus Ambroſius, qui anno Chriſti CCCLXXXVI exeunte ſcribens ad Epiſcopos Æmiliæ de menſe Paſchali ita loquitur. *Hic autem menſis & primus eſt ſecundum Ægyptiorum prouentus, & primus eſt ſecundum legem, & octauus eſt ſecundum conſuetudinem noſtram. Indictio enim Septembri menſe incipit.* Onuphrius in Concilio Niceno Indictiones putat inuentas; & in Olympiadum locum dinumerandis temporibus ſubſtitutas, cùm eas Conſtantinus abrogaſſet. Cuius in rei fidem Nicenum canonem producit; *quo præcipitur, vt ſingulis Epiſcoporum diplomatibus anni, menſes, dies, & quota ſit Indictio addatur.* Sed canon eiuſmodi nullus eſt Nicenus. Verùm quocumque demum anno Indictioni datum ſit initium, illud extra controuerſiam eſt, ſic eas putandas, ac tali annorum ordine percurrendas eſſe, vt & decimus quintus quiſque poſt annum Chriſti CCCXII, Indictione prima notetur à Septembri; à Ianuario verò decimus ſextus; & ſi in anteriora tempora ἀναλογικῶς
C refundantur, anno illi, qui proximè Chriſtianam æram præceſſit, quarta à Septembri menſe tribuatur Indictio, à qua & annus Chriſti primus orditur. Ideóque illo ipſo, quem nominauimus, anno CCXII, prima Indictio iniit à Septembri. In hunc enim Conſulatus ille Conſtantini, & Licinij ſecundus incidit, nec non Conſtantini de Maxentio victoria, vt rectè in Chronico obſeruarat Onuphrius, quem proinde mirum eſt in Faſtis anno Chriſti CCCCXIII Indictionis initium, & Maxentij necem illigaſſe. Neque enim ex eo poteſt excuſari, quod Natalem Chriſti, ærámque communem vno anticiparit anno. (Natum enim poſuit Chriſtum Auguſto XIII, & Siluano Coſſ. anno Iuliano XLIV, & primum à Natali numerare cœpit anno Iuliano XLV.) Nam etſi Faſtos ſuos ita digeſſerit, vno tamen, vt ſuo loco declaratum eſt, expuncto Conſulatu, cum æra communi circa Probi tempora rediit in gratiam. Vnde Conſulatus II. Conſtantini, ac Licinij in annum Chriſti CCCXII non minùs Onuphrianum, quàm Dionyſianum competere debet. Meliùs itaque Chronicon Onuphrij hac ex parte procedit, quàm eiuſdem Faſti.

D Quod enim Indictionum ſeries ita poſtulet, vt in annum, exempli cauſa, Chriſti CCCXII, à Septembri competat Indictio I, ſiue ἀφ' ἑαυτῆς, ſi quidem nondum Indictiones ortæ fuerant: ſiue reipſa; ſi ab illo anno deductæ ſunt; pluribus argumentis, & exemplis licet oſtendere. velut ex Actis Calchedonenſis, aliorúmque deinceps Conciliorum; ex Dionyſij Exigui cyclis; è Marcellino; Chronico Alexandrino; Theophane, & infinitis aliis. ante omnia verò id ex Theodoſiano Codice, lib. XI, Tit. XXVIII de Indulgentiis debitorum, demonſtrari poteſt. L. IX Theodoſius Iunior Conſtantio & Conſtante Coſſ. id eſt anno Chriſti CCCCXIV, ſic edicit V. Eid. Apr. *Per omnes prouincias Orientis ex Indictione vndecima Valentiaca, in quintam vſque nuper tranſactam Indictionem, annorum ſcilicet quadràginta, id eſt Conſulatu Diuorum Valentiniani, & Valentis iterum Auguſtorum, vſque ad Conſulatum inuictiſſimi Honorij patrui mei ſepties, & meum iterum*, &c. Anno illo, quo Valentinianus, & Valens II Coſſ. fuerunt, Indictionem fuiſſe dicit XI. Eſt hic annus

Christi CCCLXVIII, quo reuera Indictio vndecima in cursu fuit, ab antecedente A
Septembri anni CCCLXVII. Ab eodem verò quadragesimus annus est Christi CCCCVII, Coss. Honorio VII, Theodosio II, cui Indictionem V tribuit; quod & ratio exigit. Idem docet & Lex sequens X. Ex quo mendum apparet irrepsisse in Legem VIII; in qua Honorius ita rescribit. *Nauicularius intra Africam ex quartadecima Indictione Consulatus Valentiniani Augusti III, & Eutropij V. C. vsque ad Indictionem quartam Consulatus nostri septies, & Teodosii iterum, omnia reliqua indulgemus. Dat. III Non. April.* Indictionem CCCC IV affingit anno, quo Cos. fuerunt Honorius VII, Theodosius II, cùm in aliis legibus quinta numeretur. Similiter anno, quo Coss. erant Valentinianus III, & Eutropius, XV fuit Indictio, anno videlicet Christi CCCLXXXVII. Malè igitur XIV concipitur. Hæc vulgatarum labes editionum ab Onuphrio, qui leges istas citat, nequaquam animaduersa fuit. Quin & Scaliger lib. V de Emend. longè vitiosius *Indictionem* XIII scripsit. Iustinianus Imp. ad Mennam Præf. Præt. de Codice suo cõfirmando scribens, annum illum, qui Decij V. C. Cõsulatu notatur, éstque Christi DXXIX, Indictionem habere VII dicit, A- B
prili mense. quod & verum est. Quocirca cùm anno Christi CCCLXVIII Indictio XI tribuitur, & anno CCCCVII Indictio V, & anno DXXIX Aprili mense, Indictio VII in cursu fuerint; Indictiones autem à Septembri incant, vt ex Ambrosio docuimus, consequens est, si annos retexamus, Indictionem I anno Christi CCCXII cœpisse.

De die, vnde Indictio cœpta. Diximus de anno, nunc de die disputandum est, à quo Indictionum caput arcessi solebat. Beda lib. de Temp. rat. cap. XLVI. *Incipiunt*, inquit, *Indictiones ab VIII Kalendas Octobris, ibidémque terminantur*. Atqui Bedæ sæculo Græci à Kalendis ipsis Septemb. Indictiones orsi sunt, & diu ante Bedam. Scaliger ab VIII Kal. Oct. ad Kal. Sept. retractum illarum exordium putat Iustiniani tempore. Verùm ante Iustinianum id iam in vsu fuisse demonstrat L. vlt. Tit. XVI lib. X Cod. Iust. vbi Anastasius Imperator totum Septembrem nouæ Indictioni eximit. Imo verò ex Actis Calchedonensis Concilij, Theodosij Iunioris tempore, à Kal. Sept. cœptas
pag. 346. Indictiones esse colligi videtur. Nam Actione IX, in Actis Ibæ Edesseni Episcopi, post Consulatum Flauij Zenonis, & Postumiani, die V Kal. Maias, Indictio C
I currebat. Hîc est annus Christi CCCCXLVIII; quo reuera prima fuit Indictio. Eadem anno, Kalendis Sept. numeratur Indictio II, in Actione X. Igitur Indi-
pag. 295. ctionis caput est à Kal. Sept. Si verum esset, quod in Isag. Can. affirmat Scaliger, Antiochensem Indictionem Maio mense cœpisse, dici poterat in Actis illis, quæ Beryti in Syria confecta sunt, Indictionem Antiochenam vsurpatam fuisse. Sed vereor vt coniectura sit illa probabilis. Nam de æra Antiochena testatur id quidem Chronicon Alexandrinũ: de Indictione non item: quam à Kal. Sept. ibidem computari docet. Quod si Indictionem indidem, vnde Antiochena æra cœpit, id est à Maio inchoatam esse velimus, & ab eo anno procedere, cui initium τῆ χρηματισμῶ Chronicon Alexandrinum tribuit, quoniam annus idem ille Vrbis est DCCVI, Per. Iul. 4666, vt suo loco probatum est; fatendum erit Indictionem Antiochenam nono mense post initium Constantinopolitanæ cœpisse. Nam si Indictionem hanc perpetuò fingamus obseruatam fuisse, primus eius annus inierit oportet anno Per. Iul. 4665. Proinde anno illo Christi CCCCXLIX, quo prima In- D
dictio Constantinopolitana currebat ab antecedente Septembri inita; & secunda Indictio Septembri sequente succesſit, Antiochensis Indictio non secunda à Maio principium sumere debuit; sed prima. Itaque obseruatio illa Indictionis Antiochenæ à Maio proficiscentis ad illum Calchedonensium Actorum locum nequaquam congruit. maximè, cùm, vti dictum est, Chronicon ipsum, à quo Indictionis istius manauit opinio, non dixerit Indictionem à Maio cœpisse; sed contrarium potiùs indicauerit. Nam cùm animaduertisset, à primo anno Iulij Cæsaris, & à XII die Artemisii, id est Maij, Antiochenos æram suam auspicari; subiungit: καὶ οἱ Ινδικτοι δὲ χρηματίζειν ἤρξαντο ἀπὸ πρώτης καὶ αὐτῆς τῆ Γορπιαίῳ μηνός. *Indictiones porro numerari cœptæ à prima die Gorpiæi mensis*, id est Septembris.

Quæ cùm ita sint; haud adeò compertum est, quonam tempore putari cœpta sit Indictio à Kal. Septemb. & vtrum prius ab VIII Kal. Octob. quod Bedæ placet, inierit, quàm à Kalendis; an potiùs à Kal. ipsis antè cœperit; tùm apud nonnullos populos in VIII Kal. Octob. coniectum sit illius initium. Triplex porro dis-

A tingui vulgò ſolet Indictio; Conſtantinopolitana quæ à Kal. Sept. incipit; Cæſarea; quæ ab VIII Kal. Oct. Pontificia, ſiue Romana; quæ à Kal. Ian. ſequentibus progreditur. Harum ſecundam Conſtantinianam etiam appellant. Sed vtrum Conſtantini ſæculo à XXIV Sept. inchoata ſit Indictio, nondum ſatis idonea nobis argumenta ſuppetunt. Dionyſius Exiguus, vt quidem exiſtimat Beda, Indictionis caput non à Septembri, ſed à Ianuario ſequente, vel Martio, repetere videtur, cùm tamen contrarium Beda profiteatur. Huius enim verba ſunt cap. XLVII libri de rat. Temp. cùm Indictionis inueniendæ methodum præſcribit: *Sume annos ab Incarnatione Domini, quotquot fuerunt in præſenti: verbi gratia* DCCXXV *adde ſemper tria; quia quarta Indictione ſecundum Dionyſium natus eſt Dominus.* Idem & alibi repetit. Igitur ſi Indictione IV natus eſt Chriſtus, vtique anno illo, qui æram Dionyſianam præcedit, exeunte natus eſt, cyclo Lunæ I, anno Iuliano XLV, qui communi vſu præfixus eſt Natali Domini. Huic enim à Ianuariis Kal. Indictio tertia; à Septembri, quarta cõpetit. Atqui Dionyſium volunt Chriſtũ natum poſuiſſe cyclo Lunæ II, quo anno epactæ fuere XI, decima quarta Luna VIII Kal. Apr. Paſchá
B VI. Kal. Apr. vt ipſemet Beda teſtatur cap. XLV. Hic eſt annus æræ Dionyſianę II: vt & Circuli ipſi Dionyſiani demonſtrant: cuius maiorem partem, id eſt octo primos menſes occupauit indictio IV; reliquos quatuor quinta indictio ſibi vendicauit. Quare Dionyſius Indictionem à Kal. Ian. aut à XXV Martij, qui dies Incarnationi dicatus eſt, inchoauit. quemadmodum & Caſſiodorus, qui annis ab Incarnatione numeratis, perpetua methodo, tria iubet adiungi ad Indictionem habendam.

Poſtremò quod ad vocabuli originem pertinet, quibus de cauſis πεντεκαιδεκαετηρὶς illa Indictio nominata ſit, vel potiùs quindecim Indictionum, ſiue totidem annorum orbis inſtitutus; nondum hactenus exploratum fuit; tametſi magno ad eam rem indagandam ſtudio eruditi homines incubuerunt. Illud conſtat, Indictiones nihil aliud eſſe, quàm annonas & tributa; quorum canon quotannis indicebatur. cui mediæ vetuſtatis authores ridiculam neſcio quam fabulam adſpergunt; dum primo luſtro indictum auri tributum; ſequente autem argentum: æs denique tertiò exactum aſſerunt, atque hoc modo redeuntibus in orbem tribus illius
C ſtipendiorum generibus, Indictiones euolutas. Meminit huius commenti præter alios S. Eligius Nouiomenſis Epiſcopus Sermone II. Sed omiſſis fabulis, cur quindenario numero circunſcriptus ſit orbis ille penſitationum, id verò neſcimus. Quod enim omnium, quæ ad hanc diem excogitata ſunt, probabile maximè iudicatur; ex eo quòd Conſtantinus militaria ſtipendia ad XV annos redegerit, quæ XVI antea taxata fuerant, inde totidem annos in periodum eſſe coniectos; id propterea minus eſt firmum, quod authorem illum fuiſſe contrahendi ſtipendij militaris, & ad XV annos reuocandi, neque veteribus vllis monumentis probatur; neque magnum ex vnius anni deductione compendium ad milites rediturum fuiſſe videtur.

Non prætermittenda eſt hoc loco *Nouæ Chronologiæ* de origine Indictionum ſententia. quæ ab anno Chriſti ſecundum communes Faſtos decimo tertio, re autem vera decimo octauo, repetitas illa eſſe coniicit. Etenim anno Chriſti XIII, qui eſt Iulianus LVIII, L. Munatio, & C. Silio Coſſ. cenſionem illam, ac prædiorum deſcriptionem, quam in Palæſtina Quirinius inſtituit, poſt Archelai relegationem,
D accidiſſe ſentit: qui annus à Conſtantinopolitanis triennio Chriſti natalem anteuertentibus decimus ſextus putatur, idémque primus ab eâdem *Noua Chronologia* ſtatuitur imperij Tiberij. Cùm igitur Patres quidam Conſtantinopolitanum calculum ſecuti, tribus ante vulgarem epocham annis natum eſſe Chriſtum exiſtimarent, quo tempore adhuc Herodes viuebat: at aliundè ſcirent cenſionis à Quirino factæ tempore idipſum eueniſſe, quæ ab natali Chriſti, quem fixerant, decimo ſexto anno celebrata fuiſſet; vnde nonnulli natalem ipſum Domini ab hoc anno repetendum eſſe iudicarunt: cæteri, ne alterutri ſententiæ præiudicarent, nouam quandam numerandorum temporum rationem excogitarunt per annos XV: quæ cùm reuera ab Incarnatione Chriſti conſurgeret, non minùs tamen alteri Euangelicæ traditioni congrueret.

Hæc noua, & hactenus inaudita coniectura, quæ authori valde probatur, falſis principiis innixa cohærere nullo modo poteſt. Id enim minimè verum eſt, deſcri-

ptionem illam à Quirino factam anno Christi XIII contigisse: vti capite III libri huius, sub finem ostendimus. Nam quæ anno isto, Dione teste, ab Augusto suscepta est, exitum non habuit, & eodem fere tempore desiit, cùm ad priorem tributi rationem sponte omnes redierunt. A

De anticipatione triennij in Constantinopolitanis ratiociniis quid dicendum sit ex libro IX, cap. III colliges. Nam pauciſſimi è Græcis, qui Natalem annum Domini supra 5500 annos extendunt, alium, quàm 5509, ortui eius præstituunt. Alexandrinum quidem Chronicon, annum 5507: cæteri eundem cum vulgari, atque nostro; qui est, vt ibidem demonstrauimus, Græci computi 5509 annus. Ad hæc æra ista, quam nominat, Græcorum trium est postrema, longéque post vsum Indictionum reperta; vti capite IV eiusdem libri docuimus. Non potuit igitur ab ea Indictionum origo proficisci. Sed vide omninò quæ sunt illic à nobis de triplici Græcorum computo accuratissimè tradita.

De anno consessus Nicæni. Refellitur eorum sententia, qui triennio durasse B
putant, vt Scaligeri: cuius & errata quædam alia notantur. De
morte Crispi. Eusebij Chronicon recensetur.

CAPVT XLI.

MIRA persuasio Scriptorum quorumdam, qui ante centum ferè annos extiterunt; Nicenum Concilium anno Christi CCCXXII celebratum fuisse. Hanc præcipui quidam rei Cõputisticæ magistri, docti cæteroquin amplexi sunt; Paulus Forosempronienſis Episcopus lib. III, & IV Partis I, Ioannes Stœflerus in Kalendario, Propos. XXXIV; Ioannes Lucidus. Mouit illos ad ita sentiendum opportunitas aurei numeri, vel cycli lunaris: quòd anno CCCXXIII aureus numerus I incidit. Cùm igitur numerorum aureorum methodum à Nicena Synodo constitutam, & ad Christianum Pascha translatam vulgò putarent, vnà illud arbitrati sunt, statim post dimissam Synodum, eo, qui proximè consecutus est, anno vsurpatam rem fuisse. C

Error Scaligeri. At Scaliger Nicenum Concilium anno Christi CCCXXV cœptum triennio ferè celebratum scribit, & anno CCCXXVII dimissum, quando & Vicennalia Constantini data sunt. cuius annum primum constituit eum, qui est Christi CCCVII. Atque vt prioribus illis, qui anno CCCXXII tempus Concilii definiebant, opportunitas illa placuit aurei numeri primi in annum à celebrato Concilio proximum incidentis: ita Scaligerum Solaris cycli commoditas iuuit; cuius primus annus in Christi CCCXXVIII cadit. Neque verò primus hoc de triennali Concilio commentus est Scaliger. Sed & antea Græculis quibusdam in mentem venerat: quos Baronius citat, & in Actis Metrophanis, & Alexandri apud Photium N. CCLVI idem legitur. At ille falsissimæ sententiæ noua erroris adstruxit argumenta; dum Constantini primordium anno Christi tribuens CCCVIII, Olympiadem CCLXXI à Socrate conceptam ad lustra nescio quæ Iuliana detorquet. Hoc verò commentum superioribus capitibus, in quibus de Constantij Chlori, eiúsque filij Constantini epocha disputatum est, prorsus obtriuimus. In Prolegom Operis de Emend. Temp. D

Nihil ergo verius est, quàm quod vulgò ferè apud eruditos obtinuit; Nicenam Synodum anno Christi CCCXXV celebratam Paulino, & Iuliano Coss. vt Inscriptio ipsa testatur Græcis præfixa Canonibus. quæ & anno Alexandri DCXXXVI, mense Dæsio, eiúsque XIX die, siue XIII Kal. Iul. conuenisse, Patres asserit. Anni Alexandri, qui & Græcorum appellantur, initium sumunt ab anno Periodi Iulianæ 4402: (vti suprà cap. XLI lib. X docuimus:) qui est trecentesimus duodecimus ante Christum. Addantur ergo anni 636 ad 4401, consurget annus Periodi Iulianæ 5037, de quo deductis annis 4713, relinquitur annus CCCXXIV, quo cœpit ab Octobri, siue Hyperberetæo, sexcentesimus tricesimus sextus annus ab Alexandro, quæ est Seleucidarum epocha. At Dæsius mensis Syromacedonicus, & in annis Græcorum Alexandreis, est idem cum Iunio. Itaque sequenti anno,

A Christi CCCXXV, Synodus Nicæna celebratur. Quod autem eodem anno terminata fuerit; neque ad CCCXXVII propagata, ex eo liquet, quod cùm vicesimus annus imperij Constantini commodùm in idem tempus incidisset, vicennalia post absolutam Synodum data fuisse scribit Eusebius lib. III de Vita Constantini, cap. XXI; & lib. IV, cap. XLVII. nec non Sozomenus lib. I, cap. vlt. Primus Constantini annus, vt suprà demonstratum est, cœpit anno CCCV, vel CCCVI. Igitur vicesimus cadit in annum CCCXXV.

Idatius in Fastis, Constantino VII, & Constantio Cæsare Coss. occisum dicit esse Crispum, & vicennalia Romæ à Constantino edita. Hic est annus Christi CCCXXVI. Eusebius autem in fine Chronici anno Abraami MMCCCXLII, Olympiadis CCLXXVI anno secundo, Constantini XX. *Vicennalia*, inquit, *Constantini Nicomediæ facta, & sequenti anno Romæ edita.* Ergo vicennalia priora, quæ in Asiæ ciuitatibus, Nicomediæ videlicet, ac Nicææ celebrata sunt, competunt in annum CCCXXV. Apud eundem Eusebium Crispi nex in quibusdam editionibus ad Crispi mors.

B Constantini XIX adscribitur: vt in vetustissimis Chronici membranis tribus reperi, quæ sunt penes P. Sirmondum, vbi & Olymp. CCLXXVI primus annus apponitur. in aliis ad XX. quod & Pontacus amplexus est. Labente itaque, vel finito vicesimo anno Crispus occisus est; anno CCCXXV; vt rectè notatur ab Idatio; anno nono itidem currente, ex quo Cæsar à patre creatus est. quod Gallicano & Basso Coss. Idatius factum refert Kalend. Martiis, anno scilicet CCCXVII, anno Constantini XII. At Scaliger Vicennalia Constantini Nicomedienses anticipasse vno anno putat; Romanos verò ritè celebrasse. Illos enim anno Christi CCCXXVI, istos CCCXXVII peregisse. Sed fallitur; vt iam omnibus constat. quamuis & Onufrium, & Annalium Ecclesiasticorum conditorem imprimis redarguat, à quo fuerat meritò reprehensus.

Cæterum in Eusebiano Chronico ad annum XX Constantini appositus est annus Christi CCCXXIX in editione Pontaci: quod & ipse comprobat; imò adeò certum existimat; vt à nemine in dubium iure reuocari debeat. Verùm neque anni In Eusebianum Chronicon inquiritur.

C Christi ab Eusebio, aut ab Hieronymo, aut ab alio quopiam vetustiore ad Chronicon adiuncti sunt; vt idem Pontacus docuit: vnde nec in antiquis codicibus comparent, velut in Sirmondianis tribus. & longè probabilius est, cum vicesimo Constantini copulandum esse CCCXXVII annum. Ita biennio Pontacum aberrasse: ac meliorem hac ex parte Scaligerianam editionem videri. Huius porro varietatis ea causa contigit, quod anni Christi in editione Pontaci vno anno primùm anticipantur. Nam ad annum Abraami MMXV, Olymp. CXCIV tertium, Augusti XLII, quo natus est Dominus, primus apud Pontacum Christi ponitur annus. Rectiùs in Scaligeriana cum sequenti coniungitur. Siquidem æra Christi post eum annum, quo natus est Christus, inchoatur. Deinceps ergo vno anno tardior est editio Scaligeri. Posteà Caracallæ VII solidos annos Chronici series Pontacena tribuit; Scaligeriana VI. Dempto igitur anno vno, biennio tardius incipit esse Scaligerianum Chronicon in annis Christi. Deinde alius annus eximitur in Scaligeriano codice, qui apud Pontacum Tacito peculiaris conceditur. Quare triennio Scaligeriana editio tardior est; vt exempli causa Probi primus annus sit Scaligero, CCLXXVII: Pontaco verò CCLXXX. Sed rursus ad biennium metachronismus redit. Quippe Caro & Numeriano triennium Scaligeri codex; Pontaci non plures duobus annis imputat. Quod discrimen deinceps constanter manet. Vnde

D postremus annus Eusebiani Chronici, qui est Constantini XX, numeratur in editione Pontaci CCCXXIX; in Scaligeriana, CCCXXVII. Quanquam veteres membranæ, quas modò laudauimus, cum Pontaci editione faciunt.

Ex iis non solùm varietatis in vtraque Chronici editione ratio constat: sed ea quoque refelluntur argumenta, quibus Pontacus ad vltimum illum annum Chronici probat CCCXXIX annum ex authoris mente esse scribendum. Sic enim disputat: In Præfatione testatur Hieronymus, *A Tiberij quinto-decimo vsque ad* XV *Valentis numerari annos* CCCLI, & proinde à Christo CCCLXXXI. Quòd si ab illis seiunxeris LII annos, quos Hieronymi supplementum continet, supererunt anni CCCXXIX absoluti. Verùm in editione Scaligeri Tiberij XV, est Christi XXIX; in Pontacena XXX. Valentis porro XIV cum Christi CCCLXXIX copulatur à Scalige-

ro: de quibus demptis LII, supersunt CCCXXVII. Ac si de CCCLXXIX detraxeris XXVIII, qui decimum quintum Tiberij præcesserunt; reliqui erunt CCCLI, vt voluit Hieronymus. Cæterum Christi annos meliùs in Scaligeriano codice, quàm in Pontaceno adnotatos esse, ex eo vincimus, quod æra Christi Eusebiana vno tantùm anno communem ac Dionysianam anteuertat. Nam vno duntaxat anno Christi natalem anticipat; dum natum illum facit anno III Olympiadis CXCIV; qui ex vulgaris æræ ratiociniis quarto natus esse debuit Iam verò Valentis obitus, in quem Supplementum Hieronymi desinit, conuenit in annum communis æræ CCCLXXVIII. Proinde ad Eusebij mentem numerandus est CCCLXXIX; non CCCCLXXXI. A

Diximus sæpe Eusebianos annos ab autumno Antiochenorum ac Syrorum more progredi; & primum annum Abraami ab autumno anni 2697 Per. Iul. incipere. quo fit vt additis annis 2696 ad annos Abraami, consequamur initium anni cuiuslibet Eusebiani in Iuliana Periodo. Quocirca cùm annus postremus Chronici sit Abraami 2394 secundum Scaligerum; Pontaco verò sit 2395 adiectis 2696, existet annus Per. Iul. in editione Scal. 5090; Christi 377; in Pontacena, Per. Iul. 5091, Christi 378. Prius autem rationi consentaneum est. Si quidem annus 2394 Abraami iniit ab autumno anni Christi 377. Quod & Olympiades ipsæ demonstrant. Nam apud Scaligerum & Pontacum cum anno XIV Valentis, & vltimo Chronici copulatur annus secundus Olympiadis CCLXXXIX. hoc est Iphiti annus 1154; quidem Elidensium more cœptus est à Solstitio anni Per. Iul. 5091; Eusebiano verò, ac Syromacedonum instituto, ab Autumno anni 5090, qui est Christi 377. Proinde satius est ad annum XIV Valentis, annum Christi 379 Eusebianum adiici; qui sit Dionysianus 378: quàm 381, qui est Dionysianus 380. B

Atenim in calce Chronici Eusebiani; siue Hieronymiani Supplementi, vbi annorum summulæ colliguntur, anni dicuntur in toto Chronico contineri 2395. Sed appendix ista non est Hieronymi; (quanquam in membranis extat;) & in editione Scaligeri prætermittitur. In vno verò Sirmondiano peruetere ad ea verba, quibus Valentis obitus in Chronico describitur: *Lacrymabile bellum in Thracia*; &c. annus Valentis XV adscriptus erat; cùm in reliquis non vltra XIV numerus excurrat. Quare librarius ille, vel quicumque demum philologus æras in calce Operis subduxit, vno anno Chronici seriem auctiorem habuit; vt XV Valentis annus apponeretur. Ac decimum sanè quintum imperij annum Valens inchoauit. Nam anno Christi CCCLXIV cœpit Kal. Apr. vt Onufrius tradit, & CCCLXXVIII periit, v. Eid. Aug. Imperauit, eodem putante, annos solidos XIV, menses IV, dies XIII. Hoc in animo fortassis habuit appendicis author. Verùm quoniàm Eusebius, & Hieronymus Principum annos ita describere solent, vti singulorum initia non ab eo anno, quo primùm inaugurati sunt, quique sæpius inchoatus est, sed à sequentis exordio sumant; atque exempli causa Valentis primus annus non ab eo procedat, quo Iouianus est mortuus; sed à sequenti: ideo rectius annus Valentis vltimus decimus quartus habeatur, quàm quintus decimus. Igitur vltimus annus Eusebij est Abraami 2342; vt in vetustissimo Sirmondiano reperi; non 2343: eique Christi annus adiungendus fuit CCCXXVII; hoc est Dionysianus CCCXXXVI. Additis porro LII annis Hieronymiani Supplementi, postremus annus erit Abraami 2394; Christi CCCLXXIX; qui est Dionysianus CCCLXXVIII. Nam vno, vti diximus, anno æra Christi Eusebiana vulgarem antecedit. C D

Concludamus hanc de Niceni Concilij tempore diatribam, & pro certo illud habeamus; celebratum id fuisse anno Christi CCCXXV, Constantini anno XX; Syluestro Pontifice; non, vt Sozomenus lib. I, cap. XVI, Iulio. qui est error manifestus. Neque verò sic excusari potest, vti magno viro venit in mentem, quasi Sozomenus scripserit: πολιὸς δὲ ὁ Ρωμαίων ἐπίσκοπος Ἰουλίου ἀπελιμπάνετο, pro quo Ἰουλίῳ à librario sit expressum. Id enim consuetudo Græci sermonis, & ἀκολουθία respuit; vt πολιὸς simpliciter, abruptéque ponatur.

De Encæniis, & conditu nouæ Romæ, siue Constantinopoleos.

CAPVT XLII.

NON dubia est epocha nobilissimæ vrbis, quam à Seuero dirutam, & in vici formam redactam Constantinus instaurauit, in eáque sedem imperij statuit. Id enim accidit anno illo, qui Gallicano, & Symmacho Coss. in Fastis notatur. Testis est Idatius in Fastis, qui ad hos Coss. ita scribit: *His Coss. dedicata est Constantinopolis, die* V *Idus Maias.* addit æram CCCLVIII. Chronicon Alexandrinum ad eosdem Coss. refert; Ετους τά τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως τοῦ κυρίου, καὶ κέ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος πατὴρ Κωνσταντίνου νέου Αὐγούστου, καὶ Κωνσταντίου, καὶ Κώνσταντος Καισάρων πόλιν μεγίστην, λαμπρὰν καὶ εὐδαίμονα κτίσας, συγκλήτῳ τε τιμήσας, Κωνσταντίνου πόλιν κέκληκε, πρὸ πέντε εἰδῶν Μαΐων ἡμέρᾳ δευτέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Ινδικτιῶνος τρίτης, &c. *Anno* CCCI *post*
B *assumptum in cœlum Dominum,* XXV *imperij ipsius, Constantinus religiosissimus Constantini iunioris Augusti, & Constantij, atque Constantis Cæsarum pater, vrbem maximam illustrem, & beatam condidit, senatu illustrauit, & Constantinopolim appellauit* V *Eid. Maias, feria* II, *Indictione* III. Iidem characterismi sunt apud apud Cedrenum. Addit postea Chronicon annum Vrbis conditæ fuisse MLXXX. Sed reuera millesimus octogesimus tertius erat Varroniani computi. Hoc igitur anno absoluta est Vrbis ædificatio, quæ biennio antè cœpta fuerat, vt idem Chronicon ait, Ianuario, & Iusto Coss. At Codinus lib. de Constantinopoli, nouem omnino mensibus post iacta fundamenta, perfectam vrbem, ac dedicatam asserit: τῷ πενταχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐν ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ὄντος τοῦ ἡλίου εἰς τὸ τοῦ τοξότου ζώδιον· ὡροσκόπει γὰρ καρκῖνος, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς διακοσιοστῆς ἑξηκοστῆς πέμπτης Ολυμπιάδος ἐπήξαντο τοὺς θεμελίους, &c. *Anno mundi* V MDCCCXXXVII, *Septembri mense, die* IV, *cùm Sol in Sagittarij signo versaretur, Horoscopante Cancro, primo anno* CCLXV *Olympiadis, iacta sunt fundamenta.* Hæc sunt absurdissima. Septembris
C IV Sol in Sagittario versari quî potuit? Sed primum certa de Vrbis initio constituenda sententia; tùm quæ falsò nonnullis ab authoribus prodita sunt, ad amussim veritatis exigentur.

Anno itaque Christi CCCXXX, cyclo Solis III, Lunæ VIII, Indictione III, Constantinopoleos encænia celebrata sunt, XI Mai. De die consentiunt omnes; isque in Menologio Græcorum adscriptus est. De anno confirmat Idatius, & Alexandrinum Chronicon. Hoc enim anno Coss. ij fuere, quibus Vrbem conditã asseuerant. Sed & character diei in Alexand. Chronico notatus, cum Indictione ita persuadent. Nam & feria II in XI Mai anno Christi CCCXXX cecidit, & Indictio III. Factum id labente anno Constantini XXIV, si eius initium ab anno Christi CCCVI ducatur, die VIII Kal. Aug. vt Idatius scripsit, tertio circiter mense ante ineuntem XXV. In Eusebiano Chronico ex editione Scaligeri ad annum Abraami MMCCC-
D XLVI ista leguntur: *Constantinopolis dedicatur, pene omnium vrbium nuditate.* Cui quidem anno Christi trecentesimus primus adscribitur ex ratione illa Eusebiani prochronismi, quã suprà memoraui, Olympiadis verò CCCLXXVII annus II. At Pontacus hæc Hieronymi verba ponit anno Abraami MMCCCXLVIII, Christi CCCXXXIV, Olymp. CCLXXVII anno IV, Constantini XXV. Melius editio Scaligeri. Nam anno Christi CCCXXX iniit annus II Olympiadis CCLXXVII; qui ex Syromacedonum vsu cœpit ab Autumno anni CCCXXIX vnà cum anno Abraami 2346.

Græci mundi annos Christique variè computant, dum Encænia Constantini referunt. Theophanes annum mundi 5816, Christi CCCXVI, quem ipsum esse scribit, quo Nicena Synodus est absoluta. cui & Nicephorus assentitur lib. VIII, cap. XXVI. Sed Theophanes Constantini XXXII annum illum facit; Nicephorus XX; vt & Cedrenus. At Codinus annum Constantini XXII. Tam autem hic, quàm Zonaras & Cedrenus, annum ab orbe condito putant 5838. De multiplici Græcorum computo vide quæ lib. IX explicauimus. Quam hoc loco tres isti secuti sunt, ea est quam Alexandrinam aliqui vocant; cuius in annum 5509 vulgaris ac Dionysianus

Græcorum computatio varia.

Christi natalis incidit: cùm Græcorum opinione sit 5507. Quare detractis annis 5509, relinquetur annus Dionysianæ æræ 329: à Natali verò Græcorum 331, quo dedicata Constantinopolis est. At Theophanes alteram computandi rationem adhibet: secundum quam Natalis Dionysianus conuenit anno mundi 5493. Græcorum verò sententia 5500. Quare ex illius calculo encænia Constantinopolis, aut eius fundatio cadent in annum æræ communis 323. Apud Suidam in voce Κωνσταντινούπολις anni ab Augusti Cæsaris monarchia ad Constantinopolim fundatam CCCLX interceßisse feruntur: quod de inchoatis annis, non vertentibus accipe; si ab anno primo Actiaco repetatur exordium. Hic enim incurrit in annum Vrbis DCCCXXIV, Per. Iul. 4684, à quo trecentesimus tricesimus est annus ipse fundatæ Constantinopolis. A

Onuphrii error.

Castigandus verò ex iis omnibus est Onuphrius, qui Basso & Ablabio Coss. id est anno Christi CCCXXXI, conditam esse Constantinopolim scribit in Fastis, quod perperam ex Marcellini Comitis authoritate colligit. Hic enim Mauortio solo Cos. Indict. V scribit anno regiæ Vrbis conditæ CXCVII, Iustinianum Imperatorem à Iustino factum esse Kal. Aprilis. Est hic annus Christi DXXVII, quo Indictio V fuit. Porrò Kal. Apr. labebatur annus à fundata Constantinopoli CXCVII, & XI Mai sequentis iniit annus CXCVIII. Quare cùm annus CXCVIII cœperit Indict. V, necesse est primum iniisse Indict. III, adeóque anno CCCXXX, non CCCXXXI. Aliuseiusdem alioquin eruditi Fastorum conditoris error, quòd Byzantium primùm asserit à Lacedæmoniis Pausania duce conditum. Hoc falsum est. Diu enim ante Pausaniam condita fuit; vt ad Themistij Orat. VI olim obseruauimus. B

Cassiodorus denique perperam Pacatiano & Hilario Coss. Byzantio nomen à Constantino inditum scribit. Quod par Coss. à vicennalibus quintum esse putat Scaliger lib. V de Emend. cap. de Encæniis Constantinopolis. Sed errat. Constantinus vicennalia bis dedit. Primùm in Oriente Paulino, & Iuliano Coss. hoc est anno ipso Nicæni Concilij. Euseb. lib. III de eius vita. Deinde Romæ anno sequenti, Coss. ipso Constantino VII, & Constantio Cæsare; vt testatur Idatius. At Pacatiani & Hilarij Consulatus à prioribus octauus est inclusis vtrisque, à posterioribus, septimus. C

De Constantini M. obitu, & initio Constantij, déque Solis defectionibus variis, quæ hoc imperante contigerunt.

CAPVT XLIII.

CONSVLIBVS Feliciano, atque Titiano mortuum esse Constantinum testes sunt veteres: Socrates in calce lib. I, qui & XI Kal. Iun. id accidisse refert, anno secundo CCLXXVIII Olymp. vixisse verò annos LXV, regnasse XXXI. Subscribit & Sozom. lib. II, cap. XXXII vitæ & imperij totidem annos tribuens. Idatius in Fastis, Feliciano & Titiano Coss. *Constantinus*, inquit, *Aug. ad cœlestia regna ablatus est* XI *Kal. Iunias, & ipso anno nuncupati sunt tres Augusti, Constantinus, & Constantius, & Constans* V *Eid. Sept.* Chronicon Alexandrinum iisdem Coss. obiisse perhibet; Mai XXII, siue XI Kal. Iunias, ipso die Pentecostes. quod & Eusebius lib. IV de Vita Constant. cap. LXIV, memoriæ prodidit. Conuenit tempus anno Christi CCCXXXVII. Cyclo Solis X, lib. B. Lunæ XV. quo Pascha contigit Aprilis III; Pentecoste Mai XXII. Imperauit igitur annos plures quàm XXIX, & menses VIII, quot imputauit Scaliger; quem in epocha Constantini multum fugit ratio: vti suprà docuimus. Quare XXXII saltem attigit. D

Supplementum Hieronymi Tricennalia Constantini anno antequam obiret data memorat. Idatius verò biennio, Coss. Constantio, Albino: Rectius quidem; vti Tricennalia competunt in annum CCCXXXV, ex quo consequens fit anno CCCVI, aut etiam CCCV Constantinum iniuisse. In quo frustrâ conflictatur Scaliger.

A Paulo verò ante mortem baptizatum esse Constantinum veteres affirmant: Eusebius lib. IV de vita Constantini, Hieronymus in Chronico, Ambrosius Orat. in funere Theod. quibus Socrates, Theodor. Sozomenus, Chronicon Alexandr. & alij multi suffragatores accedunt. qui & ab Arianis, eorúmque signifero Nicomedienſi Eusebio baptizatum referunt. At ex aduerso conditor Annalium Ecclesiasticorum pugnat Actorum Silvestri authoritate fretus: cui & Theophanes patrocinatur; ex eo demonstrans Constantinum Niceni Concilij tempore baptizatum fuisse, quod alioqui catechumenus medio in Episcoporum consessu locum nullum habuisset. Sed eam disceptare litem alterius est instituti. De baptismo Constantini.

Quambrem Constantij Imperatoris initium, quod commune cum fratribus habuit, consurgit ab anno Christi CCCXXXVII. Quod ex obseruatione cœlesti colligitur; cuius in Supplemento meminit Hieronymus ad annum Eusebij MMCCCLXIV, Constantii X. Sic enim refert. *Solis facta defectio.* Theophanes quoque ad annum Constantij X: τῷ δ' αὐτῷ, inquit, ἔτει ἔκλειψις ἡλίου ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας φαίνεσθαι ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐν ὥρᾳ γ' τῆς ἡμέρας, μηνὶ Δαισίῳ τ'. *Eodem anno defectio Solis accidit: adeo vt stellæ apparuerint in cœlo, hora diei tertia, Dæsii mensis* (is est Iunius) *die sexto.* Eadem & Cedrenus habet. Rursus Theophanes anno sequenti, quem XI Constantij numerat; τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ ἥλιος πάλιν αὐχμηρότερος γέγονεν ἐν ὥρᾳ β' τῆς χειμερινῆς ἡμέρας. *Hoc anno Sol rursus squallidior apparuit hora tertia dei Dominicæ.* Eclipsis Solis.

B

Prior illa Solis defectio Iunij VI die contigit, anno Christi CCCXLVI, aureo numero V, cyclo Solis XIX, litera E. Nouilunium verum ex Parisinis tabulis contigit hora 6, 41′, 50″, tempore physico, Constantinopoli. Apparens verò sub horam 5, 31′. Sole in gradu 14, 48′ Geminorum posito. Fuit eclipsis illa digitorum 7, 36′. Initium eius hora post mediam noctem 4, 44′, quadrante circiter vno post Solis ortum, qui per id tempus hora 4, 28′ oritur. Finis eclipsis hora 6, 18′. Tenuit horam 1, 34′. Quare neque totus Sol defecit; neque hora diei tertia maxima illius obscuratio contigit, sed secundâ; quâ & desiit. Tametsi vera coniunctio in horam diei tertiam inciderit.

C Anno sequente, cyclo Lunæ VI, litera Domin. D, Solis altera defectio contigit, Octobris XX, feria III. Nouilunium verum, ex Parisinis tabulis, incidit hora 15, 44′ à media nocte, Romæ. Apparens autem hora 16, 22′. Initium defectionis hora 15, 25′: finis, hora 17, 15′, scrupulis 5′ circiter ante Solem occasum, qui hora 17, 20′ infra horizontem in illo situ mergitur. Durauit itaque horam 1, 50′ apparente motu; fuítque digitorum fermè septem. Sol vero motu in gradu libræ 27, 28′ versabatur. De hac eclipsi Theophanes intelligi non potest, cùm anno insequente scribit Solem luridâ specie esse conspectum, Dominicâ die. Sed nec vlla præter istam altera Solis defectio anno CCCXLVII contigit. Quamuis enim Mai XXVI Nouilunium medium eclipticum videatur: (quod Romæ factum est hora 8, 3′, 18″ à media nocte. Latitudinis porrò motum habuit Signorum 0, 15, 10′, 6″.) tamen neque apparens Nouilunium Romæ prospici potuit: (quod quidem hora post meridiem 8, 6′ contigerit, hora 1, 35′ post verum, quod incidit in horam 6, 31′; Sol autem cùm in gradu Geminorum 4, 32′ versaretur, occidit hora 7, 23′ post meridiem:) neque motus latitudinis tempore apparentis ecliptica fuit. Erat enim signorum 0, 18, 12′, 55″. II Solis defectio.

D Verùm anno CCCXLVIII cyclo Lunæ VII, Solis XXI, lit. C B illa ipse fine dubio incidit eclipsis, quam Theophanes obseruat Dominica die hora diei secunda contigisse. Hoc enim anno Octobris IX, feria I defeciſſe Solem animaduertimus. Nouilunium verum ex Parisinis tabulis in vrbe Constantinopoli accidit hora 9, 5′ post mediam noctem, physico tempore. Apparens autem hora 7, 31′. Initium eclipsis hora 6, 36′, paulo post ortum Solis: qui hora 6, 24′ oritur in illo situ. Finis defectionis hora 8, 33′. Durauit horam 1, 55′ apparente motu. Summa eius obscuratio hora 7, 31′: hoc est hora diei secunda: vt scribit Theophanes, fuit digitorum circiter 8. Vt vel hoc exemplo Parisinarum tabularum fides approbari possit. III Solis defectio.

Falsus est tamen in eo Theophanes, quod anno proximo post illum, quo Iunij VI Sol defecit, alterum illud deliquium Dominica die hora secunda commissum esse dixerit. Hoc enim posterius tertio à priore anno accidisse videmus. Sanè Cassiodorus in Chronico, Philippo & Sallea Coss. Solis defectionem esse factam me- Theophanis error.

moriæ prodidit. Qui quidem Coss. anno Christi CCCXLVIII tribuuntur. De hac igitur Solis eclipsi loquitur: quam Marianus Limenio & Æone Coss. notat; & anno Christi CCCXLVII. Sed Coss. isti ad annum pertinent CCCXLIX. A

Error Mariani. Sed mendosè Marianus XVIII Kalend. Ianuarij Solem defeciſſe ſcribit; quod eſt falsiſſimum. Nec minus abſurda Mercatoris opinio: qui anno Christi CCCXLVII, octauo Kalend. Ian. eandem defectionem Solis assignat. Atqui hoc ipso anno, cyclo Lunæ VI, nouilunium medium Decembris XIX, die ineunte contigit, ex Parisinis tabulis. Quinetiam ad XVIII Decembris adscriptus est aureus numerus VI: ad octauum verò Kalend. Ian. aureus numerus XIX. Vnde perspicua est hallucinatio: quæ multo magis ex ea Solis eclipsi patet, quam eodem anno Octobris XX contigisse demonstrauimus.

Error Scaligeri, pag. 479. At Scaliger tùm libro V de Emend. tùm in Animaduers. ad annum MMCCCLXIII vehementius impegit. Illic enim Cedrenum arguit, quod anno X Constantij scripserit Solem defeciſſe Iunij VI. *Nam quamuis*, inquit, *ea die coniunctio fuit luminarium, tamen neque latitudinis lunaris anomalia, neque eclipsis illa, de qua iam locuti sumus;* (nimirum, quæ anno sequente, Octobris XX commissa est;) *hoc patitur: cùm à* VI *Iunij anni* CCCXLVI *ad* XX *Octobris anni* CCCXLVII *interſint tantùm syzygiæ* XVI. Hæc cùm libro V de Emendat. scripsisset, in Animaduersionibus Eusebianis posteà castigare voluit; sed partim in eodem cœno implicatus hæsit: partim etiam nouo errore cumulauit. Nam ad Eusebij verba illa anno X Constantij Imperatoris adscripta: *Solis facta defectio:* Cedrenum sequitur; ac Iunij VI hanc defectionem attribuit, annóque Christi CCCXLVI, & Eusebiano MMCCCLXII. Ideo metachronismum vnius anni ab Eusebio commissum putat. *Corrigendum* (ait paulo pòst) *quod scripsimus in libris de Emendat. Temporum, eam eclipsin contigisse anno sequenti, Octobris* XX. *Nam falsum est omninò. Neque vero noster error est: sed Mariani Scoti, quem αὐτοψεὶ sequuti sumus, qui falsò collocat istam eclipsim* XX *Octobris anni* CCCXLVII: *in quo nulla defectio solaris contingere potuit, latitudine lunari repugnante. Propterea si anno* CCCXLVI *Soli defecit* VI *Iunij, ab ea die ad diem* XX *Octobris anno sequenti, sunt syzygiæ* XVI. *quod interuallum est ὠὲκλειπτον. Potiùs contigisset mense Decembri, siquidem vlla contingere debuisset.* B

Hîc verò Theramenis, quod aiunt, cothurnum obseruare licet. Iisdem enim argumentis priorem, quam VI de Emendatione tenuerat, opinionem redarguit in Animaduers. quibus eam, quam hîc amplectitur, illîc refellendam putauerat. Quippe Iunij VI anni CCCXLVI negabat ideo defeciſſe Solem, quòd anno sequenti, Octobris XX defeciſſet. At in Animaduers. negat Octobris XX defeciſſe, quia Iunij VI defecerit. Vtrobique verò sic aberrat, vt qui homini huic æquissimus esse velit, tùm cùm ista scriberet, quid ageret nescisse fateatur. Vno verbo; triplex Solis defectio annis totidem accidit, nimirum CCCXLVI, CCCXLVII, & CCCXLVIII. Prima Iunij VI; secunda Octobris XX; tertia Octobris IX. vt ex iis constat, quæ paulo antè diximus, & singularum descriptio suo loco plenius ostendet. Quin & Buntinghus secundam ex Prutenicis tabulis accuratissimè delineauit, eiúsque calculi non multùm à nostris dissident. Motus verus latitudinis apud illum est Signorum 5, 16, 53′, 29″. Nobis est 5, 17, 9′, 48″. Latitudo Lunæ illi est 67′, 58″: nobis, 66′, 13″. Parallaxim denique latitudinis inuenit ille, 53′, 42″: nos 54′: qua deductâ de latitudine, reliqua sunt, 12′, quæ est apparens latitudo, & quidem ecliptica. Porrò interuallum ab apparenti coniunctione Iunij VI, hora 5, 31′ anni CCCXLVI, ad apparentem Octobris XX, hora 16, 22′, anni CCCXLVII, est dierum 501, 10, 51′. quæ sunt syzygiæ lunares XVII. quod sanè interuallum est ἐκλειπτικόν. Denique quod subiicit, Decembri potiùs mense futuram eclipsim, si quæ contingere debuisset; non minùs est absurdum. Siquidem anno CCCXLVII, Decembri media coniunctio incidit in diem XIX, hora 0, 21′ post noctem mediam. Motus latitudinis medius Signorum 7, 19, 52′ ἐκλειπτικῶν. Non erat sanè cur nos *ad accuratissimam obseruationem Scaligeri lib.* V *de Emendat. Temporum*, vir bonus allegaret, vt de hac eclipsi certi quid haberemus. Nam fœdissimè & hîc, & in Animad. omnia conturbat. C D

Solaris defectio ab Hieronymo notata, est tertia ex iis quas attulimus.

De Hieronymo, vti breuiter absoluam; cùm hîc Eusebiano more Imperatorum annos non ab eo, quo imperare cœperunt, sed ab insequente potiùs ordiatur, & in quibusdam exemplaribus ad annum Abraami MMCCCLXIII, Constantij

X adscripta

A x adscripta sit eclipsis illa mentio: nec non ad annum Christi CCCXLVIII, qui est communis æræ CCCXLVII: vt in editione Scaligeri: verisimilius est secundam Solis defectionem ab eo significari, quæ Octobris XX contigit, anno Constantij XI, Christi CCCXLVII. At in editione Pontaci eclipsis eadem apponitur anno Constantij XI, sed Abraami MMCCCLXV. Hic annus ab Octobri cœpit anni Christi CCCXLVIII. Quocirca solare deliquium ab Hieronymo proditum tertium illud erit, cuius Theophanes meminit: quod Octobris IX accidit, feria I. Nam & maius antecedentibus duobus extitit. Nos Eusebiani Chronici vetustissima exemplaria tria consuluimus. quorum in vno reperimus ad annum XI Constantij, & quartum Olymp. CCLXXXI Solis defectionem adnotatam. In cæteris ad Constantij X, & tertium Olympiadis CCLXXXI. Crediderim omnium optimam esse lectionem, quæ ad Olymp. CCLXXXI annum IV, Abraami adscribit annum MMCCCLXV, Constantij XI; qui etiam annus in Pontaci editione ponitur. Sed adiungitur annus I Olympiadis CCLXXXII. Annus Cõstantij XI apud Hieronymũ reuera duodecimus est. In eum
B verò à nobis inuenta Solis defectio cadit, anno Christi CCCXLVIII, Octobris IX.

Sed alia est eiusdem Constantij epochæ longè prioribus illis nota certior ex solari itidem deliquio, quod cæteris maius horribiliúsque conspectum est Constantio X, Iuliano III Coss. Hoc Ammianus initio libri XX descripsit; & eius occasione de siderum defectione disputat. *Eodem*, inquit, *tempore per Eoos tractus cælum subtextum caligine cernebatur obscura, & à primo aurorę exortu vsque ad meridiem intermicabant iugiter stellæ. hisque terroribus accedebat, quod cùm lux cœlestis operiretur, è mundi conspectu penitus luce abrepta, defecisse diutius Solem pauidæ mentes hominum æstimabant: primò attenuatum in Lunæ corniculantis effigiem, deinde in speciem auctum semestrem, postcáque in integrum restitutum.* Visa est hæc Solis eclipsis anno Christi CCCLX, quo Coss. fuerunt Constantius X, Iulianus III, aureo numero XIX, cyclo Solis V, littera B A. Nouilunium verum in Mesopotamia ad Tigrim fluuium, longitudinis graduum 80, latitudinis 36, factum est Augusti XXVIII, feria II, hora 7, 31′ matutina. apparens hora 5, 31′ in ipso Solis exortu. Itaque summa eiusdem orientis obscuratio fuit, digitorum circiter XI: vt verè scripserit Ammianus: *primò attenuatum in*
C *Lunæ corniculantis effigiem* prodiisse Solem. Durauit horas circiter 2, 4′ motu horario vero, ac desiit hora I post ortum, nempe 6, 33′. Sol vero situ versabatur in gradu Virginis 5, 6′. Sed hanc ipsam defectionem horrenda caligo consecuta est; cùm idem Ammianus referat ad meridiem vsque stellas esse conspectas. quod inusitati prodigij genus est.

Quarta Solis defectio.

Scaliger nescio quid cogitans ad nouissimam hanc eclipsin locum illum ex Hieronymi Supplemento trahit, quem nos paulò antè declarauimus: & addit Olympiade CCLXXXII id scribi esse factum, *vitio illius sæculi, quo lustrum Iulianum sumebatur pro Olympiade. Itaque annus Christi* CCCLX, *erat primus lustri, siue Olympiadis Iulianæ, non autem lustri Eliensis.* Quæ sunt ἀσύστατα. Hieronymus nullam alterius huius defectionis mentionem attigit. De lustris verò Iulianis commentitiis, vide quæ IX libro cap. XL contra Scaligerum fusè diximus. pag. 480.

D

De Iuliani, Valentiniani vtriusque initio: & morte.

CAPVT XLIV.

EXINDE reliquorum Imperatorum initia communi ex historia deprompta sunt à Scaligero. Velut Iuliani; quem Tauro, & Florentio Coss. imperare cœpisse notum est ex Ammiano; cùm III Non. Octobres Constantius obiisset. Hic est annus Christi CCCLXI. Idem Ammianus refert Iuliano, cùm Viennæ Allobrogum esset, spectrum quoddam apparuisse; quod Constantij mortem tum forè prædixerit; cùm & Iouis stella Aquarij postrema teneret; & Virginis partem 25 Saturnus occuparet. Et certè anno Christi CCCLXI, circa tempus illud, quo Constantius excessit, Saturnus gradum circiter 25 Virginis obtinebat: Iupiter quoque gradum 23 Aquarij: vt ex Prutenicis tabulis liquet. Iniuria itaque Scaliger ineptos appellat Historicos,

qui hæc retulerunt in libros suos: quasi ob tarditatem motus Saturni, nota illa temporis consignari mors Constantii non potuerit. Atqui vt vel tardissimi sint motus, nihilominus ab Astronomis, & à Dæmonibus vtique, longè accuratius designari possunt. A

Valentiniani senioris epocha.

Iam Valentiniani Senioris epocha nemini dubia esse potest. Notatur enim insigni charactere bisextilis dici, qui annum Christi CCCLXIV designat. Mortuus est Iulianus ipso IV, & Sallustio Coss. vt docet Ammianus lib. XXIII, & Socrates lib. III, cap. XXI, Idatius in Fastis, Chron. Alexand. & Cassiodorus; Iunij XXVI, siue VI Kal. Iul. vt priores tres disertè tradunt. Porro annum istum æræ Dionysianæ esse CCCLXIII non dubium est. Siquidem in Idatij Fastis numeratur æræ Hispanicæ CCCCI. de quibus deductis ex perpetua methodo annis XXXVIII, reliqui sunt CCCLXIII. Iouianus deinde successit. qui anno sequenti obiit, Iouiano Aug. & Varroniano Coss. iisdem authoribus, Februarij die XIX, vt scribit Idatius: vt autem Socrates refert, die XVII. quod & probabilius est. Ammianus enim post Iouiani mortem neminem diebus decem imperij gubernacula tenuisse prodit. B qui à XVII Febr. ad XXV numerantur, bisextili die comprehenso. Ergo anno Christi CCCLXIV Valentinianus iniit, æra, vt putat Idatius, CCCCII. Nec hodie Chronologus vllus aliter sentit. At antea vehementius tempora conturbata sunt, vt in Carrionis Chronico: qui anno Christi CCCCLXVIII cœpisse refert: quemadmodum & Genebrardus. In Supplemento Eusebiani Chronici, quod S. Hieronymus adtexuit, notatur ad eum annum, quo mortuus est Iouianus, annus Christi CCCLXV, in edit. Scal. Rectè id quidem, propter vnus anni prochronismum. Pessimè autem in Pontacena, annus CCCLXVII.

Valentinianus iunior.

Valentiniani iunioris obitus nobili charactere consignatur ab Epiphanio lib. de mensuris & pond. vbi necatum asserit Arcadio II & Rufino Coss. & strangulatum in Palatio repertum Id. Mai, pridie Pentecostes, feria VII, Pachon XXI, qui erat XVI Kal. Iun. Quæ omnia congruunt anno Christi CCCXCII, vt ad illum locum ostendimus. Apud Marcellinum duplex error est, quòd & anno superiore, Tatiano & Symmacho Coss. interfectum esse dicit, & Idibus Martiis. De anno & Coss. cum Epiphanio consentit in Fastis Idatius. C

De obitu Sancti Martini Turonensis Episcopi.

CAPVT XLIV.

SANCTISSIMI Martini Episcopi Turonensis obitus insignis olim apud Gallicanos Annalium Scriptores titulus temporum fuit. Ab eo certè S. Gregorius eiusdem vrbis antistes historiæ suæ interualla deducit. Quem cùm antiquissimum ac propemodum vnicum Scriptorem habeamus, à quo Francorum exordia, primorúmque regum gesta memoriæ prodita sint; præter Martini commendationem, & gloriam; Gregorianæ insuper historiæ ratio id exigit, vt illius mortis annum, seu vitæ po-
pag. 571. tiùs melioris initium diligentius exquiramus. Fecit idem libro de Emendat. VI Scaliger. Cùm enim prisci Francorum imperij primordia pertractaret, putauit ad D id esse satis, si Gregorij Turonensis historiam leuiter percurreret, quæque in illis expressæ conceptæque sunt notæ temporum, eas ad examen vocaret. Hoc vt præstare posset, à Martini obitu necessariò sumpsit initium. quem Gregorius, vti dictum est, titulum historiæ suæ præfixerat. Verùm tam in hoc, quàm in pleriſque historiæ Gregorianæ vestigiis fœdissimè prolapsus est. Sed quæ de Martino scribit idem Gregorius, priùs expendamus.

Libro primo Historiæ Francorum, capite XLVI, & vltimo his verbis mortem illius expositit. *Arcadÿ verò, & Honorÿ secundo imperÿ anno, Martinus Turonensis Episcopus, plenus virtutibus, & sanctitate, præbens infirmis multa beneficia, octogesimo & primo ætatis suæ anno, Episcopatus autem* XXVI, *apud Condatensem diœcesis suæ vicum excedens à sæculo feliciter migrauit ad Christum. Transiit autem media nocte, quæ Dominica habebatur, Attico Cæsarióque Consulibus.* Attici, & Cæsarij Consulatus in annum Chri-

A fti cccxcvii incidit. quo Arcadij & Honorii tertius annus iniit xv Kal. Febr. cyclus erat Solis xiv, litera D. Proinde Nouembris xi fuit quarta feria, non Dominica. Et tamen in ſententia conſtat Gregorius, vt illis Coſſ. exceſſiſſe putet, & eo anno, qui ſit æræ communis cccxcvii: vt ex fine libri x patet, in quo alterum quoque Chronologiæ illius vitium eſt. Nam à Paſſione Domini ad S. Martini obitum vtroque loco annos ccccxii numerat, quæ ſumma mendoſiſſima eſt. Dominicæ diei characteriſmus impunitatem errandi minorem facit. Hunc tamen neglexit in Annalibus Baronius: qui anno Chriſti cccci mortem illius aſſignat. Quo anno cyclo Solis xix litera fuit E. Ideo Nouembris xi fuit feria iii.

Proſper in Chronico à Pithœo edito anno v Arcadij, & Honorij Martinum obiiſſe refert. Is erit annus cccxcix, litera B, Nouembris xi, feria vi.

Duæ ſunt omnium probabiles maximè ſententiæ. Nam aut anno Chriſti cccc, aut cccci mortuus videtur. Quorum ille literis præditus eſt A G. iſte litera F. In illo, Nouembris xi dies in Dominicum incurrit: iſto verò, in feriam ii. Si priorem
B amplectimur, media nocte, à qua Romano more dies incœpit, obierit Martinus. Sin poſterior placet, exeunte Dominico die; ſed ciuili conſuetudine, quæ ab ortu Solis diem auſpicatur, adhuc labente, obitus acciderit. Poſteriori ſuffragatur Sulpitius. Hic enim anno Chriſti cccLxxxvi, hoc eſt Euodio Conſule, Martinum ad Maximum Imperatorem veniſſe ſcribit, quando perhonorificè ab eo ſuſceptus, & ad conuiuium admiſſus eſt. Idem porrò Sulpitius Dialogo iii Martinum refert, quod inuitus in ea legatione Ithacianorum communione pollutus eſſet, mœrore ac pœnitentia ductum, deinceps ad mortem vſque ab omni conuentu Epiſcoporum abſtinuiſſe. *Sedecim* (inquit) *poſtea vixit annos: nullam Synodum adiit: ab omnibus Epiſcoporum conuentibus ſe remouit.* Ab anno ergo Chriſti cccxcvi decimus ſextus eſt Chriſti cccci. Sed hîc Arcadij & Honorij ſeptimus eſt annus, non quintus; vt Proſper putabat. Libro de Vita B. Martini, cap. xxiii.

Sigebertus ad annum ccccii. *Sanctus Martinus* (ait) *ætatis anno octogeſimo primo, epiſcopatus verò vicesimo ſexto, obiit hoc anno ſecundum Proſperum: qui ſcripſit eum obiiſſe anno quinto Arcady & Honorij: imo ſecundum Seuerum, qui ſcribit in vita eius, eum poſt*
C *mortem Priſcillianiſtarum* xvi *annos vixiſſe.* Sed fallitur dum Proſperum cum Seuero concordare putat. Ambo enim diſcrepant. Quod ſcribit anno ætatis lxxxi deceſſiſſe Martinum, idem à Gregorio Turonenſi proditum eſt. Sed nequaquam congruit, ſi verum eſt, quod idem libro i cap. xxvi narrat, Martinum anno Conſtantini vndecimo natum eſſe. Is eſt Chriſti cccxvi; ad quem additi lxxx deſinunt in cccxcvi; aut ſi vertentes annos accipias, in ſequentem Martini poſtremus incidet. Quod vt Gregorij opinioni conſentaneum eſt, ita falſum eſſe conſtat ex iis, quæ ſuprà diſputauimus. Aut igitur amplius lxxxi vixit annos; aut Chriſti anno circiter cccxxi, Conſtantini xv natus eſt Martinus.

Hinc & Scaligeriana ſententia refellitur Martini obitum ſtatuentis in anno Chriſti cccxcv, quo litera quidem Dominicalis erat G, eáque ad hiſtoriam apta. Sed cùm annus hic idem ab Ithacij nece, & Martini cum Maximo Imperatore congreſſu ſit tantummodo decimus, Seueri authoritate reiicitur.

D

De Stiliconis Conſulatu ii, *& Honorij* vii, *&* viii *Conſulatus ab Idatio qua ratione digeſti.*

Caput XLVI.

Anno Chriſti cccev, Indictione iii, æræ Hiſpanienſis ccccxliii, Conſul ii cum Anthemio fuit Stilico, vt in Chronico refert Idatius; & Marcellinus. At Romæ extat inſcriptio, quæ Heliam quendam argentarium Conſulatu Stiliconis vii Kal. Nouembris die Veneris depoſitum eſſe ſignificat. Sed feria v fuit anno illo non vii Kal. Nouembris. Itaque quadratarij errore vitioſa eſt epigraphe. Hoc multò probabilius, quàm quod ſuſpicatur Scaliger, par vnum Conſulum deeſſe inter Conſulatum Auſonii, & Stiliconis. Eiuſdemmodi circa vii Honorii Conſulatum hæ-

sitatio Scaligeri, & falsa suspicio tollenda nobis est. In Inscriptione Græca Treuirensi notatur ὑπατεία Ονωρίου τὸ Η, καὶ Κωνσταντίνου τὸ Α. Id verò Scaligerum vehementius torsit. *Quæro*, inquit, *quis sit iste Constantinus collega Honorij in septimo Consulatu. Nam Marcellinus, Prosper, & Cassiodorus cum Honorio* VII *Consule comparant Theodosium iterum Consulem*, &c. Mox trito, vsitatóque perfugio spreto suffecti Consulatus, eò propensior est, vt aliquot paria Consulum in Fastis desiderentur. A

Constantinus tyrannus.

Sed leuissimus erat iste, neque valdè difficilis nodus; quem nullo negotio soluisset, si illorum temporum historiam consulere voluisset. Nimirum Honorio imperante Constantinus tyrannus ex infima militia ad imperium euectus in Britannia, inde in Gallias erupit: vbi & triennio ferè regnauit. Huius exordium anno Christi CCCCVII conuenit, quo Coss. fuere Honorius VII, Theodosius II, vt ex Zosimo colligitur. Hic enim libro V, iisdem Coss. literas ad Stiliconem ab Honorio missas esse scribit; quibus significabat, Constantinum occupata tyrannide, ex insula Britannia in Gallias traiecisse, ac pro Imperatore se gerere. Tum eodem anno, exacto iam autumno, Bassum & Philippum designatos esse Coss. scribit. Interfectus est autem Constantinus Theod. Aug. IV Cos. vt in Fastis notat Idatius, anno Christi CCCCXI, hoc est æra CCCCXLIX, XIV Kal. Oct. de quo vide Zosimum, & Orosium lib. VII, cap. XL, & XLII: vbi anno V. C. MCLXV sublatum è medio Constantinum refert cum filio Constante, quem Cæsarem fecerat, & in Hispanias miserat. Conuenit annus Vrbis ex Capitolinorum Fastorum ratione cum anno Christi CCCCXI. Quamobrem non dubium est Constantinum Galliis iam potitum Consulatum cepisse, & cum Honorio, qui Consul VIII erat, à Treuirensibus Gallis fuisse compositum. Nam & aliâs sæpe, cùm tyranni imperium alicubi per vim occupassent, Consules duos, aut eorum saltem alterum legebant, quorum nominibus Fasti signabantur iis in regionibus, in quibus dominabantur. Quod ex Idatii Fastis apparet. In iis enim gemina nonnunquam Consulum paria ponuntur. Velut æra CCCXLVI, qui est annus Christi CCCVIII, Diocletiano X & Maximiano VII Coss. alterum par Coss. additur, Maxentius & Romulus. qui videlicet à Maxentio tyranno creati fuerant. quod & annis quatuor consequentibus factum ibidem legitur, vsque ad æram CCCL, hoc est annum Christi CCCXII, quo Maxentius interfectus est, qui tum quarto suo Consulatu, eóque solo annum aperuerat; cùm legitimi Coss. essent Constantinus II & Licinius II. Quocirca facilè hinc animaduertis cur cum Honorio Consul in veteri lapide positus sit Constantinus. Hic enim commune cum Honorio imperium habere voluit; in eúmque finem legationem ad illum adornauit; vt testatur Zosimus. B

Alterum Scaligeri παρέρμα. Deprauatos esse Consulares Fastos inde colligit; quòd in Cod. Theod. lib XI, Tit. XXVIII, Eutropius V. C. comparatur Consul cum Valentiniano Aug. III. Atqui cum Valentiniano III ab Ammiano libro XXVIII, Socrate, & aliis componitur Valens III. Verùm alius est Valentinianus iste, quo cum Eutropius Consul fuit, ab eo, cuius collega fuit Valens. Hic enim Valentinianus est senior, cuius Consulatus III cum Valente fratre cadit in annum Christi CCCLXX. at Valentinianus iunior III Consul cum Eutropio conuenit anno CCCLXXXVII, Theodosiani Codicis locus ille est in lege VIII, quam nos suprà discussimus, ac cætera quæ perperam in ea lege interpretatur Scaliger, enarrauimus. C D

A

De exilio S. Ioannis Chryſoſtomi, eiúſque, & Eudoxiæ, atque Arcadij morte. Georgius Alexandrinus ſcriptor notatur.

CAPVT XLVII.

HONORIO VI & Ariſtæneto Coſſ. pulſum fuiſſe Chryſoſtomum veteres Hiſtorici conſentiunt: qui eſt annus Chriſti CCCCIV, Indict. II. Ita Socrates lib. VI, c. XVII, Chron. Alexandr. Corrigendus itaque Marcellinus in Chronico, qui Theodoſio Iuniore, & Rumorido Coſſ. id accidiſſe refert; Indict. I. Eodem anno poſt tres circiter menſes Eudoxiam Auguſtam mortuam teſtatur Socrates lib. VI, c. XVII, Sozom. lib. VIII, c. XXVII; Proſper in Chronico, qui iiſdē Coſſ. Eudoxiam obiiſſe memorat.

Alexandrinum verò Chronicon hunc ipſum annum certis notis deſignat. Nam
B ad Coſſ. Honorium VI, & Ariſtænetum, Indict. II, ſcribit, menſe Hyperberetæo, qui eſt October, feria VI, circa horam VIII, ingentem grandinem è cœlo decidiſſe: καὶ ἐτελεύτησεν Εὐδοξία Αὐγούςα μηνὶ τῷ αὐτῷ Ὑπερβερεταίῳ, πρὸ ά Νωνῶν Ὀκτωβρίων, ἡμέρᾳ ε', ἔτει ἐν τοῖς ἁγίοις Ἀποςόλοις μηνὶ Ὑπερβερεταίῳ, πρὸ δ' Εἰδῶν Ὀκτωβρίων, ἡμέρᾳ δ'. *Mortua eſt Eudoxia Auguſta eodem menſe Hyperberetæo, prid. Non. Octob. feria* V, *& depoſita eſt in Eccleſia ſanctorum Apoſtolorum, Hyperberetæo menſe,* IV *Eid. Octob. feria* IV. Feriarum hic character, quem videtur publicis ex Actis author exſcripſiſſe, docet anno eodem, quo in exilium pulſus eſt Chryſoſtomus, Eudoxiam obiiſſe; anno, vti dictum eſt, CCCCIV, quo cyclus erat Solis XXI, lit. C B. Igitur prid. Non. Octobris fuit feria V; & IV Eid. Octob. feria IV.

Quod autem aſſerit eodem menſe, feria VI, grandinem è cœlo cecidiſſe, ſi id ante mortem Eudoxiæ contigit, vti Socrates & Sozomenus affirmant; & quidem quarto ante die; non poteſt Hyperberetæo menſe, ſed Gorpiæi potiùs vltimo accidiſſe die, qui eſt September, cuius poſtrema dies fuit feria VI. Niſi fortè ἡμέρᾳ
C παρασκευῇ Chronicon appellet Sabbatum, quæ eſt παρασκευὴ τῆς κυριακῆς. quod & verum arbitror. Ita Kalendis ipſis Octobris grando deciderit; & poſt IV dies mortua erit Eudoxia. Rurſus illo ipſo anno, menſe Dæſio, qui eſt Maius noſter, VI Kalendas Iulias, feria VI, miſſo iam in exilium Ioanne, magna Eccleſia cum Senatu ſubito incendio conflagrauit, feria II, hora VI, vt ait Chronicon. Atqui non feria II, ſed Dominica illo die fuit. Legerim ergo πρὸ ε' Καλανδῶν Ἰουλίων, V *Kal. Iulias.*

Qui ad decidendam illam de Eudoxiæ morte controuerſiam, Georgij cuiuſdam Alexandrini Epiſcopi teſtimonio nituntur, eodémque Cedreni, Nicephori, Glycæ, & Harmenopuli opinionem fulciunt, homines alioquin eruditi, paululum expenderent, quanti pretij Georgius iſte ſit. Scriptor eſt enim non ſolùm barbarus; vt qui ne verborum quidem, ac nominum ſyntaxin ſciſſe videatur; ſed etiam in hiſtoria futiliſſimus, & mendaciſſimus: quibus illum coloribus author acerrimi iudicij Photius in Bibliotheca depinxit. Atenim propterea Georgius in inuidiam adducitur à Photio, quòd in Eudoxiæ morte à Socrate, reliquíſque diſſentiat. Hæc
D enim eſt magni & eruditi viri ſuſpitio. Valeat igitur non in reliquis ſolùm; ſed in hac re quoque Scriptoris illius authoritas, ſi non in plerâque illius temporis hiſtoria nugaciſſimè ſit, imperitiſſiméque verſatus. Cuius in ſpecimen ex innumeris hîc pauca ſeligam. Pag. 138. edit. Aug.

Scribit ille Theophilum, poſt obitum S. Ioannis Chryſoſtomi, ad iudicium citatum ab Arcadio, iuſſúmq; Theſſalonicā venire, ac ſe Synodo ſiſtere, ingenti mœrore confectum, & æſtuantē, Iſidorum, alióſque Monachos conſuluiſſe, quid facto opus eſſet; cóſque reſpondiſſe bono eſſet animo: nam prope diem Innocentium Papam morituru; neque negotij quicquam amplius facturū. quod & paulò pòſt contigit. Addit poſt Innocentij mortem, Atticum laboraſſe vti Chryſoſtomi memoria publicè celebraretur. Atqui poſt Theophili mortem quinque ferè annis ſuperſtes fuit Innocentius. Hic enim anno Chriſti CCCCXVII: ille CCCCXII mortuus eſt. Arcadius verò anno CCCCVIII, decem ante Innocentium annis. Quid quod idem Georgius Eudoxiam Innocentio ſuperſtitem facit? Ex iis de Scriptoris iu- Pag. 252. edit. Sauil.

dicio coniecturam capere possumus. Obiicitur Zosimi locus: qui post exilium Chrysostomi refert Isaurorum defectione Constantinopolim allata, missum contra illos Arbazacium ducem: qui re prosperè gesta cùm bellum conficere posset, delitiis ac voluptatibus fractus, priuatis commodis publicum bonum posthabuit. Ob eam causam reuocatus ab Imperatore, Augustæ gratia, quam prædæ parte sibi demeruerat, damnationem euasit. At verò trimestri spatio, quod inter exilium Chrysostomi, & Eudoxiæ mortem Socrates interponit; tot res obiri minimè potuerunt. Tùm Chrysostomus testatur nondum Isauros ad id tempus, quo Cucusi morabatur, à Romanis compressos fuisse. Denique Marcellinus Comes expeditionem Arbazacii confert in annum illum, quo Coss. fuêre Stilicho, & Anthemius: qui post Honorij v, & Aristæneti Consulatum, quo exulatum abiit Chrysostomus, proximè sequuti sunt. A

Verùm facilè istis occurritur. Nam quod ad Marcellinum attinet; cùm is Eudoxiam Honorio v, & Aristæneto Coss. obiisse scribat, vtique eidem anno Arbazacij perfectionem illigare debuit. Itaque falsus est. velut in eo quoque, quod Chrysostomi relegationem Theodosio iuniore i, & Rumorido Coss. assignet. Arbazacij autem expeditio vel breuiore spatio perfici potuit. Qua cum vexati, non profligati barbari sint; nihil mirum est, si nondum expugnatos fuisse Chrysostomus indicarit. Tam hic porro, quàm Palladius, qui eius acta fideliſſimè conscripsit, de Eudoxiæ morte tacendum rati sunt, ne Imperatorem offenderent. quod de Palladio præsertim suspicari licet; qui quadriennio circiter post exilium Chrysostomi de eius vita Dialogum edidit. B

Postremò Chrysostomus triennium ferè in exilio vixit. Obiit enim Honorio VII, & Theodosio II Coss. anno Christi CCCCVII, Nouembris XIV, vt refert Socrates lib. VI, cap. XIX. Alij XIV Sept. Vixit annos LII, menses VIII. Sedit annos IX, menses VI, dies XX.

Anno sequente, Christi CCCCVIII, Basso & Philippo Coss. obiit Arcadius, Kalendis Mai; cùm imperasset, annos post parentis obitum, XIV; vixisset XXXI, Socrates lib. VI, cap. XXIII. Theophanes ait mortuum illum XI Kal. Sept. Sed fallitur. ac videtur illi Zosimus erroris illius occasionem dedisse. qui libro VI Stiliconem refert iisdem Coss. è medio sublatum X Kal. Sept. Sed ita rem narrat, vt ambiguum relinquat, vtrum Arcadium, an Stiliconem illo die periisse velit. Βάσσου μὲν τοῦ ὑπατεία καὶ Φιλίππου, καθ' ὃν καὶ Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εἱμαρμένης· τῇ δὲ τοῦ δέκα Καλανδῶν Σεπτεμβρίου ἡμέρᾳ. *Bassus & Philippus Coss. erant, quibus etiam Arcadius Imperator obiit. die porro* X *Kal. Sept.* C

De Roma ab Alarico capta. Fastos illius æui Consulares integros esse contra Scaligerum asseritur. Idatius illustratur.

CAPVT XLVII.

MAGNO omnium consensu clades illa confertur in annum Christi CCCCX, Flauio Varane Cos. cum anno antecedente Vandali Hispanias occupassent. Ita Prosper, & Cassiodorus. Marcellinus item Comes Varane solo Consule captam Vrbem refert. Cassiodorus Tertullum collegam adiicit. Hic enim vmbratilis Consul ab Attalo creatus est: vt scribit Orosius lib. VII, cap. XLII. De huius itaque calamitatis tempore ne mentionem quidem attigissem, nisi grauissimi Scriptores nonnihil dubitationis afferrent. Minimam omnium Orosius facit. cuius vnius authoritate commotus Scaliger Consularibus Fastis vnum inculcat annum. Sed de Orosio paulo pòst. Valde nos Idatius commouet, qui eodem tempore vixit. Hic enim in Chronico scribit, anno XV Honorij, primo Olympiadis CCXCII, Alanos, & Vandalos, & Sueuos Hispanias ingressos æra CCCCXLVII, vel IV Kal. (vel, vt alij, III Eid. Octobris) feria tertia, Honorio VIII, & Theodosio Arcadij filio III Coss. Tum eodem anno subiicit, Alaricum regem Gothorum Romam ingressum. Hic est annus Christi CCCCIX, vt ex æræ putatione colligitur: cyclus erat Solis XXVI, D

A litera C. Itaque IIII Kalend. Octob. fuit tertia feria. Vnde per parentheſin apud Idatium legenda ſunt; *alij quarto Kalendas (alij tertio Idus Octobris memorant die) tertia feria.* Nam tertio Idus erat feria IV. Cæterùm eodem anno Chriſti CCCCIX initium habuit Olympias CCXCVII. In Faſtis ſimiliter Idatius æra & Coſſ. iiſdem barbaros Hiſpanias ingreſſos eſſe ſcribit. Idatio populari ſuo ſuffragatur Iſidorus, qui in Chronico Gotthorum ſignificat æra CCCCXLVII Alaricum Vrbem occupaſſe. Verùm ſatius eſt communem ſententiam tueri: quæ & anno Chriſti CCCCX captam à Gotthis Vrbem adſtruit, & anno altero, quàm Vvandali & Sueui Hiſpaniam occuparant. At Oroſius lib. VII, cap. XL ſcribit anno ab V. C. MCLXIV cladem illam accidiſſe. Hic annus ex Varronis putatione, cadit in annum Chriſti CCCCXI. Cui & Cedrenus adſtipulatur. Nam Indictione IX captam memorat. Verùm qui in annis V. C. Oroſium ſequi velit, identidem is aberret, à ſéque ipſo diſſentiat. Neque enim Varronis, vel Capitolinorum Faſtorum æram conſtanter adhibet: ſed inconditè in hac temporum nota fertur: vt ipſemet Scaliger agnoſcit. Cui propterea venire in mentem non debuit; inter Auſonij Conſulatum, &
B Stiliconis II, id eſt inter annum Chriſti CCCLXXIX, & CCCCV vnum annum inferciendum eſſe, qui ſine Coſſ. tranſactus ſit. Ita vt Stiliconis Conſulatus II in annum Chriſti CCCCVI, non antecedentem congruat. Sed leuiſſimum eſt coniecturæ iſtius argumentum. Cuius etiam inanitas ex eo conuincitur, ſi quis annos duos certiſſimo aliquo charactere notatos inter ſe comparet. Exempli cauſa Conſtantinus obiit anno Chriſti CCCXXXVII, Mai XXII feria; I, ipſo die Pentecoſtes. Ergo cyclo Solis x. lit. B. cyclo Lunæ XV: vt cap. XLII docuimus. Item anno CCCLX, Conſtantio X, Iuliano III Coſſ. Sol defecit ſub ipſum diei principium, Auguſti XXVIII; vt eodem capite demonſtrauimus. Rurſus Idatius in Chronico, & in Faſtis ſcribit Arcadio V, & Honorio V Coſſ. Solem defeciſſe III Id. Nouembris, feria ſecunda, æra CCCCXL. Nemo dubitat, quin iſte ſit annus Chriſti CCCCII, cyclo Lunæ IV, Solis XIX, litera E, quo eclipſis Solis maxima contigit. Nouilunium verum Pariſinæ tabulæ repræſentant vndecimo die Nouembris, feria III, hora 9, 57′, 24″, Romæ, tempore phyſico. Apparens autem, hora 8, 57′, 24″ poſt mediam noctem. Initium defectionis hora 7, 39′. Finis hora 9, 47. Durauit horas 2, 8′, apparente
C motu: fuitque digitorum 10, 30′ ferè. Corrigendus autem Idatius, qui feria ſecunda defeciſſe Solem ait. Id enim tertiâ factum.

Idem denique, vt paulo antè commemorauimus, Honorio VIII, & Theodoſio III Coſſ. æra CCCCXLVII, hoc eſt anno Chriſti CCCCIX, quarto Kalend. Octob. tertiam feriam fuiſſe ſcribit. Hæc omnia vera eſſe nequeunt, ſi interualla iſta temporum vel vnico anno maiora, aut minora feceris, quàm in vulgaribus Faſtis poſita ſunt. Fruſtra igitur de labe illa Faſtorum ariolatus eſt Scaliger. Apud Idatium locus alter occurrit, ex quo ſimile quiddam, ac Scaligero viſum eſt, ſuſpicari aliquis poſſet; vnum quempiam in Faſtis annum deeſſe. Refert in Faſtis anno poſt Coſſ. Sergij, & Nigriniani; æra CCCLXXXIX, apparuiſſe in Oriente ſignum Saluatoris die III Kal. Febr. Luna XXVIII. Ex æra colligitur hunc annum eſſe Chriſti CCCLI: cyclus erat Lunæ X. Nouilunium itaque medium ex Pariſinis tabulis contigit Ianuarij XIV, feria II, horâ 4, 15′, 48″ poſt mediam noctem. Proinde Ianuarij XXX fuit Luna XVII. At verò anno ſequenti, Chriſti CCCLII, cyclo Lunæ XI, Solis XXV, litera E D, nouilunium Ianuarij III, feria VI, hora 13, 4′, 16. Vnde Ianuarij
D XXX, Luna fuit XXVIII. Hinc oriri dubitatio poteſt, ecquid annus CCCLII poſt Conſulatum Sergij, & Nigriniani numerandus ſit. Verùm Idatium opinor, cùm annorum initium à Paſchate ſumeret, quæ Ianuario inſequentis anni contigerant, antecedentibus Coſſ. atque æræ tribuiſſe, tametſi Conſulatuum, atque æræ primordium à Kalend. Ian. duceretur.

A

De Primorum Franciæ regum initiis. Illustratur Gregorij Turonensis historia. Scaligeri errata varia.

CAPVT XLVIII.

Scal. l. VI. pag. 571.

CVM veterum tempora Francorum; tùm initia primorum maximè regum, propter monimentorum inopiam, ac sæculi illius insciciam, summa in obscuritate versantur. Vnus ex antiquitate Gregorius Turonensis mandare scriptis res eorum aggressus est. Sed longè plura prætermisit, quàm memoriæ prodidit: & ea ipsa quæ scribendo attigit, nullo sermonis cultu, neque rerum delectu, neque narrandi ordine, perplexè, atque inconditè perscripsit. Verùm cùm meliorem hoc authore, quem sequamur, habeamus neminem, danda est opera, vt ex illius historia quæ possumus illustrandæ regum nostrorum memoriæ præsidia capiamus. Ac de prioribus quidem regibus perleuem mentionem facit libro II, cap. IX, Chlogione, Meroueo, Childerico; neque Pharamundi meminit. B

Pharamundus.

At Prosper in Chronico, quod Pithœus edidit, de Pharamundo primùm ad annum Honorij XXVI ita scribit. *Faramundus regnat in Francia.* De Clodio verò ad annum V Theodosij iunioris, post Honorij mortem: *Clodius regnat in Francia.* Denique ad annum eiusdem Theodosij XXV ista leguntur: *Merœus regnat in Francia.* Annus Honorij XXVI iniit Christi anno CCCCXX. Hoc igitur vel sequenti Pharamundus regnum auspicatus est. Chlodius verò anno circiter CCCCXXVIII. Merœueus porro, siquidem Theodosii annos attendimus, circa annum CCCCXLVIII inierit. Honorius enim anno Christi CCCCXXIII obiit. Ideo quintus Theodosii post Honorii mortem est CCCCXXVIII: vicesimus quintus est CCCCXLVIII. Verùm apud Prosperum ille ipse quintus & vicesimus Theodosii annus sextus retrò ponitur ab eo anno, quo Chalcedonensis Synodus est indicta: quæ anno CCCCLI contigit. vnde anno CCCCXLVI Merouei primordia congruerent. Nihilominus annum CCCCXLVIII amplectimur. Solent enim in istiusmodi Chronicis labentes anni pro integris vsurpari, nouorúmque principum initia ad sequentes annos transferri. Hoc modo Pharamundus septem fere annis: Chlodius XXI, regnauerint. Childerici anni ex Clodouæi primordio petendi sunt. hoc verò ex ipsius obitu constitui debet. Gregorius in fine libri II regnasse Clodoueum refert annos XXX; & ad eius mortem à transitu S. Martini putari annos CXII. Martini obitus confertur à Gregorio in annum Christi CCCXCVII, Cæsario, Atticóque Consulibus. Ita Chlodouei obitus acciderit anno Christi DIX. At si mortuus putetur Martinus anno CCCC, vel CCCCI, Chlodoueus obierit anno DXI, vel DXII. De quo vt probabile aliquid eliciatur, ex Chlodouei posteris diiudicanda res erit. C

Clodio.

Chilpericus.

Chlodouei filij.

Chlodoueo rege defuncto, quatuor filii eius Theodoricus, Clodomeris, Childebertus, & Chlotharius *regnum æqua lance diuidunt*; ait Gregorius Turon lib. III, cap. I. Reliquis mortuis Chlotharius rerum solus potitus est. Childeberti obitum author ille, qui ad Marcellinum Comitem appendicem addidit, assignat anno XVI post Consulatum Basilii, Indict. V. Hic est Christi annus DLVII. Idem verò anno post Consulatum Basilii XII Indict. I Hlotarium contra Saxones iuxta Vviseram pugnasse scribit, cùm iam XLIV annis regnaret, eodémque mortuum esse Theodebaldum Theodeberti filium, Theodorici nepotem. Non alius hic annus est, quàm Christi DLIII. Si igitur annus Christi DLIII Chlotharii fuit XLIV, videtur eius initium, adeóque Chlodouei mors, incurrere in annum DIX, vel DX. D

Chramni obitus.

Gregorius Turonensis lib. IV, cap. XX refert Chramnum Chlotarii filium, qui à patre defecerat, & ad Britannorum comitem confugerat, à patre viuum incendio concrematum. Tum sequenti capite, Chlotharium anno quinquagesimo primo regni sui mortuum esse, *post vnum decurrentis anni diem, quo Chramnus fuerat interfectus.* Quæ sic intelligunt, quasi anno vertente post Chrammi necem obierit. Appendix Marcellini refert Indictione VI, post Consulatum Basilii anno

A xvii, Chramnum interfectum esse. Est is annus Christi dlviii. Itaque Chlotharius mortuus sit anno sequenti, Indictione vii. At hoc falsum. Videamus enim porrò.

Theodoricus anno regni sui xxiii moritur, ait Gregorius lib. iii, cap. xxiii. Huic Theodobertus succedit, annóque xiv regni decedit è vita. Idem libro iii, cap. xxxvii. Vnde in calce libri iv colligit à morte Chlodouei ad mortem Theodoberti annos xxxvii. Theodoberto successit Theodoualdus, cuius & Agathias meminit, ab eóque missum in Italiam Bucellinum ducem cum ingentibus copiis narrat, quæ omnes à Narsete profligatæ sunt. Theodobaldus anno septimo regni sui moritur: vt idem scribit lib. iv, cap. ix. Quo etiam anno Chlotharius, ad quem illius regnum peruenit, cum Saxonibus bellum feliciter administrauit. Sed biennio pòst ab iisdem Saxonibus ad desperationem redactis penè internecione deleri sunt Franci, quod Indictione iii anno videlicet dlv gestum esse Marcellini Appendix memorat. Rem narrat Gregorius lib. iv, cap. xiv. Iam verò cùm Theodobaldus annos septem regnauerit, si ad xxxvii
B priores addantur, consient anni xliv à morte Chlodouei ad obitum Theodobaldi. quot etiam tum Chlotharius numerabat, vt Marcellini Appendix refert. Theoderici mors.

Chlothario è vita sublato, quatuor filij regnum inter se sortitò distribuerunt. Charibertus regnum Childeberti, & sedem Parisios obtinuit. Gunthchramno Chlodomeris regnum, ac sedes Aurelianensis obtigit. Chilperico regnum Chlotharij patris, & Suessiones. Sigiberto denique Theodorici regnum, cuius sedes Remi fuere. Ita Gregorius lib. iv, cap. xii. Sigibertus obiit anno xiv, vt idem cap. li scribit, qui & in fine libri iv summam denuò subducit, annorum videlicet xxxvii ab obitu Chlodouei ad mortem Theodoberti: à transitu verò Theodoberti ad exitum Sigeberti, annorum xxix. Confiunt anni ab obitu Chlodouei ad mortem Sigeberti, lxvi. Chlotharij filij.

Sigebertus successorem reliquit Childebertum, cuius anni accuratius notantur à Gregorio; quod in huius ditione Turones essent. Nonnunquam & huius anni cum annis Chilperici, & Gunthchramni comparantur. Quocirca Chil-
C deberti regnum, quod Chronologicis etiam notis Gregorius illustrauit, velut cardo quidam est illorum temporum, per quem cæterorum epochæ certius inuestigari possunt. Initium eius in ipsum Natalis Dominici diem incidit: vt testatur Gregorius libro v, cap. i. Annus verò Christi fuit dlxxv. quod multis argumentis efficitur. Imprimis Gregorius lib. v, cap. xvii refert anno ii Childeberti (Nam postea cap xxv, annus tertius subiicitur) dubiam Paschatis obseruationem fuisse. Nam in Galliis celebratum est xiv Kal. Maias. in Hispania xii Kal. Apr. Congruit hoc anno Christi dlxxvii, cyclo Solis xxvi, litera C. Aureo numero viii. Terminus Paschalis Latinorum xix Martij, feria vi. Proinde Pascha secundum Latinorum, ac Victorij præscriptum celebratum est Martij xxi. de qua re videnda sunt omninò quæ libro ii, cap. lxiii disputauimus. Sigibertus in Chrònico valdè imperitè confert hanc Paschatis historiam in annum Christi dlxxiii: quo cyclus erat Solis xxii, litera A, Lunæ iv. Neuter verò congruit. Iam verò cùm tertius annus Childeberti cœperit à Natali anni dlxxvii; primus vtique à Natali iniit anni dlxxv. Sigebertus. Gregor. lib. v cap. xlviii.

Sed insignis est eiusdem Gregorij locus lib. x, cap. xxiii, vbi anno xv Childe-
D berti, & Gunthchramni xxix, (vt cap. x scribit,) aliam de Paschate controuersiam incidisse memorat. *Dubietas*, inquit, *Paschæ fuit ob hoc, quod in cyclo Victor Lunæ* xv *Pascha scripsit fieri. Sed ne Christiani vt Iudæi sub hac Luna hæc solennia celebrarent, addidit: Latini autem Luna* xxii. *Ob hoc multi in Galliis Luna* xv *celebrarunt, nos autem* xxii. *Inquisiuimus tamen studiosè. Sed fontes Hispaniæ, qui diuinitus implentur, in nostrum Pascha repleti sunt. Terræ motus factus est magnus* xviii *Kal. mensis quinti, die quarto, primo mane, cùm lux redire cœpisset. Sol eclipsin pertulit mense octauo mediante: & ita lumen eius minuit, vt vix quantum quintæ Lunæ cornua retinent, ad lucendum haberet.* Hîc triplex est character; Paschatis Luna xv, vel xxii celebrati; feriæ iv in xiv Iunii cadentis; & eclipsis Solis Octobri mense. Quæ omnia sine dubio in annum Christi dxc incurrunt. Fuit enim hoc anno cyclus Solis xi, litera A; cyclus Lunæ ii. Neomenia Paschalis xii Martii; Terminus in xxv Martii, feria vii. Ergo Pascha dubium.

Eclipsis Solis anno Domini 590.

Martii XXVI fuit Luna XV, eadémque Dominica Paschalis, & quidem legitima. A
At secundum Latinorum regulam alii in XXII lunam, id est Aprilis II, Paschа diffuderunt. Rursus eodem anno XVIII Kal. Iulias fuit quarta feria. Octobri verò mense Sol defecit. Nouilunium verum Lutetiæ commissum est Octobris IV, feria IV, hora II, 10′, 33″ à media nocte. aparens verò hora 10, 4′, 49″. Motus latitudinis verus Signorum 5, 21′, 6″. Latitudo vera borealis, 46′, 8″. Parallaxis latitudinis, 35′, 30″. Ergo apparens latitudo, 10′, 38″. qua deductâ de summa semidiametrorum 28′, 40″, supersunt 18′, 2″. Proinde digitorum fuit paulo minus septem. Tenuit horas circiter duas vero motu: cœpitque sub horam 9 à media nocte, & vndecimâ desiit. Rectè itaque Gregorius Solis lumen ita diminutum asserit, vix vt tantum orbis lucidi remaneret, quantum Lunæ quintæ cornua retinent. Quinta Luna tempore Gregorij pene sexta fuit ἀκριβῶς, & cœlestis. Quæ ad dimidiatam propius accedit. cuiusmodi pars illa Solis fuit, quæ Lunæ interuentu non obscurabatur. Hîc duo sunt animaduertenda. Alterum, ordinem mensium
B
à Martio repeti. Sic enim quintum appellauit Iulium; octauum itidem, Octobrem. Alterum; quod mediante octauo mense dixit eclipsin illam Solis incidisse,

Scaligeri error grauissimus.

idem esse quod labente. quemadmodum loquitur Epiphanius Hæresi LXX, vt ad Num. X & XII ibidem obseruauimus. Nam illic μεσαζόντων τῶν ἀζύμων dixit, pro eo quod est *labentibus azymorum diebus*.

Hæc cùm non animaduerteret Scaliger, mirificè totam hanc Gregorij depraua uit historiam. Credidit enim illa omnia contigisse anno Christi DLXXXVIII, cyScal. pag. 582.

clo Solis IX, Paschali XIX. Litera DC. Sed reliqua minimè congruunt. Verùm ille quintum mensem, adeóque reliquos ordine numerari putat initio ab Aprili facto. Qua ratione quintus mensis erit Augustus, cuius XVIII die fuit feria IV. Legendum enim apud Gregorium asseuerat XVIII *mensis quinti*, pro XVIII *Kalendas. Non enim*, inquit, *dicitur* XVIII *Kal. mensis quinti: sed prima, secunda, tertia mensis quinti. Quare si ex more Romano per Kal. & Idus, & Nonas mensem primum, secundum, tertium putare moris esset, hic* XVIII *Kal. mensis quinti essent Idus ipsæ Iulij*. Sed vehementer errat; absurdéque fingit à Gregorio mensem quintum appellari non Iulium, sed Augustum. De eclipsi porrò Solis ab eodem Gregorio notata multò alieniora sen-
C
tit. Hanc enim octauo mense, id est Nouembri contigisse vult, *Christi anno* DXCVII, *in quo sanè Sol defecit*, inquit, XV *Nouembris, hoc est, vt ipse loquitur, mediante octauo mense. Igitur confundit annum* DLXXXVIII, *in quo duodecimas Paschæ fuit, &* XVIII *Augusti erat feria quarta: cum anno* DXCVII, *in quo eclipsis contigit* XV *Nouembris. quem etiam annum in fine operis ait fuisse quintum Gregorij Papæ, cùm is fuerit octauus imens illius Papæ.* Hîc in reprehendendo temeritatem hominis, an hallucinationem magis admirer nescio. Nam vtraque non vulgaris est. Solis defectionem anno illo Nouembris XV in Galliis fuisse conspectam, id verò falsum est. Contigit enim Nouilunium verum Lutetiæ hora 5, 35′, 49″, duabus horis ante Solis ortum. qui cùm per idem tempus in Scorpij gradu 25, 47′ deprehensus sit, oriebatur circa horam 7, 36′. Itaque tametsi ecliptica fuerit ista syzygia. (Nam motus verus latitudinis erat Sign. XI, 21, 51′.) tamen neque in Galliis videri potuit: quod ante Solis ortum accidit. neque vt orto iam Sole commissa sit; in Europa conspici potuisset: propterea quod australis erat latitudo, quam parallaxis augere solet, & vltra fines ecliptico
D
summouere. Iniuria itaque Scaliger Gregorium accusat, quem verissimè constat in annum DXC omnia illa contulisse. Sigibertus ad annum DXCVI ista scribit: *Sol à mane vsque ad meridiem minoratus est, vsque ad tertiam sui partem.* Videtur eandem illam à Gregorio memoratam Solis eclipsin intellexisse. quòd Gregorius vix tantum ex orbe Solis ab obscuritate vindicatum fuisse dicat, quanta est Luna quinScal pag. 579.

ta. Sed absurdum est quod dicit à mane vsque ad meridiem id perseueraſſe, quatuor circiter horis.

Eiusdemmodi est & alia Scaligeri castigatio. Gregorius lib. IV cap. XXXI scribit regnante Sigeberto Kalendis Octobris ita *Solem obscuratum apparuisse, vt nec quarta quidem pars in eodem lucens remaneret; sed teter atque decolor apparens quasi saccus videretur.* Hoc fieri non potuit, ait Scaliger, nisi anno Christi DLXXIV, cyclo Lunæ V, Solis XXIII, litera G. Sed eodem anno Nouilunium incidit quidem in Kalend. Octobris; contigitque medium Lutetiæ Octobris 1, feria 2, hora 1, 50′

A à media nocte. Medius latitudinis motus, Sign. 7, 10, 39′. qui ecliptícus non fuit. Quare pro *Kal. Octobris* ſcribendum ait Scaliger, *Kal. Septembris*, quibus Sol defecit. Atqui nulla tum eclipſis Solis in Galliis, neque Europa tota cerni potuit. Motus ſanè latitudinis eclipticus fuit. Medius enim ſignorum fuit 6, 10, 2′. Sed auſtralis erat latitudo, quam parallaxis excludit ab eclipticis terminis. Quinetiam vera ſynodus hora vna circiter ortum Solis anteceſſit. Contigit enim vera poſt mediam noctem hora 5, 56′ apparens hora 4, 11′. Sole in gradu Virginis 10, 13′ commorante, quo tempore ſub horam 5, 24′ exoritur. Vides quàm ſit exquiſita Solis ac Lunæ cognitio ad temporum doctrinam, erroréſque caſtigandos vtilis, imò neceſſaria. cuius præſidiis non ſatis inſtructus Scaliger miſerabilem in modum lapſus eſt. Quocirca poſteriorem illam à Gregorio memoratam lucis in Sole defectionem citra lunarem ἐπισκότησιν accidiſſe veriſimile eſt: aut alio id menſe contigiſſe. quem ex tabulis inueſtigare poſſunt, quibus otium ſuppetit. Cæterum ex priore Solis eclipſi, ac reliquis anni DXC notis, quem in annum Childeberti XV incurrit; euidens eſt annum primum eiuſdem regis inire ex Natali Dominico anni

B DLXXV. Idem etiam adſtruunt & alia Gregorij loca, in quibus Childeberti iunioris anni ſingillatim percenſentur. Libro VI, cap. XXV, anno Childeberti regis octauo, pridie Kalendas Februarias diem Dominicam fuiſſe refert. Erat ergo Dominicalis litera C, adeóque Chriſti annus DLXXXIII, cyclo Solis IV. Ad hæc anno Childeberti ſeptimo, *qui erat Chilperici, & Gunthchramni viceſimus primus*, (ait lib. VI, cap. XIV) inter alia prodigia, *Luna eclipſin paſſa* eſt, vti capite XXI ſcribit. Et reuera anno DLXXXII bis inſignis Lunæ defectio contigit. Primum Martij XXV, feria 3. Plenilunium verum, & eclipſis medium accidit hora 3, 56 poſt mediam noctem. initium hora 1, 48′. finis hora 6, 4′. Itaque duratio eius horarum 4, 18′, fuítque digitorum 22, 8′. Sol vero ſitu in Arietis gradu 6, 28′ collocatus erat. Altera defectio Septembris XVIII, feria 6, Plenilunium verum incidit hora 0, 41′: Sole in gradu Virginis 26, 49′, 22″ poſito. Cœpit Septembris XVII hora 22, 51′ poſt mediam noctem: deſiit hora 2, 31′ poſt mediam noctem Septembris XVIII. Ita duratio eius horarum 3, 40′. Digitos habuit 21 circiter.

Cœleſtium motuum notatio Chronologiæ quàm neceſſaria ſit.

Eclipſes Lunæ duæ.

Idem porro Gregorius lib. XII, lunam ait eſſe contenebricatam anno Childe-

C berti, vt apparet, quinto. Annus iſte Chriſti debet eſſe DLXXX, cyclo Lunæ XI. Sed hoc ipſo nulla Lunæ defectio in Galliis eſt viſa. Bis quidem oppoſitionis mediæ tempore motus latitudinis intra terminos eclipticos conſtitit. Primum Mai XIV. Media enim oppoſitio contigit hora 16, 52′ à media nocte. Motus latitudinis Sign. 0, 12, 18′, 49″. Vera oppoſitio Mai XV, hora 0, 40′ poſt mediam noctem, phyſico tempore. At motus latitudinis verus ſignorum 0, 13, 23′, 36″ extra terminos eclipticos. Itaque latitudo Lunæ 69′, 6″ maior eſt ſemidiametrorum Vmbræ, Lunæque ſumma, quæ eſt ſcrup. 63′, 56′. Alterum plenilunium medium contigit Octobris IX, feria IV, hora 8, 32′. Medius motus latitudinis Signi 5, 15, 40′, 4″. Vera oppoſitio Octobris VIII, feria III, hora 19, 18′. Motus latitudinis verus Sign. 5, 13, 18′, 39″ extra limites eclipticos. Quocirca anno Childeberti quinto Luna non defecit. Sed anno ſequenti, Chriſti DLXXXI, Lunæ plus dimidia parte obſcuratum eſt. Verum Plenilunium contigit Aprilis V, feria VII, hora 1, 32′ poſt noctem mediam, phyſico tempore. Initium eclipſis hora 0, 2′; ipſo

D pene momento mediæ noctis. Finis hora 3, 2′. Durauit horas 3, fuitque digitorum fere ſeptem, hoc eſt 6, 40′.

Ex iis omnibus citra controuerſiam liquet annum Childeberti iunioris primum, vt & Sigeberti patris ipſius obitum, cadere in annum Chriſti DLXXV; cuius ab natali regnum auſpicatus eſt. Chlotharij liberi quatuor annis XIV antea regnauerant: quot videlicet Sigeberto tribuuntur. Ideo Chilperici & Gunthchramni decimus quintus, eſt Childeberti primus. Gregorius lib. V, cap. XXI, *Anno quoque tertio Childeberti regis, qui erat Chilperici, & Gunthchramni ſeptimus decimus annus.* Capite item XXVII quartus Childeberti, aliorum eſt octauus decimus. Sic lib. VI, cap. XIV annus ſeptimus Childeberti eſt XXI amborum fratrum. Item lib. X, cap. X, annus XV Childeberti cum XXIX Gunthchramni componitur. Vnde librarij error operis in calce corrigendus eſt. vbi ſe deſinere dicit in annum Gunthchramni regis XXXI, & Childeberti XIX, qui ſit S. Gregorij Papæ quintus. Si Gunthchramni XXIX eſt

Childebertus iunior.

Childeberti XXIX, tricesimus primus illius erit istius XVII. At verò quintus annus S. Gregorij Papæ reuera anno Childeberti XIX labente cœpit. Sed Gunthchramni anno XXXIII, & vltimo; qui est annus Christi DXCIV. Itaque numeri isti castigatione opus habent. quemadmodum & annorum ab orbe condito summa, quæ sexaginta amplius colligit, quàm interualla, ex quibus conflatur, efficiant. A

Iam cùm Chilperici & Gunthchramni, nec non Sigeberti annus XIV conturrat cum anno Christi DLXXV, primus vtique iniit anno DLXII, vel DLXI exeunte. quo mortuus est Chlotarius Chlodouei F. Is annos regnauit LI; eodem teste Gregorio libro IV, cap. XXI. Cœpit igitur anno Christi DX, vel DXI. Crediderim anno DX mortuum esse Chlodoueum, eodémque regnare cœpisse fratres quatuor. Sic enim à transitu Chlodouei ad obitum Theodoberti Gregorius annos XXXVII numerat: inde ad mortem Sigeberti, annos XXIX. Fiunt anni LXVI. quos si de annis DLXXV deduxeris, relinquentur anni DIX Ergo sequenti saltem mortuus est Chlodoueus. Tametsi plerumque annorum particulæ pro integris annis accipi solent. Vnde nemo certam, ac liquidam regum istorum epocham statuere potest. Sed nimis exacta diligentia nihil hîc opus est. Quare quod est probabilius amplectimur. Initium Chlodouei. B

Chlodoueus annos, vt ait in fine libri II Gregorius, regnauit triginta. Orsus est igitur ab anno CCCCLXXX, vel CCCCLXXXI. Ante hunc qui Francis regnauêre, ita singulorum annos expendes. Chlodio sub annum Christi CCCCXXVIII iniit, Felice, ac Tauro Coss. Quo eodem anno Prosper in Chronico, & Cassiodorus referunt partem Galliarum Rheno proximam à Francis occupatam ab Aëtio duce receptam fuisse. Huius expeditionis meminisse quidam existimant Sidonium Apollin. Paneg. V in laudem Maioriani. vbi & Cloionem Francorum regem nominat. Sed hæc posterior est annis aliquot: vt ad eundem locum P. Sirmondus adnotauit. ac congruit in annum Christi CCCCXLV. Bis igitur cum Romanis congressus ac superatus est Chlodio: primùm ad Rhenum: deinde cùm in interiorem Galliam penetrasset, ad Helenam vicum in Atrebatibus. Chlodioni XX annos imputat Aimoinus lib. I. cap. VI. Obiit igitur circa annum CCCCXLVII, aut sequentem: quo Meroueus imperare cœpit: vt ex Prospero suprà docuimus. Ab initio itaque Merouei ad Chlodouei primordia interiecti sunt anni XXXIII circiter in Meroueum, & Childericum partiendi. Childericus quatuor & viginti regnum tenuit, vt Aimoinus asserit lib. I, cap. XII. Nouem igitur solidos Meroeus expleuit. Initium Childerici sub annum CCCCLVII. C

Redeamus ad Chlodouei posteros. Childebertus anno regni sui nono & quadragesimo excessit e vita, Aimoino teste lib. II, cap. XXIX. Errant itaque qui XLV annos regno illius imputant. quos satis supérque pragmaticum eius redarguit. (Ita regium diploma vocat Aimoinus) quod de S. Vincentii ad Vrbem monasterio datum est anno regni Childeberti XLVIII. Mortuus est itaque circa annum Christi DLIX cui biennio circiter Chlotarius superstes fuit. Hic enim annos LI regnauit: qui in annum Christi DLXI ferè desinunt. lib. II cap. XX

Theodoricus vtriusque frater obiisse videtur anno Christi DXXXIII: quo Theodobertum successorem reliquit. Is circa annum DXLVII, anno regni sui XIV moritur. Theodobaldus eius filius anno circiter DLIV, regni sui septimo. Ita regnum omne Francorum paulatim ad Chlotarium est redactum.

Chlotarij liberi quatuor anno, quem diximus, Christi DLXI regnum partiti sunt. Nec audiendus Paulus Vvarnefridus, qui libro II, cap. X significat per idem tempus, quo Alboinus Longobardorum rex Italiam inuasit, mortuo Chlothario quatuor eius filios regnare cœpisse: & idipsum capite XXV Indictione tertia contigisse memorat. Is est annus Christi DLXIX. Octo annis aberrat. Ex iis Chariberto nono, vt ferunt, anno regni ex hac vita sublato; Sigebertus quartum-decimum attigit, & adusque Christi DLXXV peruenit. Chilpericus anno XXIII regni interfectus est, Christi DLXXXIV, nono videlicet Childeberti iunioris: vt Gregorius author est. siue ineunte XXIV. Nam Fredegarius, siue quis alius author Appendicis ad Gregorium, Gunthchramnum scribit anno XXIV regni sui mortuo Chilperico, Fredegundis, & Chlotharij tutelam suscepisse. D

Gunthchramnus denique anno regni XXXIII, V Kal. Apr. obiit, vt in eâdem Appendice legimus, anno Christi DXCIV. Hactenus ex historia Gregorij. Nam reliqua

A liqua Francorum regum tempora minus impedita sunt.

His autem, quæ à nobis constituta sunt, nonnihil refragari videntur Conciliorum aliquot Gallicanorum inscriptiones. Nam Aurelianense II anno XXII Childeberti senioris, & Iustiniani X celebratum dicitur. Initium Iustiniani conuenit in annum Christi DXXVII. Decimus itaque cadet in annum DXXXVI. Ita Childebertus regnare cœperit anno DXIV, quo mortuum ponit Clodoueum Sigebertus in Chronico, eúmque vulgò Annales nostri sequuntur. Sed in annum Iustiniani mendum irrepsit. pro quo substituendus est VI, vti scilicet anno DXXXII celebrata sit illa Synodus. Rursus Concilium Aurelianense III Paulino Iuniore, & anno Childeberti XXVI notatum est. Paulini Consulatus conuenit in annum DXXXIV. Vnde Childebertus inierit anno DVIII, vel DIX. At Annales Ecclesiastici Paulino alterum Consulatum adscribunt, anno DXL, contra Fastorum fidem. Non dubito quin vitiosa sit subscriptio. Item Aurelianense V celebratum dicitur anno XXXVIII Childeberti. Scaliger addit; *circa tempora Pelagij Papæ primi habitum Indict.* XIII, *post Consulatum Paulini anno* XII. Sed hæc lacinia in editis non extat. B neque sanè cohæret. Nam XII annus post Consulatum Paulini incidit in annum DXLVI, quo Vigilius Pontificatum tenebat. Pelagius verò nonnisi anno DLIV sedere cœpit, post Consulatum Basilij anno XIII, Indict. II, vt Marcellinus scribit. Videtur ista Synodus anno Christi DXLVIII peracta, Indict. XI. At Concilium Valentinum II habitum inscribitur X *Kal. Iul. anno* XXIV *regni gloriosissimi domini Gunthe-ramni regis, Indictione secunda.* Hic annus est Christi DLXXXIV: in quem reuera XXIV incurrit Gunthchramni regis; secundum ea, quæ suprà disputata sunt.

Concilio-rum aliquot In-scriptiones castigan-tur.

Pag. 577.

Antequam à Gregorio discedam, vindicandus is à falsa erroris suspicione videtur, quam ei Scaliger impingit lib. VI de Emend. Temp. Narrat Gregorius l. VII, c. XXXV, Gunthchramnum regem aduersus Gundobaldum ducem, qui tum in vrbe Conuenis erat, exercitum misisse. *Audientes deinceps*, inquit, *eos infra muros vrbis Conuenicæ cõmorari, relictis plaustris, ac diuersis impedimentis cum populo minore, robustiores viri ipsum, sicut iam Garumnam transierant, insequi destinant. Quibus properantibus venerunt ad basilicam S. Vincentij, quæ est iuxta terminũ Aginnensis vrbis; vbi ipse martyr pro Christi no-* C *mine agonem dicitur consummasse: inuenerúntq; eam refertam diuersis thesauris incolarum*, &c. Hîc miram esse Gregorij hallucinationem dicit Scaliger. Vincentius iste Cæsaraugustani cognominis passus est Agenni in Galliis V Idus Iunij. Huius basilica erat non longè Lugduno Conuenarũ, ad vallem Capratiã; *cuius*, inquit, *basilicæ etiam hic author meminit libro primo Miraculorũ, capite* CV. *Vallis Capraria distat Aginno plusquam itinere quatridui. At Gregorius perperam interpretatur fuisse iuxta terminũ Aginnensis vrbis.*

lib. VI, pag. 380.

Gregorius à Scaligeri reprehen-sione defen-ditur.

Sed iniuria Gregorius in inuidiam erroris adducitur. Quin ipse potiùs accusator Gregorij Scaliger hallucinatur. Non enim basilicam illam intelligere oportet, quæ in Conuenis eidem S. Vincentio dedicata est; sed alteram in Aginnensi territorio vltra Garumnam, tam in Historia Francorum, quàm libro I de Mirac. neque causæ quicquam est, cur Lugdunensem illam vtrobique significari putemus. Imo verò manifestissimè ab hac alteram seiunxit, cùm ita scripsit; *ad basilicam S. Vincentij, quæ est iuxta terminum Aginnensis vrbis.*

D

De Heraclij initio & obitu. Tùm de SS. Anastasij Martyris, & Ioannis Eleemonis tempore.

CAPVT XLIX.

IN Heraclij Imperatoris historia, eiúsque temporibus impedita & obscura esse permulta; tùm in iis valde mendosos Annales & Chronologias esse vulgares, ante decem annos ostendimus in Notis ad Nicephori Breuiarium. Non repetam hoc loco, quæ illîc vberius explicata sunt. Duo tantummodo perstringam historiæ capita, quæ præ cæteris alienissimo loco à Chronologis redduntur. Alterum est, S. Anastasij Persæ Martyris: alterum S. Ioannis Eleemonis obitus. Sed antea de Heraclij expeditionibus pauca proponenda sunt.

Initium Heraclij extrà controuersiam est in anno Christi DCX, Indictione XIV, ex Octobri mense: vt Alexand. Chron. Theophanes, Cedrenus, aliique demonstrant. Maximus item Martyr, qui anno illius vltimo Computum scripsit, annum XXXI Heraclij notat Indict. XIV, & annum Diocletiani CCCLVII, quo Terminus Paschalis incidit in Kal. Apr. feria I, Pascha verò celebratum VIII Apr. Hic est annus Christi DCXLI, cyclo Lunæ XV, Solis VI, lit. G. Indict. XIV. Mortuus est autem Heraclius eodem hoc anno, Martij XI, cùm imperasset annos XXX, menses X, ait Theophanes; siue menses IV, dies VI, vt Nicephorus noster. Quare primum ac tricesimum inchoauit annum. Quod si XXXI illius annus iniit Octobri anni Christi DCXI: primus cœpit anno DCX. Hic cum Chosrois ducibus potissimùm quinque pugnauit. Primus est Σάης, qui & Σαΐτος à Nicephoro dicitur. Hic Ægyptum, Alexandriam, & Africam occupauit. Inde Calchedonem vsque cum exercitu peruenit. quam expugnare non potuit. Heraclius verò legatos ad Chosroen de pace destinauit. Hæc Sais expeditio facta est anno Heraclij VI & VII, Christi DCXVI, & DCXVII. Secundus est Sarbarus, qui à Theophane, ac Cedreno Sarbanazas vocatur: quem anno Heraclij XIII, Indict. XI, ait Theophanes, Chosroes aduersus Heraclium misit: qui illum anno sequenti cum aliis duobus, Sarablanca, & Saino tribus præliis cecidit. Tertius est Sarablancas. Quartus Sais à primo illo Saë diuersus: cuius anno XIV, XV, & XVI Heraclij meminit Theophanes, ex eóque Cedrenus. Postremus est Razates, qui anno Heraclij XVII victus est.

Chosrois duces.

His animaduersis, vt de S. Anastasio martyre primo loco disputetur: Metaphrastes in eius vita refert ipsum cum fratre in Saini copias conscriptum Calchedonem vsque venisse. Sed cùm Heraclius in Persidem irrupisset, Sainum ex Asia retractum; Anastasium verò à militia recessisse, atque anno Heraclij X Hierosolymam profectum ibi Monasticam vitam suscepisse. vbi septem exactis annis demum anno Heraclij XVII passus est. Annales referunt Anastasium anno Christi DCXXI Christianam fidem, & Monasticum vitæ genus amplexum fuisse, & anno DCXXVII martyrium fecisse. Verùm dux ille Persa, quem Sainum vocat Metaphrastes primus ille est, Σάης, siue Saitus, qui anno Heraclij VI Calchedonem obsedit. At Sais, quem quartum recensuimus Calchedonem non venit, sed Sarbarus post Saen. Itaque anno Christi DCXVI, Heraclij VI Anastasius Christo nomen dedit, &, quod est consequens, anno Christi DCXXII, Heraclij XII martyrium obiit.

S. Anastasij Martyris tempus.

In Ioanne verò Eleémone maior Annalium labes. Huic annos X in Chronico Nicephorus assignat. Annales autem Ecclesiastici Christi DCXX decessisse hunc affirmant: cùm Nicetas Patricius Alexandriam missus, vt Ecclesiasticas pecunias in fiscum redigeret, sanctissimum virum Constantinopolim abducere voluit. sed is in itinere obiit. Verùm cùm anno Heraclij VI, Christi DCXVI, Indict. II, Persæ Alexandria & Ægypto potiti sint; vt Theophanes narrat, & Nicephorus in Breuiario non obscurè fauet; quomodo Nicetas quinquennio postea pecunias Alexandriæ collegit? Quinque igitur annorum μεταχρονισμὸς est. Leontius in Ioannis vita scribit ipsum ab Heraclio Ecclesiæ Alexandrinæ esse præfectum. Vt hoc igitur anno primo Heraclij factum sit, & Ioannes anno eiusdem sexto decesserit: quod necesse videtur: non X, vt Nicephorus in Chronico scribit; sed VI annis duntaxat Ecclesiam illam administrauit Hæc & iis plura, quæ ad Nicephorum exquisitius tractata sunt, in Annalibus & Chronicis emendanda videntur.

De S. Ioanne Eleemone.

De initio Muhammedis, & annorum Hegiræ.

CAPVT L.

EODEM Heraclio imperante, Muhammedes Arabum princeps extitit. qui cùm ob innouatam religionem in discrimen vocatus aufugisset, ab ea fuga, annorum Hegiræ, id est τῦ διωγμοῦ æram Arabes auspicati sunt. Huius initium ex anno Christi DCXXII, Heraclij XI labente proficiscitur; atque ab Iulij XVI die, quæ tum erat feria VI. Nam cyclus erat Solis XV, lit. C. Ideò Iulij XVI feria VI. Cyclus erat Lunæ

A xv. Nouilunium medium ex Parisinis tabulis Iulij XIII, feria III, hora 21, 45′, 37″ à media nocte. Hierosolymis autem, & in Arabia, Iulij XIV, feria IV, hora 0, 33′, 37″. Itaque Luna tertia contigit Iulij XVI, feria VI. quæ tamen Arabum Neomenia fuit. Si quidem illi Neomenias lunares ἀπὸ τῆς φάσεως, tertiáque Luna solent repetere. Commodùm igitur tunc euenit, vt in eundem diem feria VI, quæ Veneri consecrata fuit, & Neomenia popularis, ac Luna corniculata, & Muhammedis fuga conuenirent. quæ omnia superstitioni maius incrementum attulerunt. Nam Arabes ex antiquo Veneris cultores erant. Herodotus Clio: Ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες, καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα. Ἀραβίοι δὲ Ἀλίττα. Πέρσαι δὲ Μίθρην. *Didicerunt porro & Vraniæ sacra facere: idque ab Assyriis, & Arabibus perdocti sunt. Assyrij Venerem appellant Mulitta: Arabes Alitta: Persæ Mithram.* Sane Arabes Lunam nouam הלאל *hilil* nominant, quemadmodum Hebræi הילל luciferum, stellámque matutinam: vt Isaiæ XIV, 12 הילל בן שחר *Lucifer, qui mane oriebaris.* Targum כוכב נוגהא *stella Veneris.* Ita enim appellat R. Mose lib. II More, cap. IX. R. D. Kimhius in Comment. ad Psal. XXII, Psalmi titulum interpretans על אילת השחר *pro cerua matutina*, scribit ex nonnullorum sententia matutinam esse stellam, quàm Rabbini אילתא nominant, hoc est Luciferum. Eadem est ergo Venus & Lucifer, & Mithra, & Vrania, & Luna, & Astarte: (vt indicat Lucianus περὶ Συρίης θεοῦ) & Lucina, quæ in Glossario vetere dicta φωσφόρος, & Lucifera Ἑκάτη: & Εἰλείθυια. Cuius origo vocis non solùm ab הילל, & lucis significatione: sed etiam à ילד & לדת inflexa videri potest, quæ *partum* exprimunt. Vnde & Μύλιττα, quasi מולדתא. Hinc Arabes propriè Cobar appellant. Cedrenus ad annum Heraclij XXIII de Mahometana superstitione loquens, solennem precandi formulam hanc ab Saracenis vsurpari scribit: Ἀλλᾶ ἀλλᾶ, ὀυὰ Κουβαρ, ἀλλᾶ. vbi κουβαρ interpretatur *μεγάλων, ἤτοι σελήνης, καὶ Ἀφροδίτης.* Ita quoque Constant. Porphyr. lib. de administr. imperii, cap. IV. Hinc sextæ feriæ religio penes Saracenos ac Turcas resedit.

B

C Quòd autem anni Hegiræ ab anno Christi DCXXII, & Iulij XVI exordium ceperint, demonstrare nihil necèsse est. Id enim protritum est ac vulgare: tum satis supérque res illa declarata est lib. II, capitibus aliquot à quinquagesimo: vbi pleraque ab Scaligero lib. V repetita de Arabicis periodicis, annisque accuratè discussa reperies. Vide & VII lib. cap. XX, vbi methodum anni pertractauimus.

Porro Machometes anno Heraclij XVIII, Christi DCXXVIII, ex Æthribo felicis Arabiæ regione, cum Saracenis suis ad Imperatorem accessit, & agrum ad habitandum impetrauit. vt refert Zonaras. Meminit Ἀγαθίου Constantinus loco citato, & Nicephorus in Breuiario. Anno verò Christi DCXXXI, qui est X ab Hegiræ primordio, mortuus est Muhammedes, Heraclii XXI, vt Theophanes, & Cedrenus asserunt: nono anno, quam imperare cœperat.

De æra Iezdegirdis Persæ, quæ à morte illius incipit, déque primo Phrauardin illius, & occasu Persici imperij. Tum insignis Anonymi Scriptoris locus illustratur.

D

CAPVT LI.

CELEBERRIMA est apud Astrologos, præsertim Arabas, Iezdegirdis æra. Hic postremus Persarum rex ab Artaxare, qui Parthis deuictis, imperium ad Persas transtulit sub annum XIII Alexandri Mammeæ F. vt scribit Herodianus, & Xiphilinus: à Saracenis vita & imperio priuatus est. Rem gestam memoriæ commendauit inter cæteros Haythonus in Passagio Terræ sanctæ, cap. XV. vbi Saracenos refert anno DCXXXII, Heraclii tempore in Mesopotamiam, & Chaldæam impressione facta cum rege Persarum Ascaioth pugnasse, & eo interempto Persarum imperio potitos esse; ab iisque delectum Imperatorem è stirpe Mahumetti, quem Caliphem

appellarunt. Paulo pòst verò Turquinianos. (Ita Turcas nominat) qui Persarum regi auxilio venerant, ad Saracenos adiunxisse sese, ac Mahometicam superstitionem esse complexos. Postremum hunc Persidis regem vulgò Iezdegirdem nuncupant. Albategnius cap. xxxii, Alfraganus cap. i, Saracenus, & alij passim. Hic igitur anno Christi DCXXXII à Saracenis occisus est: vnde & noua epocha primordium accepit: quemadmodum à morte Alexandri Græci, & Arabes putare solent. A

Alfraganus interuallum inter Nabukadnezarem (is est Nabonassarus) & Iezdaierem ait esse Persicorum, adeóque Ægyptiacorum annorum 1379. Interuallum inter Alexandrum & Iezdaierem, annorum Romanorum 942, dierum 259. Interuallum denique inter epocham Hegiræ, & Iezdegirdis esse dierum 3624. Anno Christi 632 cœpit annus Nabonassari 1380, cuius Thoth incidit in diem Martij XVIII, feria IV, cyclo Solis XXV, lit. ED. Annus primus Alexandri cœpit à Kal. Octob. anni Per. Iul. 4402. (est enim Terik dilkarnaim) à quo die si annos 942, diésque 259 numeres, vltimus erit XV Iunij anni Per. Iul. 5345, qui est Christi 632. Quare à XVI die Iunij cœpit æra Iezdegirdis, feria 3. quod Albategnius, & Alfraganus obseruant. Eadem erat Neomenia Choiac. Hegiræ vndecimus iam annus erat in cursu: cuius Muharram cœpit Martij XXIX, feria I. Itaque Iunii XVI fuit Rabie prioris dies XXI. Colliguntur ab initio Hegiræ, dies 3624: qui à XV Iulii anni Christi DCXXII, feria V (vnde Alfraganus epocham Hegiræ deducit) desinunt in XV Iunij anni DCXXXII. Qui de annis Iezdegirdis plura scire cupiet, legat ea, quæ lib. III, cap. XI, XII, & sequentibus exposita sunt. Illîc enim vberrimè de omni ratione Persici anni disseruimus, ac Scaligerianas illas fabulas traiectionum, instaurationum, & id genus aliorum, quibus doctrinam anni Persici & æquabilis adsperst, studiosè refellimus. Explicatus est & capite XVI insignis Isaaci Argyri locus; in quo de Periodo Caniculari Persarum multa continentur memoria digna. quæ hoc loco prætermittimus. B

Primus mensis anni Persici Phrauardin, vel Phrurdin dicitur. qui anno Christi DCXXXII incurrit in diem Iunii XVI, feria III. quemadmodum ex methodo libro VII tradita colligitur. Fuit hic annus Periodi magnæ Cynicæ, CCCVIII; vt ex Isacio constat. De annis Nabonassari detractis 1379 residuum dat annum Iezdegirdicum. Hoc anno, qui putatur vulgaris æræ 1626, incipit annus Nabonassari 2375, cuius Thoth inibit Iulii XIII in anno veteri Iuliano, feria V. Deductis 1379, restat annus Iezdegirdis 996. Phrauardin incipiet Octobris X, feria III. C

Sed ad æram Iezdegirdis, annique Persici methodum illustrandum insignis est Anonymi cuiusdam Scriptoris locus, quem nefas sit prætermittere. Edidit hunc in lucem Iacobus Cappellus in libello de Epochis; ex cóque descripsit Scaliger Isag. Can. lib. III, Parte II, Num. CXVIII, vbi de primo Pharauardin Iezdegirdis agit. Sed in eo plurimùm errauit. Verba Scriptoris anonymi. ἐψηφορήθη ὁ Κριὸς, καὶ εὑρέθη ὅτι ἐν τῷ ϛζ.α' ἔτει πεπληρωμένῳ, καὶ τρέχοντος τοῦ νβ' ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου παραγωγῆς εἰσέρχεται ἥλιος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Κριοῦ μηνὸς Μαρτίου ια', ὥρᾳ η', κθ', μ'' ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Περσῶν δὲ ἦσαν ἔτη ωιγ' πεπληρωμένα· καὶ ἡ ια' τοῦ Μαρτίου ἰῶ μηνὸς Περσικοῦ τοῦ τερμᾶ ἡ ιζ'. καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει, Ιουνίου ιβ', νυκτὸς ὥρᾳ β', κ', η'', εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Καρκίνου. Περσῶν ἐτῶν γὰρ ἐνταῦθα πεπληρωμένων ωιγ'. καὶ ἡ ιβ' τοῦ Ιουνίου ἰῶ ἡμέρα κ' μηνὸς Μεχερμᾶ Περσικοῦ. καὶ ἔτι τοῦ ἑφεξῆς ἐρχομένου Σεπτεμβρίου τῇ ιδ', ὅτε καὶ ὁ ϛζ.γ' χρόνος ἤρξατο, πληρωθέντος τοῦ νβ', εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ζυγοῦ, ὥρᾳ α', κδ', κη'' ἀπ' ἀνατολῆς. ἡμέρα ἰῶ Περσικοῦ μηνὸς τοῦ Δημᾶ ἡ κδ'. ᾗ τῇ ιβ τοῦ Δεκεμβρίου ἡλίου τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Περσῶν ἔτη καὶ ἐνταῦθα ωιγ', καὶ ἡ ιδ' τοῦ Σεπτεμβρίου ἡμέρα ἰῶ Περσικοῦ τοῦ Δημᾶ ἡ κδ'. καὶ τῇ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (leg. καὶ τῇ ιβ' τοῦ Δεκεμβρίου) ὥρᾳ ζ', μα', ιϛ'' ἀπ' ἀνατολῆς ἡλίου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Αἰγοκέρωτος. Περσῶν ἔτη ωιδ' ἐνταῦθα πεπληρωμένα. καὶ ἡ ιβ' τοῦ Δεκεμβρίου ἡμέρᾳ, ἰῶ ἡ ιη' τοῦ Φαρουαρδὶν Περσικοῦ πρώτου μηνός. Καὶ οὕτως εὑρίσκονται τέσσαρες ὧραι τοῦ ἔτους· ἤτοι αἱ δύο ἰσημερίαι, καὶ αἱ δύο τροπαὶ χὺ τὴν Περσικὴν πρόχρονον ψηφοφορηθεῖσαι χὺ τὸ ἔτος ὅπερ αἰωτέρω εἴρηται. *Ex tabularum calculo computatum est Arietis initium; deprehensúmque est anno mundi 6951 absoluto, & labente 6952 à mundi conditu, Solem ingredi in caput Arietis, Martij die* XI, *hora 8, 29', 40'' ab ortu Solis eiusdem diei. Erant anni Persici completi 813. Porro* XI *Martij erat Persici mensis Termæ* XVII *dies. Eodem anno Iunij* XII, *horæ noctis 2, 20', 8'', Solis ingressus in Cancrum incidit, expletis Persicis annis 813. Duodecima verò Iunij erat Mecherme Persici* XX. *Rursus Septembri proximè sequente, eiusque die* XIV, *quando anno mundi* D

pag. 307.

A 6953, *confecto* 6952, *initium habuit; in Libræ caput transitum fecit, hora* 1, 24′, 28″ *ab ortu Solis eiusdem diei, absolutis annis Persicis* 813. *Porrò in* XIV *Septembris incidit Persici mensis Dema dies* XXIV. *Item Decembris* XII *eiusdem anni hora* 7, 41′, 16′ *ab orto Sole ingressus in Capricorni initium contigit, quæ eadem dies erat Phrauardin primi mensis Persici* XVIII. *Ad hunc modum deprehenduntur quatuor anni tempestates, nimirum æquinoctia duo, totidémque Solstitia, secundum compendiariam Persici anni methodum ad calculos redacta anno illo, quem suprà significaui.* Hæc ille.

Error Scaligeri, & falsa reprehensio Anonymi Scriptoris.

Scaliger perpetuum in anni Persici numero Scriptoris illius errorem redarguit. Credit enim annum currentem fuisse 813, & completos fuisse 802. Verùm magno ille potiùs in errore versatur. Annus Constantinopolitani computi vulgaris 6952, deductis 5508 est æræ communis 1444. ita vt à Septembri anni huius inierit Constantinopolitanus ille, & ad Septembrem vsque anni 1445 perseuerauerit, quo annus 6953 incœpit. Iamà verò ex methodo anni Iezdegirdici lib. VII, cap. XV tradita constat anno Christi 1444 iniisse Iezdegirdis annum 814, expletis 813: cuius Neomenia, siue prima dies Phrauardin incurrit in Nouembris XXVI, feriam
B IV. Fuit enim Canicularis quartæ periodi annus 1121. Item Nabonassari annus 2193, cuius Thoth iniit XXVII Augusti. Proinde Neomenia Choiac, quæ eadem est cum Phrauardin, contigit Nouembris XXV. vt mirum sit in re tam facili tam sæpe Scaligerum offendere. Cui, vt apparet, illud imposuit, quod de 1444 detraxit 631, qui Iezdegirdis æram proximè præcesserunt: nec animaduertit interim Neomeniam Phrauardin vltra Kalendas Ianuarias retrò progressam, æquabilium annorum numerum vnitate cumulasse. quod in anni Nabonassarei, & Persici methodo tractanda monuimus.

Præterea obseruationes cardinum falsas illîc esse causatur Scaliger. Iniuriâ id quidem. Nam satis exactæ sunt: hoc est horis duntaxat aliquot à veris momentis, si fortè, discrepant. Sanè Parisinæ nostræ tabulæ iisdem diebus æquinoctia, Solstitiáque referunt: vt ex sequenti Diagrammate constabit. Optandum erat vt Anonymus ille ciuitatem nominasset, cuius ad longitudinem calculos suos direxit.

Sumamus, quod verisimile est, ad Constantinopolitanæ vrbis situm tempus illud exactum fuisse: ad eúmque nos tabularum nostrarum ratiocinia reuocemus.
C Verùm quod horas κραιρικὰς idem Scriptor assumit, quæ in æquinoctiis duobus eædem sunt cum æquabilibus; in Solstitiis differunt; primùm eas peræquabimus Maxima dies, & nox horis æqualibus constat 15, 12′ Constantinopoli; cuius altitudo graduum est 43 ferè. Minima proinde dies & nox horas æquabiles colligunt 8, 48′. Quocirca si vtrumque per 12 diuidas, horæ cuilibet æstiuæ diurnæ, vel nocturnæ brumali congruet æquinoctialis hora 1, 16′: horis verò breuissimis, scrupula horaria 44′. Itaque duæ noctis horæ cum scrup. 20′, 8″ circa Solstitium æstiuum, æquinoctiales horas conficiunt, 1, 48′, 8″. quæ ad arcum semidiurnum hor. 7, 36′ adiunctæ faciunt æquinoctiales horas post meridiem, 9, 24′, 8″: à media nocte, 21, 24′, 8″. Sic horæ 7, 41′, 16″ breuissimæ conficiunt æquinoctiales 5, 49′, 16′. quæ cum arcu dimidiæ noctis 7, 36′ compositæ dant æquinoctiales horas 13, 25′, 16″ à media nocte. Hoc modo Solstitia duo Scriptoris anonymi peræquantur. His animaduersis, laterculum proponemus, in quo quadruplex erit cella. Prior æquinoctia, Solstitiáque media repræsentabit ex Tabulis Parisinis eruta: Secunda, eadem vera, & per prosthaphæreses castigata: vtraque ad situm Constantinopolis. Tertia
D cardines eosdem dabit ab Anonymo conceptos. Quarta discrimen verorum cardinum ex Parisinis tabulis depromptorum, & ab Anonymo designatorum.

A

DIAGRAMMA QVATVOR CARDINVM anni Christi MCDXLV.						
Æquinoctium vernale.						
Medium Parisinum.		Verum Parisinum.		Ex Anonymo.		Differentia.
	H.		H.		H.	H.
Martij XIII	19 38′	Martij XI,	17 48′	Martij XI,	14 29′ 40″	3 18′
Solstitium æstiuum.						
	H.		H.		H.	H.
Iunij XIII	3 5′	Iunij XIII	0 34′	Iunij XII,	21 24′ 8″	3 10′
Æquinoctium autumnale.						
	H.		H.		H.	H.
Septēb. XII	10 35′	Septēb. XIV	12 12′	Septēb. XIV	7 24′ 28″	4 48′
Solstitium Hibernum.						
	H.		H.		H.	H.
Decēb. XII	17 58′	Decēb. XII	15 16′	Decēb. XII	13 25′ 16″	1 51′

B

Ex iis apparet non multum à veris Tabularum nostrarum epilogismis Scriptoris illius calculos abhorrere. Quòd si Tropicum annum æquabilem adhibebimus, cuius methodus lib. VII, cap. X præscripta est, paucis duntaxat horis ab Anonymi momentis aberunt, vt ex sequenti Laterculo constabit.

Laterculum quatuor cardinum anni Christi MCDXLV ex æquabilis anni Tropici methodo libro VII, cap. X tradita.		
		Differentia eorumdē ab Anonymi notatione.
	F. H.	H.
Martij XI	5 18 16′	3 46′
Iunij XIII	1 3 31	6 7
Septembris XIV	3 12 46	5 22
Decembris XII	1 18 26	5 1

Iam verò si Astronomico more à meridie calculi procedant, in vtroque Laterculo cardines iidem ad sequentem fere diem ciuilem reiiciendi sunt. vt hic illorum situs sit ex nostra, & Anonymi descriptione.

C

Ex vtrisque Tabulis nostris.	F.
Martij XII	6
Iunij XIII	1
Septembris XV	4
Decembris XIII	2

Ex Anonymo.	F.
Martij XII	6
Iunij XIII	1
Septembris XIV	3
Decembris XIII	2

In vno duntaxat autumnali æquinoctio discrimen est: reliqui cardines congruunt. Quin & Scaligeriana methodus anni æquabilis Tropici in eosdem nobiscum dies conspirat.

Sanè insignis est Anonymi Scriptoris ille locus; quem ideo vberius, & accuratius expendere operæpretium duximus. Nam & anni Persici rationes illustrat; & Parisinarum tabularum fidem, authoritatémque commendat; & Scaligeri calidam nimis in reprehendendo, ac præcipitem audaciam conuincit.

De primo Phrurdin Gelali, siue Sultanæo.

D

CAPVT LII.

SVLTANVS quidam Corasan, siue Mesopotamiæ princeps præstantissimis Astronomis edixit, vti Tropicum annum ita constituerent, vt singulorum mensium Neomeniæ in ipsa momenta congruerent Solaris in vnumquodque Signum ingressus. Nomen illi Gelal-eddin Melicha, &c. vti Scaliger lib. III. Isag. Canon. refert. Vbi & Georgij Chrysococcis locum affert, qui necessariò hîc adscribendus est. Ετος, inquit, Σουλτάνου Μελιξᾶ· προσταγὴ γὰρ ἐγένετο τοῦ τοιούτου Σουλτάνου, ὡς αἱ τὰ αὐθημερινὰ θῶσιν εἰς τὸ ἔτος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν χρόνων τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἡνίκα ὁ ἥλιος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κριοῦ· καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἑκάστου μηνὸς ἦν ὅτε ὁ ἥλιος ἀπὸ ζωδίου μεταβαίνει εἰς ζώδιον. ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους τούτου ἡμέρα α′ ἦν. Εἴπερ οὖν ἐκ τῶν τῆς κτίσεως κόσμου ἐτῶν χρόνους ϛφπϛ′

A ἀφαιρήσεις, καταλειφθέν ἐστι τὸ ἔτος Μελιξᾶ, ἀρχὴ ἰσημερίας, ἥ τις ἐστι τῇ ιγ' τοῦ Μαρτίου μηνός. Ἔστι δὲ ἡ τοῦ χρόνου τῶν Περσῶν ἀρχὴ μὴν ὁ Φαρβαρδίν. *Annus Sultani Melixæ. Iussit enim Sultanus iste, vt ipsimet dies in anno suo ad initia tempestatum anni illius applicarentur. Velut cùm Sol in caput Arietis ingreditur. At hoc modo singulorum mensium initia disposita sunt, vt ad illa momenta congruerent, quibus Sol ab vno zodio ad alterum transitum facit. Anni huius initium erat feria* I. *Quare si ab annis mundi deducas* 6586, *quod reliquum est, erit annus Melixæ, & initium æquinoctij, quod in* XIII *Martij competit. Est autem Persici anni caput mensis Pharuardin.*

In libro IV de Emend. capite de anno Tropico Persarum, siue Neuruz Gelalæo; & lib. V, scribit, Astrologos illos Neomeniam primi Phrurdin Gelalæi constituisse in ipso die, quo commissum æquinoctium deprehenderant, nempe in XIV die Martij, hora 2 $\frac{158}{1080}$ post meridiem, siue $\frac{79}{540}$. anno Christi 1079, cyclo Solis XXIV, Lunæ XVI, litera Domin. F. anno Hegiræ 471, sexta Ramadhan, feria V, à qua meridie consurgit calculus feriæ sextæ secundum annum cœlestem. Postea cum Hipparchea τηρήσει æquinoctij verni Gelalæum istud conferens, horarum B circiter octo discrimen interuenire dicit. & de anni Tropici, ac cœlestis à se fabricati præstantia, vt vtilitate multa disserit. pag. 285. pag. 491. lib. IV pag. 288.

Sed in illa tota Scaligeri disputatione non pauca sunt animaduersione digna. Quorum illud est primum: pro certo id in medium afferri, de quo vehementer ambigitur; vtrum æquinoctium istud ab Astrologis ex obseruatione aliqua cœlesti defixum sit: an ex Tabulis desumptum. Quod posterius Christianus Longomontanus affirmat. qui ex annua illa quantitate, quam Albategnius inter se, ac Ptolemæum intercessisse comperit, definitum per id tempus æquinoctium putat. Ex Parisinis quidem tabulis l. VIII æquinoctiũ verum anno Christi 1079 contigit Martii XIV, hora post noctem mediam 22,58', Lutetiæ Parisiorum: Alexandriæ verò, Martii XV, 1,24'. Sic è Tabulis lib. VII æquinoctium hora 23, 14' Lutetiæ: vt quadrantis solius inter ambas tabulas discrimen existat. Differentia nostri, & Gelalæi æquinoctii, horarum inter 11 & 12. Sed ἀκριβὲς, & ex obseruatione partum non fuit. Itaque vel ex Albategnij, vel ex alterius Tabulis, æquinoctij punctum illud instituerunt. Longom. l. 1 Theor. pag. 38.

C Albategnius æquinoctium autumnale deprehendit anno Christi DCCCLXXXII, Septembris XIX, hora 1, 16' Aractæ: quod est Alexandriæ hora 0, 36'. vt ipse refert cap. XXVII. At sequenti capite interuallum ab æquinoctio autumnali ad vernum statuit dierum 178, hor. 14, 30'. à verno ad autumnale, 186, 14, 45'. Sed mendum subest. Ambo enim hæc interualla dies componunt 365, 5, 15'. Atqui annus Tropicus ab illo circunscribitur diebus 365, 5, 46', 24'', paulóque amplius. vt διάφορον anni Iuliani, sit 13, 36' ferè. Desunt ergo 31', 24''. Sed vt interuallum ab autumnali ad vernum æquinoctium faciamus dierum 178, horarum 14, 30', & addamus ad æquinoctium autumnale anni 882; confiet æquinoctium vernum anni 883, Martii XVI, hora 15, 46'. Interuallum ab hoc anno ad 1079, anni 196, qui ex differentiæ Tropicæ ratione scrup. 13', 36'', diem vnum efficiunt cum horis 21, 52', 12''. Ea detracta de diebus Martii 16, 15, 46', relinquunt Martij 14, hor. 17, 53', 48'', quæ horis fere quatuor discrepant à Sultanico. Quòd si interuallum autumnalis & verni à Tychone præstitutum assumeremus, 178, 11, 19'; vt æquinoctium vernum anni D 883 caderet in Martij 16, 12, 35', ex eóque τὸ διάφορον anni Albategniani subtraheretur, propemodum cum Sultanico paria faceremus. Existeret enim vernum æquinoctium Martij 14, 14, 42', 48''. Quocirca probabile est Mesopotamenos illos astrologos aliud quoddam interuallum, quàm Albategnianum, aut certè modum alium anni Tropici secutos, ex tabulis, non ex obseruatione pronunciasse. Albategniani codicis error.

Hoc verò posito, irritus est Scaligeri conatus omnis de anno Tropico ex illius contentione cum Hipparcheo & Coperniciano differentis. Qua de re vide quæ nos lib. IV contra Tropicum illius annum vberius explicauimus.

Redeo ad Chrysococcis locum: ex quo illud auferri potest, edicto principis illius conuenisse peritos siderum, vti modum quendam anni Tropici constituerent: cuius menses singuli per signiferi dodecatemoria describerentur, vt singulorum initia ingressui Solis in Signum quodque responderẽt. qua ratione Dionysius Mathematicus annum cœlestem instituit, cuius mensibus à Zodiaci signis appellatio-

nem indidit. de quo genere anni lib. IV, cap. XVI verba fecimus. Erat hic annus Christi 1079, Græci computi 6587, eius videlicet, qui Natalem Christi exhibet anno mundi 5509. Ideo perpetuâ methodo annos iubet subtrahi 6586, vt annos Sultanicos habeas in Cõstantinopolitano computo. Cœpit autem primus annus feria v. atque ita corrigendum videtur, vt ἡμέρᾳ ε΄ pro α΄ legatur apud Chrysococcen. Agebatur tum annus Hegiræ 471. cuius Muharram iniit Iulij XIV, feria VII, anno Christi 1078, cyclo Solis XXIII, lit. G. Lunæ, XV. Igitur octaua dies Ramadan incidit in Martij XIV diem, feria 5. Nam character anni 7 cum charactere Ramadan 5 dat feriam 5, Neomeniæ Ramadan. cui similis est octaua dies. At Scaliger falsò diem illum sextum esse Ramadan dicit. Porrò periodi magnæ canicularis Persicæ fuit hic annus 755. cuius Phrauardin incurrit in diem Februarij XXV, feria II. Ergo XVII Phrauardin Persici contigit æquinoctium Sultanorum. Vide methodum à nobis traditam lib. VII cap. XVI de anno Persico, eiúsque charactere. Intelliges annum 755 Periodi quartæ Canicularis in Iuliana Periodo incipere ab feria II: vnde feria V conuenit in XVIII Phrurdin. Nam & annus idem Nabonassari fuit 1827, cuius Thoth cœpit Nouemb. XXVII, feria III, anno Christi 1078, cyclo Solis XXIII, lit. G. Ideo XVIII dies Choiac incidit in Martij XIV, feriam V. Quippe Neomenia mensis Choiac Ægyptii perpetuò congruit cum Neomenia Phrurdin Persici.

lib. IV de Emend. pag. 285.

A

B

Est autem considerandum quod ait Chrysococces, sic ab Astrologis illis mensis fuisse dispositos, vt singulorum initia in illud punctum incurrerent, quo Sol transit in capita Signorum. Hoc verò de ciuilibus Persarum mensibus intelligi non potest, qui tricenarii omnes, & æquabiles fuerunt: contra quàm mensibus iis accidit, qui ad Zodiaci segmenta describuntur. Hos enim inæquali dierum numero constare necesse est. Alterum ergo genus anni fuerit oportet, cuius menses à ciuilibus differrent. Ac nescio an tùm initium Phrurdin in ipso æquinoctii die constitutum fuerit. quod Chrysococces indicare videtur, dum subiicit, initium anni Persici esse Pharuardin. Nisi fortè de anno ciuili loquatur, à quo nouus ille ac Tropicus differret: cuius etiam menses ciuilibus cognomines esse potuerunt.

pag. 284.

C

Nam quòd ad ciuilem Persarum annum pertinet, Scaligeri sententia sibi non constat. Lib. IV de Emend. vbi agit de anno Tropico Sultanico, docet Persas hodiéq; Iezdegirdis annum æquabilem ciuili vsu retinere; alterum autem, & Tropicum, quem Gelalæum nominat, in Panegyribus, Neuruz, in annalibus, & Chronologiis, in Almenichiis, & ephemeridibus obseruare. At in Isag. Can. contrarium asserit; Persas ab eo tempore, quo Neuruz Gelalæum institutũ est, ad hanc vsq; diem, Gelalæa vti forma, *relicto anno vago Iezdegird. cuius nullus hodie in ciuilibus actibus vsus est apud Persas. In solis tabulis astronomicis locum habet.* Hæc ex diametro sibi inuicem aduersantur. Sanè post Gelalæi Neuruz editionem, Persas adhuc æquabili anno, vagóque vsos esse, non Tropico, multa persuadent. Docet hoc imprimis Isaacus Monachus loco illo, quem l. III, cap. XVI protulimus: vbi Persarum annum æquabilem, & Ægyptiaci similem esse dicit, tricenariis mensibus, & epagomenis quinque constantem. Scripsit autem Isaacus annis multis post conditum Neuruz Sultanicum. quod argumento est, Tropicum illum populari vsu minimè receptum fuisse. & Ignatius Patriarcha Antiochenus, cuius epistolam ad se scriptam Scaliger citat lib. III Isag. Can. præsenti vtitur tempore, cùm dicit: *Scitote annos Persarum esse Solares æquabiles, hoc est non exactos; cùm sint dierum* CCCLXV. *Similiter eorum menses æquabiles triginta dierum, cum appendice quinque dierum furtiuarum.* Sed in illo Isaaci loco quædam sunt ab Christmanno interpretata perperam: quæ cùm illum locum exscriberemus, vnà cum eius versione imprudentes admisimus. Postquam enim docuit eam esse Persici anni rationem, vt quadriennio quoq; diem vnum anteuertat in Romano Kalendario, subiicit: ἐν ὅλοις δὲ αὖξ' ἔτεσιν ὁλοκλήρῳ Περσικῷ ἔτει. hoc est, *integris annis* 1460, *solido anno Persico.* Sic enim reddenda ista sunt, quæ malè à Christmanno sunt accepta. Nimirum vt quarto quoq; anno Neomenia primi mensis vnum diem anticipat, sic post annos 1460, dies 365, qui est annus Persicus. Corrigatur itaque Christmanni interpretatio illa, quæ in nostrum librum cum errore ipso recepta est. Hæc argumento sunt, annum Sultanæum nequaquam ciuilem esse factum, neque ad contractus adhibitum; vt existimat Scaliger. Qui quidem verba illa Chrysococcis non est assecutus: ὡς αὖ τὰ αὐθημερινὰ

pag. 308.

pag. 256.

D

lib. III de Doctrina Temp. pag. 293.

A θῶσιν εἰς τὸ ἔτος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν χρόνων τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἡνίκα ὁ ἥλιος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κριοῦ. Credit τὰ αὐθημερινὰ esse *ciuiles actus*. quasi dicat *Quotidiana*. Quòd si admiserimus, absurda erit totius loci sententia: imò nulla. Verùm τὰ αὐθημερινὰ τιθέναι nihil est aliud, quàm suis diebus consignare: siue ipsis diebus τῆς ἡλιακῆς παρόδου mensium Neomenias illigare. Præterea Chrysococcen eundem malè intellexit Scaliger, dum ab eo putauit asseri, annum Sultanicum primum cum æquinoctio in Martij XIII diem incidisse. Non hæc mens Chrysococcis fuit. Sed hoc tantummodo significauit, æquinoctium tempore suo in XIII Martij conuenisse. Nam alibi ita scribit. ἡ τοῦ Σουλτανοῦ τοίνυν Μελιξᾶ χρόνου ἀρχή ἐστιν, ὁπηνίκα ὁ ἥλιος εἰσέρχεται εἰς τὸν κριόν. εἰσέρχεται δὲ νῦν τῇ ιγ' τοῦ Μαρτίου μηνός. *Initium anni Sultani Melixæ tunc est, quando Sol ingreditur Arietem. Ingreditur autem hodie* XIII *die Martij*. Quod verissimum est. Scribebat, inquit Scaliger, ista Chrysococces anno Christi 1346. Anno bisextili 1344 æquinoctium verum ex Parisinis tabulis libri VIII commissum est Martii XII, hora II à media nocte præcisè. Constantinopoli
B verò, hora 13, 8', feria VI, cyclo Solis IX, lit. DC. Ita rectissimè sæculo isto tribuitur Martii XIII. neque Chrysococcen à Scaligero reprehendi oportuit.

Ex iis verò posterioribus Chrysococcis verbis apparet annum illum Sultanicum merè Tropicum fuisse: cuius Neomeniæ in Iulianis mensibus κατὰ προήγησιν stationes suas anticiparent. Ob id ciuilis fuisse non videtur.

De anno, quo Constantinopolis à Turcis expugnata est.

CAPVT LIII.

QVID antiquis in rebus fiet, cùm florentissimæ quondam, rerúmque dominę ciuitatis tam recentis calamitatis annus propemodum ignoretur? Tota in annis duobus controuersia posita est. Aut enim Christi anno MCCCCLII, aut MCCCCLIII captam esse conuenit. Mihi dubium non est, quin id posteriore contigerit. Hoc imprimis testatur
C Historia politica Constantinopolitana à Martino Crusio edita. Καὶ οὕτω γέγονεν ἡ ἅλωσις τῆς ἀρίστης τῶν πόλεων ταύτης, ἐν ἔτει ϛζξα', μηνὶ Μαΐῳ κθ', ἡμέρᾳ τρίτῃ, πρωΐ. *Hoc modo capta est præstantissima hæc vrbs anno 6961, mense Maio, feria tertia manè*. Annus mundi 6961 Constantinopolitani computi, detractis ex methodo 5508, redigitur ad 1453. Laonicus Chalcondylas lib. VIII idipsum asserit anno mundi 1453, feria tertia, Mai XXVII. Sed legendum, Mai XXIX. Quippe anno 1453 cyclo Lunæ X, Solis VI, lit. G. Ideo feria III fuit vicesimo nono die Mai. Bonfinius Hung. rerum Dec. III lib. VIII memoriæ prodidit Amurathem Turcarum Imperatorem anno salutis quadringentesimo & quinquagesimo supra millesimum obiisse, anno Iubileo. Huic Mahumetem filium successisse: à quo anno salutis 1453 capta est Constantinopolis. Antonius Meyerus Annalium Flandriæ lib. XVI, scribit anno ipso 1453, quo Pascha Kal. Apr. fuit, in fine Mai Constantinopolim à Turcis occupatam. Certissimus est character feriæ tertiæ, idque XXIX Mai. Quod in libro etiam illo, cui titulus est Ανθος, extare testis est Crusius. tametsi annum Christi
D 1452 præfiniat. Sed nullus alius quàm 1453 id sustinet. Perperam ergo Crusius historiæ Politicæ locum illum ad annum 1452 transtulit. Quæ & Mercatoris opinio fuit. Quibus ea sententia placet, constare putant intra dies Pentecostes captam fuisse. Atqui anno 1452 cyclo Lunæ IX, Solis V, lit. BA, Pascha incidit Apr. IX, Pentecoste Mai XXVIII. Postridie ergo feria II expugnata fuerit. De anno consentit Sabellicus lib. VI Enneadis X, quem eundem, ex quo Byzantii cœptum est imperari, numerat 1191. diem quoque IV Kal. Maias notat: sed errore manifesto, pro Iunias. Annales Turcici etsi annum Hegiræ non exprimunt; tamen cùm inter annum DCCCLVI, & DCCCLVII Constantinopoleos ἅλωσιν ponunt, satis indicant anno Hegiræ DCCCLVII vrbem esse captam. Sed addunt, die vigesimo mensis Rebuilulæ. Is est Rabie prior. Anno Christi MCCCCLIII iniit annus Hegiræ DCCCLVII. Muharram cœpit Ianuarii XII feria VI. Rabie prior Martii XII, feria II. At Giumadi prior iniit Mai X, feria V. Vnde Giumadi XX, id est Mai XXIX, fe-

lib. I, λα'.

ria III vrbem inuasere Turcæ. Castigandi igitur Annales. tùm verò Scaliger ipse, qui annum Hegiræ DCCCLVI iis in Annalibus significari putat; & anno ipse Christi MCCCCLII ἅλωσιν assignat. A

Ad summam capta videtur Constantinopolis anno Christi MCCCCLIII, Mai XXIX, feria III, quæ Trinitatis Dominicam secuta est. In quo Abraami Batschay Hungaricum Chronicon emendandum est, vbi legitur anno Christi MCCCCLIII captam esse, *feria tertia post Corporis Christi*. Leg. ante festum Corporis Christi. Accidit hoc anno 1124 ex quo dedicata primùm est à Constantino. Idatius enim in Fastis, Coss. Gallicano & Symmacho, æra CCCLXVIII dedicatam ait esse Constantinopolim V Idus Maias. Hic est annus Christi CCCXXX. Alexandrinum Chronicon iisdem Coss. illud idem esse factum refert. Vide quæ cap. XLII huius libri disputata sunt. Hinc falli constat Sabellicum, qui anno, ex quo Byzantij cœptum imperari, supra millesimum, ac centesimum primo & nonagesimo Constantinopolin esse captam asserit.

lib. VI Dec. X.

Epilogus librorum IX, X, XI *de Doctrina temporum.*

QVÆ in vno de Emend. temporum quinto libro Scaliger complexus est, ea nos tribus absoluimus: insignes videlicet epochas, & historiæ velut cardines; ex quibus cætera deinde pendent, quæ ex illorum obseruatione suis temporibus aptari facillimè poterunt. Ex hac verò disputatione nostra confectum illud opinor librorum trium problema, quod πορίσματος instar libro nono præfiximus: nimirum, si vnum, alterúmve caput exceperis, in quo de artificio Iulianæ Periodi, ac de Dario Medo disserit; reliqua illius inuenta ad aliorum sententiam adiuncta, quâ falsa, vel minimè probabilia; quâ secum inuicem pugnantia, & contraria videri. B

QVicquid igitur in quinto de Emendatione Temporum libro; tum in tertio Isagogicorum Canonum de insignibus historiarum interuallis disputans Scaliger ex ingenio suo aliorum ad sententiam adiunxit, si vnum alterúmve caput exceperis, ea partim falsa, vel minimè probabilia; partim sibi inuicem contraria sunt. quod erat demonstrandum.

A

DIONYSII PETAVII
E SOCIETATE IESV
DE DOCTRINA TEMPORVM
LIBER DVODECIMVS.

B

PROBLEMA LIBRI XII, DE DOCTRINA TEMPORVM.

QVæ in sexto de Emendatione Temporum Libro de Natali Domini, déq; Paschatibus quinque, ac de die Passionis: tùm de Danielis hebdomadibus, historia Esther, Francorum primis regibus, quæ sunt totius ferè libri capita, traduntur, in iis quicquid noui excogitatum est à Scaligero, falsum omne est, & absurdum.

C

DE ANNO NATALIS AC PASSIONIS Christi, & aliis quibusdam quæstionibus.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

QVAM sit abstrusarum reconditarúmque rerum in hominibus ignoratio tolerabilis, documento illud esse potest, quòd vulgarium, & quotidianarum tantis sit difficultatibus obstructa cognitio. Cùm enim Christo Domino, ab eóque gestis rebus, & ipsius vita atque morte, nihil sit Christianis hominibus notius: obscurissima nihilominus illorum omnium tempora sunt, neque quibus annis singula contigerint, plenè est hactenus, ac liquidò compertum. Huius obscuritatis ea causa primùm est, quòd qui Christi res memoD riæ mandarunt, vetustissimi omnium, sacríque Scriptores, ortus illius, necísque θεωρίας, quod ad temporum notas attinet, minus limatè ac subtiliter expresserunt. Quorum hac in parte diligentiam vti incusare non possumus; quòd nihil ab iis, nisi eiusdem, cuius nutu regebantur, instinctu spiritus, aut omissum, aut perscriptum credimus: ita de cæteris, qui deinde sunt secuti, Christianis Scriptoribus meritò fortasse querimur, quod indiligentius illa, quæ erant ipsis notiora, persequentes, iustissima posteritatis studia frustrati sunt. Sed hoc videlicet sub ipsa Christianæ religionis initia, quod primis imperiorum, ac ciuitatum temporibus accidit; vt qui tùm viuebant homines gerendis potiùs essent, quàm scribendis rebus intenti. Ex quo factum est, vt obsoleíscente paulatim illarum memoria, qui se ad easdem notandas, & illustrandas posteà contulerunt, in tenuibus & obscuris antiquitatis vestigiis maiori se operæ & industriæ laude, quàm fructu, ac pretio iactauerint. Eiusmodi hæc est, ad quam nos instituti series operis perduxit, de Christi ortu, & Passione disputatio, quæ duobus abhinc ferè sæculis vehemen-

tius agitari cœpta, hoc præsertim posteriore, ita doctos homines, ac temporum peritos exercuit; vt non singulorum capitum; sed librorum vnicum hoc sibi argumentum præscriberent. Paulus certè patria Middelburgensis, Episcopus Forosempronienſis in vtramque quæstionem Commentariorum ingentes Tomos duos insumpsit. Cuius accensi studio complures alij iisdem de rebus copiosissimè disputarunt; de Passione ipsa verò potissimum; de qua & ante Paulum, Petrus Burgensis, Abulensis, cæteríque non pauci, quos longum est persequi, amplissimas dissertationes ediderunt. Nos in eâdem explicanda controuersia eo maiore vtemur compendio, quo illius hactenus fundamenta, ac principia constituimus; cum quibus ex capitibus ista potissimum quæstio proficiscitur, ea singillatim ac per partes superioribus sunt in libris tradita. Etenim qui natalem annum Christi, vel Passionem Chronologicis notis circunscribunt, per Olympiadas, Vrbis annos, Iulianos itidem, Augusteos, Actiacos, nec non Herodis, ac Tiberij Imperatoris annos, & eius generis alia tempora rem deducunt. Quorum omnium tractatio, vt in vnum locum sepositа immensam molem disputationis efficit; ita seorsim, vti B iam fecimus, & propriis locis enucleata, breuiorem ac tolerabilem præcipuæ quæstioni modum relinquit. A

Cùm igitur celebres illi omnes temporum cardines quanta potuimus industria peruestigati, & illustrati fuerint, supereſt vt illius modo diligentiæ fructum, ac methodorum omnium vsum in nobilissima, & obscurissima quæstione colligamus. Atque vt status ipse propositæ controuersiæ lectorum subiiciatur oculis, libet ex Romanis Fastis Consulatus aliquot excerpere, ab eo anno, vltra quem nemo Christi natalem extendendum putat; ad Tiberij vltimum; citra quem omninò Passionis annus includitur. Coss. Romanis, & annis Vrbis ex Onufrianis Fastis delectis, Olympiadas, Iulianos annos, Actiacos, Augusteos ab anno ipso Iulianæ cædis, ac Dionysianos adiungemus. Ita facilè omnes intelligent, cùm variæ opiniones expendentur, ad quos annos singulæ Christi natiuitatem, ac passionem applicent.

LATERCVLVM ANNORVM aliquot ad vsque Tiberij mortem. C

Anni ab Vrbe condita.	Anni Iuliani.	CONSVLES.	Olympiades.	Annus Actiacus à Ianuario.
746	XXXVIII	C. Marcius Censorinus. C. Asinius Gallus.	CXCIII I	XXII
747	XXXIX	Ti. Claudius Nero II. Cn. Calpurnius Piso II.	II	XXIII
748	XL	D. Lælius Balbus. C. Antistius Vetus.	III	XXIV
749	XLI	Augustus XII. L. Cornelius Sulla.	IV	XXV
750	XLII	C. Caluisius Sabinus. L. Passienus Rufus.	CXCIV I	XXVI
751	XLIII	L. Corn. Lentulus. M. Valerius Messalinus.	II	XXVII
752	XLIV	Imp. Cæsar August. XIII. M. Plautus Siluanus.	III	XXVIII
753	XLV	Cossus Corn. Lentulus. L. Calpurnius Piso.	IV	XXIX

D

LATER-

A

LATERCVLVM ANNORVM aliquot ad vſque Tiberij mortem.

Anni ab Vrbe condita.	Anni Iuliani.	CONSVLES.	Olympiades.	Annus Actiacus à Ianuario.
754	XLVI	Imp. Cæſar Auguſtus XIV. L. Æmilius Paulus.	CXCV I	XXX
755	XLVII	P. Vinicius Nepos. P Alfinius Varus.	II	XXXI
756	XLVIII	L. Ælius Lamia. M. Seruilius Geminus.	III	XXXII
757	XLIX	Sex. Ælius Catus. C. Sentius Saturninus.	IV	XXXIII
758	L	L. Valerius Meſſala. Cn. Cornelius Cinna.	CXCVI I	XXXIV
759	LI	M. Aimilius Lepidus. L. Arruntius Nepos.	II	XXXV
760	LII	A. Licinius Nerua. Q. Cæcilius Metellus.	III	XXXVI
761	LIII	M. Furius Camillus. Sex. Nonius Quinctilian⁹.	IV	XXXVII
762	LIV	C. Poppæus Sabinus. Q. Sulpitius Camerinus.	CXCVII I	XXXVIII
763	LV	P. Cornelius Dolabella. C. Iunius Silanus.	II	XXXIX
764	LVI	M. Aimilius Lepidus. T. Statilius Taurus.	III	XL
765	LVII	Tib. Germanicus Cæſar. C. Fonteius Capito.	IV	XLI
766	LVIII	C. Silius Nepos. L. Munatius Plancus.	CXCVIII I	XLII
767	LIX	Sex. Pompeius Nepos. Sex. Apuleius Nepos.	II	XLIII
768	LX	Druſus Tiberij F. C. Norbanus Flaccus.	III	XLIV
769	LXI	T. Statilius Taurus. L. Scribonius Libo.	IV	XLV
770	LXII	C. Cœlius Rufus. L. Pomponius Flaccus.	CXCIX I	XLVI
771	LXIII	Tib. Auguſtus III. Germanicus Cæſar II.	II	XLVII
772	LXIV	M. Iunius Silanus. L. Norbanus Flaccus.	III	XLVIII

B

C

D

LATERCVLVM ANNORVM aliquot ad vsque Tiberij mortem.

Anni ab Vrbe condita.	Anni Iuliani.	CONSVLES.	Olympiades.	Annus Actiacus à Ianuario.
773	LXV	M. Valerius Messala. M. Aurelius Cotta.	IV	XLIX
774	LXVI	Tib. Augustus IV. Drusus Tiberij F. II.	CC I	L
775	LXVII	C. Sulpitius Galba. D. Haterius Agrippa.	II	LI
776	LXVIII	C. Asinius Pollio. C. Antistius Vetus.	III	LII
777	LXIX	Ser. Cornelius Cethegus. L. Visellius Varro.	IV	LIII
778	LXX	Cossus Cornelius Lētulus M. Asinius Agrippa.	CCI I	LIV
779	LXXI	Cn. Cornelius Getulicus. C. Caluisius Sabinus.	II	LV
780	LXXII	M. Licinius Crassus. L. Calpurnius Piso.	III	LVI
781	LXXIII	Ap. Iulius Silanus. P. Silius Nerua.	IV	LVII
782	LXXIV	C. Rubellius Geminus. C. Fusius Geminus.	CCII I	LVIII
783	LXXV	L. Cassius Longinus. M. Vinicius Quartinus.	II	LIX
784	LXXVI	Tiberius Aug. V. L. Ælius Seianus.	III	LX
785	LXXVII	Cn. Domitius Ahenobar. A. Vitellius Nepos.	IV	LXI
786	LXXVIII	Ser. Sulpitius Galba. L. Cornelius Sylla.	CCIII I	LXII
787	LXXIX	Paulus Fabius Persicus. L. Vitellius Nepos.	II	LXIII
788	LXXX	C. Cestius Camerinus. M. Seruilius Rufus.	III	LXIV
789	LXXXI	Q. Plautius Lælianus. Sex. Papinius Gallienus.	IV	LXV
790	LXXXII	Cn. Aceronius Proculus. C. Pontius Nigrinus.	CCIV I	LXVI

Hactenus laterculum annorum, & Consulatuum, intra quos Natalis Christi, ac vita eius omnis, & Passio coercetur; vt neque natus ante annos illos, neque post eosdem passus videri possit. Annorum verò conditæ Vrbis, Iulianorum, Olympiadicorum, ac cæterorum, cum adscriptis Consulibus, atque inter se connexio, superioribus libris adeo firmiter adstructa est, vt de ea nemini dubitare liceat. Huic igitur solo, cuius à nobis est explorata, & perspecta soliditas, omnis nostra superstruenda disputatio est; in qua illud inquiritur, cuinam anno Christi Natalis, ac Passio debeatur.

A

Explicantur veterum, imprimisque Bedæ, ac cæterorum Computistarum sententiæ, de anno natali Christi.

CAPVT I.

QVi Natalem Domini certo anno definire conati sunt, vnum omnes Lucæ testimonium vsurparunt, quod est capite III, 23, vbi de Christo ad baptismum accedente ita scribit: καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, ὢν, ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς Ἰωσὴφ τοῦ Ἡλί; &c. *Et ipse Iesus erat quasi annorum triginta incipiens; filius, vt putabatur, Ioseph filij Heli.* Et quoniam velut dubitabundus Lucas ætatis annum illum posuit; neque absolutè triginta tum annos habuisse, sed quasi triginta scripsit; inde sententiarum varietas est orta: cùm alij tricesimum annum expletum, & tricesimum primum initum à Christo sentiant: alij XXIX absolutos, inchoatum verò tricesimum magis existi-
B ment. Ita vnius ferè duntaxat anni discrimen est. Antiquissimus Patrum Iustinus Apol. II refert ante annos centum quinquaginta, quàm apologiam scriberet, natum esse Christum. Si, vt in Animad. ostendimus, circa initium Antonini Pij Iu- Heref XLVI
stinus ista scribebat; Imperium autem inierit ille anno communi CXXXVIII, decem circiter annis natum prius esse Christum consequens erit, quàm vulgò habeatur. Sed plerique circiter tricesimum annum à Ioanne tinctum esse sentiunt. de qua re postea. Qui annum, quo Christus in lucem editus est, primus expressit, Clemens est Alexandrinus lib. I Strom. Ἐγεννήθη δὲ ὁ κύριος ἡμῶν τῷ ὀγδόῳ, καὶ εἰκοστῷ ἔτει. *Natus est Dominus noster octauo, & vicesimo anno.* Etsi non explicat quo de anno loquatur, tamen certum est, Ægyptiorum more, æram Actiacam intellexisse ab eo tempore deductam, quo Ægyptij Antonio, & Cleopatra mortuis in Augusti potestatem redacti sunt. Caput est ab Augusti vicesimo nono die anni Vrbis conditæ DCCXXIV Iuliani XVI, à quo si XXVIII annos numeres, vltimus cœperit anno Vrbis DCCLI, Iuliano XLIII. Quare si, vt Ægyptij crediderunt, Christum VI Ia-
C nuarij natum existimat Clemens, Natalem illius coniicit in annum Iulianum XLIV, Augusto XIII, & Plautio Siluano Coss. quæ est ipsissima Epiphanij sententia. Nam aut Coss. Lentulo & Messalino, id est anno Vrbis DCCLI, Iuliano XLIII; aut sequenti, Vrbis DCCLII, Iuliano XLIV natus perhibetur. Vnus Sulpitius lib. II Historiæ anno Vrbis DCCL, Iuliano XLII Natalem assignat, Coss. Sabino, & Ruffino, anno primo Olymp. CXCIV. Qui infra annos istos Christum natum putaret, veterum reperio neminem. Primus Dionysius cognomento Exiguus longè à communibus iisce terminis recessisse creditur, & incarnatum, natúmque Dominum statuisse anno illo, qui est Iulianus XLVI, Vrbis DCCLIV, Olympiadis CXCV primus, Augusto XIV & L. Æmilio Paulo Coss. Quam sententiam Beda, cæterique deinde Computi Scriptores ad centesimum abhinc annum amplexi sunt: adeo vt si communem æram à Kal. Ian. proximè post Natalem istum sequentibus ordiri libeat, præsens hic annus, quo ista scribimus, qui est æræ MDXXIV, ex Computistarum sententia nonnisi MCXXIII sit habendus. Hanc Dionysij mentem Dionysij Exigui verba.
D fuisse ex ipsius verbis ita Beda, cæterique colligunt.

Dionysius Epistola II ad Petronium scribit se in circulis suis *ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi annorum tempora prænotare*; neque, vt S. Cyrillus instituerat, *memoriam impij, & persecutoris innectere*. Etenim Cyrillus cyclum suum annorum XCV ab anno Diocletiani CLIII cœperat, & vltimum in CCXLVII terminarat. Dionysius autem à CCXLVIII Diocletiani cyclos suos auspicatus est. Qui quidem Circuli apud Bedam Tomo I descripti leguntur, per Enneadecaëteridas distributi; adscriptiq; sunt anni ab Incarnatione Domini. in quibus primus annus, quo incarnatus, & natus est Christus, Indictione IV notatur, & Epactis XI, concurrentibus V, cyclo lunari XVIII, quo & decima quarta Paschalis contigit VIII Kal. Apr. Pascha ipsum VI Kal. Apr. Luna XVI. Tot in vnum conjecti characteres annum illum designant, qui est primus æræ communis, cycli decemnouennalis & Paschalis secundus, cui Indictio IV contigit; Epactæ autem XI, (vt ex Epactarum methodo

Tomo superiore, libro VI tradita palam est.) Nouilunium Nicenum, cuiusmodi Dionysius obseruauit, conuenit Martij XI. proinde decima quarta Paschalis, Martii XXV, siue VIII Kal. Apr. cyclo Solis X, litera B. vnde Pascha incidit in Martii XXVII, qui est VI Kal. Apr. Luna XVI. Hoc igitur anno, qui est æræ communis primus, exeunte, XXV Decembris, natum Saluatorem ratus est Dionysius Exiguus, si Bedæ creditur. Qui & cyclum suum orsus est ab anno Christi DXXXII, quo Diocletiani CCXLVIII iniit à Kal. Ian. more Romano. à quo si, vt in cyclis fit, retro annos retexas, primus cyclus Dionysianus cœpit ab eo anno, qui Christianã æram antecessit, & aureo numero I præditus est. Idem & ex Bedæ testimonio constat, lib. de Temp. rat. cap. XLV; vbi postquam Dionysij verbis ea retulit, quæ paulo antè commemorauimus, ista subiecit: *Qui in primo suo circulo quingentesimum tricesimum secundum Dominicæ incarnationis annum in capite ponendo, manifestè docuit secundum sui circli annum ipsum esse, quo eiusdem sacrosanctæ incarnationis mysterium cœpit.* Mox secundum annum Circuli ipsum esse dicit, *in quo incarnari dignatus est; & si esset, qui tunc Pascha more nunc Ecclesius vsitato die Dominica faceret, ipsa nimirum dies, quomodo hîc adnotatum est*, VI *Kal. Apriles veniret, ac lunam haberet* XVI. Vides vt ex Dionysij sententia, interprete Beda, Christus incarnatus sit, & natus anno illo, qui primus annorum Christi vulgò putatur, cyclo aurei numeri II. Ideo paulo pòst Beda refert Dionysium præcepisse, vt ad inueniendum quotus sit annus cycli decemnouennalis, ad annos Christi vnitatem addamus: *significans*, inquit, *illo incarnato vnum circuli decemnouennalis annum iam fuisse completum.* Annus, quo ista commentamur, est æræ Christianæ MDCXXIV, cycli decemnouennalis annus X. Si igitur retro annos 1624 computes, & à postremo, qui cyclum habet X, ad primum peruenias, cadet in illum cyclus II Dionysianus. Igitur anno primo Christi exeunte natus est, ex illorum sententia, Christus. Inquiramus modò quotus ille sit annus Olympiadum, Vrbis conditæ, atque Iulianus. Hoc verò perspicuum est ex iis, quæ libris superioribus singillatim ostẽdimus, cùm de annis illis ageremus. Nam vt ab annis Vrbis, & Iulianis exordiar, ἀποδεικτικῶς constat annum decimum quartum æræ Dionysianæ conuenire in annum Vrbis DCCLXVII, Iulianum LIX, quo Coss. fuere Sexti duo: quibus mortuus est Augustus. item annum eiusdem æræ communis quadragesimum quintum incurrere in annum Claudij quintum, Vrbis conditæ DCCXCVIII, Vinitio, & Statilio Coruino Coss. qui Iulianus est XC. Siquidem eo anno defecit Sol Kalendis Augusti, cyclo Lunæ VIII, vt lib. XI cap. IX diximus. Igitur cùm annus XLV æræ hodiernæ sit octogesimus Iulianus, consequens est primum annum esse Iulianum XLVI. Atqui primus Iulianus incurrit in annum Vrbis Varronianum DCCIX, vt suo loco demonstratum est. Ergo primus æræ communis, siue quadragesimus sextus Iulianus, conuenit in annum Vrbis DCCLIV, Augusto XIV, & Aimilio Paulo Coss. Annus primus Vrbis Varronianus cadit in eum annum Iulianæ formæ, quo desiit vicesimus tertius Iphiti, siue tertius Olympiadis sextæ, & quartus iniit, qui est in Periodo Iul. 3961. Quare primo anno æræ communis primus annus incœpit Olympiadis CXCV. Hæc omnia satis supérque prioribus libris patefacta sunt. Ex iis verò liquidò patet, Bedam, ac reliquos natalem Christi contulisse in annum Iulianum XLVI, Augusti XLIV; si à Coss. Hirtio, & Pansa imperium illius ordiare; quadragesimo verò quinto, si à nece Cæsaris: cyclo Solis X, Lunæ II, Indictione V à Septembri, vel à Ianuario, quarta. Item & ex Chronologis, Dionysio, Bedáque recentioribus ostenditur. Marianus Scotus ad annum mundi 4193 notat Christum ex mente Dionysij natum esse anno secundo cycli magni; nec non Sigebertus ad annum Christi DXXXII: tum alij plerique. quod & communis æræ appellatio declarat; dum annos Christi non à Natiuitate, sed ab Incarnatione computant. Vnde manifestum est, anno primo Christi incarnationem eius, ac natalem accidisse. Denique Computi artifices omnes hoc velut postulato, & axiomate nituntur. velut Paulus Forosempr. Parte II Paul. lib. IV; Campanus in Computo cap. XXIV.

Hinc apparet, vehementer illos errare, qui annum primum æræ communis à Kal. Ian. proximè post Natalem Christi à Computistis paulo vetustioribus statutum auspicari putant: vel, quod idem est, natum ex illorum opinione Christum arbitrantur cyclo Lunæ I, Indict. III à Ianuario, vel IV à Septembri. Vno enim

A anno natalem Christi tardius illi posuerãt. Ita vulgaris æra Christi, qua nos vtimur, est illa quidem Bedæ, cæterisq; cognita, si epocham anni Iuliani, aut Vrbis cõditæ, aut Olympiadis, & id genus alia spectes. sin ad Christi natalem referas, computus noster illorum computum vno anno præcedit. quem enim nos à Natiuitate numeramus annum, hunc illi ab Incarnatione putant. Ideo maiores nostri principium anni à verno tempore, quo Christus incarnatus est, repetere consueuerant. postea ab Natali deductum est, & ab VIII Kal. Ian. ad quod initium assequendum cùm menses eximendi forent de epocha pristina Incarnationis Dominicæ, ternis potiùs mensibus anticipata fuit. Itaque dies ille XXV Decembris, qui Incarnationis annum primum, atque adeo primum Christi annum antecedit, Natali Christi præstitutus est; vt deinceps natus diceretur anno illo desinente, qui Christianam æram proximè præcedit, cyclo Lunæ I. Hoc verò notariorum errori Paulus Forosempronien sis adscribit Parte I, libro IV. Quanquam Bedæ ipsi, ne Dionysium nominem, aliisque Bedam secutis tribuendum videtur; qui imprudentes vtrumque in opinione sua posuerunt. Nam & Christum incarnatum, atque in lucem
B editum esse putarunt anno primo æræ Christianæ, cyclo Lunæ II; & nihilominus cum de ætate Christi, ac Passione loquuntur, indicant, anno illo, qui æram antecedit, natum se eundem arbitrari. Asserunt enim Christum, quando passus est, æræ communis anno tricesimo quarto, triginta tres annos solidos cùm mensibus tribus expleſſe. Ita Beda lib. de Temp. rat. cap. I. Qua ratione natalis Christi conferendus est in annum Iulianum XLV, cyclo Lunæ I, quæ est vulgaris computandi ratio. Quocirca natus est Christus ex communi ista circunscriptione, anno Vrbis conditæ DCCLIII, Iuliano XLV, Olympiadis CXCIV anno quarto; Actiaco XXIX à Kal. Ian. vel XXX, à Thoth Alexandrino. Per. Iulianæ 4713, Decembris XXV, feria VII, cyclo Solis IX, lit. DC, anno bisextili, cyclo Lunæ I, Indict. III. Kalendis verò Ianuariis sequentibus inchoatur æra Christiana.

Ex iis euidens est, in eadem æra Christi, quam vulgò omnes amplectimur, natalem tamen diuersis annis attribui: & Computistas veteres, qui post Dionysium extiterunt, ipso anno communis æræ primo natum existimasse Dominum: hodie verònatalem eius constitui in anno illo, qui æram anteceſſit. Vnde prior illa Incar-
C nationis æra: posterior Natiuitatis appellatur. Sed vtrum Dionysius, quem authorem istius computi vulgònuncupant, idem Incarnationis atque æræ suæ primordium fixerit; ac reuera mentem illius assecuti sint Beda, Marianus, Sigebertus, ac cæteri: id eo diligentius explorandum est, quo nemo ad hanc diem, quod sciamus, id in quæstionem, & controuersiam adduxit.

De æra Dionysiana, eisque super Incarnatione, & Natali Christi sententia. Ostenditur diuersam esse ab ea, quam illi Beda, cæterique hactenus imputarunt: & noua quædam ac vera illius ratio traditur. Hodiernam æram à Dionysiana discrepare.

CAPVT II.

D DVo sunt quæ Dionysio Exiguo passim accepta referuntur, & ab eo nominari solent: alterum annorum Christi computus: alterum cyclus annorum DXXXII. Nam & illa Dionysiana vocatur æra; & iste Dionysianus cyclus. Quæ cùm ambo distincta sint; tamen ab imperitis, aut alioqui minus attentis, plerumque confundi non citra periculum erroris videmus. Sed omninò separanda sunt. Nam æra ipsa per seſe nulli est affixa cyclo; neque vicissim ab ea cyclus dependet. Cycli annorum DXXXII conditor aliquot ante Dionysium annis fuit Victorius Aquitanus: vt libro II, cap. LXVII docuimus. Is ab anno Dominicæ Passionis illum orsus est. Dionysius postmodum ab Incarnatione. Sed ita tamen, vt vno anno cyclus æram antecedat. Nam primus annus æræ Dionysianæ secundus est cycli. Ac de cyclo Dionysiano paulo pòst agemus. Nunc de æra disputemus.

Communis est, vt superiori capite declarauimus, Computistarum veterum opi-

nio; Dionysium cyclum annorum DXXXII sic instituisse, vt primus illius annus A
esset is, qui æram vulgarem proximè præcessit, & aureo numero I præditus est. Dionysium verò censent anno ipso vulgaris æræ primo Incarnationem Christi, Natalémque tribuisse. ita vt aureo numero II labente, Martio mense Christus incarnatus sit, & Decembri in lucem exierit. Hoc vt cæteris hactenus omnibus; ita mihi quoque Beda persuaserat. cuius & in capite XLV libri de ratione Temp. & in Circulis Dionysianis; & alibi passim aperta sunt ea de re testimonia; nemo vt aliter, qui Dionysium ipsum non legisset, suspicari posset. Sed postquam Dionysij ambas epistolas, quæ nondum editę sunt, è membranis veteribus exscriptas curiosiùs relegi, paulatim eò sum deductus, vt epocham Dionysianam aliter ac Beda, cæterique scribunt, ab authore suo constitutam putarem. Ea denique coniecturæ nostræ summa est: Dionysium Exiguum Incarnationem, ac Natalem Domini eodem anno statuisse, quo vulgò hodiéque ponitur: eo scilicet, qui Christianam æram proximè præcedit: tum ab eodem Incarnationis annos numerare cœpisse. sic vt vno minus anno numeremus hodie, quàm Dionysius instituerat: quamuis B
in Incarnatione ipsa, & Natali nihil ab eo discrepemus. Postremo cycli Dionysiani principium vno itidem anno vulgare initium antecedere, atque in numerum aureum XIX congruere. Vno verbo; cyclum Dionysianum 410, si retro numeretur, incipere ab anno Per. Iul. 4712, æram autem ab anno 4713. Hoc vti nouum est, nec ab vllo, quod equidem meminerim, hactenus obseruatum, ita demum persuadebitur, si ex ipsis Dionysij verbis, & ab eo traditis principiis effici potuerit. Ea verò sunt eiusmodi.

Dionysianus cyclus.

Cyclum Dionysius instituit annorum XCV, quem Cyrilliano labanti, desinentíque velut succidaneum pertexuit: vt libro II, cap. LXVI demonstrauimus. Is ex quinque Enneadecaëteribus constabat. Enneadecaëterides singulas ducebat annus ille, in quo Neomenia Paschalis incidit, in Aprilis IV, decima quarta verò in XVII. Secundus erat annus, in quo XV Paschalis erat Aprilis VI. vti libro VI cap. X declaratum est; vbi & Dionysiani cycli descriptionem habes ex eius Epistola desumptam. Cæterum ex eiusdem doctrina capitis liquet Dionysium annos cycli sui non à Kal. Ian. nec à Neomenia Paschali, sed à XV Paschalis mensis inchoasse. ita vt C
initium anni cuiuslibet esset decima quinta Paschalis; finis, decima quarta in anno consequenti. Atque hac ratione duobus aureis numeris idem respondebat annus. Exemplum: Anno Christi DXXXI cyclus siue aureus numerus erat XIX, Neomenia Paschalis Aprilis IV: decima quarta, mensis eiusdem XVII. Eadem fictione quadam Computistica, propter Lunæ saltum, decima quinta numeratur, secundum ea, quæ I. VII, c. VIII disseruimus. Ab hac igitur die XVII Aprilis annum primũ cycli decemnouennalis Dionysius orditur. qui desinit in decimam quartam Paschalem anni sequentis, quæ est Aprilis V: cùm iam numerus aureus à Kalendis Ianuariis laberetur, I. Ita numeros duos idem annus Dionysianus obsidet. Sic annus II cycli incipit à VI die Aprilis, quæ est XV Paschalis; desinit autem in VIII Kal. Apr. siue Martij XXV: quæ est quartadecima Paschalis aurei numeri II.

Rursus idem Dionysius in Epistola ad Petronium testatur se Circulis suis annos Incarnationis adscripsisse. Sic enim loquitur. *Quia verò sanctus Cyrillus primum cyclum ab anno Diocletiani* CLIII *cœpit, & vltimum in* CCXLVII *terminauit; nos à* CCXLVIII *anno eiusdem tyranni potiùs, quàm principis inchoantes nolaimus circulis nostris* D
memoriam impij, & persecutoris innectere: sed magis eligentes ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi annorum tempora prænotare. Scribit autem Beda cap. XLV libri de rat. temp. Dionysium in capite Circuli primi annum Incarnationis quingentesimum tricesimum secundum Dominicæ Incarnationis posuisse.

Denique Circulorum suorum initium iisdem hisce verbis Dionysius expressit: nimirum ab anno CCXLVIII Diocletiani, cùm Cyrillus à CLIII ad CCXVII, suos perduxisset. Annus primus Diocletiani, vt lib. XI demonstratum est, cœpit apud Ægyptios à Neomenia Thoth, siue Augusti XXIX anni Christi CCLXXXIV. Ergo annus CLIII iniit à Thoth anni æræ Christianæ CDXXXVI, aureo numero currente XIX, & maiorem partem obtinuit anni CDXXXVII, aureique numeri I. Proinde CCXLVII annus Diocletiani cœpit Augusti XXIX anni vulgaris DXXX, & CCXLVIII eodem die in anno Christi DXXXI: ita vt maximam partem sequentis occuparet.

A Ex iis omnibus ita ratiocinando quod propositum erat ostendimus. Primus annus cycli, siue Ennenecontapentaëteridos Dionysij incipit à XIV Paschali, cuius Neomenia aureo numero XIX adscribitur, Aprilis IV: desinit autem in decimamquartam Paschalem; cuius Neomenia numerum aureum habet I, Martij XXIII. Atqui annus Christi vulgaris DXXXI aureo numero XIX notatus est; in quo XIV Paschalis cadit in Aprilis XVII, Neomenia verò in IV diem. Hinc igitur primus Dionysiani cycli annus inchoatur. cui cùm annus Incarnationis DXXXII adscriptus fuerit, authore Beda; si retro cyclos Dionysij retexendo numeres ad quingentesimum & tricesimum secundum vsque, primus incipiet biennio ante vulgarem epocham Christi: nimirum ab anno Iuliano XLIV, Per. Iul. 4712, aureo numero XIX. Vnde consequens est Incarnationem Dominicam in annum sequentem conuenire, Iulianum XLV, Per. Iul. 4713: qui est ille ipse, quo vulgò Incarnatum & in lucem editum Christum ponimus. Ab eo verò Dionysius æram suam exorsus est. Si quidem, vt ait Beda cap. XLV de ratione temporum, ab anno secundo cycli decemnouennalis annos Domini putare cœpit: adeo vt ad methodum
B cycli decemnouennalis ad annos Domini vnum adiici iuberet. Vno verbo, prima dies anni primi cycli Dionysiani incipit anno vulgari Christi DXXXI, Aprilis XVII, aureo numero XIX, isque quingentesimus tricesimus secundus Incarnationis, siue Domini numeratur annus. Ergo æra Domini, siue Incarnationis, ex mente Dionysii, incipit vno anno ante primum annum Christi vulgarem: cyclus verò decemnouennalis biennio. Quamobrem vno anno citius æram Incarnationis putauit Dionysius, quàm hodie fit: tametsi eodem anno Incarnationem, & Natiuitatem Domini collocarit. Sed ille nimirum annum ipsum, quo incarnatus est, primum Domini esse iusserat: non sequentem à Kalendis Ian. quæ natalem illius consecutæ sunt.

Huius porrò varietatis, ac discrepantiæ caussam hanc interpretor fuisse. Cùm enim annum quingentesimum tricesimum secundum primo anno cycli sui præfixisset, & ab anno CCXLVIII Diocletiani se orsum esse scripsisset, eiúsque Pascha primum statuisset: quandoquidem postremum Cyrilli Pascha anno CCXLVII Dio-
C cletiani congruebat: ex eo Beda collegit annum primum cycli Dionysiani incipere ab eo anno, quo Diocletiani CCXLVIII iam in cursu erat. Est autem is in vulgari computo annus Domini DXXXII: cuius Pascha primum Dionysius in Laterculo suo descripserat. Non dubitauit ergo Beda, quin Dionysius cycli sui primordium ab eo Paschate sumpsisset, quod primo loco posuerat, siue ab XV Paschali. Ex quo tam cyclum ipsum Dionysij, quàm eiusdem æram vno anno moratus est. Verùm Dionysius postremum Cyrilli Pascha anno suo primo complexus fuerat. Cuius anni quatuor circiter menses Diocletiani annum CCXLVII Ægyptiaco more terminabant: reliqui ad CCXLVIII pertinebant. Ac nescio an Diocletianeos annos Dionysius ab ea Paschali XV sit exorsus, quæ Thoth Ægyptiacum, à quo anni singuli numerarentur, antecedebat. Inde enim factum animaduertimus, vt ab aureo numero XIX Computistæ veteres, non à I progrederentur. Cùm enim aureos ipsos numeros, prout ab Alexandrinis acceperant, ad singulos Kalendarij sui dies adnotassent; vtputa I ad XXIII Martij, cui XXVII Phamenoth respondet:
D XIX ad IV Aprilis, quæ est IX Pharmuti: quid esse causæ potuit, cur non primum cycli sui decemnouennalis annum ab aureo numero I, sed à XIX potiùs inchoarent, nisi quod aureo suo numero XIX labente, primum Alexandrinum ab Augusti XXIX incipere viderent; & maiori ex parte primum Alexandrinorum numerum cum aureo suo XIX concurrere? Cur autem à XV Paschali annos suos Dionysius auspicari maluerit, causam ipse reddit in Epistola I; nimirum quod Paschalis mensis dies omnes ad XIV vsque, ad postremum mensem pertineant, quoniam Pascha nullo in eorum potest peragi.

Dionysium natalem ibi vbi hodie positus est constituisse.

Vide lib. VI. cap. X.

Quæ cùm ita sint, æram hodiernam non à Dionysio, sed à Beda propagatam esse suspicor, quam pro Dionysiana tamen ex hallucinatione posteris venditauit. Bedam cæteri Computistæ de more secuti sunt, neque Dionysij verba diligentius expenderunt. Interim tamen admirabiliter factum est, vt aduersus magistrorum authoritatem, vulgus ipsum incarnationem, natalémque Christi in pristino, & à Dionysio tradito anno retineret; tametsi ipsius æræ principium extorqueri sibi

passum fuerit. Vtrum verò istud ipsum, vt natalem Christi ante Kalendas Ian. A
anni primi vulgaris æræ statueret, per errorem & imprudentiam obtinuerit, vt plerique omnes sentiunt, qui Dionysianam æram à vulgari non discernunt; an perpetuo in vulgi conscientia fixus semel à Dionysio natalis annus insederit: id vt ambigi meritò potest; ita solicitius inquiri non oportet, dummodo de reipsa constet. Ad hanc nouam obseruationem duplicis æræ Christianæ, seu vulgaris præter mentem Dionysij cõstitutæ, si tamen erudito Lectori probabimus; castiganda sunt omnia illa, quæ de Dionysiana epocha, cyclóque sparsim his in libris tradita sunt, quibus quidem ita significatur, Dionysium in anno primo cycli sui statuendo minimè constantem fuisse: vel cyclum æramque Christi hodierno, ac recepto more condidisse. quod cùm nobis Beda, & mortales hactenus persuaderent omnes; id non authoritate, disputationéque nostra; sed ipsius Dionysij voce ac testimonio perfectum iri deinceps confidimus; vt homines eruditi aliter de hac re tota, & Dionysij decretis, institutísque sentiant. B

De cyclo Dionysij. in quo itidem, vt in æra hactenus aberratum est. Ostenditur Dionysianum cyclum nonnnisi XCV *annorum fuisse. De falso Cyrilli cyclo, cuius Beda, & Isidorus meminerunt: cuius certum tempus eruitur.*

Caput III.

ILLVD supereſt explicandum, ecquod Dionysius cycli genus instituerit: hoc est num cyclum illum maiorem annorum DXXXII non excogitarit quidem. (quis enim nescit à Victorio tanto ante Dionysium fuisse repertum?) sed adsciuerit tamen, ac reformarit. Vsum enim istiusmodi cyclo fuisse, Computistæ omnes arbitrantur. neque aliter vulgò iudicant. Dionysius tamen ipse nullam in Epi- C
stolis suis eius cycli significationem dedit. Sed alterius duntaxat, qui ad modum Cyrilliani quinque & nonaginta annis euoluitur. Cyrillus enim cyclum illum XCV annorum ab anno Diocletiani CLIII, qui est æræ vulgaris CDXXXVII, ad CCXLVII Diocletiani, æræ communis DXXXI perduxerat. Huic se Dionysius alterum cyclum annorum totidem substituisse scribit. Mira res, si hoc cycli genere contentus potuit esse Dionysius; cuius vitia non agnouit modò, sed etiam castigauit. Hoc si fecit, quid aliud suspicari possumus, quàm ad vitandam Latinorum ac Victorij methodum, ab huius commodiore alioqui cyclo abstinere maluisse, & Alexandrinorum, id est orthodoxum Pascha præscribentium, quamlibet deteriora inuenta prætulisse? Anonymus quidam in Præfatione, quam ad Bedæ Circulos scripsit, refert Dionysium ad Cyrilli cyclum duos alios eiusdem generis addidisse cyclos, qui sunt anni CXC. & ad annum DCCXXII vsque propagasse. Dionysius verò Epistola I vnum se tantummodo cyclum annorum XCV post vltimum annum S. Cyrilli subiecisse confirmat. At Beda complures alios circulos adiecit ad annum Christi D
MDXCV.

Tomo I. pag. 302.

Cyclus porro Cyrilli nomine apud S. Isidorum lib. VI Orig. descriptus legitur. Tum ex eodem Enneadecaëteridas duas Dionysianis cyclis Beda subtexuit. Sed vtrobique menda sunt plurima: dum imperiti homines quæ non intelligunt pro suo captu insciticque castigant. Apud Isidorum primus annus bisextilis ponitur: Pascha Luna XX, Pridie Eid. Apr. Secundus annus VI Kal. April. Luna XVI exhibet Pascha. Tertius XVI Kal. Mai, Luna XVII. Quartus Luna XX, VI Eid. Apr. Igitur primo anno litera Dominicalis fuit ED. Neomenia Paschalis Martij XXIV. vbi nullus est aureus numerus. Fuit ergo Luna XXI, vt est apud Bedam. Anno secundo litera B. Neomenia XII Martij, aureo numero II. Anno tertio, lit. A. Neomenia Martij XXXI, aureo numero III. Quartus annus literam postulat G. Neomenia Martij XX, aureo numero IV. Apud Bedam secundus annus bisextilis est; primus verò communis. Hic litera præditus est D. Secundus literis C B. Tertius,

A A. Quartus G. Apparet Isidori diagramma deprauatum esse, & bisextum ad annum secundum oportere scribi, non ad primum. Anno CDXXXVII, quo cyclum suum Cyrillus orsus est, numerus aureus fuit I. anno sequente II. cyclus verò Solis anno priore fuit XXVI, litera C: posteriore XXVII, litera B. Quartus ergo tantummodo bisextilis fuit. Literarum Dominicalium series in vtroque Laterculo exigere videtur, vti anno primo cyclus Solis XX cum litera D tribuatur. quod à Cyrilli descriptione plurimùm abhorret.

Isidorus in fine cycli ista subiunxit. A conditione mundi vsque ad hunc nouissimum cycli annum computantur anni VMDCCCCXX: post cuius expletionem ad primum annum recurrendum. Deductis de 5920 annis 95, restant 5825. ergo cyclus iniit anno 5826. de quibus rursus ablatis 5199. (totidem enim ad Christum ex Eusebij Chronico Latini numerabant: vt lib. IX cap. II diximus) supersunt anni 627. Hic est annus, à quo cyclum annorum XCV Isidorus inchoauit. quod ambo demonstrant Solis, Lunæque cycli. Etenim primus annus illorum XCV, vt
B paulo antè demonstratum est, habet cyclum Solis XX, Lunæ I. Ex iis secundum methodum libro VII, cap. IX traditam, conficitur annus Christi DCXXVII. in quod fere tempus Chronicon vtrumque terminauit Isidorus. Nam Gotthorum Chronicon desinit in Sisebuti mortem: qui obiit Era DCLXVI, hoc est anno Christi DCXXVIII. Generale verò Chronicon, quod est in calce libri V Originum, clauditur anno Heraclij XVII. vt erat in Manuscripto codice Monasterii S. Remigi Remensis: cum in vulgatis codicibus scriptum sit XXVII. Quod si verius est, cùm Heraclii annus XXVII inierit anno Christi DCXXXVI, ad hunc vsque chronicon illud propagatum fuerit, qui est Suuintilæ VI. Sanè Isidorus in calce libri V Orig. scribit se ad Sumptiliani regis Gotthorum tempora suum prouexisse Chronicon. Sed appendix illa, quæ Imperatorum Laterculo subiicitur, mirè deprauata est. Perperam enim legitur. *Colligitur omne tempus ab exordio mundi vsque in præsentem annum decimum glorissimi principis, qui est Eralius*, VMDCCCLVII. Absurdè prorsus decimus hîc annus Heraclii poni-
C tur, cùm paulo ante XXVII, imò, vt emendauimus, XVII putauerit. Vetustissimæ membranæ tres, quibus cum librum illum contulimus, mirè in hac lacinia variant. In vno codice, qui erat insignis Ecclesiæ Remensis, inuenis scriptum *annum decimum glorioſi Recensuinthi principis, qui est Hera* DCXCVI, *A.* VDCCCLVII. In altero; *Recisuindi principis anno* X, *qui est Era* VDCLXXXX, *A.* VDCCCLIX. In tertio, qui erat Monasterij S. Remigij, corruptum nomen eiusdem Recinsuindi regis apparet. Item *Anno* X, *qui est æra* DCLXVI, *A.* VDCCCLVII. Ex quibus patet assutam hanc ab aliquo fuisse laciniam. Nam Receſſuindus Visigotthorum rex obiit Era DCCX, id est anno Christi DCLXXII, Kal. Septemb. feria IV, vt est in Chronico Visigotthorum, regnauit annos XXVIII, menses III, dies XXII. Cœpit igitur anno Christi DCXLIV Isidoro iam mortuo. Fortassis ita scripsit Isidorus. *Colligitur omne tempus ab exordio mundi vsque in præsentem annum quintum glorioſi Sumptilani principis, qui est Era* DCLXXIV, VMDCCCXXXV. Sed ad Isidori cyclum reuertor: quem desiturum ait anno mundi VMDCCCCXX; nempe Christi DCCXXI, cyclo Lunæ XIX: *post cuius expletionem ad primum exordium recurrendum.* Perperam sanè. Nam cyclus XCV anno-
D rum perpetuus esse non potest. Ex hoc tamen apparet nondum maiorem illum Victorij cyclum ab Orthodoxi Paschatis fautoribus admissum: proindéque nec à Dionysio. Qui cùm cyclum annorum XCV Cyrilliano iam desinenti subiecerit; Isidori cyclus viciſſim Dionysianum suppleuit. Hic ab anno Christi DXXXII ad DCXXVI peruenit. Ille ab anno DCXXVII ad DCCXXI. Itaque tres illi cycli sibi inuicem succedunt. Cùm autem Anonymus ille Præfationis author, vt suprà dictum est, Dionysium asserat binos ad exemplum Cyrilli composuisse cyclos, nisi opinione fallitur, & Isidorus potiùs alterius author sit, probabile est hunc ipsum cyclum Dionysianum esse secundum. Quanquam miror Isidorum nullam Dionysij feciſſe mentionem.

At imperitus ille, qui Cyrilli nomine duas Enneadecaëteridas in Bedæ Tomum primum inferciit, videtur ex Isidori cyclo sumpsisse, & ad annum Incarnationis Dominicæ tertium accõmodasse. Quo facinore suam insciciam ad posteros traduxit. Hoc si Cappellus animaduertisset, nequaquã ex iisce duobus cyclis colligi pu- pag. 185.

taſſet, Dionyſium æram incarnationis in anno Iuliano quadrageſimo fixiſſe, hoc A
eſt ſexennio toto ante communem. Quod ex ipſomet Dionyſio refellitur: qui ſe
ab anno Diocletiani CCXLVIII cyclum ſuum cœpiſſe confirmat: hoc eſt ab anno
Chriſti DXXXI, vti nos capite ſuperiori planum fecimus; cyclo Lunæ XIX, Solis
VIII. Cui ſimilis eſt annus Iulianus XLIV, Per. Iul. 4712.

Antequam ab Dionyſiano iſto cyclo recedam; libet eiuſdem Dionyſij verba,
quæ in Epiſtola prima leguntur, exponere. quæ tam in cuſis, quàm calamo ſcri-
ptis codicibus vitioſè concepta ſunt. Ea nos lib. VI cap. X retulimus; & ex depra-
uata lectione ſententiam exculpere fruſtrà ſtuduimus. Nunc verò ex Mariano
Scoto ad A. DXXVI ſic reſtituenda ſunt. *Tranſacto anno per Indictionem* III, *Lunam*
decimam-quartam nono Kalendarum Aprilium die, id eſt XXIV *menſis Martij fuiſſe quis du-*
bitet? Scribebat iſta Dionyſius anno vulgari DXXVI, Indictione IV. Ideo annum
decimum-quartum cycli decemnouennalis incipit à XV Paſchali anni antecedentis, qui fuit DXXV, Indictione III. quo XV incidit in IX Kal. Apr. à quo deinceps
ad XIV anni DXXVI, id eſt Pridie Eidus Apr. computat. At in libris perperam B
Indictio V pro III ſcriptum eſt. quod fraudi ſcilicet nobis tùm fuit.

De æra communi à Beda, Computiſque reliquis tradita, & hodierno vſu recepta. tùm de Græcorum opinione.

CAPVT IV.

VIDNAM ex communi de anno Natali Computiſtarũ ſententia conſequens ſit, demonſtrat Laterculũ, quod nos capitis huius initio propoſuimus. Etenim ſi, vt oſtenſum eſt, Natalis Chriſti à Beda, & pleriſque coniectum eſt in annum primum exeuntem cõmunis æræ, quo Conſules fuere Auguſtus XIV, & Aimilius Paulus, Auguſti XLIV; (vt ab anno, qui cædem Cæſaris ſecutus eſt, illius imperium putetur.) primo item Olymp. CXCV; ex his omnibus concluditur, Chriſtum quando mortuus eſt Auguſtus, annos duo- C
decim ſolidos cum menſibus octo circiter abſoluiſſe. Si quidem Auguſtus obiit anno Iuliano LIX, Conſulibus Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio, qui eſt annus æræ Chriſtianæ quartus decimus. Proinde cùm ſub finem anni primi illius æræ natus à Dionyſio ponatur Dominus, ab hoc tempore ad Auguſti mortem haud plures interlapſi ſunt anni. Igitur anno quintodecimo Tiberij, quo baptizatus vulgò Chriſtus habetur; Coſſ. Geminis duobus, qui eſt annus LXXIV Iulianus iniens, Chriſti XXIX, annum ætatis XXVII abſoluerat, déque viceſimo octauo dies XIII delibauerat Chriſtus. At ex vera Dionyſij ſententia, quæ conſentanea eſt communibus ratiociniis, vno anno grandior erat, & viginti octo ſolidis expletis, nonum & viceſimum inchoabat.

Tam manifeſtum ἄτοπον Annalium ſcriptores, & Chronologos omnes impulit, vt ab epocha illa Natiuitatis Dominicæ, in quam æræ communis epilogiſmi neceſſariis rationibus inducunt, conſtanter recederent. Neque enim repertus eſt è Latinis aliquis, qui Natalem Dominicum anno Vrbis conditæ DCCLIV, Iuliano XLVI, Olympiadis CXCV primo, Coſſ. Auguſto XIV, & Æmilio Paulo attri- D
buendum putaret: quod ex Bedæ opinione ſequitur. ac ne antecedentem quidem in annum quiſpiam contulit, Coſſ. Lentulo & Piſone. quin omnes vno anno, vel biennio vulgarem epocham; Bedæ autem, biennio vel triennio anteuerterunt. Ac ne Dionyſius quidem ipſe, ſuam hac in parte ſententiam tenuit; neque Dionyſij aſſectator, & interpres Beda. Qui cùm ambo Chriſtum ætatis, æræque communis anno triceſimo quarto ineunte paſſum eſſe pronuncient, Tiberij XVIII, natalem ipſius in annum Iulianum XLIII conferant neceſſe eſt, Coſſ. Lentulo & Meſſalino: aut ſi anno ætatis triceſimo tertio inchoato paſſum arbitrentur; natum eundem oportet Iuliano XLIV, Auguſto XIII & Siluano Coſſ. Beda in Chron. anno tertio Olymp. CXCIV, Vrbis DCCLII natalem aſſignat. qui eſt annus poſterior, Auguſto XIII Conſule notatus, biennio ante natalem ab ipſo conſtitutum, vno ante vulgarem. quod deinceps ferè Chronologi & Computiſtæ ſecuti ſunt, Marianus Scotus, Sigebertus, & alij.

A Ex recentioribus Onufrius, Perrerius, Ioannes Mariana lib. de die mortis Christi, c. XI idem sentiunt. At Baronius in Annalibus, Coss. Lentulo & Messalino natum asserens Christum bienniovulgarem natalem, triennio Bedæ natalem anticipauit. quod & perisque persuasit. Quamobrem duæ sunt hodie ab Annalium Chronicorúmque conditoribus vsurpatæ ferè sententiæ. Aut enim Coss. Lentulo & Messalino; aut Augusto XIII ac Siluano Christum Dominum ortum esse defendunt. At qui post Bedam aliquot abhinc sæculis Chronica scripsere, damnata Dionysij methodo, natalem Domini XXII annis, aut XXI anticipandum esse putarunt. Ita Sigebertus ad annum DXXXII, & MLXXVI; Marianus Scotus ad annum DXXXII: Matthæus Paris ad annum MLXXVI. Denique peruagata inter istorum temporum Chronologos opinio fuit; Dionysium XXII annis tardius Natalem Christi posuisse. Sic enim ratiocinari solebant: Christum XXV Martij feria VI passum esse, resurrexisse Martij XXVII feria I. Anni in toto cyclo Dionysiano tres omninô characteres illos habent. Nam lunarem cyclum oportet esse XIII, literam verò Dominicalem B. quod in annis cycli contingit XIII, vel CCLX, vel CCCCL, qui sunt an-
B ni Christi XII, CCLIX, CCCCXLIX. Cyclus enim vno anno Christianam præcedit æram. Quocirca cùm reliqui duo anni nimium remoti sint, annum Christi XII elegerunt, in quem Passionem conferrent, cyclo Lunæ XIII, Solis XXI, litera CB. Hoc igitur (inquiunt) anno includenda fuit Passio; atque adeo ante XXXIII annos ab eodem anno Natalis Christi putandus, ac communis æræ collocandum initium. Annus primus æræ vulgaris est Iulianus XLVI; duodecimus verò, est Iulianus LVII. Si triceſimo quarto anno ante duodecimum communis æræ natus est Christus, id acciderit anno Iuliano XXIV, Augusti XXII. Vnde mortuus erit Christus tertio anno ante obitum Augusti, contra Euangelij fidem. Barbara est igitur, & à communi sensu alieniſſima tot sæculorum ista persuasio.

Quanquam in ista Chronologiæ fæce tantum resedisse falsitatis minus admiror. illud maiorem in modum obstupesco, idem à Paulo Forosempronienſi viro pererudito, & Mathematicarum artium peritiſſimo; historiæ verò, quàm illi erant, intelligentiore, probatum aliquando, & longiſſima disputatione, ac variis argumen-
C tationibus adstructum lib. X, Partis II. quod commentum vsqueadeo placuit homini, vt id se per somnium à Paulo Apostolo dediciſſe finxerit, aut vigilans somniarit. Sic enim refert; postquam diu multúmq; se in illa quæstione versasset; quòd non dubitaret quin Christus Martij XXV, feria VI mortem obiisset, tandem post longam vigiliam affuisse sibi Paulum Apostolum, & Chronologorum omnium errorem indicasse, qui in annorum serie duos & viginti præteriissent: ita vt qui duodecimus Christi censetur annus, is XXXIV numerari debeat. Hanc verò labem temporum, annorúmque iacturam inde esse conflatam, quod trium pontificum anni, Cleti, Marci, & Marcelli ab Eusebio prætermissi sunt, quorum anni collecti summam illam conficiunt. Quod vbi variis, vti dictum est, argumentis efficere conatus est, subinde tamen in sequentibus libris, maximéque XIII, contempta reuelatione, & Apostoli tanti authoritate susque deque habita, sententiam mutat, & communem æram non μεταχρονισμῷ XXII annorum, sed biennij παχρο-
D νισμῷ peccare defendit: vt nimirum anno Iuliano XLVII, Nepote & Varo Coss. natus sit Christus. Meritò itaque Baronius ad annum Christi XXXIV, Pauli Forosempr. somnium istud illusit. ac ridiculè Casaubonus Exercit. XVI Annalium conditorem accusat, quod temerè diuinæ illi reuelationi fidem abrogarit. Hoc verò in tam acri Baronij censore non vulgari animaduersione dignum. Iam altera Forosempronienſis opinio de biennij παχρονισμῷ in æra vulgari, neque veris firmamentis innititur, & historiæ penitus aduersatur. Augustum dicit eo mortuum anno, quo Solis eclipsis illa contigit, quam in Chronico memorat Eusebius, & ad annum Christi XV, Augusti LVI adscribit. Sanè inter prodigia, quibus Augusti significata mors est, Dio lib. LVI Solis defectionem refert. Atqui incidit illa in annum æræ communis XVII, Februarij XV, hora ferè meridiana, Sole in Aquarij gradu 26 posito. Igitur Augustus anno Christi XVII moritur, non, vt Eusebius ait, XV. Proinde biennio Dionysij computus aberrauit. Verùm si anno æræ Dionysianæ XVII mors Augusti ponenda sit, non duobus annis, sed tribus illam Dionysius anticipauit. quoniam, vt è superioribus patet, anno XIV æræ communis,

Iulianus annus LIX, & duorum Sextorum Consulatus competit. Iccirco Tiberij anno tertio Solis illa defectio congruit. Quod enim Luna sub Augusti mortem defecerit, adeóque Coss. iis, quos modò numeraui, Tacitus lib. 1 Ann. euidentissimè demonstrat. Nimirum quo anno mortuus est Augustus, Sex. Pompeium, & Sex. Apuleium Coss. fuisse, quos & in verba Tiberij primos iurasse scribit. Tùm Lunam iisdem illis Coss. post mortem Augusti defeciſſe; proximè ante annum illum, quo Drusus, & Norbanus Consulatũ inierunt. Quin & insequentium Imperatorũ tempora, Caij, Claudij, Neronis, & aliorum, partim Romanorum Annalium fide, partim cœlestium obseruationum authoritate munita, obitum Augusti vltra quartumdecimum æræ vulgaris annum moueri, nedum ad quartum ab hinc produci, nullo modo patitur; vt de Herodis imperio, reliquisque ad idem tempus adiunctis modò fileam. A

Græcorum opinio de natali Christi.

At Græci dum ad annales suos computos, & id genus alia nimium attenti sunt, Natalem Dominicum vltra biennium etiam ad annos septem vel octo prorogant: vt ex iis apparet, quæ lib. IX capite de Græcorum Computis diximus. Nam qui anno mundi 5500 natalem Christi tribuunt, annis VII communem æram, ac Dionysianam morantur: qui in annum 5501 conferunt, annis octo. Itaque cùm annos ab Incarnatione, vel natiuitate Christi computant, septem vel octo minus colligunt, quàm vulgò à nostris fieri solet: vt ex Theophane, Maximo, Cedreno, & alijs libro IX demonstrauimus. Chronicon Alexandrinum, quod anno mundi 5507 Christi consignat ortum, biennio ferè communem æram anticipat. Quanquam fœdè omnia permiscet, & annos duos in vnum confundit. Etenim 5506 annum, quo Zachariæ Angelus adstitit, & Ioannis ortum nunciauit, certis characteribus designat. Ait Indictionem fuisse XIV; & Lunam secundam Kalendis Septemb. feria VII. Anno verò sequenti 5507 Martij XXV scribit Lunam fuisse decimam, feriam autem II Iunij 24. Ex prioris anni Indictione cognoscimus quintum illum ante communis æræ primum fuisse; nimirum in Periodo Iuliana 4709: quo Indictio erat XIV, Cyclus Lunæ XVI. Ideo Kal. Septembris Luna Nicæna prima, non secunda fuit. Sed hoc discrimen leue sit; vt propterea ab anno Per. Iul. 4709 Constantinopolitanus ille 5506 non sit abiudicandus; cui Indictio maximè suffragatur: quid cyclo Solis faciemus? Si enim Kal. Sept. feria fuit VII; literam oportet extitisse G, cyclum Solis VI. Ergo & annum Per. Iul. 4710, non 4709, quem Indictio, & propemodum Lunæ cyclus adstruebat. Rursus anno sequenti si Martij XXV Luna fuit X, cum feria II Iunij 24, necesse est cyclum Lunæ fuisse XVIII; literam autem F, hoc est cyclum Solis VII. Fuit ergo Periodi Iulianæ annus 4711. Sed si anno præcedente Luna Kalendis Septembris secunda fuit; insequens annus XXV Martij decimam lunam habere quî potuit? Nam dies sunt à Kal. Septemb. ad XXV Martij, 206. addito vno, propterea quod secunda Luna in Kalendas inciderat; & summa per 59 diuisa, supersunt 30. Quare syzygiæ integræ sunt septem. Non igitur Luna decima in Martij XXV incurrit. Sic etiam natali die Christi, qui eodem, quo natus est Ioannes, anno contigit, feriam IV fuisse disputat. Ergo litera F: adeóque annus erat 4711 Per. Iul. & proximè antecedens 4710, non 4709. B G

pag. 463.

pag. 472 & 478.

pag. 480.

Maximus verò Monachus eundem annum charactere saltem indicat. Scribit enim, quo anno Zachariæ nunciatus est Ioannis ortus, vicesimo septimo Septembris fuisse feriam V. Proinde litera G, hoc est cyclus Solis VI, & annus Periodi Iulianæ 4710. Itaque Christus anno sequenti natus est, Periodi Iulianæ 4711. quo & Ioannes antè, Iunij XXIV, feria II in lucem erat editus. Vide caput illud Maximi quo de anno natali Christi disputat. Sanè Clemens Alexand. lib. 1 Strom. non alium annum significare videtur, cùm ἀπὸ τῆς γεννήσεως Christi ad obitum Commodi annos putat CXCIV. Mortuus est autem Commodus anno æræ communis CXCII. Biennio itaque Clemens anteuertit. At tametsi Græci posteriores, qui Christum anno 5500, vel 5501 natum volunt, characteribus suis annum illum Incarnationis, & natalis designent, qui est Per. Iul. 4711, & biennio communem æram præcedit: nihilominus alium sibi reipsa, & oratione sua præscribunt; nimirum communis æræ septimum vel octauum, ad quem falsò characteres illos accommodant. Etenim septem, vel octo annis Christianam æram decurrant. Ita Maximus annum Christi 640, in quem XXXI Heraclii incidit, numerat D

ab

A ab Incarnatione Christi 633. Quare anno æræ communis VII natalem Saluatoris affingit. Quod & ex Theophane, ac Georgio Monacho licet colligere: qui totidem annis vulgarem epocham morantur. Vnus Panodorus illum ipsum, qui vulgò statuitur Natalis annum imprudens constituit. Si quidem annus 5493, quo natum Christum asseruit respondet anno æræ Christianæ primo, si à Septembri antecedente sumatur initium. sed eò, nisi me coniectura fallit, non tam ipsum annorum ratiocinia redegerunt, quàm cycli lunaris Alexandrini commoditas: vti libro primo definitum est.

Quod ipsum de altero computo, qui natalem Christi anno exhibet 5509, ibidem adstruximus, vt nihil nouis coniecturis opus sit, cur Antiocheni, vel qui posteriorem hanc æram amplexi sunt, annos octo solidos ad antiquam illam Africani, quæ est 5500 ad Christum annorum, adiecerint. Neque enim probantur illa nobis, quæ ab erudito viro super ea re disputantur: cùm nostra illa ratio simplicissima sit, &, vt puto, verissima. Theophanem in annis ab Incarnatione putandis
B imitatus est, vel potiùs expressit interpretando Paulus Diaconus in Miscella. vt cùm annum illum, quo Heraclius in Africa salutatus est Imperator, numerat ab Incarnatione DCII; qui est Dionysianus DCX. Illi itaque octo fere annis Christi epocham tardius reddunt. Antiquiores autem Græci vno, & altero anno præuertunt. Sic Eusebius anno Abrami 2015 Christi ortum imputans duobus annis communem epocham antecedit. Nam cùm ex perpetua methodo ad Eusebianos annos 2696 addenda sint, vt annum Iulianæ Periodi consequamur, in quo annus Eusebianus incipit; adiectis annis 2696 ad 2015, confiunt 4711. Ita anno exeunte 4711 natus erit Christus; vel ineunte 4712, si quidem sexto Ianuarij natum fuisse velit.

Igitur Græcorum posteriorum epilogismi nimium distant à vero. Vetustiores Græci, vt & Latini, propiùs accesserunt; præsertim qui Dionysij conflictu & αἰπμαχία cognita, aliis, quàm ille, Consulibus natum Christum esse dixerunt; neque dubitarunt biennio, vel triennio ante constitutum ab illo tempus, Natalis epocham defigere. vti Onufrius, Perrerius, Iansenius, tum verò Baronius, ac cæteri
C deinceps omnes instituerunt. Sed in eorum plerisque vnum illud erat optandum, vt de annis Christi æráque communi sententiam suam clarius exponerent, neque aliud apertè, ac disertè profiterentur; aliud è verbis suis, & ἀκολουθίᾳ doctrinæ colligendum relinquerent. Neque enim constituti à se Christi natalis, & Dionysiani, vel communis discrimen animaduerterunt, aut id certè significarunt. quin ita sunt in omni annorum ac temporum descriptione versati, vt vtrumque promiscuè haberent; ex quo multa in illorum Chronicis haud satis explicata reperiuntur, quæ vna illa discriminis obseruatione vindicari possunt. Vt enim vno alteróve id exemplo monstretur; annus ille Christi decimus quartus, quo mortuum Augustum tot argumenta conuincunt, in Onufrii, Perrerii, aliorúmque secta quintus decimus putatur; in aliorum Annalibus, sextusdecimus. Item annus quintus Claudii Cæsaris, quo Kalendis Augusti Luna defecit, reuera Christi annus est XLV, Onufrio, XLVI: aliis XLVII. Reliqua taceo, quæ sunt generis eiusdem. Pauci cùm in vulgari, aut Dionysiano natali μεταχρονισμὸν illum deprehendissent, annum alium, quo reuera natus est Christus, ab eo distinxerunt, in
D quem communis æra natalem Christi coniicit. Ita conflictum labémque suorum Annalium vitarunt. Quod vt Scriptores deinceps omnes Chronicorum, & Annalium faciant, consultum putauerim. Nam & vulgaris illa, quam tenemus, æra conseruanda est; quæ præteritarum rerum memoriam vsu iam inueterata continet; & vndecumque ducatur, nihil ad veritatis fidem interest.

Quam porro sunt insulsi, qui ex eâdem ærâ Catholicis partibus inuidiam faciunt; & errasse, quod dictu nefas est, Ecclesiam eo ipso prædicant, quod pauciores, quàm reuera fluxisse iudicant, annos ab ortu Christi, vel Incarnatione numeret! Verùm ita communes illos calculos popularis vsus admittit, vt ad eorum inquisitionem, maiestatem, grauitatémque suam Ecclesia non demittat. Quemadmodum in annis ab orbe condito putandis cùm tam diuersæ & olim fuerint, & hodiéque sint sententiæ, vnam atque certam sibi summam annorum Ecclesia præscripsit, quæ quotannis, cùm Martyrologium recitatur, natali ipso Dominico in

Christianis cœtibus auditur. *Anno*, inquit, *à creatione mundi quinquies millesimo centesimo nonagesimo nono: à diluuio verò anno bis millesimo nongentesimo quinquagesimo septimo* &c. *Iesus Christus in Bethleem Iudæ nascitur ex Maria virgine factus homo.* Hic septuaginta seniorum epilogismos Ecclesia sequitur: quod & testatur Augustinus lib. xv de Ciuit. Dei cap. xi. Quin & Acta Conciliorum generalium summam eandem exhibent; adeóque Patres omnes, & Scriptores, qui ad patrum nostrorum memoriam fere vixerunt, vti Baronius in Annotat. ad Martyrol. Romanum, Decembris xxv demonstrat. Et tamen nullus est hodie, qui Annales, aut historiam attingat, quin & Hebrica ratiocinia potiùs amplectatur; & illam ipsam, quam tot sæculorum consensus approbauit, computandi rationem non vt falsam, vitiosámque condemnet. Vt igitur in illa, quam diximus, annorum ab orbis initio summa si quis calumniari, & Ecclesiam accusare velit, nihil aliud ei præscribimus, nisi id Ecclesiam minimè curare, quot ante Christum annis reipsa sit mundus à Deo conditus; neque iudicium suum ad eas tricas & minutias disceptandas interponere: cæterum hoc annorum computo, qui vulgo receptus sit, esse contentam. sic aduersus Hæreticos, & reprehensores illos in hac, qua de agimus, quæstione iustissimam defensionem opponimus: annos ab ortu, & incarnatione Christi totidem Ecclesiam subducere, quot vulgo numerantur; nec ad rem pertinere, plures reuera an pauciores interceserint, cùm, vtcumque res habeat, ab Incarnatione, vel natiuitate Christi, hoc est post incarnationem, & natiuitatem, ex omnium fere consensu, primus illius annus processerit; quod ad eius veritatem satis est. Paulus verò Forosempronienſis lib. xiii, cap. vi, postquam Dionysianam æram biennio vitiosam esse docuit, id sibi obiicit; ex eo sequi Ecclesiam, summósque Pontifices in bullis ac rescriptis suis errare: Tùm ita respondet; Ecclesiam hac temporum dinumeratione vti quidem; sed minimè probare: ac si quis est error, eum Dionysio, non Ecclesiæ tribuendum. Neque verò perpetuam hanc numerandi consuetudinem fuisse: sed ante paucos annos, authore Blondo Foroliuiensi, qui Pontificij Collegij à secretis notarius erat, admissam Eugenio iv Pontifice; cùm hactenus soli Pontificum anni in literis adscriberentur. Addit insuper, Dionysium ipsum Exiguum æræ conditorem errore suo agnito *verecundia confusum*, vt scribit Sigebertus, *frontem sibi pudoris cauterio exussisse*. Sed de æræ Dionysianæ criminatione paulo pòst. Nunc quod firmamentum sit opinionis vtriusque, quæ biennio, vel vnico duntaxat anno natalem Domini verum populari atque trito priorem esse decernit, accuratius exploremus: simúlque vehementes illos communis æræ reprehensores ostendamus nihilo certiora nobis attulisse.

Expenditur Lucæ locus, ex quo ætas Christi colligitur: cuius germana interpretatio traditur, reiecta ea quam plerique tribuunt.

Caput V.

Quod vnicum Natalis anni constituendi præsidium & argumentum esse diximus, testimonium illud Lucæ, quo Christum refert, cùm ad baptismum adiit, *ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, quasi annorum triginta* fuisse, nemo non ad se trahere, ac suam inde sententiam approbare studuit. Sed qui odiosiùs, & impotentiùs Scaligero, Caluisio, ac toto illo grege fecerit inuenias neminem. Qui quod biennio ante vulgarem natalem ortum esse Dominum existimant, tolerari à nobis possunt. Id enim magnis quoque viris, imprimisque Baronio placuisse paulo antè vidimus. qui Coss. Lentulo & Marcellino, adeóque biennio ante Coss. illos, quibus æra communis Natalem illigat, ortum esse Christum asseuerat. Sed cùm istud ipsum è Lucæ verbis apertè ac necessariò colligi putant, eúmque, qui aliter interpretetur, conuiciis ac malis dictis onerant, ideos omnes, ipsúmque præsertim vt opinionis istius asserendæ, sic alienæ nimis acriter vexandæ ducem Scaligerum iniquè facere, & in Lucæ oratione declaranda plurimum hallucinari, hoc in capite conuincam.

A Sed Scaligerum ante omnia disputantem audiamus. Christum triginta annis ætatis absolutis, & tricesimo primo ineunte baptizatum à Ioanne colligit ex Luca. Nam triginta annorum is demum dicitur, qui tricesimum absoluit annum. Sic Iurisconsulti anniculum vocant, cui iam incipit exire annus absolutus, L. Anniculus, de verborum signif. Sic Augustus in Indice rerum suarum scribit anno vicesimo ætatis suæ, se fuisse annorum vndeuiginti. Si annorum vndeuiginti est, cui annus vicesimus currit: ergo annorum triginta est, cui tricesimus primus iniuit. Aduersus hæc manifesta responsio est. Non enim Iesum ait fuisse τριάκοντα ἐτῶν, sed ὡσεὶ τριάκοντα, *quasi triginta.* Vt igitur quasi anniculus non est anniculus, ita neque quasi triginta annos natus, idem est ac triginta annos natus. De particulæ igitur ὡσεὶ vera propriáque notione tota contentio est. de qua pergit idem Scaliger. Imprimis notat scriptum esse, ἰῶ ὡσεὶ τριάκοντα ἐτῶν ἀρχόμενος, ex quo sequitur τὸ ὡσεὶ non esse dubitandi particulam. Quamuis enim proba locutio est: Ego sum circiter triginta annorum, & Græcè, ἐγώ εἰμι μικροῦ
B δεῖ τριάκοντα ἐτῶν: non tamen dicitur: Ego incipio esse circiter annorum triginta. Nam *circiter*, & μικροῦ δεῖ, est indefinitum: τὸ ἀρξάμενος definitum. Quare ὡσεὶ non potest esse ἀποφατικόν, ne duo contraria iungantur; sed ἀληθινόν. quale est illud Ioannis primo, δόξαν ὡς μονογενοῦς, *quasi Vnigeniti à Patre.* Adhæc; *quis Græcismus hoc patitur?* ἐγὼ ἄρχομαι τριάκοντα ἐτῶν, *pro* ἄρχομαι τῷ τριακοστῷ ἔτει. Ἰησοῦς ἰῶ τριάκοντα ἐτῶν *toto anno tricesimo primo.* Sed absoluto tricesimo statim dicebatur ἄρχεται ὢν τριάκοντα ἐτῶν. Non enim *intelligunt participium* ὢν *tacitum, quod omissum est, ne repeteretur.* ἰῶ ἀρχόμενος, *id est* ἤρχετο. *Ergo hæc sunt perinde ac si ita concepta fuissent:* ἤρχετο Ἰησοῦς ἰῶ τριάκοτα ἐτῶν, ὢν, ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς Ἰωσήφ. *Nam* τὸ ἀρχόμενος *non potest esse sine ipso*, ὢν. Hæc Scaliger. quibus absurda, & ridicula interpretatio continetur. quasi id Lucas voluerit: ἰῶ ἀρχόμενος ὢν ὡσεὶ τριάκοντα ἐτῶν. Quis sic aliquando locutus est? ἐγώ εἰμι ἀρχόμενος ὤν, pro ἐγὼ ἄρχομαι ὤν. Duo illa participia ad idem relata verbum, nec non substantiuum ipsum verbum cum participio suo copulatum, inconcinnam, & absonam locutionem faciunt.

Nam quod ad particulam ὡσεὶ pertinet, tam Scaliger ipse, quàm alij quidam Quæ vis sit particulæ ὡσεί.
C haud mediocriter falluntur, cùm ἀποφατικῶς, vel ἐνδιαστικῶς negant in illis Lucæ verbis accipi; sed ἀληθινῶς: & similem Ioannis locum esse putant, vbi scriptum est: *gloriam, quasi vnigeniti à patre.* Verùm triplex à nobis obseruata est vocationis ὡσεὶ potestas, & notio. Prima cùm ἐνδιαστικῶς, *dubitatiuè*, sumitur. Vt Lucæ XXII, 41. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν: & ipse *auulsus est ab eis, quasi iactu lapidis.* Item cap. 1, 56. καὶ ἔμεινε Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς. *Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus.* Rabbini כף השיעור *Caph coniecturæ.* Secundò συγκριτικῶς, *comparatiuè* ponitur. Lucæ III, 22. καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει, ὡσεὶ περιστερὰν. *Et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum.* Tertiò ἀπολογικῶς, *causatiuè*, siue ἐμφατικῶς, quando causam continet, propter quam id quod refertur accidit. Sic Odyss. ξ.

Ἐπλέομεν Βορέῃ ἀϋτμῳ ἀκραέϊ καλῷ
Ῥηϊδίως, ὡσεί τε κατὰ ῥόον.
Nauigabamus prospero vsi, & fauente Borea
Facillimè, vtpote secundo fluctu.

D Causa facilis & expeditæ nauigationis in ὡσεὶ vocabulo inest, nempe quod secundo mari vela faceret, ὡς ἐν ὕδατι κάτω ῥέοντι, καὶ ὅ τι τοῦ κατ' ἰσότητα ἐπιφανείας: *vtpote in mari vergente, & in inferiora fluente, non stabili ob æqualem superficiem.* Quanquam in hac tertia significatione soli propemodum Poëtæ particulam adhibent ὡσεὶ: reliqui frequentius ὡς vtuntur. at ὡσεὶ vt plurimum est *circiter, ferè.* Itaque Ioannis 1 δόξαν ὡς μονογενοῦς, dixit, non ὡσεί. & illud ipsum ἐμφατικὸν est, & ἀπολογικόν. Cur enim in tanta gloria conspectus fuerit, causa hæc est, quod vnigenitus sit Patris filius.

Hinc apparet nihil ad rem facere Ioannis locum illum, vt exemplo aliquo demonstretur, τὸ ὡσεὶ non ἐνδιαστικῶς apud Lucam accipi. Nam nec ὡσεὶ apud Ioannem scriptum est; neque ἔμφασιν vllam, aut ἀπολογίαν in Lucæ verbis obtinet; vt certissimum sit idem hîc esse, atque *plus minus*, vel *circiter.* Sanè Lucæ verba non aliter vetustissimi Patres acceperunt: vt Iustinus Dialogo cum Tryphone, καὶ τριά-

p. 92. edit. Rob. Steph.

κοντα ἔτη, ἢ πλείονα, ἢ καὶ ἐλάσσονα μείνας, μέχρις οὗ προελήλυθεν Ιωάννης κῆρυξ αὐτοῦ. *Et triginta plus minus annis manens, donec prodiit Ioannes ipsius præco.* Irenæus quoque lib. II, cap. XXXIX Christum baptismi tempore nondum ætatis annum tricesimum expleuisse scribit. Clemens Alex. Strom. I, Christum absoluto XXIX, & ineunte XXX baptizatum asserit, ac vertente tricesimo mortem obiisse. quod omnes illi secuti sunt, qui Christi κήρυγμα vno anno definierunt.

Iustini locus exponitur.

Vnus Ignatij locus opponi solet, ex Epist. ad Trall. in quo vis esse magna creditur. καὶ τρεῖς δεκάδας, inquit, ἐτῶν πολιτευσάμενος ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ιωάννου. *Et tres annorum decurias cùm vixisset, baptizatus est à Ioanne.* Verùm an plus est dicere, ἐπολιτεύσατο τρεῖς δεκάδας, quàm ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτώ: *impleti sunt dies octo?* Lucas enim cap. II, 21, postquam consummati sunt dies octo, circumcisum esse Christum refert; quod octauo ipso die factum, nullus ignorat. Rursus Lucæ cap. IX, 28, Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ: *Factum est autem post hæc verba ferè dies octo.* De Transfiguratione loquitur, quæ post octo ferè dies contigit ab eo sermone, quem instituit. Matthæus cap. XVII, 1: & Marcus IX, 2; spatium ita describunt: καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ. *Et post sex dies.* Vide quæ vis sit voculationis ὡσεὶ, vtque ἀπορητικὸν sit, non ἀληθινόν. Si igitur octo dies numerare salua veritate licuit, cùm sex duntaxat intercederent solidi; si post octo dies factum quippiam ab Euangelista refertur, quod octauo ipso contigit; cur cùm idem Euangelista quasi annorum triginta fuisse Christum refert, vertentem nos annum tricesimum egisse necessariò, non inchoasse fatebimur? Vis est ista quidem; præsertim cùm particula *quasi* non integram illam esse summam euidenter ostendat.

Quid sit ἄρχεσθαι in Lucæ verbis.

De participio ἀρχόμενος, quod Scaliger cum I altero participio substantiuo ὢν copulat; longè aliter iudico. Est enim insolens, & incondita constructio iis in verbis, καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ιησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος ὢν, si ἀρχόμενος ad ὢν referas. Quanto rectiùs ὢν cum sequentibus coniungitur? ὢν, ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς Ιωσήφ. Præterea τὸ ἀρχόμενος, *incipiens*, de initio prædicationis accipiendum est. Etenim cùm ὡσεὶ, *quasi* dubitandi particula sit, idémque ac plus minus; nemo eam locutionem probet: *Incipiebat esse Iesus* plus minus annorum triginta: cùm tam ὡσεὶ, quàm ἀρχόμενος, infinitam neque certam significationem efficiant. Igitur ἀρχόμενος incipiens in apertum lucémque prodire Christus erat; quasi XXX annorum, hoc est paululum aut excedebat tricesimum, aut ad eum accedebat. Sic Actorum cap. I, 22, ἐν ᾧ εἰσῆλθε, καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ιησοῦς ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ιωάννου. *In omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus incipiens à baptismate Ioannis.* Item cap. X, 37, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα: *Incipiens à Galilæa post baptismum.* Verbum itaque ἄρχεσθαι, & ἀρχόμενος ad initium prædicationis pertinet. quam sententiam meritò aliis omnibus anteponit Cornelius Iamsenius eruditus Euangeliorum interpres.

Ex iis, nisi me fallit sententia, liquidò constat, ex illo Lucæ loco non posse de ætate Christi Domini, cùm ad Ioannem adiit, certi aliquid erui; imò verò probabilius esse, infra trigesimum, aut paulò suprà tum fuisse, quàm præcisè tricesimum absoluisse. Accedit quod, vt tricesimus annus definitus ab Euangelista putetur, non ideo tamen de ætate ipsa, aut Natali anno Domini concludi possit. Non enim aliter negotium conficitur, quàm si decimo quinto anno Tiberij baptizatum arbitremur: quod quidem ex Lucæ oratione necessariò non sequitur. Quippe anno decimo quinto Tiberij Ioannem duntaxat prodiisse scribit. At nescimus quantum inter initium prædicationis Ioannis, & baptismum Christi tempus intercesserit. Vnde postulatum id est, non probatum, anno ipso Tiberij XV baptizatum esse Christum. Denique quis ariolari possit, vtrum Lucas annorum Tiberij primordium ab ipso Iuliano mense, quo imperium iniit, an ab antecedente Nisan, vel autumno, vt Antiochenis mos erat, inchoarit? Hæc sunt quæ prudentem hominem assensum suum alterutram in partem præcipitare prohibent, fateríque cogant, coniecturis tantummodo probabilibus, non certis argumentis eos inniti, qui baptismum Christi certo anno hactenus circunscribunt.

A

Constituitur probabilis epocha Dominici Natalis. refellitur noua quædam de eo sententia. Annum immutari quid sit.

CAPVT VI.

HACTENVS vno alteróve anno communem Christi natalem; vno verò amplius Dionysianum anticipandum esse, qui ambos respuerunt arbitrati sunt. Baronius enim, nec non Scaliger, ante duos annos, quàm natus vulgò credatur, ortum Christi collocarunt; alij vno anno duntaxat anteuertunt, vt Onufrius, & Perrerius. Sed alia quædam ante hos viginti circiter annos moueri cœpta disputatio est, quæ biennio vltra Baronianum annum, aut certe triennio, promouendum Christi natalem es-
B se contendit. Primus omnium in eam quæstionem ingressus est ὁ μακαρίτης Dekerius noster, vir pius, & antiquitatis historicæ solertissimus indagator; qui Augusto XII, & L. Cornelio Sulla Coss. anno Vrbis conditæ DCCXLIX, Iuliano XLI natum esse Christum docuit. cuius sententiam postea Keplerus amplexus, vnum ei adiecit annum; & Iuliano XL, Lælio Balbo, & Antistio Vetere Coss. Christi ortum attribuit. Eius constituendæ rationis occasionem vtrisque Iosephi, Dionis, & aliorum Historicorum diligenter explorata, & inter se collata monimenta præbuerunt. Neque verò singula, quibus suum illi dogma tuentur, argumenta complectar. præcipua duntaxat attingam: vt de nouo illo doctorum hominum inuento quid sibi statuendum sit, prudens Lector non præiudicata sententia, nec ἀλόγῳ quadam ὁρμῇ, sed certo iudicio, ac libratis argumentorum omnium momentis, apud se cogitet. Quod secus à nonnullis institutum animaduertimus; qui ne illa ipsa quidem, quam damnabant, intellecta sententia, neque causa cognita, grauissimis eam decretis, atrocissimísque fixerunt.

C Quòd igitur biennio saltem ante Lentuli, & Messalini Consulatum nasci Christum oportuerit, inde concludunt, quòd certum sit Herode superstite id accidisse. Atqui mortuus est Herodes anno Iuliano XLII, vt ex Iosepho, & Dione colligitur. Nam Iosephus Herodem duplex initium habuisse scribit; alterum anno Iuliano sexto, Domitio Caluino, Asinio Pollione Coss. alterum anno Iuliano nono, Agrippa, & Caninio Gallo Coss. quando capta sunt Ierosolyma, opitulante Sosio, & Antigonus occisus. Porro à primo initio septem & triginta; à posteriore, triginta quatuor annos, eodem authore, regnauit, vti suprà lib. x demonstratum est. Quod autem mors eius in Iulianũ annum XLII incurrat, non solùm eclipsis Lunæ docet, quæ ante mortem illius nocte cõspecta est, & anno isto contigit. sed etiam successorum Herodis tempora, quæ ab epocha illa proficiscuntur. Nam Archelaus decimo anno Tetrarchiæ cœpto, Viennam relegatur. vt scribit Iosephus l. XVII Orig. c. XV, & II ἀλώσ. c. XI. Dio Coss. M. Lepido, & Lucio Arruntio id adscribit, qui est annus Iulianus LI. Si igitur anno Iuliano quinquagesimo primo decimus Archelai annus inchoatus est, procul dubio primus cœpit anno Iuliano XLII. Ergo iam He-
D rodes mortuus erat. Idipsum & ex annis Philippi deducitur: qui XXXVII annis Tetrarcha fuit, vt suo loco declaratum est His accedunt alia quædam argumenta, sed ex iisdem petita fõtibus, authoritate videlicet Iosephi; quod Caium Cæsarem Augusti nepotem ei concilio, quod de Herodis testamento Augustus habuit, interfuisse dicatur; Româ autem is excesserit anno Iuliano XLIV. tum eiusdem generis alia, quæ à Dekerio & Keplero copiosius explicata sunt. quæ quidem ad intelligendum paulo sunt abstrusiora. superiora verò plana & facilia. Quæ si Scaliger, cum suo grege, & iis omnibus, qui biennio ante communem æram Natalem Domini præfractè collocant, animaduertere potuissent, nonnihil de illa sua confidentia remisissent; neque Baronio, & Catholicis tam audacter insultassent; vt eos falli, ac decipi, se verum Christi natalem annum inuenisse gloriarentur. Nam qua tandem argumentatione biennij παραχρονισμὸν illum possunt defendere? Christus, inquiunt, baptizatus est anno XV Tiberij, cùm esset annos triginta natus. Hoc negatum est constare certò, vtrum triginta iam annos implesset, an paulo plus, aut

minus haberet: quod Lucæ verba præcisum tempus non significent. Authoritate si pugnatur, primùm inter se veterum decreta non consentiunt. deinde quæ vltra biennium extendi natalem suadeant, grauiora sunt, & firmiora, quàm quæ ab aliis afferuntur; Dionis, & Iosephi testimonia. A

Quocirca nouum ad illum & à Dekerio nostro primùm inuectum annorum Christi computũ nuper M. Antonius Cappellus biennium non dubitauit adiicere, cap. v Dissertationis de Cœna Christi suprema aduersus Ægyptium. Vbi vulgarẽ annorum Christi numerum à vero Natali abhorrere docuit annis sex. Christum enim natum esse putat Coss. D. Lælio Balbo, & C. Antistio Vetere Coss. anno Iuliano XL, Olymp. CXCIV primo, Nabonassari DCCXLV. Æram porro communem falsam esse, nec à Dionysio vel ipsam, vel eum, qui passim illi tribuitur, & ab Incarnatione deducitur, annorum DXXXII cyclum introductum arbitratur. Quin potius indidem, vnde auspicandum censet ipse, hoc est ab anno Iuliano XL, Dionysium æram Christianam inchoasse. Ex quibus apparet, Cappellum vltra Dekerianam epocham natalem Christi biennio anteuertisse, Keplerianam verò anno vno. Keplerus enim ad Dekerianam vnum addit annum. Sed non video cur huic illæ præferendæ sint. Præsertim cùm ex prioribus istis plusculum Christo Domino ætatis arrogetur. Constituto enim Passionis anno in Iuliano LXXVI: quod postea demonstrabitur: si anno exeunte XL natus est Christus, annos XXXV solidos cum mensibus tribus exegerit, quando ad passionem accessit. At Dekerius annos tantummodo XXXIV cum mensibus tribus assignat. Quare cùm haud magna sint argumentorum momenta, quibus vnus ille à Keplero ad summam annus adiicitur; qui nouam hanc natalis Christi πρόληψιν amplecti velit, potest in Dekerianis ratiociniis acquiescere. Secundum quæ natus erit Dominus anno Periodi Iuliani 4709, Olympiadis CXCIII, anno quarto: Vrbis conditæ Varroniano DCCXLIX; Iuliano XLI; Nabonassari DCCXLIV; Augusti anno XL à nece Iulij: ab Antonij & Cleopatræ morte, siue Actiaco XXVI, Coss. Augusto XII & L. Cornelio Sulla. B

Nam quod Cappellus Olympiadis CXCIV primum, & Nabonassari DCCXLV cum anno Iuliano XL componit, cohærêre nullo modo potest: in eóque sibimetipsi repugnat. Etenim primus annus æræ Christi vulgaris ab eo statuitur editionis Iulianæ XLVI: quod & verum est: Caio Cæsare, & Paulo Coss. Igitur quadragesimus Iulianus, sextus retrò est ante initium æræ Christianæ. Atqui anno eiusdem æræ CCXXXVIII, iniit annus secundus Olympiadis CCLIV, (vti libro IX, capite XLII demonstratum est ex Censorini testimonio) hoc est Iphiti millesimus decimus quartus. Detractis itaque annis 238, & 5, id est, annis 243, qui post Iulianum quadragesimum fluxerunt, de 1014 supersunt anni 771. Vnde constat anno Iuliano quadragesimo cœpisse annum Iphiti 771, siue annum tertium Olympiadis CXCIII. Ad hæc primus annus Iphiti, vt lib. IX, cap. XLI, & sequentibus ostendimus, cœpit anno 776 ante initium æræ Christianæ; nempe Iulianæ Periodi 3938: Iulianus autem quadragesimus anno 4708. Ergo eodem labente quadragesimo Iuliano cœperit oportet annus tertius Olympiadis CXCIII. Biennio itaque lapsus est Cappellus. Sic in annis Nabonassari manifestus est error. Demonstratum est enim lib. IX, cap. LI primum annum Nabonassari iniisse anno Per. Iul. 3967, qui est septingentesimus quadragesimus septimus ante epocham Christianam. atque insuper anno Christi CCXXXVIII cœpisse Nabonassari annum DCCCCLXXXVI, Iunij XXV. Anni Ægyptiaci 985 dies colligunt 359525: qui à Februarij XXVI anni ante Christi epocham septingentesimi quadragesimi septimi putati, desinunt in XXIV Iunij anni Christi ducentesimi tricesimi octaui. Quare consequens est anno Iuliano XL cœpisse annum Nabonassari DCCXLIII. Si enim de annis Nabonassareis 986 demas annos 243, qui post annum Iulianum quadragesimum interiecti sunt; reliquus erit annus Nabonassari 743 cadens in annum Iulianum quadragesimum. Quod ipsum & Ptolemaicæ obseruationes omnes adstruunt: velut eæ sunt, quas idem Cappellus adducit. Lunares videlicet defectiones anno Nabonassari 880, & 882, atque 883 deprehensæ. Harum prima contigit Payni XX, Mai VI, anni Christi CXXXII. Proinde Nabonassari annus 880 initium habuit anno Christi CXXXII. Deductis annis 132 de 880 restant 748. Ergo

pag. 129. C D pag. 110.

A anno natalis vulgaris iniit annus Nabonássari DCCXLVIII:&,quod consequens est, anno Iuliano XL, cœpit annus Nabonassari DCCXLIII. Idem & reliquæ persuadent ,quas suo loco percensebimus. Non rectè itaque Cappellus & anno Iuliano XL annum Nabonassari DCCXLV, & Iuliano XLV, quo natus vulgò Christus ponitur, annum DCCL attribuit. Vtrobique verò biennij error est.

Atenim Scriptor anonymus, qui Chronicon edidit ab Orbe condito ad XIII Alexandri, & extat Tomo II Antiq. Lect. Canisij; scribit anno XIII Alexandri exactas esse Olympiadas CLIII, id est annos 1012. *Sunt*, inquit, *omnium Olympiades vsque ad annum* XIII *Alexandri Cæsaris Olympiades* CLIII, *quæ sunt anni mille duodecim.* Proinde biennio ante Censorinum author ille scribebat, eóque interuallo decimus tertius annus Alexandri præcessit Consulatum Vlpij, & Pontiani. Occisus est Alexander Seuero & Quinctiano Coss. inter quos & Consulatum Vlpij & Pontiani paria sunt in Fastis vulgatis duo.cum tamen Censorino, & Anonymo testibus, vnicum par interceserit. Igitur si annum primum Olympiadis DLIV
B statuas in Consulatu Seueri & Quintiani, primus annus æræ vulgaris incurret in annum secundum Olympiadis CXCV. Hæc ille.

Verùm vti certum est Olympiadas plenas CLIII esse annos 1012; ita verum est annum decimum tertium Alexandri non incidere in annum vltimum Olympiadis CLIII, sed iniisse anno secundo labente eiusdem Olympiadis. Primus Alexandri Cæsaris annus cœpit æræ Christianæ anno CCXXII mense Martio, qui est Iul. Per. 4935. Deductis 3937 restant anni 998 Iphitei. Quare Martio mense labebatur annus 997, siue primus Olympiadis CCL. Anno Christi CCXXXIV cœpit annus Alexandri XIII, cùm in cursu esset annus primus Olympiadis CCLIII. Occisus est anno Christi CCXXXV expletis annis XIII, cum diebus totidem: currente anno Iphiti 1010; siue Olympiadis CCLIII anno secundo. Quarto pòst anno Censorinus libellum suum commentatus est. Interuallum Consulatus duo, non vnus duntaxat. Hæc tam aperta sunt, & perspicua, vt dubitationem omnem excludant.

De errore Panuinij dictum est alibi. Hic vno anno communem anteuertit
C æram, non biennio, vt Cappellus asserit. Nam primus Alexandri apud illum est pag. 111.
CCXXIII, non CCXXIV æræ Christianæ.

Sed vt ad æram Dionysianam, communémque redeam: hanc non modò Cappellus repudiat; breuioremque putat esse, quam vt ad verum Christi natalem per- pag. 126.
ueniat: verùm etiam Dionysium eius authorem esse non credit. quin potius Dionysium arbitratur anno illo XL Iuliano, in quem ipse Christi natalem summouet, suam æram auspicatum. Verba Cappelli. *Fixit itaque Dionysius æram suam in illo ipso anno, quo ex nostra, & antiquorum sententia Dominus natus est: vt iam qui nunc dicitur Dionysianus* 1624, *sit Dionysii annus* 1630. *Si cyclus iste vulgaris cum æra sua Dionysii Exigui non est, aut aliquem alium Dionysium authorem habuit, aut impostor aliquis hoc nomine personatus orbi illudere voluit.* Quod breuiorẽ esse communẽ æram Christi statuit, nec ad verum Christi natalem pertingere; non primus, neque solus id dixit. Est enim Kepleri, vt paulo antè dictum est, sententia: qui ad Dekerianam vnum annum adiicit. Ita qui vulgo numerabatur annus 1524, is à verò natali 1529 putandus est. At ille vno insuper anno auctiorem facit. Sex, inquam, annis Dionysianam epocham Cappel-
D lus anteuertit. Scribit enim annum illum 1624 ex opinione sua esse 1630, & annum 1625 esse 1631. & nihilominus anno ipso primo æræ Dionysianæ Christum esse natum asserit: vt ab Incarnatione potiùs, quàm à Natiuitate cõputus iste procedat. Cætera quæ ab eodem Cappello traduntur, noua, & ad hanc diem inaudita sunt, neque veritatis speciem habent vllam. minimè omnium quod ait Dionysium Exiguum epocham suam ab anno XL Iuliano sumpsisse, quod capite IV refellimus. Ad summam, vt huic de anno natali Christi disputationi modum aliquem statuamus, nobis ita sentiendum videtur: Sepositâ quidem Iosephi, Dionis, & id genus antiquiorum authoritate Scriptorum, communem æram hac vnica ratione posse defendi. Christum enim natum tueri possumus anno Iuliano XLV, Lentulo, & Pisone Coss. biennio post Baronianam epocham: eundem porro baptizatum asseremus anno Iuliano LXXV, Longino, & Quintino Coss. expleto nono, ac vicesimo ætatis anno, ineunte tricesimo: aut si superiore factum id velimus,

Geminis duobus Coss. currente Tiberij XV, consequens erit octo & viginti annis absolutis, ineunte nono, baptizatum fuisse, cùm esset quasi annorum XXX. A

Ita quidem communi æræ patrocinari possimus. Sed si Herodis, eiúsque posteriorum tempora ex Iosephi ac Dionis libris aduingamus; longè aliter pronunciandum videtur. Aut igitur Historicis illis abroganda fides erit: aut quæ ex eorum narratione concluduntur, pro veris minimèq; dubiis amplectenda. de qua re amplius cogitandum existimo. Vix illud admonendum putarem, nisi doctorum virorum hallucinatione cautiores reddere cæteros operæ pretium ducerem; æram ipsam vulgarem tam Dionysianam, quàm hodiernam, & à Beda cæterisque Computistis interpolatam, Incarnationis æram appellari consueuisse; eandémque à verno circiter æquinoctio, vel à XXV Martij; interdum etiam à Paschate cœpisse. sic vt nouus post Pascha numerari annus inciperet. In vetustissimis Francorum Annalibus, qui sunt penes R. P. Sirmondum; qui ab anno Christi DCCXLII ad DCCCXII fere perueniunt, anni singuli à Paschate ducuntur. Ideo post mentionem factam Paschatis, identidem illud repetitur. *Et immutauit se annus.* Velut anno CCCLXVIII. B *Et Pascha*, inquit, *in Rodomo ciuitate. Et immutauit se numerus annorum in* CCCLXIX. Manifestè transitum ab vno in alterum annum immutatio illa significat, quomodo Philochorus apud Halicarn. in Dinarcho loquitur. τῷ δὲ ἐνιαυτῷ τούτῳ διελθόντος, ἑτέρου δὲ εἰσιόντος. Quare perperam *Noua veráque Chronologia* credit hac loquendi formula demonstrari vulgarem æram per illa tempora sæpius immutatam fuisse, propter incertam rationem annorum Christi, quos aliter atque aliter putarent. Quod & Cappello placuit. Sed frustra. Nam quod dixi extra controuersiam est. Quinetiam patrum nostrorum memoria publicis in Actis à Paschate annorum initia Franci capere consueuerant. donec edicto Caroli IX mos ille sublatus; iussique deinceps omnes à Cal. Ianuariis incipere.

pag. 126. Dissertat.

De die, quo Christus natus est. Exponitur Scaligeri & aliorum coniectura, qui ex Ephemeriarum Sacerdotalium ordine nouam sententiam inuehunt: eáque redarguitur. Defenditur communis Ecclesiæ traditio. C

CAPVT VII.

CHRISTVM Dominum VIII Kal. Decembris natum esse, vetustissima est Ecclesiæ traditio. Hanc nuperi quidam Chronologi leuissimis argumentis labefactare, & nouam ei coniecturam opponere non sunt veriti. Fecit id inter alios magna contentione Scaliger. qui in calce operis de Emendat. temporum; in notis ad Fragmenta; & in lib. III Isag. Can. Annot. CI, & CII duo constituit. Alterum, ex Ephemeriis Sacerdotum, & inter eas octauâ, quæ est Abiæ, colligi Christum Septembri mense natum esse, non Decembri. Alterum, vulgarem illam Ecclesiæ sententiam de XXV Decembris ex eo Patrum quorumdam errore manasse, quo Zachariam summum fuisse Pontificem arbitrati sunt. Vtrumque commentum suos plausores habuit. præsertim verò prius illud: quod mihi quidem haud paulo absurdius, quàm istud videri solet. Aduersus hæc duo figmenta pugnare hoc capite statuimus, & communem, vetustissimámque Romanæ Ecclesiæ traditionem ab imperita nouorum hominum temeritate defendere. D

pag. 297.

Ad primum quod attinet, antiquissimo Dauidis instituto, quod I Paral. XXIII, 17 memoratur; Aaronis posteri omnes in XXIV ephemerias siue classes distributi sunt: quarum sedecim ab Eleazaro, octo ab Ithamare propagatæ fuerunt. Eæ sacerdotum familiæ per vices in templo ministrabant: ac singulis Sabbatis nouæ succedebant. Harum quæ prima sub Dauide sortitò est educta, deinceps principem locum obtinuit: reliquæ itidem sorte gradum suum consecutæ sunt. Hoc modo princeps extitit familia Ioarib: octaua verò Abiæ. Harum porro successionum & ordinum tàm religiosa erat obseruatio, vt non impune per functiones

A miscerentur: ac ne proposito quidem vitæ periculo quo minus vicibus suis administrarent absterrerentur. Quod ex Iosepho Scaliger iisdem locis approbauit. Hoc verò constituto ita demùm ratiocinatio procedit. Ab eo tempore, quo Sacerdotales vices à Dauide sunt descriptæ, ad Iudæ Macchabæi tempora nonnunquam interruptæ sunt; vt cùm à Nabuchodonosoro templum est euersum: & cùm ab Antiocho rege profanatum. Ex quo verò Iudas illud restituit, ac pristinos cultus instaurauit, perpetuò deinceps ad postremum excidium propagatæ sunt: sic vt nulla solennibus sacris interpellatio posthac interuenerit. Iam Christus anno Periodi Iulianæ 4711, Iuliano XLIII natus ponitur à Scaligero, biennio ante natalem communem. At verò Zachariæ XIV ante Christum natum mensibus Euangelismus contigit, vt ex historica serie constat. Quippe statim post functionis sacræ tempus expletum, & oblatum Angeli visum, concepit Elisabet: Lucæ 1, 24. Sexto pòst mense Gabriel ad Mariam missus est, commate 26. & nono mense Christus nascitur. Ad nunciatum itaque Zachariæ Ioannis ortum ab instauratis à Iuda ceremoniis ephemeriarum ordo perdùcendus est.

B Post triennalem templi contaminationem ab Antiocho rege factam, Iudas Macchabæus solennes ritus & sacrificia restituit anno Græcorum CXLVIII, ac die XXV Casleu *obtulerunt sacrificium secundum legem*: 1 Mac. cap. IV, 54. Hic est annus Periodi Iulianæ 4549, vti libro X statuimus. Neomenia Casleu incidit in Octobris XXX. Quare Nouembris XXIII, feria I, fuit mensis Casleu XXV. Verùm à pridie eius diei, quod Sabbatum erat, prima ephemeria functionem iniit. Ea verò familia sine dubio Ioaribi fuit. Neque enim aliunde, quàm à primâ stationum ordinem inchoauit. Cùm igitur ephemeriæ XXIV essent, & septenos dies singulæ ministrarent, si quatuor & viginti septies numeres, confient CLXVIII, quem hieraticum orbem Scaliger appellat. Proinde si XXII Nouembris iniit familia Ioaribi, quæ ab hac octaua fuit Abiæ familia, cœpit anno Per. Iul. 4550, Ianuarij X. Inde ad Sabbatum XXI Iulij anni 4710 fluxerunt anni CLX, dies 192. qui sunt orbes hieratici Abiæ 349 præcisè. Ergo XXVIII Iulij impleti sunt dies functionis Zachariæ. Quare post XXVIII Iulij conceptus est Ioannes, & inter XXI, & XXVIII

C Euangelismus incidit. Elizabeth paulo post id tempus concepit, & V menses abdidit sese, vt com. 24 Lucas ait: & sexto mense ineunte Gabriel Mariæ adstitit, circa finem Decembris. Itaque Natalis Christi competit circiter finem Septembris. quo tempore sub dio pastores degere, ac pernoctare solent, cùm per brumam in caulas potiùs cogantur. Hæc Scaliger in Appendice præsertim: sed & in Isag. Canon. eadem retractat, & magnopere collaudat.

Refellitur Scaliger falsa persuasio.

Verùm neque Scaligeriana hæc omnis argumentatio vim habet vllam, cùm ex incertis rebus tota pendeat: & vt momenti in ea functionum serie insit aliquid, non minùs ad alios annos, annorúmque tempora orbis ille stationum euolui potest; vt ad communem natalis epocham aptissimè conueniat. Quod enim parum certa sint illa Scaligeri firmamenta, vel ex eo patet, quod pro concesso sumitur, Iudam à Ioaribi familia functionum ordinem inchoasse. Atqui fieri potuit, vt pristinam stationum seriem Iudas pertexere voluerit, non nouum ordinem statuere. Præterea cùm Sacerdotes mundos, ac sine macula delegerit Iudas, qui mundarent sancta, vt est cap. IV, 42 libri 1 Mac. fortassis incidit, vt è familia Ioarib nulli

D tum ad manum eiusmodi Sacerdotes essent, qui legali immundita vacarent. vnde ex alia quapiam ephemeria capere opus habuerit.

Quod autem sic hieratici illi orbes institui possint, vt in legitimam, & ab Ecclesia receptam natalis epocham aptissimè cadant, ita cognosces. Sumatur ex diuersis de vero Christi natali sententiis ea, quam cæteris anteponendam iudicamus, vt anno Iuliano XII, Per. Iul. 4709 natus sit. Ab anno ergo restitutorum à Iuda Macchabæo sacrorum, qui est Per. Iul. 4549, & Nouembris XXII ad Septembris XVII anni 4708 dies sunt 58009, qui per septem diuisi dant hebdomadas 8287, qui sunt orbes hieratici 345, & præterea dies 49, siue ephemeriæ septem integræ. Igitur Septembris XVIII, feria VII cœpit octaua ephemeria, nimirum Abiæ; anno Per. Iul. 4708, cyclo Lunæ XV, Solis IV, litera C. Qua hebdomade labente Gabriel Zachariæ suffitum adolenti Ioannis ortum nunciauit. Expleta functione domum reuersus est post XXIV Septembris. Elizabeth verò concepit haud

multo postea: peperit verò Ioannem nono mense vertente, anno Per. Iul. 4716. A quo eodem anno, post sex menses natus est Dominus Decembris XXV. Ita vel ipsa Scaligeri coniectura communem de die Natali Christi veterémque traditionem adiuuat: nihil vt necesse sit autumno natum asseuerare Christum. Nam quod de gregibus, & Pastorum excubiis obiicitur, hoc & Keplerus, & Casaubonus ipse iamdudum refellerunt. Quippe frigidissimis etiam in tractibus, vt in Anglia, hieme tota sub dio greges habentur: quod multo magis in æstuosis regionibus fieri consueuit.

Aliud Scaligeri commentum de æræ vulgaris origine.

Restat alterum Scaligeri commentum, quod & alij plerique sunt amplexi: insitam illam animis omnium opinionem de Christo Decembri exeunte nato, ex illo veterum quorumdam errore manasse; quo Zachariam summum fuisse Pontificem arbitrati sunt. Nam ex eo sic esse ratiocinatos: Cum decima die Tisri summus sacerdos ad adolendum suffitum ingrederetur in Sancta; decima ergo Tisri hoc Zachariam de more fecisse. Iam cùm scriptum sit Ioan. III, 30; *Oportet illum crescere, me autem minui*; enimuerò Ioannem eo tempore nasci decuisse, quo dies incipiunt minui. Quod quidem confecto sidere Solstitij, Iunij XXIV factum oportuit. Hoc igitur die natus est Ioannes; nono mense scilicet à conceptu, adeóque ab decima Luna Tisri antecedentis. At si retro numeres à XXIV Iunij, calculus desinet in XXVII Septembris. Proinde dies eiusmodi quærenda Septembris, in quam Luna decima cõpetat. Non alius annus est, quo id accidat, quàm qui cyclo Lunæ I sit præditus. Fuit igitur XLV Iulianus, siue Periodi Iulianæ 4713. quo Neomenia Tisri contigit Septemb. XVIII. cuius character 6, 11, 989, feria septima, translatione Iudaica. Ab hoc tempore nouem mensibus exactis, commodùm illo die, quo dies decrescunt, Ioannes in lucem est editus. & sexto post mense, quo die primùm lux incrementum accipit, id est XXV Decembris, natus est Christus, anno Iuliano XLVI, Per. Iul. 4714, communis æræ primo. Hinc ortam illam esse traditionem Scaliger multis in locis affirmat: ac præsertim libro VI de Emend. vbi de Christi natali differit. Quod & Keplerus lib. de anno Natali cap. XV credidit. Verùm si constituendæ in illo die natiuitatis Christi rationem eiusmodi veteres habuissent: oporteret ab iis eundem illum annum editum fuisse, in quem notæ istæ competerent: ac nimirum & Euangelismum Zachariæ anno Iuliano XLV, qui proximè vulgarem æram antecessit: & Ioannis, Christique natalem anno primo eiusdem æræ communis attribui. Ita Coss. Augusto XIV, & L. Æmilio Paulo Christi ortum veteres assignassent. Atqui nemo ex omni antiquitate repertus est, qui non vt minimum triennio ante natum Christum prodiderit: plerique quadriennio. Qui Consulibus istis, & anno æræ Christianæ primo Christum natum edetet, ante Bedam, hoc est septimum ante sæculum, repertus est nemo.

pag. 508.

Nam ne Dionysius quidem Exiguus annũ illum Christi natiuitati præfiniit. quod & Scaliger existimat, & pleriq; hactenus omnes opinati sunt. Imò verò non alium, quàm qui vulgò creditur, annum putauit esse, quo Christus ortum accepit. vti nos suprà capite III demonstrauimus. Et quamuis Dionysius, vt illis placet, ita sensisset; cùm id eum tradidisse primum omnes illi fateantur, consequens erit non ante quingentesimum annum à Christo nato quicquid istud est falsæ opinionis extitisse. At longè ante persuasissimum erat, Christum XXV Decembris editum esse. Nec solùm Chrysostomi, & Augustini tempore: (qui tamen integro sæculo Dionysium Exiguum antecesserunt:) sed & longè antea, saltem Romæ, & in Occidente percrebuerat: vti Baronius in Notis ad Martyrologium; Dekerius, Suslyga, & alij iampridem probarunt. Quibus & Martyrologium Romanum illud antiquissimum accedit, quod à Rosuueydo nostro primùm editum est. Quocirca si, vt Keplerus asserit, ab anno circiter Christi CCC; vt autem arbitror; multo antea, & à Christi Apostolorúmque temporibus deriuata est illa traditio de natali Christi die, nonne perabsurdum est ex ea opinione, quæ aliquot postea sæculis emersit, & hactenus inaudita fuit, illius eiusdem traditionis ortum originémque repetere?

B

C

D

Dicerent illi potiùs, quod & verissimum est; priùs de die Natali in XXV Decembris statuendo insitam, & παροπαράδοτον hæsisse sententiam. cætera deinde de Zacharia summo Pontificatu, & id genus aliis, veteri illi fundamento superstru-

A ta; cassa illa quidem, & inania; sed quæ vbi rationum ponderibus obtrita euersaque fuerint; immotum idipsum cui insident, ac stabile persistat.

At Scaliger in VI de Emendat. falsò Chrysostomum testem citat, quasi is oratione in natalem Christi scripserit Constantinopolitanos quidem ante annos decem de die illo ab Romanis esse perdoctos: Romanos verò aliquot annis anteà istum diem celebrare solitos. *Hæc omnia* (inquit) *ostendunt nuperam, & nouitiam religionem illius diei.* Verùm Chrysostomus in illa Homilia, quæ est XXXI Tomi de Diuersis Noui Testamenti locis ex editione τῦ μακρείπου Frontonis Ducæi, aliter ea de re loquitur. Cùm enim dixisset, verum illud natalis tempus ante decem annos ex vetere Roma, & Occidente in Orientem allatum fuisse; paulo post eius in Occidente vetustissimam fuisse religionem, vsúmque declarat. Αλλ' ἄκουε, καὶ μὴ ἀπίστῃς, ὅτι παρὰ τῶν ἀκριβῶς ταῦτα εἰδότων, καὶ τὴν πόλιν οἰκούντων παρειλήφαμεν τὴν ἡμέραν. οἱ γὰρ ἐκεῖ διατρίβοντες ἄνωθεν, καὶ ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως αὐτὴν ἑορτάζοντες, αὐτοὶ νῦν αὐτοῖς ἡμῖν τὴν γνῶσιν διεπέμψαντο. *Verùm audi sis; neque fidem abroga: quo-*
B *niam ab iis, qui probè ista norunt, illius vrbis habitatoribus diem illum accepimus. Nam qui in ea degunt vrbe, olim, & ex antiqua traditione solennem illum diem habentes, nunc demum eius nobis notitiam impertierunt.* Tantum abest vt nuperam apud Romanos istius diei religionem Chrysostomus dicat, vt vel antiquissimam faciat.

Vt summatim contraham: esto hæc breuissima, & αὐτόῤῥητος contra nouam illam diuinationem Scaligeri, aliorúmque collectio. Christum natum esse anno primo æræ Christianæ; adeóque Ioannem eo anno, qui proximè præcessit; recens est opinio, septimo post Christum exorta sæculo, authore per hallucinationem Beda. At altera illa, Christum XXV Decembr. ortum esse, tribus, vt illi ipsi fatentur, sæculis anterior est. Non potuit igitur hæc ex illa proficisci. quod tamen nuperi Chronologi parum callidè, & nimis imprudenter asserunt.

De censu Quirini, & Magorum aduentu. multiplex ab Augusto instituta censio. eam verò, quæ à Quirinio facta, scriptis à nemine
C *proditam esse disputatur.*

CAPVT VIII.

AD institutam de natali Dominico disputationem absoluendam vna supereſt, alteráve quæstio. Prior de censu Quirini: quem ex Augusti Cæsaris edicto sub idem tempus in Syriam censum exercuisse Lucas nos docuit. In hoc eruditi Chronologi, & Annalium conditores hoc sæculo vehementius elaborarunt. Nos verò summatim variarum opinionum disceptatione præterita, quid probabile iudicemus explicare conabimur. Quirini Iosephus lib. XVIII Orig. cap. I mentionem facit. vbi missum ait illum ab Augusto in Syriam post Archelai relegationem. Κυρίνιος δὲ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὑπατεύσας, καὶ ἀφ' ἁπασῶν ὁδεύσας, ὕπατος γενέσθαι, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, ὑπὸ Συρίαν παρῆν, ὑπὸ Καίσαρος διαγνώστης τοῦ ἔθνους
D ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῆς οὐσίας γενησόμενος. *Quirinius verò senator Romanus per omnes honorum gradus ad Consulatum vsque prouectus, & inprimis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium.* Tacitus item Annali III. *Impiger*, inquit, *militiæ, & acribus ministeriis Consulatum sub diuo Augusto, mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis insignia triumphi adeptus, datúsque rector C. Cæsari Armeniam obtinenti.*, &c. Consulatus illius notatur in Fastis anno Vrbis DCCXLII, Iuliano XXXIV, ante Christianam æram decimo tertio. At census ille, quem post Archelai relegationem Iosephus actum esse prodidit, ex accurata temporum dinumeratione, quam suo loco reddidimus, incurrit in annum Iulianum LI, vel LII, Christi VI, aut VII. Ob eam causam in Annalibus inclementer in Iosephum dicitur. Sed reuera Iosephum immeritò pulsant. Non enim errauit ille: sed qui sine iudicio, vt alia sexcenta, historiam illam ex Iosepho descripsit Eusebius lib. Hist. I cap. V. Putauit enim censum eum, cuius citato loco nobilissimus

ille Iudæorum hiſtoricus meminit, eundem eſſe cum altero, de quo Lucas agit. A
Atqui diuerſis temporibus inſtituti ſunt. Cenſum omnino ter Auguſtus egit, vt docet Suetonius; & lapis Ancyranus teſtis eſt. Primum anno Iuliano XVIII celebrauit cum collega M. Agrippa. Secundum anno XXXVIII Coſſ. Marcio, & Aſinio, vt lapis indicat. Tertium anno vltimo imperij, duobus Sextis Coſſ. anno Iuliano LIX. Ex iis primus & vltimus remotiores ſunt ab eo tempore, quo Chriſtus natus eſt. Medius omnium propinquiſſimus. Eſt enim octauus ante vulgarem natalem annus. Nihilominus quibuſdam hic ipſe videtur eſſe, quo inito Saluator naſcitur: cuius propterea natalem IV, vel IV annis anteuerterunt.

Verùm multo ſum in eam opinionem propenſior, vt diuerſum ab illis tribus, & extraordinarium fuiſſe primum Quirini cenſum exiſtimem. Auguſtus breuiarium totius Imperij moriens reliquit; in quo deſcriptæ erant opes omnes ac vires Imperij Romani: vt author eſt Dio libro LVI. Ad hunc conficiendum indiculum veriſimile eſt cenſum extra ordinem in prouinciis imperatum, & eum quidem exactiorem, quàm fieri vulgò ſolebat. Cuius exequendi munus in Syria, & B
aliis fortaſſis Orientis prouinciis Quirino commiſſum eſt. Qui proinde extraordinariam curationem, ac præfecturam geſſit in Syria, cùm alter iam, & ordinarius eius prouinciæ moderator Saturninus eſſet. Hic enim circa annum Iulianum XXXVIII præeſſe Syriæ cœperat; quam annis quatuor aut quinque tenuit. Hinc eſt, quod cenſum eundem Tertullianus libro IV, cap. XIX per Sentium Saturninum ait eſſe perfectum. Non ordinarius hic erat magiſtratus; extraordinarius autem, ac ſolius cenſus gratia miſſus eſt Quirinus. Nam quod ἡγεμονεύων τῆς Συρίας à Luca dicitur, non iccirco Præſes tum Syriæ fuiſſe putandus eſt. Quippe, vt ab aliis iam animaduerſum eſt, vocabula iſta ὁ ἡγεμών, & id genus cætera cum aliis pleriſque communicari ſolent à Ioſepho, quàm ordinariis Præſidibus. Hæc illius hiſtoriæ ac cenſus explicandi ratio, vti ſimpliciſſima eſt, ſic ab omnibus quæſtionum tricis, ac moleſtiis imprimis expedita. Cur autem πρώτη nominetur, non longè quærendum nobis eſt. Nam cùm ab eodem Quirino bis extra ordinem cenſus in Syria celebratus fuerit; primus iſte comparatione poſterioris dicitur, qui poſt Archelai relegationem imperatus eſt. Neque verò, quod pleriſ- C
que videtur, tributum in ea cenſione, vel capitatio vlla ab Iudæis eſt exacta. Non enim id in Herodis regno, rege adhuc ſuperſtite, ſibi vnquam permiſit Auguſtus: neque ἀπογραφὴ aliud eſt, quàm cenſeri, profiteri. quod ſine penſitatione fit.

Ioannes Heruuartus Nouæ Chronologiæ cap. CCXXXI cenſionem illam alteram à Quirino factam poſt Archelai relegationem anno ſecundum vulgares Faſtos DCCLXVI, Coſſ. L. Munatio, & C. Silio contigiſſe putat, & eam ipſam videri, cuius Dio meminit l. LVI. Sic enim loquitur. Αὔγουστος ὅπως τε τοὺς ἀγροὺς, καὶ ὅπως τὰς οἰκίας τιμῶ συντέλεσιν ἤγαγε, καὶ παραχρῆμα μηδὲν εἰπών, μήθ' ὅπως αὐτὸ δώσουσιν, ἔπεμψεν ἄλλους ἄλλη τά τε τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τὰ τῶν πόλεων κτήματα ἀπογραψαμένους. *Auguſtus in ruſtica, vrbanáq; prædia penſitationem tranſtulit. ac ſubinde non profeſſus quantum cuiq; pendendum eſſet, alios aliò dimiſit, qui tam priuatorum, quàm ciuitatum bona cenſerent.* Contigit hoc anno Iuliano LVII æræ vulgaris XII. Ex quo colligit Archelaum anno V. C. DCCLXIV Viennam eſſe relegatum, Iuliano LVI, Chriſti XI, & Quirinium vnà cum Coponio ſequenti anno Archelai ditionem Syriæ contribuiſſe, eiúſque pecuniam omnem in fiſcum D
redegiſſe: Herodem verò anno Vrbis conditæ DCCLV, Iuliano XLVII, Chriſti II, quo & Luna defecit Februarij XX. Hac ratione quinquennio toto Archelai relegatio tardiùs acciderit, quàm à Dione, ac Ioſepho referatur.

Sed poſtrema illa cenſio, quam anno ante obitum Auguſtus inſtituit, cum altera confundi nullo pacto poteſt, quæ in Palæſtina facta dicitur Archelao in exilium miſſo. Hæc enim non bona fide, nec ſeriò ab Auguſto ſuſcepta, ſed terrendi gratia, & eodem anno paulo pòſt deſita. Scribit enim Dio lib. LV Auguſtum anno V. C. DCCLIX, cùm ærarium militare conſtituere vellet, nouum induxiſſe tributum ex viceſima hæreditatum, ac legatorum. quod cum Romanis moleſtum accidiſſet, anno DCCLXVI eadere ad Senatum retulit. Cunctantibus Patribus, ipſe, quo tolerabiliorem omnibus priorem illam penſitationem videri faceret, prædia cenſere, & ab iis exigere vectigal inſtituit. Sed cùm acerbior hæc, quàm illa, conditio viſa eſſet, ad priorem reditum eſt. Quocirca vel oſtenſa tantùm, non reipſa per-

A perfecta est ista censio: vel breuissimo tempore facta, statimque sublata est. Vnde non potest eadem esse cum altera, quam ad exitum vtiq; Quirinus in Syria perduxit. Præsertim cùm ex Dione, & Iosepho tam apertè constet ambas illas à se inuicem diuersas, nec iisdem temporibus esse susceptas. Quorum ex dubia incertáque coniectura temere authoritas & fides solicitari non debet.

Caput est alterum disputationis huius, quæ temporum in Natali Dominico τὸ ἀκριβὲς persequitur; de Magorum aduentu, déque stella, qua præeunte iter ingressi sunt. Ad Magos quod attinet, primùm eos non alibi quærendos arbitror, quàm ibi, vbi id genus hominum floruit, nimirum in Persida. Epiphanij sententia, quæ Magos, ex Arabia, & eius certa regione, Magodia in Iudæam adducit; tùm Abraami & Cetturæ posteros illos facit; probabilitate caret. Quo tempore Bethleemum aduenerint, variant opiniones. Epiphanius idem Hær. LI, N. IX biennio post natum Dominum adiisse censet: propter illa Mathæi verba de infantibus cæsis à bimatu, & infrà. Vulgò, & quidem rectiùs arbitrantur paucis ab ortu Christi diebus magos adoratum veniisse. quod & Herodis historia ex Iosepho suprà disputata necessariò persuadet. Paucis enim ille mensibus nato Christo su-
B perfuit.

At illa Matthæi: *à bimatu, & infrà*; variis modis ab Interpretibus torquentur. Et quidem alterutrum colligi videtur. Nam aut Magi biennio post Christum natum venerunt; si quidem stella non ante illius ortum apparuit: aut biennio ante natalem velut prænuncia stella terris illuxit; si Magi statim post natum Dominum iter aggressi sunt. *Occidit* enim, ait Matthæus, *omnes pueros, à bimatu, & infrà secundum tempus, quod exquisierat à Magis.* Nempe à bimatu propterea iussit illos occidi, quia id tempori, quod à Magis didicerat, respondebat. Alterum igitur è duobus illis accidit. Quorum prius, præter Epiphanium, Origenes, & Eusebius in Catena Græca Manuscripta regiæ bibliothecæ ad illum Matthæi locum sentiunt: nimirum biennio postquam Simeon Christi parentibus bene precatus est, καταβαίνων πάλιν ἐν τῇ Βηθλεὲμ, τῆ βρέφους φερομένου τε ἐν ἀγκάλαις τῆς τεκούσης, καὶ παροικήσαντος ἐν οἰκίᾳ ξενίᾳ: *cùm rursus Bethleem venissent, & infans in vlnis matris adhuc gereretur; atque in hospitio manerent*; eôdem Magos fortè
C diuertisse. Nec aliter sentit August. Serm. VII in Epiph. quem S. Thomas in catena citat authorem. At idem S. Tomas, Lyranus, Abulensis, Caietanus stellam existimant sub ortum Christi primùm apparuisse, statimque Magos esse profectos: sed Herodem biennio post Magorum aduentum infantes occidisse. Causæ porrò dilationis huius complures incidere potuerunt, quas illi commemorant, partim haud veras, partim probabiles: cuiusmodi ex Augustino depromptæ sunt. etsi non ille biennium à Magorum exitu ad infantium necem interponit; sed dies aliquot. At recentes, & eruditi Interpretes neutram illarum opinionum amplexi, verbis illis, *à bimatu, & infrà; secundum tempus* &c. diuersos sensus accommodant. Maldonatus *secundum tempus* id esse putat, quasi scriptum sit; ante tempus. Veritum quippe ne ante tempus à Magis conceptum natus infans esset, ad id adiecisse biennium. Iansenius autem, & Baronius hæc verba: *secundum tempus, quod exquisierat à Magis*: ad ista præcisè referunt: *& infrà*; non autem ad hæc: *à bimatu*. Herodem itaque dicunt non omnes infantulos occidi iussisse, qui à biennio illo, ad
D tempus, quo cædem edixit, nati fuerant; sed ad illud solùm, quo Magi Hierosolymam aduentarant. Verùm quis hoc persuadeat; Herodem adeo circunspectos esse iussisse milites, aut tantum illis otij fuisse, vt ætatis delectum tam accuratum instituerent: cùm hæc infantium cædes subito calore, & impetu, sine denunciatione patrata sit; ac parentes ipsi cum filiis nec opinantes oppressi sint, ne latere possent? Ad hæc suspicari potuit Herodes, tùm cùm Magi venerunt, nondum in lucem editum esse puerulum, sed paulo pòst natum.

Ne longior sim in aliis referendis, enucleandisque sententiis; mea hæc est opinio: Magos paucis post ortum Christi diebus in Iudæam venisse: Herodem verò post Magorum discessum tandiu cædem distulisse, dùm B. Virgo purgaretur, & in Ægyptum migraret. Ita S. Aug. Ser. VII de Epiph. qui incipit: *Domini & Saluatoris.* Stellam porro biennio ante natum Christum circiter apparêre cœpisse. Cur igitur Magi tam serò profecti sunt? Quia prius illis significatum non erat, ad Messiæ re-

gis ortum pertinere ſtellam. Vel, ſi antea moniti fuerant cuius prænuncium ſidus illud eſſet, vna & tempus indicatum eſt, quo ſe ad iter compararent. Quid ſi principiò ſtella iſta ſublimior, cœlóque vicinior apparuit; ita vt cùm cæterarum ortus, & occaſus imitaretur, poſtea verò in citima ſeſe terris loca demiſerit, actum Magi ad iter capeſſendum diuinitus excitati ſunt? Hæc opinio cum Matthæi verbis magnopere quadrat. Quæ ſi minus tamen arridet, at eò ſanè confugere poſſumus, vt Herodem dicamus, cùm à Magis tempus didiciſſet, quo ſtella primùm apparuerat, videlicet ſub Saluatoris ortum; hoc ipſum tempus vno & altero anno anteuertendum putaſſe; & cùm proximè poſt Magorum diſceſſum nefarium facinus eſſet aggreſſus, biennium ante tempus illud edicto ſuo deſignaſſe. A

DE ANNO DOMINICÆ PASSIONIS.

Variæ antiquorum ſententiæ. B

CAPVT IX.

DE Paſſionis Dominicæ tempore magis aliquanto, quàm de Natali, docti homines altercati ſunt. Qua quidem in quæſtione tria ſunt ex Euangeliorum authoritate certiſſima; quibus velut principiis ad eius rei patefaciendam veritatem innitimur. Primum eſt, Pontio Pilato Præſide, adeóque Tiberio imperante paſſum eſſe Chriſtum. Alterum, in Paraſceue Sabbati, quæ eſt feria ſexta. Tertium, tria ſaltem poſt BaptiſmumPaſchata peregiſſe. De iis cùm Chriſtiani conſentire omnes inter ſe debeant, veteres tamen aliqui Patres, quod ſæpè miratus ſum, ea de Paſſionis anno ac die ſentiunt, quæ cum illis nulla ratione congruunt.

Irenæi ſententia.

Irenæus lib. II, cap. XXXIX, cùm inter quadrageſimum, & quinquageſimum ætatis annum paſſum dicit eſſe Chriſtum, & eundem nihilominus ineunte triceſimo baptizatum, quod erat conſequens non vidit, neque Pilato Præſide, neque Imperatore Tiberio iſtud accidiſſe. Tiberius enim viginti tres annos, nec eos integros imperium tenuit; Pilatus autem ante Tiberij mortem è Iudæa digreſſus eſt. Quare cùm baptiſmus Chriſti, id eſt triceſimus iniens annus, in XV Tiberij cadere debeat; ſi quadrageſimũ Chriſtus exceſſit, neceſſe eſt vt Caij, vel Claudij tempore mortem obierit; quod eſt primo de tribus Catholicæ fidei decreto contrarium. C

Clementis Alex.

Clemens Alexandrinus I Stromat. Chriſtum triginta duntaxat annis vixiſſe; vno poſt baptiſmum prædicaſſe docuit. quindecim enim Auguſto; totidem Tiberio imperante in viuis fuiſſe. Ἦν δὲ Ἰησοῦς ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ βάπτισμα, ὡς ἐτῶν λ'. καὶ ὅτι ἐνιαυτὸν μόνον ἔδει αὐτὸν κηρύξαι καὶ τοῦτο γέγραπται οὕτως ἐνιαυτὸν δεκτὸν κυρίου κηρύξαι ἀπέστειλέ με. τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης εἶπεν, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. πεντεκαιδεκάτῳ οὖν ἔτει Τιβερίου, καὶ πεντεκαιδεκάτῳ Αὐγούστου, οὕτω πληροῦται τὰ τριάκοντα ἔτη, ἕως δ' ἔπαθεν. *Erat autem Ieſus cùm ad baptiſmum venit, quaſi annorum* XXX. *Quod autem vno duntaxat anno prædicaturus eſſet, & hoc ita ſcriptum eſt: Annum acceptum Domino prædicare miſit me. Hoc & Propheta dixit, & Euangelium. Quintodecimo itaque anno Tiberij, & quintodecimo Auguſti, hoc modo triginta complentur anni, donec paſſus eſt.* D

Tertulliani.

Tertullianus libro contra Iudæos in eâdem eſt ſententia. *Huius*, inquit de Tiberio loquens, *decimo quinto anno patitur Chriſtus, annos habens quaſi* XXX *cùm pateretur.* At Hieron. in caput IX Danielis Tertulliani ſententiam ita refert, quaſi triginta tres annos vixiſſe Chriſtum dixerit.

Africani.

Africanus quoque ab eodem citatus Hieronymo Chriſtum anno XV Tiberij mortuum ſcripſit; & apertiſſimè Lactantius lib. IV, cap. X. vbi & anno XV Tiberij, & Coſſ Geminis duobus, & ante diem X Kal. Apr. Chriſtum in crucem actum eſſe teſtatur. Sed ſi Geminis duobus Coſſ. paſſus eſt, vno duntaxat anno prædicauit; quod tertio fidei dogmati contrarium eſt. ſi X Kal. Apr. iſtud accidit; non ſexta feria, ſed quinta crucifixus eſt. quod ſecundo decreto repugnat: vt omittam Lunam eodem illo anno, qui æræ communis eſt XXIX, Martii XXIII, ſiue X Kal. Apr. incidiſſe viceſimam. Atqui Geminis duobus Coſſ. vel anno XV Tiberij mor-

A tuum esse Saluatorem, non ij tantùm, quos recensui; sed etiam Augustinus asserit lib. XVIII de Ciuit. cap. vltimo, & lib. IV de Trin. cap. V: & Sulpicius Seuerus lib. II Hist. qui & ab anno illo Consulatus Geminorum duorum ad Stiliconem Consulem, numerat annos CCCLXXII. Stiliconis primus Consulatus, quem cum Aureliano gessit, incurrit in annum Christi CCCC; de quo detractis CCCLXXII, reliqui sunt XXVIII. Itaque vicesimo nono communis æræ, in quem Geminorum Consulatus conuenit, passus à Sulpitio ponitur Christus. Prosper Aquitanicus Parte I libri de Prædiction. cap. VII, Christum censet anno ætatis tricesimo crucifixum esse. Fauent eidem opinioni veteres illi Patres, qui à Passione Christi ad excidium Hierosolymitanum annos duos & quadraginta computant; vt Origenes lib. IV contra Celsum. Sed huius, vti diximus, sententiæ meritò nulla posteri- ribus sæculis est habita ratio. Nam plus vno anno prædicasse Christum tam certum est, quàm Euangelistas vera scripsisse; ex quibus tria saltem Paschata colliguntur. an autem non plura tribus intercesserint, paulo pòst aperietur; si priùs B quid consequentibus temporibus persuasum plerisque fuerit, explicemus. Augustini & Seueri.

Cùm igitur tria illa, quæ suprà commemoraui, de Passione Christi capita certa ex Euangeliis fide constent; posteriores alia ferè totidem in eandem Catholicæ fidei necessitatem includerunt. Qua illorum præscriptione, ac pleno fiduciæ decreto circunscripti postmodum homines, & in angustias redacti, in eas salebras incurrerunt, è quibus euoluere se sine generoso aliquo facinore non poterant. Primum ex iisce postremis tribus fuit, Christum ætatis anno tricesimo tertio iam absoluto, incunte quarto passum esse. alterum, quatuor obiisse Paschata post baptismum; hoc est tres annos cum mensibus aliquot prædicasse. tertium Luna XV morte esse damnatum. Quæ omnia pro Ecclesiasticis dogmatibus Beda venditat lib. de Temp. rat. capite XL. *Habet enim* (inquit) *nisi fallor, Ecclesiæ fides Dominum in carne paulo plus quàm* XXXIII *annis vsque ad suæ tempora Passionis vixisse: quia videlicet* XXX *annorum fuerit baptizatus; sicut Euangelista Lucas testatur: & tres semis annos post baptisma prædicauerit*; &c. Postea, *Nam quod Dominus* XV *Luna, feria sexta crucem ascenderit, & vna Sabbatorum, id est die Dominico, resurrexerit à mortuis, nulli licet dubitare Catholico.* Triplici huic Ecclesiæ decreto, quartum subinde post Bedam additum est C à Computistis, & Chronologis quo diem Passioni præfinierunt eum, qui est VIII Kal. Apr. de quo ita Beda. *Quod autem* VIII *Kal. Apr. crucifixus,* VI *Kalendarum earundem die resurrexerit, multorum latè Doctorum Ecclesiasticorum constat sententia vulgatum.* Cui Theophili, & Cæsariensium Patrum testimonium opponit, qui alio die passum esse sciuerant Christum. Itaque non tanta fiducia postremum hoc asseuerat; quod sequentibus deinde sæculis omnium animos occupauit. Computistarum inextricabilis sententia.

Quocirca posteriores Bedâ Chronologi quatuor illa dogmata tanquam certissima, & indubitata posuerunt; quibus parem atque Euangeliis ipsis, aut Conciliorum decretis authoritatem tribuerunt: vt ex Mariano Scoto, Sigeberto, nec non Guilelmo Durando, aliisque id genus Scriptoribus liquet. Quinetiam Alphonsus Tostatus, cum Senis in Etruria inter capita XXI, quæ disputanda proposuerat, hoc ipsum edidisset; Christum die XXV Martij non esse mortuum, sed die tertia Aprilis, anno XXXIII ætatis suæ ineunte; instante Ioanne Turrecremata Cardinali postulatus iudicio, atque damnatus est, vti Mariana noster meminit libro de D anno & die mortis Christi, cap. X. qua de re longissimam Apologiam scripsit Tostatus, Defensorij nomine; cuius in secunda parte de anno, & die Passionis plenissimè disputauit. Ac veteres quidem, Solis, ac Lunæ neglectis curriculis, nec Astronomicis tabulis in consilium adhibitis, simpliciùs, ac sine diligentiori vlla inquisitione, annum diémque, qui opportunus ipsis visus est, Passioni Dominicæ præfixerunt. Posteri verò Lunæ, Solisque methodum ad eius rei inuestigationem adiunxerunt. Sed initiò rudis & inchoata fuit cœlestium motuum, & astronomicarum rationum scientia. Nam neque Lunarem, aut Solarem antecessionem nouerant: & iisdem momentis annuos cardines, ac Nouilunia Christi tempore, quibus Nicæni Concilij, ac sua deinceps ætate, committi putabant. Postremò ocu- lis ipsis penè priùs, quàm Mathematicorum demonstrationibus admoniti, disparia motuum interualla, & antegressiones siderum notarunt; ex quo subtiliùs, ac limatiùs in ea tractanda quæstione versati sunt.

Refellitur Computistarum opinio.

Atque vt de mediæ vetustatis Computistis, & Chronologis prius verba faciam, nemo dubitauit illorum, quin quibus diebus aurei numeri in Kalendariis Nicæni Concilij sæculo fuerant adscripti, iis ipsis perpetuò ab orbe condito ad ætatem suam nouilunia contigissent, deincépsque reditura forent: & solares cardines iisdem, quibus olim erant notati temporibus, immobiles consisterent. Quamobrem cùm & passum Luna XV Christum, & Martij XXV die crederent; vt autem Luna XV in eum Martij diem incurrat, Neomeniam Martij XI, ac numerum aureum XIII esse oporteat; ita demum ratiocinati sunt: anno illo, quo passus est Christus, necessariò cyclum Lunæ XIII fuisse, ac nouilunium accidisse Martij XI, literam verò Dominicalem B. Hoc velut oraculum & ἀξίωμα sibi præscribentes, animaduerterunt certas illas temporis notas minimè ad annum Passionis congruere, quem Dionysius, ac Beda præfinierunt. Etenim quarto & tricesimo anno Christi, in quem Passionem isti contulerunt, cyclus erat Lunæ XVI, Neomenia Martij VIII; Luna XV, Martij XXII, feria secunda. Sed nec alius quiuis annus characteribus illis insignitus est, præter Christi duodecimum, cycli lunaris decimum tertium, quo litera Dominicalis fuit C B. Ex eo itaque portentum illud opinionis emersit; Dionysium duobus & viginti solidis annis Passionis annum tardius adnotasse, quàm reuera contigerit: ac reuera Christum Dominum anno æræ Dionysianæ, & communis duodecimo mortem obiisse. Quod illepidum, absurdúmque dogma sic hominum animos per illa tempora peruaserat, vix vt author vllus Chronica scripserit, quin Dionysianæ istius labis lectorem admoneret: velut Sigebertus, Marianus, Matthæus Paris, aliíque, quos commemorare superuacaneum est. Ita alij ex aliis fatalem hanc inscitiam, ac ridiculam fabulam expresserunt. Tandem Astrologiæ disciplina plenius exculti Computisticæ rei magistri superioris ætatis errata castigare aggressi sunt; ac plerique id esse falsum iudicarunt, quod erat hactenus creditum, VIII Kal. Apr. Christum esse cruci suffixum. Sed alium alij diem eligere maluerunt. Quorum vt in opinione varietas, nec non reliqua disputatio omnis facilius possit intelligi, annorum decem nouilunia, & plenilunia describam, ex Paulo Forosempronienſi, qui lib. VII Partis II, aliquot annorum typum edidit, ad annum æræ communis quadragesimum: in quo medias ac veras coniunctiones, & oppositiones adhibet.

A

B

C

D

LATERCVLVM NOVILVNIORVM ET PLENILVNIORVM tam mediorum, quàm verorum Martij mensis ad meridianum Hierosolymitanum, ad x annos; ex Paulo Middelburgensi Episcopo Forosempronienſi. Horæ & scrupula post meridiem sumuntur.

Anni Christi.	Nouilunia.	H.	F.	Plenilunia.	H.	F.
Anno Christi XXI, cyclo Solis XII, litera G, Lunæ XIII.	Medium Mart. XI	19 51 12′	2	Med. Martij XXVI	14 13′ 14″	3
	Verum Martij XI	14 23	2	Verum Mar. XXVI	13 5	3
Anno XXXII, cyclo Solis XIII, Lunæ XIV, litera F E.	Med. Martij XXIX	17 23 51	1	Medium Apr XIII	11 45 53	1
	Verum Mart. XXIX	12 0	1	Verum April. XIV	0 51	2
Anno XXXIII, cyclo Solis XIV, Lunæ XV, litera D.	Med. Martij XIX	2 12 28	5	Medium Apr. II	20 34 30	6
	Verum Martij XIX	2 31	5	Verum April. III	6 8	6
Anno XXXIV, cyclo Solis XV, Lunæ XVI, litera C.	Med. Martij VIII	11 1 5	2	Med. Martij XXIII	5 23 7	3
	Verum Mart. VIII	19 21	3	Verum Mar. XXIII	6 59	3
Anno XXXV, cyclo Solis XVI, Lunæ XVII, litera B.	Med. Martij XXVII	8 33 44	1	Medium April. XI	2 55 46	2
	Verum Mar. XXVII	19 57	2	Verum April. XI	0 11	2
Anno XXXVI, cyclo Solis XVII, Lunæ XVIII, litera A G.	Medium Mart. XV	17 22 21	6	Med. Martij XXX	11 44 23	6
	Verum Martij XVI	7 9	6	Verum Mart. XXX	5 51	6
Anno XXXVII, cyclo Solis XVIII, Lunæ XIX, litera F.	Medium Martij V	2 10 57	3	Medium Mar. XIX	20 32 59	4
	Verum Martij V	11 8	3	Verum Martij XIX	22 45	4
Anno XXXVIII, cyclo Solis XIX, Lunæ I, litera E.	Med. Martij XXIII	23 43 37	2	Medium Apr. VII	18 5 39	3
	Verum Mart. XXIV	4 35	2	Verum April. VII	19 5	3
Anno XXXIX, cyclo Solis XX, Lunæ II, litera D.	Med. Martij XIII	8 32 14	6	Med. Mart. XXVIII	2 54 16	7
	Verum Mart. XIII	5 29	6	Verũ Mar. XXVIII	12 41	1
Anno XL, cyclo Solis XXI, Lunæ III, litera C B.	Med. Martij XXXI	6 4 53	5	Medium Apr. XV	0 26 55	6
	Verum Mart. XXXI	0 34	5	Verum April. XV	11 49	6

A Hinc euidenter apparet, neque anno XXXIV Christi, neque alio quolibet ex illis decem accidere, vti sexta feria cum Plenilunio in XXV Martij diem incurrat. tribus autem annis duntaxat ambo ista concurrere, sextam feriam & plenilunium; nimirum anno XXXIII, XXXVI, & XL. Sed quadragesimus excludendus est, quoniam vltrâ Tiberij annos excurrit. E duobus reliquis permulti XXXIII annum elegerunt, & Aprilis III die passum esse Christum arbitrati sunt. velut Rogerius Bachon Epistola ad Clementem V; Ioannes de Muris; Paulus Burgensis in caput XXVI Mat. vti Paulus alter Forosempr. refert. Idem & Alphonsus Tostatus in Defensorio latissimè probat; Ioannes item Lucidus; Perrerius lib. XI Comment. in Danielem. Horum tamen plerique, ac vetustiores maximè, qui natalem Dionysianum in anno Christi primo tenuerunt, cùm ad Passionem Dominus accessit, annum ætatis absoluisse putant XXXI, cum mensibus tribus, vt Paulus Forosempr. obseruat. recentiores verò, qui natalem communem amplexi sunt, XXXII annos cum mensibus tribus assignant.

B At Paulus Forosempronienſis anno Christi XXXVI passionem illigat, cùm Dominus excessisset annum ætatis XXXIII, & quartum inchoasset. Biennio quippe natalem illius infra vulgarem summouendum censuit, vt suo loco dictum est. Cæteri Solis, Lunæque secuti, annum communis æræ XXXI morti Dominicæ præfiniunt. Quanquam Lucas Gauricus, & eum imitatus Onufrius; tum Mariana noster, libro de die mortis Christi, qui eundem XXXIV annum asserunt, Paschalis computi rationem habuerunt. Nam primi illi duo non Luna XV, sed XVIII passum esse defendunt, Martij XXVI. At Mariana eodem anno XXXIV, Martij XXV die crucifixum asserit: cùm ob Kalendarij vitium is dies XXV Martij diceretur, qui erat reipsa XXVI.

Excutitur Bedæ, aliorúmque de annis XXXIV *Christi sententia.*

CAPVT X.

C QVI trigesimo quarto ætatis anno Christum Dominum obiisse credunt, ij mediæ, quem adduximus, consensum vetustatis imprimis vrgere, ac pro sua sententia proferre solent. Sed ante omnia Bedæ testimonium illud insigne, quod suprà produximus, in quo fidem hoc Ecclesiæ habere dicit, *Christum paulo plus, quàm* XXXIII *annis vsque ad suæ tempora Passionis vixisse*. Hoc firmissimum Chronologiæ suæ munimentum Annalium Scriptores appellant. Sed si illorum ipsorum, quorum se authoritate munitos putant, sensum, ac mentem intellexissent, nunquam iisce testibus vterentur. Etenim sic annos triginta tres, mensésque tres in carne vixisse Christum, Beda, cæterique prædicant, vt post natiuitatem duos tantùm, & triginta solidos expleuisse censeant, & illum, quo in vtero Virginis fuit, annum in summam conferant. Nam qui primus ab illis Christi numeratur annus, is est, in quo incarnatus, & in lucem editus est; quo excluso, ad eum, qui passioni præfixus est, quartum & tricesimum, anni XXXII præcisè computandi sunt. Christus in vtero Virginis incarnatus est Martij XXV anni primi communis æræ; vt authores illi sentiunt,
D nósque suprà, cùm de anno Natali disputabamus, ostendimus. Cùm igitur eodem fere tempore sit passus; interuallum inter vtrumque trium & triginta, non amplius, annorum fuit. At nostri tres illos & triginta cum mensibus tribus post natalem ordiuntur. quod nemo veterum illorum docuit. Quare frustra se antiquitatis suffragio, ac testimonio defendunt.

Sed Bedæ, ac deinceps reliquorum opinio, atque ratio semet ipsa redarguit. Primùm quòd ex Ecclesiæ fide Beda pronunciat, Christum paulo plus, quàm XXXII annis in carne vixisse, id est tribus insuper mensibus, huic ille contradicit, dum qui primus est annorum istorum, in eo incarnatum affirmat esse Christum. à quo si ad passionem, id est XXV Martij, annos XXXIV numeres, haud plus annis triginta tribus intercst. Falsum est igitur tribus præterea mensibus in carne vixisse Christum. Ad hæc impropriè nec vsitato hominum more, ac consuetudine loquitur, dum ætati, vitæque Christi tempus illud imputat, quo in vtero Virginis ma-

tris incluſus eſt. Hic enim, opinor, ætatis alicui primus tribuitur annus, cuius initium ab ipſo, quo ex parentis vtero profuſus eſt, momento deducitur. Quocircâ rectè Paulus Foroſempronienſis neminem à ſe dicit eſſe repertum, qui illam Bedæ, & id genus cæterorum opinionem quadraret. Sic enim loquitur. Tertiò pugnat in eo Beda ſecum, quod anno Chriſti XXXIV, IX Kal. Apr. Lunam XIV, feriam V fuiſſe; adeóque VIII Kal. Apr. paſſum eſſe Chriſtum exiſtimat. Hæc enim illius verba ſunt. *Quoniam* DXXXII *annis circulus Paſchalis circumagitur, his adde* XXXIII, *vel potiùs* XXXIV, *vt illum ipſum, quo paſſus eſt Dominus, attingere poſsis annum, fiunt* DLXVI. *Ipſe eſt ergo annus Dominicæ Paſsionis, & reſurrectionis à mortuis: quia ſicut* DXXXIII *primo, ita* DLXVI *tricesimo quarto per vniuerſos Solis & Lunæ concordat diſcurſus.* Vnde ita colligit. *Et ideo circulis beati Dionyſii apertis, ſi* DLXVI *ab incarnatione Domini contingens annum,* XIV *lunam in eo* IX *Kal. Apr. feria* V *repereris, & diem Paſchæ Dominicum* VI *Kal. Apr. Luna* XVII, *age Deo gratias, quia quod quærebas, ſicuti ipſe promiſit, te inuenire docuit.* Quibus verbis docet hoc Beda, anno Chriſti DLXVI, cyclo Lunæ XVI eaſdem Neomenias, ac ferias recurriſſe, quæ erant anno æræ triceſimo quarto, quo paſſus eſt Chriſtus: nimirum decimam quartam lunam IX Kal. Apr. ſiue Martij XXIV fuiſſe, Dominicam verò VI Kalend. Apr. ſiue Martii XXVII, Luna XVII. Sed hæc ἀσύγκατα ſunt. Etenim anno XXXIV Chriſti cyclus Lunæ fuit XVI, Solis XV, litera Dominicalis C. Nouilunium medium Martij nono, circiter mediam noctem. Nicena porro Neomenia, quam Beda perpetuam, ac fixam credidit, Martij VIII feria II; decima quarta, Martij XXI, feria I. Paſcha itaque Martij XXVIII, Luna XXI Nicena. quod & anno Chriſti DLXVI ex Bedæ opinione, congruit. Minimè igitur anno vtroque Chriſti Luna XIV in Martij XXIV diem incidit; neque Dominica XXVII, ſed XXVIII contigit. Atque vt vera ſint quæ de nota duorum illorum annorum aſſerit Beda, cyclus eſſe Lunæ debuit XIII, Solis XXI, litera Dominic. B, quod anno Chriſti duodecimo quadrat. Ob id Computiſtæ Beda poſteriores omnes Dionyſium XXII annis æræ ſuæ principium tardius conſtituiſſe ſomniant, & quem annum duodecimum fecit, eum XXXIV numerare debuiſſe. quod abſurditatem excedit omnem. A B

Illuſtratur Bedæ locus.

Idem Beda capite illo XL Paſſionis annum obſcurè definit, ex Monachorum quorumdam narratione, qui Romæ anno Dionyſiano DCCI fuerunt. *Sancta ſiquidem*, ait, *Romana, & Apoſtolica Eccleſia hanc ſe fidem tenere* (nimirum paulo plus Chriſtum XXXIII annis vixiſſe) *& ipſis teſtatur Indiculis, quæ ſuis in cereis annuatim inſcribere ſolet, vbi tempus Dominicæ paſsionis in memoriam populis reuocans, numerum annorum triginta ſemper, & tribus annis minorem, quàm ab eius Incarnatione Dionyſius ponit, adnotat. Denique anno ab eius Incarnatione iuxta Dionyſium* DCCI, *Indictione* XIV, *fratres noſtri, qui tunc fuere Romæ, hoc modo ſe in Natali Domini in cereis S. Mariæ ſcriptum vidiſſe, & inde deſcripſiſſe referebant: A paſsione Domini noſtri Ieſu Chriſti anni ſunt* DCLXVIII. Hic locus variè à Chronologis, & Annalium editoribus vexatus, viciſſim & illorum ingenia torſit. Anno Dionyſiano DCCI Indictio XIV currebat à Kal. Ian. ad Septembrem, à quo deinceps Indictio XV cœpit. Quare natalem illum, quo Monachi Romæ iſta legerunt, in annum æræ communis ſeptingenteſimum incidiſſe neceſſe eſt; ſic vt annum à Natali per id tempus Eccleſia Romana cœperit, ſi quidem Indictio tùm erat XIV. At Annalium conditor librariorum vitio DCCI pro DCCII apud Bedam legi confirmat. Verùm Indictio XV tunc eſſet, non XIV. Paulus verò Foroſempron. lib. IV Paulinæ, DCCI annum legit; ſed à Paſſione DCLXIX, non DCLVIII; ex eóque colligit, Chriſtum ex illa ſententia anno triceſimo primo abſoluto, cum menſibus tribus mortuum videri. Nam ſi annos 669 de 701 deducas, reſtabunt 32 anni ab Incarnatione Chriſti. Detractis nouem menſibus, quibus in vtero geſtatus eſt, reliqui ſunt anni XXXI cum tribus menſibus. Atqui ſi Romana Eccleſia annos Chriſti à Martio menſe, & Incarnationis die numeraret, quem & Paſſioni præfinitum Paulus exiſtimat, conſequens eſt, Natalem illum, de quo Beda loquitur, in finem anni DCC cadere, Indict. XIV, ab eóque tempore non ſolùm Chriſti annos procedere, ſed etiam annos à Paſſione numeratos. Cùm igitur anno Chriſti DCC Natali Domini, Indict. XIV, annus putetur à Paſſione DCLXIX, vti Paulus legendum ſignificat, primus annus à paſſione ab eo Natali, qui in annum Chriſti XXXII cadit, inchoandus eſt. aut ſi C D

A Natalis ille Decembri anni Christi DCCI tribuitur, primùm Indictio XV, non XIV numeranda venit. Deinde Natali anni Christi XXXIII, primus annus à Passione computabitur.

Quamobrem mendosus est ille Bedæ locus, neque quomodo restituendus sit, satis apparet. Triplex quidem occurrebat emendandi via. Nam aut annus Christi DCC, pro DCCI scribendus, vti Scholiastes Bedæ legisse videtur: ac tùm anni à Passione numerati à Natali Christi, XXV Decembris incipient, & anno æræ communis XXXIII passum Dominum illius ætatis opinio fuerit. Aut pro Indictione XIV, legendum XV, vt & anni à Passione ab ipso Natali putentur; & anno æræ communis XXXIV Passionem Christus obierit. Aut postremò Indictiones Romanæ iam tùm à Ianuario cœptæ, & in Decembrem desitæ sunt: quod minimè probatur.

Hæc satis sunt ad decretum illud Bedæ refellendum, quod Ecclesiæ perperam affingit, Christum annos exegisse tres & triginta cum tribus mensibus. Huic enim
B Dionysius ac Beda ipse per imprudentiam refragantur. Aliorum commentum, qui Dionysio μεταχρονισμὸν XXII annorum imputant, multo magis ridiculum est, vt suprà demonstrauimus. Nam ex illo ipso dogmate pleraque consequuntur, quæ cum Euangelica veritate concordare nequeunt. Veluti neque Pilato Præside, neque Tiberio Imperatore passum esse Christum; sed Augusto superstite. Item neque Anna, vel Caipha principibus Sacerdotum baptizatum, ac mortuum; & id genus alia: vt satis mirari nequeam, iis hominibus, qui aliquod rationis, communisve sensus vestigium haberent, tam fœdam, & abnormem insedisse sententiam. Denique quamuis id illis, quod pugnabant, concesseris, communem æram duobus & viginti annis anteuerti debere; non ideo tamen quod volunt assequentur, vt anno æræ XII Christus XXV Martij, Luna XV sit passus. Nam nouilunium anno illo contigit Martij XII, feria VII. Ergo Luna XV cadit in XXVI Martij, contra illorum hypothesin.

C *Ecquid Luna* XV *passus sit Christus. Demonstratur non accuratis Lunæ motibus, sed corrupto cyclo vsos esse Iudæos.*

CAPVT XI.

ALTERVM sequitur non infimæ duntaxat vetustatis, sed antiquiorum etiam decretum, Luna XV passum esse Dominum. Id ex eo manauit, quòd Iudæis lege præceptum, ab iisque seueriſſimè custoditum esse crederent, vt instante Luna XV, vel plenilunio, Pascha celebrarent: nimirum vt ea nocte, qua agnus immolabatur, Luna Soli è regione esset opposita. Quod quidem Philo lib. de Vita Moysis, & Iosephus lib. III Orig. cap. X; tum vtroque vetustiores, Aristobulus, & Agathobuli duo apud Eusebium lib. Historiæ Eccles. V ex Aphricano testati sunt. Hinc omnis illa Dominicæ passionis inuestigandæ difficultas orta est, quæ hactenus eruditis, ac solertibus viris propemodū veri desperationem attulit.
D Ego verò tametsi posterioribus sæculis, maximè postquam Græcorum vsu ac commercio Iudæorum populus implicari, premique dominatione cœpit, lunares menses ab illis obseruatos, ad eiúsque sideris motus legitimas celebritates directas esse non negem; nequaquam tamen adducor vt credam, ciuiles eorundem menses, ac Neomenias perpetuò cum accuratis Lunæ ratiociniis paria feciſſe. Mihi verò plus aliquanto, quàm popularis vsus ferat, à Iudæorum ritibus, & Fastis postulare videntur ii, qui illorum Neomenias, & Pleniluna, adeóque Paschata ad exactiſſima lunarium orbium momenta describunt. quasi ne vno quidem alteróve die medios Lunæ cursus anteuertere, vel morari ciuiles ipsorum cycli potuerint. Atqui neque sanctius puto Iudæis esse præceptum, neque diligentius ab iis obseruatum, vti Luna XIV sub vesperam Pascha facerent, quam Christianis ipsis, vti proxima post illam Dominica celebrarent. Tot illæ de Paschate controuersiæ, tanti nationum inter se conflictus, tam grauia Orientis

Occidentísque dissidia; tot super ea quæstione celebrati toto orbe conuentus A
Præsulum; sanctissimum illud Nicenæ Synodi decretum, cæterarum deinde suffragio comprobatum. innumeri denique Paschales cycli ad Lunæ, Solisque vicissitudines moderandas adhibiti declarant, magno id studio quæsisse Christianos, vt solenne suum ad vtriusque sideris modulos accommodarent. Neque tamen in tanta rerum Astronomicarum scientia, quam ab Alexandrinis discere poterant, hoc assecuti sunt, quod volebant. Sed eo vsque labes est methodi Paschalis, vitiúmque progressum, vt à pristinis Solis cardinibus decem solidos dies; à lunaribus epochis, quatuor aberraret. Quid igitur Iudæis accidisse credimus, qui Astronomicis, ac Mathematicis rebus aut nullam, aut minorem certè, quàm Alexandrini, Græcíque, per illud tempus operam nauabant? Estne vt sibi quisquam, aliísve persuadeat, Neomenias illorum nunquam à mediis, ac cœlestibus nouiluniis ne vno quidem alteróve discrepasse die? Non est verisimile.

Quanquam ita ferè omnes de Iudæorum Paschate, déq; Christi passione loquuntur, ac disputant, vt hanc velut αἰαπόδηκτον ἀρχὼ assumant; primam azymorum B
diem Luna XV perpetua lege celebratam fuisse. Hinc enim colligunt, plenilunio ipso passum esse Christum, neq;, vt à quibusdam asseritur, translationẽ feriarum vllam interuenisse; quod adeò sanctè Pleniluniũ, siue XIV exeuntem in Paschatis celebratione tenendam sciuerit Moyses, vt qui ad eam diem non adfuissent, eos in sequentem potiùs mensem reiiceret, quàm vt alio die, quàm Luna XV, sacris illis operari sineret. Hæc Annalium argumentatio est. Sed in ea primò falsum sumitur. Neque enim Moses vspiam lunam XIV, vel plenilunium obseruari iussit; sed XIV mensis primi. quod & verum est, & à Iudæis retentũ, tametsi feriarum translationes adhibuerint: vt postea dicetur. Nihilominus enim Pascha die XIV mẽsis primi peractum est. quemadmodum & Christianum Pascha ab Orthodoxis, ante Kalendarij restitutionem, Dominica proxima post decimam-quartam diem mensis primi celebratum dicitur; imo etiam post lunam XIV, non vtique cœlestem, sed popularem, atque cyclicam. Hoc ne sola diuinatione, coniecturáque nitatur, vnus propemodum ex veteribus facit Epiphanius; qui in Alogorum Hæresi LI testatur vitioso cyclo per C
id tempus vsos esse Iudæos, ac biduo tum Neomeniam Nisan ab exacto Nouilunio τὴν προέμπτωσιν discessionem fecisse. vt in Animaduersionibus nostris pluribus exposuimus. Magnam igitur sanctissimo illi eruditissimóque Patri gratiam debemus, quòd ea nos obseruatione infinitis molestiis, & inextricabilibus laqueis expediuit; ac diem ipsum Passionis Dominicæ aliunde, quàm ex Astrologicis epilogismis, ac cœlestibus motibus, inuestigare docuit. Desinant itaque Chronologi in anno diéque Passionis eruendo Mathematicorum calculis, & nouiluniorum, pleniluniorúmque minutis, ac scrupulosis ratiociniis sibi, ac lectoribus suis negotium facere. Quo in genere nimia sanè περιεργία quorundam extitit: sed imprimis Pauli Forosempronienſis, & ante hunc Abulensis: pòst verò, Ioannis Lucidi, atque Scaligeri. qui è cyclis lunaribus decimas quartas Iudaicas, & Paschata anxiè admodum explorant. postremus autem iste Calippicum cyclum, & Alexandreum nescio quem vel inuitis Iudæis obiicit, quod suo loco pleniſſimè refutatum est.

D

Constituitur annus ac dies Dominicæ Passionis.

CAPVT XII.

EXTORTA igitur vetere atque trita Passionis indagandæ via, quæ Astronomicis demonstrationibus, ac Lunæ rationibus innititur, vnicum supereſt authoritatis præsidium. Ea verò duplex est, diuina, vel humana. Illam sacræ literæ; hanc Patrum monimenta continent. Prior ob ambiguitatem & obscuritatem nihilo certius rem definit. Hoc enim docemur vnum, Christum anno circiter ætatis XXX, ac Tiberii ferè XV, procurante Pontio Pilato, à Ioanne baptizatum fuisse. ab eo tempore collectis discipulis, Iudæam peragrasse, & Euangelicam lucem hominibus impor-

A taſſe. Quot verò poſtmodum annis prædicauerit, quóve ætatis anno paſſus ſit, nihil expreſſum legitur. Ad Patres quod attinet, vetuſtiſſimi docent anno Tiberij XV, ætatis ſuæ XXX mortuum eſſe, Geminis duobus Coſſ. quibus & paſſionem illigat Victorius in membranis P. Sirmondi. etſi XXXII annus à Natiuitate, & Indictio III perperam notata ſint. Poſteriores anno ferè Tiberij XVIII, Euſebium, & Epiphanium ſecuti. Sed in horum explicanda ſententia minus attentè pleroſque verſari video. qui Imperatoris illius annos more Romano ab eo die, quo imperium iniit, computandos exiſtimant. quod non ita eſt. Etenim à populari ciuitatum ſuarum exordio Patres illi annos inchoabant, nimirum ab Autumno antecedente æſtatem illam, qua Auguſtus exceſſit. Anno ab Vrbe condita DCCLXXXIV, Iuliano LXXVI, Auguſti XIX, cœpit annus XVIII Tiberij, anno tertio Olympiadis CCII, cyclo Lunæ XIII. Græci Patres, vt Euſebius, & Epiphanius, annum Tiberij decimumoctauum putare incipiunt ab autumno anni Iuliani LXXV. De Euſebio ſuprà id oſtenſum eſt aliquot exemplis; & res ipſa per-
B ſuadet non aliud exordium anni ab eo ſumptum, quàm Antiochenum, & Syromacedonicum, ab Octobri. Fuit enim Cæſareæ, quæ Palæſtinæ in Syria metropolis erat, Epiſcopus. Qui annos Chriſti ad Euſebianum Chronicon adnotarunt; ad XVIII Tiberij, & Olympiadis CCII tertium, quo paſſus ibidem Chriſtus ponitur, annum Chriſti XXXII adſcripſerunt. Quare cùm vno ante communem natalem anno ortum Chriſti collocarit Euſebius, tertio anno Olympiadis CXCIV; annus ille XXXII æræ vulgaris eſt XXXI, Per. Iul. 4744, quo à Kal. Ian. ad Solſtitium in curſu fuit annus ſecundus Olympiadis CCII; à Solſtitio verò, tertius annus, Coſſ. Tiberio V, & Seiano. Hic eſt annus ille, quo mortuum eſſe Chriſtum pluribus docet, ac probat Epiphanius Hæreſ. LI. quem cùm Tiberij dicat eſſe decimumoctauum, apparet ipſum ab autumno antecedente, itidem vt Euſebium, annorum Tiberianorum initia capere; ac reuera ex amborum ſententia paſſum eſſe Chriſtum anno XVII currente Tiberij, Olympiadis CCII anno ſecundo. Eadem & cæterorum Patrum opinio fuit, qui Euſebio authore, decimo octauo Tiberii anno, mortuum affirmarunt eſſe Dominum. Nam τεσσαρακαιδεκατον octauum decimum an-
C num appellarunt, qui Romanis decimus ſeptimus putabatur.

Hunc nos annum Dominicæ paſſioni ab Euſebio, Epiphanio, Hieronymo, aliiſque Scriptoribus præfinitum, valde cum hiſtoria conſentire in Epiphanianis Animaduerſionibus oſtendimus. Exempli cauſa Paulus Apoſtolus anno XXV poſt paſſionem Domini, id eſt ſecundo Neronis anno Romam vinctus mittitur, vt ſcribit Hieron. in Catalogo, ex Euſebii Chronico. Primus annus Neronis iniit anno Iuliano XCIX, Vrbis DCCCVII, Marcello, & Auiola Coſſ. qui eſt Dionyſianus LIV. Ergo ſecundus Neronis cœpit anno Iuliano centeſimo. Si igitur de 100 detrahas 25, ſupererit annus Iulianus LXXVI, quo paſſio contigit, Dionyſianus XXXI. Rurſus idem Hieronymus author eſt, Petrum, & Paulum Romæ pro Chriſto interfectos eſſe anno poſt paſſionem Domini triceſimo ſeptimo, anno Neronis XIV. Hunc nos annum Dionyſianum LXVII, Iulianum verò CXII eſſe libro vndecimo declarauimus, Fonteio Capitone, & Iulio Rufo Coſſ. Detractis annis XXXVII de CXII, reſtant LXXV. Proinde Iuliano anno LXXVI Paſſionem Chriſtus obiit. Tertiò, Chryſoſtomus Paulum aſſerit annis quinque, & triginta poſt
D conuerſionem Domino ſeruiiſſe, in Homilia de Princip. Apoſtol. Deductis annis totidem de anno Iuliano CXII, ſuperſunt LXXVII. Vnde anno Iuliano ſequenti incunte, tertio à Paſſione Chriſti, conuerſum fuiſſe Paulum, libro XI docuimus. Quartò Hieroſolymitanum excidium contigit anno II Veſpaſiani, æræ Dionyſianæ LXX, Iuliano CXV; Veſpaſiano II, & Tito Coſſ. Atqui hunc annum à paſſione quadrageſimum plerique veterum numerant, vt Euſebius in Chron. & libro III Hiſtoriæ; Chryſoſtomus, Hieronymus. Detracti anni XL CXV, reſiduos faciunt LXXV. Igitur anno Iuliano LXXVI paſſum oportet eſſe Chriſtum. Clemens Alexand. Origenes, & alii quidam ex antiquis anno XLII à paſſione Ieroſolymitanum excidium collocant. nimirum quòd anno Tiberij XV Geminis duobus Coſſ. paſſum eſſe putent Dominum. Quem ſi, quod res eſt, plus vno anno prædicaſſe cogitaſſent; annos ſine dubio XL Paſſionem inter, & excidium putaſſent. Quinto Cæſarienſes Patres in Concilio quodam, quod Beda lib.

de Æquin. recitat, passum esse definiunt Christum x Kal. Apr. & VIII Kal. resurrexisse. Fuit igitur cyclus Solis XII, lit. G, ac proinde annus Iulianus LXXVI. Quanquam in vulgatis Bedæ codicibus, perperam ita legitur. *Passus namque Dominus ab vndecimo Kalendarum Aprilium, qua nocte à Iudæis traditus est, & ab septimo Kal. resurrexit.* Sed *ab octauo* omninò legendum est; vt erat in membranis veteribus. A

His argumentis Veterum Patrum traditio illa sententiáque defenditur, Christum anno Tiberij XVIII, Iuliano LXXVI, Olympiadis CCII secundo in crucem actum fuisse. De Olympiadis huius anno secundo disertum est Africani testimonium apud Eubebium lib. VIII de Demonst. vbi passum ponit anno CCII Olympiadis secundo; tametsi malè hunc cum anno Tiberij XVI copulat. Quippe Tiberij XVIII cœpit anno Iuliano XXXVI, Vrbis DCCLXXXIV, Per. Iul. 4744, quo circa Solstitium inchoatus est annus Iphiti DCCCVII, siue Olymp. CCI annus III. Itaque verno mense, quo crucifixus est Christus, in cursu fuit annus secundus Olympiadis istius. Fauet huic sententiæ Apollinaris Laodicenus apud Hieronymum in caput IX Danielis. Nam cùm post Christi passionem sex Tiberij annos enumeret, omnino exeunte decimo septimo Tiberij, passum esse confirmat. B

Supereſt dies Passioni dicatus, quem decimum-quintum Lunæ, siue plenilunium fuisse vulgò pronunciant. Sed nos firmamentum illius opinionis excussimus, cùm ex Epiphanio docuimus, Iudaicum cyclum haud accuratè lunaribus vestigiis institisse; sed nonnunquam longius aberrasse, maximè κατ' ἐμπαισμόν. Anno itaque Iuliano LXXVI, Nouilunium incidit, medium quidem Martij XII, hora circiter sexta, in meridiano Hierosolymitano; verum, hora secunda post mediam noctem. Plenilunium, siue Luna XV Martij XXVI, feria II. Sed triduo tùm ferè popularis Neomenia Nouilunium anteuertit. Ob id Martij IX Nisan Iudaicus iniit. Luna XV, siue plenilunium ciuile, Martij XXIII. Hoc igitur die, feria VI, passus fuerit Dominus, ex Epiphanij, aliorúmque veterum opinione. quod disertè Concilium Cæsarienſe testatur in Fragmento illo, quod in Opusculo de æquinoctio, Beda, siue Philippus exscripsit, nec non Lactantius loco antè citato.

De die Paßionis vulgata Computistarum opinio retractatur.

CAPVT XIII.

ATENIM vetus est traditio, Christum Martij XXV passionem obiisse. Ita sentit vetustissimus author Tertullianus lib. con. Iud. cap. VIII. *Quæ passio*, inquit, *huius extermnij intra tempora* LXX *hebdomadarum perfecta est sub Tiberio Cæsare, Coss. Rubellio Gemino, & Rufio Gemino, mense Martio, temporibus Paschæ, die* VIII *Kalendarum Aprilium, die prima azymorum, quo agnum vt occiderent ad vesperam, à Moyse fuerat præceptum.* Augustinus lib. IV de Trin. cap. V: *Octauo enim Kal. Apr. conceptus traditur, quo & passus.* Sed & Martyrologia quædam passionem Christi illo die referunt. Romanum vetustissimum ab Heriberto Rosvveydo nostro in lucem editum VIII *Kal. Apr. Annuntiatio Dominica, & Crucifixio.* Nec non Bedæ, Adonis, & Vsuardi. Quanquam in Adonis Martyrologio, quod ad exactam Veterum fidem Rosvveydus noster expressit, verba illa, quibus passionis mentio fit, omissa sunt, & pro alienis exempta. In Romano porro vulgari, quod in Ecclesia quotidie recitatur, de passione Christi VIII Kal. Apr. verbum nullum. etsi Latronis sancti, qui eodem vtique, quo Christus, die passus est, commemoratio in illum ipsum diem collata sit. Olim verò etiam passionis memoriam intextam fuisse, testis est Paulus Forosempron Libro V Partis II, qui & suspicatur Vsuardum, vel alium quempiam hanc laciniam adsuisse. Ioannes Lucidus cap. IX de vero die passionis, negat Hieronymum, aut Vsuardum eius authorem esse: quoniam neque in Martyrologiis antiquis, & manuscriptis, neque in Venetis passionis Dominicæ memoria extet VIII Kal. Apr. Sed ætate sua docet à Florentino quodam Canonico id adiectum cum aliis nonnullis, quæ in vetustis codicibus minimè comparent. Ego verò cùm Martyrologiorum aliquot exemplaria perantiqua consuluerim, in nullo passionis mentionem reperi; velut in tribus C D

A quæ ſunt in Bibliotheca Cœnobij Sancti Germani Pariſienſis. Quanquam, ad vnius marginem paſſionem quiſpiam adnotarat ante ſexcentos plus minus annos, quantum coniectari licuit. Sed id erat adſcititium. Verum ex Gregorio Turon. lib. x, cap. vltimo id colligitur. Proinde & antiquiſſimis nonnullis Patribus, & poſt Bedam deinceps omnibus fere Computorum, vel Chronicorum Scriptoribus firmiſſima illa perſuaſio fuit, Chriſtum Dominum VIII Kal. Apr. obiiſſe paſſionem. Imo verò poſteriores iſti tanquam id Euangelica authoritate conſtaret, aliter ſentire nefas arbitrati ſunt. Hinc illa fœda & barbara Sigeberti, Mariani, Matthæi Paris, & aliorum eius genij ætatiſque Scriptorum de Dionyſiani cycli errore ſententia: qui XXII annis ſolidis tardius natalem ab eo Domini conſignatum eſſe crediderunt; propterea quòd annus duntaxat æræ Dionyſianæ XIII characteribus illis eſſet inſignis, quos paſſionis anno tribuendos, veritas Euangelica doceret; nimirum vti XIV Luna Paſchalis cum feria quinta in IX Kal. Apr. incidat, & feria ſexta, Lunáque XV in VIII Kal. Apr. quo die paſſus eſt Chriſtus. Hæc au-
B thores illi, quos dixi, paſſim, atque ad ſatietatem oggerunt.

Quo in opinionis commento conflictatus eſt Paulus Foroſempronienſis, & timidè, vt apparet, ac diffidenter ab eo diuulſus eſt. de quo ſuprâ ſatis multa diſputata ſunt. Cunctandi verò tam huic, quàm cæteris illius ſæculi peritis cauſa fuit, quod Alphonſum Toſtatum ob id poſtulatum iudicio, damnatúmque meminerant, quod Chriſtum Martio menſe, eiúſque viceſima quinta die paſſum negaſſet iis in articulis, quos numero tres & viginti publicè diſputandos Theologico more propoſuerat. quemadmodum ex eius Defenſorij Parte II cognoſcitur; in qua ſuam illam ſententiam ab aduerſariorum calumnia copioſiſſimè tuetur. Verùm paulatim efferentibus ſeſe hominum ingeniis, ac maiori doctrinarum omnium luce perfuſis, vetus illa ſic tandem exoleuit opinio, paucos vt hac ætate patronos ac defenſores habuerit.

Quanquam aliquot ante annos Ioannes Mariana ipſam propugnare conatus fuerit in eo libro, quem ſatis grandem de mortis Chriſti die conſcripſit. Ibi multa, capitibus maximè XIII, XIV, & cæteris, vſque ad XVII, pro veterum authoritate
C differit. quos quidem anno Chriſti XXXIV lunam XV deſignaſſe dicit Martij XV. primum verò Dionyſium veterum calculis conturbatis eo anno lunam XIV in XII Kal. Apr. contuliſſe. Ergo Dionyſium, adeóque Bedam erroris coarguit; qui in cyclis ſuis dies Paſchæ perperam deſignarunt ante æquinoctium. Velut anno Chriſti IV Paſcha conferunt in XXIII Martij; & anno LXXII in XXII; cùm æquinoctium per illa tempora nonniſi Martij XXV, vel XXIV commiſſum ſit. Sic igitur anno Chriſti XXXIV ab iiſdem malè collocatum Paſchalem terminum putat XII Kal. Aprilis, cùm IX Kal. eſſe debuerit: quemadmodum corrector ille, quiſquis eſt, animaduertit, qui poſt cyclos Dionyſij, atque Bedæ, priores duas Enneadecaëteridas Dionyſianas caſtigatas poſuit: vbi anno Chriſti XXXIV terminus Paſchalis incurrit in IX Kal. Apr. Paſcha verò VI Kal. Apr. Ita etiam Cyrillus apud eundem Bedam, & Iſidorum lib. VI, cap. XVII, in anno XXXV cyclorum, qui reſpondet anno XXXIV Chriſti, lunam XX octauo Kal. Apr. deſignat. Sed Iſidorus diem Dominicum adſcribit: in quo à Cyrillo diſcrepat. Ad hæc Mariana ſequenti ca-
D pite numerum aureum docet à Dionyſio in Romano Kalendario deſcriptum ad eius congruere ſæculum; vt ibi, vbi coniunctiones luminarium rationibus aſtrologicis fieri cognorat, ſingulos apponeret. Qua ratione numerus XVI, qui anno Chriſti XXXIV conuenit, cùm VIII Martij ſit adſcriptus, Chriſti tempore decimo menſis eiuſdem congruebat; atque inde Luna XVI in XXV Martij cadebat. Nam qui iſto ipſo anno luminarium oppoſitionem prioribus diebus, vtputa XXI tribuunt, ex eo refelluntur; quod nunquam Paſcha ante æquinoctium celebrare fas fuit. æquinoctium verò ſæculo illo in XXV Martij, aut XXIV competebat. Denique vt anno æræ Chriſtianæ XXXIV, & VIII Kal. Apr. paſſionem obierit Chriſtus, ſic Mariana declarat: Paulus Foroſempron. Parte II, libro XII, cap. III, author eſt, poſtquam Iulius Cæſar annum ſuum inſtituit, eúmque Sacerdotum incuria deprauatum caſtigauit Auguſtus, nouum iiſdem à Sacerdotibus errorem eſſe commiſſum, qui anno decimotertio biſextum inculcauerint, cùm nonniſi XVI anno intercalari debuerit. Ex quo factum eſt, vt vno die anno longiore facto, quàm

Marianæ ſententia.

Mariana cap. XIII.

cap. XIV.

opus esset, insequentibus annis literæ Dominicales vno die anticipatæ fuerint, atque adeo anno Christi XXXIV, cùm Dominicalis litera, si rectà processissent, deberet esse C, fuerit B. Præterea in aliud incommodum inciderunt. Nam vno illo die extra ordinem intercalato, fiebat vt anno proximo, & sequentibus primus dies mensis numeraretur, qui reuera secundus erat, & vicesimus quintus haberetur, qui reipsa XXVI erat. Itaque cùm litera Dominic. illo anno fuerit B, feria VI in XXV Martij diem incurrit. Hæc Mariana. quæ quidem, meo iudicio, neque secum, neque cum rei veritate cohærent. A

Refellitur Marianæ illa sentia.

Primùm omnium fugit illum ratio, cùm de numeris aureis Dionysianis, totáque methodo cyclorum Paschalium & æquinoctiorum disputat. Hoc enim, quod superioribus libris docuimus, perpetuò considerandum est; veteres illos Patres, qui post Nicenum Concilium Paschalem rationem conformarunt, vel ignorata, vel certè dissimulata Lunæ, ac Solis antecessione, cùm æquinoctia, Solstitiáque iisdem in anno Iuliano momentis putasse consistere, excepto quod propter appendicem illam horariam vltro citróque fluctuarent in annis communibus, atque bisextilibus; tùm nouilunia, & plenilunia, nouemdecim annis vertentibus, ad idem cum Sole punctum, vnde abierant, reuerti. Quocirca iisdem diebus, dierúmque momentis, quibus ætate sua committi crediderant, æquinoctia Nouiluniáque, non solùm Christi sæculo, verùm etiam ipso conditi orbis initio contigisse persuasissimum habebant; & qui aliter existimarent, aut ex Sciothericis instrumentis contrarium deprehendisse se dicerent; non tantùm erroris, sed propemodum etiam temeritatis accusabant; quasi plus se maioribus suis sapere profiterentur. Ita quippe Beda lib. de rat. temp. cap. XII seuerius illos castigat, qui se Lunam biduo sæpius ante Neomenias Nicenas vidisse testificarentur, atque ad Nicenorum Patrum authoritatem prouocat: & in libro de æquinoctio vernali eandem cardinum stabilitatem adstruit. Qui igitur ita sentirent, & æquinoctium in XII Kal. Apr. hoc est Martij XXI, perpetuò defixum fuisse crederent, minimè mirum est eos, Paschales Neomenias, atque terminos, cuiusmodi Niceno tempore constituti fuerant, Christi sæculo retinuisse. Neque ob id accusandi sunt, quod Pascha ante æquinoctium indixerint. Id enim imprudentibus illis excidit: & quatenus scire ipsi & cognoscere potuerunt, ante æquinoctium omnino Paschata præscripserunt. B C

De aureis numeris Kalendarii veteris.

Præterea quod Mariana putat, Dionysium numeros aureos ad suum tempus accommodasse, eóque tempore cum Nouiluniis cœlestibus neomenias adamussim conuenisse; ex quo colligit biduo tardius numeros eosdem ætate Christi fuisse collocandos; quàm id falsum sit, abunde libro præsertim quinto demonstrauimus. Nam aurei numeri ad Nicenum tempus accuratissimè congruunt. Vnde Christi sæculo vno duntaxat die tardius contingebant. Ita numerus aureus XVI, qui ad VIII Martij positus est, Christi tempore nonum occupare diem debuit; Dionysij verò, ferè septimum. Quocirca neque ex Dionysij mente, neque ex Lunæ rationibus, terminus Paschalis, siue Luna decima quarta in diem Martij XXIV; decima quinta, in XXV cadere potuit anno æræ communis quarto & tricesimo, qui est millesimus quingentesimus nonagesimus primus ab hoc anno Christi, quem agimus MDCXXIV. Quippe cùm in feriam II terminus Paschalis, plenilunium in feriam III, & Martij XXIII incurrat, vt ex Tabella liquet, quam suprà descripsimus. atque adeò frustra est coniectura illa Marianæ; qui post Augusti castigationem iterum à Pontificibus deprauatum esse Iulianum annum suspicatur. Hoc enim temerè commentus est Paulus Forosempronienſis. vt libro IV suprà docuimus, & quamuis literam Dominicalem anno illo fuisse concedamus B, non C, nihilominus XV Luna Martij XXIII, non XXIV quadrabit. Nam quod Mariana capite XVI causatur, non satis exploratam esse solaris anni magnitudinem; ac si minutis aliquot maior sit, quàm astronomi vulgò putant, paucis sæculis tridui labem posse colligi, nihil hoc ad rem pertinet. Etenim Tabulæ astronomicæ in lunari motu non multum dissident; & anno Christi XXXIV Nouilunium reddunt omnes Martii VIII, horis circiter post mediam noctem XXI vel XXII in meridiano Hierosolymitano, secundum motus medios. quod in Ptolemaicis, D

Alphonsi-

A Alphonſinis, & Prutenicis tabulis cernere licet. quarum priores illæ Chriſti ſæculo propinquiores ſunt, ac proinde nondum labes tanta conflari potuit, quantam in cœleſtium motuum epilogiſmos cadere poſſe Mariana coniicit. Ac tametſi maior in anno Solari Tabularum aſtronomorúmque ſit diſcordia, vt poſt aliquot ſæcula plurium dierum exceſſus confici queat, minus eſt tamen in lunaribus epilogiſmis varietatis, ac diſſidij. Agitur hîc autem de nouiluniis ac pleniluniis, quæ à Chriſto ad Ptolemæum, annis circiter CXL, biduo anticipaſſe nemo dixerit. Sed neque tanta eſt inter aſtronomos in anno Tropico ratiociniorum varietas, vt à Chriſti tempore ad eundem Ptolemeum, qui obſeruatum à ſe æquinoctium memoriæ prodidit, plurium dierum diſcrimen interceſſerit. Quamobrem ſatis ſupérque illud exploratum, atque ex omni parte munitum relinquitur; anno Chriſti XXXIV plenilunium in diem Martij XXV nullo modo potuiſſe cadere; neque quicquam diſputatione ſua promouere Marianam.

Supereſt vt de Dionyſianorum cyclorum emendatione, ac Cyrilli itidem cy- Cyclorum apud Bedã deprauatio.
B clis pauca dicamus. Mendoſiſſimos quidem extare Dionyſij Circulos, ac fœdiſſimè deprauatos apud Bedam, nemo paululum rei huius intelligens ignorat. Nam & in literis Dominicalibus, & in biſextilium ordine conturbat. Ideo Beda circulos iſtos recenſuit, & aliter ordinauit. Præter hunc verò alius neſcio quis priores duas Enneadecaëteridas Dionyſij interpolare eſt aggreſſus. Sed mira plane correctoris Apud Bedam Tom. 1 pag. 301.
iſtius inſcitia eſt; quem ex ea Computiſtarum fæce arbitror fuiſſe, qui Dionyſium XXII annis tardius natalem Chriſti conſtituiſſe pertinaciſſimè tuentur. Quid enim caſtigatori illi in mentem venire potuit, dum ad cyclum primum Lunæ, annum Domini, non 0, vt Dionyſius, ac Beda faciunt, ſed 3 adſcripſit, cum Indictione 6, concurrentibus 1, & lunari cyclo 17, epactis 0? Nimirum fuit hæc illius opinio; cyclum lunarem ab anno tertio Chriſti inchoari debuiſſe, Indictione ſexta currente; vt tùm Paſchalis terminus in nonas Aprilis incideret. Ita quippe conſecuturum hoc ſeſe credidit; vt in annum Chriſti XXXIV cyclus Lunæ XIII caderet. Si enim anno primo cyclus Lunæ XVIII, & anno tertio cyclus primus imputetur, vtique in annum XXXIV cadet cyclus XIII. Atqui cyclo XIII
C Neomenia Nicena, & Dionyſiana Martij XI contingit, Luna verò XIV Martij XXIV, & decima quinta Martij XXV. quod tantopere Computiſtæ, ac Chronologi deſiderabant, vt Chriſtus anno vitæ ſuæ XXXIV, Luna XV, & XXV Martij die crucifixus haberetur. Hoc illi, quiſquis fuit, emendatori in animum veniſſe non eſt dubium. In quo perridiculam rem fecit. Quaſi enim numeris aureis, cycliſq; lunaribus aliter in Kalendario diſpoſitis, Luna ipſa mutari poſſet, ita hoc negotium ordinauit. At id longè ſecus ſe habet. Nam cùm anno tertio Chriſti, id eſt anno milleſimo ſexcenteſimo viceſimo ſecundo ante præſentem annum, qui numeratur MDCXXIV, Nouilunium in diem Martij XXI inciderit, & Luna XIV in III Apr. quotumcumque cycli lunaris annum illum ſtatuas, & quamuis aureum numerum eidem adſcribas 1, non iccirco Nouilunium de ſede ſua deiicies. ſed numerum iſtum, ſi ſapies, ad eum diem, quem noua Luna occupat; id eſt XXI, adnotabis. Quamobrem aliunde annorum Domini numerus iniri debuit. quod iſte non fecit: qui cùm annum Domini tertium cum Indictione ſexta coniungat, oſtendit
D ſe annum tertium Domini eundem cum Dionyſiano conſtituere. Hic enim Indictione ſexta notatur. Enimuerò cum notis illis, & characteribus, quos in emendationis ſuæ tabula deſcripſit, nullum idoneum deſignat annum; & turpiſſimè ſecum ipſe velitatur. Anno primo cycli dat Indictionem VI, concurrentes 1. Primùm iſtud quî conuenit? Anno tertio Domini litera Dominicalis eſſe debuit G. concurrentes ergo VII, non 1 fuere. Sed ea res omittatur. Dominicalis litera ex mente correctoris fuit E. ſi quidem Paſcha in VIII Eid. Aprilis confert. Oportet igitur annum illum cyclo Solis II, vel VIII, vel XIII, vel XIX affici. Age videamus ex methodo Iulianæ Periodi, de qua Tomo priore, lib. VII egimus quiſnam Iulianæ Periodi annus eſſe poſſit, qui cyclum Lunæ 1, & Indict. VI cum aliquo ex
I illis IV annis cycli Solaris exhibens tertius Domini putari meritò debeat. Cyclus 1 Lunæ, & Indictio VI cum cyclo Solis II nullum alium in annum Iulianæ periodi conueniunt, quàm in 7506. Is diuiſus per tres cyclos annos illos, quos dixi, dabit. At hic annus eſt 2793 poſt natalem communem, nec dum aduenit. Iidem cycli Lunæ 1, Indict. VI, cum cyclo Solis VIII efficiunt annum Per. Iul. 4656,

qui Natali anno vulgari prior est annis LVI, in eúmque congruit annus Vr- A
bis DCXCVI, quo nondum Iulius Cæsar, nedum Augustus imperabant. Nondum ergo primus esse potest annus Domini. Rursus cum anno Solaris cycli XIII cyclus Lunæ I, & Indict. VI coniuncta constituunt annum Periodi Iulianæ 4941. Is est autem post natalem communem CCXXVIII. Denique cum cyclo Solis XIX, cyclus Lunæ I, & Indict. VI concurrunt in anno Iulianæ Periodi 2091, qui Diluuio tribus ferè sæculis anterior est. Hinc correctoris infantia, & stupor appareret. Nec minus verò methodi nostræ, ac Iulianæ Periodi vtilitas experimento illo cognoscitur, quæ velut Lydius lapis est, quo subærata, & adulterata Chronologia à sincera germanáque dignoscitur. Quod ad Cyrilli cyclum attinet, quem Mariana producit, is eadem licentia, & imperitia à correctore deprauatus apud Bedam occurrit. Annum enim Domini III, Indict. VI cum reliquis characteribus, anno primo cycli lunaris accommodat; sed concurrentes VI, literam verò Dominicalem D adiungit. Nam Dominicam Paschalem pridie Eid. Apr. collocat. Quare cyclus ille fuit Solis III, aut XIV, XX, XXV. Si III, annum hunc oportet B
esse Periodi Iulianæ 4371, qui æram Christianam annis CCCXLII præcedit. Si cyclus Solis XIV est, erit hic annus Iulianæ Periodi 1806. Si XX, erit annus 6936, qui post æram Dionysianam erit 2223. Sin XXV cycli solaris annus tribuitur, confiet annus Periodi Iulianæ 7221 longè proximo isto remotior. Pessimè itaque corrector Cyrilli cyclos vitiauit. Nam apud Isidorum lib. VI, cap. de cyclo Paschali, vbi iidem Cyrilliani cycli quinque proponuntur, neque anni Domini; neque alij characteres apponuntur. sed anno primo Dominica Paschalis tantummodo notatur prid. Eid. Aprilis, Luna XX. Hoc modo Neomenia Martij XXIV congruet, vno die post Nicænam.

Sed errore Librarij pro III Eidus, irrepsit II. Manifestum est enim à Neomeniis, terminísque Nicænis non discedere Cyrillum: quod & ex insequentibus annis colligitur. Sed vide quæ suprà cap. IV de vtroque cyclo, tam qui apud Bedam, quàm qui apud Isidorum legitur, fusè disputauimus. Vbi nos cyclum eundem esse vtrobique demonstrauimus; & vel à Dionysio, vel ab Isidoro compositum, atque ab anno Christi DCXXVII initium sumere. Ex quo liquet nihil hac ex parte C
Marianæ promouere sententiam: præsertim cùm qui annus à correctore XXXIV Christi notatur nonnisi XXXI sit æræ Dionysianæ, cyclo Lunæ XIII, quo Neomenia Nicæna cadit in VIII Kalend. Aprilis, cyclo Solis XII, litera G. Ideo feria prima fuit eodem die, nullo, vt Mariana putabat, Isidori, aut alterius errore. Igitur si anno illo, qui numeratur communis æræ XXXI, Christus Dominus passus est, idipsum X Kalend. euenit. quam esse veterum plurimorum sententiam suprà demonstrauimus. Idem porrò vt ætatis Christi putetur esse quartus & tricesimus, Natalis eius coniiciendus erit in annum Iulianum XLII. Verùm correctoris inscitia, & falsa illa persuasio de metachronismo XXII annorum Dionysiano Christi annos perperam illigauit.

De noua quorumdam opinione, qui anno Christi XXXIV, *Martij* XXV, *Luna* XV *passum esse Dominum asserunt, Geminis duobus Consulibus, ac Tiberij* D
nihilominus anno decimo septimo, vel decimo octauo. Quæ quidem falsitatis conuincitur. Epiphaniani cycli Iudaici conficta ratio discutitur.

CAPVT XII. XIV.

COMMVNEM de Passionis anno, vulgíque mentibus insitam opinionem *Nouæ, veræque Chronologiæ* author, perinde vt Mariana noster, propugnare aggressus est, sed dispari ratione. Duo igitur probanda sibi capitibus aliquot sumpsit: alterum anno æræ communis XXXIV passum esse Dominum: alterum, XXV Martij, siue VIII Kalend. Apr. & quidem Geminis duobus Coss. qui tametsi vulgaris æræ anno XXIX passim tribuantur, reuera in annum XXXIV illos incurrere censet: quoniam quinque annos

A superfluos Romanos in Fastos irrepsisse contendit: quibus detractis, Geminorum Consulatus in æræ Christianæ XXXIV annum recidit. Quoniam autem feria VI Christus est passus; anno verò Christi XXXIV, Martij XXV feria V fuit, non VI; Luna quoque decima septima, non decimaquinta; ideo rem omnem ita componit.

Primùm enim quòd ad Lunam attinet, Iudæos ait Calippico cyclo per illa tempora vsos esse: qui quidem Lunam XIV anno Christi XXXIV confert in diem XXIV Martij; præsertim cùm Iudæi nouam Lunam à corniculata illius effigie, non à iugo putare inciperent. De feria VI porrò sic statuit. Hebræi veteres diem à meridie antecedente numerabant. Vnde Moyses in prima rerum origine diem auspicatur à vespera: id est à pomeridiano omni tempore: ita vt vespera sit pars illa diei, quæ est à meridie ad noctem mediam: mane autem, à media nocte ad meridiem. Quin & Iudæi lunares epilogismos hodiéque à meridie cõputant. Quocirca probabile credit feriam V ab antecedente meridie, hoc est ante nonam horam, Iudæorum more cœpisse: nimirum à meridie vicesimæ quartæ diei Martij, in quam
B feria V cecidit, si à media nocte ad mediam procedant feriæ. Hoc modo sexta feria Christus passus est. Quæ sententia aliam insuper opportunitatem habet. Nam ex ea facilè quæstio illa dissoluitur, qua Iudæi Christianos vrgent, de tribus diebus, totidémque noctibus, quibus in sepulcro iacuisse Christus dicitur: cuius in Iona figura præcessit. Hoc enim alioqui perdifficilem habet explicationem. At illa opinione posita, negotium omne conficitur. Siquidem quod erat reliquum feriæ quintæ cum nocte dies est vnus. secundus est feria VI cum nocte consequente. tertius est feria VII cum nocte itidem sua.

Nouæ Chronologiæ cap. CLIX, & CLXXI. C.CCLXXII. C.CLXXIV.

Quamuis autem tanta sit nouæ huius sententiæ commoditas, hanc ipsam tamen postea deserit, ac se negat asserere, vel propugnare velle. Id enim satis esse sibi, quod anno XXXIV communis æræ passus sit Christus; ac decima quarta Luna in Martij XXV diem inciderit, siue eadem die: siue consequenti Pascha Iudæi celebrauerint. Quos etiam biduo per id tempus festa sua peregisse scribit Paulus Middelburgensis. Hæc fere *Nouæ Chronologiæ* opinionisque summa. C.CLXXVII.

At ista neque secum, neque cum rei veritate, aut historia sacra conuenit. Prima labes argumẽtationis est, quòd Lunam XIV ex Calippica periodo censet in ip-
C sum diem XXV Martij concurrere. Etenim, quod ex methodo capitis XX libri II huius operis constat, anno Christi XXXIV in cursu erat annus LIX periodi V Calippicæ, siue CCCLXIII annus ab initio Calippi: cuius Hecatombæon incidit in Iulij XVII, feria VI, cyclo Solis XIV, litera D, anno Christi XXXIII. Neomenia Elaphebolionis incurrit in Martij X, feria IV, anno XXXIV, cyclo Solis XV, litera C. Proinde Luna XIV fuit Martij XXIII. Multo verò minus feria cõgruit. Quod enim Iudæi ferias hebdomadum à meridie cœperint, neq; verum est; & à sacris perinde, ac profanis historiis vehementer dissidet. Nam tametsi Iudæi recentiores lunares epilogismos auspicentur à meridie, diem tamen ciuilem, aut feriam nunquã à meridie cœperunt. Vti etiam apud nos, cùm Astrologi cœlestiũ motuum numeros à meridie putare soleant, non inde tamen ciuilia dierum, ac feriarum initia capiuntur.

Consulantur Iudæorum Talmudica Digesta; vel Tractatus de Sabbato in Misnaioth, aut in I Parte Iad R. Maiemonidæ, & id genus Commentarij: nihil istinc aliud auferes, quàm Sabbatum, exempli causa, nonnisi ab vespera, siue occasu So-
D lis feriam sextam consequente procedere. Idipsum Iosephus non vno loco demonstrat. Libro XVI Orig. cap. X Augusti Cæsaris edictum refert in Iudæorum gratiam editum, quo vetantur cogi Iudæi pridie Sabbatorum post horam nonam vadimonia præstare. ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν, ἢ τῇ πρὸ ταύτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. *Ne eue vadimonia præstare cogantur Sabbato, vel pridie eius diei, in Paraſceue, ab hora nona.* Nimirum Parasceue propriè pars hæc diei fuit, ab hora nona incipiens; quo tempore cibaria in sequentem diem coquere, & alia præparare omnia fas fuit. vnde vocabulum inditum. Non igitur à meridie Sabbatum incipiebat.

Eandem coniecturam haud paulò acrius Euangelica refellit historia. Siquidem illo ipso tempore, quo Christus expirauit in cruce, nondum Sabbatum inniisse significant; sed paulo pòst cœpisse. At hora nona mortuus est. Marcus cap. XV, 42. Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης (ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστι προσάββατον) *Cùm serò factum esset, quoniam erat Paraſceue, quæ est pridie Sabbati.* Non-

dum ergo Sabbatum erat. Lucas verò cap. XXIII, 56 scribit mulieres pias statim A
post obitum Christi vnguenta & aromata coëmisse: ac reuersas die Sabbati quie-
uisse; prima verò die Sabbatorum, summo diluculo ad vngendum venisse. Cap.
XXIV, 1. τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέως ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα. Ergo Sabbatum
meridie antecedente non desiit, vti par erat, si vera esset illa sententia. Sic Ioan-
nes cap. XIX crurifragio affectos esse cruciarios refert; indéque depositos omnes,
ne remanerent in cruce corpora Sabbato: quoniam Paraseeue iam erat. Tot ra-
tionibus compressa, confossáque noua illa coniectura planè repudianda videtur:
quamlibet ad difficilẽ quæstionem enodandam apposita sit: de qua nos acturi post-
eà sumus. Cæterùm hac extorta ratione, quam & à se paulo pòst illius author ab-
iudicat; miror quemadmodum cætera nihilominus, quæ inde suspensa sunt, tueri
pergat: Christum anno XXXIV communis æræ, & XXV Martij passum fuisse.
Quippe cyclus anno isto Solis erat XV, litera C. Proinde feria V fuit Martij XXV.
Nemo Christum feria V passum dixerit. Nemo igitur anno XXXIV, Martij XXV
passum debet asserere. De celebratis biduo Iudęorum festis diximus lib. VII in Iu- B
In Animad. Epiph. pag. 263. dæorum Kalendario, & aliis locis. Hoc verò nequaquam Hierosolymis vsur-
patum fuit: sed in his tantùm oppidis, ad quæ legati, siue Apostoli tempori perue-
nire non possent. vt ex I Parte Iad, Tract. de Neomeniæ Sanctificatione, pluribus
exposuimus. Nam quòd Geminis duobus Coss. & anno æræ communis XXXIV
Passionem assignat; id minimè probandum. Neque enim id, vnde noua ista con-
iectura ducitur, affirmari vllo modo potest; quinque in Fastis vulgaribus esse
Consulum paria superflua inter Augusti mortem ac Neronis. qua de re suo loco
disputandum est.

Ad eandem controuersiam & annus Tiberij XVII, vel XVIII pertinet, quo-
rum alterutri Passionem tribui oportere ex eo concluditur, quòd anno Tiberij XV
circiter baptizatus est à Ioanne Christus, & tribus saltem postea Paschatibus est
perfunctus. De hoc *Noua Chronologia* sic existimat. Tiberium asserit iam tum Au-
gusto superstite imperare cœpisse: sic vt biennio collega eius in Imperio fue-
rit. Augustus enim, vt putat, anno communis æræ XIX mortuus est: Tiberius
verò anno XVII in Imperij consortium est adscitus. Quare anno XXXIV ineunte, C
labente Tiberij XVII, passus est Christus: ab Augusti morte anno XV. Hanc nos il-
lius opinionem l. XI c. de Augusti obitu, & initio Tiberij plenius excussimus, ac va-
lidissimè refellimus. Sed & alteram Cappelli ex illa deriuatam, & eo tamen diuer-
sam, quod initium Tiberij biennio insuper anteuertat, eodem libro conuicimus.
Atque hic quidem anno cõmunis æræ XXIX passum esse Dominum existimat. Ve-
rùm quia quinquennio toto Christi natalem anticipat, anno ætatis XXXIV labenti
passionem adscribit. Cùm autem Martij XXV, & Luna XV ciuili passum velit, feriam
quidem ipsam illo die sextam habemus, cùm cyclus esset Lunæ XI, Solis X, litera B.
Sed Lunæ calculus abhorret. Vt enim Calippi periodũ amplectamur: ex methodo
lib. II, cap. XX tradita, anno Christi XXIX, Martio mense labebatur annus ab initio
Calippi CCCLVIII, hoc est periodi quintæ quinquagesimus quartus. Neomenia
Hecatombæonis anni LIV cõtigit Iulij XII, feria II. Elaphebolion verò cœpit Mar-
tii V, feria VII. Ergo decima quinta Martii XIX. Propter συνόδου horarum 23, 21′,
quæ periodis quatuor Calippicis iam exactis cõpetit; Nouilunium medium Mar- D
tii IV, hora 3, 23′ post mediam noctem incidit. Vnde XV Luna in Martij XVIII in-
currit. Idcirco Martij XXV Luna fuit XXII, vel ex Calippi periodo, XXI.

Dissertationis aduersus Ægyptium pag. III. At Cappellus illo ipso anno, Martij XXV Lunam decimam octauam circa meri-
diem fuisse dicit. Etenim annum Christi XXIX Olympicum esse putat DCCCVI, Na-
bonassari DCCLXXVIII, ciúsque initium Augusti XVII. Deinde ex Ptolemaicis ta-
bulis medios Solis, ac Lunæ situs inuestigat in anno Nabonassari DCCLXXVIII;
Pharmuthi XI, meridie. qui dies est Martij XXV. Solem itaque tenuisse vult Pi-
scium gradum 28, 40′, 57″: Lunam verò Leonis 28, 6′. Deerant Lunæ ad diame-
trum Solis gradus 30, 34′, quod est bidui, cum horis duodecim. At ex Epiphanij cy-
clo constat Iudæos triduum nonnunquã anticipasse Neomeniam. Igitur XV ciuilis
in Mar. XXV incidebat. Hæc Cappellus. Quæ quidem esse falsa non aliis argumen-
pag. 104. tis, quàm ipsius testimonio, & oratione conuincam. Idem quippe Cappellus cùm
æram Christi communem quinquennio anticipandam putet, Herodis obitum an-

A no XLII Iuliano, id est quinto ante initium æræ communis assignat. quòd autem paulo ante illius excessum Luna, Iosepho teste, defecit; hanc ille defectionem ex Keplero eundem in annum Iulianum coniicit, quæ accidit Martij XIII, horis tribus ante Solis ortum. Hoc verò posito fieri non posse defendimus, vt anno Christi XXIX, Martij XXV Luna XVIII contigerit. Siquidem annus primus Christi, eodem fatente Cappello, Iulianus est XLVI, & annus Christi XXIX, Iulianus LXXIV. Interuallum porro ab Martij XIII anni Iuliani XLII, & hora nona ante meridiem, ad meridiem diei XXV Martij anni Iuliani XLIV, anni sunt XXXII, dies XII, horæ 9. qui sunt dies in totum 11700, hor. 9. Ex quibus syzygiæ confiunt integræ 396, dies 6, 20′. Plenilunium igitur excessit Luna diebus 6, 20′ in meridie diei XXV. vt iam Luna XXII numeraretur.

Quinetiam biennio toto falsus est in annis Olympicis, & Nabonassari; vti suprà docuimus, cùm de æra Christiana egimus. Ostensum est enim anno Iuliano XL ineunte in cursu fuisse annum Iphiti 770, Nabonassari vero 742: & anno
B Christi primo cœpisse annum Iphiti 777, Nabonassari verò 749. Ergo annus Iulianus LXXIV, Christi XXIX, Martio mense fuit Iphiti currens 804, siue quartus Olympiadis CCI. Nabonassari verò, 776, non 778. Quod abundè libro IX demonstratum est, vbi de vtroque annorum cardine disputauimus. Grauius idem in Epiphanij cyclo declarando hallucinatus est Cappellus, cuius modum negat eruditissimos viros hactenus assecutos. Ipse verò noua quidem ratione: sed planè falsa, & abhorrente, rem explicare satagit. Caput est falsitatis, quod Epiphanium credit anni Solaris modum definire diebus 365, horis 2: lunaris autem diebus 354, horis 4. Vnde παρήλιος conflatur Lunæ quidem in annis XIV, dierum 2, hor. 19, 20′, 24″. In annis autem XCVIII, dierum 20, ferè. Solaris item anticipatio dierum 15, horarum 14 in annis XCVIII. Differtat. pag. 117. pag. 116.

Atqui horam Epiphanius pro duodecima τῦ νυχθημέρου parte sumit: vti Keplerus, & nos ipsi in Animaduers. obseruabamus. Nam in Alogorum Hæresi, N. XXVI scribit Epiphanius quatuor horas appendices anni lunaris tertio quoque anno diem intercalarem absoluere. Ter autem quatuor duodecim consummant.
C quæ si diem integrum faciunt, singulas horas bihorij spatium habere necesse est. Ea re non animaduersa, magna labes in cycli illius ordinatione consecuta est. Neque verò credibile est, Iudæos tam immanem παρήλιον admisisse. Bidui quidem ad summum triduive concesserim. at XX dierum nemo, vt opinor, fatebitur.

Intellectum est igitur hactenus, frustrà laborare viros eruditos, vti Passionem Dominicam vel anno Christi XXXIV, vel XXIX; & vtrobique, XXV die Martij mensis includant. Hoc enim obtineri non potest. Sed neque Consulibus Geminis duobus congruit. Quod etsi plerique Veterum arbitrati sunt; iidem tamen anno ætatis circiter tricesimo passum Christum, & vno tantùm Paschate functum asserunt. Ambo enim ista connexa sunt, & apta inuicem, quandoquidem anno Tiberij XV baptizatum esse conuenit. qui annus æræ communis anno XXVIII cœpit. Quocirca si tantopere vetus illa traditio doctis hominibus arridet, Geminis Coss. passionem incidisse, vt ab ea desciscere religioni sibi ducant; alterum, quod ex ea traditione sequitur, arripiant necesse est; Christum vno tantùm anno prædicasse, & ætatis tricesimo in crucem esse sublatum. Hoc si posterius defendere salua Euan-
D geliorum authoritate non licet; neque prius illud integrum erit asserere. Multa sunt, in hac præsertim temporum doctrina, quæ à vetere aliquo Christianis è Patribus memoriæ prodita semel, ab aliis deinceps ἀβασανίστως, & incuriosiùs accepta sunt; & summam sibi authoritatem, non tam veritatis pondere, quàm suffragatorum numero, ac dignitate pepererunt: quæ falsitatis manifestæ postea conuicta paulatim obsoleuerunt. Inter hæc traditio illa sanè perantiqua censebitur: quę duobus Geminis Coss. Martij XXV Passionem attribuit. Hanc enim, nisi labefactata funditùs historia; imò verò natura ipsa rerum propemodum euersâ; tueri nullo modo possumus. Itaq; meritò hoc nostro sæculo ab eruditis Annalium Scriptoribus, aliisque viris doctis vtrumque repudiatur. Sanè Baronius ad A. XXXIV, antiquam illam παράλληψιν à veteribus comprobatam, à recentioribus penè ad Ecclesiæ dogma translatam, & Martyrologiis insertam de die Passionis in XXV Martij collocando, non dubitauit excludere, eámque astronomicis è tabulis falsitatis

conuincere. Neque tamen certi aliquid ipse definit; nisi quod ex Concilio Cæsareensi IX Kalend. Apr. passum colligi Dominum affirmat. Verùm emendatiores codices in fragmento illo Cæsarienſium actorum X Kalend. non IX repræsentant. Deinde nihil hic character ad annum Christi XXXIV pertinet. Nam si feria VI fuit Martij XXIV, annus esse debuit Christi XXX, aut XLI: vt Dominicalis litera fuerit A. Sin feria VI in Martij XXIII conferatur, litera fuit G, annus verò XXXI, quem nos asseuerauimus. A

Ecquid Christus eâdem, qua Iudæi cæteri, die, Pascha celebrauerit.

CAPVT XVIII. XI

CVM ea disputatione, quæ de die Passionis instituitur, coniuncta est nobilissima illa, & magnis authorum studiis agitata quæstio, an eodem die, quo reliqui omnes Iudæi, Christus vltimum, ac legitimum Pascha peregerit. Ea verò cùm Græcos inter, & Romanos, ac Catholicos iam olim moueri cœpta est; tum Catholicos homines inter se commisit; à quibus grauissimis rationum, & authoritatũ momentis vtrinque contenditur. Nam quod ad Græcos attinet, nihil admodum cum illis negotij est: quorũ haud sanè probanda ratio est, cùm Dominũ anno vitæ suæ vltimo Iudaicum, ac legitimum celebrasse Pascha funditus negãt: siue cùm illo ipso in Paschali conuiuio panem fermentatum, non azymum adhibuisse defendunt. Quorum prius non recentiores modò quidã; sed antiqui, ac celeberrimi Patres opinati sunt. Habeo Petri cuiusdam Alexandrini Opusculum, quod inscribitur: Πέτρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ μάρτυρος, ὅτι ἀπλανῶς ἔταξαν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ιδ΄ τοῦ α΄ μηνὸς τῆς σελήνης, *Petri Episcopi Alexandrini, & Martyris, de eo quod rectè Iudæi decimam-quartã primi mensis Lunæ statuerint.* Qui quidem author acerrimè defendit Christum vltima cœna nequaquam legitimum agnum edisse: eiúsque dogmatis authores citat Hippolytum Portuensem in Opere, quod contra Hæreses scripsit; Apollinarem Hierapolitanum; Clementem Alexandrinum libro de Paschate. Quin & Photius N. CXVI anonymi cuiusdam consentientem opinionem refert: quàm vt Chrysostomo, & Ecclesiæ contrariam meritò condemnat. Neque verò minus alterum repudiari debet; quod recentiores hodie Græculi propugnant; Christum fermentato pane vsum esse. Id enim lege prohibebatur; cuius in Paschalibus ceremoniis rationem habitam à Christo fuisse, nemo prudens dubitet. B C

Græcis igitur omissis, pars est reliqua qnæstionis ad difficultatem insignior, an alio die Christus, quàm quo Iudæi cæteri, Paschate sit functus. Multa in vtramque partem ab eruditis hominibus scriptis prodita leguntur. Sed primus, vt appareret, Paulus Burgensis ad caput XXVI Matth. vulgari opinione labefactata, ad veritatis inquisitionem nostrorum studia concitauit. Post hunc Abulensis Tostatus pro communi sententia contra Burgensem copiosè scripsit, Defensorij Parte II. Ex amborum scriptis, velut fontibus, omnium, qui deinceps in ea controuersia versati sunt, disputationes, & commentarij profluxerunt. Nihil est post illos duos ferè ab cæteris allatum, quod non inde promptum, ac deriuatum fuerit; vt qui illos legerit, istorum omnium industriam non magnopere desideret. Ego verò, qui ab ambarum propugnatoribus partium quædam vsurpari videam, quæ mihi ex æquo non placent, quid sentiam ipse, ac quemadmodum controuersiam tantam explicari putem posse, tam breuitatis in iis, quæ trita sunt, declarandis, quàm facilitatis, perspicuitatísque memor, expromam. Hoc igitur faciendum ante omnia videtur, vt præcipua vtriusque partis argumenta, adeóque controuersiæ momenta ponderemus.

Abulensis, & Burgẽsis contraria decreta. D

Duplex est autem genus argumentorum, quo vel eodem cum Iudæis cæteris die; vel diuerso, Pascha nouissimum à Christo celebratum esse vulgò defenditur. alterum ex Euangeliorum testimonio petitur: alterum ex Iudæorum ritibus, quos in partes trahere quisque conatur. Horum prius sine dubio præcipuum, atque vnicum de ea re disputandi debet esse præsidium, in quo videlicet solo cardo

A cauſæ totius, & quod κεινόμενον Rhetores vocant, contineri mihi videtur. Poſterius iſtud ipſum eſt, quod ambos fruſtrà proferre, in eóque laborare dixi. Sed de hoc poſtea. ab altero nunc ordiamur. Caput eſt quæſtionis in authoritatum conflictu poſitum. Etenim ex Euangeliſtarum trium oratione colligi videtur, non alio die, quàm Phariſæos, ac Iudæos reliquos, Chriſtum Paſcha peregiſſe. Ioannes verò diuerſum fuiſſe diem ſignificat. Matthæi verba ſunt, cap. XXVI, 17. τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταί. *Prima die azymorum acceſſerunt diſcipuli.* Marcus verò, cap. XIV, 12. καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί. *Et primo die azymorum quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli.* Lucas denique, cap. XXII, 7. ἦλθε δὲ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα. *Venit dies azymorum, in qua oportebat immolari Paſcha.* Prima dies azymorum à decima quarta Luna exeunte, & ineunte decima-quinta ducit initium, quo temporis momento Paſcha celebrari oportuit; vel, vt interpres noſter apud Lucam vertit, *neceſſe fuit.* Nunquam igitur Iudæi patriorum rituum tenaciſſimi alio die agnum immolaſſent: quod illos reipſa non feciſſe, Marci verba demonſtrant. Euangeliſtarum de hac quæſtione teſtimonia.

B *quando*, inquit, *Paſcha immolabant.* Accedit & illud, quod Lucas refert, inſtante primo die azymorum, Chriſtum allegaſſe diſcipulos duos ad quendam patremfamilias, quem ſic illos alloqui iuſſit. *Apud te facio Paſcha.* quod argumento eſt, ab omnibus tunc peractum fuiſſe Paſcha. At quibus alio die functus Paſchate Dominus videtur, ii Ioannis teſtimonio nituntur. cap. XIII, 1. πρὸ δὲ ἑορτῆς τοῦ πάσχα, εἰδὼς, ait, ὁ Ιησοῦς, ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα, &c. *Ante diem feſtum Paſchæ, ſciens Ieſus, quoniam venit hora eius*, &c. cœna facta hæc & illa fecit. Vides ante diem Paſchæ Chriſtum Paſcha celebraſſe. Rurſus cap. XVIII, 28, Iudæos ait eo, quo Chriſtus paſſus eſt, die Prætorium ingredi religioni duxiſſe, *ne contaminarentur, ſed vt comederent Paſcha.* Item cap. XIX, 14. *Erat autem Paraſceue Paſchæ hora quaſi ſexta.* Nihil expreſſius concipi potuit, vt oſtenderetur non in ipſo die primo azymorum, ſed pridie, hoc eſt ipſa Paraſceue Paſchæ, Chriſtum in crucem fuiſſe ſublatum. Hæc ſunt in vtramque partem omnium, quæ afferri ſolent, argumenta firmiſſima.

E Iudæorum verò ritibus qui commune cum reliquis habuiſſe Paſcha Domi-
C num cenſent hanc argumentationem ſtruunt. Vetus illa lex fuit, vti Luna XIV ad veſperam agnus immolaretur. Quod adeo ſeuerè præceptum eſt, vt ſi quis ad eam diem ac tempus non affuiſſet, is inſequentis menſis quartam decimam expectare iuberetur; ne alia die, quàm decima quarta agnum immolaret. Cùm igitur neque Dominus legem Moyſis vlla re violauerit, & Iudæi alio tempore Paſcha celebrare religioni duxerint, conſequens eſt, eâdem omnes quarta-decima die Lunæ Paſcha peregiſſe. Cæteri, qui pridie, quàm pleroſque ſaltem è Iudæis, Chriſtum Dominum Paſchate functum eſſe defendunt, ritus alios, ac decreta Magiſtrorum afferunt, quibus certæ feriæ reiculæ ſunt habitæ: vt ſi fortè primus anni dies, aut menſis Niſan, vel Paſchatis in earum aliquam incidere oporteret, diem diffunderent, ac plerumque comperendinarent. Ita nunquam Paſcha in feriam II, aut IV, aut VI incurrere ſiuerunt. Vnde ne anno illo, quo Chriſtus paſſus eſt, Paſcha, ſiue prima dies azymorum in feriam ſextam caderet, in ſequens Sabbatum facta tranſlatio eſt. Hanc Iudæorum conſuetudinem fuſiſſimè poſt Burgenſem, Paulus Foroſempronienſis libro VIII Part. II; Munſterus in Kalenda-
D rio, & Scaliger exponunt: eáque de cauſa Paſcha dicunt à Iudæis Paſſionis Dominicæ tempore fuiſſe dilatum. Nec eſt vllus ferè, qui quidem ad poſteriorem hanc ſententiam deflexerit, qui non ex hac Iudæorum obſeruatione, atque ritu interpretandam cenſeat. Eandem verò contrariarum partium authores cùm recentiorum eſſe Rabbinorum commentum prædicant; tum ideo refellendam putant, quòd à quarta-decima die menſis ſummoueri Paſcha, magnum nefas fuerit. Verùm vt de poſteriori hoc argumento prius agatur, mutationis illius, & tranſlationis dierum ratio quænam ab iis, contra quos diſputant, in medium adducatur, non ſatis animaduertunt. Non enim ſic opinandum eſt Paſcha, vel caput anni diffudiſſe Iudæos, vt id abruptè, ſubitóque facerent. Quippe longè antea quod erat opus facto meditari, ac præſtruere ſolebant; ac iam tum ex anteriore anno ſequenti proſpiciebant.

Quid è Iudaicis ceremoniis afferri vulgò ſoleat.

Itaque vno sæpe die longior iis annus erat, quo insequentis caput in opportunam feriam incideret; ac ne Pascha in alienam & reiiculam delaberetur, ea cautione præstabant. vt ex illorum, quos nominaui, commentariis, multóque magis ex Hebræis ipsis intelligi potest. Neque nunc locus est eius rei vberius explicandæ; quod alio iam loco fecimus. Hæc verò pauca ideo perstrinximus, vt qui translatione illa feriarum ob eam maximè rationem offendi se dicunt, nihil in ea tale, cuiusmodi suspicantur, inesse sentiant. Nihilominus enim Pascha ex eo ritu translatum decima quarta die mensis primi celebratur: quamuis non Luna decimaquarta idipsum accidat. Neque verò necessarium est. Quod enim Iudæi exquisitissimos Lunæ motus, decimásque quartas perpetuò tenuerint, tam est vulgò persuasum, quàm nullo neque argumento, neque probabilitatis specie à plerisque defenditur. A

Iudæorum ritus memorabilis.

Nos in Epiphanianis Animad. duo, quæ ad hanc disputationem pertinent, ostendimus. Alterum, Iudæos, etsi lunaribus mensibus vterentur, non eos tamen sic exactos, atque emendatos habuisse, vt eorum Neomeniæ Nouiluniis mediis, B decimæ quartæ itidem ciuiles, cœlestibus adamussim occurrerent. Neque enim hoc cyclorum lunarium conditio patiebatur, antiquis maximè temporibus, quibus nondum tanta siderum peritia fuit. Et quamuis initio optimè constitutam fuisse popularis anni descriptionem, & ad Lunæ cursus exactam velimus; minimè id tamen potuit esse perpetuum. quemadmodum Christiani post Nicena tempora suo exemplo didicerunt. Est ergo verisimile biduo nonnunquam, aut triduo ciuiles Neomenias à mediis Nouiluniis aberrasse, vel citra comperendinationem, ac translationem dierum, propter cycli, & popularis anni vitium. Hoc autem anno illo, quo passus est Christus, accidisse, si nihil persuadet aliud, difficultas ipsa certè conciliandi cum Paschate Iudaico & sexta feria plenilunij; ac tot eruditorum hominum frustra in eam inquisitionem collatæ vigiliæ; tum Epiphanij, & aliorum authoritas, in eam nos suspitionem vehementius impellunt. Alterum est; Feriarum translationem, ac totum illud legitimorum dierum, reiculorúmque discrimen non adeo vetus esse, ac Iudæi quidam, & è nostris complures opinati sunt; C neque Christi Domini tempore, ac ne longè quidem postea illud obseruatum, atque institutum fuisse. Testes enim Iudæorum peritissimos adhibuimus; qui morem illum serò tandem receptum esse docuerunt, postquam euerso templo, ac synedriis omnibus è Iudæa sublatis, Neomenias aliter, atque ex visione ipsa, & denunciatione constitutas habuerunt. Proinde sexto circiter post Christum sæculo totum illud translationis negotium excogitatum esse, illorum ex sententia colligitur. Tametsi multo id etiam recentius nonnulli faciunt. Hoc mihi satis est, multiplices illas cautionum tricas, & ambages, quæ in Hebræorum computo traduntur, vel ex ipsorum sententia, nihil ad Christi sæculum, & institutam à nobis disputationem de Passionis die pertinere. Consulantur ea, quæ ex R. Mose ben Maimon, cap. VII Kidduſch hahodesch, Parte I Iad in Animad-

Animad. pag. 182.

uers. adduximus. His duobus extortis, quorum prius paucis exceptis, pene ab omnibus admittitur; posterius à Catholicis plerisque, non eâdem tamen, qua à nobis improbatum est, neque probabili certè ratione refellitur; ad alterum genus argumentationis, quod est in Euangeliorum authoritate situm, reuocanda est oratio, vt ex ea constituatur, eodem, an diuerso ab Iudæis reliquis die Christus Pa- D scha celebrarit.

A

Expenduntur vtriusque momenta partis; & pridie, quàm Iudæos plerosque, Christum Pascha celebrasse defenditur.

CAPVT XVI.

QVONIAM igitur omnis est nobis ad authoritatum, ac testimoniorum contentionem redacta quæstio; is erit profectò, nisi fallimur, optimus disceptandæ controuersiæ modus, vt ea pars vincat, quæ eiusmodi pro se authoritates adduxerit, quas aliter, atque ea vult, & sua interest, probabiliter, ac prudenter interpretari nequeas. è contrario verò cedat illa, veritatique conuicta det manus, quæ iis vtatur testimoniis, quorum sit alteram in partem interpretatio facilis. Si igitur, velut ex sponso, pars vtraque sic agat, me quidem iudice, causâ superior erit illa, quæ Christum pri-
B die, quàm Iudæi plerique fecerunt, immolasse Pascha defendit. Nam Ioannis illa verba, quibus innititur, ita diserta, & perspicua sunt, nihil vt ad illorum mentem dici potuerit expressius. Quæ de Euangelistis autem cæteris ex aduerso proferuntur, pro aliorum opinione speciei quidem ipsa mediocre; re autem vera momentum omnino nullum adferunt. Vt ab eo, quod primum est, ordiamur, expendamus, si lubet, Ioannis locum illum capitis XIX, 14: qui non expressior quidem reliquis. sed tergiuersationi, cauillationique minus opportunus videtur. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα: *Erat autem Parasceue Paschæ*, ait Euangelista. Quibus è verbis inuictum illud argumentum conficitur, nondum illo die Pascha fuisse, si quidem Parasceue Paschatis fuit. Atenim Toletus in caput XIII Ioannis, Ribera in idem caput, Baronius, & alij omnes, qui aliter sentiunt, Parasceuen Paschæ vocari putant, non quod Parasceue Paschæ esset, sed quod esset Parasceue Sabbati, in quam Pascha ceciderat: *Nullius enim festi in tota scriptura* (Toleti verba sunt) *dicitur parasceue, nisi Sabbati, quia in solo Sabbato non licebat præparare quæ ad esum necessaria erant.* Verùm minimè sanè tolerabilis est ista ratio loquendi; Parasceuen
C dici Paschatis diem aliquam, quod in eam incidat Pascha. Est enim τῆς παρασκευῆς appellatio τῶν πρός τι, & ad insequentem diem σχέσιν habet, vti apud nos *vigiliæ* nomen. Quamobrem vti si Natalis Dominici festus dies in feriam II incurrat, nemo de Dominica ipsa pronunciet: Hodie vigilia est Dominicæ; hoc est, dies ipsa Dominica, in quam vigilia Natalis incidit: ita neque altera illa ferri potest loquendi formula; Parasceuen Paschæ ipsummet esse Paschatis diem, quod in eo Parasceue Sabbati contigerit. Inest enim in parasceues vocabulo notio ac potestas aduerbij *pridie*. Vnde tam absonum est, Parasceuen festi cuiuslibet pro illo ipso, cuius parasceue est, vsurpare die, quàm Natalem Dominicum, qui sit pridie Dominicæ, appellare pridie Natalis, eo sensu, quòd pridie Dominicæ sit, in eúmque Natalis dies incurrat. Alia est vocis *Dominicæ* ratio, quæ non σχετικὴ sit; vt vigilia, vt parasceue: sed absoluta notione prædita. Vnde Dominicam Paschæ meritò dicimus; in quam solam Pascha conuenit. Nam quod Parasceuen negant alterius fuisse diei, quàm Sabbati; id verò falsissimum est. Quilibet festus dies suam παρασκευὴν habuit, quàm ערב *ereb* nominant Hebræi: quo-
D rum quidem cõmentarij dierum eiusmodi mentione sunt referti. Illud verò quale tandem est; nullius alterius festi, quàm Sabbati, Parasceuen in Scriptura legi? An non disertissima Ioannis verba sunt, quibus Parasceuen Paschatis appellat? Parasceues nomen apud solos Euangelistas extat, ter à Ioanne, semel à singulis tribus expressum. Nullus est autem in iis locus, vbi Parasceue Sabbati sic apertè nominetur, vt à Ioanne, Paschatis ipsius. nullus, inquam, vbi non perinde Paschati, ac Sabbato Parasceues vocem fas sit tribuere. Quæ est igitur ista ratio; Parasceuen esse Paschatis inficiari, contra quàm Ioannes ipse nominatim scripserit: solius esse Sabbati velle; quod in tota Scriptura nusquam legatur? Nec illud valet; solo die Sabbati vetitum fuisse ciborum apparatum; ideóque soli huic παρασκευὴν esse concessam. Neque enim qui sic ratiocinantur, animaduertunt, παρασκευὴν, id est præparationem, non cibariorum duntaxat, sed aliarum rerum insuper fuisse, quæ ad

1 Ioannis locus, quo probatur pridie, quã Iudæos plerosque, Christum Pascha peregisse.

Parasceue fuit aliorum dierum quàm Sabbati.

diem festum opus erant, vt Ioannes loquitur. Cuiusmodi seruiles operæ fuerunt, A
quæ cum festo ipso die præstari nequirent, eas pridie scilicet anteuertebant. Inde παρασκευῆς origo. Sanè Parasceuen Paschæ fuisse, Baronius ipse ad annum XXXIV, Num. CLXI, planissimè demonstrat, eámque cœnam puram à Iudæis appellatam asserit.

II Iocus Ioannis. Alter Ioannis locus è cap. XVIII, 28, non minùs luculentus est; vbi Iudæos refert eo die, quo crucifixus est Christus, Prætorium ingredi noluisse, *ne contaminarentur, & vt manducarent Pascha.* Vnde necessariò concluditur, nondum illos Pascha manducasse. Hìc Paschatis vocabulum varias ad significationes transferunt, qui vrgeri se tam diserto testimonio vident. Vna est Abulensis interpretatio maximè communis, Pascha non pro agno legitimo sumi, sed pro sacrificiis Paschalibus quæ per totos septem azymorũ dies celebrare mos fuit. Quod imprimis ex Deut. capite XVI, 2, probari solet: *Immolabis Phase Domino Deo tuo de ouibus, & de bobus.* Vbi Phase, id est Pascha de bobus fieri demonstrat. Item lib. II Par. cap. XXX, & XXXV Paschata vocantur hostiæ ipsæ, quæ toto septiduo mactabantur. Cap. XXXV B
com. 9. principes Leuitarum *dederunt cæteris Leuitis ad celebrandum Phase quinque millia pecorum, & boues quingentos.* לפסחים הרימו ללוים. obtulerunt Leuitis in Paschata. Ex iis verò sacrificiis, quæ Pacifica, vel Eucharistica erant, quilibet è populo, qui quidem mundus esset, poterat vesci. Toletus Numerorum caput XXVIII ad eandem sententiam citat. Sed in eo capite de holocaustis duntaxat agitur, quemadmodum & Leuit. XXIII, aut etiam de hirco, quod pro peccato fiebat; è quibus victimis pars nulla vulgi in epulum cederet.

Aduersus hæc duo cum eruditis viris præscribimus. Primum, tametsi Paschatis vox ea significatione in Scripturis vsurparetur, in illo tamen Ioannis loco, non videri aliter accipi, quàm vulgata & cõtrita notione. Quamuis enim הפסחים, τὰ πάσχα reliquas hostias nonnunquam appellatas esse fateamur; quod nondum concedimus; id eatenus ferri potest, vt quod ea voce præcipuè significatur, iisdem locis expressum fuerit, adeo vt Paschatis nomen agnum ipsum primario, ac nullo alio insuper addito demonstret; reliquas hostias nonnisi ex accidenti; quatenus ad totam celebritatem, & illorum dierum hilaritatem, ac festas dapes, & sacrificia declaranda vsus vocabuli istius extenditur. Cùm autem absolutè τὸ πάσχα, aut, quod C
amplius est, φαγεῖν τὸ πάσχα legitur, id verò ad vnum agnum Paschalem pertinet, reliquis omnibus sacrificiis exclusis. Atqui ne istud quidem facilè concedimus, Paschatis voce aliud sacrorum genus vlla ratione comprehendi; nec ea satis idonea putamus argumenta, quæ ex allatis Scripturæ locis eruuntur. Horum validissimus ille putatur esse Deuteron. XVI: *Immolabisque Phase Domino Deo tuo, de ouibus, & de bobus*, &c. Verùm longè diuerso ista sensu sumuntur; & quidem duplici. Aut enim Phase, id est agni Paschalis mactatio, ab ouium boúmque sacrificiis discernitur, quæ ad Eucharisticam oblationem, siue pacificam pertinent. cuiusmodi complures tot illo septiduo frequentata sunt. Hebraica verba, וזבחת פסח ליהוה לאהיך צאן ובקר. *Et sacrificabis phase Domino Deo tuo; oues, & boues.* καὶ θύσεις τὸ Πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, πρόβατα, καὶ βόας. Primùm itaque Pascha iubet immolari; tum oues, & boues; id est aliud sacrorum genus instaurari. Sic eum locum intellexit Ionathan Vzielis filius in Chaldaica Paraphrasi: וזבחון פסחא קדם יי אלהכון. Et ביני שמשתא ועאן ותורי בכרן יומא. *Et immolabis Pascha coram Domino Deo tuo inter vesperas; & oues* D
ac boues in crastino, in ipso die. Nimirum ouium, boúmque sacrificia à Paschatis mactatione secernit. Alter sensus est; vt oues id est צאן ad Pascha; boues ad pacifica sacra referantur. Sic interpretatus est Onkelos Paraphrastes alter: *Sacrificabis*, inquit, *Pascha de fœtibus ouium, & victimam sanctificatam de bobus.* Idipsum & Aben Hezra secutus est in Commentariis, cuius hæc verba. *Oues*, inquit, *ad Pascha* צאן לחיוב הפסח ובקר לשלמים *& boues ad pacifica.* Prior sententia magis probatur; secundum quam post hæc verba, *Domino Deo tuo*, adhibenda distinctio; vt reliqua separentur. quæ distinctio in codicibus extat tam Latinis, quàm Græcis: nec non apud August. lib. v Quæst. in Deuter. Quæst. XXIV. vbi ita legit: Immolabis Pascha Domino Deo tuo, oues, & boues. Nam quod editio vulgata nostra, *de ouibus & de bobus* habet, perinde capiendum est, ac si oues & boues scriptum foret; non vt Pascha de bobus saltem sacrificari dicatur. Quod enim illo ipso Deuteronomij

A loco Phase nihil aliud præter agnum Paschalem significet, quæ deinceps eodem in capite leguntur ostendunt. Quippe commate 6, ritum immolandi, vescendíque Phase, de quo paulo antè locutus erat, ita declarat: *Immolabisque Phase vespere ad Solis occasum, quando egressus es de Ægypto: Et coques, & comedes in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus*, &c. Quæ de sólo agno Paschali debent intelligi. Nihil igitur Deuteronomij locus ille contrariam opinionem adiuuat. Chrysostomus Hom. LXXXIII in Ioannem, vtramque sententiam complexus est. Etenim Ioannis verba illa sic explicat. ἤτοι δὲ τὸ Πάσχα τλὼ ἑορτλὼ πᾶσαν λέγει· ἢ ὅτι τότε ἐποίουν τὸ Πάσχα· αὐτὸς δὲ πρὸ μιᾶς αὐτὸ παρέδωκε, τηρῶν τλὼ ἑαυτοῦ σφαγὴν τῇ παρασκευῇ, ὅτε καὶ τὸ παλαιὸν ἐγίνετο πάσχα. *Aut igitur Paschatis nomine totum festum intelligit: aut ideo sic loquitur, quod tunc temporis Iudæi Pascha celebrarent; ipse verò pridie illud tradiderat; cùm necem suam ad Parasceues diem reseruaret, quando vetus Pascha peragebatur.* Quod Paschatis vocabulum pro reliquis septem dierum victimis sumatur, obscurè Chrysost. indicauit, nostram autem interpretationem, & sententiam apertè palámque proposuit; & videlicet alteri prætulit.

B Reliqua sunt Ioannis loca, quæ ab aduersariis plausibilius eluduntur. Nam priora illa duo, meo iudicio, sunt inuicta. Capite XIII: *Antè diem festum Paschæ, sciens Iesus, quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem, cùm dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cœna facta, cùm Diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Iscariotes.* Græcè πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, *ante festum Paschæ.* Quæ verba demonstrant Christum ante festum Paschæ epulo suo Paschali functum esse, & quæ deinde sunt consecuta peregisse; videlicet pedum lotionem, & institutionem Eucharistiæ. Aut igitur ante legitimum Paschatis festum, suum ipse celebrauit: aut legitimo quidem ille tempore sed pridie quàm Pharisæi, Scribæ, & cæteri id genus; qui alieno celebrarunt. Horum prius ex æquo nobis, atque aduersariis displicet: verum est ergo posterius; ante Paschale festum à Pontificibus indictum, & illegitimum, Christum Dominum Paschati suo operatum fuisse. Abulensis in Latinam duntaxat editionem intentus, obseruat non esse scriptum *ante festum Paschæ*; sed *ante diem festum Paschæ.* Inter hæc autem duo discri- Alia Ioannis loca.

C men instituisse putat Euangelistam. qui si dixisset, ante Pascha cœnasse cum Discipulis Christum, *intelligeretur*, inquit, *quod cœnasset die tertiodecimo, cùm Pascha esset die quartodecimo.* Conditionalis ista Tostati propositio perspicuæ falsitatis arguitur. Nam & πρὸ τῆς ἑορτῆς, id est, *ante festum*, scripsit Ioannes; neque tamen id valet, decimo tertio die cœnasse Christum. Quare Latinorum istorum verborum notio; *ante diem festum Paschæ*, ad Græci contextus sententiam exigenda venit; vt idem sit festus dies Paschæ, ac festum ipsum Paschæ. Quò Iudæorum consuetudo pertinet, qui vt dierum ita festorum, ac celebritatum initia ab occasu Solis, & ineunte nocte capere solebant. Quam ob causam Ioannis XIX, *Iudæi, quoniam parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora Sabbato, rogauerunt Pilatum, vt frangerentur eorum crura, & tollerentur.* Cruciariorum corpora ideo deponere, ac sepelire maturarunt, quod cùm Parasceue ipsa iam esset; id est vespera prior, quâ præparabatur agnus; & altera iam instaret vespera, quæ eadem Sabbati principium erat; veriti sunt ne hac ipsa posteriore vespera, & initio Sabbati ingruente, iusta facere prohiberentur. Hac igitur Abulensis obseruatione reiecta, vulgò ita ferè cæteri respondent; com-

D muni vsum loquendi consuetudine Ioannem, diem festum Paschæ ciuilem, & artificiosum intellexisse, qui ab ortu Solis ad occasum extenditur. Verùm cùm Paschalis ipsa celebritas, quæ agni epulo præcipuè constabat, pridie ciuilis diei, qui ab ortu Solis incipit, peracta fuerit, eáque vespera propriè Paschatis nomen habuerit, non videtur ἀκυρολογία illa committenda; vt ipsum tempus, quod maximè propriè Pascha, siue festum Paschæ nominatur, *ante festum Paschæ* fuisse dicatur. Quamuis enim Paschatis vocabulum tam de ciuili die sequenti, quàm de sex aliis vsurpari possit; in illa tamen Euangelica narratione, qua Paschalis agni, atque cœnæ mentio fit, festum Paschatis propria & vsitata notione potiùs accipitur. Hoc enim considerandum est, totam Paschatis functionem, adeóque causam nominis, & originem in vespertino illo epulo consistere. Proinde nimis illa videtur absona, & absurda loquendi formula; ante festum Paschatis, Christum Pascha celebrasse | hoc est eo quidem momento temporis, quod festum pro-

priè Paschæ diceretur; sed ante ciuilem Paschatis diem. A

Aliud Burgensis argumentum.

Aliud est Burgensis argumentum ex Paschalis festi religione depromptum; quæ omnia illa vetuit exerceri, quæ à Iudæis eo, quo crucifixus est Christus, die præstita leguntur. cuiusmodi est capitis iudicium instituere; reum sistere, accusare, interrogare, testes producere, condemnare, ac damnatum deinde ad Præsidem deducere, comitari ad suplicium, prætereuntes angariare, & ad onus ferendum cogere. Quæ quidem omnia festis diebus agi, nominatimque primo die azymorum, nefas fuit. Nam de isto ipso die festo, Exodi XII cauetur, nihil vt in eo fiat operis, *exceptis iis, quæ ad vescendum pertinent.* Addit Burgensis sepulturæ officium ipsum, quod non minus festis diebus interdicebatur. Sienim Sabbato funus curare non licuit, vt ex historia Dominicæ sepulturæ manifestè colligitur; nec in ipso Paschatis id festo licuit; cum exceptis iis, quæ ad cibos pertinerent, eadem quæ in Sabbato, feriandi necessitas imposita sit. Nam quod exemplum Tobiæ ex cap. II profertur; olim ab eruditis viris obuiam est itum; qui hoc admonuerunt, aliam iuris communis, & ordinarij rationem esse, aliam necessitatis, qua fit, vt legi plerumque derogetur. quale fuit illud Tobiæ factum. B

Quanquam haud me præterit, viris quibusdam eruditis aliter videri; qui cùm cæteris festis, tùm Sabbato fas fuisse volunt mortuos sepelire. quod & Caietanus in XXIII Leuit. caput existimat; & Serrarius in Iosue V, Quæst. XXIX. quod in præsentia disceptare nihil necesse est. Fauet huic argumento, opinionique nostræ, quod Iudæos de Christi nece deliberantes statuisse Matthæus cap. XXVI, 5, refert: *Non in die festo; ne fortè tumultus fieret in populo.* Verebantur enim ne si festo die Christum comprehenderent, ac reum peragerent, iusta inde populi esset offensio. quod profectò minimè deuitassent, si in ipso Paschatis solenni ei rei operam dedissent. Tum quòd Apostolis in mentem venisse testatur Ioannes cap. XIII, 29, quando Christus Iudæ dixit: *Quod facis, fac citiùs.* tanquam iis verbis iussisset, vt ea quæ opus erant ad diem festum emeret. Vnde facilè ratiocinamur, nondum diem festum appetisse; qui si iam iniisset, nihilo magis, quàm in Sabbato, emere aliquid liceret. C

Præterea neque parui pendendum illud est argumentum, quod ex Ioannis verbis conficitur, cap. XIX, 31, cùm ait, *Iudæos, vt non remanerent in cruce corpora Sabbato; Erat enim magnus dies ille Sabbati; rogauisse Pilatum*, &c. Quod nominatim de Sabbato illo scribit, magnum fuisse diem, nemo aliter interpretari queat, quàm alterius festi concursu, ac religione cæteris insigniorem fuisse. Illud verò ne fingi quidem aliud potest, quàm Pascha, siue prima dies azymorum. Nam vt cùm Abulensi, ac cæteris contrariarum partium authoribus magnum ideo nominari diem illum arbitremur, quòd in eum secunda dies azymorum incurreret, adeóque frequentioribus sacrificiis, ac ceremoniis idem ille celebraretur; adduci non possumus. Tùm hæc enim probari interpretatio posset, si secundus dies azymorum, aut alius omninò, præter primum ac nouissimum, festus, ac solennis esset habitus. Quod secus se habet. vt ex Leuit. cap. XXIII constat. Quare non potest Sabbati religio profanæ diei accessione maior fieri. Restat igitur, vt alterius incursione festi magnus ille dies ab Euangelista nuncupetur: cuiusmodi nullum præterquam Paschatis excogitari potest. D

Hæc sunt argumenta præcipua, quæ altero die persuadent, quam quo Iudæi plerique, Dominum Pascha celebrasse. quæ in aliorum commentariis copiosiùs enarrantur. nos autem ne quid ad propositæ quæstionis intelligentiam desiderari posset, eadem illa percensere saltem ac perstringere debuimus. Cum iis porro si altera contrariæ sententiæ præsidia, & testimonia comparentur, multo ad interpretandum faciliora, minúsque firma videantur. Etenim tota vis illorum fere vna hac cautione labefactatur: Christum legitimo tempore Pascha peregisse; Iudæos autem plerosque alieno, nec legitimo. Quare tùm cùm Christus epulatus est, prima dies azymorum reuera, & ex legis, ac veteris ritus præscripto fuit: quamuis ex Iudæorum corruptela deprauationéque nondum illa censeret? Quocirca duplex Pascha anno illo fuit; alterum legitimum; alterum præposterum. Illud Christus Dominus cum Iudæis aliquot saniori mente præditis; hoc Pharisæi, Scribæ, cum Iudæis plerisque tenuerunt. De priori tres Euangelistæ intelligendi sunt, quando

A quando primam azymorum diem nominant. Marcus verò cùm addit, *quando Pascha immolabant*; nihil docet aliud, nisi per id tempus agnum immolari consueuisse, hoc est in ipso Paschatis solenni, tam legitimo, quàm alieno tempore celebrato. Lucas porrò ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα, inquit, *in qua oportebat immolari Pascha.* quæ si quis subtilius accipere velit, fauent opinioni nostræ. Iudæos enim significant ἐν ᾗ οὐκ ἔδει sacrificasse; Christum ἐν ᾗ ἔδει.

Est autem ad institutum nostrum vtilis maximè, opportunáque illa ratio, quàm in Animaduers. Epiphanianis plenius exposuimus; Paschalem ἀλογροφίαν, quæ anno vltimo vitæ Christi contigit, non ex legitima aliqua, & moribus recepta, siue ordinaria translatione feriarum ortum habuisse. quod omnes illi, qui probatam nobis sententiam amplexi sunt, hactenus putauerunt; nec ex alia quapiam honesta causa, rituve publicum in vsum, & consuetudinem admisso profectam fuisse. Neque enim quod vsu communi sancitum esset, Christus vllo modo violaret. sed peculiarem illam, & extraordinariam fuisse corruptelam, quam super-
B stitiosus, ac diuinæ legi contrarius Pharisæorum ritus inuexerat. De quo plura nos ad Epiphanium ex Hebræorum Ritualibus libris. Quocirca non vnus Dominus Paschæ legitimum, & à Pharisaico: diuersum obiit sed Iudæorum etiam aliqui, vt ex Epiphanio colligebamus, qui θόρυβον, ac dissidium in celebrando Paschate incidisse demonstrat. Ex eorum ergo numero, qui sincerum Pascha peragere vellent, patrem illum familias sciuit esse Christus, apud quem parari sibi Pascha iussit: aut vtique Christum legis ac ritus patrij tenacissimum obseruatorem idem ille esse cognouerat, adeóque Christus, antequam Apostolos destinaret, ei condixerat. Eiusmodi non pauca fingi coniicique possunt, quibus Lucæ ille locus, & ad patrem familias adornata legatio ad opinionem nostram accommodetur, nihil vt ei penitus obsit. Sed in istis, quæ neque difficilia sunt, & à Maldonato, aliisque permultis copiosè tractantur, immorari nihil attinet.

Tria, an quatuor quinquéve post Baptismum Paschata Christus obierit.
C *Ostenditur tria duntaxat ab eo peracta.*

CAPVT XVII.

SÆPE mirari soleo, Christiano vlli, qui quidem in Euangelistarum lectione paululum operæ posuerit, tam abhorrentem & iis ipsis Euangeliis contrariam opinionem probari potuisse, vt secundum baptismum, vno anno atque Paschate prædicationem Christi circunscribendam putaret. Atqui neque paucorum, neque plebeiorum Scriptorum fuit hæc sententia; sed doctrina, & authoritate præstantium, & sanè vetustissimorum. è quibus occurrunt modò Tertullianus lib. con. Iud. cap. VIII, Clem. Alex. lib. I, & VI Stro. Africanus apud Hieron. in Dan. caput IX. Lactantius lib. IV, cap. X. Gaudentius Brixianus Serm. III de Paschate: cuius hæc verba sunt: *Anniculus est, quia post illud baptismum, quod pro nobis in Iordane susceperat, vsque ad passionem vnius anni tempus impletur.* Verùm tertium saltem post baptismum attigisse Pascha Christum Dominum, Ioannes sine vlla obscuritate demonstrat.
D Quare missa vetere illa, obsoletáque sententia, reliquæ sunt nobis explicandæ tres. Neque enim plures extant. Aut igitur tria Paschata Dominus expleuisse fertur, aut quatuor, aut quinque. Prima veterum est quam-plurimorum; secunda ætatis fere mediæ: tertiam Mercator, & eum secutus Scaliger amplexi sunt. Hodie verò, Scaligerianorum excepto grege, vix aliquem inuenias, qui non quatuor Paschata τῇ χειρώξῃ præfiniat. Ac cæteri quidem Euangelistæ Paschatum singulorum mentionem haud expressam adeò fecerunt: vnus Ioannes tria distinctè memorauit. Primum est cap. II, 13 post nuptias, quibus in Cana Christus interfuit: alterum est cap. VI, 4, post ingens illud miraculum annonæ multiplicatæ. postremum est τὸ σταυρώσιμον, sub quod in crucem actus est. Præter hæc tria plerique omnes, vti dictum est, quartum eliciunt, partim ex ipso Ioanne, partim ex aliis; ac diuersissimas annorum, & rerum à Christo gestarum harmonias, & concordias instituunt. quas hîc referre, vel excutere non magis infiniti, quam inuti-

lis laboris fuerit. Nos vniuersè paucis disputatis, proprium & ipsi Euangelicæ narrationis ordinem, seriémque contexemus. A

Exponitur eorum sententia, qui plura tribus Paschata defendunt.

Quod igitur plura tribus Paschata Ioannes expresserit, ex eius cap. v conficiunt: *Post hæc*, inquit, *erat dies festus Iudæorum*. quem diem non alium, quàm Paschа fuisse sentiunt. Primum itaque Pascha solus Ioannes recensuit. Secundum præter Ioannem capite illo quinto, Matthæi cap. XII, Marci II, Lucæ VI commemorari complures arbitrantur; quibus in locis Christi, & Apostolorum per sata transitus describitur. Hoc enim tempus adultæ iam messis azymorum ferias indicat. Tertium Ioannis VI, Matthæi XIV, Marci VI, Lucæ IX cõtineri vulgo statuunt. Nam paulo ante Pascha, Christum V millia saturasse Ioannes ostendit. At Scaliger tertium illud Pascha facit, quod ex historia Christi per segetes ambulantis elicitur, & ab illo Ioannis V discriminat: vt quinq; numerentur. Postremũ est τὸ σαυρώσιμον.

pag. 249.

Eusebius libro VIII de Demonstr. prædicationi Domini τρία χρόνου ἔτη distertè tribuit. Et lib. I Hist. cap. IX quatuor annos non integros; quos per totidem Pontifices Hebræos nimis oscitanter, & imperitè partitur; quos Anano, siue Annæ ordine successisse refert. Quod quàm sit absurdum lib. II cap. XXXI docuimus. Qui præter Eusebium tres annos cum aliquot mensibus assignet, haud temerè inter antiquiores inuenias. Plerique verò biennium duntaxat solidum, cùm excurrentibus mensibus imputant. Irenæus lib. II, cap. XXXVIII; Apollinaris Laodicenus ápud Hieron. in caput IX Danielis; Origenes lib. II contra Celsum, cùm ait Iudam non solidum triennium egisse cum Christo: Epiphanius Hæresi LI, quæ est Alogorum. Hæc opinio vetustissimorum Patrum, cùm propter eorum authoritatem valdè probabilis est; tum quod Ioannis Euangelio consentanea est, à quo non plura tribus Paschata recensentur. Hoc enim inter omnes conuenit, Ioannem, qui postremus omnium Euangelium scripsit, eo consilio singula Paschata, hoc est Dominicæ prædicationis annos, & articulos distinxisse, vt à cæteris neglectum in historia Dominica temporum ordinem posteris commendaret. Quamobrem cùm duo duntaxat ante nouissimum, & σαυρώσιμον, post baptismum Paschata nominet, meritò Patres illi totidem non plura numerarunt. Sed probabilem, vti diximus, opinionem complures illorum non satis probabili argumentatione defendunt; tùm in duobus iisce Paschatis solennibus discernendis, vehementius offendunt. Quod enim Isaiæ LXI, 2 Christus missum se dicat à Patre καλέσαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν, καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως. *prædicare annum Domini acceptabilem, & diem retributionis*; ex eo concluserunt, alterum, qui acceptabili responderet, τὸν ἀνταπλερώμενον successisse. Hanc enim rationem Epiphanius informat Hæresi LI, N. XXV. Biennium itaque τῇ κηρύξει præstituunt: ita vt priore anno pacificè, ac nemine aduersante functionem suam obierit; posteriore verò æmulos, & obtrectatores Iudæos sit expertus. Sed ea collectio falsum assumit; & Isaiæ testimonium ab germano sensu alienam in sententiam detorquet. Acceptabilis annus à Propheta, pro eo quod est gratus, ac Deo, non Iudæis placitus, vsurpatur; atque omne, quo in carne versatus est, prædicationis tempus amplectitur; vt interpretatur Hieronymus, & ante hunc Irenæus. Neque verò primus ille prædicationis annus sine offensione, ac vexatione transactus est. Imò verò quàm plurimas à Scribis, & Pharisæis insidias contumeliásque perpessus est; vti pòst paulo declarabitur. B

Veteres Patres, qui tria tantùm Paschata tuentur.

Irenæi & Epiphanii parum probabilis ratio.

In amborum autem designatione Paschatum Irenæus, & Epiphanius parum attenti sunt. Nam ille primum dicit esse, cuius est mentio Ioannis capite II, 13: secundum, quod est capite V, 1, vbi diem festum Euangelista nominat. cum hoc alterum capitis VI, 4 confundit; ante quod multiplicatorum panum miraculum patratum est. Falsò igitur Irenæi authoritatem adducunt, qui secundum Pascha ex eo defendunt illud esse, quod Ioannis V continetur: tertium, cuius mentio est Ioan. VI. Neque enim duo ista distinxit Iræneus; sed in vnum conflauit. Quæ si separanda putasset, prius illud Ioannis V nunquam Pascha vocaret. Nam tria tantùm, non quatuor Paschata Christi prædicationi tribuit. At Epiphanius primum Pascha idipsum esse definit, in quo Christus vociferatus est, *Si quis sitit, veniat ad me; & bibat*; Ioan. VII, 37. Secundum de quo in eodem capite dixit: *Non ascendo ad diem festum istum*. Verùm duo hæc à Christo pronunciata ad vnum, & idem festum Scenopegiæ, non Paschatis attinent. Deinde præposterè ab Epipha- C D

A nio referuntur. Nam quæ primo loco vſurpata ſcribit, ea feſto exeunte; quæ poſteriora ponit, ea ante feſtum conſtat ab illo eſſe prolata.

Quamobrem aliter tria hæc à nobis Paſchata conſtituenda ſunt: poſtquam eorum argumenta, qui plura tribus computant, expenderimus. Horum eſt vis omnis in Ioannis v, 1 poſita; quod ibi dies feſtus concipiatur; quem negant alium videri poſſe, quàm Paſcha. Ab eo verò, quod capite vi, 4 ſequitur, omninò diſtinguendum videtur. Ex quo tria ante τὸ σταυρώσιμον conficiunt. Rurſus illud Paſcha, quod Ioannis vi, 4 commemoratur, & ante quod millia hominum quinque totidem panibus ſaturata ſunt, ab eo diuerſum eſt, quod à tribus reliquis Euangeliſtis tacitè ſignificatur, quando Chriſtum per ſata iter habuiſſe ſcribunt. Id enim per azymorum ferias contigit. Nam illa per ſegetes ambulatio, Matth. xii, Marci ii, 23, Lucæ vi narratur. Secundum quam miraculum illud ſaturatæ plebis Matth. xiv, Marci vi, Lucæ ix deſcribitur. Igitur cùm Sabbatum Deuteroproton, per quod ſata perambulata ſunt, Paſchate poſterius ſit, panum verò mi-
B raculum Paſchate prius; duo eſſe, diſtinctáque neceſſe eſt Paſchata: quæ cùm primo, quod à Baptiſmo proximum eſt, & poſtremo, in quo crucifixus, quatuor efficiunt. Hæc illi. Verùm dies ille feſtus Ioannis v, gratis Paſcha eſſe dicitur. Nam Chryſoſtomus, Cyrillus, & Maldonatus Pentecoſten eſſe malunt. alij feſtum Sortium, ſiue Phurim, quod Adar xv celebratum. Quod ſi Paſcha iſtud eſſet, procul dubio ab Ioanne ita vocaretur; qui alia duo nominatim appellauit. Nam quod ad Sabbatum Deuteroproton ſpectat, tranſitúmque per ſegetes, poteſt hæc hiſtoria primo Paſchati, & à baptiſmo proximo ſubiici, vti poſtea conſtabit. Nihil habent igitur quarti, quintíve Paſchatis authores, quo nos in ſuam ſententiam cogant; & à priſca illa antiquorum Patrum abſtrahant: quæ tria, non amplius Paſchata definit. Nunc ſingillatim res à Chriſto geſtas ordine proſequemur, & vnumquodque Paſcha notabimus; vt omnes intelligant quàm bellè veterum opinio cum Euangelica hiſtoria concordet. Annos porrò ſingulos à Paſchate ad Paſcha perducemus. Quare primus annus paucos tantummodo menſes obtinebit, quià baptiſmo ad primum Paſcha confecti ſunt.

Occurritur eorum rationibus, qui plura tribus aſſerunt.

C

Euangelicæ hiſtoriæ concordia ad Epiphanij & veterum aliorum ſententiam accommodata.

CAPVT XVIII.

Geſta anni primi vſque ad Paſcha.

PRIMVM baptizatus eſt à Ioanne Chriſtus, & à Dæmone tentatus, Matth. iv, Marci, 1, Lucæ iv. Tum Iudæi ad Ioannem legatos deſtinant; qui honorificum de Chriſto teſtimonium perhibet. Ioann. i. Chriſtus Bethabaram redit, vbi baptizatus fuerat. Ib. com. 28, poſtridie, quàm Iudæi Ioannem adierant: Latini codices plerique Bethaniam: Græci Bethabaram habent. Quanquam in quibuſdam Græcis Bethania legitur: vt in Catena M S. Bibliothecæ regiæ, & apud Cyrillum. In eadem illa catena hæc adnotantur. χρὴ δὲ γινώσκειν, ὅτι τὰ ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων ἐν Βηθαβαρᾷ τοῦτο
D φέρει· οὐ γὰρ Βηθανία ἐστὶ πέραν τοῦ Ιορδάνου· ἀλλ' ἐγγύς που τῶν Ιεροσολύμων ἐστί. *Sciendum eſt accurata exemplaria Bethabaram continere. Nam Bethania non vltra Iordanem eſt, ſed prope Ieroſolyma.* Atqui ne Bethabara quidem ipſa tranſamnana eſt; ſiquidem verum eſt, quod & aliis permultis, & Scaligero videtur, hanc ipſam eſſe, cuius mentio fit Iudic. vii, 24, & Ioſue xviii, 22. Aut igitur alius quiſpiam locus eſt; aut quamuis oppidum Bethabaræ, ſiue Betharabæ, vt in libro Ioſue nominatur, cis Iordanem eſſet, eius tamen ager vltra Iordanem fuit.

Poſtera die Andreas cum altero Ioannis diſcipulo Chriſtum conuenit, Ioan. i, 35, ac poſtridie Petrus ad illum adducitur: ſequenti die, Philippus, & Nathanael. Mox tertia die, vel à congreſſu cum Andrea, vel à Philippi & Nathanaelis colloloquio ad officium nuptiarum venit, Ioan. ii. Poſtea Capharnaum cum Diſcipulis perrexit, ibíque paucos dies moratus eſt, Ioann. ii, 12, & Lucæ iv, 14. Inde Nazarethum veniens in Synagoga prædicauit; quando & à ciuibus ſuis prope-

dum occisus est. Ergo in Capharnaum, & Tiberiadensem agrum sese contulit. A
Petrum & Andream, & alios quosdam Apostolos vocauit; Matth. IV, à 18, ad finem; Marci I, à 16, ad 23. Lucæ IV, 30. Pòst à dæmone correptum, & mutum sanauit; Marci I, 33, Lucæ IV, 23. Petri deinde socrus curata, Matth. VIII, 14; Mar. I, 29. Lucæ IV, 37. Sub hæc Petrus cum aliis quibusdam tertiò vocatur, Luc. V. Ter enim discipuli vocati sunt. Primò, cùm ad Ioannem Andreas & alius venit, Ioan. I. Secundò cùm propter litus ambulans piscantes illos reperit, Mat. IV, Marci I, Lucæ IV. Tertiò cum Petri naue conscensa, copiosum ei piscatum præbuit, Lucæ V. Leprosus postea repurgatur. Matth. VIII; Marci I, 40. Luc. V, 12. Tùm Paralyticus sanatur, Matth. IX. Mar. II. Luc. V, 17. Matthæus à telonio vocatur: Matth. IX, 9. Marci II, 14. Luc. V, 27. Discipuli Ioannis expostulant cum Christo; iisdem in capitibus. Demùm Pascha primum post baptismum, Ioann. II.

Contigit baptismus Christi anno quintodecimo Tiberij Cæsaris, C. Fusio Gemino, C. Rubellio Gemino Coss. qui annus est ab Vrbe condita DCCLXXXII, B
secundum Varronem: Iulianus LXXIV; Dionysianus XXIX, vti suprà demonstratum est. Hæc est communis omnibus ferè Chronologis sententia: tametsi in annis Christi computandis haud inter se consentiant. Etenim Baronius illum ipsum numerat XXXI; Onufrius XXX. Hic enim vno anno; ille biennio vulgarem computum anteuertit. Reuera tamen annus iste XXIX est Dionysianus, Periodi Iulianæ 4742; cyclo Solis X, Lunæ XI. Nouilunium vernum ex Prutenicis tabulis Aprilis II, feria 7, 11, 36′, 4″, post mediam noctem. Plenilunium Aprilis XVII, feria 1, 5, 58′, 5″. Sed Iudæos per illud tempus accuratos Lunæ motus adhibuisse, non est verisimile. Quare omnis illa lunaris temporis circunscriptio, quam Scaliger proponit, commentitia est; præsertim quæ ex conficta Periodo Alexandrea petitur. De variis antiquorum opinionibus in baptismi die constituendo, diximus ad Epiphanium.

C

Gesta anni secundi à Paschate primo ad alterum Pascha.

Sub idem Paschatis tempus, Christus negotiatores, & collybistas à templo submouit, vt refert Ioannes. Posteà verò per sata transiit, in Sabbato deuteroproto; Matth. XII, Mar. II, 23, Lucæ VI. Cum Nicodemo colloquium habuit, Ioannis III. cuiusdam aridam & mortuam manum restituit. Matth. XII, 9. Marci III. Lucæ VI, 6. Ioannis discipuli de Christo conqueruntur apud magistrum suum; sed ab eodem iterato de illo testimonio coercentur. Ioannis III, 22. Paulo pòst Ioannes in carcerem compingitur: Matth. XIV, 3. Marci VI, 17. Lucæ III, 19. Nam post Pascha, Christique cum Nicodemo colloquium in suscepto baptizandi munere Ioannes aliquanto tempore perstitit, vt Ioannes indicat. Postquam Ioannes in carcerem missus est, Christus in Galilæam, & Zabulonitidem, ac Nephthalitidem sese contulit: quod Matth. cap. IV, 12, & Marci I, 17 refertur. Qui Christi reditus in Galilæam perperam confundi solet cum eo, cuius Lucas cap. IV, 14 meminit. Hic enim proximè post tentationem incidit; quando & in patriam veniens, penè illîc à suis interfectus est. Exinde pœnitentiam prædicare cœpit: ac primùm Apostolos duodecim elegit; Marci III, 13. Luc. VI, 12. Hanc primam D
Apostolorum electionem Matthæus præterit. Quæ quidem eodem sermone, quem habuit in monte, prior videtur. Varij subinde sermones habiti sunt à Christo, partim ad Discipulos, partim ad reliquam multitudinem, quæ in montem confluxerat; Matth. V, VI, VII: & Lucæ VI, 17, aliisque capitibus. Inde Centurionis seruus à morbo liberatur; Matth. VIII, 5. Luc. VII. Ioannes è vinculis discipulos suos ad Christum allegat. Luc. VII, 18, & Matth. XI. Peccatrix mulier epulanti Christo superuenit, Luc. VII, 37. Dæmoniacum mutum sanat; & Iudæos obtrectantes castigat, Matt. XII, 22: Marci III, 20. Luc. XI, 14. Parabolas multas edisserit, Matth. XIII: Mar. IV: Luc. VIII. Pòst in altum euectus procellam sedat, ac dæmones in porcos subire permittit: Matth. VIII, 18. Marci IV, 35. Luc. V, & VIII, 22. Mulier à sanguinis profluuio curatur: & Archisynagogi filia reuocatur ad vitam: Matth. IX, 18. Marci V, 21: Luc. VIII, 40. Cæcis duobus lumen restituit:

A Mat. IX, 18, Mar. V, 21, Luc. VIII, 40. Cæcis duobus lumen reſtituit: Mat. IX, 27. Mutus & Dæmoniacus liberatus, Mat. IX, 32. Mar. VII, 32. Mox in patriam reuerſus, ibi miracula nulla facere potuit. Mat. XIII, 54. Mar. VI. Apoſtolos ad prædicandum Euangelium mittens variis illos præceptis, ac ſermonibus inſtituit: Mat. X; Mar. VI, 7. Luc. IX. Ioannes ab Herode necatur. Mat. XIV, 3. Marci VI, 17. Luc. III, 19. quod paulo ante Paſcha contigit. Secundum hæc Apoſtolos ad Chriſtum rediiſſe, & quæ egerant renunciaſſe, refert Marcus VI, 30, & Lucas IX, 10. quod ego poſt primam illam, quam Euangeliſtæ exprimunt, miſſionem minimè factum arbitror; ſed poſt ſecundam, cuius non meminerunt. Etenim miraculum illud multiplicatorum panum poſt Apoſtolorum reditum, de quo Marcus & Lucas agunt, contigit. At idem illud miraculum poſt primam Apoſtolorum profectionem geſtum eſſe, Ioannes indicat; cuius capita IV, V, & VI connexa ſunt. Nam cap. IV, 35, quatuor ad meſſem, adeóque Pentecoſten menſes eſſe dicuntur; hoc eſt ad Paſcha tres circiter: quod Paſcha cap. VI memoratur. Quando Apoſtoli reuerſi ſunt ad Chriſtum, erat is in Pe-
B ræa, ſiue tranſamnana regione. Seceſſit enim in deſertum Bethſaidæ, quæ vltra Tiberiadenſem lacum ſita erat: Luc. IX, 10. Atqui Diſcipuli iam ad illum redierant, cùm eſſet in Iudæa. Inde enim receſſit Iudæos veritus, quibus nunciarant plures à Chriſto, quàm ab Ioanne, baptizari: Ioan. IV. & continuè cum ipſo vſque ad Paſcha verſati ſunt. Igitur reditus ille Diſcipulorum ad Chriſtum, Marci VI, & Lucæ IX non contigit poſt primam miſſionem, ſed poſt ſecundam, quæ paulo ante Paſcha facta eſt, poſtquam à Iudæa receſſit in Galilæam. Ea porro videtur inſerendâ inter caput V, & VI Ioannis. Poſtea Chriſtus in Galilæam profectus in itinere cum Samaritana muliere colloquitur, Ioan. IV. Inde redit Hieroſolymam ad diem feſtum; quod quale fuerit non adeò conſtat. Ibi Paralyticum ad Probaticam piſcinam ſanitati reſtituit, Ioan. V. Quinque deinde panibus totidem hominum millia reficit. Matth. XIV, 14. Mar. VI, 34. Lucæ IX, 12. Ioann. VI. Supra mare ambulat. Mat. XIV, 22. Marci VI. Ioan. VI, 16. Pòſt in agro Capharnaumitico luculentiſſimum ſermonem habuit de corporis ſui Sacramento. Ioan. VI. Inde cùm
C in Galilæa paululum hæſiſſet, ægróſque curaſſet; vt Mat. XIV, 35. Mar. VI, 54 refertur, Hieroſolymam ad ſecundum Paſcha perrexit.

Hactenus ſecundi τῆς χειρώξεως anni res geſtas ordinauimus. In quibus plurimum à vulgatis Euangeliorum contextibus noſter diſcrepat. Complures enim harmoniarum Scriptores Chriſtum Dominum nonniſi poſt Ioannis carcerem in prædicandi munus incubuiſſe cenſent: vt inter alios Scaliger in Paſchate ſecundo. qui & anno vertente poſt baptiſmum coniectum in vincula Ioannem aſſerit. Itaque toto anno feriatum fuiſſe Dominum oportet: aut prioris anni rès geſtas ab Euangeliſtis ſilentio præteritas: quorum neutrum veriſimile eſt. Sane antequam Ioannes vinciretur, illuſtri iam fama celebrem fuiſſe Chriſtum, atque & multis editis miraculis inſignem, & non paucos æmulos, obtrectatoréſque colligere cœpiſſe, docet illius cum Nicodemo colloquium. Siquidem Nicodemus quam plurima iam ab illo facta miracula prædicat; & Chriſtus ipſe de Iudæorum peruicacia queritur. tum nocturnus ille Doctoris acceſſus, metúſque Iudæorum erupiſſe iamdudum Chriſti notitiam, eique conflatam à Scribis, & Phariſæis inuidiam de-
D monſtrant. Atqui colloquium iſtud ſub primum Paſcha contigit. Quanquam nonnulli parum conſultè ſecundo poſt baptiſmum Paſchati ſubiiciunt. Adde quæ reliqui tres Euangeliſtæ à Chriſto geſta narrant ante Ioannis vincula. Quocirca Matthæum, & Marcum, qui Chriſtum Dominum, & quo Ioannes eſt vinctus, prædicare cœpiſſe docent, ad eum modum interpretamur; vt tum demum accuratius in id negotium incubuiſſe dicant; ac nominatim ad pœnitentiam hortatum eſſe: quod florente Ioanne nondum ſuſceperat. Huic enim denunciandæ mortalibus pœnitentiæ partes mandatæ fuerant. Quas vbi deponere coactus eſt; tùm ei functioni ſucceſſit Dominus. Quod ad eos verò ſpectat, qui Paſchata quinque definiunt; veluti Mercator, Scaliger, & Catholici nonnulli; biennium illi ab rebus geſtis, & miraculis propemodum vacuum conſtituere coguntur. itavt plenos tantùm duos annos cum menſibus tribus, hoc eſt rerum geſtarum, ac ſermonum copia refertos ac memorabiles agnoſcant. Quod abſurdum mihi quidem vide-

tur. Quanto commodius nos facimus; qui non plura, quàm quæ ab Ioanne sunt A
expressa, Paschata recensentes, temporis breuitatem dictorum, factorúmque magnitudine ac frequentia producimus; nec vllam partem τῆς κηρύξεως otiosam, & inanem esse patimur: ac demum negligentiæ, obliuionisque culpam ab Euangelistis quatuor arcemus.

Incidit Pascha secundum anno sextodecimo Tiberij, M. Vinutio Quartino, C. Cassio Longino Coss. anno Vrbis DCCCLXXXIII, Iuliano LXXV, quo cum Dionysianus concurrit annus XXX. Per. Iul 4743. Nouilunium vernum Martij XXII, feria IV, 20, 24′, 41″. Plenilunium Aprilis VI, fer. V, hor. 14, 46′, 42″, in meridiano Prutenico, cyclo Lunæ XII, Solis XI, lit. A.

Gesta anni tertij vsque ad Passionem.

Christus cum Pharisæis de diuinis, humanisque traditionibus altercatur: Mat. XV, Marci VII. Pòst in Tyriorum, & Sidoniorum fines profectus Chananææ filiam sanat. itémque surdum, & mutum, Marci VII, 31. Quatuor hominum mil- B
lia septem panibus alit. Mat. XV, 29. Marci VIII. Pharisæi signum quærunt: & Discipulorum incredulitas castigatur. Mat. XVI, Mar. VIII, 11. Bethsaidæ cæco visum restituit. Marci VIII, 13. Petrus Christum confitetur. qui & Passionem suam denunciat. Mat. XVI, 13. Marci VIII, 27. Luc. IX, 18. Post octo, séxve dies transfiguratur. Mat. XVII, Mar. IX. Luc. IX, 28. Lunaticus curatur. ibidem. Didrachmum persoluit, Mat. XVII, 24. De principatu inter Apostolos oritur contentio. Mat. XVIII, Marci IX, 33. Luc. XIX, 46. Varias conciones habet: velut dimittendum esse fratri, quoties in nos peccat: Mat. XVIII, 15; Lucæ XVII, 3. Seruum inutilem sese quemlibet putare debere: Luc. XVII, 5. Secundum hæc Christus in Iudæam è Galilæa proficiscitur; & cùm Pharisæis de matrimonij stabilitate disputat. Mat. XIX, Mar. X Luc. XVI, 18. In itinere à Samaritanis excluditur, Luc. IX, 51. Docet ægrè diuites salutem consequi: Mat. XIX, 16. Mar. X, 17, Luc. XVII, 18. Ad Scenopegiam venit, Ioan. VII. Parabola denarij diurni proponitur, Mat. XX. Adultera Christo sistitur. Ioan. VIII. Cum Iudæis contendit. ibid. com. 12. Cæcus à nati- C
uitate curatur. Ioan. IX. Septuaginta discipulos designat. Lucæ X. Quod sit maximum in lege præceptum, & quis proximus, exponit: Luc. X, 25. Inuitatus à Pharisæo quodam in eius ordinis viros acriùs inuehitur. Luc. XI, 37. Mat. XXIII, 13. Varij deinde sermones; de non timenda corporis morte, déque diuitiarum abiicienda sollicitudine. Luc. XII. Pœnitentiam agendam esse diuersis exemplis, & parabolis docet: tum cœlorum regnum cum sinapis grano cõparat. Luc. XIII. Herodem vulpem nominat, & Hierosolymis comminatur. Mat. XXIII, 37, Luc. XIII, 31. Ad Encænia venit; vbi lapidibus tantùm non obruitur. Ioan. X, 22. Hydropicum sanat, & parabolam disputat de inuitatis ad cœnam, Luc. XIV. Parabolas adiungit alias de oue, drachma, & prodigo filio. Luc. XV. Parabola villici; & historia Lazari; Luc. XVI. Decem elephantiaci curantur. Luc. XVII, 11. Iugis oratio commendatur, Luc. XVIII. Publicani & Pharisæi parabola: Luc. VIII, 9. Lazarum à mortuis excitat. Ioan. XI. Instante passione, pergit Hierosolymam, & in itinere mortem suam prædicit. Tùm Zebedæi filiorum mater Christum conuenit. Mat. XX, 17. Mar. X, 32. Luc. XVIII, 31. Cæcos duos ad Ierichuntem sanat. Luc. XIX. In Zac- D
chæi domum ingreditur. Luc. XIX. Cæcus alter extra Ierichuntem illuminatur. Mar. X, 46. Luc. XVIII, 35. Parabola de minis in seruos distributis. Luc. XIX, 11. Ante sex dies Paschæ Bethaniæ à Maria perungitur: Mat. XXVI, 6. Mar. XIV, 3. Ioan. XII. Magna deinde pompa vrbem ingreditur, ac faustis acclamationibus excipitur. Mat. XXI. Marci XI. Luc. XIX, 29. Ioan. XII, 11. Ficulneæ maledicit, & negotiatores extrudit è Templo. Mat. XXI, 12. Mar. XI, 11. Luc. XIX, 45. Pharisæi interrogant, & vicissim interrogantur de baptismo Ioannis. Mat. XXI, 23. Mar. XI, 27. Luc. XX. Parabola de vinea agricolis locata. Mat. XXI, 33. Mar. XX, 9. Parabola vocatorum ad nuptias, & renuentium Mat. XXII. De tributo dando Cæsari interrogatur. Mat. XXII, 15. Mar. XII, 13. Luc. XX, 20. Sadducæos confutat, Mat. XXII, 23. Mar. XII, 18 Luc. XX, 23. Percontatur Legisperitus quod sit maximum mandatum. deinde Christus filium se esse Dei ex Dauidis authoritate comprobat. Mat.

A xxii, 33. Mar. xii, 28. Luc. xx. 39. De Scribis & Phariſæis audiendis, non imitandis differit. Mat. xxiii. Mar. xii, 38. Luc. xx, 46. Fœminam pauperem collaudat, quæ minuta duo in gazophylacium proiecerat. Mar. xii, 41. Luc. xxi. De excidio Hieroſolymitano, déque mundi occaſu latè diſputat, Mat. xxiv, Mar. xiii, Luc. xxi. Parabola de x virginibus. Mat. xxv. De decem talentis. ib. Explicat modum, formámque poſtremi iudicij. Ib. com. 31. Iudas cum Iudæis de prodendo Chriſto paciſcitur. Mat. xxvi, 14. Mar. xiv. 10. Luc. xxii. Succeſſit iis Paſcha poſtremum, quod non eodem die à Iudæis, & Chriſto celebratum eſt: de quo fusè tota hac diatriba diſputauimus.

Contigit Paſſio Domini ſecundum Epiphanium, & veteres alios, Coſſ. Tiberio v & Seiano: qui cadunt in annum Vrbis dcccLxxxiv, Iulianum lxxvi: quo cum Dionyſianus concurrit xxxi, Periodi Iulianæ 4744, cyclo Solis xii, Lunæ xiii, litera G, Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ primus exiens, & ſecundus inchoatus. Nouilunium vernum Martij xii, feria 2; hor. 5, 13′, 18″ in meridiano Prutenico. Plenilunium Martij xxvi, feria 2, hor. 23, 35′, 20″ in eodem meridiano.
B Additis vtrique horis 2, 37′, 54″, habebimus nouilun. & plenilun. eiuſdem anni in meridiano Hieroſolymitano ex mente Pauli Foroſempron. Cùm igitur plenilunium in feriam iii incurrerit Hieroſolymis, neceſſe eſt Iudæos cyclo vitioſo per id tempus vſos fuiſſe; ac triduo ferè illorum ratiunculas à cœleſtibus motibus aberraſſe. Nam Luna decima quarta conuenit in Martij xxv, feria 1. At legitima illorum quartadecima, quam videlicet popularis cyclus inuexerat, fuit feria v. Triduo igitur lunares epilogiſmos ciuilis iſte cyclus anteuertit. Hæc ex Epiphanij, & antiquiorum ſententia, quam copiosè ſuprà pertractauimus. Placet verò, quoniam eo vſque progreſſi ſumus, Dominicæ Paſſionis hiſtoriam, & quod reliquum eſt τῆς ἐνσαρκου οἰκονομίας ordine digerere. quod in iis præcipua quædam, & ad difficultatem inſignia reperiantur.

Dominicæ Paſſionis, & eorum, quæ poſt eam acciderunt, hiſtorica Ἀφήγησις.

C

Caput XIX.

Sub veſperam, legitimo ineunte Paſchate, Chriſtus in cœnaculum cum ſuis conuenit, ac cœnam duplicem inſtituit. Totidem enim illo die fuerunt: quarum in priore Paſchalis agnus comedebatur: huic communis altera ſuccedebat: neque enim agnus ille famem expleuerat. Accedebant denique ſecundæ menſæ; quæ & poſtrema cœna, & ſecunda, ſi ex prioribus duabus vna fiat, appellari poteſt. Et quidem Iudæorum ritu duæ tantummodo diſtinctæ fuerunt. Bis enim eo tempore lauabant: & ſecunda lotio ante intyba, poſtremámque cœnam vſurpabatur. Reliquas Paſchalis epuli, feſtíque ceremonias ex ritualibus Hebræorum libris complures explicarunt, & cum iis, quæ tum à Chriſto geſta produnt Euangeliſtæ, diligentiſſimè contenderunt. Quare iſta prætermittimus. Prioris cœnæ tempore Chriſtus Apoſtolis dixit, ſe ab vno ex ipſis proditum iri; neque quis eſſet ſciſcitantibus aperire voluit.
D Quamuis enim verbis iſtis: *Qui intingit mecum manum in paropſide*; demonſtrare viſus eſt; tamen nihil niſi vniuersè declarauit, ſe ab eorum, quibus cum quotidie veſceretur, aliquo eſſe tradendum. Priore cœna deſita, corporis & ſanguinis ſui ſacramentum condidit. Deinde turbari cœpit, & rurſus Apoſtolis prædixit, ab eorum ſeſe vno traditum iri. quo ſermone conterriti, ſingillatim de ſe omnes interrogarunt. Sed & Ioannes, hortante Petro, de Chriſto quis eſſet ille, percontatus eſt. Is buccella Iudæ porrecta proditorem indicauit. Qua accepta vehementioribus intemperiis actus proditor ad maturandum ſcelus abiit.

Eo digreſſo, Chriſtus cum Apoſtolis amantius, ac benignius collocutus eſt. Sed inter cætera Petrum delicti, ac negationis ſuæ præmonuit. Et quidem bis, vt apparet; primùm in cœnaculo, ſtatim poſt cœnam; cùm ita ſignificauit, quomodo Matthæus, Lucas, & Ioannes referunt, antequam gallus caneret, ter illum nega-

Dup'ex gallicinium

turum: secundò in digressu, vel postquam domo exierunt; quod Marcus præcipuè memorauit: *Priusquam*, ait, *gallus vocem bis dederit, ter me es negaturus.* Porrò cùm duplex ferè gallicinium sit; alterum circa mediam noctem; sub auroram alterum, quod & propriè gallicinium vocatur; Matthæus, Lucas, & Ioannes posterius hoc intellexerunt. Longiorem deinde sermonem pertexuit, qui Ioannis capitibus aliquot exponitur. Quo finito exiit in montem Oliueti; vbi Patrem orans præ doloris acerbitate sanguineo sudore permaduit. Captus à Iudæis, proditore præeunte, ductus est ad Annam Caiphæ socerum: inde ad ipsius Caiphæ domum, in qua Petrus ter negauit: vti tres Euangelistæ docent. Ioannes enim, qui priorem negationem in ædibus Annæ factam indicat, sic interpretandus est, vt κατὰ τὸ σιωπώμενον versu 13, cap. XVIII, velit prius ad Caipham esse perductum. Quare quædam è Cyrillo supplenda nonnullis videntur, & ex commate 24 traducenda, ἐξ ἀπέφλαν αὐτὸν δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν. Productus in concilio Christus, & contumeliosè habitus diluculo ad Præsidem perducitur. (Erant enim tum in potestate Romanorum Hierosolyma, & Syriæ prouinciæ contributa) Accusantibus ergo Christum Iudæis, & vt damnaretur instantibus, Pilatus initiò restitit. Hic non mediocris est quæstio, nec explicatu facilis, non solùm cur Iudæi Christum ad Præsidem adduxerint, nec eum hominem, quem mortis esse reum de concilij sententia pronunciauerant, per sese ipsi puniuerint, maximè blasphemiæ nomine damnatum: quemadmodum Stephanum postea sine Romani magistratus authoritate lapidibus obruerunt; & eodem supplicio mactare Christum non semel aggressi sunt. sed multo magis illud mouet, quod Iudæi, Ioan. XVIII, 31, hortanti Pilato, vt Christum ipsi morte afficerent, respondisse feruntur: *Nobis non licet interficere quemquam.* Cùm hæc verba alij propter diem festum vsurpata esse putent; vt Chrysostomus, Cyrillus, Augustinus: quòd per festos dies neminem occidi liceret: alij de Crucis supplicio nominatim exceptum velint; quod à Iudæorum moribus alienum erat, & Romanorum proprium. vt Chrysostomus, Euthymius, Maldonatus, Iansenius: alij denique quod omnis capite puniendi potestas Iudæis esset à Romanis adempta; prima ratio probabilis non videtur. Secunda, nisi aliud accedat, non satis congruit. Plus enim Iudæorum vox significat; cùm sibi negant supplicium de quoquam licere sumere, quàm vt de sola cruce possit accipi. Tertia denique, quam ex omnibus amplectendam maximè iudico, expolienda nihilominus est, vberiúsque declaranda. Sciendum est itaque Iudæos à Romanis omni gladij iure priuatos esse; quod & Maldonatus obseruat: & idipsum quadraginta circiter annis ante templi excidium Romanos instituisse, docent Hebræi. Sed in causa maiestatis, & iis criminibus, quæ ad Rempub. imperiúmque pertinebant, Iudæis non cognitio solùm, sed etiam executio negata fuit. de iis, quæ ad legem suam attinerent, permissu Præsidis quæstionem habere, ac punire poterant. cui simile ius in Babylonica seruitute concessum iis fuisse, Susannæ historia testatur. Iudæi porrò Christum maiestatis, ac perduellionis reum peragere omni ope studebant, adeóque Romanis damnandum, animaduertendúmque tradere; quo & authoritate maiori res administraretur; & grauiorem illi apud populum concitarent inuidiam; atque, vt in eo criminum genere vitari contagio solet, si qui fautores illius ac studiosi forent, vehementius absterrerentur. Quo circa instanti Pilato vt Christum ipsimet plecterent, negant sibi fas esse. Quod autem in crucem agere Iudæis non liceret, rectè docuit ex libro Sanhedrin Maldonatus noster: quamuis aliter Lipsius, aliique docti homines opinentur.

A

B

Verum Iudæi gladij ius habuerint.

C

D

Post hæc Pilatus Christum ad Herodem, qui commodùm ad Vrbem venerat, mittit. à quo illusus est Dominus, & splendida veste ad illustris viri speciem per ludibrium indutus. Reuersus igitur, & variis interrogationibus à Præside fatigatus primùm verberibus afficitur: tum dicta in eum sententia, crucem suam portans ad montem Caluariæ ducitur. Ibi vinum myrrha condîtum ei propinatur; quod tamen milites per summam crudelitatem felle temperarunt. Ita Matthæum, Marcúmque conciliare licet.

De tempore quo Christus affixus est cruci.

Sed de tempore, quo in cruce suffixus est Christus, &, quod cum eodem ferè spectat, de damnationis, ac latæ sententiæ momento difficillima quæstio est, ex Euangelistarum contrariis in speciem authoritatibus exorta. Marcus imprimis,

A capite XV, 25. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, ait, ἐσταύρωσαν αὐτόν. *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.* At Ioannes cap. XIX, 14, horam quasi sextam fuisse dicit, quando Pilatus flagellatum Dominum Iudæis stitit, atque damnauit. Rursus Marcus cap. XV, 33. γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. *Cùm fuisset hora sexta, tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, vsque ad horam nonam.* quod & Matthæi cap. XXVII, 45 legitur. At Lucas cap. XXIII, 44. ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο. *Erat autem quasi hora sexta, & tenebræ factæ sunt.* In his sacrorum historicorum verbis contrarietas quædam inesse videtur. Nam si hora sexta damnatus est à Pilato Dominus; vt scribit Ioannes: quomodo verum est, quod reliqui tres asserunt, ab hora sexta orbi terrarum obductas esse tenebras? Hoc enim crucifixo iam Christo contigit. Item si hora tertia crucifixus est, vt Marcus refert, quid Ioanni facias, qui hora sexta dictam in illum esse sententiam narrat? Et veteres, & recentiores authores plurimum vtrumque illud ἄπορον exercuit. Notum est iis, qui illorum commẽtarios legerint, quàm variæ interpretationes extiterint,

Contrarietas quæ in Euangel. apparet, explicatur.

B quarum haud scio an vlla omni ex parte satisfaciat. Neque hîc percensere omnes attinet. Communis est, ac recepta maximè, quam illorum nemo præteriit, conciliandi ista ratio. Horas ab Euangelistis non vsitato more dixerunt pro duodecima accipi diei parte, sed pro quarta; quomodo & nox in quatuor est tributa vigilias. Hoc modo primam horam appellatam esse, quæ ab hora diei prima, siue crepusculo matutino, ad tertiam, quam nonam vocamus, extenditur; alteram verò, quæ ab hora nona nostrate ad meridiem pertinet, vocatam esse tertiam: quæ à meridie ad tertiam pomeridianam, sextam. postremam denique ab hora tertia pomeridiana ad occasum, nonam, seu vesperam esse dictam. Ita Iansenius capite CXLII, & Maldonatus noster. Alij verò, qui quadripartitam illam diei diuisionem amplexi sunt, trihorium primum, horam tertiam; secundum, horam sextam nominant; tertium, horam nonam; quartum, vesperam: ita vt ab ea hora, à qua diei quadrans incipit, nomen habeat; non ab ea in quam desinit; vti superioribus authoribus visum est. Hæc est Baronij sententia ad A. XXXIV, N. 163. quam & Mel-

Quid de ista vulgò sentiant.

C chior Canus lib. II, & Toletus, Ribera, commentariis in Ioannem referunt; neque tamen penitus approbant. Ideo faciunt maximè, quòd illa diei quadripartita distinctio nullum idoneum authorem habet. Ideo & Casaubonus Exercit. XVI, N. CX Baronium redarguit, quod Censorini testimonio diei partes illas quatuor affirmet: *Censorinus*, inquit, *id non dicit, quem laudat Baronius, alij post illum. Meminit quidem Censorinus quadrantis diei; sed hoc nihil quicquam facit ad illam obseruationem qua de nunc agimus.* Atqui manifestissimi se falsi importunus ille Baronij castigator alligat. Hoc enim disertissimis verbis Censorinus dixit, quod eum dicere Author Annalium asseuerat. Capite XXIII Censorini verba sunt: *Alij diem quadripertitò: sed & noctem diuidebant. idque similitudo testatur militaris*, &c. Quamobrem non author diuisionis istius vulgari illi sententiæ deest. Quin & probabile est eandem apud Iudæos in consuetudine fuisse, cùm, quod huic, Censorino teste, respondet, noctis apud illos quadripartitum discrimen obtinuisse constet. Nam prima, secunda, tertia, quarta vigiliæ apud Euangelistas occurrunt.

Casaubonus Baronium malè arguit.

Sed vnum nos in ea sententia minùs delectat, quòd partes illas diei quatuor

Quid in illorum sententia displiceat.

D horas appellari dicunt; quod nemo veterum scripsit, neque verisimile est vnquam vsurpatum fuisse.

Quare Toleto libenter assentior, qui, nisi librariorum culpa deprauatum alterutrius Euangelistæ, Ioannis scilicet, Marcíve contextum putemus, negat esse quicquam quod ex integro satisfaciat. Nouam quidem ille coniecturam in fine subtexuit. Tertiam ait, sextam, & nonam horam videri posse non diei partes, siue duodecimas, siue quartas esse, sed orationis horas, quæ statis illis diei partibus & à Iudæis in Templo, & à Christianis eorum exemplo frequentari solebant. Quæ quidem orationis tempora suspicatur per tres horas χαρακτὰς distributa fuisse; ita vt prima ad tertiam vsque; tertia ad meridiem; sexta ad tertiam pomeridianam pertineret. Verùm sic postremam hanc opinionem author ipse proposuit, vt cæteris quidem, quas explicauerat, anteponendam putarit; non in ea tamen omninò sibi placuerit; neque velut κυρίαν δόξαν haberi voluerit. Atqui minimè est illa, meo iudicio, probabilis. Etenim tertiam, sextam, nonam Euangelistæ non

Vera conciliatio.

aliter in hiſtoria Dominicæ paſſionis accipiunt, quàm in operariorum parabola A
cùm illas ipſas; tum vndecimam, Matthæus cap xx: quæ poſtrema vtique tempus orationis non ſignificat. Itaque Toleti prius illud amplector; aut corruptum ab exſcriptoribus eſſe contextum; aut in inſolubilis loci tractatione confeſſionem inſcitiæ potiùs, quàm temeritatis notam eſſe ſuſtinendam. De librariorum culpa conſentiunt ex antiquis Hieronymus, & quorum meminit Theophylactus, ille in Comment. ad Pſal. LXXVII: quanquam germanum hoc opus non eſt. & de authore meritò dubitatur. Iſte verò in c. XIX Ioannis. Sed vtrius Euangeliſtæ locus in mendo ſit, Marci, an Ioannis, haud conuenit. Hieronymus Marcum emendandum aſſerit; quem horam ſextam poſuiſſe credit: ſed antiquarios epiſemum Græcum, id eſt ϛ, quæ eſt nota ſenarij, putauiſſe eſſe Γ, hoc eſt γάμμα. At illi, quos laudat Theophylactus, Ioannis verba caſtigant; & è contrario pro Γ, id eſt τρίτη, τὸ ϛ, id eſt ἕκτη, irrepſiſſe confirmant. Qua in ſententia Petrus Alexandrinus eſt in Opuſculo nondum edito, quod penes nos eſt: qui in autographo Ioannis quod Epheſi ſeruabatur, ſcriptum fuiſſe refert, ὡς ἐπὶ τῷ ὡσεὶ τρίτη. Mihi verò Marci locus potiùs, quàm Ioannis corrigendus videatur, ſi quid emendatione eſt opus. B
quod & Caietano, & Melchiori Cano lib. II de locis viſum eſt. quanquam is leuiter hallucinatur, dum Theophylactum, contra ac res eſt, ſcripſiſſe refert, apud Marcum pro τρίτη ἕκτῃ eſſe reponendam. Sed Marci potiùs voculam immutandam eſſe inde mihi perſuadeo, quod cùm tam multa ab diluculo, quo Chriſtus ad Præſidem adductus eſt, ad id tempus, quo damnatus & crucifixus eſt, adminiſtrata ſint, non videntur hæc tam breui interuallo, hoc eſt trihorio circunſcribi potuiſſe. Neque enim tantillo ſpatio duci Chriſtus, accuſari, interrogari, ad Herodem mitti, redire iterum ad Pilatum, rogari populus vtrum dedi ſibi mallet, condemnari, extra vrbem ad ſupplicium educi, ac denique crucifigi poterat: cunctante præſertim, ac tergiuerſante Præſide, & quiduis agente, vt à morte innocentem eximeret. Quare ſex ad minimum horas tanta varietas actionum poſtulat. Adde Matthæum ipſum, cuius breuiator ferè Marcus creditur, itidem vt alios Euangeliſtas, hora ſexta contenebratum Solem eſſe, dicere. Non eſt autem ve- C
riſimile tribus circiter horis, poſtquam crucifixus eſt, Dominus, obductam Soli eſſe caliginem: quin id ſubito potiùs euenisſe. Nam quod Theophylactus opponit; ideo ante ſextam horam affixum eſſe cruci, quod ab hora ſexta tenebraſcere cœperit, illud eſt leuiſſimum. Etenim ſub horæ ſextæ finem deficere Sol potuit, cùm ineunte ſexta Chriſtus actus eſſet in crucem. Atenim Nonnum in Paraphraſi Ioannis τρίτῳ legiſſe putes. Scribit enim:

Ἕκτη δ' ἰὼ εἴπουσι παρασάββατος ἔπλετο ἠώς.
Ἦν δὲ πταμομένη τριτάτη θανατηφόρῳ ὥρῃ.
Sexta verò, quam vocant, ante ſabbatum erat aurora,
Agebatur autem tertia lethifera hora.

Fortaſſis ille in eâdem, qua Hieronymus, opinione fuit. Nos alteram præferimus, cum ea tamen exceptione, niſi aliud interim occurrat, quo ſalua verborum integritate, ſacris è Scriptoribus pugna, & contrarietas eximatur. quod hactenus expectamus. D

Reliqua Dominicæ hiſtoriæ poſt mortem geſta.

CAPVT XX.

Vide Iſid. P. Iuſiotam lib. I, Ep. 214.

PRIMA eſt omnium, & aliquibus viſa difficillima quæſtio de triduo Dominicæ ſepulturæ. Neque enim ſatis intelligi poteſt quomodo Chriſtus, quod Matthæi XII, 40 denuntiauerat, tribus diebus, totidémque noctibus in corde terræ iacuerit. Nam ſi triduum tantummodo nominaſſet; aut, vt alibi, tertia die reſurrecturum ſe eſſe dixiſſet, expedita res eſſet. Iam verò; *Sicut Ionas*, ait, *fuit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus: ſic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Atqui tres quidem dies ab ortu Solis ad occaſum συνεχδοχικῶς vtcumque conficias; ſi Do-

De triduo Dominicæ ſepulturæ.

A minicæ matutinum crepuſculum, quo reſurrexiſſe creditur, vnius ac tertij diei inſtar habeas; noctes verò totidem computare non perinde facile eſt Tritæ ſunt ac peruagatæ ſuper ea re diuerſorum ſententiæ, quas commemorare, aut refellere nihil neceſſe eſt. Vnius Pauli Foroſempronienſis opinionem prætermittere non poſſum; quæ nec authorem ante ipſum, neque ſectatorem poſt eum habuit vllum. Tanta eſt eius abſurditas. Hic igitur in II Parte Paulinæ, lib. I, & II, vulgari interpretatione minimè contentus, quæ ſynecdochen in Chriſti verbis agnoſcit, dupliciter reſpondet; & vtrobique triduo ſolido, totidémque noctibus exactis, Chriſtum reſurrexiſſe putat. Primùm itaque crucifixum eſſe Dominum dicit in Paraſceue non Sabbati, ſed Paſchatis, quod communi appellatione Sabbatum appellatur: reſurrexiſſe verò in vna Sabbatorum; id eſt in vno die feſtorum Paſchalium, ſiue azymorum. Altera reſponſio: poſt Babylonicam deportationem legitima feſta omnia duobus continuis diebus obſeruari ſolita eſſe definit; vt ſi fortè ab ſtato præfinitóque die aberraſſent, id altero die compenſarent. Quare Chriſtum exiſtimat Luna XIV in crucem actum, & Luna
B XVI ſurrexiſſe; ſed quintamdecimam bis putatam eſſe: vti nos in biſextili die facimus. Porro alterutrum horum probabile iudicat: vel Chriſtum non reſurrexiſſe Dominica die; ſed prima poſt Sabbatum, id eſt Paſchale feſtum iteratum. vel ſi hebdomadarium Sabbatum intelligas, ipſum adeò cenſet iterato eſſe celebratum: nec ideo Sabbatorum interruptam eſſe ſeriem, quod loſue tempore pro hebdomade facta ſit ogdoas, Sole longius ſpatia prorogante. Vtraque hæc Foroſempronienſis opinio præterquam quod noua, ſingularis, ac temeraria eſt, nullam veri ſpeciem, neque iudicij communis habere mihi videtur. Prima falſum aſſumit; azymorum dies Sabbata nominari. Nam primus duntaxat, poſtremúſque dies feſti, ac proinde Sabbata fuerunt. medij verò חול, vt Hebræi vulgò nominant, hoc eſt profeſti, profaníque ſunt habiti. Quare non quadrat interpretatio illa Matthæi verbis, εἰς μίαν σαββάτων, pro vno aliquo ex feſtis azymorum diebus. Secunda longè etiam abſurdiora ponit. Non enim Chriſti tempore; non Hieroſolymis bis ſolennia peragebantur; nunquam denique Sabbatum ipſum etiam locis iis ac temporibus, quibus mos ille conſtitutus iam erat. Docent Iudæi, quod in A- pag. 183.
C nimaduerſ. ad Epiphanium obſeruabamus ex cap. V Iad. R. Moſis Maimonidæ, ſtante templo, certorum menſium Neomenias per nuncios, & apoſtolos indictas fuiſſe. atque iis quidem in oppidis, quæ longius ab Vrbe diſtarent, biduo eſſe celebratas; quòd eò nuncij tardius aſpirarent, neque tempori admoneri poſſent, quem Neomeniæ cuique diem confeſſus ille præſcriberet. Id autem vicinioribus in locis non eſſe factum. Poſt euerſum templum, hodierno inſtituto computo, cùm non amplius ex viſione Lunæ conceptiuæ Neomeniæ eſſent; ſed ad medios motus exactæ, ſcriptóque comprehenſæ; biduo Neomenias celebrandas eſſe cenſuerunt. quod hodiéque Iudæi ἐν τῇ Διασπορᾷ retinent. Quare ridiculum eſt illud Pauli παράκουσμα. Non enim Hieroſolymis id neceſſe fuit: neque, vt aliquando fuerit, in Sabbatis eſt factum, quæ ſtata fixáque fuerunt, & eodem à Iudæis omnibus vbique tempore celebrata. Quamobrem repudiatis ceteris interpretandi rationibus, vna illa communis omnium ferè probanda ſententia eſt, quam Auguſtinus lib. III de Conſ. Euang. cap. XXIII, & IV de Trinit. cap. VI, Hieron. in cap. XII Mat. & in Ionæ II, Theophylactus, aliique ſecuti ſunt,
D συνεκδοχικῶς ex parte totum ſignificari; ac tres dies, & noctes nihil aliud exprimere, quàm tres dies naturales, qui tamen minimè integri ſint accipiendi, ſed libati duntaxat, & incepti.

Atenim Cæſarienſe Concilium, cui Theophilus Epiſcopus præfuit; cuius fragmentum Beda Opuſc. de æquinoctio refert, paſſum eſſe Chriſtum aſſeruit XI Kal. Apr. & VIII Kal. reſurrexiſſe; vnde etiam triduum ad Paſchales terminos adiecit. Ita Paulus argumentatur; qui & XI Kal. Apr. non vt à nonnullis ſcribitur X Kal. legendum aſſeuerat, cui nos hac in parte ſuffragamur. Nam & in vulgata editione Bedæ, & in membranis, XI Kal. extat. quanquam in cuſis ſeptimo Kal. reſurrexiſſe dicatur; errore manifeſto. Verùm perperam ex loco Paulus errorem ſuum tuetur. Neque enim ſatis animaduertit, quæ in eodem fragmento à Theophilo vſurpata ponuntur. Paſſum ibi Dominum ait ab XI Kal. Apr. quòd ea no-

ctę Iudæis traditus fuerit. Nempe x Kal. in crucem actus est, quæ fuit Paraſceuę. A
Paſſioni verò etiam dies antecedens imputatur, quòd ſub noctem, peracto epulo Paſchali, à Iudæis comprehenſus ſit. Fruſtra itaque Paulus teſtimonio Concilij illius abutitur: quod nihil præter communem de tempore paſſionis opinionem continet.

De reſurrectionis hiſtoria. Supereſt vt eorum, quæ poſt paſſionem, ac ſepulturam Chriſti contigerunt, hiſtoriam breui compendio pertexam: quæ obſcuritate ſua antiquos omnes, ac recentes interpretes multùm exercuit. Ita enim diuerſis modis eiuſdem ab Euangeliſtis rei geſtæ ſeries exponitur, vt contraria nonnunquam inuicem affirmare videantur Hanc διαπορίαν capitibus aliquot complectar. Primùm Matthæus, veſpere Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati Mariam Magdalenam cum altera Maria veniſſe dicit, vt ſepulcrum Domini videret, ac tum Angelum apparuiſſe. Reliqui tres non veſpere, ſed manè ſummo diluculo adiiſſe ſignificant; neque tamen inter ſe penitus concordes eſſe videntur. Marcus enim cap. XVI vna Sabbatorum λίαν πρωΐ, valdè mane progreſſas ait mulieres ad monumentum, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, *orto iam Sole*. Lucas verò cap. XXIV, ὄρθρου βαθέως, ſummo diluculo. At Ioannes cap. XX, πρωΐ σκοτίας ἔτι οὔσης: *cùm adhuc tenebræ eſſent*. Quînam iſta conſentiunt, cùm adhuc tenebræ eſſent aduenisse fœminas, & ortum iam Solem fuiſſe? Rurſus Matthæus, & Marcus Angelum vnum apparuiſſe dicunt; Lucas & Ioannes duos. Item Matthæus Angelum ſediſſe refert ſuper lapidem, quem euolucrat ab oſtio monumenti: Marcus eundem intra monumentum ſedentem facit. cui de loco Ioannes adſtipulatur: etſi duos non vnum commemoret. Ad hæc, Ioannes Mariam Magdalenam, ſtatim atque peruenit ad ſepulchrum, vt euolutum lapidem vidit, ocyus ad Apoſtolos cucurriſſe ſcribit; ac Petrum, & Ioannem ad ſpectaculum exciuiſſe. quibus digreſſis hærentem illum primum Angelos duos; deinde Dominum ipſum aſpexiſſe. Hæc ſunt præcipua quæſtionum faſtigia, quæ in reſurrectionis hiſtoria apud Euangeliſtas occurrunt. de quibus cùm multa ſint ab antiquis Patribus, Auguſtino præſertim lib. III de Conſenſu Euang. cap. XXIV, Hieron. Epiſt. CI, Gregorio Nyſſeno Orat. II de Paſchate, ac recentibus Euangeliorum interpretibus, Maldonato, Iamſenio, Toleto, & aliis innumerabilibus memoriæ prodita, nos de iiſdem illis, quid videatur, paucis explicabimus. B C

Ac prima ſane quæſtio ex Latinis præcipuè verbis oritur. Neque enim ſatis iſta capere poſſumus. *Veſpere Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati.* Quorſum enim relatiuum illud, *quæ*, pertineat, eſt obſcurum. vnde videri poſſit interpres *veſpera* ſcripſiſſe, non *veſpere*, quod nonnulli ſentiunt. Sed in antiquiſſimis exemplaribus non aliter, quàm in vulgatis eſt, legitur. Græca ſic habent. ὀψὲ δὲ τῶν σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων. *Serò Sabbatorum ea quæ luceſcit in vnam Sabbatorum.* quæ à Gregorio Nyſſeno ita declarantur; vt ſit, τὸ πόῤῥω, καὶ βεβάδιον τῆς περαιωθείσης ἑβδομάδος: longè poſt confectam hebdomadem, adeóque ſummo diluculo. παρωχηκέναι, φησὶν, ἡ νὺξ τοσοῦτον, ὡς εἶναι τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀλεκτρυόνων βοῆς. *Præterierat*, inquit, *in tantum nox, vt gallicinium iam eſſet.* Nec à Gregorio diſſentit Dionyſius Alexandr. Epiſtola ad Baſilidem. At Auguſtinus, & Latini fere proprietatem vocis veſperæ tenuerunt. quanquam Auguſtinus pro tota nocte veſperam vſurpari putat. quæ ideo hoc vocabulo ſit expreſſa, vt indicaretur iam à veſpere, tranſacto Sabbato, aromata ferre licuiſſe. Sic itaque dictum exiſtimat, veſpere Sabbati, ac ſi diceretur, nocte Sabbati; quod & luceſcendi verbo probare nititur. D

De veſpere Sabbati. Duo mihi probabiliter poſſe dici videntur. Alterum *veſpere ſabbati* cum Nyſſeno, atque Græcis Patribus, idem eſſe, quod longè poſt expletum Sabbatum, vel Sabbata, hoc eſt ſummo diluculo, quod Maldonato placuit. Sed in reliquorum verborum ſententia non plane mihi cum illo, neque cum cæteris conuenit. τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων ita dictum putat, vt ſubaudiatur ἡμέρᾳ. è contrariò Auguſtinus noctem intelligit. Ego verò neque noctem, neque diem, quatenus pars eſt τοῦ νυχθημέρου, hoc eſt lucem, deſignari arbitror; ſed ciuilem totum diem, ſiue τὸ νυχθήμερον. ἐπιφώσκειν verò ſimpliciter idem eſt, atque oriri, incipere, qua ratione κατα χρησικῶς Latinus noſter luceſcendi vocabulum accipit. Non enim hoc loco lucem ipſam, ac ſplendorem ſignificat, ſed initium diei ciuilis. Multo verò minus Caſauboni hîc argutia locum habet; qui τὸ ἐπιφώσκειν propter nocturnas

ἐπιφώσκειν quid ſit.

A nas faces, hoc est sidera ipsa, vel lunam vsurpari censet. quod in Animad. ad Epiphanium refellimus; vbi de origine ac notione verbi illius plura disserimus. Est igitur Matthæi verborum iste sensus: Confectis iam Sabbatis, id est vespere, siue sero post Sabbata, ea die, quæ lucescit, hoc est init, & incipit in prima Sabbati: nimirum sequenti die, quæ incipit cum prima feria, &c. Ita Matthæus nihil ab reliquis in temporis circunscriptione dissidebit.

Altera Matthæi verborum expositio est; vti vespera, & τὸ ὀψὲ partem illam noctis primam significet, quæ Sabbati lucem excipit; atque ita propriè noster Interpres verterit; *vespere autem Sabbati*. ac tum sequentia illa, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, eodem quo suprà constituimus, sensu capienda sunt. Post Sabbatum igitur expletum, prima nocte, Maria Magdalena cum aliis mulieribus, emit aromata, & quæ ad funebre officium opus erant, parauit. Sanè Matthæi Hebraicum Euangelium à Tilio editum vesperæ nomine vtitur: בערב שבת. *Et in vespera Sabbati.*

B Nunc quæ ad Euangelistarum consensionem attinent explicemus. Gregorius Nyssenus quater omnino ad sepulcrum adiisse feminas censet; non tamen ante Gallicinium. Nos, vti dupliciter Matthæum interpretamur: ita duo verisimiliter dici posse credimus. Aut enim mulieres mane primùm ad sepulcrũ profectæ sunt, cõparatis iam aromatibus, ac cæteris omnibus ad parentandum necessariis: venerunt autem summo diluculo, cùm adhuc tenebræ essent; sed iam oriri, Sol, & albescere cœlum ab oriente inciperet; vt Augustinus loquitur. Ita nullum est ἐναντίωμα, quod Marcus scripserit, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. Quanquam & aliter conciliari potest. Nimirùm vt mulieres dicantur nondum orto Sole domo progressæ, eodem iam orto ad sepulcrũ venisse. Altera ratio est, vt Maria Magdalena, & aliæ quædam statim confecto Sabbato, & ineunte nocte cùm aromata mercatæ sint; tùm verò ad sepulcrum profectæ fuerint; hoc est itineris partem confecerint; quod videlicet ad aliarum mulierum ædes, quæ portæ illi, per quam ad sepulcrum & Caluariæ montem egrediebantur, propinquiores erant, aut etiam in suburbanis sitæ, perrexerint, ibique pernoctauerint, lucem præstolantes. Neque enim nocturnis tenebris sese committere mulieres timidum genus audebant. Diluculum C igitur expectabant. Hoc modo Matthæus intelligendus erit, cùm fœminas ait vespere Sabbati ad monumentum venisse. Non video quid in tam facili, & expedita sententia prudenti lectori displicere possit.

Quoties ad sepulcrũ fœminæ venerint.

Quod ad cæteras quæstiones spectat, variæ ab diuersis instituuntur harmoniæ. Nobis hic Euangelicæ narrationis contextus arridet. Maria Magdalena cum aliis comitibus, (quarum duas tantùm nominat Marcus; Lucas Ioannam addit, καὶ τὰς λοιπὰς, præter Mariam Iacobi, quam & Marcus appellat) summodiluculo ad sepulcrum adiit. Ibi cùm reuolutum ab ostio lapidem vidisset, consternata subinde, relictis sociis ad Apostolos cucurrit, eisque furto sublatum esse corpus Christi renunciauit. Quo nuncio Petrum & Ioannem ad monumentum exciuit. Ita Ioannes cap. xx. Interim absente illa, reliquæ feminæ intra sepulcrum subeunt. In eo verò vestibulum fuit, quod ingenti lapide occludebatur. per hoc ad speluncam perueniebatur, vbi positum corpus, quæ & ipsa alio lapide claudebatur: vti Maldonatus noster ex Brochardo, & aliis αὐτόπταις loci docuit. Primùm itaq; mulieres Angelum vnum priore in saxo considentem adspiciunt: quod Matthæus c. xxD viii, 2 dixit. Introgressæ deinde duos Angelos viderunt, vt Lucas refert cap. xxiv, 4. quamuis Marcus vnum tantùm memoret: quod vnus tantùm illas sit allocutus. Hoc spectaculo pauefactæ fœminæ à monumento diffugiunt. Cùm ad Apostolos nunciatum irent, Christus obuiam procedens, illas consalutauit; ac pedes suos contrectandos præbuit. Hæc Matthęus. Accurrunt interea Petrus & Ioannes cum Maria Magdalena, quæ Christum hactenus non viderat. Atque Apostoli quidem monumentum ingressi curiosè omnia perscrutati sunt, vt Ioannes scribit. quibus digressis, Maria Magdalena sola iam ibi permansit, atque Angelos primùm; tum Angelorum Dominum vidit. quam historiam Ioannes persequitur. Hanc historicam seriem à Toleto potissimum descriptam omnium aptissimam, commodissimámque iudico. ex qua facilè εὐαρμοφάτως omnes explicantur.

A

De Solis admirabili deliquio, quod Paſsionis tempore accidit.

CAPVT XXI.

CVM ex Epiphanij, veterúmque complurium opinione Chriſtus anno Iuliano LXXVI paſſus fuerit, vti ſuprà demonſtrauimus, & in eum annum tertius Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ iniens ab æſtiuo Solſtitio annus incurrat; ſunt qui hanc ſentẽtiam Solari illa defectione conuinci falſitatis exiſtiment, quam moriente Chriſto præter naturæ curſum, & ordinem eſſe conſpectã Euangelia prodiderunt. Hanc enim anno quarto Olympiadis illius animaduerſam ex eo colligunt, quod id Phlegon Adriani libertus, & Olympiadum computator egregius ſcriptum reliquerit. Cuius verba ex lib XIII primùm Africanus, tum Euſebius ex eo deſcripſit in Chron. quæ ita vertit Hieronymus. *Quarto autem anno* CCII *Olympiadis magna & excellens inter* B *omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta. Dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus, vt ſtellæ in cælo viſæ ſint*, &c. Hanc eſſe illam ipſam, quæ ſub Chriſti mortem accidit, Patres omnes antiqui, velut vno ore pronunciarunt. Porrò cùm annus quartus Olympiadis cœperit à Solſtitio anni Per. Iul 4745; qui eſt annus Chriſti XXXII, Iulianus LXXVII; ſi anno quarto labente paſſus eſt Chriſtus, neceſſe eſt id anno æræ Chriſtianæ XXXIII contigiſſe, non, vt in Annalibus vulgatum eſt, XXXIV. Atqui iidem illi Chriſtiani Scriptores veteres, qui defectionem Solis Chriſto patiente conſpectam à Phlegonte, atque Thallo Chronologis memoriæ proditam aſſeuerant, Chriſtum Dominum anno ſecundo vel tertio Olympiadis CCII paſſum eſſe ſentiunt. Sic Africanus lib. V τῶν χρονογραφιῶν apud Euſebium lib. VIII de Demonſtr. & apud Hieron. in cap. IX Danielis. Quin & Euſebius ipſe
pag. 243. Chronico II, vbi Phlegontis verba producit, paſſionem eiuſdem non anno IV Olympiadis affixit, ſed tertio; cui & annum Tiberij XVIII appoſuit. Annus hic erat Abraami MMXLVII: ad quem ex methodo annorum Euſebij addendi ſunt anni C
2696 Confiet annus Periodi Iul. 4743; quo ab autumno cœpit annus tertius Olympiadis CCII, perſeueraúitque ad autumnum anni Per. Iul. 4744, quo annus quartus iniit. Quare anno tertio, non quarto Paſſionem illigauit Euſebius, quem Hieronymus eſt ſecutus. Caſtigandus verò idem Euſebius, dum lib.
pag 284. X de Præpar. ſcribit annum XV Tiberij incidere in annum quartum Olympiadis CCIII. Legendum Olympiadis CCI, hoc eſt σα′ non σγ′. Nunc illud reſpondeant velim, qui Phlegontis teſtimonio nos oppugnant, ecquid Africanum, Euſebium, Hieronymum, Phlegontis libros legiſſe putent. Quod quia de Africano ſaltem negare non poſſunt; dicant porro quid in illis iudicij fuiſſe cenſeant, ſi cùm apud Phlegontem obſeruaſſent horribilem Solis eclipſin anno IV Olymp. CCII contigiſſe, & eam eſſe vellent, quæ moriente Chriſto contra naturæ ordinem apparuiſſet; atque idipſum ethnici illius authoritate ſuaderent; ſi hanc, inquam, non anno illi, quo iſte ſcripſerat, ſed alteri tribuiſſent, ſatin' ſanos illos arbitrentur. Quamobrem ne tantum ſtuporis antiquis illis Patribus affingatur, propemodum fateri neceſſe eſt Africani verba à librariis fuiſſe corrupta. Cùm enim ſcripſiſſet D
τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς σβ′ Ὀλυμπιάδος, aut certe τῷ δὲ ** ἔτει extrita numerali notula, anagnoſtes Hieronymi τῷ δ′ legit; hoc eſt quarto. Similis huic hallucinatio in Diodori loco commiſſa eſt, quem ex primo Bibliothecæ libro citat Euſebius in Excerptis Scaligerianis pag. 30. Cùm enim Diodorus ſcripſiſſet Aſſyrios imperaſſe annis ἀπ' ὡς φησὶ Κτησίας ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ. *vt refert Cteſias in* II *libro*: in Excerptis legitur ἐν τῇ δ′ βίβλῳ, in IV libro. Quare Epiphanij, aliorúmque ſententia, quæ Chriſtum paſſum aſſerit anno II Olymp. CCII, Phlegontis teſtimonio conſentanea magis eſt, quàm cæterorum. Præſertim ſi anno Iuliano LXXVI, Per. Iul 4744, id accidiſſe dicatur, quo ſecundus annus Olympiadis CCII ab Autumno ſuperiore cœptus ex vſu Syromacedonum, & Græcorum Orientalium in curſu fuit.

Demum Epiphanij decretum, maximè quatenus plenilunio paſſum eſſe Chriſtum negat, Dionyſij authoritate redarguitur. Hunc enim Epiſtola VII ad Poly-

A carpum ſcripſiſſe putant, in ea Solis defectione, quam ſe in Ægypto vidiſſe refert, Lunam ex diametro Soli prius obiectam fuiſſe. Nam poſt eclipſin, καὶ τὴν ἀπωσθῆναι, id eſt obductionem, Lunam ait εἰς τὸ τῦ ἡλίου ἀφέμενον αὐτὴν καταφῆναι, hoc eſt ad eum cœli peruenisſe locum, qui è diametro Soli erat oppoſitus. Verùm nihil ex iis verbis de Plenilunio conficitur. Quamuis enim Luna tunc eſſet ἀμφίκυρτος, & in tertio quadrante verſaretur, cùm ea poſt ἀπωσθῆναι ad priſtinam ſedem rediret, per oppoſitam Soli ex aduerſo plagam tranſiiſſe, non in ea conſtitiſſe diceretur.

De annis LXX ab Hieremia commemoratis.

Exponitur quæſtionis ſtatus, & variæ cùm cæterorum ea de re ſententiæ, tum Scaligeri ipſius afferuntur.

B

CAPVT XXII.

CAPTIVITATI Iudæorum, ac ſeruituti, tùm Hieroſolymorum etiam vaſtitati ſeptuagenarium ab Hieremia præfinitum videtur interuallum; idémque & ab aliis ſacrorum librorum authoribus aſſertur. Capite XXV Hieremias anno quarto Ioakim, Nabuchodonoſori primo, huius, & Babyloniorum expeditionem in Iudæam, ac tam horum, quàm vicinarum gentium cladem & ſeruitutem prædicit iis verbis, quæ commate nono leguntur. *Ecce ego mittam, & aſſumam vniuerſas cognationes Aquilonis, ait Dominus, & Nabuchodonoſor regem Babylonis ſeruum meum: & adducam eos ſuper terram iſtam, & ſuper habitatores eius, & ſuper omnes nationes, quæ in circuitu illius ſunt: & interficiam eos, & ponam eos in ſtuporem, & in ſibilum, & in ſolitudines ſempiternas*, &c. Mox. *Et erit vniuerſa terra hæc in ſolitudinem, & ſtuporem; & ſeruient omnes gentes iſtæ regi Babylonis ſeptuaginta annis. Cúmque impleti fuerint ſeptuaginta anni,* C *viſitabo ſuper regem Babylonis, & ſuper gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & ſuper terram Chaldæorum, & ponam illam in ſolicitudines ſempiternas.* Rurſus capite XXIX, poſt deportationem alteram, quæ regnante Iechonia contigit, octo annis poſt priorem, ad eos, qui Babylone captiui detinebantur, ſcripſit Hieremias, & illos admonuit, ne falſis Prophetis aures præbere vellent, qui propediem liberandos ipſos eſſe mentiebantur. *Quia hæc dicit Dominus* (ait com. 10.) *Cùm cœperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos, & ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum, vt reducam vos ad locum iſtum.* Eiuſdem interualli ſeptuagenarij mentio fit lib. II Paral. cap. XXXVI, 20, & ſequentibus. *Si quis euaſerat gladium, ductus in Babylonem ſeruiuit regi, & filiis eius, donec imperaret rex Perſarum, & compleretur ſermo Domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra Sabbata ſua. Cunctis enim diebus deſolationis egit Sabbatum, vſque dum complerentur ſeptuaginta anni.* Ad hæc Daniel cap. IX. *In anno primo Darij* (inquit) *filij Aſſueri*; &c. *ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Ieremiam Prophetam, vt complerentur deſolationis ſeptua-*D *ginta anni.* Denique Zachariæ I, 12. *Et reſpondit Angelus Domini, & dixit: Domine exercituum, vſquequò tu non miſereberis Ieruſalem, & vrbium Iuda, quibus iratus es? Iſte iam ſeptuageſimus annus eſt?* Hæc ſunt ſacrorum teſtimonia librorum, quibus ſeptuagenarij annorum ſpatij mentio continetur, quod vel populi ſeruituti, vel Vrbis ac Templi vaſtitati, vel inſigni denique alicui calamitati præfigitur. Sed vndenam inchoandum, & vbi terminandum ſit, magnum eſt, ac peruetus certamen. Cuius vti ſtatus definiatur, recordari imprimis oportet omnium illorum, quæ lib. IX de anno IV Ioakimi regis, & initio Nabuchodonoſori diſputata ſunt; ac præſertim de triplici populatione Hieroſolymorum, ac deportatione Iudaici generis. Prima quarto ipſo Ioakimi, Nabuchodonoſori primo contigit; quando captis Hieroſolymis reges Iudæ ſtipendiarij Babyloniorum eſſe cœperũt. Tum verò Daniel cum tribus ſociis, aliique deportati ſunt. Secunda Nabuchodonoſoris irruptio, ac deportatio in Ioachini, ſiue Iechoniæ tempus incurrit, qui cum tribus menſibus regnaſſet, à Nabuchodonoſoro captus, & in Chaldæam abductus eſt,

Triplex Iudæorum deportatio.

IV Reg. XXIV, 10, 11, 12: & II Paral. XXVI, 10. Erat annus Nabuchodonosoris octauus. Quippe Ioakim vndecim annis imperauit, & anno eius quarto Nabuchodonosor iniit. Tertium ac postremum tempus omnium calamitosissimum cadit in annum Sedeciæ vndecimum: quando Vrbs cum Templo conflagrauit, & in solitudinem redacta sunt omnia, anno Nabuchodon. XIX. Nam Sedecias regnauit annis vndecim. ac tùm vltimò Iudæi in Babyloniam deportati sunt. quam historiam fusè Scriptura narrat capitibus vltimis quarti Reg. & II Paralip. nec non Hieremias vltimo capite. Post hanc nouissimam captiuitatem, Iudæam, & Hierosolymam diuturna vastitas occupauit; nec antè in patriam reuerti, ac sedes pristinas frequentare licuit, quàm Babyloniorum extincto dominatu, Cyrus Persarum rex exortus est, vt in calce libri II Paral. legimus, & initio Esdræ. tametsi templum ipsum Hierosolymitanum multis post Cyrum annis elapsis instauratum fuerit. A

De Septuagenaria captiuitate prima sententia.

His animaduersis pro deportationum illarum numero, tres sunt de annis illis septuaginta sententiæ. Sulpitius Seuerus l. II Historiæ, Aben Hezra, R. Saadias, Seder holam, Lyranus, & Vatablus ab anno primo Nabuchodonosori inchoandos sentiunt. Sed non omnes quartum illum annum Ioakimi fuisse dicunt. quidam enim octauum: alij vndecimum numerant. de quo vide quæ libro IX, capite LX scripsimus. Omnes tamen in eo concordant, vt à prima deportatione anni illi LXX procedant. Altera est opinio, epocham annorum LXX à secunda migratione sumendam, quando Iechonias abductus est. Ita Caietanus, Genebrardus, & Scaliger cùm hoc in capite, tùm in Isag. Canon. Tertia denique ab Vrbis excidio, & vltimo Sedeciæ eosdem annos repetit. Ita Iosephus lib. Antiq. XI, Eusebius, ac multi veterum. Hæc de nobilissimi interualli principio. De exitu non minor, imò verò difficilior quæstio: quòd alij in secundum annum Darij Histaspis F. quo templum instauratum est, desinere censeant: alij Cyri anno primo concludunt. qui quidem rursus aut ab anno primo Persici regni; aut à primo Babylonici illos ordiuntur. B

II sententia.
III sententia.

Ac vulgò quidem Scripturæ Interpretes, & Annalium, Chronicorúmque conditores Babyloniorum imperium annis septuaginta circunscribunt; quos hunc in modum dispensant. Nabuchodonosori annos XLIII; Euilmerodacho XXIII; Baltasari III assignant. Fiunt LXIX. Dario Medo annum vnum; cui successit Cyrus. Colliguntur ab initio Nabuchodonosori ad initium Cyri, anni LXX. Ita Babyloniorum regum annos digerunt, qui LXX annos Hieremiæ à primo Nabuchodonosoris arcessendos putant. Verùm quibus placet eosdem LXX ab excidio Vrbis ad Cyri primordium extendi, necesse est, plures vt annos regibus illis imputent, aut reges alios inculcẽt. Equidem Iosephum negligentiæ culpa liberare non possum: qui L. x Antiquit. c. XI, & XII Babyloniorum principum annos ita computat: Nabuchodonosori annos tribuit XLIII; Euilmerodacho annos XVIII; Nerigliſſaro LX; Laborosoarchodo menses IX; Baltassari annos XVII. Colligũtur ab initio Nabuchodonosori, anni CXIX. Excidiũ Vrbis anno Nabuchod. XVIII exacto contigisse vult. à quo ad finem Baltassaris, & primum Cyri, LXX Hieremiæ annos perducit lib. XI. Atqui si de CXIX, octodecim deducas, reliqui erunt anni centum & vnus, nedum LXX. Ac ne librariorum culpa deprauatos credamus esse numeros, eadem & in Ruffini Latina versione leguntur, cap XIII, libri X. Rursus lib. I con. Appionem Berosi verba describit: ex quo longè pauciores annos regibus assignat, hoc est LXVII. Si igitur octodecim Nabuchodonosori deducas, non plures supererunt, quàm XLIX. Quomodo ergo ab excidio Vrbis ad primum Cyri anni possunt intercedere septuaginta? Proinde minus in hoc temporum ratiocinio diligens fuit Iosephus, qui & à capto Sedecia ad Cyrum, LXX annos computat; & Babyloniorum regum annos tam incuriosè partitur. C

Iosephi oscitantia.

Ex iis, qui LXX annos computant ab Vrbis excidio, tolerabilis est epilogismus, quo Torniellus vtitur; qui Nabuchodonosori dat annos XLIII; Euilmerodacho, XXIII; Nerigliſſaro IV; Laborosoarchodo, menses IX; Baltasari XVII. Fiunt anni LXXXVIII. è quibus subducti XVIII, residuos faciunt annos LXX. Rectè autem Annalium ille scriptor, reges Babylonios à Berosо commemoratos, vulgò autem prætermissos à nostris, inserendos putauit. de quibus suprà lib. IX disputauimus. D

A

Explicatur vera de LXX *annis Hieremiæ sententia.*

CAPVT XXIII.

VÆ de quarto anno Ioakimi, & primo Nabuchodonosori, deque Chaldæis regibus, superioribus libris accuratè perquisitis, quid à nobis consentaneè de hoc interuallo sentiendum sit, propemodum necessariò præscribunt. Quamobrem constitutis illîc doctrinæ principiis, septuagenarij huius spatij caput, atque exitum totidem capitibus complectemur.

Primum esto: Septuaginta anni, quos Hieremias allatis suprà locis definit, ab anno quarto Ioakimi, Nabuchodonosori autem primo, sunt inchoandi. Non aliter Hebræi omnes sentiunt; tùm Theodoretus, ac Lyranus: quibus assentiri par
B est, si Prophetæ verba diligentius attendantur. Scriptum est capite illo Ieremiæ XXV, anno quarto Ioakimi, primo Nabuchodonosori, Prophetam cum populo de contumacia in Deum expostulasse, à com. 3. atque in pœnam scelerum edixisse septuaginta annorum seruitutem, com. 9. *Pro eo quod non audistis verba mea; ecce ego mittam, & assumam vniuersas cognationes*, &c. quæ suprà descripsimus. Quocirca annos illos LXX circunscripsit Deus, quibus cùm Iudæos, tum finitimas gentes, Ammonitas, Moabitas, Palæstinos, Idumæos, aliósque populos Babylonico imperio subiiceret. Quod ipsum ineunte Nabuchodonosori imperio cœptum est fieri; quando Nabopolassarus filium suum Nabuchodonosorem cum exercitu misit; isque Syriam vastauit omnem, & Iudæos in potestatem redegit, qui hactenus Babyloniis in perpetuam seruitutem traditi non fuerant. Quamuis enim interdum, velut Manassis tempore, ab illis oppressi, eorúmque capti reges, & abducti fuissent, nondum tamen perpetua illa seruitus fuerat, neque stipendiarij penitus erant; sed identidem excusso iugo, pristinam se in libertatem vindicarant. Post il-
lam Nabuchodonosoris expeditionem, libertate funditus amissa, Babylonio regi
C deinceps perpetuò subiecti sunt, ad Cyrum vsque, & Persarum imperium. Hæc igitur epocha Iudaicæ seruitutis, ac libertatis Iudæ regibus ereptæ; tum euersæ à Nabuchodonosoro Syrię, ac gentium longè latéq; domitarum insignis est; & ab ea manifestè septuaginta illos annos Hieremias deducit. Horum, inquam, annorum spatium non Vrbis, ac Templi vastitati, sed Syriæ, ac Iudææ seruituti præfinit. quod insuper ex capite XXVII, & XXIX declaratur: vbi nihil aliud, quàm regis Iuda, & nationum cæterarum seruitutem sonat, ad quam sponte tolerandam, vtpote quam Deus immutabili sententia decreuerat, pluribus illos hortatur.

LXX anni illi à Ioakimi IV anno inchoandi sunt.

Alterum sententiæ nostræ caput est: Septuagenarium interuallum anno primo Cyri terminatur, non quo Persicum regnum iniit; sed quo Babyloniis imperare cœpit, qui est Persici regni vicesimus primus desinens, & iniens vicesimus secundus. Demonstratur ex iis, quæ de duplici epocha Cyri lib. X, cap. XIV, & XV: & alibi de Nabuchodonosoro, eiúsque successoribus definimus. Nam vndecumque septuaginta illos auspiceris, nunquam efficies, vt in primo Persici regni desinant. Quippe Nabuchodonosoris initium post Nabopolassarum necessariis argumentis
D ostendimus congruere anno Per. Iul. 4107, ab eóque ad Persici regni primordium non plures, quàm XLVIII circiter annos incurrere. Neque verò aliter hæc ordinare licet: nec vllam habet Chronologorum audacia latebram in illis temporibus, nouos vt reges, aut regum annos impunè possit intrudere. Sunt enim illustria istorum monimenta temporum cœlestibus obseruationibus consignata. quibus qui fidem derogant, ne ipsi quidem vllam apud prudentes homines fidem merentur. Quæ annorum notæ cum veris, & confessis Historicorum narrationibus, ac testimoniis coniunctæ, demonstrationum in re Chronologica locum ac pondus obtinent. Si igitur ab anno quarto Ioakimi, siue primo Nabuchodonosori ad primum Cyri, quo Persis regnare cœpit, anni sint tantummodo XLVIII; multo pauciores erunt, si vel ab octauo pòst anno, hoc est deportatione Iechoniæ; vel à XIX, nempe à Sedeciæ captiuitate, & templi vastatione putare cœperis. Annorum por-

Idem annī terminātur anno primo Cyri.

ro accuratus epilogiſmus ita ſe habet. Nabuchodonoſor ab anno quarto Ioacimi, A annos imperauit XLIII; Euilmerodach III, Nerigliſſarus V; Laboroſoarchodus, mẽſes IX; Nabonidus XVII. Colliguntur anni LXVIII, menſes IX; hoc eſt anni LXIX. Primus Nabuchodonoſori cœpit anno Per. Iul. 4107. Ergo ſexageſimus nonus inchoatus eſt anno 4175; deſiit in 4176; quo Cyri viceſimus ſecundus iniit Perſici regni, & primus Babylonici, ac ſeptuagenarij interualli poſtremus. quo iam inchoato, anno videlicet Per. Iul. 4177, mundi 3437, ante Chriſtianam æram, 537, anno Iphiti CCXL, ſiue Olympiadis ſexageſimæ anno quarto ineunte, laxata eſt Iudæorum captiuitas, & Iudæis redeũndi eſt facta copia. Cyrus Babylone regnauit annos nouem; quorum primus, id eſt regni Perſici XXII, iniit anno Per. Iul. 4176. quo labente, Iudæis abeundi poteſtatem fecit.

De alio ſeptuaginta annorum ſpatio, cuius Zacharias meminit, poſtea dicemus in capite de LXX hebdomadibus, quarum ex hiſtoria, regúmque Perſidis anni illi dependent.

B

Quæ contra ſententiam noſtram afferri poſſunt, ſolentque, diſcutiuntur; ac Scaligeri imprimis errata caſtigantur.

CAPVT XXIV.

VONIAM igitur tres ſunt de initio ſeptuaginta annorum præcipuæ, ac mentione dignæ ſententiæ; quarum primam cæteris anteponendam cenſuimus: quæ pro duabus obiici nobis ab illarum defenſoribus ſolent, ferè ſunt eiuſmodi.

Qui à deportatione Iechoniæ illos auſpicantur, Ieremiæ loco ſeſe tuentur: qui eſt XXIX capite, com. 10: vbi Propheta reditum iis, qui cum Iechonia
pag. 539. abducti fuerant, poſt annos ſeptuaginta pollicetur. Ita Scaliger lib. VI; qui illius authoritate teſtimonij apertiſſimè ſententiã ſuam adſtrui putat. Verùm nihil aliud C verbis illis, quæ ſuprà cap. XXIV adduximus, Propheta docet, niſi expletis annis ſeptuaginta, quos iam prædixerat viceſimo quinto capite, quique iam erant in curſu, tum captiuitatem ac ſeruitutem eſſe terminandam, non eorum vtique ſolùm, qui cum Iechonia migrauerant; ſed aliorum etiam, qui Ioakimi tempore deportati fuerant, ac deinde cum Sedecia in Babyloniam abducendi erant. quos omnes in patriam redituros eſſe demonſtrat. Iam ſi pro eo quod Propheta ſcribens ad Iudæos Babylonis inquilinos, ſeptuaginta annorum meminit, inchoandum illud ſpatium ab eo ipſo, quo ſcribebat, tempore Scaliger arbitratur, nempe ab anno quo migrauit Iechonias: cur non eadem vi ratiocinationis effici poterit, ab anno IV Ioakimi illos eſſe computandos: quoniam cap. XXV illo ipſo anno ſcribens, annos iſtos ſeptuaginta præfinit, octo annis antequam poſteriorem illam XXIX capitis epiſtolam ſcriberet? Sanè qui ab Iechoniæ deportatione epocham huius interualli repetunt, non poſſunt in Cyri primum annum deſinere; niſi multa & noua, & abſurda comminiſcantur. quod ſtrenuè hac in quæſtione facit Scaliger. cuius inconſtantiam, opinionúmque diſcrepantiam cùm de Nabuchodono- D
pag. 539. ſori, ac Cyri annis ageretur, ſatis ſupérque diſcuſſimus. Ecce libro ſexto, vbi de LXX annis & Hebdomadibus diſſerit, primum annum Cyri, in quem anni LXX deſinunt, non poſſe contendit imperij ipſius Babylonici primordio contineri. quod ita demonſtrat. *Statim enim*, inquit, *poſt bellum Lydiæ profligatum, & Cræſum captum, Cyrus ad oppugnationem Babylonis cõuertit ſe, auctore Herodoto. Captus eſt autem Cræſus anno* IV *Olympiadis* LVII, *vt refert Euſebius. Sardes verò victor ingreſſus eſt Cyrus Olympiade* LVIII, *auctore Solino.* Mox Babylonis expugnationem confert in annum Iphiti CCXXX, anno ſecundo à captis Sardibus, & victo Crœſo. Præterea ex Beroſo Chaldæo idipſum colligit; qui Babylonios reges à Nabuchodon. ad Nabonidum percenſens annos iis imputat LXVII. de qua ſumma deductis annis ſeptem, reliqui ſunt LX à capto Iechonia continuandi anno Per. Iul. 4167; qui eſt ducenteſimus triceſimus Iphiti, & ſecundus Olympiadis quinquageſimæ octauæ. Cùm igitur primus annus Babylonici imperij Cyri ſeptuageſimus ab Iechonia eſſe ne-

A queat, neceſſe eſt ſeptuaginta annos ab anno capti Iechoniæ, qui Per. Iul. 4114 inchoatos in 4183 deſinere; ita vt ſeptuageſimus ſit 4183; in cuius diebus æſtiuis cœpit annus ſecundus Olympiadis LXII; & 4184 eſt ſeptuageſimus primus annus, quem ſecundum Cyri vocat Scriptura. 4185 eſt tertius Cyri, & LXXII captiuitatis, vltimus imperij Cyri, primus Cambyſæ. Demum ita concludit. Annum primum Cyri, vt vocat Scriptura, ita dictum eſſe, quod primus eſſet ſolutæ captiuitatis, non quod primus imperij illius Regis magni. *Homines enim*, ait, *in patriam reuertentes vnde primùm tempora putarent, quàm ab eo anno, qui princeps fuit earum libertatis?* Addit & aliam coniecturam; nouum Neuruz, nouamque æram à Babyloniis illi inſtitutam eo tempore. Hæc Scaliger. in quibus nouam, ac diuerſam ſententiam architectatus eſt, ab iis ipſis quas in Appendice, & Iſag. Can. atque Animaduerſ. Euſebianis expoſuit; vt hæc quarta numeranda ſit. Quamuis enim triplex hîc epocha Cyri ſtatuatur, vt in Animaduerſ. & Iſag. Can. fecerat; differt tamen, quòd tertiam nullius noui imperij primordium hîc fuiſſe velit; ſed vel ob Iudæis reſtitutam libertatem, vel ob nouum Neuruz inſtitutum

B procedere deinceps cœpiſſe. At in Animad. & Iſag. Can. tertiam illam epocham ex eo natam eſſe credit, quod Bactrianis ſuperatis, totius Aſiæ imperium inierit. Illud præterea ſuperiorum illorum librorum doctrinæ contrarium hoc in capite docetur: Babylonem expugnatam eſſe anno Perſici regni XIII, Iphiti CCXXX: qui cœpit anno Per. Iul. 4167. quo tertius decimus Cyri pariter inchoatus eſt. At in Appendice huius Operis Babylonem captam refert anno Perſici regni XXX. in Animaduerſ. anno Perſici regni XXII. Mira eſt igitur opinionum pugna, de qua lib. II, cap. V de initio Cyri. Atque vt ea, quæ capitis huius propria ſunt, attingamus; illud eſt falſum; Babylonem à Cyro captam ſtatim poſt Sardium expugnationem. neque id Herodotus verbis illis, quæ citat Scaliger, aſſeuerat. Κῦρος δὲ ἐπεί τε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑπωχέλεα ἐποιήσατο, Ασσυρίοισι ἐπετίθετο. *Cyrus autem, poſtquam continentem omnem ſibi ſubiecit, Aſſyrios aggreſſus eſt.* Itaque poſt victum Crœſum, aliquot annis in Aſia aliiſque prouinciis ſubiugandis poſiti ſunt, priuſquam Babylonem caperet Cyrus. quod anno circiter eius exeunte XXI, aut ineunte XXII factum Ca-

C non ille Mathematicus teſtatur, quem ſuprà produximus. Quòd autem primum annum Cyri, non ab vllo eius initio nuncupari dicit, ſed eſſe primum Iudaicæ libertatis, ratione prorſus caret. Cur enim Cyri primus apelletur? Quid alienius porrò, quam primum annum partæ Iudaico populo libertatis, eo ipſo primum Cyri nominare? Nam de nouo Neuruz, æráque noua, aliquot ab eius exordio annis inſtaurata, ἐδὴν ὑγιές: vt libro III demonſtratum eſt.

Scaligeri error, & opinionum inconſtantia.

Altera ſequitur opinio, quæ ab excidio Vrbis, ac templi ſeptuaginta annos incipit: quæ quidem falſa Babyloniorum regum, annorúmque, quibus imperarunt, computatione defenditur. tum eo commento, quod ſuo loco validiſſimè refutatum eſt, quo Baltaſar cum Nabonido confunditur. quod Ioſephi prope piaculare facinus eſt. Vrget autem illos, & licentiam coercet epocha Nabopollaſſari, atque Cyri, quam nos firmiſſimis, ac neceſſariis argumentis muniuimus. Quare non rectè Torniellus anno mundi 3408 Nabopollaſſarum iniiſſe putat; qui annus incurrit in Per. Iul. 4070. Nam Chriſti vulgarem natalem confert in annum mundi 4051, qui detractus de annis Per. Iul. 4713, relinquit 663 annum primum Orbis

D conditi. Atqui nouemdecim annis aberrat. Nam primus Nabopollaſſari ex Ptolemæo conuenit anno Per. Iul. 4089.

Sed minimè omnium probabilis eſt eorum ratio, qui annos LXX vndecumque tandem proficiſcantur, terminant anno primo Perſici regni, proximè poſt Medorum opes euerſas: & eodem anno, ac prope momento, Cyrum fingunt Perſidis, Mediæ, Aſiæ ac Babyloniæ compotem fuiſſe. Quod ne concipere quidem animo poſſumus: & vt fieri vtcumque potuerit, factum eſſe negant hiſtoriæ omnes. quibus refragari velle, ferrei eſt oris, & exempli in tractanda temporum doctrina minimè boni.

Atenim qui epocham ſeptuagenarij interualli ſumunt ab exordio Vrbis, opponunt, annos iſtos paſſim deſolationis, ac vaſtitatis in Scripturis vocari: vt ab Hieremia cap. XXV: *Et erit vniuerſa terra haec in ſolitudinem, & ſtuporem; & ſeruient* LXX *annis.* Tum clarius, & ἐμφατικώτερον in II Par. *Cunctis enim diebus deſolationis egit Sabba-*

Quæ ex Hieremia contra nos opponuntur.

tum, vsque dum complerentur septuaginta anni. Daniel quoque LXX annos desolationis appellat cap. IX, 2. Aduersus hæc primùm illud excipimus: annos septuaginta nusquam desolationis, id est vastitatis Vrbis, ac Templi nominari: sed in eorum partem duntaxat, & quidem maiorem vastitatem illam incubuisse. Hieremias enim id expressè demonstrat cap. XXV; nimirum integrum ipsum spatium seruituti, vastationi, & solitudini terræ totius esse præfinitum: terræ, inquam, non Iudæorum solùm, sed earum omnium nationum, quas Babylonio regi seruituras esse denunciat. Itaque commate 11, cùm dicit: *Et erit vniuersa terra hæc in solitudinem & stuporem*, &c. non modò Iudæam, sed etiam finitimarum gentium regionem complectitur. Etenim com. 9 adducturum se Nabuchodonosorem comminatus erat, non solùm super terram istam; hoc est Iudæam; sed etiam super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt. Quas quidem, & agros illarum Nabuchodonosor ab anno tertio, quartóque Ioakimi vastare, atque expugnare cœpit. Et vt solitudinis vocabulum commate 11 ad Hierosolymorum desolationem restringere velimus, tamén septuaginta, qui subiiciuntur, anni ad proxima verba referendi sunt: *Et seruient omnes gentes istæ regi Babylonis.* Alter locus ex 11 Paralip. nihil aduersus sententiam nostram efficit. Hoc enim tantummodo Scriptura refert: cunctis diebus, quibus Vrbs cum Templo desolata fuit, egisse Sabbatum; hoc est incultam, & inaratam mansisse, vsque dum anni LXX complerentur. non quod idem desolationis, ac LXX annorum initium fuerit. sed quod ab anno decimonono septuagenarij illius interualli, ad vltimum vsque, desolationis tempus alterum perductum sit. Finis itaque tam desolationis, quàm septuagenarij spatij est annus septuagesimus: initium verò desolationis longè inferiùs est epochâ LXX annorum, quam Hieremias definiit. quod alio simili genere loquendi rectè à nonnullis illustratur. Nam eodem in capite XXXVI, lib. 11 Paralip. scriptum est, Ioachin tribus regnasse mensibus, com. 9. mox autem com. 10 subiicitur: *cúmque anni circulus volueretur; misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem.* Ecce solidum annum fluxisse significat; cùm tamen Ioakin non vltra tres menses regnauerit. Sed nimirum anni illius initium ante Iechoniæ primordium cœpit, & tamen cum eo trimestre huius interuallum desiit.

Tertius Danielis locus cæteris expressior videtur. sed idem tamen ex Hebræorum, & Græcorum librorum comparatione facilè à nobis explicabitur. In Hebræo primùm ita legitur. לְמַלּוֹאת לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלִָם: *vt implerentur desolationi Hierosolymorum anni septuaginta*, vel, *in desolatione*. Græcè porrò, vt in Sixtianis: ἐγὼ Δανιὴλ σωῆκα ἐν τοῖς βιβλοις τὸ ἀριθμὸν ἔτη, ὃς ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς Ιερεμίαν τὸν προφήτην, εἰς συμπλήρωσιν ἐρημώσεως Ιερουσαλὴμ ἑβδομήκοντα ἔτη. *Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, cuiusmodi factus est sermo Domini ad Ieremiam Prophetam, ad complementum solitudinis Hierusalem, septuaginta annos.* Quibus verbis indicat, se ex Ieremiæ vaticinio didicisse, ad tempus desolationis implendum septuaginta annos esse taxatos: hoc est non antè complendum esse vastitatis Hierosolymitanæ tempus, quàm LXX anni seruitutis tam Iudæorum, quàm cæterarum nationum; adeóque Babylonico imperio præfiniti, desiissent. Ad nostrum interpretem quod attinet; si *desolationi*, pro *desolationis*, scripsisset, eundem penitus sensum redderet: cùm autem generandi casum adhibuerit, videtur desolationis annos appellasse totum illud seruitutis tempus, quod ante desolationis initium cœpit; quoniam maiorem eius, ac præcipuam partem Vrbis vastitas occupauit. Nisi quis desolationem Hierusalem sic interpretari malit, vt sit non excidium Vrbis ipsius; sed eiusdem calamitas, seruitus, & imposita pendendi tributi necessitas; quæ omnia mala ab anno quarto Ioakim in vrbem ipsam, Iudæósque redundarunt. quem ad sensum reuocanda esse superiora Ieremiæ verba ex cap. XXV diximus.

Video qui & illa Scripturæ verba, lib. 11 Paralip. XXXVI, 20, vrgeat. *Si quis euaserat gladium, ductus in Babylonem seruiuit regi, & filiis eius, donec imperaret rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Ieremiæ: & celebraret terra Sabbata sua.* ex quibus colligunt, statim post desitos Nabuchodonosoris posteros, regem Persarum successisse Cyrum. Sed si quid in illis verbis est momenti, non minus contra aliorum opinionem procedit, quàm nostram. Nam eorum plerique, qui ab Vrbis conflagratione septuaginta annos numerant, inter Nabuchodonosori posteros,

A & Cyrum, Darium Medorum regem inferunt. Quare communi nomine loco illi sic occurrimus: particulam, *donec*, non ita sumendam, vt ἀμέσως, & incontinenti Persarum reges Babylonem inuaserint: sed perinde, ac si scriptum esset; *& donec imperaret rex Persarum.* vel certè vocabulum, *donec*, nihil aliud significare, quàm *antequam.* vt Psalm. CIX. *Donec ponam inimicos tuos.* Postremò *donec* non tempus indicat, ad quod vsque Nabuchodonosori filij peruenerint; sed quo aduenientе, seruire desitum sit, qui est annus primus Cyri, Babylonicæ duntaxat epochæ. Omnium, quæ opponi possunt, difficillimum in speciem est. quod ex cap. VI Baruch, comm. 2 petitur. Ibi enim Propheta epistolæ verba describit, quam Ieremias ad captiuos Iudæos in Babyloniam dedit. *Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis, vsque ad generationes septem: post hoc autem educam vos cum pace.* Scripsit hanc epistolam Ieremias post deportatum Iechoniam, quę est secunda captiuitas, vndecim ante excidium annis, vt ex capite XXIX Ieremiæ constat. quo ex tempore septem in illa captiuitate generationes definit. Vis igitur
B authoritatis illius contra omnes sententiarum omnium patronos pugnare videtur. Respondet Perrerius; septem hîc pro incerto multitudinis numero, vt sæpe aliàs, accipi. tum verò finem γενεῶν istarum non esse septuagenariæ captiuitatis exitum; sed tempus Artaxerxis; quando reliquiæ Iudæorum, quæ regnante Cyro, & Zorobabele duce non redierant, cum Esdra sunt reuersæ. de qua re postea.

Ex iis omnibus apparet, rectissimè constitutum à nobis esse septuaginta, quos Hieremias præfiniuit, annorum initium, atque exitum. Ac Rabbini quidem in Comment. ad Danielem, vt R. Selomoh, stolidissimè nugantur, deceptum esse Danielem, quasi annum primum Darij Medi septuagesimum, & vltimum interualli ab Hieremia concepti esse crediderit. Atqui Daniel nihil dicit aliud, nisi se Propheticis ex libris annorum illorum didicisse numerum; nec non eorumdem terminum, ad quem septemdecim plus minus anni supereſſent. quod per idem tempus verisimile est intellexisse Prophetam. Inepta Rabbinorũ opinio.

Postremo locus ille Zachariæ supereſt explicandus; apud quem cap. 1, 12 Angelus ita queritur: *Domine exercituum, vsquequo tu non misereberis Ierusalem, & vrbium Iuda, quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est.* Hæc Propheta anno Da- Zachariæ locus exponitur.
C rij secundo; cùm octodecim iam annis anteà septuagenarium illud interuallum Ieremiæ ex opinione nostra confectum iam esset. Respondent vulgò verba illa: *Iste annus iam septuagesimus est*, cum affectu quoddam pronunciari. q. d. Hæccine est promissio tua, qua post annos LXX reditum in patriam, libertatem, ac pacem; tum instaurandæ vrbis, ac templi potestatem promiseras? Atqui iam septuagesimus annus elapsus est. Sed melius meo iudicio Zachariæ verba ita declarari possunt. Cùm ab Vrbis excidio ad annum secundum Darij Hystaspis F. septuaginta prope anni fluxerint, Angelum queri adhuc in ruinis suis Vrbem, ac Templum iacêre; neque Deum adhuc populi sui misereri; sed irasci iam per annos LXX. Nam Hebræa sensum hunc efficiunt: *quibus iratus es iam annum septuagesimum.* Ira Dei pro singulari, ac seueriſſimo illius exemplo sumitur, quod in Templi vastatione contigit. A primo anno Nabuchodonosoris ad XXII exeuntem Cyri, quo captiuitas est soluta, anni sunt LXX. Adde Cyri VIII, Cambysis, & Magi VIII, Darij II; fiunt LXXVIII. Deductis annis XVIII, restant LXX ab excidio Vr-
D bis ad annum II Darij, quo vaticinatus est Zacharias. Hæc est certissima loci huius interpretatio: secundum quam duplex interuallum septuagenarium in Scripturis exprimitur; alterum ab Ieremia definitum; alterum à Zacharia commemoratum; quod à priori prorsus alienum est, ac diuersum.

A

De Perſarum regum ſerie, quæ in Sacris libris expreſſa legitur.

CAPVT XXV.

Scaligeri opinio.

DE Danielis hebdomadibus diſputationem ingreſſurus Scaliger, primùm ex libris Eſdræ, ac Neemiæ Perſidis regum ſeriem exponit. Eô verò ſpectat illius ratio, vt Darij Nothi anno ſecundo; non Hyſtaſpis, vt habetur vulgò, filij, templum à Zorobabele ac Ioſue conditum probetur: itémque Mnemonis Artaxerxis, non Longimani tempore Neemiam è Babylonia in Iudæam veniſſe. Argumentationis autem hæc eſt ſumma. Vltimus Perſarum rex, cuius in Scriptura mentio fit, eſt Darius, Neem. XII, 22: ſub quo Neemias teſtatur Iadduam Pontificem fuiſſe. *Iaduas verò iſte, quod nemo negare poſſit, is eſt, qui Alexandro Ieroſolyma ingredienti obuiam in Pontificio ornatu venit. Darius ergo iſte æqualis Alexandri magni fuit; & conſequenter Darius iſte eſt is, quem Alexander vicit, vltimus rex Perſarum. Quod cùm ita ſit, Neemias peruenit ad Alexandri tempora.* Alterum argumentum: Sanabelletes Samaritanus Neemiam Hieroſolymorum mœnia reficientem prohibere conatus eſt. Nehem. IV. Is Alexandri caſtra ſecutus, Gazam oppugnanti cum auxiliis præſto fuit: vt refert Ioſephus. Ergo Sanbelletes Nehemiæ ætate vixit, adeóque fuit vterque magni Alexandri σύγχρονος. Tertium argumentum: Sanbelletes filiam ſuam Nicaſo in matrimonium dedit Manaſſæ fratri Iaduæ Pontificis, authore Ioſepho libro XI. Ob id Nehemias Manaſſen expulit, Nehem. cap. vlt. 28. *De filiis autem Ioiada filij Eliaſer ſacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugaui à me.* At Iaduas filius erat Ioannis Ioiadæ filij. Quare Neemias Alexandri M. temporibus vixit. Vltimum itaque Perſarum regem in Scripturis habemus Darium Codomannum. Primus citra controuerſiam eſt Cyrus, cæteri diligenter ab Hiſtoricis notati ſunt. Iam cùm in Perſarũ regum ſerie tres omnino Darij ſint; ſolus ille, qui Nothus dictus eſt, inter duos Artaxerxes medius interiacet. Quare ſi è Scripturis probari poſſit, Artaxerxen quendam imperaſſe; ac poſt eum Darium: tum Artaxerxen, perſpicuum erit, Darium iſtum non alium eſſe, quàm Nothum. Atqui Eſdræ IV, 6, poſt Aſſuerum, (quem Xerxem eſſe vult Scaliger) ſubiicitur Artaxerxes, à quo prohibiti ſunt templum ædificare Iudæi. Mox com. 24, Artaxerxi illi Darius ſucceſſiſſe dicitur, qui templi inſtaurandi poteſtatem fecit. Huic capite VII, 1, Artaxerxes alius ſubſtituitur, à quo Nehemias vrbis extruendæ facultatem obtinuit. Apparet ergo Darium illum, ſub quo templum inſtauratum eſt, fuiſſe Nothum, Artaxerxem verò, Mnemonem. Hæc ſumma eſt Scaligerianæ diſputationis.

B

C

Refellitur.

In ea verò primum illud incommodum eſt, quod longæuos vltra humanæ vitæ modum duces aliquot Hebræorum fuiſſe fateri cogitur. Nam Zorobabel dux fuit Iudæorũ, qui à Cyro dimiſſi ſunt. quod contigit anno Per. Iul. circiter 4177. annus ſecundus Darij Nothi eſt Per. Iul. 4291 interuallum anni CXIV. Totidem igitur annis principatum geſſit Zorobabel, & iſtis amplius: Neque enim ſcimus, quando mortem obierit. Addatur iam ætas, quam habuit, cùm Iudæorum laxata captiuitas eſt, quæ XX, vel XXX, aut amplius fortaſſis annorũ fuit. Vixit ergo circiter CXL. Præterea liber III Eſdræ, c. III & IV; nec non Ioſephus l. XI, c. IV teſtantur Zorobabelem anno Darij ſecundo, quo Templũ ædificatũ eſt, in Perſidem reuerſum σωματοφύλακα, *regij corporis cuſtodem* fuiſſe, quem & iuuenẽ Eſdræ liber appellat. Atqui CXL ſaltem annũ ex Scaligeriana opinione tùm agebat. Idem & in Ioſue filio Ioſedec ſummo Sacerdote, & aliquanto etiam manifeſtius eſt abſurdum. Neque enim ad Põtificatum, niſi matura iam ætate peruehebantur. Itaque Ioſue, quo tempore Iudæi à Cyro dimiſſi ſunt, Pontifex erat, & fortaſſe plures iam annos in ea functione verſatus fuerat. Nam pater eius Ioſedec cum Sedecia in Babyloniam abductus diu ante ſolutam captiuitatẽ mortuus eſt, vt ex longinquo huius interuallo coniicimus. Quare annum ſaltem quadrageſimum huic imputandum eſſe, cùm Iudæi à Cyro dimiſſi ſunt, nemo diffitebitur. Ita CLX fere annis in viuis fuit. Hæc Scali-

D

A gerianæ ſententiæ πρόσματα fidem vix obtinent. argumenta verò, quibus nititur, tanti non ſunt, vt ad hæc παράδοξα, & incredibilia nos adigant. Primum, quod ex Nehemiæ c. XII petitur; in quo Darij fit mentio, explicatu perfacile eſt. Pericopen illam, quæ Ieddóæ Pontificis, & Darij meminit, non ab ipſo Nehemia ſcriptam, ſed ab alio quopiam adtextam nonnulli ſentiunt; quod & probabile eſt. Id enim pleriſque aliis in libris Scripturę apparet eſſe factũ; vt in fine Deuteronomij, quę ad Moſis obitum ſpectant, ab alio vtique ſunt adiecta. quod idem & de libris Ioſue, Tobiæ, & Ieremiæ quidam exiſtimant. Quocirca in catalogo illo Leuitarum, & Sacerdotum, quem ad tempus ſuum perduxerat Nehemias, quidam appendicem illam intexuit. Reliqua duo argumenta Ioſephi authoritate nituntur. Aduerſus hanc verò, primùm noſtra hæc, & iuſtiſſima eſt exceptio. Si is in illa ipſa ſibi hiſtoria conſentaneus eſt, nihil nos eius teſtimonio refragaturos eſſe. Sin eſt vt ſecum ipſe pugnet, neque nos eius dictis aſſentiri poſſe. Refert itaque Ioſephus lib. XI, cap. V, Eſdram anno ſeptimo Xerxis Darij F. in Iudæam ad inſtaurandas tem-
B pli ruinas profectum. Tùm Xerxis anno viceſimo quinto eôdem perueniſſe Neemiam: & opus ipſum anno viceſimo octauo Xerxis abſolutum. Xerxem poſtea ſubdit ſucceſſorem habuiſſe filium Artaxerxem. (Is eſſe debet Longimanus.) Eſtheris coniugem. Demum cap. VII, & VIII de Sanaballeto narrat ea, quæ paulo antè perſtrinximus.

In iis quàm multa peccet Ioſephus, res ipſa loquitur. Primùm quis annos Xerxi XXVIII concedat; quem non plures viginti regnaſſe, ex Herodoto didicimus? Atque vt cum patre aliquanto tempore imperarit, non amplius biennio id eſſe poteſt. Nam Darius anno altero, quàm obiret, conſortem regni Xerxem adſciuit, vt author eſt Herodotus. Præterea ſub Artaxerxe, non Xerxe Nehemias Hieroſolymam venit, vt Scriptura teſtatur. Denique ab anno vltimo Xerxis, quo opus abſolutum eſſe ſcribit Ioſephus, ad Alexandrum M. anni ſunt CXXXV. Tot igitur annos Sanaballetus, habuit, qui Neemiam cum vrbem conderet, hoſtiliter vexauit. Nehem. II. 10, & ſequentibus. Adde iam annos XXX, aut etiam plures, quibus vixit, antequam Præfectus, ac vir inter viros eſſet. Nempe CLXVI circiter annũ
C agebat, cùm ad Alexandrum defecit. Quocirca duos omnino Sanaballetos fuiſſe par eſt arbitrari: quorum vnus Neemiæ, & Artaxerxis Longimani; alter Darij Codomani, & Alexandri ætate vixit; quos ambos perperam, vt apparet, miſcuit Ioſephus; & quod prioris erat, id poſteriori tribuit; nimirum affinitatem cum Pontificia familia. Niſi fortè bis cum Samaritanis affinitatem iunxiſſe Pontificiam illam domum putemus; primùm Neemiæ & Artaxerxis Longimani tempore, quempiam ex filiis Ioiadæ Sanaballeti filiam duxiſſe; ob idque à Nehemia reiectum eſſe. poſtea Manaſſem Iaddoæ fratrem Sanaballeti minoris, & prioris nepotis filiam itidem in matrimonium habuiſſe. Ex quo tertium argumentum Scaligeri diſſoluitur.

Ioſephi error.

Supereſt ratiocinatio illa, quæ ex Eſdræ libro petitur, de Dario duplici Artaxerxe ſepto. In quo fruſtra laborat. Neque enim Darius, vt patet, inter duos Artaxerxes ille ponitur, ſub quo inſtaurata ſunt Hieroſolyma. Eſdræ primo reges iſti Perſici commemorantur Primum Cyrus. deinde Aſſuerus cap. IV, 6. apud quem Iudæi ſunt accuſati. tùm Artaxerxes, com. 7. qui perinde Iudæorum hoſtibus fa-
D uit, ac templum ædificari vetuit. Poſteà Darius, c. V, cuius anno ſecundo templum inſtauratur. ac demum Artaxerxes. Artaxerxes ille, qui poſt Aſſuerum cenſetur, non eſt Longimanus; ſed vel idem cum Aſſuero, vt Ioſephus lib. XI, cap. II cenſet; quo vtroque nomine Cambyſen ſignificari putat; cui & Torniellus adſtipulatur. Vel certè Aſſuerus eſt Cambyſes, Smerdis verò Magus, Artaxerxes, qui poſt Cambyſen octo menſibus imperium per fraudem obtinuit. Huius enim acta quædam ab Herodoto memorantur. veluti quòd immunitatem à tributis, & vacationem à militia in triennium ſubditis ſibi populis indulſit. Imò verò Cteſias ſex annis ferè perſonatum illum Cambyſis fratrem latuiſſe ſcribit, & pro Tanyoxace, quem Smerdin vocat Herodotus ſeſe geſſiſſe. Quare & ad hunc trahi non immeritò poteſt, quod in Eſdra legitur; Præfectos aduerſus Iudæos literas ad Artaxerxem dediſſe.

Poſtremò Ioſephus lib. XI cap. VII λαοῦ Αρταξέρξου mentionem facit, vbi

Scaliger corrigendum putat Αχοῦ. Sed falsa est hæc emendatio. Scribendum enim est, τῶ νέου pro λαοῦ, vt inscriptio ipsa capitis docet. A

De Iudith tempore, & historia.

CAPVT XXVI.

VOD in regionum, ac ciuitatum descriptione Geographi solent, incertæ positionis oppida separatim, & in calce Tabularum adscribere, idipsum & Chronologo in perpetua temporum ordinanda serie licet, vt quorum ætas incerta sit, priuatam iis, ac seiunctam ab reliqua narratione sedem attribuat. Id nos vna alteráve in historia nobis permisimus, quarum prior est Iudith; posterior Esther. De illius fide controuersiam faciunt Hæretici; qui & à Canone librum illum abiudicant, & in tota narratione quædam absona esse, miniméque consentanea causantur. Quibus à nostris B iamdudum probabiliter occurritur; qui in eo argumento copiosè sunt, ac summa cum diligentiæ laude versati. Quorum post operam, ac disputationem ideo superuacaneus noster hac in tractanda quæstione labor videri non potest, quod non eadem penitus cum illis, sed diuersa pleraque, &, vt opinor, verisimiliora sentimus.

De Iudithæ tempore, déque Nabuchodonosoro Assyriorum rege, à quo missus est in Syriam Holofernes, ac de Arphaxado Medorum rege, opiniones sunt omninò duæ. Quidam enim ante Templi & Hierosolymorum excidium contigisse omnia ista suspicantur: alij post excisum Templum, imperantibus Persis. Tum in certo finiendo tempore, ac tam externo, quam Iudæo principe, non minor partium discordia. Mihi & ante Sedeciæ cladem, & sub Manasse collocanda videtur historia Iudith; quemadmodum Bellarminus, & Serrarius affirmant. Neque nos argumenta mouent, quibus hanc à se labefactari sententiam Torniellus exi- C stimat; quæ quidem, mox vt opinionem nostram exposuerimus, facilè dissoluentur. Ac plerique, quibus Manasse regnante placuit Holophernis expeditionem accidisse, Nabuchodonosorum regem Assyriæ Merodachum esse volunt filium Baladan, qui ad Ezechiam, post cladem Sennacherib, legatos ac munera destinauit. quem eodem tempore dicunt Babyloniæ & Assyriæ imperio potitum. Primum enim in Babylonia regnasse: tum post mortem Assarhadonis, extincto Assyriorum imperio, Niniuen & Assyriam expugnasse. Nobis aliter explicanda res est. qui Merodachi mentionem fieri in Scriptura scimus sub annum Ezechiæ xv, lib. Reg. iv, cap. xx. & ex Ptolemæo præterea didicimus, Mardokempadum, qui idem est ac Merodach, anno Nabonassari xxvii regnare cœpisse, Per. Iul. 3993, quo Ezechiæ septimus annus iniit. Regnauit autem Merodach, vt est in Chaldæorum regum Canonio, annis xii; qui ab Ezechiæ septimo putati, desinunt in xix eiusdem. Itaque cùm Manasses imperare orsus est, annus agebatur ab æra Merodach, xxiv. Adde iam annos, quibus Manassem regnasse verisimile est, antequam in exilium deportaretur, adeóque priùs, quàm Holophernes in Iudæam exercitum duceret, quos non pauciores, quàm octo numerare solent; fuerit annus D æræ Merodachi xxxii, quando Iudith memorabile suum facinus edidit, si idem est Merodach, qui Nabuchodonosorus in libro Iudith appellatur. Atqui decimo tertio Nabuchodonosori istud ipsum euenisse historia sacra confirmat. Scio quid Chronologi quidem super hoc argumento disputent, quorum mihi ratio nequaquam probatur. Quocirca falsum arbitror, Nabuchodonosorum Assyriæ regem esse Merodach: qui Babyloniæ solius, non Assyriæ rex fuit. Quanto probabilius Nabuchodonosorus iste vnus ex Assarhadonis posteris, vt Serrarius coniicit, vel successoribus saltem fuisse creditur? Etenim post Sardanapali necem, & Assyriorum veterem monarchiam ab Arbace deletam, paulatim Medorum vires elanguerunt. Ex quo factum est, vt Assyriorum imperium velut ex ruinis excitatum lacertos erexerit, ac Babylonios, nec non Medos ipsos sibi subiecerit. Babylonij quidem post Sennacheribi calamitatem, regnante Merodacho, cùm iugum excussissent, rursus bello superati, ac tributum pendere coacti sunt ad Nabopollas-

Merodach quando vixerit.

sari,

A fari, vel Nabuchodonosori vsque tempora. Quamuis interim fortassis ægrè contineri ab Assyriorum rege potuerint, & identidem se in libertatem asserere conati sint: vt nonnisi dicis causa, ac velut precario quandoque apud ipsos regnaret Assyrius. Erat ergo Babyloniorum rex quidem proprius, initio ab Nabonassaro imperandi facto; sed qui regis Assyrij stipendiarius inter eiusdem principes exercitus numerari videtur. Manasse igitur Iudææ regulo septimum, vel octauum circiter annum agente, Babylonius rex fortean ab expeditione aliqua rediens Assyrij iussu, auspiciisq; suscepta, aut priuatim res suas gerens, illum fraude an aperta vi in potestatem redactum Babylonem abduxit. Quod Assyriorum rex prudens dissimulauit, cum Medicis rebus intentus, Babylonium, qui ægrè, vti diximus, iugum tolerabat, in apertam defectionem impellendum non putaret. Sub idem tempus idem ille rex Assyriorum Nabuchodonosor, victo Arphaxado, quem nos Deiocem Medum arbitramur, anno regni sui duodecimo, qui cum Manassis septimo congruere potest, grandiores spiritus gerens, ac totum Asiæ & Orientis im-
B perium affectans, legatos primùm in Palæstinam, ac Syriam, finitimósque populos; deinde cum ingentibus copiis Holofernem misit. Ita tùm historia Iudith accidit, absente Manasse, & Babylone adhuc in vinculis agente. Hæc à nobis probabiliter contexta narrationis illius series cum sacra & externa pariter historia valde conuenit, nec habet quicquam in temporum ratione discrepans; vt imperitè quam-plurimi ex Hæreticis; omnium autem imperitissimè Molinæus obiicit in Scuto fidei. Herodotus lib. 1 scribit Deiocem (quem non leui errore quidam Dioclem appellant) Ecbatana condidisse. Is erit Arphaxad, quem similiter Historia sacra Iudith eiusdem conditorem vrbis facit. Hic ab Assyriorum rege magno prælio victus est, quod, vt alia pleraque, nesciuit Herodotus. Nabuchodonosor verò rex ille dictus est. quod vocabulum non ita Babyloniis peculiare fuit, vt non ab Assyriis etiam vsurpari potuerit. quicquid in eam rem disputet Scaliger; quem eruditè Serrarius noster in Commentariis refellit. Hæc Nabuchodonosori victoria contingere potuit anno Manassis nono, cùm paulo àntè à Babyloniæ regulo, & Assyrij stipendiario captus esset. vtputa anno circiter octauo. Libro 11 Paral. cap. XXXIII, 11, Manasses à principibus regis Assyriorum captus, & catenis
C vinctus esse dicitur. Ita Babyloniorum regulum Scriptura vocat; quod Assyriorum regi pareret. Anno sequenti, Manassis, vt est dictum, nono, Nabuchodonosor Deiocem vicit anno ipsius septimo. Si quidem Manasses regnum iniit anno Iulianæ Periodi 4016; Deioces anno 4018. Igitur anno 4025 victus est Deioces, qui & Arphaxad. statimque Nabuchodonosor legatos in Syriam, ac finitimas prouincias dimisit, vt eas sibi subiiceret. Quibus re infecta redeuntibus, anno sequente, Manassis decimo, Nabuchodonosori XIII, Holofernes in Syriam ducit exercitum, ibique dum Bethuliam obsidet, Iudithæ consiliis opprimitur. Hæc absente rege gesta esse, satis ex eo vincitur, quod nulla in tota historia Iudaici regis est mentio, sed per Pontificem administrantur omnia. Quandiu porro in vinculis hæserit Manasses, affirmari non potest. Suspicabar post insignem Holofernis cladem attritis Assyriorum viribus, Babyloniorum regem, vt & cæteros, quibus imminebat Nabuchodonosor, animos sumpsisse; ac tùm Babyloniæ principem fœdère, fidéque prius obstrictum sibi Manassem vinculis exsoluisse, & in regnum
D misisse, nouum vt Assyriis hostem opponeret. Ex quo verisimilis causa petitur, cur Holofernes regis Assyrij præfectus de Iudæis velut ignota sibi gente scisciteretur: tum omnia illa dissoluuntur, qnæ passim obiici video. Velut post Manassen restitutum Iudithæ facinus accidisse, quòd alioqui Iudæi, captiuo rege suo, Assyriorum legatos contumaciter, ac sine honore minimè repulissent. Verùm à Babylonio rege, non ab Assyrio Manasses in vinculis habebatur: neque tanti nominis erat Iudææ regulus, vt ei præcipuè Nabuchodonosor esset infensus. Cætera, quæ aduersus communem sententiam de Manassis tempore solent obiici, à Bellarmino, Serrario, aliísque soluuntur.

Sacræ historiæ cum externa conciliatio

De ætate Iudith paucis accipe. In calce libri mansisse dicitur in domo viri annos centum & quinque. quod sic intelligendum est, vt ad centesimum quintum ætatis annum illìc hæserit, non vt post coniugis obitum tot annos vixerit. Quæ quidem loquendi ratio non infrequens est in Sacris literis: vt cùm in Exod. XII,

Quæ fuerit ætas Iudith.

40, habitasse dicuntur Israëlis in Ægypto posteri annis CCCCXXX, hoc est τῆς δωδ- A
δος partem postremam in Ægypto transegisse. Ita & LXX captiuitatis annos postremæ parti interualli istius attributos esse, suo loco docuimus. Pergit Historia sacra, *& in omni spatio vitæ eius non fuit*, inquit, *qui perturbaret Israël, & post mortem eius annis multis.* Ab initio Manassis ad Ioachaz, & Ioakimi primum annum, intercedunt anni LXXXVIII. Anno decimo Manassis Iudith Holofernem trucidauit. Fingamus eo tempore Iudith annum egisse circiter XL. Superstes itaque victoriæ, ac triumpho suo fuerit annos LXV, ac mortua sit anno Iosiæ octauo decimo: quo toto spatio pax in Iudæa fuit, ac tredecim post mortem illius annis, vsque ad Iosiæ cædem, & Ioachaz successoris eius ac filij cladem.

De Historia libri Esther, eiúsque coniuge ac tempore.

Scaligeri de sententia enarratur, & refellitur. B

CAPVT XXVIII.

SI de Assuero Estheris coniuge, adeóque historiæ illius tempore diuersas Chronologorum sententias explicare, ac refellere voluero, iusti voluminis, non vnius capitis res erit. Nobis per aliorum diligentiam, qui copiosè singulas enumerarunt, ac pleraſque refutarunt; breuioribus licebit esse, & vnius duntaxat Scaligeri, quod suscepimus, opinionem expendere.

pag. 555 & 559. Qui quidem sine hæsitatione vlla pronunciat Assuerum esse Xerxem. quod adeò confidenter, odioséque facit; vt affirmet, *neque de eo dubitare posse, nisi qui nullo ingenio sit: neque negare nisi malignum.* In Animaduersionibus autem Eusebianis, *plumbeos, asinos, cerritos esse* vociferatur, *qui alium regem sub hoc nomine ariolantur.*
pag. 101. Argumenta, quibus innititur, hæc fere sunt. Primùm appellatio ipsa. Nam Assuerus Hebraicè ita scribitur אחשורוש Græcè Ὀξυάρης. qui est Xerxes. Deinde Xerxis C
pag. 559. vxor ab Herodoto vocatur Ἀμηστρις, vel Ἀμηστρις, quæ est המ אסתר id est Esther. *Xerxes itaque anno tertio imperij sui omnes Persidis & Mediæ proceres conuiuio excepit; cuius conuiuij causam liber Esther non reddit; sed ex* VII *Herodoti non difficile est eam colligere. Expeditionem enim in Græciam moliebatur, de qua, & omni eius apparatu bellico cùm ad proceres imperij retulisset, mox eos illo splendidissimo epulo dierum* CLXXX *prosecutus est.* Mox: *Statim igitur reuerso ex Græcia Xerxi adducitur Esther mense decimo; sub finem septimi anni Xerxis: Duodecimo autem anno, tertiodecimo mensis Adar, supplicium de Aman sumitur.* Huic magistri decreto Scaligeriani omnes magni ac minuti Chronologi subscribunt: Caluisius, Behmius, Emmius, &c.

Refutatur Scaligerianorum de Esthere sententia. Quorum non absurda solum; sed etiam contraria sibiipsi sententia est. Etenim Estherem volunt illam esse, quam Herodotus, & Ctesias Amistrin vocant. Atqui lõgè ante expeditionem in Græciam Amistris Xerxi nupserat: vt ex Herodoto, & Ctesia liquet. Ctesias enim refert Xerxem Amistrin Onophæ filiam duxisse, è qua filium suscepit Dariæum; & post biennium, Hystaspen; tum Artaxerxem. Dariæus ante expeditionem natus est annis aliquot. Siquidem author est Herodotus, D
pag. 630. lib. IX Xerxem, post cladem acceptam in Græcia, Masistæ filiam Dario filio suo despondisse, cum Sardibus adhuc esset; quò se victus receperat, antequam rediret in Persidem. Olim igitur Amistrim vxorem duxerat: quod & Herodoti narratio omnis in libro IX certissimè demonstrat. Sed & lib. VII, vbi apparatus belli describitur, & copiarum duces singuli percensentur; Persis præfuisse dicit Otanem patrem Amestris, quæ Xerxis erat vxor. Magna itaque Scaligeri, & Scaligerianorum omnium est cæcitas, qui Estherem reuerso è Græcia Xerxi adductam esse putant, & eadem Amestrim Herodoti, atque Ctesiæ faciunt. quod est ἀνιστόρητον, & stupidissimum. Adde quæ de Amestri iidem illi Scriptores referunt in Estherem nullo modo conuenire. Nam & illius pater Otanes ab Herodoto, à Ctesia Onophas dicitur; qui & ante expeditionem honoratissimus fuit; vtpote quem Persarum agminis ducem Xerxes constituit. Atqui pater Estheris non solùm Iudæus

fuit, sed etiam diu, vt apparet, antè mortuus. In adoptiuum porro patrem Mardochæum nihilo magis ista competunt. Ad hæc Estherem sanctissimam, & modestissimam fœminam fuisse eius historia testatur. At Amestris impotens, & crudelis fuit; cuius barbarum, & immane facinus narrat Herodotus in Masistis coniugem editum. quam cùm à Xerxe deditam in potestatem accepisset, mamillas ei abscidit, & eas canibus abiecit: tùm naso, auribus, labiis, & lingua mutilatam domum remisit. Hæccine quæso ad Estherem pertinere possunt? Quod iudicium in istis Chronologis fuit, qui leuissima similitudine nominis inducti contra & historiam ipsam, & communem sensum tam fœda, & absurda commiserunt? Nam quod Assuerus Hebraicè ita concipitur, vt Οξυδρης Græcè sit, quod est Xerxis vocabulo simile: primum quæ est ita similitudo? Deinde Persicè non Ξέρξης, sed Ξίξης dicitur, si Scaligero credere dignum est. Quamobrem omnibus exarmata præsidiis, summis autem incommodis, & absurdis implicata Scaligeri coniectura de Xerxe nusquam potest consistere.

B

Verum tempus Estheris.

CAPVT XXVIII.

RESTAT VI opinionem ipsi nobis aliquam ex tanta varietate seligamus. Placet igitur inter omnes illa Iosephi lib. XI cap. VI, Artaxerxem Longimanum Xerxis F. Estheris coniugem fuisse. Hanc Bellarminus amplectitur, qui & eam Seuero Sulpitio haud rectè tribuit, vt & Serrarius obseruat. Ac miratus sum nuper à viro docto, & diligenti, qui huic ipsi de Longimano sententiæ subscribit, trahi in partes Sulpitium; & Serrarium, qui id reprehenderit, notari. Atqui aut meridie non lucet, aut Sulpitius Estheris virum Artaxerxem illum nominat, qui Dario Ocho, id est Notho, successit, & successorem habuit ipse Ochum Artaxerxem. Est igitur è Sulpitij
C sententia Estheris coniux Artaxerxes Mnemon. Nos Longimanum præferimus. Quitiante Persarum imperium Dario cuidam Medo, vel patri Assuero Estherem adscribunt, in nugis & otiosis fabulis conflictantur: quas solidis argumentis Bellarminus discussit. quorum fidem immeritò Serrarius eleuauit. Primum illud & validissimum est de Artaxerxis nomine, quod Persarum proprium est. Huic Serrarius opponit Tobiæ vltimum caput, vbi Medorum rex Græcè Artaxerxes vocatur. Verùm non Artaxerxes, sed Assuerus in Græco legitur: vt id μνημονικὸν σφάλμα Serrarij videatur. Alterum argumentum non minus rem efficit. Artaxerxes, siue Assuerus Estheris coniux latissimè regnauit, ac CXXVII prouincias ab India Æthiopiam vsque imperio suo comprehendit. Darius Medus paucissimis regionibus imperauit. Sed de Dario Medo, déque vulgari fabula suo loco plura disputauimus. Tertia nihilominus Bellarmini ratio firmior est, quàm vt à Serrario possit eludi. Constare dicit ex historia, virum illum Estheris Persam fuisse. qua præscriptione Darius ille Medus excluditur. Serrarius Assuerum Estheris vltimo capite id ait tantummodo profiteri, se de Persarum regno esse, non Persam. Atqui cùm
D in Aman inuehitur, & commate 10 alienum à Persarum sanguine esse dicit, nempe non obscurè sese rex ipse à Persarum stirpe oriundum esse demonstrat. etsi hoc ex tota historiæ librique serie clarius est, quàm vt probationis egeat. Verùm ille ipse capitis postremi locus difficilem quæstionem habet. Nam Amanus ibi & animo, & gente Macedo vocatur; cùm satis constet, vix illo, quo gesta ista volumus, tempore Persis Macedonum esse nomen auditum. Nos de Amani patria, atque stirpe non disputamus; quod Serrarius noster in Commentariis pleniissimè facit. Hoc vnum admonemus, videndum ecquid Interpres ille Iudæus, qui ex Hebræo capita illa postrema transtulit, eo tempore scripserit, quo iam Macedonum opes Persis formidolosæ esse cœperant; aut etiam iam à Græcis ac Macedonibus euersum erat Persarum imperium. Nam cùm inter peregrinas omnes Occidentis nationes Macedones imprimis Babyloniis ac Persis innotuissent, ab iisque cladibus multis, & calamitatibus affecti essent, verisimile est Macedonum ab iis no-

men cùm ad Græcos omnes; tùm ad longinquos, & Occidentales populos ἰδιωτικῶς fuisse transfusum: vt vndecumque tandem oriundus Aman fuerit, Macedo, id est peregrinus,& Occidentalis; siue Asiaticus; seu reuera Macedo Thráxue, nominetur. Sanè longo postea tempore, Ptolemæo, & Cleopatra regnantibus, Lysimachus appendices istas libri Esther interpretatus esse dicitur. Ita vulgus Turcarum, & Turciæ nomina alieniſſimis etiam populis affingit. Sic in India, Indisque populis eâdem simplicitate peccatur. Alij aliter respondent. vt vel hæretici contra capitum illorum authoritatem argumentari ex illo loco desinant: vel nostri posterioribus longè, quàm nos putamus, Persarum temporibus Estheris historiam minus licenter adscribant. Etsi alio itidem ex loco contrarium nonnulli sibi persuadeant, antiquiorem Persicis etiam temporibus Estherem fuisse. Etenim cap. 11, com. 6, Mardochæus translatus est de Ierusalem eo tempore, quo Iechonias migrauit. Hoc verò numium distat ab Artaxerxis, aliorúmque Persidis regum temporibus. Sunt qui Mardochæum æui fuisse longissimi ex eo loco fateantur. Sed nihil est necesse. Non enim Mardochæus ipse, sed eius proauus Cis deportatus ibi dicitur. A B

Quamobrem anno Assueri, vel Artaxerxis Longimani septimo, mense decimo, Esther ad regem est introducta. Hic est annus Per. Iul. 4255, ante Christianam æram 458. Quæ autem de die ipso mensis Adar XIII, quo supplicium Iudæi de hostibus sumpserunt, anno Artaxerxis duodecimo, Scaliger ex Iudaica recentiore periodo differit, ea nauci facienda sunt. Nam nouissima illa Iudaici anni descriptio ab antiquis illis temporibus alieniſſima est. Sed & pugnat secum ipse, dum menses Iudaicos, & eorum dies ex Lunari illa Periodo petitos etiam imperante Xerxe Iudæis attribuit: cùm alibi passim Hebræos, antequam Syromacedonibus & Selucidis subessent, non lunarem annum vsu ciuili, sed æquabilem & Babylonium, vel Persicum; certè principum illorum, quorum in ditione essent, vsurpasse contendat. De quo nos abunde lib. III disputauimus.

De septuaginta Danielis hebdomadibus. C

Iudaicarum rerum, quæ ad illam quæstionem pertinent, summa. Tùm Persidis reges tam Vrbis quàm templi restituendi potestatem feciſſe.

CAPVT XXXI.

PROPHETICORVM omnium oraculorum longè illustriſſimum, & ad Christianæ religionis corroborandam fidem præstantiſſimum est, quod Danielis capite nono continetur: in quo tamen sententiarum, verborúmque difficultas cum excellentia, ac dignitate certat. Incredibile est paucis verbis quàm magna, quàm abstrusa, ac recondita Daniel expresserit. Argumento sunt innumerabiles veterum interpretationes ac sententiæ, quæ nulla in quæstione vel plures, vel inter se contrariæ magis occurrunt. Obscuritatis autem non minima pars est, quod earum hebdomadarum explicatio variis ex interuallis temporum, & historiis pendet, quarum est per se inquisitio difficilis. quales sunt Persarum regum anni: tum quicquid ab iis ad Christi Domini ortum, ac Passionem interceſit. quorum temporum res gestæ partim è profanis Scriptoribus; partim è sacris, imprimísque libris Esdræ duobus, repetendæ, perplexam, & implicatam rationem continent. Ex iis verò capitibus, quod est primum, Persarum videlicet regum tempus ac succeſſionem suprà libro x definimus. ad quod & exquisita illa de Babylonico regno, ac Nabuchodonosori succeſſoribus,& initio Cyri adiungenda disputatio. quæ sunt eius, quam aggredimur modò, disceptandæ, enucleandæque quæstionis firmamenta præcipua. His accedat oportet rerum Iudaicarum, quæ sub Persicis regibus acciderunt, summa comprehensio ex sacrorum librorum hausta fontibus, Esdræ videlicet, ac Neemiæ. Hinc enim controuersiæ status, ac τὸ κρινόμενον dependet. D

A Quod igitur ex vltimo capite libri Paralip. atque ex initio libri Esdræ colligimus; anno primo Cyri (ex quo nimirùm Babylone regnauit; neque enim antea potuit) regis illius edicto facta Iudæis est redeundi in patriam, ac templi instaurandi potestas: tum vasa Templi Domini, quæ Nabuchodonosor abstulerat, restituta. Duces migrationis huius fuêre Zorobabel, & Iosue, siue Iesus Iosedeci F. summus Pontifex. Esd. II, & III. Qui cùm in Iudæam venissent, ac Templum instaurare essent aggressi, anno, quàm dimissi fuerant, secundo hostium factione prohibiti sunt, cap. IV; idque toto, quo Cyrus imperauit, tempore, com. 5. Regnante deinc Assuero, eorundem hostium accusatione, ac calumniis vexati sunt. Postea sub Artaxerxe, aduersariis instantibus, regis edicto instaurare prohibentur. Demũ anno secundo Darij, Aggæi, & Zachariæ vaticiniis animati, Zorobabele, & Iosue ducibus, Templi ædificationem repetunt; eiúsque rei potestatem Darius ipse nouo edicto confirmat. Esd. VI. Post hæc Artaxerxis anno septimo, Esdras Hierosolymam venit, cum ampliſſima potestate, cap. VII, & VIII. Postremò Neemias
B anno Artaxerxis vicesimo, regiis literis expressis, instaurandæ nominatim vrbis, ac murorum reficiendorum facultatem impetrat. Lib. II Esd. cap. II. Hęc sunt, quæ de missionibus variis Iudæorum, & condendi Templi, Vrbísque licentia à Persarum regibus impetratâ Scriptura commemorat. In quibus obscura, dubiáque sunt plurima, cùm in regibus ipsis, & eorum appellationibus; tum quod ad potestatem, & licentiam ab iis concessam pertinet.

Quinam Persidis reges Templi vrbísque instaurandæ potestatem fecerunt.

Nam vt de posteriore isto modò disputemus, magna quæstionis, difficultatisq; pars in eo vertitur, vt illud imprimis constituatur, à quonam rege Persarũ vrbis instaurandæ facultas expressa fuerit. Etenim quater omninò reges nouum aliquod beneficium, nouámq; potestatem Iudæis concesserunt. Sed non satis exploratum est, quatenus Vrbis ruinas instaurare permiserint; atq; vtrum omnes illi non solùm Templum, sed etiam Vrbis ipsius mœnia ædificari passi sint. Etenim qui à postrema facultate, quam Artaxerxes indulsit, eiúsque, quem Longimanum putant, anno vicesimo hebdomadas auspicantur, recentiores videlicet pene omnes interpretes, ac Theologi, negant ante Artaxerxis vicesimum mœnia ipsa instaurare licuisC se: nec aliud censent superiores concessisse Principes, quàm vt templum à ruinis excitaretur: id quod etiam Scripturæ verbis indicari statuunt. Nam in Cyri, & Darij decreto, & Artaxerxis priore, Templi solius mentio fit. in postremo verò, quod Artaxerxis vicesimo Neemias obtinuit, Vrbis, ac murorum. Alij contrà omnibus illis Persarum regum sanctionibus non solius Templi, sed & vrbis condendæ licentiam factam asserunt.

Cyrum vtrumque permisisse.

De Cyro quidem id apertè prædixit Isaias, cap. XLIV, 28, & cap. XLV, 13. Adstipulatur & Iosephus lib. XI, cap. I, qui scribit Cyrum mandasse Iudæis, in patriam redire, καὶ ἀνᾳκῆσαι τε τὴν πόλιν Ιεροσόλυμα, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν, *& instaurare Ieroſolymorum vrbem, ac Dei templum.* Hoc verò iam tum inchoatum esse, docent literæ, quas Iudæorum hostes post Cyri mortem ad Assuerum, vel Artaxerxem dederunt, Esdræ I cap. IV, 12. *Notum sit*, inquit, *Regi, qui ascenderunt à te ad nos, venerunt in Ieruſalem ciuitatem rebellem, & peßimam, quam ædificant, extruentes muros eius, & parietes componentes.*

Etiam Darium.

D De Dario euidentibus argumentis idem ostenditur. Si quidem Aggæus, qui per illud tempus vaticinabatur, non obscurè significat vrbem tunc ædificari cœpisse. Nam cap. I populum increpat, quòd vulgò iactaret; nondum venisse tempus ædificandæ domus Domini, quos ille ita castigat, com. 4. *Nunquid tempus vobis eſt, vt habitetis in domibus laqueatis, & domus iſta deſerta?* Denique liber III apocryphus Esdræ, cap. IV, 43 demonstrat à Dario concessam ex voto facultatem vrbis constituendæ.

Nec non Artaxerxem.

Quod autem perinde etiam Vrbis excitandæ potestas Artaxerxis anno quinto, vel sexto tributa sit Esdræ, dubium esse non potest, si quis animo reputet, ædificato iam ex edicto Darij Tẽplo, nihil præter vrbem aliud superfuisse, cuius instauratio vel calumniis hostiũ hactenus dilata fuerat, vel certè ob pecuniarũ ad sumptus inopiam perfici minimè potuerat. Quocirca Neemias ampliorẽ ab rege licentiã nactus est mœnium reficiendorum, ac reliquæ vrbis absoluendæ, in eámq; rem largiores

impensæ sunt ex fisco suppeditatæ. vt non tam vrbis instaurandę noua potestas habenda sit, quàm sumptuum ad eam rem benigniùs erogandorum; ac prohibendæ acriùs violentiæ omnis, & iniuriæ, qua circunfusi Hierosolymis hostes Iudæos per inuidiam morari non destiterant. Ad hæc Artaxerxes Esdræ 1, cap. VII, 6, Esdræ concessisse dicitur petitionem eius omnem. Tùm cap. IX, 9, Esdras refert, inclinatum à Deo cor esse regis, adeo vt permitteret *extruere solitudines domus Dei.* quæ de Templo ipso non possunt accipi. quippe quod anno Darij sexto completum iam erat, cap. VI, 15. A

His de causis in ea fuit sententia, nullum è Persidis regibus templi condendi ius Israëlitis tribuisse, quin vnâ etiam Vrbis ædificandæ concesserit. Etenim cuiusmodi tandem potestas esset illa, si mediis in ruderibus, atque Vrbis ruinis magnificentissimum illud ædificium excitari iussisset. Ac de solo Templo ideo fit in prioribus illis decretis, & historiis mentio, quod caput istud esset vt Iudaicæ religionis, ita licentiæ, aut facultatis ab illis regibus impetratæ; cuius velut accessio quædam, & ornatus reliqua, quibus circundatum erat, ædificia censerentur. B

Proponuntur, expenduntúrque variæ de LXX *hebdomadibus sententiæ.*

CAPVT XXX.

INCREDIBILIS est opinionum de illarum initio, tum exitu varietas, & conflictus. Hieronymus octo recenset, accuratéque singulas edisserit. Perrerius verò quindecim enumeratis, ac refutatis, decimam ipse sextam adiicit. Nos paucas ex omnibus, ac præcipuas deligemus; totidem videlicet, quot hedomadum initia esse possunt, quæ sunt quatuor. quibus ob Darij δυαρχίαν quinta, ac potissimum Scaligeriana succedet. His enim exagitatis, ac discussis elimata veritas illustrior, ac nitidior apparebit. C

Igitur præterniissis illorum rationibus, qui aliunde, quàm à potestate instaurandæ vrbis aut templi ab aliquo Persarum ex regibus facta, hebdomadarum caput arcessunt, hoc velut certum, & confessum sumimus; *exitum illum sermonis de instauranda vrbe*, à quo numerandas esse septuaginta annorum hebdomadas Angelus apud Danielem admonet, decretum esse regis alicuius Persici, qui id Iudæis permiserit. vnde ad vnum aliquot decretorum quatuor hebdomadarum initium debet referri. adeóque quatuor opinionum præcipua sunt fastigia. Nam aut ab anno primo Cyri ducendæ sunt hebdomades: aut à secundo Darij: aut à VII Artaxerxis: aut ab eiusdem denique vicesimo. Sed quoniam Darij, & Artaxerxæ complures fuerunt, hinc varia rursus sententiarum diuortia propagantur.

Ab anno primo Cyri Clemens hebdomadas inchoauit: cuius sententia declaratur.

Qui ab anno primo Cyri sunt exorsi veteres fere, minus in historia mihi videntur exacti. Clemens Alexandr. Strom. lib. 1, etsi perobscurè loquitur; inde tamen hebdomadas auspicari videtur. Scribit enim à captiuitate, quæ Hieremię tempore contigit, deinceps Danielis vaticinium illud esse cõpletum de LXX hebdomadum interuallo. quod ex Daniele trifariam tribuens, in hebdomades septem, & sexaginta duas; & vltimam, cuius dimidio sacrificium desinet; de priori parte ita scribit: D

ὅπ μὲν οὖν ἐν ἑπτὰ ἑβδομάσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς, τοῦτο φανερόν ἐστι. καὶ γὰρ ἐν τῷ Ἐσδρᾶ γέγραπται. καὶ ὅτως ἐγένετο Χριστὸς βασιλεὺς Ἰουδαίων ἡγούμενος, πληρουμένων τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν ταῖς ἑξήκοντα δύο ἑβδομάσιν ἡσύχασεν ἅπασα ἡ Ἰουδαία, καὶ ἐγένετο ἄνευ πολέμων. καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Χριστὸς ἁγίων τῶν ἁγίων ἐλθών, καὶ πληρώσας τὴν ὅρασιν, καὶ τὸν προφήτην, ἐχρίσθη τὸ σάρκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πνεύματι. *Quod igitur in septem hebdomadibus ædificatum sit templum, manifestum est. Hoc enim in libro Esdræ scriptum est. atque ita Christus rex Iudæorum dux extitit, expletis septem hebdomadibus in Hierusalem. Porro in sexaginta duabus hebdomadibus quieuit omnis Iudæa, & à bellis vacauit. Et Dominus noster Christus sanctus sanctorum veniens, ac visionem, & Prophetiam implens, carne vnctus est à Patris Spiritu.* Quocirca hebdomadũ initium capit ab anno primo Persici imperij, eodem solutæ captiuitatis, vel potiùs à secundo Cyri. Nam Persarum regum annos enumerans, Cyro tricenos, Cambysi vndeuicenos assignat: ex quibus nouem, &

A quadraginta conflantur, quæ sunt hebdomades septem. Cùm igitur anno secundo Darij Hystaspis F. Zorobabelem missum esse dicat, ac templum instaurasse; Darium verò statim post Cambysen recenseat; palam est epocham hebdomadarũ ab anno secundo Cyri inchoari, eásq; in anno Darij secundo terminari; vt idem author apertè docet. Qui & annos septuaginta Hieremiæ ab anno primo Olympiadis XLVIII, quem vndecimum Ioacimi, & Nabuchodonosori septimum constituit, ad secundum Darij perducit. Neque verò septuaginta ipsas hebdomadas continuari censuit: sed eius partes tres, quas diximus, temporibus distraxit. Alioqui secum ipse nimis apertè pugnaret. Nam Persarum imperio tribuit à Cyro annos CCXXXV; inde ad obitum Cleopatræ, CCCIV. Fiunt à Cyro ad Actiacam victoriam anni quingenti triginta nouem. Adde iam cæteros, qui ad Christum, & hinc ad Hierosolymitanum excidium fluxerunt: longè plures colligentur anni, quàm CCCCXC, qui est hebdomadarum septuaginta modus. Quocirca Clemens primum interuallum annorum XLIX ab initio Cyri ad secundũ Darij perducit; tum
B sexaginta duas hebdomadas, hoc est annos CCCCXXXIV, deinceps subiicit. Vtraque interualli pars in Christum aliquem, id est vnctum desinit. Post VII enim hebdomadas, Christus rex Iudæorum, hoc est ἡγούμενος, Hierosolymis extitit, quo nomine Iudaici populi principem, ac ducem intelligo: quando sua genti libertas est, ac Respublica restituta. Sexaginta duæ verò in Christo Domino terminantur, qui tum vnctus à Patre dicitur. quod ad Natiuitatem ipsius, an ad Baptismum pertineat, non satis apparet. Postrema ac septuagesima hebdomas direpta est à cæteris, ac diuulsa: cuius dimidiam partem extrema tempora Neronis occuparunt, quando Hierosolymis abominationem erexit: alteram dimidiam Otho, Galba, Vitellius, ac Vespasiani priores anni sibi vindicant; ad vsque ciuitatis ac Templi vastationem vltimam. Hæc est Clementis Alexandrini sententia: quam ideo paulo vberiùs explicauimus, quod ij qui diuersas antiquorum de hebdomadibus opiniones afferunt, non satis illam expressisse mihi videntur: ne ipse quidem Hieronymus, qui non animaduertit septuagesimam hebdomadem
C solitariam, & ab reliquis seiunctam accipi. Sed est eadem illa, quod nemo prorsus ignorat, αὐτόρητος, miniméque cohærens. Cyri primus annus ex accurata putatione cadit in primum Olympiadis LV, Iulianæ Periodi 4155. Ab hoc si annos CCCCLXXXIII, hoc est hebdomadas LXIX enumeres, calculus in annum Per. Iul. 4637 desinet; qui est Vrbis conditæ DCLXXVII, quartus iniens Olympiadis CLXXV; ante Christianam æram septuagesimus septimus. Quare ad Christi natalem, aut Baptismum minimè pertingit. Reliqua opinionis huius ἀσύστατα, & absurda prætermitto.

Secundo loco recensendus venit Eusebius, qui lib. VIII de Demonstratione plenissima disputatione quæstionem istam edisserit: ac primùm Africani sententiam explicat; de qua subinde non agemus. postea duplicem subiungit suam. Prima est, hebdomadas VII à Cyri anno primo, ad Templi opus absolutum intercedere; nempe ad sextum Darij, sex & quadraginta; quibus tres accedunt anni, quibus vicina templo ædificia sunt extructa. Inde sexaginta duas hebdomadas numerat ad Alexandri Iannæi mortem. ad hanc enim Pontifices Hebræi legitima successione populo præfuerunt; quem Χριστὸν ἡγούμενον interpretatur. aliàs ta-
D men eodem capite ad Pompeium, & Hierosolyma capta perducit hebdomadas. quanquam postea à Cyro ad Hierosolymitanam ἅλωσιν, Pompeio duce, computat annos CCCCXCV. Quare tota illius ratio fluctuat. Altera est eius opinio; Hebdomadas LXIX, siue annos CCCCLXXXIII ab anno Darij secundo, ad Augustum & Herodem fluxisse; nempe ad annum XV Augusti, quo Ægypto, ac terrarum orbe potitus est. Neque tamen in eo sibi constat Eusebius. Quin subinde LXIX hebdomadas commodum in Christi natiuitatem desiisse confirmat. Sed prior germana videtur authoris esse sententia, vt ad Ægyptum debellatam, hoc est annum primum Actiacum extendantur hebdomades: cùm sub idem tempus Hyrcanus τὸν Χριστῶν, id est Pontificum postremus ab Herode sit occisus. Vltima hebdomas, perinde vti Clemens fecerat, longo à prioribus interuallo distracta bifariam tribuitur. Dimidiam enim partem Christi post Baptismum, κήρυγμα, & Passio tenuit; reliqua post eius mortem in Euangelio, regnóque Christi confirmando cor-

Eusebij sententia duplex.

Eusebius pag. 246.

roborandóque posita est. Docet hoc ipse, pag. 249; etsi ambiguè & impeditè loquitur. Neque tamen adeo est obscurus, vt absurdissima illa sententia meritò imputari ipsi posset, quàm vulgò pro Eusebiana circunferri video: nimirum septuagesimam hebdomadem annorum esse septuaginta, & à baptismo Christi ad Ioannis Apostoli mortem, ac Traiani tempora pertinere. Quod à mente Eusebij est alienissimum. Nam is apertè scribit, hebdomadis illius vltimæ partem dimidiam annis constare tribus cum semisse, qui Christi Domini κηρύξῃ tribuuntur: alteram partem annorum esse totidem. licet in hac ipsa designanda subabsurdus videri possit, cùm ita scribit: μετὰ δὲ τὸν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, τὸν ἴσον, ὡς εἰκὸς, τοῖς ἐπὶ γρόνον τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ὁ Ἀποστόλοις συνὼν, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, &c. Totidem annis post resurrectionem, cum Discipulis versatum ait esse Dominum, quot in prædicatione consumpserat. Falsò id quidem. Sed videlicet hebdomadis alteram partem non integram accepit Eusebius: sed eius duntaxat initium, quo tempore Christus cum Apostolis fuit. Negari tamen non potest quin perplexè, & inconditè scripserit. sed non ita, vt hebdomadem illam LXX annis circunscribere videri potuerit. Idem Eusebius in Chronico LXIX hebdomadas, id est annos CCCCLXXXIII propagari censet ad annum Abraami MDCCCCLXXXIII; tertium Olympiadis CLXXXVI: ita vt hebdomadum clausula sit Antigoni vltimi Hasamonæorum obitus, & Herodis successio.

Neutra tamen Eusebij sententia cum historica veritate, ac temporum ἀκριβείᾳ congruit. Nam ab anno primo Cyri, siue Olympiadis LV anno primo, Periodi Iulianæ 4155, anni CCCCLXXXIII numerati desinunt in annum Periodi Iulianæ 4637, qui est quartus Olympiadis CLXXV, Vrbis DCLXXVII. quod quidem tempus reuera ad Alexandri Iannæi mortem conuenit; sed Hierosolymorũ ἁλώσει, & Pompeij victoria prius est annis ferè quindecim. Nam cur in Alexandro Christorum, id est Pontificum successio terminetur, nihil causæ potest afferri, cùm Hyrcanus Pontifex post illum fuerit, genere ac successione legitimus. Porrò à primordio Cyri, quod incidit in annum Periodi Iulianæ 4155 ad Hierosolyma capta, Coss. Antonio, & Cicerone, qui est annus Vrbis DCXCI, Periodi Iulianæ 4651, anni putantur CCCCXCVII. Altera sententia, quæ à secundo Darij ad Antigoni necem, & Herodis initium, annos CCCCLXXXIII, hebdomadas nouem, & sexaginta numerat, in epocha ipsa Darij fallitur. Nam secundum eius confert in Olympiadem LXVI; vltimum hebdomadum in Olymp. CLXXXVI. Atqui primus annus Darij ἀποδεικτικῶς statutus est lib. II, cap. VIII, in anno Periodi Iulianæ 4193, quarto Olympiadis LXIV. Secundus itaque cadit in primum Olympiadis LXV. Antigoni verò nex, & Herodis initium alterum incurrit in annum IX Iulianum, Periodi Iulianæ 4677, qui est Olympiadis CLXXXV quartus iniens. Vno itaque tantùm anno computus aberrat. Sed in priore pro ἑξηκοστῆς, ἐν ἕκτῃ, legendum, ἐν πέμπτῃ, vt est in Chronico. Atque hoc quidem pacto anni totidem inter vtramque epocham intercedent, quot LXIX hebdomades exigunt; nimirum CCCCLXXXIII. Sed à vaticinio Danielis aliena videtur esse maximè posterior. Si quidem Christi nomine Pontifices omnes Hebræos, eorúmque nouissimum ex Hasamonæis Antigonum intelligi, parùm conuenit; vti postea in oraculi ipsius enarratione docebitur. Deinde Christi atque Messiæ vel ortus, vel Passio ipsa, vel insigne certè quidpiam illius, hebdomadum clausula esse debet; quod in illa Eusebij opinione non cernitur. In Herodem cur desinant, nulla ex Danielis verbis occasio satis idonea colligitur. Quod idem & de Hyrcani nece, quam Eusebius parùm constans sibi hebdomadum fini præscribit, vsurpare possumus. Vt omittam minus id cõsentaneum esse, postremam hebdomadem tanto ab antecedentibus interuallo dirimi.

Aliæ sententiæ duę.

Reliquæ sunt opiniones duæ: quarum prior ab anno septimo Artaxerxis Longimani; posterior ab eiusdem vicesimo hebdomadas incipit: ambæ autem in eundem consPirant exitum; qui est annus Dominicæ Passionis. Sed prior annos communes, hoc est Iulianos, vel lunares embolimis mensibus implicatos numerat; altera lunares simplices, & intercalaribus mensibus solutos: vtraque solidas hebdomadas LXX, annos CCCCXC. Author posterioris est Africanus apud Eusebium lib. VIII de Demonstr. Qui hebdomadas LXX à vicesimo anno Artaxerxis inchoat, qui est annus CXV ab initio Persici regni: ab Hierosolymitano verò exci-

Pag. 142.

A dio, CLXXXV; Olympiadis octogesimæ tertiæ, quartus: à quo ad secundum Olympiadis CCII, quo passus est Christus, quique est Tiberij XVI, anni sunt CCCCLXXV lunares simplices, quæ sunt Octaëterides LIX, & menses tres. Cùm igitur octaëteris quælibet tres menses embolimos habeat; colliguntur ex embolimis mensibus anni XV ferè; qui ad superiores additi, summam conficiunt annorum CCCCXC. Hæc Africanus apud Eusebium. quæ in Scaligerianis Excerptis è Georgio Monacho longè aliis verbis explicantur, quàm quæ ab Eusebio ipso descripta sunt. Pag. 63. Sanè quidem annus II Olympiadis CCII exiens cõuenit in annum editionis Iulianæ LXXVI; Periodi Iulianæ 4744, quo annus secundus Olympiadis illius cœpit, ac tertius iniit: quem nos annum Dominicæ Passioni præfigimus. Sed idem Tiberij non XVI, sed XVIII, hoc est XVII iniens numerari debet. atque ita, nisi fallor, scripsit Africanus: tametsi ιϛ' perinde in Scaligeri ϖαρεκβολαῖς leguntur. At Hieronymus decimum quintum annum ex Africano concipit, quo passum ipse dixerit Christum. Sed verissimum est, quod dixi, id in exeuntem decimum septimum
B cadere. Artaxerxes porrò cœpit anno IV Olympiadis LXXVIII, Per. Iul. 4249, vt suo loco demonstratum est. Ergo vicesimus illius iniit anno Per. Iul. 4268, tertio Olympiadis LXXXIII; desiit verò ineunte quarto Olympiadis eiusdem. Quare ab anno Per. Iul. 4269 Africanus hebomadas inchoauit. Inde verò ad annum secundum Olympiadis CCII anni sunt solares CCCCLXXV. Desinunt enim in annum Per. Iul. 4743, qui est æræ Dionysianæ, XXX. Ergo & Passio Domini, & hebdomadarum clausula in XXXI æræ Dionysianæ conuenit. Huic Africani sententiæ hodierni plerique Scriptores Annalium, & Chronologi subscribunt. quod aptissimè numerus annorum ille cum initio hebdomadarum, ac fine consentiat. Præsertim cùm apud Danielem scriptum sit; septuaginta hebdomadas abbreuiatas esse. quod sic interpretari illi solent, vt explenis, & ad Solem occurrentibus annis Lunæ detractis embolimis mensibus, contractiores facti sint, & Arabici. Verùm id in opinione illa displicet, quòd eiusmodi annorũ forma vsum esse Danielem putat, quæ apud Iudæos nunquam in vsu versata est. Sanè cùm annorum certum numerum
C præfiniuit Angelus, non alios vsurpare debuit, quàm qui Iudæis noti, vel populares essent. At Arabicos istos, & simplices lunares gens illa non tenuit. Neque verò abbreuiandi vocabulum detractum aliquid de anni ciuilis modo significat; sed alia notione sumitur; vt postcà dicetur. Nunc de ea quæstione, quid Scaliger senserit, postremò videamus.

Scaligeriana de hebdomadibus Danielis sententia in vtraque editione refellitur.

CAPVT XXXI.

SEVERVS Sulpitius lib. II Histor. Danielis hebdomadas LXIX ab anno secundo Darij Nothi (quem Ochum nominat) ad Hierosolymorum excidium pertinere putat; ita vt anni CCCCLXXXIII inter vtrumque terminum intercedant: de septuagesima hebdomade verbum nullum. Hanc Sulpitij epocham Scaliger in vtraque editione
D complexus est; tametsi diuersa vtrobique de huius interualli ἀφορισμῷ scripserit. In priori quidem annos CCCXC, id est hebdomadas integras septuaginta à secundo Darij Nothi, qui est Periodi Iulianæ 4191, auspicatus, easdem in annum circiter XI, vel XII Neronis desinit, Periodi Iulianæ 4781, tertium ferè ante Vrbis excidium, quod in annum Periodi Iulianæ 4783 confert. Nam initio Iudaici belli cœpisse putat βδέλυγμα τ ἐρημώσεως, qui est Romanorum exercitus, Vrbi sanctæ circundatus. Postea septem hebdomadas, & LXII à Daniele distinctas ita dispensat. Negat ambas istas partes, cum singulari hebdomade, quam subinde commemorat, partes esse τ ὁμάδος, septuaginta videlicet hebdomadum, de quibus loquitur Angelus com. 24. *Septuaginta hebdomades determinatæ sunt super populo tuo*, &c. Neque enim partes illæ continuantur, septem hebdomades, sexaginta duæ, & vna denique. sed à diuersis capitibus proficiscuntur, nec eodem cõspirant. VII hebdo-

I. Scaligeri opinio in editione secunda.

mades, siue XLIX à secundo Darij Nothi ad XXXI Artaxerxis Memoris pertin- A
gunt, quo tempore Hierosolymorum plateis, viciſque directis, & absoluto ædificiorum opere, Neemias in Persidem rediit; Nehem. V, 14, & XIII, 6. Igitur anni XVII reliqui Darij Nothi cum annis XXXII Artaxerxis Memoris annos faciunt XLIX. At hebdomades LXII, annósque CCCCXXXIV ab anno quinto Artaxerxis ad annum Passionis Dominicæ porrigit, quem Per. Iul. numerat 4747. Proinde anno V Artaxerxis latum est edictum, cum quo anno vertente Esdras cum reliquiis populi in Iudæam profectus est. Postremò septuagesimam hebdomadem duas in partes tribuit: priorem verò, annorum IV cum semisse, à Baptismo Christi ad eius Passionem extendit; reliquum biennium cum sex mensibus ab XII Neronis ad bellum Iudaicum patratum.

II. In Editione verò secunda totum ipsum hebdomadum, annorúmque σύστημα ab
In editione prima quid seuserit. anno secundo Darij Nothi ad excidium Templi perducit. Sed præter hebdomadas LXX, annósque CCCCXC, vnius dimidium, id est annos tres, & semissem adiicit; vt in totum anni sint CCCCXCIII ½ à secundo Darij Nothi ad Hierosolymorum
123.594. excidium. Quæ quidem singillatim ita demonstrat. Quod enim à Darij Nothi se- B
cundo initium hebdomadarum capi debeat, inde colligit. Nam tria sunt expressa sacris in historiis edicta regum Persarum, quibus ædificandorum Hierosolymorum, & templi potestas est facta: Cyri quidem Esdr. I, 2, & VI, 3: Darij, cap. VI, 11: Arxaxerxis, cap. VII, 11. Non potest edictum esse Cyri, de quo meminit Daniel. Nam inde putati anni CCCCXC desinunt in Herodis initium; quod alienum est. Neque Artaxerxis esse potest. Siquidem Artaxerxes ille non est ὁ μακρόχειρ Zerxis F. sed ὁ μνήμων, Darij Nothi filius: vti probatum esse dicit capite superiori, in quo de Persarum regum successione disseruit. At si ab eius anno primo putentur anni CCCCXC, desinent in annum primum Agonis Capitolini Domitiani. quod est ridiculum. Ab edicto igitur Darij numerandi sunt; quem non Hystaspis F. sed Nothum esse, eodem illo superiori capite definiuit. Tum alio id argumento probat, quod validissimum telum appellat. Quippe annis ante secundum annum Darij, septuaginta, ieiunia quinti, & sexti mensis instituta iam erant; vt Za- C
chariæ VII, 5 significatur. At ea non potuerunt alibi, quàm Hierosolymis, & ab Ecclesia constitui. Nam nulla solenna celebrata sunt in exilio; vt ex Scenopegiæ festo liquet; cuius cultus obliuioni traditus est, Neemiæ VIII, 15, 16. Sed & Daniel à IV die Nisan ad XXIV ieiuniat. Ergo XIV Nisan Pascha non celebrauit. *Nulla ergo solennia, aut ieiunia in deportatione instituerunt, sed in Palæstina, iam altari stante, & iugi sacrificio obtinente, illa instituta sunt.* Cùm igitur Zacharias anno secundo asserit Darij prophetans, ante annos LXX instituta esse mensis quinti, ac septimi ieiunia; si ab anno secundo Darij Hystaspis F. retrò numeres, nempe ab anno Per. Iul. 4194, desinet calculus in annum quartum à capto Sedecia, quo nulla erat Ecclesia in Palæstina. Quare ab anno secundo Darij Nothi retexendi sunt, vt desinant in XXVIII Darij Hystaspis F. quo tempore Iudæi Hierosolymis quidem degebant; sed nondum Templum, ac mœnia Vrbis extruxerant.

III. Iam verò partitio illa hebdomadum VII, LXII, & I, interuallorum continua-
pag.567. tionem habet nullam, & nihilo arcaniorem sensum continet, quàm minæ apud Ezechielem, cap. XLV, 12 diuisio in XXV, XX, & XV siclos: quæ summa efficit sexa- D
ginta. In hebdomadibus mentio fit passionis Christi, & Hierosolymitani excidij. quod interuallum est annorum XXXVII. Alia itaque ratio est hebdomadum omnium LXX; alia partitionis. Hebdomades LXX cum dimidia ab anno II Darij ad Hierosolymitanum excidium pertingunt. At LXII hebdomades in necem Messiæ
pag.570. desinunt. Quare si retexantur earum anni, qui sunt CCCCXXXIV, peruenietur ad annum V Artaxerxis Memoris, Per. Iul. 4313. quo edictum de instaurandis Hierosolymis latum est. Septem hebdomades quò spectent nescire se profitetur Scaliger. Septuagesimam hebdomadam vel integram accipi posse dicit; vel dimidium eius ante, alterum dimidium post passionem. *Sed quæ acta, vel gesta illi tempori attribuenda sint, viderint*, inquit, *eruditiores*. Præter hebdomadas denique septuaginta, dimidiam vnam admetitur. Etenim Danielis illa verba, quæ post sexaginta duas hebdomadas, septem, & vnam subiiciuntur: *Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia;* nouæ dimidium significare videntur.

A In vtraque Scaligeri opinione multa sunt, quæ meritò à nobis improbantur. Primum nequaquam ab anno secundo Darij Nothi, sed Hystaspis F. computandæ fuerunt hebdomades, si quidem ab edicto Darij proficisci illas oportebat. Hic enim, non Nothus, in Iudæorum gratiam edictum tulit, de quo Esdræ VI; nec non apud Zachariam, & Aggæum fit mentio, vt suo loco probatum est. Deinde partitionem earumdem hebdomadum in septem, & sexaginta duas, atque vnam non rectè accipit. Nam & continuari interualla singula verisimilius est, & quomodo à Scaligero describuntur, iocularem & absurdam rationem continent. Sanè cùm Propheta dixerit com. 24, *Septuaginta hebdomades abbreuiatæ sunt super populum tuum, & super vrbem sanctam tuam*, &c. móxque subiiciat. *Ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Hierusalem, vsque ad Christum ducem, hebdomades septem: & hebdomades sexaginta duæ erunt.* deinde: *Confirmabit autem pactum multis hebdomada vna*: nemo prudens aliud concipere animo potest, nisi totum illud annorum systema, hoc est hebdomadas LXX, trifariam ab Angelo distribui, B & has partes interualli totius esse, septem, sexaginta duas. & vnam: quòd in singulis præcipuum aliquid, & quod populi maximè intererat, administrandum esset. Alioqui, si posterioris partis epocha, priore nondum euoluta parte, constituta esset ab Angelo, totum illud vaticinium cum hac interuallorum distributione absonum & inconditum videretur. Atque vt septuagenariæ ἑβδάδος partes continuas esse, Propheticæ orationis contextus ipse demonstrat: sic postremæ hebdomadis partes & ipsæ secum inuicem cohærent, neque tanto interuallo, quantum in editione prima posuit, separari possunt.

Refutatur vtraque Scaligeri sententia.

In altera porrò secundæ editionis opinione, cùm illud minimè probatur, quòd Darium, cuius edicto reficiendi Templi potestas est facta, Nothum esse statuit: tum quod ad eam rem probandam argumentum assumitur, euidenter est falsum. Nullum deportationis tempore solenne; ieiunium nullum ait institutum; nec alibi, quàm Hierosolymis, & altari, iugique sacrificio stante, potuisse constitui. Atqui Mardochæus & Esther in Persida solennia festa non solùm instituerunt; sed eorum quoque religionibus Iudæos omnes obstrinxerunt, C Esther capite IX, 20, 21, & 31. Nam festum Phurim biduo peragendum posteris etiam perpetua lege commendarunt. De Paschate, mirum non est à Daniele fuisse prætermissum. Neque enim alibi, quàm Hierosolymis sacrificare licuit. De azymis panibus, dubitant Hebræi, præsertim Aben Hezra in Scholiis ad caput X Dan. com. 4, vbi incertus est, an primus qui dicitur mensis Nisan sit, an primus anni tertij Cyri. Chrysostomus tamen Orat. II con. Iud. Theodoretus, aliique non solùm Pascha, sed Azymorum quoque solennes dies negant in deportatione celebrari fas fuisse; & Iudæos, qui azymorum duntaxat religionem ἐν τῇ ἀλλοφύλῳ retinent, ideo reprehendunt. quod & probabile est. Sed non eadem religionum aliarum, ac ieiuniorum est ratio, quæ certo loco nequaquam ex lege sunt adstricta. Quare ex Paschate, & Scenopegia non bene ratiocinatus est Scaliger, vt contra disertissimum Scripturæ testimonium negaret vllum in deportatione solennem diem institutum fuisse. Denique dimidiata illa hebdomas, quam ἐξ ὑπαίτρου septuaginta plenis arrogat, etsi probabilitate sua non caret, non tamen ex Prophetæ verbis D necessaria aliqua consecutione colligitur. Itaque nos illam respuimus.

A

Probabilis ex opinione noſtra LXX *hebdomadum ratio diſputatur.*

CAPVT XXXII.

VI Angeli verba Danielis IX capite prudenter expenderit, nullum aptiorem iis terminum præfiniri poſſe iudicabit; quàm Paſſionem Chriſti. Cùm enim comm. 25 totam ἑβδάδα ſeptuaginta hebdomadum in VII, & LXII partitus eſſet (vltimam paulò pòſt ſubiunxit) ſtatim com. 26. *Et poſt hebdomadas*, inquit, *ſexaginta duas occidetur Chriſtus*. Quare poſt LXIX abſolutas, in ſeptuageſima vtique, ac poſtrema, Chriſtus occidendus erat. Fruſtra itaque finis alius hebdomadibus iiſce terminandis quæritur: fruſtra longiùs à Dominica Paſſione ſummouentur ad excidium Vrbis. Vera illarum clauſula,& Propheticæ, vt poſtea declarabitur, orationi maximè cõſentanea eſt Chriſti Paſſio, quæ in nouiſſimam hebdomadem incurrit. Conſtituto hebdomadũ exitu, facilè ad initium peruenitur. *Ab exitu ſermonis*, inquit, *vt iterum ædificetur Ieruſalem, vſque ad Chriſtum ducem, hebdomades ſeptem,& hebomades ſexaginta duæ erunt*. Exitũ ſermonis vulgò ſic accipiunt, vt יצוא, exitus, ſit prolatio, ac pronunciatio decreti, quod à Perſarum rege profectum eſt. Sed quod non vnius regis edictũ exierit, in varia tempora hebdomadarum initium diſtrahitur. At ego vocabulum יצוא non ſolam arbitror edicti promulgationem, ſed amplius aliquid eſſe: nempe id quod Latina vox propriè ſignificat; veram, ac ſeriam decreti illius executionem: ita vt, mora omni, impedimentóque ſublato, opus ipſum vrgeri, & Hieroſolyma inſtaurari cœperint. Ita non difficile eſt aſſequi de quo potiſſimum edicto locutus ſit Angelus. Quamuis enim ſuperioribus, ac tribus Perſarum principum decretis (quatuor enim fuerunt) Templi pariter atque Vrbis excitandæ poteſtas facta ſit, tamen multa interuenerunt, quæ ſuſceptam vtriuſque exædificationem, ac Iudæorum conſilia diſturbarent. Itaque Templum ipſum nonniſi ab anno Darij ſecundo bona fide extrui cœptum eſt: adeo vt ſexto eiuſdem regis anno vltima ſit operi manus adhibita. Eſdr. I, cap. VI, 15.

Hebomades deſinũt in paſſionẽ Chriſti.

B

C

Quod ad Vrbem pertinet, fatendum eſt quidem poſt edictum Cyri, identidem eius vnà cum Templo inſtaurationem aggreſſos eſſe Iudæos, ac primùm tumultuaria aliquot ædificia, & verò ſepta quædam excitaſſe, in quibus tantiſper habitarent. Sed cùm nihil templo ipſi præuertendum putarent, in id incubuiſſe maximè, & vrbis ædificatione poſthabita, Templi ſtructuræ potiùs inſtitiſſe: quoniam vtrumque ſimul aggredi rei pecuniariæ prohibebat anguſtia. Quocirca dilata eſt Vrbis, ac mœnium extructio in complures annos, videlicet in Artaxerxis viceſimum. quando Nehemias ab eo miſſus cum ſumma poteſtate, ac literis ad Præfectos regios, opus illud ad exitum perduxit. Neem. I, & ſequentibus. Ex quibus apparet, exitum ſermonis de inſtauranda Vrbe, id eſt inchoatam ædificationem, ac ſine impedimento vllo ſuſceptam, ex illa regis authoritate, quam nulla fraus, ac vis hoſtium amplius eluſit, conuenire in annum Artaxerxis Longimani viceſimum. Nam hactenus etſi regia decreta de Templi, & Vrbis inſtauratione eſſent expreſſa, nondum, quod ad Vrbem ſpectat, exitum ſuum conſequi potuerant. Eſt autem rationi conſentaneum, Angelum, cùm ab aliquo Perſarum principum decreto de Vrbe nominatim ædificanda edito ſeptimanarum illud interuallum auſpicari vellet, illud elegiſſe præ cæteris, cuius vi, & auctoritate Vrbs ipſa primùm cœpta ſit extrui: quorum illud vnicum erat, ac ſingulare, quod ab aliis diſcerni facilè poterat, quæ caſſa fuerant, & irrita. Oportet, inquam, verbum illud, & edictum, cuius ab exitu numerantur hebdomades, peculiare aliquid, ac præcipuum habere, quod reliquis minimè conueniat. hoc verò nihil eſt aliud, quàm quod reuera, vti decretum fuerat, opus ipſum deinceps vrgeri cœperit, quod ex aliis obtineri nondum potuerat. Alioqui ſi ad ſolam regio aliquo decreto datam Vrbis excitandæ facultatem reſpexiſſet Angelus, nimis perplexè, & quaſi cauillatoriè eſſet locutus, neque, vt par erat, interualli, quod deſignabat, initium diſtingueret.

D

Nobis

A Nobis igitur in eo cum pleriſque conuenit, ab anno Longimani viceſimo ſeptuaginta hebdomadas inchoari. Sed in viceſimo illo definiendo, plurimùm ab illis diſcrepamus. Non enim ab obitu Xerxis ipſum numeramus, ſed ab eo tempore, quo in regni communionem ab illo vocatus eſt. Duplex enim Artaxerxis exordium libro x conſtituimus: alterum anno Xerxis circiter duodecimo, Periodi Iulianæ 4240; alterum poſt eius obitum anno Periodi Iulianæ 4249. Ita decem ferè annis cum patre regnauit; vel ſpeciem, titulúmque potiùs habuit regni. Quam noſtram opinionem capite illo probabilibus coniecturis, & argumentis aſſeuerauimus; quæ ne hoc loco repetantur, inde poſtulanda ſunt. Initium hebdomadũ ab anno xx Artaxerxis Longimani.

Summa itaque noſtræ ratiocinationis eſt: Cùm non aliunde commodiùs, quàm à viceſimo anno Artaxerxis Longimani caput hebdomadum peti poſſit, vt ſuprà demonſtrauimus: non poſſit autem viceſimus ille à Xerxis obitu computari, quoniam pauciores inde quàm anni CCCCLXXXIII ad Paſſionem Chriſti numerantur. (Etenim Paſſio Chriſti anno Periodi Iulianæ 4744 contigit, vt ſuo loco definitum eſt: at viceſimus annus ab obitu Xerxis eſt Periodi Iulianæ 4268. Interuallum anni CCCCLXXVII.) porrò ex antiquorum Scriptorum authoritate non abſurdè colligatur, viuo adhuc parente Artaxerxem ad imperium eſſe prouectum, idque ante Themiſtoclis aduentum accidiſſe; quem anno circiter decimo quinto Xerxis in Perſidem veniſſe conſtat. his de cauſis veriſimile putamus annis ſaltem tribus ante profectionem Themiſtoclis, Artaxerxem ſaltem titulo tenus regem eſſe conſtitutum, ad eúmque abſente patre Themiſtoclem literas, vt ſcribit Thucydides, dediſſe. Nam quod Africanus contractos ac diminutos annos, id eſt lunares ſimplices, & Arabicos intellexit, id nequaquam probamus, qui populares, & vſitatos annos ab Angelo præfinitos eſſe credimus. Atque hæc ipſa duplicis initij in Artaxerxe rege ſuſpitio non leuibus ex coniecturis, atque ex grauiſſimorum hiſtoricorum inter ſe comparatione ducta, eo minus improbanda Chronologis eſt; quod ipſimet ſimilem exitum in difficillimis temporum quæſtionibus expedire cogantur, præſertim ſacrorum. Nam vt regum Iudæ, atque Iſraëlis annos inter ſe concilient, eò plerumque neceſſe habent confugere, vt cum parentibus filios regnaſſe dicant; tametſi nullum cur id affirment, argumentum aliud habeant, Explicatur opinio noſtra.

B

C præter hiſtorici loci difficultatem. Nobis verò, cùm, præter alias opportunitates hiſtoricas nobiliſſimorum authorum teſtimonia ſuffragentur, quæ illîc ſunt explicata copioſiùs, cur duplicem illam Artaxerxis epocham affirmare verebimur, & ab earum priore, interualli noſtri primordium arceſſere? Nam hoc initio poſito, reliqua deinceps egregiè reſpondent. Annus viceſimus Artaxerxis à priore initio eſt Iulianæ Periodi 4259, Olympiadis videlicet LXXXI ſecundus, Mundi 3529. Ab hoc hebdomades ſeptuaginta putatæ, ſiue anni CCCCLXXXX, deſinunt in annum Periodi Iulianæ 4748, Mundi 4018, qui eſt annus poſt Paſſionem Domini quartus. Ita anno tertio hebdomadis ſeptuageſimæ Chriſtus occiſus eſt. Ita enim exiſtimandum eſt; non ſic interuallum illud hebdomadum ſeptuaginta oportere ſumi, vti totæ integræque ante illud, cuius gratia præfinitæ ſunt, myſterium decurrerint: ſed ſatis eſſe, vt in hebdomadè poſtrema, eáque labente, necdum finita, peractum fuerit. Vnde non poſt hebdomadas ſeptem, & ſexaginta tres, id eſt abſolutis ſeptuaginta, Chriſtum occiſum iri prædicit Angelus; quod vtique dicendum erat, ſi ad Chriſti necem LXX hebdomades completæ numerarentur. verùm

D poſt ſeptem, & ſexaginta duas, quæ ſunt LXIX, nempe in ſeptuageſima, eundem dixit occidendum. Quò & iſta pertinent: *Et in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium.* In dimidio, inquit, hebdomadis; id eſt μεσαζούσης, ſiue in eius parte dimidia. Id verò apprimè ratiocinio noſtro conuenit; quod Paſſionem Dominicam in tertium vltimæ hebdomadis annum coniicit. Cur autem triennium ex vltima hebdomade libauerit Angelus, cauſa hæc optima reddi poteſt, quoniam totidem τῇ οἰκονομίᾳ prædicationíque ſuæ Chriſtus exemit. Nos enim biennium cum menſibus tribus prædicaſſe Dominum credimus: & in tertio Paſchate mortuum eſſe. Quocirca ante κήρυγμα Chriſti, LXIX hebdomades explicatæ ſunt; ipſum verò κήρυγμα, tertium ex ſeptuaginta annum abſtulit. Sed vt obſcuriſſimi vaticinij ſententia plenius exponatur, neceſſe eſt illius verba ſingillatim expendere.

A

Danielis verba ex capite IX *ſingillatim explicantur.*

CAPVT XXXV.

SEPTVAGINTA (inquit) *hebdomades abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper vrbem ſanctam tuam, vt conſummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio, & Prophetia, & vngatur Sanctus ſanctorum. Scito ergo, & animaduerte. Ab exitu ſermonis, vt iterum ædificetur Ieruſalem, vſque ad Chriſtum ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ erunt: & rurſum ædificabitur platea, & muri in anguſtia temporum. Et poſt hebdomades ſexaginta duas occidetur Chriſtus: & non erit eius populus, qui eum negaturus eſt. Et ciuitatem, & ſanctuarium diſſipabit populus cum duce venturo: & finis eius vaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta deſolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada vna: & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium: & erit in templo abominatio deſolationis: & vſque ad conſummationem, & finem perſeuerabit deſolatio.* B

Septuaginta hebdomades abbreuiatæ ſunt] Hebraicè ad verbum *Septuaginta hebdomades deciſum eſt*, enallage ſingularis pro plurali. Græci σωετμήθησαν, contractæ ſunt. Hebr. נחתך à verbo חתך, *concidere*, *incidere*; item *decidere*, *definire*. Priori notione vtuntur ij, qui annos decurtatos cum Africano, id eſt lunares ſimplices intelligunt ſine emboliſmo. Sed poſterior vocabuli ſignificatio videtur aptior, vt deciſas, ac definitas hebdomades dixerit Angelus; quomodo Græcos inter Theodoretus exponit. Nec abhorret *abbreuiandi* verbum, quo noſter vtitur. Siue quod ex incerto, & infinito tempore ad certum, & conſtitutum ſpatium prophetico vaticinio, ac diuina ordinatione contractus ſit aduentus Meſſiæ, eiúſque εὐσαρκος οἰκονομία. Siue quòd ex longiore interuallo, quod ab Orbis initio fluxit, breuiſſimum reſtabat; quemadmodum in ſenectute vita hominis abbreuiata dicitur. Ita Sanctius. Lyranus barbara voce *regiſtratas* interpretatur. Igitur LXX hebdomades circunſcriptæ ſunt, ac deciſæ *ſuper populum tuum*, id eſt, vt ea, quæ in populi tui gratiam à Deo decreta ſunt, perficiantur; nempe vt & Hieroſolyma inſtaurentur, & in fine hebdomadum Chriſtus veniat, ac morte ſua peccata diluat. C

Hebdomades abbreuiatæ.

Vt conſummetur præuaricatio] Finem hebdomadum, ac Dominici fructum aduentus aliquot capitibus complectitur. Prius illud de conſummanda præuaricatione, & modo peccatis adhibendo dupliciter exponitur. Aben Hezra, nec non Theodoretus, & alij quidam Patres, definitas eſſe volunt hebdomadas, vt Iudæorum ſcelera curſum ſuum teneant, donec conſummentur, & perducantur ad cumulum: vt vbi abundauit delictum, ſuperabundet & gratia. Alter ſenſus eſt: ideo conſtitutas, vt peccato finis imponatur, ac regnum illius euertatur. Etenim Chriſti aduentu, atque morte peccato finis eſt adhibitus. quoniam etſi non minùs in humanum genus illius graſſata ſæuitia eſt; tamen ad illud excludendum cùm efficaciſſima doctrina; tum vberrimis meritis quantum ſatis erat, cumulatiſſiméque præſtitit. Itaque quantum in Chriſti meritis eſt, peccatum omne deletum eſt. at ante Chriſtum, lex ad tollendum peccatum idonea non erat; vt ad Romanos ſcribens docet Apoſtolus. In Hebræo, pro eo quod Latinus habet, *vt finem accipiat peccatum*, ſcriptum eſt לחתם חטאות; quod ſcriptum putant, pro לחתח ad obligandum. & ita Græci: καὶ τοῦ σφραγῖσαι τὰς ἁμαρτίας. Nam ea velut obſignata dicuntur, cùm clauduntur, &, ne amplius appareant, coërcentur. Sed Diuus Hieronymus לחתם legit; vt & apud Aben Hezram, ac Saadiam legimus, à verbo חתם, vel חסם, quod eſt *deficere*. Hic prior eſt fructus aduentus Chriſti. Secundus eſt, *vt adducatur iuſtitia ſempiterna*. Aben Hezra nimis violenter ad eundem, quem ſuprà memoraui, ſenſum hæc accommodat. Nam הביא inquit, interdum eſt ad occaſum impellere. & ביאה *occaſum* ſignificat. Melius noſtri; quorum plerique iuſtitiam ſempiternam Euangelium interpretantur, quod priſcæ ac legali iuſtitiæ, quæ ad tempus conceſſa fuerat, in perpetuum ſucceſſit. Tertius his fructus accedit: *vt impleatur viſio* ולחתם חזון: καὶ τοῦ σφραγῖσαι ὅρασιν, καὶ προφήτην, *vt obſignetur viſio, & Propheta*. quod poſt hebdomadas & Chriſti mortem Prophe- D

A ticis visis, & oraculis finis est impositus. Quartus denique fructus est; *vt vngatur sanctus sanctorum*. Hebraicè *sanctitas sanctitatum*. Hebræi hæc ad Templum, ac cæremonias suas referunt, & multa stolidè garriunt. Nostri non dubitant, quin sanctus sanctorum Christus sit Dominus. Vnde perspicuum est, cùm in eum finem definitas hebdomades asserat, vt vngatur Christus, id est vt sub illarum exitum Christus aduenies tria illa, quæ commemorata sunt, impleat; in eius Passionem interuallum illud desinere: quoniam Christi potissimum morte vetus lex terminata est, & prophetia suppressa, ac demum sempiterna in humanum genus est inuecta iustitia.

Quis sit exitus sermonis, siue edictum de instaurada vrbe.

Ab exitu sermonis.] Quæ de septuaginta hebdomadum interuallo generatim dixerat, deinceps, κατ' ἐπεξήγησιν distinctius exponit. Exitus sermonis non edicti solùm pronunciatio est, sed executio, vti suprà dictum est. Porro vel hinc apparet LXIX hebdomadas non vltra Domini Passionem excurrere, cùm illas bifariam distribuens, in VII, & LXII, posteriorem partem Christi nece terminat. Igitur hebdomadum initium ab edicto illo ducitur, quod Artaxerxis anno x circiter, post Xerxis obitum publicatum est: לחשיב ולבנות Græcè τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι, *ad respondendum & ædificandum*. Nam & חשיב est *respondere*: propriè verò reducere. Scaliger aduersus omnium interpretum sententiam veterum ac recentiorum sic exponere se dicit, vt sit idem ac rursum ædificare, Hebraica loquendi consuetudine. Quæ est ipsissima Latini nostri interpretis sentẽtia, tanto ante Scaligerũ excogitata. Vertit enim: *ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Hierusalem*. Sexaginta nouem hebdomades desinunt in Christum ducem, non nascentem quidem; sed in lucem, apertúmque prodeuntem, séque ad οἰκονομίαν, atque κήρυξιν accingentem; hoc est in baptismum ipsius, qui anno primo septuagesimæ hebdomadis incurrit. Primum interuallum septem hebdomadum quo pertineat, non satis exploratum est. Annus primus hebdomadis primæ est Artaxerxis Longimani, vicesimus à priore initio, Periodi Iulianæ 4259. ab hoc anno si XLIX numeres, postremus inibit anno Periodi Iulianæ 4307, qui est Darij Nothi XVII. Verisimile est toto illo spatio absolutam fuisse penitus vrbem, hoc est publica, priuatáque opera, & ædificia, domos, viarum strata, & id genus reliqua.

Et rursum ædificabitur.] Mea hæc sententia est; Angelum postquam τῷ δμάδα bifariam tribuit, quid in singulis partibus acciderit, deinceps subiicere. Prior pars longè alterâ minor, septem, non amplius hebdomadas complectitur. Hinc igitur platearum ædificatio, & ἐπεξεργασία Vrbis, atque Templi conceditur. Ideo propheticè & obscurè vocat illam partem צוק העתים *angustiam temporum*, quod minus sit è duobus interuallum. Cum hac interpretatione Glossa interlinearis concordat. Alij temporis angustias ad molestias, ac difficultates referre malunt, quibus ab finitimis hostibus vexati sunt: vt ex historia Esdræ colligitur. Græci codices variant. Regij ἐν τῇ πενοχωρίᾳ τῶν χρόνων. Sixtiani, & Aldini καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροὶ: *& euacuabuntur tempora*. quomodo & in M S. catena etiam regiæ Bibliothecæ reperi. Theodoreti M S. itidem liber ἐκκαινωθήσονται. Sanè Tertull. lib. con. Iud. cap. VIII legit. *& innouabuntur tempora*. Sed apparet ἐκκενωθήσονται scripsisse Theodoretum, qui ad sententiam nostram sic ea verba declarat: τετέτηνται ὁ χρόνος τῆς οἰκοδομίας χρόνος.

Et post hebdomadas sexaginta duas.] En alterius, & longioris interualli clausula; Christi Domini Passio. Nam Hebraicè est משיח. Græci tamen χρίσμα verterunt; quod est *vnctio*. Quanquam alij aliter interpungunt. In Regiis post hæc verba, καὶ ἐξολοθρευθήσεται: *& euertetur*: pro quo noster; *occidetur*. maiorem στιγμὴν adhibent: χρίσμα καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. Vnctio, & iudicium non est in ipso. Aldina, & Sixtiana, tum M S. catena Biblioth. Reg. χρίσμα cum verbo ἐξολοθρευθήσεται cõiungunt; adstipulante Theodoreto: qui per vnctionem, τὸν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐπαυθέσαν χάριν intelligit. Alij sacerdotium ipsum Iudaicum, quod post excidium Vrbis est extinctum. Quam sententiam ij præcipuè sequuntur, qui hebdomadas ad Hierosolymitanam ἅλωσιν extendunt. Communis & verissima sententia est משיח, *Messiam* esse Christum Dominum, qui post hebdomadas septem, & sexaginta duas expletas, id est septuagesima est occisus.

Et non erit eius populus.] Hebræa præcisa sunt, & abrupta: ואין לו; *& non ei*. quod

Græci ad χείσμα, vel κείμα referunt: ἓ κείμα ἔσται ἐν αὐτῷ. Interpres noſter anguſtias Hebraiſmi collatauit, & ſententiam ſuppleuit. Et non erit ei, hoc eſt eius; nihil ad eum pertinebit, ſed alienus deinceps habebitur ſceleſtiſſimus ille Iudæorum populus. Alij non multum diſcrepant, qui ſic exponunt: Et non erit ei: nihil Chriſto reliqui erit in Vrbe; ſed inde ſuos educet. Celebre eſt apud veteres Patres oraculum illud ἄγραφον, quo Chriſti Apoſtolis, ac Diſcipulis mandaſſe fertur, vt cùm obſideri Hieroſolymam, & imminere cladem eius cernerent, Pellam, ſiue Scythopolin migrarent. Teſtis eſt Euſeb. lib. III Hiſt. cap. V, & Epiphanius. Alij denique. Et non erit ei; id eſt nullus ſtabit pro eo, neque feret auxilium. A

Et ciuitatem, & ſanctuarium.] Quod ſubinde poſt necem Meſſiæ, calamitas Vrbis atque templi memoretur, ac Romani ducis, & exercitus aduentus, inde nata eſt illorum opinio, qui finem hebdomadum Iudaico excidio circunſcribunt. Sed cùm adeo manifeſtè paulo antè demonſtrauerit, poſt hebdomadas ſeptem, & ſexaginta duas, adeóque in ſeptuageſimâ, occidendum eſſe Chriſtum, nullus ei ſententiæ locus relinquitur. Quare quod ſubiicit de Romanorum incurſione, & Vrbis vaſtatione, non ἀμέσως, neque incontinenti futurum ſignificat; ſed quis deinceps euolutis hebdomadibus, poſt Chriſti paſſionem, rerum ſit futurus exitus oſtēdit; nimirum defectionem populi à Deo & à Chriſto, Iudæorum perfidiam: tum cladem illius, & calamitatem: ac poſtremò ſacrorum omnium internecionem. Quocirca venturum ducem Titum interpretamur, qui à patre Romanorum exercitui præfectus Hieroſolyma cepit, ac vaſtauit. B

Et poſt finem belli] Hebraica cum Latinis Græciſque non ſatis conſentire videntur. Hanc enim illa lectionem exhibent: *Et vſque ad finem belli decreta ſunt deſolationes*, vt Pagninus vertit. Vatablus verò: *excidetur deſolationibus*: ועד קץ מלחמה נחרצת שוממות Ab eo tempore, quo Vrbs obſideri cœperit, vſque ad finem, vehementi calamitate deſolabitur. Græcè porro: καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένου τάξις ἀφανισμοῖς. In Reg. τάξις ἀφανισμῶν, vt & in MS. catena. *Et vſque ad finem belli abbreuiati ordinabit deſolationibus.* Abeſt verbum τάξις à Theodoreti Comment. & Euſebio lib. VIII de Demonſt. Vt iſte ſit ſenſus: Et vſque ad finem belli abbreuiati deſolationibus: ſubaudi, velut inundatio ac diluuium calamitas Vrbem occupabit. Theodoretus tamen verba iſta, ἕως τέλους, de fine mundi, ac rerum accipit. Latinus particulam עד *vſque*, reddidit per præpoſit. *poſt.* Nec multùm abhorret, ſi ſic Hebræa velimus exponere. Et vſque ad finem belli præciſum deſolationum; hoc eſt deſolatio ac vaſtitas Vrbis à Deo decreta, atque conſtituta nonniſi poſt belli finem implebitur. C

Confirmabit autem pactum] Abſolutis nouem & ſexaginta, in ſeptuageſima, eiúſque dimidia parte, hoc eſt triennio priore, Chriſtus nouum fœdus confirmabit, prædicatione, miraculis, ac denique morte toleranda. Græci pro hebdomada vna legunt ἑβδομὰς μία, quomodo & Latina poſſunt accipi. In eâdem porrò dimidiâ parte hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium; non quod reipſa ſacrificia tùm Iudaica ceſſauerint: ſed quod abrogata fuerint poſtrema illa voce Chriſti morientis *Conſummatum eſt.* quod & velum Templi conſciſſum adumbrauit.

Et erit in templo abominatio] Primum expendenda lectionum varietas eſt. Hebraicè quidem ita ſcriptum eſt. ועל כנף שקוציים משמם: Vatablus: *Et propter extenſionem abominationum deſolabit.* ad verbum: & per alam, vel propter alam abominationum. quam idem Vatablus ſeriem peccatorum, & perſeuerantiam in illis interpretatur, ob quam eſt inflicta vaſtitas כנף propriè eſt *ala*: tùm *extenſio.* R. Dauid Kimhius, *de expanſione abominationum obſtupeſcet homo.* R. Saadias idem eſſe vult, atque יד *manum.* At Pagninus משמם tranſitiuè accipit: *Et ſuper extenſionem abominationum admirari faciet.* Simpliciſſima videtur expoſitio Kimhij. Tanta erit abominatio, támque latè expanſa, vt nemo non vehementer admiraturus ſit plebis Iudaicæ deſolationem; ſed obſtupeſcant omnes. Ita in Radicibus. Neque placet noua quædam vocis כנף explanatio, vt alam, id eſt exercitum, ac militaria ſigna, ſiue Deorum effigies iis inſertas ſignificet: hoc ſenſu. Erit ſuper alam; id eſt in exercitibus, ac ſignis militaribus Idolum aliquod. vel vt ala protectionem ac perfugium ſonet, atque ad templum pertineat; ſuper quod abominatio conſtituta ſit. D

In Græcis quibuſdam codicibus iſta legebantur: καὶ ἕως πτερυγίου ἀπὸ ἀφανισμοῦ,

A καὶ ἕως συντελείας, καὶ ἀπουδῆς τάξει ἐπ' ἀφανισμῷ. At in vulgatis, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων. Vox נכף in priori lectione per πτερύγιον, id est *pinnaculum* redditur; in posteriori per ἱερὸν, id est *templum* κατ' συνεκδοχήν. Interpres Latinus, quòd Hebraica impedita forent, & abrupta, Græca maluit exprimere. Porro Græci נכף in statu absoluto; non, vt hodie scriptum est per pathah, in statu regiminis legerũt. Nam hoc posteriore modo *abominationum ala* dicitur. priore verò; *super alam*, *abominatio*. Nos contrà quam Hebræi solent, משמם ad Interpretis nostri mentem, exponimus *desolationem*, vel *desolantem*. *Et propter expansam abominationem erit in templo desolatio, vel solitudo, & vastitas.* Possumus & נכף legere, ac Templum interpretari. *Et super pinnaculum, abominationes desolantes*, enallage numeri Scripturæ familiari.

Nunc quæ sit illa desolationis abominatio, videamus. Difficilis quæstio, & à multis variè disceptata. quos non hic ipse solùm Danielis locus exercuit: sed etiam Matthæi XXIV, 15, Christi Domini verba, in quibus Danielis vaticinium adduB cit. *Cùm ergo videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto; qui legit, intelligat: tunc qui in Iudeâ sunt, fugiant ad montes.* Daniel verò desolationis istius tribus in locis meminit. Primùm capite VIII, 13. *Vsquequò visio, & tuge sacrificium, & peccatum desolationis?* ἢ ἁμαρτία τῆς ἐρημώσεως. Secundò cap. IX, loco illo, quem præ manibus habemus. Tertiò capite XII, 11. *Et à tempore, cùm ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem.* vbi eadem pene, quæ in hoc capite, continentur. Ex iis tribus locis perspicuum est de primo Christum loqui noluisse. Nam ad Antiochi Epiphanis tẽpora, & grassationẽ refertur. Reliqua duo Irenæus l. V, c. XXV; nec non Hilarius ad Antichristum, & extrema mundi tempora reuocauit. Satius est duodecimi capitis locum ad Antichristum: noni verò, ad Hierosolymorum cladem accommodare. Proinde Christus ad istum solum respexit, & vtrobique, tam in Euangelio, quàm apud Danielem, eadem est abominatio desolationis. Hanc verò permulti Romanum interpretantur exercitum, quibus circundata est Ierusalem: alij seditiosorũ manus, quæ obsidionis tempore in Vrbe, ac templo grassabantur; vti erant Zelotæ. alij denique statuas, & idola in Templi ipsius C loco constituta. Qui Romanum exercitum interpretantur, iis fauere Lucas videtur, qui cap. XXI, 21 ita scribit. *Cùm autem videritis circundari ab exercitu Ierusalem.* De seditiosis Iudæis suadet quod Iosephus lib. V τῆς ἁλωσ. Cap. II, vel XXII, postquam Zelotarum immanitatem, & crudelitatem exposuit, ita narrat: ἴσῶ γὰρ δή τις παλαιὸς λόγος αὐτῶν· εἴθα τότε τὴν πόλιν ἁλώσεσθαι, καὶ καταφλεγήσεσθαι τὰ ἅγια νόμῳ πολέμου, φάσις ἐὰν κατασκήψῃ, καὶ χεῖρες οἰκεῖαι περιμιάνωσι τὸ τοῦ θεοῦ τέμενος. *Vetus erat hominum fama, tunc Vrbem expugnatum iri, ac bellica vastatione sancta conflagatura; postquam incubuisset seditio, ac ciuium manibus ipsis Dei templum pollueretur.* Aut igitur gentilium exercitus sanctam vrbem obsidens; aut seditiosi illi non Vrbem modò, sed etiam Templum occupantes; aut ambo simul abominatio desolationis appellatur à Daniele, atque Christo.

Quæ sit abominatio desolationis.

De statuis autem, ac simulacris idipsum Hieronymus in caput XXIV Mat. Chrysost. Theophyl. ac Theodoretus in Daniel. explicant. nec diffitendum est abominationis vocabulum ex vsu Scripturæ idolis maximè competere. Sic enim Macc. lib. I, cap. I, 57, appellatur illa statua, quam Antiochus Ierosolymis in Templo D collocauit. Sed hoc argumento refelli vulgò sententia ista solet, quòd ea simulacra, quæ ab Romanis in vrbe constituta feruntur, partim reuera posita non fuerint; etsi id à Præsidibus, vel Procuratoribus tentatum sit: (vt à Pilato, qui renitentibus Iudæis cessit, authore Iosepho lib. XVIII, cap. IV, & lib. II τῆς ἁλωσ. cap. VIII; nec non à Petronio, qui idem à Caio mandatum exequi cupiens, ab incepto destitit.) partim ad rem non faciant. Nam abominatio illa desolationis, de qua Matthæus meminit, ante excidium contigisse videtur: id quod Matthæi verba præ se ferunt.

Mihi verò abominatio desolationis nihil aliud videtur esse, præter ruinas ipsas, stragémque templi; ac cùm Iudaicorum omnium sacrorum, & ceremoniarum interitum; tum loci ipsius sacri, quæ arx religionis fuit, proculcationem, ac sempiternam vastitatem, & horrorem. quæ qui viderit, is vehementer obstupescat.

Hanc vrbis, ac templi vastitatem consecuta est multiplex loci sacri contaminatio: maximè cùm ibidem Adriani equestris statua, & alia Deorum simulacra collocata sunt. Quicquid igitur est, quo templi locus inquinatus, ac fœdatus est: tùm ruinæ ipsæ, ac perpetua solitudo, abominatio desolationis à Daniele nominatur. Ita & statuæ, idoláque in Vrbe, vel ad eam collocata postea ad eandem abominationem pertinent. De Matthæi verbis rectè Maldonatus existimat; nequaquam abominationem desolationis à Christo, velut signum quoddam excidij venturi, Discipulis esse traditam; ita vt antegressa sit. sed cladem ipsam vrbis intelligi, & contaminationem, quam paulo antè declarauimus. Itaque comma istud 15. *Cùm ergo videritis*, &c. non respondet sequenti, & particulæ, *tunc*: sed sententiam absoluit, hoc sensu: *Cùm videritis abominationem desolationis*; id est vastitatem, ac ruinas vrbis, & locorum sacrorum inquinationem, quam Daniel prædixit; qui hæc, inquam, viderit, & cum Danielis prophetia contulerit, intelligat verè esse completum, quod ille vaticinatus fuerat. Porro sequentia: *Tunc qui in Iudæa sunt*, &c. ad priora illa pertinent. *Aduituri enim estis prælia*, &c. com. 6. Hæc interpretatio ambiguitate nos omni, & inextricabili molestia liberat. Est enim alioqui difficile statuere, quid illud sit abominationis nomine censendum, quod velut signum Christus Discipulis ostenderit, vt eo conspecto, fugâ cladem Vrbis anteuerterent. A B

Et vsque ad consummationem] Græca, Latináque omni ambiguitate carent. Significant enim, vsque ad rerum exitum, & mundi consummationem, solitudinem illam esse mansuram. Hebræa quidam sic explicant: *Et vsque ad desinentem, & consummatum* (sub. mundum) *stillabit super attonitum, & stupentem*, videlicet Iudæorum populum. Alij; *donec consummatio, & quidem decisa, atque certa, descendat super vastitatem*. Ita Vatablus; vbi subaudiendum est verbum, *destruet*. Optima est Latini nostri sententia: secundum quam sempiternam fore Dei in Iudæos iram demonstrat. Hic enim nominatiuus subaudiendus est in verbo חתך. Nam desolationis vox in Hebræo non comparet, quam Latini, & Græci adiiciunt, sententiam magis secuti, quàm verba. Atenim dubitatur an perpetua in vrbe solitudo fuerit, cùm ab Adriano constet instauratam postea fuisse. Facilis est responsio. Nam de templo maximè Propheta loquitur; quòd nunquam deinceps excitari potuit: quamuis magno Iudæi conatu sæpius id aggressi sint. C

PARS ALTERA LIBRI, IN QVA NOVÆ quorundam super Annalium ordinatione opiniones excutiuntur.

Operis illius, cui Nouæ, veræque Chronologiæ titulus inscribitur, summa breui compendio declaratur: cuius author plures annos in Fastis vulgaribus superfluos esse defendit.

CAPVT XXXVI. D

CVM duplex sit doctrinarum vsus omnium, atque fructus; alter quid in re quâque verum sit assequi: alter, dignoscendæ, ac conuincendæ falsitatis rationem tenere: vterque verò iis ex artibus potissimum existat, quæ in disputatione, ac controuersia positæ sunt: nos eius quam tradimus scientiæ cupido lectori duodecim fere libris ambo illa præsidia contulimus. Nam in singulis pene temporum quæstionibus, partim errore antè conuicto, quid verum, aut probabile esset inquisiuimus: partim ab huius inuestigatione ad falsi reprehensionem disputatio nostra progressa est. Est autem pars illa methodi totius, quæ in falsis diiudicandis; ac certa ratione conuincendis posita est, vtilis imprimis, ac singulare quoddam historiæ munimentum: quo detracto, ab errore illa se nequit, aut erroris certè metu defendere; atque in tuta & tranquilla veritatis possessione consistere. Itaque quod de Aristotelis Philoso-

A phia dixit author grauis Themistius Orat. 11, eam Platonicæ velut septum ac propugnaculum esse; ne hæc aggressu facilis, & falsitatis incursionibus exposita sit: idem de Chronologia licet vsurpare, & eam historiæ dicere ἅμα μὲν γενναῖον προτέλειον, ἅμα δὲ θριγγόν τε, καὶ φυλακτήριον. εὐβάτου γὰρ οὔσης, καὶ ἐπιδρόμου, τειχίσαι τε, καὶ περιφράξασθαι, καὶ πανταχόθεν ἀποκλεῖσαι τὰς ἐπιβουλὰς τῶν δογμάτων. τοὺς δὲ πολλοὺς ὑπ' ὄκνου, καὶ ῥαθυμίας ἀφράκτους τε ἐθέλειν, καὶ ἀναλείφους διαγωνίζεσθαι. *vnà & optimum exordium, & propugnaculum, atque septum. Nam cùm accessu facilis, & incursionibus obnoxia sit; muniri illam ab altera, & vallo quodam cingi: tùm contrariorum dogmatum insidias vndique propulsari. At plerique ob ignauiam & socordiam non satis cauti, atque muniti, neque athletarum instar vncti in certamen sese committunt.* Dici nihil ad rem nostram potest aptius; neque melius exprimi vsus ille, quem historiæ Chronologia præstat; quàm iisce verbis à Themistio describitur. Ac qui sese diligenter in hac διακριτικῇ, & ἀντιῤῥητικῇ parte doctrinæ huius exercuerit; simulatque propositum erit aliquid, quod veræ, à seque susceptæ sententiæ specie aliqua probabilitatis aduersabitur; illudi se, ac decipi minimè patietur: ac tùm suam ipsæ causam acerrimè tuebitur: tum quid in alienâ vitiosum, infirmúmque sit, animaduertet, & in conspectum proferet. Quod cum totis duodecim libris minutatim, ac per singulas partes & quæstiones efficere studuerimus: visum est postremò generatim hîc vsus illius aliquod præbere specimen; & in iis nonnullorum inuentis excutiendis operæ aliquid ponere, quibus non vna, alteráve Chronologiæ pars oppugnatur, sed tota ipsa penitus, atque à fundamento conuelli, labefactarique creditur. Huius generis, institutíque duos præ cæteris libros elegimus; in quibus vsum methodi nostræ, ac doctrinæ illum exhiberemus quem diximus. Quorum prior ante plures iam annos: posterior tribus ferè abhinc in lucem exiit. Vterque verò cùm aduersus & nostra, & communia Chronicorum placita non pauca defendat, visum est in ambobus examinandis vim præceptorum nostrorum in studiosi lectoris gratiam experiri.

De Aristotelis Philosophia Themistii dictum

B

Extitit igitur ante annos fere XIV. à primario, & pererudito viro in lucem editus liber, cui titulus iste præfixus est: *Nouæ, veræ, & exactè ad calculum astronomicum*
C *reuocatæ Chronologiæ capita præcipua, quibus tota temporum ratio continetur, & innumerabiles omnium Chronologorum errores deteguntur.* Huic propositum est, euersis communibus, ac longo vsu sæculorum receptis, & inueteratis opinionibus, nouas quasdam, & hactenus inauditas asserere. sic vt vetere propemodum extinctâ, alia deinceps ordinatio temporum adhibenda sit; alius Fastorum Annaliúmque contextus. Opus est non vulgari studio, ac diligentia conscriptum: authoritatum quidem, ac testimoniorum incredibilem habet copiam; quæ vndique conquisita suum ad negotium applicauit. Quanquam non omnium, quæ noua in scientiam temporum inuexit, rationes illîc, & argumenta protulit: sed plerisque tantummodo propositis, ac notatis, ea se pleniùs alio in libro tractaturum esse promisit. quod vtrum præstiterit hactenus ignoramus. Quorum igitur παραδόξων probationes distulit, ea nos missa faciemus. quæ verò sic attulit, vt eorum disputaret argumenta; quæ quidem non vnam aliquam Chronologiæ partem, sed summam ipsam, vt iam diximus, tot à nobis laboribus ac vigiliis confectæ, ac superioribus libris compre-
D hensæ artis oppugnant, ea nos separatim hîc examinanda, & vno velut aspectu diiudicanda sumpsimus. Ac permulta iam sparsim & sicubi opportunum erat, attigimus. Hoc verò loco subductam ex omni illius opere summam breuiter colligemus. Ea porrò capite potissimum isto continetur.

Annos ab Vrbis Romæ conditu negat rectè hactenus esse numeratos. Sed primùm octo; deinde septem, & sex; ac demum quinque labem annorum imprudentibus obrepisse. Nam ab Augusti Cæsaris obitu ad mortem Neronis, quinque paria Consulum temerè inserta putat, dum suffecti Coss. pro ordinariis habentur. Rursus post annum ab V. C. DC vsque ad primum Iulianum, tres annos superfluos in Fastis esse dicit. hoc est annos Romanos triennio solido minores esse vertentibus: ita vt pro annis Solaribus, & Iulianis accepti, integro triennio redundent. Ita cùm anni quinque, & tres, id est octo superfusi sint, rerum gestarum omnium tempus octo annis anteuertere Fastos vulgares ante annum V. C. DC. Post hunc verò, quia paulatim tres absorbentur anni, de octennali προεμπτώσει sensim trien-

Nouæ Chronologiæ summa.

nium decedit. sic vt primò septem; tum sex; ac postremò quinque annorum μεταχρονισμῷ Annales aberrent. quod postremum vitium deinceps hæsit in Fastis, & Christi annos occupauit. Nam & Iuliana (vt putat) epocha, & Christi æra quinquennio anticipatur in Fastis. A

Huius præposteræ Romanorum Annalium ordinationis causam interpretatur fuisse, quòd Elidenses ex Olympiadum catalogo tres quasi minimè legitimas expunxerint, quibus per vim alij præfuissent. Vnde duodecim annis infra communem calculum substiterunt. quod inter alios Polybius est secutus. Quocirca cùm hoc modo duodecim annis tardiùs, quàm in Fastis Capitolinis, res gestæ rederentur, contigit vt primùm anni tres post annum Vrbis DC deducerentur à Polybio, qui sub annum DCXXIV mortuus est. Deinde vt Tarrutius tribus etiam annis Polybianam anticiparet epocham. Ita sex annorum μεταχρονισμὸς resedit. Quem quidem post Neronis obitum conditores Fastorum communium vt resarcirent, quinque paria Coss. inseruerunt, & annum primum Olympiadis cuiusque non in eo Iuliano, quo desiit, anno, sed in antecedente, quo Olympias est habita, statuerunt. aut aliud certè Consulum par inculcarunt. Post Neronis mortem Fastos rectè habere iudicat. Hæc igitur nouæ opinionis, Chronologiæque ratio; hoc firmamentum est. Octennio primùm res gestas citiùs in Fastis vulgaribus consignari, ex nonnullis luminarium deliquiis probat, quæ totidem annis reuera tardiùs, quàm vulgò fit, collocanda sunt. Porrò tres annos post Vrbis conditæ sexcentesimum annum exhauriri: ita vt octennium illud ad quinquennium redigatur, certis ex authoritatibus adstruit; velut Liuij, Flori, & Eutropij: in quibus triennio tardius anni V. C. notantur, quàm in Capitolinis: vt appareat istos triennio esse prolapsos. Demum quinque annorum μεταχρονισμὸν post mortem Neronis in Fastis resedisse, partim ex eclipsibus, partim ex authorum testimoniis demonstrat. B

Quoniam ergo triplex erroris fastigium ab erudito viro Fastis vulgaribus tribuitur: vt octo primùm annos superfluos adimiserint: tum vt triennium paulatim detractum fuerit: demum vt quinque Consulum paria redundarint: nos trifariam hanc disputationem partiemur; vt in singulis capitibus propria cuiusque partis argumenta, & testimonia ponderemus. Quibus expensis, tùm denique Fastorum communium ordinem, ac seriem ab omni erroris suspicione purgabimus. C

De octo annorum labe, quam Fastis vulgaribus Noua Chronologia tribuit. Ostenditur frustrà id opinari virum doctum, & hac ex parte integros Annales esse. Eclipses pleræque suis temporibus constitutæ.

CAPVT XXXVII.

QVOD igitur octo annorum μεταχρονισμὸς ante annum ferè DC ab V. C. in Fastos inciderit, argumentatur ex Solis, Lunæque defectionibus, quas cùm certis annis authores addixerint, eædem tamen octennio tardius accidisse reperiuntur ex astronomico calculo, quàm vulgares Fasti repræsentent. D

Harum prima est illa, quam Liuius lib. VII Dec. I significat, anno quo Coss. fuerunt M. Rutilius IV, & T. Manlius II. Nam inter illius anni prodigia refert noctem intendi visam interdiu. Altera est Solaris eclipsis illa, quæ anno ab V. C. DXXXVII Varroniano vulgò tribuitur, qui est Per. Iul. 4497, ante Christum CCXVI. Atqui deprehenditur illa in anno CCIX ante Christum; nempe Per. Iul. 4505, octo annis tardiùs, quàm habeant communes Fasti. Hanc porro Liuius initio lib. II Dec. III significat; cùm ait in Sardinia Solis orbem minui visum: & Arpis visam esse Lunam cum Sole pugnantem. Cuius & Obsequentem meminisse dicit, & Silium. Tertia est eclipsis, cuius mentionem facit Polybius lib. IV. quæ cùm vulgo anno ante Christum Vrbis conditæ DXXXV consignetur, Per. Iul. 4495; ante

Polyb. lib. IV, p. 420.

A Christum CCXVIII; reperitur tamen anno ante Christum CCXI, nocte illa, quæ inter Octobris XII, & XIII intercessit. Quarta eclipsis Solaris anno V. C. Varroniano DLXIV congruit. Qui cum vulgo putetur annus ante Christum CXC, nonnisi CLXXXIII est: quando Sol defecit in gradu Libræ 22, 40′, 35″. Quinta Solis defectio anno Vrbis DLXVI accidit. Eadem porro anno CLXXX ante Christum incidit in gradu Leonis 20. Atqui annus DLXVI vulgò in annum Per. Iul. 4526, confertur, qui est ante Christum CLXXXVII. Sexta est lunaris illa, quæ anno Vrbis DLXXXVI congruit Paulo Æmilio & Crasso Coss. Sole in Aquarij versante gradu 4, 51′, 34″, cùm in Macedonia Paulus esset.

Septimam & octauam eclipsin ex Plinio lib. II, cap. XXXIII, & Obsequente refert. è quibus ille C. Cæcilio, & Cn. Papirio Coss. qui est annus Varronianus DCXLI scribit lumen de cœlo noctu visum. hic autem C. Mario, & Q. Lutano Coss. qui est annus Vrbis DCLII, in castris lucem nocte fulsisse. Quæ duo portenta ad Solares defectiones totidem accommodat. quas quidem octo annis tardius
B accidisse colligit, quàm vulgo putetur. Est autem duorum illorum annorum prior in Periodo Iuliana, 4601; posterior, 4612.

Eclipses variæ suis annis asseruntur.

Hæc sunt nouæ illius opinionis de octennij περιοδονικῷ firmamenta præcipua. Quæ mihi certè parum firma, & idonea videntur. Nam aut luminarium defectiones finguntur, quarum nullam Authores necessariam significationem dederunt. aut eædem aliis annis, & quidem legitimo tempore ac Fastis vulgaribus consentaneo repræsentantur. Prima omnium, quæ Rutilio IV, & Manlio Coss. ponitur, perleui coniectura nititur. Neque enim intendi noctem interdiu idem est, ac Solem interuentu Lunæ deficere. Cùm & interdiu caligo nonnumquam, & noctu repentina lux oborta sit. quemadmodum Plinius, Iulius Obsequens, ac Liuius passim memorant. Ac cùm ostentum illud repentinæ caliginis extemplo dedicationem ædis Monetæ secutum sit, vt testatur Liuius: ea verò Kalendis Iuniis dedicata sit, vt Macrobius scribit: non videtur satis apta illi tempori Solis illa defectio, quam Vir doctus ad id accommodauit, quæ anno ante Christum 337 congruit. qui est Per. Iul. 4377, quo Sol reuera defecit Iulij 14 sub occasum. Neq; enim
C Kalendę Iunij Romani decimo-quarto Iulij nostri tam propinquę fuisse videntur: cùm retrò potiùs vt plurimum caput anni, mensiúmque soleret referri. Secundam Solis eclipsin ex Tabulis nostris Parisinis eruimus illo ipsó anno, cui vulgò tribuitur annus Vrbis ex Varroniana putatione 537. nimirum Per. Iul. 4497; ante Christum 217, Cn. Seruilio, C. Flaminio Coss. quando ad Thrasimenum lacum ingens illa clades est accepta. Tum enim defecit Sol Carali in Sardinia Febr. XI. Vera Synodus ex nostris tabulis hora post meridiem 1, 48′, 0″. Apparēs autem hora 3, 9′. Fuitq; amplius digitorũ septem, & suprà duas horas durauit. Visa est autem primùm hora 2, 2′ à meridie. Desiit hora 4, 11′, vna fere ante Solis occasum, qui in illo climate hora 5, 5′ post meridiem occidit. Frustrà igitur eclipsis alia quæritur: cùm hæc tam ad historiam apposita sit. Nam appetente vere Solis orbem minui visum esse in Sardinia refert Liuius: & Arpis Solem cum Luna pugnantem. Neque verò Iulius Obsequens, quod sciam, huius prodigij meminit. Sed nec apud Silium Italicum inueni, quos Vir ille doctus testes præter Liuium citauit.

D Tertium Lunæ deliquium, cuius Polybius meminit; non minùs ad communem Chronologiam competit. Siquidem anno Per. Iul. 4495, quo Consules fuere Liuius Salinator, & Æmilius Paulus, defecit Luna. Fuitque totalis eclipsis. quæ quidem in Mysia cœpit Martij XX, hora post mediam noctem 0, 25. Desiit autem hora 3, 45′ post mediam noctem diei XX; durauitque horas 3, 20′, 0″, ac fuit digitorum 12 $\frac{1}{3}$ fere.

Quarta Solis eclipsis bellè quoque ad annum Per. Iul. 4524 quadrat: qui est Vrbis conditæ Varronianus DLXIV. Defecit enim Sol Martij XIV, feria 2. Nouilunium verum ex tabulis nostris contigit Romæ hora 7, 10′ à media nocte, tempore physico. Sol in gradu Piscium 19, 43′. Nouilunium apparens hora 6, 26′ paulo post ortum Solis. Initium eius ante ortum hora 5, 31′. Finis hora 7, 20′. Tenuit horas 1, 48′, & hora circiter integra Romæ conspecta est. Digitorum fuit XI, 25′. Est id verò tempus longe ad Liuij authoritatem accommodatius, quàm quod Vir doctus annis octo postea designat, in gradu Libræ 23 ferè. Etenim visa tum ecli-

pſis Romæ, cùm ad Aſiaticam expeditionem L. Scipio proficiſceretur,& A.D.V. A
Eid. Quintiles. qui menſis vtique in vernum tempus cadebat: cùm Ianuarius in Autumnum ſubiiſſet: vt alibi demonſtratum eſt. Sed & idem Liuius ſubiicit, per idem tempus, quo L. Scipio cum claſſe appulit in Græciam, ne ſegnia æſtiua forent, Acilium Amphiſſam oppugnaſſe, cui obſidioni ſuperuenit Scipio.

Quinta Solis defectio non alio anno quærenda fuit, quàm qui vulgò anno Vrbis 566 tribuitur: quo Coſſ. fuere M. Valerius Meſſalla, & C. Liuius Salinator, anno Per. Iul. 4526. Quo anno Iulij XVII Sol defecit. Nouilunium verum ex Pariſinis tabulis contigit in meridiano Romæ hora 7, 40′, 0″: Sole in Geminorum gradu 25, 45′ conſtituto. Apparens autem hora 6, 10′ Phyſico tempore: ac duratio tota fuit horarum circiter duarum. Cœpit hora 5, 10′, ſemihora circiter poſt ortum Solis. deſiitque hora fere 7, 10′ à media nocte. quod ita Liuius expreſſit, cùm lib. VIII Dec. IV ſcripſit, luce inter horam tertiam fere, & quartam tenebras obortas eſſe. Fuit autem digitorum ferme XI, 15′: & maxima Solis obſcuratio circa horam diei tertiam incidit. Habemus igitur è Tabulis noſtris quod alio anno, quàm B
CLXXX ante Chriſtum, Per. Iul. 4534, reperiri poſſe vir eruditus minimè putauit.
Buntinghi lapſus. Neque verò prætermittendum eſt, hanc ipſam defectionem Solis à Buntingho anno mundi 3781 repræſentari. Sed eandem aſſerit Romæ contigiſſe hora poſt meridiem ferè tertia, quam & digitorum tantummodo trium conſtituit. Atqui & ex Tabulis Prutenicis media coniunctio Romæ facta eſt Iulij 17, hora poſt noctem mediam 20, 2′. Vera coniunctio hora 7, 20′. Ex noſtris verò Tabulis media coniunctio Iulij 17, hora 20, 2′. Vera autem hora 7, 47′. Itaque defectio manè contigit. cuius rationem ſuo loco delineabimus. Quin & Liuius tenebras ait obortas inter horam diei tertiam, & quartam, quod de eclipſi digitorum trium vſurpari non poteſt.

Sexta demum Lunæ defectio, quam Vir doctus in annum reiicit 160 ante æram Chriſtianam, hoc eſt Per. Iul. 4554, indéque octennij prochroniſmum colligit in Faſtis vulgaribus; ſine dubio falsò ab illo redditur. Neque enim anno iſti conuenit. Sed Per. Iul. 4546. quo cum vulgò Vrbis annus ex Varronis putatione C
DLXXXVI componitur, quo Coſſ. fuere L. Æmilius Paulus, & C. Licinius Craſſus. Hoc enim anno Lunam defeciſſe conſtat ea nocte, quæ inter Iunij XXI, & XXII interceſſit, paulo ante prælium vltimum, quo Perſeus à Romano exercitu ſuperatus eſt. Vera autem oppoſitio contigit hora 20 circiter à media nocte, in
Valer. Max. lib. VIII, cap. XI. Macedonia; vbi tum Paulus Æmilius erat in procinctu. Durauit horas circiter 4, 6, digitorúmque fuit fere 16, 0′. Ergo tota in caliginem Luna ſubiit. Initium eius hora æquinoctiali poſt mediam noctem 17, 59′: Medium hora 20, 2′. Erat tum luminarium ſitus accuratus, ex Tabulis noſtris, in gradu Geminorum 25, 45′. vbi & ex Prutenicis à Buntingho deprehenditur. Tota in vmbram ingreſſa eſt Luna hora 19, 42′, 0″; emergere autem cœpit hora 20, 22. Deſiit autem obſcurari penitus hora 22, 5′. Quæ cum Buntinghi deſcriptione apprimè conſentiunt. Hinc & Tabularum noſtrarum fides adſtruitur: & vulgaris Chronologia munitur. vt minimè viro illi docto concedendum ſit, qui illam ipſam Lunæ defectionem octennio ſolido tardius confert in annum Per. Iul. 4554, cùm Sol in Aquarij gradu 4, 31′, 34″ verſaretur. Atqui multis modis huius opinionis falſitas conuincitur. Incidit enim eclipſis illa non Ianuario, vel hieme; ſed æſtate. Liuius *poſt circumactum Solſtitium* D
cueniſſe ſcribit, *flagrantiſſimo æſtu*. Plutarchus verò θέρους τε γεγενῆσθαι ὥρᾳ φθίνοντος, *æſtate iam ſeneſcente*. Non poteſt igitur id Ianuario contigiſſe. Porro Plutarchum anni Iuliani ratio, qui ætate illius erat in vſu, in errorem induxit, vt θέρους φθίνοντος id cueniſſe ſcriberet. Nimirum quod defectionem illam Pridie Non. Septembres incidiſſe legerat; vt refert Liuius; quaſi eadem anni forma, idémque ſitus menſium per illud tempus extitiſſet; ita in deſinentem æſtatem contulit. Verùm cùm Ianuarius Romanus in Autumnum fere tum caderet; September in Iulium incurrit. Quod ad Liuium attinet, qui poſt circumactum Solſtitium idipſum notauit, leuis hic in hiſtorico eſt, & ignoſcendus error. Nam neque Pauli Æmilij ſæculo, neque Iulij Cæſaris, Solſtitium ante XXII Iunij circumactum eſt. quod eiuſdem menſis XXV circiter die anno primo Iuliano contigit.

In ſeptima & octaua Solis defectione fruſtra laboratur. Nam nullam verba

A illa Liuij, aut Plinij significant; nec vlla Romæ annis ab Vrbe condita DCI, aut DCXII contigit.

De Annorum trium labe, quam frustra Noua Chronologia Fastis attribuit. Explicantur Liuij, Messalæ, Eutropij, & aliorum loca.

CAPVT XXXVIII.

PROXIMVM est vt de Fastorum labe post annum V. C. DC disputetur. Cùm enim hactenus octo annis citius Fasti vulgares historiarum tempora referrent, paulatim decessisse triennium putat: ita vt tandem ad quinquennium redacta res fuerit. Quod ex eo confirmat, qua nonnulli Scriptores triennio minus annos V. C. numerant, quàm Capitolini. Iam hoc leue est argumentum. Quis enim nescit hac in re quàm varij sint
B ac dissidentes historici, vtque certos Coss. alij ponant, alij reiiciant? Qua de re studiosè Sigonius & Onufrius plenis Commentariis egerunt. Præterea quos ipse citat authores, ij partim antiquiores sunt; partim recentiores: ac de annis etiam compluribus, qui sexcentesimum antecedunt, testimonia ista loquuntur. Ergo in illis octennij τὸ χρονισμὸς elucere debuit, non triennij solius. Atqui non omnes authoritates illæ triennij discrimen faciunt: sed biennij ferè: aliæ quadriennij. Imprimis enim quòd annum V. C. qui in Fastis Capitolinis est CCCCIV, à Liuio Varrone, & eius Epitome; necnon Floro numerari dicit CCCCI, id est falsum. Liuius enim lib. VII Dec. I quadringentesimum annum Vrbis ita concipit: *Quadringentesimo anno quàm Vrbs Romana condita erat, quinto & tricesimo, quàm à Gallis recepta, ablato post nonum annum à plebe Consulatu, patricij Coss. ambo ex interregno Magistratum iniere, C. Sulpitius Peticus tertium, M. Valerius Poplicola.* Hi Coss. in Fastis Capitolinis annum obtinent CCCXCVIII, in Varronianis CCCXCIX. Biennio igitur à Capitolinis; vno, ab istis discrepant. De anno porro sequenti *Creati*
C *Coss.* ait, *ambo patricij M. Fabius Ambustus III, T. Quintius.* Hi Capitolinorum Fastorum annum CCCXCIX tenent; Varronianorum CCCC. Falsum ergo est eum annum CCCCI appellari; qui sit in Fastis Capitolinis CCCCIV. Nam CCCCIV annus in Capitolinis Dictatorem habet primò Camillum; tùm Consulem cum collega P. Claudio Crasso. qui annus est apud Liuium conditæ Vrbis CCCCVI.

Sic annum Capitolinorum Fastorum DC Fuluio Nobiliore, & Annio Lusco Coss. quòd in Epitome Liuij libri XLVII numerari dicit annum Vrbis DCVII, in vulgatis exemplaribus DCVIII notatur: vt biennij sit, non triennij discrimen. Vnicus ergo locus est in Epitome Flori, qui triennio minus Vrbis annos computet, quàm Fasti communes. Quippe in breuiario lib. XLIX, sexcentesimo altero anno ab V. C. bellum Punicum tertium inchoari scribit; cùm DCIV in Capitolinis Fastis inierit. Eadem triennij labes apud Eutropium. de quo paulo pòst.

Messallam exinde Coruinum testem aduocat: qui in libello de Augusti progenie triennio itidem à communium Fastorum calculo seiungitur. Nam regibus imputat annos 243. Consulibus verò ad Consulatum vsque primum Iulij Cæsaris, an-
D nos 447. Summa annorum est 690. Itaque annum V. C. DCXCIII, qui Consulatum Iulij Cæsaris proximè antecessit, vocat annum DCXC; seu annum septingentesimum decem minus. *Ita enim ibidem legendum esse ratio ipsa exigit. Principatum enim, vti eum vocat, non autem imperium, seu Monarchiam Iulij Cæsaris à primo eius Consulatu inchoat, exacto scilicet anno V. C.* DCXC. Hæc ille. Sed quamuis suppositicij illius Messallæ Coruini susque deque habenda sit authoritas. (quem cùm stylus ipse ἀπολελιμμένον esse satis ostendit: tum nonnulla erudito illo sæculo non digna. velut quod patrem, & patruum Augusti vocat Iulium Cæsarem) tamen ne iste quidem nouæ Chronologiæ suffragator accedit. Etenim Tarquinium Superbum imprimis ait anno regni sui tricesimo quinto (imo vicesimo quinto. Nam Seruio Tullio quatuor & triginta tribuit) pulsum esse, ab Vrbe verò condita ducentesimo quadringentesimo quarto. Inde à Coss. administratã esse Rempub. *quorum fasces adusque Iulij Cæsaris patris patruique tui principatum defluxere, expletis ab Vr-*

Messala Coruinus author suppositius illustratur.

be condita annis septingentis decem. Sub quorum Magistratuum, Consulum, Dictatorum, & Tribunorum militarium ductu, per quadringentos quadraginta & septem annos, omnis Italia viribus armorum subacta est, &c. Cùm igitur regibus annos CCXLIV imputet, non CCXLIIII; additis quadringentis & quadraginta septem, fiunt anni 691. Vnde biennio duntaxat à Capitolinis Fastis dissentiet; si quidem ad Viri docti mentem verba illius interpretemur. Sed non ita est. Neque enim illius probanda diuinatio; *decem minus* scripsisse Messallam. Quippe ad vltimum vsque Iulij Cæsaris annum, quo principatus eius, & Monarchia desiit, annos putat septingentos decem. Principatus autem Iulij Cæsaris nequaquam primo eius Consulatui conuenit. Quod autem ad annos illos Regum, 447 Consulum adiungit: primùm quâ licentia Vir doctus ad *decem* adscribit *minus*, eâdem & nos pro *quadraginta septem* emendabimus *quinquaginta septem*. Annis enim 457 Romanorum Imperatorum res gestas ac victorias circunscribit, quibus Italiam Alpes, Gallias, Hispanias, Græciam, Africam, ac totum ferè orbem imperio subiecerunt. Horum bellorum postremum est Gallicum, quo Cæsar Galliam subegit. Huius annus vltimus Capitolinis Fastis est DCCII circiter. Nam deinceps pacata in Galliis omnia Cæsari fuêre. Si igitur ad annos 244 accedant 457; conficnt anni 701; hoc est fere 702. vt vno minus duntaxat Messalla numerarit. Sed hac castigatione prætermissa, aliud accipe, quod haud paulo mihi verosimilius apparet. Sic enim existimo: Messalam istum ψευδώνυμον, dum 447 annos complexus est, temporis illud definiisse spatium, quo Romanum imperium, nondum oppressa libertate, nouis prouinciis est auctum: domitis videlicet populis, ac nationibus illis, quas percensct; Galiis exceptis: quas nouem annorum labore ab Iulio Cæsare partas vnà cum Britannia posteà scribit. Sanè ad annum fere ab V. C. DCXCII Capitolinum; hoc est totis 447 annis, omnes illæ prouinciæ, quas illîc enumerat, Imperatorum armis expugnatæ, & ad Romanum imperium additæ fuerunt: exceptis, vti dictum est, Galliis; quarum seperatim meminit; tùm reliquis, quæ post Augustum, & erepta iam libertate, sub ditionem Romani nominis cesserunt.

Itaque illo ipso anno DCXCII, M. Messalla, & M. Pisone Coss. Pompeius de toto pene terrarum orbe triumphauit. quando & glorioßissimè illud in concione dixit, Asiam se vltimam prouinciarum accepisse, eandémq; mediam patriæ reddidisse. Author Plinius. Quocirca meritò annum istum, velut victoriarum, & amplificandi imperij libera in ciuitate terminum Scriptor ille constituit. Quanto sit hæc coniectura, quam superior illa Viri docti, probabilior, eruditus Lector iudicet.

Lib. VII cap. XXVI.

Eutropius explicatur.

Messallæ succedit Eutropius triennalis, vt idem opinatur, μεταπλάσεως assertor. At is ipse coniecturam istam vel maximè redarguit. Nam in paucis duntaxat annis triennio minus quàm Capitolini Fasti numerat. in plerisque vno tantum ac duobus. nonnunquam verò quinque, minus. aliâs denique triennio amplius imputat. Triennij μεταχρονισμοῦ apud Eutropium exempla septem nouæ Chronologiæ author adduxit. Sed ex iis demenda sunt duo. Ita quinque duntaxat in locis triennio calculus illius Capitolino minor est. Nimirum in anno DCI, DCLIX, DCLXII, DCLXXVI, & DCLXXVIII. At in annis DCXXVII, & DL, quos pro se ille protulit, nequaquam ratio procedit: vt paulò pòst dicetur. Atqui Eutropius idem quatuor in locis vno tantum anno minus quàm Fasti Capitolini colligit. Primùm enim DCLXXXI annum conditæ Vrbis appellat, quo Coss. fuere P. Cornelius Lentulus, & Cn. Aufidius Orestes. qui in Fastis Capitolinis est DCLXXXII. Item annum, quo Coss. fuere M. Tullius Cicero & C. Antonius, DCLXXXIX: quem Fasti recensent vno amplius DCXC. Tum annus DCXC ab eo dicitur, qui in Fastis est DCXCI Coss. Iunio Silano, & L. Murena. Demum annum DCXCIII nominatim concipit eum, quem Fasti numerant CCXCIV, quo Coss. fuere C. Iulius Cæsar, & L. Bibulus. In his quatuor locis vno tantùm anno Capitolinis à Fastis discrepat. At in anno DCXXVII, Coss. C. Cassio Longino, & Sex. Domitio Caluino, biennio minus habet, quàm Fasti, qui annũ istum DCXXIX exhibent. Item annum DCXXXIII notat Cõsulatu M. Porcij Catonis, & Q. Marcij Regis; cùm sit in Fastis DCXXXV. Tum annum DCXCVII numerat, quo M. Crassus contra Parthos profectus; qui in Fastis habetur DCXCIX. In anno porro DCCIX, quo C. Cæsar interfectus est cum iisdem Fastis consentit. At in anno DXL ab V. C. quo Coss. fuisse dicit L. Æmiliũ Paulum, & P. Terentium

Eutro. lib. VI.

A rentium Varronem, triennio Faſtos excedit. Hic enim annus in illis eſt DXXXVII Annus verò, quem Eutropius DLI appellat, quo T. Quintius Flaminius aduerſus Philippum regem profectus eſt, in Capitolinis eſt DLV. Quatuor igitur annis, non tribus amplius putat.

Quocirca cùm tanta ſit in Eutropio computandorum annorum ab Vrbe condita varietas; cúmque in annis IV vno tantùm diſcrepet à Faſtis Capitolinis: in tribus, biennio: ſemel verò adamuſſim congruat in annis illis, quos nominatim poſt DC concipit: in quinque verò tantummodo, triennio minus ſubducat: quid eſt tandem cur ex paucioribus iiſce teſtimoniis triennium in annis Vrbis dcceſſiſſe Vir doctus argumentetur potiùs, quàm nos vnum annum duoſve aliis ex locis eadem ratione colligamus? Quin illud ſanè probabilius æſtimemus; Eutropium alios alibi Faſtos ſecutum; aut interdum hallucinatum, in ea re minus fuiſſe conſtantem. Quæ eadem inconſtantia, & in nouam illam ſententiam redundat. Etenim cùm alibi ſtatuat ex annorum octo ἀκριβείᾳ Romanis in Annalibus, poſt annum DC ab Vrbe condita paulatim tres annos eſſe detractos: adeo vt iis temporibus, quæ proximè abſunt à DC, ſex vel ſeptem annorum prochroniſmus exiſtat; ac circa annum DCXXIV, quo Polybius obiit, triennij iam labem, & μετάπλωσιν accidiſſe velit: videmus tamen eodem, quo ille vſus eſt, Eutropio teſte, anno DCXXVII, DCXXXIII, ac longè poſtea, biennij ſolùm, aut vnius etiam anni diſcrimen incurrere.

B Cap. 118. Cap. 91.

Subiicit his teſtimoniis vir eruditus Ciceronis locum è Bruto, & Tuſculana I; vbi Liuium poëtam fabulam primùm docuiſſe memorat C. Clodio Cæci F. & M. Tuditano Coſſ. anno poſt Romam conditam DX; cùm tamen Faſti Capitolini Conſules iſtos exhibeant anno DXIII. Atqui in Bruto plerique codices habent; *Poſt Romam conditam quarto decimo & quingenteſimo*. quod Varronianæ putationi, & Onufrij Faſtis congruit: tametſi in nonnullis exemplaribus, *decimo*, non *quartodecimo* legatur: vt in Tuſculana I, cuſi plerique *decimo* itidem habent; cùm in aliis *quarto* amplius ſcriptum ſit.

Cicero declaratur.

Aulus verò Gellius etſi libro XVII, capite XXI, anno Vrbis conditæ CCCCLXX bellum cum rege Pyrrho ſumptum eſſe dicat, qui in Faſtis eſt annus CCCCLXXIII; non multum nouæ ſuſpicioni fauet. Scribit enim: *Poſt annum V. C. quadringenteſimum ferè & ſeptuageſimum*; nec accuratum numerum, id eſt excurrens præterea triennium expreſſit; vti fieri ſolet. At cùm idem Sp. Caruilium cum vxore diuortium Romæ primum feciſſe refert anno quingenteſimo vndeuiceſimo; qui ſit in Faſtis DXXIII, caſtigandus iſte locus eſt è capite III, libri IV, vbi idipſum contigiſſe ſcribit anno DXXIII.

C Gellius extenditur.

Addit Liuij teſtimonia tria. Primum eſt lib. IV Dec. V, vbi L. Æmilium Paulum qui Conſul II cum Licinio Craſſo fuit anno Vrbis conditæ DLXXXV, ſeptimo-decimo anno poſt Conſulatum primum iterum Conſulem factum eſſe refert: triennio vtique plus dicens. Nam primus Æmilij Conſulatus incidit in annum DLXXI. Verùm biennio duntaxat amplius eſt interuallum. Annus enim Vrbis conditæ quingenteſimus octuageſimus quintus, decimus quintus eſt à ſeptuageſimo primo. Nihil nos autem varietas iſta commouere debet. quæ & in aliis pleD rique Scriptoribus maior interdum cernitur; neque tamen coniectutis ideo nouis opportuna cenſetur.

Liuij loca quædam enarrantur.

Alter locus eſt ex libro IV Decadis III, vbi ab anno Vrbis conditæ Tab. Capit. DXXXIV, ad annum DXXXIX numerat annos octo; triennio plus quàm oportuerat. Atqui annum ipſum DXXXIX ita Liuius exorditur. *Quinto anno ſecundi Punici belli, Q. Fabius Maximus* IV, *M. Claudius Marcellus tertium Conſulatum ineuntes*; &c. Idem porrò primum annum Punici belli Conſulibus aſſignat T. Sempronio, & P. Cornelio Scipioni, qui anno DXXXV Conſulatum geſſerunt. Interuallum ergo annorum non amplius quinque. Quare ſicubi octo annorum apud Liuium conſtitutum ſit, id errori Librariorum, non Faſtorum diſſenſioni debet imputari. Poſtremus eſt locus ex Epitome libri IX Decadis XII. Ibi Auguſtum ait anno ætatis duodeuiceſimo Coſ. creatum. Quod accidit anno Vrbis conditæ Tab. Capit. DCCX, Natus eſt autem Auguſtus anno DCXC. quo incluſo, ad annum DCCVII anni ſunt XVIII. Proinde annum DCVII, pro DCCX Liuius vſurpauit; vt & Seneca libro de

Clementia I, cap. IX, qui idem cum Liuio de Augusti ætate scripsit. A

Ego verò non maius quàm biennij discrimen apud Liuium animaduerto. Annum quippe XX iam excesserat Augustus, & vicesimum primum inierat, quando Consul est factus. Liuius autem annos habuisse scribit XVIII: hoc est excessisse, & XIX egisse. At Seneca non de anno Consulatus agit: sed de antecedente, quo Consul erat M. Antonius. *Cùm hoc ætatis esset* (inquit Neronem alloquens) *quod tu nunc es, duodeuicesimum egressus annum, iam pugiones in sinu amicorum absconderat: iam insidiis M. Antonij Consulis latus petierat.* Nullus hîc anachronismus est. Sed cum Fastis egregiè consentit. Quo enim tempore Cæsar occisus est, Octauius nonumdecimum agebat annum; & post menses aliquot vicesimum est ingressus. Rectè ergo Seneca duodeuicesimum iam absoluisse scribit.

De sexennij anachronismo, quem post annum Vrbis sexcentesimum in Fastis deprehendit Nouæ Chronologiæ scriptor. Expenduntur Ciceronis, Macrobij, Censorini, Fenestellæ, ac Plinij testimonia: quibus perperam niti nouam illam opinionem ostenditur. B

CAPVT XXXIX.

SVB annum Vrbis conditæ sexcentesimum paulatim exhaustos esse tres annos, Vir ille doctus existimat; hac quidem progressione, vt proximè antè, vel post annum ipsum DC, vnus aliquis; inde alter; ac demum tertius annus detractus fuerit. Quo factum est, vt octennij παχρονισμὸς ille, quem irrepsisse confirmat, ad septem, & sex annos redactus, in quinque postremò resederit. Qua ex ratione sequitur pauciores annos ex rei veritate ab V. C. numerandos esse, quàm Capitolini Fasti computent: vt C qui annus, exempli causa, DXCV in illis censetur, nonnisi DLXXXVII sit. qui DCIV putatur, is reuera sit DXCVI. Hoc enim modo verum erit quod ille pugnat, octo annis tardiùs Vrbis initium esse statuendum. Sic annus V. C. DLXXXVI, quo Perseus à Paulo Æmilio victus est, cum vulgò centesimus sexagesimus septimus ante Christum ponatur, nonnisi CLX erit. Hanc esse nouæ illius coniecturæ rationem superiori capite monstrauimus. Itaque mirum deinceps eius est institutum, quòd cùm octo primùm, vti diximus, annis Capitolinos Fastos assueuerasset Vrbis conditæ primordium anticipare, qui ad septem deinde, sex, & quinque post annum Vrbis DC redacti sint; mox contraria omnia demonstrat. Non enim anticipatione Fastos, sed tarditate peccare colligit. Nam sex annis Capitolinos Fastos minus putare docet; cùm antecedentibus capitibus plus iusto numerare dixisset. Atqui ne istud quidem iis testimoniis, quæ in eam rem confert, effici potest; videlicet Ciceronis, Censorini, & Macrobij.

Cicero, inquit, Scipionis somnium accidisse refert triennio antequam Carthaginem euerteret. Macrobius annum eundem illum à morte Romuli DLXXIII esse testatur. Porrò si Romulus annos XXXVII regnauit; quot ei Chronologi fere D omnes tribuunt; confient anni DCX; in quibus sex redundant. Nam in Fastis Capitolinis annus DCIV est tertius ante annum illum, quo Carthago deleta est. Verùm eodem capite, quod est XI libri I in Somnium Scipionis, Macrobius Romulo annos assignat XXXII: tùm addit duos, qui somnium inter, & consummatum bellum interceserunt. vnde colliguntur anni DLXXIII à morte Romuli ad somnium vsque. quandoquidem anno V. C. DCVII Scipio Carthaginem euertit. Apparet ergo non ex certis Annalibus, qui à vulgatis differrent, hanc numerandi rationem hausisse Macrobium. sed cùm ex Varroniana putatione deletæ Carthaginis annum constituisset; ac Romulo nõnisi duos, & triginta, vti variæ sunt de eo sententiæ, tribuisset; interiectum deinde tempus definiisse DLXXIII annorum. Quocirca vulgarem Chronologiam Macrobius affirmat: nouam autem illam vel ex ipsius, qui hac vtitur, argumentatione prorsus euertit.

Censorini locus illustratur.

Censorinus porro capite XVII Pisonis ex Annalibus verba profert; sed ea val-

A de deprauata; nihil vt ex iis liquidò probari queat. *Roma* (inquit Piso) *condita est anno* IↃXCVI. *Saculum accipit his Coss. quîs proximi sunt Consules, M. Æmilius M. F. Lepidus, C. Popilius II absens.* Ex quibus id obtineri videtur, Coss. M. Æmilio Lepido, & C. Popilio Lænate secundùm: id est anno Capitolino DXCV, sæculum septimum iniisse. quod ipsum conuenire debet anno DCI. Igitur sexennio toto plus habet Pisonis, quàm Fastorum Capitolinorum calculus. Verùm quòd mendosa sunt Pisonis illa verba; nihil ex iis certò probari potest. Quòd si viro illi docto credimus, adeo vetustum est mendum, vt etiam Piso Censorius, & Cn. Gellius, & Cassius Hemina illud ipsum in suis codicibus habuerint; eóque in errorem abducti sint, vt sæculares ludos alienis annis addixerint. Quod sanè παράδοξον nemini persuadebit. Et quamuis aliquid effici inde suspicemur; primùm non sex potiùs quàm septem, vel quinque prochronismus annorum ex illis orietur. Cùm enim dicit sæculum ab iis Coss. ordiri, quibus proximi sunt illi qui nominantur, potest fieri, vt vel ab antecedentibus anni videlicet IↃXCIV Coss. vel à sequentibus anni
B IↃXCVI inchoari velit. Tum illud intereà reputemus animo; si verũ est quod vir ille doctus obtinere studet, Fastos Capitolinos annorum octo prochronismo peccare; cum Pisonis antiquissimi Scriptoris annales sex annis illos anteuertant; consequens esse, vt non octo duntaxat anni; sed quatuordecim è communibus annorum calculis eximendi videantur. Quam ad licentiam patefacto semel aditu, quot erunt Scriptorum de annis Vrbis, Olympiadúmve differentes sententiæ, totidem de annorum minuendo numero nouæ opiniones existent. quod quàm absurdum, & intolerabile sit, nemo non videt.

Accedit ad superiora duo, Fenestellæ quoque Scriptoris antiqui testimonium. qui vt Plinius lib. XV, cap. I refert; Tarquinij Prisci finem posuit anno V. C. 183, octo annis tardius, quàm vulgò fiat. Atqui sex duntaxat annorum tarditas, non octo colligitur: si quidem anno Vrbis Varroniano 177 Seruius Tullius Prisco successit. Secundum Capitolinos verò septem erit discrimen annorum. Gæterùm etsi hac ratione aliquot annis tardius, quàm vulgò feratur, Tarquinius Priscus mortuus sit; non tamen consequens est octo annos, vt ille censet, è Fastis expungendos
C esse, quasi superfluos. Nam qui octo annis tardius mortem Prisci retulit, fieri potest vt plures ei, vel præcedentium regum alicui annos arrogarit, quàm plerique omnes tribuant: & ex successorum annis vicissim versura facta compensauerint. Sic enim authores quidam Seruio Tullio nonnisi XXXIV annos adscribunt. complures tamen XLIV. Item Tarquinio Superbo plerique XXIV, nonnulli XXXIV assignant. Quocirca cùm Seruius ex communi sententia mortuus sit circa annum V. C. CCXXI; ex eorum tamen opinione, qui annis XXXIV regnum illius definiunt, mortuus erit anno Vrbis CCXI. Quod si quis alicubi hoc legens, asseuerare vellet annos decem in Romanis Fastis deesse, nemo illi concederet; propterea quod alibi compensati anni isti fuerunt. Sic in annis octo, septémve, quos vir doctus causatur, idem accidisse probabile est. nec vllum ex ea re præsidium illius habere Chronologia potest: cùm non ideò breuiore ante Christianam æram interuallo (quod ille contendit) rerum gestarum incidisse tempora necesse sit. Adde Scriptores illos, qui plures à conditu Vrbis annos imputarunt, fortassis epocham Vrbis, vel Olympiadum anteuertisse. vt qui in Fastis Capitolinis centesimus &
D septuagesimus septimus esset annus, ante Christum 576; idem centesimus octuagesimus tertius ab illis haberetur, altius annorum Vrbis repetito principio: ante Christum verò nihilominus esset 576. Minimè ergo verum est, quod ex Censorini & Macrobij authoritate concluditur, annum Tabularum Capitol. DXCV esse annum ante Christum 150, annum vero V. C. DCIV esse ante Christum, 141. Est enim ille quidem, ante Christum 157. hic autem, 148.

Fenestellæ apud Plinium locus expenditur

Præterea sex annorum labes ex Tarrutij descriptione, & eum secuti Varronis authoritate defenditur. Hic enim annum, quo & conceptus est Romulus, & Vrbis fundamenta iacta, sex annis infrà vulgo constitutam in Fastis epocham summouit. Sed hoc argumentum lib. IX, capite XLVIII disputatum, plenéque confutatum est. vbi Tarrutianam Vrbis epocham cum Varroniana consentire; aut, ad summum, mensibus senis discrepare perspicuum fecimus.

Nouæ Chronol. cap. 106, 107, 108. &c.

Ad hæc Pausanias in Achaicis scribit Corinthiaco bello finem impositum à

Nouæ Chronol. cap. 119

Mummio Olympiade CLX, Archonte Athenis Antitheo. Cœpit hæc Olympias A
anno Per. Iul. 4574. Atqui anno Vrbis DCVII in Fastis Capitolinis bellum illud
à Mummio finitum est. qui quidem annus est in Per. Iul. 4568. Sex igitur annis
Pausanias à vulgari Chronologia discrepat. Hoc nos vltrò fatemur. negamus ta-
men propterea corrigendos esse Fastos. sed Pausaniam ipsum potiùs castigandum
dicimus. Vrget idem nos Dionysij Halicarnassensis testimonio; qui Sibyllinos
libros vsque ad bellum Marsicum incolumes Romæ seruatos esse scribit libro
IV: at post Olympiadem CLXXIII Capitolio cremato deustos esse. Atqui anno
Vrbis Capitolino DCLXX Capitolium conflagrauit, L. Cornelio Scipione, & C.
Norbano Coss. sex demum annis post bellum Marsicum, quod anno DCLXIV con-
fectum est, qui est quartus Olymp. CLXXII.

Nihil est facilius, quàm Dionysium cum vera historia conciliare. Nam bellum
Marsicum πλατικῶς vsurpauit, tanquam insignem epocham; quòd sub illud, id est
paulo pòst, Capitolium incendio conflagrarit. Mox tamen accuratius tempus con-
cipiens, accidisse dixit post Olympiadem CLXXIII. Iam quod Tacitus lib. III Hist. B
arsisse templum Capitolini Iouis refert anno CDXV quàm à M. Horatio Puluillo
dedicatum fuerat, pro quo Nouæ Chronol. author annos CDXX rescribit; vt quin-
quennium suum affirmet: cùm reipsa CDXXV anni interiecti sint, longe videtur
expeditius, si quid castigandum est, CDXXV, quàm CDXX reponere. Quod si vul-
gata Taciti lectio retineatur, videri potest Historicus ille Fastos alios, quàm vul-
gares secutus: eos scilicet, qui annum primum ab V. C. decennio toto tardius as-
signabant. quod mirari neminem oportet. Res est enim varietatis, & controuersiæ
pleniſſima.

De annorum quinque vitio, quod in Fastis deinde resedisse Noua Chronologia putat. quæ eius suspicio tollitur. Nonnulla Iulij Obsequentis loca declarantur.

CAPVT XL. C

Noua Chronol. cap. 118.

VINCENNII deinceps vitium in Fastis ab eodem erudito Chronologo quâ ex authorum testimoniis; quâ cœlestibus obseruationibus eruitur. ex quo videlicet accidit, vt epocha Christi quinque annis tardius Fastis Consularibus adscripta sit, hoc est, vt cùm æra communis ineat Coss. Augusto XIV, L. Æmilio Paulo Coss. & natalis Christi competat in eum annum, quo Coss. fuere Lentulus, & Piso: quinquennio ante collocandus sit, in eo, qui Coss. habuit Lælium Balbum, & C. Antistium Veterem. Porro antequam ad argumenta illa veniamus, quæ natalem Christi propius attingunt: de iis agemus, quæ in solis Vrbis annis vulgarem labefactare calculum Vir ille doctus existimat.

Author, inquit, ille vetus, ex quo Sigonius Athenienſium tempora digessit, quinque annis tardius Romanas quasdam historias consignat, quàm Fasti Capitolini. Etenim Pyrrhum regem à Tarentinis aduocatum veris initio traiecisse refert D
in Italiam anno quarto Olympiadis CXXV. Atqui vulgò id anno tertio exeunti
Olympiadis CXXIV tribuitur, nempe Vrbis anno CDLXXII, qui in annum Per. Iul.
conuenit 4433, quo annus Iphiti ab Solstitio cœpit 496, id est quartus Olympia-
dis CXXIV. Quare labente tertio Pyrrhus in Italiam venit. Sic Punicum bellum
primum Appio Caudice Consule cœptum, quod iniisse vulgò fertur Olympia-
dis CXXVIII anno IV, Sigonius confert in annum I Olympiadis CXXX. Item M.
Attilium Regulum à Carthaginiensibus Xanthippo duce superatum scribit anno
I Olympiadis CXXXII; cum vulgò quarto Olympiadis CXXX id euenisse dicatur.
Proinde quinquennio Romani Consules in Olympiadum serie descendunt, ex
Sigonij calculo.

Verùm vt ita rem habere fateamur, ac veterem quempiam Chronologum in putandis Olympiadibus secutum esse Sigonium: non statim verum est annis quinque Cõsulares redundare Fastos. cùm ex eo discrimen illud euenire potuerit; quod

A author ille diuersam à communi sententiam amplexus, epocham Vrbis anteuertit: aut Romanas res aliis Olympiadibus affixit, quàm quibus historici plerique tribuunt. Innumera sunt istius in historia varietatis exempla dùm alij citiùs, alij tardius contigisse res asserunt, quàm communis fert opinio. neque tamen propterea mutilandos Annales Græcos, aut Romanos suspicari licet. Pythagoram ecce nonnulli Numæ vixisse tempore scripserunt, quem constat longe inferiorem ætate fuisse. An ex superioribus illis authoribus ducentis circiter annis minuendos esse Fastos dicemus; & ad Tarquinij superbi tempora, quo regnante ille floruit, Numæ demittemus ætatem? Quàm multi in Eusebiano Chronico, & in historicis plerisque prochronismi, vel metachronismi; dum sacræ, vel profanæ historiæ inter sese comparantur! Quis ideo nouitatem illam affectet, & interpolandam annorum seriem arbitretur? Atque hæc ita disputo, quasi præcipuum aliquem sibi Scriptorem imitandum Sigonius in illa temporum descriptione proposuerit. At id secus se habet. Neque enim certum quempiam, & anonymum Chrono- Sigonius hallucinatur.
B logum sequi se profitetur ille. sed hallucinatione magis alienis temporibus Romanorum illigauit historiam.

De Iulio Obsequente, quem annis quinque tardius res gestas referre pluribus testimoniis demonstrat: primùm superior illa valet exceptio. Non enim propter authorum aliquot dissensionem corrigendi sunt, mutilandive Fasti. Alioqui nihil in vllo genere historiæ firmum erit, ac solidum. Deinde Obsequentis ille de Prodigiis libellus plurimum doctorum omnium iudicio deprauatus est: in eóque passim alienis Consulibus prodigia notantur. quod exscriptorum culpa potuit accidere. Quamobrem etsi nouæ illi Chronologiæ faueret Obsequens, non magnum ad causam momentum, ac præiudicium afferret. At non fauet. Imò vel aduersatur plurimùm. Primus locus est ex eo capite, cui Consules inscripti sunt C. Marius II, & C. Flauius Fimbria. Hic est annus Vrbis conditæ Capitolinus DCXLIX, Varronianus autem DCL. His Coss. Obsequens scribit cùm alia prodigia contigisse, tum hora diei tertia Solis defectu lucem obscuratam. Item Lunam interdiu cum stella hora tertia vsque ad horam septimam apparuisse. Atqui calculus astronomi- 1 Obsequentis locus.
C cus ostendit anno ante Christi æram 104, Solem in gradu Cancri 22, 15′, 27″ Romæ defeciisse, horis ante meridiem 4, 4′, 9″, defeciisseque digitis 11, 20′. Est hic annus Periodi Iulianæ 4610, quo cœpit annus Vrbis Varronianus DCL, planè ad mentem Iulij Obsequentis. Itaque cœlestis hæc obseruatio communem Chronologiam confirmat.

Atenim res gestæ capitis illius iis Coss. ascribendæ sunt, qui integro quinquennio citiùs in Magistratu fuerunt. Nam addit Obsequens, *subactos tum esse in Macedonia Thraces*. At nulla Coss. Mario & Fimbria contra Thraces expeditio facta legitur. quæ res anxium habuit Sigonium. Contrà verò anno V. C. Capitolino DCXLIV, hoc est annis antè quinque, M. Minutius Consul, & pro Consule Thraces in Macedonia subegit, déque iisdem triumphauit. vt testis est Epitome Liuij, Eutropius, Florus, & alij. Ergo ad annum ante Christum quartum & centesimum retrahendi sunt Consules, qui vulgò anno Vrbis conditæ DCXLIV tribuuntur. Sic quod iisdem illis Coss. Mario & Fimbria factum refert Obsequens, vt Cimbri Alpes transgressi per Hispaniam vastatam Theutonis se iunxerint;
D id Coss. Q. Metello, & M. Silano contigit, anno DCXLIV, quo Cimbri Hispania pulsi Silanum Consulem vicerunt. Anno verò DCXLIX tantum abest Cimbri vt Hispaniam vastauerint, vt à Celtiberis inde fugati, fusique sint; nec Galliam fuerint egressi.

Verùm vt de Thracibus victis obscura res sit, & alieno loco posita: quæ de Cimbris & Theutonis ab Obsequente prodita sunt, ea sunt Romanæ historiæ consentanea. Quod enim Cimbri Hispaniam anno illo populati sint, docet Epitome Liuij libro VII Decadis VII. Ibi enim post triumphum C. Marij de Iugurtha, subiicit Mario propter metum Cimbrici belli Consulatum fuisse prorogatum. Tum aliquot interiectis; *Cimbri vastatis omnibus, quæ circa Rhodanum, & Pyrenæum sunt, per saltum in Hispaniam transgressi: ibique multa loca populati, à Celtiberis fugati sunt, reuersique in Galliam bellicosis se Teutonis coniunxerunt*. Triumphus Marij de Iugurtha pertinet ad secundum eius Consulatum, annúmque DCXLIX Capitolinum. Ergo

non ante DCXLIX Vrbis annum illa Cimbrorum in Hiſpaniam tranſgreſſio acci A
dit: quam poſt triumphum memorat Epitome Liuij. Nam quòd eodem anno à Celtiberis pulſi dicuntur; nihil id obſtat, quominus Hiſpaniam antè populati ſunt.

2. Obſequētis locus. Secundus ex Obſequente locus eſt: Scribit poſt M. Tulij Ciceronis, & C. Antonij Conſulatum, hoc eſt anno Vrbis conditæ DCXCI, varia prodigia contigiſſe. Tum in fine: Propter Dictaturam Pompeij ingens ſeditio fuit. Atqui pertinet hoc ad annum DCLXXXVI, quo Q. Catulus contendit Dictatorem eſſe dicendum, Aulus verò Gabinius obtinuit, vt Pompeio æquum in omnibus prouinciis cum Proconſularibus vſque ad quinquageſimum à mari miliare eſſet imperium, ídque in triennium, ex quo grauis eſt orta ſeditio.

Hîc verò non quinquennij μεταχρονισμὸς, ſed decem annorum προχρονισμὸς ab Obſequente, ſiue potiùs librario commiſſus eſt. Neque enim prodigia iſta, nec iniecta de Pompeij dictatura mentio ad annum DCLXXXVI referri debet: ſed ad DCC. quod ex Plutarchi, & Dionis hiſtoria tam euidens eſt, vt dubitationem omnem eximat. Plutarchus enim in Põpeio refert eo anno, quo Domitius & Meſſal- B
la poſt longam, ac vehementem in Vrbe ſeditionem Conſules creati ſunt, Lucillium Trib. Plebis mentionem iniecisſe de eligendo Dictatore Pompeio. cui cùm Cato Trib. Pleb. interceſſiſſet, parum abfuit, quin ei Tribunitia dignitas abrogaretur. Victus tamen Catonis pertinacia Pompeius deſtitit: & Domitium ac Metellum Coſſ. creari paſſus eſt. Poſtea verò cùm rurſus Interregnum accidiſſet, ac de Dictatore creando Pompeio acriùs, & maiore conatu à nonnullis ageretur; Bibulo tandem, & Catone authoribus, vt infinita illa potentia tolerabiliore aliqua commutaretur, Pompeius Conſul ſolus renunciatus eſt. Hæc Plutarchus. Dio libro XL eadem penè ſcribit; nempe Caluinum, & Meſſalam Coſſ. vix propter altercationes ſeptimo demum menſe creatos eſſe: cùm interim graues in Vrbe ſeditiones eſſent exortæ; calumniantibus Tribunis Plebis, & comitia identidem impedientibus. adeo vt Q. Pompeius Rufus Trib. Pleb. Senatus decreto in carcerem ductus ſit. His de cauſis Dictatorem dici Pompeium Tribb. Pleb. volebant, in eóque diu perſeuerabant: donec Pompeius rediens in Vrbem Dictaturâ C
repudiatâ Coſſ. creari permiſit. Quibus perfunctis, noua iterum ἀναρχία, noui tumultus exorti. & de Dictatore Pompeio creando iterum actum, quod ne fieret, Conſul ſolus eligitur. Quæ verò eodem anno, & inſequenti prodigia terruerint, idem Dio narrat; eáque cum iis, quæ ab Obſequente prodita ſunt, prorſus conſentanea: lupos in Vrbe viſos: canum graſſationes: pleraque deorum ſimulacra fulmine decuſſa, quædam etiam ſudore perfusâ; & id genus alia. Quocirca nihil apertius, quàm DCC annum ab Obſequente ſignificari. Ex quo patet imbecillum id argumenti genus eſſe, quod ex Scriptorum, vel librariorum hallucinatione vulgares Faſtos decurtandos eſſe pugnat. Hîc enim non mutilandi quinque annis; ſed decem augendi ſunt, ſi quid ratiocinatione iſta conficitur. Decem, inquam, annorum προχρονισμὸς eſt apud Obſequentem. Siquidem illa, quæ dixi, tribuit non iis Coſſ. qui poſt Ciceronem, & Antonium fuerunt, (vt Noua Chron. aſſerit, quæ ex eo quinquennij prochroniſmum elicit:) ſed Cicerone & Antonio Coſſ. Vnde ſi vera illius eſſet collectio, non quinque, ſed quatuor annorum prochroniſmus oriretur. D

Decem annorũ prochroniſmus apud Obſequentem.

3. locus Obſequentis. Tertius Obſequentis locus. Refert ille Coſſ. P. Atilio, & Corn. Manilio. (Cor. *P. Rutilio*) *à Luſitanis exercitum Romanum cæſum.* Hic eſt annus Tab. Cap. DCXLVIII. Atqui non hoc anno; ſed quinquennio antè contigit; Vrbis DCXLIII. Atqui non hoc anno, ſed quinquennio antè contigit, Vrbis DCXLIII. Neque enim anno illo in Luſitania dimicatum eſt. At anno DCXLIII Calpurnius Piſo, qui Prætor anno ſuperiore miſſus erat in Hiſpaniam, ab Luſitanis cæſus eſt, éique ſucceſſor miſſus eſt Galba. Nihilo plus hoc argumentum efficit. Nam & Obſequentis corrupta, ac fœdè luxata paſſim exemplaria coniectiones dubias reddunt: & vtrum anno illo DCLXVIII noui in Luſitania motus non extiterint, haud facilè pronunciandum. Ad extremum, Calpurnius Prætor in Hiſpaniam profectus eſt vel anno DCXLI, vt Stephano Pighio placet. vel, vt Sigonius refert, DCXLII. quo & interfectus eſt. Hoc enim ipſo anno ſucceſſor miſſus eſt Sergius Galba. Quòd

A autem à Lusitanis cum exercitu cæsus sit, neque Appianus, neque accuratissimi illi Fastorum conditores meminerunt. Ideo vel incertum est quod in argumentatione sumitur; vel non quinquennij, sed sexennij prochronismus concluditur.

Quartò vir eruditus ex Obsequente profert eum locum; vbi Coss. Cn. Octauio, C. Scribonio refert aduersum Medos variè dimicatum: quod contigit anno DCLXXII. Atqui Coss. ab Obsequente præfixi pertinent ad annum DCLXXVII. 4. Obsequentis locus.

Verùm hoc ipso Vrbis anno DCLXXVII contra Medos Thraciæ populos dimicatum esse verisimile est. Nam Appius Claudius ex Consulatu Thraciam prouinciam ad annum vsque DCLXXVI, hoc est biennio tenuit, & cum Thracibus sæpius dimicauit: vt Epitome Liuij XCI, Florus, Orosius, Rufus: & ex iis Sigonius & Pighius memoriæ prodiderunt. Quare nihil necesse est in annum DCLXXI ista relegare.

Quintò annorum quinque μεταχρονισμὸν ex eodem Obsequentis capite comprobat. Scribit enim Coss. Cn. Octauio, & C. Scribonio ab A. Sertorio in Hispania Romanos exercitus cæsos. Et capite sequenti, Coss. L. Aurelio, & L. Octauio; narrat L. Sertorio *exercitum in Hispania ducenti scuta equitum parte exteriore, taculáque, & pectora equorum cruenta visa. quod prosperum sibi interpretatus est Sertorius, quia exteriora hostili sanguine maculari solent. Continua ei prælia cum successu fuerunt.* At non his Coss. (inquit) hoc est anno DCLXXVIII; sed quinquennio ante gesta sunt. Quippe Sertorius annis DCLXXVII, & DCLXXVIII neque exercitus Romanos cecidit; nec continua ipsi prœlia cum successu gesta sunt: quinimo vt plurimum infeliciter pugnauit. Itaque ad annos DCLXXII, & DCLXXIII ista pertinent, quibus Romanos exercitus superauit, & attriuit. Atqui iis ipsis annis, quos significat Obsequens, multa cum Romanis prælia Sertorius prosperè gessit; vt ex Fastis, & Annalibus liquet. Quippe anno DCLXXVII Pompeium in fugam vertit: & cum astuto consilio se Calagurri obsideri passus esset, assiduis eruptionibus multa damna obsidentibus intulit. Epitome Liuij, Plutarchus, &c. Tum anno DCLXXVIII Calagurio eruptione facta Metellum & Pompeium fugauit. Palantiam obsessam à Pompeio liberauit. Porrò anno DCLXXII nullam de Romanis memorabilem victoriam à Sertorio reportatam Annales meminerũt. Sed anno primùm DCLXXIII maiori mole rerum vrgeri cœptum est bellum: quando Q. Metellus Consul in Hispaniam à Sulla missus est. 5. locus eiusdem.

Postremò duobus aliis ex Obsequente testimoniis eadem de quinquennij tarditate coniectura fulcitur. Sed frustrà. Quod enim Obsequens iis Coss. qui anno Capitolino DLXXXVII inierunt; nimirum Cn. Octauio, T. Manlio; refert Cassini Solem per aliquot horas noctis esse visum, id ille quinquennio citiùs accidisse putat: nempe eo anno, qui numeratur Vrbis DLXXXII, & est ante Christum CLXIII, quo Sol in gradu 22 Piscium, horis à meridie 4, 33′ defecit digitis 11, 49′: cùm tamen horis duntaxat à meridie 5, 48′ occideret; diúque etiam post crepusculum duraret. Verùm quis Obsequentis verba cogit de defectione Solis accipere? Parum hoc quidem idoneum est ad fidem. Alioqui quoties simile aliquod ostentum vel ab eo, vel ab Liuio narratur, Solis aliqua erit inuenienda defectio. quod fieri non potest. Sic & alter locus, vbi T. Graccho, M. Iuuentio Coss. hoc est anno DXC, Capuæ Solem nocte visum ait; nihilo certiùs defectionem Solis indicat: quam Vir doctus quinquennio tardius, quàm quibus Coss. ponitur, accidisse demonstrat. Præterea cùm ad annum vsque conditæ Vrbis DC, octennij solidi labem in Fastis communibus inesse toties admonuerit, quomodo quinquennij modò solius existit? Alia duo Obsequentis loca. Velut cap. CXXVIII.

De quinquennali Fastorum labe rursus disseritur. Plutarchi, Velleij loca quâ castigata, quâ inter se conciliata. Pompeij ætas, & Carneadis obitus.

CAPVT XLII.

cap. CXXXI. PERGIT idem, Nouæ, veræque Chronologiæ author vir eruditus, & quinquennalem μετάπτωσιν in annis Vrbis conditæ aliis argumentis asseuerat. Velut ex eo, quod Dio libro LV scribit anno ab Vrbe condita DCCLVIII, Cn. Cornelio Cinna, & Valerio Messala Coss. Solem ex parte defeciſſe: τῷ τε ἡλίου τι ἐκλιπὲς ἐγένετο. Hic annus vulgò habetur Christi V. At solaris eclipsis illa, ratione annorum Vrbis conditæ, euenit annis quinque citius. Atqui hoc ipso anno Christi V, Periodi Iulianæ 4718, pars Solis obscurata est. Nouilunium medium ex Parisinis Tabulis Romæ contigit Martij XXVIII, hora 20, 51′, 10″ à media nocte. Vera coniunctio, hora 14, 39′, 10″. Apparens autem, hora 16, 13′, 10″: hoc est horis 4, 13′ post meridiem. Fuitque digitorum 4 ferè. Initium eius hora post meridiem 3, 21′, 11″. Finis hora 5, 2′, 11″. Durauit horas 1, 44′. Sol vero motu tenebat Arietis gradum 6, 37′. Nulla igitur eclipsis alia quærenda; cùm hæc apprimè congruat, & communem Chronologiam approbet. Caluisius hanc ipsam à Dione memoratam Solis eclipsin accidisse refert Septembris XXII, feria 3, oriente Sole. Sed fallitur. Fuit enim ecliptica quidem synodus. sed propter parallaxin videri non potuit. Vera coniunctio Romæ accidit hora 6, 33′. Apparens autem hora 4, 41′, ante Solis ortum circiter hora integra cum scrupul. 15′. Nam parallaxis longitudinis fuit 54′. Motus horarius verus 29′.

Pag. 563. Græcolat.

Alterum quinquennalis erroris vestigium extare putat in eo, quòd Tacitus libro III Annalium scribit: *Duobus & septuaginta annis post Cornelij Merulæ Flaminis Dialis cædem, neminem Flaminem esse suffectum.* Cornelius Merula in Cinnano illo tumultu sibi venas incidit anno Tab. Capit. DCLXVI. ad hos si LXXII adiicias, existent anni DCCXXXVIII. Atqui Dio in fine libri LIV author est Coss. Q. Ælio Tuberone, Paulo Fabio Maximo, Flaminem Dialem primum post Merulam creatum. Interuallum annorum V. Nam hi Coss. competunt anno DCCXLIII. Hîc verò fatendum est, minus annis quatuor, non quinque dixisse Tacitum. Etenim Ælius Tubero, & Fabius Consules fuerunt anno Capitolino DCCXLII: at Varroniano DCCXLIII. At Merula obiit anno Capitolino DCLXVI. Varroniano DCLXVII. Discrimen annorum LXXVI. Neque tamen propterea verum est mendosos esse Fastos, vt sæpe iam ostendimus. Lipsius ad illum Taciti locum nescio quid cogitans, constare numerum scribit. Quippe Merulam interfectum anno Vrbis DCLXVIII: suffectum verò Flaminem nouum anno DCCXLIV. Vtrumque falsum: & illo anno **Merulam mortuum; hoc verò nouum Flaminem creatum; & inter vtrumque annos intercesse duos, & septuaginta.** Sunt enim septuaginta sex.

Item quinque annorum varietas illa in annis Vrbis conditæ Iulianam epocham antecedentibus, ex vitæ Cn. Pompeij, ac rerum ab eo gestarum historia colligitur. Natus est enim Q. Seruilio Cæpione, & C. Serrano Coss. anno V. C. Tabularum Capitolinarum DCXLVII: mortuus est autem C. Cæsare II, & P. Seruilio Coss. anno DCCV, pridie natalis sui, qui in Septembris vltimum incidit; anno ætatis duodesexagesimo desinente; ita vt postridie vndesexagesimus initurus esset. Cùm hæc ex Velleio, & Plinio constent, apparet illum anno Vrbis conditæ DCXCII, quo tertium ex Asia triumphum egit, ipso natalis sui die, quintum & quadragesimum ætatis annum exegisse, & sextum inchoasse. At Plutarchus ait Pompeium XL tunc annorum fuisse. Quinquennio ergo minùs imputat. *Quare ob hunc*, inquit, *quinquennij errorem insignem Plutarchi summi illius ætatis viri, hæc in dicta prorumpit Velleius. Cn. Pompeius*, ait, *C. Cæsare, P. Seruilio Coss. iugulatus est duodesexagesimum annum agens, pridie natalem ipsius. Quid aliud, quàm nimium occupates dixerim, quos in ætate & tanti, & penè nostri sæculi viri, fefellit quinquennium, cùm à C. Atilio, & Q. Seruilio Coss. tum facilis esset annorum digestio?* Sed quis credat Plutar-

Velleius lib. 2. Plinius lib. 37, cap. 2.

A chi errorem istum à Velleio notari; qui ætatem vtriusq; Scriptoris animaduerterit? Cæterùm vt ex hoc Plutarchi, & Velleij dissidio causam suam probet eruditus Chronologus; fateatur necesse est Velleij tempore vulgares Consulum Fastos quinque Consulatibus insertis deprauatos fuisse. (Hoc enim modo Pompeij natalem annum quinque annis retrò summotum esse consequens erit.) Plutarchum verò ex emendationibus Fastis annorum iniisse numerum. Cuinam verò persuadere istud poterit? Tùm, quod tergiuersationem excudit omnem; idem ille vir eruditus paria Coss. quinque redundare scribit in interuallo illo, quod à morte Augusti ad obitum Neronis intercessit: ex quibus paria prima duo superflua sunt, quæ post Geminos Coss. proximè consequuntur. Quinque autem hæc paria post mortem Neronis inculcata; túncque demum Fastos esse corruptos idem asserit. Quocirca cùm Velleius librum suum ediderit Cassio Longino, & M. Vinicio Coss. qui proximè post Geminos duos collocantur, anno Vrbis Capitolino DCCLXXXII Tiberij XVI; longè ante Neronis obitum adhuc integri erant Annales: nondum certè quinquennium istud obrepserat. Non potuit igitur Velleius de-
B prauatos illos Annales sequi: debuit Plutarchus. Contrà tamen accidit, si nouam Chronologiam audimus.

Cap. XCII, & CCIV.

Cap. XCII.

Ergo verò Plutarchum cum Velleio & historia facilè in gratiam adducam. Nam leue mendum, nec ab vllo tamen hactenus animaduersum, codices omnes occupauit. Scribit enim authores aliquos, vt Pompeium Alexandri similiorem faceret, ætatis ei non plenos quatuor, & triginta annos tribuisse, quando triumphum tertium egit. τῇ ἀληθείᾳ δὲ τοῖς τεσσαράκοντα προσῆγεν. *Reipsa verò ad* XL *annos accedebat.* Scribo τῇ ἀληθείᾳ δὲ ε' τοῖς τεσσαράκοντα προσῆγεν. hoc est, *reuerà quinque ad quadraginta* addiderat. Sic apud Appianum Mithridatico, pro ἔτη ἔχων πέντε καὶ τριάκοντα, quod vulgò legitur; emendandum, πεντεκαίδεκα.

Plutarchus emendatur.

Sed ad id reuertor, quod paulo antè significaui, & in quo nouam sibi Chronologiam minimè constare docui. Cùm enim quinquennij labem illam in Fastis post mortem demum Neronis admissam Cap. XCII defendat; & eiusmodi esse velit, vt Consulatibus quinq; superfluis insertis, numerus annorũ sit auctus: ex eo sequitur
C authores illos, qui Neronis obitum, & Fastorum deprauationem antecedũt, quinque minus annis putare. Atqui contrariũ nõnulla, quæ ab eo proferuntur, testimonia suadere videntur. Velleius ecce, qui insititios illos Cõsules præcessit; non quinque annis minùs, quod ratio illa postulat; sed ampliùs numerat, non solùm in exemplo proximè allato, sed in aliis etiam duobus, quæ ex eodem authore subiecta sunt.

Noua Chron. cap. CXXXVI.

Etenim annum, quo Coss. fuerunt Torquatus, & Sempronius; quibus Brundusium colonia deducta est, numerat vicesimum sextum ab initio belli Punici primi. Hoc verò cœpit anno Capitolino DCLXXXVIII. ad quem si annos XXVI adiungas, fient anni DXIV. Atqui Torquatus & Sempronius Coss. fuerunt anno DIX. Maius igitur interuallum à Velleio concipitur annis quinque. Debuit autem minus esse, cùm nondum quinque Consulatus illi redundarent.

Explicatur Velleius.

Quanquam nullum in Velleio conciliando negotium est. Quod enim ait initio belli Punici primi; id laxius accipiendum est de quinto circiter anno. Fuit enim diuturnum hoc bellum. Ideo eius initium πλατικῶς vsurpatur.

Nouæ Chron. cap CXXXV.

Rursus Velleius annum, quo C. Marius VI, & Valerius Flaccus Coss. fuerunt;
D qui est Capitolinus DCLIII, quo Eporediam in Vagiennis coloniam deductam refert, post tres & viginti annos locat à Coss. M. Porcio, & M. Marcio, quibus Narbonem Martium colonia perducta est. At hic est annus V. C. DCXXXV. Interuallum annorum est XVIII. Quinque annis plus dicit Velleius. ex quo eadem vi argumentationis, qua noua se Chronologia tuetur; efficiemus, annos quinque communibus Fastis deesse, non supereesse. Sed neutrum verum est. Quid facilius, quàm vel Scriptoris hallucinatione, vel librarij, in numeros præsertim errorem incidere?

C. CXXXIV

Aliud argumentum ex authorum dissensione super ætate Marci Catonis Censorij. Hunc enim Cicero Bruto mortuum esse scribit annos natum quinque & octoginta, L. Marcio, & M. Manilio Coss. cùm eodem anno Galbam accusasset. Proinde natus erit anno ab V. C. DXIX, vel DXX. At Plutarchus author est, illum annos nonaginta vixisse. Verùm vt argumẽtatio procederet; oporteret eundem an-

num à Cicerone atque Plutarcho natalem Catonis constitui; eundémque morti illius attribui: atque ab illo quintum & octuagesimum nominari: ab isto nonagesimum. At non ita est. neque enim Plutarchus iisdem Coss. quibus Cicero, natum asserit Catonem. Ita nihil aliud inde perficitur, quàm de anno, quo natus est Cato, déque eius ætate, Scriptores inter se non conuenire. Deinde Consulatus illi quinque, quos noua Chronologia insertos existimat; longè infrà tempus illud, quo Cato vixit, inculcati esse dicuntur. Quare nulla, ex hoc quidem capite, in Consulum serie varietas extare potest. sed in annorum duntaxat ab Vrbe condita numero; quem Scriptores illi in hac Catonis historia nequaquam exprimunt. A

C.CXXXVII. Est etiam inter authores annorum quinque discrimen in statuenda Carneadis ætate. vnde aliud nouæ Chronologiæ subsidium oritur. Siquidem M. Cicero, & Valerius Maximus tribuunt illi annos XC. Laërtius ex Apollodoro, annos LXXXV. Tum isti quoque anno quarto Olympiadis CLXII decessisse putant: qui quidem annus cum Vrbis conditæ DCXXIV anno Capitolino congruit; & iuxta Fastos communes est centesimus vicesimus nonus ante Christum. Sed noua Chronologia quinquennio minus, centesimum vicesimum quartum ante Christum numerat. B

Ego verò ratiocinationis illius acumen non video. Non enim Vrbis annos cum Olympiadibus authores isti comparant. Quod nisi fiat; probari nihil inde poterit. Quod autem Olympiadis CLXII anno quarto, id est Iulianæ Periodi 4585, vel 4586, mortuus sit Carneades; adeóque centesimo vicesimo nono vel octauo ante Christum; persuadet quod ex veterum authoritate scribit Laërtius, moriente Carneade defecisse Lunam. τελευτῶντος δ' αὐτοῦ φασὶν ἐκλιπεῖν γενέσθαι σελήνης, συμπάθειαν (ὡς αὖ ἔνιοί τινες) αἰνιττομένης τῷ μετ' ἥλιον κάλλιστον τὸν ἄστρων. *Moriente autem ipso Lunam defecisse memorant: quidam vt mortis illius sensus ac dolor in pulcherrimum post Solem sidus redundasse videatur.* Atqui anno quarto Olympiadis CLXII, siue Iphiti DCXLVIII, Luna bis defecit. Primùm anno Periodi Iulianæ 4585, cyclo Lunæ VI, Solis XXI. Literæ Dominic. C B. Nouilunium medium eclipticum ex Tabulis nostris Nouembris V, feria 7, hora 13, 36′, Athenis. Vera coniunctio hora 2, 47′ post mediam noctem apparenti tempore. Latitudinis motus exquisitus Sign. 5, 22, 59′. Latitudo, 36′, 19″. Tenuit horas 3, 24′: fuitque digitorum 8, 18′, ferè. Altera contigit anno sequenti, Periodi Iulianæ 4586, eodem Iphiti anno labente; Maij 11, hora 5, 38′, 55″. Sole in Tauri gradu, 6, 55′, vero motu residente. Fuit autem digitorum 21, adeóque tota defecit. horarum præterea 3, 34′. C

Pergitur in refellendo quinquennali anachronismo; ac Philostrati, Dionis, Senecæ, Taciti, Diodori, testimoniis occurritur.

CAPVT XLIII.

MOs est ille Scriptorum ignotus nemini, quoties minimus aliquis numerus maiorem vltra calculum excurrit, aut infra eundem est, eo neglecto rotundam, vt aiunt, summam concipere. Huius rei ne exempla quidem commemorare attinet; quæ vt copiosa, sic vsu planè contrita sunt. At *Noua Chronologia* certis huius generis ex locis quinquennalem in Fastis vulgaribus redundantiam asseuerare pergit. quæ quidem, vt & reliqua eodem spectantia, capite isto persequar: tùm ne qua veterum in authoritate latebra nouitati illi reliqua sit: tùm quod alioqui non iniucundam historiæ cupidis, & ad muniendam temporum ἀκρίβειαν prorsus vtilem contemplationem habeat variorum argumentorum, ac testimoniorum ista tractatio. D

Nouæ Chronol. cap. 22. Scribit Philostratus lib. V, cap. IX, post Augustum, à quo Romana Respublica constituta est, ad Vespasianum vsque per annos quinquaginta sæuissimas in Vrbe grassatas esse tyrannides. Atqui Vespasianus cœpit anno Christi IXIX: Augustus verò mortuus est anno XIV secundum vulgares Fastos. Interuallum anni LV. Igitur quinque annis redundant annales. Verùm minorem hoc loco numerum pru-

A dens omisit Philostratus, hoc est quatuor ad summum annos: si quidem tyrannicum illud tempus ad Neronis vsque mortem propagare licet.

Eodem iure Dio lib. XLIV Iulium Cæsarem πεντηκοντούτη nominat, id est quinquagenarium, eo anno quo mortuus est, quem Suetonius, & Plutarchus occisum referunt anno ætatis LVI. Neque propterea Fastis vulgaribus inurenda labes est: quasi ex Dione corrigendi sint. Etenim cùm Dio longè post Neronem vixerit; à cuius morte quinquennij vitium in Fastos irrepsisse *Noua Chronologia* statuit; idem hoc scilicet vitium expressurus erat, ac verum, accuratúmque numerum quinquennio superaturus; si quid obseruatio illa firmitatis haberet; non totidem annis detractis sinceriorem in Chronologiam incurrisset. Cap. 218.

Ita Seneca Epist XCI de Lugduni incendio scribens, *Huic*, inquit, *coloniæ ab origine suæ centesimus annus est.* Credit autem *Nouæ Chronologiæ* author hæc Senecam scripsisse sub annum Christi LXIII; ad quem ab anno Iuliano III, quo à Planco conditum est, anni in Fastis cõmunibus intercedunt CV solidi. Sanè Tacitus sub finem anni V. C. DCCCXVIII, quo Coss. fuere Silius Nerua, & Iulius Atticus, qui B est Christi LXV, Neronem scribit cladem Lugdunensem quadragies sestertio solatum esse. quo verò anno conflagrauerit, non satis apparet. Caluisius id anno Christi LVIII, Nerone III, & Valerio Messalla Coss. accidisse memorat: & post annos VII Neronem ei subuenisse. atque authorem Tacitum citat. Sed non memini id à Tacito scriptum. Quòd si anno illo succensa vrbs est, accuratissima est Senecæ putatio. alioqui τὸ ἐπουσίαν neglexerit. Noua Chronol. Cap. 221.

Ad hæc Plinius à morte Virgilij, quæ Saturnino & Lucretio Coss. accidit, anno V. C. DCCXXXV, ad id tempus, quo scribebat, hoc est ad annum V. C. DCCCXXX, annos numerat XC, lib. XIV, cap. I, cùm tamen vulgò quinque amplius intercedant. Hæc Noua Chronologia: quæ id sumit, anno V. C. DCCCXXX ista scripsisse Plinium. At quinquennio ante commentari potuit; vt iusta hîc etiam annorum summa concepta sit. aut certè rotundum numerum persecutus est. Cap. 222.

Apud Tacitum porrò, vbi Coss. Nerone III, & Messalla, id est V. C. DCCCXI, scriptum est lib. XIII, post tres & sexaginta annos absolutum esse aggerem coër- C cendo Rheno à Paullino Pompeio, quem Drusus inchoarat; legerim *post sex & sexaginta annos*. Ita congruet numerus. Nam Drusus anno ab V. C. DCCXLV nouissimam in Chattos, & Cheruscos expeditionem egit, nono ante Christianam æram: à quo ad annum Christi LVIII sexaginta sex implentur anni. Vtut verò res habet, nequaquam annorum quinque, sed ad summum duorum discrimen interceserit. Cap. 223.

Aliud ex Diodoro Siculo coniecturæ nouæ præsidium assumitur. quod is in Præ- Cap. 216, fatione Operis testetur se XL libris historiam omnem esse complexum μέχρι τῆς ἀρχῆς τῦ συςάντος πολέμου Ρωμαίοις πρὸς Κελτούς. *ad initium vsque belli Gallici*. Interuallum verò ab Olympiade I ad hoc tempus computat annorum DCCXXX. Itaque terminum historiæ Diodori affirmat annum esse ab V. C. DCCI Varronianum, & secundum Olympiadis CLXXXIII. quo iam à Cæsare prolatum in Britanniam vsque Romanum erat imperium. Est autem annus hic ante Christum XLVII. Atqui annus, quo Britanniæ à Cæsare prorsus domitæ sunt, vulgò putatur LIIII ante Christum. Igitur limes historiæ Diodori annus est ab V. C. DCCI Varronianus, ante Christum LIII. Vnde sex annorum discrimen efficitur. Verùm neque D ex Diodoro satis idoneè vulgarium Fastorum corruptela defendirur. Primùm author iste in annis Vrbis, & Consulibus cum Olympiadibus comparandis multùm à veritate, & historia discedit. vti lib. IX, cap. XLVIII demonstrauimus. quo in loco significatum est, Diodorum annis circiter XII Iphiteam Olympiadum epocham anteuertisse: imò verò pugnantia scribere. Etenim desinere se dicit in annum I Olympiad. CLXXX, qui est Iphiti DCCXXX. Atqui nonnisi DCCXVII est. Et tamen librario imputari hæc incuria non potest. Quippe annos se complexum vniuersè asserit 1140 à Troianis temporibus ad primum annum Olymp. CLXXX: de quibus demptis 410, qui Troianam inter cladem, & primam Olympiadem intercepti sunt, restant 730. Ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης Ολυμπιάδος εἰς τὴν ἀρχὴν τῦ Κελτικοῦ πολέμου· ὃν τελευτὴν πεποιήμεθα τῆς ἱςορίας· ἐπτακόσια, καὶ τριάκοντα. *Ab Olympiade prima ad initium belli Gallici, quem historiæ nostræ terminum statui-* & 219.

mus, ſeptingenti, & triginta. Nec aſſentior erudito viro, qui Diodorum hiſtoriam A
ſuam pertexuiſſe putat ad annum ſecundum Olymp. CLXXXIII, Vrbis conditæ
DCC ex Faſtis Capitolinis, quo tempore Cæſar Caſſiuellauno dedito Britanniam
ſubegit. Vnde pro ἀρχὼ, quod eſt initium belli, reſcribendum arbitratur ἀκμὴ,
id eſt feruorem. quemadmodum & illud Photij, cùm Diodorum ait hiſtoriam
perduxiſſe ſuam μέχρις ὅτε Ρωμαίοις πρὸς Κελτὸς ὁ πόλεμος συῤῥάγη, ſic interpreta-
tur, *ad id vſque tempus, quo bellum Romanos inter & Celtas efferbuit.* quaſi συῤῥαγῆναι
τὸν πόλεμον idem ſit, quod ἐν ἀκμῇ εἶναι. Hoc verò minimè procedit. Nam & pro
ἀρχὼ bis ἀκμὴ reſcribere, nimis audax facinus eſt: & συμπεῤῥάγη πόλεμος, quod ne-
mo dubitat, idem eſt, ac commiſſum eſt, initúmque bellum. Deinde annus Vr-
bis conditæ Capitolinus DCC initium dat anno ſecundo Olympiadis CLXXXI, non
CLXXXIII. Ideo ne hac quidem ratione conſtare poteſt Diodori calculus.

Pag. Græc. edit. 208, & 209. Atenim Diodorus lib. v pollicetur ſuo ſe loco de Britanniis, & expeditione in
eas Iulij Cæſaris acturum. Igitur ad id vſque tempus hiſtoriam perdúxit. Noſtra
hæc itaque ſuſpicio eſt; Diodorum cùm ad ſcribendam hiſtoriam acceſſit, adeó- B
que cùm librum illum quintum præ manibus habuit, plura complecti voluiſſe: &
longius hiſtoriam proferre: poſtea mutato conſilio eandem ipſam initio belli Gal-
lici terminaſſe: ídque in Præfatione ſua poſuiſſe, quam perfecto iam opere, vt aſ-
ſolet, elucubrauit.

Cap. 235. Rurſus ex Africano Chriſtiano, & antiquo Chronologo eiuſdem nouæ opi-
nionis firmamentum efficitur. Etenim, vt ex Fragmentis à Scaligero editis con-
ſtat, teſtatúrque Photius, Ceſtos ille ſuos ad annum Chriſti CCXXI ineuntem per-
texuit, quo Coſſ. fuêre Gratus, & Seleucus: nec non ad finem Olymp. CCXLIX.
ac demum annorum ſe 5723 hiſtoriam perſcripſiſſe dixit. Iam cùm anno mundi
5500 natum eſſe Chriſtum ſentiat Africanus, annus ille, qui Gratum & Seleucum,
Coſſ. habuit, eſt illi CCXXIII à Chriſto; ab exactis verò regibus, 725. quibus additi
regum anni 243 conficiunt 968. è quibus deductis 221, reſtat annus Vrbis 737.
quo Chriſtus ortus eſt, quinquennio priùs, quàm vulgò in Capitolinis faſtis nata-
lis illius ponitur.

Ad hæc facilis eſt reſponſio. Neque enim Africanus apud Photium, aut in ex- C
cerptis Scaligerianis, annos ab exactis regibus computat, neque calculos eo mo-
do ſubducit, quem *Noua Chronologia* diſſerit. Photius N. XXXIV refert Africanum
libros XIV edidiſſe, quos inſcripſit Κεστούς: quibus ab orbe condito ad Chriſtum
hiſtoriam omnem complexus eſt. ac deinde à Chriſto ad Macrini imperium cur-
ſim ac leuiter geſtarum rerum mentionem attigit. tùm in fine ipſum ſcribere, ſe
Pag. 37. annorum 5723 hiſtoriam proſecutum eſſe. In Excerptis Scaligerianis idem Afri-
canus aſſerit, Olympionicas in Athenienſium laterculo notatos eſſe numero
CCXLVIII, annorum DCCCCLXXXIX. Olympiades 248 ſolidæ colligunt annos 992.
Harum Olympiadum vltima cœpit anno Iphiti 989. Proinde non plures quàm
248 Olympionicas notauit Africanus: hoc eſt ad primum annum Olympiadis 248
ſeriem propagauit: neque ducenteſimæ quadrageſimæ nonæ ſtadionicam adſcri-
pſit. Sanè Photius deſiiſſe ſcribit Africanum in Macrini imperium; quod qui-
Pag. 347. dem orſus eſt anno vulgari Chriſti CCXVII, quo ducenteſima quadrageſima nona
Olympias iniit. ac totidem in Excerptis Scaligerianis Olympionicæ deſcripti
ſunt. Sed ſi vera ſunt, quæ ex Africano pag. 37 referuntur, vltimus Olympionica D
ab eodem notatus eſt Olympiadis 248, anno Chriſti 213: vt illius hiſtoria deſierit
anno Chriſti 216. Non igitur ad Grati & Seleuci Conſulatum peruenit.

Sed aduerſus nouam Chronologiam ſatis hactenus multa diſputata ſunt. Nam
cætera illius argumenta ſparſim, ac propriis in capitibus explicauimus. Ex iis au-
tem omnibus ſumma quædam conficienda nobis eſt; vt integros eſſe Conſulares
Faſtos, ac ne vno quidem anno contractiores, vel auctiores eſſe poſſe breuiter ac
dilucidè colligamus.

Quòd igitur nihil vulgaribus in Faſtis immutandum ſit; nedum quinquennio
mutilari eos oporteat; ex iis potiſſimum Solis ac Lunæ defectionibus oſtenditur,
quas ſuis locis attulimus. Anno quippe DLXXXVI ab V. C. Coſſ. notantur in Fa-
ſtis L. Aimilius Paullus II & C. Licinius Craſſus. Horum Conſulatus lunari de-
fectione inſignis eſt; quæ æſtiuo tempore inter ſecundam noctis horam & quartam
contigit.

A contigit. vti Liuius lib. XLIV, Plutar. in Aimilio, aliique teſtantur. Tempus eſt in ea nocte, quæ inter Iunij XXI, & XXII intercedit: anno Per. Iul. 4546, ante Chriſtianam æram 168. Rurſus anno illo, quo Coſſ. fuere M. Vinicius II, & Statilius Coruinus, Solis defectio incidit Kal. Aug. quam & Claudius Imperator edicto futuram admonuit: vt Dio lib. LX refert. Interuallum annorum iſtorum duorum neque minus neque maius eſſe poteſt, quàm 232. Atqui totidem in Faſtis vulgaribus Conſulum paria recenſentur. Falſum eſt ergo, quod Noua Chronologia perſuadere nititur; ante annum V. C. DC octennij περιοδικὸν in Faſtis admiſſum fuiſſe. Quem enim annum inſigni illi defectioni poſt annos octo præfinit cap. LXXXVI; oſtendimus ſuprà, nulla omnino ratione congruere. Idem & ex huius defectionis cum altera lunari, quæ ſub Auguſti mortem incidit, comparatione colligi poteſt: vel cum illa ſolari, quæ Vipſanio, & Fonteio Coſſ. anno Chriſti LIX commiſſa eſt, Neronis anno quinto, inter ſeptimam & octauam horam diei in Campania. vt author eſt Plinius lib. II, cap LXX. Adde lunares omnes defectio-
B nes, & obſeruationes alias Ptolemæi, quæ omnis Nabonaſſareis, ac Romanorum Imperatorum notatæ leguntur; Traiani, Adriani, Antonini. quæ cum prioribus illis, & ea potiſſimum, quæ anno V. C. DLXXXVI contigit, collatæ, certiſſimam interualli totius fidem aſſeuerant. Poſſunt itaque ſtudioſi temporum lectores ex iis obſeruationibus, quas partim propriis in capitibus librorum IX, X, & & XI commemorauimus: partim hoc ipſo libro proximis capitibus congeſſimus, duas pluréſve ſeligere quarum vna, alteráve ſuſpectum corruptelæ annalium tempus antecedat, aliæ infrà idem tempus acciderint; ſecundum *Nouæ Chronologiæ* ſententiam, quam ſuprà retulimus. Sic enim intelligent, nullum neque detrahendum Faſtis Conſulatum, neque addendum videri.

Nam quod de annis Romanorum Imperatorum ad Nabonaſſareos apud Ptolemæum additis coniectatur author *Chronologiæ nouæ* non eos à Ptolemæo, ſed ab aliis ex deprauatis annalibus adtextos eſſe; gratis omninò fingitur. Quàm enim facilè dicitur, tam à nobis facilè negari licet. Cap. 259.

C Sed nec generalis illa præſcriptio, qua idem Scriptor contrarias omnes authoritates ſummouet, probari poteſt. Ait enim nihil ea teſtimonia contra Chronologiã ſuam efficere, quæ ab illis Scriptoribus vſurpantur, qui corruptos Faſtos amplexi ſunt: vt puta Dione. Atqui illos ipſos, ſicubi commodum eſt, opinionis, inuentique ſui ſuffragatores adhibet paſſim. Ex Dione, inquam, Plutarcho, Tacito, Suetonio; imo verò ex recentioribus ſcriptoribus, Clemente Alexand. Africano, Agathia, Marcellino Comite, Georgio Syncello, & aliis teſtimonia conquirit, vt annis quinque mutilandos eſſe Faſtos approbet. Quod quemadmodum facere poſſit non video, ſi, quod ſub finem operis excipit, deprauatis illi Faſtis vſi fuerint. Hoc enim eſt pro arbitrio modò ſinceros iis Annales, modò redundantes, ac vitioſos affingere. Cap. 258.

Non ero in excutienda noua hac opinione, Chronologiáque longior: & hoc ipſum, quod feci hactenus, vt contra eruditiſſimi viri ſententiam diſputarem, non contradicendi ecquidem voluntate; ſed ſuſcepti, inſtitutique operis neceſſitate præſtiti: vt qui temporum doctrinam omni ex parte ſtabilitam, ac liquidam tradere his in libris cuperem, ab ea potiſſimum labe defenderem, quam omnium illi ſine
D dubio maximam & grauiſſimam inuſſit.

A

DE HIERONYMI VECCHIETTI ANNO Primitiuo, eiúſque Chronologicis erroribus contra communes ſententias nuper aſſeueratis.

Explicatur ac refutatur anni Primitiui ab illo excogitati methodus. Oſtenditur eius ſtructuram ſecum ipſam confligere.

CAPVT XLIV.

EX iis, qui aduerſus communem, & ab eruditiſſimis viris receptam Chronologiam nouiſſimè diſſeruerunt, ſupereſt refellendus alter; qui nouum inſuper genus anni commentus eſt, & triennio vulgares Faſtos augendos eſſe docuit. Hic eſt Vecchiettus Florentinus, qui ſe B Ægyptium cognominari voluit: & ante tres circiter annos immanē Chronologiam edidit, cui Primitiui anni titulum inſcripſit. In hoc verò illius Opere duo ſunt excutienda. Alterum contextus anni, quem Primitiuum vocat, & ab Adamo poſteris traditum, atque ab Iudæis perdiu retentum eſſe dicit. cuius ſcientiam diuinitus oblatam ſibi eſſe profitetur. Alterum hiſtoricorum temporum, atque epocharum certa ratio. Ac cùm in vtroque multum, & grauiter hallucinetur; in poſteriore verò permiſceat, ac conturbet omnia: nos in āmbo illa ſingillatim inquiremus. De priore itaque primo loco diſputabimus.

Anni primitiui forma, cuius methodum ille tradidit, quique Tabulas omnes occupat, lunaris eſt, pérque decemnouennales cyclos progreditur. Ita fit, vt ad Solis quoque circuitus exigatur. Etenim duo illi propoſita ſunt; vt & menſes omnes ad Lunam directi ſint, eorúmque Neomeniæ, in nouilunia, quoad licet, incurrant; & ſolaribus quoque cardinibus lunarium menſium, & annorum ſyſtema reſpondeat. Anni lunares nouemdecim cum embolimis ſeptem paulo minus col- C ligunt Iulianis totidem: quorum exceſſus, ac ἀλλόφορον poſt annos circiter CCCIV, ſiue XVI Enneadecaëteridas, ſolidum diem efficit: ac tantundem Neomeniæ lunares in anteriora retrocedunt. Rurſus annus Iulianus, ac ciuilis Tropico, & ἀκρι- ζεῖ Solis anno minor eſt ea quantitate, quæ paulatim conflata diem vnum annis circiter CXXX conficit. Quocirca poſt annos fere CCCC, triduo Sol Iulianos cardines anteuertit. quæ omnia Parte prima, libro præſertim V Operis huius exquiſitius perſpecta ſunt. Vt igitur ambo hæc in concordiam adduceret, & ad ciuilem popularémque formam aptè temperaret, Neomeniam lunarem in anno quolibet eam eſſe primam iuſſit, quæ autumnali æquinoctio propinquior eſt. (Nam ab autumno primitiuum annum orditur; quo etiam tempore mundum eſſe conditum exiſtimat.) Primus ergo methodi labor eſt, æquinoctiales cardines annis ſingulis in anno Iuliano ſtatuere. tùm Nouilunium, quod ab autumnali propius diſtet, eligere. Vtrumque porro ex Alphonſi tabulis excerpſit; quas Prutenicis, adeóque cæteris anteponit omnibus. Verùm quoniā ſolaris antegreſſio, ſiue προήγησις non iiſ- D dem paſſibus cum lunari procedit, ſed hac illa celerior eſt, huic incōmodo ſic medetur. Poſtquam enim æquinoctium autumnale in anteriora tanto ſpatio retroceſſit, vt à Neomenia lōgius abſtet, hoc eſt vltra gradus fere quindecim; tunc fit ἀπηκατάστασις, hoc eſt pro embolimo, ac poſtremo menſe primus ſtatuitur, & embolimæus annus in cōmunem; cōmunis in embolimæum cōuertitur. Initium mutationis huius ab anno decimo capitur; qui cùm tredecim hactenus menſes habuiſſet, atque à XX Octobris inchoatus in Nouembris ſeptimum deſiiſſet, poſt annos CCXVIII abſolutos, annus ducenteſimus decimus nonus ex embolimæo fit communis; propterea quòd ſi priſtino in ſtatu maneret, anni ſequentis Neomenia in Nouembris VIII incurreret: qui dies, ob æquinoctij anticipationem, cadit in gradum Libræ XVI, ac nimium ab æquinoctio diſtat. Iccirco Neomenia primi menſis in anno decimo in VIII Octobris confertur: quo die embolimus menſis hactenus inierat. Deinceps verò ſimilis in annis cæteris ἀπηκατάστασις ac mutatio continget,

A post annos ɔɔɔɔx. quibus autem in annis accidat, docebit annorum cycli continua per vndecim progressio : nimirum 10, 2, 13, 5, 16, 8, 19, 11, 3, 14, 6, 17, 9, 1, 12. Prima, vti diximus, ἀπικατάστασις incurrit in annum mundi 220. Secunda in annum 630, cyclo enneadecaëteridis secundo. Tertia in anno 1040, cyclo 13, & ita deinceps annis semper interpositis ɔɔɔɔx. Conditi orbis epocham Vecchiettus in anno illo cõstituit, quo Nouilunium in xxix Octobris die commissum est, hora xiii, 20′ post mediam noctem, in Alexandrino meridiano, feria i, in gradu Libræ 4, 48′. Quare æquinoctium per id tempus in xxiv, aut xxv Octobris incidit. Fuit annus iste Iulianæ Periodi 761, cyclo Solis v, litera B A, Lunæ i. Quippe Dionysianam æram coniicit in annum Iulianum ab orbis initio 3953. qui numerus de 4714 (in quem communis æræ primus congruit) detractus, relinquit 761; cuius in autumnum mundi ortus incidit. Hæc mirifici anni summaria descriptio, quem à se diuinitus ille compertum, ac longo interuallo cognitum affirmat; cùm hactenus
B nus longa sepultus obliuione iacuisset. Primæ autem enneadecaëteridis typum, in qua consequentes omnes ἀπικαταστάσεις intelligimus fieri, ex eodem Scriptore subiecimus.

CYCLVS LVNAris primus Hieronymi Vecchietti.		
	I	Octobris 29
31	II	Octobris 18
	III	Nouemb. 7
	IV	Octobris 27
30	V	Octobris 15
	VI	Nouemb. 3
	VII	Octobris 23
C 31	VIII	Octobris 12
	IX	Octobris 31
30	X	Octobris 20
	XI	Nouemb. 8
	XII	Octobris 28
31	XIII	Octobris 16
	XIV	Nouemb. 5
	XV	Octobris 25
30	XVI	Octobris 14
	XVII	Nouemb. 1
	XVIII	Octobris 21
31	XIX	Octobris 10

Embolimæi, vt vides, anni sunt septem; è quibus quatuor xxxi diebus constant. quoniam anni lunares simplices nouemdecim cum embolimis tricenariis septem, dies colligunt 6935. Ita quatuor dies, horæ circiter sedecim, ad complendam enneadecaëteridem desunt. Igitur integri dies aliis mensibus superfunduntur.

Contra nouum hoc anni Primitiui commentum primùm illa possunt excipi, quæ aduersus annum Scaligeri cœlestem libro iv superiore disputauimus : non constare, vtrum Alphonsinus modus vetustissimis illis temporibus congruat; imò certum esse minimè conuenire, si quidem exacta cardinum momenta quærantur; quod Vecchiettus facere studet. Hoc adempto, nutat omnis illa structura primitiui anni, neque, vt persuadere laborat, diuinum est inuentum, sed minimè probabilis artificij, otiosique descriptio. Tum hoc parum in eo commodè, quòd dum ciuiles neomenias ad exacta nouilunia dirigit, iisdem cyclis redeuntibus, etiam ante legitimum τῆς ϖροχρήσεως interuallum, aliis atque aliis in Iuliano mense diebus assignat. quod vt in astronomico cyclo, propter anomaliam sideris, necessarium est; sic in populari vulgóque vsurpata forma, qualem suam esse fingit author, nequaquam probatur. Debent enim constanter ad eosdem adhærescere dies, donec stata, descriptáque ϖροχρήσεων, vel μετεμπτώσεων interualla redeant. vti libro vi, aduersus Scaligerum ostendimus. Exempli causa; anno primo cycli, qui & mundi primus est, neomenia anni primitiui cadit in Octobris xxix. anno postea xx, eodem cyclo redeunte, tribuitur
D Octobris xxx. anno xxxix, redit ad Octobris xxix. anno lxxvii, Octobris xxviii, Eadem & in annis reliquis inconstantia. Sed hæc, & id genus alia primitiui anni vitia, & incommoda vtcumque dissimulentur : illud sine controuersia minimè ferri, excusarive potest; quod contra hypothesim suam imprudens multa peccauit. Nam cùm imprimis hoc studeat, vti neomenia prima non vltra gradus quindecim infra Libram consistat; idipsum tamen infinitis in locis ex methodi ratione accidit. Anno primitiuo ccxx, cyclo Lunæ xi Neomenia, quæ in Nouembris viii cadere debebat, in Octobris viii translata est, & annus cycli x, qui hactenus embolimæus fuerat, communis est factus; emboliſmus verò in sequentem annum traductus. Huius rei causam hanc attulit lib. i, cap. xvi, quod alioqui, si sequentis anni neomenia, cyclo xi, conferretur in Nouembris viii, incideret in gradum Libræ xvi. Anno quippe ccxx, æquinoctium conuenit in Octobr. xxiii, feria 2, hora 8, 39′ à meridie, hoc est in Octobr. xxiv. Ab hoc tempore, ad Nouembris viii sex sunt dies. Ita Libræ gradus in viii Nouembris incurrit. Hæc ille. Quo-

ties ergo Neomenia in gradum Libræ XVI, aut in Virginis XV incidet, reiicula vitioſaque ſit oportet. Atqui ſæpenumero primam anni Neomeniam confert in XVI, vel XVII gradum. Anno ab orbe condito Iuliano 610, cyclo Lunæ III, Neomenia primi menſis notatur in Tabulis V Nouemb. æquinoctium Octobris XX. qui decimus ſeptimus dies eſt ante neomeniã. Annus hic erat Per. Iul. 1371, cyclo Lunæ III, Solis XXVII. Litera B. Æquinoctium ex Alphonſinis Tabulis in meridiano Alexandrino, Octobris XX, feria VII, hora circiter nona poſt mediam noctem. Igitur quintus Octobris dies, hoc eſt neomenia anni Primitiui, incurrit in gradum XVII Libræ. Sanè iiſdem ex Alphonſinis tabulis Sol decimum ſeptimum Libræ gradum vero motu ſubiit hora circiter ſecunda poſt meridiem Nouemb. V in Merid. Alexandrino. Sic anno Primitiuo 717, Neomenia 2 Nouembris, decimo ſexto die poſt æquinoctiũ, quod incidit Octob. XVIII. Rurſus anno Primitiuo 736, æquinoctium Autumnale Alexandriæ notatur Octob. XVI, feria VI; Neomenia verò Nouembris tertio, Sabbato. (Sed errore typographico 16 Octob. irrepſit pro 19) Eſto igitur æquinoctium Octobris XIX. Neomenia decimum ſextum diem obtinet ab ingreſſu Libræ. Sic annis 774, 945, 983, 1051, 1127, 1146, 1222, 1279, 1404, & aliis pleriſque, Neomenia decimum-ſextum diem occupat ab æquinoctio: & quod grauius eſt, decimum-ſeptimum. vt in annis 812, 907, 726, 964, 1021, 1203, 1317, 1336, 1393, 1412. Interdum & diebus octodecim abeſt ab æquinoctio neomenia: vt in annis 1002, 1431. Aliâs neomenia prima 16, vel 17 diebus æquinoctium antecedit: vt in annis 1040, 1078, 1097, 1192, 1469. At in annis Chriſti, poſteaquam primus menſis vernum in tempus eſt tranſlatus, æquinoctium vernum neomeniam primi menſis non rarò diebus 16, aut 17, aut etiam 18 antecedit, vel ſequitur; vt in 254, 1055, 1074, 1153. Quæ nos exempla carptim, vt quiſque primùm annus occurrerat, in ſpecimen produximus. Magna itaque labes eſt noui illius inuenti. quæ & ex eo conflata eſt, quod eius author poſt annos demum 410, primas annorum neomenias mutari iubeat, & emboliſmorum tranſlationes, ſiue ἀπηκατασάσεις fieri. quod anni Tropici τροπήσεις velocior quàm lunaris non patitur. Etenim poſt cyclos XVI, ſiue annos CCXXVIII, Tropicus annus lunares epochas vno die anteuertit. Anni quippe Tropici CCXXVIII dies colligunt 83275, horas 6, 12′. Lunares verò, 83276, hor. 6, 29′, 20″. Diſcrimen vnius ſolidi diei: quo Neomenia lunaris infra Tropicos terminos cadit. quam ἔκπτωσιν, vel μετάπτωσιν appellant. Cùm igitur in annis CCCCX bidui fere ἔκπτωσις incidat, Vecchiettus, perinde ac ſi diei duntaxat vnius euenire, ſpatium illud ἀπηκατασάσεις præfiniit. Eſto enim, verbi gratia, autumnale æquinoctium in Octobris XX; neomenia verò primi menſis Nouembris tertio. quæ ex methodo remotiſſima eſt; cùm vltra XV diem prorogari non debeat. Poſt annos CCXXVIII, eadem neomenia cadet in XVI gradum Libræ; proindéque reiicula fiet; & ad ſecundum menſem pertinebit. Nihilominus anni Primitiui conditor ad annos præterea CLXXX illam in ſtatione continet. Quocirca methodus illa omnis, & commentum anni primitiui minimè cohæret.

Exponuntur hiſtorici errores à Vecchietto commiſſi: & argumenta eius omnia diluuntur.

CAPVT XLV.

HÆC ſunt, quæ in annorum contextu animaduertenda duximus. In hiſtoria porro, interuallíſque temporum, & epochis longe etiam vehementius aberrat; neque quicquam eſt fere illius in Chronologia ſincerum, ac reprehenſionis expers.

Primus, & latiſſimè diffuſus error eſt in anni Iuliani ſitu, ac primordio conſtituendo. Nam & hoc præpoſterè collocauit; & vnum in Faſtis Conſularibus annum redundare ſine vlla ratione credidit. Annum ordinationis Iulianæ primum iniiſſe dicit Iulio Cæſare V Conſule. quem ab Vrbe condita numerat ſeptingenteſimum ſeptimum; tametſi in Faſtis Capitolinis octa-

A uus sit suprà septingentesimum. quoniam Fastos Romanos vno anno, parique Consulum breuiores facit. Huius rei probationem ex interuallis eclipseon assumit: duarum videlicet Solarium, quas Herodotus retulit; & Solaris vnius, alterius lunaris: quarum illa Dionem, hæc Tacitum habet authorem. Argumentandi ratio, quæ apud illum obscurè concipitur, est eiusmodi. Scribit Herodotus Xerxe Sardibus mouente, defecisse Solem verno tempore. Eodem anno certamen Olympicum celebratum est; quod & nos suo loco declarauimus. Accidit igitur anno IV exeunte Olympiadis LXXIV, quam LXXV secuta est eodem anno Iuliano. Interuallum ab hac Solis defectione ad primas Kalendas Iulianas, anni 435, dies 256. Contigit enim Aprilis XIX, quem nos annum inuenimus esse Iulianæ Periodi 4233, cyclo Lunæ XV, Solis V. Alteram eclipsim Herodotus lib. IX memorat; quæ post cladem Salaminiam euenit, cùm Cleombrotus Lacedæmoniorum rex sacra quædam perageret. θυομένῳ οἱ (inquit) ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ ἐρχνῷ. *Huic inter sacrificandum aduersus Persam sol in cœlo obscuratus est.* Tempus deliquij huius est Octobris XIII, annis 435, diebus 77 ante Kalendas anni primi
B Iuliani: adeóque anno primo ineunte Olympiadis LXXV. Cum his duabus eclipsibus totidem comparat: alteram Solarem, quam Dio ante obitum Augusti Cæsaris conspectam fuisse prodidit. Ea conuenit in Aprilis XXVIII, ad vesperam, anno Iuliano LVIII. alteram lunarem; cuius meminit Tacitus, paulo post Cæsaris mortem. quæ quidem Kalendis anni primi Iuliani posterior est annis 57, diebus 280: at prior, annis 57, diebus 118. Iam verò si annos 435, dies 256, quibus eclipsis prior Herodotea Kalendas Iulianas antecedit, componas cum annis 57, diebus 118, quibus Solaris à Dione prodita Kalendas easdem consecuta est; summa confiet annorum 493, dierum 9. Atqui hoc interuallum ex vulgaribus Fastis tueri non possumus. Etenim Roma condita sit, vt Dionysio Halicarnassensi placuit, anno I Olymp. VII, hoc est annis Iphiti XXIV, & mensibus decem circiter elapsis: cùm Solaris defectio, quæ Xerxis διάβασιν præcessit, contigerit annis ab Iphito CCXCV cum decem fere mensibus euolutis, hoc est exeunte CCXCVI; detractis annis XXIV, mensibus X, reliqui sunt anni CCLXXI. Itaque anno Vrbis ineunte CCLXXII contigit Xerxis transuectio. Annos CCCCXXXV, menses fere VIII,
C qui ab eclipsi Herodoti ad annum primum Iulianum fluxerunt, adiice annis CCLXXI; fient anni 706, menses octo. Ergo annus primus Iulianus iniit anno Vrbis 707, octo iam inchoatis mensibus. At in Fastis Capitolinis post eos Coss. qui anno V. C. 272 fuerunt, ad Consulatum IV Cæsaris, siue annum, vt vocant, Confusionis, paria sunt Coss. 436; ita vt Consulatus IV Cæsaris sit quadringentesimus tricesimus septimus post expletum annum 272. debet autem duntaxat esse quadringentesimus tricesimus quintus, si quidem anno ipso τῆς διαβάσεως incluso non plures quàm 436 anni; excluso verò, 435 putantur. Vnus igitur annus è Fastis eradendum est: nimirum ille, qui sine Coss. transactus à Liuio dicitur lib. VIII, & à Sigonio 420 numeratur.

Pag. 588. edit. Græcolat.

Alterum argumentum. Liuius eclipses duas memorat: Solis priorem I. VII Dec. IV, Coss. L. Scipione Asiattico C. Lælio, quando aduersus Antiochũ profectus est Scipio. Quanquam hallucinatus videtur Liuius. Nam eclipsis illa cadit in Coss. P. Cornelium Scipionem Nasicam, & M. Acilium Glabrionẽ, à quo & expeditio aduersus Antiochum est suscepta. Posterior eclipsis lunaris incidit in Consulatum
D L. Æmilij Paulli nocte antequam cum Perseo confligeret. Prior eclipsis annis 164, diebus 147 Kal. primas Iulianas antecessit. Contigit enim anno I Olymp. 147, Aprilis IV. Posterior autem annis 123, diebus 182 ante easdem Iulianas Kalendas commissa est, Iulij II, ineunte Olympiade CLIII. Ab eclipsi prima Herodotea ad illam Nasicæ anni sunt 288, dies 355. ad alteram Æmilio Consule, anni 312, dies 74. Ergo Consulatus Nasicæ annum ducentesimum nonagesimum labentem occupat ab anno transitus Xerxis; quem in V. C. 272 cadere diximus, vtroque comprehenso termino. Consulatus verò Paulli est annus trecentesimus decimus tertius. Atqui in Fastis Capitolinis Nasicæ Consulatus conuenit in annum Vrbis 562: éstque ducentesimus nonagesimus primus. Itaque vnus annus è Fastis expungendus est.

Accedit & Polybij teſtimonium, qui Hannibalem ſcribit anno primo Olympiadis CXL profectum obſediſſe Saguntum. Accidit hoc exeunte Conſulatu Liuij Salinatoris, in fine anni V. C. 532, & ineunte 533. Hinc ad Conſulatum V Cæſaris, paria ſunt Conſulum 174. Igitur Conſulatus Cæſaris V congruit anno ab V. C. 708, non, vt eſt in Faſtis Capitolinis, 709. A

Occurritur ſuperioribus argumentis.

Ad hæc omnia ex iis, quæ libro IX, cùm de tranſitu Xerxis, déque annis Olympiadicis & Vrbis ageremus, vberrimè pertractata ſunt, perfacilis eſt reſpõſio. Fons eſt enim erroris totius in anno Xerxeæ ἀφαιρέσεως, quem contra hiſtoriam anteuertit. Nihil eſt ex Herodoti narratione certius, quàm æſtate anni, quo Xerxes traiecit Helleſpontum, Olympicos agones fuiſſe celebratos; vt ſuo loco demonſtrauimus: nec Vecchiettus repugnat. Eſt igitur hæc Olympias LXXV. quæ quidem anno ante Chriſtianam, & communem æram incidit quadringenteſimo & octogeſimo; ita vt primus annus Chriſti, vtroque comprehenſo termino, ſit quadringenteſimus octogeſimus primus. Docent hoc, & firmiſſimè perſuadent argumenta omnia, quibus epocham Olympiadicam L. IX muniuimus. Errat ſanè Vecchiettus, qui eclipſes duas ab Herodoto memoratas in eundem annum coniicit, quo agones Olympici commiſſi ſunt. Eſt enim hic annus Periodi Iulianæ 4234, in quem binæ quidem eclipſes competunt; altera VIII die Aprilis; altera Octobris ſecundo. Sed prior in Aſia, Græciáve conſpici non potuit. Nam Nouilunium verum Sardibus incidit Aprilis IX, feria II, hora 0, 6′ media fere nocte. Altera Solis defectio Octob. ſecundo die commiſſa eſt, hora 1, 44′ poſt meridiem, Athenis: fuitque digitorum fere 8. Hæc illa eſt, cuius Herodotus lib. IX mentionem facit. vt lib. X, cap. XXIV oſtendimus. At Vecchiettus ambas illas Solis eclipſes coniicit in annum antecedentem. Etenim priorem ille cenſet eam fuiſſe, quæ Apr. XIX contigit; proindéque cyclo Lunæ XV, Solis V; litera BA: qui eſt annus Per. Iul. 4233. poſteriorem confert in Octob. XIII eiuſdem anni. Atqui neutra conſpici potuit. Nam in prima parallaxis maxima fuit: adeo vt apparens latitudo ſummam ſemidiametrorum exceſſerit. In ſecundâ, latitudo fuit auſtralis, cui adiuncta parallaxis longè vltra eclipticos limites eam promouit. Quod alio loco declaratum eſt. Præterea quamuis anno Per. Iul. 4233 duas haſce defectiones reuera contigiſſe fateamur; tamen falſiſſimum eſt Olympiadicum certamen anno iſto celebratum fuiſſe. Itaque Vecchiettus Olympiadas vno anno præuertit. Vnde annum primum æræ Chriſtianæ cœpiſſe putat labente anno primo Olympiadis CXCV, hoc eſt Iphiti DCCLXXVII: cùm reuera nonniſi quarto labente Olympiadis illius inierit. Annus quippe Chriſti primus, ſiue Dionyſianus, & vulgaris ab illo computatur ab Orbe condito Iulianus 3953. Hunc ſi deducas ex annis Per. Iul. 4714, reliqui ſunt 761. Itaque primum annum mundi inchoat ab autumno anni Per. Iul. 761: & ad methodum Iulianæ Periodi addenda ſunt annis mundi 760; vt annum mundi in Iuliana Periodo ab autumno ineuntem habeas; vel, vt à Kal. Ian. incipiat annus, addenda 761. Cùm igitur annus primus Olympiadicus in illius tabulis conferatur in annum 3176; additis, ex methodo, 761, confiet annus Periodi Iulianæ 3937, quo Olympias prima ab Iphito celebratur. B

Verùm ab anno ſequenti, 3938, inchoandas eſſe potiùs Olympiadas, lib. IX probauimus. Idem genus hallucinationis & in Auguſti Cæſaris annis à Vecchietto commiſſum eſt, cuius obitum perperam contulit in annum Iulianum LVIII. Nam eclipſis illa Solis, quæ XXVIII Aprilis incidit, anno ante mortem Auguſti contigit: ac Romæ vix conſpici potuit. Commiſſa eſt enim in Horizonte Regiomontano ſyzygia veriſſima hora 20, 31′ poſt mediam noctem: Romæ verò hora circiter 19, 49′, Sole iam infra Horizontem condito. Erat enim in gradu Tauri 5, 44′, quo tempore Romæ dies eſt horarum 13, 40′ circiter. Itaque Sol horis æqualibus à media nocte 18, 50′ tranſactis infra horizontem premitur. Vix potuit igitur defectus ille Solaris Romæ conſpici. Et vt videri ſaltem eius initium potuerit, nequaquam in eum annum incidit, quo mortuus eſt Auguſtus, nimirum in Conſulatum Sextorum duorum, ſed in antecedentem. vt alibi demonſtratum eſt. Similiter eclipſis illa Lunæ, quæ poſt obitum Auguſti in Pannonia conſpecta eſt, competit in annum Chriſti XIV, Septembris XXVII, feria V. Quanquam enim altera contigit anno Chriſti XIII, Octobris VII. (Nam Plenilunium verum congruit hor. 19, C D

A 44′. à media nocte Romæ. Latitudinis motus S. 11, 20, 54′.) ea tamen perexigua fuit, vt paulo plus duntaxat triente obscuratum fuerit. cùm tamen illa ipsa Taciti integra defectio esse debeat. Ad hæc mors Augusti nequaquam anno Christi XIII tribui potest. vt ex aliis omnibus argumentis apparet, quæ suo loco disputata sunt. Vide lib. XI, cap. VI.

Rursus in illo Solis deliquio, quod L. Scipione Asiatico, C. Lælio Coss. accidisse scribit Liuius, qui est annus Varronianus DLXIV; anno Per. Iul. 4524, Vecchiettus Liuium immeritò reprehendit. Nam reuera anno illo Sol defecit Martij XIV; vti suo loco docuimus. At illa, quam in Aprilis IV coniicit, conuenit anno Per. Iul. 4522; Vrbis Varroniano DLXII; in Fastis Capitolinis, DLXI. quo tempore nulla fuit eclipsis Solaris. propterea quod latitudo erat australis. Nouilunium verum hor. 15, 38′ à media nocte Romæ. Latitudinis anomalia Sig. 11, 24, 39′. cui adiuncta parallaxis semidiametrorum summam nimium excedit. Præterea illo ipso Vrbis anno Consules fuere L. Quinctius Flaminius, Cn. Domitius Ahenobarbus, non Nasica, & Acilius Glabrio, quorum Consulatus in annum sequentem conuenit.

B

In eo verò Lunæ deliquio, quod Paulo Æmilio Consule accidit, grauiter hallucinatur. Nam & aduersus historiam, & in defectionis illius designatione peccat. Quod ad eclipsin attinet; contingere illa Vecchietti debuit anno Per. Iul. 4545, cyclo Lunæ IV, Solis IX, lit. DC. quam ex nostris Tabulis erroris conuincendi gratia placet hîc describere; nullam vt fuisse constet.

A primo anno Nabonassari vsque ad hanc eclipsin computantur anni Ægyptiaci 578, dies 271, horæ 17 in Horizonte Lutetiæ. Conspecta est igitur anno currente Nabonassari 579, Pauni 2, feria 6. Iulij 2, hora 17 post mediam noctem. Ad quod tempus ex Tabularum nostrarum methodo hi motus colliguntur.

Nouilunium medium Iulij 2, feria 6, hora 17, 22′.				
	S.	G.		
Motus Solis ab æquinoctio	3	7	30	
Anomalia Solis	1	2	6	
Anomalia Lunæ,	0	13	6	
Motus latitudinis Lunæ	11	19	49	
Prosthaphæresis Solis	0	1	5	55 S
Prosthaphæresis Lunæ	0	1	3	18 S
Detracta Solis è lunari, residuum		0	2	37
Tempus ad mediam syzygiam addendum		0	5	A
Ergo vera coniunctio Iulij 2, hor	17	17		
Verus locus luminarium	3	6	27	24
Propter æquationem dierum adde			2	
Nouilunium ergo Iulij 2, hor.	17	29		
In Macedonia vero Iulij 2, hor.	19	8		
Latitudinis anomalia castigata S.	11	19	51	34
Verus motus latitudinis Sign.	11	18	45	39
Latitudo vera australis		0	58	54
Semidiameter Lunæ		0	16	1
Semidiameter vmbræ		0	42	58
Ambæ simul connunctæ		0	58	59
Latitudo Lunæ par est summæ diametrorum. Ergo nulla defectio contigit.				

C

D

Quæ cùm ita sint, vana est & irrita collectio, quæ cõtra Fastorum omnium fidem vnum è numero Consulatuum annum expungit. Nam interualla cœlestium obseruationum, etiam illarum, quas falsò Vecchiettus assumit, si suis quæq; tẽporibus fideliter attribuãtur, egregiè constant. Annus defectionis Herodoteæ solaris, si qua fuisset, debuit esse Per. Iul. 4233. à quo ad solarem alteram Dionis, quæ anno Christi XIII cõtigit, intercedunt anni Iuliani 493, dies 9. At Vecchiettus tam Herodoteam perperã exeunti anno quarto LXXIV Olympiadis assignat, quàm Dioneam anno, quo excessit Augustus. Par est in reliquarum comparatione fides. Ex hac τῆς φαινομένων ἀναζήσεως historiæ totius apud Vecchiettum, ac præcipuarum imprimis epocharum deprauata ratio; Olympiadum, Vrbis Romæ, anni primi Iuliani, & insequentium omnium, Herodis, Romanorum Imperatorum propemodum omnium. Nihil denique sincerè ac suo loco redditum est. Vno enim anno perpetuò verum tempus anteuertit. quod inpaucis ad specimen exemplis, vel experiundæ methodi nostræ, doctrinæque gratia libet ostendere.

A

Quantum in Herodis tempore, & Paßione Chriſti Vecchiettus hallucinatus ſit, palam demonſtratur.

CAPVT XLVI.

VT ab Herode Iudæorum rege ſumamus initium, quæ de illius exordio diligenter in lib. x diſputata ſunt, ſatis euincunt, ſi Ioſephum authorem ſequimur, auſpicatum illum fuiſſe anno VI Iuliano, qui eſt Periodi Iulianæ 4674, Conſulibus Caluino, & Pollione: ſecundum autem primordium in annum IX Iulianum, Per. Iul. 4677. cadere, Conſulibus Agrippa, & Caninio Gallo. mortuum denique anno Iuliano XLII. At Vecchiettus Herodem à primo exordio regnaſſe putat annos XL, cum aliquot hebdomadibus: à ſecundo verò, annos XXXVII; mortuum autem anno ipſo, in quem Natalis vulgaris incidit; Per. Iul. 4713, quem ille ab Orbe condito B numerat 3952. Verùm abſurdum eſt, Herodi XL annos aſſignare, cum XXXVII, non amplius, regnauerit. Deinde pluribus argumentis adſtruximus, ex Ioſephi, & Dionis hiſtoria neceſſariò conſequi, triennio ante tempus illud Herodem obiiſſe. Vide quæ lib. XI ſuper ea re diſſeruimus.

Quod ad Chriſtum Dominum attinet, natum eum temerè definit Martij XXV, non modò contra communem, antiquiſſimámque παράδοσιν; verùm etiam ſine vllo certo nouæ opinionis argumento. Sed in anno ipſo Paſſionis minus eſt illius ratio tolerabilis. Chriſtum enim libro quarto paſſum exiſtimat Aprilis XI, feria VI, anno IV currente Olympiadis CCII, quatuo die ante oppoſitionem veram, quæ Aprilis XIV contigit. Hunc annum mundi 3984 numerat. qui eſt Iulianæ Periodi 4545, æræ communis XXXII, quo Coſſ. fuere Cn. Domitius Ahenobarbus, & Vitellius Nepos, anno V. C. DCCLXXXV, Iuliano LXXVII. Quanquam ille perperam Coſſ. hunc annum notat Ser. Sulpitio Galba, & L. Cornelio Sulla; qui C in ſequentem congruunt. Porrò eodem anno vera Oppoſitio luminarium contigit Apr. XIV, circa mediam noctem, ineunte feria II, quem diem Niſan XVII appellat. vnde XIV dies Niſan cadit in feriam VI antecedentem, cuius ad veſperam Iudæos ait Paſcha celebraſſe. Ex quo duo quædam abſurda, falſáque concludit: Alterum, Chriſtum Dominum anno illo legitimum Paſcha minimè celebraſſe, neque agni epulo functum eſſe: Alterum, non in azymo pane, ſed in fermentato conſecraſſe. Hæc portenta noui illius anni ordinatio peperit. Ex his autem duobus, prius Græcis quibuſdam Patribus venit in mentem; veluti Petro Alexandrino, & aliis, quos hoc libro cap. XVIII commemorauimus. Poſterius hodiéque Græci tuentur; ſed diſſimili, ac Vecchiettus, in cauſa ſunt; & aliquanto minus inuidioſa. Nam & Chriſtum epulum Paſchale peregiſſe volunt; &, quòd alio, ac Iudæi cæteri, tempore celebraret, fermentato vſum eſſe defendunt. Vecchiettus prius illud ſuſtulit. Nimis id quidem audacter. Atqui cauſæ nihil habuit, cur nouum hoc, inauditúmque monſtrum opinionis inueheret. Neque enim ineſt in illius argumentis ponderis tantum, vt vel mediocriter harum doctrinarum perito ſcrupulum in- D iiciat. Nam non aliunde, quàm ex perpetuis paralogiſmis, & hallucinationibus conflata ſunt; quæ nos paulo antè diſcuſſimus. Sanè Chriſtum ex legis mandato Iudaicum Paſcha poſtrema illa veſpera cum Diſcipulis egiſſe, tam apertè teſtatur Euangelium, vt Vecchietti ludificationem omnem reſpuat. Matthæi XXVI, 18, interrogatus ab Apoſtolis: *Vbi vis paremus tibi comedere Paſcha?* reſpondet. *Ite in ciuitatem ad quendam; & dicite ei: Magiſter dicit: Tempus meum prope eſt, apud te facio Paſcha cum diſcipulis meis.* Præſens hîc tempus pro futuro, vulgari loquendi conſuetudine. Si igitur facturum ſe Paſcha denunciat, vtique fecit. neque enim mentiri potuit. Sequitur: *Et parauerunt Paſcha. Veſpere autem facto, diſcumbebat cum duodecim.* Quis non intelligit, diſcubitum illum, atque cœnam ad id, de quo proximè loquebatur, Paſcha pertinere? Eadem & apud Marcum leguntur cap. XIV. Ibi primùm in ædes certi hominis condicit, ac parari Paſcha iubet; eóque ſe ſub veſperam confert. Quid illud Lucæ XXII, 15? Accumbens cum ſuis Dominus; *Deſi-*

A *derio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar.* τῦτο τὸ Πάσχα, nimirum quo tum fungebatur, quod reipſa peragebat. Faceſſant itaque Vecchietti cauillationes: qui hoc Paſcha pararii uſſiſſe Dominum refert, quo ſe vſurum non eſſe ſciret. tùm apud Lucam: *Hoc Paſcha, non quod nunc manducamus*, ait; *ſed hoc, in cuius diem decimum-quartum iam ingreſſi ſumus.* Hæc fruſtratio eſt Euangelicæ veritatis, ac ſententiæ. An eſt aliud hoc Paſcha manducare, quàm agno Paſchali veſci? An verò feſtum ipſum tempúſque manducari dicitur. Pergit Chriſtus: *Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei.* quæ Vecchiettus ſic accipit. *Ex hoc*, inquit, *quòd vehementer deſiderauerim manducare, tamen; Non manducabo illud. Hîc nequaquam poſsibile eſt, has duas particulas;* ex hoc: *accipi in ſignificationem temporis pro*, poſthac: *ſed in rationem omnino accipi debent conſequentiæ.* Quod duobus aliis Scripturæ locis illuſtrat. Lucæ 1, in B. Mariæ Cantico: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent*, &c. Ex hoc ſcilicet, quod humilitatem meam reſpexerit. Sic eiuſdem Lucæ cap. XXII, 69. *Ex hoc autem erit filius hominis ſedens à dextris virtutis Dei.* Ex hoc nimirum, quod non credetis mihi, neque dimittetis. Hæc Vecchiettus. Qui ſi Græca conſuluiſſet, non tam abſurdæ interpretationis author extitiſſet. Nam in tribus illis locis Græca vocabula commentum illud reſpuunt. In Cantico B. Virginis ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῦ νῦν. *Ecce enim ex hoc tempore.* Cap. XXII, 69. ἀπὸ τῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου καθήμενος. *Ab hoc tempore erit filius hominis ſedens*, &c. At com. 16. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι ϐὴ μὴ φάγω ἐξ αὐτῦ. *Dico enim vobis, quoniam non amplius manducabo ex ipſo.* Sed nec illud meliori iure Vecchiettus aſſumit; Chriſtum non Hieroſolymis, ſed in Bethania cœnam illam poſtremã egiſſe. Quippe Diſcipulis ita præcipit: ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν: *Ite in ciuitatem*, Mat. XXVI, Marci XIV. Lucę XXII, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν. quæ vox de Bethanię vico vſurpari non poteſt. Ex iis etiam aliud, quod erat conſequens doctrinæ illius, euertitur; Chriſtum fermentatum non azymum panem ad ſui conſecrationem corporis adhibuiſſe; quòd, inquit, Paſchalem agnum, non comederit. Ambo enim iſta falſa ſunt, & à regula Catholicæ veritatis aliena.

Lib. 4 cap. 33, & 35.

Lib. 4, cap. 38.

B

C

Refellitur opinio Vecchietti ſuper annis tribus, quos in vulgares Faſtos inculcandos aſſerit.

CAPVT XLVII.

VEMADMODVM inter Conſules anni ab V. C. 272, & quartum Cæſaris Conſulatum par vnum Conſulum exemit: ita l. VI, triennio breuiores eſſe vulgares Faſtos exiſtimat, atque annos iſtos inter Seuerum Imperat. & Conſtantium inculcat. Hoc ante ſe neminem animaduertiſſe dicit; neque porrò fortaſſis obſeruaturũ quempiam, niſi cœleſti luce mentem ſuam Deus illuſtraſſet. Verùm noua hæc obſeruatio iisdem, quibus illa ſuperiora, firmamentis innititur; hoc eſt hallucinationibus, & paralogiſmis. Septem igitur luminarium deliquia, quæ ab anno necis Cæſaris ad
D Seueri octauum annum inciderunt, cum totidem confert, quæ ab anno Chriſti CCCXLVIII ad MDCXVII conſpecta ſunt. Prioris ſeptenarii prima eſt illa defectio Solis, quæ Coſſ. Iulio Cæſare, & M. Antonio contigit, anno mundi 3908; cuiúſque meminerunt lib. I Georg. Virgilius, & Plinius lib. II, cap. XXX. Ea verò cadit in diem XXVIII Mai. Secunda contigit anno mundi 3952, paulo ante mortem Herodis. Tum enim defeciſſe Lunam teſtis eſt Ioſephus lib. XVII, cap. VIII. Tempus eſt IX Ianuarii. Tertia eſt itidem lunaris, duobus Sextis Coſſ. Octobris VII, altero menſe poſt Auguſti mortem; anno mundi 3965. Quarta in annum mundi 4010, Neronis V conuenit, Vipſanio, & Fonteio Coſſ. Mai XI mane: quod teſtatur Tacitus lib. XIV. Quinta incidit in annum 4049, quando Sol defecit paulo poſt meridiem diei vltimi Aprilis, eodem anno, quo mortuus eſt Nerua, vt author eſt Aurelius Victor. Ex quo liquêre dicit, nequaquam Ianuario menſe, vt vulgò memorant, obiiſſe Neruam. Sexta pertinet ad annum mundi 4086, Adriani XIX, quo Luna defecit ea nocte, quæ conſecuta eſt Octobris XX; cuius meminit Ptole-

mæus lib. IV, cap. VI. Septima congruit anno mundi 4152, Seueri VIII, Coss. Annio Fabiano, & Nonio Muciano. Sol enim tunc Cal. Aprilis matutino tempore defecit. Huius mentio est apud Tertullianum Apol. ad Scap. cap. III. A

Cum his septem aliæ comparantur. quarum prima est, quæ anno Christi CCCXLVIII, mundi 4300 contigit. Sol enim meridie diei XV Aprilis defecit: vt refert Cassiod. in Consulatu Philippi & Saleæ. Secunda Solaris extitit anno mundi 4345, Christi CCCXCIII, Theodosij senioris XV. cuius mentio est apud Hieron. Epist. LXI, Coss. Theodosio III, & Abundantio, circa dies Pentecostes, quæ fuit Iunij V. Defectus verò Solis im meridie diei XXVII Mai. Tertia, quæ & lunaris fuit, cadit in annum mundi 4632, Christi DCLXXX, Constantini Pogonati XIII; nocte quæ antecessit Iunij XVIII. Anastasius in Agathone. Quartò, anno mundi 4792, Christi DCCCXL, in Vigilia Ascensionis diei V Mai, Sol defecit paulo ante mortem Ludouici Imperat. vt est in vetere Chronico. Quintò, anno 4985, Christi 1033, Conradi Imperat. VII, Sol meridie defecit, Iunij XXIX, feria VI; vt ex Glabro refert Baronius. Sextò, anno mundi 5191, Christi 1239, Friderici Imper. secundi XIX, Iunij tertio, feria VI, hora nona Sol defecit. Ita refert Ricordanus Malespinus Florentinus historiæ Florent. cap. 135, Septima denique lunaris eclipsis illa fuit, quæ anno mundi 5569, Christi 1617 accidit, Septembri mense, sub initium noctis sequentis feriam IV, Augusti VI anni veteris, vel Gregoriani, XVI. B

Ambo isti septenarij integris, ac legitimis interuallis constant; nihil vt iis addi, detrahive possit. Quare triennium illud, quod deest, attribuendum est ei spatio, quod interiectum est inter annum Christi ducentesimum, ac Seueri VIII, & trecentesimum quadragesimum octauum: qui est Constantis XI, Philippo & Salea Coss. Porro triennium illud ita dispensat. Antonino Caracallæ vnum amplius imputat, quàm Fasti vulgares. Diocletiano verò duos. Illum septem annis solidis: hunc duobus & viginti imperasse dicit.

Sed noua hæc Fastorum emendatio prorsus inutilis est; quam sola authoris hallucinatio peperit. Neque enim intelligit versuram se facere, dum aliunde triennium eximit, quod alibi præter rationem, prætérque Scriptorum fidem inserit. Annus ille, quo Philippus & Salleas Coss. fuerunt, omnium consensu trecentesimus quadragesimus & octauus est æræ Dionysianæ: quo Nouilunium incidit Aprilis XV, feria 6, 3, 17′, cyclo Lunæ VII, cyclo Solis XXI, lit. C B. Rursus anno Christi ducentesimo Nouilunium accidit Lutetiæ Aprilis 1, feria 3, 14, 57′. Interuallum annorum Iulianorum 148, dierum 13, 12, 20′. Colliguntur dies 54070 horæ 12, 20′ quæ syzygias integras complent 1831. Vecchiettus autem biennium adimit Probo: quem annos tantùm quatuor expleisse dicit. tertium Caro, cui vnicum annum attribuit. Vnde, vt Fastorum suorum ruinam fulciat, totidem annos importunè aliis locis inculcat. Quare nullum hîc quidem in castigatioribus Fastis vitium est, sed in Vecchiettianis annalibus. Quod enim ad Diocletianum attinet, vtrumque perperam asseuerat; & anno Christi CCLXXXII cœpisse, & duobus ac viginti annis imperasse. qua de re lib. XI fusè disputauimus: ibidémque de Maximiani primordio egimus. C

Quod ad eclipses ab eo memoratas attinet, in plerisque fugit illum ratio. Nam eæ sæpenumerò nullæ fuerunt. De prima septenarij primi Solis defectione, quam eo anno contigisse vult, quo Cæsar occisus est, satis actum est à nobis lib. X, cap. LXIII. Ibi solem minimè tùm defeciisse demonstrauimus. In tertia eatenus aberrat, quòd reipsa quidem Luna defecit; sed non amplius quàm in parte diametri tertia: vti suprà docuimus. At quæ mortem Augusti consecuta est, integra fuit. Vide lib. XI, cap. VI. D

Sed absurdissimi sunt illius calculi in quarta Solis defectione, quæ Vipsanio, & Fonteio Coss. imputatur. Hanc ipse Mai XI, anno communis æræ LVIII accidisse putat. Sed dupliciter refellitur. Primò, quòd eclipsis illa pridie Kal. Maias commissa est, teste Plinio, libro II, cap. LXX. Secundò, quod altera illa noctu fere contigit, adeóque videri non potuit. Siquidem Nouilunium verum Romæ factum est hora post mediam noctem 5, 13′. apparens hora 4, 7′, Sole in Tauri gradu 17 39′ versante. quando ortus eius incidit in horam 4, 55′. Itaque nonnisi perexiguam

A solaris deliquij particulam commodùm oriente ipso Campania videre potuit. At Plinius hora inter septimam & octauam contigisse memorat. Vide libro VIII cap. XII.

Sic & solaris illa defectio, quam sub Neruæ obitum euenisse scribit anno Christi XCVII, Aprilis XXX, falsissima est. Quippe latitudo fuit australis. Motus verus latitudinis Signorum 6, 10, 32′. Latitudo ergo, 54′, 34″, quam parallaxis auget. Quare nulla fuit defectio hoc quidem in hemisphærio. Sed neque septima anni Christi ducentesimi propter eandem causam conspici potuit. Nouilunium verum Vticæ in Africa commissum est Aprilis 1, hora post noctem mediam 9, 25′. Verus motus latitudinis Sign. 11, 25, 16′. 38″. Latitudo vera australis, 24′, 35″. apparens ob parallaxin multo maior semidiametrorum summa.

Rursus in altero septenario prima eclipsis, & secunda perperam conceptæ sunt. Nam quæ anno Christi CCCXLVIII Philippo & Salea Coss. accidit, Octobris IX conspecta est, feria 1, hora 7, 31′, fuitque digitorum 8 Constantinopoli. At verò Aprilis XV eodem anno eclipsis Solis nulla. Nouilunium verum hora 10 39′. Mo-
B latitudinis verus Sign. 11, 24, 18′. Latitudo vera, 29′, 41″. Apparens, addita parallaxi, maior summa semidiametrorum. Proinde nulla eclipsis hoc in hemisphærio contigit.

Alterum Nouilunium anno Christi CCCXCIII, Mai XXVII, hora 11, 25′ circiter Hierosolymis. Sed motus latitudinis australis Signorum 6, 7, 0′, 44″. Latitudo vera 36′, 19″, quę cùm semidiametrorũ summam superat: tùm parallaxi fit etiam amplior. Quocirca vanæ sunt, ac mendosæ noui illius Prophetæ tabulæ; conatus omnis irritus. neque quicquam ab eo, alióve propositum est, propter quod communis, & hactenus à nobis affirmatæ, constabilitæque Chronologiæ pœnitere nos oporteat. Hîc igitur duodecimus Operis totius, ac secundæ τῶν ἱστορουμένων partis quartus liber desinet. quem quidem, vt & reliquos, solenni epilogo concludemus.

Epilogus libri XII *de Doctrina Temporum.*

C DEMONSTRATVM est igitur hoc in duodecimo libro, falsa & absurda esse omnia, quæ in VI de Emendatione Temporum libro de Natali Domini, déque Paschatibus ab eo transactis, & Passione. tum de Danielis hebdomadibus, historia Esther; Francorum primordiis, ex inuentis suis disputauit Scaliger. Proinde

QVicquid in sexto de Emendatione Temporum libro omnibus ferè paginis noui, à seque excogitati Scaliger attulit; tùm quæ in Isagogicis Canonibus ad eadem argumenta disputauit, falsa, & absurda sunt omnia. Quod erat demonstrandum.

Anni Periodi Iulian. Cycli ✱ ⊙	Anni mundi.	Anni ante Christum.	
			# DIONYSII PETAVII E SOCIETATE IESV DE DOCTRINA TEMPORVM LIBER XIII.
			QVI CHRONOLOGIAM, HOC EST Temporum seriem, & vsum Doctrinæ fructúmque continet.
730 2 9 E	0	3984	MVNDVS à Deo conditus est autumni tempore. Vide lib. IX, cap. VII. Prima dies incidit in XXVI Octobris, feriámque primam. quo die æquinoctium πλαπικὸς contigit ex Tabulis lib. VII. At ex Parisinis octaui libri, ἀκριβὲς commissum est Octobris XXIII, feria V, hora 21, 52′ Hierosolymis. Nouilunium quoque verum contigit Octobris XII, hora 11, 22′ à media nocte. Vnde Luna XV mundus fabricari cœptus. Hoc enim die supremum cœlum, lucem, & Angelos procreauit. Secunda die, Octobris XXVII, feria II firmamentum productum est: aquæ ab aquis seiunctæ. Tertia die, Octobris XXVIII, feria III; collectis in vnum locum aquis emersit terra, ac germinare cœpit, & stirpium plantarúmque genera omnia propagauit. Quarta die, Octobris XXIX, feria IV, Sol & Luna, reliquíque planetæ, & stellæ procreantur. Quinta die, Octobris XXX, feria V, pisces ex aqua, indidémque volucres oriri iubentur, ac suis quique stationibus attribuuntur. Sexta die Octobris XXXI, feria VI, animalia terrena produxit Deus. Tum postremum, qui imperaret vniuersis, Adamum de limo terræ formauit ad imaginem, & similitudinem suam. Pòst ex eius dormientis latere Euam coniugem finxit. Septima die Nouembris I, feria VII requieuit Deus, ac diem Sabbati sanctificauit.
			Paulo pòst Adamus apud Deum offendit, ac felici domicilio deiectus est.
731 3 19 D	1	3983	CAIN nascitur.
732 4 11 C	2	3982	ABEL nascitur.
859 19 4 E	129	3855	CAIN Abelem innocentem occidit.
860 20 5 D	130	3854	ADAM genuit Seth anno ætatis suæ centesimo trigesimo. Gen. 5, 3.
965 13 15 FE	235	3749	ENOS à Setho gignitur anno ætatis CV, Genes. 5, 6.

Enos

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
1055 19 10 E	325	3659	ENOS natus annos XC genuit Cainan. Gen. 5, 9.
1125 5 4 B A	395	3589	CAINAN genuit Malaleel anno ætatis LXX. Gen. 5, 12.
1190 14 12 D	460	3524	MALALEEL genuit Iared annos natus LXV. Gen. 5, 15.
1352 8 3 E	622	3362	IARED genuit Enoch anno vitæ CLXII. Gen. 5, 18.
1417 17 11 A G	687	3297	ENOCH genuit Mathusalem anno ætatis suæ LXV. Gen. 5, 21.
1604 8 8 E	874	3110	MATHVSALEM genuit Lamech anno ætatis CLXXXVII. Gen. 5, 25.
1660 26 16 C	930	3054	ADAMVS primus parens moritur annos natus 930.
1717 9 7 D C	987	2997	ENOCH cùm Deo placeret, raptus est anno ætatis 365. Gen. 5, 24.
1772 8 5 E	1042	2942	SETH Adami filius anno vitæ 912 moritur. Gen. 5, 8.
1786 22 19 A	1056	2928	LAMECH natus annos 182 genuit Noë. Gen. 5, 28.
1870 22 8 A	1140	2844	ENOS moritur anno ætatis 905. Gen. 5, 11.
1965 5 8 B A	1235	2749	CAINAN moritur anno ætatis 910. Gen. 5, 14.
2020 4 6 C	1290	2694	MALALEEL obiit anno vitæ suæ 895. Gen. 5, 17.
2152 24 5 F	1422	2562	IARED moritur anno ætatis 962. Gen. 5, 20.
2266 26 4 C	1536	2448	NOE centum & viginti annis ante diluuiũ de futura mundi calamitate, déque arca fabricanda responsum accipit. Ita quippe locus ille Gen. 6, 3 accipiendus est. Tùm vero mortales omnes tam facto ipso, quàm verbis ad pœnitentiam incitauit.
2288 20 8 D	1558	2426	NOE annos natus 502 genuit Sem. Gen. 11, 12.
2385 5 10 B A	1655	2329	MATHVSALEM obiit anno ætatis 969 paulo ante diluuium. Anno mundi labente 1655 à Ianuario, ineunte verò 1656 ab Octobri, ac rerum conditu, Diluuium accidit. Mensis primus iniit Octobris X, feria III. Mensis secundus Nouembris IX. Itaque decima septima die mensis secundi, Nouemb. XXV, pluuiæ cœperunt; & Noë arcam ingressus est. Quadraginta porro diebus continuè pluit: quod Decembris XXVI die, feria III fieri desiit. Eodem interuallo aquæ cæteræ vehementius inundarunt, ac terram vniuersam operuerunt: sic vt quindecim cubitis suprà montium vertices eminerent. Hæc Gen. cap. 7.

Per. Iul. ✻ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
2386 6 11 G	1656	2328	Hvivs anni maiorem partem diluuium occupauit. Postquam diebus centũ & quinquaginta partim ingentibus pluuiis, partim inundante mari auctæ in immensum aquæ terram obruerunt, deinceps imminui cœperunt à die XVII mensis æquabilis septimi, qui est Aprilis XXIV, feria 3. Inde XXVII die mensis eiusdem, hoc est vndecimo postquam imminui cœptæ sunt, Mai IV, feria VI requieuit Arca super montes Armeniæ. vt habet editio Latina vulgata. Postea decimo mense, prima die apparuerunt cacumina montium, Iulij VII, feria VII. Post dies XL Noë coruum emisit ex arca, Augusti XVI, feria V. qui non est reuersus. Post septem dies, Augusti XXIII, feria V, columbam dimisit: quæ cùm in sicco pedem figere non posset, ad eum reuertitur. Igitur post septem alios dies, hoc est Augusti XXX, feria V, iterum emisit columbam: quæ ad eum reuersa virentem oleæ ramum attulit. Rursus post septem dies, Septembris VI, feria V, columbam dimisit: quæ non est reuersa. Euoluto demum anno sexcentesimo Noëmi, & ineunte sexcentesimo primo, mense primo; id est Octobris X, feria VII, siccatis iam aquis, Noë tectum arcæ diduxit. Mense deinde XXVII, nempe Decemb. VIII, feria VII, secundo die, iussu Dei Noë ex arca digressus est, ac Soteria celebrauit.
2388 8 13 E	1658	2326	Arphaxad filius Sem nascitur, cùm is centesimum annum ageret. Gen. XI, 11.
2423 15 10 C	1693	2291	Sale nascitur anno Arphaxad 35. Gen. XI, 12.
2453 17 2 AG	1723	2261	Sale anno XXX genuit Heber, com. 14.
2487 23 17 G	1757	2227	Heber anno XXXIV genuit Phaleg, com. 15.
2517 25 9 ED	1787	2197	Rev nascitur anno Phaleg XXX, com. 16.
2539 19 12 AG	1809	2175	Svb hunc annum propagata iam humani generis sobole, cùm propediem diuidendos se, ac varias in orbis regiones spargendos esse mortales intelligerent, idque ex Heberis vaticinio scirent; ingentem turrim in campo Sennaar extruxerunt. Sed Dominus linguas illorum confudit. vnde loco nomen inditum. Exinde distributis per orbem gentibus regna constituta sunt. Assyriorum igitur imperium hoc ferè anno primordium habuit. Huius conditor à profanis Belus; à sacris historicis Nembroth ille nominatur, *robustus venator coram Domino*, nepos Chami, qui Babylonem condidit. Gen. X, 10. Ad idem tempus referenda sunt Arabum, & Ægyptiorum regna, quæ in Eusebij Chronico fabulosa vetustate suprà diluuium extenduntur. De qua re vide lib. IX de Doctr. Temp. cap. XIII.
2549 1 3 GF	1819	2165	Sarvg nascitur anno Reu XXXII. Gen. XI, 20.
2550 2 4 E	1820	2164	Sicyoniorvm regnum circa hunc annum initium accepit. Lib. IX de Doct. Temp. cap. XVI, biennio anteuertimus. Sed hic annus placet. Primus regnum tenuit Ægialus, à quo Ægialia Peloponnesus appellatur.
2579 3 14 D	1849	2135	Nachor auus Abraami nascitur anno Sarug XXX. Gen. XI, 22.
2602 26 18 C	1872	2112	Sicyonivm secundus rex Europs iniit, qui regnauit annis XLV.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.
2604 28 1 A	1874	2110
2608 4 5 C	1878	2106
2647 15 6 C	1917	2067
2656 24 15 G	1926	2058
2667 7 7 F	1937	2047
2678 18 18 F	1948	2036
2688 28 9 A	1958	2026
2692 4 13 E	1962	2022
2697 9 18 DC	1967	2017
2698 10 19 B	1968	2016
2726 10 D B	1996	1988
2727 11 10 A	1997	1987
2736 20 19 D	2006	1978
2744 28 8 A	2014	1970

MORTVO Belo, qui regnauit annos LXV, Ninus imperauit. Is Niniuen extruxit, eáque regni sede delecta, Assyriorum propriè dictum fundauit imperium. Hic est Assur, id est Assyrius ille, de quo Gen. X, 11. Ab eo gentilium historiæ proficiscuntur. Cuius gesta Diodorus Siculus lib. II memoriæ prodidit.

Hic Arabes, Armenios, Medos, vniuersam denique Asiam septemdecim annis ditioni suæ subiecit. Vrbem Ninum longè ampliſſimam condidit CL stadiorum longitudine, latitudine XC, ambitu CCCCLXXX. Postremò Bactrianis in potestatem redactis, Semiramidem duxit, ex eáque Ninyan filium suscepit.

THARE nascitur anno Nachoris XXIX. Gen. XI, 24.

SICYONIORVM tertius rex Telchin annis XX. Eusebius.

NINVS hoc anno moritur, postquam regnauit annos LII. Hic Ninyam filium impuberem reliquit. cuius nomine primùm Semiramis imperium administrauit: deinde ad sese transtulit, ac duobus & quadraginta annis obtinuit. Ab ea condita dicitur à Græcis Babylon. Sed auctam, & amplificatam potiùs interpretamur, & admirabili murorum ambitu cinctam; cuius circuitus stadia colligebat CCCCLXXX. erántque latera quatuor, singula CXX stadiorum. Herod. Clio. De rebus ab ea gestis Diod. lib. II.

SICYONIORVM quartus rex Apis annis XXV. Eus.

THARE septuaginta natus annos Abraamum genuit. Gen. XI, 26. Vide lib. IX, cap. XVIII. anno post diluuium 292; Semiramidis 23: Api Sicyoniis duodecimum annum regnante.

HOC anno Sara nascitur eodem quo Abraamus patre, sed matre diuersa. Illud ex Gen. XVII, 17. hoc ex XX, 12 colligitur.

SICYONIORVM V rex Thelxion annis LII. Euseb.

AB hoc anno Eusebiani Chronici epocha progreditur: & quidem ab Autumno. Vide lib. IX, cap. I.

NINYAS Nini & Semiramidis filius matrem concubitum suum petentem interficit, ac regnare Assyriis incipit. Qui contentus elaborato à parentibus imperio belli studia deposuit, ac veluti sexum cum matre mutasset, rarò à viris visus, in fœminarum turba consenuit. Iustinus I, Diod. lib. II.

ARPHAXAD obiit anno ætatis CCCXXXVIII, Gen. XI, 13. Phaleg quoque moritur anno vitæ CCXXXIX, com. 19.

NACHOR auus Abraami moritur anno ætatis CXLVIII. Gen. XI, 25.

NOE natus annos DCCCCL moritur, post diluuium annis CCCL, Abraami anno LIX. Gen. IX, 29.

Eodem anno quintus Assyriis regnare cœpit Arius. Euseb.

SICYONIORVM sextus rex Ægydrus annis XXXIV. Euseb.

Eodem anno circiter Codorlahomor rex Elamitarum Sodomæ, Gomorrhæ, ac finitimarum ciuitatum regulos sub imperium redegit. Gen. XIV, 1.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
2747 3 11 D	2017	1967	ABRAAMVS anno ætatis LXX cùm esset in Chaldæa, primò vocatus est à Deo, ac peregrinari iussus. Qui in Mesopotamiam cum patre migrans Charran habitauit. Act. VII, 4. De anno LXX Hebræorum traditionem amplectimur. Lib. IX, cap. XVII.
2749 5 13 BA	2017	1965	SARVG obiit, cùm vixisset annis CCXXX. Gen. XI, 23.
2752 8 16 E	2022	1962	ABRAAMVS cùm in Mesopotamia quinque iam hæsisset annis, à Deo secundò vocatus, & in Chananæam proficisci iussus est, natus annos LXXV. Itaque relicto patre, ac fratribus abiit cum Sara vxore, Loto, ac tota familia, & in Sichem peruenit: vbi Dominus apparuit illi, & Chananæam promisit. Ibi altare Deo constituit Abram. Inde progressus tabernaculum fixit inter Bethel, & Hai. Gen. XII.
2753 9 17 DC	2023	1961	CVM in Chananæam vehemens fames incubuisset, Abram in Ægyptum profectus est, ac Saram pro vxore sororem appellauit. Gen. XII, 10. Regressus ex Ægypto rediit eò vnde venerat. Vbi, quòd angustior esset ager, quàm vt amborum gregibus sufficeret, à Loto separatus est. Hic Sodomis habitauit: ille ad conuallem Mambre in Hebron. Mox Dominus terram ei possidendam, eiúsque stirpi daturum se pollicetur.
2756 12 12 G	2026	1958	REV moritur ætatis anno CCXXXIX. Gen. XI, 21.
2757 13 13 FE	2027	1957	HOC ferè tempore quatuor fœderati reges, Cordolahomor cum tribus aliis aduersus quinque, Sodomæ, Gomorrhæ, & aliarum ciuitatum principes, qui anno superiore ab imperio defecerant, felici exitu pugnarunt; atque inter captiuos alios Lotum cum omni familia secum abduxerunt. Cuius rei accepto nuncio Abraamus partim domesticis copiis, partim auxiliaribus fretus, ex improuiso victores adortus magna strage cecidit; ac Lotum, captiuósque cæteros reduxit. Redeuntem xeniis, & oblatione in typum veri & incruenti sacrificij, Melchisedecus excepit rex Salem. Hæc est Hierosolyma. Atque is vicissim primitiis ab Abraamo donatus est. Gen. XIV.
			Postea per visum Abraamo Dominus propediem filium hæredémque promittit, ac posterorum suorum seruitutem denunciat. Gen. XV.
			Apud Cretam Cres indigena regnauit, & Cnosson condidit. Euseb.
2762 18 18 F	2032	1952	POST annos decem, quàm Abraamus Chananæam incolere cœperat, Sara sterilem se videns Hagarem ancillam viro suo permisit. Ea cùm prolem concepisset, dominam contemnens, & ab eâdem afflicta fugit in desertum: sed Angeli monitu reuersa, dominæque subdita. Genes. XVI, 3, & sequentibus.
2763 19 19 E	2033	1951	AGAR Ismaëlem peperit; cùm annum ageret Abraamus LXXXVI, Gen. XVI, 16.
2766 22 3 A	2036	1948	ASSYRIORVM regum sextus iniit Aralius. Euseb. annis XL.
2776 4 13 C	2046	1938	ABRAAMVS cùm XCIX annorum cœpisset esse, & Ismaël tredecim impleuisset, Circuncisionis mandatum accipit, Gen. XVII, & 25: cùm mutato nomine Abraham nuncupatus esset. Eodem anno in valle Mambre tres Angelos excepit hospitio: qui & ipsi filium promittunt, & imminentē Sodomis vastitatem significant. Sub vesperam Angeli duo Sodomam intrantes, & à Loto humaniter accepti, hunc ab ingruenti clade subtrahunt. Nam diluculo quatuor oppida, Sodomam, Gomorrham, Adamam, & Seboim igneus imber, sulphure, ac pice temperatus absumpsit; durante in hodiernum vsque diem conscelcratæ gentis, & diuinæ animaduersionis exemplo. Nam regio ipsa pigrum, & horrentem in lacum conuersa perpetuis vaporibus exæstuat, ac finitimum agrum ad octo passuum milia pestifero halitu sterilem facit. Lot verò cùm Segor oppidulum communi calamitati precibus suis exemisset, inde vicinum secessit in

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
			montem, vbi per noctem, & ebrietatem nefario ab filiabus incestu polluitur. ex quo Moab, & Ammon totidem populorum authores extiterunt. cap. XVIII, & XIX.
2778 6 15 C	2048	1936	ABRAAMVS in Geraris peregrinatur: cuius vxorem Dominus ab Abimelechi flagitio tutatus est. Gen. XX.
			Isaac centenario iam Abraamo nascitur de Sara coniuge nonagenaria: isque octauo die circunciditur, & à matre lactatur. Gen. XXI.
			Eodem anno Moab & Ammon nati sunt. Cap. XIX, 37.
			Sicyoniorum rex septimus Thurimachus regnare cœpit, & annos XLV imperauit. Euseb.
2779 7 16 F	2049	1935	SARVG moritur ætatis anno CCXXX. Gen. XI, 23.
2783 9 19 DC	2053	1931	ISAAC cùm esset annorum quinq;, vt putat S. Hieronymus in Quæst. Hebr. in Gen. ablactatus est: quo nomine pater illius grande conuiuium dedit. Ismaëlem cum Isaaco procacius colludentem Sara videns eum cum matre Agare domo sua deturbauit. Qui in deserto Pharan habitans Ismaëlitarum genus à seipso propagauit. Gen. XXI. Eodem tempore Abraamus fœdus cum Abimelecho sanxit: Ibid.
2802 2 9 E	2072	1912	HOC anno Isaac annos natus XXV, vt author est Iosephus lib. 1 Orig. cap. XIV, à patre immolandus, Deo iubente, sistitur in monte Moria. Sed eiusdem Dei monitu neci subtrahitur. Abraamo verò in tantæ pietatis, & obedientiæ præmium, innumerabilis posteritas, & ex eadem nasciturus Messias ostenditur. Gen. XXII.
2806 6 13 G	2076	1908	ASSYRIORVM rex septimus Xerxes imperium auspicatur, quod annis XXX tenuit. Euseb.
2813 13 1 FE	2083	1901	THARE cùm annorum esset CCV, moritur, Abraamo annum CXXXVI agente. Gen. XI. 32.
2814 14 2 D	2084	1900	SOCERI mortem Saræ obitus excepit: quæ annum agens septimum & viceſimum supra centesimum, excessit è vita. Gen. XXIII, 1. Ad eam sepeliendam Abraamus speluncam duplicem cum agello in Hebron pretio comparauit.
2817 17 5 AG	2087	1897	ISAACO annos nato XL conditionem quærit Abraamus ex ea tribu, atque terra, vnde erat oriundus. Quam in rem seruum in Mesopotamiam ad Nachoris fratris sui domum destinat; qui Rebeccam inde ad Isaacum abduxit, Gen. XXV.
			Secundum hæc Abraamus Cethuram duxit; è qua sex filios genuit. Ib.
2823 23 11 G	2093	1891	SICYONIIS octauus regnat Leucippus annos LIII. Eusebius.
2824 24 12 F	2094	1890	ASSYRIIS octauus Armamithres imperare cœpit, annis XXXVIII.
2837 9 6 DC	2107	1877	ISAAC sexagenarius pro sterili coniuge Dominum precatur. quæ duos simul enixa est, Esaü, & Iacobum. Gen. XXV, 22.
2852 14 2 F	2122	1862	ABRAAMVS moritur anno ætatis CLXXV. Gen. XXV, 7.
			Isaacus ob inopiam annonæ apud Abimelechum in Geraris peregrinatur: ibid.
2855 27 5 B	2125	1859	SALE moritur anno ætatis CCCCXXXII. Gen. XI, 15.
2857 1 7 GF	2127	1857	ARGIVORVM regnum sub hoc tempus incipit. Primus inter reges Inachus numeratur. Is annos regnauit L. Euseb. Vide lib. IX, cap. XVIII.
2874 18 5 F	2144	1840	ASSYRIORVM nonus rex Belochus annis XXXV. Euseb.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
2876 20 7 D	2146	1838	Mesapus Sicyoniorum rex nonus incipit: qui regnauit annos XLVII. Euſ.
2877 21 8 CB	2147	1837	ESAV quadragenarius alienigenarum ſe affinitatibus implicat. Geneſ. XXVI.
2888 4 19 C	2158	1826	SEM hoc anno moritur, cùm eſſet annorum DC. Gen. XI, 10.
2900 16 12 B	2170	1814	ISMAEL moritur anno ætatis CXXXVII. Gen. XXV, 17.
2907 23 19 G	2177	1807	INACHO primo Argiuorum regi ſuccedit Phoroneus Inachi & Niobes F. qui primus leges & iudicia conſtituiſſe dicitur. Euſeb. Regnauit annos LX.
2909 25 2 ED	2179	1805	ASSYRIORVM decimus rex Balæus annis LII. Euſeb.
2914 2 27 E	2184	1800	ISAACVS iam ætate prouectus, hoc eſt annum agens CXXXVII, cum Eſaü, & Iacob annos nati eſſent LXXVII, Eſaü filio bene precaturus eum ad venationem mittit. Quo abſente Iacob in eius ſe locum ſubſtituens à patre benedicitur. ac fratrem metuens, Rebeccæ matris; imo & patris etiam hortatu, in Meſopotamiam ad Laban auunculum pergit; cui ſe in ſeruitutem addixit. Gen. XXIX.
2921 9 14 DC	2191	1793	IACOB annum agens LXXXI Liam & Rachelem Labanis filias coniuges accepit. Gen. XXIX.
2922 10 15 B	2192	1792	RVBEN de Lia naſcitur. Gen. XXIX, 32.
2923 11 16 A	2193	1791	SIMEON ex eâdem Lia naſcitur, com. 33. Sicyoniorum decimus rex Eratus, annis XLVI. Euſeb.
2924 12 17 G	2194	1790	LEVI naſcitur tertius Liæ filius anno decimo quàm Iacob ſeruire cœperat. com. 34. Telchines & Caryatæ cum Phoroneo bellum geſſerunt. Euſeb.
2925 13 18 FE	2195	1789	QVARTVS Iacobo filius ex Lia naſcitur Iuda. Gen. XXIX, 35. Eodem anno natus videtur ex Bala Rachelis ancilla Dan. Geneſ. XXX, 5.
2926 14 19 D	2196	1788	Ex eadem Bala naſcitur Nephthali. com. 8. Item è Zelpha Liæ filia natus eſt Gad, com. 11.
2927 15 1 C	2197	1787	ALTER è Zelpha filius naſcitur Aſer, com. 12. Tum Liæ quintus filius Iſſachar ineunte anno; exeunte verò, ſextus Zabulon. com. 18, 20.
2928 16 2 B	2198	1786	LIA Dinam hoc anno peperit, com. 21. Eodem anno Rachelem miſeratus Dominus fœcundam reddidit: eáque peperit Ioſephum anno XIV, quàm Iacob ſeruire cœperat, expleto. Quo in lucem edito redire ad patrem cupiens à ſocero retinetur. Cap. XXX, 25.
2932 20 6 D	2202	1782	OGYGES in Attica Eleuſinam condidit. Euſeb.
2934 22 8 A	2204	1780	IACOB expletis apud ſocerum annis viginti, cùm ſibi parum æquum hominem experiretur, clam aufugit. Labam fugientem aſſecutus Dei monitu reconciliatur, ac fœdus cum genero ſancit. Gen. XXXI. Eſaü fratrem valde reformidans ab Angelo confirmatur; illum muneribus, & officiis ſibi conciliat. Cap. XXXII, & XXXIII. Primum in Sochoth habitat annis circiter duobus. Cap. XXXIII, 17. Vide lib. IX, cap. XIX.

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
2936 24 10 F	2206	1778	Hoc anno circiter Iacob è Sochoth migrauit Salem vrbem Sichimorum, & agrum ibi ab filiis Hemor pretio redemit. com. 19. atque octo circiter annis illic habitauit.
2944 4 18 C	2214	1770	Post annos decem, quàm Iacob è Mesopotamia reuersus erat; Dina XVI ætatis anno per solenne loci illius festum videndi studio progressa, à Sichem principis filio stuprum patitur. Quo comperto Simeon & Leui Dinæ fratres circunuentos dolo Sichimitas ex improuiso irruentes opprimunt, & ingenti cæde sororis iniuriam vlciscuntur. Cap. XXXIV. Erat tum Simeon annorum XXI, mensium IV. Leui annorum XX, mensium IV: ait Demetrius apud Euseb. de Præparat. Euang. IX, pag. 248. Dina porrò XVI circiter annorum. Iacob monitus à Deo Bethel petit, ibique altare Domino statuit; cùm priùs ab vniuersa familia Deorum omnia simulacra & inaures eorum extorsisset, ac sub terebintho ad Sichem defodisset. Cap. XXXV, 3. Rachel ex partu obiit, cùm priùs Beniamin esset enixa, com. 10. Vixit illa cum Iacob annos XXIII. vt idem Demetrius asserit.
2945 5 19 B A	2215	1769	Iosephus anno expleto XVI, à fratribus ob inuidiam negotiatoribus Madianitis venditus est, & in Ægyptum deductus Putiphari præposito Pharaonis traditus est. Cap. XXXVII. Eodem tempore Iudas anno ætatis vicesimo Chananęam coniugem duxit, ex qua natus est Her, cap. XXXVIII, 3. Caath hoc anno nascitur Leui filius.
2946 6 1 G	2216	1768	Onan Iudæ secundus filius nascitur. com. 4.
2947 7 2 F	2217	1767	Sela tertius Iudæ filius nascitur. com. 5.
2951 11 6 A	2221	1763	Hoc tempore Iob nasci potuit ex Zara nepote Esaü. Vide libro IX cap. XX.
2955 15 10 C	2225	1759	Ioseph ab vxore Putipharis ad stuprum solicitatus, cùm facinus detrectaret, falsi criminis insimulatus, & in carcerem coniectus est. Genes. XL.
2956 16 11 B	2226	1758	Ioseph in carcere degens pincernæ Pharaonis ac pistoris somnia declarat. Ibid.
2957 17 12 A	2227	1757	Thamar coniux Iudæ Her filio datur. Gen. XXXVIII, 6.
2958 18 13 F	2228	1756	Onan Iudæ filius ducit Thamar: sed ob nefariam libidinem diuinitus occiditur. Gen. XXXVIII, 7. Post biennium, quàm pincerna Pharaonis carcere solutus est, Pharaoni somnium oblatum est. ad quod interpretandum Iosephus eodem ex carcere producitur, ac toti Ægypto præficitur. Gen. XLI. Erat tùm annos natus XXX, com. 45. Cui quidem Putipharis sacerdotis Heliopolitæ filiam vxorem dedit Pharao. com. 45. Isaac eodem anno moritur anno ætatis CLXXX Gen. XXXV, 28. cùm Iacob & Esaü annos attigissent CXXI. Ogyge regnante diluuium in Attica terra contigit, annis ante Deucalioneum CCXXVIII, vt ait Cedrenus; Phoroneo regnante. quod Eusebius perperam in Ægypto refert accidisse, & biennio tantum citiùs ponit; non, vt quidam existimant, quadriennio, vel quinquennio.
2961 21 16 C B	2231	1753	Assyriorum vndecimus rex Sethos annis XXXII. Euseb. Hoc anno Thamar ex incestu peperit geminos Pharez, & Ezron.
2967 27 3 B	2237	1747	Argivorum tertius rex Apis annis XXXV. Euseb. Iacob in Ægyptum Iosephi filij sui inuitatu profectus est cum vniuersa familia anno ætatis CXXX. Gen. XLVII, 9, anno Iosephi labente XL, ste-

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
			sterilitatis anno ineunte tertio. Gen. XLV, 6. Vide lib. IX, cap. XIX.
2969 1 5 GF	2239	1745	SICYONIORVM rex vndecimus Plemnæus, annis XLVIII.
2973 5 9 BA	2243	1741	TELCHINES Peloponneso pulsi Rhodum incolunt. Eusebius.
2975 7 11 F	2245	1739	MEMPHIS ab Api condita. Eusb.
2984 16 1 B	2254	1730	IACOB cùm in Ægypto annos XVII exegisset, mortuus est anno ætatis exacto CXLVII. Gen. XLVII, 27. Iosephus tunc agebat LVII ætatis annum. Funus magnificè curatum: corpus, vti viuens optauerat, in maiorum sepulchro conditum. cap. L.
2993 25 10 ED	2263	1721	ASSYRIORVM duodecimus rex Mamythus annis XXX. Eusb.
2996 28 13 A	2266	1718	SPARTA condita est à Sparto Phoronei filio. Eusb.
3000 4 17 C	2270	1714	HOC fere tempore Iob Deo permittente exercetur; & à Satana cùm domesticis calamitatibus, ac liberum clade miseranda; tùm vlcere grauissimo, ac variis incommodis afficitur. Vide lib. IX, cap. XX.
3002 6 19 G	2272	1712	QVARTVS Argiuorum rex iniit Argus; annis LXX. Eusb.
3017 21 15 CB	2287	1697	SICYONIORVM duodecimus rex Orthopolis annis LXIII. Eusb.
3023 27 2 B	2293	1691	ASSYRIORVM decimus tertius rex Ascharius, annis XXVIII. Eusb.
3025 1 4 GF	2295	1689	AMRAM Mosis pater hoc anno nascitur, patre Caatho tùm annum ætatis LXXX explente. Itaque corrigendus Demetrij locus apud Eusb. IX de Præp. vbi scriptum ἐτῶν μ', id est XL fuisse: legendúmque ἐτῶν π' id est LXXX. Natum enim esse dicit annis XIV ante mortem Iosephi.
3029 5 8 BA	2299	1685	PROMETHEVM, qui feros homines ad humanitatem transtulit, hoc tempore vixisse quidam memorant. Eusb.
3038 14 17 D	2308	1676	IOSEPH expletis annis ætatis CX moritur. Gen. L. 22, & 25. anno circiter LXXI, ex quo Iacobus in Ægyptum venerat; superstésque patri fuit annis LIII. Hinc ad migrationem ex Ægypto numerantur anni CXLV.
3053 1 13 GF	2323	1661	ASSYRIORVM decimus quartus regnauit Sphærus annis XXII. Eus.
3061 9 2 DC	2331	1653	LEVI moritur anno ætatis CXXXVII. Exo. VI, 16.
3068 16 9 B	2338	1646	CAATH moritur anno vitæ CXXXIII. Exo. VI, 19.
3072 20 13 D	2342	1642	ARGIVORVM quartus regnauit Criasus annis LIV. Eusb. Prima apud Argiuos sacerdotio functa est Callithyia. Eusb.
3076 24 17 F	2346	1638	ATLAS Promethei frater hoc tempore vixit, qui cœlifer dictus. Eusb.
3080 28 2 A	2350	1634	SICYONIIS decimus tertius regnauit Marathon annis XXX. Eusb.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3096 16 18 B	2366	1618	AMENOPHIS, quem nonnulli Memnonem putant, hoc anno cœpit. cuius ſtatua radiis contacta Solis vocem dabat. Euſeb.
3097 17 19 A G	2367	1617	MARIA Amrami filia naſcitur patre LXXIII annum agente; ſeptem ante Moyſen annis: vt Hebræis placet in Chron. Errat verò Chronicon Alex. quod Mariam vno anno Moſe iuniorem facit.
3100 20 3 D	2370	1614	AARON naſcitur. Exodi VII, 7.
3103 23 6 G	2373	1611	ASSYRIORVM decimus ſextus regnauit Sparthæus annos XLII. Euſeb.
			Moyſes hoc anno naſcitur anno Amrami patris LXXVIII; authore Demetrio apud Euſeb. IX de Præp. Euang. Hic ad flumen expoſitus, à Pharaonis filia tollitur, & educatur. Exod. II.
3110 2 13 E	2380	1604	SICYONIORVM decimus quartus Marathus annis XX. Euſeb.
3126 18 10 F	2396	1588	ARGIVORVM ſextus rex Phorbas annis XXXV. Euſeb.
3130 22 14 A	2400	1584	SICYONIIS decimus quintus regnauit Echyreus annis LV. Euſeb.
3137 1 2 G F	2407	1577	PHORBAS Rhodum obtinuit. qui inſulam à ſerpentum infeſtatione liberauit. Diodorus lib. V. Higinus in Ophiucho.
3139 3 4 D	2409	1575	IOB ſub id tempus moritur annis ante migratam Ægyptum XLV, ætatis CLXXXIX, poſt cladem ſolidis CXXXIX. Vide lib. IX, cap. XX.
3143 7 8 F	2413	1551	ASSYRIIS XVII regnauit Aſcatades annis XXXVIII. Euſeb.
			Trochilus primus currum iunxit. Euſeb.
			Moyſes annos natus XL negat ſe filium filiæ Pharaonis. Itaque gentiles ſuos inuiſens Ægyptium quendam, à quo Hebræus pulſabatur, occidit. Mox ſupplicium metuens in Madianitidem profugit: & apud Iethro ſacerdotem diuertens filiam eius Sephoram duxit. Exodi II. Contigit hoc anno ætatis illius XL, vt ex Act. VII, 7 colligitur.
3156 20 2 D	2426	1558	ATHENIENSIVM regnum hoc anno cœpit, primúſque Cecrops regnauit. Conuenit Euſebiano numero CCCCLX. Sed in Iudæorum regum Chronologia multum hallucinatus eſt Euſebius, qui annum illum Moſi imputat XXXV, cùm LIII putari debuerit. Vide lib. IX, Cap. XXI.
3161 25 7 E D	2431	1553	ARGIVORVM ſeptimus rex Triopas annis XLVI. Euſeb.
3167 3 13 D	2437	1547	AMRAM Moyſis pater moritur anno CXXXVII. Exod. VI, 20.
3168 4 14 C	2438	1546	CHALDÆI contra Phœnices dimicant Euſeb.
3172 8 18 E	2442	1542	DEVCALION in Parnaſſo regnare incipit. Euſeb.
3182 8 18 F	2452	1532	MOYSES ſub annum ætatis LXXX cùm ad montem Oreb, qui & Sinai, greges paſceret, ardentem rubum conſpexit, & à Deo monitus ad populares ſuos rediit. In itinere, quòd filium ſuum non circuncidiſſet, penè ab Angelo necatus eſt. Fit illi obuiam Aaron. quo cum ad Pharaonem adiit. Exodi III, & IV.
3183 19 10 E	2453	1531	DETRECTANTE Pharaone Domini iuſſa, Moyſes multiplici calamitate Ægyptios atterit. Primò aquam fluminis virga percuſſam vertit in ſanguinem: vnde piſces emortui ſunt. Quod & Magi præſtiterunt.

Per. Iul. ✱ ⊙	Mundi.	Ante Chr.
3184 20 11 D	2454	1530

Secundò vim ranarum innumerabilem produxit. Tertiò cyniphes & pediculos excitat è puluere. Quartò muſcas & culices. Quintò peſte cuncta Ægypti pecora conficit. Sextò vlcera turgentia, & vrentia, ſparſo de camino cinere, hominibus ac iumentis infligit. Septimò grandine, tonitru, fulgure homines, pecora, arbores herbáſque cædit. Octauò locuſtas immittit, quæ fructus omnes, atque herbas adedunt, hominéſque diſcruciant. Nonò triduanis tenebris denſiſſimis aërem obducit. Decimò & vltimò primogenitos omnes interficit. Ita dimiſſi Iſraëlitæ ductu Moſis, & auſpiciis egreſſi ſunt. Vide lib. IX, cap. XXIV. Ante digreſſum primum Paſcha celebrarunt nocte illa, quæ inter XIV & XV diem Niſan interceſſit. Æquinoctium medium tunc temporis incidebat in Aprilis V. Contigit enim ex Pariſinis tabulis Alexandriæ hora 19, 14′ poſt mediam noctem. At verum æquinoctium Aprilis IV, hora 10, 43′. Pleniluniummedium incurrit in Aprilis 3, feria V hora 21 poſt mediam noctem. Verum autèm hora 12, 18′. Neomenia Niſan Martij XX, hora 2, 42′. Credibile eſt ergo popularem Neomeniam Martij XX conſtitutam eſſe: ita vt decimaquarta in Aprilis ſecundum inciderit, ac pleniluniumin æquinoctium ciuille, non cœleſte conuenerit. Proinde Aprilis ſecundo, feria IV ad veſperam; vel Iudaico more appetentequinta feria, primum Paſcha celebratum eſt, in vrbe Rameſſen.

Poſtridie, feria V, Aprilis III egreſſi ſunt Iſraëlitæ anno CCXVII, quàm Iacob in Ægyptum venerat. atque in Sochoth peruenerunt. Sequenti die caſtra metati ſunt in Ethan. vbi columna nubis apparere cœpit. Exinde iuxta Phiaphiroth ad mare rubrum caſtra poſuerunt. Pharao interim fugientes inſequens cum copiis ſuis demerſus eſt. Hæc narrantur Exodi, IV, V, &c. vſque ad XV.

Quinta manſio fuit in Mara, cùm triduo proceſſiſſent. Cap. XV, 22. Sexta in Elim irriguum locum, & palmis conſitum, com. 27. Septima ad rubrum mare: quæ Num. XXXIII, 10 memoratur. Octaua in deſerta Sin: vbi farina deficiente manna de cœlo pluit, & in caſtra coturnices illapſę. Contigit hoc die XVI menſis ſecundi, qui eſt Iiar, feria I Mai IV. Exodi XVI, 1. Nona manſio in Daphca. X in Alus XI in Raphidim: vbi propter ſitim populare murmur exortum eſt: & Moyſes virga ſaxum percutit, atque aquas extundit. Num. XXXIII. Hîc Amalecitæ Iſraëlitas oppugnantes Ioſue ducе profligati ſunt. Iethro ſocer Moyſis ad eum venit. Hæc Num. XXXII. Exo. XVII. Deuter XXV.

XII manſio ad montem Sinai: vbi legem populus accepit, menſe tertio. is eſt Siuuan. (Exodi XIX, 1) cuius Neomenia Mai XVIII, feria I. Sexta porro die, hoc eſt feria VI, Mai XVIII, lex à Deo data.

Eodem anno XVIII Aſſyriorum rex Amyntes annis XLV. Euſeb.

Anno ſecundo exitus ex Ægypto, menſe primo, die prima menſis, quæ in Apr. VIII, feriam IV incidit, Moyſes tabernaculum erigit. Exod. vlt. com. 15.

Aaronem, eiúſque filios ſolenni ritu conſecrat. Iſraëlitarum principes dona ſua tributim offerunt. Exod. XL. Deuter. X. Num. VII.

Paſcha ſecundum à populo celebratum (vti ſcriptum eſt Num. IX, 1) Aprilis XXI ad veſperam, ineunte feria III.

Viceſima die ſecundi menſis, quæ in XXVIII Mai, feriam IV congruit; de ſolitudine Sinai profecti ad XIII ſtationem perueniunt in ſolitudine Pharan. Num. X, 12: comitante, rogatu Moſis, Hobab eius cognato, com. 29.

Ibi populi murmur cœleſti incendio compreſſum. indidémque loco nomen inditum cap. XI. Sed & intempeſtiuum carnium deſiderium, & ſtolidam vulgi contumaciam plurimorum ſtrage multauit Dominus. In ſtatione XIV ad Aſſeroth, Maria & Aaron contra Moyſen inſurgentes à Deo repreſſi ſunt. Cap. XII.

XV ſtatio in Rethma, & Cadeſbarne, Num. XXXIII, & XII. Inde miſſi ſunt exploratores in Chananæam circa vindemiæ tempus. Qui poſt XL

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.
3185 21 12 CB	2455	1529
3193 1 1 GF	2463	1521
3200 8 8 E	2470	1514
3205 13 13 FE	2475	1509
3206 14 14 D	2476	1508
3207 15 15 C	2477	1507
3215 23 4 G	2485	1499
3222 2 11 E	2492	1492
3223 3 12 D	2493	1491

dies reuersi cùm populo terrifica omnia renunciassent, excepto Iosue, & Calebo; ingens contra Moysem & Aaronem coorta seditio. Sed interueniente Domini maiestate acribus pœnis rebellium peruicacia frangitur: ægréque ab omnium internecione prohibitus Dei furor, in eo tamen constitit, neminem vt ex tanta multitudine, qui ex Ægypto profecti, ac censiti fuerant, Palæstinam ingredi sineret. Itaque circunducto per ambages ac circuitus viarum populo, præter duos illos, paulatim omnes extincti sunt. Num. XIV. Triginta igitur & octo annis in deserto consederunt. Stationes verò, siue mansiones reliquas, numero XXV. (nam XL in totum fuerunt.) Numer. cap. XXXIII percenset.

Core, Dathan & Abiron nefariæ defectionis authores cum omni familia sua terra dehiscens absorbuit. Num. XVI.

SICYONIIS XVI regnauit Corax annis XXX. Euseb.

CORINTHVS condita, quæ prius Ephyra dicebatur. Euseb.

DILVVIVM illud, quod Deucalioneum dicitur, contigit annis CCCXXX ante Troianum excidium. Clem. Alex. I Strom. ex vetere Chronologo.

AREOPAGI iudicium Athenis constitutum. Euseb.

ATHENIS secundus regnat Cranaus annis IX. Euseb.

ARGIVIS VIII regnat Crotopus annis XXI. Euseb.

SICYONIIS XVII regnauit Epopeus annis XXXV. Euseb.
Athenienſium tertius rex Amphictyon annis X. Euseb.

ANNO XL ineunte ab egressione Israëlitarum venit Israel in desertum Zin in Cades, vbi Maria soror Moysi moritur, & sepelitur annum agens CXXVI. Num. XX, I. Iosephus prima die Xanthici mensis; id est Nisan, mortuam refert. Igitur Aprilis VII, feria 2 moritur. Paulo post Israëlitis ob penuriam aquæ murmurantibus, Moyses, & Aaron, quod Deo diffiderant, terræ & ipsi promissæ aditu prohibentur. Num. XX.

Moyses ab Idumæo rege transitum petit, nec impetrat. Israëlitæ itaque iter reflectunt ad montem Hor: quem Moyses cum Aarone conscendit. Aaron Pontificiis ornamentis exutus moritur Nouilunio Hecatombæonis siue Loi, Iudaici Ab: cuius Neomenia incidit in Augusti 3, feriâ I, anno vitæ CXXIII. Chananæus rex Arad ab Israëlitis vincitur. Tum Seon Amorrhæorum rex, qui habitabat in Esebon: & Og Basanitidis rex. Balac Moabitarum rex Balaamum ariolum ad imprecandum authorauit. Sed irrito conatu. Quare & ipse profligatur: cùm antè populum in fraudem ac flagitium induxisset. Hæc Num. XX, XXI, & sequentibus.

EXEVNTE anno quadragesimo ab exitu, Moyses iubetur à Deo conscendere montem Abarim: indéque promissam Israëlitis regionem contemplari. Tum successorem sibi Iosue designat. Rubenitis, Gaditis, ac dimidiæ tribui Manasse Seonis & Ogi regna diuidit. Inde prima die mensis vndecimi; (Is est Schebat: cuius neomenia contigit Ianuarij XXVIII, feria IV) Moyses Deuteronomium coram populo pronunciat. Deuter. 1, 3. Demum vbi populo benedixit, & canticum cecinit, ascendit in montem Nebo, in verticem Phasga, qui in campestribus Moab situs est. indéque Palæstinam prospicit; ac subinde moritur anno ætatis CXX. neque quisquam sepulturæ illius locum cognouit. Deuter. XXXIV, 6 & 7. Mortuus est verò sub finem mensis vndecimi; puta XXV Februarij. Israëlitæ

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
			diebus xxx in luctu fuerunt, com. 8. Quare desiit luctus vltimo die mensis duodecimi; puta Martij xxvii. Nec admittenda videtur Hebræorum traditio; qui Moysen septima die Adar natum, ac mortuum putant. Si quidem triceni illi dies luctus definerent in octauum diem vel septimum Nisan. Indéque ad x Nisan triduum ad summum supereſſet. quod historiæ sacræ minus congruit. Nam post luctum missi sunt exploratores, qui triduo in monte delituerunt. Iosue ii, 22. Tùm decimo die mensis primi Iordanem transierunt, cap. iv, 19. Ita Torniellus. Quod & descriptioni nostræ cõgruit, quæ annum antecedentem embolimæum adstruit; hunc verò communem. Quòd si intercalarem hunc ipsum constituere velimus, eíque duplicem Adar tribuere, poterit Iudeorum illa traditio teneri.
			Reuersis igitur exploratoribus, quos Rahab meretrix exceperat, & incolumes præstiterat, Iudæi Iosue duce ad Iordanem veniunt, ibique triduum morati, demum siccato amne transeunt, decima die Nisan, hoc est Aprilis vi, feria 2.
			Post hæc circunciſus est populus ad Galgala: & Pascha ritè celebratum Aprilis x, feria vi. ac tum manna defecit, cùm iam nouis frugibus vescerentur, Iosue v, 12. Exin Hierichuntem validissimum oppidum aggressi, circumlata per septem dies arca, & mœnibus sponte sua prostratis, diripiunt, & incendunt. Iosue vi. Reliqua deinceps oppida, Hai, Gabaonem, & alia quam-plurima in potestatem redigunt. ac sex totis annis maximam promissæ terræ partem occupant. Iosue xiv, 10.
3225 5 14 BA	2495	1489	Athenien sivm quartus rex Erichthonius annis l. Euseb.
3226 6 15 G	2496	1488	Lacedæmon hoc anno condita. Euseb.
3228 8 17 E	2498	1486	Hoc anno agrorum diuisione facta, primus annus τῆς γεωργίας imputatur: qui est sextus ab ingressu Palæstinæ. Vide lib. ix, cap. xxvi.
			Argiuorum nonus, & Inachidarum vltimus Sthenelus annis xi regnat.
			Assyriorum regum xix Belochus annis xxv.
3254 14 4 D	2504	1480	Hoc anno primus Sabbaticus ab Autumno cœpit; labente ab ingressu annó duodecimo. Vide caput idem xxvi.
3236 16 6 B	2506	1478	Iosve quatuordecim annos præfectura perfunctus moritur; aut saltem initio sequentis. Vide caput xxxiii libri ix. Deinceps seniores post ipsum x annis vixerunt. Iosue vlt. com. 31.
3239 19 9 E	2509	1475	Sthenelo mortuo regnauit Argis Gelanor. Quem cùm Argiui pepulissent, regnum Danao Ægyptio exuli tradiderunt. Hic Ægypti fratris quinquaginta filios per totidem desponsas illis filias interfecerat. Regnauit igitur annis l. Euseb.
3245 25 15 C	2515	1469	Historia Michæ, & Danitarum, quæ Iud. xviii exponitur. tùm Beniaminitarum cum reliquis tribubus conflictus.
3247 27 17 B	2517	1467	Prima Iudæorum seruitus, quando Chusani Mesopotamiæ regi traditi sunt annis octo. Iud. iii, 8.
3250 2 1 E	2520	1464	Sicyoniis xviii regnauit Laomedon annis xl. Euseb.
3253 5 4 BA	2523	1461	Assyriis xx regnauit Balatores annis xxx. Euseb.
3255 7 6 F	2525	1459	Israelitis Domini auxilium implorantibus, misit ille Othonielem Calebi generum & fratrem, qui Chusanum oppressit. Iud. iii, 11.
			Primus ergo post Iosue iudiciariam potestatem obtinuit Othoniel annis xl.

Per. Iul. ☼ ☾	Mundi	Ante Chr.	
3256 8 7 E	2526	1458	PHOENIX & Cadmus Thebis Ægyptiis profecti Tyrum & Sidonem obtinent. Euſeb.
3263 15 14 C	2533	1451	TEMPLVM Delphici Apollinis incenditur à Phlegya. Euſeb.
3268 20 19 D	2538	1446	EVROPA Aſterii Cretenſium regis vxor à Ioue compreſſa: ex qua Minos, Rhadamanthus, & Sarpedon nati. Euſeb.
3273 25 5 E D	2543	1441	IDÆ montis conflagratio annis LXXIII poſt diluuium Deucalionis, vt memoriæ prodidit Thraſyllus apud Clem. Alex. lib. I Strom. quando & ferri vſus inuentus eſt ab Idæis Dactylis.
3275 27 7 B	2545	1439	ATHENIENSIBVS quintus regnauit Pandion annos XL. Euſeb.
3276 28 8 A	2546	1438	PRIMVS Iubilæus ab autumno cœpit anni huius. Vide lib. IX, cap. XXVII.
3283 7 15 F	2553	1431	ASSYRIIS XXI regnauit Lamprides annis XXX. Euſ.
3289 13 2 F E	2559	1425	ARGIVORVM X regnauit Lynceus annis XL. Euſ.
3290 14 3 D	2560	1424	SICYONIIS XIX regnauit Sicyon annis XLV. Euſ.
3295 19 8 E	2565	1419	SECVNDA Iudæorum ſeruitus incipit: quando ab Eglone Moabitarum rege XVIII annis oppreſſi ſunt Iud. III, 12.
3297 21 10 C B	2567	1417	AMPHION & Zethus fratres Thebis in Bœotia regnant. Euſeb.
3298 22 11 A	2568	1416	IN Dardania regnat Erichthonius Dardani F. Euſ.
3303 27 16 B	2573	1411	EPHYRA, quæ & Corinthus, à Siſypho frequentari cœpta. Euſeb.
3305 1 18 G F	2575	1409	MINOS in Creta hoc tempore regnabat. Euſeb.
3313 9 7 D C	2583	1401	EXPLETA XVIII annorum ſeruitute, populus ad mentem reuerſus Dei miſericordiam implorat. qui tertium poſt Ioſue Aod iudicem excitauit. iſque annis LXXX præfuit. III Iud. 30.
3315 11 9 A	2585	1399	ASSYRIIS XXII regnat Soſares annis XX. Euſeb. Athenienſibus VI regnat Erechtheus Pandionis F. annis XL. Euſeb.
3323 19 17 E	2593	1391	DIONYSIVS, qui & Liber, è Semele naſcitur. Euſeb.
3324 20 18 D	2594	1390	ORITHYIAM Erechthei filiam Boreas Aſtræi F. Thrax rapuit. Euſ.
3327 23 2 G	2597	1387	ERECHTHEO regnante myſteria Cereris inſtituta ſunt ab Eumolpo. Euſeb.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3330 26 5 C	2600	1384	ARGIVIS XI regnauit Abas annis XXIII. Euseb.
3331 27 6 B	2601	1383	PHRYXVS cum Helle sorore nouercales insidias fugiens naui vehitur, cuius insigne aries erat. Euseb.
3335 3 10 D	2605	1379	ASSYRIIS XXIII regnauit Lampares annis XXX. Euseb. Sicyoniorum rex XX fuit Polybus annis XL. Euseb.
3338 6 13 A G	2608	1376	GANYMEDES Trois F. Dardani pronepos à Tantalo Phrygiæ rege rapitur annis LXV post Idæ incendium. Clem. Alexand. I Strom.
3341 9 16 D C	2611	1373	ELEVSINII Eumolpo Thrace in auxilium adscito cum Atheniensibus bellum gerunt. Euseb.
3344 12 19 G	2614	1370	IN Dardania Tros regnauit, à quo Troës nuncupati. Euseb.
3347 15 3 C	2617	1367	PHÆMONOE vates prima versibus Heroicis oracula fundit apud Delphos. Euseb.
3351 19 7 E	2621	1363	TANTALVM hoc anno Phrygas rexisse scribit Eusebius. Sed diu antè regnare cœpit. Idem & bellum inter Troëm & Tantalum ob raptum Ganymedis biennio pòst collocat. Sed Clementi magis accredimus.
3353 21 9 C B	2623	1361	ARGIVORVM XII rex Prœtus Abantis filius regnauit annis XVII. Euseb. Persei expeditio, & Isthmiorum institutio annis XV post raptum Ganymedis. Clemens Alexand. I Strom.
3364 4 1 C	2634	1350	PELOPS Hippodamiam duxit. Euseb. ex edit. Pontaci.
3365 5 2 B A	2635	1349	ASSYRIIS XXIV regnauit Panyas annis XLV. Euseb. Athenis VII regnauit Cecrops Erechthei frater annis XL. Euseb.
3370 10 7 B	2640	1344	ARGIVORVM XIII rex Acrisius Prœti frater annis XXXI. Euseb.
3375 15 12 G	2645	1339	SICYONIIS XXI regnauit Ianiscus annis XLII. Euseb.
3381 21 18 C B	2651	1333	DIONYSIVS, qui & Liber, expeditionem egit in Indiam. Euseb.
3385 25 3 E D	2655	1329	AMPHION Thebis regnauit. Euseb. Circa hoc tempus Ianus in Italia regnare cœpit, annis CL ante aduentum Æneæ. Dion. Halicarn. I.
3387 27 5 B	2657	1327	CADMVS Thebis regnauit. Euseb. 130 anxiis post obtentam Tyrum ac Sidonem? 120 post raptam sororem Europam? Ilium hoc anno conditum est, qui est XXXIV ab expeditione Persei. Vetus Chronologus apud Clement. I Strom.
3391 3 9 D	2661	1323	PELOPS Tantali filius Peloponneso regnans Olympiis præfuit: qui aduersus Ilium bellum posteà gessit. Euseb. Vide Diodorum lib. IV, p. 191. Eodem tempore Spartorum fabulæ origo data: qui è satis serpentis dentibus orti finguntur. Nimirum quod vicinis è regionibus repentè contra Cadmum exciti sunt; vt Palæphatus memorat. Euseb.
3393 5 11 B A	2663	1321	TERTIA Iudæorum seruitus, quando Iabin Chananæorum rex in potestatem illos habuit annis XX. Iud. IV, 3.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3402 14 1 D	2672	1312	PERSEVS Acrisium auum imprudens occidit. Ideo Mycenas se contulit, eodémque transtulit imperium, quod per Sthenelum Persei filium ad Agamemnonem vsque propagatum est: Talao interim Argis regnante; cuius filius Adrastus. Vide lib. IX cap. XVIII. Primus ergo Mycenæorum regum numerandus est Perseus, quem iniuria prætermisit Eusebius: cùm tamen LVIII fere annos regnauerit.
3405 17 4 AG	2675	1309	ATHENIS VIII regnat Pandion Erechtei filius annis XXV. Euseb. Eodem tempore Midas in Phrygia regnabat. Id.
3410 22 9 A	2680	1304	ASSYRIIS XXV regnauit Sosarmus annis XLII. Euseb.
3413 25 12 ED	2683	1301	IVDÆOS ad Deum confugientes liberauit hoc anno Debora cum Baraco: indidémque XL illius anni proficiscuntur. Iud. V, 32.
3417 1 16 GF	2687	1297	SICYONIIS XXII regnauit Phæstus annis VIII. Eus.
3425 9 5 DC	2695	1289	SICYONIIS XXIII regnauit Adrastus IV. Eus.
3428 12 8 G	2698	1286	CIRCA hoc tempus Adrastus Sicyoniorum rex relicta Sicyone videtur Argos repetiisse, ibidémque regnasse. Vide lib. IX, cap. XVIII.
3429 13 9 FE	2699	1285	ASSYRIIS XXVI regnat Mithræus annis XXVII. Euseb. Sicyoniis XXIV Polyphides regnat annis XXXI. Eus.
3430 14 10 D	2700	1284	HOC ferè tempore Siculi ex Italia pulsi in Siciliam traiiciunt τρίτῃ γενεᾷ ante Troica. Dion. Halic. lib. I. Diodorus. Athenis IX regnat Ægeus Pandionis filius. Euseb. Pulsus erat à Metionidis Pandion. Pausanias. Euseb.
3432 16 12 B	2702	1282	CYZYCVS à cognomine rege in Asia condita. Eus.
3439 23 19 G	2709	1275	MILETVS condita. Euseb.
3451 7 12 F	2721	1263	ARGONAVTARVM expeditio in hoc tempus conuenit, annis LXIV post Ilij conditum; vt refert Clem. Alex. ante Troianum excidium annis LXXIX; atque ita Eusebius ex editione Scaligeri. Hoc si verum est, tum aut falsum erit in ea expeditione Castorem fuisse, aut hos ipsos Helenæ fuisse fratres. alioqui Troiani belli tempore anus hæc decrepita foret.
3453 9 14 DC	2723	1261	MORTVA Debora quartò in seruitutem traditi sunt Iudæi, seruiérúntque Madianitis annis septem. Iud. VI, 1.
3456 12 17 G	2726	1258	ASSYRIORVM XXVII Teutamus regnat annis XXXII. Eus.
3459 15 1 C	2729	1255	MYCENARVM secundus rex Sthenelus Persei filius annis VIII, post Perseum. Euseb.
3460 16 2 B	2730	1254	IVDÆIS sub Madianitarum iugo gementibus vindicem Deus misit Gedeonem: qui annis XL populo præfuit. Iud. VIII, 28. Sicyoniis XXV regnauit Pelasgus annis XX.
3462 18 4 F	2732	1252	TYRVS hoc tempore condita annis CCXL antequam Salomon templum excitaret. Iosephus, & Eusebius.
3467 23 9 G	2737	1247	MYCENIS tertius regnauit Eurystheus annis XLIII. Eus.

Per. Iul ☀ ☾	Mundi.	Ante Chr.	
3470 26 12 C	2740	1244	EVANDER ex Arcadia profectus in Italiam peruenit annis LX ante τὸ Τρωϊκὸ. Dion. Halic. lib. I.
3476 4 18 C	2746	1238	HERCVLES in Italiam venit, ab eáque anno sequente digressus est, annis LV antequam Æneas aduenirет. Dion. Halic.
3480 8 3 E	2750	1234	SICYONIIS XXVI & vltimus regnat Zeuxippus annis XXXIII. Euſ.
3483 11 6 A	2753	1231	THESEVS in Cretam missus Minotaurum conficit annis XXXII post Argonautarum expeditionem. Vetus Chronologus apud Clem. I Strom. Nondum verò Theseus regnum ceperat. Vnde prochronismo peccat Eusebius.
3484 12 7 G	2754	1230	THESEVS Athenis x regnauit annis XXX. Euſ. ante Troianum excidium annis XLVII, vt ait Vetus Chronol. apud Clem. ex quo castigandus est Eusebius.
3488 16 11 B	2758	1226	ASSYRIIS XXXIII regnauit Teutæus annis XLIV. Euſ.
3492 20 15 D	2762	1222	LYDORVM regnum Heraclidæ obtinent. quorum primus regnauit Argon. Herod. lib. I. Vide lib. x cap. v.
3493 21 16 CB	2763	1221	SEPTEM principum aduersus Thebas expeditio hoc anno contigit, nimirum XXXVII ante excidium Troiæ: vt author est vetus Chronologus apud Clem. lib. I Strom.
3496 24 19 F	2766	1218	OLYMPIA ab Hercule instituta annis CCCCXLII ante Iphitea, ac triennio post septem ducum expeditionem: vt author est vetus apud Clementem Chronol. Eodem anno mortuus est Hercules. Vide quæ infra ad annum 3611 notamus.
3498 26 2 C	2768	1216	LATINVS in Latio regnare cœpit annis antequam Æneas aduenirет XXXV. Dion. Halic. lib. I.
3500 28 4 A	2770	1214	MORTVO Gedeone, Israëlitæ ad sacrilegos Bahalis cultus, contempta patria lege, relapsi sunt. Abimelech Gedeonis filius à Sichimitis euectus ad regnum fratres suos LXX viros interficit: ipséque tribus annis impiè, ac crudeliter præfuit. Iud. VIII, 33. & IX, 22. Hoc anno conditam esse Carthaginem à Zoro, & Carchedone Philistus scripserat: vt in Chron. refert Euſ.
3503 3 7 D	2773	1211	EPIGONI, id est τῶν ἐπὶ Θήβας filij, decem annis post Thebanam expeditionem, paternas iniurias vlciscentes, Thebanos ingenti pugna superant, Alcmæone Amphiarai filio duce. Diodorus lib. IV, pag. 187. Pausanias. Abimelechus ciuilibus discordiis exercitus cùm suos bello premeret, ac Thebes ciuitate capta, turrim eius mediam obsideret, incautius subiens, saxo à muliere ictus periit. Iud. IX. Post hunc Thola iudex præfuit annis XXII. Iud. X, 2.
3505 5 9 BA	2775	1209	AMAZONES in Atticam irruptionem faciunt, nouem annis post Herculis Olympia. Vetus Chronolog. apud Clementem. ex quo Eusebius redarguitur, qui eodem anno Herculis agonem, & Amazonum expeditionem collocat. Helenam Theseus rapit. Idem Chronologus.
3509 9 13 DC	2779	1205	EVRYSTHEVS Herculis posteros insequens, qui ad Athenienses receptum habuerant, bello in Atticam illato, prælio vincitur, & ab Hyllo interficitur. Cùm ad hanc expeditionem proficisceretur, Atreum auunculum suum Mycenis præfecit. (Is ob Chrysippum Pelopis ex alia coniuge filium Hippodamiæ matris suæ hortatu sublatum è medio pul-

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3514 14 18 D	2784	1200	sus à patre ad Eurystheum concesserat.) Igitur Mycenæorum consensu regnum Atreo defertur. Thucyd. lib. I.
			Victores Heraclidæ Peloponnesum occupant; sed subinde pestilentia vexati in Atticam redeunt. Apollodorus. At Diodorus lib. IV, Heraclidas refert ab Atreo Peloponnesi aditu prohibitos. quando & Hyllum singulari certamine Echemus Tegeatarum interfecit. Vide lib. IX, cap. XXX. Ex iis castigandâ est Eusebij ἀπιστορησία, qui post Eurystheum annis LXV regnasse Atreum, & Thyestem perhibet, atque anno Abraami DCCLVI iniisse, hoc est Iulianæ Periodi 3453, antequam Pelops Hippodamiam illorum matrem duceret.
			Quocirca non pluribus quàm sex annis Mycenis regnauit Atreus.
			ATREO mortuo regnauit Agamemnon annis XVII. Clem. Alexand. I. Strom.
			Sicyoniorum regnum hoc ferè tempore desiit: quod ab Agamemnone occupatum esse verisimile est. Succedere Sacerdotes annis XXXIII. Euseb.
3515 15 19 C	2785	1199	THESEO pulso regnauit Menestheus Peteo filius, Erechtei pronepos. Pausan. Corinth. pag. 67. Tenuit annos XVII. Plutarchus in Theseo propter Helenæ raptum illato à Tyndaridis bello refert Menestheum Athenienses contra Theseum concitasse. qui in Scyron abiens, ibidem periit.
3516 16 1 B	2786	1198	HERCVLES in Deorum numerum relatus est. Euseb. Diodorus lib. IV author est Menœtium Actoris filium Opuntiis persuasisse, vt Herculi tamquam Heroi sacrificarent: quod Thebani deinde, & Athenienses imitati sunt.
3520 20 5 D	2790	1194	HELENAM Paris rapuit. Qua ex causa decennale ad Troiam bellum exortum est. Euseb.
3521 21 6 CB	2791	1193	HELI circa hoc tempus nascitur: qui mortuus est anno ætatis XCVIII. 1 Reg. IV, 15.
3526 26 11 C	2796	1188	IAIR Galaadites de tribu Manasse Tholæ iudici succedit, annis XXII. Iud. X; 3.
3530 2 16 E	2800	1184	ASSYRIORVM XXIX Thinæus regnat annis XXX. Euseb.
			Troia hoc anno à Græcis expugnatur. Vide lib. IX, cap. XXIX.
			Æneas autumno ineunte soluens in Thraciam venit, & ibi hiemat. Dion. Halicarn. lib. I.
3531 3 15 D	2801	1183	MENESTHEO in Melo insula mortuo, Athenis regnauit Demophoon Thesei filius. Euseb.
			Æneas ineunte vere in Siciliam nauigat, vbi & hiemem transegit. Dionysius Halicarn. lib. I.
			Ægisthus Agamemnone interfecto Mycenis regnat annis VII. Euseb.
3532 4 17 C	2802	1182	ÆNEAS Tyrrheno mari superato, æstiuo tempore Laurentum appulit: vbi Lauinium condidit. Dion. Hal. lib. I.
3533 5 18 BA	2803	1181	RVTVLI Turno duce contra Latinum & Æneam bellum mouent.
			Cæso Latino, atque Turno regnauit Æneas in Latio tribus annis. Id.
3537 9 3 DC	3807	1177	ÆNEAS hoc anno moritur. succedit Ascanius II Latinorum rex annis XXXVIII. Dion. Halicarn. & Euseb.
3538 10 4 B	2808	1176	ORESTES Ægistho interfecto Mycenis regnauit annis LXX. Velleius.
3547 19 13 E	2817	1167	SICYONIORVM regnum funditùs hoc anno desiit, quod annis circiter mille tenuit. Vide lib. IX, cap. XVI.
3548 20 14 D	2818	1166	CVM Israëlitæ ob scelera sua duodeuiginti annos ab Ammonitis, & Palæstinis graui seruitutis oppressi iugo fuissent; demum Iephte duce in libertatem asserti sunt. Is temerarij voti reus filiam Deo mactat, & sex annis principatum tenet. Iud. XII.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3550 22 16 A	2820	1164	ORESTES Pyrrhum Delphis occidit. Euſeb.
3554 26 1 C	2824	1160	ABESAN iudex annis VII præfuit. Iud. XII, 9.
3560 4 7 G	2830	1154	ASSYRIIS XXX regnauit Dercylas annis XL. Euſeb.
3561 5 8 BA	2831	1153	ELON Zabulonites annis X Iudex fuit. Iud. XII, 13.
3562 6 9 G	2832	1152	ASCANIVS Albam longam condidit annis XXX poſt Lauinium extructum. Dion. Halic. Lib. I.
3564 8 11 E	2834	1150	ATHENIS XIII regnat Oxyntes annis XII. Euſeb.
3571 15 18 C	2841	1143	ABDON Iudex annis VIII. Iud. XII, 14.
3575 19 3 E	2845	1139	ASCANIO mortuo III Latio regnauit Siluius Poſtumus Æneæ filius, quem Iulo filio ſuo pater Aſcanius antepoſuit. Ab illo reges Albani deinceps Siluij vocati ſunt. Regnauit ille annis XXIX. Halicar.
3577 21 5 CB	2847	1137	XIV Athenis regnat Aphidas anno I. Euſeb. Lydorum regnũ hoc anno ab Heraclidis inchoatũ eſt; ex Herodoto L. I.
3578 22 6 A	2848	1136	XV Athenienſium rex Thymœtes annis VIII. Euſeb.
3579 23 7 G	2849	1135	SAMSON Iſraëlitarum iudex annis XX præeſt. Iud. XVI, 31. Eodem tempore Eli ſacerdos Pontificatum iniit annos natus LVIII. Vide lib. IX, cap. XXXIII.
3580 24 8 F	2850	1134	Hoc anno natus creditur Samuël.
3586 2 14 E	2856	1128	XVI Athenienſium rex Melanthus Andropompi filius Thymœtem per fraudem interficit, genere Pylius. Ita Cecropidarum regnum annos CCCCXXIX tenuit. Caſtor apud Euſebium.
3599 15 8 C	2869	1115	SAMSONE apud Philiſtæos occiſo, Eli Pontifex reliquos XX annos Iudiciaria functione gubernauit. Lib. I Reg. IV, 18.
3600 16 9 B	2870	1114	ASSYRIIS XXXI regnat Eupales annis XXXVIII. Euſeb.
3604 20 13 D	2874	1110	SILVIO Poſtumo quartus Latinorum rex ſucceſſit Æneas Siluius annis XXXI. Dion. Halic.
3608 24 17 F	2878	1106	ORESTE mortuo anno regni ſui LXX, Mycenis regnant Tiſamenus, & Penthilus annis tribus. Velleius lib. I.
3611 27 1 B	2881	1103	HERACLIDÆ ducibus Temeno, Creſphonte, & Ariſtodemo Peloponneſi imperium occuparunt anno octogeſimo poſt excidium Troianum. Velleius lib. I. Pauſanias. Thucyd. lib. I. Vide lib. IX, cap. XXX. Sub hoc tempus Penthilo Oreſtis F. duce, Græcorum colonia primùm in Thraciam profecta; pòſt, eo mortuo, in Aſiam traiecit, quam Æolicam coloniam vocant. Strabo lib. XIII initio.
3612 28 2 A	2882	1102	CORINTHIORVM regnum hoc anno cœpit. Primus regnauit Aletes annis XXXV. Euſeb. Lacedæmoniorum regnum itidem initium habuit ab Heraclidis cœ-

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3618 6 8 G	2888	1096	ptum, ac per regias duas familias propagatum, Euryſthenidarum, & Proclidarum. Vide lib. IX cap. XXXI. Tiſamenus Oreſtis F. aduerſus Ionas in Aſia pugnans moritur. Sed eius exercitus victis Ionibus eorum ſedes occupat. Iones Athenas confugiunt, & à Melantho excipiuntur. Pauſan. Achaicis.
3619 7 9 F	2889	1095	HOC anno Iſraëlitæ à Palæſtinis ingenti acie victi. Arca Dei capta. Heli Pontifex mortuus eſt. Lib. I Reg. IV. SAMVEL annum agens circiter XL poſt Heli populo præfuit, annis in totum, & cum Saüle, XL. Act. XIII, 20.
3623 11 13 A	2893	1091	XVII Athenienſium rex Codrus Melanthi F. annis XXI. Euſeb.
3626 14 16 D	2896	1088	EXCLVSI ab Heraclidis Oreſtis liberi decimo quinto anno ſedem cepere circa Leſbum. Vide cap. XXX libri IX.
3629 17 19 A G	2899	1085	SVB hoc tempus natus videtur Dauid Iſai patre.
3630 18 1 F	2900	1084	PELOPONNESII Athenis bellum inferunt. Euſeb.
3635 23 6 C	2905	1079	LATINVS quintus ab Ænea Latio regnat, annis LI. Dion. Halic. l. I.
3638 26 9 C	2908	1076	ASSYRIIS XXXII regnat Laoſthenes annis XLV. Euſeb.
3639 27 10 B	2909	1075	POSTQVAM annis XX arca in Cariathiarim manſiſſet, Samuël populum in Maſpha cogit, ibíque ad Idololatriam extinguendam ſeriò cohortatur. Itaque fœdus ibi cum Domino paciſcuntur. Poſt paulo Philiſtæi in acie ſuperati. Lib. I Reg. VII.
3643 3 14 D	2913	1071	CODRVS ex oraculo pro patria caput ſuum obiiciens in prælio cum Peloponneſiis occiditur. Ita deſitis regibus Archontes perpetui creati; quorum primus Medon annis XX. Euſ. Vide Iuſt. lib. II. Pauſ. Achaicis.
3646 6 17 G	2916	1068	HOC circiter anno cùm Iſraëlitæ regem à Samuële poſtulaſſent, Saül è tribu Beniamin communibus ſuffragiis eligitur. Lib. I Reg. cap. IX.
3647 8 18 F	2917	1067	CORINTHIIS II regnauit Ixion annis XXXVII. Euſ.
3651 11 3 A	2921	1063	DAVID circa annum ætatis XXI, aut XXII à Samuële in regem inunctus eſt. Lib. I Reg. cap. XVI.
3657 17 9 A G	2927	1057	HOC anno circiter mortuus eſt Samuël, biennio ante Saülem: vt Clem. Alex. refert lib. I Strom.
3658 18 10 F	2928	1056	AGIS Euryſthenis F. ſecundus Lacedæmoniorum rex anno I. Euſ.
3659 19 11 E	2929	1055	TERTIVS Lacedæm. rex Echeſtratus annos XXXV. Euſeb. Saül hoc anno à Philiſtæis in pugna vincitur, & occiditur cum Ionathane filio, I Reg. XXXI. Solus hic XI circiter annis regnauit. Dauid à tribu Iudæ Hebrone in regem delectus inungitur. II Reg. II. Regnauit primùm in ea tribu annis VII, menſibus VI. Toti porro Iſraëli annis XXXIII, menſibus VI. In totum ergo, annis XL. lib. II Reg. II, II. & cap. V, 5. Interim Iſboſeth filius Saül in reliqua Iſraëlitide regnat.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3660 20 12 D	2930	1054	IONICA migratio anno CXL à coniuratione Græcorum ad Aulidem, CXXX à capta Troia. Eodem anno Lesbus frequentari cœpta. Vide caput XXX lib. IX.
3661 21 13 CB	2931	1053	ACERRIMVM prælium inter Ioabum & Abnerem commissum est, cùm iam biennio Isboseth regnasset. II Reg. II. Hasaël Ioabi frater ab Abnere in eo prælio cæditur.
3664 24 16 F	2934	1050	ACASTVS II Archon Athenis præest annis XXXVI. Euseb.
3666 26 18 C	2936	1048	IROMVS rex Tyri Abibali filius, quo cum Dauid amicitia iunctus est, hoc circiter anno regnare cœpit. Vide lib. IX cap. LXII, & lib. II Reg. V, II.
3667 27 19 B	2937	1047	HOC anno Isboseth Saülis filius interfectus est: & Dauid Israëlitis omnibus regnare cœpit. II Reg. cap. IV, & V.
3668 28 1 A	2938	1046	DAVID Sionis arcem, pulsis Iebusæis, expugnat. Inde contra Philistæos præliatur. cap. VI.
3669 1 2 GF	2939	1045	DAVID Arcam è Gabaa de domo Aminadab transfert in arcem Sionis, postquam in domo Obedebom Getthæi tribus mensibus consedit; quòd Dominus Oziam interfeciisset. Cap. VII.
3675 7 8 F	2945	1039	ASSYRIIS XXXIII regnat Pirithiades annis XXX. Euseb. Dauidis adulterium, & Vriæ mors contigit bello Ammonitico. cap. XI.
3676 8 9 E	2946	1038	CIRCA hoc tempus Salomon natus est. Eodem anno incestus Amnonis filij Dauid cum sorore Thamare. Cap. XIII.
3678 10 11 B	2948	1036	SVB hoc tempus Absalom fratrem suum Amnonem interficit. cap. XIII, 23. Hinc ad regem Gessur confugit. eom. 37. ibique tribus annis resedit.
3680 12 13 G	2950	1034	CVMA Phricotis, siue Æolica in Asia condita est annis XX post frequentatam incolis Lesbon. Herod. in vita Homeri.
3681 13 14 FE	2951	1033	ABSALOM post triennij exilium Hierosolymam reuertitur. Cap. XIV. Sed aspectu patris interdicitur duobus annis. Cap. XIV, 28.
3685 17 18 A G	2955	1029	ABSALOM patrem è solio deiicit, anno XL à creatione Saülis. Lib. II Reg. XV, 7: quarto postquam Hierosolymam reuerterat. Latinorum V regnauit Alba Siluius Æneæ Siluij F. annis XXXIX. Eusebius. Corinthiis III regnauit Agelaus annis XXXVII.
3688 20 2 D	2958	1026	SMYRNA à Cumæis condita annis CLVIII post excidium Troianum. Herod. in vita Homeri. Homerus sub hoc tempus nascitur anno CLXVIII ab expeditione Græcorum in Troadem, siue conspiratione ad Aulidem. Vide caput XXX lib. IX.
3694 26 8 C	2964	1020	LABOTES Lacedæmoniorum IV rex annis XXXVII. Euseb.
3698 2 12 E	2968	1016	DAVID Salomonem successorem designat annos natum XXIII. Lib. III Reg. cap. I.
3699 3 13 D	2969	1015	PRIMVS annus Salomonis incipit; qui annis XL regnauit. Eodem anno moritur Dauid. Lib. III Reg. cap. II. Archippus Archon III Athenis præest annos XIX. Adonias Salomonis frater occiditur. Cap. II.
3700 4 14 C	2970	1014	HOC tempore Salomon Pharaonis filiam coniugem duxit. Cap. III, I.
3701 5 15 BA	2971	1013	SALOMONI per vsum Deus apparet, eique summam sapientiam indulget. Cap. III. I.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Antè Chr.	
3702 6 16 G	2972	1012	Hoc anno Templi fundamenta iacta sunt à Salomone. Vide lib. IX caput XXXIII.
3704 8 18 E	2974	1010	ASSYRIIS XXXIV regnauit Ophracteus annis XXI. Euseb.
3710 14 5 D	2980	1004	Anno vndecimo Salomonis templum, ciúsque ornamenta, vasaque omnia perfecta sunt. Lib. III Reg. cap. VI, 38.
3711 15 6 C	2981	1003	ANNO duodecimo Salomonis, absoluto templo, Arca in adytum illata est. ac dedicatio Templi magno apparatu, anno Sabbatico incunte, mense videlicet VII. facta est. Lib. III Reg. cap. VIII. Exinde Salomon palatium sibi, ac filiæ Pharaonis ædificat. ATHENIS Archon perpetuus IV Thersippus annis XLI. Euseb.
3718 22 13 A	2988	996	
3722 26 17 C	2992	992	CIRCA hoc tempus ædificia Salomonis absoluta sunt. Lib. III Reg. VII, I. quæ tredecim annis molitus est. Quanquam fieri potest, vt eodem tempore Templum Domini, & magnifica illa palatia construxerit: itáque non XXIII regni illius anno, sed XVI extrema manus operibus adhibita sit. Vulgò tamen post conditum Templi reliqua opera pertexuisse creditur. Secundum quæ Hiramo regi mercedis nomine oppida viginti obtulit. Cap. IX, 12. Quare ad hoc vsque tempus vixerit Hiramus, ac diutissimè regnauerit. Nos in cap. LXII libri IX Hiromo annos LIII assignamus. Vnde finis eiusdem anno 3719 tribuendus erit. Quæ sententia defendi potest, si post iacta Templi fundamenta aliquot annis palatiorum ædificationem aggressus putetur Salomon. Hiromo successit filius eius Baleazarus, cui IX annos Iosephus attribuit. Regina Saba sub id tempus ad Salomonem venit. Cap. X. Corinthiorum IV rex Prymnis annis XXXV.
3724 28 19 A	2994	990	LATINORVM sextus regnauit Capetus annis XXVI. Halic. I.
3725 I I GF	2995	989	ASSYRIORVM XXXV rex Ephacheres annis III. Eus.
3731 7 7 F	3001	983	DORYSSVS Lacedæmoniorum quintus rex annis XXIX. Eus. Abdastratus Beleazari F. hoc anno cœpit, qui annis nouem regnauit. Iosephus contra Appionem lib. I.
3739 15 15 C	3009	975	SALOMONE mortuo Roboamus filius regnum iniit, quod annis XVII tenuit. Lib. III Reg. XV, I. Eodem anno cùm Roboamus iuuenilibus consiliis obsecutus populum in sese concitasset, sciſſo Dauidis regno, partem eius Ieroboam filius Nabat obtinuit: quem designatum à Deo regem per Prophetam Achiam Salomon interficere voluerat. Hinc Israëlis ortum est regnum, anno Sabbatico labente. Primus Israëlitarum rex Ieroboam annis XXI. De annis vtriusque regni principum consule lib. IX cap. LV. Ieroboam cùm à Templo ac religione patria, cuius arx Hierosolymis erat, diuortium feciſſet, missus est ad eum Propheta, qui altaris, quod in Bethel extruxerat, euersionem prædixit. III Reg. XIII.
3740 16 16 B	3010	974	Hoc anno IV Tyriorum Abdastratus interfectus est à nutricis filiis: quorum vnus regnauit annis XII. Iosephus.
3741 17 17 AG	3011	973	Hoc anno circiter Ioiada natus videtur. Vide infra anno 3870.
3743 19 19 E	3013	971	ASTARTVS Tyri rex annis XII. Ioseph. I con. App.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3744 20 1 D	3014	970	SESAC Ægypti rex Hierosolymam veniens sacros, ac profanos thesauros diripuit. III Reg. XIV, 25.
3750 26 7 C	3020	964	CAPYS octauus ab Ænea Latinis regnat annis XXVIII. Dion. Halic. Lib. I.
3752 28 9 A	3022	962	ASTARTVS sextus Tyri rex annos XII. Ioseph. con. App.
3756 4 13 C	3026	958	ABIAM quartus rex Iuda mortuo Roboamo iniit, ac regnauit annis tribus. III Reg. XV, 2. Hic ingentes Ieroboami copias attriuit. II Par. XIII.
3757 5 14 B A	3027	957	CORINTHIORVM rex V Bacchis annos XXXV. Euseb. Ab hoc Bacchiadæ nominati.
3759 7 16 F	3029	955	ASA rex Iuda post Abiam regnauit annis XLI. Cap. XV, 10. Fuit religiosus Domini cultor. Nam aris idolorum, luciſque destructis paternæ idololatriæ vestigia sustulit.
			Athenis Archon perpetuus V Phorbas annis XXXI. Euseb.
3760 8 17 E	3030	954	IEROBOAMO mortuo secundus rex Israëlis Nadab eius filius anno I. Vide lib. IX, cap. LV.
			Lacedæmoniorum sextus rex Agesilaus annis XLIV. Euseb.
3761 9 18 D C	3031	953	TERTIVS Israëlitis regnauit Baasa annis XXIII Chronologicis.
			Baasa rex contra Asam munire Ramam instituit. Sed Benadad Syriæ rex ab Asa muneribus persuasus in Israëlitidem irruit, & Baasam reuocat cap. XV, 17. anno XXXVI à diuisione scilicet vtriusque regni. II Par. XV, 19. & XVI, 1.
3764 12 2 G	3034	950	TYRIORVM rex septimus Aserymus regnat annis IX. Iosephus.
3765 13 3 F E	3035	949	HOC anno circiter natus est Iosaphat. III Reg. XXII, 42.
3773 21 11 C B	3043	941	TYRIORVM VIII ab Abibalo rex Pheles Aserymi frater & interfector mensibus VIII. Iosephus con. Appio.
3774 22 12 A	3044	940	TYRIORVM IX rex Ithobalus annis XXXII. Iosephus.
3776 24 14 F	3046	938	HOC ferè tempore Asa rex Iuda Zaram Æthiopem fudit. II Par. XIV, 9.
			Assyriorum XXXVI rex Acracarnes annis XLII.
3778 26 16 C	3048	936	LATINORVM rex VIII Calpetus annis XIII. Dion. Halic. lib. I.
3784 4 3 C	3054	930	ELA rex Israëlis solus vno anno regnat. Lib. IX, cap. LV.
3785 5 4 B A	3055	929	ZAMRI Hela rege occiso regnat diebus VIII. Qui ab Amri obsessus in Thersa seipsum cum domo regia combussit. III Reg. XVI.
			Amri itaque regnauit annos XI.
3790 10 9 B	3060	924	MEGACLES sextus Archon perpetuus Athenis annis XXX. Euseb.
3791 11 10 A	3061	923	LATINORVM IX rex Tiberinus annis VIII. Qui ad Tiberim prælio victus, & occisus, & gurgite absorptus fluuio nomen dedit, qui prius Albula dicebatur. Halicar. I.
3792 12 11 G	3062	922	CORINTHIORVM sextus Agelastus annis XXX. Euseb.

Per. Iul ✱ ⊙	Mundi.	Ante Chr.
3797 17 16 A G	3067	917
3798 18 17 F	3068	916
3799 19 18 E	3069	915
3800 20 19 D	3070	914
3802 22 2 A	3072	912
3804 24 4 F	3074	910
3806 26 6 C	3076	908
3809 1 9 G F	3079	905
3812 4 12 C	3082	902
3813 5 13 B A	3083	901
3814 6 14 G	3084	900
3815 7 15 F	3085	899
3816 8 16 E	3086	898
3817 9 17 D C	3087	897

ISRAELITARVM VII rex Achab annis XXI. Vide cap LV lib. IX. Hic Amri filius, & paternæ impietatis hæres hanc insuper maiori, quàm quæ in aliis fuerat, perfidia cumulauit. Hic Iezabelem filiam Ithobali Tyriorum regis vxorem duxit (III Reg. XVI, 31) qui iam annum regnabat XXIV. Vide quæ suprà ad annum 3722 dicta sunt.

ASA pedibus ægrotans Deum non requirit, sed magis in medicorum arte confidit anno XXXIX regni sui. II Par. XVI, 12.

LATINORVM rex X Agrippa annis XLI. Dion. Halic.

ASA mortuo sextus rex Iuda Iosaphat regnauit annis XXV. Lib. III Reg. cap. XXII, 42. Fuit hic religiosus ac pius.

IOSAPHAT anno tertio regni sui, qui erat Sabbaticus, principes suos cum Leuitis & Sacerdotibus ad docendum populum vbique mittit II Par. XVII, 7. regnum suum præsidiis firmat. Habuit autem militum 1160000.

LACEDÆMONIORVM VII rex Archelaus annis LX. Euseb.

TYRIORVM X rex Badezorus annis VI. Iosephus cont. App.

ELIAS hoc fere tempore prodiit, Achabi XIII; vt Hebræi sentiunt in Seder holam. annorum trium, mensium sex famem prædixit. Lib. III Reg. cap. XVII. Quæ quidem eò grauior fuit, quod anno primo hebdomadis annariæ contigit, cùm Sabbaticus antecedens fuisset, nempe 3809. Elias porro Dei monitu ad torrentem Carith à coruo pabulum accepit. Inde se ad Sarephtanam viduam recepit. cuius filium à mortuis excitat.

HOC anno Elias Propheta ad Achabum venit. Bahalis sacerdotes CCCCL iugulauit: pluuiam impetrauit. Cap. XVIII. Ideo ab Iezabele quæsitus ad necem fugit. Elisæum in Prophetam delegit. Cap. XIX.

Tyriorum XI rex Matgenus annis IX. Iosephus con. App.

BENADAD rex Syriæ aduersus Achabum ingentem exercitum comparat, reges habens secum XXXII. Sed Prophetæ iussu per CCXXXII pedisequos inchoato prælio territi sunt Syri, & in fugam conuersi. Cap. XX.

BENADAD amotis regibus XXXII, eorúmque loco constitutis principibus, bellum instaurat, & in planitie pugnare instituit; quod Israëlitarum Deum montium tantummodo præsidem esse crederet. Sed maiori quàm antea strage fusus est illius exercitus. Centum in acie millia ceciderunt. tum septem & viginti millia ruina muri oppressa sunt. Ideo pacem ab Achabo Syrus impetrat. quo nomine à propheta seuerè est increpitus cap. XX.

ACHAB Iezabelis scelere Nabothis vineam, circunuento per calumniam extinctóque domino, possidet. Ob id increpante ipsum Elia, & interminante, cùm pœnitentiæ præ se tulisset speciem, Dominum vtcumque placauit. Cap. XXI.

OCHOZIAS hoc anno à patre in regni consortium adscisitur. Vide caput LV libri IX. & lib. III Reg. XXII, 52.

TERTIO anno exeunte, quàm pax cum Syris facta fuerat, Achab Ramoth Galaad nondum à rege Syriæ restitutam recuperare volens, adiuncto sibi Iosaphat, in acie cæsus est, cùm nequicquam Michæas futuram cladem prædixisset. Ochozias, quod reliquum est anni huius imperauit. cuius exitu cùm ægrotasset, Beelzebub consuluit, & mortuus est. Libro III Reg. XXII, & lib. IV, cap. I.

Elias igneo curru rapitur in cœlum, anno XVII Iosaphat. Seder holam.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr
3818 10 18 B	3088	896
3819 11 19 B	3089	895
3820 12 1 G	3090	894
3821 13 2 FE	3091	893
3822 14 3 D	3092	892
3823 15 4 C	3093	891
3825 17 6 AG	3095	889
3828 20 9 D	3098	886
3829 21 10 CB	3099	885
3830 22 11 A	3100	884
3836 28 17 A	3106	878
3838 2 19 E	3108	876
3840 4 2 C	3110	874
3847 11 9 F	3117	867

IV Reg. cap. II. Huius locum Eliſæus obtinuit, duplici à Deo ſpiritu donatus. Qui Ierichuntinas aquas potabiles reddit. pueros ſibi maledicentes deuouet.

IORAM IX rex Iſraëlis Ochoziæ frater annis XII. lib. IV Reg. III, 1, perditus & ipſe princeps; ſed patre aliquanto tolerabilior. Hic cum Ioſaphat, & Idumæo rege contra Moabitam regem profectus, & aquæ penuria laborans, per Eliſæum, in gratiam Ioſaphat, potum, ac deinde victoriam obtinet. Cap. III.

Aſſyriorum poſtremus Thonos Connoleros qui & Sardanapalus, annos XX. Euſeb.

ELISEVS inopi mulierculæ oleum in vaſis auget. Sunamitidi filium impetrat. Cap. IV.

IORAM à Ioſaphato patre in regni collegium aſſumitur. quo cum annos IV regnauit. Vide caput LV libri IX.

Athenienſium ſeptimus Archon perpetuus Diognetus annis XXVIII. Euſeb.

TYRIORVM rex XII Pygmalion annis XLVII. Ioſephus con. App.

CORINTHIORVM VII rex Eudemus annis XXV. Euſeb.

Sunamitidis filius ab Eliſæo reuocatur ad vitam IV Reg. IV. Idem Propheta ſeptem annorum famem prædicit. IV Reg. VIII, 1.

IOSAPHAT Philiſtæos, & Ammonitas deuicit. II Par. XX.

IOSAPHAT mortuo Ioram ſolus regnat annis IV. Qui fratres ſuos occidit II. Par. XXI. Idumæi ab Iſraëlitarum rege deficiunt. II Par. XXI, 8.

ANNO ſeptimo Pygmalionis regis Dido profecta Tyro Carthaginem in Africa condidit, annis ante Romam CXXXIV. Ioſephus I con. App.

OCHOZIAS rex Iuda regnat anno I. lib. IV Reg. VIII, 26.

Poſt ſeptennalem famem, Sunamitis, quæ interim peregre abierat, bona ſua recuperat. IV Reg. VIII.

MORTVO Ochozia rege Iuda, Athalia mater Ochoziæ regia ſtirpe ſublata, tyrannidem vſurpat annis VI. Lib. IV Reg. cap. XI. Ioiadas ſummus Pontifex Ioam filium Ochoziæ furtim eripit, atque educat.

Hoc anno Lycurgi ὀλυμπιὰς contigit. Nam Eratoſthenes apud Clem. lib. I Strom. ſcribit anno CCXCIX poſt Troianũ excidium, & CVIII ante primam Olympiadẽ illam contigiſſe. Atqui annus iſte eſt centeſimus octauus ante primam Olympiadem. Cùm igitur Polydecti regis vxor poſt coniugis mortem poſtumũ peperiſſet, Charilaũ hunc appellauit Lycurgus, regnóq; ſe abdicans, id in paruulum tranſtulit, ac pro tutore ſe geſſit. Alij antiquiorem eundem; alij recentiorem faciunt. Vide Plutarchum in Lycurgo.

Eodem anno Iehu, Ioramo Iſraëlis, & Ochozia Iudæ regibus interfectis, X Iſraëlitarum rex imperauit, annis XXVIII. Idem & Iezabelem, & Achabi domum omnem funditùs extinxit. IV Reg. IX, & X.

IOAS Ochoziæ filius rex Iuda à Ioiada Pontifice ad regnum euehitur, occiſa Athalia. cap. XII, 1. Regnauit annos XL.

HOC anno Medorum imperio ab Arbace datum eſt initium, Sardanapalo mortuo. Vide caput XXXIV libri IX. Hiſtoriam verò ex Diodoro, & Iuſtino repete. Regnauit Arbaces annis XXVIII.

LATINORVM rex XI Alladius annis XIX. Hic perditus, & ſacrilegus fuit, & ſtagnantibus aquis abſorptus eſt. Halic. lib. I.

CORINTHIORVM VIII rex Ariſtodemus annis XXXV. Euſ.

ATHENIENSIVM

Per. Iul. ✱ ☾	Mundi.	Ante Chr.	
3848 12 10 G	3118	866	ATHENIENSIVM VIII Archon Phereclus annis XIX. Euſ.
3851 15 13 C	3121	863	HOC anno natus eſt Amaſias rex Iuda filius Ioæ. II Par. XXV, 1.
3858 22 1 A	3128	856	IEHV mortuo, XI rex Iſraëlis Ioachaz annis XVII. lib. IV Reg. XIII, 1.
3859 23 2 G	3129	855	LATINORVM rex XII Auentinus annis XXXVII. Halic. I.
3864 28 7 A	3134	850	LACEDÆMONIORVM VIII rex Teleclus annis XL. Euſeb.
3866 2 9 E	3136	848	MANDAVCES II Medorum rex annis L. Diodorus. Lib. I.
3867 3 10 D	3137	847	ARIPHRON IX Archon Athenis præeſt annis XX. Euſeb.
3870 6 13 G	3140	844	HOC anno moritur Ioiadas Pontifex annos natus CXXX. lib. II Par. XXIV, 15.
3872 8 15 E	3142	842	SYRIÆ rex Hazaël contra Iſraëlitas graſſatur. IV Reg. XIII, 3. Ioachaz filium Ioazum in regni conſortium adſciſcit. Vide cap. LV lib. IX
3873 9 16 DC	3143	841	HAZAEL Syriæ rex moritur. ſuccedit Benadad filius eius. IV. Reg. XIII, 24.
3874 10 17 B	3144	840	IOAZ rex Iſraël XII, mortuo patre ſolus regnat annis XVI. Lib. III Reg. cap. XIII, 10. Hoc circiter anno Zachariam Ioiadæ filium Ioas rex Iuda perimit. lib. II Par. XXIV, 20.
3876 12 19 G	3146	838	AMASIAS rex Iudæ XI annis XXIX. Lib. IV Reg. XIV, 2.
3879 15 3 C	3149	835	IEROBOAM rex Iſraëlis à patre Ioazo deſignatur. Vide lib. IX, cap. LV.
3882 18 6 F	3152	832	CORINTHIORVM IX rex Agemon annis XVI. Euſ.
3884 20 8 D	3154	830	ELISÆVS obiit anno X Ioaz Iſraëlitæ: vt aſſerunt Hebræi, in Seder holam. Quo decumbente, Ioaz rex ad ipſum venit, & de Syriorum clade per emiſſarum ſagittarum ſymbolum admonetur. IV Reg. cap. XIII.
3885 21 9 CB	3155	829	IOAZ rex Iſraëlis contra Syros feliciter pugnat. Ib. com. 25.
3887 23 11 G	3157	827	ATHENIS X Archon Theſpieus annis XXVII. Euſeb.
3888 24 12 F	3158	826	OZIAS Amaſiæ F. naſcitur. Nam XVI annos natus erat, cùm regnare cœpit. lib. IV. Reg. XV, 2.
3889 25 13 ED	3159	825	IOAS Iſraëlis rex ab Amaſia prouocatus aduerſus eum bellum mouet, & in poteſtatem redigit, ac Hieroſolymam diripit. IV Reg. XIV.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	
3890 26 14 C	3160	824	XIII Iſraëlitarum rex Ieroboam annis XLI. Cap. XIV, 23. Sub hoc rege vixit Ionas Propheta, qui Ieroboamo de Syris victoriam prædixit, IV Reg. XIV, 25. Quo autem anno Niniuitis prædicauerit, incertum eſt. Etenim Niniue non longo, poſtquam eſt euerſa, tempore inſtaurata videtur, & Medorum excuſſo imperio, priuato principi paruiſſe. Nam & Phul ſubinde rex Aſſyriorum fuit. Itaque falſi ſunt, qui Ionam ſtante veteri Aſſyriorum regno prædicaſſe ſentiunt.
3896 4 1 C	3166	818	LATINORVM XIII rex Procas annis XXIII. Halic.
3898 6 3 G	3168	816	CORINTHIORVM X rex Alexander annis XXV. Euſeb.
3900 8 5 E	3170	814	MACEDONIÆ regnum hoc anno cœpit, authore Carano Argiuo Phidonis fratre; qui ex Heraclidarum ſtirpe originem duxerat, & ab Hercule vndecimus erat. Hic è Peloponneſo contracta manu, in Macedoniam venit, regnúmque condidit. Cæterùm Macedoniæ regum tempora ex Dexippo deſcripſit Georgius Monachus; vt ex Græcis Collectaneis Scaligeri conſtat. quę aliter Euſebius ordinauit. Hunc in lib. II Iſag. Can. in Catalogo Macedonum regum imitatus eſt Scaliger. nos Dexippum ſequi maluimus. Nam ex Euſebiana deſcriptione ἀνιστόρητα pleraque naſcuntur. quorum illud eſt grauiſſimum. Perdiccas enim XI rex ante initium belli Peloponneſiaci moritur. quod ſtupidiſſimum eſt. Nam ad XV belli annum ſaltem peruenit: vti anno 4297 docebitur. Primus ergo Macedonum rex Caranus imperauit annos XXX. Euſebius ex editione Pontaci anno Abraami MCCIII illius initium reddit. qui eſt ille ipſe, quem adſcripſimus.
3904 12 9 G	3174	810	LACEDÆMONIORVM IX rex Alcamenes annos XXXVII. Ita Euſebius. At Clem. Alex. I Strom. Nicandrum hunc nominat, eique XXXIX annos aſſignat. vbi etiam anno illius XXXIV primam Olympiadem celebratam eſſe ſcribit.
3905 13 10 FE	3175	809	XII Iudæ rex Ozias, ſiue Azarias annis LII. Lib. XIV Reg. XV, 1. Princeps ſatis bonus, niſi quod excelſa non abſtulit.
3913 21 18 CB	3183	801	VELLEIVS lib. I Capuam hoc anno conditam refert anno DCCCXXX ante Vinicium Conſulem, quo ſcribebat. Huius verò Conſulatus incidit in annum Per. Iul. 4743, Chriſti XXX.
3914 22 19 A	3184	800	ATHENIS Archon XI Agameſtor annis XX. Euſeb.
3916 24 2 F	3186	798	MEDORVM III rex Soſarmus annis XXX. Euſeb.
3919 27 5 B	3189	795	LATINORVM XIV rex Amulius annis XLII. Halic. I. Prophetarunt Oſee, Ioël, Amoz, Abdias, Ionas, Iſaias.
3921 1 7 GF	3191	793	LYDORVM rex Ardys annos XXXVI. Euſ.
3923 3 9 D	3193	791	CORINTHIORVM XI rex Teleſtes annis XII. Euſeb.
3931 11 17 A	3201	783	MORTVO Ieroboamo Iſraëlitarum rege, interregnum fuit annorum XI. Vide caput LV libri IX. Macedonum II rex Cœnus annis XXVIII. Dexippus apud Euſeb.

Per. Iul ☀ ☉	Mun. di.	Ante Chr.
3934 14 1 D	3204	780
3935 15 2 C	3205	779
3936 16 3 B	3206	778
3938 18 5 F	3208	776
3939 19 6 E	3209	775
3940 20 7 D	3210	774
3941 21 8 CB	3211	773
3942 22 9 A	3212	772
3943 23 10 G	3213	771
3944 24 11 F	3214	770
2945 25 12 ED	3215	769
3946 26 13 C	3216	768
3947 27 14 B	3217	767
3948 28 15 A	3218	766
3949 1 16 GF	3219	765
3950 2 17 E	3220	764
3951 3 18 D	3221	763
3952 4 19 C	3222	762

Athenis Archon XI Æschylus annis XXIII. Euseb.

CORINTHIORVM reges desinunt. pro quibus annui Prytanes substituti. Euseb.

IOATHAN Oziæ filius nascitur. Erat enim XXV annorum, cùm regnare cœpit. IV Reg. XV, 33.

OLYMPIADES.

ANNO ineunte XXXIV Azariæ primus agon Olympicus ab Iphito instauratus est. cui quinque dies erant attributi. Hoc igitur anno primus ludorum dies incidit in XIX Iulij, Luna XI, vltimus in XXIII. Vide lib. IX, à capite XXXVII.

ZACHARIAS rex Israëlis post interregnum mensibus VI regnat. Lib IV Reg. XV, 8. Huic Sellum succedit mense I.

MANAHEM XVI Israëlis rex interfecto Sellum regnat Samariæ cap. XV, 14. Circa hoc tempus Isaias prophetare incipit.

Phul Assyriorum rex Israëlitas vexat. IV Reg. XV, 19.

ROMVLVS hoc anno nascitur. Dion. lib. I.

MEDORVM IV rex Articas annis L. Eus.

ACHAZ nascitur. Nam XX natus annos regnare cœpit IV Reg. XVI, 1. Circa hoc tempus videtur Ozias rex Iudæ sacerdotalem functionem vsurpasse, ideóque lepra percussus fuisse. II Par. XXVI, 16.

Olymp.
Olymp. prima
II
III
IV
Oly. 2
II
III
IV
Ol. 3
II
III
IV
Ol. 4
II
III

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
3953 5 1 BA	3223	761	PHACEIAS filius Manahem XVII rex Israëlis annis II. lib. IV Reg. XV, 23.	IV		
3954 6 2 G	3224	760		Ol. 5		
3955 7 3 F	3225	759	PHACEE filius Romeliæ interfecto Phaceia regnat octauus decimus in Israëlitide annis XX. cap. XV, 27. Athenis XIII Archon Alcmæon annis 2. Euſ.	II		
3956 8 4 E	3226	758		III		
3957 9 5 DC	3227	757	XIII rex Iuda Ioathiam Oziæ F. regnat annis XVI, cap. XV, 33. Hic in Domino confidens multa proſperè geſſit. II Par. XXVI. Iſaias hoc anno vidit Dominum ſedentem ſuper ſolium, &c. Iſaiæ cap. VI. Archontes Athenis decennales eſſe cœperunt: quorum primus Charops. Lydorum rex Alyattes annis XIV. Euſeb.	IV		
3958 10 6 B	3228	756		Ol. 6		
3959 11 7 A	3229	755	MACEDONVM III Tyrmas annis XLV. Dexippus apud Euſeb. Peloponneſij Iphitum ad oraculũ mittunt, ſcitatũ ecquid coronas in præmium Olympionicis darent. Collect. Scal.	II		
3960 12 8 G	3230	754	ROMVLVS hoc anno patruo Amulio ſublato, Numitorem auum in regnum reſtituit. Halic. lib. I. Probabile eſt Romam hoc anno conditam eſſe ex Tarrutiana deſcriptione Octobris IV. Vide lib. IX, cap. XLVIII.	III		
			VRBS ROMA.			
3961 13 9 FE	3231	753	AB hoc anno anni Vrbis Varroniani procedunt. Primus Romanorum rex Romulus annis XXXVIII. Halic.	IV	Vrbis I	
3962 14 10 D	3232	752	PRIMVS omnium coronatus eſt Olympiis Daicles. Phlegon.	Ol. 7	2	
3963 15 11 C	3233	751	EZECHIAS naſcitur patre Achazo annum XIII agente. Siquidem cùm regnare cœpit annos natus erat XXV. Lib. IV Reg. XVIII, I.	II	3	
3964 16 12 B	3234	750	SABINARVM raptus hoc anno contigit. Halic. I. Exinde cum Antemnatibus, Cæninenſibus, ac Cruſtuminis bellatum.	III	4	
3965 17 13 AG	3235	749	TOBIAS ſenior hoc circiter anno natus eſt. Vide caput IV lib. X.	IV	5	
3966 18 14 F	3266	748	PISANI cum Phidone Argiuorum tyranno certamini Olympico præfuerunt. Ob id Elei hanc ἀολυμπιάδα vocantes expunxerunt è numero. Pauſan. Elia. II.	Ol. 8	6	
			ÆRA NABONASSARI.			
3967 19 15 E	3237	747	ATHENIS Archon decennalis II Æſimedes. Euſeb. Hoc anno cœpit æra Nabonaſſari, cuius Thoth incurrit in XXVI Februarij, indidémque Babyloniorum regnum. Vide lib. IX cap. LI. Sabini arce Tarpeia potiti Romanis formidoloſi erant:	II	7	Nabona. I Thoth Febr. 26.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
3968 20 16 D	3238	746	III	8	2
3969 21 17 C B	3239	745	IV	9	3 Thoth Feb. 25
3970 22 18 A	3240	744	Ol. 9	10	4
3971 23 19 G	3241	743	II	11	5
3972 24 1 F	3242	742	III	12	6
3973 25 2 E D	3243	741	IV	13	7 Thoth Feb. 24
3974 26 3 C	3244	740	Ol. 10	14	8
3975 27 4 B	3245	739	II	15	9
3976 28 5 A	3246	738	III	16	10 Thoth VI Kal. prio res Martij
3977 1 6 G F	3247	737	IV	17	11
3978 2 7 E	3248	736	Ol. 11	18	12 Thoth Feb. 24
3979 3 8 D	3249	735	II	19	13
3980 4 9 C	3250	734	III	20	14
3981 5 10 B A	3251	733	IV	21	15
3982 6 11 G	3252	732	Ol. 12	22	16 Thoth Feb. 23

Sed matronarum interuentu conuenit, vt ambo inter se populi coalescerent. Regnarunt ambo pariter, Tatius & Romulus annis sex. Dion. Halic. lib. 1.

LYDORVM III rex Meles annis XII. Euseb.

Messeniacum bellum inter Lacedæmonios & Messenios hoc anno cœpit. Causa fuit Lacænarum raptus; & Telecli regis Lacedæmoniorum illas repetentis nex. Paus. Messen. Amphia hoc anno à Lacedæmoniis capta. Idem. Razin rex Syriæ, & Phacee rex Israëlis contra Iudam bellum cient. IV Reg. XV, 37. Naxus in Sicilia condita. Eus.

MESSENIORVM rex Euphaës annis XIII. Paus. Messen.

Tatius Sabinorum rex per insidias occiditur anno VI quàm cum Romulo regnare cœpit. Halic. libro 1. Liuius libro 1.

XIV rex Iuda regnauit Achaz annis XIV. Lib. IV Reg. XVI.

Hic anteriores omnes reges Iuda impietate superauit.

Syracusæ in Sicilia conditæ ab Archia Heraclida Corintho profecto. Euseb.

ANNO quarto post expugnatam Amphiam, Messeniacum bellum recruduit. Pausanias Messen.

XIX rex Israëlis Osee annis XVIII, sed interruptis. Hoc primum illius initium.

Lacedæmonij secundò in Messeniam irrumpunt. Paus.

Telesilla poëtria Argiua secundi belli Messeniaci tempore floruit. Pausan.

Romulus Camerinis victis triumphauit Halic.

CATINA anno V post captam Amphiam ab Syracusis condita. Thucyd.

Messenij cæteris oppidis relictis Ithomen se recipiunt. Aristodemus Messenius filiam suam ex oraculo interficit. Paus. Messen.

Archon decennalis tertius Athenis Clidicus, Euseb.

Per. Iul. ☀ ☾	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
3983 7 12 F	3253	731	LYDORVM IV rex Candaules annis XVII. Euseb.	II	23	17
3984 8 13 E	3254	730	LACEDÆMONII ad Ithomen cum Messeniis confligunt. Cæsus in prælio est Euphaës. cuius in locum eligitur Aristodemus Paus. Messen.	III	24	18
3985 9 14 DC	3255	729	HINC secundum Osee consurgit initium, de quo vide lib. IX, cap. LV.	IV	25	19
3986 10 15 B	3256	728		Ol. 13	26	20 Thoth Feb. 21
3987 11 16 A	3257	727	XV Iudæ rex Ezechias annis XXIX: laudatissimus princeps, ac religionis patriæ instaurator egregius. IV Reg. XVIII. Athenis Archon decennalis V Hippomenes. Hic deprehensam in stupro filiam inclusit cum equo, ac fame ambos enecauit. Puella itaque ab equo discerpitur. Suidas in Ἱππομένης.	II	27	21
3988 12 17 G	3258	726	LACEDÆMONII ab Aristodemo ingenti prælio vincuntur anno V regni eius. Paus. Messen. pag. 120. Ideo Lacedæmonij ad sufficiendam sobolem vxores suas prostituunt: vnde nati Parthenij. Iustinus lib. III.	III	28	22
3989 13 18 FE	3259	725		IV	29	23
3990 14 19 D	3260	724	ARISTODEMVS seipsum ad filiæ sepulcrum iugulat. Vide Paus. Messen. pag. 123, & 124. Regnauit annis sex, & mensibus aliquot.	Ol. 14	30	24 Thoth Feb. 20
3991 15 1 C	3261	723	ANNO primo Olymp. XIV exeunte, Hippomenis Archontis IV expleto, vicesimo belli Messeniaci, Ithome à Messeniis derelicta, & à Lacedæmoniis euersa; atque ita bellum omne confectum. Paus. pag. 124. Eusebius hæc omnia conturbat. Alcidamidas Rhegium in Italia migrat è Messenia. Paus. Messen. Salmanasar hoc anno contra Osee regem Israëlis exercitum duxit, ac Samariam obsidere cœpit. IV Reg. XVIII, 9. Hic erat annus septimus Osee regis à secundo eius initio.	II	31	25
3992 16 2 B	3262	722		III	32	26
3993 17 3 AG	3263	721	HOC anno Salmanasar expugnata Samaria Israëlitas in seruitutem abduxit: atque ita regnum Israeliticum desiit, quod annos CCLIV fere tenuit. Primum initium Osee ab anno XX ab enthronismo Ioathan, hoc est ab Achazi quarto. Lib. IV Reg. XV, 30. Posterius à duodecimo Achazi, cap. XVII, 1. Tobias inter captiuos abducitur. Tob. 1. Hic est primus annus Mardokempadi Babyloniæ regis, qui est Merodach lib. IV Reg. XX. Eclipsis Lunæ Martij XIX feria 2, hora 8, 40′ à meridie, Alexandriæ. Ptolem. libro IV pag. 95.	IV	33	27
3994 18 4 F	3264	720	OLYMPIADE XV primùm nudi currere cœperunt, cùm antea præcincti id facerent. Thucyd. Schol. ad lib. 1. Eustath. ad Il. Ψ. Eclipsis Lunæ anno secundo Mardokempadi, Martij VIII, feria 6, hora XI, 10′ à meridie, Alexandriæ. Ptolem. libro IV.	Ol. 15	34	28 Thoth Feb. 19

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Altera Lunæ defectio Septemb. 1, feria 1, hora 7, 40′ à meridie. Ibid.			
3995 19 5 E	3265	719		II	35	29
3996 20 6 D	3266	718	ARBIANES v rex Medorum annis XXII. Euseb.	III	36	30
3997 21 7 CB	3267	717	ATHENIS Archon decemnouennalis v Leocrates. Eusebius.	IV	37	31
3998 22 8 A	3268	716	MIDAS Phrygiæ rex taurino sanguine potato moritur. Euseb.	Ol. 16	38	32 Thoth Feb. 18
3999 23 9 G	3269	715	ROMVLVS ad Capreæ paludes nusquam comparuit. Defectio Solis Mai XXVI, feria VII, hora post meridiem 7, 2′ sub occasum. Lib. x, cap. xx. Eodem anno interregnum fuit.	II	39	33
4000 24 10 F	3270	714	II Romanorum rex Numa Pompilius annis XLIII. Halicarn. I. Circa hunc annum Sennacherib in Iudæam irrumpens oppida plurima cepit, aut euertit. Rapsacen deinde ad Hierosolymorum obsidionem cum copiis mittit. sed ab Angelo nocte CLXXXIII milia extincta sunt. IV Reg. XIX, 53. Eodem anno ægrotauit Ezechias, & diuinitus sanatus est, cap. XX. Lydorum rex V., & Mnermadarum primus Gyges annis XXXVIII. Herod. vide Diatribam de Crœso, &c. in fine Operis.	III	40	34
4001 25 11 ED	3271	713	MERODACH rex Babylonis legatos ad Ezechiam mittit. Ibid.	IV	41	35
4002 26 12 C	3272	712	ASTACVS condita. Photius pag. 374.	Ol. 17	42	36 Thoth eb. 17
4003 27 13 B	3273	711		II	43	37
4004 28 14 A	3274	710	CIRCA hunc annum natus est Manasses, qui duodecim annos natus erat, cùm regnare cœpit. Cap. XXI, 1. Quartus Macedonum rex Perdiccas annos XLVIII. Dexippus.	III	44	38
4005 1 15 GF	3275	709		IV	45	39
4006 2 16 E	3276	708	CROTON, & Parium, & Sybaris condita. Euseb.	Ol. 18	46	40 Thoth Feb 16
4007 3 17 D	3277	707	ATHENIS VI Archon Apsandrus. Euseb.	II	47	41
4008 4 18 C	3278	706		III	48	42
4009 5 19 BA	3279	705		IV	49	43
4010 6 1 G	3280	704		Ol. 19	50	44 Thoth Feb. 15

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4011 7 2 F	3281	703	PARTHENII, qui ex promiscuo Lacænarum stupro nati fuerant, cùm ad annos xxx peruenissent, duce Phalanto Araci filio, qui author prostituendarum fœminarum fuerat, ad nouas sedes quærendas profecti, Tarentum in Italia occupant. Vide Pausan. Messen. Iust. L. III.	II	51	45
4012 8 3 F	3282	702	Corinthij Corcyram condiderunt. Euseb.	III	52	46
4013 9 4 DC	3283	701	NABVCHODONOSOR Assyriæ rex hoc anno regnare cœpit. Iudith. I.	IV	53	47
4014 10 5 B	3284	700	ARCHILOCHVS circa hoc tempus poëticæ laude floruit. Clem. I Str.	Ol. 20	54	48 Thoth Feb. 14
4015 11 6 A	3285	699		II	55	49
4016 12 7 G	3286	698	XVI rex Iuda Manasses annis LV. Lib. IV Reg. XXI, I.	III	56	50
4017 13 8 FE	3287	697	ATHENIS Archon decemnouennalis VII & vltimus Eryxias. Euseb.	IV	57	51
4018 14 9 D	3288	696	IV Medorum rex Deioces annis XL. Diodorus I, & Euseb.	Ol. 21	58	52 Thoth Feb. 13
4019 15 10 C	3289	695	Glaucus Chius primus ferrum glutinauit. Eus.	II	59	53
4020 16 11 B	3290	694	TOBIAS hoc anno cæcatur. Vide lib. X, cap. IV.	III	60	54
4021 17 12 AG	3291	693		IV	61	55
4022 18 13 F	3292	692	IN Sicilia Gela: in Pamphylia Phaselitis conditæ. Eus.	Ol. 22	62	56 Thoth Feb 12
4023 19 14 E	3293	691		II	63	57
4024 20 15 D	3294	690	MANASSES hoc anno captiuus in Babyloniam abducitur. II Par. Cap. XXXIII. Vide lib. XII, Cap. XXVI. Tobias iunior patri visum restituit. Tobiæ liber.	III	64	58
4025 21 16 CB	3295	689	DEIOCES, qui & Arphaxad, à Nabuchodon. Assyriæ rege vincitur: qui legatos in Syriam, aliásque prouincias mittit. Iudith. I.	IV	65	59
4026 22 17 A	3296	688	HOLOFERNES Nabuchodon. Assyrij dux in Iudæam missus ad Bethuliam à Iudith occiditur. Vide lib. XII. Hipponax poëta hoc tempore clarus habetur. Euseb.	Ol. 23	66	60 Thoth Feb. 11
4027 23 18 G	3297	687	MANASSES à Babyloniorum rege vinculis solutus in regnum restitutus est. II Par. XXXIII. Athenis deinceps Archontes annui fuerunt. quorum primus Creon. Euseb.	II	67	61
4028 24 19 F	3298	686		III	68	62
4029 25 1 ED	3299	685	MESSENII Aristomenis suasu à Lacedæmoniis deficiunt anno XXXIX ab expugnat ione Ithomes. Paus. p. 125. Archon Athenis Tlesias. Idem Pausan.	IV	69	63

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab
			Hinc apparet falsum esse, quod lib. 1 de Archont. Athen. cap. VIII, & IX perhibetur, Tlesiam non annuum Archontem fuisse, & ante Creontem, qui primus annuus est, extitisse. Vnde & Pausaniam frustra corrigit, vnius Anonymi authoritate nixus. Atqui Anonymus iste non alius est, quàm Scaliger, qui in Edit. Græca Eusebij Ἰσαγωγὴν, partim ex libris nondum editis, partim ex editis contexuit. vt ipsemet in Animad. testatur pag. 268. Suaue est verò passim tanquam vetustum aliquem, & authoritatis exquisitæ Scriptorem in Commentario de Archontibus testem citari. Sed pluris est apud nos Pausanias, quàm innominatus iste; aut is vnde hæc excerpsit.			
			Chalcedon à Megarensibus condita. Euseb.			
4030 26 2 C	3300	684	ARISTOMENES Lacedæmonios vincit. Pausanias.	Ol. 24	70	64 Thoth Feb. 10
4031 27 3 B	3301	683	LACEDÆMONIIS oraculum editum erat, Atheniensem adhiberent consiliarium. Hi Tyrtæum ludimagistrum ad illos destinant. Eo duce freti pugnam conserunt, & vincuntur. Mœstos solatur ac reficit Tyrtæus. Pausan. Messen. Iust. lib. III.	II	71	65
			Cyzicus in Asia, & Locri in Italia conditæ. Euseb.			
4032 28 4 A	3302	682	ANNO tertio, iam affecto scilicet, Messeniaci belli Lacedæmonij Messenios vincunt, non tam vi & armis, quàm corruptis ducibus, qui illis auxilio venerant. Victi in Iram montem se recipiunt. iatque iidem vndecim annis restiterunt. Multa per id bellum egregia, & stupenda edidit Aristomenes. Vide Pausan. Messen. pag. 128, 129, &c. Huc refer quod Iustinus lib. III refert Lacedæmonios decem annis Messenen oppugnasse.	III	72	66
4033 1 5 GF	3303	681		IV	73	67
4034 2 6 E	3304	680		Ol. 25	74	68 Thoth Feb. 9.
4035 3 7 D	3305	679		II	75	69
4036 4 8 C	3306	678		III	76	70
4037 5 9 BA	3307	677		IV	77	71
4038 6 10 G	3308	676	LYDORVM VI rex Ardys annis XLIX. Herod. I.	Ol. 26	78	72 Thoth Febr. 8
4039 7 11 F	3309	675		II	79	73
4040 8 12 E	3310	674		III	80	74
4041 9 13 DC	3311	673		IV	81	75
4042 10 14 B	3312	672		Ol. 27	82	76 Thoth Febr. 7

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4043 11 15 A	3313	671	II	83	77
4044 12 16 G	3314	670	III	84	78
4045 13 17 FE	3315	669	IV	85	79
4046 14 18 D	3316	668	Ol. 28	86	80 Thoth Febr 6
4047 15 19 C	3317	667	II	87	81
4048 16 1 B	3318	666	III	88	82
4049 17 2 AG	3319	665	IV	89	83
4050 18 3 F	3320	664	Ol. 29	90	84 Thoth Febr. 5
4051 19 4 E	3321	663	II	91	85
4052 20 5 D	3322	662	III	92	86
4053 21 6 CB	3323	661	IV	93	87
4054 22 7 A	3324	660	Ol. 30	94	88 Thoth Febr. 4
4055 23 8 G	3325	659	II	95	89
4056 24 9 F	3326	658	III	96	90

PSAMMITICHVS Ægypti rex annis LV. Herodotus lib. II. Vide X cap. lib. XVII.

Hoc anno, labente primo Olympiadis XXVII, expugnatur Ira, anno XI quàm obsideri cœpta. Pausanias verò, aut eius librarius hallucinatus est. Nam scribit pag. 133, versu 34, captam Iram, ac finitum bellum Messeniacũ secundum Archonte Autosthene, anno I Olymp. XXVIII. Atqui bellum istud initum est anno tertio Olymp. XXIII, vt ait pag. 130, vers. 8. Anno porro belli tertio victi sunt Messenij ad Taphrum. pag. 127, vers. 31. Post cladem hanc secuta est Iræ obsidio. pag. 128, vers. 28. Fiunt ab initio belli anni XIV, qui additi annum absolutum secundum Olympiadis XXII, conficiunt annum primum Olympiadis XXVII. Igitur apud Pausaniam scribendum τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς Ολυμπιάδος, pro ὀγδόης. Sic pag. 134, vers. 38 ἑνάτῳ καὶ εἰκοστῷ Ολυμπιάδα scripsit, pro ἑνάτῳ καὶ ἑβδομηκοστῷ, qua vicit Xenophon Corinthius, Prætore Athenis Archimede. Hæc enim est LXXIX Olympias, non XXIX. Iustinus lib. III duplex illud bellum confudit, & obsidionem illam decennalem, quæ hoc posteriore gesta est, priori tribuit.

Primum bellum Messeniacum tenuit annos XX, ab anno 3971 ad 3991. Tum post annos XXXVIII secundum bellum à Messeniis susceptum est, quod annis XIV gestum est.

Tullus Hostilius III Romanorum rex annos XXXII. Halic.

MESSENII excisa patria, vere appetente in Siciliam nauigant, ibique Zanclem incolunt, quam Messanam appellant. Pausan. Messen. pag. 133, & 134.

ARCHON Autosthenes. Pausan. Messen.

TOBIAS senior moritur. Vide lib. X, cap. IV.
sed vide ad Per. Jul. 4066. quo magis congruit doctrinæ istic capitis 4.

ARCHON Archimedes. Pausan Messen.
Amon Manasses filius nascitur. IV Reg. XXI, 19.

V Macedonum rex Argeus annis XXXVIII. Dexippus.

ARCHON Miltiades. Pausan. Arcad.

CYPSELVS Corinthi tyrannidem inuasit annis XXX, cùm hactenus Bacchiadæ præfuissent. Vide Pausaniam

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Eliac. 1 pag. 164. & Herod. lib. v pag. 203. Per idem tempus Demaratus in Italiam nauigauit, ac Tarquiniis Ethruriæ oppido consedit. Halic. lib. 1.			
4057 25 10 ED	3327	657		IV	97	91
4058 26 11 C	3328	656	SEPTIMVS Medorum rex Phraortes annis XXII. Diodorus. Abdera, Lampsacus, & Clazomene instaurantur. Euseb. & Solinus. Eodem tempore & Acanthus, & Stagira, & Istrus in Ponto, conditæ sunt. Euseb.	Ol. 31	98	92 Thoth Febr. 3
4059 27 12 B	3329	655		II	99	93
4060 28 13 A	3330	654		III	100	94
4061 1 14 GF	3331	653		IV	101	95
4062 2 15 E	3332	652		Ol. 32	102	96 Thoth Febr. 2
4063 3 16 D	3333	651		II	103	97
4064 4 17 C	3334	650		III	104	98
4065 5 18 BA	3335	649	IOSIAS filius Amon hoc anno nascitur. lib. IV Reg. XXII, 1.	IV	105	99
4066 6 19 G	3336	648	TOBIAS senior obiit, anno ætatis CII. lib. x, cap. IV. Selinus in Sicilia à Megarensibus condita. Euseb. Hoc anno adiectum est Olympicis ludis pancratium, quo vicit Lygdamus, cuius ossa medulla carebant. Solinus cap. IV.	Ol. 33	106	100 Thoth Febr. 1
4067 7 1 F	3337	647		II	107	101
4068 8 2 E	3338	646		III	108	102
4069 9 3 DC	3339	645		IV	109	103
4070 10 4 B	3340	644	BORYSTHENES in Ponto condita. Euseb.	Ol. 34	110	104 Ian. 31
4071 11 5 A	3341	643	XVII rex Iuda regnauit Amon filius Manassis annis II. lib. IV Reg. XXI, 19.	II	111	105
4072 12 6 G	3342	642		III	112	106
4073 13 7 FE	3343	641	XVIII Iosias rex Iuda sanctissimus, & religiosissimus regnat annos XXXI. Cap. XXII, 1.	IV	113	107
4074 14 8 D	3344	640	ARCHON Athenis Damasias. Halic. lib. III. Thales Milesius Hexamij F. nascitur. Laertius. Cyrillus in Iul. lib. 1.	Ol. 35	114	108

Per. Iul ☀ ☉	Mun. di.	Ante Chr.		O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4075 15 9 C	3345	639	IV Roman. rex Ancus Martius annos XXIV. Halic. Solon hoc anno nascitur, qui LXXX vixit annis. Diogenes.	II	115	109
4076 16 10 B	3346	638		III	116	110
4077 17 11 A G	3347	637		IV	117	111
4078 18 12 F	3348	636		Ol. 36	118	112 Ian. 29
4079 19 13 E	3349	635	ARCHON Epænetus. Antigonus Caryſtius. Phraortes Niuiuen obſidet, in eáque expeditione cum magna copiarum parte periit. Herod. lib. I. Vide caput II lib. X.	II	119	113
4080 20 14 D	3350	634	VIII Medorum rex Cyaxares annis XL. Diodorus. Hic paternam necem vlturus contra Aſſyrios bellum mouet, ac Niniuen obſidet. Herod.	III	120	114
4081 21 15 CB	3351	633	SCYTHÆ Madye duce in Mediam irrumpunt, & Cyaxarem Niniuen obſidentem opprimunt. Inde per totam Aſiam vagati octo & viginti annis eam obtinent. Herod. lib. I. Vide lib. IX cap. II.	IV	121	115
4082 22 16 A	3352	632		Ol. 37	122	116 Ian. 18
4083 23 17 G	3353	631		II	123	117
4084 24 18 F	3354	630	BATTVS Cyrenen condidit. Euſeb. VI Macedonum rex Philippus annis XXXV. Dexippus.	III	124	118
4085 25 19 ED	3355	629	SINOPE in Ponto condita; nec non Lipara. Euſ.	IV	125	119
4086 26 1 C	3356	628	PERIANDER Corinthiorum tyrannidem obtinet annis XLIV. Ariſtot. V Polit. cap. XII.	Ol. 38	126	120 Ian. 27
4087 27 2 B	3357	627	LYDORVM VII rex Sadyattes annis XII. Herod.	II	127	121
4088 28 3 A	3358	626		III	128	122
4089 1 4 GF	3359	625	NABOPOLLASSARVS Nabuchodonoſori pater hoc anno cœpit: indéque illius æra conſurgit, de qua libro IX, cap. LVIII. Regnauit annos XXI. Sadyattes Lydorum rex Mileſiis bellum infert annis VI. Herodotus lib. I, pag. 5.	IV	129	123
4090 2 5 E	3360	624	ARCHON Draco. Clem. Alex. I. Strom. Ioſias hoc anno collectam pecuniam iuſſit inſumi ad opera Templi. Lib. IV Reg. cap. XXII, 3. Tunc inuentus eſt liber Legis in Templo. qui cùm legeretur, ſcidit Ioſias veſtimenta ſua.	Ol. 39	130	124 Ian. 26
4091 3 6 D	3361	623	DRACO Athenienſibus leges ſcribit. Clem. I Strom. Tatianus, & Euſeb.	II	131	125
4092 4 7 C	3362	622	TOBIAS iunior moritur anno ætatis XCIX.	III	132	126

SADYATTES

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4093 5 8 B A	3363	621	SADYATTES Lydiæ rex bellum cum Mileſiis geſſit, quod XI annos tenuit. Herod. lib. I. Eclipſis Lunæ parua anno V Nabopollaſſari, qui eſt Nabon. CXXVI. Athyr XXVIII, horis 5 à media nocte; ſiue Apr. XXII, feria 7. Ptol. lib. V, pag. 125.	IV	133	127
4094 6 9 G	3364	620		Ol. 40	134	128 Ian. 25
4095 7 10 F	3365	619		II	135	129
4096 8 11 E	3366	618	EPIDAMNVS à Corcyræis condita. Thucyd. lib. I.	III	136	130
4097 9 12 D C	3367	617		IV	137	131
4098 10 13 B	3368	616	NECOS, qui & Nechao rex Ægypti regnat annis XVI. Herod. lib. II.	Ol. 41	138	132 Ian 24
4099 11 14 A	3369	615	VIII Lydorum rex Alyattes annis LVII. Herod.	II	139	133
4100 12 15 G	3370	614	V Romanorum rex Tarquinius Priſcus annis XXXVIII. Hic Demarati filius, cùm antea Lucumo diceretur, Lucius, & ab vrbe, in qua manſerat, Tarquinius appellatur. Halic. Arionis hiſtoria tum contigit. Euſeb.	III	140	134
4101 13 16 F E	3371	613	ITHOBALVS ſecundus Tyri rex annis XVIII. Vide lib. IX, cap. LXIII. Panætius Leontinorum tyrannidem inuadit. Euſeb.	IV	141	135
4102 14 17 D	3372	612	STESICHORVS poëta clarus habetur natus Olymp. XXXVII. Pittacus Mitylenæus hoc tempore floruit: qui cum Phrynone Athenienſium duce ſingulari certamine congreſſus, retiaculo implicatum illum occidit. Laërt.	Ol. 42	142	136 Ian 23
4103 15 18 C	3373	611	IOSIAS hoc anno à Nechao Ægypti rege interfectus eſt. IV Reg. XXIII. Bellum Lydorum cum Mileſiis hoc anno deſitum. Herod. Pittacus Mitylenæus hoc tempore floruit. Diog.	II	143	137
4104 16 19 B	3374	610	IOACHAZ rex Iuda menſibus III. IV Reg. XXIII. com. 31. Ioakim rex Iuda annis XI. Hic à Nechao rege ſubſtitutus eſt in locum Ioachazi, quem in Ægyptum abduxit. Ib. Anaximander natus eſt. Laert. Alcman poëta floret. Velleius lib. I.	III	144	138
4105 17 1 A G	3375	609		IV	145	139
4106 18 2 F	3376	608	BIAS Prienæus ſub Alyatte floruit. Laërt. Nabopolaſſarus hoc anno filium ſuum Nabuchodonoſorem miſit ad Syriacam expeditionem. Vide cap. LXI lib. IX.	Ol. 43	146	140 Ian. 22
4107 19 3 E	3377	607	PRIMVS annus Nabuchodonoſori, qui regnauit Babylone annis XLIII. Vide lib. IX, cap. LXI. Nabopolaſſarus hoc anno moritur. Regnauit enim annis XXI. Nabuchodonoſorus rebus compoſitis in Babyloniam reuerſus eſt. Beroſus. In ea expeditione tributum Ioakimo regi eſt indictum, captis Hieroſolymis, & captiuis aliquot abductis; in quibus Daniel. Hinc ſeptuaginta annorum initium de quibus Hierem. cap. XXV, 11. Vide lib. XII.	II	147	141

Per. Iul ☀ ☉	Mun. di.	Ante Chr.		O- lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4108 20 4 D	3378	606	Scythæ Nomades, postquam xxviii annis Asiam occuparunt, à Cyaxare conuiuio excepti, & vino ingurgitati, internecione deleti sunt. Ita Cyaxares hactenus Scytarũ imperio subiectus suum ipse recuperauit, & Assyriam vniuersam, excepta Babylonia, deuicit. Herod. Vide lib. x cap. 11.	III	148	142
4109 21 5 CB	3379	605		IV	149	143
4110 22 6 A	3380	604	Circa hoc tempus exigua Scytharũ manus suis finibus pulsa ad Cyaxarem confugit: à quo benignè habiti barbari, cùm apud eum tandem grauiter offendissent, ad Alyatten Lydiæ regem receptum habuerunt. Herodotus l. 1.	Ol. 44	150	144 Ian. 21
4111 23 7 G	3381	603	Hoc anno Ioakimus rex Iuda à Nabuchodonosoro defecit, postquam annis tribus seruiit. IV Reg. xxxiv. Circa hoc tempus Cyaxares transfugas Scythas reposcens bellum Lydis intulit; quod sex annos tenuit. Vide librum x cap. 11.	II	151	145
4112 24 8 F	3382	602		III	152	146
4113 25 9 ED	3383	601		IV	153	147
4114 26 10 C	3384	600	Archon Megacles. Plut. Solone. Psammis rex Ægypti annis VI. Herod. lib. II. Camarina in Sicilia condita. Schol. Pind. Olymp. V. Cylon Athenienſis ex oraculi monitu arcem ac tyrannidem occupat. Sed obsessus à ciuibus fugit ipse cum fratre, relictis suis, qui supplices ad Eumenidum aram considentes interfecti. Ob id Cylonium piaculum dictum. Thucyd. lib. 1.	Ol. 45	154	148 Ian. 10
4115 27 11 B	3385	599	Hoc anno Nabuchodonosor Ioakimum regem Iuda sustulit, eiúsque loco Ioachin eius filius ad regnum euectus est. Is mensibus tribus, ac diebus decem regnauit. lib. IV Reg. xxiv, 6, & II Par. xxxvi, 9. Quibus euolutis, vertente anno XI Ioakimi, Nabuchodonosor iterum obsedit Ierusalem. cui se Ioachin de consilio matris, ac Ieremiæ, procerúmque dedidit; ac Babylonem perductus est. Hæc fuit secunda deportatio Iudæorũ à Nabuchodonosoro facta, qua Ezechiel, Mardochæus, & Iosedeck summus Pontifex abducti sunt. Tum Nabuchodonosor Mathaniam Ioachini patruum regem constituit, ac Sedeciam nominauit. Hinc igitur primus annus incipit Sedeciæ vltimi regis Iuda, qui annis XI regnauit. IV Reg. xxxiv, 17. Sappho & Alcæus poëtica laude celebrantur. Hunc certè refert Herodotus lib. V Periandri tempore vixisse. Ieremias hoc anno scribit ad eos, qui Babylone in captiuitate degebant. Ierem. xxix. Cætera deinceps suis annis consignata apud Ieremiam, & Ezechielem explicatu facilia sunt.	II	155	149
4116 28 12 A	3386	598		III	156	150
4117 1 13 G	3387	597	Epimenides Athenas lustrat. Diog. Laërt. nimirum Cylonio scelere pollutas. Sextus hic est annus belli exiens, quod cum Lydis Cya-	IV	157	151

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4118 2 14 E	3388	596	Ol. 46	158	152 Ian. 19
4119 3 15 D	3389	595	11	159	153
4120 4 16 C	3390	594	111	160	154
4121 5 17 BA	3391	593	IV	161	155
4122 6 18 G	3392	592	Ol. 47	162	156 Ian. 18
4123 7 19 F	3393	591	11	163	157
4124 8 1 E	3394	590	111	164	158
4125 9 2 DC	3395	589	IV	165	159

xares gessit. quo quidem Solis illa defectio contigit, quam Thales prædixerat, Iulij IX, fer. 3, hora 6 matutina. Neque enim altera calculo nostro eclipsis occurrit, quæ cum historia magis congruat. Fuit quippe digitorum 9, 30′. Ea ambos exercitus ita terruit, vt armis positis pacem inter se sanciuerint. Herod. lib. I. Vide lib. X nostrum, cap. I.

HOC anno Sedecias Babylonem profectus est. Hierem. LI, 59.

ARCHON Philombrotus. Plut. Solone.

Hananus pseudopropheta mense V falsò prædicit captiuorum liberationem. Qui & mense Tisri mortuus est. Hierem. XXVIII.

Eodem anno prophetare cœpit Ezechiel anno V deportationis Iechoniæ, tricesimo ab æra Nabopolassari: vt Villalpandus existimat. Quanquam non rectè Nabopollassarum cum Nabonassaro confundit.

Macedonum VII Aëropus, qui & Europus annis XLIII. Dexippus.

IX & postremus rex Medorum Astyages annis XXXV. Herod.

Apries regnare in Ægypto cœpit annis XXV. Herod. lib. II. Hic est Vvaphree Hierem. XLIV, 30.

Solon Athenis præturam annuam gerens legibus latis rempublicam ordinat. Diog. Laert. anno Tarquinij Prisci XXII, non, vt Gellius lib. XVII, cap. XXI, tricesimo tertio.

ARCHON Dropides frater Solonis. Philostratus lib. I de Soph. in Critia.

ARCHON Eucrates. Diog. Anachar.

Anacharsis Athenas hoc anno venit. Diogenes.

Nabuchodonosor Tyrum obsidere cœpit annis XIII. Iosep. I con. App. Vide lib. IX caput LIII.

ANNO IX Sedeciæ mense X, die X mensis Nabuchodon. Hierusalem obsedit. IV Reg. XXV, 1.

Hic est Tebeth cuius character 5, 19, 534 feria V, Nou. XXVIII. Proinde Dec. VII cœpta est obsidio, anno Sabbatico, qui à Tisri cœpit eiusdem anni Iuliani. Porro anno Sabbatico, Sedecias vallata iam vrbe, de manumittendis seruis, ex anni Sabbatici lege, præceptum edidit. Sed mox in libertatem emissos retraxerunt. Hierem. XXXIV.

HOC anno rex Ægypti Vaphree cùm Sedeciæ opem laturus veniisset, Chaldæos in sese conuertit. à quibus repressus ac deuictus est. Hoc interuallo, cùm Babyloniorum exercitus ab obsidione recessisset, manumissos ob anni Sabbatici religionem seruos retraxêre Iudæi. quod iis exprobrat Hieremias cap. XXXIV, 8. Hieremias interim in patriam exire volens in carcerem mittitur vnde clam eductus à Sedecia, quid facto sit opus ei significat. Cap. XXXVIII. Fugatis Ægyptiis reditum est ad obsidendam vrbem.

ANNO vndecimo à deportatione Iechoniæ, initio videlicet à Nisan sumpto, nec non & Sedeciæ XI indidem numerato, prima die mensis primi Ezechiel aduersus Tyrios de Hierosolymorum calamitate gaudentes, cap. XXVI, & sequentibus multa prædicit. Vide quæ lib. IX, cap. LXIII diximus. Demum mense quarto, quinto die mensis (Hierem. XXXIX, 2) in vrbem vi Chaldæus irrumpit; nona verò die penitus mœnia perrupta sunt. Hic est Thamuz, cuius IX dies incidit in XX Iunij. mense V decima die, Nabu-

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Ærab Na.
			zardan templum incendit, Iulij xx. in quam x dies Ab incurrit. Vide lib. x cap. vi. Sedecias in Reblatha ad Nabuchodonozorem ductus, occisis coram ipso liberis, excæcatus est. Hierem. xxxix. Hieremias iussu Nabuchodonosori perhumaniter est habitus. Qui cùm manere in patrio solo maluisset, Godoliæ cõmendatus est. Fuerat hic à Nabuchodon. relictus in Iudæa, vt reliquias Iudæorum in officio contineret. qui paulò pòst ab Ismaële occiditur, IV Reg. xxv, Hierem. xli. Secundum hæc Iudæi, nequicquam dissuadente Ieremia, in Ægyptum fugiunt, secúmque Ieremiam, & Baruch abducunt.			
4126 10 3 B	3396	588	HIEREMIAS in Ægypto dum populum in Idolorum cultus effusum coërcere nititur, graues cum viris æquè ac mulieribus simultates contentionésque suscipit. Hierem. xliv.	Ol. 48	166	160 Ian. 17
4127 11 4 A	3397	587	AMPHICTYONES Delphis Pythicum agonem χρηματίτην instituunt; hoc est præmium esse pecuniarium iubent. Pausan.	11	167	161
4128 12 5 G	3398	586		III	168	162
4129 13 6 FE	3399	585	ECNIBALVS rex Tyri regnat mensibus duobus. Chelbes succedit mensibus VIII. Iosephus. Periander Corinthi tyrannus hoc anno moritur anno vno ante Olympiadem xlix, quadraginta verò ante Crœsi captiuitatem. Sic enim Diogenis Laërtij verba rectè quidam interpretantur, Σωσικράτης δέ φησι πρότερον Κροίσου τελευτῆσαι αὐτὸν ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ εἰ πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνάτης Ολυμπιάδος. Herodoti παρακρονισμὸν in ætate Periandri vide infra anno 4155.	IV	169	163
4130 14 7 D	3400	584	ABBARVS Tyri rex mensibus III. cui successit Mytgonus & Gerastratus annis VI. Iosephus. Anno V post excidium Hierosolymitanum Nabuchodonosor, ait Ioseph. lib. x cap. XI Orig. Cœlen Syriam subegit. Inde Ammonitas, & Moabitas: ac demum Ægyptum. Sed hanc aliquot annis post Tyrum expugnatam occupauit. Vide annum 4136. & 4138.	Ol. 49	170	164 Ian. 16
4131 15 8 C	3401	583		II	171	165
4132 16 9 B	3402	582		III	172	166
4133 17 10 AG	3403	581		IV	173	167
4134 18 11 F	3404	580		Ol. 50	174	168 Ian. 15
4135 19 12 E	3405	579		II	175	169
4136 20 13 D	3406	578	HOC anno Tyri obsidio finem habuit. Videtur Nabuchodonosor deditione vrbem cepisse, ac tributi interposita pactione suis illam regibus permisisse. Lib. IX, cap. LXIII. Balatorus rex Tyri anno I. Iosephus.	III	176	170

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4137 21 14 CB	3407	577	IV	177	171
4138 22 15 A	3408	576	Ol. 51	178	172 Ian. 14
4139 23 16 G	3409	575	II	179	173
4140 24 17 F	3410	574	III	180	174
4141 25 18 ED	3411	573	IV	181	175
4142 26 19 C	3412	572	Ol. 52	182	176 Ian. 13
4143 27 1 B	3413	571	II	183	177
4144 28 2 A	3414	570	III	184	178
4145 1 3 GF	3415	569	IV	185	179
4146 2 4 E	3416	568	Ol. 53	186	180 Ian. 12
4147 3 5 D	3417	567	II	187	181
4148 4 6 C	3418	566	III	188	182
4149 5 7 BA	3419	565	IV	189	183
4150 6 8 G	3420	564	Ol. 54	190	184 Ian. 11
4151 7 9 F	3421	563	II	191	185

ARCHON Archestratides. Halic. IV.

VI Romæ regnauit Seruius Tullius annis XLIV.

Hoc anno, labente Nabuchodonosori XXX, vel ineunte XXXI, Ægyptus à Babyloniis occupata, regnante Aprie. Vide caput XVII lib. X. Hinc nouum, vt opinor, initium Nabuchodonosori consurgit, à quo Daniel annos eius computat.

Merbalus rex Tyri annis IV. Iosephus.

CREDIBILE est hoc anno Amasidem à Nabuchodonosoro præfectum Ægypto Apriem regem extinxisse, ac Nabuchodon. nomine prouinciam illam administrasse, donec post annos aliquot, excusso iugo, regiam sibi potestatem vsurpauit. Vide lib. X, cap. XVII.

Sub hunc annum, pacato iam imperio, latéq; perdomitis omnibus, Nabuchodonosor Babylone somnium illud vidit, quo imperiorum quatuor status adumbrabatur, cuius interpretationem à Daniele didicit. Dan. II. Tum enim adultus erat Daniel.

Agon Nemeacus primùm ab Argiuis actus. Euseb.

IRÔMVS posterior rex Tyri annis XX. Iosephus.

Hoc circiter anno primùm census Romæ institutus est à Seruio Tullio. Vide lib. II, cap. LXXVI.

ÆSOPVS hoc tempore celebris habetur. Diog. Laërt.

ABARIS è Scythia venit in Græciam. Euseb.

ARISTOMENE Archonte mortuum hoc anno Pittacum septuagenarium refert Diogenes. Sed cùm ad Crœsum extet illius Epistola, qui post annos XII regnare cœpit, videndum an ad priuatum adhuc Crœsum scripserit.

AMASIS in Ægypto regnare cœpit, vt Herodotus scribit, annis XLV. Sed vel falsus est: vel Aprien regem in ordinem redactum à Nabuchodonosoro Amasis circa hoc tempus rebellantem sustulit. Est enim perobscura hæc historia.

PHALARIS sub hoc tempus Agrigentinorum tyrannidem occupat annis XVI. Euseb.

ÆSOPVS à Delphis occiditur. Euseb. Suidas.

Nabuchodosoro mortuo Babyloniis regnat Euilmerodach eius filius annis tribus. Vide lib. X, cap. VII.

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4152 8 10 E	3422	562	ARCHON Hippoclides. Marcell. in vita Thucyd.	III	192	186
4153 9 11 DC	3423	561	IBYCVS poëta clarus habetur. Nerigliſſarus Nabuchodonoſori gener, Laboroſoarchodi, ſeu Baltaſſaris pater, tutor filij annis v. Beroſus. Illius tamen anni in libro Danielis Baltaſſari filio tribuuntur, cuius nomine regnum adminiſtrabat. Cap. VII & VIII.	IV	193	187
4154 10 12 B	3424	560	ARCHON Comias. Plutar. Solone. Piſiſtratus Athenis tyrannidem obtinet primò. (Ter enim illam occupauit,) Solone vehementer initiò reclamante. Herod. lib. I. Plut.	Ol. 55	194	188 Ian. 10
4155 11 13 A	3425	559	ARCHON Hegeſtratus. Plut. Solone. Solon hoc ferè tempore moritur annos natus LXXX. Diog. Laert. Piſiſtratus paulò pòſt eiicitur. Aſtyages hoc anno regno exutus à nepote Cyro, qui Perſarum imperium condidit, anno XIX Seruij Romanorum regis. Vide lib. X, cap. XIV. Erat annus Iromi Tyriorum regis XIV, vt Ioſephus ex Phœnicum Annalibus refert. Regnauit verò Cyrus annos XXX.	II	195	189
4156 12 14 G	3426	558	CROESVS vltimus Lydorum rex annos XIV. Herodotus. Huius autem initium huic anno congruit, vt ex eius cáptiuitate liquet, quæ in annum 4170 cadit, quadrageſimum ab Olympiade XLIX, vt ſuo loco diximus. Tum illud affirmat Piſiſtrateæ tyrannidis initium tertium, quod anno 4169 incidit. Vide hunc annum, & ſequentem. Crœſus ſimulatque regno potitus eſt. quam-plurimas Aſiæ prouincias imperio ſuo ſubdidit. Herod. lib. I pag. 7. Sanè non leuis eſt ſuſpicio, Crœſum viuo adhuc patre in regni communionem adſcitum fuiſſe, illo propter ætatem gerendis rebus haud ſatis idoneo.	III	196	190
4157 13 15 FE	3427	557	PISISTRATVS ſecundò tyrannidem Athenis occupat ſubornata in Mineruæ ſpeciem Phye: quæ luce palam Piſiſtratum in arcem introduxit. Herod. lib. I, pag. 15. Vide caput extra ordinem in calcem Operis coniectum de Piſiſtrato. Simonides poëta naſcitur. Suid. vide annum 4246.	IV	197	191
4158 14 16 D	3428	556	ARCHON Euthydemus. Laërt. Chilone. Piſiſtratus ſecũdò è tyrannide deiicitur Alcmæonidarum factione: & annis XI exulauit. Herod. lib. I. Steſichorus poëta moritur. Suidas. Chilo Lacedæmoniorum Ephorus. Diogenes. Mortuo Nerigliſaro patre, Baltaſar menſibus IX ſolus imperat. quibus exactis conſpiratione principum imprimiſque Darij Medi, ſiue Nabonidi occiditur, cùm manum prius ad parietem ſcribentem vidiſſet. Dan. V. Vide cap. IX lib. X.	Ol. 56	198	192 Ian. 9
4159 15 17 C	3429	555	ANAXIMENES Philoſophus clarus habetur. Euſ. Nabonidus ſiue Darius genere Medus interfecto Baltaſare regnat in Babylonia annis XVII. Beroſus. Daniel hoc anno à Gabriele de aduentu Meſſiæ, aliiſque perdocetur. Dan. IX.	II	199	193
4160 16 18 B	3430	554		III	200	194
4161 17 19 AG	3431	553	XENOPHANES Colophonius inſignis habetur. Euſ.	IV	201	195
4162 18 1 F	3432	552	PHALARIS Agrigenti tyrannus obiit. Euſeb. Camarina à Syracuſanis euertitur. Pind. Schol. ad Olymp. V.	Ol. 57	202	196 Ian. 8

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Macedonum VIII Alcetas regnat annis XXVIII. Euſ.			
4163 19 2 E	3433	551		II	203	197
4164 20 3 D	3434	550		III	204	198
4165 21 4 C B	3435	549	CIRCA hæc tempora Crœſi filius Atys in venatione occiditur. Herod. lib. I.	IV	205	199
4166 22 5 A	3436	548	ARCHON Erxiclides. Pauſan. Phoc. Theognis poëta floret. Euſeb. Huius verſus cum virtutis præcepta multa contineant, fœdiſſimæ libidinis illecebris adſperſi ſunt. Suidas.	Ol. 58	206	200 Ian. 7
4167 23 6 G	3437	547	CROESVS aduerſus Cyrum ſeſe comparans Græciæ oracula periclitatur. Herod. lib. I.	II	207	201
4168 24 7 F	3438	546		III	208	202
4169 25 8 E D	3439	545	PISISTRATVS poſt annos XI, quàm eiectus fuerat, vi & armis dominatum recuperat. Herodotus. Thucyd. Crœſus hoc anno contra Perſas in Cappadociam profectus eſt. Erat in exercitu Thales. cuius induſtria Halym fluuium ſine ponte traiecit. Herodotus lib. I. Diog. Laërt. Eodem anno mortuus eſt Thales annos natus XCV, ſi verum eſt, quod in Chronicis retulit Apollodorus apud Diogenem; natum illum eſſe anno primo Olymp. XXXIV, & cum Crœſo in expeditione fuiſſe.	IV	209	203
4170 26 9 C	3440	544	CROESVS cum Cyro confligens in Cappadocia vincitur. Sardes à Cyro captæ. Crœſus incendio damnatus, & à Cyro liberatus eſt. Herod. lib. I. Cyrus Lydia potitus Aſiam omnem ſibi ſubiicit. eique Mazarem, inde Harpagum præfecit. Herodotus I. Anaximander Mileſius annum ætatis agebat LXIV. Diogenes. ex Apollodoro: ſed hec referenda ſunt ad annum Per. Iul. 4167. Vide Annū Anaximandri Natalem ad Per. Iul. 4104. Hic primus Signiferi obliquitatem reperit. Plinius. Et falſus eſt Apollodorus in Chronicis, qui Olympiade LVIII anno ſecundo mortuum eſſe dixit, ac Polycratis Samiorum tyranni tempore floruiſſe. Pherecydes Syrius Pythagoræ præceptor hoc tempore floruit. Diog. Idem Diog. refert Anaximenem, hoc fere tempore mortuum περὶ τὴν Σάρδεων ἅλωσιν. Et tamen natum ait Olymp. LXIII. quæ ſunt ἀσύςατα: niſi ἅλωσιν poſteriorem intelligat, quando ab Athenienſibus incenſæ. Vide annum 4210.	Ol. 59	210	204 Ian. 6
4171 27 10 B	3441	543		II	211	205
4172 28 11 A	3442	542		III	212	206
4173 1 12 G F	3443	541		IV	213	207

Per. Iul ✱ ☉	Mun. di.	Ante Chr.		O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4174 2 13 E	3444	540	Æschylvs poëta nascitur. Vide annum 4238. Hipponax poëta floret. Vide Plin. lib. xxxvi, cap. v. Hippicus poëta clarus habetur. Euſ. Zenon item Eleates. Diog.	Ol. 60	214	208 Ian. 5.
4175 3 14 D	3445	539	Pherecydes historicus celebratur. Euſ. Imo verò Philoſophus Syrius. Diog. Hoc tempore Phocæi Harpagi, Perſarúmque dominatus pertæſi, relicta Aſia, nouas ſedes capeſſunt in Galliis, ac Maſſiliam condunt. Vide Herod. lib. 1. Malè Euſebius id anno tertio Olymp. xlv tribuit. Errat item Scaliger, & alij, qui hoc tempus nimium anteuertunt.	11	215	209
4176 4 15 C	3446	538	Hoc anno Darius Medus rex Babylonis exuitur regno, & Caramania donatur à Cyro. cuius annus primus Babylonici regni ab hac epocha proficiſcitur, indéque ſacris in literis putari conſueuit. Vide lib. x cap. xv. Hic finis eſt ſeptuagenariæ ſeruitutis, quando Cyrus anno xxii Perſici imperij, ac Babylonici primo, edicto Iudæis reditum in patriam conceſſit, ac templum inſtaurare iuſſit. ii Par. vlt. 22, & Eſdræ 1. Tum Zorobabele duce Iudæi è Babylonia in Iudæam regreſſi.	iii	216	210
4177 5 16 B A	3447	537	Hoc anno Iudæi duce Zorobabele, & Ioſue filio Ioſedec Pontifice, extruunt altare; ac primo die ſeptimi menſis, id eſt Tiſri, ſacrificium iuge cœpit offerri, hoc eſt Sept. tertio, feria 1 ex recenti Iudæorum computo. Eſdræ 1, 1. Simonides Ceus poëta Lyricus, & Phocylides florent. Item Xenophanes phyſicus, & poëta Euſeb. Tum Pythagoras, vt ait Diogenes.	iv	217	211
4178 6 17 G	3448	536	Anno ſecundo aduentus Iudæorum, menſe ſecundo fundamenta templi iacta ſunt à Zorobabele, & Ioſue ſummo Sacerdote. Neomenia ſecundi menſis in computo Iudaico incidit in Apr. xxviii, feriâ vii. Itaq; poſtridie Aprilis xxix feria 1 fundamenta iecerunt. Sed aduerſariorum calumniis opus impeditum eſt Cyro ſuperſtite. Eſdræ iv.	Cl. 61	218	212 Ian. 4.
4179 7 18 F	3449	535	Hoc anno Daniel die xxiv menſis primi viſionem illam intuitus eſt, qua Perſarum reges, Alexandri quoque Magni, & ſucceſſorum eius imperia continebantur. Dan. x, & xi.	ii	219	213
4180 8 19 E	3450	534		iii	220	214
4181 9 1 D C	3451	533	Archon Heraclides. Halic. iv. Tarquinius Superbus interfecto ſocero hoc anno cœpit, & regnauit annos xxiv integros. Vide lib. x, cap. xxi.	iv	221	215
4182 10 2 B	3452	532	Anacreon Lyricus poëta cognoſcitur. Euſ. Apud Samum tyrannidem exercet Polycrates. qui cùm illam cum duobus fratribus Pantagnoto, & Syloſonte partitus eſſet, poſtea hoc expulſo, interfecto altero, ſolus tenuit, & cum Amaſi fœdus iniit. Herod. lib. iii.	Ol. 62	222	216 Ian. 3.
4183 11 3 A	3453	531		ii	223	217
4184 12 4 G	3454	530		iii	224	218
4185 13 5 F E	3455	529	Cyrvs hoc anno cùm Scythis bellum inferret, à Thomyri Scytharum regina interfectus eſt. Herod. lib. 1. Iuſtinus lib. 1. & Cteſias in prælio contra Derbicas vulneratum triduo poſtea deceſſiſſe refert, cùm liberis moriens multa mandaſſet, ac iuniorem Tanyoxarcen Bactiorum,	iv	225	219

Per. Iul. ☌ ☾	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4186 14 6 D	3456	528	Ol. 63	226	220 Ian. 1
4187 15 7 C	3457	527	II	227	221
4188 16 8 B	3458	526	III	228	222
4189 17 9 A G	3459	525	IV	229	223
4190 18 10 F	3460	524	Ol. 64	230	224 Ian. 1
4191 19 11 E	3461	523	II	231	225
4192 20 12 D	3462	522	III	232	226

Choramniorum, Parthorum, & Carmaniorum prouinciis donasset. Triginta regnauit annos.

Cambyses II Persarum rex hoc anno patri successit, & regnauit annos VII, menses V. Vide lib. X, cap. XVI.

Samij Dicæarchiam condiderunt, quam nunc Puteolos vocant. Euseb.

PISISTRATVS hoc anno moritur. Succedit Hippias natu maior è liberis, annis XVIII. Arist. V Pol. cap. XII.

Eius frater Hipparchus vir politus, & eruditus fuit.

AMASIS hoc tempore moritur. Diodorus lib. I. Psammenitus illius loco regnat mensibus V. Herodotus.

CAMBYSES hoc anno Ægyptum inuadit. Herodotus lib. III. Polycrates quadraginta triremes, impositis in eas suspectis sibi ciuibus, auxilio misit, rogans Cambysen vt ne eos domum remitteret. Hi siue post expeditionem reuersi, siue omissa expeditione Lacedæmoniorum auxilio freti contra Polycratem bellum mouent, sed irrito conatu. Herod.

ARCHON Miltiades. Halicar. VII.

Hoc fere tempore Cambyses in Ægypto crudelissimè sęuiens cùm à Cræso peramicè moneretur, eum occidi iussit. Sed à Persis seruatus est. Quod vbi Cambyses resciuit, de Cræsi quidem salute gauisus est; sed conseruatores illius interfecit. Herod.

Macedonum IX Amyntas annis XLIX. Dexippus.

ANNO septimo Cambysis, Nabonassari CCXXV, Phamenoth XVII, Iulij XVI, sequente XVI, hora I, 50′ ante mediam noctem Luna defecit. Ptolem. lib. V, pag. 125 edit. Græcæ.

CAMBYSES in amentiam incidit; ac fratrem suum occidit. Hunc Smerdin Herodotus, Ctesias Tanyoxarcen nominat, & vtriusque narratio dissimilis est. Herodotus cæsum propterea per Prexaspen memorat, quod in somnis illum in solio regio sedentem vidisset. Ctesias delatione Magi cuiusdam Sphandadatis, qui ab ipso virgis obiurgatus fuerat, in suspitionem adductum refert. Cúmque mater Amytis Mago fidem habendam negaret, vicit calumnia, & de Magi consilio, qui Tanyoxarci simillimus erat, coram iussus interfici Magus, clam autem Tanyoxarces taurini sanguinis hausto necatus est. Magus verò pro Tanyoxarce habitus quinque annos latuit. Re comperta, Amytis veneno sibi mortem consciuit. Cambyses postea lignum incidens femoris musculum feriit, atque XI die mortuus est. Hæc Ctesias. Sed de annis quinque minus persuadet, Herodotea temporis putatio verisimilior est.

Hoc igitur anno, mortuo Cambyse suppositititius ille Tanyoxarces, quem Smerdin Herodotus vocat, mensibus VII regnat. Hunc nos arbitramur Artaxerxem illum esse, quem Assuero subiicit Esdræ liber I, cap. IV, 7. Vide lib. XII, cap. XXVII.

Ægrotante in Ægypto Cambyse, Orœtes Sardium præfectus Polycratem Samiorum tyrannum per fraudem illectum necat; & cruci suffigit. Herod. lib. III. Sic igitur annos XI tyrannidem tenuit.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4193 21 13 CB	3463	521	CVM personatus Smerdis, vel Tanyoxarces septem mẽsibus latuisset, tandem re comperta septem principes in eum conspirant. Occiso Mago Darius Hystaspis F. rex eligitur. Herod. lib. III. Statim atque regno potitus est, Orætem Sardium præfectum è medio sustulit.	IV	233	227, & 228 Ian. 1 & Dec 31
4194 22 14 A	3464	520	ANNO secundo Darij, Iudæi, Zorobabele, ac Iosue Pontifice ducibus, templi instaurationem repetunt, eiúsque rei potestatem nouo Darij decreto impetrant. Esdræ VI. Quam ad rẽm Aggæi, & Zachariæ Prophetarum hortatu vehementer animati sunt. Vide Aggæi I, & II, & Zachariæ I, 12, vbi Angelus septuagesimum hunc annum vocat ab excidio Hierosolymitano.	Ol. 65	234	229
4195 23 15 G	3465	519	PINDARVS nascitur. Suidas.	II	235	230
4196 24 16 F	3466	518		III	236	231
4197 25 17 ED	3467	517		IV	237	232 Decẽ. 30.
4198 26 18 C	3468	516		Ol. 66	238	233
4199 27 19 B	3469	515	ANNO sexto exeunte Darij regis, tertio die Adar; hoc est decimo Martij templum absoluitur. Pascha verò celebratum Aprilis XVIII. Esd. VI.	II	239	234
4200 28 1 A	3470	514		III	240	235
4201 1 2 GF	3471	513	HARMODIVS, & Aristogiton Hipparchum Pisistrati filium interficiunt. Thucyd. lib. VI. Leæna meretrix constantissimè supplicia pertulit. Pausanias Atticis. Hoc fere tempore Syloson Polycratis frater, qui priuatum adhuc Darium veste donauerat, ad eum accessit, ac Sami principatum obtinuit. Herod.	IV	241	236 Dec. 29.
4202 2 3 E	3472	512	DARIVS in Samum misit exercitum, vt Sylosontem ibi tyrannum constitueret. Herod. lib. III. Eodem tempore Babylonia à Dario rege defecit. Ibid. Æschylum hoc anno natum ponit author vitæ Sophoclis.	Ol. 67	242	237
4203 3 4 D	3473	511		II	243	238
4204 4 5 C	3474	510	CVM Babylonem mensibus XX Darius obsedisset, tandem Zopyrus seipsum mutilans, & ad Babylonios deficiens fraude illos in Darij potestatem redegit. Herodotus lib. III. Pisistratidarum tyrannis hoc anno penitus est sublata Alcmæonidarum opera, & auxilio Lacedæmoniorum. Herodotus lib. V. Thucyd. lib. VI. Accidit id anno XX ante pugnam ad Marathonem Thucyd. Eodem anno Athenienses Harmodio, & Aristogitoni statuas publicè posuerunt. Plin. lib. XXXIV, cap. IV. Pulsus Athenis Hippias, Amynta rege Macedonum, & aliis ad se illum inuitantibus, ad Darium confugit. Herod. V.	III	244	239

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4205 5 6 BA	3475	509	ANNO ab V. C. exeunte CCXLIV Tarquinius ob stuprum à filio Lucretiæ oblatum Roma pellitur VI Kalend. Martij, vnáque regia potestas extinguitur. Consules verò pro regibus deinceps instituti. Coss. *L. Iunius Brutus.* *L. Tarquinius Collatinus.* Collatinus à Demarato oriundus erat, Aruntis nepos, Demarati pronepos. Bruti pater M. Iunius fuit: qui ex Tarquinia Prisci filia M. & L. Iunios susceperat. Pater & filius M. à Superbo necati. Lucius simulatione amentiæ seruatus erat. Halic. lib. IV. Collatino abdicare se coacto suffectus est P. Valerius. Postea cùm in acie contra Tarquinium Brutus Consul cecidisset, ei suffectus est M. Horatius. Ergo Coss. *P. Valerius Volusi F. Volusus.* *M. Horatius Pulvillus.* Primum fœdus inter Carthaginienses & Romanos initum. Polyb. lib. III. Romani tum vix vsque ad XVII lapidem agrum possidebant. Sex. Rufus. Eusеb. Æginetæ mari dominati sunt annis X. Eusеb. Pythagoras Syloſontis fastum tyrannicum pertæsus in Italiam venit. Solinus cap. XVII.	IV	245	240 Dec. 28.
4206 6 7 G	3476	508	Coss. *P. Valerius Poplicola II.* *T. Lucretius Tricipitinus.* *Archon Isagoras.* Halic. I. P. Valerius Kal. Mart. triumphauit de Tarquinio & Etruscis ab illo concitatis. Dionysius lib. V. Liuius lib. II. Census Romæ institutus est, & inuenta puberum CXXX M. Dion. lib. V. Darius in Scythas molitur expeditionem. ponte Bosphorum iniungit. Inde alium in Danubio pontem facit: cui cùm Ionum tyrannos præfeciſſet, ipse traiecit in Scythiam. Pòst paulo magna exercitus parte deleta, ægrè seruatus in Asiam rediit, Megabazo cum 80000 in Europa relicto, qui illam subigeret. Herod. lib. IV. Eodem tempore Aryandes Præfectus Ægypti Pherotimæ Arcesilai matris rogatu in Cyrenensem duxit exercitum. Sybaritarum CCCM à CM. Crotoniatarum Milone duce in prælio cæsa. Sybaris deinde solo æquata. Diod. Sic. libro XII.	Ol. 68	246	241
4207 7 8 F	3477	507	Coss. *P. Valerius Poplicola III.* *M. Horatius II.* Porsena cum Romanis acerrimè bellum gerit. Enituit eo bello M. Horatij Coclitis, Mutij Scævolæ, & Cloeliæ puellæ virtus. Dion. Halic. Templum Iouis Capitolini ab Horatio dedicatum. Id. & Liuius. Persæ cum Pheretima Barcen IX mensibus obsessam capiunt, ac diripiunt. Herod. lib. IV. Megabazus Thraciam & Macedoniam armis sibi subiicit. Alexander Amyntæ Macedoniæ regis F. Persarum legatos in conuiuio petulantius lasciuientes interficit. Herod. lib. V. Darius in Persidem rediens Histiæum Mileti tyrannum secum deducit. Is Aristagoram generum, & consobrinum suum Mileto præficit. Id.	II	247	242

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4208 8 9 E	3478	506	Sp. *Lartius Flauius.* *T. Herminius Exquilinus.* Hos Coss. Liuius omittit. Naxij seditione laborantes multos è ciuibus pellunt. qui ad Aristagoram & Artaphernem Hystaspis F. Darij fratrem Ioniæ præfectum confugiunt. Hic Megabati & Aristagoræ reducendos illos committit. Sed amborum inter se simultate res exitum non habuit. Herod. lib. v.	III	248	243
4209 9 10 DC	3479	505	*M. Valerius Publij frater.* *P. Postumius Tubertus.* Triumpharunt de Sabinis. Valerio huic ob crebras victorias ædes in palatio publicis sumptibus extructæ. Halic. Histiæus inuitus apud Darium detentus Aristagorã clam vt à Rege deficiat hortatur. Aristagoras Milesiis oblata libertate tyrannos vbique dominatu abdicat. Lacedæmonem deinde ad opem implorandam profectus, à Cleomene reiicitur. Herod. v.	IV	249	244 Dec. 27
4210 10 11 B	3480	504	*P. Valerius Poplicola* IV. *T. Lucretius* II. *Archon Acestorides.* Halic. v. Poplicola de Sabinis, & Veientibus triumphat. Appius Romam migrat, à quo Tribus Claudia. Dionysius. Liuius. Ex Regillo Sabinorum cum magna cognatorum, & clientium manu migrauit. Suetonius Tiberio sexto ferè anno post reges exacto in patricios cooptatum refert. Aristagoras frustrà solicitatis Lacedæmoniis Athenas venit. Viginti naues ab iis impetrat. Reuersus in Asiam palam ad defectionem incitat. Sardes captæ, & incensæ. Herod. l. v. Heraclitus Ephesius insignis habetur. qui Darium ad sese vocantem aspernatus est. Diog.	Ol. 69	250	245
4211 11 12 A	3481	503	*Agrippa Menenius Lanatus.* *P. Postumius Tubertus.* Postumius de Sabinis ouans vrbem ingreditur, myrto coronatus. Hinc ouandi nata consuetudo. Dion. Plin. lib. xv, cap. xxix.	II	251	246
4212 12 13 G	3482	502	Sp. *Cassius Viscellinus.* *Opiter Virginius Tricostus.* De Sabinis triumphauit Cassius, bellúmque confecit anno quarto. Dion. Anno Darij xx Lunæ defectio parua contigit Epiphi xxviii, anno Nab. ccxli, horis à meridie 10, 45′. Ptolem. lib. iv, pag. 102. Tempus congruit Nouemb. xix, sequente xx. Persæ Ionas bello persecuti fugant, fundúntque. Athenienses illos deserunt. Nihilominus bellum supra vires aggressi, Byzantium, aliásque vrbes sibi subiiciunt. Cyprij ad illos deficiunt, præter Amathusios. Darius audito Sardium incendio contra Athenienses exardescit, & quotidie se ante cœnam de bello Athenienſibus inferendo iubet admoneri. Herod. v.	III	252	247
4213 13 14 FE	3483	501	*T. Lartius Flauius.* *Postumus Cominius Aruncus.* Latini authore Mamilio Tarquinij genero contra Romanos bellum cient. Dion. Liu.	IV	253	248 Dec. 26.
4214 14 15 D	3484	500	Manius *Tullius Longus.* *Ser. Sulpicius Camerinus.* *Archon Myrus* Hal. v. Democritus Abderites hoc tempore floret. Anaxagoras Philosophus nascitur. Diog.	Ol. 70	254	249

T. Æbutius

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4215 15 16 C	3485	499	*T. Æbutius Elua.* *P. Veturius Geminus.* Fidenæ obsessæ. Crustumeria capta. Prænestè à Latinis ad Romanos deficit. Dion. v. Aristagoras contra Persas dimicans in acie cecidit. Histiæus à Dario missus in Ioniam peruenit. quem Milesij recipere detrectant. Herod. v.	II	255	250
4216 16 17 B	3486	498	*T. Lartius Flauus* II. *Q. Clœlius Siculus.* Hoc anno primùm Dictator creatus est à collega Lartius: cùm plebs ære alieno oppressa nomen aduersus Latinos dare detrectaret. Dion. v. Iones, ac præcipuè Chij nauali prælio victi: & Ionia rursus à Persis subacta. Miletus capta euersáque funditus sexto quàm rebellarat Aristagoras anno. Herod. lib. v. pag. 214.	III	256	251
4217 17 18 A G	3487	497	*A. Sempronius Atratinus.* *M. Minucius Augurinus.* Ædes Saturni dedicata, & Saturnalia dies festus institutus. Dion. VII. Liu. 2. Pythagoras obiit, cùm Crotonæ XII annos exegisset. Euseb. Hunc pro Deo Metapontini coluerunt. Iustinus libro XX.	IV	257	252 Dec. 25.
4218 18 19 F	3488	496	*A. Postumius Albus.* *T. Virginius Tricostus.* Archon Hipparchus. Halic. VI. Latini post annuas inducias turbant, incitante Mamilio. Ideo Dictator creatus est Postumius. Res prosperè gesta ad Regillum lacum. Triumphauit Postumius. Latinis societas reddita. Liu. 2. Mardonius Darij gener contra Græcos à Dario missus tyrannos ex Ioniæ ciuitatibus sustulit, & popularia imperia constituit. Thraciam, Macedoniámque, ac finitimas regiones latè Persarum imperio subiecit. ad Athon tempestate iactatus XX M. hominum amisit. Herod. lib. VI. Æschylus floret.	Ol. 71	258	253
4219 19 1 E	3489	495	A P. *Claudius Sabinus.* *P. Seruilius Priscus.* *Archon Philippus.* Schol. Soph. Volsci à Seruilio repressi: quibus indictum ideò bellum, quod superiore belli Latinis quæ mitterent auxilia parauerant. Sed triumphus intercedente collega Seruilio negatus. Cum lictoribus ergo coronatis coronatus & ipse triumphali cum veste Vrbem intrauit. Dionys. VI. Liuius 2. Darius per legatos aquam ignémque petiit. Æginetæ ei illi dedunt. Orta Lacedæmone inter reges contentione Demaratus regno à Cleomene collega pellitur, & ad Persas transfugit. Herod. VI. Hellanicus historicus nascitur, qui initio belli Peloponnesiaci natus erat annos LXV. Gellius lib. XV, cap. XXII. Sophocles nascitur. Schol. Soph.	II	259	254
4220 20 2 D	3490	494	*A. Virginius Montanus.* *T. Veturius Geminus.* Dictator aduersus Æquos, Voscos & Sabinos tumultuantes creatus est M. Valerius Volesi F. Dion. VI. Liu. 2.	III	260	255
4221 21 3 C B	3491	493	SP. *Cassius Viscellinus* II. *Postumius Cominius.* *Archon Themistocles.* Sigon. Plebs fœnebri malo afflicta secessit in montem sacrum	IV	261	256 Dec. 24.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			trans Anienem, eadémque Menenij Agrippæ oratione placata. Tribuni pl. tum primùm creati a. d. IV Eid. Dec. primùm duo; deinde tres additi. Dionyſ. Liuius 2. Aſconius in Cornelianam. Athenienſes Themiſtoclis ſuaſu Piræum extruit.			
4222 22 4 A	3492	492	*T. Geganius Macerinus.* *P. Minucius Augurinus.* *Archon Diognetus.* Halic. VI.	Ol. 72	262	257
4223 23 5 G	3493	491	*A. Sempronius Atratinus* *M. Minucius Augurinus.* *Archon Hybrilides.* Dion. VII. C. Marcius Coriolanus exilio mulctatur. Dion. Liu. 2. Gelo Syracuſis occupat tyrannidem. Pauſan. Eliac. II, pag. 186. Annos XVII regnauit. Euſeb. in Excerptis Scal. Perſæ Eretriam in Eubœa ſuccendunt. Herod. VI. Eclipſis Lunæ anne Nabon. 257 Tybi 3, ſequente 4, Apr. 25, hora 10, 40' à meridie; fuitque perexigua. Ptolem. lib. IV.	11	263	258
4224 24 6 F	3494	490	*Q. Sulpicius Camerinus* II. *Sp. Lartius Flauus* II. *Archon Phænippus.* Plut. Ariſtide. Marathonia pugna hoc anno contigit. Vide lib. X, cap. XXII. Boëdromionos VI die, vt ait Plutar. in Cam. hoc eſt XXIX. Sept. feria I. Athenienſes ſoli cum Platæenſibus pugnant duce Miltiade. Cæſa ſunt barbarorum 6400: Athenienſium 172. Herod. VI. Darius accepta clade nouam in Græcos expeditionem triennio toto comparat. Herod. lib. VII.	III	264	259
4225 25 7 ED	3495	489	*C. Iulius Iulus.* *P. Pinarius Rufus.* Volſci aſtuto Tullij Accij & Coriolani conſilio bellum contra Romanos ſuſcipiunt Coriolano duce. Liu. 2. Miltiades dum Parum inſulam aggreditur, infeliciter inde digreſſus & oblæſus, Athenis in vincula coniicitur, ac moritur. Herod. VI.	IV	265	260 Dec. 23.
4226 26 8 C	3496	488	SP. *Nautius.* *Sex. Furius.* *Archon Anchiſes.* Halic. VIII. Coriolanus ab oppugnatione patriæ materna pietate deducitur. Dionyſius. Liu. lib. 2.	Ol. 73	266	261
42 9 2727 B	3497	487	*T. Sicinius.* *C. Aquilius.* Sicinius Volſcis difficilius ſuperatis triumphum egit. Aquillius victis Hernicis ouans vrbem ingreſſus eſt. Dion. Liu. 2. Tertio anno poſt cladem Marathoniam exacto, & ineunte quarto, Ægyptus à Perſis deficit. Ad vtrumque bellum capeſſendum intentus Darius, Xerxem regni ſucceſſorem inſtituit. Herod. VII.	II	267	262
4228 28 10 A	3498	486	SP. *Caſſius* III. *Proculus Virginius.* Æqui à Virginio fuſi. Volſci, & Hernici à Caſſio ad Romanorum amicitiam traducti. Caſſius regnum affectans legem agrariam tulit de agro Hernicorum Latinis & Romanis diuidendo. Hæc prima legis agrariæ mentio. Dion. Val. Max. lib. III, cap. III.	III	268	263
4229 I II GF	3499	485	*Q. Fabius Vibulanus.* *Ser. Cornelius Coſſus.* Sp. Caſſius poſt Conſulatus tres, ac duos triumphos ob	IV	269	264 Dec 22.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4230 2 12 E	3500	484	tyrannidem affectatam è Tarpeia rupe præcipitatus est. Dion. lib. VIII. Liu. 2. Dario mortuo Xerxes IV Persarum rex annis XX. *L. Æmilius Mamercus.* *Archon Leostratus.* *Ser. Cornelius Cossus.* Halic. VIII. Volsci & Æqui ab Æmilio superati. Dion. Liu. 2. Xerxes Ægyptum recuperat, & Achæmeni fratri suo permittit. Herod VII.	Ol. 74	270	265
4231 3 13 D	3501	483	*M. Fabius Vibulanus.* *Archon Nicodemus.* *L. Valerius Potitus.* Halic. VIII. Veiens bellum initum: & Volsci rebellarunt. Liu. 2. Herodotus nascitur. Gellius lib. XV, cap. XXIII.	II	271	266
4232 4 14 C	3502	482	*Q. Fabius Vibulanus.* *C. Iunius.* Æqui arma sumpserunt. Veientes Romanum agrum populati. Dion. Liu. 2.	III	272	267
4233 5 15 B A	3503	481	*Cæso Fubius II.* *Archon Aphepsion.* *Sp. Furius.* Laert. Socrate. Xerxes Pisistratidarum, atque Aleuadarum hortatu, & horrendis spectris concitatus bellum contra Græcos suscipit, ac totus est in apparatu. Hoc anno è Perside mouens venit in Asiam, & Sardibus hiemauit. Herod VII. Cimon ossa Thesei è Syro transfert Athenas. indéque Tragœdorum institutus est agon. Plut. Cimone.	IV	273	268 Dec. 11.
4234 6 16 G	3504	480	*M. Fabius Vibulanus II.* *Archon Callias.* *C. Manlius.* Diod. XI. Pugnatum acerrimè cum Veientibus. Occidit Q. Fabius Consulis frater, & Manlius Consul. Liu. 2. Xerxes hoc anno traiecit in Græciam appetente vere. quo tempore Solem obscuratum esse scribit Herod. pag. 252. Verùm hoc citra eclipsin accidit, quæ nulla hoc anno veris tempore contigit: neque superiore. Vide cap. XXIV lib. x. Ponte igitur Hellesponti freto imposito traiecit exercitum. qui constabat peditum DCCCM. Naues erant supra MCC. Lacedæmonij ad Thermopylas strenuè resistunt Leonida duce cum trecentis Spartanis, & Græcorum cæterorum militibus quatuor. Victus deinde Xerxes nauali prælio ad Salaminem, Boëdromionis XX die: qui in Sept. XXIII, fer. I incidit. fugit XLV die post pugnam, relicto in Græcia Mardonio. Herod. VII. Lacedæmoniorum rex Cleombrotus, vt aditum in Peloponnesum intercluderet, Isthmum muro ducto munire instituit. Sed repentina Solis defectione deterritus est, quæ contigit Octob. 2 hora I, 24′ post meridiem, digitorúmque fuit 7. Vide lib. x cap. XXIV. Eodem tempore Carthaginienses, quos ad aggrediendam Siciliam Xerxes incitarat, ad Himeram à Gelone victi sunt, cùm iis præesset Amilcar. Diodorus lib. XI. Pindarus tum natus erat annos XL. Suidas. Anaxagoras philosophari incipit natus annos XX. Diog. Euripides nascitur. Diog. in Socrate. Thomas Mag.	Ol. 75	274	269
4235 7 17 F	3505	479	*Kæso Fabius.* *V. Virginius.* *Archon Xanthippus.* Diod. XI. Consul Fabius cum gente sua bellum Veiens sibi deposcit. Erant sex & trecenti, qui cum IV M. clientum ad Cremeram fluuium castra muniunt. Liu. 2.	II	275	270

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Ineunte vere, Alexander Amyntæ Macedonum regis F. Athenas missus à Mardonio frustra ipsos ad deditionem hortatur. Vincitur ad Platæas & occiditur Mardonius à Pausania,& Aristide,Boëdromionis III,hoc est Sept. XXV. Eodem die Græci prælio nauali ad Mycalen duce Xantippo & Leotychide Persas superant. Post victoriam Lacedæmonij domum reuersi. Athenienses cum Asiaticis Græcis Seston oppugnant. Xerxes Masistis fratris vxorem deperit, eiúsque filiam Dario filio despondet. Xerxis vxor Amestris Masistis coniugem auribus, naribus, labris, lingua mutilat. Masistes fugiens occiditur. Herod. IX. cuius hoc anno historia desinit.			
4236 8 18 E	3506	478	*L. Æmilius Mamercus.* *C. Seruilius.* *Archon Timosthenes.* Diod. XI.	III	276	271
			Athenienses Themistocle Lacedæmonem profecto muros suos instaurant. Gelo in Sicilia obiit. Succedit Hiero frater. Diodorus XI.			
			Æschylus floret.			
4237 9 19 D C	3507	477	*C. Horatius Puluillus.* *T. Menenius Lanatus.* *Archon Adimantus.* Diod. XI.	IV	277	272 Dec. 20.
			Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes. *Ad bellum missos perdidit vna dies.* Ouid.			
			Trecenti enim à Veientibus hoc anno cæsi. Dion. Liu. anno quarto post pugnam Salaminiam. Gell. lib. XVII cap. XX.			
			Themistocles author est Athenienſibus, vt è Piræeo portum faciant, qui Phalerico hactenus vtebãtur. Thucyd. I.			
			Pausanias cum barbaris de prodenda Græcia conspirat, cùm vnà cum Athenienſibus in Cyprum profectus esset, ac Byzantium cepisset. Thucyd. lib. I.			
			Aristides æquitate sua socios Athenienſibus conciliat, & vt ad Persicum bellum tributa conferant hortatur, atque in Delo ærarium constituant. Diodorus lib. XI. Tunc igitur ab Athen. ἡλιωσταμίαι creati.			
4238 10 1 B	3508	476	*A. Verginius Tricostus.* *C. Seruilius Structus.* *Archon Phædon.* Diod. XI.	Ol. 76	278	273
			Coss. æstiuo Solstitio creati, ait Halic. Kal. Sextilibus ineunt.			
			Seruilius Veientes occidione occidit. Liu. 2.			
			Leotychidas Lacedæm. rex moritur, cùm regnasset annos XXII. Succedit Archelaus, & regnat annis XLII. Anaxilaus Rhegij, & Zancles tyrannus moritur anno regni sui XVIII. Succedit Micythus tutor filiorum eius. Hiero Gelonis fratris successor Polyzelo fratri inuidet. qui ad Therorem Agrigentinum se recipit. Himeræi à Thrasydæo Theronis F. oppressi ad Hieronem confugiunt. Sed ab eo produntur Geloni, quo cum amicitiam contrahit, ac fratri Polyzelo reconciliatur. Hiero Catanenſibus, & Naxiis eiectis, nouos incolas imponit: & Catanam Ætnam vocat. Theron Himeram colonos mittit. Diod. lib. XI.			
			Æschylus moritur natus annos LXV. Schol. eius.			
4239 11 2 A	3509	475	*P. Valerius Poplicola.* *C. Nautius Rufus.* *Archon Dromoclides.* Diod. XI.	II	279	274

De Veientibus & Sabinis triumphat P. Valerius. Dion. Liu. 2.

Lacedæmonij de recuperando maritimo imperio consilium ineuntes ab Hetœmarida deterrentur. Athenienses interim multas expeditiones faciunt: & insulas paulatim in seruitutem redigunt. Thucyd. lib. 1.

4240 12 3 G | 3510 | 474

L. Furius Medullinus.
M. Manlius Volso.
Archon Acestorides. Diod. XI.

III | 280 | 275

Census actus; & lustrum VIII conditum. Fasti Capit. Ciuium capita censa CIII M. Dionysius. Liu. 2.

Hiero Tyrrhenos à Cumanis oppressos liberat. Diod.

Hoc anno videtur Artaxerxes à patre Xerxe in regni communionem adscitus. Vide lib. X, cap. XXV.

4241 13 4 FE | 3511 | 473

L. Æmilius Mamercus III.
Vopiscus Iulius.
Archon Menon. Diod. XI.

IV | 281 | 276 Dec. 19.

Tarentini ab Iapygibus victi. Diod. XI.

4242 14 5 D | 3512 | 472

L. Pinarius Mamertinus.
P. Furius Fusus.
Archon Chares. Halicarn. IX.

Ol. 75 | 282 | 277

Volero Trib. Pl. legem tulit de plebeiis Magistratibus creandis. Liuius 2.

Thero Agrigentinus moritur. cuius filius Thrasydæus impotenter se gerens, ab Hierone vincitur, & paulo pòst à ciuibus occiditur. Agrigentini libertatem recuperant. Diod. lib. XI.

Sophocles hoc anno primùm Tragœdias docuit. Euseb.

4243 15 6 C | 3513 | 471

Ap. Claudius Sabinus.
T. Quintius Capitolinus.
Archon Praxiergus. Diod. XI.

II | 283 | 278

Voleronis lex anno superiore promulgata, hoc demum perlata est. Liu. 2.

Lacedæmonij vt Athenienſium quempiam in proditionis infamiam coniicerent, Themistoclem accusant communicati cum Pausania consilij. ac primò quidem absolutus est. postea tamen ad Admetum; inde in Asiam fugit. atque hinc ad Artaxerxem simul & Xerxem. vti cap. XXV lib. X declarauimus.

Elei in vnam ciuitatem coëunt. Diod. XI.

Euripidem natum hoc anno scribit author vitæ Sophoclis, quo annis XXIV iunior fuisse dicitur.

4244 16 7 B | 3514 | 470

L. Valerius Poplicola.
Tib. Æmilius Mamercus.
Archon Demotion. Diod. XI.

III | 284 | 279

Cimon Miltiadis F. Athenienſium Imperator Asiæ vrbes à Persis recipit. quos etiam CCCXL nauibus instructos ducentarum quinquaginta nauium classe vincit ad Cyprum: statímque ad Eurymedontem fluuium pedestres barbarorum copias fundit. Diod. XI.

Thucydides nascitur. Pamphila apud Gellium lib. XV, cap. XXIII.

Capuam à Tuscis conditam hoc anno Cato referebat. Velleius lib. 1.

Democritum hoc anno natum Thrasyllus ait apud Diogenem.

Per. Iul ✱ ☉	Mun. di.	Ante Chr.		O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab
4245 17 8 AG	3515	469	*A. Virginius Montanus.* *T. Numicius Priſcus.* *Archon Phædon.* Diod. XI Sparta terræ motibus quaſſata. Helotes, & Meſſenij rebellant. ſed ab Archidamo coërcentur. Athenienſes primùm in auxilium vocati, poſtea verò ſuſpecti, non ſine offenſione diſcedunt. Hæc ſimultatum initia. Diod. XI. Socratem hoc anno natum ſcribit Diogenes: ſed Aphepſione Prætore, qui eſt annus IV Olymp. LXXIV.	IV	285	280 Dec. 18.
4246 18 9 F	3516	468	*T. Quinctius Capitolinus.* *Q. Seruilius Priſcus.* *Archon Theagenides.* Halicar. IX. De Volſcis victoriam retulit Quinctius, & Antium cepit, ac triumphauit. Dion. Liu. 2. Mycenæ, quæ hactenus Argiuis ſubiici noluerant, ab iis euerſæ. Diod. XI. Bacchylides poëta, & Diagoras celebrantur. Euſeb. Zeuxis pictor claret hoc tempore. Euſeb. Simonides obiit annos natus LXXXIX. Suid. Anaxagoram mortuum hoc tempore prodidit Apollodorus apud Diog. quod non eſt veriſimile.	Ol. 78	286	281
4247 19 10 E	3517	467	*Tib. Æmilius Mamercus.* *Q. Fabius Vibulanus.* *Archon Lyſiſtratus.* Diod. XI. Anaxilai filij à tutore Micytho rationem repoſcunt. quâ ille ſanctiſſimè reddita, fruſtrà retinentibus illis, receſſit in Græciam. Hiero Catanæ moritur, regno Thraſybulo fratri relicto, cùm XI annis regnaſſet. Diod. XI. Lapis in Ægos potamon decidit. Plin. lib. II, cap. LVIII.	II	287	282
4248 20 11 D	3518	466	*Q. Seruilius II.* *Sp. Poſtumius Albinus.* *Archon Lyſanias.* Diod. XI. Thraſybulus Hierone deterior, à Syracuſanis bello appetitur. pactione interpoſita, exulatum in Locros abiit. Ita Syracuſani IX deinceps annis ad Dionyſium vſque feliciſſimè vixerunt. Diod. XI.	III	288	383
4249 21 12 CB	3519	465	*T. Quinctius Capitolinus.* *Q. Fabius.* *Archon Lyſitheus.* Diod. XI. Luſtrum IX Romæ conditum. Cenſa ſunt CXXIV M. Liu. 3. Artabanus Hyrcanus Xerxem interficit; & apud Artaxerxen Darium eius fratrem paternæ cædis accuſat. Vnde Dario ab Artaxerxe ſublato, Artabanus hunc ipſum vulnerat. Sed mox ab eo necatur. Artaxerxes igitur ὁ μακρόχειρ hoc anno cœpit, & regnauit annos XL. Diod. XI.	IV	289	284 Dec. 17.
4250 22 13 A	3520	464	*A. Poſtumius Albus Regillenſis.* *Sp. Furius Medullinus* *Archon Archidemides.* Hal. IX. Hoc primùm anno T. Quinctius pro Conſule iuſſus eſt ſubſidio caſtris cum exercitu ſociali mitti. Liu. 3. Thaſij ab Athenienſibus denuò ſubiugati. Æginetæ rebellantes obſeſſi. Amphipolim XM colonorum Athenis miſſa. Thraciam iidem aliquamdiu tenent, donec ab Edonis profligati ſunt. Lacedæmonij Thaſiis impellentibus in Atticam irrupturi, terræ motu, & Elotum defectione prohibentur. Diodorus XI. Pauſan. Meſſen pag. 134 Cimonẽ Lacedæmoniis aduerſus Elotas ſubſidio veniſſe refert.	Ol. 79	290	285

4251 23 14 G | 3521 | 463

L. Æbutius.
P. Seruilius Priſcus.
Archon Tlepolemus. Diod. XI.

Conſules Kal. Sextilibus, vt tunc anni principium agebatur, ineunt. Liu.

Ambo Coſſ. peſte mortui. Dion. Liu. 3.

Eclipſis Solis Aprilis XXX, feria 2, hora 3 poſt meridiem, cuius meminit Euſeb.

Ægyptus cum Inaro rege defecerat. Artaxerxes Achæmenem patruum eò mittit. Inarus Athenienſium auxilium accerſit. Themiſtocles hoc anno videtur obiiſſe, cùm aduerſus Athenienſes bellum ei mandaretur ab Artaxerxe. Vide lib. X, cap. XXV.

Artaxerxes, qui & Aſſuerus, grande conuiuium facit. Vaſthi repudiata Eſtherem ducit. Eſther 1.

			II	291	286
4252 24 15 F	3522	462	III	292	287

L. Lucretius Tricipitinus.
T. Vetuſius Geminus.
Archon Conon. Diod. XI.

Lex Terentia promulgata de quinqueuiris Cõſulari poteſtate creandis. Liu. 3. Cùm, vt dictum eſt, ſolem defeciſſe notet Euſebius, id ad annum hunc refert Scaliger, Octobriſque XIV. Sed vera coniunctio Athenis accidit hora poſt meridiem XIII diei, 9, 21'. Non igitur conſpici potuit. Prorſus verò antecedente anno defectio illa contigit. Perſæ in Ægypto nauali prælio ab Athenienſibus victi. Artaxerxes Lacedæmonios aduerſus illos ſollicitat: ſed fruſtrà. Ideo nouas copias Artabano, & Megabyzo ducibus mittit. Diod. XI.

4253 25 16 E D	3523	461	IV	293	288 Dec. 16.

P. Volumnius Aminthinus.
Ser. Sulpicius Camerinus.
Archon Euhippus. Diodorus.

Lex Terentia rurſus agitata. Cæſo Quinctius ferox iuuenis, quo duce pulſi foro ſæpè Tribuni, damnatus in exilium abiit. Liu. 3.

Siculi Catana, & aliis vrbibus pulſi ſub Tyrannis, Deucetio duce patrias recuperant. Diod. XI.

Athenienſes Perſas Memphim fugientes perſecuti duas vrbis partes occupant. Id.

4254 26 17 C	3524	460	Ol. 80	294	289

P. Valerius Poplicola.
C. Clodius Regillus.
Archon Phaſiclides. Diod.

Ap. Herdonius Sabinus cum IV M. exulum & ſeruorum arcem & Capitolium occupat. Tribuni vetant armari populum. Valerius minatur, & plebi perſuadet. Thuſculani ad Vrbis auxilium aduolant. Cæſo Valerio, Capitolium recuperatur. L. Quinctius Coſ. ſuffectus. Liu. 3.

Ephialtes, incitante Pericle, Areopagitarum poteſtatem imminuit. Cimonem oſtraciſmo relegari facit, quaſi μισόδημον & φιλολάκωνα. Ipſe noctu iugulatur. Perſæ CCC nauibus inſtructis exercitum in Ægyptum transferunt, vt Memphi obſeſſis opem ferrent. Diod. XI.

4255 27 18 B	3525	459	II	295	290

Q. Fabius Vibullanus III.
L. Cornelius Maluginenſis.
Archon Philocles. Diod.

Cenſus actus, & inuenta CXXXII M. & CCCCIX. Sed luſtrum ob Capitolij capti, & occiſi Coſſ. religionem non

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			conditum. Liu. lib. 2. Dionysius tamen conditum refert, idque IX est. Volsci & Æqui ad Antium victi. triumpharunt ambo Coss.			
			Athenienses Leocrate duce Corinthios, & Epidaurios vincunt, & Peloponnesum populantur: eósque vincunt iterum ad Cecryphalum, nec non Æginetas. Lysias nascitur. Diod. Plutar.			
			Esther hoc anno ad Assuerum introducitur mense x. Esther cap. 11.			
4256 28 19 A	3526	458	*L. Minucius.* *C. Nautius Rutilus.* *Archon Bion.* Diod.	III	296	291
			Æqui contra Romanos bellum mouent, & Sabini. Nautius contra Sabinos feliciter rem gerit. Minucius ignauè: & ab Æquis obsidentur castra. Quinctius Dictator ab aratro vocatus Æquos sub iugum mittit. Inde XVI die Dictatura se addicat. Liu. 3. Dionys.			
			Megarenses à Corinthiis vexati Athenienſium opem implorant. Myronide ergo duce misso victi Corinthij. Phocenses eiiciunt Doras oppidis tribus. Lacedæmonij opem iis ferunt. In reditu ab Athenienſibus lacessiti vincunt ipsos. Inducię mox mensium IV factæ. Athenienses μακρὰ τείχη Megarensibus ædificant; impositio præsidio. Diod. XI.			
4257 1 1 GF	3527	457	*C. Horatius Pulullus.* *Q. Minucius Augurinus.* *Archon Mnesithides.* Diod. XI.	IV	297	292 Dec. 15.
			Æqui Corbionem occupant. Horatius illos vincit. Trib. Pl. tùm X creati. Liu. 3.			
			Thebani ob μιδισμὸν à Bœotis contempti ad Lacedæmonios confugiunt, & imperium recuperant. Myronydes dux Athen. Lacedęmonios exigua manu vincit. Mox Bœotiam, Locros, & alias regiones expugnat. Diod. XI.			
4258 2 2 E	3528	456	*M. Valerius Lactuca.* *Sp. Virginius Tricostus.* *Archon Callias.* Diod.	Ol. 81	298	293
			Romæ sæculares ludi primùm acti. Censorinus.			
			Tolmides dux Athen. Laconicam populatur; Zacynthum, & Cephaleniam obtinet. Messenios Naupacti collocat. Æginetæ se Athenienſibus dedunt. Persæ terra marique suis Memphi obsessis opem ferunt, eósque liberant. Athenienses ab Ægyptiis deserti in Prosopitidem insulam se receperant. vbi à Persis obsessi, desperata salute, cum incensis nauibus acerrimè pugnare vellent, Megabazus illorum fortitudinem admiratus, æquis conditionibus eos dimittit. Ita Ægyptus ab Artaxerxe recepta. Inarus in crucem actus. Thucyd. lib. 1 post Tolmidæ victoriam hæc acta memorat.			
4259 3 3 D	3529	455	*C. Veturius Cicurinus.* *T. Romilius Vaticanus.* *Archon Sosistratus.* Diod.	II	299	294
			Æqui in Thusculanos irruentes à Coss. fusi. Liu. 3.			
			Pericles dux eligitur, & Tolmide in Bœotia occupato, Peloponnesum populatur. Diod. XI.			
			Cratinus, & Plato Comici celebrantur: nec non Aristarchus Tragicus, cuius Plautus meminit. Euseb.			
			Neemias potestate ab Artaxerxe facta instaurandæ vrbis Hierosolymitanæ in Iudæam profectus est. Neem. 11. Hic est annus XX Artaxerxis à primo eius initio.			

DANIELIS HEBDOMADES.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4260 4 4 C	3530	454	Initium. LXX hebdomadum ab hoc anno. Vide quæ lib. XII disputata sunt. SP. *Tarpeius.* *Archon Ariston.* *A. Æternius vel Aterius.* Diod. Abiecta lege Terentia, legati tres in Græciam ad eorum cognoscendas leges missi. Consules anni superioris ambo damnati. Liu. Halic. Syracusani πεταλισμὸν ad ὀστρακισμοῦ formam instituunt, & statim abrogant. Diod. XI.	III	300	295
4261 5 5 BA	3531	453	SEX. *Quintilius Trigeminus.* *Archon Lysicrates.* *P. Curiatius.* Diod. Pericles Sicyone frustrà tentata Acarnaniam vexat. Syracusani cum Tyrrhenis bellum gerunt. Vrbs Palica condita. Diod. XI.	IV	301	296 Dec. 14.
4262 6 6 G	3532	452	*C. Menenius.* *Archon Charephanes.* *P. Sestius Capitolinus.* Halic. X. Sybaris à Crotoniatis euersa ante annos LVIII, à Thessalo, collectis Sybaritarum reliquiis instaurata inter Sybarin & Crathin. vnde sexto pòst anno pulsi. Diod. XI.	Ol. 82	302	297
4263 7 7 F	3533	451	DECEMVIRI. *Archon Antidotus.* Decemuiri hoc anno creati, qui iura populo scriberent, cùm legati tres è Græcis anno superiore rediissent. Halic. Liu. 3. Deucetius Siculorum dux Ætnam occupat. Diod. X. Crates Comicus, Bacchylides Lyricus. Praxilla item, & Cleobulina celebrantur. Euf.	II	303	298
4264 8 8 E	3534	450	DECEMVIRI. *Archon Euthydemus.* Hoc anno Cimon induciarum ad quinquennium cum Peloponnesiis faciendarum author est. Thucyd. lib. 1, pag. 72. ac tum in Cyprum cum classe profectus Persas terra marique superat. Idem. Templum Iunonis in Argis incensum. Euf. Deucetius Siculorum dux à Syracusanis victus supplex ad eos confugit, & Corinthum mittitur. Diod. XI.	III	304	299
4265 9 9 DC	3535	449	DECEMVIRI, *iisque abrogatis.* Coss. *L. Valerius Potitus.* *M. Horatius.* *Archon Pedieus.* Decemuiris impotenter Remp. administrantibus, præsertim Ap. Claudio, qui Virginiam in seruitutem asseruerat, quæ & ideo à patre occisa fuerat; plebis secessio facta. Mox Tribb. Pl. restituti, & Coss. creati. Qui cùm aduersus hostes feliciter rem gessissent, triumphum primi à populo inuito Senatu, Valerius de Æquis, & Volscis; Horatius de Sabinis egerunt. Liu. 3. Cimon Cypri vrbes sibi subiicit. Artaxerxes cogitur ignominiosam cum Græcis pacem facere, ea lege, vt Asiæ vrbes liberas relinqueret; neue ad mare propius interuallo, quantum equi cursus est, accederet. intra Cyaneas autem & Chelidonias longa naui, vel restaurata non inueheretur. Diod. XI. Plutarchus. qui in Citij obsidione Cimonem obiisse narrat.	IV	305	300 Dec. 13.
4266 10 10 B	3536	448	*Lars Herminius.* *Archon Philiscus.* *T. Verginius Calimontanus.* Halic. XI. Eubœa deficit ab Athen. tùm Megarenses. qui à Pericle victi. Diod. XI.	Ol. 83	306	301

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4267 11 11 A	3537	447	*M. Geganius Macerinus. Archon Timarchides.* *C. Iulius.* Diod. Lacedæmonij in Atticam irrumpunt. Tolmides dux Cheroneam expugnat. Pòst ad Coroneam à Bœotis occiditur. Ita Bœotiam Athenienſes omittunt. Diod. lib. XII.	II	307	302
4268 12 12 G	3538	446	*T. Quinctius Capitolinus. Archon Callimachus.* *Agrippa Furius.* Diod. Pericles Athenienſium fractas res erigit. Eubœam ſubiugat. Lacedæmonij in Atticã irrumpunt annis XIV ante initium belli Peloponneſiaci. Thucyd. lib. II, pag. 114. Inducię XXX annorum inter Athen. & Lacedæm. pactæ. Thucyd. Agragantini Syracuſanos aggreſſi, quod Deucetium emiſerant, qui ad Calen acten inſtaurandam reuerſus erat, ab illis vincuntur. Thuriorum vrbs inſtaurata. Hanc extruxêre Sybaritæ, adiuuantibus Athenienſibus. Charondas legibus nouam ciuitatem temperat. Diod. XII.	III	308	303
4269 13 13 FE	3539	445	*M. Genucius. Archon Simachides.* *Agrippa Curtius.* Diod. C. Canuleius Trib. Pl. legem tulit de connubiis patrum cum plebe miſcendis; & obtinuit impedito delectu. Liu. 4.	IV	309	304 Dec. 12.
4270 14 14 D	3540	444	Tribuni mil. Conſulari poteſtate hoc anno primùm creati. Sed vitio factis ſuffecti Coſſ. tertio pòſt menſe. *L. Papirius Mugillanus.* *L. Sempronius Atratinus.* *Archon Praxiteles.* Thurij cum Tarentinis bellum gerunt. Athenienſes colonos mittunt ad Thurios, intérque cæteros Lyſiam XV annos natum. Venit & Herodotus, atque hiſtoriam ſuam ibi ſcripſit. Plin. lib. XII, cap. IV. Dion. Hal. in Lyſia. Plut. Diod. Herodotus natus erat annos XL. Meliſſus, Parmenides, Empedocles inſignes habentur. Diog. Laërt.	Ol. 84	310	305
4271 15 15 C	3541	443	*T. Quinctius V. Archon Lyſanias.* *M. Geganius Macerinus II.* Diod. Volſci à Geganio victi, & ſub iugum miſſi, de quibus triumphum egit. Liu. Euripides floret, & Protagoras Sophiſta. Euſ. Cenſores hoc anno primùm creati. Liu. 4.	II	311	306
4272 16 16 B	3542	442	*M. Fabius. Archon Diphilus.* *Poſtumus Æbutius Elba.* Halic. XI.	III	312	307
4273 17 17 AG	3543	441	*C. Furius Pacilus.* *M. Papirius Craſſus.* Sexto anno, quàm XXX annorum inducię ab Athen. & Lacedæm. pactæ fuerant, (vt ait Thucyd. pag. 74) Samij ab Athenienſibus deficiunt contra Mileſios bellum gerentes. Pericles inſulam ſubegit. Quo aduerſus Perſarum naues profecto, Samij relictam ab eo claſſem expugnant. Reuerſus Pericles Samios iterum in ditionem ſuam redigit. Obſidionales machinæ, vt aries, teſtudo, &c. ab Artemone Clazomenio primùm ibi repertæ. Diod. lib. XII. Cauſa defectionis Sami fuit Aſpaſia Mileſia, cuius in gratiam Mileſiis Pericles fauebat. Diod.	IV	313	308 Dec. 11.
4274 18 18 F	3544	440	*Proculus Geganius Macerinus. Archon Myrichides.* *L. Menenius Lanatus.* Diod. XII. Fames præualida Romæ. multi ſe in Tiberim præcipitant. Liu. 4. Ducetius Siculorum dux morbo perit. Diod. XII.	Ol. 85	314	309

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4275 19 19 E	3545	439	*T. Quintius Capit. VI.* *Archon Glaucides.* *Agrippa Menenius Lanatus.* Diod. Sp. Melius per occasionem famis frumẽto diuiso plebem sibi conciliat. Creato Dictatore L. Quinctio, à Magistro Equitum C. Seruilio Hala Melius occiditur. Accusatur dedeinde à L. Minucio Præfecto annonæ Seruilius, qui & lauit. Liu. 4. Bellum Corinthiacum cœpit. Epidamnij exules Epidamnum obsident. Ciues à Corcyræis reiecti ad Corinthios cõfugiunt. qui à Corcyræis victi cum maioribus ad bellum viribus consurgerent; Corcyræi ad Athenienses receptum habuerunt. Thucyd. 1. Diod. XII. Theætetus Mathematicus floret. Eus.	II	315	310
4276 20 1 D	3546	438	*Tribb. Mil. Cons. pot. tres.* *Archon Theodorus.* Diod. Fidenæ colonia ad Lartem Tolumnium Veientium regem deficiunt, & legatos Pop. Rom. occidunt. quibus statuæ in rostris positæ. Liu. 4. Archæanactidæ Cimmerij Bosphori reges desinunt post annos XLII. Successit Spartacus annis VII. Diod. XII.	III	316	311
4277 21 2 C B	3547	437	*M. Geganius Macerinus.* *Archon Euthymenes.* *L. Sergius Fidenas.* Diod. Dictator creatus Mamercus Æmilius Veientes vincit. Tolumnius à Cosso occiditur, déque eò spolia refert opima. Vide Liu. 4. Aristophanes floret.	IV	317	312 Dec. 10.
4278 22 3 A	3548	436	*L. Papyrius Crassus.* *Archon Nausimachus.* *M. Cornelius Maluginensis.* Diod. Corcyræi & Corinthij legatos Athenas mittunt. Athenienses Corcyræorum societatem præferunt. Thucyd. 1. Missus Lacedæmonius Cimonis F. cum X nauibus. Democritus, Empedocles, Hippocrates medicus, Gorgias, Hippias, Prodicus, Zeno Eleates, Parmenides, & Socrates florent. Diog. Laërt. & alij. Isocrates nascitur annis V ante bellum Pelopon. Dion. Halic. in eius Vita.	Ol. 86	318	213
4279 23 4 G	3549	435	*C. Iulius.* *Archon Antilochides.* *Proculus Virginius Tricostus.* Diod. Peste grassante, Fidenates Romanum agrum populantur. Dictator creatus est A. Seruilius Priscus. Captæ Fidenæ. Liu. 4. Corinthij nauali prælio victi Potidæam ad defectionem impellunt. Perdiccas Macedo idem Chalcidensibus persuadet, & vt relictis maritimis opidis in vnum oppidum Olynthum commigrent. Hæc Diod. XII. Thucydides initio victos à Corinthiis esse Corcyræos asserit: sed Athenienſibus subsidium ferentibus, discessisse Corinthios. Post concione Lacedæmone facta, decretum videri Athen. inducias violasse. Anno id XIV quam erant factæ contigit. Ergo anno 4281. Pindarus obiit annos natus LXV, vel, vt alij, LXXX. Thomas Mag.	II	319	314
4280 24 5 F	3550	434	*Iulius III.* *Archon Chares.* *Virginius II.* Diod. Hetrusci de bello Romanis inferendo concilium cogunt. Ideo Dictator creatus Mamercus Æmilius. Sed bello quiescente Censuram à quinquennio ad sesquiannum contraxit. Liu. 4.	III	320	315

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4281 25 6 ED	3551	433	*Tribb. Mil. III.* *Archon Apseudes.* Diodorus. Ædes Apollinis in pestilentia vota. Liu. 4. Meton Pausaniæ F. Enneadecaëteridem publicat. Vide lib. II. Tarentini Siris incolas aliò transferunt, & colonia suorum addita Heracliam condunt. Diod. XII. Macedonum rex XI. Perdiccas annis XXIII. Dexippus.	IV	321	316 Dec. 9
4282 26 7 C	3552	432	*Tribb. mil. II.* *Archon Pythodorus.* Lacedæm. cum sociis decreuerunt inducias ab Athen. violatas, & bellum suscipiunt. Thucyd. I. Callias dux ad Potidæam moritur. Huic Phormio subrogatus. Diod. Thuc. Phidias Mineruæ simulacrum facit. Aristoph. Schol. ad Εἰρήνην. Meton Solstitium obseruat. Vide lib. II & IV.	Ol. 87	322	317
4283 27 8 B	3553	431	Coss. *T. Quintius Cincinnatus.* *Archon Euthydemus.* *C. Iulius Mento.* Diod. A. Postumius Dictator aduersus Æquos, & Volscos; de quibus triumphat. Is filium, quòd contra iussum suum pugnauerat, securi percussit. Ita Gellius l. XVI. Valerius Max. lib. II, cap. II.	II	323	318
4284 28 9 A	3554	430	*L. Papyrius Crassus.* *Archon Apollodorus.* Diod. *L. Iulius.* Belli 2. Athenienses Methonem frustra obsident. Brasidas illustris habetur. Athenis sæuissima pestis, cùm Peloponnesij rursum Atticam populati essent. Pericles Peloponnesi oram vastat. Huic Athen. succensent, & pecunia mulctant. Thucyd. 2. Diod. XII.	III	324	319
4285 1 10 GF	3555	429	*L. Sergius Fidenas.* *Archon Epaminon.* Diod. *Hostius Lucretius Tricipitinus.* Belli 3. Pericles moritur post biennium & sex menses ab inchoato bello Agnon dux Athen. Potidæam expugnat. Phormio dux eorundem Lacedæmonios nauali prælio bis vincit. Platæas obsident Peloponnesij circa ortum Acturi, id est Octobri, vt exponit Schol. Thucyd. II. Sitalces rex Odrysarum aduersus Perdiccam expeditionem agit. Thucyd. 2. Diod. XII. Hoc anno Euripidis drama Hippolytus datur. Schol. Eurip.	IV	325	320 Dec. 8
4286 2 11 E	3556	428	*A. Cornelius Cossus.* *Archon Diotimus.* Diod. *T. Quintius Pennus.* Belli 4.	Ol. 88	326	321

Veientes

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Veientes in agrum Rom. excurrunt. Superstitiones peregrinæ per Ædiles compressæ. Liu. 4.			
			Lesbij, & præcipuè Mitylenæi ab Athen. deficiunt. Olympiade ineunte clam legatos ad Peloponnesios mittunt. Thucyd. lib. III.			
			Mitylene capta, & plerique necati. Pergitur in Platæarum obsidione. Anaxagoras moritur natus annos LXXII. Plato nascitur Thargelionis septima die. Diog.			
4287 3 12 D	3557	427	*C. Seruilius Ahala.* *Archon Euclides.* Diod. *L. Papyrius Mugillanus.* Belli 5.	II	327	322
			Athenienses à Leontinis rogati classem in Siciliam mittunt aduersus Syracusanos. Sed illi inter se conuenerunt. Gorgias legatus primùm Athenis auditus est.			
			Mitylenæi à Pachete obsessi deditionem faciunt. Lata in omnes capitalis sententia, postridie reuocatur. Platææ à Lacedæm. captæ, atque dirutæ.			
			Corcyra seditione graui laborat. Inclinabat in Lacedæmonios nobilitas: plebs in Athenienses. Victa nobilitas Athenienſium auxilio. Diodorus XII. Thucyd. III.			
4288 4 13 C	3558	426	TRIBB. *mil.* IV. *Archon Scythodorus.* Diod. Belli 6.	III	328	323
			Infeliciter à Trib. pugnatum contra Veios. Dictator creatus est Mamercus Æmilius. Veientes, & Fidenates à Dictatore victi, occisis colonis Fidenatibus, qui ad augendam terrorem faces præferebant. Fidenæ captæ, atque direptæ. Liu. 4.			
			Pestis recrudescit Athenis. Delus expiata mortuorũ sublatis loculis. Trachin Heraclia nominata, & incolis à Lacedæmoniis frequentata. Terra motu apud Locros scissa, & Atalante insula superfusa. Diodorus ait esse factam. Laches in Sicilia Messenios Athenienſibus adiungit. Athenienses XXX naues mittunt in Peloponnesum ducibus Demosthene, Alcisthene, & Procle: & in Melum LI duce Nicia. Hi ad Tanagram vincunt Bœotios. Demosthenes cum Acarnanibus Leucadios infestat; & ab Ætolis vincitur.			
			Athenienses in Sicilia Locridem populantur, Peripolium capiunt. Demosthenes Ætolos, eorúmq; socios Lacedæm. vincit. Diod. XII.			
4289 5 14 B A	3559	425	TRIBB. *mil.* IV. *Archon Stratocles.* Diod. Belli 7.	IV	329	324 Dec. 7
			Demosthenes Pylum munit, quæ abest à Messeniis stad. 400. Lacedæmonij in Sphacteria insula portui Pyli opposita delectos collocant. Cleon Athen. dux Lacedæm. qui in Sphacteria erant in potestatem redigit. Pacem orant Lacedæmonij: respuunt Athenienses. Thucyd. III. Diod. XII.			
			Syracusij & Locri Messanam capiunt.			
			Artaxerxes moritur, anno imperij XL. Thucyd. pag. 285. Succedit Xerxes mensibus duobus. Huic Sogdianus mensibus VII.			
4290 6 15 G	3560	424	TRIBB. *mil.* IV. *Archon Isarchus.* Diod. Belli 8.	Ol. 89	330	325
			Capua Ethruscorum colonia à Samnitibus occupata cæsis noctu incolis. Liu. 4.			
			Solis defectio contigit Martij XXI, feria 4, hora 8, 29′ post mediam noctem. Thucyd. 3. Vide lib. X, cap. XXVII.			
			Syracusij, & alij Siculi pacem faciunt. Athenienſium duces reuersi fuga, aut pecunia mulctati. Megara à Brasida			

Per. Iul. ☽ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			seruata ne Athenienſibus proderentur. Lamachus in Pontum nauigat. Demoſthenes Naupactum. Braſidas Theſſalia tranſita Perdiccæ ſe adiungit, & multas ciuitates Lacedæmoniis cõciliat. Amphipolim capit. Thucyd. IV. Diod. XII. Perſarum IX rex Darius Nothus annis XIX. Ariſtophanis Nubes priores datæ. Schol.			
4291 7 16 F	3561	423	Coss. *C. Sempronius Atratinus. Archon Aminias.* Diod. *Q. Fabius Vibulanus.* Belli 9. Sempronius malè aduerſus Volſcos pugnat. Sex. Tempanius Decurio equitum ex plebe perruptis hoſtibus euadit, & productus in concione Sempronium purgat. Liu. 4. Lamachus tempeſtate ad Heracleam amittit claſſem. Annuæ induciæ inter Lacedæm. & Athen. initæ. Quas priuſquam audiſſet Braſidas Scionem capit. De hac altercantibus conueniri non potuit. Menda interim ad Lacedæm. tranſiit, quæ à Nicia recuperata. Scione obſeſſa. Perdiccas alienatus à Lacedæm. ad Athenienſes tranſit. Argis templum incuria ſacerdotis Chryſidis conflagrauit. Thucyd. IV. Diod. XII. Ariſtophanis Nubes ſecundæ in ſcenam datæ. Schol. Ariſt.	II	331	326
4292 8 17 E	3562	422	Tribb. *mil.* IV. *Archon Alcæus.* Diod. Belli 10. Cleon in Thraciam profectus Toronam capit. Contra Braſidam pugnat. Ambo in acie cæſi; victoribus Lacedæmoniis. Athenienſes L annorum inducias pacti. Ita Peloponneſiacum bellum X anno terminatum. Thucyd. V. Eudoxus Cnidus clarus habetur. Diog. Euſ.	III	332	327
4293 9 18 D C	3563	421	Tribb. *mil.* IV. *Archon Ariſto.* Diod. Belli 11. Cùm Quæſtores duos ad veteres totidem addi placuiſſet; certatum eſt, vt ex plebeiis creari poſſent. Liu. 4. Noui in Græcia tumultus. Græci arbitrati Lacedæmoniorum & Athen. conſenſum ad opprimendam Græciam pertinere, inter ſe conſpirant, Argis delato principatu. Lacedæmonii ſocios comitate retinent. Athenienſes ſæuiunt. Lacedæmonij ver ſacrum Heracleam deſtinant. Thucyd. V. Diod. XII.	IV	333	328 Dec.
4294 10 19 B	3564	420	*Trib. mil.* IV. *Archon Ariſtophylus.* Diod. XII. Belli 12. Maiore anni parte interregnum fuit. Athenienſes Delios, quos eiecerant, reſtituunt: neque Pylum Lacedæmoniis reddunt. ob id tumultuatum. Argiui ſe ad Athenienſes adiungunt; cùm Lacedæmoniorum legati fraude ab Alcibiade circunuenti negaſſent in concione ſe αὐτοκράτορας veniſſe, quod in Senatu dixerant. Lacedæmonii ab Eleis à certamine Olympico ſunt excluſi, quod per inducias Olympicas Lapram opidum inuaſiſſent. Diod. XII.	Ol. 90	334	329
4295 11 1 A	3565	419	*Trib. mil.* IV. *Archon Archias.* Diod. XII. Belli 13. Serui de occupanda Roma coniurati detecti ſunt. Liu. 4. Argiui cum Lacedæmon. pugnant. Fœdus poſtea faciunt: quod ſubinde violatum. Bœoti Heracleam Trachiniæ occupant. Alcibiades Peloponneſum cum armis ingreditur. Argiui Epidaurum capiunt. Thucyd. V. Diod. XII.	II	335	330

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Ætá Nab.
4296 12 2 G	3566	418	*Trib. mil.* IV. *Archon Antipho.* Diod. Belli 14.	III	336	331
			Cùm Tribb. mil. duo ab Æquis superati fuissent, Dictator creatus Q. Seruilius illos deuicit. Volæ captæ, ac Lauici: quô & colonia deducta. Liu. 4.			
			Lacedæmonij de Argiuis, & Mantineensibus insignem victoriam referunt. Thuc. v.			
			Himera cùm annis LVIII stetisset, à Carthaginiensibus euersa. Vide suprà anno 4238.			
4297 13 3 FE	3567	417	*Trib. mil.* IV. *Archon Euphemus.* Diod. Belli Peloponn. 15.	IV	337	332 Dec. 5
			Appetente vere, & exeunte anno IV Olymp. XC, Lacedæmonii cum Argiuis, & Mantineensibus societatem ineunt. Thucyd. lib. v. pag. 399.			
			Athenienſibus Perdiccas suspectus esse cœpit. Ideo mari ab illis arcetur. Id. mihi pag. 253. circa fin.			
4298 14 4 D	3568	416	*Trib. mil.* IV. *Archon Aristomnestus.* Diod. Belli 16.	Ol. 91	338	333
			Turbatum à Tribunis Pl. legis Agrariæ mentione. Sed Appius Claudius suasit, vt aduersus Tribunos plebis auxilium à collegis ipsorum peteretur. Liu. 4.			
			Hoc anno Athen. Siciliense bellum suscipiunt. Selinuntij Ægestanos oppresserant; Syracusij patriâ Leontinos eiecerant. vtrique Athenienſium opem implorant. qui legatis ad explorandam rem præmissis, Alcibiadis hortatu occasionem hanc arripiunt. Duces creati tres, Alcibiades, Nicias, Lamachus.			
			Melij insulares ab Athen. victi, & puberes omnes occisi. Thucyd. v. Diodorus XII.			
			Xenocles poëta Euripidẽ vincit. Ælianus lib. II, cap. VIII.			
4299 15 5 C	3569	415	*Trib. mil.* IV. *Archon Chabrias.* Diod. XIII. Belli 17.	II	339	334
			Athenienſium classis in Siciliam nauigat. Antequam proficiscerentur, Hermæ noctu præciduntur. Ea res Alcibiadi crimini data. qui cùm in Siciliam venisset, inde ad causam dicendam euocatus, clam aufugit Spartam: & Lacedæmonios ad opem Syracusiis ferendam incitat.			
			Gylippus dux in Siciliam mittitur. Diod. XIII.			
4300 16 6 B	3570	414	*Tribuni militum* IV. *Archon Pisander.* Diod. Belli 18.	III	340	335
			Volæ ab Æquis captæ: sed à Postumio Regillensi vno è IV Tribunis receptæ. Qui in Vrbem reuocatus ob seditionem, cùm dixisset: Malè militibus meis, nisi quieuerint, fremente exercitu, Quæstore lapide icto, cùm sæuire pergeret, lapidibus obruitur. Liu. 4.			
			Syracusæ ab Athenienſ. muro interclusæ. Lamachus occiditur. Athenienses in Græcia cum Argiuis Laconicam vastant. Ob id induciæ solutæ.			
			Gylippo per Epipolas ingresso, Syracusani murum ex aduerso eius extruunt, quem Athenienses excitarant. Nicias in summas angustias redactus Athenienſibus scribit, missionémque flagitat. Thucyd. VII.			
4301 17 7 AG	3571	413	*M. Cornelius Cossus.* *L. Furius Medullinus.* *Archon Cleocritus.* Diod. XIII. Belli 19.	IV	341	336 Dec. 4
			Quæstio de Postumiana cæde instituta. Liu. 4.			
			Lacedæmonij Deceliam occupant, quæ abest Athenis			

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			120 ſtadia. Suppetiæ miſſæ Athenienſibus in Siciliam, Eurymedonte & Demoſthene ducibus. Fit nauale certamen, in quo victi Syracuſani. Sed tandem fuſi Athenienſes terra marique. cæſi Demoſthenes & Nicias. Eclipſis Lunæ contigit Auguſti XXVIII, feria IV, ineunte media nocte. Thucyd. VIII. Diod. Vide lib. X, cap. XXVII.			
			Poſt Siculam cladem deficiunt ab Athenienſibus Leſbij, Chij. Eubœenſes idem moliuntur. Tiſſaphernes, & Pharnabazus ſe ad Lacedæmonios adiungunt.			
			Diogenes Cynicus naſcitur, qui XC natus annos obiit eodem anno quo Alexander. Vide Laertium, & annum 4390.			
4302 18 8 F	3572	412	*Q. Fabius Ambuſtus.* *Archon Callias*. Diod. *C. Furius Pacilus.* Belli 20.	Ol. 92	342	337
			Lacedæmonij cum Dario rege fœdus ineunt.			
			Athenienſes Chium obſident. Syracuſani Peloponneſiis auxilia ſubmittunt.			
			Alcibiades cum Athenienſium ducibus agit, vt reuocetur ab exilio, vtique Tiſſaphernes concilietur, atque oligarchia conſtituatur. Quod & Piſander obtinuit, Phrynicho duce, qui id impediebat, in ordinem redacto. Quadringenti ergo conſtituuntur, qui Reipubl. præſint. Alcibiades porrò à Lacedæmoniis tranſit ad Athenienſ. Thucyd. Diod.			
			Diocles Syracuſanis ſeueras leges conſtituit. Diod. XIII.			
4303 19 9 E	3573	411	*M. Papirius.* *Archon Theopompus*. Diod. *C. Nautius Rutilus.* Belli 21.	11	343	338
			Coſſ. induſtria fames ſubleuata. Siculi tyranni Romanis frumentum benignè ſuppeditant. Cumani Samnites repellunt. Liu. 4.			
			Quadringenti pro tyrannis ſe gerunt. Agis Lacedæm. rex Atticam vexat. Hyperbolus Athenienſis oſtraciſmo pulſus occiditur in Samo, conſpiratione contra populum à paucis facta. Sed mutata mox omnia. Athenis quadringenti in ordinem redacti: creatique V.M. quibus commiſſa Reſp. Victi ad Eubœam Athen. quæ & deficit. Mindarus Lacedæm. nauarchus claſſem Mileto in Helleſpontum traiicit, eluſis Athenienſibus. Thraſybulus, & Thraſyllus Mindarum vincunt inter Seſtum, & Abydum. Inde Cyzicum capiunt. Thucyd. & Diod. Hîc ille deſinit. Victus denuo Mindarus, & tertiò ad Cyzicum, vbi pugnans interiit. Xenoph. I.			
4304 20 10 D	3574	410	*M. Æmilius.* *Archon Glaucippus*. Diod. *C. Valerius.* Belli 22.	III	344	339
			Egeſtani à Seliuntiis oppreſſi, &, quòd Athenienſes exciuiſſent, Syracuſanorum iram veriti ad Carthaginienſes confugiunt. Hannibal eò miſſus Amilcaris nepos, qui à Gelone ad Himeram occiſus erat, & Giſconis F. Selinuntij Syracuſanorum auxilium implorant. Diodorus XIII.			
			Chalcidenſes in Eubœa deſertis Atheniẽſibus eum Bœotis conſpirant, & fretum obſtruunt aggere ducto, relicto nauis vnius tranſitu.			
			Tentata pax à Lacedæmoniis: ſed fruſtrà. Diod. XIII.			
			Macedonum XIV Archelaus regnat annis XIV.			
4305 21 11 CB	3575	409	*Cn. Cornelius Coſſus!* *Archon Diocles*. Diod. *L. Furius Medullus II.* Belli 23.	IV		340 Dec. 3
			Hoc primùm anno Quæſtores è plebe tres facti, cùm tres			

Icilij Tribb. Pl. essent. Liu. 4.

Annibal Selinuntem capit, & diripit; cùm ante annos CCXLII condita fuisset. Himera quoque solo prostrata ab eodem Hannibale anno CCXL quàm excitata fuerat. Hermocrates Syracusanus exul collectis copiis contrà Pœnos strenuè rem gerit. Lacedæmonij Pylum capiunt anno XV, quàm à Demosthene munita fuerat. Theramenes Chalcedonem: Alcibiades Byzantium cepit. Diod. XIII.

4306 22 12 A	3576	408	TRIBB. *mil. tres patricij.* *Archon Euctemon.* Diod. Belli 24.	Ol. 93	346	341

Volsci superati à P. Cornelio Cosso Dictatore. Liu. 4.

Athen. Hellesponti vrbes expugnant, præter Abydum. Alcibiades Athenas reuersus, ac magnificè exceptus est. Paulo pòst adornata classe excursiones facit. Lacedæm. Lysandrum ducem constituunt: qui à Cyro Darij F. & in Asiam misso adiutus est. Alcibiade absente, Antiochus eius legatus infeliciter pugnat. Itaque Athenienses denuò succensent, & tradito X ducibus exercitu illum fugere compellunt. Medi à Dario deficientes iterum subiiciuntur. Diod. XIII. Xenophon 2.

Hermocrates defunctorum ad Himeram Syracusanorum ossa Syracusas mittit. Pòst clam irrumpere conatus in foro cum suis occiditur. Erat in Hermocrateorum numero Dionysius postea tyrannus, qui tùm sauciatus est. Diod.

Plato Socrati nauat operam, natus annos XX. Diog.

4307 23 13 G	3577	407	*Trib. mil. omnes patricij.* *Archon Antigenes.* Diod. Belli 25.	II	347	342

Lysandro Lacedæmonij Callicratidam ducem subrogant. Conon Athen. Imperator Mitylenen compellitur. Vrbem obsidet Callicratidas. Carthaginenses nouam in Siciliam expeditionem suscipiunt, in qua CXX M. numerata. Xenoph. at Ephorus CCC M. refert. Diod. XIII. Agrigentum paulo ante hibernum solstitium captum. Id.

4308 24 14 F	3578	406	*Trib. mil.* IV. *Archon Callias.* Diod. Belli 26.	III	348	343

Volsci superati. Anxur captum, ac direptum. Veientibus superbè respondentibus bellum contra illos paratum. Liu. 4.

Athenienses ad Arginusas vincunt. Occiditur Callicratidas. Duces Athenienstum, quòd tempestate prohibiti naufragorum cadauera non sustulissent, supplicio affecti. Xenoph. 2. Arginusæ insula est inter Mitylenẽ, & Asiam.

Luna defecit: vt idem testatur Xenophon 2. Contigit Apr. XV, feria II, hora 8, 50′ à meridie. Vide lib. X, cap. XXVIII.

Templum Mineruæ Athenis conflagrauit. Xenophon 2.

Philistus hîc priorem historiæ partem desiit; qui VII libris annos DCCC complexus est: tùm IV alios pertexuit. Diod. XIII.

Sophocles moritur annos natus XC, cùm decies & octies vicisset. Vltima victoriæ lætitia hominem confecit. Diod. qui & ex Apollodoro Chronographo refert Euripidem eodem anno mortuum, natum annos LXXV. Euseb. in Chron. Alij sexennio post Euripidem mortuum volunt.

4309 25 15 ED	3579	405	*Tribb. mil.* V. *Archon Alexias.* Diod. Belli 27.	IV	349	344 Dec. 2

Veij obsessi. Liuius 4.

Per. Iul ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Currente adhuc anno tertio Olymp. Syracusanorum duces ob cladem à Carthaginiensibus acceptam Dionysius accusare non destitit. qui cùm ex lege mulctaretur, Philistus historicus prædem se pro illo dedit. Dux inde cum aliis creatus, posteà solus, eodem, quo Pisistratus, astu satellites, mox tyrannidem obtinet. Diod. XIII. Xenoph. 2.			
			Lysander cum Araco mittitur iusso ex illius arbitrio omnia facere. Athen. ad Ægos potamon victi, cùm Alcibiadis consilium spreuissent. Athenas Lysander obsidet. Xenophon 2.			
			Darius hoc anno moritur. Succedit Artaxerxes filius ὁ μνήμων annis XL. Vide cap. XLIX lib. X.			
			Carthaginienses Gelam obsident. cui subsidio veniens Dionysius vincitur. Ideo Syracusis fugit. milites ab eo deficiunt. Vxori eius illuditur. At ipse nec opinatò subiens rebelles profligat. Carthaginienses coacti cum illo pacem facere. Diod. XIII.			
4310 26 16 C	3580	404	*Trib. mil.* VI. *Archon Pythodorus.* Belli 28.	Ol. 94	350	345
			Hoc anno cœpit XXVIII belli Peloponnesiaci, quo ineunte terminatur, Athenis à Lysandro captis post VI mensium obsidionem; Munychionis XVI, hoc est, Aprilis circiter XVIII. Cùm Thebani diruendam censerent, seruari placuit. Triginta tyranni constituti; quos inter Theramenes: qui moderatior cæteris paulo pòst occiditur.			
			Solis defectio, vt ait Xenophon, accidit Septembris III, feria VI, hora 9, 12′.			
			Tenuit itaque bellum illud annos XXVII, menses VI. Vide lib. X, cap. XXVIII. Muri Piræei à Themistocle extructi diruuntur. Pausan. Att. pag. 2.			
			Dionysius contra Siculos bellum suscipit. Deficiunt ab eo Syracusani. Sed illius calliditate compescuntur. Lacedæmonij illum adiuuant.			
			Alcibiades hoc anno moritur. Sed & Democritus annos natus XC. Diod. XIII.			
4311 27 17 B	3581	403	*Trib. mil.* VIII. *Athenis Anarchia fuit.* Diod. XIV.	II	351	346
			Veij acrius obsessi, & hiems sub pellibus acta. Equites equo merere cœperunt. Liu. lib. V.			
			Clearchus à Lacedæmoniis missus Byzantiorum tyrannidem occupat. Pulsus inde confugit ad Cyrum. Lysander Heraclidis regnum abrogare contendit. sed frustrà. Diod. XIV.			
4312 28 18 A	3582	402	*Trib. mil.* VI. *Archon Euclides.* Diod.	III	352	347
			Dionysius in Carthaginienses bellum meditatur. Diod. XIV.			
4313 1 19 GF	3583	401	*Trib. mil.* VI. *Archon Xenænetus.* Diog. in Xenoph.	IV	353	348 Dec. 1
			Hi Kalend. Octobr. ineunt.			
			Cyrus in fratrem Artaxerxem bellum comparat, Lacedæmoniis auxiliantibus. Cæsus idem in prœlio. Græci ad 5000 redacti ex 10000 per Armeniam, & Paphlagoniam redeunt duce Xenophonte. Diod. XIV.			
			Thrasybulus occupata Phyle, XXX tyrannos deiicit. Democratiam Athenis Pausanias restituit. Spartani Græcia tota Messenios exterminant. Diod.			
4314 2 1 E	3584	400	*Trib. mil.* VI. *Archon Laches.* Diod.	Ol. 95	354	349
			Anxur in Volscis receptum. Liu. V.			

Pharnabazus Asiæ præficitur. Tissaphernis gratiam ambiunt omnes. Huic Lacedæmonij à Græcis in Asia ciuitatibus exorati denunciant, vti Græcos liberos relinquat. At ille Cumas obsidet, sed frustrà. Lacedæmonij Thimbronem mittunt: qui Magnesiam expugnat. Diodorus XIV.

Græcorũ, qui Cyro auxiliares fuerant, reliquiæ in Byzantium veniunt; & ne oppidum diriperent Xenophontis oratione persuadentur. Chion Epist. ad Matridem.

Socrates hoc anno moritur. Diog. Euseb. Annum agebat LXX.

4315 3 2 D	3585	399	*Trib. mil.* V. *Archon Aristocrates.* Diod.	II	355	350

Pestilentiæ causa ex Sibyllinis libris lectisternia tum primùm instituta. Liu. 5.

Dercyllidas Lacedæm. dux cum Pharnabazo contra Tissaphernem conspirans Asiæ vrbes libertati restituit. Conon, qui apud Euagoram Cypri regem erat, classi à Pharnabazo præficitur.

Rhegini cum Dionysio bellum, mox pacem faciunt. Ille contra Pœnos bellum apparat. Penteres Syracusis primùm facta. Diod. XIV.

4316 4 3 C	3586	398	TRIBB. *mil.* VI. *Archon Ithycles.* Diod.	III	356	351

Prodigia Romæ multa. inter quæ fuit id memorabile, quod Albanus lacus intumuit. quod fatale Veiis capiendis esse docuit aruspex Veiens. Romani ad Delphicum oraculum mittunt. Liu. V.

Dionysius Messenios, & Rheginos sibi conciliat. Doridem Xeneti Locrensis filiam ducit: nec non Aristomacham Syracusanam. tùm Syracusanos ad bellum aduersus Pœnos hortatur. Hi dirissimè vexantur à Siculis, & moderatoires esse incipiunt. Diod. XIV.

Ctesias hîc historiam desinit. Floruierunt hoc tempore Philoxenus Cythereius, Timotheus Phliasius, Telestes Selinuntius Dithyrambici. Diod.

Dercyllidæ prorogatur imperium. Id.

4317 5 4 BA	3587	397	TRIB. *mil.* VI. *Archon Lysiades.* Diod.	IV	357	352 Nou. 30.

Romani oraculi monitu lacum Albanum egerunt. Liu. V.

Dionysius Carthaginiensibus indicit bellum. Motyam oppugnat. Imilco Dionysij naues inuadens depellitur. Diod. XIV.

4318 6 5 G	3588	396	TRIB. *mil.* V. *Archon Phormio.* Diod.	Ol. 96	358	353

Dictator creatus M. Furius Camillus Veios expugnat. Ingens præda parta. Pax Volscis, & Æquis data. Liu. V.

Carthaginienses Imilcone duce bello acrius instant: Erycen, & Motyam capiunt. mox & Messanam. Syracusas obsident. A Dionysio Siculi deficiunt: qui & nauali prælio vincitur. Versa deinde fortuna, cum Imilco templa prædaretur, à Syracusanis nauali certamine superatur. qui ex eo ferociores facti ne libertatem reciperent, à Lacedæmoniis prohibentur. Pestilentia Pœnos infestat. cuius occasione Dionysius terra illos, marique profligat.

Agesilaus cum Nephreo Ægypti rege societatem facit. Persas vincit. Tissapherni successor datus est Tithrausles. Occiso ab rege Tissapherne, pax cum Lacedæm. inita. Bœoticum inde bellum exoritur; cùm Phocenses à Thebanis oppressi Lacedæmoniorũ opem imploràssent. Diod. XIV. Xenophon ait à Tithrauste Thebanos esse solicitatos: qui & Athenienses sibi socios adiunxerunt.

Macedonum XIII Orestes regnat annis III. Dexippus.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4319 7 6 F	3589	395	TRIB. *mil.* VI. *Archon Diophantus.* Diod.	11	359	554
			Auro à matronis contributo dona Apollini dicata. De re agraria, déque migrando Veios altercatio grauis incidit. Liu. v.			
			Bœoti, Athenienſes, Corinthij, Argiui contra Lacedæmonios fœdus ineunt, & in Theſſalia, aliiſque locis rem ex ſententia gerunt. Ageſilaus reuocatur. Cum Bœotis ancipiti exitu pugnat Ageſilaus. Maris dominatu excidunt Lacedæmonij.			
			Theopompus hîc deſinit annorum XVII hiſtoriam ab eo anno, vbi deſiit Thucydides. Diod. XIV.			
4320 8 7 E	3590	394	TRIB. *mil.* VI. *Archon Eubulides.* Diod.	III	360	355
			Faliſci Camilli iuſtitia permoti deditionẽ faciunt. Liu. v.			
			Bellum Corinthium cœpit, ex eo conflatum, quod Corinthiorum exules in ſeditione pulſi non reſtituerentur. Tenuit annos VIII. Lacedæmonij exulibus: Athenienſes & Bœoti oppidanis fauebant. Diod. XIV.			
			Pauſanias rex Lacedæm. exulat, cùm regnaſſet annos XIV. ſuccedit eius filius Ageſipolis annis totidem.			
			Conon Perſarum dux nauali certamine Lacedæmonios vincit ad Gnidum: quo tempore Sol defecit Auguſti XIV. Xenop. lib. IV.			
4321 9 8 D C	3591	393	COSS. *creati poſt annum* XV.	IV	361	356 Nou. 29.
			L. Lucretius Flauus. *Archon Arches.* Diod.			
			Ser. Sulpicius Camerinus.			
			Mago Carthaginienſis Meſſanam obſidet, & à Dionyſio vincitur. Rheginos aggreditur fruſtra Dionyſius. Græci Itali contra eundem conſpirant. Diod. XIV.			
			Conon muros in Piræeo excitat. Pauſ. Att. pag. 2.			
			Argiui Corinthum occupant. Iphicrates in ordinem redactus. Chabrias ſubſtitutus. Diod.			
			Archelaus Maced. rex iterum regnat annis IV.			
4322 10 9 B	3592	392	*L. Valerius Potitus.* *Archon Philocles.* Diod.	Ol. 97	362	357
			M. Manlius, qui poſteà Capitolinus.			
			Ludi magni Romæ facti. Valerius de Volſcis triumphauit. Manlius ouans vrbem ingreſſus. Cum Volſinienſibus nouum bellum initum. Liu. v.			
			Thraſybulus Athen. Leſbi vrbes expugnat. Therimachum Lacedæm. ducem vincit, & occidit.			
			Mago in Siciliam profectus à Dionyſio in eas anguſtias redigitur, vt paciſci coactus ſit. Diod. XIV.			
4323 11 10 A	3593	391	TRIB. *mil.* VI. *inierunt Kal. Quint.* *Archon Nicoteles.* Diod.	II	363	358
			Galli Cluſinos obſident; qui Romanorum fidem implorant. Hi legatos tres Fabios mittunt. qui cùm in acie conſpecti eſſent, Galli omiſſo Cluſio Romam contendunt. Liu. v.			
			Rhodij ad Lacedæm. deficiunt. qui denuo maris imperium vſurpant. Ageſilaus Argolidem vaſtat. Euagoras recuperat Cyprum. contra quem Artaxerxes bellum parat. Diod. XIV.			
4324 12 11 G	3594	390	TRIB. *mil.* VI. *Archon Demoſtratus.* Diod.	III	364	359
			Galli Vrbem occupant victis ad Alliam Romanis. Capitolium ab iiſdem Gallis obſeſſum. Camillus cum Ardeatibus palantes barbaros fundit. Inde Dictator factus patriam liberat: Romanos migrare Veios cupientes reprimit. Liu. v.			
			Thimbro Lacedæm. dux à Perſis in acie cæditur. Thraſybulus Athen. dux ab Aſpendiis occiſus. Diod. XIV.			

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4325 13 12 FE	3595	389	TRIB. *mil.* VI. *Archon Antipater.* Diod. Romæ leges instauratæ. Camillus Dictator Volscos ad deditionem compellit anno LXX quàm bellum mouerant. Hetrúscos deinde vincit. Liu. V. Dionysius in Italos expeditionem agit; & vincit. Rhegio potitur. Diod. XIV.	IV	365	360 Nou. 28.
4326 14 13 D	3596	388	TRIB. *mil.* VI. *Archon Pyrrhio.* Diod. Capitolium quadrato saxo constratum. Liu. VI. Dionysius Hipponiatas transfert Syracusas, & eorum agrum Locris attribuit. Rhegium obsidet violata pace. Ad Olympicos agonas quadrigas, & tentoria mittit; nec non poemata, cum Rhapsodis præstantissimis. qui ludibrio habiti. Lysias tum Olympiadicam habuit ita inscriptam orationem, qua in tyrannum inuectus est. Diod. XIV.	Ol. 98	366	361
4327 15 14 C	3597	387	TRIB. *milit.* VI. *Archon Theodotus.* Diod. Lacedæmonii per Antalcidam ducem pacem cum Persis ignominiosam faciunt: ea conditione, vt Græcæ in Asia ciuitates regi subiicerentur. Hanc tamen pacem laudat Xenophon. Rhegini fame oppressi Dionysio sese dedunt, & ab eo crudelissimè tractantur. Diodorus XIV. Callisthenes Græcam historiam ab Antalcidæ pace ad XL annos perduxit, nempe ad Delphicum templum à Phocensibus occupatum. Diod. Eudoxus Cnidius circa hoc tempus claruit. Vide lib. II, cap. VI.	II	367	362
4328 16 15 B	3598	386	TRIB. *mil.* VI. *Archon Mystichides.* Diod. XV. Artaxerxes contra Euagoram bellum mouet. qui ab Ægyptiis, & aliunde subsidia comparat. Lacedæmonii fœdus violant, quo liberas ciuitates relinquere oportebat. Mantineam aggrediuntur. Dionysii poëmata Philoxenus contemnit. Diod. XV.	III	368	363
4329 17 16 AG	3599	385	TRIB. *mil.* IV. *Archon Dexitheus.* M. Manlius Capitolinus Camillo inuidens popularem se facit, æréque oppressos alieno liberat. Dictator ob id creatus A. Cornelius Cossus. qui Manlium in vincula coniicit. Sed mox inde liberatur. Liu. VI. Teribazus contra Euagoram belli dux ab Oronte apud regem accusatus absoluitur. Interim Orontes ei suffectus cum Euagora transigit, ac totam illi relinquit insulam. Ita Cypriacum bellum biennio desiit; quod annorum decem spatio paratum erat. Diod. XV. Dionysius Epiro imminens vrbes in Adratico sinu extruit: vt inter alias Lissum. Lacedæmonij Molossis ab Illyricis, & Dionysio vexatis opem ferunt. Diod. XV.	IV	369	364 Nou. 27.
4330 18 17 F	3600	384	TRIB. *mil.* VI. *Archon Diotrephes.* Diod. M. Manlius de saxo Tarpeio deiicitur. Liu. VI. Dionysius ad Punicum bellum se comparans Agyllæ in Ethruria tenplum diripit. Diod. XV. Nascitur hoc anno Aristoteles. Apollodorus apud Diog.	Ol. 99	370	365
4331 19 18 E	3601	383	TRIB. *mil.* VI. *Archon Phanostratus.* Diod. Punicum bellum à Dionysio susceptum euentu vario: quem pax consecuta. Leptines eius frater in acie cecidit. Lacedæmonij Græcas ciuitates sibi subiicere moliuntur. Amyntas Maced. rex. qui Olynthiis agri partem dederat, recuperare res suas volens Lacedæmon. opem aduocat. Diod. XV.	II	371	366

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Eclipsis Lunæ parua Thoth XXVII, id est Dec. XXIII, feria 3, hora 6, 30′. Ptolem. lib. IV, pag. 105.			
4332 20 19 D	3602	382	TRIB. *mil.* V. *Archon Menander.* Diod. Phœbidas à Lacedæm. contra Olynthios missus Cadmeam Thebarum arcem occupat. Olynthij Lacedæm. vincunt occiso Teleutia duce. Diod. XV. Altera Lunæ defectio eodem anno Nabon. 366. Phamenoth. XXIV, siue Iunij XVIII, feria 5. Ptolem. ibid. Rursus eclipsis Lunæ eodem anno Iuliano, sed Nabon. 367, Thoth 16, siue Dec. 12, feria 7, hora post meridiem 10, 10′: ac tota defecit. Ptolem. ibid.	III	372	367
4333 21 1 C B	3603	381	TRIB. *mil.* VI. *Archon Demophilus.* Diod. Camillus Trib. mil. cum L. Furio collega contra Volscos profectus rem collegæ temeritate prolapsam restituit. Volscos vincit: & aduersus Tusculanos posteà missus eundem sibi collegam dari petiit. Sed Tusculi pacata omnia reperta. Ius etiam ciuitatis ei datum. Liu. VI.	IV	373	368 Nou. 26.
4334 22 2 A	3604	380	TRIB. *mil.* VI. *Archon Pytheas.* Diod. Prænestini superati. expugnatæ Velitræ. Liu. VI. Agesipolis à Lacedæm. contra Olynthios missus moritur, cùm regnasset annos XIV. Succedit Cleombrotus annis IX. Polybidas Olynthios Lacedæmoniis subiicit. Ita potentissimi Lacedæm. facti sunt. Diod. XV, & Xenoph. Maced. XVIII Amyntas annis XVIII.	Ol. 100	374	369
4335 23 3 G	3605	379	TRIB. *mil.* VI. *Archon Nicon.* Diod. XV. Romani à Volscis ducum temeritate victi. Liu. VI. Carthagin. In Italia bellum gerunt, & Hipponiatas restituunt. Sardiniam recuperant. Lybias, qui defecerant, sibi subiiciunt. Diod. XV.	II	375	370
4336 24 4 F	3606	378	TRIB. *mil.* VI. *Archon Nausinicus.* Diod. Bœoticum bellum hoc anno cœptum. Thebani Athenienſium ope Cadmeam recuperant. Diod. XV. Xenoph. V. Plut. Pelop. Romani colonos in Sardiniam mittunt. Diod. XV.	III	376	371
4337 25 5 E D	3607	377	TRIB. *mil.* VI. *Archon Callias.* Diod. Tres exercitus in Volscos ducti. Antiates se dedunt. M. Fabius, qui filiarum alteram C. Licinio Stoloni plebeio collocarat, hortatur ipsum, vt cùm Trib. Pl. creatus esset, legem de Consule plebeio altero faciendo rogaret; tùm de agri modo. Liu. VI. Græcæ ciuitates contra Lacedæm. conspirant, & Athenienses duces eligunt. Illi in Eubœam expeditionem agunt. Agesilaus in Bœotiam ducit. Sed Thebani prudenter cunctantur, duce Chabria. Phœbidas ad Thespias occumbit. Naualis ad Naxum pugna, qua Chabrias Pollidem vincit. Diod. XV.	IV	377	372 Nou. 25.
4338 26 6 C	3608	376	*Nulli curules Magistratus fuerunt.* *Archon Chariander.* Diod. C. Licinius Stolo, & L. Sextius Trib. pl. cùm leges tres anno superiore promulgassent: de ære alieno: de Consule altero è plebe creando: de agri modo: intercedentibus collegis, curulium Magistratuum comitia fieri vetuerunt. Itaque ἀναρχία fuit. Liu. VI. Diod. XV. Chabrias Abderitis contra Triballos auxilium ferens, dolo perimitur. Succedit Timotheus, qui celebri ad Leucadem prælio nauali Lacedæm. vincit. Diod.	Ol. 101	378	373
4339 27 7 B	3609	375	*Anarchia Romæ.* *Archon Hippodamus.* Diod. Artaxerxes in Ægyptum bellum mouens prius Græcos	II	379	374

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

inter se pacificare studet, ea conditione, vti Græciæ ciuitates omnes suis legibus vtantur, præsidiisque careant. Soli Thebani lege vti noluerunt Epaminondæ suasu. Exinde tota Peloponneso seditiones in ciuitatibus exortæ. Diod. xv.

4340 28 8 A	3610	374			

Anarchia Romæ. *Archon Socratides.* Diod. III 380 375

Persarum in Ægyptum expeditio duce Pharnabazo & Iphicrate, illius cunctatione irrita fuit. Noui tumultus in Græcia Lacedæmonios inter & Athenienses. Quin & Thebani contra Athenienses bellum gerunt, & Platæas euertunt. Athenienses ad Corcyram nauali prælio Lacedæm. vincunt. Euagoras rex Cypri à Nicocle cæsus. Diod. xv.

4341 1 9 GF	3611	373			

Anarchia Romæ. *Archon Astius.* Diod. IV 381 376 Nou. 24.

Ingentes terræ motus in Peloponneso. Elice & Bura pereunt. Diod. lib. xv.

4342 2 10 E	3612	372			

Anarchia Romæ. *Archon Aciſthenes.* Diod. Ol. 102 382 377

Hoc anno rursus Artaxerxes Græcos ad pacem hortatur. Thebani detrectant. Lacedæmonij bellum in eos apparant. Diod. xv.

4343 3 11 D	3613	371			

TRIB. *mil.* VI. *Archon Phrasiclides.* Diod. II 383 378

Permisere tandem C. Licinius, & Sextius Trib. pl. creari curules Magistratus, quod Veliterni coloni Thusculum oppugnassent. Velitræ obsessæ. Liu. VI.

Lacedæmonij ad Leuctra Bœotiæ Cleombroto duce ab Epaminonda plures à paucioribus victi. Cleombrotus occiditur. Diod xv. Vide lib. x, cap. xxxi.

4344 4 12 C	3614	370			

TRIB. *mil.* VI. *Archon Dysnicetus.* Diod. III 384 379

Iason Pheræorum tyrannus multa præclarè geritiac demum per insidias obtruncatur, instantibus Pythiis. Xenoph. VI. Ἑλλω. In Argiuorũ vrbe cruenta seditio. Arcades in vnum corpus redacti. Agesipolis Lacedæm. rex moritur vno anno completo. Succedit Cleomenes annis 34. Diod. xv.

4345 5 13 B A	3615	369			

TRIB. *mil.* VI. *Archon Lysistratus.* Diod. IV 385 380 Nou. 23.

Polydorus Pheræorum tyrannus ab Alexandro fratre sublatus, qui regnat post illum annis XI.

Lacedæmonij ab Arcadibus victi. Thebani in Laconicam excurrunt, & Spartam obsident. Lacedæmonij Atheniensium auxilium implorant. Epaminondas Messanam instaurat. Rursus idem in Laconicam irruit, & Lacedæmoniis, atque Athenienſibus, qui aditum prohibebant, perruptis, in interiora penetrat. Euphron Sicyonis tyrannidem inuadit. Diod. xv.

Amyntas Macedonum rex moritur, relictis liberis IV, Alexandro, Ptolemæo, Perdicca, Philippo. Succedit Alexander anno I. Cum hoc Pelopidas Thebanus societatem iniit. Diod.

4346 6 14 G	3616	368			

Archon Nausigenes. Diod. Ol. 103 386 381

Trib. militum nulli. sed Dictator Camillus, paulo pòst se abdicat. Itaque videtur interregnum fuisse.

Ptolemæus Alorites occiso Alexandro regnat annis IV. Euseb. & Dexippus. Pelopidas cum Ismenia captus ab Alexandro Pheræo. à quo & Thebani victi. In hac calamitate qui in acie priuatus erat Epaminondas dux est à Bœotarchis electus, & exercitum seruat.

Lacedæmonij incruentam de Arcadibus victoriam reportant, cæsis Arcadum XM, nullo suorum desiderato. Post hanc cladem Arcades Megalopolim condunt.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Dionysius in Pœnos bellum mouet. Inde cum Lenæis ludis victorem se ab Athenienſibus pronunciatum audiſſet, crapulæ se dedens moritur, cùm regnaſſet annos XXXVIII. Diod. XV.			
			Aristoteles natus annos XVII audire Platonem cœpit, eique annos XX operam dedit.			
4347 7 15 F	3617	367	TRIB. *milit.* VI. *Archon Polyzelus.*	II	387	382
			Camillus Dictator V Gallos in Albano agro cecidit. Ingenti seditione peruicit plebs, vt Consul alter è plebe fieret, permiſſúſque nobilitati Prætor vnus, qui ius in Vrbe diceret.			
			Ædiles quoque curules creati. Liu. VI.			
			Epaminondas in Peloponneſum excurrit. Pelopidas à Thebanis recipitur. Chares dux Athen. Phliaſios ab Achæis obſeſſos liberat. Diod. XV.			
4348 8 16 E	3618	366	COSS. *L. Sextius.* *Archon Cephiſodorus.* *L. Æmilius Mamercus.* Diod. XV.	III	388	383
			Sextius è plebe primus Consul. Liu. VII.			
			Bœoticum bellum poſt annos V à Leuctrico deſiit, Perſarum rege conciliatore. Diod. XV.			
			Hoc anno mortuo Artaxerxe Mnemone regnat Ochus annis XXVI ſecundum Euſebium.			
4349 9 17 D C	3619	365	*L. Genucius.* *Archon Chion.* *Q. Seruilius.* Diod.	IV	389	384 Nou. 22.
			Camillus moritur. Liu. VII.			
			Arcades ope Athenienſium Eleos vincunt. Diod. XV.			
			Perdiccas XXI Maced. rex occiſo Ptolemæo Alorite regnat annis VI. Dexippus.			
4350 10 18 B	3620	364	*C. Sulpicius Peticus.* *Archon Timocrates.* *C. Licinius Stolo.* Diod.	Ol. 104	390	385
			"Hanc Olympiadem Piſatæ excluſis Eleis adminiſtrarunt. Ideo Elei hanc expungunt è numero, & ἀϊαλυμπιάδα nominant.			
			Epaminondas author eſt ſuis, vt maris imperium capeſſant. Pelopidas cum Theſſalis aduerſus Alexandrum Pheræum pugnans in acie victor occubuit. Alexander cæteras vrbes relinquere, ac Pheris cõtẽtus eſſe cogitur. Diod. XV.			
			Clearchus Heracleæ tyrannidem obtinet annis XII. Chion ad Matridem meminit.			
			Timotheus Toronen, & Potidæam capit. Cyzicenos obſidione liberat. Diod. XV.			
4351 11 19 A	3621	363	*C. Genucius.* *Archon Chariclides.* *L. Æmilius Mamercus.* Diod.	II	391	386
			Arcendæ peſtilentiæ cauſa Dictator clauo pangendo creatus L. Manlius Imperioſus. Liu. VII.			
			Seditio inter Arcades fuit; aliis pacem cum Elidenſibus facere ſtudentibus; Mantineenſibus verò recuſantibus. Illi Thebanos in auxilium vocant; hi Athenienſes, & Lacedæmonios.			
			Epaminondas Spartam abſente Agide occupare volens ab Ageſilao repellitur. Mantinea quoque Athenienſes illum arcent. Pugna ad Mantineam cum Lacedæmoniis, & Arcadibus, in qua vicere Thebani; ſed Epaminondas ex vulnere obiit. Diod. XV. Xenoph. lib. VII. Ἑλλω. qui hîc deſiit.			
4352 12 1 G	3622	362	*Q. Seruilius Ahala.* *Archon Molio.* *L. Genucius.* Diod.	III	392	387
			L. Manlius filium ſuum T. Manlium rus ablegarat. M. Pomponius			

Pomponius Trib. Pl. diem L. Manlio dixit. T. Manlius Romam ad Trib. Pl. veniens ſtricto pugione cogit ad eiurandam accuſationem, quę res ei fauorem auxit in plebem. Eodem anno M. Curtius armatus in voraginem deſilit. Bellum inde cum Hernicis; quo plebeius Conſul Genucius occiditur cum exercitu. Appius Dictator creatus. Fugantur Hernici. Liuius VII.

Aſię Satrapę à rege deficiũt, & Tachos Ægypti rex adiũctis Lacedæmoniis. Sed Orontes Myſiæ Satrapa illos prodidit.

Ageſilaus Tachonis pedeſtribus copiis præfectus; Chabrias naualibus. Nectenebos Tachonis F. à patre defecit: qui ad Perſarum regem accedens veniam impetrat.

Ageſilaus cum Tachone obſeſſus eruptione facta hoſtes ſuperat. Rediens per Cyrenaicam, ibi moritur.

Diodorus hoc anno Artaxerxem Mnemonem obiiſſe refert: cui & annos imputat XLIII. At Euſebius, & alij XL. Vide caput XXIX, lib. X. Nec diffitendum eſt hanc probabilem eſſe ſententiam: ſecundum quam Ochus regnauit annos XXIII, qui hoc anno cœpit. Diod. XV.

4353 13 2 FE | 3623 | 361

C. Sulpitius II. *Archon Nicophemus.*
C. Licinius. Diod. | IV/1 | 393 | 388 Nou. 21.

Tiburtibus bellum indictum. Cum Gallis quoque pugnatum.

Quo in prælio T. Manlius Imperioſi F. Gallo in pṍte ad Anienem cæſo torquem detraxit, indéque Torquati cognomen habuit. Galli in Tiburtem agrum: inde in Campaniam fugiunt. Liu. VII.

Alexander Pheræus Cycladas populatur: Athenienſes vincit. Diod. XV.

4354 14 3 D | 3624 | 360

C. Pœtelius Balbus. *Archon Callimedes.*
M. Fabius Ambuſtus. Diod. XVI. | Ol. 105 | 394 | 389

Dictator Gallici tumultus cauſa Q. Seruilius Ahala. Pugnatum haud procul porta Collina totis viribus. Magna vtrimque cæde editâ auertitur acies Gallorum. Pœtelius Tiburtes fugat. Ob id triumphat. Liu. VII. Polyb. lib. II, pag. 106 ſcribit anno XXX ab' Vrbe capta Gallos ad Albam caſtra poſuiſſe, neque Romanos, quod imparati eſſent, obuiam auſos progredi.

4355 15 4 C | 3625 | 359

M. Popilius Lænas. *Archon Euchariſtus.*
Cn. Manlius Imperioſus. Dion. | II | 395 | 390

Tiburtes primo noctis ſilentio Vrbem aggreſſi repelluntur. Liu. VII.

Perdiccas ab Illyriis occiditur. Philippus eius frater Amyntæ F. ſuccedit annis XXIV. Athenienſes vincit ad Methonen.

Ab hoc anno Theopompus libros LVIII de Philippo exorſus eſt. Philippus pace deinde cum Athen. inita, & Amphipoli reddita Pæones ſibi ſubiicit: Illyricos vincit.

Dionyſius iunior pace conſtituta, otio ſe tradit. Duas in Apulia vrbes condidit. Diod. XVI.

Ochus ex Ægypto ingentem Iudæorum multitudinem in Hyrcaniam tranſtulit. Euſ.

Xenophon obiit Corinthi Callidemide Archonte, & Philippo Amyntæ F. regnante. Steſicles apud Diog. in Xenophonte.

4356 16 5 B | 3626 | 358

C. Fabius. *Archon Cephiſodotus.*
C. Plautius. Diod. | III | 396 | 391

Tarquinienſibus bellum indicitur. Contra Gallos Dicta-

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			tor creatus C. Sulpitius, qui ingenti acie illos ſuperat, ac triumphat. Hernici à Plautio victi. Fabius incautè pugnãs à Tarquinienſibus vincitur. CCCVII milites ab hoſtibus immolati. Lex Petilia de ambitu à Petilio Trib. pl. lata. Duæ tribus additæ, Promptina & Publicia. Liu. VII. Dio Hipparini filius Corinthios contra Dionyſium ſolicitat, & vires comparat ad opprimendam tyrannidem. Andromachus Timæi Hiſtorici pater Tauromenium in Tauro monte, qui Naxo imminet, in Sicilia condidit. Byzantij, Rhodij, Coi, Chij cum Mauſolo Cariæ principe contra Athenienſes ſocietatem ineunt. Chabrias in pugna cæſus. Hoc bellum Sociale dictum. Philippus Amphipolim capit; Pydnam, & Potidæam Olynthiis attribuit. Crenidas vrbem Philippos vocat: vbi & aurifodinas excolit; ex quibus M talenta colligit annua. Diod. XVI. Demoeritus Philoſophus moritur anno ætatis CIX. Diog. Laërt.			
4357 17 6 AG	3627	357	*M. Marcius.* *Archon Agathocles.* *Cn. Manlius.* Diod. Faliſcis indictum bellum. Priuernates à Marcio victi. Vrbs in deditionem accepta. Liu. VII. Dio duabus onerariis inſtructus in Siciliam nauigat, & Dionyſium deiicit; qui longas naues CCCC, peditum CM, equitum XM habebat. Aberat Dionyſius cùm appulit Dio. Veniens à Syracuſanis vincitur: & pacem à Dione fruſtrà petit. Diod. Alexander Pheræus ab vxore Thiſbe necatur à duobus adiuta fratribus, Lycophrone, & Tiſiphono: qui tyrannidem inuadentes à Philippo poſtea pulſi ſunt. quæ res ei Theſſalos conciliauit. Diod. XVI. Hoc anno Agathocle Archonte Delphicum templum à Phocenſibus occupatum refert Pauſanias Phocicis pag. 318. Diodorus poſt biennium Lib. XVI.	IV	397	392 Nou. 20.
4358 18 7 F	3628	356	*M. Fabius Ambuſtus II.* *Archon Elpinus.* *M. Popilius Lanas.* Diod. Faliſci & Tarquinienſes cùm ad terrorem ſacerdotes cum facibus & anguibus præmiſiſſent, à Fabio fuſi. Hetruſcis nibus cum Faliſcis conſpirantibus Dictator creatus eſt C. Marcius Rutilius primus è plebe. Cæſis hoſtibus triumphauit ſine Patrum authoritate. Liu. VII. Promiſcua multitudo in Luçania Bruttiorum nomine regionem occupat, quæ Bruttia dicta. Philiſtus Dionyſij dux Syracuſis pellitur. móxque à Syracuſanis nauali prælio victus ſemetipſum interficit. Dionyſius variis tentatis conditionibus arcem dedere vult, ſi cum mercenariis, & opibus ſuis in Italiam traiicere liceat. Syracuſani contra Dionis voluntatem detrectant. Ideo præſidio in arce relicto in Italiam nauigat. Syracuſani contra Dionem & mercenarios pugnantes vincuntur. Dionyſiani eruptione facta oppidanos infeſtant. Ideo reuocatus Dio maturè ſubuenit. In Græcia ſociale bellum flagrat. Athenienſium duces erant tres, Chares, Timotheus, Iphicrates. Chares collegas inſimulat: qui in ordinem redacti. Idem Pharnabazum à Perſa rege deficientem adiuuat, cum eóque illius vincit exercitum. Sed expoſtulante cum Athenienſibus Perſa-	Ol. 106	398	393

Per. Iul. ☌ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			rum rege, veriti illi sociale bellum quarto, quàm initum fuerat, anno terminant. Philippus reges tres, Thraciæ, Pæonum, Illyriorum sibi subiugat. Natus est Alexander M. vt ait Diod. XVI, Hecatõbæonis VI. qua die templum Dianæ conflagrauit. Plut. Alexãdro.			
4359 19 8 E	3629	355	*C. Sulpitius Peticus III.* *M. Valerius Poplicola.* *Archon Callistratus.* Diod. Liuius hunc annum ab Vrbe condita CCCC vocat, & XXXV postquam Vrbs è Gallis erepta. lib. VII. Bellum sacrum hoc anno Diodorus inchoat. quod inde originem habuit. Amphictyones, Lacedæmonios, & Phocenses mulctauerant: illos, quod Cadmeam inuasissent: hos verò quod agri sacri nonnihil occuparent. Philomelus Phocensibus suis persuadet, vt Delphicum templum inuadant, ac diripiant. Primo congressu Locros fundit. Athenienses, & Lacedæmonios adiungit sibi. Diod. XVI.	11	399	394
4360 20 9 D	3630	354	*M. Fabius Ambustus III.* *T. Quintius.* *Archon Diotimus.* Diod. Ambo Coss. patricij, nequicquam renitente plebe. Tiburtes in deditionem accepti. In Tarquinienses sæuitum. Fœdus cum Samnitibus primò percussum. Liu. VII. Phocenses à Thebanis, & Locris superantur. Philomelus sese præcipitat. Diod. XVI. & Pausan. Phoc. Dio à Zacynthiis mercenariis iugulatur. Succedit Calippus vnus ex coniuratis, & XIII mensibus præest. Diod. XVI. Plut.	III	400	395
4361 21 10 CB	3631	353	*C. Sulpitius Peticus IV.* *M. Valerius Poplicola II.* *Archon Eudemus.* Diod. Dictator T. Manlius L. F. contra Cærites & Tarquinienses: Cærites inducias in C. annos impetrant. Liu. VII. Onomarchus Phocensium dux contra Thebanos strenuè rem gerit. Is à militibus occisus. Succedit Phayllus eius frater. Pausan. Diod. Mausolus Cariæ regulus post XXIV annos moritur. Succedit Artemisia biennio. Chersobleptes Thraciæ rex Cherronesum Atheniensibus permittit. Clearchus Heracleæ tyrannus occiditur, cùm regnasset annis XII. Occisus est à Chione Platonis discipulo. Hipparinus Dionysij senioris F. tyrannidem recuperat, & biennio tenet. Diodorus XVI.	IV	401	396 Nou. 19.
4362 22 11 A	3632	352	*P. Valerius Poplicola.* *C. Marcius Rutilius.* *Archon Aristodemus.* Diod. Dictator C. Iulius ob terrorem Hetrusci belli. Liu. VII. Phayllus Phocensium dux vincitur. Philippus Pheras tyrannide liberat. Lacedæmonij Megalopolitanos superant. Diod. XVI.	Ol. 107	402	397
4363 23 12 G	3633	351	*C. Sulpitius Peticus V.* *T. Quintius Pœnus.* *Archon Thessalus.* Attriti Falisci, & Tarquinienses inducias in XL annos impetrant. Liu. VII. Thebani à Persarum rege subleuantur. Artaxerxes Ochus contra Phœnicas rebelles, & Cyprios exercitum mittit: mandátque negotium Idrieo Cariæ principi, adiuncto Phocione Athenienſi, & Euagora, quem è Cypro in aliam Satrapiam transtulerat. Erant in Cypro IX reguli, quot	II	403	398

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			oppida præcipua. quos tum Persæ oppugnabant. Tennes Sidoniorum rex à Persa deficiens mercenarios Græcos à Nectanebone Ægypti rege accipit, quibus præerat Mentor Rhodius. Sed mox Persarum potentiam veritus cum rege transigit. ac posteà interficitur. Sidonij igitur miseranda strage cæsi sunt, cùm se, suósque cum Vrbe succendissent. Diod. XVI.			
			Leptines, & Calippus Syracusanorum duces Rhegium, deiecto præsidio, quod Dionysius imposuerat, libertati restituunt. Id.			
4364 24 13 F	3634	350	*M. Popilius Lænas.* *Archon Apollodorus.* *L. Cornelius Scipio.* Diod.	III	404	399
			Popilius ægrotante collega Gallos insigni prœlio vincit. Liu. VII.			
			Protagoras Salaminis rex Persarum se regi subdit. Euagoras aliam in Satrapiam translatus occiditur. Ochus Ægyptum, Græcis, maximè Thebanis, opitulantibus recipit. Nectanebos in Æthiopiam fugit. Mentor strenuam Persarum regi operam nauat. Diod. XVI.			
4365 25 14 E D	3635	349	*L. Furius Camillus.* *Archon Callimachus.* *Ap. Claudius Crassus.* Diod.	IV	405	400 Nou. 18.
			Oram maritimam Italiæ Græci infestam habent. Latini deficiunt. Ideo legiones X ciuium scriptæ. Camillus Gallos profligat. M. Valerius Trib. militum natus annos XXIII Gallum prouocantem Corui auxilio vincit. Inde Coruini partum cognomen. Hic videtur annus ille XII ab excursione secunda Gallorum, quando à Romanis fugatos esse scribit Poly. II, 106. Liu. VII.			
			Mentor ab Ocho muneribus affectus, & oræ Asiaticæ præfectus, vrbes, quæ defecerant, regi subdidit: Artabazum & Memnonem regi reconciliat. Philippus Macedo Chalcidicas vrbes occupat.			
			In Ponto Spartacus rex moritur, cùm regnasset annis V. Succedit Parysades annis XXXVIII. Diod. XVI.			
4366 26 15 C	3636	348	*M. Popilius Lænas.* *Archon Theophilus.* *M. Valerius Coruinus.* Diod.	Ol. 108	406	401
			Valerius annos natus XXIII Consul factus est. Cum Carthaginiensibus fœdus iteratum. Liu. VII.			
			Philippus Hellesponti vrbes sibi subiicit: tùm Olynthum dolo, & corruptela. Ludos Olympicos indicit, quibus multos sibi conciliat.			
			Satyrus histrio captiuas ab illo virgines duas impetrat: Diod. XVI.			
			Plato moritur natus annos LXXXI. Speusippus ei succedit. Diogenes Laërt.			
			Hoc anno, sacro, siue Phocensi bello finis impositus, euersis Phocensium vrbibus à Philippo. (Paus. Phoc. pag. 318) anno decimo quàm initum erat.			
4367 27 16 B	3637	347	*T. Manlius Torquatus.* *Archon Themistocles.* *C. Plautius II.* Diod.	II	407	402
			Diodorus, qui biennio tardius sacri belli initium collocat, ait Phocenses hoc anno cum Thebanis prosperè pugnasse. hos vero Philippi opem imploraſſe. Dionysius Syracusas recuperat decimo quàm eiectus erat anno. Diod. XVI.			
4368 28 17 A	3638	346	*M. Valerius Coruinus.* *Archon Archias.* *C. Petilius.* Diod.	III	408	403
			Diodorus ait hoc anno terminatum esse bellum sacrum			

Phalæco mortuo. Amphictyonum conſeſſus particeps fit Philippus, & gemini ſuffragij iure donatus, quod Phocenſes habuerant. Phocenſium vrbes ſolo proſtatæ, & per vicos incolæ diuiſi. Sacrilegi omnes miſerrimè perierunt.

Syracuſij à Corinthiis ducem impetrant Timoleontem, qui Timophanem fratrem tyrannidem molientem interfecerat. Diod. XVI.

4369 | 3639 | 345 — *M. Fabius Dorſuo.* *Archon Eubulus.* — IV | 409 | 404 Nou. 17.
1 18 G F — *Sex. Sulpitius Camerinus.* Diod.

Aduerſus Auruncos Dictator fit L. Furius: qui templum Iunoni Monetæ vouet. Vincuntur Aurunci. Liu. VII.

Timoleon in Siciliam nauigat, Carthaginienſibus fruſtrà prohibentibus. Syracuſarum arcem Dionyſius: vrbem Hicetas obtinebat. Pœni bellum in Sicilia mouent. Diod. XVI.

4370 | 3640 | 344 — *C. Marcius Rutilius II.* *Archon Lyciſcus.* — Ol. 109 | 410 | 405
2 19 E — *T. Manlius Torquatus II.* Diod.

Timoleon in anguſtias redactus tandem erigitur. Philippus Illyrios vaſtat. Diodorus XVI: qui & hoc anno primùm refert Pœnos cum Romanis fœdus iniſſe. Perperam id quidem.

4371 | 3641 | 343 — *M. Valerius Coruinus III.* *Archon Pythodorus.* — II | 411 | 406
3 1 D — *A. Cornelius Coſſus.* Diod.

Samnitibus Sidicinos aggredientibus, cùm hi ad Campanos confugiſſent, victi Campani Romanis ſeſe dediderunt. Itaque ſuſceptum à Romanis Samniticum bellum. Valerius Samnites ingenti prælio cecidit ad Gaurum montem. At Cornelius ad Satriculam caſtris poſitis penè oppreſſus eſt, cùm ſe in anguſtias conieciſſet. P. Decius Trib. mil. excelſum collem capiens hoſtes auertit, & ipſe noctu cum ſuis euaſit. Victi poſtea ſæpius Samnites. Pœni coronam auream Capitolio conſecrant. Triumphant ambo Coſſ. Capuani præſidia à Romanis poſtulant. Milites hibernantes de occupanda Capua cogitant. Liu. VII.

Timoleon Syracuſas tyrannide liberat. Dionyſium Corinthum mittit, Democratiam conſtituit, & Amphipolos Iouis Olympij ἐπωνύμους ἄρχοντας facit, qui ſupra CCC annos ad Diodori tempora perſeuerarunt. Philippus Thraciam ſibi tributariam reddit. Diod. XVI.

4372 | 3642 | 342 — *C. Marcius.* *Archon Soſigenes.* — III | 412 | 407
4 2 C — *Q. Seruilius.* Diod.

Relicto in Vrbe Seruilio, Marcius in Campaniam profectus ſeditioſos omnes milites variis occaſionibus remittit. Illi cognita re coniurant, & T. Quintium ducem eligunt. Creatus Dictator M. Valerius, per quem placata ſeditio. Liuius VII.

Arymba Moloſſorum rege poſt annum decimum regni mortuo, ſuccedit Alexander Olympiadis Philippi coniugis frater, excluſo Æacida Arymbæ filio, patre Pyrrhi. Timoleon Hicetam, & Leptinem deuicit. Carthaginienſes ingenti apparatu bellum adorti. Diod. XVI.

Menander Comicus naſcitur. Vetus inſcriptio Romæ.

4373 | 3643 | 341 — *C. Plautius II.* *Archon Nicomachus.* — IV | 413 | 408 Nou. 16.
5 3 B A — *L. Æmilius Mamercus.* Diod.

Cum Volſcis proſperè pugnat Plautius. ab altero victi Samnites fœdus obtinent, & poteſtatem cum Sidicinis bellandi. quos ſeſe dedentes Romani reſpuunt. Itaque Latinis ſe dedunt. Qui cum Campanis in ſpeciem contra

Samnites : reuera contra Romanos bellum parant. Ideo ante tempus Coss. se abdicant. Interreges facti. Liu. VII.

Pexodorus in Caria, Ada sorore regno depulsa, annis V regnat, adusque Alexandri expeditionem in Asiam, ait Diodorus. Legendum annis septem. Nam expeditio Alexandri contigit anno 4380.

Philippus Perinthum summa vi obsidet: mox Byzantium. Ephorus hîc historiam desiit, quam ab Heraclidarum reditu libris XXX complexus est, annos DCCI. continentem : imò verò DCCLXII ex nostra Chronologia. Diyllus Athenienſis secundi operis initium inde sumpsit, vbi Ephorus desiit, & ad obitum Philippi pertexuit. Diodorus XVI.

Epicurus hoc anno nascitur Gamelionis ἑκάδι, id est Ianuarij XXI circiter: sed Sosigene Archonte, ait Diog. Laërt. Cometa hoc anno apparuit. Aristot. I Meteor. cap. VII.

4374 | 3644 | 340 — *T. Manlius Torquatus.* *Archon Theophrastus.* — Ol. 110 | 414 | 409
6 4
G
P. Decius Mus. Diod.

Cum Latinis pugnatum. Manlius filium, cùm iniussu suo prouocatus singulari certamine hostem vicisset, securi percussit. P. Decius se pro exercitu deuouet. Victi Latini deditionem faciunt: vt & Campani. Liu. VIII.

Athenienses violatum fœdus à Philippo questi Byzantiis auxilia submittunt. Idem & Chij, Coi, Rhodij, aliíque præstant. Territus Philippus pacem facit.

Carthaginienses in Sicilia peditum habentes LXX M, curruum X à Timoleonte victi. Ingens ideo Carthagine trepidatio. Diod. XVI. Contigit hoc Thargelionis VII, hoc Mai XII. Vide lib. X, cap. XXIII.

Ochus hoc anno moritur. Succedit Arses annis IV. Lib. X, cap. XXIX.

Anaxarchus hoc tempore insignis habetur. Diog.

4375 | 3645 | 339 — *T. Æmilius Mamercus.* *Archon Lysimachides.* — 11 | 415 | 410
7 5
F
Q. Publius Philo. Diod.

Coss. Latinos rebellantes fuderunt. quos in deditionem Philo recipit, & triumphat. Æmilius Pedi oppugnatione relictâ, triumphum & ipse postulat : nec impetrato Patres seditiosis actionibus turbat. Dictatorem dicere iussus contra Latinos, collegam creat. Is leges plebi secundissimas, Patribus ingratas tulit. Liu. VIII.

Timoleon mercenarios, qui defecerant, Sicilia pellit: tyrannides tollit. Insulam optimo in statu collocat. Diod. XVI.

Speusippus obiit. cui Xenocrates succedit. Diog. Laërt.

4376 | 3646 | 338 — *L. Furius Camillus.* *Archon Charondas.* — III | 416 | 411
8 6
E
C. Manius. Diod.

Latini penitus deuicti: quorum aliis ciuitas data; alij mulctati. Coss. ambo triumpharunt. Ex Antiatum nauibus rostra facta. Coss. statuæ in foro positæ. Liu. VIII. Plin. lib. XXXIV, cap. V.

Philippus aduersus Athenienses & Bœotos ad Chæroneam pugnat, & vincit. Elatus victoria à Demade reprimitur : & cum Athenienſibus pacem, & societatem facit. Alexander in eo conflictu strenuè se gerit. Ex Athenienſium ducibus Charete, & Lysicle, prior morte damnatus accusante Lycurgo. Archidamus Lacedæm. rex in Italiam profectus vt Tarentinis opem ferret, moritur anno regni XXIII. Agis post hunc annis IX regnat, Diod. XVI. Vide lib. X, cap. XXXIV.

Per. Iul. ☿ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4377 9 7 DC	3647	337	*C. Sulpicius Longus.* *Archon Phrynichus.* *P. Ælius Pætus.* Diod.	IV	417	412 Nou. 15.

Minucia Veſtalis defoſſa. Liuius VIII.

Philippus à Græcis omnibus dux belli contra Perſas eligitur. Timoleon obiit, cùm annis VIII Syracuſis præfuiſſet. Diod. XVI.

4378 10 8 B	3648	336	*L. Papirius Craſſus.* *Archon Pythodorus.* *Cæſo Duilius.* Diod.	Ol. III	418	413

Auſones, qui Cales incolebant, cum Sidicinis victi. Liuius VIII.

Philippus Macedo inter ludos in vrbe Macedoniæ Ægis à Pauſania occiſus eſt, cùm regnaſſet annis XXIV.

Darius Arſami F. poſtremus rex Perſarum imperauit annis VI. Erat hic Darij Nothi pronepos.

Alexander M. hoc anno cœpit: & regnauit annis XII, qui paternæ necis conſcios vltus eſt. Diod. XVI.

4379 11 9 A	3649	335	*M. Valerius Coruinus* IV. *Archon Euænetus.* *N. Attilius Regulus.* Diod. XVII.	II	419	414

Sidicini à Valerio victi. Cales captæ. Liu. VIII.

Alexander Attalum fratrem Cleopatræ, quam Olympiadi primæ coniugi ſecundam adiunxerat Philippus, tollit è medio. Græci interim res nouas moliuntur. Alexander in Bœotiam contendit. Ibi Athenienſium legatis benignè reſpondet, ques inter Demoſthenes erat. Conuentus Græcorum ad Corinthum habitus; in quo Græcorum aduerſus Perſas Imperator decernitur Alexander.

Regnabat in Perſide Darius Codomannus. Is Bagoam Eunuchum, à quo interfectus erat Ochus, & Arſes ad regnum euectus; eóque deinde ſublato, Darius ipſe ſubſtitutus; venenum potare iuſſit, quod ſibi ille parauerat. Idem ætate Alexandri ſpreta per Memnonem Aſiam infeſtat. Huic oppoſitus Parmenio. Alexander in Thracia bellum gerens, audita Thebanorum defectione celer aduolat. Finis belli Thebarum excidium fuit. Contigit ea clades circa Myſteria, id eſt Boëdromionis circiter XV die, quæ in Octobris IV diem incurrit. Secundum hæc oratores decem ab Athenienſibus dedi ſibi poſtulans Alexander à Demade placatur. Tum Dij in Macedonia de bello conſultat; & in honorem totidem Muſarum nouem diebus ludos celebrat. Diod. XVII. Vide lib. X, cap. XXXV.

Galli Ciſalpini cum Romanis fœdus ineunt. Polyb. II, pag. 107.

4380 12 10 G	3650	334	*T. Veturius.* *Archon Cteſicles.* *Sp. Poſtumius.* Diod.	III	420	415

Cales colonia deducta. Samnium turbare cœpit. Liuius VIII.

Alexander in Aſiam per Helleſpontum tranſportat exercitum. Erant XXX M peditum, equitum IV M, & D. Cum Antipatro in Europa relicta peditum XII M, equitum XI M, & D. Dario Memnon author erat, vt vaſtata Aſia commeatu prohiberet hoſtem. Non probauit conſilium. Primus Darij conflictus ad Granicum amnem in Phrygia maiore. Victi Perſæ. Sardes à Mithrine Alexandro proditæ. Miletus capta, & Halicarnaſſus. Tum Aſiæ ora omnia ſubacta. Diod. XVIII.

4381 13 11 FE	3651	333	*Archon Nicocrates.* Diod.	IV	421	416 Nou. 14.

Annus iſte Romæ nullos Coſſ. habuit: vt probat Sigonius.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Memnon, vt in Europam vim belli transferret, Cycladas populatur. Sed in ea expeditione moritur. Darius de bello deliberans Charidemum Athenienſem liberius loquentem interficit. Curtius lib. III. Peditum conſcripta CCCCM. equitum C. Alexander periculoſum in morbum incidit; atque à Philippo medico ſanatur. Pugnatum eſt ad Iſſum Ciliciæ. Victus Darius: cuius mater, vxor, liberi in victoris poteſtatem venerunt. Diod. XVII. Memnon apud Photium pag. 376 ſcribit hoc tempore legatos Romam ab Alexandrino miſſos, cum mandatis, ἢ κρατεῖν, εἰ καὶ ἀρχὴν δώωνται, ἢ τοῖς κρείττοσιν ὑπείκειν. *aut imperarent, ſi id poſſent; aut melioribus cederent*: at illos coronam ad ipſum auream miſiſſe. Sed hæc fabula mera.			
4382 14 12 D	3652	332	*L. Cornelius I.* *Cn. Domitius.* *Archon Niceratus.* Diod. Ob Gallicum tumultum Dictator factus M. Papirius Craſſus. Samnites cum Lucanis contra Alexandrum Epiri regem præliantur. Victor rex cum Romanis fœdus icit. Tribus additæ Metia, & Scaptia. Liu. VIII. Alexander per Phœniciam in Ægyptum properat. Tyrum obſidet, & ægrè poſt VII menſes potitur. Rex Tyriis ab Hephæſtione datus Ballonymus. Agis Lacedæm. rex Dario fauens Cretam illi ſubiicit. Amyntas exul Macedo in Ægypto bellum apparans interficitur. Græci coronam auream Alexandro mittunt. Is Gazam capit. Diod. XVII. Curtius. Arrianus. Hoc tempore Iaddua Pontifex Hieroſolymis Alexandrum excipit. qui vbi ſacrificauit, Andromachum præfectum reliquit. Hunc poſtea Samaritani trucidarunt. Sed Alexander ex Ægypto reuerſus necem illius vlciſcitur, & Samariæ Macedones conſtituit. Euſeb. in Chron.	Ol. 112	422	417
4383 15 13 C	3653	331	*M. Claudius Marcellus.* *C. Valerius.* *Archon Ariſtophanes.* Diod. Fœdus hic annus veneficiis fuit. Damnatæ CLXX matronæ, indice ancilla. Liu. VIII. Alexander Amyntam in Macedoniam ad conſcribendum militem mittit. Ammonem adit. Alexandriam vrbem exſtruit. Darius pacem fruſtra petit, cuius vxor hoc anno mortua. Diodorus XVII. Curtius. Eclipſis Lunæ Sept. XX, feria II, ſequente III, hora 22, II' Arbelis; quando tota defecit, vndecim diebus ante pugnam ad Arbela. quæ Octobris Kalend. accidit. Victus omninò Darius ægrè ipſe ſeruatus eſt. Vide lib. X, cap. XXXVI.	II	423	418
4384 16 14 B	3654	330	*L. Papirius Craſſus.* *L. Plautius Venno.* *Archon Ariſtophon.* Diod. Priuernas bellum ortum duce Vitruuio Vacco Fundano: cuius ædes dirutæ Vacci prata vocata. Carceres hoc anno in Circo additi. Liu. VIII. In Græcia noui tumultus ab Antipatro compreſſi. Memnon Thraciæ dux rebellat. Pacatâ Thraciâ, Antipater contra Græcos, ac præſertim Lacedæmonios pugnat, & victoriam reportat. Alexander Suſianam occupat, & in Darii throno conſidet. In Perſidem deinde tranſit, ac Perſepolin diripit. Regia Perſarum incenſa. Darius Alexandrum perſequentem fugiens à Beſſo nefariè perimitur. Diod. XVII. Curtius. Plut.	III	424	419

Per. Iul. ☼ ☾	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Isocrates CVI annos natus obiit secundum Suidam. At Halicar. & Plut. ante IX annos mortuum putant. Hoc anno cœpit Calippi Periodus, Iunii XXIX. Vide lib. X, cap. XXXVII.			
4385 17 15 A G	3655	329	*L. Æmilius Mamercus.* *Cn. Plautius.* *Archon Cephisophon.* Diod. Bessus regem se facit, & Bactrianos concitat. Alexander in Hyrcaniam mouet. Oppida omnia ad Caspium vsque mare in potestatem accipit. Græci auxiliares Darii Alexandro se dedunt. Is in Persicos ritus, luxúmque degenerat. Dimnus contra regem cum Nicomacho conspirat. Ceballinus rem ad Philotam defert. quo cunctante per alium id regi significatum. Ideo Philotas ipse, tùm Parmenio cæsi. Arimaspi, & Arachosij subacti. Diod. XVII.	IV	425	420 Nou. 13.
4386 18 16 F	3656	328	*P. Plautius Proculus.* *P. Cornelius Scapula.* *Archon Euthycritus.* Diod. Palæpolitani, vbi nunc Neapolis, bellum Romanis inferunt. Liu. VIII. Alexander Paropamisadas debellat. Inde Caucasum transgressus Alexandriam ibi condidit. Bessus regi deditus, & punitus. Aornus petra ægrè ab eodem expugnatur. Alexander Indum transmittit. Cùm Olympiaci agones celebrarentur, reditus exulibus permissus, exceptis sacrilegis, & homicidis. Diod. XVII.	Ol. 113	426	421
4387 19 17 E	3657	327	*L. Cornelius Lentulus.* *Q. Publilius Philo II.* *Archon Chremes.* Diod. Palæpolitanis indicitur bellum Imperatore Publio. Cornelius cum altero exercitu Samnitibus obiectus. Legati ad Samnites missi ferox responsum reportant. Dictator creatus comitiorum causa M. Claudius Marcellus. Sed vitio factus se abdicat. Actum cum Tribuniis, vt cùm Publilius Consulatu abiisset pro consule rem gereret. Liu. lib. VIII. Alexander Porum Indiæregem deuicit. Naues fabricari iussit, quibus in Oceano nauigaret. Vrbes in India constituit. variósque populos imperio adiicit. cùm vltra Indum ad Gangem penetrare vellet, milites adducere non potuit. Reuersus itaque cum Oxidracis, aliisque gentibus confligit. Diuiso exercitu, pars Nearcho tradita, quæ oram lustraret. Calanus viuum se coram rege combussit. Harpalus Babyloniæ præfectus fugit in Græciam: & ab Antipatro repetitus cùm euasisset, dolo perimitur. Diod. lib. XVII. Arria. lib. V.	II	427	422
4388 20 18 D	3658	326	*C. Pætelius.* *L. Papyrius Mugillanus.* *Archon Anticles.* Diod. Alexander Epiri tex frater Olympiadis matris Alexandri M. à Lucanis ad Acheruntem fluuium occiditur. Lectisternium quintò post Vrbem conditam institutum. Bellum Samnitibus denunciatur. Lucani & Appuli in fidem Romanorum sese committunt. In Samnio res prosperè gesta. Palæpolitani à Publilio Proconsule domiti. vrbs dedita. Triumphauit primus pro consule Publilius. Liuius lib. VIII Fasti Capit. Tarentini Lucanos fraude ad defectionem impellunt. Nexus lege sublatus. Liu. ib. Alexander M. copias è Persis supplet. In Mediam proficiscitur, & Ecbatana: quæ vrbs ambitum habebat stad. 250. Hephæstion interim moritur ex crapula. Alexander ingenti luctu mortem illius prosequitur, & Babylonem deferen-	III	428	423

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			dum amici corpus Perdiccæ mandat, vt ibi magnificentissimum illi funus instruerat. Græcorum militum mercenariorum VIII M ab Alexandro dimissa in Laconicam ad Tænarum appellunt, ibique prædas agentes, Leosthenem Athenienſem ducem deligunt. Alexander Cossæos ne à Persarum quidem regibus hactenus domitos imperio suo subiicit. Diod. XVII.			
4389 21 19 CB	3659	325	*L. Furius Camillus.* *Archon Sosicles.* *Iunius Brutus Scæua.* Diod.	IV	429	424 Nou. 12.
			Vestinis bellum indictum. Furio ægrotante, Dictator contra Samnites dictus est L. Papirius Cursor. qui Magistrum equitum elegit Q. Fabium Maximum Rutilianum. Papirius à pullario monitus, vt auspicia demo repeteret, vetat absente se Magistrum equitum pugnare. At ille secundo exitu prælium conserit. Dictator reuersus cum morte in illum animaduertere vellet, consensu militum prohibitus est. Fabius Romam aduolat. Eò fugientem Dictator assequitur. Sed deprecante populo Fabium absoluit. Rediens ad exercitum comitate primùm offensos milites placat. tùm de Samnitibus victoriam reportat, ac triumphat. Liuius VIII.			
			Alexander à Chaldæis Babylonem ingredi prohibetur. Sed Anaxarchus horum vt prædicta contemneret hortatur. Diog. XVII.			
4390 22 1 A	3660	324	HIC *annus Coss. non habuit.* *Archon Hegesias.* Diod. XVIII. Papirij Dictaturam hunc in annum coniicit Sigonius.	Ol. 114	430	425
			Legatos ex omnibus pene orbis terrarum prouinciis, adeóque Carthaginienses excipit Alexander. tùm Hephæstionis funus magnificentissimum instruit: in quod XII talentorum millia consumpta. Moritur deinde cùm regnasset annos XII, menses VII. Obiit Dæsij mensis XXVIII die, vt ex Diariis Plutarchus & Arrianus referunt, quem Hecatombæoni tum Attico respondisse credimus. Itaq; mortuus est Alexander Iulij XIX. si quidem Olympici & Solstitialis mensis neomenia incurrit in XXII Iunij anno Per. Iul. 4390, Calippicæ periodi septimo: vt ex lib. II, cap. XX constat. Vide quæ in operis calce ea de re disputauimus. Sisygambis mater Darij audita Alexandri morte vitam inedia finiit. Diod. lib. XVIII. Arria. VII. Moriens Alexander successorem designare noluit: Perdiccæ tamen anulum dedit. Ideo summa penes illum potestas. Sed Macedones varias in partes distracti sunt. Peditum phalanx Arrhidæũ Philippi filium ex Philinna Thessala, animo parum valentem eligunt. At nobilitas omnis cum equitatu repugnare. Conuênit tandem vt Arrhidæus rex esset, quem & Philippum nominari placuit. vtque tutor ei Perdiccas daretur. tum vt Satrapiæ omnes & Præfecturæ in principes diuiderentur, qui regio nomine illas administrarent. Ptolemæó Lagi F. Ægyptum dari placuit: Laomedonti Mitylenæo Syriam: Philotæ Ciliciam: Pithoni Mediam: Eumeni Paphlagoniam, & Cappadociam, ac finitimas regiones: Antigono Pamphyliam, Lyciam, & Phrygiam maiorem: Cassandro Cariam: Meleagro Lydiam: Leonnato Phrygiam minorem: Lysimacho Thraciam: Antipatro Macedoniam: Asiæ superioris prouinciæ iisdem, qui tum præerant, præfectis permissæ. Seleucus sociorum equitibus impositus: Craterus ab Alexandro mis-			

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond	Æra Nab.
4391 23 2 G	3661	323	II	431	426

ſus erat in Ciliciam cum XM exauthoratorum. Hæc Diod. lib. XVIII.

Ptolemæi Lagi F. primus annus hinc putari incipit; qui regnauit annos XL. Vide lib. X, cap. XLVI.

Diogenes Cynicus eodem anno moritur, imo die, quo Alexander. Plut. 8 Symp. I.

C. Sulpicius Longus. *Archon Cephiſodorus.*
Q. Æmilius Cæretanus. Diod.

Induciæ annuæ Samnitibus datæ. Liu. VIII.

Græci in Aſia ſuperiore ab Alexandro collocati deficiunt. Miſſus aduerſus illos Pithon; cum mandatis, vt illis interfectis, eorum prædam in Macedonas diuideret. quod & factum, inuito Pithone.

In Europa Rhodij præſidium Macedonicum deiiciunt.

Alexander paulo ante mortem reſcriptum dederat, de exulibus reducendis, exceptis ſacrilegis. Id Olympico mercatu à præcone lectum pleriſq; Græcorum gratiſſimum accidit: Ætolis & Athenienſibus diſplicuit: qui paulo pòſt allato Alexandri regis obitu defecerunt. Leoſthenes Athenienſium dux VIII millia mercenariorum habebat, clam id præcipientibus Athenienſibus, ſuperſtite adhuc Alexandro. Eo mortuo, palam erumpere auſus, Theſſalis equitibus adiunctis, Græciam ad libertatem exciuit. Hinc Lamiacum bellum ab Athenienſibus initum. Antipater vt iis reſiſteret, Craterum in auxilium euocat; nec non Philotam. Victus interim Antipater Lamiam Theſſaliæ oppidum fugit, vbi à Leoſthene obſeſſus eſt. Sed is in obſidione ictu ſaxi periit. In hunc funebrem orationem dixit Hyperides. Nam Demoſthenes ob Harpali pecunias damnatus exulabat. Leoſtheni ſuffectus eſt Antiphilus. Inter hæc Ptolemæus Lagi F. à Perdicca ſibi metuens ſocietatem cum Antipatro facit. Leonnatus ab Antipatro accitus à Græcis obuiam progreſſis occiditur. Diod. XVIII.

4392 24 3 F	3662	322	III	432	427

Q. Fabius. *Archon Philocles.*
L. Fuluius. Diod.

Dictator A. Cornelius Aruina Samnites vincit: qui violatarum induciarum authorem dedere coguntur Brutulum Papium. Liu. VIII.

Græci nauali prælio bis victi, Eetione Athenienſium, Clito Macedonum imperatoribus. Diod. lib. XVIII.

Demoſthenes ab exilio reuocatus ſummo cum honore Athenis excipitur. Cratero ad Antipatrum adiuncto Græci à Macedonibus, ad Cranonem in Theſſalia prælio victi, Metagitnione menſe, id eſt Auguſto. Deſerti Athenienſes pacis à victore conditiones accipiunt. Itaque Boëdromione menſe, id eſt Septembri præſidium in Munychiam impoſitum. Halicarn. in Dinarcho. Demoſthenes fugit, & in Calauria inſula, Pyanepſionis XVI die, qui Nouembris X fuit, veneno ſibi necem conſciuit. Plutar. in eius vita. Quo eodem anno moritur Ariſtoteles in Chalcide anno ætatis LXIII. Diog. in eius vita. Succeſſit illi Theophraſtus.

Perdiccas Ariarathe Cappadociæ Satrapa, quem Alexander omiſerat, victo, eius prouinciam Eumeni conceſſit. Cyrenenſes à Ptolemæo Lagida ſubacti, Thimbrone Harpali ſocio per Ophellam ducem ſuperato. Diod. lib. XVIII.

Perdiccas Alexandri ſororem Cleopatram duxit, cùm Nicæam Antipatri filiam ſibi deſpondiſſet, ac de inuadendo regno cogitat. Antipater & Craterus Ætoliam in-

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			uadunt; cúmque in eo essent, vt cum Ætolis, qui ad montes se receperant, debellarent, Antigonus ad eos peruenit, egitque, vt pace cum Ætolis interim facta, communicatis cum Ptolemæo consiliis Perdiccæ resisterent, qui Ptolemæum aggredi primò decreuerat. Arrhidæus Alexandri corpus in Ægyptum deuehit. Id Alexandriam à Ptolemæo deportatum. Perdiccas in Ptolemæum expeditionem molitus Eumenem Antipatro & Cratero ad Hellespontum obiicit; cum eóque Alcetam & Neoptolemum mittit. Hic ab Eumene deficiens acie vincitur. Mox in alia pugna Craterus & Neoptolemus victi occisique. Neoptolemus etiam Eumenis manu. Perdiccas in transitu Nili militari seditione à suis occiditur. Concione Macedonum habita, Pithon & Arrhidæus regum tutores facti. Eumenes, & Alcetas hostes iudicati. Attalus Perdiccæ nauarchus Tyrum occupat. Diod.			
4393 25 4 ED	3663	321	*T. Veturius Caluinus.* *Sp. Postumius.* *Archon Achippus.* Dion. in Dinarcho. Diod. *Apollodorus.* Coss. ad furcas Caudinas à Samnitibus victi: Romani sub iugum missi, duce Samnitum Pontio. Coss. Romam reuersi nihil pro magistratu gesserunt. Liu. lib. IX. Ætoli vt Perdiccas iusserat Thessaliam inuadunt. Sed à Polysperchonte victi, occiso Menone duce. Eurydice Arrhidæi coniuge tumultuante, Pitho tutela se abdicat. Ei substitutus Antipater. qui præfecturas partitus exercitui regio Antigonum præficit. Hic contra Eumenem proficiscitur, eúmque defectione suorum in Nora castellum Cappadociæ compellit. Interim Ptolemæus Lagida Phœniciam armis expugnat. Eumene victo Alcetam, & Attalum aggreditur Antigonus, & in Pisidia vtrumque superat. Alcetas à Pisidis occiditur.	IV	433	428 Nou. 11.
			Antipater ab Athenienſibus per Demadem rogatus, vt è Munychia præsidium detraheret, proditionis hunc compertum, cum filio iubet interfici. (Plutarchus id Cassandro tribuit.) Polysperchontem regis tutorem, & ducem αὐτοκράτορα designat; Cassandrum verò filium χιλίαρχον Cassander ea re offensus ad Ptolemæi societatem respicit. Polysperchon Olympiadem, quæ Antipatri metu in Epirum fugerat, ad Alexandri filij, nepotis sui tutelam capessendam euocat. Antigonus nouas res agitat audita morte Antipatri. Arrhidæus Phrygiæ Satrapa Cyzicum aggreditur irrito conatu. Diod. XVIII.			
4394 26 5 C	3664	320	*Q. Publilius Philo.* *L. Papirius Cursor.* *Archon Neæchmus.* Diod. Romani superioris anni clade & ignominia vehementius excitati Samnitas victos sub iugum mittunt, Papirio duce. Liu. IX. Eumenes rebus cum Antigono compositis paulatim pristinas opes recuperat. Antigonus verò regias pecunias interuertit. Polysperchon Græciæ ciuitatibus libertatem denunciat. exules ad XXX Xanthici mensis reduci iubet. Eumenem datis ad eum literis sibi conciliat. Eumenes modestissimè se gerit, &, vt inuidiam declinaret, Alexandri quasi superstitis thronum collocari iussit: vt etiamnum præesse videretur. Diod. XIX.	Ol. 115	434	429

L. Papirius

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4395 27 6 B	3665	319	*L. Papirius Cursor.* *Q. Æmilius Cerretanus.*	*Archon Apollodorus.* Diod.	11	435	430

Debellati Samnites: Satricum captum. Liu. IX.

Huius Archontis, vt & superioris, anni apud Diodorum exciderunt. Nos è Dionysio Halicarn. in Dinarcho vtrumque suppleuimus.

4396 28 7 A	3666	318	*M. Follius Flaccina.* *L. Plautius Venox.*	*Archon Archippus.* Diod. XIX.	III	436	431

Samnitibus inducię in duos annos datæ. Duæ tribus additæ: Oufentina & Falerina. Liu. IX.

Athenis Munychiam obtinebat Nicanor: quem Menyllo ab Antipatro imposito successorem miserat Cassander. Is nequicquam orantibus Athenienſibus vt præsidium tolleret, militibus arcem firmat; & Piræum insuper occupat.

Alexander Polysperchontis filius in Atticā cum exercitu venit. Hunc Phocio, aliíque legati Athenienſium hortantur arcem vti retineat. Athenienſes Phocionem cum cæteris capitis condemnant. Qui ad Alexandrum confugiunt, ab eóque Polysperchonti commendantur. Hic Phocionem comprehenſum Athenas misit: vbi cicutæ hausto necatus, est Munychionis XIX.

Cassander classe ab Antigono accepta Piræum venit. Polysperchon ad eum obsidendum accurrit. sed commeatu deficiente in Peloponnesum transit, & frustrà Megalopolitanos oppugnat. Nauali conflictu Clitus Polysperchontis dux Nicanorem Cassandri præfectū superat. Sed mox opem ferente Antigono vincitur. Eumenes Antigonum fugiens in Persidem copias transfert. Athenienſes Cassandro se dedunt, & populari abrogato imperio, curatorem vrbis Demetrium Phalereum accipiunt: qui absens paulo antè morte damnatus cum Phocione fugerat. Diod. XVIII. Plut. Phocione.

Eurydice contra Polysperchontem, & Olympiadem Cassandrum aduocat. Sed Olympias illam cum Arrhidæo comprehenſam interficit; cùm regnassent annos VI, menses IV. Diod. lib. XIX.

4397 1 8 GF	3667	317	*C. Iunius Bubulcus.* *Q. Æmilius Barbula.*	*Archon Demogenes.* Diod.	IV.	437	432 Nou. 10.

Theates Appuli deditionem pop. Rom. faciunt. Liu. IX.

Agathocles Carcini Rheginenſis adscriptitij ciuis filius, ibíque figlinam edoctus à patre, tyrannidem occupat, cùm imperator sæpe creatus esset.

Eumenes dux Argyraspidum Carrhis hiemabat. Qui cùm auxilium à Seleuco contra Antigonum impetrare non posset, in illum ipsum ducit exercitum: & in Susianam profectus Satraparum concilium indicit, eósque de imperio altercantes prudentia sua moderatur. Antigonus ducum consensione territus bellum instruit.

Hunc annum à Troiæ excidio DCCCLXXVII numerat Diodorus XIX, & annū I. Olymp. XCIV computat DCCLXXX. Interuallum anni LXXXVII, quot ab anno 4310 ad hunc ipsum intercedunt.

4398 2 9 E	3668	316	*Sp. Nautius.* *M. Popillius.*	*Archon Democlides.*	Ol. 116	438	433

Dictator L. Æmilius Samnites ad Satriculam fundit. Liu. IX.

Antigonus aduersus Eumenem desperato Tigridis traie-

ctu per Mediam circunduxit exercitum. Pugnatũ vtrimque ancipiti exitu.

In Europa Cassander audita regum nece, nec non Nicanoris fratris, quem Olympias interemerat, Tegeæ obsidione relicta in Macedoniam copias transmittit. Pydnam, quò se Olympias cum Roxane, & Alexandri M. filio receperat, obsidet. Polysperchontis milites corrumpit. Epirotæ Æacidæ regi suo, qui Olympiadi suppetias ferebat, abrogant imperium, & ad Cassandrum deficiunt. Capta itaque Pydna Olympiadem Cassander interficit, & Thessalonicen Alexandri sororem coniugem ducit. Mox in Peloponnesum proficiscitur.

4399 | 3669 | 315 — *L. Papirius* IV. — *Archon Praxibulus.* — 11 | 439 | 434
3 10 D — *Q. Publius Philo.* — Diod.

Liuius eos non nominat. sed ait mansisse domi; bellum autem à Dictatore Q. Fabio gestum. Cùm obsideretur à Romanis Satricula, Samnitibus castra in propinquo tenentibus, Q. Æmilius Cæretanus Mag. Equitum inconsulto Dictatore pugnans ducem hostium occidit; sed mox & ipse perimitur. Capta Satricula. Sora ad Samnites deficit. Nouus equitum magister C. Fabius Dictatoris iussu clam subiens pugnantes Samnites adortus à tergo. cùm interim Dictator re dissimulata castra per speciem incendi iussisset, vt desperatione redeundi militem animosiorem redderet. Victi Samnites. Liu. IX.

In Græcia Thebæ vicesimo, quàm euersæ fuerant, anno à Cassandro restitutæ. Idem & Cassandriam in Macedonia condidit.

In Asia Antigonus hieme contra Eumenem per occultos, desertósque calles contendit. Sed Eumenis astu deluditur. Postea facto conflictu, impedimentísque ab Antigono direptis, Eumenem Argyraspides vinctum Antigono tradunt: qui ab eodem interficitur. Hieronymus Cardianus historicus Eumenis comes vita donatur. Inde in Mediam redit Antigonus, & Pithonem nouas res molientem interimit. Satrapias ordinat. Peucestæ præfecturam eripit.

Rhodus aquarum eluuione magna ex parte collapsa. Secundum hæc Antigonus Babylonem veniens à Seleuco perhonorificè exceptus est. Sed cùm ab eo administratæ præfecturæ rationem poscceret, Seleucus ad Ptolemæum confugit. Quibus adiuncto Cassandro, bellum contra Antigonum paratur. Seulucus cum C nauium classe ex Ægypto soluit. Antigonus duces suos longè latéque dimittit. Alexander Polysperchontis F. ad eum venit. Fit inter illos fœdus. Cassander ni Græcas ciuitates liberas relinquat, hostis iudicatus. Ptolemæus quoque decreto suo illas subleuat.

Apollonides Cassandri dux vrbes Arcadiæ subigit. Alexander quoque spe Peloponnesiacæ præfecturæ pellectus ad Cassandrum deficit.

Polyclitus Seleuci dux ingentem hostium classem, nec non terrestres copias stratagemate superat.

Agathocles frustrà Messeniis insidiatur. Diod. lib. XIX.

4400 | 3670 | 314 — *C. Sulpicius.* — *Archon Nicodorus.* — III | 440 | 435
4 11 C — *M. Pœtelius.* — Diod.

Sora transfugæ proditione capta. Luceria de Samni-

tibus recepta. De occultis coniurationibus quæstio C. Mænio Dictatori permissa. qui à nobilibus accusatus, abdicat sese, & postulatus absoluitur. Samnites à Coss. magna clade affecti. Liu. IX.

Aristodemus Antigoni dux Ætolos adiungit sibi, contráque Alexandrum bellum gerit. Dymæi ab Cassandro deficientes expugnantur ab Alexandro. qui ab Alexione Sicyonio per fraudem occiditur. Eius vxor Cratesipolis virili fortitudine regit exercitum.

Cassander Acarnanas dispersos in vnum cogit, & Ætolis opponit. Leucadem capit. Illyriorum regem superat. Eo digresso Acarnanes ab Ætolis victi, & contra fidem interfecti. Cassander in Cariam auxilia mittit. Antigonus Demetrio filio in Syria relicto cum veteranis Alexandri militibus in Asiam aduersus Cassandrum proficiscitur.

In Sicilia Agrigentini, aliæque ciuitates Agathocli bellum inferunt, & ducem à Lacedæmoniis Aerotatum accipiunt Cleomenis F. Is superbè & tyrannicè se gerens abrogato imperio reuersus est. Agrigentini cum Agathocle cõponunt. qui paulatim secundis rebus euehitur. Diod. XIX.

Xenocrates moritur, cùm annos XXV Platonicæ scholæ præfuisset. Diog. Laert.

4401 5 12 B A	3671	313	*L. Papirius Cursor* V. *C. Iunius Bubulcus.*	*Archon Theophrastus.* Diod.	IV	441	436 Nou. 9

Dictator C. Pœtelius Libo Nolam capit. Suessam, & Pontiam coloniæ deductæ. Liu. IX.

Callantiani Ponti accolæ Thraciæ finitimi à Lysimacho deficientes ab eodem domiti. Antigonus Telesphorum ducem in Peloponnesum mittit, qui ciuitatibus libertatem redderet. Epirotæ à Philippo Cassandri duce victi, & Æacides illorum rex occiditur. Antigonus Cariæ vrbes obtinet. Diod. XIX,

4402 6 13 G	3672	312	*M. Valerius Maximus.* *P. Decius Mus.*	*Archon Polemo.* Diod.	Ol. 117	442	437

Bellum Hetruscum oritur. Altero Coss. in Samnio relicto, ægrotante Decio, Dictator fit C. Iunius Bubulcus. Censura Appij Claudij, & C. Plautij celebris. quorum ille viam muniuit, & aquam duxit. Idem à Potitia gente ad seruos Herculis sacra transtulit: ob idque captus oculis. Collega ob infamem Senatus lectionem se abdicauit: solus Appius Censuram tenuit. Liu. IX.

Antigonus per duces suos pluribus Græciæ ciuitatibus libertatem tribuit. Frustrà in Macedoniam traiicere contendit.

Cyrenæi rebelles à Ptolemæo superantur. qui & Cyprum obtinet: & cum Seleuco Demetrium ad Gazam vincit, ac Phœniciam occupat. In Europa Telesphorus classi ab Antigono præfectus deficit: contra quem dux alter Ptolemæus bellum gerit.

Epiri regnum Alcetas post Æacidem tenuit. quo cum Cassander compositionem facit.

Seleucus Babyloniam exiguis copiis inuadit. Inde Nicanore Antigoni duce deuicto, Mediam, Susianam, aliásque regiones in ditionem suam redigit. Demetrius Cillen Ptolemæi ducem vincit. Antigono redeunte, Ptolemæus in Ægyptum regreditur. Antigonus Athenæum contra Arabes mittit. qui re initiò feliciter gesta; post, incuriosius agens opprimitur. Cum iis Demetrius componit; ideóque

ab Antigono reprehenditur. Mox in Babyloniam missus eam recuperat. Diod.

Æra Seleucidarum, siue Dilkarnaim ab hoc anno incipit. Vide lib. x, cap. xli. Hanc liber 1 Mac. à Nisan huius anni: posterior à Tisri incipit.

Agathocles dolo Messanam occupat. Carthaginienses in Siciliam expeditionem agunt, & in Siculos crudelissimè grassantur. Agathocles Dinocratem exulum ducem superat. hinc Carthaginienses lacessit. Diod. xix.

4403 | 3673 | 311 — *C. Iunius Bubulcus iii.* *Archon Simonides.* — 11 | 443 | 438
7 14 F — *Q. Æmilius Barbula.* Diod.

Duorum magistratuum creatio hoc anno populo permissa. Primùm latum vt Tribb. mil. xvi ab illo deligerentur. Secundò vt Duumuiri classi ornandæ, reficiendæque Tubicinum collegium cùm ab Vrbe Tibur fugisset, reuocatum Liu. ix. Valer. Max.

Hetrusci ab Æmilio victi. Liu. ix.

Annus hic à Diodoro numeratur ab excidio Troiæ dcccLxxxiii. Cassander, Lysimachus, & Ptolemæus pacem cum Antigono faciunt. Roxane cum Alexandro filio à Cassandro necatur.

Carthaginienses ad Himeram fluuium Agathoclem ingenti prælio superant. Diod. xix.

4404 | 3674 | 310 — *C. Marcius Rutilus.* *Archon Hieromnemon.* — iii | 444 | 439
8 15 E — *Q. Fabius.* Diod. xx.

Hetrusci victi; ac tùm primùm Ciminium saltum penetrauit Fabius, & Hetruscos fudit; postquam eius frater simulato habitu exploratum iuit. Noctu Consul aggressus hostium castra lx m. cecidit. Marcius Allifas, & alia Samnitum oppida capit. Trepidatum Romæ, Dictatórque factus Papirius. Liu. ix.

Agathocles bellum in Africam è Sicilia transfert post ingentem Solis defectionem: ibique Pœnos sæpius vincit, cùm naues antea succendissent, vt desperatione reditus militum suorum animos excitaret. Contigit ea defectio Aug. xv, fer. vi, hora 8 Syracusis.

Carthaginienses Amilcarem è Sicilia reuocant: qui incassum Syracusas oppugnat. Rursus ab Agathocle victi Carthaginienses Saturno liberos suos immolant.

Antigonus contra Ptolemæum denuò bellum gerit Dux alter Antigoni Ptolemæus ad Cassandrũ deficit. Polysperchon Herculẽ Alexandri M. ex Barsine filiũ Pergamo accitum ad regnũ prouehit, eiusq; nomine copias cõscribit.

Nicocles in Cypro proditionis insimulatus iussu Ptolemæi Lagidæ necatur.

Paryssada Bosphori rege mortuo, tres filij, Satyrus, Prytanis, Eumelus de regnò inter se contendunt. Superstes fratrum neci regnat Eumelus annis ferè v. Diod. lib. xx.

4405. | 3675 | 309 — Coss. *hoc anno nulli.* *Archon Demetrius Phalereus.* Diod. xx. — iv | 445 | 440 Nou 8
9 16 DC

Dictator in Fastis notatur L. Papirius: quem L. Fabius Cos. alioquin inimicus dixerat. Sed legem Curiatam ferenti de imperio omen diffidit Faucia Curia prærogatiua. Samnites auratis, & argentatis armis insignes à Papirio victi Hetrusci à Fabio superati. Perusia capta. Liu. ix.

Ptolemæus Lagi F. Ciliciæ vrbes recuperat. Ptolemæum Antigoni fratris filium, & illius desertorem interficit. Polysperchon Herculem Alexandri filium, quem regem fecerat, à Cassandro persuasus occidit.

Cleomenes Lacedæm. rex moritur, cùm regnasset annis LX, M, X.

Amilcar in Sicilia cùm à vatibus accepisset, se postridie Syracusis esse cœnaturum, victus à paucis, & Syracusas ductus, ibique cæsus est. Agrigentini turbatis in Sicilia rebus, ciuitates in libertatem asserere à Carthaginiensium, & Agathoclis seruitute duce Xenodico instituunt. In Africa interim Agathocles militari seditione in extremum dicrimen adductus est. Sed placatis militibus pristinæ fortunæ restitutus est. Diod. XX. Iust. lib. XXII.

4406 | 3676 | 308 — 10 17 B — *Q. Fabius III.* *P. Decius Mus.* — *Archon Charinus.* Dionysio *Cærimus.* Diod. — Ol. 118 | 446 | 441

Fabius Samnites & Marsos, ac Pelignos: Decius Tarquinienses superant. Vmbros Fabius in deditionem accepit. Liu. IX.

Ptolemæus Lagi F. Græcis libertatem reddit. Mox iisdem infensus cùm Cassandro conuenit. Cleopatra Alexandri M. soror cum Ptolemæo nubere vellet, ab Antigono Sardibus occiditur.

Agathocles Carthaginienses iterum vincit. Ophellam Cyrenæorum regem euocatum ad sese nec opinantem interficit. Bomilcar Carthagine tyrannidem affectans occiditur. Agathoclis naues onustæ spoliis in Siciliam profectæ tempestate disiectæ sunt. Diod. XX. Iust. XXII.

4407 | 3677 | 307 — 11 18 A — *Ap. Claudius.* *L. Volumnius.* — *Archon Anaxicrates.* Diod. — 11 | 447 | 442

Volumnius contra Salentinos prosperè bellauit. Prorogatum imperium Fabio, qui Samnites vicit. Liu. IX.

Demetrius Antigoni F. occupato Pyræeo, excisáque Munychia libertatem pristinam Athenis reddidit, post annos XV, quàm Lamiaco bello in seruitutẽ redacti fuerant. Oligarchiam tum sublatam esse testis est in Dinarcho Dionysius: fugisséque Dinarchum, cùm accusatus esset. Fugit & Demetrius Phalereus ad Ptolemæũ. Porrò Demetrius Antigoni F. ad vrbem appulit Thargelionis XXVI, qui fuit Mai XI, quæ dies in illius honorem publico decreto σωτήριος est dicta. Fœda itaque Athenienſium in reges adulatio fuit. Secundum hæc Demetrius in Cyprum profectus, Menelaum Ptolemæi ducem in ea vincit: expugnat oppida: Ptolemæum nauali certamine superat. Ob hæc Antigonus & Demetrius regium nomen vsurpant. quod & reliqui fecerunt: imò & Agathocles ipse. qui quidem Vticam capit. tùm relicto in Africa Archagatho filio, in Siciliam excurrit. Archagathus re primùm prosperè gesta; deinde malè habitus patris implorat auxilium. Agathocles reuersus cùm nec ipse secundo cursu vteretur, clam Archagatho relicto, cum altero è liberis reuerti in Siciliam destinat. Sed cùm id militibus cognitum esset, vinculis ille constrictus, mox eorumdem miseratione dimissus fugit in Siciliam, relictis liberis: quos milites iugularunt. Agathocles militum liberos & coniuges vicissim excarnificatos interficit. Diod. XX. Iust. XXII. Philochorus apud Dionys. in Dinarcho.

4408 | 3678 | 306 — 12 19 G — *P. Cornelius Aruina.* *Q. Marcius Tremulus.* — *Archon. Coræbus.* Diod. — 111 | 448 | 443

Hernici à Marcio victi. Samnites ab vtroque profligati. Cum Cathaginiensibus fœdus tertiò sanctum. Liu. IX.

Antigonus naualem ac pedestrem exercitũ in Ægyptum ducit. sed afflicta classe, adituq; prohibitus redit in Syriam.

Per. Iul ☽	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Agathocles fractis rebus, pacem cum Dinocrate exulum duce tentat incassum. Ideo cum Carthaginiensibus pacisscitur. Diod. xx.			
4409	3679	305	*L. Postumius.* *Archon Xenippus.* Diod.	IV	449	444
13 1			*T. Minucius.* Dionysio *Euxenippus.*			Nou. 7
FE			Victi Samnites à duobus Coss. duplici prælio. Herculis ingens in Capitolio simulacrum erigitur. Liu. IX.			
			Antigonus Rhodiis infensus, qui ad bellum Cyprium subsidia negauerant, Rhodum per Demetrium filium oppugnat. Sed acerrimè defenditur.			
			Agathocles Dinocratem vincit, & pace cum exulibus facta, mox eosdem interficit: ac Dinocratem sibi conciliat, & opera illius vtitur. Diod. xx.			
4410	3680	304	*P. Sulpitius Auerrio.* *Archon Pherecles.*	Ol.	450	445
14 2			*P. Sempronius Sophus.* Diod.	119		
D			Samnites pristinum in fœdus recepti. Æqui victi, & oppida XLI intra LX diesà Coss. capta. Liu. IX. Galli Transalpini à Cisalpinis in Romanos fines immissi post annorum XXX fœdus. Polyb. II, 107.			
			Demetrius in oppugnatione Rhodi pergens machinas ingentes extruit. Sed strenuè resistentibus Rhodiis, pax inter illos facta, ea conditione, vti Antigono, præterquam aduersus Ptolemæum, auxilia mitterent.			
			Agathocles Liparitanos diripit, neque fanis Deorum parcit. Naues onustas sacrilega præda tempestas disiecit.			
			Demetrius ad Græcos liberandos proficiscitur.			
			Eumelius Bospori Cimmerij rex moritur cùm regnasset annos VI. Succedit Spartacus annis XX. Diod. XX.			
			Seleucus Antiochiam, Laodiciam, Apamiam, Edessam, Beroeam, & Pellam condidit. Eusеb.			
4411	3681	303	*L. Genutius.* *Archon Leostratus.*	II	451	446
15 3			*Ser. Cornelius.* Diod.			
C			Coloniæ Soram, Albam, & in Æquos deductæ. Liu. X.			
			Demetrius Græcis vrbibus plerisq; libertatem restituit. Sicyonem aliò transfert; cùm eam cepisset: vt & Corinthum, & oppida complura.			
			Cleonymus Spartanus à Tarentinis contra Lucanos, & Romanos accitus Lucanos vincit. Tarentum, quod defecerat, expugnat. Demetrij & Cassandri amicitiam respuit. Diod. xx.			
4412	3682	302	*M. Liuius Denter.* *Archon Nicocles.*	III	452	447
16 4			*C. Æmilius.* Diod.			
B			Aduersus Æquos coloniam detrectantes Dictator factus C. Iunius Bubulcus octauo die triumphauit. Idem Salutis ædem, quam Consul vouerat, Censor locauerat, Dictator dedicauit. Classis Græcorum Cleonymo Lacedæmoniorum duce, Thurias vrbem Salentinorum cepit. Sed ab Æmilio fugata ad Patauina litora prædabunda peruenit: vbi pessimè accepta; sic vt quinta pars vix domum rediret. Liu. X.			
			Sanè Diodorus Cleonymum scribit clade accepta in Corcyram rediisse. Bellè igitur historiæ ambæ cõsentiunt.			
			Cassander ab Antigono frustrà pacis conditiones postulans, Lysimachum, Seleucum, alióque sibi conciliat. Antigonus vt iis resisteret, Demetrium accersit. Is Eleusiniis sacris initiatus in Asiam copias transportat. Diod. xx. vbi & eius historia desinit.			

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O. lymp.	Vrbis con.	Æra ab.
4413 17 5 A G	3683	301	Coss. *hoc anno nulli fuerunt.* *Archon Calliarchus.* Dictatores duo; Q. Fabius maximus; pòst verò M. Valerius Coruus. Ab hoc Hetrusci victi, & triumphus reportatus. Liu. x. Antigonus & Demetrius coniunctis copiis, quæ suprà LXX M peditum, equitum X M, cum LXXV elephantis habebant, cum regum trium exercitu cõfligunt, Seleuci, Lysimachi, Cassandri: in quo peditum erant LXXIV M, equitum dena, & quingenti; currus CXX. Pugnatũ ad Ipsum in Phrygia. Erat in castris Demetrij Pyrrhus, cuius sororem Deidamiam duxerat Demetrius. Plut. Vincitur Antigonus, & occumbit in prælio. Demetrius in Græciam Athenásque fugit: nec admittitur. Plutar. Demetrio. Diodori Fragm. Victores Demetrij ditionem inter se partiti. Antiochiam condidit Seleucus anno XII regni sui. Eus. Chron.			IV	453	448 Nou. 6
4414 18 6 F	3684	300	*M. Valerius.* *Q. Apuleius Pansa.* *Archon Hegemachus.* Valerius ex Dictatura Consul factus est. Sacerdotia plebi permissa. Liu. x. Seleucus Demetrij filiam Stratonicem ducit, cum eóque conciliatur. Mox Ptolemæi filiam Ptolemaidem Demetrius coniugem accipit. Plutar. Demetrio. Agathocles Corcyram à Cassandro circunsessam obsidione liberat, tota Macedonum classe succensa. Rediens è Corcyra in mercenarios illos milites incidit, qui Archagathum filium suum interfecerant. quos omnes occidit. Diod. in Fragm. Iudæorum Pontifex Simon Oniæ F. clarus habetur: cui nomen Iusto. Eus. Arcesilaus Academicus floruit. Diogenes.			Oli. 120	454	449
4415 19 7 E	3685	299	*M. Fulvius Pætus.* *T. Manlius Torquatus.* *Archon Euctemon.* Lustrum conditum P. Sempronio Sopho, & P. Auerrione Cẽsoribus. Tribus additæ duæ, Anienſis, Tarentina. Nequinum proditione captum. Colonia Narnienſis impoſita. Hetrusci Gallos tentant magna pecunia. At ij fidem fallunt. Manlius equo prolapsus obiit. Suffectus M. Valerius, & in Hetruriam missus. Samnites defectionem agitant. Lucani ab iis oppressi ad Romanos transeunt. Liu. x. Demetrius Sidonem Tyrum, & Ciliciam, nequicquam postulante Seleuco, præsidiis retinet. Lachares Athenis tyrannidem molitur. Eò Demetrius aduehitur, ac bellum Athenienſibus indicit; disiecta classe, móxque reparatâ. Arcesilaus Seuthi filius ex Æolide, oppido Pitane, floruit circa hanc Olympiadem. Diog. Laërt. qui addit vixisse LXXV annos: præfuisse scholæ LVII. Galli Cisalpini, qui ante annos quinque cum Transalpinis, & Etruscis Romanos fines populati erant, in patriam cum ingenti præda reuersi, de hac ipsa diuidenda inter se digladiantur. Polybius lib. II, pag. 107. Hæc enim tertia Gallorum expeditio paulo diuturnior à nobis statuenda est; vti tempora posteriora respondeant. Vide lib. IX, cap. XLIV. Agathocles in Italiam traiicit, & Crotonam expugnat. Diod. Eclogis,			II	455	450

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4416 20 8 D	3686	298	*L. Cornelius Scipio.* *Cn. Fuluius.* *Archon Mnèsidemus.*	III	456	451

Cum Lucanis fœdus initum. Ad Volaterras cum Etruscis ancipi exitu certatum. Fuluius de Samnitibus triumphat. Liu. x.

Cassander Macedoniæ rex tabe moritur, cùm regnasset annos XIX. Dexippus, & Euseb. Hic moriens filios reliquit è Thessalonica tres, Philippum, Antipatrum, Alexandrum.

Macedonum à Carano XXVI Philippus anno vno regnat. Dexippus. Euseb.

4417 21 9 CB	3687	297	*Q. Fabius Maximus* IV. *P. Decius Mus* III. *Archon Antiphates.*	IV	457	452 Nou. 5

Fabius cùm inuitus crearetur Consul, Decium collegam postulauit. Victi latè Samnites Fabij consilio. qui cùm iterum designaretur Consul, recusauit. Ambobus ergo Coss. prorogatum in sex menses imperium. Liu. x.

Mortuo Philippo, Antipater & Alexander de regno inter se contendunt. Antipater Lysimachi gener Thessalonicam matrem, quòd Alexandro fratri fauere videretur, vitam etiam per vbera materna deprecantem occidit. Ambo itaque discordes regnauerunt annis tribus. Euseb. Iustinus XVI.

Demetrius Poliorcetes Athenas arctissima obsidione cingit annum vnum. quando Epicurus fabas in amicos distribuisse dicitur. Plut. Demet.

4418 22 10 A	3688	296	*L. Volumnius.* *Ap. Claudius.* *Archon Nicias.*	Ol. 121	458	453

Samnites à Procos. Decio suis pulsi finibus ad Etruscos se conferunt, & eos ad bellum Romanis inferendum concitant. Decius interim oppida in Samnio plurima Romanis subiicit. L. Volumnius è plebe Consul è Samnio collegæ, qui Etruscis oppositus erat, literis euocatus in Etruriam pergit. Negante Appio se vocasse, rediturus à militibus retinetur. Fusi in Etruria hostes. Samnites profligati à Volumnio. dux eorum Egnatius captus.

Lachares tyrannus Athenis fugit. Vrbem Demetrius obtinet, & cum Athenienſibus benignè præter spem se gerit, eósque frumento subleuat: atque impositio præsidio discedit. Plut. Demetrio.

Alexander Macedoniæ rex contra fratrem Antipatrum primò Demetrium: tùm eo cunctante, Pyrrhum in auxilium aduocat. Is præmij loco Macedoniæ partem occupat. Plut. Pyrrho, & Demetrio.

4419 23 11 G	3689	295	*Q. Fabius* V. *P. Decius* IV. *Archon Nicostratus.*	II	459	454

Orta Coss. inter contentio, cui Etruria prouincia daretur. Populus extra sortem attribuit Fabio. Postea Coss. ambo in Etruriam contra Etruscos Samnites, & Gallos profecti. Deleta primùm à Gallis Legio, L. Scipione proprætore. Deinde flagrante prælio, & inclinante cornu sinistro, cui Decius præerat, hic pro legionibus sese deuouet. Hostes victi. Volumnius in Samnio prosperè rem gerit. Liuius annum hunc XLVI numerat belli Samnitici, quod cœpit Valerio & Cornelio Coss. anno V. C. CCCCXI. Interuallum annorum XLVIII. Liu. lib. x.

Polybius lib. II, pag. 107 Gallos quartam ab Vrbe capta contra Romanos expeditionem ſuſcepiſſe confirmat, quando cum Samnitibus & Etruſcis conſpirarunt, & Romanos in agro Cluſino ceciderunt. Poſtea totis in illos legionibus effuſi Romani in agro Sentinati magnam eorum partem obtruncant. Apud Diodorum in Eclogis Duris Gallorum cæſa C. M. refert.

Hoc anno Pyrrhum regnare cœpiſſe, ſcribit Velleius lib. I.

Demetrius contra Lacedæmonios, & eorum regem Archidamum certat, iiſque victis ad obſidionem vrbis accingitur. Sed cùm Pyrrhum in Macedoniam accitum ab Alexandro veniſſe nunciatum eſſet, retrò in Macedoniam perrexit.

Timocharis hoc anno, qui erat Calippicæ periodi primæ XXXVI, Poſideonis XXV, hora decima noctis incipiente, Phaophi XVI; ſequente XVII, Decembris XXI, feria VI deprehendit Lunam iuxta Scorpij ſtellam, cùm Sol eſſet in XXVI gradu Sagittarij; Luna in gradu I, 15′ Scorpij. Ptol. VII, cap. III.

4420 24 12 F | 3690 | 294 | *L. Poſtumius Megillus. M. Attilius Regulus.* *Archon Olympiodorus.* | III | 460 | 455

Attilius, ægrotante Poſtumio, in Samniũ profectus vrbibus aliquot potitur. Samnites adueniente Poſtumio pulſi. Ad Lucerinos fines ancipiti exitu pugnatum. Tandem victi, & 7300 ſub iugum miſſa. Ædem Statoris Iouis Coſ. Attilius vouit. Cui & triumphus negatus, quod & 7000 Romanorum in acie ceciderant. Poſtumius in Etruria rem feliciter gerit. Volſinio, Peruſiæ, Arretio induciæ in XL annos datæ. Poſtumius inuitis Patribus triumphat.

Demetrius Poliorcetes Alexandro Macedonum rege ſublato, regnum Macedoniæ VI annos gerit, XXVIII à Carano. Antipater ad ſocerum Lyſimachum fugit: à quo interemptus eſt. Plutar. Demetrio. Iuſtinus XVI.

Stratonice Demetrij filia Seleuco nupſerat. Eam cùm Antiochus Seleuci filius deperiiſſet, & in morbum incidiſſet, Eraſiſtrati medici prudentia re cõperta, Seleucus eam Antiocho nuptui dat cum imperij parte. Plut. Demetrio.

Cenſu acto inuenta ſunt CCLXX M. Euſeb.

4421 25 13 ED | 3691 | 293 | *L. Papirius Curſor. Sp. Caruilius.* *L. Papirii quinquies Coſ. F. Philippus.* *Archon* | IV | 461 | 456 Nou. 4

Samnites iuriſiurandi religione ad pugnam obſtrictos fudit Papirius, ac triumphauit. Caruilius quoque de Etruſcis triumphum egit. Liu. X.

Demetrius exules omnes Athenas redire permiſit. inter quos Dinarchus fuit. Dion. Halic. in eius vita.

Idem Demetrius Bœotiis bellum intulit, Cleonymo Lacedæmonio duce fretis. Sed adueniente Demetrio, Thebis exceſſit ille. vrbs in victoris poteſtatem venit: cui ἀφιστῶ præfecit Hieronymum Cardianum hiſtoriæ ſcriptorem. Plut. Demetrio.

Agathocles in Italiam transfretans è Bruttiorum agro prædas agit. Hipponiatarum vrbem obtinet. obſidibus acceptis Syracuſas redit. Eo digreſſo, Bruttij obſides, & vrbem recuperant, conciſo præſidio. Diod. Eclogæ. Papirius princeps Romanis Solarium horologium ſtatuit ad ædem Quirini; cùm eandem dedicaret à patre ſuo votam. Plin. VII, cap. LX.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Menander Comicus hoc anno moritur. Vetus Inscrip. Romæ Prætore Philippo mortuum dicit, anno ætatis LII. Atquià Sosigene Archonte, quo natus est, anni sunt tantùm L.			
4422 26 14 C	3692	292	*Q. Fabius Gurges.* *Iunius Brutus Scæua.* Fabius malè cum Samnitibus pugnauit. Liu. x. Lysimachus à Dromichæte Getarum rege captus,& Agathoclis filij operâ liberatus est, cum ea pactione, vt quæ trans Istrum erant, Getis cederent. Lysandra Ptolemæi Lagidæ, & Eurydices filia Agathocli Lysimachi filio nupsit. Paus. Att. pag. 8. Intereà Demetrius Thraciam inuasurus de Lysimachi reditu, & Thebarum defectione certior factus, victis per Antigonum filium Thebanis, vrbem denuo capit: Pyrrho, qui Thessaliam populabatur, expulso. XIII ciuibus supplicio affectis, cæteris parcit, & vrbi præsidium imponit. Plut. Demet. Eclogæ Diod.	Ol. 122	462	457
4423 27 15 B	3693	291	*L. Postumius Megellus.* *C. Iunius Bubulcus.* Æsculapij signum Romam Epidauro translatum. Epito. Liu. XI. Cùm de Fabio Gurgite ob ignominiosam acceptam cladem amouendo Senatus ageret, Fabius Maximus pater legatum se cum illo iturum professus est. Re impetrata Gurges pro Consule contra Samnites acerrimè pugnans, & ab hostibus circunuentus irruente medios in hostes pio sene liberatus est. Victi Samnites. cæsa XX M, quatuor cum duce Pontio capta. Triumphauit Fabius Gurges, & in Pontium securi animaduersum. Epit. Liuij XI. Valerius lib. V, cap. VII. Demetrius, quod Ætoli angustias apud Delphos insedissent, Athenis Pythia celebrauit. Bellum Ætolis intulit. qua in expeditione relicto Pantaucho duce fortissimo contra Pyrrhum contendit. Sed ambo à se inuicem aberrantes, Demetrius Epirum vastat, Pyrrhus Pantauchum debellat. Ex illo Demetrij sublapsa fortuna. qui paulo pòst è morbo conualescens, Pyrrhum in Macedoniam erumpentem repressit; cum eóque fœdus iniit. Plut. Demetrio, & Pyrrho.	II	463	458
4424 28 16 A	3694	290	*P. Cornelius Rufinus.* *M. Curius Dentatus.* Coss. ambo contra Samnites rem egregiè gesserunt. Manius Curius Samnitibus cæsis, & Sabinis, qui rebellauerant, in deditionem acceptis, bis in eodem magistratu triumphauit. Epit. Liu. XI. Eutropius II, qui tum ait bellum Samniticum per nouem & quadraginta annos gestum ab iis esse sublatum. Agathocles filium suum Agathoclem ad Demetrium misit, à quo honorificè est exceptus, & veste regia donatus. Cum eo remissus est à Demetrio Oxythemis per legati speciem ad Siciliæ res explorandas. Interim Demetrius de Asia recuperanda consilium agitans, ingentem exercitum apparat: in quo XCVIII M peditum, equitum XII M fuere. Naues D fabricauit. Qua re commoti reges IV, Seleucus, Lysimachus, Ptolemæus, Pyrrhus, communibus eum consiliis oppugnant. Plut. Demetrio, & Pyrrho. Iust. XVI. Seleucus in eas vrbes, quas condiderat, Iudæos transf-	III	464	459

Per. Iul ☽ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			fert, ius eis ciuium pari cum Græcis honore permittens. Euseb.			
4425 I 17 GF	3695	289	*M. Valerius Coruinus.* *Q. Cædicius Noctua.* Agathocles ex Archagatho filio, qui in Africa occisus est à militibus, nepotem habebat Archagathum, filium Agathoclem cum duobus aliis paruulis ex Theoxena Ægyptiaca. Archagathum militaribus copiis præfecerat. sed cùm Agathoclem successorem designaret, à Mænone suasu nepotis veneno sublatus est; cùm paulo antè in Italiam contra Bruttios traiecisset; ac filius eius Agathocles ab Archagatho esset interfectus. Moriens nepotem detestatus est: Syracusanis libertatem restituit: ac semiuiuus in rogum impositus est ab Oxythemide. Mænon occiso Archagatho militare imperium arripuit. Eclogæ Diodori. Iustinus XXIII. Vixit annos LXXII, regnauit XXVIII. vt Timæus, Callias, & Antander Agathoclis frater memoriæ prodiderunt, apud Diod. in Eclogis. At Iacobus Cappellus anno secundo Olympiad. CXX mortuum putat Agathoclem: qui est Periodi Iulianæ 4415; vt XVIII duntaxat annis regnauerit; & ante Cassandrum, adeóque Pyrrhi exordium, mortuus sit. Decennio itaque toto fallitur. Erroris fontem vide anno II Olymp. CXXVI.	IV	465	460 Nou. 3
4426 2 18 E	3696	288	Eodem tempore, Ptolemæo, Lysimacho, atque Pyrrho Demetrij regnum incursantibus, defectione Macedonum regno pellitur Demetrius: ac priuato & lugubri cultu Græciæ ciuitates adiit. Deficiunt imprimis Athenienses: & cùm ἐπώνυμον magistratum adhibuissent τῷ σωτῆρων ἱερέα, eo sublato, Prætorem ordinarium eligunt. Demetrius redintegratis nonnihil viribus obsidere Athenas instituit. Sed Cratetis Philosophi hortatu profectus est in Asiam. Plut. in Demetrio. Demetrio pulso Macedonum regnum Pyrrhus obtinuit mensibus VII. Hic ab Athenienses arcessitus cùm in arce sacrificasset, in digressu monuit, ne quem principem temerè in arcem introducerent. Plut. Pyrrho. *Q. Marcius Tremulus.* *P. Cornelius Aruina.* Demetrius vndique pulsus Seleuco se tradere cogitur. Plut. Demetrio. Pyrrhus tanquam peregrinus à Macedonibus contemptus regno excidit. Lysimachus eius in locum regnat tricesimus à Carano; tenuitque Macedoniam annis VI. Euseb. & Dexippus. Strato Lampsacenus Theophrasti Scholæ præfuit annis XVIII. Diog.	Ol. 123	466	461
4427 3 19 D	3697	287	*M. Marcellus.* *Sp. Nautius.* *Archon Philippus.* Demetrius à Seleuco captus hoc fere tempore decessit. Plut. Demetrio.	II	467	462
4428 4 1 C	3698	286	*M. Valerius Maximus.* *C. Ælius Pætus.* His Coss. credit Sigonius secessionem plebis in Ianiculum esse factam, propter æs alienum. Q. Hortensius Dictitor legem tulit, vt quod plebs iussisset, omnes Quirites teneret. Epit. Liu. XI. Plin. lib. XVI, cap. X. Hic in Dictatura mortuus est, quod nemini antè contigerat. Epit.	III	468	464

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Serapis Alexandriam translatus est. Euseb. Clem. Alex. Protrept. à Sinopensibus missum adstruit.			
4429 5 2 B A	3699	285	*C. Claudius.* *M. Aimilius.* Lysimachus Agathoclem filium, qui ex Lysandra Ptolemæi Lagidæ, & Eurydices filia liberos susceperat, veneno sustulit. Hunc enim Arsinoe nouerca Lysandræ soror ad incestum concubitum frustrà solicitatum apud patrem detulit. Lysandra cum filiis ad Seleucum fugit. Philetærus spado, quem Lysimachus ærario suo præfecerat, Agathoclis mortem ægrè ferens, Pergamum ad Caycum Phrygiæ maioris vrbem occupat. ac primùm pro Seleucī præfecto se gerit. deinde noui & ipse regni princeps extitit. quod annis xx tenuit. Strabo XIII. Pausanias Atticis pag. 7, & 9. Excerpta Scal. de Olympiadibus.	IV	469	464 Nou. 2
			Ptolemæus Philadelphus κατ' αἰπίφεσιν dictus, Lagidæ & Berenices filius hoc anno cœpit, superstite adhuc patre. Iustinus XVI. regnauit annis XXXVIII. Ab hoc anno incipit æra Dionysij Mathematici; de qua lib. IV, cap. XVI.			
4430 6 3 G	3700	284	*C. Servilius.* *L. Cæcilius.* Sostratus Cnidius Pharum Alexandriæ construxit. Eus. Circa hunc annum Patrenses, Dymæi, & Pharæenses Achæorum Reipublicæ fundamenta iecerunt, ac democratiæ, quæ quidem è XII vrbibus constabat. Polyb. II pag. 128. Porro XXV totis annis Scribam vnum, & Prætores duos in orbem elegerunt, pag. 130. Ptolemæus Lagi filius, cùm superstes adhuc Ptolemæum filium euexisset ad regnum, mortuus est. Ad eundem annum, aut anteriorem pertinet LXX Seniorum historia. qui à Ptolemæo Philadelpho, & fortassis etiam à Lagi filio pariter acciti sacros libros ex Hebræo in Græcū transtulerunt. Credibile est enim superstite Ptolemæo Lagi F. curatam à Philadelpho insignem esse Bibliothecam. Vide Animad. nostras ad Epiph. de mens. & pond. pag. 379. Quod propter Demetrium Phalereum dici attinet; quem vt Lagidæ percarum; sic eius filio constat exosum fuisse. Sub idem tempus Demetrius Phalereus, qui viuo adhuc Ptolemæo Sotere, siue Lagi F. in pretio fuerat, eo mortuo ab Philadelpho relegatus in certam regionem, & dolore cōtabescens, aspidis morsu periit. Diog. Laërt. in eius vita. Offensionis causa fuit, quòd Ptolemæo Lagidæ consiliū dederat, vt Eurydices liberos successores relinqueret potiùs, quàm Berenices filium Ptolemæum Philadelphum. Hoc anno, decem annis elapsis à quarta irruptione, Galli rursum aduersus Romanos bellum mouent, & Arretium obsident. Polyb. II, pag. 107.	Ol. 124	470	465
4431 7 4 F	3701	283	*P. Cornelius Dolabella.* *Cn. Domitius Caluinus.* Cùm Arretium obsiderent Galli Senones, à Lucanis, Bruttiis, Samnitibus, & Etruscis contra Romanos exciti. Missus est contra ipsos L. Cæcilius Prætor. qui cum exercitu ab illis deletus, cæsis Romanorum XIII M. suffectus est illi Manius Curius, qui legatos pro redimendis captiuis ad Gallos misit. at ij contra ius gentium illos occiderunt. Romani in Galliam exercitum ducunt. Gallos acie	II	471	466

acie vincunt. Senam eorum vrbem coloniam deducunt. Boij Senonum clade commoti cum Etruſcis conſpirantes ad Vadimonis lacum pugnam ineunt, in qua cæſi plerique omnes Etruſci: Boiorum pauci admodum euaſerunt. Hæc à Dolabella Coſ geſta. Polyb. Quæ ad hunc annum referenda ſunt, non ad ſuperiorem. In quo Caſauboni, Iacobi Capelli, & Caluiſij caſtigandus eſt error, qui L. Cæcilium Coſ. à Gallis occiſum putant. Atqui στρατηγὸν eum vocat Polybius. Tum Epitome Liuij XII L. Cæcilium Prætorem eundem nominat. Eutropius quoque cæſos à P. Dolabella Coſ. cum Etruſcis Gallos aſſeuerat.

4432 | 3702 | 282 — *C. Fabricius.* *Q. Aimilius.* — III | 472 | 467

8 5 E

Galli Boij ſuperiore clade acrius inflammati pube omni ſuorum armata cum Romanis confligunt. à quibus funditùs deleti pacem ac fœdus impetrant, tertio anno antequam Pyrrhus in Italiam veniret. Polyb. lib. II, pag. 108. Supererant ex Alexandri commilitonibus omnino duo; Lyſimachus annos natus LXXIV; Seleucus LXXVII. Lyſimachus defectione ſuorum irritatus in Aſiam traiecit, ac Seleuco bellum intulit. in quo & mortuus eſt. Lætus tanta victoria Seleucus, Macedoniæ regnum ſeptem menſibus tenuit: vel certè Arſinoë Lyſimachi vxor cum liberis ſuis interim præfuit. Iuſtinus. XVII, Dexippus in Collect. Euſebij Græcis, pag. 49. Pauſan. Atticis.

Hoc anno belli Tarentini occaſio data eſt. Cùm à Tarentinis Romana claſſis direpta eſſet; Romani legatos miſerunt: qui à Tarentinis iniuria affecti. Oroſius Epit. lib. XII.

4433 | 3703 | 281 — *Q. Marcius Philippus.* *L. Aimilius Barbula.* — IV | 473 | 468 Nou. 1

9 6 DC

Seleucus victorem ſe victorum, & vltimum Alexandri commilitonum prædicans, poſt menſes admodum ſeptem à Lyſimachi morte, à Ptolemæo Lagi ex Eurydice filio, Philadelphi fratre, per inſidias circunuentus occiditur, regnúmque Macedoniæ, quod Lyſimacho eripuerat, cum vita pariter amittit. Iuſt. XVII. Dexippus.

Hoc igitur anno mortuo Seleuco ſucceſſit filius eius Antiochus Soter, & regnauit in Syria annis XIX. Euſeb. Macedonum XXXI poſt Caranum regnauit Ptolemæus Lagi F. cognomento Ceraunus anno I, menſibus V, vt prodit Dexippus in Collectaneis. Græcis Euſebij. Hic vt regnum firmaret, pacem cum Antiocho filio Seleuci, Eumene, & Antigono Demetrij filius; cum Pyrrho etiam affinitatem coniunxit, data ei in matrimonium filia ſua. Tum Arſinoen ſororem Lyſimachi coniugem, ex quo liberos habebat, Lyſimachum XVI annos natum; Philippum XIII, in matrimonium poſtulat. Poſt nuptias ambos eius paruulos interficit, matrem in Samothraciam relegat. Iuſt. XVII, & XXIV. Hunc cum Philadelpho non rectè Cappellus anno 3718 permiſcuit.

Eodem anno Tarentinis bellum denunciatum. Barbula Tarentinos, Samnites & Salentinos ingenti prælio fudit. Hac clade accepta Tarentini Pyrrhum ad opem ferendam in Italiam euocant. Epit. Liuij. Iuſt. XVIII.

Hoc anno natus eſt Chryſippus Stoicæ ſectæ columen. Vide annum I Olymp. CXLIII.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4434 10 7 B	3704	280	*P. Valerius Læuinus.* *T. Ceruncanius.* *Archon Gorgias.* Plutar. de x Rhet.	Ol. 125	474	469

Pyrrhus hoc anno à Tarentinis accitus in Italiam venit. Victi sunt ab eo Romani, Læuino duce, elephantorum maximè inusitata facie territi. C. Fabricius legatus ad Pyrrhum de captiuis redimendis missus est. Omnes sine pretio redditi. Plut in Pyrrho. Iust. XVIII.

Ptolemæus Ceraunus à Gallis, qui Belgio duce Macedoniam & Illyricum incursabant, occiditur. Iustinus XXIV. Dexippus. Polybius lib. II, pag. 128, & 155 testatur reges IV, Ptolemæum Lagi F. Lysimachum, Seleucum, & Ptolemæum Ceraunum, intra Olymp. CXXIV extinctos esse.

Post Ceraunum Macedoniæ regnum vsurpauit eius frater Meleager mensibus II. Quo à Macedonibus pulso; nec non Antipatro Cassandri fratris filio, qui diebus XLV tenuit; Sosthenes, quòd Macedoniam à Gallorum populatione vindicasset, regnum vltrò sibi delatum annis duobus tenuit. Quanquam ipse non in regis, sed in ducis nomen iurare milites coegit. Iust. XXIV. Dexippus.

Eodem, vt apparet, anno legio Campana cum Præfecto Decio Iubellio ad Rheginorum præsidium à Romanis missa, occisis Rheginis, Rhegium occupauit: qui paulo post à suis eiectus est, & ophthalmia laborans à Rhegino medico oculis priuatus est. Epit. Liu. XII. Eclogæ Diod.

Hoc etiam anno Hicetas, cùm IX annis Syracusis principatum tenuisset, à Thymone pellitur. Eclogæ Diod.

4435 11 8 A	3705	279	*P. Sulpicius.* *P. Decius.* *Archon Anaxicrates.*	11	475	470

Pyrrhus Cineam legatum Romam misit, vt de pace ageret. Sed Appius cæcus inclinantes in pacem animos authoritate sua deterruit. Igitur contra Pyrrhum dubio euentu pugnatum est. Pyrrhus vulneratus est, cæsis militum eius XX M. Romanorum verò V M. & Consule altero Decio. Epit. Liu. XIII. Plut. in Pyrrho. Cēsus hoc anno actus, & P. Domitiius Censor primus è plebe lustrum cōdidit. Censa sunt ciuium capita CCLXXVIII M, cum CCXXII. Epit. XIII.

4436 12 9 G	3706	278	*C. Fabricius.* *Q. Aimilius.* *Archon Democles.*	III	476	471

Fabricius contra Pyrrhum missus medicum eius de regis nece paciscí volentem vinctum Pyrrho remisit. Pugnatum deinde ad Asculum incerto exitu. Pyrrhus relicta Italia in Siciliam traiecit; vt contra Pœnos Siciliam tueretur. Ita pacem cum Romanis fecit. Plut. in Pyrrho. Epit. Liu. XIII. Diodorus in Eclogis scribit, Pyrrhum in Italia duos annos, & IV menses bellum gessisse. Addit Carthaginienses Syracusas obsediisse terra marique. Pyrrhus eò cùm appulisset, Siciliæ vrbes vltrò se ei permisisse.

Brennus Gallorum dux in Macedoniam irrumpit: Sosthenem Macedonum ducem occidit. Inde Græcis ad Thermopylas aditum prohibentibus, eâdem, quâ Persæ quondam, parte intra Græciam penetrat. Sub hæc Phocidem ad Delphicum templum spoliandum petit. Sed terræ motu, fulgetris, & portentis abstterriti Galli: complures enecati. Brennus pòst paulo ex vulneribus moritur. Diod. Eclogis. Iust. XXIV. Pausan. Phoc. & Att.

Plutarchus scribit hoc tempore Pyrrho ab Italia discedenti plures eodem momēto rei bene gerendæ opportunitates oblatas. Nam & eum Siculi ad auxilium ferendum

Per. Iul ☽ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

vocabant: & ex Græcia nunciabatur Ptolemæum Ceraunum à Gallis interemptum esse: quæ Macedoniæ recuperandæ præclara videbatur occasio. Verùm Plutarchus, nisi fallor, quòd ad Sosthenem conueniebat, id ad Ptolemæum Ceraunum per errorem transtulit.

Macedonum ab Alexandro XII Antigonus Gonatas dictus à Gonis Thessaliæ oppido, vbi educatus erat, regnauit annis XXXVI; cùm in Græcia XII antea regnasset. Dexippus.

4437 13 10 FE	3707	277	IV	477	472 Oct.31

P. Cornelius Rufinus.
C. Iunius.

Cum Lucanis, Tarentinis, & Samnitibus continuatum est bellum. Epit. lib. XIV Liuij. Crotonem Rufinus obtinuit. Frontinus lib. III.

Pyrrhus in Sicilia secundo contra Carthaginienses successu rem gerit. Insulæ statum constituit. Plutar. Eclogæ Diod.

Gallorum reliquiæ Comontorio duce Thraciam inuadunt, & à Byzantinis tributum exigunt. Polyb. IV, pag. 313.

4438 14 11 D	3708	276	Ol. 126	478	473

Q. Fabius Gurges II.
C. Genucius Clepsina.

Pyrrhus contra Carthaginienses in Sicilia bellum gerit. Lilybæum incassum obsidet. Plutar. Eclogæ Diod.

4439 15 12 C	3709	275	II	479	474

Manius Curius Dentatus III.
L. Cornelius Lentulus.

Pyrrhus labentibus in Sicilia rebus suis, in Italiam rediit. Cum Romanis pugnans vincitur. ipse Tarento pulsus. castra eius à Romanis capta. Plutar. Epit. Liuij XIV. Iust. Abiit impositio in arce Tarentina præsidio, cui Milonem præfecit.

M. Fabricius Censor lustrum condidit. Censa sunt ciuium CCLXXI M, cum CCXXIV. Epit. Liu. XIV.

Hoc anno Hiero Hieroclis F. Imperator à Syracusanis factus est. Polyb. I, pag. 8: atque ita Pausanias interpretandus est Eliac. II, pag. 189, vers. 18, vbi legendum, τῷ δὲ ἀφ' ἑλοῦ εἶχεν ἔτει δευτέρῳ ἕκτης Ολυμπιάδος ὅτε ταῖς εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν, ἐν Κυρηναίοις στάδιον ἐνίκησεν Ιδαῖος. Nam Idæus stadio vicit Olymp. CXXVI. Hic locus Capello & aliis imposuit, qui subinde post Agathoclem Hieronem regnasse putant; idque Olympiade CXX.

Verùm circa annum IV, Olymp. CXXVI, hoc est septem pòst annis, tyrannidem vsurpasse, suo loco dicetur. Hoc verò, στρατηγὸς à militibus factus videtur; quod deinde ratum habuit populus.

4440 16 13 B	3710	274	III	480	475

Ser. Cornelius Merenda.
Manius Curius Dentatus III.

Pyrrhus cum sex annos in Italico, Siculóque bello consumpsisset, victus in Epirum rediit cum VII M. peditum, equitibus D. inde Macedoniam populari cœpit, ac victo Antigono paulatim vniuersam occupauit. Plut. in Pyrrho. Iust. XXV.

4441 17 14 A G	3711	273	IV	481	476 Oct.30

C. Fabius.
C. Claudius Canina.

Ptolemæus Philadelphus societatem hoc anno cum Romanis per legatos iniit. Eutrop. lib. II. Epit. Liuij.

Sextilia virgo Vestalis damnata incesti viua defossa est. Epit. XIV. Meminit & Euseb.

Pyrrhus Macedonia potitus maiora quædam animo desti-

Per. Iul ✱ ⊙	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4442 18 15 F	3712	272	Ol. 127	482	477
4443 19 16 E	3713	271	11	483	478
4444 20 17 D	3714	270	111	484	479
4445 21 18 CB	3715	269	IV	485	480 Oct. 29.
4446 22 19 A	3716	268	Ol. 128	486	481
4447 23 1 G	3717	267	11	487	482
4448 24 2 F	3718	266	111	488	483

nare cœpit. Interea Cleonymus Spartanus ægrè ferens, quòd & Arius frater sibi in regni successione prælatus esset, & Chelidonis vxor ab Acrotato Arei F. corrupta, Pyrrhum exciuit in Laconicam; qui hanc imperij prorogandi ansam cupidè est amplexus. Plutar. in Pyrrho.

Sp. Caruilius II.
L. Papirius Cursor II.

Pyrrhus in Laconicam impressione facta, pene vrbe ipsa potitus est. Interim Areo rege è Creta redeunte pulsus inde contendit Argos: vbi fortiter pugnans à muliere illisu tegulæ peremptus est. Antigonus, qui contra illum pugnabat, victoria perhumaniter vsus est. Plut. in Pyrrho. Iust. XXV. Hæc sub Autumnum accidisse ex Plutarcho colligas.

In Italia Tarentini cum Samnitibus & Bruttiis aduersus Romanos adscitis Carthaginiensium auxiliis pugnantes victi sunt. Ita violatum à Carthaginiensibus fœdus est. Arce, vrbéque Romanis à Milone ttadita, victis Tarentinis pax & libertas data est. Epit. Liu. XV. Ita post annos LXXI, quàm initum erat, Samnitico bello finis imponitur. Liuius lib. XXXI.

C. Quinctius Claudus. *Archon Pytharatus.*
L. Genucius Clepsina. Cicero de Fato.

Hoc anno legio illa, quæ Rhegium occuparat, à Genucio Consule capta. plerisque in obsidione cæsis, reliqui numero trecenti Romam missi, ibique populi iussu virgis cæsi, ac securi percussi sunt. Epit. Liu. XV. Polyb. lib. I, pag. 7.

Epicurus hoc anno moritur natus annos LXXII. Diog.

C. Genucius Clepsina II.
C. Cornelius Blasio.

De Sassinatibus in Vmbria triumphauit Blasio. Epit. XV. Fasti Capit.

Polemo Philosophus obiit; post quem Arcesilas, & Crates insignes habentur. Euseb. Stratone Peripatetico mortuo, succedit Lyco, præfuitque annis XL. Diog.

C. Fabius Max. Pictor.
Q. Gulo.

Legatos ab vrbe Apollonia Romam missos Ædiles duo orta contentione pulsauerant. Hos Senatus Apollòniatibus dedidit. Valer. Max. lib. VI. Epit. XV. Hoc anno primum pop. Rom. argento vti cœpit. Epit. Euseb. id biennio ante refert.

Picentes bellum commouent. Eutrop. lib. II.

Hoc anno Hiero Syracusis rex consalutatus est. Polyb. lib. I, & ad eum Casaubonus.

P. Sempronius Sophus.
Ap. Claudius.

De Picentibus triumpharunt Coss. Fasti Capit. Cùm in acie starent exercitus, terrę motus exortus est. Sempronius ædem telluri vouit; suósque, vt superstitione territos Picentes debellarent, hortatus est. Orosius. Florus.

M. Attilius Regulus.
L. Iulius Libo.

Salentinis bellum indicitur: captíque sunt cum ciuitate simul Brundusini. Epit. XV. Eutrop. II.

D. Iunius Pera.
M. Fabius Pictator.

Per. Iul. ☀ ☾	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4449 25 3 ED	3719	265	IV	489	484 Oct. 8

De Salentinis, & Messapiis triumphatum. Epit. xv.

Q. Fabius Max. Gurges III.

P. Decius Mus.

Census est habitus, & lustrum XXXV conditum. Fasti. Censa sunt capita CCXCII M, & CCXXIV. Eutrop. lib. II.

Mamertini, qui Messanam occupauerant, ab Hierone, & Carthaginiensibus vexati ad Romanos confugiunt. Romani post longam deliberationem opem iis ferendam esse decernunt. Polyb. lib. I pag. 9. Epit. XVI. Diod. Eclogæ

Arius Lacedæmoniorum rex hoc anno moritur, ad quem Onias Iudæorum pontifex scripsit. Vide lib. X. cap. LI.

4450 26 4 C	3720	264	Ol. 129	490	485

AP. *Claudius Caudex.* Belli Punici.

M. Fuluius Flaccus. A. I.

Hoc anno cœptum est Punicum bellum. Appius in Siciliam traiicit, & Hieronem ita fregit, vt relicta Messana Syracusas se reciperet. Polyb. lib. I. Gellius lib. XVII, cap. XXI.

Pergami principatum hoc anno tenuit Eumenes post Philetærum annis XXII. Fuit hic Eumenis Philetæri fratris filius. Nam Philetærus fratres habuit duos, hunc, & Attalum, qui cognomines sibi liberos susceperunt. Strabo XIII.

Zeno Stoicus moritur, cui Cleanthes succedit. Euseb.

4451 27 5 B	3721	263	II	491	486

MAN. *Valerius Maximus.* Belli 2.

Man. Otacilius.

Ambo Coss. in Siciliam traiiciunt. Pax Hieroni data. Polyb. lib. I.

4452 28 6 A	3722	262	III	492	487

L. Postumius Megillus. Belli 3.

Q. Mamilius Vitulus.

Agrigentum à Coss. captum. Polyb. lib. I.

Nicomedes Bithyniæ rex Astacum vrbem amplificans Nicomediam nuncupauit. Euseb.

Syriæ III rex Antiochus ὁ θεός annis XV. Eus.

4453 1 7 GF	3723	261	IV	493	488 Oct. 27.

L. Valerius Flaccus. Belli 4

T. Octacilius Crassus.

Hoc primum anno Romani rem nauticam attigerunt, & classem pararunt. Polyb. I.

4454 2 8 E	3724	260	Ol. 130	494	489

Cn. Cornelius Scipio. Belli 5.

C. Duilius nepos.

Duilius Pœnos primus classe deuicit. Polyb. I. Epit. XVII.

4455 3 9 D	3725	259	II	495	490

C. Aquilius Florus. Belli 6.

L. Cornelius Scipio.

L. Cornelius in Sardinia contra Sardos, & Corsos, &. Annonem Pœnum feliciter pugnauit. Anno ipse cecidit Epit. XVII. Valer. Max. lib. V, cap. I, ubi refert Annonis corpus à Cos. honorificè sepultum. Hamilcari in Sicilia fortiter restitit Aquillius. Zonaras.

4456 4 10 C	3726	258	III	496	491

A. Atilius Calatinus. Belli 7.

C. Sulpicius Paterculus.

Calatinus in Siciliam profectus oppida quædam expugnant. Cum Atilius Cos. iniquum in locum duxisset exercitum, M. Calpurnij Trib. mil. virtute & opera euasit. qui cum CCC militibus eruptione facta seruauit exercitum. Epit. XVII.

4457 5 11 BA	3727	257	IV	497	492 Oct. 26.

Cn. Cornelius Blasio. Belli 8.

C. Atilius Serranus.

Primus hic Atilius Serrani cognomen obtinuit. quod qui ad eum à Senatu missi erant ad imperium pop. Rom. susci-

Per. Iul ☽ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			piendum ſemen manu ſua ſpargentem viderunt. Cicero pro Roſcio Amer. Valer. Max. lib. IV. Atilius prælio nauali primùm victus, inde victor fuit. Polyb. lib. I. Annibal Pœnorum dux victa claſſe, à militibus ſuis in crucem actus eſt. Epit. XVII.			
4458 6 12 G	3728	256	*M. Atilius Regulus.* *L. Manlius Vulſo.* Belli 9. Romani claſſe nauium CCCXXX inſtructa; Pœni CCCL, illi in Africam traiicere parant: iſti prohibere aditu. Pugna commiſſa vincunt Romani. Atilius in Africam traiicit cum XL nauibus, & XV M. peditum, equitibuſque D. Pluribus captis oppidis iniquas pacis cõditiones Carthaginienſibus edidit. Polyb. I. Eutropius addit lib. II Manlio Romam reuerſo cum XXVII M. captiuorum, manſiſſe Atilium in Africa, Aſdrubales duos, & Amilcarem viciſſe, ſerpentem miræ magnitudinis ad Bagradam viciſſe. Antigonus Gonatas Athenienſibus libertatem reſtituit. Euſeb.	Ol. 131	498	493
4459 7 13 F	3729	255	*Ser. Fuluius Nobilior.* *M. Æmilius Paulus.* Belli 10. Xanthippus Lacedæmonius à Pœnis arceſſitus Atilium cepit. XV M capta. XXX M. cæſa. Eutrop. II. Coſſ. audita clade Atilij in Africam nauigare iuſſi Pœnos nauali prælio ſuperant. Sed victores cum præda reuerſi naufragio CCXX naues amittunt, LXXX duntaxat elapſis. Oroſ. Polyb. I, pag. 37. Hoc anno primum Achæi pro duobus, vnicum Prætorem eligere cœperunt. Primus fuit Marcus Carynenſis, qui IV annis eo magiſtratu functus eſt. Polyb. II, pag. 130. Prætores eligi ſolebant circa Pleiadum ortum. hoc eſt vere. ab Ætolis vero poſt æquinoctium autumnale. Pol. pag. IV, pag. 365.	II	499	494
4460 8 14 E	3730	254	*Cn. Cornelius Scipio Aſina II.* *A. Atilius Calatinus II.* Belli 11. CCXX nauium claſſe refecta, Romani Coſſ. ambos in Siciliam mittunt, qui collectis naufragij reliquiis, & claſſe CCC nauium effecta, Panormum obſidione ceperunt. Polyb. lib. I, pag. 39. Secunda periodus Calippcia hoc anno cœpta.	III	500	495
4461 9 15 D C	3731	253	*Cn. Seruilius Cæpio.* *C. Sempronius Blæſus.* Belli 12. Alterum Romanis naufragium accidit, quo CL naues amiſſæ. Polyb. I. Iudæorum Pontifex poſt Eleazarum, Manaſſes fuit. Euſebius.	IV	501	496 Oct. 21
4462 10 16 B	3732	252	*C. Aurelius Cotta.* *P. Seruilius Geminus.* Belli 13. Luſtrum conditum XXXVII à Cenſoribus Man. Valerio Maximo, P. Sempronio Sopho. Cenſa ſunt CCXCVII M, DCCXCVII. Epit. XVIII. Pœni, Romanis cedentibus, mari potiti. Polyb. I.	Ol. 132	502	497
4463 11 17 A	3733	251	*L. Cæcilius Metellus.* *C. Furius Pacilus.* Belli 14. Metellus Aſdrubalem ſummo prælio ſuperauit, fugatis elephantis. quorum XXVI cæſi, CIV capti, & per Italiam ducti. Aſdrubal abſens capite damnatus. Eutrop. II. Oro-	II	503	498

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4464 12 18 G	3734	250	*C. Atilius Regulus II.* *L. Manlius Vulso.* Belli 15.	III	504	499
4465 13 19 FE	3735	249	*P. Claudius Pulcher.* *L. Iunius Pullus.* Belli 16.	IV	505	500 Oct. 24.
4466 14 1 D	3736	248	*P. Seruilius Geminus.* *C. Aurelius Cotta.* Belli 17.	Ol. 133	506	501
4467 15 2 C	3737	247	*L. Cæcilius Metellus.* *M. Fabius Buteo.* Belli 18.	II	507	502
4464 16 3 B	3738	246	*M. Fabius Licinus.* *M. Otacilius Crassus.* Belli 19.	III	508	503

sius. Ita beluas, quas antea formidabant, contemnere cœperunt.

Aratus Sicyonius tùm annorum erat XX. quando patriam suam Reip. Achæorum adiungit, & fit Prætor. Polyb. lib. II, pag. 130.

Romani classem reparant CC nauium, Lilybæum obsident. Sed Annibale ex Africa superueniente, malè affecti sunt. Polyb. lib. I.

Hoc anno Parthos, Arsace duce, à Macedonum imperio recessisse testis est Iustinus lib. XLI. Cuius impunitatem dedit illis duorum fratrum regum, Seleuci, & Antiochi discordia. Eodem tempore Theodotus mille vrbium Bactrianorum præfectus defecit, regémque se appellari iussit. quod exemplum secuti totius orientis populi à Macedonibus defecerunt. Hæc ille. Eusebius quoque de tempore consentit.

P. Claudius cum Adherbale congressus naues XCIII amisit, quæ ab hoste captæ. Ideo postea condemnatus est. Iunius refecta classe ad eos iuuandos, qui Lilybæum obsidebant, mittitur. Lilybetana classis à Pœnis incensa. Iunius omni classe amissa Lilybæum, inde Romam contendit. Polyb. I. Causam eius calamitatis spretæ religioni imputant Eutrop. II, & Valer. Max. VIII, quod pullos non pascentes mergi in mare iusserit. Suet. in Tiberio.

Aratus vt exulibus bona sua reposcentibus satisfaceret, ad Ptolemæum Philadelphum adire statuit: quò ægrè admodum peruenit, & CL talenta ab eodem impetrauit. Plut. Arato.

Romani rursus maris imperio cessêre. Ideo Punica classis oram infestauit. Polyb. I. Eutrop. II.

Ptolemæus Philadelphus, & Antiochus θεός pacem inter se nuptiarum fœdere sanciunt. Reiecta Laodice, Antiochus Berenicem Philadelphi filiam duxit. Hieron. in Dan. XI.

Hannibal hoc fere anno nascitur. Vide A. 4478.

Lustrum à Censoribus A. Atilio Calatino, A. Manlio Torquato conditum XXXVIII. Fasti Capit. Censa sunt CCLI M, CCXXII.

Hoc anno Antiocho successit Seleucus Callinicus, annis XX.

In Ægypto regnare cœpit Ptolemæus Euergetes annos XXVI. Sed prior obiit Philadelphus, quo mortuo Antiochus Berenicen expulit. Laodicem reuocauit. quæ veneno illum sustulit: Berenicen, eiúsque filium interemit. Hieron.

Appij Cæci filia in turba populi iactata dixit; Vtinam frater meus viueret, iterúmque classem duceret! Ideóque ab Ædilibus mulctata est. Gell. lib. X, cap. VI.

Iudæorum Pontifex Onias Simonis Iusti F. consueta

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4469 17 4 AG	3739	245	Ptolemæo tributa non reddens, eum offendit. Sed Ioſephus vir nobilis, & ſororis illius filius regem placauit. Ioſeph. lib. XII, cap. IV. Euſeb. *M. Fabius Buteo.* *C. Atilius Bulbus.* Belli 20.	IV	509	504 Oct. 23
4470 18 5 F	3740	244	*A. Manlius Torquatus.* *C. Sempronius Blæſus II.* Belli 21. Brundusium colonia deducta. Velleius I.	Ol. 134	510	505
4471 19 6 E	3741	243	*C. Fundanius Fundulus.* *C. Sulpitius Gallus.* Belli 22. Aratus Prætor Achæorum Acrocorinthum, expulſo Antigoni præſidio, aſtu occupat. Pol. II, pag. 130. Plut. Arato. Ætoli à Macedonum ſocietate ad Achæos tranſeunt. Polyb.	II	511	506
4472 20 7 D	3742	242	*C. Lutatius Catulus.* *A. Poſtumius Albinus.* Belli 23. Romani claſſe reparata C. Lutatium Coſ. contra Pœnos mittunt. Victi nauali prælio Pœni: naues eorum L ſubmerſæ, captæ LXX. Polyb. lib. I, pag. 60. Numerum auget Oroſius. Parta hæc victoria ad Ægaten inſulam Africæ. Eumeni ſucceſſit Attalus Pergami rex annis XLIII. Liuius lib. XXXIII. Strabo XIII. qui primum illum Pergami regem appellatum refert, Gallis deuictis. Macedonum ab Alexandro XXII, regnauit Demetrius Antigoni F. annos X.	III	512	507
4473 21 8 CB	3743	241	*Q. Lutatius Cerco.* *A. Manlius Torquatus II.* Belli 24. His Coſſ. pax Carthaginienſibus data, his legibus, vt Pœni inſulis omnibus cederent, quæ inter Italiam & Africam intercedunt, II MCC talenta penderent in annos XX, &c. Polyb. I. Ortum eſt in Africa bellum Libycum, mercenariis militibus, qui dimiſſi erant, ſtipendia ſua, & militiæ præmia repoſcentibus. Polyb. lib. I. Lacydes Philoſophus obiit cùm XXVI annis Scholæ præfuiſſet, author Academiæ nouæ. Diog.	IV	513	508 Oct. 22.
4474 22 9 A	3744	240	*C. Claudius Centho.* *M. Sempronius Tuditanus.* His Coſſ. Liuius poëta primus fabulam docuit. Cicero de Senect.	Ol. 135	514	509
4475 23 10 G	3745	239	*C. Mamilius Turrinus.* *Q. Valerius Falto.* His Coſſ. natum Ennium poëtam Varro prodidit. Gell. lib. XVII, cap. XXI.	II	515	510
4476 24 11 F	3746	238	*Ti. Sempronius Gracchus.* *P. Valerius Falto.* Bellum Carthaginienſium contra mercenarios terminatur à Pœnis poſt annos III, & menſes IV. Polyb. I, pag. 88. Eodem tempore Romani ab iis mercenariis, qui Africa pulſi erant, inuitati, in Sardiniam nauigare inſtituunt. Pœnis vindicare paratis, Romani bellum in eos decernunt. At illi imparati tempori cedunt, Sardinia omiſſa. Sed hæc anno pòſt tertio geſta. Polyb.	III	516	511
4477 25 12 ED	3747	237	*L. Cornelius Lentulus.* *Q. Fuluius Flaccus.*	IV	517	512 Oct. 21

Pet. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4478 26 13 C	3748	236	Ol. 136	518	513
4479 27 14 B	3749	235	II	519	514
4480 28 15 A	3750	234	III	520	515
4481 1 16 G F	3751	233	IV	521	516 Oct. 20.
4482 2 17 E	3752	232	Ol. 137	522	517
4483 3 18 D	3753	231	II	523	518
4484 4 19 C	3754	230	III	524	519
4485 5 1 B A	3755	229	IV	525	520 Oct. 19

Tumultus Gallicus anno fere XLV postquam pax Gallis concessa. Sed accitis Transalpinis, ipsi inter se pugnarunt. Polyb. lib. II, pag. 109.

Cum Liguribus bellari cœptum. Epit. XX.

Asdrubal hoc anno missus est in Hispaniam, compositis in Africa rebus: secumque Annibalem IX annos natum duxit. Polyb. initio lib. II.

C. Licinius Varus.
P. Cornelius Lentulus.

T. Manlius Torquatus.
C. Atilius Bulbus.

Bellum cum Sardis initum, instigantibus Carthaginiensibus. Sed legatio Carthag. venit, & pacem impetrauit. Postea bellis vbique pacatis templum Iani clausum est primùm post Numæ tempora. Plut. Numa. Eutrop. II. Polyb. lib. I in fine.

L. Postumius Albinus.
Sp. Caruilius Maximus.

Caruilius de Sardis triumphauit. Fasti Capit. eodémque anno C. Næuius fabulas apud populum dedit. Gell. XVII, cap. XXI.

Q. Fabius Maximus Verrucosus.
M. Pomponius Matho.

Ligures à Fabio victi. De Sardis quoque triumphauit Pomponius. Fasti.

M. Æmilius Lepidus.
M. Poblicius Malleolus.

Bellum Gallicum recrudescit. Polyb. lib. II, pag. 109.

Demetrius Macedoniæ rex moritur, relicto filio impubere Philippo. Huic tutor datus est patruelis Antigonus ὁ Δώσων à magnificis promissis dictus, qui tutoris nomine annis XII regnum administrauit. Dexippus, & Euseb.

Flaminius legem agrariam tulit de agro Piceno Galliæ Cisalpinæ diuidendo. quæ res Gallos concitauit. Polyb. II, pag. 109.

C. Papirius Maso.
M. Pomponius Matho.

Sp. Caruilius hoc anno primus Romæ vxorem repudiauit. Halic. lib. II.

Sardi, & Corsi subacti. Papirius in monte Albano primus de Corsis triumphauit, cùm à Senatu triumphum non impetrasset. Valer. Max. lib. III. Epit. XX.

Agroni regi Illyriorum succedit vxor Teuta. Polyb. II, pag. 93.

M. Aimilius Barbula.
M. Iunius Pera.

Teuta Illyriorũ regina suos piraticam facere permittit. Romani Italorum querelis permoti, Caium, & Lucium Coruncanos questum ad eam misetunt. è quibus qui liberius locutus erat, Lucium occidi curauit. Ea res ad Illyricum bellum Romanos exciuit. Polyb. II, pag. 98.

Statuæ legatis positæ. Plin. XXXIV, cap. VI.

L. Postumius Albinus.
Cn. Fuluius Centumalus.

Bellum contra Illyrios terra marique susceptum. Corcyrenses nuper à Teuta domiti, eorúmque præfectus Demetrius Pharius dedunt sese Romanis. Multa in Illyrico oppida capta. Polyb. II.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4486 6 2 G	3756	228	*Q. Fabius Maximus II.* *Sp. Caruilius Maximus II.* Teuta vere appetente pacem impetrat à Romanis, interposita tributi pactione. Tum legati victoriæ nuncij per Græciam missi. Corinthij Romanos in societatem Isthmiorum vocarunt. Polyb. lib. II, pag. 100. Prima Romanorum ad Achæos & Ætolos. altera ad Athenienses, & Corinthios legatio. Polyb. ibid. Amilcar in Hispania occiditur. Huic substitutus Asdrubal octo annis solidis prouinciæ præfuit. Polyb. lib. II, initio, & pag. 123. Diod. Eclog. lib. XXV.	Ol. 138	526	521
4487 7 3 F	3757	227	*P. Valerius Flaccus.* *M. Atilius Regulus.* Hoc anno Prætores additi duo, vt essent IV., & in Siciliam, & Sardiniam nouas prouincias proficiscerentur. Epit. XX. Pomp. de Orig. iuris. Ætoli cum Antigono Maced. rege, & Cleomene Lacedæm. contra Achæos conspirant. Polyb. lib. II. Syriæ quintus rex Seleucus III Callinici F. Ceraunus, qui & Pogon Polyb. lib. II. Regnauit annos III.	II	527	522
4488 8 4 E	3758	226	*L. Apustius Fullo.* *M. Valerius Messalla.* Romani in apparatum belli Gallici totis viribus incumbunt, & vndique copias conscribunt. Polyb. II, pag. 110. Hiero ad hoc bellum frumentum Romanis submisit: cuius pretium confecto bello recepit. Diod. Eclogis libro XXV.	III	528	523
4489 9 5 D C	3759	225	*C. Atilius Regulus.* *L. Æmilius Papus.* Galli ob legem agrariam Flaminij Trib. pl. de agro Piceno Gallis Senonibus erepto tumultum concitant, Insubres scilicet, & Boij, qui Transalpinos Gallos Gæsatas, id est mercenarios, Rhodani accolas arcessunt, cum eorum regibus Concolitano, & Aneroesto. Veneti, & Cenomani illos sequi noluerunt. Romani militaris ætatis peditum DCC-M. equitum LXX M, conscripserunt. Cæsa sunt Gallorum XL M. capta X M. Atilius in prælio, & rex Concolitanus occiderunt. Aneroestus semetipsum interimit. Polyb. II. Eutrop. II.	IV	529	524 Oct. 18
4490 10 6 B	3760	224	*T. Manlius Torquatus.* *Q. Fuluius Flaccus II.* Coss. in Galliam profecti Boios expugnant, & Insubres. ac tùm primùm Romani trans Padum copias duxerunt. Polyb. II, Orosius. Sextus Syriæ rex Antiochus M. regnat annos XXXVI. lib. X, cap. XXV. Aratus à Cleomene bello petitur, inferioremque se sentiens Achæis author est, vt Antigonum sibi concilient. quod & factum, Acrocorintho illi tradita. Cleomenes Lacedæmonem se recipit. Plutar. in Cleomene. Caria & Rhodus magno terræ motu concussæ; adeo vt ingens colossus rueret. Euseb. Oros. IV, cap. XXII.	Ol. 139	530	525
4491 11 7 A	3761	223	*C. Flaminius.* *P. Furius Philus.* Victi à Cos. Galli. Polyb. II. Plutar. in Marcello. Inter Macedonas, Achæos, Epirotas, Phocenses, Bœotos, Arcadas, & Thessalos inita societas: cuius Antigonus dux factus est. Polyb. II.	II	531	526

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp	Vrbis cond.	Æra Nab.
4492 12 8 G	3762	222	*M. Claudius Marcellus.* *Cn. Cornelius Scipio.* Insubres domiti. Viridomarus Gessatarum rex à Marcello occisus. captum Mediolanum. Marcellus opimá de rege spolia retulit. Polyb. II. Fasti Capit. Oros. IV. Cleomenicum bellum eodem tempore desitum, victo ab Antigono Cleomene, qui in Ægyptum fugit. Polyb. & Plutar. in Cleom. Antigonus Lacedæmone potitus est.	III	532	527
4493 13 9 FE	3763	221	*P. Cornelius Scipio Asina.* *M. Minucius Rufus.* Istri prædones Romanarum nauium perdomiti. Epit. XX. Oros. IV cap. XIII. Concitauerat hos Demetrius Pharius, qui iam ad Macedonum reges cœperat respicere. Polyb. III. Quartus Ægyptiorum rex Ptolemæus Philopator annis XVII. Antigonus Maced. rex peracto Nemeorum ludicro in Macedoniam reuersus victis Illyriis moritur. Polyb. II, pag. 155. Macedonum rex post Alexandrum M. XV regnat Philippus Antigoni Gonatæ nepos annis XLII. Ita tres reges, Seleucus, Ptolemæus, & Antigonus circa hanc Olympiadem mortui. Polyb. ibid.	IV	533	528 Oct. 17.
4494 14 10 D	3764	220	*L. Veturius Philo.* *C. Lutatius.* Lustrum conditum est, & censa ciuium CCLXX M, CCXIII. Libertini in IV tribus redacti, cùm antè dispersi fuissent, Esquilinam, Palatinam, Suburranam, Collinam. Epit. Asdrubal cùm annis octo solidis Hispaniam rexisset, & Carthaginiensium imperium non tam armis, quàm comitate plurimum amplificasset, à Gallo quodam occiditur. Succedit Hannibal. Polyb. lib. II, pag. 123. Diod. Eclogis lib. XXV. Simul atque dux factus est Hannibal Olcadum gentem aggreditur, & Althæam vrbem opulentam imprimis expugnat. inde Carthaginem nouam ad hiberna se recepit. Polyb. lib. III, pag. 168.	Ol. 140	534	529
4495 15 11 C	3765	219	*M. Liuius Salinator.* *C. Aimilius Paulus.* Rebellantes Illyrios ac Demetrium Pharium eorum regem domuit Æmilius Consul. Demetrius ad Philippum Macedonum regem confugit. Polyb. lib. III. Liu. libro XXII. Hannibal in Vaccæos expeditione facta Salmanticam expugnat. ac totam intra flumen Iberum Hispaniam sibi subiicit. Polyb. II. Saguntini per legatos certiores de omnibus Romanos faciunt. Ibid. Prusias Gallos Hellesponti oram infestantes cædit. Polyb. IV. Primus Romam medicus venit è Peloponneso Archagathus Lysaniæ F. Plin. lib. XXIX, cap. I. Annibal Saguntum vrbem Romanorum sociam tota vi adortus post septem menses capit. Saguntini omnes partim ab hoste, partim suapte manu perierunt. Polyb. IV, Liu. lib. XXI. Romani legatos, qui Hannibalem deposcerent Cartha-	II	535	530

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp	Vrbis cond.	Æra Nab.
4496 16 12 B	3766	218	*P. Cornelius Scipio.* *Ti. Sempronius Longus* Belli Punici II Annus I.	III	536	531
4497 17 13 A G	3767	217	*Cn. Seruilius Geminus.* *C. Flaminius II.* Belli 2.	IV	537	532 Oct. 16.
4498 18 14 F	3768	216	*L. Aimilius Paulus II.* *C. Tarentius Varro.* Belli 3.	Ol. 141	538	533

ginem mittunt. Ij re infecta redierunt. Polyb. lib. III, & IV, pag. 330.

Bellum Sociale Philippo rege Macedonum duce ab Achæis contra Ætolos geritur. Polyb. IV, 322. Sed postea Dardanis incursantibus redit in Macedoniam. pag. 330.

Achæus regiones Asiæ cis Taurum occupat, & nouum regnum condit. Ariarathes Cappadociæ rex iniit. Cleomene in Ægypto mortuo, Agesipolis & Lycurgus Lacedæmone regnant. Polyb. lib. IV, pag. 271, & 304.

Byzantij, quòd Gallis tributa persoluere cogerentur, portoria quædam imposuerunt. Inde bellum aduersus ipsos à Rhodiis susceptum. quibus se Prusias Bythyniæ rex adiunxit. Polyb. IV, pag. 306.

Ætoli Prætorem Dorimachum creant, qui in Epirum copias duxit, & Dodonæum templum euertit.

Defectio Lunæ, cuius meminit Polyb. lib. IV, pag. 420. Contigit autem Martij XX, feria 7, hora 2, 5′ à media nocte, in Mysia.

Scipio in Hispaniam, Sempronius in Africam missi. Placentiam, & Cremonam deductæ coloniæ. Hannibal superatis Alpibus in Italiam venit. Habebat in exercitu peditum XC M. equitum XII M. Pol. III, p. 189. P. Cornelium ad Ticinum, Sempronium ad Trebiam fudit. Polyb. Liu. XXI.

Philippus bellum Sociale persequitur. Antiochus, & Ptolemæus Philopator de Cælesyria bellum inter se gerunt. Polyb. lib. IV.

Lunæ defectio altera Sept. 1, hora 6, 34′ à meridie. Vide lib. VII.

Clades ad Thrasumenum lacum accepta, Flaminij ducis temeritate: qui & occisus est. Tùm IV M. equitum cum C. Centenio pro Prætore missa ad Flaminium à Seruilio, circunuenta sunt ab Annibale. Qui deinde in Appuliam profectus est. Cõtra hunc creatus Prodictator II Q. Fabius Maximus à populo; quod nunquam antea factum; cum Equitum magistro M. Minucio Rufo. Fabius cunctatione sua Romanam rem erexit Liu. XXI, Polyb. III. Cn. Scipio cum Hannone in Hispania bene rem gerit. P. deinde Scipio prorogato post Cõsulatum imperio eôdem contendit. Romani legatos ad Philippum regem Macedoniæ miserant, qui Demetrium Pharium reposcerent. Liuius & Polyb. ibid.

Philippus Nemæorum spectaculis intentus de clade ad Thrasumenum nuncium accepit. Pol. V, pag. 439.

Antiochus ad Raphiam insigni prælio à Ptolemæo Philopatore victus Induciæ inter ipsos annuæ factæ. Ibid. pag. 425, & 428. Inde Hierosolymam veniens, cum in adyta vellet irrumpere, mirabiliter coercetur. Mac. I. III. Bellum Sociale, siue Ætolicum à Philippo Macedoniæ rege terminatum, pag. 442.

Sol in Sardinia minui visus, ait Liu. lib. XXII. Nam defecit Sol Febr. XI, hora 3 post meridiem.

Annibal Romanos ad Cannas magno prælio superat.

Cæsa

Cæsa sunt XL M. P. Scipioni Trib. mil. adolescenti ab iis, qui Canusium profugerant, mandato imperio, ille stricto gladio effecit, vt omnes iurarent se Italiam non relicturos. Polyb. III. Liu. II.

Antiochus M. Taurum superans, facta cum Attalo societate, Achæum bello est aggressus. Polyb. V, pag. 444.

Philippus receptis vrbibus, quæ absente ipso captę erant, ac rebus in Illyrico compositis, in Italiam traiicere conatus est. Sed vano metu reuocatur in Græciam. Ibid.

Romani captos Cannensi pugna redimere nolunt. Plerique Italiæ populi certatim Annibali se tradunt.

Philopator Iudæos, qui in Ægypto erant, ad eiurandam religionem cogere volens, diuinitus deterretur. Lib. III Mac.

4499 | 3769 | 215
19 15 E

L. Postumius Albinus III; & eo mortuo:
Q. Fabius Maximus II — Belli 4
Ti. Sempronius Gracchus.

Philippus Maced. rex fœdus iniit cum Hannibale. Legati Macedones à Romanis capti, & in vincula coniecti. Coss. rem Romanam sustentant. Hierone rege mortuo, succedit eius nepos, qui regnum pessundedit. Polyb. III, pag. 158, & VII, pag. 502. Liuius lib. XXIII.

Achæus Sardes se recipit, & ibi obsidetur. Pol. VII, p. 506.

4500 20 16 D	3770	214	*M. Claudius Marcellus III.* / *Q. Fabius Maximus IV.* — Belli 5.	III	540	535

Tib. Gracchus pro Cos. ad Beneuentum cum Annone prosperè pugnat, armatis seruitiis. Casilinum à Fabio receptum. Marcellus in Siciliam profectus Syracusas obsidet. Sed ne caperet, vnus Archimedes obstitit. M. Valerius Læuinus Prætor contra Philippum pro Apolloniatis bellum gerit. Philippus incensa classe in Macedoniam se recipit. In Hispanis quoque à Cn. Scipione res egregiè gesta. Polyb. in Fragm. lib. VII, & VIII, Liu. XXIV.

Antiochus Sardes capit. Polyb. lib. VII, pag. 506.

Philippus in Peloponnesum venit, turbantibus Messeniis. Aratum veneno tollit. Pol. VIII, pag. 518. Plut. in Arato.

4501 21 17 C B	3771	213	*Q. Fabius Maximus Q. F.* / *Ti. Sempronius Gracchus II.* — Belli 6.	IV	541	536 Oct 15

Arpi à Fabio Cos. recepti. Liu. XXIV.

Philippus in Illyrico Lissum occupat. Polyb. VIII, p. 519.

4502 22 18 A	3772	212	*Q. Fuluius Flaccus III.* / *Ap. Claudius Pulcher.* — Belli 7.	Ol. 142	542	537

Annibal Tarentum, præter arcem, capit. Ludi Apollinares ex Martij vatis carminibus instituti. eorum curatio Præt. Vrbano mandata. Syracusæ à Marcello tertio anno captæ. Capua obsessa à Coss. In Hispania ambo Scipiones cum exercitu cæsi, qui se Asdrubali, ne in Italiam tenderet, hactenus oppositi fuerant. L. Marcius eques Rom. contractis copiis bina hostium castra expugnauit, cæsis XXXVII M. Liuius XXV. Polyb. VIII, IX, & X.

Gracchus Procos. fraude hospitis interfectus est. Liu. ib.

Valerius Læuinus Prætor cum Ætolis societatem facit: deinde cum Attalo rege. Cùm igitur omnes isti coniunctis viribus Græciam infestarent; Achæi, aliique Græciæ populi à Philippo auxilium petunt. Inde cœptum est Philippicum bellum I. Polyb. X. Liu. XXV. Iust. XXIX.

Per. Iul. ✻ ☾	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4503 23 19 G	3773	211	*Cn. Fuluius Centumalus.* *P. Sulpicius Galba.* Belli 8.	11	543	538

Annibal spe Tarentinæ arcis capiendæ, ac deinde Capuanæ obsidionis soluendæ frustratus, Romam contendit. Sed tempestate prohibitus est. Inde in Lucanos, ac Rhegium peruenit. Capua Romanis tradita: cuius principes veneno sibi necem consciscunt. Senatores securi percussi. Capua in Præfecturam redacta. P. Scipio XXIV annos natus Procos. in Hispaniam missus est. Liu. XXVI. Polyb. X.

Antiochus M. victo Philopatore Iudæam sibi sociat. Euseb.

4504 24 1 F	3774	210	*M. Claudius Marcellus* IV. *M. Valerius Læuinus.* Belli 9.	III	544	539

P. Scipio Carthaginem nouam vno die expugnauit. Marcellus cum Annibale prosperè pugnat. Cn. Fuluius Procos. in Apulia cum exercitu cæsus est. Liu. XXVI, & XXVII. Agrigentum à Læuino Cos. occupatur. Polyb. lib. IX. pag. 559.

4505 25 2 E D	3775	209	*Q. Fabius Max.* V. *Q. Fuluius Flaccus* IV. Belli 10.	IV	545	540 Oct. 14.

Marcellus cum Annibale prosperè pugnat. Fabius Tarentum recipit. P. Scipio cum Asdrubale secundo euentu præliatur. Liu. XXVII.

Lustrum conditum. censa ciuium capita CXXVII M, CVII. M. Cornelio Cethego, & P. Sempronio Tuditano Censor.

4506 26 3 C	3776	208	*M. Marcellus* V. *T. Quintius Crispinus.* Belli 11.	Ol. 143	546	541

Marcellus Cos. Annibalis insidiis occiditur. alter Cos. vulneratur. Ludi Apollinares in statum diem voti sunt a.d. III Nonas Quintiles. Hispaniæ reguli Scipioni se adiungunt. Idem Asdrubalem fusum ex Hispania fugere coegit. Liu. XXVII. Polyb. X.

Contra Philippum Ætolis opem ferunt rex Attalus, & Sulpitius Prætor. Achæi cum Ætolis prope Messenen prosperè pugnant: vbi Philopœmenis virtus enituit. Liu. ibid. & Polyb.

4507 27 4 B	3777	207	*C. Claudius Nero.* *M. Liuius Salinator.* Belli 12.	II	547	542

Asdrubal Annibalis frater ingentibus copiis in Italiam irrupit. Huic Liuius in Gallia erat oppositus: Annibali Claudius. Interceptis Asdrubalis literis, Claudius, ne se ille fratri coniungeret, nescio Annibale, sex dierum spatio totam Italiam emensus, & castra Salinatoris ingressus Asdrubalem cum toto exercitu deleuit: atque antè ad statiua sua rediit, quàm eum discessisse Annibal sentiret. Annibal dolore perculsus in Brutios se recepit. In Hispania P. Scipio Magonem fugauit, Annonem viuum cepit. Læuinus Carthaginiensem agrum populatus classem insuper illorum deuicit. Liu. XXVII, & XXVIII.

4508 28 5 A	3778	206	*L. Veturius Philo.* *Q. Cæcilius Metellus.* Belli 13.	III	548	543

P. Scipio Asdrubalem Gisgonis F. & Magonem vincit: ac pulsis Hispania tota Carthaginiensibus, in Africam profectus amicitiam cum Syphace iunxit Massylorum rege: deinde cum Massanissa Masæsulorum rege. Romam deinde reuersus intulit in ærarium XIV M pondo argenti, & signati argenti magnum numerum: triumphum

Per. Iul. ☿ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			quia sine magistratu rem gesserat, non obtinuit. Liu. XXVIII. Polyb. XI.			
			Philopœmen Achæorum Prætor Machanidam Lacedæm. tyrannum ad Mantineam vincit. Machanidæ succedit Nabis. Polyb. ib. & lib. XIII.			
4509 1 6 GF	3779	205	*P. Cornelius Scipio.* *P. Licinius Crassus Pont. Max.* Belli 14.	IV	549	544 Oct. 13
			Scipio in Africam traiecturus, in Sicilia quæ ad bellum erant necessaria comparat. Locros vrbem recepit. Pleminium in ea legatum reliquit, qui crudelissimè se gessit. Bellum ab Indibili, & Mandonio excitatum in Hispania oppressum. Mago in Italiam traiecit.			
			Legati ad Attalum regem missi, qui Idææ matris simulacrum Romam adueherent. Liu. XXVIII, & XXIX. Polyb. XII.			
			Nemea hoc anno celebrata. Plut. in Philopœm.			
4510 2 7 E	3780	204	*P. Sempronius Tuditanus.* *M. Cornelius Cethegus.* Belli 15.	Ol. 144	550	545
			Mater Idæa Romam inuecta. Excepit eam P. Scipio Nasica vir optimus à Senatu iudicatus, adolescens nondum quæstorius. Ludi Megalenses instituti prid. Id. April. Pleminius, Locris de eo Romæ quæstis, comprehensus, & vinctus est. Legati in Siciliam ad exploranda quæ de Scipionis luxu nunciabantur missi. qui deinde iussu Senatus in Africam nauigat. Siphax, Asdrubalis filiâ ductâ, ad Pœnos à Romanis defecit. Scipio Vticam obsidet; Syphace, & Asdrubale cum C M armatorum superuenientibus ab incœpto desistit. Sempronius prosperè contra Annibalem pugnat. Inter Censores M. Liuium, & C. Claudium nobiles inimicitiæ fuerunt: sic vt alter alteri equum ademerit. Liu. XXIX.			
			Ptolemæus Philopator hoc anno decessit.			
			Huic Ptolemæus Epiphanes succedit quadrimus, vt scribit Hieron. in cap. XI. Dan.			
4511 3 8 D	3781	203	*Cn. Seruilius Cæpio.* *C. Seruilius Geminus.* Belli 16.	II	551	546
			Scipio Asdrubalis, & Syphacis castra eâdem die deleuit. cæsa XL M. capta VI. Rursus exercitum reparantes altero prælio cecidit; oppida pleraq; in potestatem redegit. Annibal à Pœnis in Africam reuocatur. Lælius cum Massanissa in Numidiam profectus Syphacem viuum cepit. eius vxorem Sophonisbam cùm Massanissa duxisset, à Scipione increpitus venenum ad eam misit: quo sibi necem attulit. Carthaginienses acceptis à Scipione pacis conditionibus, legatos Romam miserunt. Sed sine effectu remissi.			
			Tandem Annibal mœstus Italia relicta in Africam profectus est. Liu. XXX. Polyb. XIV & XV. Appianus.			
			Antiochus cum Philippo contra Ptolemæum Epiphanem conspirant, & regnum illius inter se diuidunt. Polyb. lib. XV.			
			Næuius poëta decessit Vticæ, cum Roma Metelli factione pulsus esset. Hieron. Chron.			
4512 4 9 C	3782	202	*M. Seruilius Geminus.* *T. Claudius Nero.* Belli 17.	III	552	547
			Annibal tentata per colloquium pace, cum Scipione congressus in acie vincitur. post eum Vermina Syphacis filius, qui auxilio Pœnis venerat, superatus. Scipio pacis conditiones Carthaginiensibus dixit, ac Romam ad Senatum misit. Liu. XXX. Polyb. XV. Appianus.			

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Alexandriæ seditio coorta inter tutores regis. quorum Agathocles aduocato Macedonum præsidio, in Tlepolemum frustra consurrexit: ac tandem exeruciatus miserimè periit. Polyb. xv, pag. 712. S. Hieron. in cap. xi Dan. scribit imminentibus Ægypto Antiocho, & Philippo regibus, Romanos, ad quos Alexandrini confugerant, legatos ad Antiochum misisse, qui pupilli regno abstinere iuberent, eósque ab illo esse contemptos.			
4513 5 10 B A	3783	201	*Cn. Cornelius Lentulus.* *P. Ælius Pætus.*	IV	553	548 Oct. 12
			Pax Carthaginiensibus data. Liuius xxx. Pol. xv. App. P. Scipio Syphacem in triumpho ducit. qui paulo post in carcere moritur. Polyb. xvi, pag. 733. Eclipsis Lunæ anno 547 Nabon. Mesori xvi, siue Sept. xxii, feria 6, hora 7 post meridiem, Alexandriæ: digitorum 10. Ptolem. lib. iv, pag. 106.			
4514 6 11 G	3784	200	*P. Sulpitius Galba.* *C. Aurelius Cotta.* Macedonici belli annus 1.	Ol. 145	554	549
			His Coss. bellum contra Philippum paucis post pacem Carthaginiensibus datam mensibus indictum, quòd Athenienſibus, Attalo, aliisque Romanorum sociis infestus esset. Philippus Abydum obsidet. Opidani Saguntinorum more se suosque occiderunt. Sulpicius Cos. contra Philippum rem gerit. Liu. xxxi. Polyb. xvi, pag. 735. Scopas Ætolus Ptolemæi dux in Ætoliam veniens ingentem cogit exercitum. Ibid. Plautum hoc anno mortuum prodit Hieron. in Chron. Eclipsis Lunæ ab Hipparcho obseruata Martij xx post mediam noctem Alexandriæ. Ptolem. lib. iv, cap. xi. Item altera Lunaris Sept. xii, hora 2, 15′. Idem.			
4515 7 12 F	3785	199	*L. Cornelius Lentulus.* *P. Villius Tappulus.* Belli 2.	II	555	550
			Cn. Bæbius Tamphilus Prætor prope cum toto exercitu ab Insubribus Gallis circunuentus est. Liuius xxxii.			
4516 8 13 E	3786	198	*T. Quinctius Flaminius.* *Sex. Ælius Pætus.* Belli 3.	III	556	551
			Quinctius aduersus Philippum in faucibus Epiri prosperè pugnauit, fugatúmque coegit in regnum reuerti. Thessaliam inde vexauit. eius frater L. Quinctius nauali prælio, Attalo rege, & Ætolis adiuuantibus, Eubœam & maritimam oram occupauit. Achæi in amicitiam accepti sunt. Liu. xxxii. Polyb. xvii. Plut. Quintio. Antiochus filiam suam Cleopatram Ptolemæo despondet. Hieron. in cap. xi. Dan. Attalo Pergami rege mortuo, succedit Eumenes annis xl. Attalus enim ex Apollonide Cyzicena filios suscepit iv, Eumenem, Attalum, Philetærum, Athenæum. quorum insignis cõcordia fuit: vt Plutar. refert Opus. περὶ φιλαδελφ. Strabo xiii. Qui & annos xlix Eumeni imputat: sed perperam. Melius Excerpta Scalig. annos xl. Vide annum 4576.			
4517 9 14 D C	3787	197	*C. Cornelius Cethegus.* *Q. Minucius.*	IV	557	552 Oct. 1
			Duo primùm in Hispaniam Prætores missi; diuisa bifariam prouincia; in citeriorem, & vlteriorem. Quinctius ad Cynoscephalas in Thessalia cum Philippo debellauit. L. Quinctius frater eius Acarnanas in deditio-			

Per. Iul ☽ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond	Æra Nab.
			nem accepit, expugnata Leucade. Polyb. in Legat. Excerptis. Plut. in Quintio. Antiochus Scopam Ptolemæi ducem ſuperat: Syriam recipit, & cum Iudæis agit benignè. Polyb. XVI. Ioſephus lib. XII, cap. III. Euſeb.			
4518 10 15 B	3788	196	*L. Furius Purpureo.* *M. Claudius Marcellus.* Leges pacis ex Senatus decreto de legatorum x ſententiæ Philippo datæ à Quintio. Libertas Græciæ reſtituta. Liuius XXXIII. Polyb. in Ecloga IX. Bœoti à Romanis deficiunt. Idem.	Ol. 146	558	553
4519 11 16 A	3789	195	*M. Portius Cato.* *L. Valerius Flaccus.* Annibal in Africa turbans, metu Romanorum ad Antiochum M. confugit contra Romanos bellum parantem. Lex Oppia de cultu matronarum reſtringendo nequicquam obſiſtente Catone abrogatur. Quinctius Nabidi Lacedæm. tyranno bellum intulit. ſed Argis ab eodem liberatis pacem dedit. Liu. XXXIII, & XXXIV. Polyb. III pag. 166.	II	559	554
4520 12 17 G	3790	194	*P. Cornelius Scipio Africanus II.* *Ti. Sempronius Longus.* Hoc anno primùm Senatus ludos ſpectauit loco à plebe ſeiuncto. Liu. XXXIV. Cato Procoſ. de Hiſpania citeriore triumphauit. Faſti. Flaminius per triduum triumphauit. Ibidem.	III	560	555
4521 13 18 FE	3791	193	*L. Cornelius Merula.* *Q. Minucius Thermus.*	IV	561	556 Oct. 10
4522 14 19 D	3792	192	*L. Quinctius Flaminius.* *Cn. Domitius Ahenobarbus.* Bellum cum Antiocho ſuſceptum. regem mouere Thoas Ætoliæ princeps, qui ab Romanis nequaquam meritum præmium conſecutos ſuos cauſabatur; & Annibal. Itaque Græciam, & inſulas occupat. Cleopatram filiam Raphiæ in Syria Ptolemæo tradit, ac dotis nomine Cœlen Syriam, & Iudæam dedit. Inde in Eubœam veniens hiemem ibi tranſegit. Liu. XXXV. Hieron. in cap. XI. Dan. Nabide ab Ætolis cæſo, Philopœmen Achæorum ſocietati Lacedæmonios adiungit. Ibid.	Ol. 147	562	557
4523 15 1 C	3793	191	*P. Cornelius Scipio Naſica.* *Man. Acilius Glabrio.* Bellum cum Antiocho ab Acilio geſtum. Victus ad Thermopylas in Aſiam ſeceſſit. Ætoli Heraclea ab Acilio capta pacem petunt. Liu. XXXVI. C. Liuius Antiochi duces nauali prælio ſuperat. Ibid. Romani, quòd Philippus in hoc bello contra Antiochũ illos iuuerat, Demetrium filium eius obſidem remittunt. Polyb. legat. XV.	II	563	558
4524 16 2 B	3794	190	*L. Cornelius Scipio.* *C. Lælius.* Scipio cum Africano fratre legato ſuo primus Romanorum in Aſiam duxit exercitum, & Antiochum vicit. Antiochus legatos de pace ad Scipiones mittit. Dictis conditionibus, Romam ire iuſſi ſunt ad Senatum. Liu. XXXVII. Solis defectio Romæ Martij XIV ſub ortum Solis. Lib. IX, cap. I.	III	564	559

Per. Iul. ☀ ☾	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4525 17 3 A G	3795	189	*M. Fuluius Nobilior.* *Cn. Manlius Volso.* Eumenes, legati Rhodiorum, & alij in Senatu auditi sunt. Antiocho data pax: cuius inter cætera conditio illa fuit, vt regionibus cis Taurum montem cederet. Triumphauit L. Scipio mense intercalario pridie Kal. Martias, anno fere postquam Consulatu abiit. Liu. xxxvii. Fuluius Cos. Ambraciam cepit. Ætolis perdomitis pacem dedit. Cn. Manlius Gallogræcos subegit. Liuius ibidem Polyb. Eclog. Lacedæmonij ab Achæorum societate ad Romanos deficiunt. Polyb. Ecl.		iv	565	560 Oct. 9
4526 18 4 F	3796	188	*M. Liuius Salinator.* *M. Valerius Messala.* Manlius Procos. exeunte Olymp. cxlvii, pacis ac fœderis cum Antiocho negotium confecit. Polyb. Eclo. Legati Romam missi è Lacedæmoniis, & Achæis. Senatus ambiguè respondit. Philopœmen Lacedæmonios vrbis muros diruere iubet. Lycurgi leges abrogat: & Achæis illos contribuit. Liu. xxxviii. Polyb. Ecl. Solis defectio Iulij xvii, feria 4, hora 6, 10′ à media nocte. Vide Liu. libro xxxiv.		Ol. 148	566	561
4527 19 5 E	3797	187	*M. Æmilius Lepidus.* *C. Flaminius Nepos.* P. Scipioni à Petilliis Trib. pl. dies dicta de capta ab Antiocho ob dandam pacem pecunia. Postea in Liternum ad voluntarium exilium abiit. L. frater eius peculatus damnatus est. Liu. xxviii. Lepidus Cos. Achæos per literas Lacedæm. datas increpat. Bœoti Romanis & Achæis inimici. Polyb. Eclo. Fuluius de Ætolis triumphauit: necnon Manlius de Gallogræcis. M. Æmilius Cos. Liguribus subactis viam à Placentia vsque Ariminum perductam Flaminiæ iunxit. Liu. xxxix. Seleucus iv Philopator Antiochi M, F. septimus Syriæ rex annis xii hoc anno cœpit. Antiochus enim apud Elymęos in Susiana, cum Beli Iouis templum deprędari vellet, à Barbaris occisus est. Strabo lib. xvi. Vide lib. x, cap. xlv.		ii	567	562
4528 20 6 D	3798	186	*Sp. Postumius Albinus.* *Q. Marcius Philippus.* Bacchanalia sacrum Græcum & nocturnum inuestigatum, & multorum pœna compressum est. Liu. xxxix. Simon præpositus templi Ierosolymorum ad Apollonium Phœnices ducem sese contulit. Seleucus Heliodorũ ad explorandum templum mittit. Sed inflicta diuinitus pœna ad Seleucum reuertitur. ii Mac. iii.		iii	568	563
4529 21 7 C B	3799	185	*Ap. Claudius Pulcher.* *M. Sempronius Tuditanus.* Legati Eumenis & Græcorum de Philippo apud Senatum queruntur. Q. Cæcilius ad Philippum legatus Achæos inuisit. Liu. xxxix. Polyb. in Eclogis.		iv	569	564 Oct. 3
4530 22 8 A	3800	184	*P. Claudius Pulcher.* *L. Porcius Licinius.* Legatio in Macedoniam ad Philippum decreta, cuius princeps fuit Appius Claudius. quo tempore Philippus Maronitas contrucidauit, quòd ab Æno, & Maronea detrahere præsidia coatus esset. Ideo iussus ab Appio Romam ad se purgandum authores cædis mittere. Tum Achæos in		Ol. 149	570	565

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

concilio castigauit idem Appius. Liu. xxxix. Polyb. Eclo. xliii.

Hoc anno Censores fuerunt M. Porcius Cato, & L. Valerius Flaccus. Hic L. Flaminium Titi fratrem Senatu mouit, quòd in gratiam scorti Gallum nobilem occidisset. Liu. xxxix.

4531 23 9 G	3801	183	II	571	566

Q. Fabius Labeo.
M. Claudius Marcellus.

Legationes vndique contra Philippum è Græcia Romam adueniunt. Philippus Demetrium filium excusandi sui gratia mittit. qui ab Senatu quod volebat obtinuit. Hoc anno Philopœmen annos lxx natus à Messeniis captus, & interfectus est. Obiit P. Scipio Africanus. Liuius xxxix. Pol. Fragm. lii. Plut. in Philop. Demetrius ad patrẽ reuersus in Persei fratris odium incurrit. Polyb. Eclo. l.

Annibalem hoc anno mortuum Atticus scripserat. Corn. Nep.

4532 24 10 F	3802	182	III	572	567

L. Aimilius Paulus.
M. Bæbius Tamphilus.

Annibal his Coss. obiit, vt Polybius censet apud Cornelium Nepotem. Rursum Eumenis, Pharnacis, Rhodiorum, Philippi, Achæorum & Lacedæmoniorum legatis Senatus datus est. Liu. xxxix. Pol. li.

Lycortas Achæorum Prætor Philopœmenis necem vltus est. Polyb. lii.

Sparta in concilium Achæorum recepta. Id. liii.

4533 25 11 E D	3803	181	IV.	573	568 Oct. 7

P. Cornelius Cethegus.
M. Bæbius Tamphilus.

Æmilius Procos. cum Liugribus Ingaunis prosperè pugnat. Liu. xxxix.

Bellum inter Eumenem, & Ariarathem, ac Pharnacem Polyb. Legat. iv. Tum inducię. Attalus & alij fratres Eumenis Romam missi. Polyb. lvi.

Mortuo Ptolemæo Epiphane, regnauit Ptolemæus Philometor anis xxxv. Vide lib. x, cap. xliv.

4534 26 12 C	3804	180	Ol. 150	574	569

A. Postumius Albinus.
C. Calpurnius Piso.

Philippus rex Macedoniæ filios habebat duos, Perseum xxx, Demetrium xxv annos natum. Huic Persei fratris calumniis circunuento, & ob Romanorum gratiam supecto primùm venenum dari: tum semianimem præfocari iussit. Liu. xl.

Romani causam exulum Lacedæmoniorum contra Achæos sedulo suscipiunt. Igitur in deterius inclinare cœpit horum Respub. Polyb. lviii.

4535 27 13 B	3805	179	II	575	570

L. Manlius Acidinus.
Q. Fuluius Flaccus.

Censores creati M. Aimilius Lepidus Pont. Max. & M. Fuluius Nobilior Lustrum ab iis conditum L. Censa cc-lxxiii m, ccxliv. Liu. xl.

Ti. Sempronius Gracchus Prætor in Hispania citeriore Celtiberorum oppida ccc deleuit. Strabo lib. iii ex Polybio. Epit. Liuij xlv Cæcilius Comicus Insuber Gallus, & Eunij contubernalis clarus habetur. Hieron. Chron.

Callicrates Prætor Achæorum exules Lacedæm. & Messeniorum restituit. Polyb. lviii.

Pax inter Pharnacem & Eumenem atque Ariarathem Polyb. lix.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4536 28 14 A	3806	178	*M. Iunius Brutus.* *A. Manlius Volso.* Philippo Macedoniæ rege mortuo succedit Perseus annis x. Tertia periodus Calippi hoc anno cœpta. Bellum aduersus Istrios, & Carmelum regulum susceptum. Liu. XLI.	III	576	571
4537 1 15 GF	3807	177	*G. Claudius Pulcher.* *T. Sempronius Gracchus.* Claudio Istria decreta, Sempronio Sardinia, quæ in bellis erant. Claudius Istris subactis, Ligures perdomuit, & de vtrisque triumphauit. Liu. XLI. Lyciorum Romæ contra Rhodios auditæ querelæ. Rhodij se purgant. Polyb. LX, & LXI.	IV	577	572 Oct. 6
4538 2 16 E	3808	176	*Q. Petilius Spurinus.* *Cn. Cornelius Scipio Hispalus.* Mortuo Petilio suffectus est C. Valerius Læuinus. Sempronius Procos. Sardos perdomuit. Liu. XLI in Epit. Mortuo Seleuco regnauit VIII Syriæ rex Antiochus Epiphanes anno CXXXVII Græcorum. Vide lib. X, cap. XXXVI. Regnauit annos XI, & menses aliquot. Iason Pontificatum ab Epiphane impetrat eiecto Onia fratre. II Mac. IV. Vide lib. X, cap. L.	Ol. 151	578	573
4539 3 17 D	3809	175	*M. Æmilius Lepidus II.* *P. Mucius Scæuola.* Hoc anno videtur Perseus legatos ad Carthaginienses misisse, quibus noctu Senatus datus est. Liu. XLI.	II	579	574
4540 4 18 C	3810	174	*Sp. Postumius Albinus.* *Q. Mucius Scæuola.* Perseus bellum contra Romanos moliens Græcos demereri omnibus officiis studet, Achæos maximè, repugnante Callicrate. Legati tres in Macedoniam missi. Liu. XLI. Anno VII Philometoris Lunæ defectio notata anno Nabon. 574, Phamenoth 27, sequente 28, hoc est Kal. Maij, horis post mediam noctem circiter 2, 20' Ptolem. Liu. VI, cap. V. Antiochus Apollonio duce in Ægyptum misso, Ierosolymam veniens ab Iasone magno cum honore suscipitur, II, Mac. IV, 21. Imminebat autem Ægypto. Itaque Phœnicem ad classem parandam profectus est.	III	580	575
4541 5 19 BA	3811	173	*L. Popilius Albinus.* *M. Popilius Lænas.* His Coss. instituta Floralia. Ouid. V Fast. Iason Pontifex Antiocho pecunias per fratrem Menelaum submittit. Is suo nomine illas obtulit, ac CCC insuper talentis additis ad pretium summum ab rege sacerdotium obtinet. Oniam deinde Pontificem eius nominis III per Andronicum regis præfectum interficit: qui paulo post à rege occisus est. Menelaus cùm pactas pecunias non persolueret, in ordinem redactus est, subrogato Lysimacho eius fratre. II Mac. IV.	IV	581	576 Oct. 5
4542 6 1 G	3812	172	*C. Popilius Lænas.* *P. Ælius Ligur.* Hoc anno primùm ambo Coss. ex plebe facti. Fasti Capit. Mortua Cleopatra, tutores filij eius Philometoris ab Antiocho Syriam, aliásque prouincias reposcunt. Antiochus primam expeditionem in Ægyptum suscipit,	Ol. 152	582	577

in qua primùm Ptolemæi duces superauit. 1. Mac. 1. 18.

Hac clade concitati Alexandrini à rege deficiunt. Ptolemæus Euergetes cum sorore Cleopatra Alexandriæ se muniunt. Philometor ad Antiochum confugit. Ille occasione vtens, Alexandriam obsidet. quam cum expugnare non posset, Pelusij valido præsidio relicto, rediit in Syriam. Hieron. in cap. XI. Dan.

4543 | 3813 | 171 — 7 2 F — *P. Licinius Crassus.* *C. Cassius Longinus.* Bellum Macedonicum. Annus I. | II | 583 | 578

Hoc anno denunciatum est Perseo bellum. Licinius equestri prælio victus. petenti nihilominus pacem regi; nisi se S.P.Q.R. arbitrio subderet, negatur. Captæ ab Lucretio Prætore Aliartus, & Thebæ. Licinius iterum prælio equestri secundiore conflixit. Liu. XLII. Polyb. Ecl. LXIX.

Antiochi & Ptolemæi legati bello pro Cœlesyria iam inchoato Romam veniunt. Pol. Ecl. LXXII.

Iason Pontifex Iudæorum à Menelao Pontificatu deiicitur. Idem Menelaus Oniam III per sicarium interficit. II Mac. IV. Antiochus secundò in Ægyptum veniens à Popilio Romanorum legato cœptis absterretur. Iustinus XXXIV. Liu. XLV Hier. in Dan. XI.

4544 | 3814 | 170 — 8 3 E — *Q. Martius Philippus II.* *Q. Seruilius Cæpio.* Belli 2. | III | 584 | 579

Iason sacerdotio pulsus, falso rumore de Antiochi obitu perlato, cum armatis irrumpit, fugatoque Menelao, multos ciues interficit. II Mac. V. Antiochus deficere Iudæos ratus; tùm quòd Ægypto exclusus esset, acrius excandescens, Hierosolymam venit, ibique crudelissimè bacchatus, sacra vasa diripuit. Ib. & lib. I, cap. I.

Interim Philometor cum Euergete fratre, & sorore Cleopatra redit in gratiam, atque Alexandriam admittitur. Inde legatos Romam destinant, qui opem aduersus Antiochum postulent. Liu. XLIV.

4545 | 3815 | 169 — 9 4 DC — *Q. Marcius Philippus II.* *Cn. Seruilius Cæpio.* Belli 3. | IV | 585 | 580 Oct. 4

Ennius obiit annos natus LXX. Cic. de Senect.

Marcius Perse rege inopinato aduentu perterrefacto, fugatoque, multas vrbes occupauit. Rhodij per legatos Romam missos, ni pax cum Perse fieret, ei se auxilio fore minati sunt. Liu. XLIV.

Legati tres Alexandriam missi, Popilius, Decimus, & Hostilius. Liu. ibid.

Perses Gentium Illyrici regem sibi conciliat. Legati Romani è Macedonia reuersi quis rerum ibi status esset renunciant. Ibid.

4546 | 3816 | 168 — 10 5 B — *L. Aimilius Paullus II.* *C. Licinius Crassus.* Belli 4. | Ol. 153 | 586 | 581

Perses Macedonum rex & Gentius hoc anno victi. Ante prælium cum Perse Luna defecit; vti C. Sulpicius Gallus Trib. mil. pro concione prædixerat, nocte quam pridie Non. Sept. insecuta est dies. quod tempus quadrat in Iunij XXI, feria 3, hora 8 circiter à meridie. Liu. XLIV.

Popilius legatus cum sociis suis aditis in itinere Rhodiis, in Ægyptum venit. Interim Antiochus secundò in Ægyptum profectus Alexandriam ingressus templum profanauit anno Seleucidarum CXLV, die XV. Casleu, hoc est Nouembris XVI, feria 4. Lib. I Mac. I, 57. Ioseph. XII Orig. I. Iudæos præterea exquisitis supplicijs ad eiurandam reli-

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			gionem compulit. Reuersus Antiochiam Eleazarum, ac septem fratres Maccabæos excruciauit. II Mac. VI,& VII. Mathathias eodem anno fugit ex oppido Modin, interfecto regio præfecto: ad eúmque Iudæi profugi sese aggregant. I Mac. II.			
4547 11 6 A	3817	167	*Q. Ælius Patus.* *M. Iunius Pennus.* Græc. 146.	II	587	582
			Paullus Aimilius Macedoniam in formam prouinciæ redigit. Opidorum, quæ Persen iuuerant, in Epiro LXX muros diruit: ac demum triumphauit Perse ante currum ducto. Liu. XLIV. Mathathias hoc anno moritur, cum filiis suis ducem præfeciſſet Iudam. I Mac. II, 70. Ab hoc tempore Iudas Machabæus aduersus Antiochi duces acerrimè bellauit.			
4548 12 7 G	3818	166	*M. Claudius Marcellus.* *C. Sulpitius Gallus.* Græc. 147.	III	588	583
			Marcellus Alpinos Gallos. Sulpitius Ligures subegit. Epit. XLVI. Iudas Apollonium ducem Antiochi deuicit, & occidit. I Mac. III.			
4549 13 8 FE	3819	165	*Cn. Octauius.* *T. Manlius Torquatus.* Græc. 148.	IV	589	584 Oct.3
			Antiochus in Persidem profectus est relicto in Syria præfecto Lysia, cui Antiochum filium commisit anno exeunte Græcorum CLVII hoc est sub initium anni Iuliani. Lysias cum Iudæis bellum intuliſſet, ab iis superatus est: nec non & Gorgias. Templum à Iuda Machabæo repurgatum, ac diuinus cultus restitutus est, XXV die Casleu. hoc est Nouemb. XXIII.			
4550 14 9 D	3820	164	*A. Manlius Torquatus.* *Q. Cassius Longinus.* Græc. 149.	Ol. 154	590	585
			Lustrum conditum. Censa CCCXXVII M,XXII. Epit. XLVI. Hoc anno moritur Antiochus. qui cum Persepoli templum diripere vellet, ab opidanis exclusus in Babylonem abiit. Sed in itinere dininitus inflicto morbo, miserrimè periit. I Mac. VI, & lib, II, cap. IX. Moriens Philippo copias suas, & insignia regni ad filium perferenda commisit. At ille ad Ptolemæum Philometorem confugit. Ibid. Antiochus Eupator, Epiphanis F. regnat annos II. Iudas hoc anno Pontificatum iniisse videtur. Vide lib. X, cap. LII. Eupator à Iudæis sæpius vincitur.			
4551 15 10 C	3821	163	*Ti. Sempronius Gracchus.* *M. Iuuentius Thalna.* Græc. 150.	II	591	586
			Cum Iudas arcem obsideret, Antiochus Eupator Hierosolymam venit, & eam obsedit, anno currente sabbatico; qui iniit ab autumno antecedente. I. Mac. VI, 53. Sed cum Philippus è Perside veniret, ac regnum curare vellet, pace cum Iudæis constituta, admissus in ciuitatem, eius mœnia dirui iussit. ac subinde Antiochiam cõtendit, quam Philippus occupauerat. Ibid. Cn. Octauius legatus ad Antiochum missus Laodiceæ à quodam Leptine occisus est. Appia. Syr.			
4552 16 11 B	3822	162	*P. Scipio Nasica.* *C. Marcius Figulus.* Gr. 151.	III	592	587
			His quod vitio creati essent, suffecti sunt, P. Cornelius Lentulus, Cn. Domitius Ahenobarbus. Fasti Capit. Demetrius Seleuci F. qui Romam obses à patre pro An-			

tiocho Epiphane missus erat, clam ab Vrbe dilapsus venit in Syriam & paternum regnum recuperat. Antiochus Eupator, & Lysias occiduntur. 1 Mach. VII. Vide & Polyb. Ecl. CVII.

Igitur X Syriæ rex Demetrius Soter Seleuci F. regnat annos XI. Ad hunc Alcimus veniens aduersus Machabæos ipsum exasperat, ac Sacerdotium in sese deriuat. Nicanor à rege missus à Iuda vincitur. Razias, ne in hostium manus incideret, sibi manus infert. 1 Mac. VII, & 2. II, c. XVI. Postea Nicanor tentato iterum prælio cum suis occubuit. 1 Mach. VII. Sub hæc cum Iudæis societatẽ iniit Demetrius c. VIII.

Æquinoctium autumnale Hipparchus obseruabat anno Nabon. 587, Mesori XXX, id est Oct. 3, feria 2. Ptolem. lib. II.

4553 17 12 A G	3823	161	*M. Valerius Messalla.* *C. Fannius Strabo.* Gr. 152.	IV	593	588 Oct. II

Lex Fannia sumptuaria lata est. Gell. lib. II.

Iudas Machabæus à Bacchide Demetrij duce in prælio cæditur. 1 Mach. IX. Succedit ei Ionathas frater, qui XVIII annum Pontificatus inchoauit. Vide lib. X, cap. LII.

4554 18 13 F	3824	160	*L. Anicius Gallus,* *M. Cornelius Cethegus.* Gr. 153.	Ol. 155	59	589

L. Aimilius Paulus moritur: cuius tanta abstinentia fuit, vt ex auctione bonorum eius vix dos vxori confici potuerit. Epit. XLVI.

4555 19 14 E	3825	159	*Cn. Cornelius Dolabella.* *M. Fuluius Nobilior.* Gr. 154.	II	595	590

Moritur Terentius Comicus. Vita eius.

Censores P. Scipio Nasica, M. Popilius Lænas. Censa CCCXXXVIII M, CCCXIV. Epit. XLVII.

Secundum æquinoctium autumnale obseruatum ab Hipparcho Neomenia epagom. mane. Sept. XXVII, feria 7. Ptol. lib. III.

4556 20 15 D	3826	158	*M. Aimilius Lepidus.* *C. Popillius Lænas.* Gr. 155.	III	596	591

Attalus venit Romam ab Eumene fratre missus, vt Romanis satisfaceret: à quibus impetrauit omnia. Demetrius rex Syriæ Legatos Romam misit, qui Leptinen, & Isocratem, à quibus Cnæus legatus occisus erat, adduxerunt. Polyb. Ecl. CXXI, & C XXII.

Tertia Hipparchi obseruatio, qua deprehensum est autumnale æquinoctium Sept. XXVII, meridie, feria I, Ptolem. III.

Eodem anno mortuus videtur Eumenes Pergami rex, relicto Eumene paruulo filio: cui tutorem dedit Attalum fratrem. Is XXI annis regnum administrauit. Itaque falsò scribit Strabo lib. XIII Eumenem annis XLIX regnasse. Non enim amplius quàm XLI ad summum regnauit. Vide annum 4576.

4557 21 16 C B	3827	157	*Sex. Iulius Cæsar.* *L. Aurelius Orestes.* Gr. 156.	IV	597	592 Oct. I

Auri tùm in ærario fuere pondo DCCXXVII, argenti XCII M, & extra numerum CCC, & LXXV M. Ita Plin. lib XXXIII, cap. III.

4558 22 17 A	3828	156	*L. Cornelius Lentulus.* *C. Marcius Figulus II.* Gr. 157.	Ol. 156	598	593

Dalmatæ à Marcio Cos. superati. Epit. XLVII.

4559 23 18 G	3829	155	*P. Cornelius Scipio II.* *M. Claudius Marcellus II.* Gr. 158.	II	599	594

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4560 24 19 F	3830	154	*Q. Opimius.* *L. Postumius Albinus.* Gr. 159.	III	600	595
4561 25 1 E D	3831	153	*Q. Fuluius Nobilior.* *T. Annius.* Gr. 160.	IV	601	596 Sept. 30.
4562 26 2 C	3832	152	*M. Claudius Marcellus.* *L. Valerius Flaccus.* Gr. 161.	Ol. 157	602	597
4563 27 3 B	3833	151	*L. Licinius Lucullus.* *A. Postumius Albinus.* Gr. 162.	II	603	598
4564 28 4 A	3834	150	*L. Quinctius Flaminius.* *M. Acilius Balbus.* Gr. 163.	III	604	599
4565 1 5 G F	3835	149	*L. Marcius Censorinus.* *M. Manilius.* Gr. 164.	IV	605	600 Sept. 29.

Cum Censores theatrum lapideum extrui censerent, Scipio Nasica interceſſit. Epit. XLVIII.

Pacuuius Brunduſinus Tragœdiarum ſcriptor clarus habetur. Euſ.

Hoc anno Coſſ. à Kal. Ian. inire cœperunt. Epit XLVII.

Bellum Celtibericum ſuſceptum, & à Fuluio inchoatum Ib. App. Iberica. qui & Luſitanos eodem tempore turbaſſe memorat.

Alexander Veles, vel Bala Antiochi Epiphanis F. contra Demetrium inſurgit. 1 Mach. x. Vide lib. x, cap. XLV. Vterque verò Ionathan ad ſe pertrahere ſtudet. Sed is Alexandro potius fauet. Ibid.

Hunc Antiochenſes cupidè exceperunt, Demetrio propter luxum, & ſuperbiã infenſi. Iuſt. XXXV. Ioſe. l. XIII c. III.

Legati Roma miſſi ad diſceptandam Maſaniſſæ & Pœnorum controuerſiam renunciarunt ingentem vim materiæ Carthagine parari. Appia.

In Luſitania variè geſta res eſt. App.

Rurſus legati in Africam miſſi, ad pacem inter Pœnos & Maſaniſſam conſtituendam, factione Giſgonis Amilcaris F. qui ad bellum ſuos incitarat, ægrè à plebis impetu defenſi ſunt. Idem.

Coſſ. cum delectum ſeueriùs haberent, à Tribunis in carcerem coniecti ſunt. Cum in Hiſpania res parum proſperè ſuccederet, atque idcirco Tribunus, vel legatus eò ire nemo vellet, P. Cornelius Aimilianus iturum ſe profeſſus eſt. profectus egregie ſe geſſit. Ep. XLVIII.

Hoc anno victo occiſóque Demetrio regnauit Alexander Bala annis V. Is Philometoris filiam Cleopatram duxit, Syriæ, ac Seleucidarum exitio fatalem fœminam. 1 Mac. x. Vide Caput XLV. lib. x.

Ad eas nuptias vocatus Ionathas, ac perhonorificè habitus eſt. Ibid.

Guluſſa Maſaniſſæ F. renunciauit claſſem, & exercitum à Pœnis comparari. Rurſus authore Naſica legati miſſi. App.

De bello Carthaginienſibus indicendo actum eſt hoc anno; quòd illi Maſaniſſam infeſtarent, & contra fœdus naues haberent. Epit. XLIX. Sed rurſum legatos mitti placuit. App.

Bellum Punicum tertium his Coſſ. cœptum à duobus Coſſ. Manilius pedeſtribus copiis, Cenſorinus claſſi præfectus eſt. Antequam vllæ naues in Africam veniſſent, Vticenſes ſe, ſuaque omnia dediderunt. Carthaginienſes idem fecerunt. Sed nihilominus peruincente Catonis ſententia eô miſſi Coſſ. ex eorum mandato exuſta claſſe, iuſſi

ſunt

Per. Iul. ✻ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			sunt x à mari passuum millibus considere. Ita Carthaginienses ad bellum inflammati. Vrbem itaque Coss. oppugnant. Quo in bello Scipionis virtus enituit, quæ magnoperè Romæ prædicata. Appianus Libyca. Orosius. Andriscus Persei se mentitus filium Roma clam fugiens Macedoniam occupauit. Epit. XLIX.			
4566 2 6 E	3836	148	*Sp. Postumius Albinus.* *L. Calpurnius Piso.* Gr. 165. Masanissa in lecto iacens M. Manilium Cos. rogauit, vt ad se Scipionem mitteret, vt in eius complexu moreretur. Mortuo rege Scipio ex eius mandato regnum diuisit. Vrbes aliquot in Africa expugnatæ. Appianus. Epit. XLIX. Andriscus falsò se Philippum nominans à Q. Cæcilio Metello Prætore victus est. Eutropius. Florus. Demetrius Demetrij ab Alexandro occisi F. auxilio Cretensiũ Alexandrũ aggressus est. 1. Mac. x, 67. Iustinus XXXV. Apollonius Demetrij dux contra Iudæos infeliciter pugnat. Ideo Ionathas ab Alexandro plurimum honoratur. 1 Mac. x. Lucilius poëta nascitur. Hieron. Chron.	Ol. 158	606	601
4567 3 7 D	3837	147	*P. Cornelius Scipio Æmilianus.* *C. Liuius Drusus.* Gr. 166. P. Scipio Carthaginienses vehementius oppugnat. portum capit. Pœnos ad extremas angustias redigit. Appianus. Epit. LI. Quòd legati Pop. Rom. pulsati ab Achæis essent, bellũ Achaicũ susceptũ. Missi erant, vt de controuersiis Achæorũ, & Lacedæmoniorũ cognoscerent. Q. Metellus Prætor primùm cum eis pugnauit. Iust. XXXIV. Paus. Achaicis. Epit. LII Ptolemæus Philometor ad Alexandrum generum suum venit in Syriam: vbi exceptus honorificè, callidè pene omnem occupauit: ac Demetrio accito filiam illi suam collocauit. 1 Mac. XI. Quartum Hipparchi æquinoctium anno Nab. 601, epag. 3 sequente 4, media nocte. Sept. XXVII, fer. 1. Ptol. lib. III.	II	607	602
4568 4 8 C	3838	146	*Cn. Cornelius Lentulus.* *L. Mummius.* Gr. 167. Q. Metellus prorogato imperio cum Achæis conflixit: ac Bœtos duobus præliis ad Thermopylas, & in Phocide superauit. Orosius. Epit. LII ad Thermopylas cum Critolao duce: mox ad Isthmum cum Diæo pugnatum refert. Mummius deinde omni Achaia in deditionem accepta, Corinthum incendit. Ex x legatorum sententia tributum indictum Græciæ: concilia sublata: constitutumq; vt quotannis Prætor mitteretur, qui Achaiæ diceretur. Paus. Achaicis. Hipparchus æquinoctium vernum deprehendit Mechir XXVII, hoc est Martij XXIV, mane. Eodem anno æquinoctium autumnale notauit Epagom. IV, hoc est Sept. XXVII, fer. 2, mane. Ptolem. III. Carthago à Scipione funditus euersa: eodemque anno triumphauit. Appianus. Epit. LII. Iisdem Coss. Viriathus Lusitaniam occupat, ac Vetilium Prætorem fuso eius exercitu cepit. Appianus. Occiso Alexandro Demetrius Nicator XII Syriæ regnat annis V. Eodem anno mortuo Ptolemæo Philometore regnauit Ptolemæus Euergetes Physcon Philometoris frater annis XXIX. Vide lib. x, cap. XLVI.	III	608	603
4569 5 9 B A	3839	145	*Q. Fabius Maximus Æmilianus.* *L. Hostilius Mancinus* Gr. 168.	IV	609	604 Sept. 28.

Pars secunda.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			C. Lælius Prætor Viriathum fregit, ac domuit. Fabius Cos. seueritate disciplinæ floruit. Cic. II Off. Epit. LII. Demetrius Antiochenses offendit, & in sese prouocauit. Sed Iudæorum militum ope resistit, & ingentem stragem edit. 1 Mac. XI. Ioseph. lib. XIII, cap. IX. Alexandri Balæ filius Antiochus à Tryphone prouectus in regnum Demetrij copias fudit, & Antiochiam obtinuit. tùm Ionatham sibi conciliauit. 1 Mac. XII. Ionathas cum Romanis, & Spartanis fœdus instaurat.			
4570 6 10 G	3840	144	*Ser. Sulpicius Galba.* *L. Aurelius Cotta.* Gr. 169.	Ol. 159	610	605
			Q. Fabius Procos. Viriathum vicit. App. Iber. Tryphon Syriæ regnum affectans Ionatham per insidias occidit. 1 Mac. XIII. Iudæi Ierosolymitani ad Ægyptienses Iudæos scribunt. II Mac. I.			
4571 7 11 F	3841	143	*Appius Claudius.* *Q. Cæcilius Metellus.* Gr. 170.	II	611	606
			Salassi ab Appio Cos. domiti. Epit. LIII. Viriathus Quinctium Prætorem deuicit. Celtiberiam ad defectionem impulit. Ideo Metello Cos. ea prouincia decreta. Appia. Hoc anno Simon Ionathæ frater Pontifex factus, & in actis Pontificatus illius notari cœpit. 1 Mac. XIII, 41. Vide lib. X, cap. LIII. Hipparchus æquinoctium autumnale deprehendit anno Nab. 606. Epagon. 4, feria 6, mane: Sept. XXVII. Ptol. III.			
4572 8 12 E	3842	142	*L. Cæcilius Metellus.* *Q. Fabius Maximus Seruilianus.* Gr. 171.	III	612	607
			Censores fuere P. Cornelius Scipio Africanus, & L. Mummius Achaicus. Bellum in Macedonia contra Pseudophilippum alterum, qui à Trebellio Quæstore superatus est. Q. Fabius Viriathum victum & fugatum in Lusitaniam est insecutus. Q. Cæcilius Procos. in Celtiberia rem præclarè gessit. Sed successore dato, ira percitus gestarum rerum gloriam corrupit. Epit. LIII. Florus lib. II, cap. XVII. Valer. Max. lib. IX cap. III. Appia. Iberica. Simon hoc anno Gazam expugnat, & Hierosolymitanam arcem, quam & muniuit, & in ea habitauit. 1 Mac. XIII.			
4573 9 13 D C	3843	141	*Q. Seruilius Cæpio.* *Q. Pompeius Rufus.* Gr. 172.	IV	613	608 Sept. 27.
			Q. Fabium Viriathus cum opprimere posset, pacem ab eo æquis conditionibus exprimere maluit: quæ & à populo confirmatur. Appia. Epit. LIII. In Celtiberia ortum est Numantinum bellum: quòd Segidenses socios suos manibus Romanorum elapsos Numantini recepissent. qui iussi à Metello arma deponere ad arma conuersi sunt. Florus. lib. II. Lustrum conditum est à Mummio LVII. Censa ciuium capita CCCXXVIII M. CCCXLII. Epit. LIV. Demetrius Nicator eum in Mediam & Persidem ad auxilia contra Diodotum Tryphonem comparanda profectus esset, à Phraate Parthorum rege captus, & honorificè habitus: adeo vt Rhodogunen ei filiam suam vxorem daret. 1 Mac. XIV. Appia. Syr. Diodotus Tryphon occiso Antiocho Alexandri F. regnum vsurpauit. Appia. Iosephus lib. XII, cap. XIII. Regnauit annos circiter duos, vel III. Eclipsis parua Lunæ			

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Ianuarij XXVII, feria 3, horis 10, 10' à meridie. Ptolem. lib. VI, cap. V.			
4574 10 14 B	3844	140	*Q. Seruilius Cæpio.* *Archon Antitheus.* Pauſ. Acha. *C. Lælius.* Gr. 173.	Ol. 166	614	609
			Q. Seruilius pace neglecta, quam cum Viriatho frater eius fecerat, Senatu permittente, Viriathum fudit, & fugauit. tùm corruptis eius legatis dolo illum interemit Cum Numantinis Q. Pompeius infeliciter pugnauit: & cum iis iniuſſu populi pacem fecit. Appia. Epit. LIV.			
			Antiochus Sidetes Demetrij Soteris F. Demetrij Nicatoris frater, audita fratris ſui captiuitate, venit in Syriam, & à Cleopatra illius coniuge acceitus eam duxit. Iuſtinus XXXVI. Ioſeph. lib. XIII, cap. XII.			
			Accius poëta floret. Euſeb.			
4575 11 15 A	3845	139	*C. Calpurnius Piſo.* *M. Popilius Lænas.* Gr. 174.	II	615	610
			Bellum cum Numantinis à Popillio geſtum, cùm pacem à Pompeio factam Senatus irritam habuiſſet. Appianus.			
			Tryphone occiſo regnat in Syria Antiochus Sidetes annis IX. Lib. I Mac. XV. Legati hoc anno Roma reuerſi cum literis cómmendatitiis, quibus L. Metellus Coſ. Simonem amicis regibus commandabat. Ibid.			
4576 12 16 G	3846	138	*P. Cornelius Scipio Naſica Serapio.* *D. Iunius Brutus.* Gr. 175.	III	616	611
			Bellum à Iunio in Luſitania geſtum. M. Popilius Procoſ. à Numantinis fuſus eſt. Epit. LV.			
			Antiochus, qui Simonem hactenus coluerat, bellum eidem infert per Cendebæum ducem. Sed is à Ioanne Simonis filio profligatus eſt. I Mac. XVI.			
			Hoc anno moritur Attalus Eumenis frater, cum Pergami tutorio nomine regnaſſet annis XXI, hoc eſt XXI inchoaſſet. Succeſſit Attalus Eumenis F. annis V. Strabo XIII.			
4577 13 17 FE	3847	137	*M. Æmilius Lepidus.* *C. Hoſtilius Mancinus.* Gr. 176.	IV	617	612 Sept. 26.
			Hoc anno XXX M. Romanorum à IV M. Numantinorum victa. Ideo pacem ignominioſam cum iis Mancinus fecit. Qui & reuocatus Romam, eiuſque loco miſſus Æmilius. Appia. Epit. LV.			
4578 14 18 D	3848	136	*P. Furius Pilus.* *Sex. Atilius Serranus.* Gr. 177.	Ol. 161	618	613
			Brutus Procoſ. in Luſitania bellum proſperè geſſit; inde Callæci nomen meruit. C. Mancinus Numantinis deditus eſt lege, quam ipſe ſuaſit. Sed eum Numantini non acceperunt. Epit. LVI. Appianus.			
4579 15 19 C	3849	135	*Ser. Fuluius Flaccus.* *Q. Calpurnius Piſo.* Gr. 178.	II	619	714
			Calpurnius contra Numantinos bellum gerit. Illyrij à Fuluio Flacco, Scordiſci in Macedonia à M. Coſconio Prætore domiti. Epit. LVI.			
			Hoc anno, exeunte Græcorum 177, menſe vndecimo, qui eſt Schebat, occiſus eſt Simon Pontifex à genero ſuo Ptolemæo. Euaſit tamen filius eius Ioannes Hyrcanus. I Mac. XVI. Atque hic quidem Pontificatum hoc anno cepit; tenuitque XXXI annis. Ioſephus lib. III, cap. XV.			
			Hîc ſacra Bibliorum hiſtoria deſinit, quouſque Græcorum annos inſcripſimus. Ioannes Hyrcanus ſubinde Pto-			

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Iab.
			lemæum obsedit. At is matrem illius palam cædebat, dum ad oppugnandum accederet. Ita ab incœpto destitit. Hunc annum fuisse Sabbaticum demonstrauimus l. II, cap. XXVI. Bellum seruile in Sicilia ab Euno Syro conflatũ. in quo ad LXX M. seruorũ armata sunt. Oros. v, c. VI, Epit LVI. Florus. Antiochus Sidetes Hierosolymam obsidet: & subinde pacem cum iis facit. Iosephus loco citato. Hipparchus vernum æquinoctium deprehendit anno Nabon. 613, Mechir XXIX sequente XXX, post mediam noctem, Martij XXIV ineunte, feria IV. Ptolem. lib. III.			
4580 16 1 B	3850	134	*P. Cornelius Scipio Africanus II.* *C. Fuluius Flaccus.* Scipio in Hispaniam profectus, exercitum luxu & inertia languentem militari disciplina temperauit. Epit. LVII. Appianus.	III	620	615
4581 17 2 A G	3851	133	*P. Minucius Scæuula.* *L. Calpurnius Piso.* Attalus moritur, & Pop. Rom. regni sui hæredem relinquit. Huius pecuniam Tiberius Gracchus Trib. pl. qui legem agrariam tulerat, in eos, qui agrum reciperent, diuidi volebat. tùm Octauio collegæ intercedenti Magistratum abrogauerat. Ob id autore P. Cornelio Scipione Nasica interfectus est. Plut. in eius vita. Epit. LVIII. Strabo XIII de Attalo. Piso seruos in Sicilia perdomuit, & supplicijs affecit. Frontinus IV, cap. I. Valer. Max. IV.	IV	621	616 Sept. 25.
4582 18 3 F	3852	132	Scipio Numantiam euertit. Epit. LIX. Appianus. *P. Popilius Lænas.* *P. Rupilius Nepos.* Rupilius in Sicilia bellum seruile confecit, ac Siciliam ordinauit. Epit. LIX. Valer. Max. II.	Ol. 162	622	617
4583 19 4 E	3853	131	*P. Licinius Crassus.* *L. Valerius Flaccus.* Aristonicus Attali spurius Asiam inuadit. Licinium Cos. superat. qui captus, & interfectus est. Epit. LIX.	II	623	618
4584 20 5 D	3854	130	*Ap. Claudius.* *M. Perperna.* Lustrum à Q. Pompeio, Q. Metello Macedonico conditum est: in quo censa ciuium capita CCCLXVIII M, DCCC XXXIII. C. Atinius Labeo Trib. Pleb. Q. Metellum, à quo in legendo Senatu præteritus erat, de saxo deiici iussit, quod ne fieret cæteri Trib. auxilio fuerunt. Epit. LIX. Perperna victo Aristonico paulo post ex morbo periit. Oros. V, cap. X. Antiochus Sidetes contra Parthos expeditionem suscipit: quo cum & Ioannes Hyrcanus profectus est. Iosephus lib. XIII, cap. XVI. quo tempore accidit vt Pentecoste post Sabbatum celebraretur. Quem annum Scaliger, & Caluisius videntur statuere Per. Iul. 4580, quo sexta Siuuan incidit in Mai XXIX, fer. I. Sed hic annus ad summum quintus erat Antiochi. At is nequaquam annos IV, aut V in Parthorum imperio bellum gessit: quod esset in illa opinione consequens: si quidem annos IX imperauit. Vide lib. II, cap. XXVI. vbi & Caluisij inconstantia redarguntur, qui rursus anno 3820, id est Per. Iul. 4584, eandem Antiochi & Ioannis expeditionem retulit. Credibile est hoc anno suscepta illam Parthicam expeditionem. Sed frustra ex hodierno computo, vel Alexandræa Periodo commentitia concursus ille duorum festo-	III	624	619

rum explorabitur. Fieri potest vt neomenia Tisri inciderit in Sept. XVI fer. 3, atque vt annus iste embolimæus fuerit; cum veterem adhuc æquinoctij cardinem retinerent, ante quem cadebat XIV Nisan hodierni computi. Ideo vno intercalato mense, sexta dies Siuuan incurrit in XIV Iunij, fer. 1. Hoc modo verum est quod scripsit Iosephus. Omninò certum est circa hoc tempus expeditionem Parthicam Antiochi & Hyrcani contigisse. Sed videtur Hyrcanus paulo post in Palæstinam rediisse, vt anno sequente dicetur.

4585 21 6 CB	3855	129	*M'. Aquilius.* *C. Sempronius Tuditanus.*	IV	625	620 Sept. 24.

Aquilius Asiatici belli reliquias confecit. Orosius loco cit. Velleius I, & II. Antiochus Sidetes vbi secundis aliquot præliis Phraaten Parthorum regem vicit; postea victus, & occisus est. Orosius loco cit. Iustinus lib. XXXVIII. Appia. Porro Phraates Demetrium, quem hactenus dimittere noluerat, antequam Antiochus occumberet, in Syriam ad regnum suum recuperandum, & auocandum Antiochum, abire permiserat. Hic igitur mortuo fratre secundò regnauit. Hyrcanus audita nece Antiochi oppida Syriæ armis expugnat, Medabam, Sicima, Garizim. vbi templum à Samaritis, Alexandro permittente, conditum ante annos CC, funditus euertit. Ioseph. lib. XIII, cap. XVII. Ex quibus liquet Hyrcanum ab Antiocho rege, quo cum in expeditione fuerat, recessisse.

Attalo Eumenis fratre, Attali tutore mortuo regnauit Attalus annis V. Strabo XIII.

Eodem tempore in Ægypto quoque turbatum est. Ptolemæus Euergetes ob sæuitiam à ciuibus incensa regia, clam in Cyprum profugit: filium occidit: eiusque caput, & manus ac pedes matri Cleopatræ misit, quam repudiarat. Epit. LIX. Iust. XXXVIII.

P. Corn. Scipio non sine veneni ab vxore dati suspitione in lectulo mortuus est repertus. Velleius II.

4586 22 7 A	3856	128	*Cn. Octauius.* *T. Annius.*	Ol. 163	626	621

Hoc ferè tempore Ioannes Pontifex Idumæos subegit, & ad circuncisionem compulit. Ioseph. lib. XIII, cap. XVII.

Carneades obiit anno ætatis XC, vel LXXXV. Sub eius obitum Luna defecit Maij 2, feria 2, hora 5, 46' Athenis. Itaque initium illius, & integræ defectionis pars videri potuit. De eclipsi testis est Diog. Laërt.

Hipparchus anno Nabon. 621 æquinoctium vernum deprehendit Phamenoth 1 sub occasum: hoc est Martij XXIII, fer. V. Ptolem. lib. III.

4587 23 8 G	3857	127	*L. Cassius Longinus.* *L. Cornelius Cinna.*	II	627	622
4588 24 9 F	3858	126	*M. Aemilius Lepidus.* *L. Aurelius Orestes.*	III	628	623

Oresti Sardinia obtigit: cuius Quæstor triennium fuit C. Gracchus. Plutar.

4589 25 9 ED	3859	125	*M. Plautius Hypsæus.* *M. Fulvius Flaccus.*	IV	629	624 Sept. 23

Fuluius seditiosè in Magistratu se gessit, & Italos socios spe ciuitatis concitauit. Appia. lib. 1. Ciuil.

Cum Demetrius exosus esset omnibus: Syri à Ptole-

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			mæo regem postulant. Is Alexandrum Zebinam ad eos mittit: à quo victus est Demetrius, & ab vxore Cleopatra ob Rhodogunes æmulationem interfectus. Iust. xxxix. Vide caput xlv, lib. x. Alexandro regnante, primùm Seleucus Demetrij & Cleopatræ F. imperium sine matris authoritate sumpsit: à qua paulo post interficitur. Vide lib. nostrum x.			
			Hoc anno cœptum est cum Transalpinis Gallis dimicari contra Salyas, & Allobrogas. Epit. lx.			
4590 26 11 C	3860	124	*C. Cassius Longinus.* *C. Sextius Caluinus.*	Ol. 164	630	625
			Sextius Salios in Gallia funditus deleuit, coloniam Aquas Sextias condidit. Epit. lxi. Velleius ii.			
			Hoc anno occiso à matre Cleopatra Seleuco, regnauit Antiochus Grypus, qui Ptolemæi filiam Gryphinam duxit, ac regnauit annos xii. Euseb.			
			Idem Alexandrũ Zebinam interfecit. Appia. Syr. Iustinus			
4591 27 12 B	3861	123	*Q. Cæcilius Metellus.* *T. Quinctius Flaminius.*	ii	631	626
			Balearicum bellum hoc anno gestum à Metello, quòd Insulani piraticam facerent. Ep. lx.			
			Carthago in Africa restituta anno xxii, quàm euersa fuerat. Sed fœdum prodigium hæsitationem iniecit, stipitibus terminorum indicibus à lupis reuulsis. Oros. v, cap. xii.			
4592 28 13 A	3862	122	*Cn. Domitius Ahenobarbus.* *C. Fannius Strabo.*	iii	632	627
			Domitius Aruernos, & Allobrogas deuicit. Suet. Nerone.			
4593 1 14 GF	3863	121	*Q. Fabius Maximus.* *L. Opimius Nepos.*	iv	933	628 Sept. 22.
			Hoc anno præcipua quædam cæli temperies fuit: vt optima tum vina fuerint, quæ ad annos ducentos durauerunt. Plin. xiv, cap. iv.			
			Fabius contra Allobroges bellum confecit. Cæsa ex Bituiti Aruernorum regis exercitu cxx m. qui cum Romam ad satisfaciendum Senatui venisset, Albæ in custodiam datus est. Pugnatum est ad Isaram, ait Plin. lib. vii.			
			Narbonensis Gallia in prouinciam redacta. Epit. lxi. Appianus.			
			Hieron. hoc anno coloniam scribit Narbonam esse missam. sed triẽnio calculus aberrat. Iisdem Coss. C. Gracchus, cum biennio Tribunatum gerens seditiosis legibus Remp. perturbasset, ab Opimio Cos. oppressus est. Occisus est & cum eo Fuluius Flaccus, eiusque domus euersa is qui Cos. quinto ab hinc annos fuerat. App. lib. i Ciuil. Plutar. in Gracchis.			
			Hoc anno Antiochus Grypus Cleopatram matrem venenum sibi propinantem bibere ipsam coëgit. Appia. Syr. Iust. xxxix.			
4594 1 15 E	3864	120	*P. Manlius.* *C. Papirius Carbo.*	Ol. 165	634	629
4595 3 16 D	3865	119	*L. Cæcilius Metellus.* *L. Aurelius Cotta.*	ii	635	630
			C. Marius Trib. Pl. Metellum in carcerem coniecit. Plutar.			

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4596 4 17 C	3866	118	*M. Porcius Cato.* *Q. Marcius Rex.* Hoc anno Narbonam colonia deducta. Velleius I. Eutrop.	III	636	631
4597 5 18 B A	3867	117	*L. Cæcilius Metellus postea Dalmaticus, vel Diadematus.* *Q. Mucius Scævola augur.* Galli ad Alpes à Marcio Procos. victi. Oros. Metellus Dalmatas subegit. Epit. LXII. Mortuo Ptolemæo Euergeta successit filius eius Ptolemæus Lathurus primò annis XVII. Hic fratrem habuit Ptolemæum Alexandrum, & alium nothum, Ptolemæum Appionem, cui Cyrenarum regnum pater reliquit. Vide lib. X, cap. XLVI.	IV	637	632 Sept. 21.
4598 6 19 G	3868	116	*C. Licinius Geta.* *Q. Fabius Maximus.*	Ol. 166	638	633
4599 7 1 F	3869	115	*M. Æmilius Scaurus.* *M. Cæcilius Metellus.*	II	639	634
4600 8 2 E	3870	114	*M'. Acilius Balbus.* *C. Cato nepos M. Catonis Censorij.* Cum Thracibus Cato ignominiosè pugnauit. Eutrop. Lustrum conditum à L. Metello, & Cn. Domitio, quo censa CCCXCIII M, CCCXXVI. Epit. LXII.	III	640	635
4601 9 3 D C	3871	113	*C. Cæcilius Metellus Macedonici F.* *Cn. Papirius Carbo.* Hoc anno Cimbri, Teutonique Alpes transgressi fœdam stragem ediderunt. quos Carbo profligauit. Velleius II. Tacitus de Mor. German. Hoc anno Antiochus Cyzicenus Grypi frater contra ipsum bellum suscepit. Cleopatram Ptolemæi Lathuri coniugem à viro repudiatam duxit. Antiochia Grypum eiecit. Cum fratre verò alternante fortuna certans XVIII annis regnauit. Vide lib. X, cap. XLV.	IV	641	636 Sept. 20.
4602 10 4 B	3872	112	*M. Liuius Drusus.* *L. Calpurnius Piso.* Antiochus Cyzicenus Antiochia à fratre pellitur. Ibi Cleopatra coniux Cyziceni iussu sororis suæ Gryphinæ interempta est. Iust. XXXIX.	Ol. 167	642	637
4603 11 5 A	3873	111	*P. Cornelius Scipio Nasica.* *L. Calpurnius Bestia.* His Coss. Iugurtinum bellum suscipitur duce Calpurnio, quòd Iugurtha Hiempsalem, & Adherbalem Micipsæ filios occidisset. Sed Calpurnius donis ab rege corruptus est. Sallustius. Antiochus Cyzicenus Gryphinam Grypi coniugem interfecit. Iustinus.	II	643	638
4604 12 6 G	3874	110	*Sp. Postumius Albinus.* *Q. Minucius Rufus.* Postumius contra Iugurtham missus donis à rege corrumpitur. Sallust. Minucius cum Thracibus bene pugnauit. Frontinus lib. II. Eutrop.	III	644	639
4605 13 7 F E	3875	109	*Q. Cæcilius Metellus Numidicus.* *M. Iunius Silanus.* Cimbri exclusi ex Gallia, & Hispania sese in Italiam infuderunt. cum à Senatu agrum petissent, repulsi M. Silanum fuderunt. Ascon. in Corneliana. Hyrcanus Samariam obsidet. quibus opem tulit Ptolemæus Lutharus, sed	IV	645	640

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			ab Hyrcani filiis profligatus est eius exercitus. Capta est itaque Samaria. Ioseph. XIII, cap. XVIII. Metellus exercitu ad pristinam disciplinam redacto Iugurtham duobus præliis vincit, ac fugat. Sallust.			
4606 14 8 D	3876	108	*Ser. Galba.* *M. Aurelius Scaurus.* Scaurus in Galliam profectus à Cimbris cladem accipit. Tacitus de Mor. Germ. Bellum in Lusitania instauratum. Plutar. in Mario.	Ol. 168	646	641
4607 15 9 C	3877	107	*L. Cassius.* *C. Marius.* Cassius Consul malè pugnauit, & in prælio cecidit, à Tigurinis Heluetiis cæsus in finibus Allobrogum. Epit. LXV. Cæsar I Comm. Marias in Africa Iugurtham sæpius fudit. Quin & Bocchum Mauritaniæ regem cum Iugurtha coniunctum cecidit. Sallust.	II	647	642
4608 16 10 B	3878	106	*Q. Seruilius Cæpio.* *G. Attilius Serranus.* Q. Cæpio Tolosa direpta in Tectosagis CX M. auri pondo, argenti pondo quinquies decies centena millia abstulit. Iustinus lib. XXXII. Gell. III. Bocchus Sullæ misso à Mario Iugurtham dedidit. Sallust. Plut. M. Tullius Cicero hoc anno natus est A. D. III Non. Ian. Gell. XV, cap. XXVIII. Iisdem Coss. Cn. Pompeius natus est Prid. Kal. Oct. Plin. XXXVII, cap. II. Velleius II.	III	648	643
4609 17 11 A G	3879	105	*P. Rutilius Rufus.* *C. Manilius.* Q. Cæpio cum C. Manilio Cos. ab Cimbris & Teutonibus ingenti clade affecti. LXXX M. Romanorum & sociorum: LX M. calonum & lixarum interfecta. Oros. V, c. XVI. Cæpio damnatus, & imperium ei abrogatum. Epit. LXIII.	IV	649	644 Sept. 18.
4610 18 12 F	3880	104	*C. Marius II.* *C. Flauius Fimbria.* Marius de Iugurtha Kal. Ian. triumphauit. Cimbri in Hispaniam transgressi. inde à Celtiberis fugati se cum Teutonis coniunxerunt. Epit. LXVII. Hyrcano Pontifice mortuo succedit Aristobulus eius filius: qui primus diadema sumpsit, & anno I regnauit. Ioseph. XIII, cap. XIX. Is matrem interfecit, Antigonum fratrem nouissimum successorem designans, reliquos tres in vinculis habuit. Mox tamen Antigonum fraude Salomes vxoris interficit. Ibidem.	Ol. 169	650	645
4611 19 13 E	3881	103	*C. Marius III.* *L. Aurelius Orestes.* Cn. Domitius Trib. Pl. legem tulit, vt sacerdotes, quos collegæ antea sufficiebant, populus crearet. Velleius l. II. Aristobulo fratri successit Alexander Iannæus, qui Salomen fratris vxorem duxit. Iose. ibid. regnauit annis XXVII. Turpilius Comicus Sinuessæ moritur. Hieronym. in Chron. Lucilius Satirarum scriptor Neapoli moritur, ac publico funere effertur annos natus XLVI. Hieron. Chron.	II	651	646
4612 20 14 D	3882	102	*C. Marcius IV.* *Q. Lutatius Catulus.* Marius ad Aquas Sextias Teutonos & Ambronas deleuit. Plutar. Oros. V, cap. XVI. Cæsa CCM. capta LXXX M.	III	652	647

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			M. Antonius Prætor in Cilicia prædones insecutus est. M. Furius Bibaculus Cremonæ nascitur. Hieron. Chron.			
4613 21 15 CB	3883	101	*C. Marius* V. *Manius Aquillius.*	IV	653	648 Sept. 17.
			Cum Catulus Cimbris, qui per Noricum irruperant, par esse vix posset, Marius ad eum adiunxit sese. Ita barbari fusi. cæsa CXL M. capta LX M. Plutar.			
			L. Apuleius Saturninus, A. Nonio competitore cæso, Tribunus factus adiuuante Mario Remp. perturbat.			
4614 22 16 A	3884	100	*C. Marius* VI. *L. Valerius Flaccus.*	Ol. 170	654	649
			Saturninus agrariam legem tulit, vt quem agrum C. Marius pulsis è Gallia Cimbris peperisset, is diuideretur. Reluctanti Metello Numidico diem dicit. Mox huic aqua & igni interdicitur. Tandem à Mario Cos. cæsus est Saturninus. Plutar. Epit. LXIX.			
			Ptolemæus Lathurus à matre Cleopatra regno pulsus Cyprum obtinuit. substitutus est in eius locum frater Lathuri Ptolemæus Alexander. Iust. XXXIX.			
4615 23 17 G	3885	99	*M. Antonius.* *A. Postumius Albinus.*	II	655	650
			Metellus hoc anno ab exilio reuocatus est, rogatione Q. Calidij Trib. Pl. Valer. Max. V, cap. II. Cicero Orat. post red. ad Quir.			
			Lusitani hoc anno subacti à L. Cornelio Dolabella Procos. vt Lapis vetus apud Sigon. indicat: cùm tamen Consul non fuisset; sed Prætor.			
			Alexander Iudææ rex Ptolemaidem obsidet. Sed oppidani à Lathuro auxiliũ petunt; & vtrumq; mox excludunt. Alexander ad Cleopatram legatos destinat. Ioseph. XIII, c. XX.			
4616 24 18 F	3886	98	*Q. Cæcilius Metellus Nepos.* *T. Didius.*	III	656	651
			Lex Cæcilia Didia lata. ne per saturam lex ferretur: tùm vt trinundino promulgaretur. Cic. Orat. pro Domo: & alibi passim.			
			Didius in Hispania bellum gerit contra Celtiberos feliciter. Epit. LXX. Appia.			
			Ptolemæus Lathurus vincit Alexandrum: & immanissimè in Iudæos sæuit. Cleopatra cum copiis in Iudæam veniens Ptolemæum fugat, & cum Alexandro fœdus init. Ioseph. XIII, cap. XXI. Iust. XXXIX.			
4617 25 19 ED	3887	97	*Cn. Cornelius Lentulus.* *C. Licinius Crassus.*	IV	657	652 Sept. 16.
			Crassus in Lusitania bellum gerit. Strabo lib. II.			
			Ptolemæus Lathurus Cœlen Syriam aggreditur. Gadaram & Amathuntem capit. Alexander Raphiam, & Anthedonem expugnat. Ioseph. ibid.			
4618 26 1 C	3888	96	*Cn. Domitius Ahenobarbus.* *C. Cassius Longinus.*	Ol. 171	658	653
			Ptolemæus Appion rex Cyrenarum moritur, Romanúmque pop. testamento hæredem relinquit. Senatus eius regni ciuitates liberas esse iussit. Epit. LXX. Iustinus lib. XL in prouinciam redactum esse scribit.			
			Antiochus Grypus insidiis Heracleonis interficitur anno ætatis XLV, regni XXIX. Succedit ei Seleucus filius. Ioseph. ibid. Alexander Gazam captam solo æquat. Ibid.			

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4619 27 2 B	3889	95	*L. Licinius Crassus.* *Q. Mucius Scæuola.*	II	659	654

Mucius Asiam Consul sanctissimè rexit; vt Senatus ceteris magistratibus in exemplum illum proponeret. P. Rutilius Rufus publicanorum factione, quibus in Asia restiterat, per equites iudices damnatus solum vertit. Valerius lib. VIII. Epit. LXX. Sed hoc anno sequenti contigit.

Seleucus Grypi F. Antiochum Cyzicenum superat, & interficit. Iosephus loco cit. Lucretius poëta nascitur. Hieronymus.

4620 28 3 A	3890	94	*C. Cælius Caldus.* *L. Domitius Ahenobarbus.*	III	660	655

Ariobarzanes in regnum Cappadociæ à L. Sulla Ciliciæ Proprætore restitutus est, pulso Gordio Mithridatis duce: idque ex SC^to. cùm Ariarathes eius rex à Mithridate cæsus esset, eique regno filium iste suum imposuisset. Inde ergo Mithridaticum bellum initium habuit. App. Mithrid. Iust. XXXVII. Celtiberi à Fuluio Flacco victi. App.

Seleucus Grypi F. ab Antiocho Eusebe Cyziceni filio pulsus Mopsuestiæ à ciuibus exustus est. Ioseph. loco cit. Appianus.

4621 1 4 GF	3891	93	*C. Valerius Flaccus.* *M. Herennius.*	IV	661	656 Sept. 15.

Antiochus Eusebes Antiochum Grypi filium exercitu vitáque priuat. Ioseph. Deinceps Syriæ regum perturbata, ignotaque tempora sunt. Vide caput XLV lib. X.

4622 2 5 E	3892	92	*C. Claudius Pulcher.* *M. Peperna.*	Ol. 172	662	657

Censores fuerunt L. Crassus, Cn. Domitius inter se discordes. Plinius lib. XVII, cap. I.

4623 3 6 D	3893	91	*L. Marcius Philippus.* *Sex. Iulius Cæsar.*	Marsici belli. Annus I.	II	663	658

M. Liuius Drusus cum Senatui priscum decus restituere vellet, ad eúmque iudicia transferre, varias leges tulit; inter quas erat vna de sociis ciuitatis iure donandis, quam cum iis promisisset, nec præstare posset, in omnium odium incurrit, atque incerto authore pòst interficitur. Appianus I Ciuil. Epit. LXXI.

Latinis feriis Coss. interficere Socij voluerunt. Re detecta, Q. Seruilium Procos. Fonteium legatum, ac Romanos Asculi omnes interemerunt. Et quia primi Marsi cõmouerunt, ideo Marsicum bellum vocatum est. Iidem.

4624 4 7 C	3894	90	*C. Iunius Cæsar.* *P. Rutilius Lupus.*	Belli 2.	III	664	659

Flagrante Sociali bello Vettius Cato L. Cæsarem Cos. fudit. qui reparatis viribus feliciter deinde pugnauit. Appianus. Epit. LXXII, & LXXIII.

Nicomedes Bithynia à Socrate fratre deiectus, Ariobarzanes è Cappadocia, SC^to restituti sunt. App. Mithrid.

Alexander Ægypti rex matrem Cleopatram interficit. Iust. XXXIX.

4625 5 8 BA	3895	89	*L. Porcius Cato.* *Cn. Pomponius Strabo.*	Belli 3.	IV	665	660 Sept. 14.

L. Sulla legatus Samnites fregit. L. Porcius Cos. occiditur. Varia vltro citroque prælia. Appianus. Epit. LXXIV, LXXV.

Alexandro ab ciuibus pulso, & paulo post à nauarcho Chærea occiso, reuocatus in regnum Ptolemæus Lathurus regnat annis VIII. Euseb. Chron. Iust. XXXIX.

Per. Iul. ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			L. Cornelius Sulla. Belli 4. *Q. Pompeius Rufus.*			
4626 6 9 G	3896	88	Mithridati bellum indicitur; quòd Ariobarzanem, & Nicomedem regno exuisset, idque Sullæ mandatum. Marius eius belli gerendi cupiditate flagrans C. Sulpicium impulit, vt lege lata Sullæ, qui in Campania reliquias belli Italici persequebatur, imperium abrogaret. Sulla reuersus Remp. in sua potestate habuit; Sulpicium occidit; Marium fugauit. Interim Mithridates Phrygiam vastat: ciues Romanos Asia tota interficit: Oppium, & Aquilium legatos necat: Rhodum frustra oppugnat. Macedoniam, & Thraciam, Græciam, & Athenas obtinet. Appia. Mithrid. Plutar. in Sylla & Pompeio. Epit. LXXVIII.	Ol. 173	666	661
4627 7 10 F	3897	87	*Cn. Octauius.* *L. Cornelius Cinna.* Cum Cinna pernicioſas Reip. leges ferret, à collega Vrbe pellitur, & cum Italos solicitaret, abrogato illi Consulatu, sufficitur L. Cornelius Merula Flamen Dialis. Itaque Cinna patriam oppugnat, accersito C. Mario. Vrbs quatuor exercitibus obsessa à Mario, Cinna, Carbone, Sertorio. Eâ captâ cædes variæ editæ sunt. Appia. Ciuil. I. Plutar. Mario. Epitome. Plotius Gallus primus Romæ Latinam Rhetoricam docuit. Hieron.	II	667	662
4628 8 11 E	3898	86	*C. Marius* VII. *L. Cornelius Cinna.* Sulla Athenas capit, & libertati restituit, occiso Aristone. Archelaum in Bœotia vincit: cum is CM. equitum haberet. Vix X. M elapsa. Sulla XII tantum amisit. Rursus Dorilaum regis Præfectum, qui LXXX M. in Bœotiam exposuerat, cecidit. Plut. Sulla. Appia. Mithrid. Catullus Poëta Veronæ nascitur. Hieron. Marius ex morbo periit. Plut. Mario. Suffectus est Valerius Flaccus.	III	668	663
4629 9 12 DC	3899	85	*L. Cornelius Cinna* III. *Cn. Papirius Carbo.* L. Flaccus, qui à Cinna successor Sullæ missus erat, à C. Fimbria legato suo interfectus est. Archelaus iussu Mithridatis pacem cum Sulla facit. Appianus. Erat Fimbria præfectus equitum, & in bello strenuus: qui Mithridatem vicerat. Epit. LXXIII. Lustrum hoc anno conditum. Censa CCCCLXIII M. Epitome. Tigranes à Syris rex eligitur. Appia. Vide cap. XLVI lib. X.	IV	669	664 Sept. 13.
4630 10 13 B	3900	84	*L. Cornelius Cinna* IV. *Cn. Papirius Carbo.* Cinna & Carbo bellum contra Sullam parant. Cinna ab exercitu suo, quem contra Sullam conscendere iubebat, occiditur. Carbo solus Consulatum tenuit. Sulla pacem cum Mithridate facit; ita vt is Asia, Bithynia, & Cappadocia cederet. Fimbria ab exercitu desertus, qui ad Sullam defecerat, seipsum occidit. Legati à Senatu ad Sullam de pace missi. Sed Carbo pacis conditionem honestissimam respuit: vti ciues à Cinna eiecti restituerentur. Epit. LXXIII, & LXXIV. Libertini in XXXV tribus diuisi.	Ol. 174	670	665
4631 11 14 A	3901	83	*L. Cornelius Scipio Asiaticus.* *Cn. Norbanus Flaccus.* Sulla traiecto mari XXX M. armatorum contra CC M. exposuit. Norbanum ad Canusinum prælio vicit, L. Scipio-	II	671	666

nis milites ad Sullam deficiunt. Carbo Sullæ amicos hostes iudicandos curauit. Capitolium conflagrauit. Q. Sertorius rebus Marij desperatis in vlteriorem Hispaniam, quam sortitus erat, profectus est. Cn. Pompeius cum tribus volonum legionibus ad Sullam se adiunxerat annum agens XXIII. Epit. LXXV. Appianus I Ciuil.

Eodem anno & Delphicum templum incensum refert Euseb. in Chron.

4632 12 15 G	3902	82	*Cn. Papirius Carbo III.* *C. Marius C. F.*	III	672	667

Marius ad Prænestе victus à Sulla, & ibi obsessus est. Romæ Damasippus Prætor cum Senatum vocasset, nobilitatem omnem trucidauit. Sulla vrbe potitus inimicorum bona publicauit. Carbonem fudit. Cum Damasippo, Mario, & Carrinate, ac Samnitum copiis ad portam Collinam acerrimè pugnauit, ac vicit. Prænestе dedita Marius seipsum interemit. Appianus. Plut. Sulla. Epit. LXXVII, & sequentibus. Demum Sulla Dictator Interrege L. Valerio Flacco rogante factus est. Ibid.

L. Murena bellũ cum Mithridate renouauit. Epit. LXXVI.

P. Terentius Varro vico Atace in Narbonensi nascitur. Hieron. Chron.

4633 13 16 FE	3903	81	*M. Tullius Decula.* *Cn. Cornelius Dolabella.*	IV	673	668 Sept. 12.

Murena bellum cum Mithridate acerrimè persequitur. Ideo ab Sulla reuocatur. Sulla de Mithridate triumphauit. Cn. Pompeius de Africa triumphauit. Cicero his Coss. pro Quinctio dixit. Gellius lib. XV, cap. XXVIII. Euseb.

Alexandro rege Ægypti mortuo successit Ptolem. Alexander Alexandri fratris Lathuri F. diebus XVIIII. Vide caput XLVI lib. X.

Eodem anno occiso Alexandro isto, regnauit alter eiusdem nominis annis XVII.

4634 14 17 D	3904	80	*L. Cornelius Sulla II.* *Q. Cæcilius Metellus.*	Ol. 175	674	669

Q. Metellus contra Sertorium missus. Plut. Sertorio.

Cicero Sex. Roscium parricidij reum defendit. Gell. XV cap. XXVII.

4635 15 18 C	3905	79	*P. Seruilius Vatia Isauricus.* *Ap. Claudius Pulcher.*	II	675	670

Sulla dictatura se abdicat. Appia. Plutar. Cicero Athenas concessit. Plutar.

4636 16 19 B	3906	78	*M. Aimilius Lepidus.* *Q. Lutatius Catulus.*	III	676	671

Sulla in agro Cumano mortuus, & Romam perlatus in campo Martio sepultus est annos natus LX. Primus è patriciis Corneliis igni cremari voluit. App. I Ciuil. Plut. Cicero II de Leg. M. Lepidus de actis Sullæ rescindendis legem promulgauit. Sed resistente cum bonis omnibus collega, in Galliam vlteriorem recessit. Appianus I Ciuil. Epit. LXXX.

Alexandro rege Iudææ mortuo regnauit Hyrcanus eius F. annis XI. Ioseph. lib. XIV, cap. I. Quanquam ipsa potius vxor Alexandri Salome regnum administrabat.

T. Quintius Atta Togatarum scriptor moritur. Hieron.

4637 17 1 AG	3907	77	*D. Iunius Brutus.* *M. Aimilius Lepidus.*	VI	677	672

Lepidus anno superiore Consul patriæ bellum infert.

Sed

Per. Iul. ✱ ☾	Mundi.	Ante Chr.	O. ymp.	Vrbis Æra cond.	Nab.

Sed à Catulo, & Pompeio victus in Sardiniam refugit; vbi morbo interiit. Appia. Epit. LXXXX.

Cn. Dolabella Procos. de Macedonia triumphauit. Ap. Claudius Procos. in Thracia bellum gessit. Epit. LXXXI. Fasti Capit. Pompeius contra Sertorium mittitur. Sertorius plures vrbes expugnauit. Plut. Appia. Epit. XCI.

4638 18 2 F	3908	76	Ol. 176	678	673

Cn. Octauius.
C. Scubonius.

Sertorius & Perperna contra Metellum & Pompeium pugnarunt. Pompeius fugatus à Sertorio. Perperna verò à Metello. Appia. Epit. XCII.

4639 19 3 E	3909	75	II	679	674

L. Octauius.
C. Aurelius Cotta.

Metellus Sertorij aliquot oppida populatur. Sertorius in suos proditionis suspectos sæuit. Pompeium in Vaccæos, Metellum in Galliam compellit. Epit. XCIII. Appia.

Nicomedes Bithyniam moriens Pop. Rom. reliquit. Ib.

Cicero Quæstor in Sicilia profectus est. Plut.

Seruilius Isauris domitis in Cilicia vrbes illorum expugnauit. Epit. XCIII.

M. Antonius Triumuiri pater indicto Cretensibus bello, cùm esset oræ maritimæ curator, malè gesta re ibi periit. Ascon. in Diuinat.

4640 20 4 D	3910	74	III	680	675

L. Licinius Lucullus.
M. Aurelius Cotta.

Mithridates eum Sertorio fœdus iniit. Bithyniam occupauit. Cottã Chalcedone obsidet. Lucullus Cos. eò profectus Chalcedonis obsidionem soluit. App. Epit. XCIII.

P. Seruilius Isauricus Piratis domitis, ac Cilicia Cretáque in formam prouinciæ redacta triumphat. Fasti Capit.

4641 21 5 C B	3911	73	IV	681	676 Sept. 10.

M. Terentius Varro Lucullus.
C. Cassius Varus.

Bellum seruile in Italia susciatum, authore Spartaco, Oenomao, & Crixo, qui effracto Capuæ ludo Lentuli, Claudium Pulcrum legatum, & P. Varinium Prætorem bello vicerunt. Epit. XCV. Eutropius.

Mithridates Cyzicum obsidet. Hunc Lucullus à tergo inuadens fame consumptum multis præliis vicit, & in Pontum fugauit: nauali quoque prælio victor. Epit. XCVI. Oros. lib. VI, cap. II.

Sertorius à coniuratis occiditus octauo ducatus sui anno. Successit ei Marcus Perperna, quo interempto, Pompeius Hispanias recepit. Epit. XCVI.

4642 22 6 A	3912	72	Ol. 177	682	677

L. Gellius Poplicola.
Cn. Cornelius Lentulus Clodianus.

C. Curio ex Macedonia triumphauit, Dardanis victis. Eutrop. Cicero in Piso. Q. Arrius Prætor Crixum cum XX M. cecidit. Spartacus vario euentu pugnat. Lentulo victo, cùm ad Alpes properaret, à Cassio Procos. cohibitus est. Lucullus Amisum, & Eupatoriam Ponti vrbes obsidet: nec non Themiscyram. Appia. Mithridat.

4643 23 7 G	3913	71	II	683	678

Cn. Aufidius Orestes.
P. Cornelius Lentulus Sura.

M. Terentius Lucullus de Bessis, ac Thracibus triumphauit, & Scythis primus Romana arma monstrauit. Florus. Epit. XCVII.

Seruile bellum à M. Crasso Prætore, & Pompeio subla-

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

tum. Appia. Eutrop. Florus. Plut. Lucullus contra Mithridatem parum prosperè equestri prælio pugnauit. Mox tamen deuicit: & territum in Armeniam ad Tigranem fugere compulit. Appianus. Plutar.

4644 24 8 F	3914	70	III	684	679

Cn. Pompeius Magnus.
M. Licinius Crassus.

Hoc anno Censura restituta. Ascon. in Diuinat. Intermissa fuerat ab anno DCLXVIII. Fuerunt verò Censores hoc anno Gellius, & Lentulus. Plutar. Epit XCVIII.

Mithridate pulso, Ponticæ vrbes Lucullo cesserunt. Appia. Plutar.

Hoc anno Cicero Verrem iudicio postulauit, designato iam Hortensio Consule. Erat natus annos XXXVI, & Ædilitatem petebat, quam & obtinuit. Virgilius his Coss. nascitur Id. Octob. Vita eius.

Iudicia per M. Aurelium Cottam Prætorem ad equites à Senatoribus translata. Epit. XCVI.

4645 25 9 E D	3915	69	IV	685	680 Sept. 9

Q. Hortensius.
Q. Cæcilius Metellus Creticus.

Lucullus Ponto in ditionem redacto in Armeniam irruit: Tigranes peditũ CC M. equitũ LX M. cogit. Sed à Lucullo reges ambo profligati. capta Tigranocerta. Epit. XCVIII. Plut.

Cicero Ædilis Cur. hoc anno fuit.

Hoc anno mortua Salome Alexandri coniux. Hyrcanus matris imperio solutus Pontificatum tenuit. Sed Aristobulus frater ei bellum infert. Lib. X, cap. LIV.

4646 26 10 C	3916	68	Ol. 178	686	681

L. Cæcilius Metellus.
Q. Marcius Rex.

Lucullus Nisibin expugnat. Triarius Luculli legatus Mithridatem vicit. Plutar. Appia. Dio XXXV. Circa hoc tempus Antiochus Asiaticus Pij F. à Lucullo Syriæ rex salutatus est. Appianus. Vide cap. XLV. lib. X.

Bellum Creticum hoc anno gestum à Metello Procos. qui Cydoniam obsedit. Epit. XCIX.

4647 27 11 B	3917	67	II	687	682

C. Calpurnius Piso.
M. Acilius Glabrio.

Lex Calpurnia de ambitu à Pisone lata. Roscia item de ordinum discrimine. Dio lib. XXXVI. Gabinius quoque Trib. Pl. lege lata imperium extraordinarium Pompeio contra Piratas decreuit. quod bellum extrema hieme apparauit, ineunte vere suscepit, media æstate confecit. Cic. pro lege Manilia. Epit. XCIX.

Triarius legatus Luculli à Mithridate cum omnibus copiis deletus est. Lucullus aduenies ab exercitu suo destitutus est. Mithridates regnum suum recuperauit. Dio XXXVI. App. Plutar.

Metellus Cretæ vrbes plurimas expugnauit: atque insulam domuit. Epit. XCIX. Florus.

4648 28 12 A	3918	66	III	688	683

M'. Aimilius Lepidus.
L. Volcatius Tullus.

Cicero Præturam hoc anno gessit. C. Manilius Trib. Ple. lege lata Pompeio bellum contra Mithridatem attribuit, suasore Cicerone. Pompeius Mithridatem prælio fregit, qui ad Tigranem confugit. Sed ab eo reiectus filium Macharem Bospori regem interfecit. Tigranes Pompeio se dedidit. qui Armenia relicta, Cappadociæ, & Syriæ partem, Phœnicen, & Sophenen ademit. Diod. XXXVI. Plut. Appia. Epit. C, & CI. Per idem tempus Antiocho A-

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Olymp.	Vrbis cond	Æra Nab

siatico Syriæ regnum, quod Lucullus concesserat, ademit Pompeius. Iust. XL. Appia.

Cn. Piso contra Remp. coniurat cum Catilina, & Autronio de interficiendis Coss. in annum sequẽtem designatis, à quibus in petitione Autronius, & Sylla excluſi fuerant. Sed re patefacta, postea Piso in citeriorem Hispaniam Quæstor pro Prætore missus, ibi occisus est. Sallus. in Catilin. Dio loco cit.

Hyrcano de Pontificatu deiecto Aristobulus eum occupat annis III. Ioseph. XIV, cap. VIII.

4649 1 13 GF	3919	65	IV	689	684 Sept. 8

L. Aurelius Cotta.
L. Manlius Torquatus.

Pompeius Iberos debellat, & Artocem regem: tùm Albanos; dum Mithridatem insequitur. Dio XXXVI. Plutar. Appia.

Alexander Ægypti rex à suis pellitur, & Tyrum secedens ibi moritur, Pop. Rom. herede instituto. Cicero Orat. II contra leg. agr. Huic succedit Auletes annis XI. Euseb. Chron.

4650 2 14 E	3920	64	Ol 179	690	685

L. Iulius Cæsar.
C. Marcius Figulus.

Phraates Parthorum rex in Tigranem bellum mouet. Is auxilium à Pompeio petit. Eo tardante, Tigranes cum Phraate paciscitur. Dio XXXVI. Appia.

Pompeius Antiochensibus obsides reddidit. Daphnensibus agrum dedit, vt in eo lucus spatiosior fieret, delectatus loci amœnitate. Eutr. VI. Euseb. Chron.

4651 3 15 D	3921	63	II	691	686

M. Tullius Cicero.
C. Antonius Nepos.

Mithridates à Pharnace filio mori coactus est. Pompeius contra Aretam Arabum regem bellum gerit. Hierosolyma capit Sabbato. Hyrcanum regem facit. Tributo imposito Aristobulum Romam cum filiis abducit. Syriam in formam prouinciæ redigit. Interim Romæ Catilinæ coniuratio contra Remp. grassatur, quæ opera Ciceronis opprimitur. Sal. in Bello Catil. Dio XXXVI. Ioseph. XIV, cap. VIII.

Augustus hoc anno nascitur. Sueton.

4652 4 16 C	3922	62	III	692	687

D. Iunius Silanus.
L. Licinius Murena.

Catilina ab Petreio Antonij Procos. duce victus occubuit. Antonius in Ciliciam abiens triennio ibi præfuit: vt ex Cicero. I ad Att. colligit Sigon. C. Cæsar Prætor Vrbanus est.

4653 5 17 BA	3923	61	IV	693	688 Sept 7

M. Pupius Piso.
M. Valerius Messalla.

Cn. Pompeius hoc anno de Mithridate triumphat prid. Kal. Oct. Plin. lib. VII. cap. XXVI. Dio XXXVII. Clodius incesti accusatus absoluitur. Valer. Max. lib. IV, cap. II. Dio. Bellum Allobrogicum contra Catugnatum à C. Pomptino gestum. Idem.

C. Cæsar in Lusitaniam profectus bellum ibi gerit. Dio XXXVII.

4654 6 18 G	3924	60	Ol. 180	694	689

Q. Cæcilius Metellus Celer.
L. Afranius.

Pompeio agrariam legem ferenti Metellus acriter resistit: ita vt à Trib. pl. in carcerem coniectus sit. Clodius ad plebem transit, & Tribunatum petit.

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.		Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			C. Cæsar Romam ad petendum Consulatum venit. vbi cum Pompeio & Crasso conspirat. Dio XXXVII. Plutar.			
4655 7 19 F	3925	59	*C. Iulius Cæsar.* *M. Calpurnius Bibulus.* *Archon Herodes.*	II	695	690
			Cæsar legem agrariam fert: renitentem Catonem in vincula coniicit. quin & collegam Bibulum publico abstinere cogit. Idem Illyricum, & Cisalpinam Galliam in triennium obtinet: imò & Transalpinam à Senatu in quinquennium. Clodium insuper adiuuat, vt à patriciis ad plebeios transiret. Sueton. Appia. Dio XXXVIII. Velleius II.			
			Eodem anno Cæsar Iuliam filiam Pompeio despondet, Calpurniam Pisonis ducit. Plutar. Appian. &c.			
4656 8 1 E	3926	58	*L. Calpurnius Piso Cæsoninus.* *A. Gabinius.*	III	696	691
			Clodius Trib. Pl. legem tulit, ne diebus iis, quibus cum populo agitur, de cælo seruaretur: & alias quasdam pernicioſas. Cicero in exilium pellitur circiter Kal. Apr. Clodius legem promulgauit de publicandis Ptolemæi regis Cypri bonis, & regno in formam prouinciæ redigendo. cuius rei curatio Catoni commissa. Kal. Iunii L. Mummius Trib. Pl. retulit de Cicerone reuocando. Intercessit Ælius Ligus Trib. pl. Pompeius itidem allaborauit. Renitente Clodio decreuit Senatus nulla de re agere, nisi Cicero reuocaretur. Hæc Dio XXXVIII. Plutar. Cicero pro Sextio, & alibi.			
			Cæsar interim in Galliis Heluetios ad Ararim debellat. Inde Ariouistum, & Germanos. Cæsar I Com. Dio XXXVIII. Plut.			
4657 9 2 DC	3927	57	*P. Cornelius Lentulus Spinther.* *Q. Cæcilius Metellus Nepos.*	IV	697	692 Sept. 6
			Cicero ab exilio reuocatur, P. Lentulo referente. Reuersus ob annonæ caritatem author fuit, vt Pompeius rei frumentariæ per quinquennium præficeretur. Dio XXXIX. Plutar.			
			Ptolemæus Auletes nothus Ægypti rex regno pulsus Romam venit. Cuius filiam Berenicen ad regnum prouehunt Alexandrini, eique Cybiosacten è Syria hominem obscurum coniugem adsciscunt, quem regina paulo post occidit. posteà Archelao Comanorum in Ponto Sacerdoti nupsit. Dio XXXIX. Strabo XVII.			
			Cæsar Belgas domuit, & Neruios. P. Crassus eius legatus Venetos, Vnellos, & alios minoris hodie Britanniæ populos in deditionem accepit. Itaque in Italiam profectus est. Cæsar II Com.			
4658 10 3 E	3928	56	*Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus.* *L. Marcius Philippus.*	Ol. 181	698	693
			M. Cato ex lege Clodia Cyprum ordinauit; cum Ptolemæus eius rex sibi necem attulisset. Reuerso Præturam citra comitia Senatus decreuit. quam ille repudiauit malens eam ipsam dignitatem comitiis impetrare. Ptolemæus Ægypti rex desperato reditu Ephesum se contulit. Plutar. Catone. Dio XXXIX.			
			Cæsar Venetos nauali certamine superat. Titurius Sabinus eius legatus Vnellos. Crassus Sontiates in Aquitania. Deinde Lucæ Cæsar hiemauit. Eò Pompeius, & Crassus ad eum veniunt. Dio ibid. Plutar. Cæsar III Com.			
			C. Cato Trib. Pleb. acerrimè restitit restitutioni Pto-			

lemæi, & interceſſionibus ſuis comitia ſuſtulit. Dio. Plut.

Hyrcanus ab Alexandro Ariſtobuli F. Pontificatu deiectus à Gabinio reducitur. Ioſe. l. XIV, c. X. Tunc & iuridicos V conuentus in Iudæa conſtituit, Hieroſolymis, Gadaris, Amathunte, Hierichunte, Saphoris. Ioſeph.

4659 | 3929 | 55 | *Cn. Pompeius Magnus II.* *M. Licinius Craſſus.* | XI | 699 | 694
II 4
A

Ex interregno Coſſ. facti Catonem de Prætura deiiciunt: eique prælatus Vatinius. Inde per Trebonium Trib. pl. Craſſus Syriam, Pompeius Hiſpaniam in annos V obtinent. Cæſari Gallia in triennium prorogatur. Craſſus in Conſulatu profectus eſt in Syriam, nequicquam impediente Ateio Trib. pl. Dio. XXXIX. Plutar.

Cæſar Germanos, qui Rhenum tranſierant, delet. Rheno deinde ponte iuncto in Germaniam tranſit. Pòſt in Britanniam, quam & in deditionem accepit. Cæſar in Com. Plutar. Cæſare. Dio XXXIX.

Pompeius theatrum dedicauit ludis ac ſpectaculis; quibus D leones occiſi, elephanti XVIII, præbente liberto Pompei Demetrio. Dio.

A. Gabinius Procoſ. Syriæ Ptolemæum Pompeij iuſſu reduxit. Ptolemæus filiam ſuam occidit. Dio. Plutar. Appia.

Antequam in Ægyptum iret, Iudæam Ariſtobuli, qui è vinculis Roma elapſus erat, factione turbatam pacauit, & Ariſtobulum remiſit. Ioſeph. XIV, cap. XI.

4660 | 3930 | 54 | *L. Domitius Ahenobarbus.* *Ap. Claudius Pulcher.* | III | 700 | 695
12 5
G

C. Pontinus, qui Cicerone Coſſ. Prætor fuit, de Allobrogibus triumphauit. Faſti Capit.

Craſſus contra Parthos exercitum duxit, & vrbes aliquot obtinuit. Plutar. Craſſo. Appia. Parth.

Cæſar Treuiros domuit, & Britanniam. Cotta, & Titurius legati à Gallis circunuenti cum exercitu cæſi ſunt. Inde ad caſtra Q. Ciceronis, qui in Neruiis erat, veniunt. Sed ſuccurrente Cæſare fuſi omnes, ac deleti. Cæſar. Dio. XL. Plutar.

Gabinius maieſtatis accuſatus abſoluitur: repetundarum verò damnatur, etſi eum Cicero defenderet. Dio XL.

4661 | 3931 | 53 | *Cn. Domitius Caluinus.* *M. Valerius Meſſalla.* | IV | 701 | 696 Sept. 5
13 6
FE

Craſſus in Parthis periit. Cæſar Rhenum denuò traiicit. Reuerſus Eburones fundit. Dio XL. Plutar. Appia. Cæſar Iunio menſe periiſſe. Craſſum indicat. Ouid. VI Faſto. In Craſſi locum Cicero fit Augur. Plutar.

4662 | 3932 | 52 | *Cn. Pompeius Magnus ſine Collega.* | Ol. 182 | 702 | 697
14 7
D

Cum diu comitia protracta eſſent, petentibus Miſone, Hypſæo, Mtelleo, Scipione, tandem Pompeius V Kalend. Mart. menſe intercalario Conſul factus eſt. qui deinde in V menſes collegam ſubrogauit ſibi Q. Metellum Scipionem ſocerum. Porrò antequam Conſulatum iniret Pompeius, Clodius à Milone occiſus erat. Hic Pompeio iam Conſule damnatus de vi in exilium abiit. Aſcon. in Milon. Dio XL. Plutar.

C. Caſſius Craſſi Quæſtor in Syriam è clade ſe receperat. Ibi Parthos fortiter repulit. Ioſeph. XIV, cap. XII. Appia.

Galli à Cæſare deficiunt. Hic ex Italia celerrimè profectus eoſdem ſuperat, & in ditionem redigit. Auaricum,

Per. Iul ☿ ☉	Mundi.	Ante Chr.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
			Gergouiam, Alexiam expugnat. Vercingentorigem in potestatem suam adducit. Cæsar lib. VII Dio XL. Plutar. Epitome XCVIII. Cicero libros de Finibus scripsit.			
4663 15 8 C	3933	51	*Ser. Sulpicius Rufus.* *M. Claudius Marcellus.*	II	703	698
			Cicero hoc anno ex SC^to Procos. in Ciliciam abiit: vbi rem bene gessit, & Imperator salutatus est. Plutar. Cicero ipse in Epistolis. Cassius Syriam egregiè contra Parthos tuetur, adeò vt illi desperata Syria recesserint. Dio XL. Hoc anno mortuus videtur Ptolemæus Auletes: vt ex Cœlij Epistola constat lib. VIII Fam. IV: quæ Kal. Sext. data: hoc est circa Iunium hodiernum. Ex quo ea dirigenda sunt, quæ lib. X, cap. XLVI diximus, vbi ex Strabone frustra credidimus Auletem mortuum anno V. C. DCC. Ptolemæo successit Ptolemæus Διόνυσος annis V. Maxima Solis defectio contigit Martij VII, hora post noctem mediam 12, 41'. Lib. X, cap. LVIII.			
4664 16 9 B	3934	50	*L. Aimilius Paulus.* *C. Claudius Marcellus.*	III	704	699
			Cæsar veritus ne exercitum & prouinciam dimittere cogeretur, Paulum Cos. & C. Curionem Trib. pl. sibi demeretur. Actum deinde de dimittendis Cæsaris exercitibus. cui sic assensus est Curio, si & cæteri dimitterent. Senatus decreuit, vt ad bellum Parthicum vna legio à Cn. Pompeio; altera à C. Cæsare mitteretur. Cæsar duas misit, quæ à Marcello Põpeio traditæ. Diod. XL. Plut. Censores Ap. Claudius, L. Piso. Censa CCCXX M. Plutar. Cæsare. Ciceronis filia Tullia Dolabellæ nupsit. Lib. VIII Epist. XIII.			
4665 17 10 A G	3935	49	*C. Claudius Marcellus.* *L. Cornelius Lentulus.* *Cæsar Dictator I.*	IV	705	700 Sept. 4
			Bellum ciuile inter Cæsarem, & Pompeium hoc anno cœpit. Kal. Ian. Senatus decreuit, vti ante certam diem Cæsar exercitum dimitteret. Antonius & Cassius Trib. pl. ad Cæsarem cum Curione profugiunt. Cæsar Ariminum occupat. Pompeius Vrbe digreditur. Cæsar in Hispaniam proficiscitur. Ibi Pompeianos exercitus in deditionem accipit. Rediens Massiliam expugnat. In eius obsidione cognoscit se Dictatorem à M. Lepido Vrbi Præfecto esse dictum. Romam itaque veniens, Dictaturam I iniit, qua se post XI diem abdicauit, cum comitia prius habuisset, quibus ipse cum P. Seruilio Consul factus est. Cæsar lib. I de Ciuil. Diod. XLI Plut. App. Aristobulus Hyrcanus frater à Cæsare dimissus veneno necatus est. Alexander Aristobuli F. iussu Pompeij securi percussus Ioseph. XIV, c. XIII. Hoc anno ab Octobri, Vrbis septingentesimo sexto ineunte, æra Antiochena incipit. Vide lib. X, cap. LXII.			
4666 18 11 F	3936	48	*C. Iulius Cæsar II.* *P. Seruilius Vatia Isauricus.*	Ol. 183	706	701
			Cæsar in Macedoniam traiecit. Ibi Pompeium in Pharsalicis campis deuicit. Pompeius in Ægyptum fugiens à Ptolemæo est occisus. Cæsar III Ciuil. Dio XLI. Plut. App. Cæsar cum in Ægyptum veniisset allato sibi Pompeij capite illacrymauit. Ib. Cato in Africam abiit. Milo in Campania turbans occiditur. Dio. Antipater Herodis parens Cæsarem in Ægyptiaca expeditione adiuuat. Ideo procurator ab eo Iudææ factus est. Ioseph. lib. XIV, cap. XV.			

Per. Iul. ☀ ☾	Mundi.	Ante Chr.	ANNI IVLIANI.		O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4667 19 12 E	3937	47		*C. Iulius Cæsar Dictator II. Mag. Equitum. M. Antonius.*	II	707	702

Hanc Dictaturã Alexandriæ iniit. Hoc enim annò bellum Alexandriæ longè periculosissimum gessit: in quo victi Alexãdrini. Cleopatra fratri nupsit, & regnũ obtinuit. Hoc bello Ptolemæi bibliotheca conflagrauit. Inde contra Pharnacen Bosphori regem se contulit, quem & vicit. Sub anni exitum Romam veniens Coss. suffecit Q. Fufium Calenum, P. Vatinium. Hæc Hirtius. Dio XLII. Plutar. Appia.

Ab hoc anno, circiter Kal. Octob. cœpit annus, qui Confusionis vulgo dicitur, & 445 dies habuit. Vide lib. IV. cap. I & lib. X, cap. LIX.

4668 20 13 D	3938	46		*C. Iulius Cæsar III. M. Aimilius Lepidus.* *Dictator III.*	III	708	703

Cæsar in Africa bellum cum Scipione, Catone, & Iuba feliciter administrauit. Cato seipsum occidit. Scipio item & Petreius. Romam reuersus Cæsar quatuor diebus triumphauit, de Gallia, Ægypto, Pharnace, & Iuba. Multa deinde ad Remp. constituendam ordinauit. Censum egit, in quo dimidio pauciores ciues reperit, quàm ante ciuile bellum. Hæc Dio. XLIII. Appia. IV Ciuil. Plutar. Sueton. Fuit autem primò Consul: inde Dictator III. vti cap. LVII libri X docuimus.

ANNI IVLIANI.

4669 21 14 CB	3939	45	I	*C. Iulius Cæsar Dictator IV. Mag. Equitum M. Lepidus.* *Cum eodem & Consul IV.*	IV	709	704 Sept. 3

Bellum in Hispania cum Pompeij liberis gessit, quos & penitus vicit. Ita bellis omnibus ciuilibus confectis Romam rediens triumphauit. Exinde Imperat. titulus ei decretus: Consulatus in decem annos; & Dictatura perpetua.

Inde Consulatu se abdicans suffecit sibi Q. Fabium Maximum, & C. Trebonium exeunte Septembri. Hic cum extremo anni die mortuus esset, suffectus est ad paucas horas Caninius Rebilus. Sueton. Dio XLIV. Plutar. Appia.

Hic est primus annus Iulianus.

4670 22 15 A	3940	44	II	*C. Iulius Cæsar Dictator V Mag. Equitum M. Antonius.* *Cum eodem colllega fuit & Dictator V.*	Ol. 184	710	705

Dio lib. XLIII scribit hoc anno Iulium Cæsarem Corinthum, & Carthaginem instauraſſe. De Corintho adstipulatur Strabo lib. VIII, & Paus. Corinth. De Carthagine certum est voluisse tantum: sed efficere non potuisse; atque ab Augusto restitutam esse: quod & de Corintho pariter asserit Appianus Libyca.

Hoc anno, Eid. Martiis Cæsar occisus est in Senatu. Coniurati in Capitolium se recipiunt. Antonius, qui primùm fugerat, Senatu conuocato, seditiosa oratione populum cõcitat. Postea sedatis rebus Dictaturam tollit: testamentum Cæsaris adulterat, ac per vim plurima facit. Octauius Cæsar Romam venit, & ab Antonio spretus milites cogit. Dio XLV. Suetonius. Plutar. Appia.

Senatus Antonio Macedoniam, Dalabellæ Syriam

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Anni Iul.		ROMANI. ANNI IMPERII	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				decreuit. Antonius per vim Galliam à populo impetrat. Decimus Brutus Mutinæ illum Galliæ aditu prohibet. Ideò obsidetur ab Antonio.				
				MONARCHIA ROMANORVM.				
4671 23 16 G	3941	43	3	*C. Vibius Pansa.* *Suffecti* Augusti Imper. *A. Hirtius.* *C. Octauius Cæsar.* *Q. Pedius.* Coss. & Octauius ex decreto Senatus aduersus Antonium profecti. Victus ab Hirtio Antonius, cum Pansam vicisset. ambo Coss. mortui. Antonius cum Lepido coniungitur. Augustus Consulatum iniit Sept. XXII. Inde cum Lepido & Antonio conspirat: ac Romanum imperium inter se partiuntur, fiuntque Triumuiri Reip. constituendæ Nouemb. XXVII. Romæ proscriptiones factæ, ac principum cædes. Inter alios Cicero occisus est. Dio XLVII. Appia. C. Cassius Suriæ Procos. à Cæsare & Senatu delectus à Iudæis DCCC talenta exigit. Ioseph. XIV, cap. XVIII. Eodem anno Octauius lege curiata in adoptionem Iulij Cæsaris venit. Dio. Ouidius hoc anno nascitur, quo cecidit fato Consul vterque pari. Lugdunum hoc anno conditum à L. Planco. Dio XLVI.	1	11	711	706
4672 24 17 F	3942	42	4	*M. Aimilius Lepidus.* *L. Munatius Plancus.* Bellum contra Cassium & Brutum ab Antonio, & Octauio Cæsare gestum. Vtrique illi sibi necem inferunt. Dio XLVII. Plutar. Tiberius nascitur Nouemb. XVI. Suet. Herodes, qui Cassium adiuuerat, ad Antonium veniens, eum sibi conciliat. Eodem anno Mariamnen Hyrcani filia natam sibi despondet. Ioseph. l. XIV, c. XXI.	2	III	712	707
4673 25 18 E D	3943	41	5	*P. Seruilius Isauricus II.* *L. Antonius.* Antonius in Asiam; Cæsar in Italiam reuertitur. Ibi ab L. Antonio & Fuluia grauius dissidet. Fames Romæ prævalida Sex. Pompeio mare obtinente. Milites causam Octauij & Antonij disceptant, atque Octauio fauent. Cum autem Lucius Vrbem occupasset, fugatur à Cæsare, & Perusiæ obsidetur. Dio XLVIII, Sueton.	3	IV	713	708 Sept. 2
4674 22 19 C	3944	40	6	*Cn. Domitius Calvinus II.* *C. Asinius Pollio.* L. Antonius Perusiæ obsessus dedit se Octauio Cæsari. Fuluia cum liberis ad Antonium fugit. Quin è Campania fugit Tib. Claudius Nero cum vxore Liuia, & filio Tiberio. Cæsar Scribonij Libonis soceri Sex. Pompeij filiam ducit, vt Sextum sibi demereretur. Antonius in Italiam redit. Sed Fuluiâ Sicyone mortuâ, redit in gratiam cum Cæsare, & sororem eius Octauiam ducit: cum paulo ante visam in Cilicia Cleopatram adamasset. Parthi à Labieno excíti in Syriam irrumpunt. Hyrcanum Pontif. instigante Antigono Aristobuli F. mutilatum auribus Pontificatu exuunt, & in captiuitatem abducunt. Antigonus in eius locum substituitur.	4	Ol. 185	714	709

Per. Iul. ✱ ☉	Mun-di.	Ante Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Ol. Iymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4675 27 1 B	3945	39	7	5	11	715	710
4676 28 2 A	3946	38	8	6	111	716	711
4677 1 3 GF	3947	37	9	7	1V	717	712 Sept. 1
4678 2 4 E	3948	36	10	8	Ol. 186	718	713
4679 3 5 D	3949	35	11	9	187	719	714
4680 4 6 C	3950	34	12	10	188	720	715

Herodes Romam ad Antonium & Cæsarem confugit. à quibus regnum Iudææ præter spem ex SC^to^ obtinet. Hinc igitur primum Herodis initium consurgit. Dio XLVIII. vbi pro Antigono Aristobulum Hyrcani fratrem ἀδιαφόρως posuit. Vide Ioseph. libro XIV, cap. XXIV, XXV, & XXVI.

L. Martius Censorinus.
C. Caluisius Sabinus.

Multi etiam libertini generis in Senatum allecti. Magistratus in VIII annos designati. Coss. primum designati in anni partem. Pax inter Pompeium & Antonium, ac Cæsarem constituta. Ventidius Labienum & Parthos clade afficit; Syriam, & Palæstinam recuperat.

Ap. Claudius Pulcher.
C. Norbanus Flaccus.

Prætores LXVII facti sunt. Octauius repudiata Scribonia, Liuiam prægnantem duxit. Mænas à Pompeio ad Cæsarem deficiens equestri ordine donatur.

Augusti classis à Menecrate Pompei duce profligata. dux ipse tamen occumbit.

ÆRA HISPANICA ab hoc anno incipit. Vide lib. X, cap. LXVIII.

M. Vipsanius Agrippa.
L. Caninius Gallus.

Hoc anno capta sunt à C. Sosio & Herode Hierosolyma mense tertio, ipsa ieiunij die, anno Sabbatico. Ioseph. XIV, cap. vlt. Antigonus captus & cruci affixus, ac iugulatus est. Dio XLIX. qui id anno antecedente factum putat. Ita Hasamonæorum principatus desiit post annum CXXVI. Quod & verum est. Nam anno 4550 Iudas Pontificatum iniit.

Herodes Ananelum quendam è Babylonia accitum Pontificem creat. Ioseph. XV, cap. II.

L. Gellius Poplicola.
M. Cocceius Nerua.

Antonius in Italiam venit, indéque rursum abit. Mænas à Cæsare rursus ad Pompeium deficit. Nauale certamen inter Pompeium & Cæsarem. Victus Pompeius. Lepidus Messanam in Sicilia occupat. Sed à Cæsare in ordinem redactus, & in Italiam missus est. Quin Africam per Statilium Taurum obtinet Cæsar. Eodem anno infelicem contra Parthos expeditionem suscipit Antonius. qui in Ægyptum reuersus regna distribuit. Dio XLIX. Plutar.

Sex. Pompeius.
L. Cornificius.

Sex. Pompeius ad Antonium se recipiens iussu eius interficitur. Dio.

Herodes Aristobulum Mariamnes fratrem Pontificem facit. Sed quod populo gratus esset, subinde natantem præfocat. Ioseph. lib. XV, cap. III.

Sallustius diem obiit quadriennio ante bellum Actiacum. Euseb. Chron.

M. Antonius II. *Suffectus Antonio eadem die*
L. Scribonius Libo. *L. Sempronius Atratinus.*

Antonius Artauasdem Armeniæ rege dolo exci-

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond	Æra Nab.
4681 5 7 BA	3951	33	13	tum capit, & Armeniam subigit. In Cleopatræ filios regna diuidit. Dio XLIX. *C. Cæsar Octauianus II.* *L. Volcatius Tullus.* Agrippa Ædilis munificentissimè se gerit. Bocchi regnum in prouinciam redactum. Dalmatis victis, è manubiis porticus ab Augusto, & Octauianæ Bibliothecæ constructæ. Dio XLIX. Medorum rex cum Antonio societatem iniit. Ibidem.	11	IV	721	716 Aug. 31
4682 6 8 G	3952	32	14	*Cn. Domitius Ahenobarbus.* *C. Sosius.* Coss. Antonio fauebant. Ideo Kal. Ian. Sosius in Cæsarem inuehitur. tùm ambo Vrbe discedunt. Titius & Plancus Antonij amici ad Cæsarem deficiunt. Antonij testamentum publicè legit Augustus. Bellum contra Antonium, & Cleopatram decernitur. Dio L. Plut.	12	Ol. 187	722	717
4683 7 9 F	3953	31	15	*C. Cæsar III.* *M. Messalla Coruinus.* Bellum Actiacum hoc anno gestum. Victi Antonius & Cleopatra in Ægyptum fugiunt. Vicit Augustus Sept. II. qui in emendato Kalendario tertius fuisset. Dio L. Vide lib. X, cap. LXIX. Herodes cum Arabibus confligit exitu vario. Ioseph. XV, cap. VI. Idem cap. VII vocat hunc annum Herodis septimum, à posteriore videlicet initio.	13	II	723	718
4684 8 10 E	3954	30	16	*C. Cæsar IV.* *M. Licinius Crassus.* Cæsar Ægyptum ingressus Pelusium & Alexandriam occupat. Antonius & Cleopatra sibi mortem consciscunt. Dio L. ACTIACI ANNI hinc exordium sumunt. Censor. cap. XXI.	14	III	724	719
4685 9 11 DC	3955	29	17	*C. Cæsar V.* *Sex. Appuleius.* Cæsar tres triumphos egit, de Dalmatia, Actiaco bello, Ægypto subacta. de imperio deponendo cum Agrippa, & Mecænate deliberat. Sed dissuadente Mecænate retinet. Senatum ordinat. Dio LI.	15	IV	725	720 Aug. 30.
4686 10 12 B	3956	28	18	*C. Cæsar VI.* *M. Agrippa II.* Herodes Mariammen vxorem interficit: tùm Alexandram socrum. Ioseph. lib. XIV, cap. XI.	16	Ol. 188	726	721
4687 11 13 A	3957	27	19	*C. Cæsar Augustus VII.* *M. Agrippa III.* Hoc anno sententia Munatij Planci Augusti nomen Cæsari tributum est a. d. XVI Kal. Febr. Hinc igitur anni Augustorum Romani incipiunt. Censor. XXI. Dio LIII. Vide lib. X, cap. LXX.	17	II	727	722
4688 12 14 G	3958	26	20	*C. Cæsar Augustus VIII.* *T. Statilius Taurus II.* Cornelius Gallus Ægypti Præfectus ob insolentiam damnatus exilio seipsum occidit. Dio LIII.	18	III	728	723
4689 13 15 FE	3959	25	21	*C. Augustus Cæsar IX.* *M. Iunius Silanus.* Salassi à Terentio Varrone domiti. Contra Asturas, & Cantabros, qui defecerant, profectus Cæsar in morbum incidit. Domiti tamen à C. Antistio. Au-	19	IV	729	724 Aug. 30.

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4690 14 16 D	3960	24	22	20	Ol. 189	730	725
4691 15 17 C	3961	23	23	21	II	731	726
4692 16 18 B	3962	22	24	22	III	732	727
4693 17 19 AG	3963	21	25	23	IV	733	728 Aug. 27.
4694 18 1 F	3964	20	26	24	Ol. 190	734	729
4695 19 2 E	3965	19	27	25	II	735	730

gusta Prætoria in Salassis Prætorianis militibus data. Augustam Emeritam in Lusitania Augustus condidit. Agrippa Neptuni porticum extruxit, in qua & Argonautas depinxit, nec non Pantheum. Dio LIII.

Hoc anno videntur Ægyptij annum Iulianum vsurpasse, cùm Neomenia Thoth ad Aug. XXIX peruenit. Vide lib. X, cap. LXXI.

Ioseph. lib. XV, cap. XII hunc annum Herodis XIII vocat. quo & fames ingens Palæstinam vexauit. Præerat tunc Ægypto Petronius. Eodem tempore 500 milites ad Æliũ Largum & Arabicã expeditionem misit.

Imp. Cæsar Augustus X.
C. Norbanus Flaccus.

Cantabri & Astures post Augusti discessum à L. Aimilio domiti. Ælius Largus infelicem in Arabiã expeditionẽ egit, exercitu morbis infestato. Augustus Marcellum Ædilem, Tiberium Quæstorẽ facit. Dio LIII.

Cæsar Augustus XI.
Cn. Calpurnius Piso.

Cæsar difficili oppressus morbo ab Antonio Musa curatur. Marcellus obiit. Agrippa missus in Syriam priuatus in Lesbo degit. Senatus Trib. potestatem, & Proconsulatum Cæsari dedit. Tiridaten à Phraate dissidentem Romæ excipit. Dio LIII.

M. Claudius Marcellus.
L. Arruntius Nepos.

Censores P. Aimilius Lepidus, L. Munatius Plancus: nec vlli post eos priuati. Ludorũ sumptus à Prætoribus fieri voluit Augustus. Ædiles incendiis præfecit, quibus & DC seruos attribuit. Contra Cæsarem cõspirant Muræna, & alij: qui detecti necantur. Cantabri, & Astures rebellantes à Furnio domiti. C. Petronius Ægypti præfectus in Æthiopiam expeditione facta Candacen ad fœdus petendum adigit. Dio LIV.

Q. Aimilius Lepidus.
M. Lollius.

Augustus Agrippę Iuliam filiam vxorem dedit. Syracusas coloniã fecit. In Græciam traiiciens Lacedæmonios honore, Athenienses, quod impẽsius Antonio studuissent, damno afficit. tum in Samo hiemat. Dio LIV.

M. Appuleius Nepos.
P. Silius Nerua.

Augustus in Asiam profectus, Cyzicenos, quod ciues Romanos virgis affecissent, in seruitutem redigit. Tyrios item, & Sidonios mulctat. Phraates territus signa Crasso erepta remittit. Reuersus in Vrbem Tiberium in Armeniam allegat. Deinde redit in Samum. Indi legatos fœderis impetrandi gratia mittunt. Diod. LIV.

C. Cæsar ex Agrippa & Iulia nascitur. Vide lib. XI, cap. LIII.

Eodem anno Zenodori tetrarchiam Herodi Augustus attribuit. Dio ibid. Ioseph. lib. XV, cap. XIII, qui hunc annum XVII Herodis nominat, sed παρελθόντα.

Q. Sentius Saturninus.
Q. Lucretius Vispillo.

Ara reduci Fortunæ ob reditum Augusti consecrata. Agrippa Cantabros rebelles domuit. Reuersus triumphare noluit. Virginem aquam Augustam vo-

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				cauit. Tribunitiam potestatem in v annos accepit. Dio LIV.				
				Virgilius Brundusij moritur. ossa eius Neapolin delata. Hieron. Chron.				
				Hoc anno, qui Herodis XVIII numeratur, Templum, vetere diruto, instaurari cœptum ab Herode. Ioseph. XV, cap. XIV.				
4696 20 3 D	3966	18	28	*P. Cornelius Lentulus.* *Cn. Cornelius Lentulus.*	26	III	736	732
4697 21 4 C B	3967	17	29	*C. Furnius.* *C. Iunius Silanus.*	27	IV	737	732 Aug. 27.
				Ludi sæculares ab Augusto facti. Censorinus. Dio.				
				Lucius Cæsar Cai frater nascitur. Vide cap. III, l. XI.				
4698 22 5 A	3968	16	30	*L. Domitius Ahenobarbus.* *P. Cornelius Scipio.*	28	Ol. 191	738	733
				Agrippa in Syriam missus ab Herode honorificè suscipitur. Ioseph. XVI, cap. III.				
4699 23 6 G	3969	15	31	*M. Liuius Drusus.* *L. Calpurnius Piso.*	29	II	739	734
				Galliæ compositæ. Rhæti à Druso, & Tiberio domiti. Dio.				
4700 24 7 F	3970	14	32	*Cn. Lentulus.* *M. Licinius Crassus.*	30	III	740	735
				Pauli porticus & templum Vestæ succenduntur.				
4701 25 8 E D	3971	13	33	*Ti. Claudius Nero.* *P. Quinctilius Varus.*	31	IV	741	736 Aug. 26.
				Augustus in locum Lepidi Pont. Max. creatur. militiam ordinat. Dio.				
				Agrippa Romam redit: cui Herodes Agrippam filium commendat. Ioseph.				
4702 26 9 C	3972	12	34	*M. Valerius Messalla.* *P. Sulpicius Quirinus.*	32	Ol. 192	742	737
				Agrippa hoc anno moritur. Pannonij rebellantes à Tiberio domiti. qui Iuliam Augusti filiam duxit, ab Augusto prius adoptatus. Drusus cum Sicambris, & Chaucis bellum gerit. Dio LIV. Velleius II.				
4703 27 10 B	3973	11	35	*Paulus Fabius Maximus.* *Q. Ælius Tubero.*	33	II	743	738
				Drusus trans Rhenum Visipetas domat, & ad Visurgim vsque ducit exercitum. Dio.				
				Horatius anno ætatis L Romæ moritur. Hier. Chr.				
4704 28 11 A	3974	10	36	*Iulus Antonius Africanus.* *Q. Fabius Maximus.*	34	III	744	739
				Claudius Imper. nascitur. Sueton. Iani templum clausum, sed subinde reseratum. Octauia soror Augusti moritur. Dio.				
				Sebasten in honorem Augusti decimo tandem anno exædificauit Herodes, anno regni XXVIII. Ioseph. lib. XVI, cap. IX.				
4705 1 12 G F	3975	9	37	*Cl. Drusus Nero.* *L. Quinctius Crispinus.*	35	IV	745	740 Aug. 25.
				Drusus contra Chattos, & Cheruscos bellum gerit: & moritur antequam ad Rhenum rediret. Dio LV.				
4706 2 13 E	3976	8	38	*C. Marcius Censorinus.* *C. Asinius Gallus.*	36	Ol. 193	746	
				Hoc anno Kalendarium Pontificum culpa depra-				

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				uatum Augustus emendare instituit, ac XII annos sine bisexto transigi iussit. Cesorinus XX. Dio LV. Vide l. IV. Iisdem authoribus constat Sextilem Augustum appellari cœpisse. Mecænas moritur. Dio. Augustus in Galliam profectus. Tiberius traiecto Rheno barbaros vicit. Dio.				
4707 3 14 D	3977	7	39	*Ti. Claudius Nero.* *Cn. Calpurnius Piso.*	37	II	747	742
				Tiberius de Germanis triumphauit. Dio. Velleius II				
4708 4 15 C	3978	6	40	*D. Lælius Balbus.* *C. Antistius Vetus.*	38	III	748	743
				Augustus vt Cai & Lucij Cæsarum audaciam reprimeret, Tiberio in quinquennium Tribunitiam potestatem dedit, eique mandauit Armeniam. Velleius II. Dio LV. Ex calculo Iosephi, ac Dionis Zachariæ sacerdoti de vice Abia suffitum adolenti Angelus obtulit sese, ac Ioannis ortum nunciauit, exeunte Septembri. Vide lib. XII, cap. VII. Hoc anno natum Christum asserit Marcus Antonius Cappellus.				
4709 5 16 B A	3979	5	41	*Augustus Cæsar* XII. *L. Cornelius Sulla.*	39	IV	749	744 Aug. 24.
				Hunc Consulatum petiit Augustus, vt Caium suo tirocinio deduceret in forum, ait Suet. Eodem vero Tiberius in Orientem profectus in insula Rhodo consedit, priuignorum offensionem veritus. Sueton. Dio. Velleius II. Caio Cæsari Consulatus in quintum annum destinatur. Sueton. Ioannes primùm: tùm Christus hoc anno nati: hic XXV Dec. feria II: si Dionem, & Iosephum sequimur. Vide lib. XII. Per idem tempus census extra ordinem à Quirinio fuerit institutus. Ib. cap. VIII. Quinctilius Varus Syriæ præest. Ioseph. l. XVII, c. VII.				
4710 6 17 G	3980	4	42	*C. Caluisius Sabinus II.* *L. Passienus Rufus.*	40	Ol. 194	750	745
				Hoc anno mortuum Herodem circa Pascha censet Iosephus. cuius obitum defectio lunaris antecessit Martij XIII, hora 2, 45′ à media nocte. Ioseph. XVII, cap. VIII, & XI. Archelaus Romam venit, vt ex patris testamento regnum ab Augusto consequeretur. Augustus de consilij sententia, cui & Caius interfuit, regnum partitus est. Ioseph. XVII, cap. XI, & XIII. Exinde Caius profectus in prouincias. Suet. Cùm ineunte anno Magi Christum adorassent, ac metu Herodis Iose. cum Christo, ac B. Virgine in Ægyptum recessisset, Herode mortuo Nazarethum reuersus est: si Dionem, & Iosephum approbamus.				
4711 7 18 F	3981	3	43	*Cn. Cornelius Lentulus.* *M. Valerius Messallinus.*	41	II	751	746
				Hic annus natali Christi à Baronio, Scaligero, aliisque præfigitur.				
4712 8 19 E	3982	2	44	*Augustus Cæsar* XIII. *M. Plautius Syluanus. eique suffectus C. Caninius Gallus.*	42	III	752	747
				Hunc etiam Consulatum Augustus ideò petiit, vt Lucium Cæsarem in forum deduceret. qui & Consul				

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Ante Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4713 9 1 DC	3983	1	45	43	IV	753	748 Aug. 23.
		Anni Chr.					
4714 10 2 B	3984	1	46	44	Ol. 195	754	749
4715 11 3 A	3985	2	47	45	II	755	750
4716 12 4 G	3986	3	48	46	III	756	751
4717 13 5 FE	3987	4	49	47	IV	757	752 Aug. 22
4718 14 6 D	3988	5	50	48	Ol. 196	758	753
4719 15 7 C	3989	6	51	49	II	759	754

in annum quintum designatus est. Suet. Ancyr. lapis.

Augustus naumachiam edidit. Suet. Aug. cap. XLIII. Eodem anno Iuliam filiam adulteriorum compertam relegauit. Velleius II.

Caius Cæsar, qui Romam ad spectacula redierat, missus in Orientem, addito ei M. Lollio rectore. Suet.

Cossus Cornelius Lentulus.
L. Calpurnius Piso.

His Coss. vulgò natus esse Dominus creditur.

ÆRA CHRISTI COMMVNIS.

C. Iulius Cæsar.
L. Æmilius Paulus.

P. Vinicius Nepos.
P. Alfenius Varus.

L. Ælius Lamia.
M. Seruilius Geminus.

Tiberius post septennij secessum è Rhodo insula Romam rediit. Lucius Cæsar in Hispaniam ab Augusto missus Massiliæ obiit. Sueton.

Sex. Ælius Catus.
C. Sentius Saturninus.

Augustus Cn. Cornelij Cinnæ Magni, Cn. Pompei nepotis, & aliorum insidiis appetitur. sed Liuiæ monitu pepercit omnibus: Cinnam etiam Consulem designauit in annum sequentem. Dio LV.

Caius Cæsar in Lycia moritur post menses octodecim, quàm frater eius Lucius obierat. Suetonius. Velleius II.

Tiberius adoptatur ab Augusto, & Tribunitiam pot. iterum obtinet. Vide lib. XI, cap. VII.

L. Valerius Messalla.
Gn. Cornelius Cinna

Solis defectio hoc anno contigit Martij XXVIII, feria VII, hora 4, 13 post meridiem Romæ. cuius meminit Dio lib. LV, pag. 563 edit. Græcolat. Errat Caluisius, qui hanc à Dione memoratam eclipsin confert in diem Sept. XXII. Etenim videri ista Romæ non potuit. si quidem apparens coniunctio Solis ortum anteceſſit hora 1, 15'. Agrippæ nepoti Augusti virilis toga data, citra honores illos, qui eius fratribus concessi fuerant. Dio LV.

Augustus decreuit, vt cohortibus Prætoriis, expletis XVI stipendiis, præmia darentur, viritim XX M. numûm: reliquis verò, expletis annis XX, darentur XII M. Dio ibidem.

M. Æmilius Lepidus.
C. Arruntius Nepos.

Augustus ærarium militare constituit: ad idque vicesimam hereditatum ac legatorum pensitari iussit: exceptis iis, quæ propinquis, aut pauperibus relinquerent. Dio LV.

Tiberius in Germanos expeditionem fecit. Inde in Illyricum profectus est: quòd Batone duce Dalmatæ defecerant. Ibid.

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Annii Chr.	Annii Iul.	Imp. Rom	Ol. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4720 16 8 B	3990	7	52	50	111	760	755
4721 17 9 AG	3991	8	53	51	IV	761	756 Aug. 21.
4722 18 10 F	3992	9	54	52	Ol. 197	762	757
4723 19 11 E	3993	10	55	53	II	763	758
4724 20 12 D	3994	11	56	54	III	764	759
4725 21 13 CB	3995	12	57	55	IV	765	760 Aug. 20.

Archelaus à fratribus suis accusatus Romam arcessitur, ac relegatur. Iudææ pars, quæ illi parebat, in formam prouinciæ redigitur. Quirinus ad census descriptionem, & Archelai bona in fiscum redigenda cum Copónio Procuratore venit in Syriam. vbi abrogato Pontificatu Ioazaro, Ananum filium Sethi; (is est Annas Caiaphæ socer;) in illius locum substituit. Dio LV. Ioseph. lib. XVIII, cap. III. Quamobrem Archelaus nono in principatu finito anno decimum inchoauit. Hinc Iosephus lib. XVIII Orig. cap. XV δεκάτῳ ἔτει Archelai contigisse ista refert. at lib. II de Excidio, cap. XI, ἐνάτῳ, id est nono anno.

Q. Cæcilius Metellus Creticus.
L. Licinius Nerua.

Cùm Augustus suspicaretur Tiberium de industria bellum in Pannonia trahere, Germanicum eò mittit. Annonæ curam Consularibus duobus attribuit. Tributum quinquagesimæ pretij mancipiorũ, quæ vendebantur, instituit. Agrippam nepotem suum præferoci indole præditum in Planasiam insulam relegat. Germanicus contra Dalmatas prosperè pugnat. Dio lib. LV.

M. Furius Camillus.
Sex. Nonius Quinctilianus.

Dalmatia partim bello, partim compositione Romanorum in potestatem rediit. Dio LV.

Christus annum agens ætatis duodecimum in Templo cum Doctoribus disputans à matre deprehenditur. Lucæ II.

P. Sulpitius Camerinus.
C. Poppæus Sabinus.

Augustus maritos præmio, cœlibes pœnis afficit. Dio LVI.

Bellum Dalmaticum à Tiberio confectum, deditione à Batone facta. Ibid.

Clades Variana in Germania accepta. in qua Quinctilius Varus cum tribus legionibus ab Arminio Germanorum duce circunuentus & oppressus est. ipse sibi necem consciuit. Quæ res triumphum Dalmaticum impediit. Dio ib.

P. Cornelius Dolabella.
C. Iulius Silanus.

Tiberius templum Concordiæ dedicauit. Dio LVI.

M. Aimilius Lepidus.
T. Statilius Taurus.

Tiberius & Germanicus Procoss. in Germaniam profecti cuncta longè, latéque populati sunt. Dio LVI, Sueton. Tiberio. Velleius II.

Tib. Germanicus Cæsar.
C. Fonteius Capito.

Senatus, populúsque R. postulante Augusto, æquum Tiberio in omnibus prouinciis, exercitibúsque ius, quàm erat illi, decreuit. Inde regressus in Vrbem Tiberius dilatum triumphum ex Pannoniis, ac Dalmatiis egit. Velleius II. Sueton. Vide lib. nostrum XI, cap. VII. Augustus legem tulit de cohibendo exulum luxu. Dio LVI.

Per. Iul. ☀ ☾	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				—			

Caius Caligula nascitur Augusti mensis vltimo, Antij, patre Germanico. Suet. Caio.

Porticus Liuia in honorem C. & L. Cæsarum dedicata. Dio ib.

Silanus Creticus legatus in Suriam ab Augusto missus. Tacitus II.

4726 22 14 A	3996	13	58	56	Ol. 198	766	761

C. Silius Nepos.
L. Munatius Plancus.

Augustus Reip. administrationem in decennium iam quintùm accipit. Tiberio potestas Tribunitia prorogata. Cùm vicesimæ pensitatione offendi populum videret Augustus, in prædia vrbana, & rustica illam transtulit. Sed cùm vicesimam præoptassent, ab nouo hoc pensitationis genere destitit. Dio LVI.

4727 23 15 G	3997	14	59	57 1	II	767	762

Sex. Pompeius. *Augusti.*
Sex. Apuleius. *Tiberij.*

Augustus Nolæ in Campania moritur Aug. XIX, cùm vixisset annos paulo plus LXXVI. Vide lib. XI, cap. VI.

Post eius obitum Pannonicæ legiones ingenti seditione concitantur; & subita Lunæ defectione territæ ad officium redeunt. Visa est eclipsis illa Sept. XXVII, feria V, hora 5, 10′ post mediam noctem in horizonte Lutetiæ. Eadem seditione tentatæ Germanicæ legiones, Vide quæ citato loco disputauimus. Tacitus I. Dio LVII.

Hinc annus Tiberij primus incipit. qui quidem imperauit annos XXII, M. VI, D, XXVI.

Annius Rufus Iudææ Procurator. Ioseph. lib. XVIII, cap. III.

4728 24 16 F	3998	15	60	2	III	768	763

Drusus Cæsar Tib. F.
C. Norbanus Flaccus.

Germanicus in Germania strenuè rem gerit. Varianæ cladis reliquias colligit, ac sepulturæ tradit. Tac. I.

4729 25 17 ED	3999	16	61	3	IV	769	764 Aug. 19.

T. Statilius Sisenna Taurus.
L. Scribonius Libo.

Valerius Gratus Iudææ Procurator à Tiberio mittitur. qui Ananum Pontificem exauthorat, eiúsque loco Ismaelem Fabi F. constituit. Ioseph. lib. XVIII, cap. III.

Tiberius sericæ vestis vsum interdicit, & aureorum vasorum. Mathematicos omnes Vrbe eiicit. Dio LVII.

Germanicus Cæsar Germanos acie vincit. Sed in reditu naufragio malè afficitur. Parthi in Oriente turbant. Ideó cõtra illos destinatur Germanicus. Tac. II.

4730 26 18 C	4000	17	62	4	Ol. 199	770	765

C. Cælius Rufus.
L. Pompeius Flaccus.

Germanicus a. d. VII Kalend. Iunias de Cheruscis, Chattis, & Angriuariis triũphat. Archelaus rex Cappadociæ quinquagesimum iam annum, Romæ moritur, inuisus Tiberio, & ob id in Vrbem Liuiæ literis excîtus. Eius regnum in formam prouinciæ redactũ. Germanicus interim cum ampla, & extraordinaria potestate in Orientem mittitur. Simul ordinarius Præses in Syriam profectus Cn. Piso, qui Silano Cretico succesſit. Caluisius perperam Pisonem Germanici legatum facit. Drusus in Illyricum missus.

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom.	Ol. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4731 27 19 B	4001	18	63	5	II	771	766
4732 28 1 A	4002	19	64	6	III	772	767
4733 1 2 G F	4003	20	65	7	IV	773	768 Aug. 18.
4734 2 3 E	4004	21	66	8	Ol. 200	774	769
4735 3 4 D	4005	22	67	9	II	775	770
4736 4 5 C	4006	23	68	10	III	776	771
4737 5 6 B A	4007	24	69	11	IV	777	772 Aug. 17.
4738 6 7 G	4008	25	70	12	Ol. 201	778	773
4739 7 8 F	4009	26	71	13	II	779	774

In Africa Tacfarinate duce defectio facta: quæ à Camillo compressa. Terræ motu in Asia XII vrbes collapsæ. Tacitus II. Dio LVII.

Valerius Gratus Eleazarum Anani F. in Ismaëlis Pontificis locum subrogat. Ioseph. XVIII Orig. cap. III.

Ouidius Poëta in exilio diem obiit, & iuxta opidum Tomos sepultus est. Euseb.

Cl. Tiberius Nero Cæsar Aug. II.
Germanicus Cæsar II.

Germanicus Nicopoli in Achaia Consulatum iniit. Inde Græciæ oppida lustrat. Cn. Piso in Syriam peruenit. vbi contra Germanicum multa stolidè ac ferociter gerit. Tac. II.

Simon Camithi F. à Valerio Grato fit Pontifex. Ioseph. XVIII Orig. cap. III.

M. Iunius Silanus.
L. Norbanus Balbus Flaccus.

Germanicus Ægyptum lustrat. tùm in Syriam venit. vbi non sine veneni à Pisone dati suspitione moritur.

Arminius Germanicæ libertatis assertor interficitur à suis anno ætatis XXXVII, potentiæ XII. Tacitus II.

Iosephus Caiaphas à Valerio Grato Pontificatum obtinet, quem & annis circiter XVII, aut XVIII tenuit. Vide lib. nostrum X, cap. LV.

M. Valerius Messala.
M. Aurelius Cotta.

Germanici corpus Romam delatum magno luctu omnium excipitur. Piso iudicio postulatus morte damnationem anteuertit. Tac. III.

Tiberius Cæsar Aug. IV.
Drusus Cæsar Tib. F. II.

Galli Iulio Floro Treuiro, & Iulio Sacrouiro Æduo duce deficiunt. Sed mox domiti sunt.

Quirinus, à quo census in Syriâ institutus erat, moritur. Tac. lib. III.

C. Sulpitius Galba.
D. Haterius Agrippa.

Iulia Augusta Tiberij mater grauiter ægrotat. Ob id ille Romam reuertitur. Tac. III.

C. Asinius Pollio.
C. Antistius Vetus.

Ælius Seianus Tiberio gratissimus viam ad imperium struens Drusum Tiberij F. corrupta eius vxore Liuia, veneno tollit. Agrippinam Germanici viduam Tiberio suspectam facit. Tac. IV.

Sex. Cornelius Cethegus.
L. Vitellius Varro.

Debellatum in Africa, factionis duce interfecto Tacfarinate. Tac. IV.

Cn. Lentulus Isauricus.
M. Asinius Agrippa.

Cremutius Cordus nobilis historicus, quòd in Annalibus Cassium Romanorum vltimum vocasset, ac Brutũ laudasset, accusatus vitam inedia finiit. Tac. IV.

Cn. Cornelius Lentulus Getulicus.
C. Caluisius Sabinus.

Thraces à Sabino domiti. Agrippina Germanici quõdam vxor à Tiberio vexata. Tiberius in Campaniam profectus, neque Romam amplius reuersus. Tac. IV.

Per. Iul. ☉ ☽	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4740 8 9 E	4010	27	72	*M. Licinius Crassus.* *L. Calpurnius Piso.* Cum Fidenis Atilius quidã libertini generis amphitheatro minus solidè substructo ludos ederet, subita ruina 50000 hominũ quâ debilitata, quâ obtrita sunt. Subinde Romæ vehemens incendium: cui Tiberij liberalitas subuênit. Tiberius Capreas cõcessit. Tac. IV. Pilatus Iudææ Procurator hoc anno esse cœpit. Vide lib. XI, cap. XI.	14	III	780	775
4741 9 10 D C	4011	28	73	*Ap. Iunius Silanus.* *P. Silius Nerua.* Kalendis ipsis Ianuariis Titius Sabinus eques inlustriṡ ob amicitiam Germanici accusatus, & in carcerem coniectus occiditur. Frisij deficiunt, & Romanos clade afficiunt. Agrippina Germanici filia: (quæ Neronis postea mater;) Cn. Domitio nubit. Tac. IV. Anno XV Tiberij, Ioannes Zachariæ F. in desertum prodiit, ac pœnitentiam prædicans baptizare cœpit. Lucæ III.	15	IV	781	776 Aug. 16.
4742 10 11 B	4012	29	74	*C. Rubellius Geminus.* *C. Fusius Geminus.* Primus annus τῆς κηρύξεως. Christus his Coss. baptizatur à Ioanne. Tùm Apostolos singillatim adsciscit sibi. Ioanne verò in carcerem misso, in prædicationem pœnitentiæ acriùs incumbit. Cætera tam huius, quam sequentis anni gesta descripta sunt libro XII, cap. XVIII. Liuia Tiberij mater anno ætatis LXXXVI obiit iamdudum inuisa Tiberio. Tac. V.	16	Ol. 202	782	777
4743 11 12 A	4013	30	75	*M. Vinitius Quartinus.* *C. Cassius Longinus.* Secundus annus τῆς κηρύξεως. Vide Christi gesta lib. XII, cap. XVIII. Hic limes historiæ suæ à Velleio Paterculo præfixus est.	17	II	783	778
4744 12 13 G	4014	31	76	*Cl. Tiberius Nero Cæsar Aug.* V. *Ælius Seianus.* Seianus cùm ad summam potentiam Tiberij fauore peruenisset, atque imperio iam immineret, illius ad Senatum literis accusatus, ac perculsus, occiditur. Dio libro LVIII. Christus Dominus in crucem pro humani generis salute sublatus est Martij XXIII, feria VI, Luna XV populari: cùm pridie legitimum Pascha cum discipulis obiisset; ac sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum instituisset. Resurrexit Martij XXV, feria I. Sed vide lib. XII, cap. XII, XVIII, XIX, & XX. Ascendit in cœlum Mai III. Spiritum sanctum è cœlo misit Mai XIII. Exinde Discipuli Christum magna cum fiducia prædicare cœperunt. Paulo pòst occisus est à Iudæis Stephanus, cæteri dissipati, præter Apostolos. Lucas in Actis.	18	III	784	779
4745 13 14 F E	4015	32	77	*C. Domitius Ahenobarbus.* *A. Vitellius.* Tiberio ab Senatu per adulationem multa decreta sunt. Iunius Gallio dum immodicus in ea re fertur, exilio damnatus est. Tac. V.	19	IV	785	780 Aug. 15.
4746 14 15 D	4016	33	78	*Ser. Sulpicius Galba.* *L. Cornelius Sulla.* Tiberius neptibus suis Germanico natis, Drusillæ	20	Ol. 203	786	781

✱ ☉ Per. Iul	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.
4747 15 16 C	4017	34	79
4748 16 17 B	4018	35	80
4749 17 18 AG	4019	36	81
4750 18 19 F	4020	37	82

Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
21	II	787	782
22	III	788	783
23	IV	789	784 Aug. 14.
24	Ol. 204	790	785

L. Cassium, Iuliæ M. Vinicium maritos destinat. Idem & nobiles quam plurimos occidit. Drusus Germanici filius, & Agrippina mater eius inedia vitam finiunt. Tacitus VI. Dio LVIII.

Saulus acceptis à Pontifice literis, cùm Damascum proficisceretur, ad Christum conuertitur. Act. IX.

Paulus Fabius Priscus.
L. Vitellius Nepos.

Phœnix auis in Ægyptum venit. Tac. VI.

C. Cestius Camerinus.
M. Seruilius Rufus.

Parthi Artabani regis sui pertæsi Romam veniunt, vt Phraaten regem poscerent. Sed is in itinere obiit. Tiberius Tyridaten ei sufficit: & Vitellium Syriæ Præsidem mittit. Is Tyridaten ad regnum perducit. Tacitus VI. Dio LVIII.

Philippus Herodis filius moritur, cùm regnasset annos XXXVIII. Ioseph. lib. XVIII Orig. cap. VI.

Q. Plautius Plautianus.
Q. Papinius Gallienus.

Vitellius Syriæ Præses Marcellum Procuratorem Iudææ mittit. ac per eundem Pilatum à Iudæis accusatum Romam ad Tiberium nauigare iussit. Per idem tempus & Caipham in ordinem redegit. cui substitutus est Ionathas Anani filius. Ioseph. lib. XVIII, cap. V, & VI.

Paulus post annos à conuersione sua tres Hierosolymam adiit, vt videret Petrum. Act. IX, 26. Gal. I, 18. Post dies XI Cæsaream abiit, indéque Tarsum. Act. IX, 30.

Clitæ Cappadociæ populi à Romanis deficientes à M. Trebellio Vitellij legato domiti. Tac. VI. Tyridates initio secunda fortuna vsus, paulo pòst regno exuitur ab Artabano. Tac. ibid.

C. Acerronius Proculus. IV *Rom. Imper.*
C. Pontius Nigrinus. *Caius Caligula.*

Tiberio ægrotanti Thrasyllus Mathematicus vitam ad annos decem falsò spondet; quo plerosque morti eriperet. Dio LVIII.

Moritur demum Tiberius XVII Kal. Apr. Succedit Caius, qui & imperauit annos III, M. X, D. VIII. Tac. VI. Dio LVIII. Suet.

Is simulatque nactus est imperium, Agrippam Herodis nepotem vinculis solutum in honore habuit, & catenas aureas pro ferreis rependit; ac Philippi, & Lysaniæ Tetrarchiis cum regis appellatione donauit. Fuit autem principatus initio moderatus. Suet.

Abrogato Consulatu Proculo & Nigrino, Caius cum Claudio patruo Consul factus est. Dio LIX. Suet. Inde cùm in morbum incidisset, mox vt conualuit, Tiberium Drusi F. Tiberij N. occidi iussit. Dio LIX.

Saturnalia quinque dies celebrata. Dio LIX.

Iosephus historicus nascitur. Ipse in vita sua.

Petrus varias prouincias peragrat. Lyddæ Æneam paralyticum curat. Ioppe Tabitham à mortuis excitat. Cornelium baptizat. Act. IX, & X. Eodem anno & An-

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				tiochiam adiit: ibique sedem Episcopatus sui constituit. Vide lib. XI, cap. XIV.				
4751 19 1 E	4021	38	83	*M. Aquilius Iulianus.* *P. Nonius Asprenas.* Caius Cæsar multa per summam crudelitatem, ac libidinem gerit. Inter alios Macronem, cuius ope imperium adeptus erat, occidit. Dio LIX.	2	II	791	786
4752 20 2 D	4022	39	84	*Caius Cæsar Caligula II.* *L. Apronius.* Caius exhaustis opibus, cædibus ac proscriptionibus grassatur. Baiarum medium interuallum, & Puteolanas moles trium milium, & sexcentorum passuum mole coniunxit. Idem Domitium Afrum oratorem celeberrimum accusauit ipse. At ille callidè se dicendi facultate inferiorem simulans, veniam & Consulatum obtinuit. Suet. Dio LIX.	3	III	792	787
4753 21 3 C B	4023	40	85	*Caius Caligula Cæsar III.* *L. Gelius Poplicola.* Caius in Gallias, & Oceanum ludicram expeditionem suscipit. Nam ibi dato signo milites conchylia legere iussit. Dio. Sueton. Vitellio Syriæ Præsidi successor missus est P. Petronius, cum mandatis vt imaginem suam in templo Hierosolymitano poneret. Sed differente Petronio res exitum non habuit. Ioseph. XVIII Orig. cap. XI. Herodes Antipas Herodiadis coniugis impulsu, & æmulatione Agrippæ, Romam ad regnum impetrandum veniens, à Caio, qui Agrippæ literis contra ipsum incitatus fuerat, in exilium truditur, eiusque Tetrarchia Agrippæ conceditur. Ioseph. XVIII, cap. IX. Hoc anno cum Flaccus Auilius Alexandriæ Iudæos affligeret, Philo Iudæus ad Caium legatus ab iis mittitur. sed minimè est auditus à Caio. Ioseph. XVIII cap. X. Philo Iud. Pontius Pilatus in multas calamitates incidens, sibi necem consciuit. Euseb. Chron. Barnabas Antiochiam missus est ab Apostolis. inde Tarsum ad quærendum Saulum profectus, Antiochię cum eo commoratus est anno integro. atque ab hoc tempore Christiani nominari cœperunt. Act. XI.	4	IV	793	788 Thoth Aug. 13.
4754 22 4 A	4024	41	86	*C. Caligula Cæsar IV.* *Cn. Sentius Saturninus.* *Quartus Imperator Claudius.* Caius IX Kal. Febr. à Chærea, & aliis coniuratis occiditur. Succedit Claudius patruus illius. Dio LIX. Suet. Agrippæ regnum amplificauit Claudius, addita Iudæa, & Samaria. Ioseph. lib. XIX, cap. IV. Eodem anno Herodes Agrippa Hierosolymam venit: vbi ad demerendos sibi Iudæos, grassari in Ecclesiam cœpit. ac primùm Iacobum occidit: deinde Petrum in carcerem coniecit: vnde ab Angelo seruatus est. Actorum IX. Vide l. XI, c. XII. Herodi porro Agrippę fratri Prætoria ornamenta Claudius cõcessit. Dio LX. Paulus Hierosolymam secundò profectus est Antiochiâ, vt collatitium æs ab Antiochensi Ecclesia contributum eò cum Barnaba portaret. Act. XI. Titus Vespasiani filius nascitur III Kal. Ian. Suet.	1	Ol. 205	794	789

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4755 23 5 G	4025	42	87	*Claudius Imperator II.* *L. Licinius Largus.*	2	II	795	790

Ingenti fame laboratum est: vt refert Dio lib. LX. quæ est illa ipsa, quam ab Agabo prædictam esse Lucas Actorum XI scribit. Paulus, & Barnabas Antiochiam Hierosolymis redeunt. vnde Spiritu sancto iubente Seleuciam, & in Cyprum profecti sunt. Ibi Sergius Paulus Proconsul ad Christum conuersus est. Hæc S. Lucas. Claudius Imperator ad ostia Tiberis ingenti sumptu portum extruit. Suetonius. Dio LX. Idem cædibus à Messalina coniuge, & libertis assuefactus, plerosque contrucidari iubet. Dio.

Simon Magus Romam sub hunc annum adiit. contra quem Petrus Antiochia Romam proficiscitur. Eusebius. Seuerus Sulpit. II. Orosius, & alij. Vide lib. XI, cap. XIV.

4756 24 6 F	4026	43	88	*Claudius Imperator III.* *L. Vitellius II.* *Primus Romæ Pontifex* *Petrus I.*	3	III	796	971

Claudius festa complura, & ferias, quibus totus ferè consumebatur annus, abrogauit. Lycios ob Romanos ciues per tumultum occisos in seruitutem redegit, & Præfecturæ Pamphyliæ contribuit.

Messalina coniux Claudij stupris, & flagitiis omnia miscet.

A. Plautius in Britanniam expeditione suscepta, cùm insulanos cladibus affeciisset, instaurantibus iis bellum, Claudium acciuit. qui in Britanniã profectus, in eáque diebus XVI versatus, omnes domuit. Dio LX.

Paulus Euangelium prędicans varias prouincias peragrat. Petrus hoc anno Romæ sedem Episcopalem constituit. Vide lib. XI, cap. XIV. Sedit verò annis circiter XXIV.

4757 25 7 E D	4027	44	89	*C. Quintius Crispinus.* *T. Statilius Taurus.* *Petri 2.*	4	IV	797	792 Aug. 12.

Claudius cùm VI mensibus abfuisset, in Vrbem rediens triumphauit. Dio LX.

Hoc anno ineunte moritur Agrippa Iudææ rex, cùm regnasset in totum annis VII, tribus autem Iudæam obtinuisset. Eius regno Procurator datus est Cuspius Fadus. Iosephus in calce Libri XIX Orig.

4758 26 8 C	4028	45	90	*M. Vinitius Quartinus.* *M. Statilius Corvinus.* *Petri 3.*	5	Ol. 206	798	793

Sol hoc anno natali ipso Claudij Imperat. hoc est Kalendis Aug. defecit quarta parte diametri. quam defectionem Claudius edicto denunciauit. Dio LX.

4759 27 9 B	4029	46	91	*C. Valerius Asiaticus II.* *M. Valerius Messalla.* *Petri 4.*	6	II	799	794

Eclipsis Lunæ contigit hoc anno Ianuarij XI, hora post meridiem 5, 28′ Romæ, qua bessis circiter diametri defecit. Vide lib. XI, cap. IX.

4760 28 10 A	4030	47	92	*Claudius Imper. IV.* *L. Vitellius II.* *Petri 5.*	7	III	800	795

Lunæ insignis defectio Kalendis ipsis Ianuariis hora 7, 19′ post noctem mediam, Romæ. Eâdem nocte in Ægeo mari ingens emersit insula. Vide lib. X, cap. XV.

Procurator Iudææ post Alexandrum fuit Cumanus. Iosephus lib. XX, cap. III. cùm Samariæ Pallantis frater procurationem gereret. Tacitus XII.

Valerius Asiaticus bis Cos. Messalinæ dolo damnatus, & interfectus est. Tac. XI. Dio LX. Ea porro mulier in omnem proiecta libidinem C. Silio equiti se dedit.

Ludi sæculares anno Vrbis octingentesimo à Claudio celebrati, quarto & sexagesimo, quàm ab Augusto dati fuerant. Tacitus & Dio.

In Britannia Vespasianum ab hostibus circunuentum Titus filius, disiectis, ac victis hostibus, eripuit, Plautius ob eosdem domitos Britannos à Claudio laudatus, ac triumphalia insignia sortitus est. Dio LX. Sic enim illud interpretor, quod Dio scribit ἐθριάμβευσεν. Nam alioqui triumphum priuatus nemo deportauit, postquam eius rei semel exemplum ab Agrippa Augusti tempore datum est: vt idem Dio refert lib. LIV.

A. Vitellius. *Petri 6.*
L. Vipsanius Poplicola.

4761 I 11 GF	4031	48	93		8	IV	801	796 Ag. II.

Galli primores è comata Gallia; ac primi Ædui plenum ius ciuitatis impetrant.

Messalina palam C. Silio nubit. Quod demum Narcissi opera Claudius resciscit. & Messalina cum adultero interfecta. Tac. XI. Dio LX.

Census hoc anno institutus; & censa sunt ciuium capita sexagies nouies centena, & quadraginta quatuor milia. Tacitus.

C. Pompeius Longinus Gallus. *Petri 7.*
Q. Veranius Lætus.

4762 2 12 E	4032	49	94		9	Ol. 207	802	797

Claudius Iudæos Roma pellit. Ideò Petrus in Iudæam rediit; nec non Aquila, & Priscilla Corinthum venerunt. Act. XVIII, 2.

Agrippinam Germanici fratris filiam, Neronis ex Domitio Ahenobarbo matrem, ducit Claudius. Illa Senecam ab exilio reuocat, eúmque Domitio Neroni filio præceptorem dat. cui & Octauia Claudij ex Messalina filia despondetur.

Parthi regem Meherdaten à Claudio postulant contra Gotarzen; à quo ille vincitur, & mutilatur.

Pomœrium ab Imperatore prolatum. Tacitus XII.

Idem author est Sohemo & Agrippa regibus defunctis Ituræos, & Iudæos prouinciæ Syriæ additos. Sed Iudæa ante annos aliquot contributa fuerat.

Orta Antiochiæ controuersia super Iudaicis ritibus; Paulus, qui alioqui diuino instinctu eôdem ire destinauerat, ab Antiochensi Ecclesia Hierosolymam cum Barnaba, aliisque mittitur. Hoc igitur anno primum ab Apostolis Concilium in ea vrbe celebratur. Vide lib. XI, cap. XII. Post Concilium Paulus, & Barnabas Antiochiam regressi sunt; ibíque inuicem altercati, ac disiuncti sunt. Paulus Sila comite Syriam, ac Ciliciam obiit. Timotheum circuncidit; & in Macedoniam transiit. Act. XV, & XVI.

C. Antistius Vetus. *Petri 8.*
M. Suillius Rufus.

4763 3 13 D	4033	50	95		10	II	803	798

Pallantis opera Claudius Domitium Neronem adoptat. Agrippinēsis colonia deducta in oppidum Vbiorum. Catti, & Britanni domiti. Tacitus XII.

Paulus Philippis, ac Thessalonica pulsus Athenas

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4764 4 14 C	4034	51	96	11	III	804	799
4765 5 15 B A	4035	52	97	12	IV	805	800 Aug. 10.
4766 6 16 G	4036	53	98	13	Ol. 208	806	801
4767 7 17 F	4037	54	99	14 1	II	807	802

peruenit. vbi coram Areopagitis disputans Dionysium ad fidem conuertit. Act. XVI, & sequentibus. Exinde Corinthum adiit, & ibidem sesquianno moratur. Act. XVIII, 11. Indidem ambas ad Thessalonicenses Epistolas dedit; non Athenis, etsi id subscriptio ipsa docet. quod rectè Baronius adstruit ad annum LII.

Claudius Imperator V. *Petri* 9.
Ser. Cornelius Scipio Orfitus.

Neroni virilis toga data, & Proconsulare extra Vrbem imperium. sed & princeps iuuentutis factus est. Burrhus Afranius Prætorio præfectus Agrippinæ studio. Bellum inter Armenios, & Iberos conflatum. Parthi Armeniam inuadunt. Sed hieme appetente relinquere coguntur. Rhadamistus cùm se in vacuam possessionem immisisset, inde pellitur. Tacitus XII.

P. Cornelius Sulla Faustus. *Petri* 10.
L. Saluius Otho.

Mathematici atroci Senatus-consulto Italia pulsi. Pallanti liberto Claudij Prætoria insignia, & centies quinquagies HS decreta. Inter Fucinum lacum, & Lirim amnem naumachiam edidit Claudius. Tac. XII.

Ventidius Cumanus Iudææ, & Galilææ procurator apud Quadratum Præsidem accusatus, Romámque missus damnatur exilio. Felici verò, qui criminum particeps fuerat, Iudææ procuratio permissa. Vide lib. XI, cap. XI.

Paulus coram Gallione Achaiæ Procos. sistitur, & Corintho profectus Ephesum venit. inde Cæsaream, Antiochiam, & Ierosolymam. qui est quartus illius aduentus. Act. XVIII, 21, & 22. Tùm in Galatiam & Phrygiam abiit. Apollo Christum prædicans ab Aquila, & Priscilla pleniùs eruditur. Ib.

Sub hæc Paulus Ephesum adiit: & in ea vrbe tertium ad annum vsque permansit. Act. XIX, 10, & XX, 31.

D. Iunius Silanus. *Petri* 11.
Q. Haterius Antoninus.

Nero XVI natus annos Octauiam ducit. Idem Iliensibus immunitatem impetrat. Procuratorum Cæsaris potestas aucta. Tac. XII.

Q. Asinius Marcellus. *Petri* 12. V *Imp. Domit. Nero.*
M. Acilius Auiola.

Claudius moritur III Eid. Octobris, cùm vixisset annos LXIII, imperasset XIII, mensibúsque VIII, D. XX. Dio LX. Sueton.

Succedit Domitius Nero.

Agrippina Iunium Silanum Asiæ Procos. veneno interficit, tùm Narcissum ad necem adigit. Eadem per se omnia gerit.

Parthi Armeniam occupant. Sed mox deserunt. Domitius Corbulo in eam prouinciam missus. Tacitus XIII.

Paulus Timotheum, & Erastum in Macedoniam allegat. Interim grauis Ephesi seditio contra Paulum concitatur à Demetrio argentario. Act. XIX. Scripsit Epheso primam ad Corinthios. Postea in Macedoniã, & Græciam abiit, vbi tres menses subsitit. Act. XX, 3.

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4768 8 18 E	4038	55	100	*Nero Claudius Imperator.* *L. Antistius Vetus.* *Petri 13.*	2	111	808	803
4769 9 19 D C	4039	56	101	*Q. Volusius Saturninus.* *P. Cornelius Scipio.* *Petri 14.*	3	IV	809	804 Aug. 9.
4770 10 1 B	4040	57	102	*Nero Claudius Imper. II.* *L. Calpurnius Piso.* Petri 15.	4	Ol. 209	810	805
4771 11 2 A	4041	58	103	*Nero Claudius Imper. III.* *Valerius Messalla.* *Petri 16.*	5	II	811	806
4772 12 3 G	4042	59	104	*C. Vipsanius Poplicola.* *L. Fonteius Capito.* *Petri 17.*	6	III	812	807

Vologeses Parthorum rex cum Romanis componit, & obsides dat Corbuloni.

Nero Actes libertæ amore capitur, Agrippinâ nequicquã prohibente. cuius potentia paulatim infringitur. Eâdem verò Britannicum se ad imperium euecturam minante, Nero Britannicum veneno sustulit. Matrem deinde satellitio exutam in ordinem redegit. ac tantùm non insidiarum in se delatam occidit. Tacitus XIII.

Paulus ineunte anno venit in Macedoniam. Ibi ad Corinthios secundam scripsit epistolam. Priorem insuper ad Timotheũ ibidem datam esse censet Athan. in Synopsi. Theodoretus Præfat. Comment. Item ad Titum: nec non ad Romanos dedit, Corintho, vt putat Origenes, & Theodoretus.

Post hæc Hierosolymam circa festum Pentecostes aduenit. Ibi captus à Iudæis, ac Romano Præsidi traditus est: primùm Felici: deinde Porcio Festo. Act. XX, & XXIV. Biennium hîc Felix impleſſe legitur; nempe procurationis Iudææ. Vide lib. XI; cap. XII.

Nero per omnem lasciuiam noctu grassari instituit. Tacitus XIII.

Paulus hoc anno vinctus Romam perducitur. Act. XXXVIII. Euseb. Chron. Hieron. de viris Illustr.

Paulus ad Timotheum secundam scripsit epistolam post primam suam coram Nerone defensionem. II Timot. IV, 16. Eodem tempore & ad Ephesios scripsit.

Parthi cum Romanis acriter de Armenia contendunt. Corbulo milites longa desidia corruptos militari disciplina firmat. Tùm Armeniam ingressus expugnatis castellis Artaxata succendit.

Ficus Ruminalis, quæ Romuli, ac Remi infantiam texerat, mortuis ramalibus, & arescente trunco, deminuta prodigij loco habita est: donec in nouos fœtus reuiuiſceret.

Nero Poppæam deperit, meretriciis illius lenociniis deuinctus. Othonem ergo eius coniugem Lusitaniæ præficit. Tac. XIII.

Paulus ad Philippenses, Colossenses, & Philemonem, &, vt nonnullorum opinio fert, ad Hebræos scripsit. Eodem etiam tempore ad Galatas scripsisse videtur. tametsi prior hæc illis, an posterior sciri non potest.

Agrippina redactam se in ordinem, & à filio destitutam ægrè ferens, omnibus se illi artibus conciliare studuit, etiam corporis sui potestatem ostentans.

Pòst

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4773 13 4 FE	4043	60	105	7	IV	813	808 Aug. 8.
4774 14 5 D	4044	61	106	8	Ol. 210	814	809
4775 15 6 C	4045	62	107	9	II	815	810
4776 16 7 B	4046	63	108	10	III	816	811

Pòst ab eodem interficitur. quod scelus per infimam adulationem Senatus approbauit. Exinde totum se ludis infamibus, ac turpissimis rebus addixit. Tacitus XIV.

Solis defectio pridie Cal. Maias in Campania hora inter septimam, & octauam conspecta. Plinius II, cap. LXX.

Nero Claudius Imper. IV. *Petri 18.*
Cossus Cornelius Lentulus.

Nero quinquennale ludicrum Romæ ad morem Græci certaminis instituit. Tac. XIV. Vide lib. XI. cap. XV.

Corbulo Tigranocerta in deditionem accepit, & Romanis subiecit Armeniam: cui & Tigranem regem Archelai Cappadociæ quondam regis nepotem iussu Neronis imposuit. Inde in Syriã Corbulo venit morte Vinidij Quadrati legati vacuam. Tacitus XIV.

Festo Iudææ Procuratori successit Albinus. Iosephus XX, cap. VIII. Eus. Chron.

Laodicea terræ motu concussa propriis opibus reualuit. Puteolis ius coloniæ, & cognomentum à Nerone datum. Tac. XIV.

C. Cæsonius Pætus. *Petri 19.*
C. Petronius Sabinus.

Romani in Britannia clade affecti. cui Paulinus Suetonius insulæ rector subuenit: isque vicissim LXXX M hostium cæsis insignem victoriam retulit.

Præfectus Vrbis Pedaniùs à seruo interfectus. Ideo familia omnis, quæ sub eodem tecto erat, morte affecta est.

Nero gymnasium dedicauit. Tacitus XIV.

Iacobus frater Domini primus Hierosolymorum Episcopus à Iudæis lapidibus obruitur. cuius in locum subrogatus est Simeon. Euseb. Chron.

P. Marius Celsus. *Petri 20.*
L. Asinius Gallus.

Burrhus Præfectus Prætorio magnum Reip. præsidium veneno sublatus à Nerone. In eius locum duo substituti; Fenius Rufus, & Tigellinus. Hi Senecam criminantur. qui missionem postulat, nec impetrat. Sed interim totus ad quietem respicit. Octauiâ pulsâ Poppæam inducit Nero. Sed populari orta seditione eandem reuocat. mox in insulam relegatam interficit. Pallantem quoque ob immensas opes è medio tollit. Tac. XIV.

Persius Satyricus poëta moritur natus annos XXIX. Euseb. & Interpres Persij.

Vologeses Parthorum rex Tiridatẽ fratrem Armenia pulsum restituere satagit. Corbulo Tigrani contra illum auxilium portat. Cesennius Pætus tuendæ Armeniæ præpositus à Vologese opprimitur, & infami pactione se liberat. Tac. XV. Diò LXII.

L. Memmius Regulus. *Petri 21.*
Paulus Virginius Rufus.

Neroni ex Poppæa nata filiola intra quartum mensem extinguitur. Syriæ executio Cintio; copiæ militares Corbuloni permissæ, ait Tac. XV. Ergo Cintius Præses Syriæ factus. Bellum deinde cum Parthis ge-

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4777 17 8 AG	4047	64	109	11	IV	817	812 Aug. 7.
4778 18 9 F	4048	65	110	12	Ol. 211	818	813
4779 19 10 E	4049	66	111	13	II	819	814

ſtum duce Corbulone. Tiridates in caſtra Romana venire cogitur, & detractum diadema Neronis imagini ſubiicere.

Alpium maritimarum nationes iure Latij donatæ. Nero equitum Romanorum locos ſedilibus plebis antepoſuit apud Circum. Tac. xv.

C. Lecanius Baſſus.
M. Licinius Craſſus. *Petri 22.*

Nero traiecturus in Græciam Neapolin venit. Sed ad Vrbem reuerſus flagitiis, ac libidinibus inceſtat omnia: adeo vt Pythagoræ exoleto nupſerit. Demum Vrbem incendit, vt ardentis Troiæ ſimilitudinem exprimeret. cuius facti in Chriſtianos deriuauit inuidiam: qui variis, & horrendis ſuppliciis affecti. Nam quidam illorum facium inſtar in vſum nocturni luminis deuſti. Tacitus xv. Sueton. Dio LXII.

PRIMA IN CHRISTIANOS PERSECVTIO.

Ceſtius Gallus Suriæ legatus. Geſſius Florus Iudææ Procurator. Ioſephus xx Orig. cap. IX, & II de Excidio, cap. XIII.

P. Silius Nerua.
C. Iulius Atticus Veſtinus. *Petri 23.*

Coniuratio in Neronem Piſonis, & aliorum quamplurimorum detecta. qui omnes occiſi. in iis Lucanus poëta; Seneca Philoſophus. Falſa theſauri in Africa reperiundi ſpes Neroni facta. Nero cithara publicè canit. Poppæa grauida ictu calcis ab eodem perempta. Cladem Lugdunenſem poſtea Nero quadragies ſeſtertio ſolatus eſt. Tacitus xv, & xvi. Suet. Dio LXII.

Hieroſolymis portenta quædam futuræ calamitatis prænuncia contigerunt: quæ Ioſephus lib. VI de Excidio memorat. Inter alia Xanthici octauo die, hora noctis IX lux ingens circum altare fulſit ad horam vſque dimidiam. In feſto autem azymorum Orientalis porta ærea circa ſextam horam noctis ſponte patefacta. Tùm ipſo die Pentecoſtes, cùm ſacerdotes noctu in interiore templo verſarentur, ſtrepitus ingens auditus cum ea voce: Migremus hinc.

Cæſarienſes gentiles cùm ab Nerone principatum vrbis obtinuiſſent, vexatis Iudæis initium bello dederunt. Ceſtius Gallus Syriæ legatus Hieroſolymam obſidens à Iudæis fugatur, ac cæſa Romanorum, & auxiliarium VM, & CCC, nec non DCCCCLXXX equites. Ioſephus lib. II de Excid. cap. XL.

C. Suetonius Paulinus.
L. Pontius Teleſinus. *Petri 24.*

Nero Baream Soranum, & Thraſeam Pætum occidit. Tac. XVI.

Tiridates Romam veniens Neroni ſe ſeruilem in morem ſubiicit, & ab eo diadema impoſitum accepit. Nero in Græciam profectus inter Tragœdos, citharistas, & aurigas certauit. Domitius Corbulo perhonorificè reuocatus Cenchreas cùm appuliſſet, occidi iuſſus ſibimet ipſi manus attulit. Dio LXIII.

Iudæi fuſis Romanorum copiis Hieroſolymam reuerſi cùm alios belli duces, tum Ioſephum Gorionidem deligunt. Hic in Galilæa, & Iudæa res ordinat. Nero in Achaia Iudæorum audita defectione Veſpa-

sianum ei bello præficit. Qui Titum filium Alexandriam mittit, vt inde legiones deduceret, hiemis tempore. Ioſephus lib. III de Excid. cap. I, & V.

4780 20 11 D	4050	67	112	*L. Fonteius Capito.* *C. Iulius Rufus.* *Petri 25.* II *Lini 1.*	14	III	820	815

Veſpaſianus in Galilæa ſtrenuè contra Ioſephum, alióſque Iudæorum duces rem gerit. Iapha, & Iotapata ab eodem expugnata. Ioſephus ipſe captus. qui & Veſpaſiano imperium prædicit. Ioſephus lib. III, cap. XXVII. Suet. Veſpaſ. Titus Galilæa tota potitus eſt. Ioſephus lib. IV, cap. IX.

At Hieroſolymis inteſtinis motibus magnoperè laboratum Zelotarum factione, qui & Idumæos aduocant, & pleroſque ciuium obtruncant. in his Ananum quoque ſummum Pontificem: cùm iam ante per ludicrum Phanniam quendam Samuelis filium rure abſtractum Pontificem creaſſent. Ioſeph. lib. IV, cap. XIV, & ſequentibus, præcipuè XVII.

Simon Magus præſtigiis ſuis Neroni, ac Romanis illudens à Petro coërcetur, & paulo pòſt in aërem ſubuolans eius oratione deiicitur. Ob id Petrus & Paulus Apoſtoli III Kal. Iul. à Nerone interfecti ſunt. Vide lib. XI, cap. XIV.

Sedit ergo Petrus annos XXIV, M. V, dies aliquot. Huic Linus ſucceſſit.

4781 21 12 C B	4051	68	113	*C. Silius Italicus.* *M. Celerius Trachalus.* *Lini 2.* VI *Imperator Galba.*	1	IV	821	816 Aug. 6.

C. Iulius Vindex, qui pro Prætore Galliam obtinebat, à Nerone defecit. tùm Galba, qui Hiſpaniæ præerat. Vindex à Rufo Germaniæ præfecto oppreſſus eſt. Sed Nero ſubinde deſtitutus ab omnibus, ac Româ fugiens, cùm ad ſupplicium quæreretur, ſeipſum interemit. Imperauit annos XIII, M. VII, D. XXVIII. Sueton. Dio LXIII.

Succedit Galba. qui menſibus ferè VII principatum tenuit. Vide lib. XI, cap. XVI.

Sicarij, qui Maſada caſtellum inſederant, oppidum Engaddi populantur per feſtum Azymorum, ac paſſim graſſantur. Ioſephus lib. V, cap. XXIV. Veſpaſianus ad Hieroſolymam obſidendam accedens Gadara occupat die IV Dyſtri menſis. Ioſeph. cap. XXV. (Atqui Dyſtrus Februarij, & Martij partem occupat, & feſtum azymorum antecedit.) Poſtea Neronis audita nece Titum filium Veſpaſiano gratulatum miſit; & interim Hieroſolymitanam expeditionem diſtulit. Ioſephus lib. V de Exc. cap. XXVIII. Tac. Hiſt. I.

4782 22 13 A	4052	69	114	*C. Sulpitius Galba Imper.* *T. Vicinius Criſpinianus.* *Lini 3. Otho Vitellius. Veſpaſianus.*	1	Ol. 212	822	817

Deficiunt à Galba Germanicæ legiones. Ideò ille Piſonem adoptat, Othone, qui id ambiebat, prætermiſſo. Is imperium affectat, & occiſo Galba, ac Piſone occupat menſibus tribus. Tacitus Hiſt. I. Suet.

Titus audita morte Galbæ ex Achaia redit ad patrem. Ioſeph. lib. V de Exc. cap. XXIX. Occiſus eſt Galba Ianuarij circiter XVI.

Interim Vitellius inferiori Germaniæ præfectus à Galba imperium aſſumit. cuius ab exercitu apud Bebriacum victus Otho ſuapte manu concidit circiter

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Aprilis xx. Tac. Hist. II. Suet. Plut. Othone. Vitellius post necem Othonis imperauit octo mensibus, diebus quinque. Dio LXVI. Sueton. Verùm interea Vespasianus ad imperium euehitur, & in eius verba Tiberius Alexander Ægypti præfectus legiones adigit Kalendis ipsis Iulij. qui dies principatus eius in posterum seruatus est. Suet. cap. VI. Tac. Hist. II. Pòst in Italiam ad bellum ciuile conficiendum progressus Mutianum, & Antonium præmittit: à quibus ad Cremonam oppressi Vitelliani circiter XXIX Octob. oriente Luna. Sub hæc incensum Capitolium. Vitellius imperio posito carnificis manu lentis ictibus confossus est. quod anno exeunte contigit.				
				Domitianus in Vrbe per stupra, & flagitia Principis filium agit. Tacitus Hist. III, & IV. Sueton. Dio.				
				Germani cum Cattis, & Batauis hos inter tumultus deficiunt. Tac.				
4783 24 13 G	4053	70	115	*Fl. Vespasianus Imper. II.* *T. Vespasianus F.* *Lini 4.*	2	11	823	818
				Vespasianus Tito filio bellum Iudaicum mandat. Frumentum in Vrbem submittit. Capitolium reficit. Galli à Romanis deficiunt. Sed mutata sententia redeunt ad obsequium. Treuiri à Petilio victi. Tacitus IV. Hist.				
				Titus Hierosolymam per Azymorum dies obsidere incipit, ac tandem expugnat. Templum succenditur Loi, vel Ab Lunarium x die; hoc est Augusti v, feria I. Vrbs verò capta penitùs Gorpiæi x die: siue Augusti XXXI, feria VII. Vide lib. XI, cap. XVII. Ita demum vrbe subuersa Iudaico bello finis impositus est. Iose. lib. VI de Exc. Tac. V Hist.				
4784 25 14 F	4054	71	116	*T. Fl. Vespasianus III.* *M. Cocceius Nerua.* *Lini 5.*	3	III	824	819
				Vespasianus cum filio de Iudæis triumphat. quo in triumpho ducti Ioannes & Simon factionum duces cum DCC Iudæis electis. Iosephus lib. VII de Exc. cap. XXIV, vel 18. Ac tùm Iani templum clausum: & Vespasianus ipse Pacis templum condere est aggressus. Idem.				
				Castella Iudææ expugnata reliqua. Iudæa quoque terra vendita. Emmaus Nicopolis appellata. Cæsarea verò maritima totius Iudææ metropolis facta est. Alexandriæ tumultuantibus Iudæis, Vespasiani iussu Lupus Præfectus templum ipsorum Onion dictum, quod ab Onia Pontifice constructum fuerat, demolitus est. Iosephus lib. VII de Excid.				
4785 25 16 E D	4055	72	117	*T. Fl. Vespasianus Imp. IV.* *T. Cæsar Vespasianus F. II.* *Lini 6.*	4	IV	825	820 Aug. 5.
				Ebion hæreticus his ferè temporibus prodiit. Epiph. Hær. L.				
4786 26 17 C	4056	73	118	*T. Flauius Domitianus II.* *M. Valerius Messallinus.* *Lini 7.*	5	Ol. 213	826	821
				Cùm Heluidius Priscus Thraseæ gener secta Stoicus, Romanus Prætor Vespasiano obtrectaret, & eius exemplo Stoici, Cynicique complures eâdem vterentur licentia; Vespasianus Philosophos, præter Musonium, Vrbe submouit: Hostilium verò, & Demetrium Cynicum in insulas relegauit. è quibus ille				

παρεχρῆμα μετέστη, id est in exilium abiit. (Malè Interpres *sententiã mutauit.*) iste parere noluit. Dio LXVI.

4787 27 18 B | 4057 | 74 | 119

Imp. Cæsar T. Fla. Vespasianus V.
T. Cæsar Vespasianus III. *Lini* 8.
Suffectus Domitianus Cos. III.

6 | 11 | 827 | 822

Vespasianus & Titus eius F. Censores fuerunt. Censorinus cap. XVIII. vbi scribit, inter primum à Seruio rege conditum lustrum, & hoc ipsum annos intercedere paulo minus sexcentis quinquaginta. Sunt enim DCXLVI. Vide annum Per. Iul. 4141. Addit Censorinus non plura lustra, quàm septuaginta quinque, illo interuallo celebrata. & posteà planè fieri desisse.

Meminit huius Censuræ Plinius lib. VII, cap. XLIX, & in ea censos ait in Italia nonnullos, qui C, CXX, CXXX, CXXXI, CXXXII, CXXXVIII, CXL annos vixissent. imò verò CL, & quidem duos, si MS. codicum lectionem sequimur.

Achaia, Lycia, Rhodus, Byzantium, Samus, Trachea, Cilicia, Commagena, quæ liberæ antea, vel sub amicis regibus erant, in prouinciam redactæ. Sueton. cap. VIII. Eutrop. VII. Euseb. Chron.

4788 28 19 A | 4058 | 75 | 120

Imp. Cæsar Fla. Vespasianus Aug. VI.
T. Cæsar Vespasianus IV. *Lini* 9.
Suffectus Domitianus IV.

7 | III | 828 | 823

Templum Pacis à Vespasiano dedicatum est. in quo Hierosolymitani templi spolia collocauit. Dio lib. LXVI. Ioseph. lib. VII, de Exc. cap. XXIV.

Colossus in Sacra via erectus altus C pedes cum effigie Neronis; vel, vt aliis placet, Titi. Dio. Eusebius ait CVII pedes altum fuisse. Plinius verò lib. XXXIV c. VII, pedum CX constituit. additque Soli consecratum esse, cùm antea scilicet Neronis caput habuisset.

Q. Asconius Pedianus scriptor clarus habetur. qui LXXIII ætatis anno captus luminibus, duodecim posteà vixit annis. Euseb.

4789 1 1 GF | 4059 | 76 | 121

Imp. Cæsar Fla. Vespasianus Aug. VII.
T. Cæsar Vespasianus V. *Lini* 10.
Domitianus V *Consul suffectus.*

8 | IV | 829 | 824 Aug. 4.

Hoc anno natus est Hadrianus Imperator. Spartianus.

4790 2 2 E | 4060 | 77 | 122

Imp. Cæsar Fla. Vespasianus Aug. VIII.
Ti. Cæsar Vespasianus V. *Lini* 11.
Domitianus Consul suffectus VI.

9 | Ol. 214 | 830 | 825

4791 3 3 D | 4061 | 78 | 123

L. Ceionius Commodus Verus. *Lini* 12. III *Cleti* 1.
C. Cornelius Priscus.

10 | II | 831 | 826

Linus Papa martyrio afficitur IX Kal. Oct. cùm sedisset annos XI, M. 2, dies 23. Successit Cletus à Petro tertius.

4792 4 4 C | 4062 | 79 | 124

Imp. Fl. Vespasianus Aug. IX. *Cleti* XI *Imperator* 1
Ti. Cæsar Vespasianus VII. 2. *Titus.*

11 | III | 832 | 827

Vespasianus Imperator moritur VIII Kal. Iul. ætatis anno LXIX, cum mense I, diebus 7. Imperauit annos X, minus diebus VI. Dio LXVI. Sueton.

XI Roman. Imperator Titus hoc anno cœpit.

Cn. Iulius Agricola Britanniæ præfectus Britannos perdomuit. qui deinde insulam hanc esse comperit.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4793 5 5 B A	4063	80	125	2	IV	833	828 Aug. 3.
4794 6 6 G	4064	81	126	3 1	Ol. 215	834	829
4795 7 7 F	4065	82	127	2	II	835	830
4796 8 8 E	66	83	128	3	III	836	831
4797 9 9 D C	4067	84	129	4	IV	837	832 Aug. 2.
4798 10 10 B	4068	85	130	5	Ol. 216	838	833
4799 11 11 A	4069	86	131	6	II	839	834
4800 12 12 G	4070	87	132	7	III	840	835
4801 13 F E	4071	88	133	8	IV	841	836 Aug. 1.

Hinc Titus Imperator XV appellatus est. Dio.

Mons Vesuus autumni tempore ingentem vim flammarum profudit. adeo vt dies in noctem verteretur. Pompeij & Herculanum oppida perierũt. einis verò in Africam, Syriam, & Ægyptum vsque peruasit. Xiphil. è Dione.

Imper. Titus Vespasianus VIII.
Fl. Domitianus VII. *Cleti 3.*

Titus ad cladem Campanam visendam proficiscitur. At Romæ interim fœdum incendium, quo templa plurima conflagrarunt, Serapidis, Isidis, Neptuni, Pantheum.

Titus amphitheatrum & thermas suo nomine dedicauit. Dio LXVI.

C. Plinius cùm ad Vesuuianum incendium perscrutandum propius accessisset, ibidem extinctus est. Plinius iunior lib. VI, Epist. XVI.

M. Plautius Stluanus. III *Cleti 4.* XII *Imperator*
M. Annius Pollio. *Domitianus*

Titus Imperator generis humani delitiæ moritur Eidibus Sept. veneno, vt fama erat, à Domitiano sublatus, postquam imperauit annos 2, menses 2, dies 20. Dio LXVI. Sueton. Euseb. Chron.

Huic succeßit Domitianus qui ipso imperij primordio adulteria seuerè compescuit, & castrari quenquam prohibuit. Iidem.

Imp. Flauius Domitianus VIII.
T. Flauius Sabinus. *Cleti 5.*

Imp. Flauius Domitianus IX.
T. Virginius Rufus. *Cleti 6.*

Domitianus Philosophos Vrbe & Italia expulit. Vestales virgines tres ob stuprum viuas defodit. Suetonius. Dio. Eusebius.

Imp. Flauius Domitianus X.
Ap. Iunius Sabinus. *Cleti 7.*

Alexandrinæ Ecclesiæ secundus præfuit Abilius annis XIII. Euseb.

Imper. Flauius Domitianus XI.
T. Aurelius Fuluius. *Cleti 8.*

Imp. Flauius Domitianus XII.
Ser. Cornelius Dolabella. *Cleti 9.*

Primus agon Capitolinus quinquennalis institutus à Domitiano. Censor. cap. XVIII. Suet. Vide lib. XI, cap. XX.

Antonnius Pius Imperator nascitur. Capitol.

Imp. Flauius Domitianus XIII.
A. Volusius Saturninus. *Cleti 10.*

Domitianus Deum se ac dominum appellari iussit. Suet. Euseb.

Imp. Flauius Domitianus XIV.
L. Minucius Rufus. *Cleti 11.*

Dacium bellum exortum contra regem Decebalum. in quem ducto exercitu Domitianus belli partem attigit nullam. Posteâ victus à Marcomanis, & fugatus cum Decebalo pacem facit. Dio LXVII.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi	Anni Chr.	Anni Iul.	Impp. Rom.	Ol. Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nat.
4802 14 14 D	4072	89	134	9	Ol. 217	842	837
4803 15 15 C	4073	90	135	10	11	843	838
4804 16 16 B	4074	91	136	11	111	844	839
4805 17 17 A G	4075	92	137	12	1V	845	840 Iulij 31.
4806 18 18 F	4076	93	138	13	Ol. 218	846	841
4807 19 19 E	4077	94	139	14	11	847	842
4808 20 1 D	4078	95	140	15	111	848	843

T. Aurelius Faluius. *Cleti 12.*
A. Sempronius Atratinus.

Domitianus Romam reuersus ridiculum de Dacis triumphum agit. Tùm ciues multos interfecit. Dio LXVII. Idem Mathematicos, & Philosophos vrbe pepulit. Euſ. Chron.

Cocceius Nerua is qui Imperator postea fuit, in exilium abiit. Sed eodem reuocatus anno, & in sequentem Consul designatus est. Dio.

Apollonius Tyaneus Romam accersitus, causaque coram Imperatore perorata, repente ex oculis euanuit. Philostratus lib. VII, & VIII de eius vita.

Imp. Cæsar Fla. Domitianus XV. *Cleti 13.*
M. Cocceius Nerua II.

M. Vlpius Traianus. IV *Clementis 1.*
M. Acilius Glabrio.

Cletus Pontifex hoc anno martyrio affectus est, cùm sedisset annis XII, mensibus VII. Obiit Apr. XXVI. Successit IV à Petro Clemens.

Imp. Cæsar Domitianus XVI. *Clementis 2.*
A. Volusius Saturninus.

Cornelia Maximilla Vestalis à Domitiano stupri damnata viua defoditur. Plin. iunior lib. IV, Ep. XI. Euseb. Chron.

Agrippa Mathematicus in Bithynia Lunam cum Vergiliis coniunctam obseruabat Nouemb. XXIX, hora 3 noctis ineunte, ante mediam noctem horis æqualibus 5. Ptolemæus lib. VII, cap. III, pag. 170.

Sex. Pompeius Collega. *Clementis 3.*
Cornelius Priscus.

SECVNDA PERSECVTIO.

Domitianus secundam in Christianos persecutionem mouet. in qua S. Ioannes Apostolus in solium feruentis olei plenum immissus, inde illæsus euasit, atque in Patmon insulam relegatus est. Euseb. Hier. de Script. S. Ignatius in eâdem vexatus est: vt Epist. 1 ipse testatur.

Domitianus edixit ne quis in Italia nouellaret; vtque in prouinciis vineta succiderentur, relicta vbi plurimùm dimidia parte. Suet. cap. VII. Eusebius Chron.

L. Nonius Asprenas Torquatus. *Clementis 4.*
M. Aricius Clemens.

Flauius Iosephus vigesimum Originum librum hoc anno commentabatur: vt ipsemet testatur.

Imp. Cæsar Domitianus XVII. *Clementis 5.*
T. Flauius Clemens.

Flauius Clemens Consul Domitiani consobrinus in Consulatu propter Christianam religionem Domitiani iussu necatus est. Flauia verò Domitilla eius vxor Imperatoris cognata in Pandateriam insulam relegatur. Dio LXVII.

Eusebius Flauiam Domitillam Clementis Consulis ex sorore neptem in insulam Pontiam relegatam refert. Sed & Martyrologium VII Mai hanc virginem

Per. Iul ✱ ☾	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4809 21 2 CB	4079	96	141	16 1	IV	849	844 Iulij 30.
4810 22 3 A	4080	97	142	2	Ol. 219	850	845
4811 23 4 G	4081	98	143	1	II	851	846

appellat. Vnde duas eiusdem nominis suspicatur in Notis Baronius.

Acilius Glabrio Consularis ob eandem causam: tùm alij complures Christiani necati sunt. Dio & Euseb. Chron.

Ioannes Euangelista Apocalypsin scribit. Irenæus lib. v. Hieron. de Script.

Domitianus eos, qui de stirpe Dauidis erant, conquiri occidíque iussit. Euseb. lib. II Hist. cap. XIX.

C. Fulutus Valens. *Clementis* XIII *Imperator*
C. Antistius Vetus. *6.* *Nerua.*

Domitianus cùm in omnes sæuissimè grassaretur, à Stephano Domitillæ procuratore, & coniuratis aliis occiditur XIV Kalend. Octobris, anno ætatis XLV: cùm imperasset annos XV, dies VI. Erat tùm in Aquario Luna. Suetonius. Dio LXVII. Vide lib. XI, cap. XIX.

Occiso Domitiano decimus tertius Romanorum Imperator Nerua successit. ac rescissis Domitiani actis, Ioannes Apostolus ab exilio in Asiam reuersus est. Euseb. lib. II Hist. cap. XXI.

Imper. Cocceius Nerua III. *Clementis*
T. Virginius Rufus. *7.*

Hic est ille Rufus, qui Vindicem aduersus Neronem rebellantem sustulit: qui & sæpius Imperator acclamatus erat. Xiphil.

S. Ioannes Euangelium hoc circiter anno conscripsit, ætatis nonagesimo. Irenæus lib. III cap. I. Epiphan. Hær. LI.

Iustus Tiberiadensis historicus Iosephi æmulus clarus habetur. Euseb. Chron.

Apollonius Tyaneus hoc tempore obiit. Philostr. lib. vlt. cap. XI.

Contra Neruam Calpurnius Crassus conspirat. cuius coniuratione comperta, Nerua ipsum in gladiatorio spectaculo iuxta se collocauit, & gladios, qui de more ad explorandam aciem offerebantur, inspiciendos dedit. Tandem Vlpium Traianum, qui Germaniæ tunc præerat, absentem adoptauit. Dio LXVIII.

Imp. Nerua Augustus IV. *Clement.* XIV *Imper.*
Vlpius Traianus II. *8.* *Traianus.*

Nerua moritur VI Kalend. Februarij, cùm vixisset annos LXV, menses X, dies X: imperasset annum I, menses IV, dies XI.

Successit Traianus annos natus XLII. Is statim ad Senatum sua manu scripsit, se nullum virum bonum nece, aut ignominia affecturum. Idem porrò persecutionem in Christianos non quidem tum iussit, sed collegia, siue sodalitia vetuit. Plinius lib. X, Ep. XCVII.

Clemens Pontifex in Cherronesum relegatus est. Acta illius. Alexandriæ post Abilium Cerdo præfuit annis XIII, tertius ab Aniano. Euseb. III Hist. cap. XXI.

Ignatius eodem tempore Antiochiam; Symeon Hierosolymam regebat.

Menelaus Mathematicus Lunam cum spica Virginis coniunctã obseruabat Ian. X. Vide lib. XI. cap. XXI.

Per. Iul ✱ ☉	Mund.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4812 24 5 F	4082	99	144	*C. Sosius Senecio* II. *A. Cornelius Palma.* — *Clementis* 9.	2	111	852	847

Traianus in Vrbem aduenit. Plinius Paneg.

S. Ioannes Euangelista moritur post annos à Passione octo & sexaginta. Hieron. de Script. Natus erat annos XCII, vt ex Epiphanio Hær. LI colligitur.

4813 25 6 ED	4083	100	145	*Vlpius Traianus Imper.* III. *M. Cornelius Fronto* III. — *Clementis* 10.	3	IV	853	848 Iulij 29.

Hoc anno S. Clemens Pontifex in Chersoneso Pontica martyrium facit IX Kal. Decemb. Eusebius lib. III Hist. cap. XXXIV. Hieron. de Script. Sedit annos IX, menses VI, dies VI. Vacauit Sedes mensibus aliquot.

4814 26 7 C	4084	101	146	*Imper. Vlpius Traianus* IV. *Sex. Articuleus Petus.* — V *Anacleti* 1.	4	Ol. 220	854	849

Hoc anno C. Plinius cum Cornuto Tertullo suffectus Consul Kalend. Septemb. in menses duos. Plin. Paneg.

Hoc anno Clementi mortuo subrogatus est Anacletus natione Græcus circa III diem Aprilis, quintus à Petro Pontifex.

4815 27 8 B	4085	102	147	*C. Sosius Senecio. L. Licinius Sura.* — *Anacleti* 2.	5	II	855	850

Decebalus Dacorum rex cùm à Romanis defecisset, iterum à Traiano domitus est. qui & ponte Danubium iunxit. Decebalus sibi ipsi manus attulit. Dio LXVIII.

C. Plinius Proconsul in Bithyniam profectus ad Traianum de Christianis scribit, ab eóque rescriptum accepit; vti ne in eos inquireret: sed delatos, & obstinatos puniret. Vide Epist. XCVIII lib. X eiusdem Plinij.

4816 28 9 A	4086	103	148	*Imper. Vlpius Traianus* V. *L. Appius Maximus.* — *Anacleti* 3.	6	III	856	851

Traianus victo rege Decebalo Daciam fecit prouinciam. Euseb. Chron. Dio LXVIII.

Elxai pseudopropheta Iudaici generis, & Christum nomine tenus venerans, sese ad Ossenos adiunxit. quem auctorem sectæ suæ non isti modò, sed etiam Nazaræi, & Ebionæi iactitabant. Epiph. Hær. XIX.

4817 1 10 GF	4087	104	149	*Suranus* II. *P. Neratius Marcellus.* — *Anacleti* 4.	7	IV	857	852 Iulij 28.

Traianum in Vrbem reuersum plurimæ barbararum gentium, & Indorum etiam conuenêre legationes. Ipse & bibliothecas extruxit, & ingentem columnam excitauit. Dio LXVIII.

4818 2 11 E	4088	105	150	*Ti. Iulius Candidus. A. Iulius Quadratus.* — *Anacleti* 5.	8	Ol. 221	858	853

Traianus contra Armenos, & Parthos expeditionem suscepit. Athenas cùm adiisset Osrhois Parthi Legatos audiit. quibus postquam in Syriam venisset, responsurum se esse dixit. Inde in Orientem profectus est. Dio. LXVIII.

4819 3 12 D	4089	106	151	*L. Ceionius Commodus Verus. L. Tutius Cerealis.* — *Anacleti* 6.	9	II	859	854

Traianus Armeniam subegit ac finitimos reges sine certamine in ditionem accepit: nec non Iberos, Sarmatas, Osrhoënos, Arabas, Bosphoranos, Colchos. Ad hæc Seleuciam, Ctesiphontem, Baby-

Per. Iul. ✱ ☾	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4820 4 13 C	4090	107	152	10	111	860	855
4821 5 14 B A	4091	108	153	11	IV	861	856 Iulij 27.
4822 6 15 G	4092	109	154	12	Ol. 222	862	857
4823 7 16 F	4093	110	155	13	II	863	858
4824 8 17 E	4094	111	156	14	III	864	859
4825 9 18 D C	4095	112	157	15	IV	865	860 Iulij 26.
4826 10 19 B	4096	113	158	16	Ol. 223	866	861
4827 11 1 A	4097	114	159	17	II	867	862
4828 12 2 G	4098	115	160	18	III	868	863

lonem occupauit. Quæ omnia insequentibus annis gesta sunt. Dio. Eusebius.

C. Sosius Senecio IV. — *Anacleti*
L. Licinius Sura IV. — 7.

TERTIA PERSECVTIO.

Hanc aduersus Christianos cùm in Oriente esset Traianus instituit. In ea Simeon Cleophæ F. Hierosolymorum Episcopus cruci suffixus est, annos natus CXX. Euseb lib. III, cap. XXXII, & in Chron.

Huic Iustus in Episcopatu succedit.

Eodem tempore S. Ignatius Antiochenus Episcopus ad bestias damnatus Romam perducitur. Euseb. lib. III, cap. XXXV.

Ap. Annius Trebonius. — *Anacleti*
M. Atilius Bradua. — 8.

S. Ignatius Romæ leonum dentibus in amphitheatro laniatus est. Huic Heros successit. Ignatij reliquiæ Antiochiam reportatæ magno ciuitatum omnium plausu receptæ sunt. Chrysost. Orat. V in S. Ignatium.

A. Cornelius Palma. — *Anacleti*
C. Calusius Tullus. — 9.

Onesimus S. Pauli discipulus Ephesi Episcopus lapidibus obrutus est Februarij XVI. tùm alij plerique. de quibus Rom. Martyrol. Cerdone Alexandriæ Episcopo mortuo succedit Primus. Euseb. lib. IV Hist.

Claudius Crispinus. — *Anacleti* VI *Euaristi*
Solenus Orfitus. — 10. — 1.

Pantheum Romæ fulmine concrematum testatur Eusebij Chronicon; id est fulmine tactum.

Anacletus Papa III Eid. Iul. martyrio afficitur, cùm sedisset annos IX, M III, D. X. Successit Euaristus natione Græcus post dies tredecim, sextus ordine Pontifex.

C. Calpurnius Piso. — *Euaristi*
M. Vettius Bolanus. — 2.

Imper Vlpius Traianus VI. — *Euaristi*
C. Iulius Africanus II. — 3.

L. Publius Celsus II. — *Euaristi*
C. Claudius Crispinus. — 4.

Q. Ninnius Hasta. — *Euaristi*
P. Manilius Vopiscus. — 5.

M. Valerius Messalla. — *Euaristi*
C. Popillius Carus Pedo. — 6.

Ingens terræ motus Antiochiam afflixit. qua ruina infiniti homines oppressi: inque his Pedo Consul. Traianus per fenestram eductus vix euasit. Hæc hieme contigerunt. Ineunte vere in Parthorum fines Traianus irrumpit: Adiabenos, Arbella, Gaugamela, Babylonem, Ctesiphontem, aliáque oppida cepit. Inde Parthici cognomen obtinuit. Idem porrò dum in mare rubrum nauigat, gentium, quas domuerat, defectione regredi cogitur.

Interim Iudæi Cyrenenſes Andrea quodam duce Romanos, atque Græcos innumerabiles occidunt; ac tùm eorum viſcera depaſcuntur; tùm ſanguine obliti, pellibus etiam induti ſunt. multos à vertice ferris diſſecuêre; alios obiecêre beſtiis; pleroſque inuicem pugnare coëgerunt. Cæſa hominum ferè CCM. Dio LXVIII.

4829 | 4099 | 116 | 161 | *Æmilius Ælianus.* *Euariſti* | 19 | IV | 869 | 864
13 3 FE | | | | *L. Antiſtius Vetus.* 7. | | | | Iulij 25.

Iudæi Cyrenenſes, Lupo Ægypti præfecturam obtinente, in Ægyptum graſſati gentiles primo impetu fundunt. Hi properè Alexandriam confugientes Iudæos omnes interficiunt. Interim Iudæi cæteri Lucua duce per Ægyptum arma cladémque circunferunt. Sed & in Cyprum peruaſere, vbi & Salaminem euerterunt; & CCXL M. ceciderunt.

Traianus contra Iudæos Martium Turbonem mittit, qui infinitam illorum ſtragem edidit. In Meſopotamia quoque tumultuantes eoſdem Q. Lucius aggreditur. Tum in Cypro occidione occiſi: atque ex illo tempore Iudæis ad Cyprum appellere etiam tempeſtate delatis capitale fuit. Dio LXVIII. Euſeb. IV Hiſt. cap. II.

Cæteros populos, qui à Romanis defecerant, Lucius & Maximus duces aggreſſi. Maximus prælio ſuperatus obiit. Lucius Niſibin recuperauit. Edeſſam incendit. Seleucia quoq; recepta. Traianus Parthis regem dedit Parthamaſpaten. Inde contra Agarenos in Arabiam profectus eſt. quorum vrbe fruſtrà tentata, vulnere etiam accepto, inde diſceſſit. Nam & quoties in illos impetum faceret, tonitribus, fulguribus, fulminibus, & grandinibus abſterrebatur; & culices cibis, ac poculis infeſti erant. Dio LXVIII.

4830 | 4100 | 117 | 162 | *Quinctius Niger.* *Euariſti* XV *Imp.* | 20 | Ol. | 870 | 865
14 4 D | | | | *T. Vipſanius Apronianus.* 8. *Hadrianus.* | 1 | 224 | |

Parthi Parthamaſpate pulſo libertatem recuperant. Ob id Traianus Hadriano in Syria relicto, exercitum in Meſopotamiam ducere conſtituit. Sed morbo interim correptus, ac Selinuntem Ciliciæ delatus, ibi periit IV. Eid. Aug. quæ vrbs Traianopolis deinceps appellata eſt. Vixit annos LXIII, M. I, D. XV. Imperauit annos XIX, M, VI.

Succeſſit Ælius Hadrianus Plotinæ Traiani vxoris opera. Qui cum Parthis ſtatim compoſuit, iiſque Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam, & quæ à Traiano adempta fuerant, reſtituit; ac ſua illis iura permiſit. Parthamaſpaten aliud in regnum tranſtulit. Spartianus. Dio LXVIII. Vide lib. XI, cap. XXI, & XXII. Alexandriam à Romanis ſubuerſam publicis inſtauratuit impenſis. Euſeb.

4831 | 4101 | 118 | 163 | *Imp. Cæſar Adrianus* II. *Euariſti* | 2 | II | 871 | 866
15 5 C | | | | *Ti. Claudius Fuſcus Salinator.* 9. | | | |

Hadrianus Romam reuerſus liberalitate, & clementia Senatum, populúmque demereri ſtuduit. Inter alia, tributa, quæ fiſco, vel ærario debebantur, in XVI annos remiſit, tabulis publicè crematis. Dio LXIX. Euſeb. Chron.

Hîc Scaliger Animad. ad Euſeb. A. 2034, veſtigium

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				esse putat Indictionum, & xvi annos dici pro xv completis. Sed non procedit. Nam Dio solidos exprimit xvi, non autem xv. Hadrianus Sarmatis, & Roxolanis tumultuantibus in Mœsiam profectus est; cum iisque pacem composuit. Spart. Euphrates Stoicus Philosophus morbi, ac senectutis tædio cicutæ haustu vitam finiit, permittente Hadriano. Xiphil. Eusеb. Idem in Christianos persecutionem siue quartam, vt Sulpitius numerat, indixit: siue cœptam à Traiano prosecutus est. Sulpit. lib. 11. Eusеb. Per idem tempus hæreses exortæ sunt Basilidis, Saturnini, Carpocratis. Epiphan. & Eusеb.				
4832 16 6 II	4102	119	164	*Imp. Cæs. Æl. Hadrianus* III. *Euaristi* VII *Alexandri* *Q. Iunius Rusticus.* 10. 1. Iudæi tumultuantes à Tinio Rufo Iudææ præside compressi. Eusеb. Chron Hieron. in Dan. IX. Euaristus Papa cùm sedisset annos IX, M, III, D, X, martyrio coronatur Octob. XXVI. Vacauit sedes dies XVIII; & suffectus est Alexander VII ordine. Plutarchus Chæronensis, Sextus, Agathobulus, & Oenomaus Philosophi insignes habentur. Eusеb. Præter hunc Oenomaum fuit alter Cynicus Gadarensis; qui Porphyrij tempus paululum antecessit. Suidas.	3	III	872	867
4833 17 7 A G	4103	120	165	*L. Catilius Seuerus.* *Alexandri* 2. *T. Aurelius Fuluus. qui postea Antoninus Pius Aug.* Terræ motu Nicomedia, & vicinæ vrbes euersæ sunt. ad quarum instaurationem Hadrianus de publico largitus est. Eusеb. Chron. Rebus in Vrbe compositis ad lustrandas orbis Romani prouincias profectus est Hadrianus: ac primò in Galliam, & Germaniam: deinde in Britanniam transiit. vbi seuerè in Præsides, & Procuratores inquisiit. Spartianus. Cùm in Gallias proficisceretur, Faustinum & Iouitam Brixianos cum aliis plerisque necari iussit. Acta Mart. Alexandriæ defuncto Primo Episcopo, cùm sedisset annos XII, suffectus est Iustus. Eusеb.	4	IV	873	868 Iulij 24.
4834 18 8 F	4104	121	166	*M. Annius Verus* II *Alexandri* *Augur.* 3. Hadrianus Britanniam petens murum per LXXX M duxit; qui barbaros, Romanósque diuideret. Spart.	5	Ol. 225	874	869
4835 19 9 E	4105	122	167	*M. Acilius Auiola.* *Alexandri* *C. Corellius Pansa.* 4. Hadrianus è Britannia in Gallias rediit, & in honorem Plotinæ Traiani vxoris basilicam Nemausi opere mirabili extruxit. Post hæc Hispanias petiit, & Tarracone hiemauit. Spart.	6	II	875	870
4836 20 10 D	4106	123	168	*Q. Arius Patinus.* *Alexandri* *C. Veranius Apronianus.* 5. Hadrianus in Orientem profectus videtur, & Parthorum motus colloquio repressisse. Inde Achaiam, & Athenas adiit, & has legibus constituit. Tum Eleusinia sacra suscepit. Spart. Saturninus Antiochenus, & Basilides Alexandrinus, &	7	III	876	871

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				& Carpocrates hæretici. Ab iis duobus nefanda Gnosticorum secta profluxit. Epiph. Euseb. lib. IV Hist. cap. VII, & VIII. Agrippa Castor vir doctus contra Basilidem scripsit. Euseb. ibid. & Hieron. de Scrip.				
4837 21 11 CB	4107	124	169	*M. Actilius Glabrio.* *C. Bellitius Torquatus.* *Alexandri* 6.	8	IV	877	872 Iulii 23.
				Hadrianus transacta Athenis hieme Romam rediit. Spart. Quadratus Apostolorum discipulus, & Aristides Athenienſis Philosophus libros pro Christiana religione dedêre compositos: & Serenus Granius legatus literas ad Imperatorem pro Christianis misit. Ideo Hadrianus Minucio Fundano Procos. Asiæ scripsit: non sine obiectu criminum Christianos condemnandos. Chron. Eusebij, & lib. IV Hist. Eccl.				
4838 22 12 A	4108	125	170	*P. Cornelius Asiaticus* II. *Q. Vettius Aquilinus.* *Alexandri* 7.	9	Ol. 226	878	873
				Hadrianus Roma in Africam profectus est: ibíque multa prouinciis beneficia concessit. Spart. Luna defecit anno Nabon. 872, Pachon 17, hora 8, 24′ à meridie, Alexandriæ: hoc est Apr. 5, feria 4. Ptolem. lib. IV, cap. IX.				
4839 23 13 G	4109	126	171	*M. Lollius Pedius Verus.* *Q. Iunius Lepidus Bibulus.* *Alexandri* 8.	10	II	879	874
				Hadrianus in Orientem profectus per Athenas iter fecit, atque opera, quæ apud Athenienſes cœperat, dedicauit: vt Iouis Olympij ædem, & aram sibi. ac tum Dionysia celebrauit. Permisit & Græcis, vt templum sibi ponerent, quod Panhellenium nominarunt. Idem Cephalleniam Athenienſibus attribuit. Spart. Dio LXIX.				
4840 24 14 F	4110	127	172	*Gallicanus.* *Titianus.* *Alexandri* 9.	11	III	880	875
				Hadrianus Athenis exacta hieme in Asiam venit. Toparchas, & reges ad amicitiam inuitauit: intérq; cæteros Chosroën Parthorum regem. Venientes ad sese magnis beneficiis demeruit. Circumiens verò prouincias procuratores, & præsides pro factis supplicio affecit. Spart. & Dio. Hæc non vno anno gesta; sed in sequentes propagata sunt.				
4841 25 15 ED	4111	128	173	*L. Nonius Asprenas Torquatus.* *M. Annius Libo.* *Alexandri* 10.	12	IV	881	876 Iulij 22.
				Nicopolis, & Cæsarea terræ motu conciderunt. Eus. Aquila Ponticus genere, Proselytus, & ex Christiano Iudæus Græcè Scripturas interpretatur. Epiph. de Mens. & pond.				
4842 26 16 C	4112	129	174	*P. Iuuentius Celsus* II. *M. Annius Libo.* *Alexandri* 11.	13	Ol. 227	882	877
				Hadrianus in Syriam veniens, & Antiochenſibus offensus Syriam à Phœnice separare voluit, ne tot prouinciarũ Antiochia metropolis diceretur. Spart. Postea Hierosolymorum vrbem instaurare aggressus est. Dio.				
4843 27 17 B	4113	130	175	*Q. Fabius Catullinus.* *Q. Iulius Balbus.* VIII *Sixti* 1.	14	II	883	878
				Hadrianus Hierosolymis instauratis Æliæ Capitolinæ nomen impoſuit, eóque coloniam deduxit. Iu-				

Per. Iul. ✱ ☾	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4844 28 18 A	4114	131	176	16	III	884	879
4845 1 19 G F	4115	132	177	17	IV	885	880 Iunij 21.
4846 2 1 E	4116	133	178	18	Ol. 228	886	881
4847 3 2 D	4117	134	179	19	II	887	882
4848 4 3 C	4118	135	180	20	III	888	883

dæi ægrè ferentes gentiles in vrbe sua collocari, occultè primùm tumultuari cæperunt. Spart.

Imperator in Arabiam profectus Pelusium venit, ibíque Pompeij sepulcrum magnificentiùs extruxit. Dio LXIX.

Alexander Papa martyrio coronatur, cùm sedisset annos X, M. V, D. XX. Successit ei Sixtus patria Romanus, post dies XXV, Pontifex ordine VIII à Petro.

Ser. Octauius Pontianus. *Sixti.*
M. Antonius Rufinus. *2.*

Antinous Hadriani delitiæ in Nilo demergitur, quem Imperator muliebriter deflet. qui & inter Deos relatus est, & vrbs de eius nomine dicta. Spart. Dio LXIX.

Templum Romæ, & Veneris in Vrbe factum. Euseb. Chron. Dio libro LXIX refert Apollodoro architecto templi Veneris descriptionem ab Imperatore missam: cuius cùm ille vitia notasset, ægrè id Hadriano ferente, occidi esse iussum.

Servus Augurinus. *Sixti*
Arrius Seuerianus. *3.*

Hadrianus ex Ægypto in Syriam reuersus est: cùm interim Iudæi clam defectionem molirentur. Demum post Hadriani discessum apertè rebellant. Dux eorum fuit Cochebas, siue Barcochebas: qui Christianos opem sibi contra Romanos ferre detrectantes variis modis excarnificauit. Euseb. Chron. & lib. IV Hist. cap. VI. Hadrianus optimos quosque duces, & inter alios Iulium Seuerum è Britannia contra illos exciuit. Dio LXIX.

Saluius Iulianus edictum perpetuum composuit, quo omnes in posterum Prætores vterentur. Euseb. Chron.

Æquinoctium autumnale obseruatum à Ptolemæo anno Nabon. 880, Athyr 7. Ptolem. lib. III, cap. VIII.

Hiberus. *Sixti*
Sisenna. *4.*

Iulius Seuerus Romanorum dux Iudæos singillatim aggressus, seriùs quidem, sed minore periculo contriuit. Dio LXIX.

Phauorinus & Polemo Rhetor illustres habentur. Euseb. Chron.

Lunæ defectio notata anno Nabon. 880, Payni 20, hora 11, 15 à meridie: Mai 6, feria 3. Ptolem. lib. IV, cap. VI.

C. Iulius Seruilius. *Sixti*
C. Vibius Iuuentius Verus. *5.*

Luna defecit anno Nabon. 882, Choiac 2, horis 11 à meridie. Octob. videlicet 20, feria 3. Ptolem. ibid.

Marcio per id tempus hæresim suam vulgare cœpit: vt in Animad. ad Epiph. pag. 83 ostendimus.

Pompeianus Lupercus. *Sixti*
L. Iunius Atticus Acilianus. *6.*

Betherem obsident Romani, eáque tandem potiti sunt. Ita ducibus factionis occisis, ac DLXXX M. Iudæorum interfectis; vt Iudæa pene deserta esset omnis, bello finis impositus. Exinde agro Hierosoly-

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4849 5 4 BA	4119	136	181	21	IV	889	884 Iulii 20.

mitano Iudæis interdictum est. Dio LXIX. Euseb. IV Hist. cap. VI.

Deficientibus omnibus qui ex circuncisione erant, Hierosolymorum primus è gentibus Episcopus fuit Marcus. Euseb. Chron. & IV Hist. cap. VI.

L. Ceionius Commodus. *Sixti*
Sex. Vetulenus Pompeianus. *7.*

Pharasmanes Iberorum rex Alanos contra Romanos conciuit. Sed eos Flauius Arrianus Cappadociæ præfectus repressit. Tandem Romam aduenies Pharasmanes auctus est imperio. Dio LXIX.

Lunæ defectio anno Nabon. 883, Pharmuthi XIX, hora 4 à media nocte Martij VI, feria 2. Ptolem. lib. IV, cap. VI.

4850 6 5 G	4120	137	182	22	Ol. 229	890	885

L. Ælius Hadriani F. Cæsar Verus II. *Sixti*
P. Cœlius Balbinus Vibullius Pius. *8.*

Hadrianus Ceionium Commodum Verum adoptauit, & Ælium Verum Cæsarem appellauit. Spart.

Phlegon Hadriani libertus opus suum de Olympiadibus ad hoc vsque tempus libris VIII comprehendit. Suidas.

4851 7 6 F	4121	138	183	1	II	891	886

Sulpicius Camerinus. *Sixti* XVI *Imper.*
Quinctius Niger Magnus. *9.* *Antoninus Pius.*

Hoc anno Kal. Ian. mortuus est Ælius Verus. Eo mortuo, ingraueſcente valetudine, Adrianus Arrium Antoninum adoptauit. qui postea Pius dictus est: ea lege, vt is sibi duos adoptaret, Annium Verum, & Marcum Aurelium. Postea Seruianum sororis suæ virum nonagenarium mori coëgit. Demum VI Eid. Iul. apud Baias periit, anno ætatis LXII, M. V, D. XIX. Imperauit annos XXI. M. X. Successit Antoninus Pius.

4852 8 7 E	4122	139	184	2	III	892	887

Antoninus Aug. Pius II. *Sixti*
Bruttius Præsens. *10.*

Sub initium Antonini Iustinus Martyr primam pro Christianis apologiam edidit, quæ vulgò secunda ponitur. Vide Animad. Epiph. Hær. XLVI, pag. 85.

Galenus medicus hac tempestate floruit. Item Domitius Labeo, Neratius Priscus, Saluius Iulianus Iurisconsulti. nec non Iustinus historicus.

Æquinoctium autumnale à Ptolemæo deprehensum anno Nabon. 887. Athyr IX, Sept. XXVI, hora 7 post mediam noctem. Ptolem. lib. III, cap. I.

Eiusdem & aliæ obseruationes extant: de quibus, vt & de initio Antonini vide lib. XI, cap. XXIII.

4853 9 8 DC	4123	140	185	3	IV	893	888 Iulii 19.

Antoninus Pius Aug. III. IX *Telesphori*
M. Aurelius Cæsar. *1.*

Hoc anno VIII Eid. Apr. martyrio afficitur Sixtus Pontifex, cùm sedisset annos X, minus vno mense, & diebus XXII. Successit post biduum IX ordine Telesphorus. Tametsi enim Antoninus nullum contra Christianos nouum edictum proposuit; nondum pristina persecutio deferbuerat.

4854 10 9 B	4124	141	186	4	Ol. 230	894	889

M. Pæduceus Priscinus. *Telesphori*
T. Hæmius Seuerus. *2.*

Ophitæ, Cainani, Sethiani, cæteræque pestes hæreticorum sub hoc tempus efflorverunt. Epiphanius.

4855 11 10 A	4125	142	187	5	II	895	890

L. Cuspius Rufinus. *Telesphori*
L. Statius Quadratus. *3.*

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.			Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4856 12 11 G	4126	143	188	*T. Bellicius Torquatus.*	*Telesphori*	6	III	896	891
				T. Claudius Atticus Herodes.	*4.*				
4857 13 12 FE	4127	144	189	*Lollianus Auitus.*	*Telesphori*	7	IV	897	892 Iulij 18.
				C. Gauius Maximus.	*5.*				
4858 14 13 D	4128	145	190	*Antoninus Pius Aug.* IV.	*Telesphori*	8	Ol. 231	898	893
				M. Aurelius Cæsar II.	*6.*				
				Nicomedes Cretensis Musicus poëta floret. Eus.					
4859 15 14 C	4129	146	191	*Sex. Erucius Clarus* II.	*Telesphori*	9	II	899	894
				Cn. Claudius Seuerus.	*7.*				
				Sub hoc tempus Marcio Ponticus dogma suum vehementius propagare cœpit. Nam sæpius palinodiam recinuit. Tertul. I con. Marc. cap. XIX.					
				Huius discipulus fuit Apelles. Epiph.					
				Taurus Berytius Platonicus Philosophus illustris habetur. Euseb.					
4860 16 15 B	4130	147	192	*M. Valerius Largus.*	*Telesphori*	10	III	900	895
				M. Valerius Messalinus.	*8.*				
				Arrianus Philosophus Nicomedienſis; Maximus Tyrius; Apollonius Chalcidicus Stoicus; Basilides Scythopolitanus insignes philosophi. qui Verissimi Cæsaris præceptores fuerunt. quibus adscribendus & Sextus Chæronensis Plutarchi nepos. Floruit & Volusianus Mætianus Iurisconsultus. Grammatici porro Latini, Aper, Pollio, Eutychius, Proculus Siccensis. Fronto quoque Cornelius orator. Capitol. Euseb. Chro.					
4861 17 16 AG	4131	148	193	*Bellicius Torquatus* II.	*Telesphori*	11	IV	901	896 Iulij 17.
				M. Saluius Iulianus.	*9.*				
4862 18 17 F	4132	149	194	*Ser. Cornelius Orfitus.*	*Telesphori*	12	Ol. 232	902	897
				Q. Nonius Priscus.	*10.*				
4863 19 18 E	4133	150	195	*Romulus Gallicanus.*	*Telesphori*	13	II	903	898
				Antistius Vetus.	*11.*				
4864 20 19 D	4134	151	196	*Sex. Quintilius Gordianus.*	*Telesphori*	14	III	904	899
				Sex. Quintilius Maximus.	*12.*				
4865 21 1 CB	4135	152	197	*Sex. Acilius Glabrio.*	*Higinÿ Papæ* X.	15	IV	905	900 Iulij 16.
				C. Valerius Vertanus.	*1.*				
				S. Telesphorus pro Christo cæsus est Ianuarij V, cùm sedisset annos XI, M. IX. In eius locum post dies VII creatus est Hyginus Athenienſis, X ordine Pontifex.					
4866 22 2 A	4136	153	198	*Brutius Præsens* II.	*Hyginÿ*	16	Ol. 233	906	901
				M. Antonius Rufinus.	*2.*				
				Valentinus hæresiarcha Romam venit. Irenæus lib. III, cap. IV. Euseb. IV Hist. cap. X. Venit & Cerdo alter hæreticus.					
4867 23 3 G	4137	154	199	*L. Aurelius Cæsar.*	*Higinÿ*	17	II	907	902
				Sextilius Lateranus.	*3.*				
4868 24 4 F	4138	155	0	*C. Iulius Seuerus.*	*Hyginÿ*	18	III	908	903
				M. Rufinus Sabinianus.	*4.*				
4869 25 5 ED	4139	156	201	*M. Ceionius Siluanus.*	*Hyginÿ Pÿ* XI	19	IV	909	904 Iulij 15.
				C. Serius Augurinus.	*5. 1.*				

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4870 26 6 C	4140	157	202	20	Ol. 234	910	905
4871 27 7 B	4141	158	203	21	II	911	906
4872 28 8 A	4142	159	204	22	III	912	907
4873 1 9 GF	4143	160	205	23	IV	913	908 Iulij 14.
4874 2 10 E	4144	161	206	1	Ol. 235	914	909
4875 3 11 D	4145	162	207	2	II	915	910
4876 4 12 C	4146	163	208	3	III	916	911
4877 5 13 BA	4147	164	209	4	IV	917	912 Iulij 13.
4878 6 14 G	4148	165	210	5	Ol. 236	918	913
4879 7 15 F	4149	166	211	6	II	919	914

Hyginius Papa Ianuarij XI martyrio coronatur, postquam sedit annos IV. Succedit Pius vndecimus à Petro.

Barbatus. *Pÿ*
Regulus. *2.*

Q. Flauius Tertullus. *Pÿ*
Sacerdos. *3.*

Plautius Quinctillus. *Pÿ*
Statius Priscus. *4.*

T. Vibius Barus. *Pÿ*
Ap. Annius Bradua. *5.*

M. Aurelius Cæsar III. *Pÿ* XVII *Impp.*
L. Aurelius Cæsar II. *6.* *M. Aurelij, & L. Veri.*

Antoninus Pius Imperator moritur Nonis Martiis. Successerunt ambo Imperatores M. Aurelius Antoninus, & L. Ælius Verus. Hic Aurelij filiam Lucillam duxit vxorem. Capitolinus.

Q. Iunius Rusticus. *Pÿ*
Vettius Aquilinus. *7.*

Vologeses Parthorum rex bellum mouet. contra quem Verus à M. Aurelio mittitur. Ille rem prosperè gerit quadriennio toto per Statium Priscum, Auidiũ Cassium, & Martium Verum: ita vt Babylonem, & Mediam penetrarent, & Armeniam vindicarent. Capitol.

Persecutio in Christianos orta; quam Seuerus v numerat.

L. Papirius Ælianus. *Pÿ*
Iunius Pastor. *8.*

Iustinus Martyr pro Christo patitur. Euseb. IV Hist. cap. XVI.

C. Iulius Macrinus. *Pÿ*
L. Cornelius Celsus. *9.*

L. Arrius Pudens. *Pÿ* XII *Aniceti*
M. Gauius Orfitus. *10.* *1.*

Seleucia Assyriæ vrbs cum CCC M. hominum à Romanis capta. Euseb.

Peregrinus Philosophus apud Pisas rogo, quem ex lignis composuerat, incenso, semetipsum superiniecit. Testatur hoc Lucianus, qui præsens interfuit. & Eusebij Chron.

Pius Papa cùm sedisset annos IX, M. VI martyrio affectus est die XI Iulij. Successit Anicetus natione Syrus à Petro duodecimus. Polycarpus Smyrnæ Episcopus Romam venit, vt dissensiones super Paschatis celebritate componeret. ac tùm Marcioni fortè occurrens, congressum illius detestatus est. Euseb. lib. IV, Hist. cap. XIII, & lib. V, cap. XXIV. Irenæus lib. III, cap. III.

Q. Seruilius Pudens. *Aniceti*
L. Fusidius Pollio. *2.*

De Parthis Imperatores ambo triumphant. Capitolinus.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp	Vrbis cond.	Æra Nab.
4880 8 16 E	4150	167	212	7	III	920	915
4881 9 17 DC	4151	168	213	8	IV	921	916 Iulij 12.
4882 10 18 B	4152	169	214	9	Ol. 237	922	917
4883 11 19 A	4153	170	215	10	II	923	918
4884 12 1 G	4154	171	216	11	III	924	919
4885 13 2 FE	4155	172	217	12	IV	925	920 Iulij 11.
4886 14 3 D	4156	173	218	13	Ol. 238	926	921
4887 15 4 C	4157	174	219	14	II	927	922
4888 16 5 B	4158	175	220	15	III	928	923
4889 17 6 AG	4159	176	221	16	IV	929	924 Iulij 10.

L. Aurelius Verus. *Aniceti*
T. Numidius Quadratus. *3.*

Polycarpus & Pionius in Asia fecêre martyrium. Euseb. Chron. & lib. IV Hist. cap. XV.

Athenæus Dipnosophistarum scriptor claruit.

L. Vettius Paullus. *Aniceti*
T. Iunius Montanus. *4.*

Lues multas prouincias vexauit. Capit. in Marco.

Hieroni Antiocheno successit Theophilus; qui ad Autolycum scripsit. Euseb. lib. IV Hist. cap. XXIII. Heron. de Script. Qui cùm aduersus Hermogenem hæreticum scripsisse eundem asserat; oportet eodem tempore hæreticum illum vixisse.

Sosius Priscus. *Aniceti* *M. Aurelius*
Q. Cœlius Apollinaris. *5.* *solus imperat.*

Marcomanicum bellum hoc anno susceptum est: ad quod cùm ambo Impp. profecti essent; L. Verus apoplexia correptus inter Concordiam, & Altinum obiit. Marcus ad eius procurandum funus Romam reuersus est. Capitol. & Eusebij Chron.

Clarus. *Aniceti*
Cethegus. *6.*

Melito Sardensis Episcopus pro Christianis apologiam edidit. Eus. Chron. & lib. V Hist. cap. XXV. Eodem tempore & Apollinaris Hierapolitanus, & Miltiades pro Christianis scripserunt: & Praytus Gnosiæ, ac Philippus Gortynæ Episcopi. tùm Dionysius Corinthi Episcopus. Hieron. de Script.

L. Septimius Serenus II. *Aniceti*
Herennianus. *7.*

Tatianus Iustini discipulus hæresis Encratitarum author agnoscitur. Eus. Epiphanius.

Claudius Maximus. *Aniceti*
Cornelius Scipio Orfitus. *8.*

Bardesanes hæresis nouæ conditor: tùm Ptolemæus Valentini discipulus hoc tempore vixerunt. Sed & Oppianus poëta Cilix. Euseb. & alij.

Claudius Seuerus. XIII *Soteris*
Claudius Pompeianus. *1.*

Anicetus Papa martyrio coronatur Apr. XVII, cùm sedisset annos VII, M. IX ferè. Post XVII dies creatus est Soter Fundis in Campania oriundus.

S. Felicitas cum VII filiis Romæ passa. ipsa quidem XXIII Nouemb. at eius liberi X Iulij. Martyr. Rom.

Gallus. *Soteris*
Flaccus. *2.*

Hoc anno Marcus Imper. cùm aduersus Quados in eorum regione bellum gerens siti cum exercitu premeretur, Christianorum precibus pluuiam, ac subinde victoriam admirabiliter obtinuit. Eus. Chron & lib. V Hist. cap. V. Xiphilinus è Dione.

Calpurnius Piso. *Soteris*
M. Saluius Iulianus. *3.*

Auidius Cassius falso nuncio de Marci obitu accepto tyrannidem arripit: ac post tres menses occiditur. Volcatius Gallus.

T. Vitrasius Pollio. *Soteris*
M. Flauius Aper. *4.*

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4890 18 7 F	4160	177	222	17	Ol. 239	930	925
4891 19 8 E	4161	178	223	18	II	931	926
4892 20 9 D	4162	179	224	19	III	932	927
4893 21 10 CB	4163	180	225	20 1	IV	933	928 Iulij 9.
4894 22 11 A	4164	181	226	2	Ol. 240	934	929
4895 23 12 G	4165	182	227	3	II	935	930

M. Aurelius in Orientem proficiſcitur vnà cum Fauſtina coniuge, & filio Commodo. Fauſtina ad radices Tauri montis ſubito morbo periit. Imperator in Italiam rediens Athenas venit, & ibi Cereris templum ingreſſus eſt. Poſteà in itinere Commodum Imperatorem facit. Lampridius Commodo.

L. Aurelius Commodus Imper. XIV *Eleutheri*
Plautius Quinctillus. *1.*

Ingraueſcente perſecutione multi pro Chriſto martyres occiſi ſunt. Illuſtres fuêre præ cæteris Lugdunenſes. in quibus Photinus Epiſcopus, Attalus, Alexander medicus, Blandina. Euſ. v Hiſt. cap. II.

M. Aurelius cum Marcomanis, Hermunduris, Sarmatis, & Quadis triennale bellum ſuſcepit. Capit.

Atenagoras Athenienſis Philoſophus pro Chriſtianis ad Impp. legationem obiit.

Eodem anno Soter cùm ſediſſet annos IV martyrio coronatus eſt Apr. XXII. cui poſt dies XI ſuffectus eſt decimus quartus à Petro Eleutherus patria Nicopolitanus. ad quem Lugdunenſes martyres legatum miſerunt Irenæum. Euſ. v Hiſt. cap. III & IV.

Vettius Rufus. *Eleutheri*
Cornelius Scipio Orfitus. *2.*

S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus hoc anno factus eſt. Euſeb. lib. v, cap. VI. Hieron. de Script.

L. Aurelius Commodus II. *Eleutheri*
Veſpronius Candidus Verus. *3.*

Montanus cum Priſcilla, & Maximilla inſanis fœminis hæreſi χ᾽ Φρύγας initium dedêre. Epiphanius.

Bruttius Preſens II. *Eleutheri*
Sex. Quinctilius Condianus. *4.* XVIII *Cõmodi Imp.*

M. Aurelius Imperator in Pannonia moritur, cùm imperaſſet annos XIX, dies XI. ex iiſque IX circiter annos cum L. Vero. Succeſſit Commodus patri diſſimillimus, ac longè peſſimus. Huius concubina Martia Chriſtianorum ſtudioſa fuiſſe dicitur. Ideo veriſimile eſt inhibitam ab ea fuiſſe perſecutionem. Xiphilinus. Capitol. Herod. I.

Agrippino Alexandriæ Epiſcopo, poſtquam XII ſediſſet annos, mortuo ſucceſſit Iulianus. Floruit hoc tempore Pantænus vir eruditiſſimus, Clementis Alexand. præceptor: qui catecheſibus ſacris præfuit, ex Stoico Chriſtianus. Is propagandæ religionis deſiderio ſucenſus in Indiam perrexit. Euſ. v Hiſt. cap. X.

L. Aurelius Commodus Imp. III. *Eleutheri*
Antiſtius Burrhus. *5.*

Commodus rebus cum Germanis compoſitis Romam reuerſus triumphauit. Lamprid. Herodianus I. Xiphil.

Theodotio Ponticus genere ex Marcionita Iudæus hoc tempore vixit. qui ſacras literas Græcè interpretatus eſt. Epiph. de menſ. & pond.

Iſidis ſacra à Romanis recepta, quibus & Commodus initiatus eſt. Lamprid.

Petronius Mamertinus. *Eleutheri*
Trebellius Rufus. *6.*

Templum Serapidis Alexandriæ incenſum. Euſ.

Iulius Pollux hoc tempore floruit.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp	Vrbis cond.	Æra Nab.
4896 24 13 F	4166	183	228	*L. Aurelius Commodus* IV. *M. Auſidius Victorinus.*	*Eleutheri* 7.	4	III	936	931
4897 25 14 ED	4167	184	229	*M. Marcellus.* *M. Papirius Ælianus.*	*Eleutheri* 8.	5	IV	937	932 Iulij 8.
4898 26 15 C	4168	185	230	*Triarius Maternus.* *M. Atilius Bradua.*	*Eleutheri* 9.	6	Ol. 241	938	933
4899 27 16 B	4169	186	231	*L. Aurelius Commodus Imp.* V. *M. Acilius Glabrio.*	*Eleutheri* 10.	7	II	939	934
4900 28 17 A	4170	187	232	*Clodius Criſpinus.* *Papirius Ælianus.*	*Eleutheri* 11.	8	III	940	935
4901 1 18 GF	4171	188	233	*C. Allius Fuſcianus.* *Dullius Silanus.*	*Eleutheri* 12.	9	IV	941	936 Iulij 7.
4902 2 19 E	4172	189	234	*Iulius Silanus.* *Q. Seruilius Silanus.*	*Eleutheri* 13.	10	Ol. 242	942	937
4903 3 1 D	4173	190	235	*L. Aurelius Commodus Imper.* VI. *Petronius Septimianus.*	*Eleutheri* 14.	11	II	943	938
4904 4 2 C	4174	191	236	*Caſſius Apronianus.* *M. Atilius Metilius Bradua* II.	*Eleutheri* 15.	12	III	944	939
4905 5 3 B	4175	192	237	*L. Aurel. Commodus Imp.* VII. *P. Heluius Pertinax.*	*Eleutheri* 16. XV *Victoris* 1.	13	IV	945	940 Iulij 6.

Graue bellum in Britannia conflatum; quod Vlpius Marcellus confecit. Capitol. Xiphil.

Eleutherus Papa, cùm ſediſſet annos XV, dies XXIII, moritur VII Kal. Iunij. cui poſt dies V ſubrogatus eſt Victor natione Afer.

Aduerſus Commodum ſoror eius Lucilla, quæ Pompeiano nupſerat, cum aliis pleriſque conſpirauit. Sed detectâ coniuratione, omnes interfecti ſunt. cui quæſtioni Perennis Præfectus Prætorio præfuit. Herod. I. Xiphil. Lamprid. Origenes hoc anno naſcitur. Vide annum Chriſti 202.

Apollonius Senator Chriſtianæ religionis accuſatus orationem ad Senatum habuit: cuius ſententia ſecuri percuſſus eſt. Martyr. Rom. Euſ. v Hiſt. cap. xx.

Perennis Præf. Præt. contra Commodum conſpirans ab eodem interficitur. Exinde Præfecti Præt. conſtituti duo. Herodianus I.

Capitolium de cælo tactum, & bibliothecæ ſuccenſæ. Euſeb.

Maternus gregarius milites collecta manu Hiſpanias, Galliáſque populatur. Demùm in Italiam veniens, cùm per Matris Deorum feſtum Commodum opprimere ſtatuiſſet, re comperta occiſus eſt. Hero. I.

Ingens in Italia peſtis graſſata eſt. per quam cùm ſeceſſiſſet Commodus, contra Cleandrum ſeditio popularis exarſit. cuius per Fadillam ſororem admonitus Imperator Cleandrum interemit. Herod. I. Xiphil.

Alexandriæ XI Epiſcopus creatur Demetrius, præfuitque annis XLIII. Euſeb.

Incendio Romæ facto Palatium, & ædes Veſtæ, plurimáque pars Vrbis euerſa. Magnifica Romæ ſpectacula præbuit Imper. quibus multas feras ſagittis confecit. Herod. I. Xiphil. Lamprid.

Hoc anno Commodus Imperator prid. Kal. Ian. occiſus eſt conſpiratione Martiæ pellicis, Læti, & Ele-

cti cubicularioru̇m. Herod. 1. Xiphil. Lamprid.

4906 6 4 G	4176	193	238	*Q. Sosius Falco. Victoris* XIX *Pertinax* XXI *Seuerus* *C. Iulius Clarus. 2.* XX *Did. Iulian.*	1	Ol. 243	946	941

Ineunte anno Pertinax Imperator à Læto, & Electo factus est. qui cùm mensibus 2, diebus 28 imperasset, à militibus occiditur. à quibus Didius Iulianus pactione pecuniæ principatum obtinuit. Sed idem post menses 2 dies 5 interficitur. Interim L. Septimius Seuerus in Pannonia, & Pescennius Niger in Syria, Clodius Albinus in Britannia imperium vsurparunt. Seuerus rerum potitus primùm milites, à quibus occisus erat Pertinax, exauthorauit. tùm Albinum Cæsaris oblata dignitate sibi conciliauit. Inde contra Nigrum profectus est. Herod. lib. 2. Xiphil. Capitol. Spart.

Hoc tempore Clemens Alexandrinus floruit.

4907 7 5 F	4177	194	239	*L. Septimius Seuerus* II. *Victoris* *Clodius Albinus 3.*	2	II	947	942

Seuerus cum Nigro in Oriente bellum gerit, ac vincit. Niger Antiochiam fuga dilapsus; eáque capta, ad Euphratem properans occiditur. Herod. III. Xiphil. At Spartianus haud procul Cyzico obtruncatum esse significat. Victor Papa Theodotum coriarium Byzantinum hæreticum ab Ecclesia eiicit. Eus. lib. v, cap. XXVII.

4908 8 6 E	4178	195	240	*Q. Flauius Tertullus. Victoris* *T. Flauius Clemens. 4.*	3	III	948	943

Seuerus Byzantium, quod Nigri partes pertinacius fouebat, triennio obsidet. Xiphil. Herodianus.

4909 9 7 DC	4179	196	241	*Cn. Domitius Dexter* II. *Victoris* *L. Valerius Messalla Priscus. 5.*	4	IV	949	944 Iulij 5.
4910 10 8 B	4180	197	242	*Ap. Claudius Lateranus. Victoris* *M. Marius Rufinus. 6.*	5	Ol. 244	950	945

Byzantini tandem coacti deditionem faciunt; cùm Seuerus in Mesopotamia esset, & contra barbaros pugnaret. Ciuitati ergo libertatem abstulit; muros euertit, eámque Perinthiis contribuit. Postea reuersus in Italiam de opprimẽdo Albino cogitauit. quem primùm insidiis aggressus, palã deinde bello appetiit. Dum aduersus eum contendit, in itinere Bassianum filium Cæsarem facit, & Antoninum vocat. Herod. III. Xiphil.

Narcissus Hierosolymorum Episcopus, Polycrates, & Bacchylides Asiani Episcopi florent. Eus. Chron.

Orta de Paschatis celebritate controuersia, Romæ à Victore Papa concilium celebratur: à Theophilo verò Cæsareæ, ex mandato Victoris. Ab iis catholicus obeundi Paschatis ritus sancitus est. Victor porro cùm Asianos Episcopos à communione segregare vellet, Irenæus illum ab incœpto deterruit. Euseb. v Hist. cap. XXIV, XXV.

Iudaicum & Samariticum bellum hoc anno contigisse notat Eusebij Chron.

4911 11 9 A	4181	198	243	*Ti. Aterius Saturninus. Victoris* *C. Annius Trebonius Gallio. 7.*	6	II	951	946

Numerianus Grammaticus incertum quo instinctu Roma in Gallias profectus, ac Senatorem se esse,

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp: Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4912 12 10 G	4182	199	244	7	III	952	947

& à Seuero missum simulans, collecta manu cum Albini copiis confligit: multísque rebus strenuè perpetratis, ad Seuerum etiam septingenties HS misit. Idem post victoriam Seueri ad eum veniens nihil aliud quàm quotidianum victum ab illo petiit, quo rure degens vitam sustentabat. Xiphilinus.

Seuerus in Galliam veniens ad Lugdunum cum Albini exercitu pugnauit: ac cæsis vtrinque plurimis, ipsóque inter alios Albino, rerum potitus est. Vrbs direpta, & incensa. Caput Albini Romam missum, & suspensum. Secundum victoriam in amicos, & fautores Albini crudelissimè sæuiit. Herod. III. Xiphil. Spart.

P. Cornelius Anulinus. *Victoris*
M. Aufidius Fronto. *8.*

Seuerus Antoninum filium ex Senatus-consulto creauit Imperatorem: atque ad conciliandum sibi populum magnificētissimos ludos edidit, ac congiarium eidem, militibus donatiuum dedit. Vnde natum Tertulliano scribendi de Corona militis argumentum. Herod. III. Xiphil. Spart.

Herodianus significat vtrumque Seueri filium participem imperij, & αὐτοκράτορα factum esse. Sed Spartianus Getam nonnisi Cæsarem creatum asserit. quod & probabilius videtur.

4913 13 11 FE	4183	200	245	8	IV	953	948 Iulij 4.

Ti. Claudius Seuerus. *Victoris*
C. Aufidius Victorinus. *9.*

Seuerus in Orientem contra Parthos expeditionem duxit, relicto in Vrbe Plautiano populari suo, cui multum tribuebat, eiúsque filiam Bassiano filio desponderat. Parthos, Adiabenos, & Arabas deuicit. Ctesiphontem cepit, ac diripuit. Herod. III. Xiphil. Spart.

Persecutionis velitatio quædam in Africa fuit Præside Saturnino. Tertul. ad Scap. cap. II.

4914 14 12 D	4184	201	246	9	Ol. 245	954	949

L. Annius Fabianus. *Victoris* XVI *Zephyrinus.*
M. Nonius Mucianus. *10.* *1.*

Victor Pontifex die XXVIII Iulij martyrio coronatur, cùm sedisset annos IX, menses 2. Post dies XI suffectus est Zephyrinus patria Romanus.

Scapula Proconsul Christianos in Africa vexat, antequam à Seuero datum in illos esset edictum. Tert.

Seuerus Alexandriam veniens ius ei buleutarum dedit: cùm hactenus, vno iudice, vti quondam sub regibus, contenti fuissent, quem Cæsar dedisset. Xiphil.

4915 15 13 C	4185	202	247	10	II	955	950

L. Septimius Seuerus Imp. III. *Zephyrini*
M. Aurelius Antoninus Imp. *2.*

Seuerus congiarium populo dedit; Prætorianisque militibus viritim denos aureos. Quam in rem bis millies sestertiũm insumpsit. Nuptiæ Antonini filij Seueri, & Plautillæ Plautiani filiæ celebratæ. Is tantum filiæ dedit, quantum reginis quinquaginta satis esset. Xiphil.

QVINTA PERSECVTIO.

Contra Christianos noua persecutio commota, præsertim Alexandriæ, & in Ægypto, Læto Præfecturam obtinente. Nam Iudæos fieri sub graui pœna vetuisse,

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				& idem etiam de Christianis sanxisse refert Spartianus. Passus est tùm Leonides pater Origenis, cùm hic XVII non plenos annos ætatis exegisset, ac martyrij desiderio flagraret. Euſ. VI Hist. c. III, & in Chron. Passus est & Lugduni S. Irenæus. Iudas Christianus scriptor in Dahielis hebdomadas commentarium scribens in hunc annum desiit. Euſ. lib. VI, cap. VII.				
4916 16 14 B	4186	203	248	*P. Septimius Geta Cæsar.* *L. Septimius Plautianus.* *Zephyrini* 3.	11	III	956	951
4917 17 15 AG	4187	204	249	*L. Fabius Cilo.* *M. Annius Libo.* *Zephyrini* 4.	12	IV	957	952 Iulij 3.
				Ludi sæculares Romæ celebrati. Zosimus lib. 2. Censorinus. Plautianus Præf. Prætorio contra Imperatores consPirans occiditur: ac multi deinceps, qui illi fauerant, è medio sublati. Herod. 3. Xiphil. Spart.				
4918 18 16 F	4188	205	250	*Imp. M. Aurelius Antoninus* II. *P. Septimius Geta Cæsar.* *Zephyrini* 5.	13	Ol. 246	958	953
				Tertullianus in Africa; Clemens Alexandrinus in Ægypto insignes habentur.				
4919 19 17 E	4189	206	251	*M. Nummius Annius Albinus.* *Fuluius Æmilianus.* *Zephyrini* 6.	14	II	959	954
				Origenes seipsum castrauit. Euseb. lib. VI, cap. VII. Bulas quidam latro in Italia Seuerum mirè ludificatur biennio toto, ac demum dolo capitur. Xiphil.				
4920 20 18 D	4190	207	252	*M. Flauius Aper.* *Q. Allius Maximus.* *Zephyrini* 7.	15	III	960	955
				Tertullianus contra Marcionem scribit. Tertul. 1. con. Marc. cap. XV. Minucius Felix Romæ causas agens Dialogum pro Christiana religione edidit. Seuerus in Britanniam cum filiis proficiscitur. Herod. lib. III. Xiphil.				
4921 21 19 CB	4191	208	253	*M. Aurelius Antoninus* III. *P. Septimius Geta Cæsar* II. *Zephyrini* 8.	16	IV	961	956 Iulij 2.
				Onufrius Getam hoc anno Augustum appellatum esse, ac Tribunitia potestate donatum confirmat ex numorum inscriptionibus, in quibus legitur, *Imp. Cæsar P. Septimius Geta Pius Aug. Pont. Trib. Pot.* II, *Cos.* II. & mox: Trib. Pot. III, cos. II. Sed nihil necesse est hoc potiùs anno, quàm sequentibus illud ei contigisse. Circa hoc tempus Tertullianum librum de Pallio scripsisse ex Cap. 2. colligunt.				
4922 22 1 A	4192	209	254	*Ti. Claudius Pompeianus.* *Lollianus Auitus.* *Zephyrini* 9.	17	Ol. 247	962	957
				Seuerus in Britannia prosperè bellum gerit, ac muro per transuersam insulam ducto eam muniit. Spart.				
4923 23 2 G	4193	210	255	*M. Acilius Faustinus.* *C. Cæsonius Macer Rufinianus.* *Zephyrini* 10.	18	II	963	958
				Antoninus patrem interficere aliquoties aggressus est. Ideo Seuerus mœrore contabescit. Herod. Xiphil.				
4924 24 3 F	4194	211	256	*Q. Epidius Rufus Lollianus.* *Pomponius Bassus.* *Zephyrini* II. XXII *Antoninus Caracalla.*	1	III	964	959
				Seuerus moritur Eboraci prid. Non. Febr. cùm imperasset annos XVII, M. VIII, D. III. Xiphil. Moriens VII annorum canonem reliquit: adeo vt				

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbs cond.	Æra Nab.
4925 25 4 E D	4195	212	257	quotidiana LXXV M. modiorum expendi possent. olei verò, vt per quinquennium toti Italiæ sufficeret. Corpus è Britannia Romam delatum. Spart. Mortuo Seuero statim Antoninus medicos occidi iussit, quòd sibi obtemperando patrem interficere noluissent; tum pleróque alios neci dedit. Herod. lib. III. *M. Pompeius Asper.* *Zephyrini* *Asper.* *12.* Antoninus Getam fratrem suum in matris gremio interficit V Kal. Mart. annum agentem XXII, mensem IX. Post hæc XX M. circiter eorum, qui Getæ fauerant, occidit. Papinianum quoque Iurisconsultum, quòd fraternam illam necem excusare nollet, è medio sustulit. Spart.	2	IV	965	960 Iulij 1.
4926 26 5 C	4196	213	258	*M. Antoninus Caracalla Aug.* IV. *Zephyrini* *P. Cœlius Balbinus* II. *13.* Antoninus ad Istrum, & Septentrionales imperij tractus proficiscitur. Alexandrum M. idem præcipuè veneratus est. Herod. IV.	3	Ol. 248	966	961
4927 27 6 B	4197	214	259	*Silius Messalla.* *Zephyrini* *Q. Aquillius Sabinus.* *14.* Circa hæc tempora Tertullianus in Montani dogma lapsus est.	4	II	967	962
4928 28 7 A	4198	215	260	*Æmilius Lætus.* *Zephyrini* *Anicius Cerealis.* 15. Tertullianus librum de Monogamia iam Montani imbutus errore scripsit annis CLX postquam Paulus primam ad Corinthios dedit. Tertul. de Monogamia cap. III. Agrippinus Carthaginiensis Episcopus his temporibus Concilio habito decreuit hæreticos denuò baptizandos esse. Aug. II de Bapt. con. Don. cap. VII, & VIII. Antoninus Antiochia profectus Alexandriam venit. vbi honorificè susceptus immissis copiis suis promiscuam multitudinem occidit, quòd in ipsum aliquando dicta iecissent. Pòst Antiochiam rediit. Herod. IV. Spart.	5	III	968	963
4929 1 8 G F	4199	216	261	*Q. Aquilius Sabinus.* *Zephyrini* *Sex. Cornelius Anullinus.* *16.* Antoninus Artabanum Parthorum regem fraude circunuenit, & populato eius regno in Mesopotamia constitit. Herod. IV. Xiphil.	6	IV	969	964 Iunij 30.
4930 2 9 E	4200	217	262	*Brutius Præsens.* *Zephyrini* XXIII *Macrinus.* *Extricatus.* *17.* Antoninus Imp. ab Opilio Macrino per Martialem centurionem occiditur inter Edessam, & Carras, VI Id. Apr. Vixit annos XXIX, vt ait Dio. at Spartiano XLIII. Imperauit post mortem patris annos VI, M. II. Succedit Opilius Macrinus. Epiphan. lib. de Mensuris testatur anno septimo Antonini Hierichunte V editionem in dolio repertam.	7 1	Ol. 249	970	965
4931 3 10 D	4201	218	263	*Anton. Diadumenianus Ma-* *Zephyr.* XXIV *Alagabalus* *Aduentus.* [*crini F. Cæsar.* *18.* Macrinus VII Id. Iun. à militibus perimitur, cum Diadumeniano filio, cùm imperasset annum I, M. II. Successit	2 1	II	971	966

Successit Antoninus Alagabalus perditissimus Imperator. Xiphil. Herod. Lamprid.

4932 4 11 C	4202	219	264	*M. Aurelius Antonin. Aug. II.* *Sacerdos.*	*Zephyr.* 19.	XVII *Calliſti* 1.	2	III	972	967

Zephyrinus Papa cùm sedisset annos XVIII, dies totidem, moritur Augusti XXVI. Post hunc sedit Calistus.

Alagabalus Romam rediens Deum suum cognominem intulit, eique templum condidit. Herod. lib. v. Lampridius.

4933 5 12 B A	4203	220	265	*M. Aurelius Antoninus Aug. III.* *M. Aurelius Eutychianus Comazon.*		*Calliſti* 2.	3	IV	973	968 Iunij 29.

Iulius Africanus legationem ad Imperat. suscipit pro instauranda Nicopoli in Palæstina, quæ & Emmaus. Euseb.

4934 6 13 G	4204	221	266	*Annius Gratus.* *Claudius Seleucus.*		*Calliſti* 3.	4	Ol. 250	974	969

Antoninus Imper. Alexandrum Mammææ filium patruelem suum adoptat, & Cæsarem appellat. Herod. v. Xiphil. Lamprid.

4935 7 14 F	4205	222	267	*M. Aurelius Antoninus Aug.* IV. *M. Aurel. Seuerus Alexander Cæsar.*		*Calliſti* 4 XXV *Alexander.*	1	II	975	970

Alagabalus cum matre Iulia militari tumultu occisus est, & in Tiberim proiectus VI Eid. Mart. anno ætatis XVIII. Imperauit annos III, M. IX. Huic successit Alexander princeps optimus, qui Apollonium Tyaneum, Christum, Abraamum, Orpheum in lario suo quotidie coluisse dicitur. Itaque Christianos esse passus est. Quin & Christo templum facere voluit. cúmque Deos inter recipere. quod & Adrianus cogitasse fertur. qui templa in omnibus ciuitatibus sine simulacris iusserat fieri. Iudæis quoque priuilegia reseruauit. Lamprid. Alexandro.

Permisit idem Iudæis vt in Palæstina degerent, ac Præfectum loco regis haberent, qui ius illis diceret. Origenes de Susanna ad Africanum. Nonnullæ tamen hoc Imperatore cædes Martyrum extiterunt: quæ consiliariis eius adscribendæ sunt. Vtebatur enim consilio Vlpiani, Pomponij, Celsi, Modestini, Paulli, Proculi, Venuleij, & aliorum, qui Christianos oderant. Lamprid.

Hoc anno Hippolytus Portuensis Episcopus Canonem Paschalem inchoauit. Vide lib. II cap. LX.

4936 8 15 E	4206	223	268	*Maximus.* *Papirius Ælianus.*		*Calliſti* 5.	2	III	976	971
4937 9 16 D C	4207	224	269	*Claudius Iulianus.* *Claudius Crispinus.*	*Calliſti* 6.	XVIII *Vrbanus* 1.	3	IV	977	972 Iunii 28.

Calliſtus Papa prid. Eid. Oct. martyrium adeptus est, cùm sedisset annos V, M. I, D. XII. Successit Vrbanus patria Romanus, cùm vacasset Pontificatus VI dies.

4938 10 17 B	4208	225	270	*L. Turpilius Dexter.* *M. Mæcius Rufus.*		*Vrbani* 2.	4	Ol. 251	978	973

Alexander optimis legibus Remp. constituit. Mathematicos Romæ profiteri publicè permittit. Lamprid.

Per. Iul ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4939 11 18 A	4209	226	271	*M. Aurelius Seuerus Alexander Imp. II.* *Vrbani* *C. Quinctilius Marcellus.* 3. Thermæ Alexandrinæ Romæ ædificatæ. Euseb.	5	II	979	974
4940 12 19 G	4210	227	272	*Cælius Balbinus* II. *Vrbani* *M. Clodius Pupienus.* 4. Ambo isti Coss. Augusti postea fuerunt. Geminianus presbyter Antiochiæ, & Hippolytus, ac Beryllus Episcopus Arabiæ Bostrenus clari Scriptores habentur. Euseb. Chron.	6	III	980	975
4941 13 1 FE	4211	228	273	*Vettius Modestus.* *Vrbani* *Probus.* 5. Phileto Episcopo Antiocheno vita functo succedit Zebennus. Euseb. Chron. Origenes negotij cuiusdam Ecclesiastici gratia per Palæstinam profectus in Græciam Cæsareæ presbyter ordinatus est. Euseb. VI Hist. cap. XIX.	7	IV	981	976 Iunij 27.
4942 14 2 D	4212	229	274	*Alexander Seuerus Imp.* II. *Vrbani* *Cassius Dio.* 6. Hic est ille Dio, qui Romanam historiam scripsit.	8	Ol. 252	982	977
4943 15 3 C	4213	230	275	*Calpurnius Agricola.* *Vrbani* *Clementinus.* 7. Origenes Alexandriæ à Demetrio Episcopo vexatur. Euseb. VI Hist. Cæcilia virgo Romana, Tiburtius, Valerianus, Maximus viri nobiles pro Christo mortem oppetierunt. Martyr. Rom.	9	II	983	978
4944 16 4 B	4214	231	276	*Ti. Claudius Pompeianus.* XIX *Pontianus* *Felicianus.* 1. Vrbanus Papa martyrio afficitur, cùm sedisset annos VI, M. VII, D. IV. Obiit autem Mai XXV. Postquam sedes vacauit diebus XXX, creatus est Pontianus. Origenes anno X Alexandri Cæsaream confugit, Alexandria, scholáque, cui Heraclam præfecit, relictis. Paulo pòst Demetrius Alexandrinus Episcopus moritur, cui idem ille Heraclas successit. Quo tempore Firmilianus Cæsareæ in Cappadocia, & Alexander Hierosolymorum, Theoctistus Cæsareæ in Palæstina Episcopi erant Origenis studiosissimi. Eus. VI Hist. cap. XX. Per id tempus Origenes creditur Hexapla sua composuisse; nec non Octapla, de quibus accuratè disserit Epiphanius lib. de Mens. & Pond. & nos ad illum librum. vbi & secessum Tyrium annorum XXVIII refellimus. Floruit & Theodorus, qui Gregorius appellatus est cognomento Thaumaturgus: & eius frater Athenodorus Origenis discipuli. Eus. VI Hist. cap. XXIII. Africanus quoque vixit eodem tempore; qui ad visendum Heraclam Alexandriam profectus est; vt refert Eusebius.	10	III	984	979
4945 17 5 AG	4215	232	277	*Iulius Lupus.* *Pontiani* *Maximus.* 2. Ammonius Christianus Philosophus Platonicam Philosophiam Alexandriæ profitetur: cuius auditor annis XI fuit Plotinus Lycopolitanus. Porphyrius in Plotino.	11	IV	985	980 Iunij 26.

4946 18 6 F	4216	233	278	*Maximus II.* *Ouinius Paternus.*	*Pontiani* 3.	12	Ol. 253	986	981

Artaxerxes Persa cùm Parthos tribus præliis superasset, & Artabanum eorum regem interfecisset, Persarum in Oriente instaurauit imperium. Ad hunc Romanorum finibus imminentem cùm Alexander Imperator literas dedisset, is superbè contempsit. Herod. VI.

4947 19 7 E	4217	234	279	*Maximus.* *Vrbanus.*	*Pontiani* 4.	13	II	987	982

Alexander contra Persas profectus Artaxerxem deuicit: qui cum DCC elephantis, falcatis curribus MDCCC ad pugnam venerat. Romam deinde reuersus triumphauit VII Kal. Octob. Ita Lampridius ex actis Senatus: vbi & obseruat Herodianum longè aliter memoriæ prodidisse: nimirum Alexandrum exercitum amisisse.

In Mauritania quoq; Tingitana res acta feliciter per Iulium Celsum; & in Illyrico per Varium Macrinum; atque in Armenia per Iunium Palmatum. Lamprid.

Pontianus Papa ab Alexandro Imp. relegatur in Sardiniam. Martyrol. Roman.

4948 20 8 D	4218	235	280	*L. Catilius Seuerus.* *L. Ragonius Vrinatius.*	*Pontiani* XX 5.	*Anteri* XXVI 1.	*Imp.* *Maximinus.*	14 I	III	988	983

Alexander contra Germanos expeditione facta paucis à militibus cum matre in Gallia perimitur, vico cui Sicilia nomen, XV Kal. Apr. Vixit annos XXIX, M. III, D. VII. imperauit annos XIII, D. IX. Lamprid. Herod. VI. qui Maximinum ait imperium vsurpasse primùm: deinde Alexandrum cum matre sua necasse; in quo à Lampridio discrepat.

Vicesimus itaque sextus Imperator Maximinus hoc anno cœpit, Gotho patre, Alana matre natus. quem primum ex militari corpore sine Senatus authoritate ab exercitu imperatorem esse factum scribit Eutrop. lib. IX. Hic confecto prosperè bello Germanico Sirmij traduxit hiemem; dirè interea per Præfectos suos in Vrbe grassatus. Herod. VII. Capitol.

SEXTA PERSECVTIO.

In ea persecutione Pontianus Rom. Pontifex XIX Nouemb. passus est, cùm sedisset annos IV, M. VI fere. Post XIII dies suffectus est Anterus natione Græcus.

4949 21 9 CB	4219	236	281	*C. Iulius Maximinus Aug.* *C. Iulius Africanus.*	*XXI Fabiani* 1.	2	IV	989	984 Iunij 25.

Gordiani ambo, pater, & filius Carthagine imperium vsurpant. Qua re accepta, Romani authore Senatu à Maximino deficiunt; & legati vbique missi, qui in Senatus potestate prouincias continerent. Vitalianus Præfectus Prætorio, Sabinus Vrbi præfectus interfecti. Senatus XX viros ad tuendam Remp. delegit. Lampr. Herod. VII.

Anterus Papa cùm paulo plus vno mense Pontificatum tenuisset, martyrio afficitur. III Non. Ian. Post dies XIII creatus est Fabianus patria Romanus.

4950 22 10 A	4220	237	282	*P. Titius Perpetuus.* *L. Ouinius Rusticus.*	*Fabiani* 2.	XXVII *Imperatores* *Cælius Balbinus.* *Pupienus Maximus.*	3 1	Ol. 254	990	985

Per. Iul. ☽ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Gordiani ambo, postquam in Africa annum circiter vnum, ac dies aliquot imperarunt, à Capeliano Maximi duce perempti sunt. Senatus Maximum Pupienum, & Balbinum delegit. Maximinus dum Aquileiam obsidet, à militibus vnà cum filio interficitur. Herod. VIII.				
				Solis defectio contigit Apr. XII, hora 4, 51′ post meridiem, feria IV. fuitque digitorum 10; cuius meminit Capitolinus. Vide lib. XI, cap. XXIV.				
4951 23 11 G	4221	238	283	*M. Vlpius Crinitus.* *Fabiani* XXVIII *Imperator* *Proculus Pontianus.* 3. *Gordianus.*	1	II	991	986
				Hic est annus ille, quo Censorinus librum suum commentabatur; quémque variis annorum titulis definit. qui adamussim cum nostra Chronologia consentiunt. Vide Censor. cap. XXI, pag. 47; & librum nostrum IX, cap. XLII.				
				Eclipsis Solis hoc anno facta Aprilis 2, hora 7, 25′ post mediã noctẽ Romæ: fuitq; digitorũ 8 $\frac{1}{4}$. L. XI, C. XXIV.				
				Balbinus, & Pupienus vti populo accepti, sic inuisi militibus, ab iis occiduntur. Gordianus puer natus annos, vt alij volunt, XIII; vel, vt aliis placet, XVI, hoc anno solus imperare cœpit magno fauore ordinum omnium. Capitolinus.				
4952 2 12 F	4222	239	284	*M. Antonius Gordianus Aug.* *Fabiani* *M. Acilius Auiola* II. 4.	2	III	992	987
				Mortuo Zebino Antiocheno Episcopo succedit Babylas. Euseb. VI Hist. cap. XXIII.				
				Hoc anno Antiochiæ Gordianus fuisse videtur. Extat enim rescriptum illius L. X. Ex. inc. corp. C. G. his Coss. Kal. Apr. Antiochiæ editum.				
4953 25 13 ED	4223	240	285	*Vettius Sabinus* II. *Fabiani* *Venustus.* 5.	3	IV	993	988 Iunii 24.
				Sabinianus in Africa contra Gordianum rebellans à Mauritaniæ præside comprimitur. Capitolinus.				
4954 26 14 C	4224	241	286	*M. Antonius Gordianus Aug.* II. *Fabiani* *Ti. Claudius Pompeianus* II. 6.	4	Ol. 255	994	989
				Papinianum Cos. pro Pompeiano vocat Capitolinus.				
				Gordianus Misithei doctissimi, ac disertissimi viri filiam duxit antequam contra Persas proficisceretur, qui Syriam populabantur. Capitol.				
4955 27 15 B	4225	242	287	*C. Ausidius Atticus.* *Fabiani* *C. Asinius Prætextatus.* 7.	5	II	995	990
				Gordianus aperto Iano gemino cum ingentibus copiis contra Persas tetendit. Iter habuit per Mœsiam, ac Thraciam: tùm Antiochiam adiit: Carras, Nisibin, aliáque oppida de Persis recepit. quos in suam regionem compulit. Capitol.				
4956 28 16 A	4226	243	288	*C. Iulius Arrianus.* *Fabiani* *Æmilius Papus.* 8.	6	III	996	991
				Misitheus socer Gordiani dolo Philippi Arabis obiit. qui in illius locum Prætorio præfectus est. Capitol.				
				Circa hæc tempora Beryllus Arabiæ Episcopus de Christi diuinitate haud rectè sentiens ab Episcopis damnatus est. quem Origenes ad saniorem mentem reduxit. Euseb. VI Hist. cap. XXV.				
4957 1 17 GF	4227	244	289	*Peregrinus.* *Fabiani* XXIX *Imperator* *Fuluius Æmilianus.* 9. *Philippus.*	1	IV	997	992 Iunii 23.

Per. Iul. ✻ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Gordianus hoc anno à Philippo præfecto Prætorij nefariè trucidatur. qui in eius locum Imperator factus est. Capitol.				
4958 2 18 E	4228	245	290	*M. Iulius Philippus Aug.* *Fabiani* *T. Fabius Titianus.* *10.*	2	Ol. 256	998	993
				Philippus è Perside Romam venit, pace cum Sapore constituta. Priscum fratrem Syriacis exercitibus præfecit: Seuerianum generum Mysiæ, & Macedoniæ. Zosimus 1.				
4959 3 19 D	4229	246	291	*Bruttius Præsens.* *Fabiani* *Nummius Albinus.* *11*	3	11	999	994
4960 4 1 C	4230	247	292	*M. Iulius Philippus Aug. II.* *Fabiani* *M. Iulius Philippus Cæsar.* *12.*	4	III	1000	995
4961 5 2 B A	4231	248	293	*M. Iulius Philippus Aug. III.* *Fabiani* *M. Iulius Philippus Cæsar II.* *13.*	5	IV	1001	996 Iunij 22.
				Hoc anno ludi sæculares editi sunt: vt ex numis veteribus constat. Vide lib. XI, cap. XXV.				
				Theatrum Pompeij incensum, & hecatostylon. Eus. Chron.				
				S. Cyprianus Carthaginiensis Episcopus creatur mortuo Donato; vt ex eius epistola LV colligitur.				
				S. Dionysius Alexandrinus Episcopus iniit hoc anno, sedítque annos XVII. Euseb.				
4962 6 3 G	4232	249	294	*Fuluius Æmilianus.* *Fabiani* XXX *Imperator* *Vettius Aquilinus.* *14.* *Decius.*	6 1	Ol. 257	1002	997
				Hoc anno, cœpto iam imperij sexto, Philippus senior Veronæ, iunior Romæ à militibus occisi sunt. Successit Decius ex inferiore Pannonia oriundus. Eutrop. X. Aur. Victor.				
4963 7 4 F	4233	250	295	*Decius Augustus.* *Fabiani* *Sedes* *Annius Maximus Gratus.* *15.* *vacat.*	2	II	1003	998
				SEPTIMA PERSECVTIO.				
				Decius septimam in Christianos persecutionem commouet. Eusеb. Chron. & VI Hist. cap. XXXII. Oros. lib. VI, cap. XXI.				
				Fabianus Papa in ea persecutione martyrium obiit, Ianuarij XX, cùm sedisset annos XV.				
				In eadem persecutione Origenes tus obtulit. Epiph. Hær. LXIV. quem ad locum Animad. nostras consule.				
				Paulus primus eremita in Thebaide persecutionem deuitans, cùm in speluncam venisset, solitariam vitam amplexus est. Hieron. in Paulo. Antonius monachus in Ægypto nascitur, ait Eusebij Chron.				
4964 8 5 E	4234	251	296	*Decius Aug. II.* XXII *Pontifex* XXXI *Impp. Gallus,* *Q. Etruscus Dec. Cæs. Cornelius 1.* *& Volusianus.*	3 1	III	1004	999
				Ortũ est in Africa schisma authore Feliciſſimo presbytero, in causa lapsorum, quos contra disciplinam admitti volebat. Huic Nouatus Episcopus inhæsit. qui Romam postea veniens ad Nouatianum se presbyterum adiunxit. Interim Cornelius Papa, posteaquam sedes vltra annum vacauit, Pontifex creatur. contra quem Nouatianus schisma conflauit. Cypria. Ep. LV, & aliis. Vide Epiph. Hær. LIX, & Animad. nostras.				
				Porro multi sub Decio passi sunt: vt inter alios S. Agatha in Sicilia. Valerianus à Senatu mandato De-				

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

cij Censor factus est VI Kal. Nouemb. Trebell. Pollio.

Exitu huius anni Decij ambo perierunt. Successit Gallus Hostilius limitanei exercitus in Mœsia dux, qui Volusianum filium consortem adsciuit. Eutrop. IX. Zosimus I. Eus. VII Hist. cap. I. Vide lib. XI, cap. XXVI.

4965 9 6 DC	4235	252	297	2	IV	1005	1000 Iunii 21.

C. Vibius Trebonianus Gallus Aug. II. *Cornelij*
C. Vibius Volusianus Aug. 2.

Romæ LX Episcoporum, & presbyterorum plurium synodus coacta contra Nouatianum, eiúsque sectatores; qui ab Ecclesia deiecti sunt; decretúmque vti lapsi reciperentur. Euseb. VI Hist. cap. XXXV.

Eodem anno inchoatam à Decio persecutionem Imperatores acerrimè persecuti sunt.

Pestilens morbus multas orbe toto prouincias occupauit, præsertim Alexandriam, & Ægyptum. Dionysius Alexandr. in epistola apud Euseb. VII Hist. cap. XVII. Cyprianus ob eam causam librum de mortalitate scripsit.

4966 10 7 B	4236	253	298	3	Ol. 258	1006	1001

C. Vibius Volusianus Aug. F. Aug. II. *Cornelij* XXIII
M. Valerius Maximus. 3. *Lucij* I.

Cornelius Papa hoc anno martyrio coronatur, cùm sedisset annos II, M. II, D. III. Obiit Sept. XVI, & post XXXV dies creatus est Lucius Romanus.

4967 11 8 A	4237	254	299	1	II	1007	1002

Licinius Valerianus Aug. II. *Lucij* XXXII *Imperatores*
Licinius Gallienus Aug. 2. *Valerian⁹ & Gallien⁹*

Gallus & Volusianus, cùm aduersus Æmilianum res nouas in Mœsia molientem profecti essent, Interamnæ occisi sunt, anno imperij tertio quatuor mensibus inchoato. Æmiliano verò tertio mense sublato, Imperator in Norico factus est Valerianus; Romæ à Senatu Gallienus. Eutrop. IX. Zosimus lib. I.

Origenes hoc anno moritur natus annos LXIX. Eus. VII Hist. cap. I.

4968 12 9 G	4238	255	300	2	III	1008	1003

Licinius Valerianus Aug. III. XXIV *Stephanus*
Licinius Gallienus Aug. II. I.

Lucius Papa martyrio coronatus est IV Non. Mart. cùm sedisset annum I, M. 3. Post XXX dies, hoc est Apr. IX creatus est Stephanus Romanus.

4969 13 10 FE	4239	256	301	3	IV	1009	1004 Iunii 20.

M. Valerius Maximus. *Stephani*
M. Acilius Glabrio. 2.

Basilides Legionensis, & Martialis Asturicensis Episcopi in Hispania propter crimina depositi sunt. quam depositionem ratam habuit S. Cyprianus, vt Epist. LXVIII testatur.

Martianus Arelatensis Episcopus in Gallia Nouatiani dogma complexus est. de quo Cyprianus ad Stephanum Papam Epist. LXVII scribit, & vt illum deponat hortatur.

Cyprianus cum Africanis Episcopis collecta synodo statuit hæreticorum baptismum verum non esse; ideóque denuò baptizandos, quos illi tinxissent. Idipsum & Firmilianus Cæsareæ in Cappadocia; Dionysius Alexandriæ Episcopi decreuerunt. quibus Apostolica authoritate, & contraria Synodo restitit Stephanus. Cyprianus Epistolis à LXX ad LXXVII. Aug. de Bapt. con. Donat. Vincentius Lirinensis.

4970 14 11 D	4240	257	302	4	Ol. 259	1010	1005

Licinius Valerianus Aug. IV. *Stephani* XXV *Sixtus*
Licinius Gallienus Aug. III. 3. I.

OCTAVA PERSECVTIO.

Valerianus atroci in Christianos persecutione sæuiit. Euseb. VII Hist. cap. IX. Seuerus Sulp. II.

Stephanus Papa postquam sedit annos II, M. III, martyrio coronatur IV Non. Aug. Post dies XXII suffectus est Sixtus Græcus Athenis oriundus.

Per id tempus Sapricius presbyter Antiochiæ ob Christi fidem morte damnatus, cùm capitali odio à Nicephoro dissideret, neque cum eo reconciliari vellet, sub ipsum carnificis ictum fidem eiurauit, eiúsque loco Nicephorus martyrium subiit. Surius ad IX Feb.

Eiusdem nominis alter acoluthus sacramenta Christi gestans, cùm ea prodere nollet impiis, illustre martyrium obiit; neque quicquam in illius vestibus repertum. Acta S. Stephani.

Sabellius Ptolemaide in Libya oriundus Noëti magistri pestilens dogma renouauit, latiúsque propagare cœpit; vt omnem è sanctissima Trinitate personarum differentiam tolleret. Eus. VII Hist. cap. VIII. Epiph.

S. Gregorius Thaumaturgus per idem tempus floruit: qui cùm Sabelliano dogmati fauere visus sit, eum S. Basilius excusat Epist. LXIV.

4971 15 12 C	4241	258	303	*M. Aurelius Memmius Fuscus. Pomponius Bassus.*	*Sixti 2.*	5	II	1011	1006

Romanum imperium à barbaris fœdè laceratur: Europam Boranis, Gotthis, Carpis Burgundis: Orientem Persis populantibus. Ad hæc Thessalonica à Scythis, & Marcomanis obsessa fortiter resistentibus oppidanis eripitur. Athenienses muros suos à Sullæ tempore iacentes ac neglectos reficiunt. Peloponnesij muro Isthmum sepiunt. Valerianus in Orientem proficiscitur. Zosimus I. Vopiscus.

Cyriades primus è XXX tyrannis Imperator salutatus est. Sed & Ingenuus Pannonias regens à Mœsiacis legionibus Imperator factus per Celerem Verianum profligatus est. Trebellius Pollio. Vopiscus.

In Africa S. Cyprianus Carthagine glorioso martyrio vitam finiit. Hieron. de Script. Eccles. Pontius in eius vita.

4972 16 13 B	4242	259	304	*Licinius Gallienus* IV. *Valerianus Cæsar.*	*Suffecti Coss. Vlpius Crinitus.*	XXVI *Dionysius* I.	6	III	1012	1007

Cyriades Tyrannus occiditur. Trebel.

In Africa persecutio grassari pergit, in qua plures S. Cypriani discipuli martyrio affecti. Sed & in Numidia plerique passi Apr. XXX, & Mai I apud Surium.

Romæ S. Eugenia virgo Philippi Præfecti Augustalis Ægypti filia passa est. Martyr. Rom. In Galliis Priuatus Gabalitanus, Florentius Viennensis, aliique passi. Surius XIV Mai. In Hispania Fructuosus Tarraconensis Episcopus, & alij Ian. XXI.

Sixtus Papa cùm sedisset annum I, M. X, D. XXIII, martyrio coronatur VIII Id. Aug. triduo pòst S. Laurentius Diaconus, ac deinde S. Hippolytus passi sunt.

Cùm vacasset sedes dies XXXII creatus est Dionysius Papa.

4973 17 14 AG	4243	260	305	*Fulvius Æmilianus. Pomponius Bassus* II.	*Dionysii 2.*	*Gallienus solus.*	7 1	IV	1013	1008 Iunij 19.

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Scythis Romanum imperium incursantibus; Trapezunte ab iis direpta; capta Chalcedone; Nicæa succensa; Valerianus ad tuendam Bithyniam eò se contulit. Interim Sapores Orientem aggreditur. Cum eo vt colloqueretur inconsultiùs progressus Valerianus ab ipso captus, & seruili more habitus, ac demum excoriatus, & salitus est. Euseb. lib. IV de vita Constant. cap. XI. Zosimus I. Trebellius. In eadem Scytharum irruptione templum Ephesinæ Dianæ succensum est. vt iidem referunt. Sublato Valeriano plures in diuersis prouinciis imperium vsurparunt, quorum meminit Trebellius Pollio in XXX tyrannis. Odenatus Zenobiæ coniux decurio Palmyrenorum Persas vicit, ac Romanam rem stabiliuit. Idem.				
				Persecutio tum à Gallieno desita. Euseb. VII Hist. cap. XIV, & XVIII.				
4974 18 15 F	4244	261	306	*Gallienus Imp.* V. *Volusianus.*	*Dionysii* 3.	2	Ol. 260	1014	1009
				Hos Coss. habet Trebellius initio Gallienorum.				
				Dira pestis variis in prouinciis grassata, in qua Christiani plerique piis obsequiis immortui tanquam martyres coluntur prid. Kal. Mart. Neocæsareæ S. Gregorius Thaumaturgus post barbarorum incursionem Synodum Neocæsareensem celebrauit.				
				Dionysius Episcopus Alexandrinus aduersus Paulum Samosatenum scribensquædam minus commodè iecerat, quibus Ariani postea vsi sunt. Ob id in suspitionem adductus apud Dionysium Papam, seipsum per epistolam purgauit. Athan. lib. de Dionysij sententia. De eo iudicium Basilij vide Epist. XLI.				
4975 19 16 E	4245	262	307	*P. Licinius Gallienus Aug.* VI. *Ap. Pompeius Faustinus.*	*Dionysii* 4.	3	II	1015	1010
				Regillianus, qui in Pannonia tyrannidem vsurparat, & Saturninus in Ægypto cæsi sunt. Trebell.				
4976 20 17 D	4246	263	308	*Nummius Albinus.* *Maximus Dexter.*	*Dionysii* 5.	4	III	1016	1011
				Gallienus cum Aureolo & Clodio ducibus contra Postumum tyrannum bellum gerit; & vincit. Romæ deinde decennalia celebrauit exquisito genere voluptatum. Trebell. Gallienis.				
				Porphyrius Romam venit annos natus XXX, & Plotinum LIX annum agentem secutus est. Eunapius & Porph. in Plotino.				
4977 21 18 CB	4247	264	309	*P. Licinius Gallienus Aug.* VII. *Æmilius Saturninus.*	*Dionysii* 6.	5	IV	1017	1012 Iunij 18.
				Odenatus rex Palmyrenorum obtinuit totius Orientis imperium interim dum Gallienus luxu, ac nequitiis tempus insumit. Statim ergo bellum Persis indicit in vindictam Valeriani. Nisibin & Carras occupauit. captos Satrapas Romam ad Gallienum vinctos misit. qui & aliena victoria triumphauit. Hæc Trebellius his ipsis Coss. qui & Scythas in Cappadociam, & Bithyniam eodem tempore irrupisse scribit. Sed haud scio an non id antè contigerit. Galienus Archon Athenis hoc anno fuit.				
4978 22 19 A	4248	265	310	*P. Licinius Valerianus Cæsar* II. *L. Cæsonius Macer.*	*Dionysii* 7.	6	Ol. 261	1018	1013
				Synodus Antiochiæ contra Paulum Samosatenum				

cogitur. Euseb. VII Hist. cap. XXII. S. Gregorius Thaumaturgus haud multo pòst moritur.

4979 23 1 G	4249	266	311	*P. Licinius Gallienus Aug.* VIII. *Sabinillus.*	*Dionysii* 8.	7	11	1019	1014

Ierosolymorum episcopatum tenet Hymenæus. Euseb.

4980 24 2 F	4250	267	312	*Ouinius Paternus.* *Arcesilaus.*	*Dionysii* 9.	8	III	1020	1015

Postumius tyrannus cùm septem annis Gallias optimè rexisset, obiit. Victorinus, quem ille sibi sociarat, solus imperauit. qui ob libidinem postea cæsus est. Trebell.

Odenato Palmyrenorum rege interfecto, Zenobia eius vxor principatum obtinuit. Gallienus Heraclianum ducem contra Persas destinat; qui à Palmyrenis victus est. Cleodamus & Athenæus Gallieni duces, Scythas, qui Istrum traiecerant, fundunt. Gotthi Cyzicum, & Asiam; tùm Achaiam vastarunt. Victi ab Athenæo Epirum, Acarnaniam, Bœotiam peruagati sunt. Trebell. in Gallienis.

4981 25 3 E D	4251	268	313	*Ouinius Paternus* II. *Macrianus.*	*Dionysii* XXXIII 10.	*Imperator Claudius.*	1	IV	1021	1016 Iunij 17.

Gallienus Martiani & Cecropij ducum fraude contra Aureolum tyrannum excitus ad Mediolanum occiditur vnà cum eius fratre Valeriano. Trebell. Imperauit cum patre annos VII, solus VIII.

Successit ei Claudius circiter IX Kal. Apr. vt ex Trebellio colligitur. Hic Aureolum tyrannum sustulit. in Christianos sæuiit. Nam passi sub eo leguntur XIX Febr. Marius, Martha, Audifax, & Abacus Persæ. Porro aduersus Gotthos expeditionem suscepit. Trebell.

4982 26 4 C	4252	269	314	*M. Aurelius Claudius Aug.* II. *Ouinius Paternus.*	*Dionysii* II.	2	Ol. 262	1022	1017

Claudius Imperator Gotthos insigni prælio vicit. Cæsa sunt barbarorum CCCXX M. nauium II M. demersit. Treb. Pollio.

Alexandriæ Bruchium destruitur. Eus. Chron.

4983 27 5 B	4253	270	315	*Antiochianus* *Orfitus.*	*Dionysii* 12.	XXXIV *Imper. Aurelianus.*	1	II	1023	1018

Reliquiæ Gotthorum ad Hæmimontum peste, ac fame confectæ. Claudius quoque peste moritur ineunte anno, cùm imperasset annum I, M. X, & dies aliquot. Frater eius Quintillus cùm imperium sumpsisset, post XVI dies à militibus occisus est: cùm interim Imperator factus esset Aurelianus Sirmio oriundus, obscuro genere natus. qui inter laudatissimos principes ab Ethnicis memoratur. Trebellius.

Plotinus Philosophus obiit. Porphyrius in eius vita. Firmicus lib. I, cap. III.

Paulus Samosatenus damnatam priore Antiocheno Concilio hæresin repetens in secunda Synodo Antiochena iterum damnatur, ac sede deiicitur. Sed cum Ecclesiis cedere nollet, interpellato Aureliano vi detrusus est. Euseb. VII Hist. cap. XXIII, & XXIV. Athan. de Syn. qui & indicat Romæ celebratã super ea re synodum à Dionysio Papa. Is verò cùm sedisset annos XI, M. III, D. XIV obiit Dec. XXVI. Cúm-

Per. Iul. ✻ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4984 28 6 A	4254	271	316	I	III	1024	1019

que vacasset sedes dies v vltimo anni die creatus est Felix Romanus.

Aurelianus Aug. XXVII *Felix*
Pompeianus Bassus. *1.*

Alamanni & Marcomanni Romanum imperium infestant. clades etiam ab iis ingens ad Placentiã accepta. Ob id trepidatum Romæ,& Sibyllini libri Aureliano iubente consulti. cuius rescriptum ad Senatum in hæc verba refert Vopiscus. *Miror vos, patres sancti tandiu de aperiendis Sibyllinis dubitasse libris,perinde quasi in Christianorum Ecclesia, non in templo Deorum omnium tractaretis.* Nempe quod Christiani ab istiusmodi profanorum librorum lectione vtique in Ecclesiis abhorrerent. Postea victi barbari. Aurelianus Romam veniens plerosque nobiles occidit.Muros exinde Romanæ vrbis amplificauit. Vopiscus. Zosimus I.

4985 I 7 GF	4255	272	317	3	IV	1025	1020 Iunij 16.

Quietus. *Felicis*
Voldumianus. *2.*

NONA PERSECVTIO.

Aurelianus persecutionem in Christianos tentatam antea, sub hoc tempus instaurauit. In ea passi sunt quàm plurimi.imprimis S.Symphorianus Augustoduni. S. Leo Serm. 2 de Pentec.

Idem Imperator contra Zenobiam in Orientem profectus,quæ filiorum nomine orientale tenebat imperium, multa in itinere,ac magna bellorum genera confecit. Byzantium, Tyanam, Antiochiam, & alias vrbes obtinuit. Vopiscus in Aureliano.

4986 2 8 E	4256	273	318	4	Ol. 263	1026	1021

M. Claudius Tacitus. *Felicis*
Furius Placidianus. *3.*

Aurelianus Zenobiam vincit, & ad triumphum reseruat. Longinum quoque Philosophum, quo ad Græcas literas vtebatur magistro Zenobia, occidi iussit. Vopiscus.

4987 3 9 D	4257	274	319	5	II	1027	1022

L. Domitius Aurelianus Aug. II. *Felicis*
C. Iulius Capitolinus. *4.*

Aurelianus Tetricum tyrannum apud Catalaunos in Gallia in deditionem accepit; eundémque cum Zenobia in triumpho ductum Correctorem Lucaniæ fecit: Zenobiam verò in Italia viuere passus est. Vopiscus. Eutrop. IX.

Idem Soli templum ædificauit, & agonem in eius honorem instituit. Sub hoc Monetarij rebellarunt vitiatis pecuniis, & Felicissimo rationali interfecto. quos Aurelianus vltima crudelitate compescuit. Prouinciam Daciam, quam Traianus vltra Danubium fecerat, reliquit, desperans eam posse retineri. Eusеb. Chron. Eutrop. IX. Aurel. Vict.

4988 4 10 C	4258	275	320	6 I	III	1028	1023

L. Domitius Aurel. Aug. III. XXVIII *Papa* XXXV *Imp.*
T. Anonius. *Eutychianus* I. *Tacitus.*

Aurelianus Mnesthei secretariorum notarij fraude occiditur ad Cænophrurium, quod inter Constantinopolin, & Heracleam situm est. Vopiscus. Eutrop. Zosimus I.

Occisus est autem Ianuario circiter mense, cùm imperasset annos V, & aliquanto plus.

Post eius obitum interregnum fuit mensium octo

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.	Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
4989 5 11 B A	4259	276	321	1	IV	1029	1024 Iunii 15.
4990 6 12 G	4260	277	322	2	Ol. 264	1030	1025
4991 7 13 F	4261	278	323	3	II	1031	1026
4992 8 14 E	4262	279	324	4	III	1032	1027
4993 9 15 D C	4263	280	325	5	IV	1033	1028 Iunij 14
4994 10 16 B	4264	281	326	6	Ol. 265	1034	1029

ferè. Nam cùm eligendi Imperat. potestatem mutuò sibi Senatus, ac milites deferrent, interim spatium interiectum est. Tandem à Senatu Tacitus creatur VII Kal. Octob. vir egregiè moratus, & Reip. gerendæ idoneus: qui ad Tacitum historicum originem referebat suam. Vopiscus Tacito. Eutrop. Zosimus I. Hic persecutioni finem imposuit. Acta Charitonis apud Surium Sept. XXVIII.

Felix Papa III Kal. Iunij martyrio coronatur, cùm sedisset annos IV, M. V. vt Onufrius computat. Successit Eutychianus patria Lunensis in Tuscia, postquam sedes vacauit dies V.

M. Claudius Tacitus Aug. II. *Eutychiani* XXXVI *Imp.*
Fuluius Æmilianus. 2. *Probus.*

Tacitus moritur sexto imperij mense. Ergo Martio obiit. Succedit Florianus eius frater, ac vix duobus mensibus imperium tenuit. Eo interfecto M. Aurelius Probus vir egregius, oriundus è Pannonia Sirmiensi imperare cœpit. Vopiscus. Is simulatque imperium nactus est, in eos milites animaduertit, qui Aurelianum interfecerant. Idem.

Probus Aug. *Eutychiani*
Paulinus. 3.

Probus in Gallias profectus sexaginta de barbaris ciuitates recepit, & DCC M. propemodum occidit. Vopiscus Probo. Meminit exeursionis illius barbaricæ, hoc est Alemannicæ Greg. Turon. lib. I, cap. XXXII Hist. Franc. & ab iis occisum ait S. Priuatum Gabalitanum. Anno Antiochenorum CCCXXV: Tyriorum CCCCII: Laodicenorum CCCXXIV: Edessenorum DLXXXVIII: Ascalonitarum CCCLXXX, insana Manichæorum hæresis in communem generis humani perniciem erupit. Euseb. Chron. Vide Animaduer. Epiphanianas ad Hær. Manich. quæ est LXVI.

Itaque Antiochenorum æra ab anno primo Iulij Cæsaris exordium cepit; Per. Iul. 4665 exeunte: vt lib. X, cap. LXII ostendimus. Laodicenorum à sequente fortasse vere. Tyriorum, ab anno Per. Iul. 4589. quo Alexander Zebina regnare cœpit, occiso Demetrio. Edessenorum, ab anno I Seleucidarum. Ascalonitarum ab Augusti exordio.

Probus Aug. II. *Eutychiani*
Lupus. 4.

Anatolius Laodicenus Episcopus insignis habetur. Euseb.

Probus Aug. III. *Eutychiani*
Paternus. 5.

Probus pacatis Galliis Illyricum recepit: ac Geticos omnes populos subegit. Vopiscus. Idem & Pannoniis vineas habere permisit. Euseb. Chron.

Messalla. *Eutychiani*
Gratus. 6.

Probus in Orientem proficiscitur, ac Persis bellum infert. Blemyas subigit. Copton, & Ptolemaidem Romano iuri adiicit. Vopiscus.

Probus Aug. IV. *Eutychiani*
Tiberianus. 7.

Per. Iul. ✳ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Probus Imper. in Thraciam rediit, ac CM. Basternarum ibi ad tutelam imperij collocauit. Barbaros alios rebellantes contudit.				
4995 11 17 A	4265	282	327	*Probus* v. *Victorinus.* *Eutychiani* 8. xxxvi *Imper. Carus.*	7 1	11	1035	1030
				Probus Imper. cùm in milites seueriùs ageret, ac bellum Persicum parans per Illyricum iter faceret, ab illis interficitur mense circiter Nouembri, cùm imperasset annos VI, M. IV. Vopiscus. Eutrop.				
				Huic suffectus est. M. Aurelius Carus Narbonæ natus in Gallia: qui statim Carinum, & Numerianum filios Cæsares creat. Tum in Orientem cum Numeriano contra Persas profectus, Carinum ad tuendas Gallias misit. Vopiscus. Eutrop. Zosimus.				
4996 12 18 G	4266	283	328	*Carus Aug.* II. *Carinus Cæsar.* *Eutychiani* 9. xxix *Pontif. Caius.* xxxvii *Impp. Carinus & Numerianus.*	1	III	1036	1031
				Carus Mesopotamiam subegit, & Ctesiphontem vsque peruenit. vbi & fulmine ictus interiit, cùm annum circiter imperasset. Vopiscus. Eutrop.				
				Eutychianus Papa martyrio coronatur VI Id. Dec. cùm sedisset annos VIII, M. VI. Huic VI Kal. Ian. suffectus est Caius Dalmata.				
4997 13 19 FE	4267	284	ÆRA DIOCLETIANI. 1	*Carinus Aug.* II. *Numerianus Aug.* *Cai* 2. xxxviii *Imper. Diocletianus.*	1	IV	1037	1032 Iunii 13.
				Ludi Romani variis spectaculis Carini & Numeriani nomine dati sunt. Vopiscus. Vide lib. XI nostrum, cap. XXVIII.				
				Numerianus insidiis Arrij Apri soceri sui occisus est. Postea Diocletianus Dalmata, obscuro genere Anulini Senatoris libertus Imperator eligitur, non Palilibus ipsis; vt hactenus persuasum fuit; sed affecto iam anno. De quo vide lib. XI, cap. XXX. Is simulatque imperium nactus est, in primaconcione Aprum manu sua interfecit. Vopiscus. Eutrop.				
				Æra Diocletiani, quæ & Martyrum, abolito impij persecutoris nomine, dicta est, ab hoc anno incipit, à Neomenia Thoth fixa, id est XXIX Aug. Quæ cùm percelebris sit, & à Christianis scriptoribus frequenter vsurpetur, nos eam in Iulianorum annorum locum deinceps succedere iussimus.				
4998 14 1 D	4268	285	2	*Diocletianus* II. *Aristobulus.* *Cai* 3.	2	Ol. 266	1038	1033
				His Coss. Carinus occisus est apud Margum, quod est Mœsiæ oppidum. Idat. Chron. Eutrop. IX. Cassiod.				
				Rustici in Gallia tumultum concitant, & factioni suæ Bacaudarum nomen imponunt: duces ad id habentes Amandum, & Ælianum. Ad eos subigendos Diocletianus Maximianum Herculium Cæsarem misit. qui leuibus præliis agrestes domuit, & partem Galliæ reformauit. Eutrop. IX.				
				Hoc igitur anno Maximianus Cæsar factus est.				
				S. Sebastianus dux primæ cohortis Prætorianorum Martyrio coronatur. Tiburtius item, Chromatij filius & alij. Acta illorum.				
4999 15 2 C	4269	286	3	*Iunius Maximus* II. *Aquilinus.* *Cai* 4. *Diocletianus & Maximianus.*	3	II	1039	1034
				Carausius vilissimo loco natus, ac paulatim prouectus,				

Per. Iul ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5000 16 3 B	4270	287	4	4	III	1040	1035
5001 17 4 AG	4271	288	5	5	IV	1041	1036 Iunij 12.
5002 18 5 F	4272	289	6	6	Ol. 267	1042	1037
5003 19 6 E	4273	290	7	7	II	1043	1038
5004 20 7 D	4274	291	8	8	III	1044	1039
5005 21 8 CB	4275	292	9	9	IV	1045	1040 Iunii 11.
5006 22 9 A	4276	293	10	10	Ol. 268	1046	1041

ctus, cùm apud Bononiam per tractum Belgicæ, & Armoricæ pacandum mare accepisset, quod Franci, & Saxones infestabant, ob peculatum à Maximiano iussus occidi, purpuram sumpsit, & Britannias occupauit. Per idem tempus Achilleus in Ægypto tyrannidem inuasit. Narseus Persa Orienti bellum intulit. Quinquegentiani Africam infestarunt. Ob id Diocletianus Maximianum Herculium ex Cæsare fecit Augustum. Eutropius lib. IX. Cui consentit & Idatius, qui hoc anno Kal. Apr. leuatum esse Maximianũ asserit. Igitur Cæsar aliquandiu Maximianus fuit: quod tẽpus nihilominus imperio eius attribuitur. Vnde annus primus imperij illius antecedens fuit: vt XIX imperarit. Ad eum modum accipienda sunt, quæ lib. XI, cap. XXXI disputauimus de Maximiani primordio.

Diocletianus III. *Cai*
Maximianus. 5.

M. Aurelius Maximus II. *Cai*
Ianuarius. 6.

Pomponius Bassus. *Cai*
L. Ragonius Quinctianus. 7.

Imp. Cæs. C. Valerius Diocletia. Aug. IV *Cai*
Imp. Cæs. Valerius Maximianus Aug. III. 8.

C. Iunius Tiberianus. *Cai*
Cassius Dio. 9.

His Coss. (ait Idatius) tenebræ fuerunt inter diem. & eo anno leuati sunt Constantius, & Maximianus Cæsares die Kal. Mart.

Et quidem reuera defecit Sol Mai XV, feria III, hora post meridiem 3, 20′ Carthagine; vbi totus ferè Sol defecit: nempe digitos XI $\frac{1}{2}$.

Igitur cùm vndique Romanum imperium à barbaris, aut tyrannis infestaretur, ambo illi Cæsares facti sunt. Maximiano Armentario, qui in Daria haud longè Sardica natus erat, Valeria Diocletiani filia collocatur. Constantio Chloro Theodora Herculij priuigna; repudiatâ, quam priùs habebat, Helena. Inde Maximianus Herculius in Africam: Diocletianus in Ægyptum: Constantius in Britanniam: Armentarius in Orientem profecti sunt. Eutrop. IX.

Annibalianus. *Cai*
Asclepiodotus. 10.

Hoc anno Tribunitiam potestatem videntur assecuti primùm Cæsares duo, Armentarius, & Constantius. Quippe anno Christi CCCXI, in VIII Consulatu Maximianus Armentarius rescriptum dedit, in quo Tribunitiam pot. XX sibi tribuit.

Constantius in Britannia frustrà Carausium aggressus pacem cum eo composuit. Eutrop. IX.

Diocletianus Aug. V. *Cai*
Maximianus Aug. IV. 11.

Primus Diocletianus adorari se vt Deum, & gemmas vestibus, calceamentísque inseri iussit: cùm ante eum omnes Imperatores in modum iudicum sa-

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				lutarentur, & chlamydem purpuream à priuato habitu plus haberent. Eutrop. IX, & ex eo Hieron. in Chron. Euſebij.				
				Carauſius ab Alecto ſocio poſt VII annos, quàm Britanniam occuparat, occiſus eſt. Alectus eidem ſucceſſit, ac triennio Britanniam obtinuit. Eutrop. IX.				
5007 23 10 G	4277	294	11	*Conſtantius Chlorus Cæſar.* *Galerius Maximianus Armentarius Cæſar.*	*Cai* 12.	11	1047	1042
				Contra Sarmatas expeditio ſuſcepta: qui & domiti ſunt. Idatius Chron. Eutrop. IX. qui Baſternas, Carpóſque ſubactos refert.				
5008 24 11 F	4278	295	12	*Tuſcus.* *Anulinus.*	*Cai* 13.	12	III 1048	1043
				Carporum gens vniuerſa in Romania ſe tradidit, ait Idatius. Significat idipſum, quod Eutropius memorat, Carpis, Baſternis, & Sarmatis victis ingentes captiuorum copias in Romanis finibus ab Imperatoribus locatas.				
5009 25 12 E D	4279	296	13	*Diocletianus* VI. *Conſtantius Cæſar* II.	XXX *Pontifex* *Marcellinus* I.	13	IV 1049	1044 Iunij 10.
				Alexandria hoc anno, vt in Chronico refert Euſebius, octauo obſidionis menſe à Diocletiano capta: qui cædibus, & proſcriptionibus acerbè defectionem vltus eſt. Buſiris, & Coptos ad ſolum vſque ſubuerſæ. Eutrop. IX. Euſeb.				
				Alectus Britanniæ tyrannus ductu Aſclepiodoti Præfecti Prætorio eſt oppreſſus. Ita Britanniæ decimo anno recuperatæ. Eutropius IX.				
				Iuxta Lingonas à Conſtantio Cæſare LX M. Alamannorum cæſa. Maximianus Quinquegentianos in Africa domuit. Eodem tempore Galerius Maximianus victus à Narſeo cùm ad Diocletianum rediret, tanta inſolentia ab eo eſt exceptus, vt per aliquot paſſuum millia purpuratus ad vehiculum cucurrerit. Eutrop. IX.				
				Caius Papa cùm ſediſſet annos XII, M. IV, D. V, martyrio coronatur X Kal. Mai. Poſt dies XI creatus eſt Marcellinus Romanus.				
5010 26 13 C	4280	297	14	*Maximianus Herculius Aug.* V. *Maximianus Armentarius Cæſar* II.	*Marcellini* 2.	14	Ol. 269 1050	1045
				His Coſſ. victi Perſæ, ait Idatius. Nimirum Armentarius per Illyricum Mœſiámque contractis copiis, Narſeum deuicit: vxores illius, ſorores, liberos cepit. Quare à Diocletiano in Meſopotamia cum præſidiis tùm morante ouans regreſſus ingenti honore ſuſceptus eſt. Eutrop. IX.				
				Scaliger in Animad. Euſeb exiſtimat hæc anno vno antequam Diocletianus imperio ſe abdicaret, accidiſſe. Quod ex eo fortaſſe colligit, quòd Diocletianus, & Maximianus anno Chriſti CCCIV ſe abdicarunt poſt triumphum, in quo Narſei coniuges, ac ſorores ductæ ſunt, vt ait Eutropius. Sed variis bellis occupati ambo triumphum diſtulerunt.				
5011 27 14 B	4281	298	15	*Fauſtus* II. *Gallus.*	*Marcellini* 3.	15	II 1051	1046
5012 28 15 A	4282	299	16	*Diocletianus* VII. *Maximianus Herculius.*	*Marcellini* 4.	16	III 1052	1047

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5013 1 16 GF	4283	300	17	17	IV	1053	1048 Iunij 9.
5014 2 17 E	4284	301	18	18	Ol. 270	1054	1049
5015 3 18 D	4285	302	19	19	II	1055	1050
5016 4 19 C	4286	303	20	20	III	1056	1051
5017 5 1 BA	4287	304	21	1	IV	1057	1052 Iunij 8.

His Coss. victi Marcomani. Idatius Chron.

Constantius Chlorus Cæsar III. *Marcellini* 5.
Maximianus Armentarius Cæsar III.

Titianus II. *Marcellini* 6.
Nepotianus.

Hoc anno refert ex actis S. Sabini Episcopi Spoletini manu scriptis Baronius, Romæ, cùm Maximianus Herculius in Circo maximo Circenses spectaret, contra Christianos acclamasse populum: ac Maximinianum, referente Hermogeniano Præf. Præt. persecutionem decreuisse.

Constantius Chlorus Cæsar IV. *Marcellini* 7.
Maximianus Armentarius Cæsar IV.

DECIMA PERSECVTIO.

Hoc anno dira in Christianos cœpta persecutio. Imperatores per eos dies, quibus Dominicæ passionis memoria celebratur, edicta proposuerunt de diruendis Ecclesiis, & sacris libris incendio tradendis. tùm vt Christiani, qui honoribus functi essent, gradu suo deciderent. cæteri capite minuerentur.

Innumerabiles ergo pro Christi fide cæsi sunt: de quibus agit Euseb. VIII Hist. atque, vt ait Seuerus lib. II, *omnis ferè sacro martyrum cruore orbis infectus est. Quippe certatim gloriosa in certamina ruebatur: multáq; auidius tùm martyria glorioſis mortibus quærebantur; quàm nunc Episcopatus ambitionibus appetuntur.* Celebres fuere Cæsareæ in Palæstina Procopius, Alphæus, Zacchæus. Eus. loco citato. Romæ Marcellinus Presbyter, & Petrus Exorcista. Apud Sur. Iun. III.

Porro qui pœnarum crudelitate fracti sacros libros tradebant, Traditores deinde dicti sunt. quod semen fuit Donatistarum Schismatis. de quo postea. De hac persecutione vide lib. XI, cap. XXX.

Marcellinus Papa in ea persecutione tus adoluisse dicitur. vt eius Acta testantur.

Diocletianus Aug. VIII. *Marcellini* 8.
Maximianus Herculius Aug. VII.

Cyrthæ in Numidia Synodus habita, vt Episcopus crearetur: cui Secundus Tigisitanus Numidiæ primas præfuit. In ea Traditorum causa cognita. qui tamen vitandi schismatis causa in communionem recepti sunt. Aug. III con. Cresc. cap. XXVI. Optatus lib. I.

Passa est hoc tempore Romæ S. Agnes: in Hispania S. Vincentius; & innumerabiles passim alij.

Sinuessæ synodus CCC Episcoporũ habita fertur: in qua Marcellinus Papa pœnitentiam admissi sceleris præ se tulit. Sed fabulę propior ista res, quàm historiæ.

XXXI *Pontif.* XXXIX *Impp.*
Diocletianus Aug. IX. *Marcellus* *Constantius Chlorus.*
Maximianus Aug. VIII. 2. *Maximian. Arment.*

Hoc anno Diocletianus, & Maximianus Herculius purpuram posuerunt: ille Nicomediæ; iste Mediolani: & priuati facti sunt Kalendis Aprilis: Augusti verò eâdem hora nuncupati sunt Constantius Chlorus, & Maximianus Herculius: Cæsares autem Seue-

Per. Iul. ☀ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Diocl.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5018 6 2 G	4288	305	22	*Constantius Chlorus Aug.* v. *Galerius Maximianus Armentarius Aug.* v.	2	Ol. 271	1058	1053
5019 7 3 F	4289	306	23	*Constantius Chlorus* VI. *Maximianus Armentarius* VI.	1	11	1059	1054

rus, & Galerius Maximinus. Ita scribit Idatius. qui hos Cæsares à Diocletiano & Maximiano Herculio factos astruit, purpuráque vestitos. Eutropius verò lib. x refert Galerium Maximianum Armentarium hos Cæsares creasse.

Ergo Galerius Maximianus cum altero Augusto Constantio Chloro imperium ita partitus est; vt Constantio Gallia, Italia, Africa cederet: ipse Illyricum, Asiam, & Orientem obtineret. Sed Constantius sponte illi Africa & Italia cessit. Itaque Maximianus Seuerum Italiæ præfecit; Maximinum orienti: ipse in Illyrico commoratus est. Hæc Eutrop. Aurel. Victor, & alij. Est penes nos Excerptum quoddam Anonymi scriptoris, quem à R. P. Iacobo Sirmondo accepimus, in quo temporum illorum historia compendio perscribitur. ex quo non obscurè colligitur aliquanto antea Seuerum in Italia copiis præfuisse, quàm Cæsar fieret; neque tam citò eam dignitatem adeptum: sed eodem ferè tempore, quo Constantinus Constantij F.

Per idem tempus Constantinus Chlori F. obses apud Diocletianum & Galerium relictus cùm à patre reposceretur, à Galerio variis periculis obiectus est. Nam & aduersus Sarmatas eques militans ferocem barbarum capillis attractum ad pedes Galerij Imperatoris adduxit. Deinde missus à Galerio per paludem ingressus equo viam exercitui contra Sarmatas ostendit. Hæc Anonymus. quæ alibi haud facilè legantur.

Marcellinus Papa cùm sedisset annos octo ferè martyrio afficitur VI Kal. Mai. Post XXV dies creatus est Marcellus presbyter Romanus.

Constantius Chlorus Aug. v. *Marcelli*
Galerius Maximianus Armentarius Aug. v. 2.

His Coss. obiisse Constantium Chlorum, & Constantinum Cæsarem factum magna nobis est suspicio. quæ est exposita lib. XI, cap. XXXV.

Constantius Chlorus VI. *Marcelli* XL *Imperator*
Maximianus Armentarius VI. 3. *Constantinus.*

His Coss. diem functus est Constantius (ait Idatius) & postea leuatus est Constantinus VIII Kal. Aug. ac vulgò idem annus à plerisque statuitur. à quo dissentire nolumus.

Igitur Galerius Maximianus Armentarius Constantinum patri reposcenti misit. qui vt Seuerum per Italiam transiens vitaret (ait Anonymus) summa festinatione, veredis post se trucatis, Alpes trangressus ad patrem Constantium venit apud Bononiam, quam Galli priùs Gesoriacum vocabant. Posteà Constantius Eboraci mortuus est, & Constantinus omnium militũ consensu Cæsar creatus est. Interea Cæsares duo facti, Seuerus, & Maximinus, &c. Hæc Anonymus. Constantinus autem Cæsaris appellatione contentus, Augusti nomen anno sequenti demum obtinuit. Paneg. Constant. dictus. Zosimus lib. II. Euseb. lib. I de vita Constantini.

Constantini imagine Romam perlata, Maxentius Herculij filius à Prætorianis militibus subitò Imperator acclamatus est. Qui initio Christianam religio-

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni ☰ Diodet.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				nem simulauit; vti Pop. Rom. sibi conciliaret. Eutrop. Zosimus, Aur. Vict. Euseb. lib. VIII Hist.				
				Cæcilianus in locum Mensurij Carthaginiensis Episcopi ordinatur à Felice Aptungitano. vnde natum schisma: cùm seniores, quibus Ecclesiæ vasa commendarat Mensurius, à Cæciliano reddere illa cogerentur. Auxit factionem Lucilla Hispana femina potens, & Cæciliano pridem infensa. Schismatici prætexebant Cæcilianum à Traditoribus ordinatum fuisse. Iidem ergo Maiorinum Episcopum creant. Signifer huius schismatis erat Donatus à Casis nigris: à quo Maiorinus ordinatus est. Hæc Optatus lib. I. August. con. Parmen. lib. III.				
				Sub idem tempus alterum schisma in Ægypto conflatum est à Meletio Lycopolitano Episcopo: qui à Petro Alexandrino propter crimina depositus ab eo desciuit. Athan. Apol. II.				
5020 8 4 E	4290	307	24	*Maximianus Herculius* IX. *Marcelli* *Constantinus Aug.* 4.	2	III	1060	1055
				Alij hunc annum non his Coss notant, sed post VI Consulatum numerant; vt refert Idatius.				
				Galerius Maximianus, cognito Maxentium imperium vsurpasse, Seuerum Cæsarem aduersus illum cum exercitu mittit. qui repente ab omnibus suis desertus est, & Rauennam fugit. Galerius ergo cum ingentibus copiis Romam aduolat: legatos Licinium & Probum destinat; qui generum suum Maxentium hortarẽtur, vt precibus potiùs quàm armis optata mereretur. Sed contemptus, & à plerisque suorum destitutus in Illyricum abiit. vbi Licinium Cæsarem fecit. quo in Pannonia relicto, Sardicam regressus est.				
				Maximianus Herculius ad spem erectus, resumendi fastigij Romam aduolauit è Lucania; Diocletianúmque vt idem faceret adhortatus est. quod ille renuit. Postea Seuerum periurio deceptum custodiæ tradidit, & captiui habitu in Vrbem perduxit. atque is in Appia via tricesimo ab Vrbe miliari iugulatus est. Hæc Anonymus noster; & Zosimus II.				
				Cùm autem Maxentio insidias strueret Herculius, pulsus Roma in Gallias ad Constantinum venit: cui Faustam filiam collocauit, eúmque Augusti appellatione donauit. Paneg. Maximiano & Constantino dictus. Eutrop. X. Zosimus.				
5021 9 5 D C	4291	308	25	*Maximianus Herculius* X. *Marcelli* *Galerius Maximianus Armentarius* VII. 5.	3	IV	1061	1056 Iunij 7.
				Fasti Siculi, & Cassiodori Diocletianum X cum Galerio componunt. Idatius anno superiore. *Nouies & Constantino.* hoc verò *Decies, & Maximiano* VII. Item eodem anno Coss. ait fuisse Maxentium & Romulum; nempe à Maxentii partibus. Quod ad priores attinet, cùm Diocletianus priuatam vitam ageret, non est verisimile Consulem ipsum fuisse. De Maximiano, qui purpuram resumpsit, longe probabilius est.				
				Licinius, eodem authore Idatio, Carnunto leuatus est, hoc est Imperator ex Cæsare factus, III Id. Nou. Ita Respublica quatuor ab Imperatoribus tenebatur, Constantino, & Maxentio filiis Augg. Licinio; &				

Per. Iul. ✱ ☉	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Maximiano nouis hominibus. Eutrop. x. S. Pamphilus Cæsarienſis preſbyter poſt biennij carcerem iuſſu Firmiliani præſidis martyrio afficitur. Euſeb. VIII Hiſt. cap. XXI. Paſſus eſt & S. Procopius Cæsareæ. Africani Schiſmatici cum Traditoribus iuncti Carthagine ſynodum coëgerunt CCLXX Epiſcoporum, in qua decreuerunt, vt cum Traditoribus, ſi rebaptizari nollent, communicaretur. Aug. Ep. XLVIII ad Vincentium.				
5022 10 6 B	4292	309	26	*Poſt Conſulatum* X *&* VII. XXXII *Pontifex* *vel* *Euſebius* *Maxentius* II *Romulus* II. *I.* S. Marcellus Papa martyrio coronatur XVII Kal. Febr. cùm ſediſſet annos IV, M. VIII circiter. Poſt dies XX ſuffectus eſt Euſebius natione Græcus. Quirinus Epiſcopus Siſcianus pro Chriſto glorioſè interficitur. Nam manuali mola ad collum ligata, è ponte præcipitatus in fluuium diutiſſimè ſupernatauit, & cum ſpectantibus collocutus ne ſuo terrerentur exemplo, vix orans vt mergeretur obtinuit, Iunij IV. Euſebij Chron. In oriente perſecutio ſæuit. Refert Euſeb. lib. VIII Hiſt. cap. XXIII vrbem integram in Phrygia ob Chriſtianam fidem eſſe deletam.	4	Ol. 272	1062	1057
5023 11 7 A	4293	310	27	*Annus* II *poſt Conſulatum* X *&* VII. *Euſebij* *vel* 2. *Maxentius* III *ſolus.* Maximianus Herculius cùm genero Conſtantino inſidias ſtrueret, iis per Fauſtam illius filiam, huius coniugem detectis, profugit Maſſiliam, ibique oppreſſus interiit. Eutrop. x. Chron. Euſeb. Idatius. S. Petrus Alexandrinus Epiſcopus illuſtri martyrio defungitur. Is Arium ob ſchiſma Meletij excommunicauerat: neque pro eo deprecantibus Achilla, & Alexandro recipere voluit. Acta S. Petri. Meminit huius martyris Euſeb. VIII Hiſt. cap. XXIII. Succeſſit eidem Achillas, qui Arium pœnitentiam ſimulantem in integrum reſtituit. Sozom. lib. I, cap. XIV. Paſſa eſt & S. Potamiena Alexandrina ciuis cuiuſdam ancilla; quòd eius libidini conſentire nollet. Palladius Lauſiaca, cap. I.	5	II	1063	1058
5024 12 8 G	4294	311	28	*Galerius Maximianus Aug.* VIII. XXXIII *Pontifex* *Licinius Aug.* *Euſebij* *Melchiades* *vel* 3. *I.* *Rufinus & Voluſianus.* Galerius Maximianus conſumptis genitalibus peſtilenti vulnere eſt extinctus, cùm paulo antè quàm moreretur perſecutionem edicto compreſſiſſet; in quo Tribunitiæ pot. XX appellatur & Conſul VIII. Euſeb. VIII Hiſt. cap. XVII. Scaliger ad annum Euſebij MMCCCXXVI negat Maximianum iſtum Chriſtianos vnquã perſecutum eſſe, errore, quod nemo inficiabitur, prorſus immani. quem ille ipſemet edicto ſuo Maximianus conuincit. Sed & Anonymus refert Galerium Maximianum, poſtquam Licinium in Pannonia reliquit, ad Sardi-	6	III	1064	1059

cam regressum morbo ingenti occupatum sic distabuisse, vt aperto, & putrescenti vlcere moreretur, in supplicium persecutionis iniquissimæ: imperassèque annos XIX, nempe absolutos. Addit eundem *sic ebriosum fuisse, vt cùm iuberet temulentus ea, quæ facienda non essent, à Præfecto admonitus constituerit, ne iussa eius aliquis post prandium faceret.*

Hunc eundem à Maxentio inter Diuos relatum fuisse credibile est. Id enim numi veteris inscriptio docet, quem ad annum CCCVI, N. XXIII profert Baronius MAXENTIVS DIVO MAXIMIANO SOCERO. quod de Galerio Maximiano Armentario, non, vt ille ratus est, Herculio intelligendum est, Anonymo præeunte.

Porro antequam persecutio desineret, passus est S. Lucianus martyr, cùm Nicomediæ coram Præfecto Apologiam pro Christianis dixisset. Euseb. VIII Hist. cap. XXV.

Eusebius Papa moritur XXVI Sept. postquam sedit annos II, M. VII, D. XVI. Septimo post die suffectus est Melchiades Afer.

Alexandriæ mortuo Achilla creatus est Episcopus Alexander.

5025	4295	312	29	*Constantinus Aug. II.* *Melchiadis*	7	IV	1065	1060
13 9 FE				*Licinius* II. 2.				Iunii 6.

Maximinus persecutionem in Christianos instaurat, Theotecni cuiusdam Antiochensis impulsu. Interim dira fames in Oriente grassatur. Euseb. IX Hist. cap. II, & VII.

Maximini iussu sceleratissimus quidam liber conscriptus, & vulgatus est, in quo multa contra Christum nefariè conficta erant sub Actorum Pilati nomine. Euseb. IX Hist. cap. IV.

Constantinus cælesti crucis ostento ad Christianam fidem conuersus persecutioni modum imposuit, & multa Christianorum in gratiam edixit, vnà cum Licinio, quem sibi conciliauerat. Sed & Maximinus illorum metu Christianis æquiorem se præbuit, & in eorum gratiam rescriptum dedit. Euseb. lib. IX, cap. VIII.

Post hæc Constantinus contra Maxentium bellum suscepit. ac primùm transgressus Alpes duces illius ad Veronam profligauit. Inde Romam iter dirigens, cùm aduersus ipsum Maxentius aciem eduxisset, ingenti prælio victus, atque ad Vrbem fugiens, ruina pontis, quem Tiberi imposuerat, oppressus, ac demersus periit. Postera die corpus ipsius è flumine sublatum, & caput incisum in Vrbem perlatum est. Euseb. I. de vita Constant. cap. XXXII. Zosimus lib. II. Vide lib. nostrum XI, cap. XXVII.

Indictionum origo vulgò ab hoc anno repetitur. quàm rectè, disputatum est lib. XI, cap. XXXVIII. Quamuis autem communis illa sententia nullum idoneum authorem habeat; tamen cùm vnus iste sit ex annorum characteribus, visum est ad Solis, Lunæque Cyclos deinceps Indictiones adiungere; quo firmior, certiórque Chronologia nostra sit, tot in idem consentientibus annorum notis stabilita.

Per. Iul. ☀ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5026 14 10 1 D	4296	313	30	*Constantinus Aug.* III. *Licinius Aug.* III. *Melchiadis* 3.	8	Ol. 273	1066	1061

Constantinus ordinatis in Vrbe rebus, susceptа in Germaniam profectione, Mediolani Constantiam sororem Licinio copulauit Ad eas nuptias Diocletianus vocatus, cùm senectutem excusasset, minacibus illorum literis exagitatus est. Zosimus lib. II. Aurel. Vict.

Post nuptias Constantinus Gallias repetit, vt ait Anonymus.

Iisdem Coss. Galerius Maximinus Imperator stolidè contra Constantinum, & Licinium inito bello, ab Licinio victus in Illyriis, in Asiam fugit: & in Deorum sacerdotes rabiem conuertit. Demùm in Christianorum gratiam edicto dato, Tarsi miserando mortis genere periit. Euseb. lib. IV, cap. θ'. Zosimus lib. II. Eutrop. X.

Donatistæ in Africa tumultuantes contra Cæcilianum Episcopum Carthaginiensem, quem à Traditore Felice Aptungitano ordinatum fuisse falsò criminabantur, Constantinum interpellant: ad quem Anulinus Procos. Africæ XVII Kalend. Maias Donatistarum libellos misit Carthagine; quibus causæ suæ cognitores Gallicanos Episcopos dari sibi postulabant. Imperator Melchiadi Romano Pontifici, cum aliis Episcopis, ac tribus præcipuè Gallicanis, Materno Agrippinensi, Rheticio Augustodunensi, Marino Arelatensi, illius disceptationem controuersiæ detulit. Romæ itaque conuenerunt Episcopi in domum Faustæ in Laterano VI Non. Octob. sexta feria. In eo concilio schismatici causâ ceciderunt. Melchiades solo Donato culpato cum Maiorino cõponere voluit. Verùm Donatistæ conditionem omnem respuerunt. Optatus lib. I. August. Ep. LXVIII, CLXII, & CLXV.

Melchiades obiit IV Id. Decemb. cùm sedisset annos II, M. II, D. VII.

5027 15 11 2 C	4297	314	31	*Volusianus.* *Anianus.* XXXIV *Pontifex* *Siluester* I	9	11	1067	1062

Siluester Romanus presbyter in Melchiadis locum succedit Kalend. Febr.

Donatistæ rursus in Africa turbant, & Felici Aptungitano crimen traditionis impingunt. De quorum causa mandato Constantini Ælianus Procos. Africæ cognoscit. ac tandem XV Kalend. Martij contra Donatistas pronunciat. Qui Imperatorem appellant. cuius iussu Arelate Synodus collecta, & damnati Donatistæ. Hi rursus ad Imperatorem prouocarunt. Aberat enim tum Constantinus. Aug. Epist. LXVIII, & CLXII.

Ancyrana Synodus celebrata: nec non Neocæsariensis.

Constantinus III Non. Mai rescriptum edidit ad Ablauium Præf. Præt. de sententiis Episcoporum: vt quod ab iis decretum esset, etiam in ciuilibus controuersiis, id ratum haberetur. L. I. Cod. Theod. de Epist. Iudic.

Per. Iul. ✱ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Anni Iul.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5028 16 12 3 II	4298	315	32	*Constantinus* IV. *Licinius* IV. *Siluestri* 2.	10	111	1068	1063

Constantinus egit cum Licinio, vti Bassianus, cui Anastasia soror altera Cõstantini nupserat, Cæsar fieret, & Italiam obtineret, medius inter vtrumq;. Interim Sinicius Bassiani frater Licinij partes sequens fratri persuadet, vt contra Constantinum bellum capesseret. Sed ab eo in ipso conatu Bassianus opprimitur. Postea cùm Sinicium insidiarum authorem Constantinus ad pœnas reposceret, negante Licinio, bellum inter ambos oritur. cui faces etiam Licinius subiecerat, quòd imagines statuásque Constantini Æmonæ deiecerat. Pugnatum est primùm ad Cibalim Pannoniæ oppidum, & quidem VIII Id. Oct. vt refert Idatius. Cúmque prælium à prima luce in vesperam durasset, tandem victus est Licinius; isque cum vxore, filio, ac thesauris Sirmio translatus fugit in Daciam, & Valentem Cæsarem fecit. Constantinus Cibali, Sirmio, aliisque oppidis potitus, hostem insequitur. qui pace nequicquam orata, prælium inire cogitur. Pugnatum est in campo Mardiensi; ait Anonymus: ac post dubium diutur númque conflictum fusis Licinianis, quo mi ij internecione delerentur n ox superueniens ob stitit. Tandem per Mestrianum legatum composita pax est, pollicente Licinio se imperata facturum. Conuênit, vt Constantinus ab Illyriis occidentem versus omnia teneret: Licinius Thraciam Orientem, & vlteriores prouincias. Valens quoque Cæsar interfectus est.

5029 17 13 4 AG	4299	316	33	*Sabinus.* *Rufinus.* *Siluestri* 3.	11	IV	1069	1064 Iunij 5.

Diocletianus Salonæ III Non. Dec. moritur. Idatius. Eusеb.

Arius in tractatibus ad populum hæresim spargens deprehensus est: cùm eodem tempore Colluthus Alexandriæ presbyter doctrinæ quoque suæ virus instillaret. Epiph. Hær. LXIX.

Hoc anno natum esse S. Martinum Gregor. Turon. refert, lib. I Hist. Franc. cap. XXVI.

Scythas per Gallicanum ducem compressos fuisse insigni victoria, & cætera contigisse hoc anno, quæ in Actis eiusdem feruntur, Sigonius existimat.

5030 18 14 5 F	4300	317	34	*Gallicanus.* *Bassus.* *Siluestri* 4.	12	Ol. 274	1070	1065

His Coss. leuati tres Cæsares, Crispus, Licinius, Constantinus die Kal. Mart. Idatius. Igitur ad firmandam pacem Constantinus, vt refert Anonymus, Sardicam reuersus cum absente Licinio constituit, vt filij Constantini, Crispus ex Mineruina susceptus, & Constantinus Arelatæ paucis ante diebus ortus: nec non Licinius Licinij F. Cæsares fierent. Zosimus II. Aurelius Victor. qui Licinianum Licinij filium vocat. additque hanc Imperatorum concordiam diuturnam non fore, neque his, qui adsumebantur, felicem, defectu

Per. Iul. ✱ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

Solis fœdato iisdem mensibus die patefactum fuisse. Sed & Idatius sequentibus Coss. notat tenebras fuisse inter diem hora IX. Nos è tabulis noris obseruauimus obscuratum esse Solem hoc anno Christi CCCXVII, Decemb. XX, feria VI, hora post meridiem 1, 20'. hoc est hora nona χγμεχῆ, Lutetiæ Parisiorum. Ea defectio digitorum extitit 7, 20'.

Metrophanes Byzantij Episcopus cùm sedisset annos III substituendum sibi curauit Alexandrũ. Hic enim sedit annos XXIII, vt author est Socrates lib. II, cap. IV. Sozom. lib. III, cap. III.

5031 19 15 6 E	4301	318	35	13	11	1071	1066

Licinius Aug. V. *Silvestri*
Crispus Cæsar. 5.

Alexander Episcopus Alexandrinus Arium eiicit. qui in Palæstinam abiens omnia permiscet, & Eusebio Nicomediensis præ cæteris adiutore vtitur. Socrat. & Sozom. lib. I. Epiph. Hær. LXIX.

5032 20 16 7 D	4302	319	36	14	III	1072	1067

Constantinus Aug. V. *Silvestri*
Licinius Cæsar. 6.

Licinius Imper. Christianos de palatio suo pellit. Sed & Concilia celebrare illos vetuit: aliáque quam-plurima contra eosdem statuit, ac gessit in odium Cõstantini. quæ Euseb. lib. I de vita Const. cap. XLIV, XLV, & sequentibus exponit. Passi sunt in ea persecutione XL Martyres in Cappadocia frigore enecti. Basilius Amasiæ Ponticæ Episcopus martyrio afficitur. Eus. Chron.

Constantinus Sarmatas Mæotidis accolas Istrũ transgressos cecidit. tum Istro traiecto eosdem in regione sua funditùs vicit, occiso eorum rege Rausimodo. Zosimus II.

Idem verò de Alexandrinis turbis, & Ariano tumultu certior factus Osium Cordubensem Alexandriam mittit, vt pacem in ea vrbe constitueret; & ad Alexandrum, Ariúmque scripsit. Socrates I, cap. IV. Postea perspecta Arij nequitia literas aduersus ipsum publicas dedit. Socrat. cap. VI. Epipha. Hær. LXIX.

Apparet autem ex Athan. Apol. II, Osium generalem Alexandriæ synodum coëgisse, in qua Colluthus in ordinem redactus; Sabelliana hæresis sublata. De Ario quid actum sit, non liquet.

Gangrensis Synodus ad hoc tempus fortasse pertinet. In ea damnatus Eustathius quidam, qui Monasticum vitæ genus adeò prædicabat, vt nuptias condemnaret.

S. Philogonio Antiocheno Episcopo mortuo succedit Paulinus, siue Paulus. Niceph. Chron.

Constantinus contra aruspices rescripsit. L. I, & II. Cod. de Malef.

Item de Clericorum immunitate. L. II Cod. de Episcopis, &c.

5033 21 17 8 C B	4303	320	37	15	IV	1073	1068 Iunij 4.

Constantinus Aug. VI. *Silvestri*
Constantinus Cæsar. 7.

Crispus Cæsar contra Alemannos feliciter bellum gessit. Nazarius Paneg.

Constantinus pœnas contra orbos & cælibes latas sustulit. L. I Cod. de Infirm. pœn. cœlib.

Per. Iul. ✱ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5034 22 18 9 A	4304	321	38	*Crispus Cæsar II.* *Constantinus Cæsar II.* Silvestri 8.	16	Ol. 275	1074	1069
5035 23 19 10 G	4305	322	39	*Probianus.* *Iulianus.* Silvestri 9.	17	II	1075	1070
5036 24 1 11 F	4206	323	40	*Severus.* *Rufinus.* Silvestri 10.	18	III	1076	1071
5037 25 2 12 ED	4307	324	41	*Crispus Cæsar III.* *Constantinus Cæsar III.* Silvestri 11.	19	IV	1077	1072 Iunij 3.

Quinquennalia Crispi, & Constantini Cæsarum hoc anno celebrata; quæ cum anno XV Constantini concurrisse testatur Nazarius in Paneg.

Constantinus Donatistis pœnam exilij relaxat. Aug. lib. 1 post Collat. cap. XXXIII.

Idem de diei Dominicæ ab litibus feriatione sanxit V Non. Iunij. L. 1 Cod. de Feriis.

At XVI Kal. Ian. haruspices consuli permisit. L. 1 Cod. de pag.

Eodem anno Kal. Aug. medicis, grammaticis, & professoribus aliis literarũ, immunitatem, aliáque beneficia concessit. L. 1 Cod. de med. & prof.

Quæ Scriptor Anonymus narrat, hoc anno cõtigisse videntur. Cùm esset Thessalonicæ Constantinus (id autem Martio mense factum est, vt ex L. IV Cod. de Nauicullariis colligitur) Gotthi per neglectos limites erũpentes, & vastata Thracia, Mœsiáq; prædas agentes Constãtini terrore & impetu repressi, captiuos impetrata pace reddiderũt. Id contra pactorum fidẽ Licinius factũ esse cõquestus est, quòd alienos fines ab hoste vindicasset. Ita flagrantibus odiis bellũ exarsit. Quod dum vtrimque paratur; Licinius auaritia, & crudelitate grassari cœpit, multis ob diuitias interfectis. Anonym⁹.

Constantinus de Licinij legibus irritandis rescriptum dedit XVII Kal. Iun. L. 1 Cod. de infirm. his quæ sub tyr.

Crispus Cæsar cum grandi classe ad occupandam Asiam à patre missus. cui Licinius cum naualibus copiis Amandum opposuit. ipse circa Hadrianopolin maximo exercitu latera ardui montis impleuerat. Constantinus disciplina militari, & felicitate confusum illius exercitum vicit, leuitérque femore sauciatus est. Ita Anonymus. Pugnatum est V Non. Iul. vt refert Idatius. Habebat in exercitu Licinius C L M. equitum XV M. Cæsa sunt XXXIV M. Zosimus II.

Licinius accepta clade Byzantium petit; ac Martinianum Cęsarem facit. Crispus interim Callipolin peruenit. vbi nauali prælio adeo superior fuit, vt capta, vel oppressa classe, vix Amandus effuge-

Per. Iul. ☀ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5038 26 3 13 C	4308	325	42	20	Ol. 276	1078	1073
5039 27 4 14 B	4309	326	43	21	11	1079	1074

rit. Licinius Chalcedonem cum thesauris confugit. Byzantium verò Constantinus occupauit. Acri deinde prælio victus est tertiò ad Chalcedonem Licinius XIV Kalend. Octobris, ait Idatius.

Itaque Constantiâ vxore Licinij apud fratrem agente, vita Licinio concessa est. Is in ordinem redactus, & conuiuio Constantini adhibitus est. Martinianus quoque vita donatus. Licinius Thessalonicam missus est. Hæc Anonymus.

Zosimus ait ingentem vim hostium esse cæsam ad C M. circiter: tùm Licinium Nicomediam sese recepisse: atque inde cum Constantino pactionem fecisse. Vide Euseb. lib. I de vita Constant.

Florebat hoc tempore egregia laude sanctitatis S. Nicolaus Myrensis Episcopus.

Paulino Antiocheno Episcopo mortuo, magna de successore subrogando ibidem orta contentio est: cùm Ariani vehementer optarent, vt eò Cæsariensis Eusebius transferretur. Euseb. lib. III de vita Constant. cap. LVII. Tandem ordinatus est Eustathius Catholicus, & laudatus antistes. Theodor. lib. I, cap. VII.

Glisscente in dies interim Ariana peste: tum altercatione illa de Paschatis celebratione inter Asianos potissimùm vigente, de indicenda generali Synodo deliberatum est: ídque sequenti anno confectum.

Paulinus. *Siluestri*
Iulianus. *12.*

PRIMA SYNODVS OECVMENICA NICÆNA.

Licinius Thessalonicæ nouis rebus studens, Constantini iussu peremptus est. Martinianus verò in Cappadocia. Anonymus. Idatius, Euseb. Chron.

His Coss. celebrata est Synodus Nicæna contra Arium à CCCXVIII Patribus. Cœpta est XIII Kal. Iul. & VIII Kalend. Septemb. terminata.

Conditum in ea fidei Symbolum: decretúmque vti Pascha eodem ab omnibus tempore perageretur. Sub finem Concilij Constantinus Vicennalia Nicomediæ celebrauit. Euseb. Chron. & lib. III de Vita cap. XIV; nec non lib. IV, cap. XL.

Ariani palinodiam recantantes à Synodo recepti. quin & Arius ipse ea lege, vt ne Alexandriam rediret. Athan. Apol. II. Hieron. Dial. cont. Lucifer.

Siluester missis ad se Concilij decretis, coacta Romæ Synodo probauit quæ in illo gesta fuerant.

Constantinus gladiatorum spectacula edicto sustulit Kal. Oct. L. I. Cod. de gladiat.

Eusebius Cæsariensis Chronicon suum hoc anno terminat.

Constantinus Aug. VII. *Siluestri*
Constantius Cæsar. *13.*

Hoc anno Crispus Cæsar, quòd in suspitionem

nem inceſtæ cum nouerca cõſuetudinis veniſſet, Polæ in Iſtria occiditur, vt ait Ammianus lib. XIV. At Zoſimus Romæ id factum aſſerit lib. II. De anno teſtatur Idatius. Sozomenus item lib. I, cap. V, anno XX Conſtantini idipſum adſcribit; nono verò ex quo Criſpus Cæſar eſt factus, Euſebius in Chron.

Eodem anno & Licinius Licinij F. interemptus eſt. Euſeb. Zoſimus II.

Vicennalia Conſtantini Romæ edita ſunt. Idatius, & Euſeb. Chron.

Conſtantinus aduerſus hæreticos ſanxit; eóſque conuentus habere prohibuit: ædes illorum dirui, & Catholicis attribui iuſſit. Euſeb. lib. III de vita Conſtant. cap. LXI.

Helena Conſtantini mater crucem Domini Hieroſolymis repertam, & inſignibus miraculis exploratam diuiſit, ac partem ibi reliquit; partem ſibi ſumpſit. Ambroſ. Orat. de fun. Theod. Paulinus Epiſt. XI. Sulpitius Seuerus II.

At Conſtantinus Hieroſolymorum inſtaurauit vrbem, & in ea baſilicam inſignem extrui iuſſit. Helena porrò duas alias erexit: vnam Bethleemi, alteram in monte Oliuarum. Euſeb. lib. III de vita Conſt. cap. XXIV, & XLIII.

Alexandro epiſcopo mortuo, quinto poſt celebratam Nicææ Synodum menſe creatus eſt Alexandriæ Epiſcopus Athanaſius. Theodor. lib. I, cap. XXVI. Athan. Apol. II.

Arnobius in Africa rhetor clarus habetur. qui cùm in ciuitate Siccæ ad declamandum iuuenes erudiret, & adhuc Ethnicus ad credulitatem ſomniis compelleretur, neque ab epiſcopis impetraret fidem, quam ſemper impugnauerat, elucubrauit aduerſus priſtinam religionem luculentiſſimos libros: & tandem veluti quibuſdam obſidibus pietatis fœdus impetrauit. Hieron. in Chron.

Florebat & Lactantius Arnobij diſcipulus, qui Criſpi Cæſaris extrema iam ætate præceptor fuit. Hieron. Catalogo.

In Perſide contra Chriſtianos perſecutio grauis à Sapore commouetur: in qua Acepſimas, Aithales, & alij quamplurimi pro Chriſto paſſi ſunt. Theophanes. Cedrenus, qui & Metrodori cuiuſdam Philoſophi ſcitu non indignam hiſtoriam refert.

Calocerus magiſter pecoris camelorum Cyprum ſpecie regni occupat. ſed mox oppreſſus interficitur. Aur. Victor. Hieron. Chron.

5040 28. 5. 15 A	4310	327	44	22	III	1080	1075

Conſtantius Cæſar V. *Sylueſtri* *Maximus.* 14.

Arius, qui hæreſin hactenus diſſimularat, per Euſebium Nicomedienſem Alexandriam redire molitur. Sed nec iſte, nec Imperator id ab Athanaſio extorquere potuit. Athan. Apol. II.

Euangelium Indiis per Frumentium Tyrium importatur, qui ab Athanaſio Epiſcopus illis datus eſt. Rufinus lib. I, cap. IX. Socrat. I, cap. XV.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Theodoret. I, cap. XXIII. Sozom. I, cap. XXIII. Eodem tempore Iberi Christianæ cuiusdam captiuæ opera Christi fidem suscipiunt: vt iidem illi memoriæ produnt. Hoc anno Constantinus Faustam vxorem suam ob falsam Crispi delationem in balneo interfici iussit. Hieron. Chron. Zosimus II. Eutrop. X. Cuius crudelitatem Ablauius, qui posteà Coss. fuit, his versibus notauit, quos palatinis foribus appendit. *Saturni aurea sæcla quis requirat?* *Sunt hæc gemmea, sed Neroniana.* Sidon. lib. V. Epist. VIII. Hoc ferè tempore mortua est Helena Romæ, inter filij ac nepotum complexus, annos LXXX nata, Augusti XVIII, & à filio magnificè sepulta in basilica SS. martyrum Marcellini & Petri, via Lauicana. Eusеb. lib. III de vita, cap. XLVI, & XLVII. Idem porrò Constantinus Drepanum Bithyniæ ciuitatem in honorem Luciani martyris ibi conditi instaurans ex vocabulo matris suæ Helenopolin nominauit. Hieron. Chron.				
5041 1. 6. 1 GF	4311	328	45	*Ianuarius.* *Iustus.* *Siluestri* 15. Athanasius diœcesim suam lustrans Ischyram in Mareotide pro Episcopo se gerentem deiicit: qui ad Meletianos confugit, Athan. Apol. II. In ea peregrinatione SS. Antonium, & Pachomium inuisit. Iuuencus presbyter Hispanus Euangelia carmine vertit. Hieron. Chron. & in Catal. Publilius Optatianus Porphyrius misso ad Constantinum insigni volumine ab exilio liberatur. Hieron. Chron. Circa hoc tempus Constantinus Byzantij situm, opportunitatémque contemplatus instaurare, ac munire aggreditur, ibíque sedem imperij constituere. Zosimus II.	23	IV	1081	1076 Iunij 2.
5042 2. 7. 2 E	4312	329	46	*Constantinus Aug.* VIII. *Constantinus Cæsar* IV. *Siluestri* 16. Meletiani, & Eusebiani falsis criminibus Athanasium exagitant. Sed eorum fraude comperta Constantinus tam illos, quàm Eusebium Nicomediensem execratus est, eundémque deturbari sede sua iussit. Athan. Apol. II. Socrat. I, cap. XX. Sozom. II. cap. XX.	24	Ol. 277	1082	1077
5043 3. 8. 3 D	4313	330	47	*Gallicanus.* *Symmachus.* *Siluestri* 17. His Coss. Constantinopolis dedicata est V Id. Maias. Idatius. Vide lib. XI, cap. XLII. Hanc ipsam vrbem Constantinus pene totius orbis Romani spoliis locupletauit, alterámque Romam esse voluit.	25	II	1083	1078
5044 4. 9. 4 C	4314	331	48	*Bassus.* *Ablabius.* *Siluestri* 18. Meletiani Eusebio Nicomediensi authore, falsa quædam crimina Athanasio impingunt	26	III	1084	1079

confracti calicis, & Arsenij occisi. Socrat. 1, cap. xx. Sozom. 11, cap. xxii.

Edicto Constantini gentilium templa subuersa sunt. Hieron. Chron. Theophanes.

Pacatianus — *Siluestri*
Hilarianus. — *19.*

5045 | 4315 | 332 | 49
5. 10. 5
B A

Constantinus contra Gotthos implorantibus Sarmatis auxilium tulit. Itaque per Constantinum Cæsarem centum prope millia fame & frigore extincta sunt. Tunc & obsides accepit: & inter eos Ariarici regis filium. Anonymus. Idatius quoque xii Kalend. Mai victos ait Gothos à Romanis in terris Sarmatarum. quod & Hieron. in Chron. memorat.

S. Martinus natus annos xvii in militiam iussu Imperatoris adscribitur. Seuerus in eius vita, cap. 1. Et quidem his Coss. rescriptum de veteranorum filiis ad militiam cogendis datum extat lib. vii. Cod. Theod. Tit. xxii.

Dalmatius. — *Siluestri*
Xenophilus. — *20.*

5046 | 4316 | 333 | 50
6. 11. 6
G

27 | iv | 1085 | 1080 Iunii 1.

Athanasius misso Macario presbytero ad Constantinum plenè se de obiectis criminibus purgauit: ad eúmque perhonorificas literas Constantinus misit. Athan. Apol. ii.

Constans Constantini F. hoc anno leuatus est Cæsar viii Kal. Ian. Idatius. Eodem anno Constantinus v Kal. Octob. medicis, & professoribus literarum immunitatem confirmauit, *quo facilius liberalibus studiis multos instituerent.* L. 2, Cod. de Med. & Prof.

28 | Ol. 278 | 1086 | 1081

Optatus. — *Siluestri*
Paulinus. — *21.*

5047 | 4317 | 334 | 51
7. 12. 7
F

29 | ii | 1087 | 1082

Constantinus in causa Athanasij Cæsaream Palæstinæ conuenire Episcopos iussit. qui subinde Tyrum translati. Cogendi concilij fuit & altera ratio, vt basilicam Hierosolymis dedicarent. Socrat. 1. cap. xx.

Sarmatarum serui contra dominos rebellarunt. quos pulsos Constantinus libenter accepit: & amplius c c c m hominum mixtæ ætatis, & sexus per Thraciam, Scythiam, Macedoniam, Italiamque diuisit. Anonymus. Idatius. Hieron. Chron. qui Arcaragantas vocari profugos istos refert. Vide Ammianum lib. xvii, & xix.

Solis insignis defectio his Coss. accidit Romæ Iulij xvii, hora ii, 17′ à media nocte: fuítque digitorum 10 ½ ferè. Firmicus lib. 1, cap. ii.

Constantius. — *Siluestri*
Albinus. — *22.*

5048 | 4318 | 335 | 52
8. 13. 8
E

30 | iii | 1088 | 1083

Constantinus tricennalia edidit viii Kalend. Augusti, & leuatus est Dalmatius Cæsar xiv Kal. Octob. Idatius. Aurel. Victor. Hic erat Dalmatij fratris Constantini filius. Eius verò fratrem Annibalianum, ait Anonymus; data ei Constantiana filia sua, regem regum, & Ponticarum gentium constituit. (Hinc Annibalianus rex ab Ammiano initio lib. xiv dicitur.) Ita Gallias Con-

ſtantinus minor degebat: Orientem Conſtantius: Africam, Illyricum, & Italiam Conſtans: ripam Gothicam Dalmatius tuebatur. Hæc Anonymus. Euſebius quoque lib. IV de vita cap. LI, & LII refert Conſtantinum in tres filios imperium eſſe partitum.

Celebratum eſt hoc anno famoſum illud Conciliabulum Tyri; cui ſe ſiſtit Athanaſius, & obiectam Arſenij cædem, aliáque crimina ſtrenuè diluit. Sed aduerſariorum impotentia coactus eſt ad Conſtantinum fugere. Interim miſſi in Ægyptum ex Conciliabulo, qui de iiſdem criminibus inquirerent: qui quidem per ſummam iniuriam, & calumniam omnia geſſerunt. ſecundum quæ abſentem Athanaſium condemnant. Socrates. Sozom. Epiphan. in Arianis, & alij.

Baſilica à Conſtantino erecta Tyri ab Epiſcopis dedicatur. Inde altera Hieroſolymis, quæ Martyrion dicta eſt. Euſeb. IV de vita, cap. XLI, XLIV & ſeq.

Nazarij Oratoris Gallicani filia in eloquentia patri coæquatur. Tiberianus vir diſertus Præfectus Prætorio Gallias regit. Euſtathius Conſtantinopolitanus preſbyter agnoſcitur. cuius induſtria Hieroſolymis martyrium conſtructum eſt. Hieron. Chron.

5049 | 4319 | 336 | 53 | *Nepotianus.* XXXV *Pontifex* XXXVI *Pontifex* | 31 | IV | 1089 | 1084 Maij 31.

9. 14. 9 DC

Facundus. *Marcus I.* *Iulius I.*

Marcus Papa Romanus Silueſtro ſubrogatus eſt XVII Kalend. Febr.

Athanaſio apud Imperatorem inſtante, Conſtantinopolim euocantur Epiſcopi, qui ipſum condemnauerant. Ij nouis criminibus Athanaſium accuſant. quibus Imperator commotus & ipſum, & eius fautores Epiſcopos relegat. Athanaſium quidem Treuerim in Galliam. vbi à S. Maximo perhumaniter exceptus eſt. Triumphantibus interim Arianis, Arius Conſtantinopolin accitus ficta profeſſione fidei edita Imperatorem illudit. Sed paulò pòſt miro Dei iudicio miſeranda morte periit. Rufin. L. I, cap. XII. Athan. ad Serap. Socrat. lib. I, cap. XXV. Sozom. & alij.

Conſtantinus in vrbe cognomine baſilicam Apoſtolorum, vbi ſepeliretur, extruxit. Euſeb. IV de vita, cap. LVI. Socrat. lib. I, cap. vlt.

Conſtantio filio Conſtantinus vxorem dedit. Euſeb. lib. IV de vita. Hanc aliam quàm Euſebiam oportet eſſe, ſi vera ſcripſit Iulianus Aug. Orat. in eandem Euſebiam: vbi Conſtantium iam & imperij, & totius orbis ferè compotem, poſt vindicatam de iniuſto vſurpatore ditionem ſuam, Euſebiam ſibi coniugem adſciuiſſe memorat.

Marcus Papa octauo ſedis ſuæ menſe moritur Octobris VII. Huic ſuffectus eſt Iulius Romanus, Octobris XXVII.

Conſtantinus legem tulit, vt ſi quis Iudæorum Chriſtianum mancipium, aut cuiuſuis ſectæ mercatus circumcidiſſet, libertatis priuilegiis qui hoc

sustinuisset potiretur. Cod. Theod. L. 1. Ne Christ. mancip. &c.

Item ne Iudæis Christianos ex Iudaismo conuersos inquietare liceret. Lege v, Cod. de Iudæis.

Indorum legatos munera ferentes Constantinus excepit. Euseb. lib. IV de Vita Constant.

Idem reliquias SS. Lucæ, Andreæ, & Timothei Constantinopolim transtulit. Hieron. contra Vigil.

5050 10. 15. 10 B	4320	337	54	*Felicianus* *Titianus.*	*Iulij* 2.	XII *Impp.*	*Constantinus.* *Constantius.* *Constans.*	1	Ol. 279	1090	1085

Constantinus Imperator XI Kalend. Iunias, siue Mai XXII, ipso die Pentecostes ex hac vita migrauit, rure proximo Nicomediæ, quod Achyronam vocabant, sub meridiem. Aurelius Victor. Idatius. Euseb. lib. IV de vita, cap. LXIV. Imperauit annos XXXI, aut XXXII etiam attigit, si vera est coniectura nostra, mortuum Constantium Chlorum anno Christi CCCV. Eusebius, aliíque veteres paulò ante mortem baptizatum esse memorant. Vide lib. XI, cap. XLIII.

Eodem anno tres Augusti renunciati sunt, Constantinus, Constantius, & Constans V Id. Sept. vt ait Idatius. Hi imperium inter se partiti sunt: vt Constantinus Gallias, & quicquid trans Alpes erat obtineret: Constans Romam, & Italiam, Africam, Siciliam, & insulas reliquas, Illyricum, Macedoniam, & Græciam: Constantius Thraciam, Asiam, & Orientem cum Ægypto. Erant & imperij quodammodo participes Dalmatius Cæsar, & Constantius Constantini frater, & Anaballianus, coccinea, & aurata veste, ac Nobilissimatus titulo donati à Constantino. Sed hi omnes militari seditione, haud dubiè incitante, vel conniuente Constantio, sublati sunt: cúmque his Optatus Patricius à Constantino factus, nouo, & ab eodem excogitato dignitatis titulo. quo qui afficiebantur supra Præfectos Prætorio sedebant. Occisus est & Ablauius Præf. Præt. Gallus autem, & Iulianus ægrè seruati sunt. Zosimus II. Socrat. III, cap. I. Sozom. V, cap. II.

Zosimus falsus est, dum tres illos Constantini successores non ex Fausta Maximiani filia genitos, sed ex alia susceptos ait, quam adulterij insimulatam occidit.

Romæ concilium à Iulio Papa celebratur, in quo Nicæni concilij acta probata sunt, & hæresis Ariana damnata.

5051 11. 16. 11 A	4321	338	55	*Vrsus.* *Polemus.*	*Iulij* 3.			2	II	1091	1086

Athanasius à Constantino iuniore cum literis Alexandriam remissus magno cum honore ibidem exceptus est. Theodor. II, cap. I. Athan. Apol. II.

Constantius expeditionem in Persas suscipit, & Antiochiæ à S. Spiridione Trimithuntis in Cypro

Per. Iul. ☩ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Ol. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				epiſcopo à morbo curatus eſt. Metaphraſtes in eius vita, XII Septemb.				
				Sapores Perſarum rex Niſibin acri obſidione premit duobus menſibus. Sed à S. Iacobo eius Epiſcopo illius impetus propulſatur, & immiſſo culicum agmine fugatur. Hieron. Chron. Theodoret. in Philotheo. Deſcribit hanc obſidionem Iulianus in Paneg. Conſtantij.				
5052 12 17 12 G	4322	339	56	*Conſtantius Aug. II.* *Iulij* *Conſtans Aug.* 4.	3	111	1092	1087
				Euſebius Nicomedienſis cum fautoribus ſuis legatos ad Iulium & ad Conſtantinum, ac Conſtantem mittunt cum expoſtulatione aduerſus Athanaſium. qui ab eius legatis cõfutati, generale concilium poſtulant. Athan. Apol. II, & ad Solitar.				
				Hoc anno Conſtantinus & Conſtans matrimonia cum fratris, ſororiſve filia ſub capitali pœna prohibuerunt. L. I, Cod. de inceſtis nuptiis.				
5053 13 18 13 FE	4323	340	57	*Acyndinus.* *Iulij* *Proculus.* 5. *Imper.* { *Conſtantius.* *Conſtans.*	4	IV	1093	1088 Maij 30.
				Synodus in cauſa Athanaſij Romæ à Iulio indicitur. ad quam Athanaſius accurrit, & Romæ annum I, M. VI hæſit. Interim Antonij vitam publicat. Iulij P. epiſtola apud Athan. Apol. II.				
				Euſebius Cæſarienſis moritur, vt indicat Socrates II, cap. III.				
				Alexander Conſtantinopolitanus anno ætatis XCVIII, cùm ſediſſet annos XXIII moritur. Succedit Paulus orthodoxus. qui ab Arianis per Conſtantium Imperatorem eiicitur, & in eius locum Euſebius Nicomedienſis transfertur. Paulus verò in Pontum relegatur. Socrat. lib. II, cap. IV, & ſeq. Sozom. III, cap. IV. Athan. ad ſolitar.				
				Euſtathius Antiochenus per calumniam meretriculæ deponitur. Athan. ib. Catholici verò deinceps Antiochiæ priuatos conuentus agentes Euſtathiani dicti ſunt.				
				Conſtantinus iunior Conſtanti fratri bellum inferens, ac latrocinij ſpecie in eius fines irrumpens obtruncatus eſt, proiectúſque in flumen Alſam prope Aquileiam. Aurel. Victor. Idatius. Zoſimus lib. II ſcribit Conſtantem, mota inter ipſum & fratrem controuerſia de Africa Carthagini contributa, & Italia, triennio toto conceptam in illum iracundiam fouiſſe, ac demum per inſidias oppreſſiſſe.				
5054 14 19 14 D	4324	341	58	*Marcellinus.* *Iulij* *Probinus.* 6.	5	Ol. 280	1094	1089
				His Coſſ. pugna facta eſt cum gente Francorum à Conſtante in Galliis. & ipſo anno terræ motus fuit ad Orientem per totum annum præter Antiochiam. Idatius. Terræ motus meminit Oroſ. VII, cap. XXIX. De Francis Hier. Chron.				
				Antiochiæ Dominicum aureum conſecratur, ait Hieron. Chron. Hæc ſunt celeberrima illa encænia, quibus baſilica à Conſtantino M. conſtructa dedicata eſt, & Conſtantio præſente Synodus habita Epiſcoporum XC, vel XCVII, aut				

xcix, è quibus Ariani xxxvi. Ibi Athanasius exauthoratur, eíque substituitur Gregorius Cappadox. Postea fidei Confessio ab iisdem edita; in qua τῆς ϑοίας vocabulum suppressum. Tùm Canones conditi xxv. qui postea in corpus Canonum recepti.

Iulij Papæ legati ab Arianis detenti, ac tandem dimissi ad Iulium redeunt. Is frustra exspectatis Eusebianis, quos ad Synodum citarat, Romæ conuentu Episcoporum habito, illos damnat, & Athanasium absoluit. Sed & Marcelli Ancyrani cognita causa, & ipsum ad communionem recipit. Socrat. lib. II. Sozom. III. Athan. de Synod. Athanasius absolutus Alexandriam proficiscitur. Socrates.

Constantius sacrificia interdicit. L. II, Cod. de Paganis, &c.

5055 | 15 1 15 C | 4325 | 342 | 59

Constantius Aug. III. — *Iulij* — 6 | II | 1095 | 1090
Constans Aug. II. — *7.*

Franci à Constante victi, seu pacati, ait Idat. & Hieron. Chron.

Gregorius Cappadox per præfectum Philagrium Constantij iussu Alexandriam introducitur: ibíque ingens ciuium patrata cædes. Athanasius clam dilapsus Romam confugit. Athan. Epist. ad Orthod.

Eusebius ex Nicomediensi Constantinopolitanus Episcopus moritur. post cuius obitum de successore tumultuatum: Catholicis Paulum olim electum; Arianis Macedonium subrogantibus. Hermogenes porrò dux à Constantio missus Paulum expulit, & ciuitatem frumentaria annona mulctauit. Paulus interim Romam sese recipit. Eodẽ & Asclepas Gazæ, Marcellus, Ancyræ, Lucius Hadrianopolis Episcopi sedibus pulsi suis aduenêre. Hermogenes à populo tractus, & miserrimè discerptus est. Socrat. II, cap. x. Sozom. III, cap. v. Idatius tractũ ait Hermogenem hoc anno.

Photinus Ancyra oriundus Marcelli Ancyrani discipulus hoc ferè tempore nouam hæresin condidit. Socrat. II, cap. xi.

5056 | 16 2 1 B | 4326 | 343 | 60

Placidus. — *Iulij* — 7 | III | 1096 | 1091
Romulus. — *8.*

S. Paulus primus eremita moritur annos natus cxiii. Hieron. in eius vita.

Apud Persas dira in Christianos exorta persecutio, in qua Simeon Seleuciæ, & Ctesiphontis Episcopus; Vstazanes Eunuchorum princeps, ac regis educator, aliíque complures occisi sunt. Sozom. II, cap. viii. Hieron. Chron.

5057 | 17 3 2 A G | 4327 | 344 | 61

Leontius. — *Iulij* — 8 | IV | 1097 | 1092 Maij 29.
Sallustius. — *9.*

Aliud Antiochiæ concilium ab Arianis celebratur: in eóque noua fidei forma conscribitur, cæteris prolixior, atque ob id μακρόστιχος dicta, quæ & Luciani martyris titulo edita est. Sozom. III, cap. v. Athan. de Synodis.

Neocæsarea in Ponto subuersa, excepta Ec-

Per. Iul. ☿ ☉ Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5058 18. 4. 3 F	4328	345	62	9	Ol. 281	1098	1093
5059 19. 5. 4 E	4329	346	63	10	11	1099	1094
5060 20. 6. 5 D	4330	347	64	11	III	1100	1095
5061 21. 7. 6 C B	4331	348	65	12	IV	1101	1096 Maij 28.

cleſia, Epiſcopo, cæteríſque, qui ibi reperti ſunt. Hieron. Chron.

Amantius. *Iulÿ* ..
Albinus. 10.

Conſtantius aduerſus Perſas in expeditione perſeuerat: contra quos parùm proſperè pugnat. Oroſ. VII, cap. XXIX.

Titianus vir eloquens Præfecturam Prætoriam apud Gallos exercet. Hieron.

Gallus & Iulianus Conſtantij Conſtantini M. fratris filij hoc ferè tempore clerici facti ſunt. qui, cùm ambo Martyrum baſilicam extruerent, Galli opere procedente, Iuliani opus excutiebatur, & corruebat. Gregor. Nazianz. Orat. I in Iul.

Conſtantius Aug. IV. *Iulÿ*
Conſtans Aug. III. *II.*

Athanaſius poſt triennium, quàm Romam adierat, accitus à Conſtante Mediolanum venit: vbi de conuocando concilio agitur. Athan. Apol. I. Præerat tunc Mediolani Protaſius.

Indicta eſt Sardicam generalis Synodus à Conſtante & Conſtantio. Theodor. L. II, cap. IV.

Concilium Agrippinenſe, ſiue Colonienſe celebratum; in eóque damnatus Euphrates illius vrbis Epiſcopus, qui Chriſti diuinitatem negabat.

Eclipſis Solis accidit Iunij VI, feria V, hora 5, 31′ poſt mediam noctem Conſtantinopoli, digitorũ 8.

Rufinus. *Iulÿ*
Euſebius. *12.*

Sardicenſis Synodus hoc anno celebrata Sardicæ, quæ vrbs in Illyrico, & in Thraciæ, ac Myſiæ confinio poſita eſt. Interfuerunt CCCLXX Epiſcopi plerique Catholici; reliqui Ariani. Ex Galliis adfuit Maximinus Treuirenſis, Seruatius Tungrenſis, Simplicius Auguſtodunenſis Epiſcopi. In ea abſolutus eſt Athanaſius, Ariani damnati, & Canones aliquot conditi.

Ariani vbi rem ex æquitate ac fide agi vident, paulatim dilapſi Philippis in Thracia conciliabulum eodem tempore celebrant, quod & Sardicenſe nominarunt: cuius decretum fidei extat in Fragmentis Hilarij ad Africanos Epiſcopos miſſum. In eo ſtatuerunt, vti Conſubſtantialis vox à nullo deinceps vſurparetur. Sozomen. III, cap. X. Socrat. II, cap. XX.

Legati ex Sardicenſi Synodo ad Conſtantium miſſi Vincentius Capuæ, & Euphrates Agrippinenſis Epiſcopi. Theodoret. II, cap. VIII. De Euphrate mirum, cum anno ſuperiore damnatus legatur.

Philippus. *Iulÿ*
Salia. *13.*

Bellum Perſicum nocturnum ad Singarã geſtum hoc anno produnt Hieron. Chron. & Idatius quãdo haud dubiam victoriam ferocia militum Conſtantius amiſit: qui pugnam ſeditiosè & ſtolidè contra rationem belli die iam præcipiti poposce-

runt. Eutrop. x. Sex. Rufus. Addit Hieronymus ex nouem grauissimis præliis contra Persas maximum id accidisse. quo & Nisibis obsessa, & Bizabdæ, & Amida capta sunt.

Vincentius, & Euphrates Sardicensis Synodi legati à Stephano Antiocheno Episcopo per subornatam meretricem calumniam passi sunt. Sed mox fraude patefacta Stephanus abdicatus, & ab Ecclesia pulsus est, eique Leontius euiratus suffectus homo perditus. Theodoret. II, cap. IX.

Paulus Constantinopolitanus Episcopus, & Athanasius datis à Constante minacibus ad Constantium literis restituti sunt. quamquam hoc anno apud Constantem substitit Athanasius. Theodor. ibid. Socrat. II, cap. XVIII. Sozom. III, cap. XIX.

Constans Imperator Paulum & Macarium viros clarissimos in Africam misit, qui Donatistas ad Ecclesiam Catholicam adducerent, & pauperum inopiam subleuarent. quibus Donati ambo Donatistarum Episcopi, alter Carthaginiensis, alter Bagaiensis antistes restiterunt: quin & Circuncelliones in eosdem armarunt: quorum plerique à militibus occisi, & pro martyribus à Donatistis in honore habiti sunt. Optatus lib. III.

Concilium Carthaginiense I sub Grato Episcopo Carthagin. in quo Canones XIV sanciti. To. I Concil.

Maximus Hierosolymorum Episcopus moritur. cui subrogatus est Cyrillus, quem Hieronymus ab Acacio Cæsariensi in mercedem perfidiæ Episcopatum hunc adeptum esse scribit; quod Maximi ordinatione, à quo presbyter factus erat, eiurata, Diaconus in Ecclesia administrasset.

Sol hoc anno defecit Octobris IX, feria I sub horam diei secundam, vt testatur Theophanes: ac diametri bessis circiter defecit. Vide lib. XI, cap. XLIII.

5062 22. 8. 7 A	4332	349	66	*Limenius.* *Catullinus.*	*Iulij* *14.*	13	Ol. 282	1102	1097

Constantius fratris literis minisque compulsus Athanasium ad sese euocat, postquam Gregorius ab Alexandrinis occisus est: & Antiochiam ad sese venientem benignè excepit. Quin & omnia contra ipsum acta aboleri iussit. Constantio porrò Ecclesiam Arianis suis Alexandriæ postulãte, cùm viciſſim Antiochiæ dari Catholicis Athanasius restipulatus esset, Arianis conditionem detrectantibus, Alexandriam cum honore remissus est. Theodor. II, cap. XII. Socrat. II, cap. XVIII.

5063 23. 9. 8 G	4333	350	67	*Sergius.* *Nigrinianus.*	*Iulij* *15.*	*Imperator Constantius solus.*	14	II	1103	1098

His Coss. (ait Idatius) Constans occisus est in Salliis à Magnentio, & leuatus est Magnentius die XV Kalend. Febr. & Vetranio apud Sirmium Kalend. Maij. Eo anno & Nepotianus Romæ III Non. Iun. & pugna magna fuit cum Romanis, & Magnentianis. Hæc Idatius. Eutrop. X, ex eóque

Chron. Hieronymi idem refert: nimirum Constantem anno imperij XVII, (ex quo scilicet Cæsar factus est) ætatis XXX occisum esse non longè ab Hispaniis in castro, cui Helenæ nomen est. Victor annum tribuit ætatis XXVII, Augustæ potestatis XIII, aitque cæsum ipsum à Gaisone, quem Magnentius arrepta tyrannide ad illum opprimendum miserat. cuius morte cognita Vetrano Magister militum imperium in Pannonia apud Mursiam occupauit. Eadem & Zosimus habet.

Nepotianus Eutropia Constantini sorore natus à Magnentianis ducibus oppressus est vicesimo octauo die, eiúsque caput pilo præfixum. Vetranio octauo pòst mense, nempe VIII Kalend. Ian. (vt scribit Idatius) in ordinem redactus est, eique commodam in otio vitam Constantius indulsit. Hæc iidem illi Scriptores.

Inter hæc Athanasius incredibili ordinum omnium gratulatione Alexandriæ exceptus est. Sed antequam eô peruenirèt, Hierosolymis in eius gratiam celebrata Synodus est. Laodiceæ quoque in Syria cum Apollinari Lectore filio Apollinaris alterius consuetudinem habuit. Quam ob causam à Georgio Laodiceno eiectus Apollinaris conceptum dolorem in pestilentissimam hæresin effudit. Socrat. II, cap. XXXVI. Sozom. VI, cap. XXVI.

Vrsatius & Valens pœnitentiam professi ad Athanasium scripserunt: ac Romam profecti Iulio Papæ pœnitentiæ libellos obtulerunt. Athan. Epist. ad Solit. Socrat. Sozom.

5064 24. 10. 9 F	4334	351	68	*Post Consulatum Sergij & Nigriniani. Iulij 16.*	15	III	1104	1099

Constantius aduersus Magnentium bellum parans, Gallum patruelem suum Cæsarem facit Idibus Martiis, vt testatur Idatius; quem & Constantium appellauit, & ei commisit Orientem, ac sororem eidem Constantiam vxorem dedit, quæ Annibaliano antè nupserat. Magnẽtius verò Decentio fratri Cæsari Gallias permisit. Posteà cum Magnentio ad Mursam in Pãnonia prælium fuit. Victus primò Constantij exercitus, posteà superior fuit. quo in prælio ingentes Romani imperij vires consumptæ sunt. Aurel. Vict. Eutrop. X. Zosimus II. Hieron. Chron. Idatius IV Kalend. Octob. pugnatum refert. Seuerus lib. II scribit eo tempore, quo apud Morsam armis certatum, Constãtium in basilica Martyrum extra oppidum sita, Valente tunc eius loci Episcopo in solatium assumpto, diuersatum esse. Valentem porrò callidè per suos disposuisse, vt quis prælij fuisset euentus primus cognosceret. Itaque primus nunciauit hostes cecidisse. Ex quo ille multum apud Imperatorem gratiæ sibi peperit.

Eodem anno Sirmij Synodus est habita; in qua Photinus damnatus est; agente potissimùm Basilio Ancyræ Episcopo. Et quanquam Ariani fermè omnes conuenerant, tamen quòd nihil aduersus fidem decreuissent, Catholica Synodus

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				propemodum est habita, & in ea edita fidei confessio probatur ab Hilario lib. de Synodis; & Vigilio lib. v cont. Euty. Vide quæ in Animaduer. Epiph. ad Hær. LXXIII disserimus. Per idem tempus orta creditur Paganorum appellatio: cùm videlicet Constantius Christianos esse milites omnes iussit, ac detrectantes exauthorauit, paganósque esse voluit. Theodore. III, cap. III. ac tunc Martinus baptizatus est, vt asserit Gregor. Turon. lib. I, cap, XXXV, cùm annum ageret vitæ XXXV. Paulus Constantinop. Episcopus Constantij iussu per Philippum Præfectum deiectus est, eíque subrogatus Macedonius: à quo dira in Catholicos commota persecutio. Paulus in exilium missus, posteà Cucusi strangulatus est. Theodor. II, cap. V. Socrat. II, cap. XXI. Sozomen. IV, cap. II.				
5065 25. 11. 10 ED	4335	352	69	*Constantius Aug.* V. *Iulij* XXXVII *Pontifex* *Constantius Gallus Cæsar.* 17. *Liberius* 1. Constantius Gallus in Oriente crudeliter se gerit. Iudæos, qui Patricium in regni specie sustulerant, oppressit, cæsis multis hominum millibus, vsque ad innoxiam ætatem: & ciuitates eorum Diocæsaream, Tiberiadem, & Diospolin, plurimáque opida igni tradidit. Aurel. Vict. Hieron. Hoc anno III Kalend. Febr. Luna XXVIII, signum Saluatoris apparuit in Oriente, vt refert Idatius. De hac Crucis apparitione meminit Sozom. lib. IV, cap. IV. At Cyrillus in epistola ad Constantium ea de re scripta per dies Pentecostes Nonis Mai conspectum esse id refert. Iulius Papa cùm sedisset annos XVI, M. V, dies XVII moritur. Post dies XXV, octaua Maij Liberius ei sufficitur.	16	IV	1105	1100 Maij 27.
5066 26. 12. 11 C	4336	353	70	*Constantius Augustus* VI. *Liberij* *Constantius Gallus Cæsar* II. 2. Magnentius desperatis rebus in Galliis apud Lugdunum se interfecit III Eid. Augusti, cùm tribus annis, & VI mensibus vel VII imperasset. Decentius eius frater apud Senonas laqueo se suspendit XV Kalend. Septembris. Victor. Eutrop. X. Zosimus II. Idatius. Hieron. Chron. Constantius in Gallias profectus Arelate hiemem egit. Ibi ludos atque Circenses ambitioso apparatu edidit A. D. VI Eid. Octob. qui tricesimum imperij illius annum terminabat. Amm. XIV. Verùm cùm anno CCCXXIV, Crispo III, & Constantino Iun. Coss. Cæsar à patre factus sit Constantius, & quidem III Eid. Nouemb. vt testis est Idatius: non XXX annum terminauit, sed inchoauit potiùs iste, qui est Christi CCCLIII. Interim multi nobilium à Gallo Antiochiæ interfecti sunt; instigante potissimum Constantia illius coniuge, quam Megæram mortalem vocat Ammianus. Quibus compertis Constantius Domitianum ex Comite Largitionum Præfecto mit-	17	Ol. 283	1106	1101

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				tit in Orientem, qui Gallum ad Italiam hortaretur accedere. Qui cùm imperiosiùs Antiochiæ Gallum esset allocutus, concitatis ab eo militibus occisus est. Amm. XIV. Arelatæ Synodus Arianorum à Constantio coacta, in qua damnatus Athanasius: Paulinus Trenirensis in exilium missus. Seuerus Sulpit. II. Gennadius forensis orator Romæ insignis habetur. Mineruius quoque Burdigalensis Rhetor Romæ insignissimè docet. Hieron. Chron.				
5067 27. 13. 12 B	4337	354	71	*Constantius Aug.* VII. *Liberij* *Constantius Gallus Cæsar.* III. 3. Constantius Imperator Arelate mouens contra Gundomadum, & Vadomarium Alemannorum reges, fœdus posteà cum illis pepigit. Secundum hæc Mediolanum ad hiberna discessit. Interea Constantina Galli vxor fratris accitu veniens in Bithynia repentina vi febrium periit. Gallus callidè pertractus iussu Constantij in insula Flanona in Illyrico est occisus. Amm. XIV. Idatius. Socat. II, cap. XXVII, vel λϛ'. Iulianus Galli frater in discrimen adductus, Mediolanum cùm venisset, Eusebiæ Augustæ opera liberatus, pòst Athenas studiorum causa profectus est. Amm. XV. Iulianus Paneg. Eusebiæ. Erant tùm Athenis Basilius, & Gregorius intima familiaritate coniuncti. Musonianus, qui & Strategius, Præfectus erat Prætorio Orientis. Amm. XV. Hoc anno Idibus Nouembris natus est S. Augustinus. Vide annum Christi CCCCXXX. Ipse initio libri de vita beata diei natalis meminit.	18	II	1107	1102
5068 28. 14. 13 A	4338	355	72	*Arbetio.* *Liberij* *Lollianus.* 4. Mediolanense Concilium à Constantio indicitur; quo ab omnibus Episcopis Athanasij damnationem extorqueret. Pleróque igitur ei damnationi subscribere renuentes in exilium eiecit: imprimis Eusebium Vercellensem, Dionysium Mediolanensem; ac postremò Liberium Papam, quem Româ Mediolanum exciuerat, Berœam relegauit; cuius in locum Felix ordinatur. Osius ex Hispania vocatus, frustráque sollicitatus, in patriam rediit. Socrat. II, cap. XXIX. Theodor. II, cap. XV, & seq. Sozom. IV, cap. VIII, XV, & seq. Seuerus II. Ammianus quoque lib. XV Liberij meminit. Eodem tempore Hilarius Pictauorum Episcopus exilio mulctatur. Seuerus Sulp. II. Sed & Rhodanus episcopus, & alij apud Hieron. in Chronico. Siluanus Magister peditum apud Agrippinam tyrannidem inuadit. Sed is intra XXVIII diem militari tumultu sublatus est. Ammianus. Victor. Eutrop. &c. Iulianus Galli frater Cæsar à Constantio factus, & Transalpinis præfectus: agente potissimùm Eusebia. Helena quoque Constantij soror Iuliano	19	III	1108	1103

Iuliano nupsit. Ammian. Zosimus III. Idatius. Hieron. Sed ante hæc Agrippinam coloniam Germani obsessam captámque deleuerunt.

Constantius rescripto, quod extat L. XII, Cod. Theod. de Episcopis, &c. vetuit Episcopos in iudiciis accusari: sed ab aliis Episcopis iudicari voluit.

Donatus, à quo Donatiani, Carthagine pellitur. cuius sectatores quidam Montenses dicti, quòd Romæ Ecclesiam primùm in monte habere cœperunt. Hieronymus Chron.

Victorinus Rhetor Romæ insignis habetur: adeo vt statuam etiam in foro Traiani meruerit. Sed & Donatus Grammaticus Hieronymi præceptor claruit. Idem.

5069 I. 15. 14 G F	4339	356	73	*Constantius Aug.* VIII. *Iulianus Cæsar.*	*Liberÿ* 5.	20	IV	1109	1104 Maij 26.

Constantius Romam III Kalendas Maias prope triumphans ingreditur. Ibi à matronis interpellatus Liberium se reuocaturum esse promisit. Amm. XVI. Theodor. II, cap. XVII.

Syrianus dux Alexandriam veniens, V Kalend. Febr. in Ecclesiam irrumpit, ac stragem edit. Athanasius ægrè dilapsus est. Georgius in eius locum intruditur: qui in omnes ordines crudelissimè grassatur. Lucifer Caralitanus egregiè pro Catholica fide restitit: vt & Eusebius Vercellensis, qui in exilio quamplurima pro Christo patitur, Scythopolin relegatus: vbi primùm à Iosepho Comite perhumaniter habitus est, eóque ipsum Epiphanius inuisit; vt Hær. XXX testatur. Pòst à Patrophilo Ariano Episcopo dirè vexatus est. Rufinus II, cap. XXVII. Socrat. III, cap. IV. Mortui sunt ærumnis confecti Dionysius Mediolanensis & Paulinus Treuirensis. S. Ambr. Epist. ad Vercel. Hieron. Chron.

Eudoxius Germaniciæ Episcopus, audita Leontij morte, Româ Antiochiam aduolans sedem occupat: statímque Aëtium impium restituere satagens, id efficere non potuit. Socrat. Sozom. &c.

Constantius IV Kalend. Iunias Vrbe digressus in Illyricum perrexit. Amm. XVI. Eodem & Osium perduci iubet, atque annum totum ibidem eum macerat, vt Athanasij damnationem extorqueret. Socrat. lib. II.

Helenæ Iuliani coniugi Eusebia venenum dedit; vt quoties conciperet, immaturum abiiceret partum. Ammianus.

Extat edictum Constantij hoc anno XI Kalend. Mart. Mediolani datum, quo sub pœna capitis sacrificare, vel simulácra colere prohibetur. L. VI, Cod. de Paganis.

Iulianus Coloniam recuperat: territísque Francis pacem cum illis componit. Inde Treuiris profectus apud Senonas hiemauit. Amm. XVI.

S. Martinus missionem ab Iuliano postulans facta iam pace eam obtinet. Seuerus Sulp. in eius vita.

Iisdem Coss. Kalend. Iunij reliquiæ S. Timo-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5070 2. 16. 15 E	4340	357	74	thei Constantinopolin allatæ sunt. Idatius. *Constantius Aug.* IX. *Iulianus Cæsar* II. *Liberij* 6.	21	Ol. 284	1110	1105

Iulianus contra Germanos accingitur. qui Lugdunum inuadunt: sed subinde disiecti sunt. Idem Tres tabernas à Germanis subuersas instaurat. Demùm Alemannos cruento prælio ad Argentoratum superat, eorúmque regem Chonodomarum vinctum Romam ad Constantium mittit. Inde Parisiis hiemauit. Ammian. XVI. Zosimus III.

Constantius interim Sirmij degebat: vbi noua fidei expositio paucis ab Arianis concipitur; quorum principes erant Vrsacius & Valens. Cui mox inuitus subscribit Osius: non tamen Athanasium vt dãnaret adduci potuit. Ea ἔκθεσις est Sirmiana, quam Hilarius lib. de Synodis blasphemiam Osij, ac Potamij nominat. Huius cùm Arianos posteà pœnituisset, operam dederunt, vt ea vbique supprimeretur, pœna capitali ab Imperat. proposita iis, qui eam apud se retinerent: vt ait Socrates lib. II, cap. XXV.

Per idem tempus Liberius Papa, qui anno CCLV Berœam relegatus fuerat, Constantij, & Arianorum fraude ac terrore compulsus Athanasij damnationi subscribit, vnáque professionem fidei dedit, qua τὸ ὁμοούσιον vocàbulum concordiæ gratia subticeretur: tametsi Filium Patri per omnia similem esse definiret. Hanc ἔκθεσιν nacti Vrsacius & Valens alteram fidei formulam sub Liberij nomine perfidiæ plenam condiderunt: ob quam magna per Orientem & Syriam perturbatio extitit. Itaque Georgius Laodicenus Semiarianus ad Basilium Ancyranum eiusdem factionis literas dedit, hortans vt grassantem Anomœorum hæresin comprimeret. Hæc ex Socrate, Sozomeno, Theodoreto, & Epiphan. Hæres. LXXIII digessimus in Animaduer. pag. 318.

Constantius IV Kalend. Maias Romam venit, edidítque XXXV. Idatius.

Obeliscus in Circo maximo erectus est. Amm. XVI.

Reliquiæ SS. Andreæ & Lucæ V Non. Mart. introductæ. Idatius.

Constantius VIII Kalend. Septembris Mediolani Magos & ariolos consuli, capitali proposita pœna vetuit. L. IV. Cod. Theod. de Malef. & Mat.

Idem XVI Kalend. Nouembris gladiatores abrogauit. L. II. Cod. de gladiat.

Ad hæc IV Kal. Nouembr. Ecclesiæ Vrbis Romæ Clericis priuilegia confirmauit. L. XIII. Cod. de Episc. &c.

Tùm V Kal. Iun. de immunitate Clericorum rescriptum Mediolano dedit.

5071 3. 17. 1 D	4341	358	75	*Datianus.* *Cerealis.* *Liberij* 7.	22	11	1113	1106

Legati à Persarum rege ad Constantium missi, qui inuidiosas pacis conditiones dicerent. Ij Con-

stantinopolin VII Kalend. Mart. ingressi sunt, ait Idatius. qui quidem addit, terræ motus horrendos per Macedoniam, Asiam, & Pontum multa opida concussisse: Nicomediam IX Kalend. Sept. primo lucis exortu subuersam. tùm alias ciuitates CL vexatas.

Iulianus Francos Salios, qui in Romano solo sedem sibi apud Toxoandriam fixerant, perculit, & in deditionem accepit. Constantius Quados, & Sarmatas æquinoctio verno confecto populatus est, indéque Sarmatici nomen meruit. Ammian. XVII.

Basilius Ancyranus acceptis Georgij Laodiceni literis, cognitísque quæ à Valente, & Vrsatio Sirmij gesta fuerant, cùm fortè ad Basilicæ dedicationem Ancyram Episcopi conuenissent, Ancyranam Synodum celebrauit: in qua Sirmiensis Osij, ac Valentis, & cæterorum formula damnata, statutúmque Patri Filium substantia esse similem. Qua ex Synodo literæ ad Phœnices, & Syrios datæ sunt: vbi Eudoxij Antiocheni studio Anomœorum perfidia regnauerat. Deinde legati ad Imperat. profecti Basilius ipse, Eustathius Sebastenus, Leontius Cyzicenus. Qui Imperatorem permouerunt, vt aduersus Eudoxium, & Anomœos ad Antiochenses scriberet. Posteà authore Basilio Synodum generalem indixit Constantius, primùm Nicomediam; tùm ea subuersâ Nicæam. Sed eâdem concussâ, Basilio mandatum, vt de idoneo loco prospiceret. Is ad Imperatorem Sirmium rediens ibidem Marcum Arethusium, Georgium Alexandrium, Valentem, aliósque reperit.

Inter omnes conuênit, vt eodem tempore duo Concilia celebrarentur; alterum Seleuciæ in Isauria, ad quod Orientales conuenirent: alterum Arimini, cui Occidentales interessent. Hæc ex Epiph. Hæres. LXXIII, aliísque collegimus Animaduer. pag. 319.

S. Antonius monachus centesimo, & quinto ætatis anno in eremo moritur XVI Kalend. Febr. Hieron. Chron.

5072 4. 18. 2 C	4342	359	76	*Eusebius.* *Liberij* *Hypatius.* *8.*	23	III	1112	1107

Iulianus Alemannos bello vexat, & ad pacem petendam subigit. Persæ contra Romanos bellum mouent: Amidam expugnant. Constantius Limigantes Sarmatas vincit. Lauritius Comes Isauros tumultuantes comprimit. Amm. XVIII, & XIX.

His Coss. natus est Gratianus Valentiniani F. XIV Kalend. Maias. Eodem anno Honoratus ex Præfecto Præt. Galliarum primus Constantinopoli Præfect. Vrbi factus est III Id. Decembris. Idatius. Hieron. Chron.

Hoc anno Constantij iussu Synodi duæ celebrantur, Seleuciæ, & Arimini. Basilius Ancyranus cum Vrsatio, Valente, Marco Arethusio,

Georgio Alexandrino, Germinio Sirmij congressus in eam fidei formulam consensit, vt οὐσίας, & ὁμοουσίου abolitis vocibus Filius Patri similis per omnia diceretur. Cuius formulæ author fuit Marcus.

Seleuciensis Synodus coram Lauricio Isauriæ Præside, & Leona Comite inita est Septembris XXVII. Magna ibidem altercatio fuit: cùm alij de fide quærendum priùs, quàm de Episcoporum causis contenderent; alij repugnarent. Peruicit Leonas vt de fide prius ageretur. Ibi cùm Acacius nouam ἔκθεσιν, & Nicænæ planè contrariam depromeret, Semiariani restiterunt. Itaque Acacianis digressis, prior illa comprobata est, quæ Antiochiæ anno CCCXLI in Encæniis concepta fuerat. Posteà Acacianis depositis, ij ad Imperatorem confugientes eundem contra Semiarianos commouerunt. Hæc ex Epiphan. hæres. LXXIII, Socrate, &c. in Animad. digessimus.

Interim Ariminum amplius CCCC Episcopi conuenerunt, è quibus LXXX tantùm erant Ariani. Cùm de fide primùm quæri placuisset, Valens & Vrsatius instabant vt condita Sirmij à Marco formula reciperetur. Sed cùm Arianam hæresin damnare nollent, reiecti sunt, & pro hæreticis habiti. Inde legatos ad Constantium Synodus misit. Sed Vrsacius & Valens iam Imperatorem occuparant, & aduersus Catholicos incenderant. Itaque per Taurum Præfectum Arimini diutiùs Episcopos macerans plerosque cõpulit, vti subdolæ fidei professioni subscriberent: in qua Valente suggerente, Filium Dei non esse creaturam sicut cæteras creaturas asserebatur. Ita Concilium Ariminense bonum initium, fœdum exitum habuit. Seuerus lib. II, Athan. de Synod. Socrat. II, cap. XXIX. Sozom. IV, cap. XVI.

Valens accepta ab Imperatore potestate per ciuitates circumiens vniuersos fidei Ariminensi subscribere cogebat: renuentes vrbibus suis eiiciebat: veluti Liberium Papam, Sozomeno teste, lib. IV, cap. XVIII.

5073	4343	360	77	*Constantius Aug.* X. *Liberij*	24	IV	1113	1108
5. 19. 3				*Iulianus Cæsar* III. 9.				Maij 25.
B A								

Horrenda Solis defectio in Oriente accidit Augusti XXVIII, feria 2, sub ortum Solis, digitorum XI.

Constantius Iuliani gloriæ inuidens, dum ab eo milites abstrahere studet, & in Orientem transferre, ij Lutetiæ Parisiorum Iulianum Augustum acclamarunt. Interea Sapores Persarum rex Mesopotamiam aggreditur: Singaram capit: tùm Bezabden, siue Phœnicham. Virtam in finibus Mesopotamiæ frustra tentat. Constantius Constantinopoli hiemat. Iulianus Francos Atthuarios reprimit. Ammian. XX. Iulianus ipse Epist. ad S. P. Q. Athenienssem. Zosim. III. Legatos exinde Iulianus ad Constantium misit: quos hîc superbè accipit; & interim contra Persas infeliciter pugnat. Ammian.

Hilarius Pictauorum Episcopus, cùm apud Constantinopolin librum ipse Constantio porrexisset, ad Gallias rediit. Hieron. Chron. Hunc redeuntem S. Martinus è Gallinaria insula assecutus est. Fortunatus in Hilarij vita.

Macedonius Constantinopoli pulsus hæresin suam contra Spiritum sanctum publicauit. Ei suffectus est Eudoxius Antiochenus Episcopus perditissimus hæreticus, Aëtij & Eunomij fautor. Meletius ab Eudoxianis Sebastiâ Antiochiam transfertur: qui simulatque sedem nactus est, Catholicam fidem professus est. ideo Constantij iussu eo deiecto Euzoius Episcopus ordinatur. Ita triplex Antiochiæ factio, Eustathianorum, qui Eustathium anno CCCXL eiectum amplectebantur; Meletianorum, quos Eustathiani auersabantur, quòd Meletius ab Arianis ordinatus erat. Vtrique orthodoxi erant. Tertia fuit Arianorum. Eudoxius ipso sermonis exordio sacrilego ioco Patrem ἀσεβῆ pronunciare ausus est, quod nullum coleret. Theod. lib. II, cap. XXXI. Sozom. IV, cap. XXIV, XXV.

Iulianus Viennæ quinquennalia dedit. Helena eius vxor obiit. cuius corpus Romam misit. Ammian. XXI.

Iisdem Coss. Constantinopoli Dominicum dedicatur XI Kalend. Mart. Idatius. Hieron. Chron. Socrat. II, cap. XLIII.

5074 6. I. 4 G	4344	361	78	*Taurus. Florentius.* *Liberij 10.* XLII *Imperator Iulianus.*	25 1	Ol. 285	1114	1109

Constantius Eusebia mortua Faustinam duxit: è qua susceptа est Constantia postuma, quam Gratianus duxit. Amm. XXI.

Iulianus Constantij mortem instare præsagiens, eum aggredi statuit. Literas ad Athenienses, & Lacedæmonios dedit. Zosimus III. Christianos cultus, à quibus pridem desciuerat, initiò simulauit: ac festo Epiphaniorum die mense Ianuario, in Ecclesiam solenniter processit. Constantius Persico bello perfunctus contra illum contendit. Sed in itinere prope Tarsum obiit III Non. Nouembr. vitæ & imperij anno XL, & diebus paucis. Ammian. XXI. Hieron. Chron. & Idat. Mopsucrenis diem illum obiisse testantur.

Iulianus III Id. Dec. (ait Idat.) Constantinopolin ingressus est. Sallustiũ Prætorio præfecit: quæstiones de Constantij amicis seueriſſimè exercuit: multos nece; aut exilio mulctauit. Christianorum antistites intra palatium vocatos suæ quemque sectæ seruire iubet, eo animo vt ne inter se concordes essent. Idolorum quoque fana reserauit. Deinde Christianæ religionis sacramentis omnibus eiuratis, in Pontif. Max. profanis ritibus consecratus est. Episcopos exules reuocauit. Amm. XXI, & XXII. Socrat. III, cap. IV.

De ætate Constantij discrepat ab Ammiano Victor, qui ætatis anno XLIV mortuum esse refert, imperij XXXIX: Augustum verò fuisse XXIV, octo

solùm : cum fratribus & Magnentio XVI, quindecim Cæsarem. Eutropius ait anno ætatis XLIV obiisse, imperij XXXVIII, atque inter Diuos relatum. Idem habet Socrat. II, cap. XXXVII.

Accuratum imperij tempus est annorum XXIV, M. V, cum diebus aliquot.

5075	4345	362	79	*Mamertinus.* *Neuita.*	*Liberij* II.	2	11	1115	1110

7. 2. 5
F

Ad Iulianum variæ vndique legationes adueniunt. Ipse contra Persas profectus in itinere Nicomediam, Pessinuntem, & Magnæ matris Deûm delubrum adiit: tùm Antiochiæ hiemauit. Ammian. XXII.

Georgius Episcopus Alexandrinus ab Alexandrinis occiditur: quos Iulianus leniter increpare satis habuit : atque Episcopi bibliothecam ad se deuehi mandauit. Ammianus.

Blanda sub hoc Imperatore persecutio illiciens magis, quàm impellens ad sacrificandum : in qua multi ex nostris voluntate propria corruerunt. Hieron. Chron. Nonnulli tamen martyrium obierunt. Claruit inter cæteros Artemius ; qui sub Constantino contra Maxentium meruerat, & à Constantio Augustali Ægypti præfectura donatus fuerat. Is aliorum specie criminum Antiochiam perductus, ac Iulianum liberè ob os increpans ab eo necatus est. Martyrol. XX Septembr. Meminit & Ammian. XXII.

Templum Apollinis Daphnæi, quod Antiochus Epiphanes condidit, subita vi flammarum exustum est XI Kalend. Nouembris, quod Iulianus Christianis imputauit. Item XI Non. Decembris Nicomedia terræ motu collapsa, & Nicææ portio non mediocris. Amm. ib.

Cùm Antiochenses Iulianum irriderent, is Misopogonem in illos scripsit. Cæsareæ Cappadociæ mortuo Hermogene Episcopo, creatus est per vim Eusebius vir probus, sed adhuc Catechumenus. Ob id absente Basilio eius Monachi se ab Eusebij communione separarunt, quæ res Eusebij animum alienauit à Basilio. Is in solitudinem sese abdidit ad ripas Iris fluminis. quò paulò pòst ipsum Gregorius Nazianzenus assecutus est. Gregor. Orat. in S. Basil. & Basilius Epist. XII.

Athanasio post Georgij necem Alexandriam reuerso Synodus cogitur; cui Eusebius Vercellensis interfuit. In ea decretum vt Episcopi lapsi cum dignitate in Ecclesiam admitterentur: tùm Catholica fides probata.

Lucifer Caralitanus adscitis duobus aliis confessoribus, Antiochiæ, quæ diro schismate laborabat, Paulinum Eustathij presbyterum in parte Catholica Episcopum facit. Ita tres in ea vrbe fuerunt Episcopi, Paulinus, & Meletius Catholici, & Arianus Euzoius. Posteà cùm Eusebius Antiochiam veniisset, eique de Luciferi facto illo displicuisset, offensus Lucifer, qui & laxatum alioqui lapsis in Ecclesiam reditum molestè ferebat,

ab illius communione abstinuit, & Luciferianorum schismati initium dedit. quod in eo præcipuè positum fuit, quòd cum lapsis, & iis, qui eos admiserant, communicare nollent.

Arianis instantibus, Iuliani iussu Athanasius pellitur, & quæsitus ad necem prudenti consilio persequentium manus elusit. Hæc Socrat. III. Theod. III. Sozom. V.

Iulianus inter alia vetuit Christianos liberalium artium doctores esse. Ideo Prohæresius sponte scholam deseruit: etsi Iulianus nominatim ei docendi potestatem fecisset. Hieron. Chron. Idem fecit & Musonius, vt testis est Eunapius: nec non Marius Victorinus rhetor insignis Romæ. Aug. VIII Confess. cap. V.

Donatistæ à Iuliano exilij relaxationem, & basilicarum restitutionem impetrant; & multa crudeliter, ac nefariè gerunt. Optatus II.

Titum Bostrenum Episcopum vrbe sua deiicere, & in ipsum populum concitare Iulianus studet. Sozom. V, cap. XV.

Idem insignes doctrina viros sibi conciliat; Themistium Philosophum, Libanium Sophistam, Oribasium Pergamenum medicum, Maximum Cynicum, Ecebolium Sophistam, & alios.

5076 8. 3. 6 E	4346	363	80	*Iulianus Aug.* IV. *Sallustius.*	*Liberij* 12.	XLIII *Imper. Iouianus.*	3 1	III	1116	1111

Iulianus templum Hierosolymitanum per Iudęos instaurare nequicquam aggreditur. tùm contra Persas proficiscitur III Non. Mart. Vrbibus aliquot expugnatis Ctesiphontem obsidet. Qua demùm omissa, fatiscente propter cæli ac soli inclementiam exercitu, post nonnulla prælia, cùm se in aciem sine lorica commisisset, incertum à quonam lethalem plagam accepit; ac mortuus est VI Kalend. Iul. anno ætatis XXXII, imperij post Constantij obitum anno vno, & mensibus VII ferè transactis. Moriens cruorem suum in aërem iactasse fertur, & exclamasse, Vicisti Galilæe. Theodoret. III, cap. II.

Iouianus Imperator à militibus eligitur, Singidone in Pannonia natus, domesticorum ordinis primus. Is cùm se gentilibus imperare nolle dixisset, milites Christianos se esse confestim exclamant. Qui statim cum Sapore necessariam pactionem iniit, Nisibi, & magna Mesopotamiæ parte ei relicta. Ita pace in XXX annos constituta è Persida discessit. Cœpit autem V Kalend. Iul. vt scribit Idatius. Ammian. XXV, Hieron. Chron.

Macedoniani hæretici Imperatorem adeunt, & vt Anomœi pellantur ab eo postulant. At ille Catholicum se profitetur. Igitur Acaciani se ad Meletium adiungunt, vnáque Concilium Antiochiæ celebrant, in quo, vt Socrates refert lib. III, cap. XXV, Nicænam fidem amplexi sunt. At Hieronymus Chronico scribit illos Homousio, & Anomœo reiecto medium inter hæc homœusion admisisse.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5077 9. 4. 7 DC	4347	364	81	1	IV	1117	1112 Maij 24.
5078 10. 5. 8 B	4348	365	82	2	Ol. 286	1118	1113

Iouianus idolorum templa claudi, & aboleri sacrificia iussit. Socrat. III, cap. XXV. Idem Athanasium valdè coluit, ab eóque sanam fidei regulam accepit.

XLIV *Imperatores*

Iouianus Aug. *Liberij* *Valentinianus.*
Varronianus eius F. *13.* *&*
Valens.

Iouianus III Id. Ian. rescripto docendi potestatẽ professoribus facit. quod ad Christianos sine dubio pertinet. Leg. VI, Cod. Theod. de Med. &c.

Iouianus Dadastanæ in confinio Galatiæ, & Bithyniæ moritur cruditate, siue odore prunarum, anno ætatis XXXIII, & XI Kalend. Martij. Post hunc Imperator à militibus electus est Valentinianus Scholam secundam Scutariorum ducens, V Kalend. Mart. in vrbe Nicæa. qui cùm ipso die bisextili creatus esset, eo tanquam infausto declinato, postridie Imperator factus est. Eodem anno Valentem Augustum appellauit Constantinopoli in miliario VII, quarto Kalend. Apr. vt ait Idatius. Cui Oriente permisso in Occidentem ipse concessit. Ammian. XXV. Socrat. IV, cap. I. Zosimus IV.

Macedoniani ab Valente cogendi concilij potestatem impetrant.

Valens Antiochiam profectus Meletium eiicit, & cum Euzoio communicare Catholicos cogit. Socrat. IV.

Impp. magicos apparatus & sacrificia rescripto prohibent V Id. Septemb. L. VII, Cod. de Malef.

Valentinianus Aug. *Liberij*
Valens Aug. *14.*

Macedoniani, ac Semiariani Lampsaci conueniunt aduersus horrendas blasphemias in Constantinopolitano conciliabulo ab Acacio, Eudoxio, & aliis Anomœis editas. ac tum Ariminensi professione damnata Antiochenam formulam comprobant. Spiritus sancti diuinitatem respuunt. Exinde legatos ad Liberium mittunt Eustathium Sebastenum, Siluanum Tarsensem, Theophilum Castabalorum Episcopos: vti sedes suas, quibus deiecti erant, Romani Pont. authoritate reciperent. Redeuntes in Orientem legati vbique Catholicam fidem professi sunt, & ab Occidentalibus pleriſque literas attulerunt: ac multi Ecclesiis suis restituti sunt. vt inter alios Eustathius Sebastenus in Tyanensi Synodo, subdolus alioquin Arianus. Socrat. IV, cap. IV, & XI. Basil. Epist. LXXIV.

Terræ motu per totum orbem facto mare litus egreditur, & Siciliæ, multarúmque vrbium innumerabiles populos oppressit. Hieron. Chron. Idatius addit hoc anno latronem nocturnum, & hostem publicum intra vrbem Constantinopolin apparuisse die IV Kalend. Octob. Procopium intelligit. Hic igitur genere Cilix, Iuliani propinquus, Constantinopoli tyrannidem arripuit. Ammian. XXVI. Zosimus IV.

Per. Iul. ☀. ☾. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5079 11. 6. 9 A	4349	366	83	*Gratianus. Dagalaiphus.* *Liberij* 15.	3	11	1119	1114

Valentinianus iunior Valentiniani F. nascitur xv Kal. Febr. ex Iustina, quæ Magnentij vxor fuerat, vt refert Zosimus lib. IV, pag. 767. edit. Franc. eodémque anno Procopius intra Phrygiam Salutarem,& in Nacolienſium campis à Valente oppressus, atque extinctus est VI Kal. Iun. Idatius.

Marcellus post Procopium tyrannus è medio tollitur. Ammian. XXVII.

Valens in procinctu Gothico ab Eudoxio Ariano baptizatus, ab eodem iureiurando obstringitur, vt in impio dogmate perseueraret, & contraria sentientes expelleret. Theodoret. IV, cap. XI. Hieron. Chron. Exinde Danubium transgressus nemine occurente regreditur.

Valentinianus Alemannos deuicit. Idatius.

Valens ægrè ferens damnatam Lampsaci fidem suam Nicomediæ coacto concilio Eleusium Cyzicenum Semiarianum Arianæ factioni subscribere cogit: qui Cyzicum reuersus cùm abdicare se vellet, à populo prohibetur, ac nihilominus eiicitur. Eudoxius Constantinopolitanus Episcopus Eunomium in Eleusij locum ordinat. Sed is propter blasphemias expellitur.

Calchedonis mu i, quòd Procopio fauissет, diruti; sed mox instaurati.

Quin & Nouatianorum Ecclesias occludi iussit Valens. Sed Marcianus presbyter Nouatianus, qui Anastasiam, & Carosim Imperatoris filias instituebat, obtinuit vt eæ recluderentur. Socrat. IV, cap. VI, VII, & seq.

SS. Gregorius & Basilius, vt Arianis obsisterent, è solitudine reuocantur. ac Gregorius quidem apologeticam orationem habuit. Basilius Eusebio Cæsarienſi Episcopo operam nauauit. Gregor. Epist. XIV, & in laudem Basil.

5080 12. 7. 10 G	4350	367	83	*Lupicinus. Iouinus.* *Liberij* 16. XXXVIII *Pontifex* *Damasus* I. XLV. *Imp. Gratiani.*	4	III	1120	1115

Valentinianus hoc anno grauiter ægrotauit. Zosimus IV.

Valens rursus in Gotthos mouens æstatem ibi cõsumpsit,& Martianopolin rediit. Amm. XXVII.

Moritur hoc anno Liberius V Id. Septembr. cùm sedisset annos XV, M. IV.

Post eius obitum fœdum schisma conflatum est inter Damasum legitimis suffragiis electum XV die Septembr. & Vrsicinum: adeo vt in Basilica Sicinini CXXXVII cadauera vno die reperta sint, Viuentio tùm Vrbis Præfecto. Ammian. XXVII. Hieron. Chron.

His Coss. Constantinopoli grando ingens cecidit in modum petrarum IV Non. Iul. & leuatus est Gratianus Aug. in Galliis apud Ambianos in tribunali à patre suo Aug. Valentiniano die IX Kalend. Septemb. Idatius.

Rescriptum ab Impp. editum vti ob diem Pas-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				chæ vincti liberarentur, exceptis reis maiestatis, adulteris, homicidis, maleficis, aliorúmque grauium criminum reis L. III, Cod. de Indulg.				
5081	4351	368	85	*Valentinianus Aug.* II. *Damasi*	5	IV	1121	1116
13. 8. 11				*Valens Aug.* II. 2.	2			Maij 23.
FE				Valens iterum in Gotthos mouet. Ammian. XXVII.				
				Nicæa ingenti terræ motu quassata V Id. Oct. Idatius.				
				Valentinianus Alemannos vincit. Persarum rex Armenia subacta Romanis bellum inferre parat. Ammianus XXVII.				
				Defuncto Donato pseudoepiscopo Parmenianus à Donatistis ordinatur, qui contra Catholicos scribit. Sed Optatus illum luculentissimè confutat. Scripsit autem sub Valentin. & Valente. Hieron. de Script.				
5082	4352	369	86	*Valentinianus nob. puer.* *Damasi*	6	Ol.	1122	1117
14. 9. 12				*Aurelius Victor.* 3.	3	287		
D				Hic est Aurelius Victor nobilis Historiæ Romanæ scriptor.				
				Valens Athanaricum Gotthorum regem fugat. cui mox pacem petenti tribuit. Amm. XXVII.				
				Agon post annos XVII restitutus est à Valente, ait Idatius, & Hieron. Chron. Cedrenus ait ipsum gentilibus sacrificia ludósque permisisse.				
				S. Hilarius Valentinianum Imperatorem Mediolanum conuenit acturus contra Auxentium. Sed vrbe cedere iussus est, cùm Auxentius simulata fide Imperat. illusisset. Hilar. cont. Auxent. Idem porrò vir sanctus paulò pòst obiit. Hieron. Chron.				
				Damasus contra Auxentium Synodum cogit Episcoporum XC, in qua & ille damnatus est, & Ariminensis fidei reiecta formula.				
				Anicius Probus Præf. Præt. Ambrosio Consularibus insignibus prædito Insubriam, Liguriam, & Æmiliam tradidit. Paulinus in Ambr. vita.				
				S. Basilius mortuo Eusebio Cæsareæ fit Episcopus XVIII Kalend. Iul. Greg. Nazianz. Epist. XX, & seq. & in Encom. Basil.				
5083	4353	370	87	*Valentinianus Aug.* III. *Damasi*	7	II	1123	1118
15. 10. 13				*Valens Aug.* III. 4.	4			
C				Valentinianus Saxones vincit, & Alemannos. In Valentis comitatu, cùm nonnulli de successore quæsissent, ac primæ nominis illius literæ compertæ essent THEOD. multi Valentis iussu necati sunt. Occisus est etiam Maximus Cynicus Iuliani familiaris. Amm. XXIX. Zosimus IV.				
				Valente Antiochiam profecto, & Nicomediæ consistente, Eudoxius Constantinop. Episcopus moritur, cùm sedisset annos XIX. Respirant Catholici: & Eustathius Antiochenus Euagrium in eius locum ordinat. Ariani verò Demophilum. Valens tam Eustathium, quàm Euagrium relegat. Exinde grassari persecutio cœpit. Octoginta ordinis Ecclesiastici viri, cùm Nicomediam ad				

Imperatorem deprecandi causa venissent, à Modesto Præf. iussu Valentis in nauem impositi, & in medio mari concremati sunt: ex quo fames ingens subsecuta. Socrat. IV, cap. XIII, & XIV. Idatius famem ait in Phrygia contigisse: & dedicatam esse sanctam Ecclesiam, vbi beati Episcopi positi sunt. Hieron. Chron. Constantinopoli, inquit, Apostolorum martyrium dedicatur.

Eusebius Vercellensis moritur, & Lucifer Caralitanus. Hieron. Chron.

Orthodoxi complures Episcopi pulsi: Athanasius ipse vexatus. sed tumultuante populo in sede manere permittitur. Eusebius Samosateus in Thraciam relegatus militari habitu Syriæ, Phœniciæ, & Palæstinæ lustrauit Ecclesias. Theodore. IV, cap. XIII.

Valens Cæsaream Cappadociæ veniens frustrà Basilium tentat. quando & Galates eius filius mortuus est. Gregorius quoque Nyssenus in exilium abiit. Socrat. IV. Sozom. IV, & alij.

Hoc anno III Kalend. Augusti edita est ab Imperatoribus sanctio aduersus Clericos & Monachos captatores. L. XX, de Episc. & Cler.

5084 16. 11. 14 B	4354	371	88	*Gratianus Aug.* II. *Sex. Anicius Probus.*	*Damasi* 5.	8 5	III	1124	1119

Valentinianus Alemannos per Seuerum ducem fugat. Mauritanicum bellum à Theodosio Magistro mil. feliciter confectum. Ammianus XXIX.

Didymus Alexandrinus à vætatis anno captus oculis insignis habetur. Hieron. Chron.

Basilius & alij Orientales Episcopi ad Occidentales scribunt, & illorum implorant auxilium. Basilius ipse variis agitatus calumniis ab Athanasio fouetur; vt ex eius Epistolis liquet.

Gregorius hoc anno Sasimorum Episcopus ordinatur. vt in Carm. de vita sua ipse significat.

Athanasius moritur, vt testis Socrat. IV, cap. ιθ'. Petrus ei sufficitur. Valens autem Lucium ibidem ordinari præcipit. Ita Petrus à Palladio Præfecto vinctus: Clerici relegati. tùm in Catholicos, & Monachos dira grassatio. Socrat. IV, cap. κ'.

Valentinianus aram victoriæ in Capitolio stare, eique gentiles Senatores sacra facere permisit. Symmachus ad Valentin. Ambros. Epist. LXXXIX.

5085 17. 12. 15 AG	4355	372	89	*Modestus.* *Arintheus.*	*Damasi* 6.	9 6	IV	1125	1120 Maij 22.

Bellum contra Quados infelici exitu susceptum à Valentiniano. Theodosius iunior Mœsiæ dux Sarmatas reprimit. Ammian. XXVIII.

Burgundionum LXXX M. ferè ad Rhenum descenderunt. Amm. XXVIII.

Melania nobilissima mulierum Romanarum Marcelli Cos. filia vnico filio Prætore tunc vrbano relicto Ierosolymam nauigauit, vbi insigni virtute claruit. Hieron. Chron. Sed eadem adhibito Rufino Aquileiensi dum Ægyptum lustrat, Origenis erroribus inficitur. Meminit Rufinus II, cap. VII Hist.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				S. Hieronymus per id tempus in Syriæ solitudine versabatur: vnde scripsit ad Rufinum Epist. XIV. Mauuia Saracenorum regina Christianam complexa fidem, & cum Romanis bellum gerens, pacem ea conditione petentibus dedit, vti Moysen anachoretam genti suæ Episcopum impetraret. Qui Alexandriam perductus, Lucio Ariano repudiato, à Catholico antistite ordinari voluit. Socrat. IV, cap. XXIX. Theodore. IV, cap. XXI. Per idem tempus obiit S. Hilario octogesimo ætatis anno. Hieron. eius vita.				
5086 18. 13. 1 F	4356	373	90	*Valentinianus Aug.* IV. *Valens Aug.* IV. *Damasi* 7. Para rex Armeniæ in conuiuio iussu Valentis occiditur. Ammian. XXX. Romæ in Synodo à Damaso damnatus est Apollinaris, nec non Vitalis eius discipulus; qui Antiochia Romam ad Damasum profectus, & ad Paulinum Antiochenum remissus est cum libello, cui subscribere deberet. Quod cùm subdolè fecisset, detecta fraude proscriptus est à Damaso. Sozom. VI, cap. XXV. Greg. Nazianz. Epist. II ad Cledon. In ea Synodo anathematismi complures editi sunt aduersus varias hæreses. Theodosius senior iunioris, & posteà Imperatoris pater Firmum Africæ tyrannum ad obsequium, ac denuò rebellantem ad laqueum adigit. Gildo Firmi frater tyrannidem reparat, & Donatistis fauens Catholicos persequitur: quo cum Optatus Donatista crudelissimè in illos sæuiit. Ammian. XXVIII, & XXIX. Claud. de bello Gildon.	10 7	Ol. 288	1126	1121
5087 19. 14. 2 E	4357	374	91	*Gratianus Aug.* III. *Equitius.* *Damasi* 8. Valentinianus cum Alamannorum rege Macriano iungit amicitiam. Amm. XXX. Auxentio Mediolanensi Episcopo mortuo Ambrosius in eius locum ordinatur octauo postquam baptizatus est die, VII Id. Decembr. Hieron. Chron. Paulinus in illius vita. In Gallia Valentinum Concilium IV Id. Iulij celebratur, cuius IV Canones extant. S. Epiphanius à Magistratu & Clericis Suedrorum, in Pamphylia rogatus, Ancoratum scribit.	11 8	II	1127	1122
5088 20. 15. 3 D	4358	375	92	*Post Consul. Gratiani & Equitij.* *Damasi* 9. *Impp.* *Valens.* *Gratianus.* *Valentin. Iun.* Thermæ Carosianæ dedicatæ sunt, agente Præfecto V.C. Vindalonio Magno. Idatius. S. Martinus Turonorum Episcopus ordinatur. Gregor. Turon. lib. II Hist. Franc. cap. XIV. Valens in Christianos acerbius se gerit, & inter alia lege lata sancit, vt Monachi militarent. Idem mox à Themistio placatur. Sozomen. VI, cap. XXV. Hieron. Chron. Floruit enim hoc tempore Themistius, quem & Gregorius Nazianzenus obseruauit, ad eúmque scripsit	12 9 1	III	1128	1123

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				scripsit Epist. CXXXIX, & CXL. Ambrosio Simplicianus vir sanctitate & eruditione præstans datus est, vt ab eo instituereturAug. Conf. VIII, cap. II. Photinus perditissimus hæresiarcha moritur. Hieron. Chron. Sarmatis incursantibus Valentinianus exercitum in eos apparat. Sed iisdem per legatos precantibus, vehementius ille commotus apoplexia periit XV Kalend. Decembris in castello Brigitione. Eius filius Valentinianus Iunior ab exercitu Imperator acclamatur X Kalend. Decemb. in ciuitate Acinco, quæ est in Pannonia inferiore. Idat. Hieron. Chron. Ammian. XXX. Vixit annos LIV: imperauit non plenos XII, sed minus III ferè mensibus. S. Epiphanius Panarium hoc anno scribere est aggressus.				
5089 21. 16. 4 C B	4359	376	93	*Valens Aug.* V. *Valentinianus Aug.* *Damasi* 10.	13 10 2	IV	1129	1124 Maij 21.
				Gotthi ab Hunnis expulsi à Romanis iussu Valentis susceptI, & in Thracia collocati sunt. Idatius. Ammian. XXXI. Gotthorum duces erant Fritigernes, & Athanaricus. qui deinde Lupicini Romani in Thracia ducis auaritia commoti contra Romanos bellum gesserunt, & eorum copias attriuerunt. Ammian. Valentiniani senioris corpus V Kalend. Ian. Constantinopolim delatum est. Idat. Theodosius senior Theodosij pòst Imperat. filius Valentis, vt apparet, iussu in Africa post susceptum baptismum occiditur. Eius filius periculo se subducit. Hieron. Chron. Oros. VII, cap. XXXIII. Ambr. in fun. Theod. Gratianus X Kalend. Mai Treuiris Hæreticorum conuentus prohibet, & eorum loca fisco addicit. L. IV, Cod. Theod. de Hæret. Idem XVI Kalend. Iun. causas ad religionem pertinentes inter Clericos ortas ab Episcopo conuocatis diœcesanis presbyteris terminari iubet. de criminibus verò Iudicem ciuitatis cognoscere. L. XXIII. Cod. de Episc. &c.				
5090 22. 17. 5 A	8360	377	94	*Gratianus Aug.* IV. *Merobaudes.* *Damasi* II.	14 11 3	Ol. 289	1130	1125
				Gotthi aduersus Romanos rebellant: contra quos missus est exercitus. Idatius. Ammian. XXXI. Valens Antiochia profectus, seráque pœnitentia ductus à persecutione destitit. Hieron. Chron.				
5091 23. 18. 6 G	4361	378	95	*Valens Aug.* VI. *Valentinianus Aug.* II. *Damasi* 12.	15 12 4	II	1131	1126
				Valens ab Oriente Constantinopolim ingreditur, III Kal. Iun. & III Id. Iun. ad fossatum venit. cum Gotthis conflixit miliario XII ab Hadrianopoli V Id. Augusti: & ex eo die nusquam comparuit. Inde toto anno per diœcesin Thraciarum, & Scythiæ, & Mœsiæ Gotthi habitauerunt simul, & prædati sunt, & vsque ad portas vrbis Constantinopolitanæ venerunt. Idatius.				

Ammian. xxxi refert Lentienſes Alemannos à Gratiano domitos eſſe: Valentem verò gloriæ huius æmulum contra Gotthos maturaſſe prælium; ne Gratiano adiutore viciſſe crederetur: mortuum annos ferè L natum, cùm annos prope XIV imperaſſet. Imperauit exacto calculo annos XIV. M. IV circiter. Incenſus eſt autem à barbaris in villa, quò ex acie ſaucius deportatus fuerat: vti Socrates L. IV. Theod. IV, aliíque ſcribunt.

Gotthis porrò ad vrbem propiùs accedentibus, Conſtantinopolitani à Domnica vxore Valentis animati illos repulerunt. Socrat. V, cap. I.

Hucuſque S. Hieron. Supplementum Euſebij perduxit: reliqua Proſper adtexuit.

5092 24. 19. 7 F	4362	379	96	*Auſonius. Olybrius.* *Damaſi 13.* XLVI *Imperat.* *Gratianus. Valentinianus. Theodoſius.*	13 5 1	III	1132	1127

His Coſſ. Gratianus Theodoſium Sirmij XIV Kalend. Februarij Imperatorem facit, eíque conceſſo Oriente, in Occidentem abiit. Theodoſius cum Gotthis feliciter pugnat, eóſque Thracia pellit. quod poſt adeptum imperium ab eo factum eſſe teſtantur Zoſimus IV, Idatius, Proſper. At Theodoretus V, cap. V, antequam Imperator eſſet. Scribit Idatius multa bella cum Gotthis eſſe commiſſa. Deinde XV Kalend. Decembris nunciatas eſſe victorias aduerſus Gotthos, Alanos, & Hunnos.

Longobardi ex inſula Scandia, Iborea, & Aione ducibus egreſſi Vandalos primùm vicerunt. Proſper.

Sempronius vir eruditus agnoſcitur. Id.

Priſcillianus Epiſcopus de Gallæcia ex Manichæorum, & Gnoſticorum dogmate hæreſin nominis ſui condidit. Proſper.

S. Baſilius Kalend. Ian. deceſſit. cuius ab obitu nono menſe Concilium Antiochiæ celebratum; in quo Paulini ac Meletij conſenſu decretum eſt, vt alterutro vita functo alter Epiſcopatum ſolus obtineret: ſex primoribus preſbyteris iureiurando adſtrictis. Damnatus & Apollinaris: tùm variæ legationes ad conſtituendas Eccleſiis mandatæ. Gregorius Nyſſenus in Arabiam miſſus. Euſebius Samoſatenus Syriam, ac Meſopotamiam luſtrauit. Gregorius Nazianzenus Conſtantinopolin profectus eſt; cui tùm præerat Demophilus Arianus. Socrat. V, cap. V. Sozomen. VII, cap. III.

Hieronymus à Paulino Antiocheno preſbyter ordinatur. Hieron. Epiſt. LXI.

Idem Conſtantinopolin ad Gregorium Nazianzenum ſe contulit, eóque præceptore vſus eſt. Hieron. ad Pamm. cont. Ruf. Idem porrò Gregorius initiò à Conſtãtinopolitanis deſpectus, vitæ & eruditionis admiratione populum ad ſe trahere cœpit. qui ad epiſcopatum vrbis illius ipſum perducere ſtudet, renitente Petro Alexandrino. qui cùm initio per litteras hunc illi honorem detuliſſet, poſteà mutato conſilio in Maxi-

mum Alexandrinum inclinauit : qui ex Cynico Christianus Constantinop. veniens à Gregorio magna in veneratione habitus, eiusdem occupare locum omni ope conatus est. & verò perfecit, vt absente Gregorio in sede collocaretur: & ordinationes ibi aliquot fecit. Reuersus Gregorius in illum declamauit. Nazianz. de vita sua.

Aduersus hæreses omnes edita sanctio Mediolani III Non. Aug. L. v. Cod. Theod. de Hæres.

5093 | 4363 | 380 | 97

25. I. 8 ED

Gratianus Aug. V. *Theodosius Aug.* | *Damasi* 14. | 14 6 2 | IV | 1133 | 1128 Maij 20.

Theodosius Thessalonicæ morbo correptus ab Acholio Catholico antistite baptizatur. Posteà sanxit, vt damnatis hæresibus omnibus sola Catholica fides obtineret: quam scilicet à Petro acceptam Romana Ecclesia, & Damasus teneret, & Petrus Alexandrinus. Data est sanctio Thessalonicæ III Kalend. Mart. L. II Cod. de fide Catholica.

Procurante Gratiano pax cum Gotthis firmatur. Prosper.

Ambrosius pro Catholica fide multa sublimiter scripsit. Idem.

Iustina Valentiniani Augusti mater Ariana fœmina hæresin promouere studet : cui acerrimè restitit Ambrosius. Paulinus in eius vita.

Theophilus Alexandrinus tum Clericus, posteà Episcopus, c annorum computum Paschalem ab hoc anno orsus est. Leo M. Epist. LXIV. Vide lib. II de Doctr. Temp. cap. LXVIII.

Maximus Cynicus Theodosium Thessalonicæ conuenit, vt sibi Constantinopolitanæ sedem Ecclesiæ confirmaret. Sed ab eo reiectus est. Gregor. Nazianz. de vita sua.

Petro Alexandrino Episcopo mortuo suffectus est Timotheus eius frater. Niceph. Chron.

Theodosius XVIII Kalend. Decembris Constantinopolin ingressus Arianis Ecclesias adimit, quas XL iam annos tenuerant. Demophilus vrbe cessit. Gregorius Nazianzenus in Ecclesiam introducitur VI Kal. Decemb. Socrat. V, cap. VII. Idatius. Marcellinus Comes.

5094 | 4364 | 381 | 98

26. 2. 9 C

Eucherius. *Syagrius.* | *Damasi* 15. | 15 7 3 | Ol. 290 | 1134 | 1129

Athanaricus à suis pulsus Constantinopolin ad Theodosium venit III Id. Ian. & eodem mense diem obiit VIII Kalend. Febr. ac regio honore sepultus est. Idatius. Zosimus IV. Prosper. Marcellinus.

SECVNDA SYNODVS OECVMENICA CONSTANTINOPOLITANA.

His Coss. Constantinopolitana Synodus œcumenica celebratur à CL Episcopis. cuius series & ratio satis perplexa sic à nobis ordinanda putatur.

Cùm à Theodosio pulsis Arianis Gregorius in Ecclesiam introductus esset; Theodosius vt ei firmaret Episcopatum Meletium Antiochia Con-

ſtantinopolin exciuit: vbi cum paucis Epiſcopis id præſtitit. Poſteà verò ad conciliandam Eccleſiarum diſcordiam, earúmque ſtatum ordinandum, pleniorem conuentum Epiſcoporum indixit: in quo nonnulla de fide contra Macedonij hæreſin decreta ſunt, déque ordinationibus Maximi. Interim moritur Meletius: cui cùm Flauianus ſufficerétur, Gregorius Nazianzenus vehementer reſtitit; quòd ex pacto ſolum Paulinum in eam dignitatem ſuccedere oporteret. Orta deinde, vti fit, altercatione, & ſuperueniente Timotheo Alexandrino, & Ægyptiis, ægréque ferentibus his à Concilio confirmatam eſſe Gregorio ſedem, quod quidem iuris Alexandrini eſſe dicerent, eò demùm progreſſa res eſt, vt Gregorius Epiſcopatu ſponte cederet: cui Nectarius ſubrogatus eſt. Hæc ex Greg. Nazianz. Carm. de vita ſua.

Theodoretus lib. v. cap. VI refert poſt mortem Meletij Timotheum Alexandrinum Maximum in locum Gregorij ſubſtituere voluiſſe; ſed Concilium reclamaſſe. Tùm abdicato Gregorio, ſuffectóque Nectario, Canones fuiſſe conditos. Ita durante adhuc Concilio, nec dum finito, Gregorius abdicauit ſeſe.

In eo Concilio contra Macedonium de Spiritus ſancti diuinitate decretum editum eſt cum fidei Symbolo. Deinde ſui diœceſi cuique limites præſcripti, atque Epiſcopo Conſtantinopolitano poſt Romanum priuilegia conceſſa ſunt. Sed id à Romanis Pontificibus minimè receptum fuit. vt ex Gregorio M. conſtat, lib. VI Epiſt. CXXV. Sed & Maximi ordinationes abrogatæ, & alia quædam conſtituta ſunt. Celebratum eſt Concilium menſe Maio, & ad finem Iulij perductum eſt.

Theodoſius III Kalend. Aug. ad Auxonium Procoſ. Aſiæ reſcripſit, vti Catholicis antiſtitibus Eccleſiæ traderentur, qui cum præcipuis, quos ibidem nominat, orthodoxis Epiſcopis communicarent: Nectario Conſtantinopol. Timotheo Alexandrino, Pelagio Laodicenſi, Diodoro Tarſenſi, Amphilochio Iconienſi, Helladio Cæſarienſi, Gregorio Nyſſeno, &c. L. III. Cod. de fide Catholica.

Idem & Epiſcoporum, qui ab Arianis martyrium paſſi fuerant, reliquias transferri cum honore iuſſit. atque ita S. Pauli corpus Conſtantinopolin in Baſilicam Pauli ab eo dictam deportatum eſt. Sozom. VII, cap. X. Socrat. V, cap. IX.

Tum aduerſus Arianos, & Manichæos, alióſque poſteà editæ ſanctiones, quæ lib. XVI Cod. Theod. Tit. III continentur.

Eodem anno Nonis Septembris, Concilium Aquileienſe celebratum eſt, in quo Palladius & Secundianus Ariani Epiſcopi poſt longam tergiuerſationem anathemate percuſſi ſunt.

In Hiſpania Cæſarauguſtæ contra Priſcillianiſtas Synodus eſt habita, in qua damnati Inſtantius,

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				& Saluianus episcopi, Helpidius & Prisscillianus laici. Damnati episcopi Prisscillianum episcopum Abilensem constituunt. Idacius, & Ithacius Episcopi acerrimè cõtra illos insurgunt,& à Gratiano rescriptum impetrant, quo longius amandari iubebantur. Illi Romam profecti,& à Damaso,tùm ab Ambrosio reiecti, corrupto Macedonio Magistro Officiorum,rescriptum ab Imperatore aliud impetrant, quo in integrum restituuntur. Ita in Hispaniam reuersi Ithacium fugere coëgerunt. Sulpit. II.				
5095 27. 3. 10 B	4365	382	99	*Antonius.* *Syagrius.* *Damasi* 16. Theodosius corpus Valentiniani in sarcophago depositi IX Kal. Mart. Eodem anno vniuersa gens Gotthorum cum rege suo in Romaniam se tradiderunt V. Non. Oct. Idatius. Damasus Romæ Synodum celebrauit; ad quam acciti Episcopi Orientales excusarunt sese, & ipsi Constantinopolin conuenerunt, indéque ad Damasum scripserunt. Ad eam Synodum inuitatus ab Orientalibus Gregorius Nazianzenus adesse noluit. Nazianz. Epist. LVI, & LXXVI. At Romam hoc anno venerunt Paulinus Antiochenus, Epiphanius Cypri Episcopi, vnáque S. Hieronymus. Item Acholius Thessalonicensis, & S. Ambrosius. Theodore. V, cap. IX. Hieronymus itaque Romæ apud Damasum substitit, eíque ab Epistolis fuit. Scripsit & aduersus Heluidium, & Iouinianum. nec non contra Luciferianos. Cum honestis verò matronis, aliisque de sacrarum literarum studiis identidem conferebat; & in omnium oculis ferebatur. vt ex illius Epistolis sparsim colligitur. Maximus in Britannia tyrannidem arripuit. qui Treueris sedem imperij constituit, & Victorem filium imperij consortem adhibuit. Zosimus IV. Socrat. V cap. X. Aur. Victor.	16 8 4	II	1135	1130
5096 28. 4. 11 A	4366	383	100	*Merobaudes II.* *Saturninus.* *Damasi* 17. Arcadius Augustus factus Constantinopoli in miliario VII decimo septimo Kal. Febr. Idat. Maximus tyrannus per Andragathium ducem Gratianum à suis desertum occidit VIII Kalend. Sept. Lugduni. Marcell. Comes. Socrat. lib. V cap. ιά. Postea legatos ad Theodosium misit. Valentinianus iunior ad Maximum Ambrosium destinat. Ambros. in Fun. Valentin. Arsenius Constantinopolin à Damaso mittitur, vt Imperatoris filio præesset. Vita Arsenij. Augustinus annos natus XXIX clam matre Romam ad docendam rhetoricam se contulit. Lib. V Confess. Corpus Constantiæ Augustæ Constantini filiæ Constantinopolin ingressum est II Id. Sept. Idatius.	17 9 5	III	1136	1131

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis condit.	Æra Nab.
				Theodosius iterum Constantinopoli Synodum colligit ad dirimendas Ecclesiarum controuersias; in eáque sectarum principes rogat ecquid veteres Patres approbarent. affirmantibus iis, illorum ergo placitis & authoritate vti starent admonet. Socrat. v, cap. x.				
				Contra Christianos ad Gentiles cultus deficientes rescripsit Theodosius XIII Kal. Iun. L. II Cod. de Apostatis. Idem & aduersus hæreticos decernit L. VIII, IX, X, Cod. de Hæret.				
5097 1. 5. 12 GF	4367	384	101	*Ricimer. Damasi Clearchus.* 18. *Impet.* { *Valentinianus. Theodosius.*	10 6	IV	1137	1132 Maij 19.
				Legati Persarum Constantinopolin adueniunt pacem à Theodosio postulantes. Eodem tempore Honorius natus est V Id. Sept. Idatius. Marcellinus.				
				Symmachus Vrbis Præf. de restituendo Deorum cultu Valentiniano libellum offert, quem refellit Ambrosius. Vide Epist. eius XXX.				
				Obiit Damasus III Id. Dec. cùm sedisset annos XVII, M. III. Vacauit sedes XXXI diebus.				
				S. Augustinus hoc anno Mediolanum à Symmacho ad docendam Rhetoricam mittitur, cùm annum ingressus esset ætatis XXX, vbi Ambrosium frequenter audiebat. Ad eum Monica pia mater ex Africa venit, déque eius conuersione laborauit. Confess. V, cap. XIII. & lib. VI, cap. I.				
				Aduersus hæreticos edita sanctio L. XIII Cod. de hæret.				
				Themistius hoc anno VI orationem in laudem Theodosij dixisse videtur, cùm is sextum iam in imperio annum haberet, vt pag. 157, vers. 17 indicat. ac nescio an non & Præfectus Vrbi tum ab eo factus sit. Vide quæ ad illam Orat. notamus.				
5098 2. 6. 13 E	4368	385	102	*Arcadius Aug.* XXXIX *Pontifex* *Bauto.* *Siricius I.*	11 7	Ol. 291	1138	1133
				Hic est Bauto Cos. cuius in ingressu Augustinus Mediolani pro officio suo Panegyricam in laudem Imperatoris habuit. VI Conf. cap. VI.				
				Siricius Papa III Id. Febr. eligitur.				
				Burdegalæ Synodus contra Priscillianum coacta. qui ad eam iussu Maximi cum Instantio Episcopo ductus, & damnandum se esse non dubitans ad eundem Maximum prouocauit: auditúsque Treueris ab Euodio Præf. Præt. à Maximo gladio est addictus cum Euchrotia Delphidij Oratoris coniuge, & Latroniano, aliisque erroris consortibus. Sed & Vrbica Priscilliani discipula Burdegalæ lapidibus obruta est. Prosper. Seuerus II.				
				Quoniam autem Ithacius Episcopus hanc omnem actionẽ prosecutus erat, ideo tam ipse, quàm eius socij à communione Catholica alieni iudicati sunt.				
				Timotheo Alexandriæ Episcopo mortuo subrogatus est Theophilus. Socrat. V, cap. XII.				
				Hoc anno mortua videtur Ælia Flaccilla Theodosij coniux fœmina religiosissima. Nam sequenti anno Gallam duxit.				

S. Hieronymus nauigat in Syriam, & media hieme Ierosolymam intrat. Hieron. Epist. xcix. & Apol. cont. Ruf.

S. Augustinus post diuturnam hæsitationem ad Catholicam fidem conuersus est. lib. VIII, Conf. cap. I, & seq.

Theodosius contra Idololatras sanctionem edidit. L. IX. Cod. de Paganis.

Item contra psaltrias & fidicinas. L. X, Cod. de Scenicis.

Scribit & Zosimus lib. IV mandasse ipsum Cynegio Præf. Præt. cùm eum in Ægyptum mitteret, vt Deorum religione interdiceret, & fana clauderet.

Valentinianus hoc anno rescriptum dedit de reis Paschali tempore laxandis, exceptis iis qui ob atrocia quædam crimina vincti essent. L. VIII. Cod. de Indulg. crim.

5099	4369	386	103		12	11	1139	1134
3. 7. 14 D				*Honorius Cæsar.* *Euodius.*	8			

Siricij 2.

Cùm Euodius à Maximi partibus fuerit, apparet ex comparatione Consulum Maximum inter & Imperatores conuenisse.

Greuthingi hoc anno victi & captiui in Romaniam adducti. Theodosius & Arcadius triumphantes Constantinopolin ingressi sunt IV Id. Octob. Idat. Marcell. Zosimus IV.

Theodosius Imperator Gallam Placidiam Valentiniani senioris filiam, iunioris sororem duxit, eáque Constantinopolin hoc anno venit. Marcell.

Valentinianus, instigante Iustina matre Ariana fœmina, in Arianorum gratiam, & Ariminensis professionis rescripsit. L. II. Cod. de fide Catholica. Tunc & Ambrosium persecutus est.

Auxentius Mediolani Arianorum Episcopus Ambrosium ad disputationem prouocauit coram Imperatore. At ille in Ecclesia, & coram populo id vt fieret postulauit. Ambr. cont. Auxent. Paulinus in eius vita.

Extitit tunc Beneuoli memoriæ scriniis præsidentis egregium facinus, qui decretum illud impium dictare noluit, & cingulum abiecit. Gaudentius in Præfat. Serm.

Quin & spectaculorum definita tempora. Cod. de spect. L. II.

Romæ Synodus à Siricio collecta LXXX episcoporum, in qua Ecclesiæ Africanæ disciplina constituta.

Treuiris Ithacianæ partis Episcopi Synodum cogunt; in qua Ithacius absoluitur. Martinus cùm eô se contulisset, vt pro Narsete Comite, & Leucadio Præside, qui pertinaciores in parte Gratiani steterant, deprecaretur, & vt ne Tribuni cum iure gladiorum in Hispanias ad Priscillianistas persequendos mitterẽtur, ne hac occasione etiam Catholici malè haberentur; cum Ithacianis communicare noluit. Sed instante Maximo, & eorum

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				pro quibus exoratum venerat, cædem minante, ceſſit ad tempus, & Felicis Treuirenſis Epiſcopi ordinationi cum iis interfuit. Vnde mœrens ad ſedem ſuam reuerſus eſt, ac deinceps conuentu omni Epiſcoporum abſtinuit. Quo tempore ad Maximi conuiuium adhibitus eſt, & ab vxore Maximi conuiuio, quod illa ſuis manibus pararat, exceptus eſt. Seuerus in eius vita.				
				S. Hieronymus ad audiendum Didymum Alexandriam ſe contulit. Hieron. Epiſt. LXV ad Pammach. Tunc Ægypti quoque monaſteria peragrauit, vt in Apol. contra Ruf. ipſe teſtatur.				
				S. Paula vidua per idem tempus in Ægypto peregrinabatur. Hieron. Epiſt. XXVII.				
				S. Ioannes Chryſoſtomus preſbyter ordinatur à Flauio Antiocheno Epiſcopo. Palladius in eius vita. Marcellinus. qui duodecim annis preſbyterum fuiſſe referunt; ac deinceps populum docere cœpiſſe.				
				S. Cyrillus Hieroſolymitanus moritur. cui ſucceſſit Ioannes pollicitatione Epiſcopatus ab hæreſi redemptus, ait S. Hieron. Epiſt. LXI. Hic enim Valentis tempore hæreticorum communione pollutus eſt, vt ibid. ait Hieron.				
				Demophilus Arianorum Conſtantinopoli pſeudoepiſcopus obiit. Socrat. V, cap. XII.				
				Theodoſius de non diſtrahendis martyrum reliquiis reſcripſit. L. vlt. Cod. de Sepul. viol.				
				Idem ſpectaculorum Scenicorum, & Circenſium tempora definiit. L. II. Cod. de Spect.				
5100 4. 8. 15 C	4370	387	104	*Valentinianus* III. *Entropius.* Siricij 3.	13 9	III	1140	1135
				Arcadius cum patre ſuo quinquennalia celebrauit editionibus, ac ludis. Idat. Marcell.				
				Iuſtina S. Ambroſium acrius vexat, & in exilium fruſtrà mittere conatur, renitente populo. Nam Auxentius edictum expreſſit à Valentiniano, vt Arianis baſilicæ traderentur, & reluctantes interficerentur. Sed præſulis conſtantia illorum conſilia diſturbauit. Dum hæc aguntur, SS. Geruaſij, & Protaſij corpora ab Ambroſio diuinitus admonito reperta ſunt. quorum aſpectu, contactúque antiqua miracula reuocantur. Demùm imminente Maximo, legatus iterum Ambroſius deſtinatur, qui ad ipſum veniens neque cum eo, neque cum Ithacianis communicare voluit. Ambroſ. in Auxent. & Epiſt. XXXIII, & LXXXV ad ſororem. tum Epiſt. XXVII. Paulinus in eius vita.				
				Maximus porrò in Italiam irrumpit. Valentinianus ad Theodoſium confugit. qui ad Italiam contra Maximum pugnaturus acceſſit. Zoſim. IV.				
				Maximus ſacrificia gentilibus, & aram Victoriæ reſtituit, ob idque laudatus eſt à Symmacho. Socrat. V, cap. IV.				
5101 5. 9. 3 B A	4371	388	105	*Theodoſius Aug.* II. *Cynegius.* Siricij 4.	14 10	IV	1141	1136 Maij 18
				Defunctus eſt Cynegius Præf. Orientis in Con-				

sulatu suo Constantinopoli. *Hic vniuersas prouincias* (ait Idatius) *longi temporis tabe deceptas* (for. *dejectas*) *in statum pristinum reuocauit, & vsque ad Ægyptum penetrauit, & simulacra gentium euertit. Vnde cum magno fletu totius populi ciuitatis deductum est corpus eius ad Apostolos die* XIV *Kalend. Apr. & post annum transtulit eum matrona eius Achantia ad Hispanias pedestre.* Theodosius ad bellum sese comparans nouum quoddam tributi genus Antiochenis indixerat. Illi furore perciti Flaccillæ statuas deiecerunt, ac per vrbem traxerunt. Theodosius ob id valdè commotus, missis iam qui pœnas expeterent, Flauiani Episcopi legatione placatur. Quæ legatio ante Pascha contigit. cuius exitu pendente Chrysostomus orationes ad populum habuit, quæ Ἀνδριάντες inscriptæ sunt. Vide Hom. xx.

Olympias nobilissima fœmina Ablauij neptis, Anysij Comitis filia, quæ Nebridio Nebridij Præf. Præt. filio nupserat, eo mortuo Elpidij Hispani Theodosij cognati coniugium detrectat, nec ad id vlla vi ab Imperatore potuit adduci. Pallad. Dial. de vita Chrys.

Theodosius contra Maximum profectus sanctorum se precibus communiit, præsertim Ioannis Anachoretæ, ac Senuphij. August. v, de Ciuit. cap. XXVI. Ruf. II, cap. XXXII.

Maximus hoc anno victus & occisus est ad Aquileiam v Kalend. Aug. Sed & filius eius Victor post paucos dies in Galliis occiditur per Arbogastem Comitem. Andragathius Comes, qui Gratianum occiderat, præcipitem se in mare coniecit.

Theodosius imperium omne, quod de Maximo vindicarat, Valentiniano restituit. Idatius, Marcell. Zosimus IV.

Interim Ariani falsos de victo Theodosio rumores disserunt, & furore acti Nectarij domum succendunt. Socrat. v, cap. XI. Cuius sceleris veniam postea per Arcadium impetrarunt. Ambr. Epist. XXIX. Theophilus Isidorum Nitriæ antè Monachum, postea presbyterum cum muneribus ei, qui vicisset, offerendis misit. qua re post victoriam patefacta, territus Isidorus profugit. Socrat. v, cap. 2.

S. Augustinus, cùm interim catechumenus fuisset, hoc anno Mediolani ab Ambrosio baptizatur ætatis anno XXXIV, Paschali tempore, vnà cum Alipio amico, & Adeodato filio. Possid. in vita S. Aug.

Theodosius hæreticos variis sanctionibus coercet. L. XIV, XV, XVI. Cod. de Hæret. Idem Aquileiæ X Kalend. Octobris, & Mediolani VI Id. Oct. acta Maximi penitus infirmat.

5102 6. 10. 2 G	4372	389	106	*Timasius.* *Promotus.*	*Siricij* *5.*	15 11	Ol. 292	1142	1137

Theodosius XIX Kalend. Febr. dignitates omnes à Maximo collatas abrogauit Mediolani edito rescripto. L. VIII. Cod. de Infirm. &c.

Item aduersus Eunomianos III Id. Mai. L. XVII, Cod. de Hæret.

Denique VI Kalend. Decemb. Mediolani hæreticorum conuentus omninò sustulit. L. XIX, Cod. de Hæret.

Symmachus, qui Maximum laudibus ornarat, victoris iram metuens ad Ecclesiam confugit, ac veniam obtinuit. Socrat. V, cap. XIV.

Theodosius cum Honorio filio Romam Id. Iun. ingressus est, & congiarium pop. Rom. dedit, indéque egressus est Kalend. Septemb. Idat.

Templum Serapidis apud Alexandriam Theodosij edicto disiectum est. Marcell. Socrat. V, cap. XVI. Romæ itidem idolorum statuæ confractæ; & obliteratæ cæremoniæ. Prosper de Promiss. lib. III, cap. XXXVIII. August. V, de Ciuit. cap. XXVI.

Paulino mortuo suffectus est Antiochiæ Episcopus Euagrius. Siricio verò Papa contra Flauianum Capuæ Synodum cogente, Flauianus adesse noluit. Siricius causam vtriusque Theophilo mandauit: quo interueniente, Siricius Papa cum Flauiano in concordiam rediit: atque ita Antiochenum illud schisma sublatum, cùm mortuus esset Euagrius. Ambros. Epist. LXXVIII. Socrat. V, cap. XV. Theodoret. V, cap. XXIII.

S. Gregorius Nazianzenus obiit; vt ex Hieronymo colligitur, qui in Catal. Script. scribit illum decessisse triennio ante XIV Theodosij, quo librum illum commentabatur.

Obiit & S. Monica Augustini mater ad ostia Tiberis, Augustinus in Africam rediit. IX Confess. cap. VIII.

Longobardi eorum ducibus defunctis primum sibi regem creant Agelmundum Aionis filium, qui regnauit annos XXXIII. Prosper in Chron.

5103	4373	390	107	*Valentinianus Aug.* IV. *Siricÿ*	16	11	1143	1138
7. 11. 3 F				*Neoterius.* 6.	12			

Signum in cælo quasi columna pendens ardénsque per dies XXX apparuit. Galla Theodosij vxor ab Arcadio priuigno suo eiecta est.

S. Ioannis Baptistæ caput ex vico Cosłai Constantinopolin deportatum septimo ab vrbe lapide in Basilica, quam magno sumptu in eius honorem erexit Theodosius, reconditum est. Prosper. Marcell. Sed id anno sequente gestum.

Alexandrinum Chron. scribit inuentum caput S. Ioannis apud Macedonianam fœminam, quæ Cyzici degebat; ac primùm Calchedone positum. deinde excitato à fundamentis templo in Hebdomo collocatum fuisse XII Kalend. Mart.

Thessalonicenses Boterichum militum apud Illyricos præfectum occidunt. Iratus Imperator magnam ibi cædem patrari iussit. Ob id sacris exclusus ab Ambrosio pœnitentiam egit, legémque tulit, vt latæ sententiæ executio ad XXX dies differretur. Ruf. II, cap. XVIII. Sozomenus VII, cap. XXIV. Theodoret. V, cap. XVII. Paul. in vita S. Ambr.

Per. Iul. ✱. ⊙. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.

Siricius Papa Iouinianum damnat hæreticum. Siric. Epist. II.

Valentinianus Mediolani XI Kalend. Iul. de Diaconissis, & consecratis Deo fœminis sanctionem edidit, ne quid Ecclesiis donarent. L. XXVII Cod. Theod. de Episcopis. Sed ea lex X Kalend. Septemb. abrogata Veronæ, L. XXVIII sequenti.

Ita VII Non. Septembris Veronæ contra Monachos rescriptum editum, vt ne vrbes intrarent, sed vti solitudines habitarent. L. I, Cod. de Monachis. quod antiquatum est anno pòst tertio.

Hoc tempore contigit facinus illud Diaconi Constantinopolitani, qui stuprum mulieri pœnitentiam obeunti obtulit, cuius gratia Nectarius publicam pœnitentiam sustulit Constantinopoli; non Confessionem; vt latè disseruimus in Animaduer. ad Epiph. Hær. LIX. Nouatian. Socrat. V, cap. XIX. Sozom. VII, cap. XVI.

Hoc anno celebrata est secunda Synodus Carthaginiensis, (quæ Tom. I Concil. pag. 541 perperam Valentiniano, & Theodosio Coss. inscripta est,) præside Genethlio. Vide Nicol. Fabrum Præfat. in Fragm. Hilarij. & Card. Perron. in Responsa ad Regem Brit. In eo Canones sanciti sunt XIII.

5104 8. 12. 4 E	4374	391	108	17 13	III	1144	1139

Tatianus. *Siricij* *Symmachus.* *7.*

Theodosius cum Honorio filio suo Constantinopolin remeauit.

Eugenius fauore Argobastis confisus imperium sibi vsurpauit. Prosper. Zosimus IV, qui Arbogastem refert, cùm sibi magisterium militum vsurpasset, nimia potentia molestum Valentiniano fuisse, qui & magistratum eidem abrogare frustrà voluit. Arbogastes verò Eugenio inuadendi author imperij fuit.

S. Augustinus hoc anno per vim raptus presbyter ordinatus est à S. Valerio Hipponensi Episcopo, & ad prædicandum Dei verbum adhibitus. Possid. in eius vita.

5105 9. 13. 5 DC	4375	392	109	14	IV	1145	1140 Maij 17.

Arcadius Aug. II. *Siricij* *Imperat.* *Rufinus.* *8.* *Theodosius.*

Valentinianus iunior ab Arbogaste Comite apud Viennam in Gallia lethaliter vulneratus occiditur, ait Zosimus IV. At Epiphanius Lib. de Mens. Pond. pag. 177 edit. Græcolat. scribit repertum in palatio præfocatum Idibus Mai, Sabbato pridie Pentecostes. Arbogastes deinde innumerabiles copias in Gallias contraxit. Marcellinus.

Obiit annos natus XXVI, cum M. circiter IV. Natus est enim Gratiano & Dagalaipho Coss. anno Christi CCCLXVI. Imperare cœpit post mortem parentis anno CCCLXXV, ætatis IX cum mensibus circiter X. At Ammianus in calce libri XXX refert quadrimum tunc fuisse. Imperauit igitur annis XVI, M. IVI circiter.

Erat tunc catechumenus, & ante expeditionem, quam in Barbaros moliebatur, baptizari ab

Ambrosio cupiebat. Eius corpus Mediolanum delatum ipso die Pentecostes, ait Epiphanius, & honorificè sepultum est. Ambr. Orat. de eius fun. & Epist. XXXIV.

Eugenius porrò Gentilibus fauit. aram Victoriæ Romanis concessit. quo nomine ab Ambrosio, qui Florentiam abierat, increpatur Ep. XV.

Theodosius L. 11 Cod. de Monachis legem anno CCCXC contra Monachos latam rescidit, eósque pristinum in statum restituit.

Inter Ioannem Hierosolymitanum, & Epiphanium orta dissensio. atque hic Epistolam ad illum scripsit, quam S. Hieron. Latinè vertit, éstque inter illius Epistolas LX. Erat enim Ioannes Origenista, Palladij Galatæ, & Rufini eâdem labe infectorum amicissimus, quos cauendos admonet Epiphanius.

S. Augustinus cum Fortunato Manichæorum presbytero publicè contulit, eúmque superauit. Possid. in vita S. August. cap. VI.

S. Hieronymus librum de Scriptoribus Eccles. hoc anno confecit, ac Dextro Præf. Præt. Paciani Barcinonensis Episcopi filio dicauit.

5106	4376	393	110	*Theodosius Aug. III.* *Siricij*	15	Ol.	1146	1141
10. 14. 6 B				*Abundantius.* 9.		293		

Honorius in Hebdomo renunciatus est Augustus. Prosper, & Marcellinus: qui & addunt hora diei tertia tenebras esse factas. Et quidem reuera Sol defecit Nouembris XX feria I, hora post mediam noctem æquabili 9, 43′ Romæ tempore apparenti, fuitque defectio digitorum 9, 31′. At Constantinopoli hora post meridiem 0, 28′. & digitorum fuit 10, 44′. Hocigitur die Honorium Augustum esse salutatũ indicant ambo illi Chronologi. Proclus expræfectus capite punitus est in Sycis VIII Id. Dec. Chron. Alex. Zosimus lib. IV refert Rufini calumniis viros illustres morte affectos Promotum, & Tatiani Præf. Prætorio filium Proclum. Tatianum verò in patriam abire iussum. Inter Hieronymum, & Ioannem Hierosolymitanum flagrat animosa contentio.

Forum Theodosianum dedicatur. Chron. Alex.

Hipponense Concilium celebratum ad Africanæ Ecclesiæ disciplinam instaurandam. cuius Canones in Concilio III Carthag.

Theodosius contra Tyrannum ieiuniis, & orationibus, & corporis afflictatione sese comparat. Ruf. II, cap. XXXII.

5107	4377	394	111	*Arcadius Aug. III.* *Siricij*	16	II	1147	1142
11. 15. 7 A				*Honorius Aug. II.* 10.				

Theodosius assumpto Honorio filio suo contra Arbogastem, & Eugenium contendit. Primo die, qui videtur esse Sept. V, victoria penes tyrannum fuit. at nocte prostratus in preces, & ab Apostolis duobus de victoria certior factus, Deo postea pro ipso pugnante Tyrannum profligauit. qui captus & interfectus est Sept. VI. Arbogastes sua se manu occidit. Marcellinus, & Prosper. qui hanc illi victoriam

ctoriam prædixisse Ioannem anachoretam refert: vt & Rufinus. Terræ motu à Septembri in Nouembrem Europæ regiones aliquot quassatæ. Thermæ Arcadianæ à conditore suo nomen acceperunt. Marcell.

Orosius Hispanus presbyter floret.

Donatistæ in Numidia Bagaiense Concilium celebrant Episcoporum CCCX Bagai eiusdem prouinciæ oppido ad tollendum schisma, quòd mortuo Parmeniano Carthaginiensi Donatistarum Episcopo, suffectóque Primiano, ab aliis Maximianus esset ordinatus. In eo concilio damnatus est Maximianus. Aug. Ep. CCLV, & CCLXV.

Constantinopoli quoque celebrata Synodus est in causa Agabij, & Gebadij, qui ambo Episcopatum Bostrensem sibi vendicabant: cui interfuere Nectarius Constantinop. Theophilus Alexand. Flauianus Antioch. Helladius Cæsareæ. Cappad. Gelasius Cæsareæ Palæst. Gregorius Nyssenus, Amphilochius Iconij, Theodorus Mopsuestenus, & alij. Balsamo.

Alipio Hierosolymis reuerso in Africam paulatim exorta videntur inter Augustinum, & Hieronymum nota illa dissidia.

S. Paulinus cum Therasia coniuge sæculo renuncians in Nolanum secessum abiit. Aug. Epist. XXXI, & XXXIV.

Exuperius Tolosæ, Simplicius Viennæ, Amandus Burdegalæ, Mauritius Andegaui Episcopi insignes habentur. Greg. Turon. II Hist. Franc. cap. XIII.

5108 12. 16. 8 G	4378	395	112	*Sex. Anicius Olybrius. Siricij Impp. & Arcadij.* *Sex. Anicius Probinus. II. XLVII. Honorij.*	I	III	1148	1143

His Coss. Theodosius moritur; eùm vixisset annos LX, imperasset XV I plenos. Socrates lib. V, C. XXVI, anno I Olymp. CCXCIV. Obiit XVI Kal. Febr. siue Ian. XVII. Idem & Alex. Chron.

Eodem anno Arcadius virginem duxit, quæ apud Promoti filium alebatur, qui cum fratre viuente Theodosio cum regiis liberis educatus fuerat. Author fuit conciliatórque nuptiarum Eutropius: cùm Ruffinus filiam suam Imperatori tradere vellet, & imperium affectaret. Zosimus V. Chron. Alex. refert V Kal. Mai nuptias esse factas.

Ruffinus hoc eodem anno cæsus est. Marcellinus. Chron. Alex. idque Stilichonis opera. Zosimus ait Stilichonem cùm Ruffinum videret in Oriente dominari, eô proficiscì voluisse, dicentem vtriusque sibi curam Imperij à Theodosio cõmissam. Quem Ruffinus vt auerteret, Musonij filium Antiochum Procos. Græciæ facit, & Gerontium Thermopylis præficit. Tum Alaricum exciuit, qui cedente Antiocho, & Leontio Græciam populatur omnem, præter Thebas, & Athenas, vbi Mineruæ conspexit effigiem. Tum Peloponnesum ingreditur. Stilico verò ad opitulandum cum classe veniens Barbaros fugauit. Postea milites ad

Per. Iul. ☀. ☉. Ind	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Arcadium misit in subsidium duce Gaina. qui, vt mandatum erat à Stilicone, Arcadium hortatus vt militibus obuiam iret extra vrbem, per milites Ruffinum occidit. Eutropius Stiliconi addictus eius bona possedit. Vxor & filia Ruffini ad Ecclesiam fugientes Hierosolymã abire permissæ sunt. Marcell. & Iornandes de Regn. Succeſſ. cap. XCIV.				
				S. Augustinus Hippone Regio Episcopus ordinatur. Prosper. Annum agebat XLI, & superstite adhuc Valerio creatus est. Possid. cap. VIII.				
				Claudianus poëta insignis habetur.				
				Arcadius hæreticorum conuentus prohibet, eósque rescriptis suis exagitat. Cod. Theod. lib. XVI, Tit. V, de Hæret. L. XXVI, & seq.				
				Item aduersus Gentiles seueriſſimè sanxit L. XIII, Cod. de Paganis.				
5109 13. 17. 9 FE	4379	396	113	*Arcadius* IV. *Honorius* III. *Siricÿ* 12.	2	IV	1149	1144 Maij 16.
				Aduersus Hæreticos, ac præsertim Eunomianos rescripsit Arcadius L. XXX, & XXXI, Cod. de Hæret.				
				Eutropius auaritia & crudelitate grassatur. Timasiũ, qui sub Valente Magister militiæ fuerat, per calumniam in Oasim relegat. Mox Abundantium Prætorium, & Consularem, Si lonem. Zosimus V				
				S. Ioannis Baptistæ reliquiæ Alexandriam translatæ Payni II, quem VI Kal. vocat Theoph. A. 5890 Incarnat. 390.				
				Fritigil regina Marcomanorum audita Ambrosij fama Christo credidit, & ab ipso fidei regulam postulauit. Tùm viro suo persuasit, vt Romanis se traderet. Anno verò sequenti cùm Mediolanum illius videndi causa veniſſet, iam mortuum reperit. Paulinus in vita S. Ambr.				
5110 14. 18. 10 D	4380	397	114	*Cæsarius.* *Atticus.* *Siricÿ* 13.	3	Ol. 294	1150	1145
				Eutropius, quo Stilichonem à profectione in Orientem abduceret, hostem ipsum ab Imperat. & Senatu denunciari curat, & Gildonem Comitem, & paganum, quem Theodosius Aphricæ præfecerat, sibi conciliat. Ita ab Honorio deficiens Africa adiuncta est Arcadio. Zosimus V, & Marcellinus.				
				Ambrosius moritur sub diluculum Sabbati sancti, Prid. Non. Apr. Paulinus. Sedit annos XXII, M. IV ferè. vitæ LXXIV libauit. Nectarius hoc anno moritur circa XXVII Sept. & communi consensu Chrysostomus eligitur. Sed anno sequenti creatus est, missis Antiochiam legatis ab Arcadio.				
				Flaccilla Arcadij filia nata est XV Kal. Iul. Chron. Alex.				
				Concilium Carthag. tertium in secretario Basilicæ Restitutæ celebratum Aurelio Carthaginiensi præside; cui subscripsit Augustinus. in eóque Canones sanciti L.				
5111 15. 19. 11 C	4381	398	115	*Honorius* IV. *Eutychianus.* *Siricÿ* 14. XL *Pont.* *Anastasius* I.	4	II	1151	1146
				Gildo reguli cuiusdam Maurici filius, qui Fir-				

mo fratri tyranno restiterat, à Theodosio comes Africæ, & vtriusque militiæ magister factus, cùm frumentum in Vrbem prohiberet aduehi, bello appetitus est. Cuius frater Mascezel veritus eius insidias fugit in Italiam, relictis in Aphrica filiis, quos Gildo peremit. Hic à Stilichone missus cum V M. septuaginta millia cecîdit. Gildo sese ipse strangulauit. Mascezelem in Italiam reuersum Stilicho per suos de ponte præcipitauit in fluuium. Vide Iornandem.

Ioannes Chrysostomus XXVI Februarij die thronum conscendit. Socrates lib. VI, c II. Marcellinus. qui ait illum quinquennio Diaconum fuisse; Presbyterum verò XII annis.

Hoc anno videtur Marcus scriptor vitæ S. Porphyrij Gazensis missus à sancto viro Byzantium: vbi S. Ioannis opera ab Eutropio impetrauit edictum contra Gentiles. Sed Hilarius ab Imper. missus pretio corruptus est.

Siricius Papa moritur VIII Kal. Mart. cùm sedisset annos XIII, M. I. Anastasius Papa XXXVII subrogatur Prid. Id. Mart.

Quartum Carthaginiense Concilium VI Id. Nou. præside Aurelio celebratum: in quo Canones editi CIV, ac de sacris ordinibus præcipuè actum.

Honorius capitalem sententiam contra sacrorum locorum, ac personarum violatores decernit. cuius edicti Donatistæ occasionem dederunt. L. XXXI Cod. de Episc.

Idem Imper. Mariam coniugem duxit Stilicone & Serena fratris Theodosij filia genitam.

Aduersus Eunomianos, & Montanistas rescripsit Arcadius IV Non. Mart. Constantinop. ac tam eorum conuentus prohibiti, quàm libri incendio damnati. L. XXXII Cod. de Hæret.

L. XXXII Cod. Theod. de Episc. &c. cautum VII Kal. Aug. vt Episcopi Clericorum numerum è Monachis supplerent.

Honorius veterem illam à Constantino editam sanctionem reuocauit Mediolani VI Kal. Aug. vt ex consensu apud Episcopos litigare liceret. L. VII de Episc. aud. Cod. Iustinianei.

Gentiles in vulgus sparserant hoc anno desituram esse Christianam religionem, quæ per CCCLXV annos esset duratura. Aug. XVIII de Ciuit. cap. LIII.

5112 16. I. 12 B	4382	399	116	*Manlius Theodorus. Eutropius.*	*Anastasij* 2.	5	III	1152	1147

Fasti Siculi Theodorum solum Cos. notant. quia hoc anno Eutropius interfectus, & nomen ipsius erasum est. Claudianus meminit in Panegyr. Mallij Theodori. Falsò ergo Prosper Cæsario & Attico Coss. mortuum facit Claudianum.

Hoc anno Gainas contra Remp. rebellauit. Nam

Per. Iul. ✱. ☉. Ind	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Eutropio inuidens Tribigildum auxiliaribus Barbarorum copiis in Phrygia præfectum clam adornat. qui totã Asiam vastauit. Arcadius Eutropio omnia commisit. qui Gainam & Leonem duces deligit. quorum hic in Asiam; ille ad Hellespontũ proficiscitur. Gainas Tribigildo mandat vt ad Hellespontũ copias adducat. At is Romana præsidia metuẽs Phrygiam populatus Pisidiam petit. Gainas simulabat se Tribigildo resistere nõ posse, eique clam opitulabatur. Sed Tribigildus in Pamphylia moratus, asperis in locis à Valentino quodam Selgensi in angustiis pene cum copiis opprimitur pastoritia manu & rustica, ægréque cum ccc. euasit, cum Florentio cuidam pecuniam dedisset. Sed inter Melanem Fl. qui Aspendum alluit, & Eurymedontem deprehensus ab incolis ad Gainam legatos mittit. qui auxilia misit, & eôdem Leonis milites profecti. Ita Tribigildus euasit in Phrygiam. At Gainas ad Arcadium misit, petens vt Eutropius ad necem dederetur. Hunc Arcadius insignibus exuit. Qui ad Ecclesiam Christianorum fugiens, inde fide data ductus est in Cyprum. Instante Gaina, Chalcedonem perductus, ibi necatus est.				
				Eutropio sublato nihilo secius Gainas cum Tribigildo in Asia perbacchatur, ac diuisis copiis tandem Gainas ad Bithyniam, Tribigildus ad Hellespontum perrexit. Hæc Zosimus v, quæ tamen anno sequente constat esse facta.				
				Pulcheria hoc anno nata XIV Kalend. Febr. Chron. Alex. Marcell.				
				Theophilus Alexandr. collecta Synodo Origenem, eiúsque sectatores condemnat, & Synodicam ad Anastasium Romanum Pontificem mittit, & ad Constantinop. Episcopum, atque ad Epiphanium. Hieron. Epist. LXIX, & LXVII, & LXX, ac LXXVIII.				
				Gaudentius & Iouius Comites in Africa Deorum templa subuerterunt, & simulacra fregerunt Honorij iussu. quod & aliis in locis factum. Aug. Lib. XVIII de Ciuit. cap. vlt.				
5113 17. 12. 13 AG	4383	400	117	*Stilico.* *Aurelianus.* *Anastasii* *3.*	6	IV	1153	1148 Maij 15.
				Gainas Chalcedonem veniens Imper. ad colloquium exciuit. Quo cum ad vrbem in S. Euphemiæ templo consedit. ὁσίας Εὐφημίας vocat Zosimus, id est, *S. Euphemiæ.* Ibi dedi sibi postulat Barbarus Saturninum Consularem, & Aurelianum, qui anno illo Cos. erat. Quod & factum est. Sed ille gladio tantùm eos perstringens, exilio mulctauit. Tùm Constantinopolim transfretauit.				
				Ibi cùm Ecclesiam Arianis suis peteret, intercedente S. Ioanne Chrysostomo deterritus est. Thedor. L. v, C. XXXII. Sozom. lib. VIII, cap. IV. Mox cùm in Thraciam abiisset, idem missus est ad illum Chrysostomus. Cæterùm cùm ex composito barbaris innumeris in Vrbe distributis, ipse ad XL stadia secessisset per speciem ægritudinis,				

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				quasi arreptitius esset: cúmque intempestiuè ad vrbem copias admouisset, re comperta, Arcadius hostem illum denunciauit, & Barbari omnes in vrbe cæsi sunt. Gainas cùm in Asiam per Hellespontum traiicere vellet, Frauitta Gotthus cum classe opem Imperatori tulit; atque ita victis & dissipatis barbaris, Gainas in Thracia posteà occisus est. Sozomenus. Marcellinus ait occisum mense Februario. Sed id anno sequente contigit.				
				Chron. Alexand. ait hoc anno illustriss. Eudoxiam Augustam esse renunciatam, & natam Arcadiam mense Xanthico, III Eid. Apr. Eodem anno cæsos esse Gotthos in Læmomacellio; & Ecclesiam Gotthorum exustam, Panemo mense, IV Eid. Iul. & in Cherroneso in ϛενῷ haustos mari fuisse barbaros, mense Apellæo, X Kalend. Ianuarij.				
				Monachi quidam Origenistæ à Theophilo damnati, ad S. Ioannem confugiunt. pro quibus ad Theophilum scripsit Chrysostomus.				
				Eodem anno Indict. XIII; vt Palladius in Dialogo testatur; accusationem Eusebij contra Antoninum suscepit, & hieme, haud scio an eodem anno, Chrysostomus commendata Seueriano Gabalensi Ecclesia sua, in Asiam profectus, Episcoporum ibi quorumdam causas cognouit; imprimis Antonini Ephesini.				
				Ariani nocturnos cœtus obeuntes, & hymnos contra orthodoxos canentes compescuntur ab Imperatore.				
				Alaricus Balthorum ex genere, mox vt creatus est rex à Gotthis, qui post Theodosij mortem ab eius filiis contemnebantur. Italiam intrauit, & ad pontem Condiniani applicuit, qui tertio miliario Rauenna distat. Inde legatione ad Honorium missa datæ sunt Gotthis Galliæ, & Hispaniæ. Quò cùm irent, Stilico ad Polentiam in Alpibus Cottiis improuidè illos adortus ab iis cum copiis fusus est. Quare furentes barbari in Italiam redierunt. Iornandes c. XXX. Sed cùm dicat Gizerichum Vandalorum regem iam Hispanias obtinuisse & Gallias, apparet hæc diu posteà contigisse. Nam A. 406 Vandali & Alani traiecto Rheno Gallias petunt. Prosper. Miscella L. XIII refert Stiliconem Saulo pagano duci rem commisisse, qui die Paschæ Gotthos adortus est.				
				S. Vigilius Tridentinus Episcopus cùm Idolum comminuere vellet, à rusticis obrutus est lapidibus. Vsuardus VI Iulij.				
				Anastasius Papa Origenis errores condemnat. déque ea re circulares literas mittit. Hieron. Ep. XXVIII, & Apol. cont. Ruf.				
5114 18. 3. 14 F	4384	401	118	*Vincentius.* *Anastasii* *Frauita.* 4.	7	Ol. 295	1154	1149
				Caput Gainæ hastili præfixũ Constantinopolim allatũ est. Marcell. factum id est mense Audynæo,				

III Non. Ianuarij. Chron. Alexandr.

Theodosius Arcadij F. nascitur IV Eid. Apr. ait Chron. At Marcell. III Eid. Socrates τῇ δεκάτῃ τοῦ Ἀπριλίου μηνός. Lib. IV, cap. VI. Theophanes.

Flauitam gentilem laudat impensè Zosimus lib. V. Qui & docet Vldem Hunnorum ducem Gainam Danubium traiicere parantem inhibuisse, & interfeciſſe, capútque illius ad Arcadium misisse.

Hoc anno Eid. Septembris Carthagine Synodus habita, Aurelio præside, in qua de Donatistis Clericis saluo honore recipiendis actum est, & ad Anastasium scriptum. Vide Cod. Canonum Ecclesiæ Africanæ, pag. 185.

S. Porphyrius Gazensis hiberno tempore cum Ioanne Cæsarienſi metropolitano Constantinopolim profectus, vt Marnæi templi subuersionem obtineret, ab Eudoxia quæ volebat impetrauit, nato, & baptizato Theodosio. Vide Surium in Februario in fine Tomi I. Apparétque iam Eudoxiam ob viduæ possessionem iratam Chrysostomo fuisse. Id enim Marcus ipse author vitæ testatur.

S. Martinus hoc anno mortuus videtur. Vide Lib. XI, cap. XLV.

Concilium Carthaginiense V hoc anno celebratum VI Kalend. Iunij: cuius mendosa vulgò habetur inscriptio post Consulatum Cæsarij, & Attici. Legendum, vt in quibusdam codicibus extat, Stiliconis. Canones in eo editi sunt XIV. Vide Cardin. Perron. in Responſ. cap. XLVIII.

Seuerianus Gabalorum in Syria Episcopus à Serapione Diacono delatus in Chrysostomi offensionem incurrit, & eiectus est. Sed mox, instante Eudoxia, receptus est in gratiam. Socrat. L. V.

5115 19. 4. 15 E	4385	402	119	*Arcadius* V. *Honorius* V.	XLI *Pont.* *Innocentius I.*	8	11	1155	1150

Romanæ Ecclesiæ Innocentius XXXVIII creatur antistes. Vixit annos XV. ait Marcellinus. Hoc igitur anno V Kalend. Mai obiit Anastasius Papa, cui IV annos Marcellinus tribuit. addunt & alij mensem I. Innocentius verò creatus est IV Kalend. Iunij.

Theodosius iunior ad Hebdomum in Tribunali ab Arcadio patre, mense Audynæo, IV Eid. Ian. creatur Augustus. Chron. Alexand. Theophilus à Monachis Origenistis accusatur Constantinopoli. Epiphanius quoque Origenistarum odio vehementer inflammatus Constantinopolim aduenit. Ibi in Hebdomo Diaconum ordinasse dicitur à Socrate. L. VI, c. XII. & Theophane. Sed Sozomenus nihil tale refert: & suspicatur Baronius hallucinatum Socratem alteram ab Epiphanio ordinationem in Palæstina factam Constantinopolim transtulisse.

Epiphanius ergo frustrà pertendit, vt Ioannes Origenis libros damnaret, & cum eo altercatus, nec non cum Imperatrice, discessit.

Mileuitanum primum Concilium Mileui in

Numidia celebratum VI Kalend. Septembris.

5116 20. 5. 1 D	4386	403	120	*Theodosius iunior Aug.* *Rumoridus.*	*Innocentij* 2.	9		1156	1151

Hoc anno Theophilus ad causam dicendam Constantinopolim vocatus, multis in itinere collectis Episcopis, veniens, agente id Imperatrice, damnauit Chrysostomum Chalcedone in suburbio quod Δρῦς vocabatur. Sed tumultu populi & terræ motu sæuiente reuocatur. Vide Socrat. Sozom. & Theodor.

Chrysost. ipse Epist. ad Innoc. pag. 679 edit. Græcolat. se ab Episcopis supra XXXI, restitutum ait.

Posteà cùm ad statuam argenteam Eudoxiæ ludi fierent, in eos inuehitur Chrysost. & collectis Episcopis, natali ipso die nunciat Arcadius, non prius se venturum ad synaxin, quàm se ille purgaret.

Marina patre Arcadio nata III Id. Febr. Marcell. Chron. Alex.

Iulia Manichæa fœmina Gazam veniens, multósque seducens, cum S. Porphyrio Episcopo ausa disputare infelicem efflauit animam. Marcus in vita S. Porphyrij apud Sur. XXVI Febr.

Carthagine hoc anno VIII Kalend. Septembris generale Concilium celebratur ex omnibus Africæ prouinciis in causa Donatistarum, vt ad Ecclesiæ concordiam adducerentur. Meminit S. Aug. III cont. Cresc. cap. XLV.

Alaricus rex Gotthorum in Italiam veniens, & Romam aggressurus apud Pollentiam à Stilicone vincitur, & obsessus dimittitur. Claudia. de bello Getico. Orosius L. VII, cap. XXXVIII.

5117 21. 6. 2 CB	4387	404	121	*Honorius* VI. *Aristænetus.*	*Innocentij* 3.	10	IV	1157	1152

Hoc anno S. Ioannes Chrysostomus in exilium abiit circa Paschatis solenne, vt ipsemet ad Innocentium scribens indicat, & Socrates Lib. VI, cap. XVI. Errat ergo Marcellinus, qui posteriorem hanc expulsionem confert in antecedentem annum. Ea contigit XVI Kal. Iul. Socrates.

Posteà grando inusitatæ magnitudinis prid. Kal. Octobris decidit, & quatriduo pòst, si Græcis credimus, Augusta moritur. Socrat. c. XVII. Quod prid. Non. Octob. feria V accidisse volunt. & humatam ferunt IV Eid. Octobris feria IV. Is est Octobris XII. Theophanes eodem anno mortuam refert Eudociam, & Cedrenus tribus mensibus post pulsum Chrysost. Addit Chron. creatum Arsacium VI Kalend. Iul. feria II. Nempe XXVII Iunij. Itaque leg. τῷ ε' Καλ. Ιουλίων. Prosper Episcopi, ac Clerici multi partium Chrysostomi fugiunt Romam. Georgius in vita Chrysost. Vide lib. XI. cap. XLVI.

Innocentius his acceptis ad Honorium scripsit, qui apud Arcadium instanter egit, vt Synodus Thessalonicæ cogeretur. Palladius in Dial.

Honorius sæculares ludos, & gladiatoria spe-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				ctacula fieri permisit. Prudentius cont. Symm. Carthagine VI Kalend. Iul. Synodus habetur: ex qua decreta est legatio ad Honorium de coercendis Donatistis. Felix Manichæus Hippone Regio ab Augustino conuincitur,& hæresim damnat. Extat Disput. apud Aug. contra Felicem. S. Paula VII Kalend. Febr. migrat in cælum,cùm Romæ in sancto proposito annos V; Bethleemi XX perseuerasset. Vixit annos LVI, M. VIII, dies XI. Hieron. Epit. Paulæ.				
5118 22. 7. 3 A	4388	405	122	*Stilico* II. *Anthemius.* *Innocentij* 4. Prid. Non. Septembris Rauennæ edita sanctio contra Episcopos exauthoratos, vt si pro Episcopis se deinceps gererent, c milibus ab ea Vrbe, cuius Episcopi fuerunt, exularent. S. Chrysostomus Cucusi rigore hiemis asperrimæ pene confectus est. ac post annuam in eo loco moram Arabissum Armeniæ transfertur. Palladius. In Epist. IV ad Olymp. de Pelagio Monacho magno se dolore affectum queritur. qui putatur hæresis tum suæ semina sparsisse. Romæ congregati Italiæ Episcopi Imperat. Honorium rogant, vt ad Arcadium scribat, vti Thessalonicæ Synodum fieri iubeat. Legati acceptis ab eo literis, nec non Innocentij Papæ, Constantinop. profecti. Pallad. Dial. Arsacius moritur Nouemb. XI, cùm sedisset menses XIV. Socrat. L. VI, cap. XVIII. Georgius in vita Chrysost. Honorius varias contra Donatistas sanctiones edidit, quibus pressi plerique ad Ecclesiam redierunt. Cod. Theod. Lib. XVI, Tit. VI. August. Epist. XLVIII. Concilium Tolet. in Hispania celebratum, quod primum inscribitur, VII Eid. Septembris.	11	Ol. 296	1158	1153
5119 23. 8. 4 G	4389	406	123	*Arcadius* VI. *Probus.* *Innocentij* 5. Legati ab Innocentio missi cum literis Honorij & ipsius Innocentij in itinere pessimè affecti reuersi sunt. Theodorus apud Palladium, & Georgius. Vandali & Alani traiecto Rheno, Gallias prid. Kal. Ian. ingressi sunt. Prosper in Chron. Chron. Alexand. ait reliquias S. Samuelis Constantinopolin illatas esse XIV Kal. Iul. pompam ducẽtibus Arcadio Aug. & Anthemio Præf. Præt. & Excos. & Æmiliano Præf. Vr. & vniuerso Senatu. Atticus Sebastenus ex Armenia è Monacho Constantinopolitanus Episcopus factus est. Socrates Lib. VI, cap. XVIII, quarto post obitum Arsacij mense. Sozom. L. VIII, cap. XVII. Theodosius iunior quinquennalia dedit. Radagaisus paganus, & Scytha cum ducentis milibus suorum totam Italiam inundauit. Huldin & Sarus Hunnorum, Gotthorúmque reges Radagaisum continuò vicerunt: ipsius capite amputato, captiuos eius singulis aureis distrahentes. Marcelli-	12	11	1159	1154

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				CCCCM. in exercitu fuisse refert lib. v. Meminerunt Aug. v de Ciuit. cap. XXIII. Oros. lib. VII, cap. XXXVIII: qui non singulos homines, sed hominum greges passim singulis aureis venditos refert. S. Hieron. in Vigilantium hæreticum scribit.				
5120 24. 9. 5 F	4390	407	124	*Honorius* VII. *Innocentij* *Theodosius* II. 6. Theodosius iunior Quinquennalia dedit. Marcellinus. Chron. Alex. addit III Eid. Ian. Sed malè Theodos. VII Cos. facit. S. Ioannes Chrysost. obiit Comanis ad Pontum Euxinum XVIII Kal. Decemb. Vixit annos LII, M. VIII. Sedit annos IX, M. VI, dies XX. Socrates lib. VI cap. XIX. Eo mortuo Innocentius & Occidentales non prius communicare cum ipsius aduersariis voluerunt, quàm eius nomen in diptycha referretur, & Arsacij aboleretur. Theodor. V, cap. XXXIV. Concilium Carthagine celebratum Id. Iun. in quo ad Honorium pro defensione Catholicarum rerum aduersus Donatistas, & paganos decreta legatio.	13	III	1160	1155
5121 25. 10. 6 ED	4391	408	125	*Philippus.* *Innocentij* *Arcadij.* *Honorij.* *Bassus.* 7. *Imp.* XLVIII. *Theodosii.* Arcadius obiit Kal. Maiis anno ætatis XXXI, imperij post obitũ patris anno XIII, M. III, D. XV. Theophanes ait mortuum XI Kalend. Sept. Verùm Socrat. L. VI, cap. vlt. refert obiisse Kal. Maiis. Imposuit Theophani, Zosimi locus L. VI, pag. 811, vbi de obitu Stiliconis agit. Βάσσου μὲν τῶν ὑπατείᾳ καὶ Φιλίππου, καθ' ἣν καὶ Αρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εἱμαρμένης, τῇ δὲ πρὸ δέκα Καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἡμέρᾳ. Hæc de die, quæ ad Stiliconem attinent, tribuit Arcadio. Moriens Theodosium F. commendauit Isdegerdi Persarum regi: qui Antiochum eruditissimum pædagogum ad eum destinauit, cùm adhuc esset octennis; ac tum Anthemius ὕπαρχος omnia gubernabat, de Troili Sophistæ consilio. Stilico comes, cuius duæ filiæ Maria, & Thermantia singulæ Honorio nupserant: vtraque tamen virgo defuncta, Alanos, Sueuos, & Vandalos donis illectos contra regnum Honorij excitauit. Eucherium filium suum paganum Cæsarem facere studens. Ideo est occisus. Marcellinus, & Iornandes, & Miscella biennio ante captam Vrbem. Zosimus lib. V docet Alaricum, Epiris relictis, è Norico legatos ad Stiliconem misisse, qui pecunias poscerent, ob moram eius iussu actam in Epiro. Stilico Romam ad Imper. aduolat. re deliberata decernuntur IV. librarum milia, lampadio renitente. Audita morte Arcadij, Honorius in Orientem proficisci volens à Stilicone deterretur; quòd Constantinus tyrannide occupata Arelate consedisset. Olympius interim Stiliconem defert ad Honorium, ídque perficit, vt de eius nece man-	14 1	IV	1161	1156 Maij 13.

datum sit militibus. Rauennæ itaque, cùm ad Ecclesiam confugisset, occiditur. Olympius porrò Magister Officiorum factus est. L. XLII. Cod. Theod. de Hæret.

Theoph. ait Pulcheriam natam tum fuisse annos XV, & Arcadiæ, ac Marinæ sororibus virginitatem persuasisse.

Orosius lib. VII, cap. XL refert ante biennium irruptionis Romanæ Alanos, Sueuos & Vandalos, multósque alios Francos protriuisse, Rhenum transisse, Gallias inuasisse, & Pyrenæi obice ab Hispania repressos.

Cùm Gentiles, & Donatistæ post Stiliconis obitum aduersus Catholicos insurgerēt, legésque contra se latas nequaquam ex mente Imperatoris latas; sed Stiliconis opera iactarent; Carthagine Synodus habetur III Id. Octobris, ex qua legatio ad Honorium decreta, qui rata omnia esse voluit, quæ aduersus illos sancita fuerant. L. XLII, & seq. God. Theod. de Hæret.

Post obitum Porphyrij Antiocheni Episcopi, Alexander monachus eius successor communionem ab Innocentio ea lege meruit, vt & ordinatos ab Euagrio reciperet, & Ioannem Chrysostomum in Diptycha referret. Epist. Innoc. XVIII, & XXI, & XXII.

5122	4392	409	126	*Honorius Aug.* VIII. *Theodosius Aug.* III.	*Innocentij* 8.	15	Ol. 297	1162	1157
26. 11. 7 C						2			

Alaricus post Stiliconis obitum paciscí cum Honorio voluit. Sed is prauis consiliariis vsus noluit. Alaricus Romam obsedit cum Ataulpho fratre suo, qui Hunnorum & Gotthorum copias habebat. Eucherius interfectus ab Arsacio & Terentio Eunuchis. Mox Serena Senatus iussu, & Placidiæ sororis vterinæ Honorij. Zosimus lib. V.

Constantinus tyrannus ad Honorium mittit; cui Honorius regiam purpuram obtulit.

Cùm in magnis angustiis essent Romani, authores quidam erant, vt gentilitia quædam sacra fierent; quod & Innocentium permisisse falsò scribit Zosimus. Interim ingenti pretio persoluto ab Romanis obsidionem soluit Barbarus. ac de pacis conditionibus legati ad Honorium à Senatu, & Alarico missi; cúmque iis Innocentius. Sed Honorio Præfecturam vtriusque militiæ Alarico denegante, ad obsidendam Romam ille reuertitur. Zosim.

Alani, & Vuandali, & Sueui Hispanias ingressi æra CCCCXLVII, alij IV Kal. alij III Id. Octobris memorant die, feria III. Idatius. Quomodo id acciderit, vide Orosium lib. VI, c. XL.

Idatius captam vrbem hoc anno scribit Olymp. CCXCVII, Honorij XV. Sanè annus Iphiti 1185 iniit anno Christi 409, vt & annus Honorij XV. Sed & Constantinum tyrannum in Chron. dicit occisum Theodosio IV Cos. post triennium inuasæ tyrannidis. Ergo anno 411. Proinde hoc anno tyrannus esse cœpit.

Pinianus cum Melania seniore, & Melania iuniore coniuge, & socru Albina Carthaginem, inde Hipponem ad Augustinum veniunt. vbi populi concursu, ac violentia Pinianum presbyterum postulantis iurare is coactus est, se, si Clericus fieri vellet, nonnisi Hippone futurum. Quod quidem de voluntate sua minimè esse factum purgat August. Epist. CCXXV.

Mortuo filio suo, Melania senior Ierosolymam profecta, XL pòst die moritur. Pallad. Laus.

Honorius cùm alia multa laude digna sanxit; tùm illud, vt carcere concluſi Dominico die foras educerentur, vt eis à Christianis, & Sacerdotibus substantia præberetur, atque vt tunc ad balneas sub fida custodia ducerentur. L. VII, Cod. Theod. de custodia reorum.

Chronicon Alexandrinum hoc anno refert renunciatam esse mortem Thermantiæ vxoris Honorij A. D. III Kalend. Augusti, feria III. Eodem anno etiam nuncius allatus est Constantinopolim VIII Kalend. Octobris feria VI, de cæde Athaulphi barbari ab Honorio facta. Item dedicata est Ecclesia magna Constantinopoli VI Id. Octobris feria I. Nec non S. Iosephi Iacobi filij, & Zachariæ patris S. Ioannis reliquiæ VI Non. Septembris illatæ sunt. Sabbato cum insigni pompa in magnam Ecclesiam deportatæ sunt. Denique statua Theodosio Imperatori ab Aureliano iterum Præfecto posita est. Hæc Chronicon.

Varanes solus. *Innocentij 9.*

5123 27. 12. 8 B	4393	410	127		16 3	11	1163	1158

Honorio IX & Varari, quod fuit Tertullo. Idatius. Nam Tertullus vmbratilis Cos. ab Attalo creatus est. Orosius lib. VII, cap. XLII.

Alaricus cùm satis commodas pacis conditiones ab Honorio impetrare nō posset, Romam obsidet, & capit IX Kal. Sept. ait Theophanes. quam cùm deprædatus esset, sexto die egressus est, Placidia Imper. sorore capta, & Ataulpho propinquo suo vxore tradita. Marcellinus.

Zosimus refert Alarici iussu Senatum Attalum Præf. Vrbi Imperatorem creasse; qui militiæ duces Alaricum, & Valentem fecit. Cúmque Alaricus suaderet, vt aduersus Heraclianum in Africam mitteret exercitum, non paruit, vatibus confisus, & contra Honorium perrexit. qui territus Imperij communionem obtulit. Tandem Alaricus Attalum in ordinem redegit, & pacem cum Honorio facere conatus, Saro Hunnorum duce in ipsum irruente Romam aggressus, ea potitus est. dato prius præcepto, vt si quis ad basilicas, præcipuéque Apostolorum Petri & Pauli confugisset, ab eius sanguine temperarent. Orosius VII, cap. XXXIX. qui id anno V. C. MCLXIV contigisse refert; & tunc Gallam Placidiam Theodosij filiam, Arcadij & Honorij sororem ab Ataulpho Alarici propinquo captam, & in vxorem assumptam.

Isidorus in Chron. Gotthorum significat æra CCCCXLVII. (Is est annus Christi CCCCIX) Alari-

cum vrbem occupasse. Idatius item captam refert æra CCCCXLVII, eodem scilicet quo Isidorus anno, Prosper Flauio Varrone, & Tertullo Coss. id est hoc anno, & posteriore quàm Hispaniæ à Vvandalis occupatæ. Idem habet & Cassiodorus.

Alaricum eodem anno, quo Vrbe potitus est, mortuum, scribit Idatius. Triduo post vrbem captam, ait Zosimus, profectus est Rhegium, inde traiecturus in Siciliam, & Africam. Sed nauibus tẽpestate disiectus, ibi morbo periit: & in flumine Basento sepultus est: eique substitutus Athaulfus affinis, qui Romam rediens denuò populatus est, & Placidiam abduxit, quam apud Forum Cornelij duxit vxorem. Ex tanto naufragio permulti in Orientem, atque Africam fugerunt. Proba, cum Iuliana filia, ac Demetriade Iulianæ filia in Africam recessit. quæ ab Heracliano Comite multis iniuriis affectæ sunt. Hieron. Epist. VIII.

SS. Marcella & Principia à barbaris ad S. Petri basilicam deductæ & liberatæ sunt. Hier. Epist. CLIV. Illa verò, vt & Pammachius hoc anno mortui sunt. Id. Ep. XVI.

Rufinus Aquilerensis patria, quæ à barbaris direpta fuerat, profugus in Sicilia moritur. Hieron. Præf. in Ezech.

Synesius patria Cyrenensis Philosophus insignis Ptolemaidis Episcopus ordinatur à Theophilo: vt ex eius Epistola LXVI colligitur. quæ tertio anno data est, quàm pax inter Theophilum, & Ioannis Chrysostomi fautores sancita fuerat.

5124 28. 13. 9 A	4394	411	128	*Theodosius* IV. *Innocentij* 10.	17 4	III	1164	1159

Theodosius decennalia, Honorius Romæ vicennalia dederunt. His Coss. Constantini tyranni caput in conto allatum XIV Kal. Oct. Idatius. Igitur Constantius comes ab Honorio missus Cõstantinum Imp. apud Arelatum clausit, cepit, occidit. Gerontius Constantem Viennæ interfecit, eiúsque loco Maximum substituit. Gerontius à militibus suis occisus est. Maximus exutus purpura, destitutus à militibus in Hispaniam abiit, & inter barbaros vixit. Zos. lib. VI. Marcellinus.

Honorius Marcellinum Tribunum in Africam anno superiore miserat ad pacificandam Ecclesiam. Hoc verò anno coram eo Collatione habita repressi sunt Donatistæ. Extant Acta Collationis.

Eodem anno Antiochus Persa ab Isdegerde ad tutelam Theodosij missus, in ordinem redactus, & Pulcheria Augusta sola imperium administrauit. Theophanes. Synesius concilio coacto Andronicum Pentapolitanæ prouinciæ Præfectum à communione segregat. qui pœnitens postea veniam meruit. Synes. Ep. LVIII.

Idatius in Chron. refert barbaros, qui se in Hispaniam infuderant, sorte ad habitandum prouincias inter se diuisisse. Gallæciam Vandali occupant, & Sueui. Alani Lusitaniam, & Carthaginiensem prouincias. Vvandali cognomine Silingi Bæticam. Hispani per ciuitates, & castella residui barbaris sese subiiciunt.

Honorius

Per. Iul. ✱. ⊙. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab
5125	4395	412	129	*Honorius Aug.* IX. *Theodosius Aug.* V. *Innocentij* II.	18	IV	1165	1160 Maij 12.
I. 14. 10 G F					5			

His Coss. occisi sunt Iouinus, Sebastianus fratres Narbonæ in Gallia. Heraclianus in Africa tyrannidem arripuit. Attalus in mari captus, & Honorio exhibitus truncata manu vitæ relinquitur. Marcell. Idatius. Gotthi rege Athaulpho Gallias ingressi. Prosper.

Eodem tempore Heros vir sanctissimus, B. Martini discipulus quum Arelatensi oppido Episcopus præsideret, à ciuibus insons pulsus est, inque eius locum Patroclus ordinatur familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur, eáque res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum materia fuit. Prosper.

Hoc anno moritur Theophilus XV Kal. Nouem. Post triduum suffectus est ei Cyrillus.

Atticus & Cyrillus Chrysostomi nomen in diptycha referunt. Theophanes mortem Theophili male ad annum VII Theodosij refert.

Honorius Donatistas post Collationem peruicaces diuersis pœnis mulctauit. Ecclesias, earúmque bona Catholicis restitui iussit: Laicos pecuniam pendere: Clericos illorum exilio affici. L. LI Cod. Theod. de Hæret. Marcellinum Comitem S. August. exorauit, vt iisdem furentibus, ac cædis conuictis parceret. Ep. CLXIX.

Cirtæ in Numidia Concilium habitum Iunio mense aduersus Donatistas.

Cælestius Pelagij discipulus à Paulino Diacono Pelagianæ hæresis conuictus Chartagine in Synodo damnatus est, vt ex Concil. Carthag. A. CCCCXVI celebrato, & Epist. Aug. XC colligitur. Cœlestius damnatus Innocentium Rom. Pont. appellat.

Iouinianus hæreticus in insulam Boam relegatur. L. LIII Cod. Theod. de Hæret.

5126	4396	413	130	*Lucius solus.* *Innocentij* 12.	19	Ol.	1166	1161
2. 15. 11 E					6	298		

Prosper ait collegam illius Heraclianum ob res nouas in Africa cæsum fuisse. Hoc igitur anno Heraclianus tyrannus occiditur, non antecedente. Qui cum DCC nauium classe, ac tribus militum millibus ad Vrbem tendens occursu Marini comitis ad Vtriculum superatus, & in fugam versus, arrepta naue solus Carthaginem rediit. vbi in æde Memoriæ per Honorium percussoribus missis occiditur. Idatius, & Marcellinus Comes. Missus deinde est ad ordinandam prouinciam Marinus: cuius iussu subinde Marcellinus Tribunus, qui pro Catholica fide strenuè se in Africa gesserat, Donatistarum insidiis interfectus est. Orosius VII, cap. XLII. Huius tanquam Martyris memoria celebratur in Ecclesia VIII Id. Apr.

Burgundiones Germaniæ populi partem Galliæ Rheno propinquam obtinuerunt. Prosper.

Pelagius Brito dogma nominis sui, Cælestio & Iuliano adiutoribus erexit. Prosper.

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5127	4397	414	131	*Constantius.* *Constans.* *Innocentij* 13.	20 7	11	1167	1162
3. 16. 12 D								

Pulcheria Theodosij soror Augusta appellata est. Marcell. Chron. Alexand. IV Non. Iul.

Constantius comes apud Arelatum Galliæ vrbem consistens, Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coëgit, interdicto nauium omni commeatu, & peregrinorum vsu commerciorum. Erat tùm rex Athaulphus Alarici successor, & Placidiæ coniux. Is cùm initio decreuisset obliterato Romano nomine, Romanum omne solum Gothorum imperium & facere, & vocare, vt esset Gotthia, quod Romania fuisset, & Athaulphus idem quod Cæsar Augustus: vbi multa experientia probauit, neque Gothos legibus parere posse, neque Reip. interdici leges oportere, elegit saltem, vt sibi gloriam de restituto Gothorum viribus Romano imperio quæreret. Ob hoc bello abstinuit, præcipuè Placidiæ vxoris suæ persuasu, & consilio. Oros. VII, cap. XLIII.

Hoc anno Gothorum classis transitum in Africam moliens in Gaditano freto tempestate correpta periit. Orosius.

Attalus Gotthorum consilio, & præsidio tyrannidem sumit in Galliis.

Honorius Donatistas noua sanctione percellit X Kal. Iul. Tùm Acta contra Donatistas sub Marcellino Trib. spectabilis memoriæ rata esse voluit. L. LIV, & LV Cod. Theod. de Hæret.

Ad illius excutionem decreti Dulcitium Trib. ac Notarium misit. ad quem S. Aug. scripsit.

5128	4398	415	132	*Honorius* X. *Theodosius* VI. *Innocentij* 14.	21 8	III	1168	1163
4. 17. 13 C								

Attalus à Gothis ad Hispanias migrantibus neglectus, & præsidio carens capitur, & Constantio Patricio viuus offertur. Athaulfus à quodam suorum vulneratus interit; regnúmque eius Vallia inuasit. Prosper. At Marcellinus hoc anno superiori tribuit. Nos Prospero magis assentimur. Vide Orosium, qui ait anno MCLXVIII ab V.C. Constantium Comitem apud Arelatum consistentem Gothos exegisse Narbona, & in Hispanias compulisse, ac Valliam Placidiam reddidisse. quod anno sequenti Prosper reddit.

Porro Vallia aduersus Alanos, & Vvandalos Silingos bellum capessit. Idat. Chron. Alex. ait hoc anno Theodosium Aug. Κυινκεναλια coniugis Honorij III Kal. Aug. feria VI. Item VIII Kal. Oct. feria VI nunciatam esse mortem Athaulphi ab Honorio. Hæc competunt huic anno, quo litera fuit C. Proinde legẽdum Κυινδεκεναλια. Nam Quindecennalia dedit Theodosius, qui natus anno CCCCI, anno CCCCII, quarto Eid. Ian. Augustus renunciatus est. Itaque quindecennalia dedit, ineunte anno XV. Addit idem, celebrata Encænia magnæ Ecclesiæ VI Eid. Oct. Dominica. Tum reliquias Iosephi filij Iacobi, & Zachariæ patris Ioannis VI Non. Sept. feria VII illatas Con-

ſtantinop. & Moſis Epiſcopi Antaradi καθεζομένων αὐτῷ ἐν βουρριχαλίοις in burrichis, id eſt iumentis. Mendoſum eſt τῷ ἐξ Νωνῶν Σεπτεμβρίων. Neque enim ſex nonas habet.

Hoc anno inſtaurata eſt Eccleſia Conſtantinopolitana dudum igni cremata, dedicatáque eſt. Lucianus preſbyter vir ſanctus ex reuelatione S. Stephani reliquias inuenit, & ad omnes Eccleſias ſcripſit. Marcell. Extat Epiſtola Luciani apud Sur. III Aug.

Ex hac Epiſtola liquet primum Concilium (cui Ioannem Hieroſolymitanum interfuiſſe dicit) contra Pelagium Dioſpoli in Palæſtina celebratum, in quo Pelagius errores ſuos retractauit, & abſolutus eſt fuco facto iudicibus. Aug. II Retract. cap. XLVII, & I con. Iul. cap. V.

Eodem anno Alexandriæ Iudæi Chriſtianos multos occiderunt noctu, falſo rumore incenſæ Eccleſiæ ad reſtinguendum excitos. Ideo Alexandria pulſi ſunt à Cyrillo. Oreſtes quoque Præf. à Monachis laceſſitus eſt. Tum Hypatia Theonis Philoſophi filia ab Alexandrinis membratim conciſa, quaſi ſimultates inter Cyrillum, & Oreſtem aleret. Socrates L. VII, cap. XIII, XIV. in cuius fine ait hæc accidiſſe Honorio x Coſ. menſe Martio, νηστειῶν οὐσῶν.

Theophanes refert Iſdegerdem Maruthæ Meſopotamiæ Epiſcopi ſanctitate, & miraculis impulſum penè Chriſtianum eſſe factum; ſed eo mortuo, cùm Abdaates Epiſcopus Perſarum præpoſtero zelo templum ignis incendiſſet, grauem ortam perſecutionem ad annos V.

				Theodoſius VII.	*Innocentij*			
5129	4399	416	133	*Palladius.*	*15.*	22 9	IV	1169	1164 Maij 11.

5. 18. 14 BA

Placidiam Theodoſij Imper. filiam, quam Romæ Gothi ceperant, Vallia pacem Honorij expetens reddidit, eiúſque nuptias Conſtantius promeretur. Proſper. Oroſius ait Valliam cum Romanis pactum iniiſſe. *Tum ceteri*, inquit, *Alanorum, Vvandalorum, Sueuorúmque reges eodem placito depacti ſunt, mandantes Imperat. Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniúmque obſides accipe: nos nobiſcum confligimus, nobis perimus, tibi vincimus. Itaque nunc quotidie apud Hiſpanias geri bella gentium, & agi ſtrages, ex alterutro barbarorum crebris, certiſque nunciis diſcimus.*

Conſtantius Fredibalum Vvandalorum regem ſine certamine ingeniosè captum ad Honorium deſtinat. Idatius. Marcellinus. Oroſius Preſbyter Hiſpanici generis ſeptem libros hiſtoriarum deſcripſit. Idem ab Auguſtino miſſus ad Hieronymum reliquias B. Stephani tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Chron. Alex. refert, ex porphyretica columna, in qua ſtabat Cõſtantinus, auulſum lapidem V Kal. Apr. feria III. Celebrati ſunt ludi ob victum Attalum IV Kal. Iul.

Theodoſius ex Heraclea Conſtantinop. veniens auream coronam ab Vrſo Vrbis Præf. &

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				natu accipit Prid. Kal. Octob. Sabbato. Chron. Alex.				
				Hoc anno cùm Africani Patres literas ab Orosio allatas ab Herote, & Lazaro Gallicanis Episcopis accepissent, de erroribus Pelagianis, in Synodo LXVII Episcoporum damnatunt eosdem errores, & ad Innocentium Synodalem dederunt, rogantes vt Apostolica authoritate & ipse damnaret. Extat Epistola Tom. 1 Concil.				
				Eodem anno celebratur alia Synodus Mileui in Numidia, præside Siluano Numidiæ primate, in qua Pelagiani erroris capita damnantur. Sed in inscriptione Synodi error est, dum Coss. Arcadio & Honorio notatur, nempe A. CCCCII. Atqui nondum Pelagij hæresis erat audita. Deinde post absolutum in Palæstina Pelagium est scripta Synodica. Ad hæc Innocentius rescripsit anno sequenti Coss. Honorio XI, & Constantio II. Est eius Epist. XXIV.				
				Ioannes Episcopus Hierosolymitanus obiit. cui suffectus est Praylius. Nicephorus Chron.				
5130	4400	417	134	*Honorius* XI. *Innocentij* XLI *Pont.*	23	Ol.	1170	1165
6. 19. 15 G				*Constantius II.* *16.* *Zosimus I.*	10	299		
				Innocentius hoc anno Synodicæ Mileuitani Concilij respondet. Est Epistola Innoc. XXIV, cui subscribitur VI Kal. Febr.				
				Moritur idem Papa V Kal. Aug. cùm sedisset annos XV, M. II, dies XX. Post viginti dies creatus est Zosimus Græcus. Errat Prosper, qui anno superiore mortuum scribit Innocentium. Melius verò Marcellinus. Idem Marcell. *Tenebræ*, inquit, *in die factæ sunt. Terræ motus ingens* XII *Kal. Maias, Paraſceue magna.* Chron. Alex. Marcellinus ait Cyberam Asiæ ciuitatem, & aliquanta prædia demersa. Quòd hîc Solis defectio à Marcellino significari videtur; ea nulla fuit hoc anno. Nam si contigisset aliqua, incidisset in Februarij 2, fer. 6. aut in Iulij 29 fer. 1. At neque illo tempore accidit: quia noctu commissum est Nouilunium. neque Iulio mense: quia latitudo australis fuit; quam parallaxis auxit.				
				Cælestius Pelagij discipulus Romam ad Zosimum venit, & callida dissimulatione innocens iudicatur. Scripsit Zosimus ad Africanos, vt si quis accusare vellet, Romam veniret. Quinetiam reprehendit, quod Heroti & Lazaro improbis viris temerè credidissent, qui se Episcopatu propria abdicauêre sententia. Verùm Zosimus deceptus est. Nam de Herote vide quæ anno CCCXII ex Prospero scripsimus.				
				Similiter Pelagius libellum obtulit, & innocens pronunciatus est. idque Zosimus Africanis Epistola sua significauit, in qua multa dicit in Lazarum, & Herotem. illum accusatorem S. Britij Turonensis Episcopi à Proculo Massilienſi vt calumniatorem damnatum in concilio Taurinensi: ab eodem sacerdotem deinde factum. *Fit*, inquit, *tyrannici iudicij defensor ciuitatis Aquensium.* & nescio				

quid de sede occupata innocentis Episcopi cæsi: ac tyranno occiso spõte se exuisse dicit. Idem autem Zosimus Africanos hortatus est, vt si quid aduersus Pelagium haberent, Romam adirent.

Vandali Silingi in Bætica per Vvalliam regem omnes extincti. Idatius. Idem refert Alanos, qui Vandalis & Sueuis dominabantur, à Gothis adeo cæsos esse, vt extincto Atace rege ipsorum, pauci qui superfuerant, abolito regni nomine Vandalis, qui in Gallatia resederant, se subiecerint.

Hoc anno Pascha non ritè ab Occidentalibus celebratum est XXV Martij, mense vltimo. At Alexandrini Aprilis XXII ritè peregerunt. Paschasinus Epist. ad S. Leonem. Vide lib. II, cap. LXIV.

5131 | 4401 | 418 | 135 — *Coss. Honorius* XII. *Theodosius* VIII. *Zosimi* 2. XLIII *Pontifex Bonifacius* I. — 14 11 | 11 | 1171 | 1166

7. I. 1 F

Solis defectio facta est, XIV Kal. Aug. feria VI, hora VIII, Chron. Alex. reuera defecit Sol Aug. XIX, feria 6, hor. 12, 25′, 52″ à media nocte Romæ digitos XI $\frac{1}{2}$, cuius & Idatius in Chron. & Marcellinus mentionem faciunt.

Hoc tempore Constantius seruus Christi ex vicario Romæ habitans, & pro gratia Dei deuotissimè Pelagianis resistens, factione eorundem multa pertulit, quæ illum sanctis Confessoribus sociauerunt. Prosper.

Idem: *Concilio apud Carthaginem habito* CCXIV *Episcoporum, ad Papam Zosimum Synodalia decreta perlata: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.*

Valentinianus iunior Rauennæ nascitur Patre Constantio, & matre Placidia VI Non. Iul. Prosper. At Marcellinus id anno sequente retulit, & V Nonas. Quomodo verò Cælestius, cùm Epistola illius à Zosimo esset examinata, &, quòd in ea corrigi se paratum esse professus esset, pro Catholica habita fuisset, posteà ab Africanis fraude detecta damnatus sit vnà cum Pelagio, docet Aug. lib. II contra duas Epist. Pelag. ad Bonif. c. III, & Ep. CLVII. nec non Imper. Honorij rescriptum, quod est apud Baron. N. XX.

Teleptense Concilium hoc anno celebratum in prouincia Byzacena.

Apiarius presbyter ob scelera sua ab Vrbano Siccensi Episcopo depositus ad Zosimum prouocauit.

Zosimus legatos in Africam misit Faustum Episcopum Potentiæ, Philippum, atque Asellum presbyteros. qui cum Africanis Episcopis de IV capitibus agerent. quorum primum fuit de appellationibus Episcoporum ad Rom. Pont. ex Niceni authoritate Concilij. quod Sardicensis reuera esse postea compertum. Postremum de Vrbano Siccensi, quem Apiarius accusarat, excommunicando. Africani Patres coacta Synodo, lectóque Commonitorio Zosimi de Canone illo Niceno, quod est de Appellationibus, excipiunt non videri Niceni esse Concilij.

Interim mortuus est Zosimus Papa VII Kal.

Per. Iul. ☽. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5132	4402	419	136	25	111	1172	1167
8. 2. 2				12			
E							

Ian. cùm sedisset annum 1, M. IV, D. VII. Electus est in eius locum Bonifacius. Sed à Schismaticis creatur Eulalius.

Monaxius. *Bonifacij*

Plinta. *2.*

Plintam Comitem in Palæstina rebellantem occisum esse scribit. Chon. Alexand.

Multæ Palæstinæ ciuitates terræ motu collapsæ. Dominus Iesus videndum se palam super montem Oliueti præbuit. Marcell.

Bonifacius, qui anno superiore IV Kal. Ian. electus erat, diro schismate vexatur, electo Eulalio, cui Symmachus fauebat. Huius relatione primùm Honorius Bonifacium exagitauit. Postea vtrumque Rauennam euocauit Honorius, & interim Spoletinum Episcopum Achilleum sacra Romæ procurare iussit in Paschate: atque Episcoporum Synodum congregari iussit. Cùm autem vetuisset interim ambos electos Romam accedere, Eulalius furtim venit: & ita causa cecidit. Postea rogante Bonifacio, decreuit Honorius, vt si post eius mortem duo essent electi, neuter fieret Pontifex. Ex Cod. Vatic. Baronius. Mortua est hoc anno S. Eustochium S. Paulæ filia post obitum Paulæ annis XV, cum annis XX cum ea degisset.

Constantius pacem firmat cum Vvallia, data ei ad habitandum Aquitania II, & quibusdam ciuitatibus confinium prouinciarum. Prosper.

Idatius scribit Vualliam à Constantio reuocatum in Galliam sedes in Aquitanica à Tolosa vsque ad Oceanum accepisse. Idem refert inter Gundericum Vvandalorum, & Hermericũ Sueuorum reges certamine orto, Sueuos in Neruasis montibus à Vvandalis obsessos.

Carthagine Synodus habetur VIII Kal. Iun. quæ sexta numeratur. In ea prolatis Canonibus Nicenis, cùm non esset repertus inter eos canon ille de appellationibus, decretum est vt Romam, & ad Orientales Ecclesias ad authentica Niceni Concilij inquirenda legati mitterentur. Huic interfuerunt Episcopi numero CCXVII, inque his S. Augustinus, & Alypius Tagastensis.

Postea cùm tam diuturnæ moræ tæderet Episcopos, missione plerisque concessa, certi ex omnibus prouinciis resederunt. qui III Kal. Iun. iterum conuenerunt. quæ VII Carthag. inscribitur. Synodica porrò ad Bonifacium missa videtur post VI appellatam edita, cui CCXVII Episcopi subscripserunt.

Interim acceptis ab Oriente literis, cum Nicænis Canonibus, Africani Patres VI Kalend. Decembris per Innocentium & Marcellum subdiaconos ad Bonifacium omnia destinarunt.

Ac videtur Apiarius ille presbyter à legatis Romani Pontif. in integrum restitutus, qui posteà sub Cœlestino damnatus est. Hæc ex Concil. VI, & VII, Carthag.

Pinianus vir nobilissimus cum Melania iunio-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5133 9. 3. 3 DC	4403	420	137	26 13	IV	1173	1168 Maij 10.

re coniuge sua per Ægyptum Monachos inuisunt: tùm Hierosolyma secedentes, Pinianus monasticam vitam suscipit: Melania apud montem Oliueti sese in cellam includit. Pallad. Laus. XLIX.

Theodosius IX. *Bonifacij*
Constantius IV. 3.

Constantius à Theodosio in consortium regni assumitur. Prosper.

Hieronymus moritur anno ætatis suæ XCI, prid. Kalend. Octob. Idem. Verùm Baron. A. 372, probat nonnisi 78 circiter annum ætatis Hieronymum attigisse.

Cœlestius Pelagianus Honorij edicto pellitur: vt ex rescripto Constantij Aug. apud Baron. colligitur.

Cœlestis templum Carthagine, Vrso Tribuno insistente, dirutum est. Prosper lib. de Præd. Part. 3, c. 38.

In Persida in Christianos persecutio desæuit. Marcell. Incertum ab Isdegerde, an à Vararane concitata. Vide Socrat. lib. VII, cap. XVIII. Theodoretus lib. V, cap. XXXVIII.

Romani Persas & Nisiben obsident. Contra quos Vararanes adscito sibi Alamundaro Saraceno veniens vincitur. Socrat. lib. VII, cap. XVIII.

Leporius Monachus, postea presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam proprij arbitrij vi, non Dei gratia consecutum se esse credebat, à Gallicanis episcopis admonitus, & in Africa per S. Augustinum conuersus, edito libello errorem suum retractauit. Gennad. de viris Illustr.

Hunc Nestorio nouæ hæresis authorem fuisse testatur Cassianus lib. VII de Incarn. Verbi.

Honorius rescripsit contra Clericos, qui extraneas fœminas in contubernium adhiberent. L. XLIV Cod. Theod. de Episc. & Cler.

FRANCORVM REGNVM.

Pharamundus primus Francorum rex hoc anno cœpit. Prosper in Chron. à Pithœo edito.

Vuandali Sueuorum obsidione dimissa, instante Asterio Hispaniarum comite, & sub eius vicario Maurocello, relicta Gallæcia ad Bæticam transeunt. Idatius.

Idem author est Constantium Imperatorem Rauennæ mortuum in tertio suo Consulatu. At Prosper anno sequente id refert.

5134 10. 4. 4 B	4404	421	138	27 14	Ol. 300	1174	1169

Eustathius. *Bonifacij*
Agricola. 4.

Theodosius Eudociam ducit vxorem. Arcadio patri suo in foro eius super columnam statuam erexit, ac dedicauit. Romani cum Persis conflixere. Marcell.

Theodosius rescripsit Constantinopolitani præsulis iura ad Illyricum extendi. L. XLV Cod. Theod. de Episc.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5135 11. 5. 5 A	4405	422	139	*Honorius Aug.* XIII. *Theodosius Aug.* X. *Bonifacij* 5.	28 15	11	1175	1170

Theodosius Eudoxiam genuit. Maximus tyrannus & Iouinus ferro victi Tricennalibus Honorij adducti de Hispaniis, atque cæsi. Hunni Thraciam vastant. Persæ cum Romanis pacem pepigerunt. Marcell.

Hoc anno exercitus ad Hispaniam cõtra Vvandalos missus est, cui Castinus dux fuit. qui Bonifacium inepto, & iniurioso imperio ab expeditionis suæ societate auertit. qui in Africam se proripuit. Prosper. Fuit autem Bonifacius ille socer Sebastiani Comitis, & sub Vandalis confessione postea clari, vt refert Victor Vtic. lib. II. Porro Castinus inconsultè contra Vvandalos pugnans auxiliarium Gothorum fraude deceptus, ad Tarraconam victus aufugit. Idatius. Patroclum Arelatensem Episcopum, qui Constantij fauore, Herote pulso, Episcopatum inuaserat, & Narbonensis insuper prouinciæ iura sibi vsurpabat, Bonifacius Papa compressit Epist. III.

5136 12. 6. 6 G	4406	423	140	*Asclepiodotus.* *Marinianus.* XLV *Pontifex* *Cælestinus* I.	29 16	III	1176	1171

Placidia Augusta ab Honorio fratre pulsatum filiis Valentiniano, & Honorio ad Orientem proficiscitur.

Bonifacius Papa cùm sedisset annos V, minus menses II, moritur VIII Kal. Nou. Post IX dies creatus est Cælestinus. Longobardorum secundus regnat Lamissus annis III. Honorius moritur Romæ Augusti XV (vt ait Theoph.) & regnum eius Ioannes occupat; conniuente, vt putabant, Castino Magistro militum. Prosper, & Marcell. Ioannes iste Scriba & Notarius fuerat, vt refert Socrates lib. VII, cap. XXIII.

Theodoretus hoc anno Episcopus creatur, cùm in Monasterio primùm degisset; tum Antiochiæ populum docuisset: vt ex eius Epistola ad S. Leonem, & ex LXXXI colligitur.

5137 13. 7. 7 FE	4407	424	141	*Castinus.* *Victor.* *Cælestini* 2. *Theodosii.*	17	IV	1177	1172 Maij 9.

Theodosius Valentinianum amita suæ filium Cæsarem facit, & ad recuperandum imperium contra Ioannem mittit. qui dum Africam à Bonifacio reposcit, ad defensionem sui infirmior est factus. Prosper. Marcellinus verò. *Placidia mater Valentiniani Augusta nuncupata est. Valentinianus Cæsar creatus Theodosii Imp. Eudoxiam filiam sibimet desponsauit.* Vide & Idat. Chron. qui eodem anno Romæ Valentinianum Augustum esse factum asserit. Castinus in Africam fugit ad Bonifacium. vt ex Aug. colligitur Epist. X Append.

Theophanes hoc anno scribit Isdegerde mortuo successisse Varanem: qui cùm Christianos è Perside transfugas impetrare non posset, bellum Romanis intulit. Contra hunc missus Ardaburius. Contigit autem vt iniecto pauore, Persæ Romanos ingruere putantes, se cum armis in Eu-

phratem præcipitauerint, ac CM. perierint.

5138 | 4408 | 425 | 142 | *Theodosius.* *Valentinianus iunior.* | *Cælestini* 3. | 18 II | Ol. 301 | 1178 | 1173

14. 8. 8 D

Placidia & Valentinianus mira felicitate Ioannem opprimunt, & regnum victores recipiunt, data Aëtio venia, quòd Hunni, quos per ipsum Ioannes acciuerat, eiusdem studio ad propria reuersi sunt. Castinus in exilium actus est, quia videbatur Ioannem sine Comitiua regnum non potuisse assumere. Valentinianus decreto Theodosij Augustus appellatur. Archillas nobile oppidum Galliarum à Gotthis multa vi oppugnatum est; donec imminente Aëtio non impuniti discederent. Prosper.

Marcell. ait dolo potiùs Ardaburis, & Asparis, quàm virtute, Ioannem occisum. Valentinianum autem apud Rauennã factum Imperatorem. quod Hyperberetæo mẽse x Kal. Nou. contigisse refert, Chron. Alex. & Socrates lib. VII, cap. XXV. qui cap. XXIII victi Ioannis historiam ita narrat. Mortuo Honorio Imperatore diu rem dissimulauit Theodosius: donec clam exercitum misit Salonas Dalmatiæ. Interim Ioannes primicerius Notariorum tyrannidem arripuit, & Rauennam occupauit. ac legatos ad Theodosium misit, allegi in consortium imperij volens. quos ille misit in vincula. Interim Ardaburium contra illum destinat. qui tempestate delatus est in illius manus. Sed Angelus specie pastoris Aspari filio eius adstitit, eúmque Rauennam introduxit per paludem. Nuncius Circensium tempore ad Theodosium perfertur.

Rhoilas Scytharum Nomadum dux in Romanos fines irruere parans diuinitus reprimitur. Theodor. L. V, cap. XXXVI. Socrates L. VII, cap. XLII.

Atticus mortuus est VI Eid. Oct. morte prædicta. Socrates lib. VII, cap. XXV. Sedit paulo plus XIX annis.

Valentinianus Ecclesiarum priuilegia confirmauit, L. XLVI Cod. Theod. de Episc. & Cler. prid. Non. Iul. Aquileiæ. Idem VIII Id. Oct. Aquileiæ eadem firmauit, quæ à Ioanne tyranno sublata fuerant. atque inter cætera Clericos vetat indiscretim ad sæculares iudices deduci, sed Episcopali audientiæ reseruari. L. XLVII eiusdem Tit.

Theodosius Constantinopolitanus Scholas, earúmque professores in meliorem formam restituit, & his priuilegia decernit L. III Cod. Theod. de stud. liber. & L. I, de Prof.

5139 | 4409 | 426 | 143 | *Theodosius* XII. *Valentinianus* II. | *Cælestini* 4. | 19 2 | 11 | 1179 | 1174

15. 9. 9 C

Hoc anno Sisinnius Constantinopolitanus Episcopus factus est. Marcell. Socrates ait prid. Kal. Mart. factum esse.

Patroclus Arelatensis Episcopus à Tribuno quodam barbaro multis vulneribus occiditur, impulsu, vt putabant, Felicis Magistri militum: cuius insidiis Titus Diaconus Romæ vir sanctus obtruncatus est. Prosper.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Patroclo succeſſit Honoratus ex Lirinenſi Abbate. Auguſtinus annum agens LXXII, Epiſcopatus XXXII, Eradium preſbyterum adiutorem ſibi adlegit. Auguſt. Epiſt. CX. Idem Proſperi & Hilarij literis excitatus contra Pelagianos duos edidit libros, de Prædeſt. Sanct. & de bono Perſeuer. Gundericus rex Vuandalorum capta Hiſpali, cùm impiè elatus manus in Eccleſiam ciuitatis ipſius extendiſſet, mox Dei iudicio dæmone correptus interiit. cui Gaiſericus (is eſt Genſericus) frater ſuccedit in regno. qui, vt ferebant, de fide Catholica in Arianam perfidiam tranſiit. Idatius Chron.			
5140 16. 10. 10 B	4410	427	144	*Hierius.* *Cæleſtini* *Ardaburius.* 5. Pannoniæ, quæ per quinquaginta annos ab Hunnis retinebantur, à Romanis receptæ ſunt. Thermæ Theodoſianæ dedicatæ. Marcell. Chronicon Alexand. Thermas olim Conſtantinianas dictas perfeciſſe Hierium V Non. Octob. ſcribit. Bonifacio publico nomine bellum infertur ad Felicis arbitrium, ducibus Mauortio, Galbione, & Sinoce. Huius proditione duo illi cæſi: & Sinocem mox Bonifacius interemit. Sigiſuultus comes bello præfectus eſt contra Bonifacium. Proſper. Miſcella lib. XIV Aëtium authorem fraudis illius facit.	20 3	III	1180	1175
5141 17. 11. 11 G	4411	411	145	Bonifacius cum Sigiſuulto par non eſſet, in Hiſpaniam traiiciens Vuandalos, & Alanos in Africam inuexit, trifariam partita prouincia, & cum illis diſtributa. Miſcella. Vide Auguſt. Epiſt. LXX. Idatius in Chronico ſcribit Gaiſericum Maio menſe in Mauritaniam transfretaſſe. Qui priuſquam pertranſiret admonitus Hermigarium Sueuorum regem vicinas deprædari prouincias, recurſu cum aliquantis ſuis facto, prædantem in Luſitania conſequitur: eiúſque copias fundit haud procul Emerita. Fugiens ille in Ana fluuio præcipitatus interiit. Siſinnius Conſtantinopolitanus Epiſcopus moritur XXIV Decemb. Socrat. L. VII. C. XXVIII. Celebratur Sidæ in Pamphilia Synodus contra Maſſalianos, cui interfuit Siſinius, & Theodotus Antiochenus; qui hoc anno moritur. *Felix.* *Cæleſtinus* *Taurus.* 6. Marcellinus. Neſtorius Antiochia natus, Conſtantinopolitanis adnitentibus, Epiſcopus huius vrbis factus eſt (IV Idus Apr. vt ait Socrates lib. VI, cap. XXIV.) Beatiſſimi Ioannis Epiſcopi apud comitatum cœpit memoria celebrari Septembri menſe, die XXVI. Idem habet Proſper. Pars Galliarum proxima Rheno, quam Franci poſſidendam occupauerant, Aëtij comitis armis recepta. Proſper.	21 4	IV	1181	1176 Maij 8.

Bonifacij amici, ait Procopius, cùm Aëtij insidias Placidiæ renunciassent: illa Bonifacio reconciliatur. Qui cùm Vuandalis reditum persuadere nequisset, cum iis confligens vincitur. Aëtium autem ideo non est vlta Placidia: quod inter alia cum Francis strenuè dimicarit.

Hæc Francorum expeditio non est illa, cuius meminit Sidonius Paneg. v ad Maiorianum; vt animaduertit P. Iacob. Sirmondus in Notis pag. 200. sed alia prior est ad Rhenum. hæc verò posterior anno CCCCXLV.

Pharamondo rege mortuo IX circiter regni anno, secundus Francorum rex iniit Clodius. Prosper.

Sueui sub Hermerico rege Gallæciam deprædantes ab incolis fusi, profligatique pacem instaurant. Idatius.

5142 | 4412 | 429 | 146 | *Florentius.* *Dionysius.* *Cœlestini* 7. | 22 5 | Ol. 302 | 1182 | 1177

18. 12. 12 F

Felice ad patriciam dignitatem prouecto, Aëtius magister militum factus est. Agricola Pelagianus Seueriani Pelagiani Episcopi filius Ecclesias Hiberniæ dogmatis sui insimulatione corrupit. Sed actione Palladij diaconi Papa Cœlestinus Germanum Antisiodorensem Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis Britannos ad Catholicam fidem dirigit. Prosper.

Marcellinus ait Orthodoxos Macedonianorũ Ecclesiam extra muros vrbis positam abstulisse, quoniam iidem Macedoniani Antoninum Germis Catholicum Episcopum interfecerunt.

Prosper de missa ab Cœlestino in Britanniam legatione testis est lib. cont. Collat. in fine. At Constantius in vita Germani scribit à Synodo Gallicana missum, cum eóque Lupum Trecensem. quod & Beda lib. I Hist. Angl. cap. XVII testatur.

S. Germanus in itinere S. Genouefam Deo despondit, ac numum cruce signatum ei præbuit. Constantius in S. Germ. vita.

Nestorius scriptis per Ægyptum, aliásque prouincias missis hæresim suam disseminauit, duas in Christo personas asseuerans. Cœlestinus his acceptis Cyrillo mandat, vt diligenter de authore illorum inquireret. Is ad Nestorium humanissimas literas dedit, quibus arrogantissimè ille rescripsit. Acta Ephes. Conc.

Iuuenalis Hierosolymorum episcopus ordinatur mortuo Praylio.

Aëtius comes haud procul Arelate Gotthos deuicit, & Anaolfum eorum optimatem capit. Iuthungos similiter & Noros debellat. Idatius.

5143 | 4413 | 430 | 147 | *Theodosius* XIII. *Valentinianus.* *Cœlestini* 8. | 23 6 | II | 1183 | 1178

19. 13. 13 E

Marcell. Theodosius Imper. tricennalia gessit.

Prosper hoc anno mortuum scribit Augustinũ, cùm Iuliano Pelagiano responderet, V Kal. Sept. Agebat ætatis annum LXXVI, episcopatus XXXVI.

Per. Iul. ☀ ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis condę	Æra Nab.
5144 20. 14. 14 D	4414	431	148	24 7	111	1184	1179

Marcellinus hoc anno dicit Cælestinum per Epistolam Nestorio x dierum inducias dedisse, & à Synodo Ephesi damnatum. Sed id anno sequenti contigit. Hoc quidem ipso Cælestinus acceptis Cyrilli literis suam illi vicem mandauit. qui coacta Synodo quatuor legatos decreuit Constantinopolin, qui Cœlestini literas ad Nestorium deferrent, quibus x dierum inducię ad resipiscendum dabantur. Adiecit & confessionem fidei cum XII anathematismis, quibus Nestorianæ hæresis summa condemnabatur. At Nestorius Theodosij gratia fretus hæc omnia insuper habuit, & in Cyrillum ipsum Imperat. commouit.

Aëtius denuo Noros rebellantes edomat. Sueui initam cum Gallæcis pacem turbant. Vnde ad Aëtium legationem suscipere cogitur Idatius Episcopus. Idat. Chron.

Antiochus. *Cælestini*
Bassus. 9.

TERTIA SYNODVS EPHESINA OECVMENICA.

Hoc anno Concilium Ephesinum contra Nestorium celebratur. Cælestinus suas vices Cyrillo delegauit. Misit autem legatos Arcadium & Proiectum Episcopos, & Philippum Presbyterum. Arcadium suspicatur Baron. Gallum fuisse, qui subscriptus est Concilio Regiensi post annos VIII. Proiectum verò Forocornelienſem. de quo Petrus Chrysol. Ser. CLXI.

Interfuerunt supra CC Episcopos. Theodosius præposuit Candidianum Comitem Domesticorum Nestorianum, vt tranquillitati prospiceret: non vt quæstionibus & controuersiis immisceret sese, vt Theodosius ipse in Sacra dicit. necnon Irenæum. Expectatus est Ioannes Antiochenus. Sed cùm ad condictum non adesset, Synodus inchoatur XXII die Iunij. Citatus ter Nestorius non adfuit. Ideo exauthoratus est.

Post hæc Ioannes Antiochenus cum suis aduenit die V à Nestorij damnatione: id est XXVII Iunij. qui statim Cyrillum & Memnonem, in diuersorio, coacto Conciliabulo, damnauit, & acta Cōcilij rescidit. Comites interceptis omnibus Catholicorum literis, quæ libitum fuit ad Imperat. scripserunt: ac diu admodum Orthodoxi afflictati sunt; ipse etiam Cyrillus in carcerem coniectus.

Damnata in eodem Concilio Pelagiana hæresis Iulij XXIII. Conatus est etiam Iuuenalis Hierosol. obrepere Synodo, & impetrare vt Hierosolyma Palæstinæ principatum haberet. de qua re Cyrillus ad Leonem questus est. vt Leo docet Ep. LXI.

Tandem per fidum hominem habitu peregrini Constantinopolim destinatum, literas in arundine inclusas ei dantes, certiorem Imperat. de omnibus fecerunt. Ita annitentibus Monachis, præsertim S. Dalmatio, Imperat. Synodum probauit.

bauit. Eiectus Nestorius. subrogatus Maximianus. Pulcheria multum ad id contulit. quæ & Ecclesiam S. Mariæ in Blachernis extruxit. Acta Eph.

Moritur hoc anno S. Paulinus x Kalend. Iul. ætatis LXXVIII. qui quod Vandalorum regis genero seruiisse dicatur, non potest de Geiserico accipi, sed de Guntharo eius fratre, qui ex Hispania & ipse transiit in Africam.

Theophanes ait hoc tempore Nonnum Edessæ Episcopum fuisse: qui Margaretam Antiochenam meretricem Deo consecrauit, & Pelagiam nominauit.

Aëtius Francis prælio superatis, & ad pacem susceptis, Cesorium comitem legatum ad Sueuos mittit, quibus cum Idatius reuertitur. Chron. Idatij.

5145 21. 15. 15 CB	4415	432	149	*Valerius.* *Aëtius.*	XLVI *Pontifex* *Sixtus* I.	25 8	IV	1185	1180 Maij 7.

Cælestinus Papa moritur VIII Eid. Apr. cùm sedisset annos VIII, M. V, D. III. Successit ei Xystus. Prosper, & Marcellinus. Hic est ille, qui presbyter Pelagianam hæresin oppugnarat. Aug. Ep. CV. Scripsit ad Nestorium Antiochiam: vbi in Monasterio S. Euprepij versabatur; vt resipisceret. Theodosius Imp. in Ioanne Antioch. cum Cyrillo reconciliando laborat; idque per Simeonem Styliten egit.

Tandem Orientales Paulum Emesenum Episcopum Alexandriam destinant: qui frustrà ab Cyrillo exprimere tentauit, vt damnaret anathematismos suos. ac denique cum eo consensit. Acta Eph.

Hoc anno Bonifacius ab Africa ad Vrbem veniens magister militum factus est. Qui cùm Aëtium superasset, paulò pòst morbo periit. Ita Prosper. At Marcellinus ait ipsum ab Aëtio vulneratum, tertio mense decessisse, & Pelagiæ vxori mandasse, vt ne alteri, quàm Aëtio nuberet. Addit Idatius Sebastianum generum illi substitutum per Aëtium de palatio pulsum fuisse.

5146 22. 16. 1 A	4416	433	150	*Theodosius* XIV. *Maximus.*	*Sixti* 2.	26 9	Ol. 303	1186	1181

Maxima vrbis regiæ pars Septentrionalis per tres dies continuos incensa, collapsaque pòst mense Augusto. Prosper & Marcell. Socrates lib. VII, cap. XXXVIII. Chron. Alex. ait mense Loo A. D. XII Kal. Sept. contigisse; & ἀπὸ πυρὸς cœpisse, & horrea concremasse.

Multi sancti contra Cyrillum mouentur, quod cùm Orientalibus consensisset, & duas naturas admisisset. Liberatus cap. VII.

Sixtus monitu S. Apollinaris, cum Rauennates decretum electionis Rauennatis Episcopi Romam attulissent, Petrum diaconum Forocor-

Per. Iul. ☽. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				nelienſem eligit, cognomento Chryſologum. Rubeus in Hiſt. Rauenn. S. Proſper contra Collatorem ſcripſit. Sixtus Papa à Baſſo Exconſule & Mariniano accuſatus Valentiniano præſente, his Coſſ. in plena Synodo abſoluitur: ac Baſſus proſcribitur. Extant Acta Conc. Rom. Cenſorio Comite regreſſo, Hermericus Sueuorum rex cum Gallæcis pacem inſtaurat. Idat.				
5147 23. 17. 2 G	4417	434	150	*Ariobindus.* *Aſpar.* *Sixti* 3.	27 10	II	1187	1182
				Honoria Valentiniani Imper. ſoror ab Eugenio procuratore ſuo ſtuprata, palatióque pulſa, & Theodoſio tranſmiſſa, Attilam contra Occidentalem remp. concitauit. Maximiano Epiſcopo Conſtantinop. mortuo ſubrogatur Proclus. Socrates lib. VII, cap. XXXIX. Melania iunior à Voluſiano patruo Conſtantinopolin accita ipſum conuertit ad fidem. Sur. Ian. 31. Vincentius Lirinenſis hoc anno ſcripſit libellum ſuum triennio poſt Epheſinam Synodum.				
5148 24 18. 3 F	4418	435	151	*Theodoſius* XV. *Valentinianus* IV. *Sixti* 4.	28 11	III	1188	1183
				Pax facta cum Vvandalis, data eis ad habitandum per triennium in loco Africæ portione Hippone, III Idus Februarij. Eodem tempore Guadicarium Burgundionum regem intra Gallias habitantem Aëtius bello obtinuit, pacémque ei ſupplicanti dedit, qua non diu potitus eſt. ſiquidem illum Hunni cum populo ſuo, atque ſtirpe deleuerunt. Proſper. Forum Theodoſij in loco, qui Helianæ dicitur, ædificatum eſt. Sebaſtianus Bonifacij quondam patricij gener vrbe Auguſta fugit, atque in Africa interemptus eſt. Marcellinus. Paulus Diac. L. XIV ſcribit per Trigetium data tam Vandalis Africæ partem. Baronius hoc anno refert S. Germani geſta in cauſa Gallorum Aremoricorum: quibus infenſus Aëtius, quòd defeciſſent, Alemannis illos vlciſcendos dediderat. Codex Theodoſ. hoc anno promulgatur XV Kal. Mart. Libri Neſtorij à Theodoſio interdicti, & incendio damnati. L. vlt. Cod. Theod. de Hæreticis. Neſtoriani Diodori Tarſenſis, & Theodori Mopſueſteni, qui duas naturas confitebantur, volumina publicant, vt Neſtorium non noua docuiſſe monſtrarent; eáque in Syrorũ & Armeniorum linguam tranſtulerant. Acacius verò Melitinenſis, & Rabula Edeſſæ Epiſcopi Armeniæ Epiſcopis ſcripſerunt, ne Theodori libros admitterent. At Epiſcopi Armeni legatos Leontium, & Aberium ad Proclum Conſtant. miſerunt. cum vno volumine Mopſueſteni. Proclus ad eos reſcripſit; ac tunc poſuit, vnum de Trinitate incarnatum, ad Neſtorianorum verſutias euitandas. quem librũ Ioanni Antiocheno per Theodorum diaconum direxit. Ioannes cum ſuis probauit. At				

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
						1	

Basilius quidam diaconus Cyrillo Tomum Procli, & Armeniorum libellos obtulit. Cyrillus IV libros fertur scripsisse, tres contra Diodorum, & Theodorum, quasi Nestorianos, & I de Incarnatione, in quibus Felicis Papæ, & Dionysij Areopagitæ Corinthiorum Episcopi testimoniis vtitur. In his Theodori dicta laudantur. At Catholici Acephalis responderunt, non illos esse Cyrilli. Basilius librum edidit, quo Theodori & Diodori blasphemias vitandas docuit. Post hæc Armenij Monachi Constantinop. veniunt, & vbique ambos illos damnandos esse suaserunt. Ioannes Antiochenus, Synodo congregata, tres pro Theodoro dictauit epistolas: 1 Theodosio; 2 Cyrillo, 3 Proclo. Imperator Ioanni sacram direxit, & Theodorum approbauit. Idem fecit & Cyrillus. At Proclo interroganti cuius essent capitula, quæ Theodoro tribuerentur, Ioannes se nescire respondit. Hæc totidem ferè verbis Liberatus cap. x. quæ ad trium Capitulorum notitiam necessaria sunt.

Isidorus. *Sixti*
Senator. *5.*

5149 25. 19. 4 ED	4419	436	152	29 12	IV	1189	1184 Maij 6.

Gotthi pacis placita perturbant, & pleraque municipia sedibus vicina suis occupant, Narbonensi oppido maximè infesti. quod cùm diu obsidione & fame laboraret, per Litorium comitem ab vtroque periculo liberatus est. Prosper. Theodoricus enim rex Narbonam obsedit. Idatius ab Aëtio liberatam scribit: & ab eodem cæsa Burgundionum XX M.

Nestorius edicto Theodosij in Oasim deportatur. Acta Eph. Syn. Euagrius.

Ioanne Antiocheno, cùm sedisset annos XIII, mortuo, creatus est Domnus Euthymij olim alumnus, & desertor. Cyrillus in Euthymio.

Aëtius dux vtriusque militiæ Patricius appellatur. Hic Dorostoro in Mœsia oriundus, patre Gaudentio, strenuus, ac fortis Romanum imperium acerrimè propugnauit. Iornandes.

Aëtius II. *Sixti*
Sigisuuldus. *6.*

5150 26. 1. 5 C	4420	437	153	30 13	Ol. 304	1190	1185

Valentinianus vt Eudoxiam Theodosij filiam duceret, quam dudum desponsauerat, Constantinopolim venit, eáque sibi nupta apud Thessalonicã Italiam repetens hiemauit. Marcel. Prosper. Chron. Alexandr. Valentinianum ait mense Octobri, XII Kalend. Nouemb. Constantinopolin venisse, ac nuptias celebrasse IV Kal. Nouembris. At Socrates id factum ait anno superiore L. VII, cap. XLIII, & vrbem Thessalonicam ad nuptias delectam.

Bellum aduersus Gotthos Hunnis auxiliaribus geritur. Geisericus rex Vandalorum volens Catholicam fidem subuertere, quosdam Episcopos ciuitatibus expulit. Eodem anno piraticam barbarorum fœderatorum desertores exercuerunt.

Per idem tempus IV Hispani, Areadius, Probus, Paschasius, & Eutychius Geiserico gratissimi,

Per. Iul. ☀. ☾. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5151 27. 2. 6 B	4421	438	154	31 14	11	1191	1186

cùm ad eiurandam fidem adigi non possent, interempti sunt. Puer autem Paulillus Paschasij, & Eutychij frater, diu fustibus cæsus, ad extremum seruitute damnatur. Prosper.

Primus Cyrilli cyclus hoc anno cœpit. qui annorum XCV fuit. Desiit autem anno Christi DXXXI, vt suo loco dicetur. Vide lib. II, cap. LXVII.

Theodosius XVI. *Sixti*
Faustus. 7.

Iidem piratæ multas insulas; sed præcipuè Siciliam vastauêre. Aduersus Gotthos in Gallia quædam prosperè gesta. Prosper. Idatius ait cæsa Gotthorum octo millia Aëtio duce. Item Hermericum regem Sueuorum regem morbo oppressum Rechilam filium suum substituisse in regnum, qui Andeuotum ad Singilionem Bæticæ fluuium aperto Marte prostrauit. Isidorus Vndenotum appellat Romanæ militiæ ducem.

Marcell. Cotradis prædo cum piratis suisque comitibus captus, interfectúsque est.

S. Ioannis Chrysostomi reliquiæ Constantinopolim allatæ die 28 Ianuarij, ibi sepultæ. Valentinianus cum vxore Eudoxia Rauennam ingressus est. Socrates lib. VII, cap. XL. IV ait S. Chrysostomi corpus relatum anno XXXV postquam depositus est, Consulatu XVI Theodosij, VI Kal. Febr.

Cosmas Vestiarius id à Proclo impetratum scribit: cùm is Catholicos, qui ob Chrysostomum separatim conuentus agerent, adunasset.

Cùm autem Ioannis corpus Comanis moueri non posset, Theodosius literas ad eum scripsit.

Ignatij quoque reliquiæ in Fortunæ templum translatæ. Euagr. L. I, c. XVI.

Inuenta sunt corpora SS. XL martyrum. Sozom. L. IX, cap. II.

Eudocia coniux Theodosij voti soluendi causa Hierosolymam missa ab Theodosio: quod votum Melaniæ cohortatione susceperat. Illa Hierosolymitanos alloquens, & ad Græcas in Palæstinam inductas colonias alludens, in concione dixit,

Υμετέρης γενεῆς τε καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι.

Quod in Annalibus ad illam Lacedæmoniorum & Hierosolymitanorum cognationem, de qua Mac. II, refertur: & Euagrius reprehenditur. Frustra. Neque enim Lacedæmone orta erat Eudoxia. Ibi porrò annum morata est Eudoxia, & templum S. Stephani condidit. Euagr. I, cap. XX. Socrat. VII, cap. XLVII.

5152 28. 3. 7 A	4422	439	155	32 15	III	1192	1187

Theodosius XVII. *Sixti*
Festus. 8.

Theodosius Imperator octaua quinquennalia edidit. Eudocia ab Hierosolymis vrbem regiam remeauit: beatissimi Stephani reliquias, quæ in basilica S. Laurentij positæ venerantur, secum deferens. Hoc tempore Gensericus Africæ ciuitates, Carthaginémque metropolim occupauit X Kalend. Nouembris. Marcell. Chron. Alexandr.

Eudocia Hierosolymis duas catenas S. Petri,

quarum alteram Romam misit ad filiam Eudoxiam; alteram Constantinopoli seruari voluit in Ecclesia S. Petri. Nam Eudoxia basilicam in memoriam S. Petri Romæ condidit, titulo Eudoxiæ, quæ S. Petri ad vincula dicitur. Vide Sur. Aug. 1.

Prosper: Littorius, qui secundæ ab Aëtio Patricio potestati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aëtij gloriam superare appetit, dúmque haruspicum responsis, & dæmonum significationibus fidit, pugnam cum Gotthis imprudenter conseruit. Sed magna clade illata, captus est ipse. Iulianus Athelenensis Pelagianus Episcopatu deiectus irrepere conatus in communionem, Leonis Diaconi hortatu à Sixto repulsus est. Vitricus Reip. fidus clarus habetur in bello. Pax cum Gotthis facta, cùm eam post ancipitis pugnæ lacrymabile experimentum humilius quàm vnquam antè popposcissent. Geisericus, de cuius amicitia nihil metuebatur, XIV Kalend. Nouemb. Carthaginem dolo pacis inuadit, omnésque opes eius, excruciatis diuerso tormentorum genere ciuibus, in ius suum vertit. Sæuiit in Sacerdotes maximè, & Ecclesias in profana vertit habitacula. Carthago à Vandalis capta, anno postquam Romana esse cœperat DXXCV: (aliàs DXXCIII) Idem & Victor. Vtic. lib. 1. Idatius ait Carthaginem captam XIV Kal. Nouembris. Item Litorium apud Tolosam cùm hostes cecidissent, esse captum.

Saluianus lib. VII scribit Gotthos enixè pacem à Romanis postulasse, nec impetrasse: ideóque Theodoricum vsque ad diem prælij stratum cilicio preces fudisse. Aëtius misso Auito, qui Cæsar posteà fuit, ægrè pacem impetrauit.

Geisericus Quod vult Deum Episcopum cum Clericis in nauim fractam nudos exposuit: qui Neapolim Campaniæ peruenerunt. Victor.

Mortuo summo Episcopo Cæsarienses Constantinop. venerunt, vt Episcopum acciperent. Proclus Thalassio Pr. Præt. Illyrici nec opinatò manus imposuit. Socrat. lib. VII, cap. vlt.

Concilium Regiense hoc anno in Galliis celebratum contra Armentarium Episcopum Ebredunensem à duobus tantùm ordinatum.

Sebastianus Comes cùm esset Constantinopoli, de imminente sibi periculo certior factus, ad Theodoricum Gotthorum regem, inde Barcinonam in Hispaniam confugit. Idatius.

				Valentinianus V.	XLVII *Pontifex*	33	IV	1193	1188
5153	4423	440	157	*Anatolius.*	*Leo* I.	16			Maij
I. 4. 8									5.
GF									

Paulinus magister Officiorum in Cæsarea Cappadociæ, iubente Theodosio principe, interemptus est. Romanæ Ecclesiæ Leo XLIII Papa creatus, vixit annos XXI. Marcellinus. Hoc igitur anno mortuus est Sixtus V Kalend. Aprilis, cùm sedisset annos VIII, minus dies XXX. Prosper ait XL amplius diebus Romanam Ecclesiam sine antistite fuisse, cùm expectaretur Leo Diaconus, qui pacis inter Aëtium & Albinum redintegrandæ causa

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				in Gallias abierat. Is legatione publica est accitus.				
				Geisericus Siciliam grauiter affligens, accepto nuncio de Sebastiano ab Hispania ad Africam transeunte, celeriter Crathaginem venit. Verùm ille amicum se magis, quàm hostem videri volens diuersa omnia apud barbaros, quàm præsumpserat reperit, eáque spes causa illi maxima, & calamitatis, & infelicis mortis fuit. Prosper. Fugit autem in Africã, cùm proditionis insimulatus esset. Idatius porrò scribit Gaisericum diu Pannoniã obsedisse, ac Maximini apud Siciliam Arianorum ducis instinctu aduersus Christianos grauem persecutionem excitasse. Plerique Carthaginienses nobiles in Oriente exulant, quos Theodoretus commendat.				
				Censorius comes, qui legatus ad Sueuos missus fuerat, residens Mirtyli, obsessus à Rechila sese tradidit. Idatius.				
5154 2. 5. 9 E	4424	441	158	*Cyrus solus.* *Leonis* 2.	34 17	Ol. 305	1194	1189
				Cyrus iste ob Poëticam Eudociæ gratiosus, ab ea promotus est. Suidas.				
				Theodosius bellum contra Vvandalos mouet, Areobinda, & Anaxilla, atque Germano ducibus cum magna classe directis. Sed longis cunctationibus rem pessundederunt. Prosper.				
				Persæ, Saraceni, Zanni, Isauri, Hunni Romanorum sola vastant. Missi sunt contra eos Anatolius & Aspar magistri militiæ, pacémque cum eis vnius anni fecerunt. Chron. Alexand.				
				Ioannes natione Vvandalus, magister militiæ Arnegisclı fraude in Thracia interemptus est. Hunnorum reges in Illyricum irruunt. Naisum, Singidunum, aliáque oppida Illyrici exciderunt. Marcellinus, & Chron. Alexand.				
				Hoc anno celebratur Arausic. Concilium 1, ex Narbonensi, & Lugdunensi prouinciis.				
				Hermericus rex Sueuorum diuturno septem annorum morbo sublatus est. Rechila eius filius Hispali obtenta, Bæticam, & Carthaginiensem prouincias in suam redigit potestatem. Idatius.				
				Asturius dux vtriusque militiæ ad Hispanias missus Tarraconensium cædit multitudinem Bacaudarum. Idatius.				
5155 3. 6. 10 D	4425	442	159	*Dioscorus.* *Leonis* *Eudoxius.* 3.	35 18	11	1195	1190
				Hunnis Thraciam, & Illyricum vastantibus, exercitus, qui in Sicilia morabatur, ad defensionem Orientalium partium reuertitur.				
				Cum Geiserico à Valentiniano pax confirmata, & certis spatiis Africa inter vtrumque diuisa.				
				In Geisericum conspirant optimates: sed detecti crudelissimè necantur. Prosper.				
				Marcellinus ait Bledam & Attilam fratres Illyricum Thraciámque depopulatos esse. Quod & Chron. Alex. testatur. Paulus Diac. lib. XIV scribit Theodosium 6000 librarum auri Attilæ persoluisse, & 1000 annuas promisisse.				

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Concilium Vasense dictum in Narbonensi Gallia celebratum.				
5156 4. 7. 11 C	4426	443	160	*Maximus* II. *Paternus.* — *Leonis* 4.	36 19	III	1196	1191
			170	Manichæos latentes in Vrbe S. Leo intercepit, & eorum codices combussit. Prosper.				
				Theodosius Imper. ex Asiana expeditione in vrbem rediit. Thermarum, quæ Achilleæ dicuntur, encæniæ factæ. Marcellinus. Prius autem thermæ dedicatæ, nempe III Id. Ian. Rediit verò Theodosius VI Cal. Sept. Chron. Alex.				
				Theodoretus cùm Antiochiæ frequens esset in Synodis, suspectus Nestorianæ hæresis à Theodosio iubetur vrbe se sua continere. Theodor. Episc. LXXXII, & XC, ac sequentibus.				
5157 5. 8. 12 B A	4427	444	161	*Theodosius* XVIII. *Albinus.* — *Leonis* 5.	37 20	IV	1197	1192 Maij 4.
				Attila Bledâ fratre suo cæso populos eius sibi subiicit. Prosper. Theodosius noua quinquennalia dedit. Archadia soror Theodosij finem viuendi fecit. Seuerũ Presbyterũ, & Ioannem Diaconũ Eudociæ reginæ apud Æliam vrbem ministrantes Saturninus comes domesticorum occidit iussu Theodosij. Eudocia Saturninum interficit: statimque mariti nutu regiis spoliata ministris apud Æliã moritura relinquitur. Marcellinus. Chron. Alex. ait Theodosium oblatum sibi pomum Phrygium inusitatæ magnitudinis Eudociæ misisse; hanc verò Paulino Magistro. Ob id suspecta reddita, Hierosolymam proficiscitur. Paulinus interficitur.				
				Contra Manichæos Concilium Romæ habitum à Leone Papa. Ipse ad Turibium Ep. IX, cap. XVI.				
				Cyrillus obiit hoc anno V, Idus Iun. Sedit annos XXXII, id est inchoauit. Nam creatus est anno CCCCXII, vndecimo Kal. Nou. Succedit Dioscorus, qui Theodoreto infensus fuit.				
				De Paschate huius anni consultus à S. Leone Paschasinus Lilybetanus ritè respondit celebrandum esse Aprilis XXIII. Epist. eiusdem Paschasini extat, ante S. Leonis LXIV. Vide lib. II, cap. LXII.				
				Asturio magistro vtriusque militiæ gener ipsius successor mittitur Merobaudis natu nobilis, & eloquentiæ, ac poëtices laude celeberrimus; adeò vt statuas meruerit. Hic breui tempore Aracellitanos Bacaudas contudit. Inde nonnullorum inuidia Romam reuocatur. Idatius.				
				In Asturicensi vrbe Gallatiæ latentes Manichæi gestis episcopalibus deteguntur; quæ ab Idatio, & Turibio Episcopis, qui eos audierant, ad Antoninum Emeritensem Episcopum directa sunt. Idatius.				
5158 6. 9. 13 G	4428	445	162	*Valentinianus* VI. *Nomus.* — *Leonis* 6.	38 21	Ol. 306	1198	1193
				Contra S. Hilarium Arelatensem illicitas ordinationes attentantem rescribit Valentinianus Imperator, Leone Papa postulante, qui Romæ				

habito concilio de causa Arelatensis Episcopi alienos fines inuadentis, sententiam in eum tulit. Extat Nouella Valentin. in Nouel. L. vn. Tit. XXIV de Episc. ordin.

Hucusque S. Prosper Chronicon suum perduxit.

Vitus magister vtriusque militiæ missus in Hispanias cùm Carthaginienses vexaret, & Bæticos, superuenientibus Sueuis, Gothísque, qui in auxilium ipsi venerant, superatis, territus profugit. Sueui prouincias illas prædati sunt. Idatius.

5159	4429	446	163	*Aëtius* III.	*Leonis*	39	11	1199	1194
7. 10. 14 F				*Symmachus.*	7.	22			

Magna fames Constantinopoli, ac templum regiæ ciuitatis exustum. Marcell.

Picti atque Scoti Britanniam inuadunt; Aëtij ope frustra à Britannis implorata. Gildas.

Idatius Solis defectionem contigisse notat IX Kalend. Ian. feria tertia. Conuenit quidem feria. Sed defectio Solis hoc tempore nulla esse potuit.

5160	4430	447	164	*Ardabures.*	*Leonis*	40	111	1200	1195
8. 11. 15 E				*Callepius.*	8.	23			

Proclus Constantinopolitanus Episcopus obiit Octobris XXIV. Menolog.

Successit ei Flauianus, qui quod Chrysaphio eunucho munera offerre detrectasset, apud eum offendit. Niceph.

Ingenti terræ motu Constantinopolis muri, cum LVII turribus conciderunt. Sed & fame, ac peste laboratum est. Attila quoque tota Europa grassatus est. Eodem anno muri Constantinop. intra tres menses Constantino Præf. Præt. operam dante reædificati sunt. Attila rex vsque ad Thermopolim venit. Contra hunc pugnans Arnegisclus magister militiæ in ripensi Dacia multis hostibus interfectis occubuit. Marcellinus.

Chron. Alexandr. his ipsis Coss. refert ingentem terræ motum fuisse, ita vt ciues omnes extra vrbem degerent. nemo tamen hominum periit. Hic ille motus est, per quem arreptus in cælum puer trisagium hymnum audiit. Nicephor. XIV, cap. XLVI. Huius historiæ meminit Felix Papa Epist. III ad Cnapheum, & sub Proclo contigisse memorat. Hoc Baron. anno superiore retulit. quo & Procli obitum statuit. Verùm hunc ad annum perseueraſſe probabile est. Quin & hoc anno factum arbitror, quod Baron. superiore narrat; Chrysaphium Eunuchum aduersus Pulcheriam concitasse principem. quam cùm Diaconissam fieri iussisset; illa præsentiens imperij se gubernatione abdicauit. Niceph. ib. cap. XLVII.

Ad Turibium Asturicensem scribit Leo, & Concilium aduersus Priscillianistas indicit. Idem Bassianum Ephesi Episcopum deponit. Act. XI Chalced. Synodi.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O-lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5161 9. 12. 1 DC	4431	448	165	*Zeno.* *Leonis* *Postumianus.* 9.	41 24	IV	1201	1196 Maij 3.

Hoc anno Eutyches hæreseos conuictus est mense Nouemb. in Concilio Constantinop. accusante Eusebio Dorylæi Episcopo. Cœpta est Synodus VI Id. Nou. vt est in Act. 1 Calched. Conuenerant primùm in causa Florentij Sardeorum Metropolitani contra Ioannem & Cossinium eius suffraganeos.

Eodem anno bis postulatus iudicio Ibas Edessenus, bis absolutus est: primùm Tyri mense Febr. deinde Beryti mense Septemb. Accusatus primùm à presbyteris, & Diaconis horrendæ blasphemiæ apud Domnũ. Qui cum Antiochiam venissent, ab Iba excõmunicati sunt. Sed superueniente festiuitate quadragesimæ ascensionis à Domno iussi sunt absolui, ea lege, vt Antiochia ne discederent. At quidam ex iis ad comitatum iuerunt; indéque sacros apices ad Photium, Eustathium, & Vranium Episcopos attulerunt, vt Beryti audirentur. Erant cum iis Eulogius Diaconus Constant. & Damascius vir spectabilis tribunus, & notarius. Interim à Domno, & eius concilio damnati sunt. Postea Beryti Ibas absolutus est, cum Edesseni clerici illum purgassent. Hæc ex Actis Concil. Calched.

Tertius Francorum rex hoc anno cœpit Merouæus, postquam Clodius obiit. qui XX circiter annis regnauit. Vide lib. XI cap. XLVIII.

Rechila rex Sueuorum gentilis moritur Augusto mense Emeritæ. cui Rechiarius filius Catholicus succedit. qui statim vlteriores prouincias prædationibus infestas habuit. Idatius. Isidorus octo annos Rechilæ tribuit.

Rechiarius Theodorici Gothorum regis filiam duxit; & Vasconiam mense Februario populatus est. Idat. Censorius Hispali per Aiulfum iugulatur. Rechiarius mense Iulio ad Theodoricum socerum profectus Cæsaraugustanam prouinciam & Ilerdensem vrbem deprædatus est Idat.

5162 10. 13. 2 B	4432	449	166	*Protogenes.* *Leonis* XLIX *Imper.* *Asterius.* 10. *Marcianus.*	42 25 1	Ol. 307	1202	1197

Hoc anno λῃστικὴ συνόδος Ephesi est habita fraude Chrysaphij Eunuchi; in qua Eutyches à Dioscoro communioni restitutus est. Flauianus damnatus; & cum Rom. Pont. appellaret, in exilium detrusus est, ac mortuus. Huic suffectus est Anatolius presbyter, & Apocrisiarius Dioscori, vt ait Niceph. Chron. Ea indicta Synodus in Kalend. Aug. cœpta est IV Id. Aug. Et subscripsêre Domnus Antiochenus, Iuuenalis Hierosolymitanus, & alij. Quanquam videtur postea Domnus desciuisse. Nam & depositus est cùm aliis, maximè Theodoreto. Legati Romani Pontif. vexati. Hilarius effugit, & Romam venit. Ibi habitâ Synodo, Leo Pont. Synodum illam abrogauit. Acta Conc. Calched. Liberatus.

Dioscorus Alexandriam reuersus indicto Con-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Annl Chr.	Æra Dioc		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				cilio Leonem excõmunicauit. Conc. Calch. Act. 1. Marina Theodosij soror obiit. Marcell. & Chron. Alex. Hoc anno Sebastianum à Genserico occisum esse referr Idatius.				
5163	4433	450	167	*Valentinianus* VII. *Auienus.* — *Leonis* XLIX *Imp.* II. *Marcianus.*	43 26 2	11	1203	1198
11. 14. 3 A				Theodosius agnito errore, Eudociam coniugem acriter obiurgauit: quæ Ierosolymam petiit. Pulcheriam reuocauit in regiam. Moritur deinde IV Kal. Aug. ætatis XLIX, cùm Marcianum successorem antè delegisset. Theodorus Lector. Marcellinus. Imperauit annos XLII, menses III. Marcianus ergo imperium cum vxore Pulcheria cepit. qui statim generalem Synodum indixit: cùm S. Leo legatos Cõstantinopolin misisset. qui cum Anatolio Episcopo Concilium ibi celebrarunt, & Eutychianos damnarunt. Acta S. Abundij, quæ in Annal. Num. XXIX citantur. Orta inter Viennensem & Arelatensem Episcopos controuersia, & hoc anno instauratâ, Leo Pont. Viennensem Arelatensi subiici noluit. Vide Baron. N. LII. Marcell. scribit hoc anno Chrysaphium eunuchum Pulcheriæ nutu interemptum esse. Ita & Chron. Alex. Chron. Alex. refert eodem hoc anno Attilam Valentiniano mandasse, vti sibi Palatium Romæ adornaret: Aëtium verò profectum in Gallias Alaricum aduersus illum incitasse. tum ad Danubium profligatas Attilæ copias: sed Alaricum occubuisse. Narrat & Cyrum Præf. Præt. & Vrbi simul quatuor totos annos, quòd ei in Circo populus acclamasset, à Theodosio in ordinem redactum, & Clericum factum: Smyrnensem deinde creatũ Episcopum, vt ab illo populo interficeretur, qui iam IV Episcopos peremerat. sed ipsum conciliato sibi populo ad mortem vsque perstitisse Episcopum.				
5164	4434	451	168	*Marcianus Aug.* — *Adelphius.* — *Leonis* 12.	27 3	III	1204	1199
12. 15. 4 G				Marciani Imperatoris admirabilem historiam Theophanes ac Cedrenus, & Euagrius describunt. Hoc anno Attila Galliam populatur; Parisij Genouefæ precibus liberati. Tandem ab Aëtio in campis Catalaunis vincitur. De qua victoria Theophanes meminit, aitque Aurelianam vsque peruenisse Attilam, & ab Aëtio profligatum. Huic prælio Meroueus Francorum rex interfuit; & Theodoricus Gotthorum rex, cui Thorismundus siue Thorismo filius successit. Meminit huius victoriæ Idatius in Chron. & haud longè Metis, quam Hunni perruperant, profligatum refert Aëtium: ac CCC M ferè in eo prælio cecidisse. Isidorus in Chronico Gotthorũ, æra CCCCLXVII ait Theodoricum post Vvalliam annis regnasse XXIII, & ab Aëtio repressum ab Arelate. Eodem extincto Theudonem à Litorio esse victum.				

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5165 13. 16. 5 FE	4435	452	169	28 3	IV	1205	1200 Maij 2.

Theodoricum verò in prælio contra Hunnos esse cæsum. Atqui prælium hoc in campis Catalaunis contigit Aëtio duce hoc anno, æra CCCCLXXXIX.

CONCILIVM CALCHEDONENSE OECVMENICVM QVARTVM.

Hoc anno Calchedone Synodus œcumenica celebratur, cui Marcianus Imper. cum Pulcheria Aug. & Magistratibus, ac Senatoribus interfuit. In ea λῃστρικὴ Synodus antiquata. damnatus Eutyches & Dioscorus. Cœpta est VIII Id. Octob. & XIII sessionibus finita Kal. Nou. & Canones sanciti XXIX. sed qui à S. Leone minimè recepti videntur, vt ex Leone Ep LXI colligitur. Gelasius I Opusc. I de Anath. Huius acta perscribit Euagrius lib. II, cap. IV. Vide & Liberatum.

Eclipsis Lunæ contigit Sept. XXVI; feria IV, hora 5. 39′ post meridiem Compostellæ, fuitque digitorum 10. Cuius illîc extremum videri potuit. Idatius Chronico. Placidia Valentiniani Imper. mater Romæ moritur. Idatius.

Herculanus. *Leonis*
Sporatius. 13.

Pro Calched. Concilio laborat Imperator, & quæ contra Flauianum gesta erant, abolet. Acta Calch. Conc.

Proterius Alexandrinus Episcopus eligitur.

Pulcheriam mortuam hoc anno Theophanes, Cedrenus, aliique referunt.

Alexandrini Dioscori amore tumultuantur, comminati se frumentum prohibituros, quod Constantinop. aduehebatur. Marcianus ergo frumentum Pelusium conuehi iubet. Alexandrini fame compulsi, Proterio deprecante, conquiescunt. Theodosius Monachus post Calchedon. Synodum cursu Palæstinam petens Eudociam decipit, inficitque peste hæretica; Hierosolymitanum thronum occupat: Scythopolitanum Episcopum Seuerianum iugulat; Athanasium Diaconum liberè increpantem occidit. Ob id à Marciano iussus constringi, fuga est elapsus. Fugerunt tunc Iuuenalis Episcopus Hierosol. & Domnus Antiochenus, aliique; qui postea redierunt. Theophanes.

Attila Aquileiam, Ticinum, & Mediolanum vastat, cúmque Romam tenderet, S. Leonis interuentu recessit. Marcell. Comes. Cassiod. Miscella. Idatius à Marciano missis auxiliis Aëtio duce plerosque barbaros occisos ait: & facta pace Attilam ad sedes suas reuersum. At Iornandes postquam ab Italia recessit, rursum in Gallias regressum esse narrat, vt Alanos trans Ligerim consistentes opprimeret. Verùm Thorismondum illi se opposuisse, nec minore, quàm in Catalaunis campis, clade ipsum affeciisse. Venetiarum vrbs ex illa barbarorum incursione originem accepit; Italis plerisque ex vrbium suarum incendiis & ruinis ad æstuaria receptum habentibus.

Carthaginiensis Ecclesia, quæ per annos XIII, ex

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	☉. lymp	Vrbis cond.	Æra Nab.
				quo capta erat, Episcopo caruerat, hoc anno Deo gratias Episcopum creauit. Victor Vtic. Thorismo (qui & Thorismondus) rex Gothorum spirans hostilia à Theodorico, & Frederico fratribus iugulatur, cùm anno vno regnasset. Idatius. Isidorus. Iordanus. atque hic tertio anno regni sui Thorismondum ait occisum. Sed fallitur. Nam vno non amplius anno regnasse priores duo testantur. Marcianus sanxit, vt hi, qui Consules fieri cupiebant, nihil æris in populum spargerent, sed statutam pecuniam ad reparandum vrbis aquæ ductum dependerent. Marcellinus.				
5166 14. 17. 6 D	4436	453	170	*Vincomalus.* *Opilio.* *Leonis* 14.	29 4	Ol. 308	1206	1201
				Pulcheria Augusta moritur x Sept. Martyr Rom. Marcell. Chron. Alex. S. Ioannis Baptistæ caput Emesæ repertum anno Syromacedonum DCCLXIII, Antiochenorum DI, mense Peritio, (is est Februarius) A. D. XII Kalend. Mart. media quadragesimæ hebdomada. Chron. Alex. Pascha hoc anno contigit XII Apr. Itaque Dominica Sexagesimæ, quæ Græcis Quadragesimalis ieiunij caput est, incidit in XV Februarij. Ita feria IV primæ ieiunij solennis hebdomadæ, Februarij XVIII, inuentum est caput. Marcellinus id XXIV Februarij contigisse memorat. Tam hic autem, quàm Alexandrinum Chron. ambiguè loquuntur; vt nescias sacri capitis inuentionem, an Pulcheriæ obitum nota illa cõsignent. Vixit S. Pulcheria annis LIV. Concilium Andegauense in Gallia celebratum, in quo Thalassius eiusdem vrbis Episcopus creatus est.				
5167 15. 18. 7 C	4437	454	171	*Studius.* *Aetius.* *Leonis* 15.	30 5	11	1207	1202
				Valentinianus cùm Maximi Senatoris vxorẽ stuprasset, eiusdẽ Maximi callido consilio Aëtium cũ Boëtio amico in palatio interficit. Marcel. Idatius. Attila cùm puellam duxisset, vino se in nuptiis ingurgitans vomitu sanguinis periit. Marcell. Theophanes. Anatolius Constantinopol. altius attollens sese à S. Leone reprimitur, ac primatus studio cedit Ep. LXXI S. Leonis. Iuuenalis Hierosolymitanus Episcopus à S. Leone increpitus, Catholicam fidem collecta Synodo omnibus amplectendam proposuit. In Append. Conc. Calch.				
5168 16. 19. 8 B	4438	455	172	*Valentinianus* VIII. *Anthemus.* *Leonis* 16. *Valentin.* *Marcianus.* *Auitus.*	31 6 1	III	1208	1203
				Valentinianus dolo Maximi Patricij per Optilam, & Traustilam Aëtij satellites in campo Martio necatur XVI Kal. Apr. natus annos XXXVI; imperij XXXI. Idatius. Marcell. Theophanes ait Maximum in palatium irrumpentem, occidisse Valentinianum, & Eudoxiam				

per

per vim constupraſſe; eámque Giſericum ex Africa vocaſſe; qui Roma potitus in Africã tranſtulit vaſa aurea multa, ὁλόχρυσα, καὶ ἀργύρια ἐκκλησιαστικὰ, καὶ σκεύη Ἑβραϊκά· ἅπερ Οὐεσπασιανὸς, καὶ Τῖτος μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἱεροσολύμων εἰς Ῥώμην ἤγαγον. *ex auro ſolido, & lapillis ornata ad vſum Eccleſiæ facta; nec non Iudaica vaſa, quæ Veſpaſianus & Titus Hieroſolymis aſportarant.*

Eudociam Eudoxiæ F. Genſericus filio ſuo Hunerico copulauit: Placidiam alteram filiam, quòd Olybrio nupſerat, ſeruauit. Idem. Ergo ſubinde occiſo Valentin. Maximus tyrannidem inuaſit, qui ſub aduentum Genſerici fugiens à ſuis occiditur, cùm vix IV menſes expleſſet. Idat. Sidonius lib. II, Ep. XIII, principatum vix bimeſtrem vocat. Idem Maximus Palladium ex priore coniuge filium Cæſarem fecit, eique Valentiniani filiam in coniugium tradidit. Idatius.

At Procop. lib. I de bel. Vand. ait Maximum duxiſſe Eudociam, & cùm faſſus eſſet, ſe eius amore Valentinianum occidiſſe, Genſericum ab illa vocatũ eſſe. Baron. dicit Theophanem referre Genſericum à Leone coërcitum, ne in Vrbem incendio graſſaretur. Sed hoc apud Theophanem non legi: verùm apud Miſcellam.

Auitum hoc anno cœpiſſe docet Onufrius, cùm prid. Id. Iun. occiſus eſſet Maximus, & interregnum fuiſſet dierum XXVIII.

Idatius author eſt Auitum Gallum ab exercitu Gallicano, & ab honoratis primùm Toloſę Imper. eſſe factum: deinc apud Arelatũ: demum Romam veniſſe, & eſſe ſuſceptum. Ab eodem poſtea miſſum ad Sueuos Frontonem Comitem: nec non à Theodorico Gothorum rege: atque inter tres illos principes fœdere firmato, Sueuos perfidioſè Tarraconenſem Romanorum prouinciam inuaſiſſe.

Ad hunc annum Proſper Chronicon perduxerat. Caſſiod. Inſtit. Diuin. cap. XVII. Gennadius.

Giſericus poſtea Africanarum omnium vrbium, excepta Carthagine, mœnia diruit: quod Vandalis exitio poſtea fuit. Procopius.

Idem mortuo Deogratias Carthagin. Epiſcopo, alium in eius locum ſubſtitui vetat. Victor I.

De Paſchate huius anni inſignis dubitatio extitit. de qua conſultus Proterius Alexandrinus reſpondit celebrandum eſſe VIII Kal. Maias. Vide lib. II, cap. LXII.

5169	4439	456	173	*Ioannes.* *Leonis* *Marcianus.*	7	IV	1209	1204
17. I. 9				*Varanes.* *17.* *Auitus.*	2			Maij I.
AG								

Hoc anno Childericus quartus Francorum rex Meroueo mortuo ſucceſſit. qui nonum regni annum attigit.

Theodoricus Gotthorum rex Auiti Imperatoris hortatu cum ingenti exercitu Hiſpanias ingreditur. à quo Rechiarius III Nonas Octobris feria VI, ingenti certamine ſupeaatur, & ad extremos Gallæciæ fines vix plagatus euadit. Theodoricus victoriam perſecutus ad Braca-

ram extremam Gallæciæ ciuitatem admotis copiis, eam diripit; sanctorum basilicas euertit; altaria confregit. Rechiarius ad locum, qui Portucale dicitur, profugus regi Theodorico captiuus adducitur. Ita regnum Sueuorum in Hispania destructum est. Occiso deinde Rechiario mense Decembri Theodoricus è Gallæcia in Lusitaniam venit. Idatius.

Isidorus tamen regnum Sueuorum longum in tempus postea propagatum esse memoriæ prodit: & ex iis, qui cladi superfuerunt, alios sibi Maldiam regem constituisse, alios Fratam. Idatius quoque id anno sequente retulit, vti mox dicetur. qui & illud narrat, Theodoricum Emeritam deprædari volentem S. Eulaliæ ostentis absterritum fuisse. Ad hæc Iordanus refert Theodoricum Sueuis præfeciisse clientem suum Athiuulfum ex Varnorum stirpe. qui à Theodorico deficiens, ab eo postea captus, & interfectus est. Tandem Sueuis permisit, vti gentis suæ regem deligerent, qui Remismundum optarunt. Iordanus.

Per idem tempus Vuandali à Ricimere cæsi, qui LX nauium classe populabundi excurrerant. Idat.

Gensericus Catholicos vexat in Africa. Martyr. Rom. XVI Oct. ex Victore.

Maximo Antiocheno Episcopo mortuo succedit Basilius orthodoxus. Epist. Syrorum ad S. Leonem.

5170	4440	457	174	*Constantinus.*	*Leonis*	I. *Imper. Leo.*	1	Ol.	1210 1205
18. 2. 10				*Rufus.*	18.	*Anitus.*	3	309	
F						*Maiorianus*	1		

Marcianus obiit prid. Kal. Mai. Theoph. De cuius pietate ista Theoph. ὅτις ἐν ταῖς λιταῖς ὃ κάμπου πεζὸς ἐξήει, πολλὰ τοῖς δεομένοις εὐποιῶν. ὅθεν ὃτον ὁρῶν ὁ Πατριάρχης Ανατόλιος, καὶ αὐτὸς ἀκέπι φορείῳ φερόμενος, τὸ ἔθος ἐλιτάνευεν, ἀλλὰ πεζός. *Qui in supplicationibus Campi pedes procedebat, multa in pauperes largiens. Vnde eius exemplo Patriarcha Anatolius cum lectica antea veheretur, vti mos est; pedibus & ipse progressus est.* Imperauit annos VI, M. VI. Marcellinus.

Leo Marciano successit. cuius voluntate Maiorianus apud Rauennã Imperator factus est. Idem, & Nouella Maior. Tit. III ad Senatum.

Geisericus Eudoxiam cum Placidia filia Olybrij coniuge remisit. Theoph. Euag. II, cap. VII.

Auitus tertio anno, quàm à Gallis & Gotthis Imper. factus erat, Gothorum auxilio destitutus imperio & vita caruit. Idat. At Euagrius lib. II, cap. VII, aliique, non plures X mensibus diebúsque VIII eius imperio tribuunt. Porro eum abdicato imperio Placentiæ Episcopum fuisse Miscella refert.

Ægyptij hæretici Marciano mortuo tumultuantur. Horum signifer Timotheus Ælurus ex monacho presbyter Alexandrinus præstigiis suis monachos in Proterium commouet; cellas obiens, & Angelum se esse dicens ideo missum, vt à Pro-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				terio recedere, & Timotheum eligere moneret. Theophanes. Liberatus.				
				S. Leo Imperatorem à noua Synodo cogenda deterret. Epist. LXXXI.				
				Iuuenalis Hierosol. Episcopus, cùm sedisset annos XIV, moritur.				
				Theodoricus aduersis sibi nunciis territus (ait Idatius) *mox post dies Paschæ, quod fuit* V *Kalend. Apr. de Emerita egreditur, & Gallias repetens partem ex ea, quam habebat, multitudine variæ nationis cum ducibus suis ad campos Gallæciæ dirigit.* Ea per fraudem & periurium Asturicam ingressa, cædibus & direptionibus grassatur. Eodem & Palentina ciuitas exitio vastata. Hæc pluribus Idatius. Sed quod Pascha V Kalend. Apr. incidisse narrat; id verò mendosum est. Nam Pascha Martij XXXI fuit. Legendum II Kalend. Apr.				
				Rursum Sueui, vt idem author memorat, in partes diuisi, alij Frantanem, alij Maldiam regem appellant. Hi posteriores Lusitaniam ingressi, Vlissiponam specie pacis occupant.				
5171	4441	458	175	*Leo Aug.* *Leonis*	2	1/4	1211	1206
19. 3. 11 E				*Maiorianus.* *19.*	2			
				Theophanes ait Leonem Thracem, Tribunum coronatum Februario Indict. X, (error pro XI) ab Anatolio.				
				Timotheus Ælurus per vim thronum inuadit Alexandriæ, & Proterium in baptisterio necat prima τῶν Παχαλίων ἡμέρᾳ. Idem Cyrilli scripta deprauat. Theoph. Euagr. lib. II, cap. VIII.				
				Leo Imperat. ab Episcopis orbis super Calchedon. Concilio concordes accipit epistolas. Marcell. Euagrius.				
				Anatolius Constantinopol. Episcopus moritur, cùm sedisset annos VIII, M. VIII. Succedit Gennadius. Theod. Lector.				
				Antiochiæ terræ motus horribilis. Indict. XI, Septembris XIV, feria I. Euagr. lib. II, cap. XII. Vide lib. X, de Doct. Temp. cap. LXII.				
				Anastasius ex Presbytero vasorum custode fit Hierosolymorum Episcopus. Cyrillus in Euthymio.				
				Frantanes partis Sueuorum rex moritur. reliqui duce Maldia Gallæciam ad Durium sita hostiliter vexant. Idat. Hoc anno Solem defeciisse idem scriptor asseuerat, pag. 37, V Idus Iunias, quarta feria; & ab hora quarta in sextam ad speciem Lunæ V, vel VI imminutum Solis orbem. Legendum V Kalend. Iunias. Hoc enim tempore Sol defecit Romæ digitos octo ferè, hora II, 45 post mediam noctem. Vide lib. VIII. At anno antecedente Nouilunium quidem eclipticum incidit V Idus Iunias, siue VIII die Iunij, feria VII. Sed eclipsis nulla in Europa contigit. Nam & noctu verum Nouilunium commissum est post mediam scilicet noctem hora secunda: & latitudo Lunæ australis erat.				
				Childericus Francorum rex ob luxuriam & im-				

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				potentiam à suis eiectus ad Bisinum Thoringiæ regem confugit. Franci Egidium Romanum comitem militiæ magistrum regem sibi præficiunt. Gregor. Turon. lib. II, Hist. cap. XII. Aimoinus lib. I, cap. VII.				
				Vuinomadus Childerico fidus occulta cum eo pactione facta, Egidium ad primorum cædes impellit, vt eum apud Francos inuidiosum faceret. Aimoinus.				
5172	4442	459	176	*Ricimer.* *Leonis*	3	III	1212	1207
20. 4. 12				*Patricius.* 20.	3			
D				Leo Proterij nece cognita Cæsarium mittens cædis illius participes abscissione linguæ mulctauit. Timotheum verò Episcoporum iudicio relinquit. Theophanes.				
				Constantinopoli Synodus habetur: cui legati Rom. Pont. interfuerunt: in qua Calchedonensis Synodus confirmata, & Ecclesiastica disciplina constituta. Balsam. in Nomoc.				
				Acacio Antiocheno mortuo sufficitur Martyrius. Nicephor. Chron.				
				S. Leo Papa ad Episcopos Campaniæ scribens, cùm aliis de rebus illos edocet, tum publicæ confessionis vsum contra Apostolicam traditionem inuectum abrogat Epist. LXXXVI.				
				Maldias germanum suum fratrem interficit, ait Idatius, & Portucale castrum inuadit.				
5173	4443	460	177	*Apollonius.* *Leonis*	4	IV	1213	1208
21. 5. 13				*Magnus.* 21.	4			Apr. 30.
C B				Maldias in fine mensis Februarij iugulatus est. Posteà Sueuis dominati sunt Frumarius & Remismundus, qui & inter se altercati sunt. Hispaniis verò Theodoricus Nepotianum magistrum militiæ, & Suniericum Comitem præfeciſſe colligitur ex eodem Idatio.				
				Iordanus refert Theodoricum Vesegothorum regem occiso Rechiario Sueuorum gentem penè internecione deleuisse.				
				Timotheus Ælurus Constantinopolim venire permissus, vt hæresin eiuraret, Leone Pontif. per Gennadium agente longius in exilium amandatur; primùm Gangram; deinde Chersonam. S. Leo Epist. XCIX & C. Theophanes.				
				Æluro deiecto Timotheus cognomento λευκὸς, id est *albus*, & Solophaciolus, vir bonus & Catholicus eligitur. Leo Epist. CI. & Theoph.				
				Eudocia Theodosij relicta moritur Hierosolymis anno ætatis LXVII, cùm ibidem degisset annos XI, atque ad tempus in Eutychianam hæresin prolapsa, opera SS. Euthymij, & Simeonis Stylitæ resipuisset. Cyrill. in Euthym. Niceph. XIV, cap. L.				
				Maiorianus Imperator aduersus Vandalos bellum parans dissimulato habitu legati specie ad Gensericum profectus est. Procop. I Vand.				
5174	4444	461	178	*Dagalaiphus.* XLVII *Pontifex* *Leo.*	5	Ol.	1214	1209
22. 6. 14				*Seuerinus.* *Hilarus I.* *Maurianus.*	5	310		
A				*Seuerus.*	1			
				Leo Papa moritur XI Aprilis. sedit annos XXI,				

minus diebus xxxii. Succedit Hilarius Pontifex, qui vixit annos vi. Marcell.

Maiorianus Cæsar à Ricimere apud Dertonam iuxta fl. Hyram occiditur, cùm regnasset A. iv, M. iv, D. ii. Succedit Seuerus. Marcell. Theoph. Idatius. Horribile incendium accidit Constant. Sept. ii, Ind. xv. Marcianus Oeconomus ad tegulas S. Anastasiæ scandens cum Euangelio, precibus & lacrymis templum seruauit. Theophanes.

Mortuus est hoc anno Symeon Stilites. Nam Theophanes anno sequenti, Sept. ii, Ind. xv, incendium ingens accidisse refert. Cœpit hæc Indictio anno isto.

S. Daniel Stylita cognito diuina reuelatione S. Simeonis obitu, columnam ad Ponti ostia conscendit, repugnante primùm, sed assentiente mox Gennadio. Vita eius xi Dec. apud Sur.

Leo Aug. solus. *Hilari 2.* — 6 — ii — 1215 — 1210

5175 — 4445 — 462 — 179 — 2

23. 7. 15 G

Seuerum collegam addit Cassiodorus Leoni Aug.

Theoph. hoc anno dicit pictoris manum exaruisse, qui Christum Iouis instar pingere volebat, ac Gennadij precibus restitutam. Studium verò templum S. Ioannis Baptistæ condidisse, & monachos ex Acœmetarum Monasterio illò transtulisse; tum Gratissimum Præpositum templum S. Cyriaci extra auream portam condidisse.

Iacobus Medicus Græcus paganus Imperat. ægrum adiens in sella iuxta torum imperialē posita consedit, sine vllo Augusti nutu. reuersus meridie, ablata sella, in sponda sedit, idque se veterum studij sui repertorum præceptionibus fecisse dixit. Marcell.

Idatius Chron. pag. 40. vi Non. Martias Luna plena ab occasu Solis in sanguinem conuertitur, feria vi. Tabulæ Parisinæ Plenilunium eclipticū reddunt eodem die scrup. 7′ post mediam noctem. ac digitos 9 defecit.

Antiochia Isauriæ terra dehiscente demergitur, piis aliquantis relictis. Idatius.

Idem refert hoc anno Gensericum Valentiniani relictam Constantinopolin remisisse.

Item Agrippinum Gallum, & Comitem, & ciuem, Ægidio Comiti viro insigni inimicum, vt Gothorum mereretur auxilia, Narbonam Theodorico tradidisse. Deinde Fretericum Theodorici fratrem ab Ægidio Comite viro, vt erat fama, Deo bonis operibus complacente in Armoricana prouincia superatum, & occisum esse.

Viuianus. *Hilari* — 7 — iii — 1216 — 1211

5176 — 4446 — 463 — 180 — *Felix.* 3. — 3

24. 8. 1 F

Theophanes hunc annum ait esse mundi 5956, Christi cccclvi. qui est æræ Christianæ ccccl xiii, vt suo loco docuimus. Hoc igitur anno Leo Zenonem ducem fecit Orientis; & Basiliscum Verinæ Augustæ fratrē τραπηζοῦ τῆς Θρᾴκης. Petrus ὁ χναφεὺς Zenonem secutus est, qui erat Presbyter Ecclesiæ S. Bassæ apud Calchedonem.

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				& Zenone sibi cõciliato, Apollinaristas quosdam contra Martyrium Episcopum Antiochenum cõcitauit. Tum anathemate damnatis, qui non fatentur Deum crucifixum, addidit ad Trisagium; Qui crucifixus es pro nobis. quod Theopaschitæ retinuerunt. Martyrius ad Imper. veniens à Gennadio honorificè susceptus est. Rediens deinde Antiochiam, nec tumultuantem populum ferens, sedi renunciat. quam Petrus inuasit. Sed Imperator Petrum exilio damnat; qui clam profugit. Elisæi Prophetæ ossa Alexandriã deportata sunt. Victorius Aquitanus rogatu Hilari Papæ Cyclum Paschalem annorum DXXXII edidit. Gennadius. Vide lib. II, cap. LXII.				
5177 25. 9. 2 ED	4447	464	181	*Rusticius.* *Olybrius.* *Hilari* 4.	8 4	IV	1217	1212 April. 29.
				Beorgor rex Alanorum à Ricimere occiditur. Marcell. Frumario mortuo, Remismundus Sueuis omnibus damnatur. Solis defectio contigit XIII Kal. Aug. feria secunda: ita vt Sol in speciem Lunæ quintæ sit obscuratus. Vuandali per Marcellinum cæsi è Sicilia fugantur. Sueui Conimbricam diripuit. Hæc Idatius. Quod ad defectionem Solis attinet: contigit reuera Iulij XX, feria 2, hora 8, 38' Constantinopoli, fuitque digitorum 8. Vide lib. VIII, pag. 848.				
5178 16. 10. 3 C	4448	465	182	*Basiliscus.* *Hermineric⁹.* *Hilari* 5.	9	Ol. 311	1218	1213
				Seuerus interiit. Marcell. Hic Ricimeris patricij dolo sublatus est veneno. Interregnum post eius mortem fuit anni 1, & mensium aliquot; vt ex Chron. Cassiod. colligitur. Interim Genserico valida classe oras Italiæ, & Græciæ populatur, quin & Alexandriam vsque peruasit. Procop. lib. 1. Romæ Concilium celebratur Episcoporum XLVIII, qui ad natalem Hilari Papæ conuenerant. Childericus Francorum rex regno profugus Vuinomadi opera reuocatur à Francis anno octauo, quàm pulsus erat. Victus ab eodem Egidius Suessionas petiit, ibique constitit. Gregor. Turon. 1, cap. XII. Aimoinus 1, cap. VIII. Idatius Ægidij meminit; quem hoc anno mortuum asserit Gothorum insidiis; qui post eius obitum Romanas ciuitates occuparunt. Vtrum idem iste cum illo sit non temerè dixerim. Basina Bisini Thoringorum regis vxor relicto viro ad Childericum venit, eique nupsit, Gregorius, & Aimoinus.				
5179 27. 11. 4 B	4449	466	183	*Leo Aug. III solus.* *Hilari 6.*	10	11	1219	1214
				Titianum addunt alij collegam. Theodoretus contra Eutychen, & Dioscorum scripsit. Marcell. Leo Imper. prid. Kal. Mart. de immunitate confugientium ad Ecclesiam sanxit. L. VI. C. de his qui confugiunt ad Eccl. Hoc anno mortuus est Theodoricus rex Go-				

thorum, cùm regnasset annos XIII, vt ait Isidorus. qui æra DIV idipsum notat, & à fratre suo Euarico interfectum narrat ex Idatio.

Euaricus itaque rex Gothorum fratri succedens, vastatis Hispaniis, in Gallias descendit, & Aruernum obsedit. cuius copias Ecdicius Auiti Imper. filius ingenti miraculo exigua manu profligauit. Sidon. lib. III, Ep. III. Porro Sidonius huius sororem, & Auiti filiam Papianillam duxerat. Sid. Lib. V, Ep. XVI.

S. Prosper Regiensis migrat è vita. Epiphanius Ticinensis Episcopus insigni sanctitate hoc anno Crispino succedit. Ennod. in eius vita. Floruit Epiphanius alter, quo Cassiodorus vsus est ad historias Eusebij, Socratis, Sozomeni, Theodoreti, aliósque Scriptores interpretandos.

Natus est hoc anno Chlodoueus è Basina à Childerico susceptus. Vide annum Christi CCCC-LXXX.

5180 28. 12. 5 A	4450	467	184	*Puseus.* XLVIII *Pont.* *Leo* *Ioannes.* *Simplicius* I. *Anthemius.*	II I	III	1220	1215

Leo Imperator Anthemium Patricium Romam misit, Imperatorémque constituit. Marcell. Ricimer quippe Patricius Mag. militum cum Leone egit, vt Græcus Romam mitteretur Augustus, cuius filiam sibi Ricimer desponderet. Senatus item legatos ad petendum Anthemium misit. Sidon. Pan. Anthemij. Euagr. L. II, cap. XVIII. Fuit hic Anthemij senioris nepos, Procopij filius. Quem VIII ab Vrbe miliario Augusto mense salutatum Imper. refert Idatius.

Pestis ingens in vrbe fuit, cùm Lupercalia in ea celebrarentur. Gelas. Papa in Androm.

Hilarius obiit IV Eid. Sept. Sedit annos V, menses X minus diebus II. Huic Simplicius Tiburtinus post dies X suffectus est. Leo Imper. aduersus Vandalos Heraclium Flori Consularis filium, & Marsum Isaurum cum copiis misit. Qui strenuè rem gerunt, & Tripolin, aliásque vrbes expugnant. Ideò Geisericus pacem postulat, & impetrat. Theophanes. Procop. I.

Conimbrica à Sueuis per dolum occupata & vastata est. Idatius.

5181 1. 13. 6 GF	4451	468	185	*Anthemius Aug. solus.* *Simplicij* 2.	II 2	IV	1221	1216 Aprilis 28.

Marcellinus Occidentis patricius, idémque Paganus, dum Romanis contra Vuandalos apud Carthaginem pugnantibus opem fert, ab iisdem dolo confoditur, pro quibus venerat pugnaturus. Marcell.

Leo classem ingentem contra Vandalos & Geisericum adornat mille nauium; in quam MCCC centenaria insumpsit, ducémque Basiliscum Verinæ Augustæ fratrem præposuit, qui iam Consul fuerat. Qui victis Geiserici nauibus pretio corruptus sponte victus est. Ferunt Asparem, & Ardaburium Arianos ita cum illo pepigisse, vt proditionem hanc faceret, spe imperij. Ita Procop. Niceph. lib. XV, cap. XVII.

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Annl Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Basiliscus Constantinopolin reuersus, ac proditionis reus ad Ecclesiam confugit, ac demum à Verina Augusta sorore liberatus Perinthũ Thraciæ relegatur. Nicephorus. Aruandus Galliarum Præfectus maiestatis Romę damnatus in exilium mittitur. Cassiod. Chron. Sidonius lib. 1, Ep. VII. Leo Imper. Asparem & Ardaburium è medio tollere cupiens, quo securiores illos redderet, Patricium Asparis F. Cæsarem creat, desponsa eidem filia. Niceph. XV, cap. XXVII. Cedrenus.				
5182 2. 14. 7 E	4452	469	186	*Zeno.* *Marcianus.*	*Simplicij* 3.	13 3	Ol. 312	1222	1217
				Caput Denzicis Hunnorum regis Attilæ F. Constantinopolim est allatum. Marcell.					
5183 3. 15. 8 D	4453	470	187	*Iordanes.* *Seuerus.*	*Simplicij* 4.	14 4	II	1223	1218
				Gennadius Constantinop. Episcopus Danielem Prophetam ex integro ad verbum commentatus est, & Homilias multas composuit: & Pauli Epistolas omnes exposuit. Marcellinus.					
5184 4. 16. 9 C	4454	471	188	*Leo Aug.* IV. *Probianus.*	*Simplicij* 5.	15 5	III	1224	1219
				Aspar cum Ardabure, & Patriciolo filiis, illo patricio, hoc Cæsare, generóque Leonis principis appellato, Arianus cum Ariana prole spadonum ensibus in palatio vulneratus interiit. Marcell. Euag. II, cap. XV. Ariadna, quæ Patriciolo desponsa fuerat, Zenoni nupsit. Niceph. At Theophanes longè antè Zenonem Ariadnam duxisse memorat. Gennadius Constantinopol. Episcopus moritur, cùm sedisset annos XIII. Subrogatus est Acacius. Euagrius. Niceph.					
5185 5. 17. 10 B A	4455	472	189	*Marcianus.* *Festus.*	*Simplicij* 6.	*Leo.* *Anthemius.* *Olybrius.*	16 6 1	IV	1225	1220 Aprilis 27.
				Anthemius Imperator Romæ à Ricimere genero suo occiditur. Loco eius Olybrius substitutus, septimo mense imperij sui vita defunctus est. Marcell. Onufrius V annos, menses III illi tribuit, & prid. Apr. creatum ait, occisum V Eid. Iulij. Theophanes hunc annum notat mundi 5964. Quo anno scribit Ostryn Asparis ὑπαωιφλῶ, & Theudericum Triarij F. Asparis coniugis fratrem Constantinopolim obsediſſe; sed à Basilisco, & Zenone repressos. Armeniarchum verò iuniorem Asparis filium in Isauriam fugisse, & Zenonis spuriam posteà duxisse Constantinopolim reuersum. At Ricimer in Italia (inquit) Anthemium socerum occidit, postquam Romam adeò arcta obsidione pressit, vt etiam coria deuorarent. Leo Olybrium Placidiæ virum Imperatorem destinat. Ricimer post tres menses à nece Anthemij morbo periit. Olybrius item ex morbo decessit. Eudoxia cùm XVI annis cum Honorico vixisset, ac filium Ildericum genuisset, clam profugit ad					

loca sancta, ibíque mortua est. Hæc Theophanes. Cassiodorus ait Ricimerem facto Imperatore Olybrio Anthemium extinxisse, & post XL dies obiisse. Paulus Diac. viuo adhuc Anthemio missum à Leone refert Olybrium regiam potestatem adeptum. Bilimerem è Galliis ad opem ferendam Anthemio venientem occisum à Ricimere Olybrium X Kalend. Nouembris mortuum esse narrat Onufrius.

Vesuuius mons Campaniæ ignibus æstuat. Marcell.

S. Sidonius Apollinaris hoc anno Aruernorum Episcopus creatur.

5186	4456	473	190	*Leo Aug. solus.* *Simplicij* 7.	*Leo.* *Glycerius.*	17 1	Ol. 513	1226	1221
6. 18. 11 G									

Glycerius Rauennæ factus est Imperator. Marcel. quem III Non. Mart. Onufrius creatũ asserit.

Ostrogothæ, qui sub rege Valamir, eiúsque fratribus Theodemir, & Vvidemir degebant, occiso Vvalamire, sese diuiserunt; & pars eorũ duce Vvidemiro in Italiam contendit, vbi Glycerius erat. Sed Vvidemir ibi fatis concessit, relicto Vvidemir F. quem Glycerius in Gallias ad vicinos Vesegothas (quasi Occidentales) misit. quibus se adiungentes Gallias & Hispanias suo iure defendunt. At Theodemir cum filio Theodorico Illyricum, & Thessalonicam aggreditur, à qua muneribus auertitur. moriturque successore relicto Theodorico. Iornandes.

5187	4457	474	191		*Leo.*	18	11	1227	1222
7. 19. 12 F				*Leo Iunior solus.* *Simplicũ* *Imp.* LI.	*Leo II.* *Zeno.* *Glycerius.*	1 1 2			

Leo senior Imp. Leone iuniore à se iam Cæsare constituto, morbo periit, cùm imperasset annos XVII, M. VI.

Teophanes ait mense Ianuario Indict. XII mortuum Leonem: Februario verò, Zenonem à filio suo Leone coronatum. Porro Leonem iuniorem X mensibus cum patre regnasse. Zenonem verò annos XVII, M. II. comprehensis X M. iunioris Zenonis.

Saraceni Mesopotamiam: Hunni Thraciam incursant, Theoph. & Cedren.

Glycerius à Nepote Marcellini quondam patricij sororis filio imperio expulsus, in portu vrbis Romæ, ex Cæsare Episcopus ordinatus est, & obiit. Marcell. Onufrius Glycerio dat annum I. M. III, dies XXI.

Nepos per Epiphanium Ticinensem pacem ab Euarico obtinet. Baron.

Procop. I Vand. pag. 100 ait Maiorinum in Hispania dysenteria sublatum, eique successisse Nepotem, qui paucos post dies morbo interiit. Huic Glycerium suffectum, & eodem fato functum. post quem Augustus Imperator factus est. Addit & alios in Occidente Imperat. extitisse, qui nihil dignum memoria gesserint.

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5188 8. 1. 13 E	4458	475	192	*Zeno Aug. solus. Simplicij Zeno* 9. *Augustus.*	1 1	III	1228	1223

Zeno Imp. Verinæ socrus suæ, & Basilisci fratris eius insidiis circunuentus; cum Ariadne vxore sua profugus in Isauriam tendit. Regnum Zenonis Basiliscus tyrannus inuasit. Marcell.

Theophanes refert Zenonem mortuo Leone F. Basilisci factione in Syriam fugisse, ad præsidiũ quoddam Ουάρα καλούμενον. aliàs Ουρβα. Cedreno Ουβάρα. Basiliscus in campo Imper. acclamatur cum Zenodia vxore. qui statim vxoris impulsu Timotheum Ælurum reuocat, & Petrum Fullonem in Acœmetarum monasterio latentem. Ælurus Alexandriæ cùm εἰς τὴν λεγομένην ὀκτάγωνον venisset, συνετρίβη τὸν πόδα, *pedem obtriuit.* Timotheus Solophaciolus cedens Alexandria, in Canobi cœnobiis latuit. Cúmque Acacium Cõstantinop. ad damnandam Synodum Calched. Basiliscus adigere vellet, populus restitit. Scripsit enim Basiliscus sanctionem contra Calched. Cõcilium. Euag. lib. III, cap. IV, cui subscripserunt circiter L.

Nepos, qui Glycerium regno pepulerat, Romæ eleuatus est Imperator. Nepote Orestes protinus effugato, Augustulum filium suum in Imperium collocauit. Marcellinus. Hunc Augustulum alij Momilium appellant. Nepos in Dalmatiam fugit. Iornandes.

Circa hunc annum Odouacrius Saxonum dux Andegauos populatus est. Childericus eôdem veniens Paulum comitem Romanum interfecit. Postea Saxones à Romanis deuicti: quorum insulas occupauêre Franci. Childericus inde cum Odouacrio fœdus iniit, ambóque Saxones subegerunt. Hæc incertum quibus annis confecta narrat Gregor. Turon. lib. II, cap. XVIII.

5189 9. 2. 14 D C	4459	476	193	*Basiliscus. Simplicij Zeno.* *Armatus.* 10. *Odoacer.*	3 1	IV	1229	1224 April. 26.

Basiliscus Marco filio Cæsare facto, cum Nestoriana perfidia intumescens conatur assurgere, ante inflatus crepuit, quàm pœnitens stare potuerit. Idem cum filio, & Zenonida vxore sua, iam Zenone pristinum ad imperium remeante, in exilium missus est, atque in oppidulum, quod Leminis in prouincia Cappadociæ dicitur, trusus fame extabuit. Marcellinus.

Theophanes ait Acacium veritum populi, & Monachorum consensum, finxisse se Catholicũ: Basiliscum verò vrbe discessisse, & à Daniele Stylita, aliisque Monachis increpitum esse. Item Peroxem Persarum regem, violato fœdere, ab Hunnis albis, siue Nephtalitis oppressum. quam historiam refert Procopius lib. I. Cabades ei successit.

Theophanes Basilisci tragœdiam in annum sequentem coniicere videtur, quam pluribus exponit: Zenonem ab Armato Basilisci ἀνεψιῷ territum, penéque fugatum, muneribus eo corrupto, Constantinopolim ingressum, cùm Armatio pollicitus esset militarem Præfecturam, eiúsque filio

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Cæsaream dignitatem. Sed postquam Cæsarem illum salutauit, patrem eius occidi iussit, filium Clericum fecit, qui Cyzici posteà Episcopus laudabiliter vixit.				
				Chronicon Alexand. Armatum vocat τὸν στρατηλάτην τοῦ Πραισέντου, id est magistrum militum in præsenti. Huius ergo perfidia proditum Basiliscum ad maiorem Ecclesiam fugisse, & inde retractum εἰς Λίμνας τὸ κάστρον Cappadociæ relegatum ait, atque in turrim inclusum fame ibidem enectum fuisse. Procopius 1 Vand.				
				Idem Zeno Petrum Fullonem Basilisci fautorem in ordinem redegit, ac Pityos relegauit. vnde posteà profugit. Timotheus Ælurus intrusus à Monachis pulsus est. Theophanes. Hunc sibi veneno consciuisse necem testatur Liberatus cap. XVI.				
				Alexandrini in locum Timothei Æluri Petrum Moggum substituunt. quem Zeno non morte mulctauit; vt Euagrius scribit lib. III, cap. XI: sed expulit, Liberato teste, ac Felice Papa Epist. II.				
				Odoacer Herulorum rex à Nepotis fautoribus in Italiam accitus Romam obtinuit. Augustulum in Lucullano Campaniæ castello exilij pœna damnat. Ita Occidentale imperium concidit. Marcell.				
				Geisericus hoc anno mortuus videtur, cùm regnasset annos XXXVII. Victor Lib. I. Procopius. Vand. I annos à capta Carthagine numerat XXXIX. Hunericus ei succedit, qui Catholicis initio moderatum se præbuit. Victor. Euaricus rex Gotthorum Aruernũ frustrà obsidet. Sidon. lib. III, Ep. I.				
5190 10. 3. 15 B	4460	477	194	*Sine Coss.* *Simplicij 11.*	4 2	Ol. 314	1230	1225
				Bracilam comitem Odoacer apud Rauennam occidit. Marcell. Hoc anno Indict. I, Septembris XXV ingenti terræ motu Constantinopolis quassatur, quo strata sunt opera multa. Theoph.				
				Cedrenus ad annum Zenonis IV terræ motum illum refert: & eodem anno Barnabæ Apostoli corpus inuentum in Cypro sub ceraso habens Euangelium Matthæi super pectus. Qua ex occasione Cyprus exempta est Antiochiæ, & Constantinopoli subiecta. Zeno intrusis à Basilisco Episcopis pulsis, Catholicos vel eiectos restituit, vel nouos ordinari fecit. Imprimis Antiochia Petrus Cnapheus exactus est: & in eius locum Stephanus subrogatus. quem Theophanes asserit à Petri fautoribus apud Zenonem Nestorianæ hæresis accusatum coacta Laodiceæ Synodo innocentem pronunciatum, & restitutum.				
				Anastasio anno sedis suæ XIX mortuo suffectus est Hierosolymorum Episcopus Martyrius Cappadox. Cyrillus in Euthymio.				
5191 11. 4. 1 A	4461	478	195	*Illus solus.* *Simplicij 12.*	5 3	11	1231	1226
				Timotheus Solophaciolus eiecto Æluro, sedi restituitur Alexandrinæ. Ex Simplicij Papæ Ep. IX data hoc anno, nisi superiore potiùs acciderit, & hoc anno renunciata sit hæc historia.				
				Egit autem apud Zenonem Simplicius, vt Pe-				

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				trus Mogus longius deportaretur, vt ex literis constat. vbi dicit non posse Petro ne suum quidem Diaconatus ordinem constare: quòd videlicet deponendus esset. At Annales N. XI putant non constitisse vtrum Diaconus fuisset. Quod minimè procedit. S. Lupus Trecensis cùm iam LII annis Ecclesiæ suæ præfuisset, obiit IV Kal. Aug. Martyr. Rom.				
5192 12. 5. 2 G	4462	479	196	*Zeno Aug. III.* *Simplicij 13.* Marcellinus Sabinianum quendam Illyricianæ militiæ ductorem laudatissimum rem Romanam restituisse scribit, & Theodoricum regem apud Græciam debacchantem ingenio magis, quàm virtute deterruisse. Fuit hic Theodoricus Triarij filius cognomento strabus, vxoris Asparis fratre genitus, qui cum Basilisco aduersus Zenonem steterat, ab eóque post illius obitum defecerat. Theophanes. Idem Theophanes ait Marcianum Anthemij quondam Imperat. Rom. filium Leontiæ Verinæ filiæ, sororis Ariadnæ coniugem, contra Zenonem rebellasse, quòd imperium vxoris iure, quæ Leone iam Imperatore nata erat, ad se potiùs, quã ad Zenonem pertinere diceret: Qui victo Zenone, cùm se luxui & hilaritati dedisset, Illi fraude superatus est; captúsque, & ab Acacio Patriarcha Presbyter consecratus est. Euag. lib. III, cap. XXVI. Stephanus Antiochenus Episcopus in baptisterio S. Barlaam martyris à Petri Fullonis asseclis calamis obacutis confoditur; eiusq; corpus in Orontem demergitur. Euagrius lib. III, cap. X. Theoph. Zenonis Imperat. iussu contra canones Antiochensis Episcopus ab Acacio Constantinopoli ordinatus est Stephanus. qua de re scripsit ad Simplicium Papam Zeno; & sine præiudicio, aut posterorum exemplo factum id asseuerauit. quod & Simplicius ea cautione probauit. Simpl. Ep. XIV; quæ hoc anno X Kal. Iulias data est.	6 4	III	1232	1227
5193 13. 6. 3 FE	4463	480	197	*Basilius solus.* *Simplicij 14.* Vrbs regia per XL dies continuos terræ motu quassata est inter cætera statua Theodosij M. in foro Tauri super cochlidem columnã posita corruit. Hunc formidolosum diem Constantinopolitani celebrant VIII Kal. Oct. His Coss. Nepos, quem Orestes imperio abdicauerat, Viatoris, & Ouidæ comitum suorum insidiis non longe à Salonis, sua in villa occisus est. Marcellinus. Theophanes refert, Illum suasisse Zenoni, vt Verinam socrum eiiceret. quam mittens Calchedonem, postea in Parij castellum relegauit; vt ibi cum Marciano, & Leontia filia degeret. At illa Ariadnam filiam rogauit, vt à Zenone reuocationem impetraret. Sed cùm ad Illum adire iussa nihil efficeret, percussores subornauit, qui ipsum sauciarunt: & auriculam amputarunt. Itaque Zeno percussore cæso, factum excusat, & eum στρατηγὸν totius Orientis creat, cum amplissima potestate	7 5	IV	1233	1228 Apr. 25.

testate, & Ducis appellatione, ac dignitate.

Zenone, & Placidiâ id agentibus, Hunericus permisit Afris Carthaginiensibus, vt Episcopum eligerent. Ordinatus est Eugenius. Victor II.

Vrbs Aruernensis legatorum pactione Gotthis dedita. Iornandes.

Hoc anno, vel sequenti Clodoueus V rex Francorum iniit. Vide lib. XI, cap. XLVIII. Natus erat annos fere XV. Nam XXX regnauit, & XLV ætatis anno decessit. Gregorius Turon. in calce libri II.

S. Benedictus nascitur. Leo Ostiensis l. I Chron. Cass. cap. I.

				Placidus solus.	*Simplicij 15.*	8	Ol.	1234	1229
5194 14. 7. 4 D	4464	481	198			6	315		

Theodoricus Triarij F. rex Gotthorum vsque Anaplum quarto Vrbis miliario processit. Sed continuò reuersus, cùm in Illyricum properaret, iacentis super carpentum teli acumine fixus interiit. Marcell.

Hunericus in Catholicos; sed multo magis in suos desæuit. Victor II.

				Seuerinus.	*Simplicij*	9	11	1235	1230
5195 15. 8. 5 C	4465	482	199	*Trocondus.*	16.	7			

Stephanus Antiochenus Episcopus obiit; eique subrogatus est Calandio orthodoxus, vt ex Ep. XIV Simplicij liquet.

Hoc eodem anno, mortuo Timotheo Alexandrino Episcopo Catholico, suffectus est Ioannes cognomento Talaida orthodoxus; quem impulsu Acacij Zeno expulit, & Petrum Mogum restituit. Simplicius Papa Ep. XVII.

Antiochensium Episcoporum successio minùs apud Scriptores liquidò cõstat. Theophanes enim Indict. I, (Is est annus Christi CCCCLXXVIII, Illo solo Consule) Stephanum priorem pulso Petro Fullone creatum Antiochiæ Præsulem dicit. Anno verò pòst tertio, Indict. IV, Christi CCCCLXXXI, Stephanum priori mortuo suffectum esse scribit. qui ab Hæreticis occisus est. cuius in locum Calandionem ordinauit Acacius. Nicephorus quoque in Chronico, ejecto Fullone Stephanum sedisse dicit annos 3, eique Stephanum alterum successisse, qui anno duntaxat I sedit. post quem ordinatus est Calandio. At Euagrius vnum tantummodo Stephanum inter Petrum Fullonem, & Calandionem interponit.

Nos ex Simplicij Epistolis verisimilius arbitramur occisum esse Stephanum priorem Aprilis XXV, eique subrogatum Stephanum iuniorem ab Acacio: vt indicat Simplicius Ep. XIV. quæ data est post Consulatum Illi, nempe anno CCCCLXXIX.

At Calandio Stephano alteri suffectus est hoc anno; vt ex Epist. XVI liquet, quæ Seuerino Consule data est.

Hoc anno Theophanes refert Patricium Illum cum Leontio, Pamprepe, & aliis in Papyrium castellum venisse: indéque Verinam Aug. eduxisse, egisséque vt Tarsi in Cilicia Leontium Patricium Augustum coronaret. Quæ & sacram ad

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Ch.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Antiochenos, & cæteros Orientis præfectos misit: cum mandatis vt Leontium fouerent. Vide & Euag. III, cap. XVI. Theodoricus cognomento Valamer vtramque Macedoniam, Theſſaliámque depopulatus eſt: Lariſſam quoque metropolim deprædatus. Marcellinus. Zeno impellente Acacio fidei formulam edicto promulgauit, quod ἑνωτικὸν, id eſt *Conciliatorium* appellatum eſt, in quo tacita inerat Synodi Calchedon. abrogatio. Euag. III, cap. XXVI. S. Seuerinus Noricorum Apoſtolus ex hac vita migrauit. Sur. VIII Ian.				
5196 16. 9. 6 B	4466	483	200	*Fauſtus ſolus.* XLIX *Pontifex.* *Felix I.* Ioannes Talaida Alexandria pulſus ad Calendionem primùm Antioch. Epiſcopum: indè Romam ad Simplicium pergit. Sed eo mortuo Felici ſucceſſori ſe obtulit. Moritur enim Simplicius Martio ineunte, vt ait Anaſtaſius, cùm ſediſſet A. XV, M. V, D. X. Eo mortuo Baſilius Præf. Præt. vices agens Odoacris, ante Felicis electionem cogit Clerum, & iniquas ordinationes edit. Felix Romanus VIII Martij creatur. Qui ſtatim Henoticon damnat. Mox in cauſa Ioannis Talaidæ & Petri Mogi cogit Concilium; ex quo legati mittuntur, Vitalis Troentinus, & Miſenus Cumanus Epiſcopi, & Felix Romanæ Eccleſiæ Defenſor, vt citaretur Romam Acacius, & vt Petrus Mogus pelleretur. Epiſt. Synod. Rom. Conc. Euag. lib. III, cap. XVIII. Scripſit autem Felix ad Acacium, & ad Zenonem. In eadem Synodo, niſi ſæpius conuenerint Patres, exauthoratus eſt Petrus Cnapheus inuaſor Antiochenæ ſedis. qui in Triſagio addidit, Qui paſſus es pro nobis, &c. vt Eutychianus eſſet, ac Theopaſchita. Ad eum multi, & inter alios Acacius, ſcripſerunt. Petrus Mogus Alexandriæ Henotico recepto natat, & modò Concilij Calchedon. defenſorem ſe profitetur, modò illud condemnat. Ob hanc eius hæſitationem plerique odio Synodi Calchedon. ab ipſo deficiunt. qui Acephali deinceps appellati, quod neque Catholicarum partium eſſent, neque cum Epiſcopo ſuo conuenirent. Leontius de Sectis. Act. V. At Liberatus Acephalos putat ideo dictos, quòd Epheſina Synodo abſoluta, in illo Cyrilli, & Ioannis Antiocheni diſſidio, ab vtroque abhorrent. Theophanes ſcribit hoc anno Verinæ Aug. literis excitatos Orientales omnes Leontium Imperat. admiſiſſe. Marcell. Theodoricus rex Gothorum Zenonis Aug. munificentiis pene pacatus, Magiſtérque præſentis militiæ factus, Conſul quoque deſignatus, creditam ſibi Ripenſis Daciæ partem, Mœſiæque inferioris cum ſuis ſatellibus pro tempore tenuit.	10 8	III	1236	1231

Per. Iul. ☀. ☾. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5197 17. 10. 7 AG	4467	484	201	*Theodoricus.* *Venantius.* *Felicis* 2.	11 9	IV	1237	1232 Aprilis 24.

Illus & Leontius Longinum Zenonis fratrem, & matrem ipsius è castello liberarunt. Verina porro illîc morbo periit. Theoph.

Marcellinus refert Longinum Zenonis fratrem post decennalem custodiam, quam eidem Illus apud Isauriam inflixerat, ad germanum suum Constantinopolim adueniſſe.

Mense Iunio die 27, Ind. VII, Leontius tanquam Imperator Antiochiam ingressus est, & Præfectum Prætorio Lilianum constituit.

Zeno Ioannem Scytham aduersus Illum, & Leontium cum ingentibus copiis misit. Victi sunt isti, & se in Papyrium castellum receperunt cum Pamprepio magistro γόητι: cuius præstigiis illusi annos in eo castello IV perseuerarunt. Theoph.

Misenus & Vitalis legati sedis Apostolicæ ab Acacio vexati, cum eo communicarunt, nec non cum Petro Mogo. Felix verò Defensor cum iis missus cùm ob morbum substitisset, postea Constantinop. veniens in custodiam missus est. Liber. Diac. cap. 18. Euag. lib. III, cap. XX & XXI.

His auditis Felix Papa Romæ Synodum colligit; in qua producti Misenus & Vitalis, ac damnati sunt. Acacius quoque anathemate perculsus, & Petrus Cnapheus. Epist. Synodi Rom. II sub Felice. Acacius verò flocci ista faciens Felicis Papæ nomen erasit è diptychis. Monachi Acœmetæ, qui damnationem Acacij eius vesti in Ecclesiam prodeuntis affixerant, dira passi sunt. Niceph.

Felix Papa Ioannem Talaidam Nolanæ præfecit Ecclesiæ. Liberatus cap. XVIII.

Februario mense dira in Africa persecutio ab Hunerico contra Catholicos agitatur. In ea plusquam CCCXXXIV Episcopi exulare iussi: complures linguis manibusque truncatis integra nihilominus voce locuti sunt. Marcell. Victor lib. III.

Anno VIII Hunerici iussi sunt Catholici cum hæreticis congredi. sed vi ac fraude, sublatis prius doctissimis quibusque. Catholici verò libellum obtulerunt fidei suæ. Sed ab Hunerico clausæ sunt Ecclesiæ, & earum bona Episcopis Arianis addicta. Eugenius in eremum Tripolitaniæ prouinciæ relegatur. Victor.

Mortuus est hoc anno Euarix Gothorum rex in Gallia. Nam eius filius Alaricus XVII agebat annum anno Christi DVI, Messala Cos. vt est in Agathensi Conc. sub Symmacho. Euarix ergo regnauit annos XX. Cœpit enim A. CCCCLXIV. Huic succeſſit Alaricus. Hunericus eodem anno moritur, cùm regnasset annos VII, M. X. Victor in fine libri III. qui & Hunericum à vermibus corrosum asserit. Succeſſit Gundabundus Gentonis F. qui initiò pacem Ecclesiæ restituit.

5198 18. 11. 8 F	4468	485	202	*Symmachus solus.* *Felicis 3.*	12 10	Ol. 316	1238	1233

Felix Papa plurimùm laborat, vt Acacium ad

officium reuocaret. Gelaſ. Papa in Commonit. ad Fauſtum.

Zenonis filius ad imperij ſpem, ſed peſſimè educatus moritur. Suidas.

Cùm Petrus Cnapheus Cyprum iuri ſuo iam olim exemptam, ſibi ſubiicere vellet, anxio Salaminæ Epiſcopo Anthemio S. Barnabas apparet, & locum vbi corpus ſuum latebat oſtendit: quod cum Euangelio Matthæi ſupra poſito repertum eſt. Anthemius Conſtantinopolim ad Imper. accedens, cùm Apoſtolicam eſſe ſuam Eccleſiam hac ratione probaſſet, cauſam obtinuit. Zeno Euangelium transferri Conſtantinopolim voluit. Hiſtoria extat apud Surium Iunij XI.

Xenaias, qui & Philoxenus, Perſa origine, conditione ſeruus, cùm ſub Calendione ab hero ſuo fugiſſet, poſtea à Cnapheo Hierapolitanus factus Epiſcopus, primus contra ſacras imagines nefarium dogma publicauit. Theophanes in Miſcella. Anaſt. Diac. in Nicæna Synodo II ex Theodoro Lectore. Martyrius Hieroſolym. Epiſcopus obiit, cùm ſediſſet annos VIII. Succeſſit ei Salluſtius.

Chlodoueus anno V regni ſui Syagrium Egidij Comitis filium Sueſſionibus imperantem acie vicit. Qui ad Alaricum Vuiſigothorum regem confugit. Sed Chlodoueo repoſcente, deditus, & ab eodem interfectus eſt. Quo tempore contigit, vt ſacer vrceus, quem Chlodouei milites rapuerant, à S. Remigio repeteretur. Gregor. Turon. lib. II, cap. XXVII, & XXVIII. Aimoinus lib. I, cap. XII.

5199	4469	486	293	*Longinus.* *Decius.*	*Felicis* 4.	13 11	11	1239	1234
19. 12. 9 E								

Ioannes Antiochenæ parœciæ ex Grammatico preſbyter contra Eutychianos ſcribit. Marcell. Sed idem Neſtorianiſmi ſuſpectus eſt ex Gennadio de Viris Illuſtr. cap. XCIII.

Petrus Fullo Antiochenæ inuaſor Eccleſiæ moritur. Huic ſuffectus eſt Palladius eâdem cõtagione infectus, ex preſbytero Eccleſiæ S. Theclæ apud Seleuciam: cui Ioannes Conſtantini F. & Anaſtaſius Silentiarius ſuffragati ſunt. Theophanes.

Chlodoueus Francorum rex Chlotildem Chilperici Burgundi Gundobaldi fratris filiam ſibi cõiugio copulauit: cùm iam filium haberet è concubina Theodoricum. Gregor. Turon. lib. III, cap. XXVIII.

Clarebant in Galliis per hæc tempora Remigius Remenſis, & Patricius frater eius Sueſſionenſis, & Vedaſtus pòſt Atrebatenſis, nec non Solennis Carnotenſis Epiſcopi. Sigebertus.

5200	4470	487	204	*Boëtius ſolus.*	*Felicis* 5.	14 12	III	1240	1235
20. 13. 10 D								

Marcellinus. Theodoricus rex Gotthorum Zenonis Auguſti nunquam beneficiis ſatiatus, magna ſuorum manu vſque ad regiam ciuitatem, & Melantiadem oppidum infeſtus acceſſit: plurimiſque locis igne crematis, ad Nouenſem Mœſiæ ciuitatem, vnde aduenerat, remeauit.

Romæ celebrata eſt Synodus Epiſcoporum

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				xxxviii, tertio Id. Maias de modo admittendorum in Ecclesiam rebaptizatorum in Africa. quod tùm contigit, cùm Hunerico mortuo, Episcopis & Orthodoxis cæteris exilia relaxata sunt à Gundabundo rege. Odoacer Phæba rege Rugorum victo captóque potitus est. Cassiod. Chron. Eugipius in vita S. Seuerini refert ante v annos S. Seuerinum eam prædixisse cladem Phaletheo, siue Phæbæ regi, qui cum vxore Gisa pessima fœmina captus est. Fridericus autem eius filius ad Theodoricum confugit in Mœsia degentem.				
5201 21. 14. 11 C B	4471	488	205	*Dinamius.* *Sifidius.* *Felicis* 6.	15 13	IV	1241	1236 Aprilis 23.
				Trocundus Illi frater ad Barbarorum delectum profectus, à Ioanne Scytha decollatus est. Ob id Illus Pamprepem γόητα interfecit. Theoph. Marcell. Leontius rex, & Illus tyrannus in Papyrio Isauriæ castello capti, decollatique sunt. capita Constantinopolim allata. Theophanes ait captos illos proditione fratris vxoris Trocundi, quem Zeno fraudulenter miserat. Eodem anno Theodoricus rex omnium suorum multitudine assumpta Gotthorum in Italiam tendit. Marcellinus. Procopius initio Gotth. lib. 1, scribit Zenone imperante, & Augustulo sub Orestis patris tutela in Italia, barbaros, qui multi auxilio venerant, postulasse ab Oreste vt tertia Italiæ totius agrorum pars sibi daretur. quod cùm ille negasset, ab iis occiditur. Odoacer verò id se facturum pollicitus rex eligitur. qui cùm x regnasset annis, Theodoricus interim ex eo genere Gotthorum, οἱ ὅτι Θράικης δύντος βασιλέως κατῴκηντο, nempe Theodosio M. Patricius & Consularis, cùm aduersus Romanos rebellasset, à Zenone persuasus in Italiam contra Odoacrem contendit: eúmque acie victum Rauennã compulit. quam & tribus obsedit annis. Acacius moritur cùm sedisset annis xvii, M. ix. Huic subrogatus est Flauitas hæreticis fauens, & nihilominus Catholicus videri volens. qui ad Felicem scripsit, & eodem tempore ad Petrum Mogum. quarum literarum exemplar nactus Felix illius apocrisiarios reiecit. Theoph. Fridericus regis Rugorum filius à Theodorico, ad quem confugerat, adiutus, contra Odoacrem bellum mouens regnum suum recuperat. Sed Odoacer germanum suum misit, qui inde illum expulit, ac gentem vniuersam in Italiam transportauit. Eugipp. in vita S. Seuerini. qui & tunc corpus eiusdem in Italiam translatum esse refert. Calandio S. Eustathij Antiocheni quondam Episcopi reliquias Philippis Antiochiam transtulit. Ita post c annos Antiochenum schisma sublatum est. Theoph.				
5202 22. 15. 12 A	4472	489	206	*Eusebius.* *Probinus.* *Felicis* 7.	16 14	Ol. 317	1242	1237
				Theodoricus, ait Marcell. rex Gotthorum oc-				

cupauit Italiam. Odoacer rex Erulorum ab eo ad Isontium victus, vt ait Cassiodorus, deinde repetito conflictu in campis Veronensibus magna strage deletus est. Iordanus.

Flauita mortuo Constantinopolitanus Episcopus creatus est Euphemius. qui Petrum Mogum detestatus, Acacij nomen expungere noluit. ideóque communionem Felicis Papæ non meruit. Niceph. xvi, cap. xix. Theophanes.

S. Epiphanius Ticinensis Episcopus his temporibus floret. quem Theodoricus magno in pretio habuit. Ennodius in eius vita.

5203 23. 16. 13 G	4473	490	207	*Longinus II.* *Fauſtus.* *Felicis* 8.	17 15	11	1243	1238

Theodoricus rex Odouacrem ad Ducam fluuium tertio conflictu superauit. Hic Rauennam confugiens triennio ibi est obsessus. Cassiodorus. Iordanus. Procop. 1 Gotth.

In Africa Vandali persecutionem excitant aduersus sacerdotes. in qua S. Fulgentius cum Felice Abbate suo multa ab Ariano presbytero passus est. Vita S. Fulgen.

S. Cæsarius Arelatensis Episcopus de gratia, & libero arbitrio scribit. quod opus à Felice Papa cõmendatum fuit. Gennad. de viris Illust. cap. 86.

Concilium Arelatense videtur circa hoc tempus celebratum esse. In eo prolata est Epistola Fausti Regiensis ad Lucidum quemdam: qui Prædestinatianorum partes sequebatur, asserentium non omnes homines ad hoc creatos vt saluentur; sed quosdam duntaxat: reliquis, ne perseuerent in bono, subtrahi gratiam. Fausti Epistolæ subscripti sunt xi Episcopi: nec non Lucidus ipse.

Eodem anno celebrata est altera Synodus Lugduni Episcoporum xxvii, in qua nonnulla ad superioris Concilij capita adiici placuit. Ab ea Synodo impositas sibi esse partes de gratia & libero arbitrio scribendi Faustus significat Epist. ad Leontium. Verùm vltra fines iaculo expedito multa ex Semipelagianorum errore scriptis suis immiscuit. Meminit Ado Viennensis. qui & Auitum Viennensem, & Ioannem Antiochenum presbyterum contra hunc scripsisse memorat.

Claudianus S. Mamerci frater circa hoc tempus obiit, vir sanctitate ac doctrina præclarus. Sidon. lib. iv, Ep. xi.

Petrus Mogus Alexandriæ Episcopus moritur. cui substitutus est Athanasius hæreticus. Theophanes.

Euphemius Constantinop. Patriarcha Anastasium Silentiarium, qui Imper. postea fuit, Ecclesia eiecit, tanquam Eutychianum, & quòd in Ecclesia sedens in cathedra turbas docere institueret, euersa cathedra, ni desisteret, extremam illi infamiam comminatus est. Idem & Zenonem liberè redarguit. Zeno cùm à Mariano Comite, futurorũ præscio didicisset eius & imperij, & coniugij successorem fore quendam, qui in Schola silentiariorum

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				meruisset, Patricium quendam eius ordinis virum probum, ac prudentem & pium interfecit. Ob id à Præfecto Vrbis Arcadio reprehensus est. quem cùm Zeno iugulari iussisset, is ad Ecclesiam fugiens mortem effugit. sed illius bona publicata sunt. Theophanes.				
				Cedrenus addit ab eodem occisum Pelagium Patricium, virum prudentiæ, ac iustitiæ; nec non bonarum artium, præsertimque poëtices laude conspicuum; quòd is Imperatorem redarguisset. qui cùm moriturus esset, sublatis manibus Deum innocentiæ suæ testem appellauit, ab eóque vindictam expetiit. Theophanes. Meminit & Marcell. qui gulam ei fractam in Panormo insula refert. Ex Alexandrino Chronico colligitur Pelagium illum ipsum fuisse patricium, quem Anastasius, ne successorem haberet, occidit. Hunc enim à Silentiariorum schola ad Patricij dignitatem prouectum esse Chronicon asserit. At Theophanes Patricij nomen prioris proprium facit, quem à Pelagio distinguit.				
				Clodoueus Francorum rex Thoringos sibi subiecit, anno videlicet regni sui decimo. Gregor. Turon. lib. III, cap. XXVII.				
5204 24. 17. 14 F	4474	491	208	*Zenonis.* *Olybrius solus.* *Felicis* LII *Imp.* *Anastasij.* 9. *Odoacris.*	18 1 16	III	1244	1239
				Zeno Augustus epilepsia correptus interiit, cùm identidem Pelagij nomen inclamaret. Theophanes. Euagr. III, cap. XXIX. Porro viuentem hunc sepultum esse prodit Cedrenus, & cùm eius defossi vox lamentabilis exaudiretur, Ariadnam, quæ eo adhuc superstite Anastasium adamarat, tumulum aperiri vetuisse. Vide & Zonaram Tomo III Ann.				
				Imperauit annos XVII, M. VI. Marcell.				
				Mortuo Zenone Longinus eius frater, qui bis Consul fuerat, & Senatus princeps erat, homo stolidus, & ferus, ac libidinosus, Isaurorum, ac Longini Magistri militum satellitio fretus, cùm imperium sibi certò sponderet, spe sua frustratus est. Nam Ariadna, cum toto Senatu, Anastasium Imperatorem fecit, Dyrrachio oriundum. qui Lõginum in Isauriam remisit. Theophanes. Euagrius.				
				Euphemius Patriarcha cum Anastasio, tanquam hæretico, resisteret, tandem scriptam ab eo fidei professionem expressit, qua Synodum Calchedonẽsem approbauit. Ita coronatus ab Ariadna hanc ipsam coniugem duxit. Huius inauguratione Manichæi, & Ariani grauisi sunt. Illi quod ipsius mater eius esset sectę studiosa. Ariani quod Clearchus eiusdem auunculus suarum partium fautor esset. Theophanes. qui hunc annum notat ab Adamo secundum Romanos 5999: secundum Alexandrinos 5983: Diocletiani 107: Incarnationis 483. Coronatum autem asserit Ind. XIV, Aprilis XIV, feria V magna Paschatis. In altero Theophanis ex-				

emplari ſcriptum eſt Aprilis IV. vtrobique mendosè. Chron. Alex. feria V maioris hebdomadæ duntaxat id factum refert. quæ hoc anno incidit in Aprilis XVIII. Nam Paſcha contigit Apr. XXI. Adiicit Chron. annum hunc eſſe χρηματισμοῦ τῆς Ἀντιοχείας 537. De Græcis iiſce Computis vide lib. IX, cap. V, & VI.

Huius Imperatoris initia magnam ſpem, & expectationem omnibus attulerũt. Nam multa præclarè conſtituit: iniqua tributa ſuſtulit: magiſtratus gratis contulit. Cedrenus. Theodorus Lector.

Bellum plebeium inter Byzantios ortum, párſque vrbis plurima, atque Circi igne combuſta. Marcell.

Ioannes Epiſcopus Coloniæ in Armenia monachus efficitur in S. Sabæ cœnobio: qui cognomento Silentiarius appellatus eſt. Cyrillus in vita S. Sabæ.

S. Patricius Hiberniæ primus epiſcopus moritur annos natus LXXXII, cùm LX in Hibernia prædicaſſet. Marianus Scotus. At Probus vitæ eius ſcriptor CXXXII vixiſſe illum aſſerit, & S. Martini fuiſſe diſcipulum.

Ioannes quidam Tabenneſiota, qui Anaſtaſium olim priuatum è naufragio nudum receperat, ac fouerat, cùm ad ipſum Conſtantinopolin maxima cum ſpe veniſſet, diſſimilem ac Syloſon ille quondam à Dario beneficij ſui fructum habuit. Nam ab ingrato Imperatore exilio damnatus Romam aufugit. Theophanes.

Odoacer cum Erulis egreſſus Rauenna nocturnis horis ad pontem Candidium à Theodorico memorabili certamine ſuperatur. Tunc etiam Vandali pace ſuppliciter poſtulata à Sicilia ſolita deprædatione ceſſarunt. Caſſiod. Iorda.

Floruit hoc tempore Launomarus Carnotenſis fundator cœnobij Corbionenſis: & Maximus Aurelianenſis fundator cœnobij Miriacenſis (Miciacenſem vulgò nominant) cuius diſcipuli fuerunt Carilefus, & Auitus abbates. Aimoinus lib. I, cap. XVII, Maximinum illum vocat, & nepotem ait fuiſſe S. Euſpicij.

5205	4475	492	209	*Anaſtaſius Aug.* *L. Pontifex*	2	IV	1245	1240
25. 18. 15				*Rufus.* *Gelaſius I.*	17			Apr. 22.
ED								

Longinus Zenonis Imp. nuper mortui frater aduerſus Anaſtaſium rebellat. quem is in poteſtatem adductum Alexandriam relegat, ibíque Preſbyterũ ordinari iubet. quo in gradu ſeptem annis perſeuerauit. Lõginum porro alterum magiſtrum militum in ordinem redegit, nec non Iſauros ob inſolentiam in patriam ſedem abire iuſſit. Longinus verò ex Magiſtro collecta barbarorum & latronum manu, cùm pecunias haberet multas, quas in Iſauria Zeno reliquerat, ab Imperat. defecit, Phrygiámque populatus per Ninilingin ducem (Marcellinus Lilingin vocat) Iſauriæ Præfectum, & Athenodorum Senatorij ordinis virum, ac Cononem ex Apameæ Epiſcopo militem factum,

multas vrbes expugnat. Cõtra hos missus est Ioannes Scytha, qui Illum, & Leontium vicerat, & Ioannes Gibbus, ac Diogenes Scholarũ comites. Prælio ad Cotyæum commisso, victi sunt Isauri; Ninilingis occisus. ac nisi spoliis diripiendis victor immoratus esset, debellari hoc certamine potuit. Verùm sex annis tractum hoc bellum fuit. Hæc ex Theophane, & Marcellino.

Petrus Cnapheus ab exilio reuocatus, sed Antiochenam sedem adire vetitus est. Itaque in illius locum Palladius hæreticus Episcopus factus est. Euphemius Constantinopoli Synodo collecta Calchedonensem synodum confirmauit.

Felix Papa v Kal. Mart. obiit, cùm sedisset annos ix, minus diebus xii. Fuit S. Gregorij magni atauus, cuius meminit iv Dial. cap. xvi. Post hunc Martij 2 creatus est Gelasius Afer. Anastas.

Euphemius Constantinop., alioqui catholicus Episcopus, sed Acacij nomen expungere nolens, frustra Gelasio subrepere conatur, ab eóq; cõmunionem exprimere. Epist. i Gelasij. Idem Gelasius Dardaniæ Episcopos monuit, vt hæreticorum communionem vitarent: ad eósque misit Vrsicinum. Ep. ii & iii Gelasij. Mortuo Sallustio Hierosolymorum Episcopo successit Elias vir sanctus. Cyrillus in vita S. Sabbæ.

Anastasius Imper. ex Acephalorum, & Hæsitantium secta, liberum cuique facit, quæ velit amplecti. Euag. iii, cap. xxx.

5206	4476	493	210	*Albinus solus.*	*Gelasii*	3	Ol.	1246	1241
26. 19. 1 C				*Velcum collega Eusebio ii.*	2. *Theodoricus.*	1	318		

Cassiodorus solum Cos. facit Albinum, quod & Gelasij subscriptio in Ep. vii comprobare videtur. At Marcellinus collegam addit Eusebium.

Cùm Diogenes Claudiopolim, quæ inter duos Tauros montes sita est, expugnasset, Isauri arctissima illum obsidione vallarunt. Sed extrema fame laborantibus Ioannes ὁ χυρτὸς adfuit; qui angustiis superatis, Isauros profligauit. Quo in conflictu Conon Episcopus lethali accepta plaga paulo pòst moritur. Atque hæc secunda maximáque victoria ab Romanis reportata est. Theophanes.

Eodem anno Zamasphes Perotzis Persarum regis filius Cabade pulso regnum occupauit: quod annis iv obtinuit. Idem Marcellinus bellum ciuile Constantinopoli exarsisse memorat, ac regis, reginæque statuas deiectas, & per vrbem tractas esse: Iulianum quoque Magistrum militiæ nocturno prælio pugnantem Scythico ferro in Thracia confossum interiisse.

Odoacer postquam tribus annis Rauennæ obsessus est à Theodorico, per legatos cum eo componit, vti ambo pariũ Italia iure regnarent. Verùm paulo pòst excitum ad conuiuium Odoacrem Theodoricus occidit. Procopius, Cassiod. Iordanus. Ita xvii annos regnauit Odoacer. Sed post xiii, vt S. Seuerinus prædixerat, res illius in peius prolapsæ sunt. Eugip. in S. Seuer. vita.

Per. Iul, ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Annꝰ Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	O. lymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Theodoricus Anastasij Imper. amicitiam expetiit, nec non Chlodouei cuius sororem Audeflendam duxit. quas autem ex concubina susceperat filias, alteram Alarico Vuisigothorum regi: alteram Sigismundo Burgundionum collocauit. Cassiod. Ep. 1. Iordanus.				
				Gelasius Papa per Faustũ Magistrũ Officiorum Cõstantinopolim à Theodorico rege cum Irenæo missum Græcos ad officium reuocare studuit. Sed is frustra cum Euphemio Episcopo Constantinopolitano istud egit. Ad Faustum Gelasius Commonitorium misit, in quo quemadmodum Græcorum obiecta refelleret admonuit Kal. Nou.				
				Scripsit & Episcopis Piceni, & Honorio Dalmatiæ Episcopo contra Pelagianos. Epist. v, vi, & vii.				
				Sigebertus anno secundo Gelasij notat inuentam esse cryptam S. Michaëlis Archangeli in Gargano monte.				
5207 27. 1. 2 B	4477	494	211	*Asterius.* *Præsidius.* *Gelasii* 3.	4 2	11	1247	1242
				Anastasius Imp. contra orthodoxos prælia cõmouere cœpit: ac primùm Euphemium aggressus est. Marcellinus. Id verò Theophanes copiosius ita narrat. Longinus quidam Selinuntius Antiochiæ in Isauria degens admissis Isauris montium angustias occupauit vnà cum Athenodoro. Anastasius Isaurici belli tædio victus pacis se cupidum esse clam Euphemio significauit. Hic Ioanni Patricio Athenodori socero consilium Imperatoris aperuit. Quod cùm Anastasius de Ioanne resciuisset, capitale in Patriarcham odium concepit. Exinde bis à sicariis appetitus est Euphemius, & eorum insidiis ereptus. Tandem Anastasius expressam à se fidei professionem ab Euphemio extorsit. Theophanes, & Cedrenus.				
				Laodicea, Hierapolis, Tripolis, atque Agathicum vno tempore, vnóque terræ motu collapsæ sunt. Marcell.				
				Anastasium Imperatorem Gelasius datis literis frustra officij sui commonuit. Idem Romæ Synodum Episcoporum lxx celebrauit; in qua Canonici Scripturæ libri, tum Oecumenica Concilia; nec non Sanctorum Patrum scripta Apostolico decreto roborata sunt, & à spuriis, & apocryphis secreta.				
				Theodoricus cùm aduersus Erulorum fautores, præsertim Ligures acerba decreta sanxisset, ab SS. Episcopis Epiphanio Ticinensi, & Laurentio Mediolanensi placatus est. Postea Epiphanius à Theodorico rege ad Gundebaldum Burgundionum regem missus est, vt Italos captiuos redimeret. quod & feliciter præstitit. Ennodius in Epiph.				
				Idem verò Gundebaldus à S. Alcimo Auito Viennensi Episcopo Arianam dedoctus hæresin, publicè tamen profiteri Catholicam fidem noluit. Greg. Turon. lib. 11 Hist. Franc. cap. xxxiv.				
				Hoc anno S. Benedictus relicto paterno lare				

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				cùm nutrice ſeceſſit, annos natus XIV. Leo Oſtienſis lib. I, cap. I. Vide S. Greg. lib. II Dial. Clodoueus Francorum regnum Sequanam vſque dilatat. Sigeber.				
				Viator ſolus. *Gelaſii* 4.				
5208 28. 2. 3 A	4478	495	212	Eufemius Conſtantinopolitanus antiſtes ab Anaſtaſio principe in ordinem redactus, & in exilium miſſus eſt. Huic Macedonius ſuffectus eſt, qui Henotico ſubſcripſit. Marcellinus. Theophanes. Theodorus Lector. Cedrenus.	5 3	III	1248	1243
				Romæ Synodus à Gelaſio celebratur III Id. Mai, in qua Miſenus olim Apoſtolicæ ſedis legatus, & Acaciana communione tempore Zenonis infectus, cum Eccleſia reconciliatur, cùm iam Vitalis in excommunicatione mortuus eſſet.				
				Gundabundus rex Vuandalonim moritur anno regni ſui XII. cui ſucceſſit frater ipſius Thraſamundus, qui Catholicis mitiorem ſe præbuit. Procop. lib. I de bello Vuandal.				
				Eodem ferè tempore mortuus eſt S. Eugenius Carthaginienſis Epiſcopus: qui à Gundabundo relegatus in Gallias, in Albigenſi oppido deceſſit. Gregor. Turon. lib. II Hiſt. Franc. cap. III.				
				Chlodoueus Francorum rex cùm à Chlotilde regina ſæpius fruſtrà de amplectenda Chriſti fide moneretur, hoc tandem anno in prælio, quod ad Tolbiacum in Vbiis aduerſus Alemannos geſſit, cùm eius acies periclitaretur, Chriſtianum ſe fore ſpopondit. Victis hoſtibus, occurrente Chlotilde in Remorum ciuitatem peruenit, vbi à S. Remigio baptizatus eſt. Cum eo præterea tria circiter de eius exercitu milia cõuerſa: nec non ſoror eius Albofledis; quæ paulo pòſt obiit. item Lanthildis altera ſoror ex Ariana hæreſi ad Catholicam profeſſionem tranſiit. Gregor. lib. II, cap. XXXI. Aimoinus lib. I, cap. XIX.				
				S. Remigius multis ſibi à Chlodoueo collatis opibus, earum partem Laudunenſi Eccleſiæ impertiit, in qua & Epiſcopali ſede conſtituta primum in eam Epiſcopum impoſuit Genebaudum. quem & poſtea, quod vxore, quam dimiſerat, vſus eſſet, ſeptennali pœnitentia maceratum ſedi ſuæ reſtituit. Sigebertus.				
				Paulus ſolus. *Gelaſii* 5. XXX *Anaſtaſii* I.				
5209 I. 3. 4 GF	4479	496	213	Hic Anaſtaſij Imper. frater fuit. qui Auguſtatico ante militibus præſtito, donatiuum hoc fratre Conſule tribuit. India Anaſtaſio principi elephantum, duáſque camelopardales pro munere miſit. Marcellinus.	6 4	IV	1249	1244 April. 21.
				Arabes Scenitæ Euphrateſiam infeſtantes, ab Eugenio duce comprimuntur. Romanus quoque militarium in Paleſtina copiarum ductor, victis barbaris, Iotaben inſulam in Arabico ſinu recuperauit. Theophanes.				
				Gelaſius Papa XI Kal. Dec. exceſſit è vita, poſtquam ſedit annos IV, M. VIII, D. XIX.				
				Scripſit hic inter alia aduerſus Andromachum Senatorem, cæteróſque Romanos, qui Luperca-				

lia pristino more celebranda constituebant. Mortuo Gelasio subrogatus est Anastasius Romanus IV Kal. Dec.

S. Epiphanius Ticinensis Episcopus obiit. Ennodius.

Gunderichus rex Burgundionum ex genere Athanarici regis persecutoris, quatuor filios reliquerat, Gundobaldum, Godegisilum, Chilpericum, & Godomarum. Gundobaldus Chilpericum fratrem, & eius coniugem interfecerat. cuius filiam Chrothildem, vel Chlothildē duxit Chlodoueus. Huius hortatu, nec non Godegisili precibus adductus Chlodoueus, interposita tributi pactione, Gundobaldo bellum intulit. quem & proditione Godegisili fratris ipsius acie victum sub ditionem redegit. Digresso Chlodoueo, Godegisillus Viennæ à Gondobaldo nec opinatò circunuentus occiditur. Greg. Turon. lib. III Hist. cap. XXXII, & XXXIII.

5210 2. 4. 5 E	4480	497	214	*Anastasius Aug. solus.* *Anastasii 2.*	7 5	Ol. 319	1250 1245

Bellum Isauricum hoc sexto anno sedatum est. Athenodorus Isaurorum primus in Isauria captus decollatúsque est. caput eius Tarsum allatum, & pro portis hastili fixum extabuit. Marcell.

Anastasius Pontifex ad Imperatorem legatos misit S. Germanum Episcopum Capuanum, & Cresconium Tudertinum, cum literis, quibus Acacij nomen abrogari petiit.

Mortuo Athanasio Episcopo Alexandrino hæretico suffectus est Ioannes eâdem labe hæresis infectus. Liberatus.

5211 3. 5. 6 D	4481	498	215	*Ioannes Scytha.* LI *Pontifex.* *Paulinus.* *Symmachus 1.*	8 6	11	1251 1246

Longinus Isaurus cognomento Selinunteus apud Antiochiam Isauriæ ciuitatem à Prisco Comite captus Constantinopolim missus est, catenatúsq; per Agentem circunductus, Anastasio principi, & populo ingens spectaculum fuit, variisque deinde cruciatibus Nicææ in Bithynia excarnificatus est. Numis, quos Romani Terētianos vocāt, (*Quidam teruncianos legunt.*) Græci follares, Anastasius princeps suo nomine figuratis, placibilē plebi commutationē distraxit. Marcellinus. Est autem Longinus iste ab Zenonis fratre diuersus; tametsi & iste rebellarit. Verū hic in Episcopatu mortuus est: ille ab Anastasio supplicio affectus: vterque vt & Zeno, in Isauria natus. Ita quidem Theophanes. At Euagrius lib. III, cap. XXXV, Longinum priorem Imperatoris germanum à Ioanne Scytha victum esse dicit, eiúsque caput, vt & Theodori, ad Imperat. esse missum, ac demum quinque millia librarum Isauris persolui desiisse.

Ingens Constantinopoli seditio populi contra Imper. fuit: & multi in ea cæsi. Chron. Alex.

Macedonius Constantinopolitanus antistes de sententia Imperatoris regiæ vrbis monasteria, quæ, quod Henotico subscribere nollent, ab eius se communione segregarant, frustrà sibi adiungere co-

re conatus est. Itaque Imperatori author fuit, vt quæ in Calchedonensi Synodo rectè constituta essent, ab Episcopis, qui Constantinopoli tùm erant, subscriptione firmari iuberet. Monachos verò persequi destitit; ac suæ potestati reliquit. Enituit & fœminarum constantia; præsertim Matronæ & Sophiæ, quæ cum suis virginibus ad Henotici professionem adigi nulla ratione potuerunt. Theophanes.

Palladio Antiochiæ Episcopo mortuo Flauianum presbyterum, & apocrisiarium eiusdem Ecclesiæ suffectum esse, idem author est Theophan.

Festus quidam Romanus Senator ad Anastasium à rege Theodorico missus, confectis negotiis obtinuit vt SS. Petri, & Pauli festum maiori, quàm hactenus, cultu celebraretur. Per eundem quoque Macedonius Synodicas ad Anastasium dare volens ab Imperatore prohibitus est. Porrò Festus clam Imperatori pollicitus est, effecturum se vti Henotico Romanus Papa subscriberet. Sed Romam reuersus Anastasium iam excessisse reperit. Obiit enim hoc anno XVI Kal. Dec. cùm sedisset annos duos, minus diebus VII.

Igitur Festus corruptis pecunia plerisque Laurentium quendam eligendum curauit, cùm à saniori ac potiori parte Symmachus esset electus. Exinde cædes in Vrbe, & grassationes factæ: ad quas inhibendas placuit ex lege Odoacris regis, comitiorum iudicium ad Theodoricum reiicere. Is Symmachum antepositit. Theodorus Lector, & Theophanes: qui tamen tribus annis in Vrbe tumultum durasse referunt; ac demum Theodoricũ Afrum coacta Episcoporum Synodo secundum Symmachum pronunciasse; Laurentium verò Episcopum Nuceriæ fecisse. Sed id anno sequente contigit.

Ioannes cognomento Silentiarius sub sanctissimi Sabæ disciplina ex Episcopo monachus degens, & ignotus hoc anno innotuit. Cyrillus.

Solem hoc anno defecisse Marcellinus asserit.

5212	4482	499	216	*Ioannes Gibbus solus.* *Symmachi 2.*	9	III	1252	1247

C 4. 6. 7

Aristus Illyricianæ ductor militiæ contra Bulgaros Thraciam populantes infeliciter pugnat ad Zurtam fluuium. Cæsa sunt IV millia Romanorum. Eodem tempore ingens terræ motus Ponticam concussit. Marcell. Igitur Bulgari hoc anno prodire cœperunt. quod & Theophanes, & Miscella lib. XV refert. Eadem terræ motus meminit, vt & Theodori Collectanea. vbi & illud memoriæ proditur, Neocæsaream magna ex parte collapsam, stante nihilominus æde, in qua S. Gregorij Thaumaturgi reliquiæ seruabantur.

Anastasius tributum, quod Chrysargyrum vocabant, sustulit. quod tam capitibus singulis, quàm iumentis, & pecoribus, imò & canibus: vrinæ quoque & fimo erat impositum: τοῦ οὔρου καὶ κοπρείας, ait Cedrenus: (Xylander οὖρον *mulum* perperam interpretatus est. Nam & vrinæ vectigal instituit Ve-

Per. Iul. ☿. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5213 5. 7. 8 B A	4483	500	217	10	IV	1253	1248 April. 20.
5214 6. 8. 9 G	4484	501	218	11	Ol. 320	1254	1249

ſpaſianus. Suetonius cap. XXIII.) Theoph. Euagrius lib.III,cap.XXXIX fuſius id narrat;& tributi genus iſtud à meretricibus, & exoletis refert exactũ:adeo vt præpoſteræ libidini hoc modo licentia facta videretur.

Idem porro Imperator venationes Amphitheatrales aboleuit:& Magiſtratus vænales eſſe vetuit. Theodorus Lector. Theophanes, Cedrenus.

Synodus Romæ à Symmacho Papa celebratur Kal.Martij in Baſilica S. Petri,de tollendo ambitu in comitiis Pontificalibus. cui Cælius Laurentius Archipreſbyter tituli S. Praxedis ſubſcripſit ille ipſe, qui Schiſma fecerat. qui quidem Nucerinus Epiſcopus factus eſt. Anaſtaſius Biblioth.

Patricius. *Symmachi*
Hypatius. 3.

Saraceni Phœnicen,& Syriã incurſant. Theoph.

Theodoricus cunctorum votis expetitus Romam aduenit, vbi & S. P. Q. R. munificentia demeruit, & certam ad reficiendos muros pecuniam attribuit. Caſſiodorus.

S.Fulgentius Romam venit ad limina Apoſtolorum. Acta eius apud Sur. Ian. 1.

Pompeius. *Symmachi*
Auienus. 4.

Conſtantinopoli ludis theatralibus factionum ſtudiis exardeſcentibus cædes ingens facta; qua tria circiter millia ciuium occiſa ſunt. Marcell.

Cum Arabibus Saracenis pacem Anaſtaſius fecit:itáque ſua Orienti tranquillitas reddita. Theophanes.

Romæ Synodus habita eſt in cauſa ſchiſmatis à Laurentio concitati. cuius hiſtoriam ita digerendam putamus. Cùm ſchiſmatici nullum tumultuandi finem facerent, Theodoricus Romanæ ciuitatis paci proſpiciens, Viſitatorem, vti Clerici quidam, & Laici poſtularant, mittere inſtituit. Sed renitentibus aliis, tandem Epiſcoporum Synodum indixit, ex Liguria, Æmilia, & Venetiis. Qui initio refragati ſunt, regíque ſuggeſſerunt, non poſſe ſupremæ ſedis antiſtitem, cuius eſſet conuocandi Concilij partes, inferioris ordinis Epiſcoporum iudicio ſubiici. Sed cùm Theodoricus id conſenſu Symmachi fieri dixiſſet, Romam adeuntes in baſilica Iulij conuenerunt. Eò & Symmachus ſponte venit; ſéque illorum iudicio ſubdidit. Verùm Patres nihil definire auſi, legatos ad Theodoricum dirigunt; atque inter cætera poſtulant, vti Rauennæ conuentus haberetur; vt ne præſente rege Schiſmatici turbare quicquam auderent. Theodoricus verò IV Kalend. Auguſti, reſcribens nequaquam illorum poſtulatis annuit. (quod ipſum legatorum negligentiæ Patres tribuunt.) Proinde iuſſit vt omninò Romæ negotium deciderent. Rurſum itaque conuenerunt Epiſcopi; ſed cùm nihil decernerent, ac regem iterum interpellarent, Schiſmaticorum, vt opinor, factionibus impediti; miſit ille Comites è

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab
5215 7. 9. 10 F	4485	502	219	12	11	1255	1250

Palatio Aligernum, & Gudilam, ac Vedeülfum Maiores domus regiæ, qui seditiosos compescerent, VI Kalend. Septembris. Ita tertiò Patres in Hierusalem basilica Sessoriani Palatij conuentum habuerunt; ad quem Symmachus causam dicturus accessit. Sed irruentibus Schismaticis, ac plerisque ex eius comitatu vulneratis, ægrè ipse Comitum interuentu ex illorum manibus elapsus est: nec amplius citatus adesse voluit. Qua de re Patres ad Theodoricum retulerunt. Eo verò in proposito perseuerante, demùm X Kalend. Nouembris, damnato Laurentio, & eius asseclis, secundum Symmachum dicta ab illis sententia est.

Probus. *Symmachi*
Auienus. 5.

Bulgari Thraciam nullo prohibente vastant. Amidam opulentissimam ciuitatem Monachorum proditione Cabades Persarum rex occupat, ciúsque proditores obtrũcat. Marcellinus. Theophanes refert Cabadem mutuas ab Anastasio pecunias postulasse, quibus non impetratis, fœdus illud violasse, quod à Theodosij iunioris tempore seruatum erat: ac primùm Armeniam incursasse, & Theodosiopolim Constantino prodente cepisse: tùm in Mesopotamiam impressione facta, Amidam tribus obsessam mensibus, Monachorum perfidia tandem obtinuisse.

Romæ Synodus quarta sub Symmacho Palmaris dicta celebratur VIII Id. Nouembris. in qua Symmachi electione confirmata, Odoacris Herulorum quondam regis sanctio est abrogata. qua decreuerat vt Romani Pontificis electio non sine consensu regis fieret. Hanc ego Synodum libenter in annum antecedentem conficerem. Nam videtur post absolutum Symmachum conuentus iste habitus. Verùm cùm prior Pompeio & Auieno Coss. hæc Auieno iuniore inscripta sit, ideo nos ambas tempore disiunximus.

5216 8. 10. 11 E	4486	503	220	13	III	1256	1251

Dexicrates. *Symmachi*
Volusianus. 6.

Anastasius Imperator ingentem contra Persas exercitum misit, cui duces præfuêre tres, Patricius, Hypatius Secundino patre, & Anastasij sorore genitus; & Areobinda Dagalaipho, & Godistea Ardaburi filia natus. Qui initiò re præclarè gesta, victísque Persis, & eorum occiso duce, ac fugato rege; orta demùm inter eos discordia, rempublicam pessundederunt. Itaque pacem à Barbaris redimere coacti sunt. Marcellinus. Theophanes.

Orta in equestribus spectaculis inter factiones seditione, cùm alij complures occisi sunt, tùm Anastasij filius, quem ex pellice susceperat: quam ob causam ira succensus ille in multos animaduertit. Theoph.

Romæ quinta sub Symmacho Synodus habetur contra Schismaticos, qui palmari præsertim Synodo audebãt obloqui. Insertus eiusdem Con-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond	Æra Nab.
				cilij Actis Ennodij liber fuit, quo is Schismaticorum obiecta refellerat.				
5217 9. 11. 12 DC	4487	504	221	*Cethegus solus.* *Symmachi 7.* Celer Magister Officiorum vir strenuus, aduersus Persas ab Anastasio missus rem egregiè gessit. Marcellinus. Theophanes. Romæ sexta sub Symmacho Synodus celebratur contra Ecclesiasticorum bonorum occupatores. S. Equitius hoc tempore floruit. S. Greg. lib. 1, Dial. Africani Patres Ecclesiis vacuis pastores ordinant. S. Fulgentius tùm Ruspensis Episcopus factus est. Qui cum aliis antistitibus à Thrasamundo rege persecutionem excitante relegatur in Sardiniam. Eius Acta. Theodoricus victis Bulgaribus Sirmiensem Pannoniam sibi subiecit. Cassiodorus.	14	IV	1257	1252
5218 10. 12. 13 B	4488	505	222	*Sabinianus.* *Symmachi* *Theodorus.* *8.* Hoc anno bello Persico finis imponitur. Nam Cabades multis à Celere cladibus affectus, & Cadusiorum defectione coactus pacem cum Romanis pepigit, quibus Amidam, aliáque opida restituit. Theophanes. Ioanne Alexandrino Episcopo mortuo suffectus est Ioannes Nicæotes. Liberatus Machæotam vocat. Sabinianus Consul contra Mundonem Getam dimicans fœdam cladem accepit. Marcell. Sub hoc tempus Chlodoueus hortatu coniugis suæ Ecclesiam in honorem SS. Petri & Pauli cœpit extruere : quæ nunc S. Genouefæ dicitur. Hincmarus in vita S. Remigij.	15	Ol. 321	1258	1253
5219 11. 13. 14 A	4489	506	223	*Arcobinda.* *Symmachi* *Messala.* *9.* Anastasius conflatis statuis multis propriam in foro Tauri collocauit. Marcell. Idem Macedonium Episcopum Constantinopolitanum ad hæresim suam conatus est adducere, ac renitentem vexare instituit. Item Xenaiam, siue Philoxenum Manichæorum principem in vrbem introduxit. Sed Macedonio illius communionem auersante, ac populo tumultuante noctu eundem subduxit. Macedonius ficario cuidam, à quo appetitus erat, menstruam annonam dari iussit, indéque mansuetudinis laude claruit. Theophanes. Anno Alarici Vvisigothorum regis secundo & vigesimo prope completo, Agathæ in Narbonensi Gallia Synodus habita IV Id. Septembris, in qua multi ad constituendam Ecclesiæ disciplinam sanciti Canones. Eodem anno Chlodoueus Francorum rex, cùm Alarico bellum induxisset, acie cum eo congressus in campo Vocladensi, manu sua illum occidit, ac fuso eius exercitu, misso Theodorico filio, magnam illius ditionis partem obtinuit. Ruthenos	16	II	1259	1254

enim, Cadurcos, & Aruernos ille subegit, & ad patrem, qui in Burdegalensi vrbe hiemabat, victor reuersus est. Vide Gregor. Turon. lib. II, cap. XXXIX. & Aimoinum lib. I, cap. XXI, & XXII. Alaricus porrò XXII annos solidos regnauit, vt idem Gregorius narrat.

Amalaricus verò filius Alarici Hispaniam in potestate sua retinuit. Extant apud Cassiod. lib. III Var. initio aliquot epistolæ Theodorici Gotthorum in Italia regis ad Alaricum, Chlodoueum, & Gundibaldum Burgundionem regem, qui cum Chlodoueo conspirarant, quibus ad pacem omnes hortatur.

Hunc annum Chlodouei victoriæ, & Alarici morti, adeóque Tolosano Gotthorum imperio præfinimus Gregorium secuti: qui Alarico duos tantùm & viginti annos tribuit, & quinto ante Chlodouei obitum anno id accidisse memorat. Quæ autem in Annalibus contra Gregorium afferuntur argumenta, annis duobus consequentibus facilè dissoluentur.

Circa hæc tempora S. Genouefa octogenaria maior excessit è vita, sepultáque est in æde SS. Petri & Pauli, quæ hodie ab illa nomen accepit. Sur. III. Ian.

5220 | 4490 | 507 | 224 | 17 | III | 1260 | 1255
12. 14. 15 G

Anastasius Aug. III. *Symmachi* 10.
Venantius.

Anastasium sine collega ponit Marcellinus. Cassiodorus Venantium addit.

Chlodoueus appetente vere Tolosam petiit. Indéque thesauris Alarici sublatis, Engolismam, diuinitus subuersis illius muris, obtinuit. ac Turonos reuersus est. Gregorius & Aimoinus locis citatis.

Anastasius cognitis rebus à Chlodoueo gestis codicillos Consulatus ad eum misit, qui Turonis in basilica S. Martini tunica blattea indutus est, & chlamyde; ac vertici diadema imposuit. Quin & aurum argentúmque manu sua populo sparsit. & ab ea die tanquam Consul, & Augustus est vocitatus. Nimirum insignia Consulatus accepit. Posteà Parisios veniens ibi sedem regni constituit. Gregor. lib. II, cap. XXXVIII. & Aimoinus.

Daras opidum Mesopotamiæ in limite Persici & Romani imperij muniuit Anastasius, & Anastasiopolim nominauit. Theophanes. Euagr. lib. III, cap. XXXVII.

Gisalaricus Alarici spurius Narbonæ princeps efficitur. Isidorus Chron. Quod necesse non est eodem anno, quo Alaricus obiit, accidisse.

5221 | 4491 | 508 | 225 | 18 | IV | 1261 | 1256 April. 22.
13. 15. 1 FE

Celer. *Symmachi* 11.
Venantius.

Theodoricus Gotthorum rex comparato exercitu Hibbam Comitem in Gallias destinat. qui Francos ingenti clade cecidit, occisis in prælio plus XXX M. Francorum, ait Iordanus. Cassiod. Chron. Procopius lib. I Goth. scribit Francos Carcasonæ obsidionem soluisse; & omissa Narbo-

nensi Gallia, Aquitaniam obtinuisse; eámque partem Theodoricum, quòd inde eos pellere non posset, illis reliquisse. Potuit autem Theodoricus anno interiecto post Alarici mortem expeditionem istam suscipere. vt ex eo coniectura satis firma duci nequeat, Alaricum proximè antecedente anno mortem obiisse. Sic igitur Theodoricus Vuisigothorum ditionem in suam potestatem redegit, eámque Amalarici pupilli nomine per Præfectos suos administrauit. quemadmodum & Hispaniam, vt ex Cassiodori Variis constat.

Arelatensis ciuitas diu à Francis obsessa, & à Gothis validè propugnata est. qua in obsidione S. Cæsarij & in captiuos inopésque benignitas, & in tolerandis iniuriis patientia, & fortitudo insignis eluxit. quam Cyprianus in eius vita recenset.

Chlodoueus Parisiis graui ægritudine correptus à S. Seuerino Abbate liberatur. Apud Sur. xi Feb. in vita S. Seuerini. Aimoinus lib. i, cap. xxiv.

Anastasius Flauianum Antiochenum Episcopum Henotico subscribere coëgit. Quin & Xenaias impius Manichæus Leonem Papam, vnà cum Calchedonensi Synodo damnauit. Elias Hierosolymorũ Episcopus Imperatori parere noluit. Theophanes. Sed Monachorum Palæstinorum ad Alcisonem Epistola, quam descripsit Euag. lib. iii, cap. xxxi; vbi fusè res tota narratur, de Flauiano aliud suadet. Nam Xenaiam refert omissa Calched. Synodi mentione, Dioscori, Theodori, Theodoreti, Ibæ, aliorúmque damnationem ab eodem extorsisse. Cùm autem & Synodi eiurationem impetrare vellet, nequaquam adigere potuisse.

Circa hoc tempus bellum secundum inter Chlodoueum, & Gundibaldum Burgundionum regem gestum videtur. quando Franci cum Ostrogothis aduersus illos conspirarunt. Sed moram consultò trahentibus Gothis, Franci interim Burgundiones superant. Ita superuenientes Gothi placatis iisdem in prædæ partem venerunt. Procopius lib. i de bello Goth. Cassiod. lib. viii, Ep. x. Gundibaldus vndique pulsus in Italiam confugiens miserè periit. Sigismundus Gundibaldi filius Burgundionum imperij reliquias obtinuit; ac fidem Catholicam S. Auiti Viennensis opera complexus est. Meminit eius pietatis S. Gregorius Turon. lib. iii, cap. v.

5222 14. 16. 2 D	4492	509	226		19	Ol. 322	1262	1257

Opportunus V. C. *Symmachi 12.*

Cassiodorus Importunum vocat.

Chlodoueus Francorum rex in propinquos suos sæuiit, Chararicum, Sigebertum, & Ragnarieum Cameraci regnantem; eorúmque ditiones occupauit.

Hæretici monachi ducenti ab Oriente Constantinopolim cum Seuero impio hæretico profecti ab Anastasióque Imperatore honorificè suscepti, contra Macedonium, & Calchedonensem Synodum tumultus concitarunt. Ioannes verò

Alexandrinus Episcopus duo milia librarum Anastasio pollicitus est, si Calchedonensem Synodum penitus aboleret. Instante igitur apud Macedonium Imperatore, negauit is citra Oecumenici Concilij decretum, cui Romanus Pontifex præesset, hoc se posse facere. Ob id commotus in illum Imperator τῆς ἀουλίας priuilegia ab Ecclesiis Catholicis ad hæretica conuenticula transtulit. Interim Catholici Palæstinæ Monachi, audito Seuerum Constantinopolim irrupisse, fidei ardore succensi eôdem accelerant. Dorotheus porrò Monachus Alexandrinus pro Calchedonensi Concilio ingens volumen elucubrauit, & Imperatori per Magnam illius fratris coniugem Catholicam fœminam obtulit. Huius erat hæc inscriptio: τραγῳδία, ἤτοι προφητεία τῆς νῦν καταστάσεως. *Tragœdia siue Prophetia præsentis status.* Ob id in Oasin ille relegatus est. Macedonius interim Flauianum Antiochenum, & eius apocrisarios, cæterósque, qui contra Synodum insurrexerant, anathemate damnauit. Deuterius Arianorum apud Constantinopolim Episcopus, cùm Barbarum quendam hac verborum formula contra traditionem Ecclesiasticam baptizaret: *Baptizetur Barbarus in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto*, ex fonte baptisterij aqua statim euanuit. Theophanes. Theodorus Collect. Sed de Flauiano relege quæ anno superiore dicta sunt.

Hoc initium fuit Seueri nefandi hæresiarchæ. qui antea Synodi propugnator erat, & apocrisiarius ex Monacho Constantinopolim missus est: vt ait Liberatus in Breuiario, cap. XIX.

Orto Constantinopoli incendio, porticus, & insignia quædam opera consumpta sunt. Marcellinus.

Boëtius solus. *Symmachi 13.* | 20 | 11 | 1263 | 1258

5223 | 4493 | 510 | 227
15. 17. 3
C

Theophanes Sidone in Phœnicia pseudosynodum Imperatoris nutu celebratam refert; in qua Calchedonensis damnata Synodus. Sed eam paulo pòst ab eodem Anastasio per Eutropium Tribunum dissolutam. qui Flauianum Antiochenum, & Eliam Hierosolymitanum coëgit, vti Calchedonense Concilium respuerent. Flauianus tribus Synodis & Henotico subscribens nullam Synodi mentionem fecit: Elias nominatim damnauit. Anastasius verò per turbulentos Monachos Flauianum compulit, vt cum Synodo Calchedonensi Diodorum Tarsensem, Theodorum Mopsuestenum, Ibam, & Theodoretum damnaret. Interim Constantinopoli in palatio, in Archangeli Michaëlis æde per desertores Monachos, & conductos homines Trisagium hymnum cantari fecit Anastasius cum nefaria hac appendice: *Qui crucifixus es pro nobis.* Sequenti Dominica cùm idem in Magna Ecclesia tentassent, ingens est orta seditio. Anastasius instructa suorum manu, cuius princeps erat Seuerus, Macedonium oppugnare instituit. Sed Catholicis Monachis, Archimandritis, ac ci-

uibus acerrimè reſiſtentibus, ac martyrij tempus adeſſe vociferantibus, & in Anaſtaſium frementibus, conſenſu populi territus ille cedendum tempori putauit. Itaque Macedonium, quem ſe nunquã viſurũ iurauerat, in Palatium vocauit, ab eóq; ſeuerè caſtigatus patienter tulit. Hæc Theophanes. Sed Sidonium conciliabulũ biennio pòſt coactum eſt. Tum quæ de Flauiano & Elia tam Theophanes, quàm Theodorus Lector in Collect. II memorant, ſuſpecta redduntur cùm ex Cyrillo in vita S. Sabbæ, tùm ex Epiſtola Monachorum ad Alciſonem, cuius ſuprà meminimus. Ambo enim, atque imprimis Elias in fide conſtantes fuerunt.

Aurelianis prima Synodus à Francis Clodouei iuſſu celebrata, in qua multa ad Eccleſiæ vtilitatem inſtituta ſunt. Hincmarus. Sigebertus.

Haud multo pòſt Clodoueus Pariſiis obiit annos natus XLV, cùm regnaſſet XXX, & ſepultus eſt in æde SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, quam ipſe conſtruxerat. Gregor. Turon. in calce lib. III.

Succeſſerũt eius filij IV, Theodoricus, Chlodomirus, Childebertus, Chlotarius: qui regnum inter ſe partiti ſunt. Theodoricus ſedem regni ſortitus eſt Metis: Clodomirus Aurelianis: Clotharius Sueſſionis: Childebertus Pariſiis. Aimoinus lib. II, cap. I.

Porro cùm Clodouei initium, vti lib. XI dictum eſt, haud penitus exploratum ſit, non minùs probabiliter in annum ſequentem reiici, quàm hoc ipſo conſignari potuit.

Ab hoc anno regnum in Hiſpania Theodorici computari cœpit: vt Iſidorus in Chronico refert. Vide annum Chriſti DXVI.

5224	4494	511	228	*Secundinus.* *Felix.* *Symmachi 14.*	21	III	1264	1259

16. 18. 4 B

Anaſtaſius Imper. Macedonium Conſtantinop. Epiſcopum fraude circunuenit. Nam ab eo fidei profeſſionem extorſit, in qua Nicæni duntaxat, & Conſtantinopolitani Concilij fidem profeſſus eſt, Epheſini, & Calchedonenſis omiſſa mentione. Quanquam Neſtorium, & Eutychem damnauit. Sed & duos filios, duóſque Chriſtos; vt & naturas duas aſſeuerãtibus anathema dixit. Ideo Monachi ab eius cõmunione ſeparati ſunt. donec illis Calchedonenſis Synodi probatione ſatisfecit. Anaſtaſius interim grauiter ferens, quòd fidei ſuæ confeſſionem, quam Euphemio quondam, cùm in Imperatorem cõſecrandus eſſet, ſcripto tradiderat, & is Macedonio ſacrorum vaſorum cuſtodi commiſerat; ab eodem Macedonio Euphemij ſucceſſore recipere non poſſet, per Celerem Magiſtrum Officiorum detruſum hunc Epiſcopatu in Euchaita relegauit, Ariadna id ob amorem Macedonij, ægrè ferente. Pulſo Macedonio Anaſtaſius authentica Synodi Calchedonenſis Acta, quæ Macedonius in altari obſignata cõdiderat, furtim per Calopodium eunuchum ſurrepta in poteſtatem habuit. In locum verò Macedonij Timotheus

presbyter, & vasorum custos ordinatur. qui statim imagines Macedonij diiecit. tum Nicænum symbolum per singulas synaxes pronunciari fecit vt tacitè Macedonium notaret, quasi minimè illud reciperet. cùm hactenus semel quotannis in sancta Parasceue diceretur; quo tempore catechesin Episcopus instituebat. Theodorus Lector Collect. II. Marcellinus. Euagrius III, cap. XXXI. Theophanes.

Eodem anno, sed Indict. V contigerunt, quæ Marcellinus refert. Die, inquit, dominico, dum iubente Anastasio Cæsare, per Marinum, & Platonem in Ecclesiæ pulpito consistentes in hymnum Trinitatis Deipassianorum quaternitas additur, multi Orthodoxorum pristina voce psallentes, perfidósque præcones obiurgantes, in eiusdem Ecclesiæ gremio cæsi sunt. Idem & altera die contigit. Itaque commotus populus VIII Id. Nouemb. quo die memoria cineris dudum totam Europam tegentis apud Byzantium celebratur, in forum Constantini vndique confluit: ac deiectis Anastasij statius, disturbatóque Celere & Patricio, qui placandi causa venerant, Areobindam Imperatorem postulant. Pòst in Circum ad Anastasium venientes, & ante eius solium consistentes, hymnum Trinitatis iuxta morem Catholicorum concinunt; atque Euangelium, crucémque Christi ferentes è foro plurimi conuenerunt, Marinum, Platonémque prauitatis eius authores feris obiici iubentes. Quos periuriis solitis Anastasius placauit. & mox apud Sidonem Conciliabulum colligi fecit LXXX pseudoëpiscoporum, aduersus Catholicam fidem. Marcellinus. Hanc Synodum Theophanes præposterè collocauit. Ex quo, vt ex Theodoro Lectore, colligitur, bis hymnũ Trisagium adulterare publicè conatum Imperatorem, toties populi consensu territum & in discrimen adductum fuisse. Nam id prius accidit, quàm Macedonius eiiceretur: & eo pulso denuo factum est.

S. Sabbas annum agens LXXIII rogatu Eliæ Hierosolymorum Episcopi legationem ad Anastasium pro fidei Catholicæ causa suscepit. quem & offensum Eliæ placauit. Cyrillus in S. Sabba.

Alaricus Alarici Visigothorum regis filius Clotildem Clodouei filiam duxit. Greg. Turo. lib. III, cap. I.

5225 17. 19. 5 A G	4495	512	229	*Paulas. Muscianus.* *Symmachi* 15.	22	IV	1265	1260 Aprilis 17.

Symmachus Papa ad Orthodoxos Illyrici, Dardaniæ, & Thraciarum encyclicam dedit.

Flauianus Episcopus Antiochiæ de sede sua pulsus, & in castellum, quod Petra dicitur, in extremis Palæstinæ finibus, relegatus est: vbi & confessor Christi in Domino requieuit. Ita Marcellinus. Euagrius lib. III, cap. XXXII refert antequam eiiceretur, ingentem Antiochiæ tumultum exci-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5226 18. 1. 6 F	4496	513	230	23	Ol. 323	1266	1261

tatum esse, cùm Xenaias Hierapolitanus pseudoëpiscopus perditos quosdam Monachos aduersus Flauianum concitasset, populus verò quàmplurimos ex iis occidisset.

Gens Erulorum in Romanorum agros & ciuitatis iussu Anastasij recepta est. Marcell. qui hoc anno Solis defectum accidisse memorat. Sed nullum Tabulæ hoc anno repræsentant. tametsi medius Lunæ motus Iunij xxx promittere videatur. Sed latitudo Lunæ veri & apparentis Nouilunij non est ecliptica. Dani cum rege suo Chochilaicho Theodorici regnum infestant. Sed ab eius filio Theodoberto interfecto rege, classis eorum superata, atque disiecta est. Gregorius lib. III, cap. III.

Clementinus. *Symmachi*
Probus. 16.

Seuerus hæreticus Antiochenum thronum occupat anno, vt putat Euagrius, χρηματισμοῦ τῆς Ἀντιοχείας DCLXI. Hic Sozopoli oriundus in Pisidia primùm in foro versatus est. tùm post baptismum Monachus in quodam Monasterio factus, inter Gazam & Maiumam, indéque pulsus ob hæresin, Constantinopolim venit. vbi conciliatus Anastasio Antiochenam ab eo sedem obtinuit; ac statim collecto conciliabulo Synodicas scripsit, quibus Calchedonense Concilium damnauit. Quæ cùm à plerisque non probarentur, magna in Orientalibus Ecclesiis orta perturbatio est. Euagrius lib. III, cap. XXXIII. Marcellinus cùm Seuerum hoc anno in Antiochenam sedem intrusum esse memorat; tùm Dorotheum Ancyranum orthodoxum Anastasio valdè repugnantem, vitæ finem, ceu prædixerat, habuisse.

Elias Hierosolymitanus, quòd Synodicis Seueri, & Concilij Calchedon. damnationi assentiri nollet, expulsus est, eique suffectus Ioannes è Crucis custodibus, cùm anathemate damnatâ Synodo Calchedonensi Seueri communionem, & Synodicas literas admisisset. Egregiam perturbatissimus iisce temporibus operam Ecclesiæ nauauit S. Sabbas cum Monachis suis: cuius opera Ioannes Hierosolymitanus ad meliorem mentem rediit, & Catholicam fidem publicè professus est. Cyrillus in S. Sabba. Theophanes.

Theodorus Lector scribit Anastasium Imperat. à Seuero iusiurandum exegisse, priusquam Antiochenus Episcopus fieret, Calchedonensi Synodo anathema non dicturum: eundem verò contra iusiurandum, simulatque in throno consedit, ex ambone illi anathema dixisse. Quod quidem de Anastasio probabile non videtur.

Alamundarus Saracenorum Phylarchus ad Christianam fidem conuersus est. ad quem cùm duos perfidiæ suæ fautores Episcopos Seuerus misisset, prudenti ioco sic istos elusit: Literas se accepisse dixit, quibus S. Michaëlem Archangelum obiisse nunciabatur. quod illis fieri non posse causantibus subiecit Alamundarus: quomodo igitur Chri-

ſtus, ſi vnius eſt, ac diuinæ tantummodo naturæ, mori potuit, cùm ne Angelus quidem potuerit? Quo dicto rubore ſuffuſi diſceſſerunt. Theodorus Lector 11.

S. Sabbas, vt oppreſſæ tributorum magnitudine Palæſtinæ ſuccurreret, ad Anaſtaſium iterum profectus, ac benignè ab eo exceptus eſt.

Cabades Perſarum rex, cùm in quodam caſtello theſaurum ineſſe didiciſſet, qui à dæmonibus aſſeruabatur, ad eóſque pellendos, Magorum ac Iudæorum præſtigias incaſſum adhibuiſſet: tandem Chriſtianorum illi opera fugati ſunt. quod admiratus Cabades Chriſtianis plurimùm detulit. ad eóſque quibus liberet tranſeundi poteſtatem conceſſit.

5227 | 4497 | 514 | 231 | *Senator ſolus.* LII *Pontifex* | 24 | 11 | 1267 | 1262
19. 2. 7 E | | | | | *Is eſt M. Aurelius Caſſiodorus.* *Hormiſda* 1.

Vitalianus Scytha Comes Fœderatorum ab orthodoxis quibuſdam incitatus in Anaſtaſium conſurgit, armatis Romanorum equitum, peditúmque pluſquam LX millibus, & in Hebdomo congregatis: profeſſúſque ſe pro Orthodoxorum fide, ac Macedonio vrbis Epiſcopo ſine cauſa pulſo Conſtantinopolin venire. Sed Anaſtaſij ſimulationibus, & periuriis illuſus octauo quàm venerat die receſſit. Hinc Odyſſum Mœſiæ vrbem occupat; & Cyrillum ducem inter duas pellices dormientem iugulat, hoſtémque ſe Anaſtaſio palam exhibet. Marcellinus.

Theophanes ſcribit à Vitaliano ingentem pecuniæ vim interceptam, quæ ad rogas ſubmiſſa fuerat. tum LXV M. cæſa: captum Hypatium ducem Anaſtaſij, cuius mater patruelis erat Anaſtaſij. Ad hæc eundem Imperat. cum Timotheo Catholicos oppreſſiſſe, ac multos in Oaſim relegaſſe. porro Timothei Synodicis, & Macedonij exauthorationi ſubſcribere quoſdam noluiſſe ex Epiſcopis: alios metu ad id coactos. ipſum verò cum Seueri nomen in Diptycha referre vellet, & Flauiani delere, à populo prohibitum eſſe.

Iuliana fœmina primaria, quæ S. Virginis templum in Honoratis condiderat, Calchedonenſem Synodum acerrimè defendens cum Timotheo communicare noluit: ob idque multa ab Imperatore perpeſſa eſt. Contigit autem vt cùm Timotheus in Monaſterio Dij Archimandritam conſecraturus veniſſet, & is ab Hæretico conſecrari ſe nolle diceret, Calchedonenſem Synodum probaret. quod vbi Anaſtaſius reſciuit, & Timotheo exprobrauit, is continuò eandem Synodum eiurauit. Theophanes, & Theodorus Lector Collect. 11.

Rurſus ob Triſagij deprauationem Conſtantinopoli grauis orta ſeditio: ſic vt Anaſtaſius in ſuburbio delituerit; Ariadna impietatem exprobrante. Theoph.

Symmachus Papa moritur XIV Kal. Aug. cùm ſediſſet annos XV, M. VIII, minus diebus IV. Poſt dies ſeptem, Auguſti XXVI, ſuffectus eſt Hormiſ-

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom.	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5228 20. 3. 8 D	4498	515	232	25	111	1268	1263

da Campanus: itáque ſublato ſchiſmate pax Eccleſiæ optata rediit: vt ait Caſſiodorus.

Anthemius. *Hormiſdæ*
Florentius. 2.

Vitalianus contra Anaſtaſium vehementius inſurgens, cùm ad Vrbem exercitum admouiſſet, Syſthenenſe prædium ingreſſus eſt. Anaſtaſius Senatores ad eum miſit, qui pacis cum eo leges componerent. Conuênit vt reſtitutis in integrum Epiſcopis, qui ob fidem pulſi fuerant, Synodus cogeretur, cui & Romanus Pontifex intereſſet, & in ea quæ contra Orthodoxos geſta fuerant emendarentur. Quod cùm Imperator vna cum Senatu, & principibus, ac populo iuraſſet, pax eſt reddita, ingenti in Vitalianum pecuniæ vi depenſa. Secundianus, qui Anaſtaſij ſororem duxerat, Hypatium filium à Vitaliano vinctum multis lacrymis impetrauit. Scripſit ad Hormiſdã Anaſtaſius. Theodoricus verò Vitaliano ſtudens apud eundem Põtificem inſtare non deſiit: donec ille in Orientem Legatos deſtinaret, Ennodium Ticinenſem Epiſcopum, Fortunatum item Epiſcopum, Venantium preſbyterum, & Vitalem Diaconum: pollicitus ſi ſerio res ageretur, & Neſtorio, Eutyche, aliiſque tam hæreticis, quàm hæreticorum fautoribus damnatis, Acacij, & aliorum aboleretur memoria, ſe Conſtantinopolim eſſe venturum. Sed Anaſtaſius ſolita tergiuerſatione ſtudium Pontificis eluſit. Theoph. Marcellinus.

Cæterùm Euagrius lib. III, cap. XLIII naualis cum Vitaliano conflictus meminit, in quo Marinus Syrus Anaſtaſij dux illum ſuperauit. Zonaras quoque prodidit opera Procli Mathematici excellentis, qui ſpeculis ex ære fabricatis claſſem hoſtium incendit, victoriam hanc eſſe reportatam.

Hunni Armenia tranſmiſſa totam Cappadociam deuaſtantes vſque Lycaoniam perrexerunt. Ariadne Auguſta LX annis in palatio exactis vita deceſſit. Marcellinus. Contigit in illa Hunnorũ eruptione, vt Macedonius Conſtantinop. Epiſcopus Gangram ſe in tutum reciperet. quod vbi reſciuit Anaſtaſius, diligentius illîc eum aſſeruari iuſſit. quin & percuſſorem ſubmiſit. Sed interim fatis ille conceſſit: & ad S. Callinici Martyris ſepulcrum conditus eſt, vbi & miraculis claruiſſe memoratur à Theophane. Qui hoc inſuper addit; Theodorum eius familiarem in ſomnis ab eodem monitum, vt Anaſtaſium ad diuinum tribunal comparare ſe iuberet.

Theodoricus rex Amalaſuintam filiam ſuam Eutharico copulauit. Caſſiod.

5229 21. 4. 9 CB	4499	516	233	26	IV	1269	1264 Aprilis 16.

Petrus ſolus. *Hormiſdæ 3.*

Hoc anno Imperator Anaſtaſius ad Hormiſdam legatos cum literis miſit, quibus Catholicam fidem præ ſe ferebat, & ad ſpem conuocandi Concilij animum illius erigebat. Legati porrò quod Laïci forent ægrè tulit Hormiſda. quos etiam Eutychiana infectos labe cùm deprehendiſſet, remiſit.

sit. déque tota re ad S. Auitum Viennensem literas dedit. quibus testatur complures Thraciæ, Dardaniæ, & Illyrici Episcopos quà in Ecclesiæ Romanæ communione stabilitos, quà eidem restitutos esse.

Interim Anastasius conciliato sibi populo Vitalianum in ordinem redegit, eique successorem Rufinum dedit. ac tum palam fidem suam de legitima indicenda Synodo fefellit; cùm non modò Sacram ad Hormisdam super ea re per Vitalianum dedisset: sed etiam multi iam Episcopi conuenissent. Clam verò ipsum ad Hormisdam ne se Italia moueret, scripsisse author est Theophanes: additq; cùm populus perfidiam exprobraret, Manichæis instructum artibus respondisse, Imperatoribus peierare fas esse. Itaque in Catholicos Episcopos opprimendos totus incubuit. Helias Hierosolymorum Episcopus in exilio moritur. Laurentius Lychenidensis, Domnio Serdicensis, Alcissus Nicopolitanus. (Is es Αλκίσων, ad quẽ data à Palæstinæ Monachis Epistola extat apud Euagriũ lib. III, cap. XXXI) Gaianus Naisitanus, & Euangelius Pautalensis Illyriciani Episcopi Constantinopolim iussu illius adducti. Alcissus & Gaianus ibidem mortui sunt. Laurentius in atrio SS. Cosmæ & Damiani ingenti miraculo sanitatem recuperauit. Marcellinus.

Ioannes Nicæota, vel Machiota Alexandrinus Episcopus, expletis annis x mortuus est. Successit eidem Dioscorus iunior Timothei Æluri consobrinus. Niceph. Chron. Theophanes. qui & Alexandriæ turbas concitatas esse dicit; & Augustalis filium occisum. Ob id interfectis vicissim plerisque ciuibus, exarsisse insuper in illos Imperatorem. vnde Dioscorus placandi eius causa Constantinopolim venit. Sed à populo contumeliis exceptus tanquam hæreticus, paulo pòst fugit.

Ioannes alter in locum Alcisonis Nicopolitanus antistes factus, celebrata Synodo literas ad Hormisdam dedit. cúmque propterea à Dorotheo Thessalonicensi, aliisque vexaretur, quod se in communionem Rom. Pont. totum dedisset, multum pro eo Pontifex laborauit. Epist. Hormisdæ. Tom. II Conc.

Concilium Tarraconense in Hispania habitum est anno sexto Theodorici regis; ex quo scilicet in Hispania regnare cœpit. quod anno Italici regni XVIII contigisse refert Isidorus in Chron.

Clodouei filij matris Chrothildis hortatu Sigismundo Burgundiæ regi, eiúsque fratri Gundemaro bellum indicunt. Clodomirus fugato Gundemaro, Sigismundum vinctum abducit, & in finibus Aurelianensis vrbis cum vxore, & liberis asseruauit. Gregorius Turon. lib. III, cap. VI.

5230 22. 5. 10 A	4500	517	234	*Anastasius Imper.* *Agapitus.*	*Hormisdæ* 4.	27	Ol. 324	1270	1265

Getarum incursione Macedoniæ duæ, Thessa-

lia, ac vetus Epirus populatæ sunt. Mille tunc librarũ auri denarios per Paulum Anastasius ad redimendos captiuos Ioanni Præfecto Illyrici misit. Deficiente pretio plerique trucidati sunt. Marcel.

Hormisda Pontifex Aprili mense nouam ad Anastasium legationem mittit. Legati fuere Ennodius Ticinensis, & Peregrinus Misenas Episcopi, quibus tam ad Imperat. quàm ad Timotheum Constantinopolitanum antistitem, aliósque literas dedit, cum libello Catholicæ professionis. Sed Anastasius legatos frustra muneribus tentatos fragilem in nauem imposuit; & ad vllam ciuitatem vetuit appellere. At illi per fideles quosdam Monachos Hormisdæ literas vbique dispersere.

Tum verò grauis in Syria persecutio contra Catholicos, maximéque Monachos à Seuero Antiochiæ, & Petro Apameæ Episcopis concitatur. Anastasius asperas ad Hormisdam literas rescripsit. Hæc ex Epistolis Hormisdæ.

Gerundense Cõcilium in Hispania VII Episcoporũ habitũ est, præsidente Ioanne Tarraconensi, cui vices suas Hormisda cõmisit. Hormisdæ Epist.

S. Fulgentius de fide scripsit ad Petrum.

Clodomirus rex Sigismundum Burgundionum regem, nequicquam deterrente S. Auito Miciacensi abbate, apud Columnam Aurelianensis vrbis vicum cum vxore, & liberis in puteum iactari præcepit. atque is post obitum miraculis claruit, & inter sanctos relatus est. Inde cum Theodorico fratre contra Burgundos profectus primo conflictu victor, dum in hostes acriùs, longiúsque effertur, occisus est. Eius vxorem Guntheucam Clotharius duxit: filios verò tres Clotildis secum habuit. Gregorius Turon. lib. III, cap. VI. Agathias. Lib. I.

5231	4501	518	235	*Magnus solus.* *Hormisdæ 5.* LII *Imp.*	28	11	1271	1266
23. 6. 11				*Florentium collegam addunt alij.* *Iustinus.*	1			
G								

Constantinopoli rursus ob Trisagij hymni depravationem ingens coorta seditio est. qua territus Anastasius positis Imperatoriis insignibus miserabilem se populo præbuit. qui subinde misericordia commotus diadema vt reciperet hortatus est, promittens se in eius potestate futurum. Euagr. in calce lib. III.

Timotheus Constantin. Episcopus obiit. cuius in locũ suffectus est Ioannes Cappadox presbyter, & Syncellus: isque tertia die Paschatis Pontificiis ornamentis indutus est, fautor Catholicæ fidei.

Anastasio porrò per visum vir terribilis apparuit. qui codicem manu tenens: ob ipsius impietatem quatuordecim se annos ex eius vita deleturum minatus est; & statim induxit. Atque is octogenario maior Aprilis XI die fulmine, vt à plerisque traditur, extinctus est. ipsa videlicet feria V maioris hebdomadæ. Nam Pascha hoc anno XV die Aprilis incidit. Imperauit annos, vt refert Euagrius initio lib. IV, viginti septem, mensésque tres. cui & Marcellinus subscribit. At

Theophanes menses VII. qui & anno CCXXXIV Diocletiani mortuum tradit.

Huic Iustinus successit genere Thrax. qui Iulij IX purpuram sumpsit, anno Antiochenorum DLXVI, vt testatur Euagrius, ex Comite Excubitorum, vir ætate prouectus, ac religione pietatéque præstans. Hæc ex Euagrio, Marcellino, Theophane, Chronico Alex. Cedreno, Zonara, &c. Euagrius porrò refert Amantium Anastasij cubicularium, imperium, quod ad se, vtpote spadonem, transferre non poterat, Theocrito cuidam fidissimo sibi voluisse tradere; ad idque pecuniarum vim maximam in milites distribuendam Iustino dedisse. qui easdem ipsas nomine suo in populum, aut excubitores erogauit. Hæc ille. quæ meritò suspecta sunt. & videtur alioquin Euagrius in Anastasium propensior. cuius propinqui ab imperio deiecti sunt.

Iustinus simulatque imperare cœpit, Lupiciam coniugem suam coronari fecit, & mutato nomine Euphemiam appellauit. Zonaras. Cedrenus.

Eodem tempore, quo mortuus est Anastasius, Elias Hierosolymitanus Patriarcha exulans diuinitus id resciuit, & decimo pòst die mortuus est, vt ipse S. Sabbæ significauit. Sed & Flauianus Antiochenus ob fidem exulans simili diuinitus admonitione certior redditus paulo pòst diē obiit. Cyrillus in Sabba & Pratum Spirit. cap. XXXV.

Statim ergo Synodus à Ioanne Constantinopolitano Episcopo celebrata; in qua sancta Synodus Calchedonensis in sacras tabulas relata; nec non S. Leonis Papæ, & Euphemij Macedoniique nomina. Seuerus autem impius damnatus est. Concil. Constant. sub Menna.

Vitalianus, qui ab Anastasio defecerat, Iustini Imperat. amicissimus, ab eóque Magister militiæ factus, fidei catholicæ amore flagrans effecit, vt Iustinus Seuero linguam præcidi iuberet: idque Irenæo mandatum est Orienti præfecto. At Seuerus anno, vt ait Euagrius, Antiocheno DLXVII, mense Septembri, cum Iuliano Halicarnassensi fugit in Ægyptum, eámque prouinciam pestiferi contagione erroris infecit. In eius locum Antiochiæ creatus est Episcopus Paulus. Porro Dioscoro minore per id tēpus mortuo, Timotheus Alexandrinus Episcopus erat. Exinde frequentes vbique Catholicorum Synodi celebratæ sunt. Iustinus quoque sacrosanctam Synodum edicto confirmauit, & Catholicos omnes in integrum restituit. Xenaiam Apameæ pseudoëpiscopum eiecit.

Inter alios, qui ab exilio reuocati sunt, fuit Appion Patricius, qui Nicææ vi presbyter ordinatus, à Iustino ob singularem prudentiam Præfectus Prætorio factus est. Euagrius lib. IV, cap. III, & IV. Theophanes. Zonaras. Cedrenus. Liberatus cap. XIX.

Cùm autem Ioannes Constantinopolitanus ad Hormisdam scripsisset, Romæ is collecta Sy-

nodo decreuit, nisi Acacio Constantinopolitano quondam Episcopo damnato, communionem illi dandam non esse.

Amãtius palatij Præpositus, cum aliis cubicularijs Manichæis interfectus est, nec non Theocritus, quem Amantius spado Imperatorem destinauerat.

5232 | 4502 | 519 | 236 | *Iustinus Aug.* *Eutharicus.* *Hormisdæ* 6. | 2 | 111 | 1272 | 1267

24. 7. 12 F

Eutharicus Cillica Theodorici gener Consulatum magnificentissimè edidit; hoc est variis spectaculis ac largitionibus celebrauit, vt refert Cassiodorus. qui Chronicon suum hoc anno terminat.

Hormisda legatos Constantinopolim misit, inque his S. Germanum Capuanum cum literis ad Iustinũ & Euphemiam eius vxorem, Iustinianum Comitem domesticorum, & alios. Illi magno vbique cum honore susceptisunt, ac quicquid in mandatis acceperãt, feliciſſimè perfecerunt. Damnati hæretici, Nestorius, Eutyches, Dioscorus Alexandrinus, Timotheus Ælurus, Petrus Mogus, Acacius Constantinopolitanus. tum Phrauitæ, Euphemij, Macedonij, & Timothei eiusdem vrbis antistitum nomina è Diptychis erasa. sed & Zenonis & Anastasij Imperatorum. Quin & à Legatis data opera est, idem vt in aliis ciuitatibus, ac prouinciis fieret. Constant hæc ex Epistolis Legatorum ad Hormisdam & aliorum, quæ in Tom. 11 Concil. leguntur. Apparet autem hæc inchoata, impulsaque maiori in hebdomada.

Inter Victorem Diaconum orthodoxum, & Leontium Monachum Scytham Vitaliani Magistri militum affinem, aliósque Monachos Scythas altercatio grauis incidit. Hi Victorem Nestorianæ hæresis apud Legatos accusantes, cùm is inter alia Calchedonense Concilium, & Epistolam S. Leonis admittere publicè professus esset, instabant vt insuper asseueraret; vnum de Trinitate passum esse. quam nouitatem improbantibus Legatis, monachi Romam ad Hormisdam profecti sunt. vbi à Pontifice detenti ad Legatorum vsque reditum, ad Africanos scripserunt: iisque communi nomine S. Fulgentius librum rescripsit de Incarnat. Verbi, & gratia, ac libero arbitrio. Horum Monachorum mentio est in Epistolis Hormisdæ.

Ioannes Episcopus vnus ex Legatis Thessalonicam profectus, vt fidei professionem à prouinciæ illius Episcopus exigeret, Dorothei Thessalonicensis factione, ac populari seditione crudeliſſimè sauciatus, ac pene occisus est. Accitus ad causam dicendam Dorotheus à Iustino, corruptis iudicibus, leui exilio defunctus, paulo pòst ad Ecclesiam suam rediit. Epist. Hormisdæ.

Per idem ferè tempus Alexandriæ orta est hæresis, vel hæreseon potiùs diuortia. Quæstio enim incidit ecquid Christi corpus corruptibile esset, an incorruptibile. Nam Seuerus corruptibile asse-

uerabat. Iulianus verò Halicarnassensis Episcopus negabat. Timotheo Alexandrino Seuero suffragante, Themistius Diaconus ab eius communione discessit. Obiiciebat enim si corpus Christi corruptibile est, consequens esse, vti quædam ignorauerit. quod cùm Timotheus inficiaretur, Themistius schisma fecit, & Agnoëtarum hæresin condidit. Ex priori verò contentione nata sunt Corrupticolarum & Incorruptibilium, siue Phantastarum discrimina. Liberatus in Breuia. cap. XIX. Leontius de Sectis. Act. V, & X.

Herminefredus Thoringorum rex Bertarium fratrem suum regni collegam interfecit. cuius filia fuit S. Radegundis. Deinde Almabergæ vxoris instinctu Baderisum alterum fratrem, adscito in belli prædæque partem Theodorico Clodouei filio, profligauit. Sed victoriæ præmio Theodoricum postea frustratus est. Gregor. lib. III, cap. IV. Vide annum Christi 527.

5233 25. 8. 13 ED	4503	520	237		3	IV	1273	1268 April. 15.

Vitalianus. *Hormisdæ*
Rusticus. 7.

Vitalianus Consul VII mense Consulatus sui, XVI vulneribus confossus, cum Celeriano & Paulo satellitibus suis interemptus est. Marcellinus. Theophanes à Constantinopolitanis id factum refert: qui suorum cædem à Vitaliano defectionis tempore patratam vlciscebantur. At Euagrius Iustini dolo eandem imputat lib. IV, cap. III.

Veneta factio per id tempus principatum ferens per ciuitates crudelissimè bacchata est; ac Prasinorum cædibus direptionibúsque infesta habuit omnia. Theophanes. Cedrenus.

Ioannes Cappadox Constantinopolitanus Episcopus obiit. In eius locum ordinatus est Epiphanius presbyter & Syncellus Febr. XXV. Theophan. & Epist. Hormisdæ. Scripserunt & Iustinus Aug. & Euphemia eius vxor; nec non Iustinianus ad Hormisdam, aliíque nobiles. Sed & Epiphanius, qui paululum cunctatus erat, Synodales ad eum literas misit, cum muneribus. Inter cætera postulatum id est ab Hormisda, vt eorum, qui communicarant cum Acacio nomina in Diptychis recitari pateretur: quòd in pleriſque ciuitatibus acriter ea retinerent. quod & impetratum est. Scripsit & Iustinianus in fauorem Cæsarienſis Episcopi: qui Elia deiecto, ab hæreticis ordinatus in Catholicum mutatus erat. At Baronius Eliam istum putat Hierosolymitanum fuisse, qui successorem habuit Ioannem. Verùm hic ipse Elias post X dies, quàm Anastasius extinctus est, obierat.

Eodem anno literas à Thessalonicensibus, & à Dorotheo Episcopo Pontifex accepit: quibus crudele illud in Ioannem legatum facinus excusabatur. Epist. Hormisdæ.

Nestoriani solenni ritu Theodoreti effigiem in vrbem Cyrum curru inuehunt. quod Iustinus improbauit, & in authores vindicauit. V Synodus Act. VII in fine.

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Possessor Africanus Episcopus ad Hormisdam scripsit de libris Fausti Regiensis in Galliis Episcopi, quos de gratia Dei ediderat, quibus Semipelagiana hæresis erat adsperſa. Rescripsit Hormisda, vnáque & de Scythis Monachis certiorem reddens, eorum nequitiam patefecit, & Fausti libros damnauit.				
				Floruit hoc tempore Ioannes Maxentius Monachus, qui contra Hormisdæ Epistolam, & contra Possessorem scripsit, atque Eutychiani fuligine erroris infectus videtur.				
5234 26. 9. 14 C	4504	521	238	*Iustinianus.* *Valerius.* *Hormisdæ* 8.	4	Ol. 325	1274	1269
				Famosissimum hunc Consulatum Iustinianus magnificentia sua reddidit. Nam CCLXXXVIII solidorum millia in populum, ínque spectaculorum apparatum insumpsit. Leones XX, pardos XXX, exceptis aliis feris, in amphitheatro simul exhibuit. *Numerosos præterea, phaleratósque in Circo caballos iam donatis quoque impertiuit aurigis: vna duntaxat vltimáque mappa insanienti populo denegata.* Marcellinus.				
				Paulus Antiochenus Episcopus moritur. cui succedit Euphrasius Hierosolymitanus presbyter. Is Calchedonensem Synodum ausus è Diptychis eradere vnà cum Hormisdæ nomine, posteà metuens Synodos IV approbauit. Theophanes. Meminit Euphrasij & Euagrius lib. IV, cap. IV.				
				S. Brigida Scota virgo moritur. Marianus Scotus.				
				Alexandriæ, electo Timotheo hæretico, Catholicus Episcopus ordinatur Asterius, vt ex Actis S. Arethæ constat apud Surium XXIV Octobris.				
5235 27. 10. 15 B	4505	522	239	*Symmachus.* *Boëtius.* *Hormisdæ* 9.	5	11	1275	1270
				Tzathius Lazorum rex à Persarum rege deficiens Constantinopolim venit ad Iustinum, vt Christianis sacris initiaretur. vbi voti compos factus, Valerianam quandam Christianam fœminam duxit, & ab Imperatore regia dignitate, & insignibus regiis donatus est. Nam & corona capiti eius imposita est, & holoserica chlamyde alba indutus prodiit, cum eiusdē coloris tunica aureis clauis intertexta. Hoc vbi resciuit Cabades, cum Iustino grauiter expostulauit. At eo factum excusante, nihilominus offensus Persa Ziligbin Hunnorum regem contra Iustinum concitauit. Verùm is ad Romanam societatem illectum donis barbarum induxit. Qui subinde accitus a Cabade cum XX milibus ei præsto fuit. Iustinus barbarorum perfidiam Cabadi renunciauit. Itaque Cabades explorata re Ziligbin occidit, eiúsque deleuit exercitum. ac per legatos cum Romanis amicitiam instaurauit. Chron. Alexand. Theophanes.				
				Eodem tempore Cabades Chosroen filium natu minimum successorem designans à Iustino in filium adoptari petiit: sed Proclo Quæstore viro prudentissimo dissuadente, Iustinus recusauit.				

Per. Iul. ✱.⊙. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.		Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
				Procopius lib. 1 Perſ. Theoph. Dunaan Homeritarum rex ex Chriſtiano factus Hebræus Nagram Chriſtianorum ciuitatem expugnauit; in eáque contra datam fidem multos, qui à Chriſto deficere nollent, interemit. quos inter illuſtris fuit S. Arethas. Surius Octobris XXIV. Theophanes. Thraſamundus Vvandalorum rex in Africa moritur, cùm regnaſſet annos XXVII cum menſibus aliquot. Procop. 1 Vand. Huic ſucceſſit Hildericus Hunerici F. ex Valentiniani filia natus. qui cùm iureiurando adactus eſſet à Thraſamundo, ne Catholicis vnquam Eccleſias reſtitueret, priuſquam regnum capeſſeret, ne ſacramenti religionem violaret, Eccleſias aperiri, & Epiſcopos reuocari iuſſit. Tùm igitur Epiſcopi ad Eccleſias ſuas reuerſi ſunt: inter quos inſignis erat S. Fulgentius. Creatus porrò tunc eſt Carthaginienſis Epiſcopus Bonifacius. Iſidorus in Chron. Acta S. Fulgentij.			
5236 28. II. 1 A	4506	523	240	*Maximus ſolus.* *Hormiſdæ* 10.	LIII *Pontifex* *Ioannes* I.	6	III	1276	1271
				Hormiſda mortuus eſt, cùm ſediſſet annos IX, dies X, octauo Idus Auguſti. Poſt dies VII, ſubrogatus eſt Ioannes Etruſcus. Iuſtinus contra hæreticos & infideles edixit, & Manichæos capite punire iuſſit, ex iiſque plurimos occidit. L. XII, Cod. de Hæret. & Manich. Theophanes. Cedrenus. Quin & eodem tempore Cabades Manichæos pœnis ſubiecit. Cùm enim iſti filium eius Phtaſuarſam ad ſectam ſuam pollicitatione regni perduxiſſent, Cabades per fraudem ſibi conciliatos, & in vnum cum Epiſcopo ſuo coactos immiſſis ſatellitibus ſuis concîdit. Theophanes. Mortua Euphemia coniuge ſua, Iuſtinus Theodoram duxit, quam & hoc anno coronauit. Idem pleroſque lapidatorum, percuſſorum, vrbiſque depopulatorum ſua ob ſcelera deprehenſos ferro, igni, ſuſpendióque puniuit: ac ſummam ea ſeueritate tranquillitatem ſuis, & in ſe beneuolentiam excitauit. Marcellinus, Theophanes.				
5237 1. 12. 2 GF	4507	524	241	*Iuſtinus Aug. II.* *Opilio.*	*Ioannis* 2.	7	IV	1277	1272 Aprilis 24.
				Anazarbus Ciliciæ ſecundæ metropolis terræ motu ſubuerſa eſt, cùm ei Calliopius Irenæi filius præeſſet. Hanc Iuſtinus inſtaurauit, & Iuſtinopolim nominauit. Edeſſa quoque Oſroënæ metropolis Scirto flumine, qui mediam illam perlabitur, vltra ſolitum exundante, vaſtata eſt. Inuentus in ea lapis eſt cum hac inſcriptione, Σκιρτὸς ποταμὸς σκιρτήσῃ κακὰ σκιρτήματα πολίταις. *Scirtus fluuius malos ſaltus ciuibus ſaltabit.* Ad vtramque ciuitatem erigendam Iuſtinus multa contulit. Per idem tempus fœmina gigantea corporis mole ſpectabilis è Cilicia prodiit, quæ proceriſſimum quemque cubito vno ſuperabat. Theophanes. Iuſtinus hæreticorum, maximéque Arianorum				

Per. Iul. ☀. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5238	4508	525	242	8	Ol. 326	1278	1273
2. 13. 3 E							

Ecclesias Catholico ritu consecrari iussit. quod Theodoricus audiens magnoperè commotus est. Miscella.

Concilium Arelatense III hoc anno celebratum est, Opilione isto Consule, non priore, qui cum Vincomalo Consul fuit anno CCCCLIII.

Philoxenus. *Ioannis*
Probus. 3.

Theodoricus Italiæ rex pro Arianis suis laborans Ioannem Pontificem ad Iustinum proficisci coëgit, vt à persequendis Arianis desisteret. alioquin minitans se Catholicos in Italia profligaturum. Ioannes aliquot in itinere miraculis editis, (vt ait S. Greg. III Dial.) Constantinopolim veniens miro honore exceptus est. Dexter dextrum Ecclesiæ insedit solium, diémque Domini nostri resurrectionis plena voce Romanis precibus celebrauit. Marcellinus. Addit Theophanes Ioannem, cùm esset Constãtinopoli, cum reliquis Episcopis communicasse, præterquam cum Timotheo Alexandrino. Miscella verò cum Ioanne missos refert Theodorum, Hypatium, & Agapitum Consulares viros, atque Agapitum patricium. ab iisque Iustinum exoratum Arianos sui iuris reliquisse. Anastasius demum Iustinum Imperatorem scribit coram Pontifice ad terram se prostrauisse, ab eóque coronari voluisse. Ioannes quidem ipse Pontifex in Epistola anno sequenti data testatur se Arianorum quascumque Cõstantinopoli reperire potuit Ecclesias, Catholicas consecrasse. Quæ cum Miscellæ Diaconi narratione haud satis consentiunt: nisi eatenus à Legatis saltẽ Ioannis comitibus impetratum esse velimus, vt Iustinus Arianis conuentus suos permitteret; neque molestiam iis faceret. tametsi Ioãnes interim ademptas illis ab Imperatore Ecclesias consecrarit. quæ & eidem supplicij caussa fuerit. Nam reuersos legatos Theodoricus in vincula coniecit.

Hoc anno mense Octobri, Indictione IV ingenti, & immisso diuinitùs incendio Antiochia vastata est, quod ad sex menses perstitit: ac cùm ædificia multa; tùm mortales innumeros absumpsit. nec illius causa sciri potuit. Nam à summis domorum fastigiis, ac tegulis ipsis profectum vniuersa corripiebat. Theophanes.

Priscianus Cæsarienſis Grammaticus hoc tempore floruit. qui Constantinopoli Grammaticam docuit. Cassiodorus lib. de Orthog. cap. XII.

5239	4509	526	243	9	11	1279	1274
3. 14. 4 D							

Olybrius solus. LIV *Pontifex.*
Felix IV.

Olybrius sine collega ponitur apud Marcellinum. Maximus autem à S. Ioanne Papa. Sed mendum subesse creditur.

Indictione IV labente, mense Maio, eiúsque XXIX die, feria VI, valido terræ motu quassata, & euersa est pene omnis Antiochia sub horam diei septimam, vt ait Theophanes: vel meridie, vt Euagrius. Tum incendium secutum est. Motus autem

terræ annum integrum tenuit. Euphrasius Episcopus ruinis obrutus est. Euag. lib. IV, cap. v. Theophanes. Ex charactere feriæ, quem Euagrius concipit, & Indictione, quam Theophanes addit, perspicuum est non superiore anno, sed præsenti potiùs ista contigisse. Euagrius tamen annum Iustini VII numerat. Sed VIII rescribendus est.

Ephræmius Orienti præfectus insigni liberalitate ac prouidentia subuenit Antiochensibus, ob idque Episcopus ab ipsis factus est. Hanc vrbis nobilissimæ vastitatem eodem momento sensit Zosimas Monachus. Euagrius ib. cap. VI.

Ioannes Papa è vinculis ad Episcopos Italiæ scripsit, hortatúsque est, vt Arianos exemplo suo persequerentur, atque extirpare studerent. Postea verò confectus ærumnis obiit in carcere Rauennæ, Mai XXVII. Cuius corpus Romam translatum honorificè sepultum est in basilica S. Petri, cùm sedisset annos duos, menses IX, D. XIV. Post dies LVIII electus est Felix IV.

Exinde Theodoricus Boëtium, & Symmachum illius socerum falsò ad se delatos capitali supplicio afficit; viros illius ætatis facilè principes. Secundum quod scelus, cœnanti ipsi cùm caput piscis miræ magnitudinis appositum fuisset, visus est in eo sibi Symmachi caput intueri. quo prodigio territus paulo pòst expirauit. Procopius I de bello Goth. Eius animam à Ioanne Pontifice, & Symmacho in igneam voraginem detrudi solitarius quidam in Liparitana insula vidit. Gregorius M. IV Dial.

Mortuo Theodorico successit Atalaricus Theodorici nepos, Amalasunthæ filius annos natus octo. Procopius I Goth.

Sigismũdus Gundebaldi filius, Burgundionum rex, cùm amissa priori cõiuge, Theodorici Gothorũ regis filia, è qua Sigyricum susceperat, aliam duxisset, eius impulsu innocentem filium interfecit. ac mox pœnitentia ductus, in Agaunensi monasterio, quod extruxerat, multorum dierum ieiuniis, ac lacrymis culpam diluit. Gregor. lib. III, cap. v.

Dionysius Exiguus hoc anno Cyclum suum condidit. Vide lib. XII, cap. III.

5240	4510	527	244	*Felicis* 4. *Mauortius solus.*	LIII *Imperator.* 2. *Iustinianus.*	10 1	III	1280	1275

4. 15. 5 C

Iustinus Imperator exactis in imperio annis VIII, mensibus IX, diebus V, vt ait Chron. Alex. vel diebus tribus, vt ait Euag. Iustinianum fororis suæ filium imperij participem facit iamdudum à se Nobilissimum designatum, annos natum XLV, suísque manibus diadema capiti eius imponit Kal. Apr. statímque Theodora Iustiniani vxor Augusta renunciatur. Factum id est anno Antiochenorum DLXXV. Postea Kalendis ipsis Augusti Iustinus ex vlcere pedis sagitta in prælio sauciati moritur sub horam diei tertiam, anno ætatis LXXVII. Ita imperauit in totum annos nouem, mensem I, dies aliquot. Theodora porrò Euty-

chianorum fouebat hæresim. Euagrius lib. IV, cap. IX. Marcellinus Chron. Alex. Theophanes. Cedrenus. qui Iustinianum refert, postquam Imperator factus est, bona sua omnia in Ecclesiam contulisse. Cæterùm Alexandrinum Chronicon refert annos imperij Iustiniani processisse à Kal. Apr. huius anni, & Indict. v.

Idem porrò Iustinianus ipso imperij sui exordio Remp. optimis legibus stabiliuit, ac fidei Catholicæ, & Ecclesiarum dignitati consuluit. L. v Cod. de Sum. Trin. varias hæreses proscripsit. At Nouella LXXXVI Episcopos prouincialibus Iudicibus præpositos esse iussit, ne quid contra iustitiæ ordinem ab illis gereretur.

Athalaricus pacem ab Iustiniano petiit, & impetrauit. idémque in fauorem Ecclesiæ Romanæ sanctionem edidit. Cassiod. lib. VIII, Ep. I, & lib. VIII, Ep. XXIV.

Patricius Armenus Comes orientis à Iustiniano factus est, iussusque in interiori limite, qui Palmyra dicitur, Phœnicis Libaniticæ vrbem instaurare, ibique Ducem collocare. Theophanes.

Chlotildis filios suos hortata est, vt ad patris sui necem vlciscendam Sigismundo Burgundionum regi bellum indicerent. Clodomeris expeditione suscepta Gundomarum Sigismundi fratrem fugat; Sigismundum in potestatem redigit, & cum vxore, liberísque in Aurelianos abductum in præsidio quodam asseruari iubet. Interim Gundomarus collectis Burgundionibus regnum recuperat. Gregorius Turon. lib. III, cap. VI. Meminit & Procopius lib. I Goth. pag. 186 Burgundionum regis à Francis capti, & in custodiam positi.

5241	4511	528	245		2	IV	1281	1276 Aprilis 13.
5. 16. 6 BA								

Iustinianus solus III. *Felicis* 3.

Annum hunc regiæ vrbis conditæ CXCVIII rectè numerat Marcellinus. Nam Constantinopolitanæ vrbis encænia celebrata sunt anno Christi CCCXXX.

Iustinianus Kal. Ian. Consulatus nomine ingentem in populum vim pecuniarum profudit, quantam Imperatorum hactenus nemo.

Cùm autem Tzatho Lazorum regi, quòd ad Romanos defeciſſet, Persæ bellum intulissent, Iustinianus illi subsidia misit, ducibus Belisario, Ceryco, & Irenæo. quorum discordia, mutuáque proditio Romanam rem pessundedit. His igitur exauthoratis, Iustinianus Petrum Notarium successorem dedit. qui adiunctis Lazorum copiis magna Persarum clade Romanos vlciscitur.

Gethes Erulorum rex ad Romanos transiit: & Constantinopolim veniens ipso Theophaniorum festo cum suis baptizatus est. Lætus inde in patriã rediens Imperatori se suáq; omnia libẽter obtulit.

Armeniæ *σατραπάτης* hoc primùm tempore datus est Tzitas: cùm hactenus Duces, & Comites ei præfuissent. Adiunctum & validum præsidium ex Orientalibus copiis, quod aduersus Persarum excursiones opportunissimum munimentũ extitit.

Boazer Balachi Hunnorum, qui Saberi vocantur, quondam regis vxor, tùm vidua, centum Hunnorum milibus stipata ad Romanos adiunxit sese. Eadem duos alterius gentis Hunnorum reges à Cabade contra Romanos excitos, dum per fines suos iter haberent in Persidem, cum xx milibus, oppressit, & horum alterum Glonem in acie iugulauit; alterum Styracem vinctum Constantinopolim misit.

Per idem tempus Gordas rex Hunnorum, qui Bosphorum accolunt, Romanorum societatem, & religionem pariter amplexus, ac baptismo initiatus, cùm rediisset in patriam, ac suorum idola conflasset, horum conspiratione interfectus est, & ad ipsius fratrem Moageram imperium delatum est. Quinetiam Bosporum irruptione subita occupantes Hunni Tribunum Dalmatiæ cum aliquot præsidiariis militibus obtruncant. Iustinianus misso Ioanne ex Consule Rufini Patricij filio, fugatis barbaris rem illîc Romanam constituit. Hæc Theophanes. Miscella Pauli Diaconi, Chron. Alex. Cedrenus.

Iustinianus sanctionem edidit, vti ne Episcoporum, Oeconomorum, atque Orphanotrophiis, & Xenodochiis præfectorum bonis vlli succederent, præterquam iis quæ ante susceptam administrationem possidebant. sed vt omnia, quæ deinceps quæsissent, sacris locis attribuerentur. Theoph. Cedrenus.

Esaias Rhodi, & Alexander Diospolis in Thracia Episcopi, aliique complures præposteræ libidinis conuicti sunt. Quorum aliis veretrum amputari; aliis per genitales meatus acutos calamos inseri, nudósque per medium forum traduci iussit Imperator. Tùm aduersus nefaria ista crimina seueriſſimas leges edidit. Ad hæc Nouellarum constitutionum librum hoc anno publicauit. Theophanes. Cedrenus.

Eodem anno, xxix die Nouembris, Indict. vii, feria iv, hora diei tertia, biennio post priorem eladem, rursus Antiochia vehementi terræ motu quassata est ad horam vnam. Sed & fremitus è cœlo ingens auditus: ædificia verò omnia, & quicquid ex priori calamitate superfuerat, funditus corruerunt. Quatuor hominum millia, cum octingentis septuaginta perierunt. reliqui per vrbes aut mõtes dispersi. Tandem diuinitus admoniti sunt, vt postibus inscriberent, Χριστὸς μεθ' ἡμῶν, μένει. *Christus nobiscum est: manete.* Ita mali exitus repertus est. Theoph. Cedrenus.

Clodomirus Aurelianorum, rex audito Gundomarum Burgundionibus collectis regnum instauraſſe, nouam aduersus illum expeditionem capessit, aduocato in auxilium Theodorico Metensium rege. Antequam proficisceretur, Sigismundum, quem in carcerem coniecerat, apud Columnam Aurelianensis oppidi vicum cum vxore, ac liberis in puteum demersit. neque quicquam S.

Auiti Miciacensis abbatis apud illum preces valuerunt. qui nisi à captiuo rege crudelitatem abstineret, celerrimum illi exitium interminatus est. Nec vaticinio defuit euentus. Dum enim victis hostibus in confertum globum audaciùs infertur, conto transfixus occubuit. Gregor. Turon. lib. III, cap. VI. Cæterùm post obitum Sigismundus miraculis claruit, atq; inter Sanctos relatus colitur Kal. Mai. Agathias lib. I huius historiæ meminit. Sed in eo ab Gregorio, & Annalibus nostris discrepat, quod Burgundiones refert, cùm ex promissa cæsarie, quod regium apud Francos insigne fuit, regis cadauer agnouissent, præcisum caput & hastili impositum ob Francorum ora circuntulisse, itáque iniecto pauore æquas ab iis conditiones pacis expressisse. Verùm nostri Francos asserunt ea clade ac regis sui nece commotos, acriorem in hostes impressionem fecisse; & iis fusis, fugatísque eorundem regionem sibi subiecisse.

Chlotarius Guntheucam Clodomiri fratris coniugem duxit, eiúsque regnum cum fratribus suis partitus est. Chlotildis verò tres Clodomiri filios, Theodoualdum, Guntharium, & Chlodoualdum secum habuit. Gundomarus interim regnum recepit. Gregorius ib.

In huius historiæ ordinãdo tempore à Sigeberto ac vulgatis Annalibus dissentire cõgimur, in quibus expeditio illa Burgundica solet anteuerti. Ea verò post Theodorici Gothorum regis obitum accidit, quantum ex Procopio, & S. Gregorio Turonensi colligitur. Nam Procopius idipsum disertè scribit lib. I Goth. Gregorius quoque non obscurè significat, dùm cap. V lib. III narrat Sigismundi coniugem his verbis priuignum apud patrem insimulasse. *Hic iniquus regnum tuum possidere desiderat, téque interfecto id vsque in Italiam dilatare disponit: scilicet vt regnum, quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iste possideat.* Ergo iam Theodoricus excesserat. Aimoinus præterea narrationis ipsa serie idem adstruit. qui & posteriorem Clodomeris expeditionem anno altero à priori contigisse memorat. quod & nos secuti sumus.

Theodoricus Metensium rex memor iniuriæ ab Herminefrido Thoringorum rege acceptæ, à quo perfidiosè pacta mercede priuatus erat, euocato in auxilium Chlotario fratre, illi bellum indixit. Victi, magnáque strage affecti sunt Thoringi; & eorum regio à Francis subacta. Chlotarius Bertarij filiam Radegundem secum abduxit. Quæ cùm nondum nubilis esset, aliquot annis educata fuit antequam regi copularetur. Gregorius libro III, cap. VII. Fortunatus lib. I. vitæ S. Radegundis.

Interea cùm in Thoringis ambo fratres morantur, mutuis se insidiis appetunt: ac simulata deinde cõcordia reuertuntur. Herminefredus à Theodorico data fide vocatus, paulo pòst eiusdem fraude interemptus est. Gregor. lib. III, cap. VIII.

Childebertus

Childebertus Aruernos proditione Arcadij Senatoris inuadit, dum in Thoringica expeditione Theodoricus adhuc versaretur; ac falsus de eius obitu rumor esset allatus. Sed cùm è Thoringia reuersum esse percrebuisset, Childebertus inde discessit. Greg. cap. IX.

5242 | 4512 | 529 | 246 — *Decius solus.* *Felicis 4.* — 3 | Ol. 327 | 1282 | 1277

6. 17. 7 G

Iustinianus Antiochiam instaurat, ac Theopolin appellat.

Alamundarus Saracenorum regulus Syriam primam populatur, contra quem mouentibus Romanorum Exarchis, profugit.

Aprili mense Belisarius cum copiis aduersus Persas profectus est. Decima quarta die mensis Mai Hermogenes Magister genere Scytha, qui Vitaliano prius inhæserat, vir prudens legatus à Iustiniano de pace missus in Persidem, Antiochiã venit. At Iunio mense Samaritani, & Iudæi rebellantes Iulianum quendam regem constituunt. Inde contra Christianos rapinis ac cædibus grassati sunt. Qui ab Iustiniano deinde comprehensi omnes ac supplicio affecti sunt: imprimisque Iulianus tyrannus.

Persarum rex legatis Romanorum admissis, acceptisque muneribus, spe à Samaritanis prodendæ Palæstinæ facta, pacem abnuit. Proditione detecta Samaritanorum principes è Perside redeuntes à Belisario intercepti, & quæstione habita scelus confessi, ac necati sunt: Alamundarus, persequentibus denuo Romanis, ingenti relicta prædæ in Indiam fugit. Hæc Theophanes. Procop. 1 Pers. qui & Rufinum legatũ ad Persas missum esse refert, & Hierapoli tantisper morari iussum. at Hermogenem non legatum, sed copiarum cum Belisario ducem fuisse.

Eodem anno, sed Indictione VIII iam inchoata, Iustinianus gentiles, & hæreticos infectatus est. quorum fortunas proscripsit: ac nonnullis è primoribus comprehensis magnum terrorem attulit. Demum sanxit nemo vt gentilis, aut hæreticus magistratum gereret. Theophanes.

Codex Iustinianeus absolutus, & authoritate publica promulgatus est XVI Kal. Mai. Cod. Iust. Chron. Alexand.

Concilium Arausicanum secundum in Gallia celebratur, in quo aduersus Pelagianos, & Semipelagianos de gratia & libero arbitrio Catholicum dogma sancitum est. Sub idem tempus Carpentoractense, & Vasense Concilia in Galliis peracta creduntur.

S. Fulgentius Kalendis Ianuariis obiit. cuius discipulus Ferrandus hac tempestate floruit.

S. Benedictus relictis Sublacensibus montibus, diuino monitu Casinum petiit. Sigebertus.

5243 | 4513 | 530 | 247 — *Lampadius. Orestes.* *Felicis 5.* — LV *Pontifex Bonifacius secundus.* — 4 | 11 | 1283 | 1278

7. 18. 8 F

Persæ duce Peroze, qui Mirrhanes erat. (No-

men id Magistratus apud illos fuit) cum Romanis ad Duras confligunt; ac tandem acie superantur: Deo Persici ducis insolentiam ad hunc modum vleiscente: qui Belisario stolidè mandauerat, sibi vti balneum eo die curaret. Cabades verò subinde Mermeroen cum copiis submisit; inter quas Hunni Σάβιροι censebantur. Sed Romani Sitta duce denuò vicerunt. Rufinus secundum Darense prælium ad Cabadem de pace legatus adiit. Sed ea conuenire non potuit. Ideo Rufinus ad Iustinianum reuertitur.

Narses & Aratius fratres, ex Persarum principibus ad Romanos cum matre sua deficiunt. Hic ille Narses fuit, qui in Italia Iustiniano strenuam nauauit operam. Hæc anno IV Iustiniani esse facta scribit Procopius pag. 26.

Mundus Illyrico præfectus Getas in eâdem prouincia, & in Thracia Bulgaros fudit. Marcellinus.

Hildericus rex Vuandalorum in Africa à Gilimere consobrino fratre, ac Genserici nepote regno priuatus, & in vincula coniectus est, cùm regnasset annos septem. in eiúsque locum rex creatus est Gilimer. quo cum Iustinianus per legatos egit, vt Hildericum restitueret, aut ad se Constantinopolim mitteret. contemnenti bellum minatus est. Procop. 1 Vand.

Iustinianus sanxit, vt hæreticorum bonis soli Catholici filij succederent L. XIX Cod. de Hæret.

Sanctus Sabbas legationem ad Iustinianum ob subleuandos Catholicos obiit, ac quæcumque voluit impetrauit. Cyrillus in eius vita.

5244	4514	531	248	*Post Consulatum*	*Bonifacij*	LVI *Pont.*	5	III	1284	1279
8. 19. 9 E				*Lampridij & Orestis.*	2.	*Ioannes* I.				

His Coss. (ait Marcell.) codex Iustinianus orbi promulgatus est.

Alamundarus Saracenorum Phylarchus homo strenuus, qui quinquaginta annis Romanos plurimùm infestauit, Cabadem ad spem, & nouam contra Romanos expeditionem incitat. Dux ei præfectus est Azarethes: qui non solitis itineribus, sed per Comagenem, quod anteà factum non erat, in Romanos fines irrupit. Sed cùm Belisarius eius impressionis admonitus egregiè limitem firmasset, ac spe sua frustrati Persæ redirent, militum suorum insolentia inuitus ad ineundum certamen coactus est Belisarius: in quo magna vtrimque militum cæde, Persæ vicerunt. Azarethes à Cabade ignominia est affectus, quod magno suorum cruore hanc sibi victoriam peperisset. Iustinianus Saracenos alios, & Homeritas sibi conciliare studuit: nec magnum operæ pretium fecit. Procop. 1 Pers. Qui & refert Hermogenem secundum victoriam ad Persas impetrandæ pacis causa missum re infecta rediisse. Demum Belisarium, vt contra Vandalos bellum capesseret, substituto in eius locum Sitta, reuocatum esse.

Bonifacius collecta Synodo Romæ contra Canones successorem sibi Vigilium diaconum de-

signauit. Sed paulo pòst, altera coacta Synodo, idem Pontifex reum se fassus, chirographum suum rescidit, quo Vigilium destinarat. Anastasius.

Moritur idem Pontifex hoc anno, Octob. XVII. cui succesſit Ioannes cognomento Mercurius; incertum quo die. vnde nec de tempore, quo Bonifacius Ecclesiæ præfuit, omninò constat.

Amalaricus Vuisigothorum in Hispania rex, postquam annis V regnauit, à Francis occisus est. Id quemadmodum acciderit Gregorius Turon. lib. III, cap. X ita narrat. Chlotildis Chlodouei filia Amalarico Ariano nupserat. à quo cùm ignominiosè haberetur, & aliquando cæsa crudeliter esset, infectum cruore suo sudarium ad fratrem Childebertum misit. qui rei indignitate cõmotus Hispaniam cum exercitu petiit. Amalaricus comparatis iam nauibus, dum in regiam ad thesauros exportandos reuertitur, ab hostibus interceptus, & ad Christianorũ Ecclesiam confugiens occisus est. Childebertus cum ingenti præda in Gallias reuertitur, abducta sorore sua, quę in itinere obiit. Isidorus in Chron. scribit Amalaricum cùm annis V regnasset, Narbonæ prælio superatum, & Barcinonam fugere parantem, Narbonæ in foro iugulatum fuisse. Meminit & Procopius lib. I Goth. Amalarico Theudis succesſit. quem Procopius idem refert à Theodorico Vuisigothorum exercitui præfectum, superstite adhuc Theodorico, & Amalarico, nobiliſſima ex Hispania ducta coniuge tyrannidem vsurpare cœpisse; cùm Amalarico tutor ab eodem Theodoricò missus esset, vt ait Iornandes.

Hoc anno Toletanum Concilium secundum in Hispania celebratur.

Cyclus S. Cyrilli hoc anno terminatur: indidémque Dionysij Cyclus annorum XCV incipit. vt ipse Dionysius Epist. II declarat.

S. Sabbas obiit anno ætatis XCII. Cyrillus.

5245 9. I. 10 DC	4515	532	249	*Post Consulatum Lampridij & Orestis II.*	*Ioannis* 2.	6	IV	1285	1280 Aprilis 12.

Mense Ianuario Cõstantinopoli vehemens coorta seditio est, cuius tessera fuit Νίκα, vnde & nomen obtinuit: Prasinis contra Calopodium Spatharium, & Cubicularium tumultuantibus, ac Venetis ex aduerso reclamantibus. Ea fusissimè à Chron. Alexandrino, & Theophane describitur; qui sermones vtrimque inter Prasinos & Mandatorem nomine Imperatoris habitos exponit. Postea cùm Præfecti tres è turba seditiosos corripuissent, Monachi S. Cononis vi illos ereptos, & in lembum impositos ad S. Laurentij templum deduxerunt, quod asyli iure præditum erat. Præfecti milites ad illorum custodiam è vestigio submittunt. Populus iracundia percitus iugulatis militibus, Prætorio, aliisque ędificiis ignem subiicit. Arsit inter alia S. Sampsonis Xenodochium magnũ, in eóque ægri omnes extincti, nec non Alexandri,

& Zeuxippi balneum: tum Ecclesia magna cum admirandis columnis euersa est. Interim Belisarius cum Gothis irruens magnam seditiosorum stragem edidit. Die XVII Ianuarij, feria VII, nouis militum copiis in vrbem introductis, magna promiscuæ multitudinis cædes facta est; ac vicissim à populo ædificia multa concremata. Postridie, Ianuarij XVIII, Dominicâ, eâdem amentia percitus populus Hypatium Patricium imperatorem acclamauit. Iustinianus verò, cùm de arripienda fuga dubitasset, hortatu maximè Theodoræ coniugis palatium munire instituit. Demum Narsetis, Mundi, & Belisarij opera compressis factiosis, ac multis mortalibus occisis, Hypatius ad Iustinianum adductus, postero die, Ian. XIX, feria II, interfectus est. Cæsa sunt vno die, qui fuit Ian. decimus octauus, hominum quinque, & triginta millia. Procop. XXX M. numerat. qui lib. I Per. fusè rem prosequitur. nec non Chronicon Alexandr. & Theophanes. Marcellinus Hypatium, Pompeium, & Probum genere consobrinos, & Anastasij nepotes, imperium, quod sibi singuli exoptabant, per factiosos Idibus Ianuariis inuasisse refert, ac per dies quinque continuos in Vrbe ferro, & igni sæuitum esse.

Iustinianus pacata seditione ad instaurandam vrbem, ac præsertim Ecclesiam magnam animum adiecit: vt iidem authores asserunt.

Cabades missis copiis cum tribus ducibus Martyropolin obsidet: ac paulo pòst moritur. Successit ex illius voluntate, & testamento Chosroes.

Chlotarius, & Childebertus Francorum reges in Burgundiam expeditionem faciunt: & fugato Gundomaro, regionem omnem in ditionem suam redigunt. Theodoricus, qui inuitatus à fratribus, cum iis proficisci noluerat, in Aruernos veniens, totam hanc prouinciam peruastat. Gregor. L. IV, cap. XI, & seq.

Clotharius, Childeberto fratre sceleris participe, Chlodomeris fratris filios duos, Theodoualdum, & Guntharium manu sua iugulauit. quorum alter X, alter VII annos natus erat. tertius Chlodoualdus illorum crudelitati fuga se subducens, Clericus postea factus sanctitate mirabili fuit. qui & hodie Nouigenti colitur. quod oppidum ab vrbe Lutetia milibus quatuor distat, ab eóque nomen accepit. Greg. lib. III, cap. XVIII.

Origenistæ in Palæstina rursus emergunt; præsertim Monachi, qui nefanda multa, & crudelia perpetrarunt. Cyrillus in S. Sabba. Inter Catholicos, & Seuerianos Constantinopoli iussu Imperatoris habita Collatio. quæ plerisque salutem attulit. In ea cùm hæretici Dionysij Areopagitæ scripta inter alia commemorassent, Catholici de falsitate authoris excipiunt. quòd illa neque Cyrillus, neque Athanasius agnouerit. Extant apud Baronium Collationis acta.

Per. Iul. ✱. ☉. Ind.	Mundi.	Anni Chr.	Æra Dioc.	Imp. Rom	Olymp.	Vrbis cond.	Æra Nab.
5246 10. 2. 11 B	4516	533	250	7	Ol. 328	1286	1281

Iustinianus Aug. III. *Ioannis 3.*

Hoc anno per Rufinum Patricium, & Hermogenem Magistrum Officiorum pacem cum Parthis depactam esse scribit in Chronico Marcellinus. quod annis antè tribus retulit. Theophanes. Procopius lib. 1 Persic. ἕκτον ἤδη ἔτος ἔχοντος Ἰουστινιανοῦ. *cùm iam sextum in imperio annum ageret*, pacem illam initam esse demonstrat. Sed tumultum popularem post acceptam vtrimque pacem accidisse. quod verum non arbitror: siquidem Marcellinus pacem Indictione XI firmatam esse narrat: seditionem verò contigisse Indict. X. Tum ex Theophane, & Alexandrino Chron. imo verò ex Actis publicis, liquet Ianuario mense anni antecedentis seditionem illam coortam fuisse. Nam hoc feriarum character ostendit.

IN hac Romanos inter & Persas pacis, ac concordiæ mentione, tanquam auspicatissimæ rei, Chronologia nostra desinet. quam ab orbe condito ad finem vsque Cycli vnius Victoriani, vel, vt vulgò appellari solet, Dionysiani perduximus. Neque verò fuit id initiò instituti, consiliique nostri, Chronologiam scribere: quod tam multi ante nos fecerunt, quotidiéque faciunt: sed ipsam tantummodo scientiam temporum, nec non subiectæ huic illius artis principia tradere, ac præcipuas quasque disceptare controuersias. Sed eò nos præter voluntatem Bibliopolæ precibus, & amicorum authoritate sumus adducti, vt ad artem ipsam opus insuper artis, ac specimen adderemus. Nunc eiusdem, cuius id hortatu susceptum est, Bibliopolæ rationibus, ac desiderio faciendum est satis: qui instante Francofurtensi mercatu, moras increpat, ac receptui iamdudum canit. Nos quicquid est reliquum, si Deus dederit, aliàs pertexemus. Interim his in antecessum fruere, Lector, ac faue.

A

LIBRORVM DE DOCTRINA TEMPORVM PARALIPOMENA.

B

DE ATHENIENSIVM REGNO.

Addenda ad Caput XXI *Libri* IX.

DE Melantho rege, qui XVI à Cecrope regnauit, quiddam animaduersione dignum est. Hic enim ab Eusebio cœpisse memoratur anno Abraami DCCCXC. qui iniit anno Periodi Iulianæ 3586. Quare cum Eusebio Chronologia nostra congruit, consentiente Scaligero; nec non Iacobo Cappello, & aliis Chronologis. Id autem Heraclidarum κάθοδον antecedit apud Eusebium annis circiter XXV. Nam Heraclidarum Lacedæmonium, & Corinthiacum regnum coniicitur in annum Abraami DCCCCXVI, qui est octogesimus ab excidio Troiæ, quod incidit in annum DCCCXXXV. Proinde in excerptis Georgij Monachi, qui est Græcus Liber Eusebij primus apud Scalig. Codro pag. 33.
C regnante contigisse dicitur ἡ τῶν Ἡρακλειδῶν κάθοδος εἰς Πελοπόννησον: quando & Iones in Atticam irruperunt.

Verùm Pausanias ab Eusebio dissentit. Nam in Corinth. refert Heraclidas pag. 60. & 61. Peloponneso potitos variis è ciuitatibus veteres incolas exturbasse: vt Lacedæmone, & Argis Tisamenum Orestis & Hermiones filium: è Messenia Neleidas, qui & Nestoridæ fuerunt; Alcmæonem Silli F. Thrasymedis nepotem, Nestoris pronepotem; Pisistratum Pisistrati F. item Antilochi filios: cum iis quoque Melanthum Andropompi filium Bori nepotem: cuius pater fuit Penthilus, auus Periclymenus Nestoris filius. Ex his Tisamenus in Achaiam, quæ & Ægialea dicta, copias duxit, & aduersus Ionas pugnans in acie cecidit. Neleidæ, excepto Pisistrato, Athenas profecti sunt: vbi & interfecto Thymœte regnum occupauit Melanthus: idémque pulsos ab Achæis Ionas excepit. Hæc Pausanias partim Melanthus: partim Corinth. partim Achaicorum initio. Quæ si vera sunt, falsus est Eusebius, qui tot annis ante Heraclidarum reditum Melanthi primordium anteuertit.

An alios habuit authores, qui Melanthum non ab Heraclidis primùm fugatum in Atticam venisse memoriæ prodiderant? Dum ea de re constet, malim interim
D in Pausaniæ sententiam concedere: & vulgarem, adeóque nostram castigare Chronologiam. Quocirca vel Athenienſium epocha annis quinque & viginti tardior esse debet; vt in annum relegetur Periodi Iulianæ 3181, vel 3182; si Eusebiana regum tempora immota consistant: vel Thymœtæ anni XXXIV circiter imputandi, vt anno 3612 inierit Melanthus: sed nonnisi XII regnarit annis. Vtrum sit probabilius, iudicent eruditi.

A

De Macedonum regibus. Explicantur dubia quædam de illorum successione, præsertim de Perdiccæ tempore: super quo Eusebij & vulgaris Chronologiæ error: item Athenæi & aliorum conuincitur. Plato item defenditur.

Addenda ad Caput XXXVI *Libri* IX, *pag.* 87.

IN horum successione regum haud mediocris sanè ab antiquis iuxtà ac recentioribus error admissus est: qui illorum tempora præposterè collocarunt. Duo sunt maximè reges, qui hallucinationem detegunt, Alexander Amyntæ filius, decimus à Carano, & Perdiccas Alexandri F. vndecimus ab eodem Carano. In priore libro Græcæ editionis Eusebianæ, regum anni longè aliter putantur, quàm in vtroque Latino: & quidem magis ad historiam congruit prioris calculus. Nam in Chronico Carani primus in annum confertur octauum & tricesimum ante primam Olympiadem. quod non improbamus. Decimus à Carano, vti dictum est, Alexander Amyntæ filius adscribitur anno secundo Olympiadis LXIX, Abraami MDXIV. Additis ex methodo ad annos Abraami 2696, confiet annus Iulianæ Periodi 4210, cuius ab autumno iniit annus secundus Olympiadis LXIX Antiochenus. Igitur anno Darij Hystaspis filij XIX cœpit Alexander, Periodi Iulianæ 4211. Regnauit annos XLIII; ac desiit in eodem Chronico anno primo Olympiadis LXXX: qui incidit in Per. Iul. 4254, quo Perdicas iniit. cui XXVIII annos imputat Eusebius: adeo vt anno IV Olympiadis LXXXVI desierit; eique successerit Archelaus, cuius exordium comparatur cum ineunte Olympiade LXXXVII, quæ cœpit anno Periodi Iulianæ 4282. Eusebium imitatus Scaliger lib. II Isagog. Can. pag. 163, Perdiccam iniisse ponit anno Periodi Iulianæ 4254: Archelaum verò anno 4282. Consentit & Iacobus Cappellus: apud quem anno mundi 3540, Olympiadis LXXX primo, Perdiccas regnare cœpit.

B

At ex ea sententia absurdum illud consequitur; Perdiccam anno ante initium belli Peloponnesiaci decessisse. Huic verò historia omnis aduersatur. Etenim Perdiccas ad XV annum belli Peloponnesiaci peruenit: vt lib. V narrat Thucydides. Vnde per imprudentiam Cappellus Perdiccam, quem anno, vti diximus, mundi 3540 iniisse scripserat, cuique annos octo & viginti tribuerat, superstitem facit anno 3577, & 3583: hoc est IX & XV belli. qua ratione tribus & quadraginta regnarit annis, quod hypothesin euertit. Quocirca tam huius, quàm Eusebij, & Scaligeri Chronologiam veritas ipsa redarguit.

C

pag. 400, edit. Græcol. [illegible]

Athenæi error.

Athenæus haud dissimili in culpa est, si quidem sua illius orationi integritas constet. Nam lib. V paulo ante finem Platonis ἀνιστορησίαν reprehendit, qui in Gorgia, postquam Archelaum illo ipso tempore, quo disputantem inducit Socratem, regnare dixit, quibusdam interpositis Periclem νεωστὶ, id est *paulo antè*, ac *nuper* obiisse scribit. Verba Poli Sophistæ cum Socrate disputantis. Ἀρχέλαον δήπου τοῦτον τὸν Περδίκκου ὁρᾷς ἄρχοντα Μακεδονίας; *Archelaum hunc vtique Perdiccæ filium vides in Macedonia regnantem?* Posteà verò: Τί δὲ, Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τουτονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὐ καὶ σὺ ἀκήκοας; *Quid porro? Themistoclem non audis, qui vtique vir bonus fuit; & Cimonem, & Miltiadem, & Periclem istum, qui nuper excessit è vita?* (Hi sunt illi quatuor viri, pro quibus contra Platonem scripsit Aristides.) His Platonis verbis χρονικὸν ἁμάρτημα subesse Athenæus existimat. Nam si verum tunc fuit, nuper obiisse Periclem, falsum erat Archelaum regnare. Nam Perdiccas Archelai pater regnauit annis, authore Nicomede, XLI, vel XXXV, vt scribit Theopompus. Anaximenes XL tribuit; Hieronymus XL. Marsyas & Philochorus XXIII. Sumatur minimus hic omnium numerus: ex quo ita colligit. Περικλῆς δ' ἀποθνήσκει κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἄρχοντος Ἐπαμείνονος, ἐφ' οὗ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. πῶς οὖν νεωστὶ κατὰ Πλάτωνα τελευτᾷ Περικλῆς; *Pericles verò moritur circa tertium annum Peloponnesiaci belli, Archonte Epaminone. sub quo Perdiccas moritur, eique successit Archelaus. Quomodo igitur nuper excessisse Pericles*

D

A *apud Platonem dicitur*. Perspicua est loci istius absurditas: si quidem Perdiccam dicit obiisse eodem, quo Periclem, anno, & Archelaum iniisse. contra quam Athenæus contendit, qui longè post Periclis mortem initium Archelai contigisse statuit.

Itaque Casaubonus lib. v Animad. cap. xviii, cùm mendosa illa animaduertit esse verba, tùm ad eorum castigationem viam sibi Chronologica illorum temporum disputatione præstruxit, cuius hæc summa est; anno Olympiadis lxxxvii vltimo Periclem Athenis, & Alexandrum in Macedonia mortem obiisse. huic successisse Perdiccam; qui annis tribus & viginti regnauit. Hunc porro Archelaus excepit: quem Diodorus libro xiv refert obiisse anno secundo Olympiadis xcv, Prætore Athenis Aristocrate, cùm regnasset annos septem. quibus de secundo Olympiadis xcv anno deductis, reliquus est Olympiadis xciii annus tertius, quo Archelaus regnare cœpit. Is est autem belli Peloponnesiaci vicesimus sextus, quo Prætor Athenis erat Callias, Periodi Iulianæ

B 4308. Ex quo locum illum Athenæi sic corrigit: ἐφ' οὗ τελευτᾷ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν βασιλείαν Περδίκκας διαδέχεται· ὃς ἐβασίλευσεν ἕως Καλλίου· ἐφ' οὗ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. *Sub quo moritur Alexander, eique Perdiccas succesſit. qui ad Prætorem vsque Callian regnauit: sub quo Perdiccas obiit, & successorem habuit Archelaum.*

Sed illa primùm Casauboniana putatio cum historia, & Thucydidis authoritate pugnat. Etenim Perdiccas ante Periclis obitum Macedoniæ rex fuit: imò verò Peloponnesiacum ad bellum Lacedæmonios impulit, statim post nauale Corcyræorum & Corinthiorum certamen. vti libro i Thucydides narrat. Vide & Diod. xii. Offensum verò Athenienſibus esse Perdiccam ideo scribit τὴν Μακεδόνων βασιλέα, quod Philippo, atque Derdæ fratribus suis, quibus cum bellum ipsi erat, auxilia misissent.

Quid in ea quæstione probabilius videatur exponam, vbi nonnulla de Alexandro Perdiccæ parente dixero. Cuius exordium incidit in annum Olympiadis

C lxxxvii secundum, Periodi Iulianæ 4243, ex eâdē Casauboni Chronologia. Regnauit enim annos xli iii, vt scribit Eusebius: qui ab anno 4285, quo excessit è vita, computati relinquunt initio illius annum 4243, qui decimus est à clade Xerxis ad Salaminem. Atqui ex Herodoto liquet Alexandrum diu antè regnum cepisse. Nam libro viii, cap. cxxxvii editionis Francofurt. scribit historiæ pater altero anno, quàm victi sunt Persæ, Mardonium, qui à Xerxe relictus erat ad inuadendam Græciam, legatum Athenas misisse illum ipsum Amyntæ filium Alexandrum: quem & lib. ix, vbi eiusdem anni gesta pertexit, καὶ βασιλέα Μακεδόνων nominat. Ergo saltem anno Per. Iul. 4235, & secundo Olympiadis lxxv regnare cœpit.

Quæ cùm ita sint; mea hæc sententia est, Perdiccam regnum capessiuisse anno Per. Iul. 4278, primo Olympiadis lxxxvi, & anno 4301, Olympiadis xci quarto mortuum esse, quando & Archelaus regnare cœpit. Archelaus demum, postquam xiv imperauit annis, obiit anno 4315, Archonte Aristocrate: vt refert Diodorus. qui non plures quàm vii eidem annos imputat. Quòd si verius est; tùm demum Perdiccæ plures tribuendi sunt. Nam & alioqui variæ sunt de illius

D tempore veterum sententiæ. Omninò verò ante bellum Peloponnesiacum ponenda sunt eius primordia; exitus, non ante xv belli Peloponnesiaci statuendus. De Alexandro Perdiccæ patre probabile mihi videtur, ipsum anno Per. Iul. 4235 mortuo patre regnum inchoasse. Quod non modò consequentium regum series ostendit: sed etiam Herodotus ipse significat. Nam lib. viii, cap. cxxxvi edit. Francof. cùm narraret à Mardonio, quem Xerxes accepta clade reliquit in Græcia, legatum Amyntæ filium Alexandrum Athenas esse missum, hunc ipsum non regem Macedoniæ; sed ἄνδρα Μακεδόνα nominat. At lib. ix, cap. xliii, aliquanto interlapso tempore vocat στρατηγὸν, καὶ βασιλέα τῶν Μακεδόνων, *ducem Macedonum ac regem*. Hinc igitur verisimile fit Amyntam hoc anno decessisse, & Alexandrum iniisse. Atqui nos lib. xiii, dum communi illi, sed falsæ sententiæ plusculum tribuimus, & cum Thucydide nihilominus eandem conciliare voluimus, biennio duntaxat ante belli Peloponnesiaci primordium Perdiccam Macedoniæ regem

Casauboni error.

Refellitur Casauboni castigatio.

Pag. 38 edit. Vech.

De Alexandro Perdiccæ patre.

Perdiccæ regnum.

fecimus. Sed ad Diagramma, quod in libri huius calcem coniecimus, Macedoniæ regum epochas dirigere satius est. Tametsi integrum cuique sit, in tanta veterum inter se dissensione, reges illos aliter ordinare: dummodo contra historiam minimè peccetur. Carani tamen in anno Per. Iul. 3900 retinemus initium. His animaduersis, velut πόλισμα istud existit, quàm temerè Platoni Dipnosophista ille Grammaticus obstrepat; quòd Periclem scripserit νεωστὶ, *nuper* obiisse, cùm id Archelao regnante dicatur. Nam XVII duntaxat annorum interuallum est. quod recens fuit, si cum Miltiadis, Themistoclis, ac Cimonis morte conferatur. quorum nouissimus iste XXXVI annis circiter ante Archelaum mortuus erat.

De Olympicorum agonum tempore. Expenditur, ac refellitur nupera quædam eruditi viri coniectura, qui autumno celebratos esse docuit. Exponuntur Pausaniæ, Philostrati, Thucydidis, Ciceronis loca. Demonstratur æstiuo tempore ludos celebrari consueuisse.

Addenda post caput XLIV *libri* IX.

LYMPIADICOS agonas æstiuo tempore, ac sub ipsum Solstitium in Græcia celebrari solitos esse, communis hactenus mortalium omnium sententia fuit; & quidem certissima. Quare nihil ad eam persuadendã corroborandamq; argumentis opus erat; nec omninò tam contritæ, & expeditæ rei attingenda disputatio, nisi noua quædam paucis abhinc mensibus extitisset eruditi hominis opinio: qui insitam illam omnium animis, & anteceptam de ludorum illorum tempore persuasionẽ conaretur euellere. Itaque cùm æstate celebratos fuisse negari omninò non possit; id ita fatetur ipse, vt æstatis exitu, & autumno adeo ineunte peracti sint. Quam etiam coniecturam ad institutos à Domitiano Romæ quinquennales agonas Capitolinos transtulit. tùm alia quædam ad idem argumentum obiter annectit: à quibus quoniam magnoperè dissentimus; præteriri à nobis quæstio illa controuersiáque non debuit, ne quis harum rerum forsitan imperitus consultò nos dissimulasse; vel ad nostram communémque labefactandam, nouæ huic opinioni subesse momenti aliquid existimet.

Pindari

Quibus argumentis autumnale tempus asseueretur. quæ singillatim refelluntur.

Quod igitur non æstiuis diebus, sed autumno potiùs Olympici ludi commissi fuerint, quinque potissimum authorum testimoniis approbare nititur. Sed ea partim nihil ad rem faciunt: partim illi ipsi coniecturæ vel maximè repugnant. Primus è Pindari Scholiaste locus adducitur: qui agones Olympicos mense Παρθενίῳ, vel Ἀπολλωνίῳ celebrari dicit: quando Sol τῷ Παρθένον, id est Virginem ingreditur. Atqui non id Scholiastes asserit Solem eo mense Virginem ingredi: sed ea scilicet interpretatio est vocabuli τοῦ Παρθενίου, quam Vir doctus ex ingenio suo protulit. Itaque nihil ad rem Scholiastes iste pertinet. Possum enim Παρθενίου mensis ab Luna, quæ & Diana, & Virgo, & Apollinis soror est, originem repetere. Secundus est Pausanias, qui Eliac. I refert Apollonium Rhantem cùm ad Olympia tardiùs adueniisset, & ab Hellanodicis reiiceretur, excusasse, quod ventis impeditus esset. quos vir doctus etesias esse iubet, qui circa autumnum spirant. Sed hoc Pausanias non dicit: neque verò necesse est etesias potiùs quàm alium quemlibet ventum intelligi.

Philostrati locus illustratur.

Tertius ex Philostrato locus est. Is lib. V de vita Apollonij cap. II, refert Apollonium per id tempus, quo Nero ludos Olympicos in aduentum differri suum iusserat, dixisse in Olympia quidem victorem fore, sed non Olympia victurum. Neque enim Olympia fore, quæ non suo, ac legitimo tempore celebrarentur: Παρεῖου μὲν γὰρ τοῖς Ὀλυμπίοις τοῦ πέρυσιν ἐνιαυτοῦ ὄντος, ἐκέλευσε τοὺς Ἠλείους Νέρων ἀναβαλέσθαι αὐτὰ εἰς τὸν αὐτοῦ ἐπιδημίαν. *Nã cùm Olympicis ludis legitimus annus proximè elapsus esset, Nero Elidensibus mandauit, vt illos in aduentum suum differrent.* Hæc mens est,

A & interpretatio Philostrati. Olympias CCXI anno Vrbis conditæ DCCXVIII, Christi LXV celebrari debuit, quo Neronis annus imperij XII inchoatus est. At is, qui sequente anno nauigaturus erat in Græciam, differri in illud tempus voluit. quod & factum est. Itaque anno Christi LXV, & quidem legitimo, nulla ludorum commissio fuit. Vnde castigandus Eusebius: qui in Chronico victorem illo anno Neronem in Olympiade facit. Melius ad annum sequentem: *Quidam*, inquit, *codices habent, quod* CCXI *Olympias acta non est, Nerone in suam præsentiam differente.* Hinc Pausanias Phocicis, Olympiadem CCXI vnam ex omnibus in Eleorum mo- Pag. 355.
numentis prætermissam memorat. Quòd vnam ex omnibus prætermissam hanc esse dicit, mirum valdè est. Nam & VIII, & XXXIV, & CIV è catalogo expunctas esse, & ἀολυμπιάδας vocatas idem Scriptor asserit Eliac. II. An ideo istæ repudiatæ Pag. 201.
sunt, quia legitimæ non erant, nec ab idoneis moderatoribus administratæ; earundem tamen nonnulla in commentariis facta mentio cum ea τῶν Ἀολυμπιάδων nota. at CCXI, quia nulla penitus fuit, funditus est omissa? Vtcumque res habet, Phi-
B lostrati locus ille nouæ opinioni non fauet. Sed Interpretis hallucinatio colorem ei aliquem dedit. Vertit enim: *Cùm enim consuetudo exigat, vt circa anni finem Ludi celebrentur.* Legisse videtur πέρασιν pro πέρυσιν, vt illud nescio quid exsculperet de anni exitu. quod eruditum virum in fraudem impulit.

Quartò Thucydides lib. v, sub finem anni XII scribit, *Argiuos, sociósque post* Thucydidis locus
Olympia Corinthum peruenisse, vt fœdus inirent: venisse eodem & Lacedæmoniorum expenditur.
legatos: cúmque frustra sermones haberentur, domum quemque suam rediisse. In his ætatem expirasse. Cùm igitur modico interuallo vrbes illæ distarent, & perexigui temporis iter esset, non longè post Olympia annus ille desiisse videtur. Verùm gratis ita concluditur. Hoc enim probabilius est, quòd secundum Olympia nihil ætate reliqua memorabile gestum esset, statim exitum anni subiecisse Thucydidem. Hic est autem annus, quo Olympias XC celebrata est; à qua Lacedæmonij ab Eleis excluſi sunt, quòd per Olympicas inducias, quæ per Græciam
instantibus ludis denunciari solebant, Lepreum occupassent: vt ad annum Per.
C Iul. 4294 libro XIII notauimus: vbi corrigendum, quod errore librarij mendum irrepsit; scribendúmque, *Lacedæmonij ab Eleis à certamine Olympico sunt excluſi.*

Denique Ciceronis ex lib. XV Epist. ad Atticum testimonio se tuetur. Nam Ciceronis
Epist. XXIV, *Etiam*, inquit, *scribe, quo die Olympia, cum Mysteria scilicet.* Idem libro locus illustratur.
XVI, Epist. VII, ita loquitur. *Nam* XV *Kal. Sept. cùm veniissem Veliam, Brutus audiuit.* Mox lætatos ait amicos esse suos, quòd in Græciam minimè traiecisset. *quòd eam vituperationem effugissem, me existimari ad Olympia. Hoc verò nihil turpius quouis Reip. tempore.* Hinc apparet, inquit, Olympia post diem XVI Kal. Sept. acta fuisse. Nam Olympia Græca sunt, non arcana illa nescio quæ ab Scaligero cõficta: vt & nos lib. II, cap. LXXII demonstrauimus. Quare Plenilunio Boëdromionis, quod anno Iuliano secundo, (quo Cæsar occisus, & Epistolas istas scripsit Cicero) in VI Kal. Octob. incidit, Olympici ludi in Græcia commissi sunt. Hæc ille.

Verùm nullus est locus, qui nouæ istius coniecturæ falsitatem; communis autem, ac receptæ fidem validius adstruat, quàm qui ex illis Ciceronis Epistolis ab erudito viro proferuntur. Scripta est XXIV ad Atticum Epistola libri XV mense
D Iunio, id est ante Kalendas Quinctiles, anno secundo Iuliano, cùm Roma profectus Cicero in Italia dubius hæreret, ecquid nauigaret in Græciam. Itaq; prid. Kal. inde, vbi scribebat, abire velle dicit. Has verò Quinctiles esse significat Epistola sequenti. *Ego*, inquit, *itinera sic composueram; vt Non. Quint. Puteolis essem.* Nam VI Non. hanc ex Arpinati dedit. Postremam lib. XV, quæ est XXVIII, scripsit pridie Nonas Quinct. In sequente verò, quæ est prima lib. XVI, *Nonis*, ait, *Quinct. veni in Puteolanum.* In secunda libri eiusdem XVI, *Sexto*, inquit, *Idus duas Epistolas accepi.* Hic Quinctilis est mensis; vt ex IV colligitur. Iam Epistola V eodem mense Quinctili data; & ante Kal. Sextiles. Quippe in VI ita scribit. *Nomina mea, per deos, expedi; exolue. bella relinqui. sed opus est diligentia. cohæredibus pro Cluuiano Kal. Sept. persolutũ vt sit.* Atqui antecedente, id est V, de Olympicis ludis iam transactis ita loquitur. *Sed tamen rumoris nescio quid afflauerat, commissione Græcorum frequentiam non fuisse. quæ quidem me minimè fefellit. Scis enim quid ego de Græcis ludis existimem.* Ergo Iulio mense iam Olympici ludi confecti erant. Proinde quod Epist. VII libri eiusdem

XVI scribit se XVI Kal. Sept. cùm venisset Veliam, à Bruto esse laudatum, quod in Græciam non traiecisset, ne ad Olympia nauigasse putaretur; de ludis iam absolutis, non futuris loquitur. Quòd autem hac eâdem in Epistola subiungit, *se verò Austro gratias miras agere, quod se à tanta infamia auerterit*, Austrum autem illum intelligit, quo se VIII Id. Sext. reiectum scripserat ad Leucopetiam: huius infamiæ nomen non ad illam opinionem pertinet, quam effugisse dicit, vt existimaretur ad Olympia profectus: sed ad alteram illam, quod desperatam patriam reliquisse videretur. Ita nihil erit necesse Sextili mense ludos Olympicos celebratos dicere. Hanc loci huius sententiam ei præferimus, quam lib. II, cap. LXXII tradidimus: vbi reflatu illo austri prohibitum, quo minus ad Olympicos ludos accederet, Ciceronem fuisse diximus. Anno Per. Iul. 4670, Iuliano secundo, Nouilunium contigit Iunij XVI, hora 6, 5′, 51″ ex Parisinis tabulis. Plenilunium autem Kalendis Iuliis hora 0, 27′, 53″. Itaque Kalendis circiter Sextilibus, hoc est plenilunio, Olympia celebrata fuerint. aut ad summum exeunte Iulio, si Elidensis anni Neomenia nunquam Solstitium anteceſſerit. Boëdromione verò, vel VI Kalend. Octob. nullo modo contigit. A B

Ostenditur æstiuo tempore celebrata Olympia.

Cuius rei tria argumenta dabimus necessaria, & prorsus αὐαντίῤῥητα. Primum ex Herodoto; alterum ex Censorino; tertium ex Plutarcho ducemus. Herodotus l. VII, p. 252 scribit statim ineunte vere Xerxem Sardibus profectũ, vt Hellespontũ traiiceret. quem & diebus septem cum exercitu transmisit: vti pag 256 memorat. Idem porrò lib. VIII, pag. 302 refert mense post Ἄβυδον quarto, Persas in Atticam peruenisse: hoc est mensem circiter vnum ad Hellespontum moratos esse: tùm post tres alios in Atticam venisse. Quare Augusto circiter mense Xerxes Atticam petiit. Antequam autem eò veniret, Olympia iam celebrata fuerant. Nam post conflictum ad Thermopylas sciscitanti de transfugis Xerxi quid rerum agerent Græci, responsum est, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν, καὶ ἱππικὸν, *eos Olympia celebrare, ac certamen gymnicum, & equestre spectare.* Secundum hæc in Doridem, ac Phocidem & Bœotiam traductus est exercitus: & moræ interim aliquantum fuit. Vnde si rectè calculum posueris, inuenies Iulio mense ludos Olympicos commissos fuisse. Neomenia lunaris anno illo contigit Iulij VI, hora 7, 12′, 19″ post mediam noctem Lutetiæ. Plenilunium Iulij XXI, hora 1, 34′, 21″. Circa hoc tempus agones obiti sunt. Boëdromione verò, quod noua coniectura statuit, celebrari non potuerunt. Pugnatum est enim ad Salamina Boëdromionis XX, vt ex Herodoto, & Plutarcho demonstratum est lib. X, cap. XXIV. quo tẽpore Græcia omnis in propulsandos ab aris focisque suis barbaros intenta ludis istis vacare non potuit. Alterum argumentum è Censorino non minus rem conficit. Scripsit is anno Christi CCXXXVIII; vti libro IX, cap. XLII declarauimus, & Vir ille doctus fatetur Diatribæ suæ cap. V. At hoc ipso anno cœpisse dicit annum Vrbis nongentesimum nonagesimum primum, Actiacum Ægyptiorum ducentesimum sexagesimum septimum: (cuiusmodi annis initium dat XXIX dies Augusti, in qua Thoth ciuilis defixus est) nec non Iulianum ducentesimum octuagesimum tertium. Annus primus Actiacus Ægyptiorum cœpit anno Iuliano decimo sexto, Vrbis ex Varroniana putatione, septingentesimo vicesimo quarto; vti libro X, cap. LXIX docuimus. Demptis igitur quindecim annis de ducentis octoginta tribus Iulianis, restant ducenti sexaginta octo. Proinde anno Iuliano CCLXXXIII, hoc est Christi CCXXXVIII, inire debuit annus Actiacus CCLXVIII. Vnde Cẽsorinum necesse est librum suum scripsisse labente adhuc anno Actiaco CCLXVII, adeóque ante XXIX Augusti, à quo CCLXVIII iniit. Atqui iam Olympicus annus millesimus decimus quartus, siue Olympiadis CCLIV secundus ex diebus æstiuis inierat, quibus agon Olympicus, ait idem, celebratur. Igitur dies illi æstiui, adeóque ludorum commissio Septembrem, & Boëdromionem anteceſſit. D

Herod. lib. VIII, pag. 298.

Quanquam ad illud persuadendum satis esse poterat ipsa *dierum æstiuorum*, qua Censorinus vtitur, vel *æstatis* appellatio. quam Liuius adhibet lib. XXVII, cùm ita scribit; *Olympiæ ludicrum ea æstate futurum erat, quod maximo cœtu Græciæ celebratur.* Neque enim profecto æstas aliud quàm æstatem significat. Quod enim Thucydidis exemplo vir se doctus tuetur, id alienissimum est. Hic enim historicus cùm Peloponnesiacum bellum describeret, & quid anno quoque belli gestum esset memo-

riæ

A riæ commendare vellet, annorum singulorum inde sumpsit exordium, vnde bellum ipsum inchoatum erat. Id autem ineunte vere susceptum est: vti lib. II initio refert, duobus mensibus ante exitum anni Attici. At cæteri cum æstiuo tempore celebrari dicunt Olympiaca certamina, idipsum significant, quod & Statius I Silu. in Tiburtino Manlij Vopisci iis verbis adumbrauit,

-- Pisæumque domus non æstuat annum.

Sic enim frigidum illud esse domicilium indicat, neque æstuosum illîc aërem esse; cuiusmodi in Elide tunc est, cùm Olympia celebrantur.

Tertium argumentum est. Plutarchus Alexandrum scribit natum esse Hecatombæonis sexto die: atque eodem tempore Philippo regi nunciatum eius ortum, & victoriam Olympicis ludis singulari equo reportatam. Igitur in Hecatombæonem ludicrum illud incurrit. At is sub ipsum Solstitium æstiuum incidit. Nemo ergo deinceps dubitet, quin agones isti æstiuo tempore, & sub Solstitium; non autumno celebrati fuerint.

B

De Ægyptiorum quadrienniis. quid Piromides fuerint, déque iis eiusdem viri docti coniectatio discutitur, qui Piromidas totidem quadrienniis respondere credidit: quod ipsum refutatur. Herodotus illustratur.

RELIQVA sunt ex eâdem Viri docti dissertatione, quæ de quadrienniis, & Olympiadibus Ægyptiacis, ac de agone Capitolino Domitiani disseruit.

Placet erudito viro quadrienniorum Græcorum originem ex Ægyptiorum more institutóque fluxisse. quod tantum abest vt improbem; vt vltrò fatear anni solaris, & reconditi notitiam ad Græcos ex Ægypto peruenisse. quod in primo libro huius Operis ostensum est. Huic igitur assentior.

C Illud valdè miror; Piromidas, quorum mentionem facit Herodotus, ad hæc quadriennia transferri. Ac nouum sanè, & παράδοξον est, quod super hac Herodoti narratione disputatur. Id vt intelligi possit, exponam breuiter quæ apud Herodotum Libro II referuntur.

Scribit Herodotus à primo Ægyptiorum rege ad Sethon regem Vulcaníque Sacerdotem; contra quem Sanacharibus Arabum, Assyriorúmque rex bellum gessit; trecẽtas quadraginta & vnam γενεὰς intercessisse, vt Ægyptij produnt: καὶ ἐν ταύτῃσι Ἀρχιερέας, καὶ βασιλῆας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. *& in his Pontifices totidem, totidémque reges extitisse.* Atqui, subiicit, trecentæ progenies decem annorum millia conficiunt. Quippe tres virorum progenies centum anni sunt. Porrò vna & quadraginta reliquæ sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita totis vndecim millibus annorum, ac trecentis & quadraginta regnatum in Ægypto dicebant à mortalibus, non autem à Diis. Cùm autem Hecatæus historicus Thebas Ægyptias venisset, & originem suam ad Deum, à quo decimum sextum se numerabat, referret: Ægyptij sacerdotes (quod & sibi fecisse qui ista memoriæ prodidit, Herodotus narrat) Hæcateum in ædem quandam deduxerunt, in qua colossi lignei totidem erant, quot dictum est; nempe CCCXLI. Ἀρχιερεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἱστᾷ ἐπὶ τῆς ἑωϋτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωϋτοῦ. *Nam Pontifices singuli suam illîc statuam, dum viuunt, erigere solent.* Perperam hæc Interpres ita vertit. *Ibi namque stabant Pontifices sub imagine vitæ, qua quisque vixerat.* Has itaque statuas singillatim enumerantes, & monstrantes, vnumquemque patris sui filium esse dicebant; & initio ab eo, qui obierat proximè, facto, percurrebant omnes, φάμενοι ἕκαστον τὸν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. *Dicentes vnumquemque colossorum Piromin ex Piromi progenitum esse.* Est autem Piromis idem quod *probus, & honestus.* Hac ratione docebant Hecatæum mortales ex mortalibus, non Diis esse procreatos. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσαν σφέας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. *Cuiusmodi ergo fuerant ij, quorum indicabant imagines; tales se ipsos esse dicebant, & à Diis valdè differentes.* Hæc Herodotus. Hîc dissertationis author Piromes, siue colossos regum ligneos tot fuisse putat, quot sine bisextili quadriennia præ-

terierant: ita vt mystica quadam ratione diei vnius defectum repræsentarent. Hoc modo ad Hecatæi tempora trecenti quadraginta quinque Piromides erant. qui annos efficiunt M CCCLXXX. Iam verò Diodorus Siculus lib. I reges Ægyptiorum ad sua tempora numerat CCCCLXXV. ex quo colligas ab Hecatæo ad Diodorum reges fuisse CXXX. Vixit enim Hecatæus quasi cum Amasi; qui Olympiade XLIX rex factus est. Diodorus in Ægyptum venit Olympiade CLXXX, regnante Ptolemæo Auleta, qui & Bacchus cognominatus est. Vnde Hecatæum inter & Diodorum anni sunt DXX. Atqui reges tantummodo numerantur interim XXXII. Igitur CXXX reges isti Piromes sunt, & quadriennia. Nam quater CXXX conficiunt DXX. Ita vir eruditus.

Piromin non esse quadriennium.

Verùm noua hæc obseruatio cohærere nullo modo potest. Non illud vrgeo, gratis hoc, & sine authoritate scriptoris vllius assumi; Piromin esse quadrienniũ. hoc dico, tam alienum ab Herodoti mente, & narratione totum istud esse, nihil vt amplius possit. Docet Herodotus Ægyptios sacerdotes à primo rege, qui proximè post Deos in Ægypto regnauit, numerasse γενεὰς trecentas quadraginta & vnam ad vsque Sethon Vulcani sacerdotẽ, cui cum Sennacheribo rege Assyriorum bellum extitit. Hunc verò Sennacheribum illum esse, qui Ezechiæ tempore vixit, minimè dubium est. Nam tempora consentiunt. Sennacheribi in Palæstinam expeditio in annum incidit XIV Ezechiæ, qui est tertius Olympiadis XVI, Per. Iul. 4000, quo & Numa Pompilius iniit, vti nos arbitramur. Ab hoc tempore ad Amasidis initium; quod anno IV Olympiadis LII ex Herodoti ratiocinio contigit, ac Per. Iul. 4145; anni sunt CXLV. Hecatæus porrò Aristagora Milesiis imperante floruit, vt est apud Herodotum in calce libri V, sub Dario Hystaspis filio, Olympiade circiter LXX, anno Per. Iul. 4214. ad quod tempus ab Sennacheribi clade anni interiecti sunt CCXIV. Atqui si vera est noua illa coniectura, non amplius XVI annorum interuallum fuit. Si quidem γενεὰς CCCXLI ab initio regum Ægypti ad Sethon Vulcani sacerdotem euolutæ sunt, vt ait Herodotus. ἔλεγον, inquit, ἀπιδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίνυντε καὶ τεσσαράκοντα, καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας. *Narrabant à primo rege ad Vulcani sacerdotem, qui postremo loco regnauit, trecentas quadraginta vnam expletas fuisse progenies.* Cùm igitur paulo pòst dicat Hecatæi tempore Piromidas numeratos fuisse CCCXLV, quatuor omninò sunt à Setho Vulcani sacerdote ad Hecatæum: adeóque anni XVI, si Piromis merum quadriennium est. Sed neque ab Hecatæo ad Diodori aduentum in Ægyptum anni sunt DXX. Etenim Olympias CLXXX, qua Diodorus eò profectus est, incurrit in annum Per. Iul. 4654. Demptis 520, residuus est annus Per. Iul. 4134, qui est octogesimus ante annum illum, quo Hecatæum ab Aristagora in consilium adhibitum esse scribit Herodotus. Quare nondum natus erat Hecatæus annis ante profectionem Diodori quingentis & viginti. proindéque Piromides CXXX, siue quadriennia totidem putari ab Hecatæo ad Diodorum minimè potuerunt. Quid quod Diodorus ipse longè alia memorat, quàm quæ ab erudito viro illi tribuuntur? Non enim reges vniuersè dicit in Ægypto regnasse CCCCLXXV ad sua tempora. sed indigenas duntaxat totidem fuisse. præter quos Æthiopes quatuor annis XXXVI imperarunt. tum Persæ à Cambyse annis CXXX. ac postremò Macedones. Itaque si ad indigenas CCCCLXXV reliquos indigenas adieceris, cõfient ab initio regni Ægyptij, ad Olympiadem CLXXX, amplius CCCCXCIX. Verba Diodori. τοὺς δὲ λοιπεὺς χρόνους ἅπαντας διατελέσαι βασιλεύοντας τῆς χώρας ἐγχωρίους ἄνδρας μὲν ἑβδομήκοντα, πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, γυναῖκας δὲ πέντε. *Reliquis temporibus* (demptis videlicet Persis & Græcis) *regnasse porrò indigenas, viros* CCCCLXX *cum quinque mulieribus.* Ita nouæ coniecturæ robur ac firmamentum euertitur. Sed vt ad Herodotum reuertar; animaduertendum est statuas istas, quibus Piromidis vocabulum accõmodabant, non regum propriè fuisse, sed Pontificum; si Herodoti verba diligentius explorentur. Nam refert Pontifices, dum viuerent, statuam sibi consueuisse ponere. Quanquam autem ad Sethon vsq; totidem Põtifices quot reges numeratos esse dixerit; tamen inde ad Hecatæi tempora plures omninò reges, quàm Pontifices vixerunt. Hi enim quatuor duntaxat fuerunt; si verè scripsit colossos CCCXLV tum percensitos esse. reges autem multo plures extiterunt. Quod verò ad Sethon vsque,

A quasi ex compacto, Pontifices totidem quot reges fuisse dicantur; id sic accidere potuit, vt non omnes vtrobique parem annorum numerum in dignitate confecerint. (Hoc enim παράδοξον esset.) Sed vt compensatione facta eò calculus redigatur annorum. Vt si, exempli causa, Pontifices aliqui diutius in magistratu fuerint quàm æquales principes, postea reges alij Pontificum quorundam interualla superarint. Quanquam de regibus colossos illos ligneos Synesius accepit lib. 1 de Prouidentia. Οὐ γὰρ ἀπιστοῦσιν, inquit, Αἰγύπτιοι μυρίοις καθ' ἕνα θεοὶς αὐτῶν βασιλεῦσαι, πρὶν ὑπ' ἀνθρώπων ἀρχθῆναι τὴν γῆν, καὶ γενεαλογηθῆναι τοὺς βασιλέας Πέρωμιν καὶ Περωμίδην. *Nec enim Ægyptiis incredibile est, infinita apud se numina singillatim imperasse, priusquam ad mortales regionis peruenisset imperium, regumque genus à maioribus vt Piromidis à Piromide censeretur.* Nam quod alicui venire possit in mentem, reges Ægyptiorum eosdem & Pontifices fuisse, id est falsum. Ambos enim distinguit Herodotus eodem libro pag. 65. ἱρῆται δὲ οὐκ ἐς ἑκάστου τοῦ θεῶν· ἀλλὰ πολλοί, τοῦ ἐς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ τούτων ὁ παῖς αὐτικαπίζεται. *Sacerdotio porrò non vnus cuilibet Deo, sed plures funguntur. quorum Pontifex vnus est. Is vbi decesserit, in eius locum filius succedit.* Diodorus insuper lib. 1 pag. 44 in fine discernit ἀρχιερέα ab rege.
B Tametsi ex ordine Sacerdotali reges assumerentur. vt ex Platone & Plutarcho ad Synesium obseruabamus. Pag. 36. Notarum.

De tempore agonis Capitolini à Domitiano instituti. addenda ad caput XX *libri* XI. *Sed hæc propter disputationis seriem priori sunt annexa.*

CAPITOLINVM agonem autumni tempore, & circa Eidus Octobris obitum fuisse, idem ille, qui de Olympiadibus nouam coniecturam edidit, vir doctus opinatur. cuius suspicionem non satis firmam videri, & eodem, quo Olympiadas, tempore, hoc est æstiuo ludos illos celebratos esse facilè demonstrabimus. Coniecturæ illius argumentum ex Herodiano, & Maximini Imperatoris, nec non Balbini & Pu-
C pieni historia sumitur. Cap. x.

Herodianus lib. VIII pontem describens, quem Maximinus ad obsidendam Aquileiã è cupis vinariis struxit, indicat circa vindemiæ tempus Maximinos ambos interfectos fuisse. Porrò imperarunt Balbinus & Pupienus menses tres. creati sunt ludis Apollinaribus VII Eid. Iulij, non, vt in vulgatis est, VII Kal. Iunij, vel Iulij. Igitur VII Eid. Octob. vitæ pariter & imperij finem nacti sunt. Hæc ille.

Sed imprimis adulto iam vere, aut etiam æstate pontem à Maximiano iniunctum fuisse non obscurè significat Herodianus idem; cùm scribit fluuium illum solutis niuibus per æstatem intumuisse. τοῦ γὰρ ἐπιῤῥεόντων ὀρῶν τὰς δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος παγείσας χιόνας λύουσα ἡ τοῦ ἔτους ὥρα παμμεγέθη τὸν χειμάῤῥοον εἰργάζετο. *Etenim anni tempore solutæ vicinorum montium niues, quas longa hiems duranerat, maximum torrentem effecerant.* Deinde Maximus, & Balbinus annum circiter solidum imperarunt, vti cap. XXIV libri XI docuimus. Denique Capitolinos ludos æstiuo tem-
D pore peractos fuisse, perspicuè Censorinus indicat, qui anno ab illorum nece proximo scripsit. Nam, vt suprà declaratum est, Augusto circiter mense libellum suum commentabatur: certè ante finem Augusti, & initium anni fixi Ægyptij. Atqui pag. 41 cùm de agone quinquennali Capitolino loquitur; *Hoc nunc*, inquit, *anno qui celebratus est agon vndequadragesimus numeratur.* Iam ergo confectus erat. proindéque non autumno, sed æstate celebratus est.

A

De Pisistrato Atheniensium tyranno, Solone, Periandro Corinthio atque Cræso. Herodoti error, & Eusebij.

Addenda ad lib. X, inter caput X & XI.

HORVM omnium tempora vnum in caput coniecimus, quod sese inuicem illustrent, atque ad Herodoti παραχρονισμοὺς detegendos inter se comparanda sint.

Pisistratus ter omninò tyrannidem Athenis arripuit. Primò cùm in ea vrbe Solon esset: quando callidè satellites clauigeros expressit à populo, quibus fretus arcem occupauit. quod Herodotus lib. I, pag. 14 refert; & in Solone Plutarchus. Sed non multo pòst à Megaclis, & Lycurgi militibus deiectus est. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον &c. ait Herodotus. Secundò igitur reconciliato nuptiarum pactione Megacle, stolidissimo commento tyrannidem recuperauit, subornata in Mineruæ speciem fœmina, quæ ipsum in arcem introduxit. Pòst eiusdem factione Megaclis excidit, atque Eretriam concessit. Tum pecuniis, & auxiliis vndique contractis, διὰ ἑνδεκάτου ἔτεος, *post* XI *annos*, tertiò demum in tyrannidem restitutus est, quam & perpetuò retinuit.

Herod. pag. 15.

B

Mortuo Pisistrato, tyrannidem Hippias tenuit, natu maior, vti libro VI Thucydides scribit. Huius frater Hipparchus longè illo moderatior, & humanitatis etiam literis excultus, ab Harmodio & Aristogitone interfectus est. Hippias anno deinde quarto à Lacedæmoniis, & Alcmæonidis pulsus ad Darium Hystaspis F. confugit; cuius in exercitu anno postea vicesimo ad Marathonem contra suos conflixit. Hæc disertè Thucydides: quibus Herodoti suffragatur historia. Eusebius in Chronico anno tertio Olympiadis LIII refert Pisistratum Atheniensium tyrannum in Italiam esse transgressum. Si id verum est, post secundam eiectionem contigit, quando XI annos in apparatu posuit. Quocirca primæ tyrannidis initium aliunde quærendum est. Ad id vero præstantissimus nobis scriptor præit Aristoteles. qui lib. V. de Repub. cap. XII bis ait fugisse Pisistratum, adeò vt ex annis XXXIII septemdecim duntaxat tyrannus fuerit; filij autem eius octodecim. Ita fiunt in totum anni XXXV. Δὶς γὰρ ἔφυγε Πεισίστρατος τυραννῶν· ὥστε ἐν ἔτεσι τριάκοντα καὶ τρισὶν ἑπτακαίδεκα ἔτη τούτων ἐτυράννευσεν· ὀκτωκαίδεκα δὲ οἱ παῖδες, ὥστε τὰ πάντα ἐγένετο ἔτη τριάκοντα καὶ πέντε. Illustris locus: cuius beneficio obscurissimæ sanè historiæ lux affulget. Triginta tres annos ab exordio occupatæ tyrannidis, ad Pisistrati mortem computat Aristoteles. ex iis XVII à tertia restitutione ad obitum Pisistrati. inde ad Pisistratidarum fugam, anni octodecim. Porro ex Thucydide constat Pisistratidas eiectos esse anno XX ante Marathoniam pugnam. Ea verò incidit in annum Per. Iul. 4224, vti lib. X, cap. XXII. docuimus. tertium videlicet Olymp. LXXII. Igitur anno 4204, siue tertio Olymp. LXVII, pulsus est Hippias. Ita anno Per. Iul. 4186, hoc est annis antè XVIII, Olymp. LXIII anno secundo Pisistratus obierit. Demptis inde triginta tribus annis, initium occupatæ tyrannidis conuenit in annum 4154, aut antecedentem. Igitur anno primo Olymp. LV, sub idem tempus, quo Cyrus Medorum imperium euertit, Pisistratus patriæ libertatem oppressit.

C

D

Eusebij error.

Hinc apparet Eusebij προχρονισμός, qui anno tertio Olymp. LIV posterioris exilij tempus assignat; cùm nondum omninò tyrannidem esset adeptus. Sed nescimus quantum in priori, vel posteriori annorum habuerit. Illud ex Aristotele didicimus, triplex illud tyrannidis tempus XVII annos efficere. Sanè perbreues priores duas fuisse, ex Crœsi tempore pòst paulo demonstrabitur: hoc est vnum duntaxat annum integrum occupasse. Sed de priori videamus.

Scribit Plutarchus in calce vitæ Solonis, Pisistratum Comia Archonte dominari cœpisse: Hegestrato verò Archonte, qui Comiæ successit, obiisse Solonem. Sigonius Comiam imputat anno tertio Olympiadis LIII; Hegestratum anno quarto. At qui librum de Archontibus nuper edidit, Sigonium redarguit, & anno primo Olymp. L Comiam Alchontem; sequenti Hegestratum

A assignat, quo & mortuus est Solon. Nititur verò Anonymi Scriptoris authoritate, quem Scaliger in Thesauro temporum sub hoc titulo edidit, Ιστοριῶν συναγωγή. Ολυμπιάδων ἀναγραφή. Putauit hunc authorem è veteribus esse quempiam, quem Scaliger in lucem emiserit. Atqui collectanea ista Scaligeri sunt, qui in calce Animaduersionum suarum ita loquitur. *Postremò συναγωγὴν ἱστορικὴν à nobis partim ex editis, partim ex nondum editis Scriptoribus collectam, &c.* Frustra itaque Anonymus ille passim pro antiquo citatur, &, quod minimè tolerabile est, etiam classicis authoribus antefertur. Sed hæc obiter. Iam ex iis, quæ Aristoteles nos docuit, euidens est cùm Sigonium errare, qui Solonis obitum ante primam tyrannidem Pisistrati collocarit: tùm multo magis alterum, qui in annum primum quinquagesimæ Olympiadis reiecerit. Etenim anni XXXIII ab initio occupatæ tyrannidis ad obitum Pisistrati numerandi sunt. Hinc est quod Heraclides in Excerptis de Rebuspublicis, asserit Pisistratum XXXIII annis tyrannidem tenuisse. Iustinus verò, XXXIV. qui & in reliqua Pisistratidarum historia labitur, dum Dioclem eum nominat, qui Hipparchus est, & aliter rem narrat.

Pag. 317 Euseb.

Pag. 268.

B

Solonem Pisistrato tyrannidem gerente aliquandiù fuisse superstitem, nemo dubitat. Eundem etiam in Lydiam ad Crœsum venisse, non minus constat. Tametsi non defuerunt, qui ex certa ratione temporum, illius historiæ, colloquiique fidem eleuarent, vt Plutarchus asserit. Verùm id Herodotus libro I memoriæ prodidit. Qui quidem scribit Crœsum, postquam Sadyatte patre mortuo regnum suscepit, pene omnem Asiam armis occupasse. tùm ad ipsum constituto iam imperio pace, opibúsque florentem, insignes quosque Sophistas è Græcia venisse: in iisque Solonem Atheniensem. Addit hunc post leges Atheniensibus editas, decem sibi annorum peregrinationem imposuisse, quo interuallo Sardes ad Crœsum sese contulit. Huius peregrinationis meminit & Plutarchus. Diogenes Laërtius post susceptam à Pisistrato tyrannidem, peregrè profectum Solonem memorat, & in Ægyptum, Cyprúmque nauigasse; nec non ipsum Crœsum adiisse. Quin & Pisistrati ad eum literas refert ad reditum hortantis, & Solonis id recusantis alias. Quæ omnia Plutarcho valdè repugnant. Is enim propemodum decrepito Solone Pisistratum patriæ dominatum inuasisse testatur, annóque postea Solonem excessisse. Gellius quoque lib. XVII, cap. XXI scribit Solonem voluntarium in exilium abiisse, postquam Pisistratus tyrannidem obtinuit. Equidem vt coniecturâ potissimum agatur, Solonis peregrinationem arbitror longè ante Pisistrati tyrannidem accidisse, postquam leges Atheniensibus tulit: Crœsum autem viuo adhuc parente, ad communionem regni vocatum Asianas illas expeditiones obiisse; cùm & ætate prouecta iam parens esset: (Annos enim septem & quinquaginta regnauit) & ille gerendis rebus idoneus. Siquidem annos XXXV natus erat, cùm pater eius obiit. Crœsus à Cyro superatus est anno XL post Olympiadem XLIX, vt Sosicrates apud Diogenem in Periandro narrat, qui est annus Per. Iul. 4170. Ad hæc testis est Herodotus, Crœsum cùm efferentem sese Cyri Persarúmque potentiam suspectam haberet, bellum aduersus illos molientem omnia circunspectasse populorum auxilia: ac de Atheniensibus ita illi renunciatum esse, tertiò iam ipsos Pisistrati armis, ac dominatui cessisse Itaque sub idem fere tempus, quo Crœsus contra Persas exercitum parabat, Pisistrati de Alcmæonidis victoria, & tyrannidis recuperatio contigisse videtur: vti pag 15 significat Herodotus. Quocirca si, vt ex Aristotele ratiocinabamur, sub annum Per. Iul. 4169 Pisistratus tertiò in dominatum restitutus est, eodémque tempore Crœsus in apparatum bellicum intentus erat, verisimile est, anno 4170 eundem in Cyri potestatem venisse. Vnde & post patris obitum inierit, anno 4156. Nam XIV annis regnum tenuit. Deducantur nunc ex anno 4169, quo Pisistratus tyrannide potitus est, anni XI: consequens est anno ipsum 4158, id est primo Olympiadis LVI, secundò fuisse deiectum. Proinde cùm à tertiæ tyrannidis exordio, nempe ab anno 4169, ad eiusdem obitum, qui incurrit in annum 4186, anni interiecti sint solidi XVI; necesse est ad XVII complendos, quot integro dominatui præfinit Aristoteles; vnicum duntaxat ex duplici tyrannide priore confici. Quare

Pag. 7.

C

D

anno exeunte 4155 expulsus, anno 4157 restitutus, ac rursus anno 4158 exactus vrbe vndecim annos exulauit. A

De Solonis obitu libens in Plutarchi sententiam concesserim; & anno 4155 Olympiadis LV secundo mortuum esse crediderim, altero quàm Pisistratus tyrannidem obtinuit. Porrò epistola Solonis ad Pisistratum quasi ab absente data, quam habet Diogenes, supposititia videtur: vt & aliæ quædam ab eo authore descriptæ: quas exercendi styli, & ingenij causa, vt assolet, nonnulli confinxerunt. Itaque Comias Archon, me quidem fautore, incidit in annum primum Olympiadis LV; Hegestratus in secundum.

Hic est, nisi fallor, Hegestratus ille Pisistrati spurius, quem Pisistratus Sigei
pag. 204. tyrannum constituit: vt scribit Herodotus lib. V. Etenim Pisistratum ait Sigeum à Mitylenæis eripuisse, atque Hegestratum filium tyrannum ibi collocasse.

Quo quidem in loco magnopere fallitur Herodotus, & illius temporis historiam grauissimè conturbat. Subiicit enim, Hegestratum quem acceperat à patre dominatum non sine armis retinuisse, ac diu Mitylenæos & Athenienses de illius oppidi possessione certasse: quos tandem Periander Cypseli filius compromissarius arbiter inter se conciliauit. Quæro quî tùm potuerit superstes esse Perian-
pag. 5. der, quem ante multos annos obiisse constat eodem ex Herodoto. Quippe lib. I scribit Lydorum regem Alyattem anno quinto regni sui bellum, quod cum Milesiis sex annis pater ipsius Sadyattes, quinque autem ipse gesserat, pace commutasse; cùm Periander Cypseli filius Corinthi tyrannus Thrasybulum Mileti tyrannum de oraculo, quod Alyatti editum fuerat, monuisset. Alyattes, vt Herodotus testatur, annis LVII regnauit. Periander, si Diogeni Laërtio credimus, annis XL, vel, vt Aristoteli potiùs assentimur, XLIV. Non potuit igitur ad Pisistrati tempora peruenire: præsertim cùm & Olympiade XXXVIII dicat illum claruisse Diogenes, & mortuum anno vno ante Olympiadem XLIX. Sic enim Sosicratis apud Diogenem verba rectè quidam explicant. Σωσικράτης δέ φησιν πρότερον Κροίσου τελευτῆσαι αὐτὸν ἔτεσι τεσσαράκοντα, καὶ ἐνὶ πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐννάτης Ολυμπιάδος. *Sosicrates porrò refert ipsum quadraginta ante Crœsum annis obiisse, vno verò ante Olympiadem* XLIX. Ibi πρὸ Κροίσου, idem est atque ante Crœsi calamitatem. Annus primus Olympiadis XLIX, est Periodi Iulianæ 4130. Ergo & anno 4129 mortuus est Periander, & 4170 Crœsus à Cyro captus. Extat eiusdem epistola Periandri ad Sapientes, qua ipsos rogat Corinthum vt ad se veniant, quemadmodum anno præterito Sardes apud Lydiæ tyrannum conuenerant. Non potest is esse Crœsus, sed Alyattes. Qui fortassis in pueri Crœsi gratiam florentes tum in sapientia viros acciuerit. Erat enim, cùm Periander obiit, natus annos IX circiter Crœsus: qui eodem anno, quo Solon Atheniensium Remp. ordinabat, in lucem est editus, nimirum tertio Olympiadis XLVI. Atqui Plutarchus paulo post legum lationem peregrè Solonem abiisse memorat, quam peregrinationem decennalem fuisse refert Herodotus. Præclarè igitur secum historia consentiet, si hoc ipso interuallo Solonem dixerimus cum reliquis sapientibus Sardes ad Alyattem venisse: ac rursus adulto iam Crœso, & cum patre regnum administrante eôdem aspirasse, quando & memorabile cum eo colloquium illud habere potuit. B C D

Vixit Solon annos, vt scribit Diogenes, LXXX. Natus est ergo anno 4075, Olympiadis XXXV primo, vel secundo: eodémque, vel altero quàm Thales ortus fuerat.

Ex iis ordinanda sunt, quæ ex Eusebij authoritate de Lydorum regno capite V, Libri X constituimus. Nam ille Crœsum captum à Cyro statuit anno I Olympiadis LVIII. Probabilius verò est id anno I Olympiadis LIX contigisse. Vnde Gygis initium anno 4000 Periodi Iulianæ, & tricesimæ nonæ Olympiadis primo tribuendum est. Ardysi verò primordium anno 3921 tribuendum, qui est XVIII ante primam Olympiadem.

A

De ortu & obitu Alexandri M. retractantur & illustrantur aliqua quæ lib. x, cap. xxxii, & xxxix dicta sunt. Pag. 208.

IN epilogismo Iudaico, ac designatione mensis, quo natus est Alexander, quædam per imprudentiam vitiosè concepta sunt. Hoc igitur tenendum; anno illo, quo Olympias cvi celebrata est, in cursu fuisse Iudaici computi annum 3405, Cyclo Solis xviii, Lunæ vii, lit. F. Huius Tisri cœpit anno antecedente, Cyclo Solis xvii, Lunæ vi, litera A G, Septembris xxiii, feria i, cuius character est 1, 6, 1050. Addito characterc ix mensium, Neomenia Siuuan cadit in Iunij xvi, cuius character 1, 1, 627, feria prima. Plenilunium Iunij xxx feria prima, vel Iulij i, feria ii.
B Nam character est 1, 19, 1023½. Itaque diffunditur dies ex methodo. Hic mensis videtur esse Hecatombæon, & Olympicus. Nam Plenilunium post Solstitium accidit. Hoc modo natus erit Alexander Iunij xxi, si quidem natus est sexto die Hecatombæonis, vt ait Plutarchus. Quod autem Plutarchus eodem tempore scribit tria illa Philippo nunciata, ἐπὶ τ αὐτ χρόνου, non rectè Latinus interpres vertit *eodem die*. Id enim fieri non potuit.

Sed de ætate Alexandri, & obitu non leuis suboritur quæstio. Etenim Arrianus lib. viii scribit Archonte Hegesia mortuum illum esse, Olympiade cxiv: vixisse annos xxxii, menses viii, vt author est Aristobulus: regnasse xii annos, menses itidem viii. Cum immota constet epocha natalis ipsius in anno i Olymp. cvi, Periodi Iulianæ 4358: annus ætatis eiusdem tricesimus tertius exiens incidet in annum Periodi Iulianæ 4391: regni verò primus, vt & mortis Philippi, erit 4378. Rursus Plutarchus ex diariis Alexandri refert, quid per morbum diebus singulis acciderit. ac primò tentatum ait febri Dæsij mensis xviii die; obiisse verò τρίτῃ φθίνοντ, id est xxviii. Aristobulus autem Dæsij xxx. Dæsius mensis
C lunaris respondebat Thargelioni, vel Siuuan, erátque vernus. Vnde consequens est, Alexandrum excessisse anno 4391, si Hegesia Archonte obiit. Hic enim magistratum iniit à Solstitio anni 4390. Atqui natus ponitur Hecatombæone, siue Loo incunte anni 4358. à quo si annos xxxii, cum viii mensibus numeres, desineret calculus in Dystrum, siue Anthesterionem, vel Adar anni eiusdem 4391. ab eo verò tertius est Dæsius. Præterea res est explorata, incunte Olympiade cxiv Alexandrum obiisse, anno Periodi Iulianæ 4390, anno Nabonassari labente cccccxxiv, cuius Thoth iniit Nouembris xii, feria vii, anno Periodi Iulianæ 4389, cyclo Solis xxi, litera C B. Siquidem à Thoth Nabonassari, qui cœpit anno Periodi Iulianæ 3967, Februarij xxvi, ad Thoth Philippi, qui Alexandro successit, anni sunt Ægyptiaci solidi cccccxxiv. Ii ad Iulianos redacti conficiunt annos solidos cccccxxiii, dies cclix. Quos si ad xxv Februarij anni Periodi Iulianæ 3967 addideris, desinet summa in xi diem Nouembris anni 4390. Similiter à Thoth Philippi ad Thoth Actiacum Ægyptiorum Ptolemæus eodem loco, id est lib. iii, cap. viii, computat annos Ægyptiacos ccxciv, qui sunt Iuliani ccxciii,
D dies ccxcii. Hi detracti de annis Periodi Iulianæ 4683, diebus 242. (Quippe Thoth Actiacum incidit in annum Periodi Iulianæ 4684, diémque xxxi Augusti, qui est 243 à Kalendis Ian.) residui erunt anni 4389, dies 315. Proinde Thoth Philippi conuenit in annum Periodi Iul. 4390, diémq; cccxvi à Kalendis Ianuariis. Ad hæc quandoquidem Censorinus anno illo, quo scribebat, qui fuit Christi ccxxxviii, Periodi Iulianæ 4951, dicit annum Philippi dlxii iniisse, eius porrò Thoth cœpit Iunij xxv: si de annis Periodi Iulianæ 4950, & diebus 175 completis detrahas Iulianos 560, dies 225, qui respondent Ægyptiacis 561 solidis; residui erunt anni Periodi Iulianæ 4389, dies 315. Quare anno 4390, Nouembris xii cœpit Thoth Philippi, qui est ab excessu Alexandri, vt loquitur Censorinus.

Itaque certissima est epocha mortis Alexandri. nec audiendi sunt Chronologi plerique, qui in annum exeuntem Olympiadis cxiv conferunt, hoc est Periodi Iulianæ 4391. vt Buntingus, Caluisius, Iacobus Cappellus. Ex quibus Buntingus existimat Thoth Philippi, siue ab obitu Alexandri M. nominari illum, qui proximè

antecessit, non qui secutus est Alexandri mortem. Verùm vti Thoth Actiacus, qui incurrit in annum Vrbis conditæ 724, Iulianum xvi, ille est ipse, qui proximè Antonij & Cleopatræ mortem consecutus est, non qui antecessit; ita Thoth mortis Alexandri is est, qui post eius obitum proximè successit. A

Quid igitur Diariis illis faciemus, quæ Dæsio mensi obitum illius assignant? Credideram verno tempore anni 4390 mortem illius incidisse. Quomodo & Pontacus in Notis Eusebij sensit. Nunc quid in mentem mihi venerit benignis Lectoribus impertiam. Magna sanè mihi suspicio est, Macedonicorum mensium situm alium Philippi, & Alexandri temporibus fuisse, quàm posteà sit institutus. Etenim Philippus in epistola, quam ad socios scribit, quámque Demosthenes Oratione περὶ στεφάνου recitat, & nos lib. I, cap. xxix produximus, Loum cum Boëdromione componit. qua ratione Dæsius Hecatombæoni respondebit, Hyperberetæus Pyanepsioni. Postea mutatus est situs, & Hyperberetæus in Boëdromionem, Lous in Hecatombæonem, Dæsius in Thargelionem transitum fecerunt. B Quare id ita contigerit, quóue tempore, nescimus: vt nec mutationis in Atticorum mensium situ, quam certò scimus esse factam, causam tempúsque cognoscimus. Hoc si non absurdè ex illa Philippi epistola suspicamur; facile erit obitum Alexandri in Dæsij, hoc est Hecatombæonis, adeóque primi mensis Olympici, vel Elidensis exitum coniicere. Hoc modo Hegesia Prætore, & ineunte Olympiade cxiv, vt ait Eusebius lib. viii de Demonstr. Euang. mortuus erit, ἐν ἀρχῇ τῆς ριδ' Ὀλυμπιάδος. Verum illud insuper fuerit, quod de Alexandri ætate plerique omnes asserunt, vixisse ipsum annos solidos xxxii, vt Cicero Phil. v. Euseb. I de vita Constant. & alij passim. Nam aliquot dies clauso iam, expletóque xxxii superstes fuit, & libauit de tricesimo tertio.

pag. 244.

... annos 12.

De Ægyptiorum regibus emendanda quædam lib. x, cap. xlvi, pag. 237.D.

C

DE Ptolemæo Aulete castiganda sunt quæ Strabonem secuti coniectati sumus, mortuum illum circa annum Vrbis conditæ dcc. Nam Strabo de eodem, postquam in regnum restitutus est, scribit χρόνον δ' οὐ πολὺν τῇ βασιλείᾳ προσθεὶς τελευτᾷ νόσῳ, *Cùm non multo deinde tempore regnasset, morbo decessit*. Cui non coniecturam eiusmodi tantus Scriptor exprimeret, vt sequenti anno mortuum esse crederet? At id secus se habet. Nam Cælius ad Ciceronem lib. viii, Epist. v, quæ data est anno ab Vrbe condita dcciii Kal. Sext. scribit Alexandriæ regem esse mortuum. Ad hunc igitur annum vixit Auletes, hoc est quintum ab eo quo restitutus est: nec satis exactus est Strabo. Itaque annos xiii regnauit. Cleopatra verò circiter xxii, non tamen plenos.

De Vespasiani Consulatibus. D

Addenda post Caput xvi Libri xi.

ANNO Vrbis conditæ octingentesimo vicesimo quinto Coss. ponuntur ab Onufrio & à nobis, Vespasianus Aug. iv, Titus Cæsar Vespasianus ii. Baronius ad annum Christi lxxiv contendit nonnisi tertiùm Consulē anno isto patrem fuisse. Primò quia Plinius lib. ii, cap. xiii, Vespasianum iii Consulem cum Tito ii comparat. Deinde quia primum Consulatum non ordinarium, sed suffectum Vespasianus habuit, vt Suetonius cap. iv indicat. At suffecti Consules non ante Seueri tempora in Fastis numerari cœperunt. Ex quo complures alios Fastorum vulgarium errores corrigendos esse dicit idem Annalium pater. Sed rectè à nobis Vespasianum Cos. iv cum Tito ii fuisse compositum, præter

A Fastorum Siculorum, & Ignoti illius authoris, quem citat Cuspinianus, fidem; (nam Cassiodorus Vespasianum IV, & Titum II coniungit:) veteres etiam inscriptiones lapidum, & numorum idem persuadent. Apud Occonem numi tres his ipsis Consulatibus notati leguntur. vnus apud Onufrium. Deinde in alio numo Trib. Pot. II, & Cos. III inscribitur. Is est annus Christi LXXI, quo Tribunitiæ pot. annus secundus adhuc erat in cursu Kalendis Ian. quibus tertium Consulatum iniit. At anno sequenti Tribunitiæ potestatis III, non II fuit. Item Romæ in aquæductu Aquæ Claudiæ IMP. CÆSAR VESPASIANVS AVGVST. PONTIF. MAX. TRIB. POT. II. IMP. VI, COS. III. DESIG. IIII. Hic est annus idem Christi LXXI, quo tertium Consulatum Kalend. Ian. cœpit, cùm in sequentem designatus esset. Eiusdemmodi sunt & aliæ apud Onufrium epigraphæ: quibus vulgarium Fastorum fides asseritur. De Plinio non leuis suspicio est, vel IIII Cons. pro III leg. vel, vt in MS. comparet, sine vlla numerorum
B nota, Vespasianis patre, & filio Consulibus.

Nam quod ad Dionem spectat, non ille suffectos Consulatus negat in numerum solitos procedere; sed Consularia duntaxat insignia. Etenim paulo antè scripserat Senatum τοῖς πρώτοις ὑπατικοῖς, *Consularibus insignibus* Octauum affeciisse: posteà verò Consulatum vi à populo eundem extorsisse, collegámque Q. Pedium habuisse. ὁ μέντοι ὡς τὸ δεύτερον ὑπατεύων, ὅτι τοῖς πρώτοις τοῖς ὑπατικοῖς ἐκεκόσμητο, ἐσημειώσατο. *Non tamen ideo secundùm se Cos. inscripsit, etsi Consularibus insignibus honestatus esset.* Primus Plautianus sub Seuero cùm insignia Consulatus accepisset antè, Consul posteà factus, secundùm Consul vocatus est. quæ est insignis obseruatio. Nam in consequentibus Fastis plerosque Consules II legimus; quorum frustra nonnunquam aut ordinarius, aut suffectus quæritur prior. Quod autem ante Seuerum Consulatus suffecti numerati sint, constat ex Claudij Consulatibus apud Sueton. cap. XIV.

C

De Constantini M. ac Licinij bellis, & huius clade. quæ suis temporibus aptantur. Codex Theodosianus castigatur.

Inserendum inter caput XL *&* XLI *libri* XI.

SI vlla pars est historiæ in Chronologia nostra constituta, & ab errore purgata; hæc ipsa profectò est, quæ Constantini & Licinij bella continet. quæ in vulgatis Annalibus & Chronicis perturbatissimè digeruntur. Quatuor insignia Licinium inter & Constantinum prælia fuerunt. Primùm enim bis pugnatum est antequam in concordiam redirent. Semel ad Cibalim oppidum Pannoniæ: deinde in campo Mardiensi, qui in Thracia est, vt ex Zosimo colligitur. Posteà certis conditionibus inter ambos pax & concordia redintegrata est. Qua post annos aliquot denuò soluta, bis conflixerunt. primò ad vrbem Hadrianopolim in Thracia: tùm ad Cal-
D chedonem: vt de nauali prælio, quod interiectum fuit, nihil dicam. Annales Ecclesiastici priora duo certamina in annum Christi CCCXVII conferunt. posteriora totidem in sequentem: ita vt anno CCCXVIII Constantinus cum Licinio debellauerit, & quidem anni ipsius exordio. Verùm ex Idatij Fastis, Aurelio Victore, Eusebio, & aliis longè secus rem habuisse constat. Nam vltima Licinij clades vndecimo à priore anno contigit apud Idatium. Si quidem Volusiano II, & Anniano Coss. Cibalense prælium ponitur VIII Idus Octobris. Hadrianopolitanum, & Calchedonense Crispo III, & Constantino III. Aurelius Victor à Schotto primùm editus post Licinij, & Constantiæ nuptias triennium quieuisse ambos Imperatores refert. tùm inter se gessisse bellum: ac deinde composita pace, Cæsares fecisse tres, Crispum, Constantinum, Licinianum: quo tempore Solis defectio præsagium haud diuturnæ concordiæ fuit. Sexennio pòst rupta pace rursus in Thracia pugnarunt. Hæc Victor. Eusebius in Chron. Cibalense prælium assignat anno Constantini VII: Licinij verò persecutionem anno eiusdem XIV;

necem verò, quæ proximo ab eo quo victus est anno contigit, tribuit Constantini XVII. Ergo decimo circiter anno à Cibalensi conflictu posteriora prælia contigerunt. Ex his communis illa Chronicorum, & Annalium labes agnoscitur, in quibus posteriora duo certamina proximo à prioribus anno collocantur. A

Idatius, vti dictum est, Cibalense prælium refert ad Coss. Volusianum II, & Annianum. Sed id anno sequente potiùs euenisse inde concludimus, quòd l. VI Cod. Theod. Tit. XXXV, lex prima edita legitur iisdem Coss. Treueris, IV Kal. Nou. Atqui prælium ipsum VIII Id. Oct. commissum. à quo tempore Constantinus deinceps in Thracia, & finitimis locis continuò fuit. certè Octobri mense in Galliis esse non potuit. Proinde nos Cibalense certamen contulimus in annum Christi CCCXV, Constantino IV & Licinio IV Coss. Post hæc leuati sunt Cæsares tres, ait Idatius, Gallicano, & Basso Coss. Kalendis Martiis. Nec obstat, quod Panegyricus Nazarij annum decimum-quintum Constantini cum quinquennalibus Cæsarum coniungit: at annus XV Constantini absolutus est anno Christi CCCXXI, quo quartus Cæsarum desiit. Etenim quinquennalia, decennalia, & id genus alia nonnunquam ineunte anno quinto, decimo, &c. aliàs exeunte, ac vertente celebrata sunt. Ita Constantinus vicennalia Nicomediæ dedit, post Nicænum Concilium anno Christi CCCXXV, quo annus XX iniit. Romæ verò, sequenti, quo XX absolutus est. Itaque credibile est quindecennalia Constantini anno ipsius XV iam affecto, cum quinquennalibus ineuntis anni V Cæsarum in Galliis celebrata fuisse. Igitur anno Christi CCCXVII Cæsares illi facti sunt. quo etiam anno Sol defecit Decemb. XX, hora diei IX circiter. quod tempus notatum est ab Idatio. tametsi deliquium istud tribuat anno sequenti, Coss. Licinio V, & Crispo Coss. Quid si anni principium à Septembri, & Indictionis initio sumpserit Idatius, ac Consules eos quibuslibet annis assignarit, qui iam in cursu erant à Septembri? Id enim probabile est. ex eóque constabit cur eclipsin illam Solis non antecedentibus Coss. sed consequentibus subiecerit. Post creatos Cæsares sexennio ferè cessatum est ab armis vsque ad annum CCCXXIII, quo bellum recrudescere cœpit, quod sequente anno patratum est. Quæ omnia in Chronico nostro accuratè digessimus. Supereſt nodus, quem haud ita promptum est soluere. L. I Cod. Theod. de Veteranis Constantinus IV Eid. Apr. Licinio V & Crispo Cæsare Coss. sanctionem edidit in gratiam Veteranorum, *qui ex die quinta Nonarum Iuliarum, cum prima per Thraciam victoria vniuerso orbi inluxit, & qui posteà apud Nicomediam missionem meruerunt.* Consules isti conueniunt in annum Christi CCCXVIII, qui quartus est à pugna Cibalensi. At nondum per id tempus Nicomedia potiebatur Constantinus, Hanc enim profligatis Licinij copiis anno demum CCCXXIV in potestatem habuit. Deinde cur primam vocat Thracicam illam victoriam, quandoquidem vltima potiùs dicenda fuit, si anno CCCXVIII legem illam tulit? Nam altera post ipsam hactenus nulla contigerat. Quocirca falsò subscriptos illos esse Coss. apparet: ac non ante annum CCCXXIV, & vltimam victoriam, legem illam à Constantino sancitam esse. Dubitationem pene omnem Idatius eximit; qui secundam in Thracia pugnam V Non. Iul. accidisse scribit, Coss. Crispo & Constantino Coss. III, anno CCCXXIV. At is ipse dies Thracicæ victoriæ Constantini lege notatus est. B C D

De Democriti Abderitæ tempore animaduertenda ad lib. XIII, *annúmque Periodi Iulianæ* 4214.

EVSEBIVS variis ex authoribus Chronicon suum contexuit. quorum diuersæ plerumque cùm sententiæ sint, hanc ipsam varietatem quâ prudens, quâ incautus in Opus suum intulit. Quinetiam floruisse plerumque dicit aliquos anno illo, quo reuera nati sunt. Ex eo genere est quod ad Olymp. LXX de Democrito notauit: nempe Democritum Abderitam, & Anaxagoram eo tempore floruisse. Longè ab eo dissentit Diogenes Laërtius: apud quem tamen non vna veterum extat opinio. Quidam enim Anaxagoræ iuniorem Democritum faciunt annis XL. Porro Anaxagoras anno, quo Xerxes traiecit in Græciam, agebat annum XX, vt nonnulli prodiderunt.

A Vnde natum oporteat anno Per. Iul. 4224. Democritum verò anno 4264. quod est falsissimum. Quippe Democritus ipse testatus est se librum, qui Διάκοσμος μικρὸς inscribebatur, elucubrasse anno post excidium Troiæ DCCXXX. Is est 4259, vel 4260.

Apollodorus natum putauit Olympiade LXXX, qui est annus Per. Iul. 4254, quòd similiter falsum. Omnium probabilis est maximè Thrasylli sententia, qui natum posuit anno tertio Olymp. LXXVII, ita vt anno vno maior fuerit Socrate. Hic est Per. Iul. annus 4244.

Non minor de eiusdem obitu pugna Scriptorum. Nam Diodorus obiisse scribit anno 1 Olymp. XCIV, qui est Per. Iul. 4310; vixisse XC annos. Ita natus sit anno 4220 circiter. Alij vixisse ferunt annos CIX. Si hoc posterius cum Diogene sequimur, vt anno Per. Iul. 4244 in lucem exierit, mortuus est anno 4253. qua in sententia nos acquiescimus. Itaque delenda sunt hæc ex Chronico nostro ad annum 4214. Democritus Abderita floret. Item ex anno 4256, quæ de eius obitu notantur. Hæc enim ad annum 4253 retrahenda sunt.

A

REGVM ALIQVOT, VEL PRINCIPVM SVCCESSIONES.

Propositum initiò fuerat imperiorum ac regnorum Διαδοχὰς *in calcem Operis omnes coniicere, vt vno aspectu simul vniuersas intueri possemus. Sed interim nonnullas sparsim Operi inseruimus ipsi. velut Iudicum, Regum Iudæ, & Israelis, Medorum, Persarum. Cæteras ferè, quæ quidem à nobis disputatæ sunt, hîc tibi reddemus: in quibus paululùm interdum diuersa regibus aliquot initia constituta sunt, atque in Opere nostro fecimus: vt ex posteriore hac animaduersione priora illa castiganda sint: præsertim in Macedonico regno.*

B

PRIMA SVCCESSIO Assyriorum Regum.

		Ann. regni.	Anni Per. Iul. quib. inierunt.
1	Belus,	LXV	2539
2	Ninus,	LII	2604
3	Semiramis,	XLII	2656
4	Ninyas,	XXXVIII	2698
5	Arius,	XXX	2736
6	Aralius,	XL	2766
7	Xerxes,	XXX	2806
8	Armamithres,	XXXVIII	2836
9	Belochus,	XXXV	2874
10	Balæus,	LII	2909
11	Althadas siue Sethos,	XXXII	2961
12	Mamythus,	XXX	2993
13	Ascharius,	XXVIII	3023
14	Sphærus,	XX	3051
15	Mamylus,	XXX	3071
16	Sparthæus,	XL	3101
17	Ascatades,	XL	3141
18	Amyntes,	XLV	3181
19	Belochus,	XXV	3226
20	Balatores,	XXX	3251
21	Lamprides,	XXX	3281
22	Sosares,	XX	3311
23	Lampares,	XXX	3331
24	Panyas,	XLV	3361
25	Sosarmus,	XIX	3406
26	Mithræus,	XXVII	3425
27	Teutamus,	XXXII	3452
28	Teutæus,	XL	3484
29	Thinæus,	XXX	3524
30	Dercylas,	XL	3554
31	Eupales,	XXXVIII	3594
32	Laosthenes,	XLV	3634
33	Pyritiades,	XXX	3677
34	Ophracteus,	XX	3707
35	Ophratenes,	L	3727
36	Ocrazapes,	XLII	3777
37	Thonos Connoleros,	XX	3818

Anno Periodi Iulianæ 3838 desiit Assyriorum Imperium, quod tenuit annos 1300.

SECVNDA SVCCESSIO Sicyniorum Regum.

		Anni regni.	Anni Per. Iul. quib. inierunt.
1	Ægialus,	LII	2550
2	Europs,	XLV	2602
3	Telchin,	XX	2647
4	Apis,	XXV	2667
5	Thelxion,	LII	2692
6	Ægydrus,	XXXIV	2744
7	Thurymachus,	XLV	2778
8	Leucippus,	LIII	2823
9	Mesapus,	XLVII	2876
10	Eratus,	XLVI	2923
11	Plemnæus,	XLVIII	2969
12	Orthopolis.	LXIII	3017
13	Marathon,	XXX	3080
14	Marathus,	XX	3110
15	Echyreus,	LV	3130
16	Corax,	XXX	3185
17	Epopeus,	XXXV	3215
18	Laomedon,	XL	3250
19	Sicyon,	XLV	3290
20	Polybus,	XL	3335
21	Iamiscus,	XLII	3375
22	Phæstus,	VIII	3417
23	Adrastus,	IV	3425
24	Polyphides,	XXXI	3429
25	Pelasgus,	XX	3460
26	Zeuxippus,	XXXIII	3480
27	Sacerdotes,	XXXIII	3514

C

D

Anno Periodi Iulianæ 3547, Sicyoniorum regnum funditus desiit. quod annos durauit paulo minùs mille.

TERTIA

A

TERTIA SVCCESSIO regum Argiuorum.

		Anni regni.	Anni Per Iul. quib. inierunt.
1	Inachus,	L	2857
2	Phoroneus,	LX	2907
3	Apis,	XXXV	2967
4	Argus,	LXX	3002
5	Criasus,	LIV	3072
6	Phorbas,	XXXV	3126
B 7	Triopas,	XLVI	3161
8	Crotopus,	XXI	3207
9	Sthenelus,	XI	3228

Gelanor succesſit : quo pulſo deinceps Inachidis Danaidæ ſucceſſerunt.

10	Danaus,	L	3239
11	Lynceus,	XLI	3289
12	Abas,	XXIII	3330
13	Prœtus,	XVII	3353
14	Acriſius,	XXXI	3370

Anno Periodi Iulianæ 3402 regnum à Perſeo Mycenas tranſlatum, cum Argis regnatum eſſet annos 546.

C

QVARTA SVCCESSIO Regum Mycenæorum.

1	Perſeus,	LVII	3402
2	Sthenelus,	VIII	3459
3	Euryſtheus,	XLIII	2467
4	Atreus, & Thyeſtes,	V	3509
5	Agamemnon,	XVII	3514
6	Ægiſthus,	VII	3531
7	Oreſtes,	LXX	3538
8	Tiſamenus, & Penthilus,	III	3608

Mycenæorum regnum tenuit annos 210, ac deſiit anno 3611.

Ab Inacho ad illius finem anni 756.

D

QVINTA SVCCESSIO Athenienſium Regum, ac Prætorum.

1	Cecrops,	L	3156
2	Cranaus,	IX	3206
3	Amphictyon,	X	3215
4	Erichthonius,	L	3225
5	Pandion,	XL	3275
6	Erechteus,	L	3315
7	Cecrops,	XL	3365
8	Pandion,	XXV	3405
9	Ægeus,	LIV	3430
10	Theſeus,	XXX	3484
11	Meneſtheus,	XVII	3514
12	Demophoon,	XXXIII	3531
13	Oxyntes,	XII	3564
14	Aphidas,	I	3576
15	Thymœtes,	XXXVI	3577
16	Melanthus,	X	3612
17	Codrus,	XXI	3623

Hactenus Reges.

Sequuntur Archontes perpetui.

1	Medon,	XX	3644
2	Acaſtus,	XXXVI	3664
3	Archippus,	XIX	3699
4	Theriſippus,	XLI	3718
5	Phorbas,	XXXI	3759
6	Megacles,	XXX	3790
7	Diognetus,	XXVIII	3820
8	Phereclus,	XIX	3848
9	Ariphron,	XX	3867
10	Theſpieus,	XXVII	3887
11	Aganeſtor,	XX	3914
12	Æſchylus,	XXIII	3934
13	Alcmæon,	II	3957

Hactenus Archontes perpetui.

Archontes decennales.

1	Charops,	X	3959
2	Æſimedes,	X	3569
3	Clidicus,	X	3979
4	Hippomenes,	X	3989
5	Leocrates,	X	3999
6	Apſandrus,	X	4009
7	Eryxias,	X	4019

Colliguntur Athenienſium regum tempora à Cecrope ad Codrum anni 488. A Cecrope ad Eryxiæ finem anni 874.

SEXTA SVCCESSIO Lacedæmoniorum Regum ex Pauſaniæ Lacon.

Prima Dynaſtia.

1	Lelex,
2	Myles,
3	Eurotas,
4	Lacedæmon Iouis F. cuius vxor Sparta,
5	Amyclas Lacedæmonis F.
6	Argalus,
7	Cynortas,
8	Oebalus,
9	Tyndareus, qui ab Hippocoonte pulſus, ab Hercule reſtitutus eſt,
10	Caſtor, & Pollux,
11	Menelaus,
12	Oreſtes,
13	Tiſamenus,

Sub hoc Heraclidæ Peloponneſum occuparunt.

LACEDÆMONIIS DEINceps regum familiæ imperarunt duæ.

Prima familia Eurysthenidarum, siue Agidarum.

		Anni regni.	Anni Per. Iul. quib. inierunt.
1	Eurysthenes Aristodemi F.	XLVI	3611
2	Agis Eurysthenis F.	I	3658
3	Echestratus Agidis F.	XXXV	3659
4	Labotas Echestrati F.	XXXVII	3694
5	Doryssus Labotæ F.	XXIX	3731
6	Agesilaus Doryssi F.	XLIV	3760
7	Archelaus Agesilai F.	LX	3804
8	Teleclus Archelai F. Hic à Messeniis in Limnis occisus est. Paus.	XL	3864
9	Alcamenes Telecli F.	XXXIX	3904
10	Polydorus Alcamenis F. Sub hoc colonia Crotonam, & in Locros Zephyrios missa. Paus.		3943
11	Eurycrates Polydori F.		
12	Anaxander Eurycratis F.		
13	Eurycrates Anaxandri F.		
14	Leon Eurycratis F.		
15	Anaxandrides Leonis F. Hic solus duas simul vxores habuit.		
16	Cleomenes Anaxandridæ F. Hic Demaratum eiecit.		
17	Leonidas Anaxandridæ F. qui ad Thermopylas cum Xerxe pugnauit.		
18	Plistarchus Leonidæ F.	I	4234
19	Plistoanax Pausaniæ tutoris Plistarchi F.	LXVIII	4235
20	Pausanias Plistoanact. F.	XIV	4306
21	Agesipolis Pausaniæ F.	XIV	4320
22	Cleombrotus Pausaniæ regis F. frater Agesipolidis.	IX	4334
23	Agesipolis Cleombroti F.	I	4343
24	Cleomenes Cleombroti F. frater Agesipolidis.	LXI	4344
25	Areus Acrotati F. Cleomenis frater.	XLIV	4405
26	Acrotatus Arei F.		4449
27	Areus Acrotati F. qui VIII natus annos obiit.		
28	Leonidas Cleonymi F.		
29	Cleombrotus gener Leonidæ.		
30	Cleomenes Leonidæ F.	XVI	
31	Agesipolis Agesipolidis F. Polybio teste lib. IV.		

A

ALTERA LACEDÆMONIOrum regum familia Proclidarum, quæ & Eurypontidarum.

1	Procles Aristodemi F.
2	Sous adoptatus à Procle.
3	Eurypon Soi F.
4	Prytanis Eurypontis F.
5	Eunomus Prytanidis F.
6	Polydectus Eunomi F.
7	Charillus Polydecti F.
8	Nicander Charilli F. Sub hoc rege Teleclus alter rex occisus est à Messeniis.
9	Theopompus Nicandri F.
10	Zeuxidamus Archidami F. Theopõpi N.
11	Anaxidamus Zeuxidami F. Sub hoc rege Messenijè Peloponneso profligati.
12	Archidamus Anaxidami F.
13	Agasicles Archidami F.
14	Ariston Agasiclis F.
15	Demaratus Aristonis F.
16	Leotychides Demarati F. Hic accusatus sponte cessit.
17	Archidamus Zeuxidami F.
18	Agis Archidami F. Hic Atticam sæpè vastauit.
19	Agesilaus Archidami F.
20	Archidamus Agesilai F.
21	Eudamidas Archidami F.
22	Agis Eudamidæ F.
23	Eurydamidas Agidis F.
24	Epicilidas Leonidæ F.

B

C

SEPTIMA SVCCESSIO regum Corinthiorum ex Pausania.

Prima Dynastia Sisyphidarum.

		A. Per Iul.
1	Sisyphus,	3303
2	Ornytion Sisyphi F.	
3	Thoas Ornytionis F.	
4	Damophon Thoantis F.	
5	Propodas Damophontis F.	
6	Doridas, & Hyantidas.	

Sub his Heraclidę Peloponnesum inuadunt.

D

Secunda Dynastia Heraclidarum.

		Anni regni.	Anni Per. Iul. ineuntes.
1	Aletes,	XXXV	3612
2	Ixion,	XXXVII	3647
3	Agelaus,	XXXVII	3584
4	Prymius,	XXXV	3721

A

Tertia Dynastia Bacchiadarum.

		Anni regni.	Anni Per. Iul. quib. inierunt.
1	Bacchis,	XXXV	3756
2	Agelastus,	XXX	3791
3	Eudemus,	XXV	3821
4	Aristodemus,	XXXV	3846
5	Agemon,	XVI	3881
6	Alexander,	XXV	3897
7	Telestes,	XII	3922
8	Automenes,	I	3934

B Fiunt ab Alete ad Automenem, anni CCCXXIII.

OCTAVA SVCCESSIO Regum qui in Latio regnarunt.

1	Picus Saturni F.	XXXVII	3417
2	Faunus,	XLIV	3454
3	Latinus,	XXXVI	3498
4	Æneas,	IV	3534
5	Ascanius,	XXXVIII	3537
6	Siluius Postumus,	XXX	3575
7	Æneas Siluius,	XXXI	3604
8	Latinus,	LI	3635
9	Alba,	XXXIX	3685
10	Capetus,	XXVI	3724
11	Capys,	XXVIII	3750
C 12	Calpetus,	XIII	3778
13	Tiberinus,	VIII	3791
14	Agrippa,	XLI	3799
15	Alladius,	XIX	3840
16	Auentinus,	XXXVII	3859
17	Procas,	XXIII	3896
18	Aimulius,	XLIII	3919
19	Numitor,	II	3960

Huius anno secundo Romulus Vrbem condidit.

Romanorum Regum laterculum habes lib. x, cap. xxi.

NONA SVCCESSIO Regum Macedoniæ. de qua vide Lib. IX, cap. XXXVI, & in Paralipomenis pag. 848.

D

		Anni regni.	Anni Per. Iul. quib. inierunt.
1	Caranus,	XXVIII	3900
2	Cœnus,	XXVIII	3928
3	Thurimas,	XLV	3956
4	Perdiccas,	XLVIII	4001
5	Argæus,	XXXII	4049
6	Philippus,	XXXV	4081
7	Europus,	XLIII	4116
8	Alcetas,	XXVIII	4159
9	Amyntas,	XLIX	4187
10	Alexander,	XLIII	4235
11	Perdiccas,	XXIII	4278
12	Archelaus,	XIV	4301
13	Orestes,	III	4315
14	Archelaus,	IV	4318
15	Amyntas.	I	4322
16	Pausanias,	I	4323
17	Amyntas,	V	4324
18	Argeus,	II	4329
0	Amyntas iterum,	XII	4331
19	Alexander,	I	4343
20	Ptolemæus,	IV	4344
21	Perdiccas,	VI	4348
22	Philippus,	XXIV	4354
23	Alexander M.	XII	4378
24	Aridæus,	VII	4390
25	Cassander,	XIX	4397
26	Philippus Casandri F.	I	4416
27	Antipater & Alexander Casandri filij,	III	4417
28	Demetri⁹ Poliorcetes	VI	4420
29	Pyrrhus,	M. VII	4426
30	Lysimachus,	VI	4426
31	Arsinoe Lysimachi vxor,	M. VII	4432
32	Ptolemæus Lagi F. Κεραυνός.	II	4433
33	Meleager,	M. II	4434
34	Antipater,	D. XLV	4434
35	Sosthenes,	II	4434
36	Antigonus Gonatas,	XXXVI	4436
37	Demetrius Antig. F.	X	4472
38	Antigoni Δώσων.	XII	4482
39	Philippus Demetrij F.	XLII	4494
40	Perseus,	X	4536

Desiit Macedoniæ regnum anno Per. Iul. 4546, postquam tenuit annos DCCXXXVII.

DECIMA SVCCESSIO Seleuci posterorũ, ac Syriæ Regum.

1	Seleucus Nicanor,	XXXII	4402
2	Antiochus Soter eius F.	XIX	4433
3	Antiochus II, Θεός, Soteris F.	XV	4452
4	Seleucus II, Callinicus Θεοῦ F.	XX	4467
5	Seleucus II Ceraunus Callinici F. cognomento Pogon. Polyb. lib. II.	III	4487
6	Antiochus III, M. Callinici F.	XXXVI	4490
7	Seleucus IV, Philopator Antioch. M. F.	XII	4526
8	Antiochus IV Epiphanes Antioc. M. F.	XI	4538
9	Antiochus V Eupator Epiphanis F.	II	4550
10	Demetrius Soter Seleuci Philop. F.	XI	4552
11	Alexander Bala insititius,	V	4563
12	Demetrius II Nicator Demetrij F.	V	4568
0	Antiochus Alexandri Balæ F.	0	

13	Tryphon qui & Diodotus tyrannus.	II	4573
14	Antiochus VII Sidetes Demet. Sote. F.	IX	4575
0	Demetrius II iterum,	IV	4585
0	Alexãder Zebina insititius,	0	
15	Seleucus V,	I	4589
16	Antiochus VIII Grypus Demetrij Nicanoris F.	XII	4590
17	Antiochus IX Cyzicenus, Antiochi Sidetæ F.	XVIII	4601
18	Seleucus VI Grypi F.	I	4618
19	Antiochus X Eusebes Cyziceni F.	I	4619
20	Antiochus XI Grypi F.	0	4620
21	Philippus Grypi F.	0	
22	Demetrius III Grypi F. Eucærus,	0	
23	Tigranes à Syris electus,		
24	Antiochus XII Asiaticus Pij F.	0	

Desiit hoc regnum circa annum 4648. Colliguntur anni Syrię regum CCXLVII

VNDECIMA SVCCESSIO
Ptolemæorum Ægypti regum.

		Anni regni.	Anni Per Iul. quib. inierunt.
1	Ptolemæus Lagi F.	XL	4390
2	Ptolemæus Philadelphus,	XXXVIII	4429
3	Ptolemæus Euergetes I,	XXVI	4467
4	Ptolemæus Philopator,	XVII	4493
5	Ptolemæus Epiphanes,	XXIII	4510
6	Ptolemæus Philometor,	XXXV	4533
7	Ptolemæus Euergetes II, Physcon Philom. frater,	XXIX	4568
8	Ptolemæus Lathurus Physconis F.	XVII	4597
9	Ptolemæus Alexander Lathuri frater.	X	4614
0	Ptolem. Lathurus secũdò.	VIII	4624
10	Ptolemæus Alexander II, Alexandri F.	D.XIX	4632
11	Ptolemæus Alexander III, Alexandri primi F.	XVII	4632
12	Ptolem. Auletes nothus,	XIII	4649
13	Ptolemæus Διόνυσος.	V	4663
14	Cleopatra, Periit anno Vrbis DCCXXIV, Per. Iul. 4684.	XVII	4667

Regnatum est à Ptolemæis annis CCIXXXV.

DVODECIMA SVCCESSIO
regum Pergami in Asia.

1	Philetærus spado,	XX	4430
2	Eumenes Philetęri frater,	XXII	4450
3	Attalus: qui & primus rex appellatus.	XLIV	4472
4	Eumenes Attali F.	XL	4516
5	Attalus frater Eumenis,	XXI	4556
6	Attalus Eumenis F.	V	4576

Moriens Attalus anno Per. Iul. 4581, Vrbis DCXXI, populum Rom. heredem reliquit. Itaque tenuit ista successio annos CLII.

XIII SVCCESSIO
Pontificum Iudæorum.

	1	Aaron,	In deserto annis XXXIX ab anno mũdi 2454.
	2	Eleazar Aaronis F.	
	3	Phineez Eleaz. F.	
	4	Abisue Phin. F.	
	5	Bocci Abis. F.	Sub Iudicibus ab anno mũdi circiter 2493, ad 1888, annis CCCXCV.
	6	Ozi Bocci F.	
	7	Zaraias Ozi F.	
	8	Meraioth Zar. F.	
I. Paral. VI, à 3 ad 10.	9	Amarias Mera. F.	
	10	Heli ex posteris Ithamar,	
	11	Achitob Heli F.	Sub Samuele, Saule, & Danide ab anno mundi 2889, ad annum 2969, annis LXXX.
	12	Achias siue Achimelech Achit. F.	
	13	Abiathar Achiæ F.	
	14	Sadoc ex Eleazari stirpe.	Sub Salomone.
	15	Achimaaz Sadoci F.	Sub Roboam
	16	Azarias Achim. F.	Sub Abia.
	17	Ioaannam Azar. F. Iosepho Ioram.	Iosaphat.
	18	Azarias, Ioan. F. Ios. Isus.	Ioram.
	19	Amarias, Azar. F. Ios. Axioramus.	Ochozia.
IV Reg. XII.	20	Ioiadas, haud scio an Amariæ F.	
	21	Pedaias, Ioiadæ, vt opinor F.	Ioaz.
	22	Sedecias Pedaiæ F. Ios. Sudeas.	Amasia.
Seder & Iosephus.	23	Azarias Sedeciæ F. Ios. Iulus, Seder holam Ioel.	Ozia.
	24	Ioathan Sedeciæ F.	Ioathan.
	25	Achitob, Ioath. F. Ios. & Seder, Vrias.	Achaz.
I. Paral. VI, ab 11 ad 14, & cap. IX, 11. Item Seder, & Iosephus	26	Maraioth, Iisdem Neria, Ach. F.	Ezechia.
	27	Sadoc II iisdem Osaias, Marai. F. Videtur & Eliachin Iudith.	Manasse.
	28	Sellum, qui & Messollam. Iosepho Saldumus.	Amon.
	29	Helcias,	Iosia.
	30	Azarias,	Ioakim.
	31	Saraias,	Sedecia.
	32	Iosedech.	Sedecia, & in captiuitate.
Esdræ II, cap. XII, 10.	33	Iosue, qui & Iesus,	Post reditum sub Zorobab. & Cyro.
	34	Ioacim,	
	35	Eliasib,	Sub Persarum regibus.
	36	Ioiadas II,	
	37	Ionatham,	
	38	Ieddoa, siue Iaddus à Iosepho. Moritur eodem anno quo Alexander. Iosephus.	Sub Persis, & Alexandro.

A B C D

A	Ioſephus lib. xi. Euſeb. Ol. 114.	39	Onias I Iaddi F.	Ptolemæo Lagi F.
	Euſ. Ol. 120.	40	Simon Oniæ F. Iuſtus,	Seleuco.
	Ioſeph. lib. xii, cap. iii. Euſeb.	41	Eleazarus Simonis frater.	Ptolem. Philad.
	Ioſeph. ibid. & Euſeb.	42	Manaſſes Eleazari frater.	Antiocho θεῷ.
	Ioſeph. & Euſeb.	43	Onias II Simonis F.	Seleuco Callin.
	Ioſeph. cap. iv, & Euſeb.	44	Simon II Oniæ II F.	Callinico, Cerauno, & Antioc. M.
	Ioſeph. ibid. & Euſeb. poſt II. Mac. iii.	45	Onias III Simonis ſecundi F.	Antiocho M. & Seleuco eius F.
B	II. Mac. iv, 7. Ioſeph. & Euſeb.	46	Iaſon qui & Ieſus, Oniæ III frater.	
	II Mac. iv. Ioſephus.	47	Menelaus Iaſonis frater.	
	Ib. com. 29.	48	Lyſimachus Menelai frater.	Sub Epiphane.
	Ib. com. 50.		Menelaus iterum.	
	I, Mac. vii, 9, Ioſeph. lib. xii, cap. xvii.		Alcimus Schiſmaticus.	
	I, Mac. iv. Ioſ. lib. eod.	49	Iudas Macchabæus annis III.	Cœpit anno Græcorum CXLIX.
	I, Mac. ix, 31. Ioſeph. & Euſeb.	50	Ionathas annis XVII.	A. Græcorum CLII.
C	I, Mac. xiii. 41.	51	Simon annis VIII.	A. Græcorum CLXX.
	Ioſeph. lib. xiii, cap. xv.	52	Ioannes Hyrcanus annis XXXI.	A. Græcorum CLXXVIII.
	Ioſeph. lib. xiii. cap. xix.	53	Ariſtobulꝰ, qui primus diadema sūpſit, anno I.	Anno Periodi Iulianæ 4610.
	Ioſephus lib. xiii, cap. xxiii.	54	Alexander Iannæus Ariſtobuli frater annis XXVII.	Periodi Iul. 4610.
	Ioſephus lib. xx, cap. viii. & lib. xiv, cap. i.	55	Hyrcanus II, Alexandri F. annis XI.	Periodi Iul. 4636.
	Ioſephus lib. xx, cap. viii.	56	Ariſtobul. Hyrcani F. annis III, M. III.	Periodi Iul. 4648.
D	Ioſeph. ibid.		Hyrcanus II, iterum annis XXIV.	Periodi Iul. 4651.
	Ioſeph. ibid.	57	Antigonus Ariſtobuli F. annis III.	Periodi Iul. 4674.
	Ioſephus lib. xv, cap. ii.	58	Ananolus ſub Herode.	Periodi Iul. 4677.
	Ioſ. lib. xv. cap. iii.	59	Ariſtobul. Hyrcani nepos, anno I.	
	Ioſephus.		Ananelus iterum.	Sub Herode.
	Ioſephus lib. xv, cap. xv.	60	Ieſus Phabetis filius.	
	Ioſeph. ibid.	61	Simon Boëthi filius.	Sub Herode.
	Ioſ. lib. xvii, cap. viii.	62	Matthias,	Anno Periodi Iulianæ, 4710.
	Ioſeph. ibid.	63	Ioazarus Simonis F.	
	Ioſ. lib. xvii, cap. xv.	64	Eleazarus Boëthi F.	Ab Archelao, A. 4711.
	Ioſephus lib. xvii, cap. xv.	65	Ieſus Siæ F.	
	Ioſeph. xviii. cap. i.	0	Ioazarus iterū.	
	Ioſeph. xviii. cap. iii.	66	Ananus Sethi F.	Anno Chriſti 6.
	Ibid.	67	Iſmaël Fabi F.	Chriſti 16.
	Ibid.	68	Eleazarus Anani F. anno I.	Chriſti 17.
	Ibid.	69	Simon Canuthi F anno I.	Chriſti 18.
	Ibid.	70	Ioſephus Caiaphas annos XVII.	Chriſti 19.
	Ioſeph. xviii. cap. vi.	71	Ionathas Anani F.	Chriſti 36.
	Ioſeph. xix. cap. v.	72	Theophilus Anani F.	
	Ioſeph. ibid.	73	Simon Boëthi F. cognomento Cantheras, ab Agrippa factus anno I.	Chriſti 41.
	Ioſeph. xix, cap. vi.	74	Matthias Anani F. ab Agrippa factus anno I.	Chriſti 42.
	Ioſeph. xix, cap. vii.	75	Elionæus Cithæi F. anno I.	Chriſti 43.
	Ioſephus xx. cap. i.	0	Simon Cantheras ſecūdò, vt Ioſephus indicat, qui ipſum ab Herode Chalcidis rege in ordinem ait eſſe redactū. fortè anno vno præfuit.	Chriſti 44.
	Ibid.	76	Ioſephus Canei F. anno Claudij V, vt ex Ioſepho colligitur.	Chriſti 45.
	Ioſeph. xx, cap. iii.	77	Ananias Nebedæi F. ab Herode creatus.	
	Ioſephus xx, cap. vi.	78	Iſmaël Fabi F. ab Agrippa iuniore.	Chriſti 54.
	Id. cap. vii.	79	Ioſephus Cabei Simonis F. ab Agrippa factus.	Chriſti 60.
	Id. cap. viii.	80	Ananus Anani F. tribus tan-	Chriſti 61.

		tum mensibus.		Ibid.	83	Matthias Theophili F.	
Ibid.	81	Iesus Damnæi filius.	Christi 61.	Ibid.	84	Phanasus tempore belli Iudaici.	
Ibid.	82	Iesus Gamalielis F.					

Iosephus lib. xx, cap. viii, Pontifices ab Aarone ad Phanasum numerat lxxxiii. Quare nostra computatio cum illo satis congruit; vt & illa distributio: cùm ab Aarone ad templum xiii fuisse scribit. inde ad captiuitatem Babylonicam, xviii. Sed ab hac epocha ad Antiochum Eupatorem nonnisi xv interponit: nos duos ampliùs legitimos inuenimus, Alcimo prætermisso. Rectè conuenit & numerus ab Herodis initio ad excidium Templi: qui est Pontificum octo & viginti.

Postremò nec illud omittendum est, Iosephum lib. xx, cap. viii, postquam Iesum Damnæi F. ab Agrippa iuniore Pontificem factum esse scripsit, exauthorato Anano; statim Ananiam Pontificem subiicere: ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ανανίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ μέγα προὔκοπτε δόξης. *At Ananias Pontifex in dies celebrior fiebat.* Atqui paulo post Iesu Damnæi F. substitutum refert Iesum Gamalielis F. Quare Pontifex dicetur Ananias, quòd aliquando Pontificatum gessisset.

A

B

A

APPENDIX OPERIS
DE DOCTRINA TEMPORVM
VETERVM QVORVMDAM OPVSCVLA
continens, de celebrandi Paschatis ratione.

B

Epistola sancti Proterij Alexandrini Episcopi ad beatissimum Papam Leonem Romanæ vrbis Episcopum de ratione Paschali.

DOMINO meo dilectissimo fratri, & consacerdoti, Leoni Proterius in Domino salutem. Piissimus, & fidelissimus Imperator noster Marcianus literis ad nos nuper venerabilibus vsus est; quibus asseruit æstimare quosdam, non diligenter adscriptam diem festi Paschalis, quæ per octauam Indictionem futuram Deo præstante celebranda est. Verumtamen non velut à se commotus hoc indicauit; sed quæ scripta tuæ sanctitatis acceperit; & præcipiebat oportere nos causam diligenter inquirere, adhibita nimis tenuissima scrutatione, quæ multum solicitudinis, ac studij contineret. Quapropter negligendum non fuit, quo minùs statim negocium ventilarem: quando ex
C illo iam tempore, quo commonitorium tuæ venerationis accepi, plurimam curam rei huius habuerim: nunc legales libros inspiciens: nunc antiquorum doctorum instituta contingens; ex quibus possibile est huiusmodi compotum inuestigare solertius. Sumens etiam & centenalem cursum Paschæ descriptum à beatissimo patre, & Episcopo nostro Theophilo; omnémque decurrens, ita reperi diligenter integréque compositum, vt quicumque ille sit, auctoritatem scripturæ huius quolibet modo reprehendere, ac vituperare non possit. Erat enim inconsequens virum ita vigilantem, Deo carissimum, diuinarum etiam ditatum scientia scripturarum, in negocio tam magno ac necessario, prætermisso diligentiæ labore, potuisse delinquere. Sed forte, sicut tua sanctitas scribit, mendosi codicis, aut scriptoris Librarij error est; & propterea nos oporteret diem sanctæ illius festiuitatis transferre, quæ abiit. Celebratur autem ita potiùs, vt centenarius annorum cursus eiusdem beatissimi patris nostri & Episcopi Theophili continet; qui antiquorum paginis omninò concordat; id est XXIX die mensis Pharmuti iuxta
D Ægyptios, qui est VII: Kalend. Maias. Et nos enim, & tota Ægyptia regio, atque Oriens vniuersus, sic ipsum diem celebraturi sumus, Deo præstante. Vt autem non arbitremur absolutè quæ nobis videtur scribere, seu velle firmare, inseruimus etiam causas huic epistolæ, quibus tua sanctitas fortè æstimet, non se debere reprehendere Ægyptiorum Ecclesiæ veritatem, quæ mater huiuscemodi laboris extitit, diligenterque conscripsit. Olim quidem Dominus per Moysen tempus Paschale significauit dicens: *Custodi mensem nouorum*, primum hunc esse pronuncians: sicut iterum dicit: *Mensis iste vobis initium mensium, primus erit in mensibus anni: & facies Pascha Domino Deo tuo* XIV *die mensis primi.* Sed qui hæc per Moysen locutus est Dominus, plenitudo Legis existens, quando dignatus est homo fieri, quinta feria, XIV Luna mensis primi in cænaculo cum Discipulis Pascha manducans, paulo pòst à Iuda traditur: & sequenti die, XV Luna crucifigitur: id est VI feria, & ad inferos descendens, ac dispensationes salutis nostræ perficiens, vespere Sabbati lucescente Dominico, resurrexit à mortuis; in quo die Lunam XVII primi mensis, iuxta Hebræos, extitisse manifestum est. Nos ex-

go Christiani non solùm XIV Lunam in Pascha requirimus. hoc enim Iudæi facientes sine festiuitate sunt. sed etiam resurrectionis diem Redemptoris nostri, qui est XVII Luna præfati primi mensis nouorum, solicitius obseruamus. Quæ si eodem modo plenilunium superoccurrerit quinta Sabbatorum, quando Saluator Pascha cum discipulis manducauit, omne tolletur ambiguum. Quia verò Lunæ cursus ad Solis cursum inæqualis est, & XIV Luna Paschalis in die Dominico sæpè contingit: non est autem possibile tunc festum celebrare: sed nec pridie, Sabbato Luna XIII ieiunium soluere: in septimanam sequentem differendum est; maximè cùm habeamus intra eam XV Lunam, quando, sicut scripsit Apostolus, *Pascha nostrum immolatus est Christus*. XIV namque Luna primi mensis iuxta Hebræos, vt superius dictum est, IESVS Pascha typicum manducauit: sequenti sexta feria, XV Luna, vt ouis occisionis cruci pro nobis affixus est: & vespere Sabbati lucescente Dominico, XVII Luna resurrexit à mortuis. Quia ergo in solennitate futura Paschali, per octauam Indictionem, XXII die dominico Parmothi mensis nouorum, qui est XV Cal. Mai, occurrerit XIV Luna die Dominico, in septimanam differre conuenit subsequentẽ. Habentes enim intra eam triduanum mysterium, hoc est XV Lunam, quando crucifixus est Christus, quartædecimæ cohærentem. nec non XVI, & sequentem septimam decimam vigesimo quidem VIII die mensis Parmothi, qui est IX Kal. Maij, ieiunia soluemus vespere Sabbatorum. sequenti verò lucescente Dominico XXIX die mensis ipsius Parmothi, qui est VIII Kal. Mai, festiuitatem sincerissimè celebrabimus. Nam & priscis temporibus, si quando die Dominico XIV Luna reperta est, in sequentem septimanam est dilata festiuitas. sicut in octogesimo nono, & nonagesimo tertio anno à Diocletiani probatur imperio. Sic enim & tunc beatissimi patres nostri fecisse declarantur. In octogesimo quidem nono anno ab imperio Diocletiani, superstite beatæ memoriæ patre nostro, & Episcopo Anastasio, cum XIV Luna Paschalis XXVIII die mensis Phamenoth, id est nono Kalendarum Aprilium die prouenisset, die Dominico, in subsequentem translatum est hebdomadem. ita vt quinta die mensis Parmothi, hoc est pridie Kalendarum Aprilium celebraretur Pascha Dominicum. In nonagesimo autem tertio anno ab imperio eiusdem Diocletiani, cùm XIV Luna Paschalis XIV die mensis Parmothi, qui est V Id. April. die Dominico contigisset, in sequentem item septimanam dilatio facta est: ita vt dominicum Pascha XXI die mensis Parmothi, qui est XVI Kal. Mai, solenniter ageretur. In centesimo quoque tertio ab imperio præfati Diocletiani, cùm Luna Paschalis XIV Parmothi XXIII die, qui est XIV Kal. Mai, esset die Dominico superuentura, iterum septimana quæsita est, & Dominicum Paschæ XXX die mensis ipsius Parmothi, qui est VII Kal. Mai constat esse celebratum, propter angustiam tẽporis imminentẽ. Item cum cẽtesimo sexagesimo anno à Diocletiani imperio, XIV Luna Paschalis Parmothi XXIII die, qui est XIV Kal. Mai occurrerit III feria septimanæ, & Dominicũ Pascha XXVIII die mensis ipsius Parmothi, qui est VIII Kal. Maias, tunc celebrasse meminimus. Necesse est igitur & in ducentesimo quinquagesimo anno à Diocletiani imperio in futuro Paschali festo indictionis octauę, XXII die Parmothi, quæ est XV Kal. Maias, Luna XIV occurrente die Dominico, in proximam septimanam, iuxta præcedentem formam conuenienter extendi: vt XXVIIII die mensis Parmothi, qui est VIII Kal. Maias, Dominicum celebremus Pascha, propter apprehendentem rursus angustiam: sicut patres nostri fecerunt, XIV Lunas occurrentes die Dominico differentes. Nam si XXII die mensis Parmothi, qui est XV Kal. Maias, Luna XIV, sicut dixi, sæpius occurrẽte Dominico die, Pascha celebremus, inueniemur pridie, id est Sabbato, XXI die mensis eiusdem, qui est XVI Cal. Maias, XIII Luna tunc existente, non ritè ieiunia soluere. Nec enim in XIII Luna comeditur Pascha. Vnde quia XXII die mensis Parmothi, qui est XV Kal. Maias, dominico die, XIV Luna contingit; non autem conuenit die Dominico ieiunare: quia hoc Manichæorum est proprium: consequens est in proximam tendere septimanam; intra quam, vt diximus, habemus & XV Lunam, quando crucifixus est Dominus, & XVI Lunam, simul & XVII Lunam, quando resurrexit à mortuis. ita

A B C D

A vt XXVIII die mensis Parmothi, qui est IX Kal. Maias, vespere Sabbati ieiunia pro more soluamus, & sequenti Dominico, XXIX die mensis ipsius, qui est VIII Kal. Mai, festum Paschale celebremus. Illud etiam necessariò vobis innotescimus, quod & in futuro CCLXV anno ab imperio Diocletiani, XIV Luna rursus occurrente XXIII die mensis Parmothi, qui est XIV Kal. Mai, Dominicum Pascha XXVIII die mensis ipsius, qui est VII Kal. Maias, Domino præstante celebrabitur. Sed nonnulli subtilitatem Paschalis compoti forsitan ignorantes, Iudaicis seducti fabulis, æstimabunt nos in secundum mensem recedere, si festiuitatem catenus exigamus. nescio prorsus vnde hoc affirmantes. Nam XIV Luna ipsius mensis occurrente, XXII die mensis Parmothi, qui est XV Kal. Mai; quomodo querelam sustinebimus, quin secundo mense Pascha celebremus? Iudæi namque ignorantes Dominum tempus quoque Paschæ ignorant. Vnde sæpius à primo mense recedunt, & in XII mense Pascha celebrare aliquatenus arbitrantur. Sed
B beatissimi patres nostri cyclum decemnouennalem certius affigentes, quem violari impossibile est, velut crepidinem, ac fundamentum, & regulam hunc decemnouennalem compotum statuerunt. non iuxta Iudæorum nunc indoctas, atque ineptas actiones; neque secundum exterorum putatiuam, fictámque prudentiam; sed secundum gratiam Spiritus sancti instituti in reuolutione sæpe memorati decemnouennalis circuli, XIV Paschales Lunas diligentius annotarunt. His itaque confectis, illud etiam oportet attendere, quòd errent nimium qui primi mensis initium lunaris cursus à XXV die mensis Phamenoth, qui est XII Kal. Apr. omninò esse constituunt: eo quod tunc initium verni temporis ab his, qui hoc inuenire valuerunt, cum omni diligentia præfixum esse videatur. & manifestè quidem secundum cursum Solis, XXV die mensis Phamenoth, qui est XII Kal. Apr. æquinoctium esse cognoscitur. Sed non oportet ab hoc æquinoctio primi mensis exordium, iuxta cursum Lunæ prorsus affigere. Alioquin per omnia Solis circulo Lunæ discursus concordare debuerat. Verùm quia cunctis habentibus intellectum certum est, quod velocissimum Lunæ motum cursus Solis minimè conse-
C quatur; age iam nunc breuiter Deo præstante dubios instruamus, quòd in secundum mensem nullo modo possimus excedere. Si enim in æquinoctio, id est XXV die mensis Phamenoth, qui est XII Kal. Apr. iuxta cursum Lunæ, mensis constitueretur initium, rationis esset opinari nonnullos in secundum mensem nos posse recedere. Nunc autem, quia XIV Luna primi mensis per octauam Indictionem, quæ ventura est XXII die mensis Parmothi, qui est XV Kal. Mai inuenitur; certum est, quod initium eiusdem mensis primi iuxta Lunæ cursum nono die Parmothi, qui est Prid. Non. Apr. occurrat. Cùm ergo XIV Luna XXII die mensis Parmothi inueniatur, qui est XV Cal. Mai, Dominicum Pascha XXIX die mensis ipsius Parmothi, qui est VIII Kal. Mai celebrantes, in secundum mensem minimè recedimus; cùm Lunam tunc XXI indubitate habeamus. Quomodo igitur excurremus in mensem secundum, quandoquidem initium primi mensis iuxta Lunæ cursum, sicut paulo antè dictum est, IX die mensis Parmothi, qui est prid. Non. Apr. existat, & XIV Luna XXII die mensis ipsius; id est XV Kalendarũ Maiarum die proueniat. Hoc autem ita declarato, certum est, quod in secundum men-
D sem nullatenus excurramus XXIX die mensis Parmothi, qui est octauo Kal. Mai Dominicum Pascha celebrantes. Cognoscant itaque per tuam sanctitatem, qui in illis partibus ambigunt, quòd legitimè per octauam Indictionem Pascha peragimus. Propterea enim scripsi Patrum, & in hoc Ecclesiasticas formulas subsequens, & exinde occasiones rei huius assumens. Sic namq; & præcursores nostri, siquando dubietas orta est, prædicere festinabant; vt vbique consonanter ageretur sancta festiuitas. Quod etiam nunc iuxta priscam consuetudinem credimus in Domino prædicari in Ecclesiis, vnam fidem; vnum Baptisma; vnam solemnitatem sacratissimam Paschalem ab omnibus Christianis vbique celebrari in Christo Iesu Domino nostro: quia in ipso viuimus, & mouemus, & sumus. Transferre verò hanc Epistolam in Latinæ vocis eloquium non satis certum esse putauimus; nec forte Græcizantes potiùs apud nos, nec enim iam valentes hæc diligenter exprimere, læderent veritatem propter informem sermonem, atque congruum: & qui fortè non ita possit ardenter, scientérque transferri, sicut causa

poſcebat. Saluta eam, quæ tecum eſt, fraternitatem. te quæ nobiſcum eſt, ſalutat A
in Domino. Et alia manu: Valere te, & noſtri meminiſſe Domine precor dilectiſſime, & deſideratiſſime.

EPISTOLA PRIMA DIONYSII EXIGVI.

DOMINO beatiſſimo, & nimiũ deſiderantiſſimo Patri Petronio Epiſcopo, Dionyſius exiguus. Paſchalis feſti rationem, quam multorum diu frequenter à nobis expoſcit inſtantia, nunc adiuti precibus veſtris explicare curauimus, ſequentes per omnia venerabilium CCC, X, & VIII Pontificum, qui apud Nicæam ciuitatem Bithynię contra veſaniam Arrij conuenerunt. etiam rei huius abſolutam verámque ſententiam, qui quartas decimas Lunas Paſchalis obſeruãtiæ per X, & IX annorũ redeuntem ſemper in ſe circulum ſtabiles immotáſq; fixerunt: quæ cunctis ſeculis eodem quo reponuntur exordio ſine varietatis labuntur excurſu. Hanc autem regulam præfati B
circuli non tam peritia ſæculari, quàm ſancti Spiritus illuſtratione ſanxerunt, & vel ut anchoram firmam & ſtabilem huic rationi lunaris dimenſionis appoſuiſſe cernuntur. quam poſtmodum nonnulli vel arrogantia deſpicientes, vel tranſgredientes inſcientia, Iudaicis inducti fabulis, diuerſam atque cõtrariam formam feſtiuitatis vnicæ tradiderunt. Et quia ſine fundamenti ſoliditate non poteſt, ſtructura vlla conſiſtere, longè aliter in quibuſdam annis Dominicum Paſcha, & Lunæ compotum præfigere maluerunt, inordinatos circulos ordientes, qui non ſolùm nullam recurſus ſtabilitatem: verùm etiam curſum præferrent errore notabilem. Sed Alexandrinæ vrbis Archiepiſcopus beatus Athanaſius, qui etiam ipſi Nicæno concilio tunc ſancti Alexandri Pontificis diaconus, & in omnibus adiutor interfuit: & deinceps venerabilis Theophilus, & Cyrillus ab hac Synodi veneranda conſtitutione minimè deſciuerunt. Immo potiùs eundem decẽnouennalem circulum, qui enneacaidecaëterida Græco vocabulo nuncupatur, ſollicite C
retinentes, Paſchalem curſum nullis diuerſitatibus interpolaſſe mõſtrantur. Papa denique Theophilus C annorum curſum Theodoſio ſeniori principi dedicans, & Sanctus Cyrillus cyclum temporum XC, & V annorum componens, hanc ſancti Concilij traditionem ad obſeruandas quartas decimas Lunas Paſchales per omnia ſeruauerũt. Et quia ſtudioſis, & quærentibus ſcire quod verum eſt, debet eiuſdem circuli regula fixius inhærere, hanc poſt præfationem noſtram credidimus adſcribendam. XCV autem annorum hunc cyclum ſtudio, quo valuimus, expedire contendimus: vltimum eiuſdem beati Cyrilli, id eſt quintum circulum, quia VI adhuc ex eo anni ſupererant, in noſtro hoc opere præferentes: ac deinde quinque alios iuxta normam eiuſdem Pontificis, immo potius ſæpedicti Nicæni concilij nos ordinaſſe profitemur. Quia verò ſanctus Cyrillus primum cyclum ab anno Diocletiani CLIII cœpit, & vltimum in CCXLVII terminauit: nos à CCXLVIII anno eiuſdem Tyranni potiùs quàm Principis inchoantes, noluimus circulis noſtris memoriam impij & perſecutoris innectere. ſed magis elegimus ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti annorum tempora prænotare: quatenus exordiũ ſpei noſtræ notius nobis exiſteret, & cauſa reparationis humanæ, id eſt paſſio D
redemptoris noſtri euidentius eluceret. Hoc præterea lectorem putauimus admonendũ, quod circulus iſte XC, & V annorũ, quem fecimus, cum finito tempore in id ipſum reuerti cœperit, non per omnia propoſitam teneat firmitatẽ. Nam licet anni Domini noſtri Ieſu Chriſti ordinem ſuum cõtinuata ſerie cuſtodiãt, & Indictiones per annos XV ſolita reuolutione decurrant, epactas etiam, quas Græci vocant, id eſt adiectiones annuas lunares XI, quæ XXX dierum fine in ſe redeũt, fixis regulis inuenias annotatas, decẽnouennalẽ quoq; recurſũ & Paſchales quartas decimas Lunas eaſdem omnium æuorum reuolutione reperias: tamen tenorẽ ſimilem conſtantię nequeũt cuſtodire concurrentes dies hebdomadũ, & dies Paſchæ Domini, Lunaq; ipſius diei Dominici. Concurrentiũ autẽ hebdomadũ ratio, quę de Solis curſu prouenit, ſepteno annorum iugi circuitu terminatur. In quo per annos ſingulos vnum numerare curabis. in eo tantummodo anno, in quo biſſextus fuerit, duos adiicies. quæ cauſa etiam facit vt non per omnia circulus iſte XCV annorum ſuo recurſui

A concordari videatur. Nam cùm in cæteris annis non dissentiat, in his aliis solis, in quibus se bissextus interserit, Paschа dominicũ cum sua Luna vario modo rationis occurrit. Sed hi qui ordine fixo per omnia decurrunt tẽpora, mobiliũ casuum sua stabili circuitione sine vlla possunt difficultate dirigere. Et ideo post expletionem XCV annorum, cùm harum rerum diligens ad exordium redire voluerit, non ad quintum cyclum S. Cyrilli, quem nobis necessarium proposuimus: sed ad nostrum primum vigilanter excurrat. & ordine, quo diximus, per eos, qui firmũ cursum retinẽt, eorum progressum qui videntur titubare sustentet. Illud quoque non minori cura notandũ esse censuimus, ne in primi mensis agnitione fallamur. Hinc enim penè cunctus error discrepantiæ Paschalis exoritur, dum temporis initium ignoratur. Nam cùm Dominus omnipotens hanc sacratissimam solennitatem celebrandam filiis Israël, qui ex Ægyptia seruitute liberabantur, indiceret, ait in libro Exodi ad Moysen & Aaron in terra Ægypti. Mensis iste principium mensium primus erit in mensibus anni. Itémque ibidem: Primo, inquit, mense XIIII
B die mensis ad vesperum comedetis azyma vsque ad XXI eiusdem ad vesperum. In Deuteronomio quoque idem legislator Moyses ita populum de hac re commonet dicẽs: Obserua te mensem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Pascha Domino Deo tuo quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto noctu. Tanta hac auctoritate diuina claruit primo mense XIV die ad vesperum vsque ad XXI, festiuitatem paschalem debere celebrari. Sed quia mensis hic vnde sumat exordium, vel vbi terminatur, euidenter ibi non legitur, præfati venerabiles CCC, decem & VIII pontifices antiqui moris obseruantiam, & exinde à sancto Moyse traditam, sicut in septimo libro Ecclesiasticæ refertur historiæ, solertius inuestigantes, ab VII Idus Martij vsque in die nonarum Aprilium natam Lunam facere dixerũt primi mensis exordium: & à XII die Kal. Apr. vsque in XIV Kalendas Maias Lunam XIV solertius inquirendam. Quæ quia cum Solis cursu non æqualiter voluitur, tantorũ dierum spaciis occursum vernalis æquinoctij consequatur, qui à XII Kalendarũ Aprilium die cunctorũ orientalium sententiis, & maximè Ægyptiorum, qui calculationis præ omnibus gnari sunt, specialiter
C annotatur. In quo etiam si Luna XIV Sabbato contigerit: quod semel in XCV annis accidere manifestum est: sequẽti die Dominico, id est vndecimo Kal. Aprilis Luna XV celebrandum Pascha eadem sancta Synodus sine ambiguitate firmauit. Hoc modis omnibus cõmonens, vt ante XII Kalendas Aprilis Lunam XIV paschalis festi nullus inquireret, quæ non primi mensis, sed vltimi esse constaret. Sed nec hoc prætereundum esse putauimus, quod nimis errant, qui Lunam peragere cursum sui circuli XXX dierum spatiis æstimantes, duodecim lunares menses in CCCLX diebus annumerant. quibus etiam quinque adiiciunt, quos intercalares appellauit antiquitas, vt Solarem annum adimplere videatur. Cùm diligens inquisitio veritatis ostenderit in duobus Lunæ circulis non LX dies, sed LIX debere numerari. Ac per hoc in XII lunaribus mensibus CCCLIV dierum summam colligi. cui epactas Ægyptij annuas, id est XI dies accommodant: vt ita demum lunaris emersio rationi Solis adæquetur. Quod verissimum esse, atque certissimum suprascriptorum Patrum sententia comprobatur. qui iuxta hanc Ægyptiorum calculationem XIV Lunas Paschalis obseruãtiæ. *** Sed nonnulli tantæ
D subtilitatis, siue potius sanctionis ignari, dum alia supputationis argumenta perquirunt, à veritatis tramite recedunt. Vnde plerumque contingit, vt quando sæpedicti Patres decimam quartam Lunam ponunt, eam isti XV suspicentur; & quæ XXI est, XXII esse pronuntient. Sed nobis, quibus amor, & cura est Christianæ religionis, nulla prorsus oportet ratione discedere: sed præfixam ab his Paschalem regulam sinceriſſima conuenit obseruatione seruare. Quantâ verò in Ecclesiis toto terrarum orbe diffusis horum Patrum nitamur authoritate, non labor est ostendere: cùm secundum Concilium apud Nicæam post tempora non longa conueniens, eorum primitus definitione, quam de Paschali ratione protulerant. *** Denique in Sanctis canonibus, sub titulo LXXIX, qui est primus ipsius Antiocheni Cõcilij, his verbis inuenitur expressum. Omnes, qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti, & magni Concilij, quod apud Nicæam congregatum est, sub præsentia piissimi, & venerandi principis Constantini, de salutifera solenni-

tate Paschali, excommunicandos, & de Ecclesia pellendos esse censemus. si tamen contentiosi aduersus ea, quæ benè sunt decreta perstiterint. Et hæc quidem de laicis dicta sint. Si quis autem eorum, qui præsunt Ecclesiæ, aut Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus post hanc definitionem tentauerit ad subuersionem populorum, & Ecclesiarum perturbationem seorsum colligere, & cum Iudæis Pascha celebrare; sancta Synodus hunc alienum iam hinc ab Ecclesia iudicauit. quòd non solùm sibi, sed plurimis causa corruptionis, ac perturbationis extiterit. Nec solùm à ministerio tales remouet; sed etiam illos, qui post damnationem huiusmodi communicare tentauerint, damnati sunt, omni quoque extrinsecus honore priuati, quem sancta regula, & Sacerdotium Dei promeruit. His non dissimilia venerabilis Papa Leo sedis Apostolicæ Præsul pronunciat dicens: Contra statuta canonum paternorum, quæ ante longissimæ ætatis annos in vrbe Nicæa spiritalibus sunt fundata decretis, nihil cuiquam audere conceditur: ita vt si quis diuersum quid velit decernere, se potiùs minuat, quàm illa corrumpat. Quæ si vt oportet à cunctis Pontificibus intemerata seruentur, per vniuersas Ecclesias pax erit, & firma concordia. & iterum: In omnibus, inquit, Ecclesiasticis causis his legibus, obsequimur, quas ad pacificam obseruantiam omnium Sacerdotum per CCCXVIII antistites Spiritus sanctus instituit: ita vt etiamsi multi plures aliud, quam illi statuêre, decernant, in nulla reuerentia sit habendum quicquid fuerit à prædictorum constitutione diuersum. Sufficienter, vt putamus, cunctis indicitur, ne deinceps aliter, quàm à sanctis constitutum est Patribus, sacratissimum Pascha celebretur. Quod si testimonia tantorum Sacerdotum forsitan quis obstinata mente despexerit, etiam historia Ecclesiastica paria breuiter intimata reperiet, multorúmque relatione Pontificum, & maximè beati Athanasij, cuius suprà meminimus, hæc eadem vulgata cognoscet. Idipsum verò Epistola sancti Proterij Alexandrinæ vrbis Episcopi ad eundem Papam Leonem pro hac eâdem Paschali quæstione directa testatur. quam ante hos annos transferentes è Græco, huic operi nectendam esse perspeximus: nec non & argumenta Ægyptiorum sagacitate quæsita subdidimus; quibus, si forsitan ignorentur Paschales tituli possint facile reperiri, id est quotus sit annus ab Incarnatione Domini, & quota sit Indictio. quotus etiam lunaris circulus decemnouennalis existat; cæterique similes supputationis compendio requirantur. Orantem pro nobis beatitudinem vestram diuina gratia custodire dignetur.

EPISTOLA DIONYSII II
de ratione Paschæ.

DOMINIS à me plurimùm venerandis Bonifacio primicerio notariorum, & Bono secundicerio, Dionysius exiguus salutem.

Reuerentiæ Paschalis regulam diu sancto, ac venerabili Petronio Episcopo commonente, tandem stilo commendare compulsus, omnem deinceps diuersitatis oppugnationem sublatam fore credideram; maximè quod Sanctorum CCCXVIII antistitum, qui apud Nicæam conuenerant, auctoritatem totis nisibus insinuare curaueram. qui in ipso Concilio venerando decemnouennalem Cyclum regulariter affigentes, quartas decimas Lunas Paschalis obseruantiæ per omnia tempora legis suæ reuolutionis immobiles annotauerunt. Sed quoniam sanctitas vestra orta rei huius quæstione, de archiuo Romanæ Ecclesiæ Paschasini venerabilis Episcopi scripta, quem constat pro persona beatissimi Papæ Leonis sancto Calcidonensi præfedisse Concilio, ad eundem Papam per idem tempus directa nunc protulit, quæ Sanctis Patribus euidenti ratione consentiunt, huic præsenti indidimus operi: vt huius etiam viri testimonio niteremur, qui manifesto miraculo venerabilium Pontificum Paschalia decreta confirmat. Quod verò in scriptis ipsis communium annorum, & emboliſmorum mentio facta est, & à nonnullis hæc ratio, quæ ex Hebræorum, vt fertur, traditione descendit, magnoperè quæritur, scire volentibus, vtrum huic paterna regula consonare videatur, necessarium duximus & hanc notitiam, ne proberur in aliquo

A aliquo dissidere, coacta breuitate digerere. Nouerimus itaque quia idem decemnouennalis cyclus per ogdoadem, & endecadem semper in se reuoluitur. Octo namque & vndecim ipse numerus explicatur. Ogdoas ergo, quæ incipit à primo decemnouennali cyclo, qui est lunaris XVII, hac ratione peragitur; vt annos primum & secundum, communes, id est minores habeat: tertium emboliſmum, id est maiorem: annum quartum, & quintum item communes; sextum emboliſmum; septimum communem; octauum emboliſmum. Ac per hoc ogdoadis communes anni quinque, & tres emboliſmi iugiter ascribuntur. Communis autem annus XII lunares menses colligit, qui † CCCLIV efficiunt. Emboliſmus autem annus, & Lunas XIII, & dies CCCLXXXIV habere monstratur. Item hendecas hac lege discurrit. Incipit † anno cyclo decemnouennali, qui est lunaris sextus. cuius primus & secundus annus communis est; tertius emboliſmus; quartus & quintus communis; sextus emboliſmus; septimus & octauus communes; nonus emboliſmus; decimus communis; vndecimus emboliſmus: sicque
B hendecas communibus annis septem, emboliſmis IV terminatur. Emboliſmorum autem ista ratio probatur existere, quia annorum communium videtur damna supplere; quatenus ad solare tempus lunaris exæquetur excursio. Quamuis enim anni solaris circulum per singulos menses Luna circumeat, tamen eius perfectionem XII suis mensibus implere non prævalet. Denique in annis communibus ad rationem solaris anni, XI dies Lunæ deesse cernuntur. In emboliſmis verò XIX diebus eundem annum videtur solarem Luna transcendere.

Deest vox dies.

Cor. nono.

Quapropter ogdoadis, & hendecadis annos iuxta præfati circuli ordinem in medium proferamus; & liquidò probabimus per VIII annos & XI Lunæ cursum cum Sole contendere: quando tot dies ista colligat, quot ille cucurrerit. In ogdoade diximus V annos esse communes, tres emboliſmos. Quinquies ergo trecenteni quinquageni quaterni fiunt II DCCLXX, & ter trecenti octogeni quaterni II CLII, ac per hoc simul fiunt II DCCCCXVII. Similiter VIII anni solares, si in summam redigantur, id est octies trecenti sexageni quini, & quadrans, faciunt
C simul II DCCCCXXII. Simillimè & hendecadis annos, qui sunt communes VII, & IV emboliſmi, si in summam ea, qua diximus, supputatione congesseris, tantundem pene reperies, quantum XI solares anni conficiunt; hoc est IIII XIV. Hæc est ergo emboliſmorum, sicut prædiximus, ratio, vt incrementis suis communium annorum detrimenta compensent. Sed iam pulcherrimam vobis atque præclaram collectionem ipsius cycli decemnouennalis ostendam, per quam omnem deinceps ambiguitatem, si qua mota fuerit, auferatis. nec sit ita quis nimio stupore perculsus, qui demonstrata sibi veritatis luce non gaudeat, & ignorantiæ relictis tenebris, tantæ rationi protinus non acquiescat. A decima quinta Luna Paschalis festi, verbi gratia, præcedentis vsque XIV sequentis, quod quærimus, si communis annus est, CCCLIV dies habebit. Si emboliſmus CCCLXXXIV. Quod si dies vnus plus, minúsve contigerit, euidens error est. excepto videlicet anno primo sæpedicti decemnouennalis cycli, quem à XIV Luna Paschæ vltimi, id est nonidecimi anni, vsque ad XIV eiusdem primi numerare curamus: propterea quod idem vltimus
D epactas, id est adiectiones lunares XVIII tunc retinet. Primo anno non XI, vt in cæteris, sed XII dies accommodat. Et quia XXX dierum fine voluuntur: nulla epacta in principio ipsius cycli ponitur. Secundus autem annus XI suscipit. & ideo, sicut diximus, à XV Luna Paschæ primi cycli vsque ad finem eius, in communibus & emboliſmis annis præfixos dies nos inuenire non dubium est. Quod si aliter aliquando calculantium imperitia fuerit fortassis expositum, hac obseruantia rationis eorum falsitas arguatur. Atque vt hoc manifestius possit intelligi, præsentis anni monstremus exemplum.

Beda cap. XI de Rat. Temp.

Indictio quippe IV est, & lunaris circulus vndecimus; decemnouennalis cyclus XIV. & quoniam hendecadis sextus annus est, eum emboliſmum esse necesse est. A XV itaque Luna præteriti festi vsque ad XIV præsentis quot sunt dies diligentiùs inquiramus, & inueniemus procul dubio quando Pascha celebrare debeamus. Transacto anno Indictione III, Luna XIV nono Kalendarum Aprilium die, id est XXIV mensis Martij fuisse quis dubitet, qui curam rei huius habere quantulumcumque cognoscitur? Et ideò ab VIII Kalendarum Aprilium die nu-

merandi ſumamus exordium; habemus Martij dies VII, Aprilis XXX, Mai XXXI, A
Iunij XXX, Iulij XXXI, Auguſti XXXI, Septembris XXX, Octobris XXXI, Nouembris XXX, Decembris XXXI, Ianuarij XXXI, Februarij XXVIII, Martij XXXI. Aprilis XII dies, quod eſt pridie Id. Aprilis. fiunt ſimul CCCLXXXIV. Quod ſi iuxta eorum diffinitionem, qui Lunam aliter, quàm ſe veritas habet, computant XIV, non pridie Iduum Aprilium, ſed tertio Iduum demus occurrere, CCCLXXXIII dies imminuto numero colligemus. quod nullo fieri pacto conceditur. Et ita ſemper quotiens dubitatio talis occurrerit, à XV Luna tranſactæ feſtiuitatis vſque in XIV Paſchæ, quod quærimus, dies ſollicitè computemus. Et ſi communis annus eſt, CCCLIV dies, ſi emboliſmus eſt, CCCLXXXIV inueniemus. nec inæqualitas prorſus eueniet. quia regula cycli huius hac ratione ſubſiſtit, cuius enucleatam formulam ſubiecta deſcriptione pandemus.

Anno decemnouennali primo, lunari decimo ſeptimo, à decimo quinto Kalendas Mai, vſque Nonas Aprilis, quia communis annus eſt, ſunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali ſecundo, lunari decimo-octauo, ab octauo Idus Apr. vſque in octauo Kalendas Aprilis, quia communis eſt, ſunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali tertio, lunari decimo-nono, à ſeptimo Kalendas Apr. B
vſque in Idus Aprilis, quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

Anno decemnouennali quarto, lunari primo, à decimo-octauo Kalendas Mai, vſque in quartum Non. Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali quinto, lunari ſecundo, à III Nonas Aprilis, vſque ad vndecimum Kalendas Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali ſexto, lunari tertio, à decimo Kalendas Aprilis, vſque in quartum Idus Aprilis, quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

Anno decemnouennali ſeptimo, lunari quarto, à tertio Idus Aprilis, vſque in tertium Kalendas Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali octauo, lunari quinto, à prid. Kal. Apr. vſque in decimum quartum Kalend. Mai, quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

Anno decemnouennali nono, lunari ſexto, à decimo-tertio Kalend. Mai, vſque in ſeptimum Idus Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV. C

Anno decemnouennali decimo, lunari ſeptimo, à ſexto Idus Aprilis vſque in ſextum Kalend. Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali vndecimo, lunari octauo, à Kalend. Aprilis vſque in ſeptimum Kalendas Mai, quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

Anno decemnouennali duodecimo, lunari nono, à ſexto Kalend. Mai, vſque in prid. Non. Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali decimo tertio, lunari decimo, à Non. Aprilis, vſque in nonum Kal. Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali decimo-quarto, lunari vndecimo, ab octauo Kal. Apr. vſque in ſecundo Idus Aprilis, quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

Anno decemnouennali decimo quinto, lunari duodecimo, ab Idibus Aprilis, vſque in Kalendas Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali decimo-ſexto, lunari decimo-tertio, à quarto Non. Aprilis, vſque in duodecimum Kal. Aprilis, quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV. D

Anno decemnouennali decimo-ſeptimo, lunari decimo-quarto, ab vndecimo Kal. Apr. vſque in quinto Idus Apr. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

Anno decemnouennali decimo-octauo, lunari decimo-quinto, à quarto Idus Apr. vſque in quarto Kal. Apr. quia communis eſt, fiunt dies CCCLIV.

Anno decemnouennali decimo-nono, lunari decimo ſexto, à tertio Kalendas Aprilis, vſque in decimum-quintum Kalend. Mai, quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIV.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ θεῖον νόμον γινομένου κατ' ἐνιαυτὸν ἁγίου, καὶ ἐφεξῆς ὠδῆς Πάσχα, καὶ τῶν τούτου ζητημάτων συντόμως μετ' ἀποδείξεως ἀπόλυσις.

PROLOGVS THEOPHILI Alexandrini Episcopi ad Theodosium Imperatorem de sancto Pascha, quod secundum legem diuinam annis singulis faciamus, & eius quæstionibus breuis & cum dilucida expositione assertio.

ΤΟ μὲν ἅγιον καὶ μακάριον Πάσχα τῇ θεοῦ ἀφορρήδην ἐπιγράφει ὁ νόμος, ὁμοῦ καὶ τὴν μῆνα δηλῶν καθ' ὃν δεῖ τοῦτο ποιεῖν· καὶ τὴν ἡμέραν κελεύων ἀφαιρεῖσθαι μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας· θεοῦ γάρ ἐστιν * ἐν αὐτῷ φέρεσθαι τῷ νόμῳ· Φύλαξαι τὸν μῆνα τῶν νέων, καὶ ποιήσεις τὸ Πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ πρώτου μηνός. μῆνα μὲν νέον λέγει, ὃν καὶ πρῶτον καλεῖ, ἐν ᾧ τελειότητες οἱ καρποὶ τὴν ἡμετέραν τῶν παλαιῶν πρεσημαίνουσι κατάπαυσιν. ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου φυλάττεσθαι τὸ Πάσχα συνέταξεν, οὐκ ἄλλου τοῦτο χάριν, ἢ ἵνα καὶ μίμησιν τοῦ τῆς σελήνης φωτὸς πλήρη τὸν ἴδιον κύκλον ἔχούσης, τὸν μὲν τῆς ἀφροσύνης φωτὸς ἡμεῖς τέλεον ἔχοντες, ἐν σκότῳ ἀμαρτίας μὴ ἀφανιζώμεθα· ἀλλὰ δι' ἀρετῶν, καὶ τοῖς τούτων πεπάλοις οἷα τερπνὰ φυτὰ σκεπόμενοι, λιπῶν δίκην φαιδροὶ ἀφεμισίνωμεν. τεσσαρεσκαιδεκάτην δὲ μηνὸς λέγει, ὃ καὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, ἀλλὰ καὶ τὴν σελήνην· Ἑβραίων γὰρ παῖδες, οὐκ ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ δρόμου, ἀλλ' ἐκ τοῦ τῆς σελήνης κύκλου τὸν μῆνα ποιεῖν ἐπαγγέλλεσθαι· ὅπερ καὶ ὁ μὴν καὶ ὁ ὄνομα τῆς σελήνης λέγεται. μὴν γὰρ αὕτη ὀνομάζεται ἑλλάδι τῇ φωνῇ. Αἰγύπτιοι γοῦν πρῶτον ἀφ' οὗ τὸν τῆς σελήνης δρόμον ὀξύτατον εἶδον, καὶ ἐκ τούτου συμβαίνειν πλησίον τὰς ἡμέρας πρὸς ἀφανισμὸν ἐνόμισαν, ἐξ ἡλίου τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἐπινοήσαι φιλοσοφεῖσθαι, βραδύτερον τοῦ τῆς σελήνης κύκλου τὸν ἑαυτοῦ δρόμον κινούμενον, ὡς καὶ δεκαεπτάμηνον τοῦτον * ῥᾴον καταλαμβάνεσθαι τούτου τοίνυν ὄντος, πολλοὶ καὶ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ ἰσημερινοῦ συντελοῦντα τῆς χειμερινῆς τροπῆς, ὡς πρῶτον δὲ ὅλου τοῦτ-

Deest vox φωνή.

For. διὰ τοῦτο. Mutila sunt hic Græca.

SANCTVM quidem, & beatum Pascha apertè lex diuina distinguit. Mensem quoque eius, in quo debeat fieri significat: diem etiam cum cautela maxima obseruari iubens. Hæc enim Dei vox est in eâdem lege proposita: *Obserua mensem nouorum, & facies Pascha Domino Deo tuo* XIV *die mensis primi.* Mensem autem nouum dixit, quem & primum vocat, in quo adulti fructus, † aduentum suum prænunciant veterum cessationem. In XIV autem die ipsius mensis obseruari Pascha præcepit, non propter aliam causam, nisi propter similitudinem Lunæ, quæ tunc in fulgore plenum habet globum proprium, vt nos quoque perfectum splendorem fidei & sensus gerentes, à peccati tenebris segregemur, & vt vegetati diuersarum varietate virtutum earúmque foliis, veluti amœnæ arboris adumbratione velati, tanquam latæ, atque fructiferæ segetes, pullulemus. XIV autem diem mensis appellat non secundum Solis cursum, sed secundum Lunam. Hebræi enim non ex Solis circulo, sed ex Luna, mensem fieri debere dixerunt: quoniam & mensis secundum Lunæ dicitur nomen, quod Achiua lingua *mene* vocatur. Ægyptij enim primi propter Lunæ celeritatem, ex qua apud quosdam nostrorum erroris causa nasci solebat, ex Solis cursu menses, ac dies supputandos faciliùs crediderunt, eo quod Sol tardius cœlum quàm Luna circumeat, atque ideò possit faciliùs comprehendi. His igitur ita se habentibus, multi & primum mensem, & in eo Paschæ XIV diem nesciunt; quia frequenter secundum Hebræos XII mensem anni hiberni temporis mutationis confinem atque contiguum, vt per omnia primum statuant. Hoc autem faciunt,

† *Vertendum erat* factum

quod vernæ immutationis initium XII Kalend. Aprilis die iuxta Solis cursum semper incurrat; quod ante omnia obseruare non conuenit; † nisi fortè in hac ipsa mutatione inferiùs adhuc, & longiùs constituta per errorem quis XIV computet Lunam, in Paschalis calculi ratione fallatur, quasi primi eam æstimans mensis. Neque enim in XIV mensis immutationis hibernæ, vt prius dixi, nouorum fructuum ponitur mensis: necdum fructibus nouis maturescentibus. quandoquidem nec falces supponi messibus possunt. Hoc enim maximè signum primi mensis lex diuina constituit. Sed quia accidere interdum solet, vt occasione XIV Lunæ mensis primi, nonnulli in errorem cadant, si XIV ipsa Luna in dominicum diem veniat; quo facto necesse est ieiunium solui Sabbati die, quando XIV Luna venire monstratur, & incipimus legi contraria facere: conuenit itaque diligenter attendere, vt quotiens XIV Luna in Dominicum incurrit diem, in sequentem septimanam Paschalem diem potiùs differamus. duplici hoc modo. Primùm quidem, ne XIII Luna inuenta in Sabbati die, soluamus ieiunium: quod consequens non est. quod nec ipsa lex præcipit. maximè cùm & lumen ipsius Lunæ imperfectum adhuc in proprio loco esse videatur. Deinde ne Dominica Luna XIV constituta ieiunare cogamur, indecentem rem, illicitámque facientes. Hoc enim Manichæorum sectæ consuetudo possidet. Quoniam igitur nec XIV Luna veniente in Dominicam diem ieiunare debeamus, neque consequens est vt, si in Sabbati die XIII Luna veniat, soluamus ieiunium, necessariò asserimus hoc in septimanam sequentem debere differri. sicuti paulò superiùs comprehendi. non tamen ex hac dilatione præuaricatione aliqua circa Paschalem calculum perpetrata. Quemadmodum enim decimus [nonus] complectitur nonum: sic & quoties XIV Luna in Dominicum incurrerit diem, eo quod in ea ieiunare non

Cor. ne si

τουσιν. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἀγνοοῦντες ὁ τῆς ἐαρινῆς τροπῆς ἀρχομένης, ἥτις ἀπὸ τῆς πρὸ ιβ'. καλανδῶν Απριλλίου τυγχάνει· ὁ ἐστὶν φαμενὼθ κε', Μαρτίου κα'. (κατὰ δὲ Σύρους, Αντιοχέας καὶ Μακεδόνας Μαρτίου κα'· δύστρου μιᾷ καὶ εἰκάδι) κατὰ τὴν ἡλιακὸν δρόμον· ἣν ἐπιτηρεῖν προσήκει μάλιστα, μήπω ταύτης κατωτέρω πεπλανημένως τις, τὴν τεσσαρεσκαιδεκαταίαν κατὰ σελήνην τάξας διαμάρτῃ τοῦ Πάσχα· ὡς τοῦ πρώτου μηνὸς νομίζων εἶναι ταύτην. οὐ γὰρ ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ χειμερινῆς τροπῆς, ὡς προεῖπον, οὔσης ὁ τῶν νέων τάττεται μὴν, οὔπω τὴν καρπῶν τῶν νέων πεπονημένων, οὐδὲ δυναμένου δρεπάνου ἐν ἀμητῷ πέμπεσθαι. τοῦτο γὰρ μάλιστα σημεῖον τοῦ πρώτου μηνὸς ὁ θεῖος ἔταξε νόμος. ἀλλ' ἐπεὶ συμβαίνει προφάσει τῆς τεσσαρεσκαιδεκαταίας κατὰ σελήνην τοῦ αὐτοῦ πρώτου μηνὸς εἰς πλάνην ἐμπίπτοντάς τινας ἀπαντώσης αὐτῆς ἐν κυριακῇ, ἢ ἐν Σαββάτῳ, περιλύειν τὰς νηστείας, τρισκαιδεκάτης εὑρισκομένης τότε κατὰ σελήνην, ὡς ξένα τοῦ νόμου πράττειν· τοῦτο σκοπεῖν προσήκει, ὅτι περ εἰ συμβῇ τὴν αὐτὴν τεσσαρεσκαιδεκαταίαν τῆς σελήνης ἐν κυριακῇ εὑρίσκεσθαι, εἰς τὴν ἑξῆς ἑβδομάδα ἄμεινον ὑπερτίθεσθαι, δύο τούτων ἕνεκα. πρῶτον μὲν ἵνα μὴ τρισκαιδεκαταίας κατὰ σελήνην, Σαββάτου τότε εὑρισκομένου, περιλύσωμεν τὰς νηστείας. ὅπερ οὐκ ἀκόλουθον, τοῦ νόμου τοῦτο μὴ προστάξαντος· ἀλλὰ καὶ τοῦ φωστῆρος τῆς σελήνης ἔτι περ ἀτελοῦς περὶ τὸν κύκλον τὸν ἑαυτοῦ ὄντος. ἔπειτα ἵνα μὴ καὶ κυριακῆς οὔσης, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταίας κατὰ σελήνην ὑπαρχούσης, ἀναγκασθῶμεν νηστεύειν, ἀπρεπὲς πρᾶγμα ποιοῦντες. Μανιχαίων γὰρ ἐστιν ἴδιον πρᾶγμα τὸ τοιοῦτον. οὐκοῦν ἐπεὶ οὐδὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκαταίας κατὰ σελήνην ἐν κυριακῇ εὑρισκομένης νηστεύειν δεῖ· οὔτε ἀκόλουθον ἐν Σαββάτῳ τρισκαιδεκάτης ἀπαντώσης περιλύειν τὰς νηστείας, ἀναγκαία ἡ ὑπέρθεσις εἰς τὴν ἑξῆς ἑβδομάδα· ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται· οὐ παραλύσεως γιγνομένης ἐν τῷ Πάσχα διὰ τῆς ὑπερθέσεως. ἀλλ' ὥσπερ ὁ δέκατος ἀριθμὸς περιλαμβάνει τὸν ἐννέα. οὕτως ἡ τεσσαρεσκαιδεκαταία τῆς σελήνης ἐν κυριακῇ εὑρισκομένη,

A Δεῖ δὲ μὴ δεῖν ἐν ταύτῃ νηστεύειν, εἰς τὴν ἑξῆς ἑβδομάδα ἡ ἀνάπαυσις γίνοιτο, οὐ τὸ Πάσχα ἐλαττώσουσι ποιοῦσαι· τῶν ἓξ ἡμερῶν, προσλαμβανουσῶν καὶ τὰς ἄλλας. ἄλλως τε ὅπου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τῇ μὲν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ παρεδόθη, τουτέστι τῇ πέμπτῃ τοῦ Σαββάτου· τῇ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐσταυρώθη, ἐν τετραημέρῳ ἀναστάς, τουτέστιν τῇ ἓξ καὶ δεκάτῃ τῆς σελήνης, ἣ τις ἡμέρα τότε ἐν κυριακῇ, ὡς ἡ τῶν διαγελίων ἔχει παράδοσις· ἔχομεν παράμυθιον τοῦ καλῶς ποιεῖν τὸ Πάσχα
B κἂν ἀνάπαυσις γένηται, ἐπὶ τὴν καθεξῆς ἑβδομάδα ἀναβαλέσθαι. ἐὰν μὲν οὖν ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη τοῦ ἀγίου Πάσχα ἔρχηται ἐν Σαββάτῳ, ἢ πρὸ τοῦ Σαββάτου ἐν ταῖς ἄλλαις τῆς ἑβδομάδος ἡμέραις ἀναγέτως τοῦτο ποιεῖν προσήκει· ἐὰν δὲ ἐν κυριακῇ ἀπαντήσῃ ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη τῆς σελήνης τοῦ πρώτου μηνὸς, ἀναβλητέον πάντως εἰς τὴν ἑξῆς ἑβδομάδα. ἡ γὰρ κυριακὴ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ἐστὶν, ὡς προείρηται.

liceat, in proximam ſeptimanam differri neceſſe eſt diem Paſchæ. Nulla enim ex hoc imminutio fieri Paſchæ videtur; quia ipſi ſequentes dies complectuntur & reliquos. Aliter autem, quòd & Saluator noſter XIV quidem eſt traditus Luna; hoc eſt quinta poſt Sabbatum, XV autem crucifixus, die tertio reſurrexit, hoc eſt ſeptima decima Luna, quæ tunc in Dominica die videtur inuenta: ſicuti & ex Euangeliorum obſeruatione comperimus. Habemus ergo ſolatium, quod rectè facere Paſcha poſſimus, etiamſi dilatio fuerit conſecuta, propter incurrentem neceſſitatem: vt ſi XIV primi menſis † incurrit, Sabbato euenerit Luna. aut ſi in aliis ante Sabbatum diebus ſeptimanæ ſequentis acciderit, ſine dubitatione Paſcha celebremus. Si verò in Dominicum inciderit, omnimodo in ſeptimanam ſequentem, vt ſæpiùs dictum eſt, differamus propter eas, quas præfati ſumus, cauſas.

Scribe ex Beda lib. de Rat. Temp. cap. LVIII. vt ſi XIV primi menſis in Sabbato, &c.

His ergo demonſtratis, atque patefactis, hoc etiam conſiderandum eſt, quod
C & lex frequenter cauſa neceſſitatis eos, qui conſtrictione temporis quadam non potuerunt in primo menſe Paſcha celebrare, ſecundo idem facere præcipit. Melius enim eſt in neceſſitate poſitos ſuperiora, quàm inferiora ſectari. quoniam inferiora ſuperioribus continentur, ſuperiora autem ab inferiore numero non includuntur. Illud iterum quod poſuimus declarantes, quoniam decimus numerus nonum intra ſe contineat: nonus autem decimum continere non poſſit. Quod ſi lex ad ſecundum menſem tranſire nos præcipit; ſi non poſſimus ſanctum Paſcha primo menſe celebrare, propter quaſdam neceſſitates; non intelligo cur non, ſi XIV in Dominicum diem incurrerit Luna, rationabiliter in ſeptimanam ſequentem dilationem Paſchæ facere debeamus: manente & primo menſe, & XV Luna, in qua Saluator crucifixus eſt; manente etiam & XVII, † quoniam poſt triduum reſurrexit. Hæc igitur mediocriter à nobis ordinatione diſpoſita vniuſcuiuſque anni calculum, qui ad ſupputationem pertinet Paſchæ *** diligentérque poſuimus. à primo Conſulatu religioſiſſimi Imperatoris Theodoſij centum vſque annos adnectentes ſimul, ac manifeſtantes XIV Lunæ notitiam & Dominici Paſchalis diei.
D

Beda, quando.

PROLOGVS S. CYRILLI.

SANCTVM Paſchæ myſterium, eiúſque clara ſolennitas, ſi ſicut eſt à Saluatore noſtro Apoſtolis tradita obſeruaretur, illibata manſiſſet, ſi eam quorumdam peruerſitas inter cætera fidei ſacramenta minimè temeraſſet. illi etiam qui eorum prauitati reſpondere conati ſunt, & LXXXIV annorum Paſchalem circulum inſtituerunt, perfectæ rationis circulum tenuiſſent, ſi in ſupputatione menſium, vel annorum humanam, ſeu diuinam traditionem ſequi potuiſſent. Vnde tantæ ſunt ignorantiæ tenebris inuoluti, vt in vtrumque Paſchalis ignorantiæ periculum decidiſſent. Ita etiam à XIV Luna, quam vulgus putat XVI, cùm adhuc orbis ſui circu-

lum non impleſſet, ad veſperam Sabbati, & ante menſem nouorum Paſcha celebrando, contra præceptum Domini frequenter docentur erraſſe. Quod alij præuidentes, ac reprehendentes, & quaſi emendare cupientes, quia non diuina reuelatione illuminati, ſed humanæ ſcientiæ præſumptione elati ſunt, peius aliud addiderunt; & ſicut illi per ſex quatuordecennitates; ita & iſti per ſeptem ſedecennitates, & quaſdam dimenſionum pergulas, duplicatos, vel multiplicatos numeros, ac monogrammos adnotando ſcribere niterentur: per quorum difficultates anguſtas, & infinitas controuerſias, quibus ſe inuicem impugnantes noti ſunt, offenſi nonnulli, vt relictis obſeruationibus omnibus VIII tantummodo Kalendarum Aprilium die, quotacúmque Luna, vel feria incidiſſet, iam non Paſcha Domini, quod eſt in die ſolemnitas Reſurrectionis, & in Luna plenitudo luminis, ac ſocietas ſempiterni Solis; ſed natale mundi tantummodo irrationabiliter celebraſſent. Superfluè autem quis extendet humanum ingenium, & linguam habebit expolitam, niſi ab eo, qui ſtultam fecit ſapientiam huius mundi, ad veram ſapientiam ſenſus condirigatur. Cum his igitur, atque huiuſmodi diſſenſionibus per vniuerſum orbem Paſchalis regula turbaretur, ſanctorum totius orbis ſynodi conſolatione decretum eſt, vt quoniam apud Alexandriam talis eſſet reperta Eccleſia, quæ in huius ſcientia clareret, quota Kalend. vel Iduum, quota Luna Paſcha debeat celebrari, per ſingulos annos Romanæ Eccleſiæ literis intimaret. vnde Apoſtolica authoritate vniuerſalis Eccleſia per totum orbem diffinitam Paſchæ diem ſine vlla diſceptatione cognoſceret. Quod cùm per multa ſæcula partem cuſtodiſſent, nullámque inde Scripturarum quiſpiam crederet, vbi nulla quæſtio ſolueretur, & nonnunquam occurreret, vt in Sabbato Luna XX, quæ illi XXIII, decimo quinto Kalendarum Maiarum vſque in VIII, quaſi in ſecundo menſe Paſcha celebrare metuerent, eſſétque magna confuſio in omni Eccleſia, Prætorio, vel Palatio; Theodoſius religioſiſſimus Imperator, qui non ſolùm in humanis, verùm etiam in diuinis legibus placere Deo ſemper ſtuduit; ſanctum Theophilum totius Alexandrinæ vrbis Epiſcopum ſuis literis conrogauit, vt ſacramentum Paſchæ euidentiſſima ratione differere, ſibíque dirigere dignaretur. Cuius ſanctiſſimis præceptis obtemperans, CCCCXVIII annorum circulum Paſchalem inſtituit, eiúſque clementiæ, à primo anno Conſulatus eius vſque ad centum calculans, quoto Kalend. vel Iduum, & quota Luna Paſcha debeat celebrari, ſubiectis ſuis literis deſtinauit, manifeſtámque veritatem ſub libello breuiter perſtrinxit. In quo reuelante ſibi Domino, perfectæ rationis ordinem pandit, omnéſque errores, ac ſuperfluas quæſtiones luce clarius expugnauit, atque diſſoluit. Sed quoniam iam illi diuerſi circuli per totum orbem diſſeminati, etiam noſtrorum animos inconcuſsè poſſederunt; iſte, qui nuper eſt editus, vix ad paucos potuit peruenire. Cuius cum nimia profunditate penè omnes ſenſus excedere peruidiſſem, reuelationem Domini poſtulaui, & hoc, quod de ipſo fonte haurire promerui, in iſto libello præſumens expoſui, quod nec illos, apud quos ipſum circulum vidi, intellexiſſe cognoui. Et ne forte quadringentorum XVIII annorum infinita congeries aut faſtidium cognoſcendi, aut pigritiam deſcribendi quibuſdam afferret; in nonaginta quinque annos eumdem circulum breuiaui, quos per illos annos voluere ſine vlla differentia recognoui. Vnum tantum aſſem in quibuſdam annis propter rationes biſſexti, qui occurrere non potuit vſque ad illum ſummum circuli vltimum annum, qui redit ad caput, adiiciendum, vel potiùs dimittendum admonui. A XII autem Kalendarum April. die, vſque in VII Kalend. Mai per dies XXXV, qui faciunt ſeptimanas V, ſanctum Paſcha celebrare confirmans. De ipſa ſeptimana habere manifeſtum eſt, reliquos eius quinque dies adiicit; vt propter Dominicam diem à XIV Luna vſque ad XXI, ſicut præceptum eſt, diſtendiſſet. Quæquidem Luna efficitur XIV à XII Kalendarum April. die, vſque in XIV Kalendarum Maiarum: & propterea hos quoque dies protendere minimè dubitaui: quòd ipſa Luna in VII Kalend. Mai protenditur infra primi menſis terminum, & naſcitur, & impletur ſecundum ſupputationem Hebræorum, quibus Paſcha in præfiguratione Chriſti præceptum eſt. Poſt annus emboliſmicus occurrit, qui XIII menſes lunares, id eſt CCCLXXXIV dies habere ſancto Moyſi diuinitùs reuelatum eſt. Vnde

A

B

C

D

Hæc mendoſa ſunt.

Hæc mendoſa.

A constat hos quinque dies mensis nouorum additos, id est non secundi mensis esse, sed primi, qui etiam si secundi essent, propter Domini resurrectionem erga Ecclesiæ plenitudinem non immeritò viderentur adiici. Illi etiam, qui longiùs habitabant, vel immundi in anima fuerant, in secundo mense iussi sunt Pascha celebrare. quod in typum intelligitur sanctæ Ecclesiæ: quæ cum omnibus dæmonibus fornicata immunda videbatur in anima; salubri verò confessione mundata ad secundam natiuitatem, quasi ad secundum mensem, transire præcipitur. Ante mensem autem nouorum, mensis est vltimus, & in quo verum Pascha fieri penitus abnegatur. Sed vt breuiter dicam quæ sint in eorum disputatione diuersa, Luna, quam illi tertiam, vel XVI, vel XXIII impropriè nuncupant, hanc sanctus Theophilus primam, vel XIV, vel XXI cælo demonstrante confirmat. Pascha autem, quod vltra XII Kalend. Mai celebrare formidant, sanctus Theophilus vsque VII Kalend. Mai differre non dubitat. In ordine autem annorum illorum quidam in XIV anno, quidam XVI, vnam diem de incrementis lunaribus addiderunt: hanc sanctus Theophilus in XIX adiicit. Vnde illorum
B supputatio, quia inconueniens, ac diuersa est, properat: huius autem, quia veritate subnixa est, superat, & in perpetuum perseuerat. Ita enim XIV Lunam vult videri in cælo Theophilus, vt pleno orbis circulo eodem momento oriatur, quo occidit Sol, eadémque nocte transacta, Lunâ occidente Sol oriatur. Vnde euidenter apparet, quod Luna illi XXIII vigilare in Sabbato Paschæ formidant, ipse XXI assignans sine vlla trepidatione sanctum Pascha censeat celebrare. & quod illi præterito Sabbato XV mentientes anticipant ipse XIII ostendens, non eos iustè celebrare contendens, ad XXI differre non dubitat. XX autem IX & semis dies Lunam habere manifestum est. quæ duplicata efficiunt LIX, quibus vna dies præter illos duos semisses adiicitur, vt LX videantur impleri, & efficitur lunaris legitimus saltus. vt si verbo tenus fuerit Luna V, alia die non dicatur sexta, sed septima: XXX autem Luna medietatem crescentis exinde quæ dicitur XXX, quæ & prima calculemus, nullus ignorat. Talis ergo debet videri XXIX, qualis post pridie ad vesperam prima. XXX autem Luna videri omninò non potest; quæ ad vltimum finem medio ipso XXX die consumitur, Solíque coniungitur, eodémque momento renascitur, paulatimque ab eo recedens, & per reliquam ipsius diei
C XXX partem, vsque ad aliam diem, quæ prima dicitur, crescens post Solis occubitum sic videtur, quemadmodum dixi ante pridie XXIX diluculo cernebatur. Qualis ergo est cæcitas mentis, vel dementia, vt cùm videri non possit XXX, videatur adhuc deficiens, & dicatur prima, nonnunquam etiam & secunda? ac sic per omnem ordinem mentiuntur. Sicut enim pro XXX, secundam, & pro prima tertiam vocant; sic pro XIV, XVI, & pro XXI, dicere compelluntur XXIII, sicut illius paruitate, qui dictus est, bissexti dies inuenisse, vt per hanc fallaciam Diabolus inter ipsa fidei sacramenta aucupetur animas Christianas. Hoc itidem in summo & inseparabile ponit exemplo, quod Saluator noster Luna XIV, quinta feria, Pascha cum suis Discipulis celebrasset, & vt semper ita fieret imperauit. Quod hodiéque, sicut est traditum, celebratur, sanctúmque chrisma conficitur, & cœna Dominica anniuersaria solennitate completur. quod est perfectum, ac maximum sacramentum: sicut sanctus Apostolus sibi traditum, & ita tradidisse Corinthiis gloriatur. XIV traditur, XV passus, & XVII resurrexit: ea videlicet Lu-
D na, quæ nullis interiectis tenebris, etiam secundum supputationem vulgi Solis lumine diluculo sociatur. Hoc enim veræ salutis indicium, vt post tergum relinquentes tenebras totius malitiæ æterno illo Solis lumine perfruamur. Hunc ergo biduum Lunæ superfluum si dimiseris, illos quinque dies mensis nouorum iuxta rationem additos intellexeris; sed & illum diem de incrementis lunaribus in XIX annos, non XIV, vel sedecim adieceris, omnem vim, & rationem veritatis huius mysterij recognosces. Luna autem, quæ ab his dicitur III, hodiéque à Iudæis, & Græcis dicitur prima, & meritò videtur ad vesperam, quia iam & semis habere de XXX, & quæ, & æquè & prima.

A

EPISTOLA S. CYRILLI EPISCOPI.

DOMINIS honorabilibus, ſanctis fratribus Epiſcopis, Aurelio & Valentino, ſed & omni ſanctæ congregationi in Carthaginenſi Synodo congregatæ v Kalend. Decembris, Cyrillus ſalutans in Domino charitatem veſtram. Scripta venerationis veſtræ multam habentia quærimoniam cum omni lætitia per filium noſtrum Innocentium Preſbyterum ſuſcepi, à nobis ſperantia, vt de ſcrinio Eccleſiæ noſtræ veriſſima exemplaria ex authentica Synodo apud Nicæam ciuitatem Bithyniæ metropolim à ſanctis Patribus conſtituta, atque firmata, ſub fidei noſtræ profeſſione, veſtræ dilectioni porrigamus. Vnde Domini honorabiles fratres ſalute præeunte neceſſe habui per horum latorem filium noſtrum Innocentium Preſbyterum fideliſſima exemplaria ex authentica Synodo in Nicæna ciuitate metropoli Bithyniæ habita veſtræ charitati dirigere; quæ & in Eccleſiaſtica hiſtoria requirentes inuenimus. De Paſcha verò, vt ſcripſiſtis, mandamus vobis IX Kalend. Maias B
nos futura Indictione celebrare. Et alia manu. Deus & Dominus ſanctam Eccleſiam, id eſt, congregationem cuſtodiat.

Quod optamus, cariſſimi fratres, vt ſimul Paſcha celebremus IX Kalend. Mai, propter rationem emboliſmi anni. Quod ſi faciatis VII Kalend. April. Luna XXII, vt cùm præparatis communem annum facitis de emboliſmo, dum obſeruatis Lunam incenſam in III Non. Martias, iuxta regulam Latinorum Kalend. Ian. Dominica Luna XXVII; & non obſeruandum eſt in hoc anno pro cauſis, quas ſuprà diximus. Sicut enim vitandum eſt Paſcha quæ diximus in hoc anno; ita cauendum eſt, ne faciamus Paſcha anni emboliſmi in anno communi, & communis in emboliſmo. Debemus enim inueſtigare Epactas lunares in menſibus totius anni, vt celebremus Paſcha in Luna primi menſis, in principio anni, poſt veris exordium. Sol enim ipſe quotidie terra, marique pariter cluditur in fine diei, & in diei initio aperitur, & finit Sol curſum totius anni in XII Kalend. Apr. & lunaris globi plenitudo vel diminutio digitorũ motu, rationis magiſterio, C
& calculi ſupputatione aliqua præuidetur: vt numeremus XII tantum Lunas iuxta ſupputationem legalem Hebræorum in anno communi, & XIII in emboliſmo, ſecundum computationem dierum. Indicabo verò vobis, quod Pachomius Monachus inſignis factis Apoſtolicæ gratiæ egregius fundator Ægypti cœnobiorum, edidit ad Monaſterium, quod lingua Ægyptiorum vocatur bonum, literas, quas Angelo dictante perceperat, vt non errorem incurrerent in ſolemnitatis Paſchalis ratione; ſciréntque Lunam primi menſis in anno communi, & emboliſmo. Cariſſimi Domini mei in mente habetote quod conſtitutum eſt Paſcha primum in Ægypto, ad commonitionem, vt manducarent filij Iſrael agnum in typo veri agni, in Luna primi menſis. Poſterius autem Paſcha factum eſt ad recordationem, in quo manna deſcendit: quod oſtendit, quod recederet agnus vmbralis, quando deſcendiſſet verum manna. Dominus autem noſter Ieſus Chriſtus coniunxit in vna die agnum Iudæorum verum manna, quando benedixit panem & vinum dicens: *Hoc eſt corpus meum, & ſanguis meus*, in Luna primi menſis, in anni princi- D
pio. Ideo recordemur, & memores ſimus offerre quæ obtulit Ieſus pro nobis in primo menſe. Dixit enim Dominus Ieſus: *Hæc quotieſcumque feceritis, in mei recordationem & memoriam facietis*. Scruteminíque diligentiſſimè quæ ordinauit Synodus Nicæna, Lunas XIV omnium annorum per decemnouennalem cyclum, vt non fallamur in Luna primi menſis, & celebremus Paſcha in ſequenti Dominico, & non faciamus in Luna XIV cum Iudæis & Hæreticis, qui dicuntur Teſſareſcædecatitæ; & conſtitutum eſt in omnibus Synodis, præter Synodum Gangrenſem, & Cæſarienſem, vt non faceret vlla Eccleſia, vel ciuitas, & omnis regio contraria his quæ ſtatuta ſunt de Paſcha in Nicæno Concilio. Credite mihi, quod ſi non ſcripſiſſet Synodus Nicæna cyclum lunarem primi menſis, ſufficeret cyclus lapidis Silenitis in Perſide ad exemplum rationis Paſchalis, cuius candor interior cum Luna primi menſis creſcit, & decreſcit. Ideo nuntiaui vobis

A hæc omnia, eo quod dubitastis de Luna primi mensis in hoc anno. Ideo præcipio vobis ne faciatis Pascha in mense Martij in anno emboliſmi, ſed in IX Kal. Mai in vnitate Ecclesiæ Catholicæ verum agnum veri Israelitæ immaculatum immaculati comedamus. quia in vna domo præceptum est Israëli carnali agnum anniculum comedere. De quo agno immaculato veraciſſimè præceptum est: *Non occides agnum in lacte matris ſuæ*: hoc est in proximo Pascha conceptionis suæ in vtero matris suæ. Ideo prægnantem Mariam, ne sicut stuprata, & adultera lapidibus interficeretur, clam voluit eam dimittere. Vt verò non occideretur agnus in lacte matris suæ in Pascha natiuitatis suæ proximo fugit Ioseph in Ægyptum, Angelo præcipiente in mense Martio, anno reuertente. in quo mense eduxit Cain Abel iustum in campum, vt ocideret eum in typo Christi educti ad Prætorium Pilati in sexta feria: quia in eodem die conceptus in vtero est, & mortuus in cruce, dum in sexta feria mortuus est Adam in anima pro peccato, in Paradiso, & in eodem die obiit in corpore. Responsum est, vt opinor, omnibus, quibus interrogastis me, &
B omnia scripta authentica Synodi Nicænæ protuli.

HILARI AD VICTORIVM EPISTOLA.

DILECTISSIMO honorabili sancto fratri Victorio, Hilarus Episcopus Archidiaconus Vrbis Romæ. Cùm pleraque de ratione Paschali tam de Græco translata, quàm à Latinis condita recenserem, discrepare inter se vtrorumque sententias, atque sibi inuicem resultare perspexi: vt ne vtraque pars dum impugnatur, ab altera putetur euidenter adstruere huius obseruantiæ disciplinam. Quo fit vt cùm institutio Latina vel Græca † eruditione domesticæ magis fauere contendit præcipuo numeri per- eruditioni
agenda inter errorum dissensiones tempus sæpe non congruat. Quapropter, dilectissime frater, tantarum rerum ambiguitate permotus, tuæ dilectionis studio fidenter iniungo, vt per otium diligenter inquiras, vel vnde supradicta diuersitas oriatur, vel qua potissimùm ratione veritas indagetur: vt deinceps dissonæ opinionis errore sublato, idem semper tenere possit vniuersitas: quatenus
C cuncti in commune fideles à dubiis omnibus expediti, in summi celebritate mysterij inoffenso deuotionis tramite dirigantur.

EPISTOLA VICTORII AD HILARVM Papam.

DOMINO verè sancto, & venerabili in Christo Papæ Hilaro Vrbis Romæ Episcopo, Victorius. Vtinam præceptis tuis, sancte Papa Hilare, tam affectu valeam parêre, quàm voto. Est enim & hoc opus arduum, & meæ intelligentiæ facultas exigua. Ego autem, quod ad me attinet, etiamsi † delicatæ materiæ super quantitate satis *For.* delehabeo iussioni tuæ possibilitatis meæ non obedientiam defuisse: quæ tamen gatæ.
etsi ministerium minimè expleret iniunctum, certè debitum exsolueret obse-
D quium. téque deprecor, vt si quippiam secus, quàm voluisti, prouenerit, imbecilitatem meam, atque onus impositum æquo iure perpendens, imperfecti laborem negotij officio malles æstimare, quàm merito. Maximum enim indicium meæ erga te reuerentiæ est imperiis tuis amplius me impendere voluisse, quàm possim. Quod si dignum aliquid tua lectione confecero, id erit profectò diuini muneris: tum etiam beneuolentiæ tuæ; cuius fauor oblectans inertes quoque excitat ad profectum: nec dubitabitur huius fide perficiendum, cuius est † adoratio- *For.* id ora.
ne susceptum. cùm mihi quoque fiducia sit peragi posse quod præcipis, cui id tam confidenter iniungis. Quisnam non intelligat tuis orationibus iámque præsumptum, quod etiam per me credis implendum? Neque enim temerè delegasse, vbi non tam meæ doctrinæ industriam, quàm tuum iudicium videris exposci.

A

VICTORII PRÆFATIO PASCHALIS FESTI.

PASCHALIS igitur festi cursum tuis potiùs orationibus, quàm meo fretus ingenio, quantum res sinet, explorare contendens, datæ ad me eandē formam secutus epistolæ, quæ inter huiuscemodi Scriptores sit causa discordiæ paucis expediam, ac deinde quid magis videatur congruere veritati, quantum valuero, Domino donante, diligenter absoluam. Discrepare inter se disputatores præcipuæ festiuitatis primùm omnium necessitas illa compellit. † Qui Paschalis cycli, siue qui post LXXXIV: seu post XCV annos, vel etiam qui post C & XII annorum spatia propagati, eodem, quo præterierant, ordine in principium sui, atque originem redire creduntur. † In aliquibus quidem dierum sunt parilitate concordes, sed in Lunæ varietate dissentiunt. Et rursus cùm in lunari supputatione reperiuntur stabiles, dierum mobilitate confligunt. Neque solum alio alius est propria diffinitione dissimilis: verùm etiam singuli quique eorum in semetipsis alternatione prædicta lunari scilicet, ac dierum nunc varietate subsistunt, nunc assertione deficiunt. Hûc accedit, quod lunaris ipsa dinumeratio ita cunctorum est variata sententiis, vt cùm isti, verbi gratia, eandem Kalend. Ian. primam fuisse pronuncient, alij XXX, nonnulli secundam proueniſſe contendant. Tum deinde hi, qui cyclum annorum LXXXIV ediderunt, XII peractis annis, Lunam vnam per idem tempus certis annua reuolutione minutis asserunt calculandi lege succrescere, adiiciendam legitimo cursui esse præcipiunt. Item sunt qui hanc eandem XV demum incipiente anno magis adnumerari definiunt. Porrò hi qui post CXII annos in id cyclum, vnde ortus fuerat, reuerti confirmant, ea ipsa incrementa lunaria, quæ superiùs nominaui, post annos XVI subnecti debere constituunt. Hi verò, qui annorum V, & XC cycli obseruantiam comprehendunt, post X, & IX annos Ægyptiorum more continuato ordini, quod est verius, hoc argumentum lunare subiiciunt. Adcrescit præterea etiam aliud erroris genus, dum in regulis primi mensis, quo Pascha Dominicum celebrari statuunt, magna oritur vtrisque contentio.

F. quod Paschales.

F credunt, in.

B

C

Latini namque à tertio Nonas Martij vsque in III Nonas Aprilis, diebus scilicet XXIX, obseruandum maximè censuerunt, vt quocumque eorum die Luna fuerit nata, efficiet primi mensis initium. Cuius Luna XIV si feria VI fuerit, sequens Dominicus, id est, Luna XVI, festiuitati Paschali sine ambiguo deputetur. Sin autem dies Sabbati Plenilunium esse contigerit, & consequenti Dominico Luna XV reperiri, eadem hebdomada transmissa, in alterum diem Dominicum, id est Luna XXII transferri debere Pascha dixerunt: ne minus eiusdem Dominicæ resurrectionis † peragendo mysterio destinarent, quàm XVI, nec amplius quàm XXII Lunam aliquando reciperēt: eligentes potiùs in Luna XXII diem festi Paschalis extendi, quàm Dominicam passionem ante Lunam XIV vllatenus inchoari. Quartasdecimas porrò Lunas mensis eiusdem à XV Kalend. Aprilis, vsque in XVII Kalend. Mai asserunt esse seruandas. Sanctæ memoriæ contrà Theophilus quondam Alexandrinus antistes ad Theodosium Imperatorem datis epistolis, ex primo ipsius, & Gratiani quinquies Consulatu conditum Paschale direxit. in quo annuntians ab VIII Id. Martij vsque in diem Nonas Aprilis, quolibet medio eiusdem temporis spatio natam perhibet Lunam facere primi mensis initium. à XII verò Kalend. Aprilis vsque in XIV Kalend. Maij Lunam XIV solerter inquiri, etiam si diem incidat Sabbatorum, post sequenti Dominico Luna XV celebrandum Pascha sine dubitatione conscripsit: hoc regulariter, cautéque custodiens, ne ante XII Kalend. Aprilis Plenilunium, id est Luna XIV huic definiendo sacramento patiatur apponi. neque hoc in primo mense, sed XII æstimat computandum. Plerumque sanè partis vtriusque sententia in vnum quidem solennitatis huiuscemodi diem concurrit, & conuenit; sed in Lunæ dinumeratione variatur. cúmque eam Ægyptij XV Lunam in diem Paschæ verbi gratia numerarent, non † in eadem XVI, vel XVII calculantur. atque ita cùm apud Ægyptios prima aut vicesima Luna lectione Paschæ producitur, à Latinis XII, vel

Al. passionis.

Al. XVI.

D

F. nos & calculamus.

A etiam XXIII perhibetur. Fit itaque, vt Paschæ diem, quam illa delegerit, ista pars respuat. quod indè, sicut iam diximus, euenire certissimum est, quia tam *in* regulis temporum, quàm in disputatione lunari pars alterna non congruit. Neque mirum si diuersarum opinionum cycli sibi inuicem oppositi, atque collati non coeunt, cùm in propria quisque institutione, qua præfinito tempore in idipsum redire, & fideli creditur ratione decurrere, hæc eadem reuolutione nequaquam in omnibus doceatur diffinitionis propositæ tenere constantiam. Quod etiam beatæ memoriæ Theophilus tacitus quodammodo † iudicauit, cum vniuersis cyclorum limitibus, circulisque dispectis, qui etiam legitimi putabantur, laterculi sui formam huic operi destinatam ab omni necessitate præfinitæ recursionis exutam, absolutè in centum annorum promulgauit ætatem. quod aut nostris arbitratus sufficere posse temporibus, aut curiosioris diligentiæ laborem declinans, scrutandum posteris negotium reliquit. *Al.* indicauit.

Has inter conflictiones diuersa opinantium, eorum scilicet, qui regularem tra-
B mitem, seriémque temporum Lunæ ratione, quibus oportet peragi Paschale sacramentum, variis licet sententiis, ingenti tamen studio condere, stylóq; explicare conati sunt, audax quidem videtur esse huius rei quenquam profiteri veritatem, de qua tales, tantique nutauerunt. Verùm quia *apud Dominum non est acceptio personarum*, orationibus vestræ sanctitatis adiutus, videre mihi videor istius disciplinæ secretum luculentissimè posse reserare, si ab ipsius mundi primordiis dierum institutio, ac Lunæ, vel temporum, ac deinceps huius solennitatis initium requiratur: atque ita per digestum ordinem sæculorum quæstionis obstruſæ expletur integritas. Recensitis igitur fidelibus historiis veterum, beati scilicet Eusebij Cæsariensis Palæstinæ ciuitatis Episcopi, viri imprimis eruditissimi, atque doctissimi Chronicis, Prologóque, ac perinde his, quæ à sanctæ memoriæ Hieronymo his de Chronicis sunt adiecta presbytero, per quem in Latinum quoque probantur translata sermonem: hisque etiam, quæ à sancto, & venerabili viro Prospero vsque ad Consulatum Valentiniani Augusti VIII, & Anthemij constat fuisse sup-
C pleta: reperi à mundi principio vsque ad diluuium II CCXLII annos. item à diluuio vsque ad natiuitatem Abrahæ, annos DCCCCXLII. Natum autem Abraham XLII anno regnante iam Nino eadem monimenta testantur: à cuius tempore etiam gestarum rerum publici scriptores apud barbaros esse cœperunt. Quapropter vir venerabilis prædictus Eusebius Chronicorum abhinc exorsus historiam, volens industriæ suæ fidem mundanarum quoque annalium coætaneo relatu perpendi, & professæ veritatis etiam Gentilium literas testes scisciari, contentus est præterita sæcula sacris voluminibus explicare, ætates tantarum summarum consummatas retro generationum ex Prologi textu patefaciens, & operis plenitudine sub annorum recapitulatione pariter comprehendens. Cuius tenorem vir venerabilis Prosper secutus iisdem Chronicis hæc eadem egregia breuitate composuit; vt eorum initium à mundi inchoaretur exordio. Porro ab Abraham vsque in sextum Valentis Consulatum, & Valentiniani secundum, II CCXCV. ac deinde ab Ausonio, Olybrióque Consulibus, qui sequuntur, ad VIII Valentiniani Augusti Consulatum, & † Anthimi, VII, & LXX. & simul omnes à mundi origine vsque *Cor* Anthemij.
D ad Constantinum, & Rufum Consules præsentes, V DCLVIII anni referuntur: quibus ob veritatem certiùs indagandam bissextos etiam copulaui: quo manifestiùs appareret, vtrum sibi vel bissextorum ratio v dierum tam Kalendarum Ianuariarum, quàm VIII Kalendarum Aprilium, qui † mundo traditur institutus, continuata disputatione concineret. Quibus vndique † peruersis congruentibus, restabat inquiri si Lunæ dinumeratio, quæ die quarta existentis mundi, id est v Kal. Aprilis plena, hoc est XIV, iubente Creatore in inchoatione noctis exorta est, pari lege transactis, præsentibúsque temporibus consonaret, quam tot à sæculis computatam, & Kal. Ian. III feria, Luna XX, & VIII Kal. Apr. II feria XIV Luna Constantino & Rufo Consulibus perseueranti oratione peruenisse compertum est, iuxta Ægyptiam disciplinam; qua euidentissimè deprehensum est, quod XIX annorum porrecta curriculis in semet ipsa semper iisdem vestigiis se reuoluens, annum, quem XX inchoat, hunc eandem metiatur & primum. Cùm itaque nihil resedisset ambigui, diebus, Lunis, atque bissextis inde à constitutione mundana *Cor* quo mundus. *For.* perversus.

in noſtram vſque progeniem mirabili decurſione concordibus, neceſſarium fuit, propter quam maximè huic inquiſitioni ſecundum venerationis tuæ mandatum mea deſudabat intentio, vt inſtituta Paſchalia perſcrutarer, vel illius temporis, quo præceptione diuina per Moyſen à filiis Iſrael agnus eſt immolatus in Ægypto: vel illius præcipuè, quo pro redemptione noſtra, atque ſalute ille verus agnus, cuius figura præceſſerat, *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.* A

Rurſúſque omnibus annis, temporibus, diebus, ac Luna maximè, quæ iuxta Hebræos menſes facit, ritè decurſis à mundi principio, ſecundum prædictæ hiſtoriæ fidem, vſque in diem, quo filij Iſrael Paſchale myſterium cœleſti initiauêre mandato, & ab Ægyptia clade agni occiſione ſaluati ſunt, biſſextorum pariter neceſſitate decurſa, quantum fida ſupputatio inueſtigauit, anni III DCLXXXIX, V feria IX Kalend. Aprilis, Luna XIII incipiente iam veſpera docentur impleti. Cuius ſequenti die tertio milleſimo ſcilicet anno, ac ſexcenteſimo nonageſimo præcedente menſe primo, VI feria, VIII Kalend. Apr. Luna XIV noctis initio Hebræos claruit agni ſacrificium peregiſſe. Paſcha quippe, ſicut omnimoda traditione cognoſcitur, anni principio, non in fine celebratur. Paſſum autem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum peractis V CCXXVIII annis ab ortu mundi eâdem Chronicorum relatione monſtratur. Quod geſtum inchoante † XXVIII anno non po- *Cor.* XXIX. teſt dubitari. ſiquidem VIII Kal. Aprilis primo menſe, Luna XIV veſpere præcedente, ſicut ab initio creaturæ quarta die facta eſt, cœpiſſe doceatur, adiunctiſque biſſextis ad ſummam V CCXXVIII annorum, ſequenti XXIX anno, V feria docet ſe traditione præuentum. Primo verò azymorum die Dominus noſter Ieſus Chriſtus cœnans cum diſcipulis ſuis, poſtquam ſui corporis, & ſanguinis ſacramenta patefecit, ad montem Oliueti, ſicut Euangelia ſancta teſtantur, progreſſus, ibique detentus eſt à Iudæis, tradente diſcipulo. deinceps VI feria ſubſequente, id eſt, VIII Kal. Aprilis crucifixus eſt, & ſepultus tertia die, hoc eſt VI Kal. Aprilis Dominico ſurrexit à mortuis. Quapropter omnibus fixo limite conſonis, neceſſarium erat propter Paſchalis obſeruantiæ rationem, dies & lunares annos à mundi ipſius deſcribi principio, quo poſſit rerum curſus euidenter agnoſci. Sed quia im- C menſum opus maioris otij eſt, ne diutiùs præcepta differrem, breuiarium eius in- *For.* quo. terim explicaui. † Quod tamen ex ipſius plenitudinis ordinatione deſcendat, ex tempore Dominicæ Paſſionis, diebus Kal. Ian. & nominibus Conſulum à duobus Geminis, Rufo ſcilicet, & Rubellio, vſque ad Conſulatum Conſtantini & Rufi diligenti annotatione collectos, per CCCC & XXX annos cum Lunis, atque temporibus, ac deinceps ſine Cõſulibus per annos centum & duos futuros, vt DXXXII annis omnis ſumma conſtat, patefacere properaui. Quæ ſumma ita cunctarum, quibus excepta eſt; ſeries regularum ſua reuolutione complectitur, vt eodem tramite & in id, vnde eſt orta, reuocetur, & ad finem priſtinum de nouo circumacta perueniat. Aderit autem miſericordia Domini, vt conſummatam potioris negotij veritatem, quam ſuperiùs comprehendi, iam præmiſſa ſæculorum omnium ratione, qua ſacra feſtiuitas abſque ſcrupulo celebranda pandatur, non magis ſenſibus, intimatã, quàm præſentatam veſtris aſpectibus æſtimetis. Illud præterea inſinuare non diſtuli propter diuerſorum Paſchalium conditores, vbi hoc in eodem cyclo D dies Paſchæ geminata deſignatione poſitus inuenitur, id eſt, vbi Luna XV, & dies Dominica, & poſt VII dies XXII conſcribitur, non meo iudicio aliquid definitum, ſed pro Eccleſiarum pace Apoſtolici Pontificis electione ſeruatum. quatenus ne- *Fortè* non pertinebat, *vel certè* non prætéritem. gotium, quod ad meum † pertinebat officium, præterirem, & in eius conſtitueretur arbitrio, qui vniuerſali Eccleſiæ præſideret, quænam potiſſimùm dies in tali conditione ſolennitati præcipuè deputetur. Nam cæteris, quæ à latere ſimiliter adiecta ſunt, non firmatur authoritas, ſed varia ſignificatur opinio. Cùm verò conigerit Luna XXVII Sabbato, vel maximè die Kalend. Ian. prouenire abſque biſſexto, nouerit ſanctitas veſtra Paſcha niſi XIII Kalend. Aprilis ſecundum Latinos haud vnquam celebrandum, etiamſi Luna conueniat, penitus inuenitur: aut VIII Kalend. Mai ſecundum Ægyptios, quod aliquotiens obſeruatum eſt, reperiri non poſſe.

AD

A

AD APPENDICEM,

ID EST,

SCRIPTORVM VETERVM OPVSCVLA,
DE PASCHATIS CELEBRITATE,

NOTAE.

B

AD EPISTOLAM PROTERII.

DE epistolæ huius argumento, ac tempore, habes lib. II, cap. LXIV, pag. 222. De Paschate anni Diocletianei CLXXI, Christi CCCCLV, hesitatio suborta erat, de qua consultus Proterius à S. Leone, respondet.

P. 872 B. *In octogesimo quidem anno.*] Meminit vtriusque S. Ambrosius in Epistola eiusdem argumenti ad Episcopos Æmiliæ. Annus Diocletiani LXXXIX iniit à Thoth fixo anni Christi CCCLXXII. Igitur anno sequenti, Christi CCCLXXIII, labente eodem anno Diocletiani, orta est altercatio super Paschate, cyclo Lunæ XIII, Solis XVIII, litera F. Neomenia Paschalis XI Martij, feria II. decima-quarta, Martij XXIV, feria VII. Ideo nonnulli in termino celebrarunt: Catholici autem Martij vltimo. Præerat tunc Romanæ Ecclesiæ Damasus: Alexandrinæ legitimus Episcopus erat Petrus, qui Athanasio suffectus erat mortuo iam
C anno CCCLXXI. Itaque diuinandum est quid S. Proterius sibi velit, cùm superstitem ait fuisse tunc patrem, & Episcopum Anastasium. An Athanasium scripsit, & hallucinatus credidit eum, qui biennio antè decesserat, adhuc illo tempore vixisse?

In nonagesimo autem tertio.] Christi CCCLXXVII, cyclo Lunæ XVII, Solis XXII, litera A. Terminus Paschalis Aprilis IX, Dominica. Ideo XVI eiusdem mensis ritè celebratum est.

Item cum centesimo sexagesimo.] Christi CCCXLIV. Vide lib. II, pag. 221.

Necesse est igitur & in ducentesimo.] Scribe, & in centesimo septuagesimo primo.

P. 873, A. 3. *Illud etiam necessario.*] Corrigendum, & in futuro centesimo nonagesimo octauo. Hic est Christi CCCCLXXXII. Cydus erat Lunæ VIII, Solis XV, litera C. Igitur neomenia Paschalis Nicæna V Aprlis, Terminus Aprilis XVIII, siue XIV Kalend. Aprilis Dominica die. Itaque diffundendum Pascha fuit in VII Kalend. id est XXV Aprilis.

D

AD EPISTOLAM I DIONYSII EXIGVI.

HAnc Epistolam Dionysianarum primamesse in posteriori non obscurè author indicat. Ea in regio codice, quem vtendum mihi Cl. V. D. Rigaltius dedit, vnica reperitur, eáque paulo quàm in Sirmondiano castigatior. Itaque cùm illam typis iam expressam cum regio contulissem, vnum & alterum locum, cui asteriscos adscripseram, ex eo suppleui: & in errata retuli. In eodem porro exemplari regio post Epistolam ista seruebantur.

Incipit cyclus decemnouennalis, quem Græci enneacædecaëterida vocant, constitutus à sanctis Patribus, in quo quartasdecimas Paschales omni tempore sine vlla reperies falsitate. Tan-

ùm memineris annis singulis qui cyclus Lunæ, & qui decemnouennalis existat. In præsenti namque tertia Indictio est, Consulatu Probi iunioris, tertius-decimus circulus decemnouennalis, decimus lunaris est. A

Hæc Dionysij ipsius esse verba satis intelligimus. quibus ista subiecta sunt.

Hic autem cyclus Dionysij V *decemnouennalibus constat, hoc est* XCV *annis, sumitque exordium à* DXXXII *anno Incarnationis Domini, & desinit in* DCXXVI *anno. Hunc ergo cyclum prætermisimus, eo quòd totus præterierit.* Hæc ibi.

Ex prioribus Dionysij verbis colligitur annus, quo hanc epistolam author eluebrauit, ac cyclum suum XCV annorum descripsit: nimirum æræ communis DXXV, Philoxeno, & Probo Coss. Indict. III, aureo numero XIII.

Pag 874. B. *Quam post modum nonnulli.*] Credas de Scaligero vaticinari Dionysium; qui disponendi, ac celebrandi Paschatis rationem ex Iudaico computo præscripsit: nec aliter censuit ritè peragi posse, nisi recutitorum ille cyclus in vsum Ecclesiæ veniret: quod satis V libro refutatum est.

C. Papa denique Theopolus.] Lege caput LXVII, & LXVIII lib. II. Inde scies falsum esse Gennadium, qui à Nicæno Concilio conditum fuisse putauit annorum XCV cyclum, eundémque Theodosio principi oblatum à Theophilo. Atqui Cyrillus Theophili successor, hunc primum fabricatus est: vt hîc Dionysius indicat. B

XCV *autem annorum.*] De cyclo Dionysiano multa & ab aliis dicta sunt, & à nobis variis in locis allata: quorum summam non alibi oportuniùs, quàm ad ipsa Dionysij verba colligemus.

Annus Alexandrinus (Inde enim disputandi sumatur initium) quatuor mensibus ciuilis Romanorum anni primordium antecedit: Ecclesiastici verò, qui à Paschate proficiscitur; mensibus amplius septem. Rursus Dionysius Exiguus annos cycli sui à decima-quinta Luna Paschali orsus est; vt ex Epistolæ secundæ diagrammate liquet. Quare Paschalis neomenia anni finem: Pascha ipsum, anni primordium occupat. Iam verò Cyrillus cyclum suum inchoasse dicitur ab anno Diocletiani LIII. qui apud Alexandrinos cœpit à XXIX die Augusti in anno Christi CCCCXXXVI, cyclo Lunæ Romano XIX. Alexandriæ verò I ineunte. Vnde primum Pascha Cyrilliani cycli fuit anni Christi CCCCXXXVII. Post expletas enneadecaëteridas quatuor, & annos XIII de quinta, hoc est confectis annis LXXXIX de ennenecontapentaëteride Cyrilli; Dionysius Exiguus, cùm labem cycli istius animadueret, animum adiecit ad emendandum. Scribit enim epistola secunda, sex adhuc annos de Cyrilli quinta enneadecaëteride reliquos esse. Ergo inter Pascha anni Christi DXXV, Indictionísque tertiæ, & anni DXXVI Indictionis quartæ commentabatur ista Dionysius; vt ex eius verbis intelligitur, quæ lib. XII, sub finem capitis III castigauimus ex Mariano Scoto. Postremum Pascha Cyrilliani cycli incidit in annum æræ communis DXXXI, labente anno Diocletiani CCXLVII, aureo numero XIX. Ideo primus annus cycli Dionysiani initium habuit à decima quarta Paschali, quæ est XV Kal. Maias, siue dies Aprilis XVII. ac neomenia, vt ita dicam, anni primi Dionysiani est illa ipsa decima-septima dies Aprilis. Quod cum Beda, cæterique hactenus non animaduertissent, Dionysianam æram, atque cyclum vno anno labefactarunt. Primus annus cycli Dionysiani cœpit anno Periodi Iulianæ 4712, aureo numero XIX. desiit autem anno 4713, Aprilis V. Sed omninò videnda sunt, quæ lib. XII, cap. II, & III de hac re scripsimus. C D

Cæterùm ex hac epistola Dionysij liquidò constat cyclum ab eo constitutum fuisse non annorum DXXXII, vti nos cum plerisque omnibus arbitrabamur; sed annorum XCV. Quanquam nonnihil ex iis, quæ subiicit idem Dionysius, dubitationis oritur: vti paulo pòst dicetur.

D. *Nam licet anni Domini.*] Laterculus Dionysianus octo, vel nouem versibus constabat, in quibus erant anni ab Incarnatione Domini, Indictiones, epactæ, concurrentes, cyclus nouemdecim annorum, decima-quarta Luna, dies Paschæ, & fortean litera Dominicalis, ad eundem modum, quo in cyclis Bedæ præscripta sunt. Quod annos Incarnationis attinet, testatur Dionysius se quintam Cyrilli enneadecaëteridem cyclo suo præfixisse. Itaque cœpit ab anno Christi DXIII, quo quinta Cyrilli enneadecaëteris iniit: ita tamen vt postremos annos sex, qui ex eâdem supererant, à prioribus iam elapsis discerneret. Verisimile est autem ad an-

A num illum, qui communis ærę numeratur hodie quingentesimus decimus tertius, Dionysium adscripsisse annum quingentesimum decimum quartum; cùm Incarnationem Domini statuerit in eo anno, cui numerus aureus competit I, éstque Periodi Iulianæ 4713: à quo quingentesimus decimus quartus est ille ipse, qui vulgò putabatur DXIII. de quo plura lib. XII, cap. II, & III disputauimus.

Tamen tenorem similem constantiæ.] Explicatum est lib. II, cap. LXVII, pag. 226, & 227.

Pag. 875 A 3. *Sed hi qui ordine fixo.*] Concurrentes Cyrilli, nec non literæ Dominicales, propter labem cycli, tenorem suum retinere non poterant. Ob id aliam seriem Dionysius apposuerat concurrentium, & literarum; initio ab anno primo ennenecontapentaëteridis suæ ducto, qui est vulgaris Christi DXXXI. Vnde pro eo quod in manuscriptis, & apud Bedam legitur, *mobilium casuum*, emendandum censuimus, *casum*.

Et ideò post expletionem XCV *annorum.*] Cyclis suis quinque Dionysius vltimum
B præfixerat Cyrilli, de quo sex erant anni residui. Admonet igitur, vt expletis annis suis XCV, redeatur ad idem initium non cycli Cyrilli quinti, sed primi sui. In quo perdifficilis inest quæstio. Videtur enim Dionysius cyclum annorum XCV talem existimasse, vt in orbem ferias, & Paschales Dominicas, ac Lunæ dies repræsentaret. quod tamen paucis ante versibus negauerat: & res ipsa fieri non posse demonstrat: vt ex Laterculo disces, quod lib. II, pag. 227 descripsimus. Itaque Præfationis illius author, quæ apud Bedam circulis Dionysij præfigitur, primum illum Dionysij cyclum, ad quem confectis annis XCV recurrendum esse monuit, de cyclo magno DXXXII annorum interpretatur. Verùm nihil eiusmodi Dionysianis ex verbis exsculpi potest. Nam primum cyclum suum appellat eum, quem à se conditum paulo ante dixerat, annorum quinque & nonaginta. Crediderim equidem Dionysium ad eundem cyclum XCV annorum, concurrentium, literarum Dominicalium, Dominicarum Paschalium, ac Lunæ dierum geminatos apposuisse versus; & notasse quibus vertentibus cyclis quæ concurrentium, ac literarum, &c. series capienda foret. Fortassis etiam ex Periodi Victorianæ annorum DXXXII me-
C thodo illas ipsas mutabilium characterum series adscripsit. In cyclo magno Victorij ennenecontapentaëterides sunt quinque solidæ cum annis LVII, siue cyclis tribus. Sex igitur istiusmodi versus Dionysius instituit, qui cõcurrentium, literarum, &c. ordinẽ continerent. Anno Christi CCCCXXXVII, quo primum Cyrilli Pascha fuit, cyclo Solis XXVI, litera Dominicalis erat C. Concurrentes IV. Pascha Aprilis XI. Euolutis XCV, anno Christi DXXXII, concurrentes fuerunt IV, litera Dominic. D C. Sed bisextilis rationes conturbat. Quippe anno quarto cycli Cyrilliani primi, qui est Christi CCCCXL, litera fuit G F, cyclo Solis I, Lunæ IV. concurrentes Martio mense I, Pascha Aprilis VII. At anno quarto cycli primi Dionysiani, qui fuit Christi DXXXV, litera Dominicalis erat G; concurrentes VII; Pascha Apr. VIII. Itaque non redeunt in orbem annales characterismi post annos XCV. Nam & paulatim discrepantia maior existit: vt ex Laterculo libri secundi pag. 227 patet. Ideo diuersos characterismorum istorum ordines ad ennenecontapentaëteridem suam Dionysius accommodauit, quos sine dubio ex maioris cycli methodo (vti diximus) accepit.

D C. I. *Inquo etiamsi Luna.*] Notetur hoc Dionysij, imò Nicæni Concilij decretum, contra Scaligeri, Caluisij, & id genus Kalendarij artificum dogma: qui Luna XV Pascha celebrari nefas putant. Etenim cùm Luna XIV in Sabbatum incidit XII Kal. Apr. hoc est Martij XXI, postridie Pascha peragetur. Id nonnisi Lunæ cyclo, vel aureo numero XVI euenire potest; cyclóq; Solis III, aut XIV, aut XX, aut XXV. Itaque quater in tota Periodo Victoriana cõtingit: vt in annis Christi LXXII, CCCXIX, CCCCXIV, DIX. qui sunt prioris Periodi. In secũda verò, annis Christi DCIV, DCCCLI, MXLI, MCXXXVI. Proinde semel in ennenecontapentaëteride Cyrilli; & in Dionysiana semel item accidit. In hac anno ipsius LXXIII, qui est Christi DCIV.

Sed nec hoc prætereundum putamus.] Memorabilis hic locus; ex quo ætate illâ Dionysij discimus quosdam fuisse, qui lunarem mensem XXX diebus circumscriberẽt. quæ fuit veterum, maximè Græcorũ persuasio, vti lib. I, cap. VII demonstrauimus.

D. *Vnde plerumque contingit.*] Non dubium est istos, qui hîc à Dionysio reprehenduntur; astronomicas tabulas secutos esse, ac [illegible] animaduertisse. Anno

Christi CCCXXV, aureo numero III, Nouilunium medium incidit in Martij XXX, feria 3, hora 23, 34 à media nocte in horizonte Regiomontano. Itaque neomenia Paschalis fuit Martij XXXI: quo in die obsignata est à Nicæna Synodo. Plenilunium medium Aprilis XIV, feria IV, hora 17, 56′. Igitur Terminus in Aprilis XIII defixus est. quæ Luna XIV tum erat. Anno verò Christi DXXXIV eodem cyclo Lunæ III, Nouilunium medium Regiomonte Martij XXX, feria V, hora 13, 31′. Plenilunium Aprilis XIV, feria VI, hora 7, 53′. Verum quoniam annus DXXXIV secundus est post bisextilem, prior autem ille proximus ab eodem: ideò sex horis ablatis ex posteriore, si eundem cum priore ordinem teneret in Iuliano quadriennio, contigisset Nouilunium hora 7. 31′: vt συνόψεις conflata sit horarum XVI, circiter in annis ducentis. Proinde Neomenia lunaris astronomica conueniebat in Martij XXX; decima-quarta in Aprilis XII. Quæ causa fuit, cur nonnulli Dionysij tempore Lunam illam XV putarent, quæ Nicæno sæculo fuit XIV. Itaque castigandi non erant, nisi quatenus ciuilem & Ecclesiasticam obseruationem priuata authoritate labefactabant. Nam alioqui rectè de Luna ipsa secundum astronomicas rationes existimabant: tametsi minus ad Paschalem ecclesiæ ritum faceret hæc illorum ἀκρίβεια. A B

Denique in sanctis Canonibus.] Canon iste LXXX ponitur in Cod. Canonum.

AD EPISTOLAM II DIONYSII.

Pag. 877 EXCEPTO *videlicet anno.*] Valdè perplexa, & impedita est Dionysiana hæc oratio. Sententia quidem in hunc ferè modum ex illius doctrina concipi potest. Annus quilibet communis diebus constat CCCLIV: embolimæus verò, CCCLXXXIV. Excipe decemnouennalem primum; qui CCCLIII dies duntaxat obtinet. Nam prima dies illius est decima-quinta Paschalis, aurei numeri XIX, quæ est XV Kal. Maias, siue Aprilis XVII. vltima dies est decima-quarta Paschalis aurei numeri I, nempe quinta dies Aprilis. Proinde CCCLIII dies ei anno competunt. Etenim aureus numerus XIX ad epactas priores XVIII, non XI dies, vt cæteri, sed XII adiicit: ex quibus epactæ XXX, vel 0, id est nullæ conficiuntur, quæ congruunt aureo numero I, vti lib. IV demonstratum est. Hinc lunaris saltus oritur, cùm dies vnus supprimitur, ac dissimulatur. At Dionysius ficulneum huic incommodo remedium parauit. Iussit enim eundem bis numerari diem. Nam vltimus dies eius anni, qui numero aureo XVIII præditus est, id est Aprilis XVII, siue decima quarta Paschalis aurei numeri XIX, primus dies computatur anni sequentis, qui aureo numero XIX labente incipit. Itaque dies vterque plenos habet, ille CCCLXXXIV, iste CCCLIV: vt ex Diagrammate Dionysiano liquet. Sed idem minimè sibi constat, dum eundem modò vltimum, modò primum appellat annum. Demonstratum est lib. VI cap. X annum primum cycli decemnouennalis eum esse, qui à decima quarta Luna incipit aurei numeri XIX, nimirum à XV Kal. Maias, & in Nonas Apriles desinit, habétque dies CCCLIV; vt in Diagrammate disertis verbis asseuerat. Secundus autem incipit à XV Luna aurei numeri I, videlicet à VI die Aprilis, ac desiit in VIII Kalend. Aprilis, quæ est Luna XIV, aurei numeri II. Itaque primus annus cycli cùm aureum numerum habeat XIX, eius epactæ sunt XVIII; secundi 0, vel XXX. At hoc loco Dionysius contrarium indicat, & seipsum euertit. Quippe verbis istis; *excepto videlicet anno primo*, &c. primum appellat annum, qui à Paschate cœpit aurei numeri XIX, eiúsque IX ferè menses occupat ad exeuntem vsque Decembrem. Cùm autem subiicit illum ipsum *cycli decemnouennalis annum primum à* XIV *Luna Paschæ vltimi, id est nonidecimi anni progredi*; vltimum eundem vocat, quem paulo antè primum nominabat. Hæc sunt incondita. Videtur Dionysius primum, ac secundum annum cycli pro primo, ac secundo aureo numero vsurpare voluisse. C D

Indictio quippe IV.] Hunc locum exposuimus lib. XII, cap. III in fine: vbi & ostendimus legendum paulo pòst. *Transacto anno*, *Indictione* III, non V. quod & in scriptis, & cusis apud Bedam extabat, & nobis impositum erat. Eodem igitur anno Iuliano posterior hæc scripta est, quo prior epistola.

A

AD PROLOGVM THEOPHILI.

HVNC Latinè, nisi fallor, transtulit Dionysius Exiguus. Græcum autem ipsum in schedis nacti sumus, quas ex veteri codice suapte manu descripsit, ad nósque misit R. P. Petrus Castelarnauius Societatis nostræ, ex Cæsarauguſtano Collegio in Hispania. In his Opusculum erat Petri Alexandrini Martyris titulo inscriptum de XIV Paschali à Iudæis obseruata, cui subiectus erat hic Theophili Prologus sine authoris nomine; nec integer tamen. ex quo Latinam interpretationem in nonnullis, quæ apertè mendosa erant, castigauimus, & vicissim Græcis ipsis ex Latina versione succurrimus.

Quod Achiua lingua.] Ita Græcos vsus ætatis illius appellauit. Marcellinus Co-
B mes Indict. IV Eustathio & Agricola Coss. *Theodosius Imperator Eudociam Achiuam duxit vxorem.* Idem Cos. Leone Augusto II, Indict. XV. *Iacobus natione Achiuus, religione paganus.*

Aliter autem, quòd & Saluator noster.] Cum Latinis Græca non consentiunt. Nam illa Christum aiunt Luna XIII sub noctem traditum, & comprehensum fuisse; passum verò Luna XIV, ac XVI surrexisse. At Latina Lunâ XIV comprehensum, passum XV, decima verò septimâ surrexisse. quemadmodum etiam Cyrillus in Prologo scripsit. Itaque Græculos arbitror Theophili verba commutasse, vt ad sententiam suam accommodarent: de qua in Animaduers. ad Epiph. Hær. LI disputauimus. Existimant enim Christum Luna XIII cœnam vltimam obiisse pridie Paschatis legitimi.

C

AD PROLOGVM S. CYRILLI.

Pag. 881. ET LXXXIV *annorum Paschalem circulum.*] Talis est Epiphanij Cyclus à nobis Hær. LI declaratus, in quo biduo Neomeniæ præuertunt. Vide omninò quæ illîc à nobis disputata sunt. Nam ex iis cognosces quemadmodum ij, quos notat Cyrillus, Lunam, exempli causa, XVI putabant, quæ erat XIV.

CCCCXVIII *annorum.*] Corr. CCCCXXXVII, vti lib. II, cap. LXVII ostendimus.

P. 882. *In ordine autem annorum.*] Hic est Saltus Lunæ. Nam epactis vna dies accedit. Vide librum VI.

Ita enim XIV *Lunam.*] Vide lib. V, cap. XIV, pag. 442.

AD EPISTOLAM S. CYRILLI.

D P. 884 DE hac Epistola vide quæ lib. II, cap. LXIV, pag. 221 docuimus. Scripsit ad Africanos Patres Cyrillus anno Christi CCCCXIX; sed perbreuem Epistolam, quæ est in Tomo I Concil. Huic assuta est lacinia quædã alterius Scriptoris, quem penè ducentis annis posteriorem fuisse pòst paulo certis argumentis efficiam. Verumtamen, quod in antiquis membranis quotidie cernimus; cùm in eundem codicem farrago quædam variorum Scriptorum congesta esset, ac primo loco breuis illa Cyrilli epistola cum eius nominis inscriptione cerneretur, cætera, quæ deinceps sine authoris titulo subiecta sunt, eidem sunt attributa Cyrillo. Sed peruetus hæc hallucinatio videtur. Nam Beda lib. de Rat. Temp. cap. XLI, quædam ex Cyrilli Epistola profert de Pachomio, & Selenitide lapide, quæ in hac ipsa leguntur. Sed & libro de Argum. Lunæ, pag. 151 hanc Epistolam à Cyrillo ad S. Leonem Papam scriptam esse dicit.

Quod optamus charissimi fratres.] Quæ sit ætas appendicis istius ex Paschate illo, quod celebrandum præscribit, conici potest. Etenim eodem anno Pascha & ab Latinis in VII Kalend. Aprilis indictum fuisse significat, Luna XXII, cùm neomenia in III Non. Martij, siue diem eiusdem V incidisset: & à Catholicis in IX Ka-

lendas Mai, in anno embolimæo, quem alij communem faciebant. Oportet igitur aureum numerum esse XIX, cui cyclus lunaris Latinorum respondet XVI, & solarem cyclum V, aut XI, aut XXII, aut XXVIII; qui scilicet Dominicalem literam habent A. Eiusmodi autem anni sunt Christi LXXV, CLXX, CCLXVI, CCCLX, DCVII, DCCII, DCCXCVII, DCCCXCII, vt de aliis inferioribus taceam. Ex his omnibus nullus alius prudenter eligi possit, quàm DCVII, qui & Bedam antecessit, & Cyrillo posterior est annis ferè CC. Ad hunc igitur annum referri debet hæc authoris incerti lacinia. qui cyclum Solis XXII cum aureo numero XIX coniunctum habuit. A

AD PRÆFATIONEM VICTORII.

DE hoc consule quæ nos lib. II, cap. LXIII, & sequentibus exposuimus.

Pag. 886. *Hisque etiam quæ à sancto.*] Si hæc vera sunt; mutilum est hodie Prosperi Chronicon annis decem. Desinit enim in Coss. Valentinianum VI, & Nonium. At Victorius ad Valentinianum VIII, & Anthemium peruenisse dicit, qui est annus CCCCLV, quod & subinde confirmat idem Victorius: qui apud Prosperum LXXVII annos esse dicit à Consulatu Ausonij, & Olybrij, in quem desiit Hieronymus, ad VIII Consulatum Valentiniani. B

Vsque ad Constantinum & Rufum.] Anno Christi CCCCLVII, quo Victorius ista scribebat; qui est S. Leonis Papæ XVIII. Hunc enim certis postea notis exprimit. Ianuariis Kalendis feriam ait fuisse III; & VIII Kalend. Aprilis feriam II, Lunámque XIV. quæ omnia in Christi CCCCLVII competunt. Nondum igitur Papa erat Hilarus, quando Victorius in hanc operam incubuit.

Quapropter vir venerabilis.] Quæ deinde disputat Victorius, ea Librariorum quidem oscitantia mendis inquinauit: sed authoris ipsius culpa multò fœdioribus sunt inscitiæ notis aspersa. Horum est caput; tam ipso anno exitus Israëlitarum ex Ægypto, quàm quo passus est Christus, feriam VI incidisse in VIII Kalend. Aprilis, qui est Martij XXV. Porrò annus exitus ex Eusebianis calculis ab illo putatur mundi ter millesimus sexcentesimus nonagesimus iniens, ab VIII Kalend. Aprilis. Ab orbe condito ad annum Christi CCCCLVII, siue ad Coss. Constantinum & Rufum, numerat annos 5658. Nam ad Diluuium anni sunt 2242. Hinc ad ortum Abraami, 942: ab hoc ad Consulatum Ausonij, & Olybrij, anni sunt 2395: adde iam LXXIX ad Coss. Constantinum & Rufum. Summa confiet annorum 5658. Annus Christi 457, est Periodi Iulianæ 5170. ad hunc adiecta integra Periodo Iuliana, & ex aggregato 13150, detractis 5658, residua sunt 7492. Igitur anno 7493 prolepticæ Periodi incidit epocha mundi Victoriana. Iam si ad 7492 addideris 3690; & ex conflata summa integram Periodum Iulianam dempseris, habebis annum 3202 Periodi Iulianæ, quo exitus Israëlitarum contigit; qui est XXII à vero anno, quem nos statuimus Iulianæ Periodi 3183. Anno 3202 aureus numerus fuit X, Solis cyclus X, litera B. quæ est ad Victorij mentem idonea. Nam feriam VI exhibet Martij XXV. Sed Luna Nicæna tum erat XII, non XIV. Nouilunium porrò contigit anno illo Martij XIX, hora 15, 16′, 3″ Lutetiæ. Itaque Luna VI incurrit in Martij XXV: & frustrà est Victorius. Rursus passum idem Christum existimat Geminis duobus Coss. anno mundi 5229. Deductis 5228, de 5658, supersunt 430. ac totidem reuera annos à Passione colligit ad Consulatum Constantini & Rufi. Demptis 429, de 457, restat annus Christi 28, quo passionem obierit. Quanquam Geminorum Consulatus æræ communis annum obsidet XXIX. quem & habuit in animo Victorius. Opus enim illi fuit litera B, quàm idem annus exhibet. Sed Luna XXIII Nicæna tunc in XXV Martij competebat. Ideo vanissimum est hominis commentum. Sanè hæc omnia non sunt nauci. Conferri tamen possunt cum simili Computistarum figmento, de quo lib. XII, cap. XI disseruimus. C D

Quæ die quarta existentis mundi.] Rectè igitur à nobis epocha mundi Victoriana constituta est ab anno Periodi Iulianæ prolepticæ 7493. Nam cyclus erat Solis XVII, litera A G. Vnde VIII Kalend. Aprilis, siue Martij XXV, erat feria I, & V Kalend. Aprilis feria IV. Sed quod Æquinoctium illo die tum fuisse dicit; id

A verò perabsurdum est. Nam ab eodem anno, ad Nicænæ Synodi tempus, quo Æquinoctium circa Martij XXI constitit, anni sunt 5525, quo interuallo diebus XLII ferè anteuertunt æquinoctia. Quare Mai secundo circiter die conueniret æquinoctium, si tunc mundus extitisset.

Hoc est XIV *iubente Creatore.*] Vides quo sensu Victorius plenam Lunam appellarit decimam-quartam: videlicet eò quòd in noctem illam definat, cuius initio Luna Solem ex aduerso respiciens pleno orbe resplendet. quemadmodum Clauius contra Scaligerum asseuerabat. quod immeritò iste redarguit.

Pag. 888. *Illud præterea insinuare.*] In Paschali suo Victorius duplex Pascha notauerat, alterum Latinorum; Alexandrinorum alterum: vt vtrique parti consuleret. Testatur hoc Victor Capuanus apud Bedam lib. de Rat. Temp. cap. XLIX. vbi Victorium refellit: qui anno illo post Consulatum Basilij nouies: (Malè in cusis Proconsule Basilio legitur. In membranis regiis, Pascha Basilij.) Pascha præ-
B scripserat alio die, quàm VIII Kalendas Maias obeundum: tametsi illum quoque designasset, quo Catholici celebrarunt. Erat hic annus Christi DL, cyclo Solis XXVII, B: cyclo Lunæ XIX, Indict. XIII. Latini Pascha peregerunt Aprilis XVII in ipso termino. At Catholici XXIV die mensis eiusdem.

FINIS.

Operi huic de Doctrina Temporum, extrema manus imposita est Lutetiæ Parisiorum Februarij xv, feria 2.

Anno Periodi Constantinopolitanæ Indictionalis, 7135.

Anno Periodi Constantinopolitanæ Lunaris, 7119.

Anno Per. Iul. 6340, cyclo { Solis xii. Litera Iuliana G. Gregoriana C. / Lunæ xiii, Epacta Iuliana xxiii, Gregor. xiii. / Indictionis x.

Anno mundi, 5610.

Anno Iudaici computi 5387. cuius Tisri character 2, 6, 652, feria 2: anno Christi 1626, Septemb. xi Iuliano: Gregoriano verò xxi. Schebat xxix, in anno communi abundanti.

Anno quarto Semitah, siue hebdomadis annalis.

Anno vicesimo-quinto Iubilæi lxiv.

A Diluuio, 3955.

Ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, 3158.

Anno Iphiti 2402, siue Olympiadis 601 anno secundo.

Ab Vrbe condita secundum Varronem, 2379.

Nabonassari 2375, Phamenoth 28, cuius Thoth incidit in Iulij xxiii, feria v. anno Christi MDCxxvi.

Ab excidio Templi Salomonici anno 2215.

Periodi Calippicæ vicesimæ sextæ anno Lvi, embolimæo. Gamelionos xxv, propter μετέμψωσιν dierum 6, horarum 4, 51′. quæ si detrahantur, tùm Neomenia Anthesterionis continget Februarij xv, feria 2, hora 15, 39′ à media nocte, in meridiano Attico. Vnde Gamelionos vltimus idem ille dies esset.

Anno Philippi, & mortis Alexandri, 1951.

Anno Alexandreo Iudaico, siue Græcorum à vere ineunte } 1938.
Anno Contractuum, siue Dhilkarnaim }

Anno Iuliano, 1672.

Anno æræ Hispanicæ, 1665.

Anno Ægyptiorum Actiaco, 1656, Mechir xxi.

Anno æræ Christianæ, 1627.

Anno ab natali Christi secundum Ioseph, & Dionis ratiocinia, 1631.

Anno à Passione Christi 1596 exeunte, sequente 1597.

Anno ab secunda Templi desolatione, 1557.

Anno Diocletiani, vel æræ Martyrum, 1343.

Anno Hegiræ 1036, Giumadi prioris xxix, cuius Muharram iniit anno Christi MDCxxvi, Septembris xxii, feria 3.

Anno Periodi Canicularis Persicæ 1303 } Thir xxviii. Nam Alfrurdin
Anno Iezdegirdis, 996 } cœpit Oct. xxi, anni MDCxxvi.

Anno xxxii Periodi quartæ Victorianæ, quæ vulgo Dionysiana dicitur.

Nouilunium medium commissum est Lutetiæ, Februarij xv, hora 12, 23′, 28″. Verum autem Februarij xvi, hora 0, 8′ circiter à media nocte.

Verus locus tempore veræ coniunctionis in Piscium gradu 27, 16. Igitur ἐπὶ τῇ νέᾳ mensis xi lunaris absolutum est hoc opus.

Regnante Christianiss. Rege Ludouico xiii, cuius hic annus agitur xvii.

AVTHORVM CATALOGVS,

QVI IN POSTERIORI PARTE OPERIS DE DOCTRINA TEMPORVM citantur, illustrantur, notantur.

A

ABEN *Hezra* 442. 482
Abulensis, 45. 46. 50. 143. 239. 254. 421. 423. 431. 436. 443
Abydenus, 164. 168
Acro, 273 *castigatur.*
Acta S. Sebastiani, 709
Acta S. Stephani, 703
Acta S. Petri Martyris, 714
Acta Silvestri, 371
Actorum liber, 40. 41. *explicatur*, 73. 74. *illustratur*, 82. 253. 254. 315. 316 317. 318. 319 *illustratur, & cap.* XIII, *lib.* XI. *& cap.* XIV, 412. 520. 525. 666, *& seq.*
Ado, 430
Ælianus, 579
Æschyli Schol. 568
Africanus, 4. 21. 30. 31. 32. 36. 161. 177. 297. 422. 445. 455. *illustratur*, 476. *&* 477. *illustr.* 504
Agathias, 179
Agathobulus, 427
Aggæus, 562
Aimoinus, 384. 796. 798. 808. 812. 815, *& seq.*
Albategnius, 215. *& cap.* XXXIX *lib.* X. 219. 287. 388
Alexander Polyhistor, 44. *error*, 126. 157
Alfraganus, 215. 388
Ambrosius, 39. 43. 363. 733. 743. 745. 750. 752. 753. 756. 758
Ammianus, 347. 373, *vbi & defenditur.* 731. *& seq. error*, 755
Anastasius, 514. 813
Ancyranus lapis, 294. 411
Andreas Resendius, 278. 279. 281
Annales Turcici, 393
Annales nondum editi, 416
Annius, 47. 85. 116
Anonymus in historia Constantini, 115. 713 *& seq.*
Anonymus author Præfat. ad Bedam, 415
Anonymus quidam, 388
Anonymus apud Sigonium, 496
Anthologia explicatur, 330. *&* 331
Ἄρχος, 393
Antonius de Dominis refellitur, 309. *& cap.* XIII *lib.* XI
Apollinaris Laodic. 446
Apollodorus, 37. 44. 69. 70. 581
Appianus, 228. *error*, 230. 231. 232. 233. *error*, 234. 236. 237. 264. *emendatur*, 501. 627. 634. 636. *& seq.*
Archilochus, 71
liber de Archontib. 548
Arrianus 212. 596. *& in seq.*
Aristobulus, 427
Aristophanes, 211
Aristoph. Schol. 211. 578
Aristoteles, 92. 552. 561. 594. *illustratur*, 856
Asconius, 566. 649
Athanasius, 47. 363. 713. 721. 722. 725. *& seq.*
Athenæus illustratur & refellitur, 848, *& seq.*
Augustinus, 19. 32. 41. *vbi & illustratur*, 45. 46. 47. 74. 170. 241. 410. 421. 422. 442. 452. 415. 696. 702. 711. 713. 714. 716. 738. 745. 750. 751. 753. 757. 760. 764. 765. 767. 769. 771. 773. 776. 778. 781
Aurelius Victor, 269. 325. 336. 338. 339. 343. 347. 349. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 701. 706. *& seq.*
Ausonius 93, *illustratur*, 270. 304
Author libri de claris Orat. 271

B

Alsamo, 757
Baronius, 252. 316. 335. 338. 339. 348. 349. 352. 355. *defenditur*, 359. 362. *defenditur*, 367. 375. 407. *defenditur*, *ibid.* 418. 421. 437. 453. 679. 782, *& passim.*
Baruch, 163. 465
S. Basilius, 703. 704. 738. 740. 743
Beda, 13. 74. 159. 188. 311. 364. 399. 400. *error* 401. 402. 403. *notatur. lib.* XII, *cap.* IV. *notatur*, 422. *& cap.* X, *lib.* XII *illustratur*, 430. *emendatur* 431. 779
Bedæ Scholiastes, 427
Bellarminus, 471
Beroaldus, 236
Berosi insignis locus illustratur, cap. LVIII *libri* IX, 144. 148. 163. 171. 177. 552. 558
Bezæ error, 253. *item* 317
Blondus Foroliuiensis, 410
Bonfinius, 393
Bonifacius Papa, 776
Carolus Bouillus, 18

Catalogus Authorum.

Buntingus, 68. 96. *error*, *error*, 125. *error*, 166. 184. 372. 490

C

Cabasilas, 215
Cæsar, 264. 266. 652
Caietanus, 421. 460
Calendarium Rom. 185
Callisthenes, 63
Caluini error, 311. *refellitur*, 310
Caluisij error, 231. & 500. *error*, 640. *error*, 664
Canon Ptolemæi, 125. 165. 179. 215. 272. 334
Capitolinus, 336. 337. *illustratur*, 678. 688. 689. 690. & *seq.*
Iacobus Cappellus, 68. *error*, 100. 231. 388. *error*, 436. *error*, 611. *error*, 613
Marcus Ant. Cappellus refellitur lib. XI, *cap.* VII. & *lib.* XII, *cap.* VI, 414
Casauboni error, 104. *error*, 252. & 253. *error*, 298. *error*, 407. *error*, 453. & 455. *error*, 849
Cassianus, 775
Cassiodorus, 189. 190. 235. 323. 338. *error*, 339. 343. 346. *error*, 349. 365. 370. 371. 378. 384. 767. & *deinceps.*
Castor, 534
Catalogus Rom. Pontif. 332
Catena M S. in Danielem, 483
Catena Græca M S. 39. 447
Catena M S. in Euang. 421
Cedrenus, 235. 358. 362. 369. 371. 372. 377. 379. 386. 387. 408. 790. 800. 814. & *passim. illustratur*, 718
Cephalio, 32
Censorinus, 68. *illustratur*, 98. & 99. 124. *vbi & defenditur* : *illustratur*, 113. 215. 260. 281. 283. 330. 335. 453. *illustratur*, 495. 677. 700. 852. 859
Chalcondylas, 395
Christianus Longomont. 19. 96
Christmanni error, 184. & 185. 215. *error*, 260. *error*, 283. 284. 334. 350. & 390
Chronicon Alexand. 5. *castigatur*, 6. 21. 220. 234. 235. 237. 235. *illustratur.* 268. 343. 348. 349. 358. 361. *illustratur*, 362. 363. 364. 369. 370. 377. *emendatur*, 386. 756. *ac deinceps. emendatur*, 763. & 770
Chronicon Hebr. minus, 248
Chronicon Hungaricum, 394
Chronicon anonymi, 415
Campanus, 400
Chronologus anonymus, 68. 306
Chronologus vetus apud Clementem. 532
Chrysostomus, 47. 419. 443. 447. 452. 485. 682. 753. 763. 864
Cicero, 113. 116. 167. 178. 236. 263. *illustratur*, 264. 493. 501. 620. 645. 650. 652. 654. *illustratur*, 851. 860
Claudianus, 763
Clemens Alexandr. 4. 32. 43. 44. 60. 68. 70. 74. 154 177. 178. 180. 202. 203. 204. 207. 235. 237. 238. 272. 282. 302. 306. 326. 328. 399. 408. 422. 429. 445. 474. *vbi & refellitur*, 475. 527. 529. & *deinceps.* 540.
Codex Canonum Ecclesiæ Africanæ. 762
Codex Iustiniani, 759. 838. 842
Codex Theod. 362. 363. 376. 700. 718. 719. & *seq. illustratur*, 862
Codinus, 369
Collotiana Tabula, 256. 259
Concilia Carthag. 279. 756. 774
Concilia Gallicana, 279
Concilia vetera, 729. 772. 782. 832
Concilij Rom. Synodica, 806
Conc. Rom. sub Symmacho illust. 818. & *seq.*
Concilium Aurelian. 385
Concil. Constant. sub Menna, 831
Concilium Cæsarienſe. 423. 429. 455
Concilium Calchedon. 363. 788. 789. & *seq.*
Concilij Eph. 779. 781. 783
Concilium Nicænum, 363
Concilium Romanum, 363
Concilium Tolet. 764
Concilium Valentinum, 385
Constantinus Porphyrogenetus, 387
Constantius, 779
Copernicus, 96. 100
Crusius, 391
Ctesias, 31. 32. 34. 84. 165. 167. 173. 176. *illustratur*, 177. 178. 202. 204. 470
Curius Fortunatianus, 363
Q. Curtius, 212. 214. 596
Cuspinianus, 113. 187. 256
Cyprianus, 701. 702
Cyrillus, 399. 404. 447. 452. 731. 780
Cyrillus in Euthymio, 795. 803. *Idem in Sabba*, 817. 825. 826. 831. 843

D

Daniel illustratur, 143. *illustratur*, 165, & 168. 169. 172. *vbi illustratur*; & 172. & 173. 219. 459. 465 *illustratur. explicatur, & illustrantur eius hebdomadæ cap.* XXXI & *seq.* 556. & *seq.*
Dekerius, 292. 413. 414. 418
Demetrius, 44. *castigatur*, 56. 523. *emendatur*, 524
Demosthenes, 860
Deuteronomium, 81. 442 *illustratur.*
Dexippus, 86. 542. & *deinceps.*
Dio, 120. 237. 256. 257. *defenditur*, 259. 260. 269. 271. 272. 273. *error*, 275. 276. 278. 279. 281. 282. 283. 284. 285. *illustratur*, 291. 295. 296. 299. 300. 302. 305. 306. 308. 312. 316. 318. 325. 326. 332. 335. 361. 407. 413. 420. 500. & *cap.* XLIII *lib.* XII, 655. & *passim lib.* XIII. *illustratur*, 861
Diodorus castigatur, 32. 34.

67. 68. 69. *error*, 70. 71. 72. 84. *error*, 85. 103. 107. 118. *illustratur*, 119. 165. 167. 173. 181. 182. 194. 196. 197. 198. 202. 204. 207. 209. 210. 214. 219. 245. *emendatur* 458. *illustratur*, 503. 519. 525. 530. 568. *& passim lib.* XIII. *error*, 593. *illustratur*, 854. *Diogenes Laërtius*, 72. 180. 204. 502. 551. 553. *& passim*, *lib.* XIII. *illustratur*, 556. 574. *illustratur*, 857. *& seq.* 862
Dionysius Alexandrinus, 455
Dionysius Argiuus, 64
S. Dionysius, 458
Dionysius Exiguus, 13. 188. 363. 399. 400. *illustratur lib.* XII, *cap.* II, *& cap.* III. *explicatur*, 406. 418. 843
Dionysius Halicarn. 64. *emendatur*, 66. *illustratur*, 67. *defenditur*, 68. 107. 108. *error*, 109. *& toto cap.* XLVI *lib.* IX. 118. 153. 161. 186. 190. *explicatur*, 191. 194. 195. 205. 416. *explicatur*, 496. 531. 532. *& deinceps.*
Durandus de ritibus, 423

E

Ecclesiastici liber illustratur, 227
Elias Thisbi, 220
S. Eligius, 365
Emmanuel Sa, 77
Ennodius, 799. 810. 814. 816
Ephorus, 63
Epiphanius, 21. 39. 43. 101. 235. 236. 237. 238. 323. 338. 344. 382. 399. 421. 428. 429. 437, *illustratur.* 446, *illustratur.* 458. 676. 681. 684. 685. 701. 716. 724. 735. 744. 755
Epitome Liuij, 232. 257. 491. 493. 497. 499. 613. 616. *& seq.*
Erasmi error, 311
Eratosthenes, 63. 66. 68. 71. 207
Esdræ liber, 78. 239. 240. 466. 467. 473. 560. 561
Esther capp. XXVIII, *&* XXIX *illustratur*, 479. 570. *& seq.*
Euagrius, 265. *illustratur*, 267. 268. 754. 783. *illustratur*, 784
Eudemus, 154
Eugipius, 809. 813
Eunapius, 704
Ephorus, 71
Euripidis Schol. 578
Eusebius, 2. 30. *defenditur*, 31. 32. 33. 36. 37. 43. 44. 51. 56. 65. 68. 71. 73. 74. 84. *explicatur*, 86. 88 *illustratur.* 101. 102 *explicatur*, 153. 157. 160. 163. 178. 180. 186. 190. 196. 202. 212. 219. 229. 231. 232. 233. 234. 236. 237. 238. 246. 247. *error*, 253. 254. 265. 267. 272. 273. *illustratur, cap.* LXVII, *lib.* X. 280. 283. *hallucinatio* 293. 297. 299. 308. 316. 322 *illustratur.* 323. 324. 325 *defenditur.* 326. 329. 332. 335. 338. 339. 344. 346. 350. 351 *illustratur, &* 352. 353. 354. 355. *illustratur*, 358. 357. 359. 367. 370. 371 *illustratur.* 373. 418. 427. 429. 446. 455 *illustratur. illustratur*, *ac refellitur*, 475. *&* 476. 484. *In lib.* XIII, *cit. passim aut castigatur. error*, 847. 856
Eustathius, 411
Eutropius, 190. 212. 263. 272. 325. 332. 336. 337. 338. 339. 340. 344. 354. 355. 357. 376 *illustratur. &* 492. 618. 643. 649. 677. 701. 701. *& seq.*
Euthymius, 452
Exodi liber, 19. 55. 57. 58. 76. *explicatur*, 246. 444. *in lib.* XIII *passim.*
Ezechiel, 63 *illustratur*, 148. 149. 182. *vbi & explicatur, &* 183

F

Fasti Capitolini illustrantur, 114. 118, 120. 195. 205. 256. 258. 305. 491. 597. 220. 623. 653
Fasti Cuspiniani, *cap.* XX, *lib.* X.
Fasti Siculi, 339. 343
Fasti vulgares illustrantur, lib. XI, *cap.* XXVII. *& lib.* XII, *à cap.* XXXVI *illustrantur*, 861
Faustus Regiensis, 278. 279. 810.
Felix Papa, 803
Fenestella, 495
Firmicus, 705
Florus, 499. 616. 637. 638. 650
Fortunatus, 737
Fredegarius, 384
Frontinus, 305. 643
S. Fulgentij vita, 810. 818. 835
Funccius, refellitur, 125

G

Galenus, 208
Garcias Loisa, 279
S. Gaudentius, 445. 751
Gauricus, 85. 189. 425
Gelasius Papa, 791 799. 814
Gelenius, 314
Gellius, 493. 555. 578. 619. 620. 648
Geminus, 23. 67. 91
Gennadius, 793. 798
Genebrardus, 39. 42. 55 *refellitur, &* 166. 460
Genesis, 22. 38. 40. 41. 42. 43. 45. *illustratur ibid.* 46. *vbi & explicatur*, 47. 48. *vbi & illustratur*, 49. 50. 53. 55. 56. *In lib.* XIII *citatur passim.*
Georgius Alexandrinus notatur lib. XI, *cap.* XLVII. 763. 764
Georgius Chrysococces, 388 *illustratur, &* 391
Georgius Monachus, 4 *illustratur*, 7. *castigatur*, 8. 31. 215. 287 *castigatur & explicatur error*, 362. 409. 542. 847
Germanicus, 274
Gerundensis, 278
Gildas, 786
Glareanus refellitur. 67. 111

Catalogus Authorum.

Glossæ veteres, . . . 387
Glycas, . . . 377
Gregorius Nazianz. 737. *illustratur*, 743. 744. 748. *& seq.*
Gregorius Turon. 374. *lib.* XI, *cap.* XLVIII *illustratur, ac defenditur, præsertim pag.* 385. 431. 707. 716. 744. 757. 796. 802. *& seq.*
Gregorius Magnus, 820. 837
Gregorius Nyssenus, . 456

H

Armenopulus, . 377
Haytonus, . . 387
Hermannus, 279
Herodianus, 336. 337. 387. 692. *& seq. illustratur*, 855
Herodotus, 71. 72. 84. *defenditur*, 91. 134. *illustratur lib.* X, *cap.* I 157. 158. 160. 165. 168. 173. 176. *illustratur*, 177. 178. 181. 183. 192. 193. *illustratur, & reaarguitur cap.* XXIV *lib.* X. *illustratur*, 196. 287. 463. 470 *illustratur*. 509. *& cap.* XLV *lib.* XII. 519. 537. 552. *& passim lib.* XIII. *illustratur*, 849. 852. *explicatur* 853. *& seq.* 856
Hesychius emend. 211
Hieronymus, 47. 48. 63. 86. 134. 147. 158. 170. 189. 228. 311. 318. 319. 323. 327. 367. 368. 370. 371. 372. 373. 422. 429. 446. 454. 455. 485. 619. 627. 633. 637. 679. 681. 684. *& seq.* 746. 752. 754. 760. 761. 764. 768
Higinus, 525
Hilarius, 39. 485. 728. 734. 755
Hincmarus, 279. 820. 824.
Hirtius, 246. 257. 258. 261. *& 262. vbi illustratur.* 655
Hirtius de bello Africano, 264
Historia politica Græca, 391
Horatius, 272. *illustratur* 273. 331
Horatij Scholiastes vetus, 273
Hubertus Goltzius, 256
Hugo Cardinalis, 77

I

Ianseníus, 39. 409. 421. 452. 453
Idatius, 279. 280. 340. *illustratur* 342. 343. 347. 349. 353. 354. 357. 358. 367. 369. 370. 378. *emendatur* 379. 394. 709. *& seq. emendatur* 795. *illustratur*, 861. *& seq.*
Ieremias, 58. *illustratur* 143. 144. 161. 162. *illustratur* 163. 169 *explicatur*, *&* 170. 183. *illustratur cap.* XXII *lib.* XII. *& cap.* XXIII. 553
Ignatius nuperus Patriarcha Antiochenus, 139. 390
S. Ignatius, 412. 679
Ilias parua, 69
Innocentius Papa, 766. 772
Inscriptiones veteres, 256. 258. 307. 329, *castigantur*, 335. 338. 339. *illustrantur*, 340. 344 347. 349. 375. 376. 593
Ioannis Euang. 254. 411. 418. *illustratur*, 439. *& cap.* XVI *lib.* XIII. *ac seq. cap.*
Ioannes Lucidus, 96. *error eius*, 102. 420
Ioannes Heruuartus, 302. 303. 325. 420
Ioannes de Muris, 425
Ionathan VZielis F. 442
Iordanus, 758. 765. 783. 792. 821
Iosephus, 3. 27. 43. 45. 59. 62. 73. 74. 134. 136. 143. 144. 145. *vbi illustratur, & castigatur. hallucinatio* C. 146. 147. *castigatur. illustratur*, 150. 158. 159. 162. 163. 164. *illustratur*, *castigatúrque cap.* VII, VIII, *& seq. lib.* X. 165. 166. 168. 223. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 238. *& seq.* 242. 243 *error.* 245. 246. *error*, 248. 249. *error*, 250. 251. 252. 258 *castigatur.* 268. 274 *error.* 275. 276. 277 *illustratur. lib.* XI, *cap.* I *plurimùm illustratur.* 294. *explicatur ibid.* 295. 296. 297. 298. 309. 310 *à S. Luca differt.* 311. *illustratur ibid.* 312. *& toto cap.* XI *lib.* XI. *& cap.* XII *emendatur.* 317. 326. *& cap.* XVII *lib.* XI. 329. 413. *illustratur. lib.* XII, *cap.* VIII. 427. 435. 460. 466. *error* 467. 471. 473. 485. 531. 537. *& deinceps.* 629. *& passim lib.* XIII
Iosue liber, 73. 74. 447. 528. *& deinceps.*
Irenæus, 323. 422. *illustratur* 446. *illustratur*, 485. 689
Isaacus Argyrus illustratur, 16. 388. 390 *illustratur.*
Isaias. 58. 134 *illustratur.* 161. 169. 387. 446. 473
Isidorus, 280. 379. 404 *illustratur, &* 405. 431. 767. 784. 821. 824
R. Issachar, 327
Iudas Apostolus, 220
Iudicum liber, 72. 73. 74. *illustratur* 76. 77. 78. *explicatur* 78. *illustratur*, 240. 447. 528. *& deinceps.*
Iudith liber, 42. *illustratur cap.* XXVI, *lib.* XII. 548
S. Iulianus Toletanus, 247. 280
Iulianus Aug. 725. 732
Ius Orientale Græcorum, 5
Iustinus historicus, 32. 34. 87. 165. 167. 172. *error* 196. 197. 214. 228. 231. 232. 234. 235. 237. 535. 546. 548. *& deinceps.*
Iustinus Martyr, 323. 399. 411
Iuuenalis, 170 *explicatur.* 330

K

Keplerus, 291. 292. 295. 412. 418
Kimhius, 38. 83. 387. 484

L

Lactantius, 69. 359
Lambini error, 273
Lampridius, 336. 691
Leo Ostiensis, 805
S. Leo,

Catalogus Authorum.

S. Leo, 279. 787. 791. 795. 796
Leontius, 386. 806. 833
Leuitici liber, 57. 58. *explicatur*, 59. 60. 61. 62. 442
Liberatus Diaconus, 781. 783. 789. 803
Liuius, 87. 106. & 107. 112. *error*, *cap.* XLVI *libri* IX. 118. 122. 186. 190. 197. 205. 206. 212. 218. 229. 323. 488. & *cap.* XXXVII, *ac seq. lib.* XII. 505. *illustratur*, 509. *ac cap.* XLV *lib.* XII. 545. & *deinceps.*
Lipsij error, 315. 452. *error*, 500
Lucanus, 359
S. Lucas, 38. *illustratur* 39. 163. & *seq.* 253. 304. 310. 311. *illustratur*, *lib.* XII, *cap.* I. & *cap.* V, 417. 435. *illustratur* 439. & *cap.* XVI, *lib.* XII. & *seq. cap.* & 512
S. Luciani epistola, 771
Lycophron, 102
Lyranus, 143. 239. 421. 460. 461. 482

M

Machab. libri, 59. *defenduntur*, *cap.* XLII *lib.* X, & *cap.* XLIII. 228. 229. 230. 243. 244. *illustrantur.* 245. 247. 248. 417. 485. 630. & *seq.*
Macrobius explicatur, *cap.* XXXIX *lib.* XII.
Maldonatus, 447. 452. 453. 455
Mamertinus illustratur, 348
Manetho, 36
Manilius, 116
Paulus Manutius, 236
Al. Manutius, 231. 236
Marcellinus Comes, 362. 363. 370. 377. 378. 380. 747. & *seq. error*, 763
Marcus author vitæ S. Porphyrij, 762. 763
S. Marcus, 241. 311. 412. 435 *illustratur.* & 439. & *cap.* XVI *lib.* XII. *ac sequentibus capitibus illustratur.* 512. & *seq.*
Marcus Antonius Cappellus refellitur, 137. & 150
Mariana, 407. 425. 431
Marianus Scotus, 372 *error.* 407. 423. 424. 812. 834
Martyrologium Romanum, 4. 410. 418. 430. 679. 682. 690. 699
An. Masius, 80
Matthæus Paris, 407. 424.
S. Matthæus illustratur, 39. 240. 311. 412. *explicatur*, 421. *illustratur*, 439. & *cap.* XVI, *lib.* XII, *ac seq. cap.* 485 *explicatur. illustratur*, 512
Matthei Hebraicum Euang. 457
Maximus Monachus, 6. *vbi & illustr. item* 15. 362. 408
Megasthenes, 164
Memnon, 596
Melchior Canus, 77. 453. 454
Menandri historici error, 145. 146
Menologium, 369
Mercator, 96. *error*, 124. & 153. *error*, 269. *error*, 299. *error*, 372
Messala explicatur, *capite* XXXVIII *lib.* XII.
Metaphrastes, 726
Meyerus, 391
de Mirabilibus Scripturæ liber, 14. 20. 134
Miscella, 761. 765. 778. 782. 793. 836. 838
Misnaioth, 35
R. Moses, 387. 435. 440
Mullerius, 96. 115
Munsterus, 83. 439

N

Nahum, 157
Nazarius, 718
Nemesianus, 344. *illustratur.*
Nicephorus historicus, 369. 377. 788. 796. 799. & *seq.*
S. Niccphorus, 251. 285. 286. 387. 718. 747
Nicolaus Coeffeteauius, 320
Neemiæ liber, 466. 467
Nonius, 278
Nonnus, 454
Nouæ Chronologiæ author, 103. 114. 116. 120. *c.* XL, *l.* X. 268. 270. 272. 277. 280. 284. *c.* III *l.* XI. 300. *c.* VII *l.* XI. 304. 305. 307. 365. 434. *Fusius verò l.* XII *à c.* XXXVI
Nouellæ, 786. 794
Numeri, 239. 527
Numi veteres Occonis, 257. 302. 329. 339. 349
Numi alij 331. *illustr.* 360. 715

O

Iulius Obsequens, 235. 270. *illustratur*, & *emendatur*, *cap.* XI. *lib.* XII.
Olympiodorus, 49
Onkelos, 442
Onufrius, 111. 117. *error.* 118. & 119. 191. 205. 239. 256. 305. 314. 328. 335. *error*, 336. 338. 339. 343 *error.* 347. 357. *error* 358. *error* 359. *error* 363. & 407. 409. *error* 415. 801
Optatus, 359. 711. 713. 716. 729
Oracula vetera, 69
Origenes, 46. 326. 422. 429. 446. 672
Orosius, 4. 284 *castigatur.* 285. 308. 317. 323. 338. 359. 378. 379. 499. 613. 618. 622. 623. 640. 644. 669. 726. 767
Ouidius, 93. *error* 191. 268. 653

P

Pagninus, 484
Palephatus, 530
Palladius, 378. 753. 763. 764. 775
Panegyrici veteres, 349. 353. 358 *illustrantur*, & *castigantur.*
Panodorus, 5. 409
Paræus refellitur, 56
Paralipomenon libri, 38. 48. 49. 58. 131. 134. 142. 145. 182. 239. 240. 241. 242. 253. 416. 442. 459. 460. *illustrantur* 463. 469. 539. & *deinceps.*
Paschasinus, 773. 787

Catalogus Authorum.

S. Pauli epistolæ, 53. 56. 299. 317. *&* *cap.* XIII *lib.* XI. 482. 667. 672
Paulinus in vita S. Ambrosij, 742. 747. 752. 754. 756
Paulus Burgensis, 425. 436. 444
Paulus Diaconus, 409
Paulus Forosempronienſis, 13. 185. 189. *refellitur cap.* LXI *lib.* X. 299. 366. 400. *error* 407. 410. 425. 426. 431. *error* 432. 439. *error* 455
Paulus Vuarnefridus, 384
Pausanias, 36. 37. 43. 44. 51. 69. 70. 88. 103. 245. 496. 532. 534. 535. 544. 545. *&* *deinceps. emendatur* 550. 560. 570 *illustratur. & emendatur.* 615. 847
G. Pelisserius, 305. 324
Perrerius, 19. 27. 39. 46. 49. 169 407. 409. 465
Card. Perronius, 755. 762
Persij Schol. 673
Petronius Arbiter, 69. 259
Petrus Alexandrinus, *M S.* 428. 512
S. Petrus Chrysologus, 780
Phœnicum Archiua, 147. 149
Philippi epistola, 860
Philo, 62. 272. 427. 668
Philo ſuppoſititius, 47
Philochorus, 71
Philoſtratus, 71. 247. *cap.* XLIII *lib.* XII, *illustratur.* 679. 680. 851
Phlegon, 101. 458
Photius, 167. 352. 366. 377. 436. 504. 547
Pighij Fasti, 256. 257. 499
Pindari Schol. 102. 554. 558. *illustratur* 850
Pindarus, 102
Pirke Aboth, 254
Plato illustratur ac defenditur, *pag.* 848. *&* *ſeq.*
Plautus, 572
Plinius, 66. 153. 154. 205. 211. 269. *error* 308. 313. 488. 495. *illustratur.* 503. 505. 560. 562. 564. 570. 574. 593. 609. 635. 642. 646. 650. 673. 861
Plinius Iunior, 678. 679. 680. 681
Plutarchus, 113. 116. 190. 195. *illustratur* 196. *illustratur* 197. *&* *ibid.* *error eiuſdem.* 206. 207. *defenditur* 208. 209. 210. 211. *illustratur* 212. 214. *error*, 264. 269. 270. 499. *&* *cap* XLII *lib.* XII. *vbi* *&* *emendatur.* 500. 505. 546. 558. *&* *paſsim* 852. *illustratur*, 856. *&* *ſeq.*
Polybius, 70. 72. 103. 104. *emendatur* 105. *explicatur* 106. 118. 122. *&* 123. 187. 484. 592. *&* *paſsim lib.* XIII.
Pomponius Iuriſc. 622
Pontacus, 4. 354
Pontius, 702
Porphyrio, 273
Porphyrius, 289. 698. 704. 704. 705
Poſsidius, 753. 755. 758
Pratum ſpiritale, 831
Procopius, 793. 796. 798. 802. *&* *ſeq.*
Proſper, 375. 377. 378. 380. 384. 422. 746. 747. *&* *ſeq.*
Pſalmi, 81, 387. 465
Pſellus, 287
Ptolemæus, 123. *&* 124. 127. 137. 178. *&* 179. 180. 183. 184. 185. 213. *vbi* *&* *emendatur.* 215. 282. 328. *explicatur*, *cap.* XXII *lib.* XI. *&* *cap.* XXIII. 415. 546. 561. 564. 566. 586. 628. 635. 638. 640. 641. 679. 680. 686. 687

R

Regum libri, 35. 39. 58. 72. 73. 74. 76. *explicantur*, 77. *&* 81 *insigniter.* 82. 83. 84. 85. 86. 125. 126. *illustrantur cap.* LV *libri* IX. 133. 134. 142. 145. 146. 161. 162. 163. 169. 173. 182. 240. 241. 242. 243. 253. 254. 460. 534. *&* *deinceps.*
Ribera 75. *refellitur* 76. 157. 441. 453
Ricordanus Malaſpinus, 514
Rogerius Bachon, 425
Ruffinus, 147. 149. 162. *error*, 167. *caſtigatur*, 258. *error*, 290. 292. 296. 305. 311. 314. *error*, 317. 460. 721. 743. 754. 756
Rupertus, 159
Rufus, 190. 273. 499. 563

S

R. Saadias, 146. 460. 482
Sabellicus, 393. *error.* 394
Salluſtius, 643. *&* *ſeq.* 650
Saluianus, 785
Sanctius, 482
Sanhedrin, 452
Saracenus, 388
Seder holam, 53. 242. 460
R. Selomoh, 38. 83. 146. 465
Seneca, 307. *error* 308. 313. 494. *illustratur* 503
Septuaginta Interpretes, 11. *caſtigantur* 21. 39. 56. 131
Sepulueda, 278. 279
Serrarius, 19. 78. 215. 221. 246. 444. 471
Seruius, 146. 269
Sidonius Apollinaris, 384. 779. 799. 810
Sigebertus, 375 *errat.* 400. 410. 423. 424. 808. 841
Sigonius, 111. 118. *error* 119. 191. 192. *error* 247. *error* 251. 254. 256. 318. 328. 497. 650
Simplicius, 33
Simplicius Papa, 804. 805
P. I. Sirmondus, 384. 779
Siricius Papa, 755
Sixtus Senenſis, 3
Socrates, 94 *caſtigatur. illuſtratur* 95. 355. 356. 357. 377. 378. 716. *&* *ſeq.*
Solinus defenditur 91. 116. 121. *illustratur*, *&* *caſtigatur*, 146. 153. 212. 306. 551. 563. 714
Sophoclis Schol. 565
Sozomenus, 367. 368. 377. 716. *&* *ſeq.*
Spartianus, 304. 333. *error* 335. 683. 684. 685. *&* *ſeq.*
Statius, 37. 44. *explicatur* 331. 853

Catalogus Authorum.

Stæflerus, 366
Strabo, 70. 235. 237. 308. 312. 318. 612. *& seq. error* 628. 630. 639. *error* 860
Suetonius, 236. 256. 257. 270. 272. 283. 284. 294. *illustratur cap.* VII, *lib.* XI. 301. 303. 304. 305. 306. 307, *ubi & illustratur.* 308. 313. 324. *emendatur*, 325. *notatur* 325. 326. 328. 330. 619. 651. 655. 662. *& seq.*
Suidas, 49. 370. 557. 558. 559. 562. 567. 570. 597. 684
Sulpicius Severus, 134. 168. 323. 352. 375. 399. 422. 460. 471. 477. 669. 684. 703. 711. 732. *& seq.*
Surius, 338. 703. 707. 711. 796. 806. 821. 834. 835
Symmachus, 743
Synesius, 768
Synodus quinta, 833

T

Tacitus, 272. 273. 283. 299. 300. *illustratur* 302. 303. 306. 312. 313. 314, *ubi illustratur. &* 315. 324 *defenditur*, 325. 498. 500. *illustratur* 503. 643. 669. *& seq.*
Talmud, 248. *explicatur*, 435
Tatianus, 43 68
Temporarius, 68. *refellitur ibid.* 98. *refellitur*, 124. *error* 310
Tertullianus, 420. 422. 430. 445. 483. 514. 688. 694. 695. 696
Thallus, 458
Themistius, 78. 750
Theo, 215. 286 *illustratur.*
Theodoretus, 58. 159. 460. 482. 483. 485. 672. 721. *& seq.*
Theodorus lector, 795. 815. 818. 823. *& seq.*
Theophanes illustratur 7. *castigatur*, 8. *&* 10. 265 358. 359. 363. 369. 370. *illustratur* 371. 373. 386. 387. 408. 723. 763. *ac deinceps. error* 765
Theophilus, 4. 146. *emendatur* 180. 271. *emendatur.* 272
Theophilus Cæsariensis, 423
Theophrastus, 92
Theophylactus, 454. 455. 485
S. Thomas, 421
Thomas Magister, 567
Theopompus, 71
Thucydides illustratur 96. 97. 192. 193. *illustratur* 197. *illustratur cap.* XXVII *libri* X. 201. 533. 534. 545. 553. 554 *& passim lib.* XIII. *illustratur* 849. *&* 851
Thucydidis Schol. 546. 578
Tibullus, 331
Timæus, 68
Tobias, 86. 157. 158. *illustratur*, 159. 477. 478
Toletus, 441. 453. 454. 457
Torniellus, 45. 61 *refellitur, &* 79. 158. 170. 221. 460
Torrentius, 236. 305
Trebellius, 704. 705. 706
Trogus Pompeius, 146. 167. 230. 235. 237
Turnebus, 324
Tzetzes, 102

V

Valerius Maximus, 566. 578. 604. 610. 616. 617. 619. 640
Vasæus, 279. 280
Vatablus, 460. 484. 485
Velleius, 86. 120 *illustratur.* 146. 194. *emendatur* 295. *illustratur lib.* XI, *cap.* VII. *& cap.* XLII, *lib.* XII. 534. 553. 620. 638. 641. 642. 646. 660. *& seq.*
Hier. Vechietius refellitur à cap. XLIV *lib.* XII.
Verrius Flaccus, 186
Victor Vtic. 785. 792. 793. *ac deinceps.*
Victorius Aquitanus, 4. 349. 429
Vincentius Lirinensis, 702
Virgilius, 69. 268
Vita S. Arsenÿ, 749
Volcatius, 690
Vopiscus, 240. *illustratur*, 343. *emendatur*, 344. 703. 706. *& seq.*
Vsuardus, 430. 761
Vulgata editio Latina defenditur, 38. 50. 83. *defenditur*, 317. 442. 485

X

Xenophon, 107. 165. 166. *castigatur cap.* IX *lib.* X. 172. *errata castigantur, cap.* XXVIII *lib.* X. 580. *& seq.*
Xiphilinus, 329. 387. 978. 690. 692. *& seq.*
Xylandri error, 817

Z

Zacharias Propheta illustratur 459. *illustratur*, 465. 562
Zonaras, 325. 369. 387. 617. 810
Zosimus Papa, 772
Zosimus historicus, 338. 353. *error* 355. 358. 359. 376. *illustratur* 378. 701. 702. 706. *& seq.*

INDEX

RERVM MEMORABILIVM
QVÆ IN POSTERIORI PARTE OPERIS DE DOCTRINA TEMPORVM continentur.

Quæ Romanis characteribus excusa sunt sine vlla librorum, capitúmve nota, ea in decimo tertio libro requirenda sunt. numerus autem adscriptus est annus Periodi Iulianæ.

A

ARON nascitur, 3100. fit Pontifex, 3184. moritur, 3222.
Abaris Scytha, 4143.
Abdera condita, 4058.
Abel nascitur, 732.
Abiam rex Iuda, 3756.
Abimelechus fratribus occisis tyrannidem inuadit, 3500. moritur, 3503.
Abraamus nascitur anno Thare LXX, 2678. vocatur à Deo primùm, 2747. vocatus à Deo secundò in Chananæam profectus est annos natus LXXV. 2752. In Ægyptum abiit, 2753. inde reuersus à Loto seiungitur. ibid. Sobolem ei promittit Deus, 2757. Hagarem tradente Sara ducit, 2762. circumcisionis mandatum accipit, 2776. Angelos excipit hospitio, & de exitio Sodomorum diuinitùs admonetur, ib. peregrinatur in Geraris, 2778. fœdus cum Abimelecho sanxit, 2783. Cethuram duxit, 2817. moritur, 2852.
Abraamus anno 70 à patre genitus, & primogenitus, lib. IX. cap. XVIII. 41. de Abraami ortu, nempe 70. Thare patris anno, Augustini sententia quatenus probetur, 41. 42. nostra de ea re sententia proponitur, & quæ in eam obiecta sunt, diluuntur, ibid.
Absalom Amnonem fratrem perimit, 3678. patrem suum eiicit, 3685.
Acacius Constantinopol. episcopus, 5184. moritur, 5201.
Academia noua à Lacyde orta, 4473.
Acephali vnde orti, 5196. eorum diuortia, 5232.
Achab regnat, 3797. Nabothis vineam occupat, 3815. moritur, 3817.
Accius poëta, 4574.
Achæorum reipublicæ fundamenta iacta, 4430. duos Prætores eligunt, 4459. contra Ætolos conspirant, 4495.
Achæus in Asia nouum regnum condit, 4495. obsidetur ab Antiocho, 4499.
Achaia cum multis aliis in prouinciam redacta, 4787.
Achaicum bellum, 4567. 4683.
Achaz rex Iuda, 3973.
Actiaca pugna, lib. X, cap. LXIX. 281.
Actiaci anni, lib. X, cap. LXIX, 281.
Actiaci anni, siue Augustorum, ibid. 282. C.
Actiaci anni, 4684.
Adamus creatur, & peccat, 730. moritur, 1660.
Æacides rex Epiri occiditur, 4401.
Ædiles curules creati primùm, 4347.
Ægidius comes, 5171.
Ægos potamos, in quem lapis è cælo decidit, 4247. ad eundem victi Athen. 4309.
Ægyptiacæ dynastiæ qua coniectura colliguntur, lib. IX, cap. XV. 36.
Ægyptij reges nouissimi, lib. X, cap. XVII, 182.
Ægyptus quo tempore à Persis occupata, lib. X, cap. XVII. 181.
Ægyptus à Persis deficit, 4227. rursus Inaro rege, 4251. recepta, & Inarus in crucē actus, 4258.
Ælia vocata est Hierosolyma ab Adriano, 4843.
Æneas in Italiam proficiscitur, 3530. peruenit, 3532. regnat, 3533. moritur, 3537.
Æquinoctium autumnale à Ptolemæo obseruatum, 4845.
Æra communis & hodierno vsu recepta à natali Christi, lib. XII, cap. IV. 406. 407. Græcorum super ea re opinio, 408. B.
Æra Dionysiana, lib. XII, cap. II. 401.
Æra contractuum lib. X, cap. XLI, pag. 219. eiusdem diuersa in libris Machab. exordia, cap. XLII.
Æra Seleucidarum, 4402. Dionysij, 4429. Antiochena, 4665. Hispanica, 4676. Vide in Hispanica. Christi. 4714.
Æsculapius Romam illatus, 4422.
Æschylus nascitur, 4174. alij, 4202. floret, 4236. obiit, 4238.
Æsopus, 4142. occisus est, 4150.
Aëtius strenuè se gerit, 5142.
Aëtius vtriusque militiæ dux Patricius appellatur, 5149.
Ætoli Achæis adiungũtur, 4471. cõtra illos conspirant cum Cleomene, & Antigono, 4487.
Ætoli victi, 4525.
Africani schismatici cum traditoribus iuncti

Index rerum memorabilium.

Carthagine Synodum cclxx episcoporum coegerunt; 5021.
Africanus ad visendum Heraclam Alexandriam proficiscitur, 4944.
Agabus Propheta famem prædicit; lib. xi, *cap.* xii, *pag.* 316.
Agamemnon regnat, 3514.
Agar à Sara offertur Abraamo, 2762. Ismaelem parit, 2763.
S. Agatha patitur, 4964.
Agathense concilium, 5219.
Agathocles Lysimachi F. Ptolemæi Lagidæ gener, 4422. occisus à patre, 4429.
Agathocles tyrannus, 4397. paulatim euehitur, 4400. vincitur à Carthagin. 4403. bellum in Africam transfert, 4404. relictis suis fugit in in Siciliam, 4407. moritur, 4425.
Agelmundus primus Longobardorum rex, 5102
Agesilaus Lacedæm. rex in Asia bellum gerit, 4318. patriam ab Epaminondæ incursione tuetur, 4351. in Ægypto contra Persas pugnans moritur, 4352.
Agesipolis rex Lacedæm. 4334. moritur, 4344.
Agis rex Lacedæm. 4376.
Agon Neronis, lib. xi, *cap.* xv. *Capitolinus Domitiani, c.* xx, *& l,* xiii. *p.* 855. Vide annum 4799.
Agrigentini sub Theronis tyrannide, 4238. Thrasydæum eius filium occidunt, & libertatem recuperant, 4242.
I. Agricola Britannos domuit, 4792.
Agrippa Castor, 4836.
Agrippa iunior, lib. xi, *cap.* x, *pag.* 311.
Agrippa Mathematicus, 4805.
Agrippa Augusto carus fit Ædilis, 4681. Iuliam ducit, 4693. moritur, 4701.
Agrippa. Vide Herodes.
Agrippæ Augusti nepoti toga virilis datur, 4718. idem in Planasiam insulam relegatur, 4720.
Agrippina nubit Claudio, 4762. à Nerone filio interficitur, 4772.
Agrippinense concilium, 5059.
Agrippinus Carthaginiensis episcopus, 4928.
Agro Illyriorum rex, 4481.
L. Aimilius Paulus Perseum vincit, 4546. moritur, 4554.
Alagabalus imperat, 4931. moritur, 4935.
Alamanni & Marcomanni Romanum imperium infestant, 4984.
Alamundarus Saracenus, 5242.
Alaricus à Stilicone vincitur, 5116. Romam capit, & paulo post moritur, 5123.
Alaricus rex Visigothorum iniit, 5197. occiditur, 5219.
Alba condita ab Ascanio, 4562.
Albanus lacus intumuit, 4316.
Clodius Albinus imperium occupat, 4906. occiditur, 4911.
Alcæus Poëta, 4115.
Alcibiades, 4294. In Siciliam missus, 4298. ob Hermas abscissos in crimen adducitur, 4299. fugit, ibid. reuocatur, 4302. Athenis exulat, 4306. moritur, 4310.
Alcimus Auitus, 5207.
Alcimus Pontifex intrusus, 4552.
Alcman poëta, 4104.
Alectus tyrannus, 5006.
Alexander Aristobuli F. securi percussus, 4665
Alexander Pheræorum tyrannus, 4344.
Alexander Polysperchontis filius, 4396.
Alexander Zebina, 4589.
Alexander Ægypti rex moriens Pop. Rom. hæredem facit, 4649.
Alexander Epiri rex occiditur, 4388.
Alexander Cassandri F. 4417. contra fratrem Pyrrhum euocat post Demetrium, 4418.
Alexander Veles Syriæ rex, 4561.
Alexãd. Iannæus rex Iudææ, 4611. moritur, 4636.
Alexander M. nascitur, 4358. regnat, 4378. Imperator à Græcis contra Persas eligitur, 4379. Thebas euertit; ibid. in Asiam traiicit, 4380. Persas vincit ad Granicum, ibid. ægrotat, 4381. Tyrum capit, 4382. Iadduam Pontif. Iudæorum honorat. ibid. ad Arbella vincit, 4383. In Darij throno sedet, 4384. in luxum degenerat, 4385. Porum vincit, 4387. moritur, 4390.
Alexandri magni initium, eiusq; natalis, lib. x, *cap.* xxxii, 207. *eius conflictus ad Arbela cum Dario, lib.* x, *cap.* xxxvi, 210. *de eius obitu, cap.* xxxix, *& xl, & xli. nec non in Paralipomenis, pag.* 859. *æra ab eiusdem obitu iisdem locis explicatur. & cap.* xlii. *Vide lib.* xiii, *pag.* 859.
Alexander Papa iniit, 4832. martyrio coronatur, 4843.
Alexãder Seuerus Rom. Imperator cæpit, 4935. Artaxerxem deuincit, 4947. in Gallia cum matre perimitur, 4948.
Alexander episcopus Alexandriæ, 5014. Arium eiicit, 5031.
Alexander Byzantij episc. 5030. moritur, 5053.
Alexandria condita, 4383.
Alexandria quo tempore condita, lib. x, *cap.* xxxv, 212, *B.* Ius ei Baleutarum datur à Seuero, 4914. ab Antonino ciues occisi 4928. Bruchium euersum, 4982. à Diocletiano capta, 5009.
Alienſis Romanorum cladis tempus, lib. x, *cap.* xxx, 205.
Allobroges victi, 4593.
Alphrurdin primus apud Persas mensis est, lib. ix, *cap.* xi, 29.
Aluerni victi, 4592.
Amalasuntha Theodorici filia, 5239.
Alyattes Lydorum rex, 3957.
Amalaricus Visigothorum rex, 5219. occiditur, 5244.
Amasias rex Iudæ nascitur, 3851. regnũ iniit, 3876
Amasis Ægypti præfectus primò, 4138. regnare cœpit, 4145. moritur, 4188.
Amazones in Atticam irrumpunt, 3505.
Ambracia capta, 4525.
Ambrosius Mediolanensis Episcopus creatur, 5087. pro Catholica fide scribit, 5093. moritur, 5110.
Amestris Xerxis vxor, crudelis femina, 4235.
Amidam opulentissimam ciuitatem Cabades Persarum rex Monachorum proditione occupat, 5215.
Amilcar in Sicilia victus & occisus, 4405.
Amilcar alter in Hispania occisus, 4486.
Ammon Loto patre nascitur, 2778.
Amnon Dauidis filius sororem Thamarem vitiat, 3676. interficitur ab Absalomo, 3678.
Ammonius Christianus Philosophus Platoni-

Index rerum memorabilium.

camPhiloſophiã Alexandrię profitetur, 4945.
Amram Moſis pater naſcitur, 3025. moritur, 3167.
Amri regnat Iſraëlitis, 3785.
Amphia à Lacedæmoniis obſeſſa, & capta, 3971.
Amphion & Zethus Thebis regnant, 3297.
Amphipoli magiſtratus eponymi Syracuſis, 4371.
Amphipolis Athen. colonia, 4250.
Amphitheatrum à Tito conditum, 4793.
Anacharſis Athenas venit, 4122.
Anacletus Papa iniit, 4814. obiit, 4823.
S. Anaſtaſius Martyr quo tempore Chriſto nomen dedit, lib. XI, *cap.* XLIX, 386. *B.*
Anaſtaſius Papa iniit 5111. obiit 5115.
Anaſtaſius Papa ſecundus iniit, 5209. obiit, 5211.
Anaſtaſius Imper. iniit, 5204. obiit, 5131.
Anaſtaſius Imperator in Perſas armat, 5216.
Anatolius Laodicenus Epiſcopus, 4991.
Anatolius Conſtantin. Epiſcopus 5167. moritur 5171.
Anaxagoras philoſophatur, 4234. moritur 4286.
Anaxarchus, 4374.
Anaxilaus Rhegij tyrannus moritur, 4238.
Anaximander natus, 4104. floret, 4170.
Anaximenes floret 4159. obiit 4170.
Ancus Martius, 4075.
Ancyrana Synodus celebrata, 5027.
Ancyrana Synodus Semiarianorum, 5071.
Andegauenſe concilium, 5166.
Andriſcus Perſei ſe filium mentitur, 4595. victus, 4567.
Anicetus Papa iniit, 4878. moritur, 4886.
Annas Caiphæ ſocer quo tempore Pontificatum inierit, lib. X, *cap.* LV, 252. *A. Scaligeri & Caſauboni opinio refellitur.* ibid.
Anni Auguſtorum Romani lib. X, *cap.* LXX, 283. 284.
Anni mundani caput ab Autumno deducitur, lib. IX, *cap.* XI, 29.
Anni Patriarchalis forma à quibuſdam conſtituta refellitur, lib. IX, *cap.* IX, 23. *B.*
Annorum varia initia, lib. IX, *cap.* III, 5.
Annorum numerus ab orbe condito cur certò ſciri non poſſit. cap. VI, 17. *C.*
Annorum octo labes, quam faſtis vulgaribus noua Chronologia tribuit, lib. XII, *cap.* XXXVII, 488. 489. 490. *trium annorum labes ex eâdem, cap.* XXXVIII, 491. 492. *quinque annorum labes in Faſtis reſediſſe eadem exiſtimat, cap.* XL. *De eâdem labe fusè iterum tractatur, cap.* XLII, 500. 501. *refellitur cap.* XLIII, 502. 503. 504. 505.
Annus ciuilis Græcorum à Septembri incipit, lib. IX, *cap.* III, 10. *A.*
Annus Confuſionis, 4667.
Annus Iulianus primus, 4699. ab Ægyptiis aſcitus, 4689.
Actiacus, 4684.
Auguſtorum, 4687.
Annus Iulianus emendatus ab Auguſto, 4706.
Annus Primitiuus Vecchietti explicatur & refutatur, lib. XII, *cap.* XLIV, 506. 507. *tum eius errores hiſtorici, & argumenta omnia diluuntur, cap.* XLV, 508. 509. 510. 511. *Quantum in Herodis tempore, & Paſſionis Chriſti ſit hallucinatus Vecchiettus oſtenditur, cap.* XLVI, 512.
Annibal Amilcaris nepos dux Carthag. 4304.
Annibal Pœnorum dux bello Punico primo, 4457.
Annibal Punico bello ſecundo dux Carthag. naſcitur, 4467. in Hiſpaniam ducitur, 4477. ei præeſt, 4494. bellum Punicum ſecundum aggreditur, 4496. Romam petit, 4503. redit in Africam, 4511. vincitur, 4512. fugit ad Antiochum, 4516. obiit, 4532.
Antalcidas ignominioſam pacem cum Perſis facit, 4327.
Anterus Papa iniit, 4948. martyrio afficitur, 4949.
Anthemius Imp. iniit, 5180. obiit 5185.
Antiates victi 4379.
Antigonus Alexandri ſucceſſor, 4390. eius res geſtæ deinceps expoſitæ.
Antigonus Gonatas rex Macedoniæ, 4436.
Antigonus Δώσων, 4482.
Antigonus Herodis opera necatus, 4677.
Antinous Hadriani delitiæ in Nilo demergitur, 4844.
Antiochena æra, 4665.
Antiochiæ ſedes à Petro inſtituta, lib. XI, *c.* XIV, 322.
Antiochenorum æra, lib. X, *cap.* LXII. *Scaligeri diſcrepantes ſententiæ*, 265. *B. Euagrius ab Octobri annos Antiochenos incipit*, 267. *B Euſebij ſententia, C.*
Antiochia condita, 4414.
Antiochiæ controuerſia ſuper Iudæorum ritibus orta, vnde primum Concilium Apoſtolorum, 4762.
Antiochiæ ſynodus contra Samoſatenum cogitur, 4979.
Antiochiæ Dominicum aureum conſecratum, & canones editi, 5054.
Antiochiæ factio triplex, Euſtathianorum, Meletianorum, & Arianorum, 5073. Sublatum eſt ſchiſma, 5202.
Antiochiæ terræ motus horrendus ſub Traiano, 4828. & rurſus, 5170.
Antiochus Alexandriæ imminet 4512. cum eo bellum à Romanis ſuſceptum, 4522. victus à L. Scipione, 4524. moritur, 4527.
Antiochus Soter Syriæ rex, 4433.
Antiochus ὁ θεός, 4452.
Antiochus Epiphanes, 4538. Hieroſolymam primò venit, 4540. prima in Ægyptum expeditio, 4542. ſecunda in Ægyptum expeditio, 4543. templum profanat Hieroſolymis, 4649. obiit, 4550.
Antiochus Eupator, 4550.
Antiochus Balæ filius, 4569.
Antiochus Sidetes, 4574. contra Parthos profectus, 4584. occiſus eſt, 4585.
Antiochus Grypus, 4590. matrem interimit, 4593.
Antiochus pædagogus Theodoſij, 5121.
Antipater Alexandri ſucceſſor, 4391.
Antipater Caſſandri F. matrem interficit 4417. à Lyſimacho ſocero occiſus, 4420.
Antipater Herodis parens, 4666.
Antoninus Pius naſcitur, 4799. imperare cœpit, 4851. obiit, 4874.
Antonini pij Rom. Imperat. initium, lib. XI, *cap.* XXIII, 334. 335.
Antoninus Seueri filius Imperator creatur

Index rerum memorabilium.

4912. Patrem interficere tentat, 4923. eos occidi iubet qui patrem interficere noluerãt, 4924. Getam fratrem ſuum in matris gremio necat, 4925. ad Iſtrum, & Septentrionem proficiſcitur, 4926. Alexandriam venit, 4928. Artabanum Parthorum regem fraude circunuenit, 4919. occiditur ab Opilio Macrino, 4930.

Antoninus Alagabalus Imperator, 4931. templum ſibi vt Deo condidit, 4932. Alagabalus cum matre Iulia occiditur, & in Tiberim proiicitur, 4935.

M. Antonius Triumuiri pater, 4639.

Antonius & Cleopatra quando ſibi mortem intulere, lib. X, *cap.* LXIX, 281.

M. Antonius Conſul, 4670. Octauiam ducit, 4674. moritur, 4684.

Antonius monachus in Ægypto naſcitur, 4963. ætatis anno moritur CV in eremo, 5071.

Anxur captum, 4308. & 4314.

Aod Iſraëlem liberat, 3313.

Apamea condita, 4410.

Apelles hæreticus, 4859.

Apiarius damnatus, 5131.

Apollinares ludi inſtituti, 4502.

Apollinaris Hierapolitanus, 4883.

Apollinaris hæreticus Romæ à Damaſo damnatus, 5086.

Apollinis Daphnæi templum, quod Antiochus Epiphanes condidit, exuſtum, 5075.

Apollinis Delphici templum incenditur, 3263.

Apollonius Tyaneus Romæ cauſa dicta euaneſcit, 4802. obiit, 4810.

Apollonius Senator Chriſtianæ religionis accuſatus ſecuri percutitur, 4900.

Appia via munita, 4402.

Appius Claudius Romam migrat, 4210.

Apries Ægypti rex, 4120. mortuus, 4138.

Aquæ Sextiæ conditæ, 4590.

Aquila Scripturæ interpres, 4841.

Aquileienſe Concilium, 5094.

Aratus Sicyonius 4463. 4471. Antigonum ſibi adiungit, 4490. moritur, 4500.

Arauſicanum concilium primum, 5154. ſecundum, 5242.

Arbaces Medorum primus rex, 3838.

Arbaces Medorum regni primordia iecit, lib. IX, *cap.* XXXIV, 85.

Arbellica pugna, 4383.

Arcades in vnum corpus redacti, 4344. vincunt Lacedæmonios, 4345. victi, 4346.

Arcades in patriis locis conſtiterunt, lib. IX, *cap.* XXX, 70.

Arcadius in hæreticos reſcribit, 5109. imperare cœpit, 5108. obiit, 5121. *Vide lib.* XI, *cap.* XLVII, *pag.* 377, *&* 378.

Arceſilaus, 4415. floret, 4444.

Archæanactidæ Boſphori reges deſinunt, 4276.

Archagathus Agathoclis filius à ſuis occiditur, 4407.

Archelaus Mithridatis dux, 4628.

Archelaus Herodis F. 4710. ab Auguſto relegatur, 4719.

Archelaus Cappadociæ rex Romæ moritur, 4730.

Archidamus Lacedæm. rex in Italiam graſſatur, & moritur, 4376.

Archilochus poëta, 4014.

Archimedes, 4500.

Archontes annui cœperunt, 4027.

Ardabures contra Ioannem tyrannum miſſus, 5137.

Arelatenſe Concilium primum, 5027.

Arelatenſe Concilium, 5203.

Areopagi iudicium conſtitutum, 3205.

Areopagitarum ius imminutum, 4254.

S. Arethas martyr, 5235.

Arginuſæ. ad eas Athenienſes Lacedæmonios nauali prælio ſuperant, 4308.

Argis templum Iunonis incenditur, 4264.

Argiuorum regni primordia, lib. IX, *cap.* XVIII, 43.

Argiuorum regnum iniit, 2857. regum ſucceſſio ex libri calce petenda. prima ſacerdos Callithyia, 3072.

Argiui contra Lacedæm. & Athen. duces à reliqua Græcia delecti, 4293. ad Athen. adiunguntur, 4294. vincunt Lacedæm. 4295. vincuntur ab iiſdem, 4296. ſocietatem cum ipſis ineunt, 4297.

Argonautarum expeditio, 3451.

Ariadna Leonis Imp. filia, 5184.

Ariarathes rex Cappadociæ, 4495.

Ariarathes alter. 4620.

Ariminenſe Concilium, 5072.

Ariobarzanes, 4620.

Ariſtagoras Mileto præficitur, 4207. deficit à Perſis 4209. occumbit 4215.

Ariſtides æquitate ſua ſocios conciliat Athenienſibus, 4237.

S. Ariſtides pro Chriſtianis ſcribit, 4837.

Ariſtobulus primus rex Haſmonæorum, 4610.

Ariſtobulus Hyrcanum eiicit, 4648. captus à Pompeio, 4651. necatur, 4665.

Ariſtobulus Mariammes frater ab Herode necatur. 4679.

Ariſtodemus Heraclida de cœlo tactus, lib. IX, *cap.* XXX, 70.

Ariſtodemus Meſſenius filiam ſuam iugulat, 3977. regnat, 3984. ſeipſum occidit, 3990.

Ariſtomachus Heraclida in prælio cadit, lib. IX, *cap.* XXX, 70.

Ariſtomenes Meſſeniis perſuadet, vt deficiant à Lacedæmoniis, 4029. vincit Lacedæmonios, 4030.

Ariſtonicus Aſiam inuadit, 4583.

Ariſtophanes, 4277. Nubes docet, 4290. & ſecundò, 4291.

Ariſtoteles naſcitur, 4330. Platonem audit, 4346. moritur, 4392.

Arius rex Lacedæm. obiit, 4449.

Arius in ſpargenda hæreſi deprehenſus, 5029. Alexandriam redire molitur, 5040. ficta fidei profeſſione Imperatorem illudens miſerè perit, 5049.

Arminius Germanus occiditur. 4732.

Arnobius in Africa Rhetor floruit, 5039.

Arphaxad filius Sem naſcitur, 2388. obiit, 2726. *Vide lib.* IX, *cap.* XVII.

Arphaxad qui & Deioces victus ab Aſſyriæ rege Nabuchodonoſore, 4025.

Arrhidæus Alexandri ſucceſſor, 4360. occiſus, 4396.

Arianus Philoſophus Nicomedienſis floruit, 4860.

Arſenius à Damaſo ad Theodoſium mittitur, 5096.

Index rerum memorabilium.

Arſinoe ſoror Lyſimachi nubit Ptolemæo regi Macedoniæ, 4433. Sed malè ab eo accipitur, occiſis eius filiis. ibid.

Artabanus ab Artaxerxe occiditur, 4249.

Artaxerxes appellatur Magus ille, qui Cambyſæ ſucceſſit, 4192.

Artaxerxes Longimanus in ſocietatem regni aſſumptus à Xerxe, 4240. ſolus regnat, 4249. 4249. is eſt Aſſuerus. moritur, 4290.

Artaxerxes *μνήμων*, 4309. contra hunc rebellat Cyrus, 4313. Græcos ad concordiam hortatur, 4339.

Artaxerxis duplex initium, lib. X, *cap.* XXV, 197. 198.

Artaxerxis Longimani epocha, lib. X, *cap.* XXIX, 203. 204. *Artaxerxis Mnemonis epocha.* ibid.

Artaxerxis Mnemonis in Ægyptum expeditio, 4340. Græcos rurſus hortatur ad pacem, 4342.

Artaxerxes Perſarum inſtaurat imperium, victis Parthis, 4946.

Artemo machinarum bellicarum inuentor, 4273.

Aruernenſium vrbem obtinent Gothi, 5193.

Aſa rex Iuda, 3759. Zaram vincit, 3776. æger Deum non requirit, 3798. moritur, 3800.

Q. Aſconius Pedianus, 4788.

Aſdrubal Annibalis pater in Hiſpaniam miſſus, 4477. ei præeſt, 4486. moritur, 4494.

Aſdrubal Annibalis frater peremptus, 4507.

Aſpar & Ardaburius, 5181. occiſi, 5184.

Aſpaſia Mileſia, 4273.

Aſſuerus Eſtherem ducit, 4251.

Aſſyriorum imperium cœpit, 2539. cuius reges extant in calce operis.

Aſſyriorum regum epocha, lib. IX, *cap.* XV, 36. *paulatim imperium labefactatum, pag.* 35. *B.*

Scaligeri error de eorum primordiis refellitur, lib. IX, *cap.* XII, 30. 31.

Aſſyriorum noui reges in Scriptura celebrati, lib. IX, *cap.* XXXV, 85.

Aſſyrij imperium recuperant. ibid. 86.

Aſſyriorum ſecundi Imperij poſtrema tempora, lib. X, *cap.* III, 157.

Aſtacus condita, 4002.

Aſtyages vltimus Medorum rex, lib. XX, *cap.* XXXIV. 85.

Aſtyages regnat, 4120. à Cyro exuitur, 4155.

Athalaricus Gothorum rex, 5239.

Athalia ſtirpem regiam abolet, 3830.

Athanaricus Gothus à ſuis pulſus Conſtantinopolim ad Theodoſium venit, eodémque menſe diem obiit, ac regio honore ſepultus eſt, 5094.

Athanaſius Alexandriæ factus Epiſcopus, 5039.

Arianorum factione relegatur à Conſtantino, 5049. Reſtituitur, 5051. Iterum pellitur, 5054. reſtituitur, 5062. damnatur iterum, 5068. ad necem quæſitus euadit, 5075. eodem poſt Georgij mortem Alexandriam reuerſo ſynodus cogitur, ibid. moritur, 5084.

Athenæ à Xerxe ſuccenſæ, 4234.

Athenæ captæ à Sulla, 4628.

Athenæus Dipnoſophiſta, 4880.

Athenienſes victis Perſis muros inſtaurant, 4236. Inaro regi contra Perſas opitulantur, 4251. eoſdem vincunt, 4252. & Memphiu vſque perſequuntur, 4253. Sed à Perſis obſeſſi, ac dimiſſi, 4258. Corcyræos ſibi ſocios adiungunt, 4278. bellum cum Peloponneſiis ineunt, 4283. peſte laborant, 4284. Leontinis contra Syracuſanos opitulantur, 4287. quadringentos Reip. præficiunt, 4302. mox iis abrogatis quinque millia, 4303. triginta deinde tyranni, 4310. eorum arces occupat Caſſander, 4396.

Athenienſium regnum cœpit. 3156.

Athenienſium regnum triplicem adminiſtrandi formam expertum eſt, lib. IX, *cap.* XXI, 51.

Athenienſium & Bœotorum ad Cheroneam clades, lib. X, *cap.* XXXIV, 209.

Athenagoras pro Chriſtianis ſcribit, 4890.

Atilius Serranus, 4457. in Africa bellum gerit, 4458. vincitur, 4459.

Atlas, 3076.

Atreus Mycenis regnat, 3509.

Attalus Pergami rex primò nominatus cœpit, 4472. eius liberi, 4516.

Attalus Romam venit, 4556.

Attalus hæredem inſtituit Pop. Rom. 4581.

Attalus tyrannus in mari captus Honorio exhibetur, & truncata manu vitæ relinquitur, 5125.

Attalus Gotthorum ope tyrannidem in Galliis ſumit, 5127. capitur, 5128.

Atticus Sebaſtenus è Monacho factus epiſcopus Conſtantinopolitanus, 5119.

Attila tota Europa graſſatur, 5160. Galliam populatur, 5164. ab Aëtio in campis Catalaunis vincitur.

Attila Aquileiam, Ticinum, & Mediolanum vaſtat, & Romam tendens, ſancti Leonis interuentu placatur, ac recedit, 5165.

Attila vino ſe in nuptiis ingurgitans ſanguinis vomitu interiit, 5167.

Atys Cræſi filius occiditur, 4165.

SS. Audifax & Abacus, 4981.

S. Auguſtinus naſcitur, 5067. annos natus XXIX clam matre Romam ad docendam rhetoricam ſe contulit, 5096. Mediolanum ad docendam Rhetoricam à Symmacho mittitur; vbi in Bautonis ingreſſu orationem Panegyricam in laudem Imperatoris habuit, 5097. ad fidem Catholicam conuertitur, 5098. baptizatur. 5102. Preſbyter ordinatur. 5104. Hippone Epiſcopus ordinatur, 5108. cum Fortunato Manichæorum Preſbytero publicè contulit, eúmque ſuperauit, 5105. mortuus eſt. 5143.

Auguſtus naſcitur, 4651. Romam venit poſt Iulij necem, 4670. Pontifex Max. fit, 4701. annum emendat, 4706.

Auguſtus ærarium militare conſtituit, 4719. Nolæ moritur, 4727.

Auguſti primordium, lib. X, *cap.* LXIV, 271. *obitus, libro* XI, *cap.* VI.

Auguſtulus vltimus Romanorum Imperator, 5178 & 5179.

Auguſtorum anni Romani, 4687. *& lib.* X, *cap.* LXX.

Auidius Caſſius tyrannidem arripit, 4888.

Auitus Imperator cœpit, 5168. obiit, 5170.

Aurei numeri Kalendarij veteris, lib. XII, *cap.* XIII. 432, C.

Aurelianus Imperator quo tempore cœpit, lib. XI, *c.*

Index rerum memorabilium.

xxvi.339. *D. interregnũ post eius mortem*, 340. D.
Aurelianus in Christianos sæuit, 4985. idem contra Zenobiam in Orientem proficiscitur, ibid. vincit, 4986. Tetricum apud Catalaunos tyrannum in deditionem accipit, 4987. Soli templum & agonem constituit, ibid. Mnesthei secretariorum notarij fraude occiditur, 4988.
Aureliæ ab Attila liberantur, 5164.
Aureliis prima Synodus Clodouei iussu habita, 5223.
M. Aurelius Imper. 4874. in Orientem cum Faustina vxore proficiscitur, 4889. cum Marcomãnis bellum susc ipit, 4891. moritur, 4893.
Aurelius Victor, 5082.
Aureolus tyrannus, 4981.
Auxentius Arianus, 5087.

B

Basa rex Israelis, 3761.
Babel turris extructa, 2539.
Babylon à Dario deficit, 4262. eam recipit per Zopyrum, 4204.
Babylas Episcopus Antiochiæ, 4952.
Bacchanalia Romæ sublata, 4528.
Bacaudæ, 4998.
Bacchylides poëta, 4246. & 4263.
Balearicum bellum, 4591.
Balbinus Imp. 4950.
Baltasar rex Babylonis sub patris tutela, 4153. solus regnat, & à Dario Medo occiditur, 4158.
Bardesanes nouæ hæresis conditor, 4885.
Barnabas Apost. Antiochiam missus, 4753. corpus eius inuentum, 5190.
Basemath Ismaelitis Esaïæ coniux, lib. IX, *cap.* XX, 50.
Basiliscus Leonis Imperatoris præfectus sponte sua ab Vandalis vincitur, 5181. fit tyrannus, 5188. obiit, 5189.
S. Basilius Athenis studet, 5067. fit Episcopus, 5082. decessit, 5092.
Basilius Ancyranus Semiarianorum concilium habuit, 5071.
Basina Bisini regis Thoringorum vxor relicto viro ad Childericum venit, eique nupsit, 5178.
Battus Cyrenen condidit, 4084.
Belisarius contra Persas bellum gerit, 5242.
Bellum ciuile Cæsaris & Pompeij, 4665.
Belus Assyriorum imperij conditor, 2539.
Benadad rex Syriæ ab Achabo vincitur, 3813. & 3814.
S. Benedictus nascitur, 5194. cum nutrice secessit, 5207. Casinum petit, 5242.
Beorgor Alanorum rex occiditur, 5177.
Berenice vxor Antiochi, 4467.
Beryllus Arabiæ Episcopus ob hæresin damnatus ad saniorem mentem Origenis ope rediit, 4936.
Bessus Darium occidit, 4384. ab Alexandro necatur, 4386.
Bias Prienæus, 4106.
Boëtius occiditur à Theodorico, 5240.
Bocchus rex Mauritaniæ, 4608.
Bœotij contra Lacedæmones cum Græcis aliis conspirant, 4319.
Bonifacius comes, 5140. obiit, 5145.
Bonifacius Papa iniit, 5131. obiit. 5136.
Bonifacius secundus iniit, 5243.
Brasidas Lacedæm. dux, 4290. occidit, 4292.
Brennus in Græciam irrumpit, 4436.
S. Brigida Scota, 5234.
Britanniam intrat Cæsar, 4659. insulam primus Agricola comperit, 4792.
Brundusium colonia, 4470.
Brutij primùm dicti, 4358.
Brutus Tarquinium eiicit, 4205.
M. Brutus Cæsarem occidit, 4670. moritur, 4672.
Bulgari Thraciam vastant, 5215.
Burdegalæ Synodus contra Priscillianum, 5098.
Burgundiones Germaniæ populi partem Galliæ occupant, 5126. à Francis victi, 5241.
Burrhus à Nerone veneno necatur, 4775.
Byzantium ab Alcibiade captum, 4305. à Seuero muris euersis Perintho contribuitur, 4910.

C

Caath Leui filius nascitur, 2 24/95. moritur, 3068.
Cabades Persarum rex Chosroem filium adoptari vult à Iustino, 5225. moritur, 5245.
Cadmus ex Ægypto Tyrum profectus, 3256.
Cæcilia virgo Romana, Tiburtius, Valerianus, &c. pro Christo patiuntur, 4943.
Cæcilianus in Mensurij Carthaginiensis Episcopi locum ordinatus, 5019.
L. Cæcilius Prætor à Gallis occisus, 4431.
Cælestinus Papa iniit, 5136. obiit, 5145.
Cælestius Pelagij discipulus Carthagine in Synodo damnatur, 5125. proscribitur, 5133.
Q. Cæpio à Cimbris, & Teutonis victus, 4609.
C. Cæsar Prætor fit, 4652. cum Pompeio, & Crasso conspirat, 4654. Galliæ præest, 4655. Heluetios fundit, 4656. Germanos delet, 4659. bellum ciuile gerit, 4665. vincit Pompeium, 4666. moritur, 4670. Vide in Iulius.
C. Cæsar Augusti nepos ex Iulia nascitur, 4694. in prouincias mittitur, 4710. obiit, 4717.
L. Cæsar Augusti nepos nascitur, 4697. Consul designatur, 4712. moritur, 4716.
Cains & Lucius Cæsares, eorúmque tempus, lib. XI, *cap.* III, 294. B.
S. Cæsarius Arelatensis de gratia, & libero arbitrio scribit, 5203.
Cæso Quintius Româ exulat, 4253.
Caiaphas & Annas Pontifices, lib. X, *cap.* LVI, 253. *num pontifices duo eodẽ iure præfuerint, ib.* 254. D
Cain nascitur, 731. Abelem occidit, 859.
Cainan nascitur, 1055. moritur, 1965.
Cainani nomen in Hebræis & Latinis Libris reticetur, lib. XI, *cap.* XVII, 39. *pro Cainano quæ afferri solent refelluntur, ibid. vbi & quidam Matthæi locus exemitur. ibid.*
Caius Papa iniit, 4906. obiit, 5009.
Calchedon à Megarensibus condita, 4029.
Calchedonensis Synodus Oecumenica quarta, 5164.
Caius Caligula nascitur, 4725. imperat, 4750. moritur, 4754.
Cai Caligulæ initium & imperium, lib. XI, *cap.* VIII.

Index rerum memorabilium.

eius consulatus, 305.
Calandio Antiochenus Episcopus, 5195.
Calippi periodus cœpit, 4384. secundæ initium, 4460. *Vide lib.* x, *cap.* xxxvii.
Callicratidas dux Lacedæm. 4307. occiditur, 4308.
Callisthenes historicus, 4327.
Calliſtus Papa iniit, 4932. martyrio afficitur, 4937.
Calocerus magister pecoris camelorum Cyprum occupat, 5039.
Camarina à Syracusanis euersa, 4162.
Cambyses cœpit, 4185. occupat Ægyptũ, 4189.
Cambysis initium, lib. x, *cap.* xvi, 180.
Camillus Veios expugnat, 4318. Gallis pulsis patriam liberat, 4324. Manlium occidit, 4330. moritur, 4349.
Campani Romanis se dedunt, 4371.
Cannense prælium, 4498.
Canon mathematicus Babyloniorum regum, lib. ix, *cap.* lii, *pag.* 126.
Capitolinus agon primus Domitiani, 4799.
Capitolium quadrato saxo constratum, 4326.
Capitolium incensum, 4782.
Capitolium de cælo tactum, & bibliothecæ succensæ, 4901.
Capitula tria, 5148.
Capua condita, 3913.
Caranus è genere Heraclidarum primus Macedonici imperij conditor, lib. ix, *cap.* xxxvi, 86.
Carausius Maximiani Imperatoris præfectus ab eo deficit, 4999. occiditur, 5007.
Carbonis ciuile bellum, 4630.
Carinus imperat, 4995. Ludi eius, 4997.
Carneades obiit, 4586.
Carpentoractense concilium, 5142.
Carthaginiense concilium primum sub Grato Carthag. Episc. 5061.
Carthaginiense concilium secundum, 5103.
Carthaginiense concilium tertium, 5110.
Carthaginiense concilium quartum, 5111.
Carthaginiense concilium quintum, 5114, sextum & septimum, 5132.
Carthaginiense generale concilium in Donatistarum causa cogitur, 5116.
Carthaginienses primùm fœdus cum Romanis ineunt, 4205. à Gelone ad Himeram victi, 4234. in Siciliam ab Egestanis exciti veniunt, 4304. ingenti apparatu nouam expeditionem in eandem insulam faciunt, 4307. contra Timoleontem bellũ gerunt, & vincuntur, 4374.
Carthaginienses ab Agathocle victi liberos immolant. 4404. victi à Scipione, 4512.
Carthaginis conditus, lib. ix, *cap.* lxii, 146.
Carthago à Didone condita, 3828.
Carthago à Scipione funditus euersa, 4568.
Carthago à Vandalis capta, 5152.
Carus Narbonæ natus Imperator creatur, 4995. Mesopotamiam subigit, & moritur, 4996. *Vide lib.* xi. *cap.* xxviii.
Cassander Antipatri filius, 4393. Olympiade cæsa ducit Thessalonicen, 4398. moritur, 4416.
Cassius Romæ tyrannidem affectat, 4228. occiditur, 4229.
Cassius Consul à Tigurinis occisus, 4607.
Cassius Syriam tuetur, 4662. moritur, 4672.
Castinus dux Hispanicnsis exercitus contra Vvandalos, 5135.
Catenæ S. Petri, 5152.
Catilinæ coniuratio. 4651.
M. Cato Consul, 4519. Censor, 4530.
M. Cato iunior Cæsari resistit, 4659. in Cyprum missus, 4658.
Catulus contra Cimbros cum Mario pugnat, 4613.
Catullus poëta nascitur, 4628.
Caudinæ furcæ, 4393.
Cecrops primus Athenienſium rex, lib. ix, *cap.* xxi, 51.
Celer Magister officiorum in Persas bellè se gerit, 5217.
Censiones variæ ab Augusto diuersis temporibus constitutæ, lib. xii, *cap.* viii, 420.
Censores primi, 4271. à quinquennio ad sesquiannũ redacti, 4280. è plebe primus. 4435.
Censores priuati esse desierunt, 4692.
Censorinus, 4951.
Censura restituta, 4644. Vespasiani & Titi memorabilis, 4787.
Census Quirini, lib. xii, *cap.* viii, 419.
Census Romæ cœptus, 4141.
Chabrias dux Athen. 4321. vincit Lacedæm. 4337. occiditur, 4338. moritur, 4356.
Chaldæi contra Phœnices pugnant, 3168.
Chares dux Athen. 4347.
Charidemus à Dario interfectus, 4381.
Charondas Thuriorum legislator, 4268.
Chæronea ad eam Philippus Athen. vicit. 4376.
Cherronesus Thracica Athenienſibus concessa, 4361.
Chersobleptes Thraciæ rex Cherronesum Athen. permittit, 4361.
Childebertus I regnat, 5223.
Childericus quartus Francorum rex Meroueo succedit, 5169. à suis ob luxuriam & impotentiam pellitur, 5171. reuocatur, 5178.
Chium obsident Athen. 4302.
Chlodoueus. vide Clodoueus.
Chlotarius I regnat, 5223. fratris filios occidit, 5245.
Chlotarius Francorum rex, lib. xi, *cap.* xlviii. 380. *D. eius filij*, 381. *B.* 384. *D.*
Chosroes Cabadis filius adoptari vult à Iustino, 5135. imperat, 5245.
Chramni Chlotarij filij obitus, lib. xi, *cap.* xlviii, 380. *D.*
Christi ætas vnde colligitur, lib. xii, *cap.* v, 410. 411. baptismus, 4742. passio, 4744. *de ea noua quorundam opinio, qui anno Christi* xxiv, *Martij* xxv, *Luna* xv, *passum putant, Geminis duobus Consulibus, ac Tiberij nihilominus anno* xvii, *vel* xviii, *refellitur, p.* xii, 435. 436. 437.
Christianorum in Persidepersecutio, 5133.
Chronologiæ cuiusuis examinandæ ratio, lib. ix. *cap.* i. *pag.* 2.
Chronologia tutior est, quæ ad annos mundi Iuliana Periodi annos adiungit, cap. vi, 18.
Chronologia quantum cœlestium motuum notatione opus habeat, lib. xi, *cap.* xlviii, 383. *A.*
Chusan Mesopotamites Israëlitas opprimit, 3247. opprimitur vicissim, 3255.
Chrysargyron tributum, 5212.
Chrysippus Stoicus nascitur, 4433.
Cicero natus est, 4608. pro Roscio Amerino

Index rerum memorabilium.

dicit, 4634. Quæstor in Sicilia, 4639. contra Verrem agit, 4644. Ædilis fit, 4645. Prætor, 4648. Consul, 4651. exulat, 4656. reuocatur, 4657. Ciliciæ præest, 4663. moritur, 4671.

Cimbri Alpes transgressi, 4601. victi à Mario, 4612. &, 4613.

Ciminus saltus, 4404.

Cimon Theseï ossa refert, 4233. dux electus vrbes Asiæ recipit, Persásque nauali prælio vincit, 4244. ostracismo pellitur, 4254. Persas terra, maríque superat, 4264. Persas cogit ad ignominiosas conditiones pacis: ac posteà moritur, 4265.

Cineas Pyrrhi legatus, 4435.

Cinna vrbe pellitur ab Octauio, 4627. occiditur, 4630.

Circuncisionis præceptum editum Abraamo, 2776.

Cirtæ in Numidia concilium, 5125.

Claudianus Mamertus, 5203.

P. Claudij ob spretam religionem classis incensa creditur, 4465.

Claudius Nero, & Calphurnius Piso Coss. quo anno inierunt, lib. IX, *cap.* XXIX, 66.

Claudius Imperator natus, 4704. *quando cœpit, lib.* XI, *cap.* IX. & anno 4764. Iudæos Roma pellit, 4762. moritur, 4767.

Claudius alter Imperator, de cuius initio, lib. XI, *cap.* XXVI. Gotthos vincit, 4982. peste moritur, 4983.

Cleanthes Stoicus, 4450.

Clearchus Byzantinorum tyrannidem occupat, & ad Cyrum confugit, 4311.

Clearchus Heracleæ tyrannus, 4350. occisus, 4361.

Clemens Alexandrinus floruit, 4906.

Clemens Papa iniit, 4804. obiit, 4814.

Cleo dux Athen. Lacedæmonios in Sphacteria expugnat, 4289. occubuit, 4292.

Cleobulina celebratur, 4263.

Cleombrotus rex Lacedæm. 4334.

Cleomenes Lacedæm. rex, 4490. fugit, 4492.

Cleomenicum bellum, 4992.

Cleonymus Spartanus Lucanos vincit, 4411. victus à Romanis, 4412. Polybium contra patriam euocat, 4441.

Cleopatra Alexandri soror occiditur, 4406.

Cleopatra Antiochi filia Ptolemæo nubit, 4522.

Cletus Pontifex iniit, 4792. affectus martyrio, 4804.

Clitæ Cappadociæ populi domiti, 4749.

Clodio Francorum rex, lib. XI, *cap.* XLVIII, 380. *B.* Cœpit anno. 5141.

Clodius incesti accusatur, 4653. ad plebem transit, 4654. occiditur, 4662.

Clodomirus rex Sigismundum Burgundionum regem in puteum cum vxore & filiis iactari præcipit, & moritur, 5231.

Clodoueus nascitur, 5179. Francis regnare incipit, 5194. *Vide & librum* XI, *cap.* XLVIII. *vbi & de eius filiis agitur.*

Clodoueus Syagrium Ægidij comitis filium acie vincit, 5198. Chlotildem Chilperici Burgundi filiam sibi coniugio copulat, 5199. Thoringos sibi subiicit, 5203.

Clodoueus Francorum regnum Sequanam vsque dilatat, 5207. à Chlotilde regina sæpius de amplectenda Catholica fide commonitus, eam post victos ad Tolbiacum Alemannos suscipit, 5208.

Clodoueus Francorum rex Alaricum in Vocladensi campo manu sua occidit, 5219. tum ab Anastasio Consul renunciatur, 5220. Parisiis graui ægritudine correptus à S. Seuerino liberatur, 5221. Clodoueo Parisiis mortuo eius filij regnum inter se partiuntur, 5223.

Codex Theodos. promulgatur, 5148.

Codex Iustiniani promulgatur, 5242.

Codorlahomor Sodomitas, & alios populos sibi subiicit, 2744.

Codrus Rex Athenienſium pro patria moritur, 3643.

Cœlesyria. de ea pugnauit Antiochus, & Ptolemæus, 4496.

Colluthus Alexandriæ Presbyter doctrinæ suæ virus instillat, 5029. sed in ordinem redigitur, 5032.

Colonienſis Synodus prima, 5059.

Colossus in sacra via erectus, 4788.

Commodus Aurelio patri succedit, 4893. rebus cum Germanis cõpositis Romæ triumphat, 4894. conspiratione Martiæ pellicis occiditur, 4905.

Computationes variorum authorum ab orbis initio, lib. IX, *cap.* II. 4.

Computus lunaris & Paschalis Scaligeri qui dicatur, lib. IX, *cap.* V, 12.

Confusionis annus explicatur, lib. IX, *cap.* LIX.

Conimbrica à Sueuis occupata & vastata, 5180.

Constans Constantini F. Cæsar leuatus est, 5046. obiit, 5063.

Constantiæ Augustæ Constantini filiæ corpus Constantinopolin ingreditur, 5096.

Constantij Chlori obitus, lib. XI, *cap.* XXXV. 356. *Vide & annum*, 5019.

Constantinopolis condita, 5043.

Constantinopoli magna fames, & regiæ ciuitatis templum combustum, 5159.

Constantinopoli Synodus in causa Agabij & Gebadij celebrata, 5107.

Constantinopolis conditus, lib. XI, *cap.* XLII, 369. *explicatur.*

Constantinopolis muri cum LVII turribus concidunt, 5160. horrenda seditio sub Iustiniano, 5245.

Constantinopolis quo anno à Turcis occupata, lib. XI, *cap.* LIII, 393.

Constantinopolitana Synodus Oecumenica secunda à CL Episcopis celebratur, 5094.

Constantinopolitana Ecclesia igni cremata instauratur, 5128.

Constantinus tyrannus quo tempore imperauit, lib. XI, *cap.* XLVI, 376.

Constantinus magnus, eiusque imperium, lib. XI, *cap.* XXXVI, 357. *eius obitus, cap.* XLIII. *de eius baptismo*, 376. A.

Constantinus M. obses apud Diocletianum & Galerium relinquitur, 5017. cælesti crucis ostento ad fidem conuertitur, 5025. contra Maxentium bellum suscipit, ibid. cum Licinio bellum gerit, 5028. & 5037.

Index rerum memorabilium.

Conſtantinus Hieroſolymorum vrbem inſtaurat, 5039. Fauſtam in balneo interfici iubet, 5040. contra Gothos Sarmatis opem præbet, 5045. *Vide lib.* XIII, *pag.* 861.

Conſtantinus ipſo die Pentecoſtes è vita diſceſſit, 5050.

Conſtantinus, Conſtantius, & Conſtans, imperium inter ſe partiuntur, ibid.

Conſtantinus iunior Conſtanti fratri bellum infert, 5053.

Conſtantius imperat, lib. XI *cap.* XLI, & anno 5074. moritur.

Conſtantius Gallus in Oriente crudeliter ſe gerit, 5065. in inſula Flauona occiditur, 5067.

Conſtantius à Theodoſio in conſortium regni aſſumitur, 5133.

Conon dux Athen. claſſi Perſicæ præficitur, 4315. vincit Lacedæm. ad Cnidum, 4320. muros in Piræeo excitat, 4321.

Conſulatus intra quos natalis Chriſti, vita eius, & Paſſio coercetur, in Proœmio lib. XII.

Conſules Romæ cœperunt, 4205. de plebeio creando lex promulgata, 4338. & extorta, 4347. ambo ex plebe primùm, 4541. Kalendas Ian. inire cœperunt, 4561.

Conſulum Romanorum annus & regifugij, lib. X, *cap.* XIX. *vbi à Scaligero dicta refelluntur*, 187.

Fragmentum Paſchalis magni, quod ex Cuſpiniano producit Scaliger, diſcutitur, cap. XX.

Corbulo contra Parthos miſſus, 4767. ſibi manus affert, 4779.

Corcyra à Corinthiis condita, 4011. graui ſeditione iactata tandem in Athen. inclinat, 4287.

Core cum ſociis abſorbetur, 3184.

Corinthiacum bellum cœpit, 4273.

Corinthiacum aliud, 4320.

Corinthiorum regnum, lib. IX, *cap.* XXXI, 72.

Corinthus à Siſypho frequentari cœpta, 3303. Corinthiorum regnum iniit, 3612. deſiit, 3935. cum Corcyræis bellum gerunt, 4275, victi Corinthij à Corcyræis, 4279. ab Argiuis vrbs capta, 4324. Romanos in ſocietatem Iſthmiorum vocant, 4486. euerſa Corinthus à Mummio, 4568.

Coriolanus exulat, 4223. contra patriam Volſcos ducit, 4225. à matre placatur, 4226.

Cornelia Maximilla Veſtalis viua defoditur, 4805.

Cornelius Papa iniit, 4964. martyrio afficitur, 4966.

Coſſus de Tolumnio opima ſpolia retulit, 4277.

Cotradis prædo cum comitibus piratis occiditur, 5151.

Cotta Prætor, 4644.

M. Craſſus Seruile bellum conficit, 4643. contra Parthos bellum gerit, 4659. perit, 4661.

Crates Comicus, 4263.

Crates Philoſophus, 4444.

Cratinus Comicus, 4259.

Cremutius Cordus hiſtoricus, 4738.

Creſphontes ex Heraclidarum ſtirpe Meſſanam obtinet, lib. IX, *cap.* XXX, 70.

Creticum bellum, 4646.

Criſpus Cæſar Conſtantini F. fit Cæſar, 5030. contra Licinium bellum gerit, 5037. occiditur, 5039.

Criſpi Conſtantini F. mors, lib. XI, *cap.* XLI, 367. *A.*

Crœſus Lydorum rex, 4156. contra Cyrum bellum parat, 4167. ab eo vincitur, 4169. cùm Cambyſen admoneret, iuſſus ab eo necari, ſeruatus eſt, 4190.

Vide lib. XIII. *pag.* 856.

Crotona condita, 4006.

Cuma Æolica in Aſia condita, 3680.

Curtius in voraginem inſilit, 4352.

Cyaxares Medorum rex, 4080. Scythis occiſis latè imperat, 4108. rurſus Scythas alios excipit, & offenſos illos, ac profugos à Lydorum rege depoſcit, 4110. neganti Lydo bellum denunciat, 4111. Id finitum interuentu eclipſis, 4117. *Vide lib.* IX, *cap.* I.

Cybera Aſiæ ciuitas demerſa, 5130.

Cybioſactes, 4657.

de Cyclo duplici inſcita Scaligeri ſententia, lib. IX, *cap.* V, 13. *C.*

Cyclorum apud Bedam deprauatio, lib. XII, *cap.* XIII, 433. *B.*

Cyclus lunaris Romanus, lib. X, *cap.* LXVII, 277.

Cyclus Dionyſianus, lib. XII, *cap.* II, *pag.* 402. *B. c.* III, *vt in eo cyclo aberratum ſit oſtenditur*, 404.

Cyclus Cyrillo falsò imputatus, lib. XII, *cap.* III, 404. *D.*

Cylo Athenis inuadit arcem, 4114.

Cyprianus fit Epiſcopus, 4961.

Cyprianus librum de mortalitate ſcripſit, 4965

Cyprianus collecta ſynodo hæreticos denuò baptizandos cenſet, 4969. martyrium obiit, 4971.

Cyprus oppugnatur à Perſis, 4363.

Cyprus à Pop. Rom. obtinetur, 4658. exempta Patriarchatui Antiocheno, 5190.

Cypſelus Corinthiis regnat, 4056.

Cyrene Populo Rom. legata, 4618.

Cyri initium, lib. X, *cap.* XII. *ſuper eo variæ & diſſidentes Scaligeri ſententiæ diſcuſſæ*, 174. 175. *diagramma Scaligerianæ diſcordiæ ſuper eâdem epocha*, 175. 176.

Rerum à Cyro geſtarum hiſtoria ex Herodoto, Cteſia, & Beroſo perſtringitur, cap. XIII. 176.

Cyrus quando Babylonico regno potitus, cap. XV, 176.

Cyri obitus, cap. XVI, 180.

Cyri initium Perſicum, 4155. Crœſum vincit, 4169. initium Babylonicum, 4176.

Cyrus ſecundus Darij F. Lyſandro fauet, 4306. contra fratrem eius expeditio, 4313.

Cyrus poëta, 5154.

Cyriades è XXX tyrannis Imperator ſalutatur, 4971. occiditur, 4972.

Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus, 5061. moritur, 5099.

S. Cyrillus Alexand. Epiſcopus, 5125. obiit, 5157.

Cyrilli cyclus primus cœpit, 5150.

Cirthæ in Numidia ſynodus, 5016.

Cyzicus condita, 3432.

D

DACICVM bellum à Domitiano geritur, 4801.

Dalmatia in Romanorum poteſtatem redit, 4721.

Dalmaticum bellum, 4722.

Damaſippus Prætor, 4632.

Damaſus Papa iniit, 5080.

Index rerum memorabilium.

Damasippus Prætor, 4632.
Damasus Papa iniit, 5080.
Damasus contra Auxentium synodum cogit, 5081. obit, 5097.
Dan nascitur Iacobo patre, 2925.
Danaus Ægyptius Argis regnat, 3239.
Danitæ Micham abducunt, 3245.
Daniel in Babyloniã abductus, 4107. interpretatur somniũ Nabuchodonosori, 4138. multa per reuelationem cognoscit, 4158. &, 4579.
Daniel Stylita, 5174.
Danielitica abominatio desolationis quæ sit, lib. XII, *cap.* XXXV, 485. *B.*
Daphnensis lucus Antiochiæ instituitur, 4650.
Dardanus regnat in Phrygia, 3298.
Darij Hystaspidæ initium, lib. X, *cap.* XVIII, 183. *duæ illo imperante eclipses contigerunt*, 184.
Darij nothi epocha, lib. X, *cap.* XXIX, 203.
Darius Medus Danielis, lib. X, *cap.* VIII, 165. *veterum sententiæ expenduntur*, 166.
Darium Medum esse Nabonidum Berosi, non Baltasarem, cap. IX, *vbi recentiorum sententiæ excutiuntur*, 167. 168.
Darius Medus Babylone regnat occiso Baltasare, 4159. exuitur regno, 4176.
Darius Hystaspis F. Persis imperat, 4193. Babylonem capit, 4204. eius in Scythas expeditio, 4206. aquam, & ignem à ciuitatibus petit, 4219. obit, 4229. 4219.
Darius Nothus, 4290. cum Lacedæm. fœdus iniit, 4302.
Darius Codomanus, 4378. victus ab Alexandro ad Arbela, 4383. occisus, 4384.
Dauid nascitur, 3629. inungitur à Samuële, 3651. post Saulis obitum Hebrone regnat, 3659. toti Israëli imperat, 3667. Sionem expugnat, 3668. eius adulterium, 3675.
Debbora quo tempore regnauit, lib. IX, *c.* XXXIII, 79.
Debbora Iudæos liberat, 3413.
Decebalus Dacorum rex cum Domitiano bellum gerit, 4801. à Traiano victus, postea sibi manus attulit, 4815.
Decij Rom. Imperat. initium, lib. XI, *c.* XXVI, 339. *B.*
Decius pro exercitu se deuouet, 4373. Idem facit & filius, 4419.
Decius imperium occupat, 4962. septimam in Christianos persecutionem commouet. 4963.
Deioces, qui & Arphaxad rex Medorum, 4018.
Delus expiatur, 4228.
Demades orator, 4376. occiditur, 4393.
Demaratus Corinthius in Italiam nauigat, 4056.
Demetrius XI Alexandriæ Episcopus, 4902.
Demetrius Phalereus Athenis præficitur, 4396. fugit, 4407. bibliothecæ Alexandrinæ præfectus, 4430. obit, ibid.
Demetrius Poliorcetes Athenas liberat, 4407. vide res illius deinceps. vincitur à regibus conspirantibus, 4413. Athenas obsidet, 4417. captis benignè vtitur, 4418. Lacedæm. obsidet, 4419. regnat in Macedonia, 4420. ingentem apparatum molitur, 4424. victus est, 4425. ab eóque deficiunt omnes, ibid. Seleuco se tradit, 4426. moritur, 4427.
Demetrius Antigoni F. rex Maced. 4422, obiit, 4482.
Demetrius Pharius, 4493.
Demetrius Philippi F. obses datus, & à Romanis remissus, 4523.
Demetrius Perseo fratri inuisus, 4531. occiditur à patre, 4534.
Demetrius Seleuci F. 4552.
Demetrius Nicator, 4573. in Persidem profectus ibi capitur. ibid. dimittitur, 4585. occisus, 4589.
Democritus nascitur, 4244, moritur, 4353. non, 4256. itáque corrigendum. *Vide lib.* XIII, *pag.* 862.
Demophilus Arianus, 5085.
Demosthenes dux Athen. 4288. Pylum munit, 4289. in Sicilia cadit, 4301.
Demosthenes orator, 4379. exul, 4391. reuocatur, 4392. & moritur. ibid.
Deogratias Episcopus, 5166.
Dercyllidas Lacedæm. dux vrbes Asiæ in libertatem asserit, 4315.
Deucalion in Parnasso regnat, 3172.
Deucetius Siculorum dux, 4263. victus à Syracusanis Corinthum mittitur, 4265. obiit, 4274.
Dianæ tẽplum incensum Ephesinæ, 4358. 4973.
Dicæarchia condita, 4185.
Dictator primus, 4216. clauo pangendo, 4351.
Dido in Africa Carthaginem condit, 3828.
Didymus cæcus, 5084.
Diluuium, eiúsque series, & historia, 2385. Ogyge regnante contigit in Attica, 2958.
Diluuium anno mundi 1656 *ineunte contigit, lib.* IX, *cap.* VIII, 21. *D.*
Diluuij historia è scriptura declaratur, cap. IX, 22. *eius explicandi variæ rationes numero* 24 *expositæ reuocantur, cap.* X, 25.
In Diluuij narratione ordo mensium ab anni ciuilis exordio repetitur, lib. IX, *cap.* X, 27. *An in diluuij ratione tempore, quadraginta dies pluuiæ in* 150 *contineantur, lib.* IX. *cap.* X, *de anni in quem diluuium incidit charactere Chronologico, cap.* XI, 29.
Dina nascitur Iacobo patre, 2928. stuprum ei offertur, 2944.
Dio contra Dionysium conspirat, 4356. deiicit illum, 4357. occiditur, 4360.
Dio Romanæ historiæ scriptor, 4942.
Diogenes Cynicus nascitur, 4301. moritur, 4390.
Diocles Syracusanorum legislator, 4302.
Diocletiani Imperat. Rom. initium Scaligerianũ refutatur, lib. XI, *c.* XXIX, 345. 346. *Annus & dies quo imperare cœpit, c.* XXX. Vide annum, 4997.
Diocletianæ persecutionis tempus, cap. XXXI, *lib.* XI.
Diocletianus & Maximianus in ordinem redigũntur, cap. XXXII, 353.
Diocletianus imperat. A. 4997. imperium exuit, 5017. Salonæ moritur, 5029.
Dionysius, qui & Liber, è Semele nascitur, 3323. in Indiam expeditionem agit, 3381.
Dionysius tyrannus Hermocratis miles Syracusas irrumpens cum duce, fauciatur, 4306. quibus artibus tyrannidem occuparit, 4309. vincitur à Carthag. & fugit Syracusis: & mox reuersus Carthag. ad pacis fœdus adigit, 4309. rursus Syracusios domat, 4310. contra Carthag. bellum gerit, 4317. 4318. quadrigas ad Olympia mittit, 4326, moritur, 4346.
Dionysius tyrãnus iunior à Dione eiectus, 4357. Corinthum mittitur, 4371.
Dionysius exiguus cyclum condit, 5239

Index rerum memorabilium.

Dionyſius Mathematicus, 4429.
Dionyſius Areopagita ad fidem conuertitur, 4763.
Dionyſius Corinthius, 4883.
Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus, 4961. in hæreſis ſuſpicionem adducitur, 4974.
Dionyſius Halicarnaſſenſis quando ſcripſerit, lib. IX, *cap.* XXIX, 66.
Dionyſius Papa initt, 4972. obiit, 4983.
Dionyſius Alexandrinus, 4961.
Dioſcorus Alexand. Epiſcopus, 5157.
Diyllus hiſtoricus, 4375.
Dolabella, 4670.
Domitianus quo tempore imperauit, lib. IX, *cap.* XIX.
Domitiani Capitolinus agon, lib. XI, *cap.* XX, 330. 331.
Domitianus Tito ſuccedit, 4794. Deum ſe vocari iubet, 4800. De Dacis ridiculè triumphat, 4802. ſecundam in Chriſtianos perſecutionem mouet, 4806. omnes de ſtirpe Dauid occidi imperat, 4808. occiditur, 4809.
Domitilla in Pontiam relegatur, 4808.
Domitius Aluernos, & Allobrogas vicit, 4592.
Domitius Labeo Iuriſc. 4852.
Domnus Antioch. Epiſcopus, 5149.
Donatiſtæ in Africa tumultuantes contra Cæcilianum Carthaginienſem Epiſcopum Conſtantinum interpellant, 5026. Arelatæ damnantur, 5027.
Donatiſtæ à Iuliano exilij releuationem impetrant, 5075.
Donatiſtæ in Numidia Bagaienſe concilium celebrant, 5107.
Donatus, à quo Donatiani, Carthagine pellitur, 5068.
Donatus Grammaticus, 5068.
Dorotheus Theſſalonic. Epiſcopus, 5232.
Dorotheus Monachus Alexandrinus pro Calchedonenſi concilio ingens volumen edit, ideóque in Oaſin relegatur, 5222.
Draco legiſlator Athenienſium, 4091.
Druſus Liuiæ filius in Germania bellum gerit, 4702.
Duilius primus Romanorum naualem victoriam refert, 4454.
Dunaan Homeritarum rex è Chriſtiano Hebræus in Chriſtianos ſæuit, 5235.

E

EBion hæreticus, 4785.
Echemus Arcadiæ rex, lib. IX, *cap.* XXX, 70.
Eclipſis Solis admiranda, quæ Paſſionis tempore contigit, lib. XII, *cap.* XXI, 458.
Eclipſes variæ ſuis annis aſſeruntur, lib. XII, *c.* XXXVII 489. *B.*
Eclipſis Solis, quæ Cyaxare & Alyatte rege pugnantibus accidit, lib. X, *cap.* I, 152. *quid de ea Herodotus ſcripſerit,* 153. *A quid veteres alij B. quid Scaliger. C. Cyaxaris tempore, non Aſtyagis contigit,* 154. 155. *ex hoc deliquio Scythicæ graſſationis, & Medorum, ac Lydorum pugnæ tempus aperitur, cap.* II, 156.
Edeſſa condita, 4410.
Editio v ab Origene reperta, 4930.
Egidius comes, 5171.
Eleuſinij Eumolpo ſibi adſcito cum Athenienſibus bellum gerunt, 3341.
Eleutherus Papa iniit, 4890. obiit, 4905.
Elias prodit, 3809. Baalis ſacerdotes iugulat, 3812. curru igneo rapitur, 3817.
Eliſæus Eliæ ſuccedit, 3817. regibus ſiti laborantibus aquam impetrat, 3818. obiit, 3884. oſſa Alexandriam deportata, 5176.
Elxai pſeudopropheta, 4816.
Empedocles, 4270.
Engoliſmæ muri cadunt diuinitus, 5220.
Ennius naſcitur, 4475. obiit, 4545.
Ennodius Ticinenſis, 5230.
Enoch naſcitur, 1352. raptus eſt, 1717.
Enos naſcitur, 965.
Epaminondas dux Thebanorum, 4339. Lacedæmonios vincit ad Leuctra, 4343. Spartam obſidet, 4345. victis Thebanis in acie dux eligitur, & rem reſtituit, 4346. moritur, 4351.
Epheſina Synodus λῃſρικὴ, 5162.
Epheſinum concilium contra Neſtorium celebratur, qui ter vocatus non adfuit, 5144.
Ephialtes Areopagitarũ poteſtatẽ minuit, 4254.
Ephorus hiſtoricus, 4373.
Epicurus naſcitur, 4373. in fame ſe fabis ſuſtentat, 4417.
Epidamnus à Corcyræis condita, 4096.
Epimenides Athenis expiat, 4117.
S. Epiphanius Panarium ſcribit, 5088.
S. Epiphanius Ticinenſis Epiſcopus floret, 5202.
Epiroticum bellum, 4434. finitum, 4440.
Equites Rom. equo merere cœperunt, 4311.
S. Equitius, 5217.
Eraſiſtratus medicus, 4420.
Eretria à Perſis incenſa, 4223.
Eſaũ naſcitur, 2837. alienigenas duxit, 2877, benedictione paterna fraudatur à fratre, 2914.
Eſtheris tempus, lib. XII, *cap.* XXVIII, 470. *quomodo Scaliger in appellatione hallucinatus ſit oſtenditur B. refutatur D. verum eius tempus conſtituitur, cap.* XXVIII, 471.
Euagoras Cyprum recuperat, 4323. cum Perſis bellum gerit, 4328. occiſus, 4340.
Euagrius Antiochiæ epiſcopus, 5102
Euander in Italiam venit, 3470
Euaricus Viſigothorum rex, 5179, obit, 5197
Euariſtus Papa iniit, 4823. obiit, 4832.
Euboicum fretum obſtructum, 4304.
Eudocia Theodoſij vxor Hieroſolymam voti ſoluendi cauſa mittitur, 5151. Catenarum S. Petri alteram ad Eudoxiam filiam mittit, alteram Conſtantinopoli ſeruat, 5152.
Eudoxia nubit Arcadio, 5108.
Eudoxiæ mors, lib. XI, *cap.* XLVII, 377. & A. 5117.
Eudocia Valentiniani filia à Gẽſerico capta, 5168.
Eudoxia Hunerici vxor in loca ſancta clam profugit, ibique mortua eſt, 5185.
Eudoxius Arianus, 5079. moritur, 5083.
Eudoxus floret, 4292. & 4327.
S. Eugenia martyr, 4972.
Eugenius tyrannus occiſus, 5107.
Euilmerodach iniit, 4150.
Eumenes, 4390. & deinceps. captus ab Antigono, 4399.
Eumenes Pergami princeps, 4450.
Eumenes Attalo ſuccedit, 4516.
Eumenes Eumenis filius regnat, 4556.
Euphaës rex Meſſeniorum occiditur, 3984.
Euphemius epiſcopus Conſtantinop. 5202.
Euphron Sicyoniorum tyrannus, 4346.
Euripides naſcitur, 4234, floret, 4271.

Index rerum memorabilium.

Europa ab Ioue rapitur, 3268.
Eurydice Arhidæi vxor ab Olympiade cæsa, 4396.
Euryſtheus Heraclidas inſequēs occiditur, 3509.
Euſebia Conſtantio nubit, 5049.
Euſebij epocha Chronologica, & annorum caput declaratur, lib. IX, *cap.* I.
Euſebius Chronicon ſuum terminat, 5038. moritur, 5053.
Euſebius Papa iniit, 5022. obit. 5024.
Euſebius Vercellenſis obiit, 5083.
Euſebius Nicomedienſis Conſtantinopolitanus Epiſc. moritur, 5055.
Euſtathius Antiochenus, 5053.
Euſtochium moritur, 5132.
Eutychianus Papa iniit, 4988. martyrio coronatur, 4996.
Eutharicus Amalaſuntham ducit, 5228.
Eutropius, 5109.
Eutyches damnatus primò, 5161. rurſus, 5164.
Exodus Iſraëlitica in quod tempus inciderit, lib. IX, *cap.* XXIV, 54. *à mundo condito ad Exodum annorum certa ratio.* ibid. *Falſa Genebrardi ſententia exponitur & confutatur,* 55.
Exuperius Toloſanus, 5107.
Ezechias naſcitur, 3963. regnat, 3987. ægrotat, 4000. legatos Merodach excipit, 4001. *De eius anno* XIV *vide lib.* IX, *cap.* LVI.
Ezechiel in Babyloniam abducitur, 4115. prophetat, 4119.

F

FABIANVS Papa, 4949. moritur, 4963.
Fabij trecenti opponunt ſe Veientibus, 4235. cæduntur, 4237.
Fabij Maximi in filium pietas, 4423.
Fabius Gurges de Samnitibus triumphat, 4423.
Fabius Allobrogas vicit, 4593.
SS. Fauſtinus & Iouita, 4833.
Fauſtus Regienſis, 5203. eius libri damnati, 5234.
Fabricius Roman. dux Pyrrho oppoſitus, 4436.
Faliſci dedunt ſe Camillo, 4320. rurſus domiti, 4358.
Faſtorum recenſio, lib. XI, *cap.* XXVI.
Feliciſſimus preſbyter in Africa ſchiſma conflat, 4964.
S. Felicitas martyr, 4886.
Felix Papa iniit, 4984. obiit, 4988.
Felix Papa tertius iniit, 5196. obiit, 5205.
Felix IV iniit, 5239, obit, 5243.
Felix Manichæus Hippone regio ab Auguſtino conuincitur, 5117.
Felix Procurator Iudææ, lib. XI, *cap.* XI, *pag.* 315.
Fidenates à Romanis victi, 4288.
C. Fimbria, 4629. occidit, 4630.
L. Flaccus à Fimbria occiſus, 4629.
Ælia Flacilla Theodoſij coniux, 5098.
L. Flaminius Senatu mouetur, 4530.
Flauianus Epiſcopus Antioch. 5101. alter cognominis, 5225.
Flauius Clemens conſul Domitiani conſobrinus Chriſtianæ religionis cauſa necatur, 4808.
Flauia Domitilla relegatur, 4808.
Floralia inſtituta, 4541.
Florianus Imper. 4989.
Fortunæ reducis aræ, 4695.
Francorum regnum incipit, 5133.
Franci Salij, 5071.
Fredibalus Vvandalorum rex ingeniosè captus ad Honorium deſtinatur, 5129.
Fritigil Marcomannorum Regina ad Chriſtum conuertitur, 5019.
Corn. Fronto, 4860.
S. Fructuoſus, 4972.
Frumentius Tyrius Euangelium in Indiam importat, 5040.
S. Fulgentius, 5217. obiit, 5242.
Fuluia Antonij vxor moritur, 4674.
Furius Bibaculus, 4612.

G

GAbinius, 4658. reducit Ptolemæum, 4659.
Gainas contra Rempub. rebellat, & in Aſia cū Tribigildo perbacchatur, 5112. Arianis Eccleſiam petit, ſed à Chryſoſtomo deterretur. tandem ab Arcadio hoſtis denuntiatur, & fugiens in Thracia occiſus eſt, 5113. eius caput haſtili præfixum Conſtantinopolim allatum; 5114.
Galba imperium occupat, 4781. ab Othone occiditur, 4782.
Galbæ Imperium, lib. XI, *cap.* XVI, 325.
Galenus Medicus, 4852.
Galerius Maximianus cum Auguſto Conſtantio Chloro imperium partitur, 5017.
Galerius Maximianus Armentarius Conſtantinum patri repoſcenti miſit, 5019. aduerſus Maxentium bellum gerit, 5020.
Galerius Maximianus peſtilenti vulnere extinguitur, 5024. à Maxētio inter diuos relatus, ib.
Galerius Maximinus Imper. prælio à Conſtantino & Licinio vincitur, 5026.
Galla Placidia nubit Theodoſio, 5099.
Galli Cluſium obſident; indéque Romam occupant, 4323. & 4324. Ciſalpini cum Romanis fœdus ineunt, 4380. in Romanos fines irrumpunt, 4410. 4415. rurſus id faciunt, ſed magna ſua clade, 4419. Arretium obſident: & vincuntur, 4431. 4432. in Græciam irrumpunt, 4436, & ſequentem. victi, 4489.
Gallicinium duplex, lib. XII, *cap.* XIX, 452. *A.*
Gallienus Imperator cœpit anno, 4967. *Vide lib.* XI, *cap.* XXVI, 339. *D.*
Gallienus in Poſtumum bellum gerit, 4976. decennalia celebrat. ibid. fraude Martiani & Cecropij occiditur, 4981.
Gallus & Voluſianus quando ceperunt Imperium, lib. XI, *cap.* XXVI, 339. *C.* Vide A. 4964.
Cor. Gallus poëta moritur, 4688.
Gallus Iuliani frater fit Cæſar, 5064. occiditur, 5067.
Gangrenſis Synodus, 5032.
Ganymedes à Tantalo rapitur, 3338.
Gaza ſolo æquata, 4618.
Gedeon Iſraëlitas liberat, 3460. moritur, 3500.
Gelaſius Papa iniit, 5205. obiit, 5209.
Gelo Syracuſis tyrannidem occupat, 4223. Pœnos acie vincit, 4234. obiit, 4236.
Geminianus Preſbyter Antiochiæ, & Hippolytus clari ſcriptores, 4940.
Genebaudus Laudunenſis Epiſcopus, 5208.
Gennadius Romæ orator, 5066.
Gennadius Conſtantinopolitanus Epiſcopus iniit, 5171. Danielem interpretatur, 5183. moritur, ibid.

Index rerum memorabilium.

S. Genouefa Deo à sancto Germano desponsata, 5142. obiit, 5219.

Genserícus in Africam euocatur, 5149. Carthaginem capit, 5152. obiit, 5190.

Gentius Illyrici rex victus, 4646.

Georgius Alexandrinus Episcopus ab Alexandrinis occisus, 5071.

Germanicus in Pannoniam mittitur, 4720. Germanos vincit, & in Parthos mittitur, 4729. moritur in Syria, 4732. Romam caput eius defertur, 4733.

Geta Seueri F. 4912. occiditur, 4925.

S. Germanus Antisiodorensis, 5142.

S. Germanus Capuanus, 5210.

Gildo Maurici reguli filius à Theodosio Africæ comes, & vtriusque militiæ magister factus rebellans opprimetur, 5111.

Gilimer Vandalorum rex, 5243.

Glaucus ferrum glutinat primus, 4018.

Glycerius imperat, 5186. pellitur, 5187.

Gordiani præsertim iunioris initium, lib. XI, *cap.* XXIV, 336. 337.

Gordiani ambo Carthagine imperium vsurpant, 4949. iidem à Capeliano perempti, 4950.

Gordianus Imperator eligitur, 4951. Misithei doctissimi filiam ducit, 4954. contra Persas tendit, 4955. à Philippo præfecto Prætorij trucidatur, 4957.

Gorgias primùm Athenis auditus, 4287.

Gotthi Constantini metu repressi, 5037.

Gotthi à Hunnis expulsi, à Romanis recepti, & in Thracia collocati, 5089. aduersus Romanos rebellant, 5090. Stiliconem vincunt, 5113.

Gotthorum in Africam profecta classis tempestate in Gaditano freto periit, 5127. Aquitania illis data, 5132.

Gothorum principes Iudices, non Reges appellantur, lib. IX, *cap.* XXXIII, 78.

C. Gracchus occisus, 4593.

Græcorum computus triplex, sed vltimus receptior, lib. IX, *cap.* III, 5. *horum ratio declaratur, cap.* IV, 7. *Characterismi annorum in illis tribus*, 9. *D.*

Græcorum annus ad Olympiadas accommodatus, lib. IX, *cap.* XXXIX, 90.

Græcorum annorum, qui in libris Machabæorum sic appellantur, epocha, lib. X, *cap.* XLIII.

Græcorum computorum exploratio, lib. IX, *cap.* III, 7. *B.*

Græcorum computatio varia, lib. IX, *cap.* XLII, 369. *D.*

Græcorum triplicis computi origo, lib. IX, *cap.* IV, 11.

De eodem à Scaligero dicta refelluntur, cap. V, 12.

Gratianus Valentiniani filius nascitur, 5072. Constantij postumam Constantiã ducit, 5074. imperat, 5080. moritur, 5096.

S. Gregorius Thaumaturgus, 4944. & 4970. obiit, 4979.

SS. Gregorius, & Basilius è solitudine vt Arianis resisterent reuocantur, 5079.

S. Gregorius Nazianzenus obiit, 5102.

Gryphina sororem Cleopatram interficit, 4602. interficitur mox ipsa, 4603.

Gundericus rex Vvandalorum à dæmone correptus perit, 5139.

Gundebaldus rex Burgundionum, 5209.

Gylippus dux Lacedæm. in Siciliam mittitur, 4299.

H

Hadriani Imperat. Rom. tempus, lib. XI, *cap.* XXII, 332. 333. *ex Ptolemæo dubia quædam loca explicantur, C. Cur idem Ptolemæus à vera Chronologia discrepet*, 334. *B.*

Hadrianus Imperator nascitur, 4789.

Hadrianus Roma in Africam proficiscitur, 4838. in Orientem profectus per Athenas iter facit, 4839. in Asiam venit, 4840. Hierosolyma instaurat, 4842. ex Ægypto in Syriam reuertitur, 4845.

Hanno Carthag. occidit, 4455.

Harmodius & Aristogito Pisistrati filium Hipparchum interficiunt, 4201. statuæ illis positæ, 4204.

Harpalus ab Alexandro fugit in Græciam, 4387.

Hasamonæi Pontifices vnde dicti, lib. X, *cap.* LII, 246. *Eorum deinceps series vsque ad Herodem vsque ad cap.* LV.

Hebdomades Danielis incipiunt, 4260.

Hebdomades abbreuiatæ, cap. XXXV, 482. *Danielis verba ex c.* IX, *singillatim explicantur, c.* XXXV.

Heber nascitur, 2487.

Hegiræ anni, lib. XI, *cap.* I, 387. *C.*

Helena Constantini mater Crucem Domini reperit, 5039. moritur Romæ, 5040.

Helenam Theseus rapit, 3595. Paris eandem rapit, 3520.

Helenopolis vnde dicta, 5040.

Heli pontifex nascitur, 3521.

Heli decimus ab Aarone pontifex, lib. X, *cap.* XLVIII, 241. *B.*

Heliodorus templum Hierosol. inuadit, 4528.

Hellanicus scriptor historiæ, 4219.

Helotes rebellantes à Lacedæmoniis domiti, 4245.

Heluidius Priscus Stoicus cum Stoicis, Cynicisque à Vespasiano vrbe summotus, 4786.

Henoticon Zenonis, 5195.

Heraclianus in Africa tyrannidem occupat, 5125. in æde Memoriæ occiditur Carthagine, 5126.

Heraclidæ Peloponnesum primò occupant: sed statim pulsi sunt, 3509. rursus obtinent, ibique regnant, 3611.

Heraclidarum variæ in Peloponnesum expeditiones, lib. IX, *cap.* XXX. 69.

Heraclitus Ephesius, 4210.

Heraclius Imperator quo tempore initium habuit, lib. XI, *cap.* XLIX. 385.

Her Iuda patre nascitur, 2945.

Hercules in Italiam venit, 3476. moritur, 3496. & 3611.

Herdonius Sabinus Capitolium occupat; quod recuperatur, 4254.

Hermæ abscissi, 4299.

Herminefredus Thoringorum rex fratrem Bertarium regni collegam interficit, 5232.

Hermocrates Syracusanus exul Pœnos oppugnat, 4305. occiditur Syracusis, 4306.

Herodis magni initium, & historia, lib. X, *cap.* LXV, 274. 275. *Scaligeri super eo initio errata castigantur, cap.* LXVI.

Herodis obitus ex Iosepho & Dione, lib. XI, *cap.* I, 291. *Eusebij hallucinatio de Herodis annis, cap.* II. *In nouæ Chronologiæ sententiam inquiritur de Herodis initio, cap.* III.

Herodis excessus à Scaligero disputatus refellitur, cap. IV.

Index rerum memorabilium.

Herodes Ascalonita an Idumæus, cap. v, 297. *quod Idumæus fuerit,* 298. *Quo sensu alienigena dicatur,* 299. A.

Herodis posteri, ij maximè, quos sacræ paginæ complectuntur, lib. xi, *cap.* x.

Herodes Mariamnem ducit, 4672. regnum obtinet primò, 4674. secundum initium, 4677. eius annus xiii, 4689. annus xvii, 4694. moritur, 4710.

Herodes Antipas in exilium truditur, 4753.

Herodes Agrippa, 4754. *Vide lib.* xi, *cap.* x, *p.* 310.

Herodias, ibid. pag. 311.

Herodotus nascitur, 4231. historiam in Thuriis scribit, 4270.

Heros vir sanctus Arelatæ Episcopus, 5125.

Hetruscum bellum, 4402.

Hicetas tyrannus, 4434.

Hiero rex Siciliæ, 4236. moritur, 4247.

Hiero alter Syracusis regnat, 4445. Romanos adiuuat, 4488.

S. Hieronymus in Syriæ solitudine degit, 5085. à Paulino Antiocheno Presbyter ordinatur, 5092. Constantinopoli Gregorio Nazianzeno præceptore vtitur, 5092. in Syriam nauigat, 5098. librum de Scriptoribus Eccles. edit, 5105. in Vigilantium hæreticum scribit, 5119. moritur, 5133.

Hierosolyma obsessa à Nabuchodonosore, 4122. capta & diruta, 4125. *Vide & lib.* x, *cap.* vi. capta ab Herode, 4677. priusquam à Romanis caperetur, portenta quædam futurum excidium denunciant, 4778. excisa sunt à Tito, 4783. *Vide lib.* xi, *cap.* xvii. instaurata ab Adriano, 4843.

Hierosolymitanum concilium Apostolorum tempore, lib. xi, *cap.* xii, 318.

Higinus Papa iniit, 4865. obiit, 4869.

S. Hilarionis mors, 5085.

S. Hilarius Pictauorum Episcopus exilio multatur, 5068. ad Gallias redit, 5073. moritur, 5082.

S. Hilarius Arelatensis vexatur, 5158.

Hilarus Papa iniit 5174. obiit, 5180.

Hildericus Hunerici F. Vandalis regnat, 5235. exauthoratur, 5243.

Himereï ad Hieronem confugientes ab eo proditi, 4238.

Hipparchus æquinoctium obseruat, 4552. 4555. 4556. 4567. 4568. 4571. 4579. 4586.

Hipparinus Dionysij iunioris filius, 4361.

Hippias & Hipparchus Pisistrati filij, 4187.

Hippias pulsus ad Persas confugit, 4204.

Hippias Sophista, 4278.

Hippicus poëta, 4174.

Hippocrates medicus, 4278.

Hippolytus Portuensis Episcopus Canonem Paschalem inchoauit, 4935.

Hippomenes filiam suam cum equo inclusam fame enecat, 3987.

Hipponax Iambographus, 4026.

Hipponense concilium celebratur, 5106.

Hispaniæ Prætores duo diuisâ primùm prouinciâ, 4517.

Hispanica æra, 4676.

Hispanica æra, eiusque initium, origo, & vsurpatio, lib. x, *cap.* lxviii, 278. 279, 280. *Cœpit anno* 4676.

Histiæus Mileti tyrannus cùm Dario in Persidem abiit, 4207. author est Aristagoræ vt deficeret, 4209.

Holofernes à Nabuchodonosoro in Syriam mittitur, lib. xii, *cap.* xxvi, 469. B.

Holofernes à Iudith occisus, 4026.

Homeri ætas, lib. ix, *cap.* xxx, 71.

Homerus nascitur, 3688.

Honoria Valentiniani Imperatoris soror à procuratore suo stuprata, 5147.

Honorius Imperat, 5106. eius edictum de carceratis laude dignum, 5122. moritur, 5136.

Horatius Cocles, 4207.

Horatius poëta moritur, 4703.

Hormisda Papa iniit, 5227. obiit, 5236.

Hortensius Dictator legem tulit de Plebiscitis, 4428.

Himera euersa, 4296. 4305.

Hiramus Tyri rex, lib. xi, *cap.* lxii.

Hunericus iniit, 5179. in Catolicos sæuit, 5194. & 5197. quo & moritur.

Hyllus Delphico Apollinis oraculo delusus, lib. ix, *cap.* xxx. *occiditur, ibid.*

Hypatia Theonis philosophi filia membratim conciditur Alexandriæ, 5128.

Hyperbolus Athenis Ostracismo relegatus, moritur, 4303.

Hyrcanus quo tempore pontificatum inierit, lib. x, *cap.* liv. 249. *quot annis pontificatum tenuerit,* 251. A.

Hyrcanus Alexandri F. in Iudæa regnat, 4636. Pontificatum tenet, 4645. à fratre eiicitur, 4648. restituitur à Pompeio, 4651. à Parthis mutilatur, 4674.

I

Iabin Israelitas opprimit, 3393

Iacob nascitur, 2837. ad paternam benedictionem obrepit, 2914. ideo in Mesopotamiam fugit ad Laban, ibid. Liam & Rachelem ducit, 2921. fugit è Mesopotamia, 2934. in Ægyptum ad Ioseph proficiscitur, 2967. obiit, 2984.

Iacobi posteri; eius profectio in Ægyptum, & ratio temporum in stirpis propagatione declarantur, lib. ix, *cap.* xix. 44. 45.

Iacobus frater Domini occiditur, 4774.

Iacobus Nisibenus, 5051.

Iaddua Pontifex Alexandro it obuiam, 4381.

Iani templum clausum, 4479. iterum ab Augusto, 4704.

Ianus in Italia regnat, 3385.

Iared nascitur, 1190. moritur, 2152.

Iason Pheræus, 4344.

Iason Pontificatum ab Epiphane obtinet, 4538.

Ibas bis accusatus, 5161.

Iberi fidem suscipiunt, 5040.

Idæ montis conflagratio, 3273.

Idææ matris simulacrum Romam aduectum, 4510.

Idrieus Cariæ princeps, 4363.

Idumæi duces & reges, lib. xi, *cap.* xx, 50.

Idumæi ab Hyrcano domiti, & circuncisi, 4586. *& lib.* xi, *cap.* v, 298.

Iehu rex Israelis, 3830.

Iephte Iudex, 3548.

Index rerum memorabilium.

Ieremias, 4115. in Ægypto populum increpat, 4126.
Ieroboamus rex Iſraelis, 3739. moritur, 3760.
Ieroboamus alter, 3890.
IESVS CHRISTVS naſcitur, 4709.
Dom. Ieſus videndum ſe palam ſuper Oliueti montem præbuit, 5132. *reliqua vide in Chriſtus.*
Iezabel nubit Achabo, 3797. Nabothem interficit, 3815. occiditur, 3830.
Iezdegirdis Perſæ æra, lib. XI, *cap.* II, 387.
S. Ignatius ad beſtias damnatur, 4820. laniatur in amphitheatro, 4821.
Ilium conditum, 3387. dirutum, 3530. *reliqua vide in Troia.*
Illus patricius, 5193. occiſus, 5201.
Illyricum bellum contra Teutam, 4485.
Imilco dux Carthagin. contra Dionyſium, 4317. victus, 4318.
Imperium Occidentale concidit, 5179.
Inachus Argiuorum rex cœpit, 2857.
Inarus rex Ægypti deficit à Perſis, 4251. in crucem actus, 4258.
Indictio Conſtantini, lib. XI, *cap.* XXXIX. *vbi Scaligeri, & Georgij Monachi errata redarguuntur, p.* 360. 361. *Quid de hac Indictione veteres ſenſerint exponitur, cap.* XL. *Dies vnde Indictio cœpta,* 364. *B. Noua Chronologiæ de origine Indictionum ſententia,* 365. *D.* vide & A. 5025.
Indictionum ratio in Græcis computis, lib. IX. *cap.* III, 10. B.
Induciæ inter Athenienſes & Lacedæmones annorum quinque, 4264. tùm annorum XXX, 4268. annuæ, 4291.
Innocentius Papa iniit, 5115. obiit, 5130.
Ioabi & Abneris prælium, 3661.
Ioakim rex Iuda, 4104. capitur à Nabuchod. 4115.
Joakimi annus quartus ex Scaligeri ſententia excutitur, lib. IX, *cap.* LX. *ſed ex rei veritate ſtabilitur, cap.* LXI, 140.
Ioannes Baptiſta naſcitur, 4709. baptizat, 4741. eius caput Conſtãtinopolim deportatur, 5103. eiuſdm reliquiæ Alexandriam tranſlatæ, 5109.
S. Ioannes Apoſtolus in oleum feruens immittitur, 4806. Apocalypſim ſcribit, 4808. ab exilio reuertitur, 4809. Euangelium 90 ætatis anno ſcribit, 4810. moritur, 4812.
Ioannes Hyrcanus Simonis F. Pontifex, 4579.
S. Ioannes Chryſoſtomus preſbyter ordinatur, 5100. fit Epiſcopus, 5111. exilio damnatur, 5117. *Vide & lib.* XI, *cap.* XLVII. *pag.* 377. obiit A. 5120. nomen eius in diptycha refertur, 5125. corpus Conſtantinop. delatum, 5152.
Ioannes Hieroſolymitanus, 5105.
Ioannes Papa iniit, 5236. obiit, 5239.
S. Ioannes Eleemon, lib. XI, *cap.* XLIX, 387. *C.*
Ioannes tyrannus Rauennæ occiditur, 5138.
Ioannes Silentiarius, 5204.
Ioannis Antiochenæ parœciæ preſbyter contra Eutychianos ſcribit, 5199.
Ioannes Talaida Epiſcopus Alexand. 5195.
Ioas rex Iſraelis, 3885.
Ioatham rex Iuda, 3957.
Iob naſcitur ex Zara nepote Eſaü, 2951. vexatur à Sathana, 3000. moritur, 3139.
Iobi origo, lib. IX, *cap.* XX, 47. *Duæ ſuper ea re ſententiæ proponuntur, ſed vltima magis probatur. ibid. explicatur quomodo Iobus ab Eſaü propagatus fuerit,* 48. 50.
Iobus CXL *annis poſt calamitatem vixit. ſed in totum* CCXVII. *obiit* XXX *circiter annis ante exitum Iſraelitarum. ibid. tota vitæ illius ſeries exponitur.* 50. 51.
Ioiadas natus eſt, 3741. Ioam regem Iudæ proiecit, 3836. moritur, 3870.
Ionas propheta, 3890.
Ionathas Iudæ frater Pontifex, 4553. occiſus, 4570.
Iones victi à Dario, 4212. & 4216.
Ionica migratio, 3660.
Ioram rex Iſraelis, 3818.
Ioram rex Iudæ, 3825.
Ioſaphat naſcitur, 3765. regnare incipit, 3800. ad docendum populum anno Sabbatico Leuitas deſtinat, 3802. cum Ioramo contra Idumæos pugnat, 3818. Philiſtæos & Ammonitas vincit, 3823. moritur, 3825.
Ioſephus Iacobi filius naſcitur, 2928. à fratribus venditur, & in Ægyptum ducitur, 2945. ad ſtuprum ſolicitatus ab hera detrectat, & in vincula mittitur, 2955. ſomnia vinctorum interpretatur, 2956. Pharaoni oblatus eius ſomnium enarrat, ac toti Ægypto præficitur, 2958. obiit, 3038.
Ioſephus hiſtoricus naſcitur, 4750.
Ioſias naſcitur, 4065. regnat, 4073. occiditur, 4103.
Ioſue dux à Moyſe populi conſtituitur, 3223. Populum in Chananæam introducit, ibid. moritur, 3236.
Iouianus Imperator à militibus eligitur, 5076. Catholicum ſe profitetur, ibid. Idolorum templa claudi & aboleri ſacrificia iuſſit. moritur cruditate, 5077.
Iouinianus hæreticus à Siricio damnatus, 5103. relegatur, 5125.
Iphicrates dux Athen. 4321.
Iphitus Olympicum agonem inſtaurat, lib. IX, *cap.* XXXVII.
Iphitus agonem inſtituit, 3938.
S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus, 4891. moritur, 4916.
Iromus Tyri rex, 3666. diu regnauit, 3722.
Iſaac naſcitur, 2778. ablactatur, 2783. immolandus à patre ducitur anno ætatis XXV, 2802. vxor ei quæritur per ſeruum, & adducitur Rebecca, 2817. Huic ſterili prolem impetrat à Deo, 2837. peregrinatur in Geraris, 2852. Iacobo benedicit, 2914. moritur, 2958.
Iſaias prophetat, 3957.
Iſidis ſacra Romæ recepta, 4894.
Iſboſeth occiditur, 3667.
Iſmael naſcitur, 2763. eiicitur, cum matre, 2783. moritur, 2900.
Iſmenias Thebanorum dux, 4346.
Iſocrates obiit, 4385.
Iſraelitæ legem per Moyſem accipiunt, 3184. quæ in deſerto contigerunt, ibid. promiſſam terram ingrediuntur, 3223. ager illis diuiditur, & colere incipiunt, 3228. prima ſeruitus illorum, 3247. liberantur ab Otho-

niele, 3255. secunda seruitus, 3295. liberantur ab Aod, 3313. tertia seruitus, 3393. liberantur à Debora, 3413. quarta seruitus sub Madianitis, 3453. liberantur à Gedeone, 3460. à Iepthe, 3548.

Israelitarum exitus à Scaligero & aliis demonstratiuè colligitur, lib. IX, cap. XXII. Sed refelluntur, cap. XXIII, 52.

Isthmia instituta, 3353.

Italia ingenti peste vexatur, 4901.

Ithacius excommunicatur, 5098.

Iubilæi anni quinquaginta, aut quadraginta nouem annis definiti, lib. IX, cap. XXVII, 60. rationes ex vtraque parte afferuntur, sed vltima sententia de XLIX annis antefertur, 61. 62. an eos annos perpetuò tenuerint Iudæi, nihil certi colligitur, 63.

Iubilæus annus primus cœpit ab autumno anni 3276.

Iuda nascitur, 2925. Chananæam ducit vxorem 2945.

Iudæa terra vendita, 4784.

Iudææ procuratores ab obitu Augusti ad excidium Hierosolymorum, lib. XI, cap. XI, 314. D. 315.

Iudæi sub Romanis an gladij ius habuerint, lib. XI, cap. XIX, 452. B.

Iudæi Christianos multos Alexandriæ occidunt, 5128.

Iudæi à quibusnam Persidis regibus Templi, vrbisque instaurandæ potestatem acceperunt, lib. XII, cap. XXXI, 473. B.

Iudæis ad Cyprum appellere quolibet modo, capitale fuit, 4829.

Iudæorum deportatio triplex, lib. XII, cap. XXI, 454. D.

Iudæorum deportatio in Babyloniam prima, 4107. secunda, 4115. tertia, 4125. Pulsi Roma à Claudio, 4762.

Iudæorum Cyrenensium insignis crudelitas, 4827.

Iudaicum & Samariticum bellum, 4910.

Iudas Machabæus, 4547. Pontificatum iniit, 4550. occidit, 4553.

Iudicia à Senatoribus ad equites translata, 4644.

Iudicum Israelitarum officium & nomen, lib. IX, cap. XXXIII. 77. 78.

Iudices non toti semper populo præfuerunt. ibid.

In Iudicum libro seruitutum discrimen valde notandum, 79.

Iudith tempus, lib. XII, cap. XXVI, 468. 469. eius ætas. ibid. D

Iudith Holophernem perimit, 4026.

Iugurthinum bellum, 4603.

Iulia Augusti filia nubit Agrippæ, 4693. relegatur, 4712.

Iulia Manichæa fœmina cum S. Porphyrio disputans moritur, 5116.

Iuliana fœmina primaria Calchedonensem synodum acerrimè defendit, 5227.

Iuliana Periodus sola ex Chronolog. Scaligeri libris reprehensionem effugit, lib. IX, cap. I, eius vsus. ibid.

Iulianus annus, 4669.

Iulianus annus primus quando cœperit, lib X, cap. LIX, 260. Refellitur Pauli Forosempronienſis opinio de anno Iuliano primo, cap. LXI, 263.

Didius Iulianus imperat, 4906.

Iullianus, qui posteà Imperator fuit, contra Germanos accingitur, 5070. Alemannos bello vexat, & ad pacem petendam subigit, 5072. Lutetiæ Parisiorum Augustus acclamatur, 5073. *Vide lib. XI. cap. XLIV.*

Iulianus vocatis ad se Christianis Episcopis, vnumquemque suæ sectæ seruire iubet, 5074. idem idolorum fana reserauit, & in Pontificem maximum profanis ritibus consecratus est, 5074.

Iulianus contra Persas profectus Misopogonem in Antiochenses scribit, 5075. in Ctesiphontis obsidione cæsus, 5076.

C. Iulij Cæsaris Consulatus, lib. X, cap. LVII, bellum ciuile quando cœpit, 255. D. de Dictaturis eius quæstio, 256. B. communis opinio à veteribus dissentiens. D. Consulatuum & Dictaturarum ordo, 257. C. nostra de eo sententia, 258. D. Solis defectio quæ ciuile Pompei & Cæsaris bellum antecessit, cap. LVIII, 259. annus quo Cæsar occisus est in Senatu, lib. X, cap. LXIII. luminarium defectiones quæ circa tempus illud acciderunt, 269. 270. anni monarchiæ eiusdem, pag. 270. Vide in C. Cæsar.

C. Iulius Vindex à Nerone deficit, 4781.

Iulius Papa iniit, 5049. obiit, 5065.

Iulius Pollux, 4895.

Iustina Valentiniani Augusti mater, Arrianam hæresim promouere studet, 5093. S. Ambrosium in exilium mittere conatur, 5100.

Iustinus historicus, 4852.

Iustinus Imperator iniit, 5231. obiit, 5240.

Iustinianus iniit, 5240.

Iustinus Martyr primam pro Christianis apologiam edidit, 4852. pro Christo patitur, 4876.

Iustus Tiberiadensis historicus, 4810.

Iuuencus Presbyter Hispanus Euangelia carmine vertit, 5041.

Iuuenalis Episcopus Hierosolym. 5167.

L

Laboſoarchodus rex Babylonis, lib. X, cap. IX, pag. 168.

Lacedæmoniorum regnum iniit, 3612. victi à Messeniis vxores suas ad sufficiendam sobolem prostituunt, 3988. terræ motu territi deficientibus Helotibus Athenienſium opem implorant: & remittunt offensos, 4245. in Atticam irrumpunt, 4267. Victi ab Epaminonda ad Leuctra. 4343. obsessi, 4345. contributi Achæis, 4526.

Lacedæmoniorum & Corinthiorum ab Heraclidis fundata regna. lib. IX, cap. XXXI, 71.

Lacedæmoniorum regum duæ familiæ, ibid. & lib. XII, pag. 866.

Lachares Athen. tyrannus, 4415. fugit, 4418.

Lactantius Arnobij discipulus floruit, 5039.

Lacydes author Academiæ nouæ, 4473.

Læuinus Prætor, 4502.

Lamachus dux Athenienſis, 4290.

Lamech nascitur, 1604.

Lamiacum bellum, 4351.

Laodice vxor Antiochi, 4466.

Laodicea condita, 4410.

Laodicea, Hierapolis, &c. terræ motu colla-

Index rerum memorabilium.

pſæ, 5207.
Latini contra Romanos bellum cient, 4213. victi, 4376.
S. Launomarus Carnotenſis, 5204.
S. Laurentius martyr, 4972.
Laurentius ſchiſmatis Romæ eſt author, 5211.
Lectiſternia Romæ primùm inſtituta, 4315.
Legis liber inuentus ſub Ioſia, 4090.
Legum quærendarum cauſa legati tres in Græciam à Romanis miſſi, 4260.
Leo primus Imperator iniit, 5170. in Vandalos & Geiſericum expeditionem ſuſcipit, 5181. obiit, 5187.
Leo iunior, 5187.
S. Leo Papa iniit, 5153. obiit, 5174.
Leonides Origenis pater & martyr, 4916.
Leoſthenes dux Athen. 4388. occiditur, 4391.
M. Lepidus mortuo Sulla ciuile bellum excitat, 4637.
Leporius Monachus mira de ſe præſumens à ſancto Auguſtino conuerſus, edito libro errorem ſuum retractauit, 5133.
Leuctrica pugna, lib. x, *cap.* xxxi, 207.
Leuctrica pugna, 4343.
Leui naſcitur, 2924. moritur, 3061.
Lex agraria primùm à Caſſio lata, 4228.
Lex Petilia, 4356.
Lex Hortenſia de plebiſcitis, 4428.
Lex Oppia abrogata, 4519.
Lex Fannia lata, 4553.
Lex Domitia de ſacerdotiis, 4611.
Lex Cæcilia Didia, 4616.
Lex Calpurnia, 4647.
Lia nubit Iacobo, 2922.
Libanius, 5075.
Liberius Papa iniit, 5065. obiit, 5080.
Libycum bellum à Carthagin. geſtum, 4473.
Licinius fit Cæſar, 5020. Imperator, 5021. Chriſtianos in odium Conſtantini vexat, 5032. cum Conſtantino confligens, ac ſæpè victus pacem facit, ſed denuò nouis rebus ſtudens perimitur, 5038.
Linus Papa iniit, 4780. moritur, 4791.
Litorius captus à Gothis, 5152.
Liuia nubit Auguſto, 4676. Auguſtum ad lenitatem inflectit, 4717. ægrotat, 4735. moritur, 4742.
Liuius poëta, 4474.
M. Liuius Druſus, 4623.
Longinus Iſaurus, 5211.
Longobardi primùm è Scandia egreſſi, 5092.
Loth cum Abraamo migrat in Chananitidem, 2752. ab eodem ſeparatim habitat, 2753. captiuus abducitur à Codorlahomor, & ab Abraamo liberatur, 2757. è Sodomorum incendio eripitur, 2776.
Lucanus poëta moritur, 4778.
S. Lucianus martyr, 5024.
Lucifer Caralitanus, 5069. ſchiſma facit, 5075. moritur, 5083.
Lucilius poëta naſcitur, 4566. moritur, 4611.
Lucilla Commodi ſoror in eum cum multis aliis conſpirat, 4898.
Lucius Papa, 4966. obiit, 4968.
Lucretia violatur, 4205.
L. Lucullus contra Mithridatem mittitur, 4640.
Ludi ſæculares Auguſti, 4697.
Ludis Senatus primùm à plebe diuiſus, 4520.
Lugdunenſes martyres, 4890.
Lupus præfectus templum Iudæorum ab Onia Pontif. conditum demolitur, 4784.
S. Lupus Trecenſis obiit, 5191.
Luſitani ſubacti, 4615.
De luſtro Olympico coniectatio Scaligeri expenditur. vbi demonſtratur Iulianum quadriennium nunquam pro Olympiade ſumptum. Auſonij ſententia ſuper ea re explicatur. Socratis itidem varia loca, lib. IX, *cap.* XI.
Lutatius Pœnos vicit, 4472.
Lycortas Achæorum præfectus, 4532.
Lycurgus, 3830. eius leges ſublatæ, 4526.
Lydorum regum, lib. X, *cap.* V, 160. 161.
Lydorum regnum Heraclidæ obtinent, 3492. cum Mileſiis annis XI confligunt, 4093. & 4103.
Lyſander dux Lacedæm. 4306. victis Athenienſibus vrbem obſidet, 4309. capit, 4310. Heraclidis abrogare contendit imperium, 4311.
Lyſandra vxor Agathoclis Lyſimachi filij, 4422. fugit ad Seleucum, 4429.
Lyſias naſcitur, 4255. in Thurica colonia migrat, 4270.
Lyſimachus Alexandri ſucceſſor, 4390. à Getarum rege capitur, ac dimittitur, 4422. in Macedonia regnat, 4426. filium occidit, 4429. occumbit in prælio contra Seleucum, 4432.

M

MAcedoniani concilium cogunt, 5078.
Macedonicum bellum primum iniit, 4514. deſiit, 4518.
Macedonicum bellum ſecundum incipit, 4543. deſiit, 4646.
Macedonicum bellum tertium, 4572.
Macedonius hæreſim contra Spiritum ſanctum publicat, 5073.
Macedonius Epiſcopus Conſtantinopol. 5211.
Macedonicum regnum cœpit, 3900.
Macedonum Imperij primordia, lib. IX, *cap.* XXXVI, 86. *& lib.* XII, *pag.* 867. *vide & Paralipomena, lib.* XIII, *pag.* 848.
Machabæi ſeptem fratres, 4546.
Machabæi pontifices enumerantur, lib. X, *cap.* LII, 246.
Machabæorum nominis origo, ibid.
Machabæorum libri aduerſus Scaligerum defenſi, lib. X, *cap.* XLIII.
Machanidas Lacedæm. tyrannus, 4508.
Macrinus Imperator, 4930.
Madianitæ Iſraelitas opprimunt, 3453.
Magi Perſarum imperium occupant, 4192. à ſeptem principibus occiduntur, 4193.
Magi quo tempore Bethleemum aduenerint, lib. XII, *cap.* VIII.
Magi Chriſtum adorant, 4710.
Magnentius à Conſtantio victus, 5064. deſperatis in Galliis rebus, ſe apud Lugdunum interficit, 5066.
Mago Carthag. dux, 4321.
Malaleel naſcitur, 1125. obiit, 2020.
Maiorianus imperare cœpit, 5170.

Index rerum memorabilium.

Maldias germanum ſuum fratrem interficit, 5172. poſteà iugulatur, 5173.
Mamertini ad Romanos confugiunt, 4449.
Manahem rex Iſraelis, 3943.
Manaſſes naſcitur, 4004. regnat, 4016. captiuus in Babyloniam abducitur, 4024. reſtituitur in integrum, 4027.
Mancinus, 4577.
Manichæorum hæreſis, 4990.
Manichæi intercepti, & eorum codices combuſti, 5156.
Maniliam legem tuetur Cicero, 4648.
Manſiones Iſraelitarum in deſerto, 3183, & 3184. & 3222.
Manius Curius de Samnitibus triumphat, 4424.
Manlius à Camillo de ſaxo deiectus, 4330.
T. Manlius à patre rus ablegatus eundem periclitantem ſeruat, 4352. idem Gallo cæſo torquem detrahit, 4353.
Mantinæenſe prælium, 4351.
Marathonia pugna, 4224. *Vide & lib.* x, *cap.* xxii, 192.
Marcellinus Trib. in Africa, 5124.
Marcellinus Papa iniit, 5009. obiit, 5017.
Marcellus Syracuſas obſidet, 4500. occiditur, 4506.
Marcellus Octauiæ F. moritur, 4691.
S. Marcellus Papa iniit, 5018. pro Chriſto patitur, 5022.
Marcianus imperat, 5163. eius memorabilis hiſtoria deſcribitur ex Theophane, 5164. moritur inſigni pietate commendatus, 5170.
Marcio hæreſim ſuam vulgat, 4847. &. 4859.
Marcomanicum bellum, 4882.
Marcus primus è gentibus Hieroſolymorum Epiſcopus, 4848.
Marcus Imperator in Quados bellum gerens Chriſtianorum precibus victoriam obtinet, 4817.
Mardochæus abducitur in Babyloniam, 4115.
Mardoxempadi initium, 3993. legatos ad Ezechiam mittit, 4001.
Mardokempadus Babylonis rex, & eius epocha ab eclipſibus lunaribus inſigna, lib. IX, *cap.* LIII, 127.
Mardonius à Dario miſſus in Aſiam tyrannos ſuſtulit, 4218. ad Plateas vincitur, 4235.
Maria ſoror Moſis naſcitur, 3097. contra Moyſem murmurat, 3184. moritur, 3222.
Mariamne nubit Herodi, 4672. interficitur, 4686.
Marina patre Arcadio nata, 5116.
C. Marius Iugurtham vincit, 4607. Cimbros fundit, 4612. fugatur à Sulla, 4626. vrbem capit, 4627. moritur, 4628.
Marius iunior, 4632.
Maronitæ à Philippo trucidati, 4530.
Marſicum bellum init, 4623.
Martianus Arelatenſis Epiſcopus in Gallia Nouatiani dogma complectitur, 4969.
S. Martinus naſcitur, 5029.
S. Martinus Turonum Epiſcopus, 5088. cum Ithacianis inuitus communicat, 5099. moritur, 5114. *Vide lib.* XI, *cap.* XLV, 374.
Maſaniſſa, 4511. moritur, 4566.
Maſſilia condita, 4175.
Maternus Hiſpaniam Galliáſque populatur, 4901.
Mathathias, 4546. moritur, 4547.
Mathathias an Pontifex ſit habendus, lib. X, *cap.* LII, 247. A.
Mathematici Româ pulſi, 4765. docere permiſſi, 4938.
Mathuſalem naſcitur, 1604. obiit paulo ante diluuium, & eodem anno 2385.
Mauritius Andegauorum Epiſcopus, 5107.
Mauuia Saracenorum regina, Chriſtianam fidem complectitur, 5085.
Maxentius tyrannus, 5019. *à Conſtantino magno vincitur, lib.* XI, *cap.* XXXVII. & anno 5025.
Ioannes Maxentius Monachus floruit, 5233.
Maximianus Herculius quando imperium tenuit, lib. XI, *cap.* XXXI, 349. *Auguſti & Cæſares qui per idem tempus extiterunt, cap.* XXXIV. 354. Vide & annum 4998. &, 4999. moritur, 5023.
Maximini primi Imperatoris initium, 4948. *Vide lib.* XI, *cap.* XXIV, *pag.* 336. moritur, 4950.
Maximini poſterioris initium lib. XI, *cap.* XXXIV, *& A.* 5017. perſecutionem in Chriſtianos inſtaurat, 5025. eiuſdem iuſſu ſceleratiſſimus liber in Chriſtum vulgatus eſt, 5025. periit, 5026.
Maximus contra Gratianum tyrannidem occupat, 5096. Gratianum Menelaus occidit, 5097. Vincitur à Theodoſio, 5101.
Maximus alter poſt Valentinianum occiſum tyrannidem inuadit, 5161.
Maximus Tyrius, 4860.
S. Maximus abbas Aurelianenſis, 5204.
Mecænas obiit, 4706.
Medi à Dario Notho deficiunt, 4306.
Medicus Romæ primùm, 4495. Iacobi medici audax facinus ſub Leone Imper. 5175.
Mediolanenſe concilium indictum à Conſtantio, 5068.
Medorum rex imperium iniit, 3838.
Medorum regum ſucceſſio, lib. IX, *cap.* XXXIV, 84.
Megarenſes à Corinthiis vexati ad Athen. confugiunt, 4256. Athenienſis longos muros ipſis ædificant, ibid. deficiunt ab Athen. ſed à Pericle domiti, 4266.
Melania Hieroſolymam nauigat; ſed Origenis erroribus afflatur, 5085. ſenior moritur, 5122. iunior cella ſe claudit, 5132.
Melanthus rex Athen. lib. XIII, *pag.* 847.
Melchiades Papa cœpit, 5024. moritur, 5026.
Melchiſedech rex Salem occurrit Abraamo, 2757.
Meletius Lycopolitanus Epiſcopus ſchiſmatis in Ægypto author fuit, 5020.
Melij ab Athen. deficiunt, mox puberes omnes occiſi, 4298.
Meliſſus, 4270.
Melito Sardenſis Epiſcopus, 4883.
Melius tyrannidem ambiens Romæ occiditur, 4275.
Memnon cuius ſtatua vocalis, 3096.
Memnon Perſarum dux, 4381.
Memphis ab Api condita, 2975.
Memphis obſeſſa ab Athen. à Perſis liberatur, 4258.

Index rerum memorabilium.

Menander naſcitur, 4372. moritur, 4421.
Menelaus intruſus in Pontificatum, 4541.
Menſes tricenarij Patriarcharum ac Diluuij tempore, lib. IX, *cap.* IX, 24.
Mentor Perſarum regi operam nauat, 4364. ab Ocho honoratus, 4365.,
Merodach quando vixerit, lib. XII, *cap.* XXVI 468. C.
Merouæus Francorum rex, lib. XI, *cap.* XLVIII. 380, *B.* & A. 5161.
Meſſalina Claudij coniux, 4756. necatur, 4761.
Meſſeniacum bellum à Lacedæmoniis ſuſceptum, 3971. recruduit, 3975. victi Meſſenij Ithomen ſe recipiunt, 3977. vincunt Lacedæmonios, 3988. Ithome capta finitur bellum, 3991. deficiunt rurſus Ariſtomene duce, 4029. Lacedæmonij fraude ſuperant, 4032. Meſſene decem annis oppugnata, ibid. Ira expugnata bellum Meſſeniacum finitum, 4043.
Meſſenij coloni in Siciliam nauigant, Meſſana ab iiſdem condita. 4044.
Meſſenij tota Græcia à Lacedæmoniis expulſi, 4313.
Q. Metellus Achæos vincit, 4568.
Q. Metellus Macedonicus, 4584.
Metellus Iugurtham vincit, 4605.
Metellus ab exilio reuocatur, 4615.
Q. Metellus contra Sertorium pugnat, 4634.
Meto enneadecaëteridem publicat, 4281.
Metrophanes Byzantij Epiſcopus, 5030.
S. Michaelis crypta in Gargano monte inuenta, 5206.
Midas in Phrygia regnat, 3405.
alius Midas ibidem, 3998.
Miletus condita, 3439. euerſa, 4216.
Mileuitanum concilium primum, 5115. alterum, 5129.
Milo Clodium occidit, 4662.
Miltiades pro Chriſtianis apologiam ſcribit, 4883.
Miltiades dux Athenienſium Perſas ſuperat, 4224. infelici contra Parios expeditione ſuſcepta in vincula coniicitur, & moritur, 4225.
Mindarus dux Lacedæm. occumbit, 4303.
Mineruius Burdigalenſis Rhetor, 5066.
Minos regnare incipit, 3305.
Miſenus & Vitalis legati Rom. Pontif. lapſi, 5197. Miſenus reconciliatur, 5208.
Miſitheus Gordiani ſocer dolo necatur, 4956.
Mithridates Romanos ciues interficit, 4626. moritur, 4651.
Mithridaticum bellum, 4610. 4626.
Mitylenæi ab Athen. deficiunt. ſed vrbs capta, 4286. rurſus à Pachete capti, & damnati liberantur, 4287.
Moab naſcitur Loto patre, 2778.
Modeſtinus IC. 4935.
S. Monica Auguſtini mater obit, 5102.
Montanus cum Priſcilla & Maximilla hæreſi apud Phryges initium dedere, 4892.
Montenſes Donatiſtæ dicti, 5069.
Moyſes naſcitur, 3103. Ægyptium occidit, & in Madianitidem fugit, ac Sephoram ducit, 3143. à Deo in Ægyptum redire iubetur, 3182, variis editis miraculis Pharaonem fruſtrà flectere conatur, ac tandem populum educit, 3183. legem fert populo, 3184. Tum alia per idem geſta tempus ibidem vide. moritur, 3223.
Moyſes Anachoreta, 5081.
Mucius Aſiam ſanctiſſimè rexit, 4619.
Muhammedes Arabum princeps, lib. XI, *cap.* L, 386.
Muhammedani ſextam feriam colunt, lib. XI, *cap.* L.
L. Mummius Achæos vincit, 4568.
Mundi epochæ demonſtratio expenditur ex apogei progreſſu, lib. IX, *cap.* VII, 19. 20.
Mundi annus primus cœpit anno Periodi Iulianæ 730, *Octobris circiter* XXVI, *lib.* IX, *cap.* VI. 10.
Mundi annorum calculus ex noſtra ſententia declaratur, ibid.
Mundus Autumno conditus, lib. IX, *cap.* VI, 18. 19.
L. Muræna cum Mithridate bellum gerit, 4632.
Muſa medicus, 4691.
Mycenæ ab Argiuis euerſæ, 4246.
Mycenis primus regnauit Perſeus, 3402.
Myronides dux Athenien. Corinthios vincit, 4257.
Myſteria Cereris inſtituta, 3327.

N

NAbis Lacedæm. tyrannus, 4522.
Nabonaſſari æra quo anno cœperit è cæleſtibus obſeruationibus eruitur. Exponuntur lunaria quædam deliquia à Ptolemæo notata. Cenſorinus illuſtratur, lib. IX, *cap.* LI, *&* LII. vide A. 3967.
Nabonidus Beroſi, lib. X, *cap.* VIII, 165. 166. *quis eo nomine cenſendus, cap.* IX, 167.
Nabopolaſſari initium ex Scaligeri ſententia, cap. LVII. *ſed vera & certa ratio conſtituitur, cap.* LVIII. *vbi Nabopollaſſarum non eundem cum Nabuchodonoſoro extitiſſe demonſtratur*, 136. D.
Nabopollaſſarus Babylone regnat, 4089.
Nabuchodonoſor rex Aſſyriæ, 4013.
Nabuchodonoſor Babylonius à patre mittitur in Syriam, 4106. regnare cœpit, 4107. Ioakimum capit, 4115. Tyrum obſidet, 4123. multos populos ſubiugat, 4130. Tyrum cepit, 4136. ſomnium videt, 4138. moritur, 4150.
Nabuchodonoſori Babyloniæ regis annus primus ſtatuitur, lib. IX, *cap.* LXI, 142. 143. 144.
Nabuchodonoſori ſucceſſorum vera hiſtoria, lib. X, *cap.* VII, 164. D.
Nachor naſcitur, 2579. obiit, 2727.
Narbonam colonia ducta, 4596.
Narciſſus Hieroſolymorum epiſcopus, 4910.
Næuius obiit Vticæ, 4511.
Naſica Romanorum vir optimus, 4510.
Narſes Perſa ad Romanos tranſit, 5243.
de Natali Chriſti anno veterum computatione explicatur, lib. XII, *cap.* I, 399. 400.
Natalis Chriſti tempus conſtituitur, lib. XII, *cap.* VI, 413. 414. 415.
Natalis Chriſti quomodo Græcis computis accommodetur, lib. XI, *cap.* III, 8. *D.*
Natalis Chriſti vulgaris incidit in annum mundi 3983, *cap.* VI, 18.
Natalis Chriſti dies conſtituitur, lib. XII, *cap.*

Index rerum memorabilium.

VII, *& communis Ecclesiæ traditio, contra eos qui ex Ephemeriarum sacerdotalium ordine nouam sententiam inuehunt, defenditur, pag.* 416. 417. 418.

Naxos ad quam nauali pugna Chabrias vicit Lacedæmonios, 4337.

Necao rex Ægypti, 4098.

Nectanebos pulsus Ægypto, 4364.

Nectarius Constantinop. Episcopus, 5103.

Nectenebos Ægypti rex, 4353.

Nemeacus agon ab Argiuis victus primùm, 4138.

Nemesianus poëta, lib. XI, *cap.* XXVIII.

Neocæsarea in Ponto subuersa, 5057.

Neocæsariense concilium à sancto Gregorio celebratum, 4974.

Nephthali ex Bala Iacobi filius nascitur, 2926.

Nepos Imperatoris Augustuli pater, 5187.

Nepotianus Eutropia Constantini sorore natus à Magnentianis ducibus opprimitur, 5064.

Neriglissarus rex Babylonis, 4153.

Nero virilem togam accipit, 4764. annos XVI natus Octauiam ducit, 4766. Poppæam deperit, 4771. quinquennale ludicrum instituit, 4773. Gymnasium dedicat, 4774. vrbem incendit, 4777. in eum coniuratur, 4778. moritur, 4781.

Neronis tempus, lib. XI, *cap.* IX.

Neronis agon, obitus, ætas, cap. XV, 324.

Nestorius Constantinopolitanus Episcopus fit, 5141.

Nestorij libri interdicti, & incendio damnati. ille edicto Theodosij in Oasim deportatur, 5148.

Nestorius per Ægyptum aliásque prouincias hæresim suam disseminat, 5142.

Cocceius Nerua in exilium truditur, 4802. Domitiani imperio succedit, 4809. in eum coniuratur, 4810. moritur, 4811.

Nerua Imp. Rom. tempus, lib. XI, *cap.* XXI, 332.

Nicæa ingenti terræ motu quassata, 5081.

Nicæna Synodus à CCCXVIII Patribus contra Arium celebrata, 5038.

Nicæni Concilij tempus, lib. XI, *cap.* XLI. *Triennale non fuisse, ibid. C.*

Nicanor à Iuda occisus, 4552.

Nicias dux Athenien. in Siciliam nauigat, 4298. ibi infelicem exitum habet, 4300. tandem occubuit, 4301.

Nicocles in Cypro occiditur, 4404.

S. Nicolaus Myrensis Episcopus, 5037.

Nicomedes vrbem, quæ Astacus antea dicebatur, cognominem facit, 4452.

Nicomedes Cretensis musicus poëta floruit, 4858.

Nicomedes Bithyniam Pop. Rom. legauit, 4639.

Nicopolis & Cæsarea terræ motu concidunt, 4841.

Niger contra Seuerum Antiochiam fuga dilapsus, eáque capta ad Euphratem properans occiditur, 4907.

Niniue bis, & quandonam euersa, lib. X, *cap.* III, 158. 159.

Ninus, qui & Assur, 2604.

Noë nascitur, 1786. arcam ædificare incipit, 2266. ex arca digressus Soteria celebrauit, 2386. moritur, 2736.

Neemias in Iudæam ab Artaxerxe mittitur, 4259.

Nonnus Edessæ Episcopus, 5144.

Nouatianus contra Cornelium Papam schisma conflat, 4964. cuius gratia Romæ Synodus coacta, 4965.

Nouatus Episcopus in errorem inducitur, 4964.

Numa Romanorum rex, 4000.

Numantinum bellum cœptum, 4573. finitum vrbe subuersa, 4582.

Numerianus Imperator, 4997.

Numerianus Grammaticus miro instinctu pro Seuero contra Albinum copias contrahit, 4911.

O

OBeliscus in Circo maximo erectus, 5070.

Ochosias rex Israelis, 3816.

Ochozias rex Iuda, 3829.

Ochus Persarum rex, 4348.

Octauia soror Augusti moritur, 4704.

Octauia Claudij filia nubit Neroni, 4766. necatur, 4775.

Octauius. vide Augustus.

Cn. Octauius legatus occisus, 4551.

Octauius Cinnam eiicit, 4627.

Odenatus Palmyrenorum rex in Oriente imperium obtinet, 4977.

Odoacer Italiam inuadit, 5206. à Theodorico ad pontem Candidium noctu superatur, 5204. ab eodem Theodorico occiditur, 5206.

Oenomai duo Philosophi, 4832.

Ogyges Eleusinam condidit, 2932.

Olibrius Imp. iniit, 5185.

Olympia à Pelope celebrata, 3391. ab Hercule instaurata, 3496.

Olympias prima, 3938. à Pisæis contra morem celebrata, 3966. coronatus est primus Daicles, 3962. nudi primum decurrerunt, 3994. Pancratium additum, 4066. excluſi ab iis Lacedæm. 4294. anolympias, 4350.

Olympiades à Pelope conditæ sunt, ab Hercule instauratæ, ab Iphito restitutæ, lib. IX, *cap.* XXXVII. 87. *de veterum Olympiadum temporibus ante Iphitum, ex Pausan. & Eusebio, vbi Scaligeriana somnia discutiuntur*, 88. 89. *De mense diéque ludicri Olympici, eiúsque epocha, cap.* XXXIX, 90. 91. 92.

in Olympiadibus putandis Copernici & Lucidi errores excutiuntur & refelluntur; Eusebius aduersus Scaligerum defenditur, cap. XLIII, 100. 101. 102. *De tribus Olympiadibus ab Elidensibus è Catalogo detractis: de quibus expenditur noua eruditi Chronologi sententia, qui à Polybio illius μετα χρονισμῶ rationem haberi credidit. quod ipsum refutatur, & Olympiadum communis epocha defenditur. Illustrantur Polybij ac Liuij historica quædam, cap.* XLIV, 103. 104. 105. 106. 107.

Olympiadica certamina æstate peracta, lib. XIII, *pag.* 850.

Olympias mater Alexandri à Cassandro interfecta, 4398.

Olynthij à Lacedæmoniis domiti, 4334.

Index rerum memorabilium.

Onan Iuda patre naſcitur, 2946.
Oneſimus ſancti Pauli diſcipulus lapidibus obruitur, 4822.
Onias Pontifex, 4468.
Onias ab Iaſone deiectus, 4538. occiſus, 4541.
Onias quis ille ſit, ad quem Arius Lacedæmoniorum rex epiſtolam ſcripſit, lib. X, cap. LI, 245. Tres de eo ſententiæ, B. noſtra declaratur, 246. C.
Onomarchus Phocenſium dux, 4361.
Ophitæ, Cainani, Sethiani hæretici, 4854.
Opimianum vinum, 4593.
Optatus Donatiſta, 5086.
Origenes ſeipſum caſtrat, 4919. Cæſareæ preſbyter ordinatur, 4941. Alexandriæ à Demetrio Epiſcopo vexatur; 4943. Cæſaream confugit, Hexapla & Octapla componit, 4944. moritur anno 4967.
Origeniſtæ damnati ab Anaſtaſio Papa, 5114.
Orithyia rapitur à Borea, 3324.
Oroſius preſbyter Hiſpanus ſeptem libros hiſtoriarum ſcripſit, 5129.
Oſee rex Iſraelis iniit primò, 3976. ſecundò regnat, 3985.
Oſius Cordubenſis Alexandriæ generalem Synodum cogit, 5032.
Oſtrogothę ſeſe in varias partes diuidunt, 5186.
Otho Imp. lib. XI, cap. XVI. ſuapte manu concidit, 4782. *Vide lib. XI, cap. XVI.*
Othoniel populum ab oppreſſione liberat. 3255.
Ouatio primùm cœpta, 4211.
Ouidius naſcitur, 4671. in exilio moritur, 4730.
Oxylus expeditionis Heraclidarum dux ab Apolline τριόφθαλμος nomine electus, lib. IX, cap. XXX, 70. qui deuicta Peloponneſo Elidem mercedis loco impetrat. ibid.
Ozias rex Iuda, 3905. lepra percutitur, 3951.

P

PAcuuius moritur, 4560.
Paganorum appellatio quando orta, 5064.
Palæpolitanis indicitur à Romanis bellum, 4387. domiti, 4388.
Palæſtinæ ciuitates terræ motu collapſæ, 5132.
Pannoniæ legiones ſeditioſæ, 4727.
Pannoniæ ex Hunnis ab Romanis receptæ, 5140.
Pantænus Clementis Alexandrini præceptor, 4893.
Pantheum Romæ fulmine concrematũ, 4823.
Papirius curſor, 4389. Dictator, 4390.
Para rex Armeniæ iuſſu Valentis occiditur, 5086.
Paraſceue an de aliis diebus, quàm de Sabbati die dicta fuerit, lib. XII, cap. XVI, 441.
Parmenianus à Donatiſtis in Donati locum ordinatur, qui contra Catholicos ſcribit, ſed ab Optato luculenter confutatur, 5081.
Parmenides, 4270.
Parthenij Lacedæmoniorum filij, 3988. Tarentum occupant duce Phalanto, 4017. non in 4011.
Parthi à Labieno exciti irrumpunt in Syriam, 4674. ſigna Romana remittunt Auguſto, 4694.
Parthi Armeniam occupant, 4767.
Parthici imperij origo, 4464.
de Paſchate controuerſia Victoris Papæ tempore, 4910.
Paſcha legitimum an vltimo Chriſti anno celebratum, lib. XII, cap. XV, 438.
Paſcha vtrum eodem die à Chriſto, quo à Iudæis celebratum. ibid. C. & 439. Ceremoniæ, quæ à Iudæis obibantur in Paſchatis celebritate. C. Paſcha pridie Chriſtus quàm Iudæi celebrauit, cap. VI, 44.
Paſchata tria potiſſimum à Chriſti baptiſmo ab eo celebrata enumerantur, cap. XVII, 446. 447. Geſta anni primi vſque ad Paſcha, cap. XVIII, 447. C. D. ſecundi anni vſque ad alterum Paſcha 448. C. 449. tertij anni vſque ad Paſſionem 450.
Ob Paſcha ſoluti rei, 5080. & 5098.
Paſchaſinus Lilybetanus, 5157.
Paſſionis Dominicæ annus tribus principiis firmatur, lib. XII, cap. IX, variæ ſuper eo veterum ſententiæ, 422. Computiſtarum inextricabilis ſententia, 423. B. refellitur, 424. A. Ecquid XV Luna paſſus ſit Chriſtus, cap. XI. vbi oſtenditur corrupto cyclo vſos eſſe Iudæos, 427. 428.
Paſſionis Dominicæ, & eorum, quæ poſt eam acciderunt hiſtorica explanatio, lib. XII, cap. XIX, 451. de tempore quo affixus eſt cruci diſſeritur, 452. D. 453.
Patriarchales anni in Scaligeri ſententia excutiuntur, lib. IX, cap. IX, 23.
Patriarcharum ætas ab orbe condito ad diluuium, lib. IX, cap. VIII, 21. D.
S. Patricius Hyberniæ primus Epiſcopus moritur, 5204.
Patroclus Arelatenſis, 5135.
S. Paula moritur, 5117.
S. Paulus ad Chriſtum conuertitur, 4746. variæ peregrinationes eius, 4762. & ſeq. *& lib. XI, cap. XII. ſcribit ad Theſſalon.* 4763. ad Corinthios I, 4767. ſecundam verò, vt & primam ad Timotheum, ad Titum, ad Romanos, 4768. ad Timotheum ſecundam, 4770. ad Philipp. ad Coloſſ. & ad Philem. nec non ad Galatas, & Hebræos, 4771. Vinctus Romam perductus eſt, 4769. moritur, 4780.
S. Pauli Apoſtoli corpus in Baſilicam ab eo dictam deportatur, 5094.
S. Paulinus cum Theraſia coniuge ſæculo renuncians in Nolanum ſeceſſum abiit, 5107. moritur, 5144.
Paulinus Antiochenus Epiſcopus, 5074.
Paulinus magiſter officiorum in Cæſarea Cappadociæ interemptus, 5153.
Paulus Aimilius Perſeum vicit, 4646.
Paulus Iuriſc. 4935.
Paulus Eremita, 4963. moritur, 5056.
Paulus Cõſtantinop. Epiſcopus occiditur, 5064.
Paulus Samoſatenus iterum in Antiochena ſynodo damnatur, 4985.
Pauſanias contra Græciam conſpirat, 4237.
Pauſanias rex Lacedæm. exulat, 4320.
Pelagius Brito dogma nominis ſui erigit, 5126. Dioſpoli damnatur, 5120. item in Africa, 5129. obrepit Zoſimo, 5130. damnatur in Epheſina ſynodo, 5144.

Index rerum memorabilium.

Pelopidæ fugere coacti, lib. IX, *cap.* XXX, 70.
Pelopidas Thebanus, 4345. captus ab Alexandro Pheræo, 4346. recipitur, 4347.
Peloponneſiacum bellum iniit, 4283. deſiit, 4310.
Peloponneſiacum bellum certis characteribus adſtruitur, lib. X, *cap.* XXVII, 199, 200. *Xenophonteæ hiſtoriæ labes, quod ad annos iſtius belli attinet, cap.* XXVIII. 201. 202.
Peloponneſij Athenis inferunt bellum, 3630.
Pelops Hippodamiam ducit, 3364.
Penteres Syracuſis facta primò, 4315.
Perdiccas ad Athenienſes deficit, 4291. ab iiſdem diſſidet, 4297. *Vide lib.* XIII, *pag.* 849.
Perdiccas Alexandri ſucceſſor, 4390. occiditur, 4392.
Peregrinus viuum ſe comburit, 4878.
Periander Corinthi regnat, 4086. moritur, 4129. *Vide lib.* XIII, *pag.* 856.
Pericles dux eligitur, 4259. Athenienſium rem erigit, 4268. moritur, 4285.
Perſici imperij primordium, lib. X, *cap* XIV, 178. vide A. 4155. *interuallum eiuſdem, lib.* X, *cap.* XXIX. 204.
Perſæ victi ad Mycalen, 4235. vide & 4234. victi ad Eurymedontem à Cimone, 4244. Perſicum prælium ad Singaram, 5061. inſtauratur imperium ab Artaxerxe, 4946.
Perſæ contra Romanos bellum mouent, 5072.
Perſarum regum ſeries in ſacris libris expreſſa, lib. XII, *cap.* XXV, 466. 467.
Perſecutio Chriſtianorum prima ſub Nerone, 4777. ſecunda, 4806. tertia, 4820. quarta, 4831. vel 4875. quinta, 4915. ſexta, 4948. ſeptima, 4963. octaua, 4970. nona, 4985. decima, 5015.
Perſei expeditio, 3353. auum imprudens occidit, 3402. obiit, 3459.
Perſeus rex Macedoniæ, 4536. cum Romanis bellum gerit, 4543. victus, 4646.
Perſicus annus, lib. XI, *cap.* LI, 388.
Perſius Satiricus poëta moritur, 4775.
Pertinax imperat, 4906.
Peſtis Athenis, 4284.
Petri Apoſtoli Romana, & Antiochena ſedes, lib. XI, *cap.* XIII. *Spalatenſis argumenta proponuntur*, 320. *refelluntur*, 321.
Petrus Apameenſis hæreticus, 5230.
Petrus ab Herode mittitur in carcerem, 4754. Antiochenam ſedem inſtituit, 4750. Romanam verò, 4756. obiit, 4780.
S. Petrus Chryſologus fit Epiſcopus, 5147.
Petrus Fullo inuaſor & hæreticus, 4176. moritur, 5199.
Petrus Mogus, 5196. obiit, 5203.
S. Petrus Alexandrinus illuſtri martyrio coronatur, 5023.
Phaceas rex Iſrael, 3953.
Phacee filius Romeliæ, 3955. cum Razin Iudæos aggreditur, 3971.
Phalanthus Tarentum obtinet, 4711.
Phalaris regnat, 4147. moritur, 4162.
Phaleg naſcitur, 2487.
Pharamundi & primorum Franciæ regum initia exactiuntur, lib. XI, *cap.* XLVIII. 380. Cœpit A. 5133.
Pharez ex Iuda naſcitur, 2961.
Pharnabazus Perſarum dux, 4314.
Pharnaces Mithridatem patrem interimit, 4651.
Pharſalica pugna, 4666.
Pharus extructa, 4430.
Phauorinus Philoſophus, 4846.
Phayllus Phocenſium dux, 4362.
Pheræ à tyrannide liberatæ, 4362.
Pherecydes Syrius, 4170.
Phidias Mineruæ ſtatuam facit, 4282.
Philetærus Pergami regnat, 4429.
Philippi annorum epocha, ſiue mortis Alexandri, lib. X, *cap.* XXXVIII, 214. *falſa Scaligeri de Philippi annis ſententia. D. eiuſdem epochæ verum tempus conſtituitur, cap.* XXXIX.
Philippus Herodis F. moritur, 4748.
Philippicum bellum, 4514.
Philipporum initium, lib. XI, *cap.* XXV. *An Philippus Chriſtianus fuerit, ibid. C. Quot annos Philippi regnauerint, cap.* XXVI, 356.
Philipporum initium, 4957. mors, 4962.
Philippus rex Macedoniæ pater Alexandri M. 4355. Olynthios vincit, 4366. Phocenſes perdomat, 4366. dux à Græcis eligitur, 4377. occiditur, 4378.
Philippus Caſſandri F. rex Macedoniæ, 4416.
Philippus Perſei pater init, 4493. contra Romanos parat traiicere, 4497. cum Annibale fœdus iniit, 4499. cum Romanis bellum gerit, 4502. victus à Romanis, 4516. moritur, 4536.
Philiſtæi Iſraelitis ſuperatis Arcam capiunt, 3618.
Philiſtus hiſtoricus pro Dionyſio prædem ſe dedit, 4309. moritur, 4358.
Philomelus Phocenſium dux ſacrilegus, 4359. moritur, 4360.
Philopœmen, 4506. obiit, 4531.
Philoxenus Cythereius, 4316.
Phlegon Hadriani libertus, 4850.
Phocæi à Perſis oppreſſi Maſſiliam in Galliis frequentant, 4175.
Phocenſes Delphicum templum expilant, 4357. vrbes illorum euerſæ, 4366.
Phocylides, 4177.
Phorbas Rhodum obtinet, 4137.
Phœmonoë prima verſibus oracula fundit, 3347.
Phœnix Tyrum & Sidonem obtinet, 3256.
Phoroneus rex Argiuorum, 2907.
Photinus Ancyranus nouæ hæreſeos conditor. 5055. Sirmij in Synodo damnatur, 5064. moritur, 5088.
Phraates Parthorum rex ſigna remittit erepta Craſſo, 4694.
Phraortes Niniuen obſidens moritur, 4079.
Phrauardin, ſiue Phrurdin primus menſis anni Perſici, lib. XI, *cap.* LI, 388. *C.*
Phrurdin primus Gelali, ſiue Sultani qua ratione conſtituitur, lib. XI, *cap.* LII, 388. 389. 390.
Phryxus cum Helle fugit, 3331.
Phul Aſſyrius populatur Iſraelitidem, 3945.
Picentinum bellum, 4445.
Picti & Scoti Britanniam inuadunt, 5159.

Index rerum memorabilium.

Pictotis manus exaruit, 5175.
Pilatus Iudææ Procurator, 4740. seipsum interemit, 4753.
Pindarus nascitur, 4195. obiit, 4279.
Pinianus cum Melania coniuge per Ægyptum Monachos inuisunt. ille monasticam vitam suscipit, hæc autem apud montem Oliueti sese in cellam includit, 5132.
Piræeus extruitur, 4221. portus in eo fit, 4237.
Piratæ multas insulas vastant, 5151.
Piromides quid fuerunt, lib. XIII, *pag.* 853.
Cn. Pisonis coniuratio, 4648.
Pisistratidarum imperium penitus extinctum, 4204.
Pisistratus Athenis tyrannidem occupat primò, 4154. eiicitur, 4155. secundò tyrannus, 4157, deiicitur iterum, 4158. obiit, 4187. *Vide lib.* XIII, *pag.* 856.
Pisonis in Neronem conspiratio, 4778.
Pittacus Mitylenæus, 4103.
Pius Papa iniit, 4869. martyrio coronatur, 4878.
Platææ captæ & dirutæ, 4287.
Placidia Augusta ab Honorio fratre cum filiis pulsa, 5136. moritur, 5165.
Plato Comicus, 4259.
Plato Philosophus nascitur, 4286. Socrati nauat operam, 4306. moritur, 4366.
Plautianus Caracallæ socer, 4903.
Plotinus Philosophus obiit, 4983.
Plotius Gallus primus Romæ docet Rhetoricam, 4627.
Plautus obiit, 4514.
Plebei magistratus permissi, 4243.
C. Plinius in Vesuuio periit, 4793.
Plinius iunior Consul, 4814. Proconsul Bithyniæ, 4815.
Plutarchus, 4832.
Polemo Philosophus obit, 4444.
Polemo Rhetor, 4846.
Polycarpus Smyrnæ Episcopus Romam venit, 4378. in Asia cum Pionio patitur, 4880.
Polycrates Samî tyrannus, 4189. ab Oroete necatur, 4192.
Polydorus Pheræorum tyrannus, 4345.
Polysperchon Græciam libertate donat, 4394.
Cn. Pompeius natus est, 4608. ad Sullam adiungit sese, 4631. contra Mithridatem mittitur, 4648. Hierosolyma capit, 4651. Iuliam ducit, 4656. cum Cæsare bellum suscipit, 4664. moritur, 4666.
Sex. Pompeius mare obtinet, 4673. occiditur, 4679.
Pomponius IC. 4935.
Pontianus Papa iniit, 4944. patitur, 4948.
Pontifices ab Herode ad vrbis excidium, lib. X, LV, 251.
Pontificum Hebræorum series ac successio, lib. X. *cap.* XLVII. 238.
Pontifices olim perpetui, ibid. C.
Pontifices qui ab Aarone ad conditum templi Synagogæ præfuerunt, cap. XLVIII. *enumerantur ab Aarone ad Heli,* 239. & 240.
de Pontificibus qui à templo condito ad eiusdem excidium Synagogæ præfuerunt, cap. XLIX.
de Pontificibus Hebræis à deportatione Babylonica ad Hasamonæos, ac præsertim Menelao, Lysimacho, Iasone, Alcimo, cap. LI, 243. 244. *de his omnibus vide Paralip. pag.* 868.
Popilius Romanorum legatus Antiochum ab Ægypto deterret, 4546.
Poplicola Sabinos & Veientes vincit, 4210.
Poppæa nubit Neroni, 4775. occisa, 4778.
M. Porcius Cato primus Romanorum ex Censoriis tabulis annum primorum Consulum & Regifugij collegit, lib. IX, *cap.* XLV. 107.
Porphyrius Romam venit Plotinum secutus, 4976.
S. Porphyrius Gazensis Marnæi templi subuersionem impetrat, 5114. & Theodosium baptizat, ibid.
Porsena Romanis bellum infert, 4207.
Postumius Regillensis Trib. mil. ob sæuitiam ab exercitu lapidibus obrutus, 4300.
Postumius tyrannus, 4980.
Potamiena martyr, 5023.
Prætores Romæ IV, 4487.
Prætores duo primùm in Hispaniâ missi, 4517. facti LXVII, 4676.
Praxilla floret, 4263.
Priscianus Cæsarienſis Grammaticus floruit, 5238.
Priscillianus Episcopus de Gallæcia hæresim sui nominis ex Manichæorum & Gnosticorum dogmate condit, 5092.
S. Priuatus marryr, 4972.
Probi Imperatoris initium, lib. XI, *cap.* XXVII. *vbi & Fastorum perturbatio,* 340. 341. *de Consulatibus Probi tempore difficilis quæstio,* 343. *A.* imperium cœpit A. 4989. in Galliis Barbaros fundit, 4990. Illyricum recipit, ac Getas subigit, 4992. in Orientem proficiscitur, 4993. in Thraciam redit, 4994. à militibus occiditur, 4995.
Procles & Eurysthenes Heraclidæ in patris locum substituuntur, lib. IX, *cap.* XXX. 70. *& Lacedæmone parta in Peloponneso victoria potiuntur, ibid. regnum Spartanum obtinent,* A. 4612.
Proclus Constantinopol. fit Episcopus, 5147. obiit, 5160.
Proconsulum origo, 4250.
Proconsularis dignitas, etiam citra imperium communicata, lib. XI, *cap.* VII, 303.
Proculus IC. 4935.
Procuratores Judææ declarantur, lib. XI, *cap.* XI.
Prodicus, 4278.
Prohæresius Sophista, 5075.
Prometheus vixit, 3029.
Prosper Regiensis obiit, 5179.
Prusias rex, 4495.
Protagoras, 4271.
Protagoras rex Salaminis, 4364.
S. Proterius Alexandrinus episcopus eligitur, 5165.
Prutenicarum tabularum epocha constituitur, lib. IX, *cap.* I, 3.
Ptolemæi Philadelphi, & Philometoris initium, lib. X, *cap.* XLIV, 227.
Ptolemæorum in Ægypto successio, lib. XI, *cap.* XLVI.
Ptolemæus Alorites rex Macedonum, 4346.

Index rerum memorabilium.

Ptolemæus Lagida, 4390. moritur, 4430.
Ptolemæus rex Macedoniæ Seleuco occiſo, coniugis ſuæ filios necat, 4433.
Ptolemæus Philadelphus, 4429. bibliothecam adornat, 4430. cum Romanis ſocietatem iniit, 4441. cum Antiocho pacem facit, 4466.
Ptolemæus Euergetes, 4467.
Ptolemæus Philopator, 4493. Iudæos vexare conſtituit, 4497.
Ptolemæus Epiphanes, 4510. Cleopatram ducit Antiochi filiam, 4516.
Ptolemæus Philometor, 4533.
Ptolemæus Euergetes, 4542. hic Phyſcon dictus regnat, 4568. eius crudelia facinora, 4585.
Ptolemæus Lathurus, 4597. à matre pulſus, 4614. reſtituitur, 4625.
Ptolemæus Auletes, 4649. pellitur, 4657. reducitur, 4659. moritur, 4663.
Ptolemæus Appio, 4597. moriens populum Rom. hæredem inſtituit Cyrenaici regni, 4618.
Ptolemæus Cypri rex, 4658.
Pulcheria naſcitur, 5112. Auguſta appellatur, 5127. moritur, 5166.
Punicum bellum primum cœpit, 4450. deſiit, 4473.
Punicum bellum ſecundum iniit, 4496. finitum, 4512.
Punicum bellum tertium cœpit, 4565, deſitum, 4568.
Pupienus Imperator, 4950.
Pylus à Lacedæm. capta, 4305.
Pyrrhus in Demetrij caſtris pugnat, 4413. in Macedonia regnat, 4425. ſed excidit, 4426. in Italiam venit, 4434. ex Italia in Siciliam tranſit, 4436. redit ac vincitur, 4439. redit in Epirum, 4440. moritur, 4442.
Pythicus agon χρηματίτης factus, 4127. Athenis celebratus, 4423.
Pythagoras floret, 4177. in Italiam venit, 4205. obiit, 4217.

Q

Quadratus Apoſtolorum diſcipulus pro Chriſtiana religione ſcribit, 4837.
Quæſtorum numerus auctus, vt eſſent quatuor, 4293. tres è plebe primùm facti, 4305.
Quinctius Philippum vincit, 4516. 4517.
Quinquegentiani in Africa domiti, 5009.
Quinquennalia Criſpi & Conſtantini Cæſarum celebrata, 5034.
Quoduult Deus Epiſcopus, 5152.

R

Rachel nubit Iacobo, 2921. Ioſephum parit, 2928. obiit, 2944.
Radagaiſus in Italiam excurrit, 5119.
Radegundis, 5241.
Rahuel, Eſaü, & Baſemath filius, genuit Zaram. lib. IX, cap. XX, 50.
Razias ſeipſum necat, 4553.
Rebaptizandos hæreticos decreuit Cyprianus, 4969.
Reges Roma pulſi, 4205. *de tempore, lib. X, cap. XXI. Horum ſeries, ibid. pag. 191.*
Reges Iudæ, & Iſraelis ordine deſcripti ſunt, lib. IX, cap. LV. vbi & inter ſe conciliantur.
Regienſe concilium, 5152.
Regillianus tyrannus, 4975.
Regillum ad lacum victi Latini, 4218.
S. Remigius, 5198.
Reſurrectio Dominica, lib. XII, cap. XX, 456.
Reu naſcitur, 2517. moritur, 2576.
Rhegium occupat Romana legio, 4434. Sed ea pœnas luit, 4443.
Rhodus obſeſſa à Demetrio, 4409. ſed fruſtrà, 4410.
Rhoilas, 5138.
Ricimer patricius, 5174. & 5180.
Roboamus Salomoni ſuccedit, 3739.
Roma vrbis epocha duplex, lib. IX, cap. XLVI, 108. dua celeberrimæ de natali vrbis ſententiæ, ibid. B. Catonis ea de re ſententia vnde collecta, ibid. D.
Roma quo tempore condita. Eclipſes quæ eo tempore contigerunt excutiuntur, lib. IX, cap. XLVIII, & ſequentibus.
Roma Octobri menſe condita, ibid. pag. 116. variæ annorum vrbis rationes, ac duæ præſertim ſententiæ reliquis celebriores, déque iis veterum quorumdam opiniones expenſæ, tùm Onuphrij & aliorum, cap. XLIX, 117. 118. 119. 120. Caput annorum ab vrbe condita: illius epocha characteres chronologici, cap. L, 121. 122.
Roma condita, 3960. plebis ſeceſſio, 4221. à Mario capitur, 4627.
Roma à Gallis capta, lib. X, cap. XXX, 205. &, 206.
Roma ab Alarico capta, lib. XI, cap. XLVII. Vide A. 5123. A Giſerico capta, A. 5168.
Romæ incendium Titi tempore, 4793.
Romæ concilium à Iulio Papa celebratum, 5050. Ibidem concilium in Athanaſij cauſa, 5053.
Romæ Synodus in cauſa ſchiſmatis à Laurentio concitati habetur, 5214. & ſequentibus.
Romanæ cathedræ tempus, lib. XI. cap. XIV, 323. Anno 4756.
Romani ſub pellibus hiemem agere cœperunt in obſidione Veiorum, 4311. rem nauticam aggreſſi, 4453. Ptolemæum contra Antiochum tuentur, 4512.
Romanum Imperium fœdè laceratur, 4971.
Romulus Romam condidit, 3960. Sabinas rapit, 3964. Camerinis victis triumphat, 3976. moritur, 3999. *Vide lib. IX, cap. XLVIII.*
Roſtra in foro Romæ facta, 4376.
Roxane vxor Alexandri necata, 4403.
Ruben è Lia naſcitur, 2922.
Ruffinus Stiliconis opera cæſus, 5108.
Ruminalis ficus tempore Neronis aruit, 4771.
P. Rutilius Rufus exulat, 4619.

Index rerum memorabilium.

S. Sabbas, 5224.
de Sabbaticis annis explicatur & refellitur Scaligeri sententia, lib. IX, *cap.* XXV, 57. 58.
Sabbatici anni qua ratione constituendi sint probabiliter ostenditur, lib. IX, *cap.* XXVI, 58.
Sabbatici anni de quibus constat, tres sunt, cap. XXVI, 59. *quis primus fuerit exponitur*, 60. *& lib.* X, *cap.* XLII, 222, 223.
Sabbaticus annus primus, 3234.
Sabbaticorum annorum vtrum perpetua series extiterit dubitatur, lib. IX, *cap.* XXVI, 59.
Sabæ regina venit ad Salomonem, 4722.
Sabellius Noëti dogma renouat, 4970.
Sabinarum raptus, 3964. arce Tarpeia occupata cum Romanis conueniunt Sabini, 3967.
Sadyattes Lydiæ rex Milesiis bellum infert, 4093.
Sæculares ludi primi, 4258.
Sæculares ludi quando initium habuere, lib. XI, *cap.* XXV, 336.
Sæculares ludi Romæ celebrati, 4917.
de ludis Secularibus à Philippis editis, lib. XI, *cap.* XVI.
Sæculares ludi editi sunt, 4961.
Saguntus capitur, 4495.
Salaminiæ pugnæ mensis, diésque, lib. X, *cap.* XXIV, 195 *C.* anno 4234.
Sale nascitur, 2423. moritur, 2855.
Salentinum bellum, 4447.
Salij domiti, 4590.
Sallustius historicus obiit, 4679.
Salmanasar Israelitas in seruitutem abducit, 3993.
Salome vxor Aristobuli, 4610. moritur, 4645.
Salomon nascitur, 3676. designatur rex à Dauide annos natus 23. XXIII, 3698. regnare incipit, 3699. Pharaonis filiam ducit, 3700. Deus illi apparet, 3701.
Saluianum edictum, 4845.
Samij ab Athenien. deficiunt, & à Pericle subiugantur, 4273.
Samnitum cum Romanis fœdus, 4360. inchoatum bellum Samniticum, 4372. eius annus XLVI, vel, XLVIII, 4419. sub iugum missi, 4420. victi ingenti clade, 4423. post annos LXXI sublatum bellum, 4442.
Samson Iudex, 3579. moritur, 3599.
Samuel nascitur, 3580. præest populo, 3619. populum conuertit, ad Dominum, 3639. moritur, 3657.
Sapores Christianos persequitur, 5039.
Sapores Persarum rex Nisibin obsidet, 5051.
Sappho, 4115.
Sapricius pro Christo morte damnatus, fidem eiurat, 4971.
Sara nascitur, 2688. moritur, 2814.
Saraceni Phenicen & Syriam incursant, 5213.
Sardanapalus, 3818.
Sardicensis Synodus, 5060.
Sarmatarum serui contra dominos rebellant, 5047.
Sarug nascitur, 2549. moritur, 2749. moritur, 2779.
Saturninus Trib. Pleb. 4614.
Saturno ædes Romæ dicata, 4217.
Satyrus historio, 4366.
Saul eligitur rex à populo, 3646. occumbit in prælio, 3659.
Saulus, qui & Paulus, conuertitur, 4746. obit, 4780.
Scapula Proconsul Christianos vexat, 4914.
Scythæ monachi hæretici, 5232.
Scientia vsu ac fructus duplex, l. XII, *c.* XXXVI, 486.
Scione à Brasida capta, 4291.
P. Scipio in Hispania bellum gerit, 4504. & deinceps. in Africam traicit, 4508. vincit Pœnos, 4511. vincit Annibalem, 4512. dies illi dicta, & sponte exulat, 4527. obiit, 4531.
L. Scipio vicit Antiochum, 4524. peculatus damnatus, 4527.
P. Scipio Aimilianus Carthaginem euertit, 4568. Numantiam euertit, 4581. obiit, 4585.
Scipiones ambo in Hispania cæsi, 4502.
Scoti Britanniam inuadunt, 5159.
Scythæ in Mediam irrumpunt, 4081. à Cyaxare profligati, 4108.
Sebastianus comes, 5152. & 5153.
S. Sebastianus martyrio coronatur, 4998.
de Sedeciæ clade falsa Scaligeri opinio conuincitur, & ratio probabilis constituitur, lib. X, *cap.* VI, 161. *C.*
Sedecias regnat, 4115. in Babyloniam deportatur, 4125.
Ælius Seianus, 4736. occiditur, 4744.
Seleucia Assyriæ vrbs capta, 4878.
Seleucidarum, siue Regum Syriæ successio, stemma, & res gestæ, lib. X, *cap.* XLV, *pag.* 228.
Seleucienſis Synodus coram Lauricio Isauriæ Præside, & Leona comite inita, 5072.
Seleucus contra Antigonum insurgit, 4399. Seleucidarum æra, 4402. vxorem suam Antiocho filio collocat, 4420. Lysimachum occidit, 4432. occiditur, 4433.
Seleucus Callinicus, 4467.
Seleucus Callinici F. 4487.
Seleucus Philopator, 4527.
Selinuntij Syracusanos in auxilium euocant, 4304. capta illorum vrbs ab Annibale, & euersa, 4305.
Sem nascitur, 2288.
Semiramis Babylonem amplificauit, 2656.
Seneca Philosophus occiditur, 4778.
Sennacherib in Iudæam irrumpit, 4000.
Sennacheribi expeditio, lib. IX, *cap.* LII, 134.
Septuaginta anni ab Hieremia commemorati exponuntur, lib. XII, *cap.* XXII. *& variæ de ea re sententiæ afferuntur*, 459. *anni illi à Ioakimi* IV *anno inchoandi, cap.* XXIII, 461. *terminanda verò anno primo Cyri. D.*
Septuaginta anni Ieremiæ ineunt, 4107. desinunt, 4177.
Septuaginta Hebdomades variè explicantur, lib. XII, *cap.* XXX, 474. 475. 476. 477. *Hebdomades* LXX *desinunt in Passionem Christi, cap.* XXXII, 480. *earum initium ab anno* XX *Artaxerxis Longimani*, 481.
Septuaginta interpretes, 4430.
Sepulturæ Christi tempus, & quomodo de eiusdem triduo inter se authores conciliantur, l. XII, *cap.*

xx, 455. *ad sepulchrum quoties fœminæ venerunt*, 457. *B.*
Serapis Alexandriam translatus, 4428. eius templum incensum, 4895. euersum iussu Theodosij, 5102.
Q. Sertorius in Hispaniam profectus, 4631. occisus, 4641.
Serui contra Romam coniurant, 4295.
Seruile bellum, 4580. &, 4641.
P. Seruilius Isauricus piratas domuit, 4640.
Seruius Tullius Romæ rex, 4137.
Seruilius Hala Melium occidit, 4275.
Sesac Ægypti rex Hierosolymam diripit, 3744.
Seth nascitur, 860. moritur, 1772.
Alexandri Seueri initium, lib. XI, *cap.* XXIV, 336.
Seuerianus Gabalitanus, 5114.
S. Seuerinus Noricorum Episcopus moritur, 5195.
Seuerus hæreticus Antiochen. thronum occupat, 5226. pellitur, 5231.
Seuerus Imperator cœpit, 4906. cum Nigro in Oriente bellum gerit. 4907. Byzantium triennio obsidet, 4907. ad Lugdunum cum Albino pugnat, 4911. in Orientem contra Parthos expeditionem ducit, 4913. in Britanniam cum filiis proficiscitur, 4920. ibidem prosperè bellum gerit, 4922. moritur Eboraci, 4924.
Seuerus alter Imper. iniit, 5174. obiit, 5178.
Sextus Chæronensis Philosophus, 4860.
Sibyllinos libros Christiani oderant, 4984.
Sicarij in Iudæa, 4781.
Sicula Carthaginensium clades, lib. X, *cap.* XXXIII, 209.
Siculi ex Italia pulsi in Siciliam traiiciunt, 3430. Sicilienſe bellum Athenien. ſuſcipiunt, 4298. victi Athen. 4301.
Sicyoniorum regum epocha, lib. IX, *cap.* XVI. 36.
Sicyoniorum regnum iniit, 2550. cuius reges extant in calce Operis desiit, 3514. vel, 3547.
Sidæ concilium celebratur, 5141.
S. Sidonius Apollinaris Aruernorum Episcopus creatur, 5185.
Sigismundus Burgundiorum rex, 5221. occisus, 5230.
M. Silanus à Cimbris fusus, 4605.
Siluester Papa iniit, 5027. obiit, 5049.
Simeon è Lia nascitur, 3923.
Simon Oniæ F. pontifex, 4414.
Simon Pontifex Ionathæ succedit, 4571. occisus est, 4579.
Simon Pontifex Mathathiæ frater, lib. X, *cap.* LIII, 248.
Simon Magus Romam venit, 4755. periit, 4780.
Simonis Magi duplex Romam aduentus, lib. XI, *cap.* XIV, 323. *D.*
Simplicius Papa iniit, 5180. obiit, 5196.
Simonides nascitur, 4157.
Simonides, 4177. obiit, 4246.
Simplicianus, 5088.
Singara, ad quam Constantius cum Persis pugnauit, 5061.
Sinope condita, 4085.
Sinuessæ Synodus, 506.
Siricius Papa iniit, 5098. obit, 5111.
Siphax captus à Scipione, 4511. in triumpho ductus, 4513.
Sirmiense concilium contra Photinum, 5064.
Sisinnius Constantinop. Episcopus, 5139.
Sixtus primus iniit, 4843. martyrio afficitur, 4853.
Sixtus II Papa iniit, 4970. martyrio tollitur, 4972.
Sixtus III iniit, 5145. obiit, 5153.
Smyrna à Cumæis condita, 3688.
Sociale bellum, 4623.
Socrates natus, 4245. floret, 4278. moritur, 4314.
Sodoma, & aliæ ciuitates flammis exustæ, 2776.
Sela Iudæ filius nascitur, 2947.
Solarium Romæ primum, 4421.
S. Solennis Episcopus Carnotensis, 5199.
Solon Athenienſibus leges tulit, 4120. moritur, 4155. *Vide lib.* XIII. *pag.* 856.
Solstitium Metonis, lib. X, *cap.* XXVI, 198.
Sophocles nascitur, 4219. moritur, 4308.
Sophonisba, 4511.
Sosthenes Macedoniæ rex, 4434. occisus à Gallis, 4436.
Sostratus Cnidius Pharum exstruit, 4430.
Soter Papa iniit, 4886. obiit, 4890.
Sparta condita est, 2996.
Sparti Thebis è terra oriundi, 3391.
Speusippus Platoni succedit, 4366. moritur, 4375.
S. Spiridio, 5051.
Sphacteria insula, vbi Lacedæmonij capti, 4289.
Stagira condita, 4058.
Stephani martyrium quo tempore, lib. XI, *cap.* XII, *vbi & nonnullæ res gestæ, quarum Lucas in Actis meminit, déque singularum temporibus*, 316. 317. 318. 319. Vide A. 4744.
S. Stephani reliquiarum inuentio, 5128.
Stephanus Papa iniit, 4968. obiit, 4970.
Stephanus Antiochenus martyr, 5192.
Stesichorus poëta, 4102. moritur, 4158.
Stilico, 5108. occiditur, 5121.
Strato Lampsacenus, 4426.
Stratonice vxor Seleuci priuigno nubit, 4420.
Studitarum monasterium, 5175.
Sueui Hispanias ingressi, 5122. profligati, 5169.
Sulla Iugurtham capit, 4608. contra Mithridatem bellum ei mandatur, 4626. Marium fugat, ibid. Archelaum insigni prælio vicit, 4628. in Italia bellum ciuile gerit, 4631. de Mithridate triumphat. 4633. moritur, 4636.
Sulpicius Trib. pl. necatur, 4626.
Sybaris condita, 4006.
Sybaritæ victi à Crotoniatis, vrbs æquata solo, 4206. instaurata, 4262.
Syloson Polycratis frater ad Darium accedens Sami principatu donatur, 4201.
Symmachus Papa iniit, 5211. obit, 5227.
Symmachus pro ara Victoriæ scribit, 5097.
Symeon Stylites moritur, 5174.
Synedria in Palæstina constituta, 4658.
Synesius Cyrenensis Philosophus, 5123.
Syracusani pulso Thrasybulo libertatem recu-

perant, 4248. contra Athen. bellum gerunt, 4300. eosdem magna clade afficiunt, 4301. Syracusæ obsessæ à Marcello, 4500. captæ, 4502.

Syria prouincia Cæsaris. missi ad eam Præsides & Procuratores ab Augusti obitu ad excidium Hierosolymorum, lib. IX, *cap.* XI, 312. 313.

Syrianus dux Alexandriam veniens in Ecclesiam irrumpit, 5069.

T

TAcitus Imperator à Senatu sancitur, 4988. moritur, 4989.

Tachos rex Ægypti à Persis deficit, 4353.

Tarentinum bellum à Romanis susceptum, 4432. denunciatum, 4433. victi à Romanis Tarentini, 4442.

Tarentum ab Annibale captum, 4502.

Tarquinius Priscus Romæ regnat, 4100.

Tarquinius Superbus iniit, 4181. ejicitur, 4205.

Tatianus Encratitarum hæresios author, 4884.

Tatius Sabinorum rex occiditur, 3972.

Tauromenium conditum, 4356.

Taurus Berytius Platonicus Philosophus, 4859.

Tectosages, 4608.

Telchines & Caryatæ cum Phoroneo bellum gerunt, 2925. pulsi Peloponneso Rhodum incolunt, 2973.

Teleptense concilium, 5131.

Telesilla poëtria, 3976.

Telesphorus Papa iniit, 4853. pro Christo cæsus, 4865.

Telestes Dithyrambicus, 4316.

Telluri ædes vota, 4446.

Temenus Heraclida Argos obtinet, lib. IX, *cap.* XXX, 70.

Templi Salomonici conditi tempus explicatur, lib. IX, *cap.* XXXII, 72. 73. *Communis sententia super ea re proponitur*, 74. *refellitur*, 75.

Templi Salomonici tempus ab exodo ex nostra sententia declaratur, lib. IX, *cap.* XXXIII, 80. *Annus & dies, quo templum ædificari cœptum*, 83. 84.

A Templi Salomonici conditu ad eius excidium interuallum. vbi exponitur vtriusque regni Iudaici series, lib. IX, *cap.* LIV, 127. 128.

Templi posterioris incensi annus & mensis, lib. XI, *cap.* VII, 326. 327.

Templum à Salomone cœptum, 3702. absolutum, 3709. arca in illud importata, 3710. euersum, 4125. à Zorobabele instauratur, sed in medio opere prohibetur, 4178. demum perficitur, 4194. & 4199.

Templum Hierosolymitanum ab Antiocho profanatur, 4546, repurgatur, 4549. instauratur ab Herode, 4695.

Terentius Comicus obiit, 4555.

Tertullianus in Africa habetur insignis, 4918. contra Marcionem scribit, 4920. librum de pallio scribit, 4921. in Montani hæresim labitur, 4927. librum de Monogamia iam Montani imbutus errore in lucem edidit, 4928.

Tetricus tyrannus, 4987.

Teuta Illyriorum regina, 4484.

Teutoni Alpes transgressi, 4601.

Thales nascitur, 4074. eclipsis ab eo prædicta, 4117. Crœso in expeditione contra Cyrum adfuit, & mortuus est, 4169.

Thamar nubit Her Iudæ filio, 2957. & rursus Onan, qui à Deo necatur, 2958. geminos parit, 2961.

de Tharæi annis, lib. IX, *cap.* XVIII, 40.

Thare pater Abraami nascitur, 2608. moritur, 2813.

Thasij ab Athen. subiugati, 4250.

Theatrum ex lapide fieri vetat Nasica, 4560. à Pompeio dedicatum, 4659.

Theatrum Pompei incensum, 4961.

Thebæ à Demetrio captæ, 4421. rursum deficiunt, & capiuntur, 4422.

Thebæ obsessæ à VII ducibus, 3493. rursum ab Epigonis obsessæ, 3503. euersæ, 4379. instauratæ, 4399.

Thebæ ab Alexandro M. euersæ, lib. X, *cap.* XXXV, 210.

Thebani arcem recuperant, 4336. pacem à Persis oblatam respuunt, 4339.

Themistius floruit, 5088.

Themistocles Persas vincit, 4234. exulat, 4243. obiit, 4251.

Themistoclis fuga, lib. X, *cap.* XXV, 197.

Theodoretus Episcopus creatur, 5136.

Theodoricus Francorum rex moritur, lib. XI, *cap.* XLVIII, 381.

Theodobertus in eius locum succedit. ibid. A.

Theodoricus Triarij F. moritur, 5194.

Theodoricus Visigothorum rex Hispanias ingreditur aduersus Rechiarium, 5169. moritur, 5179.

Theodoricus Valamer vtramque Macedoniam Thessaliámque depopulatur, 5195.

Theodoricus Ostrogothorum rex Italiam obtinet, 5002. Anastasij Imp. & Clodouei sibi beneuolentiam conciliat, 5206. Francos vincit, 5221. moritur, 5239.

Theodosij codex promulgatur, 5148.

Theodosius Sirmij Imperator ordinatur, 5092. Gothos è Thracia pellit, 5092. ab Acholio Catholico Antistite baptizatur, 5093. in Arbogasten & Eugenium contendit & vincit, 5107. moritur, 5108.

Theodosius Arcadij F. nascitur, 5114. Augustus creatur, 5115. moritur, 5163.

Theodotio sacras literas Græcè interpretatur, 4894.

Theodotus Bactrianorum præfectus ab Antiocho deficit, 4464.

Theognis floret, 4166.

Theophilus Alexandrinus Episcopus centum annorum Computum Paschalem orsus est, 5093. Alexandriæ fit Episcopus, 5098. moritur, 5125.

Theophilus qui ad Autolycum scripsit, 4881.

Theophrastus, 4392. moritur, 4426.

Theopompus historiam desinit, 4319. aliam incipit à Philippi initio, 4355.

Theramenes dux Athen. 4305. occisus est, 4310.

Thermæ Alexandrinæ Romæ ædificatæ, 4939.

Thermopylæ. ad eas Persæ à Lacedæmoniis sustinentur, 4234.

Thero Agrigenti tyrannus, 4238. moritur,

4242.
Theseus Minotaurum occidit, 3483. ossa eius Athenas relata, 4233.
Thessalonice Alexandri soror nubit Cassandro, 4398. occiditur à filio, 4417.
Thimbro dux Lacedæm. 4324.
Thoth fixum Ægyptiorum, siue annus Iulianus ab iis receptus, dèque eius ab anno Actiaco quinquennali discriminanoua & probabilis observatio, lib. X, cap. LXXI, 285.286.287.288.
Thrasea Pætus occisus, 4779.
Thrasillus dux Athen. 4303.
Thrasamundus Vandalorum rex, 5208. moritur, 5235.
Thrasybulus Syracusanorum tyrannus pellitur, 4248.
Thrasybulus dux Athen. 4303. tyrannos triginta deiicit, 4313. occidit, 4324.
Thrasydæus Theronis F. impotens tyrannus, 4238. ab Hierone vincitur, & à ciuibus occiditur, 4242.
Thucydides nascitur, 4244.
Thuriorum vrbs instaurata, 4268. eò coloni Athenis missi, 4270.
Tiberij Cæsaris initium, lib. XI, cap. VII. vbi inquiritur in eorum sententiam, qui Tiberium ante Augusti mortem imperasse putant, pag. 301. nouum Tiberiani Imperij primordium expenditur, pag. 302. D. Proconsularis dignitas ei citra imperium datur, p. 303. C. Iuliam ducit, 4702. Tribunitia potestate donatur, 4708. Rhodi habitat, 4709. ab Augusto adoptatur, 4717. templum Concordiæ dicat, 4723. cum Germanico Germaniam populatur, 4724. eius Imperij annus primus, 4727. moritur, 4750.
Tiberius Gracchus contra Pœnos rem gerit, 4500. interfectus, 4502.
Tiberius Gracchus huius F. occisus, 4581.
S. Tiburtius Chromatij filius, 4998.
Tigranes Pompeio se dedit, 4648.
Tigurini Cassium fundunt, 4607.
Timocharidis obseruatio, 4419.
Timoleon dux Corinthum à tyrannide liberat, 4368. Siracusas item, 4371. Pœnos vincit, 4374. obiit, 4377.
Timotheus Phliasius Dithyrambicus, 4316.
Timotheus dux Athen. 4338.
Timotheus Ælurus per vim Alexandriæ thronum inuadit, 5171. pellitur, 5173.
Timotheus Solophaciolus, 5173.
Tiridates Romam ad Neronem venit, 4779.
Tisamenus Orestis filius quo tempore Lacedæmone regnarit, lib. IX, cap. XXV, 70.
Tissaphernes Persarum dux, 4314.
Titi initium, lib. XI, cap. XVIII, 328.
Titus Vespasiani F. nascitur, 4754.
Titus Hierosolymam obsidet, 4783. imperat, 4792. moritur, 4794.
Tlesias Archon annuus Athenis, 4029.
Tobiæ vtriusque tempora, lib. X, cap. IV, 159. 160.
Tobias senior natus, 3965. abducitur in captiuitatem, 3993. cæcatur, 4020. moritur, 4066.
Tobias iunior patri visum restituit, 4024. moritur, 4092.
Toletanum primum concilium, 5118. secundum, 5244.
Tolmides dux Athen. strenuus, 4258. occumbit, 4267.
Thrachin Lacedæmoniorum colonia, 4288.
Traditores vnde dicti, 5015. ex iis Donatistæ emerserunt. ibid.
Tragici agones primùm instituti, postquam Thesei ossa Athenas importata, 4233.
Traiani Imp. Rom. tempus, lib. XI, cap. XXI, 332.
Traianus imperio potitur, 4811. victo rege Decebalo, Daciam in prouinciam redigit, 4815. in Armenos & Parthos expeditionē suscipit, 4818. tertiam persecutionem mouet, 4820. contra Iudæos bellum gerit, 4829. moritur verò, 4830.
Trasumenus lacus ad quem victi Romani, 4497.
Tribuni Plebis primùm, 4221. contra ipsos collegarum auxilium adhibitum, 98.
Tribus Romæ additæ duæ, 4396.
Trisagium institutum, 5160.
Triumphus in Albano monte primum actus, 4483.
Triumuiratus, 4671.
Trochilus primus currum iunxit, 3143.
Troia capta, 3530.
de Troiæ excidio diuersæ veterum opiniones explicantur, lib. IX, cap. XVIII, & XXIX, 64. extricatur Scaligeri sententia, pag. 64. 65.
Troiani excidij tempore quæ anni forma à Dionysio Halicarnassensi tradita, cap. XXIX, 66.
Exponitur nostra sententia de Troiæ excidio, ad quam probandam plurimum confert Dionysij ille locus 67.
Tryphon Syriæ tyrannidem occupat, 4573.
Tullus Hostilius Romæ rex, 4043.
Turpilius Comicus, 4611.
Tyri Conciliabulum celebratum, 5048.
Tyriorum Regum priorum exordia, eorumque successio, lib. IX, cap. LXII. posterorum Tyri regum epochæ, cap. LXIII, 151.
Tyri conditus, 3462.
Tyri obsidio à Nabuchodonosoro quando patrata, lib. IX, cap. LXII, & LXIII. nec ab eodem omninò euersa. ibid. pag. 151. Annus primus obsidionis, 4123. vltimus, 4136.
Tyrtæus consiliarius ab Athenien sibus Lacedæmoniis datus: qui victos solatur, 4031.

V

VAlens imperat, 5077. moritur, 5091.
Valentiniani vtriusque initium, lib. XI, cap. XLIV.
Valentinianus senior cœpit, 5077. Saxones & Alemannos vincit, 5083. apoplexia moritur, 5088. eius corpus Constantinopolim defertur, 5089.
Valentinianus Iunior, & II, Valentiniani filius nascitur, 5079. fit Imperator, 5088. moritur, 5105.
Valentinianus tertius Rauennæ nascitur patre

Index rerum memorabilium.

Constantio & matre Placidia, 5131. Theodosij filiam Eudoxiam duxit, 5150. necatur, 5168.
Valentinum in Gallia concilium, 5087.
Valentinus hæresiarcha, 4866.
Valerianus Imperator quo tempore, lib. XI, *cap.* XXVI, 339. *D. Imperat A.* 4967.
Valerianus in Christianos sæuit, 4970. captus à Sapore, 4974.
Valerius Asiaticus bis Cons. occiditur, 4760.
M. Valerius Coruinus à coruo dictus, 4365. Consul fit anno ætatis XXIII, 4366.
Vallia aduersus Alanos & Vvandalos Silingos bellum capessit, 5128.
Vandali & Alani Gallias ingrediuntur, 5119. Hispanias, 5122. in Africam traiiciunt, 5140.
Vandali persecutionem in sacerdotes exercent, 5203.
Variana clades, 4722.
Varro Atacinus nascitur, 4632.
Vasense concilium, 5242.
Varus Syriæ præest, 4709.
S. Vedastus, 5199.
Veiens bellum, 4231.
Veientes occidione deleti, 4238. iisdem bellum infertur, 4308. obsessi, 4309. & 4311. à Camillo capti, 4318. Veios migrare plerique Romani cupiunt, 4319,
Ventidius Parthos vincit, 4675.
Venuleius Iurisc. 4935.
Ver sacrum à Lacedæm. Heracleam destinatur, 4292.
Verus ab Adriano adoptatur, 4850. moritur, 4851.
L. Verus apoplexia moritur, 4882,
Vespasiani tempus, lib. XI, *cap.* XVI, 336. *A. B.*
Vespasianus imperio potitur, 4782. cum filio de Iudæis triumphat, 4784. templum pacis dicat, 4788. moritur, 4792.
Vestalis viua defossa, 4441.
Vesuuius Campaniæ mons ignibus æstuat, 4792. & 5185.
Vicennalia Constantini Romæ edita, 5039.
Victor Papa iniit, 4905. Asiaticos excommunicare vult, 4910. obiit, 4914.
Vincentius & Euphrates Sardicensis Synodi legati, 5061.
Vincentius Lirinensis libellum suum scripsit, 5147.
Vindex. vide in Iulius.
Aur. Victor, 5082.
Victorinus Rhetor Romæ insignis, 5068.
S. Vigilius Trident. Episcopus cùm idolum comminuere vellet, à rusticis lapidibus obruitur, 5113.
Virgilius nascitur, 4644. obit, 4695.
Viriathus, 4568. occisus, 4574.
Vitalis hæreticus, 5086.
Vitalianus tyrannus, 5227. obit, 5233.
Vitellij Imperium, lib. XI, *cap.* XVI, 325. *D.*
Vitellius Galbæ succedit, 4782. moritur, ibid.
Vlpianus IC. 4935.
Volæ à Romanis captæ, 4300.
Vologeses Parthorum rex, 4875.
Volscis indictum bellum, 4219. domiti à Camillo,
Volusius Mætianus, 4860.
Vrbanus Papa iniit, 4937, martyrio afficitur, 4944.
Vrsicini schisma, 5080.
Vrsacius & Valens nouam fidei expositionem concipiunt. mox alteram sub Liberij nomine condunt, 5070.
Vstazanes martyr, 5056.

X

XAnthippus Lacedæm. in Africa contra Attilium dux Carthag. eum superat, 4459.
Xenaias, siue Philoxenus origine Persa, conditione seruus, Hieropolitanus Episcopus, 5198.
Xenocles poëta Euripidem vincit, 4298.
Xenocrates Philosophus, 4375. moritur, 4400.
Xenophanes, 4161.
Xenophon Græcos ab expeditione Persica reducit, 4313. & ne Byzantium diriperent obstat, 4314. obiit, 4355.
Xerxes regnat, 4229. Ægyptum recuperat, 4230. expeditio eius in Græciam, 4233. traiecit in Græciam, 4234. victus à Græcis. ib. ab Artabano necatur, 4249.
Xerxis initium & transitus ex Scaligeri sententia, lib. X, *cap.* XXIII. *Eiusdem* Διδάσκων *annus accuratissimè describitur, cap.* XXIV, 195.

Z

ZAcharias Ioiadæ filius an pontifex, *lib.* X, *cap.* XLIX, 243. *A.*
Zacharias Ioiadæ F. occisus, 3874.
Zacharias rex Israëlis, 3942.
Zacharias pater S. Ioannis, 4708.
Zara Iobi pater. vide Iobum.
Zeno Eleates, 4278.
Zeno Stoicus obit, 4450.
Zeno Augustus iniit, 5187. pellitur, 5188. restituitur, 5189. henoticon sancit, 5195. moritur, 5204.
Zenobia Odenati Palmyrenorum regis vxor principatum obtinet, 4980. ab Aureliano in triumphum ducta, 4987.
Zenodori tetrarchia, 4694.
Zephyrinus Papa iniit, 4914. moritur, 4932.
Zeuxis pictor, 4246.
Zopyrus Babylonem recuperat, 4204.
Zorobabel templum instaurans prohibetur ab æmulis, 4178.
Zosimus Papa iniit, 5130, obiit, 5131.

FINIS.

Quæ in posteriore tomo errata, vel omissa ita corriges.

IN Prolegom. pag. 2. B, 8, leg. obsequeremur. p. 3. ver. 8. leg. monimentísque profiteti. pag. 4, C. 9. leg. tricesimo primo. Operis. p. 4, D 4, scr. de annis mundi 5855. p. 19. B 4, leg. fuit E. p. 30. A 9, leg. Nouembris xxv. A 10, feria vii. mox Pachon vii, pag. 60 A 6. leg. annalis sextum. pag. 97. A 7 leg. Per. Iul. 4383. A 8. leg. quadringentesimo tricesimo primo. B 8, leg. Apparens autem hora 8, 17' matutina. Cœpit post Solis ortum vna hora circiter. p. 99 D 3, leg. ducentesimus tricesimus octauus. pag. 115 D 1, leg. hora 5, 1' à media nocte. D 3 leg. Sign. xi, 20, 30', 31''. Latitudo vera 49', 54''. pag. 122 A 3, leg. hora post meridiem 1, 54'. Apparens hora 3, 14'. Initium hora 2, 3'. A 4, leg. Finis hora 4, 20'. B 1, leg. scrup. 26', 44''. C 1, leg. circiter 20 à media nocte. C 3, leg. ab hora quinta. Mox vsque 10. 5'. C 4, leg. hora 7, 42'. C 6, leg. æquinoctialem 10, 22'. pag. 12 leg. ferme 11, 12'. Maxima, &c. pag. 123, A 2, leg. Per. Iul. 4495. A 4, leg. deficere hora 0, 18'. Tenuit horas 3, 24'. D 6, leg. trecentesimo octogesimo tertio. pag. 124, A 1, leg. mediam 7, 54'. Mox, initium eius hora 6, 56'. Finis hora 8, 51'. pag. 127, B 8, leg. erat 10, 55'. pag. 132. A 9, leg. anno sexto Ezechiæ. pag. 137. A, leg. Ianuarij xxvi, feria iv. A 10 leg. hoc est, 3 $\frac{217}{273}$ pag. 153 C 9 leg. Sept. xxi. C 10 leg. hora 12, 10'. Apparens autem hora 12, 27'. C 11, leg. 6, 0, 26', 36''. pag. 166, D 1, leg. Babyloniorum. pag. 190, D 3, leg. Eutropius dant xxiii. D 4, leg. annis xxxviii. pa. 194, B 7, leg. anno Nabonassari. pag. 199, C 12, leg. elapsis 5, 53'. C 15, leg. feria ii. ver. vlt. leg. hora viii, 17'. pag. 200, A 8, leg. hora 10, 15', 27'' a meridie diei Augusti xxvii. pag. 206, B 4, leg. cyclum enim oportuisset esse ii, non xii. B 5, leg. cyclus ii adhæsit diei iix Iulij. B 7, leg. Aut igitur ii cyclo. Mox: aut certè xiii. pag. 207, D 4, leg. Lunæ vii. pag. 208, A 2, leg. Tisri character 1, 6, 1056. Septembris xxiii, & cætera, vt in Paralipomenis, p. 859 A. p. 209. B 7, leg. Septembris xxvi. B 9, leg. Mai xx. B 10, leg. Mai xxvi. pag. 217, B 8, leg. hora 5, 48'. C 11, leg. initium hora 1, 11'. Durauit horas 3. 38'. pag. 218, D 5, leg. quinquagesimum primum. pag. 219, A 12, omissus est titulus ante, Græci aliquot, &c. *De ara contractuum siue Dhilkharnaim*, CAPVT XLI. pag. 222, A 7, leg. erroris arguentur. pag. 233, A 6, leg. Grypi filium. A 7, leg. viginti: in totum. ver. pen. leg. 4618. pag. 237, D, corrigenda sunt, vt in Paralipomenis 860 ostendimus. Ita & pag. sequenti 238 A. pag. 299, C 6, leg. in horizonte Pannoniæ. pag. 300, C 15, leg. Potuit id verò. pag. 306, B 4, leg. hora 7, 43'. Mox, ac tenuit horas 2, 16'. pag. 316, D 9, leg. lib. ix. pag. 317, A 2, leg. quam Iosephus memorat. pag. 330, B 11, leg. quarto quoque anno confecto, & ineunte quinto. pag. 356, B 11, leg. quo calendis Aprilis ambo. pag. 375, ver. quarto ante finem, leg. non vi. pag. 383, B 7, leg. feria 4. pag. 394, B 9, leg. *Quæcumque igitur*. pag. 451, A 13, leg. secundus exiens, & tertius inchoatus. pag. 511, B 13, leg. Plenilunium medium in Diagrammate. In eodem C 8, leg. syzygiam auferendam, 0, 5'. S.

In lib. X III.

Pag. 521, pro anno Per. Iul. 2824, pone 2836, & subiice cyclum Solis 8, lit. E, cum cyclo Lunæ 5. pag. 531, ad A. 3410, leg. annis xix. pag. 533, ad A. 3533. ver. 2, leg. tribus annis, & quartum attigit. pa. 535, ver. 3, leg. in Achaia pugnans. p. 537, pro anno 3710, substitue annum 3709, cum cyclo Solis 13, litera FE; Lunæ 4. Item pro anno 3711. pone annum 3710. cum cyclis suis. p. 545, ad A. 3976 in linea æræ Nabon. hæc verba Thoth vi Cal. priores Martij, adscribe ad A. sequentem. p. 555, ad A. 4122, hæc verba, Nabuchodonosor Tyrum &c. adscribe ad A. 4123. p. 567, ad A. 4234, ver. 11, leg. milibus quatuor. p. 168. A. 4238, ver. 11, leg. produntur Theroni. p. 569. ad A. 4240 adscribe: Macedonum x rex Alexander hoc anno cœpit, & regnauit annis XLIII. ver. 5, leg. & insulas paulatim. pag. 573, A. 4265. ver. 12, leg. rostrata non. pag. 575, ver. 7, leg. exulauit. pag. 576, A, 4283, ver. 21, leg. à media nocte. pag. 578, A. 4294. ver. 7, leg. Lacedæmonij à certamine. pag. 580, ver. 5, leg. Augusti xxvii, feria iii, hora 10, 15' à meridie. pag. 582, ver. 13, leg. cap. xxix. pag. 590, A. 4358, ver. 3, leg. omnibus cum. pag. 591, ver. 5, delenda hæc, vt ait Diod. xvi. ad A. 4361, ver. 11, leg. Dionysij iunioris F. pag. 616. ver. 4, leg. propagandi ansam. pag. 619, ad A. 4467, ver. 8, leg. Sed prior quàm Antiochus obiit pag. 620, ad A. 4472, ver. 9, leg. Alexandro XIII. pag. 631, ad A, 4541, leg. L. Postumius Albinus. A. 4542, ver. 4, hæc verba, Antiochus primam, &c. reiice in annum seq. pag. 633, ver. 6, quæ de discessu Antiochi ex Ægypto notata sunt confer in A. 4544. A. 4543 delenda hæc, Iason Pontifex, &c. A. 4544. Consules ita nominandi, C. Hostilius Mancinus, C. Attilius Serranus. Item ver. 4, leg. Prætore Aliartus, &c. A. 4546, ver. 8, leg. profectus, Alexandriam, quo Ptolemæi confugerant, aggressurus erat. Sed Legatorum Romanorum, imprimisque Popilij authoritate deterritus iram vertit in Iudæos. Nam Hierosolymam ingressus, templum, &c. pag. 641, A. 4585, ver. 15, dele, Attalo Eumenis, &c. pag. 647, A. 4628, ver. 2, leg. C M. peditum, X M. equitum. pag. 653, A. 4662, ver. 2, leg. Metello. pag. 660, A. 4702, ver. 2, dele, ab Augusto prius adoptatus. pag. 709, A. 5004, ver. 4, leg. feria vi. pag. 728, A. 5059, ver. 11, leg. feria vi. pag. 785, ver. Mortuo, cor. Firmo Episcopo. pag. 789, A. 5162, del. XILX Imper. Marcianus: quod ad annum sequentem attinet. pag. 806, ver. iis, leg. abhorrerent, pag. 813, ver. 9, delenda Periocha, Petrus Cnapheus, vsque ad, factus est. pag. 825, ver. Alar. leg. Amalaricus. pag. 875, A 6. leg. necessariò. B 10, leg. ab vi Idus. C 15, leg. obseruantiæ tradiderunt. D 9, lege protulerant, nullomodo violandam esse censuerunt.